S. ROTÆ ROM.

DECISIONUM CENTURIÆ DUÆ,

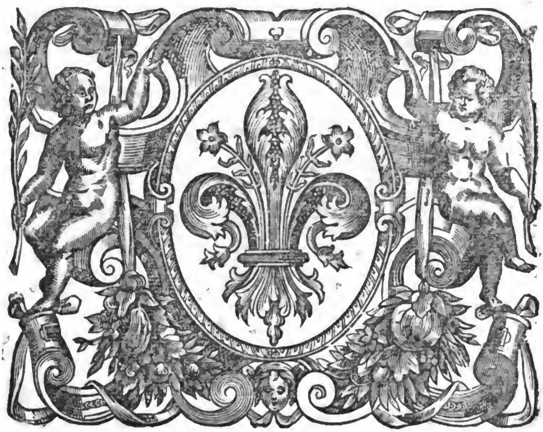
QUARUM PRIOR JAMPRIDEM EDITA EST;

POSTERIOR

Ex Recentiſſimis ſelecta nunc primùm prodit.

UTRAQUE

Materiam Labyrinthi Creditorum illuſtrat.

LUGDUNI,

Sumptibus LAURENTII ANISSON.

M. DC. LXV.

Digitized by Google

Digitized by Google

73

Digitized by Google

Digitized by Google

S. ROTÆ ROM.

DECISIONUM CENTURIÆ DUÆ

Materiam Labyrinthi Creditorum Concernentium.

EMINENTISSIMO ET REVERENDISS. D. CARDINALI OTHOBONO.

Bononien. Pecuniaria.

Luna 10. *Januarii* 1650.

ARGUMENTUM.

Adminiſtratio bonorum ex quibus probetur : ſtatutum Bononiæ de probation. non comprehendit rationem adminiſtrationis.

SUMMARIUM.

1 *Adminiſtratio probatur per Inſtrumentum locationis.*
2 *Et per teſtes.*
3 *Dicta teſtium coadjuvantur, ex adminiculis Inſtrumentorum.*
4 *Statutum Bononiæ de probationibus verſ.* poſſit etiam probari per teſtes, *declaratur non habere locum in ratione adminiſtrationis.*
5 *Et in verſ.* poſſint tamen Teſtes : *nec minus comprehendere ea, quæ probantur partim ex teſtibus, partim ex Inſtrumentis.*
6 *Præterita arguunt continuationem in futurum, concurrente aliqua conjectura.*
7 *Adminiſtrationis continuatio præſumitur ceſſante cauſa occaſionali.*
8 *Redditio rationum non excludit continuationem adminiſtrationis.*
9 *Cauſa de præterito non excuſat ab adminiſtratione. Secùs verò, cauſa de novo ſuperveniente, ibid.*
10 *Podagra non eſt legitima cauſa excuſandi aliquem ab adminiſtratione.*
11 *Teſtes examinati criminaliter, non probant in civili.*
12 *Teſtium major numerus attenditur.*
13 *Teſtes adminiculati ab Inſtrumentis prævalent.*
14 *Adminiſtrationis præſumptio bonorum extradotalium, eſt contra Viros.*
15 *Inſtrumentis potiùs ſtandum eſt, quàm Teſtibus.*
16 *Adminiſtratio concipit tacitum pactum de ratione reddenda.*
17 *Vir tenetur reſtituere fructus perceptos bonorum extradotalium, Uxore diſſentiente.*
18 *Adminiſtratione admiſſa, ac perceptione fructuum in genere reſpectu quantitatis ſufficiunt conjecturæ.*
19 *Fructuum quantitas probatur à conſuetis percipi in præcedentibus annis.*

DECISIO I.

SOlutis à Carolo Beccadello hærede Laur. Bonſignorij *lib.* 32400. in cauſam adminiſtrationis bonorum extradotalium Geſiæ Baldæ ab eo perceptis ab anno 1602. uſque ad an. 1621. juxtà formam Inſtrumenti à Laurentio tunc vivente confecti ut patet ex ſententia conformatoria mandati A C. & decreto ſuper executione rei judicatæ RR. PP. DD. meorum Rojas, & Bichii præviis Deciſionibus coram iiſdem emanatis, ſcilicet coram D. Rojas ſub die 27. April. 1644. & coram D. meo Bichio ſub diebus 26. Maij 1645. & 19. Januarii 1646. ſubinde quia Laurentius continuavit adminiſtrare eadem bona extradotalia Geſiæ uxoris non ſolùm uſque ad annum 1621. ut apparebat ex dicto inſtrumento ab ipſo confecto, ſed etiam uſque ad annum 1637. quo ipſe deceſſit, ideo fuit hodie diſputatum, An, & quæ ſumma ſit reſtituenda per Beccadellum Laurentii hæredem, & DD. dixerunt eſſe reſtituendas libras 30. mil.

Siquidem adminiſtratio bonorum extradotalium Geſiæ facta à Laurentio Bonſignorio marito, & continuata uſque ad annum 1637. ac diem 23. Decemb. quo ipſe obiit, probatur ex duobus Inſtrumentis, quorum alterum celebratum anno 1622. continet locationem ad novennium bonorum extradotalium Geſiæ factam à Bonſignorio viro; Alterum verò emanavit de anno 1626. ſuprà eadem locatione, quo mediante fuit Conductori permiſſum, quod penſio quæ vigore dicti Inſtrumenti ſolvi debeat unica vice anticipatè ſolveretur in futurum in duobus terminis, *ut in Summ. Geſiæ n.* 3. Verum locare bona, & cum Conductore paciſci
eſt actus indubitatæ adminiſtrationis, *l. Codicillis* 91. 1
§ inſtituto filio, ibi, DD. ff. de legat. 2. & probant plures relati à Modern. Tudert. *de locat. & conduct. tit. quibus locar. lic. vel non q. 6. n. 1 fol.* 68. Rot. *in Romana Domus* 17. *Martii præteriti coram R. P. D. meo Bichio.*

Eadem verò adminiſtratio probatur per ſex Teſtes
pro Geſia examinatos, diſertiſſimè deponentes de ad- 2
miniſtratione Bonſignorii viri uſque ad obitum, qui etiam coarctant negativam excluſivam adminiſtrationis Geſiæ, excepto tantùm quodam Horto nuncupato di Calamoſco, & cùm prædicti Teſtes ſint numero plures, & deponant de certa ſcientia, proinde ex eis reſultat evidentiſſima probatio, Rot. *dec.* 243. *nn.* 12. *p.* 6. & *dec.* 270. *n.* 1. 2. & *dec.* 283. *n.* 2. *p.* 7. *recent.* præſertim quia Teſtium dicta corroborantur, & ſi opus eſſet ſupplerentur etiam defectus qui tamen non adſunt ex eorum numero, & ex adminiculis Inſtrumentorum, *Alex. conſ.* 149. *n.* 6. *lib.* 5. Rota *coram Cæſar. de Graſſ. dec.* 5. *n.* 8. & 9. *de ſponſal. in recent. dec.* 147. *n.* 3. *p.* 1. & *coram S. M. Greg. dec.* 340. *n.* 6.

4 Nec eorundem Teſtium dicta debilitat Statutum
Bononiæ ſub Rubr. de prob. dum vetat debitum ultra
ſummam centum librarum probari per Teſtes, quia hu-
juſmodi Statutum corpore excipit debitum ratione ad-
miniſtrationis, ut ibi *Poſſit etiam probari per Teſtes*
ubi petatur reddi ratio adminiſtrationis alicujus ſuper qui-
buſcunq; ipſam adminiſtrationē tangentibus ab utraq; par-
5 *te vel ab altera tantum*, & certè ſtatuti diſpoſitio non ex-
tenditur ad caſum probationis mixtæ reſultantis partim
ex Teſtibus, & partim ex inſtrumentis, ut in eodem Sta-
tuto diſponitur in *verſ. poſſint tamen Teſtes ultra dictas*
Summas, &c. & tradit Jaſ. *in l certi condictio 6 §. quo-*
niam igitur, nu. 9. ff. ſi cert. pet. Surd. *dec.* 174. *nu.* 14.
Rota *coram R R. Urgell. dec.* 36. *n.* 6.

Inſuper adminiſtratio Laurentii probatur ex ipſiuſmet
confeſſione emiſſa in publico Inſtrumento de anno 1621.
opti nè vindicato à ſimulatione à Beccadello objecta in
deciſione R. P. D. mei Royas quo fatetur ſtatim mortuo
Socero ſuſcepiſſe bonorum adminiſtrationem cum pac-
to reddendi rationem, & fructus reſtituendi Geſiæ Uxo-
6 ri, ab adminiſtratione etiam geſta in præteritum duci-
tur validum argumentum continuationis in futurum,
quando, prout in præſenti caſu, euſdem continuatio-
nis aliqua conjectura concurrit ad *leg. eum qui* 22. *ff. de*
prob. Honded. *conſ.* 20. *n.* 12. *l.* Rot. *dec.* 237. *nu.* 2. *&*
dec. 321. *n.* 4. *p. t. rec.*

Neque dici poteſt mandatum ad adminiſtrandum in
præfato Inſtrumento 1621. à Bonſignorio confeſſatum
expiraſſe, vel quia ceſſaverat tenera ætas Geſiæ, ob quā
ſuſceptum videbatur, vel ex ejuſdem tacita voluntate eli-
cita eo, quod in dicto inſtrumento narratur velle illam
ſtatum ſuum recognoſcere, & in poſterum de eo delibe-
rare, vel tandem, quia ab anno 1621. Bonſignorius
magno ære alieno, ac podagra cœpit gravari.

Nam quoad ætatem animadvertebant Domini, quod
Geſia longè ante annum 1621. erat maturæ ætatis, ſi-
quidem in dicto Inſtrumento aſſeritur quod tempore
mortis illius Patris ſequutæ de anno 1603. illa agebat
decimum quartum, adeoque de Anno 1620. agebat
annum trigeſimum ſecundum, cum itaque etiam lapſa
tenera ætate uxoris Bonſignorius bona adminiſtraverit,
7 patet quod tenera ætas Geſiæ non fuit cauſa finalis,
aut conſervativa adminiſtrationis, ſed occaſionalis, &
proinde ea ceſſante non expiravit mandatum Bald. *in l.*
1. *§.* 1. *in fin. ff. de off. ejus.* Ripa *in l. ex facto* 43. *n.* 17.
de vulg. & pupil. Dec. *conſil.* 24. *nu.* 1. *& per tot.* Tira-
quell. *in tract. ceſſante cauſa limit.* 35. Rot. *dec.* 733.
n. 8. *p.* 2. *recent.*

Nec tacita voluntas Geſiæ revocandi mandatum ad-
miniſtrationis reſultat perneceſſe ex eo quod in Inſtru-
mento enuncietur ſe velle de ſuo ſtatu deliberare, imò
verba Inſtrumenti, ibi, *Si non ad reddendum rationem*
totalem ſaltem ad declarandam ſummam, potius innu-
unt continuationem, quia ex non redditione rationum
8 totali, & perfecta adminiſtrationis, præſumitur ea con-
tinuata potius quàm finita Corn. *conſil.* 61. *lib.* 1. Pa-
riſ. 82. *n.* 37. *ante fin. lib.* 1. Socin. *ſen. conſ.* 87. *n.* 13.
lib. 1.

Æs alienum Bonſignorius contraxerat ante annum
1621. ut deponunt Teſtes Beccadelli *Sum. n.* 3. prout
etiam ante dictum annum cœpiſſe illius infirmitatem,
& podagram deponunt tres Teſtes dati in eodem *Sum.*
9 *n.* 4 ideò ſicuti neutra ex his cauſis induxit revocatio-
nem mandati adminiſtrationis uſque ad annum 1621.
ita nec poſtea cum ad hujuſmodi effectum requiratur,
quod cauſa de novo ſuperveniat Gabr. *conſ.* 51. *nu.* 30.
verſ. Tamen id non obſtant l. 1. Mant. *de tac. & ambig.*
l. 7. *ti.* 22. *n.* 46. *& ſeq.* Rot. *coram Put. dec.* 287. *n.* 4. *l.*
10 3. *& inter d. verſ. dec.* 200. *n.* 22. *& ſeqq. p.* 1. & quod
Podagra non impediat adminiſtrationem probatur *ex*
text. in l. podagr. 3. *C. qui n. orb. ſe excuſ.* hic enim mor-
bus impedit munia corporalia non autem patrimonialia.
ut dicunt relati per Pariſ. *de reſignat. l.* 5. *q.* 3. *n.* 42.

Neque obſtant Teſtes pro Beccadello inducti, nam 11
illos octo examinatos in judicio criminali jam nihil re-
levare reſolvit Rota coram R. P. D. meo Bichio 19. Ja-
nuarii. 1646. ſub *§. minus urgent.* quæ deciſio de ſtylo 12
Tribunalis eſt ſupponenda; Alii verò Teſtes cedere de-
bent probationi Geſiæ cum ſint numero pauciores *cap.*
in noſtra de teſtibus, præſertim quia non ſolum Teſtes
actricis ſunt adminiculati ab Inſtrumentis ſupra ponde- 13
ratis Aym. *conſ.* 73. *n.* 41. Ruin. *conſ.* 35. *n.* 19. *l.* 4. Rot.
dec. 245. *n.* 3. *& dec.* 315. *n.* 8. *p.* 1. *recent.* ac à ſolito
quod Viri adminiſtrant bona extradotalia Cravet. *conſ.* 14
91. *n.* 7. *dec.* 343. *n.* 3. *part.* 4. *recent.* & ponderavit *dec.*
R. P. D. mei Bichii 26. *Maii* 1645. *ſub §. & uxori*,
ſed etiam quia Teſtibus Beccadelli repugnat confeſſio
Bonſignorii de adminiſtratione ab ipſo geſta uſque ad
annum 1621. cum illi contrarium deponant, nempè
quod Geſia cœpit adminiſtrare ante annum 1620. ut
in *Sumar. Beccadelli. n.* 5. magiſque ſtandum eſt Inſtru- 15
mentis quàm Teſtibus. *l. cenſus.* 10. *ff. de prob. gloſſ. in*
c. tertio loco verb. Teſtium eod. tit. Rota *dec.* 91. *nu.* 9.
& dec. 582. *n.* 6. *p.* 1. *recent. & in Romana Succeſſionis* 9.
Maii 1744. *in §. ſecundo teſtes cor. R. P. D. meo Bichio;*
& in Placentina Beneficii 29. *Maii* 1648. *in §. major*
enim coram R. P. D. meo Celſ.

Prædicta autem nedum probant continuatam admi- 16
niſtrationem Bonſignorii Viri uſque ad ejus obitum,
ſed etiam pactum reddendi rationem Uxori de omnibus
fructibus perceptis, quod uſque ab initio ſuſceptæ admi-
niſtrationis ſtipulatum fuiſſe faſſus fuit Maritus in ſæpè
memorato Inſtrumento Anno 1621. cum non appareat
reſtrictum ad certum tempus, complectitur omnem ad-
miniſtrationem formando ſequentem eventum à pri-
mordio titul. ut debet *leg. un. & ib.* Gloſſ. *in verb. pri-*
mordium & Cod. de imponend. lucrativa deſcript. l. 10.
Ancharan. *conſ.* 4. *n.* 3. Socin. ſen. *conſ.* 87. *n.* 14. *l.* 2.
Rota *deciſ.* 376. *n.* 3. *p.* 1. *recent.*

Atque ideo probata adminiſtratione uſque ad obitum 17
Bonſignorii is tenetur omnes fructus perceptos reſtitu-
ere, cum uxore diſſentiente perceperit, *l. de iis* 17. *C.*
de don. inter vir. & uxor. l fin. C. de pact. convent. Bart.
in l. filio, & filio, & filiæ 93 *§. maritus n.* 3 *ff. ad d l. fal-*
cid. Dec. *conſ.* 521. *n.* 4. Socin. *ſen. conſ.* 82. *n.* 9. *verſ.*
quando lib. 4. Cravet. *conſ.* 193. *n.* 15. Surd. *conſ.* 290.
n. 42. Honded. *conſ.* 193. *n.* 15. Surd. *conſ.* 290 *n.* 42.
Honded. *conſ.* 91. *n.* 61. *lib.* 1. & ſicuti maritus teneba-
tur de eis rationem reddere, ita tenetur Beccadellus ejus
hæres Bero. *conſ.* 44. *n.* 17. *lib.* 1. *& firmat. dicta prima*
dec. Dom. mei Bichii, ubi etiam oſtenditur ſtatutum
Bononiæ allegatum idem approbare.

Admiſſa verò ex prædictis adminiſtratione Bonſigno- 18
rii, ac perceptione fructuum in genere reſpectu quan-
titatis ſufficiunt conjecturæ, ut in *ſecunda deciſione R.*
P. D. mei Bichii in §. tandem. Quantitas igitur benè
deſumitur ex prænarrato Inſtrumento anni 1621. quo
inter cætera idem Laurentius faſſus fuit fructus percep-
tos ſpatio plurium annorum quibus bona coluerat aſ-
cendiſſe ad libras 2. mille annuas, unde fructus poſtea 19
percepti præſumuntur aſcendere ad ſolitam quantita-
tem librarum duarum millium Rot. *coram Reverendiſſ.*
Urgellen. dec. 307. *n.* 5. *in Bononien. liquidationis fructu-*
um 30. *Maii* 1642. *coram bon. mem. Merlino. extenſa per*
R. P. D. meum Cerrum. in Bononien. pecuniaria, ſeu do-
tis 18. *Jun. præteriti coram Reverendiſſ. D. meo Decano,*
& in Romana domorum in Burgo 12. *Novembris præte-*
riti in §. ex quibus coram Me. Quantitas enim fructu-
um probatur à conſuetis percipi in præcedentib. annis
Achil. *dec.* 22. *de reſt. ſpol.* Seraph. *dec.* 1397. *num.* 3.
Bur. *dec.* 173. *n.* 6. *& dec.* 722. *n.* 4.

Fuit itaque reſolutum eſſe reſtituendas libras 30. mil.
utraque parte informante.

R. P. D.

Digitized by Google

R. P. D. ROYAS.

Avenionen. Pecuniaria.

Veneris 25. Junii 1649.

ARGUMENTUM.

Danda eſt remiſſoria in prophanis, data aliquali Articulorum relevantia. Unus articulus continens materiam objectivam, non valet impedire remiſſoriam quo ad alios.

SUMMARIUM.

1 *Remiſſoria conceditur in prophanis, data aliquali articulorum relevantia abſque ullo fumo.*

2 *Relevantia articulorum optimè reſultat, ubi probatum, quod articulatur, conferret ad victoriam cauſæ.*

3 *Solutio facta in moneta reprobata & tonſa, non ſuffragatur, nec liberat ſolventem, cùm debeat de pecunia currenti & uſuali.*

4 *Imò facta in pecunia, quæ licèt adhuc non ſit reprobata, illa tamen de proximo probanda eſſet ſciente debitore, non valet.*

5 *Articulus unus in plurium numero, continens materiam objectivam, ſine fumo admittendus non eſt. Secus ſi alii ſint relevantes.*

6 *Articuli unius objectum non valet impedire remiſſoriam quo ad alios.*

7 *Relevantia unius dumtaxat articuli ſine fumo, ſufficit ut ſuper omnibus ſit concedenda remiſſoria.*

8 *In teſtibus ceſſat timor ſubornationis, ubi examen aliorum Teſtium in eadem cauſa examinatorum non eſt publicatum.*

9 *Et eo maximè quando petitur examinari Teſtes ſuper diverſis articulis.*

10 *Calumnioſa protelatio Cauſa non præſumitur in creditore petente remiſſoriam, cùm in eo ceſſet ſuſpicio ut faciat ad effugiendam ſolutionem.*

11 *Remiſſoria in Sac. Tribunali Rota per ſolius calumniæ præſumptionem, in ulteriori inſtantia, non ſolet denegari.*

DECISIO II.

1 DAndam eſſe remiſſoriam reſolutum fuit; quia in
prophanis data aliquali articulorum relevantia
abſque ullo fumo conceditur Caputaq. *dec.* 68. *p.* 3.
Put. *dec.* 212. *n.* 3. *lib.* 1. *in correct.* Cocc. *d.* 149. *n.* 1.
cum aliis in Anconitana pecuniaria 13. *Maii* 1647. *coram R. P. D. meo Arguelles, & coram me in Neapolitana pecuniaria* 3. *Ju.* 1645.

2 Relevantia enim illorum optimè reſultat, ex eo quia
articulatur, quod pecuniæ ſolutæ per Oliverium de
Blanchis Laurentio filio Henrici Creditoris erant defectivæ, & tonſæ, ac quod de tempore d. ſolutionis
Olivarius benè ſciebat, ipſas de proximo per edictum
reprobandas eſſe prout ſucceſſivè evenit ob promulga-
3 tionem hujuſmodi Edicti; Unde hoc probatum valdè
relevaret, & conferret ad victoriam cauſæ, ut admittit
dec. Reverendiſſ. D. mei Decani emanata 15. *Januar.*
1648. *in §. non obſtat*, nam ſolutio facta in moneta reprobata, & tonſa non ſuffragatur, nec liberat ſolventem, cùm fieri debeat de pecunia currenti, & uſuali ad
4 *text. expreſſum in l. eleganter. §. 1. Qui reprobos, ff. de pig. act.* Purp. *conſ.* 169. *n.* 7. *verſ. & maximè*, Dec. *conſ.*
668. *per tot.* latè Tiraq. *de retract. lign. §. gl.* 10. *n.* 14.
& 15. Imò neque valet ſolutio in pecunia, quæ licèt adhuc non ſit reprobata, illa tamen de proximo reprobanda eſſet ſciente ipſo debitore Bald. *in l. acceptam q.*
17. *in fin. n.* 28. *C. de uſur.* Calcan. *conſ.* 14. *num.* 8. *verſ. quantum ad tertiam.* Neviz. *conſ.* 49. *nu.* 16. Brun. *de augm. monet. in* 3. *p. col.* 1. *verſ. eſt verum*, quod Bald. Gabr. *de ſolut. concl.* 2. *n.* 14. Menoch. *de arbitrar. caſ.* 252. *n.* 25. *&* 26. Grat. *diſcept.* 260. *n.* 19.

Nec refert, quod ſeptimus articulus contineat mate- 5
riam objectivam, tanquam tendens ad probandam an- 6
tidatam quietantiæ; quo caſu ſine fumo admittendus
non eſt; Quia ſat eſt, quod cæteri alii ſint relevantes, 7
objectum enim reſpectu unius non valet impedire remiſſoriam quoad alios, præſertim quia in prophanis ſufficit
relevantia unius dumtaxat articuli etiam ſine fumo, ut
ſuper omnibus illa ſit concedenda Rota *dec.* 668. *n.* 1. *p.* 8
1. *& dec.* 661. *n.* 4. *p.* 2. *recent.* Greg. *dec.* 114. *n.* 3. *ac dictum fuit coram me in d. Neapolitana Pecuniaria in pr.*

Non obſtat, quod in partibus fuerint alii Teſtes exa- 9
minati, tum quia non conſtet illorum examen fuiſſe ſolemniter publicatum, quo caſu ceſſat timor ſubornationis, ut firmavit Rota *in Avenion. dilapidationis* 7. *Maii* 1646. *coram R. P. D. meo Cerro.* Tum etiam quia non petitur examinari teſtes ſuper eiſdem articulis, ſed ſuper novis, Burat. *dec.* 163. *n.* 3. *&* 6. *Gregor. dec.* 497. *n.* 2. *cum aliis alleg. in d. Anconitana Pecuniaria* 13. *Maii* 1647. *coram R. P. D. meo Arguelles.*

Demum ſuſpicio calumniæ adducta attendi non de- 10
bet cùm illa prorſus corruat ex eo quia petens remiſſoriam eſt actor, & creditor, in quo non præſumitur 11
protelatio cauſæ ad effugiendam ſolutionem Burat. *dec.* 816. *n.* 5. Duran. *dec.* 461. *n.* 13. Ultra quod dum verſamur in tertia inſtantia per ſolius calumniæ præſumptionem remiſſoria in hoc Sac. Tribunali non ſoleat denegari, ut conſideravit *dec.* 177. *n.* 3. *p.* 6. *recent.*

Et ita utraque, &c.

R. P. D. BICHIO.

Romana dotis.

Mercurii 31. Januarii 1652.

ARGUMENTUM.

Confeſſio dotis de recepto, à Viro poſt decoctionem emiſſa, ubi clara eſt obligatio de reſtituendo, probat quoque ad præjudicium tertii, concurrentibus conjecturis; & quæ conjecturæ ſuffragentur: Remiſſio hypothecæ non inducitur per actum factum ab eo, qui duplicem repræſentat perſonam, quando poteſt actus ex uno capite, abſque ea ſuſtineri.

SUMMARIUM.

1 *Confeſſio dotis de recepto, à Viro, poſt ipſius decoctionem emiſſa, in præjudicium creditorum fidem non facit, quamvis promiſſio præceſſerit.*

2 *Conſenſus præſtitus venditioni fundi hypothecati, non præjudicat reſpectu actionis ſuper pretio competentis.*

3 *Niſi jam conſenſum fuerit etiam diſtractioni pretii, exinde redigendi.*

4 *Hypotheca remiſſio facta debitori, ab anteriori in concurſu creditorum præjudicat remittenti, quoad potioritatem; ita ut anterioritas ſibi remaneat inofficioſa contra creditores hypothecarios.*

5 *Confeſſio dotis de recepto, à Viro etiam poſt decoctionem emiſſa, ubi habetur obligatio de reſtituendo, probat quoque ad præjudicium creditorum concurrentibus conjecturis.*

6 *Quæ maximè reſultant ex præcedenti promiſſione, diuturna alimentorum præſtatione, & juramento confeſſionibus adjecto.*

7 *Et ex ſucceſſivis ſolutionibus reſidui ipſius dotis.*

8 *Et demum ex ſententia abſolutoria ad favorem promiſſoris, non obſtante allegata ex adverſo hujuſmodi exceptione.*

9 *Sententia contra unum ex concreditoribus lata, & in judicatum lapſa, vel os claudit aliis, vel ſaltem magnum præbet in re dubia, veritatis adminiculum*

10 *Conjectura ſimulationis eliditur ex contrariorum probatione.*

11 *Defectus inveſtimenti doti promiſſi, licet relevet ipſam male ſolutam Viro, non tamen ipſum recipientem liberat à reſtitutione.*

12 *Facultas impugnandi actum ex aliquo defectu competit illis ſolùm, ad quorum commodum fuerat geſtus.*

13 *Simulatio pro omnibus quorum intereſt, contenta in oblatione camerali, non ſuffragatur niſi illis, de quorum commodo agitur, vel ab illis cauſam habentibus.*

14 *Inducta in alicujus commodum, non debent in ipſius odium retorqueri.*

15 *Nemo propria culpa juvari debet.*

16 *Culpa, vel negligentia Viri, vel non inveſtiendo, vel etiam in non exigendo dotem, mulieri præjudicare non poteſt, maximè quando fuit ab alio, quàm ab ea, promiſſa. Et Vir quomodocumque ſemper dotem reſtituere tenetur.*

17 *Actus geſtus ab eo, qui duplicem repræſentat perſonam, interpretandus eſt pro ea parte in qua minus læditur.*

10 *Jura dotalia per tranſactionem factam à Viro alio nomine, nec ex voluntate, ſed ex mera neceſſitate, non cenſentur ſublata.*

19 *Litis merita in tranſactione expreſſa, cauſam ipſius demonſtrant, & à narrativa præmiſſi tota regulatur, ac reſtringitur tranſactio.*

20 *Cauſa in tranſactione dignoſcitur ex tenore litis expreſſo, etiam ſi in ea legantur clauſulæ univerſales, pro omni & toto eo, & ex quacumque cauſa.*

21 *Verba in executionem præmiſſorum in inſtrumento appoſita, ſubſequentes clauſulas, quantumvis alias univerſales, ad præmiſſum titulum coarctant.*

22 *Dictio prædicta, eſt repetitiva.*

23 *Modus loquendi diſcretivus magni eſt momenti ad eliciendam voluntatem agentis.*

24 *Conſenſus alienationi bonorum communis debitoris præſtitus ad favorem aliorum creditorum non operatur niſi remiſſionem juri tunc temporis competentis, & exercibilis.*

25 *Nec operatur remiſſionem crediti, cujus dies nondum ceſſerat.*

26 *Privilegium mulieri competens, Viro vergente ad inopiam, agendi ut dos ponatur in tuto pro alimonis ſuis, & familiæ, perſonaliſſimum eſt, & nec ad filios tranſit.*

27 *Jus creditori competens agendi ante diem, ſi debitor conditionem deterioraverit, exercibile non eſt ad effectum exigendi.*

28 *Contractus initus à Pupillo, licet cum ſolemnitatibus ſtatuti, quando nihil ex eo lucratur, ſed potius jus ſuum remittit, reſolvitur in meram donationem, & eſt prorſus nullus.*

29 *Remiſſio juris, quæ importat donationem, facta à filio ad favorem Patris, eſt prohibita, & maximè in terminis hypothecæ.*

30 *Conductor agnovit poſſeſſionem ex parte locatoris.*

31 *Clauſulæ univerſales in fine contractus poſitæ reſtringuntur ad cauſam ſuperiùs expreſſam, ita ut nihil amplius comprehendant: Et maximè quando ſunt in executivis Inſtrum.*

32 *Clauſulæ ſolitæ apponi de ſtylo Notariorum contractum non extendunt.*

DECISIO III.

CReditores Gaſparis Martholi, qui pecunias eis debitas receperunt ex pretio Caſalis nuncupati Centocelle data cautione de reſtituendo prioribus, & potioribus, & contra quos Franciſc. Gaſparis filius tanquam creditor anterior occaſione dotis Cleriæ matris petiit in vim dictæ cautionis relaxari mandatum executivum, duo objecerunt. Primo quod pro rata ſcut. bis mille, ſive 1333. de quibus hodie agitur, Gaſpar, eoq; defuncto, illius hæreditas dotis debitrix non ſit, cùm
non probetur à Gaſpare recepta, niſi ex confeſſionibus 1
de recepto emiſſis, poſtquam decoxerat, quæ propterea in præjudicium creditorum fidem non faciunt, quamvis dotis promiſſio præceſſiſſet, Menoch. *præſumpt. 13. n. 24. verſ. eſt hic diſtinguendum. l. 3.* Grat. *diſcept. 489. n. 22.* Rot. *dec. 239. n. 9. & n. 15. p. 4. tom. 2. recent. deciſ. 306. n. 42. p. 7. deciſ. 23. n. 5. & ſeqq. inter impreſ. apud Modern. Forolivienſem de pign.*

Secundò quod Franciſc. in concordia de anno 1611. inita cum Gaſpare patre conſentiendo, quod nedum præfatum Caſale pater venderet quo caſu ſalva ſibi actio foret ſuper pretio, ex traditis ad favorem fideicommiſſarii a Lader. *c. 73. ſub n. 11.* Fuſar. *de ſubſtitut. q.*
560. n. 31. Cyr. *contr. 15. n. 1. & per tot. contr. 495. 28.* 2
Rot. *dec. 788. n. 11. p. 1. diverſ.* ſed etiam quod pretium 3
exinde redigendum creditoribus patris ſolveretur ſuper eodem pretio, remiſerit hypothecam dotalem favore creditorum *ex text. in l. ſicut, §. ſed ſi permiſerit, ff. quibus mod. pign. vel hypoth. ſolu. l. 2. Cod. remiſſ. pign.*
Caval. *dec. 528. n. 3.* & propterea pecunias ipſis ſolu- 4
tas vindicare non poſſit, quia etſi adhuc remaneat creditor anterior patris, tamen ob præjudicium remiſſionis hypothecæ concreditoribus hypothecariis potior non eſt, ut ad hunc effectum requiritur *Caval. dec. 492. n. 1.*

His non obſtantibus contra illos relaxandum eſſe 5
mandatum pro ſcutis 1333. Rota cenſuit, quia clara eſt obligatio Gaſparis patris de reſtituendo dotem Cleriæ uxoris, & reſpectivè matris Franciſci, quodque illam etiam pro hac rata receperit ſuprà memoratæ confeſſionis, eſto poſt decoctionem emanaſſent, probant quoque in præjudicium creditorum concurrentibus conjecturis Surdus *conſ. 498. n. 4.* Mareſcot. *var. reſol. lib. 1. c. c. n. 9. & to* Coccin. *dec. 499. n. 3.* Rot. *inter recent. deciſ. 335 n. 2 p. 6. dec. 24 n. 19. p. 7.* reſultantibus in caſu noſtro tum ex præcedenti promiſſione dotis Seraphin. *dec. 795. n. 1. Greg. XV. 62. n. 6.* Rot. *inter recent. deciſ. 533. n. 1. part. 4. tom. 3. deciſ. 335. n. 5. p. 6. & in Romana dotis 15. Februarii 1642. coram Reverendiſſ. D. meo Decano, in Arimin. dotis 4. Maii & 27. Iun. 1649. coram R. P. D. meo Verolpio, in Romana Salviani 17. Mart. 1649. coram R. P. D. meo Rojas.*

Tum ex diuturna alimentorum præſtatione, jura- 6
mento confeſſionibus adjecto Surd. *d. conſ. 489. ſub n. 16. verſic. Quinto concurrit.* Joſeph. Ludov. *dec. Peruſina 66. n. 11.* Rota *dec. 24. n. 8. p. 7. recent. & in Anconitana bonorum 1. Jul. 1643. cora me, in Anconitana dotis 17. Iun.*
1647. cor. bon. mem. Arguelles, tum ex ſucceſſivis ſoluti- 7
onibus reſidui dotis, quas pars adverſa non negat, & ad hunc effectum ponderavit Rot. *deciſ. 593. n. 7. & 8. p. 4. tom. 3. recent. dec. 62. n. 7. coram ſan. mem. Greg. XV. & in aliis relatis in dicta Anconitana dotis, §. conjectu-*
re coram bo. me. Arguelles. Tum tandem ex ſententia 8
abſolutoria anno 1635. lata ab A. C. ad favorem *promiſſoris* de non obſtante quod Franciſ. etiam tunc actor allegaſſet confeſſiones de recepto a patre decocto factas
fidem non mereri, ut novo Summ. Franciſci *n. 1.* hæc 9
enim ſententia in judicatum lapſa, vel os claudit creditoribus patris, ut eaſdem confeſſiones hodie impugnare non valeant, *quatenus illorum procurator in illo judicio citatus fuiſſet, & comparuiſſet l. ſæpè, ubi* Caſtr. *n. 1. & ſeqq.* Alex. *n. 16. & in ff. de re judic. cap. quamvis, & ibi gl. verb. res inter alios; eodem tit.* Rimin. ſen. *conſ. 344. n. 10.* Rot. *deciſ. 230. n. 4. p. 1. recent.* vel ſaltem præbet veritatis adminiculum Surdus *dec. 325. n. 11.* Rota *dec. 334. n. 6. part. 1. recent.*

Non

Non obſtat, quod Gaſpar pecunias dotales à ſocero ſolvendas non inveſtiverit pro rata, de qua agitur in locis montium, vel ſtabilibus, ut ex forma inſtrumenti
10 dotalis tenebatur, utque de reliqua dote fecit. Quia vel exinde educitur conjectura ſimulationis confeſſionum, & ea elicitur ex tot contrariis ſuprà ponderatis, ut reſpondit Rot. *dict. dec. 62. nu. 11. coram Greg. XV. d. dec. 24. nu. 20. p. 7. recent.* vel exinde infertur, quod dos fuerit malè ſoluta viro ob non factum inveſtimen-
11 tum promiſſum, & hoc non liberat virum, qui verè re-
12 cepit, à reſtitutione. Cumque inveſtimentum in capitulis matrimonialibus conventum non fuerit favore ipſius viri, ſed ob ſecuritatem ſoceri ſolventis, ac ſponſæ, ejuſque filiorum *Rot. dec. 49. n. 6. part. 4. tom. 2. recent.* illis ſolùm competit facultas dandi de nullitate ſolutionis ex capite non facti inveſtimenti, non autem creditoribus viri quibus non ſuffragatur ſtipulatio pro
13 omnibus, quorum intereſt contenta in obligatione Camerali, cùm non habeat cauſam ab illis, quorum commodo inveſtimentum promiſſum fuit, ut oportere declaravit Rota *dec. 27. n. 13. coram bon. mem. Urgellen. dec. 267. n. 13.* apud Zach. *de obligat. Camer. & in Civitatis Plebis Salviani 9. Junii 1647. coram me.*

14 Alioquin ſi uxor, ejuſque filii repellerentur ex hoc
15 capite à receptione dotis contra virum, qui recepit, retorqueretur in eorum odium, quod pro ipſis conventum fuit, & viro propria culpa in non inveſtiendo ſuffragaretur, quod ferendum non eſſe dixit *Rota dec. dec. 210. n. 15. dec. 312. n. 41. 6. recent.* & in terminis *in Romana fructuum dotis 21. Aprilis 1651. §. Quoniam*
16 *in fin. coram R. P. D. meo Cerro*, quin potius quia dos non fuit promiſſa à muliere, ſed à patre, culpa, & negligentia viri, vel in non inveſtiendo, vel etiam in non exigendo dotem mulieri præjudicari non poteſt, & vir ſive non inveſtiverit, ſive etiam non exigerit, reſtituere dotem tenetur *leg. ſi extraneus* §. 3. *cum ibi notat ff. de jur. dot. l. ob res, ff. de pact. dot.* Fontanell. *pact. nupt. clauſ. 6. gl. 1. p. 2. n. 77.* Cyriac. *controv.* 110. *n.* 5. Rota *dec.* 203. *n. 6.* apud Zach. *de oblig Camer. & in Civitatis Vetulæ dotis 27. Februarii 1643. §. 1. verſ. vel in omnem, coram R. P. D. meo Cerro.* Eo magis, quia ex ejus facto hoc eſt confeſſione de recepto Franciſ. Cleriæ filius & hæres per ſententiam A. C. rejectus ut ſuprà fuit ab exactione dotis contra avum maternum illius promiſſorem.

17 Alterum objectum ceſſat, quia Franciſc. duplicem perſonam repræſentabat, unam debitoris tanquam fideicommiſſarius Scipionis avi obligatus hoc nomine reſtituere Gaſpari hæredi gravato legitimam illi debitam in bonis fideicommittentis; alteram creditoris ejuſdem Gaſ-
18 paris, uti filius, & hæres ſuæ matris cujus jura dotalia per tranſactionem fideicommiſſario tantum nomine, nec ex voluntate ſed ex mera neceſſitate, in infrà dicam factam ſublata non cenſentur Aug. Aretin. *conſ. 71. ſub nu.* 10. Remin. ſen. *conſ. 71. nu. 26. l. 1.* Burat. *conſ. 32. nu. 38.* Surd. *con. 365. n. 21. in fin. & n. ſeqq.* Rota *dec. 235. c. 6. & ſeqq. part. 6. recent.* facit Tiraq. *de retract. lig. §. 1. Gloſſ. 9. n. 141.* Gabr. *de rer. alienat. concluſ. 2. n. 1. & ſeqq.* idem Surd. *dec. 153. n. 17.*

19 Factam verò fuiſſe tranſactionem ex neceſſitate & fideicommiſſario nomine tantum conſtat ex toto tenore tranſactionis ponderando, primò quod ſola lis occaſione legitimæ Gaſpari debitæ ſuper bonis fideicommiſſi pendens inter illius creditores ex una, & Franciſc. fideicommiſſarium ex altera cauſam dedit tranſactioni, ut narratur in ejus proœmio, à quo tota tranſactio regulatur, ac reſtringitur Bart. *in l. fin. nu. 2. de hæred. inſtit.* Decian. *conſ. 72. n. 49. l. 2.* Buratt. *dec. 543. n. 11. Greg. XV. in his terminis dec. 158. n. 2.* nec non à controverſia, quæ cauſam dedit tranſactioni *l. ſi de certa, C. tranſ.* Menoc. *conſ. 319. n. 20.* Surd. *conſ. 418. n. 14.* Rota *dec. 29. n. 4. p. 1. recent. & in Recanaten. Prædii 14. Aprilis 1614. coram Sanctiſſ. D. N.* ubi quod hoc præcedit, etiam ſi in tranſactione adſint clauſulæ univerſales pro omni, & toto eo, & ex quacumque cauſa Mant. *dec. 233. n. 3. Add. ad ſan. mem. Gregor. XV. dec. 158. n. 8.*

Secundo, quòd nuſquam in tranſactione ſit verbum 20
de dote materna Franciſci, niſi ad effectum calculandi integrum valorem fideicommiſſi, & per conſequens tertiam partem pro legitima filii, non obſtante prohibitione fideicommittentis detrahendam, cumque prævia narrativa, quod Gaſpar in vim commiſſionis Sanctiſſimi obtinuerat ab A. C. ſententiam ſuper detractione legitimæ ac ejus ſeparatione à bonis fideicommiſſi ad effectum aliqua corpora vendendi, & ex pretio ſolvendi creditoribus ſuis, ac pariter obtinuerat à Sanctiſſimo, quod facto depoſito ſcutorum 4. mill. & aſſignatis creditoribus ſuis aliis annuis ſcutis 300. à creditoribus amplius non moleſtaretur, nec dictum depoſitum ſe facere poſſe niſi per venditionem alicujus membri fideicommiſſi: ideoque cum Franciſco filio ad fideicommiſſum vocato intendere convenire; cùm inquam prævia narrativa hujuſmodi Franciſcus ad faciendam rem gratam patri, & in executionem præmiſſorum conſenſerit venditioni prædii nuncupati Centocelle, evidens exinde fit ejus voluntas reſtricta duntaxat ad titulum fideicommiſſi, 21
quod ſolum narratum fuerat obſtare alienationi, attentis præſertim tum verbis *in executionem præmiſſorum* quæ ſubſequentes tranſactionis clauſulas quantumvis alias univerſales coarctant, ad præmiſſum titulum fideicommiſſi, & legitimæ Rota *dec. 114. n. 4. p. 1. recent. & in Romana legati de Mareſcotis 22. Maii 1627. coram bon. mem. Merlino*, & in terminis tranſactionis Franc. Aret. *conſil. 161. n. 4.* Surd. *conſ. 418. ſub n. 14.* Cyriac. *contr. 213. n. 7.* Rota *dec. 428. ſub n. 6. p. 5. recent.* Tum ſubſequentib. ibi *hanc autem aſſignationem, & omnia alia in præſenti inſtrumento contra idem Franc. facere declaravit in favorem Gaſparis ejus patris pro reſiduo legitima dictum Gaſparem tangen. & pro omni, & in toto eo quod quomodolibet prætendere poſſe, &c. ſuper hereditate & bonis & juribus præd.* & ſic ſuper bonis fideicommiſſi ſuperius nominati, & per dictionem illam *prædictus* repetiti Ayin. *conſ. 929. n.* 8. Barboſ. *dict. 276. n.* 22
20. & hic advertendum eſt, quod licet Franciſ. aſſignationẽ facere declaraverit pro omni, & toto eo, quod Gaſpar prætendere poſſet, non tamen dixit ſe eam facere pro omni, & toto eo quod ipſemet Franciſ. poſſet prætende- 23
re; magnique eſt momenti ad eliciendã voluntatẽ agentis diſcretivus modus loquendi ex alleg. *in Romana fideicom. ſeu Salviani 28. Apri. 1615. coram R. P. D. meo Celſo.*

Tertio quòd ſtante ſtatuto Urbis, deferente marito, uxore mortua lucrum totius dotis, quam tamen liberis communis matrimonii reſervare teneatur, non habebat Franciſcus de tempore tranſactionis quo vivebat Gaſpar actionem aliquam contra ipſum exercibilem pro reſtitutione dotis; conſenſus autem alienationis bono- 24
rum communis debitoris præſtitus ad favorem aliorum creditorum operatur quidem remiſſionem proprii juris competentis tempore præſtiti conſenſus, non autem juris, quod tunc temporis non competebat, & exercibile non erat Caſtr. *conſil. 375. n. 7. vol. 1.* Gabr. *conſ. 72. n. 5. lib. 1.* Laderch. *conſ. 73. n. 7. ver. 2. reſpondeo,* Surd. *conſ. 70. n. 4. & ſeqq.* Dec. *conſ. 105. n. 14. lib. 3.* & in puncto quod non operetur remiſſionem crediti, cujus dies nondum ceſſerat. Gom. *var reſol. tom. 1. c.* 25
11. *n. 82. verſ. idem adde il. 3.* Vinc. de Franc. *dec. 80. n. 24.* poſt Bald. *in l. ſi ita ſcripſiſſet in 2. notab. ff. de leg. 2.*

Et gratis dicitur actionem dotis fuiſſe tunc exercibi- 26
lem propter decoctionem patris, quia privilegium mulieri competens viro vergente ad inopiam agendi, ut ponatur in tuto pro alimoniis ſuis, & familiæ perſonaliſſimũ eſt, & nec ad filios tranſit Curt. ſen. *conſ. 57. n. 2.* Anch. Regien. *p. 1. q. familiar. q. 22. n. 4. & ſeq.* Grat. *diſcept. 427. n. 15. & 16. aliique relati* à moderno Panorm. *var. reſol. tom. 2. reſ. 86. n. 6.* Rota *dec. 607. n. 53. & 54. par. 4. tom. 3. recent. & in civitatis Caſt. Bon. 7. Juin. 1651.* Co-

Digitized by Google

Coram R. D. meo Decano; quod verò jus cuicumque creditori competit agendi ante diem, ſi debitor conditionem deterioraverit exercibile non eſt ad effectum exigendi Jaſ. *in l. pecuniam n.* 10. *ff. ſi cert. pet.* Strac. *decoct. p.* 3. *n.* 56. *&* 57. Joſeph. Ludov. *concl. unica de ſolut. lim.* 3. Caval. *dec.* 653. *n.* 5. *&* 6. Rot. *in Romana ſpolii domus* 29. *Jan.* 1629. *coram bo. m. Merlino.*

Quartò quod contrahentes adeo enixè curarunt, ut contractus eſſet ut validus, ob id adhibuerint ſolemnitates ex parte Franciſci tunc pupilli à Statuto Urbis 15. lib. 1. requiſitas. nullatenus ergo veriſimile eſt vo-
28 luiſſe comprehendi jura dotalia, quorum comprehenſione contractus eſſet prorſus nullus eo quod cùm nihil ex eo Franciſcus lucraretur, ſed jus ſuum remitteret, reſolveretur contractus in meram donationem ad favorem patris prohibitam ex diſpoſitione *l. ſicut §. an paciſci, ff. quibus mod. pig. vel. hypoth. ſolu.* ut in terminis
29 remiſſionis hypothecæ notat Neguſ. *de pign. p.* 6. *membr.* 3. *n.* 29. relatus à Modern. Forolivienſi *pign. lib.* 4. *tit.* 3. *q.* 106. *n.* 92. Necnon abſque ſubſcriptione donationis [quæ hic non adeſt] à Stat. Urb. li. 1. c. 149. quod habere locum etiam in remiſſionibus donationem importantibus, ac inter patrem, & filium dixit Rot. *in deciſionib. allegatis* à moder. Berſigellenſi *in annot. ad dictum Statutum n.* 10. *& ſeqq.*

Suppoſitum namque partis adverſæ quod Franciſcus mediante hoc contractu acquiſiverit bona fideicommiſſi quæ illi ex tunc pater ceſſit, cum tamen cedere non teneretur, niſi poſt mortem, erroneum detegitur, quia ceſſio hujuſmodi operata ſolùm fuit extinctionem jurium competentium Gaſpari cedenti ad diminutionem fideicommiſſi puta occaſione legitimæ, dotis Hieronymæ uxoris fideicommittentis, melioramentorum à Gaſpare factorum, de quibus ſuprà facta fuerat mentio, & ſimilium, non autem translationem bonorum fideicommiſſi ex tunc in Franciſcum, ut ipſa obſervantia ſucceſſiva demonſtravit: nam etiam poſt hunc contractum creditores Gaſpari remanſerunt, ut prius in poſſeſſione bonorum fideicommiſſi ad effectum ſibi ex ejus fructibus donec Gaſpar viveret ſatisfaciendi, &
30 deſuper manutentione obtinuerunt ab A. C. quin & ea bona locarunt ipſi Franciſco qui ſic, non ſe, ſed creditores poſſidere agnovit Bart. *in l. quedam mulier n.* 1. *ff. de rei vend.* Gabr. *de locat. concl.* 4. *n.* 14. Caval. *dec.* 446. *n.* 1. Et hæc locatio, ac manutentio referri non poteſt ad effectum exigendi annua ſcuta 300. quæ in eodem contractu Gaſpar aſſignaverit creditoribus, quia manutentio reſpicit poſſeſſionem omnium bonorum, ac fructuum indefinitè à creditoribus captam ante contractum, & ipſa locatio non reſtricta ad ratam annuorum ſcut. 330. ſed facta fuit pro penſione ſcut. 370. & quod plus eſt ex hac annua penſione fuerunt aſſignata ipſi Franciſco annua ſc. 200. pro ejus alimentis, quæ ſanè ſi aliorum bonorum fideicommiſſi ceſſionem translativam à parte reportaſſet, eaque ut ex adverſo aſſeritur ingentis eſſet reditus, illi debita non fuiſſent *l. ſi quis è liberis, §. 1. v. ſed ſi filius, ff. de lib. agnoſc.* Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 6. Peregr. *de jur. fiſc. lib.* 3. *tit.* 18. *n.* 74. *aliique relati* à moder. Forol. *de leg. lib.* 2. *tit.* 2. *q.* 30. *n.* 15. Joſeph. Seſſ. *dec. Arag.* 45. *n.* 10. Rot. *coram bo. m. Urgell. dec.* 76. *num.* 37. *dec.* 274. 4. 5. *in fin. p.* 2. *rec.*

Quibus poſitis non obſtant clauſulæ univerſales in
31 fine contractus poſitæ ibi *quam donationem &c. Franciſcus promiſit ſervare, &c. contra eam non facere*, &c. *quovis prætextu, titulo, ingenio, vel cauſa etiam enormis, vel enormiſſimæ leſionis*, &c. *nec alio quovis prætextu hic non expreſſo, & de neceſſitate exprimendo.* Quia quidquid ſit in aliis caſibus, de quibus agunt ex adverſo allegati, & alii cumulati in *Romana recenſionis contractus* 15. *Jun.* 1648. *coram R. P. D. me Corrado*, reſtringuntur ad cauſam in tranſactione expreſſam concurrentibus ſuperius adductis; ita ut jus dotis quæ tunc exigi non poterat nullatenus comprehendant: Surd. *conſil.* 418. *n.* 22. *& ſeq.* Cancer. *var. reſol. tom. l.* 3. *cap.* 15. *nu.* 271. *& ſeqq.* præſertim quia appoſitæ ſunt in fine inſtrumenti, & ſic in executivis ut bene ad propoſitum Rota *dec.* 624. *n.* 8. ubi ultro ponderatur, quod ſunt clauſulæ ſolitæ apponi de ſtylo Notariorum, ideoque contractum non extendunt *p.* 2. *rec.*

Tandem non obſtat, quòd Franciſcus præſumatur 32
ſatisfactus de dote ex fructibus bonorum fideicommiſſi vivente Gaſpare decurſis, vel ex quo habuit ratam bonorum, quæ ad Gaſparem occaſione legitimæ ſpectaſſet, ſi in calculanda legitima fuiſſet in debitum fideicommittentis relata dos Cleriæ ſolum in ſcutis 4000. non autem in ſcutis 6000. ut factum fuit. Quia jam fuit ſuprà demonſtratum non adfuiſſe fructus quibus Franciſcus poſſet ſatisfieri, & ad evitandum ſecundum objectum non relaxatur mandatum pro tota ſumma ſcut. 2000. quæ hæreditas Gaſparis ex cauſa dotis Cleriæ debet, ſed ſolùm pro ſcut. 133.

Et ita deciſum utraque parte informante.

R. P. D. MELTIO.

Romana Pecuniaria.

Veneris 1. *Julii* 1650.

ARGUMENTUM.

Cambia debentur uti damna & intereſſe, ex capite non adimplementi, ab eo, qui mandatum ad cambiandum ſuſcepit, quando non docuit ſe feciſſe debitas diligentias, & ad rationem Nundinarum currentium de eo tempore, quo peti poſſunt; de quibus ſtatur atteſtationi mercatorum. Quo modo probetur dominium. Et quando mutetur cauſa poſſeſſionis.

SUMMARIUM.

1 *Validitas mandati executivi probatur quando ex revolutione Actorum conſtat de ſolitis citationibus, legitimatione Perſonarum, Juriſdictione Judicis, & ſic ſer. illud fuiſſe relaxatum.*
2 *Validitas actus ſemper in dubio præſumitur.*
3 *Adminiſtratio alicujus negotii cum annua reſponſione, ſeu proviſione, eſt omnino ſeparata à dominio directo, & utili, cæteriſq; juribus realibus particularium dominorum, ita ut Adminiſtrator prorſus excludatur.*
4 *Cambia, uti damna & intereſſe, poſſunt prætendi ab eo, qui, cùm mandatum ad cambiandum ſuſceperit, illud non adimplevit, nec minus docuit ſe feciſſe debitas diligentias pro recipiendis perſonis, quæ pecunias ad cambium acciperent.*
5 *Damna intereſſe paſſa per deciſionem cambiorum ne defectu implementi cambiare debentis, optimè juſtificantur ex atteſtationibus mercatorum non defeciſſe occaſiones cambiandi. Et liquidantur ex partitis, ac giratis cambiorum ſingularum feriarum.*
6 *Deciſio in eadem cauſa facta, de ſtylo Rotæ non poteſt oppugnari in alia diſputatione, ſed præſupponi debet.*
7 *Venditio probat dominium in venditore: & procedit in quolibet contractu, in quo bona accipiuntur ab alio.*
8 *Obligatio ſimpliciter facta à debitore de ſatisfaciendo creditoribus Creditoris, extenditur etiam ad non expreſſè nominatos.*
9 *Exceptio de Jure tertii rejicitur.*
10 *Mandatum dicitur ritè relaxatum, præcedente citatione.*

Obli-

Digitized by Google

11 *Obligatio magis attenditur in cauſis executivis, & ſummariè commiſſis, quàm ipſa petitio: unde non quid actor petierit, ſed quid ei deberi probatum fuerit, conſideratur.*

12 *Ceſſionarius ſuccedit in locum cedentis, eodemque jure uti poteſt in re ceſſa, ac facere potuiſſet cedens.*

13 *Jus dominii ſuperveniens Adminiſtratori, illico mutat cauſam poſſeſſionis ex jure adminiſtrationis, in jus proprii dominii, & poſſeſſionis.*

14 *Dominium non poteſt in dubium revocari, ubi apparet de confeſſione, & recognitione facta per Adverſarium.*

15 *Confeſſio adeo plenè probat contra confitentem, ut illa impugnanda non veniat.*

16 *Exceptiones dominii, ad executionem mandati, impediendam, in continenti, clarè, & concludenter ſunt probandæ.*

17 *Exceptiones extrinſecæ altiorem indaginem requirentes, non valent retardare executionem obligationis cameralis.*

18 *Mandatum relaxatum ad effectum deponendi pecunias, pro illis poſteà conſignandi cui de Jure conſulit utrique parti, & omnibus intereſſe habent.*

19 *Mandatum executivum vigore obligationis cameralis relaxatum, ubi per ſententiam, vel decretum eſt vulneratum, non extenditur ad vulnerandam ipſam obligationem cameralem.*

20 *Sententia abſque Actis non probat.*

21 *Notoria injuſtitia ſemper probata dicitur, quando ex Actis ſententia non remanet juſtificata, cùm Acta ipſa faciant notorium.*

DECISIO IV.

PEr binas deciſiones coram me emanatas ſub die 14. Maii 1646. & 23. Mart. 1648. fuit reſolutum non eſſe exequendum mandatum de conſignando pro ſcut. 1500. relaxatum ab A. C. ad favorem DD. de Collettis contra D. Laurentium Carolium debitorem Gulielmi Roncalli obligati in cambio contracto pro majori ſumma ad favorem dictorum de Colletis, ſed conceſſa poſtmodum nova audientia ad inſtantiam eorundem de Colletis, & diſputato dubio ſub die 15. Martii 1649. An eſſet recedendum à deciſis, mandatum Domini quod prius diſputaretur aliud dubium, An mandatum relaxatum contra D. Roncallum, ac alios principales debitores eſſet exequendum, quo propoſito & affirmativè reſoluto ſub die 28. Jun. ejuſdem anni 1649. fuit ſub hac die, reaſſumpta prima diſputatio, An ſit recedendum à duabus primis deciſionibus ſuper denegatis executionis mandati de conſignando contra d. Laurentium Carolium debitorem debitoris, & ex noviter deductis ex parte illorum de Colletis ſuis affirmativè reſolutum ſtante validitate, & Juſtitia d. mandati.

1 Validitas non controvertitur cum ex revolutione actorum conſtet de ſolitis citationibus, legitimatione perſonarum, Juriſdictione Judicis, & ſic ſer. illud fuiſſet relaxatum, *juxta deciſionem Vetalli* 260. *p.* 2. Rota
2 *deciſ.* 678. *num.* 1. & 708. *n.* 1. *p.* 2. & *deciſ.* 318. *part.* 6. *in recent.* & nihilominus illa præſumi deberet, cùm in dubio ſemper validitas præſumatur ſecundum doctrinam Gloſſ. *in l. ſi poſt. C. de jur. & fact. ignor.* Menoch. *conſil.* 110. *n.* 6. *l.* 2. & *de præſumpt. l.* 2. *præſumpt.* 67. *n.* 1. & *ſeq.*

Viſa fuit etiam ſatis probata juſtitia: Nam licèt in deciſionibus quæ revidentur fuerit firmatum non eſſe exequendum mandatum de conſignando relaxatum contra Carolum emptorem rationis fundacalis cantantis, ſub nomine Secundini & Roncalli pro credito illorum de Colletis creditorum Venturæ Mazzantis & ejuſdem Roncalli, tum quia creditum prædictum in ſc. 1500. viſum fuit ſatisfactum ex pecuniis ab ipſis receptis
in cauſam cambiorum, quæ verè non debebantur, &
ideo illæ ceſſerunt in ſatisfactionem crediti. Tum quia 3
dicta ratio fundacalis nullo modo ſpectabat ad eundem Roncallum, cum fuerit tantum deputatus adminiſtrator negotii cum annua reſponſione ſcutorum 300. quæ adminiſtratio eſt omnino ſeparata à dominio directo, & utili cæteriſque Juribus realibus particularium dominorum ad tradita per Bart. *in l.* 1. *propè fin. ff. de jurid. omn. Jud.* Natt. *conſ.* 3131. *col.* 1. *verſic. aliud eſt enim* Rota *dec.* 64. *n.* 22. *p.* 4. *to.* 2. *rec. cum aliis relatis in* 2. *dec. quæ revidetur emanata ſub die* 23. *Mart.* 1648. *§. poſtremo ceſſat.* Quod primum fundamentum illud remanet prorſus deſtructum ex allegata *ult. deciſione in cauſa facta ſub die* 28. *Jun.* 1649.
ſub §. verum quia, & ſeq. ubi firmatur quod Colletti 4
prætendunt cambia uti damna, & intereſſe, eo quia Mazzantes, qui mandatum ad cambiandum ſuſceperat ſub fidejuſſione Roncalli illud non adimpleverat, nec docuerat, feciſſe debitas diligentias pro reperiendis perſonis, quæ pecunias ad cambium acciperent, nec illas reperiiſſe. Unde ex tali non adimplemento
tam Mazzantes quàm Roncallus ejus fidejuſſor tenen- 5
tur ad omnia damna, & intereſſe, quæ paſſi fuerunt ipſi Colletti, & optimè per eos fuerunt juſtificata talia damna, & intereſſe, cum ex fide nonnullorum Urbis mercatorum conſtare fecerint non defeciſſe occaſiones plures cambiandi, atque ex partitis, ac giratis cambiorum ſingularium feriarum cambia nedum aſcendiſſe, ſed exceſſiſſe ſcuta ſex pro quolibet centenario ad quam ſummam inter partes illa conventa fuerunt, & in eadem deciſione firmatur dubitari non poſſe de reali exiſtentia crediti dictorum de Collettis, quæ quidem deciſio tanquam facta in cauſa in iſta diſputatione de ſtylo Rotæ non poteſt oppugna-
ri, ſed præſupponi debet Rota *dec.* 354. *n.* 3. & 8. *p.* 6
4. & *dec.* 604. *n.* 4. *p.* 6. *recent. tom.* 2. & *alibi paſſim.*

Tota igitur difficultas reducebatur ad ſecundum caput reſpiciens pertinentiam bonorum fundacalium quæ pro rata ſc. 6250. ad Roncallum ſpectaſſe clarè demonſtratum fuit dum illa fuerunt vendita ſub die 27. Maii 1646. Laurentio Carolio pretio ſc. 13. m. tam à filiis, & hæredibus q. Antonii Secundini, quàm à filiis, & hæredibus ipſius Roncalli ut in ſumm. illorum de Colletis *n.* 1. Unde negari non poteſt illi-
us dominium pro dicta ſumma ad *l. ſi quis conditio-* 7
nis. C. locat. quæ procedit in quolibet contractu, in quo bona accipiuntur ab alio Cravett. *conſ.* 157. *n.* 1. Maſtrill. *dec.* 287. *n.* 29. Caval. *dec.* 171. *n.* 2. & inde ſequitur quod ipſi Colletti uti Creditores Roncalli poſſunt pretium exigere à Carolio tanquam debitore debitoris ſtante illius obligatione in forma Cameræ de ſolvendo infra quadriennium præfatis hæredibus, & pro eis Creditoribus dictæ hæreditatis q. Anto-
nii Secundini, & Gulielmi Roncalli ut in eodem 8
Summario ſub *num.* 1. nec relevat, quod dicta obligatio Carolii fuerit facta ſolùm ad favorem Creditorum in liſta deſcriptorum, quia nihilominus prodeſt tam deſcriptis, quàm non deſcriptis, ut bene declaravit Rota *dec.* 48. *n.* 3. & *ſequ. p.* 2. *recent.* Dum igitur Carolius verè, & realiter eſt debitor pretii dictorum bonorum fundacalium & Judex mandavit illud pro rata credit. dictorum de Collettis conſignati
ad effectum deponendi non eſt quod ipſe conquera- 9
tur, nec poteſt excipere de Jure Tertii, ut in terminis ſimilis mandati reſpondit R. *dec.* 312. *nu.* 3. *verſ. minus obſtat, & n.* 4. *coram Ceval.*

Nihilque refert, quod Colleti ſequeſtraverint pecuniam tanquam debitam Mazzanti, quia ad hunc effectum ſufficit, quòd mandatum de conſignando fuerit relaxatum contra Carolium citatis hæredibus
tam Roncalli, quàm Secundini ad videndum rela- 10
xati mandatum ut illud ſuſtineatur contra debitores ipſius Roncalli, ritè enim, ac rectè ad mandati re-

laxationem contra aliquem devenitur, quotiuſcunque præcedit illius citatio Clem. *ſæpè ubi Gloſſa in verbo ad*
11 *id de verbo ſignific. l. de unoquoq; ff. de re jud.* R. *deciſ. 363. nu. 5. part. 4. recent. to. 2.* & dum Colletti actores obtinere voluerunt ex obligatione per Carolium facta, ut apparet ex proſecutis, iſta in Judiciis executivis magis attenduntur, quàm ipſa petitio, quare non habetur in conſideratione ſequeſtrum factum fuiſſe pro credito adverſus dictum Mazzantem, Alex. *conſil.* 114. *n. 6. lib. 6.* Surd. *conſ.* 12. *nu.* 74. *& deciſ.* 284. *nu.* 14. Rota *deciſ.* 611. *n.* 5. *verſic. ultra quod part.* 1. *recentior. Greg. XV. deciſ.* 176. *n.* 2. *ubi Add. nu.* 12. *refert concord.* qui omnes concludunt in cauſis ſummariè commiſſis non attendi quid actor petierit, ſed quid ei deberi probatum fuerit.

Non obſtat quòd Gulielmus Roncallus dicatur tantummodò electus Adminiſtrator fundaci ab Antonio Secundino cum reſervatione annuæ proviſionis ſcutorum 300. ut apparet ex tenore teſtamenti ipſius Antonii dati in ſummario DD. de Secundinis; & Roncallis *nu.* 1. & ex Inventario per dictum Roncallum facto, ex qua adminiſtratione excludatur prorſus illius dominium in dicto fundaco, adeo ut illud in totum ſpectet ad hæredes Secundini ut firmatur in deciſione emanata in cauſa ſub die 23. Martii 1648. *§. poſtremo ceſſat*, quia reſpondetur, quòd licet ex teſtamento Antonii Secundini ipſe fuerit relictus Adminiſtrator, tamen poſtea illi ſupervenit jus dominii pro rata dictorum ſcutorum 6250. ſolutorum Hippolytæ filiæ dicti Secundini ad effectum, ut facilius nubere poſſet, cum ab ea de Anno 1632. ceſſionem reportaverit omnium jurium ſibi quomodolibet competentium in hæreditate
12 paterna, ut in Sumario illorum de Colletis *n.* 2. ex qua quidem ceſſione ipſe ſucceſſit in locum dictæ Hippolytæ cedentis pro rata ei ſoluta in hæreditate Secundini, & in illius ratione fundacali, eodemque jure uti potuit, ac facere potuiſſet ipſa cedens. *l. empt.* ubi Bald. *in* 1. *notab. C. de hæred. vel. action. vend.* Surd.
13 *dec.* 308. *n.* 1. *cum aliis per* Cæſar de Graſſ. *de except. in prælud. n.* 182. *& ſeq.* & illico mutata fuit cauſa poſſeſſionis jure adminiſtrationis in jus proprii dominii & poſſeſſionis Achill. *dec.* 4. *de cauſ. poſſeſſ. & proprietat.* Mantic. *dec.* 245. *n.* 4. Coccin. *dec.* 130. *n.* 9. Rot. *deciſ.* 143. *nu.* 4. *part.* 2. *diverſ.* & fuit reſolutum in Bonon. Bonorum 17. Junii 1648. coram R. P. D. meo Cerro. Unde ſtante tali dominio bene potuit Roncallus de Anno 1643. devenire ad venditionem fundaci pro illa rata, quæ ad eum ſpectabat.

Tale autem dominium magis comprobatum remanet nedum ex prædicto inſtrumento venditionis factæ à filiis, & hæredibus ipſius Roncalli bonorum fundacalium pro eorum contingenti rata; verum etiam ex
14 inventario facto mortuo Roncalli nomine illius filiorum, ac hæredum bonorum & jurium fundaci tanquam ad ipſos hæredes, & hæredes Secundini ſpectantis dicto Summario eorundem de Collettis, *n.* 3. nec non ex obligatione Cæciliæ Secundinæ hæredis Antonii Secundi facta una cum curatore hæredum Roncalli de ſtando juri ad favorem Creditorum rationis fundacariæ Secundini, & Roncalli eodem Summario *nu.* 4. ex qua patet de geminata confeſſione, & recognitione dominii ita ut eò minus poſſit in dubium revocari, cùm confeſſio contra confitentem
15 adeò plenè probet. *Alex. conſ.* 71. *n.* 4. *lib.* 3. *Gabr. de confeſ. concluſ.* 1. *num.* 12. *Honded. conſ.* 52. *num.* 30. *lib.* 1. *Greg. XV. deciſ.* 385. *n.* 3. *& dec.* 408. *n.* 1. ut illa impugnanda non veniant *Gregor. XV. dec.* 452. *num.* 2. *ubi* Add. *n.* 22. qui plures alias cumulat Rotæ deciſiones. Et ex his cum ſublatæ remaneant exceptiones dominii, quæ ad executionem man-
16 dati impediendam in continenti probandæ fuiſſent clarè, & concludenter, ideò dicti mandati non eſt retardanda executio: maximè accedente obligatione Camerali Carolii de ſolvendo debitum de quo agitur, 17
qua rejiciendæ etiam eſſent hujuſmodi exceptiones, tanquam requirentes altiorem indaginem, ſi dominium non remaneret concludenter probatum Rota *dec.* 200. *n.* 6. *dec.* 212. *n.* 1. *& deciſ.* 255. *nu.* 5. *& ſeq. poſt Modern. de oblig. Camer.*

Minus relevat ad impediendam executionem dicti mandati, quòd non fuerit aliqua reddita ratio adminiſtrationis factæ de dicto fundaco per Roncallum. Quia hujuſmodi expreſſio minimè competit Carolio obligato in forma Cameræ ad ſolvendum dictum debitum, maximè cum hodie non poſſit controvertere dominium ejuſdem Roncalli pro dicta rata ſcutorum 6250. & per conſequens pertinentiam pretii ad illius hæredes, quibus ſolvere promiſit, & ex quo exceptio hujuſmodi extrinſeca eſt, ac requirit altiorem indaginem, præſertim quia ex bilanciis, & ex aliis actibus prædictis potius apparet Roncallum eſſe creditorem, minus ea eſt apta ad retardandum executionem obligationis Cameralis ex ſuprà allegatis, tantoque magis quia reſpicit alium articulum nempe redditionis rationis faciendæ hæredes dicti Roncalli ad favorem hæredum Secundini, qui valdè differt ab illo de quo nunc agitur reſpiciens ſolum conſecutionem pretii promiſſi cum obligatione in forma Cameræ à Crollio emptore fundaci communis hæredibus Roncalli, ac hæredibus Secundini, & in omnem caſum ceſſat
omnis difficultas, quia mandatum fuit relaxatum non 18
ſimpliciter ad effectum ſolvendi pecunias Colletis, ſed ut deponerentur pro illis poſtea conſignandis cui de jure, atque ita conſultum remanſit tam dictis Collettis, quàm Secundinis, & Roncallis, ut benè in ſimilibus terminis declarat Cavaler. *deciſ.* 312. *n.* 3. & 4.

Demum non obſtat ſententia bon. mem. Cittadini
per quam fuit declaratum Colettos non eſſe credito- 19
res rationis fundacariæ, ſed tantùm Roncalli, & propterea mandatum relaxatum contra bona hæreditaria Roncalli non eſſe exequendum contra perſonas, ac bona Cæciliæ Secundinæ, & Carolii. Quia reſpondetur, ut cum ex ſuprà dictis dicta ſententia ſit notoriè injuſta ea non vulneret viam executivam maximè quia percutit tantummodo mandatum relaxatum, non autem ipſam obligationem Cameralem, & quotieſcumque mandatum executivum vigore obligationis Cameralis relaxatum eſt vulneratum, non extenditur ad vulnerandam ipſam obligationem Cameralem ut firmavit *Rota coram Penia dec.* 700. *nu.* 4. *cum duobus ſeqq.* Addito etiam, quòd dicta ſententia tanquam ſi-
ne actis non probat Rota *diverſ. dec.* 196. *n.* 5. *part.* 20
2. *Seraph. deciſ.* 615. *num.* 5. & 6. Caſſador. *de* 3. *de Procur.* Mohed. *dec.* 3. *num.* 1. & 2. *de teſtibus*, & ex hoc reſultat notoria injuſtitia, quæ ſemper probata dicitur, quando ex actis ſententia non remanet juſtificata, cum acta ipſa faciant notorium Innoc. *in c. ex* 21
inſinuatione in fide appell. Soc. *conſ.* 28. *nu.* 15. *vol.* 1. Pariſ. *conſ.* 111. *n.* 7. *vol.* 4. Decian. *conſ.* 10. *nu.* 19. *vol.* 1. Ceph. *conſ.* 57. *n.* 33.

Et ita fuit reſolutum utraque parte informante, &c.

REVERENDISSIMO D. DUNOZET DECANO.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 21. *Junii* 1649.

ARGUMENTUM.

Mandato de conſignando quando ſit locus. Quomodo ex partita pecuniarum deſcripta in libro per Bancherium, transferatur dominium. Solutio, in quam cauſam cedat. Et quando in Apocha habeat locum præſumptio *l. ſcripturas, C. qui potior. in pig. hab.*

SUM.

SUMMARIUM.

1 *Validitas mandati inſurgit ex revolutione Actorum, in quibus apparet interveniſſe omnia ad validitatem neceſſaria, de quibus* ex vulg. deciſ. Caputaq. 260. p. 2.

2 *Mandatum de conſignando denegari non poteſt, quotieſcumque conſtat pecunias ſpectare ad debitorem.*

3 *Pecuniæ in Banco, dicuntur eſſe in dominio illius, ſub nomine cujus ſunt deſcriptæ.*

4 *Deſcriptio pecuniæ in Banco ad favorem alicujus de ordine Domini, habet vim ſolutionis.*

5 *Deſcriptio pecuniarum ad favorem ejus, qui non habet titulum, vel cauſam habilem ad acquirendum, non transfert in ipſum recipientem dominium, ſed reſolvitur in ſimplicem traditionem.*

6 *Solutio pecuniæ abſque expreſſione cauſæ, præſumitur facta ex cauſa, quæ de proximo procedit.*

7 *Solutio pecuniarum facta Agenti, ſeu Procuratori, non eſt ex cauſa habili ad transferendum in eam pecuniarum ſolutarum dominium.*

8 *Pecuniæ etiam pignori dari poſſunt.*

9 *Præſumptio* l. ſcripturas, C. qui pot. in pig. hab. *ex pluribus colligitur ad infirmandam Apocam.*

DECISIO V.

MAndatum de conſignando ab A. C. relaxatum ad inſtantiam hæreditatis bon. mem. Cardinalis Spinolæ contra Hieronymum Vivaldum in urbe Mercatorem, citato etiam pro ſuo jure, & intereſſe Paulo Jordano, tanquam validum, & juſtum exequendum eſſe DD. reſponderunt.

1 Quoniam validitas patet ex revolutione Actorum, in quibus apparet interveniſſe omnia ad validitatem neceſſaria, de quibus *ex vulg. deciſ. Caputaq. 260. p. 2.*

Juſtitia verò deſumebatur ex eo, quod cùm dictus Cardinalis vivens eſſet creditor D. Epiſcopi Mazzarræ in notabili Pecuniarum ſumma ex cauſa cujuſdam penſionis reſervatæ ſuper Archimandritatu Eccleſiæ Meſſano per eundem Epiſcopum aliàs poſſeſſo, ac pro dicta ſumma ſibi debita obtinuiſſet mandatum executivum, cujus vigore fuerunt ſubinde ſequeſtrata ſcuta 3000. ſpectantia ad dictum Epiſcopum debitorem in Banco dicti Vivaldi exiſtentia, juſtum erat quod ſucceſſivè ad dictam inſtantiam hæreditatis jacentis dicti
2 Cardinalis interim vita functi, relaxaretur mandatum de conſignando, quod denegari non poteſt quotieſcumque prout hìc conſtat pecunias ſequeſtratas ſpectare ad debitorem ad *l. & quæ nondum 15. §. quod dicitur in fin.* ubi gloſſ. *in verb. oblig. ff. de pign.* Carroc. *de ſequeſt. p. 3. n. 1.*

Quòd autem in præſenti pecuniæ ſequeſtratæ ſpectent ad D. Epiſcopum, convincitur ex eo, quia illæ fuerunt ipſi tranſmiſſæ à quibuſdam Mercatoribus Panormi per litteras Cambii directas d. Vivaldo, qui præ-
3 dictas litteras recipiendo creavit in ſuis libris creditorem d.D. Epiſcopum qui propterea ſtatim evaſit illarum dominus, cum pecuniæ dicantur eſſe in dominio illius ſub nomine cujus ſunt deſcriptæ, ut tradunt Anchar. *conſ. 32. n. 2.* Socin. ſen. *conſ. 6. n. 3. l. 4. Maria conſ.* 183. *n.* 16. Rota *poſt tr. de Cenſ. dec. 547. n. 13. & ſeq.*

Non obſtat, quòd tempore ſequeſtri pecuniæ prædictæ reperirentur deſcriptæ ſub nomine d. Pauli Jorda-
4 ni; Quia licet deſcriptio fuerit facta de ordine Domini Epiſcopi, & habeat vim ſolutionis ex Theor. Bald. *in l fin. n. 3. C. de novat.* quem ſequitur Socin. ſen. *conſ. 64. n. 7. per tot. lib. 3. Mant. de tac. lib. 17. tit. 6. n. 7. per tot.* Gail. *de cred. cap. 2. num. 2414. & ſeq.* Scac. *de Camb. §. 2. gloſſ. 5. n. 45.* non tamen in hoc caſu valuit transferre dominium pecuniarum in Paulum ex quo in eo deficit titulus, vel cauſa habilis illud acquirendi,
unde dicta deſcriptio reſolvitur in ſimplicem traditio- 5
nem per quam non cenſetur translatum in recipientem dominium pecuniarum niſi ſimul concurrant cauſæ habiles, vel legitimus titulus acquirendi *l. nunquam nuda 13. ff. de acq. rerum domin.* Gloſſ. *in l. traditionibus 20. C. de pact.* Ruin. *conſ. 148. n. 9. lib.* 1. optimè Surdus *conſ. 4. n. 41.* & benè comprobatum fuit in *Rom. legati ſent. 50. n. 1. 1. Apr. §. unde ſequitur, verſ. & facit, coram R. P. D. meo Cerro.*

Deficere autem in Paulo titulum, ſeu cauſam habilem, acquirendi has pecunias colligitur non ſolùm ex ordine ſolvendi ab Epiſcopo ſimpliciter concepto abſque ulla expreſſione cauſæ propter quam debuiſſet fieri talis ſolutio, cùm non ſit veriſimile quòd Dominus Epiſcopus mandaverit ſolvi Paulo adeò conſiderabilem pecuniarum ſummam abſq; eo, quòd in ordine exprimeretur cauſa ſolutionis, quæ tamen ſolet communiter ab omnibus exprimi, ſed etiam, quia tam ex cauſis præcedentibus, quàm proximis dictæ deſcriptioni, penitus excludi videtur earundem pecuniarum acquiſitio;
Regulare quippè eſt hujuſmodi actus præſumi geſtos 6
ex cauſa quæ de proximo præcedit *Bart. in l. triticum 94. n. 2. ff. de verb. oblig. à Titio* 108. *n. 2. verſic. ſecundo limita, ff. eodem* Corn. *conſil. 205. n. 4. in fin. verſic. nec obſtant lib. 1. cum concordantibus relatis in eadem Romana legati ſcutorum 50. nu. 26. Iun. 1641. §. 1. verſic. non ſolum, & 1. Aprilis 1644. allegato §. unde ſequitur, verſic. & quod is, coram R.P.D. meo Cerro*, & fuit dictum in *Romana locorum Montium coram bon. memor. Remboldo §. non obſtat quod Zalus.*

Ponderantes igitur DD. cauſas præcedentes dicebant 7
in Paulo non concurrere niſi cauſam Agentiæ ſeu muneris Procuratoris, cùm non controvertatur ipſum quandoque ſe pro tali geſſiſſe in negotiis D. Epiſcopi, & ſignanter tanquā Procuratorem pluries ſolviſſe bon. mem. Cardinali Spinolæ ſuprà dictam penſionem ab eodem Domino Epiſcopo debitam, unde hæc ſolutio præſumitur facta Paulo tanquam Agenti, ſeu Procuratori; quæ cauſa non eſt habilis ad transferendum in eum pecuniarum ſolutarum dominium *Rot. dec. 520. n. 4. p. 3. recent.* & in terminis Surdus *conſ. 4. n. 40. in fin. hic ſed pecuniæ. & n 41.*

Cauſa verò proxima viſa fuit reſultare ex quadam cedula bancaria unciarum 1114. quam fecerat Vivaldus ad favorem ejuſdem Epiſcopi ſolvendarum in tabula Panormi, & ratione hujus cedulæ Paulus eundem Vivaldum indemnem conſervare promiſerat, unde cum pro Domino Epiſcopo Vivaldus reperiretur obligatus erga tabulam Panormi, Paulus verò erga Vivaldum, præſumendum eſt, quod quilibet ipſorum propriæ indemnitati eo meliori modo quo potuit præcavere, curaverit hac occaſione tam oportuna dum debitor communis habebat has pecunias in eodem banco Vivaldi. Et ideò Paulus obtinuit ab Epiſcopo ordinem illas deſcribendi in ſui faciem, Vivaldus verò poſt deſcriptionem eaſdem ad ſui favorem vinculavit addendo in fine partitæ hæc verba, *Si devoranno tenere per ſicurezza di quello poteſſe partire per la mia cedola bancharia di onzo 1114. di moneta &c.* Et ſic clarè dignoſcitur prædictam deſcriptionem non fuiſſe ordinatam titulo, cauſa, aut animo transferendi ſtatim pecuniarum dominium in ipſum Paulum, ſeu Vivaldum, ſed ut illas haberent loco pignoris, & tali pacto redderentur undique ſecuto caſu quo foret neceſſaria ſolutio unciarum
per Vivaldum promiſſarum ſub fidejuſſione Pauli; nam 8
etiam pecunias pignori dari poſſe clarè infertur *ex textu in l. idemque 7. §. ſi ſibi in fin. ff. qui pot. in pign. habean.* & tradit Anton. Fab. *in ſuo C. lib. 4. tit. 26. def. 25. num.* 2. ac proinde ſub prætextu hujuſmodi deſcriptionis impediri non poteſt exequutio ſuper illis proſequenda ad inſtantiam dictæ hæreditati creditricis anterioris ex congeſtis *in dicta Romana locorum Montium 9. Februarii* 1614. *coram bon. mem. Remboldo*, cum præſer-

Digitized by Google

præſertim occaſione dictæ cedulæ, nec Vivaldus, nec Paulus ſe aliquod detrimentum paſſum fuiſſe doceant.

Nec quicquam relevat Apoca ſolidationis computorũ confecta inter D. Epiſc. & Paulum 20. Martii 1648. in qua Paulus conſtituendo ſe debitorem Domini Epiſcopi in ſcutis 485. 95. monetæ pro reſiduo pecuniarum ad ejus manus perventarum fuit quietatus, & abſolutus de omnibus, & ſingulis partitis uſque tunc per eum exactis cum ordinibus ejuſdem Epiſcopi, unde prætenditur partitam controverſiam comprehendi ſub hac ſolidatione, & ſic conſtare de titulo, vel cauſa habili ejuſdem Pauli ad acquirendum, quia contra prædictam apocam viſa fuit non leviter urgere præſumptio *leg. ſcripturas, Cod. qui pot. in pign. habean.* non ſolùm quia Paulus citatus in judicio conſignationis pro ſuo jure, & intereſſe, illam non exhibuit ſtatim poſt tot dies quibus illa ſibi tranſmitti potuit à Domino Epiſcopo tunc apud ſuam Eccleſiam reſidentem, ſed etiam quia maximè inveriſimile redditur, quod Paulus in generali ſolidatione computorum conſtituerit ſe debitorem ſcutorum 485. illaque perſolverit œconomo Epiſc. ſui creditoris priuſquam ingens partita ſcutorum 300. in bancho Vivaldi vinculata pro eodem Domino Epiſcopo diſcuteretur, ac exitus illius negotii expectaretur, & abſque eo quòd in ſolidatione de tali partita fuerit facta aliqua mentio, cùm tamen eſſet ſpeciali nota digna tum propter magnitudinem ſummæ, tum propter vicinitatem temporis effluxi à die deſcriptionis, ad diem ſolidationis computorum, tum denique propter complicationem negotii in qua involuta erat dicta partita, & attento quòd res agebatur inter perſonas accuratas, & juris peritos. Signum evidens, quòd illa non comprehendebatur in dicta apoca, quia non fuit deſcriptio ordinata animo tranſferendi dominium in Paulum, ſed ut illud remaneret penes eundem D. Epiſcopum prout ſemper apud eum remanſiſſe ex ſuprà dictis arbitrati ſunt DD. qui propterea concluſerunt mandatum A. C. eſſe exequendum.

Et utraque, &c.

REVERENDISSIMO D. DUNOZETO DECANO.

Bononien. Pecuniaria, ſeu dotis.

Veneris 18. Junii 1649.

ARGUMENTUM.

Fructus debentur à die motæ litis: & illorum perceptio, ac liquidatio, ex quibus deducatur.

SUMMARIUM.

1 *Fructus dotales debentur pro tempore, quo lis per mulierem inſtituta pro aſſecuratione & ſucceſſivè reſtitutione ſuæ dotis, contra Virum, ſeu ejus Creditores duravit.*

2 *A die videlicet, quo contractum fuit in Judicio habita per adverſarium intimatione libelli, & ſic à die litis conteſtatæ.*

3 *Fructuum liquidatio fit, habita ratione annuæ penſionis, ſeu Affictuum in locatione ſemel facta; quæ tam ex diſpoſitione Juris communis, quàm ſtatuti Bononien. præſumitur renovata, & continuata.*

4 *Fructus præſumuntur, à detentoribus bonorum, percepti in illa quantitate, ad quam aſcendit annua penſio locationis per aliquod temporis ſpatium continuata.*

5 *Per locationem, & litis ſuſtentationem ſicuti probatur poſſeſſio, ita etiam remanet juſtificata perceptio fructuum, qui præſumuntur ab ipſo locatore percepti; & in quantitate ſolita.*

DECISIO VI.

INterjecta appellatione pro parte creditorum q. Alexandri Serpæ à mandato de immittendo relaxato ad favorem DD. de Calderinis pro ſcutis 7045. auri ad bona prædicti Alexandri per eoſdem Creditores poſſeſſa pro reſtitutione dotis Thadeæ Calderinæ uxoris dicti Alexandri ſcutorum 5500. auri nec non pro alimentis, & fructibus dotalibus conſtante ac ſoluto matrimonio uſque ad obitum ejuſdem Thadeæ decurſis, ad quæ dicti creditores nec non ad reſtitutionem fructuum à die motæ litis, eáque pendente perceptorum condemnati fuerunt; Signatura Juſtitiæ reſcripſit quod ad ſcuta 5500. auri, parito judicato, in reliquis verò alteri, qui ad ulteriorem exequutionem, &c. juxta formam hujuſmodi reſcrip. DD. Calderini ſubhaſtari curarunt quædam bona pro ſatisfactione dd. ſcut. 5500. Verùm quia bona ſubhaſtata non aſcendunt niſi ad ſcuta 3335. auri, dicti de Calderinis pro complemento dictæ ſummæ ſcut. 5500. auri converterunt ſe contra dd. creditores pro reſtitutione dd. fructuum ad quos, ut ſuprà dictum eſt, fuerunt condemnati. Unde propoſui dubium. An, & ad quam ſummam dicti fructus eſſent liquidan-
di, & Domini reſponderunt illos eſſe liquidandos pro 1
tempore, quo lis per Thadeam inſtituta pro aſſecuratione, & ſucceſſivè reſtitutione ſuæ dotis contra dictos creditores Alexandri ejus viri duravit, ſequendo tenorem ſententiarum, in quibus prædicti creditores fuerunt condemnati ad reſtitutionem dd. fructuum, quæ fecerunt tranſitum in judicatum, ut firmatum fuit coram Me ſub 26. Maii 1645. & coram R. P. D. meo Bichio ſub die 27. Aprilis 1646.

Itaque quoad illos de Lignanis liquidandi videntur 2
à die 11. Auguſti 1606. quo procurator illorum, & aliorum creditorum habita intimatione libelli pro parte Thadeæ producti contraxit, *juxta diſpoſitionem l. rem non novam, §. Patroni in princ. C. de judic.* Rot. *penes ſa. mem. Greg. XV. deciſ. 27. n. 2. uſque ad diem 8. Auguſti* 1647. quo DD. de Calderinis prædictæ Thadeæ hæredes realem poſſeſſionem adepti fuerunt bonorum per dictos de Lignanis occupatorum; & quidem ad rationem librarum 650. monetæ Bonon. ſingulis annis uſq; ad diem 25. Septembris 1627. abinde verò uſque ad dictam diem 8. Auguſti 1547. ac rationem librarum
800. ſimilium, quia conſtat de locatione facta per eos 3
anno præcedenti 605. ſub 10. Maii prædii nuncupati *la Chiuſa*, & alterius nuncupati *la Pianta* cuidam Franciſco de Caſalis ad annos ſeptem pro annua penſione dd. librarum 650. quæ ſanè tam ex diſpoſitione juris communis, quàm Statuti Bononien. præſumitur renovata, & continuata, ut firmavit Rot. in Bononien. liquidationis fructuum 30. Maii 1642. coram bon. mem. Merlino extenſa per R.P.D. meum Cerrum, in *§. idemque fuit*, uſque ad diem 25. Septembris 1627. quo incepit alia locatio ad ſeptennium pariter facta Martino de Campagnolis ſub annua penſione dd. librarum 800. quæ continuata probatur uſque ad diem 12. Decembris 1642. quo idem Martinus in ea perſeverans recognovit in dominos dictos de Calderinis tunc immiſſos, ut conſtat ex publicis inſtrumentis, ex quibus benè oſtenditur continuatio ejuſdem locationis licet poſtea poſſeſſioni tunc captæ, tanquam nullæ fuerit renunciatum per dictos de Calderinis; abindè verò uſque ad dictam diem 8. Auguſt 1647. quo Calderini habuerunt immiſſionem in vim mandati Rotalis attenta continuatione locationum per tanti emptoris ſpatium ſub eadem annua pen-
ſione librarum 800. fructus præſumuntur in ſimili quan- 4
titate percepti à dictis de Lignanis eorundem bonorum poſſeſſoribus.

Quæ verò ad illos de Ninis, & Borellos eorum ſucceſſores

Digitized by Google

ceſſores videntur liquidandi à die 16. Septembris 1622. quo fuit per eos oppoſitum petitioni Thadeæ uſque ad eundem diem 8. Auguſti 1647. quo dicti de Calderinis actualem poſſeſſionem nacti fuerunt ad rationem librarum 180. ſingulis annis, quoniam tanti conſtat fuiſſe ab Urſina eorum hærede, & reſpectivè Gaſpare de Borellis ejus viro locata bona per eos detenta, ut patet ex publicis Inſtrumentis locationum ad ſeptennium, & quinquennium reſpectivè factarum Petro de Ruſſis ſub diebus 23. & 24. Februarii 1628. & 12. Februarii 1633. quæ ſimiliter renovatæ, & continuatæ cenſentur ex ſuprà deductis; Imò probatur ex eo, quod tempore apprehenſæ per dd. de Calderinis poſſeſſionis in eadem conductione perſeverabat idem Petrus de Ruſſis, ut legitur inſtrumento adeptæ poſſeſſionis.

Demum quoad Antonium Greppium arbitrati ſunt DD. fructus eſſe liquidandos à die 7. Junii 1622. quo lis fuit cum eo pariter conteſtata uſque ad diem 23. Aprilis Anni 1644. ad rationem librarum 220. ſingulis annis, cum conſtet ex publicis documentis pro eadem penſione bona fuiſſe locata per hæredes dicti Greppii, & cauſam ab eis habentes, primum ſub die 2. Aprilis 1625. Ludovico de Gardis ad ſeptennium, & deinde 24. Decembris 1631. Joanni de Tartagliis ad aliud ſeptennium; quæ locationes pariter continuatæ cenſentur ſicuti firmatum eſt ſupra de aliis uſque ad dictam diem 23. Aprilis 1644. quo Rocchus Lucatellus vir Antoniæ hæredis Camillæ Bombaſariæ hæredis dicti Greppii eadem bona locavit ad quatuor annos Martino Campagnolis pro annuis libris 180. in quibus DD. dixerunt liquidandos eſſe fructus perceptos ab eodem Lucatello a dicta die 23. Aprilis 1644. uſque ad d. diem 8. Auguſt. 1647. de quo tempore dicti de Calderinis poſſeſſionem eorundem bonorum apprehenderunt.

5 Ex quibus equidem locationibus, ac litis ſuſtentatione ab eo tempore citra per prædictos creditores reſpectivè factis ſicuti probatur illorum poſſeſſio: ita etiam remanet juſtificata perceptio fructuum, qui præſumuntur ab ipſis locatoribus exacti Rot. *penes RR. Urgellen. deciſ.* 307. *ſub. n.* 4. *&* 5. *verſic. ex quibus locationibus, & ſub nu.* 8. *verſic. & ideo præſumitur, & n.* 12. *verſic. & licet, ac in aliis relatis in Romana reintegrationis* 23. *Junii* 1642. *coram Rev. Patavino in §. idcirco in debitum Monaſterii, &* 22. *Junii* 1643. *coram RR. Salamantino in primis etiam dixerunt, & in Maceraten. redditionis rationis* 27. *Martii* 1645. *coram R.P.D. meo Meltio in §. quo verò ad Palatium.* Et ſucceſſivè percepti in quantitate ſolita, Rot. *penes* Achill. de Graſſ. *deciſ.* 2. *de reſtit. ſpol. & bon. mem.* Card. Seraph. *deciſ.* 2245. *ſub nu.* 6. *verſ. quantum vero ad quantitatem* & Caval. *deciſ.* 17. *ſub n.* 1. *verſ. à ſolito enim & deciſ.* 86. *verſ. unde etiam, ac in recent. dec.* 263. *ſub n.* 8. *verſ. quæ locationes cum ſeq. p.* 7.

Non obſtat, quod clauſula, Parito judicato, in reſcripto Signaturæ appoſita, reſpiciat ſolum ſcuta 5500. auri Thadeæ debita pro reſtitutione dotis, non autem fructus, & alia in ſententiis comprehenſa; quia fructus à prædictis poſſeſſoribus percepti modo petuntur in quantitate concurrenti pro congrua ſatisfactione reſidui dd. ſcutorum 5500. auri pro quibus exequenda eſt res judicata eorundem fructuum reſtitutionem comprehendens, ut legitur in eiſdem ſententiis.

Fructus igitur, quoad illos de Lignanis à prædicto anno 1606. uſque ad 1647. aſcendunt ad libras 29650. Et quoad illos de Ninis, & Borellos eorum ſucceſſores ad libras 4500. Quod verò ad Antonium Greppium, & ab eo cauſam habentes ad libras 5380. & in ſummis reſpectivè illos eſſe liquidandos Domini reſponderunt.

Et ita dictis de Calderinis, ac illis de Lignanis & Lucatellis informantibus, &c.

REVERENDISSIMO D. DUNOZETO DECANO.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 14. Junii 1649.

ARGUMENTUM.

Cambia injuſtè percepta, extenuant ſortem. Debentur ab eo, per quem ſtetit non cambiari, quando ſuſcepit mandatum ad cambiandum, loco damnorum & intereſſe: & ad quam rationem debeantur. Facultas in obligatione ad commodum creditoris, non ponit conditionem in ipſa obligatione, & ſuffragatur creditori, licèt non declaraverit ſe uti velle.

SUMMARIUM.

1 *Obligatio in forma Cameræ paratam habet executionem.*
2 *Cambia injuſtè ſoluta, ſortem extenuant.*
3 *Obligatio præciſa & coactiva, non ſuſpenditur, nec minuitur, per facultatem, commodum creditoris reſpicientem, licèt abſque illa, ſe velle uti, declaratione.*
4 *Continuatio non eſt primus actus, ſed ſucceſſivus.*
5 *In cambiorum materia mercatorum atteſtationibus eſt deferendum.*
6 *Teſtes ad aliquid deponendum requiſiti, ſi ulterius ſuper negotium judicium ferant, tanquam affectati, rejici debent.*
7 *Obſervantia in quacumque materia eſt adeo efficax in declarando, & interpretando, ut etiam propria verborum ſignificationi præferri debeat.*
8 *Secus ſi ſit æquivoca, quia tunc non relevat.*
9 *Solutiones, ad cauſam enunciatam, & veram, non autem ad aliam nullibi apparentem, nec veram, referendæ ſunt.*
10 *Teſtis unicus non probat.*
11 *Nec de inveriſimili deponens.*
12 *Confeſſio, ac declaratio partis, quæ ex obſervantia ſubſequuta deprehenditur, in materia probationis Teſtis depoſitioni prævalet.*
13 *Cambia non debentur niſi ex pecunia numerata, effectiva, quæ ſuper cambiis negotiari poſſit.*
14 *Creditor in ſtatu exigendi pecunias à ſuo debitore, qui ſit mercator publicus in Nundinis, cambia exercere ſolitus, quando non exigit illas pene eundem debitorem, concurrente aliqua conſenſus conjectura, in Nundinis cambiorum exercendas dimittere cenſetur.*
15 *Eoque maximè ſi debitor in Nundinis, ære, vel credito, eam ſummam reperire, ac paratam habere poteſt.*

DECISIO VII.

MAndatum Rotale ad inſtantiam Hieronymi Roſolini relaxatum contra Joannem Antonium Pag- 1
ninum exequendum eſſe DD. reſponderunt; Illius enim validitas non controvertitur, & juſtitia manifeſtè patet ex apoca per dictum Pagninum ſubſcripta die 30. Decembris 1631. in qua ipſe ſolvere Roſolino ſcuta bis mille ſe obligavit in forma Cameræ Apoſtolicæ, quæ paratam habet executionem Rot. *penes ſan. mem. Greg. XV. deciſ.* 234. *nu.* 1. Buratt. *deciſ.* 383. *nu.* 1. *ac in aliis congeſtis in prima deciſione hujus cauſæ edita ſub die* 18. *Jun.* 1646. *coram R.P.D. meo Corrado in princip.*

Neque

Digitized by Google

2 Neque obſtat exceptio compenſationis cambiorum in-
juſtè, ut prætenditur, ſolutorum, quæ proindè ſortem
extenuant, ut dixit Rot. *in Romana cambiorum* 17. *Fe-
bruar.* 1642. *coram R.P.D. meo Bichio*, quia illa non
ſubſiſtit, nam cum Pagninus ſe obligaverit dictas pecu-
nias Roſolino debitas continuare in cambiis nundina-
libus, ita quod nunquam ob ejus defectum ceſſarent,
prout legitur in eadem apoca, idque non præſtiterit,
jure merito tenebatur Roſolino ad damna, & intereſ-
ſe quæ fuerunt ab ipſo Pagninò juſtè ſoluta ad ratio-
nem octo pro centenario, ad quam eo toto tempore
aſcendiſſe juſtiſicatur, ut latè probatum fuit in deciſi-
onibus hujus cauſæ *coram R.P.D. Corrado emanatis de
anno* 1648.*ſub* 5. *Junii* §. *neque obſtat quod cambia, &
ſub* 31. *Jul.* §. *præterea non obſtat.*

Minus ſubſiſtit repetita interpretatio prædictæ apo-
cæ, cujus vigore prætenditur Pagnino fuiſſe injunctum
onus continuandi tantummodo dictas pecunias ſuper
cambiis, poſtquam Roſolinus illas ab aliis eo titulo
recepiſſet juxta facultatem ipſi in eadem apoca prius
3 ceſſam; Quoniam obligatio Pagnini præciſa fuit, & co-
activa, ideoque ſuſpendi non potuit per meram facul-
tatem in præcedenti, atquè diſtincta periodo, Roſoli-
no pro majori ejus favore conceſſam, licet Roſolinus
ea uti velle non declaraverit. Dec. *conſ.* 652.*viſo puncto
ſub n.*7.*in fi.verſ. alterius conſideratum eſt cum ſeq.* quem
ſequitur Rot. *in Plac. Cambior.* 19. *Jun.* 1634. *coram
bo. me. Merlino in* §. *tertiò opponebatur.*

Neque repugnat ponderatio illorum verborum apo-
cæ *Promette, &c. di continuar qui medeſimo queſta gira-
ta di detti cambii, &c.* quæ præcedentem receptionem
4 pecuniarum ſuper eis videntur ſupponere, cum conti-
nuatio non ſit primus actus, ſed ſucceſſivus, ut inquit
Rip. *in rubr.* ff. *ſi cert. pet. nu.* 16. Cagnol. *in rub.* ff. *de
orig. jur. n.* 1.*ad med.* Menoch. *conſ.* 848. *n.*4.
5 Tum quia objectum procedit, quando talia verba
referuntur ad creditorem, qui pecunias exburſavit, nam
ſi ipſe velit hujuſmodi facere continuationem, neceſſe
utique habet illas prius ab alio ſuper cambiis recipere,
ut ſubinde continuare valeat, cum illis enim pecuniis,
quas alteri ſolvit & amplius non habet, continuare non
poteſt, ut explicat Moder. Januen. *de camb. diſp.* 3. *q.*
1. *ſub nu.* 9: *verſic. illa namque facultas.* Non autem
quando referuntur ad debitorem, qui pecunias ſibi cre-
ditas habet, quas per ſe, vel per alium ad nundinas tranſ-
mittere, ac in illis cambium exercere poteſt, nam hoc
caſu verba illa verè includunt, atque præ ſe ferunt non
ſolum progreſſum, ſed etiam principium actus, ac totũ
ipſum negotium perinde, ac ſi dictum fuiſſet, *di tenere,
ò girare luy medeſimo queſta ſumma ſupra detti Cambii.* in
quo ſenſu congruè verificantur eadem verba etiam in de-
bitore *jux. trad. per d. Moder. loc: præc. ſub d.* 10. *verſ. re-
tinere in fin.* Ac in terminis ſuper apoca de qua agitur
ſpecialiter atteſtantur mercatores ſupra triginta tàm Ur-
bis, quàm aliarum inſignium Italiæ Civitatum, ut legi-
tur in Summar. Roſolini ſub n. 6. & ſeq. quibus eſt de-
ferendum, ut latè firmatum fuit in prædicta *dec. edita
ſub* 5. *Jun.* 1648. *coram R.P.D. meo Corrado,* §. *ſecun-
do quia illa, &c.* Non attentis contrariis atteſtationibus
exhibitis pro parte Pagnini, quia Mercatores, qui illas
confecerunt non atteſtantur ſimpliciter de ſignificati-
one dd. verborum inter Mercatores recepta, quales
erant illorum partes, ſed incautè judicium proferunt,
quod non debeantur cambia neque ratione damnorũ,
6 & intereſſe, atque ita ſi caſus contingeret ſervaretur,
quod ſpectat ad Judices, ideoque rejici debent, ut fuit
dictum in *Romana juſtificationis creditorum* 13. *Jun.*
1635. *coram bon. me. Pirovano. in rec. deciſ.* 52. *n.* 11.
verſ. in præſenti autem, & ſeq. part. 7.

Tum etiam quia ſubſequuta ſtatim obſervantia, &
continuata per annos circiter tredecim quibus Pagni-
nus abſque ulla contradictione ſolvit Roſolino inter-
eſſe cambiorum, manifeſtè declarat atque interpreta-
tur, quod ſub verbis illis dictæ partes voluerunt onus
cambiandi d. pecunias ad Pagninum alio non expecta-
to ſimpliciter pertinere quouſque Roſolinus non decla- 7
raret illas ab aliis pro majori ſua commoditate, vel in-
digentia juxta facultatem ſibi conceſſam, velle recipe-
re; hic enim proprius effectus eſt obſervantiæ, ut re
ipſa præ ſe ferat præcedentis conventionem ac declarati-
onem adeò in quacunque materia efficacem, ut etiam
propriæ verborum ſignificationi præferri debeat, ex ſu-
ſè *alleg. in dd. deciſionibus coram R.P.D. meo Corrado
anno* 1648. *emanatis ſub die* 5. *Jun. in* §. *tum etiam ex
obſervantia. & ſub die* 31. *Julii in* §. *fin.*

Nec dicatur quod dicta obſervantia ſit æquivoca, 8
ex quo ſolutiones æquè benè referri poſſunt tàm ad
cambia realia, quàm ad neglecta per Pagninum, idcir-
co non relevet Rota *deciſ.* 120. *n.* 2.*p.*2. *recent.* Quia
verba ipſarum partitarum in libris Pagnini deſcripta-
rum removent objectum, cùm referantur expreſſè ad
damna, & intereſſe, quæ magis propriè conveniunt
omiſſis per Pagninum contra tenorem ſuæ obligatio-
nis, ideoque dictæ ſolutiones ad hanc cauſam enun- 9
ciatam, & veram, non autem ad aliam nullibi appa-
rentem, nec veram referendæ ſunt, ut fuit dictum in
Caſenaten. cenſus 3. *Junii* 1644. *coram R. P. D. meo
Corrado in* §. *Non etiam obſtat.*

Ex quibus manifeſtè patet non adverſari votum mo-
rale à pluribus Theologis ſubſcriptum, ſentientibus Pag-
ninum non teneri ad ullum intereſſe Roſolino. Quia
fuit redditum cum ſuppoſito, quod Pagninus non obli-
gatus dictas pecunias in nundinis exercere antequam il-
læ fuiſſent per Roſolinum ab aliis receptæ, cambia ſol-
verit credens illas fuiſſe verè receptas; Quæ prorſus ali-
ena ſunt à veritate; cùm & ille ſimpliciter obligatus eſ-
ſet, & ſolverit ratione intereſſe Roſolini, eo quia ipſe
pecunias non exercebat, prout tenebatur, ut dictum eſt.

Minus etiam attendi debet depoſitio unius Teſtis pro
Pagnino examinati, deponentis Pagninum ſe obligaſſe
continuare exercitium dictarum pecuniarum ſuper cam-
biis, quando Roſolinus illas cambium ab aliis recepiſ-
ſet, ibi, *dico che il Pagnino diede facultà al Sig. Roſo-
lino di poterli pigliare* 3. *cambio, e quando l'haveſſe preſi
il Sig. Roſolini, il Sig. Pagnini promiſe lui di continuare
la girata di detti cambii*; Quia ultra quod eſt unicus,
& non concludit, ut demonſtrant ſequentia verba, ibi, 10
*& promiſe conforme reſtorno d'accordo, & non sò poi co-
me reſtaſſero d'accordo ma mi rimetto al ſaldo como hò
detto, &c.* nec veriſimiliter poteſt reminiſci verborum 11
inter alios per decem & octo annos antea prælatorum in
facto minus notabili, nec ad ipſum pertinente *jux. trad.*
per Crav. *conſ.* 54. *ſub n.* 15. *verſ. quinimo,* Rota *penes ſa.
me. Greg. XV. deciſ.* 194. *nu.* 7. *verſ. præſertim, & fuit
dictum in Senogall. ſalviani* 3. *Jun.* 1647. *coram R.P.D.
meo Corrado in* §. *altera pariter*; Ejus depoſitio eliditur, 12
ex dicta obſervantia ſubſecuta, quæ contrariam præ ſe
fert partium confeſſionem, ac declarationem omnino
præferendam, Roman. *conſil.* 391. *ſub n.* 8. *verſ. tertio
probatur.* Rota *penes ſa. me. Gregor. XV. deciſ.* 357. *n.*
3. *verſ. ſed voluit, & deciſ.* 434. *num.* 24. *verſ. & cla-
rum eſt.*

Poſtremò non obſtat quod creditum Roſolini præ- 13
ceſſerit ex pretio mercium, non autem ex pecunia nu-
merata & effectiva, quæ ſuper cambiis negotiari poſ-
ſet & propterea cambia non debeantur Rota in Romana
cambiorum 18. Aprilis 1644. coram R.P.D. meo Peutin-
gerio; Quia cum Pagninus illas biduo ante, ut aſſerit, ac-
cepiſſet in ſolutum à Bonettis, & Bonettallis nomine Ro-
ſolini creditoris illorum pro ſumma ſcutorum 2225. 74.
cujus creditorem in propriis libris Roſolinum deſcrip-
ſit, nihil impediebat quominus Roſolinus, qui pecu-
nias ſibi debitas exigere poterat, illas pœnas eundem 14
Pagninum debitorem in nundinis cambiorum exer-
cendas dimitteret, ut fuit dictum in prædictis *deci-
ſionibus hujus cauſæ de anno* 1648. *coram R. P. D. meo*
Corra-

Digitized by Google

Corrado emanatis ſub die 5. Jun. in §. praeterea, & ſub die 31. Jul. in §. minus relevat.

15 Eoque magis cum Pagninus eſſet publicus mercator in nundinis cambia exercere ſolitus, ut notum eſt qui vel ære, vel credito proprio benè complere poterat quod promittebat, eamque ſummam in nundinis reperire; ac paratam habere Riminald. *jur. conſ. 152. n. 3. verſ. accedit.* Lopez *de contract. lib. 2. c. 10. ſub prin. verſ. tertium autem genus.* Molfeſ. *de contract. c. 7. ſub n. 44.* Filliuc. *tr. 35. p. 2. ſub n. 344. & ſub n. 432. verſ. tertia ratio, & ſub n.* 344. Eminent. Cardin. de Lugo *diſp. 28. ſub num.* 8. de quibus circumſtantiis non conſtabat in illa Romana Cambiorum pro Pagnino in contrarium allegata.

Et ità utraque, &c.

Emin. & Rev. D. C. Otthobono.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 28. Junii 1649.

ARGUMENTUM.

Apoca mutui ſimulata, nullam meretur exequutionem, licèt ſit obligatione camerali munita. Ad convincendam ſimulationem, ſufficit cauſa ſimulandi, & concurſus ſaltem duarum conjecturarum. Quid accipiatur pro tali cauſa. Et quæ habeantur tales conjecturæ. Simulatio eſt licita de Perſona ad Perſonam, vel de contractu ad contractum, data validitate primi contractûs.

SUMMARIUM.

1 *Apoca mutui ſimulata, nullam meretur exequutionem, licèt ſit obligatione Camerali munita.*

2 *Simulatio contractus convincitur ex cauſa ſimulandi, & concurſu ſaltem duarum conjecturarum.*

3 *Cauſa ſimulandi ſatis deducitur quando Apocam mutui præceſſit contractus nullus, & inefficax.*

4 *Ad ſimulationis cauſam arguendam, ſufficit ipſam ſimulandi cauſam fuiſſe à partibus opinatam, & veriſimilem.*

5 *Simulationis conjectura oritur ex actuum proximitate.*

6 *Et ex inveriſimilitudine.*

7 *Et ex pactis inſolitis appoſitis in inſtrumento.*

8 *Depoſitio Teſtis, licèt nulliter examinati, cùm ſit pluribus adminiculis fulcita, & ſit veriſimilis, plurimum inſervit ad inducendam ſimulationis probationem.*

9 *Simulatio, quid licita ſit, & permiſſa de perſona ad perſonam, vel de contractu ad contractum, declaratur procedere, data validitate primi contractus; ſecus autem quando contractus eſt nullus, quia tunc deficit prima obligationis ſubſtantia, quæ omninò ad hunc effectum requiritur.*

10 *Contractus nullus, non convalidatur per ſubſequentem ratificationem contrahentis, niſi probetur prius in ipſo plena ſcientia nullitatis, nedum facti, ſed etiam Juris.*

11 *Actus ratificatio, ſemper continet in ſe conditionem. ſi aliàs firmus ſit & validus.*

12 *Et ea ratione, quia ratificans potuit credere obligationem fuiſſe validam.*

DECISIO VIII.

1 Fuit reſolutum mandatum A.C. relaxatum ad favorem Hieronymi Vivaldi pro ſumma ſcutor. 1890. ba. 40. eſſe infirmandum ob Juſtitiæ defectum, nam apocha mutui cujus vigore egit Vivaldus tanquam ſimulata nullam meretur exequutionem licet ſit obligatione Camerali munita Galleſ. *de obligat. Camer. q. 18. n. 5.* Farinac. *de ſimulat. q. 162. n. 64.* Rota poſt Zacch. *de oblig. Camer. dec. 206. n. 1. & 207. n. 6. & in recent. deciſ. 61. n. 9. part. 5. & deciſ. 259. num. 8. part. 6. & in Romana Cambii 30. Januar. 1643. in §. Inſpecto pariter creditor coram Reverendiſſ. Domino meo Decano.*

Ad convincendam verò ſimulationem contractus ſufficit cauſa ſimulandi, & concurſus ſaltem duarum conjecturarum, Bart. *in leg. poſt contractum* 14. *nu. 2. cum ſeq. ff. de donation* Rota *in recentior. deciſ. 283. n. 13. part 5. & in deciſ. 11. n. 3. part. 7. & in Firmana Prædii 14. Maii 1540 in §. & quod attinet ad caput coram R. P. D meo Peutingero.* 2

In hoc verò caſu clara adeſt cauſa ſimulandi nec deſunt plures conjecturæ quæ eidem cauſæ famulantur, cauſa itaque ſatis deducitur, quia apocham mutui inter Benedictum & Aſdentem præcedebat alius contractus cambii nulliter geſtus inter Bonanum, & Benedictum tunc filium familias ſine Patris conſenſu contra formam ſtatuti Urbis, *lib. 1. cap. 152* prout bis pro nullitate ſimilis obligationis Benedicti reſolvit Rota *in Romana Societatis officii 10. Januar. 1643. & 27. Januar. 1644. coram R. P. D. meo Peutingero.* Unde cùm creditum ſtante nullitate prædicta non poſſet Vivaldo ſuffragari, is induxit Benedictum ad ſimulandum mutuum. 3

Quæ cauſa ſimulandi ex eo etiam corroboratur, quia Vivaldus creditor ejuſdem Bonanni conſequutus, eſt creditum Cambii, jam initi cum Benedicto in ſumma ſcutorum 2620. pro ſcutis 1310. dumtaxat, & ſic obſtare Vivaldo poterat læſio enormiſſima, & poterant etiam ſupervenire alii Creditores anteriores Bonanni, & vindicare cambium ſubhaſtatum, quæ omnia demonſtrant Vivaldum voluiſſe Cambium de medio tol-
lere, mutuumque contraxiſſe ſimulando, cum Bene- 4
dicto jam ſui juris effecto; ſufficit enim cauſam ſimulandi fuiſſe à partibus opinatam & veriſimilem, Hond. *conſ. 46. n. 28. lib. 1.* Farinac. *d. quæſt. 152. n. 138.* Rota *coram Buratt. deciſ. 901. num. 7. & in recen. deciſ. 11. nu. 4. & 5. part. 7. poſt.* Zacch. *de oblig. Camer. dec. 181. n. 9. & in Lauretana prædii. 22. Aprilis 1641. in §. neque oportet probare coram R. P. D. meo Bichio.*

Pro conjectura verò plurimum eſt conſideranda proximitas contractuum, nam ſub die 24. Januarii Cambium præfatum fuit deliberatum Vivaldo, & die 25. ſubſequenti fuit contractum mutuum, quod intra menſem fuit eidem Vivaldo ceſſum, unde oritur ſimulatio-
nis conjectura ex tot actuum proximitate, Decian. 5
conſil. 62. n. 83. lib. 3. Farin. *d. quæſt. 162. n. 146.* Rota *in Romana Cambii 27. Aprilis 1640. §. Alia autem coram bon. mem. Merlino* Ciriac. *controv 219. n. 68.*

Urgens etiam eſt conjectura, quia in mutuo ingentis ſummæ ſcutorum 1890. nulla fuit adhibita cautela aut reportata ſecuritas, unde oritur inveriſimilitudo quæ plurimum attenditur ad detegendam ſimulationem, Rota *dec. 61. nu. 10. & dec. 283. num. 11. par. 5. recent. poſt.* Zacch. *de oblig. Camer. dec. 18. n. 19. & in Romana Cambii 30. Janu. 1643. §. Secunda quia coram Rev. D meo Decano*, & hæc conjectura fortius ſtringit, quia Vivaldus eſt diligens & accuratus, & Benedictus fuit à Patre exhæredatus, & prohibitus adminiſtrare aut uſumfructum percipere ex bonis filii hæredis Inſtituti, ut in Summ. Benedicti n. 7. 6

Præterea Aſdens creditor mutui illud ceſſit pro eodem pretio Vivaldo tale quale erat abſque aliqua obligatione de faciendo bonum, ac exigibile creditum ceſſum, ut fieri ſolet. Imò cum promiſſione evictionis ex dato, & facto ipſius cedentis tantum, & non aliàs, ut in Summ. Benedicti n. 3. Unde cùm inſtrumentum præ-
dictum contineat pacta inſolita, bene arguit ſimulatio- 7
nem, Pariſ. *conſil. 55. n. 51. & 57.* Joſeph. Ludov. *concl. 51. verſic. 32. conjectura eſt.* Decian. *conſ. 2. num. 37. lib. 1.*

Menoch. *de præſumpt. præſump.* 122. *n.* 67. *lib.* 3. Farin. *qui plures congerit d. q.* 162. *n.* 164. Rota *dec.* 24. *n.* 6. *part.* 3. *recent. & in d. Romana cambii* 30. *Januarii* 1643. *in* §. *quarta quia coram Reverendiſſ. Dom. meo Decano.*

8 Demum ponderanda eſt depoſitio Teſtis in apocha mutui ſubſcripti qui rem palam detegit, & licet ſit nulliter examinatus, tamen cùm ejus atteſtatio ſit pluribus adminiculis fulcita, & ſit veriſimilis plurimum inſervit ad inducendam ſimulationis probationem Mant. 324. *n.* 2. Rota *in recent. dec.* 122. *n.* 7. *p.* 1. *& coram Buratt. dec.* 306. *n.* 6. *& poſt* Zacch. *de oblig. Camer. d. dec.* 181. *n.* 16.

Non obſtat quod ſimulatio ſit permiſſa, & licita de perſona ad perſonam, vel de contractu ad contractum; ut per Grat. *diſcept.* 311. *nu.* 9. *& ſeqq.* quia hoc proce-
9 dere poteſt ſtata validitate primi contractus: ſecus autem quando contractus eſt nullus prout hic cum celebratus fuerit cum filiofamilias, hoc enim caſu deficit primæ obligationis ſubſtantia quæ omnino ad hunc effectum requiritur, ut declarat Bald. *in l. ſi ex pretio* 6. *n.* 2. *verſ. quædam eſt ſimulatio Cod. ſi cert. pet.* Surdus *conſ.* 150. *n.* 78. Farinac. *de ſimulat. q.* 162. *n.* 43.

Neque evitari poteſt hujuſmodi nullitas ex eo quod Benedictus ſui juris factus ratificaverit Cambium me-
10 odiante mutuo celebrato, ut illud extingueretur, quia non poteſt dici inducta convalidatio ſeu ratificatio præcedentis contractus nulli non probata prius in Benedicto approbante ſcientia plena nullitatis nedum facti, ſed etiam Juris, Gab. *conſ.* 6. *n.* 60. *l.* 1. *& conſ.* 62. *n.* 26. *&* 27. *lib.* 2. Rot. *dec.* 406. *nu.* 15. *q.* 4. *tom* 2. *& dec.* 260. *n.* 12. *p.* 6. *recen coram Caval. dec.* 612. *nn.* 28. *coram Buratto dec.* 410. *num.* 10. *& ſeq. & in Ravennat. dotis* 11.
11 *April.* 1644. *in* §. *quia fuit reſponſum coram R. P. D. meo Corrado.* & in ratificatione ſemper ſubintelligitur
12 conditio ſi actus aliàs firmus ſit, & validus, Valenzuel. *conſ.* 177. *n.* 53. *lib.* 2. ea ratione, quia ratificans potuit credere obligationem fuiſſe validam, *Rota poſt Cenc. de cenſibus dec.* 278. *nu* 23. *& ſeq. & in Romana pecuniaria* 23. *Martii* 1648. §. *Nec dictum prætenſum creditum coram R.P.D. meo Melzio.*

Et ita fuit reſolutum, utraque parte informante, &c.

Eminentiſſ. & Reverendiſſ. D. Card. OTHOBONO.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 5. *Junii* 1649.

ARGUMENTUM.

Fidejuſſor Adminiſtratoris, pro reliquatu fidejuſſiſſe cenſetur, & maximè ubi verba continent expreſſam obligationem reddendi rationem.

SUMMARIUM.

1 *Fidejuſſor adminiſtratoris, pro reliquatu fidejuſſiſſe cenſetur.*

2 *Et eo magis, ubi verba continent expreſſam obligationem reddendi rationem; clarè convincunt promiſſionem quod Adminiſtrator reliquatum reſtituet.*

3 *Fidejuſſor reliquatus tenetur ad reſiduum quouſque creditori fuit integrè ſatisfactum intra ſummam in fidejuſſione præſtitam.*

4 *Solutionis cauſa colligi debet à veriſimili mente ſolventis & recipientis.*

5 *Solutio in Adminiſtratione, debet in dubio referri ad obligationem ſolvendi pecunias exactas, non autem ad obligationem ſolvendi reliquatum.*

DECISIO IX.

Poſtquam reſolutum fuit coram me ſub die 15. Martii præteriti relaxan. eſſe mandatum pro ſumma ſc. 5000. ad favorem D. Matthæi Sacchetti coram R.P.D. Honoratum tamquam fidejuſſorem Alexii, qui remanſerat debitor D. Matthæi ultra prædictam ſummam, dum Rotam conſulerem, ut moris eſt pro expeditione cauſæ ad Deciſionis præſcriptum Agentes, & Procuratores Domini Honorati inſtiterunt, ut denuò ſuper iiſdem audirentur & cum Domini eorum petitionibus annuerint fuerunt ſæpiſſimè citati, moniti, & uſque ad hanc ultimam Rotam expectati, ſed ipſis informare recuſantibus Domini perſtiterunt in deciſis.

Viſa enim ſunt ſubſiſtere Deciſionis jam editæ fundamenta, quæ cùm non fuerint impugnata, alio ea robore fulciri non oportuit, ideo fuit reſtricta ad objectum in deciſione non examinatum, & ab Agentibus D. Honorati vociferatum in eo conſiſtens, quod tres partitæ poſitæ ab Alexio in Banco eorum de Valentibus in creditum D. Matthæi ſub die 23. Martii 1644. Summ. num. 1. Conſtituentes ſummam ſcutor. 1000. ceſſerint in extinctionem obligationis, & fidejuſſionis D. Honorati, & pro prædicta ſint deducen. ex ſumma ſcut. 3. mill. cum adminiſtratio Alexii eſſet finita per renunciationem ab ipſo Alexio factam ſub die 21. dicti menſis Martii, ut in Summario D. Matthæi n. 2. Pro hujuſmodi objecti ſolutione fuit conſideratum, quod fidejuſſio R.P.D. Honorati non eſt concepta ſimpliciter pro certa ſumma, ſed pro reliquatu uſque ad ſummam ſcutorum 3. mill. quod apertè colligitur, tum ex natura negotii, quia ſcilicet fidejuſſor Adminiſtratoris pro reliquatu fidejuſſiſſe cenſetur Rota *dec.* 301. *n.* 6. *p.* 4. *tom.* 2. *recent.* tum quia Honoratus promiſit, quod Alexius 1
Adminiſtrator *Darà buono, e fedel conto della ſua eſſattione, & di tutto quello, che gl' entrarà in mano del detto Signor Matteo, a favore del quale prometta, e facciola ſicurta per detto Salvatti ſi no alla ſomma di ſcudi* 3. *mila, e voglio eſſer tenuto à pagarli a Sua Signoria Illuſtriſſima qui in Roma liberamente ſenza eccetione alcuna ſempre che reſtaſſe debitor per la ſuddetta cauſa*, quæ 2
verba uti continentia expreſſam obligationem reddendi rationem clarè convincunt promiſſionem, quod Adminiſtrator reliquatum reſtituet *l. cum ſervus* 81. *ff. de cond. & demonſtr.* Socin. ſen. *conſ.* 149. *n.* 3. *lib.* 1. Afflict. *dec.* 157. *n.* 2. Rota *dec.* 370. *n.* 4. *p.* 2. *& dec.* 301. *n.* 2. *p.* 4. *tom.* 2. *recent. & coram ſa. mem. Greg.* 554. *n.* 2.

Ideoque cum prædictæ tres partitæ inſimul conſtituentes ſummam ſcutorum mille ab Alexio ſolutæ fuerint die 23. Martii 1644. cedere prædictæ ſolutiones non poſſunt in cauſam fidejuſſionis, quamvis aliàs graviorem; nam fidejuſſor reliquatus tenetur ad reſiduum quouſque Creditori fuerit integrè ſatisfactum intra ſummam fidejuſſione præſcriptam, ut eſt textus 3
ad litteram in *L. in fraudem* 45. §. *ſi principalis*, ibi, *niſi forte minus idonei ſint, & in reliquum non ex ſoluta quantitatis acceſſerint, ff. de jure fiſci ibique* Cujac. & Gothofr. §. 11. & ponderavit Rota *in Romana fidejuſſionis coram Cardinali Lancelloto ſeniori in fine impreſſ. apud Marcheſ. de Commiſſ. part.* 1. *fol.* 770. *ſub n.* 3. *& n.* 8. *coram Caval. deciſ.* 139. *nu.* 1. *& deciſ.* 155. *n.* 1. *& in fi. quarum prima Caval. eſt repetita inter impreſſ. poſt* 2. *vol. conſ.* Farin. *dec.* 304.

Et certè removetur omnis difficultas ex eo, quod Alexius hujuſmodi tres partitas ſummam ſc. m. conſtituentes adſcripſit in computis adminiſtrationis ejuſdem, & multò poſt conſtituit ſe debitorem reliquatus in ſumma ſc. 3656. b. 90. *per ſaldo di quanto reſta debitore per maneggio d'entrata & uſcita*, qua propter nec Alexius met principalis debitor voluit dictorum ſcut. mille ſolvere in cauſam reliquatus, nec in eam Dominus Matthæus recipere, quia nondum conſtabat Alexium fore debitorem, cauſa verò in quam ſit facta 4
ſolutio

Digitized by Google

ſolutio colligi debet à veriſimili mente ſolventis, & recipientis Corn. *conſil. 195. n. 2. lib. 3.* Gratian. *diſceptat.*
5 *224. n. 95.* & aſſertæ ſolutiones referri debent ad obligationem ſolvendi pecunias exactas prout eas retulit Alexius, non autem ad obligationem ſolvendi reliquatum, ut benè ad propoſitum Rota *in d. deciſ. 554. n. 4. & 5. coram ſan. mem. Greg.*

Et ita fuit reſolutum informante tantùm Domino Matthæo.

R. P. D. MELTIO.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 28. Junii 1649.

ARGUMENTUM.

Cambia, quæ non debentur uti cambia, quando de eorum realitate non conſtat ex literis expeditionis. Et reditus Nundinarum juxta ſtylum Mercatorum; debentur ſaltem uti damna & intereſſe, quando ille, qui mandatum ad cambiandum ſuſceperat non docuit ſe feciſſe debitas diligentias de inveniendo perſonas, quæ ad cambium pecunias acciperent. Et quomodo ſit facienda talis liquidatio.

SUMMARIUM.

1 *Inſtrumentum obligatione camerali vallatum, habet executionem paratam, etiam contra fidejuſſorem in ſolidum obligatum.*

2 *Mandatum executivum dicitur validum, quando ex revolutione Actorum apparet interveniſſe omnia neceſſaria requiſita pro validitate Judicii juxta* deciſ. Caputaqu. 260. part. 2.

3 *Cambia non debentur uti cambia, niſi quando de eorum realitate conſtat ex literis, quæ vocantur expeditionis, ſive* del l'andata*, ad nundinas tranſmiſſis, & ex aliis literis, quæ nuncupantur redditus de Nundinis, ex quibus illorum juſtitia ſufficienter probatur.*

4 *Cambia quando non conſtat de iſtis ſubſtantialibus cambiorum non debentur, & exacta cedunt in extinctionem ſortis.*

5 *Cambia debentur uti damna & intereſſe, ab eo, qui, cùm mandatum ad cambiandum ſuſceperit, non adimplevit quod debuit pro inveniendis perſonis, quæ pecunias ad cambium reciperent.*

6 *Cambia uti damna & intereſſe, debentur ad illam rationem, ad quam demonſtratur aſcendiſſe giratas cambiorum ſingularum feriarum temporis, quo cambia petuntur.*

7 *Compenſationis exceptio non poteſt admitti in præjudicium illorum, quorum non probatur aliquod creditum.*

8 *Probationes non admittuntur in illa inſtantia, ubi cauſa commiſſa fuit cum clauſula* ſi quid exequendum. *Limitatur. n. 10.*

9 *Debitor condemnatus, quotieſcumque facit novas probationes, non impeditur creditor, quin novis juribus, & probationibus uti valeat, ad elidendam probationem jam factam.*

10 *Probationes novæ paſſim ſunt admittendæ ad elidendas novas probationes ex adverſo factas, etiam in terminis clauſulæ* ſi quid exequendum.

11 *Citatio ad dicendum contra, in productione Jurium omninò requiritur.*

12 *Jura producta, abſque citatione, non dicuntur de Actis.*

13 *Ampliatur quamvis illorum exhibitio facta fuerit coram Notario, & Teſtibus.*

14 *Jura producta abſque citatione, tanquam de Actis non exiſtentes, nullam probationem faciunt.*

15 *Exceptio ad effectum ut pro revelanti ſit admittenda, opponenda eſt ſpecificè, non autem in genere.*

DECISIO X.

IN duabus deciſionibus coram me in hac cauſa emanatis ſub die 14. Maii 1646. & 23. Martii 1648. reſolutum fuit mandatum de conſignando non eſſe exequendum ſtante quod aliud mandatum contra Venturam Mazzantem, & Gulielmum Roncallum, ſive ejus hæredes principales Debitores relaxatum ab Auditore Cameræ pro ſcut. 1500. ad favorem Dominorum Collettis pro rata ſortis, non ſuſtinetur, quia cambia ſoluta non debentur, & ſic ex illis ſors extincta remanſit, unde diſputato dubio ſub die 15. Martii præteriti, an eſſet recedendum à deciſis, dilata fuit reſolutio, & Domini ordinarunt quod diſputaretur dubium, An mandatum relaxatum ſit exequendum contra principales debitores, quo hodie propoſito, affirmativè fuit reſponſum. Dubitatum enim non fuit de credito dictorum de Collettis adverſus Venturam Mazzantem debitorem, cùm illud probatum remaneat ex publico Inſtrumento obligatione Camerali vallato, ut in Summ. præteritæ poſitionis n. 1. cui obligationi tanquam fidejuſſor acceſſit Gulielmus Roncallus, qui uti principalis principaliter, & in ſolidum ſe obligavit de omnibus, & ſingulis in d. Inſtrumento contentis eodem Summ. 1
nu. 2. quod ut habeat exequutionem paratam tradit Ang. *in l. 4. §. condemnandum n. 4. ff. de re judic.* Gabr. *conſil. 67. n. 7. lib. 1.* Galleſ. *ad formam obligat.* Camp. *p. 1. q. 1. n. 11. &* 18. *& q. 2. n. 9. & ſeq.* Rota *dec. 273. n. 4. p. 1. recen. & alibi paſſim.*

Quod verò ad mandatum illius validitas controverti 2
non poteſt, quia ex revolutione actorum apparet interveniſſe omnia neceſſaria requiſita pro validitate judicii juxta *dec. Caputaq. 260. p. 2.* Rota *dec. 173. n. 2. p. 5. rec.* Juſtitia etiam benè deprehenditur ex dicto Inſtrumento cambii ſtipulato ſub die 25. Martii 1635. in quo Ventura Mazzantes ſe obligavit in forma Cameræ reſtituere eiſdem Collettis ſc. 2016. nempè quolibet anno ratam partem conſiſtentem in ſc. 250. unà cum cambiis, & intereſſe, cui obligationi, ut dicebatur, quia acceſſit Gullielmus Roncallus principaliter, & in ſolidum, eo defuncto juſtè obtinuerunt Colletti mandatum contra ejus bona hæreditaria pro paghis decurſis in ſumma ſcutorum 1500. ad computum in extinctionem dictæ ſortis.

Non obſtat quòd in dictis duabus deciſionibus in hac cauſa factis firmatum fuerit aſſertum mandatum relaxatum non eſſe exequendum, eo quia ſors extincta remanſit in fructibus à Collettis, ut aſſeritur perceptis in ſumma ſc. 2798. quia cambia non debentur. Nam ultra quod Colletti docent partem dictarum pecuniarum ceſſiſſe in aliam cauſam particularem, ceſſat objectum, quia tunc Rota cenſuit, quod cambia uti cambia peterentur, quæ certum eſt non deberi niſi quando de eorum realitate conſtat ex literis, quæ vocantur expeditionis ſive *de l'andata* ad nundinas tranſmiſſis, prout 3
etiam ex aliis litteris, quæ nuncupantur redditus de nundinis, ex quibus illorum juſtitia ſufficienter probatur, ut per Navarr. *in ſuo manuali tit. de ſeptimo præcepto, non furtum facies n. 189.* Lauren. de Rodulph. *de uſur. part. 3. c. 1. n. 1.* Rota *Januen. deciſ. 37. num. 11.* Seraphin. *dec. 946. num. 1.* At quia tunc non fuit doctum de iſtis requiſitis neceſſariis, & ſic de ſubſtantialibus cambiorum, meritò dictum fuit fructus à Collettis exa- 4
ctos cedere in extinctionem ſortis, cùm cambia nullo pacto ab illis prætendi potuerint, ut ultra allegata in prædictis deciſionibus declaravit etiam Rota *in Mediolan. pecuniaria 27. Maii 1602. coram Litta, & deciſ. 711. num. 6. verſic. cum illa nullo jure debeantur p. 3.*

& dec. 304. n. 2. p. 4. recentior. & fuit etiam dictum in
Licien. Pecuniaria 29. Maii 1643. coram R.P.D. meo
Bichio.

Utrum quia poſtea Colleti ſeſe melius declararunt,
quod cambia prætendunt ut damna, & intereſſe ex
quo Mazzantes; qui mandatum ad cambiandum ſuſee-
5 perat cum fidejuſſione Roncalli, illud non adimple-
verat, nec docuerat feciſſe debitas diligentias ad effe-
ctum reperiendi perſonas, quæ pecunias ad cambium
acciperent, nec illas reperiiſſe, ex tali non adimple-
mento tam eum, quàm ejus fidejuſſorem teneri ad om-
nia damna, & intereſſe, quod provenit ipſis Col-
lettis declarat. l. ſi quis alicui 27. §. qui ſuſcepit ff. mand.
Rota dec. 479. nu. 9. & 10. apud Cenc. de cenſ. Romana,
ſeu Jannen. pecuniaria 1. Jul. 1664. §. aut petit, coram
R.P.D. meo Bichio, Romana pecuniaria 5. Jun. 1648.
§. quia cum Pagnimus, & 1. Jul. eiuſdem anni §. quia
certum eſt, & ſeq. coram R.P.D. meo Corrado.

Damna autem, & intereſſe ex parte illorum de Col-
lettis concludenter probantur ex fide, quæ data fuit in
eorum Summario præteritæ poſitionis nu. 1. ſubſcripta
ab octo ex principalibus Urbis Mercatoribus, ex qua
optimè demonſtratur adfuiſſe plures occaſiones cam-
biandi, & ex partitis, & giratis cambiorum ſingula-
rum feriarum cambia nedum aſcendiſſe, ſed exceſſiſſe
ſcuta ſex pro quolibet centenario toto illo tempore,
quo à Collettis cambia petuntur cum illa fuerint inter
partes conventa ad dictam rationem ſcutorum ſex, ut
6 in eodem Summario num. 1. & ut illa ſufficiant ad ju-
ſtificationem prætenſorum damnorum, & intereſſe ad-
mittit Rota in d. Romana pecuniaria 1. Jul. 1648. §.
quia certum eſt ibi juſtificatur ex juratis Mercatorum
7 atteſtationibus coram R.P.D. meo Corrado, ſtante hac
igitur probatione damnorum, & intereſſe ceſſat com-
penſatio in ſortem, quia compenſationis exceptio non
poteſt admitti in præjudicium illorum de Colletis, dum
non probatur aliquod eorum debitum, ut declaravit
Rota dec. 224. n. 3. p. 5. rec.

Minus refragatur replicatio in d. deciſionibus data,
8 quod damna & intereſſe non fuerint juſtificata in pri-
ma inſtantia coram A. C. à quo fuit relaxatum man-
datum, quæ hodie ex noviter deductis probari neque-
ant, ſtante quod cauſa commiſſa fuit in Rota cum
clauſula ſi quid exequendum, Rota deciſ. 64. n. 1. & 5.
dec. 162. n. 1. & dec. 260. n. 5. inter impreſſas penes Pacif.
de Salvian. juxta novam impreſſionem, & alias ſæpè.
Quia cum à Roncallis, & ſociis reis conventis non fue-
rint exhibitæ ante relaxationem mandati ſolutiones,
quæ prætenduntur in ſortem imputandæ, ſed poſt quod
benè probatum remanet, nam d. ſolutiones fuerunt
productæ ſub die 4. Decemb. 1645. Summario de Col-
lettis n. 14. mandati verò relaxatio proceſſit, cùm de-
cretum fuerit factum ſub die 9. Julii 1644. & 2. Dec.
1645. in eodem Summ. num. 6. & 7. ſicut exceptio di-
9 ctorum de Roncallis impugnativa mandati juſtificatur
ex novis probationibus, ita poteſt ex novis juſtificari
replicatio eorumdem de Collettis pro obtinenda ejuſ-
dem mandati executione, nam quotieſcumque debi-
tor condemnatus facit novas probationes, non impe-
ditur creditor quin novis juribus, & probationibus uti
valeat ad elidendam probationem jam factam, benè
Rota dec. 168. n. 10. inter impreſſas pariter apud eundem
10 Pacific. de Salvian. Anconitana bonorum 22. Maii
1603. coram bo. me. Juſto, & in Papien. penſionis 19. Nov.
1608. coram Ottembergo, & paſſim ſunt admittendæ
novæ probationes ad elidendas novas probationes ex
adverſo factas, & hoc optima ratione, ne aperta rema-
neat via Reo de novo educendi totum, & omne illud
quod ſibi magis proficuum exiſtimaverit ſub ſpe quod
Actor exhibere non poſſit nova jura ad excluſionem
eorum quæ ab ipſo reo fuerunt producta, & ſic execu-
tivam viam educendi, ut in terminis clauſulæ ſi quid
exequendum, explicat Add. ad Greg. XV. deciſ. 272. ſub
nu. 9. verſ. ſicut etiam quis admittitur Rota in Eugubina
dotis 12. Februarii 1642. coram Salamantino.

Eoque magis dicebant Domini non eſſe attenden- 11
dam d. ſolutionum exhibitionem, quia emanavit abſ-
que citatione ad dicendum contra. quæ omninò requi-
rebatur ſecundum Bald. in l. 1. in fi. C. de ſent. ex brevi 12
recitand. Caſſador. de 1. num. 5. de exception. Caputaq.
dec. 99. p. 2. quæ quidem ſolutiones, nec poſſunt dici de
actis ex ſolo defectu dictæ citationis Honded. conſ. 75.
n. 34. lib. 2. Cæſ. de Graſſ. dec. 3. num. 7. de reſtit. ſpoliat. 13
quamvis illarum exhibitio facta fuerit coram Notario,
ac teſtibus Barboſ. in c. contingat n. 2. de fid. inſtrum.
Roman. conſ. 519. n. 13. & ſeq. cum aliis relatis in dec.
361. ſub n° 3. coram Penia.

Nec relevat quod dum facta fuit exhibitio ſolutio- 14
num repetita appareant alia jura & ſolutiones exhibi-
tæ de anno 1643. quia per hujuſmodi repetitionem non
ſuppletur defectus d. citationis ad dicendum contra,
qui ſolus operatur, ut tales ſolutiones licèt productæ
nullam probationem faciant tanquam de actis non exi-
ſtentes, ut ultra jam allegata explicat etiam Felin. in c.
quoniam contra. nu. 40. de prob. Rot. dec. 1. nu. 3. de fid.
inſtr. in. nov. Caputaq. dec. 117. n. 6. p. 3. Cæſ. de Graſſ.
dec. 16. n. 4. de prob.

Omitti neque debet, quod dum rei conventi num-
quam exceperunt ſpecificè de imputatione in ſorte ſo-
lutionum aliàs ab ipſis factarum pro intereſſe, necnon
hujuſmodi intereſſe ex jam deductis verè, & realiter
Collettis ſit debitum ex cauſa non adimpleti mandati 15
ſuſcepti à Mazzante pecunias ei traditas ab ipſis Col-
lettis cambiandi, attendenda hodie non ſit generalis
ſolutionum exhibitio facta, quia exceptio ad effectum
ut pro relevanti ſit admittenda opponenda eſt ſpecifi-
cè, non autem in genere juxta l. ſcire, §. ſcire autem
oportet; ff. de excuſat. tutor. cap. ut circa de elect. in 6.
Clem. Conſtit. eodem tit. Felin. in c. Paſtoral. n. 13. de
except. Bald. in l. 1. n. 44. C. unde vi, Manen dec. 15. n. 45.
& fuit dictum in Beneventana Canonicatus 8. Februar.
1647. §. ac ſemota coram R.P.D. meo Bichio.

Et ita utraque parte informante fuit reſolutum, &c.

R. P. D. MELTIO.

Brunduſina Bonorum.

Sabbathi 23. Januarii 1649.

ARGUMENTUM.

Poſſeſſio probatur tum ex confeſſione qualifi-
cata partis, tum ex præcepto de exhiben-
do & dimittendo. Et plura de poſſeſſione,
& ſequeſtro.

SUMMARIUM.

1 *Poſſidere dicitur ad effectum manutentionis, qui de-
tinet rem controverſam.*

2 *Confeſſio qualificata partis recipitur in poſſeſſorio
Judicio favore poſſidentis abſque ulla qualitate
vitii.*

3 *Poſſidere dicitur qui exhibere, vel dimittere rem
mandatur.*

4 *Præceptum de diſcedendo è domo, ſupponit poſſeſſionem
in præceptum.*

5 *Probationes leviores ſufficiunt in poſſeſſorio Judicio,
ad conſequendum mandatum manutentionis.*

6 *Poſſeſſio titulata, non titulatæ præfertur in Judicio
poſſeſſorio.*

7 *Sequeſtrum Judicis, ritè & rectè procedentis, turbat
poſſeſſionem naturalem, & civilem.*

8 *Citationis omiſſio vitiat ſequeſtrum.*

Sequeſtrum

Digitized by Google

9 *Sequeſtrum ut odioſum regulariter eſt prohibitum, nec conceditur, niſi jure expreſſo permittente.*

10 *Sequeſtrum permittitur contra ſuccumbentem in cauſa, non tamen in Judicio poſſeſſorio.*

11 *Poſſeſſor, lite pendente, non eſt removendus à ſuà poſſeſſione.*

DECISIO XI.

1 DOmini dixerunt Joan. Mariæ Monetæ dandum eſſe
mandatum de manutenendo in poſſeſſione bono-
rum hæreditariorum q. Franciſci ejus fratris, quia de
illius poſſeſſione ſatis conſtat ex confeſſione Theodori,
2 & litis Conſortium ex libello per eos porrecto Reve-
rendiſſ. Archiepiſc. Brunduſino Summ. Joan. Mariæ
n. 2. in quo dictus Joannes Maria enunciatur habitator
Domus, ac detentor bonorum mobilium hæredita-
riorum dicti q. Franciſci, ex tali enim aſſertione pro-
bari poſſeſſionem ad effectum manutentionis reſpondit
Aym. conſ. 150. n. 5. & ſæpius firmavit Rota, ac ſig-
nanter deciſ. 802. part. 1. diverſ. & coram ſan. mem. Gre-
gor. XV. deciſ. 200. num. 2. ibiquè Adden. n. 5. lit. A.
etiamſi pars aſſerat aliquem occupatorem, quia tunc
quamvis confeſſio videatur qualificata, ex quo non fa-
tetur poſſeſſorem ſimpliciter, ſed cum qualitate vitii;
nihilominus recipitur confeſſio reſpectu poſſeſſionis,
rejecta qualitate vitii, quæ habet præſumptionem ju-
ris contra ſe, Bart. in l. Aurelius §. idem quæſiit ff. de
liber. legat. Rota coram ſan. mem. Greg. XV. dec. 358.
n. 1. uſque ad 6. & coram bo. me. Burato dec. 100. n. 18.

Idque facilius in propoſito caſu, in quo cum aſſer-
tione partis enunciantis Joan. Mariam habitatorem &
detentorem, concurrit etiam decretum Archiepiſcopi
Brunduſini mandantis eidem Joan. Mariæ quod bona
hæreditaria Franciſci ejus fratris exhiberet, domum-
que vacuam, & liberam relinqueret, ut in eodem ſum-
3 mario n. 3. Exhibitio enim, ac dimiſſio in neceſſarium
antecedens ſupponit poſſeſſionem penes debentem illam
exhibere, ac dimittere non ſecus ac privatio habitum,
per ea, quæ in ſimilibus terminis dixit Rota in recent.
dec. 347. n. 1. p. 2. & coram bon. mem. Buratto dec. 160. ſub
n. 5. verſic. qua clarior redditur, & dec. 149. nu. 2. verſic.
comprobatur eadem poſſeſſio. Et clarum eſt quod petens,
ut alius dimittat, fatetur non ſe, ſed alium poſſidere,
Rota coram Card. Cavalcario dec. 106. num. 1. verſ. an-
terioritas autem poſſeſſionis, & deciſ. 619. num. 4. verſic.
reſpo debatur, ac coram Burratto d. deciſ. 260. num. 4.
4 noviſſimè in Alexandrina Canonicatus 9. Dec. præteriti
coram R. P. D. meo Cerro in §. etenim probat, &c. &
in terminis præcepti obtenti de diſcernendo ex domo,
eamque dimittendo, ut illud probet poſſeſſionem præ-
ceptati Modern. Peruſ. tr. de manuten. obſerv. 19. n. 30.
verſic. vel obtinuerit præceptum. Rota in Ferrarien. bo-
norum 2. Martii 1626. coram bo. mem. Buratto.

Ex his cùm poſſeſſio remaneat ſufficienter probata
ad effectum manutentionis, illa negari non debet Joan.
Mariæ Monetæ vulg. §. retinendæ inſtit. de interd. l. præ-
dia, ubi Bart. de acquir. poſſeſſ. Rota coram bon. mem.
Coccino dec. 486. n. 2. coram Durano dec. 330. n. 1. coram
R. P. D. meo Royas, in Spoletano bonorum 7. Febr. 1648.
in princ. præſertim dum dicta poſſeſſio recipit etiam
non modicum adminiculum ex præcedenti titulo adi-
tionis hæreditatis cum beneficio l. & inventarii factæ
5 per eundem Joann. Mariam uti hæredem proximiorem
dicti q. Franciſci ejus fratris Summar. nu. 3. in judicio
enim ſummariiſſimo manutentionis quamvis ſufficiant
leviores probationes, Menoch. de retin. rem. ult. nu.
34. Rota coram ſanct. mem. Greg. dec. 324. nu. 5. coram
Cardin. Caval. dec. 75. num. 4. etiam ſine juſtificatione
alicujus tituli l. 1. §. ſicut interdicti, ff. uti poſſidetis,
Rota coram Greg. dec. 275. num. 12. & dec. 9. num. 9.
nihilominus poſſeſſio titulata eſt magis manutenibilis,
& ſemper præfertur poſſeſſioni non titulatæ, Me-
nochius de retin. remed. 3. num. 733. Grat. diſcept. for. 6
cap. 402. num. 1. & 2. Adden. ad Gregor. XV. deciſ.
523. num. 4.

Neque relevat quod dictus Archiepiſcopus Brun- 7
duſinus mandaverit apponi ſub ſequeſtro bona hæredi-
taria dicti q. Franciſci, & ita prætendatur ex facto
Judicis Joann. Mariam perdidiſſe omnem poſſeſſionem
tam naturalèm, quàm civilem, Ang. in l. clam poſſi-
dere §. qui ad nundinas n. 2. in fin. ubi etiam Jaſ. n. 2.
ff. de acquir. poſſeſſ. Rota penès Mohedan deciſ. 4. n. 4.
verſic. quinta authoritas Judicis de reſt. ſpol. & dec. 802.
part. 1. quia objectum procedit in Judice ritè, & rectè
procedente, ſecus ſi nulliter & injuſtè, tunc enim non
privat poſſeſſione; ex quo videtur procedere tanquam
privatus, Corn. conſ. 293. nu. 4. lib. 3. Rota penes Buratt.
dec. 158. n. 5. & latius probavit in Romana de Bombellis
31. Maii 1613. coram bo. me. Sacrato apud Modern.
de manut. dec. 9. n. 20. verſ. proinde ſicut, & penes Mar-
tin. Andream deciſ. 29. n. 7. & in Comen. juriſpatronus
25. Jun. 1646. coràm R. P. D. meò Corrado in §. non
obſtat ultimo, & poſt alios comprobat Grat. diſcep. fo-
renſ. c. 950. n. 30.

Nullitas autem ſequeſtri viſa fuit patens tum ex de- 8
fectu citationis d. Joan. Mariæ, qui citari debebat
prout in terminis ſequeſtri firmavit Rota bon. mem.
Buratto deciſ. 186. n. 8. tum etiam quia factum fuit pen-
dente tempore ad appellandum à ſententia graduatoria
lata per dictum Archiepiſcopum ad favorem præfati
Theodori, ut colligitur eodem ſummar. num. 2. & 3.
cap. non ſolum de oppe. in 6. imò poſt appellationem
ab eo interpoſitam ſummar. d. n. 2. Rota dec. 168. n. 14
part. 4. n. 2. recent. cum aliis allegatis in Calaguritana
beneficii 23. Jun. 1645. coram R. P. D. meo Arguelles,
& alibi paſſim.

Conſtat etiam de injuſtitia ex Regula juris vulgata, 9
quod ſequeſtrum tanquam odioſum regulariter eſt pro-
hibitum l. un. C. de probib. ſequeſt. per tot. & ibi gloſſ. in
verb. ſequeſtrari, & ibidem Abb. nu. 7. & ſeqq. de ſe-
queſtr. poſſeſſ. & fruct. Rota deciſ. 464 n. 2. part. 1. recen.
deciſ. 324. n. 1. coram Card. Cavalerio noviſſimè in Me-
diolanen. Canonicatus, ſeu præbenda 8. Junii præteriti
coram R. P. D. meo Bichio in princ. & ut concedatur de-
bet dari caſus exceptuatus in quo jura illud permittant,
Rota deciſ. 168. n. 2. p. recent. tom. 2. coram ſan. mem.
Gregor. XV. dec. 118. num. 1. & 2. caſus autem exceptus
probandus venit ab eo, qui petit ſequeſtrum; Pariſ.
conſ. 41. n. 22. verſ. ut igitur part. 1. & coram Card. Ca-
val. d. deciſ. 324. n. 1.

Neque alicujus relevantiæ viſum fuit quod poſt la- 10
tam ſententiam ſequeſtratio permittatur contra eum,
qui in cauſa ſuccubuit, licèt à d. ſententia appellave-
rit ad text. in l. Imperatores, §. ult. ff. de appell. l. ſi fi-
dejuſſ. §. ult. ff. qui ſatiſd. cog. Natt. conſ. 584. n. 1. & 2.
Pariſ. conſ. 41. num. 45. & ſeqq. lib. 1. Put. dec. 162. lib. 2.
Quia dictæ doctrinæ loquentes de ſequeſtratione fru-
ctuum, quæ fieri ſolet poſt latam ſententiam quando
adeſt timor dilapidationis non ſunt applicabiles in ſe-
queſtratione poſſeſſionis, de qua nunc agitur, poſſeſſor
enim lite pendente non eſt removendus à ſua poſſeſſio- 11
ne, ut declarat Bald. in l. quidam exiſtimaverunt, & ibi
Jaſ. n. 4. verſic. iſtud ultimum, ff. ſi certum petat. Bald.
in d. l. unic. ſub n. 3. verſic. & alia eſt, C. de probib. ſequeſt.
Dec. in l. ultima n. 7. C. de edict. D. Adr. tollen. Pariſ.
de conſ. 41. n. 17. cum ſeqq. Rota coram Card. Caval.
dec. 324. n. 3. & 23.

Et ita informante tantùm Joann. Maria Moneta fuit
reſolutum, &c.

R. P. D. CERRO.

Romana de Luraghis.

Veneris 14. Junii. 1647.

ARGUMENTUM.

Aſſignatio, & receptio in ſolutum pro credito in poſterum declarando, nullum habet reſpectum ad hoc, vel illud creditum.

SUMMARIUM.

1 *Scriptura id continere videtur quod continet illa, ad quam refertur.*

2 *Decretum, vigore cujus fit inſtrumentum explicatur ab ipſo inſtrumento.*

3 *Aſſignatio crediti declarandi, ſe habet indeterminatè ad hanc, vel illam declarationem.*

4 *Declaratio facienda mutat titulum ipſo jure, ſi ſequatur in poſſidente.*

5 *Aſſignatio rei, cum declaratione facienda, transfert dominium temporaneum & revocabile.*

6 *Breve Pontificium habet vim legis.*

7 *Voluntas quandoque metitur à poteſtate.*

8 *Mandatum generale ſuſpicit ad electionem, in quam cauſam cedat ſolutio, quando creditum eſt determinandum.*

9 *Moleſtiæ judiciales ab una parte ceſſantes, judicant ratificationem partis; & quod amplius acta impugnari nequeant.*

10 *Ratificatio idem operatur, ac mandatum, licèt ſpeciale in actu requiratur.*

11 *Sorte extincta, ceſſant fructus debiti.*

DECISIO XII.

DOmum de qua agitur, traditam Ven. Congregationi Lateranen. ceſſiſſe in computum primi partiti Anni 1585. non autem ſecundi Anni 1588. & ſic ſententiam A. C. eſſe infirmandam, reſolutum fuit die 4. Junii 1646. & in hac reſolutione etiam hodie Domini permanſerunt cauſa quinquies propoſita, & acerrimè diſcuſſa: Dum enim dicta domus aſſignata, & recepta fuit pro ſcutis 13.mil. compenſandis in ſumma, & quantitate pecuniarum, in qua eadem Congregatio fuerit declarata creditrix Joan. Baptiſtæ, & hæredum q. Pompilii, ſatis ſit evidens aſſignationem non fuiſſe factam determinatè pro uno credito magis quàm pro alio, ſed indeterminatè pro credito in futurum declarando, & proinde dum poſtea per ſubſequutam ſententiam bon.memor. Juſti Congregatio de Anno 1602. fuit declarata creditrix vigore primi partiti, conſequens eſt ut in hanc cauſam ceſſerit aſſignatio uſque ab initio, perinde ac ſi ab eo inſtanti facta fuiſſet declaratio, cum per relationem ad declarationem faciendam, eadem de-
1 claratio videatur à principio ineſſe ipſi aſſignationi, ut ſequendo diſpoſitionem *leg. aſſe toto, ff. de hered.inſtit.* firmatum fuit *in præcedenti deciſione, §. hinc autem.*

Nec obſtat, quòd in Decreto Congregationis Deputatorum ſub die 25. Jun.1596. in cujus executionem celebratum fuit inſtrumentum aſſignationis, & dationis in ſolutum, Deputati decreverint domum præfatam Congregationis, & Canonic. Lateran. in ſolutum tradere *à conto del lor credito* nulla adjecta qualitate faciendæ declarationis.

Quia dum in eodem Decreto reſervata fuit Inſtrumenti confectio ad dictamen ſapientis, ibi, *ſi dia in ſolutum a conto del lor credito alli Padri della Pace.&c. & con el clauſule, & cautele da ſtenderſi nellà ſtipulatione del Inſtrumento ad dictamen Sapientis, & juxta ſtylum, &c. ſumm. impreſſ. Primicerii nu.* 8. Licitum fuit in ipſo Inſtrumento explicare, & addere per verba explicita, quæ fuerunt de mente & voluntate contrahentium tempore decreti, ut aliis omiſſis reſponſum fuit in *Romana quarti dotalis* 27. *Aprilis* 1646. *coram me §. animadverterunt.* Et ſicut decretum antea factum 2
inſervit pro declaratione Inſtrumenti ſubſequentis, ita etiam ſubſequens Inſtrumentum præcedens Decretum declarat ex congeſtis ad propoſitum per Alexand. *conſ.* 52. *n.*24. *&* 25. *lib.* 4.

Prout nec ſubſiſtit quod tempore decreti, & aſſignationis creditum primi partiti non eſſet in ſubſtantia certum, ſed à Deputatis, aliiſque creditoribus acriter controverſum. Nam contrarium convincitur ex ſequenti facti ſerie, Decretum enim factum fuit die 25. Januarii, ac aſſignatio die 9. Aprilis 1596. d.Summar. n.8.& 9. Et tamen Congregatio ſub die 14. & 24.Febr. 1595. obtinuit extrahi omnes, & ſingulas partitas deſcriptas in libris Luraghi, prout in illius executionem extractæ fuerunt incipiendo ab Anno 1585. quo primum partitum initum fuit eodem Summ. n. 3. & 4. ac ſuper illis electi fuere Periti, & Calculatores Summ. Congregationis n. 5. Et denique die 2. Martii ejuſdem anni 1595. contra Deputatos, & alios creditores ipſa Congregatio produxit Inſtrumentum cenſus ſcutorum 9000. venditi Caffarello, quem Luraghi in primo partito extinguere promiſerant, & die 3. ejuſdem illos citavit ad docen. Luraghos præfatum cenſum extinxiſſe, ac 1. Octobr. ſequentis ipſimet Deputati conſenſerunt, ut Caffarellus rediret ad primæva jura cenſus non extincti d. Summ. Primicerii n. 6. 7. & 19. Ex his enim clarè patet creditum utriuſque partiti eodem tempore fuiſſe in judicium deductum, & pro utriuſque ſatisfactione pariformiter inſtatum, adeo ut ſicuti creditum ſecundi partiti erat in ſubſtantia certum, ita pariformiter erat certum creditum primi: Quod autem dicitur fuiſſe controverſum à Deputatis, aliiſque creditoribus tollitur ex deciſione in Romana erroris calculi 16. Novembr. 1601. coram bo. me. Juſto, ubi apparet quæſtionem, & controverſiam pependiſſe dumtaxat ſuper certis erroribus nonnullarum partitarum in calculo illius commiſſis. Hinc enim fortius convincitur aſſignationem nec decretam, nec factam fuiſſe determinatè pro uno magis, quàm pro alio, ſed indeterminatè pro credito in futurum declarando; cum utrumque eodem modo in ſubſtantia certum futuram tamen declarationem, & liquidationem expectaſſet.

Et nihil relevat, quod prius declaratum fuerit creditum ſecundi partiti in ſententia ſcilicet lata Anno 1600. quam primi per aliam ſententiam anni 1602. quia cum aſſignatio, ut dictum eſt, fuerit indeterminatè concepta non reſpicit magis tempus primæ, quàm ſecundæ declarationis ex *Theoric. Secc. in l. ſolemnis n.6.* 3
ff. de cond. & demonſtr. quam ſequuti fuerunt Caſanat. *conſ.4. n.*105. *&* 106. aliique *relati in altera deciſione §. ſimiliter.* Non obſtante quod ſequuta ex prima ſententia declaratione crediti ſecundi partiti, impleta fuerit conditio, & contractus remanſerit perfectus ad *l. boves, §. hoc ſermone, ff. de verb. ſignif.* Quia cum dicta prima ſententia non fuerit ſimpliciter prolata, ſed cum expreſſa reſervatione declarandi aliud creditum ejuſdem Congregationis proveniens ex cauſa primi partiti, ibi, *Item Ven. Congregatione Lateran. vigore primi partiti, & Inſtrumenti anni* 1585. *& alias quomodolibet, quarum cauſarum cognitionem, & declarationem finalem ac executionem nobis etiam reſervamus, &c. Sum. Primiceris veteris poſitionis n.*8. Dum idem Judex inhærendo d.reſervationi ſubinde illud declaravit graduando Congregationem ſuper omnes in antecedenti ſententia nominato tempore poſteriores, perinde eſt ac ſi in eadem prima ſententia illud quoque creditum declaratum, & graduatum fuiſſet, ut præter deductos in *d. dec.* firmavit Rota *dec.* 1. *in fi. ut lit. penden. in nov.* Et ſtatim emanata

Digitized by Google

4 emanata ſecunda declaratione mutatus fuit ipſo jure titulus primæ, & converſus in hanc ſecundam habentem cauſam anteriorem, ineptuſque remanſit contractus, qui ex prima declaratione revocabilem perfectionem habuerat, ipſaque Congregatio ex anteriori credito primi partiti cœpit domum poſſidere per *l.3.§.qui fideicommiſſum, ff. de hered.inſtit. & in l. fundo ff. ad l. falcid.* Bald. *in l.2.ſub n.63. v. ſed pone.C.de ſerv.& aqu.* Caſtr. *conſ.345.ſub n.5.v.per quod patet, & conſ.390.ſub n.11. v. quinimo l. 1.* aliiſque relatis firmavit Rot. *dec. 97.n.7.& dec.108 n.2.cum ſeqq.par.5. recent.*

5 Attenta præſertim expreſſa proteſtatione ſpecialiter amiſſa in dicto inſtrumento aſſignationis, ibi, *ſine tamen præjudicio quorumcumque jurium aliis creditoribus ſi qui ſint prioribus, & potioribus com. peten. in eventum, in quem de tali prioritate, & potioritate ullo unquam tempore & legitimè conſtet, & non alias, &c.* Hinc enim ſtatim, ac declaratum fuit creditum anterius, evanuit titulus poſterioris crediti, qui dominium in Congregationem tranſtulerat temporaliter ſolum, & revocabiliter, donec ſcilicet, & quouſque conſtaret de credito anteriori, ut reſpondit Rota *deciſ.161. num.6. part. 4. diverſ. in Romana pecuniaria 30. Aprilis 1629. coram bon. mem. Merlino, & in Lucana ſucceſſionis 21. Junii 1630. coram R.P.D. meo Ghiſlerio, in rec. deciſ. 270.n.19.& dec.394. ſub n.27.verſ. præterea part.5.*

Sed ulterius hodie Domini exiſtimarunt aſſignationem uſque ab initio factam fuiſſe in cauſam primi partiti, cum ex forma Brevis ſanct. mem. Clementis VIII. Motu proprio emanati, ſatisfieri deberet creditoribus illorum de Luraghis juxta ipſorum proprietatem, & potioritatem, ibi, *& mandamus Dilecto filio noſtro Cam. Apoſtol. Auditor. ſive, &c. quod ſtatim, &c. poſſeſſionem, ſeu quaſi omnium, & ſingulorum bonorum jurium, actionum, &c. ad dictum Joann. Baptiſtam &c. ſpectan. &c. ad ſe avocet, illaque unicuique ex creditoribus juxta tamen prioritatem, & potioritatem ipſorum, & juxta æſtimationem, &c. in extinctionem ſuorum creditorum aſſignet recepta ab illis cautione ſub obligatione de reſtituendo prioribus, & potioribus, &c. dicto Summ. impreſſ. Primicerii n. 11.* Dum ergo Deputati in illius executionem Domum de qua agitur Congregationi aſſignarunt, aſſignatio præſumitur facta in cauſam primi partiti, ut cautum fuerat in Breve, quod vim legis

6 habet *leg. fin.C.de legib.* Gabr. *conſ.151 in princ. lib.2.*

7 Potius quam in cauſam ſecundi contra formam Brevis, & intentionem Pontificis metiendo voluntatem à poteſtate, *ad leg. Lucius, §. Imperatores, ff. ad municip. & l.ſi quæſita, ff. de condition. & demonſtrat.* Rota *in recentior.dec.682.n.31.part.8.*

Et hoc etiam clariùs convincitur ex ipſa aſſignatione. Præmiſſo enim pro conſtanti, quod in primo partito ſimul, & in ſolidum ſe obligaverint, tam Joann. Baptiſta, quam Pompilius de Luraghis, in ſecundo verò partito Joan. Baptiſta dumtaxat, dum aſſignatio facta fuit pro ſcutis 13. mill. compenſandis in ſumma, quantitate, in qua Congregatio fuerit declarata creditrix Joan. Baptiſtæ, & hæredum Pompilii, ac eodem modo ipſamet Congregatio illam acceptavit; & compenſare promiſit ibi, *qua ſcuta 13. mil. idem R.P.D. Don Urbanus Procurator prædicto nomine, &c. bona facere, & compenſare promiſit, prout ex nunc compenſavit, & bona facit eiſdem DD. creditoribus abſentibus &c. in ſumma, & quantitate pecuniarum, in qua d. Ven. Congregation. fuerit declarata Creditrix d. Joan. Baptiſta Luraghi, & ſeu heredum q.Pompilii Luraghi &c.* Conſequens eſt neceſſarium, quod facta fuit in extinctionem crediti partiti, in quo Pompilius, ut dictum eſt obligatus reperiebatur, non autem in extinctionem ſecundi, in quo ipſe nec intervenit, nec obligatus fuit.

Comprobantur prædicta. Primò ex ſubſequutis declarationibus, Congregatio enim mediante ipſius Procuratore iteratis vicibus in judicio declaravit ſe retinere domum, de qua agitur, ex cauſa ejus crediti provenientis ex dicto primo partito & vigore iſtarum Declarationum ſe defendit in ejus poſſeſſione adverſus alios creditores anteriores ſecundo partito *d. Summ. Primicerii n. 20.* Nec hujuſmodi declarationes impu- 8
gnari poſſunt ex defectu mandati procuræ, Tum quia ad effectum eligendi in quam cauſam cedat ſolutio ſufficit generale mandatum, ex deductis in *dicta deciſione* 9
§. ex ſubſequentii; Tum quia dum Congregatio adverſus dictos creditores ſecundo partito anteriores retentionem obtinuit, & ceſſarunt moleſtiæ ab ipſa tacitè ratificatæ cenſentur, ita ut amplius impugnari non valeant Rot. *deciſ.39. n. 1. de procurat. in nov. & deciſ. 208. n.4. part. 4. diverſ.* Tum denique quia ſupervenit expreſſa ratificatio Abbatis Monaſterii Sanctæ Mariæ de Pace Procuratoris generalis ipſius Congregationis, qui ratificando omnia, & quæcunque geſta per dictum Procuratorem eundem ſpecialiter ſubſtituit in omnibus cauſis motis, & movendis, activis, & paſſivis *dicto n. 20.* quæ ratificatio idem operatur, ac mandatum, etiamſi illud ſpeciale requireretur, *l. quod ſi de ſpeciali 27.* ubi Bart. *D. de minor. l.3. §. ſi Procurator.* ubi Dec. *n.2. in 2. notab. D. quod quiſque jur. ſan. me. Gregor. dec. 525.n.5.& bon. mem. Buratt.deciſ.301.n.8. ibique Adden. n.19. & ſeqq.* 10

Secundò principaliter ex ſententia prolata à bon. mem. Merlino 7. *Julii 1627.* in qua Congregatio Lateranen. declarata fuit creditrix Joan. Baptiſtæ Luraghi in ſcutis 23935. & bon. 32. ac damnorum, & intereſſe occaſione ſecundi partiti, & pro illorum ſatisfactione illi adjudicata fuerunt rubra 149. Caſalis Capicottæ ad rationem ſcut. 90. monetæ pro quolibet rubro, ibi, *Dicimus &c. conſtare de credito ipſius Ven. Congregationis Lateranen. cum Joan. Baptiſta Luragho in ſumma, & quantitate ſcutorum 23935. & bon. 32. pro quibus in ſententia graduatoria per bon. mem. R.P.D. Juſtum lata in duodecimo loco occaſione conventionis, ſeu ſecundi partiti, &c graduata reperitur, & pro eadem ſumma &c. fuiſſe, & eſſe debita, & eidem Congregationi deberi damna, & intereſſe ad rationem fructuum cenſuum non extinctorum, &c. Item Dicimus &c. ad computum ſumma &c. ac damnorum, & intereſſe fuiſſe, & eſſe eidem Congregationi pro currenti quantitate adjudicanda rubra dicta 149. ſcor. 14. & quart. 9 partis, & de parte dicti Caſalis Capicotta pro indiviſo ad rationem ſcutorum 90. moneta pro quolibet rubro juxta æſtimationem &c. prout illa adjudicamus, & adjudicari; & pro adjudicatis haberi mandamus &c.* Hinc igitur ampliùs controverti non poteſt aſſignationem factam anno 1596. ceſſiſſe in extinctionem crediti primi partiti, aliàs enim ſi domus tunc temporis aſſignata fuiſſet in cauſam ſecundi utique illud pro concurrenti rata ſcut. 13. mill. extinctum remanſiſſet, adeo ut pro illius ſatisfactione nullatenus adjudicari voluiſſent dicta rubra 149. quorum æſtimatio præfatam ſummam excedit, multóque minus declarari potuiſſet deberi damna, & intereſſe, cum ea ſtatim extincta, & reſtituta ſorte tanquam illi acceſſoria ceſſaſſent *l. debitor. D. de uſur. leg. ſi creditrici, & leg. ſi per tit. C. eod. leg. fin. ubique notant gloſſ. & DD. D. de eo quod cert. loc.* Rota *Januen. deciſ. 61. ſub n.2. verſ. & ideo part. 3.* aliiſque ad propoſitum egregiè relatis *dictum fuit in Romana pecuniar. 18. Junii* 11
1646. coram Reverendiſſ. R. P. D. meo Corrado §. præterea.

Ex his itaque ſteterunt Domini indeciſis omiſſo alio fundamento compenſationis, de quo in hac diſputatione non fuit opus iterum differere, cùm rationes ſuprà deductæ ſufficiant ad reſolutionem cauſæ; utraque &c.

Digitized by Google

R. P. D. VEROSPIO.

Bononien. Literarum Cambii.

Mercurii 19. Junii 1647.

ARGUMENTUM.

Brevi numeratione recenſentur requiſita habilia ad ceſſionem crediti, ut ſolutionem in emptione importet.

SUMMARIUM.

1 *Quid requiratur ad hoc, ut ſolutio crediti habeat vim ſolutionis in emptione, & inducere poſſit novationem.*

2 *Delegatio, ad hoc ut vim ſolutionis habeat, requirit ſtipulationem formalem inter debitorem ceſſum, & ceſſionarium.*

3 *Alia uſque ad finem, circa materiam ponderantur.*

DECISIO XIII.

RE propoſito per me dubio ſuper valida litterarum ceſſione in venditione prædii Potterio facta per Chriſtophorum, an inde potuerit cedentis liberatio contingere: Et ex eodem præteritæ deciſionis fundamento fuit iterum hodie negativè reſponſum. Quia ſcilicet tunc nulla fuit facta venditio, nec expreſſa datio in ſolutum; nec demum delegatio interceſſit, ſine quibus, nec ceſſio novationem inducere potuit, neque ideirco vim ſolutionis obtinere, ac conſequenter, nec cedentis liberationem operari, juxta diſpoſitionem
1 *l. 3. Cod. de novat.* ut præter relatos in dicta præterita tradit Dec. *conſ 99. n. 4* Boers *conſ. 105. n. 35.* Surd. *conſ. 145. n. 28. & 29. idem* Dec *in conſ. 421. n. 15. & 16.* Socin. ſen. *conſ. 37. n. 20. & 21. lib. 4.* Rota *coram Reverend. Urgell. deciſ. 266. n. 17. & 20. cum ſeqq.*

Nulla enim poteſt in hac ceſſione ponderari delegatio, dum ejus requiſita non interfuerunt, formalis
2 ſcilicet ſtipulatio inter Debitorem ceſſum, & ceſſionarium, nec cedentis mandatum directum Debitoribus ceſſis, ut ceſſionario perſolverent, juxta diſpoſitionem *text. in l. 1. C. de novat. & in l. 3. §. quod ſi ff. eod. tit.* ut advertit Alexand. *in conſ. 173. num. 3. & 4. lib. 7.* Gabr. *conſ. 155. n 14. & de novat. concl. n. 22. & 26.* Nec
3 ulla legitur facta venditio, nec datio in ſolutum verbis expreſſis, qualia requirunt ante ceſſionem, ut illa dicatur interceſſiſſe, prout advertit Surd. *conſ. 145. n. 17.* Pariſ. *conſ. 69. n. 10. lib. 1.* Cartar. *dec. 19. nu. 2.* quos ſequuta fuit Rot. *coram Reverendiß. Urgellen. in adducta deciſ. 266. n. 23.*

Neque dici poterit, in ſolutum litteras acceptaſſe Potterium in exactione Cambiorum per eundem facta poſt ſubſequutam ceſſionem, præterquam enim prædicta exactio fieri potuit mandatario nomine, prout factam fuiſſe demonſtrat commoratio Chriſtophori in foro Mercatorum contra debitores ceſſos, ut debitum ceſſum conſequi poſſet, & in omnem caſum cambia prædicta poterit Potterius retinere loco damnorum, & intereſſe, ad rationem fructuum ejuſdem prædii, juxta diſpoſitionem *leg. curabit C. de act. empt.*

Non obſtant duæ exceptiones oppoſitæ à Chriſtophoro, quod ſcilicet proceſſus cauſæ penes Potterium exiſtat; Et Teſtium depoſitiones, quibus innititur præterita deciſio, non fuerint in actis productæ. Quia DD. viſæ fuerunt irrevelantes, & ad retardandam cauſæ reſolutionem emendicatæ, dum eundem proceſſum in actis exiſtere, ac Teſtium Summarium conſtat ex fide Notarii, præterquam, Teſtium depoſitiones ab informantibus pro Chriſtophoro fuiſſe viſas & ponderatas, juſtificant exceptiones contra eoſdem adductæ in deciſione præterita.

Et ita utraque parte informante, &c.

R. D. TERRACINEN.

Romana lucri dotis.

Veneris 5. Aprilis 1647.

ARGUMENTUM.

Quartum dotale, juxta ſtatuta detrahendum, quando detrahi debeat; & an detrahi poſſit, præmortua juſtè, nondum ſoluta dote.

SUMMARIUM.

1 *Stipulatio committitur, purificata conditione, quæ cauſam ſuſpendebat.*

2 *Dote promiſſa poſt mortem matris, ſi filia prædecedat, an extinguatur promiſſio.*

3 *Conditio, quando cenſeatur appoſita executioni, non obligationi.*

4 *Statutum loquens de dote ſimpliciter, tam promiſſam, quàm datam comprehendit.*

5 *Dos, ad effectum lucri, pro ſoluta habetur, licet peti non poſſit antequam dies ſolutionis cedat.*

6 *Lucrum dotale non debetur, ante tempus ſolutioni dotis præſtitutum.*

7 *Solutio dotis ad tempus dilata, non operatur, quod purè non ſit promiſſa.*

8 *Promiſſio diſtinguitur formaliter à re promiſſa.*

9 *Conditio omnino extitura, non habetur pro conditione.*

10 *Particula copulativa, & quam naturam habeat, & quomodo diſtinguatur à particula* ſivè.

11 *Dictio* aliàs *facit diſpoſitionem contrariam diſpoſitioni præcedenti.*

12 *Promittens factum alienum, de Jure Pontificio, cenſetur promittere operam, & diligentiam ſuam.*

13 *Creditor ex cauſa oneroſa in judicio ſubſidiario, deficientibus aliis bonis, poteſt avocare bona à creditoribus poſterioribus cum cauſa lucrativa; ut ſibi ſatisfiat.*

14 *Avocatio bonorum, nulla excuſſione hæreditatis facta, favore dotis valet.*

15 *Creditor ex cauſa oneroſa, poteſt avocare à poſteriore, ex cauſa lucrativa, etiam pecunias bona fide conſumptas.*

DECISIO XIV.

BOnæ mem. Card. Lenus in executionem capitulorum matrimonialium in Inſtrumento dotis promiſſæ D. Semideæ ejus Nepti uxori deſtinatæ R. D. Bentivolo tunc temporis laico in ſumma ſcutorum quindecim millium in contanti mediante ordine directo Banco illorum, de Palagis ſolvit ſcuta decem millia, alia verò ſcut. quinque millia pro reſiduo d. dotis promiſit, quod Cleria mater Semideæ tempore ſui obitus relinquet d. Semideæ, ſeu futuro Viro, aliàs ipſe Card. ad illorum ſolutionem de ſuo proprio, uti principalis, principaliter, & in ſolidum teneri voluit cum pacto lucrandi hinc inde quartum dotale loco donationis propter nuptias juxta formam Statutorum Urbis. Cum mortuâ Semideâ ſine filiis ante obitum Cardinalis, & Cleriæ fuerit factus locus reſtitutioni dotis retento quarto dotali, fuerunt reſtituta ſcut. 10000. ut ſuprà in dotem ſoluta; deinde fuit actum Judicio ſubſidiario pro quarto ſcut. 5000. reſidui dotis non relictorum per d. Cleriam contra loca 48. montis Fidei empta ex donis hæreditariis d. Cardinalis, quorum uſumfructum reliquerat Lucretiæ, & Antoninæ ejus ſororibus monia-

Digitized by Google

monialibus Monaſterio SS.Dominici, & Sixti, proprietatem verò cum cæteris ſuis bonis Eccleſiæ S. Caroli ad Cathinarios cum oneribus, de quibus in Teſtamento, & A. C. Sententiam tulit favorabilem, à qua interpoſita appellatione, cauſa commiſſa fuit in Rota, ubi examinata illius juſtitia, cum de validitate non dubitaretur fuit dictum illam eſſe confirmandam.

Ratio reſolutionis fuit, quia cùm Cardinalis promiſerit ſub forma Cameræ, quod Cleria tempore ſui obitus relinquet ſcuta 5000. pro reſiduo dotis ſcut.15000. per ipſum promiſſorum, & aliàs teneri voluerit ad il-
1 lorum ſolutionem de proprio, uti principalis, principaliter, & in ſolidum, & ad omnia damna; dum Cleria aliquam ſummam non reliquit, commiſſa fuit ſtipulatio contra Promiſſorem, ejuſque hæreditatem ad ſolutionem pro quarta parte ſcut. 5000. pro quarto dotali ob prædeceſſum Uxoris ſine filiis acquiſito juxta diſpoſitionem ſtatut. Urbis *lib.1.c.131.verſ.* liberis non extantibus, fuerunt promiſſa pro complemento dotis juxta obligationem ejuſdem Card. in capitulis matrimonialibus, & in inſtrumento deſuper celebrato *l. hujuſmodi, l. ſi quis ſtipuletur, & leg. à Titio, D.de verb. obligat.* Rota *in Romana Palatii 5. Julii* 1624. *coram bon. mem. Coccino.*

2 Non obſtat, quod cum Semidea prædeceſſerit Cleriæ matri, evanuerit promiſſio Cardinalis, quod alia ſcut. 5000. pro reſiduo dotis Cleria illi tempore ſui obitus relinquet, & ex deficientia perſonæ cui erat relinquendum, defecerit extremum habile relinquendi *l. unica. §.1. C. de caduc. toll.* ideoque ſoluto matrimonio, antequam Cleria decederet, cùm evanuerit conditio promiſſionis, lucrum non potuerit prætendi, ut in puncto tradit Rimin. Jun. *conſ.* 600. *n.1. & pluribus ſeqq. & n.22.* & ferè per totum, & ſignanter *n.31.* 39.& 52.Hartm.Piſtor. *q.jur.lib.3.q.8.n.46. verſ. nam ſi quis verba, & nu.48. & ſeqq.* quia cum tota dos à Cardinali fuerit conſtituta, & promiſſa purè & ſimpliciter in capitulis matrimonialibus, & in inſtrumento ſuper eis confecto in ſumma ſcutorum 15000.ibi, *con dote,*
3 *e nome di dote di ſcudi* 15000. deindeque fuerit inter partes conventum, quod ſcuta 10000. ſolverentur in actu deſponſationis, & alia ſcut. 5000. relinquerentur à Cleria tempore ſui obitus cum promiſſione de proprio facta ab eodem Cardinali de illis ſolvendis, quatenus per Cleriam relicta minimè forent dictæ D. Semideæ, vel D. Bentivolo viro pro reſiduo dictæ dotis, ut ſuprà; Conditio ineſt executioni, non obligationi, & ex tali promiſſione ſtatim ab ipſo inſtanti, quo fuerunt in eſſe deducta capitula matrimonialia
4 fuit orta actio ad favorem D. Bentivoli, licèt dilata executio, & exactio ad tempus mortis Cleriæ, quæ omnino expectari debebat pro conſecutione dicti reſidui, cùm etiam ſi lucrum juxta dictum ſtatutum Urbis debeatur de dote promiſſa non ſoluta, eo quia non loquitur de dote data, ſed ſimpliciter de dote, ibi, *dotem lucretur*, ſicque comprehendat etiam dotem promiſſam, quæ ad effectum lucri habetur pro ſoluta *l.ex morte, in fin. de pact. comment. §.dotes, verſ. ſi vero* ubi Angel. *aut. de nupt.* Mant.*lib.12.tit.4.n.12.*Rota *coram ſanct.mem.Greg.XV.deciſ.5.n.11.in Cluſina dotis 12.Jan.*
5 1598. *coram Peregr.& in Senogallien. dotis 23. Januarii 1606.coram Sanct. D.N.* quia ratio, quę locum habet in dote ſoluta, deſervit etiam in dote promiſſa, attamen peti non poteſt, antequam dies ſolutionis cedat, ſed quod ſupereſt tenetur expectare tempus præfixum ad ſolvendum dotem; quo finito, & non priùs debebitur lucrum, ut latè Rota *coram Mantic. deciſ.*337.
6 *per tot.* qui idem firmat *in tractat. de tacit. lib.20.tit.5. num.24.& nu. 25.* Adden. *ad deciſ. bon. mem. Buratt.* 432.*n 11. cum notat. per Fenzon. add. ſtatutum.cap.*131. Nam pendente dilatione in promiſſione dotis appoſita
7 ex conventione partium lucrum dotis peti minimè poteſt *l. eum qui Kalendis §. fin. ff. de verb.oblig.*Guido Pap. *dec.470. n.3.* Etenim abſurdum eſſet eo caſu lucrum dotis deberi, quo dos peti non poterat. Bald. *conſ.467.n.1.verſ.item iſtud lucrum,lib.4.* Jaſ. *in l. ſi donaturos, §.1.ff.de condit.ob cauſ.* ſed antè diem dos peti non poteſt, ergo nec lucrum dotis ante tempus ſolutioni præſtitutum peti poteſt. Ita Rota *contra Mant.d. dec.337. n. 1. & 12.* ita quod, cum dies ſolutionis dd. ſcutorum 5000. minimè venerit, quando diſſolutum fuit matrimonium per obitum Semideæ, non poteſt ex illius dilata ſolutione in dubium revocari, quin tota dos ſcutorum 15000. fuerit purè promiſſa; quamvis factum promiſſum debeat ſortiri effectum poſt mortem 8
Oldrad. *conſ.114.verſic.ſic dico ſub n.3.*Cyn.*in l.extraneum ſub n. 2. verſ. in contractibus, C. de hered. inſti.* cum ipſa promiſſio diſtinguatur formaliter à re promiſſa; unde dicimus, quod aliud eſt promiſſio, aliud factum promiſſum *leg. ſi quis ſtipulatus ſit Stichum, §. fin.ff de verb. obl.* Tiraq. *de retract. conven. in fin. n.4.& ſeq.* Surd.*conſ.52.n.13.* Roland. *conſ.69.n.17.lib.3.*Rota *coram ſanct. mem. Gregor. XV. deciſ.18,n.2.* ubi Adden. *n.4.& ſeq.* Eoque magis dicendum eſt pura promiſſio Cardinalis; quia in eventum, in quem Cleria non legaret, voluit Cardinalis teneri ad eamdem ſummam de proprio. Et ſic eſto, quod incertum eſſet, an Cleria eſſet legatura, & quando moritura, certiſſima tamen erat obligatio Cardinalis, vel de faciendo legatum à Cleria, vel de ſolvendo de proprio, pro ut cer- 9
tiſſimum erat, quo D. Bentivolo d. ſumma ſolveretur, vel à Cleria, vel à Cardinali, quia certitudine ſtante, nedum dies incerta, ſed nec ipſa conditio facit actum conditionalem, quia conditio omnino extitura non habetur pro conditione *leg. ſi pupillus. §. 1.* ibi. *qui ſub conditione ſtipuletur, quæ omnino extitura eſt, purè videtur ſtipulari, ff. de novat. & in leg. ea conditio, ff. de condit. indeb. leg. in illa ſtipulatione in fin. ſi de verb. oblig.* tradit Pichard. *in §. ſub condit.n.7. inſtit. de verb. oblig.* Ant. Fab. *de conject.lib.15.cap.8. nu.17.in fin. & lib.18.cap.5.ſub n.4.verſ.cujuſmodi.*

Nec prædictis obſtant tradita per Rimin. Jun. *d.conſ.* 600. cum procedat in terminis longè diverſis; ibi enim agebatur de promiſſione facta copulativè Hieronymo, & Catharinæ Notario pro ea ſtipulante, quæ ad hoc, ut verificaretur, oportebat ut Hieronymus, & Catharina ſimul tunc viverent de tempore mortis Joan. Antonii quia copulæ natura eſt inter duo oppoſita, quod requirat concurſum utriuſque copulati, ſed in hoc caſu id ſcuta 5000. per Cardinalem fuerunt promiſſa Semideæ, ſive D. Bentivolo ejus Viro, & ſic alternati- 10
vè; ita ut ſufficiat pro illius conſecutione præexiſtentia ſolius D. Bentivoli, cùm promiſſio non fuerit facta per verba conjunctiva, ſed disjunctiva *juxta textum in lege 1. §. ſublata, ff. ad Trebellianum;* quin imò Rimin. Jun. *d. conſ.* 600. diſtinguendo firmat, in promiſſione facta per verba conjunctiva oportere utrumque ſepervivere tempore obitus illius de cujus bonis erat dos præſtanda, *ut ſub n.8. ſub n.25.& 27.* in promiſſione verò facta per verba disjunctiva contrarium omnino procedere, *ut ſub n. 28. ad fin.* ibi *quid defecit conditio, ſub qua perſonaliter, & copulativè ſimul, & non disjunctim vocati fuerunt.* Unde cum non fuerit facta promiſſio ſimpliciter D. Semideæ, & Bentivolo, & ſic copulativè, vel conjunctivè, ſed per verba disjunctiva, hoc eſt eidem D. Semideæ, vel D. Bentivolo, ſatis eſt, quod alter eorum ſupervivat de tempore purificatæ conditionis, quo adveniente, & non antea potuerunt peti à Cleria, vel in illius defectum à Cardinali dd. ſcut. 5000. pro reſiduo totius dotis promiſſis purè, licèt quoad ſolutionem dd. ſcutorum 5000. Cardinalis promiſerit, quod Cleria illa relinquet tempore ſuæ mortis, cùm ſemper verum ſit dicere promiſſionem Cardinalis eſſe purum, quamvis factum promiſſum debeat ſortiri effectum poſt mortem Cleriæ, animadvertendo, quòd capitula matrimonialia duo con-

Digitized by Google

continent, nempe promiſſionem Cardinalis dotantis, & legatum ſcut. 500. à Cleria faciendum; dies autem mortis adjecta ſolum ei legato, ibi *che la Sig. Cleria, li laſcier, al tiempo della ſua morte*, cæterum promiſſio Cardinalis nullam habet vim ibi, *promette detto Illuſtriß. Sig. Card. Leni, de detta Sig. Semidea &c. ſpoſar à detto Sig. Annibale &c. con dote en no me di dote, di ſcudi* 15000. *di moneta di Roma &c.* & ideo cum pateat dotem fuiſſe promiſſam purè in ſupra dicta quantitate ſcut. 15000. non autem ſub aliqua conditione, & ſolum dilatam ſolutionem pro ſcutis 5000. uſque ad tempus mortis Cleriæ, & ſic ſuſpenſum ſolum exercitium actionis ad petenda dd. ſcuta 5000. uſque ad obitum Cleriæ, eo ſequuto factus fuit locus quarto dotali ſuper illis favore D. Bentivoli, qui ſatis eſt, quod ſupervixerit Cleriæ ad hoc, ut contra Cardinalem, & ejus hæreditatem pro ſolutione lucri dd. ſcut. 5000. commiſſa fuerit ſtipulatio favore ſui ipſius.

Neque ulla actio competit pro conſequutione d. quarti contra bona Cleriæ, cum illa nunquam ſe obligaverit, ſeu promiſerit relinquere ſcut. 5000. ſed tantum Cardinalis; quod ipſa tempore ſui obitus relinquet Semideæ, aliàs ad illorum ſolutionem de ſuo proprio uti principalis, principaliter, & in ſolidum teneri voluit, quatenus per Cleriam relicta minimè forent, quo fit, ut cum Cleria nihil reliquerit, intret obligatio Cardinalis, & dicatur commiſſa ſtipulatio dictæ promiſſioni adjecta; illa enim dictio *aliàs*, facit diſpoſitionem contrariam diſpoſitioni præcedenti, ſicut dictio,
11 alioquin, & reſolvitur niſi non reliquerit Bart. *in l.* 1. *n.* 12. *ff. de condit. & demonſtr.* Corn. *conſ.* 253. *n.* 5. *verſ. & maximè vol.* 1. *& conſ.* 313. *n.* 2. *verſ. nam hujus vol.* 4. Socin. ſen. *conſ.* 51. *n.* 9. *lib.* 1.

Non obſtat, quod ſupra dicta promiſſio Card. Leni reſpectu dictorum ſc. quinque mill. intelligatur, & interpretetur perinde, ac ſi promiſiſſet ſe facturum, & curaturum, quod Cleria tempore ſui obitus relinquet ſcut. quinque mill. & cum de Jure Pontificio, quod in Tertiis Eccleſiæ eſt obſervandum, ille, qui promittit
12 factum alienum, cenſeatur promittere ſe facturum, & curaturum; quòd ille faciet, adeo ut promiſſor liberetur, ſi adhibuerit omnem diligentiam, Gabr. *conſ.* 131. *n.* 5. *lib.* 2. Mantic. *de tacit. lib.* 14. *tit.* 35. *n.* 43. *& ſeq.* ſupra dicta clauſula, *aliàs de proprio*, non ſignificet, quòd Cardinalis voluerit ſimpliciter, & abſolutè teneri de proprio, quatenus Cleria non relinqueret, ſed ſolùm operetur, quod Cardinalis teneatur de proprio eo caſu, quo non adhibuerit omnem diligentiam in curando, quod Cleria relinqueret; Quia non probatur Cardinalem aliquas feciſſe diligentias apud Cleriam, ut dictam ſummam legaret, prout facere tenebatur, ſed quatenus etiam illas feciſſet, adhuc non relevarent; quia cum Cardinalis aliàs voluerit teneri de proprio, veriſimiliter contrahentes voluerunt, quod factum alienum omni modo adimpleretur ſaltem per præſtationem intereſſe ipſius Cardinalis promiſſoris, aliàs dicta verba eſſent omninò ſuperflua, ut fuit deciſum *in Anconitana fructuum dotis* 14. *Junii* 1624. *coram Manzanedo, & coram ſanct. mem. Gregor. XV. dec.* 241. *n.* 1. *& ſeq.* & ibi latè Adden. diſtinguunt hanc materiam promiſſionis facti alieni ſub *n.* 8. quod intereſſe ex ipſa promiſſione ſcut. quinque mill. non eget alia liquidatione.

Minus facit, quod ſtante Motu proprio fel. record. Urbani VIII. ſuper locis Montium non poſſit conſtitui hypotheca ſine licentia Papæ, vel Protectorum, aut Officialium in litteris patentibus exprimenda, cum D. Bentivolus non egerit in Salviano ſuper locis Montium, de quibus agitur, ſed pro conſequutione pecuniarum in ſatisfactionem crediti retrahendarum ex pretio locorum Montium emptorum ex pecuniis hæreditariis Cardinalis debitoris, & in ſententia ad ejus favorem latà fuit pronunciatum, eidem D. Bentivolo eſſe ſatisfaciendum de ſcutis mille ducentis quinquaginta monetæ pro lucro dotali debitæ ex pecuniis retrahendis ex pretio locorum 48. montis Fidei, & quatenus differrent, & negligerent illum ſatisfacere in eadem ſententia pronunciatur eſſe danda in ſolutum libera tot ex dictis locis Montium, quot juxta concurrentem illorum valorem eo tempore dationis in ſolutum ſatis fuerit ad omnimodam ſatisfactionem dictorum ſcutorum 1250. ad effectum ad ſui libitum diſponendi; Unde patet non fuiſſe actum in Salviano, & ſic non applicari, quæ dicuntur de defectu hypothecæ non cadentis ſuper locis Montium, ex quo ſententia non eſt lata in hypothecaria, ſed in judicio ſubſidiario, quo creditor ex cauſa onerosa, qualis eſt D. Bentivolus, poteſt deficientibus aliis bonis debitoris avocare à creditoribus poſterioribus ex cauſa lucrativa, & conſequenter à ſupra dictis Lucretia, & Antonina, ad quas fructus dictorum locorum Montium earum vita durante ſpectant 13
ex legato per dictum Card. Lenum facto, pecunias, quas receperunt, ſive bona, ſive mala fide conſumpſerint ex allegatis per Rotam *deciſ.* 595. *n.* 2. *& ſeqq. & dec.* 760. *n.* 3. *par.* 2. *recent.* latè Coſt. *de remed. ſubſid. remed.* 55. *n.* 1. *& ſeq.* & cùm agatur de lucro dotis, ſpe- 14
ciale eſt, ut fiat avocatio nulla facta excuſſione, an aliud extaret in hæreditate, quàm loca montium, de quibus agitur, quando, ut in hoc caſu, res debitoris pervenit in tertium ex cauſa lucrativa, ut diſtinguendo poſt alios tradunt Calvin. *de æquit. lib.* 1. *cap.* 34. *n.* 15. *& ſeqq.* Coſt. *ubi ſupra remed.* 37. *illat.* 2. *n.* 30. Gutier. *pract. quæſt. l.* 5. *q.* 100. *n.* 1. 2. *& per tot.* Ant. de Marin. *quo-* 15
tid. reſol. cap. 71. *n.* 3. & in iſtis terminis Rota *in ſupradictis deciſionibus* 595. *&* 760. admiſit creditores ad advocandas pecunias etiam bona fide conſumptas, quando titulo lucrativo habitæ fuerunt.

Ex quibus fuit reſolutum utraque parte audita, D. Bentivolo deberi lucrum etiam pro rata dictorum ſcutorum quinque mill. & proinde ſententiam ad ejus favorem latam eſſe confirmandam.

R. P. D. MELTIO.

Romana affictus Ferreriæ.

Veneris 25. *Junii* 1649.

ARGUMENTUM.

Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio penſionum ex parte locatoris, important tacitum utriuſque partis conſenſum ad continuandã, ſeu renovandam locationem, & alia circa materiam tacitæ continuationis, ſeu renovationis locationis; præcipuè ad relevandum partium conſenſum & maximè in pupillo & hæreditate jacente; ubi etiam agitur de importantia ſolemnitatum.

SUMMARIUM.

1 *Sententia, & decreta, quò ad telam judiciariam & ordinem proceſſus, juſtificantur ex legitimatione Perſonarum, & ex citationibus ad omnes actus ſubſtantiales, concurrente Judicis juriſdictione.*

2 *Clauſula* ſummariè, ſimpliciter, ſine ſtrepitu, & figura Judicii, *& hujuſmodi, in commiſſionibus appoſita, important facultatem procedendi executivè.*

3 *Inſtrumentum facit probationem probatam.*

4 *Et habet pro ſe omnem juris præſumptionem.*

5 *Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio penſionum ex parte locatoris, important tacitum utriuſque partis conſenſum ad continuandam, ſeu*

reno-

Digitized by Google

renovandam locationem.

6 *Et dicta reconductio intelligitur facta cum eadem penſione, & ſub eiſdem pactis, & obligationibus poſitis primo contractu.*

7 *Conſenſus continuatur, in locatore etiam defuncto per ſolam exiſtentiam heredis habitualiter.*

8 *Conſenſus, & voluntas defuncti antequam hereditas adeatur, conſervantur in hereditate jacente, qua perſonam defuncti repreſentat.*

9 *Obligatio pupilli oriens ex contractu, quando non eſt nova, ſed provenit ex cauſa precedentis obligationis, nullis indiget ſolemnitatibus.*

10 *Defectus ſolemnitatum non habitur in conſideratione in actu pupillo utili, & quando ipſe non dat de nullitate: imo agit pro obſervantia contractus.*

11 *Minor, quamvis regulariter non teneatur ex contractu nulliter geſto, volens tamen poteſt compellere contrahentem ad illius obſervantiam: ex quo ſolemnitas ſtatutaria fuit illius favore inducta.*

12 *Receptio ſolutionis ab alio, quàm à debitore, regulariter non inducit librationem ipſius debitoris deficientibus requiſitis neceſſariis ad delegationem inducendam.*

Quod procedit etiam in receptione nove obligationis, deficientibus requiſitis neceſſariis ad novationem inducendam; ex quo tunc cenſetur potius facta cumulative.

13 *Clauſula* ſine prajudicio *eſt preſervativa jurium prius competentium.*

14 *Primus conductor, quando poſt ſolutionem pecuniarum in cauſa penſionis, factam a ſecundo conductore, continuat retinere rem locatam, poteſt condemnari ad ſolutionem penſionum poſtea decurſarum.*

15 *Actus diſpoſitivus ad alium ab aliquo intentatus quando ille poſtea abſtinuit devenire ad actum ſecundum, non inducit aliquam preſumptionem contra ipſum, que illi prejudicare poſſit quoad alia inde obvenientia.*

16 *Et eò magis ubi primus actus potuit aliàs verificari, & fuit munitus clauſula preſervativa, ut ſibi quoad alia prejudicaret.*

DECISIO XV.

FRanciſcus Lenius titulo locationis duratæ ad triennium tradidit Sancto Officio & pro eo Patri Commiſſario Caſale Campi Leonis cum Ferretria, & arboreto pro annuo affictu ſcutorum 200. & cum pacto, quod finito dicto triennio reſtitueretur *tuti ſuoi ordegni, andante, & lavorante*, ut conſtat ex publico Inſtrumento locationis rogato ſub die 29. Octobris 1636. *Summ Franciſca Antonia Lena n.1.* dictum Caſale fuit deinde à S. Officio ſublocatum 3. Maii 1638. Alexandro Laureto, ut habetur ex reſponſionibus ad poſitiones datas pro parte dictæ Franciſcæ Lenæ eodem *Summ. n. 3.* qui vice dictæ ſubconductionis ceſſit ſub die 16. ejuſdem menſis Octavio Bagarotto, & Bagarottus Joanni Baptiſtæ, ac Alexandri fratribus de Siris, ut ex declarationibus, de quibus in *Summ. eorundem de Siris n.3.& 4.* Finito dicto triennio in locationem convento, cum dictum Caſale non fuerit reſtitutum, ſed longo tempore in eodem affictu poſtea ſemper continuatum, Franciſca Antonia de Lenis filia, & hæres dicti Franciſci primi locatoris egit contra S. Officium pro affictibus decurſis etiam poſt conventum triennium, & pro illis obtinuit à R. P. D. aſſeſſores dicti S. Officii relaxari mandatum, ſimiléque mandatum fuit executivè expeditum pro S. Officio contra Lauretum, & pro Laureto contra illos de Siris pro liberatione à dictis moleſtiis, quæ mandata in ſecunda inſtantia fuerunt revocata per ſententiam R.P.D. Paulutii Conſultoris, & judicis iſtarum cauſarum deputati.

Prætendente autem Franciſca Antonia de Lenis hujuſmodi ſententiam laborare vitio tam nullitatis ex defectu Juriſdictionis, & citationis, quàm notoriæ injuſtitiæ, porrexit preces Sanctiſſ. in quibus petiit hanc cauſam committi in Rota omni appellatione remota & Sanctiſſimus annuit, unde fuit expedita Commiſſio, ad cujus formam dubitavi, An decretum R P D. Aſſeſſoris ſit exequendum, & Domini affirmativè reſponderunt.

Nam validitas mandati ſatis probatur, ex quo de Juriſdictione d. Aſſeſſoris non dubitatur, & conſtat de legitimatione perſonarum ex mandatis procuræ, ac de citationibus ad omnes actus ſubſtantiales, ex quibus ſententias, & decreta quoad telam judiciariam, & ordinem proceſſus juſtificari, firmat vulg. deciſio Caputaq. 260. *par.* 2. 1

Neque illa valet impugnari ſub prætextu quod actum fuerit via executiva, quæ prætenditur non potuiſſe competere, ex quo obligatio Cameralis appoſita in locatione, non cenſetur repetita in renovatione, ſeu relocatione tacita poſt lapſum triennii, ex traditis per Felic. *de ſociet. cap.41.n.42.* Buz. *deciſ. 60. nu.8.* quia circumſcripta etiam obligatione Camerali potuit executivè procedi tam ex diſpoſitione juris juxtà *l. Preſes, C.locat & conduct.* ubi diſponitur, ea quæ ex locatione debentur exſolvi debere ſine mora, quàm vigore Statuti Urbis *lib.* 1. *cap.* 88. mandantis in cauſis penſionem prædiorum, & Caſalium procedi ſummariè, ſimpliciter, ſine ſtrepitu, & figura judicii, & ſola facti veritate inſpecta, quas clauſulas importare facultatem procedendi executivè tenen Bart. *in extravag. ad reprimendum in verb. figura in fine*, Natt *in clement ſepe, §. non ſic tamen verſ. viſis ſupra ſcriptis n.* 95. Marant. *in ſpecul. de ord. in judic par.4. diſt.7. n.* 8. & firmavit aliàs Rota poſt Zacchium *de oblig. camer dec.*170.*n.*3. *in ultima impr. & in recent.dec.*446 *n.*1 *par.*2 *& in Romana pecuniaria* 29. *Maii* 1641. *coram R. P. D. meo Roias, §. Nec obſtat.* 2

Juſtitia pariter dicti mandati evidenter deducitur ex dicto Inſtrumento locationis Ferretriæ Campi Leonis per Franciſcum Lenium S Officio factæ pro annua reſponſione ſcut. 220. quod inſtrumentum facit probationem probatam, juxta doctrinam Bart. *in l. Imperator num.3.ff.de ſtat. homin. & l. intereſt, in ultimo notab. C. de ſolut.* & habet pro ſe omnem juris præſumptionem ex latè adductis in *Cremen. ſeu Januen pecuniaria prima Julii* 1648. *coram R. P. D. meo Roias, §. hac ſunt.* 3 4

Opponi neque poteſt quòd locatio expiraverit per lapſum triennii in dicta locatione conventi. Nam dum S. Officium finito triennio non reſtituit Caſale ad formam ſuæ obligationis, ſed perſtitit in re conducta, & ulterius locator petiit penſiones decurſas poſt lapſum dicti triennii; ex his reſultat ſufficientes utriuſque partis conſenſus pro continuatione, ſeu revocatione locationis ad text. expreſſum in *l. Item quaritur* 14. *§. quo impleto, ff. locati & in l. legem, C. eod.* Angel. *in l. cum latis, §. caveant. C. de agricol. & cenſ. lib.*11. Alex. *conſ.* 28. *in fin lib.* 4. Socin. jun. *conſ.*63.*n.*20.*lib.*2. Peregr. *conſ.*74. *ſub n.*19.*lib.*1. Mar. Anguiſc. *conſ.*213.*n.*13.*vol.*1. Bim. *conſ.*51.*n.*5 *& volu.*1. Intrigol. *conſ.*25.*n.*29. & dicta reconductio intelligitur facta cum eadem penſione, & ſub eiſdem pactis. & obligationibus poſitis in primo contractu Malvaſ. *conſ.* 87.*n.*39. *vol.* 1. Cancer. *variar. reſol. lib.*1.*ca.*14.*n.*65. 5 6

Nec relevat, quod ex quo deceſſit Franciſcus Lenius relicta Franciſca Antonia poſthuma, non potuerit eo tempore dari iſta continuatio, vel renovatio tacita ex defectu ſimultanei conſenſus omnino requiſiti ad dictam renovationem inducendam, Mant. *de tacit. & ambig. lib.*5.*tit.*15.*nu.*10. Trentacinq. *var. reſolut. vol.*1. *lib.*3. *reſol.*2. *ſub num.* 12. Quia ad effectum continuationis conſenſus in locatore ſufficit exiſtentia hæredis 7

habi-

habitualiter ad tradita per Alciat. *in tract. de præſumpt. reg.3. præſumpt.17.n.3. verſ. relictis hæredibus* Mantic. *de tac.t.lib.14.tit.46.n.21.verſ. Item eſt advertendum*, Menoc. *de præſumpt.l.3.præſumpt.85.n.27. verſ. Exten-*
8 *ditur ſeptimo.* Cancer. *ubi ſupra n.64.* Et antequam hæreditas adeatur, voluntas & conſenſus defuncti conſervatur in hæreditate jacente, quæ perſonam defuncti repræſentat, Mantic. *loco ſuperius citato, n.21.* Oſach. *deciſ.34.n.20.* Rota *deciſ.520.n.80.par.1.diverſ. & in Romana hæreditatis de Crocelis coram bon. mem. Card. Millino, relata poſt Poſth. de manuten. deciſ.375.n.3.*

Minorem relevantiam habet quòd tacita continuatio, vel revocatio non poſſit præſumi in propoſito caſu in quo cùm ageretur de contractu populi imo infantis, ultra patientiam requirebatur ſolemnitas decreti Judicis, & conſenſus propinquorum, quia contrarium, ut nempe tacita hæc reconductio potuerit fieri abſque ſolemnitatibus viſum fuit verius; tum ex ex eo, quia quando obligatio oriens ex contractu non eſt nova, ſed provenit ex cauſa præcedentis obliga-
9 tionis nullis indiget ſolemnitatibus, ut docent Caſtr. *conſ.183.n.2 lib.1. verſ. nec obſtet ſtatutum.* Tiraq. *ad l. connubial.glo.8.n.8.196.* Pic. *ad ſtatut. verb. gloſ.7.n.*
10 *218.verſ. & quod ſtatutum.* Tum quia defectus ſolemnitatum non habetur in conſideratione in actu pupillo utili, & quando ipſe non dat de nullitate, imo agit pro obſervantia contractus, ut poſt alios probat Pignatell. *contr.21.n.12.* Surdus *deciſ.179. n.17.& 18.* Ho-
11 diern. ad eundem Surdum *deciſ.70.n.10.* Capic. Latro *deciſ.19.n.6.7.& 8.* regulariter enim quamvis minor non teneatur ex contractu nulliter geſto, volens tamen poteſt compellere contrahentem ad illius obſervantiam, ex quo ſolemnitas ſtatutaria fuit illius favore inducta, Abb. *in cap.1. ne ſed. vacant.* Ruin. *conſ.11. nu.6.lib.4.*Gratian. *diſcept.forenſ.cap.27.nu.41. verſ.in electione.*

Neque prætendi poteſt quod hæres Franciſci exigendo pecunias depoſitas à Laureto pro dictis penſionibus videatur agnoviſſe illum in Conductorem & conſequenter liberaſſe Sanctum Officium à futura præſtatio-
12 ne. Nam ultra quod receptio ſolutionis ab alio, imo etiam receptio novæ obligationis regulariter non inducit liberationem debitoris deficientibus requiſitis neceſſariis ad delectationem, & novationem inducendam; ex quo tunc cenſetur potiùs facta cumulativè, quàm animo debitorem liberandi, Gait. *de credit cap. 2.tit.3.n.3281. uſque ad nu.2388.* Muta *deciſ.2.n.20. cum duobus ſeqq.* Rota *diverſ. dec.445. nu.1.part.4. & penes Gregor.XV.deciſ.217.n.1.* Ceſſare videtur omnis difficultas in propoſito caſu, in quo dictæ pecuniæ exactæ fuerunt ſine præjudicio reſidui, & quorumcumque jurium & præcipuè competentium contra San-
13 ctum Officium, *Summario Franciſcæ Antoniæ de Lenis, n.8.* ex qua quidem præſervativa manifeſtè conſtat locatorem per receptionem partis ſolutionis à ſecundo conductore noluiſſe amittere jus, & actionem ſibi competentem adverſus primum conductorem, Ant. Fab. *in ſuo Cod. lib.4.tit.42.effect.28.*

Quidquam non facit quod ab Alexandro Laureto depoſita fuerint in Sacro Monte Pietatis de anno 1642. ſcuta 400. pro tempore, quo ab eo fuerat retenta ferreria, & pro toto eo, quod contra ejus perſonam prætendere potuiſſet hæres dicti Franciſci Lenis: quia de facili hoc tollitur, dum partita non cantat pro reſiduo penſionum debitarum à Sancto Officio, nec pro tempore quo retinuit ferreriam Sanctum Officium, ſed dumtaxat pro reſiduo debiti, & temporis quo eam retinuit ipſe Alexander Lauretus. Quod melius comprobatum remanet ex eo, quia ad inſtantiam Franciſcæ Antoniæ de Lenis non fuit ſimpliciter petita conſignatio dictarum pecuniarum, ſed ad bonum computum, & ſine præjudicio reſidui, & quorumcumque jurium
14 competentium. Unde cum etiam poſt exactionem dictarum pecuniarum Sanctum Officium continuaverit retinere ferreriam, jure quidem mero illud condemnari potuit ad ſolutionem penſionum poſtea decurſarum ſecundum Bald. *in l.1. n. in pro tit. judicio, ff. de eo qui pro tut.* Jaſ. *in l. ſi ex legati cauſa ſub n.14. in 6. limitat. de verb. oblig.*

Minuſque adverſatur quòd per Tutorem dictæ Franciſcæ Antoniæ aditus fuerit Judex ad effectum obtinendi licentiam pro faciendis neceſſariis laboreriis in dicta ferreria, & ſic ille videatur recedere voluiſſe à continuatione locationis, nec aliquam tacitam & præſumptam relocationem feciſſe. Quia tali licentia mini- 15
mè fuit uſus Tutor, & propterea non videtur habuiſſe animum recedendi à locatione, Alex. *conſ.1.13. verſ. non obſtat l.2.* Menoch. *præſ.85.nu.42.verſ. cæterum.* Tum etiam quia obtenta fuit hujuſmodi licentia ſine præjudicio jurium ſuorum, ex qua etiam præſervativa optimè arguitur, eum animum non habuiſſe ſibi præ- 16
judicandi in dicta locatione, ſed tantummodo utendi licentia pro reparandis damnis ædificii ferreriæ; cujus ruina imminebat, ne in totum corrueret, ex adductis per Maſtr. *deciſ.48.num.6.part.1.* Caſtrill. *deciſ.5.nu. 40.part.1.*

Et ita utraque parte informante fuit reſolutum, &c.

R. P. D. BICHIO.

Romana Cenſus.

Mercurii 26. Junii 1647.

ARGUMENTUM.

Alienatio, ſeu diſtractio Bonorum fideicommiſſo ſubjectorum, quando ſit facienda in defectum liberorum ad dotandam mulierem ſubſidiariè vigore *Authent. Res quæ C. communia de legatis.* Agitur de vigore clauſulæ conſtituti, & de aliis contractibus apponi ſolitis.

SUMMARIUM.

1 *Clauſula conſtituti ad favorem cenſuarii, ſuffragatur, ad obtinendam aſſociationem.*
Declaratur procedere, non quia in cenſuarium tranſtulerit dominium, aut poſſeſſionem fundi cenſualis, cum hoc reſpectu non reſpiciat rem cenſitam, ſed cenſum.

2 *Clauſula conſtituti oppoſita in Inſtrumento Cenſus, videtur inepta; quia venditor cenſus non vendit rem cenſuariam, nec minùs eam poſſidet, tam poſt venditum cenſum, quàm antea; & cenſum, quem vendidit, nullo modo poſſidet ipſe, ſed emptor.*

3 *Clauſula conſtituti ad favorem cenſuarii, præbet ipſi facultatem capiendi propria auctoritate fructus rei cenſuatæ, ad effectum ſibi ſatisfaciendi de fructu cenſus.*

4 *Et illius vigore facultatis, cenſuario competit aſſociatio contra tertium poſſeſſorem fundi cenſualis.*

5 *Clauſulæ cæteræ in Inſtrumentum appoſitæ, recipiunt extenſionem juxta formulariam Inſtrumentor. ſivè clauſularum loci, ubi Inſtrumenta ſtipulantur.*

6 *Clauſula,* Dans & concedens, &c. *appoſita in Inſtrumento cenſus in Urbe, ſeu ejus diſtrictu ſtipulato, continet in ventre explicitam licentiam capiendi poſſeſſionem fundi cenſualis propriâ auctoritate.*

7 *Et hæc ſola facultas in omni contractu ſufficit pro obtinenda aſſociatione.*

8 *Clauſula conſtituti amittit virtutem, ubi Heres conſtituentis occupat poſſeſſionem fundi, ſuper quo cadit conſtitutum, non reclamante conſtitutario.*

Quod

Digitized by Google

9 *Quod ampliatur etiam procedere quoad poſſeſſionem naturalem occupatam per modicum tempus ſciente conſtitutario.*

10 *Limitatur non procedere, ubi conſtitutarius nititur facultate capiendi poſſeſſionem propria auctoritate.*

11 *Poſſeſſio conſtitutarii, compatibilis eſt cum poſſeſſione alterius; imò aliam poſſidere ſupponit.*

12 *Nec amittitur ex ſola patientia, & negligentia modici temporis, ſed ex præſcriptione trigenta annorum.*

13 *Immiſſio ex utili Salviano Interdicto, obtinetur; probatis extremis neceſſariis in poſſeſſione in Reo convento; nec non credito cum hypotheca.*

14 *Immiſſio hæc conceditur etiam ſuper fundo cenſuali, non obſtante conſtituto in inſtrumento cenſus appoſito.*

15 *Conſtitutum non excludit, quin ſuper eodem fundo oriatur hypotheca ad favorem emptoris cenſus; cui ideo competit etiam Salvianum interdictum.*

16 *Salvianum interdictum hodie poteſt intentari etiam ſuper locis montium in locum fundi ſubrogatis, quia perinde eſt, ac ſi ſuper ipſis locis montium fuiſſet ab initio impoſitus cenſus.*

17 *Cenſus ubi imponitur ſuper fundo ſubjecto fideicommiſſo, vel eſt nullus, quia ab initio non naſcitur hypotheca; vel per mortem impoſitoris expirat cum ipſa hypotheca.*

18 *Limitatur quando cenſus imponitur pro ſolutione dotis ſubſidiaria alicui fœminæ fideicommittentis deſcendentis, vigore* Auth. Res quæ C. communia de legatis.

19 *Regula quæ aſſiſtit fideicommiſſario, quod bona fideicommiſſi non poſſint creditoribus hypothecari vel ab illis capi, ita ut dicenti ſe eſſe in caſu limitationis, fundamentum ſuæ exceptionis probare incumbat: non habet locum in creditore ex cauſa dotis, negante adeſſe bona libera, cùm ipſe ſufficiat et ſimpliciter allegare, ex quo pluralitas de Jure non præſumitur.*

20 *Fideicommiſſarius, qui vult dotationem, ſeu alienationem ex cauſa dotis infringere, allegando potuiſſe dotem conſtitui, aut ſolvi in bonis liberis illorum exiſtentiam, in qua ſe fundat, probare debet.*

21 *Et eò magis, quando pro negativa concurrit aliqua præſumptio, ut quando Pater puellæ dotatæ erat pauper: & ſimilia.*

22 *Impoſitio cenſus eſt ſpecies alienationis.*

23 *Dos non debet conſtitui in creditis ex ſocietatibus officii, & ſimilibus, cum ut plurimùm ſint difficilis exactionis; & ideo in his terminis habentur, ac ſi non exiſterent.*

24 *Exceſſus in dote, eſt probandus ab eo qui illum prætendit, quia dos ſemper congrua præſumitur. Et firmatur in terminis contra fideicommiſſarium.*

25 *Verſio pecuniarum cenſualium in ſolutione dotis, ad hoc ut ſuſtineatur cenſus contra fideicommiſſum, probanda eſt à creditore cenſus.*

26 *Expreſſio cauſæ in Inſtrumento cenſus, præbet conjecturam verſionis pecuniarum in cauſam expreſſam.*

27 *Confeſſio de recepto non coarctata ad certum tempus, refertur etiam ad ſolutionem factam de præterito tempore.*

Et in terminis dotis, quando præcedit conventio quod pecuniæ ſolverentur in actu celebrationis matrimonii, præſumptio eſt quod tunc fuerint ſolutæ in continenti.

28 *Probatio verſionis pecuniarum in cauſam in Inſtrumento cenſus expreſſam, reſultat ex vicinitate contractus cenſualis, & actus de quo fuit cauſa expreſſa.*

Quam ſufficit eſſe veriſimilem, & conjecturis probari.

29 *Diverſitas ſummæ non excludit verſionem ex aliis conjecturis probatam.*

30 *Alienatio bonorum fideicommiſſi, tenet ſolùm pro concurrenti quantitate æris alieni ex bonis fideicommiſſi detrahendi.*

31 *Immiſſio creditoris in bonis, quæ prætenduntur fideicommiſſo ſubjecta, ſemper datur, ubi exceptio fideicommiſſi non eſt omninè clara.*

DECISIO XVI.

ASſociandi pro fructibus Cenſus decurſis ad loca 1
montium ſubrogata loco domus Cenſualis &
poſſeſſa à Franciſco Atavante ſive in earum poſſeſſionem immittendi an ſint R. P. D. Amadeus & Felix
frater dubitavit, & quoad aſſociationem ponderatum
fuit, inſtrumento Cenſus adeſt clauſula conſtituti ad
favorem Cenſuarii, quæ ſuffragatur ad obtinendam aſſociationem: non quia in Cenſuarium tranſtulerit dominium aut poſſeſſionem fundi cenſualis, cùm hoc reſpectu non recipiat rem cenſitam; ſed cenſum ut dixit
Rot. *in Interamnen. manutentionis 3. Aprilis* 1620. *coram Ubaldo Seniori, & in Romana Domorum de Scandeleris 4. Aprilis 1636. coram Eminentiſſ. D. Card.
Panzirolo impr.part 7.recent.dec.*114.*n.*20. & videatur
inepta, quia venditor censûs non vendit rem cenſuariam, nec minus eam poſſidet poſt venditum cenſum 2
quàm antea, & cenſum quem vendidit nullo modo poſſidet ipſe, ſed emptor, ut benè advertit Navar. *in Comment. de uſur. n.* 137. quem ſequitur Grat. *diſcep.* 420.
*n.*7.Cenc.*de Cenſib.qu.*98.*n* 24. Mauſon.*de cauſ. execut.
l.*1 *ampl.*6 *n* 82. idem Grat. *dec.*20. *n.*8. Rota Marchiæ
*inter deciſ. impreſſ. poſt Cenc. dec.*499 *n* 13.

Sed quia Cenſuario præbet facultatem capiendi pro- 3
pria auctoritate fructus rei cenſuatæ ad effectum ſibi
ſatisfaciendi de fructibus cenſus, ut notat Cenc. *de
cenſib.q.*194.*num.*13.Mauſon. *d. ampliat.* 6 *nu.* 86. ubi
ponderat quod dicta clauſula non eſt inepta reſpectu
fructuum, ac dictæ facultatis cujus vigore cenſuario 4
competit aſſociatio contra tertium poſſeſſorem fundi
cenſualis, ut in his terminis dixit Rota *deciſ* 338. *n* 1.
verſ. conſtat etiam par. 1. *recent. & inter impreſſ. apud
Moder. Manicalciatenum poſt commen. in extravag.
Pii V. de cenſib.dec.*146. *n.*2.*&* 3. *deciſ.*150. *n* 1. quas
licèt loquuntur ad favorem fidejuſſoris, æquè prodeſſe
emptori Cenſus advertit Cenc. *d.quæſt.*93. *n.*13.*& ſeqq.*
& in puncto pro emptore cenſus fuit deciſum *in Romana Cenſus 5. Julii 1627. coram b. me. Merlino quæ eſt
inter impreſſ. poſt. Cenc.de Cenſib. dec* 542, *num.*2, *&* 3.
*in alia Romana Cenſus 5. Martii 1636. coram R.P.D.
Carill. & in Reatina Cenſus 23. Junii 1642. coram Illuſtriſſimo D. Epiſcopo Pavone.*

Quo magis in caſu noſtro quo ultra clauſulam conſtituti & alias tranſlativas omnium jurium, ac procuræ
irrevocabilis in rem propriam adeſt clauſula *dans & 5
concedens, &c.* quæ juxta formularium inſtrumentorum Urbis à quo clauſulæ ceteratæ in inſtrumentis
ibidem ſtipulatis appoſitæ recipiunt extenſionem. Menoch. *conſ.* 844. *num.* 18. Corn. *conſ.* 225. *in fin.lib.*3.
Rota *apud Pacif. de ſalv. dec.* 137 *num.* 2. continet in 6
ventre explicitam capiendi poſſeſſionem fundi Cenſualis propria auctoritate, ut in puncto inſtrumenti
Cenſualis tradit Saluſt. Tiber. *in formular.Inſtr.lib.*3.
*fol.*296. *in princ. & prius lib.*2. *cap.*2.*n.*14. nec dubitari 7
poteſt quin hæc ſola facultas in omni contractu ſufficiat pro obtinenda aſſociatione Alex. *conſ.* 121. *n.*3. *&
6. l.*4. Menoch. *de adip. remed.*6.*num* 6.*& ſeqq.* Affl. *&.
dec.*326.*n.*1 Nagon.*dec.Lucen.*87.*n* 13. R. *dec.*129. *n.*6.
*part.*5 *recent.dec.*247 *n.*20. *verſ. cum præterea* apud Moder. Peruſin. *de Manuten.*

Nec obſtat quòd poſt mortem impoſitoris Cenſus 8
adverſarius ceperit poſſeſſionem fundi Cenſualis, nec
Cenſuarii reclamaverint, quod ſufficere ſolet ut

virtus Conſtituti dicatur amiſſa, Tiraq. *de Jur. Conſt.*
9 *par. 3 limit 21. n.9. ubi poſt* Bait. *in l. ſi duo §.1 ff uti
poſſ.* ſubdit ad hunc eff.ctum ſufficere quod Conſtitu-
tarius ſciat ab hærede Conſtituentis occupatam poſſeſ-
ſionem natur.lem per modicum tempus Pacif.de Statu.
inſpect. 3.cap.2. n.1026.& 1027. Rota *dec.694.ſub n.8.*
quæ loquitur in term. ad effectum denegandi aſſocia-
tionem *par 1.recen. & in Camerinen. Donationis de Cal-
caris 7. Aprilis 1631. coram bon. mem. Coccino.* Nam
præter quod ex facto tollitur negligentia Cenſuarii;
illa noceret quidem ſi aſſociatio peteretur ratione civi-
lis poſſeſſionis aliàs in petitorem per Conſtitutum
tranſlatæ, quo caſu intrat ratio ponderata in *d. deciſ.
694.* & in aliis quod Conſtitutarius aſſociari non po-
teſt quia patiendo ab alio rem naturaliter poſſideri
amiſit civilem poſſeſſionem, ex quo videtur ſuſpicatus
ſe poſſe repelli; & in his terminis loquuntur quot-
10 quot ex adverſo allegari poſſent. Secus verò quando
ut in caſu noſtro petens aſſociationem nititur facultate
capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, quia hæc
11 compatibilis eſt cum poſſeſſione alterius, imo alium
poſſidere ſupponit Rot. *dec. 96. num.4. apud* Moder. *de
Manut.* nec amittitur ex ſola patientia, & negligentia
12 modici temporis, ſed præſcriptione triginta annorum,
Rota *dec.398. n.3.& ſeqq. apud* Cenc. *de cenſibus ſecun-
dum ultimam impreſſ.d c.5 n 5. coram Cardinali Cava-
ler. dec.* 300. *n.*10. apud Pacif. *de Salvian. & in puncto
fuit dictum in Bonon. Cenſus 4. Maii 1643. coram R.
P. D meo Ghiſilerio.*
13 Quo verò ad immiſſionem ex utili Salviano inter-
dicto non negantur extrema poſſeſſionis ex parte im-
poſitoris Cenſus rei conventi, quibus probatis necnon
credito cum hypotheca ſola concedi immiſſio, ut plu-
ribus relatis tradit Menoch. *de adipiſc. remed. 3. n. 61.*
14 *& ſeqq.* & dixit Rot. *dec.407.n.1 par.5. recentior.* etiam
15 ſuper fundo cenſuali non obſtante conſtituto in inſtru-
mento cenſu oppoſito, quia cum non transferat in
Cenſuarium poſſeſſionem fundi cenſiti, ut ſup. pro-
babam, non excludit quin ſuper eodem fundo oria-
tur hypotheca ad favorem emptoris cenſus, ut benè
declarat Cenc. *de cenſib. quaſt. 98. num.34. & ſeqq.* ubi
16 concludit emptori Salvianum interdictum, quod ho-
die intentari poteſt ſuper locis Montium in locum
fundi ſubrogatis, quia perinde eſt, ac ſi ſuper ipſis
locis Montium fuiſſet ab initio impoſitus cenſus, Grat.
diſcept.43.n.24. & ſeqq. Rot. *coram ſ. m. Gregor. XV.
deciſ. 60. n. 1.*
17 Solùm excitata fuit difficultas circa hypothecam,
quia domus cenſualis, ſeu loca Montium ſubrogata ar-
ctiſſimo fideicommiſſo ſubjacent, ita ut, vel ab initio
rejecerint omnem hypothecam, & cenſus ſit nullus Fe-
lician. *de cenſibus tom.2.l.2.c.4.n.4.* Grat. *diſcept.175.n.
14.& ſeqq.* Seraph. *deciſ.257. n.5. dec.785.nu.1.* vel per
obitum Dominici impoſitoris hypotheca, & cenſus ex-
piraverit *l. lex vectigal. ff. pignoribus*, & in his termi-
nis Rota apud Cenc. *dec.13.n.10. dec.41.n.4.& 5.*
18 Sed fuit reſponſum quod cenſus fuit impoſitus pro
ſolvenda filiæ impoſitoris, & reſpectivè neptis fidei-
committentis parte dotis pro qua validè potuit imponi
ſuper bonis fideicommiſſo ſubjectis in ſubſidium, vigo-
re *Auth. res quæ C.commun.de legat.* ut in terminis cen-
ſus Grat. *diſcept 43.n.31. & ſeq. diſcept.420. ſub n.14.
verſ. dotarem.* Cenc. *de cenſib. quaſt.19. nu. 31. & ſeqq.*
Cancer. *var. reſol. part. cap.9.nu.185. & ſeqq.* Coccin.
deciſ. 244. num. 3. Neque emptor cenſus probare de-
bet non adfuiſſe alia bona libera idonea ſolutioni do-
tis, nam quicquid an ſit an Creditori agenti pro con-
ſecutione ſui crediti ſuper bonis fideicommiſſi ſub præ-
textu quod pecuniæ creditæ fuerint verſæ in cauſam
neceſſariam dotis, vel aliàs ſibi ex bonis fideicom-
miſſi creditum exigere liceat, incumbat onus proban-
di quod tempore contractus non adeſſent bona libe-
ra, in quo articulo affirmativam ſententiam ſequitur

Nati. *conſ.199.n.8. & ſeqq. & conſ.248.n.6.& ſeq.* quia
fideicommiſſarius habet regulam pro ſe quod bona fi-
deicommiſſi non poſſint creditoribus hypothecari, vel
ab illis capi, & qui excipiendo dicit ſe eſſe in caſu
limitationis, eo quod bona libera non adſunt. Hanc
negativam tanquam ſuæ exceptionis fundamentum
probare tenetur Molin. *de primogen. lib. 4. cap. 7 nu.
34.& 35.* quem refert Fontanell. *de pact. nupt.clauſ.5.
gloſ.1 par.2.num* 18. Jo. Franc. à Ponte *conſ 47. nu.4.*
alioſque allegat. Quæſad. *in addit. ad Molin. d. c. 7.* 19
num 32. verſ. primus caſus, Cavaler. *deciſ 246. n. 2.*
Contrariam verò ſententiam quod imo creditori ſuffi-
ciat allegare non adeſſe bona libera; quia pluralitas
de jure non præſumitur, tuetur in puncto creditoris
ex cauſa dotis Cancer. *var. reſolut. lib. 1. cap.9.n.174.
verſ. cenſeo tamen: per gloſſ. in l. cum de lege, verſ.
heredis probatio. ff. probat.* Hieron. Leo *deciſ. Valent.*
171. *num. 7. & 2. ſeqq.* ubi allegat plures concord. &
dicit juxta hanc opinionem fuiſſe indicatum in eo Se-
natu *lib.2.* Rota *Mantic. deciſ 152. ſub nu.5. deciſ.66.
num.4.part.1.recent. & in Auximana Dotis 6. Februarii
1623. coram bo.me. Remboldo in Romana dotis de Mon-
torsis 31. Martii ejuſdem anni coram eodem.*
Conveniunt ferè omnes ſcribentes in hanc ultimam
ſententiam quando jam fuit deventum ad donationem 20
ex bonis fideicommiſſi ſivè eorum alienationem, quia
tunc non agitur de dote conſtituta & fideicommiſſa-
rius qui vult donationem, ſed alienationem infri ge-
re allegando potuiſſe dotem conſtitui, aut ſolvi in bo-
nis liberis illorum exiſtentiam, in qua ſe fundat, pro-
bare debet, ut poſt Socin. Cur. ſen. & alios tradit
Petra *de fideicomm.q.83. n.460. in fin. verſ. non omitto*,
Peregr. *eod. tract. art. 42. num.* 13. Molin. *ex adverſo
allegat. de primogen. lib.4.c.7.n.36.* Gabr. *conſ.138. nu.
40.& ſeqq.lib.2.* Cyriac. *controv.5. num. 49. & ſeqq. &
n.110. & ſeqq.* Raudenſis *deciſ.Piſan.29.n.177.* Mila-
nen. *de Sicilia 5 n.56.lib.1.* Hieron. Leo *dec. Valentia
171. n.10. & 11. lib.2.* Rot. *coram bo. me. Buratt. dec.
910. n.7. & in Bononien. fideicommiſſi de Rubeis 15. Ja-
nuarii 1620. coram bo. me. Ubaldo Seniori in Romana
fideicommiſſi de Victoriis 2. Junii 1627. coram bo. me.
Merlino impreſſ. apud Cenc. de cenſib. dec.494.n.1. in Ro-
mana Caſalis Auzzani 27. Junii 1640. coram R.P.D.
meo Rojas §. detractio in Romana hæreditatis 14. Decem-
bris 1646. coram R. P. D. meo Arguelles §. & licet.*
Quo magis quando pro negativa concurrit aliqua præ- 21
ſumptio Caval. *in ex adverſo allegat. deciſ.246.num.3.*
Cyriac. *d.contr.5.n.115. & ſeqq.*
Qui eſt caſus noſter, quia ex teſtibus examinatis
conſtat patrem puellæ dotatæ fuiſſe pauperem, & mu-
lier jam dotata fuit, & dotem habuit ex bonis fidei-
commiſſi mediante impoſitione cenſus, quæ eſt ſpecies
alienationis, Buratt. *d.410.n.3.* Rot. *inter recent. deciſ.* 22
677. n.2.part.1.d.456. n.5. in fin.part.2.deciſ.309.n.3.
apud Cenc. *de cenſib.* Nec allegari poteſt exiſtentia
quarumdam ſocietatum officii aut exceſſus donationis,
quia vel Societates officii erant difficilis exactionis, 23
& habentur, ac ſi non extitiſſent, cùm dos non de-
beat conſtitui in hujuſmodi creditis Caſtr. *conſ. 219.
ad fin. lib.1.* Mantic. *deciſ. 152. nu.5.* Reverendiſſ. Ur-
gellen. *deciſ. 145. num. 42. & fuit dictum in Bononien.
fideicommiſſ. de Malvetiis 10. Martii 1642. coram R.
P.D. meo Peutingero in Romana dotis 23. Junii 1645.
coram R.P.D. meo Otthobono*, vel fuerunt exigibiles,
cùmque Adverſarius illas penes ſe retineat, & forſan
exegerit, dolere non poteſt, quod ex illis non fuerit
dos conſtituta. Exceſſus verò dotis non probatur, ut 24
debet ab Adverſario, quia congrua præſumitur, Fon-
tanell. *dec. 560. nu.22.* & in terminis contra fideicom-
miſſarium reſpondit Seraph. *dec. 666. ſub n. 4.* Rot. *in
impreſſ. apud Modern. Forolivien. de legit. dec.10. ſub n.
5. verſ. & demum, & in d. Romana Caſalis coram D.
meo Rojas §. minus obſtat.*

Verſio

Digitized by Google

25 Verſio autem pecuniarum cenſualium in ſolutionem dotis, quæ probanda eſt à Creditore, Cenc. *de cenſib.quæſt.*19 *ſub n.*33. Fuſar. *de ſubſt. quæſt.*531.*num.* 175. Rot. *Bononien. fideicommiſſi de Formagliariis impreſſ. apud Giovagn. reſp.*22. *n.*21. *&* 22. ſatis probatur attenta ſerie facti; nam cenſus fuit impoſitus die 22. Auguſti cum expreſſione quod imponebatur pro ſol-
26 venda parte dotis, quæ expreſſio præbet conjecturam verſionis eam cauſam, quia ſatis eſt conſonum veritati, quod cum pater pecunias ceperit ad cenſum cum expreſſione, quod accipiebat ad effectum ſolvendi partem dotis, quam poſtea ſolvit, ſolverit de iſtis pecuniis, & emptor cenſus curaverit de illis ſolvi pro majori ſua cautela, ut benè ratiocinatur Grat. *diſcept.* 897. *nu.*10. poſt Alex. *conſ.*84. *n.*4. *lib.*7. Seraph.*deciſ.* 1093. *n.*1. Buratt. *deciſ.* 920. *n.* 4. biduo poſt fuit celebratum matrimonium, de quo tempore juxta capitula matrimonialia debebant ſolvi ſponſo ſcut. 500. in pecunia numerata, quot ſunt, quæ ex cenſu retracta fuerunt & ſoluta tunc præſumuntur, licèt poſt menſem ſponſus fecerit confeſſionem de recepto, quia ta-
27 lis confeſſio non coarctata ad certum tempus refertur etiam ad ſolutionem factam de præterito tempore celebrati matrimonii, & ſtante præcedenti conventione, quod pecuniæ ſolverentur quando matrimonium celebrabatur præſumptio eſt quod tunc fuerint ſolutæ, perindeque eſt ac ſi confeſſio explicaret quod pecuniæ fuerunt ſolutæ in continenti in actu celebrationis matrimonii ad *l. Modeſtinus, ff. de ſolut.* Ancharan. *conſ.* 7. *ſub n.* 2. *teſte deciſ. Aragon.* 262. *nu.*7. *&* 8. præſertim quia ſub eadem confeſſione de recepta Sponſus confeſſus fuit recepiſſe pretium perlatum pro ornatu uxoris promiſſum quod ſanè quis negaverit fuiſſe traditum in actu matrimonii, unde attenta vicinitate contractus cenſualis & matrimonii reſultat plena probatio verſionis Menoch. *de arbitr. caſ.*432.*n.*38. *& præſ.* 53. *n.*8.*lib.*3. Grat. *d. diſcept.* 897.*n.*11. Rota *deciſ.*335.*n.*2. *par.*4. *recent. deciſ.*114.*n.*6.*&* 7. *par.*5.*deciſ* 31.*n.*3. *coram ſ. m. Greg. XV. quam ſufficit eſſe veriſimilem, & conjecturis probari ex allegat. per Grat. d.diſcept.*897.*nu.* 14.Add.*ad Gregor.d. deciſ.*31.*n.* 11.Buratt.*dec.*546.*n.*4. Reverend. Ughellen. *dec.* 256. *nu.*6. Quo magis, quia ut ſuprà dicebam, per teſtes probatur dotantem fuiſſe pauperem, ut per gloſſ. Bald. & alios *alleg. ab Add. ad Buratt. deciſ.* 546.*n.*9.

28 Nec obſtat quod ſumma confeſſata ſit ſcut. 450. cenſus verò ſcutorum 500. quia diverſitas ſummæ non excludit verſionem ex aliis conjecturis probatam, Alex. *conſ.*84.*n.*4.*lib.*7. Grat. *d. diſc.* 897. *n.*15. & advertendum eſt quod accidit ſolvi pro dote ſolum ſcuta 450. non quia à principio non fuiſſet conventum de ſolvendo dd. ſcuta 500. in contanti, ſed quia bonorum ſtabilium, quæ in ſolutum reliquæ dotis tradendâ erant pretium præter contrahentium opinionem crevit de
29 tempore traditionis. Unde minus dici poteſt quod cenſus impoſitus ſuper bonis fideicommiſſi alienari prohibitis ultra ſummam verſam in dotem ſit nullus in totum ut per Cenc. *in addd. ad tract. de cenſ.p.*1. *c.*2.*q.* 1.*art.*6.*n.*15. *& ſecundum ult. impreſſ.q.* 19. *ſub n.* 33. *verſ. ad hoc autem*, quia ut dicebam ab initio, nullus aderat exceſſus, ſed contingit poſtmodum ex cauſa mox adducta, ſentiebat tamen unus ex DD. cenſum ſu-
30 ſtineri ſolùm pro rata ſcut. 450. verſa in ſolutionem partis dotis quia alienatio bonorum fideicommiſſi tenet ſolùm pro concurrenti quantitate æris alieni ex bonis fideicommiſſi detrahendi Gabr. *conſ.*218. *nu.*5. *verſ.* 2. *lib.*1.Dec.*conſ.*493.*num.*18. Bellon. *dec.Gen.*4.*num.ult.* Hieron.Leo. *in reſponſ.Jur.impreſſ. poſt deciſ.Valent.*173. *n.*179.*lib.*2.

31 Ex quibus reſolutum fuit utraque parte informante dandam eſſe immiſſionem, maximè quia ad hunc effectum ſufficit exceptionem fideicommiſſi non eſſe omninò claram, Seraph. *deciſ.*1200. *n.*6. Buratt.*dec.*853. *n.*4 Fontanell. *deciſ.*165.*n.*7. Rota *inter recentior.deciſ.* 704.*n.*1. *ad med. part.*3.

Emin. R. P. D. Card. CORRADO.

Bituntina Cenſus.

Veneris 24. *Maii* 1647.

ARGUMENTUM.

Intendens gaudere beneficio ſcripturæ amiſſæ debet ante omnia probare, illam in rerum natura extitiſſe, eaque forma ac tenore conceptam, ut ſi realiter exhiberi poſſet, illi omnino profutura eſſet, deinde caſu amiſſam fuiſſe. Et plura circa materiam, & probationem amiſſionis.

SUMMARIUM.

1 *Heres abſque Beneficio Inventarii, tenetur ſatiſfacere eam de proprio creditoribus hæreditariis. Licet aliud ſit quo ad fideicommiſſarios univerſales.*

2 *Inventarium allegatum non relevat Heredem, quando non fuit exhibitum, quia tunc alleganti non poteſt ſuffragari.*

3 *Inventarium non confectum congruo tempore, & cùm omnibus ſolemnitatibus, juxta formam à lege præſcriptam, vel municipali jure, ſeu legitima conſuetudine approbatam, ut neceſſarium eſt, non prodeſt Heredi, perinde ac ſi nunquam factum fuiſſet.*

4 *Beneficio ſcripturæ amiſſæ ad hoc ut quis poſſit gaudere, debet ante omnia probare, illam in rerum natura extitiſſe, eaque forma ac tenore conceptam, ut, ſi realiter exhiberi poſſet illi omnino profutura eſſet; deinde verò caſu amiſſam fuiſſe.*

5 *Teſtes deponentes Inſtrumentum fuiſſe factum exprimere debent ſic fuiſſe ſcriptum, & ſic fuiſſe lectum; aliàs non faciunt fidem.*

6 *Teſtes hujuſmodi, neceſſarium eſt, quòd ſint valdè periti, qui defectum Inſtrumentorum & literas Notarii rogati cognoſcant, & n.* 15.

7 *Teſtis affectatus non eſt integræ fidei.*

8 *Teſtes rem ipſam duntaxat prout geſta fuit, diſtinctè exponere debent: aliàs enim quando depoſitionibus interſerunt talia, quorum cognitio, ac definitio ad Judicem ſpectat, & ſic videntur potius aliquod judicium ferre, confuſa ejuſmodi depoſitio nihil concludit.*

9 *Præſumptio pro ſolemnitate actus non juvat, quando controvertitur adhuc illius ſubſtantia.*

10 *Solemnitates extrinſecæ ad ſcripturam requiſitæ; non præſumuntur niſi lapſu temporis triginta annorum.*

Et præſertim cùm agatur de gravi præjudicio tertii.

11 *Amiſſum dici non debet illud, quòd peti ac recuperari poteſt.*

12 *Damnum ſentienti competit actio adverſus eum, cujus facto, & culpa, damnum evenerit, pro relevatione damni.*

13 *Originale Inſtrumenti publici, veriſimile eſt, penes Notarium de illo rogatum ut par erat remanſiſſe.*

14 *Amiſſio ſcripturæ non præſumitur in eo apud quem nulla apparent facta diligentia, nulluſque contigiſſe probatur caſus, quo perierint eius ſcripturæ; & ideo ſic allegata, non poteſt dici juſtificata.*

15 *Amiſſio Inſtrumenti non probatur, ſi ſimpliciter teſtes deponant ſe illud vidiſſe; ſed neceſſe eſt probare amiſſionem originalis, & quod illi teſtes ſint valdè periti, qui literas illius Notarii cognoſcant.*

Digitized by Google

16 *Teſti deponenti de re ab ipſo acta, deferendum eſt.*
17 *Copia Inſtrumenti in forma probanti extracta, deficiente originali, poteſt, aliis concurrentibus, ſuffragari.*
18 *Damnum ſentienti ex propria culpa, ſive in excuſabili negligentia, quod facilè poterat evitare, non eſt ſubveniendum.*
19 *Aditio hæreditatis, ex quolibet actu Judicis declarativo, & ex actu per ipſum hæredem ſimpliciter geſto, qui citra Jus & nomen hæredis fieri non poſſit, plenè probatur, tum re ipſa, tum expreſſis verbis.*

DECISIO XVII.

RÉſolutio in hac cauſa facta die 27. Nov. 1645. coram me, hodiè denuò diſcuſſa fuit per Dominos confirmata. Quia concurrunt omnia requiſita pro aſſociatione petita ab Adminiſtratoribus Montis familiæ de Labinis ad bona obnoxia Cenſibus impoſitis, ac venditis eidem Monti per q. Scipionem Bovium anno 1597. & Franciſcum ejus filium anno 1619. ad effectum illis ſatisfaciendi de fructibus decurſis, & non ſolutis, ut latè probatur in præcedenti Deciſione.

Neque viſa fuit obſtare repetita pro parte Octavii, & fratrum de Boviis retentionis exceptio ratione crediti anterioris dotis & antephati q. Virgiliæ eorum matris, cujus ſunt hæredes.

Quia cùm pariter ſint hæredes Scipionis, Franciſci debitorum abſq; beneficio Inventarii non poſſunt ejuſmodi exceptione tueri adverſus Creditores hæreditarios,
1 vel quia hæreditates præſumuntur ſolvendo, vel quia ipſi in omnem caſum tenentur etiam de proprio illis ſatisfacere *juxt. text. in l. fin. §. ſin verò poſtquam adierint, C. de jur. delib. & in §. Hinc nobis, verſ. Si verò non fecerit, in Auth. de hæred. & falcid.* licèt aliud ſit quoad fideicommiſſarios univerſales, in quibus terminis procedunt notata per Bald. *in l. debitori tuo ſub n. 5. v. extra oppono.* ubi Dec. *ſub n. 4. verſ. dicit tamen,* Bald. ac ſeqq. & Socin. *n. 9. verſ. quid Juris, C. de pactis* (*relati per Franch. dec. 39. n. 3. v. non enim & ſeq.*) ut benè declarat Caſtr. *in conſ. 77. Viſa facti narratione ſub n. 1. v. concluſ eſt ergo p. 2.* Socin. jun. *conſ. 170. n. 4. verſ. & cum in caſu iſto ac ſeq. l. 2.* Parif. *conſ. 48. n. 8. v. non obſtabit dec. Bald. lib. 3.* Crav. *conſ. 506. n. 13. verſ. non obſtat altera,* Peregr. *de fideic. art. 36. n. 141. verſ. Igitur. & conſ. 72. ſub n. 1. verſ. cum hæreditatem adiverint lib. 4. cum aliis in præcedenti deciſione relatis in §. Non obſtat denique verſ. Domini dixerunt & nuper in Ravem. bonorum. 1. Febr. hujus anni coram me in §. poſtremò verſ. in hoc autem caſu.*

2 Nec relevat allegatum Inventarium hæreditatis præfati Scipionis: quia cùm non fuerit exhibitum illis ſuffragari non poteſt. Bald. *in d. l. fin. §. & ſi præfatam ſub n. 3. verſ. tamen ſi producat, C. de jur. delib. & conſ. 219. Statuto Civitatis Papiæ num. 4. verſ. Additur in puncto lib. 1.* Rota *dec. 751. n. 1. v. dictum fuit p. 3. lib. 3. diverſ. & in Ceſenat. bonor. 15. Jun. 1608. coram S.D.N.* & aliis probat Mod. Rom. *diſc. 981. n. 24. v. non obſtat prætenſa indicatio Inventarii ſeqq.*

Minus relevat, quòd Inſtrumentum d. Inventarii ablatum, atque amiſſum fuiſſe dicatur.

3 Primò quia non conſtat illud fuiſſe confectum congruo tempore, & cum omnibus ſolemnitatibus juxta formam à lege præſcriptam, vel municipali jure, ſeu legitima conſuetudine approbatam; ut neceſſarium eſt, aliàs hæredi non prodeſt, perinde ac ſi nunquam factum fuiſſet per textus *in d. l. fin. §. & ſi præfatam.* ibique gloſſa in verbo *conſueverunt,* ac DD. *de jur. deliber. & in d. §. Hinc nobis verſ. ſi verò non fecerit in Auth. de hæred. & falcid.* Rol. *conſ. 73. n. 28. verſ. cum non confecerit & ſeqq. lib. 2.* Alb. *conſ. 764. ſub num. 47. verſ. nec obſtat ſi dicatur & ſeqq.* Natt. *conſ. 574. n. 6. verſ. ex prædictis concluditur & ſeqq.* Bertazol. *conſil. civ. 107. n. 32. verſic. ſed hæc difficultas ceſſat, & ſeqq.* Surdus *dec. 222. à verſ. quia paria ſunt,* Rota *penes Verall. deciſ. 119. n. 4. verſic. nam quando, part. 2. & ſanct. mem.* Gregor. *dec. 496. n. 2. verſ. quia aliàs &c.* Quando enim quis inten- 4
dit gaudere beneficio ſcripturæ amiſſæ, debet antè omnia probare illam in rerum natura extitiſſe, eaque forma, ac tenore conceptam, ut ſi realiter exhiberi poſſet, illi omninò profutura eſſet, deindè verò caſu amiſſam juxt. text. *l. teſtium, §. ſin verò facta, C. de*
teſtib. & in cap. cum olim in primo, ubi DD. *extr. de* 5
privil. Bart. *in auth. ſi quis in aliquo ſub num. 6. verſ. quæro quid ſi ſint plures teſtes &c.* dicens non ſufficere, quòd teſtes deponant Inſtrumentum fuiſſe factum, ſed exprimere debent ſic fuiſſe ſcriptum, & ſic fuiſſe lectum, aliàs non facerent fidem, infertque ideò neceſſarium eſſe, quod illi ſint valdè periti qui defectum Inſtrumentorum, & litteras Notarii rogati cognoſcant,
Jaſon. *ſub nu. 2. Verſ. ſubdit tamen.* Bard. *C. de edend.* 6
Alb. *conſ. 101. n. 7. verſ. Et quatenus* Crav. *conſ. 411. num. 12. verſ. tertiò principaliter reſpondeo* Anguil. *conſ. 14. n. 104. verſ. Et oporteret probare,* Decian. *conſ. 18. n. 13. verſ quod etiam comprobo lib. 2.* & latè explicat Surdus *conſ. 109. num 8. verſ ad hæc omnia reſpondetur & ſeqq. uſque ad fin.* Honded. *conſ. 39. n. 60. verſ. aliud de probatione & ſeqq. lib. 2.* Franc. Viv. *deciſ. 165. per totum.* Rota *penes Card. Cavaler. deciſ. 532. num. 4. verſ. præterea,* & Buratt. *deciſ. 505. num. 10. verſ. Tum quia acta judicialia, &c.*

Nec obſtat quod duo ex teſtibus pro Boviis examinatis, nempè Jo. Donatus Fabriellus, & Jo. Jacobus Henricus deponant d. Inventarium fuiſſe ſolemniter confectum.

Quia præter quàm quod alter ex eis aſſerit ſe fuiſſe 7
Procuratorem hæredum ad illum actum, in cujus ideò validitate propriam veriſimiliter affectat, atque tuetur peritiam, & laudem, ac proinde non eſt integræ fidei *cap. ſi. de teſtibus in 6. leg. ſi ff. de teſtibus* Bart. *in l. referre ſub nu. 2. verſ. ſi verò ad eum non pertinet, ff. de jur. fiſc.* Felin. *in c. cum à nobis nu. 13. verſ. ex prædictis & nu. 14. verſ. & in effectu extr. de teſtibus.* Crav. *conſ. 281 ſub num. 4. verſ. ſed ratione affectionis,* Rim. jun. *conſ. 26. n. 42. verſ. quinimò,* Ceph. *conſ. 65. num. 24. verſ. accedat,* Oſalc. *deciſ. 79 num. 40. verſ. nam ipſi,* Maſcard. *de prob. concl. 1317. ſub n. 1. & ſeq.* & alii relati per Farinac. *de teſtib. q. 60. nu. 17. verſ. ſic in ſimili & ſeq. ac ſub n. 21. & 29.* Fuit reſponſum non ſufficere ad hunc effectum, quòd teſtes genericis illis, atque confuſis verbis deponant Inventarium fuiſſe ſolemne, niſi
facti ſeriem enarrent, ac ſolemnitates in eo adhibitas 8
ſpecialiter enumerent, ut deindè judicari poſſit, an omnes ritè, rectèque fuerint ſervatæ. Nam hujus rei cognitio, ac definitio ad Judicem ſpectat non ad teſtes, qui rem ipſam dumtaxat prout geſta fuit diſtinctè exponere debent, aliàs enim confuſa ejuſmodi depoſitio nihil concludit *ad l. ætate, §. nihil, ff. de interrog. act. l. ita fidei, ff. de jur. fiſc.* Alex. *in l. ſciendum n. 6. verſ. Unum eſt tamen circa hoc valdè notandum,* & ibi Jaſon. *ſub n. 14. verſ. Limita iſtam doctrinam, ff. de verb. oblig.* Jo. Fab. *in §. fin. ſub n. 4. verſ. quid ergo & ſeq. inſtit. de fidejuſſor.* Socin. *conſ. 24 ſub nu. 31. verſ. quia paria ſunt, lib. 1.* Afflict. *dec. 274. ſub num. 1. verſ. primò debet probari, ac ſeqq.*

Nec juvat adducta præſumptio pro ſolemnitate actus; 9
Tum quia controvertitur adhuc ſententia, Decian. *conſ. 45. num. 46. verſic. tertiò reſpondeo, lib. 5.* Tum quia ab anno 1613. de quo Teſtes deponunt uſque ad tempus inchoati judicii primùm contra Camillum alterum ex dictis fratribus de ann. 1640. & ſucceſſivè de
anno 1642. contra Octavium, non ſunt lapſi triginta an- 10
ni, quod tempus requiritur in præſumendis ſolemnitatibus extrinſecis ſcripturam requirentibus ex ſententia Rotæ, ut penes Caſſador. *dec. 3. n. 1. v. nam licet & ſeq. de procur.*

Digitized by Google

procur. Put. *dec.*152. *l.*2. *in correct.* ac penes Burat.*dec.* 120.*n.*37.*verſ.nec præſumi poteſt ac ſeq.* & *in recent. dec.* 18.*n.*16.*minus obſtat p.*7. Et præſertim cum agatur de gravi præjudicio tertii, Menoc. *præſ.*4.*n.*55. *ver.declaratur oct. lib.* 6.

Secundò non probatur allegata Inſtrumenti amiſſio ex eo quod teſtes deponant Antonium Gentilem dd. fratrum Contutorem illud abſtuliſſe, ac penes ſe retinuiſſe; Tum quia dum repeti ac recuperari poteſt, amiſſum dici non debet, *l. labeo la* 1. *§. amiſiſſe* ibique gloſſa *in verbo actionem*, & exornat Rebuff. *l. id apud ſe*, *l. bonorum appellatio* 1.*§. ſi ff. de verb.ſignif. l. rem*
11 *in bonis ff. de aq.rer.dom.l.q.actionem ff. de reg. jur.* Bertazz. *conſ.civ.*56.*n.*52.*verſ. cum illi*; Tum quia in omnem caſum eiſdem fratribus competit actio adversùs d. tutorem, ac ejus hæredes, ut conſerventur indemnes à quocumque damno ex ejuſmodi ejus facto, &
12 culpa in eos proveniente *l.*1.*in princ.* & *l.*2.*in princ.ff. de tutel.* & *rat.diſtr.l.*1.*C.ſi tut.vel cur.interven.* & *in d. Auth. de hæred.* & *falc. §. illud quoque* & *§. pupilli autem.* Rot. *dec.*67. *n.* 5. *v.* & *certum eſt ac ſeq. p.* 5. *rec.*
13 Tertiò quia præſupponitur d. Inventarium unà cum proceſſu (ut inquiunt) præambulo fuiſſe confectum per acta publici Notarii, nec ſatis conſtat illud à præfato Gentile receptum fuiſſe ipſum originale, quod veriſimilius eſt penes Notarium de illo rogatum remanſiſſe (ut par erat, *c. quoniam contra v.* & *omnia extr.de prob.* Rim. jun. *conſ.*821. *n.* 8. *v. cum originale*) apud quem nullæ prorſus apparent factæ diligentiæ, nulluſque contigiſſe probatur caſus, quo perierint ejus ſcripturæ;
14 Ideoque meritò dici non poteſt aſſerta amiſſio juſtificata, ut notat *in d. c. cum olim in primo de privileg.* & *in d.l.teſtium, C. de teſtibus.* Ruin. *conſil.*179.*n.*5.*verſic.* & *quia non ſufficit*, &c. dicens non ſufficere, quod te-
15 ſtes deponant vidiſſe inſtrumentum, ſed neceſſe eſt probare amiſſionem originalis, & quod illi teſtes ſint valdè periti, qui litteras illius Notarii cognoſcant. *jux. theor. Bart. ſupra cit.* Seraph. *de privil. juram.privil.*37. *n.*9. *verſ.* & *eſt advertendum.* Rota penes Burat. *d. dec.* 505.*n.*12.*verſ.atque ita,* & *in recent.d.dec.*18.*n.*22. *verſ. nec præſumptio p.* 7.

Quartò comprobantur præmiſſa, quia præfatus Joan. Donatus Florellus teſtis pro ipſis Boviis examinatus, & reproductus deponit, *che ha viſto li atti del perambulo del l'heredità tel q. Scipione Bovio, li quali ſono ſtati in ſuo potere portategli dal q. Gio: Franceſco Vacca che ne haveſſe fatto copia,* & *eſtratto come già la fece, e l'autenticò di ſua mano come Notaro Regio, ch'era all'hora, e li conſegnò, e reſtitui al medeſimo. E queſto fu nell' Anno* 1613. *ſe mal non ſi ricorda del meſe d'Agoſto, e detto preambulo era con le ſolennità,* & *inventario fatto* &c. Hinc enim apparet duplicem aſſerti inventarii confectam fuiſſe ſcripturam, alteram ſcilicet originalem, alteram verò ex ea in forma authentica extractam ab eodem teſte, cui circa hoc ab ipſomet actum deferendum eſt, præſertim contra partem illum inducentem, ac ejus depoſitione
16 utentem Cravet. *conſil.*112.*n.*17. *verſic. nec poteſt excuſare.* Rota penes Cardinal. Seraphin. *dec* 1163.*n.*6.*verſ.* & *licet*; *ſanct. mem.* Gregor. XV. *dec.*531. *n.*10.*verſic. nam quoad Sebaſtianum* & *ſeq.* & *in recent. dec.*622. *n. n.*3.*verſic. non obſtat*, & *dec.*726.*n.*3. *verſic. primò quia* & *ſeq.part.*3.& *deciſ.*554.*n.*3.*verſic. quibus ac dec.*594. *n.*17.*verſic. cum*, & *unico teſti ac ſeq. part.*5. Cùm autem una tantùm ex eis ad manus d. Gentilis perveniſſe probetur, ſive illa fuerit originalis, ſive copia extracta, (quod magis conſonat veritati) tamen ſuperat al-
17 tera, quæ perquirenda, & exhibenda erat. Nam etiam copia ſic extracta, deficiente originali, poſſet (aliis concurrentibus) ſuffragari juxt. Gloſſ. *in leg. ſicut iniquum in verb. facilè in fin. C. de fid. inſtrument.* & ibi Jaſon. alii DD. Bero *conſil.*92.*n.*24.*verſic.* & *poſito etiam lib.*3. Alb. *dicto conſil.*101.*nu.*5. *verſic. ſed pro ſuſtinendo exemplo*, & *ſeqq.* Bertazzol. *conſil. crimin.*147.*num.*11. *verſic.* & *quod etiam exemplum.* Maſcard. *de probat.concluſ.*711. *n.*87. *verſ. decimo quarto limita*, & in ſpecie reſpondit Honded. *d. conſ.*39. *ſub n.* 62. *verſic. clarè apparet prætenſos teſtes lib.* 2.

Accedit prædictis, quod poſtmodùm iidemmet fratres ann. 1626. & 1627. perſonaliter comparentes coram M C.V. petierunt etiam remedia reſtitutionis in
integrum, & obtinuerunt admitti ad confectionem In- 18
ventarii hæreditatis paternæ, ac aliorum conſanguineo, ut apparet ex publicis actis exhibitis pro parte Adminiſtratorum Montis; Et tamen nullum deinde etiam majores effecti confecerunt Inventarium, quare ipſis imputandum eſt quodcumque damnum ex propria geminata, & inexcuſabili negligentia proveniens, quod facilè poterant evitare, ut reſpondit Rota penes Coccin. *dict. deciſ.* 59. *n.*6. *verſic. nec excuſari poteſt*, & *in Romana fideicomm. de Capite ferreo* 19.*Febr.*1646.*coram Me*, *in §. nec demùm relevat excuſatio ac ſeq.* & *in §. ſed ceſſant omnes objectiones.*

Præterea non obſtat, quod reſpectu Franciſci eorum fratris nullum quidem allegetur inventarium: ſed abſolutè negentur hæredes: Quia contrarium plenè probatur ex Decreto Regiæ Curiæ Biſuntinæ die 15. Decemb. 1422. quo fuerunt declarati hæredes ſimpliciter d. Franciſci eorum fratris ex teſtamento unà cum Virgilia communi matre, ac pro ejus quota cohærede; Et ex publico inſtrumento recepto per Bartholomæum Majolanum publicum Notarium Biſuntinum, Anno 1627. 1. Septembris in quo ipſi perſonaliter tanquam tales expreſſis verbis agentes promiſerunt ſolvere debitum ejuſdem hæreditatis ſummæ duc. 1380. circiter pro reſiduo dotis, antephati, & alimentorum
Lauræ prædicti Franciſci q. Uxori; Ex quibus ſanè 19
certum eſt aditionem hæreditatis plenè probari tum re ipſa, tum verbis expreſſis *leg.* 2. *C. de jur. deliber.* Bartol. *in leg. gerit ſub n.* 14. *verſic. aut illa verba*, & *ſub n.*21. *verſic. ſi verò non poterat facere*, *D. de aq. hæred.* Cravet. *conſil.* 148. *nu.*10. *verſic. modò cum rei declaraverint ſe hæredes* & *ſeq.* Surdus *conſil.* 576. *n.* 34. *verſic. quod autem* & *ſequent.* Rota *deciſ.* 393. *part.* 4. *diverſ.* & penes Reverendiſſ. Urgellen. *deciſ.*189. *ſub n.* 5. *verſ. quod vero*, Palma, & Coccin. *deciſ.* 168. *ac in recent.deciſ.*360.*n.*29. *verſ. ex illa enim ceſſione*, & *ſeq. deciſ.*474.*n* 1. *verſ. quæ verba* & *ſeq. p.*5. & in aliis relatis in præcedenti *deciſ. in §. Quod autem fuerint hæredes*, &c.

Poſtremò non obſtat, quòd etiam ceſſante inventarii beneficio dicti fratres non teneantur de proprio ſecundùm jus canonicum: Quia contrarium verius, atque receptius eſt in foro judiciali, cum in hac parte ſacri Canones non ſolùm legibus civilibus non adverſentur *juxta regulam cap.*1. *de nov. oper. nunc.* ſed bene conveniant, ut habetur in *cap. Raynaldus in fine* ibi, *Salvo nihilominus ei ex jure inſtitutionis beneficio legis falcidiæ in reſtitutione præfati legati, ſi infra tempus legitimum voluntati paruerint Teſtatoris, cum inventarium fecerint,* & *contra voluntatem teſtatoris lex falcidia inducatur.* ibique gloſſa *in verbo inventarium extr. de teſtament.* Hoſtienſ. *in ſumma de teſtament. ſub n.* 23. *verſic. Ad quid hæres*, ibi, *quid ſi non ſufficit hæreditas ad debita perſolvenda? Diſtingue ſecundum leg. Utrum fecerit inventarium,* & *tunc non tenetur ultra vires hæreditatis, vel non fecerit,* & *tunc tenetur. Cod. de jur. deliber. leg. ſcimus. Et idem videtur ſecundum jus Canonicum infra eodem capite, Raynaldus §. penult. in fin.* & *cap.* Baldus, *in dicta lege final. ſub n.*12. *verſ. ſecundo caſu, verſic. aut loquimur in obligationibus deſcendentibus in hæredes,* & *in §. fin. verò poſtquam, n.*1.*C.eodem*, Cardinalis *in cap.* 1. *ſub n.* 4. *verſic. ſed hoc* & *cap.* ubi etiam alii Doctores *extr. de ſolut.* Abbas *in repetitione cap. Eccleſia ſanctiſſ. Mariæ*, *nu.* 18. *verſic. Et ex his infero de conſtitutione*, & latiùs probat *in conſ.*73.*Circa*

primum dubium ſub n. 9. verſic. Nec obſtat ſi dicatur, & ſeq lib.2. Barbat. *in cap.1. in fine, verſic. Tertiò pro bo de teſtament* ibique Didac. *in relect ſub n. 14. verſ. Niſi dixerimus & ſeq.* Rolandus *de inventar. diverſ. quæſtione* 30. & 215. Monticul. *in eod. tractatu, quæſt.* 226. *n.8. verſic. ſecunda ſuccedat dubitatio, & ſequentibus, & quæſt.228. n.12. verſic. Alioquin & ſub nu.39. in verſic. duodecimò excipitur verſic. quod falſum eſt.* Phanuc. *in eod. tract. quæſt. 245. n 1. verſic. contrarium de jure* Craſſ. *in §. inventarium, quæſt. 22. n.2. verſic. Sed an hæres,* Vaſquez *de ſucceſſ. creat. lib.1.§.1.nu.27. verſic. illud autem;* Rob. Marant. *in diſputatione 8. n. 21. verſic. quarto adducitur,* & latè probat Menoch. *conſil.89. à n.136. verſic. Non obſtat ultimum ac ſeqq.* Rota *deciſ.72. à n.49. verſic. contraria tamen, & ſeqq. uſque ad finem,* ubi concluditur hanc ſententiam eſſe de jure veriſſimam, & magis communiter receptam *part.2.diverſ.* & ſequitur Fachin. *contr. lib. 6. cap. 23. verſ. ſed valde ac alii.*

Atque ita fuit reſolutum utraq; parte informante, &c.

R. P. D. ALBERGATO.

Romana lucri dotis.

Veneris 24. Aprilis 1650.

ARGUMENTUM.

Quartum dotale ſtatutarium, debetur etiam ex portione dotis non ſoluta actioni ſubſidiariæ quando ſit locus? Quando poſſit avocari pecunia ſoluta, poſteriori creditori, ab anteriore creditum habente, & multa de excuſſione debitoris.

SUMMARIUM.

1 *Statutum verbis* c. 131. lib. 1. *ſimpliciter loquens quorum dotale deberi intelligitur de dote, tam data, quàm promiſſa. Et non ſoluta.*

2 *Dos promiſſa, & non ſoluta, ad effectum lucri habetur perinde ac ſi ſoluta fuiſſet.*

3 *Loca montium, ex conſtitutione Urbana, non cadunt ſub hypotheca.*

4 *Anterior creditor, ſolam perſonalem habens, regulariter non poteſt avocare pecunias poſteriori ſolutas.*

5 *Lucrum dotale, ſicut ipſa dos, eſt privilegiatum.*

6 *Creditor anterior, etiam cum ſola perſonali, poteſt avocare pecunias poſteriori ſolutas, ex cauſa dotis, & lucri.*

7 *Pecunia ſoluta poſteriori creditori ex cauſa oneroſa, poſſunt retrahi per anteriorem, ut de communi opinione teſtatur à pluribus.*

8 *Cauſæ lucrativa & oneroſæ diſtinctio, non poteſt applicari ad effectum repetendi ſolutum poſteriori creditori quando agitur de locis montium adhuc extantibus.*

9 *Cauſa oneroſa non concurrit in uſufructuario, qui habet meram cauſam lucrativam ex legato, abſque ullo onere.*

10 *Idem eſt in proprietario quantitatis ex legato cum onere, ubi valor legati relicti, injunctum onus excedit.*

11 *Inſignia benefactoris ſeu alterius, exſculpta in fabrica Eccleſiæ a Regularibus, vel aliis Eccleſiaſticis conſtructa non faciunt, quin ad ipſosmet adhuc pertineat.*

12 *Bonorum alicujus exiſtentia non præſumitur ubi facta aiſcuſſione, fuit relatum ab exequutore deputato, & per diligentias, non fuiſſe adinventa.*

13 *In excuſſione facienda contra pecunias depoſitas in Banco notoriæ decoctionis, non eſt neceſſaria ulterior executio*

14 *In excuſſione bonorum hæreditariorum neceſſaria eſt citatio hæredis, & deputatio duorum executorum cum judicis decreto, excuſſionem eſſe legitimè factam declarantis.*

15 *Hæreditas non dicitur adita à muliere, ex ſolo mandato per eam ad adeundum dato ſine ſolemnitatibus ad obligandum mulieres, & minores neceſſariis.*

16 *In excuſſione, ſufficiunt etiam diligentia per unum executorem facta.*

17 *Tutiùs tamen eſt duos executores deputare.*

18 *In Tribunali A. C. forma judicii non attenditur in rigore. Ideò in excuſſione, ſi unus tantùm ibi deputetur executor, non tamen prævertitur excuſſionis forma.*

DECISIO XVIII.

Coram Reverendiſſimo Terracinen. die 5. Aprilis 1647. & 30. Martii 1648. fuit reſolutum, quòd quemadmodum R. P. D. Bentivolo ob prædeceſſum Semideæ ejus uxoris licuit retinere quartum dotale ex ſcutis 10.m. in limine matrimonii ſolutis, ita & modò illud petere liceat ex aliis ſcutis 5000. quæ bon.mem. Cardinalis Lenus in capitulis matrimonialibus, Cleriam ejuſdem Semideæ matrem eſſe relicturam poſt mortem ſpoponderit, pro illóque conſequendo, ex quo Cleria promiſſis per Cardinalem defecit, potuiſſe agi ſubſidiario judicio contra loca 48. Montis Fidei hæreditaria præfati Cardinalis quorum uſusfructus Lucretiæ & Antoninæ ejus ſororibus profeſſis in Monaſterio ſanctorum Dominici, & Sixti, proprietas verò Eccleſiæ ſancti Caroli ad Catinarios juxta ipſius diſpoſitionem ſpectabat.

Quibus cùm Patres ſancti Caroli non acquieſcerent obtinuerunt coram me in locum ejuſdem Reverendiſſimi Terracinen. ſuffecto iterum auditi, cauſaque bis propoſita, & prima vice dilata, eaque propoſita, Domini ſteterunt in deciſis.

Siquidem non fuit per informantes controverſum 1
hujuſmodi quartum dotale deberi etiam ex dote promiſſa vigore ſtatuti urbis cap. 131. lib. 1. ſimpliciter loquentis, quod propterea comprehendit dotem tam
datam, quàm promiſſam, & non ſolutam, quæ ad 2
effectum lucri habetur, perinde ac ſi ſoluta fuiſſet, ut ſæpius reſpondit Rota penes Achill. *deciſ 13. n.1. & 4. de conſt. coram ſa. me. Gregor. deciſ.5.n.1.* & ibi Addit. *n.11. dec.21 n.1.* cum aliis in utraque deciſione hujus cauſæ congeſtis.

Et Domini habuerunt pro indubitato licuiſſe Domino Bentivolo pro tali lucro aſſequendo dirigere
actionem in ſubſidium ad loca Montium prædicta, li- 3
cet enim illa ex Conſtitutione Urbana non cadant ſub hypotheca, & anterior creditor ſolam perſonalem ha-
bens regulariter non poſſit avocare pecunias poſteriori 4
ſolutas, ut *ex textu in lege pupillus, D. quæ in fraud. credit.* tradit Modern. Mediolanen. *de aquit. lib. 1. qu. 34.n.2. verſic. ſi vero, & n.70.* hoc tamen non procedit, quando agitur de aliqua cauſa privilegiata, qualis eſt
nedum dos ipſa, ſed etiam dotale lucrum. *lege etiam,* 5
C. de jur dot. leg. ſi conſtante C. de donat. ante nupt. Menochius *conſil.155. n.5.* Tiraquell. *in l. ſi unquam verbo donatione largitus, n 226. Cod. de revocat. donat.* Franciſcus Molina *de ritu nupt. lib.3 quæſt.33.n.16.* Rota *in Romana cenſus 8 Novembris 1616. coram bon. mem. Cardinali Sacrato,* nam iſto in caſu poſſe anteriorem creditorem pecunias poſteriori ſolutas avocare, firmat Barboſa *in lege 1. part. 6. n. 21. verſic. & retenta, D ſolut. matrim.* quem ſequitur Theſaur. *quæſt. forenſ. lib.2.quæſt.16. ſub n. 6.* Mateſcott. *variar. reſolut. lib.2. cap.36 n.5.* Coſt. *remed. ſubſid. 37. illat. 2. nu. 3.* Gait. *de credito cap.4.n.1303.* Peregrinus *de jur. fiſc. lib.6. tit.6.* cum

cum congeſt. per modern. Foroliv. *de pignor. lib. 4. tit. 1. quæſt. 29. n. 25.*

6 Neque Patres ſancti Caroli, & litis conſortes tueri ſe poſſunt ex prætenſa cauſa oneroſa, quia quidquid
7 ſit de illa quæſtione, an ſoluta poſteriori creditori ex cauſa oneroſa, poſſint retrahi per anteriorem, quod affirmat, communemque aſſerit opinionem Barboſ. *diſt. leg. 1. n. 24.* poſt Covarr. *pract. qq. cap. 29. nu. 2.* Gu-
8 tierrez *ad legem Tauri 32. Gloſſa 1. nu. 7. in fin.* Capic. *deciſ. 78. ſub n. 5. & ſeq.* cum per alios per modernum Forolivien. *de pignor. dicta quæſt. 29. n. 23. & 24.* ceſſare videatur in præſenti difficultas, ex quo loca Montium de quibus agitur, adhuc extant, ac proinde diſtinctio cauſæ lucrativæ, & oneroſæ nullatenus applicari poteſt, Menoch. *conſil. 25. n. 17. & ſeq.* Trentacinq. *variar. lib. 3. reſol. 23. n. 7. & 17.* Fontanell. *de pact. nupt. clauſul. 5.* Gloſſa 8. *part. 6. n. 32. & 37.* cum cæteris cumulatis per Anton. de Amat. *part. 2. reſol. 51. n. 21.* Rota *in Romana pecuniaria 2. Jun. 1631. §. neque applicatur, coram Reverendiſſ. Papilonen.*

9 Sed ex abundanti fuit etiam conſideratum, nec hujuſmodi cauſam oneroſam hic concurrere. Nam reſpectu Monialium res dubio caret, quod ipſam meram cauſam lucrativam habeant in uſufructu eis abſque ullo onere legato *ad l. legat. 37. D. de legat. 2. §. legatum; ſi res*
10 *aliena inſtitui. eo.* Quod & idem eſſe, quoad Patres ſancti Caroli proprietarios viſum eſt, quia valor legati ipſis relicti injunctum onus excedit *leg. in ratione. §. vendere, D. ad legem falcid.* Alex. *conſil. 135. n. 4. in fin. & n. 5. lib. 5.* Mareſcott. *variar. reſolut. lib. 1. cap. 74. ſub n. 5. verſic. ſecus,* Ludovic. à Peguer. *dec. 271. n. 28. in fin.*

Quod autem valor legati injunctum onus excedat, patet manifeſtè, quoniam legatum aſcendit ad ſcuta 37. mill. vel ſaltem ad 27. mill. quatenus detrahantur ſcuta 10. mill. à creditoribus Cardinalis evicta, onus autem verſatur tantùm circa demolitionem domorum ad Patres ſpectantium, quam ipſi pro ornamento fabricæ ex præcepto ejuſdem Cardinalis pati debuerunt, aſcenditque ad ſcuta 22. mill. Summario Patrum n. 3. neque enim alia ſcuta 8000. quæ per ipſos fuerunt erogata pro confirmandis lateribus Eccleſiæ ad evitandam ruinam ob nimium Cupolæ pondus ſuſpicatam, in computum oneris ſunt referenda, cum hujuſmodi expenſa non reſpiciat fabricam à teſtatore
11 demandatam, ſed Eccleſiam jam prius à Patribus conſtructam, & quæ ad ipſos pertinet, quamvis in ea inſignia Cardinalis fuerunt inſculpta, ut probatur in *lege fin.* ibi manentibus priorum titulis, qui ea opera feciſſent *D. de oper. publ.*

Neque prædictis obſtat potiſſimum objectum, cui ex adverſo præcipuè inſiſtebatur, nempe actioni ſubſidiariæ non eſſe locum niſi prius excuſſis bonis Cardinalis Leni dotis permiſſoris, quàm Cleriæ matris Semideæ.

Quia ut animadvertit ultima deciſio in *§. tandem non obſtat;* bonorum Cardinalis excuſſio bis judicialiter facta fuit; primò ſcilicet ab excellentiſſimo Principe Burgeſio, ut in extract. A. C. fol. 33. & 35. Secundò à D. Bentivolo, qui citato curatore hæreditatis jacentis, nec non prædictis Patribus, & aliis omnibus intereſſe habentibus ad indicandum dicta bona hæreditaria ex quo nihil relevans deduxerunt, obtinuit deputari executorem, qui retulit nulla alia bona interveniſſe præter loca Montium præfata, ut in eodem extractu fol. 291. & ſequent. quare illorum non exiſtentia præſumitur, Bart. *in lege in illa, n. 5. & ſub*
12 *n. 11. D. de verb. obligat.* Baldus *in lege 2. n. 9. C. quando Fiſcus, vel privat.* Pacian. *de probation. lib. 1. cap. 45. n. 10. & cap. 46. n. 17. in fin. & n. 18.* Cyriacus *contr. 5. n. 142.* Rota *Bononien. Pecuniaria 17. Junii 1641. coram reverendiſſ. Salamantino.*

Nec relevat, quòd fuerit indicatum depoſitum ſcutorum 1000. factum in Banco illorum de Pelagiis.

Quia ſtante ipſorum notoria decoctione non eſt ne- 13
ceſſaria ulterior executio, Gloſſa *in lege niſi hoc actum, D. de pactis,* Jaſ. *in lege decem nu. 27. D. de verb. obligat.* Roland. *conſ. 9. n. 20. lib.* Pacific. de Salviano *inſpect. 2. c. 2. n 20.* Neguſant. *de pign. part. 8. membr. 1. nu. 14.* cum aliis congeſtis per modern Forolivien. *eodem tr. lib. 5. tit. 2. q. 68. n. 7.* & per Rotam *in dict. Bononien. pecuniaria coram Reverendiſſimo Salamantino.*

Minus officit, quòd in dicta excuſſione citatus non 14
fuerit Marchio Martinenghus Cardinalis hæres mediatus, & unicus tantùm fuerit deputatus executor, cùm duo eſſent neceſſarii unà cum Judicis decreto excuſſionem eſſe legitimè factam declarantis, juxta deducta in Romana de Capis 4. Februarii 1608. coram bonæ memoriæ Lancellotto.

Quoniam præfati Marchionis neceſſaria non erat citatio, ex quo non conſtat hæreditatem fuiſſe aditam per Licinium ipſius matrem ex ſolo mandato per eam 15
dato ad adeundum ſine ſolemnitatibus ad obligandum mulieres, & minores neceſſariis, Caſtr. *in leg mutuum in fine 8. D. de acquir. hæred.* Pic. *ad ſtatut. Urb. gloſſa 7. n. 108.* & aliàs reſpondit Rota *deciſ. 73. n. 17. part. 5. recentior. & in Interam. bonorum 1. Febr. 1641. coram R. P. D. meo Cerro.* Gratis verò objicitur, quod diligentiæ non fuerint factæ duobus executoribus, cùm contrarium conſtet ex datis coram reverendiſſimo Terracinen. Summario Domini Bentivoli nu. 11. licèt per unum etiam factæ ſufficerent, prout aliàs admiſit Rota *deciſ. 14. n. 2. in fin. part. 2. recentior.* licèt enim 16
tutius ſit duoſ executores deputare, nihilominus ſi tantùm unus deputetur, non ideo prævertitur excuſſio- 17
nis forma, maximè in Tribunali A. C. in quo rigor 18
non attenditur, ut in puncto conſiderat Lud. à Peguer. *deciſ. 271. n. 42. part. 1.* quem ſequitur Fontanell. *deciſ. 198. n. 13.* Rota *dicta deciſ. 14. n. 2. part. 2. recentior.* Et ſatis eſſe ad hunc effectum ſententiam & declarationem tacitam reſultantem ex proceſſu judicis ad ulteriora viſum eſt ex allegatis per modern. Tudert. *de excuſſ. part. 2. q. 33. n. 23. & 24.* modern. Foroliv. *dicta q. 69. n. 5.*

Quod autem bonorum Cleriæ excuſſio ſit facienda per Dominum Bentivolum, caret omni ſubſiſtentia, quia cùm ipſe non habeat neque obligationem dictæ Cleriæ, neque ejus hæredis, non tenetur contra tertios non obligatos ſuas actiones dirigere *leg. vel à debitoribus, D. de relig. & ſumpt. funer.* Rota *in Imolen. bonorum 4. Julii 1639. coram bon. mem. Coccino,* nec bona litibus involuta (qualia fuiſſe iſta Cleriæ conſtat ex fidibus exhibitis) excutere. Marin. Mut. *dec. Sicil. 24. n. 38. & 39. coram reverendiſſ. Urgellen. dec. 212. n. 16. in recent. dec. 167. n. 51. & ſeqq. p. 5. & in Forolivien. cenſus 29. Maii 1626. coram bon. mem. Patriarcha Hieroſolymitano.*

Et omnis tollitur amaritudo, quia onus dotandi Semideam non ſpectabat ad Cleriam, ſed ad Cardinalem, qui cùm fuerit hæres Hieronymi patris, & avi paterni reſpectivè, ut conſtat ex ſolutione hoc nomine facta unius cenſus hæreditarii Hieronymi *ad leg. parentibus, §. qui autem agnovit, C. de inoff. teſtament.* Mantica *de conject. ult. vol. lib. 12. tit. 12. n. 13.* Utique tenebatur etiam Semideam neptem dotare, cùm hoc onus, quod prius incumbebat patri, vel avo paterno *leg. qui liberos ff. de jur. nupt. leg. fin. C. de dot. prom.* eis defunctis non tranſierit ad Cleriam matrem, quæ tantùm tenebatur in ſubſidium ad *leg. neque mater, C. de jur. dot.* ſed ad Cardinalem ipſius avi hæredem *leg. ſi quis à liberis. §. iterum reſcriptum D. de liber. agnoſcend.* Mantic. *de tac. & amb. lib. 12. tit. 18. n. 7.* Fontanell. *deciſ. 560. n. 11.* cum aliis *in Bononien. Legati de Mareſcotis 25. Aprilis 1627. coram bon. memor. Merlino, in Camerinen. datis 10. Dec. 1638. coram reverendiſſ. Terracinen. & in Urbevetana legati 4. Maii 1648. coram R. P. D. meo Bichio, & in Romana Salviani 23. Mart. proximè præteriti, §. cùm non ageretur, coram*

Digitized by Google

R.P.D. meo Veroſpio. quique cum hæreditatem abſque beneficio legis, & inventarii adierit, debet etiam de de proprio hoc, & alia debita perſolvere, *leg. fin. §. ſin autem, C. de jur. deliber. §. hinc nobis §. ſi verò non fecerit, Auth. de hered. & falcid.* Vincent. de Franch. *dec.*80.*n.*7 Rota *coram Buratto dec.* 521. *n.* 6. *in recentiores dec.*39 *n.*8. *part.*6. *& in Bisuntina cenſus* 10. *Decembris* 1649. *§. minus attento quod Bons, coram R.P.D. meo Arguelles.*

Non obſtant teſtes dati in ſummario reſponſionis ad probandum, quòd Cleria promiſit filiæ in teſtamento relinquere ſcuta 5000. quæ Cardinalis ipſam eſſe relicturam pollicitus fuerat.

Quia de hoc deponit unicus tantùm teſtis in diverſa cauſa examinatus, & de auditu à Cleria, qui propterea non probat, *cap. licet, cap. veniens de teſtibus leg. ubi numerus, D. eodem,* & in omnem caſum cum talis promiſſio Cleriæ, de qua teſtis deponit, facta fuerit, Cardinale & Semidea abſentibus, & nemine pro ipſis acceptante, non peperiſſet aliquam obligationem, quæ ſaltem revocabilis non eſſet juxta naturam teſtamenti in quo adimpleri debuiſſet, ut ad propoſitum advertit Joann. *Fabr. in §.*1. *ſub nu.* 1. *inſtitut. de legat. Natt. conſil.* 73. *n.* 3. *& ſeqq.* Surdus *dec.* 127. *n.* 6. *&* 7. Rota *in Romana hereditatis de Scarſellis* 17. *Novemb.*1645. *prout neque, coram reverendiſſ. D. meo Decano, & eadem* 27. *Jun.*1646. *§. prout nec relevat, coram R. P. D. meo.*

Et ita utraque, &c.

Emin. & Reverend. D. Card. CORRADO.

Romana Salviani.

Veneris 18. *Februarii* 1650.

ARGUMENTUM.

Hypotheca extinguitur quando res hypothecata jam pervenit ad manus creditoris jure dominii, etiam ſi poſtea eadem res denuo redeat ad debitorem, ſive ejus hæredem vigore redemptionis. Et multa de reſolutione hypothecæ.

SUMMARIUM.

1 *Injuſtitia ſententiæ impendit conſtitutionis Ægidianæ effectum, ac in ea ſpecialiter excepta legitur.*
2 *Salvianum interdictum, non datur abſque hypotheca.*
3 *Salvianum, licet ſit interdictum adipiſcendæ poſſeſſionis, eſt tamen de pignoribus, id eſt de poſſeſſione rerum obligatarum.*
4 *Hypotheca ceſſat per tranſlationem dominii rei hypothecatæ in creditorem.*
5 *Ampliatur etiam ſi revocetur dominium à creditore, mediante retroventione, quia tunc, non ſolùm non reconvaleſcit, ſed efficacius extinguitur, n.* 6. 10. *&* 12.
7 *Textus* in leg. fin. Cod. de remiſſ. pignor. & ibi gloſſa in verbo indignum, & textus in leg. voluntate creditoris, D. quibus modis pig. vel hypoth. ſolv. *declarantur.*
8 *Actus idem non poteſt contrarios producere effectus.*
9 *Creditor, recepto pretio rei hypothecatæ, ejuſdem rei commodum ſubſtantialiter conſequutus eſt, perinde ac ſi illam penes ſe haberet, ita quod finalem adjudicationis effectum obtinuit.*
10 *Hypotheca, reſoluto contractu, tunc ſolùm reintegratur, quando eadem ratio, ob quam contractus reſolvitur, æquè viget pro conſervatione, ac reintegratione hypothecæ, ſecus ſi non vigeat.*
11 *Et hoc fortius ſi ratio reſolutionis contractus præſtſerat extinctionem hypothecæ.*
12 *Hypotheca ſemel extincta, non poſſunt cauſam habentes à debitore in re jam hypothecata, ex lucri cauſis ampliùs moleſtari.*
13 *Niſi expreſſo partium conſenſu fuerit revocata.*
14 *Ceſſio jurium operatur illorum tranſlationem integrè in ceſſionarium.*
15 *Cedens jura, non poteſt eis amplius uti ſuper re ceſſa, in præjudicium ceſſionarii, & cauſam habentium ab eo.*
16 *Clauſula,* ita quod non retorqueatur, *& alia ſimiles appoſita in ceſſione, non comprehendunt caſum, quo ab ipſo cedente inferuntur moleſtiæ ſuper eadem re, cujus pretium illi ſolutum fuit.*

DECISIO XIX.

PRævia ſententia Rotali bon. mem. Pirovano obtinuerunt DD. de Taurinis, & Montagutis mandata contra bona hæreditaria q. Franciſci Zeccadori pro ſumma ſcutorum 3076. & bajoc. 80. præter damna, & intereſſe uſque ad integram ſatisfactionem in eadem ſententia comprehenſa. Quæ fuerunt ſucceſſivè executa ſuper domo nunc controverſa, illis demum adjudicata pro pretio ſcut. 2300. reſervato jure Michaëli Angelo fratri, ac hæredi dicti Franciſci cum beneficio legis ac inventarii eam recuperandi infra terminum ſex menſium, prout ab illo recuperata fuit ſoluto dicto pretio præfatis DD. de Taurinis, & ſubinde dotis titulo tranſlata in D. Catharinam ejus filiam ac ejus virum, contra quos inſtitutio nuper coram A. C. judicio pro ejuſdem DD. de Taurinis prolata fuit ſententia immiſſionis in poſſeſſionem ejuſdem domus ex remedio utilis Salviani interdicti pro ſatisfactione reſidui prædicti eorum crediti. Verùm commiſſa mihi cauſa appellationis pro parte dd. conjugum interpoſitæ cum clauſula, *Conſtito quod ſit locus Ægidianæ,*&c.
Hodie propoſui dubium juxta formam reſcripti. Cui 1
Domini negativè reſponderunt ſtante injuſtitia ſententiæ, quæ impedit illius conſtitutionis effectum, ac in ea ſpecialiter excepta legitur *lib.*6.*cap.*2. *juxta gl. communiter receptam in cap. ex conqueſtione in verb. poſt appellationem, &c. de reſt. ſpoliat.* Gabr. *conſ.* 36. *nu.*1. *lib.*2. Rota penes Card. Seraphin. *dec.* 603. *in princ.* Mantic. *dec.* 33. *ſub n.* 2. *verſ. neque ad rem pertinere,* &c. *& n.*11. *verſ. quod autem, & ſan. mem.* Greg. *dec.* 491. *n.*5. *verſ. quoniam autem,* &c. Burat. *deciſ.* 152. *n.* 10. *verſ. ex quibus,* &c. *& in recent. deciſ.*88. *n.*2. *verſ. ad effectum autem,* &c. *part.*6. *ac in aliis relatis in Bonon. fideicommiſſ. de Rubeis* 23. *Maii* 1544. *coram me, in §. hincque pariter evitatur,* &c.
Injuſtitia verò Dominis viſa fuit manifeſta ob de- 2
fectum hypothecæ dd. DD. de Taurinis, qua ceſſante 3
certum eſt propoſitum Salviani remedium eis non competere, quod licèt ſit interdictum adipiſcendæ poſſeſſionis, eſt tamen de pignoribus, id eſt de poſſeſſione rerum obligatarum, *l.*2. *§. Salvianum,* ubi hoc explicat. Gl. *in verb. pignoribus, D. de interd.* & probatur *ex l.*1. *ac* 2. *D. de ſalv. interd.* & plenè Rota *deciſ.* 34. *ſub n* 26. *verſ. qui circa ſtante remiſſione pignoris,* &c. *cum ſeq. part.* 2. *diverſ.* & penes Burat. *dec.* 257. *n.* 14. *verſ. & conſequenter,* &c. *& deciſ.*774. *n.*7. *verſ. verum dixerunt,* &c. Coccin. *& dec.*50 *n.*2. *verſ. nihilominus,* &c. *ac in recent. dec.*385. *n.*3. *verſ. data autem nullitate cenſus,* &c. *p.*1. *ac ſæpè in aliis.*
Cùm enim domus hæc fuerit illis in cauſam eorum 4
crediti adjudicata 16. Martii 1635. ut apparet ex publico inſtrumento, certum eſt quod ex ea die, qua illius dominium in ipſos tranſlatum fuit, extincta remanſit quævis hypotheca eis prius acquiſita *leg. ſi quis ædes, D. de ſerv. urb. præd. leg. eleganter, in princip. D. de pign. act. l. Titius, D. quibus modis pign. vel hypoth. ſolv.*

l. neque

Digitized by Google

l. neque pignus, *D. de reg. jur. leg. ſi prædium*, *C. de evict.* Surdus *deciſ.51. n.2. verſ. hinc eſt cum ſeq.* & *dec. 266. ſub nu.2. verſ. credidit tamen ſenatus*, & *ſeqq. per totum*, Rota penes Card. Seraph. *dec. 1333. n.2. verſ. unde cum caſale* &c. *ac ſeq.* & *in recent. dec.347. nu.6. verſ.* & *in re propria*, &c. *part.* 5. cum aliis relatis per Statil. *de ſalv. interd. inſpect.3.c.2. ſub n.368. verſ.* & *ſic non poteſt dici*, &c. *cum ſeq.*

Nec obſtat, quòd tranſlatio dominii non fuerit ex eo contractu irrevocabiliter facta in creditores ob facultatem redimendi dicto Michaëli Angelo conceſſam, & re ipſa completam.

Quia cùm dominii revocatio in propoſito caſu fieri deberet, prout facta fuit juxta formam etiam præſcriptam à Statut. urbis *lib.1. capit.194. verſic. poſſit tamen illa bona*, &c. mediante retrovenditione ac ſolutione pretii ab eiſdem Doctoribus de Taurinis recepti, ut apparet ex publicis inſtrumentis ſub die 8. Julii 1636. & ſub die 15. Martii 1631. Et hoc ſanè non ſolùm invaleſcere, ac redintegrari non potuit hypotheca dictorum Dominorum, ſed efficaciùs extinctæ fuerunt omnes ejus reliquiæ *lege ſi debitor*, *§. ſi in venditione*, ubi Fulgoſius *ſub nu. 2. verſiculo nota creditorem*, &c. *lege item liberatur*, *in princip. lege ſi conſenſit in principio legis ſicut*, *§. ſi voluntate*, & *lege penultima. D. quibus modis pign. vel hypoth. ſolv. lege 2. lege cum te à debitore*, *C. de remiſſ. pignor.* Crav. *conſil.* 218. *ſub n.10. verſic. ratio igitur*, &c. Gabr. *conſilio* 155. *ſub num.11. verſic. ſecundo quia*, &c. *libro* 1. Rota penes Durandum, *deciſ.445. n.57. verſic. tamen quia creditor*, &c. & *dec. 449. n.3. verſ. imò Sforzia eo ipſo*, &c. *cum ſeq.*

Minus obſtat, quòd reſoluta per hujuſmodi retrovenditionem vigore reſervationis in ipſo inſtrumento factæ adjudicatione, domus in priſtinam cauſam ad hæredem Franciſci redierit, ac proinde eiſdem hypothecis præcedentibus obnoxia, ut reſpondit J. C. *in leg. voluntate creditoris*, *D. quibus mod. pign. vel hypot. ſolv.* Gloſſ. *in l. fin. verb. indignum eſſe*, *verſ. vel refert an ex eadem*, *vel ſimili cauſa*, &c. & *C. de rem. pig.* & *juxta theor.* Batt. *in l. in diem*, *ſub n. 1. verſ. tota die contingit*, &c. *D. de aqua pluv. arcend.*

6 Quoniam eſto (illæſa veritate) quod domus per Michaëlem Angelum hæredem Franciſci dictæ facultatis vigore recuperata penes eum ſubinde fuerit eodem hæreditario titulo, quo ad ipſum antea pervenerat, non tamen in eandem hypothecam Dominis de Taurinis prius competentem reincidiſſe cenſeri poteſt, quæ in ipſo recuperationis actu mediante illorum conſenſu retrovenditioni præſtito, & facto receptionis pretii remanſit prorſus extincta (prout dictum eſt) ita ut amplius reviviſcere non potuerit, licèt futura quoque bona comprehenderet *juxta dict. l. fin.* ubi DD. omnes, *Cod. de remiſſ. pign.* Neguſ. *de pignor. in 3. membr. 6. part. ſub n.1. verſ. nam res ipſa*, &c. *lib.3.* Aſin. *de execut. §.6. cap.102. ſub n. 2. verſ. nec minus prædicta procedunt*, &c. Surdus *deciſ.163. ſub n. 1. verſ. extat enim textus*, &c. Mantic. *de tacit. lib.11. tit.31. ſub n.60. verſ. ſed hoc loco advertendum eſt*, &c. & *deciſ.146. ſub n.8. verſ. neque etiam obligatio*, &c.

7 Neque repugnant leges pro limitatione adductæ cum gloſſa *in dict. leg. fin.* quam DD. communiter ſequuntur.

Sive quia procedunt in caſu quo contractus cum creditore, vel alio, ipſo conſentiente ſuper bonis hypothecatis celebratus, aut non fuit re ipſa completus, aut ita facto partium, ſeu judicis reſolutus, ut nullum habuerit effectum. Tunc enim juſtum, & æquum eſt, quod ſicut debitori, ita & creditori jus priſtinum reſtituatur, ut reſpondit J. C. *in d. l. voluntate*, *D. quibus mod. pign.* & comprobatur in præcedenti *leg. ſicut*, *§. ſi voluntate*, *cum §. ſeq. D. eod.* in quibus terminis loquitur Gloſſ. *in d. l. final.* ac ibidem Placentin. Jacobus de Aren. Cyn. Batt. Bald. & Angel. & poſt alios explicat Hugo Donell. *ſub n.7. verſ. remiſſionis pignori hæc eſt*, &c. Franc. Conan. *in commentar. jur. lib.4 cap. ſub n.3. verſ. quid autem ſi voluntate creditoris venditum eſt pignus*, &c. *cum ſeq.* Non autem quando verè bonâ fide initus, atque perfectus fuit, licèt deinde debitor bona ipſa ſoluto pretio ex eadem, vel alia causa redemerit, ut ex generalibus verbis, ac ratione *text. in dicta lege fin. C. de remiſſ. pignor.* ſentiunt ibid. poſt Franc. Accurſ. Alberic. *ſub n. 1. verſ.* & *licet gloſſ.* &c. Hug. Donel. *in fin. verſ. ſic autem res caret ſuſpicione*, &c. Franc. Conan. *dict. cap.19. ſub n. 4. verſ. aliud eſt dicendum*, &c. & ſequitur Aſin. *de execut. §.6. c.102. ſub n.2. verſ. Id autem intellexit*, &c.

Sive quia certè intelligi debent prout loquuntur; quando res per debitorem creditoris conſenſu in tertium alienata ab eodem ex pacto à principio convento recuperatur. Sicque ad priſtinam cauſam redit à qua temporaliter non perpetuo fuerat extracta & ſeparata; non autem quando ab ipſomet creditore ſoluto illi pretio redimitur, quia non poteſt idem actus contrarios

8 producere effectus extinctionis nempe, ac præſervationis hypothecæ *contra legem*, *qui hominem*, *§. fin* ubi Gloſſa *in verbo liberatur*, adducit concord. *D. de ſolut.* Alexand. *conſil.66. in cauſa*, & *lite ſub n.17. verſ. quinimò*, &c. *lib.3.* Nec creditor jure conqueri valet, qui 9

recepto pretio ejuſdem rei commodum ſubſtantialiter conſequutus eſt, perinde ac ſi illam penes ſe haberet, ita quod finalem adjudicationis effectum realiter obtinuit *ad leg. labeo*, *§. item ſi Dominus*, *D. de ver. ſignif.* ubi Gloſſa *in verb. pretium abeſt*, & Doctores, Surdus *deciſ. 306. nu.12. verſ. ſecundo reſpondeo*, &c. Cavaler. *dec.579. n 4. verſ. utique tale pretium*, &c. Pen. *dec.603.* 10

n.14. verſ. ſecundo reſpondebatur, &c. Ideoque meritò non poteſt hoc caſu reviviſcere hypotheca per ſolutionem extincta, ut dictum eſt, & probatur ex *textu in dictâ leg. eleganter in princip. D. de pignor. act.* & *in leg. ſi prædium*, *C. de evict.* Gloſſa *in leg. libera. in verbo non prohiberis in fine*, *Cod. de ſent.* & *interloc. omn. Jud.* & benè explicat Mantica *de tacit. lib 11. tit.31. ſub n. 48. verſ.* & *quidem*, &c. *cum ſeq.* dicens quod tunc demum reſoluto contractu redintegratur hypotheca quando eadem ratio, ob quam contractus reſolvitur æquè viget pro conſervatione, ac redintegratione hypothecæ. Secus autem ſi non vigeat. Unde fortius ſi 11

ratio reſolutionis contractus præ ſe ferat extinctionem hypothecæ, ut in hoc caſu.

Poſtremò non obſtat, quòd ſaltem comprehenſa fuerit ſub hypotheca futurorum bonorum dicti Michaelis Angeli ad favorem dictorum Doctorum de Taurinis vel divi Joannis alterius ex eis pro ſatisfactione ejuſdem debiti contracta in inſtrumento ſub die 29. Martii 1630. celebrato.

Quia per adjudicationem, retrovenditionem, ac ſo- 12

lutionem pretii (ut dictum eſt) ſubſecutas extincta fuit quæcunque præcedens hypotheca ſuper d. domo ex quavis cauſa competens DD. de Taurinis, ita ut Michael Angelus, cauſam habentes ab illo non poſſint amplius ex hujuſmodi cauſa moleſtari *ad leg.* & *ſi is*; *D. de diſtr. pignor.* & ſpecialiter deducitur *in dicta leg. fin. C. de remiſſ. pignor.* ubi Cyn. *in fine*, *verſ. poſtremo*, &c. & Baldus *ſub n. 1. verſ. nota quod obligatio habens duo capita*, &c. Salyc. *ſub n. 4. verſ. quæro cur in caſu* 13

noſtræ legis, &c. & Albericus *ſub n.1. verſ. alia ratio eſt* &c. Neguſant. *de pignor. in membr. 6. part. ſub nu. 41. verſicul. adverte tamen*, &c. Niſi expreſſo partium conſenſu fuerit revocata (in quibus terminis DD. in contrarium adducti loquuntur, & intelligi debent.) *juxta textum in dicta leg. cum te à debitore*, *Cod. de remiſſ. pignor.* & probatur *ex dict. leg. ſi quis ædes*, *verſic.* & *ſi rurſus*, *D. de ſerv. urb. præd.* ac explicant *in dict. leg. final.* Jacob Cuiac. *in fine verſ. ſemel remiſſa hypotheca*, &c. & Hugo Donell. *ſub dicto n. 7. verſic. remiſſionis pignoris hæc vis eſt*, &c.

Præterea

Digitized by Google

Cæterea Domini conſiderarunt domum hanc reverenditam fuiſſe Michaeli Angelo hæredi beneficiato Franciſci, ſoluto ipſum Doctores de Taurinis integro pretio, quo fuerat illis adjudicata, cum ceſſione ju-
14 rium, ut legitur in prædictis inſtrumentis, cujus vigore, ſi quæ adhuc ſuper dicta domo jura creditoribus competebant non extincta, tranſierunt integrè in dictum emptorem, ac ceſſionarium *juxta lege ſolvitur, ſi convenerit, verſ aliud eſt*, &c. *ibique gloſſa in verbo integrè, C. quibus modis pign.* Decius *conſil.* 104. *& diligenter ſub n. 2. verſic. ſed prædictis non obſtantibus, &c. cum ſeq.* Rota penes Durandum, *dec.* 310. *ſub num. 2. verſ. cum in eum vigore d. ceſſionis & deciſ* 410. *num 4 verſ. quia ceſſionario, &c. ac in recent. deciſ. 208. ſub n. 3. verſ. cum enim, &c. & deciſ. 248. num. 1. verſ. quia fuit reſponſum, &c. part.* 4. ac proinde non poſſunt
15 amplius cedentes eis uti ſuper eadem re in præjudicium illius, & cauſam habentium ab eo *leg. quæritur, §. ſi venditor, D. de ædilit. edict.* Surdus *conſil.* 513. *ſub n.* 5. *verſ. ſecundo repellenda videtur, &c. & ſequentibus*, Rota *deciſ* 336 *ſub n.* 1. *verſ. non poteſt denuò redire, &c. ac deciſ.* 282. *ſub n.* 1. *verſ. quantum attinet, &c. part.* 1. *& deciſ.* 373. *ſub n.* 22. *verſ. atque hoc præſertim, &c. part.* 5. *recentior.* & in ſpecie bene probat Cravett. *in dicto conſil.* 298. *n.* 10. *verſ. ratio igitur, &c. cum ſeq.* dicens, quod vel hypotheca per adjudicationem, ac venditionem ſucceſſivè factam communi jure venditoris ſoluta, & extincta fuit, vel ſi ſuperſit eo quia res vendita fuerit jure creditoris tranſiit in emptorem, ita quod nullo caſu poteſt ampliùs creditor ad eandem rem experiri.

16 Nec ejuſdem ceſſionis efficaciam ad hunc effectum efficiunt clauſulæ, *ita quod non retorqueatur*, & aliæ ſimiles.

Quia non comprehendunt caſum, quo ab ipſo cedente inferuntur moleſtiæ ſuper eadem re cujus pretium illi ſolutum fuit. Hoc enim ab omni juſtitiæ, ac æquitatis ratione prorſus abhorret *l. bona fides, D. de reg. jur. c. bona fides, eod tit. in* 6. Decius *d. conſ.* 104. *ſub n.* 4. *verſ. tertio hoc probatur, &c. cum ſeq.* & reſpondit Rota in Romana officii notariatus 25. *Junii* 1641. *coram bon. mem. Merlino in §. neque obſtat quod Paradiſus cum ſeq. & rurſus in eadem coram R.P.D. meo Peutingero* 20. *Nov.* 1655. *in § nec refert, quod hæc ceſſio, &c. confirm.* 27. *Jun.* 1646. *&* 20. *Febr.* 1647. *coram eodem.*

Atque ita fuit reſolutum utraq; parte informante, &c.

Emin. & Reverend. D. Card. CORRADO.

Romanà legati.

Mercurii 22. *Junii* 1650.

ARGUMENTUM.

Legatum ſatis probatur ad effectum executionis, ex teſtamento hæredis legantis, & eo maximè ubi verſamur in cauſa per plura de confeſſione facta in teſtamento, & parte non acceptante, & de favore piæ cauſæ.

SUMMARIUM.

1 *Legatum, etſi ore tenus diſpoſitum, ſatis probatur abſque ſcriptura, & teſtium depoſitione, ſi per teſtamentum ab hærede confirmetur ad effectum ut à ſucceſſoribus debeatur & executioni mandetur.*

2 *Eoque magis cùm hujuſmodi diſpoſitio ad piam cauſam ſit ordinata, & præ ſe ferat, non ſolùm ſuffragium animæ legantis, qui legavit ea in lege ut ſacrificia divina celebrentur, verum etiam exonerationem conſcientiæ ipſius hæredis, qui diutiùs defecit, atque diſtulit adimplere.*

3 *Confeſſio alicujus, non poteſt impugnari ab ejus ſucceſſoribus, & cauſam ab eo habentibus.*

4 *Confeſſio extrajudicialis ad favorem abſentis; pro quo nemo fuit ſtipulatus, legitimam non inducit probationem.*

5 *Declaratur non procedere ſecundùm æquitatem canonicam, & n.* 7.

6 *Æquitas canonica in cauſis piis ſervari debet in utroque foro.*

7 *Æquitate canonica attenta, confeſſio etiam extrajudicialis ad favorem abſentis, pro quo nemo eſt ſtipulatus, plenam facit probationem; & Rota ſemper ſequuta fuit hanc opinionem.*

8 *Confeſſio in teſtamento facta, regulariter non ſufficit ad probationem debiti, quando non concurrit etiam confitentis diſpoſitio.*

9 *Limitatur non procedere in confeſſione facta ob exonerationem conſcientiæ, quæ attenta æquitate canonica bene probat.*

10 *Et ſic facta, revocari non poteſt, niſi erronea probetur, perinde ac ſi fuiſſet jurata, vel ex tunc ab iis, quorum intereſt, acceptata.*

11 *Animæ ſalutis favore, actus etiam aliàs de rigore juris imperfectus, ſuſtineri debet, omni meliori, & efficaciori modo.*

12 *Quod conceditur favore religionis inſita juramento, pariter concedi debet favore animæ, pro cujus ſalute, conſcientiæque exoneratione, juramentum ipſum relaxari, & moderari ſolet.*

13 *Pia diſpoſitio finaliter ordinatur in Deum, ac illius acceptionem præ ſe fert.*

14 *Veriſimilitudo operatur ut confeſſio attendi debeat in illis etiam caſibus, in quibus aliàs non probaret.*

15 *Opinio, per quam conſulitur ſaluti animæ, tanquam tutior, ſemper eſt amplectenda, rejectis juris apicibus.*

16 *Declaratio teſtatoris de ſolutione legati facienda ex certis redditibus non reſpicit ſubſtantiam legati priùs facti, ſed illius executionem per viam demonſtrationis, non autem conditionis, vel taxationis.*

17 *Hæres non poteſt ex aliquo ſuo actu præjudicare legatario in juribus illi competentibus, tam in bonis legantis, quàm etiam ipſius hæredis.*

DECISIO XX.

IMmiſſionem pro parte Eccleſiæ, ac Hoſpitalis Immaculatæ Virginis de Horto nuncupatæ petitam pro ſatisfactione legati ſcutorum ducentorum à q. Leonello de Leonellis eidem facti cum onere perpetuò celebrari faciendi divina ſacrificia, Cenſuerunt Domini concedendam.

Nam illud probatur ex teſtamento Antonii ejuſdem Leonelli filii ac hæredis condito die 7. Febr. 1627. in quo id ore tenus à parte diſpoſitum fuiſſe fatetur atque ipſe confirmat, quod ſufficit ad illius probationem, & executionem, non aliter ac ſi teſtium depoſi- 1
tiones, vel ſcriptura exhiberetur *l. cum re, C. de tranſ.* & ſpecialiter deciditur *in leg. fin. C. de fideicomm.* ubi Bart. *n* 3. *verſ. nota multum iſtam legem, &c.* Bald. *n.* 26. *verſ. adde huic legi. &c.* Caſtr. *ſub n.* 5. *verſ & ſecundum hanc lecturam, &c.* Alberic. *ſub n.* 3. *in fi. verſ. alii moderni, &c. & n.* 4. Jaſ. *n.* 14. *verſ. ſecundo nota, &c. & in cap. indicante*, ibique Gloſſa & Doctores *in verb. nudis verbis, &c. de teſtament.* Ripa *in leg. nemo poteſt n.* 30. *verſ. nota hanc ſolutionem. D. de l.* 1. Surdus *deciſ.* 10. *n.* 12. *verſ. ſecundo reſpondetur, &c. cum ſequent.* Rota penes Mantic. *deciſ.* 57. *ſub nu.* 9. *verſic. & ita vim habet ſcriptura, &c.* ac ſa. mem. Gregor. *dec.* 434. *n.* 14. *verſ. & clarum eſt, &c. & in rec. dec.* 157. *ſub nu.* 4. *verſ. ac omnem denique ſuppleat, &c. part.* 4.

Eóque magis cum hujuſmodi diſpoſitio ad piam 2
cauſam ſit ordinata, quia præ ſe fert non ſolùm ſuffragium animæ Leonelli, qui legavit Eccleſiæ, ac loco pio, ea etiam addita lege, ut ſacrificia divina perpetuò cele-

Digitized by Google

celebrentur *juxta textum in cap. animæ defunctorum* 13.
*quæſt.*2. Abbas *conſ.*99. *Videtur primo ſub n.*2 *verſ. nam
animabus defunctorum*, &c. & *ſequentibus per tit. lib.*2.
Alexand. *conſil.* 38. *viſo themate ſub num.* 3. *verſ. poteſt
tamen ad hoc reſpondere lib.*1. Navarr. *de reddit. Eccle-
ſiaſt. quæſt.*1. *monit.* 26. *ſub num.* 2. *verſ. verum conſide-
ratis omnibus*, & *ſeqq.* Verum etiam exonerationem
conſcientiæ ipſius Antonii, qui diutiùs defecerat, at-
que diſtulerat illud ſolvere, ac adimplere ut tenebatur
leg. nulli, *Cod. de Epiſc.* & *Cler. leg.* 2. ibi, *cum non ex
ſola ſcriptura*, *ſed ex conſcientia relicti fideicommiſſi de-
functi voluntati ſatisfactum eſſe videatur*, &c. *ad dicta
lege fin. in fin. Cod. de fideic.* & *in auth. de hæred.* & *fac.
in* §. *his igitur à nobis præordinatis*, & *in dict. cap. indi-
cante*, &c. *nos quidem*, &c. *ſi hæredes*, *de teſtament.*
Baldus *in dicta lege fin. ſub n.*36. dicens quod plus pec
cat ille, de quo plus confiſit teſtator, *Cod. de fidei-
comm.* Franc. Arc. *conſ.*93. *viſo legato*, *ſub n.*1. *verſ. ita
quando aliquis ſcit ſe ex lege conſcia.* &c. & comproba-
tur ex traditis per Modern. Rom. *diſc.*831. *nu.* 1. *verſ.
ideo talis recognitio eſt facienda*, &c.

Neque in alterius præjudicium tendit, quàm ejuſ-
dem Antonii ac ejus ſucceſſorum, & cauſam haben-
tium ab illo, qui hujuſmodi confeſſionem impugnare
3 non poſſunt, Bec. *conſ.*21. *ſub n.*19 *verſ. nam reſponde-
tur lib.*2. Rota penes Buratt. *dec.*243.*n.*3. *verſ. confeſſio
autem*. &c. Coccin. *dec.*152.*n.*1.*verſic.* & *hæ confeſſiones*,
*ac dec.*184 *n* 1.*verſic. quæ aſſertiones*, &c. & *in rec. deciſ.*
119. *ſub n.*1. *verſ. ſed etiam part.* 2. & *dec.*578. *ſub n.* 2.
verſ quod autem. &c. *p.* 4.

4 Nec obſtat, quod confeſſio extrajudicialis ad favo-
rem abſentis pro quo nemo fuit ſtipulatus legitimam,
non inducat probationem.

5 Quoniam hoc non procedit ſecundum æquitatem
6 canonicam, quæ in cauſis piis ſervari debet in utro-
que foro, Bart. *in repet. l.*1. *in fin. n.* 83. *verſ. ex quibus
concludo*, *C. de ſacr. ſan. Eccl.* & alii DD. relati per Ti-
raq. *de priv. piæ cauſ. priv.*163 Bec. *conſ.*130. *ſub n.*28. *verſ.*
& *æquitas*, &c. Alexand. Mon. *de commut. ult. volunt. cap.*
7 20. *ſub n.*150. *verſic. in quibus*, &c. Nam illa attenta,
hujuſmodi etiam confeſſio plenam facit probationem.
Gabr. *conſ.*71. *num.*18. *verſ. hæc etiam confeſſio lib.* 1 &
*conſ.*40. *nu.*57. *verſ. verum in terris Eccleſiæ*, &c. *lib.*2.
Put. *dec.*12. *dicens*, *ſub n.*2. quod Rota ſemper ſequuta
fuit hanc opinionem, 9 *deciſ.*53. *n.*1. *verſ. quia confeſſio*
&c. *lib.* 2. *in correct.* & *ſa. me.* Greg. *dec.* 408. *num.*2
verſ. quæ etiam ſi emanaſſet, &c. *ac in rec. deciſ.*158. *ſub
num.*11. *verſ. quod ſaltem procedit*, &c. *p.*1. & *dec.*404.
*n.*2. *verſ quæ juvatur*, &c. *p.* 2. & *dec.*113. *n* 9. *verſ.
unde licet iſta confeſſio*; &c. *dec.*136. *nu.*4. *verſ. ſatis eſt*,
&c. *ac dec.*256. *num.*2 *verſ quæ confeſſio*, &c. *p.*5. & in
terminis noſtris probant Bald. *in auth. ſimiliter ſub n.* 1.
verſ. reſponde, &c. *C. ad l. falc.* Felin. *in c. ſi cautio*, *ſub
n.*27. *verſ. fallit ſecundo*, *de fid. inſtr.* Corn. *conſ.*215. *ſub
n.*5. *verſ. quinimo* &c. *lib.*2. Marſil. *ſing.*202. *in ſcis regu-
lam*, &c. *ſub num.*2. *poſt med. verſ. eſt* & *alius caſus*; &c.
Afflict. *dec.*164. *ſub n.*5 *verſ.* & *inter ſpecialitates*, &c.
Tiraq. *in d. tract. privil.*116. Gabr. *com. concl. lib.*1. *tit. de
conf. concl.*1. *n.*68. *verſ. decimo octavo limita.* Maſcard. *de
prob. concl.*347. *n.*99. *verſ. decimo tertio limita*, &c. &
*concl.*1171. *n.*62. *verſ. decimo favore piæ cauſa. cum ſeq.*
Franc. Vin. *dec.*486. *n.*1. *ac ſeqq.* & Carocc. *dec.*90. *nu.*4.
verſ. contrarium videtur verius, &c. *cum ſeq.*

8 Minus obſtat quod confeſſio in teſtamento facta re-
gulariter non ſufficiat ad probationem debiti, ſed ma-
gis conferat ad petitionem legati, quando confitentis
diſpoſitio concurrit *juxta leg. Lucius Titius*, §. *quiſquis*,
*ff. de leg.*2. *l. Lucius* §. *Sempronia mulieri meæ*, *D. de l.*3.
l. Aurelius, §. *fin. D. de lib. legat.* Bart. *in leg. cum quis de-
cedens*, §. *codicillis*, *ſub n.*3. *verſ. hæc faciunt*, *cum ſeqq.
D. de l.*3. Ac proinde revocari poſſit, ut factum fuit
in alio poſteriori teſtamento ab eodem Antonio con-
dito die 29. Junii ejuſdem anni.

Quia non procedit objectio in confeſſione facta ob 9
exonerationem conſcientiæ, quæ attenta eadem æqui-
tate canonica bene probat. Ideoque revocari non po- 10
teſt (niſi erronea probetur) perinde ac ſi fuiſſet jurata,
vel ex tunc ab ipſis quorum intereſt acceptata, ſic nam 11
que magis conſulitur ſaluti animæ, cujus favore facta
cenſetur, & ſuſtineri debet omni meliori, ac effica- 12
ciori modo. Hoc enim quod Bar. *in d.* §. *Codicillis ſub
num.*5. *verſ. prædicta vera*, &c. *n.* 8. *verſ. fallit ſi inter-
venit juramentum*, &c. concedit favori religionis inſitæ
juramento, ac præſentiæ, & acceptationi partis, vel
alterius pro ea, pariter concedi debet favori animæ,
pro cujus ſalute, conſcientiæque exoneratione jura-
mentum ipſum relaxari, & moderari ſolet *cap.*1. & *cap.
debitores*, *in ult. reſp. de jur. jurand.* Ac piæ diſpoſitioni 13
quæ finaliter ordinatur in Deum, ac illius acceptio-
nem præ ſe fert, ut inquit Baldus *in dict. auth. ſimiliter*,
ſub dict. nu. 1. *Cod. ad leg. falcid.* Atque in ſpecie pro-
bant idem Baldus *in leg. generaliter n.*32. *verſ. tamen de
æquitate canonica*, &c. *C. de non n. pecun.* Angelus *in
dict. leg. cum quis decedens*, §. *Codicillis.* quem ſequi-
tur Barbat. *in repet. l. cum acutiſſimi*, *nu.* 283. *verſ.* &
ideo ſingulariter dixit Angel. &c. *Cod. de fideicommiſſ.*
Felin. *in dict. cap. ſi cautio*, *ſub num.* 27. *in* 2. *fallent.
ad fin. verſ.* & *indubitantem*. &c. *de fid. inſtrum.* Socin.
jun. *conſ.*90. *ſub n.*4. *verſ. cui confeſſioni*, &c. *lib.*2. Pariſ.
*conſil.*10. *ſub n.*134. *verſ.* & *verè ſine aliquo dubio*, &c.
*lib.*2 Gulielm. Benedict. *in cap. Raynutius*, *in verbo ſi
abſque filiis*, *in primo ſub n.*26. *verſ. ad hoc facit*, &c.
cum ſeq. & *ſub n* 28. *verſ. ad prædicta facit*, &c. & *ſeq.
de teſtam.* Cartel. Cotta *in memorab. in verb. abſenti po-
teſt acquiri*, &c. *verſ. confirmo etiam*, &c. & *in verb.
apices juris*, *verſ. ex his inferebat*, &c. Franc. Marc. *dec.
Delphin.*461. *ſub n.*2. *verſ. tamen iſtud fallit*, &c. *part.*
1. Hercul. *de prob. negat. ſub num.* 197. *verſ.* & *ubi fit
pro exoneratione conſcientiæ*, &c. Afflict. *dict. deciſ.*164.
ſub num. 5. *verſ. item dicta confeſſio*, &c. Sebaſt. Med.
*in ejus Opuſcul.*4. *ſub num.*10. *verſ. tertio confeſſio facta*,
&c. Durant. *de art. teſtand. tit. de legat. cautel.* 6. *ſub
n.* 4. *verſ.* & *ignorandum non eſt*, &c. Tiraquellus *de
privileg. piæ cauſa privil.* 117. ubi idem comprobant
Modern. *in addit.* Maſcardus *de probat. dict. concl.* 347.
*ſub num.*101. *verſ.* & *ratio poteſt eſſe*, *cum ſeqq. ac nu.*
25. *verſ. quarto limitare poteris*, &c. *cum ſeqq.* & *di-
cta concluſ.* 1171. *num.* 68. *verſic. ad hæc*, Marant. *in
prax. part.*6. *art.* 5. *de confeſſione ſub num.* 26. *verſ.
quarto limita*, &c. Antonius Faber. *in ejus C. lib* 4.
tit. 24. *de uſur. definit* 36. *verſ. nec voluntatis ſecundæ*,
&c. dices nihil eſſe indecentius, quàm propriis auri-
bus audire hæredes, qui ne defuncti conſcientiam exo-
nerent propriam onerare non timent, & ſequuntur
plures ex DD. recentioribus ſcribentibus.

Leges autem, & auctoritates pro contraria opinio-
ne relatæ, vel non loquuntur in his terminis, vel pro-
cedunt quando teſtator confeſſus fuit debitum quod
verè non erat tale, ut in *d. leg. Lucius Titius* §. *quiſ-
quis*, *D. de leg.*2. & *in leg. Lucius Titius*. §. *Sempronia*,
ac ibi explicat Cujac. *D. de leg.*3. *ac in d. l. Aurelius* §.
fin. in fine D. de liber. legat. vel in aliis caſibus, in qui-
bus ſive incidenter, ac inconſulto abſque ulla cauſæ
expreſſione, ſive in fraudem legis, aut hominis emiſſa
præſumi poteſt, aut re ipſa redundat, ut in *leg. qui
teſtamentum. ff. de probat. l. cum quis decedens.* §. *penult.
D. de l.* 3. *leg. rationes cum Auth. quod obtinet*, *C. de pro-
bat.* & *in Auth. de in jurand. à morient. præſt it. ubi gl.* &
conſiderat Bartolus *in dicto* §. *codicillis*, *num.* 4. *verſic.
præterea*, &c. & ibidem Albericus *ſub n.*9. *verſic. Addu-
cunt etiam*, *cum ſeqq.* & comprobat Joan. Crot. *con-
ſil.*194. *lib.*2. Quæ omnia ceſſant in hac facti ſpecie,
in qua de ſolo ipſius confitentis, ac ejus ſucceſſorum
agebatur præjudicio, & ex propoſito ac matura de-
liberatione emanavit cum expreſſione cauſæ, & quali-
tatis facti, ac oneris injuncti, & cum ſpecifica decla-
ratione

Digitized by Google

ratione ſummæ, quam ipſemet Antonius legare vo-
luit, ultra legatam à patre. Ex quibus omnibus reddi-
tur adeo veriſimilis hujuſmodi confeſſionis veritas, ut
non videatur in dubium revocanda, eſto quod in in-
ſtrumento, vel teſtamento nullo ſeu revocato emana-
14 verit. Id enim operatur veriſimilitudo, ut confeſſio
attendi debeat in illis etiam caſibus, in quibus aliàs
non probaret. Surdus *deciſ. 325. verſ. quia veriſimi-
litudo, &c. cum ſeq.* Rota penes Buratt. *dec.* 100. *ſub
n.17. verſ. tanto magis ac in recent. deciſ.209. n.7.verſ.
quæ omnia, &c. part. 6.* fuit in ſpecie conſideratum
*in Romana fideicommiſſ. de Capite ferreo 19. Febr. 1646.
coram me, in §. hac autem viſa fuerunt Dominis, verſ.
cum præſertim, &c.*
15 Et hæc quidem ſententia tanquam tutior, atque ani-
mæ favorabilior viſa fuit Dominis in propoſito caſu
amplectenda rejectis juris apicibus *ad leg. ſunt perſonæ,
in fine, D. de Religioſ. & ſumpt. funer.* Archidiacon. *in
cap. ſcriptum n. 1. verſic. ſecundum alios 6. quæſt. 3.* &
plures adducti per Tiraquell. *de privileg. piæ cauſæ,
privil. 164.* & Cott. *in memorab. dicto verbo apices ju-
ris,* Viv. *dicta deciſ. 486. n. 9. cum ſeqq.* & alii ſuprà
relati *in verſic. quoniam hoc non procedit, &c.*

Poſtremò non obſtat quod in prædicto teſtamento
Antonius juſſerit dictum legatum ſolvi ex pretio, ſeu
penſionis cujuſdam domus, ut in eo legitur, verſic.
li quali ſcudi ſeicento laſcio che ſi paghino, &c.
16 Quoniam verba illa non reſpiciunt ſubſtantiam le-
gati prius ſimpliciter facti, ſed illius executionem per
viam demonſtrationis, non autem conditionis, vel ta-
xationis *leg. quidam teſtamento,* ubi explica: Bartolus
*ſub princip. verſic. aliud enim eſt dicere, &c. D. de leg. 1.
leg. Lucius Titius, D. de alim. & cib. leg.* & Caſtr. *con-
ſil. 338. quia exceptiones ſub n. 3. verſ. pro intellectu hu-
jus dubii, &c. lib. 1.* Bero. *conſil. 17. num. 23. verſ. & ad
ſic concludendum l. 1.* Laderch. *conſil. 159. per totum.*
Mantica *de conject. lib. 9. tit. 3. ſub n. 20. verſic. ſcien-
dum eſt etiam, &c.* Menoch. *conſil. 1162. ſub n. 15. verſ.
reſpondetur, &c. cum ſeq.* & cum aliis relatis per mo-
dern. Roman. *diſceptat. 256. ſub n. 1. & ſub n. 59. verſ.
decimoquinto, &c.* & in ſpecie legati ad pias cauſas fa-
cti probat Tiraquell. *de privileg. piæ cauſæ, privil. 63.*
17 *verſ. & hoc expreſſe, &c.* & ſequuta fuit Rota *dec. 662.
ſub n. 2. verſ. huc accedit, &c.* & priùs *à n. 1. cum ſeq. part.
1. diverſ.* Quod certiùs firmandum eſt quoad ſummam
Leonello legatam Hoſpitali, cùm non poſſet Antonius
præjudicare juribus illi competentibus tam in bonis le-
gatis: *juxta legem 1. C. commun. de legat.* Rota *penes
Card. Seraphin. dec. 1394. n. 3. verſ. unde cum pro hujuſ-
modi legato, &c.* Duran. *dec. 185. n. 4. verſ. hypothecariam
autem, &c. cum ſeq.* Buratt. *dec. 286. n. 14. verſ. cum ipſa,
&c. & in recentiori deciſ. 559. num. 1. cum ſeqq. parte
prima.* Quàm etiam ipſius hæredis juxta terminos, *leg.
Is cui, §. ſi hæredes, verſ. Imperator Antoninus, D. ut in
poſſeſſ. leg. & fideic. & leg. certa ex forma, C. eod. gloſſa in
dict. l. 1. in verbo ipſius hæredis,* & Bart. *ſub n. 4. verſ. oppono
ultimo, &c. C. comm. de legat.* & alii.

Et ita fuit concluſum utraque parte informante, &c.

Eminentiſſ. & Reverendiſſ. D. Card. Othobono.

Romana, ſeu Spoletana redditionis rationis.

Lunæ 31. Januarii 1650.

ARGUMENTUM.

Relatio Periti non debet excedere fines ſui officii. Suſpectus de fuga non dicitur qui habet fidejuſſorem, ac proinde uti talis, non poteſt carcerari. Obligatio facta ab exiſtente in carceribus, non valet.

SUMMARIUM.

1 *Mandatum executivum corruit, corruente ejus fundamento.*

2 *Obligatio, & alii actus præjudiciales, facti per carceratum, nullius ſunt roboris.*

3 *Adminiſtrator ante diſpunctas rationes non poteſt adhuc dici debitor occaſione adminiſtrationis per eum geſtæ.*

4 *Carcerari non poteſt debitor, uti de fuga ſuſpectus, liquido non exiſtente debito.*

5 *Carcerari multo minus poteſt exiſtente fidejuſſore, quo ſufficienter ſit cautum creditori, abſque debitoris carceratione.*

6 *Obligatio non valet, neque ſubſcriptio, neque recognitio neque actus conſimilis factus à debitore in carceribus exiſtente.*

7 *Peritus ad certam peritiam electus, excedendo fines officii ſui, nullam reddit ſuam peritiam.*

8 *Peritus non poteſt aſſumere ſibi partes Judicis cognoſcendo, & declarando.*

9 *Inveriſimilitudo debiti oritur ex longa dilatione, exigendi creditum facta à creditore inope, & pecuniis, etiam in exiguis ſummis, indigente.*

10 *Inveriſimilitudo magna, & evidens facit oriri præſumptionem contra veritatem.*

11 *Præſumptio valida plurimum operatur ad movendum animum judicis.*

12 *Mandatum etiam executum, quod deprehenditur injuſtum, in nulla ſui parte poteſt ſuſtineri.*

DECISIO XXI.

RElaxato per A. C. mandato contra Pantaleonem
Lucalbertum tanquam Benedicti debitorem ra-
tione adminiſtrationis per eum geſtæ in ſcutis 3072.
32. & confirmato per R.P.D. meum Peutingerum præ-
viis duabus deciſionibus emanatis 5. Martii, & 30.
Maii 1646. eoque executo pro ſcutis 2000. ſine præ-
judicio reſidui, dum Benedictus inſtabat pro ſubhaſta-
tione pignorum, ſignatura mihi reſcripſit, ut proce-
derem ad ulteriorem legitimam executionem. Itaque
ad formam commiſſionis dato dubio DD. hodie utra-
que parte informante reſponderunt non eſſe proceden-
dum ad ulteriorem exequutionem.

Viſum enim fuit conſtare de injuſtitia mandati A.C. 1
utpote fundati ſuper relatione tertii Periti, ut in ex-
tractu fol. 579. qua quidem ruente corruit etiam ipſum
mandatum, Butr. *in cap. cum cauſa nu. 6. de ſent. & re
judic.* Felin. *in cap. inter cæteras n. 2. eod. tit.* Afflict. *dec.
47. n. 3.* cum aliis per Vant. *de nullit. ex defect. proceſſ.
n. 129.* Rota *coram Cardin. Seraph. dec. 251. n. 1. coram
Penia dec. 549. n. 1. & in Melevit. domus, 15. Jan. anni
præteriti in §. injuſtitia coram me.*

Periti autem relatio injuſta evidenter probatur quia
innititur libro computorum per Pantaleonem ſubſcri-
pto eo tempore, quod adhuc reperiebatur in poſſe cu-
riæ carceratus ad inſtantiam Benedicti, unde ſubſcri- 2
ptio, recognitio, & obligatio quæcumque per eum
facta pro dicto Benedicto nullius erant roboris, vel
momenti *leg. qui in carcerem 22. D. de eo quod met.
cauſ.* Roland. *conſil. 2. n. 51. cum ſeq. lib. 1.* Rota *dec. 295.
n. 2. poſt 2. vol. conſ. Farinacii in recentio. dec. 490. nu. 1.
& n. 2. part. 1. in Neapolitana domorum 13. Maii 1641.
in princip. coram Eminentiſſ. D. meo Card. Veroſpio, in
Baren. ſeu nullitatis pecuniaria 1. Julii 1644. & 26. Maii
1645. coram reverendo Præſide Domino meo Cerro, &
in Rom. Salviani 12. Jan. 1646. coram R. P. D. meo
Arguelles Præſide Granatenſi.*

Quæ Pantaleonis carceratio tanquam de fuga ſuſ- 3
pecti nulla, & injuſta fuit, tum quia incertum adhuc
erat an ipſe remaneret debitor occaſione adminiſtra-
tionis

Digitized by Google

tionis per eum geſtæ ante diſpunctas rationes Alexand. *conſil.* 192. *n.* 2. & 3. *lib.* 7. Cephal. *conſil.* 768. *n.* 14. Fachin. *cont. jur. lib.* 8. *c.* 58. *verſic. ſed hoc fundamentum*, Fontan. *dec.* 234. *n.* 10. Rota *coram Buratt. de-*
4 *ciſ.* 880. *n.* 4. & tamen liquidum omnino creditum eſſe
debuiſſet ad hunc effectum tam de jure communi, Baldus *in lege apertiſſimi* 14. *n.* 11. *C. de Iudic. & in leg. conſentaneum* 5. *num.* 25. *C. quomodo, & quando judex*, Joſeph. Ludov. *Peruſina. dec.*41. *n.*3. Fontanell. *dicta deciſ.* 234. *n.* 12. Theſaur. *deciſ.* 220. *n.* 2. Rota *coram Buratt. deciſ.* 531. *n.* 1. *deciſ.* 595. *n.* 3. & *diciſ.* 653. *n.* 5. quàm ex diſpoſitione reformationis ſa. me. Pauli V. *ſub rubr. de judic. in cauſ. civil. in §. mandata ſuſpicionis fugæ.* Tum quia aderat fidejuſſor, adeo ut Benedicto prætenſo creditori eſſet cau-
5 tum ſufficienter abſque Pantaleonis carceratione, Roman. *conſil.* 320. *num.* 2. Carthar. *deciſ.* 117. *nu.* 1. *in fine*, Rota *in recentior. deciſ.* 654. *num.* 5. & 6. & *deciſ.* 727. *num.* 4. *part.* 2. & *coram Buratt. deciſ.* 908. *ſub num.* 8.

Neque obſtat, quod Pantaleo tempore ſubſcriptionis non reperiretur intra ſepta carcerum, ſed ductus fuiſſet ad domum Hieronymi Floranantis Patrui Benedicti, quia etiam tunc reperiebatur in manibus Birruariorum,
6 ideò perinde eſt ac ſi in ipſis carceribus ſubſcripſiſſet,
cum ad hunc effectum non ſit curandum de loco, ſed videndum, an ibi obligans ſe, haberet plenam libertatem diſcedendi ad libitum, Natt. *conſil.* 451. *num.* 16. Burſatt. *conſil.* 72. *n.* 34. Rota *deciſ.* 25. *num.* 41. *part.* 6. *recentior.* & fuit deciſum *in dicta Baren. ſeu Nullius Pecuniaria.* 1. *Iulii* 1644. *§. final. coram R. P. Domino meo Cerro, & in dicta Romana Salviani* 26. *Febr. anni præteriti coram Rep. P. Domino meo Arguelles.*

Inſuper peritus declaravit Pantaleonem debitorem notabilis ſummæ ex cauſa augmenti grani ob differen-
7 tiam menſurarum in eo colligendo, & vendendo
adhibitarum, & ex aliis cauſis, ut ipſe Peritus aſſerit, ideo in hac parte exceſſit fines officii ſui, quod verſabatur circa diſpungendas, & calculandas partitas adminiſtrationis, nec poterat alias addere, aut minuere *juxta not. in cap. cum dilecta de reſcrip.* Alexand. *conſil.* 21. *n.* 4. *lib.* 7. Gabr. *conſil.* 43. *nu.* 18. *cum ſeq. lib.* 1. Rota *in recent. deciſ.* 759. *n.* 2. *part.* 3. *quæ eſt penes Buratt. deciſ.* 265. *num.* 5.

Nec minus obſtat, quod partitæ à Perito calculatæ videantur juſtificati ex teſtibus examinatis pro parte Benedicti, quia cum pro parte Pantaleonis controvertantur, ex depoſitione aliorum teſtium ad ejus favorem examinatorum neceſſaria omnino erat judicis cognitio,
8 ac declaratio, ad quem ſpectat judicare & cujus par-
tes non potuit peritus aſſumere, Cephal. *conſ.* 104. *n.* 26. Rimin. Jun. *conſ.* 810. *n.* 31. Rota *coram bon. mem. Coccin. deciſ.* 422. *n.* 7. & *in recent. deciſ.* 526. *n.* 2. *part.* 4. & *in Milevitana redditionis rationis* 14. *Maii præteriti in fine coram reverendiſſi. D. meo Decano.*

Corroborantur prædicta ex eo, quod omnimo inveriſimile eſt Pantaleonem modicæ adminiſtrationi præfectum remanſiſſe debitorem ingentis ſummæ ſcutorum 4072. 32. prout retulit peritus, præſertim ſpatio decennii ab anno videlicet 1631. uſque ad 1641. & abſque ulla unquam ſolutionis, vel rationum inſtantia fuiſſe toleratum à Benedicto, quem conſtat eodem tempore exiguis etiam pecuniarum ſummis indiguiſſe, ac de illis ſollicitum vehementer fuiſſe, ipſumque Pantaleonem pluries enixè rogaſſe, ut illas ab aliis quoquo modo inveniret, & conſequenter non eſt tandiu
9 ſui crediti exactionem diſtuliſſe, Alexand. *conſil.* 183.
n. 17. *poſt medium verſ. & hanc partem lib.* 6. Menoch. *conſil.* 457. *n.* 1. & 6. *n.* 12. & *de præſumpt.* 135. *n.* 19. *lib.* 3. Pedroch. *conſ.* 3. *n.* 71. Simon de Præt. *conſil.* 68. *n.* 1. Surdus *dec.* 105. *n.* 3. Rota *in Romana pecuniaria* 10. *Iunii* 1624. *coram bon. mem. Merlino impreſſ. poſt. Fenzon. ad ſtatut. urb. dec.* 152. *§. in propoſito verò.*

Et ex hac quidem inveriſimilitudine tam magna, & 10
evidenti reſultat præſumptio contra veritatem prætenſi crediti *juxta tradita per Bald. in lege.* 1. *n.* 16. *C. de ſerv. fugit.* Cyriac. *contr.* 328. *n.* 10. Surdus *deciſ.* 23. *n.* 11
15. Rota *deciſ.* 140. *n.* 14. *part.* 4. *tom.* 2. *recent.* & hanc plurimum operari ad movendum animum judicis dixit Rota *penes rec. mem. Coccinum, deciſ.* 423. *n.* 2.

Stante itaque mandati injuſtitia & executione ejuſ-
dem facta in nulla ſui parte mandatum poteſt ſuſtineri, 12
Bart. *in l. ſi non ſortem* 26. *§. ſi centum in princip.* & *n.* 6. *ff. de condict. indeb.* Pariſ. *conſ.* 81. *n.* 36. *lib.* 2. Rota *coram ſanct. memor. Gregor. XV. dec.* 198. *n.* 1. & *deciſ.* 485. *n.* 4. *coram Buratt. deciſ.* 91. *n.* 2. *coram Cavaller. dec.* 84. *n.* 1. & 2. & *in Bononien. Legat.* 29. *Maii.* 1648. *coram R. P. D. meo Rojas.*

Et ita fuit reſolutum non eſſe procedendum ad ulteriorem executionem utraque parte ter acerrimè informante, &c.

Eminentiſs. & Reverendiſs. D. CARD. CORRADO.

Romana Dotis.

Veneris 21. *Februarii* 1650.

ARGUMENTUM.

Confeſſio Viri de dote recepta, aliàs non juſtificata, non probat dotis numerationem: ac proinde nulla datur actio mulieri de dote repetenda, ſed in tutum collocanda. Donatio inter Virum & Uxorem, & de Jure prohibita, & etiam ex diſpoſitione Statuti Urbis, quod ulterius, implicito: ac aliquo apparenti prætextu factas, irritat. Voluntas donandi juſtificatur ex legitimis conjecturis, & facti circumſtantiis, Judicis arbitrio penſandis. Plures conjecturæ ſimulationis enumerantur.

SUMMARIUM.

1 *Confeſſio ſimplex facta à Viro, aliunde non juſtificata, non probat dotis numerationem.*
2 *Simulatio præſumitur ſub colore quæſito, ac apparentis ſolutionis dotis prætextu: vel ob quandam honorificentiam, ad coæquandam conjugum diſparitatem, non rarò jactari ſolitam, nullam habendi veritatis ſubſtantiam. Vel ut donandi animus occultetur.*
3 *Donatio inter Virum, & Uxorem, prohibita eſt de jure communi.*
4 *Donatio inter Virum & Uxorem prohibita eſt per Statutum Urbis, lib. 1. cap. 135. cujus diſpoſitio extenditur etiam ad palliatas, & quolibet prætextu veſtitas, ubi procedit irritando.*
5 *Donandi voluntas, quæ ex facti circumſtantiis apparet, legitimis conjecturis, Iudicis arbitrio penſandis, ſatis juſtificatur.*
6 *Confeſſio dotis facta à viro, præſumitur ſimulata, quando non juſtificatur aliundè, concurrenti maximè pro conjectura, inveriſimilitudine ſummæ, reſpectu inopiæ, & exigui ſtatus mulieris.*
7 *Paupertas ſatis dicitur probari, cum Iuris communis præſumptioni conveniat, & veriſimilis admodum ſit: ac proinde ad perſuadendum Iudicis animum, ſufficienter juſtificatur.*
8 *Paupertas mulieris præ ſe fert magnum inveriſimile, quod notabilem ſummam ſuum ſtatum excedentem, in dotem ſolverit. Unde arguitur ſimulatio promiſſionis.*
9 *Pacta inſolida appoſita, & cautionem ſolitarium omiſſio in contractu, dat cauſam magnæ inveriſimili-*

tudinis quæ plurimum obtinet ut ipſe contractus claudicet.

10 *Quæ fortius urgent ad conjecturandam ſimulationem, ubi partes, ſive ipſarum altera, fuit aliter ſtudioſa, ac ſolicita in ſe præcavendo.*

11 *Animus contrahentium, etiam ex actu nullo, deprehenditur, ac probatur.*

12 *Inſtrumentum ſecundum ſuper eadem re diverſum à primo, voluntatem partium circa primum declarat; quod ſ. vel partes non intenderunt id verè agere, quod in præcedenti fuerat expreſſum, ſed ex cauſis tunc eis bene viſis ſimulare; vel ſaltem voluerunt ab illo poſtea recedere, ac illud reformare.*

13 *Inſtrumentum ſecundum diverſum à primo ſuper eadem re, auget præcedentem ſimulationis præſumptionem.*

14 *Malitia propria cuique ſuffragari non debet.*

15 *Interpretatio qualibet benignior eſt facienda, ut malitia occurratur.*

16 *Promiſſio præcedens dotis, ſequentis veritatis confeſſionem comprobare ſolet.*

17 *Declaratur procedere, quando præcedens promiſſio legitur, vel in antecedenti ſeparato inſtrumento, vel Apocha matrimoniali, ſeu aliis aliundè legitimis juſtificetur probationibus, aliàs enim facile nimium legum diſpoſitio illuderetur, [illegible] eadem proclivitate fieri poſſet dotis promiſſio, q[illegible]dem ſolutionis confeſſio.*

18 *Simulatio oriens ex confeſſione dotis de recepto facta à viro, non eliditur per juſtificationem exiguæ illius partis ſolutionis: & maximè ubi fiat à diverſa perſona quam ab ea, ad cujus favorem facta eſt promiſſio, aliter ſuſpecta.*

19 *Donatio inter ſponſos, ante contractum matrimonium, non eſt prohibita.*

20 *Donatio inter ſponſos quæ ſimulato recepta dotis prætextu intenditur fieri, à lege maximè improbatur, ac ſpecialiter irritatur, licèt matrimonii contractum præceſſerit, & n. 28.*

21 *Donatio inter ſponſos, cujus effectus confertur in tempus ſequentis matrimonii, ſpecialiter eſt interdicta.*

22 *Statutum Urbis, lib. 1. cap. 135. ex particulari diſpoſitione, probibet expreſſè donationes; non ſolùm inter Virum, & uxorem, verùm etiam inter ſponſum, & ſponſam, præterquàm in caſibus à Iure permiſſis.*

23 *Augmentum dotis Iure permiſſum eſt, etiam conſtante matrimonio.*

24 *Procedit, quando dotis augmentum eſt explicitè factum ex juſta cauſa, juxta formam in legibus de hac diſponentibus conſtitutam.*

25 *Non autem quando ſimulata dotis receptione, donandi animo facta fuit.*

26 *Donatio propter nuptias, etiam matrimonio conſtante, eſt à lege permiſſa.*

27 *Donare licet ſocrui.*

29 *Dos quæ apparet non data, non poteſt repeti.*

30 *Inſtrumentum, quod juſtæ veritatis eſſentiam, ac ſubſtantiam, obligationis in partium conſenſu poſitam, non habet, non eſt executioni demandandum.*

31 *Inſtrumentum ſimulatum, licèt ſuperficialiter appareat Inſtrumentum tamen ſubſtantialiter, & intellectualiter non eſt tale.*

32 *Inſtrumentum ſimulatum, non poteſt curſu temporis convalidari, quia ſimulationis exceptio non tollitur, quæ perpetua eſt.*

33 *Neque juramento poteſt confirmari, quando partes nihil, vel aliquid probibitum agere voluerunt, quia tunc, vel deeſt conſenſus, vel poteſtas agentium.*

34 *Statutum Urbis lib. 1. cap. 135. præſumit hujuſmodi juramentum, dolo ac metu extortum quo caſu nihil operatur.*

35 *Statuta Urbis fuerunt auctoritate Apoſtolica, in his etiam caſibus, in quibus juramenti validitatem reſtringunt, ſpecialiter confirmata.*

DECISIO XXII.

PRæcedente Inſtrumento ſponſalium inter Cæciliam, de Comitibus, & Joannem Jaccium die 9. Januarii 1629. celebrato cum Dotis conſtitutione ſeu mille ſeptingentorum, quorum mille quadringentos quadraginta quinque tunc confeſſus fuit recepiſſe à Lucretia ejus ſocru, quæ alios ducentos quinquaginta quinque ſolvere promiſit modo ibidem convento. Contractum fuit matrimonium die 30. ejuſdem menſis; Et cum plures poſt annos exactos maritus ad inopiam vergeret obtinuit Cæcilia ſervatis ſervandis ab A. C. mandatum pro aſſecuratione dd. ſcutorum 1445. ſine præjudicio reſidui, ac ſubinde illius executionem ſuper nonnullis bonis poſſeſſis per DD. Jacobum Zoncham, & Laurentium Laurentinum ſigulares ipſius Joannis ſucceſſores titulo emptionis conſtante matrimonio. Verùm his appellantibus cauſaque Rotæ commiſſa dubitavi, An d. mandatum ſit exequendum. Et Domini negativè reſponderunt ratione Injuſtitiæ illius.

Quoniam ſimplex illa Joannis confeſſio aliundè non 1
juſtificata non probat Dotis numerationem *leg. 2. ubi gloſſa in verbo Inſtrumenti, C. de dot. caut. non numerat. gloſſa in leg. 1. verbo auxerit, C. de don. ante nupt.*
ſed præſumitur ſub eo quæſito ac ſimulato ſolutionis præ- 2
textu. Vel apparens quædam honorificentia, ad coæquandam Conjugum diſparitatem (qualis in propoſito caſu inter ſponſum honeſtæ conditionis virum, ac ſponſam humilioris gradus mulierem, ut ex proceſſu apparet, vigebat) non raro jactari ſolita nullam habent veritatis ſubſtantiam ad *leg. 3. §. fin. cum leg. ſeq. ubi DD. ff. commodat.* Angelus *in leg. 1. ſub princ. Verſ. in textu C. de donat. ante nupt.* Roman. *conſ. 445. ſub n. 8. verſ. quare dicta confeſſio, &c.* & latè probat Pariſ. *conſ. 86. à n. 20. verſ. Verum iſtis non obſtantibus cum ſeq. lib. 3.* Conſtant. Rugger *de Dot. §. 5. n. 1. verſic. primo caſu, &c.* Gab. *conſ. 163. n. 40. verſ. nam omnes in hoc conveniunt &c. l. 2.* Alvar. Valaſc. *conſult. 5. ſub n. 21. verſic. quintus caſus &c.* P. Molin. *de juſtitia, & jure tom. 2. diſp. 439. ſub n. 8. Verſic. & quid tenendum &c.* Sanchez, *de matrimon. lib. 6. diſp. 9. ſub n. 2. verſ. prima concluſio ſit*, Rota *penes Burat. deciſ. 775. ſub princ. verſ. Veritas autem &c. n. 1.* Duran. *deciſ. 98. n. 14. verſ. & non eſt novum &c. & in Maceraten. Cenſus 15. Febr. 1641. coram R. P. D. meo Royas in §. Præcipuum Reſolutionis fundamentum &c.*

Vel donationis animus occultari, quod legibus ad- 3
verſatur tam communibus, *totum tit. ff. de don. inter Vir. & Uxor. leg. ſi non verum & l. creditor C. eodem leg. 1. C. de donat. ante nupt.* Gabriel. *conſil. 163. ſub n. 30. verſ. præterea lib. 2.* Menoch. *præſumpt. 12. ſub n. 5. Verſic. primus eſt, &c. lib. 3.* quàm municipalibus
Urbis lib. 1. cap. 135. Cujus diſpoſitio non ſolum do- 4
nationes expreſſo titulo, verum etiam ſub hujuſmodi conceſſionibus, ac aliis prætextibus implicito factas æquè comprehendit, ac irritat, ne alias facilè illudatur ejus diſpoſitio Put. *deciſ. 55. num. 2. verſic. & ſtatutum & lib. 3. in Correct.* Gabriel. *conſil. 142. n. 22. verſic. nec obſtat. lib. 2.* & in ſpecie firmavit Rota *in Romana Domus de Regardis 13. Januarii 1649. coram Reverendiſſ. Domino meo Decano in §. Præterquam quod. Verſic. quod habere locum, &c.*

Nec obſtat quod confeſſiones hujuſmodi ante ma- 5
trimonium contractum ex receptiori DD. ſententia regulariter factæ cenſeantur non quidem animo donandi affectionis ardore, ac blandimentis allecto, ſed verius ſub ſpe futuræ ſolutionis, cujus non ſecutæ exceptio ex pluribus adductis per informantes pro Cæcilia ceſſare in hoc caſu prætenditur.

Quia

5 Quia non procedit objecta concluſio, quando ex facti circumſtantiis donandi voluntas apparet quæ legitimis conjecturis Judicis arbitrio penſandis ſatis juſtificatur, Caſtr. conſil. 58. viris his, ſub n. 3. verſic. reſtat reſpondere, &c. lib. 2. Anchar. conſil. 90. in fine verſic. quia igitur ſumus in materia &c. Pariſ. conſil. 55. n. 26. verſ. nam ſimulatio, &c. cum ſeqq. lib. 1. Becc. conſil. 52. n. 47. verſ. ultima eſt concluſio &c. lib. 1. Gabriel. conſ. 74. n. 5. verſic. ſtandum igitur eſt arbitrio Judicis &c. lib. 1. Mantica de tacit. lib. 11. tit. 20. ſub n. 16. in fine verſ. licet ideo &c. Cæſar Urſil. de Afflict. deciſ. 401. ſub n. 7. in fine verſ. tandem, &c. Valaſ. dicta conſultat. 5. ſub n. 21. verſic. & probatur, Rota penes Cardinal. Seraph. deciſ. 660. ſub n. 3. verſic. & excuſationis, &c. ac eundem Mantica deciſ. 325. n. 3. verſic. & ad probandam ſimulationem, &c. Buratt. deciſ. 108. n. 6. verſ. prædicta autem &c. deciſ. 802. n. 1. verſ. nam vulgare eſt & cap. 4. diverſ. ac in Romana pecuniaria 9. Junii 1636. coram bon. me. Merlino apud Modern. de Cameral. obligat. deciſ. 181. ſub n. 23. in fine & ſeqq. verſ. Cumque vim & pondus conjecturarum, & deciſ. 283. n. 13. verſ. cum propter probationis difficultatem &c. parte 5. recent. & in aliis relatis in Anconitana Donationis 27. Jan. 1648. coram Me in §. Conjecturæ vero, &c.

Plures autem Dominis viſæ fuerunt in hac facti ſpecie concurrere, id omninò convincentes, ac apertè demonſtrantes.

6 Primo ſcilicet ex qualitate perſonæ Cæciliæ, ac Lucretiæ illius matris, à qua ſummam prædictam recepiſſe Joannes confeſſus fuit; nam pauperes erant ambæ, ac humilioribus exercitiis (honeſtis quidem) tenuem ſibi victum quærebant; ut Teſtes examinati deponunt, ita ut Lucretiam per Urbem quæſtuantem interdum vidiſſe ſe quidam affirmet. Quorum depoſitiones corroborantur ex eo, quod pro ipſa Cæcilia dotanda ad piorum largitiones, & Confraternitatum ſubſidia pauperibus virginibus præſtari ſolita, confugiſſe conſtat tam ex prædicto, quàm ex alio ſequenti Inſtrumento die 1. Februarii ejuſdem anni celebrato. Unde magis detegitur earum inopia, ut conſideravit Rota in Romana Dotis, ſeu Reſtitutionis in Integrum 27. Junii 1629. coram bon. mem. Merlino apud Modern. Forolivien. poſt tract. de pignorat. deciſ. 23. in §. minus obſtat Inſtrumentum, &c. ſub n. 15. verſ. ex quo arguitur potius ſimulatam fuiſſe promiſſionem, &c. Quæ viſa fuit Dominis ex prædictis etiam ſecundum donationis tem-
7 pus ſatis probari cum juris communis præſumptioni conveniat, & veriſimilis admodum ſit, ac proindè ad perſuadendum Judicis animum ſufficienter juſtificetur cap. ſicut 47. dict. Rota dec. 240. num. 3. verſic. ex quorum dictis, ac ſeq. par. 4. diverſ. & in Fanen. dotis 20. Nov. 1641. coram R. P. D. meo Cerro, §. paupertas viſa fuit ſufficienter probata &c. Ideoque
8 inveriſimile omnino eſt, quod notabilem illam ſcutorum mille quadringentorum ſummam haberent, ac ſolverint, ut benè probant Salic. in l. 2. ſub n. 3. verſ. & Ideò &c. C. de dot. caut. non numerat. Gabriel dicto conſ. 142. ſub. n. 15. verſ. imo ex qualitate mulieres, lib. 2. Menochius de præſump. 12. n. 16. verſ. Hac tamen opinio, &c. lib. 3. Rota penes Buratt. dicta deciſ. 108. ſub n. 7. verſic. ſecundo conſiderabant &c. Duran. deciſ. 98. n. 13. verſ. quia d. dotis conſtitutio, &c. & in his terminis in dicta Romana dotis ſeu Reſtitutionis in integrum 27. Junii 1629. coram bon. mem. Merlino ſub dicto n. 5. dicto verſ. ex quo arguitur potius ſimulatam fuiſſe promiſſionem &c. ac ſeq. & in Macerat. cenſus 15. Februarii 1641. coram R. P. D. meo Royas in §. tertia elicita fuit ex paupertate, &c.

9 Secundò ex qualitate facti inſolito, ac inveriſimili modo geſti. Siquidem aſſeritur in eo Inſtrumento, quod prædictæ quantitatis numeratio præceſſit illius celebrationem, ac ipſum ſponſaliorum contractum tunc initum, nullaque penitùs exhibetur cautio, ſeu publica, ſeu privata, qua nedum illius aſſecuratio, ſed nec quidem numeratio juſtificari valeat, quod ſanè nullius prudentis judicio admitti poteſt, pauperes nempè mulieres natura timidas, ſuſpicioſas, atque tenaces notabilem hujuſmodi pecuniarum ſummam tot laboribus, ac ærumnis (ut aſſerunt) longo tempore conquiſitam, viro juveni, extero, ac nondum probatæ fidei, qui facilè poterat illarum receptionem negare, vel à propoſito ipſam ducendi in uxorem divertere, & in alienas partes ſecedere, ac demum illas reſtituendi, vel aſſecurandi facultate carere, ultro crediderint, ut fuit conſideratum in dicta Romana dotis ſeu Reſtitut. in integrum coram bon. mem. Merlino apud dict. Modern. de Pignor. dicta dec. 23. n. 10. verſ. quæ videntur, &c. & in Romana nullitatis contractus 18. Junii 1631. coram Reverendiſſ. Terracinen. in recentiores dec. 55. n. 22. verſ. ſed magna inſurgit inveriſimilitudo, &c. ac ſeq. part. 6. & prius deciſ. 239. n. 11. verſ. tertio non videtur veriſimile, &c. ac ſeq. parte 4. tomo 2. & deciſ. 61. ſub n. 9. verſ. prima enim conjectura ac dicta deciſ. 283. ſub n. 8. verſ. & ex pactis etiam inſolitis
cum ſeq. parte quinta. Quæ fortius urgent in propoſito 10
caſu in quo tanta fuiſſe dignoſcitur in ſubjecta materia Lucretiæ ſollicitudo, ut longe leviores ſummas, ac exigui valoris mobilia non anteà illi credere voluerit, quàm matrimonium cum filia contraxiſſet, prout legitur in utroque inſtrumento. Unde magis redditur inveriſimile quod aliter exegerit, ubi major vigebat præcavendi ratio, Rota dicta dec. 239. n. 13. verſ. maximè quia &c. part. 4. tom. 2. inter recentiores.

Tertio quia expreſsè renuntiavit d. Joannes in ipſo actu exceptionis non ſolutæ, ac numeratæ quantitatis prædictæ, ut apparet ex eodem Inſtrumento in quo
etiam legitur juramentum. Quo caſu non cenſetur con- 11
feſſio facta ſub ſpe futuræ numerationis cui ſpecialiter fuit renuntiatum, ſed verius animo donandi, qui ex actu etiam nullo probatur l. fin. ff. de rebus eorum, Socin. in leg. 1. n. 100. verſ. quarta concluſio ſil. ff. ſolut. matrimo. Gabriel. dicto conſ. l. 163. n. 42. verſic. Prima conjectura eſt, &c. cum ſeq. lib. 2. Mantica de tacitis lib. 11. tit. 20. ſub n. 20. verſic. & hæc confeſſio, &c. Rota penes Buratt. deciſ. 285. n. 2. verſ. quæ opinio &c. abſque difficultate procedit, &c. & in aliis.

Quarto ex poſtea geſtis. Nam celebrato (ut præmiſſum eſt) dicto Inſtrumento die 9. Januarii 1629. Aliud ſubſecutum fuit die 1. Februarii ejuſdem anni, in quo denuo fuerunt contracta ſponſalia, & dos conſtituta d. Joanni in ſumma ſcutorum ducentorum quinquinquaginta monetæ modo ibidem convento ſolvenda, pro cujus reſtitutione (quando caſus contigiſſet) ac lucri dotalis ſolutione juxta formam ſtatut. Urbis ſe
obligavit ſub hypotheca bonorum, forma Camerali, 12
& juramento, ut in eo legitur, quod maximè attendi debet, nam ex eo declaratur partium voluntas, quæ vel non intenderunt id verè agere, quod in præcedenti fuerat expreſſum, ſed ex cauſis tunc eis benè viſis ſimulare, vel ſaltem ab illo voluerunt poſteà recedere, ac reformare juxta l. pacta noviſſima, C. de pact. Baldus in leg. ab Anaſtaſio ſub n. 10. verſ. item hæc lex; &c. & ibi Salyc. ſub n. 4. verſ. item præſtat aliud argumentum &c. C. mandat. Caſtr. in lege penult. §. ſi vir uxori ſub n. 2. verſ. ego neſcio ibi. quia probat numerationem non fuiſſe factam, &c. ff. ſolut. matrimon. Roman. conſ. 445. ſub n. 4. verſic. ſecundus quod aliquando; &c. Cec. conſ. 421. Pleuè, & ſubtiliter, &c. ſub n. 13. verſ. & ſpecialiter facit &c. cum ſeq. Curt. ſenior. conſ. 54. ſub n. 11. verſ. fortiùs ad prædicta comprobanda &c. Soc. ſen. conſil. 27. ſub n. 24. verſ. Tamen in terminis noſtris, &c. & Verſ. & probatur illa concluſio &c. cum ſeq. lib. 4. Urſil. de Afflict. dicta dec. 402. n. 8. Verſ. verum in prædictis, Mantica de tacitis lib. 11. dicto tit. 20. n. 7. Verſ. item hæc exceptio n. 24. Verſ. ceterum &c.

Nec obſtat quod poſterius hoc inſtrumentum fuerit juxta aſſertum quendam abuſum confictum ad extorquenda hujuſmodi ſubſidia dotalia à Miniſtris Confraternitatum Virginibus tantùm pauperibus, & aliam congruam dotem non habentibus elargiri habentibus.

Quia prætérquam quod nec id juſtificatur, nec eſt veriſimile in hoc præſertim caſu; in quo ſi vera fuiſſet præcedens dotis conſtitutio in quantitate prædicta; deteſtabilis atque illicita omninò eſſet hujuſmodi ſimulatio, qua mediante bona inopum neceſſitatibus deſtinata ſurripiuntur, ac piæ Teſtatorum diſpoſitiones fraudantur, & exacta (qualis expoſcitur) ac illibata executorum fides, ſolertia, integritas, & vigilantia, ſeu decipitur ſeu redarguitur.

13 Non ideò eliditur quinimo augetur præcedens ſimu-
lationi præſumptio ad *l. non omnes §. A Barbaris ff. de
re militar. cap. illo vos in fine* ubi gloſſa *in verbo conſueve-
runt*, & DD. *de pignor. cap. ſemel malus de regul. juris
in 6.* Menoch *præſumpt. 122. n. 100 verſ vigeſima ſe-
cunda præſumptio, &c. lib. 3.* Maſcard. *de probat. concluſ.
445. à n. 5. verſicul. Probari etiam poterit ſimulatus con-
tractus cum ſeq.* Rota *dec. 179. d. n. 21. verſ. ſexta con-
jectura eſt* &c. *p. 4. tom. 2. & deciſ. 594. n. 12. verſ. in
hac autem materia p. 5. recent.* & *in Romana pecuniar.
9. Iunii 1636. coram bon. mem. Merlino in §. ſecunda
inſurgit conjectura* &c. *in dicta Anconitana donationis
coram Me in §. Decima quia.* Nam illa præſumptio quæ
ex ſolito ſimulandi deduci ſolet in hac materia urget ſanè
validius contra eos, qui in tantam propriæ conſcien-
tiæ perniciem, ac proximi detrimentum id agere conve-
14 nerunt, & in eos acrius detorqueri debet, ne propria
illis ſuffragetur malitia contra *text. in cap. ex terrore,
§. non igitur de reſerv.* & *in c. 2. verſ. verum quoniam,
de dol. & contum.* Ut igitur hæc omnia ceſſent potius
15 cenſeri debet dictum ſecundum Inſtrumentum ad veri-
tatis declarationem, ac præcedentis reformationem,
celebratum fuiſſe, prout juſtitiæ, ac æquitati congrue-
bat, *leg. merito, ff. pro ſoc. leg. quoties 2. ff. de rebus dub.*
Rota *penes ſanct. mem. Gregor. dec. 493. n. 5. verſic. ta-
men præſumi debet &c. cum ſeqq. ac. in recent. dec. 254.
n. 8. Verſ. unde ſi aliquid percepit, &c. part. 5. & ſæpè
in aliis.*

16 Neque relevat aſſerta præcedens dotis promiſſio,
quæ ſequentis confeſſionis veritatem comprobare ſo-
let. Quia in eodem ipſo Inſtrumēto, ac verborum periodo
facta legitur, quo illius receptio in ſumma prædicta fuit
confeſſata, ibi, (Lucretia &c. dedit in legitimam ſpon-
ſam Cæciliam &c. quæ conſenſit, & promiſit matri-
monio cum eo contrahere cum dote, & dotis nomine
ſcut. 1700. monetæ modo infrà ſcripto, videlicet ſcut.
1445. d. Joannes confeſſus fuit habuiſſe, & recepiſſe
à dicta Lucretia, &c. de quibus &c. per pactum ex-
ceptioni renunciavit &c. Reliqua verò ſcut. 255. dicta
Lucretia promiſit ſolvere, &c.) Ideoque effectum ope-
17 rari non poteſt, niſi aliundè ex antecedenti ſeparato
Inſtrumento, vel apocha matrimoniali, ſeu aliis legiti-
mis probationibus juſtificetur; aliàs enim facilè ni-
mium legum diſpoſitio illuderetur cum eadem procli-
vitate fieri poſſet dotis promiſſio, qua ejuſdem ſolu-
tionis confeſſio, ad *leg. qui teſtamentum, ff. de proba-
tion.* Gratian. *conſil. 36. ſub n. 11. verſic. quia in caſu
noſtro, &c. cum ſeq. lib. 1.* & fuit dictum *in Romana Ca-
ſalis. 13. Jun. 1535. coram Reverendiſſ. Salamantino,
in §. final.* & judicatum referunt Antonius Fabr. *in ejus
C. lib. 5. tit. 10. definit. 9.* & alii recentiores.

18 Nec pariter relevat, quod juſtificetur in ea parte,
in qua ſubſidia dotalia per Confraternitates ſolvenda
promiſſa fuerunt. Quia nec illa in omnibus congruit po-
ſteriori inſtrumento, ut patet ex utriuſque lectura, nec
ſufficit pro juſtificatione alterius partis, tum quia exi-
lem continet ſummam reſpectu confeſſatæ, tum quia
à diverſis perſonis ſolutam, non autem ab ea cujus fa-
vore facta fuit confeſſio aliis ſuſpecta, ut in his termi-
nis reſpondit Rota *in d. Romana Dotis, ſeu reſtitutionis
in integrum 27. Junij 1629. co. bo. m. Merlino in d. §.
minus obſtat Inſtrumentum ſolutionis ſub n. 13. & ſeq.*

Præterea non obſtat, quod licet dicta confeſſio præ 19
ſe ferat donationem, illa tamen inter ſponſos ante con-
tractum matrimonium non ſit prohibita *jux. l. 1. l.
cum in te, leg. ſi ante matrimonium, l. de rebus, cum
ſeq. C. de don. ante nupt.*

Tum quia concluſio procedit in donatione palam,
ac bona fide facta, non autem in ea, quæ ſimulato re-
ceptæ dotis prætextu intenditur fieri. Hanc enim lex 20
maximè abhorret, ac ſpecialiter irritat, licèt matrimonij
contractum præceſſerit *d. l. 1. in verſ. in vero donandi
animo, &c.* ubi gloſſa *in verbo auxerit, & in verbo ni-
hil actum eſt, &c.* dicit rationem, quia in tempus ſe-
quentis matrimonij confertur ejus effectus, quo ſpe-
cialiter eſt interdicta *l. quod ſponſæ, C. eod.* & concordes 21
notat *in d. l. 1.* Cyn. *in princ. verſ. ſecundo caſu, & ſub
n. 1. verſ. modo quæritur &c.* Angel. *in principio, verſ.
in ſecundo*, Fulg. *ſub n. 2. verſ. aliquando confitetur ani-
mo donandi, &c.* Alber. *ſub n. 1. verſ. ſi vero &c.* Sicard.
*ſub n. 2, verſ. quicquid autem &c. & alij, Cod. de don.
ant. nupt.* Jaſ. *in leg. ſi divortio ſub num. 8. verſ. ſubdit
Bart. &c. D. de verb. oblig.* Menoch. *præſ. 12. ſub n.
1. verſ. & hac quidem opinio, &c. lib. 3.* Trentac. *reſol.
7. ſub n. 3. verſ. in primo caſu &c. ſub tit. de jur. dot. lib.
3.* Valaſc. *conſult. 5. n. 4. verſ. & primus caſus eſt. &c.*
Surd. *conſ. 196. ſub n. 27. in fin. verſ. tamen dicunt &c.
cum ſeqq.* P. Molin. *d. diſcept. 439. ſub n. 8. verſ. quan-
do autem de confeſſione dotis receptæ*, &c. Sanchez *de
matrim. l 6. diſc 9. ſub n. 3. verſ. ſecunda concluſio &c.*

Tum quia ex particulari diſpoſitione Stat. Urbis d. 22
lib. 1. c. 135. prohibentur expreſsè donationes non ſo-
lùm inter virum, & uxorem, verùm etiam inter ſpon-
ſum, & ſponſam prætérquam in caſibus à jure permiſſis,
qualis non eſt prædictus, imò expreſsè prohibitus,
ut dictum eſt.

Nec poteſt ex eo ſuſtineri, quod cum facta fuerit
in ipſo Inſtrumento dotali vim habeat augmenti dotis,
quod jure permiſſum eſt etiam conſtante matrimonio 23
*jux l. ſi conſtante, & l. cum multæ, C. de donat. ante
nupt.* & aliàs fuit dictum *in Albanen. donationis 27.
Nov. 1613. coram bon. mem. Merlin. impreſſ. poſt 12.
Modern. de camer. oblig. dec. 245.*

Quoniam id procederet quando dotis augmentum 24
fuiſſet explicitè factum ex juſta cauſa juxta formam in
præfatis legibus conſtitutam, & in *in l. fin. C. donat.
propter nupt. in Auth. de æqualit. dot. collat. 7. quæ eſt
Novell. 7. c. 1. & ſpecialiter in d. l. cum multæ in §. ſim-
plices etenim donationes*, ibi, *& hoc ipſum ſignificaverit*,
&c. prout expreſſum fuerat *in d. Alban. coram bon.
mem. Merl.* ut in ea legitur in *§. neque obſtat quod do- 25
natio prædicta &c. verſ. ſed imo potius*, &c. Non autem
quando ſimulata dotis receptione donandi animo facta
fuit, ut probatur *ex text. in l. creditor*, ibi *cum tam ea
quæ ſimulatè aguntur, quàm quæ in uxorem à marito dona-
tionis cauſa tempore matrimonii procedūt propter juris ci-
vilis interdictum pro infectis habeantur &c. C. de donat.
inter vir. & uxor.* Imo hoc etiam titulo ſpecialiter pro-
hibetur *in d. l. 1.* ibi, *An verò donandi animo dotem au-
xerit, ut videatur accepiſſe quod non accepit* &c. ibique
gloſſa *in verb. auxerit &c. C. de donat. ante nupt.* Cyn.
Alber. & alii præcit. DD. Atque ideo in *d. Alban. co-
ram bon. mem. Merlino* fuit declarata valida illa dona-
tio, quia tanquam expreſsè facta in inſtrumento dotali
pro augmento, ac juſta dotis recompenſatione impor-
tabat in effectu donationem propter nuptias etiam ma-
trimonio conſtante à lege permiſſam ut in ea legitur in
§. neque obſtat quod donatio prædicta, &c. ac per tot.

Poſtremò non obſtat quòd in omnem caſum nihil
præfatus Joannes donaverit Cæciliæ ipſius ſponſæ ſed 26
Lucretiæ ſocrui à qua dictam ſummam recepiſſe con-

feſſus

feſſus eſt quod licuiſſe videtur *l. 3. §. ſocrui ff. de donat. inter vir. & uxor. & leg. ſi te in vacuum, C. eod.*
27 Quia conſtat ex ipſo Inſtrumento donationem principaliter factam fuiſſe Cæciliæ cujus nomine tamquam mater, & legitima adminiſtratrix Lucretia intervenit, cuique nominatim reſtitutio in caſibus contingentibus tam conſtante, quàm ſoluto matrimonio promiſſa fuit, ut ibi legitur. Unde removetur objectum. Quod etiam
28 præmiſſis ſimulationis præſumptionibus eliditur, *leg. Sulpitius, §. ſi color, ff. de don. inter l. filia mea, ff. ſolut. matrim. l. data. C. de don.* Bald. *Novel. de dot. p. 10. ſub n. 14. Verſ. nam tunc, &c.* Menoch. *ad arb. jud. caſ. 459. ſub n. 28. verſ. ita etiam non poteſt*, Rota *dec. 683. ſub n. 2. verſ. quod etiam DD. dixerunt, &c. part. 2. recent. & penes Burat. deciſ. 612. n. 2. & in aliis.*
29 Quare cùm ex prædictis appareat nullo pacto juſtificari prætenſæ dotis ſolutionem, non eſt concedenda illius repetitio *l. pen. §. mulier, ff. ſol. matr.* & concluditur *in d. l. 1. in fi.* ibi, *& quod in dotem datum non eſt repeti non poteſt, C. de don. ante nupt. & in d. l. 1.* ibi, *ita demum te ad petitionem dotis admitti poſſe, ſi dotem à te re ipſa datum probatura es*, &c. *C. de dot. caut. l. ſi quis poſt hac, in princ. verſic. dos etiam*, ibique gloſſa *in verbo dotalium, C. de bon. præſcr.* Nec exhibiti Inſtrumenti
30 executio, quod juſtæ veritatis eſſentiam, ac ſubſtantiam obligationis in partium conſenſu poſitam non habet, Bald. *in l. fi. §. computatione ſub n. 17. in fin. verſ. de illo non eſt dubitandum*, &c. *cum ſeq.* dicens quod In-
31 ſtrumentum ſimulatum licèt ſuperficialiter appareat inſtrumentum, tamen ſubſtantialiter, & intellectualiter non eſt tale, *C. de jur. delib.* & in his terminis probat Soc. *d. conſ. 17. ſub n. 14. verſ. & quia iniquum eſſet, & c. n. 25. verſ. ex quibus ſequitur, &c. plur. ſeqq. lib. 4.* Pariſ. *conſ. 54. ſub n. 19. verſ. iſtis tamen non obſtantib. cum ſeqq. lib. 4.* Becc. *conſ. 51. ſub. n. 35. verſ. tertia concluſ. cum ſeqq. lib. 1.* Rota *dec. 741. n. 3. hoc tamen non obſtante*, &c. *p. 3. rec.* & fuit reſolutum *in d. Rom. pecun. co. R. R. D. meo Decano dec. 61. num. 8. verſ. quæ adminicula*, &c. *c. ſeqq. p. 5. dec. 159. ſub n. 7. verſ. neque obſtat* &c. *cum ſeqq. p. 6. dec. 11. n. 20. verſ. nam contractus ſimulatus, p. 7. earundem.*
32 Neque potuit eo curſu temporis convalidari, quia ſimulationis exceptionem non tollit, quæ perpetua eſt, ut notant Bart. Bald. & alii DD. *in l. ſi ſub ſpecie, C. de poſtuland.* Socin. *in d. l. 1. ſub n. 101. in ſecunda limitatione, Verſ. ſed contraria opinio* &c. *ff. ſol. matr.* Pariſ. *de conſ. 86. n. 35. verſ. & magis iſta ſuadentur*, &c. *lib. 3.* Ceph. *conſ. 163. ſub n. 21. verſ. quæ concluſio*, &c. *cum ſeq.* Mant. *de tac. lib. 11. tit. 20. n. 29. verſ. ſecundò extenditur*, &c. Rota *penes Buratt. d. dec. 208. n. 17. Verſ. & ex prædictis*, cum aliis relatis per Modern. Rom. *diſc. 693. n. 12. verſ. minus obſtat lapſus temporis*, &c.
33 Neque juramento confirmari, quando partes nihil vel aliquid prohibitum agere voluerunt, quia tunc vel deeſt conſenſus, vel poteſtas agentium, ut per Pariſ. *d. conſ. 54. 41. verſ. hinc poſtremo, cum ſeqq. lib. 1. ac. de conſ. 86. n. 49. verſ. prout & ſecundò*, &c. *cum ſeq. lib. 3.* & latè probat Gabr. *conſ. 141. ſub n. 6. verſ. verum hoc caſu* &c. *cum ſeqq. uſque ad fi. lib. 2.* Velaſc. *de conſult. 5. ſub. n. 11. v. quintus caſus principalis etiam eſt*, &c. Rota *penes Buratt. dec. 873. ſub n. 3. verſ. nec obſtat, ac ſeq. dec. 925. n. 6. verſic. non obſtat præcipuum, &c. cum ſeq. ac in rec. dec. 55. n. 13. verſ. nec quidquam facit &c. cum ſeqq. & d. dec. 259. n. 9. verſ. & operatur p. 6.* Et hæc quidem
34 concluſio magis procedit in hoc caſu ſtante diſpoſitione d. Statuti lib. 1. c. 135. præſumentis hujuſmodi juramentum dolo, ac metu extortum, quo caſu nihil operantur, Bart. *in l. omnes populi ſub n. 25. verſ. ſed ſi ſtatutum*, &c. *ff. de juſt.* & Bald. *in auth. ſacramenta puberum, ſub n. 5. verſ. & ideo in multis locis* &c. ac ibidem Caſtr. *n. 11. verſic. ſed ſi quæritur. C. ſi adverſ. vend.* Honded. *conſ. 5. ſub n. 40. Verſ. ultimum de juramento, cum ſeqq. lib. 2.* Rota *penes Burat. d. dec. 612. ſub n. 6. Verſ. tum quia quidquid ſit*, &c. *cum ſeqq.* ac in Romana donationis de Cupis 5. Jun. 1602. coram rec. mem. Card. Pamphilio in *§. nec huic concluſioni obſtat, & penes Duran. dec. 18. ſub n. 2. verſic. quod & ſi in dicto ſtatuto, &c. ac ſeq.* ac *in recent. d. dec. 11. ſub n. 17. verſic. nec relevat*, &c. *cum ſeqq. par. 7.* Eoque certius cum Statuta urbis fuerint
35 auctoritate Apoſtolica in his etiam caſibus, in quibus juramenti validitatem reſtringunt ſpecialiter confirmata, ut patet ex litteris ſa. me. Gregorii XIII. dat. Kal. Junii 1488. in princ. ejuſdem voluminis regiſtratis, ac notat Galganet. *ad d. c. 135. in fi. verb. nam & ſi ſtatuta diſponentia circa juramentum*, &c. & comprobant Pariſ. *d. conſ. 86. ſub n. 53. verſic. & eo magis iſta procedunt, &c. lib. 3.* Gabr. *d. 141. ſub n. 10. verſ. verum ſtatutum*, &c. *cum ſeqq. lib. 2.*

Et ità fuit concluſum utraque parte informante, &c.

Eminent. & Reverend. D. CARD. CORRADO.

Romana Dotis.

Sabbath. 26. Novembris 1650.

ARGUMENTUM.

Plura de ſimulatione reſultante ex confeſſione dotis de recepto facta à Viro, abſque quod aliundè appareat ejus ſolutio, & de cauſis ipſius ſimulationis. Et de juramento contractui ſimulato appoſito.

SUMMARIUM.

1 *Confeſſio ſimulata dotis ſolet eſſe, vel ad cohoneſtandam, ſpecioſa dotis prætextu, inæqualem ſponſæ conditionem, ut matrimonium cum illa honorificentius appareat.*
2 *Vel ad celandam ſub eo titulo donationem, etiam inter ſponſos prohibitam ex diſpoſitione Statuti Urbis lib. 1. c. 135.*
3 *Confeſſio dotis ſimulata non habet executionem.*
4 *Confeſſio dotis etiamſi facta ante contractum matrimonium, non probat veram numerationem, niſi ex præcedenti promiſſione, vel aliis probabilibus conjecturis juſtificetur.*
5 *Conjecturæ ſimulationis, cum ex variis cauſarum figuris, & occultatis partium machinationibus multipliciter reſultent, non poſſunt certa omninò lege determinari, ſed prudenti arbitrio, in ſingulis ſpeciebus æſtimari debent, ponderatis circumſtantiis facti, qualitate perſonarum, & totius rei geſtæ ſerie: ac præcipuè veriſimilitudine.*
6 *Paupertas, ad effectum arguendæ colluſionis in Inſtrumentis dotalibus, ſatis dicitur probata ex levioribus probationibus, etiam multis adminiculis conſtantibus, quæ juris communis præſumptioni conveniant, & maximè veriſimiles ſint.*
7 *Paupertatis juſtificatio à communiter ac regulariter contingentibus benè deducta, non eliditur ex contrariis aſſertionibus de iis quæ rarò, & in quibuſdam ſpecialibus, & non promiſcuè accidunt.*
8 *Paupertas mulieris, & non Viri, facit ſuper inveriſimili præſumere, confeſſionem dotis eſſe ſimulatam.*
9 *Alimenta præſtita à Viro Uxori, non ſolùm ad maritalem affectionem ſed etiam ad conventa & ſoluta dotis quantitatem referri poſſunt, & debent.*
10 *Cauſa ſimulandi, ſufficit quod ſit probabilis, & ex conjecturis juſtificetur.*
11 *Regis ſententiam offendens nihil validè gerit.*
12 *Cauſa ſimulationis, quæ ſub honorifica dotis velamine, conjugii celat diſparitatem, vel donationis animum, legibus communibus, ſeu municipalibus adverſantem obducit, non eliditur, ſi confeſſio dotis recepta*

Digitized by Google

facta per virum, emanaverit tempore non ſuſpecto, quo non erat alieno ære gravatus, cùm talis animadverſio excludat ſolùm ſimulationem, quæ fraudem, ac præjudicium creditorum præ ſe ferret: quoniam ex diverſis cauſis proveniunt, diverſaſque præ ſe ferunt qualitates.

13 *Lapſus temporis ad opponendum non numeratæ dotis exceptionem, non rejicit ſimulationem ex conjecturis validis reſultantem.*

14 *Simulationis præſumptio validè reſultans in actu, non eliditur per interventum perſonæ diverſæ; illi tamen cum quo ſimulatur conjunctiſſimæ.*

15 *Commodum cujus reſpiciat promiſſio dotis, licèt ſit facta diverſæ perſonæ, ad hoc ut cognoſcatur colluſio, potiſſimùm attendi debet.*

16 *Juramentum pro obſervantia appoſitum contractui ſimulato, non poteſt actum ſimulatum confirmare, cum deficiat totalis partium conſenſus, ac veritatis eſſentia, ex quo partes non intendunt, quidquam verè efficere, ſed oſtentare.*

17 *Statutum Urbis lib.1.cap.131.tollit omnem Juramenti vigorem, ubi detegitur ſimulatio in contractu; præſumens illud dolo, ac metu extortum, & nihil vult omninò operari.*

18 *Cujus ſtatuti diſpoſitio comprehendit utique tam donationes expreſſas, quàm etiam tacitas, ac palliatas confeſſionum prætextu, quæ legibus adverſantur etiam inter ſponſos.*

DECISIO XXIII.

Reſolutionem in hac cauſa factam die 21. Februarii præteriti coram Me, hodie denuo exactè diſcuſſam Domini confirmarunt.

1 Quia confeſſio dotis in ſumma ſcutorum 1445. receptæ à Joanne Jaccio, facta in inſtrumento ſponſalium inter ipſum, & Cæciliam de Comitibus celebrato ſub die 9. Jan. 1629. non ſolùm juſtificatur, ſed potius ſimulata dignoſcitur vel ad cohoneſtandam ſpe-
2 cioſæ dotis prætextu inæqualem ſponſæ conditionem ut matrimonium cum illa honorificentius appareret; *juxt. leg. ſi quis poſt hac verſ. Dos etiam, C. de bon. præſcrip.* & gloſſ. *in l. ſi voluntate in verbo petendis, C. de dot. promiſſ.* vel ad celandam ſub eo titulo donatio-
3 nem etiam inter ſponſos prohibitam ex diſpoſitione Statuti Urbis *lib. 1. cap. 135. jux. l. 1. C. de donat. ante nupt.* Ac proinde petita pro ea ſumma exequutio contra bona poſſeſſa per Zoncam, & Laurentinum ſingulares ejuſdem Jaccii poſſeſſores titulo emptionis concedi non debet, *leg. penult. §. mulier, ff ſoluto matrim. l. 1. C. de dot. caut. non n. l. 1. C. de donat. ante nupt.* & fuit latius probatum *in præcedenti deciſ. ſub die 21. Febr.* emanata, cujus fundamenta viſa fuerunt inconcuſſa vigere.

Siquidem certum eſt quod hujuſmodi confeſſio
4 etiam ſi facta ante contractum matrimonium non probat veram numerationem; niſi ex præcedenti promiſſione, vel aliis probabilibus conjecturis juſtificetur *leg.* 1. ibique gloſſ. final. *in fin. ibi etiam ſi ante matrimonium, &c. C. de dote caut. non numera. d. l. ſi quis poſt hac C. de bon. præſcript.* Bart. *in l. ſi divortio ſub n. 3. in fine. Verſ. quæro quid ſi ante matrimonium, &c. ff. de Vera oblig.* Jo. Andreas *in addit. ad Speculat. part.* 4. *ſub rubr. de donat. inter virum & uxor. ad finem verſ. ſecundo caſu, &c.* Port. *in §. 1. n. 14. verſ. & idem eſſet, inſtit. de litterarum oblig.* Gabr. *conſ. 163. n. 11. ver. Et in dubio, &c. cum ſeq. n. 15. ver. in dubio autem, &c. cum ſeq. lib.* 2. P. Molin. *de juſt. & jure tom. 2. diſp. 439. num. 18. verſ. his ita conſtitutis &c. cum ſeqq.*

Neque ſub ea ſpe facta cenſetur quando contrariæ
5 urgent conjecturæ ſimulationem præ ſe ferentes, quibus illa bene probatur, & ſatis conſtare cenſetur, quæ cum ex variis cauſarum figuris & occultis partium machinationibus multipliciter reſultent, non poſſunt certa omnino lege determinari, ſed prudentis arbitrio in ſingulis ſpeciebus æſtimari debent ponderatis circumſtantiis facti, qualitate perſonarum, & totius rei geſtæ ſerie, ac præcipuè veriſimilitudine (prout in hoc caſu) cenſuerunt Domini validas, & ſufficientes ad demonſtrandam inveriſimilitudinem, atque ſimulationem dictæ confeſſionis relatas in eadem præcedenti deciſione, Dec. *conſ. 644. viſo, & perlecto eleganti conſilio ſub n. 4. ver. circa primum cum ſeqq.* Didacus *pract. quæſt. lib. 3. cap. 7. ſub n. 3. in fine verſ. modo,* Valaſc. *conſult. 5. ſub n. 21. verſ. & probatur,* Menoch. *de Arbitr. Judic. caſu* 247. Becc. *conſ. 52. ex n. 41. verſ. ad probandam ſimulationem,* & aliis relatis reſpondit Rota *in Aven. Simulat. 19. Jan. 1635. coram Eminentiſſ. D. meo Card. Panzirolo in rec. deciſ. 11. ſub n. 13. verſ. & ſaltem ex omnibus, &c. cum ſeqq. p. 7. ac in Romana pecuniaria 9. Junii 1636. coram bon. mem. Merlino* apud Moder. Rom. *de obligat. Camer. deciſ.* 181. *ſub n. 23. in fin. verſ. cumque vim ei pondus conjecturarum, cum ſeqq.* & aliis relatis in præcedenti deciſione in §. *nec obſtat quod confeſſiones hujuſmodi,* &c.

Neque obſtat quòd paupertas præfatæ Cæciliæ, ac Lucretiæ ejus Matris ex qua potiſſimùm redditur inveriſimilis dicta confeſſio, & veritas illius excluditur, non fuerit ſufficienter probata; Quia non ſolùm ex depoſitionibus teſtium pro parte D. Zonchæ, & Laurentini examinatorum illarum conditionis notitiam tempore matrimonii contracti, & longè antea tanquam vicini habentium: verum etiam ex inſtrumento producto juſtificatur, in quo reſiduum dictæ dotis pro ſumma ſcutorum 255. & confraternitatum ſubſidiis pauperibus virginibus præſtari ſolitis, & ex piorum largitionibus redigendum promittitur, prout ex alio Inſtrumento ſub die prima ſequentis Menſis Februarii, factum apparet.

Quæ omnia cum Juris communis præſumptioni 6
conveniant, & maximè veriſimilia ſint, neque contrariis aſſertionibus genericis, ac informibus, nulla, que concludenti ratione fulcitis, ullatenus elidantur, ſatis utique probant ad hunc effectum paupertatem jux. gloſſ. *in Auth. præterea, in verbo locuples, verſ. vel verius, C. unde vir & Uxor,* Bart. *in l. ſi conſtante ſub n. 14. verſ. in caſibus verò, ff. ſolute matrim.* Didacus *reſol. 6. ſub num. 8. verſ. qualiter paupertas probetur lib. 2.* Benincaſ. *in tract. de paupert. q. 6. ſub num. 14. cum ſeqq. verſic. & ibi perfecta & plena probatio haberi non poteſt, cum ſeqq.* Jo. Lup. *in repet. c. per veſtras §. 18. ſub num. 37. verſ. Bonus ergo Judex ex diverſitate caſuum hoc poterit cognoſcere, f. mihi 211.* Rota *dec. 233. ſub n. 6. verſ. & ita arbitrati ſunt DD. in hac materia paupertatis,* ac proinde elidunt præfatæ confeſſionis vigorem Salicet. *in l. 2. ſub n. 3. ver. & ideo ſolum mihi videtur conſiderandum, C. de dot. caut. non n.* Jo. Campeg. *de dote p. 1. q. 52. ſub nu. 6. ver. limita tamen,* Rot. *dec. 683. ſub n. 6. var. & reſpectu Julii p. 2. recent. ac in aliis.*

Et licèt admitteretur quod honeſtioris etiam gradus puellæ dotem ex proprio patrimonio, vel aliunde habentes, hujuſmodi tamen ſubſidia interdum à confraternitatibus conſequantur; id tamen paſſim ac promiſcuè fieri non ſolet, ſed rarò & in caſibus ſpecialiter adeò qualificatis, ut eandem, ac forte majorem attenta perſonarum conditione paupertatis rationem præ ſe ferant, nec illæ ab aliis privatis perſonis, quæ puellarum ſtatum, & inopiam exactius inquirunt, eleemo-
ſynas quæritant; Ideoque ex his, quæ rarò, ac in 7
quibuſdam ſpecialibus caſibus, & non promiſcuè accidunt, non eliditur paupertatis juſtificatio à communiter, ac regulariter contingentibus benè deducta *c.* 1. & ibi notant, DD. *de Cler. non reſid. l. nam ad ea, & l. ideo quia antiquiores, ff. de legibus l. quadam, §. nummularios, ff. de edend. l. ea quæ raro, ff de reg. jur.* Gloſſ. *in l. neque natales, verſ. & notat hic argumentum & c. C.*

de

Digitized by Google

de prob. cum concord. penes Nicol. Everard. in loco à cõmuniter accidentibus. Rota dec. 484. n. 11. verſ. nam reſpondebant, & c. dec. 485. n. 7. verſ. quia à communiter accidentibus & c. p. 3. lib. 3. diverſ.

8 Hincq; apparet non relevare divitias & qualitatem ſponſi eam dotis quantitatem promerentis, cum ad hunc effectum conſiderari debeant facultates, & poſſibilitas mulieris ad l. quæro & l. cum poſt, §. gener. ff.
9 de jure dotium, nec alimenta longo tempore præſtita uxori, quæ non ſolum ad veram conventæ dotis quantitatem in ſumma ſcutorum 255. referri poſſunt & debent, Socin. in l. 1. n. 94. verſ. 7. limita & c. ff. ſoluto matr. Did. reſol. 1. ſub n. 6. §. ſic ex confeſſione recepta dotis & c. verſ. addit tamen Baldus & c. lib. 1. Menoch præſ. 12. ſub n. 23. Verſ. & hæc poſterior opinio & c. ſub n. 73. verſ. extendit ſecundo & c. & ita utrique objecto reſpondit Rota d. dec. 683. n. 6. verſ. ex quibus, & c. ſub n. 13. verſ. minùs præſumi poteſt & c. p. 2. ac in Romana dotis ſeu reſtit. in integrum 27. Junii 1629. coram b. m. Melline apud Modern. Forolivien. de pignoribus deciſ. quoniam reſponſum fuit & c. cum ſeq. & ſæpè in aliis.

Minus ſubſiſtit objectus defectus cauſæ ſimulandi, cum ante matrimonium contractum licuerit ſponſo palam ſponſæ donare: ac proindè dotis receptæ color neceſſarius non fuerit.

Nam illa honorificentiæ ratione humilioris conditionis uxorem redarguerunt à notis, & conſanguineis
10 cum tenuiſſima dote duxiſſe, & etiam juris municipalis prohibitio d. lib 1. c. 135. veriſimilem præbuerunt ſimulandi cauſam quam ſufficit fuiſſe probabilem, & conjecturis juſtificari, ut in ſpecie tradit Valaſc. de conſult. 5. ſub n. 21. in 5. caſu verſ. & probatur. d. cauſa ſimulationis Socin. in d. l. 1 ſub n. 101. verſ. reperio etiam. & c. & in verſ quia datur modicum, & c. ff. ſol. matr Hond. conſ. 46. n. 28. verſ. & quia cauſa illa & c. lib. 1. P. Mol. de juſt. & jure d. diſp. 439 ſub num. 8. verſ ut quid tenendum ſit, Rota in Romana reſidui pretii Appalt. 15. Jan. & 4. Iul. 1584. coram Robuſterio inter Criminal. Ferin & in d. Murinen. ſimulat. 29. Jan. 1635. coram Em'nent. D. Card. Panzirolo in rec. dec. 11 n. 4. verſ quæ quidem ſufficiens cauſa fuit ſimulandi & c. cum ſeq. p. 7. recent & in d. Romana pecun 9. Junii 1636. coram bo me. Merlino deciſ. 181. n. 8. verſ. quod propriè cum ſeqq apud Modern. de Camer. oblig.

Nihil enim tunc ſponſus tradidit, donavitque ſponſæ, ſed quæſito dotis colore (ut præmiſſum eſt) verè realiter ſi quid agere intendit illud ſanè, eo titulo contulit [porrò ut ipſi utilius erat ratione commodi, ac etiam lucri dotalis municipali jure conſtituti eod. lib. 1. c. 132.] in tempus matrimonii, quo traditionem ſub prætextu reſtitutionis promiſit jux. l. cum hic ſtatus §. cratie, verſ. ſi ſponſus ſponſæ donaverit & c. ubi gloſſ.
11 in verbo pertinere, & l. ſi quis uxori, ibique Gloſſ. in verbo in dotem, ff. de donat. inter vir. & uxor. ac proinde legis ſententiam offendens, nihil validè geſſit, nam ſi quod potuit, noluit, & quod voluit facere nequivit d. l. 1. & ibi Gloſſ. in verbo nihil actum eſt & c. Cyn. Angel. Fulgoſ. Alber. Sicard. alii, & quod ſponſa in verbo ſine effectu, C. de donat. ant. nupt. l. creditor, ibi, cum tam ea, quæ ſimulatè aguntur quàm quæ in uxorem à marito, & c. pro infectis habeantur, & c. C. de donat. inter Vir. & Uxor. Surdus conſ. 169. ſub n. 28. verſ. & procedit etiam ſi fiat ante matrimonium cum ſeq. Menoch. de præſ. 12. ſub n. 1. verſ. & hæc quidem opinio, & c. lib. 3. Sanch. de matrim. lib. 6. diſp. 1. ſub n. 6. verſ. ſecunda concluſio cum ſeq. & diſp. 9. ſub n. 2. Verſ. prima concluſio ſit, & ſeq. cum aliis relatis in præcedenti deciſione §. præterea non obſtat, verſic. tum quia concluſio.

Deinde non obſtat quod hujuſmodi confeſſio emanaverit tempore non ſuſpecto, quo præfatus Joannes alieno ære oppreſſus non erat.

Quoniam hæc quidem animadverſio cauſam illam
ſimulationis excludit, quæ creditorum fraudem, ac 12
præjudicium præ ſe fert de qua in l. ait prætor §. ſi cum mulier, ff. quæ in fraud. cred. & in l. 2. de revocand. his quæ in fraud. cred. & in Auth. ſed jam neceſſe, ibiq; Gloſſ. in verbo ſuſpicio, C. de don. ante nup. & de hac modò non agitur; non autem illam in præſentia vigentem, quæ ſub honorificæ dotis velamine conjugii celat diſparitatem, de qua in d. ſi quis poſt hæc verſ. dos etiam. & Gloſſ. in d. l ſi. voluntate in verbis petentis, C. de dotis prom. vel donandi animum legibus communibus, ſeu municipalibus adverſantem obducit, ut in l. ſi non verum & d. l. cred. C. de don. inter Vir. & Uxor. quoniam ex diverſis cauſis proveniunt diverſaſque præ ſe ferunt qualitates, ut habetur in dd. ll. & explicant Bart. in vulg. conſ. 65. factum tale eſt. Petr Nic. ſub n. Verſ. circa ſecundum cum ſeq. Bald. conſ. 249 ſi. per libros Theſaurariæ ſub n. 2. verſ etiam ad evidentiam præmitto lib. 1. Socin ſen. conſ 264. ſub n 3. verſ circa ſecundam Quæſtionem, cum ſeq. lib. 2. & in ſpecie declaravit Salyc. in d. l. 2. ſub n. 3. verſ. & ideo ſolum mihi videtur conſiderandum, C. de dot. caut. non n. Bald. Novel. de dot. p. priv. 10. ult. n. 12. verſ. ſi autem dicerent, & alle P. Mol. d. 439 ſub d. n. 8. v. ut quid tenendum cum ſeq.

Qua ratione ob lapſum temporis ad opponendum
non numeratæ dotis exceptionem, hæc non rejicitur. 13
Soc. in leg. 1. n. 102. verſ. ſed contraria opinio indubitanter eſt vera ff. ſol. matrim. Didac. de reſol. 7. ſub n. 4. verſ. quarto itidem conſtat. lib. 1. Sanchez de matrimon. lib. 6. dicta diſp. 9. n. 9. verſ. quando autem hæc confeſſio habet vim donat. Rota penes ſan me. Greg. dec. 67. n. 6. verſ. non obſtat lapſus biennii & d. dec. 683. ſub n. 11. verſ. & ex prædictis. p. 2. recent.

Præterea non obſtat quod confeſſio facta fuerit ad
favorem Lucretiæ matris Cæciliæ, à qua Ioannes ſum- 14
mam ſupra dictam aſſeruit dotis nomine recepiſſe; non autem ab ipſa uxore; ideoque ceſſet ſuſpicio. Tum quia interventus perſonæ adeo conjunctæ non elidit, ſed magis confovet alias concurrentes præſumptiones ſimulationis, quæ facilius hoc modo moliri potuit, l. ſi ſponſus §. generaliter tenendum eſt, l. Sulpitius §. ſi color ff. de donat. inter vir. & uxor. leg filia mea ff. ſoluto matrim. l. data, ibi, ſiquidem clandeſtinis ac domeſticis fraudibus facilè quidvis pro negotii opportunitate confingi poteſt, vel id quod verè geſtum eſt, aboleri, C. de donat. & declarat Bald. Novel. de dot. p. 10. de privileg. ult. ſub n. 14. verſic. nam tunc ratione ſanguinis ſubeſt ſuſpicio fraudis, Pariſ. conſ. 143. ſub n. 22. verſ præterea lib. 4. Alva. Valaſc. d. conſult. 5. ſub n. 14. verſ. quinto quidam limitant, & c. Sanchez, de matrim. d. lib. 6 diſp. 1 ſub n. 8. verſ tertia concluſio, Rota penes Comitul. deciſ. 86. n. 15. verſ idque perſuadetur, cum aliis adductis in præced. deciſione in §. Poſtremò non obſtat cum ſequ. & in dict. Romana pecuniaria coram bon. mem. n. 20. verſ. ponderando etiam qualitatem conſanguinitatis.

Tum quia Lucretia in dicto Inſtrumento tanquam mater, & legitima adminiſtratrix Cæciliæ cui etiam nominatim promiſſa fuit dictæ ſummæ reſtitutio, ut in eo legitur & conſequenter illa confeſſio in commodum, ac beneplacitum ejuſdem Cæciliæ principaliter emana-
vit, quod maximè attendi debet, ut probatur ex tex. 15
in dicta leg. Sulpitius in princip. verſ. ſic color, ff. de donat. inter vir. & uxor. Claud. Seyſſel, in l. 1. ſub n. 35. verſ. ſextò limitat. Bald. & ibi declarat Barboſ. p. 6. ſub n. 49. verſ. ſed cavendum eſt, & c. cum ſeqq. ff. ſoluto matrim. & comprobat Lup. in Rubric. de donat. inter Vir. & Uxor. §. 30. ſub n. 12. in fine verſ. ſed in caſu dubii, cum ſequentibus, quem ſequitur Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 12. n. 85. verſ. quarta eſt conjectura.

Non obſtat denique juramentum promiſſorium in

Digitized by Google

fine dicti inſtrumenti adſcriptum pro obſervantia in eo contentorum. Tum quia certum eſt quod confirmare
16non poteſt actum ſimulatum per quem non intenderunt partes quidquam verè efficere, ſed oſtentare, quia tunc deficit totalis earum conſenſus, ac veritatis eſſentia *juxt. text. in cap. animadvertendum* 22. *quæſt*. 2. *leg. emptione*, ibid. gloſſ. *in fin. verſic. quid autem &c.* Bald. Salyc. & alii *in leg. final. C. plus valet quod agitur* Ruin. *conſ.* 130. *n.* 4. *verſ. & dato, lib.* 1. *& conſil.* 132. *ſub n.* 4. *verſ. primo caſu, & infra lib.* 4. Pariſ. *conſ.* 54. *ſub n.* 41. *verſ. hinc poſtremo diximus, &c. cum ſeqq. lib.* 1. *& conſ.* 86. *ſub n.* 49. *verſ. prout & ſecundò cum ſeq. lib.* 3. Gabr. *conſ.* 143. *n.* 15. *verſ. nec obſtat quod in hoc inſtrumento l.* 2. Valaſc. *dicta conſultat.* 5. *ſub n.* 21. *verſ. quintus caſus principalis etiam eſt.* Laderch. *conſ.* 189. *n.* 8. *in fine verſ. ſanè tamen in hac ſpecie, cum ſeq.* & Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 21. *tit.* 8. *n.* 35. *verſ. præterea contractus ſimulatus, &c.* Seraphin. *de privileg. Jurament.* 71. *ſub n.* 36. *verſ. vel poteſt dici, & privileg.* 73. *verſ. ſecundò limita, &c.* Rota *penes Buratt. deciſ.* 612. *ſub n.* 6. *verſ. tum quidquid ſit, cum ſeq. deciſ.* 873. *ſub n.* 3. *verſ. nec obſtat cum ſeq. & deciſ.* 924. *ſub n.* 6. *verſ. non obſtat præcipuum, & unicum fundamentum cum ſeq.* Mareſcot. *reſ.* 61. *n.* 4. *verſ. quia aliàs, lib.* 1.

17 Tum quia dicitur omnis Inſtrumenti vigor ex prædicto Statuto auctoritate Apoſtolica ſpecialiter confirmato *lib.* 1. *cap.* 131. præſumente illud dolo, ac metu extortum, & nihil omnino operari. Pariſ. *dicto conſil.* 86. *ſub n.* 53. *verſic. & eò magis iſta procedunt lib* 3. Gabr. *conſil.* 142. *ſub n.* 19. *verſic. verum Statutum Urbis cum ſeq. lib.* 2. & notat ibidem Galganett. *in Comment. ad finem verſ. nam etſi ſtatuta diſponentia circa juramentum:* cujus quidem Statuti diſpoſitio compre-
18 hendit utique tam donationes expreſſas quàm etiam tacitas, ac palliatas hujuſmodi confeſſionum prætextu, quæ legibus adverſantur, etiam inter ſponſos, *dicta l. verſic. an verbo donandi animo, &c.* ubi gloſſa *in verbo auxerit, & in verbo nihil actum eſt, C. de donat. ante nupt. num concord. ſupra relatis in §. nihil enim tunc ſponſus tradidit*, ne aliàs hujuſmodi machinationibus facilè nimis juſta, prudenſque ſtatuentium illudatur intentio, ut latè probat Socin. *conſil.* 66. *ſub n.* 10. *verſic. poſtremò prædicta concluſio cum ſeq. lib.* 1. Gabriel. *dicto conſil.* 142. *num.* 22. *verſic. nec obſtat, lib.* 2. Mantica *de tacitis lib.* 31. *tit.* 1. *ſub n.* 18. *& verſic. Porrò non ſolùm donationes expreſſa,* & reſpondit Rota *penes Creſcent. deciſ.* 2. *de confeſſion.* Puteus. *deciſ.* 7. *& dec.* 55. *ſub n.* 2. *verſic. & Statutum, lib.* 3. *in correctis, & in his terminis in Romana Domus de Beguardis,* 13. *Ian.* 1649. *coram Reverendiſſ. Domino meo Decano in §. præterquam quod verſ. quod habere locum.*

Cæteris (quæ ſunt leviora) benè reſpondent Informantes pro reis conventis.

Quare fuit reſolutum perſiſtendum eſſe in deciſis utraque parte informante, &c.

Eminent. & Reverend. D. CARD. CORRADO.

Romana Reſciſſionis Tranſactionis.

Veneris 29. *Maii* 1648.

ARGUMENTUM.

Tranſactio inita à filio cum matre ratione Adminiſtrationis bonorum, ex cauſa læſionis enormiſſimæ reſcinditur. Læſio enormiſſima, quæ de Jure communi, eſt ultra dimidiam, ex diſpoſitione Statuti Urbis deſignatur ultra tertiam partem. Multa capita læſionis enumerantur. Et luculenter agitur de competentia, ac congruitate dotis filiæ conſtituendæ.

SUMMARIUM.

1 *Bilancium, ſeu calculus informe, confuſum, non integrum, nec juſtificatum, & continens partitas, quæ ex ipſa lectura dignoſcuntur erroneæ, nullius eſt relevantiæ pro redditione rationum.*

2 *Tutor, cui à teſtatore Patre pupilli, eſt ſimpliciter remiſſa confectio inventarii, & redditio rationum, non poteſt excuſari à deſcriptione bonorum.*

3 *Nec ab omnimoda rationum redditione, ac reliquorum reſtitutione, ſed tantùm ab exactiſſima, & ſcrupuloſa, ut aiunt, inquiſitione: nam aliàs facilis nimium præberetur occaſio delinquendi, ac pupillos fraudandi.*

4 *Adminiſtrator, qui ſit creditor, & ad cujus manus magna pecuniarum ſumma ex opulenti patrimonii adminiſtratione pervenerunt, præſumitur facta etiam legitimarum, ac veriſimilium expenſarum detractione, ſibi ſatisfeciſſe de ſuo credito in bonis adminiſtrationis, donec, redditis rationibus, aliter conſtet.*

Et hoc expreſſius in terminis mulieris adminiſtratricis, legitimam rationem non reddentis, Rota multis deciſionibus comprobat. ibid.

5 *Legitima debetur filio ex bonis matris defunctæ etiam cum teſtamento, vel illo prædefuncto, ejus filiis.*

6 *Legitima quæ debetur filiis, eſt tertia pars bonorum defuncti.*

7 *Legitima non debetur filiabus fœminis jam donatis ex diſpoſitione Statuti Urbis lib.* 1. *c.* 145.

8 *Legitima debet eſſe libera ab omni gravamine, & fideicommiſſo.*

9 *Æſtimatio bonorum minuitur, onere fideicommiſſi adjecto.*

10 *Valor bonorum ratione injuncti fideicommiſſi, minuitur pro quantitate Judicis arbitrio declaranda, quando non eſt ſpeciali conſtitutione determinata.*

11 *Lucrum dotale ſpectat ad mulierem, ſuperſtitibus liberis, quò ad uſumfructum tantùm, ex diſpoſitione ſtatuti Urbis lib.* 1. *c.* 131.

12 *Et licèt filii poſtea deficiant, non tam proprietatem acquirit mater ſuperſtes, quam ſolùm conſequi uſumfructum, voluerunt ſtatuentes.*

13 *Eventus congruo ordini naturæ repugnans, ac inveriſimilis, non eſt magni faciendus.*

14 *Uſufructu per mortem uſufructuarii finito, revertitur ipſo jure proprietas ad proprietarium, ſeu ejus hæredem.*

15 *Proprietas aliquando aſſignatur uſufructuario, quaſi loco pretii juris uſusfructus, ſ. proprietatis portio.*

16 *Proprietas ſubjecta fideicommiſſo cum expreſſa prohibitione alienationis, non poteſt aſſignari, neque ipſi uſufructuario.*

17 *Mater tutrix, quæ in dotandis filiabus, exceſſerit modum à Teſtatore præſcriptum, ipſique benè notum, & diſpoſitioni ſtatutariæ loci conſonum, tenetur de proprio ſatisfacere, vel quia ratione naturalis conjunctionis, pietatis, & affectionis cenſeatur erga illas liberalis eſſe voluiſſe. Vel quia non erat profectò à filio relevanda.*

18 *Læſio enormiſſima, juxta diſpoſitionem Statuti Urbis lib.* 1. *cap.* 54. *deſignatur ultra tertiam partem veræ importantiæ.*

Ex diſpoſitione auth. Juris communis in l. 2. *Cod. de reſc. vend. ultrà dimidiam veri valoris.*

19 *Læſio enormiſſima in tranſactione etiam juramento firmata, attendi debet, quando læditur altera pars in magno exceſſu ultra dimidiam, nam illa præfert dolum re ipſa, qui ſemper cenſetur exceptus.*

Et hanc ſententiam ſequitur Rota.

20 *Læſionis modus, quando in tranſactione non eſt clarus, Judicis arbitrio, conſideratis conſiderandis, eſt remiſſus.*

21 *Uti-*

Digitized by Google

21 *Utilitas, quæ provenit ex tranſactione partialiter læſa, non impedit reſciſſionem ipſius tranſactionis ex capite læſionis, quando eadem poterat ei alio, etiam meliori titulo competere.*

Nec ideo inde recepta tenetur reſtituere, donec altera pars juſtificet, legitimo jure ad ſe rem aſſignatam ſpectare, ex qua utilitas fuit alteri præcepta.

22 *Verba*, ſalvis prædictis, *in Teſtamento appoſita, ubi filius eſt prius Hæres univerſalis inſtitutus, modificant uſumfructum matri licet primâ facie plenis verbis relictum in bonis hæreditariis, ut non plenum ſed potius alimenta ipſius matris præ ſe ferant, juxta conſuetudinem Bulgari ubique fere receptam.*

23 *Ampliatur etiam ſi mater, relicta inſimul Tutrix, Curatrix, & pro tempore Adminiſtratrix, fuerit à Teſtatore liberata à confectione Inventarii, & redditione rationum: quoniam hæc liberatio congruius refertur, ac reſpicit adminiſtrationem bonorum, & magis excludit inſtitutionem in uſufructu, quam ampliet, & alteret legatum illius.*

24 *Dos dicitur congrua, quando conſtituitur in legitima.*

25 *Teſtator, qui reliquis filiabus dotes competentes cenſetur ſe voluiſſe conformare quantitatem taxatam per conſtitutiones loci: & eo maxime ſi ſint à Summ. Pontif. confirmata.*

26 *Dos exceſſiva ad juſtam quantitatem, juxtà vires patrimonii moderanda, ac reducenda venit.*

27 *Dos promiſſa in exceſſu per minorem, poteſt pro ſumma excedenti, non ſoluta retineri, & ſoluta repeti.*

28 *Fideicommiſſum, in congruitate dotis potiſſimum debet conſiderari.*

29 *Dos congrua, aliquando major, quàm ſit præſcriptæ legitimæ quantitas, attenta dignitate viri, & aliis circumſtantiis, prudentis arbitrio, poteſt conſtitui.*

Declaratur tamen ut moderate geri debeat, quouſque patitur ratio.

30 *Dos non poteſt conſtitui in immoderato exceſſu ad præjudicium minoris, ac everſionem fideicommiſſi, habita etiam ratione dignitatis, & meritorum viri quando mulier poteſt alteri nubere æqualis ſibi conditionis viro, licèt minus qualificato.*

31 *Mulier magis expetit habere dotes ſuas inveſtitas in Cenſibus, vel locis montium, ſeu ſimilibus bonis, quàm in domibus, licèt pluris æſtimatis, periculis tamen, ac impenſis continuis, expoſitis.*

32 *Pactum de retrovendendo tanquam onus ac ſervitutem quandoque præ ſe ferens, minuit verum rei valorem.*

33 *Contractus, ubi ſunt plures, licèt ſuper eadem re debent ſinguli cum eorum effectibus, & conventionibus, diſtinctè conſiderari.*

34 *Pactum de retrovendendo, ubi non eſt abſolutum, ac indefinitè conventum, ſed ad certum tempus reſtrictum, non ſolet ipſius rei æſtimationem minuere ultra ſextam partem, ex ſententia Rotæ.*

35 *Probatio oriens ex Inſtrumento adminiculis, & Iuris præſumptione pro actus veritate munito, prævalet teſti, ipſum eſſe ſimulatum deponenti.*

36 *Status hæreditatis firmatus à partibus inſimul convenientibus ex decreto Iudicis, & cum ipſius præſentia, ubi apparent facta omnimoda diligentia de omnibus bonis ibi deſcribendis, ita ut arbitrio Iudicis, ſi quid aliud ſuperfuiſſet, veriſimiliter etiam deduxiſſent; omnino attenditur. Et proteſtatio facta ab altera ex partibus, quod non ideo intendit approbare, alia bona, præter ibi relata non extare ſuffragatur ſolùm proteſtanti ad effectum ut poſſit adhuc aliorum bonorum exiſtentiam probare, non autem ut elidatur ſtatus ſic firmatus.*

37 *Probationes, in arduis cenſentur ſufficientes, quæ haberi poſſunt, ac Iudicis animum inducere ad credendum talem eſſe veritatem. Procedit concluſio etiam ſi agatur de probatione negativa.*

DECISIO XXIV.

DEfuncto Balthaſare Bonadies inſtituto Hærede univerſali Domino Bartholomæo ejus filio, ejuſque filiis legitimis, & naturalibus ex vero, ac legitimo matrimonio naſcituris, cum prohibitione alienationis bonorum ſtabilium, cenſuum, & locorum Montium amplis verbis concepta, relictiſque competentibus dotibus Lucretiæ, Catharinæ, & Orinthiæ filiabus fœminis; Et Domina Laura uxore Tutrice, & Curatrice, bonorumque omnium adminiſtratrice, ac uſufructuaria, donec viduitatèm ſervaret, & cum filiis cohabitaret. Hæc filiorum nomine hæreditatem adivit, ſuſceptumque tutelæ munus quatuordecim circiter annos exercuit, & bona adminiſtravit, nullo prorſus confecto Inventario; & Lucretiam alteram ex prædictis filiabus conſtituta dote ſcutorum viginti quatuor millium in nonnullis Domibus, ac locis Montium Hæreditariis Domino Hippolyto Vitelleſco nuptui tradidit, duabus aliis vitam Monaſticam profitentibus. Alia verò plura loca ſimilia eiuſdem hæreditatis ſibimet ipſi pro ſatisfactione dotis, & lucri, ac interuſuriorum dotalium à die matrimonii ſoluti, ac nuptialis donationis, & legati à marito facti aſſignari curavit inſolutum. Deinde verò à præfato Bartholomæo ſuper prædictis, ac redditione rationum conventa fuit unà cum Genero pro ejus intereſſe, ratione prætenſæ nullitatis, & exceſſus dictæ Conſtitutionis Dotis Anno 1625. vigore commiſſionis ſanctæ memor. Urban. VIII. coram Rota pluribuſque emanatis pro actore Deciſionibus coram bonæ memoriæ Coccino ſub diebus XXV. Maii, X. Junii, & X. Dec. 1626. inter recentiores *deciſ.* 14. & *deciſ.* 25. *part.* 5. & penes Fenzon. ad Statuti Urbis *deciſ.* 138. inita fuit inter eos Tranſactio Anno 1629. 12. Auguſti. Cujus reſciſſionis inſtantia ex ſpeciali Reſcripto Sanctiſſ. Domin. N. Rotæ nuper commiſſa, & hodie plenè diſcuſſa Viſa fuit Dominis admittenda.

Quia conſtat de læſione enormiſſima dicti Bartholomæi tam in ea parte, quæ reſpicit Dominam Lauram matrem, quam in ea quæ Lucretiam ſororem, & Dominum Hippolytum ejus Cognatum concernit. Nam matrem abſolvit, & liberavit (nulla reddita ratione) ab adminiſtratione per eam geſta ab anno 1611. uſque ad 1625. bonorum hæreditatis paternæ, cujus redditus, aliaſque pecunias eo tempore ad illam delatas ſummam ſcutorum quinquaginta ſeptem millium octingentorum circiter conſtituiſſe appareat ex calculo, ſeu bilancio pro ejus parte tunc compoſito, & in proceſſu producto, licet informi, confuſo, non integro, nec juſtificato præſertim in partitis ad debitum filii deſcriptis, quarum nonnullæ ex ipſa lectura dignoſcuntur erroneæ, ita ut nullius eſſet relevantiæ pro redditione rationum, *leg. ſi cui libertas, leg. cum ſervus, verſic. ſed illud, ff. de condit. & demonſtrat.* Corn. *conſil.* 196. *ſub n.* 9. *verſic. facit qu.a lib.* 3.
Rimin. junior. *conſil.* 338. *num.* 32. *verſic. item re-* 1
peritur. Menoch. *de Arbitr. Iudic. caſu* 209. *n.* 20. *verſic. ſecundo obſervandum eſt*, Rota *penes Burattum deciſ.* 14. *num.* 22. *verſic. exhibita vero bilancia cum ſequent. & deciſ.* 29. *ſub num.* 14. *verſic. erant etiam, &c.* & Coccin. *deciſ.* 382. *ſub n.* 4. *verſic. & cum redditio rationis &c.* & aliis relatis per Modern. Roman. *diſceptat.* 529. *à num.*29. *verſ. neque in bilanciis, ac ſeq.*

Nec enim ex eo quod fuiſſet illi à marito in ejus te 2
ſtamento ſimpliciter remiſſa confectio inventarii, & redditio rationum poterat excuſari à deſcriptione bonorum, ut ex æquiori Doctorum ſententia proba-
vit Rota *in Romana fideicommiſſi de Capite ferreo* 19. 3
Febr.

Digitized by Google

Febr. 1646. *coram me , in §. ideo merito , verſic. &*
proinde , nec ab omnimoda redditione ac reliquorum
reſtitutione , ſed tantùm ab exactiſſima , & ſcrupuloſa
(ut aiunt) inquiſitione , nam aliàs facilis nimium præ-
beretur occaſio delinquendi, ac pupillos fraudandi, *leg.*
quidam decedens , in princip. & ibi Bald. *l. qui plures ,*
verſic. quoniam , ibique gloſſa *in verbo non eſt relicta &*
in fine , ff. de adminiſtrat. tutor. leg. ſi ſervus vetitus
ibique gloſſ. & DD. *ff. de leg. 1. l. non ſolum , 2. §.*
pen l. ſi quis rationes , in princ. l. Aurelio , §. Cajus, ff.
de liberat. legat. gloſſa *in l. cum neceſſitatem , in verbo*
rationis , ibiquè latè Salyc. *ſub n. 1. verſ. ſed cave* , &
Jaſon *ſub n. 1. verſ. nota tamen quod in tutoribus , C.*
de fideicomm. & benè explicat Angel. *in conſ. 144. re-*
vocatur in dubium per tot. Caſtr. *conſ. 445. Circa pri-*
mum , ſub num. 3. verſ. ſuper ſecundo quæſito , lib. 2.
Jaſon. *conſ. 253. à n. 5. verſ. ſed præmiſſis non obſtan-*
tibus , cum ſeq. per tot. lib. 3. Signor. *conſ. 110. Teſtator.*
in teſtamento dedit tutores , Natt. *conſ. 115. ſub n. 9.*
verſ. alias iſta permiſſio. Did. *reſol. 14. n. 3. verſ. ſecun-*
da concluſio , lib. 2. Menoch. *præſ. 164. n. 1. verſ. pri-*
mus eſt cum ſeq. lib. 4. Galgan. *de tut. & curat. lib. 3.*
q. 58. n. 22. verſ. ſed potius , cum ſeq. Jo. Gutierrez *in*
ſimil. tract. p. 3. cap. 1. n. 32. verſ. Adeo eſt neceſſaria
rationis redditio. Rot. *in Romana redditionis rationis.*
12. Maii 1603. coram Litta in §. imo quod etiam ſi eis
fuerit legata liberatio &c. & in Romana tutelæ Boncompa-
gn. 13. Nov. 1615. coram bon. mem. Ubaldo in recent.
deciſ. 762. n. 8. verſ. non obſtat liberatio, p. 2. & in aliis.

Præterea idem dimiſit , aſſignavit , ac relaxavit cen-
ſus, & loca Montium non vacabilium hæreditatis pro
ſumma ſc. ſexdecim millium , & ultrà nempè pro
reſtitutione dotis patri ſolutæ ſcutorum octo millium ,
pro lucro dotali duorum millium , ſeptingentorum
quinquaginta , pro donatione nuptiali , ſivè ſponſa-
litia largitate ſcutorum mille ſexcentorum, pro lega-
to ſcutorum duorum millium , & loca duo de vigin-
ti pro uſufructu à marito illi relictis , ut legitur in
dicto Inſtrumento , *verſ. Et ex capite , & cauſa hu-*
4 *juſmodi Tranſactionis , &c.* Quorum tamen reſpecti-
vè ſatisfactionem ex opulenti patrimonii adminiſtra-
tione , magnaque pecuniarum ſumma (ut præmiſſum
eſt) inde redacta , facta etiam legitimarum , ac ve-
riſimilium expenſarum detractione facile antea conſe-
qui potuit , atque præſumitur donec redditis rationi-
bus aliter conſtet *l. peculium autem , §. 1. verſ. ſanè*
cum ex ceteris cauſis , ff. de pecul. Afflict. *deciſ. 13. à*
n. 16. verſ. imò præſumitur , & ſeq. Surd. *conſ. 299.*
n. 33. verſ. nam creditor : & in hic terminis quando
apparet notabiles pecuniarum ſummas ex bonis debi-
toris ad manus mulieris , vel alterius adminiſtratoris
perveniſſe , nec alia redditur de illis legitima ratio fir-
mavit Rota *in Romana adminiſtrationis tutel. 2. Apri-*
lis 1590. coram Penia , penes Marcheſan. de commiſſ.
tom. 1. fol. 828. n. 1. verſ. nam Domini firmarunt &c.
& deciſ. 407. in princ. verſ. cum enim conſtet p. 4. di-
verſ. & penes Card. Cavaler. deciſ. 171. n. 7. verſ. &
ideo , deciſ. 452. n. 3. verſ. inſuper , & in recent. dec.
391. ſub n. 7. verſ. ſemper obſtabit , cum ſeq. deciſ. 547.
n. 1. 7. verſ. ſed ſaltem , par. 5. & penes Reverendiſſ.
Urgellen. deciſ. 258. n. 14. verſ. tertia de Trebelliani-
ca , & dote Rentiæ , & in hac ipſa cauſa ſub dict. die 25.
Maii 1626. coram Coccino in rec. d. deciſ. 14. n. 8.
verſ. nam & ſi quando agitur &c. cum ſeq. ead. p. 5.

Demùm eam relevare , atque indemnem ſervare pro-
miſit à quavis obligatione per ipſam contracta ad favo-
rem d. Dom. Viteleſchi , & cujuſcumque alterius pro
manutentione , defenſione , ac evictione dotis præ-
dictæ, illi conſtat , & aliis, prout legitur *in verſic. præ-*
dictam D. Lauram ſuam matrem &c.

Illa verò è contra aſſenſit , atque convenit , quod
cenſus , & loca montium ipſi aſſignata pro ſatisfactio-
ne ejus dotis ſcutorum octo millium , & legati ſcuto-
rum duorum millium (detractis quatuor millibus , de
quibus liberè diſponere poſſet) poſt ejus mortem re-
vertantur & ſpectent ad d. Bartholomæum ejus filium
donec naturaliter vixerit , eoque defuncto ad filios
maſculos primùm legitimos , & naturales & deinde
fœminas eiſque omnibus deficientibus vel non extan-
tibus liberè perveniant pro duabus ex tribus partibus
ad Lucretiam uxorem præfati D. Hippolyti , ejuſque
filios maſculos , & fœminas , ut legitur *in verſ. con-* 5
vertunt invicem puncto expreſſo &c. Hic autem eſt ob-
ſervandum , quod mortua Laura cum teſtamento de-
bita erat ex legis diſpoſitione ſaltem legitima Bartho-
lomæo ejus filio , *§. 1. in auth. de trien. & ſemiſſ. §.*
aliud quoque capitulum in auth. ut cum de appellat. co-
gnoſ. Vel illo prædefuncto ejus filiis , *§. neque illo in*
auth. de trient. & ſemiſſ. p. §. 1. in auth. de hæred.
ab inteſt. Gloſſa *in l. omni modo in verbo aliis perſonis, C.*
de inoff. teſtam. Rota *dec. 543. num. 1. verſ. eſt enim*
certum p. 4. rec. Eaque erat tertia pars dd. ſcutor. de-
cem millium , conſtituens ſummam ſcut. 3333. $\frac{1}{3}$ *jux.* 6
tex. in d. §. 1. auth. de trien. & ſem. unde ſumpta eſt
auth. noviſſ. C. de inoff. teſt. (ſororibus jam dotatis ex-
cluſis ex diſpoſitione Stat. Urb. *lib. 1. cap. 145. in fi.* 7
verſ. quæ filiæ , Rota *penes Card. Seraph. deciſ. 963. n.*
2. verſ. non enim debetur legitima , dec. 415. p. 4. div.
Burat. *dec. 922. n. 5. verſ. clariſſima namque eſt con-*
cluſio , in rec. dec. 572. n. 4. verſ. neque poterit petere 8
legitimam p. 5. ac alibi.) Et quidem libera ab omni gra-
vamine , & fideicommiſſo *l. quoniam in prioribus l. ſci-*
mus , in princ. §. cum autem , C. eod. tit. Dec. *conſ. 17.*
n. 14. verſ. quæ quidem dos, &c. lib. 2. Ita ut quicquid ſu-
pereſt uſque ad quantitatem ſcut. 6000. ferè abſorbea-
tur ex adjecto onere fideicommiſſi, quod minuit æſtima-
tionem *jux. l. 1. §. ſi hæres* , ubi Bart. *n. 2. verſ. ſecundo* 9
nota, & ſeq. Jaſ. *n. 9. verſ. tertio nota.* Rip. *n. 25. verſ.*
ſecundo nota & ſeqq. ff. ad S.C. Treb. Alex. *in l. pretia re-*
rum , ſub n. 3. verſ. in gloſ. 2. ff. ad l. Falc. Cagn. *in l. 2.*
n. 243. verſ. & in hac materia , C. de reſc. vend. & ib.
Ari. Pin. *n. 3. c. 4. n. 18. verſ. pretium aliquando auge-*
tur , aliquando minuitur, &c. Ciav. *conſ. 435. n. 17. verſ.*
cujus oneris ratione , Dec. *conſ. 7. n. 96. verſ. iſta n. pacta*
lib. 1. pro quantitate Judicis arbitrio declaranda quando 10
non eſt ſpeciali Conſtitutione determinata , ut reſpondit
J. C. *in l. ſi ſervus furtivus in fi. pr.* ibi , *quod ſi pendente*
conditione judicaretur , Judex æſtimare debebit quanti
emptorem invenerit. &c. *ibique gl. in verb. invenerit ,*
DD. *C. de cond. furt.* Ideoque cenſus , & loca prædicta
valoris ſ. 6000. hujuſmodi fideicōmiſſo gravata vix pluris
æſtimanda videntur , quàm libera valoris dd. ſc. 3333. $\frac{1}{3}$

Deinde convenit quod loca montium eidem aſſigna-
ta pro lucro dotali , ſponſalitia largitate , & uſufructu
à marito relicto quoad proprietatem ſpectent ad eun-
dem Bartholomæum , ejuſque hæredes , ac ſucceſſores
quibus ea defuncta pleno jure reſtitui debeant , in *verſ.*
quorum quidem omnium , & ſingulorum locorum mon-
tium , &c. Hic pariter obſervandum , quòd cum Bal-
thaſſar maritus Lauræ deceſſerit ſuperſtitibus liberis, lu-
crum dotale ſpectabat ad eam quoad uſumfructum tan- 11
tum ex diſpoſitione Stat. Urbis *l. 1. c. 131.* ità quod
licet filii poſtea deficiant , non tamen proprietatem
acquirit mater ſuperſtes , quam ſolùm conſequi uſum- 12
fructum voluerunt ſtatuentes , ut fuit dictum in *Ro-*
mana donationis propter nupt. 14. Junii 1540. coram
Put. inter impr. dec. 17. conſt. & in Rom. quart. dotal.
16. Mart. 1618. co. bo. me. Remboldo penes Fenzon ad
Stat. Urb. dec. 74. in §. nec refert quod dicti Joannes ,
& Marius prædeceſſerunt Virginiæ matri &c. & compro- 13
batur in *Romana de Cavaler. 22. Mar. 1632. coram*
bon. me. Coccino ibid. deciſ. 79. in §. ratio deciſionis fuit,
&c. Donatio autem illa ſponſalitia (præter quam quod
erat liquida , nec ſatis juſtificata) fuerat etiam ſub ea-
dem expreſſa conditione concepta , quod filiis extanti-
bus ſolus uſusfructus ad eam ſpectaret, ut in ea legitur.

Et

Digitized by Google

Et licet in eventum eorum prædecedentiæ mater ejuſdem donationis vigore proprietatem quoque lucrari deberet; Hujuſmodi tamen eventus non fuit viſus Dominis in propoſito caſu magni faciendus, quippe qui congruo ordini naturæ repugnat, ac inveriſimilis eſt *nam & ſeparentibus*, ibique Gloſſ. *in verb. tamen, ff. de inoff. teſt. l. qui duos, §. um in bello*, ibiq. Gloſſ. *in verb. patris, ff. de reb. dub.* Bart *in l. inter ſtipulantem, §. ſacram, ſub n. 7. verſ. aut reſpicit futurum. ff. de verb. oblig.* Rot. *dec. 365. n. 2. verſ. & futurus even. p. 4. diverſ.* Mand. *ad reg. de infirm. q. 6. à n. 6. ver. redeundo igitur, ac ſeq.* uſus fructus etiam ejus morte finieba-
14 tur, ob quam ideo loca montium eo titulo aſſignata ad hæredem ipſo jure (circumſcripta d. conventione) revertebantur. *l. 3. §. fi. ff. quib. mod. uſuf. amit. l. uſumfructum cum moriar. ff. de uſufr. l. corruptionem, de uſufr. & habit. §. finitur, inſtit. eod. tit.* Rot. *dec. 653. ſub n. 1. in fi. verſ. cujus natura eſt p. 2. & deciſ. 340. n. 10.*
15 *verſ. unde ſtatim. p. 5. rec.* Nec enim quoad proprietatem aſſignata fuiſſe probantur, quaſi loco pretii juris uſusfructus juxta terminos *l. hæreditatem, ff. ad l. falc.* Nec aſſignari potuerunt obſtante fideicommiſſo cum
16 expreſſa probatione alienationis aliiſque conditionibus in teſtamento Balthaſaris appoſitis, *l. fi. C. com. de leg. & in auth. de reſtit. & ea quæ parit. in §. quamobrem in prin.* ibique gl. *in verb. alia, &c.*

17 Ulteriùs in *verſ. item pacti fuerunt, &c.* aſſumpſit in ſe onus ſolvendi debita contracta cum Mercatoribus, Artificibus, & familiaribus tempore ejus adminiſtrationis ad quod jam tenebatur, cum fructus omnes, ac effectus hæreditarios recepiſſet. Necnon annuos ſcutos ſexaginta ſingulis filiabus Religionem profeſſis promiſſos ultra ſumman ſcutorum ter mille ob cauſam profeſſionis cujuſlibet earum impenſam, ut apparet ex calculo prædicto. Hinc etiam obſervandum, quod Balthaſar earum pater in d. ejus teſtamento diſpoſuit illis eo caſu perſolvi dotes, ac eleemoſynas ſolitas in *verſic. item jure, ac titulo inſtitutionis. &c.* Ideoque cùm in omnibus præmiſſis D. Laura ſcienter exceſſerit modum à teſtatore præſcriptum, ipſique benè notum, atque omninò ſervandum etiam ex diſpoſitione Stat. Urb. *lib. 1. c. 141.* juri ſatis conſonum erat ut de proprio ſatisfaceret, vel quia ratione naturalis conjunctionis, pietatis & affectionis cenſeatur erga illas liberalis eſſe voluiſſe. Vel quia non erat profectò à filio relevanda *l. cum poſt mortem §. præterea de adm. tut.* Lup. *in rub. de don. §. 66. ſub n. 14. verſ. in conſtituenda tamen dote ac ſeqq.* Bald. *Novel. de dot. p. 6. priv. 45. ſub n. 2. verſic. & hoc niſi talis mater &c.* Barboſ. *in l. 1. p. 4. ſub n. 149. verſ. quinimo ſi mater tutrix filiæ, ff. ſolut. matrim.* Gomez. *ad leg. 50. Tauri ſub n. 24. verſ. ſi verò mater.* Galganet. *de tut. & curat. lib. 3. q. 50. n. 5. verſ. in matre vero.* Gutierrez *in ſimil. tract. part. 2. cap. 11. ſub num. 6. verſ. ſi verò mater.*

Inſuper eidem Bartholomæo pro decentiori ſuſtentatione promiſit menſtruos ſcutos duodecim ſolvere donec ipſa viveret in *verſ. & ulterius ſalvis præmiſſis, &c.* Quæ ſanè habita etiam aliorum præmiſſorum ratione, viſa fuit Dominis longè minus ſufficiens retributio, quam hujuſmodi tranſactionis poſtularet validitas ut
18 ceſſet læſio enormiſſima, vel ultra tertiam partem importantiæ ejus quod fuit ab eo remiſſum atque promiſſum juxta diſpoſitionem Stat. Urbis d. l. 1. cap. 154. Vel ultra dimidiam juxta diſpoſitionem juris communis in *l. 2. C. de reſcind. vend.* quæ tranſactione
19 etiam in juramento firmata ſervari debet, quando continet læſionem alterius partis in magno exceſſu ſupra dimidiam, nam illa præ ſe fert dolum re ipſa, qui cenſetur ſemper exceptus, ut benè probant Corn. *conſil. 27. à n. 5. verſ. his tamen non obſtantibus, cum ſeqq. per tot. lib. 4.* Cephal. *conſ. 496. n. 9. verſ. & nedum venditio, cum ſeq.* Surdus *conſ. 480. n. 13. verſic. certum eſt enim.* Molin. *de primog. lib. 2. c. 3. ſub n.* 18. *verſ. quod temperandum eſt, ac ſeq.* & hanc ſententiam ſequitur Rota, *ut per Chiſan. dec. 192. incip. tranſactio reſcinditur, & deciſ. 102. ubi n. 3. verſ. & dixerunt Domini, &c.* dicitur læſionis modum in hoc caſu Judicis arbitrio remiſſum eſſe, conſideratis conſiderandis *p. 1. diverſ. & in Romana reſciſſ. inſtrum. 26. Nov.* 20
1612. coram bo. mem. Ubaldo penes Cenc. de cenſ. dec. 275. cum relatis per Reverendiſſ. Urgell. *dec. 121. ſub n. 16. verſic. ea tamen, ac ſeq. & verſic. prædicta autem læſione probata, &c. cum plur. ſeqq. & in rec. deciſ. 189. ſub n. 4. verſ. n. 4. verſ. ex quo iſta tranſactio p. 4. deciſ. 315. ſub n. 9. verſ. unde reſultat, ac ſeq. p. 5. & in aliis.*

Nec obſtat quod illæ teneantur ante omnia reſtituere pecunias ex ea cauſa exactas, *juxta l. ſi diverſa, C. de tranſact.*

Qui cum D. Laura priùs conſequuta fuerit ex bonis hæreditariis mariti loca montium quadraginta ſeptem & alia comprehenſa in Inſtrumento celebrato ſub die 23. Sept. 1617. ob aſſertam ſatisfactionem d. ejus dotis, & lucri, ac interuſuriorum dotalium poſt ſolutum matrimonium, ut in eo legitur quod deinde concordi Dominorum ſententia fuit declaratum nullum in dictis Deciſionibus cor. b. me. Coccino 25. Maii, & 10. Dec. 1626. in *rec. d. deciſ. 14. & 25. p. 5.* Ac præterea non reddiderit rationes adminiſtrationis ſuæ, cujus occaſione jam conſtat longe majores pecuniarum ſummas ad ejus manus perveniſſe, ſentiantque Domini liberationem prædictam à filio elicitam ipſi non ſuffragari, non videtur juſtum, neque æquum eſſe il- 21
lum adſtringere ad reſtitutionem hujuſmodi pecuniarum, quas in effectu tanquam exactas de fructibus, eorumdem locorum montium hæreditatis paternæ matri ex cauſis prædictis nulliter aſſignatorum poteſt eo titulo retinere donec congruè redditis per eam rationibus ejus credita melius juſtificentur, ut reſpondit Rot. *d. dec. 102. ſub num. 3. verſ. non obſtat quod teneatur recepta, ac ſeq. p. 1. diverſ. & penes Card. Seraph. dec. 922. num. 8. verſ. hic autem,* & benè comprobatur *ex trad. in d. dec. 391. ſub n. 7. v. ſemper obſtabit. cum ſeq. d. dec. 547. n. 17. ver. ſed ſaltem p. 3. rec.*

Minus obſtat, quod eadem Domina tanquam hæres uſufructuaria à marito inſtituta liberè poſſet de fructibus bonorum hæreditatis diſponere detractis alimentis filiorum, annuiſque neceſſariis expenſis. Quia Bartholomæus fuit inſtitutus hæres univerſalis, ipſa verò relicta *ſalvis prædictis* (ſunt verba teſtatoris) Tutrix, Curatrix, & pro tempore adminiſtratrix, & uſufructuaria filiorum, ac bonorum omnium reſpectivè, quæ 22
ſanè verba filio ſic inſtituto non plenum uſumfructum, ſed alimenta præ ſe ferunt, juxta conſuetudinem Bulgari ubique ferè receptam de qua Gloſ. *in auth. Hoc* 23
locum in verb. denegari, C. ſi ſecund. nup. mul. Rom. conſ. 118. Quoad primum n. 1. ac ſeqq. Soc. jun. *conſ. 74. ſub n. 12. verſic. Demum non diſplicet, cum ſeq. lib. 4.* Mant. *de conject. lib. 9. tit. 7. n. 1. verſ. nam ex generali conſuetudine, & plur. ſeqq.* Menoch. *præſ. 139. n. 4. verſ. ſecūdus eſt caſus, & ſeq. lib. 4.* Surd. *de alim. tit. 2. q. 15. in princ. n. 1. ac ſeq.* Peregr. *de fideic. art. 12. n. 28. verſ. ſed contra prædicta,* Rota *dec. 748. per tot. p. 4. div. & penes RR. Urgell. d. dec. 258. n. 4. verſ. quæ matris inſtitutio, & ſeq. cum aliis relatis per Mareſ. reſol. 29. n. 1. verſ. primus caſus eſt, &c. & ſeqq. lib. 1.* Caſtill. *de uſuf. c. 45. n. 6. verſ. ſecundo conſtituendum eſt, ac ſeq.* Licèt fuerit (ut dictum eſt) liberata à confectione inventarii, & redditione rationum, quoniam hæc liberatio congruiùs refertur, ac reſpicit adminiſtrationem bonorum, prout tamen ſuprà fuit declaratum in *§. Nec enim ex eo, &c.* Et magis excludit inſtitutionem in uſufructu, quàm ampliet, & alteret legatum illius, Ang. *d. conſ. 114. ſub n. 1. verſ. in contrarium eſt veritas,* Ruin. *conſ. 17. n. 13. verſ. & in caſu noſtro lib. 2.* Soc. jun. *d. conſ. 74. n. 12. verſ. & demum diſplicet ac ſeq. lib. 4.* Pariſ. *conſ.*

Digitized by Google

conſ. 21. n. 16. verſ. prout etiam lib. 2. Rim. ſen. conſ.
116. ſub n. 31. verſ. & ſimiliter reſpectu ejus, &c. ac
ſeq. quos ſequitur Mant. de conject. d. tit. 7. ſub num.
26. verſ. ſed ſi teſtator non expreſſit, &c.

Quo verò ad aliam partem ejuſdem tranſactionis ſpe-
ctantem ad DD. Lucretiam, & Hippolytum; Viſa
fuit evidentior læſionis probatio, quoniam Bartholo-
mæus approbavit, & confirmavit in verſ. Nec ad potio-
rem cautelam &c. prædictam conſtitutionem, & aſſi-
gnationem dotis pro ſumma ſcut. 24000. in Domibus,
& locis montium non vacabilium anteà factam per pu-
blicum inſtrumentum ſub die 24. Nov. 1623. nulliter
quidem, & maximè exceſſivam habita ratione valoris
hæreditatis paternæ, ut fuerat priùs reſolutum co. bo.
me. Coccin. ſub die 10. Jun. 1626. apud Fenzon. d.
deci. 138. in §. Nec dicatur contractum non fuiſſe læſi-
vum, in verſ. Prout nec etiàm poteſt evitari, & in §.
ſi. Nam eſto etiam quod aſcenderet (ut aſſerunt In-
formantes pro eis) ad ſc. 74000. legitima tamen debita
Lucretiæ alteri ex quatuor filiis Balthaſſaris non excede-
bat quartem partem trientis jux. text. in d. auth. no-
viſſim. C. de inoff. teſt. ſumpta ex c. 1. in auth. de trient.
& ſemiſſ. & ſic duodecimam totius Aſſis conſtituentem
24 ſummam ſc. 6. 66. circiter ad quam præcipuè referri
debet quantitas congruæ dotis, quam pater ipſe reſ-
pexit dum filiabus in ſeculo nubentibus dotes compe-
tentes reliquit, ut legitur in prædicto Verſ. Item jure, ac
titulo inſtitutionis &c. Alex. conſ. 83. n. 2. Verſ. Et hoc
tanto magis procedit &c. per tot. lib. 4. Dec. conſ. 275.
Proponitur quod D. Jacobus, ſub n. 1. verſ. ſecundo etiam
reſponderi poteſt. verſ. & à fortiori &c. Crav. conſ. 136.
verſic. Congrua autem dos, Ceph. conſ. 668. n. 23. verſ.
non obſtante, cum ſeqq. Dec. d. conſ. 17. ſub. n. 18.
verſ. ſecundò quando etiam, &c. cum ſeqq. lib. 2. Gabr.
conſ. 116. n. 8. verſ. quia ſicut ſtatutum & ſeqq. lib. 1.
Surdus de alim. tit. 3. q. 1. n. 60. verſ. Rurſus. Mant.
de tac. lib. 12. tit. 22. n. 31. verſ. ego vero, Rota penes
Buratt. dec. 844. n. 11. verſic. prædicta dos, & fuit
dictum in Rom. Dot. 18. Junii 1618. co. bo. me. Card.
Sacr. in rec. dec. 41. n. 4. ver. quod longè excedit legiti-
mam p. 4. tom. 2. Mareſc. reſol. 19. à. n. 26. verſ. quin-
tò limita, cum ſeqq. lib. 2. Vel ad quantitatem taxatam
25 per Conſtitutiones Urbis confirmatas per S. N. Sixt.
V. in ejus Bulla incip. Cum in unaquaque. ſub rubr. Mo-
deration. delle Dot. in ordine 32. cui cenſetur voluiſſe
ſe conformare teſtator jux. theor. Bart. in l. hæredes.
mei, §. cum ità n. 4. verſ. Et pro hoc dico. & ibi Alex.
ſub n. 9. verſic. Et eadem ratione cum ſeqq. & cæteri
DD. ff. ad S. C. Tert. Socc. conſ. 51. ſub n. 21. verſ. ſe-
cundò principaliter iſta opinio confirmatur, & plur. ſeqq.
lib. 4. Mant. de conject. lib. 11. tit. 14. ſub n. 15. verſ.
nam teſtator præſumitur, & alii adducti à Menoch. præſ.
202. ſub n. 10. verſ. extenditur primò &c. lib. 4. Ac pro-
26 inde ad juſtam quantitatem moderanda, & reducenda
erat ad l. ſi ex cauſa, §. in dotis quomodo, ubi gloſ. in
verb. ultrà vires in fi. verſ. Unde majori, ff. de min.
& l. V. ubi gloſ. in verb. pertinuit in fi. DD. C. ſi ad-
verſ. Rot. Rom. conſ. 314. n. 3. ver. poſtremò, cum
27 ſeq. Licebatque ſummam promiſſam in exceſſu retine-
re, & quatenus fuiſſet ſoluta repetere, Caſt. conſ. 468.
Ad primum quo quæritur ſub n. 3. verſ. præterea, verſ.
ex quo quæritur, p. 1. Silvan. conſ. 13. n. 7. verſ. his ſic
præſuppoſitis, ac ſeq. Natt. conſ. 658. per tot. Gab. conſ.
20. n. 56. verſ. fateri oportet, cum ſeqq. lib. 2. Me-
noch, conſ. 813. n. 7. verſ. attamen ſi frater promiſit,
&c. Odd. de reſt. in integ. q. 59. art. 5. per tot. qui-
bus cum aliis relatis idem comprobat, & judicatum
refert moder. Mantu. contr. 507. 508. 509.

Et licet D. Hippolytus ob ejus nobilitatem, in-
ſigneſque animi dotes, & facultates, ampliores pro-
meruerit fortunas, eas tamen validè aſſequi non potuit
28 ex patrimonio minoris paterno fideicommiſſo grava-
to, quod principaliter in hac materia conſiderandum
eſt l. cum poſt. §. 1. ff. de jur. do. l. ſi filiæ pater, ff. de
l. 3. Nam licet conſideranda etiam ſit dignitas viri & ob
ejuſmodi circunſtantias dos aliquando major, quàm 29
præſcripta legitimę quantitatis prudentis arbitrio conſti-
tui poſſit, id tamen moderatè fieri debet, quouſque pa-
titur ratio, ut reſpondit J. C. in l. quæro ff. de jur. dot.
nulloque pacto permitti poteſt in tanto exceſſu ad præ-
judicium minoris, ac everſionem fideicommiſſi dùm 30
mulier alteri nubere valet æqualis ſibi conditionis viro
licèt minus qualificato, Bald. in Auth. res quæ ſub n.
18. verſ. ultimo nota. C. comm. de legat. Dec. conſ. 26.
diligenti pro tenui noſtra facultate, ſub n. 4. verſic. ſi
verò mulier cum minori dote, Corn. conſ. 3. ſub n. 3.
verſ. nam primò, & principaliter lib. 3. Decian. d. conſ.
17. ſub n. 24. verſ. neque eſt facultate mulieris &c. Ro-
ta penes Comitol. deciſ. 45 num. 22. verſ. cum non ſit
in facultate mulieris, Mantica deciſ. 329. ſub n. verſ.
nam dos congrua, & latè de tacit. lib. 12. tit. 21. ſub
n. 26. verſ. neque enim debet eſſe in poteſtate mulieris,
& in d. deciſ. 41. ſub num. 2. verſ. & ſignanter, ac
ſeq. p. 4. tom. 2. recent. Peregr. de fideicomm. art. 24.
ſub num. 78. verſ. non tamen conceditur, &c.

Porrò D. Hippolytus pro remiſſione hujuſmodi ex-
ceſſus ac dotis approbatione nihil aliud in ea tranſactio-
ne retribuit D. Bartholomæo, quàm facultatem recu-
perandi infra decennium duas Domos prædictas ad
computum ejuſdem Dotis jam aſſignatas pretio ſcuto-
rum viginti millium, pro ſcut. ſexdecim millibus in
totum. Quæ ſanè facultas, vel inutilis illi erat qui eam
pecuniarum ſummam, nec habebat, nec veriſimiliter
habiturus, vel ab aliis recepturus erat ad dictum effe-
ctum. Vel eiſdem conjugibus magis proficua, quorum
forte plus intererat eam pecuniarum quantitatem in 31
cenſibus, locis montium, vel aliis bonis majoris æſti-
mationis, ac redditus inveſtiendam, quàm Domos
illas licet pluris æſtimatas periculis tamen ac impenſis
continuis expoſitas habere, ut fuit dictum in Romana
dotis de Jacobellis 19. Iunii 1626. coram Reverendiſſ.
Urgellen. dec. 41. ſub n. 24. verſ. tum quia magis ex-
pedit mulieri, cum ſeq. Et in omnem caſum ſub in-
certo futuro reputationis eventu dotem prædictam pro
ſola quantitate ſcutorum quatuor millium minuebat,
quæ non æquivalet tanto exceſſui, adeo ut ceſſare fa-
ciat læſionem prædictam ad effectum, de quo agitur
ſufficientem.

Hincque patet non adverſari, quod pactum de re- 32
trovendendo tanquam onus, ac ſervitutem quandam
præ ſe ferens minuat verum rei valorem. Ideoque di-
ctæ dotis conſtitutio eo minoris quantitatis cenſeri de-
beat.

Quoniam objectio procedit quando in uno, eodem-
que contractu bona cum eo pacto, ac ſervitute tra-
duntur: non autem quando in uno liberè tradita, in
alio verò deinde celebrato ex nova partium conven-
tione pactum appoſitum fuit, ut factum apparet in
propoſito caſu poſt plures annos, tunc enim ſinguli
contractus, ac eorum effectus, & conventiones diſtin-
ctè conſiderantur, ut fuit dictum in Romana domorum 33
19. Iun. 1611. penes ſan. me. Gregor. dec. 492. ſub
num. 9. verſ. videbatur etiam Dominus, cum ſeqq. &
in Romana fideicommiſſi de Columna 26. Iunii 1623.
coram bo. m. Ubaldo in recent. dec. 492. nu. 20. verſ.
præterea, &c. par. 4. n. 2. & ex aliis comprobat modern.
Roman. diſcept. 786. ſub n. 16. verſic. præterea, cum ſeqq.

Præter quod pactum illud ubi non eſt abſolutum, 34
ac indefinitè conventum; ſed ad certum tempus reſtri-
ctum non ſolet ipſius rei æſtimationem minuere ultra
ſextam partem ex ſententia Rotæ penes Card. Seraph.
dec. 1063. ſub num. 5. verſ. quod in Rota ſolet æſtima-
ri &c. & in Romana domus de Montegat. 29. Nov.
1591. coram Orano, §. 1. verſic. merito in pacto tem-
porali, poſt controv. Cyriac. 261. & in Romana Do-
mus 14. Dec. 1618. coram bon. mem. Card. Sacrato in
recent.

Digitized by Google

recent. dec. 64. n. 13. verſ. quod ſolet æſtimari, ubi aliæ referuntur concord. *ac dec. 344. n. 13. verſ. quando autem eſt temporale, par. 4. tom. 2. ac ſæpè alias.* Quæ ſi detrahatur ex pretio ſcutorum viginti millium, quo duæ domus fuerunt in cauſam dotis aſſignatæ remanet ſumma ſcut. ſexdecim millium ſexcentorum ſexaginta ſex circiter, qui cum aliis ſcutis quatuor millè in locis montium aſſignatis conſtituunt ſummam ſcut. viginti millium ſexcentorum, & ultrà longè adhuc exceſſivam, ut dictum eſt.

Minus obſtat quod prædicta dotis conſtitutio in ea ſumma ſcutorum viginti quatuor millium fuerit ſimulatè, ac apparenter pro ampliori honorificentia conventa, cum tamen realiter non excederet ſcutos viginti mille.

Tum quia aſſertio hæc non probatur ex depoſitione quinti teſtis, qui frater germanus eſt D. Lauræ, & agit de ſuſtinendo contractu ejus opera, & auctoritate geſto, ut apparet ex dicto Inſtrumento dotali, repugnantque pacta in eo appoſita, quibus earundem domorum perpetua manutentio, & conſervatio pro ea ſumma viginti millium ſpecialiter promiſſa fuit earumque defenſio pariter, & evictio, ac demùm lucrum dotale juxta formam Statut. Urbis ex parte utriuſque conjugis ſuper tota ſumma ſcutorum viginti quatuor millium conventum fuit, quæ profectò ſubſtantiam veritatis convincunt, cujus probatio validior ex
5 ipſo Inſtrumento prædictis adminiculato, & juris præſumptione pro actus veritate vigente munito, quàm ex illius teſtis depoſitione reſultat ad *l. cenſus, ff. de probat. l. optimam, C. de contr. & committend. ſtipulat.* ibique gloſſ. & DD. gloſſ. in *cap. 1. in §. poſtquam autem in verbo inſcriptis, in fin. verſ. ſi tamen probatio, de cenſ. in 6.* Bart. *in l. ſi duo patroni, ſub num. 3. verſ. nota ergo, ff. de jur. jur.* Innocent. *in cap. cum Joannes, ſub n. 6. verſ. ſi verò teſtes contradicant Inſtrumento, cum ſeq. de fid. inſtrum.* Crav. *conſ. 54. ſub n. 15. verſ. quinimo* Surd. *deciſ. 105. n. 13 verſ. ita quod Judex, & fuit dictum in Urbevetana dotis 3. Aprilis 1609. coram ſanct. mem. Greg. deciſ. 409. & penes Card. Cavaler. deciſ. 206. ſub n. 1. verſ. & propterea cum ſeq. ac dec. 294. ſub n. 1. verſ. quibus non obſtabant dicta teſtium & in rec. dec. 91. ſub n. 9. verſic. non obſtant teſtes, & dec. 582. ſub n. 6 verſ. ex quibus part. 1. & dec. 146. num. 14. verſ. quibus probati. nibus p. 4. & dec. 185. n. 10. verſ. hujuſmodi autem probationes p. 6.* Tum quia licèt ea conſtitutio dotis ad ſummam ſcutorum viginti mille reſtringeretur, adhuc tamen magnus ſupereſſet exceſſus juxta prædicta.

Denique non obſtat quod Bartholomæus non juſtificaverit concludenter ſtatum hæreditatis paternæ probando tot, & alia bona, & non alia in ea remanſiſſe, ut neceſſarium videbatur pro fundamento intentionis ſuæ ad convincendum exceſſum, ac ſubinde læſionem prætenſam.

Quia cum Rota mandaverit ſub die 14. Januarii 1647. firmari ſtatum dictæ hæreditatis, & partes ipſæ in executione dicti reſcripti ad hunc effectum pluries convenerint coram Me, ac quæcunque exquiſitis diligentiis ad illum ſpectantia reperire potuerunt deduxerint, & ſi quid ſuperfuiſſet veriſimiliter deduxiſſent, Eaque in calculo in actis exhibito, & earum ſubſcri-
6 ptione munita deſcripta fuerunt, Hinc Domini conſueverunt ſatis probari ſtatum ab eis ordinatum, & tot laboribus conſtitutum non obſtante proteſtatione in eo appoſita pro parte Hippolyti, quod non intendit ideo approbare alia bona præter ibi relata in eadem hæredita e non remanſiſſe quæ illi quidem ſuffragatur ad effectum, ut poſſit adhuc aliorum bonorum exiſtentiam probare, non autem ut elidatur ſtatus juxta eorum mentem atque Decretum firmatur juxta notata per Socin. *in l. pecuniam, ſub nu. 6. verſ. ultimo nota cum ſeq. ff. ſi certi pet. & in l. quibus diebus* §. *quidam Titio n. 10. verſ. & ex præmiſſa, ac ſeq. ff. de cond. & demonſtr.* Bertazzol. *clauſul. 38 gloſſ. 1.* Rota *penes Burat. deciſ. 546. num. 6. verſ. non obſtat clauſula in dicta ſubſcriptione appoſita*; Eoque magis, quia comprobatur etiam ex alio ſupra dicto calculo, ſive bilancio per Dom. Lauram aliàs producto, & ex culpa illius (quæ inventarium, vel ſaltem deſcriptionem bonorum dictæ hæreditatis facere omninò neglexit) non autem filii, procedit exactiorum probationum difficultas. Ideoque meritò illæ ſufficientes cenſeri debent, 7
quæ haberi poſſunt ac Judicis animum inducere ad credendum talem eſſe veritatem jux. tex. *in l. 3. § ideoque Divus. ff. de teſtib. & theor.* Bart. *in l. admonendi n. 15. verſ. pro cujus declaratione ff. de jur. jur.* Socin. ſen. *conſil. 11 num. 6 verſ. illa autem &c. lib. 1.* Socin. junior. *conſ. 32. n. 10 verſ. & ad hoc demonſtrandum ac ſeq. & conſil. 167. n. 18. verſ. ſicut etiam de probatione, lib. 3.* Gabr. *conſ. 138. ſub n. 20 verſ. nam ſicut præſumptio quæ oritur ex inventario cum ſeqq. lib. 2.* Rota *penes ſan. mem. Gregor. deciſ. 24. à n. 3. verſ. & ultimo, ſequ. & in recent. deciſ. 198 ſub n. 2. verſ. & licet par. 1.* Etiam ſi agatur de probatione negativæ, ut benè comproba Franc. Hercülan. *de negat. proband. ſub n. 314. verſ. quinquageſimus tertius modus, cum ſeq. & ſub n. 317. verſ. quinquageſimus quartus modus &c.*

Et ita fuit concluſum utraq; parte informante, &c.

Eminentiſſ. & Reverendiſſ. D. Card. CORRADO.

Romana Reſciſſionis Concordiæ.

Lunæ 15. Junii 1648.

ARGUMENTUM.

Concordia verbis generalibus, & amplis, quamlibet litis etiam futuræ, & incogitatæ renuntiationem præ ſe ferentibus pollens non poteſt reſcindi, ſeu poſtponi ſub prætextu Inſtrumenti, ſeu Juris non memorati. Plura de Perſonarum legitimatione circa natalium reſtitutionem, ac de firmitate, & obſervantia tranſactionis.

SUMMARIUM.

1 *Concordia, litibus, controverſiis, ac prætenſionibus finem imponit.*
Et tam pendentibus, quàm futuris, prout partes conveniunt.
Prohibetque illas inſtaurari, & ad ſtatum judicialem reduci, ac proinde impedit litis ingreſſum, ulteriorem proceſſum, non ſecus ac res judicata.
2 *Concordia præ ſe fert virtutem rei judicatæ.*
3 *Tranſactio, atque concordia, ſemper poteſt iniri, ubi adſit quævis probabilis dubitandi ratio, quæ calumniam evidentem excludat actoris.*
4 *Legitimatio omnem prorsùs illegitimitatis maculam abolet.*
5 *Legitimatio facta Principis auctoritate, legitimatum ad primævum naturæ jus, quo omnes liberi ac legitimi naſcebantur re ... juris poſitivi obſervatione ... impedimentis validè reſtituit.*
6 *Clauſula, ſine præjudicio venientium ab inteſtato, &c. in Inſtrumento legitimationis appoſita, plenam legitimationem perſonæ non impedit, ſed effectum ſucceſſionis dumtaxat moderatur.*
7 *Legitimitas perſonæ dimetitur à tempore conceptionis, ac nativitatis.*
8 *Verba* eundem & prædictum *ſunt perſonalia.*
9 *Prohibitio reſtricta ad certam perſonam, non porrigitur*

rigitur ad alias, ubi etiam concurrit eadem ratio.

10 *Fideicommiſſum conſtitutum in tranſactione, validum eſt illi, pactis & conventionibus; quibus initum eſt inter partes.*

11 *Verba in tranſactione concepta adeo ampla, atque prægnantia, ut comprehendant quaſcunque cauſas, prætenſiones, & jura non expreſſa & in judicium non deducta; eludunt exceptionem non producti in judicio, ſeu non memorati alterius inſtrumenti.*

12 *Verba ampliſſima & maximè complectentia, in Inſtrumento tranſactionis appoſita, declarant partium ipſarum voluntatem fuiſſe augere præcedentia, & alia etiam omnia comprehendere.*

13 *Verba ampla appoſita in tranſactione, per quæ remiſſa fuit omnis cauſa, & omne Jus, quod competere poſſet comprehendunt etiam jura ignorata.*

14 *Verba generalia in Tranſactione appoſita, non patiuntur reſtrictionem, ſalva ratione recti ſermonis, quando conventum fuit quod liberatio eſſet generalis, & plana.*

15 *Pactum comprehendens etiam incognita, plenam parat ſecuritatem.*

16 *Generalitas prolata per verba, vel ſigna univerſalia,* omnia, &c. quæcunque, &c *& ſimilia, non poteſt reſtringi [alia non apparente partium voluntate] ſed generaliter ac univerſaliter intelligenda eſt, ac operari debet.*

17 *Dictio* occaſionis, *appoſita in inſtrumento, ampliat verba, aliter ampla: ut comprehendant, non ſolùm cauſas immediatas, & proximas, ſed etiam remotiſſimas.*

Et ſub verborum univerſalitate facit comprehendere etiam illam diſpoſitionem, ex quâ reſultaret idem effectus ſi verò caſum comprehenderet.

18 *Conſenſus defectus non poteſt opponi, ubi ex ipſis verbis ampliſſimis manifeſtè apparet.*

19 *Cogitata cenſentur omnia quando conſtat ex verbis; quod voluerunt partes, conventionem, ac tranſactionem extendi etiam ad incognita; & imputandum eſt illi qui non cogitat. ſub ejuſmodi verbis generalibus, omnia comprehendi.*

Et hoc eo magis procedit, ſtante juramento quod magis deliberatam demonſtrat partium voluntatem.

20 *Juramentum poteſt renunciari et præſcribi.*

21 *Pactum reſolutivum, cui appoſita eſt aliqua limitatio modificatur ab ea.*

22 *Pactum reſolutivum non operatur, deficiente conditione, ſub qua conceptum fuit.*

23 *Concordia non poteſt impugnari, re non amplius integra, niſi quam partes, ſive partium altera, ex ea commodum perceperit.*

DECISIO XXV.

PEndente judicio in Rota coram bon. mem. Coccino inter DD. Marcellum, & Horatium filios Io. Baptiſtæ actores, & DD. Tiberium, ac Jacobum filios Pauli primi hæredis q. Cæſaris de Albertinis reos conventos ſuper fideicommiſſo primogeniali ordinato per d. Cæſarem ad favorem lineæ maſculinæ legitimæ, ac naturalis præfati Jo. Baptiſtæ inita fuit inter eos concordia; cujus vigore reſervato dicto fideicommiſſo ſuper Caſali nuncupato Campo di Merlo, & Palatio in via Vallis, & quatenus opus ſit ex tunc communi conſenſu ſpecialiter conſtituto in caſu quo deſcendentes omnes maſculi legitimi & naturales ex eodem Tiberio & Jacobo deficerent, cætera omnia hæreditatis bona fuerunt eorum liberæ diſpoſitioni dimiſſa, his additis verbis.

Quam concordiam, tranſactionem, compoſitionem cum omnibus & ſingulis in Inſtrumento contentis, prædicti DD. Tiberius & Jacobus, & Horatius, ac Marcellus ſemper & perpetuo ratas, validas, atque firmas habere, tenere inviolabiliterque, obſervare, & attendere promiſerunt, & numquam ſub quovis prætextu etiam Inſtrumentorum, ſcripturarum probationum ac jurium de novò repertorum, ſeu reperiendorum, & ex quavis alia cauſa & ratione, jure, titulo, & modo cogitatis, & incogitatis etiam ſub prætextu doli, reſtitutionis in integrum ex quocumque capite etiam enormiſſimæ læſionis, & ſi quæ mihi juſta cauſa &c. Renuntiantes cum juramento, & c dicto beneficio & c. & diſpoſitioni, l. de his & l. cum his, ff. de tranſact. & ſimilibus legibus & c. & omni juris, Legum, Statutorum, & Conſtitutionum auxilio & c. & cuicunq; diſpoſitioni &c. atque reſcripto &c. ſive ad petitionem partis &c. ſive motu proprio, & ex officio tam per viam gratiæ, quàm juſtitiæ, & cum quibusvis clauſulis derogatoriis etiam ampliſſimis contra præmiſſa quomodolibet concedendo &c. repetito juramento, &c.

Cùm autem D. Jacobus Tiberio fratri ſuperſtes prætendens ſubſtitutionem lineæ prædicti Jo. Baptiſtæ eo caſu à Cæſare Teſtatore ordinatam, quo Paulus primus hæres ſine filiis maſculis legitimis & naturalibus decederet, procul dubio expiraſſe per ſuper exiſtentiam ipſius, ac Tiberii fratris. Ac inſuper d. Caſale, ac Palatium non potuiſſe comprehendere uti hæreditaria q. Rutilii ejuſdem Cæſaris patris, qui teſtamento expreſsè illi prohibuit diſponere ad favorem perſonæ illegitimæ, & procreatæ ex patre, aut matre illegitimis, cujus diſpoſitionis nullam aſſerit in ea Concordia habitam fuiſſe rationem ſive notitiam, & propterea illam ſuſtineri non poſſe. Obtinuerit ſuper ejus nullitate, ac reſciſſione commiſſionem, Articuloſque ſucceſſivè produxerit ad probandam aſſertam illegitimitatem matris, & Avi paterni dd DD. Marcelli, & Horatii qui non ſolum prædicta conſtanter negarunt, verùm ad evitandam litem expenſa, atque moleſtias dictam Concordiam principaliter oppoſuerunt. Ideò re maturè diſcuſſa hodie DD. reſponderunt illam obſtare.

Hæc enim litibus, controverſiis, ac prætenſionibus finem imponit, *l. actione, l. fratris tui. l. ſub prætextu inſtrumenti leg. ſub prætextu ſpecierum, l. tranſactione, C. de tranſactione.* Tam pendentibus, quàm futuris prout partes conveniunt, *leg. 2. C. eod.* Alex. *conſ. 40. ſuper præmiſſo themate n. 17 verſ. non obſtat lib. 1.* Rota *penes Card. Seraph. dec. 737. n. 7. verſ. præterea ac ſanct. mem. Gregor. deciſ. 286. n. 6 verſ. & tam à lite futura,* Coccin. *deciſ. 337. n. 8. verſ. quia concordia & tranſactiones, & in rec. deciſ. 715. ſub n. 5. verſ. tamen ſatis eſt, p. 2. & deciſ. 466. num. 1. verſ. iſta tranſactio part. 4. tom. 1.* Prohibetque illos inſtaurari, & ad trutinam judicialem reduci; *l. cum mota, l. cauſas, l. ſi majores, l. tranſactione, l. quamvis, C. eod.* ſanct. memor. Gregor. *deciſ. 354. n. 1. verſ. quia tranſactio, cum ſeq.* Card. Cavaler. *350. n. 1. verſ. quia obſtabit.* Ac proinde impedit litis ingreſſum, ulterioremque proceſſum non ſecus ac res judicata; cujus virtutem præ, ſe fert *d. l. fratres tui* ubi hoc notant Bart. Salzc. Alc. & alii *l. non minorem; C. eodem,* Roland. *conſ. 28. n. 17. verſ. quarto accedit; lib. 4.* Surdus *conſ. 451. n. 16. verſ. quia tranſactionis exceptio; cum ſeq.* Rota *penes Verall. deciſ. 51. par. 3.* Seraph. *deciſ. 1157. n. 1.* Mantica *deciſ. 241. n. 7. verſ. unde cum ſeq. & de tacit. tit. 26. tit. 7. num. 6. verſ. quarto deducitur,* & ſanct. memor. Greg. *deciſ. 184. n. verſ. quia obſtat ſententia; dict. deciſ. 286. ſub num. 4. verſ. quibus non obſtantibus cum ſequ.* & Card. Cavaler. *deciſ. 176. num. 1. verſic. tranſactio autem; ac in recent. deciſ. 529. ſub n. 1. verſ. quæ propterea, part. 1. deciſ. 414. per totam deciſ. 447. per tot. part. 2. deciſ. 462. num. 4. verſ. & impedit litis ingreſſum; part. 5. & deciſ. 86. n. 1. verſ. quia cum tranſactio; part. 6. & deciſ. 161. n. 1. verſ. quia cum tranſactione; & deciſ. 218. n. 1. verſic. quia illa cum ſeq. p. 7.*

Nec

Digitized by Google

Nec obſtat, quod ſubſtitutio à Cæſare ordinata
ad favorem primogenituræ ex linea Jo. Baptiſtæ jam
expiraſſet per exiſtentiam filiorum Pauli primi ejus
hæredis.

Quia contrarium convincitur non ſolum ex pluri-
bus conjecturis ab ipſo Teſtamenti, & Codicillorum
contextu per informantes benè deductis; ſed ex depoſi-
tione bon. mem. Cardinalis Creſcentii Teſtatoris con-
ſanguinei; ac ultimæ illius voluntatis executoris tunc
ſolemniter examinati affirmantis lineam præfati
Joan. Baptiſtæ fuiſſe lineæ Pauli quandocumque defi-
cienti in dd. Codicillis ipſo, ac Marchione Joan. Bap-
tiſta ejus fratre præſentibus ordinatis ſubſtitutam. Quę
ſanè exuberabant ad reddendam rem dubiam,
ita ut validè iniri poſſet inter partes tranſactio, at-
que concordia. cum ad hunc effectum ſufficiat quæ-
3 vis probabilis dubitandi ratio, quæ calumniam evi-
dentem excludit actoris, *leg in ſumma in princ. verſ. & quidem*, ibique gloſſ. *in verbo nulla, cum ſeq. ff. de con-
dit. indeb. & d. l. 2.* ibi gloſſa *in verbo nulla. C. de tran-
ſact.* Pariſ. *conſ.* 32. *ſub num.* 17. *verſ. ad idem dicen-
dum, cum ſeq. lib.* 1. Decian. *conſ.* 56. *num.* 29. *verſic.
nam ſufficit, cum ſeq. lib.* 4. latè Becc. *conſ.* 107. *ſub n.*
8. *verſ. nam eo ipſo, &c.* Rota *dec.* 104. *ſub nu.* 2. *verſ. & propterea par.* 2. *dec.* 263. *n.* 2. *vers. attamen, cum ſeq. par.*
3. *& dec.* 348. *ſub num.* 4. *vers. & ideo non mutat. p* 4. *&
dicta dec.* 161. *num.* 5 *vers. ad effectum enim, & cap.* 7. *rec.
ac in bonorum Tranſactionis* 25. *Febr.* 1629. *coram
bon. mem. Merlino in* § *illudque plurimi faciebat Rota,
& ſæpe in aliis.*

Minus obſtat adducta prohibitio Rutilii his verbis
concepta, *Prohibens expreſsè eundem D. Ceſarem here-
dem prædictum, quod in eventum in quem voluerit con-
dere aliquod Teſtamentum, ſeu devenire ad aliquam do-
nationem de bonis hæreditariis prædictis in totum, vel in
partem, quod non poſſit inſtituere, & nominare, nec ali-
quam donationem facere ad favorem perſonæ illegitimæ,
& naturalis, & procreatæ ex patre illegitimo, & naturali,
aut ex matre illegitima & naturali &c.*

Quia (præmiſſis nunc aliis) non applicatur DD.
Marcello & Horatio, quos conſtat fuiſſe progenitos
ex vero, & legitimo matrimonio à Dom. Joan. Bap-
tiſta eorum patre contracto cum Cinthia Filia Franciſ-
ci de Calvis Patritii Romani, eundemque Joan. Baptiſ-
tam ſuſceptum ex vero, legitimóque matrimonio à Mar-
cello ejus patre contracto cum Laura de Maximis.
Objecta verò ejuſdem Marcelli eorum Avi illegiti-
mitas, præter quod impertinens eſt in propoſito
caſu, in quo Rutilius Teſtator illegitimitatem per-
ſonæ inſtituendæ propriam, atque paternam non
Avitam reprobavit, excluditur etiam ex Teſtamento
Joan. Baptiſtæ ſenioris illius condito de Anno 1527.
die 1. Auguſti à quo fuit hæres univerſalis inſtitu-
tus tanquam filius legitimus & naturalis, & ex aliis
juribus per eoſdem fratres exhibitis. Illa pariter di-
ctæ Cinthiæ eorum matris omninò refellitur ex publi-
co Inſtrumento in quo legitur ipſam parte inſtante
fuiſſe à Collegio Archivii Apoſtolica authoritate ple-
nè legitimatam & ad omnia jura legitimorum, ac ſi de
legitimo thoro genita fuiſſet, reſtitutam Anno 1576.
4 die 3. Aprilis. Ac proinde quando matrimonium con-
traxit cum D. Joan. Baptiſta die 31. Auguſti 1577.
non erat illegitima, cum ejuſmodi macula jam fuiſ-
ſet per legitimationem præcedentem penitùs abolita,
*§. ſi quis igitur in primo in Authen. quibus mod. nat. ef-
fic. ſui.* ibi, *legitimus mox fiet naturalium jure omnino li-
beratus.* Alciat. *conſ.* 14. *n* 6. *verſ. ſecundum fundamentum
lib.* 9. Peregr. *conſ* 7. *num.* 22. *verſ. conſtat autem, cum
ſeq. lib.* 2. Lup. *de illegitim. com.* 3. *§.* 1. *nu.* 41. *verſic.
utcumque ſit*, Rota *deciſ.* 105. *ſub num.* 5. *verſ. nam
reſpondetur, part.* 1. *diverſ.* & penès Reverendiſſ. Ur-
gellen. *dec.* 95. *ſub nu.* 8. *verſ. unde ceſſat etiam in eo*

omnis macula &c. Ipſaque ex tunc verè effecta le- 5
gitima Principis auctoritate, qua ad primævum natu-
ræ jus quo omnes liberi, ac legitimi naſcebantur re-
motis juris poſitivi obſervationibus atque impedimen-
tis validè potuit reſtitui, *l.* 2. ibi *illis enim utique na-
talibus reſtituitur in quibus initio omnes homines fuerunt,
&c.* & ibi gloſſ. *in verbo initio, ff. de natal. reſtituend.*
& in Auth. *quibus mod. nat. fil. effic. legitim. in §. ſi
quis ſanè, verſic. liceat igitur, & in §. ſit igitur licen-
tia, nihil à legitimis filiis differentes*, & ſi Auth. *quibus
mod. nat. effic. ſui, in §. & quoniam variè* ibi, *nihil diſſi-
milis à legitimis &c.* gloſſ. *in cap. per venerabilem in
verbo ad ulterius*, ibique Doctores. *extr. qui fil. ſint
legit.* Bart. *in l. ſi quis pro emptore ſub numer.* 29. *verſ.
pone ergo, ff. de uſu cap.* Decian. *conſ.* 365. *ſub num.* 7.
verſic. ad quorum, & ſeq. latè Decian. *conſ.* 9. *à num.*
46. *verſic. quarto cum ſeq. lib.* 4. Beccian. *conſ.* 139. *ſub
num.* 13. *verſic. quæ concluſio cum ſeq. & conſ.* 179.
num. 8. *verſic. nam legitimati cum ſeq.* Gabriel. *conſ.*
21. *num.* 36. *verſic. ſicut in ſimili. cum ſeq. lib.* 2. &
explicat doctè Laderch. *in conſ.* 23. *num* 10. *verſic.
ergo plenius, cum ſeq.* Surdus *conſ* 75. *num* 1. *verſic.
legitimatus enim*, Lup. *de illegitim. in d. com* 3. *§.* 1.
à num. 36. *verſic. ratio autem, cum ſeq.* Rota *penès
Achill. dec.* 5. *qui fil. ſint legitim.* & Comitul. *de-
ciſ.* 37. *num.* 47. *verſ hoc enim, &c. & dec.* 661.
num. 4. *verſic. & quamvis part* 1. *diverſ. & in re-
cent. dec. per tot. &* 600. *ſub num.* 1. *verſ. & ratio
eſſe poteſt, p.* 3. Non obſtante clauſula, *ſine præju-
dicio venientium ab inteſtato &c.* in inſtrumento ap- 6
poſita. Quoniam hæc plenam legitimationem perſo-
næ non impedit, ſed effectum ſucceſſionis dumtaxat
moderatur, ut latè poſt alios explicat Lup. *d. com.* 3.
§. 1. *à num.* 38. *verſic. ſed ubi illegitimas*, Eugen. *conſ.*
32. *ſub num.* 47. *verſ. primo quoad clauſulam. lib.* 1.
Rota *penes Achill. deciſ.* 6. *qui filii ſint legitim.* & Se-
raph. *dec.* 880. *num.* 5. *verſ. quantum ad alteram ob-
jectionem*, & ſan. mem. Gregor. *dec.* 201. *num.* 3. *verſ.
unus tamen ex Dominis*, ubi de veriori, & receptiori
opinione, & in Rota recepta, *& aliis relatis, dec.* 200.
n. 3. *verſic. qui omnes, part.* 7. *recentior.* Ideoque veriſſi-
mum eſt quod præfati Marcellus & Horatius ex ea
poſtea nati, fuerunt legitimi, & naturales & ex utroq;
parentę legitimo & naturali progeniti inſpecto eorum 7
conceptionis ac nativitatis tempore *jux. l. emancipa-
tum in fin. princip. & in §.* 1. ibique gloſſ. *in verbo ante-
quam, & in verbo tempus conceptionis, ff de Senator. leg.
ſi juſta in fin. verſic. & is quem, C. ſi mancip. ita fuerit
alienat. ut manumitt. l. communium §.* 1. *verſ. illo vi-
delicet obſervando, C de natural. liber. §.* 1. *verſic ſufficit
autem; Inſtit. de ingen. cap.* 2. ibique gloſſ. *in verb con-
cepti fuerant, & in verbo ante latam ſententiam*, Extr.
qui filii ſint legitim. & comprobatur ex regula *leg in de-
licto. §. ſi extraneus ff. de noxal. act.* Rota *dec.* 100. *nu.* 51.
verſic. ut clarè probatur, part. 5. *recent.*

Præterea dicta prohibitio reſtricta fuit ad perſonam
Cæſaris filii, ac hæredis ipſius Rutilii, ut patet ex il-
lis verbis, *Prohibens expreſsè eundem D. Ceſarem here- 8
dem prædictum, &c.* quę ſunt perſonalia, ut de verbo
(eundem) Burſatus *conſil.* 64. *à num.* 20. *ver. ſecundo,
cum ſeq.* & in ſpecie Surd. *dec.* 125. *n.* 1 *verſic. dicto enim
(eidem)* Rota *dec.* 316. *ſub n.* 6. *verſic. cùm ſit facta
eidem, part.* 1. *& dec.* 707. *ſub num.* 2. *ver. quod autem
teſtator, par.* 2. *recent.* & de verbo (*prædictum*) Alex. *in
conſ.* 140. *viſo dicto teſtamento ſub num.* 3. *ver. item
etiam, lib.* 6. Ripa *in leg. filiuſfamilias, §. Divi, ſub n.*
111. *ver. ut ſi teſtator dixerit, ff. de leg.* item Surdus *conſil.*
123. *num.* 13 *ver. illa enim dictio (prædicta,) & conſ.* 394.
n 4. *ver. illa enim dictio, ac ſeq. & de aliment. tit* 8. *pri-
vil.* 31. *num.* 4. *vers. nam & verba* Rota *dec.* 47. *ſub nu.* 2.
verſ. ponderando maximè part. 3. *recentiores.* Atque ideo
non afficiebat Tiberium & Jacobum *§. nos igitur*, ibi 9
gloſſ. *in verbo voluiſſe*, in Auth. *de reſtitut. fideicomm.*

Bart. in d. l. filius familias, §. Divi, num. 20. Verſ. quærit, Dyt. cum ſeq. ac ubi Jaſ. num. 150. verſic. limita iſtam communem concluſionem, & Ripa ſub d. num. 111. verſ. ſecundo reſtringe, ff. de leg. 1. Bald. cons. 304. nobilis vir, num. 1. Verſ. & breviter lib. 5. Alex. d. cons. 140. per tot. lib. 6. Alb. cons. 501. num. 11. Verſ. ſed re diligenter conſiderata cum ſeq. Menoch. cons. 85. n. 116. verſ. cum hæc prohibitio, & ſeq. Surdus d. decis. 125. per tot. Peregrin. cons. 109. n. 15. verſ. prohibitio autem, & lib. 3. Rota d. dec. 316. n. 6. verſ. non obſtat prohibitio p. 1. & dec. 397. n. 87. verſ. quia d. prohibitio p. 5. & dec. 15. n. 11. Verſ. quæ omnia verba p. 7. rec. Ac proinde d. Concordia cum illis inita, & fideicommiſſum ſuper bonis prædictis particularibus, pacto, & conventione ſpeciali ex integro quatenus opus eſſet in eâ conſtitutum, ut ibi legitur in verſ. item conveniunt quod deficientibus dd. DD. Tiberio, & Jacobo, ibi, & quatenus opus, ſit ex nunc, & ut ſupra dictum eſt, conſtituerunt ad favorem d. lineæ perinde ac ſi illa fuiſſet ſimpliciter, & ſine dubio vocata in defectum lineæ prædicti b. m. mem. Pauli, quia ſic actum &c. validum utique fuit ad l. quoties, C.
10 de donat. quæ ſub mod. Caſtr. conſil. 347. quia circa donationem factam, ſub n. 1. Verſ. videlicet ut Portius l. 1. Dec. conſil. 63. pro tenui facultate n. 4. Verſ. & primo videtur dubitandum, Bero. cons. 84 ſub num. 4. Verſ. ſed præmiſſis non reſragantibus, cum ſeq. lib. 2. Cravet. cons. 19 n. 8. Verſ. in quo dubio breviter reſpondeo, Alb. cons. 361. ſub n. 1. Verſ. nam factæ fuerunt, cum ſeq. Menoch. cons. 325. n. 1. Verſ. quæ ſane ſubſtitutio, cum ſeq. & cons. 1154. num. 12. Verſ. & fideicommiſſum, Surdus cons. 247. num. 3. verſ. cæterum. cum ſeq. Odd. cons. 39. num. 13. Verſ. & pro fundamento hujus concluſionis, & firmavit Rota penès Cardin. Seraph. dec. 258 num. 7. Verſ. non obſtat quod agatur de ſucceſſione ac ſeq. & dec. 828. ſub n. 1. verſ. receptiſſimum autem eſt &c. cum ſeq. & in recent. dec. 580. ſub num. 1. Verſ. cum enim fideicommiſſum, q. 4 & in aliis.

Ex quibus infertur nihil efficere, quod Teſtamentum prædictum non fuerit productum, nec de illo actum in eo judicio, nullaque ejus habita mentio in Inſtrumento Concordiæ.

11 Tum quia nullum (ut dictum eſt) faceſſit negotium; Tum quia verba inſtrumenti ſupra relata ſunt adeo ampla, atque prægnantia, ut comprehendant quaſcunque cauſas, prætenſiones, & jura etiam non expreſſa, & in judicium non deducta, Bart. in l. ſi de certa ſub n. 2. verſ. verius puto cum ſeq. & num. 5. ver. ſi vero loquimur, C. de tranſact. latè Alex. conſil. 42. ſuper themate, à num. 8. verſ. tertio quia generalis fuit, & per tot. lib. 1. & cons. 11. Viſo, ac ut oportet conſiderato themate ſub n. 6. verſ. ſed præmiſſis non obſtantibus, cum ſeq. per tot. lib. 2. Caſtr. conſ. 333. Dubium videtur facere, ſub n. 3. verſ. ſic etiam occaſione unius litis, lib. 2. Crav. conſ. 290 ſub n. 3. ver. octavo conſidero, cum ſeq. & conſ. 638. n. 14. verſ. ſexto, Natt. cons. 410. n. 6. verſ. fuit etiam liberatio facta, cum ſeq. Decian. conſ. 39. à n. 51. verſ. quarto & ſeq. lib. 2. & conſ. 11. verſ. & cum in caſu præſenti, ac ſeq. lib. 3. Becc. conſ. 108. n. 12. verſ. nam objectum facilè diluitur & ſeq. Surdus conſ. 267. ſub nu. 5. verſ. cæterum & ſeq. per tot. & dec. 176. n. 1. verſ. quia generalis tranſactio & ſeq. per tot. Hond. cons. 49. n. 8. verſ. primo quia, & n. 34. verſ. quartum minus reſiſtit cum ſeq. uſque in fin. lib. 1. Mantica de tacit. lib. 26 tit. 6. ſub n. 16. ver. ſed & advertendum, ac ſeq. Rota penès Card. Seraphin. dec. 520. num. 4. verſ. & adeò verba ſunt prægnantia, & ſanct. mem. Gregor. dec. 354. n. 12. verſ. maximè attentis verbis generalibus, & in rec. dec. 447. ſub num. 1. verſ. tum ex vi generalis renunciationis, & dec. 724. num. 3. verſ. quibus concurrentibus, & ſeq. p. 2.

Ac proinde reſtringi non poſſunt ad cauſas in eodem Inſtrumento expreſſas, ſcilicet ex teſtamento, & codicillis Cæſaris, ſuper quibus lis pendebat, provenientes.

Quia id congruè non patitur amplitudo d. verborum, quaſcunque alias cauſas, titulos, ac jura etiam de novo reperta & reperienda, cogitata, & non cogitata expreſsè complectentium, ut legitur in d. verſic. quam concordiam, &c. Hoc enim caſu non admittitur ejuſmodi reſtrictio, ſed ipſa verba ſecundum proprium, ac latiſſimum eorum ſignificatum intelliguntur. Quia ex illis clarè conſtat partes voluiſſe au- 12
gere præcedentia, & alia etiam omnia comprehendere, ut explicat poſt Cyn. poſt Pete. in d. l. ſub prætextu ſpecierum ſub n. 3. verſ. tamen, ubi eſt generalis tranſact. C. de tranſact. Bart. in l. Aurelio, §. Cajus, ſub n. 10. verſ. ſi vero dicens, ſub n. 11. verſ. prædicta verò &c. quo comprehenduntur etiam jura ignorata quando remiſſa 13
fuit omnis cauſa, ſive omne jus quod competere poſſet, ff. de liber. l. & in l. ſi de certa ſub n. 1. verſ. quandoque verba generalia & ſeq. Cod. de tranſactione & ibi etiam Salicetus ſub num. 2. verſ. ſed in tranſactione, & in l. age cum Geminiano, ſub num. 4. verſ. aut ratio, &c. in d. l. ſub prætextu ſpecierum ſub nu. 2. ad fin. verſ. aut alterum tantum eſt generale, C. eod. Angel. in l. tres fratres, ſub n. 5. verſ. ſequitur in gloſſ. verb. hoc limita, &c. dicens quod verba generalia 14
non patiuntur reſtrictionem ſalva ratione recti ſermonis quando conventum fuit quod liberatio eſſet generalis & plena, ff. de pact. & in leg. qui jure militari in 15
princip. Verſ. & ignorans jus ſuum, &c. ubi ponderat pactum comprehendens etiam incognita, &c. ex quo plenam inquit parari ſecuritatem, ff. de teſtam. milit. Alex. d. cons. 42. ſub d. n. 8. verſ. quartò quia, & v. quinto pondero, & ſub n. 16. v. ſecundo reſpondeo leg. 1. & rurſus idem latè comprobat d. cons. 11 ſub n. 10. verſ. confirmo, &c. ponderans verba illa, & alia quacunque ratione, vel cauſa, &c. & illa, cognita &c. quæ ſalva ratione recti ſermonis reſtringi non poſſunt ad præmiſſa & ſub n. 14. v. ſecundo non obſtat d. leg. ſi de certa, &c. lib. 2. plene Caſtr. d. conſ. 333. ſub n. 2. verſ. ſi verò, &c. dicens generalitatem prolatam per verba, vel ſigna univer-
ſalia omnia, &c. quæcumque, &c. & ſimilia non 16
poſſe reſtringi [alia non apparente partium voluntate,] ſed generaliter, ac univerſaliter intelligendam eſſe, ac operari debere, p. 2. & latiùs Socin. conſ. 103. ſub n. 4. verſ. non obſtantibus, ac ſeq. lib. 3. Guid. Panciroll. conſ. 62. ſub nu. 3. v. ſecundo reſpondetur, & plenè ſequitur Surdus d. cons. 267. ſub n. 12. verſ. non obſtat itaque cum ſeq. & ſub num. 5. verſ. nec moves, ac ſeq. & cons. 303. ſub n. 35. Verſ. & in ſpecie, cum ſeq. ubi ponderat dictionem (alia) & admittit etiam in conſ. 418. ſub n. 26. in fin. verſ. tum etiam quia, Menoch. cons. 336. à num. 18 verſ. ſecundo perpendo, & pluribus ſeq. & conſ. 401. à num. 71. verſ. ſeptimo confirmatur præmiſſa, cum ſeq. Honded. d. cons. 49. ſub num. 10. verſ. ſecundo quia, &c. cum ſeq. & ſub n. 24 verſ. ſecus ſi promiſerit, ac n. 28. verſ. nec obſtant ea, & per tot. lib. 1. & reſpondit Rota in dec. 149. ſub num. 2. v. prima tamen ſublimitatur p. 1. divers. & penès Seraph. dec. 317. num. 2. verſ. tamen ſublimitatur cum ſeq. à ſanct. mem. Gregor. XV. dec. 286. num. 7. Verſ. Ulterius quando &c. & dec. 714. num. 4. verſ. neque viſum fuit, a ſeq. part. 2. & dec. 141. num. 4. verſ. ſecundo in ſeq. & n. 6. verſic. maximè part. 5. recent. cum aliis deductis per Modern. Roman. diſceptat. 568. ſub num. 33. verſ. neque aliqua reſtrictio, ac ſeq.

Nec repugnant verba illa in fine narrativæ d. Con- 17
cordiæ, ſuper quibus differentiis, litibus, & aliis prætenſionibus, quæ inter dd. partes ortæ ſunt, & quomodolibet oriri poſſunt prædicta occaſione, &c. & infra in Verſ. Hinc eſt, &c. ibi, & ratione hujuſmodi perpetuæ concordiæ, tranſactionis, & compoſitionis, & aliàs omni meliori modo, &c. partes ipſæ ceſſerunt, & cedunt, &c. omnibus & ſingulis litibus, & cauſis, quæſtionibus, & prætenſionibus quibuscumque, &c. vel aliàs quomodolibet ortis, & introductis, &c. & quæ introduci,

&

Digitized by Google

& naſci poſſent cauſa , & occaſione ſuprà narrata , &
infrà dicenda,&c.
Quia comprehendunt non ſolùm cauſas immediatas,
& proximas , ſed etiam remotiſſimas ſub illa (occa-
ſionis) dictione *leg. qui occidit, §.1. verſic. nam ſi dic,*
D. ad l. Aquil. leg. fori, C. de advoc. diverſ. Jud. leg.
final. §. ſed cum in ſecundum , Codic. de furt. & ſerv.
corrupt. Decian. *conſil. 47. n.51. verſic. quod nomen lib.*
5. Menoch. *conſ.335. num. 35. verſic. hac dictio*, Barz. *dec.*
27. num.17. verſic. neque refert. Manent. *cons.128. nn.22.*
verſic. quia occaſio , &c. Rota *deciſ.* 744. *num.* 17.
verſic. quod verbum occaſio part. 4. tom. 3. recentiores.
Quibus prædicta Cæſaris diſpoſitio ad favorem lineæ
Joan. Baptiſtæ , ac ejuſdem confirmatio , ac nova
conſtitutio ſuper bonis conventis quomodolibet im-
pugnari poſſet , etiam extraneas , & diverſas ab ex-
preſſis , ac protsùs incognitas , ut inferiùs *d. verſic.*
quam concordiam , &c. latiùs explicatur ; Quare cum
idem reſultaret effectus ex diſpoſitione Rutilii ſi verè
caſum hunc comprehendiſſet , ideò illa quoque ſub
verborum univerſalitate utique comprehenſa fuit, ut
benè concludit Caſtr. *d. conſ. 333. ſub d.n.2. verſ. ſed*
omni 2. & verſ. nam occaſio ſignificat. p.2.
Deinde non obſiſtit diſpoſitio *leg. de his , D. de tran-*
ſact. Quia præter quod nulla urgebat neceſſitas legendi
d. teſtamentum Rutilii perſonas tranſigentes non affi-
ciens , ſufficit enixa , & deliberata partium voluntas
ex verbis præmiſſis apparens comprehendi quodcunque
jus , cauſam , & titulum etiam incogitatum , & ex juri-
bus , quæ de novo reperiri poſſent reſultantem , cum
expreſſa renunciatione doli , reſtitutionis in integrum
læſionis etiam enormiſſimæ , ac ejuſdem legis de teſta-
mentis explicitè diſponentis , jurejurando firmata. Nam
18 hoc caſu opponi non poteſt defectus conſenſus , cùm
ex ipſis verbis ampliſſimis manifeſtè appareat. Bart.
in d. leg. ſi de certa ſub num. 4. verſ. hic adverte, & d.
num. 5. verſic. ſi verò loquimur , &c. dicens quod cen-
19 ſentur partes de omnibus cogitaſſe quando conſtat
ex verbis , quod voluerunt conventionem, ac tran-
ſactionem extendi etiam ad incognita. Bald. *in d.*
leg. ſub prætextu ſpecierum num. 2. in verbo ſolutio. di-
cens imputandum eſſe illi qui non cogitavit ſub ejuſ-
modi verbis generalibus omnia comprehendi , & ibi-
dem Salyc. *ſub num. 2. verſ. ſol. quod licet* , &c. *C. de*
tranſact. Alexander *d. conſ.42. ſub d. num. 8. verſ. quinto*
pondero, dicens *ſub num.17. verſ. nam propter juramen-*
tum, &c. hoc fortiùs procedere ſtante juramento in
tranſactione præſtito , quod magis deliberatam de-
monſtrat partium voluntarem, *lib. 1. & dict. conſ. 11.*
ſub num. 15. verſic. nec obſtat, & in fin. verſic. propterea
poſito lib. 2. Ruin. *conſ. 156. ſub num. 7. verſ. quinimo*
lib. 3. Idemque in ſpecie comprobat Socin. *d. conſ.103.*
ſub dicto n.5. in fin. verſic. præterea , & ſecundo , ac n.6.
lib. 3. Natt. *conſ. 145. ſub num. 4. verſ. & juramen-*
tum appoſitum , &c. *& dicto conſ. 410. ſub num. 8.*
verſic. quia reſpondetur , &c. Becc. *conſ. 198. num.11.*
verſ. & cum univerſalibus , & tam amplis verbis , cum
ſeq. Decianus *dicto conſ. 39. num. 16. verſ. nam per*
verba generalia lib. 2. Honded. *dicto conſ. 49. à nu.*
30. verſ. quod tertio loco dicebatur , cum ſeq. lib. 1.
Mantica *de tacit. lib. 26. dicto titul. 6. ſub num. 17.*
verſic. admonendi ſumus , & verſ. quod ſi actio ſit parti-
cularis , &c. Maſtrill. *dec. 65. ſub num. 10. verſ. in*
tantum , Rota *dicta deciſ. 714. ſub dicto num. 7. verſ.*
ſtante etiam dicta generalitate verborum part. 2. &
deciſ. 498. ſub num. 3. verſ. generalis verò, part. 3.
recent. & per Modern. Roman. *dicta diſcept. 568.*
num. 41. verſ. & ſtantibus verbis univerſalibus, &c.
20 Neque perfectus formæ in ea lege præſcriptæ , cui
potuit validè renunciari cum juramento , ut ſpecia-
liter factum fuit Joann. de Imol. *in cap. cum con-*
tingat ſub num. 96. verſic. circa ſextam & ultimam
extr. de jurejur. Alexander *in leg. qui Roma. §. duo*

fratres, ſub num. 55. poſt medium verſic. videtur uno ſal-
tem caſu , ff. de verb. oblig. & d. conſ. 11. ſub n. 13.
in fine verſ. poteſt & tertio reſpondere , ac ſeq. lib. 2.
Jaſ. *in d. l. de his ſub n. 11. verſ. concludo ergo* , Ruin.
dicto cons. 156. ſub d. num. 7. verſ. nec etiam obſtat
præmiſſis lib. 3. Socin. *d. conſ. 103. ſub d. n. 5. & 6.*
verſ. præterea, & ſecundo, &c. *lib. 3.* Natt. *de conſ.145. n.5.*
verſ. clarum eſt autem, cũ ſeq. Becc. *d. conſ.198. n.13. verſ.*
& ideò per juramentum, &c. Surdus *d. cons.267. ſub n. 10.*
verſ. ſed ex alio quoque ac ſeq. & latè probat Mantic.
de tacit. lib. 26. tit. ſub n.25. verſic. nam juramento , ac
verſ. neque videtur ac n.31. verſ. Utrum cum ſeqq. & hanc
ſententiam probavit Rota *in Viterbien. tranſactionis 3.*
Martii 1572. coram Gopper. in manuſcript. dec.374. in §.
prima videtur difficultas, & dec.714. ſub n.7. ver. ulterius
p.2. & d. dec.598. ſub n.3. vers. nam cum in caſu noſtro, p.
3. recent. & proſequitur Moder. Roman. *d. diſcept. 568.*
n.3. vers. amplius non obſtabit, ac ſeq.
Poſtremò non obſtat pactum reſolutivum ad ratio-
nem Tiberii , & Jacobi in caſu cujuſcumque impedi-
menti , ac moleſtiæ ſuper libera diſpoſitione aliorum
bonorum hæreditatis Cæſaris à quavis perſona inferen-
dæ , ut legitur in *v. hinc eſt*, &c. ibi *Cum hac tamen*
declaratione , &c.
Quia non fuit ſimpliciter conventum , ſed cum li-
mitatione , *Dummodo tamen impedimentum non prove-*
niat ex dato & facto ad DD. Tiberii & Jacobi eorumq;
hæredum, & ſucceſſorum quorumcunque, &c. Quæ illud 21
modificat, *l. cum ab eo, ff. de contrah. empt.* Menoch. *de ar-*
bitr. Jud. l.1. q.86. n.28. vers. attamen. Quare cum moleſ-
tiæ per D. Erſiliam de Alberinis, ac ejus hæredes illatæ
D. Jacobo proceſſerint ex contractu cum eo celebrato,
ac ſpeciali etiam obligatione per ipſum facta inveſtiendi
annuos ſcutos quingentos in Montibus Cameralib. pro
redintegratione d. fideicommiſſi uſque ad ſummam ſcu-
torum 3500. pretii Cenſus venditi d. D. Erſiliæ ut
apparet ex publicis Inſtrumentis celebratis altero
ſub die 29. Novembris 1635. per acta Columnæ
Not. A. C. & altero ſub die 15. Julii 1641. per acta
Conſtantini Not. Capitol. &c. Non poteſt equidem inde 22
Concordiæ reſolutio deduci vigore dicti pacti , quod
hoc caſu illi non ſuffragatur cum damnum ex facto , &
culpa ejus propria provenerit , & propterea defecerit
conditio ſub qua illud conceptum fuit Joan. Andr. *in c.*
ex tuarũ n.7. in verbo dũmodo extr. de auctor. & uſu pal.
Ruin. *cons. 201. ſub n.4. verſ. & ex illa dictione [dũmodo]*
lib. 1. Rota *penès Card. Serap. dec. 1017. n.4. vers. nã dictio*
(dũmodo) & Buratt. *dec. 110. n 11. vers. 2. quia* &c.
Prædicta verò fortiùs procedunt ſtante longa obſer-
vantia d. Concordiæ per ſexdecim circiter annos,
pluribus interea factis per dd. DD. Tiberium , & Ja-
cobum alienationibus, ac Cenſuum impoſitionibus ſu-
per aliis dict. hæreditatis bonis etiam cum conſenſu dd.
Marcelli , & Horatii in executione , & pro adimple-
mento illius præſtito, ita ut res non ſit amplius inte- 23
gra , & propterea abſurdum videtur poſtquam pars
altera commodum ex ea percepit mediante libera diſ-
poſitione bonorum etiam ipſius Cæſaris , modo con-
ventum ſuper his de quibus agitur onus ſubire recuſet ,
Dec. *conſ. 28. n. 11. v. præterea cum ſeq. lib. 3.* Rota
penes Card. Cavaler. dec. 407. n. 9. v. accedebat præmiſ-
ſis , & in recen. dec. 86. n. 7. verſ. maximè in præſenti
caſu , &c. *p. 6.* & fuit dictum in Firman. prædii coram
R. P. D. meo Peutingero 30. *Iann.* 1640. *§. penult.*
Verſ. Hic vero reſolutio, & 14. Maii ejuſdem Anni in §.
ad hac fuit reſponſum in fin. verſ. quod conditione litis,
&c.
Et ita fuit reſolutum utraque parte informante ;
&c.

Emin. & Reverend. D. Card. CORRADO.

Romana Reſciſſionis Concordiæ.

Lunæ 14. Martii 1650.

ARGUMENTUM.

Articuli irrelevantes, vel ſuſpecti, non admittuntur contra Inſtrumentum; & nonnullorum irrelevantia in hac hypotheſi trutinatur. Concordia ſatis roboratur verbis generalibus, & amplis, ad hoc ut comprehendatur etiam non expreſſa Teſtatoris voluntas magis elicitur ex verbis Teſtamenti, quàm ex aliis probationibus extrinſecis. Communis uſus loquendi, an habeat locum in Inſtrumento: & quomodo probetur. Et an legitimati veniant ſub nomine legitimorum, ſeu baſtardorum attento communi uſu loquendi.

SUMMARIUM.

1 *Articuli regulariter in Curia admitti ſolent, etiam parte opponente, cum clauſulis præſervativis, quomodo ad cauſam conferant.*

2 *Limitatur, non procedere quando ſunt omnino irrelevantes, vel aliter ſuſpecti; tunc enim præmiſſa cognitione, parte præſertim inſtante, ſunt omninò rejiciendi.*

3 *Litigantes, expenſis ac dilationibus inutilibus fatigari; ſicque eorum jura periclitari non decet.*

4 *Et hoc eſt à Judice, etiam parte non ad ertente, apprimè conſiderandum, & ex officio providendum.*

5 *Verba generalia, & Univerſalia in Tranſactione appoſita; cum ſint adeò ampla, atque prægnantia, ut quaſcumque Cauſas, Prætenſiones, & Jura, etiam in eo Inſtrumento non expreſſa, ac in illo Judicio non deducta, complectantur, conſiderata propria cujuſlibet natura, valeat fidem imponere cuicumque inde occurrenti objectioni; in vim, & conventionis.*

6 *Verba reſtrictiva*, cauſa & occaſione narrata, & infra dicenda, &c. *poſita in Inſtrumento Tranſactionis, comprehendunt quicquid ordinatur per ſe vel per accidens, ſive ordinatur ab aliquo per ſe, vel per accidens.*

7 *Præcognitio, & animadverſio generalis, ac intellectualis, explicata verbis ampliſſimis, & generalibus, omnium, quæ poſſunt turbare concordiam; ſufficit ad hoc ut habeantur, ipſius favore, pro expreſſis; ne ipſa concordia ullo caſu periclitetur.*

Et ſtantibus generalibus hujuſmodi verbis in Inſtrumento appoſitis, comprehenduntur etiam incogitata, & in judicium non deducta: & hæc opinio dicitur communis.

8 *Ignorantiæ prætextus non ſuffragatur ubi varia pro notitia, ac ſcientia concurrunt argumenta.*

Et ut elidatur ignorantia ſufficit generalis notitia, & cogitatio, quæ reſultat etiam ex renuntiatione jurata cujuſcumque juris, contingentis, incogitati ac ſupervenientis, ac inſtrumenti de novo reperti.

9 *Inſtrumentum clariorem, ac certiorem facit veritatis probationem, quàm Teſtes, qui, vel oblivione, vel alio defectu, facilè labi poſſunt. Ideoque illis eſt præferendum.*

10 *Articulus Inſtrumento publico adverſativus, ſuſpectus admodum redditur; ac proinde jure merito eſt rejiciendus.*

11 *Jactatio Teſtatoris circa ſuam voluntatem, ante conditum teſtamentum, nihil operatur, dum ipſe mutato conſilio, alias poſt modum in ipſo condendo diſpoſuerit.*

12 *Teſtator, qui literas, ac Rethorum artes non callet; id tantum cenſetur voluiſſe, quod in Teſtamento verbaliter exprimitur: ita ut qualibet verborum circumſcriptio non ſit apta induci, ipſum non palam, ſed in figuris locutum fuiſſe.*

13 *Conſenſus, & approbatio contractus præſumitur ex præſentia, interventu, ac fidejuſſione illius, de quo agitur.*

14 *Filius cenſetur habere certiorem notitiam intentionis ac voluntatis Patris, quàm alii. Et ideò veriſimile eſt, eum in Teſtamento mentem ipſius inſecutum eſſe, ac precepto ejus obtemperaſſe.*

15 *Memoria in homine decrepitæ ætatis adeò labefactatur ac ruit, ut ejus Teſtimonium de auditis ab alio in juventute, de re ad ipſum non pertinenti, magna veritatis ſuſpicione laboret: ac quo exactiùs deponit, eo magis ab omni veriſimilitudine, & prudentis judicio alienum ſuum dictum reddit.*

16 *Communis uſus loquendi non probatur, niſi pluribus concurrentibus.*

17 *Legitimati, cum ſint verè legitimi, & naturales, ſecundum Juris interpretationem, appellatione legitimorum ac naturalium comprehenduntur.*

18 *Legitimati in forma ampla, ac ad omnia legitimitatis jura plenè reſtituti, ac reintegrati ſunt atque cenſeri debent verè legitimi, ſublata penitus omni geniture macula: ita ut communis loquendi uſus de illegitimis, ad ipſos non poſſit referri.*

19 *Concordia longo tempore ſervata, & executa cum ad tollenda partium diſſidia ſit inita, ne ſopita litium flammæ ullatenus excitentur, ac reviviſcant, æquum eſt in poſterum ſummoperè ſervari.*

DECISIO XXVI.

Litem jam diu vertentem coram bon. mem. Coccin. inter DD. Marcellum & Horatium filios Joann. Baptiſtæ Actores, & DD. Tiberium, & Jacobum filios Pauli primi hæredis q. Cæſaris de Alberinis reos conventos ſuper fideicommiſſo per dictum Cæſarem ordinato ad favorem lineæ maſculinæ legitimæ, & naturalis præfati Joan. Baptiſtæ mediante concordia perpetua inter eaſdem partes pro communi quiete, & conſervatione, atque augmento ſtatûs, ac dignitatis eorum familiæ de Alberinis inita die 29. Jun. 1632. terminatam, atque ſopitam cenſuerunt Domini me proponente ſub die 15. Junii 1648. non eſſe inſtaurandam ſub prætextu nullitatis, ſeu reſciſſionis per dictum D. Jacobum modo deductæ ob prætenſam incapacitatem dd. Horatii, & Marcelli ſuccedenti in bonis controverſis nempè Caſali nuncupato Campo di Merlo & Domo in Urbe ſita, ſtante præcepto, ac prohibitione prædicto Cæſari injuncta à q. Rutilio ejus patre (ex cujus hæreditate proveniunt) in teſtamento condito die 10. Aprilis 1590. quod negat ſub ea tranſactione fuiſſe comprehenſum. Verùm quia poſtea exhibitis pro parte ejuſdem Dom. Jacobi nonnullis articulis inſtabatur pro illorum admiſſione ad effectum examinandi Teſtes incuria, quam altera pars impugnabat. Hodie conſulti Domini reſponderunt non eſſe admittendos.

Quia licèt articuli regulariter admitti ſoleant in Cu- 1
ria etiam parte opponente cum clauſulis præſervativis
quoquomodo ad cauſam conferant *juxt. dec. Verral.* 47.
praxi. 1. & refert Veſtr. *in prax. lib. 5. cap.* 14. *ſub nu.* 6.
verſic. ideo eadem ferme ratione. &c. Id tamen fieri non 2
debet, neque procedit quando ſunt omnino irrevelantes, vel aliter ſuſpecti, tunc enim præmiſſa cognitione
parte præſertim inſtante ſunt omninò rejiciendi, cum
expenſis ac dilationibus inutilibus litigantes fatigari, 3
eorumque jura periclitari non deceat *leg. ſi duo patroni ſi item Julianus, in fin.* ubi Bart. *D. de jur. leg.*

leg. ad probationem, ubi gloſſ. fin. & Bart. *n.* 1. *verſ. nota ex fine, &c. C. de probat.* gloſſ. *in cap. cum contingat in verbo nihilominus, verſic. cum proponeretur*, ibique Bald. *ſub num.* 6. *verſic. vol. niſi poſitio*, &c. *de offic. delegat. ſpecul. part.* 2. *ſub tit. depoſitionibus* §. 10 *ſub nu.* 1. *verſ. ſed quid ſi pars &c.* dicens hoc eſſe ab eo ipſo Judice etiam partes non advertente apprimè conſiderandum, & ex officio providendum, Neviz. *conſ.* 30. *num.* 15. *verſ. item quia*, &c. *ac ſeq.* Pariſ. *conſ.* 97. *n.* 131. *verſic. & conſequenter, cum ſeq. lib.* 1. *Roland. conſil.* 34. *ſub n.* 12. *verſic. ſed præmiſſis non obſtantibus, cum ſeqq. lib.* 3. Bellamer. *deciſ.* 725. *in princ. & num.* 1. latè Gram. *dec.* 45. *à num.* 4. *verſ. & quod gravaverit Commiſſarius*, &c. *cum ſeqq. per totum*, Nicol. Ant. Giavat. *ad Veſtr. dicto cap.* 6. *ſub n.* 14. *in verbo, ſed cum proteſtatione, verſ. quæ quadam clauſula, & in fin. verſic. & ſi periti Judices*, ubi declarat praxim Curiæ Rota *penes ſanct. mem. Gregor. XV. deciſ.* 147. *num.* 7. *verſic. cum etiam*, &c. *& in recent. dec.* 661. *num.* 1. *verſic. vera eſt enim concluſio* &c. *part.* 4. *& dec.* 34. *num.* 25. *verſic. unde meritò, eadem part.* 4. *tom.* 2. *& dec.* 176. *ſub num.* 2. *Verſic. & articulos*, &c. *ac ſeq. part.* 7. idemque ſervat Rota etiam in Curia, ut patet *ex dec.* 216. *num.* 3. *Verſic. ideoque*, &c. *ac ſeq. & latiùs in dec.* 521. *à num.* 10. *Verſic. neque dixerunt Domini, &c. cum ſeqq.* ubi ſtylus objectus declaratur, *part.* 5. *recent. & in Foroſempronien. bonorum* 28. *Jan.* 1641. *coram Reverend. Patr. Dom. meo Rojas in* §. 1. *& in Romana cenſus* 1. *Julii ejuſdem Anni coram R. P. D. meo Bichio in* §. *cumque intrarent, ac in Valentina parrochialis coram R P. D meo Cerro* 23. *Jan.* 1647. *in* §. *ratio reſolutionis*, &c. in quibus aliæ referuntur, & comprobat modern. Roman. *diſcept.* 803. *num.* 14. *verſic. quamvis enim.* &c. *cum ſeq.*

Irrelevantia verò viſa fuit Dominis manifeſta. Nam primus articulus continens partes ipſas in celebratione dicti Inſtrumenti tranſactionis, ac antea, & poſtea ſæpiùs propriam expoſuiſſe intentionem ineundi ſuper declaratione tantum voluntati præfati Cæſaris, an ſcilicet in caſu ſolius obitus Pauli ejus primi hæredis ſine filiis, vel abſolutè deficiente illius linea, alteram Joan. Baptiſtæ ſubſtituerit, nec cætera jura ipſis aliundè competentia ſub ea comprehendiſſe, ibi, *hanno dichiarato, & eſpreſſo, che intendevano di fare detta tranſattione, & che la facevano, & reſpettivamente, che l'havevano fatta ſolamente ſopra la interpretatione della volontà, ſenſo, & intentione, che detto q. Ceſare Alberini haveva havuto in fare detto fideicommiſſo, e diſpoſitione. E di non volere in detta Tranſattione comprehendere altere ragioni, che poteſſero per altra ſtrada havere eſſi Tranſigenti*, &c.

Repugnat expreſsè ipſius Inſtrumenti tenori, ac verbis tàm in parte narrativa, ubi in verſic. inter quas,
4 &c. aſſeritur judicium inter partes generaliter fuiſſe inſtitutum de, & ſuper hæreditate dicti Cæſaris, in quo licet DD. Tiberius & Jacobus prætenderent fideicommiſſum Cæſaris ob mortem Pauli eorum patris ipſis ſuperſtitibus expiraſſe. Tamen DD. Horatius & Marcellus intendebant ſibi ipſis, ac deſcendentibus reſpectivè ſuffragari. Ac proinde ſuper prædictis litibus, & aliis prætenſionibus, quæ inter partes exortæ erant ac quomodolibet exoriri poſſent prædicta, & infraſcripta occaſione pleniſſimè concordarunt, & tranſegerunt; Quàm etiam in diſpoſitiva, ut legitur ibi ,, Et è con-
,, troverſo ex parte dd. DD. Horatii, & fratris præten-
,, deretur in eventum mortis dd. DD. Tiberii, & Jaco-
,, bi abſque filiis legitimis, & naturalibus ſuccedere
,, debere in dicta hæreditate uti vocatos cum ejuſdem
,, Horatii primogenitis in d. fideicommiſſo ex forma
,, præcitati teſtamenti, & Codicillorum, &c. & ibi
,, ſuper quibus differentiis, litibus, & aliis prætenſioni-
,, bus, quæ inter dd. partes ortæ ſunt, & quomodo-
,, libet oriri poſſent prædicta occaſione, dùm pro par-
,, te D. Horatii inſtruebatur proceſſus, tractata per-
,, petua concordia, & compoſitione tandem univerſo
,, ſtatu rerum, & aliis prudenter, & maturè conſide-
,, ratis mediante interpoſitione, &c. Pro amoris inter
,, eos, & familiæ de Alberinis ſtatus & dignitatis conſer-
,, vatione concluſa, & ſtabilita fuerit modo, & forma
,, infra dicendis, &c. Hinc eſt, &c. pro ſe ipſis, ipſo-
,, rumque hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque,
,, &c. ſub pactis, & conditionibus infra dicendis,
,, &c. diligenter, & maturè toto ſtatu rerum, & præ-
,, tenſionum inter ipſas partes vertentium conſiderato,
,, ad hanc Tranſactionem, & perpetuam concordiam
,, tractatam, & concluſam pro communi quiete, modo
,, & forma infra dicendis devenerunt, & ratione hu-
,, juſmodi perpetuæ concordiæ, tranſactionis, & com-
,, poſitionis & alias omni meliori modo, &c. partes
,, prædictæ ceſſerunt, & renunciarunt dd. omnibus,
,, & ſingulis cauſis, litibus, & quæſtionibus, ac præ-
,, tenſionibus quibuſcunque, vel aliàs quomodolibet
,, ortis, introductis & indeciſis pendentibus, *& quæ*
,, *introduci, & moveri poſſent cauſa, & occaſione ſupra*
,, *narrata, & infra dicenda*, illaque cum omnibus
,, ſuis incidentibus annexis, & connexis, totoque ne-
,, gotio principali perpetuò extinxerunt, &c. eiſque
,, perpetuum ſilentium, & finem, &c. & infr.
,, *Et inſuper* per viam tranſactionis, compoſitionis,
,, & concordiæ, & *alias omni meliori modo devenerunt*
,, *ad infraſcriptas conventiones*, &c. videlicet, quod
,, liceat dd. DD. Tiberio, & Jacobo non obſtantibus
,, quibuſcunque vinculis, & prohibitionibus in dictis
,, teſtamento, & codicillis reſpectivè appoſitis liberè
,, diſponere de omnibus bonis hæreditariis, &c. ex-
,, cepto Caſali nuncupato Campo di Merlo rubr. 270.
,, circiter, & domo poſita ad Vallem, &c. Caſale autem,
,, & domus ſupradicta reſervata convenerunt, quod
,, ſubjaceant, & ſubjacere debeant fideicommiſſo per
,, dictum Cæſarem facto, &c. & omnibus vinculis
,, in eo contentis.
,, *Volentes* partes ipſæ fideicommiſſum in dicto Teſ-
,, tamento ordinatum deficiente linea maſculina dicti
,, Pauli comprehendere debere lineam dicti Joannis
,, Baptiſtæ, illamque intelligi debere ſubſtitutam lineæ
,, dicti Pauli, &c. & infr.
,, *Item convenerunt*, quod deficientibus dd. DD.
,, Tiberio, & Jacobo, abſque filiis maſculis legitimis,
,, & naturalibus, vel eorum deſcendentibus pariter
,, ſine filiis maſculis legitimis, & naturalibus ſucce-
,, dere debeat in dict. Caſali, & Domo ſupra reſerva-
,, ta abſque ulla detractione legitimæ, ac Trebellianæ
,, cum reſervationibus antedictis d. Horat. Alberinus,
,, ejuſque primogeniti in infinitum, ac ſi d. Paulus de-
,, ceſſiſſet abſque filiis legitimis, & naturalibus, eſſet
,, factus locus fideicommiſſo d. Cæſaris, &c.
,, *Quod fideicommiſſum* dd. Tiberius, & Iacobus
,, declararunt, & voluerunt comprehendere lineam
,, dict. Ioann. Baptiſtæ modo, & forma quibus ſupra,
,, *& quatenus opus ſit ex nunc, & ut ſupra* dictum eſt
,, conſtituerunt ad favorem d. lineæ perinde ac ſi illa
,, fuiſſet ſimpliciter, & ſine dubio vocata in defectum li-
,, neæ prædicti bon. mem Pauli, &c. *quia ſic actum, &c.*
,, Quam concordiam, tranſactionem, compoſitionem
,, cum omnibus & ſingulis in Inſtrumento contentis,
,, prædicti DD. Tiberius, & Jacobus, & Horatius, ac
,, Marcellus ſemper, & perpetuo ratas, validas, atque
,, firmas habere, tenere, inviolabiliterque obſervare,
,, & attendere promiſerunt, *& nunquam* ſub quovis
,, *prætextu*, etiam inſtrumentorum, & ſcripturarum pro-
,, bationum, ac jurium *de novo repertorum*, ſeu reperien-
,, dorum; & ex *quavis alia cauſa*, & ratione, jure, titu-
,, lo. & modo cogitatis *& incogitatis* etiam ſub prætex-
,, tu doli, reſtitutionis in integrum ex quocumque capite
,, etiam enormiſſimæ læſionis, & ſi qua mihi juſta

Digitized by Google

„ cauſa, &c. directè, vel indirectè in judicio, vel
„ extra contrafacere, dicere, opponere, vel venire,
„ nec unquam excipere, vel in contrarium experiri.
„ Renunciantes cum juramento, &c. dicto beneficio,
„ &c. diſpoſitioni *l. de his*, *& leg. cum hi*, *ff. de tran-*
„ *ſact. & fin. l. legibus*, *&c.* & omni Iuris, Legum,
„ Statutorum, & Conſtitutionum auxilio, &c. &
„ cuicumque diſpoſitioni, &c. atque reſcripto, &c. ſi-
„ ve ad petitionem partis, &c. ſive motu proprio,
„ & ex officio, tam per viam gratiæ, quàm juſtitiæ,
„ & cum quibuſvis clauſulis derogatoriis etiam ampliſ-
„ ſimis contra præmiſſa quomodolibet concedendis
„ &c. repetito juramento, &c.

Quibus ſanè verbis tam generalibus, quàm univer-
5 ſalibus comprehenditur utique propoſita modo pro pa-
tre d. Dom. Iacobi contra prædictos, DD. Horatium,
ac Marcellum incapacitatis objectio ad effectum illos
excludendi à fideicomm. in dd. Codicillis, ac Teſtamen-
to ordinato, & in eadem tranſactione pacto ſpeciali
denuo conſtituto ad favorem Horatii, ac ejus primo-
genitorum in infinitum; ſunt enim adeò ampla, atque
prægnantia, ut quaſcunque cauſas, prætenſiones, &
jura, etiam in d. Inſtrumento non expreſſa, ac de illo
judicio non deducta, quibus conventa inter partes
quovis modo impugnari, & controverti valeant,
complectantur in vim pacti & conventionis Bartol. *in
leg. ſi certa ſub num. 2. verſ. verius puto*, &c. *cum ſeq.
& ſub n. 5. verſ. ſi vero loquimur*, *&c. C. de tranſact.*
Caſtr. *conſ. 333. dubium videtur facere*, *ſub num. 2. v.
ſi verò. cum ſeq. lib. 2.* Alexand. *conſ. 41. ſuper themate
à num. 8. verſ. tertio quia generalis fuit*, *&c. cum ſeqq.
per totum lib. 1. & conſ. 11. viſo ac ut oportet conſidera-
to themate*, *ſub n. 10. verſ. confirmo*, *&c. & prius à n.
6. verſ. ſed præmiſſis non obſtantibus*, *&c. cum ſeqq.
per totum lib. 2.* Surdus *conſ. 257. ſub num. 5. verſ. cæ-
terum, cum ſeqq per totum & conſ. 303. à num. 33. verſ.
& dum dixit*, *&c. cum ſeqq.* latè ponderans dictionem
(aliàs) *& dec. 176. ſub num. 1. cum ſeqq. ac ſub num. 7.
verſ. Senatus perſiſtendo*, *&c.* dicens ita judicatum ab
illo Senatu, Honded. *conſ. 49. à n. 10. verſic. ſecundò
quia*, *&c. cum ſequentib.* bene ponderat verba illa:
& alia quacunque cauſa, *&c.* Mantic. *de tacit. & am-
big. lib. 26. tit. 6. ſub num. 16. verſ. ſed eſt adverten-
dum*, *&c. cum ſeq.* Rota penes Cardin. Seraphin. *dec.
317. ſub num. 2. verſic. tamen ſublimitatur*, *&c. cum
ſeq.* ubi ponderantur verba illa, *& alia quacunque cau-
ſa*, *&c.* & ſanct. mem. Gregor. XV. *deciſ. 286. n. 7.
verſ. ulterius*, *&c. & in recent. deciſ. 447. ſub num.
5. verſ. unde cum partes*, *&c. part. 2. & deciſ. 231. ſub
num. 3. verſ. & in omnem eventum*, *&c. part. 4.* cum
aliis latè adductis in præcedenti deciſione *in §. ex quibus
infertur.*

Neque poſſunt (ut prætendit D. Iacobus) congruè
reſtringi ad ſolam controverſiam ſuper defectu, vel
duratione conditionis, qua Paulus fuit à Cæſare teſta-
tore gravatus in judicio tunc deductam ob ea verba præ-
cedentia in principio appoſita, ibi, quæ inter dictas,
„ partes ortæ ſunt, &c. & quomodolibet oriri poſſent
„ prædicta occaſione, &c. & infr. in *verſic. hinc eſt*,
„ *&c.* ibi, quæ introduci, & naſci poſſent cauſa, &
„ occaſione ſupra naraata, &c. & infra dicenda.

Quoniam eſt advertendum litem inter partes tunc
vertentem non fuiſſe unicam illius concordiæ, &
omnium in ea conventorum cauſam finalem, ſed aliam
quoque, & quidem præcipuam concurriſſe, ſcilicet
conſervationis, & augmenti dignitatis ac honorificen-
tiæ familiæ de Alberinis. Ideoque illam non fuiſſe reſ-
trictam ad ipſam litem imò nec ad eas, quæ in poſte-
rum ejus occaſione introduci, ac ſuſcitari valerent;
ſed cæteras quoque ex pacto comprehendere, quæ ex
alio quocunque titulo jure, & cauſa etiam incogitata
quomodolibet excitari, ac promoveri poſſent oc-
caſione infra dicenda cum explicita renunciatione
l. de his, *ff. de tranſact. & aliarum*, ut patet ex ipſo
inſtrumenti contextu ſupra relato in parte diſpoſitiva
in *verſ. hinc eſt*, ibi, *cauſa*, *& occaſione ſupra narrata,
& infra dicenda*, &c. Inferiùs autem nova, ac pecu-
liari diſpoſitione in *verſ. & inſuper*, &c. non ſolùm
per tranſactionis, ſed concordiæ, & aliàs omni melio-
ri modo, &c. inter alia plura declarationem volunta-
tis Cæſaris non concernentia ſpecialiter fuit con-
ventum, quod fideicommiſſum ab illo ordinatum com-
prehendat lineam maſculinam d. Joann. Baptiſtæ pa-
tris Horatii, ac Marcelli quodque ipſi, ac Primoge-
niti prædicti, deficientibus dd. Tiberio, & Jacobo eo-
rumque deſcendentibus maſculis legitimis, & natu-
ralibus, ſuccedere debeant in d. Caſali & Domo tan-
quam comprehenſi, & vocat in d. fideicommiſſo, quod
ex nunc quatenus opus ſit pacto ſpeciali fuit in eorum
favorem conſtitutum, ut legitur *in verſic. volentes
partes*, &c. *& in verſ. quod fideicommiſſum*, &c. Et
propterea cum omnia modo deducta pro parte D. Ja-
cobi ad probandum Cæſarem noluiſſe ſubſtituere li-
neam Joann. Baptiſtæ eo modo, quo prætenditur. Ne-
que id facere potuiſſe ob aſſertam incapacitatem, quam
negat fuiſſe in dicto inſtrumento comprehenſam, eò
tendant, ut excludantur à fideicommiſſo ibidem ex-
preſsè conſtituta ac repetita conventione firmato, ut
legitur expreſsè in Commiſſione in Proceſſu produc-
ta. Negari ſanè non poteſt hæc ipſa verbis dicti Inſtru-
menti fuiſſe comprehenſa non ſolùm inſpecta propria
natura, & ſignificatione illorum, quæ adducuntur pro
reſtrictione, *cauſa*, *& occaſione ſupra narrata*, *& infra
dicenda*, &c. quæ latiſſimè patent, ut inquit Bald. *in* 6.
conſt. 119. ſtatuto cavetur num. 7. verſ. ſed contra hoc,
&c. *lib. 2.* dicens ſub eis comprehendi quicquid ordina-
tur ad aliquid per ſe, vel per accidens, ſive ordinatur
ab aliquo per ſe, vel per accidens, & in hac materia
probat Caſtr. *d. conſ. 333. dubium videtur facere*, *ſub
num. 2. verſic. ſed omnia de quibus dixi*, *& ſupra*, *ac in-
fra per totum lib. 2.* Verùm etiam attentis pactis, *in verſ.
& inſuper*, &c. & aliis ampliſſimis ſequentibus (ad
quæ referuntur) quibus conſtat partes voluiſſe augere
præcedentia, & alia etiam omnia comprehendere quæ
præcipuam illius concordiæ cauſam, ſcilicet quietem,
ac pacem inter eas, & familiæ ac bonorum conſer-
vationem apprimè contemplatam turbare poſſent,
quorum omnium generalis, ac intellectualis animad-
verſio & præcognitio ad hunc effectum ſufficiens eſt
juxt. theor. Bart. *in d. l. ſi de certa ſub d. n. 5. verſ. ſi vero
loquimur in fin. C. de tranſ.* dicentis, quod ſtantibus 7.
generalibus hujuſmodi verbis in inſtrumento appoſitis
comprehenduntur etiam incogitata, & in judicium
non deducta, ejuſque opinionem dicit eſſe commu-
nem Surdus *conſ. 267. ſub num. 19. verſic. verba igi-
tur*, &c. *& prius à num. 6. & ſeq. per tot.* Honded. *d.
conſ. 49. ſub n. 35. verſic. quantum minus reſiſtit lib. 1.*
Mantica *de tac. d. lib. 26. tit. 6. ſub num. 17. verſ. unde Ta-
belliones*, &c. Seraph. *d. dec. 317. n. 3. verſ. nec ſalva
ratione recti ſermonis*, &c. ponderantes verba illa: *cau-
ſa*, *& occaſione*, &c. ac cætera generalia ſuprà relata
Menoch. *conſ. 335. ſub num. 24. verſ. ſexto renuncia-
vit*, *& ſeqq. per tot.* Barz. *dec. Bonon. 27. n. 10. verſ. ne-
que referri*, & alii in præcedenti deciſione relati *in §.
Ac proinde reſtringi non poſſunt*, *&c.*

Minùs excludi poteſt prætextu ignorantiæ diſpoſi- 8.
tionis Rutilii, vel qualitatis perſonarum. Quoniam
hæc ex ſanguinis conjunctione, ac promiſcua do-
meſticarum rerum notitia, ſcripturiſque & adnotatio-
nibus penès ipſum D. Jacobum exiſtentibus, ac per
eum exhibitis; Illa verò ex repetita dicti teſtamenti
Rutilii mentione in Codicillis Cæſaris ejus filii, ſuper
quibus ſpecialiter tranſactum fuit pluries ſeriò habita,
ejuſdemque retentione, atque exhibitione pariter facta
prorsùs eliditur *ad leg. qui cum alio ff. de reg. jur.* Dec.
conſ. 266. non excedit à memoria, *ſub n. 1. verſ. nam talis
notitia*,

Digitized by Google

notitia, cum ſeq Surdus *conſ.* 82. *num.* 24. *ver. ex quo*, &c. Pereg. *de fideicomm. art.* 52. *ſub num.* 104 *verſ. octavus* &c. Rota *deciſ.* 281. *ſub n.* 2. *verſ. nec ex mentione facta cum ſeq.* & *deciſ.* 342. *ſub n.* 4 *vers. ex mentione enim*, &c *p.* 2. *recent.* Et ob ſpecialem, atque juratam renunciationem *d. l. de his, ff de tranſact.* ac cujuſcumque juris etiam contingentis, incogniti, & ſupervenientis, ac inſtrumenti de novo reperti [ut præmiſſum eſt] ſuffragari non poteſt, cum ſufficiat (ut dictum eſt) generalis ad hunc effectum notitia, & cogitatio, Bart. *in l. Aurelius*, § *Canis. sub n.* 11. *v. prædicta vero ff. de liber. legat.* & *in d. l. ſi de certa sub n.* 4. *vers. hic adverte* & *n.* 5. *v. ſi verò loquimur, C. de tranſ.* Rota *penes ſanct.* mem. Greg. *dec.* 192. *nec facit*, &c. & *dec.* 714. *ſub n.* 7. *v. ulterius, p.* 2. & *dec.* 568. *ſub num.* 3. *verſ quibus non obſtant* &c. *p.* 3. *recent.* cum aliis præcedenti deciſione adductis, & *in Romana fideicommiſſi de Coſciaris* 16. *Martii* 1648. *coram me, in* §. *ac proinde non adverſatur.*

Quare ex prædictis non ſolùm convincitur irrelevantia dicti primi articuli expreſsè adverſantis verbis, & pa-
9 ctis conventis in dicto inſtrumento. Quod clariorem ac certiorem facit veritatis probationem quàm teſtes, qui
10 vel oblivione, vel alio defectu facilè labi poſſunt, ideòque illis eſt præferendum. Imò ſuſpectus admodum redditur, ac proinde jure merito eſt rejiciendus, ut reſpondit Rot. *in dec.* 582. *ſub num.* 6. *verſ. ex quibus, part.* 1. & *dec.* 589. *sub n.* 1. *vers.* & *eo minus, part.* 2. *ac dec.* 772. *sub num.* 5. *vers. sextus articulus part.* 3. & *dec.* 305. *num.* 2. *vers. secundus verò*, & *sub num.* 4. *vers. sextus articulus, part.* 4. & *d. dec.* 521. *sub num.* 5. *vers. cum enim, ac seq. part.* 5. & *dec.* 252. *n.* 2. *vers. cum enim part.* 7. *recent.* & *in d. Eta Valentina Parochialis* 23. *Jan.* 1647. *coram R. P. D. meo Cerro, in* §. *nihil ergo refert, ac in Barchinonen. Parochialis, seu Vicariæ* 13. *Junii* 1644. *in* §. *primus enim articulus, vers. unde meritò*, &c. *cor. me.* & *sæpè in aliis.*

Secundus verò Articulus in quo deducitur præfatum Rutilium paulò antè conditum ab eo teſtamentum propriam declaraſſe voluntatem inſtituendi Cæſarem ejus filium hæredem univerſalem, ea tamen lege, ut bona ejus hæreditatis præfato Joanni Baptiſtæ, ſive dd. Horatio & Marcello illius filiis relinquere minimè poſſet. Idemque poſt conditum teſtamentum, & mortem ipſius publica voce, ac fama confirmatum fuiſſe. Nullius pariter eſt relevantiæ.

Tum quia illud attendi debet, ac obſervari, quod in teſtamento diſpoſuit, non autem, quod antea ſe diſpoſiturùm jactavit, nam plura ſæpè jactantur, quæ deindè mutato conſilio ad diſpoſitionis, ſeu executionis
11 actum non deducuntur. Ac proindè cùm in teſtamento deindè condito hoc non expreſſerit, neque prædictos excluſerit, ut facilè poterat, id uique in ipſo actu noluiſſe cenſetur *ad leg. quidam cum filioſam. verſ. reſpondi* ubi Bald. *in* 3. *not.* ac cæteri DD. *ff. de hæred inſtit.* Gabr. *conſ.* 103. *ſub n.* 31. *vers. nec obſtat, cum ſeq. lib.* 1. Surd. *conſ.* 129. *ſub n.* 18. *vers. etiam ſi aliquando teſtator, cum ſeq.* & *dec.* 283. *n.* 4 *vers.* & *per aliam*, & *ſub n.* 14. *vers. quartò, cum ſeq.* Peregrin. *de fideicommiſſ. art.* 11. *ſub n.* 35. *vers. idcircò* &c. & reſpondit Rot. *penes Card. Seraph. dec.* 1358. *n.* 11. *vers. Tertiò quintus teſtis de voluntate teſtatoris deponens*, &c. *ac in rec. dec.* 264. *n.* 6. *verſ. non obſtant teſtes adducti*, &c. *part.* 4. & *dec.* 510. *ſub n.* 13. *vers. quartus deponit*, &c. & *ſeq. eadem p.* 4 *tom.* 3.

Neque conſiſtit, quod per quandam verborum circumſcriptionem hoc indicaverit in teſtamento, dum eidem Cæſari filio, ac hæredi inſtituto prohibuit de bonis hæreditariis diſponere ad favorem perſonæ illegitimæ, & procreatæ ex patre, aut ex matre illegitima. Quia nec hujuſmodi circumſcriptio Joann. Baptiſtæ, vel Horatio, ac Marcello ejus filiis conveniebat, qui legitimi, & naturales, & ex parentibus legitimis, & naturalibus progeniti ſunt ex latè deductis in præcedenti deciſione ſub die 15. Junii 1648. in §. *non obſtat adducta prohibitio cum ſeqq.* Nec illa uſus fuiſſet teſtator, qui miles erat, nec Rhetorum artes callebat, ſed palàm non in figuris illud idem expreſſiſſet, quod paulò antea [ſi verum fuiſſe] publicè declaraſſe proponitur in hoc articulo, quare id tantùm voluiſſe cenſetur, quod verba ſonant, *leg. abeo, verſ. cæterum, ff. de ſu ellect. legat. leg. un.* §. *ſin autem ad deficientis* 12
in fin. C. de cad. tollend. Gabr. *d. conſ.* 103. *num.* 33. *vers. quod cum non fecerit*, &c. *lib.* 2 Peregrin. *de fideicommiſſ. cit. art.* 11. *ſub d. num.* 35. *vers.* & *cum facile fuerit Teſtatori.*

Tum quia in omnem caſum præceptum illud prohibitum ipſi Cæſari injunctum fuit, & ad ejus perſonam ſpecialiter relatum, ut in dicto teſtamento legitur, ibi, *Prohibens expreſſè eundem D. Cæſarem heredem prædictum, quod in eventum in quem voluerit condere aliquod teſtamentum, ſeu devenire ad aliquam donationem de bonis hereditariis prædictis in totum, vel in parte, quod non poſſit inſtituere, nec nominare*, &c. Ideoque non afficiebat DD. Tiberium, & Jacobum cum quibus inita fuit d. conventio cujus vigore pro communi quiete, ac conſervatione, & augmento ſtatus, & dignitatis familiæ de Alberinis. Fuit ex pacto ſpeciali renovatum, ac conſtitutum fideicommiſſum ſuper dictis bonis particularibus ad favorem dict. D. Horatii, ac ejus deſcendentium ſecundum ordinem primogenituræ, ut conſtat ex verbis ſupra relatis, *juxt. text. in* §. *his igitur*, ubi gloſſ. *verb voluiſſe, in auth. de reſtitut. fideicomm. ff* Bart. *in leg. fil. fam.* § *divi ſub num.* 20. *verſ quæro. Dyn. cum ſeq.* ac ibi alii DD. *D. de legat.* 1. Decian. *conſil.* 26. *num.* 2 *verſ.* [illegible] *non poteſt, lib.* 2 Riminal. jun. *conſil.* 536. *num.* 53. *verſ. ſed ulterius cum ſeq.* Surdus *deciſ.* 125 [illegible] Pereg in. *de fideicommiſſ. artic.* 22. *ſub num.* 69 *verſ.* & *idem generaliter*, &c. Rota penes Cardin. *Seraph. deciſ.* 482. *num.* 2. *verſ. quia hujuſmodi prohibitio*, & *deciſ.* 397. *ſub n.* 16. *ad fin. verſ. quia dicta prohibitio, cum ſeq. part.* 5. *recent.* cum aliis adductis in præcedenti deciſione in §. *propterea dicta prohibitio eſt* [illegible]

Præterea neque hic articulus ſolutione caret; Nam repugnat non ſolùm teſtamento Joan. Baptiſtæ ſenioris condito die 1. Auguſti 1527. in quo hæredem univerſalem inſtituit Marcellum patrem dict. Joannis Baptiſtæ Junioris ejus filium legitimum, & naturalem, ex quo certior, ac efficacior videtur reſultare veritatis probatio, quàm ex altero illo alio condito die 13. Martii anno 1521. in quo inſtituti fuerunt Horatius, & Marcellus filii legitimati relicta dote nonnullis filiabus pariter legitimatis, quorum omnium nulla penitus facta fuit mentio in d. poſteriori condito de anno 1527. ſed tantùm ipſius Marcelli legitimi, ac naturalis. Præter quod iſtud convincitur prorſus erroneum etiam in denominatione Æmiliæ uxoris Teſtatoris, cum qua matrimonium contraxiſſe conſtat Anno ſeq. 1524. menſe Martio ex publico Inſtrumento ſuper eo celebrato. Verùm etiam repugnat Inſtrumento ſponſalium, ac dotali celebrato die 1. Auguſti 1577. inter dictum Marcellum nobilem Romanum tanquam patrem, & legitimum adminiſtratorem præf. Joannis Baptiſtæ ex una, & Franciſcum Calvium nobilem Romanum tanquam patrem, & legitimum adminiſtratorem Cynthiæ uxoris ejuſdem Joannis Baptiſtæ, ac ma- 13
tris dictorum Horatii & Marcelli cum præſentia, interventu, ac fidejuſſione ipſiuſmet pro cautione, ac reſtitutione partis dictæ Cynthiæ. Unde inferitur ejuſdem conſenſus, & approbatio dicti contractus, ut reſpondit J. C. *in leg. Pomponius a ſas ſi gratuitam*, §. *ſi quis fidejubeat, D. in* [illegible] *cauſ. pig. vel hyp. tacit. contr. leg. exceptione, C. de evict.* Soc. *conſ.* 200. *n.* 3. *verſ. quod autem ex caſu noſtro*, &c.

lib.

Digitized by Google

lib. 2. cum aliis relatis per Tiraquellum de retract.lign. §.2 gl.9.ſub n.268. verſ. poſtremo, &c. & ad l. connubial. 15. gloſſ.7. n. 25.verſ. nec ab his diſſentit. Atque inde reſultat præſumptio amoris, & affectionis erga dictum Marcellum, ac Joan. Baptiſtam, ejuſque deſcendentes ex eodem matrimonio, cui ipſe propria etiam obligatione conſenſerat; eliditurque omnis odii, & commerentiæ ſuſpicio, quam articulatæ declarationes præ ſe ferunt. Repugnat quoque teſtamento Cæſaris, qui parternæ voluntatis exactiſſimus fuit executor, ut ex eo conſtat in verſ. Item voglio & ordino, &c. ubi Palatii in Platea Columnæ ſiti recuperationem ſeriò injunxit ejus hæredibus, ut patris intentioni ipſi oretenus inſinuatæ obtemperaret. Et tamen nobilis ejus familiæ conſervationem, & propagationem extincta propria deſcendentia in hac linea Joannis Baptiſtæ conſtituit, cum qua etiam proprias deſcendentes fœmi-
14 nas,& naturales matrimonio jungi diſpoſuit. Quæ ſanè veriſimiliter non ordinaſſet contra mentem,expreſſumque patris præceptum ſi (prout aſſeritur) verè præceſſiſſet, cum illius certiorem notitiam habuiſſe cenſeatur l. ſi quis à filio, §. 1. D. de l.1. Bart. in l. gerit, ſub n. 17.verſ. & ſi ipſe mortuus eſſet, D. de acquir. hared.cum aliis in ſpecie relatis penes Menoch.d.conſ.459. ſub nu. 17. verſ.tertia affertur conjectura, &c. cum ſeqq.

Augetur demum ſuſpicio ex atteſtatione exhibita pro aliquali juſtificatione, ſeu fumo (ut aiunt) veritatis dicti articuli, perſonæ ſeptuagenariæ referentis verba præciſa dictæ declarationis, quæ ipſe impubes adhuc ab eodem Rutilio cum alio ipſius teſtis conſan-
15 guineo colloquente in Eccleſia immaculatæ Virginis ſupra Minervam anno 1588. ſeu 1589. aſſerit audiviſſe. Hæc enim ita exactè, ac tenaciter poſt ſexaginta circiter annos in negotio ad ipſum nullatenus ſpectante ejus memoriæ hæſiſſe illaque adeò pollere hominem decrepitæ jam ætatis, in qua maximè labefactatur, & ruit, ut habetur Eccleſiaſtes cap.ult.quod explicat Div. Ant. in ejus ſum.part.1.tit.5.cap. 1. §. 6. ver. circa primum, &c.ab omni veriſimilitudine,& prudentis judicio alienum eſt. Corn. conſ.63. ſub num. 3. verſ. ex maximè quia elapſis pluribus annis lib. 1. Rol. conſ.33.ſub n. 12. verſ. & maximè, &c. cum ſeqq. lib. 2. & latiùs Bertazz. conſ. 398. ſub num. 6. verſ. tertio iſti teſtes, cum ſeqq. lib. 2. crimin. Hieronym. Laurent. deciſ. Avenion. 92. ſub n. 6. verſ.quod non videtur veriſimile,&c. & alii relati per Farinac. conſ. 110. ſub num.2.verſ. & quoad inſtrumentum, &c. & conſ.172.ſub n. 7. verſ.adhuc dicitur. &c. cum ſeqq.

Tertius denique articulus in quo deducitur uſus loquendi in urbe tempore conditi per dictum Rutilium teſtamenti anno 1590. & antea, quo filii illegitimè nati licèt ex Principis reſcripto,vel alterius facultatem habentis decreto legitimati, adhuc illegitimi, naturales, & baſtardi communiter appellebantur, & adhuc (ut aſſeritur) appellantur. Irrelevans omninò eſt.

16 Quia (præter animadverſiones facti ſupra relatas in §. preterea, nec hic articulus) hujuſmodi aſſertus communis loquendi uſus non fuit articulatus cum requiſitis neceſſariis, tam reſpectu temporis præcedentis teſtamenti, quàm ſpeciei, ſeu qualitatis negotii, ac perſonarum, de quibus agitur, ſcilicet teſtantium juxta doctrinam Bart. communiter receptam in d. l. labeo ſub n. 6. verſ. ad declarandum autem communem uſum loquendi. & n. 9. verſ. articulus formaliter, ſic, &c. D.de ſupellect.leg.& tradita per Rim.jun.conſ.540.n.28. verſ. quinimo, &c. Becc. conſ. 1. ſub num.31. verſ. vel ſaltem, & Menoch. conſ. 266. ſub num. 63. verſ. reſpondetur primò, &c. & conſ. 459. ſub num. 15. verſ. reſpondetur primo. &c. ac præſ. 79. ſub num. 39. verſ. cæterum, &c. lib. 4. Maſcard. de prob. concl. 329. n. 5. verſ. quod verò, &c. cum ſeq. per tot. cum aliis relatis per Alderan. Maſcard. de ſtat. interpret. concl. 3. ſub num. 30. verſ. primo amplia. Rota deciſ.174. ſub num. 22. verſ. maximè cum opus fuiſſet, &c. part. 4.recent.

Secundò quia non attenditur in teſtamentis latino ſermone exaratis,quæ ſecundùm juris interpretationem intelligi debent, ac proinde ſub excluſione illegitimorum comprehendi non poſſunt legitimati, qui verè ſunt legitimi,& naturales & appellatione legitimorum,
ac naturalium comprehenduntur, ut in Auth. quib. 17
mod. nat. effic. legitim. §. ſit igitur licentia, ubi Gl. in verbo tali ſolutio,& in auth. quib. mod. nat. effic. ſui in §. illud tamen, verſ. ſit igitur licentia, & in fin. verſ. nam ſicut in cæteris ab initio legitimis, &c. Bald. in l. imperialis ſub n.4. verſ. & quod dicitur, &c. Cod. de nupt. & ita objecto benè reſpondit Alex. in conſ.2.viſis codicillis,legitimatione, & aliis, ſub n. 17. verſ. ſecundo quia quotieſcunque verba, &c. cum ſeqq. lib. 1. & latè comprobat Dec. conſ. 257. in cauſa D.Franciſci de Cuſano, ſub n. 3. verſ. ſed tamen prædictis non obſtantibus, cum ſeqq. qui ſub n. 6. verſ. ſecundo non obſtat & ſeq. reſpondit huic objecto Rol.conſ.83. ſub n. 21.verſ. ſecundo reſpondetur, cum ſeq. & prius à n. 11. cum ſeqq. per totum lib. 3.Rim. jun. d. conſ. 440. n. 29. verſ. tertio reſponderi quoque poteſt, &c. & prius à n.17. cum ſeqq. per tot. plenè Laderch. conſ. 23. ſub n. 13. verſ. verba itaque, & ſupra,ac infra per tot. Menoch.de conſ. 266. ſub n. 63. verſ. reſpondetur ſecundo, ac ſeqq. per tot, & d. conſ. 459. ſub n.15. verſ. reſpondetur ſecundo, cum ſeqq. per tot. & præſ. 79. ſub n. 39. verſ. & ibidem, cum ſeq. lib. 4. & generaliter probant Polet. de not. & Jur. c. 62. dec. conſ. 365. viſo conſilio, ſub n. 4. verſ. in contrarium autem, cum ſeqq. per tot. Cephal. 194. ſub n. 30. verſ. circa ultimum, &c. cum ſeqq. Becc. d. conſ. 1. ſub n. 32.verſ. ſecundo. Gabr. conſ. 21. n. 30. verſ. ſicut in ſimili lib.1. & conſ. 97. n. 11. verſ. ſequitur, ac ſeq lib. 2. & Peregr. de fideic. art. 23. ſub n.26. verſ. in terminis autem juris communis,Rot. penes Card. Seraph. 325. n. 19. verſ. ſeptimus & ultimus. ac ſeq. & in civitat. Caſtel. ſupplem. legitim 1. Febr. 1609. & 19. Martii 1610. coram bo. me. Card. Lancell. apud modern. Foroliv. poſt. tr. de legitim. dec. 77. ſub n.4.verſ. & propterea, &c. cum ſeqq. & latius in Romana legitim. 27. Junii 1614. coram bo. me. Card. Verdpio in recent. dec. 653. ſub n. 1. verſ. cum enim Robertus part. 1. rec. & in Romana de Javellis 20. Junii 1614. coram bo.mem. Ubaldo dec.600.per tot.p.3.comprobatam in dec. 667. ſub num. 1.verſ.certi enim juris eſt p. 1.& dec.578. ſub n. 4. verſ. non obſtant p. 4. & dec. 100. ſub n.4.verſ. circa ſecundam inſpectionem, &c.cum ſeqq.p.5. & alios refert modern.Rom.diſc.247.n.72.verſ.cum tales legitimati,&c. & diſc.496.n.10.verſ.unde legitimatus, &c.

Tertiò, quia aſſertus loquendi uſus non refertur ad eos, qui fuerunt adeo amplè legitimati, & ad om-
nia legitimitatis jura plenè reſtituti, ac redintegrati,ita 18
ut ſint, atque cenſeri debeant legitimi ſublata penitus omni geniture macula non obſtantibus quibuſcumque ſtatutis, conſtitutionibus & conſuetudinibus contrariis, ut in propoſito caſu factum legitur in inſtrumento legitimationis Cynthiæ uxoris dicti Joan Baptiſtæ ſub die 3. Aprilis 1586. prout reſpondit Gozad. conſ.6. n. 73. verſ.non obſtat quod communis uſus loquendi,&c. & verſ. vel & ſecundò &c. & comprobatur ex traditis per Surd. conſ. 1. ſub n. 97. verſ. & quamvis regulariter, ac ſeq. & per Card. Seraph. d. dec. 325. ſub num. 16. verſ. quæ clauſula,&c. & modern. Rom. diſcept. 496. n. 14. verſ. maximè quia. &c. cum ſeqq.

Et denique quia prohibitio diſponendi in illegitimo, (quicunque illi intelliguntur) à Rutilio facta fuit ſoli Cæſari ipſius hæredi, non autem præfatis DD. Jacobo, & Tiberio, à quibus ex pacto & conventione ſpeciali admiſſa fuit linea Jo. Baptiſtæ, ac nominatim D. Horatius cum ejus deſcendentib. ad dictum fideicommiſſum particulare pro conſervatione,& augmento ſtatus, quietis,& dignitatis hujus familiæ ut dictum eſt, conſtitutum; quibus ex quidem juſtis ac maximè commendandis

Digitized by Google

19 mendandis rationibus, ſicut concordia, & conventio prædicta jam diu inita, & longo ſexdecim annorum & ultra ſpatio ſervata, & executa fuit; eiſdem pariter illam impoſterum ſervari, ac cuſtodiri, graviora- que inter conjunctos diſſidia ac ſopitas litium flammas altius non excitari, ſed prorsùs extingui juſtum, ac æquum eſſe Domini cenſuerunt juxta text. *in cap.1. de tranſact.l.cauſas l.ſub prætextu la prima.C.eod.tit.* Bald. *in d.c.cum contingat ſub d.n.6. verſ. vel ſit poſito de eo, quod ſopitum eſt, & de offic.de leg.* Rota penès *ſan. mem. Greg.d.dec.286.ſub n.9.verſ.accedit,&c.cum ſeqq & dec. 354.ſub n.1.cum ſeq.& in recent.dec.715.ſub n.6.verſ. accedit etiam,&c.part.2 & d.dec.231.ſub n.4 in fin.verſ. quæ tamen,&c. par.4.ac dec.86.ſub n.3.verſ. ideo cum ſeq.p.6.ac ſæpè in aliis.*

Et ita fuit concluſum utraq; parte informante, &c.

Eminentiſſ. & Reverendiſſ. D. Card. CORRADO.

Romana Reſciſſionis Tranſactionis.

Veneris 16. Junii 1651.

ARGUMENTUM.

Tutor tenetur reddere rationem adminiſtrationis, & partitas diſtinctas in calculo deſcribere. Tranſactio reſcindi debet ex capite enormiſſimæ læſionis.

SUMMARIUM.

1 *Tutor tenetur reddere rationem adminiſtrationis & conficere inventarium, etiam ſi teſtator hæc omnia ei remiſerit.*

2 *Calculus probat contra ipſum confitentem, n.53.*
Et ab eo cauſam habentem, n. 54.

3 *Debet ritè & rectè confici, ponendo in eo partitas diſtinctas, juſtificandas per juramentum confitentis, ſi modica ſint; ſi verò magnæ, arbitrio judicis.*

4 *Etiamſi omnia in eo poſita, connexa dici poſſint, tanquam ſub eadem adminiſtratione comprehenſa.*

5 *Nec debet genericas, & confuſas, inveriſimiles, & erroneas continere partitas, aliàs rationes dicuntur in folle.*

6 *Quod exemplificatur.*

7 *Partita ſolutionum debitorum ſimul juncta, notabilem ſummam continentes, debent habere ſpecificatam cauſam ac quietantias debitorum.*

8 *Soluto matrimonio, mulieri non debentur fructus dotis, niſi interpellatis hæredibus.*

9 *Tutor debet expendere ſecundum qualitatem, & conditionem pupilli.*

10 *Nec formam à teſtatore præfixam tranſgredi.*

11 *Aliàs calculus ab eo factus non attenditur, indeque doli & læſionis pupilli præſumptio reſultat.*

12 *Et remiſſio ſeu tranſactio ſuper tali calculo facta, non attenditur.*

13 *Nulliuſque eſt momenti.*

14 *Remiſſio jurium præſupponit eorum præcedentem acquiſitionem, & ſcientiam.*

15 *Mater tutrix præſumitur ſatisfacta de ſuis dotibus, lucris dotalibus, & ſponſalitiis largitatibus quando adminiſtravit pingue patrimonium, ex cujus fructibus potuit ſibi ſatisfieri.*

16 *Et ſatisfacta præſumitur etiam admiſſa detractione legitimarum, ac veriſimilium expenſarum.*

17 *Quod procedit in excipiendo contra mulierem, vel ejus hæredes dotem petentes, n.18.*

19 *Item ad probandum interveniſſe læſionem in tranſactione ſuper hac facta cum muliere.*

20 *Filius non tenetur approbare conſtitutionem dotis per matrem factam filiæ ultra ſummam per patrem in teſtamento ordinatam, imò debet ab hoc onere relevari per matrem.n.24.*

21 *Uſusfructus morte uſufructuarii finitur.*

22 *De ordine naturæ filius præſumitur ſupraviuere matri.*

23 *Debita ſolvere tenetur adminiſtrator bonorum, qui fructus hæreditatis percepit, nec ſufficientem de illis aſſignat rationem.*

25 *Tempus tranſactionis attendendum in juſtificandâ tranſactionis juſtitia, vel injuſtitia.*

26 *Vita hominis conſtituenda atque æſtimanda eſt ſecundum diſpoſita* in leg. hæreditatum ff. ad l. falcidiam.

27 *Legitima debetur filio, & eo defuncto ejus filiis, num. 28.*

29 *Dilatio ſolutionis ac detractio fructuum reſervatorum, donec conditio evenerit, minuit legatum.*

30 *Item & onus fideicommiſſi, quantum prudens judex arbitrabitur.*

31 *Diſpoſitio* legis 2. Cod. de reſcind. vendit. *attenditur in tranſactione, ſtante magna læſione.*

32 *Læſionis modus judicis arbitrio remittitur.*

33 *Donatio exiſtens in tranſactionibus, non transfundit tranſactionem in aliam ſpeciem, nec alterat ejus naturam, ſed ab ea dependet.*

34 *Maximè attenta magna læſione, quæ dolum præ ſe fert.*

35 *Petens reſciſſionem tranſactionis, tenetur reſtituere quod habuit.*

36 *Quod non procedit, attenta magna læſione cum detur retentio, donec appareat quid verè debeatur.*

37 *Patris mandatum de filiabus dotandis, intelligitur de dote congrua conſtituenda, juxta eorum conditionem, ſtatuta, & loci conſuetudinem, n. 41.*

38 *Quod dignoſcitur in ordinatione perpetui fideicommiſſi, cum prohibitione alienationis bonorum ſtabilium ob quamcunque cauſam privilegiatam, & urgentiſſimam, & ex aliis adductis, 39. 40.*

42 *Et minus quàm fieri poſſit, detrahi debet de fideicommiſſo pro dotibus conſtituendis.*

43 *Etiam ſi mulier nobiliori nubat.*

44 *Cum pars ſit nubendum.*

45 *Publicum inſtrumentum, quod in ſe habet repetita; ac qualificatas partium confeſſiones juramento formatas, præfertur depoſitioni unius teſtis.*

46 *Æſtimatio de communi partium conſenſu facta pro litibus dirimendis, non excludit veritatem æſtimationis conſueta, & juramento firmatæ.*

47 *Contractus factus poſt aliquem contractum, debet diverſo jure cenſeri, & idem contractus cum primo non debet reputari.*

48 *Actio ad rem non tanti æſtimari debet quanti ipſa res.*

49 *Imo inutilis reputatur, ſi eam habeat perſona pauper, vel qui niſi cum magna impenſa aliquid conſecuturus ſit.*

50 *Læſio, quando clara apparet, non eſt opus alia diſcuſſione.*

51 *Status hæreditatis probatur ex calculo ſuperinde communi partium conſenſu, prævia exactiſſima bonorum inquiſitione facta.*

52 *Bona alia non fuiſſe in hæreditate, quam ea quæ in inventario deſcripta ſunt, præſumitur.*

55 *Vel ſaltem contrarium aſſerenti incumbit onus probandi.*

56 *Ampliatio* l. cum dd. in verb. hæredis probatio. ff. de probat.

57 *Præſumptio probabilis reſultans ex veriſimilitudine bene prob.*

58 *Impeditus aliquid facere, eſt excuſandus.*

DECI.

Digitized by Google

DECISIO XXVII.

TRanſactionem inter D. Lauram & D. Hippolytum Vitelleſcum ex una, ac D. Bartholomæum Bonadies ex altera parte initam an. 1629. 13. Auguſt. cenſuerunt DD. reſcindendam ob enormiſſimam ejuſdem Bartholomæi læſionem die 19. Maii 1648. Verum quia illa reſolutio multipliciter impugnabatur; Ideo cauſa denuò propoſita, & maturè diſcuſſa; Hodie fuit concluſum eſſe in deciſis.

1 Nam læſio viſa fuit patens, & inevitabilis tam in ea parte, quæ D. Lauræ, quàm in ea, quæ D. Hippolyti intereſſe concernit. Illa ſiquidem primo loco dictæ tranſactionis vigore fuit abſoluta ab adminiſtratione tutelæ, ac curæ præfati Bartholomæi ejus filii, & univerſæ hæreditatis patris ipſius, quàm quindecim circiter annos ſcilicet à menſe Julii 1611. per totum annum 1625. geſſerat nullo confecto inventario, nullaque reddita ratione prout tenebatur non obſtante remiſſione mariti *leg. quidam decedens, D. de adminiſtr. tut. l. ſi ſervus vetitus, ubi gloſſ. fin.* & DD. *D. de l.* 1. Rot. *dec.* 762. *n.* 8. *verſ. non obſtat liberatio*, &c. *part.* 2. *rec. cum aliis relatis in præcedenti dec. ſub die* 29. *Maii* 1648. *in §. nec enim ex eo, & prius in Romana fideicomm. de Capiteferr.* 19. *Febr.* 1646. *coram me in §. ideo merito, verſ. ut proinde, &c.*

Nec enim relevat calculus, ſeu bilancium per eam productum in judicio redditionis rationum. Tum quia non juſtificatur, ut neceſſarium erat, cum contineat erogationem, ſeu magis profuſionem ſcutorum quinquaginta ſeptem millium octingentorum circiter, quos ad ejus manus hujuſmodi adminiſtratione durante ex
2 redditibus, ac aliis effectibus hæreditatis perveniſſe conſtat. Licet enim in hac parte plenè probet contra ipſam, quæ propria confeſſione convincitur; In ea tamen, qua referuntur impenſæ non aliter attendi debet, quàm ſi fuerit ritè, & rectè confectum, & explicitas, atque diſtinctas indicet cauſas, & partitas, quæ pro-
3 prio etiam juramento (ſi modicæ ac veriſimiles,) vel aliis legitimis probationibus (ſi magnæ ſint) judicis arbitrio juſtificentur. *l. Publia, §. fin. D depoſ. l. qui ſub conditione rationum reddendarum*, ubi explicat Bart. *n.* 1. *verſ. tunc credo quod non ſufficeret, D. de adm. tut. l. ſumptus*, ubi Gloſſa *in verb. probabuntur. C. eod.* rurſus idem Bart. *in l.* 1. *ff. officio ſub* 1. *ver quadam verba ſunt, D. de tutel. & rat. diſt.* ab. Bald. *in rub. Cod. de fid inſtrum ſub nu.* 61. *verſ. ſequitur videre*, &c. *cum ſeqq* Bertr. *conſ.* 236. *lib.* 1. *part* 2. P. Benint *dec.* 43. *n.* 12. *verſ. non obſtat liberatio*, &c. Damoulder. *de patroc. pupil. tit. de tut. & curat ration. juſtificat. cap.* 5. *ſub n.* 37. *verſ. ex ſuperioribus autem habitis.* Maſcard. *de prob. concl.* 973. *n* 60. *verſ quintò amplia*, &c. *cum ſeqq.* & latè comprobat Garz. *de expenſ. ca* 20. *n.* 23. *ver. hic autem expenſorum codex*, &c. *uſque in fin.* Rota *dec.* 743. *part.* 4. *div.* & *in Signina Salviani* 16. *April.* 1639. *in §. quia cum juſtificetur, coram R. P. D. meo Cerro.* Eſto quod omnia tan-
4 quam ſub eadem adminiſtratione comprehenſa generaliter connexa dici poſſint, ut probat *textus in leg. etiam, §. ex cauſa, D. de min.* gloſſa, *in lege, ſed & cum aliquis, in verb. contractu, D. de neg. geſt.* Rom. *conſ.* 346. *n.* 1. *per tot. n.* 5. Pacian *de prob. lib.* 1. *cap.* 28. *à n.* 29. *verſ. ſextò quæro*, &c. *per tot. n* 23.

Tum quia dictus calculus non fuit ea, qua decebat legalitate compoſitus, atque deſcriptus, quippe graviores impenſarum partitas non claras neque diſtinctas [ut dictum eſt] ſed genericas, atque confuſas, pluresque inveriſimiles, ac erroneas præ ſe fert, neque redditus, ac effectus hæreditatis integrè refert, ita ut congruè dici poſſint rationes in folle oblatæ, ut inquit
5 J.C. *in c. cum ſervus, verſ nam non utique*, ubi Gloſſa *in verbo in folle, D. de cond. & dem.* rectèque exponit inter alios Alciat. *de ve b. ſign. lib.* 4. *col. mihi* 8. *verſ. in folle offerre* &c. Namque deficit inventarium, vel ſaltem deſcriptio bonorum dictæ hæreditatis tam mobilium quam immobilium, & creditorum ac aliorum effectuum, unde illorum quantitas, qualitas, & valor reſpectivè dignoſci poſſit, Deficiunt etiam in d. calculo bona ſita in territorio Ariminen. quorum nulla in eo facta fuit mentio, neque reddituum ex eis perceptorum niſi confuſè in quadam partita his verbis deſcripta ſub anno 1625. *Da Monte Fiore per tutti li anni à dietro*, (ſcilicet ab anno 1611. per totum dict. annum 1625.) *in diverſe volte ſcudi* 300. *in circa.* Præterea 6
deſcribuntur ad creditum hæreditatis ſingulis annis pariformiter redditus vinearum in territorio Albani in ſumma ſcutorum quingentorum abſque ulla prorſus alteratione. Ad debitum verò ejuſdem hæreditatis in creditum ipſius tutricis ſingulis annis ab anno 1612. per totum annum 1622. pro expenſis, ac gubernio (ut dicitur) domus ſcut. 2000. pro anno 1623. ſcut. 1700. pro anno 1624 ſcut. 1200. pro anno 1625. ſcut. 1200. quæ partitæ conſtituunt ſummam ſcut. 26800. nulla facta cauſarum ſpecificatione, unde illarum veritas facilius juſtificari valeat. Et tamen maxima nedum repugnat veriſimilitudo, quod pro ſuſtentatione, atque gubernio domus, ac familiæ hujus conditionis tanta ſumma ſingulis annis erogaretur, eoque minus cum filii patri ſuperſtites impuberes eſſent, & matri viduę, ac tutrici parſimonia ſummoperè deceret. Verùm etiam adverſantur depoſitiones teſtium domeſticorum, ac ejuſdem expenditoris de quotidianis atteſtantiis. Deindè pariter refertur ad debitum hæreditatis ſingulis annis ab anno 1612. per totum annum 1616. unica partita ſcut. 11297. pro annuis debitis ſolutis, & ſingulis ſequentibus annis uſque ad finem adminiſtrationis ſimili modo unica partita minoris reſpectivè ſummæ deſcribitur, quę omnes cumulatæ conſtituunt ſcut. 11161. circiter, nulla facta cauſarum, ac debitorum ſpe-
cificatione nulliſque relatis quietantiis, ut illarum ve- 7
ritas, quantitas, & cautio apparere valeat Rota *dict. dec.* 743. *ſub n.* 5. *verſ. & tantò magis*, &c. *cum ſeqq. part.* 4. *diverſ.* Amplius inter eadem annua debita calculantur fructus, ſeu interuſuria donationis propter nuptias lucri dotalis, ac etiam pretii cujuſdam lineę margaritarum, quæ fuit per Lauram tradita in dotem dicti Balthaſari ejus viri æſtimata ſcut. 1500. quorum ſanè fructuum ratione à viri hæreditate exegit, extraxitque ſupra ſummam ſcut. 2000. monetæ, ut apparet ex publico inſtrumento ſub die 23. Decemb. 1617. celebrato, & ex eodem calculo reſpectivè, quæ nullo pacto ei debebatur, neque ad debitum hæreditatis referenda erat, cum deficeret legitima hæredum interpellatio, & ipſa D. Laura ex eadem hæreditate alimenta pleno jure perceperit ultra peculiares propriæ dotis redditus, quib. honeſtiſſimè vivere poterat, ut in hac ipſa cauſa
ciuſi bis Rota reſpondit *coram bon mem. C cc. ſub die* 8
25. *Maii*, & 10. *Dec.* 1626. *in rec. dec* 14. *n.* 11. *verſ. præterea fuit conſideratum cum ſeqq.* & *dec.* 25. *in fin. verſ.* & *ita concluſum part.* 5. *rec.* Rurſus de anno 1613. deſcribitur ad debitum hæreditatis hæc partita. *Per finire la fabrica delli appartamenti, che ſi è appigionata al Sig. Conte di Carpegna ſcudi* 1300. Et alia de anno 1614. hujus tenoris, *Per la fabrica di Albano ſcudi* 5000. &c. nulla facta ſpecificatione rerum, materiarum, mercedum, nec perſonarum quibus pecuniæ fuerint ſolutæ nullaque enunciata juſtificatione vel quietantia. Quinimò ex relationibus peritorum, quorum opera dictæ fabricæ conſtructę fuerunt apparet impenſam illius in urbe aſcendiſſe ad ſcut. 650.77. circiter. Et alterius in loco Albani ad ſcut. 3000 circiter, ut in eis legitur in ſumma præcedentium poſitionum Bartholomæi ſub n. 8. & 9. & in regiſtro Rotali à fol. 449. cum ſequentibus ad fol. 480. Deinde referuntur ad debitum dictæ hæreditatis de anno 1623. ſcut. 3090. & de anno 1624. alii ſcut. 3000. in totum ſcut. 6000. qui aſſerunt impenſi pro collocandis in Monaſterium

duabus

Digitized by Google

duabus ejuſdem Balthaſſaris filiabus ultra annuos uſus ſcut. 60. ſingulis aſſignatos. Et tamen pater diſpoſuit in teſtamento illis eo caſu ſolitas dotes, ac eleemoſynas ſolvi, & ex publicis inſtrumentis ſubinde celebratis ſub
9 diebus 14. Junii 1621. & 15. Martii 1622. apparet dotes, & eleemoſynas ſingulis conſtitutas fuiſſe de ſcutis mille, quibus additis etiam moderatis impenſis acconcii, ac aliis ſolitis perſonarum qualitati decentibus, adhuc conſtat nimium exceſſiſſe tutricem contra *textum in leg. cum plures, §. cum tutor. verſ. nam ſi honeſtè*, &c. *ac in ſeq. §. fin. D. de adm. tut. & l. ſi curatores*, ubi Gloſſa *in verb. moderatum, Cod. eod.* in gravem pupilli hæredis jacturam tam in quantitate impenſa, (ſi vera fuit) quàm in modo, cum ob eam cauſam non ſuppetentibus, (ut ipſa aſſeruit) hæreditariis pecuniis diſtraxerit meliores effectus, neque loca montium, ut patet ex dicto ejus calculo, ſeu bilancio. Quod ſi præceptum teſtatoris ſervaſſet, ac rem pupilli accuratè, ut tenebatur, geſſiſſet prudenter agendo modicis impenſis filiarum conditioni bene congruentibus contenta, poterat utique ex redditibus bonorum hæreditatis, abſque ulla proprietatis læſione ejuſmodi oneri commodiſſimè ſatisfieri, & tam gravis pupilli jactura evitari, cujus patrimonium ex ſolutione, ac reſtitutio-
10 ne dotium, aliorumque prætenſorum jurium matris, ac ſororum, profuſaque tutricis adminiſtratione (neglecta teſtatoris diſpoſitione) videtur abſumptum contra *l. tutelam, C. de adm. tut.* Ac proinde non tantum nullum ſuper eo calculo, ſeu bilancio fundamentum pro tutrice conſtitui poteſt, ſed magna inde reſultat
11 juris præſumptio doli, atque læſionis pupilli, *ad leg. qui ſua conditione*, ubi Gloſſa & Doctores. *D. de cond. & dem.* Bart. *conſ.* 150. *cum prædicta examinarem ſub n. 9. verſ. quæro qualiter debeat eſſe compoſitus*, &c. *lib.* 1. Socc. *conſ.* 46. *ſub n.* 4. *verſ. tenet* B. de Anehar. *&c. lib.* 1. *& conſ.* 159. *ſub n.* 3. *verſ. primò quia*, &c. *& infra lib.* 2. Rol. *conſ.* 49. *ſub n.* 22. *verſ. & in quo*, &c. *lib.* 1. Gabr. *conſ.* 148. *ſub n.* 5. *verſ. ergo fuit in dolo*, &c. *cum ſeqq. lib.* 1. Rota *dicta deciſ.* 743. *n.* 4. *verſ. hæc tamen non procedunt*, &c. *part.* 4. *diverſ.* Dur. *dec.* 380. *ſua n.* 27. *verſ. quia etiam*, &c. *& in Macerat. redditio. ratio.* 13. *Maii* 1642. *coram b. m. Merl. in §.* 1. *verſ. quia ex illorum omiſſione*, &c. Quæ pariter influit in ſe-
12 quentem remiſſionem, ac tranſactionem, ut bene probat Crav. *& conſ.* 142. *n.* 13. *verſ. rurſus iſta quietatio, &c.* & in ſpecie Rim. jun. *conſ.* 338. *ſub n.* 65. *verſ. tertiò conſiderandum eſt* &c. *& ſub n.* 70. *verſ. tertiò dici poteſt*, &c. *cum ſeq.* Ac proinde nullius momenti *l.*
13 *actione, C. de tranſact.* & in hac materia, *gloſſ. in l.* 3. *verb. liberationem, D. de contr. & util. action. tutel.* & plene probat Socc. ſen. *conſ.* 159. *ſub n.* 10. *verſ. quibus præmiſſis*, &c. *cum ſeqq. conſ.* 190. *per tot. lib.* 2. Rol. *d. conſ.* 49. *per tot. lib.* 1. Rota *dec.* 843. *n.* 2. *& infra verſ. non obſtat*, &c. *part.* 4. *div.*

Neque ſubſiſtit quod Bartholomæus in majori ætate conſtitutus dictum calculum, ac partitas in eo deſcriptas approbaverit in præfato inſtrumēto tranſactionis. Quinimò illum ac illas expreſſè impugnavit, oppoſuit, & contradixit, ut apparet in regiſtro fol. 149. & ſeqq. Poſtea verò per viam tranſactionis remiſit jura ipſi contra matrem competentia pro legitima redditione ratio-
14 nem aſſequenda, ut legitur in dicto inſtrumento, verſ. & è contra prædictus Ill. D. Bartholomæus, &c. Quod ſanè approbationem dd. partitarum juris ſui excluſivam præ ſe ferre non poteſt, dum contrarium ſupponit quod tranſactionis titulo matri relaxat *l. ſi quis*, ibi, *quoniam remittere exceptionem videtur*, &c. *D. de novat. l. ſi mulier dotem in princip. D. de c.* 3. Soc. *conſ.* 103. *ſub n.* 1. *verſ. ſed tamen præmiſſis non obſtantibus*, &c. *lib.* 2. Surdus *dec.* 14. *n.* 3. *verſ. præſupponitur enim*, &c. Rota *dec.* 428. *ſub n.* 10. *verſ. alter vero oppoſitus exceſſus*, &c. *part.* 5. *& dec.* 12. *ſub n.* 1. *ver. quia finis, & dec.* 213. *n.* 1. *ver. ſi verò agitur de renunciatione part.* 6. *recent.*

Præterea ſecundo loco eidem Lauræ aſſignati, & relaxati fuerunt prædictæ tranſactionis vigore cenſus, & loca montium reſpectivè ex melioribus bonis hæreditariis pro ſcutis ſexdecim mille ducentis, & ultra in cauſam ſatisfactionis prætenſi reſidui ejus dotis, lucri dotalis, ſponſalitiæ largitatis legati, & uſusfructus ut legitur in dicto inſtrumento pag. 7. in princ. verſ. ut eadem illuſt. D. Laura donec tamen, &c. & quouſque naturaliter vixerit, &c. cum ſequentibus licet de his omnibus ex fructibus, & effectibus ejuſdem hæreditatis ad ejus manus durante adminiſtratione delatis in ſumma prædicta ſcut. 57000. & ultra ut apparet ex dicto ejus calculo, ſeu bilancia, quorum legitimam ac ſufficientem rationem non reddiderat ut jam fuerat contra eam reſolutum coram bo. mem. Coccino ſub dicto die 11. Maii 1626. *in rec. dec.* 14. *part.* 5. ſatisfieri potue- 15
rit *juxta leg. debitor meus. D. de negot. geſt. l. quoties, §. ſicut, D. de adm. tut.* ac ſatisfacta præſumeretur admiſſa 16
ejus legitimarum, & veriſimillium expenſarum detractione *l. peculium* 2. *§. præterea, verſ. nam ut eleganter*, ubi not. Angel. referens illam *ſub leg. ſed ſi damnum, n.* 3. *ver. in textu, D. de pecul.* Affict. *dec.* 13. *n.* 6. *ver. imo præſumitur, &c.* & reſpondit Rota *penes Cardin. Seraph. dec.* 1445. Cardinalis Cavaler. *dec.* 171. *n.* 7. *ver. & ideo*, & plenius in Romana adminiſtrationis tutelæ 2. *Aprilis* 1590. *coram bo. me. Penia dec.* 78. *per tot.* & in hac eadem cauſa *dicta dec.* 14. *n.* 8. *verſ. nam, & ſi quando agitur*, &c. *cum ſeqq. ead. p.* 5. *rec. & ſæpè in aliis.*

Nec obſtat quod hujuſmodi præſumpta ſatisfactio prodeſſe quidem poſſit excipienti adverſus mulierem, vel ejus hæredes dotis reſtitutionem petentes, non autem agenti contra eam, vel eos ad repetitionem jam 17
reſtitutæ.

Quia non illam in præſentia deducit Bartholomæus per viam principalis actionis condicendo ſummas prædictas tanquam indebitè ſolutas, in quibus terminis te- 18
neretur percepta, ac concludentes probationes indebitum juſtificare *juxta l. cum de indebito D. de probat. cap. is qui conqueritur de ſolut.* Rota *dec.* 145. *n.* 2. *ver. primò, quia*, &c. *part.* 3. *rec.* & reſpondit eadem Rota *in allegat. Rom. pecun.* 14. *Jan.* 1619. *coram bo. mem. Pirovano dec.* 130. *ſub n.* 14. *ver. ſecundò principaliter opponebatur*, &c. *part.* 5. *earundem*, ſed ad probandum ſe fuiſſe in hoc etiam graviter læſum, quod legitimam exceptionem ſibi competentem adverſus dictum D. Lauram, qua poterat illam excludere à conſecutione dictorum ejus prætenſorum creditorum donec ſaltem ſufficientem reddidiſſet ejus adminiſtrationis rationem remiſit, ac renuntiavit abſque ulla congrua retributione, ut infra dicetur *dict. leg. ſi quis ibi, quoniam remittere exceptionem videtur*, &c. ubi Bart. *ſub n.* 1. *ver. nota textum D. de novation. l. ſicut, §. an paciſci*, ubi 19
gloſſa *in verbo pro actione D. quibus modis pign. vel hyp. ſolv.* Soccin. *conſ.* 10. *n.* 8. *ver. ſed etiam alio, & ſecundo fundamento*, &c. *lib.* 3. Gabr. *conſ.* 62. *ſub n.* 21. *ver. clariſſimum eſt, ac ſeq. lib.* 2. Vinc. de Anna *alleg.* 9. *ſub num.* 1. *verſ. tertio*, &c. Cæſ. Man. *conſ.* 142. *ſub n.* 20. *ver. quia ex omnibus*, &c. *& ſeq.*

Poſtremò ejuſdem tranſactionis cauſa Bartholomæus convenit, atque promiſit matrem relevare, ac perpetuo indemnem conſervare ad obligationem per eam facta ad favorem d. D. Hippolyti Viteleſchi pro manutentione, defenſione, ac evictione dotis Lucretiæ alterius filiæ in ſumm. ſc. viginti quatuor millium conſtitutæ, ut legitur in dicto inſtrumento fol. 17. pag. 1. in verſic. Prædictamque D. Lauram ſuam matrem ibidem præſentem, &c. Licet ad id nullo pacto teneretur ob magnum exceſſum, & incongruitatem dictæ dotis 20
etiam contra Balthaſſaris ejus patris diſpoſitionem conſtitutæ per *leg. qui aliena §. libertos*, ubi gloſſa *in verbo erogatum, D. de neg. geſt. & l. ſive generalis, D. de jur. dot. cum concord.* & fuerat jam antea per Rotam reſolutum ſub die 10. Junii 1626. coram bon. mem.

Digitized by Google

Coccino ut patet ex *deciſione impreſ. penes Fenz. in fin.*
Commentar. ad Statuti urbis dec. 138.

Pro congrua verò prædictorum omnium retributione
Laura conſenſit. Primò quod loca montium 55. ipſi ad
vitam aſſignata pro ſponſalitia largitate, lucro dotali,
& uſufructu à marito relicto poſt ejus mortem ad filium
revertantur, ut legitur in inſtrumento d. p. 7. verſ.
ut eadem illuſt. D. Laura, &c. & in verſ. quorum qui-
dem omnium, & ſingulorum locorum montium, &c.
Quod ſanè nullius prorſus momenti eſt; nam hæc om-
nia quoad proprietatem ſpectant ad hæreditatem mari-
ti, ac proinde ad filium hæredem, ad quem ideo illa
defuncta ipſo jure redire debet, *l. 3. §. fin. D. quibus*
21 *modis uſufruct. amitt. l. uſumfructum cum moriar, D.*
de uſufruct. legat. l. corruptionem, C. de uſufruct. Nec
præcedentia filii in inſtrumento d. ſponſalitiæ largita-
tis ſcut. 160. reſervata, viſa fuit dominis in præſentia
conſiderabilis, eum repugnet congruo naturæ ordini,
ac inveriſimilis ſit *leg. qui duos, §. cum in bello, & §.*
22 *fin. ac utrobique gloſſa, D. de reb. dub. l. num. & ſi*
parentibus in princip. ibique gloſſa *in verbo tamen D.*
de inoff. teſtam. leg. ſcripto in fin. D. unde liber. Bart. *in*
l. inter ſtipulantem §. ſacram ſub n. 7. ver. aut reſpicit
futurum, D. de verb. oblig. Mandoſa *ad reg. de inform.*
queſt. 6. à n. 6. ver. redeunda igitur, &c. *cum ſequenti-*
bus, Oſaſc. *dec.* 108. *n. 4. ver. ſecunda ratio*, &c. *ſub n.*
15. *ver. nos autem ſumus*, &c. Menoch. *praſ. 46. n. 30.*
ver. Hinc etiam dicimus, &c. *cum ſeqq. lib.* 6. Rota
dec. 365. n. 2. ver. & futurus eventus part. 4. diverſ.
& latius probatum fuit in præcedenti *dec. coram me*
in §. deinde convenit quod loca montium, &c.

Secundò promiſit d. D. Laura ibidem pag. 8. verſ.
item pacti fuerunt, &c. ſolvere debita ejus adminiſtra-
tionis tempore cum mercatoribus, artificibus & fami-
23 liaribus contracta. Quod nihil relevat ad effectum,
de quo agitur, tum quia non conſtat quæ, & qualia
ſupereſſent ſolvenda & ad Bartholomæum ſpectantia.
Tum quia ipſa ad id tenebatur, quæ fructus, ac effe-
ctus hæreditatis percepérat, neque ſufficientem de illis
rationem reddiderat, ut fuit dictum in præcedenti de-
ciſione in verſ. ulterius, &c.

Tertiò convenit eadem pag. 8. in verſ. atque etiam
in ſe ipſam ſuſcipere, ut ex nunc ſuſcepit onus, &c.
ſolvere ejus vita durante annua ſcuta ſexaginta ſingulis
duabus filiabus monialibus ultra d. dotem ſcutorum
mille cuilibet earum promiſſam. Quod quidem de jure
facere tenebatur cum profusè nimium exceſſerit con-
gruum expenſarum modum tam attenta conditione
filiarum, quàm voluntate, ac diſpoſitione d. Balthaſſa-
ris earum patris, prodigendo notabilem pecuniarum
24 ſumman, ut dictum eſt occaſione ingreſſus, ſeu pro-
feſſionis earum ex alienatione locorum montium hæ-
reditatis redactam, cujus fructus ad ſolutionem d. an-
nuæ ſummæ ſatis ſuperque fuiſſent. Ideo jure merito
onus hoc ipſi adſcribendum erat, non autem pupillo
hæredi, qui ab ea relevari debeat *d. l. qui alienam, §.*
libertos, ubi Gloſſ. *verbo erogatum, D. de neg. geſt. l. ſi*
creditor, §. ſi ſervo tuo, D. de pecul. l. cum poſt mortem,
§. præterea, D. de adm. tut. l. ſive generalis, D. de jur.
dot. Bald. Novel. *de dot. p. 6. privil. 45. ſub n. 2. verſ. Et*
hoc niſi talis mater. Barboſa *in l. 1. part. 4. n. 149. verſ.*
quinimo ſi mater tutrix filii, &c. *D. ſol. matrim.* Galg.
de tut. & curat. lib. 3. queſt. 50. ſub n. 5. verſ. in matre
verò, &c. Guttierrez *in ſimil. tract. part. 2. cap. 11. ſub*
n. 6. verſ. ſicut mater, &c. cum aliis relatis *in præceden-*
ti deciſione in §. ulterius. Et in omnem caſum hujuſmo-
di annua ſolutio ſcut. centum viginti in totum illi ad
tempus ejus vitæ accolata non excedit pro novem annis
ſummam ſcut. mille octingentorum. nam cum tempore
25 d. tranſactionis, quod in judicanda illius juſtitia vel
læſione attendi debet *l. ſi voluntate in fin.* ubi Gloſſa
pen. *C. de reſcind. vend. & no.* DD. communiter *in l.*
2. C. eodem tit. Crav. *conſ. 11. n. 17. verſ. ego autem*,
&c. *cum ſeqq. & conſ. 114. n. 16. verſ. quartò reſpondeo*,
&c. *& conſ. 161. n. 7. verſ. ſecundò præſuppoſito*, &c. Ri-
min. Jun. *conſ. 97. ſub n. 14. verſ. nam in læſione*, &c.
Roc. *penes ſa. me. Greg. dec. 406. n. 15. verſ. hic autem*,
&c. *& in rec. dec. 87. n. 4. verſ. non obſtat quod modo*,
&c. *part. 1. dec. 199. ſub n. 4. verſ. tum quia per tranſa-*
ctionem, &c. *part.* 4. D. Laura in quinquageſimo tertio
ejus ætatis anno eſſet conſtituta prædicta obligatio ad
vitam ipſius facta ad dictum novennium referenda, ac
æſtimanda erat *juxta legem hæreditatum. D. ad legem* 26
falcidiam quæ in quacumque hujus generis materia ſer-
vatur, Gloſſa *in lege cum his, §. vult igitur oratio verſ.*
modus autem, &c. ubi gloſſ. *in verbo cum juvene*, ac Do-
ctores *D. de tranſact. & in l. omnium bonorum in verb.*
omnium verſ. Item nota D. de uſufruct. & latè ad rem no-
ſtam explicat Gabr. *in conſ. 168. à n. 97. verſ. erat autem*
Cardinalis, &c. *cum ſequentibus lib.* 1. Rim jun. *conſ.* 170.
n. 24. verſ. Hancque ſententiam, &c. Peregrinus *conſ.* 94.
n. 24. verſ. nam ex illa lib. 1. & aliis relatis bene compro-
bat Surdus *de aliment. tit. 9. q. 11. à n. 26. verſ. & adver-*
te quod in calculanda juſtitia contractus, &c. *cum ſeqq.*

Quartò conſenſit pag. 10. in *verſ. quo verò ad dotem*
propriam, &c. & infra quod ex ſcutis decem millibus
illi aſſignatis pro reſtitutione partis dotis ſcut. 8000. &
ſolutione legati ſcut. 2000. à præfato Balthaſſare ma-
rito ei facti poſt ejus mortem ſex mille reſtituantur Bar-
tholomæo cum onere fideicommiſſi ad favorem ejus filio-
rum, eiſque deficientibus præfatæ Lucretiæ uxoris D. 27
Vitelleſchi, & filiorum illius reſervata ſibi facultate diſ-
ponendi de reſiduo. Ex ea verò ſumma ſcut. 6000. de-
trahenda eſt primùm tertia pars d. ſcut. decem mil-
lium, quæ eſt ſcut. 3333. pro legitima, eo tempore
debita eidem Bartholomæo *juxt. text. in §. 1. in auth.*
de trient. & ſemiſſ. & in §. aliud quoque capitulum, in 28
Auth. *ut cum de appellat. cognoſc.* Vel ipſo tunc præde-
functo ejus filiis, *§. neque illo*, in eadem auth. *de trien.*
& ſemiſſ. §. 1. in Auth. *de hæred. ab inteſt.* Gloſſa *in l.*
omni modo, in verbo aliis perſonis, C. de inoff. teſtam. abſ-
que ullo onere, *l. quoniam in prioribus*, ubi Gloſſa *in*
verb. tollatur, verſ. item nota, hic, & in l. ſcimus, in
princ. & §. cum autem, C. eod. tit. Qua detracta remanet
de ſcut. 2666. Hæc autem certè tanti æſtimari, & in
præſenti calculo accepto ferri non debet habita relatio-
ne (ut dictum eſt) ad tempus dictæ tranſactionis eum
nulla facta fuerit dictæ quantitatis ſolutio, ſed quanti
minoris eam reddunt æſtimationis. Tum dilatio poſt
mortem Lauræ, ac proinde detractio fructuum illi donec
vixerit reſervatorum, qui calculati habita ratione ætatis
prædictæ in qua tunc erat conſtituta ad novem annos,
ut ſupra dictum eſt ad rationem cenſuum, ſeu locorum
Montium reſpectivè in quibus fuerant aſſignati dd. ſcut.
decem mille, ut patet ex dicto inſtrumento, & ex alio
præcedenti ſub die 23. Sept. 1613. conſtituunt ſum- 29
mam ſcut. 1197. circiter *juxt. l. circa legem.* ibi, *ſi de-*
cem ſub conditione alicui fuerint relicta, eaque conditio
poſt decennium fortè extiterit, non videntur decem huic
legata, ſed minus decem, quia intervallum temporis, &
interuſurium hujus ſpatii minorem facit quantitatem de-
cem, &c. ubique gl. *in verbo quantitatem, & l. quanti-*
tate, §. magna, v. in diem relicta, ibi: *In diem relicta*
legata alterius eſſe juris palam eſt, cum ea omnimodo tam
ipſi legatario, quàm hæredibus ejus deberi certum ſit.
Sed tanto minus erogari ex bonis intelligendum eſt quan-
tum interea donec dies obtigerit hæres lucrativus eſt ex
fructibus, vel uſuris, &c. *ac in lege qui in quadringenta*
§. fin. ad fin. ibi: *quare ſtatuendum erit tanto minus*
in tuo legato eſſe, quantum ex fructibus ejus hæres per-
ceperit, D. ad legem falcid. At Pinel. *in lege 2. part.*
3. cap. 4. ſub n. 34. verſ. in prædictis, &c. Tum etiam 30
onus fideicommiſſi ſuperimpoſiti quod minuit æſtima-
tionem quantum prudens judex arbitratur *juxt. l. ſi quis*
uxori, in fin. ibi: *pendente autem conditione tanti æſti-*
mandus eſt, quanti emptorem poteſt invenire, D. de furt.
& leg.

Digitized by Google

& lege ſi ſervus furtivus in fin. princip. ibi, *quod ſi pen-*
dente conditione judicetur, judex æſtimare debebit,
quanti emptorem invenerit, &c. ibique gloſſa *verb. inve-*
nerit, & Doctores *D. de cond. furt.* & comprobatur *in*
lege fundi partem, ad finem verſ. nam hoc ipſum, D. de
contrah. empt. Cavalcan. *dec. 36. n. 5. verſ. nam bona*
fideicommiſſa, part. 1. Lup. *de uſur. com. 2. §. 5. ſub n.*
126. verſ. & advertendum eſt, cum plur. ſeq. Rota *penes*
Buratt. dec. 668. n. 5. verſ. & quæ habent, &c. *& in Ro-*
mana fideicomm. ſeu Salvian. 15. Junii 1650. coram re-
verendiſſ. D. meo Decano, in §. convincitur ulterius, &c.
Quibus omnibus detractis ad exiguam redigeretur quan-
titatem.

Quintò denique obligavit ſe donec pariter vitam age-
ret pag. 10. in princ. *verſ. & ulterius ſalvis præmiſſis,* &c.
ſoluturam dicto Bartholomæo ejus filio menſtruos ſcutos
duodecim. Quæ quidem ſumma, & longè major illi de-
bita erat tam ratione dictorum locorum Montium à ma-
tre, ac tutrice perperam diſtractorum, quàm ex aliis præ-
dictis, & in omnem cauſam calculata per dictum tem-
pus novennii juxta præmiſſa conſtituit ſcut. 1296.

Quare facta collatione, & ſupputatione eorum,
quæ Bartholomæus Lauræ remiſit, atque promiſit cum
his quæ illa retribuit, habitaque etiam ratione litis,
manifeſtè probatur læſio; ſive attendatur diſpoſitio ju-
ris communis *in l. 2. C. de reſcind. vend.* quæ pariter in
tranſactione ſtante magna læſione locum habet, ut ibi
31 notat Bartol. *n. 7. verſ. quæro utrum hæc lex,* & prius *in*
lege ſi quis cum aliter, verſ. quæro quid ſi in contractu tran-
ſactionis, D. de. verb. oblig. Rota *dec. 102. n. 2. verſ.*
neque obſtat, & dec. 752. n. 1. verſ. nam licet, cum ſe-
quenti, part. 1. diverſ. ubi *ſub n. 3. verſ. & dixerunt Do-*
32 *mini, &c.* læſionis modus in hujuſmodi cauſis Judicis
arbitrio remittitur, *& in Romanæ reſciſſion. inſtrum. 26.*
Nov. 1612. coram bon. mem. Ubald. apud Cenc. poſt. tr.
de Cenſibus, dec. 276. ſub n. 1. & ſeq. cum aliis relatis
penes Durandum *deciſ. 121. n. 12. verſ. prædicta autem,*
&c. in præcedenti deciſ. in §. inſuper eidem Bartholomæo,
&c. ſive ſtatuti urb. lib. 1. c. 154. ſub rub. de læſione.

Non obſtat, quod læſio quæcumque in præfato in-
ſtrumento tranſactionis remiſſa fuerit, etiam titulo do-
nationis inter vivos.

Nam verba illa non important puram & abſolutam
donationem ex mera liberalitate provenientem, ſed ſunt
acceſſoria, & conſecutiva principalis contractus tran-
ſactionis, & contemplatione illius apposita, ut in eo
legitur part. 15. ibi: (Et è contra prædictus illuſtriſſi-
mus Dominus Bartholomæus contemplatione præſentis
contractus, & attentis, ac ſalvis ſemper præmiſſis, &
infra dicendis, illiſque ſemper firmis, & inviolabiliter
manentibus, & non aliàs, aliter, nec alio modo, de
33 quo expreſsè proteſtatur, &c. ceſſit, & renunciavit,
&c.) Ideoque non transfundunt illum in aliam ſpeciem,
nec alterant ejus naturam, ſed ab ea moderantur, ac de-
pendent, ut probat Decius *conſ. 2. pro tenui facultate*
mea, ſub n. 10. verſ. nam iſta clauſula, &c. Rota penes
ſan. mem. Greg. *deciſ. 311. n. 5. verſ. non obſtant clau-*
ſulæ, &c. & plenius declaratur penes Durandum *dicta*
dec. 121. ſub n. 20. verſ. nec obſtat contraria, &c. cum
ſeq. in recent. dec. 318. n. 23. verſ. neque relevare vi-
debantur verba illa, &c. cum ſeq. part. tom. 2. & in
Baren. ſeu Neapolit. pecun. 12. Dec. 1642. coram RR.
P. D. meo Rojas, in §. nec obſtat quod in eodem inſtru-
mento dicatur, &c. Præſertim ſtante magna læſione,
34 quæ dolum re ipſa præ ſe fert Gabr. *d. conſ. 62. ſub n.*
20. verſ. ex his concludo, &c. lib. 2. Cæſ. Mant. *d. conſ.*
142. n. 19. verſ. ſecundò certa erat victoria, &c. Rota
penes Durand. *dicta deciſ. 121. n. 29. verſ. & ratio eſt.*

Minus obſtat quod Bartholomæus tranſactionis reſ-
35 ciſſionem petens teneatur ante omnia reſtituere dictas
menſtruas pecunias ipſi illius vigore ſolutas *juxt. l. ſi*
diverſa, C. de tranſact.

Quia ſtante læſione prædicta jam per Rotam cogni-
ta, & his firmata, non videtur Dominus teneri illas
reſtituere, ſed juſtè poſſe eas retinere tanquam ex bonis
hæreditatis paternæ ad ipſum ſpectantis perceptas, do-
nec legitimè redditis per Lauram adminiſtrationis ratio- 36
nibus appareat, an, & quæ ſumma illi pro prætenſis
ejus creditis verè debeatur, ut reſpondit Rota *deciſ.*
102. ſub n. 3. verſ. non obſtat quod teneatur reſtituere re-
cepta, &c. cum ſeq. part. 1. diverſ. & penes Cardin.
Seraph. *dec. 922. n. 8. verſ. hic autem ſubeſt cauſa,*
&c. ac in recent. d. 315. n. 17. conſ. tum etiam quia
cum bona recepta, &c. p. 5. & in aliis in præcedenti de-
ciſione adductis in *§. non obſtat quod ille teneatur.*

Altera verò tranſactionis pars concernens intereſſe
D. Hippolyti eodem prorſus defectu evidenter laborat.
Nam illi conſtituta fuit ſumma ſcutorum viginti qua-
tuor millium pro dote Lucretiæ filiæ præfati Balthaſſa-
ris viri curialis cauſas & negotia in urbe agentis, qui
dictam Lucretiam ac Orinthiam, & Catharinam ejus
filias competenter dotari juſſit, hæredem verò univer-
ſalem dictum Bartholomæum filium maſculum inſti-
tuit cum onere fideicommiſſi, atque ampla prohibi-
tione alienationis bonorum, immobilium, Cenſuum,
& locorum Montium in hæreditate remanſorum, ut
legitur in teſtamento. Ac proinde hujuſmodi dotis am-
plitudo longè excedebat juſtam quantitatem, tam at-
tenta patris diſpoſitione, qui dum juſſit filias compete-
ter dotari, procul dubio intendit de dote congrua ea-
rum conditioni juxta ſtatuta, & conſuetudinem urbis,
ut benè declarat Pariſ. *conſ. 16. n. 77. verſ. oſtenditur*
clare, &c. cum ſeq. lib. 2. Rol. *conſ. 85. ſub n. 15. verſ.* 37
& congruam, &c. cum ſeq. lib. 1. Menoch. *conſ. 251.*
n. 10. verſ. quarto, & ultimò, &c. de arb. judic. lib. 2.
caſ. 149. ſub n. 38. verſ. conſiderabit etiam judex, Man-
tica *de conject. lib. 11. tit. 23. n. 38. verſ. quarto, &c.*
Rota penes eundem, *deciſ. 329. ſub n. 8. verſ. nec du-*
bium eſt, &c. ſan. mem. Greg. *deciſ. 63. n. 11. verſ. fa-*
cit etiam, &c. cum ſeq. Rota Bonon. apud Barz. *deciſ.*
127. ſub n. 6. verſ. dos congrua ea eſt, &c. ſub n. 10. verſ.
potiſſimum verò, &c. Quæ ſanè illius intentio inde etiam
clarè convincitur, quod filio maſculo hærede univerſali
inſtituto perpetuum ordinavit fideicommiſſum cum am-
pliſſima [ut dictum eſt] alienationis bonorum ſtabi-
lium, cenſuum, & locorum Montium prohibitione, ob
quamcumque cauſam, & occaſionem quantumvis privi- 38
legiatam, urgentem, urgentiſſimam, & neceſſariam, ut
benè advertunt Decianus *conſil. 17. ſub n. 47. verſ. octa-*
vò & ultimò, &c. cum ſeq. lib. 2. Menoch. *verſ. 737. ſub*
n. 19. verſ. eſt dubitatio, &c. conſ. 852. ſub n. 5. verſ.
quartò & ultimò, Rota penes Cardin. Seraphin. *deciſ.*
440. ſub n. 4. verſ. hanc ſententiam, &c. fuit dictum in
Romana dotis de Palluzzis 13. *Junii 1631. coram bon.*
mem. Motman. dec. 49. ſub n. 9. verſ. quia imo, &c. cum
ſequenti p. 6. recent. Quam etiam attenta conditione ejus
perſonæ, ac familiæ, ac demum patrimonii quantitate, 39
habitaque ratione, quod aliæ duæ extabant filiæ fœmi-
næ, quæ ampliſſimam jam fecerant renunciationem ad
favorem fratris, ut apparet ex prædictis publicis inſtru-
mentis per acta Gargarii ſub diebus 14. Iunii 1621. &
15. Martii 1623. Et dictus Bartholomæus filius maſcu-
lus in minori ætate conſtitutus hæres univerſalis hujuſ-
modi fideicommiſſo gravatus. Quæ omnia pro juſta do- 40
tis conſtitutione omninò conſideranda erant juxt. *leg.*
ſi filiæ pater. ibi: *Labeo quærit quemadmodum appareat*
quantam dotem cuique filiæ viri boni arbitratu conſtitui
oporteat, & ait id non eſſe difficile ex dignitate, ex fa-
cultatibus, & ex numero liberorum teſtamentum facien-
tis æſtimare, &c. D. de l. 3. gloſſa in lege ſi curatores,
in verbo moderatum, Cod. de admitt. tut. & bene expli-
cat Pariſ. *conſil. 63. ſub n. 49. in fin verſ. nec obſtat ſi di-*
ceretur, &c. cum plurimis ſeq. lib. 2. dicens congruam
eſſe dotem, quæ correſpondet legitimæ, moribus regio- 41
nis, & qualitati partis ac filiæ arbitrio boni viri, quod-
que hæc prævalent ſoli qualitati viri, Rol. *dicto conſ. 85. à*

Digitized by Google

n. 15. *& ideo ſequitur , cum ſeq. lib.* 1. Becc. *conſ.* 112.
n. 6. *verſ. & in hoc , &c.* Menoch. *de arb. judic. dict.*
caſ. 149. *n.* 34. *verſ. tertia eorum fuit opinio , &c. cum*
ſeq. & Peregrinus *de fideicomm. art.* 42. *ſub n.* 78. *verſ.*
cum autem ex cauſa dotis , &c. Barz. *dicta deciſione Bo-*
non. 127. *ſub n.* 10. *verſ. cum non ex facultatib. mariti*
tantum , &c. cum aliis relatis per Fuſar. *conſil.* 38. *n.*
11. *verſ. concludo igitur , &c. cum ſeq.* Rota penes Man-
ticam *dict. dec.* 329. *ſub n.* 5. *verſ. ex quibus , &c. cum*
ſequenti. Durandus , *dec.* 26. *n.* 15. *verſ. quo verò ad ſe-*
cundam partem , &c. Non autem ad diſtractionem bono-
rum ſtabilium , ac locorum Montium facilè adeo , ac
improvidè devenire poterat contra expreſſum teſtatoris
42 præceptum , quod licet legis diſpoſitioni ob univerſale
Reipublicæ bonum inductæ cedat , ac neceſſariam filia-
rum , & deſcendentium dotationem non excludat , effi-
cit tamen , ut parcius agendum ſit , ita ut (illæſa quo
magis fieri poteſt teſtatoris voluntate ſervata) id tan-
tum ex bonis fideicommiſſo ſubjectis in eam cauſam
erogetur, quod præfatis circumſtantiis judicio pruden-
tis bene penſatis honeſtum ac neceſſarium eſſe dignoſci-
tur , ut probatur *ex d.* Auth. *res quæ* , ibi : *permittitur*
res prædictas in eam cauſam alienare, & obligare pro mo-
do honeſtati perſonarum congruo , &c. ubi Baldus *n.* 18.
verſ. ultimò nota , &c. C. comm. de legat. & in Auth.
(*unde ſumitur*) *de reſtitut. & ea quæ parit. in §. quamob-*
rem , ibi : *ſi non ſuffecerit legitima pars ad dotis , aut an-*
tenuptialis donatione obligationem , honeſte , & ſecundum
perſonarum qualitatem , & merita , &c. ex reliqua ſub-
ſtantiæ parte excipere , &c. & ibi gloſſa *in verbo ſi non*
ſuffecerit , &c. in verb. merita , &c. & concludit Fran-
ciſcus Aret. *conſil.* 17. *Conſiderati diligentiſſimè , ſub n.*
20. *in fine , verſ. fateor tamen , &c.* dicens , quod judex
bonus debet omninò arbitrari minorem dotem eſſe con-
ſtituendam , ut quanto minus fieri poſſit filio , ac fidei-
commiſſo præjudicetur , idemque probat Præp. *de fidei-*
comm. quæſtione 9. *ſub n.* 465. *verſ. ſecundò qualitatem*
perſonæ , & familiæ , &c. Decian. *dict. conſ.* 17. *ſub n.*
21. *verſ. tertiò præſuppoſito , &c. cum plurimis ſeq. lib.* 2.
& Peregr. *de fideicomm. art.* 42. *ſub dicto n.* 78. *verſic.*
cum autem ex cauſa dotis , Rota penes Mantic. *dicta de-*
ciſ. 329. *ſub n.* 1. *verſ. nec enim bona ſubjecta fideicom-*
miſſo , & ſub n. 6. *verſ. unde ſi dos , &c. ac ſub n.* 7.
verſ. ſed ex deductis , &c. & in aliis mox allegandis &c.
Nec aliud ſuadere valet præſtantior D. Hippoliti
qualitas, & præclarum virtutis meritum. Quoniam hæc
43 quoque conſiderari quidem debent , ſed cum modera-
mine rationis , quantum ſcilicet teſtatoris diſpoſitio ,
mulieris conditio , patrimonii quantitas , liberorum nu-
merus , aliæque facti circumſtantiæ , diſcreti viri judicio
patiuntur , *lege quæro* , ibi , *modus facultatibus , & di-*
gnitate mulieris , maritique ſtatuendus eſt , quouſque ra-
tio patitur , &c. D. de jur. dot. & in dicta lege ſi cura-
tores , ibi , *ut quod moderatum eſt honeſtæ perſonæ præſtare*
cogantur , &c. ubi gloſſa *in verbo moderatum , &c. C. de*
adminiſtr. tutor. Non enim licuit , ut mulier nobiliori ,
ditiori , ac magis accepto nuberet viro, paternum ever-
tere fideicommiſſum , tantamque hæreditatis partem ,
eamque meliorem abſumere , neque ille juſtè conque-
ritur , quod inæqualis fortè conditionis mulierem , ſeu
aliquo corporis defectu affectam , qui formæ venuſtati
detraheret , acceperit in uxorem , ſed utique imputan-
dum eſt mulieri ſcilicet , quod majoris conditionis vi-
44 rum potius , quàm ſibi æqualem elegerit. Viro autem
quod ſpecioſam magis dotem , quàm formoſam mulie-
rem concupiverit , dum ambo poterant , & debebant
nubere pari juxta illud Ovidianum , &c. ut bene reſ-
pondit Baldus , *in dict. auth. res quæ n.* 18. *verſ. ultimò*
nota , &c. C. Commun. de legat. Pariſ. *dict. conſ.* 63. *n.*
55. *verſ. nec conſideranda eſt , &c. cum ſeq. lib.* 2.
Rol. *dicto conſ.* 63. *n.* 55. *verſ. & ſimiliter , &c. lib.* 1.
Cephal. *conſ.* 668. *ſub n.* 23. *verſ. non obſtant , quæ vi-*
debantur oppoſita , &c. cum ſeq. Decian. *dicto conſil.* 17.
n. 24. *verſ. neque eſt in facultate mulieris , &c. lib.* 2.
Peregr. *de fideicommiſſ. dicto art.* 42. *ſub n.* 70. *verſ. non*
tamen conceditur, &c. Fuſar. *conſ.* 117. *n.* 6. *verſ. & quam-*
vis , &c. & probavit Rota *in deciſionibus præallegatis, &*
latius in Romana hæreditatis 14. *Dec.* 1646. *coram bon.*
mem. Arguelles in §. & ſupra dicta cōmunis doctrina, &c.
cum ſeq. & in Romana Caſalis Acuzzani 26. *Nov.* 1648.
coram Reverendiſſ. Domino meo Decano in §. Præterea
ſubdebant Domini , & cum ſeqq.
Neque obſtat, quod dos verè, ac ſubſtantialiter fue-
rit de ſcut. viginti millibus aucto apparenter pretio do-
morum hæreditatis pro ſolutione partis illius aſſigna-
tarum ad alios ſcutos quatuor mille ob ſolam hono-
rificentiam.
Quia hujuſmodi aſſertio non probatur ex depoſitione
unici teſtis fratris germani D. Lauræ contra publicum
inſtrumentum dotale , in quo partes jurejurando aſſe-
ruerunt illam verè eſſe quantitatis prædictæ ſcut. 24.
mil. & dicti Doctores Laura , & Bartholomæus ſpecia-
liter convenerunt manutenere dictas domos , atque illa-
rum evictionem præſtare pro dicto pretio ſcutor. vi-
ginti millium , è contra verò D. Hippolitus expreſsè
promiſit quartum dotale totius ſummæ prædictæ in
caſu ſoluti matrimoni juxta diſpoſitionem ſtatuti urbis
lib. 1. *cap.* 131. ut in eo legitur ſub die 24. Nov. 1623. 45
celebrato. Quod cum tot præ ſe ferat repetitas, & qua-
lificatas partium confeſſiones , etiam jurejurando robo-
ratas , & corroboretur ulterius ex eadem repetita do-
tis quantitate , & confeſſione in alio ſequenti inſtru-
mento tranſactionis , de qua agitur , præferendum om-
nino eſſe præfati teſtis depoſitioni Domini exiſtima-
runt *juxta legem* 3. *in princip. & §.* 1. *D. de teſtibus,*
lege optimam , §. & ſi inter præſentes , C. de contrah. &
committend. ſtipulat. lege generaliter , Cod. de non num.
pecun. Innoc. *in capite cum Joannes ſub n.* 6. *verſ. ſi verò*
teſtes contradicant inſtrumento, &c. de fid. inſtrument. 46
Rota penes ſanct. mem. Gregor. *deciſ.* 459. *n.* 5. *verſ.*
& tamen teſtes , &c. Card. Caval. *deciſ.* 206. *ſub n.* 1.
verſ. & propterea , &c. cum ſequenti dec. 294. *ſub n.* 1.
verſ. quibus non obſtant &c. & dec. 375. *n.* 6. *verſ. ſed*
eſto , &c. Burat. *deciſ.* 567. *n.* 5. *verſ. & tanto magis ,*
&c. in recent. deciſ. 91. *n.* 9. *verſ. non obſtant teſtes ,*
&c. ac deciſ. 736. *n.* 6. *verſ. ſed eſto , &c. part.* 3. *&*
deciſ. 146. *n.* 14. *verſic. quibus probationibus , &c. part.*
5. *c. dec.* 185. *n.* 10. *verſic. hujuſmodi autem probationes ,*
&c. part. 6. Præter quod etiam in aſſerta ſumma viſa fuit
Dominis attentis prædictis exorbitans , & exceſſiva, ut
fuit conſideratum in præcedenti deciſione *§. minus ob-*
ſtat quod prædicta dotis conſtitutio , &c. in fine.
Nec obſtat appretiatio facta in calculo coram me
inito alterius ex dictis domibus de ſcutis ſex millibus ,
quæ fuerat in dicto inſtrumento dotali aſſignata pro ſcut.
ſeptem millibus. Nec hæc fuit communi partium con-
ſenſu in ea ſumma concordata ad reſcindendas contro-
verſias , quæ nimium protrahebant concluſionem ſtatus
hæreditatis dicti Balthaſſaris ; ideoque non excludit ve-
ritatem præcedentis æſtimationis in dicto inſtrumento
dotali conventæ , ac jurejurando firmatæ , Rota *dec.*
228. *ſub num.* 1. *verſu primo quia , ſub num.* 7.
verſ. ſed contrarium , &c. deciſ. 724. *n.* 5. *verſu quia*
confeſſio , &c. parte 4. *diverſ.* Cardin. Seraph. *deciſ.* 733.
ſub n. 4. *verſu quo enim ſit , &c.* & apud Pen. *deciſione*
668. *ſub n.* 13. *verſu cum confeſſio, & in recent. dec.* 481.
n. 15. *verſu confeſſio enim , & declaratio. &c. part.* 5.
Ulteriùs non ſubſiſtit detractio , quæ multipliciter fa-
cienda prætenditur ex pretio dictarum domorum ob fa-
cultatem illas recuperandi infra decennium pro ſcutis
ſexdecim millibus in pecunia numerata conceſſam Bar-
tholomæo in tranſactione prædicta.
Quia cum illæ fuerunt in inſtrumento dotali libe-
rè aſſignatæ pretio convento ſcut. viginti millium abſ-
que ullo onere , ſeu pacto reluendi. Licet poſt ſexen-
nium circiter facultas hujuſmodi ex nova cauſa , in
alio

alio ſeparato, ac diverſo inſtrumento conceſſa fuerit,
47 nullo pacto minuere poteſt æſtimationem in præcedenti jam diu firmatam, ſed uterque contractus tanquam diverſus, ac ſeparatus diſtinctè conſiderari ac judicari debet ad *legem juriſgentium*, *§. ut puta poſt divortium.* ibi. *Ea enim pacta inſunt, quæ legem contractui dant, id eſt quæ in ingreſſu contractus facta ſunt*, &c. *item reſponſum ſcio à Papiniano, & ſi poſt emptionem ex intervallo aliquid extra naturam contractus conveniat ob hanc cauſam agi exempto non poſſe*,&c. *D.de pact. & l. fundi partem in fine*, ibi, *nam hoc ipſum pretium fundi videtur, quod eo pacto venditus fuerit eoque jure utimur*, &c. ibique Gloſſa fin. & Doctores *de contrah. emptione* Cephal. *conſ.* 370. *n.* 95. *verſ. ubicumque enim eodem tempore*, &c. *& fuit dictum in Romana domorum* 19. *Junii* 1611. penes ſanct. mem. Gregor. *deciſ.* 492. *ſub n.* 9. *verſic. videbatur etiam Dominis.* &c Gratian. *diſceptatione* 786. *ſub n.* 16. *verſic. præterea*, &c. *cum ſeq.* cum aliis relatis in præcedenti deciſione *in §. quoniam objectio*, &c. Ac proinde facultas hujuſce modi tantummodo eſt conſideranda tanquam retributio quædam ex parte Viteleſchi data Bartholomæo pro remiſſione exceſſus dotis ab eo facta mediante dicta transactione. Atque ideo inquirendum, an æquivalens, vel ſaltem talis fuerit, quæ læſionem ab ipſo actu excludat, qualis profectò viſa fuit Dominis cenſeri non
48 poſſe. Non ſolum quia tanti æſtimari non debet quanti ſi Bartholomæus eas cum effectu recuperaſſet, ac ſcutos quatuor mille ſuperlucratus fuiſſet *ad leg. minus eſt, D. de reg. jur.* Corn. *conſil.* 263. *ſub n.*7. *verſ. item licet alio competat*, &c. *libro.* 3. Navarr. *in manual. cap.* 13. *ſub n.* 231. *verſ. nobis tamen videtur verum*, &c. Cùm præſertim domus ut plurimum ad rigoroſam æſtimationem non vendantur, ac ideò pretium ſcut. ſexdecim millium in pecunia numerata benè congruum communiter eſſe poſſit illius rei, quæ viginti millibus in cauſam dotis juſtè fuit æſtimata. Præter quod nota erat ipſius Bartholomæi conditio, qui facultatem non habebat, nec veriſimiliter habiturus erat, ſeu ſaltem non niſi ſub gravibus uſuris, damno, atque diſpendio eam pecuniarum ſummam ſolvendi, ut recuperationis commodo frueretur, atque
49 ideò illi erat planè inutilis, & apparentem potius contractus honeſtatem, quàm realem, ac ſubſtantialem præ ſe ferebat ejus utilitatem. Caſtr. *conſ.* 293. *pro evidentia dicendorum ſub n.*2. *ad finem verſ. ſed etiam ſine*, &c. *part.* 2. Loffred. *conſil.* 52. *ſub n.* 29. *ad fin. verſic. & quia hac differentia*, &c. Verum etiam, quia ſi tanti æſtimaretur, & dos ipſa ad ſcutos viginti mille reduceretur, non ideo ceſſaret læſio, ut fuit conſideratum etiam in dicta præcedenti deciſione in *§. porrò D. Hippolytus*, &c. *cum ſeqq.*

Non obſtat demum quod pro parte D. Bartholomæi non fuerit plenè juſtificatus hæreditatis paternæ ſtatus cum negativa exiſtentiæ aliorum bonorum pro concludenti probatione læſionis.

Quia præter quod læſio etiam ex conditione mulieris, ac patris diſpoſitione, & aliis facti circumſtantiis ſupra deductis bene reſultat, ita ut illam, abſque ulla patrimonii diſcuſſione tanquam certam, ac inevitabi-
50 lem firmaverit Rota *coram bon. mem. Coccino ſub dicto die* 10. *Junii* 1626. *in §. nec dicatur, verſ. quia hoc verum*, &c. *& in fin. §. & eo magis.* &c. apud Fenzon. *ad ſtat. urb. dict. deciſ.* 138. Satis etiam viſus fuit Dominis in hoc caſu probari hæreditatis prædictæ ſtatus ex calculo ſuperinde communi partium conſenſu prævia exactiſſima bonorum omnium per anni ſpatium & ultra inquiſitione eorum juſſu firmato, atque ſubſcripto,
51 & in actis producto non obſtante proteſtatione in ſubſcriptione D. Hippolyti adjecta, ut reſpondit Rota *coram R.P. Domino meo Bichio in Montis faliſci ſupplementi legitimæ* 18. *Junii* 1642. *in §. valor autem hæreditatis paternæ*, &c. *& in Romana, ſeu Veliterna.* Afflict. 24. *Junii* 1647. *in §. nec obſtat quod Marcellus*, &c. Quem elidunt, ſed magis confirmant probationes nuper factæ per D. Hippolytum ſuper exiſtentia, & valore bonorum ejuſdem hæreditatis in territorio Ariminen. Nam bona omnia in illa Flaminaniæ 52
provincia exiſtentia relata fuerũt in dicto calculo coram me firmato, cum expreſſione pretii ſcuti 475. quo fuerunt à dicto Bartholomæo vendita, ut ex publico inſtrumento apparet, quod licet à Domino Hippolyto tunc controverſum modo vere probaretur aſcendere ad ſcut. 1106. (ut ille prætendit) non tamen exceſſum ac læſionem excluderet; ſed hæc quidem exacta prædictorum indagatio magis corroborat, atque confirmat præſumptionem, quod ſi alia ſuperfuiſſent bona ipſe D. Hippolytus illa veriſimiliter non prætermiſiſſet, juxta theor. Innoc. *in cap. auditis ſub n.* 3. *verſic. ſed præſumptio eſt contra eum*, &c. *de in integr. reſtit.* Bellamer. *dec.* 38. *ſub num.* 1. *verſ. & quia præſumitur*, &c. Crav. *conſil.* 134. *ſub num.* 3. *verſ. præterea veriſimile eſt*, &c. Rota penes ſan. mem. Greg. *dec.* 441. *ſub nu.* 1. *verſ. credendum eſt enim*, &c. & in ſpecie conſideravit Jaſ. *dict. conſil. ſub num.* 34. *verſic. quia ſi alii fuiſſent*, &c. *lib.* 1. & comprobant Alciat. *dict. præſ.* 20. *ſub num.* 3. *verſ. unde intellige*, &c. *reg.* 3. Gabr. *dict. conſ.* 138. *ſub num.* 20. *verſ. nam ſicut præſumptio*, &c. *cum ſeqq. lib.* 2. Barboſa *in loco ſupra cit.* Præterea concurrunt duo calculi, ſeu bilancia pro eadem D. Laura in judicio redditionis rationum *coram bon. mem. Coccino producta die* 16. *Febr.*
& 17. *Maii* 1626. *in regiſtr. fol. & fol.* 203. *cum* 53
ſeqq. quæ non ſolum probant contra illam *ad l. fin. in princ. verſ. ſin autem*, ibique gloſſ. & DD. *C. arb. tut.* ſed etiam contra D. Hippolytum ab ea quoque in præfata dotis conſtitutione cauſam habentem *d. l. Publia §. fin. D. depoſit.* Crav. *conſ.* 29. *ſub n.* 1. *verſ. ex quib. verbis*, &c. Rota *dec.* 594. *n.* 5. *verſic. quæ confeſſio.* &c. *p.* 1. *diverſ. & in recent. deciſ.* 349. *ſub n.* 3. *verſic. quæ confeſſio*, &c. *part.* 2. *& dec.* 131. *n.* 4. *verſ. quæ confeſſio, & deciſ.* 261. *n.*7. *verſ. quam confeſſionem*, &c. *part.* 7. & fuit dictum in Anconitana bonorum 4. *Julii* 1614. *coram bon. mem. Manzanedo, in recent. dec.* 612. *n.* 5. *verſic. ulterius* &c. *p.* 3. Et quidem omnibus ſimul junctis probabilis reſultat, efficaxque præſumptio non
exiſtentiæ aliorum bonorum, ut ſaltem contrariæ p 55
bationis onus transferatur in ipſum D.Hippolytum juxta gloſſam *in lege cum de lege in verbo heredis probatio eſt*, &c. *D. de probat.* quæ procedit non ſolùm quando pro negativa viget præſumptio reſultans ex inventario per
hæredem legitimè confecto, verum etiam ſi alia con- 56
currat judicis arbitrio conſideratis ſingulorum caſuum circumſtantiis ſufficiens, Alexan. *conſil.* 54. *conſideratis verbis ſub n.* 6. *verſ. & ſatis erit*, &c. *lib.* 1. Jac. *d. conſ.* 34. *ad motiva data ſub n.* 11. *verſ. ego denuò dico*, &c. *& infra verſic. & puto ſine ſcrupulo aliquo* &c. *l.* 1. Gabr. *comm. concl. l.* 1. *de probat. concl.* 7. *n.*7. *verſic. amplia ut idem ſit*,&c. Didac. *var. reſ. lib.*2. *c.* 6. *ſub n.*3. *verſic. ego ſane*, &c. *l.* 2. Maſc. *de prob. concl.* 205. *ſub n.* 21. *verſic. idem eſt ſi alia præſumptio*, &c. Pacian. *in ſimil. tr.*
lib. 1. *c.* 46. *ſub n.* 49. *verſic. ex quibus ſuccedit*, &c. *cum* 57
ſeq. & infra ſub n. 54. *verſic. ex quo poſſumus concludere* &c. *ac ſeq.* Gabr. *d. conſil.*138. *ſub n.*20. *verſic. nam ſicut præſumptio quæ oritur ex inventario*, &c. *cum ſeqq.* ubi bene probat ſufficere præſumptionem probabilem reſultantem ex veriſimilitudine *l.* 2. & idem ſentit Alciat. *de præſump.* 20. *ſub n.* 3. *verſ. unde intellige*, &c. & Barboſ. *in l. maritum* 12. *ſub n.* 25. *verſ. ego autem*, &c. *cum ſeq. D. ſolut. matrim.* Qualis profectò ea eſt, quæ ex prædictis omnibus in propoſito reſultat pro D. Bartholomæo, cui ob culpam matris, quæ durè nimis inventarium, vel ſaltem deſcriptionem bonorum dictæ hæreditatis facere renuit, & noluit prærepta fuit exactioris probationis fa-
cultas, ideo jure merito ſuccurri debet *jux. l. non exigi-* 58
mus, *§.* 1. *D. ſi quis caut. l. ſi cum ipſe, D. de excuſ. tut. & l. ult.*

Digitized by Google

l. ult. in fin. C. ad l. Jul. de Adulter. & in propoſito bene probat Peregr. *conſ.* 64. *ſub n.* 20. *verſ. in ſpecie autem noſtra negativa hac lib.* 3. &c. Rota 308. *n.* 22. *verſ. vel eſt excuſandus* , &c. *p.* 5. *recent.*

Et ita fuit concluſum utraque parte informante, *&c.*

P. R. D. Meltio.

Callien. Bonorum.

Lunæ 8. *Aprilis.* 1647.

ARGUMENTUM.

Stante Bulla fælic. recordat. Urban. VIII. de
qua in Bullario novo in ordine 51. §.2.
vetante alienatione bonorum juriſdictiona-
lium abſque beneplacito Apoſtolico ; ſi Ec-
cleſia, defunctis omnibus illis , quibus facta
erat inveſtitura , promittat fœminæ deſcen-
denti ex inveſtitis facere inveſtituram , qua-
tenus beneplacitum Apoſtolicum obtinea-
tur , poſſit , eo obtento , alterum inveſtire
& fœminæ detur reſtitutio in integrum ad-
verſus inveſtientes.

SUMMARIUM.

1 *Reſtitutio in integrum non denegatur adverſus ſententiam nullam , & injuſtam.*

2 *Nullitas ſententiæ probatur , quando lata eſt contra minorem , nulla prævia citatione , neque deputatione curatoris.*

Et minor reſtituitur ut inveſtituram conſequi poſſit.

3 *Et nunquam ſententia tranſit in judicium.*

4 *Inveſtitura non poteſt denegari , quando cum jura-*

5 *mento eſt promiſſa , & legitimè fuit petita.*

6 *Et ſufficit inveſtituram eſſe petitam , ut dicatur facta , & n.* 21.

7 *Proceſſus factus cum procuratore pupilli à tutoribus conſtituto ante litem conteſtatam ſine judicis decreto non valet.*

8 *Inveſtitura tam æquitate attenta concedi debet proximiori ſuperſtiti.*

9 *Quàm ex conſuetudine Eccleſiaſtica , quæ attendi debet.*

Maximè quando Eccleſia non vult pro ſe retinere emphyteuſim , & n. 12.

10 *Aliàs fit injuria quatenus denegatur.*

11 *Magis attenditur conſuetudo contrahentium , quàm regionis.*

13 *Fœminæ dicuntur excluſæ , quando exphyteuſis eſt conceſſa pro maſculis.*

14 *Quod procedit , ipſis tantum exiſtentibus , ſed eis deficientibus , fœmina proximior admittitur ad petendam renovationem , quæ ex æquitate petitur , non vigore inveſtituræ.*

15 *Maximè quando Eccleſia non vult pro ſe retinere , fœmina , tam ex ordine charitatis , quàm affectionis debet præferri.*

16 *Signatura gratiæ ſemper attendi , ac ſervari debet.*

17 *Et in reſcriptis Papæ merè gratioſis nunquam attenditur ſignatura regentis.*

18 *Reſcriptum Papæ intelligitur ſecundum poſtulata , ita ut correſpondeat omnibus in commiſſione petitis.*

19 *Facultas à Sanctiſſimo conceſſa Eccleſiæ renovandi , non dicitur data contemplatione perſonarum etiamſi ſolum attendatur utilitas Eccleſiæ.*

20 *Annus conceditur ad petendam inveſtituram.*

21 *Inſtantia facta de revocando , eſt ſufficiens ad conſervandum jus competens inſtanti , cum dicatur tunc renovatio conceſſa quatenus de jure concedenda ſit , maximè contra extraneum poſtea inveſtitum.*

22 *Annus inveſtituræ petendæ non currit , niſi à die recuperationis bonorum , & adeptæ poſſeſſionis per dominum directum.*

23 *Imo quando inveſtitus eſt extraneus , facultas petendi renovationem durat* 30. *annis.*

24 *Gratia Papæ ſubreptitia nihil operatur , cùm non cenſeatur velle jus alteri tollere , & maximè quando juris alieni notitiam non habuit.*

DECISIO XXVIII.

CAſtra Rocchæ Leonellæ Guerri , & alia bona illis annexa fuerunt à Capitulo , & Canonicis Eccleſiæ Callien. ab immemorabili in emphyteuſim conceſſa majoribus Philomenæ Brancaleonæ , prout de anno 1450. renovata fuerunt Octaviano Brancaleono pro Canone unius arietis pinguis pro ſe , ejuſque filiis , & nepotibus maſculis , uſque in ejus tertiam generationem , quæ cum fuerit finita ex cauſa obitus q. Joannis Franciſci Brancaleoni , fuit ab eodem Capitulo , & Canonicis Callien. facta renovatio quoad bona allodialia tantum ad favorem Plilomenæ ejuſdem Joan.Franciſci ultimi inveſtiti ex filio prædefuncto neptis & hæredis pro ſe , ejus filiis , & nepotibus maſculis , quæ ulterius mediante obligatione Camerali , & juramento promiſerunt renovationem quoque dd. Caſtrorum facere non obſtante conſtitutione ſanct. mem. Urbani VIII. in novo Bullario in ordine 51. ſub §. 2. quæ prohibet alienationem bonorum juriſdictionalium abſque beneplacito Apoſtolico , cujus naturæ ſunt dicta caſtra , quam tamen obligationem , atque promiſſionem locum habere voluerunt ſtatim ac à Sede Apoſtolica licentia renovandi eadem caſtra fuiſſet obtenta ut ex inveſtitura , & inſtrumento conceſſionis datis in ſummario Philomenæ n. 1. & 2. Verum qui fuerunt poſtea dd. caſtra per Cameram Apoſtolicam ſub prætextu quod unà cum ſtatu Urbani poſt obitum Ducis Franciſci Mariæ fuiſſent ad eandem Cameram devoluta , vano poſtmodum repetito hujuſmodi prætextu , fuerunt illa eiſdem Canonicis reſtituta , qui vigore licentiæ obtentæ ab eodem Urbano dicta caſtra conceſſerunt qui Hieronymo Martinotio , pro ſeipſo , ejuſque filiis , & nepotibus maſculis pro eodem Canone unius arietis pinguis dicto ſummario numer. 4. & ab eo fuit illorum adepta poſſeſſio ; cum autem ad ipſius inſtantiam , vigore commiſſionis jactationis jactationum , fuerit in Camera cauſa commiſſa , & contra eandem Philomenam minorem ſententiam obtinuerit , ſequuto deinde obitu dicti Hieronymi ſine filiis maſculis , prædicti Canonici renovarunt inveſtituram de dictis Caſtris Petro , & Joſepho de Martinotiis , ejuſdem Hieronymi Agnatis , adhuc eadem Philomena in minori ætate conſtituta quæ adita ſignatura Sanctiſſimi , obtinuit cauſam reſtitutionis in integrum Eminentiſſ. Dom. Cardin. Procamerario de voto Rotæ committi adverſus dictam ſententiam , & immiſſionis in poſſeſſionem ; propoſito igitur ſub hac die dubio , an conſtaret de cauſis reſtitutionis in integrum , fuit per dominos reſponſum ad favorem ejuſdem Philomenæ , ſcilicet ipſi eum competere , cum non denegetur adverſus ſententiam nullam , & injuſtam *cap.* 1. ubi Abbas 1
de reſtitutione in integrum , Rota *dec.* 1. *eod. tit. in novis* , Riminaldus junior. *conſ.* 747. *n.* 121. Gratianus *diſcept. forenſ. c.* 233. *n.* 7.

Nullitas enim ex eo reſultat , quia ſententia fuit lata contra Philomenam minorem nulla prævia citatione , neque deputatione curatoris in hac cauſa , quæ propterea non ſuſtinetur uti lata contra minorem indefenſum , *lege & minores. C. ſi adverſus rem judicatam* , ubi 2
Bartolus *in Summ. n.* 3. Baldus *n.* 1. Angelus *n.* 2. Salic. *in lege*

Digitized by Google

in lege ſi Præſes , C. quomod. & quand. judic. ubi gloſſa
in verſic. Auditore Becc. *conſ.* 12. *n.* 35. & 36. Ruin.
conſ. 36. *n.* 4. *lib.* 5. Menoch. *conſ.* 100. *n.* 122. Cæſar
de Graſſis *dec. 9. de ſent. & re jud.* Gregorius *deciſ.* 43.
n. 11. *deciſ.* 485. *n.* 5. Caval. *deciſ.* 585. *n.* 1. & *in re-
cent. deciſ.* 406. *n.* 4. *in princ. part.* 2. Burattus *dec.* 627.
3 *n.* 7. Unde adverſus talem ſententiam danda eſt reſtitu-
tio ad effectum, ut minor poſſit inveſtituram conſequi,
Clar. *in* §. *feudum quæſt.* 49. *verſ. ſed quæro*, Odd. *de
reſtitut. in integr. quæſtione.* 77. *n.* 5. 28. & 29. Menoch.
conſ. 757. *n.* 1. Becc. *conſ.* 12. *n.* 61. Decian. *conſ.* 4 *n.*
13. *cum ſeq. lib.* 4. Peregrinus *conſ.* 94. *n.* 53. *cum ſeq.
lib.* 2. Rota *dec.* 459. *n.* 2. *coram Papa Gregorio & in
rec. deciſ.* 492. *n.* 1. *part.* 1. 307. *part.* 2. 516. *eodem n.*
1. *part.* 5. quo caſu nuſquam tranſit in judicatum, Man-
4 tic. *de tacit. & amb. lib.* 7. *tit.* 11. *n.* 6. Menoch. *de
arbitr. caſ.* 484. *n.* 8. Graſſis *deciſ.* 2. *n.* 6. *cum ſequen-
tibus de ſolut.* Cavaler. *deciſ.* 270. *n.* 5. & *in rec. dicta de-
ciſ.* 507. *n.* 1. *in fine, & deciſ.* 516. *n.* 2. *part.* 5. Quæ qui-
5 dem inveſtitura non poterat à Canonicis denegari, dum
fuit legitimè petita, necnon cum juramento eidem Philo-
menæ promiſſa, Bald. *in lege ne cui in 1. lectura, C. de lo-
cat. & conduct.* Caſt. *conſil.* 338. *circa finem*, ib , ſed pe-
tiit ſe inveſtiri *lib.* 2. Berou. *conſil.* 77. *n.* 34. *verſ. quoad
6 Sigiſmundum, &c.* & paulo inferiùs declarat ſufficere ad
hoc, ut dicatur, & cenſeatur inveſtitura facta, quod quis
à Domino illam petierit, &c. uſque ad finem, vol. 1.
Rota in Mutinen. emphyteuſis 7. Maii 1632. coram
Rever. D. meo Decano.

Non obſtat, quod in cauſa fuerit citatus Antonius
Amatorius, qui habebat à tutoribus Philomenæ man-
datum generale procuræ in Curia; quia cum iſte Pro-
curator fuerit ab illis conſtitutus ante litem conteſtatam
abſque judicis decreto pro illius validitate requiſito ex
forma ſtatuti juxta *l. neque tutores, Cod. de procurator.*
7 & nullas fecerit defenſiones, dicta conſtitutio non at-
tenditur, & proceſſus cum eo factus corruit ad tradita per
Bald. *in lege* 1. *ſub n.* 3. *verſ. & eſt ratio, C. de bon. ma-
tern.* Myſinger. *obſervat.* 48. *cent.* 2. Simoncel. *de decret.
in præfat. n.* 81. *in fine*, Baldus *conſ.* 417. *n.* 5. *lib.* 2. Hon-
ded. *conſ.* 45. *num.* 15. 35. *lib.* 1 Rota *dec.* 373. *n.* 1.
*coram Papa Gregorio Peruſina expenſarum coram Penia
per Pic. ad ſtatuti urbis dec.* 9. *n.* 40. Grat. *dec. Marchiæ*
15. *per totam, in rec. dec.* 406. *n.* 4. *verſ. ultra quod, p.* 4.

Injuſtitia dictæ ſententiæ etiam patet, quia dum de
deſcendentia ipſius Philomenæ non dubitatur mediante
perſona Joann. Franciſci ejus patris, qui fuit filius
8 Octaviani inveſtiti de anno 1530. de dictis caſtris, ac
illi tanquam proximiori ſuperſtiti conceſſa à Capitulo
renovatio inveſtituræ aliorum bonorum ut apparet ex
dicto inſtrumento, erat pariter eidem concedenda etiam
quoad dicta caſtra tam ex æquitate legis, Bartolus *in
l. permittitur ſub n.* 1. *verſ. & hoc nota pro emphyteuſi,
D. d. aqu. quot. æſtiv. in lege* 1. *n.* 1. *privileg. cred.* Cald.
de emphyteuſi concluſ. 9. *num.* 5. relati per Fulgi-
neum *de jur. emphyt. in tit. de renov. quæſt.* 2. *n.* 24. &
in tit. de ſucceſſ. in bon. emphyt. q. 2. *n.* 10. Papon. *conſil.*
25. *n.* 54. Decius *conſil.* 131. *n.* 2. *verſic. & in Eccleſia
major.* Roman. *conſ.* 22. *n.* 5. *verſ. quoad ultimum Bri-
xien. feudi 16. Maii* 1583. *coram Bubalo* penes Fenzon.
dec. 67. *Ferrarien. de Schianchis* 20. *Aprilis* 1617. *co-
ram S. D. N. & in rec. dec.* 176. *n.* 28. *part.* 5. *dec.* 74.
n. 12. *part.* 6. *deciſ.* 198. *n.* 2. *part.* 2. *diverſ. Ravenna-
ten. emphyteuſis.* 6. *Martii* 1637. §. *pro cujus affirma-
tiva coram reverendiſſ. Domino meo Decano Eugubina
renovationis emphyteuſis* 7. *Junii* 1641. *coram reveren-
diſſ. Patre Domino meo Bichio*, quam ex conſuetudine
9 ipſius Eccleſiæ in principio ejuſdem inſtrumenti enun-
ciata, quæ in hac materia attendi debet, ut per Baldum
in auth. ſi quas ruinas ſub n. 6. *verſ. ſecundo, C. de Sacr.
Eccl.* Ja:: *in l. fin. ſub n.* 33. *verſ. tertiò fuit renovatio, C.
de jur. emphyt.* Fulgineus *d. tit. de reno. d. q.* 1. *n.* 30. &
61. *q.* 4. *n.* 5. Mant. *de tac. & amb. lib.* 22. *tit.* 30. *n.* 19.
verſ. quod intelligitur. Berou. *conſil.* 116. *n.* 4. *verſ. tamen
ſtante loci conſuetudine lib.* 1. Cephal. *conſ.* 725. *n.* 15.
l. 5. Corn. *conſ.* 250. *n.* 3. ibi tamen ſtante conſuetudine
lib. 3. Curt. ſen. *conſ.* 49. *n.* 91. Gozad. *conſ.* 75. *n.* 28.
Aliàs enim fieret injuria quatenus denegaretur talis refor- 10
matio emphyteuſis, Bart. *in d.* §. *permittitur*, Bald. *in l.
ne uni. C. de loc. in c. an præſentia in 9. col. de prob.* Jaſ.
conſ. 227. *n.* 26. *lib.* 2. Atque ita conſuetudo in contra-
rium allegata per illos de Martinottis ſcilicet, quod
Eccleſia non ſoleat renovare fœminas eliditur, dum capi-
tulum de bonis allodialibus Philomenam renovavit, un-
de magis eſt attendenda conſuetudo contrahentium, 11
quàm regionis *text. in l. cum univerſorum, D. de pign.
act. l. heredes palam*, §. *ſi quid poſt in fine*, ibi ex conſue-
tudine patris familias, vel regionis, *D. de teſtament.* 12
Mantica *de tac. & ambig. lib.* 3. *in* 83. *n.* 27. maximè cum
Eccleſia in præſenti caſu noluerit hanc emphyteuſim pro
ſe retinere, dum eadem illis de Martinottis extraneos con-
ceſſit, *in d. lege* 1. *D. de privileg. credit.* Alciat. *in lege ſi mi-
bi, & Titio, n.* 31. *D. de verb. obligat.* Mareſcotus *varia-
rum reſolutionum, lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 11. *verſ. nec eſt verum
circa fin.* Gozadin. *conſil.* 39. *n.* 21. Mantic. *deciſ.* 10. *n.* 9.

Nec obſtat, quod talis emphyteuſis fuerit renovata 13
Octaviano pro ſe, & ejus filiis, & nepotibus maſcu-
lis, & ſic fœminæ dicantur excluſæ, Baldus *in c.* 1.
n. 2. *de his qui feud. dar. poſſ.*

Quia hoc procedit quatenus extant maſculi ex primo
inveſtito deſcendentes, ſed his deficientibus admittitur
etiam fœmina proximior illius deſcendens ad peten-
dam renovationem, licet inveſtitura ſit per ſolos maſ-
culos, cum renovatio petatur ex æquitate, non autem 14
vigore inveſtituræ, Bartolus *in dicta lege* 1. §. *permitti-
tur, D. de aqua quot. & æſtiv.* Angelus *in eodem* §.
permittitur ad med. Mareſcotus *variarum reſolut. lib.*
1. *c.* 3. *n.* 6. Fulginat. *dicto tit. de renovat. quæſt.* 1. *n.*
14. *per totum.* Beron. *conſ.* 98. *n.* 6. *lib.* 1. Giovagius
conſil. 44. *n.* 115. *cum ſeq.* 121. *lib.* 2. Patil. *conſil.*
22. *n.* 36. *lib.* 1. Seraph. *deciſ.* 610. *n.* 6. *deciſ.* 242. *n.*
13. *verſic. non obſtat dicto tantum part.* 1. *diverſ. dicta
deciſ.* 67. apud Fenzon. Durandus *deciſ.* 334. *n.* 2. *verſ.
non obſtat, cum ſeq. & in rec. dec.* 176. *n.* 30. *part.* 5.
Mutinen. emphyteuſis 26. *Junii* 1630. *coram reverend.
Dom. meo Decano, d. Ferrarien. de Schianchis* 28.
Apr. 1617. cum æquitas ſuadeat, ut dummodo Eccleſia
nolit pro ſe retinere, fœmina proximior, ut eſt Philo-
mena, præferatur tam ex ordine charitatis, quàm affe- 15
ctionis, Bartolus *in dicto* §. *permittitur*, Anchar. *conſ.*
171. *n.* 5. 6. *conſ.* 134. *n.* 2. *ad med.* Rom. *conſ.* 22. *n.*
5. *verſ. contrarium tamen.* Clarus *in* §. *emphyteuſis q.* 43.
in princip. Gabriel. *de jur. emphyt. concl.* 1. *n.* 1. *Imo-
len. bonorum* 18. *Junii* 1618. *coram bon. mem. Coccino
in ordine* 66. *verſicul. quo vero ad ſecundum.* apud Fen-
zon. *ad ſtatutum urbis.*

Minùs obſtat conſtitutio Urbani Octavi, quæ eſt in
Bullario 51. incip. *Humanæ ſalutis auctor* in §. 2. Quia
hæc Bulla nullibi tollit jus competens Agnatis proxi-
mioribus ultimi inveſtiti petendi renovationes ab Ec-
cleſia, ſed tantum prohibet illas fieri niſi obtento prius
beneplacito Apoſtolico, quod quidem in præſenti caſu
fuit à Philomena obtentum, ſtante Sanctiſſimi reſcrip-
to Emin. D. Cardinali Procamerario directo, cujus vi-
gore conceſſa illi fuit ſpecialis facultas renovandi, cu-
jus ſufficientia revocari non poteſt in dubium, num
tale reſcriptum emanaverit in ſignatura Gratiæ, ac 16
fuerit ſimplex, & abſolutum, & reſpiciat merè gra-
tioſa; unde abſque ulla reſtitutione contentorum in
commiſſione intelligi, ac ſervari debet, Seraph. *deciſ.*
928. *n.* 4. *verſic. & ſemper.* Adden. ad Buratt. *dec.* 621.
n. 26. *in fine.* quia in reſcriptis Papæ merè gratioſis nun-
quam attendi ſolet ſignatura Regentis, Rota *dec.* 219. 17
n. 7. *fin.* 4. *recent. tom.* 3. & illius extenſio attenditur
ſolùm in reſcriptis ſignaturæ juſtitiæ, Crcſc. *dec.* 1. *de
reſcript.* Seraph. *deciſ.* 123. *n.* 4. & *in recentiori deciſ.*

330. *n.* 15. *&* 16. *part.* 5. atque ità reſcriptum Sanctiſſimi intelligendum venit ſecundum poſtulata, ita ut correſpondeat omnibus in commiſſione petitis, Corn.
18 *conſil.* 233. *n.* 2. *lib.* 5. Biſign. *deciſ.* 2. *n.* 5. *in fine*, Rota *deciſ.* 162. *n.* 2. *part.* 3. *recentior.* & in omnem caſum poſſet etiam ſuffragari facultas conceſſa illis de Martinotiis, cujus vigore ad illorum favorem fuit à Capitulo facta renovatio, cum talis facultas data non fuerit reſpectu perſonarum, ſed contemplatione actus, ſcilicet renovationis hujus emphyteuſis; nam in conceſſione beneplaciti pro alienatione rerum Eccleſiæ Papa conſiderat utilitatem Eccleſiæ, non autem perſonas, quibus conceditur, tali caſu hujuſmodi beneplacitum attenditur etiam de perſona ad perſonam, Camer. *in*
19 *cap. Imperialem fol.* 44. *concluſ.* 2. *litera S. de prohibitione feud. alien.* Lupanel. *ad Iſerniam eodem titulo, columna* 6. *verſic. Sempronio, ante med. verſic. quod tamen eleganter, Bonon. tranſactionis* 8. *Junii* 1637. *coram eminentiſſimo D. Card. Veroſ. in ordine* 228. *n.* 31. *p.* 7. *rec. confirmata ſub* 26. *Febr.* 1639. *coram bon. mem. Merlino.*

20 Ceſſat pariter aliud objectum, ſcilicet, quod Philomena non petierit inveſtituram infra annum qui ad hunc effectum datur, Cald. *de renovat. emphyt. queſt.* 2. *n.* 34. *lib.* 1. Fulgin. *dicto tract. tit. de renovation. queſt.* 1. *n.* 20. *cum ſeq.* Gozzadin. *conſ.* 7. *n.* 3. Rota *deciſ.* 756. *n.* 3. *part.* 4. *diverſ.*

21 Quia non ſolùm contrarium probat ex lectura publici inſtrumenti inveſtituræ bonorum allodialium, ex qua apparet de inſtantia, & petitione per eam facta ad effectum illam obtinendi etiam in iſtis Caſtris ſtatim mortuo ejus patre ob deficientiam maſculorum, quæ ſufficiens fuit pro conſervatione juris illi competentis, cum ab eo tempore cenſeatur conceſſa quatenus de jure concedenda foret, maximè contra extraneum, deinde inveſtitum, Cald. *de renov. emphyt. queſt.* 10. *n.* 17. *verſ. ex quibus l.* 1. Caſtr. *conſil.* 358. *in*
22 *fine, verſ. & prædicta duo l.* 2. Berou. *conſil.* 77. *n.* 34. *& conſil.* 98. *n.* 4. *cum ſequenti l.* 1. Riminaldus jun. *conſil.* 444. *n.* 50. Rota *dec.* 198. *n.* 5. *part.* 2. *diverſorum*, Seraph. *deciſ.* 610. *n.* 8. *deciſ.* 630. *n.* 1. *ac. in rec. deciſ.* 791. *in fine part.* 4. *dec.* 73. *n.* 31. *part.* 5. *Imolen. bonorum* 18. *Junii* 1618. *§. non obſtat, quod res non ſit integra, coram bon. mem. Coccino, & in Matinen. emphyteuſis* 26. *Junii* 1630. *§. nec obſtat quod res*, 7. *Maii* 1632. *coram R. P. D. meo Decano.*

Imo quia eidem Philomenæ fuit conceſſa inveſtitura tantum in bonis allodialibus, & Caſtra ſupra dicta fuerunt per Cameram Apoſtolicam occupata ſub prætextu devolutionis ob mortem Ducis Urbani, ex hoc annus non cæpit currere niſi à die recuperationis bonorum, & adeptæ poſſeſſionis per Dominum directum, Tiraquellus *de retract. conſanguin. §.* 1. gloſſa 10. *n.* 36. *cum ſeq.* Caldas *dicta queſt.* 7. *n.* 13. Roſent. *de feud. cap.* 6. *concluſ.* 52. *n.* 3. Grat. *diſcept. forenſ. cap.* 707. *n.* 20. *&* Abbas *conſil.* 67. *ad fin. lib.* 2. Anchar. *conſil.* 174. *ſub n.* 6. Felin. *conſil.* 32. *n.* 17. *&* 18. Menoch. *conſil.* 759. *n.* 12. Surdus *deciſione* 189. *n.* 16. Imo cum fuerit inveſtitus extraneus, facultas petendi talem renovationem
23 durabat ſpatio 30. annorum, Mareſcottus *variarum reſolut. lib.* 1. *c.* 3. *n.* 22. Tiraq. *de retract. lignag. §.* 1. *gloſſ.* 10. *n.* 9. Fulgin. *dict. tit. de renovat. part.* 1. *n.* 20. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 758. *n.* 6. Gabr. *de jur. emph. concl.* 1. *n.* 12. Jaſon. *conſ.* 7. *in fine lib.* 3. Dec. *conſ.* 395. *pariter in fine*, Seraph. *dec.* 610. *n.* 8. *& dec.* 630. *n.* 1. *de Ferrarien. de Schianchis coram Sanctiſſim. D. N.*

Tandem nihil refert, quòd illi de Martinotiis fuerint inveſtiti ex ſpeciali licentia ejuſdem Urbani VIII. cum derogatione prædictæ Bullæ; quia cum Pontifici nulla fuerit facta mentio de jure Philomenæ, non cenſetur
24 illud tollere voluiſſe, cujus notitiam Pontifex non habuit, nec in illius præjudicium Martinotiis talem emphyteuſim concedere, & per conſequens talis gratia tanquam non carens vitio ſubreptionis nihis operatur; Lanar. *conſ.* 15. *n.* 23. *cum ſeqq.* Dec. *conſ.* 142. *n.* 5. *verſ. non obſtat, quod cum auctoritate Papæ*, Ruin. *conſ.* 157. *n.* 411. *lib.* 1. *verſ. nec dici poteſt*, Rota *deciſ.* 65. *n.* 2. *p.* 2. *diverſ.* Buratt. *dec.* 576. *n.* 4. *verſ. præſertim quia.*

Et ita utraque, &c.

R. P. D. Meltio.

Callien. Bonorum.

Veneris 24. *Januarii* 1648.

ARGUMENTUM.

Habetur in deciſione præced. in hac cauſa facta 8. Aprilis 1647.

SUMMARIUM.

1 *Eccleſia, cui ob lineam finitam obvenerunt bona, poteſt ad ſui beneplacitum alterum inveſtire, nec tenetur inveſtire proximiores defuncti.*

2 *Quod procedit, quatenùs vellet Eccleſia pro ſe retinere, quo caſu non tenetur ad favorem proximiorem renovare.*

3 *Secùs, quando non vult retinere, quia tunc tenetur proximiores inveſtire.*

4 *Et licitum eſt proximiori appellare, & petere ut extraneus inveſtitus removeatur.*

5 *Etiam ſi proximior eſſet fœmina.*

6 *Licet prima Inveſtitura de ea non loquatur, cum ſufficiat ut pacta primæ Inveſtituræ, in renovatione non alterentur, neque immutentur.*

7 *Inveſtitura conceſſa proximioribus, ob lineam finitam non cenſetur nova conceſſio, ſed renovatio prioris itituli jam conceſſi.*

8 *Cum terùm concedi dicatur.*

9 *Emphyteuſis devoluta ad Eccleſiam ob alinationes factas, & Canones non ſolutos, & ab Eccleſia acceptata, ampliùs non debet concedi proximioribus.*

10 *Sed hoc intelligitur quando devolutio eſt clara, & patens, & nullo modo poteſt controverti, & n. ſeq.*

11 *Secùs quando etiam probabiliter poteſt de ea dubitari.*

12 *Promiſſio de inveſtiendo inducit contractum, & idem operatur ac ſi inveſtitura facta fuiſſet.*

13 *Et importat ſtipulationem.*

14 *Caducitas quæ prætenditur incurſa per inveſtitum ſi eo vivente non declaratur, non poteſt declarari poſt illius mortem per ſucceſſorem.*

15 *Tutor tenetur conficere Inventarium.*

16 *Alias omnia geſta ante confectionem, ſive cum procuratoribus pupilli, in ejus præjudicium, nulla ſunt.*

17 *Sententia lata contra pupillum indefenſum, eſt ipſo jure nulla.*

18 *Fœminæ ſuperſtiti ex inveſtito deſcendit de æquitate concedenda renovatio, imò etiam de conſuetudine, n.* 19.

21 *Stante pacto inito de fœmina proximiore inveſtienda, ſi alius inveſtiatur, inveſtitura redditur inefficax.*

22 *Intra annum inveſtitura petenda, & concedi poteſt proximiori emphyteutica inveſtiti, etiam emphyteutica vivente, ſub conditione quod locum habeat ſecuta morte ultimi emphyteutæ inveſtiti, dum bona ob illius mortem ad Eccleſiam revertebantur.*

23 *Pupillus tamen ſi eam non petat, & tempus labatur, habet reſtitutionem in integrum.*

24 *Conſtitutio Urbani Octavi mandat inveſtituras non fieri de juriſdictionibus, niſi obtento beneplacito Apoſtolico.*

25 *Signatura Papæ potius attendenda, quàm extenſio Regentiæ Cancellariæ, ſive agatur de materiis merè gratioſis, ſivè Juſtitiæ, cum ſufficiat, ipſum Pontificem reſcripſiſſe, & ſignaſſe.*

Digitized by Google

26 *Inveſtitura conceſſa pro maſculis tantùm intelligitur, ipſis extantibus; ſed ipſis deficientibus, & fœminis concedi poteſt.*

DECISIO XXIX.

IN hac cauſa ſub 8. Aprilis præteriti coram Me fuit per Dominos reſolutum bona de quibus agitur eſſe renovanda Philomenæ Brancaleonæ nepti, & hæredi Joan. Franciſci Brancaleoni ultimi Inveſtiti, quia nulli extant maſculi ab illo deſcendentes, cui reſolutioni
1 non acquieſcentibus Dominis de Martinotiis fuit ſub hac die dubitatum. An eſſet à deciſione emanata cedendum, quam non obſtantibus in contrarium deductis
2 Domini confirmarunt.

Primùm enim contra fundamenta dictæ deciſionis objiciebatur quod bona, de quibus agitur fuerint devoluta ob mortem Joan. Franciſci Brancaleoni ultimi inveſtiti ad Capitulum, iſtud potuerit illa alteri ad ſui beneplacitum concedere, nec teneretur Philomenam proximiorem inveſtire *juxta leg. ne cui, Cod. de loc.* Petra *conſil.* 112. *in princip.* cum pluribus cumulatis per Honded. *conſ.* 32. *n.* 13. *lib.* 2. Sed hoc procedere poſſet, quatenus voluiſſet Eccleſia pro ſe retinere, quo caſu cogi non poſſet ad proximiorem renovandum, Abb. *in cap. bene il* 2. *n.* 28. *verſic.* in gloſſ. *fin. de poſtul. Prel.* Imol. *in l. ſi mihi & Titio* 100. *n.* 2. *verſ. ſed adverte, ff. de verb. oblig.* Rota *in Foroſempron. bonorum* 4. *Mart.* 1641. *coram R. P. D. meo Royas*, & alibi paſſim quod tranſit ſine controverſia. Secùs verò, dum noluit pro ſe retinere quia Martinotios inveſtivit, quod
3 facere non potuit excludendo dictam Philomenam proximiorem dicti Joann. Franciſci, quam tenebatur inveſtire, Bart. *in leg.* 1. *§. permittitur, D. de aq. quotid. & æſt. & in l.* 1. *n.* 1. *ff. de privil. credit.* Cald. *de emphyt. concl.* 8. *n.* 5. Fulg. *eod. tract. tit. de renovat. quæſt.* 1. *n.* 69. Rota *in Mutin. emphyt.* 26. *Junii* 1620. & 28. *Maii* 1638. *coram R. P. D. meo Dec. Eugubina renovationis* 7. *Junii* 1641. *coram R. P. D. meo Bichio* & in *recent. dec.* 101. *n.* 17. *p.* 5. *§. tom.* 2. qua renovatione denegata, benè potuit Philomena appellare, & petere, ut extraneus inveſtitus removeretur. Juxtà doctrin. Bart. *in dicta l.* 1. *§. permittitur,* Caſtr. *conſil.* 412.
4 *n.* 1. *lib.* 2. Pariſ. *conſil.* 22. *n.* 36. *lib.* 1. Honded. *conſ.* 51. *n.* 6. *lib.* 1. Tob. Non. *conſ.* 3. *per totum,* Seraph. *deciſ.* 610. *n.* 1. *cum ſeqq. & deciſ.* 176. *n.* 31. *part.* 5. *recen-*
5 *tiores.* Quod procedit etiam ſi proximior non ſit maſculus, ſed fœmina, quia ſi Eccleſia nolit pro ſe retinere, injuriā faceret proximioribus etiam fœminis ſi non renovaret, ut inquit idem Fulgo. *loco ſupra citato n.* 96. *verſic. attamen, &c.* Roman. *conſ.* 22. *n.* 5. Alexander *conſil.* 80. *n.* 10. & *n.* 20. *lib.* 1. Dec. *conſil.* 131. Pariſ. *conſ.* 29. *n.* 1. *lib.* 1. Seraphin. *deciſ.* 610. *n.* 1. & *dicta deciſ.* 176. *n.* 29. nihilque facit, quod prima Inveſtitura non loquatur de fœmina, cùm pro illius comprehenſione ſufficiat, ut pacta dictæ Inveſtituræ primæ non remaneant alterata, ſive immutata in renovatione, Bero. *conſil.* 98. *n.* 99. *lib.* 1. Mareſcot. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 5. Ful-
6 gin. *loco citato diction.* 69. *verſ. etiam ſi non ſint comprehenſa in Inveſtitura,* Rota *dec.* 176. *n.* 30. *p.* 5. *recentior.* Imolen. bonorum, ſeu emphyteuſis 18. Junii 1628. coram Coccino, quia Inveſtitura conceſſa proximioribus ob lineam finitam non cauſatur nova conceſſio, nec titulus novus, ſed prioris tituli jam conceſſi renovatio, Bart. *in leg. ſi mihi* & *Titio n.* 7. & ibi Alexander *ff. de verb.*
7 *obligat.* Valaſc. *de jur. emphyt. quæſt.* 11. *n.* 16. *ad finem.* Cald. *de renovat. emphyt. quæſt.* 3. *n.* 1. & 2. Qui pòſt infinitos, quos allegat dicit, ut renovatio emphyteuſis regulanda ſit, juxta terminos Inveſtituræ antiquæ non nova, ſed antiqua emphyteuſis dicatur, Fulgin. *in tit. de renovat. d. q.* 1. *n.* 72. *cum ſeqq.* Curt. ſen. *conſ.* 48. *n.* 46. Crott. *conſ.* 18. *n.* 1. & licèt Aret. *in ſuo conſ.* 41. *n.* 13. his non obſtantibus vocet novam Inveſtituram; tamen in puncto quod non ſolum conceſſio, ſeu locatio renovata dicatur ſemper una cum prima, etiam ſi illa jam fuerit finita, atque extincta, cum iterum concedi dicatur, vel ipſi inveſtito vel conſorti, vel filiis, eſt textus, & ibi gloſſ. *in c.* 2. *de feud.* Imol. & alii per gloſſ. 8
in cap. non ſatis 34. *q.* 2. & *c.* 1. *de donat.* & *in c. cum venerabilis de conſ.* Bero. *conſ.* 116. *n.* 1. *col.* 1. Card. *de renov. emph. q.* 2. *n.* 16. Rota *d. dec.* 176. *n.* 33. 34. & 35.

Alia objectio deducebatur ex eo, quod talis emphyteuſis fuiſſet ad Capitulum devoluta, ex quo non fuerint pacta prioris Inveſtituræ ſervata, & ob alienationes factas ab anteceſſoribus Philomenæ ſine conſenſu 9
Capituli, & ob Canones non ſolutos, ex quibus cum Capitulum devolutionem acceptaverit, nunc non amplius licet Philomenæ petere hanc renovationem, ut inquit Honded. *conſil.* 32. *n.* 10. *cum ſeq. vol.* 2. Rimin. jun. *conſ.* 257. *n.* 101. & *n.* 110.

Verùm ad effectum, ut devolutio ſit inducta debet 10
illa eſſe adeo clara, & patens, ut nullo modo poſſit converti, Fachin. *controv. jur. lib.* 1. *capit.* 95. *in fin.* Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 76. *n.* 8. Modern. Peruſ. *de manut. obſervat.* 26. *n.* 47. Rota *deciſ.* 359. *n.* 4. *p.* 5. 207. & 409. *part.* 7. *recent.* & *deciſ.* 105. *n.* 15. *coram Papa Gregor. XV.* Hoc tamen dici nequit quando etiam probabiliter poteſt de ea dubitari, ut in præſenti caſu. Imò 11
pro privando emphyteuta, ſive ejus ſucceſſore debet concludenter conſtare illos deſtitutos eſſe omni auxilio, ac emphyteuſim fuiſſe finitam, Caval. *deciſ.* 316. *n.* 7. *verſ. quia hoc procedit dec.* 16. *n.* 2. & *deciſ.* 26. *n.* 8. *p.* 3. *recent.* Fanen. ſeu Senogallien. bonorum ſuper Immiſſione 14. Mart. 1646. coram Me, *§. quia cum Magna Duciſſa.* Hic autem nulla poteſt conſiderari devolutio, cum illa non juſtificetur, & quatenus etiam juſtificatur obeſſe neque poſſet Philomenæ cum ei de Anno 1626. ſub 12. Decembris per Capitulum, & Canonicos ex cauſa obitus dicti Joannis Franciſci de Brancaleonibus fuerit facta renovatio reſpectu bonorum allodialium, & inſuper in eodem Inſtrumento fuit quoque facta promiſſio renovationis reſpectu Caſtri, & bonorum Juriſdictionalium, obtenta tamen licentia Apoſtolica cum obſtaret Conſtitutio Urbani VIII. in nov. Bullar. in Ordine 51. §. 2. ut narratur in proœmio primæ deciſionis hujus cauſæ. Unde obtento poſteà Beneplacito Apoſtolico dd. Canonici vigore dictæ promiſſionis tenebantur ad conceſſionem dictæ reno- 12
vationis, & cum per ipſos ſteterit, quo minus illa fuerit facta, in qua ſola voluntas contrahentium ſufficiebat hujuſmodi promiſſio parit exceptionem adverſus eoſdem Canonicos pari modo, ac ſi renovatio fuiſſet facta, cum inducat contractum Buratt. & Angel. *in l. ſi intra, ff. de pact.* Aret. *in l.* 1. *n.* 1. *ff. de pignor. act.* Mantic. *de tac. & amb. lib.* 3. *tit.* 16. *n.* 27. & *tit.* 3. *n.* 14. *lib.* 4. Valaſc. *de jur. emphyt. q.* 14. *n.* 11. *§. quid item.* Roſentall. *de feud. c.* 3. *concl.* 1. *n.* 1. *verſ. ſed inveſtitura,* Caroc. *de excuſſ. bonorum p.* 2. *q.* 542. ibi, & importat ſtipulationem, Fulgin. *de emphyt. tit. de alien. p.* 1. *n.* 227. *cum ſeqq.* Burſ. *conſ.* 100. *n.* 11. *verſ. confir-* 13
matur, &c. lib. 1. Corn. *conſ.* 25. *n.* 25. *vol.* 2. & *conſ.* 246. *vol.* 2. maximè cum aſſerta caducitas prætendatur incurſa per dictum Joann. Franciſcum contra quem quia non fuit declarata ipſo vivente, minus declarari potuit poſt illius mortem contra illius ſucceſſorem ad *text. in leg.* 14
fin. ubi Bald. Salic. & alii *C. revoc. donat.* gloſſ. & DD. *in cap. fin. de don.* Mantic. *de tac. lib.* 22. *tit.* 27. *n.* 24. Marc. Anton. *var. reſol. lib.* 1. *reſ.* 98. *n.* 10. Fulgin. *in d. tract. de emphyt. tit. de var. caduc. q.* 8. *n.* 1. Honded. *conſ.* 55. *n.* 20. *lib.* 1. Bero *conſ.* 98. *n.* 27. *lib.* 1. Rim. jun. *conſil.* 752. *n.* 23. Caſſad. *dec.* 2. *n.* 2. *de locat.* Mart. Andr. *dec.* 63. *n.* 3. Rota *dec.* 529. *n.* 27. *coram Papa Greg.* Romana prætenſæ devolutionis 18. Febr. 1636. coram R. D. meo Decano, & in Mantuana feudi 17. Junii 1641. coram R. P. Domino meo Royas.

Nullitas verò ſententiæ latæ in Camera contra Philomenam citato Amatorio Procuratore conſtitutio

per

Digitized by Google

per illius Tutores Teſtamentarios patet non ſolum quia per eoſdem Tutores de tempore Conſtitutionis dicti Procuratoris confectum non fuerat aliquod Inventarium, ut neceſſarium erat, dum talis confectio illis non erat à Teſtatore remiſſa, ut colligitur ex Teſtamento
15 relato in Summario illorum de Martinotiis *nu. 9. ad leg. ultim. §. fin. ibique not.* Bart. *Cod. arbitr. tut.* & declarat Affl. *deciſ. 262. n. 6. verſic. & benè potuit*, & ſic ante talem confectionem quicquid in præjudicium Pupillæ geſtum fuit ſive cum eiſdem Tutoribus, ſive cum Procuratore ab illis conſtituto nullum protſus fuit, *leg. fin. C. arbitr. tut.* Guttier. *de tutel. p. 2. cap. 1. n. 1.*
16 *cum ſeq.* Mont. *de tutel. c. 52. & reg. 51. 1. & 2.* Caſtr. *conſ. 463. poſt n. 1. verſ. At iſte actus lib. 2.* Rota *dec. 530. n. 1. coram Papa Greg. XV. & in recent. deciſ. 204. n. 1. & 6. p. 4. tom. 2. dec. 178. n. 11. p. 7.* Verùm etiam quia dicta Philomena in dicto Judicio. Imò fuit defenſa ab aſſ. Procuratore, à quo non fuerunt oppoſitæ exceptiones renovationis ex legis æquitate, & ex promiſſione Capituli jurata delatæ ac propterea dicta ſententia con. d. Pupillam lata non defenſam eſt ipſo Jure nulla, *l.*
17 *contra Pupillum, ff. de re jud.* Breſc. *dec. 9. de re jud.* Gregor. *deciſ. 43. n. 9. & 10. & deciſ. 487. n. 5.* Cevall. *deciſ. 585. num. 1.* Ruin. *conſil. 36. num. 4. lib. 1.*

Injuſtitia pariter dictæ ſententiæ patet, quia cum Philomena deſcendat mediante perſona Jo. Franciſci ejus Patris à Co. Octavio Inveſtito de Anno 1530. de hoc Caſtro illi ſoli ſuperſtiti erat concedenda renovatio
18 non ſolum ex æquitate legis approbata per Bart. *in leg. 1. §. permittitur n. 1. verſ. & hoc nota pro emphyteuſi, ff. de aqu. quot. & æſt.* Rom. *conſ. 22. n. 5. verſ. quoad ultimum*, quæ procedit etiam in bonis feudalibus Eccleſiaſticis licet fuerint conceſſa *tit. emph.* ut fuit reſolutum in Brixien. feudi 16. Maii 1583. co. Bubalo pe-
19 nes Fenzon. *ad Stat. dec. 67.* & in Ferrar. de Schianchis 20. Aprilis 1617. coram S. D. N. *ac in rec. deciſ. 176. n. 3. cum ſeq. p. 5.* quam ex conſuetudine illarum partium admiſſa in Breve S. D. N. Urbani VIII. datum ſub die
20 10. Sept. 1642. relato in primo Sum. n. 3. quæ conſuetudo in ſimili materia, ut valde ſit attendenda, teſtatur Bald. *in auth. ſi quas ruinas n. 5. verſ. ſecundò, C. de Sacr. Eccl.* Jaſ. *in l. fin. n. 33. verſ. tertiò, ſit renovatio C. de jur. emphyt.* Bero *conſ. 116. n. 4. verſ. tenent ſtante*
21 *loci conſuetudine lib. 1.* Verum etiam ex pacto, & promiſſione ſupra ſcript. cujus vigore, conceſſio ſubinde facta illis de Martinotiis nulla, & inefficax reddita fuit. Bald. *in l. ne cui in princip. verſ. & eſt valde notabile & n. 1. verſ. bene valdè, C. de locat.* & poſt alios probat Franc. Cald. *de jur. emphyt. lib. 1. q. 5. n. 89. verſ. cæterum.*

Neque obſtat quod talis renovatio non fuerit per Philomenam petita infra annum poſt mortem Joann. Franciſci ultimi Inveſtiti, juxta *text. in cap. Titius filios*
22 *ſi de feud. ediff. cont. tit. int. dom. & Vaſſal. in Uſib. feud.* quia contrarium evidenter apparet ex jam deductis, cùm talis renovatio fuit petita imminente periculo mortis Joan. Franciſci tam quoad Caſtrum, quàm quoad alia bona allodialia, & pro parte dd. bonorum fuit ab eiſdem Cononicis d. Philomenæ facta renovatio, quo verò ad Caſtra fuit facta promiſſio renovationis obtento tamen prius beneplacito Apoſtolico, ut ex Inſtrumento ſupra relato demonſtratur, & declaratur in deciſione, quæ revidetur ſub §. quia non ſolum, & in §. Imò quia quæ ſanè petitio, ſeu conceſſio non poteſt impugnari, ex quo fuerit facta, dum Joan. Franciſcus in extremis laborabat cum adhuc in ipſo duraret præcedens Inveſtitura, nec bona emphyteutica eſſent tunc de-
23 voluta. Quia Canonici vivente etiam Joan. Franciſco emphyteuta ejuſdem dict. Emphyteuſis poſſeſſore potuerunt Philomenæ, quæ ei erat ſucceſſura novam Inveſtituram concedere ſub conditione quod locum haberet ſecuta morte ultimi inveſtiti dum d. bona ob mortem illius ad Eccleſiam revertebantur. Juxta *text. in 1. verſic. ſed ſi ille, qui ſucceſſor feud. dar. teneantur. & cap. 1. §. omnibus d. tit. de feud. cont. ſit inter Domin. & Vaſſal. in Uſib. feud.* Iſern. *de feud. tit. de feud. dato invicem, cap. ſi quis inſtituitur verſ. ſed Mediol. & Cremonen. n. 1. fol. mihi 75.* Mareſcot. *variar. reſolut. lib. 1. reſol. 39. num. 10. verſ. quarto amplia*, &c. Bald. *conſil. 431. ad evidentiam præmitten. n. 6. verſ. ubi eſt impreſſum l. 2.* Sed eſto etiam citra veri præjudicium quod elapſum fuiſſet tempus petendi renovationem. Attamen præjudicio Philomenæ conſultum optimè fuit beneficio reſtitutionis in integrum cum de illo tempore in pupillari ætate ipſa repeiiretur, ut per Clar. *in §. feudum quæſt. 49. verſ. ſed quæro pone*, Cald. *de jur. emphyt. quæſt. 5. n. 21. verſ. diximus ſupra cum ſeq. lib. 1.* Menoch. *conſil. 757. n. 13. verſ. præterea*, Peregrin. *conſil. 94. n. 52. verſ. decimo, & ultimo lib. 2.*

In contrarium neque facit diſpoſitio Conſtitutionis S. M. Urbani VIII. editum an. 1625. Kal. Novembris incip. *Humanæ ſalutis auctor* in ordine 51. Bullar. p. 4.

Quia non tollit Jus renovationis competens Agnatis proximioribus ultimi inveſtiti, ſed tantùm prohibet illas fieri non obtento beneplacitó Apoſtolico, ut in eo legitur in §. 2. in fine. Unde illo obtento cenſetur 24
quoque permiſſa renovatio. *Text. in leg. quibus diebus §. quidam Titio, ff. de conditio. & demonſtrat.* Decian. *conſ. 10. n. 24. verſ. 2. cum ſeqq. n. 19. verſ. non obſtat, & lib. 4.* Burat. *deciſ. 359. n. 6. verſ. ad primam namque ac ſeqq.* cum aliis adductis in Sarſinaten. feudi coram R. D. meo Decano 22. Junii 1645. *§. 4. conjectura* & 18. Decemb. ejuſdem anni *§. ſucceſſivè ponderabatur.* nec dubitare contingit in propoſito caſu datum fuiſſe tale beneplacitum cum illud probetur ex Commiſſione directa Eminentiſſ. D. Cardinali Procamerario S. D. N. manu ſignata cujus Tenor potius attendi debet, quàm extenſio quibuſlibet clauſulis facta per Regentem Cancellariæ, ſivè agatur de materiis merè 25
gratioſis ſive Juſtitiæ cum ſufficiat ipſum Summum Pontificem reſcripſiſſe ac ſignaſſe, ut benè declarat Seraph. *dec. 922. n. 4. verſ. & ſemper Romana Domus ad Peregr. 17. Febr. 1620. coram bo. me. Coccino in ordine 181. n. 13. p. 4. tom. 2. recent.*

Quæ autem denuò replicantur, ſcilicet quod talis emphyteuſis non poſſit concedi Philomenæ tanquam fœminæ dum Octavianus fuit inveſtitus pro ſe, ac ejus filia, & nepotibus maſculis tantum, tolluntur ex eadem deciſione, quæ revidetur ſub *§. quia procedit, &c.* & ultra DD. ibi congeſtos, idem quoque firmat Mareſcot. *variarum reſol. lib. 1. c. 3. n. 4.* Grat. *diſcept. fo-* 26
renſ. c. 88. n. 52. Caſtr. *conſ. 159. in fin. verſ. non obſtat quod debuit lib. 2.* Giovag. *conſ. 44. n. 15. n. 121. lib. 2.* Rota *dec. 198. n. 2. p. 2. diverſ. & in recent. deciſ. 60. n. 5. & dec. 176. n. 40. p. 5.* & fuit etiam reſolutum in Farſen. bonorum 9. Dec. 1644. coram R. P. D. meo Corrado.

Atque ita fuit reſolutũ utraque parte informante, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Romana Societatis de Rotignis.

Lunæ 10. Februarii 1648.

ARGUMENTUM.

Socius tenetur ad debita ſocietatis, etiam inita poſt diſſolutionem ſocietatis, quando contrahentibus cum ſociis non eſt notificata diſſolutio.

SUMMARIUM.

1 *Socius complimentarius poteſt obligare ſocietatem, & omnes ſocii ex ejus facto in ſolidum tenentur, & n. 2.*

2 *Etiam diſſoluta ſocietate, quando mercatoribus, cum quibus negotiatio, non eſt denunciata ſolutio ſocietatis.*

Inter

Digitized by Google

Inter mercatores bona fides ſervanda, & favor publici commercii non patitur, ut inter ſe decipiant.

3 *Etiam ſi tacita renovatio contingat per mortem alterius ex ſociis, quando complimentarius palam negotiatur.*

4 *Limitatur ſi mors ſit notoria. Sed fallit, n. 21.*

5 *Vel lapſum tempus, quo duratura eſt ſocietas.*

6 *Cum denuntiatio ſolùm requiratur, quando diſſolutio evenit durante ſocietate ſecus ea finita, vel per lapſum temporis.*

7 *Cum tempore finito, debeant creditores inveſtigare, cum quo negotiantur.*

8 *Prout etiam pacta, vigore quorum inita eſt ſocietas, & pro quanto tempore duret aliàs ſibi imputandum.*

9 *Inſtitor uſque ad certum tempus præpoſitus, eo finito, non obligat præponentes, licet contrahentes ignorent finitum eſſe officium.*

10 *Contrahentes cum aliquibus ſociis, non debent attendere capitula, & conventiones initas inter ſocios, ſed litteras oblatorias ipſis contrahentibus tranſmiſſas.*

11 Conſ. Caſtr. 104. p. 1. *declaratur.*

12 *Societate contracta inter duos mercatores ſimpliciter etiam ſi poſteà diſſolvatur, alter tamen tenetur ex contractibus ab altero celebratis, niſi faciat proclamare, & omnibus notificari diſſolutionem ſocietatis.*

13 *Mandati fines ſunt diligenter cuſtodiendi.*

14 *Diſſolutio ſocietatis non præſumitur, ſed continuare creditur quando contrarium non demonſtratur ſtantibus litteris oblatoriis indefinitè prolatis, & n. 17.*

15 *Societas contracta cum heredibus, verificatur in uno tantum ſuperſtite; & per unius mortem non finitur.*

16 *Actus ſociales, an probent ſocietatem, quæ nunquam apparet contracta, remiſſivè.*

17 *Sed, & præexiſtente, probant continuationem, vel illius præſumptionem.*

18 *Et dicitur continuata, ſi omittantur computa, rationes & ſolidationes.*

19 *Probatur & inducitur, quando conceditur facultas exercendi illos actus, qui citrà nomen ſocietatis fieri nequeunt.*

20 *Res inter alias acta, ſi ei cujus intereſt, non denuntietur, non præjudicat.*

21 *Maximè quando juſtam habet cauſam aliter credendi.*

22 *Plus eſt facto, quàm verbis aliquid facere.*

23 *Omne ſolvi debet eo vinculo, quo ligatum eſt.*

DECISIO XXX.

CAuſa per duas vices utraque parte informante propoſita, Domini, ut in deciſionibus ſub diebus 19. Junii 1645. & Martii 1646. iterum dixerunt Joannem Mariam teneri ad debita Societatis ab ipſo initæ, cum Hæredibus q. Joannis Andreæ Rotigni etiam contracta poſt mortem Joannis alterius ex dictis Hæredibus.

Fundamentum reſolutionis fuit, quia cum in litteris oblatoriis in apertione Rationis Banchariæ, in Urbe, 1638. ſub nomine dict. Joann. Mariæ, & Hæredum q. Joann. Andreæ Rotigni juxta ſtylum, qui ſervatur à Mercatoribus tranſmiſſis in diverſis partibus, fuerit expreſsè cautum, quod præſtari deberet fides litteris ſociorum, quouſque contrarium non eſſet notificatum, ibi, *à quali preſtarete ſolamente fede ſin che in contrario vi ſarà detto*, notificatione non ſequuta, remanſit obligatus Joann. Maria, ac ſi duraret ſocietas, debebat enim, ut ſe eximeret ab omni præjudicio, & obligatione erga Creditores, qui vigore complimenti Franciſco fratri Joannis, & cohæredi Joann. Andreæ
1 conceſſi, adſtrictus erat erga Creditores, cum potuerit obligari ſocietatem, & omnes ſocii, qui eum propoſuerunt ex ejus facto in ſolidum tenentur ad tradita per Bart. *in l. eandem in princip. & ſi ff. de duobus reis*, ut per Rot. Genuen. *diverſ. dec. 13. num. 29. & 30. dec. 135. in princ. verſ. in primis enim, ac deciſ. 185. ſub 1. verſic. ſecundum dubium*, illis pariter notificare ſolutionem ejuſdem ſocietatis, ac negotiationis, ne aliàs ſub fide ejus nominis, cui maximè crediderunt deciperentur, quod repugnat bonæ fidei inter Mercatores præcipuè ſervandæ, ac publici commerci, favori ad *leg. 1. §. Magiſtrum autem, ff. de*
exercit. act. leg. quicumque §. fin. ff. de ſid. inſtr. l. ſed 2
etſi pupillus §. de quo palam. l. ſi quis mancipiis, §. ſi impubes ad fin. verſ. non enim imputandum ei eſt, leg. in eam §. ſi Dominus, ff. de inſtit. act. tradit Cin. *in leg. mandatum ſub n. 6. verſ. aut adverſarius erat contemplatione Domini geſturus, D. infra C. mand.* Bald. *in d. l. ſed etſi pupillus d. §. de quo palam n. 3. verſ. nota quando*, ibique Caſtr. *n. 2. verſ. nota primo, ff. de inſtit. act.* quorum ſententia procedit etiam in tacita revocatione contingente per mortem, quando complimentarius palam negotiationem proſequitur, ut ha-
bent in *d. leg. ſi quis mancipiis d. §. ſi impubes*, ibi, *non* 3
enim imputandum ei eſt, qui ſciens, Dominum deceſſiſſe cum Inſtitut. exercente mercem, contrahit, ff. de inſtitut. actio vel mors ignoratur, leg. inter caſus in princip. ff. mandat. & leg. actione §. morte, verſ. Item ſi alicujus, ff. pro ſoc. Cic. *in d. l. mandatum ſub num. 4. verſ. Item in ſecunda, C. mandati*, quas obligatorias fuiſſe ſcriptas de conſenſu Ioannis Mariæ conſtat non ſolum, quia fuerunt ſubſcriptæ à Complimentario Rationis, ſed etiam ex epiſtola, quam ſcripſit Ioannes Maria nepotibus ſub die 18. Nov. 1638. ex qua probatur illius ſcientia prædictarum litterarum oblatoriarum; ibi, *è ben vero, che habbiamo invitato tutti gli amici per negotiar con quella realtà, e termini mercantili con loro, che ſi deve, &c.*

Non obſtat, quod ex quo ſocietas prætenditur totaliter diſſoluta ob mortem Ioannis unius ex ſociis ſe-
quutam menſe Oct. 1641. notoriam propter facinus 4
ejus, qui mortem violentam intulit, *§. ſolvitur, inſt. de ſociet. leg. ſocietat. coire, diſſociamur, leg. actione, §. morte, ff. pro ſocio*, necnon per lapſum temporis
cum de anno 1638. fuerit inita ſocietas duratura ad 5
triennium, ut in capitulis ſocialibus initis ſub die 26. Junii 1638. ibi, *che detta Compagnia deva principiare dal proſſimo meſe di Luglio come ſopra, & habbia da durare per anni tre*, quam terminata de conſenſu partium anno 1640. Namque aliàs inſpectis capitulis ſocietas fuiſſet duratura etiam poſt tempus, quo facta fuerunt nova capitula, fuit de novo alia incœpta 30. Decemb. ejuſdem anni duratura ad annum proximum ut pariter in ſubſequentibus capitulis ſocialibus, ibi, *che il detto negotio deva principiare ſotto li 30. Dec. 1640. & ſeguitare per un anno ſolamente da finirſi per tutto Decem.* 1641. excludatur neceſſitas denunciationis diſſolutionis ſocietatis finitæ, & per mortem alte-
rius ex conſociis, & per tempus finitum, quæ requiri- 6
tur quidem quando diſſolutio intercedit durante ſocietate, ſecus vero poſt ſocietatem finitam vel per mortem, vel per lapſum temporis, Caſtr. *in l. 1. §. non autem n. 3. ff. de exercit. act.* idem Caſtr. *conſ. 104. num. 2. verſ. poſito ergo quod ceſſarent, & conſ. 415. num. 2. verſ. conſtat parte.* quem ſequitur Stracc. *de mercat. tit. de contract. n. 13. & ſeq.* ſiquidem reſpectu temporis debebant creditores inveſtigare de qualitate, & conditione Franciſci cum quo contrahebant,
ex allegatis per Caſtr. *d. conſ. 104. n. 1.* & conſequen- 7
ter pacta, cum quibus inita fuerat ſocietas, & pro quanto tempore duraret, aliàs ſibi imputare debent,
ut in puncto benè diſtinguendo declarat Gomeſ. *var.* 8
reſol. tom. 2. cap. 5. de ſociet. ſub n. 6. col. penult. verſ. tertio modo, uſque ad finem, ubi loquitur in terminis ad effectum, ut unus ex ſociis non teneatur ad debita poſtea contracta, Menoch. *conſ. 121. n. 67.* ubi allegat concordantes Decian. *conſ. 60. n. 31. in princ. & 32.*

Digitized by Google

& 32. lib. 2. & ſignanter quod non excuſentur contrahentes, ſi ignorant ſub qua forma, & ſub qua lege fuerit inſtitor præpoſitus, & quod ſi fuit præpoſitus uſque ad tempus, finito illo tempore non obliget præponentem, licet tunc contrahentes ignorent officium finitum, notat Caſtr. *in l. ſed & ſi pupillus, §. conditio autem pro-*
9 *poſitionis in 1. notab. n. 2. ff. de inſt. act.* Pariſ. *conſ. 94. n. 24. in fin. lib. 1. & conſ. 93. n. 52. lib. 5.* Surdus *conſ. 32. n. 13. verſ. nec ſiſtit cum ſeq.* Felic. *de ſoc. c. 30. n. 7. 8. & 9.* Franc. Ant. Coſt. *conſ. 55. n. 6. lib. 1.* reſpectu verò mortis, cum eſſet notiſſima, nulla alia requirebatur intimatio. Quia cùm non ſint attendenda ſupra dicta capitula, & conventiones inter ſocios privatim factæ tam e anno *1638.* quàm anno *1640.* nuper in actis pro parte Joannis Mariæ productæ, ſed ſint attendendæ litteræ oblatoriæ in aperitione rationis bancariæ *d. l. & ſi pupillus, §. de quo palam, ff. de inſt. act.* Caſtr. *d. conſ.*
10 104. *n. 1. ad med. verſ. quod ergo dicitur p. 1.* ut in punct. dixit Rota in Januen. ſeu Romana cambii 12. Dec. 1644. coram RR. D. meo Decano in *§.* quemadmodum ad eundem effectum abſque ulla temporis limitatione, & cum qualitate quod contrahentes credere debebant *alla mano del noſtro S. Gio. Maria, & aquella S. Gio. e Franceſco Rotigni ſuoi nepoti, &c. aquali preſtarete ſolamente fede, ſin che in contrario vi ſarà detto.* nulla habita relatione ad ſupra dicta capitula, & conventiones, & nulla eorum facta mentione non poterant contrahentes divinare limitationem temporis in capitulis, quæ nunquam prodierunt in lucem contentam, ſed credere debuerunt litteris oblatoriis, quod ſocietas ſine præfixione temporis inita fuiſſet.

Neque obſtat Caſtr. *d. conſ. 104. part. 1.* cum in illo
11 caſu ageretur de mandato à principio limitato uſque ad certum tempus, ut ſub *n. 1. verſ. mandatum tamen iſtud*; in hoc autem caſu non ſolum ab initio non fuit mercatoribus notificata limitatio, ſed potius datum mandatum liberum, & generale, quod tutò, & bona fide poterant contrahere cum unoquoque ex nominatis *ſin che in contrario vi ſarà detto,* & propterea Caſtr. in ſuo caſu firmat, quod ex quo limitatio fuit appoſita ab ipſo principio, debet imputari contrahentibus ſi ultra tempus præfixum crediderunt, & in pluribus locis in eodem conſilio declarat ſuam concluſionem procedere, quando limitatio temporis fuit appoſita ab ipſo principio, ut ſub *n. 1. in verſ. prima ratio eſt*, ibi, quia tempore contractæ ſocietatis prædictæ fuit appoſitum tempus trium annorum, & ſex menſium, inferiùs ſub eodem *num. 1. verſ.* reſpondeo, ibi, ex quo fuit appoſita ab ipſo principio debuit eſſe nota, & ibi, ſicut in qualibet lege, vel conditione appoſita ab ipſo principio in mandato, & clariùs *n. 2.* ibi, non ergo pertinet ad præponentem manifeſtare formam, vel limitationem appoſitam à principio, ſicut quando apponitur ex poſt facto, & ante *n. 3.* ibi, ſed quando vivente mandante fineretur mandatum ex cauſa, vel revocatione ſubſequuta ex poſt facto, tunc notificanda eſſet revocatio. Alias admittit, quod debeat fieri notificatio quotieſcumque mandatum fuit factum à principio ſimpliciter, & ſine temporis præfinitione; tunc enim cum contrahentes ſciant, vel ſcire præſumantur quod ſimpliciter, & quandocumque poterant contrahere ſecundum formam mandati, remanerent ſub bona fide decepti, niſi eis notificaretur diſſolutio, ut tradit Caſtr. *eod. conſ. 104. num. 1. poſt med. verſ. quod ergo dicitur in leg. ſed & ſi pupillus.* Hanc di-
12 ſtinctionem inter ſocietatem ab initio contractam limitatè, liberè ſequitur idem Caſtr. *in d. leg. 1. §. non autem, n. 3. verſ. ſecus ſi fuiſſet, ff. de exerc. act.* ubi, quod contractâ ſocietate inter duos mercatores ſimpliciter, non autem ad certum tempus alter ipſorum tenetur ex contractibus celebratis cum altero, licèt poſtea eſſet diſſoluta, niſi feciſſet proclamare, & notificare omnibus, quod erat diſſoluta, idem repetit in *d. l. ſed & ſi pupillus, §. conditio n. 2. verſ. quod ergò dicitur,* dicens continuo menti tenendum revocationem publicè, & palam debere notificari quando inſtitutor fuit conſtitutus ſimpliciter ſine præfinitione temporis, aliàs ſecus, Gomeſ. *var. reſol. d. tom. 2. c. 5. de ſociet. ſupra dicto verſ. tertio modo.* firmat neceſſariam eſſe notificationem quando ſocietas ab initio ſimpliciter fuit contracta, Menoch. *conſ. 121. allegatus in contrarium. n. 66. verſ.* verè cum Petro de Ubaldis diſtinguit, quòd aut eſt contracta ſocietas ad tempus incertum, & tunc ſi unus ſociorum vult recedere id facere debet mediante renuntiatione; aut contracta eſt ad tempus certum, & tunc non eſt neceſſaria denuntiatio, Deeian. verò *conſ. 60. n. 31. & num. 32. lib. 2.* refert eandem doctrinam Petri de Ubald. Pariſ. *conſ. 94. n. 25. in fin.* retorquetur, dum juxta conſil. Petri de Ancharano 332. dicit inſpiciendum eſſe tenorem ſocietatis contractæ, & quid ſit invicem conſociis demandatum, quapropter habuerunt creditores juſtam cauſam credendi ſocietatem duraturam uſquequo contrarium fuiſſet eis notificatum, ut in ſuprà relatis verbis litterarum oblatoriarum.

Stante autem hac infinita oblatione, ſeu mandato 13
ad contrahendum donec contrarium notificaretur, non debuerunt creditores inquirere capitula particularia ſocietatis inter ſocios inita, ſed neceſſaria fuit ex forma ipſius mandati, cujus fines obſervandi ſunt *leg. diligenter, ff. mand.* denunciatio diſſolutionis ſocietatis etiam ſi ſecuta fuerit mors unius ex ſociis eàmque creditores non ignoraverint, cùm ſtante dicto mandato exiſtimare potuerint quod ſocii, quia non denunciarunt, diſſolutam eſſe ſocietatem, voluerint eam poſt mortem inter ſe continuare ut potuerunt, Menoch. *dict. conſ. 121. n. 7. verſ. primus itaque eſt caſus, & præſ. 157. n. 4. lib. 3.* Rim. jun. *conſ. 711. n. 17.* Mantic. *de tac. lib. 6. tit. 24. n. 28.* Giurb. *ad conſuet. Meſſan. c. 1. gloſſ. 6. n. 40. & cap. 9.* gloſſ. *12. n. 80.* Ratio eſt, quia cum ſocietas non fuiſſet contracta cum Franciſco & Joanne, ſed cum hæredibus Joann. Mariæ, etiamſi obierit Joannes, cùm nomen hæredum Joannis Andreæ uti collectivum, ſatis verificetur in Franciſco ſuperſtite, non inde ſequutus fuit effectus diſſolutionis 15
ſocietatis, prout individualiter tenet Pariſ. *conſil. 82. n. 15. & n. 32. lib. 1.* quem ſequitur Felin. *ſociet. cap. 32. n. 14. in fin. verſic. ſed hoc non procedit*, & Blaſ. Michalor. *de fratr. p. 2. cap. 40. n. 4.* eoque magis, 16
quia etiam poſt mortem Joannis dantur plures actus ſociales, qui quicquid ſit an ſuffiecerent ad probandam ſocietatem, quæ nuſquam contracta apparet, in quibus terminis procedunt deciſ. in Tudertina Societatis 21. Junii 1638. coram Eminentiſſ. Card. Panzirolo, & in Roman. prætenſæ ſocietatis 12. Junii 1645. & 10. Decem. 1647. coram R. P. D. Otthobono, ſanè 17
præexiſtente certa ſocietate ſufficiunt ad probandam illius continuationem, vel præbuerunt ſaltem juſtam cauſam creditoribus opinandi illius continuationem poſt mortem, dum ipſis non fuit contrarium notificatum, prout promiſſum fuerat in dictis litteris oblationis, & in caſibus prædictarum deciſionum, omnes actus, qui prætendebantur citra jus, & nomen ſocietatis fieri poterant, tanquam æquivoci ſocietatem non inducebant, differuntque plurimum ab hoc caſu quia poſt obitum Joannis remanſit indiviſum lucrum, & nullæ fuerunt factæ rationes, computa, aut ſolidationes, quarum omiſſio, junctis aliis ſupra deductis citra jus & nomen ſocietatis nullo modo fieri poteſt, Socin. *ſen. conſ. 87. n. 12. & 13. lib. 1.* Menoch. *præſumpt. 57. n. 1. lib. 3.*

Nec relevat quod Joan. Maria diſſenſerit, ac re- 18
vocaverit facultatem in apocha cum Franciſco celebrata poſt mortem Joannis ſub die 12. Nov. 1641. tribus teſtibus munita, in qua Franciſcus promiſit in poſterum nolle ullo pacto uti nomine Ioan. Mariæ in

ſcriptu-

Digitized by Google

ſcripturis, & negotiis, ac ſucceſſivè die 21. ejuſdem menſis, & anni regiſtrata in Archivio Urbano, ac demum obtinuerit ſub die 10. Martii 1643. inhibitionem ab A. C. contra Franciſcum, ne amplius illins nomen expenderet in negotio: Quoniam hæc acta cum Franciſco pariter erant notificanda Mercatoribus, eodem modo quo à principio inſtitutæ rationis fuerunt invitati ad effectum, ut cavere poſſent à fraudibus, ne deciperentur, dum is non attentis idem Franciſcus publicè continuavit, negotia ſub eodem nomine uſque ad decoctionem, ſciente, & patiente eodem Joan. Maria, ut firmat utraque deciſio, & evidentiſſimè probat apocha in qua ſub die 29. Novemb. 1641. Joan. Maria dat facultatem Franciſco vendendi, hypothecandi, &c. *qual ſi voglia eſſer di mercantia, & crediti d'ogni ſorte ſpettanti alla regione di Gio. Maria & haredi di Gio. Andrea Rotigni per la ſomma, & quantità di ſc. 4. m. d'oro ſtampe.* continens confeſſionem ipſius Jo. Mariæ, quod tunc temporis extabat ſocietas, de quà ex ſupra dictis capitulis in actis productis amplius nequit dubitari, ita quod cum talis licentia ſit unus ex illis actibus, qui citra nomen ſocietatis fieri non poſſunt, non ſolum probat ſocietatem, ſed etiam il-
19 lam inducit Corn. *conſ.* 54. *v.tacitus etiam lib.* 1. Sim. de Præt. *conſ.* 24. *n.* 7. *lib.* 1. Palm. *conſ.* 100. *n.* 9. Rota *deciſ.* 214. *n.* 15. *p.* 6. *rec.* Aliàs geſta inter ipſos non poterat præjudicare Mercatoribus, qui ex publica ejuſdem nominis continuatione juſtam habuerunt cauſam credendi ejuſdem quoque ſocietatis continuationem *juxt. text. d. l. ſi quis mancipiis, §. ſi impubes in fi. verſ. non enim imput. ei eſt, ff. d. inſt. act.* & poſt Cin. ſenſit
20 Bald. *d. §. de quo palam*, & ibid. explicat. Caſtr. *d. n.* 2. *verſ. nota primo, & ſeq.* Gomeſ. *variar. reſol. tom.* 2. *tit. de ſociet. c.* 4. *ſub n.* 6. *verſ. verum tamen eſt.* ac ibi Add. & comprobatur *ex leg. ſed & ſocius, §.* 1. ubi gloſſ. *in verb. ſcierit. ff. pro ſoc.*

Neque loco denunciationis d. ſolutionis ſocietatis deſervire poſſunt litteræ ſcriptæ reſponſalibus ſuper morte Joannis, quia præter illas ſcriptas Mercatoribus Fulginei ſub die 23. & 30. Nov. 1641. in quibus ſe excuſant, ſi ipſis non crediderint, tanquam occupati nel fardello ſtralcio, reliquæ continent ſolum ſuſpenſionem, ſeu verius excuſationem, ſi tunc literis Cambii non ſatisfaciebant, eò quod ſequuta fuerat mors Joannis, & aberat Franciſcus conſocius, ut patet, ibi
21 *ſtante la morte del noſtro Sig. Giovanni, & per eſſer aſſente il Sig. Franceſco ſi ſono ſoſpeſi li ſcudi* 1163. *che ne hatratto Giovanni Pettichi di Venetia* & in alia ibi: *ſtante la morte del noſtro S. Giovanni, che li giorni adietro reſtò aſſaſſinato, e morto, compatirete il trattenimento delli noſtri intereſſi*, & demum in alia ibi: *ſtante la morte del noſtro S. Gio. non trovando ſi qui il noſtro S. Franceſ. non habbiamo potuto ſervirvi*, quaſi quod ſi adfuiſſet Franciſcus, litteræ ſuum habuiſſent complementum. Ex prædictis itaque litteris ſolùm reſultat, quod mercatores habuerint ſcientiã mortis Joannis, ſed non ſufficit talis ſcientia ſtantibus ſupra dictis litteris oblatoriis, & actibus continuativis: Attento etiam quod ex dictis litteris dum ſolum occaſione obitus Joannis, & abſentiæ Franciſci excuſant ſuſpenſionem negotiorum, elicitur animus continuandi non diſſolvendi.

Minus relevant particulares declarationes, conqueſtiones, & proteſtationes factæ à Joan. Maria cum diverſis perſonis, de quibus deponunt teſtes examinati tam in Urbe, quàm Anconæ, cùm ſemper deficiat denunciatio promiſſa in d. litteris oblatoriis, & tamquam actus geſti, vel intra privatos parietes, vel particulariter non afficiunt mercatores qui magis credere debuerunt actibus ſocialibus geſtis poſt mortem Joannis, de quibus deponunt teſtes creditorum, quàm ipſius Joann. Mariæ verbis; dum eis non obſtant, videbant nomen Joann. Mariæ publicè expendi, ac eandem ipſam rationem bancariam per Franciſcum publicè continuari, quæ facta verbis ipſius ſunt præferenda: plus enim eſt facto, quàm verbis aliquid facere *leg. Paulus reſpondit, ff. rem ratam haberi c. delicti* 2. ibiq. Gloſſ. *in verb. facto provocare de opp.* Rota. *cor. Caval. dec.* 100. *n.* 7. *& coram bo. mem. Bur. dec.* 113. *n.* 20.
Et quemadmodum in ſcriptis mercatores fuerant invi- 22
tati ad contrahendum, donec contrarium denunciaretur, par erat, quod ita in ſcriptis mandatum in litteris oblatoriis contentum revocaretur, cùm æquum ſit unumquodque eo vinculo diſſolvi, quo ligatum fuit, *leg. nihil tam naturale, ff. de reg. jur. cum vulgaribus*: ultra quod teſtes examinati Anconæ non concludunt,
& is qui fuit examinatus Romæ tanquã varius, & men- 23
dax in ſubſtantialibus, non deſinit eſſe de falſo ſuſpectus.

Et ita cum ex d. litteris oblatoriis in partibus tranſmiſſis appareat, nedum ſocietatem fuiſſe initam inter eundem Joan. Mariam Rotignum, ac Franciſcum, & Joannem hæredes Jo. Andreæ, ſed ampliùs illam eo fuiſſe duraturam, quò mercatorib. quibus litteræ fuerant admiſſæ, in contrarium ſcribetur, Domini non ſequuta notificatione ſolutionis ejuſdem ſocietatis, cenſuerunt fundamenta ſupra dictarum deciſionum ſuſtineri, & Jo. Mariam teneri ad omnia debita ſocietatis.

Eminentiſſ. & Reverendiſſ. D. CARD. CORRADO.

Romana Succeſſionis.

Luna 24. Januarii 1648.

ARGUMENTUM.

Statutum Urb. lib. 1. c. 131. quo cavetur, uxori ſuperſtiti deberi lucrum dotale præ defuncto Viro, quomodo intelligatur extantibus liberis ejuſdem matrimonii. Impenſa funeris uxoris, quando facienda. Contractus filii familias validus redditur, interveniente Patris conſenſu. Exceptio requirens altiorem indaginem, non impedit reſtitutionem dotis.

SUMMARIUM.

1 *Lucrum dotale quod per St. Urb. l.* 1. *c.* 131. *defertur uxori ſuperſtiti, viro pradefuncto, intelligitur quo ad uſum fructuum tantum.*
Ideò ad ſuos haredes non tranſmittit Uxor.
2 *Impenſa funeris uxoris detrahitur de ipſius dote, quando nulla alia extant bona.*
3 *Illius quantitas arbitrio Judicis moderatur.*
4 *Attenta qualitate perſona, & quantitate dotis.*
5 *Debitum, quod habet hares cum defuncto, computatur in hareditate defuncti.*
6 *Ex Statuto Urbis lib.* 1. *cap.* 47. *majores* 20. *annis habebantur pro majoribus* 25. *annis.*
7 *Patris conſenſus validũ reddit contractũ filii familias.*
8 *Exceptio firmat regulam in caſu excepto.*
9 *Dilatio conceſſa debitori ad ſolvendum, ceſſat, ſi debitor ſuccedat creditori.*
10 *Contra declarationem ſolemniter factam in Inſtrumento, non admittitur probatio unius teſtis, nec teſtium de auditu.*
11 *Legatum non probatur ex depoſitione legatariorum, nec aliorum ſingularium teſtium de auditu.*
12 *Exceptio requirens altiorem indaginem, non poteſt impedire reſtitutionem bonis matris faciendam, multis deciſionibus declaratam.*
13 *Qua reſtitutio comprehenditur, quando maritus ſtipulatus eſt in inſtrumento dotis, eam reſtituere illis quorum intereſt.*
14 *Quo caſu, nullo modo retardanda.*

Digitized by Google

DECISIO XXXI.

POſtquam Rota pluries reſolvit Lelio Bariſciano de
Perintiis legitimam in bonis Imperiæ matri, ac
dimidiam uſusfructus per eam relicti D. Com. Fabio
Carandino ſecundo viro, nec non tertiam partem pro-
prietatis æqualiter cum Camillo; & Anna Maria filiis
ex ipſo Com. Fabio progenitis hæredibus univerſalibus
ab illa inſtitutis, ut apparet ex deciſionibus ſub die-
bus 18. Maii 1646. & 14. Junii 1647. & 17. Maii
1649. emanatis coram Me. Plura fuerunt pro parte d.
D. Comitis, ac filiorum reſpectivè deducta ex eiſdem
bonis (ut prætendebatur) priùs detrahenda, quibus ho-
die diſcuſſis cenſuerunt Domini detrahendam eſſe dum-
taxat ſummam ſc. mille præfatæ Imperiæ ob cauſam
lucri dotalis juxta diſpoſitionem Stat. Urbis *lib.* 1. *cap.*
131. ſolutam de bonis Julii Perintii primi viri, & in
conſtitutione Dotis Com. Fabio aſſignatam, ac poſt
ejus mortem eidem Lelio patris hæredi reſtitutam. Et
aliam ſcut. 156. b. 55. in Funus illius impenſam.

1 Nam lucrum dotale quod ex diſpoſitione Stat. Urb.
lib. 1. *d.cap.* 131. debetur uxori viro prædefuncto ſu-
perſtiti quando extant ejuſdem matrimonii liberi acqui-
ritur ipſi quoad uſumfructum tantum ut ibi legitur in
verſic. ſi verò maritus &c. Ideoque ex inſtanti mortis
mulieris conſolidatur cum proprietate apud hæredes viri
exiſtente, nec remanet in bonis illius; nec ad hære-
des tranſmittitur, ut fuit dictum in Romana quarti
dotalis 16. Martii 1618. coram bon. mem. Rembol-
do apud Fenzon ad Statut. Urbis *deciſ.* 74. *§.* 1. *verſ.
fundamentum autem dictæ reſolutionis* &c. & in Rom.
de Cavaler. 22. Martii 1632. coram bon. mem. Con-
cin. ibi *deciſ.* 79. *§.* 2. *verſ. ratio deciſionis fuit* &c. &
infrà ac in Romana hæreditatis 26. Aprilis 1632. co-
ràm bon. mem. Cardinal. Ubaldo, ibid. *deciſ.* 80. *ſub
princ. verſ. ſi igitur, ac infrà quæ eſt deciſ.* 117. *p.* 6. *re-
cent.* & in aliis relatis in Romana redintegrationis 31.
Maii 1649. coram R. P. D. meo Otthobono in *§. neque
obstat quod Paulus*, &c. quare cùm fuerit à Com. Fabio
jam reſtitutum in ſumma dd. ſcut. mille præfato Lelio
tanquam patris hæredi vigore mandati A. C per Rotam
confirmavit præviis Deciſionibus coram R. P. D. meo
Cerro ſub diebus 27. Aprilis 1646. & 11. Martii 1648.
jure merito detrahi debet.

Impenſa verò funeris detrahenda eſt integrè ex ipſa
2 dote, cùm nulla extent alia Imperiæ bona *leg. in eum*,
ubi gloſſ. *in verb. conferre, l. ſeq. ac in l. Celſus, cum l.
ſeq. ff. de Relig. & ſumpt. fun. l. ſi vir, ff. ad l. fal. l. quod in
uxorem, §. in funus, C. de negot. geſt.* Jo. de Camp. *de dot.
p.* 2. *q.* 61. *n.* 1. *verſ. cujus autem expenſis, Rol. de luc. dot.
q.* 90. Matth. Brun. *conſ.* 139. *n.* 44. *verſ. de quibus om-
nibus* &c. *& ſeq.* Franc. Viv. *dec.* 307. *per tot.* Garz. *de
exp. c.* 8. *n.* 15. *verſ. itaq; funeris ſumptus. ac n.* 41. *verſ.
hactenus diximus* &c. *& ſeq.* Rot. penes Greg. *dec.* 575.
n. 9. *verſ. expenſæ funerum &c.* Imol. *leg.* 1. *Julii* 1644.
co. RR. D. meo in fin. At quantitas illius, arbitrio Ju-
3 dicis moderanda *l. ſi quis ſepulchrum, & ſumptus* ubi gl.
& DD. *de rel. & ſump. fun.* Surd. *dec.* 255. *n.* 28. *verſ.
quæ autem, & quanta impenſa* &c. *cum ſeq.* Maſtr. *dec.*
203. *n.* 23. *verſ. & ſi in caſu prædicto* &c. Viſa fuit DD.
4 ſatis congrua uſque ad d. ſumm. ſc. 156. *p.* 55. quam idem
Co. Fabius in eam cauſam erogavit, attenta qualitate
perſonæ, & quantitate dotis *jux. tex. in d. §. ſumpt. in l.
& ſi quis, in §. æquum ff. eodem* Garc. *de exp. d. c.* 8. *n.*
16. *verſ. quæ quidem admittenda ſunt* &c. Joſeph. Lud.
dec. per 97. *n.* 16. *verſ. dixi quod impenſa*, &c. *& ſeq. p.*
2. Rot. *dec.* 399. *n.* 17. *V. cum in illarum* &c. *p.* 5. *rec.*

Verùm alia partita ſcut. mille, Com. Fabius con-
5 ſtare matrimonio reſtituit uxori unà cum ſcutis tercen-
tis, ſeu alia veriori ſumma pro interuſurii recompenſa-
tivis damni emergentis inter partes conventis, non eſt
detrahenda ad diminuendam portionem debitam Lelio
in bonis & hæreditate matris. Quia cum fuerint ea
lege reſtituti, ut cederent in extinctionem æris alieni
quo dictus Camillus filius communis ipſorum conju-
gum opprimebatur, attento quod ipſe convenit, ac
ſe obligavit illos matri reſtituere unà cum interuſuriis,
ipſamque omnino indemnem conſervare, ut legitur
in Inſtrumento ſolemniter celebrato ſub die 6. Maii
recenſeri debent in hæreditate Imperiæ *l. maritus in
princ. ff. ad l. falc.* Ac imputari in partem ejuſdem Ca-
milli penes ipſum Comitem Fabium ejus patrem, &
legitimum adminiſtratorem remanentem *l.* 1. *§. id quod
natura, verſ. ſi debitor creditori hæres*, ibique gl. *in verb.
computetur, &. DD. ff. ad l. falc. l. Neſen. verſ. quid
enim &c.* ubi gl. & DD. *ff. de neg. geſt. l. alimenta,
verſ. ſi quid autem*, ubi gl. *in verb. materna pietate &c.
in fin. verſ. aliis autem expenſis, & in verb. oſtenderis
&c.* alia gl. *in l.* 1. *verb. non admittit &c. in fin. C. eod.
tit.* Cuch. *in tract. d. legit. ſub rub. dot. inter. viv. non
imputar. in legit. n.* 20. *verſ. primo limitatur, &c. & n.*
55. *in fin. verſ. ſed tamen &c.* Surd. *de alim. tit.* 6. *q.* 8.
n. 64. *verſ. limitatur ſecundo, & ſeq.* Peregr. *de fideic.
art.* 36. *n.* 138. *verſ. art. voluntariè ſolvit. &c.* cum aliis
relatis per mod. Piſaur. *de imput. q.* 40. *n.* 33. *verſ. aut
filius erat inops* Rot. penes Seraph. *dec.* 568. *n.* 3. *verſ.
huic argumento*, & ſ. m. Greg. *dec.* 368. *n.* 3. *verſ. mi-
nus etiam, &c. & in aliis.*

Neque ſubſiſtit objecta nullitas obligationis Camilli,
ſeu quia minori ætate, ſeu quia in patria poteſtate con-
ſtitutus eſſet, ex Stat. Urbis lib. 1. c. 151. & 152.

Quoniam uterque defectus ex facto eliditur. Conſtat 6
enim, quod ille ſacro fonte lavatus die 12. Julii 1618.
tempore celebrationis dicti Inſtrumenti vigeſimum ſe-
cundum exceſſerat, quæ (peracto vigeſimo) legitima
erat Divis Romanis ætas, ut ſpecialiter cavetur Stat.
Urb. *lib.* 1. *c.* 47. Rota penes Card. Seraph. *dec.* 746.
n. 2. *verſ. & ex forma Stat. Urb. &c. dec.* 751. *nu.* 2.
verſ. ſed difficultas tollitur &c. in rec. deciſ. 431. *ſub n.*
3. *verſ. quia fuit reſponſum & . p.* 1. ac ſæpè in aliis.

Præterea cùm in eodem Inſtrumento Pater ipſe in-
tervenerit dd. pecunias in extinctionem æris alieni per
filium contracti erogandas reſtituens uxori illas ſub ea
lege recipienti attenta reſtitutionis obligatione per fi-
lium unico contextu facta, ut ibi legitur. Hinc ſanè
reſultat patris conſenſus pro validitate hujuſmodi ac- 7
tus ſufficiens, *l. ſed Julian. §. quanquam in fin. ver. ſed
ſi ſcis &c. l. ſi tamen, ff. ad S. C. Mac. l.* 4. *C. eod.* Soc.
cons. 200. *n.* 2. *vers. & hoc etiam &c. lib.* 2. Mant. *de
tac. lib.* 10. *n.* 43. *vers. ſi verò pater, &c.* Barb. *in l.* 2.
§. fin. n. 29. *verſ. nam qui præſes eſt &c. ff. ſol. mat.* Rot.
dec. 811. *n.* 23. *vers. & quamvis, ac ſeq. p.* 1. *div.* & in his
terminis fuit d. in *Rom. null. cont.* 20. *Nov.* 1613. *cor.
b.m. Seleuc. in rec.* 527. *n.* 4. *vers. idque tanto magis p.* 1.

Quod evidenter demonſtrat declaratio ab eodem
Com. Fabio facta in principio dicti inſtrumenti, ibi,
(quod per ejus aſſenſum, ſeu præſentiam infra dicen-
do contractui adhibendum, &c. non cenſeatur dictus
Camillus liberatus à patria poteſtate &c. nec illi juvet
quoad alios contractus per ipſum forſan fiendos &c.)
Quæ ſanè verba tam explicitè, quàm etiam implicitè 8
dum excludunt patris conſenſum ab aliis contractibus
per filium ineundis illum utique in ipſo tunc celebra-
to præ ſe ferunt *l. cum prætor, ff. de jud. c. nonne*, ubi gl.
in verb. tacendo, verſ. item argumentum, &c. de præſ.
Crav. *conſ.* 214. *n.* 13. *vers. rurſus reſervatio, &c. cum
ſeq.* Rot. penes ſa. m. Greg. *dec.* 257. *n.* 4. *verſ. hæc n.
exceptio, dec.* 579. *n.* 2. *verſ. item cum D. &c.*

Minùs obſtat pendentia decennalis dilationis ad re-
ſtituendam dictam ſummam Camillo conceſſæ. Quia 9
per ſubſequentem obitum matris, ac ſucceſſionem in
bonis illius ceſſavit cauſa dilationis, ac proinde ip-
ſa dilatio *ad leg. aliquando §. fin. ad S.C. Velleia. &
l. A filia, §. alumno, ff. ad S.C. Trebell. l. continuus,
§. cum ita, ff. de verb. obligat.* Bald. *conſil.* 212. *eundo ad*

verita-

Digitized by Google

veritatem juris, *lib.* 4. Alex. *conſil.* 34. *viſo Inſtrumento ſub n.*5. *verſ. non obſtat ſi dicatur*, &c. *cum ſeqq. lib.*2.

Altera ſumma ſcutorum centum per d. Com. Fabium ſoluta Jo. Baptiſtæ Capannæ aſſerto Imperiæ creditori non eſt detrahenda. Quia in fine Inſtrumenti ſuper eo credito celebrati rogato per acta Paciuchelli Not. Cap. ſub die 27. Sept. 1642. legitur illius ſatisfactio, & caſſatio rogat. eodem Not. die 6. Martii 1643. enuntiata etiam in alio per Com Fabium exhibito. Neque adducta d. moliaris confeſſio pro exoneratione conſcientiæ ipſi Com. Fabio oretenus facta probatur ejus aſſertione, ſeu famulæ extra judicialem Imperiæ enunciationem referentis, ſeu aliorum de au-
10 ditu ab eadem famula, & à creditore, vel aliis deponentium dum agitur de præjudicio dicti Lelii, quo caſu plenè juſtificari debet præſertim contra prædictam ejuſdem creditoris declarationem antea ſolemniter in d. Inſtrumento factam, quo caſu efficacior requiritur probatio *c. cum Joannes §. porro* ibique gloſſ. *in verbo quodlibet Inſtrumentum*, *de fid. inſtr.* Soc. ſen. *conſ.* 159. *n.*62. *verſ. nam licèt alias &c. l.*2. Rota penes ſa. me. Greg. *deciſ.* 375. *n.*3. *v. & adverſus inſtr. &c. & deciſ.* 409. *n.* 3. *v. & probationes* &c. ac *in Maceraten. pecuniaria* 27. *Jan.* 1645 *coram R. P. D. meo Otthobono in §. & ea, quæ fuerunt pro parte Monaſterii deducta*, &c. *in fin.*

Eademque ratione non ſunt detrahenda nonnulla legata, quæ à prædicta Imperia facta dicuntur. Quia non juſtificantur ex depoſitione dictæ Famulæ, vel alterius legatariæ, nec aliorum ſingularium teſtium de
11 auditu deponentium *juxt. reg. l. nullus*, *ff. de teſtibus l. omnibus* ubi Fulg. *ſub n.*3. *verſ. de legatario die*, &c. *C. eod c. licet cauſam*, ubi gloſſ. *in verbo ſingulares*, *de prob.* Maſc. *de prob. concl.* 976. *n.*4. *verſ primo limita* &c. & *concl.* 1357. *n.* 7. *verſ. atque adeo* &c. Rota penes ſanmem Greg. *deciſ.* 310. *n.*6. *verſ. tamen in hoc*, &c.

Poſtremo demum adducta pro parte dd. Camillæ, & Annæ Mariæ valoris partis domus in conſtitutione dotis Imperiæ comprehenſæ, quæ poſt ejus mortem ex alio particulari titulo fideicommiſſi per Marſilium Bariſcianum ad eos ſpectare prætenditur. In præſentia non poteſt admitti. Quia teſtatoris diſpoſitio, Inſtrumenti dotalis contextus, & objectarum detractionum relevantia ſuper quibus Lelius dum vixit, & nunc ejus
12 hæredes vehementer inſiſtunt, altiorem in competenti judicio diſcuſſionem expoſcunt, ac dubiam reddunt hujuſmodi prætenſionem donec fuerit legitimè definita *l.* 1. & ibi gloſſ. ac Jaſ. *ſub nu.* 19. *& ſeq. & l. poſt rem judicatam*, *ff. de tranſact.* Caſtr. *conſil.* 464. *viſo laudo ſub n.* 1. *verſ. prætereà etiam*, *&c. ac verſ. præterea illa dicuntur*, *lib.* 1. Oſaſch. *deciſ. Pedem.* 129. *ſub n.* 7. *verſ. & licet* &c. Rota penes Card. Seraph. *de-*
13 *ciſ.* 275. *ſub n.* 3. *verſic. non obſtat* &c. & *ſub n.*6. *verſ. ex his* &c. Ac proinde portionis debitæ Lelio in bonis, & hæreditatem matris tot deciſionis jam declaratæ reſtitutionem impedire non valet *l. fin. C. de compenſ.* Afflict. *deciſ.* 381. *n.* 6. *verſic. ad ſecundum dubium* &c. *cum ſeq.* Rota penes Seraph. *deciſ.* 1453. *n.*3. *verſ. ſecundo quia*, &c. *cum ſeq.* Mantic. *deciſ.* 349. *n.* 6. *verſ. quæ autem* &c. ſanct. mem. Gregor. *deciſ.* 220. *n.* 5. *verſ. interim. non eſt differenda executio &c.* Buratt. *deciſ.* 803. *n* 9. *verſ. & prædicta &c.* Duran. *deciſ.* 113. *n.* 7. *verſ. quia quicquid ſit &c*, *deciſ.* 197. *ſub n.*1. *verſ. quia ad hoc &c.* ac *in recent. deciſ.* 679. *ſub n.* 5. *verſ. & denique &c. cum ſeq. p.*1. *deciſ.*743. *n.* 11. *verſ. non obſtat denique exceptio*, *&c. retentionis &c. p.*3. *deciſ.* 254. *ſub n.* 1. *verſ. nam quoad primum*, *&c.* ac *deciſ.* 411. *n* 24. *verſ. neque creditum &c. p.*5. & *in Interam. Cenſus* 14. *Maii* 1628. *coram bon. me. Privato apud Modern. Peruſin. de manut. deciſ.* 487. *n.*9. *verſ. tamen in hoc omnes conveniunt &c. cum ſeq.* Quæ ſub obligatione Camerali per Com. Fabium in inſtrumento dotali contracta pro omnibus quorum intereſt benè comprehenditur, ut fuit dictum coram R. P. D. meo Cerro ſub die 27. Aprilis 1646. & 1. Maii 1640. ideoque minùs eſt retardanda, ut aliàs ſimili exceptioni reſpondit 14
Rota *in deciſ.* 641. *n.*16. *verſ. quo vero fideicommiſſum cum ſeqq. uſque in fin. p.* 1. *diverſor. dec.*536. *ſub n.* 9. *ad fin. verſ. maximè cum agatur &c. ad deciſ.*947. *n.*81 *verſ. non obſtat quod dicta bona &c. p.*4. *recent.* ac *in Romana Cenſus coram R.P.D. meo Meltio* 10. *Feb.* 1645. *in §. exceptiones vero &c.* & 14. *Junii ejuſdem anni*, *in §. neque ad impendium &c.*

Et ità fuit concluſum utraque parte informante, &c.

DECISIO XXXII.

In editionibus præcedentibus eadem erat per erroneam duplicationem, ac LXXV. *Ideoque hic omittitur, ac ſolùm ejus ſervatur numerus, ne ſequentium ordo perturbetur.*

EMINENT. & Reverendiſs. D. Card. OTTOBONO.

Beneventana Domus.

Lunæ 10. *Maii* 1639.

ARGUMENTUM.

Immiſſio ex remedio utilis Salviani interdicti conceditur concurrentibus extremis. Quæ enumerantur multa de præſcriptione, & ſcientia, quæ ibi requiritur. Minor poteſt agere contra Tutorem, ex cujus ſcientis negligentia paſſus eſt præſcriptionem.

SUMMARIUM.

1 *Extrema Salviani ſunt. Creditum cum hypotheca, Poſſeſſio debitoris de tempore obligationis. Et poſſeſſio præſens detentoris, contra quem dirigitur actio: quibus concurrentibus, immiſſio eſt concedenda.*

2 *Heredum omiſſa mentio in contractu, ubi agitur de re ſui natura ad Heredes tranſitoria, non excludit, quin in dubio cenſeantur comprehenſi, cum omnia pacta tam activa, quàm paſſiva, tranſeant in Heredes.*

3 *Maximè dum agitur vigore obligationis cameralis, quæ ipſos indubitanter comprehendit.*

4 *Pacti de retrovendendo natura eſt, quod tranſeat ad Heredes.*

5 *Obligatio Cameralis continet hypothecam, abſque nulla dubitatione.*

6 *Præſcriptio ſtatutaria non habet locum in actione reali.*

7 *Reſtitutio in integrum adverſus præſcriptionem, competit ex capite probabilis ignorantiæ.*

8 *Scientia tutoris ſufficit ad præſcribendum contra pupillum.*

9 *Quo caſu datur actio minori contra tutorem.*

10 *Curator in teſtamento relictus non attenditur, niſi à minore petatur, & à judice confirmetur.*

11 *Scientia tutoris in ulla re cujus implementi durat tempus poſt finitam tutelam, non debet illi in negligentiam imputari, ſi finita tutela, inde ſequatur minori aliquod præjudicium; & maximè in terminis præſcriptionis.*

12 *Minores nullam habent actionem contra tutorem non negligentem, pro relevatione damni ex præſcriptione paſſi, cùm præſcriptio non potuerit tribui negligentiæ tutoris, dum poſt tutelam adhuc tempus ad agendum ſupereſt.*

13 *Remedium ſubſidiarium reſtitutionis in integrum eatenus competit minori, quatenus habere non poteſt*

G 2 recur-

Digitized by Google

recurſum contra tutorem ſcientem, & negligentem, occaſione paſſa præſcriptionis.

14 *Scientia tutoris poſt finitam tutelam, uti perſona privata non nocet minori.*

15 *Cohabitatio inducit præſumptionem ſcientiæ actuum ſucceſſivorum, qui fiunt domi, & patet ex oculari inſpectione, ſecus eſt in actibus momentaneis, & his, qui continentur in inſtrumentis & contractibus.*

16 *Tutor relictus filiis maſculis nominatim, non extenditur ad fœminas.*

17 *Scientia in fœminis non præſumitur ex retentione ſcripturarum. Et maximè in terminis reſtitutionis adversùs præſcriptionem.*

18 *Scientia litis conſortium non nocet ad effectum præſcriptionis.*

19 *Statutum Beneventanum excludit fœminas propter maſculos.*

20 *Excluſio ſtatutaria foeminarum propter maſculos, habet tacitam conditionem, quatenus ſoli maſculi velint ſuccedere, & fœminas dotare.*

DECISIO XXXIII.

DOmini perſtiterunt in deciſis coram Me ſub die 13. Nov. proximè præteriti, qua die firmatum fuit Catharinæ, & aliis de Cariſſimis agentibus ac hæredibus Bartholomæi, & Antonii concedendam eſſe immiſſionem ex remedio utilis Salviani interdicti in domo, de qua agitur in vim pacti de reſtituendo eandem domum ſub obligatione camerali appoſita in apocha confecta per Lurium Muſtum authore Claudiæ.

1 Ratio reſolutionis fuit eadem, quæ aliàs fuit deducta, nempè quia concurrunt omnia extrema, quæ in Salviano requiruntur. Creditum cum hypotheca poſſeſſio Lurii debitori de tempore obligationis, & poſſeſſio Claudiæ contra quam hodie dirigitur actio, his verò concurrentibus immiſſio ex Salviano eſt concedenda Menoch. *de adipiſc. remed. 3. n. 61. cum ſeqq.* Rota *deciſ.* 491. *n. 6.* penes ſa. me. Gregor. XV. *& in rec. deciſ. 407. n. 1. part. 5. & alibi ſæpiſſimè.*

Neque dici poteſt, quod creditum deficiat, ex quo pactum de reſtituendo domum uti conceptum ad favorem qq. Bartholomæi, & Antonii abſque ulla mentione hæredum non egrediatur perſonas eorum ad quorum favorem fuit conceptum; Ideoque non tranſeat ad eorum hæredes *l. ſi tibi* 18. *§. ſi quis, ff. de pact.*

2 Quia in propoſito licet nulla ſit facta mentio Hæredum; tamen cùm expreſsè actum non fuerit ut contractus non tranſeat ad hæredes, nec agatur de re de ſui natura ad illos non tranſitoria, hæredes in dubio cenſentur comprehenſi; Nimis enim certum eſt, quod omnia pacta tam activa, quàm paſſiva tranſeunt ad hæredes *l. ſi pactum 9. ff. de prob. l. ſi neceſſarius 8. §. de vendendo ff. de pignor. act.* Surdus *conſ.* 540. *n. 31. cum ſeq.* Rota *deciſ. 659. nu. 5 part. 4. tom. 3. rec.* maximè dum agitur de vigore obligationis Cameralis; quæ ipſos indubitanter comprehendit, Rota apud Zacch. *de*

3 *oblig. Camer. deciſ. 93. n. 23. & deciſ. 253. n. 2.* & eſt de natura pacti de retrovendendo, quod tranſeat ad

4 Hæredes, Gloſſ. *in l. ſi fundum 2. in verbo ſive hæredes, C. de pact. inter emptor. & vend.* Mantic. *de tac. lib. 4. tit. 32. n. 17. & 18.* Covarr. *pract. quæſt. cap. 39. ſub n. 2. verſ. 4. adverſus communem,* Dec. *conſ. 614. n. 11. cum ſeq.* Surdus *dicto conſil. 540. n. 32.* Joſeph. Ludov. *deciſ. Peruſ. 23. n. 39.* Fontanell. *deciſ. 86. n. 6.* Rota *inter recentiores deciſ. 502. n. 2. p. 2. & dec. 525. n. 2. part. 4. tom. 3. & coram Buratto deciſ. 937. n. 1.*

5 Hypotheca omninò clara reſultat ex obligatione camerali, quæ ipſam continet abſque ulla dubitatione Grat. *diſc.* 391. *n.* 48. Rota *deciſ. 141. n. 5. deciſ. 187. n. 3.* penes Zacch. *& coram Buratt. dec. 687. n. 4. & in Avenion. Saviniani 8. Junii proximè præteriti in §. creditum autem coram R.P.D. meo Bichio.*

Neque obſtat præſcriptionis exceptio, ſuper qua 6
informantes pro Claudia acriter inſtiterunt, quia ſtatutaria tam Urbis, quàm Beneventi, non habet locum in actione reali, Gabr. *concl. 4. nu. 17. de præſcr.* Rota *deciſ. 717. n. 5. p. 1. div. & deciſ. 9. n. 5.* poſt Pacific. *de Salv.* cum aliis relatis in deciſione hujus cauſæ *in §. neque relevat.*

Alia verò legalis etiamſi completa cenſeri poſſet, adhuc tamen non obſtaret Cariſſimis agentibus; quia ipſis uti hæredibus qq. Bartholomæi, & Antonii, quibus 7
fuit facta promiſſio, competit reſtitutio in integrum in actis jam petita ſaltem ex capite probabilis ignorantiæ, quam in his terminis competere firmat Mareſc. *variar. reſol. cap. 98. n. 7. lib. 2.* Natt. *conſ. 492. n. 4. & ſequen.* Raud. *dec. Piſa. 12. n. 52. & ſeqq part. 1.*

Hujuſmodi verò reſtitutio in integrum excludi non 8
poteſt ex eo, quia Scipio tutor eorum de Cariſſimis, pacti, de quo agitur, ſcientiam habuerit, hanc verò eſſe ſufficientem ad præſcribendum, contra pupillum eſt text. in *leg. 3. §. fi. ff. de tribut. act. leg. ſi tutoris 23. Cod. de adm. tutor.* Natt. *dict. conſ. 492. n. 6. & ſeqq.* 9
ubi quod eo caſu minor debet agere contra tutorem, idemque dicit Bero. *conſ. 121. n. 19. & ſeq. lib. 3.* Rota *in Bonon. prædii 27. Jan. 1642. §. fi. coram R.P.D. meo Correo.*

Quia objectum ex facto corruit animadvertendo, quòd tutela incipere non potuit niſi ab Anno 1631. quo Bartholomæus inſtantium pater deceſſit, ut in Summario primæ poſitionis *n.* 4. & completa fuit ad ſummum de Anno 1634. quo nedum Octavius natus Anno 1606. & Joſeph natus Anno 1613. filii maſculi dicti Bartholomæi, ſed etiam filiæ fœminæ, nempè Joanna Anno 1617. Leonora Anno 1620. & Catharina Anno 1622. orta pubertatem exceſſerant, ut ex fidibus Baptiſmatis hodierno Summario *n.* 2. & 3. Ideò tutela verificari non poteſt ſaltem reſpectu Octavii, Joſephi, & Joannæ cohæredum, qui de tempore obitus Bartholomæi erant minores, non verò pupilli, quibus tutor non datur nec minus curator, cum 10
hic detur petenti, ut in terminis curatoris in Teſtamento relicti, quod non attendatur, niſi à minore petatur & à judice confirmetur, Gabr. *conſ. 25. n. 9. cum plurib. ſeq. lib. 2.* Rota *deciſ. 470. n. 2. p. 1. recent. & in Romana Salviani 17. Martii præteriti ſub §. ſubſiſtere etiam viſum fuit, & ſeq. coram Me.*

Sed, & eo magis reſtitutio in integrum Cariſſimis 11
venit concedenda, quia præſcriptio objecta non habuit ſuum complementum de tempore tutelæ, ſed longè poſt, quapropter quatenus tutor legitimus extitiſſet, & pactum ſciviſſet; attamen ex hoc negligens reputari non poſſet, cum in præſenti adhuc tempus poſt tutelam ſupereſſet ad redimendam domum, idemque duraret per decem annos *l. ſicut. 8. §. non videtur ff. quibus mod. pign. &c.* Surdus *conſ. 45. n. 46. & in deciſ. 62. n. 13. & deciſ. 302. n. 13.*

Ideo ſicuti minores nullam habent actionem contra 12
tutorem non negligentem pro relevatione damni ex præſcriptione paſſi, cùm præſcriptio non potuerit tribui negligentiæ tutoris, dum poſt tutelam tot anni 13
ad agendum ſupererant, ita ceſſante negligentia ejuſdem tutoris ſubintrat remedium ſubſidiarium reſtitutionis in integrum, quod eatenus privantur minores, quatenus habere poſſunt recurſum contra eorum tutorem ſcientem, & negligentem, Bart. *in l. qui duos 10. n. 6. ff. de rebus dub.* Natt. *dicto conſil. 492. n. 6. cum ſeq.* Bero. *dicto conſil. 121. n. 20. lib. 3.* Odd. *de reſtitut. in integr. quæſt. 86. num. 37. & 44.* Surd. *conſ. 226. n. 15. cum ſeq.*

Nec poſt tutelam ſcienti à tutore perſonæ privatæ 14
Cariſſimis noceret, Gratian. *diſcept. 957. n. 4.* Rota 15
deciſ. 508. n. 2. p. 5. recent.

Itaque nullo modo ſcientia Scipionis tutoris potuit præjudicare Cariſſimis, quorum ſcientiam nec minus æquum

Digitized by Google

æquum eſt inducere, eo quia cum Scipione ſimul cohabitaverint, nam ex cohabitatione præſumitur quidem ſcientia actuum ſucceſſivorum, qui fiunt domi, & patent ex oculari inſpectione, ſecus verò dicendum eſt in actibus momentaneis, & hi continentur in inſtrumentis, & contractibus, Surdus *d.conſ.* 45.*n.*51. Rota *deciſ.* 541. *n.*42. *& ſeqq. p.*5. *deciſ.* 262. *n.*3. *p.*6. *recent.*

Et in omnem eventum viſa fuit ceſſare omnis ama-
16ritudo reſpectu Joannæ, Eleonoræ, & Catharinæ filiarum fœminarum Bartholomæi, quæ nunquam fuerunt ſub tutela Scipionis relicti tutoris filiis maſculis nominatim *l. ſi quis ita* 16. *§.* 1. *ff. de teſtam. tutor.* Joan. Harpre-
17cht. *in §. ſi quis filiab. ſub n.*5. *verſ. aliud vero Inſtit. qui teſtam. tutor. dar. poſſ.* & penes quas ex retentione ſcripturarum non præſumitur ſcientia earundem ut in puncto reſtitutionis adverſus præſcriptionem, Maſcard. *de prob. conſ.* 1080. *num.*19. Bartz. *dec.*101. *ſub n.*16. nec ſcien-
18tia aliorum litis conſortium illis nocet, Covar. *pract. q. cap.* 13. *n.*7. Rota *dec.* 426. *n.* 15. *coram Urgellen.*

Non obſtat, quod in Teſtamento Bartholomæi patris, non fœminæ, ſed ſoli maſculi fuerint Hæredes in-
19ſtituti, quia quicquid ſit hæreditate paterna, dictæ mulieres agunt etiam uti Hæredes q. Antonii eorum patrui ab inteſtato defuncti, cui pariter competebat pactum prædictum, & licet vigore Statuti Beneventani eſſent propter maſculos excluſæ, cum tamen maſculi illas ad-
20miſerint ſecum ad adeundam hæreditatem illius; eamque una cum ipſis adiverint, ceſſat excluſio, quippe quæ uti inducta maſculorum favore habet tacitam conditionem quatenus ſoli maſculi velint ſuccedere, & fœmina dotare Tort. *ad ſtat. Papiæ rubr.* 95. *in civil. nu.* 153. *fol.*547. Honded. *conſ.* 1. *n.*85. *lib.* 2. Gabriel. *conſil.* 139. *n.*32. *lib.*2. Rota *deciſ.* 375. *n.*14. *par.*4. *tom.* 2. *recent. & in Interamn. dotis* 27. *Jan.* 1648. *in §. non obſtat alterum ſtatutum coram Rever. Terracinen.*

Quæ faciliùs procedunt, quia hujuſmodi admiſſio fœminarum non eſt doloſa pro obtinenda reſtitutione in integrum, cum de tempore aditionis de Anno 1640. non eſſet completa præſcriptio, ideoque cohæredes maſculi non indigebant eorum auxilio pro reſtitutione in integrum obtinenda.

Perſtiterunt itaque DD. in jam deciſis utraque parte, &c.

R.P.D. CERRO.

Romana Dotis.

Lunæ 27. Maii 1647.

ARGUMENTUM.

Teſtator non poteſt derogare Teſtamento facto jam perfecto per Epiſtolam, vel aliquem ſimplicem actum, abſque ſolemnitatibus ad Teſtamentum requiſitis. Per epiſtolam duobus Teſtibus munitam poteſt à Teſtatore declarari diſpoſitio Teſtamenti dubia. Legatarius in re legata præfertur Creditoribus non habentibus hypothecam, quando Hæreditas eſt ſolvenda.

SUMMARIUM.

1 *Teſtator per Epiſtolam, vel alium ſimplicem actum voluntatis declarationem, diverſimodè diſponendo, non poteſt derogare diſpoſitioni in Teſtamento factæ, & perfectæ, non adhibitis ſeptem Teſtibus, aliiſque ſolemnitatibus adhiberi ſolitis.*

2 *Textus* in leg. Epiſtola 75. ff. ad Trebell. *diſponens quod liceat Teſtatori voluntatem ſuam per Epiſtolam declarare, ubi duo tantùm Teſtes ſufficiunt; declaratur procedere ubi diſpoſitio eſt dubia, ſecus ubi omnino eſt clara, & perfecta; non recipit declarationem.*

3 *Non poteſt fieri declaratio continens novam diſpoſitionem, niſi adhibitis ſeptem teſtibus, aliiſque ſolemnitatibus in Teſtamento requiſitis.*

4 *Oblatio, & exhibitio, niſi ad actum perducatur, nihil ponit in eſſe.*

5 *Teſtator, qui novam diſpoſitionem non fecit, in eadem permanſiſſe cenſetur: Epiſtola ſuperinde ab ipſo ſcripta, reſolvitur in ſimplex ratiocinium; ita ut haberi debeat perinde ac ſi ſcripta non fuiſſet.*

6 *Bona hæreditaria, ſtatim poſt hæreditatis acceptationem, cadunt ſub hypotheca ad favorem creditorum hæredis.*

7 *Legatum non debetur legatario, niſi priùs deducto ære alieno gravantis.*

8 *Et creditoribus competit adversùs eum retentio.*

9 *Legatarius in re legata præfertur cæteris Creditoribus Teſtatoris, quando Hæreditas eſt ſolvenda; ſecus autem ea reperta non ſolvendo, declaratur. n.* 12.

10 *Quo caſu eiſdem creditoribus incumbit onus probandi inopiam hæreditatis.*

11 *Creditores teſtatoris non tenentur diſcutere res admodum intricatas, & litibus involutas, ſed poſſunt ſe dirigere in rem legatam, etiam ad præjudicium legatarii.*

12 *Legatarius præfertur in re legata creditori chirographario non habenti hypothecam.*

13 *Secus verò habenti hypothecam ex obligatione Camerali; quod procedit etiamſi Hæreditas ſit ſolvenda.*

14 *Creditor ſub obligatione Camerali poteſt eligere unum ex pignoribus debitoris ſibi benè viſum pro ſatiſfactione ſui crediti.*

15 *Et Teſtator non poteſt hoc Jus creditoribus impedire.*

16 *Legatarius non valet exercere tacitam hypothecam ſibi pro legato competentem, niſi in eo quod remanet, ſatiſfactis creditoribus.*

17 *Debita Teſtatoris de jure ſunt ſolvenda ab Hærede, abſque mandato Teſtatoris.*

DECISIO XXXIV.

POſtquam his reſolutum fuerat Inſtrumentum dotale, de quo agitur non eſſe exequendum, Repropoſito iterum eodem Articulo idem pariter deciſum fuit pro tertia vice. non obſtante quod etiam hodie Informantes pro Anna acriter contendente, repetendo ipſam non fuiſſe hæredem Creſcentii, ſed Lauræ, cùm hoc abundè ſublatum fuerit ex reſponſionibus latè deductis in deciſionib. ſub diebus 15. Junii 1643. & 2. Dec. 1644. cum quibus etiam hodie Domini tranſierunt.

Nec relevat Epiſtola noviter producta poſt conditum Teſtamentum tranſmiſſa Creſcentio; in qua Laura declaravit ſuæ voluntatis eſſe, quod Creditores non poſſent conſequi ſatiſfactionem ſuper bonis à ſe illis relictis, ſed quod Creſcentius poſſet ex illis extinguere aliquod debitum magis ſibi benè viſum, ibi, *e queſto è contro la mia volontà, che è ſtata, & è, che della robba mia V. S. ſe ne poſſa ſervire per pagare quelche ſuo debito proprio che à lei più pater à, ò per altro ſuo biſogno, mà che non poſſi mai eſſer forza to da neſſuno ſopra la mia heredità, nè, V. S. ne chi haver à da lei, ò in vita, ò in morte.*

Quia omiſſa exceptione non factæ recognitionis, de qua valde poterat dubitari, & hæc ſola interim ſufficeret, fuit animadverſum hujuſmodi Epiſtolam adverſarii teſtamentariæ diſpoſitioni, ubi Laura conceſſit eidem Creſcentio hæredi inſtituto ampliſſimam facul-

Digitized by Google

facultatem diſponendi de bonis ſibi relictis tàm in vi-
ta, quàm in morte, ibi. In tuti, è ſinguli miei, &c. In-
ſtituiſcono mio univerſale herede il Sig. Creſcentio Creſ-
centii mio fratello, al quale laſcio l. univerſa mia here-
dità &c. li concedo facoltà ampliſſima di poter diſporre
del reſtante di ſuo arbitrio in vita, & in tempe di mor-
te, &c. Dum enim voluit poſſe Creſcentium ad libi-
tum ſuæ voluntatis diſponere etiam in vita, cenſetur et-
iam voluiſſe quod poſſet illa hypothecare, vel vende-
1 re pro ſatisfacien. Creditoribus, & ſic non potuit Lau-
ra diſpoſitioni in Teſtamento factæ, & perfectæ dero-
gare per ſimplicem Epiſtolam aliter diſponendo, non
adhibitis ſeptem Teſtibus, aliiſque ſolemnitatibus ad-
hiberi ſolitis l. heredes palam §. ſi quid poſt factum, ubi
Gloſſ. & Bart. nu. 4. aliique communiter ff. de teſtam.
idem Bart. in l. 2. in quaeſt. 5. princ. verſic. quaro ergo,
& revoco, ff. de vulg. & pupill. Bero. conſil. 127. n. 1. li.
1. Hond. conſ. 51. n. 76. lib. 1. Surdus conſil. 129. n. 29.
Mantic. de conject. ult. vol. lib. 12. tit. 16. n. 10. & 11.
Rota in rec. deciſ. 604. n. 21. p. 5.
2 Nec facit quod liceat Teſtatori voluntatem ſuam
per Epiſtolam declarare, l. Epiſtola 75. ff. ad Trebell.
& duo tantum Teſtes ſufficiant, ad notata per gloſſ. in
d. l. hæredes palam d. §. ſi quid poſt factum de teſtam.
quam ſequuta fuit Rota in Romana ſucceſſionis 21. Ju-
nii 1641. coram RR. D. Præſide Valliſoletan. §. Quo-
niam objectum. Procedit enim ubi diſpoſitio eſt dubia,
ſecus ubi eſt omninò clara, & perfecta, hæc enim non
3 recipit declarationem, nec poteſt fieri declaratio con-
tinens novam diſpoſitionem, niſi adhibitis ſeptem Te-
ſtibus, aliiſque ſolemnitatibus in Teſtamento requiſi-
tis, ut præter allegatos tradunt ad propoſitum Jo. de
Anan. conſil. 84. nu. 1. verſic. Præterea licèt communi-
ter, & Surd. conſil. 380. n. 51.
Præterea dicta Epiſtola continet potiùs quandam
obligationem, & exhibitionem aliter diſponendi, ſi
Creſcentius voluerit, quàm novam actualem diſpoſiti-
onem, ut clarè indicant verba illa, hò mandato preciò
à V. S. la copia del mio Teſtamento, che vedeſſe ſe era di
4 ſuo guſto, perche altrimente ne farò un' altro, & ibi, ſe poi
vuol che ſpecifichi più chiaro me l'aviſi, che ne farò un'
altro. Oblatio autem, & exhibitio niſi ad actum pro-
ducatur nihil ponit in eſſe, arg. text. in l. qui decem,
§. Idemque reſponſum eſt, ibique Bart. ff. de ſolut. & in
l. ſervus ſi hæredi in fin. ff. de teſtat. liber. Ideò dum
Laura novam diſpoſitionem non fecit, in eadem per-
5 manſiſſe cenſetur, & Epiſtola reſolvitur in ſimplex ra-
tiocinium, ita ut haberi debeat perinde ac ſi ſcripta non
fuiſſet, ad l. ſi quis ſub conditione 8. ff. ſi quis omiſſ. cauſ.
teſtam. l. pecuniam 36. in fi. ff. ſi cert. pet. Menoch. conſ.
660. n. 3. cum aliis in Arboren. Canonicatus 24. Jan.
1633. Merlino in rec. dec. 173. n. 2. p. 6.
Prout etiam nihil relevat quod Anna fuerit tantum-
modo inſtituta hæres particularis, proindéque non in-
tret exceptio l. vindicantem, ff. de evict. Quia dum om-
nia bona, actiones, & Jura dotalia Lauræ ſequuta ac-
ceptatione hæreditatis affecta fuerunt proprium matri-
monium Creſcentii hæredes inſtituti, illicò ceciderunt
ſub hypotheca ad favorem ſuorum Creditorum: unde
licet Anna fuerit tantummodo hæres particularis, quæ
habetur loco legatarii, adhuc tamen vindicare non po-
6 teſt hæreditatem Lauræ à Creditoribus Creſcentii, cum
legatum non debeatur legatario niſi prius deducto ære
alieno legantis, l. univerſa, C. de leg. Bald. conſil. 222.
n. 1. lib. 4. Alex. conſil. 5. ſub n. 2. lib. 6. Et Creditori-
bus competit adverſus eum retentio leg. ſi non ſortem
7 26. §. ſi. centum, ubi Bart. & alii, ff. de condit. & de-
monſtrat. Rota in Faventina bonorum 27. Junii 1586.
cor. Plasto apud Marcheſan. comiſſ. part. 1. fol. 976. n. 2.
8 & coram ſanct. mem. Greg. dec. 254. n. 13. ibique Add.
n. 7. & in rec. dec. 612. nu. 5. part. 3. & in Maceraten.
Salviani, ſeu ſpolii 12. Maii 1608. coram Manzanedo
poſt Zanch. de oblig. Cam. deciſ. 130. n. 6.

Nec obſtat quod legatarius in re legata præferatur 9
cæteris Creditoribus Teſtatoris, quando hæreditas eſt
ſolvendo, licèt ſecus ea reperta non ſolvendo, ut tra-
dit Cin. in l. 1. circa medium, ibique Alberic. n. 2. C.
qui pot. in pig. hab. quem ſequitur Bart. in l. is cui, §.
poſtquam circa fin. ff. ut in poſſ. legat. Natt. conſil. 199.
n. 8. Surdus deciſ. 316. n. 12. eiſdemque Creditoribus 10
incumbat onus probandi inopiam hæreditatis, ex alleg.
per Surd. deciſ. 316. n. 14. cum concordant.
Quia præter quod (ſi verum prout dicebant Infor-
mantes pro Creditoribus) ex Inventario ab hæredibus
univerſalibus confecto apparet in hæreditate Creſcentii
nulla alia bona adeſſe præter jura dotalia Lauræ, &
mobilia Urbis ipſi Annæ relicta. Prætenſiones verò,
Palatium, Domus ad uſum ſalſamentariæ ad Rotun- 11
dam de quibus meminit Rota in Romana Salviani 7.
Maii 1646. coram R. P. D. meo Peutingero, cum ſint
admodum intricatæ, & involutæ litibus diſcuti non de-
bent à Creditoribus, ut probat l. vel à debitoribus ff. de
relig. & ſumpt. funer. & firmavit Rota coram RR. Urgel-
len. deciſ. 212. n. 12.
Concluſio procedit in Creditore Chirographario non 12
habente hypothecam, in quibus terminis loquitur
Gloſſ. hujus opinionis magiſtra in d. leg. is cui §. Poſt-
quam in verbo non habebitur. ff. ut in poſſeſſ. leg. Secus
vero ubi, prout hic, Creditor ex obligatione Camerali
habet hypothecam. Tunc enim præfertur legatario in 13
re legata, etiamſi hæreditas ſit ſolvendo, & in his ter-
minis egregiè firmavit Rota in Aſculana Domus 3. Ju-
nii 1602. coram bon. mem. Coccino, inter ejus impreſſ.
67. n. 7. cum pluribus ſeqq. & in Veneſina Legati 28. Ju-
nii 1623. coram eodem in rec. deciſ. 493. n. 26. & 27.
part. 8. Creditor enim ſub obligatione Camerali poteſt
eligere unum ex pignoribus debitoris ſibi benè viſum
pro ſatisfactione Crediti leg. qui generaliter, ff. qui pot. 14
in pign. hab. & leg. Creditoris, ff. de diſtract. pig. Surdus
dec. 44. n. 6. Rota dec. 741. n. 1. part. 3. recentiores, &
coram bon. me Coccino dicta dec. 67. n. 9. ponderans pro
ratione quo Teſtator non poteſt hoc jus Creditoribus 15
impedire, legatarius verò exercere non valet tacitam 16
hypothecam ſibi pro legato competentem niſi in eo
quod remanet ſatisfactis Creditoribus, ut monuit Bart.
in leg. Creditoribus n. 3. ff. de ſeparat.
Quod dicitur facultatem diſponendi fuiſſe conditio-
naliter datam Creſcentio, ſub conditione ſcilicet quod
infra biennium à die obitus Teſtatricis tenetur extingue-
re omnia debita quibus eadem Teſtatrix reperiebatur
obnoxia, ibi, Con obligo però, e poſo preciſo di ſodisfa-
re in termino di due anni doppo la mia morte tutti li
mie debiti, nulli quali mi trovo obligata. Domini non
habuerunt in conſideratione, advertentes inſtitutionem
fuiſſe puram, & verba ſuperiùs relata non fuiſſe appo-
ſita ad ſuſpendendam diſpoſitionem, ſed ſolum pro ma-
jori declaratione, & ad inducendum in Hærede obli- 17
gationem, & onus ſolvendi debita Teſtatoris quæ de
jure inerat, ex deductis in Viterbien. fideicommiſſi 17.
Febr. 1617. coram Manzanedo in recent. deciſ. 401. n.
1. p. 4.
Et ita utraque parte &c.

R. P. D. PEUTINGERO.

Romana Domus.

Luna 20. Maii 1647.

ARGUMENTUM.

Agitur latiſſimè de alienatione emphyteuſis ex pacto, & providentia.

SUM.

SUMMARIUM.

1 *Emphyteuſis conceſſa pro ſe, filiis, ac nepotibus, eſt ex pacto, & providentia.*

2 *Et proinde talia Bona emphyteutica ſunt inalienabilia.*

3 *Clauſula,* Ad habendum, *in Inveſtitura appoſita, facit emphyteuſim hæreditariam.*

4 *Limitatur quando clauſula* Ad habendum, *aliquo modo per aliqua verba reſtringitur, quia tunc non reddit emphyteuſim ex pacto, & providentia, hæreditariam in præjudicium vocatorum.*

5 *Conceſſio pro filiis, & Nepotibus, &c. facit emphyteuſim pactionatam.*

6 *Verba*, prout quilibet ſimilis emphyteuta de ſimili conducta facere, & diſponere poteſt: *appoſita in contractu emphyteutico immediatè poſt clauſulam,* Ad habendum, *vires ipſius clauſulæ enervant.*

7 *Bona emphyteutica etiam ex pacto & providentia, poſſunt alienari à primo acquirente.*

8 *Declaratur, ſi primus acquirens habeat deſcendentes vocatos in poteſtate, aliàs ipſis præjudicare non poteſt.*

9 *Primus acquirens dicitur ſolus ille, qui inveſtituram ſtipulatus eſt, eo verò mortuo, ejus filius non habetur tanquam primus acquirens.*

10 *Primus acquirens, quod poſſit alienare emphyteuſim, intelligitur de primo acquirente ex cauſa oneroſa, non verò ex cauſa lucrativa.*

11 *Filii, & alii inveſtiti in cauſa oneroſa, dicuntur habere bona illa à primo acquirente, ſed in cauſa lucrativa, illa recipiunt ex liberalitate emphyteuſim concedentis, & ex propria perſona, tanquam ad illa vocati ſub nomine collectivo filiorum, vel deſcendentium.*

12 *Et hoc ſecundo caſu, bona filius aliundè habet, quàm à Patre.*

13 *Unde ſicut Pater adventitia filii bona in ejus præjudicium alienare non poteſt, ita neque pariter ad ejus præjudicium de ejuſmodi emphyteuſi diſponere valet.*

Præſertim ſine conſenſu domini directi.

14 *Emphyteuſis ex cauſa lucrativa eſt cum annuus canon eſt ſatis tenuis reſpectu valoris rei, neque primus acquirens aliquam pecuniam domino directo, pro habenda Inveſtitura dederit.*

15 *Cauſa oneroſa non reſultat in emphyteuſi, ex quo acquirens promiſit bona meliorare; Bona enim Eccleſiæ ſemper conceduntur ad meliorandum.*

16 *Et dum melioramenta non fuerunt promiſſa in quantitate notabili, edeoque gratia concedentis præponderet, tanto magis dicuntur eſſe ex cauſa lucrativa conceſſa.*

17 *Alienatio bonorum emphyteuticorum valet, quando de præjudicio ſolius domini directi agitur.*

18 *Domini concedentis emphyteuſim non intereſt quòd bona citius ad remotionem tranſeant, ad quem aliàs quandocumque ſunt tranſitura, & ab initio erat notus concedenti, ac ſecundùm ejus voluntatem ſuccedit.*

19 *Alienatio nullo modo tenet, etiam ſi fiat inter comprehenſos in inveſtitura quando per eam ſit præjudicium aliis anterioribus in gradu comprehenſis.*

20 *Et intra defectus poteſtatis in alienante, qui neque cum conſenſu domini ex comprehenſis, in præjudicium aliorum comprehenſorum, qui ex lege inveſtituræ priùs ſuccedere debuiſſent, diſponendo gratificare potuit.*

21 *Dotis privilegio Bona emphyteutica alienari poſſunt, talique modo alienata, mortua muliere, transferuntur ad hæredes.*

22 *Procedit quando ſolùm conſideratur præjudicium domini directi, quia ſi dominus prætendit caducitatem, vel laudemium; quia dos eſt cauſa neceſſaria, præſertim quando aliundè mulier dotari non poteſt.*

23 *Quando autem agitur de præjudicio Inveſtitorum in gradu proximiorum alienatio ex cauſa dotis non tenet, quia in hac in jure dos non reperitur ſpecialiter privilegiata.*

24 *Et tali caſu alienatio durat ſolùm ad vitam emphyteutæ dotantis, eo verò mortuo, bona revertuntur ad comprehenſos in Inveſtitura.*

25 *Niſi forte quando dotans ex ipſa lege Inveſtituræ facultatem habuiſſet, comprehenſis in inveſtitura præjudicare.*

27 *Statutum Urbis cap. 22. l. 1. diſponens, bona emphyteutica dari poſſe in dotem, cum non habeat verba univerſalia apta etiam comprehendere bona Eccleſiæ, alia bona non comprehendit.*

27 *Et talia ſtatuta, quamvis auctoritate Apoſtolica condita, non comprehendunt bona Eccleſiæ, niſi fuerint ſaltem ibi implicita, & ſub univerſalitate verborum ſpecificata.*

28 *Filiæ plures matri pro virili ſuccedunt.*

29 *Emphyteuſi unius lineam ingreſſa, in ejus deſcendentia permanere debet, excluſis illis alterius lineæ, donec aliquis de illa linea ſuperſit.*

30 *Pignora, pecunia ſoluta ipſo jure, ad dominum revertuntur.*

31 *Hæredibus ultimi inveſtiti, etiam non comprehenſis in inveſtitura, immiſſio danda eſt, donec de eorum jure cognoſcatur.*

32 *Melioramenta de re emphyteutica non debentur, donec pleniſſimè probatum fuerit, quid impenſum ut melioratum fuerit.*

DECISIO XXXV.

MArgarita Conſtantina uti filia, & hæres Fulviæ
ab A. C. ſententiam favorabilem ſuper Immiſſi-
one in poſſeſſionem Domus, de qua agitur contra Mar- 1
garitam Grappolinam eam poſſidentem obtinuerat,
quam Rota ſub die 4. Dec. 1443. coram Me dixerat
eſſe confirmandam, ſed hodie ad inſtantiam ejuſdem
Grappolinæ cauſa repropoſita, Domini receſſerunt à
deciſis, quia compertum fuit hanc Domum conceſſam
fuiſſe Alexandro Janotto de anno 1549. pro ſe, & ſuis,
ac nepotibus, & ſi ex pacto, & providentia ad tradita
per Clar. *in §. feudum q. 9. n. 5.* in his terminis Rota 2
*deciſ. 483. n. 1. par. 4. recent. tom. 2. & deciſ. 74. n. 1.
part. 6. recent.* Reverendiſſ. Urgellen. *deciſ. 410. n. 5.
& 431. n. 5.* Capic. Latro *deciſ. 70. n. 41.* Unde hujuſ-
modi bona emphyteutica ſunt inalienabilia, Bart. *in l.
patroni n. 3. ff. ad Trebell.* Honded. *conſ. 55. n. 21. lib. 1.*
Surd. *deciſ. 324. n. 2.* cum pluribus allegatis per Mo-
dern. Fulgin. *de jur. emph. tit. de alien. q. 1. n. 1. & ſeq.*
Rota *dec. 403. n. 1. p. 1. & deciſ. 211. n. 2. p. 6. rec.* Et
ideò reſultat non ſubſiſtere alienationem primo factam
in Martiam filiam primi acquirentis, deindè in Fulvi-
am ejuſdem acquirentis neptem ex cauſa dotis, in qua
ratione ſe fundabat deciſio, quæ revidetur.

Neque obſtat prima reſponſio adjecta in deciſione 3
§. quia dato nimirum, quod vigore clauſulæ ad haben-
dum in Inveſtitura appoſitæ, emphyteuſis effecta ſit hæ-
reditaria Curt. jun. *conſ. 4. n. 1.* Crav. *conſ. 256. n. 4.* Ca- 4
valer. *dec. 293. nu. 2.* Quia quicquid ſit quando hæc
clauſula appoſita eſt in Inveſtitura non pactionata, nec
aliquo modo eſt reſtricta, in quibus terminis loquuntur
Doctores ex adverſo allegati, ſed certum eſt apud om-
nes, quod quando emphyteuſis eſt ex pacto, & provi-
dentia, & clauſula ad habendum aliquo modo per ali-
qua verba reſtringitur, tunc ipſam clauſulam non red-
dere emphyteuſim hæreditariam in præjudicium voca-

Digitized by Google

torum, Menoch. *conſ.* 61. *n.*20.& *conſil.*545. *n.*5. *cum ſeqq.* Gratian. *diſcept.* 344. *n.* 11. Rota *dec.* 11. *cum ſeq. par.* 1. *diverſ.deciſ.*415. *n.*21.*p.*4. *recent.tom.*3.& *deciſ.*
5 74. *n.* 9. *cum pluribus ſeqq. part.* 6. *recent.* Attamen in hac inveſtitura non ſolum præcedit conceſſio pro filiis & nepotibus, quæ facit emphyteuſim pactionatam, ſed & mox immediatè poſt clauſulam ad habendum juxta extenſionem in contractibus emphyteuticis fieri
6 ſolitam, de qua per Saluſt. *de contract. rei emph. l.* 1. *cap.* 19. *n.*9. Sequuntur verba reſtrictiva. *Prout quilibet ſimilis emphyteuta de re ſimili conducta facere, & diſponere poteſt*, quæ verba vires clauſulæ ad habendum enervant, cum ſimiles emphyteutæ ſcilicet ex pacto, & providentia bona emphyteutica alienare non poſſint, ut in puncto Seraph. *dec.* 794. *n.*8. & *dec.* 1290. *n.* 12. Rota *deciſ.* 10. *n.* 18. 19. *par.* 5. *recent.*

7 Nec relevat ſecunda reſponſio in eadem deciſione allata, quod videlicet primus acquirens potuerit alienare bona emphyteutica etiam ex pacto, & providentia, Rota *dec.* 435. *n.* 13.*p.*1.*rec.* RR. Urgell. *deciſ.*
8 295. *n.* 2. Quia alienatio non fuit facta ab Alexandro primo acquirente, ſed ab ipſius uxore, ipſo jam defuncto, quæ tamen deſcendentibus in Inveſtitura vocatis, quos in poteſtete non habebat nullo modo Domum alienando præjudicare potuit, ut diſtinguendo inter alienantem habentem comprehenſos in poteſtate, nec ne, tradit Bald. *in l.* 1. *ante fi. C. per quas perſonas nobis acq.* & *in Auth. ſi quas ruinas ſub n.* 10. *verſ.*
9 *ſed ut dixi C. de Sacroſ. Eccleſ.* Natta *conſil.* 475. *ſub n.* 4. & 5. Grat. *diſcept.* 405. *n.* 2. *cum ſeq.* & primus acquirens dicitur ſolum ille, qui Inveſtituram ſtipula-
10 tus eſt, eo verò mortuo ejus filius non habetur tanquam primus acquirens, Rovit. *deciſ.* 94. *n.* 22. Modern. Fulginat. *tit. de renov. q.*1. *n.*67. Cyriac. *controv.* 23. *nu.* 30. Imò ulterius animadvertendum eſt, quod Doctores admittentes primum acquirentem poſſe alienare emphyteuſim, loquuntur de primo acquirente ex
11 cauſa onerosa, non verò ex cauſa lucrativa ex optima diverſitatis ratione, quia in cauſa onerosa filii, & alii inveſtiti dicuntur habere bona illa à primo acquirente, ſed in cauſa lucrativa illa recipiunt ex liberalitate emphyteuſim concedentis, & ex propria perſona tanquam
12 ad illa vocati ſub nomine collectivo filiorum, vel deſ-
13 cendentium, ut benè diſtinxit Bald. *in d. auth. ſi quas ruinas, n.* 5. *verſ. ſecunda ratio, & n.* 6. quem ſequitur Aret. Crot. & alii plurimi relati à Mareſc. *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.*74. *n.* 2. *cum* Gabr. *de jure emphyt. quæſtion.* 2. *nu.* 45. Rota *dec.* 366. *nu.* 2. *part.* 4. & *deciſ.* 50. *nu.* 1. & 2. *part.* 6. *recent.* & Adden. ad Burat. *deciſ.* 822. *n.* 6. & ultra hos tradit Surdus *conſil.* 351. *n.* 28. ubi addit, quod hoc ſecundo caſu bona filiis aliundè habes quàm à Patre, undè ſicuti Pater adventitia filii bona in ejus præjudicium alienare non poteſt, ita pariter neque ad ejus præjudicium de hujuſmodi emphyteuſi diſponere valet, Rota *deciſ.* 741. *n.*31. & 32. *part.* 4. *tom.* 3. *recent.* præſertim ſine conſenſu Domini directi, Capic. *deciſ.* 70. *n.* 42.

14 Emphyteuſis verò hujus Dominus eſt ex cauſa lucrativa, cùm annuus Canon ſit tantùm ſcutorum ſeptem, neque primus acquirens aliquam pecuniam Domino directo, pro habenda Inveſtitura dederit juxta theoricam, quam tradit Mantica *de tacit. l.*22. *tit.* 6. *n.* 23. & *tit.* 24. *n.* 18. Mareſcott. *d. cap.*74. *n.*1.& *n.*5. Add. ad Gregor. XV. *dec.* 529. *ſub n.* 23. *verſic. Qua opinio* cum aliis allegatis per Fulginat. *de jur. emphyt. in præludio quæſt.* 16. *n.* 2. *in tit. de contract. emphyt. quæſt.* 1.
15 *ſub n.* 24. Nec ad effectum, ut conceſſio hujus Domus cenſeatur eſſe facta ex cauſa onerosa ſufficit acquirentem promiſiſſe bona meliorare. Bona enim Eccleſiæ
16 ſemper conceduntur ad meliorandum, Modern. Fulginaten. *ſub tit. de var. caducit. quæſt.* 1. *n.* 11. & dum melioramenta non fuerunt promiſſa in quantitate notabili, adeoque gratia concedentis præponderet, tantò magis dicuntur eſſe ex cauſa lucrativa conceſſa, ut per Socc. Baldus Rolandus alleg. à Mareſcott. *d. cap.* 74. *ſub n.* 5. *verſ. ſecus ſi gratia.*

Nec contrarium ſuadet, quod alienatio prius fuerit facta in Martiam & deinde in Fulviam, quæ ambæ in 17
Inveſtitura comprehenſæ ſunt, nam ex hoc capite non ità indiſtinctè alienatio ſuſtinetur, ſed duo caſus diſtinguendi ſunt, unus eſt quando de præjudicio ſoli- 18
us domini directè agitur, & tunc valet alienatio facta in comprehenſos in Inveſtitura, quamvis remotiores, quia videtur potius refutatio, quàm alienatio. Domini enim intereſt, quod bona citius ad remotiorem tranſeant, ad quem aliàs quandocumque ſunt tranſitura, & ab initio erat notus concedenti, ac ſecundum ejus voluntatem ſuccedit, *ut ex text. in c.* 1. *ſi & ſi Cli-* 19
entulus, de feud. alien. Surdus *conſil.* 505. *n.* 33. ubi alleg. Concord. Maſt. *deciſ.* 81. *n.* 38. Rota *deciſ.* 741. *ſub n.* 16. *par.* 4. *tom.* 3. *recent.* Alter caſus eſt quando per alienationem aliis anterioribus in gradu comprehenſis fit præjudicium, tunc enim alienatio nullo modo tenet, quia ratio refutationis ſuprà conſideratæ in pro- 20
ximè ſucceſſuro ceſſat, ut diſtinguendo utrumque caſum benè advertit Camillus de Medices *conſil.* 104. *n.* 20. & intrat defectus poteſtatis in alienante, qui neq; cum conſenſu Domini uni ex comprehenſis in præjudicium aliorum comprehenſorum, qui ex lege Inveſtituræ prius ſuccedere debuiſſent diſponendo gratificari potuit Pariſ. *conſil.* 10. *n.* 5. Bero. *conſil.* 70. *n.* 3[illegible]. *lib.* 1. Menoch. *conſil.* 975. *n.*19. *cum ſeq.* Cephal. *conſ.* 23. *n.* 47. *cum ſeq.* Rota *in Bonon. bonorum emphyteuticorum* 18. *Aprilis* 1597. *coram clar. mem. Card. Hieronymo Pamphilio, & in Bonon. fideicommiſſi de Lucio* 9. *Dec.* 1619. *coram Card ſacrato.*

Similiter nec tertia reſponſio deciſionis applicatur, quod videlicet alienatio facta ſit ex cauſa dotis, cujus 21
privilegio bona emphyteutica alienari potuerunt, talique modo alienata mortua muliere transferuntur ad ejus hæredes ex allegatis per Grat. *diſcept.* 511. *n.* 9. & 10. Rota *in Romana Domorum* 9. *Dec.* 1641. *coram* 22
R. P. D. meo Royas §. *minus obſtare.* Quia videlicet eadem ſupra dicta diſtinctio locum habet quod aut Dominus directus ob alienationem factam ex cauſa Dotis ſine ſuo conſenſu ipſemet prætendit caducitatem, vel laudemium, & hujuſmodi caſu alienatio in præjudicium Domini valet abſque ſolutione laudemii, quia dos eſt cauſa neceſſaria, præſertim quando aliundè mulier dotari non poteſt, & in his terminis loquitur Cald. *de emph. lib.*4. *cap.* 10. *n.* 24. *cum ſeq.* Rota *in Romana Domorum* 9. *Dec.* 1641. *coram R.P.D. meo Royas*, §. *penultimo, & in eadem* 19. *Aprilis* 1644. *coram R. P. D. meo Ghiſilerio*, §. *ſecundum*, *quòd & in Romana Vineæ* 27. *Aprilis* 1646. *coram R. P. D. meo Corrado* §. *altera verò.*

Aut verò ut in caſu præſervati concurrunt inveſtiti 23
in gradu proximiores, & tunc in iſtorum præjudicium alienatio ex cauſa Dotis non tenet, quia in hoc dos in jure non reperitur ſpecialiter privilegiata, ut benè ad- 24
vertit Ruin. *conſ.* 165. *n.* 3. *lib.* 1. ubi quod alienatio durat ſolùm ad vitam emphyteutæ dotantis, eo verò mortuo bona revertuntur ad comprehenſos in inveſtitura Caſtr. *in l. uſufructu n.*6. *ff. ſolut. matrim.* Corbul. 25
de cauſ. privat. ob alien. lib. 1. *Limit.* 20. *n.*4. aliique relati à Modern. Fulginaten. *de jur. emph. tit. de alienat. quæſt.* 1. *n.* 262. Niſi fortè quando dotans ex ipſa lege Inveſtituræ facultatem habuiſſet, comprehenſis in inveſtitura præjudicare, ut benè idem Corbul. *declarat. d. limit.* 20. *ſub n.* 4. ibi ſi dotans ſit talis & allegati per Fulgin. *dict. quæſt.* 1. *num.* 263. *in fin.* in quibus etiam terminis loquitur Corn. *conſil.* 51. *n.* 16. *lib.* 3. quem ſequitur Mantica *de tacit. lib.* 22. *tit.* 28. *n.* 41. Grat. *diſcept.* 511. *n.* 10. ibi quando iis potuit præjudicari per primum acquirentem, vel niſi alii comprehenſi ſunt hæredes dotantis, iſque etiam in comprehenſo-

rum

Digitized by Google

num præjudicium voluerit bono pro dote alienari.
26 Neque Conſtantiæ ſuffragatur Statutum Urbis *cap.*
22. *lib.* 1. diſponens bona emphyteutica dari poſſe in
dotem, quia cùm non habeat verba univerſalia apta et-
iam comprehendere bona Eccleſiæ talia bona non com-
prehendit, prout in terminis ſimilis ſtatuti loquentis de
bonis emphyteuticis fuit dictum in Romana relationis
Domus 13. Martii 1595. coram Giptio, & in Roma-
na relocationis Caſalis 16. Maii 1615. coram Cardin.
27 Sacrato. Et generaliter de Statutis Urbis, quamvis au-
ctoritate Apoſtolica conditis, quod non comprehendant
bona emphyteutica Eccleſiæ, niſi fuerint ſaltem ibi im-
plicita, & ſub univerſalitate verborum ſpecificata fuit
dictum noviſſimè *deciſ.* 58. *num.* 28. *cum ſeq. part.* 9.
recent. ubi contraria conciliantur, & in aliis citatis per
Adden. ad Burat. *deciſ.* 880. *ſub num.* 6. nec in con-
trarium poteſt allegari Romana Dotis 20. Aprilis
1643. coram Reverendiſſ. D. Cirillo nunc Præſide
Valliſoletano, quia ibi loquitur de emphyteuſi hære-
ditaria, ut patet in *§. Ideoque procedit.* Prout neque
facit deciſio in Romana Vineæ 27. Aprilis 1646. co-
ram R. P. D. meo Corrado *§. altera*, quia ibi inci-
denter tantum fit mentio de Statuto Urbis dict. cap.
22. illaque deciſio intelligenda eſt juxta alias ibi alle-
gatas in ſupra dicta Romana Domorum coram R.P.
Dom. meis Ghiſilerio, & Royas, quæ loquuntur in
terminis juris communis in præjudicium comprehen-
ſorum in inveſtitura.
28 Sed dato denique etiam, & non conceſſo, quod ali-
enatio hujus Domus valeat pro dote Martiæ, quia ta-
men ipſi non ſolum Fulvia auctrix Conſtantinæ, ſed
etiam Grappolina, & Septima ſorores hæredes extite-
rant, utique per hoc ſententia dans Conſtantinæ im-
miſſionem in totam Domum remanet eo ipſo exceſ-
ſiva, cum plures filiæ matri pro virili ſuccedant ex al-
legatis per Cancer. *var. reſol. lib.* 5. *cap.* 2. *n.* 197.
Similiter nihil refert eandem Domum Fulviæ quo-
que fuiſſe datam in dotem, quia ex ipſo Inſtrumento
29 dato in Summario Grappolinæ num. 4. apparet fuiſſe
datam in pignus & ad uſufructuandum, donec ipſi
reſiduum Dotis ſcutorum 100. ſolverentur, nec non
alia ſcuta 200. ipſi ex aliis cauſis debita, quæ poſtmo-
dum cum fuerint ſoluta ſaltem in ſcutis 266. exceſſus
ſententiæ evitari non poteſt; cum ac ſi nihil reſtitu-
tum fuiſſet condemnatio facta fuit, & immiſſio in to-
tam Domum Conſtantiæ conceſſa, ſic ſatis patet hu-
juſmodi caſui malè applicari concluſionem, quod em-
phyteuſis in lineam Fulviæ ingreſſa, in ejus deſcenden-
tia permanere debeat excluſis illis alterius lineæ, do-
30 nec aliquis de linea Fulviæ ſuperſit, ut ex pluribus di-
xit Rota in Romana Domus 25. Junii 1615. coram
Cardinali Sacrato, & in Ceſenaten. emphyteuſis 14.
1635. coram bon. mem. Merlino quia rectè procede-
ret quando titulo emphyteuſis in lineam Fulviæ ingreſ-
ſa fuiſſet. Ceterum quia ingreſſa eſt dumtaxat jure pig-
noris, vel antichreſis per dict. ſolutionem pecuniarum,
pro quibus ad manus Fulviæ pervenerat reſolutum fuit,
pecunia enim ſoluta, pignora ipſo jure ad Dominum
revertuntur, *l. debitor, §. fin. ff. de pignor. actio.* Neguſ.
de pign. part. 7. *in princ. membr.* 2. *n.* 4. Pariter denique
nec Conſtantinæ ſervit aſſertio, quod hæredibus ultimi
31 inveſtiti Immiſſio danda ſit etiam non comprehenſis
in Inveſtitura, donec de eorum Jure cognoſcatur, ut
latiſſimè dixit Rota in Fanen. ſeu Senogallien. bono-
rum 14. Martii 1646. *§. exhibuit* coram R. P. Dom.
meo Meltio. Quia in præſenti cauſa Conſtantiæ Ful-
viæ hæres non negat bona eſſe emphyteutica, ſed al-
legat titulum maternum, qui ex d. ſolutione debiti
intinenti probatur reſolutus, & ſic etiam de bono
Jure apparet; Quæ ulterius Domus hujus poſſeſſio-
nem de conſenſu Conſtantini dictæ Conſtantinæ fra-
tris tunc viventis Summario Grappolinæ n. 10. & n.
10. cum ſeq. ingreſſa fuit prius quam ſucceſſio Ful-
viæ ad favorem Conſtantiæ aperiretur, adeo quod eum
ſine vitio, & cum titulo hanc Domum poſſideat, uti-
que eſt legitima Contradictrix: ad impediendam ipſi
Immiſſionem.
Melioramenta tandem à Conſtantia prætenſa non 31
obſtare Domini dixerunt, eo quia Domus hujus ſtatus
anterior, non fuit probatus, neque quid impenſum,
aut melioratum fuerit, ut opus eſſet ex pleniſſimè, &
eleganter allegatis in Romana fideicommiſſi de Spiriti-
bus 12. Dec. 1644. co. R. P. D. meo Bichio *§. ex
quibus reſolutum, cum ſeq.*
Quare pro receſſu à deciſis reſolutum fuit utraque
parte informante, &c.

Eminentiſſ. et Reverendiſſ. D. CARD. CORRADO.

Romana Vineæ.

Veneris 24. Junii 1647.

ARGUMENTUM.

Hæc deciſio latè tractat de emphyteuſi Eccle-
ſiaſtica; ejus clauſularum natura, caducitate,
identitatis rei probatione, aſſociatione do-
mini directi: illius judicio, & cauſis: ſpolio,
ac reintegratione inde occurrente, ac aliis fu-
sè ad materiam facientibus & obiter inciden-
tibus: adeò ut plenior horum tractatus vix de-
ſiderari queat, prout magis diſtinctè per Sum-
marium.

SUMMARIUM.

1 *Identitas fundi, variata quantitate, & qualitate confinium, quibus priùs invenitur deſcriptus, ſufficienter non probatur generalibus demonſtrationibus, quæ aliis æquè poterat congruere.*
2 *Et in terminis bonorum emphyteuticorum, latè probavit Rota.*
3 *Quod maximè procedit, ubi nullo pacto conſtat poſſeſſores bonorum à primis inveſtitis cauſam habuiſſe.*
4 *Caducitas cenſetur remiſſa ex petitione mandati, expeditione ac illius executione pro Canone per biennium non ſoluto, ubi hæc geſta fuerint antè declaratam, vel agnitam caducitatem, petitamque ex ea cauſa immiſſionem.*
5 *Et ex his omnibus diligentiùs reſultat efficax præſumptio actualis ſolutionis, ac ſatisfactionis, quæ etiam ex aliis corroborata, & adminiculata inducit juſtam cauſam excuſandi à caducitate.*
6 *Caducitas in emphyteuta Eccleſiæ, non poteſt declarari niſi per defectum ſolutionis Canonum per biennium continuum ante intentatum ſuper ea judicium.*
7 *Nec proindè abſque eo poteſt prætenſa juſtificari.*
8 *Fundus emphyteuticus poteſt dari in dotem à fœmina ſub nomine filiæ, & hæredis in Inveſtitura comprehenſa, ſine alio domini directi conſenſu.*
9 *Dominus directus, recipiendo annuos Canones à tertio fundi emphyteutici poſſeſſore, abſque ull. proteſtatione, vel contradictione: dicitur contractum cum eo per emphyteutam geſtum, approbaſſe, & in eum conſenſiſſe.*
10 *Locatio ad ſeptennium poteſt validè fieri ab emphyteuta, abſque domini directi conſenſu.*
11 *Alienatio facta per emphyteutam, non pura, ſed conditionalis, & ſic ſuſpenſa ſub expreſſo pacto, ſeu reſervatione conſenſus ſuperinde obtinendi in tempus illius præſtandi à directo domino; ad nullam dirigitur caducitatem, ipſo non interveniente; ſed contractus reſolvitur, vel pro non facto habetur.*

Clau-

Digitized by Google

12 *Clauſula* omni meliori modo, *in contractu appoſita talis efficacia expenditur, ut aquipolleat alii clauſula magis praciſa, qua ibi de natura contractus deſideratur, modo aliunde declaretur animus contrahentium conformis.*

13 *Clauſula*, alias, &c. *pra ſe fert conditionem adverſativam antecedenti proteſtationi, atque diſſenſum proteſtationis in caſu contrario ſupra expreſſo, perinde ac ſi dictum fuiſſet: aliter habeatur pro non facto.*

14 *In judicio poſſeſſorio aſſociationis ad bona emphyteutica ratione caducitatis per emphyteuticam incurſa, qua probari requirantur.*

15 *Contumacia poſſeſſoris, ſive detentoris bonorum ſatis excuſatur ob quamlibet cauſam, etiam probabilem & coloratam, quam haberet contradicendi.*

16 *Mandatum poſtquam fuit executum in prajudicium partis, conquerentis ſe fuiſſe illius vigore injuſtè ſpoliatam, non juſtificatur ex probationibus, qua in prima deficiebant; in ſecunda inſtantia adductis, ſed debet in priſtinum ſtatum ante omnia reponi, ac redintegrari.*

17 *Deciſiones plures S. Rota, qua videntur obſtare huic incluſioni, declarantur juxta particulares rationes, ac circumſtantias in illis caſibus vigentes.*

18 *Sententia ex novis probationibus poteſt juſtificari quando agitur de illius confirmatione, non autem ſi agatur de manutentione ejus, qui de tempore inſtituti judicii poſſideat.*

19 *Eademque ratione id ipſum dicitur quando agitur de redintegratione illius, qui injuſtè fuit ſpoliatus.*

20 *Nec aliud conſtitui debet in judicio aſſociationis.*

21 *Mandatum de aſſociando in bonis emphyteuticis, quod à Judice petitur extrà judicium ad evitandas rixas, & ſcandala, nec citationem partis nec cauſa cognitionem requirit.*

22 *Qua citatio & cognitio cauſa, ac proinde juſtificatio, neceſſario debent pracedere Judicis decretum in eo, quod petitur in forma judicii, & quando poſſeſſor ſe opponit, & pratenſam caducitatem impugnat.*

23 *Sententia, & decreta juſtificari debent ex eiſdem actis.*

24 *Admitti tamen ſolent probationes & adjuvativa antecedentium.*

24 *Concluſio hac quomodo intelligenda ſit.*

26 *Probationes poſteà, ex culpa vel tarditate unius partis ſuo tempore miſſa, facta in alio judicio, ad juſtificandam ſententiam, ſeu decretum, non debent parti officere. Et qua ſit ratio.*

27 *Poſſeſſio ad effectum redintegrationis expoliati, ſatis probatur ex ipſo Judicio, contra eum per expoliantes inſtituto, mandatoque petito, ac relaxato.*

28 *Spoliatus dicitur ille, penes quem verè erat poſſeſſio, ac proinde redintegrari debet.*

29 *Ius pratenſi ſpoliantis ad effectum impediendi redintegrationem injuſtè ſpoliati, debet evidenter conſtare per confeſſionem partis; vel rem judicatam ut aliam aquè indubitatam probationem: aliàs enim dici non poteſt conſtare de jure vel non jure alterius partis, quandiu contrarium probari valet.*

DECISIO XXXVI.

CUm informantes pro RR. Monialibus non acquieſcerent reſolutioni in hac cauſa factæ 27. Aprilis 1646. coram Me; prætendentes adhuc mandatum de aſſociando illis conceſſum contra D. Alphonſum Ferrum, & q. Portiam ejus uxorem ex eodem proceſſu, vel ſaltem ex novis probationibus coram Rota productis juſtificari, atque ideo ſententiam Rotalem pro redintegratione ejuſdem Ferri prolatam non eſſe confirmandam; Volui conſulere iterum Dominos qui cauſa denuò, qua ſolent maturitate diſcuſſa, ſteterunt in deciſis.

Quia certum eſt, quod coram Judice à quo non 1
fuit probatum (ut neceſſarium erat) Vineam de qua agitur eſſe eandem, quæ inveſtituris, tunc exhibitis pro parte Monialium fuerunt de an. 1567. 1568. vel q. Antonio de Libertariis, vel q. Nicolao Calderario reſpectivè conceſſa, quinimò differebat ab utraque in quantitate, qualitate, & confinibus, ut apparet ex lectura dd. Inveſtiturarum, & monitorii, ac articulorum in illo judicio productorum. Neque generales demonſtrationes, quæ aliis æquè poterant congruere ſufficiebant, ut explicat Bard. *in leg. demonſtratio, ſub n. 15. verſ. vel quod alius eſt*, & ibi Caſtrenſ. *ſub num. 6. verſ. vel niſi eſſet, alia res, D. de cond. & demonſtr.* & 2
in his terminis latè probavit Rota penes bon. mem. Buratt. *deciſ. 132. n. 8. verſ. nec ad probandam identitatem*, &c. *ac per tot. & recent. deciſ. 295. ſub nu. 8. verſ. & tamen ad probandam identitatem, ac per tot.* 3
p. 1. Nec ullo pacto conſtabat reos conventos à præfatis inveſtitis cauſam habuiſſe, ut fuit conſideratum in Romana Devolution. 17. *Martii* 1621. *coram bon. mem. Card. Veroſpio in rec. dec.* 281. *n.* 4. *verſ. prout nec ſimiliter*, &c. *& per tot. p. 4. tom. 2.*

Minusque fuerunt juſtificatæ cauſæ prætenſæ caducitatis; nam illa deducta ex non ſolutione canonum per biennium eliditur prorſus ex partitis exhibitis librorum ipſius Monaſterii, ex quibus conſtat illos fuiſſe 4
ſolutos uſque ad annum 1615. & ex petitione facta pro non ſolutis de anno 1616. pro quibus non ſolum fuit relaxatum mandatum, ſed executum, ac conſummatum per captionem pignorum, ſubhaſtationem, ac deliberationem, deputat uſque præterea ad inſtantiam Monialium Cuſtos Vineæ ad percipiendos illius fructus uſque ad integram ſatisfactionem, ut apparet ex eodem proceſſu per acta Lucarelli ſub diebus 30. Auguſti 13. Sept. & 8. Octob. dicti anni 1616. tranſportato ad Rotam, ex quibus ſanè ante declaratam, vel agnitam caducitatem, petitamque ex ea cauſa immiſſionem; vel aſſociationem geſtis cenſetur remiſſa caducitas; ſi quæ ideo fuiſſet incurſa. Surd. *dec.* 317. *ſub n. 11. & n. 14. verſ. tota ergo difficultas*, & in his terminis reſpondit Rot. *in Romana Domus* 17. *Junii* 1619. *coram bon. mem. Mazan. in recent. deciſ.* 708. *n. 5. verſ. ultra quod & ſeq. part. 4. tom.* 3. comprobat modern. Rom. *diſcept. 633. n. 39. verſ. Ita ut, ac ſeqq.* Eoque magis quia ex prædictis omnibus diligentiis re- 5
ſultat efficax præſumptio actualis ſolutionis, ac ſatisfactionis, quæ etiam corroboratur, & adminiculatur ex aliis publicis actis, & atteſtationibus reſpectivè ſub diebus 7. Octob. 1616. & 21. Maij 1617. & 8. Nov. 1641. pariter productis, ex quibus apparet notabilem vini quantitatem ex eadem vinea ad Moniales eo anno perveniſſe, ac proinde, vel ſatis inde juſtificatur illarum ſatisfactio, vel ſaltem inducitur juſta cauſa excuſandi dd. Conjuges à caducitate, ut fuit dictum in Florentina prætenſ. devolut. 18. Maij 1622. penes Burat. *deciſ. 624. n. 7. verſ. qua probabilis credulitas, & ſeq.* & poſt alios idem Roman. *d. diſcept. 633. ſub n. 4. verſ. cum etiam, & ſeqq.* Atque ideo quando facta 6
fuit declaratio caducitatis, ac inſtitutum ſuper ea judicium de anno 1617. die 22. Junii non vigebat defectus ſolutionis canonum per biennium continuum, qualis requirebatur ad d. effectum in emphyteuta Eccleſiæ *juxt. text. in c. potuit, §. emphyteuta quoque ext. de locat.* & Auth. *Hoc jus porrectum in § qui rem. C. de Sacr. Sanct. Eccleſ.* & Auth. *De non alienand. §. ſcire autem*, nec proinde ex eo poterat juſtificari prætenſa caducitas, ut fuit concluſum, *in dicta deciſ. 708. part.* 7
4. tom. 3. recent. & ſapè in aliis.

Alia verò deducta ex alienationibus factis à Portia, quæ jure dotis Vineam hanc tranſtulit primùm in Joan. Baptiſtam Guidum, & deinde in d. Alphonſum Ferrum ejus ſecundum virum nullius erat conſiderati- 8
onis, cum non fuerint probata, atque exhibita inſtrumenta

Digitized by Google

menta dotalia, ex quibus conſtaret, quod illius dominium fuiſſet in eoſdem viros ſimpliciter translatum. An potius tradita in fundum dotalem quod (præſuppoſita etiam identatis probatione) Portiæ licuiſſet abſq; alio Domini directi conſenſu, tanquam filiæ, ac Hæredi Alexandri Caputi, & conſequenter comprehenſæ in conceſſione illi facta ab eiſdem Monialibus ex Inſtrumento ſub die 27. Febr. 1595. celebrato ac per ipſa in eo judici producto, Specul. *in tit. de emphyt.* §. *nunc aliqua, n.* 133. *verſ. centeſimo nono quæritur*, Jaſ. *in l. fin. ſub n.* 107. *verſ. primo ergo, C. de jur. emphyt.* Crav. *conſil.* 215. *num.* 3. *verſ. in contrarium eſt veritas, cum ſeq.* Corbul. *de cauſ. priv. ob alien. limit.* 20. *ſub num.* 1. *verſ. ampliatur*, Paſch. *conſil.* 53. *ſub n.* 1. *verſ. & de donatione in dotem, & fuit dictum in Romana Domorum coram R. P. D. meo Royas* 9. *Dec.* 1641. *in* §. *minus obſtare dicebant Domini, &* 16. *Jan.* 1643. *in fin.* §. *& coram R. P. D. meo Ghiſilerio* 18. *Apr.* 1644. *in* §. *ſciendum verſ. Et licet etiam deducantur.* Idemque admiſerunt Moniales recipiendo annuos Canones à præfatis Guido, & Ferro eorum, ac Portiæ nomini-
9 bus, abſque ulla proteſtatione vel contradictione, ut apparet ex dictis partitis, quo pacto dicuntur contractus cum eis geſtos approbaſſe, & in eos conſenſiſſe ad *l. Paulus, ff. rem ratihab.* Rom. *conſ.* 103. *ſub n.* 5. *verſ. His tamen non refragantibus, ac ſeqq.* Rim. *ſen. conſ.* 16. *ſub n.* 23. *verſic. quæ idem operatur*, & Rimin. jun. *conſ.* 22. *à n.* 8. *verſ. iſtis tamen non obſtantibus, ac ſeq.*

Quatenus autem adducebantur venditiones ſucceſſivè factæ per dd. Conjuges Carolo Antonio Braſchæ die 18. Auguſti 1617. & Jo. Franciſco Rochæ 24. Maii 1618. neque ex eis juſtificatur caducitas; Nam (præter quod poſterior non fuit in judicio probata) in utraque fuit reſervatus in primis, & ante omnia conſenſus Monialium, & non aliàs, &c. Ac ulterius conventum, quod dominium, ac poſſeſſio Vineæ remaneret penes venditores, nec eſſet in emptores translata, donec pretium integrè fuiſſet ſolutum infra ſeptennium, quo pendente illis conceſſa fuit titulo locationis ſub annua penſione conventa, ut legitur in Inſtrumentis pro parte Monialium exhibitis, & neutra habuit effectum, nam prima poſt ſex circiter menſes fuit revocata ob non implementum Braſchæ, altera verò reſoluta ob mandatum de aſſociando ad favorem Monialium de menſe Septembri ejuſdem anni relaxatum, & executum, & novam conceſſionem ab eis factam prædicto Rochæ die 4. Febr. 1619. In quod nulla ex hujuſmodi contractibus deduci potuit caducitas contra
10 dd. Conjuges, non quidem ratione locationis, quæ abſque Domini directi conſenſu pro eo tempore valide fieri potuit, Specul. *in tit. de Emphyteuſ. d.* §. *nunc aliqua, n.* 149. *quæſt.* 113. Cal. *in* §. *Emphyteuſis, quæſt.* 19. Franc. Card. *de jur. emph. lib.* 4. *c.* 1. *n.* 14. *verſ. quo argumento, & ſeqq.* neque ratione alienationis,
11 quæ non fuit pura ſed conditionalis, & ex vi, ac amplitudine d. reſervationis ſuſpenſa in tempus præſtandi per Dominum directum conſenſus, ita ut anteà haberentur pro non factis, ob idque nulla ex eis fuit incurſa caducitas ſecundum receptiorem, & æquiorem DD. ſententiam, quam ſæpiùs Rota probavit in deciſionibus relatis in antecedenti ſub die 27. April. 1646. coram Me in §. *Præterea, cum ſeq.* ubi in §. *nec demum obſtat*, fuit plenè reſponſum pacto in eiſdem Inveſtituris appoſito.

Nec relevat, quod in primo Inſtrumento celebrato cum Braſcha non legantur poſtea verba, reſervato in primis, & ante omnia conſenſu prædictarum Monialium, &c. Clauſula, & non aliàs, &c.

Quia loco illius leguntur aliæ, æquipollentes ſcilicet, de quo proteſtatus fuit, &c. omni, &c. aliàs, &c. quæ ſanè manifeſtè declarant animum contrahentium, eorumque enixam demonſtrant voluntatem reſervandi conſenſum, ac jura Domini directi, eo meliori modo, quo expediebat pro validitate contractus, ponderando clauſulam illam [omni meliori modo] Crav. *conſil.* 141. *n.* 3. *verſ. & iſtud ſine dubio procedit*, Rota penes 12
Veral. *dec.* 91. *n.* 5. *verſ. præſertim p.* 1. *ac dec.* 366. *n.* 11. *verſ. præſertim, part.* 1. *diverſ.* & penes Sanct. Mem. Gregor. *dec.* 204. *n.* 19. *verſ. Sed etiam addit, & in recent. deciſ.* 643. *ſub n.* 4. *verſic. licèt autem part.* 4. *& deciſ.* 692. *nu.* 6. *verſ. cum in contractu eadem part.* 4. *to.* 2. Ac etiam excludunt eorum voluntatem, & con- 13
ſenſum aliter contrahendi, ponderandi ſequentem Clauſulam aliàs, &c. quæ præ ſe fert conditionem adverſativam antecedenti proteſtationi, atque diſſenſum proteſtantis in caſu contrario ſupra expreſſo, perinde ac ſi dictum fuiſſet, & aliter habeatur pro non facto *leg. Alias* ibique gl. 1. *ff. de jur.* gloſſ. *in l. divortio in verb. alias ff. de negot. geſt.* Bart. *in l.* 1. *nu.* 12. *verſ. quintò quæro*, &c. *ff. de cond. & dem.* Jaſ. *in* §. *in perſonam ſub n.* 8. *verſ. in textu, & ſub n.* 23. *verſ. non obſtat etiam textus noſter, Inſtit. de Action.* & poſt alios probat Tiraq. *de retract. lignag.* §. 8. gloſſ. 6. *ſub n.* 1. Rota *dec.* 192. *ſub n.* 7. *verſ. fuit reſponſum & ſeq. part.* 5. *rec.*

Quare ex prædictis infertur non obſtare quod in judicio poſſeſſorio leviores ſufficiant probationes.

Quia (præter quod ex proceſſu ipſo ſatis apparet judicium per Moniales intentatum, ac proſecutum non fuiſſe purum, ac ſimplex poſſeſſorium) eſto quod fuiſ- 14
ſet ejuſmodi, attamen neceſſarium omninò erat probare tria illa requiſita in antecedenti *deciſ. deducta in* §. *fuit reſponſum quod etiam in poſſeſſorio*, & in Deciſionibus repetitis per Informantes pro Monialibus *in rec. dec.* 290. *nu.* 9. *verſ. in quo ſufficit part.* 1. *& dec.* 325. *ſub n.* 5. *verſ. Et nihilominus, part.* 3. *& dec.* 79. *n.* 8. *verſ. præſertim part.* 5. *deciſ.* 163. *n.* 1. *&* 3. *verſ. dubitatum ſolum fuit de extinctione ipſius emphyteuſis, part.* 7. *& latius in Portuen. ſtagn.* 27. *Aprilis* 1630. *coram Emin. D. meo Card. Panzirolo ad fin. princip. verſ. cum igitur ad obtinendum in hoc judicio*, &c. nempe conceſſio non fuit juſtificata ob defectum legitimæ probationis identitatis, ut ſupra dictum fuit. Illiuſque extinctionem, ad finem, vel ob deficientiam comprehenſorum in ea, vel ob aliam legitimam cauſam. Et demum contumaciam poſſeſſoris vel detentoris bonorum in eorum reſtitutione, quæ neque fuerunt probata; nam extinctio emphyteuſis non fuit deducta ob lineam finitam, cum viveret adhuc Portia filia, & hæres Alexandri inveſtiti, [cujus etiam ſuperſunt filii] ſed ob canones non ſo- 15
lutos, & alienationes factas, quæ quidem non conſiſtebant, ut ex præmiſſis apparet; Ideoque ceſſabat etiam contumacia poſſeſſorum, cum juſtam haberent contradicendi cauſam, licet probabilis, & colorata ſufficiens eſſet pro illorum excuſatione, ad *leg. igitur, & generaliter*, ubi DD. *ff. de libert. cauſ.* & firmavit Rota penes Card. Seraph. *dec.* 794. *n.* 20. *verſ. & cauſa dubitabilis*, & ſa. mem. Gregor. *deciſ.* 388. *n.* 4. *verſ. ex quibus* ac Burat. *de deciſ.* 624. *n.* 8. *verſ. prout etiam, & in recent. dec.* 261. *num.* 5. *verſ. cum adhuc qualibet cauſa part.* 1. *& deciſ.* 232. *n.* 2. *verſ. Accedit, p.* 2. *& d. deciſ.* 281. *n.* 5. *verſ. Et proinde p.* 4. *tom.* 2. *& dec.* 293. *n.* 23. *verſ. Tum quia agebatur p.* 6.

Deinde non obſtat, quod probationes deficientes in eo judicio ſuppleantur ex productis coram Rota, quibus mandatum D. Judicis à quo benè poſſit juſtificari.

Quia neque ex productis coram Rota juſtificantur adductæ caducitatis cauſæ, ut hactenus fuit probatum: 16
Neque etiam ex his poſſet juſtificari mandatum poſtquam fuit executum in præjudicium partis conquerentis ſe fuiſſe illius vigore injuſtè ſpoliatum, ſed debet in priſtinum ſtatum ante omnia reponi, ac redintegrari *juxt. deciſ. Chiſanen.* 172. quam Rota ſequitur, ut apparet ex Deciſionibus relatis in antecedenti §. *Nam equidem attendere* &c. & in Romana fideicomm. Vineæ de Alexiis 18. Maii 1590. coram bon. me. Penia *in* §. *Cæterum*

Dominû

Digitized by Google

Domini & ſeq. & penes Comitol. *dec.* 78. *nu.* 8. *verſ.*
quamquam, & Coccin. *deciſ.* 73. *nu.* 2. *verſic. & cum*
agatur, ac Burat. *dec.* 848. *ſub n.*6. *verſ. quia ſententia*,
&c. & latè comprobat aliis relatis Modern. Rom. *diſ-*
cept. 734. *à nu.* 5. *verſ. præterea*, & *n.* 22. *verſ. & quic-*
quid alii teneant, refert Deciſiones concordantes.

17 Neque ab hac concluſione Rota receſſit in Deciſi-
onibus allegatis pro Monialibus, ſed juxta particulares
rationes ac circumſtantias in illis caſibus vigentes reſ-
ponſum fuit; nam in caſu *dec.*356. *p.*3. *lib.* 3. *diverſ.*
fuerat aprehenſa poſſeſſio nomine Cameræ vigore Bre-
vis removentis vitium ſpolii, ut ibi legitur *nu.* 1. *verſ.*
præterea & n. 5. *verſ. & omnium votis, ac ſeq.* & com-
probatur penes Veral. *dec* 180. *part.*3. In caſu dec. ejuſ-
dem Verall. 114. *&*. 115. *p.*5. non agebatur de juſtifica-
tione ſententiæ exequutæ, ſed exequendæ, & de illius
confirmatione, ut ex eis apparet, & fuit animadverſum
18 penes Cocc. *dec.* 417. *n.*8. *verſ. quia fuit reſponſum*, &
RR. Urgell. *dec.* 133. *n.* 6. *verſ. præterea & ſeq.* In ca-
ſu *dec.*453. *part.*2. *rec.* præceſſerant tot probationes co-
19 ram primo Judice, quæ ſufficere poterant etiam pro ju-
ſtificatione illius ſententiæ, ut in ea legitur *ſub nu.* 3.
verſ. accedit, &c. Et menſuratio poſteà producta non
tantum reddebat magis perſpicuam ejus juſtitiam, ve-
rum & injuſtitiam poſterioris ſententiæ redintegratoriæ
A. C. convincebat, quòd etiam ex novis probationibus
ad effectum impediendi illius executionem fieri pote-
rat, ut ibi *ſub n.* 4. *Verſ. nam cùm hodie agatur*, & pe-
nes Verall. *d. deciſ.* 114. *n.*2. *verſ. & ſicut ſententia, part.*
3. & Cocc. *dec.* 56. *ſub n.* 3. *Verſ. Et licèt hæc inſtrumen-*
ta. In illa verò coram eod. Coccin. 417. *ſub n.* 8. *Verſ.*
neque relevat, &c. dicitur ſententiam ex novis proba-
tionibus poſſe juſtificari, quando agitur de illius con-
firmatione, non autem ſi agatur de manutentione ejus
qui de tempore inſtituti judicii poſſidebat, ut in ea
legitur, eademque ratione idipſum dicitur, quando
agitur de redintegratione illius, qui injuſtè fuit ſpolia-
tus, ut reſpondit Rota in d. Romana fideicomm. Vineæ
de Alexiis coram Penia, & penes Card. Seraph. *dec.*
279. *n.* 5. *Verſ. Nam ſi ad effectum exequutionis*, &c. in
aliis præallegatis.

20 Nec aliud conſtitui debet in judicio aſſociationis ex
traditis in Romana Domus ad Imag. Pontis coram bon.
mem. Cardin. Lancell. relata per Theod. *de Ruh. in ejus*
ſign. part. 1. *fol. mihi* 347. *in* §. *limitatur iſta concl. n.*
9. *Verſic. Tametſi talis expulſio ac ſeq.*

21 Quia concluſio ibi firmata procedit in mandato de
aſſociando, quod à Judice petitur extra judicium ad
evitandas rixas & ſcandala, in quo nec citatio, nec cau-
ſæ cognitio requiritur de quo loquitur dicta deciſ. &
alia in Velitern. Caſalis 11. Dec. 1579. coram eodem
quæ eſt *deciſ.* 806. *n.* 3. *Verſ. non obſtat Decretum Ju-*
dicis cum ſeq. part. 4. *diverſ.* & declarat Alex. *conſ.* 131.
In cauſa inter Univerſitatem, n. 4. *Verſ. tamen ſecus eſt*
lib. 4. Jaſ. *in l.*2. *ſub n.* 113. *verſ. Si autem proprietarius*
Cod. de jur. emphyt. Neguſ. *de Pign. part.* 4. *ſub nu.*23.
verſ. Tertia decima concluſio, & ſeq. & verſic. ſecundo
modo, Urſil. ad Afflict. *deciſ.* 326. *ſub n.* 1. *& ſeq.* in eis
allegati, & diſtinguendo explicat Rota in Regien. bo-
norum 20. Decembris 1613. coram bon. mem. Seleu-
cien. *in* §. *non obſtat*, quod ubi petitur per Judicem
aſſociatio, & nuper in Romana ſeu Velitern. reſtit. in
integr. 17. Dec. 1646. coram R. P. D. meo Bichio *in*
§. *Hæc verò nullitas evitari non poteſt*, & latè Cald. *de*
jur. emphyt. l. 4. *cap.*17. *n.*42. *Verſ. Verum & ſub n.*59.
22 *Verſ. quorum ego ſententiam ac ſeq.* Non autem in eo
quod petitur in forma judicii, ut factum fuit in hoc
caſu, & fieri debet quando poſſeſſor ſe opponit, &
prætenſam caducitatem impugnat, tunc enim citatio,
& cauſæ cognitio, ac proinde juſtificatio neceſſaria
præcedere debet Judicis Decretum juxta ſententiam
Spec. *in tit. de emphyt.* §. *Nunc aliqua ſub n.* 62. *verſ.*
Tu dic, ac ſeq. & Bart. *in leg.* 2. *n.* 3. *verſ. mihi vide-*
tur & ſeq. Cod. de jur. emphyt. & in l. 3. *n.* 14. *verſ. Si*
enim non præceſſit, & n. 26. *verſ. mihi autem videtur*,
& infr. C. de pign. Corn. *conſ* 163. *ſub n.* 3. *verſ. Aut.*
*emphyteuta recognoſcit Dominum, lib.*3. Afflict. *deciſ.*
97. *nu.* 1. *verſ. & pro deciſione ac ſeq.* Gabr. *conſ.* 67. *à*
nu. 17. *verſ. Illa etiam ratione lib.* 2. Corbul. *de cauſ.*
priv. ob non ſolut. canon. quæſt. 12. *ſub n.* 3. *verſ. tertia*
fuit opinio, Rota penes Mantic. *dec.* 194. *ſub n.* 2. *verſ.*
quia Domini cenſuerunt, & ſeq. & in Bonon. de Cardi-
nalib. 11. *Jan.* 1602. *coram bon. mem. Card. Pamphil.*
penes Marcheſ. *de commiſſ. part.* 2. *fol. mihi* 545. *ſub n.*
2. *verſ. neque obſtare, quod dicebatur, & in Ariminen.*
Devolut. bonorum coram bo. mem. Card. Sacrato 27. *Ju-*
nii 1608. penes Modern. Peruſin. *de Manuten. dec.*111.
à nu. 7. *verſ. non obſtat, ac ſeq. &* 16. *Febr.* 1609. apud
eundem Marcheſ. *part.*1. *fol.* 566. *ſub n.*1. *verſ. quibus*
non obſtare viſum fuit. & bon. mem. And. *deciſ.* 36. *n.*6.
verſic. Hinc ceſſat aliud objectum, & ſeq. ac deciſ. 61. *n.*
71. *verſic. nec relevat, & in d. Regien. bonorum coram*
Seleucien. in §. *Præterea conſiderabant Domini, & in re-*
cent. dicta deciſ. 409. *ſub n.*7. *verſ. quia Reſpondebatur p.*
1. & ex aliis probat Modern. Roman. *dicta diſcept.*633.
ſub. n. 1. *verſ. tamen iſtud pactum, & plur. ſeq.*

Præterea non obſtat, quod etiam poſt ſententias & 23
Decreta, quæ ſpecialiter juſtificari debent ex eiſdem 24
actis admitti ſoleant probationes coadjuvativæ antece-
dentium.

Quia concluſio hæc intelligenda eſt ſano modo quan- 25
do ſcilicet ſententiæ ſeu Decreta hujuſmodi impugnan-
tur ex novis; vel præceſſit ſubſtantia probationum ad
inſtruendum animum Judicis neceſſaria, licet pro fami-
liaritate judicii, vel pro majori illarum elucidatione ali-
quid deſideretur, ut declaravit Rota in Cæſarauguſtana
Portionis 16. Nov. 1605. coram bo. me. Juſto penes
Marcheſ. *de Commiſſ. p.*1. *fol.* 340. *ſub n.*4. *verſ. quoni-*
am præmiſſa, idemque ſenſit *in dec.* 479. *n.*2. §. *non ob-*
*ſtat, verſ. ſecus autem ubi ageretur p.*4. *diverſ.* & per Add. 26
ad *ſ. m.* Greg. *dec* 272. *n.* 9. *verſic. ſed tamen* &c. Non
enim decet ex culpa, vel tarditate unius partis, tam gra-
ve alteri præjudicium inferri, quæ ubi præcedentes pro-
bationes ſufficere cognoviſſet, poterat à lite deſiſtere,
ac celeri ſatisfactione Judicis ſententiam, & mandatum
prævenire, poſſeſſioniſque & fructuum ac majoris di-
ſpendii, vel alias graviores fortè evitare jacturas, quas
illis non præcedentibus injuſtè paſſa fuit, ut ſenſit etiam
Rota in hac eadem cauſa coram Reverendiſſ. Domino
Carrillo 37. Nov. 1641. *in* §. *nec ad tollendum primum*
fundamentum, & *in* §. *fin. verſic. & ideo.* Quare non
applicatur caſui noſtro in quo probationes factæ coram
Judice à quo non erant procul dubio ſufficientes, aliæ 27
verò exhibitæ coram Rota ex parte quidem ſunt coin-
tegrales, non autem ſimpliciter adminiculativæ, & ex
parte omninò novæ.

Non obſtat demùm quod redintegratio non com-
petat Alphonſo; vel quia poſſeſſio hujus Vineæ non
eſſet penes illum eo tempore quo fuit per Moniales
apprehenſa, ſed in dictos Braſcham, vel Rochum
prius translata; vel quia in præſentia conſtet de bono
Jure Monialium, quod longo etiam ejus ſilentio fuit
comprobatum.

Quia poſſeſſio illius non ſolùm ſatis probatur ex ip- 28
ſo judicio per Moniales contra eum principaliter inſti-
tuto mandatoque petito, ac relaxato, ut fuit dictum
penes *ſ. m. Greg. dec.* 458. *n.* 2. *verſ. de qua conſtat*, &
in Romana Domus 16. Febr. 1632. coram bon. me. Pi-
rovano penes Modern. *de manut. dec.* 336. *num.* 2. *v.*
qua petitio; verùm etiam ex d. Inſtrumento cum Braſ-
ſcha celebrato per eas tunc, & ex alio cum Rocha mo-
dò exhibito, in quibus dominium, & poſſeſſionem ſi-
bi ſpecialiter reſervavit, ac prædictis Vineam locavit
pro tempore ſolutioni pretii ſtatuto. Ideoque cum pe-
nes eum eſſet verè poſſeſſio, ipſe principaliter dicitur
fuiſſe ſpoliatus ac proinde redintegrari debet ad *l.* 3. §.
quod

Digitized by Google

quod ſi ſervus, leg. ſi colonus, & l. ſeq. §. ſi conditio, ff. de acquir. poſſ. & l. fin. ff. de vi & vi armat. Soc. *conſ. 49. num. 3. v. ex quibus omnibus, lib. 3.* Gabriel. *comm. concl. lib. 5. de reſtitut. ſpoliat. concl. 5. nu. 2. verſ. Decim. quarto amplia,* Menoch. *de recup. rem. 1. n. 62. verſ. quæro quarto, & ſeq. ac rem. 15. nu. 49. verſ. quæro octavo, & ſeq.*

29 Jus autem RR. Monialium non eſt clarum, ſed controverſum, & quoad prætenſam caducitatem ex hactenus deductis eliſum, cùm tamen ad hunc effectum impediendi redintegrationem injuſtè ſpoliati neceſſarium eſſet, quod de eo evidenter conſtaret per confeſſionem partis, vel rem judicatam; aut aliam æquè indubitatam probationem; alias enim dici non poteſt conſtare de jure, vel non jure alterius partis quandiu contrarium probari valet. Gabr. *conſ. 51. num. 17. quia hæc exceptio & ſeqq. lib. 1.* Rota penes Ægid. *dec. 103.* Non videtur conſtare Verall. *dec. 175. num. 4. verſic. & quia conſtat notoriè p. 3.* & Coc. *dec. 389. ſub nu. 1. verſ. & in omnem eventum, ac in recent. d. dec 409. num. 5 v. Tertiò opponebatur, & dec. 537. ſub num. 5. verſ. Sicuti licet dicatur p. 1. & dec. 229 num 4. & propterea, ac dec. 741. num. 5. v & propterea, non dicitur, p. 2.* & fuit etiam conſideratum *in d. Regien. bonor. 20. Decemb.* 1613. *coram Seleucien. in §. nec relevat. exceptio*, & aliis relatis probat modern. Rom. *d. d ſcept. 734. a n. 23. verſ. non obſtat prætenſa retentio. & plur. ſeqq.* Neque objectus temporis curſus legitimam præſcriptionem non attingens illi poteſt præjudicare, ut fuit reſponſum *d. dec. 409. n. 8. ver. non obſtat taciturnitas, part. 1. rec. & in aliis.*

Et ita fuit concluſum utraque parte informante, &c.

REVERENDISS. D. DUNOZET DECANO.

Verulana Bonorum.

Lunæ 5. Julii 1649.

ARGUMENTUM.

Attentatorum materia, ſecundùm præcipuas inſpectiones ad terminos Judicii enucleatur.

SUMMARIUM.

1 *Attentata purgantur mediante manutentione ſpoliati.*
2 *Depoſitum rite & recte factum, vel à parte approbatum, parit effectum liberationis.*
3 *Attentata petuntur revocari via privilegiata.*
4 *Veniens autem ex alia via, neglecta via attentatorum, non gaudet illius privilegio.*
5 *Attentatorum purgationis prætextus quoad expenſas, damna & cætera, quæ ſunt purganda, non poteſt retardare proceſſum negotio principali, quando de illis non conſtat ſaltem in genere & attentans poteſt ſupplere mediante depoſito unius Julii, cum oblatione ſolvendi reſiduum, facta liquidatione.*

DECISIO XXXVII.

ATtentata commiſſa per Communitatem Verulanam Domini dixerunt eſſe purgata, nam poſſeſſio capta intra terminum ad appellandum in vim mandati de redintegrando relaxati à Judice commiſſario ſuſpecto allegato cum appellatione ab ulteriori proceſſu fuit dimiſſa, ac plenariè reſtituta Antonio, & aliis de Spanis mediante manutentione eis à Rota in gradu appellationis conceſſa, unde reſpectu hujuſmodi attentati nil aliud remanet purgandum, cum manutentio be-
1 nè deſerviat pro illius revocatione ad trad. per Cancer. *variar. reſol. c. 14. num. 74. p. 3.* Fontanell. *de pact. nup. clauſ. 7. gloſſ. 3. part. 10. nu. 10. tom. ultim.* Rota *dec. 15. nu. 5.* poſt Pacific. *de Salvian. dec.* 176. *num. 6. coram Seraphin. & deciſ. 380. num. 3.* penes bon. mem. Coccin.

Reſpectu fructuum nulla afferebatur probatio illos fuiſſe perceptos à Communitate, imò tantum abeſt quod hoc probetur, quin potiùs conſtat de contrario, quando quidem ſimul ac illa ingreſſa fuit poſſeſſionem bonorum controverſorum, Spani obtinuerunt à bon. m. Cardinali Virili tunc Signaturæ Juſtitiæ Vicepræfecto nonnullas litteras proviſionales directas Ordinario Verulano, quarum vigore ipſe mandavit deponi, prout in effectu fuerunt depoſiti omnes fructus penes idoneam perſonam, quemadmodum benè probant inſtantiæ Judiciales poſtmodum factæ ab eiſdem de Spanis contra depoſitarium pro recuperandis dictis fructibus; Quare cùm depoſitum tanquam factum ad inſtantiam dictorum de Spanis, fuerit ab eis approbatum, Communitas remanſit totaliter liberata ex vulgata regula, quod depoſitum ritè, & rectè factum, vel à parte approbatum parit effectum liberationis; Surd. *conſ. 86. n. 32.* Grav. *conſil. 107 n. 2.* Rota *dec. 291* 2
num.. poſt Cen. *de cenſib. dec 339. n 19. p. 4. tom. 2. rec.* Add. ad ſanct. m. Greg. XV. *dec. 180. n. 7.*

Quod verò ad expenſas judiciales videlicet tranſportationis actorum, regiſtri, ac mandati de manutenendo, animadvertentes DD. quod illæ fuerunt factæ pro judicio manutentionis petitæ ex capite nullitatis, & injuſtitiæ, ut patet ex deciſione edita coram Reverendiſſ. Tarracinen 21 Febr. 1628. dixerunt nil eſſe purgandum. Nam privilegium recuperandi expenſas in cauſa attentatorum factas antequam proſequatur negotium principale, competit petenti revocationem attentatorum per viam extraordinariam Juſtitiæ, implorando ſcilicet officium Judicis mercenarium principaliter, quoniam hæc vocatur via privilegiata, ut docet Lancell. *de attent. part. 3. c. 21. qui-* 3
bus & quot mod. attent. revoc. num. 15. in fin. verſ. & iſta eſt via, & in fin. c. 30. de priv. attent. nu. 2. Alex. *conſ. 89. lib. 1. in fin.*

Non autem ſuffragatur ei qui penitus neglecta via 4
attentatorum revocationem obtinet per viam alicujus actionis beneficio nullitatis, vel injuſtitiæ, cum hujuſmodi via non proveniat ex privilegio attentatorum, ut trad Lancell. *dict. tr. de attent. d. p. 3. c. 21. num. 38. verſ. quamvis enim*, nec ſit privilegiata, ut via attentatorum, idem Lancell. *d. tr. de priv. attent.* cum aliis ibi relatis.

Aliæ autem expenſæ extrajudiciales, damna, & in- 5
tereſſe quæ prætenduntur à dictis de Spanis, nullo modo probantur, propterea ſub prætextu purgationis attentatorum non poteſt retardari proceſſus in negotio principali, cum hujuſmodi exceptio ſolummodo illum retardet, quando conſtat ſaltem in genere de eo quod venit purgandum, quo caſu attentans, quia eſt aliquo modo certus, ſi vult procedere ad ulteriora tenetur liquidare, ſive ſaltem impetrare Commiſſionem, in qua præfigatur terminus adverſario ad liquidandum expenſas, damna & cætera quæ ſunt purganda; ſed quando prout hìc de prædictis non conſtat ſaltem in genere attentans poteſt ſupplere, prout ſupplevit Communitas mediante depoſito unius Julii, cum oblatione ſolvendi reſiduum facta liquidatione, ut bene explicat Add. ad ſa. mem. Greg. XV. *dec. 403. ſub nu. 9.* & fuit noviſſimè dictum in Civitatis Caſtellanæ attentatorum 5. Maii 1669. cor. Me.

Atque ita utraque, &c.

R. P. D. MELTIO.

Ceſenat. Emphyt.

Veneris 15. Martii 1652.

ARGUMENTUM.

Emphyteuſis ex pacto & providentia, per ſuos articulos latè expenditur, ad inferendum præcipuè circa renovationem, quid juris ſit de comprehenſis in inveſtitura, & quid de proximioribus. Plura de alienatione, ac ipſius translatione; graduum prorogatione; linearum ratione, & conſimilibus.

SUMMARIUM.

1 *In emphyteuſi hereditaria, inſtantia cœpta per defunctum, tranſit in heredem.*

2 *Quod ſecùs eſt in emphyteuſi conceſſa ex pacto, & providentia, ubi, ut ſuffragetur inſtantia defuncti, debet hæres eſſe de comprehenſis in Inveſtitura.*

3 *Repræſentatio non admittitur in emphyteuſi Eccleſiaſtica ſub hac forma, pro ſe, filiis, & nepotib.*

4 *In tali enim caſu non defertur jure hereditario, ſed jure contractus, & ita filius non aſſumit locum Patris.*

5 *Et hac de cauſa, quia in emphyteuſi ſub tali forma conceſſa; unuſquiſque ex propria perſona, cenſetur vocatus.*

6 *Et ea ratione, quod in tali caſu ſuccedatur, non Jure hereditario, ſed Jure ſanguinis.*

7 *Emphyteuſis ut duret, non ſolùm requiritur quod extent vocati, ſed ulterius quod ipſi etiam ſint intra tempus in Inveſtitura limitatum, aliàs ſemper dicitur emphyteuſim expirare, & dominium utile conſolidari cum directo.*

8 *In emphyteuſi, prorogatio gradus conceſſionis in perſonas non approbatas, ſine conſenſu, non eſt admittenda.*

9 *Sententia, quæ dat immiſſionem non habenti requiſita copulativè neceſſaria, tam temporis, quàm vocationis, ad bona emphyteutica, ut injuſta, eſt revocanda.*

10 *Pactum de renovanda appoſitum in Inveſtitura, operatur ut proximiori debeat inveſtiri emphyteuſi extincta ex quadam æquitate deſumpta ex doctrina Bart. tam de Jure, quàm ex Indulto Pontificio.*

11 *Ex quibus oritur quidem actio perſonalis competens contra Eccleſiam pro conſequend. renovatione emphyteuſis, ſed non inde acquiritur jus reale, quo agi poſſit contra tertios, in quos bona cum conſenſu domini fuerunt alienata.*

12 *Deciſiones Sacræ Rotæ, quæ prima facie videntur adverſari huic concluſioni, non obſtare declarantur: ex quo in diverſis terminis loquuntur.*

13 *Remiſſio juris futuri inducitur per promiſſionem factam inter contrahentes de habendo perpetuò rato contractu, juncta promiſſione de evictione, & aliis clauſulis ampliſſimis reſpicientibus, non ſolùm jus præſens, ſed etiam jus futurum.*

Et probatur de magis communi.

14 *Reſervatio juris tacita, in contractu non inducitur ubi alterius juris in eodem contractu eſt facta renunciatio expreſſa: quia id pariter, ſi voluiſſent, partes expreſſiſſent.*

15 *Obſervantia ſubſecutiva contractus, declarat contrahentium intentionem.*

16 *Emphyteuſis translatione ſemel facta valida in alios, non attenditur amplius linea primi acquirentis, nec illius proximitas, ſed eveniente caſu renovationis, illabetur proximioribus ejus, in quem facta fuit alienatio.*

17 *Inſinuatio in contractibus minorum requiſita à conſtitutione Ægidiana, præſumitur ex curſu triginta annorum cum obſervantia interveniſſe.*

18 *Agnati acquirentes, & primi inveſtiti, qui lapſo tempore, renovationem ex æquitate prætendunt, nullum jus quæſitum habent in re, ſed tantùm in ſpe, quod ad effectum inficiendi alienationem emphyteuſis alias validè factam, non cenſetur conſiderabilem.*

19 *Renovationi emphyteuſis ut ſit locus, res debet ad dominum directum eſſe reverſa.*

20 *Emphyteutica res legitimo jure manet penes illos, in quos fuit validè facta alienatio, antecedente nova inveſtitura à domino directo: ad præjudicium etiam proximiorum primi acquirentis, ampliatur, n. 24. & 25.*

21 *Emphyteutica res titulo diviſionis, unius lineam ingreſſa, in ea continuare debet uſque ad totalem illius extinctionem.*

22 *Et in hac, dicta in feudo, habent etiam locum in emphyteuſi.*

23 *Et in emphyteuſi Eccleſiaſtica.*

24 *Emphyteutica res uni ex heredibus inveſtiti in partem obventa, donec ſuperest aliquis ex dicta linea, alii de diverſa linea, etiam ſi ſint in inveſtitura comprehenſi, non admittuntur.*

25 *Et ita ſi emphyteuſis pervenit ad aliquem, durat in eo ejuſque deſcendentibus, non ſolùm maſculis, ſed etiam fœminis.*

DECISIO XXXVIII.

EPiſcopus Ceſenaten. an. 1569. titulo emphyteuſis 1
inveſtivit pro ſexaginta futuris annis ad renovandum, de quadam domo in dicta Civitate exiſten. Gaſparem Argentinum ſeniorem pro ſe, ejuſque filiis, & nepotibus maſculis ex recta linea maſculina tantum deſcendentibus, prout ex inſtrumento dictæ conceſſionis Summ. Argentinæ *nu.* 1. Dicta domus ex diviſione deinde ſecuta anno 1599. poſt obitum dicti Gaſparis primi acquirentis inter Joannem Franciſcum, & Gaſparem juniorem ejus filios pervenit ad Joannem Franciſcum qui ann. 1600. de conſenſu Epiſcopi eam vendidit Dominis de Bandis, qui novam inveſtituram obtinuerunt. Defuncto poſtmodum dicto Joan. Franciſco, & ex eo ſuperſtite tantum Hippolyta unica ejus filia, Gaſpar junior tanquam in inveſtitura comprehenſus inſtituit anno 1628. judicium immiſſionis coram Vicario Cæſenæ contra illos de Bandis, ſed poſt nonnullos actus, cum tempus ſexaginta annorum in inveſtitura præfixum expiraſſet, non fuit cauſam ulterius proſecutus, & dictum judicium ſemper ſiluit uſque ad annum 1650. quo tempore renovata inſtantia ac proſecuto immiſſionis judicio per Silviam Gaſparis junioris ex Argentino filio neptem, emanavit ſententia abſolutoria ad favorem dictorum de Bandis, quæ in ſecunda inſtantia fuit ab A. C. revocata, concedendo Silviæ petitam immiſſionem, ac removendo illos de Bandis ab inveſtitura. Ab hac ſententia commiſſa mihi cauſa appellationis, Dubitavi an dicta ſententia A. C. eſſet confirmanda vel infirmanda, & Domini pro informatione reſponderunt ex utroque vitio tam nullitatis quàm injuſtitiæ.

Nullitas viſa fuit reſultare ex eo, quod Silvia proſequuta fuit judicium immiſſionis introductum de anno 1628. à Gaſpare juniore tanquam in inveſtitura comprehenſo, quod facere non potuit, nam ipſa eſt tantum proneptis Gaſparis ſenioris primi acquirentis, & ſic non eſt de comprehenſis in inveſtitura, quæ gradum nepotum non egreditur.

Neque

Neque inſtantia, & iis cœpta per dictum Gaſparem
potuit Silviæ, eſto quod ipſa fuiſſet dicti Gaſparis hæ-
res, ad hunc effectum ſuffragari, quia cum verſetur
in emphyteuſi non hæreditaria quo caſu inſtantia cœpta
per defunctum tranſit in hæredem. *l. ſi petitor 31. in
figuratione caſus, ff. de jud* Bart. *in l. Lucius* 78. *§. ro-
gatus ad fin. ff. ad Trebell.* Mohed. *deciſ. 1. de judic.* ſed
2 in emphyteuſi conceſſa pro filiis, & nepotibus, & ita
ex pacto, & providentia, inſtantia ut in tali caſu tran-
ſeat in hæredem debet is eſſe de comprehenſis in inve-
ſtitura, & in his terminis loquitur Peregr. *de fideic.
art. 53. n. 26. verſ. limita, &c.*

Neque comprehenſionem prætendere valet Silvia
3 ex eo quod prætendat ſubingredi locum Argentini ejus
patris, ſiquidem repræſentatio non admittitur in em-
phyteuſi Eccleſiaſtica facta ſub hac forma pro ſe, filiis,
& nepotibus, ex communiori ſententia, quam ſequi-
tur Bald. *in auth. poſt fratres, C. de legit. hæred.* Cuman.
in leg. cum ita, §. in fideicommiſſo, ff. de legat 2. Soc.
jun. *conſil. 73. n. 17. & 31. lib. 1.* Menoch. *conſil. 498. n.
19. & 20. & conſ. 999. n. 12.* Mantic. *de tacit. & ambig.
lib. 22. tit. 18. nu. 9. cum ſeq.* ubi quod in tali caſu non
defertur jure hæreditario, ſed jure contractus, & ita
4 filius non aſſumit locum patris: hoc idem defendit Cap.
Latr. *deciſ* 124. *per totam lib.* 2. ubi terminis ſimilis
conceſſionis factæ pro ſe filiis & nepotibus, tenet non
dari repræſentationem, eo quia unuſquiſque cenſetur
ex propria perſona vocatus, & hanc opinionem uti
5 veriorem approbavit etiam Rota *deciſ. 119. num. 4.
verſ. tamen in emphyteuſi p. 4. diverſ.* ex ratione, quod
in tali cauſa ſuccedatur non jure hæreditatis, ſed jure
ſanguinis.

6 Non etiam viſum fuit poſſe vim aliquam fieri in
prætenſa ceſſione facta à filiabus Gaſparis junioris ad-
huc viventibus, & quæ ſunt neptes primi acquiren-
tis, ad favorem Silviæ, quia cum emphyteuſis, de
qua nunc agitur, jam diu expiraverit per lapſum ſexa-
7 ginta annorum in inveſtitura præfixorum, utique nul-
lum jus in eis remanſit cenſibile, eſto quod eſſent de
linea in inveſtitura comprehenſa, quia ut emphyteuſis
duret non ſolum requiritur, quòd extent vocati, ſed
ulterius quod ipſi etiam ſint intra tempus in inveſti-
tura limitatum, aliàs ſemper dicitur emphyteuſim ex-
pirare, & dominium utile conſolidari cum directo,
Joan. Andr. in addit. ad Speculat. *in tit. de locat. §.
nunc. aliqua n. 172. queſt.* 145. Ruin. *conſ. 167. nu. 12.
vol. 1. verſ. ſecunda ratione,* Bero. *conſ. 119. in præſenti
cauſa n. 1. & 2. vol. 1.* ubi loquitur de conceſſione facta
ad certum tempus cum pacto de renovando, Corb. *de
jur. emphyt. tit. de cauſ. priv. ob tempus finitum, n. 9. cum
tribus ſeqq.* & firmavit Rota in Cenſen. bonorum 20.
Maii 9. Decemb. 1588. cor. Bubalo; multo minus ceſ-
ſio fieri poterat ad favorem Silviæ, quæ cum ea non
8 eſſet de vocatis non poterat dicta ceſſio ſuum operari
effectum ſine conſenſu Domini, aliàs ipſo inconſulto
daretur prorogatio gradus conceſſionis in perſonas
non approbatas, quod non eſt admittendum *juxta
text. in l. fi. C. de jur. emphyt.* cum aliis copioſè rela-
tis per Mod. Fulgin. *tract. de jur. emph. tit. de alien. q. 1.
num. 1. & ſeqq.*

Ex capite etiam injuſtitiæ DD. cenſuerunt d. ſen-
tentiam eſſe revocandam, quia in ea conceditur im-
miſſio Silviæ, quæ non eſt de comprehenſis in inve-
ſtitura, cum ea ſe extendat tantum ad nepotes, & ul-
terius illa finita fuit per lapſum temporis limitati in
inveſtitura 60. annorum, proptereaque deficiente in
9 dicta Silvia, utroque requiſito, tam temporis, quàm
vocationis ad conſequendam immiſſionem copulativè
neceſſario Corbul. *de jur. emphyt. tit. de cauſ. priv. ob
tempus finitum, num. 9.* nullo jure dicta ſententia ſu-
ſtineri poteſt, prout in his terminis firmavit Rota
in Ceſen. emphyteuſi 23. Jan. 1651, coram R.P.D. meo
Albergato.

Neque talis injuſtitia evitari poteſt prætextu quod, 10
& quatenus extincta fuiſſet dicta emphyteuſis, nihilo-
minus illius renovatio Silviæ uti proximiori debere-
tur, tam ex æquitate deſumpta ex doctrina Bart. *in leg.
1. §. permittitur, ff. de aqua quot. & æſtiva.* quàm ex
Indulto ſa. me. Innoc. VIII. emanato ſuper bonis em-
phyteuticis Ceſenæ, ac etiam ex pacto de renovando 11
in inveſtitura poſito, quia ex his oritur quidem actio
perſonalis competens contra Eccleſiam pro conſequen-
da renovatione emphyteuſis, ſed non inde acquiri-
tur jus reale, quo agi poſſit contra tertios, prout ſunt
Domini de Blandis in quo bona cum conſenſu Domi-
ni fuerunt alienata juxta veriorem opinionem, quam
tuentur Gab. *conſ 68. num 12. & 13. verſ. quia res non eſt
integra lib. 2.* Angel. *conſ. 184. n. 3 verſ. & illa verba ad
renovandum.* Alexander. *conſ. 65 num. 3. verſ. nec predi-
ctis vol. 2* Mantic *tac. lib. 22 tit. 23. n. 5. verſ. tertia de-
ducitur,* Rota *co. Greg dec. 248. num. 3 verſ. & per iſtud
pactum,* & ibi Add. *lit. B. dec. 567. nu* 2. & nuper in
puncto firmatum fuit in Ceſen. emphyteuſis 23. Jan.
1651. coram R.P.D. meo Alberg.

Neque contrarium deciſum fuit coram Durano *de- 12
ciſ.* 431. quia ibi non fuit diſcuſſus articulus, An pro-
ximiori liceret agere judicio immiſſionis contra ter-
tium inveſtitum ante obtentum renovationem, ſed tan-
tum an jus ei competeret petendi renovationem poſt-
quam Dominus directus alterum inveſtierat, ſic etiam
non contradicunt deciſiones in Call. bonorum 8. Apri-
lis 1647. & 24. Jan. 1648. coram Me. Quia in eo ca-
ſu Dominus directus ſub juramento, & obligatione
Camerali promiſerat inveſtire proximiorem ultimi
inveſtiti, ſtatim atque obtinuiſſet beneplacitum Apo-
ſtolicum, unde cum illud deinde obtentum fuiſſet, jure
merito reſolutum fuit pro immiſſione ad favorem pro-
ximioris, cum haberet jus in re quæſitum ex præce-
denti promiſſione cum juramento, & hypotheca quæ
hic prorſus deficit.

Præterea petitæ, & à Silvia obtentæ immiſſioni val-
dè obſtare etiam Domini dixerunt diviſionem factam
anno 1599. inter Joan. Franciſcum & Gaſparem ju-
niorem, à quo Silvia prætendit habere cauſam; etenim
cùm dicta diviſio concepta legatur verbis, & clauſulis 13
ampliſſimis reſpicientibus non ſolum jus præſens, ſed
etiam futurum, prout colligitur, tum ex pacto appo-
ſito, nullo unquam tempore litem, & quæſtionem
inferendi ſuper bonis in parte obventis, quod omne
tempus includit, tum ex promiſſione per dividentes
facta habendi dictam diviſionem perpetuo ratam, jux-
ta etiam promiſſionem evictionis ex quibus induci re-
miſſionem juris futuri firmant communiter Doctores
in *l. qui Romæ, §. duo fratres, D. de verb. oblig.* Curt.
ſen. *conſil. 64. col. 17. verſ. quartò principaliter lu,* Curt.
jun. *conſil. 49. col. penult. verſic. omiſſa.* Pariſ. *conſil. 71.
num. 8. & 9. verſ eo magis lib. 3.* Hondedeus *conſil. 33.
num. 15 lib. 1.* Gabr. *de fideicomm. concluſ. 1. num. 21.*
ubi de magis communi, aliique plures, quos refert, &
ſequitur Giovagnon. *conſil. 100. n. 72. lib.* Tum ex ſola 14
reſervatione jurium paterni fideicommiſſi, quæ indi-
cat, ut ſi dividentes voluiſſent reſervare jura emphy-
teuſis, id pariter expreſſiſſent *lege unica, §. ſin autem
ad deficientis. C. de caduc. tollend.* Rota *in recent. dec.
669. nu. 2. part. 1. verſ. & confirmatur,* & benè Giovagn.
dict. conſil. 100. num. 72. lib. 1. Gabr. *de fideicomm. con- 15
cluſ. 1. num.* 40. Tum demum ex ſubſecuta obſervantia
ex eo deducta, quod uterque ex dividentibus bona
emphyteutica ſibi in diviſione obventa liberè aliena-
vit ſignum evidens eſt, quod intellexerunt per dictam
diviſionem jura emphyteuſis remittere, ac quemlibet
eorum effici ſuæ portionis dominum irrevocabilem ad
tradita per Ruin. *conſil. 119. num. 21. verſic. quinimo
videtur lib.* 2. Rota *in Romana fideicommiſſi de Spiri-
tibus 17. Febr. 1645. §. cum partis, verſic. accedit pactum
coram R.P.D. meo Bichio;* inde ſequitur quod Joannes

Franciſcus alter ex dividentibus potuerit controverſam domum de conſenſu Domini directi alienare, prout alienavit in illos de Bandis, qui novam inveſtituram reportarunt, atque ita malè contra eos conceſſa fuerit immiſſio ad favorem Silviæ, quæ nullo modo ei competere poterat, neque jure comprehenſionis, quia
16 ipſa non eſt de vocatis, neque jure renovationis quia ſemel facta valida tranſlatione emphyteuſis in alios, non attenditur amplius linea primi acquirentis, nec illius proximitas, ſed eveniente caſu renovationis illa debetur proximioribus ejus in quem facta fuit alienatio, ad tradita per Corn. *conſil.* 250. *num.* 3. *lib.* 3. *v. & ideo cenſeatur conceſſa emphyteuſis.* Gabr. *conſ.* 68. *n.* 13. *lib.* 2. Mantica *de tac. lib.* 2. *tit.* 23. *nu.* 5. Rota *coram ſan. mem. Greg. XV. dec.* 348. *n.* 2. *& ſeqq.* ubi Adden. *ſub lit. D.* allegat plures concordantes Benint. *dec.* 87. *per totam.*

Neque pro relevanti habita fuit objecta nullitas diviſionis deducta ex defectu inſinuationis in contractu minorum, quales erant dividentes de tempore contractus diviſionis requiſitæ à conſtitutione Ægidiana,
17 quia illa præſumitur ex curſu triginta annorum cum obſervantia, Ruin. *conſil.* 23. *num.* 1. *lib.* 5. Felin. *conſil.* 2. *num.* 22. Rota *dec.* 122. *num.* 5. *&* 6. *dec.* 447. *n.* 2. *part.* 1. *recentiores.* Et licèt Gaſpar litem de anno 1628. moverit; de quo tempore à die diviſionis elapſi tantum fuerant 29. anni, non exinde excluditur allegata præſumptio ſolemnitatis; quia lis à dicto Gaſpare introducta non fuit ſuper nullitate diviſionis ex defectu ſolemnitatum, ſed ex eo, quia prætendebat per obitum Joan. Franciſci ſine liberis maſculis bona emphyteutica ad ſe reverti debere.

Nec etiam obſtat, dictam alienationem, prout novam inveſtituram non potuiſſe validè fieri in præjudicium nepotum ex propriis eorum perſonis vocato-
18 rum, quia quidquid dici poſſet reſpectu comprehenſorum, tamen reſpectu Agnatorum, qui lapſo tempore renovationem ex æquitate prætendunt, alienatio ſuſtineri videtur, quia nullum jus quæſitum habent in re, ſed tantùm in ſpe, quod ad hunc effectum non cenſetur conſiderabile & ulterius, quia ut ſit locus re-
19 novationi, res debet ad Dominum directum eſſe re-
20 verſa, quod hîc dici non poteſt. Non ſtante alienatione, & nova inveſtitura conceſſa ab Epiſcopo ad favorem illorum de Bandis, domus hodie penes ipſos reperitur, ut in his terminis firmat Ruin. *conſil.* 45. *n.* 20. *verſ. nec prædictis, vol.* 1. Gabr. *de jur. emphyt. concl.* 1. *num.* 26. Caldas *de renovat. emphyteut. lib.* 1. *quæſt.* 9. *in princip.* Gabriel. *conſil.* 36. *num.* 21. *lib.* 1. *& conſil.* 78. *n.* 12. *lib.* 2.

Demum tollere quamcunque difficultatem hoc unum poſſe videtur, quia admiſſa etiam nullitate alienationis, & novæ inveſtituræ cum controverſa domus ti-
21 tulo diviſionis pervenerit in Joan. Franciſcum, atque ita ingreſſa fuerit ejus lineam, in ea continuare debet uſque ad totalem illius extinctionem *ad textum expreſſum in cap.* 1. *in fine de natura ſucceſſ. feud.* ubi
22 Baldus *num.* 1. Afflict. *n.* 77. qui licèt loquatur de feudo, habet locum etiam in emphyteuſi, ut voluit Ruin. *conſil.* 166. *nu.* 10. *& conſ.* 9. *num.* 5. *lib.* 1. *verſic. quinimo videtur.* Corn. *conſil.* 263. *num.* 10. *lib.* 1. Hondedeus *conſil.* 36. *num.* 35. *lib.* 1. loquens de emphyteuſi Eccle-
23 ſiaſtica, Natt. *conſil.* 22. *num.* 1. *lib.* 1. cum aliis latè cumulatis in *Caſenaten. emphyteuſis* 14. *Dec.* 1635. *§. ſecundo quia coram bon. mem. Merlino.* & per modernum Fulginaten. *de emphyt. ſub tit. de ſucceſſore in bon. emphyt. quæſt.* 2. *n.* 28. ubi conciliando deciſiones Ro-
24 tales firmat, quod quando res emphyteutica uni ex hæredibus inveſtiri in partem obvenit, prout in terminis caſus noſtri donec ſupereſt aliquis ex dicta linea, alii de diverſa linea etiamſi ſint inveſtitura comprehenſi non admittuntur, & ita ſi emphyteuſis pervenit ad aliquem durat in eo, ejuſque deſcendentibus non ſolum maſ-
culis, ſed etiam fœminis ut præter ſuprà allegatos con- 25
ſuluerunt Bero *conſil.* 93. *nu.* 26 *lib.* 1. Decian. *conſil.* 98. *n* 13. *lib.* 3. Mantica *de tac. lib.* 22. *tit.* 27. *n.* 18. & in ſpecie eodem *lib.* 23. *tit.* 33. *num.* 17. Cum itaque ex Joan. Franciſco ſuperſtes adhuc ſit Hippolyta filia, nullo modo controverſa domus emphyteutica redire potuit ad lineam Gaſparis Joan. Franciſci fratris à quo deſcendit Silvia, quæ immiſſionem reportavit, ſed illa in omnem caſum, quo prædicta ceſſarent, prout benè ſubſiſtunt, remanere deberet in dicta Hippolyta.

Atque ita reſolutum fuit, utraq; parte informante, &c.

R. P. D. ROYAS.

Milevitana Hæreditatis.

Lunæ 17. *Decembris* 1646.

ARGUMENTUM.

Agitur de materia donationis inter vivos, quæve potiſſimum ad illam concurrant. Item aliqua, ex quibus arguatur donatio cauſa mortis. Item, & de materia Spolii reſpectu bonorum Eccleſiaſticorum. Item, & de conſtituto donationi appoſito.

SUMMARIUM.

1 *Donatio univerſalis omnium bonorum competit immiſſio poſt mortem donantis contra tertium, tam ex remedio*, lege fin. Cod. de Edict. D. Adrian. tollend. *quàm ex Silviano.*

2 *Donatio acceptari poteſt etiam poſt mortem donantis, ſi modo donator medio tempore bona in alium non tranſtulerit titulo ſingulari.*

3 *Bona Eccleſiaſticorum præſumuntur acquiſita ex redditibus Eccleſiæ, & ideo cadunt ſub ſpolio, n.* 14.

4 *Donatio inter vivos reputatur, ſi quis id claris verbis, & iiſdem id expreſſerit.*

5 *Spolium non intrat in his, quæ transferuntur etiam in infirmitate, ſi ex ea infirmitate diſponens non decedat, etiam quod effectus tranſlationis collatus ſit in tempus mortis.*

6 *Donans inter vivos tenetur ſibi reſervare certam quantitatem cauſâ teſtandi.*

7 *Clauſula conſtituti, clauſula ad habendum, inſinuatio, ac promiſſio rati, conveniunt naturæ donationis inter vivos, n.* 8. *&* 9.

10 *Reſervatio facultatis revocandi donationem, tam in vita, quàm in morte, eſt vehemens conjectura donationis cauſa mortis, niſi urgeant potentiores conjectura in contrarium.*

11 *Per reſervationem facultatis revocandi donationem adhuc donatio dicitur irrevocabilis inter vivos, reſolubilis, tam quatenus donans diſpoſitio, n.* 12.

13 *Bona donata revocabiliter cadunt ſub ſpolio. In quibus terminis intelligatur, n.* 14.

15 *Teſtes, licèt deponant de proprio judicio, tamen ſi reddant optimam rationem ſcientiæ, probant.*

16 *Eccleſiaſticus ſive Clericus, quidquid impendit in victu, & veſtitu, præſumitur impendere de rebus Eccleſiæ.*

17 *Clericus, de quæſitis aliunde quàm ex redditibus Eccleſiæ, poteſt teſtari.*

18 *Fructus bonorum patrimonialium, ac laicalium non cadunt ſub ſpolio.*

19 *Exceptio turbida, & requirens altiorem indaginem, non impedit immiſſionem.*

20 *Donatarius univerſalis reputatur loco hæredis.*

21 *Conſtitutum ceſſat ſi ſit ſtipulatum pro abſente, & conſtitutarius in vita conſtituentis non acceptaverit,*

Digitized by Google

verit, nec ad effectum poſſeſſionis ſufficit ſtipulatio Notarii, n. 23.

Aut juramentum, n. 24.

22 *Animus requiritur ad acquirendam poſſeſſionem.*

24 *Juramentum reſpicit perſonam donantis, non ſupplet conſenſum donatarii abſentis.*

25 *In donatione merè lucrativa acceptatio non eſt neceſſaria, ſecus in aliqualiter oneroſa.*

26 *Medium impedimentum impendit retrotractionem.*

DECISIO XXXIX.

Dictum fuit coram me ſub die 19. Febr. præteriti eſſe concedendam manutentionem, nec non immiſſionem Andreæ Vaſſallo tunc ſolum informanti in boniſque Bartholomæi Vaſſalli Decani Eccleſiæ Meliten. ejus Germani fratris vigore donationis inter vivos ei factæ per dictum Bartholomæum, ſubſequuta hæredis inſtitutione; qua deciſione hodie reviſa (informante etiam Camera magiſtrali eminentiſſimi magni Magiſtri, quæ ſpolii prætextu poſſeſſionem bonorum, de quibus agitur, dicto Bartholomæo vita functo apprehendit) Domini ſteterunt in deciſis quoad immiſſionem; quo verò ad manutentionem à deciſis receſſerunt.

Nam quoad immiſſionem benè ſubſiſtunt illius fundamenta, cum verum ſit dicere præfatum Andream
1 Vaſſallum eſſe donatarium univerſalem bonorum dicti Bartholomæi fratris, quam donationem remanſiſſe confirmatam dicebant Domini per ſucceſſionem ei delatam ex teſtamento, quibus omnibus in caſibus immiſſio fuit meritò conceſſa ex remedio *l. final. Cod. de edict. Divi Adrian. tollen.* vel ex Salviano, dum bona extant penes tertium ob hypothecam in donatione appoſitam pro obſervantia donationis; Menoch. *de adipiſcend. remed.* 5.*num.*55 Rota *deciſ.* 44. *num.* 4. *part.*1. *diverſ. & deciſ.*539.*num.*1. *part.*4. *rec. & part.* 5. *deciſ.*178. *in princip.* & poſt Pacif. *de Salv. dec.*98. *num.*4. Ad quem effectum exuberat acceptatio donationis etiam poſt mortem Bartholomæi donatoris, quando medio tempore donator dominium in alium non tranſtulit titulo ſingulari, ut in caſu noſtro, & ratio eſt in promptu,
2 quia per ſtipulationem Notarii donatio remanſit ab initio perfecta ex parte donatoris, & irrevocabiliter tranſlata in Donatarium actio pro obſervantia donationis; Covar. *de teſtam.part.*3.*nu.*13. Molin. *de Primog. lib.* 4. *cap.*2. *num.*77. Cancer. *var. reſol. tom.*1. *c.* 8. *de donat. num.*43. Caſtill. *controv. jur.lib.*4. *cap.*37. *num.* 45. *& ſeqq.* ubi latè exornat, & adducit concordantes Marcabrum *conſ.*10. *num.*15. *& ſeqq.* Surdus *deciſ.*111.*num.*5. 10. *&* 11. Modern. *Aſſiſten.dec.form. Eccleſ.* 81. *nu.*25. *verſ. quia reſpondetur*, Rota *dec.* 683. *num.*5.*part.*1. *diverſ.* quidquid in contrarium dixerit Cephal.*conſil.*440. *n.* 44. dum communis opinio ſtat contra eum ex ſupradictis Doctoribus, ac deciſionibus ſupremorum Tribunalium.

Nil obſtat, quod bona controverſa uti priùs ſpectantia ad Bartholomæum Decanum Eccleſiæ Meliten. cadant ſub ſpolio ad favorem Cameræ magiſtralis,
3 cum ea præſumantur acquiſita ex redditibus Eccleſiæ, ut per Didac. *in cap.*1. *num.* 6. *cum ſeqq. de teſtam.*Surdus *conſil.* 333. *num.* 14. quia ſat eſt dicere quod agatur de bonis donatis à Clerico beneficiato mediante donatione inter vivos, dum Bartholomæus præfatus dixit, ſe donare irrevocabiliter inter vivos, unde talis reputatur. *lege non aliter de leg.* 3. *leg. Labeo de ſup-*
4 *pellect. legat.* Barthol. Imol. Caſtrenſ. Alexand.& Jaſon. *in lege quæ dotis, D. ſolut. matrimon.* Menochius *præſump.* 35. *num.*2.*lib.*3. Jaſon. *conſil.*5.*colum. penult. lib.* 3. *& conſil.* 169. *col. ult. lib.* 4. Decian.*conſil.* 305. *per tot. &* 470. *num.*1. *&* 6. nec inde intrat ſpolium, licet
5 donatio facta legatur ab infirmo, dum ex illa infirmitate non deceſſerit, Jaſon. *in l. quæ dotis*, *num.*28. *D. ſolut. matrim.* Jo. Franciſc. è Ponte *conſ.* 83. *num.* 5. *lib.* 1. etiamſi effectus donationis fuerit collatus poſt mortem, Baldus *in l.*2.*C.de jur. dot.* Jo. Fran. à Ponte *d. conſil.*83.*num.*61. *& ſeqq. lib.* 1. Rota *dec.* 9. *n.*24. *& ſeqq. part.* 7. *recent.* præſertim dum idem Bartholomæus ſibi reſervavit certam quantitatem cauſa teſtandi, quæ reſervatio fuiſſet ſuperflua, niſi donaſſet in- 6
ter vivos: cum tunc de omnibus bonis potuiſſet diſponere. Ruin. *conſil.*182.*n.*1.7. *lib.*1. Baldus *conſ.*197. *n.*2.*lib.*2.Socc.ſen.*conſ.*53.*n.*3.*& ſeqq.lib.* Panzir. *conſil.* 59.*n.*93.*&* 94. Menoch. *præſumpt.*33.*lib.*3.Maſtr.*deciſ.* 211.*n.*23. Rota *dec.*9.*n.*2.*p.*7.*rec.*

Quibus accedit quod donator appoſuit clauſulam, 7
conſtituti, & clauſulam, & habendum, quæ alioquin eſſent ineptæ ut per Rol. *conſil.*61.*n.*45. *&* 48.*l.*2.Surdus *conſ.*45.*n.*26.Cyriac.*controv.*314.*n.*15. Rota *deciſ.* 9.*n.*21.*part.*7.*rec.* & in Lauretana donationis 20.Febr. 8
1641. coram Eminentiſſimo Cardinale Veroſpio, voluitque donationem inſinuari infra tres dies, aliàs haberi pro inſinuata, quæ inſinuatio congruit donationi inter vivos, Mantic. *de conject. lib.*1. *n.*16. promiſitque omnia in donatione contenta, rata, & grata habere, quæ verba operantur pariter, ut donatio cenſeatur inter vivos, Alex.*conſ.*14.*n.*1.*vol.*1.*& conſil.*78.*n.*4.*vol.*4. 9
*conſ.*7.*n.*14.*vol.*6.Natt.*conſil.*104.*n.*6. Rol. *conſ.*8.*n.*26. *vol.*1.*conſil.*61.*nu.*43.*vol.*2. Bell. jun. *conſ.*8. *nu.*6.*&* 7. Gabr. *concl.*9.*n.*7.*tit. de jur. jur.*

Minus obſtat quod donator voluerit ſibi licere, donationem revocare tam in vita, quàm in morte, quem 10
eſſe vehementem conjecturam pro reputanda præfata donatione causâ mortis inculcabant informantes pro Camera magiſtrali, cum tale pactum repugnet illius ſubſtantiæ Doct. *in l. Seia*, *§. ultim. D. de don. cauſ. mort.* latè Bell. jun. *dicto conſil.* 8. *num.*22. *& ſequentib.* Menoch. *conſil.*1091 *num.*27.Mart.*vot.*77. *n.*1. Molin. *de prim.lib.*4.*cap.*1.*nu.*40. *&* 52. Rota *deciſ.*9. *num.*13. p.7. *recent.*

Sed fuit per Dominos reſponſum, præfatam conjecturam non ſufficere, quando, ut in caſu noſtro urgent potentiores conjecturæ in contrarium ut in præſenti, quibus concurrentibus dicta donatio ſic concepta reputatur inter vivos, reſolubilis tamen quatenus donator alienet, ſive aliter diſponat de bonis donatis, Mantica *conject. ultim. vol. lib.*1.*tit.*13.*num.*20. Natta 11
conſil. 270. *num.* 4. Seraph. *deciſ.* 559. *num.* 21. Rota *deciſ.* 456. *num.* 26. *part.*4. *tom.* 3. *recent.* Quæ conjecturæ non concurrebant in caſu Doctorum adductorum 12
in contrarium.

Nec pariter obſtat, quod bona donata revocabiliter cadant ſub ſpolio. Port. Imol. *conſ.*114. Molin. *de primog.* 13
*lib.*2.*cap.*10.*num.*31. quia fuit animadvertendum, Port. Imol. non loqui in terminis revocabilitatis, provenientis ex diſpoſitione magis accedente ultimæ voluntati; quàm contractui inter vivos, & quando conſtat bona fuiſſe acquiſita ex redditibus Eccleſiæ, ut in ſpecie 14
Grat. *diſc.*381.*n.*6.

Sed ceſſat omnis difficultas, ex quo bona, de quibus agitur nullo modo poſſunt cadere ſub ſpolio, quatenus etiam ſpolium dictæ Cameræ magiſtrali competeret, quia cùm redditus Decanatus non excederent ſcuta 200. vel 300. ut teſtes comprobant, & ex teſtibus conſtet, quod Decanus, defunctus pro ſui ſervitio detinebat tres famulos, duas Aſellas, & mulam, civi- 15
les veſtes induebat, & cibis melioribus veſcebatur, qui teſtes hoc benè comprobant, licet deponant de proprio judicio, dum reddunt optimam rationem ſcientiæ. Farin. *de teſtibus*, *queſt.* 68. *num.*111. Buratt. *deciſ.* 430. *nu.*2. Rota *part.*1.*diverſ. deciſ.*73. *nu.* 2. quæ omnia minori impendio, quàm ſcutorum 300. quinimo 500. fieri valuiſſe non eſt hæſitandum, inde ſatis dicitur probatum, quod quidquid acquiſivit dictus Bartholomæus Vaſſallus decanus, non acquiſivit ex bonis Eccleſiæ, 16
ſed ex propria induſtria licita, & permiſſa, cum eſſet

Digitized by Google

Juriſconſultos, quid quid verò fuit impenſum in victu, certè præſumitur impenſum ex redditibus Eccleſiæ, Innoc. *in capite cum inoffic. num.4. de teſtam.* Menoch. *de arbitr. cap. 195. num. 5. 7. & 8. cum ſeq.* Caputaq. *deciſ. 303. lib. 1. in manuſcript.* unde ſequitur, quod redditus Decanatus fuerunt conſumpti in victu, & veſtitu dicti Bartholomæi Decani; de acquiſitis verò
17 aliundè, quàm ex dictis redditibus Eccleſiæ, valuit certè idem Decanus teſtari etiam ex diſpoſitione juris communis, *Auth. licentiam Cod. de Epiſcop. Cler. cap. relatum il 2. §. Cæterum, cap. quia nos de teſtam.* Covarr. *in c. 1. num. 11. verſic. & Presbyteris eodem tit.* Rota *in Forolivien. de Monſignanis 26. Febr. 1603. coram Penia.*

Accedit omnibus, quod hodie eſt in cauſa dicta Camera magiſtralis, quæ ſolùm prætendit acquiſita ex fructibus dicti Decanatus, cujus prætenſio remanet eliſa, nedum ex impenſis ſuprà ponderatis, verùm etiam quia dictus Bartholomæus, defunctus plura bona patrimonialia ac merè laicalia habuit, & antequam Decanatum aſſequeretur poſſidebat Archipresbyteratum
18 ejuſdem Eccleſiæ annui reditus ſcutorum 250. cujus fructus nullo pacto cadunt ſub ſpolio ob conſtitutiones felic. record. Pii Quarti, & Pii Quinti; quo circa remanſit clarum, acquiſitiones factas non eſſe ex redditibus Decanatus, meritò dictum fuit, Andreæ Vaſſallo dandam eſſe immiſſionem uti hæredi, ſive ex teſtamento remedio *leg. fin.* ſive ab inteſtato remedio *quorum bonorum*, ſive donatario defuncti; ad quem effectum ſufficit poſſe dubitari, an dictæ Cameræ ma-
19 giſtrali competat jus ſpolii, & an tali juri fuerit derogatum in dictis indultis Pianis conceſſis Clero Meliten. dum exceptio defectus proprietatis non valet retardare immiſſionem ſi non eſt clara, & requirit altiorem indaginem, ut in hoc caſu, Roland. *conſil.2.n.38. & ſeq. lib.3.* Rota *deciſ. 186. n.4. poſt 2. vol.conſ.* Farinac. *&* Foroliv. *de Monſignanis 26. Febr. 1603. coram Penia*, & latè comprobat moder. Bonon. *de acquir. poſſ. quæſt.3.n.1023.* Rota *p.7.rec.dec.110.n.12.*

Demum non obſtat, quod aliqua corpora fuerunt donata aliis perſonis, quia cùm alii Donatarii non
20 comparent, omnia debentur eidem Andreæ, quia eſt hæres, ac Donatarius univerſalis qui reputatur loco hæredis, Rota *dec.207.n.9.part.6.recent.& dec.377.nu. 7. & 8. p. 4. tom.3. rec.* legatarii etiam particulares debent capere de manu hæredis, Duran. *dec.62.n.8.*

Quò verò ad manutentionem conceſſam Andreæ donatario in vim clauſulæ conſtituti in *dec.* 10. Februar.
21 præteriti, hodie reviſa, fuit à deciſis meritò receſſum, ex quo effectus conſtituti, à quo ſumitur poſſeſſio dicti Andreæ Donatarii ceſſat in caſu noſtro, quia conſtitutum, & ipſa donatio legitur concepta ad favorem abſentis, neque conſtat de acceptatione conſtitutarii in vita donantis, eo autem defuncto, dum Camera magiſtralis poſſeſſionem bonorum dicti Bartholomæi accepit non competit manutentio adverſus eam dicto Andreæ hæredi, qui priùs poſſeſſionem non apprehendit, *§. retinendæ inſtit. de interdict.* Redoan. *de ſpoliis, quæſt.15. nu.24. verſ. & Eccleſiam, vel Cameram*, quin
22 imò nec conſtat de animo ejuſdem Andreæ acquirendi, & tamen ad hunc effectum requiritur animus acquirentis, & tradit Tiraq. *de jur. conſt. limit.30.n.1. & ſeq. per l.3. in princip. & leg. quemadmodum; l. quod meo, §. ſi furioſo l. ſi ſervus communis, primo, D. de acquir. poſſeſſ. l. ſi ego, D. de negot. geſt.*

Nil relevat, quod pro Donatario abſenti Notarius fuerit ſtipulatus, quia licet ob dictam ſtipulationem
23 donatio ex parte donantis fiat irrevocabilis, & donatario abſenti acquiritur ab initio actio perſonalis ad rem donatam conſequendam, non tamen acquiritur rei donatæ poſſeſſio ante acceptationem donationis ea ratione, quia poſſeſſio non niſi animo acquiritur, Tiraq. *de jure conſtit. d. limit. 30.n.7. & ſeqq. & n.58.59.* Ruin. *conſ.119.n.8.verſ. antequam conſ.126. n.10. verſ. rati ergo habitio, conſ.172.n.16.lib.1.* Laderch. *conſil.76. n.1.* Mant. *de tacit. lib.13. tit.7.n.25.* Cyriac. *contr.322. n.8. & ſeqq. controv.415.n.22. cum ſeqq.* Oſaſch. *dec.33. n.12.* Amat. *reſol.30.n.6.* Rota *dec.683 n.4.part.1.rec.& dec.70.n.10 part.4. tom.3.rec.* non obſtante quocunque 24
juramento appoſito in d. donatione, dum illud dicitur reſpicere perſonam donatoris, non autem valet ſupplere conſenſum donatarii. Abb. *in cap. ſicut il.3.nu.5. de jure jur.* Gutier. *in cap. quamvis, nu.55. de pact.in 6.* Rota *dec.27.n.11.& ſeqq. part.7.rec.& in Romana conſ. coram R. P. D. meo Bichio.*

Animadverſum etiam fuit, quod in præſenti, vi- 25
vente dicto Bartholomæo donatore, donatio nullo modo legitur acceptata, præſertim cum in ea diverſa legantur onera; nec ſufficit, quod devenerit ad notitiam donatarii ad effectum præſumendi acceptationem licet ſecus eſſet ſi donatio merè lucrativa extaret, Rota *dec.274.n.n.4.p.6.rec.dec.27.n.21.& ſeqq.* ubi in terminis donationis juratæ *part.7. rec.* acceptatio verò dictæ donationis poſt mortem dicti donatoris in præjudicium Cameræ ejuſdem magiſtralis, quæ ſtatim defuncto dicto Bartholomæo poſſeſſionem bonorum illius apprehendit, nil prodeſt ad effectum reportandi manuten- 26
tionem, quia de tempore acceptationis poſſeſſio non reperiebatur penes Bartholomæum conſtituentem; ſed penes dictam Cameram magiſtralem, & medium impertinens impedit retrotractionem, Mantic. *de tac. lib. 13. tit. 7. n.9.* Rota. *dec.617.n.1.part.4 diverſ.relat.* per moder. Peruſ. *de manut. obſerv.55. n.150.* & in terminis Amat. *reſolut.16.n.6.* Tiraq. *de jur. conſtit. limit.30. n.2. & 8.* Caſtill. *controverſ. jur. lib. 4. cap.37. ſub n.39. col. ult. verſic. uſque adeo*, Rota *dec.683. n.4.p.1.diverſ.*

Atque ita fuit reſolutum utraq; parte informante, &c.

R. P. D. CERRO.

Bononien. de Toſtinis.

Lunæ 31. Maii 1649.

ARGUMENTUM.

Tranſactio habet in ventre exceptionem litis finitæ. Emanata ex falſa cauſa, eſt ipſo jure nulla; debet tamen per tres ſententias conformes declarari. Suſtinetur ex quavis probabili dubitandi ratione. Fideicommiſſarius quando poſſit impedire immiſſionem hærede ſcripto.

SUMMARIUM.

1 *Tranſactio omnibus controverſiis, & prætenſionibus finem imponit, agentem à limine judicii repellit: ex quo obſtat exceptio litis finitæ.*

2 *Jura ceſſa adeo irrevocabiliter acquiruntur ceſſionario, & ejus hæredibus ac ſucceſſoribus, ut cedens ad illa amplius regreſſum habere non valeat.*

3 *Tranſactio emanata ex falſa cauſa, eſt ipſo jure nulla, nec aliquem operari poteſt juris effectum.*

4 *Declaratur procedere ſolum in cauſa finali.*

5 *Dictio* forte, *quando reſpicit factum, dubitationem præ ſe fert.*

6 *Minori non ſolùm licitum eſt denuo cum beneficio adire, ſed hæreditatem totaliter repudiare.*

7 *Tranſactio quæ prætenditur nulla, ſeu invalida ex falſitate cauſæ, remanet in ſtatu validitatis, donec, & quouſque per tres ſententias conformes reſcinditur.*

8 *Ad tranſactionem ſuſtinendam, quævis probabilis dubitandi ratio ſufficit, dummodo calumniam evidentem excludat.*

9 *Reſervatio jurium*, prout de jure, &c. & non aliter, &c.

10 *Fidei-*

10 *Fideicommiſſarius non poteſt impedire immiſſionem hæredi ſcripto, niſi tribus copulativè concurrentibus. Quod doceat in continenti de jure ſuo. Quod nihil ſit detrahendum, & Quod poſſideat ſine vitio.*

11 *Contradictor legitimus quis dici non poteſt, non docto in continenti de jure ſuo.*

DECISIO XL.

PEr ſententiam Rotalem pronunciatum fuit dandam
eſſe immiſſionem Alexandro Vitali hæredi ſcripto
per Guidonem de Toſtinis ſuper omnibus bonis ejus
hæreditate repertis, quam hodie coram me in gradu
appellationis confirmandam eſſe reſponſum fuit, quia
illius validitas non revocatur in judicium, juſtitia verò
probatur ex deciſionibus emanatis coram R.P.D. meo
Peutingerio 1. Dec. 1647. & 5. Junii 1643.

Nec obſtat exceptio fideicommiſſi pro parte ſororum de Toſtinis iterum deducta ex teſtamento Philippi.

Quia cùm ipſæ in inſtrumento tranſactionis cele-
bratæ 4. Febr. 1604. ampliſſimè ceſſerint, & renuncia-
verint eidem Guidoni omnia, & quæcunque jura eis
quomodolibet competentia, ac competitura, & ſignan-
ter vigore inſtitutionis & ſubſtitutionis ad earum fa-
vorem factarum per eundem Philippum, ipſarum ſum.
1 *n. 6.* utique eis obſtat exceptio litis finitæ, cùm tran-
ſactio omnibus controverſiis, & prætenſionibus finem
imponat, & agentem repellat à limine judicii, *cap. 1.
de lit. conteſt. in 6. cauſas, & l. fratris, C. de tranſactio-
ne*, & præter auctoritates deductas in præcedentibus
deciſionibus reſponſum fuit in Romana ſucceſſionis
de comitibus 26. Junii 1647. coram Reverend. dicto
2 Terracinen. *§. Ratio quæ movit*, & in Romana reſciſ-
ſionis concordiæ 15. Junii 1648. coram R.P.D. Corrado
§. *Hac enim.* Dictaque jura irrevocabiliter acquiſita
fuerunt ipſi Guidoni ceſſionario, ejuſque hæredibus,
& ſucceſſoribus, ita ut dictæ ſorores amplius ad illa re-
greſſum habere non valeant, ut plenè probant rejectis
contrariis, Peregrinus *conſil. 54. n. 16. lib. 5.* Franch. *dec.*
375 *n. 1.* Rota *in rec. dec.* 587. *nu. 9 part. 1 dec.* 109 *n. 1.
cum ſeq. & dec.* 141. *n* 22. *p. 5. coram bon. mem* Buratt.
dec. 310. *n. 5. verſ. quo verò ad Margaritam ac. n. 6. & 7.*
in Romana fideicomm. de incoronatis 5. Nov. 1639.
coram bon. mem. Pirovano, aliiſque pluribus dictum
fuit in Romana fideicommiſſi de Coſciatis 16. Martii
1648. coram R.P.D. meo Corrado *§. firmata igitur.*

Nec ſubſiſtit quod tranſactio emanaverit ex falſa
cauſa, ex eo ſcilicet quod Guido non approbaverit te-
ſtamentum paternum, cujus tamen contrarium appa-
reat ex inſtrumento ipſius approbationis confecto 23.
3 Julii 1602. dicto Sum. *nu.* 2. & ideo ſit ipſo jure nulla,
nec aliquem operari poſſit juris effectum, *l. ſi ex fa-
lſis, C. de tranſactione.*

Dupliciter enim reſponſum fuit, & primò quod hu-
juſmodi defectus approbatione fuerit quidem in dicto
inſtrumento narratus, ſed ſub dubiis, non autem cer-
tis, & determinatis verbis, ibi, prout ſic non fuit
4 fortè per ſolemne inſtrumentum approbatum. Dictio
enim illa *fortè* quando, prout hìc reſpicit factum, du-
bitationem præ ſe fert, Ruin. *conſil.* 170. *n. 5. lib. 2.* Pariſ.
conſil. 29 *n.* 18. *lib.* Menoch. *conſ.* 759. *n.* 4. Et nihil cer-
tum in eſſe ponit, ut poſt alios dixit Rota *coram bon.
mem.* Buratt. *dec.* 550. *n.* 2. Ideoque hujuſmodi defectus
dici non poteſt cauſa finalis ipſius tranſactionis, dum nec
5 habitus fuit pro conſtanti, ut ponderavit Rota *deciſ.*
104. *n. 1. part. 2. rec.* & conſequenter non ſuffragatur pro
illius invaliditate qua ad iſtum effectum ſola cauſa fina-
lis attenditur ad *not. in leg. domus, C. de condit. & de-
monſtrat.* Rota *dicta dec.* 104. *num.* 1. *in fin. verſ. qua
ut cauſa.*

Secundò quod ibidem non fuit ſimpliciter narratum
Guidonem non approbaſſe teſtamentum paternum, ſed
quod illud non approbaverat ſaltem ut voluerat Phi-
lippus ejus pater, ex quo illius hæreditatem adjuverat
cum beneficio legis, & inventarii ibi, ob non factam
per eundem Guidonem approbationem expreſſam dicti
teſtamenti, ſaltem prout diſpoſitum à dicto teſtatore
fuerat, &c. & ibi prout ſic non fuit fortè per ſolem-
ne inſtrumentum approbatum per dictum Dominum
Guidonem, ut voluerat d. D. Philippus ejus pater, ſed
tantum adeundo hæreditatem cum beneficio legis in-
ventarii, &c. ut in regiſtr. fol. 176. à tergo cum ſe-
quentibus. Quæ quidem narrativa tantum abeſt quod
ſit falſa, quinimo eſt veriſſima, qui Guido ultra dictam
approbationem ſimpliciter factam 23. Julii 1602. Sum-
mario dicto *num.* 2. eadem die, vel ut reſpondendo in
contrarium adductis firmatur in utraque deciſione R.
P.D. mei Peutingerii, vel ut altera pars prætendit 27.
ejuſdem prævia curatoris deputatione hæreditatem pa-
ternam iterum adivit cum dicto beneficio leg. & in- 6
ventarii, ac cum proteſtatione quod ſi quid ab eo fa-
ctum fuerit nomine vel jure hæreditario id ſemper fo-
re, & eſſe factum ſalvo, ac reſervato ſibi dicto bene-
ficio, & non aliàs aliter, nec alio modo eodem ſum-
mario *n.* 3. Hujuſmodi enim aditio & nova approba-
tio omninò eſt attendenda, cum facta fuerit legitimo
tempore & verſamur in minore cui licitum eſt non
ſolum denuo cum beneficio adire, ſed hæreditatem to-
taliter repudiare, ut per *l. ſicut major, C. de re jud. &
abſt. in hæred.* dictum fuit in Romana fideicommiſſi de
maximis 11. Januarii præteriti coram me, *§. penultimo
verſ. quam minoribus.* cum aliis deductis in prima de-
ciſ. hujus cauſæ, *§. Præterea quamvis.* Ac per conſe- 7
quens prætenſa falſitas cauſæ penitus excluditur & tran-
ſactio remanet in ſtatu validitatis ſaltem quouſque per
tres ſententias conformes reſcindatur ex probatis in
utraque præcedenti deciſione, & ſignanter in prima,
§. fin.

Et ulterius Domini ponderabant quòd tranſigentes
principaliter devenerunt ad hujuſmodi tranſactionem
ob varias prætenſiones hinc inde extrajudicialiter de-
ductas; nam dictæ ſorores prætendebant à Guidone
libras 8. mill. & apparatum Leone promiſſum à præ-
dicto Philippo; nec non legatum annuorum ſcutorum
centum ab eodem ipſis relictum; pro parte verò Gui-
donis replicabatur ad nihilum teneri, quia ſe vocatum
dicebat ad antiquius fideicommiſſum q. Hieronymi Pa-
trui ejuſdem Philippi, quodque illius vigore omnia
bona ab ejus patre relicta poſſideat, ut proinde, nec
dicta promiſſio ſibi obſtaret, nec Philippus in ejus præ-
judicium præfatum legatum illi relinquere valuiſſet &
quatenus aliquid adeſſe proprium dicti Philippi illud
ſibi deberi prætendebat pro reſtitutione dotis Angelæ
ejus matris ut clarè habetur in eodem inſtrumento di-
ctæ tranſactionis ſub illis verbis, hincque ideo orta
cum ſequentibus, unde cum ex his appareat cauſam fi-
nalem dictæ tranſactionis fuiſſe controverſias ſuper præ-
miſſis extrajudicialiter deductas, & litium occaſiones,
quibus partes cautè occurrere voluerunt utique hoc
ſuperabundat, ut de illius nullitate, & falſa cauſa ap-
poni non valeat, cùm pro ſuſtinenda tranſactione quæ- 8
vis probabilis dubitandi ratio ſufficiat dummodo ca-
lumniam evidentem excludat, *leg. in ſumm.* ibique
gloſſa. *& verba nulla D. de condition. indeb.* Pariſius
conſ. 32. *n.* 17. *lib.* 1 Decian. *conſil.* 56. *n.* 29. *& lib.* 4. Becc.
conſil. 109. *n.* 8. *verſ. nam eo ipſo* Rota *in recent. deciſ.*
263. *n.* 2 *part.* 3. *& deciſ.* 348. *n.* 4. *verſ. etiam ſi medica.
part.* 4. ac dictum fuit in Bononien. tranſactionis 25.
Febr. 1639. coram bon. mem. Merlino *§. illudque*,
plurimi faciebat cum aliis latè congeſtis in dicta Roma-
na reſciſſionis concordiæ coram R. P. D. meo Corrado,
§. quia contrarium.

Denique minus relevat reſervatio jurium ſuper bo-
nis ex hæreditate ejuſdem Hieronymi.

Quia non fuit facta ſimpliciter, ſed ſub his verbis,
ibi, reſervatis juribus ſuis in bonis hæreditatis dicti

9 Hieronymi, &c. poſt mortem dicti Guidonis ſine filiis, &c. ſi tamen, &c. & prout de jure, &c. & non aliter, &c. Et ideo cum adhuc concludenter dictum non fuerit, ipſis aliquod jus competere; utique vigore iſtius reſervationis petitam immiſſionem hęredi ſcripto nequeunt impedire ex *notat. in lege filium fratribus*, ibique Gloſſa *verbo metu placuit*, & Doctores, *C. ad Senat. Conſult. Trebell. & ex lege 2. C. de Edict. Div. Adrian. toll.* Bartolus *in lege finali, n. 22. verſic. quæro ubi fideicommiſſarius, D. eodem*, & comprobat Angelus *de legitim. contrad. quaſt.* 10. *a* 1. 15. *n.* 215 *cum*
10 *ſeqq.* Et licèt reperiantur in poſſeſſione authore Prætore, nihilominus quia ad iſtum effectum tria copulativè requiruntur, nempè quod fideicommiſſarius doceat in continenti de jure ſuo, quod nihil ſit detrahendum, & quod poſſideat ſine vitio ex plenè deductis in Bononien. bonorum 31. Jan. 1646. coram Reverend. D. meo Decano, *§. nec ad impediendam.* Non ducto in continenti de ipſarum jure non dicuntur legitimæ contradictrices, quamvis poſſeſſio non videretur vitioſa, ut reſpondit Rota coram bo. mem. Buratto *dec.* 544. *n.* 1. *n.* 2. *& melius deciſ* 589. *& n.* 2. ac in aliis latè relatis in eadem Bononienſ. bonorum *§. nam primo.* Ultra quod ex perſona ejuſdem Guidonis competunt detractiones legitimæ, & dotis maternæ ponderatæ in ſecunda deciſione coram Reverendiſſ. P. Dom. meo Peutingerio in fine.

Atque ita utraque, &c.

Emin. & Reverend. D. Card. CORRADO.

Peruſina Bonorum.

Veneris 29. Maii 1648.

ARGUMENTUM.

Fatalia appellationis, ſpatio triginta annorum intereunt; quod limitatur in ſac. Tribun. Rotæ, ſtante injuſtitia ſententiæ: & plura de materia rei judicatæ. Exceptio illiquida requirens altiorem indaginem non valet impedire immiſſionem judicati. Plura de præſcriptione, ac temporis lapſu, & de ſtylo Rotæ circa executionem.

SUMMARIUM.

1 *Tempus triginta annorum facit interire omnia fatalia cauſæ appellationis.*
Et ideo ſententia tranſitum fecit in judicatum, n. 3.
Limitatur in ſacr. Tribunali Rotæ, ſtante injuſtitia ſententiæ, quia tunc lapſus fatalium attendi non debet, n. 7.
Ac proinde exequi debet, n. 4.
Etiam inſtante herede illius, pro quo lata fuit, n. 5.
Eoque facilius quando ex deciſionibus Rotalibus plenè juſtificatur, n 6.
2 *Cauſa reſtitutionis in integrum, infrà quadriennium eſt terminanda.*
8 *Res inter alios acta, vel judicata, alteri nocere non debet.*
9 *Alienationis probatio non deducitur ex inſtrumento non effectuato; cum nullius ſit ad hunc effectum conſiderationis, perinde ac ſi celebratum non fuiſſet.*
10 *Legitima ex legis diſpoſitione debetur nepotibus, ex filia prædefuncta, primum locum obtinentibus tempore mortis aviæ.*
11 *Et eſt tertia pars bonorum.*
12 *Et debet eſſe libera prorſus ab omni gravamine, ac fideicommiſſo.*
13 *Dos filiæ cenſetur conſtituta ex bonis paternis, prout fieri debet.*
14 *Dos materna non imputatur in legitimam ex bonis aviæ, matre prædefuncta, debitam Nepoti ex propria perſona, cum illam ipſe conſequatur vigore ſtipulationis adhibitæ in inſtrumento dotali, uti heres matris.*
15 *Exceptio illiquida, & requirens altiorem indaginem appoſita per detentorem rei, non valet impedire immiſſionem, quæ venit in executionem judicati.*
16 *Eoque minus concurrente perceptione fructuum die litis conteſtatæ regulariter conſtituendorum, unde augetur illiquiditas, magis excluditur objecta retentio.*
17 *Per lapſum annorum triginta, actio, tam in factum, quàm judicis officium competens pro executione judicati, regulariter præſcribitur.*
18 *Præſcriptio contra heredem, non inchoatur, niſi ab aditione hereditatis.*
19 *Præſcriptionem opponens, tenetur principium, ac finem temporis neceſſarii pro ejus complemento probare.*
20 *Heredi ſubſtituto non poteſt præjudicare negligentia primi inſtituti, cum antea non poſſet agere, quam purificaretur ejus vocationis conditio.*
21 *Præſcriptio interrumpitur ex actis, & inſtantiis judicialiter factis, & ſimilibus.*
22 *Præſcriptioni detrahendum eſt tempus pupillaris ætatis illius, contra quem prætenditur*
23 *Rota obſervat, relaxari litteras executoriales pro executione ſententiæ loco mandati executivi, poſt ſententiam.*
24 *Et executio ſic cœpta, impedit curſum præſcriptionis, ſecundum opinionem, quam ſequitur Rota.*

DECISIO XLI.

INſtituto aliàs judicio coram gubernatore civitatis Peruſiæ nomine Monaſterii, ac RR. Monachorum S. Petri Ordinis S. Benedicti Congregationis Caſſinen. contra D. Andream à Cornea, prolata fuit die 6. Maii 1568. ſententia decernens illos uti hæredes Panthaſileæ uxoris q. Hieronymi Vibii manutenendos eſſe in poſſeſſione bonorum d. hæreditatis excepto prædio nuncupato, *il Palazzo di Madonna Pantha*, & duodecim ſeminis alterius prædii nuncupati *del Teverone*, in quorum poſſeſſionem præfatum Andream, ſive illius prædefuncti Procuratorem dominum litis effectum immittendum declaravit. Hæc autem in ea parte quæ reſpiciebat manutentionem Monachorum ſuum obtinuit effectum, alterius verò partis concernentis immiſſionem Andreæ, ac ejus hæredum cum peteretur executio coram gubernatore ejuſdem civitatis anno 1580. 16. Aprilis nominibus Guidonis à Cornea hæredis inſtituti, ac Hieronymi Martineli ſubſtituti à præfato Andrea, fuit impedita mediante inhibitione Rotali per Monachos exhibita, quare habito mox recurſu ad ſignaturam cauſa fuit à ſ. mem. Greg. XIII. ad eundem gubernatorem miſſa per Breve expeditum die 5. Julii 1580. & deinde à ſ. mem. Clemente VIII. ad Card. Legatum per aliud Breve expeditum 26. Nov. 1601. Et demum poſt plura acta fuit Rotæ commiſſa, ut apparet ex ipſis Brevibus productis in proceſſu coram bo. mem. Ortembergo fol. 56. & ſeq. à quo præviis pluribus deciſionibus ſub diebus 24 Nov. 1608. 14. Jan. 18. Martii, & 16. Junii 1613. confirmata fuit ſub die 4. Julii ejuſdem anni ſententia dicti Gubernatoris, ac denuò decreta immiſſio in poſſeſſionem eorundem bonorum ad favorem dicti Hieronymi Martinelli hæredis ſubſtituti à præfato Andreà (præmortuo tunc Guidone inſtituto) & relaxatum mandatum de immittendo. Verum exhibita die 6. Sept. ejuſdem anni 1611. commiſſione cauſæ reſtitutionis in integrum inſtantibus

Monachis

Monachis bo. mem. Lugdunen. ac deinde die 5. Nov.
ſequentis bon. mem. Coccino ſubrogato, coram quo
fuerunt rejectæ nullitates quædam pro eorum parte op-
poſitæ, ut apparet ex deciſi nibus ſub diebus 24. Feb.
& 3. Maii 1612. Obiit die 24. Oct. ejuſdem anni dictus
Hieronymus, cujus filius, ac hæres Conſtantius cùm
modo inſtaret pro executione d. mandati vigore ſpe-
cialis commiſſionis executorialis à ſignatura obtentæ,
Dubitavi an conſtet de re judicata quæ ſit exequenda.
Et Domini affirmativè reſponderunt.

1 Quia cùm ab eo tempore citra (elapſis jam triginta
annis, & ultra) interierint omnia fatalia, nedum
2 cauſæ appellationis, verum etiam reſtitutionis in inte-
grum infra quadriennium terminandæ *juxt. l. final. C.
de tempor. in integ. reſtit.* & ibi Cl. *in verbo finiendam-
que litem. c. 1. de reſt. in integr. in 6.* Clem. unica, *eodem
tit.* Rota penes Card. Seraph. *dec. 945. ſub n 4. verſ. hac
autem inſtantia, & in rec. d. 13 ſub n. 2. verſ. ultra quod,
& dec. 592. ſub n 6. verſ. & quatenus, p. 2. & dec. 213.
ſub n. 4. verſ. imo quod fuerit lapſum omne tempus, p. 7.
& in Tiburtina hæreditatis 22 Junii 1637. coram reve-
rendiſſ. Salamantino in §. tum etiam qu a, verſic. imo
3 quod fuerit lapſum omne tempus.* Certum eſt quod ſen-
tentia Rotalis tranſi um fecit in judicatum *juxta cap.
cum ſit Romana, de appellat. lege fin. §. illud etiam, ac
ſeq.* & Auth. *ei qui C. de temp. & repar. appellat.* Rota
penes Buratt. *deciſ. 74. per tot. & dicta deciſ. 502. n. 6.
4 parte 2. recentior. & in aliis.* Ac proinde exequi debet
*l. poſt rem jud. eſtam. D. de re jud. l. 1. C. eod. leg. 2. l. fin.
C. de execut. rei judic.* Rota *deciſ. 601. n. 2. verſic. & con-
ſequenter, parte 4. tomo 3. dec. ſ. 16. n. 3. verſic. & ideo,
& dec. 229. n. 16. verſiculo ideoque, parte 5. & dec. 68.
n. 2. verſic. venit exequenda, parte 6. & dec. 168. nu. 9.
verſiculo quia cum mandatum A. C. p. 7. recentior. &
in dicta Tiburtina hæreditatis in §. ex quibus res judi-
5 cata venit omnino exequenda, &c.* Etiam inſtante hæ-
rede dicti Hieronymi pro quo lata fuit *l. g. ſi a te, §.
Julianus ſcribit leg. ſi mater. § idem Julianus, leg. ex-
ceptio rei judicatæ, D. de except. rei jud.* Gloſſa *in lege
& an eadem, in verbo perſonarum, qu d large eod. tit.*
Innoc. *in cap. quamvis, ſub n. 2. verſic. aliàs autem res
judicata,* ibi etiam Imol. *ſub n. 1. verſic. & adverte, de
ſent. & re judic.* Alexand. *in lege ſæpe, nu. 69. verſ. una
eſt, D. eodem,* Pancirol. *conſil. 13. ſub n. 9. verſiculo &
licet amplius non vivant, & ſeq.* Surdus *conſil. 312. nu.
6 12. verſic. & ratio eſt, &c.* Eoque facilius quia ex præ-
dictis deciſionibus Rotalibus plenè juſtificatur Rota
deciſ. 84. n. 1. verſic. nam licet Rota, *part. 1. diverſ.* &
penes ſan. mem. Gregor. *dec. 524. n. 4. verſic. & pro bono
jure, &c. ac in recent. dec. 647. ſub nu. 2. verſ. juſtitia
verò, parte 1. & dec. 628. ſub n. 1. verſ. juſtitia pariter,
p. 2. & dec. 213. n. 12. verſ. & ex deciſionibus, parte 5.*

7 Neque viſa fuerunt relevantia quæ objiciebantur
pro RR. Monachis ad probandam injuſtitiam ejuſdem
ſententiæ, quæ ſtante lapſu fatalium in hoc S. Tribu-
nali attendi non ſolet.

Nam quod primò loco deducitur ex ſententiis bo.
mem. Gropperii, & Orani prolatis ann. 1570. & 1590.
pro ipſis Monachis in cauſis tunc vertentibus inter eos,
& quoſdam de Signorellis ſuper eiſdem bonis, obeſſe
non poteſt præfato Andreæ à Cornea, & Martinello
ejus hæredi, quibus ſententiæ prædictæ nullum potue-
8 runt præjudicium inferre, cum à diverſis perſonis, di-
verſiſque prorſus cauſis, ac titulis jus ſuum deducant,
de quibus in illis judiciis non fuit actum, nec cogni-
tum, minuſque ipſi citati, licèt emanaſſet de anno
1568. d. ſententia Gubernatoris Peruſiæ ad favorem
præfati Andreæ, ac ejus hæredum; *l. ſæpe, re judic. l. 1.
cum quæritur, & l. ſi cum uno hærede, ff. de except. rei
jud. l. 1. & tot. tit. C. quibus res judic. non noc. l. 1. C. res
inter alios act. cap. dilecto filio, in ult. verbis,* ibique
Gloſſa *in verbo non obſiſtas, verſ. ſed ſicut eſt hic, &c.
de prab.* Alexand. *in dicta l. ſæpe n. 6. verſ. ex quibus habes,
& n. 23. verſ. ultimò nota, & n. 77. verſ. circa primam;
D. de rei jud.* Did. *PP. quæſt. cap. 13. ſub n 5. verſ. nec
enim dubium eſſe poteſt, & verſ. quod ſi lis, ac ipſi verſ.
cujus rei ea eſt potiſſima ratio, & verſ. hæc ſane ratio,*
Surdus *deciſ. 256. à n. 4. verſ. in contrarium tamen. &
ſequentibus uſque in fin.* Rota penes Mant cam, *de. 66.
n. 2. verſ. neque obſtat, cum ſeq. & in Reatin conſ 6 Febr.
1626. coram bo. me. Remboldo* apud modern. Pe uſin.
*de manut. dec. 504. verſ. & inter alios, ac ſeq. & ſæpè
in aliis.*

Minus obſtat quod deducitur ex aſſertis alienationi-
bus bonorum hæreditatis dictæ Panthaſileæ factis per
Sebaſtianum Vibium ab illa inſtitutum pro dimidia at-
que gravatum fideicommiſſo ad favorem Monachorum
cum prohibitione cujuſcunque detractionis; & per di-
ctum Andream à Cornea ejus hæredem, pro quorum
redintegratione prætenditur ipſis Monachis competere
retentionem eorum de quibus agitur, contra Marti-
nellum ab illis cauſam habentem.

Quia (prætermiſſis alis) non ſatis juſtificantur, nam
inſtrumentum celebratum anno 1556. die 8. Aprilis in-
ter dictos Sebaſtianum ex una & Andream ex altera
parte, non continet realem diviſionem bonorum dictæ
hæreditatis, ſed verbalem puramque enuntiationẽ quod
pro dimidia parte ad ſingulos eorum ſpectaret, cum
ceſſione jurium, quæ Sebaſtianus habebat, & habere
ſperabat ſuper dimidia parte cujuſdam horti oli i dictæ
Panthaſileæ, ut in eo legitur. Nullibi autem conſtat
ad actum fuiſſe deventum, nec quicquam ejus con-
ventionis vigore traditum unquam Andreæ, vel ab eo
poſſeſſum, quinimo manifeſtè repugnat præcedens in-
ſtrumentum de anno 1550. 5. April. ex quo apparet
poſſeſſionem eorundem bonorum prævio decreto ju-
dicis fuiſſe apprehenſam communi nomine dictorum
Monachorum, ac ejuſdem Sebaſtiani in executione
teſtamenti Panthaſileæ, in quo ſpecialiter fuerat diſpo-
ſitum quod ab eis communiter pro indiviſo poſſide-
rentur; ideóque ipſis Monachis inſciis, ac diſſentien-
tibus in alios transferri, neque dividi poterant; quare
nulla reduci valet concludens alienationis probatio ex
eo inſtrumento quod non fuit effectuatum, cum nul-
lius ſit ad hunc effectum conſiderationis perinde, ac ſi 9
celebratum non fuiſſet, Baldus *in l. cum precibus, ſub
n. 1. verſ. nota quod illud, C. de probat.* Cephal. *conſ. 441.
n. 106. verſ. nec conſtat, cum ſeqq.* Becc. *conſ. 6. n. 3 verſ.
& non refert, & reſpondit* Rota penes Verall. *dec. 11 n.
4. verſ. & cum reus, ac ſeqq. p. 1. & in rec. dec. 723. ſub
n. 5. verſ. & conſequenter, ac ſeq. p. 4. & dec. 460. n. 15.
verſic. quia d. diviſio non habuit effectum, ead. p. 4. tom. 2.
dec. 460. n. 6. verſ. & ſequenter. p. 5.*

Alterum verò celebratum anno 1551. 7. Nov. quo
Bernardus, & d. Andreas filii Proſperi à Cornea ven-
diderunt Orlandino de monte Vibiano tertiam partem
omnium bonorum mobilium, ſe moventium & immo-
bilium, quæ poſſidebantur per dict. Panthaſileam, ac
in ejus hæreditate remanſerant in locis ibi enunciatis;
& alterum de anno 1560. quo idem Orlandinus, præ-
via narratione dict. emptionis vendidit Aurelio de Mon-
te Vibiano duas ex tribus partibus bonorum ab eo ut
ſuprà emptorum exiſtentium in Caſtro Cibotulæ, ac
ejus pertinentiis, &c. Præter quod eiſdem reſponſio-
nibus eliduntur, alia etiam ratione non urgent, quia
ſcilicet præfatis Bernardo & Andrea tanquam nepoti-
bus Panthaſileæ ex Margarita filia prædefuncta primum 10
locum obtinentibus tempore mortis Aviæ debita erat ex
legis diſpoſitione legitima, *§. neque illo, in auth. de
trient. & ſemiſſ. & §. 1. in auth. de hæred. ab inteſt.* Gl.
in l. omnimodo in verb. aliis perſonis, C. de inoff. teſt.
Rota *deciſ. 543. ſub nu. 1. verſic. eſt enim certum, part. 4.
rec.* Quæ eandem tertiam bonorum partem compre 11
hendebat *juxta §. 1. in dict. auth. de trient. & ſem. un.
de ſumpta eſt aut. noviſſima, Cod. de inoff. teſtam.* Libe- 12
ram prorſus ab omni gravamine, ac fideicommiſſo,
l. quoniam

Digitized by Google

l. quoniam in prioribus, *& l. ſcimus in princip. & in §. cum autem. C. eod.* Nec minui poterat ob dotem Margaritæ eorum matri aſſignatam per Balleonum, & Raphaëlem ejus fratres, ac hæredes Hieronymi commu-
13 nis patris; tum quia ex bonis paternis prout fieri debebat conſtituta cenſetur juxta Theor. Bald. *in l. fin. ſub n 17. verſ. ſed hic poſſe quod frater dotavit ſororem*, *& ſeq. Cod. de dot. promiſſ.* Ruin. *conſ.* 200. *à n.* 4. *verſ. ſed præmiſſis non obſtantibus*, *& ſeq. lib.* 1. Menoch. *de arbitr. jud. c. ſ.* 88. *ſub n* 46. *ac* 47. *verſic. ſic in fratre*, & fuit dictum in Romana pecuniaria 4. Julii 1618. coram bon. mem. Cardin. Veroſpio in *rec. deciſ.* 44. *n.* 7.
14 *verſic. quod eo fortius*, *& ſeq. part.* 4 *tom.* 2. Tum quia In legitimam ipſis nepotibus ex propria perſona debitam (matre præmortua) non imputatur, cum eam conſecuti fuerint vigore ſtipulationis adhibitæ in inſtrumento dotali tanquam hæredes matris *juxta legem ſcimus*, *ſub fin. verſ. repletionem autem*, *C. de inoffic. teſtament.* Bartolus *in lege poſt dotem*, *ſub nu.* 32. *verſ. nam ſi vera eſſet*, *D. ſolut. matrim.* quem ſequitur Caſtr. *in lege illam*, *ſub num.* 10. *verſic. nam etiam ipſe*, Bartol. & ibi Alexand. *ſub n.* 11 *verſ. niſi avus*, *C. de collat.* Surdus *conſil.* 206. *ſub nu.* 16. *verſic. ſed quia difficile*, *ac ſeqq. uſque in fin.* Theſaur. *dec.* 237. *ſub n.* 11. *verſ. fallit primo*, *cum ſeqq.* & alii relati per Moder. Piſaur. *tract. de imput. & detract. quæſt.* 18. *n.* 32. *verſic. quoniam præter id*, *&c.* Ideoque non probantur hinc concludenter prætenſæ alienationes bonorum ſubjectorum fideicommiſſo Panthaſileæ pro quibus Monachi reſtaurari debeant.

Quare cum hujuſmodi Monachorum prætenſio certa, & liquida dici non valeat, ſed pleniores probationes, exactioremque cognitionem ac judicis declara-
15 tionem expoſcat, non poteſt ea ratione illis concedi retentio ad impediendam judicati executionem *ad legem fin. Cod. de compenſ.* Rota penes Mantic. *dec.* 349. *n.* 6. *verſ. quæ autem &c.* ſan. mem. Gregor. *dec.* 220 *n.* 5. *verſ. interim non eſt differenda executio dec* 254. *num.* 3. *verſ. ſed tamen non procedit.* & Burat. *dec.* 803. *num.* 9. *verſic. & prædicta*, *in recent. dec.* 679. *ſub nu.* 5. *verſ. & denique*, *&c part.* 1. *& dec.* 431. *n.* 24. *verſ. neque cre-*
16 *ditum*; *cum ſeq.* Eoque minus concurrente perceptione fructuum à die litis conteſtatæ regulariter reſtituendorum unde augetur illiquiditatis, & magis excluditur objecta retentio, ut fuit dictum in Bononien. cenſus 24. Nov. 1627. coram Reverendiſſ. Vrgell. *dec.* 113. *n.* 7. *verſ. quia quicquid ſit*, *& in rec. dicta dec.* 431. *ſub n.* 4. *verſic. præterea*, *part.* 2. *dec.* 281. *n.* 6. *verſic. ſed præterea*, *p.* 5. *& dec.* 249. *ſub nu.* 20. *verſ. reliquæ vero detractiones*, *ac ſeq. part.* 6. ac in aliis relatis in Romana fideicommiſſi de Palatiis 28. Junii 1647. coram R.P.D. meo Arguelles in *§. pen. & fin.*

17 Poſtremo non obſtat lapſus annorum tringinta, & ultra, quibus tam actio in factum, quàm judicis officium competens pro excuſſione judicati regulariter præſcribitur per *l. ſicut*, ubi gl. *in verb. perſecutione*, *C. d. præſcr.* 30. *vel* 40. *an.*

Quia, ſi opponitur adverſus ſententiam Gubernato-
18 ris Peruſiæ anno 1568. prolatum nullius eſt relevantiæ; tum quia cum eo tempore obiiſſet Andreas à Cornea, ut in ea legitur, non potuit inchoari præſcriptio contra ejus hæredes, niſi ab aditione hæreditatis *l. ſi ſervus hæreditarius*, *D. de ſtipul. ſervor. l. fin. D. de uſuc. cap. l. ea quæ*, *§. final.* ibique gl. *in verbo cum fuerit adita hæreditas*, *C. de tempor. in integr. reſt. pet.* Bald. *in l. licet. n.* 13. *verſ. quintò quæro*, *C. de jur. deliber.* Nat. *conſ.* 488. *n.* 7. *verſ. & contra hæreditatem*, *ac ſeq. & n* 19. *verſ. nam iſtud procedit*, *&c.* Rota *dec.* 372. *nu* 8. *verſ. unde part.* 4.
19 *tom.* 2. *recent.* Quæ non probatur ut par eſſet; nam præſcriptionem opponens tenetur principium, ac finem temporis neceſſarii pro ejus complemento probare, Bart. *in leg. ſi poſt acceptam nu.* 1. *verſ. & propter hanc legem D. de rei vend.* Bald. *in rep. leg. Celſus à n.* 153. *verſ. ſexta elicitur concluſi. ac ſeqq. & nu.* 164. *verſ. ſed conceſſo*, *D. de uſucap.* Hond. *conſ.* 84. *ſub nu.* 45. *verſ. allegans enim præſcriptionem lib.* 1. Rota *dec.* 610. *ſub n.* 1. *verſic. & præſcriptionem probare debent cum ſeq. p.* 1. *rec.* Eoque minus in præjudicium Hieronymi, 20
cui tanquam ſubſtituto per fideicommiſſum conditionale præjudicare non potuit negligentia Guidonis primi inſtituti, cum antea non poſſet agere, quàm purificaretur ejus vocationis conditio *juxt. leg. cum notiſſimi*, *§. illud*, *C. de præſcriptione* 30. *vel* 40. *ann. leg.* 1. *§. final. Cod. de annal. except. & auth. niſi triennale. Cod. de bon. matt.* Alciat. *in l. filius familias*, *§. Divi*, *ſub n.* 54. *verſ. ſed*, *& cum proximiore*, *&c.* ubi & alii DD. *D. de leg.* 1. Alexand. *conſil.* 101. *ſuper primo dubio*, *ſub n.* 27. *verſ. quia regula & ſeq. lib.* 7. Nat. 437. *ſub n.* 5. *verſ. ſin autem loquimur.* Rim. jun. *conſil.* 514. *ſub n.* 43. *verſic. tertio tanto minus*, Menoch. *conſil.* 904. *n.* 60. *verſic. & certum eſt*, *ac ſeq.* Molin. *de primog. lib.* 4. *cap.* 10. *ſub n.* 3. *verſ. tertia concluſio.* & pluribus relatis probat Peregr. *fideicom. art.* 41. *n.* 15. *verſ. quinta concluſio.* Tum quia in omnem caſum fuit interrupta, exactis, & inſtantiis judicialiter factis nominibus eorundem Guidonis, & Hieronymi an. 1580. 16. Aprilis pro executione ejuſdem ſententiæ, ac relevatione mandati de immittendo intimatis die 18. RR. Monachis, ac per eorum Procuratorem die 20. ejuſdem menſis contradictis, & ex aliis ſucceſſivè geſtis tam coram Gubernatore, quàm coram Legato, & V. Legato d. Civitatis, (quæ omnia juſtificantur tam ex illo proceſſu, quàm etiam ex ſupra dictis commiſſionibus obtentis per Martinellum an. 1580. & 1601. & aliis etiam productis pro parte Monachorum cor. bo. me. Gipſio an. 1584. in d. proceſſu f. 1. & ſeqq. ac deinde repetitis cor. eod. Ortemb. f. 34. ac ſeqq.) *d. l. cum notiſſimi in princ.* ubique gl. *in verbo ſolam*, *C. de præſcr.* 30. *vel* 40. *an.* Rot. *dec.* 89. *n.* 1. *verſ. nam quoad præſcr. juris communis*, *p.* 1. *diver.* & penes Burat. *dec.* 8 *n.* 1. *verſ. ex quo ſequitur ac ſeqq. & deciſ.* 457. *num.* 3. *verſ. & nihilominus*, ac R. R. Urgell. 425. *nu.* 22. *verſ. quinimo*, *& ſeqq. ac in recent. dec.* 245. *ſub n.* 3. *verſ. accedat*, *p.* 3. *dec.* 191. *n.* 18. *verſ. tum etiam quia apparet*, *ac dec.* 216. *n.* 47. *verſ. ſed etiam per litem motam*, *ac ſeqq. p.* 7.

Si verò opponitur adverſus ſententiam Rotalem la- 22
tam die 4. Julii 1611. nec pariter relevat, quia præter quod detrahendum eſſet tempus pupillaris ætatis Conſtantii *jux. d. l. ſicut*, *§. quæ ergo antea*, *verſ. ſed pupillari ætate dumtaxat*, *&c. C. de præſcr.* 30. *vel* 40. *an. & l. fin.* ibique gloſſa *in verb. in ſuo ſtatu*, *C. in quib. cauſis in integr. reſt. neceſſ. non eſt*, *&c.* Rot. *d. dec.* 610. *n.* 2. 23
verſ. quia detracto tempore, *p.* 1. *rec. dec.* 372. *n* 9. *verſ. ab anno verò*, *p.* 4. *t.* 2.) fuit cœpta executio per relaxationem litterarum executorialium loco mandati executivi poſt ſententiam juxta obſervantiam Rotæ, de qua penes Mant. *dec.* 219. *n.* 3. *verſ. & maximè. & in Peruſina bonor. de Seraph.* 10. *Maii.* 1600. *cor. Corduba* apud March. *de comm. tom.* 1. *f.* 431. *n.* 3. *verſ. & dicitur cœpta executio*, *& in Pampil. benef.* 13. *Martii* 1617. *co. bo. me. Seleuc.* apud moder. Piſaur. *de ſubhaſt. dec.* 58. *nu.* 2. *verſ. quod autem executio iam ſit cœpta*, *& in Lunen. Sarzan. jur. p* 26. *Febr.* 1625. *cor. eod. in princ. verſ. quod maximè procedit in hoc caſu* & penes Burat. *d. dec.* 268. *ſub nu.* 4. *verſ. & quia poſt relaxationem*, ubi Add. alias referunt, & Andr. *dec.* 85. *n.* 3. *verſ. cœpta autem ac in rec. dec.* 545. *n.* 5. *verſ. nec facit*, *p.* 1. *dec.* 138. *ſub num.* 2. *verſ. unde p.* 2. Quo caſu non procedit objecta præſcriptio ſecundum
opinionem quam ſequitur Rota, ut per Verall. *dec.* 365. 24
n. 3. *verſ. quia ſumus in caſu*, *& ſeqq. part.* 2. Achil. *dec.* 5. *de præſcr.* Burat. *dec.* 268. *num.* 3. *verſ. nec obſtat*. *cum ſeqq.* & comprobat modern. Rom. *diſc.* 403. *nu.* 8. *verſ. quæ magis procedunt*, *ac ſeqq. & diſcept.* 994. *n.* 13. *verſ. præſertim cum ſeqq.*

Quare fuit ita concluſum, utraque parte informante, &c.

R.P.D.

Digitized by Google

R. P. D. BICHIO.

Foroſempronien. Bonorum.

Luna 14. Martii 1650.

ARGUMENTUM.

Matri debetur legitima ex bonis filii prædefuncti: limitatur in binuba quoad bona à patre provenientia. Excutiuntur textus, in leg. fœminæ, §. illud, Cod. de ſecund. nupt. in §. cum igitur, Auth. de non elig. ſecund. nub. & in § hinc nos, Auth. de nupt. & in propoſito agitur de pœna matris ſecundò nubentis. Item & non petentis à judice tutorem filio impuberi. Et quomodo intelligatur, & de aliis ad ſpeciem facientibus.

SUMMARIUM.

1 *Supplementum legitimæ debetur matri ex bonis filii prædefuncti.*

2 *Cui debito non officit mors matris ante illud agnitum.*

3 *Quia cum ipſo jure à lege deferatur, tranſmittitur ad quoſcunque hæredes, etiam extraneos, licèt non agnitum.*

4 *Et firmatur in puncto matris.*

5 *Neque præſcribitur minori ſpatio triginta annorum.*

6 *Textus in leg. fœminæ §. illud. Cod. de ſecund. nupt. reſtringit matris binubæ ſucceſſionem in bonis filii prædefuncti ad ſolum uſumfructum, donec vixerit reſervata proprietate aliis filiis prioris matrimonii.*

7 *Quæ matre mortua, etiam uſumfructum ad ſe trahit.*

8 *Quod procedit etiam in legitima alioquin matri debita.*

9 *Mater, quæ tranſiens ad ſecundas nuptias, tutorem filio impuberi à judice dari non petierit, excluditur ab illius ſucceſſione, etiam quoad uſumfructum.*

10 *Et in terminis legitimæ firmatum.*

11 *Textus in leg. fœminæ, §. illud, C. de ſecund. nupt. declaratur non loqui de bonis aliundè quàm ex paterna ſubſtantia, filio defuncto quæſitis, & n. 16.*

12 *Quo caſu binubatus non obſtat matri quoad ſucceſſionem pleno jure, & per conſequens quoad legitimam, ac ſi ſecundò non nupſiſſet.*

13 *Textus diſpoſitio in dicta lege fœminæ corrigitur per textum in §. cum igitur Auth. de non elig. ſecund. nub.*

14 *Legitimæ ſupplementum debetur matri in bonis filii prædefuncti, ſive cum teſtamento ſive ab inteſtato.*

15 *Diſtinguitur, ex mente Menochii conſil. 327. n. 12. inter bona paterna, & alia: ubi videatur diſtinctio.*

16 *Pœnæ ſecundò nubentium quoad ſucceſſionem in bonis filii, non habent locum, niſi in provenientibus ex paterna ſubſtantia, & n. 19.*

17 *Legitimæ ſupplementum filius non poteſt prohibere matri, quæ ſecundò non nupſit.*

18 *Neque ſi ſecundò nupſit, ex bonis aliunde, quàm ex paterna ſubſtantia ſibi quæſitis.*

20 *In propoſito legitimæ, non eſt conſiderabilis differentia, an contra voluntatem, vel ſecundum voluntatem filii mater veniat, ſed tantum ſpectandum eſt, an matri ſit debita legitima.*

21 *Legitima debita matri, etiam invitis filiis, debet.*

22 *Textus in §. hinc vos, Auth. de nuptiis, declaratur, n. 30.*

23 *Legitimæ ſupplementum eſt contra teſtamentum.*

24 *Legitima extraneo, aut ejus ſupplementum non debetur.*

25 *Legitima relinqui debet titulo inſtitutionis.*

26 *Textus in §. cum igitur Auth. de non elig. ſec. nupt. corrigitur per textum in §. hinc nos, Auth. de ſecund. nupt. contrarium, n. 37. 38. & 41.*

27 *Tranſitus mulieris ad ſecunda vota infert injuriam, tam marito, quàm filio prædicti.*

28 *Quam injuriam filius poteſt remittere quo ad ſui ſucceſſionem.*

29 *Sed remiſſio operatur taxativè in eo, quod matri reliquit, cum prohibendo ne plus petat, declaraverit quod in reliquo noluit remittere.*

31 *Mater binuba non ſuccedit filio ab inteſtato in bonis paternis, niſi quo ad uſumfructum.*

32 *Filius moriens non prohibetur teſtamento relinquere pleno jure bona ſua, ſive paterna, ſive adventitia matri ſuperſtiti ſicuti ea relinquere & poteſt extraneo.*

33 *Filii morientis voluntas eſt ſervanda quatenus favet matri, & jura legitimæ ejus, ſive ex paterna ſubſtantia, ſive aliunde provenientia non minuit.*

34 *Legitima aſcendentibus, etiam titulo legati poteſt relinqui.*

35 *Legitimæ petendæ jus, nunquam cenſetur à lege, vel ſtatuto prohibitum, ubi in lege, vel ſtatuto non legatur dictio aliqua taxativa, aut nominatim excluſiva.*

36 *Mater conſequendo partem relictam per teſtamentum in bonis filii, non prohibetur quia poſſit etiam, ſi quid legitimæ deeſt obtinere authoritatis legis, condictione ex lege.*

37 *Textus in §. hinc nos Auth. de ſecund. nupt. reſervavit expreſſè leges favorabiles matri in bonis aliunde, quàm à patre filio obventis.*

38 *Et per hunc textum præſervatur potius quàm corrigatur diſpoſitio textus in §. cum igitur, Auth. de non eligen. ſecun. nub.*

39 *Textus correctio nunquam cenſetur inducta, niſi expreſſim.*

40 *Aut neceſſaria legis poſterioris incompatibilitate id ſuadente.*

41 *Textus in §. hinc nos Auth. de ſecund. nupt. non corrigit §. cum igitur Auth. de non eligen. ſecund. nub. ſed cum ipſo concordat.*

42 *Mater binuba, non capit ex bonis profectitiis filiis morientis, niſi quod ei filius reliquit, quia cenſetur agnita ſeu inſtituta, vel quilibet extraneus & hoc ob injuriam filio illatam, ob quam excluditur à plena ſucceſſione inteſtati.*

43 *Quæ injuriæ ratio non habetur in bonis aliunde quæſitis, in quibus poteſt pleno jure ab inteſtato ſuccedere.*

44 *Pœnæ ſecundò nubentium favore filiorum inductæ non militant in bonis aliunde quàm ex patre quæſitis.*

45 *Verbum,* rogo, *aptum eſt quandoque importare præceptum, ac prohibitionem in ultimis voluntatibus.*

46 *Reſolvitur tamen in ſimplices preces, ſic ſuadente teſtatoris voluntate ex aliis teſtamenti partibus elicita.*

47 *Verba quatenus de jure debeatur in teſtamento filii appoſita, non important prohibitionem legitimæ per matrem prætentæ, ſed tantum ſervari diſpoſitionem legis: ac proinde imputationem legati ejus favore, in illam pro concurrenti quantitate.*

48 *Legitimæ detractio facta per matrem ex hæreditate filii dicitur ſecundum tacitam ejus voluntatem ubi non adeſt expreſſa illius prohibitio.*

49 *Tutor non datur pupillo exiſtenti in poteſtate aut paterni, & proinde ſuperflua eſt ejus petitio.*

50 *Mater, quæ tranſiens ad ſecunda vota, non petiit à judice tutorem filio impuberi, dicitur redintegrata ad ejus ſucceſſionem, ſi filius major factus, dum viveret, matri hujuſmodi exceptionem non poſuit.*

51 *Ad legitimæ ſupplementum agi non poteſt ante firmatum*

Digitized by Google

matum ſtatum hæreditatis.
52 *Intelligitur quando dubitari contingit illam deberi.*
53 *Legitima jure debita in ſucceſſione ſtatuitur in trienti bonorum ex quibus debetur.*

DECISIO XLII.

1 PEti à Comitiſſa Camilla Paciotta hærede Aſcanii
filii, & hæredi Dianæ ſupplementum legitimæ in
bonis Antonii alterius filii prædefuncti eidem Dianæ
debitum, *§. primum itaque. Auth. de hæred. & falc.*
Peregr. *de fideicom. art.49. in fin.* Seraph. *dec.*1331. *nu.*
2 15. nec mors Dianæ ante illud agnitum, nec mors
3 Dianæ ante illud agnitum, nec lapſus temporis vetat;
ſiquidem quia ipſo jure à lege defertur, tranſmittitur
ad quoſcunque hæredes etiam extraneos, licet non ag-
4 nitum, Aym. *conſ.*142.*n.*2.Mant. *de conject.lib.*7.*tit.*8.
*n.*10.Grat. *dec. Marcb.*4.*n.*2. & 3. & in puncto matris
5 Mart. *conſ.* 151. *n.*2. Neque præſcribitur minori ſpatio
30. annorum, ut reprobatio Bartol. declarat, Bald. *in
l. ſi quis filium, num.6. in fin.C.de inoff. teſtam.* Calvan.
*conſ.*13.*num.*108. Neguſ. *q.*535.*n.*6. Rota *dec.* 489. *n.*1.
*& ſeqq. coram ſa. mem. Greg. XV.dec.256.num.5. coram
bon. mem. Card. Cavaler.*

Utique tamen vetare videbatur ejuſdem Dianæ tran-
ſitus ad ſecunda vota Antonio filio adhuc vivente, ob
6 claram diſpoſitionem *tex. in l. fœmina §.illud, C.de ſe-
cund. nupt.* reſtringentis matris binubæ ſucceſſionem in
bonis filii prædefuncti ad ſolum uſumfructum donec
vixerit, reſervata proprietate aliis filiis prioris matri-
monii, quæ matre mortua etiam uſumfructum ad ſe
7 traxit, *leg. ſi quis prioris, §. illud, C.ſec.nupt. §.finitur,*
8 *inſtit. de uſufruct.* Rota *dec.*209. *n.*2 *part.*1. *rec.* Idque
procedere etiam in legitima alioquin matri debita tra-
dit Bald. *in Auth. ex teſtam. ante n.1.verſ pone ergo. C.
de ſec. nupt* Peregr. *conſ.*78.*n.*5.*lib.*1.& *conſ.*17.*n.*4.*li.*3.
Menoch. *conſ.*237. *n.*7. *cum ſeqq.* Sanchez *de matr.diſp.*
89.*n.*19.*lib* 7 Rota *dec.*80.*n.*7.& 9. *part.*6.*recent.*

9 Imò cum Diana Antonio tempore dicti tranſitus im-
puberi tutorem à judice dari non petierit ei nec quoad
uſumfructum ſuccedere ab initio potuit, *l. omnem, C.
10 ad Sen Conſ. Tertull.* Guttier. *de tutel. part.*1.*cap.*16.*nu.*
32. *& ſeq.* & magis in terminis quod privetur penitus
legitima tradit Bald. *conſ.* 140. *ſub n.*1. *verſ. iſta igitur
mater, lib.*1. poſt Bart. *in l.*2.*n.*13. *D.qui per tutor.* Gabr.
*de tutel.concl.*1.*n.*15.Neguſ.*q.*627.*n.*5.

Verùm quia ſupplementum legitimæ hodie petitur
in bonis aliundè quam ex paterna ſubſtantia Antonio
11 quæſitis, de quibus ex adverſo allegatus *text. in l. fœ-
12 mine* non loquitur, binubatus non obſtat, debeturque
in illis matri ſucceſſio, & per conſequens legitima ple-
no jure, ac ſi ſecundo non nupſiſſet, ut probat *text. in
l. mater. ibi, extrinſecus quidem quaſita filio filiave, ſi-
mili firmitate poſſideat.C.ad Tertul.§.cum igitur. Auth.
de non elig. ſec. nub.* per quem corrigi diſpoſitionem *de
l.fœmina* advertit Alba *conſ.*349.*n.*1. Caſtr. Bald.Joan.
13 de Garronib. Craſſ. & alii plures quos refert, & ſequi-
tur Rota *in Faventina bonorum 5. Julii 1649. §. alia
verò & §. ſeqq. coram R. P. D. meo Celſo,* quibus addi-
tur Sichard. *in auth. ex teſt. n.*3.*C. de ſec.nup.* Aug.Barb.
*ib.n.*4.& 5. Gom. *in l.*14. *Tauri ſub n.*2. Mart. *recop.lib.*
5.*tit.*1.*l.*3.gl.2. *ſub n* 15. Azeved. *recop.lib.*5.*tit.*1.*lib.*4.
*n.*43.Facch. *conſ.*18.*n.*2.*lib.*1. Bellon. jun. *conſ.*59.*n.*54.
& ſeqq. Neguſ.*q.*367.*n.*51.Fontanell. *dec.*52.*n.*19.
14 Sive filius deceſſerit inteſtatus, ſive cum teſtamento,
ita ut ſi in eo minus legitima matris reliquerit, agere
matri liceat ad legitimæ ſupplementum, Baldus *in dict.
auth.ex teſtament. ante n.1.verſic. pone ergo & nu. 1. &
conſil.*314.*n.*3.*lib.*4.Caſtr. *conſil.*416. *in princip. & n.*2.
lib. 1. Socin. ſen. *conſ. penult. n.*4. *lib.*4 Menoch. *conſil.*
15 237. *nu.* 12. ubi diſtinguendo inter bona paterna, &
alia; ait, in illis ſi filii primi matrimonii ſuperſunt,
& defunctus cum teſtamento deceſſit matri non de-
beri legitimam; in illis verò deberi, prout deberetur
ſucceſſio, ſi inteſtatus deceſſiſſet, quia jus petendi le-
gitimam metimur à ſucceſſione ab inteſtato, Rim. jùn.
*conſ.*305.*n.*17. *& ſeq.* Peregrinus *conſ.*80. *nu.*22. *lib.*1.
*conſ.*417.*n.*3.*lib.*3.Facchin. *contr.jur.lib.*3.*cap.*63.*cap.qui-
bus non obſtantibus.* Mart. *de ſucceſſ.legal. part.*2.*quæſt.*4.
*art.*1.*n.*28. cum aliis quos refert, & ſequitur Modern.
Piſaur. *de imput.q.*6.*n.*6.*cum ſeq.* & Moder. Urbinaten.
*in tract. de fratr.part.*3.*cap.*13.*n.*51. *cum ſeq.*

Etiamſi in teſtamento prohibuiſſet matri, ne plus pe- 16
teret, quia cum in bonis aliunde quæſitis locum non
habeant pœnæ ſecundo nubentium ex ſuprà allegatis
ſicuti filius prohibere ſupplementum legitimæ non po- 17
teſt matri, quæ ſecundo non nupſit; Suar. *in l.quoniam
in prioribus ampliat.*16.*n.*3.*Cod. inoffic. teſtam.* Gomeſ.
*variar.reſolut.tom.*1.*cap.*11.*ſub n.*24.Azeved. *recopil.lib.*
5.*tit.*8.*leg.*1.*ſub n.*439. Ita nec poteſt matri binubæ, ut 18
probat *text. in §.cum igitur,* ibi, ſed etiam contra te-
ſtamentum ei datis allegationibus, ſi fortè filius eam
prætermiſerit, aut irrationabiliter exhæredatam fecerit,
Auth. *de non eligen. ſec. nub.* confirmatur in *§. hinc nos
infra med.* ibi, reſiduis verò omnibus rebus quæ aliun-
de erant filio præter paternam ſucceſſionem, veniant
ſecundum vocationem noſtram, & in fine ibi, aliis
omnibus, quæ de ſucceſſionibus dicta ſunt parentum
in filiis intactis remanentibus, Auth. *de nupt.* & tradit
Joannes de Garronibus in dict. Auth. *ex teſtament. n.*
29. *in fine,* ubi ſignanter dicit rationem, quia ad hæc
bona non extenditur pœna ſecundarum nuptiarum *Cod.
eodem tit.* & reprobata contraria ſententia Socin. & 19
Bero. quos ſequutus eſt Laderch. *conſ.* 33. *n.*5. *cum ſeq.*
Modern. Forolivien. *de legitim. lib.*4. *tit.*2. *quæſt.*2.*n.*6.
cum ſeq. tradit remiſſivè Rimin. junior. *dicto conſil.*305.
*n.*17. *cum ſeq. per tot.* ubi reſpondet omnibus contrariis 20
Peregrinus *d.conſil.*80. *n.*26. ubi ait quod in propoſito
legitimæ non eſt conſiderabilis differentia, an contra
voluntatem, vel ſecundum voluntatem filii mater ve-
niat, ſed id tantum ſpectandum eſt, an matri ſit de- 21
bita legitima, & ſi debita ſit, invitis filiis debetur *lib.*
1.Caſtr. *conſil.*416. *in princip. verſ. nec excluditur lib.*1.
Ancharan. *conſil.*421.*n.*3.*verſ. ſecundo caſu.* Modern.Ur-
binaten *deciſ.forenſ.Eccleſ.* 33. *ſub n.*1.*verſ.contrarium,
& n. ſeqq. per totum,* qui omnes Modern. ſequendo
Rim. jun. *loco alleg.* reſpondet cunctis adverſantium
objectis.

Quorum duo præcipua ſunt, nempè *text. in d. §.* 22
Hinc nos, Auth. *de nupt.* ibi, *ſi igitur legitimè filius te-
ſtatus fuerit, & reliquit matri ſubſtantiam, ſive partem
ejus aliquam, hanc illa accipiat per ſcripturam; quia
ubique cuſtodiri morientium volumus voluntates, & ha-
beat quod dimiſſum eſt, aut datum, & ſecundum pro-
prietatem, & ſecundùm uſum, ſicut enim licebat relin-
quere alicui extraneorum, ita & matri relinquens ſive
inſtitutionem, ſive legatum, rectè relinquat dominium,
& uſum, ſive ex rebus quæ extrinſecus advenerunt, fue-
rit facultas, ſive ex paternis, nihil ex hoc fratribus con-
dicere valentibus,* ponderando tum verbum, *per ſcri-
pturam,* hoc eſt teſtamentum, & ſic non contra teſta- 23
mentum, prout eſſe ſupplementum legitimæ voluit
Dec. *in leg. precibus n.*24.*C.de impub.* & aliis ſubſiſtit,
Socc. Curt. junior Ruin. & alii relati à Peregrino, *dicto
conſilio* 80. *n.* 24. Tum præceptum quod ſervetur vo-
luntas morientis, tum æquiparentem matri cum ex- 24
traneo, cui ſanè legitima, aut ejus ſupplementum non
debetur, Rota Bononien. *in conſil.unic. impreſſ. poſt de-
ciſionem Barz.n.*74. Tum tandem verba illa, *ſive in-
ſtitutionem, ſive legatum,* per quæ datur intelligi, quod
Imperator voluit teſtamentum filii ſervari, quamvis le-
gitimam non reliquerit, ſed aliam ſuæ ſubſtantiæ par-
tem titulo legati; quod in legitima non verificatur,
quia illa relinqui debet titulo inſtitutionis, ut in ter- 25
minis legitimæ aſcendentium, Baldus *in l. omni modo,
C. de inofficioſ. teſtam.* cum aliis allegatis à Matthæn.
recopilat.

Digitized by Google

recopilat. lib.5.tit.8. l.1. Gloſſa 7. nu. 2. ubi quod licet
Bartholus contrarium ſenſerit, nemo eum ſequutus fuit
Purpur. *conſilio 164. n.16.* ex quibus corollariè conclu-
26 dunt contrariæ opinionis Aſſeclæ, quod per hunc tex-
tum loquentem in ſpecie etiam de bonis aliunde quæ-
ſitis, corrigitur aliter in *§. cum igitur*, Auth. *de non*
eligen. ſec. nuben.
27 Secundo in id expendunt rationem, propter inju-
riam videlicet illatam, & marito, & filio mortuo per
tranſitum ad ſecunda vota, *§. proſpeximus*, Auth. *de*
non obligan. ſecund. nub. §. ſoluto, §. quæ verò, ubi gloſſa,
28 *verbo & defuncto*, Auth. *de nupt.* Rota *deciſ. 171. n.3.*
parte 3. recent. quem potuit filius remittere; ſed re-
miſſio operatur taxativè in eo quod matri reliquit,
29 cum prohibendo ne plus petat declaraverit quod in re-
liquo noluit remittere, ut in proximis terminis contra
matrem ratiocinatur, Marcabrun. *conſil.79. n.182.*
30 Cæterum ad adducta ex textu in q. *Hinc nos* reſpon-
detur quod Imperator ibi non intellexit jura matri com-
petentia reſtringere, ſed ampliare, mandando quod
ejus favore ſervetur filii voluntas, plenumque jus,
id eſt proprietatem, uſumfructum mater acquirat, to-
tius, vel partis ſubſtantiæ, quam quovis titulo ei filius
reliquerit, tam de aliunde quæſitis, quàm de paternis,
31 quamvis in his ab inteſtato non niſi quoad uſumfru-
ctum ſucceſſiſſet, ut benè advertit Fachin. *controverſ. di-*
cto lib.3.cap.63. verſ. ad primum, & exemplo extranei
utitur Imperator, non ut illi matrem penitùs æquipa-
ret, ſed ne illo mater ſit deterioris conditionis, redar-
guendo in hoc conſtitutiones anteriores, nempe, ne
32 prohibitum ſit filio morienti relinquere matri in teſta-
mento bona ſua paterna, aut adventitia pleno jure,
cum ea relinquere non prohiberetur extraneo, ut pon-
derat Rimin. junior *dicto conſ. 305. n. 97. cum ſeqq.* Pe-
regr. *in conſ.80.n.22.verſ.nec text.lib.1.*
33 Itaque ſervanda eſt voluntas filii, ſed ut ait Peregrin.
dicto conſil. 80. n.26. in fine, quatenus favet matri, &
jura legitimæ ei ex aliis juribus provenientia non mi-
34 nuit, & ſic quatenus legitimam (quam aſcendentibus,
quidquid ſit in deſcendentibus titulo legati poſſe relin-
qui voluit Bartolus *in Auth. noviſſima n. 4. C. de inoffi-*
cioſ. teſtam. Joannes Franciſcus à Ponte *conſil. 66. n. 3.*
l.1 q. 1. Rovit. *deciſ. 22. ſub num. 12.*) pars illi à filio
relicta adæquet, ut ſuppoſuiſſe Imperatorem colligi-
tur: tum quia loquutus fuit de filio qui legitimè teſta-
tus fuerit ibi; *ſi igitur filius legitimè teſtatus fuerit*, qua-
lis non eſt qui matri legitimam non reliquit, Seſſe *de-*
ciſione Aragon. deciſ.270. nu. 6. Hieronymus Leo *in re-*
ſponſ. poſt deciſ. 210. Valent. *nu. 78. & n.79.* in puncto
Fachin. *dicto cap. 63. verſic. ad primum in fine*; Rim.
35 junior *dicto conſ. 305. nu.51. & 53.* Tum etiam quia
uſus non fuit dictione aliqua taxativa; aut nomina-
tim excluſiva, ſine qua jus petendi legitimam nun-
quam cenſetur à lege, vel ſtatuto prohibitum Ruin.
conſilio 97. num.2.lib.1. Franciſcus Molina *de rit. nupt.*
lib.3. quæſt. 37. n.8. Theſaur. *deciſ. 184. num. 3.* Barz.
36 *deciſ. 79. n. 46.* & ſtant ſimul quod mater per ſcriptu-
ram, hoc eſt teſtamentum conſequatur partem reli-
ctam, ſi quid vero legitimæ deeſt, obtineat authorita-
te legis conditione ex lege, Socin. *in lege ſi ex toto*,
n.3. in 2. notab. D. d. legat. 1. Ripa *in lege in quartam*
n.115. D. ad legem falcidiam, Ruin. *conſilio 55. num.7.*
lib.1. Peregrinus *dicto conſilio 80. num. 25.* Neguſant.
37 *quæſt.424.n.6.* Tum tertio, quia in bonis aliunde quàm
à patre filio obventis, reſervavit expreſsè leges favo-
rabiles matri; atque hinc gratis dicitur fuiſſe ex hoc
textu correctam diſpoſitionem *tex. in §. cum igitur*,
38 Auth. *de non eligen.* cum imo præſervetur Neguſant.
39 *quæſt.450. ſub nu. 36.* & correctio nunquam cenſeatur
40 inducta niſi expreſſim, Cephal. *conſil. 535. num. 19.* Ne-
41 guſant. *quæſt.265. ſub nu. 18.* aut neceſſaria legis poſte-
rioris incompatibilitate id ſuadente *leg. ſed & poſterio-*
ris, D. legibus, Gloſſa *in lege ſciendum in princip. D.* -

qui ſatiſd. cogant. Cancer. *variarum reſolut. tom 3.c.14.*
n.7.n.8. & in puncto quod *textus in §. hinc nos* non cor-
rigat, ſed cum *§. cum igitur* concordet, obſervat Bellon.
junior. *conſ.59. n.21.*
Ad rationem limitatæ remiſſionis injuriæ, reſpon-
detur applicari quidem in bonis profectitiis filii, in
quibus lex punit injuriam filio illatam, & propterea
mater excluſa à plena ſucceſſione inteſtati, licet agnita
in teſtamento filii non capit niſi quod ei filius reliquit;
quia cenſetur agnita, ſeu inſtituta in quolibet extra 42
neus, Baldus *conſilio 49. nu.1. in fine lib.5.* Barbat *con-*
ſil.50. col.6. verſic. capio nunc volum. Alexand. *conſil.3.*
num.10. & ſeqq. lib. 7. Azeved. *recopilat. lib. 5. tit. 1.*
lege 4. n.49. Rota Bononien. *diverſ. deciſ.11. num.5.*
Secus verò in bonis aliunde quæſitis. nam quoad hæc 43
non eſt opus remiſſione injuriæ; cum nec injuriæ ra-
tio habeatur, ut egregiè ponderat Bellon. junior. *dicto*
conſilio 59. ſub n. 21. verſic. ad ſecundum, & n.22. ubi
id probat ex quo lex eorum etiam proprietatem matri
binubæ defert, Marchabrun. *conſil.79. n.62. & nu.63.*
poſt Salycet. *in auth. ſed & ſi quis colum. 2. in princip.*
Cod. ſecund. nupt. aliosque ibi allegatos, unde etiam
dicimus; quod in hujuſmodi bonis, pœnæ ſecundò 44
nubentium favore filiorum indictæ; non militant, ut
ſupra probatam fuit.
Sed præterea in caſu noſtro filius non prohibuit ma-
tri ne plus peteret, ſed rogavit, ibi *La prego conten-*
tarſi per tutto quello che poteſſe pretendere della mia he-
redità, & verbum rogo, aptum quandoque importare 45
præceptum, ac prohibitionem in ultimis voluntatibus
lege 2. C. de legat. Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt. 243. nu. 2.*
reſolvitur in ſimplices preces, ſic ſuadente teſtatoris 46
voluntate ex aliis teſtamenti partibus elicita, Caſtr. *in*
lege peto 71. n. 2. D. de lege 2. quæ hic evidens colligi
videtur ex ſuperiori parte teſtamenti, ubi filius qua-
tenus mater legitimam prætenderet, & ei de jure de-
beretur, quod non credit, gravavit hæredem certo one-
re favore cujuſdam Monaſterii erigendi, id enim de-
monſtrat, quod filius noluit addere prohibitionem,
ſed tantum ſervari diſpoſitionem legis, & in puncto; 47
quod verba illa quatenus de jure debeatur, non im-
portent prohibitionem legitimæ, ſed ſolum imputa-
tionem legati in illa pro concurrenti quantitate, Corn.
conſil 200. ſub nu. 5. verſic. & illa habet & 3. cum ſeqq.
libro 3. quem refert, & ſequitur Ripa *in lege in quar-*
tam, nu. 154. in fine, D. ad legem falcid. Rota *in Ro-*
mana hæreditatis de Fabiis IV. Aprilis 1642. §. ante-
penultimò in fine coram me, quodque ubi non adeſt ex- 48
preſſa prohibitio filii, legitimæ detractio fieri dicatur
ſecundum tacitam ejus voluntatem, Joan. de Garroni-
bus *in dicta Auth. ex teſtamento ſub nu. 29. verſ. ſed in*
caſu, C. ſecund. nupt.
Negligentia verò matris in petendo tutorem filiò
impuberi, evitatur, quia tunc vivebat avus paternus,
in cujus poteſtate cum filius eſſet, ſuperflua erat tuto-
ris petitio, Alexander *conſil. 185. num. 12. lib.6.* facit
Socin. ſenior. *conſ. 153. num. 38. verſic. ſed clarum eſt*,
lib. 2. Fulgoſius *conſil. 137. ſub nu. 3. verſic. in quare.* 49
Robertus Marant. *conſil. 51. num. 4.* Gabriel. *de tutel.*
concluſione 1. nu. 66. Gutierrez *eod. tract. parte 1. cap.* 50
16. num. 99. & in omnem eventum, quia filius non
deceſſit in pupillari ætate, ſed major factus; nec vivus
hujuſmodi exceptionem matri oppoſuiſſe probatur, re
integra diceretur mater ad legitimam filii ſucceſſionem,
ut ad litteram diſponit textus in *lege matris, C. ad SC.*
Tertullianum. & notant Gloſſa, & Doctores *in lege*
ſciant, Codice hered. legat. Caſtrenſis *conſilio 416.*
ſub num. 1. libro 1. Corn. *conſilio 234. num. 2. verſic.*
ſi autem deceſſerint puberes, libi 4. Nicolaus de Ubald.
de ſucceſſion. ab inteſtat. parte 2. in tertia limitatione,
Gabriel *dicta concl. 51. num. 45.* Guttierrez *dicto cap.*
16. num. 77. verſic. ſecus ſi factus pubes, Gomeſius *in*
leg.14. Tauri, ſub n.18. verſiculo ſecus verò, ſi moriantur

Digitized by Google

puberis, Cyriacus *controverſia* 167. *n.*30.*&* 31.Rot. *dec.* 479. *num. nono ; verſiculo ultra quod part.*1.*recent.*

51 Non obſtat, quod ante firmatum ſtatum hæredita-
tis agi non poſſit ad ſupplementum legitimæ juxta theo-
ricam Barthol.*conſil.*17.*lib.*1. quia ex datis in Summa-
rio Comitiſſæ numero decimo ſeptimo cum ſequenti-
bus, ſatis conſtat quod legatum ſcutorum vigintiquin-
que Dianæ matri ab Antonio relictum minus eſt legi-
tima, cumque propterea dubitari non contingat, An
52 ſupplementum debeatur, in quibus terminis loqui-
tur Bartolus, ſed de ejus quantitate firmari poterit
ſtatus hæreditatis, quando decernenda erit certa
quantitas ſupplementi, ſtatuendo interim legitimam
53 in triente medietatis bonorum aliunde quàm à patre
acquiſitorum, quia alia medietas ſpectat ad Ludovi-
cum Antonii fratrem utrinque conjunctum juxta Auth.
defuncto, *C. ad Tertullian.* ac tradita à Neguſ. *q.*512.*n.* 36. Gabriel. *conſil.*94. *nu.*20. *lib.*1. Theſaur. *dec.*172.*n.* 6.*in fin.* Rota *dec* 39. *nu.*18. *inter impreſſ.* poſt Modern. Forolivien. *de legitim.* cum aliis allegatis ab eodem Modern. *lib.*1. *tit.*4. *quæſt.*7. *n.*12. *&* 14. Hector. Felic. *allegat.jur.part.*3.*allegat.*22.*n.*1.*&* *n.*3.*in fin.* Rovit.*dec.* 22. *n.* 13. Rota in Imolen. *legitima* 20. *Nov.* 1645. *coram Rever. D. meo Decano.*

Et ita deciſum utraque parte, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Romana Cenſus.

Veneris 22. *Maii* 1648.

ARGUMENTUM.

Virtus Clauſulæ conſtituti latè inſpicitur: ubi facultas capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, inde reſultans, non modicum expenditur: Et quid ſingulariùs in cenſu operetur. Hinc ſumpta occaſione, Aſſociationis materia dilucidatur; & termini poſſeſſionis civilis, ac naturalis in propoſitum ſuaptè veniunt.

SUMMARIUM.

1 *Clauſula conſtituti, continet facultatem capiendi poſſeſſionem propria auctoritate.*

2 *In contractu cenſus appoſita, præbet facultatem capiendi poſſeſſionem propria auctoritate fructus rei cenſita ad effectum ſibi ſatisfaciendi de fructibus cenſus.*

3 *Clauſula dans & concedens in cenſu appoſita, ſecundum formularium Inſtrumentorum Urbis, habet in ventre explicitam facultatem capiendi poſſeſſionem propria auctoritate.*

4 *Quæ ſola de per ſe ſuffragatur pro obtinenda aſſociatione.*

5 *Virtus dictarum clauſularum non expirat per mortem conſtituentis.*

6 *Minuſque ex negligentia conſtitutarii in apprehenſione naturalis poſſeſſionis.*

7 *Limitatur, clauſulam conſtituti non procedere, quando poſt mortem conſtituentis ipſa res fuit ab ejus hærede apprehenſa, & poſtmodum conſtitutarius neglexerit apprehendere poſſeſſionem naturalem.*

8 *Aſſociatio petita ratione civilis poſſeſſionis, non datur conſtitutario, qui petendo ab alio rem naturaliter poſſidere, amiſit civilem poſſeſſionem.*

9 *Petita verò vigore facultatis capiendi poſſeſſionem propria auctoritate datur, quia hæc eſt poſſibilis cum poſſeſſione alterius, & n.* 12.

10 *Quinimò alium poſſidere ſupponit.*

11 *Civilis poſſeſſio, quæ reſultat ex pacto conſtituti, ſemper amittitur ubi conſtitutarius patitur alium poſſidere, & negligit capere naturalem poſſeſſionem.*

12 *Aſſociatio, quæ fundatur in facultate capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, non amittitur ex ſola patientia, & negligentia modici temporis, ſed præſcriptione triginta annorum.*

13 *Et non perit, niſi quò ad effectum retinendæ tantùm, ſecùs quò ad alios.*

14 *Conſtituti virtus, quòd expiret per decennium, procedit ad effectum obtinendi manutentionem, non autem immiſſionem ex alio Judicio poſſeſſorio.*

15 *Conſtitutarius, qui agit contrà tertium, debet docere de dominio conſtituentis de tempore pacti conſtituti.*

16 *Poſſeſſio probatur ex teſtibus.*

17 *Et ex locationibus effectuatis cum perceptione penſionum.*

18 *Mandatum de immittendo ſupponit poſſeſſionem in Adverſario.*

19 *Poſſeſſio probatur per ſuſtentationem litis illius, qui uti poſſeſſor convenitur.*

20 *Filius exercendo actionem hæreditariam in bonis paternis, cenſetur ipſius Patris hæres, ubi agitur de ejus commodo.*

21 *Tutor, ubi pupillus ſit major infante, & fari poſſit; habeatque aliquod animi judicium, non poteſt ſolus contrahere, ſed requiritur ut pupillus præſens cum auctoritate Tutoris contrahat.*

22 *Contrarium probatur, & n.* 23.

24 *Hujus ratio duplex aſſignatur.*

25 *Aſſociatio petita, per exceptionem nullitatis ſuper articulo juris controverſo, ut per opinionum diſcrepantiam, non poteſt retardari.*

26 *Exceptio Juris dubii, in quo hinc inde adſunt opiniones, æquiparatur exceptioni facti altiorem indaginem requirenti, & n.* 28.

27 *Exceptio requirens altiorem indaginem facti, debet ad merita reſervari.*

28 *Exceptio requirens longam, & dubiam juris altercationem ob varias DD. opiniones, rejicitur ad merita cauſæ.*

29 *Fructus dotis liquidantur à Statuto Urbis lib.* 1. *cap. cap.* 138. *ad rationem ſeptem cum dimidio.*

30 *Fructus cenſus taxantur ad rationem ſex cum dimidio.*

31 *Exceptio fideicommiſſi, admitti non debet ad retardandam executionem Judicii poſſeſſorii.*

32 *Cenſus ad effectum ſolvendæ dotis mulieri à fideicommittente deſcendenti, validè poteſt imponi ſuper bonis fideicommiſſo ſubjectis in defectum liberorum ex diſpoſitione Auth. Res quæ C. communia de legatis, cujus remedium eſt ſubſidiarium.*

33 *Exiſtentia bonorum liberorum pro ſatisfactione dotis ſufficientium, ad effectum excludendi remedium Auth. Res quæ C. communia de legatis, debet ab allegante, tanquam fundamentum ſuæ intentionis probari.*

34 *Et quod talia eſſent bona tempore reſtitutionis dotis, ut ex illis ſine lite, & controverſia dos debita cum effectu poſſet reſtitui.*

35 *Verba coram Me Notario &c. manualiter, &c. habuit & recepit ab N. præſenti danti, &c. in tot Juliis, & Teſtonibus, & duplis aureis, &c. in contractu appoſita; ſive ſimilia verba in Inſtrumento appoſita, numerationem probant.*

DECISIO XLIII.

PLacuit DD. concedere filiis, & hæredibus q.Renati Maretii aſſociationem ad Caſale Aguzzam pro fructibus decurſis, & non ſolutis, ac in futurum decurren. cenſus annui redditus ſcutorum 65. in ſorte principali ſcutorum 1000. ſuper eo impoſiti de anno 1625.

per

Digitized by Google

per Carolum Franciſcum Rebibam ad favorem dicti
Renati cum clauſula conſtituti, tam ad favorem ipſius
Renati, quàm hæredum, pacto adjecto inter partes,
quod dicta ſcuta mille ſolverentur Camillæ Ricciæ ma-
tri ipſius Caroli Franciſci ad computum reſtitutionis
ſuæ dotis, dictaque Camilla teneretur cedere Renato
omnia, & ſingula jura, omneſque actiones, & privi-
legia etiam prioritatis, & potioritatis, & dotalia ſibi
quomodolibet competentia contra quoſcunque trans-
lativè, & non extinctivè pro dicta ſumma ſcutorum
mille, prout effectivè in inſtrumento ſub die 11. Apri-
lis dicti anni 1623. tam ſolutio, quàm conceſſio ad
formam dicti pacti factæ fuerunt.

Ratio reſolutionis fuit, quia cum ſucceſſivis tempo-
ribus hæredes dicti Caroli Franciſci defeciſſent in ſo-
lutione fructuum dicti cenſus intentato judicio per
dictos de Materiis ſuper aſſociatione ad fundum cen-
ſuatum dubitari nequit, quin clauſula conſtituti in
contractu cenſus, de quo agitur, appoſita, quæ conti-
net facultatem capiendi poſſeſſionem propria auctori-
tate, ſuffragetur, & præbeat facultatem capiendi pro-
2 pria auctoritate fructus rei cenſitæ ad effectum ſibi ſa-
tisfaciendi de fructibus cenſus, ut in terminis diſcuſſo
articulo plenè firmavit Rota in Romana Cenſus 26.
Junii ſuperioris Anni coram R.P.D. meo Bichio, ubi
aliæ concordantes deciſiones referuntur, ex cujus ſo-
la lectura deciſa penitus remanet præſens controverſia.
3 Et ulterius in ea firmatur clauſulam (nec non dans, &
concedens) appoſitam in cenſu ſecundum formularium
inſtrumentorum Urbis habere in ventre explicitam fa-
cultatem capiendi poſſeſſionem propria auctoritate
4 quæ ſola de per ſe ſuffragaretur pro obtinen. aſſociatio-
ne, ut benè per Rotam in dicta Romana cenſus, *§ quia
magis in caſu noſtro, &c.* dictæ clauſulæ ſicuti præbent
facultatem capiendi propria auctoritate fructus rei cen-
ſitæ ad effectum ſibi ſatisfaciendi de fructibus cenſus, ita
cenſuario, ac illius hæredibus plenè ſuffragantur ad ob-
tinen. aſſociationem; ut habetur in *leg.*3. ibique gloſſa.
in verbo non videntur, C. de pignorat. Menoch. *de adi-
piſcend. remed.* 5 *num* 107. Rota *deciſ.*887.*num.*5.*coram
bon. memor. Buratto in Bituntina cenſus* 27. *Nov.*1645.
*coram R.P.D. meo Corrado, & in dicta Romana Cen-
5 ſus coram R.P.D. meo Bichio*, quarum virtus non ex-
6 piravit per mortem dicti Caroli conſtituentis, minuſ-
que ex eò, quod Materii neglexerint apprehendere
naturalem poſſeſſionem à Maximis, uti tertiis occu-
patam, Rota *in Romana Domus* 4. *Decembris* 1615.
coram Franciſco Ubaldo, apud Cencium *de cenſibus
deciſ.* 253. *num.* 10. *& num.* 12. *cum ſeqq.* ubi limita-
7 tur, clauſulam conſtituti non procedere, quando poſt
mortem conſtituentis ipſa res fuit ab ejus hærede ap-
prehenſa, & poſtmodum conſtitutarius neglexerit ap-
prehendere poſſeſſionem naturalem, quia, ut fuit dictum
ſuprà deciſione R.P.D. mei Bichii in ſuprà allegata Ro-
8 mana Cenſus in *§. non obſtat.* plenè tollitur utrumque
objectum diſtinguendo, quod aut petitur aſſociatio ra-
tione civilis poſſeſſionis, & illa non datur, ex quo con-
ſtitutarius patiendo ab alio rem naturaliter poſſideri
9 amiſit civilem poſſeſſionem, aut petitur, ut in hoc ca-
ſu, vigore facultatis capiendi poſſeſſionem propria au-
ctoritate, & tunc datur aſſociatio, quia hæc eſt com-
10 patibilis cum poſſeſſione alterius: quin imò alium
poſſidere ſupponit ex qua diſtinctione ceſſant deducta
11 per Rotam in ſupra dicta *dec.*163.*poſt.Cenc.* cùm proce-
dat, quando cenſuarius peteret aſſociationem annixus
in ſola civili poſſeſſione, quæ ſemper amittitur, ubi
patitur alium poſſidere, & negligitur accipere natu-
12 ralem poſſeſſionem; ſecus verò quando, ut dictum eſt,
aſſociatio fundatur in facultate capiendi poſſeſſionem
propria auctoritate, quæ non amittitur ex ſola patien-
tia, & negligentia modici temporis, ſed præſcriptio-
ne triginta annorum, ut in puncto diſtinguit Cyriacus
*controverſ.*258.*num.*39. *& nu.*40. ubi quod non petit,
nisi quoad effectum retinendæ tantùm, ſecus quoad 13
alios. Grat. *deciſ. March.* 15. *nu.* 3. Pacific. *de Salvian.
inſpect.* 3.*c.*2.*n.*1029. Rota *in Romana Salviani* 29. *Ja-
nuarii* 1618. *coram Remboldo. & in Bononien. Cenſus* 4.
Maii 1643. *coram Me, in §. nihil enim facit, in fine*,
cum quod virtus conſtituti expiraverit per decennium, 14
procedat ad effectum obtinendi manutentionem non
autem immiſſionem ex alio judicio poſſeſſorio, ut in d.
Bonon. cenſus coram Me.

Nec dubitari poteſt, quin doceatur de dominio, & 15
poſſeſſione Caroli Franciſci impoſitoris cenſus de tem-
pore impoſitionis, ut requiritur, quando non agitur
contra conſtituentem, vel habentem ab eo cauſam, ſed
contra tertium, Socin. ſenior *conſil.*106. *num.*2. *verſic.
concurrit, lib.*3. Tiraq. *de jur. conſtit. limitat.* 1. *num.*23.
Rota *deciſ. num.* 11. *part.* 1. *diverſ.* quales ſunt DD. de
Maximis hæredes fideicommiſſarii Franciſci, qui non
veniunt ex Jure dicti Caroli Franciſci, qui cenſum im-
poſuit, ſed poſſident ex fideicommiſſo, quia illa non
ſolum probatur ex eodem inſtrumento impoſitionis
cenſus: ſed ex teſtibus examinatis, ac locationibus
effectuatis cum perceptione penſionum, ut agnovit, &
firmavit aliàs ſuper hoc Caſale Aguzzani, Rota coram
Reverend. Urgellen. *dec.*269.*n.*1. illamque negare non 16
poſſunt, dum poſt mortem dicti Caroli Franciſci cita- 17
to illius hærede intentarunt judicium adipiſcendæ, &
in idem, uti ab eo poſſeſſum fuerunt immiſſi, quod
nullatenus obtinuiſſent, niſi revera Carolus Franciſcus 18
Caſale hujuſmodi in vita poſſediſſet, aliàs non fuiſſet
conceſſum mandatum de immitten. cum per illud ſup-
ponatur poſſeſſio Caroli Franciſci. *leg. un. C. de alien.
mut. jud. cauſ. fact.* Rot. *coram Seraph dec.*2074.*in princ.
in recent. dec.*618.*n.*14.*part.*4.*tom.*3. Poſſeſſio verò illo-
rum de Maximis, qui fuerunt in hoc judicio conventi
non controvertitur, & probatur ex eo, quod ipſi ſu-
ſtinent litem tanquam poſſeſſores junctis aliis admini-
culis deductis informantes.

Quod autem Materii tunc agentes ſint hæredes Re- 19
nati emptores cenſus, probatur ex eo, quod juſtifica-
tur, eos eſſe Renati filios; Nam hoc caſu cum ipſi 20
agant, & agatur de eorum commodo, cenſentur etiam
ejuſdem Renati hæredes, Rota *deciſ.*302.*part.*3.*recent.
& in Bononien. Spolii* 16. *Martii præteriti coram R.P.D.
meo Otthobono.*

Neque hanc aſſociationem impedire poteſt oppoſita
nullitas cenſus impoſiti à curatore dato à Judice loco
matris tutricis, & ſuæ dotis creditricis eidem Carolo
Franciſco pupillo, annorum ſcilicet decem, ut aſſeri-
tur in eodem inſtrumento, qui nec fuit præſens inſtru-
mento, etiamſi eſſet major infanti, quia cum in hoc
Doctores non conveniant, abſque eo quod in præſenti
firmatur, quæ ex opinionibus verior ſit, an affirmati-
va, quod ubi pupillus ſit major infante, & fari poſſit,
habeatque aliquod animi judicium, non poſſit ſolus tu-
tor contrahere, ſed requiratur, ut pupillus præſens cum 21
auctoritate tutoris contrahat, ut notat Caſtr. *in l. ne-
que tutores, n.* 5. *Cod. de procurat.* Soc. 24. *num.*45.*lib.*1.
Peregrin. *conſ.*74. *ſub n.*4. *lib.*3. Gomeſ. *variar. reſolut.
tom.*2. *cap.*14. *n.*1. & dixit Rota *in Bononien. de Berois*
28. *Junii* 1641. *coram R.P.D. meo Carillo, §. nullitas*,
ſeu potius negativa contraria ſententia, nempe, quod
non requiratur præſentia pupilli, etiamſi major ſit in-
fante, quam tuetur Arr. Pinel. *in leg.*1. *part.*2. *Cod. de* 22
*bon. patern. nu.*66. *verſ. ego autem, & infra, verſ. videre-
turque ridiculum*, Jacob. Mandel. de Alb. *conſil.* 205. *n.* 23
38. *cum ſeq.* ubi quod ſolus tutor ſine præſentia pupilli
poteſt alienare cum decreto, etiamſi pupillus ſit ma- 24
jor infante, quia præterquam quod jura dirigunt verba
in tutores adeſt ratio omnino concludens, videlicet,
quod durante tutela tutor cenſetur habere adminiſtra-
tionem cum libera, ergo poteſt alienare, dummodo non
dilapidet, hanc opinionem multis comprobat, & reſpon-
det omnibus contrariis, eandem amplexa fuit Rota *in*

25 *recentior.deciſ.296.num.8.cum ſeq.p.4.tom.2.recen.*ipſa
controverſia, & opinionum diſcrepantia in hoc juris
articulo ſufficit, ut hujuſmodi exceptio nullitatis pe-
26 titam aſſociationem retardare non poſſit,quia exceptio
juris dubii, in quo hinc inde adſunt opiniones, æqui-
27 paratur exceptioni facti altiorem indaginem requi-
renti, & ſicut exceptio requirens altiorem indaginem
28 facti,debet ad merita reſervari *leg.2.§.ibidem,ff. ad ex-
hib. leg. ille à quo*, §. 1. *ff. ad Trebell.* ita & requirens
longam, & dubiam juris altercationem ob varias Do-
ctorum opiniones, Capicc.*dec.*10.*n.*19.*&* 20. Rota *co-
ram Seraphin.deciſ.*171.*ſub n.*6.*deciſ.*64.*nu.*6. *inter im-
preſſas* apud Paciſ. *de Salvian. in Bononien. bonorum,
ſeu fideicommiſſi de Sanctis* 17 *Maii* 1647.*§.final.coram
R.P.D.meo Bichio.* Eoque facilius eſt rejicienda hæc ex-
ceptio, dum cenſus fuit neceſſarius pro reſtitutione do-
29 tis & utilis pupillo, quia fructus dotis liquidantur à
Statuto Urbis lib.1. cap.136. ad rationem ſeptem cum
30 dimidio, fructus verò cenſus taxantur ad rationem ſex
cum dimidio.

Tandem non obſtat altera exceptio deducta ex anti-
31 quiſſimo fideicommiſſo, cui dictum Caſale ſubjectum
prætenditur, quia ultra quod redditur turbida, cum pro
non exiſtentia fideicommiſſi adſit ſententia Rotalis, &
adhuc lis pendeat indeciſa coram me, admitti non de-
bet ad retardandam exequutionem judicii poſſeſſorii
ut benè per Rotam in dicta Romana cenſus coram R.
P. D. meo Bichio in fin. & antea coram bon. memor.
Buratt. *deciſ.*853.*n.*4. & in aliis relatis *dec.* 704. *n.* 1.
*part.*5.*recentior.* cum cenſus, de quo agitur fuerit impo-
32 ſitus pro ſolvenda dote dictæ Camillæ Ricciæ matris
Caroli Franciſci impoſitoris, ac deſcendentis Franciſci
de Salomonibus fideicommittentis validè potuit impo-
ni ſuper bonis fideicommiſſo ſubjectis in defectum bo-
norum liberorum ex diſpoſitione Auth.*res quæ C.comm.
de legat.* Cencius *de cenſibus q.*19.*n.*32.*cum ſeq.*Duard.
*eodem tract.§.*1.*q*7.*n.*33. Rota *coram bo. mem. Cocc.de-
ciſ.*244.*n.*3. & ita paſſim, cujus remedium, licèt ſit ſub-
ſidiarium, ſuffragatur materiis, donec ex adverſo pro-
betur, quod exiſterent bona libera reſtitutioni doti ſuf-
ficientia, cum non agatur de dote conſtituenda, ſed de
reſtituta, & de alienatione jam facta mediante cen-
ſus impoſitione, quam cum ex capite exiſtentiæ alio-
rum bonorum liberorum ſufficientium pro ſatisfactio-
ne dictæ dotis infringere prætendant, illam probare
33 debent concludenter, tanquam fundamentum propriæ
intentionis,ut probant relati per R.P.Dominum meum
Bichium in ſæpè allegata Romana cenſus, in *§. conve-
niunt ferè omnes*, cum quibus tranſierunt DD. quam-
vis alias Rota, dum agebatur de dote Victoriæ, dixe-
rit, adfuiſſe bona libera, hoc tamen ad effectum, de
quo agatur, non ſufficit, quia probanda eſſet hujuſ-
modi bonorum exiſtentia de tempore impoſitionis cen-
ſus pro reſtitutione dotis Camillæ, & quod talia eſſent,
34 ut ex illis ſine lite, & controverſia dicta dos cum effe-
ctu poſſet reſtitui, ut dixit Rota in Romana Dotis 23.
Jan. 1645. coram R.P.D. meo Otthobono.

Objectum denique in alia propoſitione ſub die 27.
Junii 1646. deductum, quod ageretur de dote con-
feſſata ceſſat ex facto, quia ex inſtrumento dotali pro
rata ſcutorum 1558. pro integro complemento ſcu-
torum 3000. monetæ dotis prædictæ, quæ rata major
eſt cenſu, apparet dotem fuiſſe ſolutam in contanti,
ibi coram Me Notario, &c. manualiter, &c. habuit,
& recepit ab eiſdem DD. Alexandra & Camilla præ-
35 ſentibus, dantibus &c. in tot Juliis, & Teſtonibus,
ac ſcutis, & duplis aureis &c. quæ verba veram nu-
merationem probant, Bart. *in l. ex cautione*, *n.*1.*verſic.
ſi verò Notarius*, *C. de non num. pecun.* Roman. *in leg.
prædia ſub num.*4. *D. de acqu.poſſeſſ.* Bertaz. *clauſul.*34.
*gloſſ.*8.*num.*1. Rota *deciſ.*310. *&* *deciſ.*382. *n.*4.*part.*4.
recent. & conſequenter, dotem prædictam fuiſſe verè,
& realiter ſolutam in longè majori ſumma, quam im-
portat cenſus, de quo agitur.

Ex quibus fuit reſolutum filiis, hæredibuſque Re-
nati Marii eſſe dandam aſſociationem ad poſſeſſionem
Caſalis Aguzzani pro fructibus decurſis, & non ſolu-
tis, ac in futurum decurren. denegata petitâ dilatione
cum intereſſe habentes pluribus laceſſiti citationibus
neglexerint informare.

Eminentiſſ. & Reverendiſſ. D. Card. Ottobono.

Romana Redintegrationis.

Lunæ 31. Maii 1649.

A R G U M E N T U M.

Immiſſio in Salviano ceſſat ex ſatisfactione cre-
diti: & illius continuatio provocat ad ac-
tionem ſpolii. Calculus probat contra ſcri-
bentem. Variæ illius inſpectiones circa legi-
timum creditum in hac ſpecie perpendun-
tur, ubi ea magis, de lucro, & Interuſuriis
dotalis aperitur.

S U M M A R I U M.

1 *Immiſſionis cauſa ceſſante in Salviano ex ſatisfactio-
ne crediti, qui paſſus eſt immiſſionem, redintegran-
dus eſt ad priſtinam poſſeſſionem.*
2 *Et contra denegantem reſtitutionem datur actio ſpolii.*
3 *Calculus probat contra producentem.*
4 *Nec valet amplius impugnari.*
5 *Quartum dotale, quod ſuper lucratur conjux ſuper-
ſtes ex diſpoſitione Statuti Urbis lib. 1. c. 131. ſu-
perexiſtantibus filiis communis matrimonii, debetur
mulieri quoad uſumfructum tantùm & acquiritur
filiis uti hæredibus Patris; non autem ex propria
perſona.*
6 *Interuſuria dotalia non debentur mulieri, penden-
te mora reſtitutionis dotis, viro prædefuncto facta
per ipſam interpellatione, ex diſpoſitione Statuti
Urbis lib.*1.*c.*137. *non debetur, niſi interpellatio ſit
judicialis.*
7 *Et interpellatio non prodeſt, ſi fiat alii, quàm pro-
priis hæredibus illius de cujus bonis agitur.*
8 *Retentio pro interuſuriis dotalibus, etiam reſervatis
in ſententia, non competit, niſi facta ipſorum li-
quidata. ratione incertitudinis.*

D E C I S I O XLIV.

FUit per DD. reſolutum dandam eſſe redintegratio-
nem ad poſſeſſionem Domus, de qua agitur Joan.
Baptiſtæ, & aliis de S. Petro, quia Paulus Querrus
filius, & hæres Septimiæ, quæ vigore Salviani inter-
dicti per A. C. immiſſa fuit in poſſeſſionem dictæ Do-
mus, quouſque ex illius penſionibus ſatisfieret in ſum-
ma ſcutorum 900. pro reſiduo ſuæ dotis eſt ſatisfactus,
ut conſtat ex calculo exhibito, quo mediante Pauluſ-
met faſſus fuit exegiſſe poſt immiſſionem ab Inquilinis
Domus, & Apothecarum ſubtus domum ſcuta 1431.
64. ceſſante itaque immiſſionis cauſa ex ſatisfactione
crediti illi de Sancto Petro ſunt procul dubio redinte-
grandi ad eorum priſtinam poſſeſſionem, & contra de-
negantem reſtitutionem datur actio ſpolii, Pacific. *de* 1
*Salvian. inſpect.*4.*c.*1. *n.*216. *&* *n.*220. Rota *coram Bu-
ratt.dec.*160. *num.*10. *coram Sanct. Mem. Gregor.deciſ.* 2
254.*nu.*1. ubi Adden. *num.* 6. *in Romana ſpolii* 9. *Junii*
1627. *coram bon. memor. Merlino. & in Tiburtina Ca-
ſtri S. Angeli* 27. *Junii* 1642. *coram R.P.D. meo Peu-
tingero, & in Bononien. ſpolii* 16. *Martii* 1648. *in §.
quod ſpolium coram Me.*

Calculus

Digitized by Google

3 Calculus autem prædictus cum fuerit exhibitus per
Paulum contra ipſum producentem, benè probat Bal-
dus *in leg. ſcriptura* 14. *n.* 2. *Cod. de fid. inſtrum.* Alex.
conſ. 30. *n.* 1. *lib.* 1. Rota *coram ſan. mem. Gregor. deciſ.*
238. *n.* 5. & ibi Adden. *n.* 15. *& in recent. dec.* 29. *n.* 46.
part. 7. nec valet hodie amplius impugnari *cap. cum ve-
nerabilis, ubi omnes de except.* Felin. *in c. imputari n.* 7.
de fid. inſtrum. Add. ſan. mem. Gregor. *d. deciſ.* 238 *n.* 15.
4 cum aliis relatis per Rotam *in Milevitana canonica-
tuum* 15. *Nov.* 1647. *in princ. coram Me.*
Neque obſtat, quod Paulus adhuc prætendat retine-
re dictam domum quouſque ex illius penſionibus ſatis-
fiat de quarto dotali debito Septimiæ ejus matri ex diſ-
poſitione Statuti Urbis lib. 1. c. 131. quia hujus ſtatuti
5 vigore quartum dotale fuit ſuperlucratum à Septimia
quoad uſum fructum tantum cum ſupereſſent filii com-
munes ex Thoma ejus viro prædefuncto, & acquiritur
tunc filiis uti hæredibus patris, non autem ex propria
perſona, ut dixit Rota *in deciſ.* 117. *n.* 3. *& ſeq. p.* 6. *rec.
in Romana de Cavaleriis poſt Fenz. dec.* 79. *per tot.* in
Romana fideicom. de Cæſareis 24. Nov. 1638. coram
6 Reverend. Terracinen. & in Romana Salviani 1. Julii
1643. coram R.P.D. meo Peutingero.
7 Nec minus Paulo poteſt competere retentio ob in-
teruſuria dotalia eidem Septimiæ debita occaſione præ-
tenſæ motæ à die interpellationis incurſæ ob non reſti-
tutionem dicti reſidui dotis juxta diſpoſitionem Statuti
lib. 1. c. 137. quia in hoc caſu non fuit facta judicialis
interpellatio prout ſtatutum requirit ad hoc, ut inter-
uſuria debeantur, Rota *in recent. dec.* 106. *n.* 5. *part.* 3. *in
Romana fructuum dotis* 13. *Nov.* 1624. *coram Remboldo
impreſſ. poſt Gilian. ad Statut. Peruſ. deciſ.* 72. *n.* 9 *coram
ſan. mem. Gregor. deciſ.* 269. *n.* 1. & ibi Adden. *n.* 7. *& in
Romana dotis* 18. *Febr.* 1647. *in §. nam cum à prædicta
die, coram Me.*
Nec ſuffragari poteſt interpellatio facta Paulo: quia
cum idem conventus fuerit tanquam hæres Thomæ
viri, non potuerunt ea in mora conſtitui hæredes Ste-
phani, de cujus bonis hodie agitur *l. mora* 32. *§. in
bonæ fidei, ff. de uſur. leg. in condemnatione* 134. *§. uni-
cuique*, ibique gloſſ. *ff. de reg. jur.* Roland. *conſ.* 58. *n.* 10.
ad fin. lib. 2. Honded. *conſ.* 50. *n.* 34. *lib.* 1. Rota *deciſ.* 182.
n. 6. *& n.* 7. *part.* 4. *tom.* 2. *rec. & in Romana dotis* 18. *Febr.*
1647. *ſub §. & hinc profecto, coram Me.*
8 Et in omnem caſum cum hujuſmodi credita ratione
interuſuriorum non eſſent adhuc liquida, ſed tantum
reſervata in ſententia A. C. nec deinde fuerint decla-
rata, aut liquidata ratione incertitudinis, aut illiqui-
ditatis Paulo non poteſt competere retentio, Rota pe-
nes Buratt. *dec.* 160. *n.* 13. & ibi Add. *n.* 20. poſt Zacch *de
oblig. Camer. deciſ.* 130. *n.* 8. *in Recanaten. manutentionis*
28. *Jun.* 1642. *in fin. coram R. P. D. meo Cerro, in Tuſ-
culana Salviani* 17. *Junii* 1647. *in §. non tamen viſa
fuit coram R. P. D. meo Veroſpio, & in Romana domus*
4. *Maii anni præteriti in fin. coram R. P. D. meo Bichio.*
Fuit itaque reſolutum redintegrationem eſſe conce-
dendam Joan. Baptiſtæ, & aliis de S. Petro, utraque
parte informante, &c.

R. P. D. MELTIO.

Romana ſupplementi Legitimæ.

Lunæ 21. Junii 1649.

ARGUMENTUM.

Supplementum legitimæ debetur filio, & pro eo ejus Hæredibus in bonis Patris. Status hæreditatis concordatus à partibus coram Judice attenditur, donec de errore concludenter probetur. Ipſius deterioratio, quomodo probetur. Legitima debetur juxta valorem ſtatus de tempore obitus Patris. An imminuatur diminutione bonorum, quæ contingit, & poſt. Diminutio, pendente mora ſolvendi ſupplementum, ſequitur hæredem poſſeſſorem.

SUMMARIUM.

1 *Supplementum legitimæ debetur filiæ, & ex ejus perſona, illius heredibus, in bonis Patris prædefuncti.*
2 *Status Hæreditatis coram Judice à partibus concordatus, eſt attendendus, donec de errore concludenter probetur.*
3 *Status hæreditatis deterioratio, cauſata ex bello, peſte, & aliis accidentibus, quomodo probetur, remiſſivè.*
4 *Legitima debetur filiis de omnibus bonis, juxtà eorum valorem & ſtatum, de tempore obitus Patris.*
5 *Diminui an valeat, diminutione rerum, & bonorum contingenter poſt mortem Patris: remiſſivè.*
6 *Diminutio pretii hæreditatis, quæ contingit, pendente mora contumacialis Hæredis ad ſolvendum ſupplementum legitimæ filio debita cedere debet ad damnum ipſius poſſidentis.*

DECISIO XLV.

STeterunt Domini in deciſis coram Me ſub die 2. 1
Dec. 1647. ſub qua fuit reſolutum ſententiam Ro-
talem eſſe confirmandum. Supplementum autem legiti-
mæ deberi Mariæ, & ex ejus Perſona illis de Cherubi-
nis ejus hæredibus in bonis Riccardi Rotigni ejus Pa-
tris, probat expreſsè *l. omni modo, C. de inoff. teſt.* &
fuit abundè firmatum tam in d. deciſ. quæ revidetur,
quàm in aliis emanatis cor. R.P.D. meo Cerro. Un-
de ſuper hoc non eſſe amplius inſiſtendum ordinarunt
Domini, & reſtricta fuit tota difficultas ad ſolam
quantitatem hujus ſupplementi, quæ ut ſit ſc. 8215.
ba. 88. juxta liquidationem factam in d. ſententia, &
comprobata in eadem deciſ. cor. Me emanata ſub d.
die 2. Dec. 1647. viſum fuit non poſſe amplius in du-
bium revocari.
Nam ex ſtatu hæreditatis d. Riccardi concordato cor-
me de ordine Rotæ, præſentibus partibus ac earum
Procuratoribus & Calculatoribus conſtat, quod factis
bonis omnibus erroribus, & omnibus creditis prætenſis
inexigibilibus ab Anna Rotigna, nihilominus d. ſum- 2
ma remaneat liquida, & indubitata, cui ſtatui ſic fir-
mato, ut ſtandum ſit donec de errore concludenter
probetur, tradit Soc. *in l. qui pecuniam n.* 10. *ff. ſi cer.
pet. & in l. quibus diebus §. quodam Titio num.* 10. *ff. de
cond. & dem.* Urſil. ad Affl. qui in computis ſocialibus
deciſ. 105. *n.* 7. Bertaz. *clauſ.* 38. *gloſſ.* 2. *n.* 1. Rot. *cor. Burat.
deciſ.* 546. *n.* 16. *verſ. non obſtat clauſula, & in Romana
Reſciſionis Tranſactioni* 29. *Maii* 1648. *cor. R.P.D. meo
Corrado, §. ult. verſ. hinc DD. cenſuerunt.*
Dici neque poteſt quod ſupplementum ſit diminuen- 3
dum attenta diminutione pretii bonorum ſtabilium in
hæreditate repertorum cauſata ex bello & peſte, quia
ultra quod talis deterioratio non probatur, prout re-
quiritur ſecundum Gloſſ. & DD. *in l.* 2. *C. de reſc. vend.
c.* 3. *de emp. & vend.* Natt. *conſ.* 650. *n.* 8. Mod. Peruſ. *de
ſubb. inſp.* 60. *nu.* 1. *&* 2. Rota penes Buratt. *dec.* 538. *n.*
1. *verſ. nam dictæ mulieres*, quatenus etiam probaretur
illam non relevare. Nam quidquid ſit (ex quo legitima 4
debetur filiis de omnibus bonis juxta eorum valorem
& ſtatum de tempore obitus Patris ad *l. omni modo in
fi. C. de inoff. teſt.* Rot. poſt. Merl. *dec.* 113. *nu.* 1. *dec.* 62.
num. 73. *p.* 5. *rec.*) an rerum, ac bonorum diminutiones, 5
quæ contingunt poſt mortem Patris valeant diminuere
legitimam filii, de quo latè dixerit Peregr. *de fideic.*

Digitized by Google

artic.36.n.16.uſque ad n.35.Merl. de legit.lib.5.titul.3. q.7.nu.12. cum ſeq. Quia in propoſito caſu concurrit mora Annæ hæredis, quæ ſæpius requiſita, & interpellata fuit ad ſolvendum dictum ſupplementum, ac ſemper recuſavit, prout hodie etiam pertinaciter recuſat, diminutio pretii ſi quæ contingit pendente tali mora contumaciali, certum eſt quod cedere debeat in dam-
6 num hæredis poſſidentis, ut declarat Rim.jun conſ.227. n.73.Capyc.Latr.conſult.78.n.22. & fuit dictum in Romana fideicommiſſi de Epiſcopis 29. Nov. 1634. coram Eminent.Card.Hieronymo Veroſpio, & in eadem confirmata 22. Junii 1643. coram R.P.D. meo Veroſpio.

Et ita informantibus tantùm Dominis de Cherubinis, altera tamen parte ſæpius monita, & expectata, ac ſemper informare recuſante, fuit reſolutum, &c.

Emin. R. P. D. Card. CORRADO.

Romana Succeſſionis.

Luna 17. Maii 1649.

A R G U M E N T U M.

Diſpoſitio leg. hac Edictali, Cod. de ſecund. nupt. ubi occurritur præjudicio filiorum primi matrimonii, ſedulò perpenditur & conjecturæ contemplationis habitæ ſecundi Viri à muliere binuba teſtante, luculenti ratiocinio recenſentur, & latè de materia.

S U M M A R I U M.

1 *Diſpoſitio teſtamentaria mulieris binuba intuitu & contemplatione ſecundi mariti, extantibus filiis primi matrimonii, fieri prohibetur ex leg. hac Edictali, C. de ſecund. nupt.*

2 *Probationes in materia difficilis probationis, fiunt conjecturis, ac præſumptionibus, Judicis arbitrio penſandis.*

3 *Præſumptio, quod diſpoſitio teſtamentaria ſit facta contemplatione alterius, non tollitur ex eo quod commodum ipſius referatur in alterum, concurrentibus aliis, quibus ea rectè percipitur demonſtrationibus.*

4 *Et in terminis filii instituti hæredes ad commodum Patris, textus expreſſus.*

5 *Datum illis videtur cujus conſenſu, contemplatione, ac opera, alteri quid conceditur.*

6 *Legiſlator in l. hac Edictali, C. de ſecund. nupt. apprimè intendit occurrere induſtriis, ac machinationibus, quæ in fraudem ipſius legis, ac in præjudicium filiorum præcedentis matrimonii, moliri ſolent, ubi referuntur verba legis.*

7 *Participati, commodi proprietatis in Hæreditate filiis relicta, ſatis reſultat, & evidenter probatur in parte, ex institutione ipſius in uſufructum cum plena bonorum adminiſtratione, ac ab omni redditionis rationum, ac confectione inventarii plena liberatione.*

8 *Diſtinctio Inſtitutionis filiorum in proprietate, & Patris in uſufructu, apertè convincit, Teſtatoris uxorem nullum proprietatis commodum marito tribuere voluiſſe.*

9 *Uſusfructus hæreditatis relicta filiis, ex legis diſpoſitione acquiritur Patri, ſive ſint abſolutè instituti ſive in proprietate, non alio addito. Nullum autem Jus proprietatis ipſi regulariter acquiritur.*

10 *Teſtator inſtituens filios alterius, poteſt prohibere uſumfructum Hæreditatis Patri.*

11 *Contemplatio mariti reſultat ex inſtitutione filiorum facta per Uxorem, quæ non prohibuit ipſi uſumfructum.*

12 *Uſusfructus ſemper in propoſita ſpecie cenſetur ex tacita diſponentis voluntate prohibitus, ad ſuſtinendam diſpoſitionem, quæ aliter redderetur invalida.*

13 *Clauſula, quò magis adhibetur in rebus ſuſpectis, eò magis præſumitur fraus, ac dolus.*

14 *Decius acriter & jure merito invehit contra DD. excogitantes, & approbantes cautelas in fraudem leg. hac Edictali ac præjudicium filiorum primi matrimonii.*

15 *Et dicit illas eſſe verbales, & reiiciendas.*

16 *Commodum, quod ex amplitudine verborum inſtitutionis, ac tota teſtamenti ſerie, intenditur Teſtatricem voluiſſe conferre marito, qualecunque ſit, ſufficit ad hunc effectum.*

17 *Uſusfructus debetur Patri ex Hæreditate filii à matre obventa ex diſpoſitione Statuti Urbis l.1.c.131. ſub rub. ad lucr. dot.*

18 *Declaratur hoc Statutum procedere, & diſponere quando extant ſoli filii communis matrimonii, non autem quando concurrunt alii ex præcedentibus nuptiis ſuſcepti.*

19 *Statuto ceſſante attenditur diſpoſitio Juris communis.*

20 *L. hac Edictali favet filiis, primi matrimonii.*

21 *Repudiatio ſeu renunciatio commodi Hæreditatis Uxoris, facta à Victrice, non poteſt tollere Jus filiis primi matrimonii ex leg. hac Edictali proveniens, quibus, expectata alia ipſius acceptatione, ſtatim illud defertur.*

22 *Repudiatio hujuſmodi præſumitur facta in fraudem filiorum primi matrimonii ad privandum illos lucro à lege delato.*

23 *Subſtitutio facta in teſtamento, licet in futurum, ac incertum eventum collata, eſt conſiderabilis ad effectum, ut præſumatur contemplatione illius, cujus linea in propriis, & deſcendentium perſonis vocatur.*

24 *Et facultas ſpecialis à teſtatore conceſſa hæredibus instituti diſponendi ad favorem certæ perſonæ deſcendentis illius, de cujus contemplatione dubitatur & illius deſcendentium ad ſolam ejus contemplationem referri poteſt.*

25 *Contemplatio ſecundi Viri præſumitur habita fuiſſe à muliere binuba in odium filiorum primi matrimonii, quando in caſu contradictionis ipſorum ſuæ odioſæ diſpoſitioni, impoſuit caducitatem alteri portioni, & illi reliquit executorem primum ſecundum virum, deinde ſuos filios hæredes institutos, cum pleniſſima liberatione à redditione rationum.*

26 *Pariterque ad onus portionis, tunc iis adjudicandæ, detractionem caducatæ, & legata etiam annua referri voluit.*

27 *Exoneratio gravaminum in Hæreditate, non ſolius proprietarii, ſed uſufructuarii etiam commodum, & contemplationem præ ſe fert.*

28 *Judicium idem prorſus reſultat inſtitutionis unius ubi ex antecedentibus, & ſequentibus inſtitutionis de ejus filiis partibus apparet teſtantem præ oculis habuiſſe, & contemplatum fuiſſe illum.*

29 *Ad formandum hujuſmodi judicium totius Teſtamenti contextus, non autem ſingula illius partes diſiunctim, omneſque ſimul præſumptiones undique reſultantes conſiderari debent, cum viciſſim adminiculentur.*

30 *Contemplationis prædicta nulla major certitudo adduci poſſe videtur, & quæ ipſius teſtatoris ore prolata fuit.*

31 *Legatum annuli pretioſi ob memoria conſervationem, cæteris junctis, ex eodem teſtamento conjugis morientis inſurgentibus, adminiculis, eſt præſtantior probatio amoris, quàm ſit qualibet contraria ex teſtibus elicita, odii, ac diſcordia, qui eſſent inter Conjuges.*

32 *Ratio prima in periodo teſtantis, licèt addita ſecunda ad ejus corroborationem, præ ſe fert contemplationem*

nem teſtatoris, ac diſpoſitionis finalem, & præcipuam cauſam.

33 *Licèt ad hunc effectum ſufficeret, quod eſſet æquè principalis, & conjunctim adjecta.*

34 *Imò & ſecundaria.*

35 *Eoque maximè ubi ſunt commemorata merita filiorum, meritorum ob ætatis tenuitatem non comput. niſi Patris contemplatio ſuppleviſſet.*

36 *Diſpoſitio mulieris ſecundò nuptæ, ex qua filii ex primis nuptiis ſuſcepti neque legitimam conſequantur tanquam iniqua, ac injuſtis artibus extorta, penitus reprobatur.*

37 *Tempus teſtamenti attendi debet, quando inquiritur teſtatoris intentio circa diſpoſita in eo.*

38 *Cauſæ odii filiorum debent eſſe graves, quæ inducant matrem ad diſponendum in illorum præjudicium: aliàs ſic diſponens, præſumitur extraneis artibus, ac ſuaſionibus circumventa.*

39 *Rationes expreſſæ, & cumulatæ in teſtamento facto à muliere, cenſentur deductæ ad obtegendam, & colorandam mariti contemplationem, quando aliæ fortiores, pro ea vigent conjecturæ, ac verba, quæ non ſolùm ſuadent, ſed demonſtrant, principium, medium, & finem, ac totam diſpoſitionis ſubſtantiam, fuiſſe in præſcripta contemplatione conſtitutam.*

40 *Et propterea, licèt alias vera forent, cùm tamen ſic adjecta cenſeantur in fraudem, ac circumſcriptionem legis, attendi non debent, ſed ſunt rejicienda.*

41 *Forma relicti non eſt conſideranda, ſed effectus rei.*

DECISIO XLVI.

VOluerunt Domini tertia vice audire D. Com. Fabium. Verùm cauſa denuò exacto ſtudio diſcuſſa, nulla demum viſa fuit pro ejus parte deduci relevans ratio, ob quam ſit recedendum à reſolutionibus coram Me factis ſub diebus 18. Maii 1646. & 14. Junii 1647.

Nam ponderato, ut fieri debet, toto contextu teſta-
1 menti Imperiæ illius uxoris, clarè dignoſcitur quod ejus intuitu, & contemplatione conditum fuit contra diſpoſitionem *l. hac edictali, C. de ſecund. nupt.* Hoc
2 enim in ſubjecta materia difficilis probationis benè probatur conjecturis, ac præſumptionibus Judicis arbitrio penſandis, *ad leg. licet Imperator* cum ibi not. per DD. *ff. de l. 1. l. dolum. C. de dol. c. 2. de renunciat. in 6.* Bart. *in l. ſi filiofam. nu. 1. verſ. ſi apparet, ff. de donat. cauſ. mort.* Ang. *in l. fi. ſub n. 2. verſ. & ideo, C. de uſufruct.* cum aliis latè adductis per Maſcard. *de probat. concluſ.* 815. *ſub num. 1. verſ. quæ in re, &c.* & in ſpecie tradunt Socin. jun. *conſ. 16. nu. 4. verſ. & ante omnia præſupponendum eſt, &c. ac ſeqq. lib. 4.* Rim. jun. *conſil. 243. n. 34. verſ. & cum in fraudibus, & ſeqq.* Lancellott. Gall. *conſil. 18. è n. 25. verſic. & hæc quoad juris præſumptionem, cum ſeqq. & ſub n. 53. verſ. nec obſtat, ac ſeqq.* Card. Bardellon. *conſ. 4. ſub n. 66. verſic. ſtandum igitur eſt conjecturis; ac ſeq.* Fachin. *controv. lib. 3. cap. 66. in fin. verſic. ex variis porrò cauſarum figuris, &c.* & confert Lup. *de illegitim. tom. 1. §. 5. ſub n. 158. verſic. unde ſecus eſt, &c.* Quæ in præcedentibus Deciſionibus fuerunt plenè deductæ, & comprobatæ.

3 Nec obſtat, quod ex inſtitutione communium filiorum ſecundi matrimonii, quam fecit Imperia in proprietate bonorum ejus hæreditatis, nullum reſultet commodum dicto Com. Fabio eorum patri quo circumſcripto, ceſſare videtur in ea parte (ſuper qua inſiſtebant informantes) ejus contemplationis præſumptio.

Quia præter quod illa quidem efficax eſt contemplationis hujuſmodi demonſtratio, ſed non unica, nec excluſiva aliarum præſumptionum quibus eadem rectè percipitur, licèt diſpoſitionis commodum referatur in alterum, ut probat littera *text.* & explicat ibi
4 Goffred. & Fulgoſ. *in leg. fideicommiſſa, §. pen.* ibi, *plerumque autem intelligendum eſt privati cauſa hoc feciſſe, licet emolumentum publicano quæratur, &c. ff. de leg. 3.* & melius ad rem noſtram *in leg. pen. in fin. princip.* 5
ibi *faciliorque ſuſpicio per filium ſcriptum hæredem quamvis emancipatum adeuntem, liberti hæreditatem ipſum patronum habere; cum omnia quæ noſtra ſunt, liberis noſtris ex voto paremus &c.* ibique gloſſ. *in verb. patronum habere, ff. de bon. libertor.* Nam illi datum videtur cu- 6
jus conſenſu, contemplatione, ac opera alteri quid conceditur *l. ſolutum, ff. de pignor. act. l. ſi ſponſus, §. generaliter. ff. de donat. cum ſimil.* Rip. *conſil. 1. ſub n. 9. verſ. ad fundamentum Baldi &c. de ſec. nupt.* Quæ ſanè concluſio facilius procedit in hac materia, in qua Legiſlator apprimè intendit occurrere induſtriis, ac machinationibus, quæ in fraudem ipſius legis ac præjudicium filiorum præcedentis matrimonii moliri ſolent, ut legitur in *d. l. hac edictali, in princip. verſ. fin. verò* ibi, *omni circumſcriptione, ſi qua per interpoſitam perſonam, vel alio quocunque modo fuerit excogitata ceſſante,* &c. & *in §. optimè,* ibi, *nulla machinatione neque per ſuppoſitas perſonas, neque per aliquam aliam cauſam interponi valente,* &c. in Auth. *de nupt.* Præſertim inter domeſticos quibus ſunt faciliores, ac frequentiores, *leg. data, C. de donat.* & in ſpecie probant Caſtr. *in conſil. 150. viſo puncto ſub n. 2. ad fin. verſ nec obſtat, quod ſaltem proprietatem. lib. 2.* & prius Joan. de Lignan. Franc. Aret. & Riccard. de Salyc. inter conſil. ejuſdem Caſtr. *conſil. 261. ac 263. & poſt conſ. 264. lib. 1.* Ruin. *in conſ. 112. ſub n. 8. verſ. & iſto caſu, l. 1.* Menoc. *conſ. 511. ſub n. 11. verſic. & quæ quidem cautela,* &c. Rim. jun. *conſ. 241. ſub n. 46. verſ. moventur etiam, cum ſeqq. & dicto conſ. 243. nu. 27. verſ. ſubjungens, & ſeqq.* Theſaur. *deciſ. 170. ſub n. 33. verſ ideo cautelam,* Eugen. *conſ. 1. ſub n. 27. verſic. contrarium tamen cum ſeqq. lib. 2.* Hond. *conſ. 14. ſub n. 32. verſ. quintum lib. 1.* Lancellot. Gall. *conſil. 18. ſub n. 42. verſ. ſed quando pater,* Mantic. *de tacit. lib. 12. tit. 33. ſub n. 10. verſ. aliud autem dici poteſt. & verſ. neque eſt omittendum,* &c. Rovit. *deciſ. 12. ſub n. 4. verſ. rationem aſſignant, &c. cum ſeqq. & ſub n. 9. verſic. ex quibus patet,* &c.

Ex facto etiam removetur objectum, cùm ipſe 7
Com. Fabius fuerit in uſufructu ejuſdem proprietatis hæres pariter inſtitutus, cum plena bonorum adminiſtratione; ab omni redditione rationum, ac inventarii confectione expreſsè liberatus, ex quo evidenter probatur commodi illius in eadem proprietatis filiis relicta participatio, Caſtr. *dicto conſ. 150. ſub num. 2. verſ. nos loquimur &c. & verſ. ſed hic ultra proceſſit, &c. lib. 2.* Rim. jun. *dicto conſ. 241. ſub num. 49. verſic. & certè, &c.* Theſaur. *d. dec. 170. n. 28. verſiculo ampliatur tertio, &c.* dicens hoc eſſe indubitatum, Laderch. *conſ. 147. ſub nu. 1. verſic. ſecunda eſt ſuſpicio,* Mart. *Vot. 39. ſub n. 15. verſic. ex his ſequitur, & ſeq.* Maſtrill. *dec. 175. num. 21. verſ. item quia patri, & ſeq.* Rovit. *d. deciſ. 12. num. 1. verſic. prout ſi in eadem diſpoſitione,* & fatetur Bellon. jun. *in objecto conſil. 82. ſub n. 26. verſic. ad ſecundum verò, &c.* ſententiam prædictam in his terminis veram eſſe.

Nec relevat contraria illatio ex eo deducta, quod 8
diſtincta hujuſmodi diſpoſitio, qua filiis proprietas, viro autem, ac patri eorum uſusfructus ſeparatim fuit relictus, apertè convincat Teſtatricem nullum proprietatis commodum marito tribuere voluiſſe; ut ſenſit Dec. *in conſ. 462. viſa legitimatione ſua, n. 40. verſic. ad removendum iſta,* &c.

Quinimò contemplationem illius evidentius demon- 9
ſtrat. Nam ſi hæredibus ſimpliciter, vel etiam in proprietate alio non addito filiis poſterioris matrimonii inſtitutis deceſſiſſet Imperia, quo caſu ex legis diſpoſitione idem uſusfructus nullum autem jus proprie-
tatem regulariter acquiritur parti *leg. cum oportet, Cod. de bon. quæ liber.* Attamen id cenſetur meriti 10
contemplatione feciſſe, ea ſola ratione, quia cùm

Digitized by Google

illum expreſſè, ut poterat *Auth. excipitur eod. tit.* non
11 prohibuerit, dicitur ideo filios inſtituiſſe, ut per eos patri acquireretur ab *l. cum filiofam. in princip.* ubi gloſſ. *in verb. patri, & ſeqq.* ac DD. *ff. de leg. 1. & l. ſi ita quis, la 2. §. ea lege ff. de verbor. obligat.* & probavit Bald. *in conſil. 161. quedam Nobilis Domina, lib. 1.* recedens à contraria opinione, quam prius tenuerat in *conſ. 22. quedam Domina Nicolina, per tot. lib.* inter conſ. Caſtr. *conſilio 226. viſis punctis, & conſil. 264. ego Baldus, lib. 1.* idem Caſtr. *dicto conſil. 150. ſub num. 2. verſic. ſed hic ultra proceſſit, lib. 2.* Surdus *conſilio 250. ſub n. 33. verſic. praterea.* Laderch. *d. conſil. 147. ſub n. 1. verſic. prima eſt quia mater,* &c. Mantic. *de tacit. lib. 13. tit. 37. ſub num. 29. verſic. illud etiam,* latè Maſtrill. *dicta dec. 175. ſub num. 14. verſic. contrariam tamen,* &c. *cum ſequentibus.* Eugen. *dicto conſil. 1. num.*
12 *30. verſic. ſecundò principaliter,* &c. *lib. 2.* & alii. Quorum ſententiam non aliter evitant ſectatores contrariæ, ac ipſa Rota penes ſan. mem. Gregor. *deciſ. 173. & 443.* niſi quia uſusfructus eo caſu cenſeri debeat patri ex tacita diſponentis voluntate prohibitus, ad ſuſtinendam diſpoſitionis validitatem per *leg. quod ſervus, ff. de acquir. poſſeſſ.* ubi notat Bart. *& in dicta lege ſi filio fam. ſub num. 2. verſic. ſi verò poteſt quæri ipſi filio, &c. ff. de donat. cauſ. mort.* Dec. *dict. conſ. 462. ſub num. 20. in fine, verſic. non obſtat quod in caſu, &c.* Paleot. *de noth. & ſpur. cap. 53. ſub nu. 8. verſic. docuitque Bartholus,* &c. *& legitur in dicta deciſ. 137. num. 6. verſ. nec facit, & d. deciſ. 443. ſeq. num. 4. verſic. nec eſt inferendum, ac ſeqq.* ſan. mem. Gregorius Bellon. jun. *dicto conſil. 82. ſub num 19. cum ſeqq.* Multo magis idem eſt judicandum, ubi eandem ejus voluntatem ad favorem mariti expreſſis verbis declaravit, quibus dum legis ſcopulos præmeditata illa diſtinctione ſoleriùs evitare ſategit, eo magis illis ſe involvit, quippè non tantum legem circumvenire, ſed etiam illius interpretationem detorquere curavit, ut reſpondit J. C. *in leg. ita fides haredis commiſit, verſiculo uno in priori ſpecie, Digeſtis de jure fiſcali,* Baldus *conſil. 487. apparet quoddam inſtrumentum, ſub num. 1. verſiculo quanto plus, lib. 1.* dicens, quò ma-
13 jor cautela in rebus ſuſpectis adhibetur, eò magis præſumitur fraus, ac dolus, Con. *conſil. 217. num. 1. verſ. in iſtis autem terminis, cum ſeq. & n. 7. verſ. itaque ratione, lib. 3.* Bero. *conſil. 58. ſub n. 14. verſ. ex aliis etiam, lib. 3.* Theſaur. *dicta deciſ. 170. ſub num. 17. verſ.*
14 *ad Decium, &c.* ubi acriter, & jure quidem merito invehit contra DD. excogitantes, & approbantes hujuſmodi cautelas in fraudem dictæ legis ac præjudicium filiorum primi matrimonii, *& ſub dicto nu. 28. ac 33.*
15 *verſ. ſed ut ſupra dicebam,* &c. dicit illas eſſe verbales, rejiciendas, Rim. jun. *dicto conſil. 241. ſub n. 49. verſ. & certè, ac ſub n. 57. verſ. ſed ille caſus,* &c. Bardellon. *dicto*
16 *conſil. 4. ſub n. 74. verſ. nec vim facit,* &c. ubi reſpondet argumento Decii. Quod certius eſt in propoſito caſu in quod ex amplitudine verborum inſtitutionis mariti, ac tota teſtamenti ſerie conſtat Teſtatricem verè intendiſſe commodum etiam proprietatis illi viventi conferre, quod qualecumque ſit, ſufficit ad hunc effectum *jux. leg. Sulpitius,* ibi, *ſi hoc egit uxor, ut aliquid ex ea re interim commodi ſentiret maritus,* &c. *ff. de donat. inter vir. & uxor.* Rim. jun. *dicto conſil. 243. ſub n. 43. verſ. & in caſu noſtro,* &c. *cum ſeqq.* & comprobat Fachin. *dicto cap. 66. verſ. ſic, & ipſe ſtatuo,* &c. ibi: *& id actum tacitè, vel expreſſè, ut Vitricus emolumenti aliquid ſentiret,* &c.

17 Minùs relevat, quod uſusfructus prædictus pariter deberetur Com. Fabio ex diſpoſitione Statut. Urbis *lib. 1. cap. 151.* ſub Rubr. *de lucr. Dot.* qui propterea eum repudiavit, ac declaravit nolle conſequi ex teſtamento uxoris.

18 Quia ſtatutum illud diſponit, atque procedit, quando extant ſoli filii communis matrimonii, non autem quando concurrunt alii ex præcedentibus nuptiis ſuſcepti. Atque ideo caſus iſte remanet ſub diſpoſitione 19
juris communis, ac proindè *dicta lege hac edictali* comprehenſus, ut aliàs fuit reſolutum in Romana præt. dotis 25. Decembris 1594. coram Corduba *p. 4. diverſ. deciſ. 255.* & latius probatum in prædictis coram Me, ſub die 18. Maii 1646. in *§. prædictu verò non adverſatur, cum ſeq.* & ſub die 14. Junii 1647. in *§. 1. & ſeqq.*

Repudiatio autem, Declaratio, & Proteſtatio facta per com. Fabium die 30. Decemb. 1648. poſt dictas reſolutiones Rotales, Viſa fuit Dominis non ſuffragari. Quia (præter ea quæ ex præſtatione legatorum, 20
ac aliis in facto deductis, pro illius præcedenti accep- 21
tatione reſultant) jus filiorum primi matrimonii procedit ex ipſa diſpoſitione *leg. hac edictali,* &c. quæ ex inſtanti obitus matris cum ejuſmodi teſtamento defunctæ operata fuit effectum ſuum deferendo ſtatim jus eiſdem filiis non expectata acceptatione Vitricis, cujus ideo ſubſequens renuntiatio, ſeu repudiatio illud tollere non potuit ad *leg. fin. ff. de pact. leg. ſi poſt mortem, §. fin. ff. de bonorum poſſeſſ. contr. tab.* & in his terminis benè probat Steph. Bertrand. *in repet. dict. legis, in verb. ſi verò plus, ſub n. 19. verſ. ſed pro clariori intellectu,* &c. Rip. *in leg. 1. ſub n. 88. verſ. &* 22
per illum textum, ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. dicens quod hujuſmodi repudiatio præſumitur facta in fraudem filiorum primi matrimonii ad privandum illos lucro à lege delato *&c.* Bocr. *deciſ. 201. ſub num. 6. col. penult. in princip. verſ. quod ſi Vitricus,* Surdus *dicto conſ. 250. ſub n 22. verſic. quinto eo ipſo, cum ſeq.* Honded. *dicto conſil. 14. ſub n. 30. verſ. nec reſiſtit quartum cum ſeq. lib. 1.* Rovit. *d. deciſ. 12. ſub nu. 26. verſ. nec poterat eſſe in conſideratione, &c.* & fuit dictum in Romana quarti Dotal. 15. *Maii* 1635. *coram eminent. D. meo Card. Veroſpio, in §. neque viſum fuit, verſ. præſertim ad effectum, de quo agitur.*

Præterea plura concurrunt alia commoda ex eo teſtamento Com. Fabio reſultantia, quibus ejus contemplatio in univerſa illa diſpoſitione convincitur; tum 23
ex eo, quia ipſe, ac alii ejus deſcendentes fuerunt immediatè ſubſtituti prædictis ejus filiis hæredibus inſtitutis, eorumque deſcendentibus, quod licèt in futurum, ac incertum eventum deficientis illorum lineæ collatnm tamen eſt conſiderabile, ut in ſpecie tradit Caſtr. *dicto conſil. 150. ſub num 2. d. verſ. ſed hic ultra proceſſit, lib. 2.* & latè probat Laderch. *conſ. 27. n. 9.* 24
verſ. nunc aliqua de ſpe ſubſtitutionis, cum ſeq. & latius *conſil. 18. ſub num. 10. verſ. nunc aliqua de ſpe,* &c. *& plur. ſeqq.* & ſenſit Eugen. *dicto conſ. 1. ſub nu. 30. verſ. tertiò fortius,* cum aliis adductis in præcedenti Deciſ. ſub die 14. Junii 1647. in *§. quia contraria, verſ. ulterius,* &c. Tum ex eo quia tam ipſi, ac hæredibus inſtitutis, quam deſcendentibus præfatis conceſſa fuit ſpecialis facultas diſponendi de bonis hæreditatis Teſtatricis ad favorem Franciſcæ ipſius Comitis Neptis, ac deſcendentium ex ea, quod ad ſolam ejus contemplationem referri poteſt *juxta leg. ſed ſi plures, §. in* 25
arrogato, ff. de vulg. & pup. Theſaur. *dicta deciſ. 170. num. 5. verſ. tertio facit,* Rim. jun. *d. conſ. 243. num. 27. verſ. ſubjungens,* &c. Trentacinq. *var. reſol. lib. 3. tit. de matrimon. reſolut. 5. col. ante penul. ſub num. 35. verſ. hinc infertur,* &c. Menoch. *de arbitr. Jud. caſ 459. ſub num. 28. verſ. iſta etiam* &c. Honded. *d. conſil. 14. n. 17. verſ. & propterea, cum ſeqq. lib. 1.* & alii in dicta deciſione allegati *in loco mox citato.* Deinde quia diſpoſitionis decimæ partis ejus dotis in caſu contradictionis D. Lelii ex præcedenti matrimonio filii ad opera pia ordinatæ, executorem primum reliquit Com. Fabium à quacumque rationum redditione pleniſſimè libera- 26
tum, ac ſucceſſivè ejus filios hæredes inſtitutos; pariterque ad onus portionis tunc eidem Lelio adjudicandæ detractionem dictæ decimæ partis, & legata etiam annua

annua referri voluit, quod non ſolius proprietarii, ſed
uſufructuarii etiam commodum, & contemplationem,
præ ſe fert l. Aurelius, §. Titius, ff. de liberat. legat.
Corn. dicto conſ. 217. ſub n. 2. verſ. liberatio à redditio-
ne rationis, &c. lib. 3. & ponderavit Lancellot. Gall.
dicto conſ. 18. ſub n. 65. verſ. quia etiam hæc verba, &c.
cum ſeq. Maſtrill. dicta deciſ. 175. n. 22. verſic. item quia
fuerat relictus, &c. & comprobat Mart. d. Vot. 39. ſub
n. 16. verſiculo tamen ubi, &c.

28 Et licèt hæc non videantur immediatè ex ipſa filio-
rum inſtitutione procedere, demonſtrant tamen Te-
ſtatricem præ oculis ſemper habuiſſe, & contempla-
tam fuiſſe Com. Fabium ejus virum, tam in partibus
præcedentibus, inſtitutionem filiorum, quàm in ſe-
quentibus, unde idem prorſus reſultat ipſius inſtitu-
tionis judicium juxta gloſſam in lege apud Celſum, in
verbo cauſa, ff. de dol. exceptione & in lege ille à quo,
§. 1. in verba, verſiculo item ex præcedentibus, & ſe-
quentibus, ff. ad S. C. Trebil. Cravet. conſ. 143. ſub nu.
9. verſic. fraus enim arguitur, &c. Maſcard. de probat.
dicta concluſ. 815. num. 16. verſ. ſexta conjectura, &c.
Rot. deciſ. 11. n. 41. verſic. cum talia &c. & ſeqq. part. 5.
29 recent. Nam ad formandum hujuſmodi judicium, to-
tius teſtamenti contextus (prout dictum eſt) non au-
tem ſingulæ illius partes disjunctim, omneſque ſimul
præſumptiones undique reſultantes conſiderari de-
bent, cùm viciſſim adminiculentur, ut in his termi-
nis concludit Caſtr. d. conſ. 150. ſub n. 2. verſic. ſed hic
ultra proceſſit, uſque ad fin lib. 2. Socin. jun. conſil 59.
n. 33. verſ. ex his tribus, lib. 3. & dicto conſ. 16. ſub n. 9.
verſic. præterea &c lib 4. Lancell. Gall. d. conſ. 18. ſub
n. 128. verſic. ſexta huic proximè inſurgit conjectura, &
ſub n. 131. verſ. unde in cauſa cum ſeqq. Laderch. dicto
conſ. 14. ſub n. 1. verſic. quæ ita eſt, Maſtrill. d. deciſ. 175.
ſub n. 19. verſ. eque magis in caſu ſto, cum ſeqq. cum
aliis relatis in Romana fide commiſſi de Coſciariis 16.
Martii 1648. coram Me, in §. hæc autem Teſtatricis
voluntas, &c. & in præcedenti deciſione hujus cauſæ ſub
24. Junii 1647. in §. quia contraria, verſ. ac demum
totius teſtamenti contextus, cum ſeq.

Demum hanc veritatem Teſtatrix ipſa his verbis ex-
hæredationem D. Lelii immediatè ſeqq. patefecit, Di-
chiarando di volere, che la mia roba reſti nelli infra-
ſcritti miei heredi, non ſolo, per l'amore che li porto,
ma per gratitudine delli ſervigi, e benefici fatti dal
Sign. Conte Fabio mio marito a me, & à mia Madre,
& in ricompenſa delle ſouventioni dateli, & ſervig. ri-
30 levanti da lui fatti al Sign. M. Antonio Incaſati mio
Zio per riſpetto mio anche al medeſimo Signor. Lelio
mio, figliuolo, del primo matrimonio &c. Inferius au-
tem hæredes ſcripſit primum Com. Fabium in uſufru-
ctu; deinde filios in proprietate, ac illis eorumque
deſcendentibus eundem Com. Fabium, ac alios deſ-
cendentes ex eo ſubſtituit; quare nulla major certitu-
do dictæ contemplationis adduci poſſe videtur, ea quæ
ipſius Teſtatricis ore prolata fuit ad l. filius famil. §.
Divi Severus & Antoninus, l. 2. verſ. quod ſi liberis, ff.
de l. 1. l. labeo, §. id Tubero, verſ. & quidem non ar-
bitr. ff. de ſupp. leg. c. per tuas, de probat. gloſſ. in l. non
aliter in verb. Teſtatorem, ff. d. l. 3. Menoch. conſ. 497.
nu. 16. verſ. nam ubi dubitamus de intentione &c. & in
his terminis probat Coral. Bardell. d. conſ. 4. n. 66. ad fin.
verſ. prout certo ſtaretur, &c.

31 Hincque prorſus eliditur objectio diſcordiæ, ac odii
inter præfatos Conjuges; quia (præter exceptiones ad-
ductas tam contra perſonas, quàm contra dicta Te-
ſtium ſuper eo deponentium) certum eſt, quod non
juſtificatur [ut neceſſarium erat] de tempore conditi
teſtamenti prædicti, quinimò ex ejus lectura omni-
nò refellitur, & contrarium apparet, cum ultra in-
ſtitutionem viri in uſufructu, & alia plura in ejus com-
modum ac contemplationem ordinata, legaverit etiam
illi annulum pretioſum ob ejus memoriæ conſerva-
tionem, quod eximii amoris eſt argumentum. Unde
reſultat probatio longè præſtantior hujuſmodi teſtium
depoſitione leg. ſi inſtituta, §. fin. ff. de inoffic. teſtam.
l. fin. ubi Bart. ſub n. 3. verſ. & ſic habes. Imol. ſub n. 41
verſ. item nota quod præfationes, & infr. ff. de hæred.
inſt. Rota penes Buratt. dec. 616. ſub nu. 16. verſ. nec
enim ſufficit, &c. & plenè; ac doctè probatum in Ro-
mana ſucceſſ. 9. Maii 1644. coram R.P.D. Bichio, §.
ſecundò Teſtes non probant, & ſeqq.

Poſtremò non obſtant aliæ rationes adductæ ſive
amoris, ac benemerentiæ filiorum poſterioris matri-
monii, ſive odii, & commerentiæ alterius ex præce-
denti ſuſcepti, ſive amplioris hujus fortunæ.

Nam (prætermiſſis exceptionibus contra teſtes ſu- 32
per eis examinatos, eorumque diſpoſitiones, & præ-
cipuè Octavi plenius deponentis de anno 1637. & ſic
poſtquam conditum fuerat teſtamentum anno 1630.
5. Oct.) Prima ratio ex amore filiorum ſecundi ma-
trimonii addita fuit in eadem periodo ad corroboran-
dam alteram contemplationis, & gratificationis viri
efficacioribus verbis expreſſam, quibus utique appa- 33
ret hanc fuiſſe diſpoſitionis illius præcipuam, atque
finalem, Alciat. de præſ. reg. 1. præſ. 30. ſub n. 4. verſ. unde
putarunt, & infr. Menoch. præſ. 29. ſub n. 64. verſ. ve-
rum reſpondetur, lib. 3. Licèt ad hunc effectum ſuffi- 34
ceret, quod eſſet æquè principalis, atque conjunctim
adjecta ex theor. Bart. in l. ambitioſa, ſub n. 19. verſ.
hoc præmiſſo, ff. de decr. ab ordin. faciend. Rot. penès
Put. dec. 246. n. 1. verſ. quia aut omnes, lib. 1. in correct.
& deciſ. 582. ſub n. 5. verſ. tum & ſecundo, p. 1. d. verſ. &
Pen. dec. 162. n. 17. verſ. nec refert cum ſeqq. imò, & ſe-
cundaria Eugen. d. conſ. 1. ſub n. 33. verſ. quia reſpondetur,
& ſeqq. lib. 2. Bardell. de conſ. 4. num. 78. verſ. ſi quidem ad
hoc, ut quid dicatur, &c.

Eoque certius, quia tempore conditi teſtamenti præ- 35
fati filii hæredes inſtituti maſculus, nempe in ætate duo-
decim, fœmina verò ex annorum circiter erant conſti-
tuti. Ac proindè nondum compotes meritorum, niſi
patris contemplatio ſuppleviſſet, Bald. in d. l. cum opor-
tet, ſub n. 4. verſ. quod præſumitur, C. de bon. quæ l. Me-
noch. præſ. 28. ſub n. 9. verſ. hinc colligitur, lib. 3. Pe-
regr. de jure fiſc. lib. 3. tit. 18. n. 48. verſ. conjectura au-
tem notabilis eſt, &c. Jo. Bapt. Lup. de illeg. com. 1. § 5. 36
ſub n. 158. §. unde ſecus eſt, verſ. & hanc notabilem,
præter quod nec eo caſu licet tantum inæqualitatem in-
ter filios inducere, ut ex primis nuptiis ſuſcepti neque
legitimam conſequantur; aliàs enim hujuſmodi diſpo-
ſitio tanquam iniqua, ac injuſtis artibus extorta peni-
tus reprobatur. Rim. jun. conſ. 241. n. 52. verſ. ſi tamen
habent unum, ac ſeq. & conſil. 428. n. 7. verſ. ſi tamen,
&c. cum ſeq. & comprobat Cancer. var. reſ. lib. 3. cap.
15. ſub n. 339. verſ. ſed ubi apparet, &c.

Illa verò odii alterius filii ex prioribus nuptiis, non 37
fuit juſtificata tempore teſtamenti, quod attendi de-
bet, quando inquiritur teſtatoris intentio circa diſpo-
ſita in eo l. ſi ita, & l. ſi in princ. ff. de aur. & arg. legat.
cum concord. penes Mantic. de conject. lib. 3. tit. 11. ſub
n. 11. verſ. decimò, lib. 5. tit. 15. n. 21. verſ. ſed adhuc, &c.
Bardell. d. conſ. 4. num. 70. verſ. quinimo, &c. Rota deciſ.
111. n. 39. verſ. & in ſimili &c. p. 5. recent. ac in d. Roma-
na ſucceſſ. 9. Maii 1644. coram R.P.D. meo Bichio, in §.
& quatenus ditendi debeant, verſ. quæ omnia, &c. cùm
teſtes de poſteriori deponant. Præterea nec cauſas refe- 38
runt graves, quæ prævaleant pietati maternæ, ut neceſ-
ſarium eſſet, nam aliàs præſumitur extraneis artibus, ac
ſuaſionibus circumventa, ut inquit J.C. in leg. 4. ubi gloſſ.
in verb. in linimentis, ff. de inoffic. teſt. & comprobatur ex
l. lex quæ tutores, § lex enim non ſolum, C. de adm. tut. Ca-
gnol. in d. l. 4. quam commentatur cum l. 2. n. 7. v. ſexto no-
ta &c. ff. de inoff. teſt. Rim. jun. de conſ. 241. n. 48. v. quini-
mo, &c. & aliis relatis Lancell. Gall. d. conſ. 18. à n. 19. v.
ubi infert, & ſeq. ſub n. 130. verſ. quare ad hæc &c. Eug. d.
conſ. 1. n. 28. verſ. quod autem, & ſeq. l. 1. Maſtr. d. dec. 174.
n. 19.

Digitized by Google

n.19.verſ.item quia lex præſumit,&c.& ſub n.24.verſ.in tantum Rot.*in Romana domus* 12.*Nov.*1638.*coram RR. Salamant.in* §. *mihus relevat &c.*

39 Tertia denique ratio nec plenè ſubſiſtens viſa fuit,
nec juncta etiam cum aliis prædictis ſuffragari. Quoniam omnes cenſentur expreſſæ, & cumulatæ ad colorandam, & obtegendam mariti contemplationem, quando aliæ fortiores urgent conjecturæ, ac verba ſuprà relata, quæ non ſolùm ſuadent, ſed demonſtrant
40 principium, medium, finem, ac totiùs præfatæ diſpoſitionis ſubſtantiam fuiſſe in ea conſtitutam. Et propterea licèt veræ forent, cùm tamen in propoſito caſu adjectæ cenſeantur in fraudem ac circumſcriptionem legis, attendi non debent, ſed ſunt rejiciendæ, *l. ſi quis*
41 *ſub conditione*, ibique gloſſ. Bald. & alii, *ff. de cond.inſtit.l.ſi libertus minorem.ff.de jur.patron.d.l. ita fides hæredis,verſ.imò in priore ſpecie,ff.de jur fiſc.*& deciditur *in d.§.optimè,*in Auth.*de nupt.& in d.l.hac edictal.ſub princ. in d. verſ. ſi verò*, ubi Bald. *ſub n.19.verſ.juxta hoc &c.* dicit, quod non eſt conſideranda forma relicti, ſed effectus rei, & cæteri DD. ſequuntur *C. de ſec. nupt* Rip. *conſ.1.n.4.verſ.præmiſſis,& ſimilibus non obſtantibus &c. ac ſeq. de ſec.nupt.* & comprobat Theſaur. *d. dec.170.n. 17.verſ ad Decium &c. cum ſeqq.& ſub n.33.verſ.ſed ut ſupra dicebam &c.* Menoch.*conſ.314.ſub n.31.verſ. hæc itaque cauſa,*Rim.jun.*d.conſ.241. ſub n.49. verſ. & certè cum ſeq. ac ſub n. 57. verſ.ſed ille caſus*, Lancell. Gall. *d.conſ.18.ſub n.64.reſpondeo,& plur.ſeqq.* Mant. *de tac. lib.12.tit.33.ſub n.10.in fin.verſ. neque eſt omittendum.* Hond.*d.conſ.14.ſub n.21.verſ.cum in fraudem legis fiat, & ſeq.lib.*1 Bardell. *d. conſ.4.ſub nu.59. verſ.qui modus teſtandi, ac ſeq. & ſub n.79.verſ.nec obſtat expreſſio,&c.* & latius fuit probatum in præcedenti Deciſ. 18. Maii 1646. in §. *altera verò ex eo deducta.*

Quare fuit concluſum utraque parte informante ſtandum eſſe in deciſis. Reſervata cognitione ſuper aliis detractionibus à Fabio prætenſis, &c.

R. P. D. ROYAS.

Avenionen. Hæreditatis.

Mercurii 9. Junii 1649.

ARGUMENTUM.

Ægidiana conſtitutio, quando habeat locum, effectum rejiciendi appellationem ſaltem ſuſpenſivam interpoſitam à ſententia in Judicio poſſeſſorio lata. Agitur de mixtura Judicii: & quando ex Juribus poſt ſententiam deductis, executio illius ſit retardanda. Et quando competat retentio creditori.

SUMMARIUM.

1 *Immiſſio in bonis hæreditariis debetur Heredi ſcripto, juxta diſpoſitionem* leg. final. Cod. de Edict. Div. Adri. tollend.

2 *Ægidiana conſtitutio rejiciens appellationem ſuſpenſivam locum ſibi vindicat quotieſcunque ſententia lata in judicio poſſeſſorio, eſt valida.*

3 *Verba in ſententia prolata, quæ nullam habent clauſulam taxativam, non ſunt taxativa, ſed ſimpliciter demonſtrativa.*

4 *Et reſpicientes quantitatem, ſunt ſolummodo enuntiativa quantitatis, hactenus in eo judicio probatæ.*

5 *Liquidatio ſummæ ad effectum poſſeſſoris in ipſo judicio poſſeſſorio, non facit ſententiam continere mixturam.*

6 *Exequutio ſententiæ retardanda eſt, quando ex juribus poſt eam deductis, appareat de ejus injuſtitia.*

7 *Retentio non competit pro credito illiquido.*

8 *Retentio in tantum denegatur, in quantum præſumitur creditor ſatiſfactus.*

9 *Excipitur in dote, in qua, uti privilegiata, nulla conſiderari poteſt præſumptio ſatiſfactionis ex fructibus perceptis, niſi conſtet, ad manus creditoris tot fructus perveniſſe, ex quibus probabiliter ſatisfieri potuerit.*

10 *Eoque magis ubi non interceſſit tempus adeò conſiderabile, ut tot fructus percipere potuiſſet, ex quibus integram ſatisfactionem conſequutus fuiſſet.*

DECISIO XLVII.

DUæ emanarunt in hac cauſa deciſiones, Altera ſub die 10 Junii 1648. ubi dictum fuit eſſe locum Ægidianæ Conſtitutioni ad effectum rejiciendi appellationem ſaltem ſuſpenſivam interpoſitam à Sententia per A. C. in Judicio poſſeſſorio lata ad favorem Honorati Jaques, ex quo illa detegebatur valida, & juſta; Altera 17. Martii præteriti in qua licet non revocaretur in dubium juſtitia, & validitas prædictæ ſententiæ, attamen DD. opinantes, illam continere mixturam, & complicationem petitorii cum poſſeſſorio, ex eo quia in ea liquidatur dos Joannæ Sabinæ in ſcutis 600. dum A. C. mandavit quod ſolvantur per dictum Honoratum ſcuta 300. pro reſtitutione medietatis dictæ dotis; ex hoc ſolum capite dictam deciſionem revocarunt; ut ex fundamentis in utraque deciſione deductis, prætermiſſo tamen ſemper articulo, ad quem aliàs reſtricta fuerat diſputatio; An dictæ Joannæ competeret retentio bonorum, ſuper quibus conceſſa fuit prædicto Honorato immiſſio; pro creditis ab eo de novo productis, ac juſtificatis, & repropoſita hodie cauſa reſolutum fuit, competere retentionem Joannæ in bonis hæreditariis Joſephi Viri pro creditis dotalibus, firmis tamen remanentibus fundamentis primæ deciſionis; cum mixtura in 2. deciſione conſiderata videtur evaneſcere.

Etenim juſtitia & validitas A. C. nullam patitur controverſiam; dum in ea conceditur immiſſio eidem Honorato; non ſolùm ſuper bonis quæ proveniebant ex fideicommiſſo q. Bartholomæi ad illius favorem purificato, ſed etiam ſuper medietate bonorum hæreditariorum prædicti Joſephi in qua fuit hæres ſcriptus jux- 1
ta diſpoſitionem *l.fin.C.de Edi. D.Adr.toll.* ut firmatur in prima deciſione ſub §. *juſtitia pariter, & ſeq.*

Quapropter ambigendum non eſt, dictam Ægidianam Conſtitutionem in præſenti locum ſibi vendica-
re, quotieſcumque enim ſententia lata in Judicio poſ- 2
ſeſſorio eſt valida, & juſta, intrat diſpoſitio dictæ Conſtitutionis rejicientis appellationem ſuſpenſivam, Rota *deciſ.445. in fin. part. diverſ.& dec.80. n.14. cum ſeq.part.4.tom.1.recent.* cum aliis congeſtis in principio primæ deciſionis.

Mixtura verò in ſecunda deciſione conſiderata, quæ efficit cauſam appellabilem ad utrumque effectum non obſtante prædicta conſtitutione prorſus corruere viſa fuit; Quia quamvis in ſententia concedatur prædicta immiſſio ſolutis tamen dictæ Joannæ ſcutis 300.pro
pro medietate ſuæ dotis; hæc tamen verba non indu- 3
cunt mixturam ſeu complicationem petitorii cum poſſeſſorio; quoniam cùm ex parte Joannæ juſtificatum non fuerit coram A. C. ejus creditum dotale excedere ſummam ſcutorum 600. Judex mandavit, ut ſolverentur ſolum ſcuta 300. pro medietate; Exinde enim non infertur fuiſſe dictam dotem in prædicta ſumma
taxatam; quia dd. verba non ſunt taxativa dotis, ſed 4
ſolùm demonſtrativa illius; dum nullam habent clau- 5
ſulam taxativam, ut poſt Jaſon *in l. ſi quidem nu.4.C. de tranſact.* & alios benè advertit Altograd. *conſ. 34. num. 42. & 43.* eoque magis quia in eadem ſententia præcipitur præſtari cautionem in forma depoſiti de ſolvenda

Digitized by Google

venda medietate aliorum Creditorum, quorum adducta non fuerat ſufficiens juſtificatio; Undè reſultat, non fuiſſe in prædicta ſumma liquidatam, & taxatam hujuſmodi dotem; cùm illa verba ſint ſolum enuntiativa quantitatis hactenus in eo Judicio probatæ, quæ obſtare poterat immiſſioni. Ulterius prorſus excluditur prætenſa mixtura ex eo, quia principaliter agebatur ſuper poſſeſſorio ad cujus effectum dum ſequuta fuit liquidatio in prædicta ſumma, dicendum non eſt, hujuſmodi ſententiam continere mixturam, ut notat Dec. *conſ.* 28. quem Rota ſæpè ſequuta eſt, coram Seraph. *deciſ.* 452 *n.* 4. *&* 5. Buratt. *deciſ.* 625. *n.* 10. Greg. *dec.* 232. *n.* 6. *in addit. & in Romana melioramentorum* 24. *Novemb.* 1617. *coram Virili, ac in Interamen prædit. de Tomaſſonis* 31. *Jan.* 1642. *coram Me §. nec pariter obſtat.*

Quamobrem licèt dicta liquidatio dotis uti non inducens mixturam retardare nequeat effectum Ægidianæ conſtitutionis; nihilominus ad exequutionem prædictæ ſententiæ procedi non debet, reſpectu tamen bonorum dumtaxat Joſephi; cum Joannæ ſuper illis competat retentio pro ejus Creditis dotalibus de no-
6 vo productis, quamvis ſententia in hoc caſu juſtifi-
7 cari debeat ex eiſdem actis, per regulam, quod quando ex Juribus poſt ſententiam deductis appareat de illius juſtitia retardanda eſt ejus exequutio ad relata per Caputaq. *dec.* 114. *nu.* 12. *p.* 2. cum aliis adductis *in prima dec. ſub §. alia verò Credita in fine.*

Nec [illegible]catur, hujuſmodi Credita illiquida reman-
8 ſiſſe ex fructibus dd. bonorum per Joannam perceptis
9 ſicque nulla competere poteſt retentio ex firmatis per Rotam *dec.* 679. *n.* 5. *p.* 1. *dec.* 431. *n.* 2. *p.* 2. *dec.* 743. *nu.* 11. *p.* 3. *& p.* 5. *rec dec.* 411. *n.* 27. Buratt. *dec.* 160. *n.* 14. ubi Add. *n.* 20. *&* 21.

Quoniam in tantum denegatur retentio, in quantum præſumitur ex fructibus Creditor ſatisfactus; ſed cum hujuſmodi Credita proveniant ex cauſa dotis in illis uti privilegiatis nulla conſiderari poteſt præſumptio ſatisfactionis ex fructibus perceptis; niſi conſtet, ad manus Joannæ tot fructus perveniſſe, ex quibus probaliter ſatisfieri potuerit juxta veriorem, & communem opinionem, quam firmat Neguſ. *de pign. p.* 1. *mem.* 5. *nu.* 36. Gutier. *de Tut. p.* 2. *c.* 9. *num.* 52. Viv. *dec.* 517. *n.* 1. *& ſeq. lib.* 2. Gramm. *conſ. civil.* 114. *n.* 11. Ricc. *collect. dec. p.* 3. *collect.* 1317. *ad fin. verſ. quartò An retentio*, & rejecta contraria opinione firmavit Rot. *in Sancti Severini dotis* 16. *Dec.* 1619. *coram Ubaldo, & in Romana ſeu Viterbien. reſtitutionis dotis* 8. *Febr.* 1627. *coram Virili, & in Fan. dotis* 17. *Martii* 1642. *coram R.P.D. meo Cerro, ac coram R. P. D. meo Vereſpio in Ariminen. dotis* 22. *Junii* 1646. eoque magis quia non interceſſit tempus adeo conſiderabile, ut tot fructus Joanna percipere potuiſſet, ex quibus integram ſatisfactionem conſequuta eſſet; ut conſideratum fuit in dicta Rota ſeu Viterbien. reſtitutionis dotis ſub *§. in ca-*
10 *ſu de quo agitur.* Idcirco ſuper bonis ſolum Joſephi Viri eidem concedenda eſt retentio; non autem ſuper bonis fideicommiſſariis quorum reſpectu retardari non poteſt exequutio prædictæ ſententiæ ex fundamentis adductis in deciſ. 11. Martii præteriti.

Atque ita utraque, &c.

Emin. & Rev. D. C. Ottobono.

Milevitana Territorii.

Veneris 3. Decembris 1649.

ARGUMENTUM.

Fideicommiſſarius quando debeat poſſeſſionem bonorum fideicommiſſo ſubjectorum obtinere. Agitur de poſſeſſione defuncti continuata in hæredem. Termini donationis nonnulli inſpiciuntur. Exceptio requirens altiorem indaginem, redintegrationem adverſus ſpolium, retardare poteſt.

SUMMARIUM.

1 *Fideicommiſſarius non poteſt poſſeſſionem bonorum de facto apprehendere, ſed tenetur citare Hæredem, de cujus manu erat capienda poſſeſſio, vel eo citato, ſer. ſer. ex decreto Judicis.*

2 *Poſſeſſio continuat in Hæredem defuncti, vigore conſtitutionis Regis Ferdinandi.*

3 *Et proinde ſpoliato, & ejus Hæredi debita eſt redintegratio, prout expreſsè in eadem conſtitutione diſponitur.*

4 *Statutum, ſeu conſtitutio de capienda poſſeſſione, non intrat in bonis fideicommiſſo ſubjectis, quæ non ſunt tranſitoria ad Hæredes.*

5 *Intelligitur quando fideicommiſſum eſt omninò clarum, & apertum, & in nulla ſui parte controverſum; quia tunc intrat conſtitutio, ſeu ſtatutum, & hæredi competunt remedia poſſeſſoria.*

6 *Verba, totum, integrum, indiminutum, & ſimilia, appoſita in donatione, totalitatem ſignificant & voluntatem donandi totum efficiunt, ut totum comprehendatur, adeò ut veniat etiam ea pars, quæ ad donantem non ſpectabat, & quam ad ſe non ſpectare donator ſciebat.*

7 *Et probatur in terminis verborum, ſine aliqua diminutione.*

8 *Donatio facta conjunctæ perſonæ, & contemplatione matrimonii, latè eſt interpretanda.*

9 *Donans, verba donationis, quatenus eſſent dubia declarare etiam ex intervallo poteſt.*

10 *Donatio in dubio cenſetur comprehendere ſolùm jus donatori competens.*

11 *Verba poſteriora limitant, & coarctant amplitudinem, & prægnantiam antecedentium.*

12 *Donans eo modo quo ipſe poſſidet, non cenſetur voluiſſe includere, niſi partem, quæ ſua erat.*

13 *Exceptio reſpiciens merita cauſæ, & requirens altiorem indaginem, redintegrationem adverſùs ſpolium retardare non poteſt.*

DECISIO XLVIII.

PRopoſui cauſam ſuper reſolutis Coram Me, die 17. Maii præteriti, & DD. cum informantes hinc inde acquieſcerent primo deciſionis fundamento, ſed contra ſecundum luculenter ſcripſiſſent, adhuc ex ſecundo perſtiterunt in deciſis. Certum eſt enim, quod cum Catharina Manduca, & alii litis Conſortes prætenderent Territòrium Diarazzanum, de quo agitur vigore ſub-
ſtitutionis, ac fideicommiſſi ordinati per olim Franciſ- 1
cum Xerri non poterant poſſeſſionem de facto apprehendere vigore d. fideicommiſſi, ut fecerunt, abſque vitio ſpolii, ſed tenebantur citare Imperiam hæredem Gregorii junioris, de cujus manu erat capienda poſſeſſio, vel excitata ſervatis ſervandis ex decreto Judicis
l. 1 *ff. quorum legatorum.* Rot. coram Seraph. *dec.* 271. *n.* 2
dec. 1065. *n.* 3. coram ſa. me. Greg. *dec.* 206. *n.* & in aliis relatis in ſecunda deciſione hujus cauſæ *in §. verum his*
emiſſis. Atq; ideo eidem Imperiæ, in cujus perſonam 3
vigore Conſtitutionis Regis Ferdinandi continuavit poſſeſſio tanquam hæredem Gregorii Junioris, debita erat redintegratio, prout expreſſe in eadem Conſtitutione diſponitur, ac idem profecto competebat, & competit Cumulo ejuſdem Imperiæ hæredi, Pontan. *de ſpol. lib.* 1. *n.* 130. *n. ſeqq.* Rot. cor. Creſc. *dec.* 1. *de reſt. ſpoliat.* coram ſa. me. Greg. *dec.* 542. *nu.* 2. *& in Rom. Domorum in Burgio* 18. *Maii* 1648. *in fin. coram. Me.*

Nec relevat, quod agatur de bonis fideicommiſſo

ſubjectis,

Digitized by Google

4 ſubjectis, quæ non ſunt tranſitoria ad hæredes, quo caſu non intrat Conſtitutio, ſeu ſtatus tũ de continuanda poſſeſſione, Menoch. *conſ.* 159.*n.*18. Mareſc. *var. reſol. lib.* 2.*c.*116.*n.*7. Rot. *dec.* 76.*n.*27. 4. *div.* quia hujuſ-
5 modi objectum procedere poſſet quando fideicommiſſum eſſet omnino clarum, & apertum, & in nulla ſui parte controverſum, ſecus verò eſt dicendum, quotieſcumque fideicommiſſum non eſt omnino clarum, quia tunc intrat continuatio poſſeſſionis in hæredem per conſtitutionem, ſeu Statutum inducta, ac ipſi hæredi competunt remedia poſſeſſoria, Rot. pen. Andr. *dec.* 36 *n.* 3. *in Terrac. fideic.* 14. Dec. 1643. *in* §. *nec ſtatutum, coram me.*

Quod verò nos verſemur in fideicommiſſo non omnino clarè colligitur, quia inſtrumentum fideicommiſſi, & donationis acriter à Cumulo impugnatur, dum prætendit non eſſe comprehenſam medietatem Territorii Diarazzani, de qua agitur tanquam acquiſitam per Gregorium filium Franciſci donatoris nomine proprio, ut patet ex Inſtrumento celebrato ſub die 23. Martii 1585. dato in præcedenti poſitione Summ. Cumuli *n.* 6.

Et licèt pro comprehenſione totius, & integri Territorii ponderentur verba prægnantia donationis ibi, in toto, & integro Territorio & infra ibi, quod to-
6 tum, & integrum Territorium appellatum Diarazzanum integrum, & indiminutum, quæ verba cum totalitatem ſignificent, & voluntatem donandi totum efficiunt, ut totum comprehendatur, adeo ut veniat etiam ea pars, quæ ad donantem non ſpectabat, & quam ad
7 ſe non ſpectare Donator ſciebat, ut ex *l. Julianus* 66. *ff. de leg.* 3. tradit Ceph. *conſ.* 773. *num.* 35. & 28. Menoch. *conſ.* 1145. *num.* 15. & 16. qui loquitur in termi-
8 nis verborum ſine aliqua diminutione. Salon de Pace *conſ.* 25.*n.*22. Rot. *dec.* 118.*n.*23. & 26. *in fin. p.* 6. *rec.*

Et inſuper ſuadet comprehenſionem totius Territorii donatio facta conjunctæ perſonæ, & contemplatione Matrimonii, quam latè eſſe interpretandam dixit
9 Rot. *dec.* 281 *n. m.* 7. *p.* 1. *rec.* Tum etiam quia Imperia, quæ unà cum Franciſco donavit, aſſeruit poſtmodum in ſuo teſtamento totum, & integrum Territorium fuiſſe donatum, ut in Summ. Teſtaferratæ *n.* 5. littera D. & benè potuit donans verba donationis quatenus eſſent dubia declarare etiam ex intervallo Decian. *conſ.* 7.*n.*99 *lib.* 1. Rot. *coram Seraph. deciſ.* 837. *nu.* 14. *in recent. deciſ.* 238.*n.*5. *part.* 3. *in Bononien. ſucceſſionis* 4. *Maii* 1646. §. *qua omnia coram R.P.D. meo Bichio, & in Piſauren. donationis* 26. *Julii* 1647. *in* §. *relevantia autem coram me.*

10 Tamen in contrarium pro non comprehenſione totius Territorii adducitur regula, quod in dubio cenſetur ſolum comprehenſum jus donatori competens, *l. ſi domus* 74. §. *fin. ff de leg.* 2. *c. Paſtorali de don.* Surd. *dec.* 172.*n.*7. & verborum prægnantia ſæpiùs ponderata plurimum relevaret, niſi in parte diſpoſitiva donationis limitaretur à verbis, adjectis ibi, & ſint donata cum omnibus, & ſingulis eorum oneribus, & gravitiis,
11 & prout illa d. Franciſcus tenet, & poſſidet ac tenebat & poſſidebat, & non aliàs, nec alio modo, quæ ſanè verba poſteriora limitant, & coarctant amplitudinem,
12 & prægnantiam antecedentium, Bart. *in l. generali* 32. §. *uxori num.* 4 *ff de uſufr. leg.* Rot. *cor. Burat. dec.* 621.*n.* 7. & *in rec. dec.* 194.*n.*94. & *ſeqq. dec.* 560. *num.* 12. *p.* 5. *in Lauden. penſionis* 14. *Martii* 1646. *in* §. *quia Domini, in Taraſon. unionis* 26. *Febr. præteriti in* §. *ex quibus coram me.* Et quod donans eo modo quo ipſe poſſidet non cenſeatur voluiſſe includere niſi partem, quæ ſua erat, dixerunt Rim. ſen. *conſ.* 124.*n* 10. Rot. *dec.* 143.*n.* 16.*p.*5. *dec.* 118. & *ſeqq. p.* 6. *rec.* & *facit deciſ. in Romana Caſalis Aguzzani* 7. *April.* 1644. *in* §. *præterea coram RR. Terracin.*

Ideo parum relevat, quod agatur de donatione facta conjuncto, & contemplatione matrimonii, quia cum voluntas donatoris ſit reſtricta ad jus ſibi competens, inhærendum eſt illius voluntati, ſed quatenus etiam ambiguum eſſet an in prædicta donatione comprehendatur medietas Territorii de qua eſt quæſtio, & ſic an illa ſubjaceat fideicommiſſo nec ne, pendente hac dubietate interim judicandum eſt de medietate Territorii tanquam de re libera, & nulli fideicommiſſo ſubjecta ad effectum ut dicatur continuata poſſeſſio defuncti in Imperiam, nam quod continuationi poſſeſſionis in hæredem locus non ſit in bonis fideicommiſſi, id intelligendum venit, ſi fideicommiſſum ſit undequaque clarum, ſecus verò ſi adſit dubium an bona cadant ſub fideicommiſſo, ut ſupra viſum eſt.

Quibus ſic ſe habentibus non poterat, nec poteſt denegari Cumulo uti hæredi Imperiæ redintegratio non conſtante exceptione evictionis, quam donator, & Imperia omnibus donatariis promiſerant, quia hæc promiſſio amplectitur dumtaxat bona donata, cumque ex prædictis medietas Territorii de qua agitur ſub do- 13
natione, aut fideicommiſſo non comprehendatur, vel dubitabile hoc ſit, remanet pari modo illiquidum, & incertum, an intret promiſſio evictionis reſpectu ejuſdem medietatis, & per conſequens hujuſmodi exceptio tanquam reſpiciens merita cauſæ, & requirens altiorem indaginem redintegrationem retardare non poteſt *cap. in litteris de reſt. ſpoliat.* Rota coram Seraph. *dec.* 804.*n.*1. *in rec. dec.* 307.*n.*14. *dec.* 408 *num.* 5.*p.*1. & coram ſan. mem. Gregor. *dec.* 500.*n.*9.

Perſtiterunt itaque Domini in deciſis utraque parte acerrimè informante, &c.

R. P. D. CERRO.

Romana, ſeu Albanen. diviſionis.

Lunæ 1. *Februarii* 1649.

ARGUMENTUM.

Diviſionis ſtabilium, facultas deſuper peritorum in imponenda ſervitute, & illius verba in ſcriptura qualitas duorum Inſtrumentorum coram eodem Notario Teſtibus, & in continenti celebratorum attonta correſpectivitate, ſeu dependentia, vel non contractuum: ipſorum ſucceſſivitas, & continuatio, ſeu diverſio, & alia his cognata ſuaptè ponderantur.

SUMMARIUM.

1 *Diviſio, quæ pro juſta, & valida à partibus accepta fuerit, non poteſt poſtea ab altera earum ex parte impugnari.*

2 *Imò in omnibus ejus partibus, ſecundùm illius validitatem, & ſequutam acceptationem, debet ſuſtineri.*

3 *Et omnia quæ continentur in eodem Inſtrumento, & coram eiſdem Notario, & Teſtibus facta fuerint, dicuntur pars illius contractus, & ex omnibus unicus dumtaxat reputatur, tot diverſiſque partibus compoſitus.*

4 *Et in fortioribus terminis: ſi duo Inſtrumenta eodem die, & loco, & coram eiſdem Notario, & teſtibus confecta videntur unum alteri ineſſe, & perinde habentur, ac ſi unico inſtrumento peracta fuiſſent.*

5 *Clauſula, Actum, in Inſtrumento appoſita, regulariter indicat conſummationem actus, & contractus perfectionem.*

6 *Concluſio hujuſmodi procedit, quando appoſita fuit in fine ipſius contractus, & inſtrumenti.*

7 *Secus autem ubi appoſita legitur in principio, vel in medio; non caſu, quia poſt eam deventum fuiſſe*

apparet

Digitized by Google

appares ad ulterius negotium, & terminationem actus jam incepti, nullatenus importare poteſt perfectionem contractus.

8 *Subſcriptio partium denotat actus perfectionem, & complementum contractus.*

9 *Succeſſivitas, & continuatio ſine aliqua diverſione, in contractu, denotat contrahentes non habere contractum pro perfecto.*

10 *Periti in diviſione, poſt adjudicatas unicuique ſuas portiones, non poſſunt imponere ſervitutem.*

11 *Procedit quando ſervitus imponitur ex intervallo.*

12 *Secus autem ubi appoſita fuit in continenti; tunc n. ſervitus imponi poteſt.*

13 *Verba in diviſione appoſita, mandarunt eſſe liberam, diviſam, & exemptam, &c. intelliguntur de libertate, & exemptione à conſortio dominorum, non autem de libertate ſervitutis, ſi etiam poſteà reſervarunt.*

14 *Regulare eſt ejuſmodi declarationes intelligi de libertate alterius oneris, quam expreſſi, ne in continenti inducatur correctio.*

15 *Correſpectivi dicuntur illi contractus, quorum unum ſine alio partes non feciſſent.*

16 *Proindeque non applicatur quòd in eodem Inſtrumento contineri poſſint plures contractus diſtincti, & ſeparati, ac inter ſe non correſpectivi.*

17 *Contractus in eodem Inſtrumento contenti, ſunt ad invicem independentes, & non correſpectivi, quando unus non venit ad determinationem alterius, ſecùs autem è converſo.*

18 *Contractus plures in eodem Inſtrumento, tunc dicuntur ad determinationem unus alterius, quando aliàs ad alterum illorũ contrahentes non deveniſſent.*

DECISIO XLIX.

SEquuta Diviſione anno 1645. Caſalium, de quibus agitur (juxta votum traditum per bo. mem. Pirovannum) à Conſulibus Artis Agrariæ, & Peritis deſuper electis, illaque à Partibus acceptata, quia tamen D. Dux Cæſatinus prætendens ſe gravatum in ea parte, qua reſervatus legitur Dominis de Caffarellis antiquus
1 tranſitus per medium Tenutæ nuncupatæ Piancimino,
ab ipſa appellationem interpoſuit, ideo delata Mihi cauſa per Signaturam dubitavi, Sanctiſſimi Diviſio ſuſti-
2 neatur, & ſuſtineri, etiam quo ad reſervationem tran-
ſitus Domini exiſtimarunt; Cum enim ejus validitas à neutra partium controvertatur, ſed ab omnibus pro juſta, & valida acceptata fuerit, non poteſt hodie D. Dux Cæſarinus illam pro parte [quo ad dictam ſcilicet reſervationem] impugnare, ſed id totum acceptare tenetur *l. nam abſurdum, ff. de bon. liber. l. ſi ita ſtipulatio in fin. ff. de oper. lib.* An proinde ſecundum illius validitatem, & prædictam acceptationem Diviſio in omnibus debet ſuſtineri ad *l. Pomponius ſcribit, ff. de neg. geſt.*

Dictam autem reſervationem eſſe partem hujus Diviſionis apparet ex lectura, & toto contextu ipſius Inſtrumenti, cum appoſita fuerit immediatè poſt menſurationem, & poſitos confines, ac poſt aſſignatam unicuique metam ſuæ portionis in unaquaque tenuta contingentem, ibi, (Et quia in Tenuta Piancimini adeſt via, ſeu ſtradellum per quam, ſeu quod itur ad Tenutã Caſtagnolæ reſervarunt dictis D. de Caffarellis tranſitum, ſeu jus tranſeundi per illam, ſeu illud &c. & verſa vice D. de Caffarellis teneantur præſtare patien-
3 tiam, & dare tranſitum belluis affidatis in portioni-
bus Gognæ d. D. Ducis Cæſarin. ad effectum abbeverandi in piſcina magna &c.) Hinc enim dum ea omnia in eodem Inſtrumento, coram eiſdem Notario, & Teſtibus facta fuerunt, hujuſmodi mutua hinc inde reſervatio dicitur pars ipſius Diviſionis, & ex omnibus unicus contractus dumtaxat reputatur tot diverſiſque partibus compoſitus, *l. juris gentium, §. quinimo. ff. de*
pact. l. lecta, ff. ſi cert. pet. Bald. *in l. Sempronius* 48. 4
ff. de leg. 2. Tiraq. *in l. ſi unquam, ver. donatione largietur. n.* 117. *C. de revoc. don.* Nat. *conſ.* 115. *n.* 2. inquiens in fortioribus terminis quod ſi duo Inſtrumenta eodem die, & loco, & coram eiſdem Notario, & Teſtibus fuerint confecta, videatur unum alteri ineſſe, & perinde habeatur ac ſi unico Inſtrumento peracta fuiſſent, ſequitur Surd. *conſ.* 551. *n.* 10. idemque firmatum fuit in Romana pecuniaria; 17. Martii 1645. coram R.P.D. meo Corrado, *§. quia cum utraque.*

Nec obſtat, quod poſt diviſam, & unicuique aſſi- 5
gnatam ſuam portionem in Tenuta della Gogna, & ante prædictam reſervationem appoſita fuerit clauſula Actum, quæ regulariter indicat conſummationem actus, & contractus perfectionem, ex theoric. Bald. in Auth. *quod ſive, n.* 1. *verſ. & ideo tabelliones, C de teſtam.* Rota *dec.* 714. *n.* 1. *p.* 1. *deciſ.* 628. *n.* 3. *p.* 2. *rec.*

Quia concluſio procedit, quando appoſita fuit in fi- 6
ne ipſius contractus, & inſtrumenti, ut declarat Natt. in add. ad Alexand. *conſ.* 14. *litt. S. lib.* 6. Purpur. *conſ.* 581. *n.* 6. Surd. *conſ.* 187. *num.* 22. Simon de Præt. *de interpr. ult. vol. lib.* 2. *interpret.* 1. *dub.* 2. *ſol.* 2. *n.* 34. Mart.
de clauſ. 3. *n.* 3. Secus autem ubi, prout hic, appoſita 7
legitur in principio, vel in medio. Hoc enim caſu, quia poſt eam deventum fuiſſe apparet ad ulteriorem diviſionem, & terminationem actus jam incæp. nullatenus importare poteſt perfectionem contractus, ut benè ad propoſitum reſpondent Paciſ. *conſ.* 27. *nu.* 17. *lib.* 2. Roland. à Vall. *conſ.* 32. *num.* 33. *verſ. ratio eſt, vol.* 2. Mar. *d. clauſ.* 4. *d. n.* 3. *verſ. ſecus ſi in principio,* Rota *d. deciſ.* 628. *n.* 5. *p.* 2. *rec.* Sed potius videtur poſita ad deſignandum dumtaxat locum ubi fiebant ſingulæ aſſignationes, & confinium appoſitiones, quia cum ob Caſalium diverſitatem, & diſtantias in quinque corporibus conſiſtentium diviſio unica ſeſſione, & unica die expleri non potuerit, ideo ad oſtendendum diſtinctè loca diverſa, diſtinctè pariter dictam clauſulam appoſitam fuiſſe dicendum eſt, ut commodè dignoſci poſſet locorum diverſitas, & Tenutarum ibidem comprehenſarum ſituatio.

Eóque fortiùs, quia poſt hujuſmodi clauſulam Conſules, & Periti dividentes in recompenſam bonitatis portionis obventæ D. Duci Cæſarino aſſignarunt DD. de Caffarellis rubra 23. in Tenuta nuncupata la Caſtagnola, & ſubſequenter devenerunt ad dictam reſervationem; Undè multò magis excluditur quod Diviſio antea fuiſſet perfecta, & ſicuti non attenta dicta præcedenti clauſula à Partibus non controvertitur hujuſmodi recompenſationem eſſe comprehenſam in d. Diviſione, tanquam partem illius, ita pariter controverti non poteſt, præfatam reſervationem inde ſubſequentem eſſe ejuſdem naturæ & qualitatis, ac ibidem omnino comprehendi.

Comprobantur prædicta ex nova clauſula Actum, 8
appoſita poſt dictam reſervationem cum ſubſequuta ſubſcriptione eorundem Conſulum Peritorum, & Aſſeſſoris, licet enim dividentes incipiendo à Prædio Cognæ ſingula prædia diviſerint, Diviſionem tamen non ſubſcripſerunt niſi poſt omnium corporum partitionem, & dictam reſervationem; Hinc igitur hujuſmodi ſubſcriptio verè denotat actus perfectionem, & complementum contractus, atque exindè arguitur, tunc ſolum, & non antea perfectam fuiſſe Diviſionem ad notata per DD. *in leg. contractus, C. de fid. inſtrument.*

Idque clariùs convincit ſucceſſiva continuatio negotii abſque alia diverſione ad actus extrinſecos: A principio enim cœptæ Diviſionis, uſque ad ultimam ſubſcriptionem ſemper continuatum fuit idem negotium per verba ſucceſſiva, ibi, & proſequendo terminationem, ibi, & proſequendo Diviſionem, ibi, ſucceſſivè, & in continenti, & ſibi ſucceſſivè proſequendo Diviſionem, & ſimilia; Hinc enim ſucceſſi-

vitas, & continuatio ſine aliqua diverſione, uſque ad
9 prædictam reſervationem manifeſtè indicat, nec dividentes, nec cenſuales habuiſſe prius contractum pro perfecto, ſed omnia in continenti facta fuiſſe, ut advertit Alex. *in l. in bonæ fidei 13. ſub n. 12. verſ. ſed in dubio, C. de pact.* Gabr. *conſ. 69. n. 3. lib.* 1. Mant. *de tac. lib. 3. tit. 15. n. 47.*

10 Nec obſtat, quod Periti poſt adjudicatas unicuique ſuas portiones non potuerint imponere ſervitutem per *l. item Labeo 23. ff. famil. erciſcund.* Procedit enim
11 quando ſervitus imponitur ex intervallo, ut explicat gloſſ. *ibidem. verb. adjudicando, verſ. & dic.* Secus autem ubi, prout hic, appoſita fuit in continenti, &
12 in ipſa repartitione, tunc enim ſervitutem imponi poſſe probat idem text. ibi, ſed etiam cum adjudicaverit, poterit imponere aliquam ſervitutem ut alii alium ſervum faciat, &c. idemque tradit Alberic. *ibidem n. 1. verſ. dic. ſecundum.*

13 Nihilque refert, quod dividentes declaraverint portiones aſſignatas debere eſſe liberas, & exemptas: Quia præter quod intellexerunt de libertate, & exemptione à conſortio condominorum, ut litteraliter patet, ibi, Mandarunt eſſe liberà, diviſà, & exéptà, & pro diviſa haberi, & teneri voluerunt à portionibus, & ratis ſpe-
14 ctantibus ad dictum D. Ducem Cæſarinum, &c. Non autem de libertate ſervitutis, quam ſtatim reſervarunt: Regulare eſt hujuſmodi declarationes intelligi de libertate alterius oneris, quam expreſſi, ne in continenti induceretur correctio vulg. jurib.

Et in hanc ſententiam eo libentiùs inclinarunt Domini, quia ex tota facti ſerie apparet hujuſmodi mutuam reſervationem fuiſſe correſpectivam omnibus aliis in
15 Diviſione appoſitis, ut præ cæteris indicat proteſtatio facta à Dominis de Caffarellis, quod abſque dicta reſervatione nolebant Diviſionem acceptare ut deponit
16 primus teſtis eorum Summar. num. 3. Correſpectivi enim dicuntur illi contractus, quorum unum, ſine alio partes non feciſſent, ut pluribus relatis probant Giurb. *deciſ. 85. ſub n. 28. verſ. imo correſpectivi.* Proindeque non applicatur, quod in eodem inſtrumento contineri poſſint plures contractus diſtincti, & ſeparati, ac
17 inter ſe non correſpectivi ex deductis in Romana cambii, ſeu pecuniaria 22. Junii 1639. coram Rever. D. meo Decano, & in Romana, ſeu Veliterna reſtitutionis in integrum 17. Dec. 1646. coram R. P. D. meo Bichio. Quia ut eædem deciſiones optimè declarant, tunc contractus in eodem inſtrumento contenti ſunt ad invicem independentes, & non correſpectivi quando unus non venit ad determinationem alterius, ſecus autem è converſo: In caſu autem noſtro reſervatio tranſitus venit ad determinationem ipſius Diviſionis, dum Domini de Caffarellis aliàs ad illam non deveniſ-
18 ſent, ac propterea neceſſaria dicitur correſpectiva cum diviſio ab ipſa penitùs dependeret, ex juribus ſupra allegatis.

Et ita reſolutum utraque &c.

R. P. D. CERRO.

Interamnen. Uſusfructus.

Veneris 18. Aprilis 1649.

ARGUMENTUM.

Agitur de ſtatuto, fœminarum propter maſculos, à Succeſſione excluſivo. De cautione ab Uſufructuario præſtanda, beneficio Legis & Inventarii. De Jure accreſcendi circa legata. Et de melioramentis, quando habentur in conſideratione.

SUMMARIUM.

1 *Statutum Civitatis Interamnæ lib. 2. ſub fol. 40. Rubr. quòd mul. dotat nunc ſucced. eſt fœminarum excluſivum.*

2 *Ac proindè filius defunctæ ab inteſtato ſucced. excluſis ſororibus.*

3 *Uſusfructus, in quo univerſaliter Uxor à Viro inſtituitur, in totum ei acquiritur in ejus Hereditate; ſicut in totum ipſa bona relicta, ut proprium ejus patrimonium, ad eum ſpectabant.*

4 *Statutum Interamnen. ob ſolam maſculorum exiſtentiam, excludit fœminas etiam indotatas, juncto fratribus onere dotandi pro viribus patrimonii.*

5 *Statutum, quando excludit fœminas, ſi fuerint dotatæ, requirit expreſſam & formalem dotationem; quæ cenſetur cauſa finalis ſtatuentium.*

6 *Quando tamen illas excludit propter maſculos, & mandat ipſas dotari, niſi fuerint dotatæ, non eſt neceſſaria pro ipſarum excluſione, cum favor maſculorum & agnationis conſervatio, cauſa finalis, & principalis in ſtatuentibus reputetur.*

7 *Dotatio actualis in fœminis, non eſt neceſſaria de tempore ſucceſſionis, ad effectum ſtatutariæ ipſarum excluſionis.*

8 *Dos non debetur, niſi matrimonium, & nuptiæ actualiter contrahantur.*

9 *Virilis portio hæreditatis paternæ videtur condecens dos pro muliere.*

10 *Statutum Interamnen. videtur excludere fœminas tantummodo ab hæreditate dotantis, dum, numerando perſonas, à quarum ſucceſſione illas excludit, procedit per dictiones alternativas.*

11 *Procederet ſi dictum ſtatutum, tàm in parte dotationis, quàm in parte excluſionis, uteretur verbis, & dictionibus alternativis.*

12 *Secùs ubi procedit per dictiones alternativas duntaxat in parte dotationis, in parte verò excluſionis utitur verbis, & dictionibus conjunctivis, & copulativis.*

13 *Tunc non cenſetur excluſiſſe fœminas ab hæreditate ſolius dotantis, ſed unica dotatio ſufficit, ut ab omnibus hæreditatibus perſonarum ibidem ſpecificatarum illæ dicantur excluſæ.*

14 *Statutum excluſivum fœminarum propter maſculos; non eas excludit perpetuo, ſed temporaliter quouſque adſint maſculi de Agnatione, ipſis verò defunctis, fœminæ ad ſucceſſionem redintegrentur.*

15 *Non procedit in Statuto Interamnen. quod fœminas expreſſè excludit, non ſolùm ad favorem fratrum, ſed etiam eorum Heredum, aliorumque ab eis cauſam habentium: & recenſentur ibi ejuſdem Statuti verba.*

16 *Statutum, cum à longiſſimo tempore citra appareat obſervatum, etiam in Judiciis contentioſis, & ſignanter in Sac. Trib. Rota, etiam ſi non probetur Apoſtolica auctoritate confirmatum, tamen confirmatio Apoſtolica interveniſſe præſumetur.*

17 *Aditio hæreditatis in maſculo requiritur ad effectum hujuſmodi excluſionis in fœmina.*

18 *Pater retinendo bona dotalia uxoris uſque ad ejus obitum, cenſetur hæreditatem illius prædefunctæ, nomine filii, cui delata fuit, adiviſſe.*

19 *Hæc concluſio procedere videtur in ſolis filiis infantibus, ſecùs verò in majoribus infante.*

20 *Limitatur quando filius poſt mortem Patris eadem met bona poſſedit, & ſua vita durante, de illis diſpoſuit, utique faciendo ſe illorum dominum, & poſſeſſorem, cenſetur enim paternam aditionem ratificaſſe, vel dictam hæreditatem iterum ſufficienter adiviſſe.*

21 *Aſſertio facta in Inventario hæreditatis, probationem, niſi aliunde juſtificetur non concludet.*

Aditio,

Digitized by Google

22 *Aditio, quæ deſumitur ex poſſeſſione Patris bonorum hæreditariorum nomine filii, intelligitur ad favorem ſolius maſculi, licet adſint & fœminæ, ſtatuto fœminarum excluſivo.*

23 *Admiſſio ſororis ad hæreditatem, & renunciatio ſtatuti ex ea reſultans, requirit per neceſſe ſpecificam expreſſionem, cum non poſſit ex alio inferri.*

24 *Cautio Muciana non eſt præſtanda, niſi in inſtitutione, non autem in legato uſusfructus temporaliter duraturo.*

25 *Cautio de utendo & fruendo arbitrio boni viri, ſufficit ut præſtetur ab uſufructuario in actu pacifice conſequutionis uſusfructus.*

26 *Uxor relicta uſufructuaria, quamvis teneatur ad debita mariti prædefuncti: attamen deduci non poteſt uſusfructus ſibi relictus, niſi prius ex ſubſtantia totius hæreditatis æs alienum illius integre perſolvatur.*

27 *Solutionem æris alieni deducenti contra bona hæreditaria debitoris, ſufficit vera & actualis ſolutio, ut proinde abſque alia ceſſione ſuper illis ſatisfieri debeat de concurrenti quantitate ſumma perſoluta.*

28 *Heredi cum beneficio Legis, & Inventarii impediri non poteſt integra ſatisfactio ejus crediti, in bonis hæreditariis.*

29 *Aditio hæreditatis cum beneficio Legis, & Inventarii præſervat actiones ſeparatas ne confundantur.*

30 *Imaginaria ſolutio, & confuſio actionum, quæ reſultant ex aditione hæreditatis abſque beneficio Legis & Inventarii, procedunt tantummodo reſpectu crediti penes hæredem exiſtentis tempore aditionis, ſecus autem reſpectu crediti, quod ipſe deinde acquiſivit, adita jam hæreditate, prævia ſolutione debitorum defuncti, propriis pecuniis peracta.*

31 *Voluntas teſtatoris legantis, ad unguem ſervari debet, aliàs legatum amitteret.*

32 *Legatum in parte vacante accreſcet collegatario.*

33 *Quomodò in propoſito procedat.*

34 *Et redditur ratio.*

35 *Melioramenta, quæ non juſtificantur neque in ſpecie, neque in genere, non habentur in conſideratione.*

DECISIO L.

DEfuncto Joan. Alexandro Paciono, inſtitutis hæredibus proprietariis Lucia, & Doralice ſororibus uſufructuaria Catharina Campla uxore, inter iſtas mulieres variæ ortæ fuerunt controverſiæ tam ſuper hæreditate dicti Jo. Alexandri fratris, & mariti reſpectivè, quàm ſuper hæreditatibus Fulvii, & Alcidæ illius Parentum. Ideoque coram Reverend. Dom. Ghiſilerio tunc S. Rotæ Auditore, nunc verò Epiſcopo Terracinen. ſuſcepta diſputatione ſuper hæreditatibus Fulvii, & Jo. Alexandri tantum reſolutum fuit Doralici, & Luciæ dandam eſſe manutentionem in duabus partibus bonorum Fulvii, Catharinæ in alia tertia parte eorundem bonorum, & in omnibus bonis Io. Alexandri ejus viri, titulo tamen ſolius uſusfructus, & cum oneribus contentis in deciſ. 27. Ian. 1640.

Acquieverunt præfatæ mulieres huic reſolutioni, ſed proſequentibus coram Me in locum dict. Reverendiſſ. Terracinen. particulariter ſubrogato diſputationem ſuper hæreditate Alcidæ ibidem non comprehenſa, ſub die 31. Maii præteriti propoſui dubium. An in bonis Alcidæ ſit danda manutentio Catharinæ in totum, ſed Domini ordinarunt, quod videretur de bono jure, quo dubio hodie propoſito conſtare exiſtimarunt de bono jure utriuſque partis.

Catharinæ ſcilicet, & quidem in omnibus præfatis
1 bonis quoad uſumfructum ſibi relictum à d. Ioan. Alexandro ejus viro: Cum enim ex diſpoſitione Civitatis Interamnæ *lib. 2. ſub fol. 40. rubr. quod mul. dotat. non*
2 *ſucced.* relati in ejus Summario n. 2. fœminarum excluſivi, ipſe ſolus tanquam maſculus ſucceſſerit d. Alcidæ ab inteſtato defunctæ excluſis penitus Lucia; & Doralice ſororibus, prout etiam reſolutum fuit in Interamnen. hæreditatis de Paradiſis 12. Dec. 1605. coram S. D. N. *in recentior. deciſ.* 104. *p.* 1. confirmata coram eodem 6. Martii 1606. & admittitur in d. deciſione edita coram Reverendiſſ. Dom. Terracin. §. *non* 3
obſtat alterum. Sicut hæreditas d. Alcidæ in totum ſpectavit, & effecta fuit proprium patrimonium ipſius Jo. Alexandri, etiam ejus uſusfructus in totum ſpectare debet ad Catharinam ab ipſo univerſalem uſufructuariam in teſtamento ſcriptam ac *text. in l. uxori meæ, 37. ff. de uſufruct. legat.*

Idque etiam ſi d. ſorores expreſſæ dotatæ non fuerint. Cum enim præfatum ſtatutum in verbis ſpecificè excludat non ſolum dotatas, ſed etiam indotatas juncto fratribus onere dotandi pro viribus patrimonii, ſola exiſtentia maſculorum ſufficit pro ipſarum excluſione ut reſponſum fuit in dict. Interamnen. hæreditatis de Paradiſis 6. Martii 1606 § *non obſtat dum dicebatur,* & in ſimilibus terminis dixit Rota *deciſ.* 540. *per tot. & ſignanter ſub n.* 1. *verſic. non enim propter dotem part.* 1. *diverſ. in recentior. deciſ.* 406. *n.* 11. *cum ſeq. part.* 5 & plenius in Romana ſupplementi legitimæ 18. Maii 1640. 15. Aprilis 1644. & 26. Jan 1646. coram 5
Me. Licet enim, quando ſtatutum excludit fœminas, ſi fuerint dotatæ expreſſa, & formalis requiritur dotatio, quæ cenſetur cauſa finalis ſtatuentium. Quando tamen, prout hic, illas excludit propter maſculos, & mandat ipſas dotari, niſi fuerint dotatæ, dotatio non 6
eſt neceſſaria pro ipſarum excluſione, cum favor maſculorum, & agnationis conſervatio cauſa finalis, & principalis in ſtatuentibus reputetur juxta diſtinctionem Caſtr. *communiter approbatam in leg. Titio centum, §. Titio genero, n.* 8. *verſ. ego pluries, ff. de condit. & demonſtr. & in conſ.* 286 *num.* 2. *lib.* 1. quem ſequuntur Soccin. ſen. *conſ.* 75. *n.* 8. *uſque in fin. lib.* 3. alii- 7
que relati per Rotam *d. dec.* 540. *n.* 1. *& ſeqq. part.* 1.
diverſ. in Perujina fideicommiſſi de Alfanis 17. *Maii* 8
1621. *coram clar. mem. Coccino* penes Merlin. *de legitim. deciſ.* 106. *num.* 7. *in Tiburtina hæreditatis* 13. *Febr.* 1634. *coram Eminent. Card. Hieronymo Veroſpio* penes Benzon *ad Statut. Urb. deciſ.* 113. *ſub verſi. & licet.* Præſertim quia d. ſorores numquam nuptæ fuerunt, & ideò objicere non poſſunt defectum dotationis, cùm ad iſtum effectum non ſit neceſſaria actualis dotatio de tempore ſucceſſionis, Card. Seraph. *deciſ.* 112. *n.* 1. *& per to-* 9
tam. Et dos non debeatur, niſi matrimonium, & nuptiæ actualiter contrahantur, ut probat Caſtr. *d. conſ.* 276. *n.* 2. *verſ. unde & tunc relictum lib.* 1. Rota *d. deciſ.* 540. *n.* 1. *verſ. diſtinctio autem part.* 1. *diverſ. & d. deciſ.* 405. *n.* 26. *verſ. neque ejus obligatio part.* 5. *rec.* Tum etiam, quia ſatis condecentem dotem habuiſſe videntur, dum ipſemet Joan. Alexander illas admiſit unà ſecum pro æquali portione ad paternam hæreditatem, & eas univerſales hæredes proprietatis in omnibus ſuis bonis inſtituit.

Nec obſtat, quod d. ſtatutum videatur excludere 10
fœminas tantummodo àb hæreditate dotantis dum enumerando perſonas à quarum ſucceſſione illas excludit, procedit per dictiones alternativas; ut dixit Rota in Narnien. ſucceſſionis 7. Febr. & 29. Novem. 1629. coram bon. memor. Merlino. *recentior. dec.* 247. *n.* 19. *verſic. verum quando part.* 5. *& dec.* 329. *n.* 16. *cum ſeq. parte* 6.

Objectum enim procederet, ſi d. ſtatutum tàm in 11
parte dotationis, quàm in parte excluſionis uteretur verbis, & dictionibus alternativis, in quibus terminis loquuntur præfatæ deciſiones Narnien. ſucceſſionis. 12
Secus autem ubi, prout hic, procedit per dictiones alternativas dumtaxat in parte dotationis, in parte verò excluſionis utitur verbis, & dictionibus conjunctivis, & copulativis, ibi, Nec actionem habeant, nec

petere poſſunt contra patrem , patruum , nec fratres
carnales , vel eorum hæredes , nec ab eis cauſam haben-
tes , &c. Tunc enim non cenſetur excluſiſſe fœminas ab
13 hæreditate ſolius dotantis , ſed unica dotatio ſufficit ,
ut ab omnibus hæreditatibus perſonarum ibidem ſpeci-
ficatarum illæ dicantur excluſæ , ut declarant Baldus
14 conſil. 73. circa medium verſ. & eſt conſiderandum lib.
4. Becc. conſil. 53. num. 3. verſ. nam reſpondetur , Alci-
at. conſil. 5. ſub num. 11. verſ. item quando ſtatutum
loquitur lib. 2. Menochius conſ. 873. ſub num. 12.
Verſ. quintus eſt caſus , Surdus conſil. 100. n.9. Bell.jun.
conſil. 74. n. 48. Theſaur. deciſ. Pedemont. 62. n. 7.
verſ. imò ſi ſtatutum idem que admiſit Rota in dd. Nar-
nien. ſucceſſionis , ut in deciſ. 247. n. 18. & n. 19. part. 5. &
dec. 329. n. 15. & n. 26. part. 6. ac reſponſum fuit coram
Cardin. Seraphin. deciſ. 1291. num. 1. in Balneoregien.
bonorum 16. Maii 1594. coram recol. mem. Cardin. Hie-
ronymo Pamphilio, & in Romana hæreditatis de Stellis
16. Januarii 1608. coram bon. memor. Ottembergho pe-
nes Fenzon. ad Stat. Urb. deciſ. 115. & deciſ. 116. per tot.

15 Minuſvè obſtat, quod hujuſmodi fœminarum exclu-
ſio non ſit perpetua , ſed temporalis , quouſque ſcili-
cet adſint maſculi de agnatione , ipſi verò defectis
fœmininæ ad ſucceſſionem redintegrentur ad tradit. per
Brun. in tract. quod ſtant. maſcul. art. 10. n. 12. & n. 23.
cum aliis relatis in d. deciſ. Reverend. Terracinen. § non
obſtat alterum , verſic. tum quia. Quoniam in caſu
noſtro tollitur ex facto hæc difficultas , cum ſtatu-
tum fœminas expreſsè excludat non ſolum ad favorem
fratrum , ſed etiam eorum hæredum aliorumque ab eis
cauſam habentium ibi , nec actionem habeant, &c. nec
fratres carnales, vel eorum hæredes , nec ab eis cauſam
habentes , &c.

16 Nec facit , quod d. Statutum non probetur Apoſtoli-
ca auctoritate confirmatum : Quia cum à longiſſimo
tempore citra appareat obſervatum etiam in judiciis
contentioſis , & ſignanter in hoc Sacro Tribunali con-
firmatio Apoſtolica interveniſſe præſumitur ad notat.
per DD. in cap. illud de præſumpt. & in cap. ſicut. de re
judic. Card. Seraphin. deciſ. 507. n. 3. & deciſ. 536. n. 5.
cum aliis in Barchionen. Statuti 3. Martii 1636. coram
Eminentiſſim. Dom. Cardin. Hieronym. Veroſpio in
recent. deciſ. 107. num. 24. part. 7.

17 Prout nec ſubſiſtit , quoad non doceatur Joan. Ale-
xandrum adiviſſe maternam hæreditatem, prout ad effe-
ctum requiritur.

18 Cum enim hujuſmodi hæreditas conſiſtat potiſſi-
mùm in bonis dotalibus , quæ Fulvius maritus per
quatuordecim annos uſque ad ejus obitum penès ſe
retinuit , ex præfata retentione adiviſſe cenſetur dic-
tam hæreditatem nomine Joan. Alexandri communis
filii , cui ipſa delata fuerat , ut probat textus in leg. qui
in aliena , §. ſed , & ſi non adiverit, ff. de acquir. hære-
dit. Bartol. conſ. 129. n. 2. ſub 1. Natt. conſ. 74. n. 11. Surdus
conſ. 243. n. 32. Paſchal. de viribus patr. poteſt. part. 1. cap. 2.
num. 35. verſic. imò etiam, Rota deciſ. 259. n. 3. & deciſ.
19 723. num. 14. verſ. & in propoſito par. 2. & dec. 527.
n. 4. part. 8. recent. Et licèt hæc concluſio procedere vi-
deatur in ſolis filiis infantibus , ad tradita per Ale-
xand. cons. 20. n. 1. lib. 7. Surd. cons. 244. n. 2. ſecus verò in
20 majoribus infante. idem Surdus deciſ. 140. num. 11. Ni-
hilominus quia ipſemet Joan. Alexander poſt mor-
tem Fulvii patris eademmet bona poſſedit , & ſua vita
durante de illis diſpoſuit , ut probatur ex inventario
confecto à dictis ſororibus eodem Summario num. 5.
utique faciendo ſe illorum dominum , & poſſeſſorem,
cenſetur paternam aditionem ratificaſſe , vel dictam
hæreditatem iterum ſufficienter adiviſſe leg. pro hæ-
rede , & leg. gerit , C. de acquir. hæredit. leg. ſi filius
familias. C. de petit. hæredit. leg. C. ad S.C. orfician. §.
penultim. inſtitut. de hæred. & qualit. & differ. Caſtr. in
leg. potuit num. 4. C. de jur. deliber. Baldus conſil. 272. ſub
n. 2. verſ. tertia ratio eſt lib. 5. Aymon. cons. 33. num. 14.
Honded. conſ. 61. num. 58. lib. 2. Surdus conſ. 253. n.
31. Mant. de conject. ult. vol. lib. 12. tit. 12. nu. 8. &
dec. 245. num. 11. ſan. mem. Gregor. dec. 7. n. 2. dec.
98. n. 1. & dec. 136. n. 2.

Nihil obſtante , quod in dicto Inventario præfatæ 21
ſorores aſſeruerint bona ibidem deſcripta poſſeſſa fuiſſe
per Jo. Alexand. pro indiviſo, & in communi cum ipſis.

Quia præter quod hujuſmodi aſſertio eis ſuffragari
non poteſt, niſi concludentibus probationibus aſſertam
communionem juſtificent ad leg. 1. C. de probat.

Cum præfata hæreditas deberetur ſoli Joanni Ale 22
xandro maſculo ob prædictam ſtatuti diſpoſitionem ex
dicta poſſeſſione ad ejus dumtaxat favorem , non au-
tem ſororum quibus illa delata non fuerat , deſumi
poteſt aditio , ut declarant Surdus dicto conſ. 253. d.
num. 31. Mantic. d. tit. 12. dicto n. 8. verſ. quod ſcilicet
probatio. Boer. deciſ. 33. num. 25. verſic. aliàs ſi eſſet;
cum cæteris ſuprà allegatis. Minuſvè præſumi poteſt,
quod dictus Joan. Alexander voluerit ipſas admittere
unà ſecum ad maternam hæreditatem , ex quo eas ad-
miſerat ad hæreditatem paternam , ideoque renun-
tiaſſe videatur dictæ ſtatutariæ diſpoſitioni , ut fir- 23
matum fuit in dicta præcedenti deciſione. Quia cum
præfata admiſſio expreſsè facta , & reſtricta fuerit
ad bona paterna , exindè inferri non poteſt , quod
voluerint eas pariter admittere ad materna , cum
admiſſio, & renunciatio ex ipſa reſultans eandem ſpe-
cificam expreſſionem perneceſſe deſiderent ex probatis
ferè terminis per Gabriel. conſ. 60. num. 2. & 3. & nu.
per tot. lib. 1. Surd. conſ. 445. n. 58. & 59 Morot. conſil.
3. n. 19. cum ſeqq.

Denique non obſtat , quod Catharina nullam præ-
ſtiterit cautionem , ſive Mutianam , ſive de utendo
& fruendo arbitrio boni viri.

Reſpectu enim Mutianæ reſponſum fuit eam non 24
eſſe præſtandam , dum non verſamur in inſtitutione,
ſed in legato uſusfructus temporaliter duraturo, donec
ſcilicet legataria viduitatem ſervaverit , ut diſtinguen-
do firmant Natt. conſil. 459. n. 17. verſ. tamen ſecus
eſt, Gratian. diſcept. forenſ. cap. 696. n. 11. Thomat. dec.
Maceraten. 105. n. 7. & 8. Bart. deciſ. Bonon. 73. n. 29. cum
ſeqq. Reſpectu verò cautionis de utendo , & fruendo 25
arbitrio boni viri , ob litem poſtea motam , acriter agi-
tatam viſum fuit Dominis ſufficere , quod præſtaretur
in actu pacificæ conſequutionis prædicti uſusfructus
juxt. Theoric. Bald. in l. 2. ſub n. 11. & circa fin. C. comm.
de legat. quampluribus adductis ſequuta fuit Rota in
Avenionen. uſusfructus 4. Febr. 1637. coram Reverend.
Dom. meo Decano , & 1. Julii ejuſdem Anni , coram
Eminentiſſ. Dom. Card. Panzirolo in recent. dec. 195.
n. 19. & n. 20. & dec. 238. num. 11. part. 7. ac 29. Aprilis
1641. coram Reverendiſſ. Dom. Terracinen. §. final. & no-
viſſimè in Firmana codicillorum 1. Martii præteriti co-
ram Me, §. quin ſub eademmet die.

Quod verò ad præfatas ſorores exiſtimarunt Domi-
ni conſtare de ipſarum bono jure , tum pro ſumma
ſcut. 850. tum etiam pro rata uſusfructus , quam Ca-
tharina tenetur illis communicare.

Pro ſumma ſcilicet dictorum ſcutorum 850. quæ
ab eis perſoluta fuerunt eidem Catharinæ pro reſti-
tutione dotis ſibi debitæ à dicto Joan. Alexandro Teſ-
tatore ejus viro , ut apparet ex publico Inſtrumento
ipſarum, Summario num. 1. Quamvis enim uxor reli- 26
cta uſufructuaria non teneatur ad debita mariti præde-
functi ; attamen deduci non poteſt uſusfructus ſibi re-
lictus , niſi prius ex ſubſtantia totius hæreditatis æs
alienum illius integrè perſolvatur per leg. fiſcal. ff. de
uſufruct. legat. & in leg. uſufructu bonorum. ff. ad leg.
Falcid. Gabriel. conſ. 114. n. 8. lib. 1. Gall. pract. obſerv. lib.
2. obſerv. 146. n. 7. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt.
143. ſub n. 13. verſ. altera fuit opinio, Mantica de conject.
ult. volunt. lib. 9. tit. 6. num. 12. plenè Maſtrill. deciſ. 5. ſub
n. 4 cum pluribus ſeqq. part. 1. & dictum fuit in dicta præ-
cedenti deciſione Reverend. Dom. Terracin. §. neque po-
teſt verſ. & juxta.

Nec

Digitized by Google

27 Nec refert, quod Catharina in actu exactionis dictæ dotis ceſſerit jura talia qualia, dummodo contra ipſam retorqueri non poſſint: Quia dictæ ſorores non utuntur hujuſmodi ceſſione, nec agunt contra cedentem pro repetitione ſoluti, ſed deducunt hujuſmodi ſolutionem æris alieni contra bona hæreditaria debitoris, ad quem effectum ipſis ſufficit vera & actualis ſolutio, ut proinde abſque alia ceſſione ſuper illis ſatisfieri debeant de concurrenti quantitate ſummæ perſolutæ *l. qui à debitore ff. qui pot. in pignor. hab. l. ſi potiores*, ibique gloſſ. *C. de his qui in prior. cred. loc. ſucce.* Mant. *decis. 69. num. 3 vers. diverſum eſt autem.*

Et parum relevat, quod ſint hæredes dicti Jo. Alexandri debitoris.

28 Quia præter quod illius hæreditatem adiverunt cum beneficio legis, & inventarii, proindeque eis impediri non poteſt integra ſatisfactio ipſarum crediti ad tradita per Bald. *in l. ſi §. in computatione n. 3.* ibique Jaſ. *n. 5. C. de jur. deliber.* Pariſ. *conſ. 69. num. 161. lib* 1. Rota *in rec. deciſ.* 528. *n.* 1. *p.* 2. *deciſ.* 127. *n.*
29 10. *p* 7 *deciſ.* 46. *n.* 6. *& deciſ.* 513. *num.* 12. *p.* 8. Ea ratione, quia per aditionem cum dicto beneficio actiones non confunduntur ſed ſeparatæ præſervantur *d. l. fin. d. §. in computatione, verſ. ſi verò ipſe, C. de jur. delib.* Bald. *in l. ſi uxor, n. 2. C. de bon. auth. jud. poſſ.* Caſtr. *conſ. 186 in princ. verſ. ſive dicamus, quod facto inventario l. 2* Surdus *conſ 7. n. 31.* Rota *dec. 63 n. 2. in fin. p. 3. decis. 114 num. 12 p. 7. decis. 145. num. 7. p. 8. rec.* Cum tempore aditionis dictæ ſorores non eſſent creditrices,
30 ſed tales effectæ fuerint poſt aditam hæreditatem perſolvendo de proprio hujuſmodi debitum dotis Catharinæ, utique etiam ſi non eſſent hæredes beneficiatæ, adhuc ipſis prædicta ſatisfactio denegari non poterit; Imaginaria enim ſolutio, & confuſio actionum, quæ reſultant ex aditione abſque dicto beneficio, procedunt tantummodo reſpectu crediti penes hæredem exiſtentis tempore aditionis, ſecus autem reſpectu crediti, quod ipſe prout hic, deinde acquiſivit adita jam hæreditate prævia ſolutione debitorum defuncti propriis pecuniis peracta, ut in puncto diſtinguendo firmavit Rota *coram Card. Caval. decis. 367. n. 1. 2. & 3. & in Bonon. fideicommiſſi de Cattaneis* 10. *Martii* 1617. *coram bon. mem. Pirovano in rec. decis. 432. num.* 10. *vers. quia creditum p.* 4.

Pro rata verò uſusfructus, quia teſtator eidem Catha-
31 rinæ legatariæ expreſsè mandavit, quod illud communicaret cum præfatis ſuis ſororibus; Voluntas enim teſtatoris in propoſito ad unguem ſervari debet, aliàs legataria legatum amitteret, ut firmatum fuit in Spoletana alimentorum 24. Maii 1593. coram Card. Gyptio in Florentina alimentorum 20. Nov. 1630. coram Emin. D. Card. Hieronymo Veroſpio, & in Romana legati cibi & potus 23. Jul. 1635. co. RR. D. meo Decano relatis in *d. dec. d. §. neque poteſt.*

Nec obſtat, quòd cum ipſæ ſorores inſtitutæ fuerint hæredes proprietariæ, hujuſmodi legatum ad ipſarum
32 favorem non ſuſtineatur, ſed accreſcat Collegatariæ diſpoſitione *l. plane 34. §. ſi duobus, ff. de leg.* 1. approbata in Recanat. manut. 27 Junii 1631. coram Me, *§. & huic intellectui, verſ. tum per legatum.*

Concluſio enim procedit quando hæres à ſemetipſo
33 legatum conſequi debet, ut clarè legitur in d. ibi, *A ſemetipſo ei legatum inutiliter videtur, &c.* ſecus autem ubi, prout hìc, illud capere debet è manibus Collegiatæ propter onus communicandi illi injunctum, tunc enim legatum tanquam validum ſuſtinetur, nec ipſi Collegatariæ accreſcit, ut declarat gloſſ. *in d. verb. inutiliter, verſ. item à legatario*, quam ſequuntur Alex. *in d. §. ſi duobus, n. 2. vers. quia ſicut quando*, aliique relati per Bellon. *de jur. accreſ. cap. 7. q. 29. n. 14. & 15. &*
34 16. ubi reddit optimam rationem, quia ſcilicet hujuſmodi legatum nullam continet obligationem ipſius hæredis, ſed illius tantummodo, qui fuit gravatus & n. 90.

Cæterum prætenſa melioramenta, ut aſſeritur facta 35
per Fulvium in bonis controverſis, Domini non habuerunt in conſideratione, quia non juſtificantur; neque in ſpecie, neque in genere.

Atque ita reſolutum fuit utraque parte informante, &c.

Eminentiſſ. & Reverendiſſ. D. Card. CORRADO.

Romana Vineæ.

Veneris 27. Aprilis 1646.

ARGUMENTUM.

Agitur de devolutione rei emphyteuticæ ad directum, ob alienationem factam ab emphyteuta, ipſo irrequiſito, & quando habeat locum, & ob defectum ſolutionis Canonum per biennium, & quando habeat locum: & ubi dominus teneatur probare ſuum dominium: & de pactis in Inveſtitura appoſitis: de alienatione conditionati; & aliis conſimilibus.

SUMMARIUM.

1 *Validitas ſententiæ probatur ex revolutione proceſſus, in quo fuerunt ſervata ſervanda.*

2 *Mandatum de aſſociando, quod non juſtificatur ex actis injuſtum eſt.*

3 *Ac proinde reſultat juſta cauſa reſtitutionis in integrum adverſùs illud, ac cætera omnia in ejus exequutione geſta.*

4 *Dominus directus, qui vult deducere devolutionem bonorum emphyteuticorum ob alienationes irrequiſito domino factas, Canones non ſolutos, dominium directum plenè ac concludenter probare debet.*

5 *Et identitas rei emphyteuticæ cum ea, quæ in Inveſtitura comprehenditur, per probationes concludentes, & non æquivocas, juſtificanda eſt, ita ut de illa dubitari non poſſit.*

6 *Acquiſitio dominii directi, quando agitur de illius probatione, ad effectum rei emphyteuticæ devolutionis, non autem ſimplicis recognitionis eſt directè juſtificanda ſecundùm jus gentium, vel civile.*

7 *Confeſſionem fictam Rota non attendit.*

8 *Eoque minus, quando non fuit ſervata forma.*

9 *In judicio poſſeſſorio, leviores probationes ſufficiunt pro juſtificatione dominii, cum de illa tunc non agatur principaliter, ſed incidenter.*

10 *Iudicium non videtur ſimplex, ac purum poſſeſſorium, quod principaliter fundatum eſt in devolutione, tanquam præ ſe ferens dominium directum penes actorem.*

11 *Actor probare debet fundamentum ſuæ intentionis.*

12 *In Judicio poſſeſſorio per dominum directum inſtituto, tria ſunt neceſſariò probanda. Primò ſcilicet, quod conſtet de Inveſtitura, ſeu conceſſione ipſius rei, de qua agitur identificè. Secundò, quod illa ſit finita. Tertiò, quod adſit cōtumacia non reſtituentis.*

13 *Jura in ſecunda inſtantia producta ad juſtificandum mandatum primæ inſtantiæ, non attendi ſolent ex ſententia Rotæ, poſt exequutionem mandati: ſed pars, quæ facto judicis, ex proceſſu non juſtificato nulliter, ac injuſtè procedentis, ſpoliata fuit, ante omnia in priſtinum ſtatum reſtitui, ac de cauſa meritis cognoſci debet.*

14 *Alias enim inſtitutus judiciorum ordo perverteretur, ſi priùs exequerentur ſententiæ, deindè verò probationes fierent.*

15 *Canonum ſolutionis defectus per biennium continuum*

requiritur ad effectum ut emphyteuta Eccleſia, ex eo capite expelli poſſit.

16 *Biennium hujuſmodi ſuppleri non poteſt ex tempore decurſo pendente lite.*

17 *Inſtrumenta in Iudicio debent exhiberi, ad hoc ut de eis habeatur ratio.*

18 *Dotes poſſunt conſtitui mulieribus ex bonis emphyteuticis, ſine conſenſu domini directi, etiam aliter ex pacto convento, ex ſpeciali diſpoſitione Statuti Urbis lib.1.c.122.*

19 *Contractus venditionis bonorum Emphyteuticorum, cum expreſſa reſervatione ejus dominii, ac poſſeſſionis uſque ad integram pretii ſolutionem & interim locatio ſub annua penſione, non requirit domini directi conſenſum, alias in alienatione neceſſarium.*

20 *Verba importantia reſervationem conſenſus directi domini, cum clauſula, & non aliàs, &c. apposita in contractu venditionis feudi emphyteutici, reddunt hujuſmodi contractum conditionalem, ejuſque congerunt perfectionem in tempus præſtiti per dominum directum conſenſus, ita ut antea habeatur pro non facto; & propterea nulla ex eo inducitur caducitas, quia ceſſat ejuſdem domini contemptus, ex quo provenit hujuſmodi pœna.*

21 *Ampliatur hæc concluſio ut procedat eſto quod deventum fuerit ad traditionem rei alienatæ ante petitum & obtentum domini conſenſum; quia ſtante hujuſmodi clauſula, eadem cenſetur ineſſe ipſi traditioni conditio.*

22 *Intelligenda eſt tamen concluſio cum temperamento æquitatis, ut ſcilicet eo pacto contrahentes teneantur, deinde abſque mora contractum hujuſmodi domini denunciare, ac ejus conſenſum legitimè requirere, ne aliter in eorum ſit facultate illum debito laudemio, ac juſta recognitione fraudare.*

23 *Emphyteuta, qui requiſierit dominum directum de ſuo conſenſu, & negatum fuerit, alienatio non eſt imputanda.*

24 *Pactum ſpeciale conventum in Inveſtitura conſenſum domini directi intervenire debere ante alienationem, vel in actu alienationis faciendæ, ſub pœna devolutionis, intelligendum videtur de alienationibus puris, & abſolutis, non autem de illis, quæ factæ fuerunt ſub expreſſa reſervatione dominii, & conſenſus domini directi, cum clauſula & non aliàs, &c.*

25 *Alienatio facta cum hujuſmodi clauſula reſervationis, non eſt perfecta, ſed conditionalis, & remanet in ſuſpenſo, ut habeatur pro non facta, donec hujuſmodi conſenſus intervenerit.*

26 *Emphyteuta vendens, irrequiſito domino pro pretio declarando per tertium, illo non declarante, non cadit à jure ſuo, quia negotium eſt imperfectum.*

27 *Pacta hujuſmodi, in hac præſertim materia odioſa, & præjudiciali, strictè intelligi debent, & in dubio, contra ſtipulantem.*

28 *Notitia pacti devolutionis requiritur ad hunc effectum in emphyteuta, certa, explicita, & indubitata, itaut nullo modo excuſari poſſit.*

29 *Notitia Authoris primi inveſtiti non probato de aliquo pacto inveſtituræ, præſumitur ignorantia in illis, qui ſucceſſerunt in locum illius.*

DECISIO LI.

1 SEntentiam Rotalem in hac cauſa prolatam hodie
Domini confirmandam eſſe cenſuerunt; Nam il-
lius validitas probatur ex revolutione Proceſſus in quo
fuerunt ſervata ſervanda juxta vulg. *Deciſione Verall.*
262. *part.* 2. Juſtitia verò ex Deciſionibus emanatis co-
ram RR. PP. DD. meis Catillo, & Otthobono, ex
quibus conſtat mandatum de aſſociando ad poſſeſſio-
nem Vineæ de qua agitur Reverendiſſ. Monialibus
conceſſum à Reverendiſſ. P. D. Locum tenente Emi-
nentiſſ. D. mei Cardinalis Vicarii, contra Dominum
Alphonſum Ferrum, & quondam Portiam ejus Uxo-
rem non juſtificari ex actis coram eo. Unde reſultat il-
lius injuſtitia, ut fuit dictum in Burgen. *Quiden.* 16. 2
Martii 1617. *coram bon. mem. Andrea deciſ.* 23.
& num. 20. *Verſicul. fuit reſponſum*, & bon. mem.
Buratt. *deciſ.* 363. *num.* 2. *verſicul. nam prædictum
mandatum, cum ſeq.* ac Reverendiſſ. Urgellen. *de-
ciſ.* 50. *num.* 12. *verſic. & quamvis, & dec.* 81. *n.* 1.
*verſic. fuit reſponſum, cum ſeq. & in recentiores, de-
ciſ.* 659. *ſub num.* 15. *verſic. demùm part.* 2. Ac proin- 3
dè juſta cauſa reſtitutionis in integrum adversùs il-
lud, ac cætera omnia in ejus executione geſta, Ro-
ta *deciſ.* 1. *de Reſtitut. in integrum in noviſſ.* & penès
Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 10. *num.* 12. *verſic. nam ad hunc
effectum, cum ſeq. de ſentent. & re Iudicata*, & Verall.
deciſ. 94. *part.* 3. & Cardin. Seraphin. *dec.* 251. *num.*
12. *verſic. tamen in hoc convenerunt cum ſeq.* & Sanct.
mem. Greg. *dec.* 209. *ac in Recentior. dec.* 492 *ſub n.* 1.
verſ. ſed hodie part. 1.

Primò ſiquidem, quia non proceſſit probatio di- 4
recti dominii monaſterii ſuper hac ipſa Vinea, ut ne-
ceſſarium erat, cùm fuerit deducta illius devolutio
ob alienationes irrequiſito Domino factas, & Cano-
nes non ſolutos, quo caſu dominium prædictum
plenè ac concludenter probari debet, *juxta leg. offi-
cium, & leg. In rem D. de rei vendit. leg. cum res*,
ubi Gloſſa, & Doctores *C. de probat.* Specul. *lib.* 4.
titul. de Emphyteut. §. nunc aliqua, ſub num. 194. *verſ.*
168. *quæritur*, Rota penès Verall. *dec.* 280. *part.* 1. &
Card. Seraph. *deciſ.* 1453. *ſub num.* 1. *verſic. Verum in ca-
ſu iſto, ac ſeq.* & Andr. *dec.* 63. *n.* 1. *cum ſeq. per tot. ac in
Recentiores dec.* 606. *n.* 1. *p.* 1. & in aliis infra citandis.

Nec enim relevabant binæ Inveſtituræ productæ,
Altera ſcilicet facta de Anno 1567. 18. Maii Anto-
nio de Libertariis de ſex petiis terræ, & tribus quar-
tis, & altera facta Nicolao Calderario de Anno 1568.
17. Novembris de aliis petiis novem. Quia neutra
conveniebat, nec in quantitate, nec in qualitate, nec
in confinibus, cum Vinea petita petiarum quatuor-
decim cum Domo, & aliis Ædificiis, ut legitur in 5
monitorio, & articulis pro parte Monialium tunc
exhibitis. Certum eſt autem quod identitas illius cum
iis quæ in dictis Inveſtituris comprehendebantur om-
nino juſtificanda erat per probationes concludentes, &
non æquivocas, ita quod de illa dubitari non poſ-
ſet, Specul. *in loco mox citato, ſub num.* 75. *verſic.
Item Eccleſia, quæ conceſſit, cum ſeq.* Alban. *conſil.*
244. *ſub num.* 34. *verſic. quartò videtur, cum ſeq.*
Rota penès Cardin. Seraphin. *deciſ.* 869. *in princip.
& in fine* & Buratt. *deciſ.* 152. *num.* 4. *verſic. & ſic
quod doceretur, & deciſ.* 393. *num.* 10. *verſic. Secundò,
ac deciſ.* 424. *num.* 3. *verſic. & tamen, ac num.* 5. *ver-
ſic. nec etiam, & in recentior. deciſ.* 407. *num.* 1. *verſic.
tum quia part.* 4. *& plenè in Peruſin. Emphyteut.* 13. *Fe-
bruarii* 1640. *&* 21. *Iunii* 1641. *coram Reverend. Domi-
no meo Decano, ac in Romana Domorum* 9. *Decembris*
1641. *coram Reverendiſſ. P. Domino meo Royas.*

Non etiam ſufficiebat aſſertio Conjugum de Ferris 6
in Inſtrumentis celebratis cum Carolo Antonio Braſ-
cha, quod Vinea dotalis Portiæ petiarum quatuor-
decim in eis deſcripta eſſet directi Domini dd. Mo-
nialium, quia cum ageretur de illius probatione
non ad effectum ſimplicis recognitionis, ſed devolu-
tionis erat directo juſtificanda illius acquiſitio ſecun-
dum Jus gentium, vel Civile *juxt. dict. leg. in rem,
D. de rei vendit. & theoric.* Bartol. *in leg. penultim.
num.* 4. *verſic. primo caſu, D. de condit. inſert.* Abb.
in cap. cum ad ſedem num. 2. *verſic. ſed ſic extra de
reſtit. ſpol.* Rota penès Verall. *dicta deciſ.* 280. *num.* 5.
& ita fuit tentum parte prima, & Card. Seraphin.
deciſ. 1453. *num.* 1. *verſic. & confeſſio, ac in recentiore di-
cta deciſ.* 606. *num.* 3. *verſic. tam quod dicta confeſſio,*

part. 1

Digitized by Google

part. 1. penès Reverendiſſ. Urgellen. dec.431. à num. 8.
verſic. ulterius, cum ſeq. cum aliis relatis in hac ea-
dem cauſa *coram Reverendiſſ. Domino meo Carillo*
10. *Junii 1639. in §. nam ſe fundarunt, & 26. No-*
vemb. nu. 1. §. 1.

Neque vis fieri poterat ſuper poſitionibus produc-
tis pro parte Monialium quæ fuerunt habitæ pro con-
feſſis contra dd. Conjuges non reſpondentes: nam
7 hujuſmodi fictam confeſſionem Rota non attendit,
ut fuit dictum *in Romana Vinea 1. Febr. 1613. co-*
ram Sanctiſſimo Domino Noſtro in §. final. apud
Fenzon. *ad Statut. Urb. deciſ.* 41. & penès Sanct. Mem.
Gregor. XV. *dec. 460. num. 14. verſic. quia ultra alias*
reſponſiones, & Card. Cavaler. *dec. 562. num. 1. verſ.*
quamvis enim, ac in recent. deciſione num. 6. verſic. in
venditione capſarum, & deciſione 556. num. 8. verſ.
8 *Præterea part. 3. idemque fuit reſponſum in dicta deciſio-*
ne 10. *Junii 1639. in §. quod eo facilius coram præfato*
D. meo Carrillo. Eoque minus quando non fuit ſer-
vata forma *cap. 1. de confeſſ. in 6. ut eſt neceſſarium*
juxta not. ibi, per Franch. *ſub num. 9. verſ. nam dicit*
Bald. & infr. Rot. *deciſ. 3. de Confeſſ. in Antiq.* & penès
Card. Seraphin. *dec. 408. num. 4. verſic. tum etiam quia,*
ac bon. mem. Coccin. *deciſione 470. num. 6. verſ. ne-*
que eſt verum, cum ſeq.

9 Nec obſtat quod fuerit per Moniales inſtitutum ju-
dicium poſſeſſorium, in quo leviores probationes ſuf-
ficiunt pro juſtificatione dominii cum de illo tunc non
agatur principaliter, ſed incidenter.

10 Nam præter quod Judicium illud non videtur fuiſſe
ſimplex, ac purum poſſeſſorium quia fuit principali-
ter fundatum ſuper devolutione Vineæ ob Canones
non ſolutos ac alienationes irrequiſitis Dominis dire-
ctis factas, ut apparet ex concluſione Monitorii &
petitione, & poſitionibus prædictis, ac cæteris in
eo Proceſſu actis ſolum dominium Monialium, ac
devolutionem reſpicientibus, quo caſu concludenter
11 probari debet, tanquam fundamentum intentionis
agentis, Innoc. *in cap. ex parte, Abbatiſſa, ſub n. 1.*
verſic. Hoc tamen teneas, extr. de privileg. Caſtrenſ.
in leg. interpoſitis, ſub n. 7. verſ. ſed Innocentius, ibique
Jaſon. *ſub n. 6. verſic. limita ex eo, C. de Tranſact.* Eoque
magis ubi non fuit facta petitori ſuſpenſio, ut diſtin-
guendo fuit dictum in *Orclana Sanctiſſ. Trinitat. 15. Ju-*
nii 1577. coram bon. mem. Rubeo penes Statil. *de Salv.*
Interdict. deciſ. 230. num. 2. verſic. In eventum verò, quod
petitorium non fuiſſet ſuſpenſum *& in Terracinen. bono-*
rum 6. Junii 1623. coram bon. mem. Merlin. in recentio-
res part. 4. tom. 2. dec. 405. n. 16. verſ. Vel denique.

12 Fuit reſponſum, quod etiam in Judicio poſſeſſorio
per Dominum directum inſtituto, tria ſunt neceſſariò
probanda, primo ſcilicet, quod conſtet de inveſtitu-
ra, ſeu conceſſione ipſius rei de qua agitur identificè,
ſecundo quod illa ſit finita; Tertio, quod adſit con-
tumacia non reſtituenti. Menochius *de recup. remed.*
11. *num. 31. verſ. quæro quartò cum ſeq.* Rota penès Se-
raphin. *deciſ. 1458. num. 4. verſic. & ita procedunt*
ac per tot. & fuit dictum in *Ariminen. bonorum. 4. Febr.*
1611. coram bon. mem. Cardinal. Marcemon. in recent.
deciſione 325. n. 5. verſic. & nihilominus parte 3. & in
Portuen. ſtagni 27. Aprilis 1640. ſub princip. in §. cum
igitur ad obtinendum in hoc judicio coram Eminent.
D. meo Cardinali Panzirolo, quæ in propoſito non
fuerunt probata, ut dictum eſt.

Minus viſa fuerunt Dominis obſtare Jura in hoc
judicio producta, ex quibus prætendunt informantes
pro monialibus prædicta omnia juſtificari.

Nam equidem attenderentur ſi ageretur de confir-
13 matione demandati antè factam illius executionem.
At poſtquam facta fuit, attendi non ſolent ex ſenten-
tia Rotæ, ſed pars quæ facto Judicis ex proceſſu non
juſtificato nulliter, ac injuſtè procedentis, ſpoliata
fuit antè omnia in priſtinum ſtatum reſtitui, ac de
cauſæ meritis deindè cognoſci debet ad text. *in cap.* 14
conquerente, extr. de reſtitut. ſpoliat. aliàs enim juſtus ju-
diciorum ordo perverterentur, ſi prius exequeretur ſen-
tentię, deindè verò probationes fierent, atque ita fuit
reſolutum penes Chiſan. *deciſ. 172. ſententia nulla, &*
in Romana de Pinellis 20. *Febr.* 1598. *coram bon. mem.*
Oran. dec. 102. num. 9. verſ. num executio. apud
Zacch. *de obligat. Camer.* & penès Sanct. Mem. Gregor.
XV. *deciſ. 105. num. 10. verſic. potuit iſta immiſſio:* ubi
alię referuntur, *ac dec. 209.* & Card. Cavaler. *deciſ.*
632. num. 6. verſ. ſecus tamen eſt, & Buratt. *dec. 584.*
num. 6. verſic. & nihilominus, ac Reverend. Urgellen.
dicta dec. 81. n. 1. verſ. ſic fuit reſponſum ac in rec. deciſ.
346. ſub n. 1. verſ. & eſt receptum ac per tot. & part. 2. &
in hac eadem cauſa coram eodem D. meo Carillo. dict. 27.
Nov. 1641. in §. ne ad tollendum primum fundamentum.

Secundò principaliter, quia non fuerunt probatæ
cauſæ devolutionis ejuſdem Vineæ. Nam illa deducta
ob Canones non ſolutos concidit ex partitis libro-
rum monaſterii exhibitis, ex quibus conſtat de illo-
rum ſolutione uſque ad annum 1615. & ex petitione,
atque executione facta pro debitis de anno 1616. per
acta Lucatelli, ita; quod de tempore declarationis fa-
cta per moniales, ac inſtituti earum nominibus judicii
ſuper devolutione ſub die 22. Iunii 1617. non fuerat 15
defectum in eorum ſolutione per biennium continuum
prout requiritur ad effectum, ut Emphyteuta Eccleſiæ
ex eo capite expelli poſſit *jux. text. in cap. potuit in*
§. Emphyteuta quoque, extr. de locat. & in Authent.
Hoc jus porrectum, §. qui rem, C. de Sacroſanct.
Eccleſ. & Auth. *de non alienand. §. ſcire autem re-* 16
lat. in cap. 2. 10. quæſtione 2. Neque ſuppleri potuit ex
anno decurſo lite pendente, quia (prætermiſſis aliis)
requirebatur ſuper hoc nova declaratio, ſive petitio
pro parte Monialium, quæ facta non fuit, Rota penes
Achill. *dec. 1. n. 9. verſic. Primo quod dicta deciſio, &c.*
de locat. & bon. mem. Card. Mantic. *dec. 336. n. 5. ver.*
quod autem & deciſ. 187. num. 4. verſic. Nec obſtat,
part. 2. diverſ.

Altera verò deducta ex alienationibus irrequiſitis
Monialibus factis non juſtificatur ex allegatis Inſtru-
mentis dotalibus inter Portiam, ac Joan. Baptiſtam
Guidum primum, & d. Alphonſum Ferrum ſecundum
ejus maritum celebratis; quia non fuerunt exhibita, &
propterea non eſt de illis habenda ratio, ut fuit reſpon-
ſum coram præfato Domino meo Carillo dicta deciſio- 17
ne 10. Junii 1639. in §. *Præterea, verſic.* & de aliis,
præter quod in hujuſmodi conſtitutionibus dotis non
requiritur conſenſus Domini directi, etiam aliàs ex pac- 18
to conventus, ut ſpecialiter cavetur *Statut. Urbis lib.*
1. *cap.* 122. & in prędicta Romana Domorum coram R.
P. D. meo Royas dicta die 9. Dec. 1641. in §. *minus*
obſtare dicebant Domini; & 16. Jan. 1623. in §. *fin.* &
coram Reverendiſſ. Patre D. Ghiſilerio 18. Aprilis 1644.
in §. *ſciendum quod, Verſiculo & licet etiam dedu-*
cantur.

Minus probatur ex dd. Inſtrumentis celebratis cum
Braſcha, quia non continent perfectum, ac abſolutum
contractum venditionis Vineæ, ſed cum expreſſa re-
ſervatione ejus dominii; ac poſſeſſionis uſque ad in- 19
tegram pretii ſolutionem ad favorem dd. conjugum,
à quibus interea illi locata fuit ad ſeptennium ſub
annua penſione ſcutorum centum; ut in eo legitur;
quo caſu non requiritur Domini directi conſenſus,
aliàs neceſſarius in alienatione *juxt. leg. fin.* ubi gloſſ.
in verb. aliis vendere; & Jaſ. *ſub num. 112. verſic. quar-*
tò quæro, C. de jure Emphyteut. ſpecul. lib. 4. tit. de
emphyteut. in §. nunc aliqua ſub num. 149. quæſt. 123.
Imol. *in cap. potuit ſub num. 22. verſ. item poteſt quæ-*
ri, extr. de locat. Surdus *deciſ. 305. num. 39. verſ.*
nam pactum, cum ſeq. Corbul. *de Emphyteut. de cauſ.*
privat. ob alienat. limitat. 24. Valaſc. *in ſimil. tract.*
quæſt. 20. ſub num. 9. cum ſeq. pariterque Reſpon-

K 4 de

detur alteri Inſtrumento celebrato cum Joan. Franciſco Rocha ſub die 24. Martii 1618. quod in illo judicio neque productum fuit.

Præterea in præfatis omnibus Inſtrumentis cum
20 Braſcha, & Rocha celebratis reſervatus fuit in primis, & ante omnia conſenſus monialium, *& non alias*, &c. quæ verba reddunt hujuſmodi contractus conditionales, eorumque conferunt perfectionem in tempus præſtiti per Dominum directi conſenſus, ita quod antea habeantur pro non factis, & propterea nulla ex eis inducitur caducitas, quia ceſſat ejuſdem Domini contemptus, ex quo provenit ejuſmodi pœna. Bald. *in cap.* 1. *§. denique ſub num.* 5. *verſic. ſed pone Pater ita dicit*, *&c.* quæ fuit prim. cauſ. benef. amittend. Alberic. *in leg. final. ſub num.* 10. *verſic. quærit*, Alb. Papien. *C. de jur. Emph.* Luc. de Pen. *in leg. nulli ſub n.* 1. *verſic. poteſt quidem alienari, C. de fund. patrim. lib.* 11. Felin. *in capite quæ in Eccleſiarum ſub n.* 85. *verſic. ſalvatur tamen & ſub num.* 86. *verſic. tertius caſus eſt extr. de Conſtit.* Afflict. *in cap. Imperialem*, *in quæſt.* 38. *ſub n.* 54. *& ſeq. fol. mihi* 165. *de prohibit. feud. alien.* per Feder. Roland. *conſilio* 51. *ſub num.* 30. *verſ. Verum lib.* 2. *& conſ.* 63. *à num.* 16. *vers. verum maturius*, *plur. ſeq. lib.* 4. Burſatt. *conſ.* 181. *num.* 14. *verſic. Verum.* ubi hanc æquiorem, & receptiorem DD. ſententiam, Cephal. *conſ.* 118. *à num.* 9. *verſic. nam venditio*, *cum ſeq.* Franc. *deciſ.* 267. *ſub num.* 2. *verſic. Dicebatur pro convento*, *cum ſeq.* Cald. *de Jur. Emphyteut. lib.* 4. *cap.* 6. *à num.* 33. *verſic. Imo, & alia juſtificatur*, Rota penès Andream *deciſ.* 63. *ſub num.* 3. *& ſeq. verſic. Aut verò caducitas prætenditur. & coram Rever. D. meo Carillo d.* 10. *Jun.* 1539. *in §. Præterea, &* 27. *Nov.* 1641. *in §. alterum, & ſecundum, & in §. penultim. & in dicta Romana Domorum* 9. *Dec.* 1641. *coram Reverendiſſ. P. D. meo Royas in §. final. & latius in Romana Devolutionis Domus* 17. *Junii* 1641. *in §. ſecundò evitatur etiam*, *& in §. ſed ceſſat difficultas*, *& rurſus*, 20. *Novemb. ejusdem anni §. Tertiò*, *eſto etiam ac ſeq. coram bon. mem. Merlino* in quibus firmatum fuit hanc concluſionem procede-
21 re, eſto quod deventum fuerit ad traditionem rei alienatæ antè petitum, & obtentum Domini conſenſum, quia ſtante hujuſmodi clauſula eadem cenſetur ineſſe ipſi traditioni conditio, & coram Rever. P. Domino meo Ottobono 27. Junii 1644. in *§. final.* quod probant etiam DD. citati, & alii relati per Modern. Roman. *diſcept.* 633. *ſub n.* 27. *verſic. neque etiam cum ſeq.* hoc autem certius eſt in propoſito caſu, in quo traditio facta fuit expreſſo locationis titulo pro annua conventa penſione, ut dictum eſt.

22 Et licet prædicta concluſio videatur cum temperamento æquitatis intelligenda, ut ſcilicet eo pacto contrahentes teneantur deinde abſque mora contractum hujuſmodi Domini denuntiare, ac ejus conſenſum legitimè requirere, ne aliàs in eorum ſit facultate illum debito laudemio, ac juſta recognitione fraudare ad tradita per Salycet. *in leg. final. ſub num.* 5. *verſic. ſed nihilominus, C. de Iur. emphyteut.* & in ſpecie probat Burſat. *dicto conſ.* 181. *num.* 15. *verſic. dico ſecundo*, *cum ſeq. & ſub num.* 18. *verſic. propterea*, *ac ſeq.* Carol. Bardellon. *concil.* 14. *num.* 75. *verſic. Reſpondetur ſeptimò, & cons.* 100. *num.* 22. *verſic. ſecus intra certum tempus*, & comprobat Surdus *conſil.* 372. *ſub num.* 4. *verſic. quarto addo cum ſeq. & conſ.* 437. *num.* 35. *reſponderi etiam poteſt.* Et in dicta Romana devolutionis Domus coram bon. mem. Merlino agebatur de mora unius menſis, ut legitur in dicta deciſione 20. *Novemb.* 1641. *in §. nec obſtat quod Januarius diſtulerit*, & fuerat petitus conſenſus, ac depoſitum laudemium ante acceptatam legitimè caducitatem ut habetur in antecedenti ſub dicta die 17. Junii ejuſdem anni in *§. nec obſtat quod fuerit jam deventum, verſic. quia non conſtat.* Non tamen in hoc caſu videtur longior mora conſiderari poſſe, quia Braſcha, & Rocha ſolius locationis titulo Vineam poſſederunt, & ille quidem novem circiter menſes, & non ultra; Iſte verò poſt contractum cum eo initum decem circiter menſes fuit à Monialibus inveſtitus, ut apparet ex Inſtrumento Inveſtituræ ſub die 4. Febr. 1619. Fertus autem in actu avocationis, & deliberationis illius earundem conſenſum requiſivit, qui fuit illi negatus, ut apparet ex publica atteſtatio-
ne ejuſdem Notarii Lucatelli exhibita, ita quod nihil 23
ipſi poteſt imputari ad *leg. qui Romæ*, *§. cohæredes, D. de verborum obligat. leg. final. in fin. C. de jur. Emphyteut.* Baldus *in cap.* 1. *in §. Auth. ſi libellario. num.* 3. *verſ. quod intelligo Quibus mod. feud. amitt.* Dec. *in dicto cap. quæ in Eccleſiarum ſub num. verſic. & hoc intelligendum videtur*, *extr. de Conſtitut.* Menoch. *de Arbitr. Jud. caſ.* 182. *num.* 11. *verſic. quod ſi eam licentiam is concedere recuſat*, *cum ſeq. lib.* 2. & fuit dictum coram præfato D. meo Carillo ſub d. die 17. Nov. 1641. in *§. fin.* ubi alia etiam adducitur reſponſio.

Nec demum obſtat quod ex pacto ſpeciali commento in prædictis Inveſtituris factis de anno 1567. Antonio de Libertariis, de anno 1568. Nicolao Calderatio conſenſus Monialium requiri, atque intervenire deberet ante alienationem, vel in ipſo actu alienationis ſub pœna devolutionis.

Tum quia pactum illud intelligendum videtur de 24
alienationibus puris, & abſolutis: non autem de illis, quæ factæ fuerunt ſub expreſſa reſervatione dominii, & conſenſus Dominii directi, *& non alias*, *&c.* quæ tanquam conditionales non ſunt perfectæ, ſed re-
manent (ut dictum eſt) in ſuſpenſo, & habentur pro 25
non factis donec hujuſmodi conſenſus intervenerit per *textus in leg. hac venditio*, *in principio* ibi, *conditionales autem venditiones tunc perficiuntur*, cum impleta fuerit *conditio*, &c. *D. de contrah. empt. per quem tex-
tum ibidem*, Baldus *in text. noviſſ. ſub n.* 3. *verſic. dico quod* 26
ſi emphyteuta, notat quod ſi emphyteuta vendit irrequiſito Domino pro pretio declarando per tertium, illo non declarante non cadit à Jure ſuo, quia negotium eſt imperfectum, in *lege cum manu ſata in fin.* ibi, *nemo poteſt videri eam rem vendidiſſe de ejus dominio id agitur ne ad emptorem tranſeat, ſed hoc aut locatio eſt, aut aliud genus contractus, D. de contrah. emption. & in leg. neceſſario in princip. verſic. quod ſi ſub conditione*, *& infra verſic. quod ſi pendente conditione res tradita ſit. D. de peric. & commod. rei vend.* & comprobatur *ex leg. prima, §. Annus autem D. de jur. cot. & leg. Novem*, *§. final. verſ. ſi ſub conditione*, *D. de ædilit. edict. & leg. cum notiſſimi §. illud C. de præſcript. triginta*, *vel quadraginta annorum*, Curt. ſen. *cons.* 8. *num.* 6. *verſ. ſecundò moveo,
cum ſeq.* Nam hujuſmodi pacta in hac præſertim ma- 27
teria odioſa, & præjudiciali ſtrictè intelligi debent; Et in dubio contra ſtipulantem *leg. veteribus*, *D. de pact. leg. Labeo*, *D. de contrahend. emption. leg. quicquid adſtringendæ in princ. D. de verborum obligat.* Bart. *in leg. ſi extraneus n.* 2. *vers. & iſta lex de cond. cauſ. dat.* Alex. *conſil.* 140. *Circa primum dubium*, *n.* 4. *vers. ſecundo lib.* 6. Ruin. *cons.* 187. *num.* 7. *vers. & ideo lib.* 1. Socin. jun. *cons.* 103. *ſub n.* 3. *vers. quia ſummus. & n.* 4. *vers. & confirmatur lib.* 3. Natt. 676. *n.* 31. *in fin. verſ. ſi igitur & ſeq.* Mant. *de tacit. lib.* 2. *tit.* 4. *ſub n.* 64. *verſ. ſimiliter*, & alii.

Tum quia non fuit probata notitia hujuſmodi pacti
præfatis Conjugibus, quæ ad hunc effectum requiri- 28
tur certa quidem explicata, & indubitata, ita ut nullo modo excuſari poſſit. Alias enim præſumitur illius
ignorantia in eorum perſonis, qui ſucceſſerunt in 29
alliorum, quinimo nec adhuc conſtabat habuiſſe cauſam à prædictis primis inveſtitis, cum quibus tale pactum initum fuit ad *Reg. leg. qui in alterius locum*, *D. de Reg. juris capite præſumitur eodem titulo in* 6. *leg. verius. D. de probat. leg. ult. in fine, pro ſuo*, Gloſſa final. *in dicta leg. ultima, in verbo ſed qui ſi ille ſolo jure*

debuit

debuit ignoravit, ac ibi Doctores, *C. de jure emphyt.* Rota penès Cardinal. Cavaler. *deciſ. 94. num. 1. Verſic. Viſum enim fuit, ac ſeq. & Reverend. Urgellen. deciſ. 426. num. 9. verſic. prima exceptio fuit, & pluribus ſeq. & in recentiores dec. 95. num. 1. verſic. quo caſu, cum ſeqq. part. 1. & dec. 593. ſub num. 4. verſic. ſecundum fundamentum part. 2. & deciſione 559. num. 5. verſic. nec quod de ea part. 5.* & in his terminis fuit deciſum in Romana Caſali, 19. *Martii* 1580. *cor. bon. mem. Gypſio in §. quod maximè, ac per tot.* & in Romana devolutionis domus II. *Maii* 1616. *coram bon. memor. Andrea dicta deciſ. 63. num. 5. verſic. nec facit, & ſeq.*

Et ita fuit reſolutum, utraq; parte informante, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana ſeparationis bonorum.

Lunæ 25. Junii 1646.

ARGUMENTUM.

Dominium locorum montium, quomodo oſtendatur. Confeſſio emanata in Judicio, eſt quibuſdam aliis efficacior. Plura de confeſſione, Negativa, Errore, Aditione Hæreditatis; ac de Statuto Veronen. circa exterorum ſucceſſiones in ſtabilibus.

SUMMARIUM.

1 *Locorum montium dominium oſtenditur ex literis patentibus, ubi deſcriptio vim habet traditionis fictæ, veræ, æquiparabilis.*

2 *Confeſſio emanata in Judicio, præferri debet alteri extrajudicialiter emiſſæ in teſtamento.*

3 *Deſcriptio nominis dominium concludere non valet inter conſanguineos, inter quos nomen adhiberi ſolet in re ad alterum conſanguineum ſpectante.*

4 *Confeſſio erronea defuncti facta in teſtamento poteſt ab hærede revocari, non ſecus ac ab ipſomet defuncto, ſi adhuc degeret in humanis.*

5 *Confeſſio relativa ad aliquid ex quo ipſius error dignoſcatur, tanquam erronea, poteſt ab ipſomet confitente impugnari.*

6 *Clauſula ſalutaris*, quòd habeatur pro non appoſito quod deſcribendum non foret *in ſcriptura validè operatur.*

7 *Poſſibilitas non erroris, non admittitur contra habentem fundatam intentionem in errore.*

8 *Ad convincendum deſcriptionis errorem, admittuntur etiam conjecturæ moraliter certæ.*

9 *Negativa debet concludenter probari ab eo, qui ſe fundat in ea.*

10 *Aditio hæreditatis inducitur ex ceſſione facta per hæredem jurium ſibi competentium.*

11 *Declaratur intelligi de ſimplici ceſſione facta favore extranei præſupponente præcedentem aditionem, ſine qua locum ſibi vendicare non poſſet eadem ceſſio, ſecùs verò ſi hæc fiat favore proximioris in gradu, cum tunc repudiationem oſtendat, ut ſubſequens gradus jure ſuo ſuccedat.*

12 *Statutum* Veronen. *denegat in bonis ſtabilibus ſucceſſionem exteris, qui onera civilia non ſolverint.*

13 *Hæreditas ſemel repudiata ex ceſſione adiri denuò non poteſt.*

14 *Error juris præſumptus juſtam errandi cauſam præbere potuit.*

15 *Et proinde factum in eo fundatum plus in opinione, quàm in veritate conſiſtentem annullat.*

16 *Error debet probari ab eo, qui ſe fundat in illo.*

17 *Etiam quod alicujus actus cauſa extiterit.*

18 *Renunciatio hæreditatis facta ab eo, ad cujus proximiorem poſtea deferatur, cenſetur facta ut alteri quæreretur.*

DECISIO LII.

DEciſum fuerat coram Me ſub die 20. Aprilis proximè præteriti loca decem Montis Urſini ſpectaſſe ad Fabritii hæreditatem, eamque Julio Cæſari, non autem Horatio fuiſſe quæſitam, quam deciſionem hodie Domini confirmarunt approbando illius fundamenta.

Reſpectu enim locorum montium hæc empta probantur de pecuniis hæreditariis Fabritii in perſona
Julii Cæſaris illius hæredis ab inteſtato, prout patet 1
ex ipſis parentibus litteris ab Horatio approbatis, ex
quibus Julii Cæſaris dominium oſtenditur, cum deſcriptio vim habeat traditionis fictæ, veræ æquiparabilis, ut præter relatos in alia deciſione notat Angel. *in leg. 2. num. 2. C. de dot. caut. non num.* Soc. ſen. *conſ. 6. num. 9. lib. 4.* Berous *conſ. 178. num. 8. & 9. lib. 2.* Modern. Rom. *diſcept. for. 152. num. 1.* Rota *dec. 262. num. 3. part. 1. diverſ.* Concurrit atteſtatio Butelli publici Mercatoris de facto proprio deponentis, ac repetita ejuſdem Horatii confeſſio in exactione fructuum ad Julium
Cæſarem, uti hæredem ab inteſtato ſpectantium. Quæ 2
dum etiam emanavit in judicio, debet alteri præferri extrajudicialiter emiſſæ in teſtamento, ut notat Bart. *in leg. rura, n. 2. C. de omni agr. de ſolis* §. 11. Menoch. *conſ. 275. num. 12. & 13.* Marant. *de ord. jud. part. 9. tit. de confeſſ. n. 20. fol. 394.* & alii relati in *dec. 337. n. 14.*

Ex his verò tollitur objectio repetita contra deſcri- 3
ptionem, quod illa dominium concludere non valeat inter conſanguineos, inter quos nomen adhiberi ſolet in re ad alterum conſanguineum ſpectante, ut notat Anch. *conſ. 32. n. 4.* Rom. *conſ. 291. n. 10. in fin. verſ. ſin autem*, Rota *in Romana de Tornellis* 17. *Martii* 1617. *in §. viſum enim fuit coram Rembo[l]do* penès Poſt. *dec. 136. n. 1.* cùm prædicti Domini loquantur in terminis ſimplicis deſcriptionis nullis adminiculis fulcitæ.

Ceſſant etiam, quæ repetuntur circa confeſſionem Horatii emanatam in ultima voluntate, & ipſius Julii Cæſaris in inventarii confectione exhiſſam ſuper hæreditate Horatii. Prima enim probatur erronea tam ex atteſtatione Burelli, quàm ex ipſis patentibus litteris, ubi legitur nomen tantum Julii Cæſaris, & pro eo, ac de pecuniis hæreditariis Fabritii loca prædicta empta fuiſſe, quamvis in teſtamento nomen Julii Cæ-
ſaris, & proprium enuncietur. Ideòque prædicta 4
confeſſio poteſt à Julio Cæſare Horatii hærede revocari, non ſecus ab ipſomet Horatio ſi adhuc degeret in humanis ex notat. in *leg. poſt diviſionem C. de jur. & fact. ignor.* & in his terminis Menoch. *conſ. 89. num. 18. verſic. ſexto adducebantur, & in conſ.*
1094. *num. 38. & 39.* Altera verò Julii Cæſaris ab
eodemmet poteſt impugnari, dum relationem habet 5
ad literas patentes, ex quibus error ipſe dignoſcitur, ut notat Bald. *in leg. 2. C. de error. Advoc. n. 4.* Bart. *in leg. 1. num. 2. C. de error. calcul.* Alexand. *conſ. 83. num. 1. verſ. modus autem lib. 1.* Curt. jun. *conſ. 192. n. 21. lib. 3.* Dec. *reſp. 35. num. 25. vol. 4.* Rota *coram Buratt.*
deciſ. 282. num. 2. & coram RR. Urgell. deciſ. 337. 6
num. 34. & adeſt clauſula ſalutaris, ut habeatur pro non oppoſito, quod deſcribendum non foret *Rota dec. 287. n. 3. p. 3. rec.*

Non obſtat ad excludendum deſcriptionis errorem
adducta poſſibilitas præcedentis conventionis inter 7
Horatium, & Julium Cæſarem, ut proprio nomine deſcriberentur loca montium, licet ad ipſum non ſpectarent. Quia non admittitur hæc poſſibilitas contra eundem Julium Cæſarem habentem fundatam intentionem in patentibus litteris, etiam referentis teſ-

tamen,

Digitized by Google

tamenti errorē oſtendētibus, ut cenſuit Rota in Cavallicen. feudi, 16. Aprilis 1613. & in Aquitanien. Prioratus 11. Aprilis 1622. coram bon. mem. Pirovanno inter impreſſas *part. 4. recent. tom. 2. deciſ. 537. n. 36.*
8 ubi etiam admittuntur conjecturæ moraliter certæ ad convincendum deſcriptionis errorem.

Non obſtat nullam fuiſſe redditam Julio Cæſari rationem de fructibus horum locorum montium exactis, & quod hinc conſurgat veriſimilitudo excluſiva dominii penes eum, qui fructus non percepit; quia talis negativa uti propriæ fundamentum intentionis non juſtificatur ex adverſo, prout concludi debuiſſe notant DD.
9 communiter *in leg. penult. §. docere, ff. quis eum*, ubi Bart. & Bald. *n.* 2. Ang. *in* 1. *notab.* Caſtr. *n.* 5. aliique per Pacian. *de prob. lib.* 1. *c.* 51. *n.* 28.

Quò verò ad alteram deciſionis partem ſuper hære-
10 ditate Fabritii, eam ad Julium Cæſarem ſpectaſſe, iterum Domini reſponderunt ex pluribus actibus, in præterita deciſione deductis §. *quo verò*, ex quibus in Horatio elici cenſuerunt voluntatem repudiandi Hæreditatem, ut Julio Cæſari, licet gradu remotiori deferretur.

Neque ejuſdem hæreditatis aditio inducitur ex ceſſio-
11 ne jurium ſibi competentium facta per Horatium, ex qua eam concludunt Corn. *conſ.* 52. *num.* 9. *lib.* 2. Pariſ. *conſ. num.* 118. *lib.* 2. Surdus *conſ.* 249. *num.* 18. Cum prædicti DD. loquantur de ſimplici ceſſione facta favore extranei, præſupponente præcedentem aditio-
12 nem, ſine qua locum ſibi vindicare non poſſet eadem ceſſio; ſecus verò ſi hæc fiat favore proximiori in gradu, cum tunc repudiationem oſtendat, ut ſubſequens gradu jure ſuo ſuccedit. Mantic. *de conject. ult. vol. lib.* 21. *tit.* 12. *n.* 17. *verſ. aut verò renunciatio*, aliique in præterita deciſ. adducti *ſub §. ultim.* attenta præſertim diſpoſitione Statuti Veronen. denegantis in bonis ſtabilibus ſucceſſionem exteris, qui onera civilia non ſolverint, & ſententia Venetiis prolata deferente ab inteſtato Julio Cæſari hæreditatem Fabritii, qua uſus eſt Horatius in judicio ad favorem Julii Cæſaris, tanquam hæredis ab inteſtato, pluribuſque aliis actibus repudiationem neceſſariò importantibus; nam ex ceſſione adiri denuò non poteſt hæreditas ſemel repudiata, juxta text. in *leg. Octav. 9. ff. unde cogn. & in l. pro hærede*
13 20 *ff. de acq. hæred.* Fulg. *in l. ult. n.* 5. Ang. *n.* 3. *C. de repud. hæred.* Aymon. *conſ.* 959. *n.* 21.

Nec repudiatio tollitur ab errore juris præſumpto,
14 quæ dum juſtam errandi cauſam præbere potuit Horatio, ut notat Bald. *in l. ſi ex pecunia n.* 28. *C. de furt.* Dec. *conſil.* 282. *num.* 9. Surdus *conſ.* 149. *num.* 14.
15 ejuſdem etiam repudiationem annullat plus in opinione quàm in veritate conſiſtentem, ut notat *gloſſ. in legis qui putavit, verſ. certus, ff. de acqu. hæred.* Imol. *in l. recuſari num.* 2. *ff. eod.* Card. Mant. *de contract. ult. vol.*
16 *lib.* 12. *tit.* 14. *num.* 27. Talis enim error non ſolum probari debuiſſet, ut notat Bart. *in l.* 2. *n.* 2. *in fin. & num.* 12. *ff. de confeſſis*, Butr. *in cap. gravis n.* 10. *verſ. debet tamen probari*, Imola *n.* 3. *de reſtitut. ſpoliat.* Maſcard. *de prob. concluſ.* 78. *n.* 7. & alii relati per Lam-
17 bertengum *de contract.* Gloſſ. 1. *num.* 131. ſed etiam quod repudiationis cauſa extitiſſet; ut notat Bard. *in l. inter omnes, §. rectè, n.* 3. *circa fin. ff. de furt.* Rim. jun. *conſ.* 612. *n.* 58. Surdus *conſil.* 149. *num.* 9. *& conſ. & conſil.* 349. *numer.* 53. Tiraquell. *de pæn. temperandis, conſ.* 43. *num.* 9. & tamen excluditur ex tenore ſententiæ Julium Cæſarem ab Inteſtato hæredem declarantis; & tot multiplicatis actibus in præterita deciſione deductis, ex quibus excluditur error, & Horatii voluntas manifeſtè convincitur, quod noluerit ſibi
18 hæreditatem quærere, ut Julio Cæſari nepoti ſuo deferretur, juxt. notat. in *leg. ſi mulier* 2. *C. ad Vellei.* Dec. *conſil.* 185. *n.* 13. Rot. *dec.* 387. *n.* 4. *part.* 5. *rec.* cum aliis per Galler. *de renunc. lib.* 5. *c.* 5. *n.* 14.

Et ita utraque parte, &c.

R. P. D. ARGUELLES.

Mediolanen. bonorum.

Mercurii 19. Januarii 1650.

ARGUMENTUM.

Fructus reſtituendi ſunt à die motæ litis, & ulteriùs. Cauſa appellationis eſt eadem cum prima, licèt inſtantia ſit diverſa. Plura de materia, & de mala fide reſpectu poſſeſſoris. De locatione circa probationem; ac de melioramentis tam circa liquidationem, quàm circa reſtitutionem.

SUMMARIUM.

1 *Fructus rei litigioſæ reſtituendi, ab initio litis ſunt computandi.*
Et exinde conſtituitur poſſeſſor in mala fide.
2 *Nec debet condemnatio reſtringi ad diem motæ litis in Rota, ſed de ejus initio in partibus.*
3 *Cauſa per appellationem non mutatur, ſed continuatur.*
4 *Mala fides non tollitur ex ſententia in prima inſtantia favorabili.*
5 *Quia per appellationem extinguitur judicatum, vel ſuſpenditur.*
6 *Et appellans reponitur in eo ſtatu, quo erat tempore litis conteſtatæ.*
7 *Et ſic nullum poteſt effectum producere.*
8 *Nec propter eam fructuum reſtitutio impeditur.*
9 *Et ſententia non purgat malam fidem poſſeſſoris.*
10 *Nec intereſt quod lis fuerit conteſtata à poſſeſſore.*
11 *Fructus reſtituuntur ratione malæ fidei, quæ per controverſiam motam inducitur.*
12 *Imò & poſt litis denunciationem debentur.*
13 *Mala fides, cum propter motam controverſiam inducatur, nihil intereſſe poterit, an victor pulſet, aut pulſetur, cum utroq; modo controverſiam faciat.*
14 *Mala fides, & fructuum reſtitutio inducitur per ſolam denunciationem factam emptori, quod venditor dominus non erat.*
15 *Ad fructuum reſtitutionem, non ſolùm à die motæ aut denunciatæ litis, ſed ab ipſa occupatione, ſufficit declarari titulum fuiſſe injuſtum, per quod, titulus reducitur ad non titulum.*
16 *Fructus ex aliqua re vigore tituli invalidi percipiens, regulare eſt, quod omnes reſtituere tenetur perceptos etiam ante litem.*
17 *Titulus, quando reſolubilis eſt facta reſolutione fructus omnes interim percepti reſtituuntur.*
18 *Sententia, cujus cauſa quis poſſidebat, revocata, res cum fructibus eſt reſtituenda.*
19 *Inſtantia non tranſit in ſingularem ſucceſſorem.*
20 Deciſio 240. poſt Cenc. de cenſib. *declaratur loqui de fructibus petitis acceſſoriè ad mandatum de manutenendo, ut omnes alia in hoc allegata.*
21 *Quæ loquitur in petitorio, & in poſſeſſore malæ fidei.*
22 *Locatio probat fructuum perceptionem, & quantitatem in locatore.*
23 *Et probatur juris præſumptione perceptio fructuum uſque ad diem reſtitutionis.*
24 *Clauſula*, Donec, *appoſita in locatione, eſt repetitiva, ita ut finita, locatio repetita cenſeatur.*
25 *Et extendit locationem ad beneplacitum partium; ita ut duret, donec appareat revocata.*
26 *Imo ex ipſa contractûs natura ex quo perſeveratum eſt in conductione, præſumitur eodem pretio, & conditionibus renovata.*

Et

27 *Et præſumitur perſeveraſſe, niſi contrarium probetur.*
28 *Et ſufficit ad effectum, de quo agitur, quod bona prædicta tanti fuerint ſolita locari.*
29 *Valor in futurum probatur, ex valore præcedentis decennii.*
30 *Valor locationum non apparentium regulatur ex locationibus, quæ apparent.*
31 *Probationes exactiſſimæ non requiruntur in materiâ liquidationis, ſed leviores ſufficiunt.*
32 *Rota non onerat malæ fidei poſſeſſores in fructibus qui percipi potuerunt quando violenti non ſunt.*
33 *Vel aliquo titulo colorato ſe defendunt.*
34 *Judex nulliter & injuſtè procedens, dicitur ſpoliare.*
35 *Poſſeſſor malæ fidei eſt condemnandus ad fructuum etiam non exactorum, & qui poterant exigi, reſtitutionem, quando debitores minus idonei reperiantur.*
36 *Excomputantur tamen remiſſiones factæ colonis cauſa tempeſtatum.*
37 *Teſtes loquentes ex ſuo capite, nulla reddita ratione, non debent attendi.*
38 *Melioramenta ſunt probanda ſecundum formam traditam à Rota* in Romana hæreditatis 14. Decemb. 1646. à §. nec magis, uſque ad §. minus ſuffragatur, coram eodem Arguelles.
39 *Impenſæ in melioramentis cœpta lite mala fide inductis, à poſſeſſore in re facta nullo modo poſſunt conſervari, nec per retentionem.*
40 *In melioramentorum æſtimatione ineunda, multum judicis arbitrium verſatur, & ideo Rota mediam viam eligit.*
41 *In melioramentis, quando res meliorata reſtitui debet à malæ fidei poſſeſſore, & impenſæ turbidæ, ac illiquidæ apparent, fieri debet reſtitutio, data cautione de reſtituendo facta liquidat.*
42 *Sumptus facti in plantatione arborum, & vitium quia cedunt ſolo, non reſtituuntur poſſeſſori, nec pro illis habet retentionem, & multo magis malæ fidei.*
43 *Neque pro palis ad vitium ſuſtentationem poſitis.*
44 *Collectæ, & Tributa, quæ ſolverentur ratione rei controverſæ à victore, ſi non ſoluta fuerint, ratione particularis exemptionis, ſeu privilegii, à victo detentore, non debentur illi in reſtitutione fructuum condemnata excomputari.*
45 *Locupletari cum aliena jactura, eſt contra naturam.*
46 *Nec fortè intereſſet ſi detentor ſic immunis, ſpontè ſolviſſet.*

DECISIO LIII.

FRuctus, quos Domini Vicecomites debent Domi-
1 nis Buſtiis reſtituere ex ſententiis Rotalibus ab
initio litis computandos, ipſæ decreverunt ſententiæ
prout juris eſt *l. ſed & ſi res, §. ſi ante litem 7. ff. de pe-
tit. hered. l. Julian. 17. §. 1. juncto principio, D. de rei
vind. facit l. 3. D. de interd. l. partum 10. D. de uſur. l. cer-
tum 22. C. de rei vind. l. 2. C. de fruct. & lit. expenſ. §. 2.
Inſtitut. de off. jud. Baſilic. tom. 1. lib. 9 tit. 3. cap. 66. pag.
mihi 515. ex impreſſ. Pariſien. an.* 1647. in quibus ju-
ribus, Gloſſa & omnes communiter, Rota *coram ſanct.
mem. Gregor. XV. dec. 74. n. 1. & in Camerinen. ſpolii 4.
Julii 1646. in princ. coram Reverend. Patre D. meo Ot-
thobono, & in Seguntina beneficii 1643. §. cæterum co-
ram R. D. meo Decano.*
2 Nec debet condemnatio reſtringi ad diem motæ li-
tis in Rota, ſed de ejus initio in partibus Seraph. *dec.
1245. n. 4. & 5.* (ubi in fortioribus terminis, nempè,
quia lata ſententia, & in judicatum tranſacta per
multos annos ſiluerat cauſa, ut ibi *n. 1. & 2.*) Burat. *dec.
568. n. 17. & 337. n. 16. & in Romana domorum 25. Ju-
nii 1646. coram R. P. D. meo Bichio* (ubi etiam in for-
tioribus) *& in Romana fideicommiſſi de Marianis 3. Ju-
nii 1647. coram R. P. D. meo Royas, & dec. 19.* poſt Mo-
dernum, *de manut. n. 1. & 8.* & jura ſupra allegata & in-
diſtinctè loquuntur, nempe fructus deberi ab initio litis,
& exinde conſtitui poſſeſſorem in mala fide.
Nec obſtat, quod Dominus Primicerius habuerit
ſententiam favorabilem in prima inſtantia, quia per
appellationem cauſa non mutatur, ſed continuatur. 3
*Rota in d. Romana fideicommiſſi de Marianis in princ.
coram R. P. D. meo Roias.*
Nec mala fides tollitur ex ſententia in prima inſtan- 4
tia favorabili, Burat. *d. dec. 568. num. 16. & 17.* quia per
appellationem extinguitur judicatum *l. 2. §. fin. D. ad* 5
Turpill. vel ſuſpenditur *l. furti 6. D. de his qui not. in-
fam.* intelligendæ cum diſtinctione. Bald. *in rubr. Cod. de* 6
appellat. Scacc. *in eodem tr. q. 3. n. 81. verſ. concordari,*
qui eo non citato ſequitur ejus diſtinctionem, & appel- 7
lans reponitur in eo ſtatu, quo erat tempore litis con-
teſtatæ *ibi n.* 84. & ſic nullum poteſt effectum produ- 8
cere, ut benè *d. l. furti l. 2. C. de execut. rei jud.* Baſilic.
tom. 1. lib. 9. tit. 3. cap. 87. pag. mihi 518. nec propter eam 9
fructuum reſtitutio impeditur, ut in allegatis deciſio-
nibus 1245. coram Seraph. 568. penès Burat. & 19.
poſt Modern. *de manut.* Et ſententiam non purgare ma-
lam fidem poſſeſſoris, probat Roman. *in l. ſi per erro-
rem, C. de uſucap.* & notabiliter proſequitur Lamberten-
gus *de contract. ſine ſolemnit. fact.* gl. 1. à *n.* 320. Barboſ.
ad l. ſicut 3. Cod. de præſcr. 30. vel 40. à n. 125. cum ſeqq.
ubi explicat. *l. generaliter D. de noxalib.*
Nec intereſt quod lis fuerit intentata à dicto Primi- 10
cerio; nam etiam in ſimili caſu loquuntur dec. Se-
raph. & dec. poſt Modern. *de manut. & dec. 220. n. 7.
& 8. part. 7 rec.* intelligenda eſt, quando non inter vic- 11
tum, & victorem fuit lis agitata, ſed inter alios fruc-
tus, namque reſtituuntur ratione malæ fidei, quæ per
controverſiam motam inducitur *d. l. ſed & ſi 28. dict. §.
ſi ante litem*, ibi, *Quamquam enim litis conteſtatæ men-
tio fiat in Senatus Conſulto, tamen, & poſt motam con-* 12
*troverſiam omnes poſſeſſores pares fiunt, & quaſi prædones
tenentur, C. de petit. hered.* Imo, & poſt litis denunciatio-
nem *l. item veniunt 22. §. præter 6. in fin. verſ. petitam,*
ibi, *Quo primum ſcierit quiſque eam à ſe petiit; id eſt, cum
primum aut denunciatum eſſet, aut literis, aut edictis evo-
catus eſſet, ff. eod. tit. de petit. hered.* Gottofr. *d. §. ſi ante li-
tem litt. P.* ubi alia jura adducit Barboſ. *ad l. ſicut. 3. Cod.* 13
de præſcriptione, n. 275. Nam ſi propter motam contro-
verſiam mala fides inducitur, quid intereſſe poterit an
victor pulſet, aut pulſetur, cum utroque modo contro-
verſiam faciat & optimè facit *l. fundum 17. C. de rei
vind.* ubi ſolam denunciationem factam emptori, quod
venditor Dominus non erat, inducitur mala fides, & 14
fructuum reſtitutio.
Præterquam quod ad iſtam fructuum reſtitutionem 15
non ſolum à die motæ, aut denunciatæ litis, ſed ab ip-
ſa occupatione ſufficit declarari titulum fuiſſe injuſtum
per quod titulus reducitur ad non titulum, elegans
text. *in lege 2. C. de fide, & jur. haſtæ fiſcal. alias de fi-
de & inſtrum. & jur. haſtæ fiſcal. l. 10. tit. 3.* Tiraq. plures
referens *in leg. ſi unquam, C. de revocand. donat.* Rom.
conſ. 454. ſub num. 27. Natta *conſ. 535. num.* 12. Gon-
zal. *regul. 8. gloſſ. 15. n. 100.* Oſaſch. *dec. 160. num.* 12.
Surd. *dec. 163. n. 16. & conſ. 268. n. 29. cum ſeqq.* Buratt.
dec. 568. n. 17. Rota *deciſ. 693. n. 1. p. 1. rec. & in Melevi-* 16
*ta. fructuum 8. Februar. 1649. §. nec illos prætendere
coram R. P. D. meo Decano*, & regulare eſt quod perci-
piens fructus ex aliqua re vigore tituli invalidi omnes
reſtituere tenetur, perceptos etiam ante litem, *cap. ſi
quis presbyterorum 6. de rebus Eccl. non alien.* ubi gloſ-
ſa & DD. *l. 1. C. de fid. & jur. haſtæ fiſcal.* Valenz. Valaſc.
conſ. 196. n. 27. verſ. unde, Rom. *tom.* 2. Unde quoquo
ſe vertant Domini Vicecomites, effugere non poſſunt
fructuum reſtitutionem: & ſaltem negari non poteſt
titulum illum per ſententiam inductum manere reſo- 17
lubilem propter appellationem, at quando titulus re-
ſolubilis eſt, facta reſolutione fructus omnes interim
percepti reſtituuntur *l. 4. in princ. cum aliis §§. l.
item*

item quod 6. l. Imperator 16. ff. de in diem addit. l. is
qui 11. §.ſi fundus 10.ff.quod vi aut clam.l.fin.D.de jure
fiſc.l.cum autem 23.§.cum redhibetur, D.de ædilit.edict.l.
videamus 38.§. item ſi 2.D.de uſur.l.1. C. de his qui ut
18 indign. Et revocata ſententia cujus cauſa quis poſſide-
bat, rem cum fructibus eſſe reſtituendam, eſt text. for-
malis in l. filio 16.§.fin.D.de inoff.teſt. (ubi notandum
eſt litem cum alio factam fuiſſe, & contra eum ſenten-
tiam obtentam, & tamen per aliam ſententiam condem-
nari ad fructus ab initio perceptos) quam omnes extol-
lunt Abb. in cap.cum cauſam ult.notab. de off. deleg. &
aliis relatis Garz. de expenſ.c.23.n.24.Rauden. de Ana-
log c.37.n.209.Gutierr.conſ.15.n.11. & 12. Rim. jun.
conſ.333.n.19.Surd.conſ.14.n.16.& conſ.113.num.11.&
conſ.168.n.20.& conſ.372.n.21.Peregr.conſ.3.n.71. vol.
1. Menoch. de recup. remed. 15. n. 638. iterum Surdus
dec. 45.n.10. cum ſeq. dec.25.à n.21. & de alim. tit. 1.
quæſt.224.n.8.Giurb.dec.89.per tot.Maſtr.dec.29.nu.4.
Gratianus diſcept.for.157.num.27.

19 Parum juvat, litem cœptam non eſſe cum ipſis Bu-
ſtiis, quia inſtantia non tranſit in ſingularem ſucceſ-
ſorem, ex allegatis à Burat. dec.337.n.1.& n.2.quia ip-
ſe optimè reſpondet n.3.& n.4.ſan.mem. Gregor. deciſ.
121.n.2.Rota dec.189.n.4.p.6.ſrecent. ubi multi citan-
tur,& à Grat.diſcept.forenſ.c.459.n.4.tom.3.

20 Non obſtat etiam dec. 240. poſt Cenc. de cenſ. quia
loquitur de fructibus petitis acceſſoriè ad mandatum
de manutenendo, ut omnes aliæ ex adverſo allegatæ,
nos ſumus in petitorio, & in poſſeſſore malæ fidei ex
ſupra allegatis.

21 Fuit autem lis cœpta de menſe Februarii 1618. &
poſſeſſio capta die 8. Decembris ejuſdem, & inde fru-
ctus reſtituendi ex ſupra dictis.

Liquidatio autem facilis eſt, quia conſtat ex publi-
cis inſtrumentis, quæ ne controvertunt Domini Vice-
comites ab anno 1619. fuiſſe bona locata pro annuis
libris 1275. ultra appendices aſcendentes ad annuas
libras 18. à quo die uſque ad 12. Junii 1641. quo vi-
detur facta reſtitutio bonorum, calculo ducto, ſumma
aſcendit ad libras 29236.& 3.

22 Nec Domini Vicecomites negant per novennium
de quo locationes cantant, dictas libras percepiſſe, &
ſatis per eas probatur, & conſtat de appendicibus, Ro-
ta dec. 61. in fin. part. 2. diverſ.& 481.n.5.part. 3. re-
cent.& penès Urgell.dec.307.n.4.& in Neapolitana li-
quidationis fructuum 21. Junii 1610. coram Lancellot.
apud Marcheſ. de commiſſ.part.1.fol.104. nu.3.& in d.
Camerinen.ſpolii 4.Julii 1646. & in Romana fideicom-
miſſi de Maſſimis 20. Nov. 1644. coram R. P. D. meo
Otthobono,& in Melevitana optionis 16. Aprilis 1649.
§.tertiò concluſum coram R.P.D. meo Peutingero, in
quibus multi Doctores, & deciſiones adducuntur, &
in Bonon.pecuniar.ſeu dotis 14. Junii 1649.§. itaque in
princip.coram R.P.D.meo Decano.

23 Nec poſſunt etiam negare uſque ad dictum annum
quo reſtitutio facta apparet, fructus percepiſſe, quia
hoc juris præſumptione probatur. l. Julianus 13. §.
ex vendito, verſ. poſſeſſionem alias eſt.§. poſſeſſionem 21.
D.de action.empt.Rota dec.25.de prab. in nov. & coram
ſan mem.Gregor.XV.dec.50.n.2.& Caval.dec.138.n.etiam
2.& dec.586.n.1.latè Rota in d.Bononien.pecuniaria, ſeu
dotis §.ex quibus coram R.P.D.meo Decano.

24 Non etiam uſque ad ſummam locationum, quia pri-
ma facta eſt ad novennium cum clauſula Donec; quæ
eſt repetitiva, ita ut finita locatio repetita cenſeatur.
arg. l.ſicut 3. in princip.verſ.inde tractum eſt, D. quibus
25 modis uſufruct.amitt.Cened.ſingul.46.n. 7. Et extendit
locationem ad beneplacitum partium, ita ut duret do-
nec apparet revocata, Baldus in cap. 1. nu.9. de feud.
26 Guardia, Surdus conſ.524.n.3.in fine. Imò ex ipſa con-
tractus natura, ex quo perſeveratum eſt in conductio-
ne, præſumitur eodem pretio, & conditionibus re-
novata l. lege 17.C.de legat. l. item quæritur 14. §. qui
impleto, & 1. qui ad certum 15. D. eodem, ubi omnes;
Gottofr.lit.C.E.F.Mantic.de tac.lib.5.tit.15.n.19.Caroſ.
de locat. p.3.ſub tit.de novat.locat.q.30.n.1.Pichard.inſt.
de locat.& cond.ad rubr.n.32.Rota in citata Bonon.pecu-
niaria, ſeu dotis d.§.itaque ad medium coram R. D. meo
Decano. Et præſumitur perſeveraſſe, niſi contrarium 27
probetur, Rota in Romana integrationis 23.Junii 1642.
coram R.Patavino,§. cumque Antonius, confirmata 22.
Junii 1643. in princip.coram R.Salamantino,& in Ma-
ceraten.redditionis 27.Martii 1645. §. quo verò coram
R.P.D.meo Meltio, in quibus multi adducuntur, & 28
ſufficit ad effectum de quo agitur, quod bona prædicta
tanti fuerint ſolita locari, Surdus conſ.293.n.31. Achill.
de Graſſ. dec.22.de reſtitut.ſpoliat.Caval.dec.17.n.1. &
586.n.2.Coccin.dec.439.n.3.Rota dec.343.n.3. p.1. rec.
& in Bononien. bonorum 26 Febr.1649.coram R. P. D.
meo Otthobono, & in Bononien.manutentionis 28. Junii
ejuſdem anni coram R.P.D.meo Peutingero, & in mox
alleg. Bononien. pecuniaria, ſeu dotis dicto §. itaque in
fine.& dicto §.ex quibus ad finem coram Reverend. D.
meo Decano. facit optimè quod ex valore præcedentis 29
decennii probatur valor in futurum, Garz. de benef.
parte 5. cap.3.num.228.cum ſeq.Put.dec.374.n.3.lib.3. in
correct. Rota in Cæſarauguſtana penſionis 31. Martii
1645. coram R. P. D. Bichio, ubi exornatè. Et ex
locationibus quæ apparent, regulari valorem non appa- 30
rentium, Eſcobar, de ratiocin.cap.16.n.40. ex text. ſingu-
lari in lege ſi fundum 35.cum lege ſeq.D.mandat.Nec in
materia liquidationis requiruntur exactiſſimæ proba- 31
tiones, ſed leviores ſufficiunt, Rota apud Seraph. di-
cta dec.1245.n.7.& in dicta dec.19.n.19. poſt Modern.
de manutent.& in Romana de Cæſareis 50. Maii 1639.
coram Reverend.D.meo Terracinen.

Ex qua Summa ſupra calculata deducendas eſſe an-
nuas libras 125. pro canone in confeſſo eſt apud par-
tes, ſed & libras 4292. quas Domini Vicecomites aiunt
non exacta, ſed adhuc à Colonis deberi deducen.
(dum tamen ipſi probent verè deberi, & actiones ce-
dant inſtrumentis conſignatis) dixerunt Domini, ſum-
ma quidem benignitate. Nam licet Rota non oneret 32
malæ fidei poſſeſſores in fructibus, qui percipi potue-
runt, quando violenti non ſunt, ut dec.11. de reſtitut.
ſpoliat. in antiq. Menoch.de recuper.remed.15. num.11. 33
vel aliquo titulo colorato ſe defendunt, ut dec. 552.
n.1.cum ſeq.part.1.diverſ.& penès Creſcent. deciſ. 8. de
cauſ.poſſeſſ.& propr.ſic temperando text.in l. domum 5. C.
de rei vind. 1. verſ.poſt litem, C.de petit.hered.l.2.C. de
fruct. & lit.expenſ. d. l.ſed & 628. §. ſed & fructus 4.
de petit.hered. Quod temperamentum amplexus eſt,
etiam Amaya ad leg. 1. 2. 4. num.15.C.de fide, & jure
haſta fiſcal. lib. 10. poſt alios congeſtos à Pichard.§.2.
inſtit. de off. jud. num 66.pro concordial. 17. C. de rei
vind. ſtatim citanda, Baſil.tom.1 lib.9. cap.66.fol. mihi
513.lege præterea 20. lege ſi navis 63. §.fin. D.rei vind.
lege apud Julianum 40. alias l.cum ſervus,§.apud Julia-
num, D.de lege 1.& alia multa jura, & DD. per Pichard.
congeſta in dicto §.2.n.1.& multi alii per Harprecht.in §.
ſi quis à non Domino 35.n.93.cum ſeqq.inſt.de rer. diviſ.
qui ad legem ſi fundum 17.Cod. de rei vend. ſequitur in-
terpretationem Pichard.ubi ſuprà, eo non citato.

Tamen Dominis Vicecomitibus non ſolum deficit
titulus coloratus; ille enim decreti, ut per appella-
tionem extincti, vel ſuſpenſi (ut ſuprà dictum eſt, &
nulli & injuſti, & ſpoliativi ſuffragari non poteſt,
quia judex nulliter, & injuſtè procedens dicitur ſpo- 34
liare, Bartolus in l. meminerint 6. num. 2. in fine, C.de
rei vend. & alii multi per Larream dec. Grammat. 2.
2.n.15.Poſt.de ſubhaſt.inſpect. 50. n. 12. & poſt eundem
in tr.de manut.Rota dec.943.n.29.541.n.1.part.5.tomo 2.
recent. & paſſim. Nec coloratus fortè dici poteſt, ſed 35
& apparet de eorum negligentia in exigendo, cum debi-
to locationis ab anno 1643.& antea, dicant non exactum
anno 1650. & ſaltem condemnandos (dicebat unus
ex

Digitized by Google

ex Dominis) ſi debitores minus idonei reperiantur ac
leg. final. tutor. de conſtitution. 15. *l. ſi ſine hærede* 23. *§.*
Modeſtinus admin. tut. l. fin. §. item reſcripſerunt nominum 9. *ff. de adminiſtr. rer. ad civit. pert. l.* 2. *C. Arbitr. tut.*
per agr. à fortiori Eſcob. *de ratio. cap.* 16. *n.* 1. *cap.* 16. *n.* 21.

36 Juſſerunt identitatem excomputari libras 600. pro remiſſionibus factis Colonis cauſa tempeſtatum (quibus

> *Sternuntur ſegetes, & deplorata colonis.*
> *Vota jacent, longèque perit labor irritus anni.*

ut ait Ovid. *lib.* 1. *Metamorph.* & latius Virgilius *Georg.* 1. *verſu* 311.) *ad l. licet* 8. *C. de locat. & cap. propter ſterilitatem extra eod. tit.* & latè tradita innumeris congeſtis Neothericis, & antiquioribus, Amaya *lib.* 3. *obſerv. cap.* 3. *n.* 12. *per tot.* (quibus adde Greveam, ad Gail. *l. obſerv.* 23. *p. mihi* 67.) ubi multis etiam humanioris litteraturæ authoribus. Non enim in ampliori sũma factam remiſſionem probatur, nam licet aliæ duæ videantur factæ ſummario Vicecomitum n. 6. una pro anno 1620. cujus quantitas non explicatur, & alia pro anno 1628. calculata anno 1630. tamen iſtæ videntur comprehenſæ in calculo anni 1632. ut in liberculo cujus partita cantat *più per la pretenſione della tempeſta, e ogn' altro di a queſto giorno à dietro lire* 600. *d. n.* 6.

Melioramenta verò, quæ prætenduntur facta in domibus Coloni, licèt dicantur neceſſaria à teſtibus Dominorum Vicecomitum n. 1. non tamen probatur, quid fuerit impenſum, & licèt n. 3. deponant primus, & ſe-
37 cundus teſtis fuiſſe impenſas lib. 6203. & quartus libr. 600. & ultra, loquuntur ex ſuo capite nulla reddita ratione, & ſic non debent attendi. Hondedeus *conſ.* 7. 37. & 38. *lib.* 1. Rota apud Verall. *dec.* 278. *n.* 1. *part.*
38 3. *deciſ.* 136. *n.* 1. *part.* 1. *recent.* Sunt enim probanda ſecundum formam traditam à Rota *in Romana hæreditatis* 14. *Dec.* 1646. *§. nec magis uſque ad §. minus ſuffragatur coram me*, ubi jura, & Doctores poſſunt videri, & eas impenſas confundunt cum expenſis factis in
39 domo nobili, quas nullo modo aſſerunt neceſſarias nec utiles, nec quid in unaquaque ſit impenſum, aut melioratum, cum tamen lite jam cœpta, & mala fide inducta ex ſupra allegatis appareant factæ, quapropter utiles nullo modo poſſunt conſervari, nec per retentionem *lege domum* 5. *C. de rei vend.* Garz. *de expenſ. c.* 2. *à n.* 2. *cap.* 5. *n.* 1. *cum ſeq. & n.* 16. & alia plura congerit Donell. *lib.* 20. *comment. cap.* 7. *verſ. utilium*, mihi utenti impreſſ. Francofurtenſi 1595. *pag.* 432. & multos Doctores antiquos, & modernos Oſuald. *ibi litt. E.* Harpprecht. *in §. ex diverſ.* 30. *à n.* 30. *inſtit. de rer. diviſ.* Pichard. *d. §.* 2. *n.* 32. *verſ. inſtit. de offic. jud.* Rota penes Seraph. *dec.* 898. *n.* 3. *dec.* 695. *n.* 2. *part.* & 130. *n.* 18. *part.* 7. *recent.* Domini tamen mediam viam eligen-
40 tes, ut in ſimili caſu Rota apud Seraph. *dic. dict.* 1245. *n.* 7. & quia in æſtimatione melioramentorum ineunda multum judicis arbitrium verſetur, ut ait *textus in lege in fundo* 39. *in princip. D. de rei vend.* ibi *bonus judex variè ex perſonis cauſiſque conſtituet*. Agias *lib.* 1. *var. cap.* 49. *nu.* 29. Statuerunt, ut excomputarentur libræ 3000. ut faciliùs res expediatur aliis, cum impenſæ turbidæ, & illiquidæ appareant fieri deberet reſtitutio, data cautione de reſtituendo facta liquidatione, Rota aliis congeſtis *in dicta Romana hæreditatis*, *§. præcipuè Ci-*
41 *ampinus in fin. coram me.*

Eodem modo reſponſum eſt ad prætenſam deducti-
42 onem pro plantatione vitium, & arborum quia nec probantur neceſſariæ nec utiles, imo ex ipſis textibus appret plures vites, & arbores adfuiſſe de tempore, quo Dominus Primicerius intruſus fuit in poſſeſſione bonorum, & in puncto vitium, eſt optimus text. *in C. Gregorio, leg.* 1. *de rei vend.* cujus hæc ſunt verba. *Vineas in alieno agro inſtitutas ſolo cedere, etſi à malæ fidei poſſeſſore id factum ſit ſumptus eo nomine erogatos per retentionem ſervari non poſſe incognitum non eſt.*

43 Eadem reſponſio adaptatur ad prætenſionem ſumptuum pro palis ad vitium ſuſtentationem poſitis vocabulo patrio dicti manegge, Theophraſtus *lib.* 2. Hiſtoriæ nominat palum, & ſunt hæ fortè de quibus *Virgil. Georgic. lib.* 2. *verſ.* 358.

> *Tum leves calamos, & raſa haſtilia virga*
> *Fraxineaſque aptare ſudes, ſurcaſque bicornes:*
> *Vitibus eniti quarum & contemnere ventos*
> *Aſſueſcant.*

Nec magis admiſſa fuit excomputatio pro collectis, & 44
tributis, quæ Buſtii ſolverent, ſi poſſediſſent, cum ipſi Domini Vicecomites clericatus privilegio non ſolverint, ut in terminis diſputata quæſtione reſolvit Tiraquell. cum aliis inde petendis *de retract. lignag.* ... 29. *gloſſa num.* 20. & facit eleganter text. quem ipſe non adducit *in lege final. C. de fruct. & lit. expenſ. Quoniam non eſt ferendum eos, qui præfatas prorogativas (ut jam ante latum eſt) prætendunt aliquid plus ab adverſariis ſuis quærere concedit, quàm ipſi ab aliis pulſati facere patiantur:* Baſilic. *dicto tom.* 1. *lib.* 9. *tit.* 3. *pag. mihi* 515. *cap.* 70. *Non enim æquum eſt, ei, qui ſcit ſe in minores condonandum, majores ab adverſario refundi propter rationes à gloſſa addictas dicta lege finali, verbo cum quidam*, Bald. *n.* 4. *verſ. item nota* Gothofred. *lit.*
B. eſſet contra naturam aliena jactura locupletari, quia 45
Buſtius cogetur à communitate ſolvere ex Tiraq. *ubi ſupra n.* 3. *in fine*, nec Domini Vicecomites dicent ſe ſolviſſe, nec forte intereſſet, ſi ſponte ſolviſſent, Baldus *dicta lege fin. n.* 7. & 11. 46

Et ſic utraque parte, &c.

Eminentiſſ. & Reverendiſſ. D. CARD. CORRADO.

Peruſina Bonorum.

Veneris 18. *Junii* 1649.

ARGUMENTUM.

Res judicata in terminis luculenter demonſtratur. Hæredi fideicommiſſario, adverſus immiſſionem ex adverſo petitam competit retentio pro valore bonorum fideicommiſſo ſubjectorum ab hærede gravato alienatorum. Plures recenſentur fideicommiſſi in propoſito legitimæ detractionis. Statutum Peruſinum, fœminarum propter maſculos excluſivum, perpenditur, & quando exceptio fideicommiſſi valeat impedire exequutionem rei judicatæ.

SUMMARIUM.

1 *Validitas ſententiæ probatur ex ipſo proceſſu, in quo conſtat de juriſdictione, mandatis, & citationibus, ac obſervantia terminorum ſubſtantialium* juxta dec. Verall. 262. part. 2.
2 *Fatalia appellationis intereunt ſpatio* 30. *annorum.*
3 *Et reſtitutionis in integrum.*
4 *Et propterea exequi debet ſententia.*
5 *Sententia, quæ tranſiit in judicatum, & ſuam habuit executionem, non poteſt per aliam ſententiam revocari.*
6 *Limitatur non procedere quando ſententia eſt in diverſa cauſa, etiam cum diverſis perſonis.*
7 *Contradictor legitimus ille dicitur ad quem cauſa ipſa, ejuſque defenſio principaliter ſpectat.*
8 *Sententia non poteſt tranſire in judicatum contra non citatos, & ſuper articulo judicato intereſſe non habentes, nec illis ullum poteſt inferre præjudicium.*
9 *Heredi fideicommiſſario adverſus immiſſionem ex adverſo petitam non competit retentio pro valore bono-*

Digitized by Google

rum fideicommiſſo ſubjectorum ab herede gravato alienatorum.

10 *Legitima quæ debetur nepotibus ex filia prædefuncta, eſt tertia pars hæreditatis aviæ.*

11 *Quæ fideicommiſſi onere gravari non poteſt.*

12 *Et quota hæreditatis alienata, cenſetur ab eis electa fuiſſe.*

13 Statutum Peruſinum lib. 2. Rub. 45. *ab hæreditate matris ab inteſtato excludit fœminas dotatas, ac deſcendentes ab eis, ſtantibus maſculis, & maſculina deſcendentia.*

14 Statutum præſcriptum in §. item ſi aliquis recepe-rit, verſ. & intelligatur dos, &c. *ponit caſum, dotem poſſe eſſe conſtitutam de bonis mulieris dotatæ.*

15 *Filia debet dotari de bonis paternis, ex diſpoſitione dicti* Statuti in §. item ſi aliquis Pater: *& ex diſpoſitione juris communis.*

16 Statutum prædictum *refertur expreſſe ad ſucceſſionem, & hæreditatem dotantis.*

17 *In terminis ejuſdem ſtatuti firmatur quod filia fœmina admitti debeat unà cum fratre, ad ſucceſſionem matris, niſi probetur ab ea fuiſſe dotatam.*

18 *Pater per ſuperiorum legitimationem non poteſt privare legitimam ſobolem debita portione.*

19 *Legitima non imminuitur ob legatum factum ab avia nepotibus, nec ullum ipſis inferri poteſt præjudicium.*

20 *Et illius ſpecifica approbatione non probatam, illam integrè petere, ac conſequi non prohibentur.*

21 *Fideicommiſſi juribus non poteſt detrahi contra tenorem teſtamenti fideicommittentis, neque dominorum bonorum ſub eo comprehenſum, in alios transferri.*

22 *Manutentio non tradit poſſeſſionem, ſed illam prius traditam, ſive habitam fuiſſe, declarat, atque confirmat, etiam abſque alia executione facti, quam ipſa præ ſe fert implicitam.*

23 *Clauſula* conſtituti *operari non poteſt tranſlationem poſſeſſionis eorum bonorum, quæ non apparent penes ipſum conſtituentem realiter extitiſſe.*

24 *Legitima debetur filio naturali in bonis aviæ, patre prædefuncto, quæ firmiter aſſeruit, illum fuiſſe, ipſa inſtante, legitimatum, & pro tali haberi voluit, atque diſpoſuit.*

25 *Hæres gravatus poteſt commoditatem fructuum bonorum fideicommiſſi, validè cedere, & alienare pro tempore vitæ ſuæ.*

26 *Compromiſſum non poteſt extendi ad alia, quam in eo expreſſa.*

27 *Actus non poteſt impugnari per eum, qui approbavit utendo.*

28 *Exceptio retentionis prætextu fideicommiſſi jure admitti non debet ad impediendam ſententiæ, & rei judicatæ exequutionem, ſi apparet, vel non ſubſiſtens, vel ſaltem turbida, & illiquida.*

29 *Eoque minus attenta perceptione fructuum ex eiſdem bonis à die litis à longo tempore conteſtata.*

DECISIO LIV.

CОnſtare de re judicata ſententiæ Rotalis à bonæ mem. Ottembergo prolatæ de an. 1611. ad favorem Hieronymi Martinelli hæredis Andreæ à Cornea contra Venerab. Monaſterium, ac Monachos ſancti Petri civitatis Peruſiæ, eamque ideo exequendam inſtante Conſtantio illius filio, ac hærede fuit reſolutum die 29. Maii 1648. coram me. Verùm quia informantes pro Monachis inſiſtebant adhuc vehementer ſuper nullitate, ac injuſtitia dictæ ſententiæ. Ideo cauſa denuò propoſita, exactéque diſcuſſa Domini ſteterunt in deciſis.

1 Quia validitas ejuſdem ſententiæ probatur ex ipſo proceſſu in quo conſtat de juriſdictione, mandatis, & citationibus, ac obſervantia terminorum ſubſtantialium *jux. dec. Verall.* 262. *p.* 2. & ex deciſionibus ſuper ea emanatis coram bon. mem. Coccino diebus 24. Febr. & 3. Maii 1612. juſtitia verò ex aliis præcedentibus coram eodem Ottembergo diebus 24. Nov. 1608. 14. Jan. & 18. Martii ac 6. Junii 1611. Ex tempore autem 2 triginta annorum, & ultra decurſo planè convincitur interitus omnium fatalium tam appellationis *l. fin. §. illud etiam, & auth. ei quæ C. de tempor. & reparat. appellat. cap. cum ſit Romana, de appellat.* Quàm reſtitutionis in integrum *l. fin.* ibique gloſſa *in verſ. finiendamque litem*, &c. DD. *C. de tempor. in integr. reſt. cap.* 1. *de reſtit. in integr. in* 6. Clement. unic. *eodem tit.* Rota penes Burat. *dec.* 77. *n.* 8. *verſ. & quatenus*, &c. *& dec.* 741. *per tot.* Et propterea exequi debet *l. poſt rem judicatam. D. de* 3 *re judicat. l.* 1. *C. eod. l.* 2. *& l. fin. C. de execut. rei judic.* Rota *in Tiburtina hæreditatis* 22. *Junii* 1637. *coram R.* 4 *Salamantino in §. ex quibus res judicata venit omnino exequenda*, &c. cum aliis relatis in præcedenti dec. §. 1.

Neque ſubſiſtit objecta nullitas ex eo deducta, quod 5 ſententia fuerit prolata contra alias præcedentes bon. mem. Gropperii anno 1570. & bon. mem. Orani 1590. ad favorem Monaſterii, & Monachorum prædictorum ſuper eiſdem bonis tam in judicio poſſeſſorio, quàm petitorio contra quoſdam de Signorellis, quæ in judicatum jamdiu tranſierant, plenamque obtinuerant executionem *controverſ. lege* 1. *C. quand. provoc. non eſt neceſſ.*

Quoniam concluſio non procedit, quando ſententiæ fuerunt inter diverſas perſonas, & ex diverſa cauſa prolatæ ut in propoſito caſu; in quo Monachi uti hæredes in effectu Panthaſileæ uxoris q. Hieronymi Vibii egerunt primum contra illos de Signorellis judicio poſſeſſorio manutenendæ, ac reſpectivè redintegrandæ ob moleſtias, turbationes, ac ſpolia per eos illatas, & illata. Deinde verò petitorio pro canonizatione juris proprii contra illorum jactationes ex prætenſis antiquorum fideicommiſſis, vel aliis cauſis. Et in utroque ſententias contra illos obtinuerunt non intervenientibus neque citatis Andrea à Cornea, ſive Guidone, & Hieronymo Martinello ejus hæredibus pro quibus emanaverat ſententia immiſſionis in poſſeſſionem Prædii nuncupati il Palazzo di Madona Pantha, & terrarum de quibus agitur à Gubernatore Peruſii alio judicio, & ex diverſis cauſis, nempè donationes ejuſdem Prædii, & terrarum facta per dictam Panthaſileam q. Roſato à quo fuit legatum Sebaſtiano Vibio, cui ſucceſſit ex teſtamento d. Andreas, & Dationis in ſolutum terrarum per filios, ac hæredes dicti q. Hieronymi Vibii Margaritæ eorum ſorori, ac matri præfati Andreæ pro reſiduo dotis illi debitæ, ut apparet ex inſtrumentis, proceſſu, ac deciſionibus Rotalibus prædictis; Ideoq; nulla ratione prætendi poteſt, quod ſententiæ, ac res judicata ſuper diverſa cauſa cum Signorellis præjudicium 6 intulerint alteri cum his vertenti, ac nullitatem ſententiæ in ea prolatæ potuerint inducere per *l. & an eadem, D. de except. rei judic.* & bene declarat Bartolus *in dicta lege* 1. *verſ. nam ſecundum quod intelligo, & ſeq.* Salycet. *ſub n.* 5. *verſ. tertio caſu*, &c. ac alii *C. quando provoc. non eſt neceſſe* Innocent. *in cap. cauſam quæ il.* 2. *ſub n.* 7. *verſ. ſed quæris*, & ibi Butr. *ſub n.* 14. *verſ. non obſtat quod ſententia contra ſententiam*, &c. *qui fil. ſint legitim.* Felin. *in cap. inter Monaſterium ſub n.* 24. *verſ. limita nono*, &c. *de re judic.* & reſpondit Rota *in Leodien. fruct.* 30. *April.* 1631. *in recent. dec.* 119. *ſub n.* 1. *verſic. quia ultra quod, cum ſeq. part.* 6.

Minus ſubſiſtit quod judicium, & ſententiæ latæ cum Signorellis eorundem bonorum tunc poſſeſſoribus, ac proinde legitimis contradictoribus, alios etiam afficiant.

Quia nec in facto juſtificatur objectio, quando quidem ſententia bon. mem. Gropperii in judicio poſſeſſorio prolata fuit ad favorem Monachorum, qui medietatem bonorum tunc poſſidebant; alterius verò medietatis poſſeſſione fuerant à dd. Signorellis injuſtè ſpoliati, & executa anno 1570. Alia verò bon. mem. Orani in pe-

Digitized by Google

In petitorio anno 1570. Monachis ipſis poſſidentibus,
& ab eorum jactationibus ſe liberari ſatagentibus, ut
patet ex proceſſu, nec congruit caſui propoſito, nam
ille dicitur ad hunc effectum legitimus contradictor, ad
quem cauſa ipſa ejuſque defenſio principaliter ſpectat,
Alexand. *in lege ſæpe n. 77. verſ. circa primum, D. de
re judic.* Rota penes Mohed. *dec. 8. de ſent. & re judi-*
7 *cat.*& Comitul. *dec. 133. n. 10. verſ. legit. contradictor,*
&c. Didac. *PP. quæſt. c. 13. ſub n. 2. verſ. & legitimus
contradictor.* Quare potuerunt quidem Signorelli legi-
timi appellari contradictores reſpectu cauſæ, ac inter-
eſſe proprii, non autem reſpectu cauſæ, ac intereſſe
Andreæ à Cornea, ejuſque hæredum nullam cum eis
connexionem, ac dependentiam habentis, ſed omnino
ſeparati, & ex diverſis perſonis, & cauſis provenien-
tis de quibus cum in illo judicio nec actum, nec ip-
ſis citatis cognitum fuerit, nulla ſanè inde deduci po-
teſt ſuper eis res judicata, nullumque eorum præjudi-
8 cium *l. de unoquoque, D. de re judicat. leg. cum quæri-
tur, cum duabus ſeq. l. ſi cum uno hærede, D. de except. rei
judic. leg. 1. & ſeq. C. quibus res judic. non noc. leg. 1. cum
ſequenti, C. res inter alios act. cum ſuper de re judic. c.
dilecto filio, in finalibus verbis*, ibique gloſſa *in verb. non
obſiſtat, verſ. ſed ſecus eſt hic,* &c. *de præb.* Caſtr. *cons. 76.
in facto iſto. in fin. vers. ulterius, lib.* 2. Didac. *PP. quæſt.
dict. cap. 13. ſub n. 5. verſ. nec enim dubium eſſe poteſt,*
&c. *& infr.* Molin. *de primog. lib. 4. cap. 8. ſub nu. 11.
vers. non enim cum illo,* &c. Surdus *dec. 256. à num. 4.
vers. in contrarium tamen,* &c. *cum ſeqq. & cons. 418.
nu. 13. vers. at ſententia,* &c. Rota penes Card. Sera-
phin. *dec. 1477. n. 2. verſ. nam ſententia,* &c. *& n. 6.
verſ. neq; obſtat.* &c. Mantic. *dec. 66. ſub n. 1. cum ſeq.*
& Pen. *dec. 1. n. 11. verſ. nec afficiebant,* &c. *ac ſeq.* cum
aliis relatis in præcedenti dec. *in §. nam quod primo loco
deducitur,* &c.

9 Præterea non obſtat exceptio injuſtitiæ eo quia ad-
verſus immiſſionem à præfato Andrea à Cornea, ejuſ-
que hæredibus petitam competeret Monachis uti hære-
dibus, ac fideicommiſſariis dictæ Panthaſileæ retentio
pro valore bonorum eidem fideicommiſſo ſubjectorum,
quæ fuerunt à Sebaſtiano Vibio eorum cohærede gra-
vato, ab ipſoque Andrea Cornea illius pariter hærede
alienata, ut aſſeritur probari ex inſtrumentis celebratis
anno 1551. die 7. Nov. & anno 1556. 9. Aprilis, an-
no 1560. & anno 1561. die 20. Aprilis juxta tradita à
Peregr. *conſilio 35. ſub n. 11. verſic. itaque lib. 3. & in
Romana legat.* 1648. 25. *Maii coram Reverend. Patre
D. meo Royas in §. in caſu autem noſtro,* &c. Quæ ta-
men illis non fuit conceſſa.

Quia primum inſtrumentum celebratum anno 1551.
die 7. Nov. continet quidem venditionem factam à
dicto Andrea à Cornea, & Bernardo ejus fratre, ac
Orlandino de Montevibio tertiæ partis omnium bono-
rum, quæ remanſerunt in hæreditate Panthaſileæ in
locis ibidem nominatis, ut eo legitur in Summario
Monachorum ſub num. 11. ſed vel illa non habuit ef-
fectum, nam dicta bona poſſidebantur à Monachis, &
à Sebaſtiano Vibio ejus hæredibus, ut apparet ex præ-
cedenti inſtrumento illorum apprehenſionis auctorita-
te judicis factæ die 4. Aprilis 1550. in eodem Sum-
mario ſub n. 2. in qua quidem poſſeſſione iidem Mo-
nachi mortuo Sebaſtiano cohærede obtinuerunt manu-
teneri ex ſententia Gubernatoris Peruſii anno 1568.
Ideoque non ſatis hinc probatur realis diſtractio fidei-
commiſſi, ſuper qua prætenſa per Monachos redinte-
gratio fundatur. Vel ſi habuit effectum, nihil tamen
ex ea detractum fuit juribus dicti fideicommiſſi, cum
10 eadem tertia pars debita eſſet ratione legitimæ in bo-
nis Panthaſileæ teſtatricis ipſis Andreæ, & Bernardo
ejus nepotibus ex Margarita filia tunc prædefuncta *§.
neque illo,* in Auth. *de Trinit. & ſemiſſ. §. 2.* in auth.
de hæred. ab inteſt. gloſſ. *in lege omni modo, in verbo*
11 *aliis perſonis, C. de inoffic. teſtament.* quæ fideicommiſſi

onere gravari non potuit, *lege quoniam in prioribus, le-* 12
ge ſcimus, in princip. & in §. cum autem, C. eod. Atque
ideo in ea quota alienata cenſetur ab illis electa fuiſſe
lege Marcellus §. res quæ ibi Doctores *D. ad S. C. Treb-
bell.* Cephal. *conſ. 189. n. 19. verſ. ſecundo, &c. cum
ſeq.* Hondedeus *conſ. 72. n. 5. vers. verum prædictis non
obſtantibus,* &c. *lib. 1.* Rota *deciſ. 429. n. 1. verſ. quem-
admodum enim,* &c. *part. 4. divers.* & penes ſan. mem.
Gregor. *dec. 580. n. 2. verſ. & clarum eſt,* &c. *cum ſeq.*
Andr. *dec. 80. ſub n. 1. verſ. & cum dicta vinea,* &c. *&
ſeq. & dec. 105. ſub n. 8. verſ. præterea, ac ſeq. & in re-
cent. dec. 215. n. 1. verſ. quibus præſuppoſitis part. 2.* &
alii relati per Sfort. Odd. *de prohibit. alienat. q. 34. ſub
n. 4. verſ. ad primum* &c. *cum ſeqq. & in Romana fidei-
commiſſi de Capiteferreo coram me ſub die 11. Martii
1645. in §. neque ſubſiſtit,* &c. *& 19. Jan. 1646. in §. ſi-
nam hoc procedit,* &c. *& alibi ſæpè.*

Nec obſtat quod legitima non deberetur dictæ Mar-
garitæ, nec proinde filiis ejus, quippe non poterat ma-
tri ab inteſtato ſuccedere, tum quia fuerat dotata, tum
quia ſupererat dictus Sebaſtianus teſtatricis nepos legi-
timatus ex Raphaële filio legitimo prædefuncto, quibus 13
caſibus excluduntur fœminæ, ac deſcendentes ab eis, ex
diſpoſitione *ſtatut. Peruſin. lib. 2. rub. 45.*

Quia fuit illa quidem dotata, ſed à Raphaële ac Bal-
leono ejus fratribus, ut conſtat ex inſtrumento anno
1529. die 2. Jan. celebrato. Ideoque vel ex propriis bo- 14
nis ipſius mulieris dos illa conſtituta fuiſſe cenſetur, ut
in dicto ſtatuto cavetur, in *§. item ſi aliquis receperit,
verſic. & intelligatur dos fuiſſe de bonis mulieris dotata,*
&c. Vel ſaltem ex bonis paternis, (ut tenebatur etiam 15
vigore dicti ſtatuti in *§. item ſi aliquis pater*) juxta the-
oric. Baldi *in lege finali, ſub n. 17. verſic. ſed hic pone,
quod frater dotavit ſororem,* &c. *cum ſeq. Codice de
dot. promiſſ.* Menoch. *de arbitr. jud. caſ. 88. ſub n. 45.
verſic. ſit in fratre,* &c. *ac ſeq. lib. 1.* Rota *deciſ. 44.
ſub num. 7. verſic. quod eo fortius,* &c. *cum ſeq. parte 4.
tom. 2. recent.* cum aliis allegatis *in præcedenti deciſ.
in §. alterum verum,* &c. Ideoque hac ratione non
erat excluſa ab hæreditate, & ſucceſſione matris cum
ſtatuti diſpoſitio referatur expreſsè ad ſucceſſionem,
& hæreditatem dotantis, ut in eo legitur in principio, 16
& fuit reſponſum in Peruſina *bonorum 27. Junij 1597.
coram Gypſio* apud Modern. Peruſin. *ad ſtatut. ejuſdem
civitatis deciſione 14. nu. 6. verſic. quoniam reſponſum
fuit,* &c. *& ſequenti,* ubi in terminis illius ſtatuti fir-
matur, quod filia fœmina admitti debet unà cum fratre 17
ad ſucceſſionem matris, niſi probetur ab ea fuiſſe do-
tata & comprobatur in *recent. deciſ. 180. n. 2. verſic.
nec obſtat dictum ſtatutum,* &c. *ac ſeqq. & deciſione
213. n. 3. verſic. quantum attinet ad primum,* &c. *cum
ſeq. parte 4. tom. 2. & deciſione 247. n. 6. verſic. aliud
vero ſtatutum,* &c. *& deciſ. 321. num. 13. verſic. &
hujuſmodi ſtatuto* &c. *& ſeqq. & num. 23. verſic. ne-
que ſatisfuiſſe, & ſeq. parte 5.* Ob exiſtentiam verò di-
cti Sebaſtiani (quatenus validè probaretur legitima-
tus, ſeu diſpenſatus) excluſa quidem fuiſſet ab hære-
ditate, ſed non à legitima ex juris diſpoſitione debita,
quam ejuſdem ſtatuti verba præſervant, dum maſculos
legitimatos, ſeu diſpenſatos admittunt ad ſuccedendum
ſecundùm tenorem, & valorem legitimationis, ſeu
diſpenſationis, ac voluntatem, & diſpoſitionem Do-
mini bonorum ad cujus inſtantiam fuerint legitimati
(juri tamen non contrariam.) Nam juris ac æquitatis 18
rationi adverſaretur, ſi parentes legitimam ſobolem de-
bita portione per ejuſmodi ſpuriorum legitimationes
privare poſſent contra legum diſpoſitionem, *lege om-
nimodo, lege quæ nuper, lege quoniam in prioribus, lege
ſcimus, §. cum autem, & §. ſancimus, C. de inoffic.
teſtam. ac in §. aliud quoque capitulum,* in authent. *ut
cū de appellation. cognoſc.* & probatur ex textu *in §. quo-
niam variè,* in Authent. *quibus modis not. effic. ſui.* Me-
noch. *conſ. 19. ſub n. 25. verſic. quo circa ſi pater,* &c. Rota

penes ſanct. mem. Gregor. *deciſ.* 134. cum aliis relatis per Modern. Piſauren. *de imput. quæſt.* 83. *n.* 5. *verſic. quod ampliatur*, &c. *cum ſeq.* & fuit dictum in Peruſina bonorum de Ubaldo 5. *Maii* 1586. *coram bonæ mem. Orano*, apud dictum Modernum *ad ſtatutum Peruſiæ deciſ.* 106. *ſub n.* 4. *verſic. neque repugnat ſtatutum Peruſiæ cum ſeqq.*

Minus relevat legatum florenorum 2000. cum onere plus non petendi, & aliis in eo adſcriptis à Panthaſilea factum dd. ejus nepotibus.

19 Quia nullum ex eo potuit inferri præjudicium, nec quicquam detrahi legitimæ ipſis competenti *dicta lege omni modo*, ibique gloſſa *in verbo exigere*, *& dicta lege quoniam in prioribus*, *C. de inoffic. teſtam.* Cephal. *conſ.* 95. *ſub n.* 8. *verſic. ratio eſt*, &c. *ac ſeqq.* Rota *Romana legitimæ* 25. *Junii* 1618. *coram bonæ mem. Remboldo in* §. *nec obſtat prohibitio Brigidæ facta*, &c. *& ſæpè in aliis.*

20 Ideoque non probata illius ſpecifica approbatione illam integrè petere, ac conſequi non prohibentur, Cravett. *conſilio* 312. *ſub n.* 4. *in* §. *tertiò principaliter quæro*, *verſic. tunc enim agendum eſſet*, &c. Antonius Fab. *in ejus C. ſub tit. de inoffic. teſtam. def.* 9. Rota penes ſanct. mem. Gregor. *dec.* 489. *n.* 21. *verſ. reſpondetur*, *cum ſeq. & in recent. dec.* 368. *n.* 3. *verſ. tertia reſponſio fuit*, &c. *& dec.* 543. *n.* 2. *verſ. non obſtant prohibitiones*, &c. *p.* 4. cum aliis relatis per Modern. Brixienſ. *de ſubſtit. q.* 296. *ſub n.* 47. *verſ. ampliatur decimo quartò*, &c.

Aliud autem inſtrumentum celebratum anno 1556. 9. Aprilis continet ſimplicem conventionem inter dictos Sebaſtianum, & Andream initam, quod hæreditas Panthaſileæ æquis portionibus ad utrumque ſpectaret cum reciproca jurium ceſſione ſpecialiter per Andream facta ad favorem Sebaſtiani ſuper dimidia parte bonorum dotalium Margaritæ matris, & viciſſim per Sebaſtianum ad favorem illius pro dimidia parte jurium ad ipſum ſpectantium ſuper quodam horto ibi deſcripto, ut legitur in dicto ſummario num. 12. ſed nec inde probatur alienatio, atque dictractio bonorum fideicommiſſi, quæ realiter habuerit effectum. Tum quia non conſtat bona tunc fuiſſe penes Andream, imò probatur dictam hæreditatem ex teſtamento delatam Monachis, ac Sebaſtiano, eoſque illam realiter adeptos fuiſſe ab anno 1550. citra, & ſpecialiter dictum hortum in inſtrumento eorum immiſſionis deſcriptum, cum expreſſa prohibitione cujuſcunque alienationis amplis verbis concepta, ac etiam diviſionis uſque quo idem Sebaſtianus filios maſculos ex legitimo matrimonio ſuſcepiſſet, ut legitur in dicto teſtamento, con-
21 tra cujus tenorem nihil detrahi potuit juribus fideicommiſſi, neque dominium bonorum ſub eo comprehenſum in alios transferri, *lege fin.* ibique gloſſa, & Doctores, *C. de rebus alien. non alienand.* Gloſſa *in lege cum pater*, §. *libertis*, *in verbo ne id alienarent*, *verſic. item his*, *D. de leg.* 2. & not. Doctores *in lege filius fam.* §. *Divi D. de legat.* 2. Gratianus *conſ.* 27. *n.* 16. *verſ. imo impetitur*, &c. Rota penes Cardin. Seraph. *deciſ.* 321. *n.* 13. *verſ. ſed etiam probibitio alienationis*, *& dec.* 512. *n.* 1. *verſic. quod multo magis*, *parte* 4. *diverſorum*, Cardinalis Cavaler. *dec.* 81. *n.* 6. *verſ. quia ſtante expreſſa prohibitione alienandi*, &c. *& dec.* 108. *n.* 2. *verſ. quia cum teſtator*, *& ſeq.* Coccin. *dec.* 166. *n.* 1. *verſ. hæc prohibitio*, &c. *ac infr.* cum aliis relatis per dict. Modern. Brixienſ. *de ſubſtitut. quæſt.* 717. *à n.* 1. *cum ſeq. & n.* 18. *verſic. infertur ex prædictis cum ſeqq.* Tum quia Sebaſtiano ſine filiis defuncto Monachi ejus cohæredes, ac pro indiviſo cum eo omnia dictæ hæreditatis bona poſſidentes juxta teſtatricis diſpoſitionem continuarunt eorundem poſſeſſionem in ſolidum, & in ea fuit illis contra dictum Andream conceſſa manutentio per dictam ſententiam Gubernatoris Peruſii, ex qua
22 juſtificatur illorum præcedens poſſeſſio, cùm manutentio non tradat poſſeſſionem, ſed illam prius traditam, ſive habitam fuiſſe declaret, atque confirmet etiam abſque alia executione facti, cum ipſa præ ſe fert implicitam, Menoch. *de retinent. remed. ult. nu.* 57. *verſic. præterea*, &c. & in ſpecie fuit reſponſum in Auximana Cenſus 23. *Junij* 1636. *coram Reverend. Terrac.* apud Modern. Peruſin. *de manutent. deciſ.* 647. *n.* 33. *verſ. & ſi non doceatur de exequutione*, &c. *cum ſeq.*

Alterum verò celebratum anno 1560. nil plus relevat alio præcedenti ſub die 7. Nov. 1551. de quo actum fuit ſuprà in §. *quia primum inſtrumentum*; &c. Continet enim venditionem factam ab illo Orlandino de Monte Vibio cuidam Aurelio ejuſdem tertiæ partis bonorum ipſi prius venditæ mediante dicto inſtrumento præcedenti ab Andrea, & Bernardo Fratribus à Cornea; Ac alterius etiam tertiæ partis ad Cleopham, ejus uxorem ſpectantis. Et licèt in eo legatur clauſula conſtitutionis, *&c.* hæc tamen operari non poteſt 23
translationem poſſeſſionis eorum bonorum, quæ non apparent penes ipſum conſtituentem realiter extitiſſe, Gloſſa *in lege* 2. *verbo tradita ſit*, *C. de ſequeſtr. poſſeſſ.* Angel. *in lege quædam mulier ſub n.* 2. *verſic. item attende*, &c. *D. de rei vendic.* Franciſcus Aret. *in l. interdum in fin. princ. verſ. & vide omnium*, &c. *D. de acquir. poſſeſſ.* Alexander *conſilio* 10. *viſo proceſſu*, &c. *ſub n.* 2. *verſ. nec obſtat conſtitutum*, &c. *l.* 4. Rota penes Cardin. Seraph. *dec.* 301. *n.* 6. *verſ. ſequitur quod quemadmodum*, &c. Buratt. *deciſ.* 136. *n.* 11. *verſ. unde nec conſtitutū*, &c. cum aliis Relatis per Modern. Roman. *diſceptat.* 954. *ſub n.* 3. *verſic. ſecus autem reſpectu tertij*, &c. *cum ſeq.*

Poſtremum denique celebratum anno 1562. die 20. Aprilis in dicto ſummario num 17. continet venditionem nonnullorum bonorum (quæ propria erant dicti Andreæ) factam per ipſum præfato Sebaſtiano, cui venditor accepto tulit ad computum pretij florenos octingentos quadraginta duos ab ipſo debitos emptori pro juribus eidem competentibus ſuper bonis in hæreditate dictæ Panthaſileæ remanſis, ac prædicto Orlandino de Monte Vibio de ejus conſenſu ut ſuprà venditis. Verùm nec ex eo probatur intentio Monachorum, quia non dicitur ibi, quod Sebaſtianus alienaverit, vel cônſenſerit alienationi bonorum fideicommiſſi, ſed jurium ſibi competentium in dictis bonis, quæ duplicis erant ſpeciei fideicommiſſi oneri obnoxia. Scilicet 24
ratione legitimæ ipſi debitæ in bonis aviæ (Raphaele patre prædefuncto) quæ firmiter aſſeruit illum fuiſſe ipſa inſtante legitimatum, & pro tali haberi voluit, atque diſpoſuit Gloſſa *in authent. ſi qua mulier*, *verb. liberos*, *Cod. de Sacroſ. Eccleſ.* Alexander *conſilio* 139. *eleganter fuit concluſum*, *in princip. verſic. ſecundo concludo.* &c. *libro* 1. Rolan. *conſ.* 96. *num.* 51. *verſic. quia concluſione præmiſſa*, *cum ſeq. lib. tertio*, Rimin. junior. *conſilio* 156. *num.* 36. *verſiculo*, *quoniam legitimato filio*, &c. *cum ſeqq.* Laderch. *conſil.* 170. *nu.* 2. *verſ. hinc ſit*, &c. *cum ſeqq.* Rota penes Card. Seraph. *dec.* 801. *nu.* 8. *verſ. tamen cum Simon.* &c. *dec.* 355. *ſub n.* 1. *verſ. & moti ſunt Domini part.* 1. *diverſorum ac in recent. dec.* 653. *n.* 3. *verſ. prout etiam part.* 1. *confirmata deciſ.* 368. *part.* 4. *& ſæpè in aliis.* Et ratione fin- 25
ctuum eorumdem bonorum, quorum commoditatem validè potuit cedere, & alienare pro tempore vitæ ſuæ *lege ſi uſusfructus*, *D. de jur. dot. leg. uſufructu*, ubi Bartolus & alii, *D. ſolut. matrim.* Baldus *in lege codicillis*, §. *inſtituto ſub n.* 1. *verſ. & per hoc induco*, &c. *D. legat.* 2. Jaſon. *in lege filiusfamil.* §. *divi*, *ſub n.* 11. *in* 11. *limitatione*, *D. de legat.* 1. Molina *de primog. lib.* 1. *cap.* 20. *ſub n.* 12. *verſ. quo ſit*, &c. *cap.* 21. *ſub n.* 25. *verſ. in tertia*, *& ultima ſpecie*, &c. Peregrinus *de fideicommiſſ. art.* 4. *ſub n.* 110. *verſ. attamen poterit*, &c. *n.* 117. *verſ. quamvis autem*, &c. Menoch. *conſ.* 777. *n.* 8. *verſ. & quod is*, &c. *cum ſeq.* Præd. *de fideicommiſſ. quæſt.* 8. *n.* 102. *verſ. ſextò limitatur*, &c. cum aliis relatis per dict. Modern. Brixienſ. *de ſubſtit. quæſt.* 525. *n.* 17. *verſ. porro* &c. *& quæſt.* 527. *n.* 5. *verſic. ſed adverte*, &c.

Non obſtat denique compromiſſum de anno 1558.

à præfatis

Digitized by Google

à præfatis Andrea, Sebaſtiano, & Orlandino factum in M. Antonium Eugenium inſignem I C. nec laudum ſubſecutum.

Quia reſpicit tantùm bona hæreditatis Hieronymi Vibii, non autem dictæ Panthaſileæ. Quinimo referuntur in eodem laudo alienationes ab illa indebitè factæ, ut legitur in dicto Summario ſub *n.* 18. & 19. Ideoq;
26 ad effectum de quo agitur induci, neque extendi poteſt, *lege penult. D.de his qui ſui vel alien. jur.leg. Paulus.* 1. *D.de re judic.*Bartolus *in lege Julianus, n.*5.*verſ. probo etiam, D.de condict. indebit.* Alexander *conſ.* 18. *circa dubia, nu.* 3. *verſ.& ſententia arbitri*, &c. *lib.* 7. Ruin.*conſ.*116. *n.*6.*verſ. quia ſententia, vel laudum* &c. *lib.* 4. Pariſ. *conſil.* 5.*ſub n.* 19. *verſ. & etiam quia verba*, &c. *lib.* 3. Rolandus *conſ.*79.*à n.*10. *verſ.nam indubitati juris eſt*, &c. *cum ſeq. lib.* 3. Surdus *cons.* 313. *n.* 14. *vers. non autem ſumus*, &c. Rota penes Manticam *dict. dec.* 66. *ſub n.*3.*vers. accedit etiam*, &c. *dec.* 145.
27 *n.* 5.*verſ.* & *cum laudum*, &c.*part.*5.*dec.*76. *n.*13.*vers. Et laudum, ac ſeqq. part.* 7. *rec.* Neque illud poteſt per Monachos impugnari, quando ipſo uſi fuerunt, ac utuntur *l. Publica*, *§. fin. D. depoſ.* Rota penes Burat. *dec.* 602. *n.* 6. *vers. ex quo & in recent.dec.* 360.*n.*3. *vers. & ideo cum ſeqq. part.*5. *& dec.*88. *ſub n.* 21. *verſ. & quamvis productio cum ſeqq.part.* 6.

28 Quare cum ex prædictis objecta retentionis exceptio appareat vel non non ſubſiſtens, vel ſaltem turbida, & illiquida jure admitti non potuit coram bon. mem. Ottembergo. Minuſque poteſt in præſentia ad impediendam illius ſententiæ ac rei judicatæ executionem, *lege fin. C. de compenſ. leg.* 2. *& lege* 4.*C. de re judic. leg.* 2. *leg. fin. C. de execut. rei judic.* & fuit dictum in Peruſina bonorum de Balleon. 26. *Junij* 1591. *coram bon. mem. Comitulo dec.* 167. *ſub n.*3.*vers. nullam habet*, &c. *cum ſeqq.* & penes ſanct. mem. Gregor. *dec.* 220. *n.* 5. *vers. interim*, &c. *ac dec.*254. *n.* 3. *verſ. ſed tamen non procedit*, &c.Burat.*dec.*260. *n.*14.*vers.quia cum à dicta ſententia*, &c. Reverendiſſimus Urgell. *dec.* 113. *n.*7.*v. quia quidquid ſit.* &c. *& in recent. decis.* 433. *ſub n.* 4. *vers.præterea*, &c.*part.*2. *& dec.*743. *n.*11.*vers.non obſtat denique exceptio retentionis*, &c. *parte* 3.*& deciſ.*411, *n.* 4. *verſic. neque creditum, part.* 5. *ac ſæpè in aliis.* Eoque minùs attenta perceptione fructuum ex eiſdem bo-
29 nis (de quibus agitur) per Monachos poſſeſſis à die litis tandiu conteſtatæ citra, ut reſpondit Rota in *in Romana domus de Barbarel.* 26.*Aprilis* 1591. *coram eod. Comitulo dec.*145.*n.*11. *verſic. quia nil morantur*, &c. ac penes Reverend. Urgell. *deciſ.* 360. *ſub n.*6. *verſic. & in omnem caſum*, &c. *& in recentior. decis.* 249. *ſub n.* 20. *verſic. reliqua verò detractiones*, &c. *ac ſeq. parte* 6. atq; in aliis relatis in Arimin.Salviani 19. *Junii* 1648. *coram Rever.Patre D. meo Bichio in §.non obſtat retentio*, &c. & in præcedenti deciſione coram me, in *§. quare cum hujuſmodi Monachorum prætenſio*, *&c.*

Et ita fuit reſolutum utraque parte informante, *&c.*

EMINENT. & Reverendiſſ. D. Card. CORRADO.

Mediolanen. bonorum.

Lunæ 31. *Maii* 1649.

ARGUMENTUM.

Salviani interdictum. Clauſulæ apprehenſionis bonorum, & pacta exequutiva inſtrumentorum evictionis remedium, ac judicium. Prohibitio alienationis. Subſtitutio. Fideicommiſſum. Detractiones. Incapacitas ſucceſſionis : & conſimilia facti ſpeciem ſuapte contingentia, ſummo ſtudii calculo per ſuas inſpectiones digeruntur.

SUMMARIUM.

1 *Validitas ſententiæ probatur ex revolutione proceſſus; juxta dec. Veral.* 262. *p.* 2.

2 *Juſtitia ſententiæ Rotalis probatur ex deciſionibus.*

3 *Extremum primum in judicio Salviani, eſt creditum cum hypotheca.*

4 *Pacta executiva appoſita in inſtrumento venditionis juxta formularium, ac ſtylum Notariorum civitatis Mediolani, continent facultatem apprehendendi bona venditoris, eaque etiam jure pignoris retinendi pro defenſione, ac obſervantia conventa.*

5 *Clauſula promiſſionis, defenſionis, ac pacta executiva, ſeu ſimiles, apprehenſionem bonorum importantes, appoſita in inſtrumento contractus, & diſtincta & multò magis conjuncta, præ ſe ferunt hypothecam bonorum partium pro plena obſervantia illius contractus, & conventorum in eo.*

6 *Obſervantia contractus debetur ex voluntate contrahentium, quibuſcumque verbis, etiam generalibus, atque indefinitis apparente.*

7 *Quinimò ex veriſimili, atque probabili ratione deducta, etiamſi verba oporteat extendere, ac plenius interpretari.*

8 *Ex juramento præſtito ſuper obſervantia promiſſorum in inſtrumento.*

9 *Quod pleniorem obligationis formam, ac proinde cum hypotheca bonorum importat.*

10 *Et ex communi uſu, & obſervantia ubique ferè recepta circa formam contrahendi in ſimilibus negotiis.*

11 *Clauſulæ generales, quæ in fine inſtrumenti apponuntur, ad omnia in eo conventa congruè referuntur.*

12 *Evictionis remedium competens pro reſtitutione pretii ſoluti, extenditur etiam ad damna, & intereſſe.*

13 *Obligatio defendendi, & in forma communi, &c. & juris, &c. comprehendit etiam litis ſuſceptionem, refectionemque damnorum ac intereſſe, &c. Et plenam indemnitatis conſervationem.*

14 *Confraternitates, & aliæ Congregationes Laicorum, non fori exemptione, ac privilegio Eccleſiæ fruuntur, niſi Epiſcopi, vel alterius facultatem habentis auctoritate inſtitutæ fuerint; et alia ad hunc effectum neceſſaria concurrant.*

15 *Alienatio bonorum fideicommiſſo ſubjectorum ſuſtinetur ſaltem ratione legitimæ, & aliarum detractionum, venditoribus in bonis debitorum.*

16 *Prohibitio alienationis realis, & verbis ampliativis particulari oratione principaliter ordinata, continet abſolutum, atque perpetuum fideicommiſſum inter illos, quorum favore facta cenſetur, ut eadem bona inter eos perpetuò conſerventur.*

17 *Diſpoſitio ſubſequens certas perſonas comprehendens, ac gravans, præcedentem illarum vocationem comprobat.*

18 *Subſtitutio perſonarum ordine ſuperiùs expreſſo facta, certiorem reddit teſtatoris intentionem pro illarum in caſu, ſucceſſiva vocatione in præcedenti parte teſtamenti.*

19 *Teſtamenti omnes partes conjungi debent, ac inſimul conſiderari, ad convincendam voluntatem teſtatoris.*

20 *Profeſſionem ſolemnem emittens in aliqua religione prohibita in teſtamento ſuccedere, perinde habetur ac ſi mortuus fuiſſet, ad effectum purificationis ſucceſſivæ ſubſtitutionis.*

21 *Bona fideicommiſſi, viventibus naturaliter profeſſis, regulariter remanent penes monaſteria aliter capacia, & retinendi in communi, intereaque ſubſtituti non admittuntur.*

22 *Limitatur concluſio non procedere, quando repugnat teſtatoris voluntas, expreſſis verbis illa excludendis, quæ ceſſante religionis odio, maximè attendi, atq; ſervari debet.*

Digitized by Google

23 *Monaſteria aliter bonorum capacia, ex diſponentium tamen ipſorum voluntate à ſucceſſione excluſiva, perinde afficiuntur, ac ſi ex propriis regulis, ſeu conſtituentibus, talium bonorum eſſent omnino incapacia.*

14 *Declaratio facta à teſtatore in una parte teſtamenti aliter invalida, & ſine effectu, eſt tamen efficax ad ejus intentionem demonſtrandam, & certiorem voluntatem reddendam.*

25 *Vocatus in fideicommiſſo, non ſolum in caſu mortis, verùm etiam in caſu alienationis, ſtatim poſt alienationem ſequutam, poteſt agere ad vindicanda bona alienata, non expectata morte alienantium.*

26 *Etiam ſi alii adhuc extarent prævocati capaces; qui tamen agerent, nec velle agere declararent pro illorum revocatione.*

27 *Detractione, ex fideicommiſſo legitima, per alienationes ſequutas cenſentur facta; & in ſupellectilibus, mercibus, ac aliis hæreditatis effectibus, ad eas prætendentem delutis, alio non conſtito, cenſentur conſumpta.*

28 *Horum valoris liquidatio probatur per ſententias conformes, ac in judicatum tranſactas cum legitimis contradictoribus ſcientibus etiam, ac intimatis intereſſe habentibus, latas, donec aliud appareat.*

29 *Citatio non coactiva, nec ullius roboris contra tertium facta non inficit proceſſum, ac ſententias, contra alios pro eorum particulari, ac diſtincto intereſſe, legitimè latas.*

30 *Evictionis judicium eſt maximè bonæ fidei.*

DECISIO LV.

1 SEntentia Rotalis per Reverend. Patrem Dominum
meum Bichium prolata in remedio utilis Salviani
interdicti ad favorem DD. Priorum ac deputatorum
Confraternitatis, ſeu Scholæ immaculatæ Virginis
apud S. Satyrum contr. RR. Præpoſitum, & Clericos
Regulares Collegij ſancti Barnabæ Civitatis Mediola-
2 ni viſa fuit Dominis confirmanda. Nam ex proceſſu
probatur ejus validitas, juxta vulgarem deciſionem Ve-
rall. 262. parte 2. Juſtitia verò ex duabus deciſionibus
pleno doctoque calamo exaratis ab eodem Domino
meo ſub die 26. Junii 1647. & 18. Maij 1649.

3 Primum enim (ut aiunt) extremum in hoc judicio
neceſſarium, ſcilicet creditum cum hypotheca conſtat
ex publico inſtrumento celebrato die 3. Julii anni 1601.
quo mediante Nicolaus etiam uti hæres Deſiderij &
Octavianus fratres, filiique Joanni Pauli de Beſutiis
jure proprio vendiderunt præfatis Prioribus, & Depu-
tatis dictæ Scholæ nonnulla bona pretio libr. duode-
viginti millium ſexcentarum viginti trium, & ſolid.
quatuor, ad denar. unius Imperialium cum mutua, &
ſolemni ſtipulatione (ſunt verba ejuſdem inſtrumenti)
ac obligatione (non tamen bonorum dictorum Prio-
rum, ſed ipſius Scholæ tantùm.) Atque obligatione
defendendi, &c. in forma communi, & juris, &c. Ac
4 pactis executivis, &c. quæ juxta formularium, ac ſti-
lum Notariorum dictæ Civitatis continent facultatem
apprehendendi bona venditoris, eaque etiam jure pig-
noris retinendi pro defenſione, ac [obſervantia con-
venta] & cum promiſſione jurata non contraveniendi,
&c. etiam ſub refectione, &c. Quæ ſanè clauſulæ, &
diſtinctæ, & multò magis conjunctæ præ ſe ferunt hy-
5 pothecam bonorum partium pro plena obſervantia il-
lius contractus, & conventorum in eo, cum ad hunc
effectum ſufficiat contrahentium voluntas quibuſcun-
6 que verbis etiam generalibus, atque indefinitis appa-
rens, *juxta leg. contrahitur*, ibi, *nec ad rem pertinet,
quibus ſit verbis, ſicuti eſt in his obligationibus, quæ con-
ſenſu contrahuntur, &c. D. de pignor. leg. fin. C. quæ res
pignor. obligar. poſſ.* Neguſantius *de pignor. parte 3. memb.
1. ſub n. 3. verſic. item contrahitur, &c.* Burſat. *conſil.*
39. n. 37. verſic. 1. quia ex ſola voluntate, &c. Cephal.
*conſil. 41. n. 19. verſiculo præcipuè cum ſimplici volunta-
te*, &c. & aliis relatis, Mantica *de tacit. lib. 11. titul.
ſub n. 5. verſiculo, tertio deducitur.* Quinimo ex veriſi-
mili, atque probabili ratione deducta, etiam ſi verba 7
oporteat extendere, ac plenius interpretari, *l. 3. §. finali,*
ubi gloſſa & Doctores *D. qui pot. in pignor. hab. l. 2. &
dicta lege finali* ibi, *cum juſtum ſit voluntatem contrahen-
tium magis, quàm verborum conceptionem inſpicere*, &c.
C. quæ res pign. obligat. poſſ. ibique Bart. *ſub n. 1. verſ.
ſecundo nota*, &c. Bald. *n. 1. verſ. nota quod verba inſtru-
mentorum*, &c. Angel. *ſub n. 2. verſ. voluntates contrahen-
tium*, &c. Salicet. *ſub n. 1. verſic. item quod voluntas*,
&c. ac alij, & rurſus idem Baldus *in leg. 3. verſ. quia
mutuavi Titio*, &c. *C. de pignor.* ubi loquitur de hujuſ-
modi pactis, & clauſulis apprehendendi bona, & ſimil.
ac ſequuntur Caſtr. *conſ. 336. dubium facit, ſub n. 2.
verſic. hoc important illa verba*, &c. *parte 2.* Fulgoſius
*conſilio 83. Bonacurcius condidit teſtamentum, ſub n. 2.
verſic. & ſic pro eâ etiam competat hypotheca.* &c. Ne-
guſantius *de pignor. dict. membr. 1. ſub n. 4. verſic. item
conſtituitur, ac ſeq.* Rim. ſenior, *conſ. 299. ſub n. 18.
verſic. & iſtud oſtenditur evidenter, ac ſeq.* Surdus *conſ.
243. ſub n. 10. verſ. ſeptimò facit*, &c. Mant. *de tacit.
dict. tit. 3. n. 15. verſ. præterea cum ſeq.* Rota penes Re-
verend. Urgell. *dec. 40. ſub n. 20. verſ. ſed unum eſt, &c.
cum ſeq.* & latius in *Rom. Salviani de Caſalibus* 21. *Ju-
nij* 1641. *coram Reverend. Patre D. meo Cerro, in §. &
in hanc ſententiam, verſ. quæ veriſimilis mens, ac ſeq.*
cum aliis relatis per Modern. Rom. *diſcept. 683. à. n.* 8
2. verſ. accedit, ac ſeq. Et ex juramento præſtito pro ob-
ſervantia promiſſorum in inſtrumento, quod pleniorem
obligationis formam, ac proinde cum hypotheca bono- 9
rum importat, ut probant Cephal. *dicto conſ. 41. ſub
nu. 18. verſ. quibus infertur*, &c. *cum ſeq.* Seraphin. *de
privileg. juram. privil. 158. per totum*, Surdus *dec. 225.
ſub n. 9. verſ. ad ſecundum dicebant, ac ſeqq.* & alij. Ac 10
demum ex communi uſu, & obſervantia ubique fere re-
cepta ſub hac forma contrahendi in hujuſmodi negotiis,
ut bene advertit Burſat. *dicto conſ. 39. n. 4. verſ. idem
ergo debet importare*, &c. & reſpondit Menoch. *conſ.
104. ſub n. 70. verſ. id quod pro more*, &c. Surdus *dec.
213. ſub n. 4. verſ. certum eſt autem*, &c. Quibus equi-
dem eliditur prorſus objectio, quod clauſula illa (pacta
executiva, &c.) reſpiciat ſolam conventionem ſuper fru-
ctibus correſpectivis, tum quia contrarium apparet ex
lectura inſtrumenti, in cujus fine legitur inter clauſu-
las generales *Renunciantes*, &c. *pluri pretio*, &c. *& ju-
raverunt habere ratum, & non contravenire*, &c. quæ 11
ad omnia in eo conventa congruè referuntur, ut patet
ex earum verbis, ac juri conſonum eſt *l. talis ſcriptu-
ra, §. fin. D. leg. 1. cap. ſecundò requiris, in princip. c.
inquiſitioni, de appell.* Rota *deciſione 378. ſub n. 1. verſic.
ut patet ex illa clauſula part. 4. diverſ.* & penes Manti-
cam *deciſ. 52. n. 2. verſic. quæ clauſula. cum ſeq.* Buratt.
deciſ. 161. n. 12. verſic. & ideo dicta clauſula, &c. Tum
quia pro juſtificatione hypothecæ cætera præmiſſa ſatis,
ſuperque ſufficiunt.

Ideoque ſecuta dictorum bonorum evictione licuit
emptoribus præfato remedio experiri contra dictos
Clericos poſteriores poſſeſſores aliorum, quæ tempo-
re dicti contractus, ſeu poſtea venditorum fuiſſe, ex
ipſo proceſſu probatur, pro reſtitutione pretii ſoluti, 12
ut ex publicis inſtrumentis apparet ac pro damnis, &
intereſſe paſſis juxta juris diſpoſitionem *leg. edicta re,
D. de evict. leg. non dubitatur, l. ſi cum quæſtio, C. eod.*
Mynſinger. *obſervatione 54. n. 1. centuria 1.* & in ſpecie
reſpondit Rota *deciſione 9. n. 1. verſic. hypotheca enim,
& per tot. deciſionem 13. n. 2. verſ. cum ex natura evi-
ctionis*, &c. *parte 4. diverſ. & deciſione 407. n. 8. ver-
ſic. & demum cum ſeq. parte 5. recent.* Eſto quod ſola
legatur obligatio defendendi, &c. in forma commu- 13
ni, &c. & juris, &c. nam illa æque comprehendit litis
ſuſ-

Digitized by Google

ſuſceptionem, refectionemque damnorum, ac intereſ-
ſe, *&c.* & plenam indemnitatis conſervationem *per
text. in lege pater dotem, D. de dot. prælegat.* Ruin. *con-
ſil.* 187. *ſub n.* 1. *verſic. ſed promiſſis non obſtantibus, cum
ſeq. lib.* 1. Pariſ. *conſil.* 16. *n.* 125. *verſ. ad quod etiam
facit, lib.* 2. cum aliis relatis à Modern. Piſauren. *de
evictlon. q.* 2. *n.* 13. *verſ. nam purificantur.*

Nec obſtant quæ repetuntur impugnando juſtifica-
tionem creditorum, quos propria negligentia, & cul-
pa evictionem paſſos fuiſſe prætenditur; tum quia con-
ſenſerunt in judices laicos quorum juriſdictioni dicta
Schola, ſeu Confraternitas non eſt ſubjecta; tum quia
fuerunt ab eis prætermiſſæ exceptiones, quibus facile
poterant evincentes excludi.

Siquidem objectus jurisdictionis defectus ex hacte-
nus deductis non probatur, ut neceſſarium eſſet, aliàs
enim hujuſmodi Congregationes Laicorum à quibus
reguntur, & gubernantur, licet locum habeant in quo
conveniunt, & Capellam ſive Altare in Eccleſia San-
cti Satyri, ac opera pietatis exerceant, eaque ratione
ſint permiſſæ, ac plurimum commendandæ, non ta-
men loca Eccleſiaſtica cenſeri poſſunt, ut fori exem-
14 ptione, ac privilegio fruantur, niſi Epiſcopi, vel alte-
rius facultatem habentis auctoritate inſtitutæ fuerint,
& alia concurrant ad hunc effectum neceſſaria, *juxta
textum in capite ad hæc*, cum ibi not. per DD. *de relig.
domib.* Bartolus *in lege cum ſenatus, ſub num.* 4. *verſic.
quæro quid ſi relinquitur*, &c. *D. de rebus dubiis, & in
lege fin. ſub n.* 6. *verſic. quædam Collegia approbantur,
D. de Colleg. illicit.* Baldus *in lege, ſi quis ad declinan-
dum, §. in omnibus, ſub n.* 19. *verſic. reſpondeo*, &c. *C.
de Epiſc. & Cler.* & explicat Innocentius *in cap. dilecta,
ſub n.* 2. *verſ. ſocietas eſt, & ſub nu.* 4. *verſ. item vide-
tur, cum ſeq. de exceſſ. Prælat.* Imol. *in cap. officij ſub n.*
20. *verſ. circa primum*, &c. *ſub n.* 21. *verſ. circa ſecun-
dum*, &c. *verſ. unde adverte pro iſta parte*, &c. *verſ.
ſed adverte, quia ut dicit Baldus* &c. *verſ. adverte quia
pro opinione D. Card.* &c. *de teſtam.* Felin. *in d. quarta,
ſub n.* 11. *verſiculo ſecunda declaratio, &c. de præſcr.*
Calder. *conſilio* 4. *de relig. domib.* Card. Florent. *conſi-
lio* 11. *pro enucleatione omnium, ſub n.* 2. *verſic. oppoſi-
tum de jure cenſeo, cum ſeq. & conſil.* 13. *pro elucidatio-
ne dubiorum ſub n.* 2. *verſ. contrarium eſt verum*, &c. *ac
ſeq. per tot.* Fed. de Sen. *conſilio* 130. *factum eſt talea,
quædam domus, ſub n.* 2. *verſic. ſed contra videtur*, Ab-
bas *conſilio* 31. *ad claram deciſionem, ſub n.* 1. *verſic.
ſed his non obſtantibus*, &c. *cum ſeq. per tot. parte* 1.
Caſtrenſis *conſil.* 301. *prædicta dubia, ſub n.* 2. *verſic. nec
poſſunt dicere illi de Schola lib.* 2. Alexand. *conſ.* 120. *ſu-
per eo quod quæritur ſub n.* 3. *verſ. prout etiam reſpondet,
lib.* 1. Jaſon *conſil.* 118. *quoniam ut inquit Philoſophus,
ſub nu.* 1. *verſic. ultra ergo*, &c. *cum ſeq. lib.* 2. Pariſ.
conſilio 34. *à n.* 9. *verſ. iſtis tamen non obſtantibus, cum
ſeq. lib.* 4. Antonius Gabr. *commun. concluſ. lib.* 6. *tit.
de pia cauſ. concluſ.* 1. *& n.* 7. *verſ. tenendo primam opi-
nionem, & n.* 13. *verſic. quartò infertur, ac ſeq.* Hie-
ronymus Gabriel. *conſil.* 162. *n.* 2. *verſic. primò quia*,
&c. *cum ſeq. lib.* 1. Magdalen. *de nu. teſt. in teſtament.
requiſit. part.* 1. *cap.* 13. *n.* 21. *verſic. prout in propoſito.
& parte* 2. *cap.* 1. *n.* 24. *verſ. prout etiam*, &c. *cum plu-
ribus ſeq.* Joſeph. Ludov. *deciſ. Peruſin.* 90. *ſub nu.* 9.
verſ. primò quia, &c. Magon. *dec. Lucen.* 19. *n.* 15. *verſ.
ſic ad ſecundam, cum ſeq.* Valaſc. *conſult.* 105. *num.* 5.
verſic. ſed hoc eſt intelligendum, cum ſeq. ſub n. 47. *ver-
ſic. ſi vero, cum ſeq. per tot. num.* 54. Maſtrill. *deciſione*
110. *ſub num.* 16. *verſic. & controverſia*, Monet. *miſſ.
ultim. volunt. Cap.* 4. *ſub num.* 26. *verſic. ex hoc facilè
erit*, &c. Rota penes Comitul. *deciſione* 94. *n.* 3. *ver-
ſic. cum enim.* &c. *& latius dec.* 117. *n.* 13. *verſic. Ec-
cleſiaſtica tamen, cum ſeq. n.* 37. *verſic. & ſane.* &c. *ac
deciſ.* 574. *ſub n.* 5. *verſic. ideo ſi debet attendi*, &c. *cum
ſeq. part.* 1. *diverſor.* Coccin. *de* 210. *nu.* 1. *verſ. nam
licet confraternitas cum ſeq.* Caſtill. *deciſ.* 2. *num.* 12.
verſ. nec poterat, &c. *lib.* 1. & alii relati per Carolum
de Graſſis *de effect. Clericat. effect.* 1. *n.* 122. *verſ. quia di-
xi, cum ſeq.* & Rever. Epiſcopum Ugentin. *de offic. Epiſ-
cop. allegat.* 75. *num.* 24. *verſ. verum hæc reſolutio*, &c.
& de jur. Eccleſiaſtic. lib. 2. *cap.* 11. *ſub n.* 78. *verſ. qua-
re circa utrumque, & ſub n.* 80. *verſ. ſi de ipſis confrater-
nitatum corporibus, cum ſeq.* Neque proteſtatio facta
parte Fiſci ſæcularis coram Vicario Archiepiſcopali ju-
dice Remiſſoriali ſub die 3. Dec. 1648. ullum convin-
cit impedimentum examini, ac proſecutioni proceſſus
dictorum Clericorum verè præſtitum fuiſſe, ſed verba-
lem nullitatis oppoſitionem in forma, qua non attenta
procedi poterat ad ulteriora ſtante repetita inſtantia pro
eiſdem Clericis die 17. Martii 1649. & expreſſo con-
ſenſu confraternitatis ipſamet die præſtito, ut patet ex
actis exhibitis.

Exceptiones autem pro parte Clericorum adductæ;
quibus prætenditur evictionem evitari potuiſſe, ad duo
præcipuè capita rediguntur; alterum ſcilicet quod fi-
deicommiſſum per Joan. Paulum ſeniorem de Buſutiis
ordinatum ad favorem ejus filiarum, & deſcendenti-
um ab eis, in caſu quo Nicolaus, & Deſiderius filii
maſculi hæredes inſtituti decederent ſine filiis maſculis
legitimis & naturalibus, & de legitimo matrimonio na-
tis, & procreatis, cujus vigore bona per ejus filios ven-
dita confraternitati fuerunt evicta, defecerit per exiſten-
tiam Joan. Pauli, & Felicis filiorum Nicolai ſuperſti- 15
tum tempore mortis patris. Alterum verò, quod alie-
natio illa ſaltem ratione legitimæ, & aliarum detracti-
onum venditoribus debitarum in bonis patris fideicom-
mittentis ſuſtineretur *per leg. Marcellus. §. res quæ, D.
ad S. C. Trebell.* quorum neutrum ſubſiſtere Domini
cenſuerunt.

Quoniam fideicommiſſum à Joan. Paulo inſtitutum
eſt ſucceſſivum inter maſculos primum, ac ſubinde fœ-
minas earumque deſcendentes in perpetuum, ut appa-
ret tam ex prohibitione alienationis in eodem teſtamen-
to, ibi, *Et ulteriùs etiam prohibeo bona mea uſque in
perpetuum quovis modo alienari, obligari, hypothecari,
& ſi fieret alienatio, vel obligatio, quod ſit nulla, & in-
valida & pars alienata, vel obligata applicetur alteri
non alienanti, nec obliganti*, &c. quæ cum fuerit rea- 16
lis, & verbis ampliativis in particulari oratione princi-
paliter ordinata, continet abſolutum atque perpetuum
fideicommiſſum inter prædictos, quorum favore facta
cenſetur, ut eadem bona inter eos perpetuò conſerven-
tur, nam aliàs ejuſmodi prohibitionis perpetuitas ina-
nis eſſet, ac verificari non poſſet, *lege filiusfam. §. Di-
vi* 2. *D. leg.* 1. Bartolus *in lege qui Romæ, §. cohæredes,
ſub n.* 3. *verſ. quod puto verum*, &c. *D. de verb. obligat.*
Decianus *conſ.* 41. *ſub num.* 36. *verſ. quia concluſio in-
dubitatè procedit*, &c. *lib.* 1. Rota *dec.* 112. *n.* 4. *verſ.
tum quia part.* 2. *diverſ.* & penes Cardin. Caval. *dec.*
167. *n.* 1. *verſ. de fideicommiſſo autem* &c. *& in recent.
dec.* 14. *part.* 1. *& deciſ.* 357. *n.* 2. *verſic. ex iſta enim an-
nullatione alienationis*, &c. *part.* 4. *t.* 2. *deciſione* 284. *ſub
n.* 7. *verſic. & in hoc caſu ceſſat omnis difficultas*, &c. *cum
ſeq. parte* 6. cum aliis per Modern. Roman. *diſcept.* 828.
n. 7. *verſ. aliud eſt quando*, &c. *ac ſeq.* & latius proba-
tur in utraque deciſione coram R. P. D. meo Bichio.
Quam etiam ex ſubſequenti diſpoſitione in caſu deli- 17
cti, vel fideicommiſſi, ac obligationis bonorum, & fru-
ctuum, in quibus ipſos filios maſculos inſtitutos, eo-
rumque pariter deſcendentes comprehendit, eoſque gra-
vavit, unde præcedens illorum vocatio comprobatur *le-
ge ab eo Cod. de fideicomm.* Socin. jun. *conſ.* 136. *ſub n.*
24. *verſ. ex quibus omnibus lib.* 3. Decian. *dict. conſ.* 41.
ſub n. 33. *verſ. quinta conjectura, cum ſeq. lib.* 1. Ac de-
mum proprias filias fœminas, & deſcendentes ex eis eo- 18
dem ordine ſuperiùs expreſſo ſubſtituit, ex quo pariter
certior redditur ejus intentio pro illarum ſucceſſiva vo-
catione poſt deſcendentes maſculos filiorum filiorum
in præcedenti parte teſtamenti *ad legem qui filiabus*,

in princip. lege ſi ſervus plurimum, §. fin. D. de leg. 1. Ro-
ta penes San. mem. Gregor. dec. 315. ſub n. 2. verſ. lon-
gè magis, cum ſeq. & in recent. dec. 10. n. 9. verſ. minùs
facit, &c. & dec. 14. ſub n. 5. verſ. quia vulgare eſt, &c.
part. 1. & dec. 4. n. 7. verſ. quod propterea, &c. part. 4.
tom. 2. cum aliis relatis per Fuſ. conſ. 41. ſub n. 102. v.
19 his accedat. & n. 122. verſ. & proinde, &c. Et ex aliis
partibus ejuſdem teſtamenti optimè ponderatis in præ-
cedenti deciſione coram Rever. Patre D. meo Bichio
ſub die 18. Martii 1648. Quæ ad convincendam te-
ſtatoris voluntatem conjungi debent, ac in ſimul con-
ſiderari, Rota penes ſan. mem. Gregor. dict. dec. 315.
n. 9. verſ. qua conjectura, ac in recent. dec. 266. n. 19.
verſ. nam conjecturis, &c. p. 1. dec. 211. n. 16. verſ. &
conjectura ſingula, cum ſeqq. p. 5. & ſæpè in aliis.

20 Quare cum præfati Felix, & Joan. Paulus perfecti-
ores vitam eligentes ſolemnem profeſſionem emiſerint;
ille ſcilicet in congregatione Clericorum Regularium
ſancti Pauli, iſte verò in religione Patrum Minorum
Conventualium S. Franciſci, quas teſtator non qui-
dem in religionis odio [quod ab intentione Chriſtia-
ni hominis prorſus alienum cenſeri debet] ſed favore
deſcendentium ex proprio ſanguine, inter quos voluit
ejus bona perpetuò conſervari, ut clarè convincit præ-
dicta ſubſequens alienationis prohibitio, ab ejus bonis
excluſit, ut legitur ibi: Et ſi omnes deceſſerint ſine filiis
legitimis, & ut ſupra (ſcilicet de legitimo matrimonio
natis, & procreatis) ita ut ſpurii etiam legitimati non
ſuccedant, vel aliquod Monaſterium, quod tunc ſucce-
dant filiæ meæ, & earum filij legitimi, & ut ſupra, in
ſtirpes, & non in capita, ſine detractione, &c. Et tunc
purificata fuit ſucceſſiva ſubſtitutio filiarum ac deſcen-
dentium ex eis perinde ac ſi illi naturaliter præmor-
tui fuiſſent, quales ad hunc effectum, ſtante expreſſa
Monaſterii excluſione reputantur, ad textum in capite
placuit il 2. ubi gloſſa in verb. mortuus 16. quæſt. 1. &
theor. Bartol. in lege Deo nobis, n. 1. verſic. item ingreſ-
ſus, cum ſeq. ibique Baldus ſub n. 10. verſic. ſol. dicit.
Cyn. &c. & Caſtrenſis ſub n. 5. verſic. ubicumque ergo
apparet, &c. C. de Epiſc. & Cler. & in Auth. niſi roga-
ti, ſub n. 3. verſ. ſi ergo appareat de contraria intentione,
C. ad S.C. Trebell. & rurſus idem Baldus in cap. in præ-
ſentia, ſub n. 41. verſic. in contrarium &c. ubi Dec. ſub
n. 229. verſic. ſed mihi nullo modo conſona, &c. de pro-
bat. & iterum Dec. conſilio 258. viſis his quæ noviſſimè
ſcripta ſunt, &c. ſub n. 3. verſic. circa primum, &c. cum
ſeq. prope finem, verſic. & ideo cum bona, de quibus agi-
tur, conſilio 426. in duobus dubiis, nu. 2. verſic. circa
primum arbitror. &c. Decian. conſilio 41. ſub n. 30. ver-
ſic. quarta conjectura, cum ſeq. lib. 1. conſ. 51. ſub n. 2.
verſic. quia reſpondetur, cum ſeq. lib. 5. Oſaſch. deciſio-
one 126. ſub n. 19. vers. quare cum dicendum non ſit,
ſub n. 24. vers. ex prædictis igitur, &c. cum ſeq. Marzar.
de fideicommiſſ. quæſt. 32. Menoch. præſumpt. 83. n. 3.
verſic. & dicendum eſt, &c. lib. 4. Franch. dec. 29. ſub
n. 5. vers. nec obſtat textus cum ſeq. Sfort. Odd. de com-
pend. part. 6. art. ult. in ſecund. dub. ſeu quæſt. n. 22. verſ.
limita decimo, &c. cum ſeq. Didac. reſol. 19. ſub n. 11.
verſic. quartum verum eſſe cenſeo, lib. 1. Mantic. de con-
ject. lib. 8. tit. 12. ſub n. 25. verſ. ſed ego puto, n. 28. verſ.
ſed certè, &c. cum ſeq. lib. 11. tit. 7. ſub n. 18. verſ. deci-
mò debet reſtringi, cum ſeq. Guttierrez canon. quæſt. c.
32. n. 26. verſ. ſecundò, eadem recepta ſententia, &c.
cum aliis relatis per Sanchez. ad præcept. decal. lib. 7.
cap. 15. ſub n. 19. verſ. & confirmatur, &c. cap. 16. ſub n.
22. verſ. ſed multo veriùs exiſtimo, &c. Mareſc. reſol. 21.
n. 65. verſ. undecima limitatio, &c. cum ſeq. l. 3.

21 Neque applicatur objecta concluſio regulariter vera,
communique DD. ſententia recepta, quod ſaltem viven-
tibus naturaliter profeſſis bona remaneant penes Mona-
ſteria alias capacia ea retinendi communi, interea que
ſubſtituti non admittantur.

22 Quia non procedit, quando repugnat teſtatoris vo-
luntas expreſſis verbis illa excludentis. Hæc enim ceſ-
ſante (ut dictum eſt) regionis odio, maximè attendi,
atque ſervari debet §. diſponat. in Auth. de nupt. cap. ul-
tima voluntas 13. quæſt. 2. Ac proinde ſtatim patet adi- 23
tus ſubſtitutis, non aliter, ac ſi ipſi Monaſteria ex pro-
priis regulis, ſeu conſtitutionis eſſent omninò incapa-
cia, prout in effectu in hujuſmodi caſibus ex volunta-
te diſponentium efficiuntur, ut bene probat Didac. di-
cta reſol. 19. ſub nu. 11. vers. quartum verum eſſe cenſeo,
lib. 1. & declarat Peregrinus de fideicomm. art. 28. ſub
n. 82. verſic. intellige niſi teſtator, Nicol. Intrigliol. de
ſubſtitut. centuria 3. quæſt. 63. ſub n. 42. verſic. & tunc
excluſio, &c. ac aliis relatis Mareſcott. dicta reſolut. 21.
nu. 81. verſic. rurſus intelligi debent, &c. cum ſeq. lib.
3. & reſpondit Rota Bononien. fideicomm. 21. Maij
1636. coram Rev. D. meo Terracinen. in recentior. de-
ciſ. 135. ſub n. 15. verſic. nec facit quod cum Joannes,
&c. cum ſeq. ubi dictum fuit ſecundum hanc diſtinc-
tionem intelligendos eſſe DD. pro Monaſterio addu-
ctos part. 7. Et hæc quidem teſtatoris voluntas certior
redditur adhuc ex præcedenti parte ejuſdem teſtamen-
ti, in qua legavit Horatio alteri filio jam profeſſo in
Monaſterio Montis Oliveti annuas tantùm libras duo-
deviginti donec naturaliter vixerit cum expreſſa decla-
ratione quod nullum ſuper eis jus, vel actio dicto Mo-
naſterio acquiretur, quæ declaratio [quicquid ſit de 24
illius validitate, & effectu] efficax tamen eſt ad de-
monſtrandam ejus intentionem excludendi Monaſteria
etiam durante vita filii ingreſſi, ut bene in ſpecie ad-
vertit, & probat Decian. conſ. 61. ſub n. 4. verſ. addo
etiam, &c. cum ſeq. lib. 5.

Præterea ceſſare videtur omnis difficultas; quia filiæ
teſtatoris, & deſcendentes ex eis fuerunt vocatæ non
ſolùm in caſu mortis maſculorum, verùm etiam cujuſ-
cumque alienationis, obligationis & hypothecæ bono-
rum hæreditatis, vel eorum fructuum, ut legitur in
dict. verſ. & ulterius etiam prohibet &c. & inferiùs in
verſ. prohibeoque etiam dictis filiis, & deſcendentibus
meis &c. procul dubio evenit, tam ob alienationem di-
ctorum bonorum per Nicolaum primum hæredem ven-
ditorum dictæ Confraternitati, quàm per univerſalem
donationem, ac diſpoſitionem reſpectivè factas à dictis
Felice, ac Joan. Paulo in perſonas, & loca ſub dicto
fideicommiſſo non comprehenſa, quin etiam prohibi- 25
tas nempe Octavianum, & monaſteria prædicta; ide-
oque ex hoc quoque capite ſtatim agere potuerunt ad
ea vindicanda, non expectata morte alienantium lege
peto. §. fratres, leg. cum pater, §. ſi liberis, D. de legat.
2. leg. cum fidei hæredis, lege quidam, & lege rogo, D.
de fideicommiſſ. liberto. Molina de primogen. l. 1. cap. 16.
n. 32. verſic. unum tamen, &c. Rota decis. 379. nu.
2. verſic. nam teſtator, parte 1. diverſor. & in ſpecie
declarant Petr. de fideicommiſſ. quæſt. 8. ſub n. 516. ver-
ſic. declaratur modo, &c. Didac. Spin. in ſpecul. teſta-
ment. gloſſa 27. princip. ſub n. 27. verſic. quid autem erit
in Monaſterio Capuc. &c. cum ſeq. & Fuſar. de ſubſtitut.
quæſt. 430. n. 6. verſic. declaratur quartò, &c. Etiam
ſi alij adhuc extarent prævocati capaces, qui tamen 26
non agerent, nec velle agere declararent pro illorum
revocatione, Cephal. conſil. 318. nu. 33. verſic. cum
igitur omnes, &c. cum ſeq. Rota deciſione 73. pag.
1. recentior. cum aliis relatis per Modern. Brixen. de
ſubſtitut. quæſt. 318. n. 115. verſic. ampliatur tertiò,
&c. cum ſeq.

Altera verò exceptio detractionis legitimæ, ſive alia- 27
rum competentium filiis teſtatoris, qui bona prædicta
vendiderunt, non poterat impedire evictionem ſtanti-
bus præcedentibus alienationibus per eos factis, ac ſu-
pellectilibus, & mercibus, cæteriſque effectibus hære-
ditariis ad eos delatis, quibus (alio non conſtito) cen-
ſentur abſumptæ, Peregrinus de fideicommiſſ. art. 39.
ſub n. 4. verſic. effectus autem eſt, &c. Rota penes Car-
din. Seraphin. deciſ. 321. ſub nu. 17. verſic. ideo cum

excep-

Digitized by Google

exceptio, ac ſeq. in recentiores, deciſ. 462. ſub num. 6. verſic. & in omnem eventum, &c. *cum ſeq. part. 4. ac deciſ. 542. ſub n. 8. verſ. quia Dominus placuit reſponſio*, &c. *part. 5.* & in aliis relatis in *Romana fidei-commiſſi de Capite ferreo coram me ſub die 10. Martii 1645. in §. non obſtat, quod hæc portio, cum ſeq. ſub die 19. Febr. 1646. in § altera vero detractio*, &c. *verſic. pro ea vero parte* &c. Prout fuit etiam declaratum per ſententias conformes judicum ejuſdem civitatis ſub die 30. Junij 1613. & 22. Martii 1627. in executione aliarum duarum conformium præcedentium ſuper meritis prolatarum in judicatum tranſactas, & evictioni mandantes; quæ tanquam latæ cum legitimis contradictoribus, ſcilicet cum Priore, & Deputatis dictæ Scholæ poſſeſſoribus, ac reis principaliter conventis ſcientibus etiam, ac intimatis Auctoribus, ſi-
28 ve eorum hæredibus, ac ſucceſſoribus ſufficiunt ad probandam hujuſmodi liquidationem donec aliud appareat *leg. auctore laudato*, ubi Bald. *in princip. n. 1. Verſ. nota ergo quod ſufficit, C. de evict.* Natt. *conſil. 300. ſub n. 1. Verſic. & ita cum dicto Teremo*, &c. Didac. *PP. Quæſt. cap. 13. ſub nu. 5. Verſic. nec enim dubium eſſe poteſt*, Rota *deciſ. 161. ſub n. 4. verſic. idem probatur ex ſententia Magiſtratus Mediolani, part. 2. deciſ. 739. nu. 19. Verſ. maximè quia* &c. *cum ſeqq. part. 4. n. 3. ac deciſ. 340. n. 8. Verſ. attamen ſententia*, &c. *part. 5. recent.*

Neque ſubſiſtit quod dd. ſententiæ fuerint latæ contra dictos Clericos Sancti Barnabæ in illo judicio citatos; quia licet ab initio fuerit illis intimatus Actorum libellus cum citatione ſi ſua putarent intereſſe, nihil tamen contra ipſos actum fuit, neque fuerunt in
29 dictis ſententiis nominati, vel comprehenſi. Ideoque citatio illa non coactiva, nec ullius roboris adverſus eos non inficit proceſſum, ac ſententias contra laicos prò eorum particulari ac diſtincto intereſſe legitimè latas, juxta theoric. Bartol. *in leg. juriſpretio §. final. Verſic. Et ſi eſt cauſa, D. de excuſat. tut.* Felin. *in cap. cum inter, ſub n. 10. Verſic. ſimiliter*, &c. *& infr. de ſentent. & re judicat.* Marian. Socin. *in cap. 1. ſub num. 18. Verſ. decima quinta declaratio eſt*, &c. *de for. compet.* Gabr. *conſil. 56. n. 16. verſic. quia concluſio ſupra dicta non procedit*, &c. *cum ſeq. lib. 1.* Rota *deciſ. 451. ſub n. 7. Verſ. Et è converſo* &c. *p. 2. recent.*

Cùm itaque ex prædictis, aliiſque pleniùs adductis in præcedentibus Deciſionibus coram præfato Reverendiſſ. Patre D. Bichio juſtificetur evictio, quam paſſa fuit Schola, ſive Confraternitas, jure meritò fuit illi conceſſa immiſſio pro reſtitutione pretii, ac refectione damnorum, & intereſſe, prout convenit bonæ fidei, quæ maximè attenditur in his judiciis, ut reſpon-
30 dit I. C. *in leg. exempto, in princip. & leg. emptorem*, ubi Bartol. &. DD. *D. de actio. empt. leg. Herennius Modeſtinus, verſ. quæritur cum emptrix. D. de evictione.* Alexander *conſil. 63. Diligenter inſpectis, & conſideratis his, ſub n. 12. Verſ. fortius dico* &c. *lib. 6.* Didac. *variarum reſolut. lib. 3. cap. 17. ſub n. 6. Verſic. ſextò quamvis*, &c. Surdus *deciſ. 22. ſub n. 7. Verſic. nec dicatur, cum ſequent.* Rota *in Tuſculan. relevat indemnitat. 20. Junii 1614. coram Sanctiſſ. Domino Noſtro in recentior. deciſ. 630. ſub n. 4. Verſ. minus refragari*, &c. *part. 1. & deciſ. 18. n. 36. Verſic. & aliàs certum eſt, part. 4. to. 2. & deciſ. 390. n. 1. verſic. admittunt enim DD. ac ſeq. part. 5.* & penes Coccin. *deciſ. 27. n. 3. Verſic. Sed tollitur omnis ſcrupulus*, &c. & in aliis.

Et ita fuit reſolutum utraque parte informante, &c.

Eminentiſſ. & Reverendiſſ. D. CARD. CORRADO.

Bononien. Prædii.

Lunæ 21. Junii 1649.

ARGUMENTUM.

Remedium evictionis, ad quæ extendatur, quando illi ſit locus: & quæ in ejus Judicio deducantur. Valor bonorum quis attendatur, & quomodo probetur; & quomodo hæc procedant in permutatione, ubi *Statutum Bononiæ ſub Rubr. Pactum conſtituti, & libelli in permutatione conſideratur.*

SUMMARIUM.

1 *Obligatio de evictione ſe extendit etiam ad reſtitutionem fructuum paſſam per evictum, n. 7.*

2 *Et hoc procedit etiam in Bonorum permutatione.*

3 *Et non tam de Jure communi, quàm vigore* Statuti Bononien. ſub Rubr. Pactum conſtituti, & libelli in permutatione, *quando in Inſtrumento ibi celebrato adeſt pactum ſpeciale pro defenſione*, &c. *& evictione*, &c. *& conſtituti*, &c. *ac alia executiva latius extenſa in formulario dictæ Civitatis Inſtrumentorum, inter contrahentes viciſſim conventa leguntur.*

4 *Mandatum poteſt relaxari contra eum, qui ſuſcepit in ſe Judicium, ac defenſionem cauſæ cum propria obligatione penes acta, ex eodem proceſſu, pro indemnitate ſuccumbentis.*

5 *Valor rei probatur ex Inſtrumento venditionis, in quo legitur illius æſtimatio.*

6 *Valere tanti cenſetur res, quanti fuit empta, niſi aliud probetur, quia emptor non præſumitur ſtultus.*

7 *Intereſſe, quod paſſus eſt evictus ob evictionem, attendi debet, ac proinde præſtari ab eo, qui eſt de evictione obligatus, vigore ſuæ obligationis.*

8 *Procedit etiam vigore pacti ſpecialis refectionis damnorum, & intereſſe in Inſtrumento convertitur, juxta extenſionem formularij Inſtrumentorum Bononiæ.*

9 *Materia hæc clarè explicatur per* Rot. in Ferrarien. decimarum coram bon. mem. Ubald. in recent. deciſ. 217. & in dec. 710. p. 4. tom. 2. & 3. alibi.

10 *Liquidatio fructuum bonorum immobilium, fit ad rationem quinque pro centenario & anno, quia ex præſumptione legali tanti regulariter hujuſmodi fructus æſtimari ſolent.*

11 *Jactare voluiſſe ſuum, plus debito ſolvendo, non poteſt cenſeri diligens, ac prudens Paterfamilias, ut ſucceſſu temporis litibus, atque diſpendiis ab ejus Auctoribus recuperaretur.*

12 *Liquidatio fructuum in materia evictionis, ſtante ipſius, ac temporis certitudine, leviores probationes requirit, arbitrio Judicis.*

13 *Et ad hunc effectum, ſufficit etiam æſtimatio, ſeu calculus etiam inter alios factus.*

14 *Et ſola conjectura Judicis animum perſuadentes, ſufficiunt.*

15 *Detractiones poſſunt eximere bona à fideicommiſſis.*

16 *Bona à fideicommiſſo poſſunt eximi, mediante aliorum liberorum ſubrogatione, concurrente Apoſtolica derogatione.*

17 *Actio pro liberatione à moleſtiis contra Authorem, non competit priuſquam ipſæ moleſtiæ ſint illatæ.*

18 *Eoque minus ſtante facultate emptori attributa pleniorem procurandi ſecuritatem.*

19 *Obligatus inveſtire certam ſummam pro evictione, excuſatur à non implemento, quando ex defectu*

illius

Digitized by Google

*illius nullum damnum ſenſerit alteri ex contrahen-
tibus, ac illi nihil deperierit.*

20 *Et eo magis quando in contractu per mutationis paſſus
eſt, imò ipſe mea moleſtias pro evictione reciprocè
ab altero promiſſa.*

DECISIO LVI.

FActa nonnullorum bonorum immobilium in Agro
Bononien. exiſtentium permutatione inter Co.
Franciſcum Mariam Boſchettum ex una, & Marchio-
nem Joan. Mariam Fontanam ex altera parte, aliena-
vit Marchio Prædium ex ea receptum in loco nuncu-
pato Bagnarolæ Joſeph, & Ludovico Fratribus de
Ghellis pretio lib. triginta quatuor millium monetæ
illarum partium; A quibus cùm nonnullos poſt an-
nos fuerit per Ludovicum filium Alphonſi de Sabati-
nis evictum vigore præcedentis Fideicommiſſi primo-
genitalis qu. Marci Antonii ejus patrui magni, con-
demnatus fuit idem Marchio eorum author ad reſtitu-
tionem pretii unà cum fructibus, quos dd. Fratres ex
bonis evictis percipere non potuerunt loco damnorum,
& intereſſe, & ſatisfecit, ut apparet ex publico Inſtru-
mento inter eos celebrato die 5. Junij 1642. in quo dd.
fructus annorum octo, & dierum ſexdecim; quibus
præfati de Ghellis remanſerunt ob eam cauſam ipſis
bonis privati, fuerunt concorditer liquidati ad ſum-
mam lib. tredecim millium] ſexcentarum ſeptuaginta
quinque, & ſolidorum undecim, inito calculo ad ratio-
nem quinque pro centenario d. pretii conventi, ut le-
gitur in d. Inſtrumento. Quare inſtante modo Mar-
chione contra Co. Claudium filium, & heredem d.
Com. Franciſci Mariæ Boſchetti, ac de evictione obli-
gatum ex d. contractu permutationis pro refectione,
ac reſtitutione hujuſmodi damnorum, & intereſſe, Du-
bitavi, An & pro qua ſumma Comes teneatur, & ſit
contra eum relaxandum mandatum. Et Domini pro
Actore informante reſponderunt.

Quia cùm ex proceſſu conſtet Prædium à q. Com.
Franciſco Maria d. permutationis titulo traditum Mar-
chioni Fontanæ jam diù realiter evictum, atque abla-
tum fuiſſe à dd. de Ghellis ab ipſo Marchione cauſam
habentibus, illumque ſubindè coactum præviis deciſi-
onibus coram R. D. meo Terracinen. ſub die 27. Junii
1639. & 13. Febr. 1640. ac ſententia Rotali interpel-
lato, cauſæque aſſiſtente d. Com. Boſchetto prolata ad
reſtitutionem pretii, & fructuum prædictorum. Hinc pa-
1 riter ſequitur Com. Claudium Patris hæredem teneri ad
eorum omnium reſtitutionem ratione intereſſe Mar-
chionis, tam ex diſpoſitione Juris communis per *l. ſi
venditione, & l. evicta re 2. D. de evict. l. ſi controver-
ſia, l. ſi cum quæſtio, l. cum ſucceſſores. C. eod.* quarum
2 legum diſpoſitio procedit etiam in permutatione l. 1. *C.
de rer. permut. l. ſi permutationis, C. de evict.* Menoch.
præſ. 118. *n.* 18. *verſ. atque in permutatione*, &c. *lib.* 3.
Cabal. *de evict. §. 4. n. 43. verſ. quid in contractu permu-
tationis*, &c. cum aliis per Modern. Piſauren. *in ſimil.
tract. de evict. q.* 140 *ſub n.* 1. *cum ſeq.* quàm ex pactis
ſpecialibus pro defenſione, &c. & evictione, &c. bo-
norum permutatorum, &c. & Conſtituto &c. ac aliis
executivis, &c. inter contrahentes viciſſim conventis;
3 quæ leguntur in d. Inſtrumento in proceſſu fol. 18. p.
2. & ſeqq. latius extenſis in Formular. Civitat. Bonon.
ubi fuit celebratum. in fin. ſecund. Volum. ſtatutorum
fol. 18. ac ſeq. ſub Rubr. Pactum Conſtituti, & Libel-
li in permutatione, &c. *l. ſciendum, ff. de evict.* Franch.
*deciſ. 34. n. 2. verſ. ſed quia in Inſtrumento permutatio-
nis*, &c. *ac ſeq.* Rota penes Cardinal. Seraph. *dec.* 787.
n. 1. verſ. unde cum habeamus expreſſum pactum, &c. &
ſanct. mem. Gregor. *deciſ. 25. per tot. in rec. deciſ.* 552.
ſub n. 10. *verſ. ſecundum part. 3. dec.* 281. *ſub n. 1. verſ.
fundamentum deciſionis fuit*, &c. *cum ſeq. part.* 4. Et
denique ex peculiari obligatione ipſius Comitis Claudii
ab ejus Procuratore ſpecialiter conſtituto per Inſtru-
mentum mandati celebratum die 3. Martii 1639. facta
in actu ſuſceptionis d. Judicii, ac defenſionis cauſæ per
acta Franciſci Poccobelli Notarii Rotalis ſub die 14.
ejuſdem menſis, quo caſu poteſt contra eum relaxari
mandatum ex eodem Proceſſu pro indemnitate Marchi- 4
onis, juxta *leg. minor. 25. annis in fin. princip. verſ.
nam ſi ei fundus D. de evict.* Caſtr. *in leg. cum venden-
te ſub n. 3. verſ. imò & per viam executivam, C. ubi cauſ.
Fiſcal.* P. Barboſa *in leg. Venditor, ſub n.* 188. *Verſic.
quinimo, ff. de Judic.*

Pretium autem in ea ſumma librarum triginta qua-
tuor millium comprobatum non ſolum ex Inſtrumento
Donationis ejuſdem Prædii per d. q. Marcum Antoni-
um de Sabatinis factæ ann. 1591. die ultima Octobris
Alphonſo ejus ex Patre Nepoti ac ejus primogenitis,
cum perpetuo inter eos fideicommiſſo in quo fuit par-
ticulariter aſſertum valoris ſcutorum circiter ſeptem
millium ſeptingentorum d. ſummam propè attingenti-
bus, qui ſucceſſivè probabiliter augeri potuit. Verùm
etiam ex inſtrumento alienationis per Marchionem fa- 5
ctæ in dd. de Ghellis anno 1628. 22. Oct. in quo tan-
ti fuit æſtimatum, Bald. *in leg. cum fundus, §. quan-
quam ſub n. 1. in fin. verſ. in gloſſ. ſi fundus*, dicens quod
emptor non præſumitur ſtultus, & ideò res tanti vale-
re cenſetur, quanti vendita fuit niſi aliud probetur, *ff.
de reb. eorum*, Cephal. *conſ. 26. ſub n. 15. Verſ. Poſtre-
mo*, &c. *ac ſeq.* Menoch. *conſ. 358. ſub n. 22. verſ. 5. con- 6
fert*, &c. *cum ſeq.* Surd. *conſ.* 181. *ſub n. 21. verſ. tamen
fallit*, &c. Maſtrill. *deciſ.* 280. *n. 52. verſ. Et res tanti
dicitur valere*, &c. *cum ſeqq.* Et ex alio ſub die 5. Julii
1642. in quo eandem ſummam ipſis Emptoribus à Mar-
chione reſtitutam fuiſſe apparet præcedentibus dictis De-
ciſionibus, ac Sententia Rotali ita expreſsè declaranti-
bus, ipſumque Marchionem condemnantibus. Quæ ideo
attendi, ac Marchioni reſtituenda eſt ratione intereſſe, 7
quod paſſus eſt ob d. evictionem, atque præſtari debet
tam ex natura contractus, *l. evicta* 1. & 2. ubi gloſſ. &
DD. *l. ſi cum venditor, §. fin. ff. de evict.* cum aliis ſuprà
citatis, quàm ex pacto ſpeciali refectionis damnorum,
& intereſſe in dicto Inſtrumento explicitè convento,
ac plenius in præcitato formulario extenſo, Caſtr. *in l.* 8
Titius cum decederet n. 3. verſic. ex deciſione vero, &c.
ff. de action. empt. Peregr. *de fideicommiſſ. art. 52. ſub n.
55. verſ. punctus*, &c. & reſpondit Rota *in deciſ.* 13.
num. 1. verſic. qui debet attendi, &c. *cum ſeq. ac deciſ.*
378. *n. 1. verſ. & quod hujuſmodi tempus*, &c. *part.* 4. 9
diverſ. & latius in Ferrarien. *Decimarum coram bon.
mem. Ubald. in recent. deciſ. 227. à n. 3. verſ. quia hinc
objecto fuit reſponſum*, &c. *cum ſeq. ac deciſ.* 710. *part.*
4. *tom.* 2. & 3. in quibus clarè explicatur hæc materia,
& in aliis relatis per Mareſc. *reſolut. 79. ſub n. 5. verſ.
& eſt ſciendum*, &c. *cum ſeq. lib.* 2. & per Modern. Pi-
ſauren. *in d. tract. de evict. quæſt.* 179. *à n.* 20. *verſic.
At contra* &c. *cum ſeqq.*

Liquidatio verò fructuum in d. ſumma librarum 10
tredecim millium ſexcentarum ſeptuaginta quinque,
& ſolidorum undecim calculata ſuper eodem valore ad
rationem librarum quinque pro ſingulis centenariis, &
annis ab evictione re ipſa ſecuta, & ablatione bono-
rum vigore executionis factæ anno 1639. Viſa fuit Do-
minis proportionabilis & ſatis juſtificata tam ex præ-
ſumptione legali, ſecundum quam fructus bonorum
hujuſmodi immobilium tantum regulariter æſtimari
ſolent, juxta gloſſ. in Auth. *perpetua verb. juſta Cod. de
Sacroſ. Eccleſ.* & in his terminis reſpondit Rota *in d.
Ferrarien. Decimarum coram bon. mem. Ubald. in re-
cent. deciſ. 718. num. 1. verſ. qui valor apparet taxatus*
&c. *part. 4. tom.* 3. Theſaurus Jun. *quæſt. forenſ. 3. in* 11
fin. verſ. item fructus, lib. 3. Quam ex dicto Inſtrumen-
to die 5. Julij 1642. celebrato inter dd. de Ghellis &
Marchionem qui ſanè maximè prudens ac diligens pa-
terfamilias cenſeri non poteſt proprium jactare voluiſſe.
ut ſue-

Digitized by Google

ut ſucceſſu temporis, litibus, atque diſpendiis ab ejus Auctoribus recuperaretur, ad *leg. cum de indebito vers. qui enim ſolvit*, &c. *D. de probat.* In hac enim materia
12 ſtante certitudine evictionis, ac temporis, quo Prædium fuit à Ghellis ablatum, leviores probationes pro liquidatione fructuum arbitrio Judicis admittuntur, ut in ſpecie reſpondit Rota *deciſ.* 317. *n.* 21. *verſ. & in conſueto, ac ſub n.* 24. *verſic. ſed in caſu noſtro ac ſeq. part.* 4. *tom.* 2. *& decis.* 718. *n. & verſ. ſupra dicta cum ſeq. eadem p.* 4. *tom.* 3. *& in deciſ.* 521. *ſub n.* 10. *vers. ſuper quantitate*: &c. *cum ſeq. p.* 5. *recentior. ubi n.* 16. *verſic. Id quod etiam*; &c. dicitur ad hunc effectum
13 ſufficere æſtimationes, ſeu calculos etiam inter alios factos, poſt Alciat. *conſil.* 116. *à n.* 3. *verſic. dico igitur*, &c. *cum ſeqq. lib.* 5. loquentem de hujuſmodi liquidatione in tranſactione inter alias perſonas facta, quia ſolæ conjecturæ Judicis animum perſuadentes ſufficiunt.

14 Nec obſtat, quod bona quoque per Marchionem Fontanam cum Com. Boſchetto permutata fideicommiſſis majorum ſubjecta dicantur.

15 Tum quia nec id probatur attentis præcipuè detractionibus quæ in omnem caſum illa potuerunt ab eis (ſi quæ apparerent) eximere *leg. Marcellus*, *§. Res qua D. ad S.C. Trebell. leg. quoniam in prioribus*, *& leg. omnimodo*, *C. de Inofficioſ. teſtament.* Oraſc. *deciſ.* 148. *ſub n.* 13. *verſ. ratio pariter*, &c. Decian. *conſil.* 85. *ſub n.* 1. *cum ſequent. lib.* 2. Peregrin. *de Fideicommiſſ. art.* 36. *n.* 27. *verſ. Præterea*, Rota *deciſ.* 342. *n.* 4. *verſ. ceſſare viſa fuit p.* 3. *recent.*

Tum quia hoc ſpecialiter fuit narratum in dicto Inſtrumento ex parte Marchionis, quod non fecit Comes ex parte ſua. Imò idem Comes pro abundantiori cautela conſtitutus fuit Procurator ad petendam, & impetrandam Apoſtolicam derogationem, & aliorum Marchionis bonorum ſubrogationem, quo magis ſecu-
16 rus eſſet, ut in eo legitur in Proceſſ. fol. 22. pag. 2. Verſic. Convenientes, &c. juxta tradita per Rotam penes bon. memor. Cardin. Millin. *deciſ.* 116. *n* 2. *verſic. de quo dicebant Domini*, &c. *cum ſeq. & in recentior. deciſ.* 402. *n.* 14. *Verſic. Hodie tamen*, &c. *part.*
17 4. *tom.* 2. Quare cum nullæ adhuc fuerint ob hanc cauſam Comiti bene notam, ac ſpecialiter inſinuatam illatæ ipſi, vel ejus ſucceſſoribus moleſtiæ, non poteſt utique Marchio ea ratione conveniri pro liberatione, vel aliis, ſive in exercitio Juris ſui impediri *leg.* 1. *§. venditorum*, *in fine ff. de act. empt.* Surdus *deciſ.* 265. *ſub n.* 27. *verſic. & quamvis*, *ac ſeqq.* & reſpondit Rota penes ſan. mem. Gregor. XV. *deciſ.* 90. *à n.* 8. *verſic. præterea non procedit*, *cum ſeq. ac in recentior. deciſ.* 753. *ſub n.* 2. *verſic. ſecundo*, &c. *part.* 3. *& dec.* 207. *nu.* 13. *Verſic. Ideoque cum juvari non valeret*, &c.
18 *cum ſeq. part.* 5. Eoque minus ſtante facultate Comiti attributa pleniorem procurandi ſecuritatem ad *leg. debitor meus*, *D. de adminiſtr. tutor.* Roman. *conſil.* 187. *n.* 5. *verſic. Aut non ſolvit*, &c. Alban. *conſil.* 217. *n.* 23. *verſic. Ad prædicta*, Surdus *conſil.* 290. *ſub nu.* 33. *Verſic. Verum ego*, &c. cum aliis relatis per Hering. *de fidejuſſor. cap.* 27. *part.* 1. *ſub n.* 264. *Verſic. Decimo tertio quando bona debitoris* &c. *cum ſeq.*

Minus obſtat, quod Marchio non inveſtiverit libr. quatuor mille ſibi ſolutas à Com. Boſchetto pro adæquatione contractus, ut tenebatur ex pacto ibidem convento in dict. Proceſſu fol. 21. pag. 1. verſic. Convenerunt partes prædictæ, &c.

19 Quia cùm nullum ob id damnum ſenſerit Comes, neque ejus hæredes, ac ſucceſſores, nihilque prorſus illis deperierit, excuſatur Dominus Marchio, ut probat Surdus *dicta deciſ.* 265. *n.* 39. *verſic. & defectus implementi*, &c. &c. reſpondit Rota penes Card. Seraphin. *deciſ.* 1243. *n.* 5. *verſic. non obſtat quod emptor poſſit agere*, &c. *& in Romana Palatii ſeu Cenſus* 7. *Maii* 1590. *coram Bubalo apud Marcheſan. de commiſſ. part.* 1. *folio* 747. *ſub n.* 5. *verſic. non obſtat quod qui promiſit*, &c. Pen. *deciſ.* 531. *n.* 2. *verſic. cum Bartholomæus emptor. & ſeqq.* ac ſan. mem. Gregor. XV. *deciſ.* 247. *n.* 11. *verſ. Ita ut propterea*, ubi Add. *n.* 20. *verſic. exceptio non implementi*, &c. referunt concordan-
tes. Et magis etiam ſtantibus prædictis moleſtiis, liti- 20
bus, ac evictionibus, quæ poſteà ſupervenerunt; Satiſque opportunè præfatæ conventioni in effectu parebit eandem quantitatem inveſtiendo ex ſummis illis, ut dictum eſt, per Dominum Com. Cuſchettum reſtituendis juxta dicta deciſ. Card. Seraphin. 1243. *Verſic. ſufficit enim*, &c. *cum ſimilibus.*

Atque ita fuit concluſum informante tantùm D. Marchione Fontana. Sed D. Com. Boſchetto ſæpè ſæpiùs citato, & diu expectato, &c.

R. P. D. PEUTINGERO.

Romana quatuor domorum.

Lunæ 21. *Junii* 1649.

ARGUMENTUM.

Extrema in Salviano requiſita, quæ ſint. Obligatus inveſtire pecunias, in caſu non implementi ad quæ teneatur. Præſcriptio quando detur.

SUMMARIUM.

1 *Extrema requiſita in Salviano, ſunt poſſeſſio bonorum, de quibus agitur, in obligato de tempore obligationis, moderna poſſeſſio illius, cum quo Judicium intentatur.*
2 *Obligatio Cameralis dat executionem paratam.*
3 *Obligatus ad inveſtimentum pecuniarum in cenſibus, ſeu locis montium in caſu non adimplementi, tenetur ad fructus, qui ex hac capitali percipi potuiſſent, facto inveſtimento.*
4 *Præſcriptio non datur contra actionem non natam.*
5 *Neque intrat in vita illius, qui eſt in mala fide.*

DECISIO LVII.

JUdex ab A. C. deputatus inter Sor. Fenitiam Creſcentiani, & D. Franciſcum Serlupium, pronuntiavit Sor. Fenitiæ Creſcentiæ Moniali dandam eſſe immiſſionem in quatuor domos, de quibus agitur in Salviano pro ſcutis mille donec de earum penſionibus ipſi ſatisfiat in hac ſumma ſibi ſolvi promiſſa per bon. mem. Octavianum Creſcentium ejus Patrem, & pro ſcutis 367. pro fructibus decurſis ab ipſa prætenſis; Cauſa appellationis ad Rotam delata Domini immiſſionem pro ſorte ſcutorum mille approbarunt; ſed de fructibus mandarunt ſeparatim videri; Nam quoad ſortem ſcutorum mille monetæ inveſtien. in aliquo cenſu, ſeu locis montium infra tres annos proximos, quorum dominium ipſa conſequeretur, & de iis ad libitum diſponere poſſet, ut ipſum Inſtrumentum oſtendit, & interim quolibet anno ſolvere ſcuta 40. per Inſtrumentum obligationis factæ ab Eq. Octaviano die 3. Maii 1600. res caret difficultate, habetque executionem paratam,
dum omnia in Salviano requiſita extrema obligatio 1
nempè Octaviani omnium bonorum, intra quæ tunc aderant hæ quatuor domus, earumque moderna poſſeſſio Franciſci cum hypotheca ad favorem Monialis ſatis fuerunt juſtificata, ut in ſimili fuit dictum in Romana Salviani de Caſalibus 21. *Junii* 1641. *coram R.P.D. meo Cerro & in eadem* 11. *Mart.* 1643. Rota poſt Cenc. *de cenſ. dec.* 48. *n.* 1. & apud Modern.
tract. de manut. deciſ. 219. *n.* 4. Dur. *dec.* 401. *n.* 3. 2
maxi-

Digitized by Google

maximè ſtante obligatione Camerali Seraph. *dec.* 935. 935. *n.* 2.

Non obſtat quoad pecunia regulariter non pariat pecuniam, quia Octavianus non ſimpliciter promiſit ſcuta mille, ſed inveſtienda ad favorem monialis in cenſibus, ſeu locis montium, de quo inveſtimento cum non doceatur intrat obligatio ad fructus, qui ex hoc capitali percipi potuiſſent ex pluribus allegatis per Pacific. *de Salu. dec.* 39. *per tot.* apud Cenc. *de cenſ. deciſ.* 479. *n.* 11. poſt Modern. Forolivien. *tr. de legit. dec.* 29. Rota *dec.* 85. *n.* 14. *p.* 4. *tom.* 2. *rec.* cum aliis comulatis in Bonon. de Lambert. 3. *Julii* 1647. *coram R.P.D. meo Bichio.*

3 Nec Serlupius contra Moniales exceptione præſcriptionis ſe tueri poteſt non ſolven. dictam ſortem ſcut. mil. ſeu Capitale. Quia præſcriptio ante triennium datum ad

4 inveſtiendum currere non potuit uſque ad diem 5. Maii 1603. cum contra actionem non natam non detur præſcriptio *l. cum notiſſimi* 7. C. *de preſcr.* 30. *vel* 40. *ann.*

5 *§. illud*, neque vita Octaviani propter ejus malam fidem cum juramento inveſtire promiſit.

Et ita utraque parte, &c.

R.P.D. VEROSPIO.

Romana retentionis domorum.

Sabbathi 23. *Januarii* 1649.

ARGUMENTUM.

Ægidiana non habet locum, ſtante injuſtitia ſententiæ. Bona fideicommiſſi debent contribuere ad ſolutionem legatorum. Extinctio crediti, quomodo inducatur inter ſocios. Probationes poſt ſententiam, cujus ſint valoris. Legata de quo ſolvantur, an de ſubſtantia, an de fructibus Hæreditatis attento fideicomiſſo, & modo legandi Teſtatoris.

SUMMARIUM.

1 *Ægidiana conſtitutio excluſiva appellationis in Judiciis omninò ſummariis, non habet locum, attenta injuſtitia ſententiæ.*

2 *Bona fideicommiſſo particulari obnoxia debent contribuere ad ſolutionem legatorum ab eodem fideicommittente relictorum, dum parimonii vires legatorum onera non ſuſtinebant.*

3 *Creditum inter ſocios ſuper aliquo negotio, ex aſſignatione totius negotii cum clauſulis pleniſſimis tranſlationem dominii importantibus, ac omnibus juribus activis, & paſſivis, facta ab altero ex ipſis, vel remanet extinctum.*

4 *Vel ſaltem præſumitur ſolutum, quia in præcedentem ſatisfactionem crediti prius debuerat imputari.*

5 *Injuſtitia ſententiæ, ad effectum excludendi Ægidianam, ex eiſdem Actis reſultare debet.*

6 *Relatio ſecunda periti, & ſi poſt ſententiam, conformis primæ ante ſententiam in proceſſu exiſtenti, non uti nova probatio, ſed convalidatio ejuſque prima dilucidatio reputatur.*

Adeoque pro coadjuvanda probatione juſtitiæ ſententiæ admitti debet, ac ſi tunc temporis fuiſſet in Actis producta.

7 *Clauſula* Ad habendum, *in contractu appoſita, inſtipulantem transfert dominium, dum pro ipſius tranſlatione habilis cauſa præceſſit.*

8 *Fideicommiſſarii, & legatarii à Teſtatore, attenta Juris exæquatione, cenſentur æq. dilecti.*

9 *Prohibitio facta à Teſtatore de alienandis bonis, quæ fideicommiſſo ſuppoſuit, non extenditur ad præjudicium legatariorum in eodem Teſtamento, ſed videtur potius adjecta ex erronea pinguioris fortunæ credulitate, quam teſtator in ſuo patrimonio ſperaverat.*

10 *Dilatio conceſſa hæredi pro legatorum implemento, in ſolam ipſius utilitatem, à teſtatore attributa cenſetur, quando ex temporis curſu, non decurrat tot ex redditibus hæreditatis, quot pro ipſorum implemento ſufficiat: quo caſu de fructibus, abſque diminutione hæreditatis, ſolvi deberent.*

11 *Et eo magis, ubi illa non annuali ſolutione, ſed unica erant vice præſtanda, quæ proinde ex ſubſtantia hæreditatis ſtatim exſolvi poterant, & ſi fuerint de proprio patrimonio per hæredem perſoluta, ſuper hæreditariis corporibus legitimè retineri.*

12 *Nec ullo modo debent compenſari cum fructibus medio tempore retractis, quos hæres beneficiatus facit ſuos, ubi cum legatariis, ſeu fideicommiſſariis particularibus inſurgit quæſtio.*

13 *Fructus hæreditatis ad favorem creditorum ſunt computandi.*

DECISIO LVIII.

IN ſententia A. C. fuerat attributa facta retentio Domorum, de quibus agitur, D. Nereo Scarlatto poſſeſſori pro ſumma ſcutorum 8550. ſibi debita per Laurentium, & Joſephum de Carpianis hæredes inſtitutos in teſtamento Jacobi, ac in controverſis corporibus particulari erga propriam familiam fideicommiſſo gravatos, qui Hæreditatis prædictæ creditores extiterant in ſummam longè majori diverſis Jacobi legatariis perſoluta; Hæc autem retentio cum poſtmodum per alteram ſententiam fuiſſet denegata D. Scarlatto ad hujus inſtantiam de lata mihi cauſa dubitavi, An Ægidiana Conſtitutio excluſiva appellationis in Judiciis omninò ſummariis interpoſitæ provocationi reſiſtat, & Domini negativè reſponderunt ex injuſtitiæ fundamento ipſius vim Conſtitutionis elidente, juxta opinionem Corb. *in* 1
conſ. 10. *n.* 2. *lib.* 4. & Contard. *in leg. un. C. de mom. poſſ. lim.* 9. *n.* 22. ſemper in hoc Tribunali receptam, & atteſtatur Rota *Avenion. hæreditatis* 20. *Junii* 1648. *coram R. P. D. meo Royas in principio, & antea in deciſ.* 314. *nu.* 3. *part.* 2. *recent. & coram Buratto deciſ.* 630. *n.* 1. *&* 850. *n.* 4.

Hujus verò injuſtitia ſententiæ beneficiatis hæredibus, ac ejuſdem hæreditatis creditoribus retentionem 2
denegantis in bonis ſtabilibus particulari fideicommiſſo ſuppoſitis eluceſcit ex relatione Damiani Periti in actis prioris inſtantiæ producta, unà cum infrà ſcripta aſſignatione, comprobata ex altera Fuſci relatione noviter de communi partium conſenſu à Rota deputati, ex qua conſtat nihil in Patrimonio Jacobi de tempore obitus remanſiſſe, præter adducta ſtabilia particulari fideicommiſſo obnoxia, quorum contributio excludi non poterat à Judice prioris inſtantiæ, dum patrimonii vires legatorum onera per fideicommittentem relicta non ſuſtinebant, ex notatis in *leg. Pater filium, D. de leg.* 3. & ibi Bart. & Alberic. *n.* 1. *cæteriſque communiter*, Jac. *in l. commodis n.* 4. *ff. de re jud.* Cuman. *in l. peto, §. Prædium n.* 3. *ff. de l.* 2.

In ſua enim relatione oſtendit idem Fuſcus creditum, Jacobi in ſcutis 13. m. cum Laurentio hærede contra- 3
ctum occaſione negotiationis ſecum antea initæ provenire ex cauſa vulgo *di utili, e diſavanzi*, juxtà mercatorum ſtylum inexigibili, adeoque concludit in ipſius hæreditate imputari non poſſe, tanquam aëream, attenta 4
præſertim aſſignatione totius negotii cum omnibus juribus activis, ac paſſivis, ſinguliſque effectibus, debitis, ac creditis per eundemmet Laurentium facta Jacobo uſque ab anno 1603. ſub ampliſſimis clauſulis dominii tranſlationem importantibus, ex qua prædictum creditum, vel remanſit extinctum ex diſpoſitione Juris relata

Digitized by Google

relata in *leg. debitori*, *C. de pact.* & *leg. quod de bonis*, *§. quod Avus*, *D. ad l. falcid.* & notant utrobique Doctores, Rota *in Firmana legitima 16. Febr. & 22. Junii 1618. coram bon. mem. Ubaldo*, *& in Viterbien. Caſtrorum 9. Junii 1626. coram bon. mem. Coccino*, *in §. quod autem*, vel ſaltem præſumitur ſolutum ex aſſignatione prædicta, quæ in præcedenti ſatisfactione crediti priùs debuerat imputari, ſecundùm Gloſſ. *in*
4 *leg. Marcellus*, *§. res quæ*, à DD. ibidem communiter approbatam, *D. ad Trebell.* & ibi per Bart. *in princ.* Ang. *n.* 2. Jaſ. *num.* 6. cæteroſque relatos in *Romana fideicommiſſi de Capiteferreo 19. Febr. 1646. in §. deinde concluſio coram R. P. D. meo Corrado.*

5 Non obſtat, quod ad excludendum Conſtitutionem Ægidianam injuſtitia ſententiæ ex eiſdem debeat actis reſultare, ut notat idem Corn. *in adducto conſil.* 10. *n.* 2. *verſ. cum igitur*, *libr* 3. Conrad. *in adducta leg. un. limitat.* 9. *n.* 22. & ponderavit Rota *coram Seraphino deciſ.* 772. *n.* 2. *& coram Buratto* 630. pariter *n.* 2. *&* 850. *n.* 4. adeoque conjici non valeat ex nova relatione Periti Rotalis in actis prioris inſtantiæ non producta. Quia dum injuſtitia ſententiæ reſultabat ex
6 præcedenti relatione Damiani in actis tunc exiſtente, & ex infraſcripta aſſignatione, hæc ſecunda relatio non uti nova probatio, ſed convalidatio primæ, ejuſque dilucidatio reputatur, ſecundum Baldum *in cap.* 1. *de fide inſtrument.* Dec. in Auth. *ſi quis in aliquo n.* 3. *C. de Eden.* Rota *coram Cæſar. de Graſſ. deciſ.* 20. *ne probat. num.* 11. Adeoque pro coadjuvanda injuſtitiæ probatione admitti debet, ac tunc temporis fuiſſet in actis producta, ut reſpondit Rota in Cæſarauguſtana portionis 16. Nov. 1605. coram Juſto poſt Mar-
7 cheſ. *de commiſſ. part.* 1. *cap.* 1. *folio* 340. *ſub. num.* 4. *& n.* 5. Præſertim quia de tempore prioris inſtantiæ, adhuc producta fuerat aſſignatio totius negotii per Laurentium facta Jacobo ſub clauſula, *ad habendum*, adjecta facultate liberè diſponendi, ac pacto capiendi poſſeſſionem propria auctoritate nullo jure aſſignanti reſervato, quæ proindè à Laurentio ſtipulata cenſetur, ut totius negotii dominium, ad proprietatem in Jacobum creditorem in extinctionem proprii debiti transferret, dum habilis cauſa pro translatione dominii præceſſit, ut notat Bart. *in leg. ſi conſtante n.* 98. *ff. ſolut. matrim.* Gozad. *conſil.* 38. *n.* 11. Becc. *conſ.* 105. *n.* 19. Rota *coram Buratto deciſ.* 574. *n.* 4. *& in Romana ſubhaſtationis de Alexiis* 12. *Dec.* 1644. *coram R. P. Domino Cerro*, *& in Regien. bonorum* 23. *Februarii* 1646. *Coram R. P. D. meo Corrado*; Ac conſequenter ſubſecutam ſententiam oſtendit injuſtam, quæ denegavit contributionem particularis fideicommiſſi ſub falſo ſuppoſito crediti adhuc in hæreditate exiſtentis, quod tamen ex aſſignatione prædicta extinctum fuiſſe dignoſcitur.

Neque adducta contributio poterit evitari, vel ex arctiſſima alienandi prohibitione eidem fideicommiſſo per teſtatorem adjecta, quaſi ipſius inde voluntas arguatur deferendi integrum fideicommiſſum in ſpecialiter gravatos. Cæteros verò legatarios privandi re legata, quatenùs legati onus patrimonii vires non ſufferrent, vel ex dilatione quinquennali hæredibus attributa pro adimplendis legatis, quaſi inde præſumatur deſtinata legatorum ſolutio per Teſtatorem in fructibus, non autem in ſubſtantia hæreditatis.

8 Quia ex ea prohibitione argui non poteſt reſiſtentia voluntatis ex Teſtatore, qui æqualiter fideicommiſſarios prædilexiſſe cenſetur, ac legatarios ex juris diſpoſi-
9 tione in omnibus exæquatos, de qua in *l. prima*, *ff. de leg.* 1. *& in l.* 1. *&* 2. *Cod. communia de lega.* ſed ea potiùs prohibitio videtur adjecta ex erronea pinguioris fortunæ credulitate, quam Teſtator in ſuo patrimonio ſperaverat, ut inquit textus in *§. in fraudem Inſtitut. quibus ex cauſis manum. non licet*, & ponderavit Franc.
10 *in deciſ.* 236. *n.* 11. Dilatio verò quinquennalis conceſſa pro legatorum implemento in ſolius utilitatem hæredis attributa cenſetur, dum legata prædicta ſcuta 16. Mil. excedebant, nec intra ſpatium quinquennii perſolvi poterat ex fructibus hæreditatis non excedentibus redditum ſcutorum 650. ex notatis per DD. *in leg. ult. §. ſin autem legata*, *C. de bonis*, *quæ lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 7. *§. tertio conſiderandum* Craſſ. *in §. legatum q.* 35. *n.* 2. Fuſar. *conſ.* 67. *n.* 3. Peregr. *de fide inſtrument. art.* 5. *n.* 24. *in fine.* Nec illa annuali ſolutione, ſed unica erant vice præſtanda, quæ proinde ex ſub- 11
ſtantia hæreditatis ſtatim exſolvi poterant, & ſi fuerint de proprio patrimonio per hæredem perſoluta ſuper hæreditariis corporibus legitimè retineri juxta textum in adducta *l. ult. §. ſin autem legata*, *C. de bonis quæ liber.* & notat ibi Bart. *& in l. ultim. ff. de uſufruct. legat. n.* 6. Alex. *in leg. uſufr. ff. ad leg. falcid. n.* 3. Jaſon. *in leg.* 1. *n.* 14. *col.* 2. *ff. ad Trebell.* Covar. *variarum lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 7. *§. cæterum*, Fuſarius *de ſubſtitution.* 12
quæſt. 665. *n.* Rota *deciſ.* 399. *n.* 38. *part.* 5. *rec.* nec ullo modo debent compenſari cum fructibus medio tempore retractis, quos hæres beneficiatus facit ſuos, ubi cum legatariis, ſeu fideicommiſſariis particularibus prout hoc caſu contingit, inſurgat quæſtio juxta textus in *ratione in principio*, *& leg. in quantitate*, *ff. ad l. falcid. & in §. quantitas Inſtitut. eodem tit.* Fuſar. *de ſubſt. q.* 665. *n.* 7. Rota poſt Merl. *de legat. deciſ.* 20. *n.* 12. & latè comprobat Peregr. *de fideic. art.* 48. *n.* 47. diſtinguendo inter legatarios, ac creditores, ad quorum tamen favorem fructus hæreditatis favore computandos 13
firmavit Rota in Romana quarti dotalis 19. Jun. 1645. coram R. P. D. meo Cerro.

Et ita utraque, &c.

Eminentiſs. & Reverendiſs. D. CARD. CORRADO.

Anconitana Salviani.

Luna 19. Junii 1651.

ARGUMENTUM.

Poſſeſſio ex decreto Judicis capta eſt manutenibilis in præjudicium anterioris Adverſarii. Salvianum cujus ſit naturæ. Poſſeſſio, quæ provenit ex aditione hæreditatis, eſt merè civilis. Exceptiones illiquidæ non impediunt immiſſionem in Salviano, & plura de manutentione.

SUMMARIUM.

1 *Poſſeſſio Judicis auctoritate adepta, juſtam præbet manutentionis cauſam.*
2 *Atque Adverſarii anteriorem elidit, ac excludit, ita quod illa non eſt manutenibilis.*
3 *Sententia Judicis præſumitur juſta.*
4 *Et probatur valida ex proceſſu, in quo fuerunt rectè ſervati termini, & cætera omnia Judicii ordinem concernentia*, juxtà dec. Verall. 262. pag. 2.
5 *Salviani interdicto neceſſaria ſunt, creditum Actoris cum hypotheca omnium bonorum debitoris præſentium, & futurorum. Et quod de tempore inſtituti Judicii poſſiderentur ab Adverſario, quod probatur etiam per ſuſtentationem litis. Quæ ad obtinendam in hoc Judicio immiſſionem plenè ſufficiunt.*
6 *Salviani interdicti remedium, cum ſit in rem ſcriptum, ſequitur poſſeſſorem bonorum.*
7 *Exceptio appoſita à Reo in Salviano, ſe non poſſidere, ubi mediantibus Inſtrumentis locationum cum receptione penſionum, vel aliis ſimilibus probetur, non eſt attendenda, niſi juſtificetur.*
8 *Proteſtatio aſſerens aliquid cum careat aſſerti juſtifi-*

cationes,

Digitized by Google

catione, nullius eſt momenti ad effectum impediendi executionem ſententia jam antea prolata.

9 *Aditio hæreditatis, non transfert in adeuntem, naturalem bonorum poſſeſſionem, antequam fuerit actualiter apprehenſa.*

10 *Eoque minus quando alter ex hæredibus poſſidet ſolus, ac de bonis ad libitum diſponit.*

11 *Solutio liberat fundum ab hypotheca.*

12 *Exceptiones illiquidæ, ac diſcuſſionem requirentes, non valent impedire immiſſionem in Salviano interdicto, cum ejus Judicii ſummarii natura admittat ſolùm quæ certa ſunt, & liquida, nullamque probabilem recipiunt controverſiam, & num. 13.*

14 *Fideicommiſſum, ubi hæres gravatus ſub conditione deficientia illius filiorum, ipſis de tempore ejus mortis ſuperextantibus, evaneſcit.*

15 *Interpretatio voluntatis Teſtatoris ex conjecturis adducta, ſubdubia eſt, ac plurimum controverſa, ita ut conſtans, ac certa dici non poſſit, antequam fuerit per rem judicatam approbata.*

16 *Ideoque admittenda non eſt in poſſeſſorio, ſummarioque Salviani Judicio.*

17 *Neque in ſummariiſſimo manutentionis attendi debet.*

18 *Eoque minus objecta detractiones, alienationes, ac alia pro exceptione deducta, longiorem diſcuſſionem expoſcunt, quàm ſubjecta materia poſtulat ratio.*

19 *Manutentionis remedium contra Judicis ſententiam ac ejus auctoritate immiſſum quibus caſibus concedi ſoleat: & quomodo procedatur.*

DECISIO LIX.

FRatres de Lanfranchis creditores fructuum cenſuum q. Æneæ Ferreti in ſumma ſc. 1280. immiſſi fuerunt utilis Salviani remedio ex ſententia Locumtenentis Civitatis Anconæ in poſſeſſionem nonnullorum bonorum debitoris contra Anton. illius filium, & hæredem, qui prætendens nulliter, ac injuſtè proceſſum petebat manutentionem. Verùm hæc (hodie cauſa diſcuſſa) viſa fuit Dominis concedenda Lanfranchis.

Quoniam illi poſſeſſionem adepti fuerunt Judicis au-
1 ctoritate, quæ juſtam præbet manutentionis cauſam *leg. juſte poſſidet, ff. de acq. poſſeſſ. l. 1. & 2. ff. ne vis fiat ei*, Rota penes ſan. mem. Greg. *deciſ. 580. n. 2. verſ. tanto magis*, &c. Cardin. Caval. *deciſ. 42. ſub n. 1.* Durand. *deciſ. 141. n. 1. verſ. quia cum ille, & in rec. deciſ. 513. ſub n. 2. verſ. præſertim accedente decreto Judicis*, &c. *par. 1. & deciſ. 448. n. 1. verſ. ideoque* &c. *part. 4. tom. 2. & deciſ. 229. ſub n. 1. cum ſeq. part. 5.* cum aliis relatis in Romana Salviani 18. *Febr.* 1647. *in princ. coram R.P.*
2 *Dom. meo Rojas, ac in Lauretana Salviani 28. Jan. 1650. coram Rever. D. meo Decano in §. ſi quidem conſtat*, &c. Atque adverſarij anteriorem elidit, ac excludit, ita quod illa non eſt manutenibilis, *l. qui univerſas, §. item cum prætor*, ubi Odofred. Cuman. Ang. Alex. & alij. *ff. de acq. poſſeſſ.* Rota *deciſ. 802. ſub n. 6. verſ. idem enim operatur immiſſio*, &c. *cum ſeqq. part. 1. diverſ.* & penes ſan. mem. Greg. *d. deciſ. 582. ſub n. 3. verſ. nec obſtat* &c. *cum ſeq.* Card. Caval. *d. dec. 42. n. 2. verſ. nec obſtat poſſeſſio*, &c. *& in rec. dec. 644. ſub n. 5. verſic. ſecundò principaliter*, &c. *n. 1. & d. dec. 148. ſub n. 2. verſ. & non eſt habenda in conſideratione*, &c. *part. 4. tom. 2.* & ſæpè in aliis.

3 Neque obſtat quod Judex præfatus nulliter, ac injuſtè proceſſerit.

Quia contrarium probatur non ſolùm ex juris præſumptione, quæ pro illius ſententia viget. *dict. leg. juſtè poſſidet, ff. de acq. poſſeſſ. l. 2.* ubi not. DD. *C. de offic. civil. Judic.* Rota penes Mantic. *deciſ. 272. n. 3. verſ. neq. obſtat*, &c. ſan. mem. Greg. *dec. 336. n. 14. verſic. cum poſſeſſio* &c. Durand. *deciſ. 7. num. 19. verſ. & ratio eſt*, &c. *ac dec. 65. num. 1. verſ. ſententia enim*, &c. *& in recent. deciſ. 94. nu. 1. verſ. ſententia enim*, &c. *deciſ. 654. ſub n. 6. verſ. tam maximè*, &c. *part. 1. ac dec. 314. ſub num. 2. verſic. nam cum cenſus*, &c. *dec. 646. ſub num. 5. verſic. cum alias pro Judice*, &c. *part. 2. & dec. 489. ſub n. 2. verſic. etenim regulariter*, &c. *part. 3. dict. deciſ. 148. n. 4. verſic. attamen Judex in dubio præſumitur*, &c. *p. 4. tom. 2.* Sed ex ipſo proceſſu, in quo fuerunt rectè ſervati termini, & cætera omnia Judicii ordinem concernentia 4
juxt. deciſ. Verall. 262. p. 2. Et plenè juſtificata quæcumque in hoc interdicto neceſſaria, ſcilicet creditum Actorum cum hypotheca omnium bonorum debitores præſentium, & futurorum ex duobus publicis Inſtrumentis cenſuum, altero ſub die 23. Aprilis 1597. & altero ſub die 18. ejuſdem menſis 1598. celebratis per Æneam Ferretum ad favorem Curtij Lanfranchi, cujus ſunt in effectu hæredes Carolus, & Franciſcus fratres prædicti, ut Teſtes plures legitimè recepti deponunt. Quodque res de quibus agitur, fuerint in bonis præfati Æneæ poſt contractam hujuſmodi hypothecam, conſtat ex pluribus Inſtrumentis actis, ac etiam confeſſionibus judicialibus ipſius Antonij in proceſſu productis. Et quod demum tempore Judicij hujus inſtituti ab ipſo Antonio poſſiderentur apparet ex eodem quoque proceſſu, & ſpecialiter ex publicis Inſtrumentis locationum cum exactione penſionum, ac cenſuum reſpectivè longàque litis ſuſtentatione; Quæ ad obtinendam in præſenti Judicio immiſſionem planè ſufficiunt, Bart. *in l. 1. ſub n. 3. verſ. quæro quæ eſt differentia*, &c. *ff. de ſalv. interd. & in l. 1. ſub n. 1. verſ. quæro quid differt*, &c. *C. eod. tit.* Rol. *conſil. 14. n. 15. verſic. primo requiritur*, &c. *lib. 1.* Neguſ. *de pignor. part. 8. memb. 3. ſub n. 10. verſ. ſeptima concluſio eſt*, &c. Menoch. *de adipiſc. rem. ſub n. 160. verſic. quæro vigeſimo nono*, &c. *cum ſeqq.* Rota *deciſ. 186. in princip. & n. 1. part. 4. diverſ.* & penes ſan. mem. Gregor. *deciſ. 318. deciſ. 491. n. 6. verſic. juſtitia ſententiæ*, &c. apud Pen. *deciſ. 601. n. 1. verſ. cum enim*, &c. *deciſ. 623. per tot.* Buratt. *deciſ. 728. n. 14. verſic. quibus concurrentibus, per tot.* Durand. *deciſ. 40. n. 1. verſic. quibus concurrentibus*, &c. *ac deciſ. 461. ſub n. 1. verſ. juſtitia verò*, &c. *ac in recent. deciſ. 294. ſub num. 1. verſ. quia de credit.* &c. *cum pluribus ſeqq. part. 1. deciſ. 775. ſub num. 1. verſ. quibus ſtantibus*, &c. *part. 2. & deciſ. 560. ſub n. 1. Verſ. Domini affirmativè reſpondendo*, &c. *part. 3. ac deciſ. 512. & dec. 513. eadem part. 4. tom. 3.*

Non enim ſubſiſtit objecta nullitas ob defectum citationis Domini Franciſci Equitis Hieroſolymitani Fratris Antonij, atque cohæredis Æneæ communis eorum Patris.

Quia non fuit actum perſonali actione, ſed utilis 5
Salviani remedio, quod cùm ſit in rem ſcriptum, ſequitur poſſeſſorem bonorum qualis erat Antonius, ac proinde ille ſolus jure merito fuit conventus, & condemnatus *leg. 1.* ubi gloſſa, *verbo competit, ff. de Precar. & ſalv. interd. leg. fin. C. ſi unus ex plur. hæred.* Gloſſa *in leg. 1. in verbo non prohiberis, C. de hæred. action.* Menoch. *de adipiſc. d. rem. 3. n. 55. verſic. quæro ſeptimò*, &c. *cum ſeq.* Surdus *deciſ. 174. ſub n. 8. verſic. primum eſt*, &c. *conſ. 191. ſub n. 9. verſ. hoc autem non habeo pro abſoluto*, &c. Peregr. *de fideic. art. 53. n. 53. verſ. quæ optimè corroborantur*, &c. & reſpondit Rota *deciſ. 179. ſub n. 2. verſ. quamvis enim*, &c. *cum ſeqq. ac deciſ. 186. n. 5. verſ. non obſtat quod dicitur*, &c. *cum ſeq. p. 4. diverſ.* & ſan. mem. Gregor. *deciſ. n. 4. verſ. Et remedium Salviani*, &c. *ac deciſ. 252. ſub n. 5. verſ. Et ſic D. Carolus*, &c. *part. 4. rec.* & fuit dictum *in Æſina Salviani 18. Junij 1627. coram RR. D. meo Decano, in Feretran. Paroch. 18. Febr. 1628. cor. bon. mem. Card. Viril.* apud Moder. Peruſ. *de manut. deciſ. 219. n. 3. verſ. nam reſpondetur*, &c. *deciſ. 528. n. 16. verſic. defectus nullitatis*, &c.

Nec

Digitized by Google

6 Nec relevat aſſertio ejuſdem Antonij in ejus ſcriptu-
ra oppoſitiva libello actorum , ac reſpondendo poſitio-
nibus , quod poſſideret dicta bona pro indiviſo cum
ejus fratribus , & ſpecialiter cum d. Eq. Franciſco.
7 Quia cùm ex prædictis , & ex publicis Inſtrumentis
tam locutionem , eorundem bonorum cum penſionum
exactionibus , quàm diſpoſitionis , ac alienationis illo-
rum mediante aſſerta donatione facta cæteris ejus filiis
conſtet quod ipſe ſolus ea poſſidebat , non eſt atten-
denda hujuſmodi exceptio niſi juſtificetur *leg. 1. ff. de
except. l. 2. ff. de prob.* March. *part. 2. de comm. quod
terr. ad cauſ. admitt. folio mihi 260. num. 54. verſ.
undè ſi aliquis* , &c.
Minus relevat proteſtatio ejuſdem Equitis Franciſci
8 ad impediendam executionem d. ſententiæ jam antea
prolatæ facta cum Inhibitione A. C. obtenta. Quia cùm
illa pariter careret juſtificatione aſſertæ illius poſſeſſio-
nis nullius erat momenti ad effectum impediendi exe-
cutionem , ideoque jure merito præfata Inhibitio fuit
moderata ad *leg.* 1. ubi gloſſa *in verbo reſtituantur , C.
de privil. Fiſc.* gloſſ. *in l. ob maritorum , in verbo pro-
baveris , C. ne uxor pro marit.* Imol. *in l. à Divo Pio , §.
ſi ſuper rebus , ſub n. 15. verſ. Et an incumbat ei onus pro-
bandi , &c. in fr. verſ. ſed debebit probare , &c.* & benè
declarat *ibid.* Alb. *n. 1. verſ. Ex iſto , §. colligitur quod
nullus poteſt impedire executionem, &c. ſub n. 3. verſ. quia
dato quod referens controverſiam , &c. ff. de re jud.* Bart.
*in d. l. ob maritorum , ſub n. 1. verſ. ſecus ſi ipſa uxor , in
lect. antiq. ſub n. 2. verſ. ſecundo quaro , &c.* Bald. *ſub n.
2. verſ. ſufficit ergo proteſtanti, &c. C. ne uxor pro marit.*
9 Specul. *part. 2. ſub rub. de prim. & ſecundo Decreto , §.
reſtat 3. ſub n. 4. verſic. quid ſi apud eum, &c. juncto n. 5.
verſ. ſed qualiter probabit, &c. infra ,* Rota *deciſ.* 100.
*ſub n...... verſ. praterea non ſufficit, &c. cum ſeq. p. 1. & d.
deciſ. 197. ſub n. 2. verſic. quamvis enim, &c. p. 4. div.*
& penes Card. Seraph. *deciſ. 314. n. 2. verſ. quo ſtante ,*
10 *&c. cum ſeq. dec. 804. ſub n. 1. verſ. nam ad hunc effe-
ctum, &c.* Caval. *dec. 429. n. 1. verſ. non enim videbatur,
&c.* Buratt. *dec. 206. n. 5. verſ. ſicut non retardatur, &c.
in rec. dec. 335. p. 1.* Siquidem aditio hæreditatis pater-
næ à ſingulis fratribus pro eorum portionibus facta non
æquè in eos tranſtulit naturalem bonorum poſſeſſionem ,
antequam fuerit actualiter apprehenſa *l. cum hæredes , l.
qui univerſus , §. quod per colonum. ff. de acq. poſſ.* Bal-
dus , *in leg. fin. n. 2. verſic. item ex hoc , &c. C. de Edict.
Div. Adr. toll.* Crav. *conſ. 202. n. 25. verſic. nam domi-
num.* Eòque minus dum conſtat alterum ex eis ſolùm ,
nempè Antonium conventum , & condemnatum poſſide-
re , ac de illis ad libitum diſponere juxt. theor. Cyn. *in
d. l. ob maritorum ſub n. 1. verſ. aut res in quibus fit execu-
tio ſunt penès conventum , & condemnatum , &c. C. ne
uxor pro marit.* Bart. *in d. §. ſi ſuper rebus, ſub n. 4. verſ.
aut iſtam rem poſſidebat ille, &c.* & ibi Cuman. *ſub n. 3.
verſ. ſed quando poſſidebatur ab illo, &c* & cæteri Scri-
bent. Oſaſ. *dec. 3?. per tot.* Rot. *de deciſ. 100. n. 33.
verſic. praterea non ſufficit , &c. part. 1. div.* & penès
Buratt. *deciſ. 186. ſub n. 14. verſ. tandem viſum fuit
non obſtare , &c.*
Prætereà minus ſubſtitit injuſtitia ejuſdem ſententiæ
ex eò deducta , quod Actorum petitio elideretur excep-
tione anterioris hypothecæ præfato Antonio , ac ejus
fratribus competentis ratione dotis maternæ , ac ju-
rium cenſuum , ſeu creditorum anteriorum per eos
reſpectivè ſuper Æneæ patris acquiſitorum , pro qui-
bus illis retentionem de jure competiiſſe prætenditur.
Nam dos materna pro ea parte , quæ conſiſtebat in
fundo dotali , fuit reſtituta. Pro ſumma verò ſcut. 3500.
11 expreſſa in Inſtrumento dotali ſub die 27. Nov. 1588.
celebrato fuit ſatisfacta mediante illius prædio Montis
Torti ex publico Inſtrumento ſub die 2. Julij 1615.
quod poſt mortem d. Æneæ ejus viri ab illa fuit aliena-
tum pretio ſcut. 5000. ipſi realiter ſoluto , ut conſtat
ex alio publico inſtrumento ſub die 16. Aprilis 1636.
Ideoque extinctum fuit prædictum creditum , & quævis
hypotheca pro illo competens *leg. item libera , ff. qui-
bus mod. pignor. vel hypoth. ſol. & leg. Stichum aut Pam-
philium , §. naturalis , & leg. pen. ff. de ſolut. & habetur
in princ. tit. inſt. quibus mod. toll. oblig.* Surd. *deciſ.* 113.
ſub n. 1. verſic. ſenatus autem, &c. Rot. penes Card. Man-
tic. *deciſ. 146. ſub n. 1. verſ. nam ſolutione , &c.* Burat.
*dec. 283. ſub n. 1. verſ. & ſic ſolutione debiti, &c. in Roma-
na Domorum de Regardis 12. Junij 1651. coram RR. D.
meo Decano, in §. poſt hanc poſtremam reſolutionem, &c.*
Cenſus autem , & debita hæreditatis paternæ à præ-
fatis Doctoribus de Ferrettis ſoluta, & reſpectivè acquiſi-
ta pluribus exceptionibus probabiliter impugnantur,
quibus illorum validitas , ac relevantia in dubium effica-
citer revocatur , ita ut majorem diſcuſſionem requirant ,
quam admittit ſummarij hujus judicij natura , in quo
ea tantum, quæ certa, & liquida ſunt , nullamque pro-
bibilem recipiunt controverſiam impediunt immiſſio-
nem , *leg. fin. C. quorum banorum* , Natt. *conſ. 352. n.* 12
4. verſ. ex prædictis ſequitur , &c. Menoch. *de adipiſ-
cend. poſſeſſ. d. remed. 3. ſub n. 180. verſ. & eſt hujus
ſententiæ ratio , &c.* Rota *deciſ. 34. ſub n. 11. & n. 23.
& part. 2. diverſ. & in Bononien. Dotis 4. Junij 1665.
coram Litta* apud Statil. *de Salvian. interdict. deciſ. 61.
per tot.* & penes ſan. mem. Gregor. *deciſ. 563. n.
15. verſ. licet ſufficeret dicere , & deciſ. 411. n. 24. verſ.
neque creditum, &c. ac. ſeq. p. 5. recent.* & in aliis addu-
ctis per eundem Statil. *de Salvian. interd. inſpect. 2. cap.
1. ſub n. 71. verſic. aliud autem ſervatur in Salviano ,
&c. & cap. 2. n. 42. verſic. in judicio Salviani, &c. cum
ſeqq. inſpect. 5. cap. unic. ſub n. 9. verſ. quod tamen intelli-
gendum eſt, &c.* & fuit dictum in d. Lauretan. Salvian. 28.
*Ian. 1650. coram Reverendiſſ. D. meo Decano in §. ſed
omnis ceſſare viſa fuit difficultas , &c.* cum aliis relatis in
Peruſina Bonorum 18. *Junij 1649. coram Me in §.
fin.*
Accedit etiam quod cum Antonius ſit hæres Æneæ 13
patris , eoque titulo plura bona hæreditaria ad ipſum
pervenerint ut apparet ex Inventario ab eo confecto ,
teneaturque ideo in prætenſa ejus credita computare
quidquid ex hæreditate recepit. Hinc etiam exceptiones
prædictæ magis redduntur illiquidæ , ac proinde non
erant in d. judicio admittend. Rota penes Card. Se-
raph. *deciſ.* 1178. Buratt. *deciſ. 429. n. 4. verſ. Et al-
terius , &c. deciſ. 852. n. 3. verſ. Et hac exceptio , &c.
in recent. deciſ. 559. ſub n. 3. verſ. ſed ad hoc fuit reſ-
ponſum , &c. cum ſeqq. ſub n. 6. verſ. alia ſunt credita ,
&c. part. 1. & deciſ. 61. n. 4. verſic. accedit , &c. ac
deciſione 377. n. 7. verſic. ex quibus , &c. part. 2. &
deciſione 704. part. 3. & deciſ. 381. ſub n. 4. verſ. ad
quem effectum , &c. part. 4.*
Eadem ratione concedit exceptio Aviti fideicommiſſi
per d. Antonium appoſita.
Quia ex lectura teſtamenti non probatur , quin po-
tius excluditur. Cùm dict. Æneas ejuſdem Teſtatoris 14
filius gravatus ſub hac conditione , *quod ſi d. Æneas
decederet , ſeu deceſſerit ſine filiis legitimis , & naturali-
bus , ſive in pupillari atate , ſive poſtea quandocumque
portio illi obveniens hareditatis ipſius Teſtatoris pleno ju-
re , & ſine aliqua diminutione deveniat ad ſupra dictos
Julium , Alexandrum , & M. Antonium ejus filios
aquis portionibus , &c.* obierit pluribus ſuperſtitibus filiis
legitimis , & naturalibus , *leg. ex facto , §. ex facta , ff.
ad S. C. Trebell. leg. jubemus , §. pen. C. eod. leg. 1.* &
ibi gloſſ. *in verb. deficere , C. de cond. inſert.* Oldrad. *in
ejus vulg. conſil. 21. thema tale eſt , n. 1. verſic. Et mihi
videtur cum ſeqq.* Craſſ. *in §. fideicommiſſum quaſt.* 34.
Mantic. *de conj. ultim. volunt. lib. 11. tit. 6. ſub n. 8.
verſ. hoc amplius , &c.* Peregrin. *de fideicomm. artic. 28.
ſub n. 5. verſic. quod ſecundum jura ſcripta , &c. cum ſeq.*
Ruſtic. *ad leg. cum avus lib. 6. cap. 6. & cap. 7.* Fuſar.
conſil. 64. n. 6. verſic. ſecundo facit , &c. Rota penes Bu-
ratt. *deciſ. 280. ſub n. 1. verſ. & ideo , &c.* Interpretatio

verò ex conjecturis adducta ſubdubia eſt, ac plurimum
controverſa, ita ut conſtans, ac certa dici non poſſit an-
15 tequam fuerit per rem judicatam approbata, Rota de-
ciſ. 477. n. 5. verſ. quinto dicebatur, &c. p. 2. rec.

16 Ideoque admittenda non erat in poſſeſſorio, ſumma-
rioque Salviani judicio, ut reſpondit Rot. penes Card.
Seraph. deciſ. 1200. n. 6. verſ. Et fideicommiſſum, &c.
& in Romana Salvian. 3. Martii 1608. coram Pen.
apud Statil. de Salvian. interd. deciſ. 59. n. 1. verſ. tum
etiam quia, &c. deciſ. 107. ſub n. 1. verſ. non obſtabat,
&c. cum ſeqq. & in recentior. deciſ. 387. n. 3. verſ. qui-
bus non obſtat receptio fideicommiſſi, & deciſ. 559. ſub n.
17 7. verſ. exceptio autem, &c. part. 1. deciſ. 456. n. 6. verſ.
Et in omnem eventum part. 2. & deciſ. 587. verſ. non ob-
ſtat exceptio fideicommiſſi, &c. part. 3. ac in Romana
Cenſus 26. Jun. 1647. in fin. coram R. P. D. meo Bichio.
Neque in hoc ſummariiſſimo manutentionis debet Rota
penes Buratt. deciſ. 623. n. 9. verſ. quæ dicebantur de
18 prætenſo fideicommiſſo, &c. & recentior. deciſ. 396. ſub
n. 5. verſ. cum aliud, &c. part. 3. ac in Romana Domus
16. Febr. 1629. coram Reveren. Terracinen. apud Mo-
der. Peruſ. de manut. deciſ. 521. n. 12. verſ. nec obſtat,
&c. Eoque minus cum objectæ detractiones, alienatio-
nes, ac alia ex utraque parte deducta longiorem diſcuſſio-
nem expoſcant, quàm ſubjectæ materiæ poſtulat ratio.
Rota penes Burat. deciſ. 853. ſub n. 3. verſ. nam omiſſa
reſponſione, &c. cum ſeqq. d. deciſ. 559. ſub n. 8. verſ.
Et licet concluſio, &c. cum ſeq. part. 1. rec. cum aliis rela-
tis in d. Romana Domus coram Reverendiſſ. Terracinen.
& in Romana ſucceſſionis 24. Jan. coram me in §. fin.

19 Poſtremò eſt advertendum propoſitum manutentio-
nis remedium contra Judicis ſententiam, ac ejus aucto-
tate immiſſum facile nimium uſurpari; Nam in illis de-
mum caſibus concedi ſolet, quibus conſtat Judicem de
facto potius inſtar privati, quàm judicialiter proceſſiſſe
(quod ſanè dici non poteſt in propoſito caſu) Non au-
tem quando legaliter proceſſit eſto quod intellectus er-
rore captus injuſtè, vel nulliter judicaverit, tunc enim
ordinario appellationis, ſeu nullitatis, atque aliis com-
petentibus juris remediis, quidquid nulliter, vel injuſtè
actum fuit revocatur, ac præjudicium parti illatum re-
paratur, nec congruus judiciorum ordo confunditur,
ut explicat Rota penes Buratt. deciſ. 185. ſub n. 5. ad
fin. verſic. ex hac tamen, &c. cum ſeq. & latius in Ro-
mana de Bombel. coram bon. mem. Card. Sacrato apud
Modern. Peruſ. poſt tract. de manut. deciſ. 9. à n. 19.
verſ. ſuper hoc conſiderarunt Domini, &c. cum pluribus
ſeqq. & in Bononien. de Gozzadin. 23. Iunii 1624. co-
ram bon. mem. Card. Veroſpio, apud eundem Moder. de
manut. deciſ. 465. n. 4. verſ. ita multo minus, &c. cum
ſeq. & in recent. deciſ. 674. ſub n. 3. verſ. inter ea ſtan-
te turbiditate, &c. part. 1. & deciſ. 646. n. 2. verſ. talis
autem injuſtitia, &c. cum ſeq. part. 2. & dec. 503. n.
17. verſ. quia ad effectum notoria injuſtitia, &c. ac ſeq.
part. 4. tom. 2.

Et ita fuit reſolutum utraque parte informante, &c.

R. P. D. Peutingero.

Anconitana Cambiorum.

Lunæ 2. Auguſti 1649.

ARGUMENTUM.

Quando debeantur cambia illi, qui habuit facultatem recipiendi pecunias ad cambia: quomodo intelligatur illa facultas: & cambia quando debeantur uti damna, & intereſſe.

SUMMARIUM.

1 *Facultas conceſſa cum hoc verbo:* biſognando: *non eſt ſimplex, & abſoluta, ſed conditionalis.*

2 *Dictio* parimente, *repetit conditionem appoſitam in alio caſu immediatè præcedentem, eamque pariſicat, atque connectit cum ſequenti.*

3 *Junctis præſertim aliis verbis relativis,* come di ſopra, *quæ item referunt omnia in præcedenti caſu expreſſa.*

4 *Eoque magis cum eadem conditio utrique caſui bene conveniat, & æqualiter adaptetur.*

5 *Facultas conceſſa ſub conditione, non poteſt priùs exerceri, quam purificata ſit hujuſmodi conditio, dum non aliter, priùs ipſi cenſeretur conceſſa.*

6 *Facultate recipiendi pecunias ſub intereſſe cambiorum conceſſa ſub aliqua conditione: purificatio conditionis, & facultatis executio debet concedenti intimari, tùm pro juſtificatione mandatarii, tùm pro indemnitate mandantis: ut ille poſſet, vel pecunias aliundè ſub levioribus fortè uſuris, vel aliter providendo, graviores cambiorum evitare, vel ab eis demum ſe eximere, & liberare.*

7 *Nec ſcientia mandantis præſumpta ſufficiens eſt, ſed certa, & indubitata requiritur ad effectum ut ad intereſſe cambiorum teneatur.*

8 *Librorum inſpectio inter ſocios poſt finitum negotium, non ſuffragari poteſt pro juſtificatione cambiorum priùs minùs legitimè receptorum, quæ à conſenſu, & voluntate partium non pendent.*

9 *Cognoſcere prætenſa poſt litem cum Adverſario conteſtatam cambia, quando non debentur uti cambia; an debeantur ſaltem ratione damnorum & intereſſe, cadit ſub illa inſpectione. An conſtet de credito liquido Actoris.*

10 *Et an Reus conventus juſtam habuerit contradicendi cauſam: & alia concurrant, quæ traduntur à Rota in deciſionibus hic allegatis.*

DECISIO LX.

AUditis denuò partibus, relatiſque in Congrega- 1
tione memorabilibus per eas exhibitis, cenſue-
runt Domini non eſſe differendam ulteriùs traditionem
voti. Quia licèt Sturano conceſſa fuerit per Angelum
de Orimaldis facultas recipiendi pecunias ſub intereſſe
cambiorum non ſolùm pro ſolvendo pretio olei à Betto
empti, verùm etiam alterius cujuſcumque quantitatis
neceſſariæ pro ſervitio appaltus ab eodem Angelo com-
parandæ, ut legitur in inſtrumento inter eos celebrato
ſub die ultima Dec. 1630. illa tamen non fuit ſimplex
& abſoluta, ſed conditionalis ſcilicet, Rot. (biſognan-
do) penes Card. Seraph. dec. 593. n. 1. verſ. & cum
illa facultas; Nam verbum illud adjectum in primo
caſu ſolvendi pretii olei à Betto empti, fuit repetitum
in ſequenti, in quo agitur de ſolvendo pretio ab aliis 2
per Angelum comparandi mediantibus illis verbis (con
pigliare parimente denari à cambio, o altro intereſſe,
che ſi potrà come ſopra;) Quæ ſanè dictio (parimente)
eandem repetit conditionem appoſitam in alio caſu
immediatè præcedenti, eumque pariſicat, atque conne-
ctit cum ſequenti ad cap. venerabilem, §. quod autem 3
extr. de elect. Rebuff. in l. Paries 157. in fin. princ. verſ.
de adverbio, pariter, ff. de verb. ſignif. Præſertim jun- 4
ctis aliis verbis relativis (come di ſopra) quæ item re-
ferunt omnia in præcedenti caſu expreſſa, Rota dec.
168. ſub n. 8. verſ. præcipuè p. 2. rec. Eoque magis cum
eadem conditio utrique caſui benè conveniat, & æqua-
liter adaptetur, cum non ſit veriſimile Angelum voluiſſe
in alterutro caſu latiorem concedere facultatem, qua-
tenus pecuniæ ex revenditione olei retrahendæ ſuper-
eſſent, vel aliter provideri poſſent, ſed urgente tan-
tùm neceſſitate, ut in his terminis reſpondit Rota deciſ.
711. ſub n. 1. verſ. cum in eo tantum caſu, & ſub n.
2. verſ. non obſtat, ac ſeq. p. 3. rec.

Atque ideò non poterat Sturanus illam antea exerce- 5
re, quàm purificata eſſet hujuſmodi conditio, cùm non
aliter, nec priùs ipſi cenſeretur conceſſa l. pecuniam,
ff. ſi

Digitized by Google

ff. ſi cer. pet. l. grege. §. ſi ſub conditione, ff. pig. l. ſi ſub conditione, ff. ſi quis omis. cauſ. teſt. Bald. *conſ.* 149. *iſti executores lib.* 4. Surdus *conſil.* 91. *n.* 11. *verſ. & conditio* cum aliis adductis per Galgan. *de condit. & demonſtrat. part.* 1. *cap.* 88. *ſub n.* 1. *cum ſeqq.*

6 Quare juſtum & æquum erat, quod tam conditionis purificatio, quàm facultatis executio Angelo intimaretur, tum pro juſtificatione mandatarii, tùm pro indemnitate mandantis, ut ille poſſet, vel pecunias aliundè ſub levioribus fortè uſuris, vel aliter providendo graviores cambiorum evitare, vel ab eis demùm ſe eximere, ac liberare, ut benè probat Rota Genuen. *diverſ. deciſ.* 14. *ſub n.* 93. *verſ. quartò conceſſis prædictis* & fuit reſolutum in Mediolan. *pecuniaria* 27. *Mart.* 1602. *coram Litta deciſ.* 775. *ſub n.* 1. *verſ. ſecundum eſt*, ubi aliæ plures referuntur concordantes *p.* 4. *diverſ. & in Romana Cambiorum* 4. *Iul.* 1618. *coram bon. mem. Manzanedo in princ.* ac in aliis relatis in præcedentibus deciſionibus in hac cauſa emanatis. Et propterea cum in his omnibus Sturanus defecerit, non poſſunt illi cambia deberi, eſto quod cætera requiſita, quæ deſiderantur, fuiſſent plenè probata.

Neo relevans viſa fuit præſumpta illius notitia ex eo deducta, quod ſciverit pecunias in negotio collocatas non reperiri, ac libros Sturani viderit.

7 Quia nec ſcientia præſumpta ad hunc effectum ſufficiens erat, ſed certa ac indubitata requirebatur, Rot. penes Card. Serap. *deciſ.* 991. *ſub n.* 2. *verſic. cum enim ſimus*, & ſanct. mem. Greg. XV. *deciſ.* 425. *n.* 5. *verſic. quæ tamen cum ſeq. & deciſ.* 525. *n.* 8. *verſ. & requirebatur certa*, & in his terminis in *d. Romana cambiorum* 4. *Iul.* 1614. *coram Manzanedo in fine princ. verſ. de qua intimatione*: Eòque magis quia cùm pecuniæ ex revenditione olei redigendæ ad manus Sturani pervenire deberent, ut ſpecialiter conventum fuit in d. inſtrumento, ibi, (*che tutto il denaro, che giornalmente entrar à di detto olio che ſi vendrà à minuto vadi in mano del detto Sig. Storano per ſua ſicurezza come ſopra, è à eſſo S. Storano ſtia tuto il maneggio del detto raratto per pagare li ogli, che occorreranno,*) non poterat Angelus eſſe certus, quod pecuniæ ad negotium ſpectantes non reperirentur penes Sturanum adminiſtratorem, niſi ſpecialiter admoneretur.

8 Nec illa librorum inſpectio poſt finitum negotium ſatis juſtificatur, neque ſuffragari poteſt pro juſtificatione cambiorum priùs minùs legitimè receptorum, quæ à conſenſu, & voluntate partium non pendent, ut fuit reſponſum in *dicta deciſ.* 775. *n.* 2. *verſ. nec facit part.* 4. *diverſ. & in d. dec.* 711. *ſub n.* 6. *verſ. obſtat part.* 3. *rec. & in d. Romana Cambiorum coram Manzanedo in §. quibus non obſtat.*

9 An autem cambia per Sturanum prætenſa debeantur ſaltem ratione damnorum, & intereſſe poſt litem cum Dario Scalamonte Angeli fidejuſſore conteſtatam, alia eſt inſpectio pro cujus reſolutione videndum eſſet; An conſtet de credito liquido Actoris, ut fuit dictum in Lauretana bonorum 31. *Febr.* 1618. *coram bon. mem. Card. Sacrato in rec. dec.* 12. *part.* 4. *tom.* 2.
10 cum aliis relatis per Moder. Rom. *diſcept.* 42. *n.* 23. *verſ.* 5. *an debitum ſit liquidum, cum ſeq.* Et an Reus conventus juſtam habuerit contradicendi cauſam *l. lecta ad fin. verſ. non enim in mora eſt, ff. ſi cer. pet. leg. ſi quis ſolutionis, ff. de uſur. cap. non eſt de reg. jur. in* 6. Card. Mant. *dec.* 68. *n.* 5. *verſ. nam ſicut, deciſ.* 23. *n.* 3. *verſ. quoniam mora cum ſeq.* inter conſilia Farin. Et an alia concurrant tradita per Card. Serap. *dec.* 946. *n.* 5. *verſ. ideoque & ſeqq.* Cocc. *dec.* 256. *n.* 4. *verſ. circa intereſſe, ac dec.* 362. ante conſilia Farin. Sacac. *de camb.* §. 1. *q.* 7. *p.* 2. *amplia* 8. *n.* 100. *verſ. accedo ad primum, cum ſeq.* quæ ex hactenus deductis non videntur ſatis juſtificari, ideò Domini voluerunt de iis particulariter videre.

Et ita, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana fructuum Cenſus.

Mercurii 24. *Novembris* 1649.

ARGUMENTUM.

Accollatio facta ab emptore, non extenditur ultra expreſſa in venditione Diſpoſitio *leg. curabit, C. de actio. empt.* exornatur, & declaratur. Evictionis periculum, ſi excuſat emptorem retinentem pretium à mora, non excuſat à fructibus compenſativis.

SUMMARIUM.

1 *Accollatio facta in venditione ab emptore, ad aliam cauſam, præter ibi expreſſam, referri non poteſt.*

2 *Æquitas* leg. curabit. *ſemper admitti ſolet favore domini rei venditæ, ac ipſius hæredum, quoties conventum pretium cum gravi ejuſdem jactura penes emptores, vel in totum, vel in aliqua ſui parte remanſerit.*

3 *Diſpoſitio* leg. curabit, *declaratur obtinere locum in caſu, quo pretium penes emptorem pro ſecuritate evictionis remanſiſſet.*

4 *Evictionis periculum, ſolum excuſat emptorem retinentem pretium, à mora, non autem à fructibus compenſativis.*

5 *Emptor fundi obligatus in aliquem caſum, pretium inveſtire pro ſubroganda evictione in locum rei venditæ: eveniente illo caſu, ejuſdem obligationis vigore jure poterit conveniri loco damnorum & intereſſe, pro fructibus qui ex inveſtimento percepti fuiſſent.*

DECISIO LXI.

FUerat coram me pro duabus vicibus reſolutum indebitos eſſe fructus à Margarita, & Aurelia petitos ex capituli ſcut. 500. olim pro dote Lucretiæ ipſarum auctricis aſſignato, ac cauto ſuper vinea extra portam Angelicam conſiſtente quam ſummam in ejuſdem venditione vineæ conventum fuit, ut Petrus Emptor teneretur in caſu reſtitutionis dotis inveſtire in locis Montium, cenſibus, ſeu ſtabilibus, interim verò pro ea perſolvere eidem venditori annuum redditum ſcut. 37. cum dimidio ab eodem Emptore in eam cauſam accollatum, & à ſucceſſivis ipſius vineæ emptoribus promiſſum, eos proinde fructus exigi non poſſe reſponſum fuit, ſivè ex jure dotali Lucretiæ, poſtquam per ipſum obitum fuerat matrimonium diſſolutum, ſivè ex re propria, ſeu fundo dotali, dum dos ipſa fuerat conſtituta in pecunia, & ſolum aſſecurata in eadem vinea ſive ex titulo cenſuali, cum ipſius creatio neque per inſtrumentum, neque per teſtes ex adverſo juſtificetur, ſivè demum ex diſpoſitione *leg. curabit* Domino rei venditæ fructus attribuentes, donec integrè pretium conſignetur, ex quo per accollationem integra ſolutio præceſſerat; quo dubio ad diſputationis trutinam hodie revocato, animadverterunt Domini tria prima deciſionum fundamenta in ſuo robore perſiſtere, ultimum verò ex facto corruere, adeoque à deciſis receſſerunt.

Ex ipſo enim venditionis Inſtrumento convincitur annuum redditum ſcut. 37. cum dimidio ab ipſomet Emptore fuiſſe tantum accollatum ſub expreſſa declaratione, ut in quocumque caſu reſtitutionis datis illud teneretur reſtituere, quæ proinde accollatio ad aliā cauſam præter ibi expreſſam referri non poterit, ſive extinctionem capitalis operari juxt. conſ. Socc. 65. *n.* 5. *lib.* 4. 1

Digitized by Google

Rota Januen. *dec.* 1. *n.* 8. Rota *coram Card. Caval.*
dec. 165. *n.* 2. *&* 520. *n.* 5. & in aliis relatis in *Romana*
pecuniaria 18. *Iun.* 1646. *coram R. P. D. meo Corrado*
in §. 2. *partita*, *& in §.* 4. *demum* ne ipſis proinde mu-
lieribus hæredibus Joan. Baptiſtæ Baccii primi vendito-
ris, ac Domini ejuſdem vineæ obeſſe quin beneficio *leg.*
curabit, ubi poſſint, cum ea legis æquitas ſemper admit-
ti ſoleat favore Domini rei venditæ, ac ipſius hæredum,
quoties conventum pretium cum gravi ejuſdem jactura
penes emptores, vel in totum, vel in aliqua ſui parte
remanſerit, ut ex verbis ejuſdem textus manifeſte col-
2 ligitur, & in *leg. fructus*, *C. eodem tit.* notat gloſſ. *in*
leg. Julianus §. ex venditio ff. de act. exmpt. Bal. *in leg.*
2. *n.* 7. *C. de uſur.* Caſtr. *n.* 1. Honded. *conſil.* 30. *n.* 34.
Rota *in Romana Caſaletii* 20. *Iun.* 1616. *coram Sacrato*,
& cor. Merlino inter impreſſ. 378. *n.* 3. *& in Romana pe-*
cuniaria 15. *Junii* 1641. *coram Emin. D. Card. Veroſpio*
confirmata, deinde coram me *de anno* 1646. *ſub die* 8.
3 *Iunii* & pluribus comprobant moder. Rom. *diſcept. fo-*
renſ. c. 939. *n.* 17. *&* 18. ubi præterea declarant diſpoſi-
tionem ejus legis obtinere locum in caſu, quo pretium
penes Emptorem pro ſecuritate evictionis remanſiſſet
prout in propoſito caſu contingit, quia evictionis peri-
culum ſolum excuſat à mora, non autem à fructibus
4 compenſativis. Quos ſanè fructus eo facilius admitten-
dos eſſe in caſu propoſito Domini reſponderunt, quo
ipſemet Emptor eveniente caſu reſtitutionis dotis præ-
dicta ſcuta 500. erogare promiſerat in cenſus, ſtabilia,
5 vel loca montium pro evictione ſubroganda in locum
venditæ vineæ, cujus vigore obligationis idem jure po-
terit conveniri loco damnorum, & intereſſe pro fructi-
bus, qui ex inveſtimento percepti fuiſſent, juxta *l. Tu-*
tor, *§. ſi poſt*, *ff. de adm. tutor. leg. ſi Procuratorum. §.*
mandati actio ff. mand. Honded. *conſ.* 139. *n.* 3. *cum*
ſeqq. lib. 2. Rota *in Romana multiplici* 25. *Febr.* 1619.
coram Ubaldo inter impreſſ. deciſ. 85. *part.* 4. *tom.* 2.
recent. n. 14. ubi concluſionem ampliat etiamſi requiſi-
ta, Caſtr. *in leg.* 3. *ff. de eo quod certo loco* non juſtifi-
centur, *& in Bononien. de Lambertinis* 3. *Julii* 1647.
in §. ratio prima partis cum ſeq. coram R. P. D. meo
Bichio, *& in Romana quatuor domorum* 21. *Jun. præ-*
teriti coram R. P. D. meo Peutingerio.

Et ita utraque parte deciſum, &c.

R. P. D. Arguelles.

Romana Cambii.

Mercurii 9. Junii 1649.

ARGUMENTUM.

Obligatio conditionalis mandatur executioni impleta conditione: concipitur etiam adverbium futuri temporis. Demonſtratio eſt quid diverſum à conditione. Sententia lata cum legitimo contradictore, afficit etiam non citatum, in conſequentiam. Pupillus, ſicut obligari, neque ſine tutore conditionem implere poteſt. Non creditur procuratori, niſi mediante exhibitione mandati. Mandatum aliquando probatur conjecturis, & præſumptionibus, & quocumque legitimo modo probatum, validum reddit judicium. Plura hujus generis habentur, ut in Summario.

SUMMARIUM.

1 *Obligatio concepta per adverbium futuri temporis, eſt conditionalis.*

2 *Adverbium*, quando, vel quandocumque, *eſt futuri temporis.*

3 *Verbum*, quandoque *accipitur etiam pro* quandocumque, *& importat conditionem.*

4 *Res judicata valet declarare quem verum alterius Creditorem.*

5 *Obligatus ſub conditione, poteſt cogi vigore obligationis, implicita conditione.*

6 *Puri, & purificati eadem eſt conditio.*

7 *Obligatio cameralis habet paratam executionem, & ideo ejus vigore agitur executivè.*

8 *Demonſtratio conditionem non inducit.*

Et nihil intereſt, an vera ſit, aut falſa, dummodò conſtet de demonſtrato.

9 *Demonſtratio nihil aliud eſt, quàm ſignum adjectum pro majori declaratione.*

10 *Demonſtratio, & conditio inter ſe differunt, remiſſivè.*

11 *Verba demonſtrationem inducentia, in dubio potius demonſtrativè, quàm diſpoſitivè ſunt accipienda.*

12 *Verba demonſtrativè prolata non diſponunt.*

13 *Conditio eſt futurus eventus, in quem diſpoſitio confertur.*

Et ideò ad caſum præteritum referri non poteſt.

14 *Nec etiam conventio.*

15 *Verba ſunt intelligenda ſecundùm ſtatum, & materiam, ad quam partes ſe præparant.*

16 *Verba in dubio, de futuro ſunt intelligenda.*

17 *Et ſecundùm magis veriſimile.*

18 *Sententia non afficit non citatum, ad vulg. reg.* Res inter alias acta, &c.

19 *Sententia lata cum legitimo contradictore ad quem cauſæ defenſio primo loco pertinet, nocet etiam non citatis (licèt non ut exequi poſſit contra eas) ſaltem in conſequentiam.*

20 *Ad Judicium, & litis examinationem tantùm vocandus eſt ille, quem negotium principaliter tangit, non autem quos in quandam conſequentiam litis defenſio poteſt attingere.*

21 *Dies obligationis conditionalis, ceſſit, & venit, impleta conditione.*

22 *In conditionis implemento non requiritur præſentia, aut ſcientia diſponentis.*

23 *Nec gravati.*

24 *Conditio in Teſtamento eo, à quo relictum eſt, etiam invito, impleri poteſt.*

25 *Et abſente.*

26 *Præſentia, vel ſcientia contrahentium generaliter in implemento conditionis non eſt neceſſaria.*

27 *Damnum nullum infertur contrahentibus ſub conditione, ex ipſo conditionis implemento.*

28 *Actio, vel obligatio in contractu conditionali, non oritur ex conditionis implemento, ſed ex præambula conditionali diſpoſitione.*

29 *Pupillus ſine Tutoris auctoritate, conditionem implere poteſt.*

30 *Pupillus obligari non poteſt ſine Tutoris auctoritate.*

31 *Quoties quid venit ad implementum alterius, non agitur ex implente, ſed ex impleto.*

32 *Proteſtatio* neminem audiri, niſi docto de legitimo mandato, *nullum reddit quidquid actum fuerit abſque eo.*

33 *Nec tunc ſufficit eſſe verum procuratorem, & adeſſe mandatum, niſi oſtendatur & in actis producatur.*

34 *Neque etiam tunc ſufficit probare mandatum per conjectruas.*

35 *Procurator in judicio non creditur quiſquam, niſi mandatum proferatur ita ut legi poſſit.*

36 *Nec etiam ſufficit probari per Teſtes.*

Ratio penes Caſtr. in l. 1. n. 1. C. de procur.

37 *Mandatum, ex conſuetudine, imo ex lege promulgata Cathaloniæ non admittitur in Iudicio, niſi fuerit ſubſcriptum ab Advocato, declarante eſſe ſufficiens.*

38 *Quid*

Digitized by Google

38 *Quid ſervetur in variis locis, & ex variis ſtatutis.*
39 *Communis opinio ſubſcribitur à multis, quod poſſit probari per Teſtes.*
40 *Mandatum in ſcriptis debet produci, & ... poſſet obtineri, niſi produceretur cum multa ſubſtantialia requirantur, qua non poſſunt probari per teſtes.*
41 *Probatio mandati facta per teſtes nihil operaretur, niſi ad excuſandum Procuratorem à pœna falſi, & expenſis.*
42 *Probatio mandati facta per teſtes Reum juvare non poteſt ſi quando is cœperit poſtea à dominio convenire.*
43 *Et ſic eluderetur judicium, & Reus parta victoria frui non poſſet.*
44 *Mandatum quando eſt dubium, juretur ut procurator caveat ſatiſdatione de rato.* Pichar. inſt. tit. de ſatiſd. §. 2. num. 9. cum ſeqq. *non modicam lucem huic concluſioni praefert.*
45 *Producens Inſtrumenta debet ſatiſdare de rato: probatur in puncto.*
46 *Probatio teſtium, circa exiſtentiam mandati ſi ſufficiens non eſt, ut ſecurus maneat Reus, multominùs probatio præſumptiva.*
47 *Præſumptio mandati ex productione Inſtrumentorum, eſt præſumptio ſemiplena.*
Et non admittitur ex ea Procurator, niſi cum cautione de rato.
48 *Sed eſto eſſe plena, nec ſufficeret.*
49 *Ratificatio geſtorum à Procuratore, facta proteſtatione nullius momenti eſt poſt ſententiam.*
Etiam ſi proteſtatio non proceſſerit, n. 51.
50 *Et ante ſententiam.*
52 *Rota æquiorem ſententiam amplexa, voluit ſufficere etiam ſtante proteſtatione, mandatum probare conjecturis, & præſumptionibus, & validum eſſe Iudicium.*
53 *Conjecturæ potentiſſimæ mandati ſunt, productio Inſtrumentorum, & expenſæ in litigando factæ.*
54 *Et eis mandatum probari ſentit Rota.*
55 *Mandatum quocumque legitimo modo probatum validum reddit Iudicium.*
Imò & à cautione de ratione de rato excuſatum procuratorem ac ſi per Inſtrumentum in actis productum, & per formam ſi Procuratorem 65. ff. de Procurat. *probatum eſſet.*
56 *Legitimus modus probandi mandatum, eſt etiam per præſumptiones, ſecundum Rotam.*
57 *Doctores, qui deteſtantur probationem mandati per teſtes declarantur: non dicunt, quod mandato ſic probato, judicium ſit nullum, ſed quod tunc etiam debeat procurator cavere de rato.*
58 *Quod æquè negant alii.*

DECISIO LXII.

PRomiſerat Hyppolitus Coccapanius ſcuta 2069. ſibi debita, & ſoluta à Marchione Pallavicino reſtituere ſacro Montis Pietatis, vel Joanni Mancino, quandocumque d. Mancinus fuiſſet declaratus verus, & legitimus creditor d. Marchionis, quam conditionem impletam fuiſſe per rem judicatam coram R. P. D. meo Peutingerio contendens, Joannes obtinuit mandatum ab A. C. executivum contra Hyppolitum, ob cujus appellationem cauſa commiſſa, mandatum eſſe exequendum Domini reſponderunt.

Certum eſt enim obligationem iſtam fuiſſe condi-
1 tionalem, ut potè conceptam per adverbium futuri
temporis ſcilicet, *Ogni volta che ſarà dichiarato* quod
2 latinè reddit, quandocumque declarabitur, & ſic intrat regula Bart. *in l. 1. n. 15. & n. 22. ff. de cond. & dem.* ibi, *ſubjicio tamen hic regulam, quod omne adverbium quod diſpoſitionem ſuſpendit in aliquem futurum eventum facit conditionem.* Galgan. *de cond. & demonſtr. part. 1. c. 5. n. 2. part. 2. c. 1. q. 2. 5. & melius d. part. 1. c. 89. n. 8.* Et de verbo quando, ſeu quandocumque Alberic. Spiegel. *& Calvin. in Lexic. verbo*
quando, & verbo quandoque; ubi multis adductis juri- 3
bus probat verbum quandoque accipi pro quandocumque, & importare conditionem, & de verbo quando, Barb. *cum aliis juribus, & Doctoribus dict.* 307.

Fuiſſe autem Joannem declaratum verum creditorem 4
Marchionis, conſtat ex re judicata, Alberic. *in l. qui Roma* 122. *§. Agerius n. 1. ff. de verb. obligat.* Jaſon. ex Jacob. de Aren. Rayner. Imol. Aret. *per leg. primam, ff. de re jud. leg. res judicata 207. ff. de reg. jur.* & per eadem jura Alex. *ibi n. 3.* (quibus poſſunt addi vulgaria jura per Velaſc. *axiom.* 87.) Mantic. *de tacit. lib. 2. tit. 1. n. 45.* faciunt tradita per Bolognett. *ad d. leg. 122. §. dico fratres n. 21. 35. 37. 40. cum ſeqq.* Surd. *deciſ. 218. n. 8.*

Impleta verò conditione Hyppolitum cogi poſſe ad 5
reſtitutionem non minus clarum eſt *vulg. text. in leg. credere diem 213. ff. de verb. ſignif. l. Bovem. 43. §. ſi ſub conditione, ff. de cond. & demonſtr.* ibi expleta conditione *l. grege 13. ff. de pign. l. quoties 1. in ordine 5. ff. de verb. oblig.* & aliis citatis Rota *deciſ. 34. n. 1. part. 4. & dec. 109. n. 1. part. 7. recent.* Seraph. *deciſ. 1396. n. 2. & n. 3.* Verall. *deciſ. 272. n. 1. part. 2.* & poſt Zacch. *de oblig. Camerali dec. 160. n. 2.* Quia puri, & purifica-
ti eadem eſt conditio *leg. fin. §. 1. ff. de vulg. leg. ſed,* 6
& ſi de ſua 34. §. 1. ff. de acq. hered. cum aliis per Velaſc. *lit. P. axiom. ſi.* Galgan. *cum pluribus, de condit. & demonſtr. p. 2 cap. 1. quæſt. 66. n. 14.* & executivè,
cum obligatio Cameralis ſub qua ſe obligavit Hyppoli- 7
tus paratam habeat executionem, ut eſt vulgatiſſimum, & mille teſtantur apud Zacch. *de oblig. Camer. q. 1. num. 5. & puncto deciſ. 52. num. 1. & 2. p. 3. rec.*

Non obſtat exceptio, quod non appareat declaratum per Judicem Criminalem, ſed ſolum per civilem,
quia verba illa *ſuper quo pendet controverſia tam civilis,* 8
quàm criminalis, non ſtant conditionaliter, ut utriuſque Judicis quærenda ſit declaratio; ſed demonſtrativè, ut oſtenderetur de quo cambio loquebantur contrahentes, ſic enim ſunt verba concepta. *Sarà obligato reſtituirli, &c. ò al Signor Giovanni volta che ſarà dichiarato ſia vero, & legitimo creditore di noi infra ſcritti Pallavicini del cambio ſopra il quale verte controverſia, &c. tanto civile quanto criminale.* Demonſtrationem
autem conditionem non inducere ſatis conſtat, ex eo 9
quod nihil intereſt, an vera ſit, aut falſa, dummodo conſtet de demonſtrato, vulgaria jura in *l. demonſtratio 17. l. falſa 33. leg. quibus 40. §. dotalem leg. cum*
tale 72. §. falſam cum ſeqq. ff. de condit. & demonſtr, l. 10
nominatim 34. l. ſi ſit legatum 78. §. 1. ff. de leg. 1. l. Quintus 10. l. ſcribit 54. §. item ſcribit. ff. de aur. & arg. leg. §. huic proxima 80. Inſtitut. de leg. multis aliis, Gothof. *d. l. 33. lit. X.* Gomez *1. tom. var. cap. 12. n. 74.* Cujac. Petr. Greg. & alij penes Pichard. *d. §. 50. n. 1. ubi* Theoph. reddit rationem; quia demonſtratio nihil aliud eſt, quàm ſignum adjectum pro majori declaratione, & facit Vlpian. *in l. quoties, 9. §. ſi quis nomen, ff. de hæred. inſtit.* Petr. Greg. *ſyntagm. lib. 42. cap. 32. n. 53.* ubi differentiam inter demonſtrationem, & conditionem ſcribit, & optimè Juriſc. Floren. *in dict. leg. nominatim 34. §. 1. & leg. Stichum 6. & leg. quidam teſtamento 96. ff. de leg. 1.* rectè Cujac. *in recitation. ad eund.*
tit. d. l. 6. mihi, qui uter, impreſſione Lugdunenſi 1606. 11
tom. 2. col. 798. ſub lit. C. & faciunt benè tradita per Martam *conſil. 106. n. 7.* Galganet *ubi ſupra de condit. & demonſtrat. p. 1. c. 91.* & quod notat juribus, &
Doctoribus *n. 11.* quod in dubio potius demonſtrati- 12
vè, quàm diſpoſitivè ſint accipienda, Mart. *ubi ſupra cum aliis n. 13.* Durand. *deciſ. 342. n. 4. & 409. n. 3.* Et quod verba demonſtrativè prolata non diſponant præter relatos Galganet. *ubi proximè cap. 90. n. 7.* Rota *deciſ. 505. n. 3. part. 4. nu. 3. & 314. part. 5. recent.* qui multos congerunt, & favent pro reſponſione hujus objecti, quæ dicentur in §. ſequenti.

M 4 Nec

Nec adverſatur fuiſſe cambium uſurarium declaratum per ſententiam Locum tenentis Criminalis A. C.
13 quia contractus fuit factus non ſolum poſt eam, ſed etiam poſt ſententiam revocatoriam à Senatore ſecundæ inſtantiæ in cauſa criminali Judice prolatam, quæ tranſitum fecerat in judicatum. Unde apparet contrahentes ſenſiſſe de ſententia Rotæ in qua pendebat per appellationem cauſa civilis; quia ad caſum præteritum
14 referri poſſet conditio, cum ſit futurus eventus in quem diſpoſitio confertur *leg. inſtitutio talis* 10. *§. fin. ff. de condit. inſtitut. leg. itaque* 39. *ff. de reb. cred.*
15 *d. l. nominatim.* 34. *§. fin. ff. de condit. & demonſtr.* & præter Ordinarios *in dictis juribus, & in leg.* 1. *ff. de*
16 *condit. & demonſtr.* Galganet. *d. cap.* 1. *part.* 1. *n.* 12. Pichard. *in Rubr. Intitut. de vulg. n.* 15. Faber. *d. l.* 39. Gothof. *lit. N. & O.* Nec etiam conventio, ut ex Bar-
17 tol. Mant. benè ad propoſitum Altogr. *conſ.* 95. *n.* 61. Præterquam quod verba ſunt clariſſimè concepta in tempus futurum, ut *in §. proximè præterito*, imo verba eſſe intelligenda ſecundum ſtatum, & materiam ad quem partes ſe præparant, ait Surd. ex Natt. & aliis *conſil.* 395. *n.* 33. Imo in dubio verba, de futuro eſſe intelligenda *l. ſolemus* 9. & ibi Bart. *l. ſi vir.* 61. *de cond. & demonſtr.* & ſecundum magis veriſimile Fontanell. *deciſ.* 76. *num.* 11. *ex l. nuptura* 58. *ff. de jur. dot.* Et ſic nec conditio, nec conventio potuit referri ad ſententiam criminalem jam tranſactam in judicatum, nec intereſt quid fuerit in ea dictum, cum inter partes verbis expreſſis in futurum prolatis convenerit de ſententia ferenda.

18 Non remoratur quod Hyppolitus non fuerit citatus ad cauſam, per quam Joannes fuit declaratus legitimus creditor, *ex vulg. regula res inter alios acta, &c. tit. C.* cum mille vulgatis per Gothofr. *ibi*, & Velaſc. *lit. R.*
19 *axiom.* 104. Quia præterquam quod ſententia (ut reſpondebant informantes pro Joanne) lata cum legitimo contradictore ad quem cauſæ defenſio primo loco pertinet, nocet etiam non citatis (licet non ut exequi poſſit contra eos) ſaltem in conſequentiam, Covar. *pract. cap.* 13. *n.* 2. *verſic. nec oberunt, & n.* 6. *verſ. hoc ipſum* cum aliis penes Coccin. *deciſ.* 216.
20 *num.* 4. regiſtrata apud Marcheſ. *de commiſſ. part.* 1. *cap.* 5. *fol.* 234. *& in Romana Salviani* 15. *Jan.* 1644. *§. cum enim coram R. P. Dom. meo Veroſpio:* Quia ad judicium & litis examinationem tantùm vocandus eſt ille, quem negotium principaliter tangit, non autem quos in quandam conſequentiam litis defenſio poteſt attingere, inſignis Gloſſ. communiter recepta ſecundum Covarr. *ubi ſupra,* qui multos congerit, & ultra eos, & alios à Rota ſupra congeſtos faciunt optimè verba Alex. *conſil.* 86. *viſis dubitationibus nu.* 13. *lib.* 2. ibi, *Licet ſententia poſſit in conſequentiam facere prajudicium alicui, tamen non debet citari niſi illud prajudicium de ſui natura tenderet principaliter in dammum ipſius tertij, &c.* & ponit exemplum in terminis fortioribus & alios citat, quos ſequitur Hippolytus de Marſil. *in repetit. l. de unoquoque* 47. *ff. de re jud. n.* 116. *& fere idem n.* 72. Hippolyto verò non nocet ſententia, nec ex jure viribus rei judicatæ; imò nec in conſequentiam, quia nihil ex his, quæ in illa lite,
21 vel ſententia continentur petitur contra eum, nec ulla actio, aut exceptio, vel jus, quod ex illa oriatur,
22 aut formetur, contra intentetur, aut ulla evictio ob quam ipſe teneatur, ſed tantum obligatur ex ſua ſtipulatione, ſcilicet conditionali, cujus dies ceſſit & venit
23 impleta conditione *d. l.* 213. *ff. de verbor. ſignif.* in
24 cujus implemento, nec requiritur præſentia, aut ſcientia diſponentis, *l. ſi ita* 45. *alias* 46. *§. fin. ff. de leg.* 2. *l. quidam relegatus* 6. *ff. de reb. dub. l. hac conditio*
25 10. *§. fin. cum l. ſeq. ff. de condit. & demonſt.* nec gra-
26 vati *l. mortuo* 15. *l. ſi peculium* 20. *§.* 1. *ff. de ſtat. lib.* quia eo à quo relictum eſt, etiam invito impleri con-
27 ditio poteſt *l. ſtatu liberos* 3. *ff. de ſtat. lib. & abſente, l. cum heres* 4. *ff. eod.* & generaliter præſentiam vel ſcientiam contrahentium neceſſariam non eſſe in implemento conditionis tenuit Bart. *in l. ſi quis arbitratu* 43. *n.* 7. *verſ. preterea, ff. de verb. oblig.* & ibi Donell. *n.* 20. 28
quia nullum damnum infertur ex ipſo conditionalis implemento *opt. text. in l. conditio* 5. ibi, *Nam hoc jure poteſtatis fieri non conditionis expleta*, & ibi Gotofr. *lit. Z l. ſi pupillus* 26. *ff. de condit. inſtit.* Non enim ex conditionis implemento oritur actio, vel obligatio, 29
ſed ex præambula conditionali diſpoſitione, ut benè advertit Bald. *in l. ex placito* 3. *n.* 7. *C. de rer. permut.* Caſtr. *in d. l.* 5. *ff. de condit. & demonſtr. n.* 2. Gothof. *lit. E.* & ibi etiam Bald. Natt. *conſ.* 176. *num.* 30
1. Galganet. *de condit. demonſtrat. part.* 2. *cap.* 1. *q.* 53. *num* 4. *& q.* 98. *num.* 1. Aliàs pupillus ſine tutoris auctoritate conditionem implere non poſſet, contra *d. l.* 5. *&* 26. Cum ſine ea obligari non poſſit, *l. obligari* 9. *ff. de auct. tut. princ. inſtit. eod.* ubi latè Pichard. & omnes & Bar. *in d. l.* 5. *num.* 4. regulam conſtituit, quod quoties quid venit ad implementum 31
alterius, non agitur ex implente, ſed ex impleto *ex l. ſi ita ſtipulatus* 6. *§.* 1. *cum l. ſeq. ff. de novat.*

Magis urgere videbatur defectus mandati, cum ſem- 32
per fuerit poteſtatem neminem audiri, niſi docto de legitimo mandato, qua ſtante proteſtationem eſſe nullam quicquid actum fuerit, Buccafer. *reſponſ.* 104. *n.* 11. *& ſeqq.* Rota pene ſan. mem. Greg. XV. *deciſ.* 264. *n.* 1. & multis juribus, & Doctoribus *in Maceraten. cenſuum* 22. *Junij* 1646. *§. quarta nullitas coram* 33
me, qua eſt deciſ. 254. *n.* 22. poſt Zach. *de oblig. juxta noviſſ. impreſſ.* Nec tunc ſufficere eſſe verum procuratorem, & adeſſe mandatum, niſi oſtendatur, & producatur in actis, firmarunt plurimi apud Poſth. *de manut. obſerv.* 86. *n.* 4. Barboſ. *in collect. ad l. licet* 24. *n.* 7. *C. de procur.* Rota *deciſ.* 105. *n.* 2. *part.* 1. *diverſ. & deciſ.* 3. *n.* 3. poſt Mangill. *de ſubhaſt. & deciſ.* 128. *n.* 1. poſt Zacch. *de obligat. Camer.* & ſan. mem. Greg. XV. *deciſ.* 330. *n.* 1. Buratt. *deciſ.* 296. *n.* 1. & multas alias congerit Rubeus *ſingul. part.* 2. *verbo mandatum fol.* 69. *col.* 1. *num.* 4. Nec tunc ſufficere mandatum probare per conjecturas Gratian. *diſcept. foren. cap.* 34
573. *n.* 51. Rota apud clar. mem. Cardin. Millin. & ſatis clarè *deciſ.* 22. *n.* 10. ibi, *Nam licet ex praſumptionibus* (ait) *deductis per informantes pro Collegio praſumatur mandatum, tamen cum eſſet oppoſitum à Procuratore D. Caſaris neminem audiri niſi docto de legitimo mandato ad effectum, ut acta ſubſequuta ſuſtineantur,* 35
erat neceſſaria realis productio mandati in actis, Mantic. *de tacit. lib.* 7. *tit.* 4. *n.* 10. ibi, *Neque etiam quiſquam debet credere aliquem eſſe procuratorem niſi mandatum* 36
proferatur, ita ut legi poſſit, & alios citat. Imò nec ſufficere probari per teſtes dixit Caſtr. *in l.* 1. *n.* 1. *C. de procur.* non inſubtili ratione ibi videnda, Joan. Andr. *in addit. ad ſpecul. tit. de procur. §. ratione autem, n.* 2. *ſuper lit. A*, quam doctrinam ſequuntur Hiſpani, & legi- 37
bus apud eos cautum invenitur, ut refertur in dicta Maceraten. cenſuum. 22. *Junij* 1646. *coram me d. §.* 38
quarta nullitas, & alij poſſunt dici apud Rodrig. ibi citatum Cancer. *var. part.* 2. *tit.* 14. *de procur. n.* 193. ubi benè diſtinguit, & ſervari ex conſuetudine omnium Tribunalium ex Caſtr. & ex conſuetudine Cathaloniæ teſtatur, licet fallatur, quatenus dicit hoc eſſe de conſuetudine Caſtellæ, quia non eſt conſuetudo, ſed lex expreſſa, ſcilicet *l.* 3. *tit.* 2. *lib.* 4. *recopil.* & ibi Azeved. *n.* 4. *& l.* 5. *tit.* 17. *d. lib.* 4. *& l.* 55. *tit.* 1. *lib.* 3. (Imò amplius jubetur *l.* 24. *tit.* 16. *lib.* 2. *recopil.* quod non admittatur mandatum, niſi fuerit ſubſcriptum ab Advocato declarante eſſe ſufficiens Paz. *in prax. tom.* 1. *annot.* 4. *n.* 7. *cum ſeqq.* alter. Paz *ad ll. ſtyli l.* 16. *n.* 4. *&* 6. *fol.* 107. qui *n.* 5. ait non vidiſſe in Cancellariis, nec inferioribus Tribunalibus obſervare dictarum ll. tenorem, 39
ſed notandum, quod ſcripſit antequam fuiſſet factus auditor Regiæ Valliſoletanæ Cancellariæ, ubi hoc ſine dubio

Digitized by Google

40 dubio vidit obſervari, ut vidimus, & alij; nam ibi ll. exactiſſimè obſervantur, maximè cum inter ſpeciales ipſius Cancellariæ conſtitutiones radiat hæc etiam. Verum eſt quidem quod in Tribunalibus inferioribus non ita exactè ſervatur) dictas ll. exornat etiam Careval. *de jud. tom. 2. lib. 1. tit. 2. diſput. 4. n. 27. pag. 49. &* 50. & teſtatur idem cautum noviori jure Neapolitano
41 loco ibi citato, idem cautum Statuto Bononiæ ſcribit Barz. *deciſ. 46. n. 56. & de ordinatione Luſitaniæ* fidem præſtat Cardoſ. *in prax. Advocatorum verbo procurator n. 8. fol. 300. culum. 2.* Qui tamen omnes cum Jaſone
42 & aliis de jure communi fatentur poſſe probari per teſtes, & eſſe magis communem, Oſuald. aliis citatis ad Donell. *lib. 18. comment. cap. 13. lit. T. pag. 111. col. 1. ad fin.* ſed benè occurrit Joſeph. Ludovic. *comm. opin. de mandato concl. 2. verſ. in practica verò* (ait:) *Vix poſſet obtineri, niſi produceretur manatum in ſcriptis cum multa ſubſtantialia requirantur: quæ non poſſunt pro-*
43 *bari per teſtes, & dicta probatio mandati facta per teſtes nihil operatur, niſi ad excuſandum procuratorem à pœna falſi, & expenſis: Non enim multum hæc probatio*
44 *reum juvare poteſt, ſi quando is cœperit poſtea à Domino conveniri*, Donell. ait *d. lib. 18. comment. cap. 13. verſ. altero modo in meis, impreſſionis Francof. anni 1595. pag. 208. ſub n. 10. in fin.* ubi latè diſputat, & ſic cluderetur judicium, & reus parta victoriâ frui non poſſet. Caſtr. *ubi ſup.* Pichard. *de ſatiſd. §. 2. n. 5. in fin. & n. 15.* & ideò quando dubium eſt mandatum, jubetur, ut procurator caveat ſatiſdatione de rato *lib. 1. C. de procur. l. ſervum 33. §. ait Prætor. 3. l. non ſolum 39. §. qui alieno, ff. de procur.* & ibi Gothofr. *lit. M.* Pichard. cum multis *loco mox citato, n. 9. cum ſeqq.* (videndus, quia non modicam lucem huic concluſioni præfert) Faber *d. §. qui alieno*, Donell. *d. lib. 18. comment. c. 12. verſ. diverſa fol. 190. ſub n. 10. cum ſeqq.* Vveſembec. *in Paratitla ad tit. de procur. ff. n. 6. verſ. ſin autem in impreſſione Baſilica an. 1598. fol. 131. in princ.* Cujac. *obſervat. lib. 7. c. 26. colum. 1511. ſub littera E*, & eſt text. expreſſ. *in d. §. ſin autem inſtit. de ſatiſ.* ubi additio Gloſſæ *littera L, verbo confir-*
45 *maverint*, & præter jura, & DD. ibi à Pichard. congeſtos *n. 1.* probat rotundus text. *in l. ſi is à quo 3. ſi procurat. ff. ut in poſſeſſ. leg.* quod in præſenti factum non eſt, & in puncto de eo, qui inſtrumenta produxit debeat ſatiſdare de rato, eſt clarus *text. in cap. coram 34. de offi. & pot.*
46 *judic. deleg.* & ibi Innoc. *n. 1.* Bart. *in l. vulgo 24. n. 4. ff. de adminiſtr. tutor.* & alios jungit *lit. C*, Joſeph. Ludov. *deciſione* Peruſ. *deciſ. 110. part. 2.* Veſter vel potius
47 ejus Add. *lib. 4. c. 5. n. 19.* ſi ergo probatio teſtium ſufficiens non eſt, ut ſecurus maneat reus, multò minus probatio præſumptiva, maximè cùm dicat Mantic. *d. lib. 7.*
48 *tit. 9. n. 9.* Præſumptionem ex productione inſtrumentorum eſſe præſumptionem ſemiplenam, & ſic non admitti ex ea procuratorem niſi cum cautione de rato. Sed eſto ſit plena, nec ei ſufficere dixit Donell. *ubi ſupra verſ. quando p. mihi 209. in fin. vidend. per tot. & in fine ibi. Cum videamus probationem mandati non ſtatui quamlibet, ſed nominatim ad certas ſpecies inſtrumentorum referri, puta eorum, quorum & fides certa ſit & poteſtas penes reum uti reus his cùm volet:* & inferius *non aliam ob cauſam quam quod alia poobatio non eſt in poteſtate rei ut ſe quandoque ea adverſus Dominum tueri poſſit, & efficere ne iterum jure ab eo conveniatur*, Pichard. *ubi ſupra à n. 13.* & benè faciunt tradita per Buccafer. *dict. reſponſ. 104. n. 15.*

Addebatur his non obſtare reſponſionem, quod Joan-
49 nes poſt ſententiam ratificaverit geſta à Procuratore,
50 quia facta proteſtatione ratificatio nullius momenti eſt, nec ante ſententiam Barboſ. *in collect. C. de procurat. l. licet 24. n. 2.* Vant. *de nullit. ex defect. inhabilit. & mand. n. 116.* Cardoſ. *ubi ſupra n. 11. in fin. verſ. quarto*
51 *decimo fol. 301. col. 1. in fi.* Bucaf. *d. reſponſ. 104. de n. 11. & 12. & 17. latè* Rota Bonon. *deverſ. dec. 85. n. 20. & ſeqq.* Gratian. *deciſ. Maceraten. 105. n. 15.* cum multis ibi citatis Rota *d. deciſ. 105. n. 2. part. & deciſ. 3. poſt* Mangill. *n. 3.* Poſt ſententiam autem ratificationem nullius momenti eſſe, etiam ſi proteſtatio non præceſſerit, Cravett. *conſ. 108. n. 1.* Chriſtoph. de Paz. *d. l. 16. n. 13.*

His tamen omnibus facillimo negotio reſponſum, nempè jure optimo Rotam amplexam fuiſſe æquiorem 52
ſententiam, videlicet ſufficere etiam ſtante proteſtatione mandatum probari conjecturis, & præſumptionibus, & validum eſſe judicium ita mille apud Poſth. *d. obſerv. 86. n. 6.* Seraph. *deciſ. 933. n. 2. & dec. 725. n. 4. part. 3. & dec. 441. n. 2. rec.* regiſtrata penes Poſth. *de manut. dec. 309.* Add. ſan. mem. Greg. XV. *deciſ. 111. n. 17. littera A, & deciſ. 330. n. 5. lit. etiam A*, Add. ad bon. mem. Buratt. *deciſ. 196. n. 10.* Rota *in d. Maceraten. Cenſuum 22. Junij 1646. §. ſed tamen coram me* Joſeph. Ludovic. *deciſ. Peruſin. deciſ. 110. in fine parte 2.* qui omnes, & Mantica, & Rubeus ſuprà citati millies 53
teſtantur innumeris adductis productionem inſtrumen- 54
torum, & expenſas litigando factas eſſe ad hoc potentiſſimas conjecturas, eis mandatum probari, & ipſa Rota, & aliis citatis Oſuald. *d. lib. 18. cap. 13. ſub lit. B, verſ. cæterum in Lugdunenſ. impreſſ. anni 1619. part. 112. col. 1. poſt princip.* Vueſembec. *ubi ſupra n. 17. in fine*, qui multos refert *lit. L.* & quotidie in Rota.

Ad rationes, & Argumenta Donelli benè reſpondet Oſuald. *in notis d. cap. 13. lit. T.* ex Bart. viden. *d. l. 1. & l. licet, C. de procur.* & multis citatis, explicando etiam *text. leg. ſi procuratorem 65. ff. de procur.* quam Donell. affert, & præter citatos ab eo, & à Vaſquez, 55
Menchac. ibi relat. qui multos congeſſit. Bald. *ad leg. prohibitum 5. n. 10. C. de jure fiſci*, & quocumque legi- 56
timo modo probatum ſit mandatum, tam validum eſſe Judicium, imò tam à cautione de rato excuſatum procuratorem, ac ſi per inſtrumentum in actis productum, 57
& per formam *d. l. ſi procurator 65.* probatum eſſet Oſuald. *ſupra pag. 1111. col. 2. poſt princ. verſ. quia cum, &c.* Legitimum autem modum probandi mandatum per dictas præſumptiones eſſe ex Rota ipſo Oſuald. *& multis aliis* ſuprà ſatis probatum eſt. Præterquam quod 58
Donell & Caſt. non dicunt, quod probato mandato per teſtes judicium ſit nullum, ſed quod tunc etiam debeat procurator cavere de rato, quod æquè negant Bart. & Oſuald. *ubi, ſupra*, qui multos congerit.

R. P. D. MELTIO.

Romana fructuum Cenſus.

Lunæ 12. Decembris 1650.

ARGUMENTUM.

Cenſus impoſitus à minore abſque ſolemnitatibus eſt nullus, nec juramento convalidatur: præſumitur enim à Statuto Urbis dolo, & metu extortum; Ratificatur tamen ab ipſo facto majore, & ſolvente fructus, nullitatem non ignorante. Privilegium minoris executionis, & ratificationis materia tangitur: obligatio naturalis ligat ſolam conſcientiam. Promiſſio facta de ſolvendo debito intelligitur de debitis legitimis. Procurator excedendo fines mandati, principalem non obligat. Judex in judicando debet attendere factum cum circumſtantiis.

SUMMARIUM.

1 *Cenſus impoſitus à minori, non adhibitis ſolemnitatibus ſtatutariis, eſt nullus ipſo jure. Et proinde nulla oritur*

Digitized by Google

oritur obligatio, neque civilis, neque naturalis ad favorem creditoris.

2 *Privilegium minoris qui agit de damno vitando, prævalet privilegio mulieris, quæ agit de lucro captando.*

Probatur in puncto cenſus venditi per minorem mulieri.

3 *Ratio damni, quando ex utraque parte vigeat, melior cauſa reputatur ejus, qui convenitur, & partes rei ſuſtinet.*

4 *Cenſus nulliter impoſitus à minore, non poteſt convalidari ex juramento in venditione appoſito, & redditur ratio.*

5 *Juramentum à minore in cenſu nulliter impoſito præſtitum à Statuto Urbis præſumitur dolo, & metu extortum, & nihil operatur, n. 7.*

6 *Statutum Urbis eſt auctoritate Apoſtolica confirmatum, prout conſtat ex litteris ſan. mem. Gregorij XIII. in principio appoſitis.*

8 *Ratificatio cenſus à minore nulliter impoſiti, inducitur ex ſolutione fructuum ab eo majore facto.*

9 *Limitatur non procedere per ſolam acquieſcentiam, imò neque ex alio actu poſitivo, non probata prius in hujuſmodi ratificante ſcientia plena nullitatis, & non ſolum facti, verùm etiam juris.*

10 *Ratificatio actus nulli non inducitur ex ſcientia præſumpta, ſed certa, atque explicita requiritur cum omnibus ſuis qualitatibus.*

Ratio autem eſt, quia alias in ratificatione ſemper intelligitur illa conditio, ſi actus firmus ſit, & validus.

11 *Dolus in contractu minoris abſque ſolemnitatibus, à ſtatuto præſumptus, excludit omnem ratificationem ex lapſu temporis deductam.*

Firmatur in puncto ratificationis inductæ ex l. fin. c. ſi major, &c. *& eſt communis opinio à DD. atteſtata, & magis in praxi recepta & conſervata.*

12 *Teſtator legans aliquam ſummam pro extinctione omnium ejus debitorum, cenſetur per hujuſmodi diſpoſitionem intellexiſſe de quibuſcunque debitis, & ſic etiam de iis, quæ obligationem civilem non habent, ſed ſolam naturalem.*

13 *Teſtator, qui in ultima voluntate mandat ſolutionem omnium debitorum intelligit principaliter ſaluti animæ proſpicere, propriamque conſcientiam exonerare.*

14 *Conſcientia non minus obligatur ex debito naturali tantum, quàm ex naturali, & civili ſimul juncto.*

15 *Contractus nullus, nullam producit obligationem, neque civilem, neque naturalem.*

16 *Solemnitates ſtatutariæ inductæ fuerunt favore publicæ utilitatis, & proinde illarum defectus magis impediunt ortum obligationis naturalis.*

17 *Conſcientia non obligat, quos natura non ligat.*

18 *Contractus geſtus cum minore abſque ſolemnitatibus, aptus eſt parere obligationem naturalem, quæ obliget contrahentem in foro conſcientiæ, declaratur in quibus terminis procedat.*

19 *Contractus cum minore geſtus, contra formam ſtatuti, ubi concurrunt circumſtantiæ, ex quibus tollatur ſuſpicio præſumpta fraudis, & doli, nullum producit ortum obligationis, neque naturalis, neque civilis: teſtantur DD. de veriori & receptiori ſententia.*

20 *Promiſſio hæredis facta de ſolvendo omnia debita, & legata teſtatoris, intelligenda venit reſpectu debitorum legitimorum.*

21 *Fidejuſſor obligatus remanet eodem modo, & forma, quibus obligatus erat ejus principalis.*

22 *Obligatio fidejuſſoris acceſſoria eſt obligationi principalis, cujus proinde naturam induit.*

23 *Maximè attenta expreſſa relatio à fidejuſſore in ſua obligatione facta ad obligationem ipſius principalis, operatur, ut omnia contenta in obligatione principalis, cenſeantur inſerta atque repetita etiam in propria.*

24 *Mandatum factum à muliere ad vendendum cenſum debet, ut valeat inſinuari ex conſtitutione Ægidianæ* lib. 5. c. 25.

25 *Nec etiam ſufficit decretum Judicis quòd habeatur Inſtrumentum pro inſinuato.*

26 *Mandatum ad unam rem, non poteſt à Procuratore, ſeu ſubſtituto extendi ad alium, maximè quando exceſſus tendit ad præjudicium principalis.*

27 *Procurator non poteſt in exequendo mandatum, recedere à forma ſeu conditione ipſius.*

28 *Et ex hoc defectu principalem ſuum obligare non poteſt, dum ejus conſenſus ſic prorſus deficiat.*

29 *Et ſi actum fecit, perinde eſt ac ſi nihil actum fuiſſet.*

30 *Declaratio facta ab aliquo, ſe in contractu non ſervire, niſi de nudo nomine, ſubſtantiam verò totius commodi & incommodi ſpectare ad alterum, operatur, quod nullam ex eo ſibi quæſiverit actionem, nullumque Jus, quod alteri ſolo fuit quæſitum.*

31 *Secus verò quando in eadem apocha declarationis ſibi reſervavit facultatem agendi nomine proprio.*

32 *Declaratur tamen procedere diverſitas, quando actio primo loco fuiſſet dicto declaranti originaliter acquiſita, ac in ejus perſona radicata; tunc enim in ceſſione poſtea alteri facta de dicta actione potuit facultatem agendi nomine proprio ſibi præſervare.*

33 *Judex in judicando debet attendere propoſitas caſuum ſpecies, atque circumſtantias.*

DECISIO LXIII.

PLacuerunt Dominis fundamenta deciſionis in hac cauſa emanatæ coram me ſub die 24. Junij 1647. in qua ex capite injuſtitiæ reſolutum fuit mandatum relaxatum ad inſtantiam Sacconarij contra hæredes q. D. Tiberij Aſtalli Senioris non eſſe exequendum. Injuſtitia ſiquidem adhuc viſa fuit patens ex eo quod dictum mandatum fuit relaxatum pro fructibus cenſus impoſiti à Joan. Baptiſta Ponciallo in minori ætate conſtituto, nullis adhibitis ſolemnitatibus à Statuto Urbis *lib.* 1. *cap.* 151. requiſitis, quo circa dictus cen- 1
ſus nullus fuit ipſo jure, & propterea illius vigore nulla oriri potuit actio ad favorem creditoris reſiſtente ſtatuto nativitati utriuſque obligationis tam naturalis, quàm civilis, juxta theoricam Bartol. *in leg. cum lex n. 4. ff. de fidejuſſ.* quem ſequuntur Imola *in cap. cum contingat, de jurejur.* Covarruv. *in cap. quamvis pactum in 2. parte §. 4. n. 6. de pactis in 6.* Gabr. *conſil.* 20. *n.* 44. *verſ. & quod cum ſeq. lib.* 2. Carcer. *var. reſ. part.* 2. *cap.* 1. *n.* 59. Gratian. *diſcept. foreuſ. cap.* 122. *n.* 1. Rot. *coram Durano deciſ.* 18. *n.* 13. *& ſeqq. Anconitana nullitatis concordiæ* 16. *Aprilis* 1646. *coram bonæ mem. Arguelles, & in Anconitana cenſus* 9. *Maij præteriti coram R. P. D. Otthobono*, idque procedit non obſtante quod impoſitio, & venditio cenſus facta fuerit ad favorem Cæciliæ Marcheſiæ mulieris; Quia etiam in tali caſu prævalet privilegium minoris, qui dicitur agere de damno vitando quamvis pecunias receperit, niſi ſimul probetur dd. pecunias verſas fuiſſe in evidentem mino- 2
ris utilitatem, textus expreſſus *in leg. verum* 12. *§. item quæritur leg. ſi minor.* 35. *ff. de minor.* Lambertengh. in terminis pecuniæ traditæ à muliere *de contract. mulier. in fin.* 125. Perug. *conſ.* 77. *n.* 39. *lib.* 1. Rota *coram ſan. mem. Greg. XV. d.* 473. *n.* 13. *& in Romana Salviani* 27. *Jan.* 1640. *§. finali coram Reverendiſſ. D. meo Decano*, & in puncto cenſus venditi per minorem mulieri fuit dictum *in Romana ſeu Peruſina cenſus* 23. *Junij* 1645. *§. adeo quod, coram R. P. D. meo Bichio, & in Anconitana cenſus* 1. *Junij* 1649. *coram R. P. meo Cerro, §. quia cum probatum non fuerit*, ubi etiam dictum fuit hoc procedere, quamvis ex utraque parte ratio damni vigeret, nam adhuc melior cauſa reputatur ejus, qui convenitur, & rei partes ſuſtinet, Lamberthengh. *ubi ſupra n.* 122. *&* 125. Peregr. *d. conſ.* 77. *num.* 59. *lib.* 1. Rota *coram Greg. XV. dec.* 473.

n. 14.

Digitized by Google

n. 14. *& in Romana pecuniaria* 27. *Aprilis* 1637. *co-
ram bon. mem. Merlino.*

4 Nec potuit dictus cenſus convalidari ex juramento
in eo appoſito, quia cum ſtatutum introductum fuerit
ob publicam utilitatem ad obviandum, nempè frau-
5 dibus quibus de facili minores decipi poſſunt, eaque
ratione juramentum in hujuſmodi contractibus præſti-
tum dolo, & metu extortum præſumat, dictoſque con-
6 tractus, & obligationes nullius roboris, ac momenti
eſſe declaret, ac dictum ſtatutum auctoritate Apoſto-
lica confirmatum etiam fuerit, prout conſtat ex litte-
tis ſan. mem. Gregor. XIII. in principio dd. Statuto-
7 rum appoſitis, utique juramentum ſuper eis interpoſi-
tum, nihil operatur Bartol. *in leg. omnes populi ſub n.*
25. *verſic. ſed ſi ſtatutum, ff. de juſtit. & jure*, Bald.
in authent. Sacramenta Puberum, ſub num. 5. *verſic.
& ideo in multis locis, &c.* ubi Caſtrenſ. *ſub n.* 11.
verſic. ſed ſi queritur, &c. C. ſi adverſus venditionem.
Honded. *conſil.* 5. *num.* 40. *verſic. ultimum de jura-
mento, & ſeq. lib.* 2. Rota *deciſ.* 54. *n.* 2. *part.* 1. *re-
cent. & in Romana donationis de Cupis* 5. *Junij.* 1602.
coram bon. mem. Cardin. Pamphilio, ac inter impreſſas
apud Pich. *ad Statut. Urbis deciſ.* 22. *num.* 3. *verſic.
nec huic concluſioni obſtat cum ſeq.* & penes Urgellen.
dict. deciſ. 18. *ſub num.* 2. *verſic. quod & ſi in dicto
ſtatuto, &c. cum ſeq. & per totum, & in Ravenna-
ten. dotis coram me* 11. *Aprilis* 1644. *ſub §. non etiam
obſtat, &c.* Mar. Anton. *var. reſol. lib.* 2. *reſol.* 3. *n.*
8. *verſ. caterum, &c.*

8 Minus ſubſiſtere viſa fuit præſuppoſita ratificatio dicti
cenſus aliàs deducta ex eo quod Joannes Baptiſta major
factus ſolverit ſpatio longi temporis fructus, nec un-
quam de nullitate dicti cenſus aliquid dixerit ad *leg.
fin. C. ſi major. fact. alienation. fact. ſine decret. rat.
habuer.* Quia ſolutio fructuum non fuit hactenus ju-
ſtificata, neque per ſimplicem acquieſcentiam, imò
9 neque ex alio actu poſitivo induci potuit ratificatio cen-
ſus nulliter contracti non probata prius in Joan. Bap-
tiſta ratificante ſcientia plena nullitatis non ſolum facti
ad textum expreſſum *in leg. fin.* ibi per ignorantiam fa-
cti, *ff. ad Senat. C. Macedonian.* Gloſſ. *in leg. Zeno-
dorus var. novatione. C. eod.* ſed etiam juris Bald. *in l.
mater, C. de rei vendic.* Surd. *conſ.* 49. *à n.* 32. *verſ.
ſecundò reſpondeo*, &c. *& ſeq. & ſub n.* 45. *verſ. dum
verò*, &c. Garb. *conſ.* 62. *n.* 27. *&* 28. *lib.* 2. Gratian.
diſcept. forenſ. c. 449. *n.* 32. Rota *deciſ.* 282. *n.* 6. *verſ.
neque obſtat*, &c. *part.* 4. *diverſ. & recent. deciſ.* 293. *n.*
17. *part.* 1. *Urbevetana cenſus* 7. *Maii* 1646. *cor. bon.*
10 *mem. Motmanno, qua eſt deciſio* 260. *part.* 6. *recent. n.*
12. *& ſequ. & in Anconitana cenſus* 7. *Maii* 1646. *co-
ram R. P. D. meo Peutingero confirmata* 7. *Martii* 1647.
& 9. *Junij* 1648. *coram eodem.* Neque pro ratificatio-
ne actus nulli ſufficit ſcientia præſumpta, ſed certa atque
explicita requiritur cum omnibus ſuis qualitatibus ad
tradita per Buratt. *deciſ.* 410. *n.* 11. ubi Add. *n.* 15. &
fuit reſolutum in Romana pecuniaria 28. *Jan. prateri-
ti coram R. P. D. meo Otthobono.* Ratio autem eſt, quia
aliàs in ratificatione ſemper intelligitur illa conditio ſi
actus firmus ſit, & validus, Valenſ. *conſil.* 177. *n.* 53.
11 *lib.* 2. Rota *in Romana pecuniaria* 23. *Maij* 1648. *§.
nec dictum pratenſum creditum coram me*; quæ etiam fa-
cilius procedunt ſtante dolo, qui à Statuto Urbis in-
terveniſſe præſumitur in contractu cum minore geſto
abſque ſolemnitatibus, qui dolus quamvis præſumptus
ſecundum veriorem & receptiorem Doctorum ſenten-
tiam, excludit omnem ratificationem ex lapſu temporis
deductam, Natt. *conſil.* 162. *nu.* 31. *verſic. demum
reſpondetur*, Malvaſ. *conſil.* 86. *ſub n.* 15. *verſic. ſed
ubi*, &c. *cum ſeqq.* Surd. *conſ.* 49. *n.* 37. *verſic. tertiò
reſpondetur cum ſeqq.* Verall. *deciſ.* 1. *n.* 1. *part.* 3. Bu-
ratt. *deciſ.* 410. *n.* 10. & in puncto ratificationis in-
ductæ *ex lege fin. C. ſi major*, &c. *conſuluerunt Roman.
conſ.* 54. *in fine*, Curt. jun. *conſ.* 50. *n.* 6. *&* 7. Ruin.
conſ. 170. *n.* 29. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 824. *n.*
30. firmavit etiam Rota *deciſ.* 102. *n.* 12. *part.* 2.
diverſ. coram ſan. mem. Greg. XV. dicta deciſ. 473.
n. 18. *& in Romana donationis de Cupis coram bon.
mem. Cardinali Pamphilio* 5. *Julij* 1602. *ſub n.* 7.
verſ. non obſtat, quod Alxander, & ita etiam ſenſit Mar.
Anton. hanc quæſtionem ad partes diſputans *dicta reſo-
lut.* 3. *ſub n.* 20. *verſ. articul. igitur erit*, qui *in verſ. in
hac contrarietate*, &c. hanc eſſe teſtatur communio-
rem D D. opinionem, & magis in praxi receptam,
& obſervatam.

Nec etiam elidi poteſt ratificatio ex eo, quod cum
Ponciallus in teſtamento per eum jam in majori ætate
conſtitutum, atque proximum conditio legaverit duas
vineas Propertio Fontanellæ cum onere ſolvendi pro 12
earum pretio ſcuta biſmille ducentum in extinctionem
omnium ejus debitorum, & legatorum cenſeatur per
hujuſmodi diſpoſitionem intellexiſſe, de quibuſcumque
debitis, & ſic etiam de iis quæ obligationem civilem 13
non habent, ſed ſolum naturalem ex ratione aſſignata
tam per Aretin. *conſil.* 93. *n.* 3. quàm per Dec. in Au-
thent. *praterea n.* 11. *C. unde vir. & uxor* quæ eſt quod 14
ubi quis in ultima voluntate mandat ſolutionem om-
nium debitorum, intelligatur pricipaliter ſaluti animæ
proſpicere propriamque conſcientiam exonerare, quæ
non minus obligatur ex debito naturali tantùm quàm 15
ex naturali & civili ſimul juncto, & ita etiam firmavit
Rota *deciſ.* 62. *n.* 2. *deciſ.* 81. *n.* 1. *& deciſ.* 119. *n.* 3.
part. 7. *recent.* Verùm huic objecto fuit ſufficienter ſa- 16
tisfactum cum reſponſione jam data in præcedenti *deci-
ſione ſub §. non obſtat quod Ponciall.* ut nempè cum ver-
ſemur in contractu nullo ex defectu ſolemnitatum, cui
ſtatutum expreſsè reſiſtit, nulla exinde oriri potuerit
obligatio nec civilis, nec naturalis *leg. ſancimus, C. de* 17
*donat. leg. ſed & ſi ſervi, ff. de fidejuſſ. & leg. antiqua
§. fin. C. ad Velleian.* Bald. *in leg. non dubium col. fin.
verſ. ſecundo quaro, n.* 29. *C. de legibus.* Roma. *conſ.*
12. *nu.* 4. *& confir.* 37. in primo dubio, eoque magis
quia dictæ ſolemnitates inductæ fuerunt favore publicæ
utilitatis, quo caſu illarum defectus magis impediunt
ortum obligationis naturalis, Rot. *coram Duran. dict.
deciſ.* 18. *n.* 17. *&* 18. cum aliis allegatis, *in deciſione
coram me emanata ſub dicto §. non obſtat quod Poncial-
lus ad med.* deficiente autem obligatione naturali cer-
tum eſt quod quis in foro conſcientiæ obligari non po-
teſt ex recepta Bartoli traditione, quem natura non
obligat, conſcientia non ligat, Navarr. *conſil.* 9. *de
empt. & vendi. n.* 6. *&* 7. *lib.* 3. *vol.* 3. Joan. Valeſius
de differentia inter utrumque forum lib. 1. *verb. ad
praludia, n.* 25. Durand. *dicta deciſ.* 18. *n.* 14.

Quare non obſtant firmata per Rotam *in deciſ.* 62.
n. 2. *& deciſ.* 81. *part.* 6. *recent.* quod nempè con-
tractus geſtus cum minore abſque ſolemnitatibus, aptus
ſit parere obligationem naturalem, quæ obliget contra- 18
hentem in foro conſcientiæ; nam illa procedunt ſecun-
dum diſtinctionem à Rota approbatam in *dict. dec.* 81.
& dec. 119. *n.* 7. *eadem parte* 7. *recent.* quando ſcili-
cet contractus initus fuit cum bona fide, & cum pro-
babili credulitate quod ſolemnitates ſtatutariæ non re-
quirentur, vel cum utilitate, ac locupletatione mino-
ris, & ſic quando ceſſat fraudis, ac deceptionis ſuſpi-
cio, cujus correctio eſt cauſa finalis ejuſdem Statuti.
Secus autem quando non concurrunt circumſtantiæ,
ex quibus tollatur ſuſpicio præſumptæ fraudis, & doli
in contractu cum minore geſto contra formam Statuti.
Nam tunc ex eo nullam oriri obligationem naturalem, 19
nec civilem communiter Doctores, qui hanc verio-
rem, & receptiorem ſententiam dicunt, & ultra ſu-
periùs citatos tradit etiam Romanus *conſil.* 437. *num.*
1. *verſ. videndum igitur*, Oſaſch. *deciſ.* 165. *num.*
16. *verſ. hinc ſequitur benè*, Menoch. *de praſumpt. lib.*
1. *praſumpt.* 80. *ſub num.* 16. *verſ. diverſum eſt, &c.
& n.* 37. *verſ. infertur ſeptimo*, Mantic. *de tacit. &
ambig.*

Digitized by Google

ambig. lib. 21. *tit.* 1. *num.* 4. *verſ. ſed hac ratio &c.*
& ita declaratum etiam fuit in *deciſ.* 373. *n.* 1. *verſ. &*
in primis , &c. ac deciſ. 177. *nu.* 12. *verſic. non obſtat*
denique part. 1. *recent.*& ſequitur Moder. *de cenſ. quæſt.*
15. *ſub num.* 15. *verſ. quæ concluſio , &c.* Sanchez *de*
matrim. lib. 1. *diſput.* 7. *ſub n.* 16. *verſ. tertiò , &c.*
Cancer. *var. reſol. part.* 2. *cap.* 1. *de minor.* 25. *annor.*
num. 209. *verſic. neque allegata , & ſeqq.* Gratian. *diſ-*
cept. forenſ. cap. 691. *num.* 24. *verſ. nam ex contractu*
geſto , & cap. 13. *n.* 66. *verſ. ideò videmus.*

Firmata igitur ex prædictis nullitate impoſitionis cen-
ſus , ac obligationis Joan. Baptiſtæ Poncialli juſtè con-
veniri non potuit Fontanella ejuſdem Jo. Baptiſtæ le-
gatarius , nam promiſſio per eum facta de ſolvendo om-
nia debita , & legata intelligenda venit reſpectu debi-
20 torum legitimorum *ad leg. ſi is cui , §. Flavius Janu-*
arius , ff. de ſolut. & juxta theoricam Bartol. *in leg.*
legavi n. 3. *verſ. ultimò nota. ff. de liber. legat.* ac ibi
Caſtr. *ſub n.* 2. *verſic. ſi teſtator. ff. de condition. &*
demonſtrat. Bald. *in lege ſi creditori ſub n.* 1. *verſic. &*
ideo teſtator. D. de legatis 1. Caſtrenſ. *conſilio* 50. *viſo*
Codicillo ſub n. 2. *verſic. conſtat autem , &c.* Cephal.
21 *conſilio* 14. *n.* 19. *verſ. & propterea ſi fiat mandatum*
hæredi , Surd. *deciſ.* 38. *n.* 13. *verſiculo & facit deciſio*
269. *ſub n.* 12. *verſiculo adeò quod voluit* , Bartol.
conſilio tertio , ſub n. 14. *verſ. & verba cum ſeqq.* Gra-
tian. *diſcept. forenſ. cap.* 713. *n.* 68. *verſ. cum etiam* ;
& ita etiam ſe declaravit idem Fontanella , dum ſuam
obligationem expreſſis verbis reſtrixit ad debita de jure
ſolvenda , ibi , *de valore ſeu pretio ſolvere omnia , &*
ſingula debita , & legata dicti Jo. Baptiſtæ , quæ de
jure venirent ſolvenda , ex quo ſequitur quod nec mi-
nus conveniri potuerit hæreditas quondam Div. Ti-
berii Aſtalli , nam dum fidejuſſit pro Fontanella obli-
22 gatus tantum remanſit eodem modo , & forma qui-
bus obligatus erat dictus Fontanella ejus principalis ,
lege grege , §. illud , & lege ſicut D. de fidejuſſione
Surdus *deciſione* 118. *num.* 9. & ita concludit Jaſon.
23 *in lege ſi non ſortem in principio n.* 2. *verſic.* 4. *nota de*
condit. indebit. Socin. *conſilio* 273. *in præſenti conſul-*
tatione col. 1. *lib.* 1. obligatio enim fidejuſſoris ac-
ceſſoria eſt obligationi principalis cujus proinde natu-
ram induit maximè attenta expreſſa relatione facta ad
obligationem ipſius Fontanellæ principalis , quæ ope-
ratur , ut omnia contenta in obligatione principalis
cenſeantur inſerta atque repetita etiam in obligatio-
ne fidejuſſoris , Authent. *ſi quis in aliquo C. de edend.*
Pariſ. *conſilio* 79. *num.* 10. *lib.* 3. Ruin. *conſilio*
85. *num.* 4. *lib.* 1. Caputaquen. *deciſ.* 104. *num.* 4.
part. 1.

Præterea addebant Doctores , quod admiſſa etiam
non tamen conceſſa pro valida impoſitione dicti cen-
ſus adhuc nulla competere poterat actio Sacconario
pro conſecutione dictorum fructuum , pro quibus ob-
tinuit mandatum ab A. C. nam venditio , ac ceſſio
dicti cenſus , cum fructibus viginti duorum annorum
decurſis , & non ſolutis ad ejus favorem facta per
Franciſcum Berghignum Procuratorem conſtitutum ,
& reſpectivè ſubſtitutum à Jo. Baptiſta Ridulphetto
24 tam nomine proprio , quàm nomine Lucretiæ , An-
toniæ , ac Cæciliæ filiarum , ac cohæredum dictæ
Cæciliæ de Marcheſiis , viſa fuit nullius momenti ,
tum quia mandatum per dd. mulieres factum in per-
ſonam dicti Ridulphetti ad vendendum cenſum , ca-
ret inſinuatione , quæ omnino neceſſaria erat ex Con-
ſtitutione Ægidiana *lib.* 5. *cap.* 25. ad tradita per
Boccar. *in commentar. ad eadem* gloſſ. 8. *n.* 15. *verſic.*
3. *extenditur* , & fuit dictum in Auximana bonorum
25 15. *Aprilis* 1603. *coram bonæ mem. Card. Mellino* ,
26 quæ inter impreſſas eſt *deciſio* 368. ubi firmatur : ut
nec etiam ſufficiat decretum Judicis , quod habeba-
tur Inſtrumentum , pro inſinuato. Tum quia cum di-
ctæ mulieres feciſſent mandatum in perſonam Ridul-
phetti ad vendendum cenſum in ſorte ſcutorum 400.
ac ad petendum fructus decurſos in ſumma ſcutorum
700. utique non potuit Berghignus Procurator à dicto
Ridulphetto deinde ſubſtitutus excedendo fines dicti
primi mandati vendere cenſum , & cedere fructus de-
curſos unico pretio ſuorum octingentorum in grave
præjudicium & damnum mulierum conſtituentium ,
ut dicitur *in leg. non abſtulit* , & ibi Bald. *ſub n.*
1. *verſiculo gloſſ. dicit , &c. ac ſeqq. C. de novat.* Ro-
man. *conſilio* 352. *ſub n.* 2. *verſiculo pro hac concluſio-*
ne , &c. cum ſeqq. Surdus *deciſione* 219. *ſub n.* 27.
verſ. & addunt ſimile. Rota penes ſ. mem. Gregor.
XV. *deciſione* 311. *n.* 5. *verſiculo ex quibus con-*
ſtat, &c. Buratt. *deciſio.* 374. *n.* 8. *verſiculo & ideo ,*
&c. & ſequitur Moder. Peruſin. *de conſ. quæſt.* 109.
n. 47 *verſic. quia ſicut is , & ſub n.* 53. *verſic. pro*
qua etiam concluſione , cum ſeqq.

Accidit defectus alterius formæ, ſive conditionis ap- 27
poſitæ per Ridulphettum in ſubſtitutione , per eum
facta in perſonam Beghigni, ut nempe ex pretio à vendi-
tione dicti cenſus redigendo per emptores ſolverentur
in manibus Gaſparis Morelli ſcuta 700. ad effectum
exequendi voluntatem ipſius Domini Jo. Baptiſtæ ,
quæ tamen conditio , & forma præſcripta , cum ne-
glecta fuerit ex quo dictus Berghignus vendidit , ac 28
ceſſit dictum cenſum , ac fructus Sacconario nulla per
eum facta ſolutione præfato Gaſpari , ſed tantùm prò-
miſſione de ſolvendo infra annum quæ nunquam fa-
cta fuiſſe probatur , imò neque ſimpliciter , ſed ſub
conditione ibi : *ſecuta , & facta tamen prius ratifica-*
tione à ſupra dictis DD. Cecilia , Lavinia , Antonia ,
& Jo. Baptiſta , &c. quod facere non potuit , Bald.
in d. leg. non abſtulit , ſub n. 2. *verſic. contrarium eſt*
verum , C. de novat. & eſt textus *in leg. qui Romæ ,*
§. Callimachus , ubi Jaſon *n.* 9. *verſic. quintò nota ,*
&c. D. de verb. obligat. Berou. *conſil.* 174. *ſub num.*
7. *verſic. quibus tamen non obſtantibus cum ſeqq. lib.*
1. hinc ſequitur quod ex hac etiam ratione Berghig-
nus nulliter egerit nec ſuos principales obligare po-
tuerit , dum eorum conſenſus in præmiſſis , prorſus
deficiebat *diligenter , l. ſi quis pro eo , D. mandat.*
Oldrad. *conſil.* 126. *n.* 9. *verſic. quarto* , &c. Pariſ.
conſil. 47. *num.* 41. *verſic. quibus ſtantibus* , &c. *&*
ſeqq. lib. primo , Surdus *deciſ.* 209. *ſub num.* 5. *verſic.*
& propterea cum ſeqq. Rota Genuen. *deciſ.* 174. *ſub n.* 5.
verſicul. in contrarium conſideratum fuit , cum ſeqq. &
perinde eſt ac ſi nihil actum fuiſſet , Rota *coram Reve-*
rendiſſ. P. D. Durano deciſ. 146. *n.* 47. *verſ. unde* , &c.

Subſiſtere etiam viſum fuit illud fundamentum quod 29
neque Sacconario ulla actio competeret ex quo ipſe-
met declaravit nudum nomen tantum in dicto con-
tractu præſtitiſſe , ſubſtantiam verò totius commodi ,
& incommodi ſpectaſſe ad Thomam Berghignum, prout
legitur ex apocha confecta ſub eadem die celebrati con-
tractus nempe ſub die 26. Aprilis 1644. qua ſtan-
te declaratione nulla illi quæri potuit actio nullum-
que jus , quod quæſitum fuit ſoli prædicto Thomæ ,
de quo partes ſenſerunt *l.* 4. *§. ſi ab ignota , ff. de* 30
manumiſſ. leg. ſi non verum , l. ſi filij tui , C. de donat.
inter virum & uxorem , l. cum propria , & l. militum
intereſt , C. ſi quis alteri vel ſibi , Rota penes Cardin.
Seraph. *dec.* 660. *n.* 8. *verſ. ſed acquiritur jus.*

Nec obſtat , quod in eadem apoca reſervata fuerit
præfata Fulvio Sacconario facultas agendi nomine pro-
prio , uſque ad conſecutionem tam ſortis principalis 31
quàm fructuum decurſorum unde inter diſpoſitio *tex.*
in leg. apud Celſum , §. ſi quis pupillo , verſic. quod ſi
is , cui pecunia debebatur , D. de dol. mal. & met. ex-
cept. quia poſſet ſibi locum vendicare ſi actio primo 32
loco fuiſſet d. Sacconario originaliter acquiſita , ac
in ejus perſona radicata , tunc enim in ceſſione poſtea
alteri facta de dicta actione potuiſſet facultatem agendi
nomine proprio ſibi præſervare , ac cum in hoc caſu
Sacco-

Digitized by Google

Sacconarius nudum tantum nomen in contractu habuerit, ac nullam actionem ſibi acquiſiverit, ſed tantum illi ad quem negotium ſpectabat fruſtra conſenſiſſe videtur, quod ejus nomine ageretur *ad leg. traditio, D. de acquirend. rerum dominio leg. Modeſtin. D. de ſolutionibus*, cum concordan. penes Buratt. *dec.438. n. 2. verſ. & hoc caſu.*

Atque ex his apparet non adverſari, quæ de more plenè, & luculenter deducta fuerunt in deciſionibus extenſis in hac cauſa coram R.P.D. meo Cerro. Nam illis ſuppoſitum fuit, quod Ponciallus major factus per plures annos ſolverit fructus cenſus, ſicque novo conſenſu contractum legitimè ratificaverit prout legitur in deciſion.11. *Dec.1645. ſub §. quo vero ad juſtitiam;* Quodque Berghignus fines mandati ſervaverit, ut in poſteriori deciſione emiſſa ſub die 7. *Maii 1646. in §. ſecundum.* Demum quod primæva actio fuiſſet acquiſita Sacconario, quæ deinde validè potuerit exerceri in judicio proprio ejus nomine, *ut in eadem deciſ. ſub §. quia cum, &c.* Quia hæc omnia in præſenti diſputatione juſtificata minimè fuerunt, ac reſpectivè eliduntur ex facto, ideoque nil mirum imò juſtitiæ maximè eſt conſonum, ſi ſecundum propoſitas caſuum ſpecies, atque circumſtantias prior ſententia reformetur *leg. ſi ex plagis, §. in clivo. verſ. reſpondi, D. ad leg. Aquiliam. leg. quidam referunt. verſic. in propoſito igitur. D. de jur. codicil.* Bald. *conſ.304. non eſt novum in princip. lib. 1. & conſil. 52. obligatio prima facta ſub n.2. verſ pridie conſulus*, cum aliis allegatis in Feſulana beneficii, ſeu Oratorii 14. *Martii præteriti coram R. P. D. meo Corrado in fine principii.*

Et ita informante D. Marchione Aſtallo, altera tamen parte citata, & expectata.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana Subhaſtationis.

Veneris 10. Junii 1650.

ARGUMENTUM.

Nullitas mandati extenditur ad inde ſequentia. Et inſurgit ex relaxatione contra minorem abſque curatore. Citatio ipſiuſmet abſque curatore, quomodo ſit conſideranda. Actio pro certa ſumma non competit, non liquidata ſumma. Retentio pro ſumma debita in ſpolio non admittitur, ne judicium reddatur eluſorium.

SUMMARIUM.

1 *Nullitas mandati, in ſubſequutæ etiam ſubhaſtationis influit nullitatem.*

2 *Mandatum contra minorem curatore non deputato, relaxatum eſt nullum.*

3 *Minor, etiam nullo aſſignato curatore, validè conveniri poteſt.*

4 *Declaratur concluſio, ut ſcilicet adultus exiſtens in loco Judicii, citari quidem poſſit ad effectum, ut legitimè compareat, & Judicium cum Curatoris interventu ſuſtineat.*

5 *Quem tantum ſi non habeat, Judex eidem, licet invito, decernat.*

6 *Cùm alias quidquid in ejus tanquam indefenſi præjudicium geſtum fuerit, irritum ipſo jure reddatur, ac nullum.*

7 *Sin autem adultus abſit à loco Judicii, non niſi citato curatore, poſſit validè conveniri.*

8 *Actio pro certa ſumma experiri non poteſt, antequam ipſius liquidatio præceſſerit.*

9 *Heres non poteſt condemnari niſi pro hæreditaria portione.*

10 *Limitatur, in actione ad factum ut vidua, cujus virtute tenetur hæres unuſquiſque in ſolidum.*

11 *Intereſſe ob aliquod non adimplementum de ſui natura dividuum, ac proportionibus tantummodo hæreditariis proinde à cohæredibus præſtandum.*

12 *Actio à principio intentata ad factum contra unum ex heredibus, diſtinguitur ab actione æquè principaliter contra eundem excitata ad ſolvendum intereſſe, ut primo caſu teneatur in ſolidum, ſecundo vero tantum pro virili.*

13 *Retentio pro ſumma debita in ſpolio præſertim judiciali non admittitur à Sac. ritibus Rotæ, ne juſtus judiciorum ordo pervertatur, admittendo probationes poſt ſententiam executioni demandatam.*

DECISIO LXIV.

Diſſoluta inter Joannem Paulum de Piſentibus, & Ludovicum Braccium Societate, inter utroſque fuit ſtipulata tranſactio, ut ſociales libri, donec Joannes Paulus ex ſcut. 5. mill. ſui capituli 4. mill. reciperet, ac inſuper quantitatem ſcutorum 1136. uti creditor ſocietatis conſequenter penes ipſum remanerent; quos tantum quoties requiſitus, Ludovico teneretur exhibere, ut reſiduorum partem ſibi tangentem poſt completam in prædicta quantitate conſocii ſatisfactionem, poſſet exigere, hic verò triginta poſt annos cum inter cæteros Joannis Pauli mediatos hæredes Olivam, Honeſtam pupillas ab Urbe abſentes pro exhibitione librorum citationis edicto vocaſſet, eaſque loco damnorum, & intereſſe, quæ ex præfata cauſa ſubierat, ad ſcuta 1000. pro nunc perſolvenda ex reliquo capitalis obtinuiſſet condemnari, executione quoque peracta mediante ſubhaſtatione trium, ac decem locorum montium ad eaſdemmet pupillas ſpectantium. Ad quarum inſtantiam commiſſa mihi cauſa dubitavi, An prædicta ſubhaſtatio poſſit ſuſtineri, & ex utroque nullitatis, ac injuſtitiæ fundamento corruere fuit hodie reſponſum. 1

Siquidem nullitas mandati quæ in ſubſequutæ etiam ſubhaſtationis influit nullitatem ſecundum Bartol. *in leg. ſi non ſortem. §. ſi centum, D. de condit. indebiti*, ibique Jaſon. *nu.* 2. Rota *in Aſſiſien. ſubhaſtationis 15. Nov. 1596. coram Orano poſt Marcheſ. de commiſſ. part. 3. fol. 47.* in dubium revocari non poteſt in caſu propoſito, quo mulieribus pupillis, curatore non deputato, ac ipſis proinde indefenſis fuerat relaxatum contra *leg. dicta, §. fin. D. de re judic. & leg. cum, & minores. C. ſi adverſus rem judicatam.* notat Cald. *in l. ſi curatorem habens in princip. ſub num. 8. C. de in integ. reſtit. minorum.* Vantius *de nullitat. ex defectu mandati n.28.* Roland. *conſil. 85. nu. 28. vol. 2.* Oſaſch. *dec. 36. n. 25. & 26.* Giurba *dec. 109. nu. 5.* Rota *coram Puteo deciſ.306. n.7. lib.2. & in Maceraten. hæreditatis 2. Dec. 1639. coram R. P. D. meo Rojas, & in Urbevetana legati 4. Julii 1645. in §. ſententia prima, & in §. hanc opinionem coram R.P.D. meo Bichio, & in Romana Salviani 1. Julii 1648. & 17. Martii 1649. coram R.P.D. meo Otthobono.* 2 3

Et licèt præfatæ mulieres exceſſiſſent ætatem pupillarem, adeoque potuiſſent validè nullo etiam aſſignato curatore conveniri *per leg. 1. § ſufficit*, ibique Bartol. *n.1. D. de adminiſtrat. tutorum* Gratianus *deciſione Marchia 73. n.1.* Rota *dec.674. n.6. part. 1. recent.* 4

Hæc tantum concluſio non debet ſimpliciter, ſed cum ſequenti declaratione admitti. Ut ſcilicet adultus exiſtens in loco Judicii citari quidem poſſit ad effectum, ut legitimè compareat, & judicium cum curatoris interventu ſuſtineat, ut declarat J. Conſult. *in dict. §. ſufficit*, quem tantum ſi non habeat Judex eidem licet invito 5 6

Digitized by Google

invito decernat *juxt. t. x. in §. Item invito inſtitut. de curat.* Cum aliàs quidquid in ejus tanquam indefenſi præjudicium geſtum fuerit, irritum ipſo jure reddatur, ac nullum *per dict. leg. acta §. ult. D. de re judic. & leg.*
7 *cum & minores*, ubi poſt gloſſ. notant communiter. *C. ſi adverſ. rem judicatam.* Baldus *in dict. §. ſufficit n. 7. & 8. D. de adminiſtr. tutor.* Decius *conſil. 509. n. 1.* Caldas *in addit. l. ſi curatorem habens n. 15. in fine.* Sin autem adultus abſit à loco judicii nonniſi citato Curatore poſſit validè conveniri, ut ſubdit idem J. C. *in dict. leg. 1. §. ſufficit, verſic. in abſentibus autem, D. de adminiſtr. tutor.* & notat ibi Bartol. *n. 3. & in leg. 2. D. de curat. bon. dand. n. 1. & in leg. 3. § ſi quidem, D. qui pet. tutor. vel curator. n. 1.* Angel. *conſil. 103. n. 1.* Alexander *conſil. 100. in fin. lib. 6.* Montan. *de auct. tutor. cap. 30. num. 28.* ubi de communi teſtatur ac praxi. Adeoque præfatæ mulieres, nec in Urbe præſentes, ſed in patria longè remota commorantes, nec aliter in judicio defenſæ nulliter ibidem condemnatæ cenſentur, ut reſpondit Rota *in adducta Urbevetana legati in §. & quidquid ſit de prædictis coram R. P. D. meo Bichio.*

8 Alterum injuſtitiæ fundamentum quo mandatum ipſum, ſubhaſtatio ejuſdem conſecutiva laborat, apertè convincitur dum ex inſtrumento tranſactionis, cujus vigore tam ipſe, quàm Jo. Paulus conſcius convenerant, quod ſatisfacto prius ipſo Jo. Paulo de quantitate ibidem expreſſa, reſiduum effectuum ſocietatis inter eos deberet æqualiter dividi. Quare non antea validè potuit idem Ludovicus actionem pro certa ſumma experiri, quàm illius liquidatio præceſſiſſet, *ad l. tertia, C. de ſententiis, quæ ſine certa quantit.* Bartol. *in leg. proinde, §. notandum, D. ad leg. Aquil.* Bald. *in leg. 2. C. de execut. rei jud.* Surdus *conſil. 248. n. 12.* Rota *coram Seraph. deciſ. 1178. n. 5. & dec. 686. n. 3. part. 1. recent.* Tum
9 etiam ex relaxata condemnatione in ſolidum contra mulieres pro integra ſumma ſc. 1000. loco damnorum & intereſſe, contra quam tamen uti hæredes pro tertia parte Antonii Avi hæredis pro dimidia præfati Jo. Pauli poterat pro hæreditariis tantum portionibus decerni: *ad leg. 2. C. de heredit. act.* ubi gloſſ. & Doctores, *& in leg. pacto, C. de pactis*, Surd. *conſil. 415. n. 14.* Craſſ. *in §. hæreditas quæſt. ult. n. 12.* Rota *coram bon. mem. Urgell. dec. 68. n. 1. & in Tudertina redditionis rationis 28. Junii 1645. in princip. coram R. P. D. meo Ottbobono.*

10 Non obſtat, quod actio ad facta exhibitionis librorum intentata per Ludovicum, exiſtat individua, cujus virtute teneatur hæres unuſquiſque in ſolidum, ſecund. Alciat. *in leg. 4. §. Cato. n. 41.* Socin. jun. *n. 84. D. de verbor. obligat.* Craſſ. atteſtans de communi *in dict. §. hæreditas, quæſt. 12. n. 17.*

11 Ex mulierum enim ſummario conſtat ipſas æquè principaliter fuiſſe conventas, & condemnatas ad ſolutionem intereſſe de ſui natura dividuum, ac pro portionibus tantummodo hæreditatis proinde præſtandum, *ad l. in executione, §. in ſolidum, & l. cum ex cauſa ff. de verb. obligat.* notat Bart. *in l. 2. §. ex his n. 9. & 10.* diſtinguendo inter actionem à principio intentatam ad factum contra unum ex hæredibus & æquè principaliter contra eundem excitatam ad ſolvendum intereſſe, ut primo caſu teneatur in ſolidum, ſecundo verò tantum
12 pro virili, & ibi etiam Alex. *n. 6.* Caſtr. *n. 3. verſ. ſed ſi æſtimatio petatur jure actionis.* Imol. *n. 22. D. de verb. obligat.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 323. n. 7.*

13 Hinc ceſſat objecta retentionis exceptio ſaltem pro ſumma debita; tum quia creditum ex adverſo prætenſum dignoſcitur eſſe illiquidum, tum qui retentio ab hoc Tribunali non admittitur in ſpolio præſertim judiciali, ne juſtus judiciorum ordo pervertatur admittendo probationes poſt ſententiam executioni demandatam, *juxt. deciſ. Chiſanen. 172. Gregorii 103. n. 10.* Baratt. *584. n. 6.* & aliorum quos ſecuta fuit Rota *in Romana Vinea 27. Aprilis 1646. in §. nam equidem attenditur, & §. quia neque ex productis, coram R. P. D. meo Corrado.*

Et ita utraque, &c.

R. P. D. PEUTINGERO.

Romana redditionis rationis.

Lunæ 14. Junii 1649.

ARGUMENTUM.

Emergentia circa rationum redditionem in Adminiſtratore neceſſariam hìc breviſſimo contextu valdè perſpicua cadunt, & notatu digna, prout in Summario.

SUMMARIUM.

1 *Standum eſt peritis in arte.*

2 *Solidatio & redditio rationis inter partes habentes principale intereſſe in aliqua re abſque interventu creditorum fieri poteſt.*

3 *Redditio rationis præbendi non poteſt ab eo, ad cujus manus non apparet, rem rationi obnoxiam perveniſſe.*

4 *Redargutio partitarum tanquam inſufficientia deſcriptarum non poteſt fieri, ubi non probatur ad manus deſcribentis, rem in rationis quantitate perveniſſe, ac deſcriptum inveniatur.*

5 *Frumenti nomine veniunt etiam ſegetes.*

6 *Liberatio à redditione rationis Adminiſtratori per Teſtatorem in Teſtamento legata operatur ut rigoroſa redditio ab eo exigi non poſſit, nec circa dolum condemnari.*

DECISIO LXV.

DOmini ſub die 10. Dec. 1646. coram me firmarunt Claudiam de Fortis Tutricem, & pro tempore Curatricem filiorum à Franciſco Baratello viro deputatam non teneri pro quinque partitis, ad quas diſputatio tunc fuit reſtricta rationem reddere, ſed eſſe legitimè redditam, & obtenta à Creditoribus nova Audienda, cauſaque ſæpiùs propoſita, tandem Domini ſteterunt in deciſis.

Quia quoad primam partitam herbarum ex Caſali Vaccarecciæ à Claudia perceptarum à Creditoribus appoſitam, quod in rationibus ab ea redditis non legatur ad debitum ipſius, ſeu Felicis ejus filii adnotata, res caret difficultate, nam eaſdem herbas pro nutrimento 53. equarum, & 33. boum circiter, qui in hæreditate Franciſci viri remanſerant apparet fuiſſe conſumptas, cum longè majori quantitate indigerent quam ex dict. Caſali rubr. 160. circiter percipiebatur, quemadmodum affirmarunt plures Periti dati pro parte Claudiæ, & ut firmatum fuit in deciſione, quæ hodie revidetur *ſub §. petita enim herbarum*, ideo quod in eadem pabuli dd. animalium cauſam ulterius ſcuta 375. circiter fuerint impenſa, ut ex partitis inter partes concordatis reſultat, & prout in eadem deciſione deductum fuit.

Et ſic non obſtat aſſertio creditorum Baratelli, quod admiſſa etiam venditione herbarum facta per Felicem, adhuc ſupereſſent in Caſali tot herbæ, quæ pro paſcendis animalibus prædictis ſufficerent; nam hoc ex ipſa quantitate rubr. ejuſdem Caſalis 297. ut conſtat ex Inſtrumento locationis, & ex Peritorum atteſtatione de quantitate paſcuorum in ſimilibus Caſalibus aſſignari ſolita, omninò eliditur, cum in hoc ſtandum ſit relationi Peritorum, ut firmat dict. deciſio in hac cauſa facta, 1
Rota *dec. 526. n. 5. in fin. p. 4. dec. 151. n. 14. p. 6. recent.*

Ita etiam corruit exceptio creditorum, quod dicta animalia toto tempore triennii adminiſtrationis Claudiæ in hæreditate Franciſci non extiterint, dum contrarium probatur ex Inſtrumento venditionis eorundem animalium anno 1612. factæ.

Sed quamvis etiam pretium herbarum venditarum perveniſſet ad manus Claudiæ, cujus contrarium ex prædictis apparet, dum ipſa annis 1619. 1620. & 1621. emit herbas pro animalibus hæreditatis in tenuta Campi Mortui, Praticæ, & Prociliani pretio ſcutor. 375. ut fuit dictum, & juſtificatur ex quietantiis, illud venet compenſandum cum dd. ſc. 375. ut deducitur *in deciſ. quæ revidetur, dict. §. partita enim herbarum.* Quò

Digitized by Google

Quò verò ad ſalmas 108. fœni dicitur conſumptas fuiſſe pro alendis animalibus hæreditatis, videlicet equo, quo utebatur Felix, ut præeſſet culturæ Caſalium, & conſervationi animalium, & aliis equis venientibus ad Urbem ad effectum tranſportandi panem, & ſimilia pro victu agricultorum, & paſtorum; & aſportandi caſeum, lanam, & alios fructus Maſſariæ pecudum.

Quoad ſecundam partitam concernentem fructus Caſalis Turris novæ de anno 1618. Pariter cenſuerunt Domini firmam remanere deciſionem ſtante Inſtrumento ſolidationis rationum ſub die 24. Nov. ejuſdem anni initæ inter Bizzarum principalem ipſius Caſalis Conductorum, & Felicem Baratellum filium Franciſci, & Claudiæ, à quo fuerunt adminiſtrati, ut habetur in Summariis Claudiæ, & ut ponderatur in *deciſione quæ revidetur ſub §. neque partita.*

Cui reſolutioni non obſtat quod fructus d. Caſalis (detractis prius expenſis, ac penſionibus debitis DD. de Aldobrandinis) vigore conventionis initæ inter Bizzarrum, & Franciſcum de anno 1618. die 24. Nov. per acta Octavii Capogalli Notarii, & dum de intereſſe creditorum Bizzarri ageretur, pro quibus Franciſcus Baratellus fidejuſſerat, in horum ſatisfactionem impendi debuiſſent. Ideoque d. ſolidatio abſque creditorum interventu fieri non potuerit.

Quia ſemper ſubſiſtit, quod principale intereſſe ſpectabat ad Bizzarrum principalem Conductorem ejuſdem Caſalis, & verum Dominum ejus fructuum ac Baratellum ejus fidejuſſorem, pro cujus indemnitate dicta con-
2 ventio facta fuit, & conſequenter ex tali conventione nullum tale jus creditoribus acquiſitum fuit, quin inter partes ad ſolidationem, & redditionem rationis validè
1 poſtea deveniri potuerit, ut ritè factum fuit, Rota *in Narn. en. Societatis* 19. *Febr.* 1619. *coram bon. mem. Pirovano impreſſ. deciſ.* 77. *n.* 4. *& ſeqq. p.* 4. *tom* 2. *recent.*

Sed eſſet inſuper objectum, conſiderando quod ex ſolutionibus ſc. 2300. dd. Aldobrandinis ab ipſo Felice factis pro affictu d. Caſalis Turris novæ uſque per totam die 24. Nov. 1618. quo tempore per ſolidationem computorum factam cum Bizzarro expiravit illius mandatum, & ex aliis ſolutionibus factis diverſis Creditoribus ejuſdem Bizzari, de quibus in ſecundo Summ. Claudiæ, apparet ad ejus manus majoris valoris fructus non perveniſſe, & propterea d. redditio rationis prætendi non poteſt ad tradita per Bart. *in l.* 1. *n.* 9. *& ſeq. ff. de eden.* Cravett. *conſ* 231. *n.* 14. Rota apud Greg. XV. *dec.* 220. *n.* 3.

3 Nec refert quod in compendio rationum Claudiæ ad debitum hæreditatis Franciſci ſui viri deſcripta fuerit partita ſcutor. 820. ſoluta piſtoribus die 4. Nov. 1618. ante confectionem d. Inſtrumenti ſolidationis computorum. Ideoque pariter redditus ex d. Caſali percepti eſſent deſcribendi ad ejus debitum.

Quia ultra quod ſemper creditoribus reſiſtit d. ſolidatio facta cum Bizzarro Conductore Caſalis, & vero Domino frumenti, ut in alia deciſione firmatum fuit, reſpondetur nequaquam conſtare, quod iſta Piſtoribus facta ſolutio ſit reſpectu Caſalis Torris Novæ, quod tamen eſſet pro parte creditorum concludenter probandum, maximè dum verba quietantiæ repugnant, & aliæ partitæ à die 23 Julii uſque ad d. diem 3. Nov. ſolutionum factarum nedum DD. Aldobrandinis, ſed etiam aliis creditoribus Bizzarri in ultimo compendio rationum Claudiæ non fuerunt deſcriptę ut in hoc partes conveniunt, ſed fuerunt adductæ pro majori juſtificatione ſolidationis rationum in d. Inſtrumento factæ.

4 Similiter placuit DD. eandem deciſionem confirmare quoad tertiam partitam concernentem fructus Caſalis Turris Novæ de anno 1619. eo ipſo quod à creditoribus non probatur concludenter majorem quantitatem fructuum, quàm in rationibus Claudiæ deſcripta fuit, ad ejus manus perveniſſe, quæ tamen probatio neceſſaria erat ad condemnandam Claudiam, & ad convincendam partitarum ab ipſa deſcriptarum in ſufficientiam, Alexander *in leg n.* 22. *verſ. in ea, D. de eden.* Socin. ſen. *conſ.* 24. *n.* 55. *lib.* 1. Rota *in Nepeſina Tutelæ* 22. *Aprilis* 1622. *coram bon. mem. Ubaldo impreſſ. dec.* 380. *n.* 3 *verſ. & in omnem eventum part.* 4. *tom.* 2. *recent.*

Non obſtat quod ratio de herbis ex d. Caſali eodem anno perceptis reddita non fuerit, quia ſufficit pro hujuſmodi anno ad creditum hæreditatis Baratelli appoſitam fuiſſe quantitatem ſcutorum 2830. quæ retracta fuerunt ex venditione lanæ, & agnorum, quæ lanæ, & agni non extitiſſent niſi ex herbis d. Caſalis oves bis mille nutritæ fuiſſent, cum nulla alia pro alendis ovibus impenſa facta in iſtis rationibus adnotata legatur, ut ex ultima Giribaldi Periti electi relatione in 6. partita reſervata apparet.

Pariter Domini dixerunt deciſionem confirmandam quoad quartam partitam frumenti de anno 1620. in prætenſa Rubric. 800. quantitate collecti. Nam ultra quod à Claudia tanta quantitas recollecta negatur, & talis negatio ex atteſtatione officialis Annonæ in ejuſdem Claudiæ Summ. *n.* 5. aliàs relata adminiculatur, ſi ex dicta quantitate Rubrorum 800. Rubror. 80. pro ſeminibus neceſſaria deducantur, & juxta Peritorum aſſertionem decem rubra à quolibet centenario ob rationem diverſitatis menſurarum demantur, atque hordeum, & blada, cum etiam ſegetes ſub nomine fru- 5
menti comprehendantur, Gloſſ. *in leg.* 1. *§. de eo opere, D. de aq. pluv. arc. & in leg. triticum* 94. *verbo, triticum, D. de verb. obligat.* Rebuff. *in leg. frugem* 77. *verſ. frumentum dicitur, D. de verb. ſignif.* Foreatul. *in pœn. jur. civil. cap.* 6. *per tot.* utique partita hæc in rationibus ad creditum hæreditatis in Rubr. 539. eo anno venditis deſcripta ſuſtinetur, ut ex Periti relatione in 31. partita reſervata dignoſcitur, & ut in alia deciſione deductum fuit *ſub §. quamvis etiam.*

In eamdem ſententiam quoque Domini deſcenderunt quoad quintam partitam redditionis integræ rationis equarum 53. nam boves 12. fuerunt lanionibus venditi, & alii 23. Camillo Bonaventuræ, ut in Summ. Claudiæ docetur, prout etiam de 20. equabus pro ſcutor. 15. pro qualibet Michaëli Angelo Riofredo venditis, ut ex relatione ſupra dicti Periti in quinta partita reſervata demonſtratur; Ita quod pro 33. equabus deficien. ad d. pretium valutatis valoris ſcutorum 495. poterit hoc debitum Claudiæ, quæ ex eiſdem rationibus in longè majori quantitate creditrix remanſerat, cum hoc ejus credito compenſari, prout in deciſione quæ revidetur fuit ponderatum, *in §. fin.*

Quæ omnia eò faciliùs videbantur Dominis eſſe admittenda, cùm hic agatur de muliere Franciſco Baratello ejus viro quoad fidem, & integritatem optimè 6
cognita, adeo ut, eam ab hujuſmodi rationum redditionum onere, ut in ejus teſtamento legitur, plenè liberaverit, & ſic ab ea rigoroſa redditio exigi non poſſit, nec citra dolum condemnari *l. Aurelio* 21. *§. Cajus, ff. de lib. leg. l. cum neceſſitatem* 18. ubi Gloſſ. fin. & Doct. *C. de fideicommiſſ.* Cravet. *conſil.* 193. *n.* 9. Rota *deciſ.* 762. *n.* 8. *part.* 2. *deciſ.* 331. *n.* 1. *& ſeq. part.* 3. *& deciſ.* 409. *n.* 2. *&* 6. *part.* 4. *recent.*

Præſertim advertendo quod ipſa de geſtis per Felicem filium pariter à patre Franciſco liberatum poſt rationem de utraque adminiſtratione jam diu ſolemniter redditam, moleſtatur, poſtquam fuit per ſententiam Judicis liberata, & creditrix declarata, ut ex ſententia, aliiſque juribus in Summ. ejuſdem Claudiæ apparet; unde merito ab omni ſiniſtra ſuſpicione immunis habenda eſt, ut deciſio firmat quæ revidetur, in qua propterea Domini permanſerunt utraque, &c.

R. P. D. MELTIO.

Januen. prætenſæ ſeparationis Thori.

22. *Junii* 1650.

ARGUMENTUM.

Nullitas exceſſus valdè inficit adjudicationem, &

& exequutionem. Exequutio quomodo fiat in annuis præſtationibus. Læſio ultra dimidiam datur in ſubhaſtatione; & proinde remedium *l. fin. C. de reſcind. vend.* contra eam habet locum. Fructus dotales veniunt in judicio dotis. Præſentia partis ſupplet defectum intimationis. Pignoris natura, & neceſſitas in executione examinatur. Stylus fori eſt attendendus: & quomodo probetur. Læſio, quomodo probetur. Res civili vinculo alligata, pretio minuitur. Manutentio non datur ſine ſpoliato.

SUMMARIUM.

1 *Adjudicatio notoriè nulla non privat quemquam ſua anteriori poſſeſſione.*

2 *Exceſſus in adjudicatione ſufficit ut detur in aliqua parte, effectum, ut executio adjudicationis in totum annullata remaneat.*

3 *Poſſeſſor eſt citandus in Judicio commiſſionis.*

4 *Exequutio in annuis præſtationibus fieri debet eodem modo, quo fit in immobilibus.*

5 *Exequutio pignoris prætorii, etiam in annuis præſtationibus, debet præcedere adjudicationem.*

6 *Læſio ultra dimidium juſti pretii reſcindit ſubhaſtationem, ſive adjudicationem.*

7 *Remedium* l. 2. C. de reſcind. vend. *habet etiam locum in ſubhaſtatione.*

8 *Confeſſione de recepto emiſſa de tempore, quo nulla aderat ſuſpicio, valdè attendi debet.*

9 *Crediti dotalis nomine venit creditum alimentorum dotalium.*

10 *Judicium quodlibet factum pro repetitione dotis comprehendit de ſui natura fructus dotales, quamvis illi in libello expreſſè non fuerint.*

11 *Fructus dotis tanquam acceſſorii ad eandem dotem, illam adeo concomitantur ut comprehendantur ſub judicio univerſali facto pro dotis reſtitutione, quamvis de illis nulla facta fuerit expreſſio.*

12 *Exceſſus ex quo penditur injuſtitia adjudicationis, debet eſſe adeò evidens, ac clarus, ut nullo modo poſſit de eo dubitari.*

13 *Probatio, quæ reſpectu temporis dubia redditur, attendenda non eſt.*

14 *Tempus, quotieſcumque eſt de ſubſtantia ejus, quod agitur, clarum eſt, quod præcisè probari debet, aliàs probatio non ſuffragatur.*

15 *Præſentia partis ſupplet defectum citationis.*

16 *Intimatio non neceſſaria, ſed facta ex abundanti cautela, licèt nulliter ſit facta, non eſt apta ad deſtruendum proceſſum, & ad inferendum præjudicium.*

17 *Executio mediante captione pignorum, non eſt neceſſe quod præcedat ex primo decreto adjudicationem, quotieſcumque bona adjudicata reperiuntur jam ſuppoſita pignori, & hypothecæ ad favorem creditoris.*

18 *Aliud dici poteſt reſpectu adjudicationis pignoris Prætorii.*

19 *Pignore conventionali ceſſante, præcedere debet executio, ex qua formatur pignus prætorium.*

Quod neceſſarium non eſt, ſi præcedat pignoris conventio.

20 *Stylus Civitatis Neapolis eſt, quod ad venditionem fiſcalium, ſive illorum adjudicationem procedatur, nulla præcedente executione, ſi illi ſequeſtrati ſint ad inſtantiam creditorum.*

21 *Stylus fori alicujus loci ſatis probatur per atteſtationes Curialium, ac Notariorum loci.*

22 *Stylus, & conſuetudo contraria ubi vigent, inducunt tacitam derogationem ſolemnitatibus à jure in ſubhaſtationis judicio requiſitis.*

23 *Et talis ſtylus eſt omnino attendendus.*

24 *Læſio debet probari ab eo, qui ſe fundat in ea.*

25 *Et quidem plenè concludenter.*

26 *Et percutere debet tempus ſecutæ adjudicationis, circa probationem valoris rei adjudicatæ.*

27 *Læſio excluditur ab adjudicatione facta per Judicis decretum, attenta vel ſola præſentia Judicis.*

28 *Teſtis deponens de facto proprio etiam ſi eſſet unicus, pluſquam ſemiplenam facit probationem.*

29 *Et ejus dictum adminiculum aliis duabus depoſitionibus facit plenam probationem.*

30 *Pretium certum rei omninò requiritur, ad effectum probandi læſionem.*

31 *Bona ſubhaſtata minori pretio illorum veri valoris, vendi ſolent.*

32 *Præſertim quando illa ſunt vacabilia per mortem debitoris.*

33 *Vincula impoſita alicui rei, tendunt ad diminutionem valoris illius. Et redditu um.*

34 *Incertitudo valoris rei, excludit læſionem.*

35 *Læſio & illius ſuſpicio ceſſat per oblationem retinentis rem, ſuper qua illa prætenditur ad illam retrocedendum.*

36 *Quando agitur de ſolutione pro rata, creditoribus facienda, conſideranda eſt quantitas, quæ à quolibet fuit contributa.*

37 *Manutentio non datur contra decretum adjudicationis executioni ad hominem demandatum.*

38 *Scientia adjudicationis, & acquieſcentia facit cenſeri quem pro ſpoliato, unde non intrat præſumptio continuatæ poſſeſſionis, & ad hunc effectum, ſufficiens etiam eſt ſpatio paucorum dierum.*

DECISIO LXVI.

POſt reſolutionem coram me emanatam ſub die 28. Junii 1646. favore Dom. Marchionis ab Auria, in qua fuit dictum illi dandum eſſe mandatum de manutenendo in redditibus Fiſcalibus, de quibus agitur, eo quia adjudicatio reportata dd. redditu um Fiſcalium per Dominam Barbaram Spinolam uxorem d. Dom. Marchionis à Regio conſilio Neapolis pro reſtitutione ſuæ dotis erat notoriè nulla quæ propterea D. Marchionem ſua anteriori poſſeſſione non privavit, inſtitit pro nova audientia d. D. Barbara, qua illi conceſſa ſub hac die fuit reſolutum dandum eſſe mandatum de manutenendo D. Barbaræ pro rata ſcut. 48. mill. tantum, & ſic recedendum à deciſis. 1

Nullitates in deciſione ponderatæ d. adjudicationis fuerunt tres, quarum prima dicebatur ratione exceſſus, cum dos Dominæ Barbaræ aſcendat in totum ad ſummam ducatorum 48. mill. monetæ Neapolis, adjudicatio autem ſecuta fuit pro ducatis 50. mill. unde apparet de exceſſu in ducatis 2000. qui ſufficit ut detur in aliqua parte ad effectum, ut executio adjudicationis in totum annullata remaneat ad *leg. 1. §. hæc verba ff. ne vis fiat ei*, Bartol. *in l. ſi non ſortem, §. ſi centum*, ex qua etiam omnes idem notant, *ff de condit. indeb. n. 7.* Put. *dec. 323. n. 2. lib. 1.* Greg. XV. *dec. 198. n. 1.* cum aliis relatis *dec. 682. n. 1. & 4. p. 4. recent. tom. 3.* 2

Secunda nullitas deducebatur, ex quo in Judicio adjudicationis prætendebatur citatum non fuiſſe D. Marchionem, nec aliquem ejus legitimum Procuratorem, & tamen ipſe tanquam poſſeſſor dd. redditu um fiſcalium citandus erat, dum per adjudicationem immittenda erat in illorum poſſeſſionem D. Barbara, ad hoc ut privatus remaneret ſua poſſeſſione ad *l. de unoquoque, ff. de re judic.* Rota *dec. 802. n. 7. & 8. part. 1. diverſ. & dec. 267. n. 12. part. 4. recent. tom. 2.* 3

Tertiam nullitatem in eo conſiſtere firmatum fuit; nam ad adjudicationem fuit proceſſum, non captis pignoribus Prætoriis, mediante exequutione; quæ in annuis præſtationibus fieri debet eodem modo quo fit in immobilibus ex juribus allegatis *in dict. dec. ſub §. oritur etiam.* ubi pariter firmatur talem executionem debere præcedere adjudicationem. 4

Ex

5 Ex capite etiam læſionis dicta fuit nulla adjudicatio, & læſio deducebatur, quia D. Barbara ad effectum ſibi ſatisfaciendi de duc. 50. mil. adjudicationem obtinuit, ac ad ejus creditum in libris Regiæ Cameræ Neapolis deſcribi curavit omnes redditus fiſcales ſpect. ad D. Marchionem conſtituentes capitale ducat. 107. mill. ex quibus retrahebantur annui fructus ducator. 8000. quæ quidem læſio tanquam ultra dimidium juſti pretii reſ-
6 cindit ſubhaſtationem, ſive adjudicationem, cùm ex hoc conſtet de illius injuſtitia juxta terminum *l. 2. C. de reſcind. vend.* cujus remdium ut habeat etiam locum in ſubhaſtatione declarat Cornel. *conſ. 56. n. 2. lib. 3.* Rebuff. *in comment. tom. 2. de reſcind. contract. art. unic.* gloſſ. 15. *n. 38. & in tit. de precon. art. 7.* gloſſ. *in fin.* Cagnol. *in l. 2. n. 161.* & ibi Pinell. *n. 25. C. de reſcind. vend.* Gabr. *de*
7 *empt. & vend concluſ. 1. ſub n. 61. verſic. contrarium.* Seraphin. *deciſ. 1478. ſub n. 1. verſic. neque iſta deliberatio.*

Hæc autem fundamenta deciſionis ex noviter deductis per Dominam Barbaram viſa fuerunt non ſubſiſtere: Nam allegatus exceſſus ducator. 2000. redditur valdè turbidus, ex quo adjudicatio pro dote d. D. Barbaræ cantat ſimpliciter pro ducatis 48. mill. ſumma autem ducator 2000. liberata fuit in aliorum cauſa à Regio conſilio Neapolitano, nempe in cauſam alimentorum, & fructuum dotalium, ut apparet ex pluribus actis datis in ultimo ſumm. d. D. Barbaræ *n. 1.* & hujuſmodi adjudicationem fuiſſe factam pro utroque credito comprobatur nedum ex ſequeſtro, ac decreto facto pro alimenti favore Dominæ Barbaræ, ut in d. ejus ſumm. eod. *n. 1.* verum etiam ex reiteratis atteſtationibus Notarii Actuarii factis de ordine Judicis explicitè id affirmantibus primo ſum. ipſiuſmet Dominæ Barbaræ *n. 8.* & 11. quibus accedunt etiam confeſſiones ejuſdem Dominæ Barbaræ, quia adjudicatio facta fuit pro dote ducatorum 48. mil. & pro aliis ducatis 2000. in cauſam alimentor. ut in dicto ejus primo Summario *n. 9.* & 10. quæ cùm fuerint emiſſæ poſt adjudicationem, & de tempore quo nulla aderat ſuſpicio, ut ex hoc capite exceſſus adjudicatio impugnaretur ac judicialiter appareant factæ, valdè attendi debent *l. generaliter. C. de non num. pecun. cap. ac ſi clerici*, ubi Abb. & Dec. *in 4. n tab. de Judic. l. cum te, C. de tran-*
8 *ſact.* Bald. *conſ. 142. col. 2. lib. 2.* cum aliis relatis per Surd. *conſil. 60. n. 1. & deciſ. 327. n. 28.*

Ponderatum etiam fuit quod poſt emanatum decretum adjudicationis ad favorem D. Barbaræ procurator D. Marchionis longè poſt contra illud oppoſuit quatuor nullitates, ut in primo Summario d. D. Barbaræ *n. 14.* nulla de iſta reſpectu exceſſus habita ratione, quæ certè inter illos fuiſſet connumerata tanquam valdè ſubſtantialis, niſi procurator agnoviſſet, quod adjudicatio comprehendebat tam creditum dotis, quàm creditum ratione alimentorum, ex quibus concludendum venit verba decreti adjudicationis comprehendere, nedum creditum dotis, ſed etiam creditum alimentorum dotalium, maximè quia ſub nomine crediti dotalis venit creditum alimentorum dotalium, ad trad. per Bart. *in leg. item veniunt, §. item non ſolum n. 3. D. de petit. hæredit.* ubi Bald. *n. 1.* qui concludunt in quo-
9 libet judicio facto pro repetitione dotis venire de ſui natura fructus dotales, quamvis illi in libello expreſſi non fuerint, & hoc ea ratione, quia fructus dotis
10 tanquam acceſſorii ad eandem dotem *leg. merito, §. fin.* & ibi Roman. *num. 31. D. ſolut. matrim.* illam adeo concomitantur, ut comprehendantur ſub judicio uni-
11 verſali facto pro dotis reſtitutione quamvis de illis nulla fuerit facta expreſſio, Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 11. tit. 19. num. 15.* Surdus *de aliment. lib. 8. privileg. 49. num. 1.* ubi allegat plures concordantes, Rota inter impreſſ apud Fenzon. *ad Statut. Urb. deciſ. 85. §. nihil etiam obſtare.* At in omnem caſum ſufficit, quod ex iſtis ſaltem reddatur dubius prætenſus, ut Domino Marchioni competere nequeat manutentio. Cùm ad hunc effectum requiratur, ut exceſſus ex quo pendi-
ditur injuſtitia adjudicationis, ſit adeò evidens ac clarus, ut nullo modo de eo poſſit dubitari, Rota *dec. 646. n. 2. part. 2. recentior. & dec. 182. num. 8. deciſ. 236. num. 2.* inter impreſſ. apud Moder. *de deciſ. manu ſcrit. cum vulg.* 12

Non obſtat, quòd per Dominum Marchionem dentur nonnullæ ſolutiones in ejus ſummario reſponſionis *n. 12.* quæ factæ apparent Dom. Barbaræ à Cornelio Spinola in ſumma ducatorum 10575. ex quibus præſupponitur dictam Dom. Barbaram remanere ſatisfactam de prædictis ducatis 2000. ei debitis ratione alimentorum, quia dictæ ſolutiones factæ apparent uſque de anno 1633. alimenta autem in ſcutis 2000. fuerunt aſſignata de anno 1637. & ſic valde poſt, unde cùm probatio hujuſmodi reſpectu temporis dubia adatur attendenda non eſt, Natta qui alios allegat 13
conſ. 170. n. 9. quotieſcumque enim tempus eſt de ſubſtantia ejus, quod agitur, clarum eſt, quod præcisè 14
probari debet, alia probatio non ſuffragatur, Gloſſ. fin. *in lege cum actum*, ubi Bartolus *nu. 6. D. de negot. geſt.* & poſt alios Surdus *deciſ. 75. nu. 10.* Rota *dec. 73. n. 20. part. 4. recent. tom. 2.*

Secunda nullitas ex defectu citationis in eadem deciſione ponderata hodie ceſſat, ſtante quod ex facto appareat decretum adjudicationis fuiſſe factum ſub die 24. Dec. 1637. præſente, & contradicente Bartholomæo Criſcolo procuratore D. Marchionis, qui in illius perſonam fecit mandatum ſub die 31. Maii 1636. ac ab eo fuit acceptatum, ut in ſummario *nu. 1.* Dominæ Barbaræ *n. 16.* & ſeq. & ſic perperam deſideratur citatio, ubi habetur præſentia, quæ ſupplet hujuſmodi defectum, Jaſon *in lege nequicquam, n. 26. verſ. 2. li-* 15
mita, D. de offic. Proconſ. & legat. & in lege 1. n. 1. D. de in jus vocand. & in rubric. num. 3. verſ veritas eſt, C. eod. Marant. *in prax p rt. 6. membr. 1. n 12.* Vant. *de nullitat. quibus modis ſenten. nullitat. deſcend. poſſeſſ. num. 116.* cum aliis copiosè ſatis relatis *in deciſ 274. nu. 7. part. 4. recentior. tom 2.* Nec procuratoris mandatum dici poteſt, quod fuiſſet expiratum de tempore dicti decreti ſuper adjudicatione emanati, quia ut dicebatur dictum decretum factum fuit ſub die 24. Dec. 1637. & de illo tempore adhuc durabat mandatum cum reſtrictum fuerit ad totum, & integrum annum 1647. Quare non obſtat, quod poſtea de menſe Januarii 1638. & ſic de tempore quo Criſcoli mandatum jam fuerat expiratum ei decretum adjudicationis fuerit intimatum; nam cùm intimatio hujuſmodi non requireretur ex forma dicti decreti ſimpliciter, ac abſolutè loquentis, nec ex diſpoſitione juris, cum procurator habuiſſet notitiam illius, ex quo factum fuerat eo præſente, utiq; intimatio iſta dici debet facta ex abundanti cautela, quæ propterea licet nulliter facta apta non fuit ad deſtruendum proceſſum, & ad inferendum præjudicium *lege teſtamentum, cum ibi not. C. de lege qui mutuam, D. mand. cum concord. congeſtis*, per Roman. *conſ 143.* 16
n. 7. Rota *deciſ. 319. n. 9. part. 1. & deciſ. 715. n. 6. part. 4. recent. tom. 1.*

Poſtrema nullitas ex eo deducta, quod executio non 17
præceſſerit ex primo decreto adjudicationem mediante captione pignorum pro irrelevanti habita etiam fuit, nam ex juris diſpoſitione executio iſta non requiritur quotieſcunque bona adjudicata reperiantur jam ſuppoſita pignori, & hypothecæ ad favorem creditoris, prout
in præſenti caſu redditus fiſcales, de quibus agitur ſup 18
poſiti reperiebantur pignori, ac hypothecæ ad favorem Dominæ Barbaræ, quidquid aliud dici poſſit reſpectu adjudicationis pignoris Prætorii, in quibus terminis intelligendæ ſunt doctrinæ allegatæ in deciſione quæ revidetur *ſub §. oritur.* & tertia nullitas, & cum hac diſtinctione in ſimili materia procedendum eſſe declarat Fenzon. *ad ſtatut. urb. cap. 194. n. 13.* cujus opinionem ſequitur Modern. Peruſin. *de ſubhaſtatione,*

Digitized by Google

*inſpect.*13.*n.*75. & latius *inſpect.* 11. *n.*1. *cum ſeq.* ubi dat
19 formam procedendi in utroque caſu ſub ea diſtinctione, ut ceſſante pignore conventionali præcedere debeat executio ex qua formatur pignus Prætorium, quod neceſſarium non ſit, ſi præcedat pignoris conventio, ut reaſſumendo firmat *ſub n.*17.

20 At circa hoc tollit quamcunque difficultatem ſtylus vigens in civitate Neapolis, qui per tres teſtes firmiter examinatos eſſe probatur, ut ad venditionem Fiſcalium, ſive illorum adjudicationem procedatur nulla præcedente executione ſi illi ſequeſtrati ſint ad inſtantiam creditorum, & deponunt, quod viderunt ita practicari, ut in ultimo ſummario Dominæ Barbaræ *n.* 14.
21 quod ſequeſtrum hic fuiſſe factum non controvertitur licet ad probandum hujuſmodi ſtylum ſatis eſſent etiam atteſtationes plurimorum Curialium, ac Notariorum datæ in primo ſummario Dominæ Barbaræ *n* 19. ut declaravit Rota *deciſ.* 255. *n.*2. inter impreſſ. ad Modern. *de manut.* & apud eundem *de ſubhaſt. dec.*34.*n.*18. cum aliis congeſtis per Mangil. *eodem tract. quaſt.* 59. *nu.*12. qui ait cenſeri derogatum ſolemnitatibus à jure requi-
22 ſitis in judicio ſubhaſtationis quotieſcumque viget ſtylus, & conſuetudo contraria, & quod ſimilis ſtylus
23 omninò ſit attendendus declarat Guido Pap. *dec.* 22. *n.* 1. *in fin. verſ. ſed contrarium.* Rota *dicta deciſ.*34.*n.*17. apud eundem Modern. *de ſubhaſtat.*

24 Quo verò ad læſionem in qua D. Marchio valde ſe fundat clarum eſt, quod eam probare tenetur, Bart.& alii *in l. nam, & poſtea, §. ſi minor. D. de jur. jurand.* Gonzal. *conſ.*44. *n.*8. & quidem plenè & concludenter,
25 Abb. *in cap.* 1. *in* 2. *notab. de reſtit. in integrum.* Dec.
26 *conſil.* 474. *n.*11. & percutere debet tempus ſecutæ adjudicationis circa probationem valoris prædictorum fiſcalium, *juxta lege voluntate, in fin. C. de reſcind. vend.* Gloſſa & Doctores *in lege* 2. *eod. & in lege pretia rerum. D. ad legem falcid.* Burat. *dec.*578. *n.* 9. & *dec.*278. *n.* 4. *part.* 4. *recent. tom.*2. Ad effectum autem illam probandi datæ fuerunt plures venditiones horum reddituum fiſcalium factæ de ann. 1637.& 1638. ad rationem ſeptem pro quolibet centenario abſque ulla diminutione, ut in ejus primo ſummario *n.*12. cum duobus ſequent. quæ cum percutiant tempus adjudicationis factæ de dicto anno 1637. omnium fiſcalium ad D. Marchionem ſpectantium, quæ conſtituebat capitale ducat. 107. mil. pro ducatis 50. mil. ad favorem Dominæ Barbaræ, propterea dicitur, ut illa ſalvari non poſſit à manifeſta læſione.

27 Hoc tamen minimè obſtante conſideratum fuit, ut cùm hujuſmodi adjudicatio fuerit facta per judicis decretum, ſola judicis præſentia ſufficiat ad excludendam læſionem, Cravet. *conſil.*114 *n.*2.Dec. *in l. ſingularia ſub n.*13. *D. ſi cert. pet.* Buratt *deciſ.*783.*n.*14. ubi aliæ referuntur deciſiones.

Præterea eo magis ceſſare videtur læſio dum ex depoſitionibus trium teſtium inductorum per Dominam Barbaram clarè apparet quod redditus fiſcales ad forenſes ſpectantes, venditi fuerunt de anno 1637.& 1638.
28 etiam ad rationem 30. vel 40. pro centenario, ut in ultimo ſumm. Dominæ Barbaræ *n.*15. Imò ſecundus teſtis deponit ſe illos emiſſe pro tali pretio à particularibus, & à Bartholomæo Aquino, qui nomine Regiæ Cameræ vendebat, ac inſtrumentum ſuper tali emptione celebratum fuiſſe, ſtipulatum per Maximum Paſſerum ejuſdem Regiæ Cameræ Notarium; qui tanquam deponens de facto proprio etiamſi eſſet unicus, pluſquam ſemiplenam faceret probationem, Achil. *dec.*31. *de prob.* Cæſar de Graſſis, *deciſ.* 2. *de empt. & vendit.* Caputaq. *deciſ.*281. *part.* 3. Seraph. *deciſ.*889. *n.*3.Rota *deciſ.*252.
29 *num.* 2. *part.* 2. *in rec.* quare adminiculato illius dicto ex depoſitionibus aliorum duorum teſtium, ut ille faciat plenam probationem tradit Caſtrenſis *in l. quicumque in fin. C. de ſerv. fug.* Crot. *de teſt. num.* 209. Socinus junior *conſil.*61. *in fin. lib.*1. Cephal. *conſil.*432. *num.* 31. maximè juncta fide Proxenetæ ante adjudicationem exhibita, ex qua apparet non ſemper hos redditus fuiſſe venditos pretio contento in inſtrumentis venditionum per D. Marchionem productis, ſed aliquando longè minori, & propterea ex his colligitur non poſſe in illis conſtitui certum pretium quod omnino requiritur ad effectum probandi læſionem. Quibus additur etiam quod bona ſubhaſtata minori pretio 30
illorum veri valoris, vendi ſolent, præſertim quando 31
illa ſunt vocabilia per mortem debitoris, ut accidit in 32
hoc caſu ex quo dd. redditus pro rata ducatorum 22. mill. circiter empti fuerunt ſub periculo vitæ ejuſdem D. Marchionis, & quod decreta adjudicationis facta fuerint ſub duplici vinculo, unum videlicet, quod capitalia non valeant reemi inconſulto regio conſilio, alterum quod fructus dd. capitalium pro rata ducatorum mille annuorum, non liceat Dominæ Barbaræ 33
exigere, ſed remaneant ſequeſtrati pro alimentis, quæ à filiis petita fuerunt, quæ quidem vincula dubitari non poteſt, quin tendant ad diminutionem valoris dictorum redditu um, Pinell. *in lege* 2. *part.* 3. *cap. ult.* 34
*n.*22. *cum ſeqq. C. de reſcind. vendit.* Rota *deciſ.* 44. *n.*9. apud Modern. Peruſin. *de ſubhaſt.* Greg. XV. *dec.* 553. *num.*14. ex quibus cum ſaltem incertitudo valoris fiſcalium oriatur, læſio remanet excluſa, Baldus *in lege fin. §. ſed ſi quis, C. commun. de legat.* Rolandus *conſilio* 28. *n.*24. *libro* 4. Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 761. *n.*6. & 7. Rota *in Gerunden. anniverſariorum* 14. *Nov.* 1586. *coram Orano.*

Sed videbatur etiam Dominis, quod Domina Barbara magis excludat quamcumque ſuſpicionem læſionis, dum ea ſeſe obtulit paratam prout de præſenti quoque ſe offert ad retrocedendum omnes redditus fiſcales ei reſtituta tamen à D. Marchione ſua dote ducatorum 48. m. vel retentis ex dictis fiſcalibus tot quorum valor aſcendat ad ſummam dd. ducator. mil. ei debitorum, quam retroceſſionem facto acceptare Dominus Marchio nunquam voluit, & per hujuſmodi oblationem ceſſare læſionem firmavit Rota *coram Merlino deciſ.*236.*n.*2. quapropter reſolutum fuit dictæ Dominæ Barbaræ eſſe dandum mandatum de manutenendo pro rata ducat. 48. mill. tantum in dictis fiſcalibus, quæ quidem dictio pro rata intelligi debet, ut fiſcalia penes Dominam Barbaram remanſura eſſe debeant talis valoris, ut importent illam quantitatem, in qua D. Barbaræ fuit conſtituta dos, quæ D. Marchioni fuit conſignata dos, ut declarat Rom. *conſ.* 89. *nu.* 1. ubi quod quando agitur de ſolutione pro rata creditoribus facienda conſideranda eſt quantitas, quæ à quolibet fuit contributa.

Ultimò denique cum cauſa pendeat in gradu reſti- 37
tutionis in integrum, ac decretum adjudicationis factum favore Dominæ Barbaræ longè ante petitam reſtitutionem in integrum à D. Marchione fuerit executioni ab homine demandatum, non poteſt dari aliqua manutentio D. Marchioni, ut diſtinguendo juret executionem factam ab homine, & à lege, bene declaravit Rota penes Burat. *deciſ.* 604. *n.*16. & 17. & *in Sipontina penſionis* 8. *Aprilis* 1647. §. *fin.* 1. *Julii ejuſdem anni*, §.1. & 8. *Junii* 1648. §. *quia, coram R.P.D. meo Peutingero*, & ratio eſt quia cum Dominus Marchio ſcientiam habuerit prædictæ adjudicationis, ac per ſpatium plurium annorum diſtulerit hoc judicium promovere ceſſat quæcumque præſumptio continuatæ poſſeſſionis in eo, qui propterea cenſeri debet, ut ſe habuerit pro ſpoliato, & ad hunc effectum ſufficiens etiam fuiſſet ſpatio paucorum dierum; ut explicat 38
Cravet. *conſ.* 235. *num.*1. *verſic. & dicitur negligere*, & plures Rotæ deciſiones cumulando tradit etiam Modern. *de manutent. obſervat.* 58. *ſub n.*1.

Et ita utraque, &c.

R.P.D.

Digitized by Google

R. P. D. Celso.

Romana Domus.

Lunæ 25. Februarii 1647.

ARGUMENTUM.

Agitur de devolutione rei emphyteuticæ ob finitam lineam, & canones non ſolutos, ubi plura, ſecundum propoſitam facti ſpeciem, congeruntur ad materiam; & in ſpecie de facultate Domino directo competenti, capiendi poſſeſſionem rei propria authoritate: de probatione deponentis de facto proprio, & de emphyteutæ excuſatione ob non ſolutos canones.

SUMMARIUM.

1 *Poſſeſſio emphyteutæ probatur ex locationibus rei emphyteuticæ continuatis, & effectum ſortitis.*

2 *Confeſſio quædam ſuperat quamcumque probationem.*

3 *Mandatum de manutenendo conceditur exiſtenti in poſſeſſione, ipſa probata.*

4 *Poſſeſſio apprehenſa propria auctoritate, & ſine citatione, dicitur clandeſtina, & turbativa.*

5 *Et nullum vero poſſeſſori infert præjudicium.*

6 *Domino directo non permittitur exercitium propriæ authoritatis in capienda poſſeſſione rei emphyteuticæ prætextu devolutionis, & caducitatis ob non ſolutos Canones, dum non verſatur in claris, & indubitatis.*

7 *Sed judicio petitorio contra poſſeſſorem agendum eſt.*

8 *Qui interim debet ſua poſſeſſione manuteneri.*

9 *Ampliatur procedere, etiam attenta facultate capiendi poſſeſſionem propria authoritate.*

10 *Clauſula* ad habendum & quicquid voluerit faciendum, &c. *adjecta inveſtituræ conceſſæ, pro ſe hæredibus & ſucceſſoribus quibuſcumque in perpetuum, comprehendit hæredes etiam extraneos.*

11 *Relationis ad inſtrumenta natura eſt, quod relatum habeatur in referente.*

12 *Hæredes & ſucceſſores extranei neceſſariò debent intelligi in conceſſione inveſtituræ concepta pro hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque in perpetuum comprehenſi, quando primus inveſtitus erat Clericus de tempore inveſtituræ, & talis enunciatus in ea.*

13 *Conceſſio emphyteutica non poteſt dici finita, ob lineam vocatorum finitam, dum dominus directus per ſpatium longi temporis tertios in emphyteutas recognovit, recipiendi ab eis laudemium deinde Canones.*

14 *Devolutio rei emphyteuticæ ob non ſolutos Canones aliquo tempore, non poteſt à domino directo prætendi contra mulierem minorem.*

15 *Et abſentem.*

16 *Sequeſtrum à domino directo contra inquilinos fundi emphyteutici facit ceſſare devolutionem contra emphyteutam, ob non ſolutos de eo tempore Canones.*

17 *Sicut etiam aſſignatio talium penſionum, cum obligatione inquilini de illis ſolvendis, acceptata ab ipſo domino directo.*

18 *Teſti atteſtanti aliquam rem uti mediatori, tanquam de negotio ab ipſomet geſto, cum aliàs ſit notæ integritatis, plurimum deferendum venit.*

Juncta præſertim alia atteſtatione.

19 *Credulitas probabilis in emphyteuta, Canones fuiſſe ſolutos, ſufficit ipſi ad evitandam caducitatem.*

20 *Cauſa qualibet, etiam fatua, & injuſta, excuſat à devolutione, & à pœna.*

21 *Manutentio non datur poſſeſſionis nullæ, & attentatæ.*

22 *Manutentio, ſicut ceſſat quando non conſtat de poſſeſſione, ita etiam quando poſſeſſio eſt nulla, improba, vel infecta.*

23 *Manutentio data proprietario vigore poſſeſſionis civilis per extinctionem lineæ inveſtiti, & caducitatem ſuſtineri non valet, dum non fuit de eis doctum quæ per allegantem probari debent.*

24 *Devolutio, ubi non eſt clara, non poteſt procedi per viam manutentionis.*

25 *Et ſic conſtat de injuſtitia mandati de manutenendo.*

26 *Virtus primæ ſententiæ, & illius effectus remanet ſuſpenſus per appellationem.*

DECISIO LXVII.

PRætendens modernus Rector Sanctorum Simonis, & Judæ ob lineam finitam, & Canones non ſolutos, devolutam eſſe ad ejus Eccleſiam domum aliàs ſub die 17. Oct. 1547. in emphyteuſim conceſſam Vincentio de Ferrariis, & per Franciſcam Felicem poſſeſſam; ſub die 23. Jan. 1643. de facto illa non citata, poſſeſſionem præfatæ domus accepit.

Unde introducta à principio cauſa coram Reverendiſſ. Urbis Vicesgerente, qui Rectori mandatum de manutenendo conceſſit, & per definitivam ſententiam, nullum jus dictæ Franciſcæ Felici competere, pronunciavit, & deinde per viam appellationis, mihi commiſſa, propoſui dubium, cui eſſet dandum mandatum de manutenendo, & Domini ad favorem Fran- 1
ciſcæ Felicis reſponderunt, ex quo conſtat de anteriori poſſeſſione illius, non ſolùm ex pluribus locationibus ejuſdem domus continuatis, & effectum ſortitis, juxta Gloſſam *in lege qui univerſas, §. qui per Colonum, in verb. Colonum*, ibique Aret. *n.6. D. de acquir. poſſeſſ.* Bartolus *in lege ad probationem, verſ. pone enim, C. locat.* Gabr. *de locat. concluſ. 4. n. 2. cum ſeqq.* Rota *coram Andrea, deciſ. 61. n. 3.*

Sed etiam ex confeſſione propria ipſius Rectoris, 2
qui in inſtrumento publico ſub die 8. Dec. 1636. declaravit recepiſſe ſcut. 28. b. 80. pro canonibus decurſis, & non ſolutis præfatæ domus emphyteuticæ per dictam Felicem poſſeſſæ, quæ confeſſio ſuperat quamcumque probationem, Felin. *in cap. olim. n. 10. verſ. limita ſecund. de reſcr.* Menoch. *de retin. remed. 3. n. 596. verſ. rurſus*, Rota *dec. 708. n. 1. p. 4. tom. 3. rec.*

Et propterea debet illi concedi mandatum de manu- 3
tenendo, ut in his terminis firmavit Rota *cor. Andrea d. deciſ. 61. n. 4. in Bonon. de Carnalibus* 11. *Jan.* 1602. penes Marcheſ. *de comm. tom. 2. fol. 545. per tot. & in recent. dec. 420. n. 3. & 23. p. 4. tom. 3.*

Nec obſtat poſſeſſio poſterior Rectoris capta 28.
Febr. 1643. quia uti apprehenſa propria auctoritate, 4
& ſine citatione dicitur clandeſtina, & turbativa, nul- 5
lumque Franciſcæ Felici præjudicium inferre potuit, *cap. licet cauſam, de prob. cap. licet Epiſcopus de præbend. in 9.* Bartholus *in l. ſi duo n. 4. verſ. ſi vero teſtes, D. uti poſſidetis*, Rota *deciſ. 466. n. 2. part. 1. rec.* Burat. *dec. 163. n. 3.* & penes Poſth. *de manut. dec. 330. nu. 21. cum ſeqq. cum aliis in Imolen. beneficii 22. Jun. 1645. coram R.P.D. meo Conrado.*

Prætentio verò, quod ob lineam finitam, & Canones non ſolutos, licuerit de facto Rectori poſſeſſionem accipere, ceſſat ex eo, dum devolutio & caducitas non erat clara, & indubitata, prout requiritur ad hunc effectum, ſed plures patiebatur difficultates, & probabiliter controverti poterat, quo caſu non permittitur Domino directo exercitium propriæ authoritatis, ſed judicio petitorio contra poſſeſſorem agendum eſt, 6
qui interim debet in ſua poſſeſſione manuteneri, juxta 7
doctrinam Speculat. *in tit. de emphyt. §. nunc aliqua, q.* 8
48. n. 62. verſ. tu dic. Corn. *conſil. 193. num. 3. lib. 3.* Gabr. *concil. 67. n. 17. lib. 2.* Corbul. *de cauſ. priv. ob non ſol. can. quæſt. 12. n. 3. cum ſeq.* Fachin. *controverſ. lib. 1. cap. 95. in fin.* Gratianus *cap. 736. num. 7. & 8.* Thomat. *deciſ. 16.*

Digitized by Google

n.16. Relati à Poſth. de manut. obſerv.16. nu. 46. cum ſeqq. Rota poſt eundem dec.111. n.7. cum ſeqq. dec.178. eod. n. dec. 383.n.7. dec.293. num.3. & apud Pacific. de Sa v. deciſ.141. num.9. cum ſeqq. & penes Marcheſ. de comm. part.1. fol.566 n.1. & per tot. Andr. dec. 36. n.6. deciſ.61.n.7. & in recent. dec.409. n.7. part.1. deciſ.420. n 22. & 23. part.4. tom.2. deciſ.359.n.4. & 5. part.5. & in Uladiſlautem. Villa d. Hoppembruch. 13. Aprilis 1646. coram R.P.D. meo Cerro.

9 Quam opinionem procedere etiam attenta facultate capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, probat Mant. de tac. lib.22. tit.22. n.14. verſic. cum autem, & dec.194. n. 2. cum ſeqq. Add. ad ſan. mem. Greg. deciſ. 105. lit. A. & penes Poſth. de manut. dec.336. q. 8. & latè firmatum fuit in Fanen. ſeu Senogall. bonorum ſuper immiſſione 14. Martii 1646. coram R. P. D. meo Meltio.

Quatenus enim devolutio deducitur, ob finitam lineam Vincentii de Ferrariis, & illa non poterat dici clara, dum conceſſio fuit facta Vincentio ac ejus hæ-
10 redibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque in perpetuum, cum clauſula ad habendum, & quicquid voluerit faciendum, quo caſu venire hæredes etiam extraneos, probat Cald. de jur. emphyt. lib.2. quaſt.23. n 52. & 53. Clar. §. emphyteuſis, quaſt.28. n.4. Cavaler. dec.290. n.1. & dec.263. per tot. Bonon. emphyt. 16. Jun. 1597. coram Penia, Romana Vineæ 22. Martii 1602. & in Papien. bonorum 10. Maii ejuſdem anni coram clar. mem. Cardinal. Pamphilio, cum pluribus in Sarcinat. feudi 22. Junii & 18. Dec. 1645. cor. R.D. meo Dunozetto Decano.

Et licèt in ſupplicatione, & precibus Sanctiſſimo porrectis non legantur verba quibuſcumque, & ſimilia, nihilominus cùm in eadem ſupplicatione habeatur relatio ad inſtrumentum prædictum, ibi, & prout ple-
11 nius dicitur contineri in ipſo inſtrumento conceſſionis, potuit Franciſca Felix vigore præfatæ relationis juſtè prætendere, quod omnia contenta in inſtrumento cenſerentur repetita in ſupplicatione, Baldus in lege 2. n.4. C. de error. Advoc. & in his terminis Rota dec.14. n.42. & ſeqq. part.6. dec.549. n.13. p.4. tom.3.

12 Maximè cum idem Vincentius eſſet eo tempore Clericus, & talis enunciatus, tam in inveſtitura, quàm in confirmatione Apoſtolica, & paulo poſt ad Epiſcopatum promotus, ita ut dicta verba ad ejus filios, & deſcendentes nullo modo adaptari poſſent, & propterea de hæredibus, & ſucceſſoribus extraneis neceſſariò deberent intelligi, ut notat Curt. de feud. 2. part. num 40. Clar. §. feudum qu.79. n 4. Cald. qu.20. n.23. & 37. & quaſt.23. n.69. Socin. conſ.13. n. 1. lib.3. cum aliis per Fuſar. de ſubſtitutione, quaſt.339. n.42.

Quod comprobavit etiam obſervantia ſubſecuta, nam idem Rector præſtitit conſenſum alienationi prædictæ domus factæ de anno 1605. ad favorem Virginii Martini authoris Franciſcæ Felicis, recipiendo ab eo laudemium, & Canones, prout etiam eoſdem Cano-
13 nes recipit à prædicta Franciſca, adeo ut non poſſit dicere conceſſionem eſſe finitam, dum præfatos de Martinis per ſpatium quadraginta annorum in emphyteutas recognovit, Corbul. de cauſ. privat. ex eo quod emphyteuta non oſtendit Domino inſtrum. renovationis n.2. Rota deciſ.261. n.4. part. prima recentiores.

Quatenus autem devolutio prætenditur ob Canones non ſolutos, ab anno 1639. uſque ad tempus appre-
14 henſæ per Rectorem poſſeſſionis, & reſiſtit non ſolum
15 minor ætas Franciſcæ Felicis, illiuſque abſentia ab urbe, prout de muliere, & Mantic de tacit. lib.22. tit. 27. n 42. Ruin. conſil. 110. n.7. lib.1. Speculat. tit. de emphyt. §. nunc aliqua q.14 n.24. & ſeqq. Et de abſente Corbull. de cauſ. priv. ob non ſolut. can. limit.10. num. 5. Dec. conſ.338. n.9. Rota deciſ.509 n.3. & dec.719. n. 8. & 9. p.4. tom.3. rec.

16 Verum etiam ſequeſtrum factum contra inquilinos ſuper penſionibus ejuſdem domus, Rota d. dec.7.9. n.10, & 11. p.4. tom.3. recent. Et quod magis eſt aſſignatio 17
dictarum penſionum, cum obligatione inquilini de illis ſolvendis acceptata ab ipſo Rectore, ut deponit Joan- 18
nes Palumbus Curialis notæ integritatis, cui tanquam mediatori, & atteſtanti de negotio ab ipſomet geſto, plurimum deferendum venit, juncta præſertim atteſtatione Bizozari, ejus juramento recognita, Bartolus in l.1. §. idem Cornelio, n.2. verſ. ultimo vides, D. de qu. Rota coram ſan. mem. Gregor. dec.204. n.3. dec.147. n.6. & ſeq. dec.521. n.2. & dec.544. n.18. & 19. cum aliis per Add. ad Burat. dec.116. n.16.

Ex quibus apparet Franciſcam Felicem, vel Canones perſolviſſe, vel ſaltem juſtè potuiſſe credere illos fuiſſe ſolutos, & Rectorem de eis ſatisfactum, quæ probabilis credulitas ſufficit ad evitandam caducitatem. Jaſon 19
in lege 2. n.53. quaſt.16. verſ. limita tamen, C. de jure emph. Caputaq. dec.180. n. 4. part.1. ſan. mem. Greg. dec.388. n.4. Burat. dec.624. n.7. cum ſeqq. Romana prætenſa devolutionis 22. Jun. 1624. coram Remboldo, Grat. cap.633. n.24. cum ſeqq. & 675. n.33.

Cum qualibet cauſa etiam fatua, & injuſta excuſet à 20
devolutione & à pœna l. igitur, §. poteſt. D. de lib. cauſ. Corbul. de cauſ. privat. ob non ſolut. can. limit.17. n.2. Romana devolutionis 12. Nov. 1610. coram Coccino, & in alia Romana prætenſa devolutionis 22. Jun. 1624. coram Remboldo, & in recentiores, dec.281. n.15. p.4. t.2.

Minus obſtat alia poſſeſſio capta per eundem Rectorem ſub die 22. Jan. 1644. vigore mandati de manutenendo obtenti à R. Vicesgerente, nam cum prior poſſeſſio fuerit nulla, & attentata in vim illius manuten- 21
tio dari non poterat, nam ſicut illa ceſſat quando non 22
conſtat de poſſeſſione. §. retinendæ, Inſtitut. de interdict. ita etiam quando poſſeſſio eſt nulla, improba, vel infecta, Rota in Columbrien. praſtimoniorum 18. Jun. 1632. cor. R.D. meo Decano, apud Poſth. dec.330. n.18.

Nec dicatur, quod ſaltem eadem manutentio potuerit concedi vigore poſſeſſionis civilis, quæ remanet penes proprietarium, nam illa ſuſtineri non valet, 23
dum non fuit dictum de extinctione lineæ, & de caducitate, quæ per allegantem probari debet Speculat. in tit. de emphyt. §. nunc aliqua n. 66. Rota coram Buratto deciſ. ſub n. 5. verſ. injuſtitia verò & numeris ſeqq. & in recent. dec.25. n.1. cum ſeqq. part.6.

Et ex his patet reſponſio ad deciſionem in contrarium adductam in Romana de Bombellis 31. Maii 1613. 24
coram Sacrato, nam dum devolutio non erat clara, non poterat procedi per viam manutentionis, & ſic 25
conſtat de injuſtitia mandati de manutenendo, Rota in Romana domus 16. Febr. 1632. coram Pirovano, apud Poſth. deciſ.336. n.5. cum aliis ſuprà allegatis.

Non obſtat ſententia lata in petitorio, in qua dictum fuit nullum jus competere Franciſcæ Felici, quia cum ab ea fuerit appellatum, & appellatio ſimpliciter per ſignaturam admiſſa, interim poſſidens non poterat ſua poſſeſſione privari, ſed in ea debebat manuteneri, quia virtus primæ ſententiæ, & illius effectus remanebat ſuſpenſus per appellationem, Abb. conſ.99. num.2. 26
verſic. ſed in caſu noſtro lib. 1. Alexander conſilio 189. num.6. lib.2. Add. ad Buratt. deciſ. 436. num.22. & in terminis, Rota dicta deciſ. 336. num. 9. & 10. penes Poſth. de manut.

Et hæc dixerunt Domini ad effectum manutentionis tantummodo partibus hinc inde informantibus.

R.P.D. Peutingero.

Romana prætenſæ reſtitutionis dotis.

Lunæ 27. Junii 1650.

ARGUMENTUM.

Actio ſpolii non competit adverſus ſententiam ſim-

Digitized by Google

ſimpliciter injuſtam, quando injuſtitia non eſt valdè notoria. Competit ſpoliato ex mandato ex falſa cauſa relaxato pro omnibus etiam inde ſequutis. Læſio enormis datur etiam in ſubhaſtatione rei facta viliſſimo pretio citra omnem proportionem. Executio judicis à quo, injuſta, poteſt revocari à judice ad quem, per viam attentatorum.

S U M M A R I U M.

1 *Redintegratio non competit ſpoliato ob ſententiam injuſtam, quando judex, licèt injuſtè, non tamen notoriè injuſtè proceſſit: quo caſu debet ſpoliatus ordinariis juris remediis agere.*

2 *Mandatum ex falſa cauſa relaxatum eſt injuſtum, cum omnibus in executionem illius geſtis; & proinde ſuffragari non poteſt obtinenti, quin teneatur ad plenam habitorum vigore illius, reſtitutionem.*

3 *Procedit etiam in caſu ſubhaſtationis, facta mandato judicis.*

4 *Læſio enormis inſurgit etiam ex re, viliſſimo pretio citra omnem valoris proportionem ſubhaſtata.*

5 *Locupletari quis non debet cum alterius jactura, vel longa defatigatione judiciorum.*

6 *Executio judicis à quo, quando eſt injuſta poteſt optimè revocari per judicem ad quem, etiam per viam attentatorum.*

DECISIO LXVIII.

DOmini hodie iterum approbando reſolutionem ſub die 4. Feb. præteriti coram me datam ad duo capita dubii propoſiti in hac cauſa, videlicet an mandatum A.C. ſit infirmandum ita ut ſit danda redintegratio hæredi q. Antimi Urſini ad bona ſubhaſtata contra D. Emilium Cavalerium D. Cleriæ Sanneſiæ maritum deliberatarium dictorum bonorum, de quibus agitur, reſponderunt injuſtitiam in primis ſententiæ ſubhaſtationis A.C. conſtare ex abundanter ſatis dictis in deciſione in hac cauſa emanatis ſub diebus 15. Jan. & 21. Junii 1649. & dicto die 4. Febr. hujus anni, prout
1 etiam non competere d. hæred. Antimi redintegrationem ad bona ſubhaſtata, ſed ordinariis ei juris remediis agendum eſſe, quia judex licet injuſtè, non tamen notoriè injuſtè proceſſit, ut in §. *quod verò locus non ſit, dicta deciſione quæ revidetur.*

Nihilominus tamen DD. cenſuerunt ex capite ſummæ læſionis d. Emilium teneri d. hæredi q. Antimi reſtituere quicquid ad inſtantiam ejus uxoris pro ſumma nequaquam debita ad ipſum pervenit de bonis d. Anti-
2 mi, qui ut omnes ſupra dictæ deciſ. juſtiſſimè firmarunt, injuſtum erat d. mandatum A. C. ex falſa cauſa relaxatum cum omnibus in executionem illius geſtis ad text. *in l. ſi non ſortem, §. ſi centum D. de cond. indeb.* ideo ſuffragari non poteſt d. Emilio, ſed tenetur ad reſtitutionē dd. bonorum *l. 2. l. pen. C. ſi vend. pig. agatur.* Fulg. *conſ. 190. viſis toto proceſſu, n. 3. ad fin. verſ. contra emptores verò*, Neguſ. *de pig. memb. 1. part. 6. n. 28. verſ. ſed dubitatur*, & in his terminis fuit reſolutum *in Romana ſpol. 21. Febr. 1600. coram Juſto dec. 36. co. Sac. in Ancon. ſpol. 9. Jan. eodem anno dec. 282. per tot. part. 3. recent.* ac etiam probatur in *deciſ. 506. n. 7. verſ. nec obſtare viſum fuit, & ſeq. p. 5. rec. tom. 2.* latiſſimè proſequitur Giurb. *dec. 89. ſub n. 1. verſ. etiam contra tertium, & ſeq.* & concurrit ſtat. urb. lib. 1. cap. 154. Mod. Peruſ. *de ſubbaſt.*
3 *inſp. 49. n. 69.* ubi in terminis dicit procedere etiam in caſu ſubhaſtationis factæ mandato judicis.

4 Enormis autem læſio ex eo manifeſta, & palpabilis apparet, quod dicta bona Antimi in ſorte ſc. 14300. ex d. mandato ex falſa cauſa relaxato ſubhaſtata utiliſſimo pretio ſc. 4600. & cum maxima læſione, conſideratis etiam oneribus, quibus ſubjecta reperiuntur, à d. Emilio empta fuerint, unde reſultat damnum hæredis d. Antimi *l. uxor. 3.* ibique Gloſſa *in l. 1. in verbo mala fide, C. ſi vend. pign.* agatur, & aliis relatis probat Mod Piſaur. *de ſubbaſt. quæſt. 45. n. 14. verſ. nec iſto caſu*, quare juſtum
non eſt, ut hoc pacto cum alterius jactura, vel longa 5
defatigatione judiciorum locupletetur *d. l. 1. ad med. verſ. quod ſi de bonis, & d. l. ſi uxor, C. ſi vend. pignor. agatur*, & utrobique notatur per Gloſſam, & Doctores.

Non obſtat doctrina Baldi in Auth. *& qui jurat, ſub n. 47. in fin. verſ. ſed quid ſi fuit proceſſum, C. de bon. auth. jud. poſſ.* Franch. *dec. 120. n. 8. verſ. item quod eſt fortius, & dec. 660. per tot.* cum pluribus allegatis.

Quia iſta jura non procedunt, quando judex à quo mandatum relaxavit, & executio facta eſt pro ſumma majori quàm ſit debitum, & ſic longè fortius pro ſumma nullo modo debita, ut hic Rota *d. dec. 281. n. 2. verſ. non obſtat. p. 3. rec. & in Senogall. bonorum* 14. *April.* 1617.
coram bon. mem. Remb. Etenim quando executio judicis 6
à quo eſt injuſta, poteſt optimè per judicem ad quem revocari, etiam per viam attentorum, ut pluribus allegatis firmant Add. ad Greg. *dec. 91. n. 13. & dec. 232. n. 4. in fin.* Burat. *dec. 185. n. 6. & prius dec.* 171. n. 8. & fuit dictum *in Milevitana attentatorum* 20. *Junii* 1630. *§. fin. coram Rev. D. meo Decano.*

Et ita utraque, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana ſupplementi legitimæ.

Luna 20. Junii 1650.

ARGUMENTUM.

Sententia probatur valida ex revolutione Actorum, & Rotalis juſta ex deciſionibus. Exceſſiva, eſt injuſta. Dos filiæ imputatur in legitimam. Legitima filiis debita, eſt tertia pars hæreditatis. Exceptio partitæ non juſtificata, non valet retardare executionem ſententiæ. Legitima non minuitur ex legatis hæreditatis etiam debentis. Diſtractiones, ac deductiones quales admittantur, & quomodo juſtificentur, ad præjudicium legitimæ.

S U M M A R I U M.

1 *Sententiæ validitas reſultat ex revolutione Actorum.*

2 *Deciſio* Verall. 260. p. 2. *hujuſmodi decernens ſemper in Sac. Trib. Rota fuit recepta.*

3 *Sententiæ Rotalis juſtitia deducitur à Rota, ex deciſionibus in ea cauſa factis.*

4 *Sententia exceſſiva, eſt injuſta.*

5 *Dos filiæ imputatur in legitimam, de jure communi.*

6 *Et eò magis ſi ab ipſomet Patre demandata fuit imputatio, quæ ideo exequi debet.*

7 *Legitima de univerſo Patrimonio, ſupputatis etiam dotibus eſt detrahenda.*

8 *Legitima filiis debita, eſt tertia pars hæreditatis.*

9 *Exceptio partitarum non juſtificatarum non valet retardare ſententiæ executionem.*

10 *Præjudicium præſervatum, reſultare non poteſt ex partitis, de quarum veritate principaliter diſputari contingat.*

11 *Patrimonium defuncti, ex legatis in teſtamento relictis, in præjudicium legitimæ non poteſt minui.*

12 *Etiamſi legata per teſtatorem ad pios uſus eſſent deſtinata.*

13 *Neque diſtractio ſtabilium ex cauſa peſtis, ac belli; ex longo poſt caſus tempore facta.*

14 *Diſtractio cauſa peſtis, ac belli ſolummodo approbatur in illis bonis, quæ tunc temporis, vel paulò poſt diſtrahuntur.*

15 *Inſtrumentum venditionis bonorum, quæ ex cauſa* in

Digitized by Google

in jure admiſſa, prætenduntur detrahi in diminutionem patrimonii defuncti; dato quod aliàs eſſet juſtificata; non concludens verum eorundem valorem, in præjudicium hæredis non approbatur.

16 *Et eò maximè ſi diſtractio eſt facta, pendente lite, & poſt moram incurſam.*

17 *Nec expenſa facta pro creditorum exactione, ſi non juſtificentur.*

DECISIO LXIX.

POſt editas ſuper legitimæ ſupplemento ex bonis
Riccardi Patris taxato favore Mariæ, ac illorum de
Cherubinis ejuſdem hæredum in ſcutis 7215. & obulis
88. ſuper earum executione conformium commiſſa mi-
hi cauſa dubitavi, an locus eſſe poſſit urbis ſtatuto de
duabus conformibus exequendis; & ex ea ratione po-
tiſſimum affirmativè Domini reſponderunt, quod re-
1 quiſita per ſtatutum in caſu propoſito non poſſunt in
dubium revocari, ſive inſpecta perſonarum qualitate
utrinque admiſſa, ſive validitate ſententiarum ex adver-
2 ſo non impugnata, ac ex actorum revolutione reſultan
3 te juxta deciſionem Verall. 260. *part.* 2. ſemper in hoc
Trib. receptam; ſive demum earundem juſtitia abunde
juſtificata ex deciſionibus coram R.P.D. meo Cerro in
prima inſtantia, in altera verò coram R.P.D. meo Mel-
tio luculenter extenſis, prout aliàs juſtitiam ſententia-
rum exinde Rota in pluribus deciſionibus relatis in Ra-
vennaten. ſeu Ferrarien. Decimarum 24. Jan. 1650. & in
Anconit. dotis 30. Maii ejuſdem anni coram me.

Non obſtant repetita errorum objecta ad excluden-
dum legitimæ ſupplementum in præfata quantitate ta-
4 xatum in præcedentibus inſtantiis ex quibus ſententiæ
tanquam exceſſivæ injuſtitiæ ex adverſo ſupponuntur
obnoxiæ, per *leg. in hoc judicio, D. fam. erc.* Rota *co-
ram Put. dec.* 315 *n.* 1. *cum ſeq. lib.* 1. *& coram Buratto*
216. *n.* 11. Quia prædictarum ſententiarum exceſſum
ex facto corruere apertè demonſtrant tum diviſionis in-
ſtrumentum, tum ipſius negotii libri, ex quibus valor
hæreditatis, detractis debitorum partitis, deprehendi-
tur in ſummâ ſcutorum 111946. & obulorum 37. ſup-
plementum verò legitimæ convincitur æquare valorem
ſcutorum 8657. & obulor. 72. cum dimidio, prout me-
lius ex calculo inferius recenſendo conſtabit.

Supputatis ſiquidem debitis atque detractis aliis de-
trahendis, hæreditaria Riccardi credita ad ſc. 67764.
& obulos 17. non ſolùm oſtendunt adducta jura, ſed
etiam ipſa Farſetti Petiti relatio ab hoc Tribunali judi-
cialiter deputati.

Alia quoque credita in eadem relatione non calcula-
ta ut par erat, ad debitum Capſæ conſtituere ſummam
ſcut. 8942. & obulorum 27. cum dimidio; loca præterea
montium, nec in Farſetti relatione comprehenſa æqua-
re valorem ſcut. 21880. prædicta quoque jura convin-
cunt, ac horum fructus vivente Riccardo decurſos, &
non exactos ducentorum ſcutorum numerum explere, ac
obulor. 77. Et demum tum Bergomenſis territorii ſta-
bilia ab ipſamet Anna, pendente lite diſtracta confice-
re ſummam ſc. 17385. & obulorum 30. ſi ratio mone-
tæ earum partium habeatur, ſecundum verò æſtimatio-
nem monetæ Romanæ quantitatem ſcut. 12169. & obu-
lorum 50. (ut Anna prætendit) ex inventario, ac divi-
ſionis inſtrumento dignoſcitur, tum ſolutas denique do-
5 tes in vita Patris ſummam ſcut. 20000. conficere, do-
talia inſtrumentum juſtificant; quam tamen ſummam
dotis occaſione receptam in filiæ legitimam imputan-
dam eſſe Domini cenſuerunt, vel quia imputatio juris,
diſpoſitioni conformis exiſtit *lege quoniam novella, Cod.
inoff. teſt.* ubi inter cæteros Jaſon. *n.* 9. Bartolus *in leg. in
quartam n.* 10. *D. ad legem falcid.* ibique Ripa *n.* 148.
Soc. junior *n.* 242. Pic. *n.* 382. & de communi teſtatur
Craſſ. *in* §. *legitima, qu.* 23. *n.* 1. *&* 15. Peregrinus *de fidei-
comm. art.* 36. *n.* 131. Cyriac. *controv. ju.* 385. *n.* 6. Rota *in
civitatis Caſtelli ſupplem. legitimæ* 11. *Martii* 1526. *co-
ram Maxanedo*, vel quia ab ipſomet Patre demandata 6
fuit imputatio, adeoque exequi debet per *leg. ſi quando,*
§ *generaliter, C. de inoff. teſtam.* Picus *in adducta lege in
quartam n.* 187. *D. ad legem falcid.* ubi de communi Fer-
din. Vaſquez *de ſucceſſione creat.* §. 20. *n.* 258. Craſſ. *in
adducto* §. *legitima quæſt.* 22. *n.* 2. Rota *coram Greg dec.*
568. *n.* 2. *& in Romana legitima* 15. *Maii* 1600. *coram
Juſta* poſt Pacif. *de Salv. deciſ.* 253. *n.* 8. *& in hac eadem
cauſa* 6. *Junii* 1646. *coram R. P. D. meo Cerro.* Prout 7
etiam eandem ſummam decreverunt eſſe computandam
in calculanda legitima, de univerſo Patrimonio, ſuppu-
tatis etiam dotibus, detrahenda, ut tradit Gabr. *conſil.*
132 *n.* 1. *lib.* 2. Crivell. *deciſ. Dolan.* 97. *n.* 8. Petra *de fidei-
commiſſione, quæſt.* 15. *n.* 148. *in* §. *Tertiò retento eodem
themate, & in* §. *Quod autem attinet*, Fontanel. *de
pact. nupt. clauſula* 9. *gloſſa un. p.* 2. *n.* 36.

Ex hoc autem Riccardi ære, æquante valorem ſcut.
128948. & obulorum 71. cum dimidio, infra ſcriptas
ſolummodo partitas detrahendas eſſe Domini cenſue-
runt ſcuta ſcilicet 9929. & obulos ſeptem cum dimidio,
pro totidem aſſignandis errorum cauſa ad creditum
Capſæ, alteram ſc. 98. & obulorum 53. pro errore in
libris ejuſdem Capſæ deprehenſo; ſcuta 5434. & obulos
74. in diverſarum utilitatem perſonarum inſumpta; ac
denique ſcuta 1540. pro totidem locis Montium, quæ
duplicatis vicibus deſcripta probantur in iiſdem libris.
Quibus proinde detractis, Riccardi hæreditatem in ſc. 8
111946. & obulis 37. reſponderunt eſſe taxandam, ac
tertiam partem pro filiorum legitima debitam ex diſpo-
ſitione Auth. *noviſſima, C. de inoff. teſt.* calculandam in
ſcutis 57315. & obulis 45. cum duobus tertiis, ejuſque
ſupplementum ſummam ſcutor. 8656. conſtituere, &
obulorum 72. cum dimidio.

Hinc verò ſententiarum juſtitia reſultat ex adverſo
perperam impugnata, quæ nec ex ſequentibus partitis
ab Anna prætenſis poterit eliſa cenſeri. Alteri enim ſc.
13168. & obulorum octo ex cauſa debitorum ſive ine-
xigibilium, ſive præſcriptorum ex adverſo petita, cor-
ruit ex ſententiis in utraque inſtantia hactenus editis,
ex quarum tenore convincitur legitimæ ſupplementum
conſtitutum fuiſſe in bonis hæreditariis deductis in pro-
ceſſu juxta eorum aſſignationē in executione faciēdam.

Reliquas verò partitas, pro rata, videlicet ſc. 2175.
in cauſam alimentorum, ac dotis Paulæ de Giannellis
inſumpta; ſive ſcut. 4134. pro totidemque Aſcornio
aſſignatis; ſive ſcut. 1210. & aliorum 440. in excom-
putationem locorum Montium, quæ ſupponuntur du-
plicia, & denique aliorum ſc. 1700. pro reductione va-
loris eorumque locorum Montium ex adverſo præten-
ſa, ob juſtificationis defectum non eſſe accepto feren-
das DD. reſponderunt ad longius retardandam ſenten- 9
tiarum executionem, prout alias ſimiles partitas non
juſtificatas rejecit Rota *in una civitatis Caſtelli juris var-
cendi* 1. *Dec.* 1623. *coram Ubaldo, inter impreſſas, part.*
4. *tom.* 2. *rec. dec.* 498. *n.* 12. *cum ſeqq.*

Neque poterit juſtificatio deſumi ex calculo coram
R.P.D. meo Meltio in præcedenti inſtantia extrajudicia-
liter acto, quo partitæ ſupra rejectæ ab hæredibus Ma-
riæ ex adverſo dicuntur acceptatæ: etenim, ut calculi
lectura demonſtrat, non per viam declarationis, ac dif- 10
finitivè, earum partitarum tunc fuit habita ratio, ſed ſo-
lùm ſuppoſitivè, repetita ſæpiùs declaratione expreſſa,
ut ex eo nullum parti poſſit præjudicium inferri, dum
ſolum ad convincendam injuſtitiam contractionis An-
næ, ipſius licet prætentionibus non impugnatis ab hæ-
redibus Mariæ admittebatur; adeoque cum de illarum
veritate partitarum nunc principaliter diſputari contin-
gat, præſervatum expreſsè à dictis hæredibus præjudi-
cium exinde ipſis reſultare non debet ut tradit Lotther.
de re benef. lib. 1. *quæſt.* 40. *n.* 287. Rota *coram Puteo,
dec.* 32. *lib.* 2. *& dec.* 61. *n.* 2. *lib.* 3. *cor. Greg. dec.* 332. *n.* 4. &
ibi Addent. *n.* 6. referunt concordantes.

Non

11 Non etiam poterunt Riccardi Patrimonium in adducta ſuperiùs quantitate taxatum, in præjudicium legitimæ minuere, ſive legata diverſis perſonis teſtamento redita, ex notatis in *leg. ſimus antea, C. de inoff. teſt.* ibique DD. communiter, & in Auth. *ſi qua mulier, C. de Sacroſ. Eccleſ. & in l. ſi quis ad declinandam C. de Epiſc. & Cler.* Jaſ. *in l. Marcellus, §. rei quæ n. 17. D. ad Treb.* Gabr. *conſ. 137. n. 6. & 14. lib. 2.* Ruin. *conſ. 52. n. 23. lib. 1.*
12 & plures alii relati per Merlin. *de legit. lib. 2. tit. 1. q. 10.*
13 *n. 10.* Rota *cor. Greg. dec 539. n. 6.* ubi concluſionem firmat in caſu fortiori ſi legata per teſtatorem ad pios eſſent uſus deſtinata, ſive diſtractio ſtabilium Bergomenſium, quæ ex cauſa peſtis, ac belli de proprio valore decreverant, ac pro ſolis ſc. 9500. ex inſtrumento venditionis oſtenditur ſtipulata, non enim juſtificatur quid, & quantam ob hujuſmodi caſus (brevi temporis curſu Deo propitio extinctos) fuerit de communi bonorum ſtabilium valore, in illis partibus diminutum; quæ licet probata fuiſſent, nec relevarent. Tum quia præfata diminutio, uti temporali exiſtens, non autem perpetua in hac venditione, duodecim poſt annos à die, quo belli caſus, ac peſtis contigerant ab hære-
14 dibus Riccardi peracta, non videtur admittenda, cum in iis ſolummodo bonis, quæ tunc temporis, vel paulo poſt belli caſus, ac peſtis, diſtrahantur, approbetur in jure relato in *l. pretia rerum. §. vlt. D. ad l. falcid.* ibique poſt Gl. tradit Imol. & Alex. *in ultimo notabili*, Cremen. *n. 233* Angel. *in § ſi quis agens n. 1. & 4.* ibique Jaſ. *n. 6. inſt. de act.* Caſtr. *in conſil. 109. n. 2. in §. nec obſtant teſtes, lib. 2* Cæſar. Manent. *de contr. livelli quæſt. 5. n. 66. verſ. quia bellum, ac peſtis*, &c. Rota *dec. 65. n. 7. part. 2. diverſ.* Tum quia inſtrumentum venditionis voluntariæ ab Anna peractum, præterquam nec videtur integrum præ ſe ferre Bergomenſium bonorum venditionem dum ut ipſius lectura demonſtrat, ſolius prædii vulgo Palatii continet diſtractionem, non autem alio-
15 rum corporum deſcriptorum in inventario, ibique conſiſtentium, neque concludit verum eorundem valorem in Mariæ ſororis præjudicium, ac ejus hæredum, ut notat Bart. *in l. cum emptor, §. 1. in fine D. de damno infect.* Alex. *in l falcid §. corpora, n. 2. D. ad l. falcid.* Dec. *in l. quatenus, n. 6. D de reg. jur.* idem Alex. *conſ. 28. n. 5.*
16 *lib 5.* Rota *co. Burat. dec. 850 n. 5.* Dum maximè pendente lite fuit facta diſtractio, & poſt moram ab ipſamet Anna incurſam, ut ponderavit Rota in hac eadem cauſa cor. R. P. D. meo Meltio ſub die 21. Junii 1649. in ult. §.

Denique hæreditatis diminutionem in præjudicium legitimæ operari non poterunt expenſæ pro creditorum exactione prætenſæ; earum enim reſpectu, quæ adhuc negantur exactæ, nulla videtur aſſignationis adeſſe neceſſitas, cùm in iis quoque proportionabiliter juxta tenorem ſententiæ, hæredes Mariæ aſſequi debeant ſup-
17 plementum; reſpectu verò jam exactorum, dum nec quantitas, nec impenſæ in eam cauſam factæ juſtificantur, ut neceſſarium foret, accepto ferri non debent, ad *l. in bello, §. facta, D. de capt. & poſt lim. reverſis*, Peregr. *de fideicomm art. 35. n. 9. in §. dubium tamen eſt*, Rota *co. Cavaler. d. 476. n. 1. & 126. n. 23 p. rec.* Et in omnem caſum cedere debuiſſent damno ipſius Annæ, quæ adhuc uſque recuſavit partem ſuam aſſignare Mariæ, ejuſque hæredibus, à quibus forſan nunc exacta fuiſſent; vel ſaltem prædictæ impenſæ; ſi quæ veræ extitiſſent, poterunt compenſari cum commodo ex creditorum exactione recepto, ſive cum mobilibus, atque pecuniis hæreditariis Riccardi, de quibus nulla fuit reddita ratio.

Et ita utraque parte, &c.

R. P. D. MELTIO.

Romana hæreditatis de Gratianis.

Veneris 11. Decembris 1648.

ARGUMENTUM.

Via executiva non habet locum contra tertium. Limitatur in ſuccedente in re litigioſa. Interdictum *quorum bonorum*, eſt actio perſonalis. Res litigioſa, ex cauſa dotis, legati tranſactionis, & diviſionis, ſine vitio alienari poteſt. Colluſio, & ſi regulariter non præſumatur, cùm tamen ſecretè ſoleat committi, etiam ex conjecturis, & ſuſpicionibus probatur, plures enumerantur in caſu conjecturæ. Quinquennium non tollit colluſionem, niſi ingenuitatis in alienatione facta in fraudem, ubi exiſtant alia bona penes alienantem, non poteſt agi recta via contra tertium poſſeſſorem, ſed prius agendum eſt revocatoria ad reſciſſionem contractûs.

SUMMARIUM.

1 *Via executiva contra tertium procedi non poteſt.*
2 *Tranſlatio rei Religioſæ non ſuſtinetur ad præjudicium collitigantis.*
3 *Et ſuper ea poteſt executivè procedi, non ſecus ac ſi dicta tranſlatio ſequuta non fuiſſet.*
4 *Res ſemel effecta litigioſa, tranſit cum ſuo onere, & cum eodem vitio litigioſi.*
5 *Succedens in re litigioſa ſuſtinet omnimodam perſonam ejus, in cujus locum ſucceſſit, adeo ut ſententia lata contra principalem, ac ſi is poſſideret pars modo ſit exequenda contra illius ſucceſſorem.*
6 *Interdictum* quorum bonorum *eſt actio perſonalis.*
7 *Super actione perſonali non contrahitur vitium litigioſi.*
8 *Executio ſententiæ contra principalem, ut intret contra intruſum, lite pendente, ſufficit litem motam fuiſſe ſuper poſſeſſorio.*
9 *Ex hujuſmodi intruſione redditur litigioſa poſſeſſio; quæ validè acquiri ac in alium transferri non poteſt in præjudicium actoris.*
10 *Bona in litem deducta poſſunt ex cauſa dotis, legati, tranſactionis, & diviſionis, ſine vitio litigioſi alienari.*
11 *Ex cauſa dotis, ampliatur; ſive agatur de conſtitutione, ſive de reſtitutione.*
12 *Ratio finalis eſt publica utilitas, ne ſcil. mulieres innuptæ remaneant.*
13 *Cauſa legis ceſſante, ceſſat ipſa legis diſpoſitio.*
14 *Diſpoſitio legis fin. Cod. de litigioſ. declaratur non procedere, in alienatione facta colluſivè, & non bona fide, & in fraudem executionis, & judicialis auctoritatis.*
15 *Colluſio regulariter non præſumitur.*
16 *Cum tamen ſoleat ſecretè committi, probatur etiam ex conjecturis, & ſuſpicionibus.*
17 *Imo ex ſolis præſumptionibus, & conjecturis plenè illa probatur.*
18 *Colluſionis hujus conjecturæ, ac præſumptiones enumerantur uſque ad unum.*
19 *Conjectura colluſionis deſumitur ex arctiſſima ſanguinis conjunctione.*
20 *Sanguinis conjunctio, licèt de per ſe non ſufficiat, juncta tamen cum aliis, urgentiſſima conſiderari ſolet conjectura colluſionis.*
21 *Colluſionis adminiculum oritur ex ſuſtentatione longa litis illius, qui poterat ab ea ſe eximere.*
22 *Simulatio, ac colluſio naſcitur ex inſolitis, & ex inveriſimilitudine.*
23 *Scientia non exigit exactam probationem, ſed ſatis eſt quod illa colligatur ex indiciis, & præſumptionibus.*
24 *Maximè dum agitur de probanda ſcientia, quæ dolum, & alienandi fraudem infert.*
25 *Scientiam talem, Rota, & DD. deducere ut plurimum ſolent ex ſubhaſtationibus, quæ præceſſerunt aliena-*

Digitized by Google

alienationem rei litigioſæ.

26 *Scientia hæc aliunde etiam probari poteſt, & ſufficit quod de ea quomodo conſtet, licèt nullæ appareant factæ ſubhaſtationes.*

27 *Ad effectum præſumendi fraudem in hac materia, duo copulativè requiruntur, nempe ſcientia litis in tertio poſſeſſore de tempore alienationis, & quod alienans, non haberet alias res, præter alienatas, declaratur. n.29.*

28 *In alienatione facta in fraudem, data exiſtentia aliorum bonorum penes alienantem, non poteſt agi recta via contra tertium poſſeſſorem, ſed prius agendum eſt revocatoria ad reſciſſionem contractus.*

29 *Quod duo concurrere debeant, ut ſuprà ad præſumendam fraudem, declaratur procedere in creditore agente ſimpliciter actione perſonali ſolutionem æris alieni, tunc enim habet neceſſe probare utrumque requiſitum, nempe ſcientia, tam litis pendentis, quàm inopiæ debitoris.*

30 *Secus autem eſt, quando agitur reſpectu certæ rei, & ad rem aliquam petendam, atque ad illius traditionem.*

31 *Nam tunc, quamvis dicta res petatur actione perſonali, & ultra rem petitam exiſtant alia bona, nihilominus alienatio dictæ rei facta, pendente lite, & cum ſcientia pendentiæ litis, dicitur facta in fraudem executionis, & judicialis auctoritatis.*

32 *Alienatio rei facta, pendente lite, & cum ſcientia pendentiæ litis, & ſic in fraudem executionis, & judicialis auctoritatis, non impedit, quin abſque novo judicio, & abſque ulla revocatoria poſſit executivè procedi contra tertium poſſeſſorem.*

33 *Obtinens mandatum immiſſionis in bonis unius, ad illa tantum, & non ad propria alterius agere poteſt.*

34 *De colluſione, lapſo quinquennio, amplius opponi non poteſt.*

35 *Declaratur procedere in colluſione ingenuitatis, cujus ſpeciali favore ſancitum videtur, ut contra eam exceptio colluſionis non perpetuetur, ſed limitatè intra quinquennium tantum opponi poſſit.*

36 *Remedium* quorum bonorum *non competit niſi in bonis poſſeſſis per defunctum de tempore ipſius obitus.*

37 *Sub univerſali judicio hæreditatis contra aliquem intentato, ac ſententia ſubinde prolata comprehenditur etiam res, prius alienata, & poſtmodum ad hæreditatem reverſa.*

38 *Filiatio, & legitimitas alicujus regulariter probatur per communem reputationem.*

Et quod pro filio fuerit habitus, & tractatus, cùm in hac materia ſufficiant.

DECISIO LXX.

COnceſſo per Rotam mandato de immittendo Franciſco Gratiano in poſſeſſionem medietatis omnium bonorum q. Octavii ejus patrui adverſus Lælium alterum patruum eorum occupatorem ex fundamentis deductis in deciſione coram R. P. D. meo Royas emanata ſub die 7. Febr. 1642. reſolutum etiam poſtea fuit illud eſſe exequendum ſuper quadam domo ſita in campo Martio poſſeſſa à Jo. Franciſco Attavante, quam eſſe hæreditariam d. Octavii partes non controvertunt, & probatur ex inventario bonorum hæreditariorum ejuſdem Octavii Sum. Franciſci Gratiani *n.* 1. Ad cujus reſolutionis formam facto decreto, ab eo appellavit d. Attavantes, & addita Signatura juſtitiæ, reſcribi mihi obtinuit cum facultate procedendi ad legitimam executionem. Unde ſub hac die ſuper hoc propoſito dubio,
1 DD. affirmativè reſponderunt, moti ex eo quod
licèt contra tertium executiva via procedi non poſſit,
Felin. *in c. cum ſuper n.* 15. *de ſent. & re jud.* Caſtr. *in l. à*
Divo Pio, §. ſi ſuper rebus, n. 2. & ubi Bart. Ang. *n.* 1. Alex.
n. 28. *verſ. & pro hoc benè facit, D. de re jud.* Ruin. *conſ.*
87. *n.* 1. *cum ſeq. lib.* 4. Rota *cor. ſanct. mem. Greg. XV.*
dec. 22. *n.* 1. *&* 2. *in Romana computorum* 18. *Mart.* 1594.
co. bon. mem. Card. Millino, & in Romana Vinea 20. *Oct.*
1617. *cor. bon. mem. Manzanedo.* Tamen ex quo domus,
de qua agitur tranſlata fuit per Lælium Gratianum in d.
Jo. Franciſcum Attavantem lite pendente, & poſtquam
poſſeſſio d. domus vitio litigioſi affecta fuerat per interdictum quorum bonorum intentatum ad inſtantiam
præfati Franciſci Gratiani, talis tranſlatio non ſuſti-
netur, *toto tit. D. C.* & in Authen. *de litigioſ.* Abb. *in cap.* 2
Eccleſ. 1. *n.* 9. *ut lit. pend. l.* 2. ubi Gl. DD. *C. de litig.*
Bart. *in l.* 1. *D. eodem* Alex. *conſ.* 45. *n.* 5. *lib.* 3. *verſ. quia res*
litigioſa, Rim. *conſ.* 89. *n.* 5. *vol.* 1. Burſat. *conſ.* 100. *n.* 23.
verſ. quod nec pars contraria negat. lib. 1. Afflict. *dec.*
396. Guido Pap. *dec.* 337. adeo ut ſuper dicta domo poſ- 3
ſit executivè procedi, non ſecus ac ſi d. tranſlatio ſe-
cuta non fuiſſet, ut præter relatos in dec. R.P.D. mei
Royas text. eſt *in l. Chirographis §. fin. D. de adminiſtrat.*
tut. & l. fin. C. de litigioſ. & ibi Bald. *n.* 1. Bart. *in l.* 1.
D. eodem Jaſon. *inſtit. de act. §. omnium, n.* 84. Surdus
conſ. 355. *num.* 13. *verſ. accedat quod ubi alienatio*, Bero
conſ. 155. *n.* 40. *vol.* 1. Ruin. *conſ.* 34. *n.* 12. *lib.* 5. *verſ. quan-*
tum vero ad ſecundum, Neguſ. *de pignor. in* 1. *membr.*
8. *parte ped n.* 17. *verſ.* 3. *fallit.* Cancerius *var. reſolut. cap.*
15. *n.* 17. *cum ſeq.* Res enim ſemel effecta litigioſa tran- 4
ſit cum ſuo onere, & cum eodem vitio litigioſi, Grat.
diſcept. forenſ. cap. 502. *n.* 36. qui ad hoc plures alios cu- 5
mulat; & ſuccedens in re litigioſa, quod ſuſtineat
omnimodam perſonam ejus, in cujus locum ſucceſſit,
adeo ut quemadmodum ſententia immiſſionis lata con-
tra Lælium principalem, ſi is poſſideret, contra eum
exequenda eſſet, pari modo ſit exequenda contra Atta-
vantem illius ſucceſſorem tradit Menoch. *conſ.* 319. *n.*
13. *lib.* 4. & firmavit ſæpiùs Rota *ſignanter dec.* 392. *n.*
39. *part.* 5. *recentiores.*

Obſtare neque viſum fuit, quod interdictum *quo-* 6
rum bonorum intentatum per Franciſ. Gratianum ſit
actio perſonalis, ſuper qua non contrahitur vitium li- 7
tigioſi, Socin. junior. *conſ.* 13. *n.* 1. *lib.* 4. Rolandus *conſ.*
5. *n.* 8. *lib.* 2. Hondedeus *conſ.* 20. *n.* 42. *lib.* 1. Menochius
conſ. 1187. *n.* 2. *lib.* 13. cum aliis adductis à ſcribentibus
pro parte Attavantis. Quia placuit DD. reſponſio data 8
in dicta deciſione R.P.D. mei Royas *ſub §. nec dicatur*,
quod nempe ut intret executio contra intruſum lite
pendente ſufficit litem motam fuiſſe ſuper poſſeſſorio, 9
nam ex hoc redditur litigioſa poſſeſſio, quæ validè ac-
quiri, ac in alium transferri non poteſt in præjudicium
actoris, & ultra adductos in dicto §. *nec dicatur*, de-
clarat textus in *leg. Divus*, ibique Gloſſa *D de petit. hæ-*
reditat. leg. alienationes, D familiæ erciſc. l. 2. *C. de liti-*
gioſ. Lancell. *de attent. part.* 2. *cap.* 4. *in præfatione, n.* 181.
verſic. quamvis autem, Pariſ. *conſilio* 108. *n.* 4. *verſic. &*
quia quæſtio erat ſuper poſſeſſorio, lib. 2. bene Ceph. *con-*
ſil. 19. *n.* 15. *verſic. verum eſt, tom.* 2. Afflict. *dec.* 396. *n.* 8.
in fine, & 9. Rota *deciſ.* 3. *ut lit. pend. in novis*, & in
terminis litis ſuper immiſſione, *dec.* 557. *n.* 20. *&* 21.
parte 5. *tomo* 2. *rec. & cor. bon. mem. Burat. dec.* 917. *n.*
2. *verſ. tum quia, cum ſeqq.*

Neque ullius eſt relevantiæ, quod dicta domus per- 10
venerit in Attavantem ex cauſa dotis Caſſandræ filiæ
Lælii Gratiani, ex qua prout etiam ex cauſa Legati,
Tranſactionis, & diviſionis bona in litem deducta poſ-
ſunt ſine vitio litigioſi alienari, juxta limitationem de
qua in *lege fin. C. de litig. ibi exceptis*, &c. Angel. *in Au-* 11
thent. de litig. n. 7. *verſ. item ex cauſa*, ubi ampliando
declarat, dictam limitationem procedere ſive aga-
tur de conſtitutione ſive de reſtitutione dotis, refert
& ſequitur Natt. *conſ.* 401. *n.* 1. Crav. *conſ.* 481. *nn.* 2.
lib. 3. Decianus *conſil.* 109. *num.* 10. *lib.* 3. Lancel. *de*
attent. parte 2. *cap.* 4. *num.* 548. Cancer. *variar. reſolut.*
parte 2. *cap.* 12. *num.* 51. *&* 52. Quia ultra reſponſiones
datas

Digitized by Google

datas in dicta deciſione R. P. D. mei Royas adhuc objectum tollitur ex eo, quod ratio finalis dictæ limi-
12 tationis in caſu dotis eſt publica utilitas, ne ſcilicet mulieres innuptæ remaneant, ad tradit. per Cujac. *ad tit. C. de litigioſ. col. 3. in fin.* & per Caſtill. *deciſione* 110. *n.* 4. *verſic. ne remaneant indotata contra fa-*
13 *vorem publicum*, *lib.* 2. In propoſito autem caſu cum Caſſandra filia dicti Lælii de tempore motæ litis jam nupta, & dotata reperiatur deficit dicta cauſa finalis, qua ceſſante, ceſſat diſpoſitio legis, *leg. adigere*, *§. quamvis de jure patr. cap. cum ceſſante de appellat.* Gloſſ. ſingular. ubi Bartolus *in lege* 1. *in princip. verſ. providentia*, *D. de legit. tut.* Decianus *in cap.* 1. *concl.* 5. *verſ. tertia concluſio de conſtit.* Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 546. *n.* 21. *verſ. qua ceſſante.*

Ulterius neque dictæ domus alienatio DD. viſa fuit
14 facta bona fide, ſed potius colluſivè, & in fraudem executionis, & judicialis auctoritatis, quo caſu diſpoſitionem *d. legis finalis*, non procedere tradit Innocen. *in cap. Eccleſia* 1. *ad finem*, *verſ. ſed opponens ut littera pend.* Angelus *in dicta lege fin. n.* 3. *in fine*, *verſic. tranſactione facta bona fide non in fraudem* Farinac. *in fragm. verb. litigioſa*, *n.* 257. *verſic. declara dummodo*, Caſt. *deciſ.* 110. *n.* 4. *lib.* 2. *verſic. & illi qui loquuntur*, Giurb. *deciſ.* 62. *n.* 11. *verſ. ſi ex cauſa onεroſa dotis.*

15 Et quamvis colluſio regulariter non præſumatur,
16 cùm tamen ſoleat ſecretè committi, probatur etiam ex conjecturis, & uſpicionibus *lege quia autem §. non ſimpliciciter ibi: ſi tamen nulla ſuſpicio colluſionis religionem prætoris inſtruxerit*, *D. ſi quis omiſſ. cauſ. teſtam.* Baldus *in lege* 1. *in fine. ff. eodem* Corn. *conſil.* 29. *n.* 17. *verſ. tamen dolus ipſe vol.* 3. Carv. *conſ.* 997.
17 *n.* 16. *lib.* 6. Bellam. *deciſione* 614. Gigas *de penſionibus*, *quæſt* 42. *n.* 3. & ut ex ſolis præſumptionibus, & conjecturis plene illa probetur firmat Caſt. *deciſione n.* 19. Mut. *dec.* 75. *n.* 25. & dixit Rota apud Caputaq. *dec.* 143. *part.* 1. *& dec.* 23. *n.* 3. *part.* 1. *rec.* &
18 *coram Mant. dec.* 246. *n.* 6.
19 Præſumptiones autem, & conjecturæ hìc non de-
20 ſunt, & prima deſumitur ex arctiſſima ſanguinis conjunctione, quæ licet de per ſe non ſufficiat, juncta tamen cum aliis urgentiſſima conſiderari ſolet conjectura colluſionis, *text. in leg. data C. de donat. & in leg. pen. l. in princip. de bon. liber.* & notat Bartol. *in leg. non ſolum*, *D. de rit. nupt.* Jaſon. *in §. ſi quis in fraudem n.* 55. *inſt. de act.* Anchar. *conſil.* 251. Dec. *reſponſ.* 11. *n.* 11. *n.* 116. *libro* 1. Caſan. *conſ.* 28. *n.* 23. Papp. *conſ.* 63. *n.* 11. & 25. Menoch. *de præſumptione*, *præſ.* 29. *n.* 11. *verſic. quinto eſt*, Giurb. *dec.* 62. *num.* 5. Burat. *deciſione* 365. *n.* 6. *verſ.* 2. *autem ex eo.*

Alia, eaque fortis conjectura elicitur ex eo quod cum dos Caſſandræ eſſet conſtituta, ac jam ſoluta pro ſcut. 2000. in domo ſita ad viam Babuini ſub prætextu, quod dicta domus non aſcenderet ad dictum valorem, ſed deficerent ſcut. 500. loco illius aſſignata fuit domus litigioſa, quæ quidem aſſignatio apparet colluſivè facta ad eludendum, nempe judicium contra ipſum intentatum, quandoquidem non fuit prius juſtificatum prout opus erat, dictam domum non fuiſſe valoris conventi, & cum neque etiam negetur alia bona libera potuiſſe pro dicta dote aſſignari mala fide videtur alienata domus litigioſa de qua agitur, quam conjecturam valde ponderavit, ac admiſit Rota in hoc caſu *dicta dec. coram R. P. D. Royas §. nihil obſtat*, *in fin.*

Nec autem colluſio evidentius concluditur alia urgentiori præſumptione ex eo deducta, quia Attavantes quamvis potuerit expedite, & executivè ab hujuſmodi moleſtiis ſe eximere ſtante promiſſione ſub obligatione Camerali ad ipſius favorem à Lælio facta de faciendo conſentire omnem, & quamcumque perſonam in-
21 tereſſe habentem, tamen magis voluit & vult longam litem ſuſtinere, quod præbet magnum adminiculum colluſionis, & manifeſtè demonſtrat totum id fieri in gratiam, & ſumptibus Lælii ejus ſoceri ex traditis per Mutam *dec.* 6. *n.* 30. *dec.* 35. *n.* 17. Surdus *dec.* 259. Vivian. *dec.* 530. *lib.* 4. Simulatio enim, ac colluſio naſcitur ex inſolitis, & ex inveriſimilitudine
Caſtr. *conſ.* 74. *in cauſa mota col.* 2. *lib.* 2. Crav. *conſi-* 22
lio 56. *n.* 9. Decian. *conſ.* 62. *num.* 72.

Prædicta facilius procedunt ſtante ſcientia litis in Attavante bene deducta ex conjecturis in deciſione R. P. D. mei Royas ponderatis, ſcilicet ex diuturnitate litis, continua cohabitatione, & ſanguinis conjunctione inter eundem Attavantem & Lælium, iſtæ enim ſimul junctæ ſufficienter probant ſcientiam, ſiquidem
in ea probanda non exigitur tam exacta probatio, ſed 23
ſatis eſt, quod illa colligitur ex indiciis, & præſumptionibus, Crav. *conſ.* 193. *n.* 7. *verſ. quæ ſcientia*, Rimin. jun. *conſ.* 234. *n.* 326. Alb. *conſ.* 281. *n.* 4. Coſt. *de* 24
ſcient. & ignor. inſp. 64. *n.* 2. Rota Januen. *dec.* 71. *n.* 9. *verſic. ſiquidem in ſcientia.* Maximè dum agitur de probanda ſcientia, quæ dolum, & alienandi fraudem infert. Mar. Auguiſciol. *conſ.* 16. *n.* 10. Et quamvis talem ſcientiam, Rota, & Doctores deducere, ut
plurimum ſoleant ex ſubhaſtationibus quæ præceſſerint 25
alienationem rei religioſæ, tamen non inde ſequitur,
quod aliunde etiam probari non poſſit, & ſufficit quod 26
de ea quomodolibet conſtet, licet nullæ appareant factæ ſubhaſtationes Giurba *dicta dec.* 62. *n.* 13. *verſ. illud tamen.*

Nec refragatur, quod ad effectum præſumendi frau- 27
dem in hac materia duo copulativè requirantur, nempe ſcientia litis in tertio poſſeſſore de tempore alienationis, & quod alienas non haberet alias res præter
alienatas alias data prout hic exiſtentia aliorum bono- 28
rum, nequaquam poſſit agi recta via contra tertium poſſeſſorem, ſed prius agendum ſit revocatoria ad reſciſſionem contractus ad tradita per Bar. *in l. creditores n.* 23. *verſ. videmus ergo*, *§. de pign. & in l. ſi quis miſſum*, *§. Judex n.* 3. *verſ. quæro qui ſi ante*, *ff. de*
dam. infect. Covar. *pr. q. c.* 15. *n.* 7. *verſ. imo eis hac* 29
ſcientia. Rota *coram Burat. dec.* 231. *n.* 5. *verſ. & ideo.* Quia opinio Bartoli procedit in creditore agente ſimpliciter actione perſonali ad ſolutionem æris alieni, tunc enim habet neceſſe probare utrumque requiſitum, nempe ſcientiam tam litis pendentis, quàm inopiæ debitoris, nam eo ſolo quod tertius poſſeſſor ſciat pendentiam litis, non inde reſultat fraus, ſi creditori potuit in aliis bonis ſatisfieri, prout nec ſufficit ſola ſcientia inopiæ, quia ex illa deducitur quidem fraus contra creditorem,
ſed non contra judicem. Secus eſt, quando, prout 30
hic agitur reſpectu certæ rei, & ad rem aliquam petendam, atque ad illius traditionem; nam tunc, quam-
vis dicta res petatur actione perſonali, & ultra rem 31
petitam exiſtant alia bona, nihilominus alienatio dictæ rei facta pendente lite, & cum ſcientia pendentiæ
litis, dicitur facta in fraudem executionis, & judicia- 32
lis auctoritatis, & ita non impedit, quin abſque novo judicio, & abſque ulla revocatoria poſſit executivè procedi contra tertium poſſeſſorem, Bald. *in l. ob maritorum*, *C. ne uxor pro marito*, *l. certa forma*, *C. ut in poſſ. leg. & in l. executionem*, *C. de exec. rei jud. n.* 26. Caſtr. & alii DD. *in l. Divo Pio*, *ſuper rebus*, *D. de re judic.* & in terminis Covar. *d. c.* 15. *n.* 7. *verſ. ſed ſi actione perſonali.* Giurb. *d. dec.* 62. *n.* 11. Cancer. *var. reſol. c.* 17. *de ſentent. & execut. n.* 467. Idque ſine difficultate procedit, ſi conſideretur, quod exiſtentia aliorum bonorum penes Lælium nullo modo ſuffragari poteſt Fran-
ciſco Gratiano, cum ipſe obtinuerit mandatum im- 33
miſſionis ad medietatem bonorum hæreditariorum q. Octav. ad illa tantum, & non ad propria Lælii agere poteſt.

Non obſtat pariter, quod à die alienationis d. do- 34
mus lapſum ſit quinquennium, & ita de colluſione amplius opponi non poſſit, ad *leg. colluſionem detegere*,

Digitized by Google

D. de colluſionibus. Quia omiſſis aliis reſponſionibus, præſertim, quod d. lis loquitur de colluſionibus ingenuitatis, cujus ſpeciali favore ſancitum videtur, ut contra eam exceptio colluſionis non perpetuetur, ſed limitatè intra quinquennium tantum opponi poſſit juxta Gl. *in d. l. coll. detegere; v. aliter* objectum tollitur ex facto, nam alienatio domus facta fuit de an. 1639. prima autem deciſio in hac cauſa coram R. P. D. meo Royas emanata legitur ſub die 29. Maii 1643. & ſic ante quam effluxerit dictum quinquennium.

Non obſtat poſtremò, quod actum fuerit ex remedio *quorum bonorum*, quod non competit niſi in
36 bonis poſſeſſis per defunctum de tempore ipſius obitus, & domus, de qua agitur, non fuerit poſſeſſa per Octavium tempore mortis illius ſecutæ anno 1627. ex quo vendita jam fuerat Marco Antonio durante ejus vita, qui obiit de anno 1633. Quia cùm per obitum dicti Antonii reverſa fuerit ad hæreditatem, eoque titulo delata ad Lælium prætenſum hæredem univerſalem, à quo ſucceſſivè poſſeſſa fuit, ac demum anno
37 1639. tranſlata in Joan. Franciſcum Attavantem; ideo jure merito comprehenſa fuit ſub illo judicio univerſali contra eum intentato, ac ſententia ſubinde prolata ſumm. Franciſci ſub *n.* 2. ut bene Menoch. *de adipiſc. poſſeſſione, rem.* 1. *ſub n.* 71. *verſic. verùm opinor, & verſic. hic caſus fortius procederet, per textum in lege* 4. *D. de pet. hæred.* quem etiam in hoc remedio locum habere affirmat.

Quæ opponuntur per Attavantem legitimationi perſonæ Franciſci fuerunt aliàs rejecta, prævia approbatione deciſionis ſuper ea emanatæ 7. Febr. 1641. coram R. P. D. meo Royas, cujus fundamenta viſa fuerunt adhuc inconcuſſa vigore, cum præſertim ille reperiatur in quaſi poſſeſſione filiationis, non ſolùm quoad Horatium ejus patrem, ſed etiam quoad Octavium, de cujus hæreditate agitur, & Lælium ejus patruum, à quibus ſemper fuit habitus & tractatus pro tali tam
38 in judicio, quàm extra. Regulariter enim filiatio alicujus, & legitimitas probatur per communem reputationem, & quod pro filio fuerit habitus, & tractatus, cum iſta in hac materia ſufficiant, juxta textus in *cap. per tuas de prob.* Menoch. *conſilio* 490. *n.* 18. Cæſar de Graſſis *deciſione* 6. *n.* 2. *filii ſint legit.* Rota *deciſ.* 406. *n.* 5. *& deciſ.* 434. *n.* 7. *parte* 1. *recent.* & cum plura alia ad iſtum effectum in dictis deciſionibus R. P. D. mei Royas fuerint ponderata, quæ deficiunt in Farſen. bonorum 23. Jan. 1647. coram R. P. D. meo Corrado, pro Attavante allegata, utiquè illa Franciſco Gratiano non adverſatur.

Et ita utraque parte informante, *&c.*

R. P. D. Bichio.

Romana hæreditatis de Gratianis.

Lunæ 28. *Junii* 1649.

ARGUMENTUM.

Vitium litigioſi, quando afficiat poſſeſſionem. Et quomodo in actione perſonali contrahatur. Alienatio dotis nomine poteſt fieri. Non obſtante vitio litigioſi. Nonnulla afferuntur de privilegio dotis. Contractus ſimulatus redditur nullus. Actus judiciales non nocent non citato. Via executiva competit contra tertium, attento vitio litigioſi, & fraude.

SUMMARIUM.

1 *Vitium litigioſi non contrahitur per ſolam litis pendentiam in judicio poſſeſſorio, vigore interdicti, Quorum bonorum, non enim afficitur dominium rei.*
2 *Poſſeſſio litigioſa non poteſt in alium, lite pendente transferri.*
3 *Ratio eſt quia licèt non agatur de dominio rei, agitur tamen de dominio poſſeſſionis, quam ideo non licet in alium transferre, lite pendente.*
4 *In actione etiam perſonali, ſi contenditur de ipſa re; efficitur litigioſa ipſa res, & actio.*
5 *Judicio pendente in actione perſonali, ſi actum fuit ratione certæ rei, poteſt proceſſus exequutivus completus contra principalem, conſummari adverſus tertium poſſeſſorem, qui, lite pendente, acquiſivit.*
6 *Ratio aſſignatur, ne alioquin eveniat, ut Victoris durior conditio fiat per factam ſine ſe in ſuo alienationem.*
7 *Alienatio dotis nomine poteſt fieri, non obſtante vitio litigioſi, ob privilegium doti conceſſum ab Imperatore Juſtiniano in* l. fin. Cod. de litigioſ.
8 *Ideoque non poteſt executivè procedi contra tertium poſſeſſorem, ad quem ex cauſa dotis bona litigioſa tranſierunt.*
9 *Ignorantia quod res ſit litigioſa, quæ alienatur ob dotem, rejicitur in dicta* l. fin. C. de litig.
10 *Alienatio ex cauſa dotis eſt neceſſaria.*
11 *Et eſt publicæ utilitatis.*
12 *Reipublicæ intereſt dotibus favere, quia propter dotes faciliùs nuptiæ contrahuntur, & juſti liberi procreantur.*
13 *Hæ rationes, neceſſitatis, & publicæ utilitatis ceſſant in muliere jam nupta & dotata.*
14 *Privilegium dotis, ut pro ea conſtituenda, vel reſtituenda alienari poſſint bona fideicommiſſi, non habet locum ſi poſt nuptias ſecutas, ac dotem ſolutam, aliquid amplius nomine dotis detur.*
15 *Facultas conceſſa Patri legandi filiæ ſpuriæ dotem, ceſſat, ſi ſpuria cum alia dote jam nupſit.*
16 *Privilegium non ſuffragatur, ubi privilegii ratio non appellatur.*
17 *Valor rei datæ in dotem, aliundè, quàm ex aſſertione partium emiſſa conſtante matrimonio, non juſtificata, non probat in præjudicium tertii.*
18 *Privilegia dotis non militant, quando probatio deſumitur ex ſola aſſertione emiſſa conſtante matrimonio.*
19 *Titulus dotis non ſufficit ad evitandam executionem contra tertium poſſeſſorem, lite pendente poſſeſſionem nactum, ubi intervenit fraudis ſuſpicio.*
20 *Contractus ſimulatus eſt nullius momenti, & ipſo jure nullus.*
21 *Fraus, & colluſio conjecturis probantur.*
22 *Actus judiciales etiam conjecturis ſuſpecti redduntur.*
23 *Actus judiciales non poſſunt nocere non citato.*
24 *Via executiva competit contra tertium poſſeſſorem ex prætenſo titulo oneroſo; tam ratione vitii litigioſi, quam fraudis.*
25 *Quoad fraudem, requiritur ipſe fraudis eventus; videlicet quod alia bona debitoris non adſint, quando alienatio fuit facta titulo oneroſo.*
26 *Fraudis eventus dicitur adeſſe in alinatione rei factæ pendente lite, niſi alia extent bona apud alienantem, dum lis erat non ſuper quantitate quæ ex aliis bonis debitoris poſſit recuperari, ſed ſuper ipſa re alienata conſequenda.*
27 *Rota aſſignatur.*

DECISIO LXXI.

NE ſuper domo hæreditaria Octavii Gratiani pendente lite inter Franciſcum, & Lælium, à Lælio in Attavantem tranſlata titulo dotis, fieret executio vigore mandati de immittendo in poſſeſſionem bonorum hæreditariorum d. Octavii obtento à Franciſco, idem Attavantes objecit, ſe tanquam tertium poſſeſſorem

non

non poſſe executivè conveniri. Quo tamen non obſtan-
te fuit contra ipſum relaxata executio à R. P. meo
Royas, & ſucceſſivè coram R. P. D. meo Meltio,
cui ad inſtantiam Attavantis per ſignaturam commiſſa
fuerat cauſa appellationis cum clauſula, *Alteri*, qui
procedat ad legitimam executionem, Rota decrevit
eſſe ad exequutionem procedendum. A quo pariter de-
creto interpoſita per Attaventem appellatione, ejuſ-
que cauſa mihi commiſſa, cum clauſula, Alteri,
qui ad ulteriorem: Dubitavi hodie an ſit proceden-
dum ad ulteriorem executionem, fuitque affirmativè
reſponſum, tam ex capite litigioſi, quàm fraudis.

1 Ex primo, quia etſi lis penderet in judicio poſſeſſorio
vigore interdicti, quorum bonorum, ideoque litigio-
ſum non eſſet illorum dominium juxta Theoric. Gloſſ.
communiter receptam *in c. primo verbo litigioſè de*
2 *confirm. util. vel inutil.* reddita tamen fuit litigioſa ipſa
poſſeſſio, quæ propterea non potuit in alium lite pen-
dente transferri, ut præter allegatos in *deciſione co-*
ram R R. P P. Dominis Royas, & Meltio notant in
3 dicto *cap. primo* Anton. de Butr. *ſub n. 4. verſic. ſed*
hoc puto, & clariùs Abbas *ſub n. 5.* ubi ait, ita intelli-
gendam eſſe dictam gloſſam, & reddit rationem, quia
licèt non agatur de Dominio rei, agitur tamen de Do-
mino poſſeſſionis, quam ideo non licet in alium trans-
4 ferre lite pendente, cumque ſequitur Decius *ibidem*
n. 36. Rota *in Toletana beneficii coram Juſto, impreſſ.*
apud Marcheſ. *de comm. parte folio 285. ſub n. 9. verſicu-*
lo & ideo poſſeſſio, poſt Bartolum *in l. §. 1. D. de litig.*
qui ſub n. 2. verſ. ſi verò contenditur, ait, quod etiam
in actione perſonali, contenditur de ipſa re, efficitur
litigioſa ipſa res, & actio. Unde, quod etiam ſi judi-
5 cium penderet in actione perſonali, ſi actum fuit ra-
tione certæ rei, poſſit proceſſus executivus comple-
tus contra principalem conſummari adverſus tertium
poſſeſſorem, qui lite pendente acquiſivit, voluit An-
tonius Faber *in Cod. tit. de exequutione rei judican.*
definit. 7. in fin. ubi dicit rationem, ne alioquin eve-
6 niat, ut Victoris durior conditio fiat per facta ſine
ſe in ſuo alienationem, cumque ſequitur Cancer. *va-*
riarum reſolut. tomo 3. capite 17. ſub n. 467. verſic.
his adde, Giurb. *deciſione 62. ſub n. 11. verſicul. Se-*
cus, Parlad. *rerum quot. lib. 2. capite finali, p. 4. §.*
5. num. 9.

Neque hìc intrat excuſatio, vel propter ignoran-
tiam litis pendentis tempore alienationis, vel ob pri-
vilegium doti conceſſum ab Imperatore Juſtiniano *in*
lege finali, C. de litigioſ. ubi habetur quod non obſtan-
7 te vitio litigioſi poteſt dotis nomine fieri alienatio,
8 ideoque non poſſe executivè procedi contra tertium
poſſeſſorem, ad quem ex cauſa dotis bona litigioſa
tranſierunt tradunt allegati per Fontanell. *de pact. nupt.*
clauſula 6. Gloſſa 1. parte 3. n. 49. Antonius de Amat.
9 *reſolut. 45. num. 17.* Ignorantia enim tollitur ex facto,
& rejicitur in ipſa *lege finali* ad effectum, ut nihilo-
minus ſit nulla alienatio ibi, *ſive ſcientem, ſive igno-*
rantem, ut in puncto poſt Bartolum Covar. & alios
advertit Rota *coram R. d. Urgellen. deciſ. 88. n. 5.*
& 6. à qua in hac parte non fuit receſſum in *deciſione*
281. quam gratis impugnat Modernus Forolivien. *con-*
troverſ. jur. tomo 4. lib. 24. cap. 3. n. 16. cum ſeq. &
fuit dictum in *Romana domus 27. Nov. 1643. §. nam*
vitium, verſic. ſive tertius coram me.

10 Privilegium verò dotis ſive innitatur rationi neceſſi-
tatis, quia nempe alienatio ex cauſa dotis ſit neceſſaria,
ut voluit Anton. de Amat. *dicta reſ. 45. n. 18.* ſive pu-
11 blicæ utilitatis, ut aliis allegatis notat Cancer. *varia-*
rum reſolut. tomo 2. cap. 12. num. 15. Rota *coram R.*
Urgell. dicta deciſ. 281. nu. 3. intereſt ſiquidem Rei-
12 publicæ dotibus favere, quia propter dotes facilius
nuptiæ contrahuntur, & juſti liberi procreantur. l. 1. *D.*
de jure dot. Arias de Meſa *variarum reſolut. lib. 3.*
cap. 32. ſub num. 12. Capic. Latr. *deciſ. 109. n. 11.*
Ceſſat in caſu noſtro quo tempore alienationis hujus 13
domus mulier jam fuerat nupta, & dos promiſſa ſcu-
torum 2000. ſoluta in alia domo ſita ad viam Babui-
ni, & ſic neque militat ratio neceſſitatis, neque pu- 14
blicæ utilitatis, cum jam mulier nupta, & dotata,
ſicuti in ſimili diximus, quod privilegium dotis, ut pro
ea conſtituenda, vel reſtituenda alienari poſſint bona
fideicommiſſi, non habet locum ſi poſt nuptias ſecu-
tas, ac dotem ſolutam aliquid amplius nomine dotis 15
detur, ut in Auth. *res, quæ C. comm. de legat.* notat
Curt. junior *n. 45.* Marzar. *conſil. primo, num. 41.* 16
cum ſeq. Gratianus *diſceptatione 498. ſub n. 58. cum*
ſeq. Cæſar Manent. *deciſ. 35. n. 18.* Burat. *deciſ. 568.*
n. 15. Sic etiam facultas conceſſa Patri legandi filiæ
ſpuriæ dotem, ceſſat ſi ſpuria cum alia dote jam nup-
ſit, Cæſar Manent. *deciſione 43. n. 18.* ubi allegat
concordantes, ubi enim privilegii ratio non applicatur,
nec ipſum privilegium ſuffragatur, *lege penult. D. de mi-*
lit. teſtam. leg. final. Cod. qui long. tempor. præſcrv.
Capic. Latr. *dec. 102. n. 8.* Fontanell. *dec. 586. ſub*
num. 6.

Nec obſtat, quod in inſtrumento aſſignationis do-
mus, de quo agitur, celebrato conſtante matrimonio
contrahentes aſſeruerint, ſe devenire ad hanc aſſigna-
tionem, eo quod tractu temporis compertum fuit do-
mum ad viam Babuini prius datam in ſolutum pro ſcu-
tis bis mille non eſſe valoris ſcutorum 1500. Quia cum
hoc aliunde juſtificatum non fuerit partium aſſerentium 17
emiſſa conſtante matrimonio non probat in præjudi-
cium tertii *lege duobus §. 1. D. de jure jurand.* Natta
conſilio 438. n. 9. Surdus *deciſ. 325. n. 3.* Burattus
deciſ. 873. n. 9. & magis in terminis, quod privilegia 18
dotis non militent, quando probatio deſumitur ex ſo-
la aſſertione emiſſa conſtante matrimonio Gloſſa *in*
lege aſſiduis, verbo dote, Cod. qui pot. in pignor. hab.
Covar. *variarum reſolut. lib. 1. cap. 7. n. 4.* Ludov.
à Peguer. *deciſ. 147. in fin.* Cæſ. Manent. *deciſ. 40.*
n. 17. cum ſeq.

Eo minus, quia eadem aſſertio non caret vehementi
ſuſpicione fraudis, qua ſuſpicione concurrente non eſſe 19
ſatis titulum dotis ad evitandam executionem contra
tertium poſſeſſorem lite pendente poſſeſſionem nactum
comprobatur ex adductis à Moderno Forolivien. *con-*
troverſ. tomo 4. lib. 24. cap. 3. n. 20. in fin. Capic.
deciſione 128. ſub n. 10. verſic. & quamvis, poſt Bal-
dum *in l. 2. n. 8. C. ne uxor pro marit.* Parlador. *re-*
rum quotid. lib. 2. cap. fin. part. 4. §. 5. n. 10. ubi di-
cit rationem, quia contractus ſimulatus eſt nullius mo-
menti, & ipſo jure nullus, cum allegatis in *deciſione* 20
coram R. P. D. Meltio §. Ulterius.

Simulatio autem, ſeu fraus, ut ſcilicet imminentem
exequutionem Lælius reus conventus in judicio tunc
pendente eluderet alienando hanc domum in Attaven-
tem, qui imminentiæ exequutionis conſcius erat, ap-
paret ex pluribus conjecturis in deciſ. bis datis in hac
cauſa coram *R. P. D. meo Royas 29. Martij 1643.*
§. Et nihil, & coram R. P. D. meo Meltio 11. Dec.
1648. §. præſumptiones, & §. ſeq. adductis, quibus
fraudem & colluſionem probari ultra ibi allegatos dixit
Rota penes Buratt. *deciſ. 724. n. 3. deciſ. 928. n.* 22
2. Advertendo quod eædem conjecturæ ſuſpectos red-
dunt, etiam actus judiciales, qui poſt litem à Franciſco
motam facti aſſeruntur coram A.C. ſuper exiſtimatione
domus ad Babuinum inter eoſdem Lælium, & Atta-
vantem, ut per Mant. *de tacit. lib. 8. tit. 25. ſub n.*
37. verſic. Quamobrem, Rota *in Romana domus ad*
Tranſtiberium 18. Junij 1638. final. coram Emin. D.
Cardinali Panzirolo, & in Roſſanen. decimarum 28.
Julij 1641. §. prabata in fine coram Me, & nocere
non valent Franciſco ibi non citato, *leg. ſi ſervus* 15
plurium, §. 1. D. leg. 1. Menoch. *conſil. 311. n. 25.*
cum aliis allegatis in *Romana fideicommiſſi de ſpiriti-*
bus 12. Jan. 1643. §. penul. in fine coram Me.

24 Adeo ut tam ratione vitij litigioſi, quàm fraudis, ut initio dicebam, quæ ſola ſufficeret competat via executiva contra Attavantem, licet tertium poſſeſſorem ex prætenſo titulo oneroſo ex allegatis à Papponio *conſil.* 63. *n.* 18. *& ſeqq. ubi ſignanter n.* 19. ait, quod ſi acquirens ſcivit litem pendere, dicitur particeps fraudis, Giurba *deciſ.* 62. *num.* 12. *&* 13. *nu.* 15. *cum ſeq.* Coler. *de proceſſ. exequutivo part.* 2. *cap.* 3. *num.* 418. Rota *coram R. Urgellen. deciſ.* 364. *num.* 58. *&*
25 *n.* 65. *cum ſeq.* ubi & ſi ulterius ad hunc effectum requiratur eventus fraudis, videlicet, quod alia bona debitoris non adſint, quando alienatio fuit facta titulo oneroſo, quod neceſſarium eſſe dixit etiam Covar. & alij relati ab Add. ad Buratt. *deciſ.* 917. *n.* 19. utique, & hoc requiſitum adeſt in caſu noſtro, in quo non fuit actum pro quantitate, quæ ex aliis bonis debitoris poſſit recuperari, ſed pro hac ipſa domo conſequenda tanquam hæreditaria Octavij, quæ niſi è manibus tertij poſſeſſoris recuperari poſſet executivè, even-
26 tus fraudis, ac damnum actoris evidens eſſet, quia Franciſcus actor breviorem rei ad ſe pleno jure ſpectantis captum amitteret, neque illi æquè utile eſt ipſius rei pretium conſequi actione, quæ competeret contra alienantem, ex quo deſierit dolo poſſidere juxta tradita per Menoch. *de adipiſc. remed.* 1. *n.* 65. Peregr. *deciſ.*
27 *Patavin.* 120. *n.* 2. *&* 4. aliosque plures, quos ſecuta eſt Rota *in Civitatis Caſtelli ſupplementi Legitima* 31. *Martij* 1640. *coram bon. mem. Merlino.*

Et ita informante ſolùm Franciſco, præviis tamen octo citationibus adverſario præſentatis, &c.

Eminentiſs. & Reverendiſs. D. Card. Otthobono.

Romana Domorum in Burgo.

Veneris 12. *Decembr.* 1649.

ARGUMENTUM.

Fructus etiam in Judicio ſpolij debentur à die motæ litis, quando ſpolium non eſt attentatum, vel violentum; non deb ntur tamen qui percipi potuerunt. Spolium judiciale, quando dicatur attentatum, aut violentum. Fructus civiles non præſumuntur in ſimplici poſſeſſione rei penes aliquem. Fructus domus veniunt ex habitatione, & ex locatione. Ex ultima locatione infertur ad alias reſpectu penſionum domus. In ſpolio Canones ſoluti à ſpoliatore, debent refici per ſpoliatum.

SUMMARIUM.

1 *Fructus in omni judicio liquidari ſolet à die motæ litis.*
2 *Lis quò ad Reum mota intelligitur, à die, qua fuit executum, ac productum monitorium.*
3 *In judicio ſpolij etiam veniunt fructus à die motæ litis, quando ſpolium non eſt attentatum, vel violentum.*
4 *Spolium judiciale non dicitur attentatum, aut violentum, niſi fuerit commiſſum cum vi expulſiva.*
5 *In ſpolio non violento, nec attentato non debentur à die motæ litis fructus, qui percipi potuerunt, ſed dumtaxat illi, qui fuerunt à Reo convento percepti.*
6 *Contrarium aliqui DD. ſenſerunt: tamen major pars in hac ſententia reſidet, quam deinde perpetuò ſervavit Rota.*
7 *Fructuum perceptionis præſumptio non intrat ex poſſeſſione ſimplici ſubſequuta Rei, quotieſcumque ſumus in fructibus civilibus, quales ſunt fructus domorum.*
8 *Domus ut ſint fructifera, requiritur aliquod extrinſecum, ultrà poſſeſſionem, nempe locatio, vel ſimile.*
9 *Fructuum perceptio in domo, reſultat ex habitatione, non ſecùs à locatione, ad effectum reſtitutionis ratione ſpolij.*
10 *Paria ſunt ad hunc effectum, quòd quis inhabitaverit, vel quod locaverit.*
11 *Teſtis dictum à cauſa ſcientiæ regulatur.*
12 *Teſtis unicus in Judicio liquidationis non probat, quando probatio non verſatur ſimpliciter circa quantitatem fructuum, ſed circa perceptionem.*
13 *Actus plenè probatur ex diſpoſitione duorum teſtium.*
14 *Ex ultima locatione domus infertur ad præcedentes, & ſubſquentes annos, ut totidem fuerint penſiones perceptæ, & exacta.*
Et multò magis infertur ad minorem ſummam.
15 *Canones ſoluti à ſpoliatore, debent refici per ſpoliatum.*

DECISIO LXXII.

Obtenta per Franciſcum de Alexandris ſententia redintegratoria ad poſſeſſionem quarundam Domorum in Burgo prævia deciſione coram me emanata die 18. Maii 1646. executa ſententia ſubinde cœpit prætendere fructus perceptos à Mauritio, & aliis de Fabiis ſpoliatoribus. Propoſito itaque per me dubio ad quam ſummam eſſent liquidandi fructus DD. dixerunt eſſe liquidandos in ſumma ſcutorum 1433. & 25. exceptis canonibus, & reaptationibus Domorum quatenus à Mauritio juſtificenter quod adhuc factum non fuit.

In liquidandis enim fructibns initium ſumi debet à 1
die motæ litis, prout in omni judicio liquidari ſolent, *leg. certum* 22. *Cod. de rei vendic. l.* 2. *C. de fruct. & lit. expenſ. l. ſed & ſi lege* 28. *§. ſi ante*, ubi gloſſ. & Bart. *ff. de petit. hæred.* Caputaq. *dec.* 27. *n.* 1. *cum ſeqq. part.* 2. ſan. mem. Gregor. *dec.* 74. *n.* 1. *in recent. deciſ.* 740. *n.* 3. *part.* 4. *tom.* 3. *& in Camerinen. ſpolii* 4. *Julii* 1646. *in princip. coram Me.* Lis verò quoad
reum mota intelligitur à die, qua fuit executum, ac 2
reproductum monitorium ut dicta Rota *coram Buratt. deciſ.* 662. *n.* 2. *& in Romana Fideicommiſſi de Maximis* 20. *Nov.* 1647. *in §. ut vero coram Me.*

Neque obſtat quod verſemur in ſpolio, quia etiam in tali judicio veniunt fructus à die motæ litis, quando ſpolium non eſt attentatum, vel violentum, Rota coram Caval. deciſ. 586. n. 4. coram recol. mem. Coccino 3
dec. 439. *n.* 1. *in recent. dicta deciſ.* 740. *n.* 3. *part.* 4. *tom.* 3. *& deciſ.* 187. *n.* 17. *part.* 7. *& in Romana Domorum* 25. *Junij* 1646. *coram R. P. D. meo Bichio ubi in §. nos autem*, ſubditur ſpolium judiciale non dici attenta- 4
tum, aut violentũ niſi fuerit commiſſum cũ vi expulſiva.

Inſuper ex quo verſamur in ſpolio non violento, nec 5
attentato, non debentur à die motæ litis fructus qui percipi potuerunt, ſed dumtaxat illi, qui fuerunt à Reo convento percepti, Bellamer. *in cap. gravis num.* 40. *verſ. & iſto juſtificatur de reſtit. ſpol.* & ibidem gloſſa *in verbo fructus*, ubi etiam Abb. *n.* 7. Biſignett. *eodem tit. dec.* 11. ubi licet aliqui ex DD. contrarium ſenſe- 6
rint, tamen major pars in hac ſententia reſedit, quam deinde fuiſſe perpetuo ſervatam fuit dictum in *Romana fructuum, ſeu ſpolii Domus, & hypotheca coram Litta, impreſſ.* apud Marcheſ. *de comm. p.* 2. *fol.* 204. *n.* 1. ubi allegat concordantes, *& in deciſ.* 100. *n.* 20. apud Modern. Peruſin. *de ſubhaſt.*

Tempus etiam à quo fructus reſtituendi ſunt liquidandi, non eſt ſimpliciter deſumendum ab actu litis conteſtatæ, vel poſſeſſionis domorum per Fabium ſpoliatorem apprehenſæ, quia cùm agatur de fructibus civilibus, quales ſunt fructus Domorum, non intrat 7
præſumptio perceptionis ex poſſeſſione ſubſecuta, de qua in *l. Julianus* 13. *§. ex vendito, ff. de act. emptio.*

Natta

Natta *conſ.* 384. *n.* 2. Sed requiritur aliquod extrinſe-
8 cum, nempè locatio, vel ſimile ad hoc ut Domus ſint fructiferæ, Rota *deciſ.* 259. *n.* 32. *& deciſ.* 304. *n.* 15. *part.* 5. *recent. in Romana laudi, ſeu Domus* 1. *Julij* 1643. *§. quia hoc, coram R. P. Domino meo Bichio, & in Romana legitima del Nero* 22. *Junij* 1644. *ſub §. fructus autem Domus, &* 29. *Maij* 1645. *ſub §. & noviter coram Me.*

Elicit igitur Franciſcus ſpoliatus perceptionem fructuum Domus magnæ, ex quo ſpoliator ipſam inhabitavit, perceptio enim reſultat ex habitatione non ſecus, ac inciperet à locatione, cùm ad hunc effectum
9 paria ſint, quod quis inhabitaverit, vel quod locave-
10 rit, Baldus *in l. in ſumma* 65. *§. in frumento, D. de cond. indeb.* Surdus *de alim. tit.* 6. *quæſt.* 8. *n.* 22. Rota *in Auximana fideicommiſſi* 26. *Maij* 1642. *quod tertiam partem coram R. D. meo Decano, & in Romana de Archileis* 27. *Novembris* 1643. *coram R. Salamantino.*

Ad probandam verò habitationem Joan. Lucæ ſpoliatoris dantur duo teſtes quorum alter deponit Joan. Lucam cœpiſſe domum inhabitare poſt menſem circiter à die captæ poſſeſſionis, ſecundus verò dicit cœpiſſe Joan. Lucam cognoſcere ab anno 1620. quo ipſe teſtis domum vicinam inhabitabat, ut in Summ. Actoris ultimæ poſitionis num. 6. & ſic ſecundus teſtis concludit de habitatione ſpoliatoris ab anno 1620. cum de tempore anteriori nihil deponat, & teſtis dictum à cauſa ſcientiæ reguletur. Rota *dec.* 7. *n.* 3. *dec.* 167. *n.* 8. *& dec.* 344. *n.* 1. *p.* 13. *rec.*

Qua propter neceſſe eſt exordiri liquidationem fru-
11 ctuum Domus magnæ ab anno 1620. quia circa tempus anterius unicus adeſt teſtis, qui nec in judicio liquidationis probat, quando probatio non verſatur ſim-
12 pliciter circa quantitatem fructuum, ſed circa perceptionem, ut declarando doctr. Bald. *in l.* 1. *n.* 21. *C. de fruct. & lit. expenſ.* diſtinguit in puncto liquidationis fructuum ratione Spolii, Rota *deciſ.* 439. *n.* 2. *coram rec. me. Coccino, & in dict. Romana laudi, ſeu domus* 1. *Julij* 1643. *§. quia hoc, §. fin. coram R. P. D. meo Bichio*, & facit Achill. *dec.* 22. *n.* 3. *de reſt. ſpol.*

Quod verò Joan. Lucas cum Helena ſorore uſque
13 ad eorum mortem habitaverint domum magnam concludunt duo teſtes dati in penultim. Summ. Franciſci num. 3. & in ultim. Summ. ejuſdem num. 6. & 7. & quod ſtatim defunctis Joan. Luca, & Helena domum conduxerit Eques, Compagnonus deponit primus teſtis juxta 5. cujus d. corroboratur ex ſecundo teſte, qui juxta b. deponit non vidiſſe poſt mortem Joan. Lucæ, & Helenæ habitari ab alio, quàm ab Equite Compagnono, quem habitaſſe uſque ad annum 1646. deponunt ambo teſtes ſuper primo, & coadjuvatur ex relatione executoris mandati de redintegrando à me relaxati, qui in fine teſtatur reperiiſſe in domo Equitem Compagnonum Inquilinum, ab eoque fuiſſe Franciſcum in Dominum recognitum, ut in penult. Summ. Franciſci n. 4. Itaque prædicti actus remanent plenè probati ex depoſitione duorum teſtium *l. ubi numerus* 12. *ff. de teſtibus.*

Ex quibus probatum remanet, quod ex domo magna fuerunt percepti fructus à ſpoliatore ab anno 1620. uſque ad diem 20. Auguſti 1646. Quantitatem verò fructuum perceptorum ex domo ſtatuerunt DD. ſcutis 54. annuis concurrentibus in id, tum atteſtatione ipſius Equitis Compagnoni, tum, partitis extractis ex Mon-
14 te Pietatis ſolutionum ab Equite factarum de anno 1646. ut in ult. Summ. Franciſci n. 5. tum etiam ultima locatione facta Emin. Card. Capponio pro penſione ſcut. 75. annuatim, ex quo quaſi infertur ad præcedentes, & ſubſequentes annos, ut totidem fuerint penſiones perceptæ, & exactæ Rota *coram R R. Urgellen. dec.* 307. *n.* 5. multo magis inferri poteſt ad minorem ſummam ſcut. 54. prout prætendit ſpoliatus, eandemque quantitatem ſtatuerunt DD. pro tempore quo ſpoliatores habitarunt ex ſupra dictis motivis.

Quoad domunculam ex partitis datis in moderno Summario Franciſci num. 9. conſtat ab Inquilinis fuiſſe ſoluta ſcut. 95. 25. quibus addendo ſcut. 1338. pro domo magna ad rationem ſc. 54. annorum pro annis 25. & menſibus octo, ut viſum eſt, conflatur ſumma ſcut. 1433. 25. ad quam ſummam liquidando eſſe fructus hodie fuit reſolutum.

Quoad canones per ſpoliatores ſolutos cum nulla 15 adſit juſtificatio, nec minus quoad reaptationes Domus DD. non potuerunt figere pedem, cum alioquin canones ſoluti à ſpoliatore debeant reſici per ſpoliatum juxta deducta in d. Romana de Archileis 27. Nov. 1643. coram Rev. Salamantino. Quò verò ad diſcuſſinem partitarum quarum compenſationem ſpoliator prætendit nihil fuit firmatum, cùm hoc ſit alterius inſpectionis.

Et ita fuit reſolutum utraque parte informante, &c.

R. P. D. Arguelles.

Bituntina Cenſus.

Lunæ 5. *Junij* 1649.

ARGUMENTUM.

Inſtrumenta habent viam executivam. Pacta fiunt ad libitum partium, modò licita, & honeſta Clauſula guarentigia, ſive obligatio Cameralis, non eſt neceſſaria ubi adeſt publicum Inſtrumentum obligationis. A Statuto ad pactum valet Argumentum, & è contra, ſaltem affirmativè. Haeres, & defunctus, una & eadem perſona cenſentur. In via executiva licita eſt variatio. Statuta laicorum non comprehendunt Clericos. Limitatur, in Clerico hæreditario rei hæreditariæ, convenitur tamen in ſuo foro, & coram ſuo Judice.

SUMMARIUM.

1 *Rota deciſiones ſemper ſupponuntur, nec licet eas in dubium revocare.*
2 *Mandatum executivum relaxatur vigore Inſtrumenti, ubi legitur pactum executivum, licèt non fuerit expreſſa clauſula guarentigia, aut obligationis Cameralis, & de Jure communi.*
3 *Obligari unuſquiſque poteſt, ut voluerit.*
4 *Pacta, quæ contra Jus, & bonos mores non ſunt, debent ſervari.*
5 *Quod poſſit per pactum fieri ut creditor propria auctoritate valeat capere, & in carcerem detrudere debitorem non ſolventem, diſputatur remiſſivè.*
6 *Clauſula guarentigia non eſt neceſſaria, ubi adeſt publicum Inſtrumentum obligationis.*
7 *Jus exequendi Judicis auctoritate, & partium conventione æquiparatur.*
8 *Lex, & contrahentium pacta, æquipollent.*
9 *Paciſci poteſt ut quis in carcerem pro debito detineatur, ſed per hoc pactum executivum paratur executio.*
10 *Statuto fieri poteſt, ut omnia Inſtrumenta publica habeant paratam executionem.*
11 *A ſtatuto ad pactum valet argumentum, & è contrà, ſaltem affirmativè.*
12 *In regno Neapolitano ſemper intelligitur appoſita clauſula per viam ritus.*
13 *Inſtrumentum Cenſus executionem paratam habere ſæpiſſimè tenuit Rota.*

Digitized by Google

14 *In Regno Neapolitano hac lege ſpeciali Regis Alphonſi cautum eſt.*
15 *In Hæredem dari eaſdem actiones civiles, quæ competebant contra defunctum vulgatiſſimum eſt.*
16 *Quia eſt una perſona cum defuncto.*
17 *Et ad omnia jura paſſivè, & activè ſuccedit.*
18 *Si ſtatutum diſponat, quem poſſe in carcerem detrudi, etiam heres detrudi poteſt.*
19 *Obligationis conditio non ex perſona hæredum immutatur.*
20 *Citandus ille non eſt, quem conſtat nullam habere defenſionem.*
21 *Executione facta in una re, poteſt ad aliam fieri tranſitus, ubi non eſt creditor plenè ſatisfactus.*
22 *In una executiva poteſt variari.*
23 *Creditorem, uſque quo probetur plenè ſatisfactum, etiam poſt executionem, ſeu immiſſionem, aut aſſecurationem ſuper una re factam, poteſt variari, & Judex, & Judicium, & remedium, & captura perſonæ.*
24 *Statuta concedentia publicis Inſtrumentis executionem, nullo modo comprehendunt Clericos.*
25 *Opinio* Covarruviæ *tenentis, hoc non procedere Statutis conditis à Principe, habente Jura Imperij, cum ſint licita, & honeſta, rejicitur.*
26 *Clericus, quando ſuccedit laico executivè obligato, ſubjicitur diſpoſitioni ſtatuti laici in eo, in quo ſucceſſit.*
27 *Obligatio defuncti, ex perſona hæredis immutari non poteſt.*
28 *Hæredes, adeundo ſe obligant, & quaſi contrahunt cum creditoribus defuncti.*
29 *Forus tamen mutatur, nam Clericus heres convenietur coram ſuo Judice.*

DECISIO LXXIII.

EX latè, & luculentiſſimè deductis in Bituntina cenſus 17. Nov. 1645. & 24. Maij 1647. coram R. P. D. meo Corrado, deciſa penè remanet præſens controverſia. Firmatur enim ibi multis juribus ac Doctoribus, Bovios teneri in ſolidum, quia conſtat, quod ſunt hæredes, nec ullibi apparet, quod confecerint inventarium, optimè rejectis omnibus tunc ab eis latiſſimè deductis, & partim licèt brevius, nunc fruſtra inculcatis, tum quia pleniſſimè ſatisfactum, tum etiam
1 quia Rotæ deciſiones ſemper ſupponuntur, nec licet eas in dubium revocare, Rota apud Buratt. *deciſ.* 596. *n.* 2. & 857. *num.* 4. poſt Zacch. *de oblig.* Cam. *dec.* 275. *nu.* 1. *in Mediolanen. penſionis 17. Junij* 1646. *§. fuiſſe, coram R. P. D. meo Bichio, in Bonon. fideicomm. de Guidottis* 23. *Ian. præſentis anni in princ. coram Me.* Tum denique quia earum virtuti data aſſociatio, quam habuiſſe effectum contendunt, & ipſi de Boviis, & eam ſervare vovent.

2 Agitur nunc de executione ipſorum Inſtrumentorum, quorum validitas nec tunc controvertebatur, in quibus cùm adſit pactum executivum, non poteſt negari mandatum executivum, (quod eſſe relaxandum contra bona, & perſonas dictorum Rota decrevit) licèt non fuerit expreſſa clauſula guarentigia, aut obligationis Cameralis, etiam de jure communi, nam unuſquiſque poteſt obligari, ut voluerit cùm pacta quæ
3 contra jus, & bonos mores non ſunt, debeant ſervari
4 *l.* 1. *§. ſi convenerit, ff. depoſit. l.* 1. *extra de pact.* & aliis vulgaribus. Velaſc. *lit. P. axiom.* Azev. *ad l.* 2. *tit.* 16. *l.* 4. *recop.* Vela *diſſertat. Hiſpal.* 12. *n.* 86. Aſin. *de exec. §.* 9. *n.* 3. *in fin.* & fieri ut creditor propria auctoritate poſſit capere & in carcerem detrudere debitorem non ſolventem diſputat idem Azev. *contra Queſ. l.* 2. *tit.* 13. *lib.* 8. *rec. n.* 205. & faciunt rationes Azeved. *in l.* 2. *tit.* 21. *lib.* 4. *recop. n.* 54. quibus probat, non eſſe neceſſa-
6 riam clauſulam guarentigiam, ubi adeſt publicum inſtrumentū obligationis, faciunt tradita ab Abb. *in c. de cauſis* 4. *de offic. & poteſtate jud. deleg.* quia jus exequendi Ju- 7
dicis auctoritate & partium conventione æquiparatur *l. pen. C. de pig. act. l. cum creditorem, C. de furt.* & quia lex, & contrahentium pacta æquipollent *l. fin. C. de reb.* 8
alien. non alien. leg. cum quaſi §. ſi plures, ff. de fideic. libert. ut iſtis juribus probat Aſin. *ſup. c.* 15. *n.* 2. *&* 3. & proſequitur aliis rationibus, & Doctoribus; Et licet hoc limitare velint nonulli ad executionem realem, non verò perſonalem, ut per relatos à Zacch. *de obl. Cam. q.* 2. *n.* 41. & à Canc. ibi non citato *lib.* 2. *var. c.* 3. *n.* 4. contrarium tenent Boër. *deciſ.* 295. *n.* 10. Aſin. ubi proximè *n. fin.* Azev. *d. l.* 2. *tit.* 13. *lib.* 8. *recop. n.* 205. dum aiunt poſſe paciſci, ut quis in carcerem pro debito detineatur, ſed per hoc pactum executivum, parari executionem, tenuit Rota *dec.* 172. *n.* 2. 173. *n.* 6. *&* 177. *n.* 9
9. Poſt Zacch. *de oblig. Cam. in Baren. ſeu nullius pecuniaria* 26. *Maij.* 1645. *coram R. P. D. meo Cerro*, quod nullo modo poſſunt negare, vel ipſi ſuprà relati, cum teneant ſtatuto fieri poſſe, ut omnia inſtrumenta publica habeant paratam executionem relati à Zacc. *d. q.* 2. *n.* 19. & 10
multò plures ab Aſin. *d. §.* 1. *c.* 26. Parlad. *rerum quot. c. fin.* 1. *p. §.* 11. *n.* 8. cum à ſtatuto ad pactum valeat argumentum, & è contra ſaltem affirmativè dicant citati à Ve- 11
laſ. *litt. A. axiom.* 490. & quod in Regno Neapolitano ſemper intelligatur appoſita clauſula per viam ritus, Franch. *dec.* 366. *in fin. juncta n.* 6. Modernus Licien. 12
in ſemicenturia diſcept. for. c. 15. *n.* 57. 58. *&* 60.

Sed quicquid ſit de omnibus extra dubium præſens reſolutio eſt, cùm fundetur in inſtrumento cenſus, quod executionem paratam habere ſæpiſſimè tenuit Ro- 13
ta, & multi alii citati per Cenc. quos ſequitur *cenſ. q.* 95. Præterquam quod in Regno Neapolitano hàc lege 14
ſpeciali Regis Alphonſi (emanata ad acceptationem, & corroborationem Bullæ Nicolai V. inſerta in ipſa pragmatica, & utraque relata à Duard. *de cenſ. in pr.*) cautum expreſsè legitur & ita teſtantur Petr. de Greg. *ad dict. Bullam q.* 6. *num.* 4. & alii relati à Duard. *ubi ſub §.* 3. *q.* 24. *n.* 9. *in med. verſ. in Regnis quoque*, Buratt. *deciſ.* 879. *n.* 3. *verſ. ultra quod.*

Non obſtat quod Bovii ſint hæredes, vulgatiſſimum 15
enim eſt in hæredem dari eaſdem actiones civiles, quæ competebant contra defunctum; *cur enim recuſare, quam recuſare non potuit is cujus hæreditatem ſuſcepit? ICtus ait in l. poſtulante* 44. *in princ. ff. ad S. C. Trebell.* Bald. *in leg. fin. §. in computatione n.* 3. *Cod. de jure delib.* Quia eſt una perſona cum defuncto, Auth. *de jurejur. in fi. principii Baſylicon lib.* 41. *n.* 6. hoc 16
autem, & ibi Scholiaſtes optima ratione, & aliis juribus, & auctoribus, Velaſc. *axiom.* 19. *lit. H*, Carp. *de execut. lib.* 1. *c.* 20. *n.* 22. Et ad omnia jura paſſivè, & 17
activè ſuccedit, & aliis vulgaritatibus per Saluſt. Tiper. *in pra. A. C. lib.* 1. *c.* 45. Paz *in prax. p.* 4. *to.* 1. *c.* 3. *n.* 46. Parlad. *dict. lib.* 2. *rer. quotid. c. fin. part.* 4. *§.* 1. *à n.* 1. Aſin. *ubi ſupra d. §.* 1. *q.* 29. *n.* 10. (ubi quod ſi ſtatutum diſponit, quem poſſe in carcerem detrudi, poſſe etiam hæredem detrudi) multis juribus & DD. Carleval. *de jud. lib.* 1. *tit.* 3. *diſp.* 9. *num.* 1. Non enim ex per- 18
ſona hæredum conditio obligationis immutatur, ait Paulus *in l.* 2. *§. ex his* 2. *ff. de verb. obl.* Ciarl. *contr. lib.* 19
1. *c.* 34. *n.* 51. Graſſ. *de effect.* 1. *n.* 287. Rota *dec.* 28. *n.* 4. *p.* 5. *& dec.* 39. *n.* 1. *&* 8. *p.* 6. *rec. & in Romana cambiorum* 4. *Dec.* 1592. *coram Mellino* quæ eſt apud Marchaſ. *de comm. p.* 2. *fol.* 151. *n.* 6. quæ loquitur in puncto viæ executivæ, facit ſan. mem. Greg. XV. *dec.* 539. *num.* 23. & doctè tradita in Bonon. fideic. de Rubeis 11. *Martij coram R. P. D. meo Corrado* & in pacto executionis cenſus multis citatis Cenc. *de cenſ. q.* 73. *n.* 17. *q.* 95. *n.* 12. *& q.* 96. *à n.* 2. ubi latius Rota *dec.* 39. *n.* 1. 8. *&* 9. *p.* 6. *rec. & dec.* 269. *n.* 12. poſt Zacch. *de oblig. Camer.*

Non obſtat, quod aiunt de inventario; nam pleniſſimè fuit reſponſum in ſupra allegatis Bituntinis cenſus, & ex eiſdem rationibus ibi adductis reſpondetur ad id, quod dicitur, quod non fuerint citati

ad

Digitized by Google

ad oſtendendum inventarium & ad bona inventariata
exhibenda, & reddendam rationem ex Saluſt. Tib. *dec.*
45. *n.* 17. nam hoc procedit, quando dubitatur An
20 hæres ſit cum beneficio legis, & inventarii, non quan-
do jam deciſum contrarium, ut in præſenti, citandus
enim ille non eſt, quem conſtat nullam habere defen-
ſionem, Rom. *conſ.* 499. ibique Add. *lit. G.* Felin. *in*
c. cum olim. n. 11. *de jud.* cum ſexcentis per Mod.
Pan. *de citat. q.* 19. *n.* 41.

Nec refragatur, quod aliàs fuerit motum judicium
ſuper aſſociatione, ut videtur ſentire Surd. *alleg. conſ.*
21 414. *n.* 18. quia ſi ipſe Surdus bene inſpiciatur, con-
cludit contrarium *n.* 19. videlicet, quod ubi non eſt
22 creditor plene ſatisfactus, poteſt etiam poſt factam
executionem in una re ad alias tranſire, & quod in via
executiva poſſit variari hac ipſa die, Rota decrevit in
Romana cenſus, *§. Verum, quod dicta ſententia, co-*
ram me, & tenent Carleu. aliis antiquioribus adductis
i. 1. *de jud. tit.* 2. *diſputat. numero* 16. Galleſ. *de oblig.*
Cam. quæſt. 11. *n.* 2. & ibi multi citati per Zacch. *ante*
n. 1. Clarius Grat. *diſc.* 593. *n.* 6. *verſ. nec facit cum*
ſeqq. Cenc. *de cenſ. dict. quæſt.* 95. *n.* 32. *&* 33. Marta
de juriſd. caſ. 177. *n.* 1. *cum ſeqq.* & rectè ad propoſi-
tum explicat Rota *dec.* 163. *n.* 3. *&* 161. *à n.* 4. *per*
tot. & 140. *n.* 10. *&* 273. *n.* 11. poſt Zacch. *de obl.*
Cam. & dec. 161. *n.* 23. *part.* 6. *rec. & in Romana do-*
tis 4. *Junij* 1635. *co. Pirov.* qui omnes benè explicant,
23 quod uſquequò probetur plenè ſatisfactum creditorem
etiam poſt executionem, ſeu immiſſionem, aut aſſecu-
rationem ſuper una re factam poſſe variari, & judi-
cem, & judicium, & remedium, & capturam perſo-
næ, alios refert & ſequitur Canc. *lib.* 1. *var. c.* 17. *n.* 49.

24 Tandem non obſtat, quod ſint Clerici: nam licèt
jam dubitari non poſſit, quòd ſtatuta concedentia pu-
blicis inſtrumentis executionem, nullo modo compre-
hendant clericos, ut benè probant multi laudati à Spe-
rell. *dec.* 10. *n.* 13. Marta *de juriſd. p.* 4. *centu.* 1. *caſ.*
61. *n.* 13. Rejecta opinione Cov. *pract. q.* 18. *n.* 5. *ad*
med. verſ. nihilominus. (Quia tentavit hoc non proce-
25 dere in ſtatutis conditis à Principe habente jura Impe-
rii; cùm ſint licita & honeſta, *ex c.* 1. *de nov. oper.*
nunc.) & Atin. multis relatis pro utraque ſententia *de*
exeq. ante §. 1. *cap.* 3. *n.* 4. Paz. *in prax. tom.* 2. *part.* 3.
c. unic. n. 1. Parlad. *d. c. fin. §.* 12. *n.* 28. Vela alios re-
ferentis *diſcept. Hiſpalen.* 23. *n. fin.* Bart. relati ab Abb.
& penè recepti *conſ.* 33. *lib.* 2. *n.* 3. *ex c. conſtitutus* 8. *de*
in integr. reſtit. & c. 3. *de eo qui mittitur in poſſ.* &c. *cum*
26 *cauſam* 8. *de re jud.* rejecta etiam conſuetudine Regni
Neapolitani relata per Genu. *in prax. Epiſc. Curiæ Neap.*
q. 15. *n.* 2. Ricc. *in deiſ. ejuſdem Cur. part.* 1. *dec.* 155.
à n. 4. *cum ſeqq.* Graſſ. *ubi ſup. effect.* 2. *n.* 305. & con-
ſtitutione Synodali ipſiuſmet Archiepiſcopalis Curiæ,
quæ omnia rejicit optime Rota *d. dec.* 693. poſt Zacch.
n. 12. & quacumque conſuetudine etiam mixta Cleri-
corum & ſæcularium, quam non eſſe attendendam,
benè ait Ciarlin. *d. lib.* 1 *c.* 31. *n.* 16. cui favet *d. dec.*
163. omnino videnda: quamvis contrarium aſſerat RR.
Ungent. *d. c. conſtitutus*, *n.* 5.

Attamen ad præſentem cauſam iſta neceſſaria non
ſunt, cùm hic agatur de Clericis qui ſucceſſerunt Lai-
co executivè obligato; cujus obligatio ex perſona hæ-
27 redum immutari non potuit ex ſupra allegatis, & Sur-
dus *c.* 222. *n.* 10. Gom. *lib.* 2. *var. c.* 11. *n.* 11. *&* 24.
March. *ubi ſup. n.* 3. *&* 6. quia adeundo ſe obligãt, & quaſi
contrahunt cum creditoribus *l.* 3. *§. fin. ff. ex quibus cauſ.*
28 *in poſſeſſ. eat. §. hæres Inſt. de obl. quæ ex contractu*, &
latè ibi Pichard. *ad l. ſtipulationes non dividuntur* 71.
n. 55. *ff. de verb. oblig.* Saluſt. Tiber. *in prax. d. lib.* 1.
c. 45. *n.* 13. Duaren. *ad tit. ff. de acqu. hæred. c.* 6. *§.*
456. Sanchez *in decalog. lib.* 6. *c.* 11. *n.* 12. Mutatur qui-
dem forus; nam iſte Clericus hæres convenietur coram
29 ſuo Judice, Carol. de Graſſ. *de effect. Cler.* multis rela-
tis *effect.* 1. *n.* 281. ubi utrumque probat, nempè con-
venient. executivè, coram ſuo Judice, Marta *de juriſd.*
p. 4. *cent.* 1. *caſ.* 33. *n.* 7.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Civitatis Caſtelli Cenſus.

Veneris 10. *Decembr.* 1649.

ARGUMENTUM.

Extinctio cenſus poteſt fieri etiam conſignatione ſpeciei, in locum pecuniæ, concurrente conſenſu. Traditio rei quomodo poſſit fieri: epiſtola probat contra ſcribentem. Quietantia Procur. habentis facultatem, à principali impugnari non poteſt. Fides defuncti majorem vim habet. Publica vox & fama probatur mediante atteſtatione Gubernatoris loci. Actus in tempus collatus poteſt de conſenſu partium ulteriùs prorogari.

SUMMARIUM.

1 *Fructus non debentur cenſu extincto.*

2 *Extinctio cenſus, ex conſignatione alterius ſpeciei, ſive æſtimatæ, ſive in ſolutum datæ non reprobatur à jure, quoties domini conſenſus accedit.*

3 *Confeſſio adverſarij eſt quibuſcumque probationibus præferenda.*

4 *Traditio rei exiſtentis penes creditorem naſcitur ex conſenſu debitoris, ei in ſolutionem ipſam rem dantis, ac deliberantis, juncta ipſius recipientis creditoris acceptatione.*

5 *Epiſtola tranſmiſſa, contra ſcribentem plenè concludit.*

6 *Quietantia à Procuratore ſub ampliſſimis clauſulis ad exigendum, & quietandum conſtituto, peracta, eandem vim probationis obtinet, ac ſi ab eodemmet principali fuiſſet conſcripta: ita ut tanquam minus legitima, ab eodem impugnari nequeat.*

7 *Conſignatio rei convincitur ex fide mediatoris, juncta atteſtatione alterius.*

8 *Fides, defuncto teſte, vires ſumit, junctis adminiculis.*

9 *Et ex epiſtola conſcripta à conſignatorio, ubi deprehendatur ſenſus hoc importans.*

10 *Et ex publica voce, & fama comprobata etiam ex literis à Gubernatore loci conſcriptis, ac de ea atteſtantibus.*

11 *Et ex taciturnitate ejuſdemmet creditoris, qui licet aliàs diligens eſſe ſoleat in ſuis exactionibus, hanc tamen diſtulit poſt obitum debitoris, licèt mandatum ſufficiens habuiſſet expeditum.*

12 *Fides facta ab aliquo veriſimilis, ac de facto proprio concludens, ex pluribus conjecturis fulcita, ejuſque obitu adminiculata, plenè probat.*

13 *Actus, qui juxta legem conventionis non expeditur intra certum tempus dum tantum de utriuſque partis conſenſu poſt dictum tempus expleatur remiſſum quodcumque intereſſe inde reſultans cenſetur, ac ſi intra tempus conventum fuiſſet expeditus.*

DECISIO LXXIV.

RElaxatum fuerat mandatum ab A. C. contra Piturum, pro fructibus Cenſus propriis bonis in Citernæ Territorio conſiſtentibus impoſiti, ac venditi Domino Lutio Vitellio, pro ſcutis 1200. à quo appellationis cauſa ſub clauſula ſi quid exequendum, mihi

Digitized by Google

commiſſa ; Dubitavi An mandati prædicti exequutio,
debeat ipſius Lucii favore decerni, & Domini negati-
vè reſponderunt, Quia poſt prædicti Cenſus extinctio-
nem, uſque ab anno 1621. ſubſequutam, mandatum
jure relaxari non potuit pro fructibus, ex tunc eidem
Lucio indebitis, uti tradit Cenc. *de Cenſib. part. 3. cap.*
1. quæſt. 3. art. 7. n. 76. & cap. 2. n. 2. & reſpondit
Rota *coram Buratt. 645. n. 2. & in Romana fructuum*
dotis 14. Maij 1612. coram Manzanedo in Ariminen.
Cenſus 26. Junij 1610. coram Remboldo, & in Roma-
na Cenſus 2. Febr. 1611. & in Farfer. pecuniaria 25.
Maij 1618. coram Sanctiſſ. D. N. in Add. ad eund.
Cenc. *in ult. cap. part. 3. n. 2.* & in aliis manu conge-
ſtis *in Ceſenaten. Cenſuum 3. Junij. 1644. coram R. P.*
1 *D. meo Corrado.* Ab eo verò tempore prædicti Cenſus
extinctionem contigiſſe convincitur ex apoca à Pirro ac
Lucio ſubſcripta, qua inter utrumque legitur inita tran-
ſactio, ſeu conventio, ut ille ſtaria ultra ſexcenta fru-
menti conſignaret, quorum quadringenta recollecta
de anno antecedenti in ipſiuſmet Butij horreo ſub Al-
berti Francelli cuſtodia repoſita fuerant. Alia verò du-
centa, & ultra tum de anno currenti, tum à diverſis
debitoribus exigenda. Hic verò ejuſdem frumenti par-
tem in ſatisfactionem fructuum, hactenus decurſorum
reciperet, reliquam verò in extinctionem Cenſus tene-
retur concurrere. Ex hac enim conſignatione frumenti
integrè ſubſequuta ex tunc Cenſus remanſit extinctus,
2 quamvis actus retroſimilis numeratæ pecuniæ non in-
terceſſerit cum talis extinctio ex conſignatione alterius
ſpeciei, ſive æſtimatæ, ſive in ſolutum datæ, non re-
probetur à jure quoties prout his Domini conſenſus
accedat, prout *in l. ſatisfactio, ff. de ſolutionibus, &*
in leg. ſi rem, §. omni, ff. de pignor. act. & tradit Na-
varr. *in comm. de uſur. in 37. quæſt. n. 113.* Cenc. *de*
cenſ. quæſt. 108. n. 1. cum ſeq. & quæſt. 109. n. 13.
Rota *in Ariminen. Cenſus 26. Junij 1620. coram Rem-*
boldo, & in Romana Cenſus 7. Maij 1629. coram Rev.
Terracinen. impreſſa poſt eund. Cenc. deciſ. 351. n. 2.
& 530. n. 8.

Hanc quoque conſignationem in ſtariis quadringen-
3 tis, juxta legem conventionis præceſſiſſe comprobat
propria ipſius Lutij confeſſio quibuſcumque proba-
tionibus præferenda ex diſpoſitione *l. cum te C. de tran-*
ſact. & l. generaliter, de non num. pecun. Atque reſul-
tans, tam ex ſequentibus ejuſdem Apochæ verbis vide-
licet, *detto Sig. Pirro da, & promette al medeſimo Sig.*
Lutio preſente, & accettante ſtara 400. d. grano quale
di già ſi ritrovano nel Granaro di detto Signor Lutio,
4 quæ à Pirro debitore prolata præſente Lutio creditore,
ac acceptatione importat frumenti traditionem penes
ipſum tunc temporis exiſtentis, cùm conſenſus ille de-
bitoris, qui frumentum tradere tenebatur vim traditio-
nis obtinet ex diſpoſitione *leg. 2. C. de acquir. poſſ.* ubi
poſt gloſſ. *in verb. dominium* notat Cagnol. *n. 137.*
Alexand. *conſ. 33. nu. 6. in fine, lib. 6.* Decius *conſ.*
179. in fine, Surdus *conſ. 221. n. 247. & 248.* tum ex
5 pluribus epiſtolis ab ipſomet Lutio ſubſcriptis atque
tranſmiſſis ad Pirrum debitorem hanc frumenti exiſten-
tiam in proprio Lutij horreo concludentibus ac ſubſe-
quutam illius conſignationem quæ ſanè epiſtolæ contra
eundem Lutium plenè concludunt juxta *l. publica, §.*
ult. ff. depoſiti, & notant ibi DD. *& in cap. 2. de fide*
inſtrum. Jaſ. *in recept. l. admonendi, n. 140. & 142.*
ibique Ripa *n. 133. ff. de jur. jur.* Covarr. *pract. quæſt.*
c. 22. n. 7. Rota *coram Seraph. deciſ. 996. n. 1. coram*
Buratt. dec. 266. n. 4. & 154. n. 1. p. 7. rec.

Reſpectu verò alterius quantitatis promiſſæ in Apo-
cha tranſactionis juſtificatur quoque ſubſequuta tradi-
tio, ac menſuratio in ſtariis 299. cum dimidio ex quie-
6 tantiis à Jacobo Francello conſcriptis cum illæ uti pera-
ctæ à Procuratore ſub ampliſſimis clauſulis ad exigen-
dum, & quietandum conſtituto eandem vim probatio-
nis obtineant, ac ſi ab eodemmet Lutio principali fuiſſent
conſcriptæ, ita ut tanquam minus legitimæ ab eodem
impugnari nequeant juxta *l. vero Procuratori, l. ſi ho-*
minèm, §. ſi Titium, ff. de ſolut. & l. ſi Procurator. ff.
de cond. indebiti, & l. Lucius, §. tutela, & §. ult. ff.
de adminiſtr. tut. Matth. Brunus *conſ. 16. n. 19.* Rota
Cremonen. quæſt. 2. Maij 1622. coram Ubaldo; Et to-
tius præterea quantitatis conſignatio convincitur tum ex
jurata fide atque recognita Camilli Rampaccij mediato-
ris, tum ex altera fide Marioti de totius frumenti men- 7
ſuratione atteſtantis, quæ ex ipſius obitu vires ſumit, ac
junctis aliis adminiculis plenè concludit juxta theoricam 8
Bart. *in l. admon. n. 27. ff. de jure jurando, & in l. nu-*
da ratio, D. de donat. Decius *conſ. 42. n. 6.* Aymon. *con-*
ſil. 6. n. 52. Fulgoſ. *132. n. 2.* Bero. *quæſt. 65. n. 7.* tum
ex epiſtola ejuſdem Lucij in hæc verba conſcripta *Mi con-*
tento d' accordarmi, come però V. S. faccia il conto di 9
quanto importa il grano, che in quanto al rezzo V. S. sà
che è notorio. Tum ex publica voce, & fama comprobata
ex litteris à Gubernatore Civitatis Caſtelli conſcrip-
tis, ac de ea atteſtantibus, & demum ex tacitur- 10
nitate ejuſdemmet creditoris qui licet aliàs diligens eſſe
ſoleat in ſuis exactionibus, hanc tamen diſtulit poſt 11
obitum Pirri debitoris, licet mandatum ſufficiens ha-
buiſſet expeditum. Hinc enim inferebatur ſubſequutam
fuiſſe frumenti traditionem, & conſequenter cenſum,
tam reſpectu fructuum, quàm ſortis ex ea extinctum
remanſiſſe.

Non obſtat, quod in tranſactionis apocha partes con-
venerant, ut menſuratio frumenti, ac ipſius æſtimatio
fieret à Mariotto ad hunc effectum à partibus deputato;
ea ſiquidem menſuratio, ac ſubſequuta æſtimatio con-
vincitur ex præfata Marioti fide, quæ uti veriſimilis,
ac de facto proprio concludens ex pluribus conjectu- 12
ris ſupra deductis fulcita ejuſque obitu adminiculata
plenam meretur fidem *cap. cum in Eccleſiis de major.*
& obed. ubi notat Hoſt. *n. 4.* *Imol. n. 9.* Butrius *n. 15.*
Rota *dec. ult. p. 1. diverſ. n. 2. cum ſeqq. & coram Bu-*
ratt. 306. n. 6. & in Romana aſſecurationis navis Febr.
1630. coram Rever. Terracinen. Et licet menſuratio
juxta legem conventionis facta non probetur intra diem
videlicet 22. Auguſti 1621. Dum tantum de utriuſque
partis conſenſu poſtmodum ſubſequuta dignoſcitur poſt 13
tempus prædictum, eam proinde menſurationem licet
non ſequutam intra tempus legitimum partes appro-
baſſe cenſentur, & quodcumque intereſſe ipſe reſul-
tans remiſiſſe *ad l. de lege, §. ult. & l. poſt diem,*
ff. de leg. commiſſor. D. de pactis inter emptorem & ven-
ditorem, & aliis relatis juribus reſpondit Rota *in add.*
Caſenaten. cenſus 3. Junij 1644. in §. verum coram
R. P. D. meo Corrado.

Et ita utraque.

R. P. D. CERRO.

Eugubina Prædij.

Lunæ 14. Junij 1649.

ARGUMENTUM.

Statutum Eugubinum vult haberi duas ſenten-
tias conformes pro re judicata. Sententia
in ſecunda inſtantia lata in Curia utique
comprehenditur ſub dicto ſtatuto, ſicut ſub
omni alio loco primæ inſtantiæ. Appellatio-
nis ſimplex delatio non facit appellabilem
cauſam, aliàs inappellabilem. Venditor pro-
mittens rem liberam, poteſt cogi in caſu
oneris detecti deponere pretium ad defen-
ſionem rei donec liberetur; imò emptor
poteſt contra eum agere pro reſciſſione
con-

Digitized by Google

contractus. Relatio periti de conſenſu partium facit probationem probatam. Pacta inter emptorem & venditorem, circa modum ſolutionis pretii, nocere nequeunt creditoribus, nec graduationem turbare.

SUMMARIUM.

1 *Appellatio per biennium, ubi non prorogata fuerint fatalia remanet deſerta, ſententia in rem judicatam tranſeunte, ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum.*

2 *Statutum Eugubinum prohibet appellationem à ſecunda ſententia, quæ concordet cum prima.*

3 *Sententia quando una confirmat alteram utique ſecunda, tam in ſubſtantia, quàm in qualitate concordare videtur cum prima, & dicuntur conformes.*

4 *Statutum quod prohibet ulteriorem, quàm unicam appellationem, operatur ut duæ ſententiæ habeant vim trium, & conſtituant rem judicatam executioni demandandam.*

5 *Idque etiamſi poſterior prolata fuerit in Curia per A. C.*

6 *Sententia lata in Curia in gradu appellationis interpoſita à priori lata in partibus, utique comprehenditur ſub diſpoſitione ſtatuti loci, quod proinde ſervari debet etiam in Curia.*

7 *Appellatio dicitur de Appendiciis illius inſtantiæ cujus eſt ſententia, à qua interponitur.*

8 *Illiuſque cauſa cenſetur eadem in ſecunda inſtantia prout erat in prima.*

9 *Ita ut proinde ſemper ſubjaceat ſtatutis illius fori, in quo prima ſententia prolata fuit.*

10 *Appellationis ſimplex delatio, efficit quidem ut Judex à quo, non poſſit amplius ſe in ea cauſa intermittere; non autem ut cauſam inappellabilem reddat appellabilem, in præjudicium partis.*

11 *Apoſtoli reverentiales dati pro reſponſione appellanti à Judice appellationis, non ſimpliciter, ſed in forma, quando cauſa non eſt appellabilis, continet etiam refutatorios.*

12 *Venditor promittens manutenere rem venditam liberam, & expeditam ab omnibus juribus, & actionibus ſub clauſulis obligationis executivis, ſi poſtmodum detectum fuerit ſuper illa fuiſſe hypothecam, jure merito condemnari poteſt ad deponendam ſummam pretij habiti, pro cautione, & indemnitate emptoris, donec res vendita ab onere liberetur.*

13 *Quinimò Emptor juſtam habet cauſam agendi pro reſciſſione contractus, & compellendi venditores, ceteroſque obligatos ad reſtitutionem pretij, quamvis evictio actualiter ſequuta non fuerit.*

14 *Relatio Periti, & calculatoris de conſenſu partium electi facit probationem probatam, & omnino debet attendi, donec de errore plenè & concludenter doceatur.*

15 *Exceptio apponi non poteſt à tertio, niſi concludenter per eum probetur.*

16 *Modus ſolutionis inter emptores, & debitores variatus, nullum poteſt creditoribus præjudicium inferre, neque illorum gradum & participationem ullo pacto turbare.*

DECISIO LXXV.

VEndiderunt anno 1635. Aloyſius, & Joan. Carolus de Maggis quaſdam terras ſitas in Territorio Eugubij Petro, & Septimio de Becchettis pretio ſcutorum 2786. ſub expreſſa aſſertione illas eſſe liberas, & expeditas ab omnibus juribus, & actionibus, & aliis non eſſe datas, ceſſas, nec quovis modo alienatas; cui venditioni, & aſſertioni acceſſerunt uti principales, principaliter & in ſolidum Sebaſtianus, & Jo. Baptiſta de Sebaſtianis, *ſum. de Becchetis n.* 3. Verum habita notitia per emptores quod dictæ terræ reperiebantur gravatæ nonullis cenſibus ſortis principalis ſcutorum 1865. ideò inſteterunt coram prætore Eugubij pro relatione mandati contra dictos venditores, alioſque obligatos ad effectum deponendi in monte Pietatis quantitatem illis correſpondentem, donec dictas terras liberas præſtiterint, & ſententiam favorabilem reportarunt, quæ deinde in gradu appellationis, confirmata fuit ab A. C. Sed cauſa mihi commiſſa cum clauſula, conſtito de re judicata exequatur; propoſui dubium, an conſtet de re judicata, quæ venit exe-
quendo, vel potius de cauſis reſtitutionis in inte- 1
grum, & Domini affirmativè quoad primam partem, negativè verò quoad ſecundum reſponderunt. Cùm enim appellatio interpoſita fuerit 19. *Dec.* 1646. & toto ſequenti biennio nihil actum in cauſa nec prorogata fatalia, ipſa remanſit deſerta, & ſententia in rem judicatam tranſivit perinde, ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum, Auth. *ei qui, C. de tempor. appell. cap. cum ſit Romana extr. de appellat.* Clem. *ſi appellationem eod. tit.* Scacc. *de appell. quæſt.* 15. *art.* 8. *n.* 119. *cum ſeqq.* Veſtr. *in prax. lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 2. cum aliis plenè adductis *in Caurien. juriſpatronatus* 13. *Martij* 1645. *coram R. P. D. meo Royas in Aqueilana juriſpatronatus* 4. *Junij* 1646. *coram R. P. D. meo Corrado §. quia cum ab eo tempore, in Cajetana bonorum* 3. *Dec. ejuſdem anni, & in Ianuen. fructuum dotis* 8. *Febr.* 1646. *coram me.*

Et inſuper inevitabilis via fuit res judicata ob diſ- 2
poſitionem ſtatuti Eugubini prohibentis appellationem à ſecunda ſententia, quæ concordet cum prima *dicto*
ſum. n. 6. Unde cum in caſu noſtro una confirmet alte- 3
ram *eodem ſumm. n.* 4. & 5. utique ſecunda tam in ſubſtantia, quam in qualitate concordare videtur prima, & dicuntur conformes, Gloſſ. & DD. *in clem.* 1. *de re judicat.* Rot. *in recent. deciſ.* 491. *n.* 1. *part.*
5. cum concordantibus adductis *in Senogallien. ſupple-* 4
menti legitima 17. *Maij.* 1645. *§. conformitas, & in Romana domorum de Regardis* 15. *Jan. præteriti, §. ſi quidem conformitas coram R. D. meo Decano:* Et conſequenter intrat diſpoſitio dicti ſtatuti, quod prohibendo ulteriorem appellationem operatur, ut præfatæ ſententiæ habeant vim trium, & conſtituerit rem judicatam exequutioni demandandã, ut in terminis ſimilis ſtatuti reſpondit Rota *coram ſan. mem. Greg. deciſ.* 492. *n.* 1. *coram Cardinali Cavaler. dec.* 387. *n.* 2. *coram bon. mem.* Buratt. *dec.* 130. *n.* 3. & *dec.* 567. *n.* 1. ac dictum in Romana Salviani 13. *Aprilis* 1646. *coram R. P. D. meo Otthobono.*

Idque etiam ſi hæc poſterior prolata fuerit in Curia 5
per Auditorem Cameræ.

Quia cùm emanaverit in gradu appellationis inter- 6
poſitæ à priori lata in partibus, utique comprehenditur ſub diſpoſitione præfati ſtatuti, quod proinde ſervari debet etiam in Curia, ut in proximis terminis tenuit Rota *in Bononien. ſucceſſionis* 12. *Maij* 1609. *coram bon. mem. Sacrato* penes Pacific. *de Salvian. deciſ.* 54. *n.* 10. *verſ. quod quidem ſtatutum, & in Bononien. adminiſtrationis de Linis* 1. *Julij* 1620. *coram recol. mem. Coccino.* Appellatio enim dicitur de Appendiciis illius inſtantiæ cujus eſt ſententia, à qua interponitur *l. in judiciis*, ubi DD. *Cod. de procurat.* Caſtr.
in l. ab exequutore, §. ſi procurator n. 1. *ff. de appellat.* 7
& in l. multus 4. *C. de procurat.* Angel. Arct. *in l. fin. §. ſi procurat. n.* 4. *ff. an per alium cau. appell. quæſt.* 5. *n.* 12. *verſ. ratio eſt, & quæſt.* 18. *n.* 2. *verſ. primò quia,* Achill. de Graſſ. *deciſ.* 4. *n.* 1. *de appell.* Rot. *diverſ. deciſ.* 330. *n.* 1. *part.* 2. *repetita* penes eund. Pacific. *deciſ.* 248. *n.* 2. & dictum fuit in Bononien. legati 3. *Julij* 1645.
coram me, §. prout etiam, verſ. hic auctoritate. Illiuſq; cauſa 8
cenſe-

cenſetur eidem ſecunda inſtantia, prout erat in prima,
Gloſſ. in l. ſi ita demum verb. agitur, ibique Salyc. in
fin. & in dicta l. invitus n. 15. C. de procurat. Joan.
Petr. Ferrar. in pract. Papien. de form. apponen. contr.
191. gloſſ. ſuntque publicatis ſub n. 3. verſ. aut enim hæc
nova. Rota Bononien. diverſ. deciſ. 138. n. 116. & co-
ram recol. mem. Coccino deciſ. 42. n. 6. verſ. nam cauſa.
Ita ut proinde ſemper ſubjaceat ſtatutis illius fori in quo
9 prima ſententia prolata fuit, ut probat Scacc. dicta
quæſt. 18. per tot. & ad propoſitum reſpondit Rota diverſ.
dicta deciſ. 330. n. 2. part. 2. & penes Pacific. de ſal-
vian. dicta deciſ. 154. ſub n. 10. verſic. & fuit pondera-
tum, & dicta deciſ. 248. dicto n. 2. verſ. & ideo ſubjacet.
10 Nec refert, quod A. C. detulerit appellationi, dum
pro reſponſione de Apoſtolis dedit Reverentiales.
Quia præter quod ſimplex appellationis delatio efficit
quidem ut Judex à quo non poſſit amplius ſe in ea cau-
ſa intromittere, capit. cum appellationibus frivolis de
appellat. non autem ut cauſam inapellabilem reddat ap-
pellabilem in præjudicium partis ut latè probat Gabr.
conſ. 35. n. 4. & 5. l. 1. Rota in Romana domorum,
& intereſſe 10. Junij 1591. coram bon. mem. Penia in-
ter ejus impreſſ. deciſ. 179. n. 4. verſ. ſed Domini. &
11 ſeqq. Add. ad bon. mem. Buratt. deciſ. 556. n. 17.
Dum A. C. non dedit Apoſtolos Reverentiales ſimpli-
citer, ſed in forma dicti ſumm. n. 7. exinde non cenſe-
tur detuliſſe appellationi niſi ipſa competeret, cum ſub
hujuſmodi reſponſione, quando cauſa (prout hìc) non
eſt amplius appellabilis contineantur etiam refutatorij
ad tradita per Veſtr. in prax. lib. 7. cap. ult. num. 2.
Caſſad. deciſ. 7. n. 5. appellat. Rota in Anconitana de
Gozzis 1. Julij 1592. coram clar. mem. Cardinali Hie-
ronymo Pamphilio relata per Add. ad bon. memor. Bu-
ratt. dicta deciſione 556. n. 16. idemque his adductis
firmatum fuit in Volaterrana Prioratus 15. Dec. 1645.
coram R. P. D. meo Bichio, §. final.
Et prædicta indubitantur procedunt concurrentibus
validitate, & juſtitia ſententiarum, quarum prima re-
ſultat ex revolutione proceſſuum; ſecunda verò pro-
batur ex publico Inſtrumento ſupradictæ venditionis,
in quo poſt emiſſam aſſertionem, quod terræ ven-
ditæ erant expeditæ ſub omnibus juribus, & actio-
nibus, nulliſque datæ, ceſſæ, nec quovis modo alie-
natæ venditores illorumque fidejuſſores in ſolidum ſeſe
obligarunt illas conſervare liberas, & vacuas ob om-
12 nibus oneribus, & ipſos emptores indemnes peni-
tus manutenere ad quamlibet eorum ſimplicem requiſi-
tionem, ut in extract. fol. 42. & dicto ſummar. n. 3.
Unde cum deinde detectum fuerit venditores ſuper illis
antea impoſuiſſe plures cenſus ſortis principalis ſcuto-
rum 1865. Jure merito condemnati fuerunt ad depo-
nendum dictam ſummam in Monte Pietatis pro cau-
tione, & indemnitate ipſorum emptorum, donec dictæ
terræ ab illorum oneribus fuerint liberatæ, ut elegan-
13 ter probat l. ex iis prædiis, C. de evict. quem ſequun-
tur Surd. conſilio 13. n. 15. & 16. Mangil. de evict.
quæſt. 122. n. 20. cum pluribus ſeqq. Cacheran. deciſ.
Pedem. 24. nu. 4. & firmatum fuit coram Card. Se-
raphin. deciſ. 321. n. 19. & 20. Quinimo emptores
juſtam habeant cauſam agendi pro reſciſſione contra-
ctus, & compellendi venditores, cæteroſque obliga-
tos ad reſtitutionem pretij, quamvis evictio actuali-
ter ſequuta non fuerit, ut tenuit Rota diverſ. deciſ.
304. n. 1. & 2. part. 4. repetita penes Cenc. de cenſ. de-
ciſ. 46. n. 1. cum pluribus ſeqq. in Bononien. prædij 27. Ju-
nij 1639. coram R. D. meo Terracinen. §. quæ dicuntur,
& in Urbevetana bonorum 4. Febr. 1643. 13. Maij
1644. & 19. Junij 1645. coram R. P. D. meo Royas.
Nec obſtaret, quod Becchetti aſſignaverint vendi-
toribus pro parte pretij convenienti cenſum quem ha-
bebant cum illis de Brunis ſortis principalis ſcutorum
1350. ſub ea expreſſa lege quod in eventum, in quem
ipſi non intrarent in concurſu, & ſententia gradua-
toria ferenda ad favorem omnium creditorum præfa-
torum de Brunis tenerentur ad ſolutionem dictorum
ſcutorum 1350. atque ideo cum ipſi non intraverint
in præfato concurſu conveniri poſſint ad dictam ſolu-
tionem, & conſequenter præfatam ſummam imputare
debeant in quantitate per ipſos petita.
Difficultas enim viſa fuit penitùs removeri, tum ex
ſententia graduatoria, in qua ipſi de Becchettis poſiti,
& graduati fuerint in loco decimo nono dict. ſumm. n.
2. Tum etiam ex relatione periti, & Calculatoris ab
A. C. de conſenſu partium electi, ex qua apparet in-
tegrum debitum dictorum de Brunis non excedere ſum-
mam ſcutorum 16307. eodem ſumm. n. 8. & ideò 14
cum valor bonorum ad ipſos ſpectantium, & per eoſ-
dem Maggios emptorum aſcendat ad ſcuta 18000.
utique ipſi de Becchettis neceſſariò intrant in con-
curſu, & graduatione dictorum creditorum. Relatio
enim Periti, & Calculatoris de conſenſu partium
electi facit probationem probatam; & omnino debet
attendi donec de errore plenè, & concludenter do-
ceatur juxt. gloſſ. in l. item ſi unus, §. principaliter,
verb. authoritati in fin. ff. de recept. arbitr. Bart. in l.
inſtar. n. 6. C. de jur. fiſc. Angel. in l. adverſus, C. de
uſur. & fruct. Legat. Neviz. conſ. 94. n. 18. Pariſ. conſ.
96. n. 3. lib. 1. Scacc. de appell. lib. 3. cap. 2. quæſt. 17.
limit. 35. ſub n. 1. ſan. mem. Greg. deciſ. 220. n. 4.
Rota in recent. deciſ. 354. n. 1. part. 1. deciſ. 533. n.
1. verſ. & propterea part. 3. deciſ. 129. n. 6. part. 5. de-
ciſ. 47. n. 7. part. 7. & dictum fuit in Romana ſupple-
menti legitimæ 6. Julij 1646. coram me, §. nec dubitari.
Et hinc etiam ceſſaret prætenſio, quod creditores
anteriores ratione fructuum cenſuum eis debitorum aſſu-
merent integram ſummam dictorum ſcutorum 18.
mill.
Quia præterquàm quod hujuſmodi exceptio opponi 15
non poterit à Maggis, qui ſunt tertij, niſi concluden-
ter per ipſos probetur, ad notata per Joan. Andr. in
cap. ſuper his 16. n. 6. verſ. quia objiciatur de accuſa-
tion. Lap. allegat. 94. n. 4. prop. fin. verſ. nam ſi accuſo
Titium, Cæphal. conſ. 47. n. 5. Amat. deciſ. March.
61. n. 13. & 14. Tollitur omnis ſcrupulus ex dicta re-
latione, cum ex ipſa appareat integrum dictarum de
Brunis non excedere ſupra dictam ſummam ſcutorum
16307. cui proinde omninò ſtandum eſſe videtur, ut
præter ſuperius allegatos dixit Rota deciſ. 10. n. 12.
part. 6. recent.
Prout nec ſubſiſteret quod in dicto concurſu ſit ha-
benda ratio de ſcutis dumtaxat 12. mill. in pecunia nu-
merata perſolutis, non autem de aliis ſcutis ſex mille
aſſignatis in tot bonis.
Quia cùm creditores dictorum de Brunis haberent
obligata, & hypothecata omnia ipſorum bona, &
ſignanter præfata vendita dictis de Magis, atque ideò
in judicio concurſus pariformiter deducta, & in ſen-
tentia graduatoria pro dicta quantitate ſcutorum 18.
mill. ad ipſorum favorem comprehenſa fuiſſent; mo-
dus ſolutionis inter emptores, & debitores variatus 16
nullum potuit ipſis creditoribus præjudicium inferre,
neque illorum gradum, & participationem ullo pacto
turbare, ut probat textus apert. in lege debitorum pactio-
nibus, C. de pactis, Surdus deciſ. 132. n. 8. verſ. &
pactum. Ac per conſequens ſive dictum pretium pro-
miſſum, & perſolutum fuerit in quantitate, ſive in
bonis, de eo integraliter erit habenda ratio. Quod etiam
ipſimet emptores, & debitores agnoviſſe videntur, dum
inſtrumento dictæ venditioni convenerunt, quod ſi
creditores deſcribendi in ſententia graduatoria excede-
rent ſcuta 18. mill. venditio haberetur pro non facta;
ſignum evidens, quod ipſi creditores participare de-
bebant de integro bonorum pretio, non autem de ſo-
lis ſcutis 12. mill. Et ita unica tantùm, &c.

EMINEN-

Digitized by Google

Eminentiſs. & Reverendiſs. D. CARD. OTTHOBONO.

Romana Vineæ.

Mercurij 2. Junij 1649.

ARGUMENTUM.

Remedium *l. fin. Cod. de Edict. Divi Adr. toll.* competit hæredi ſcripto. Quæ ſint illius extrema. Poſſeſſor cum titulo, eſt legitimus contradictor. Agitur de validitate tituli, & de poſſeſſione vitioſa. Hæres beneficiatus poteſt immitti jure proprio, & non hæreditario.

SUMMARIUM.

1 *Extrema interdicti adipiſcendæ ex remedio* leg. fin. Cod. de edict. Divi Andr. Ad. toll. *quod hæredi ſcripto competit, ſunt: exhibitiò teſtamenti non aboliti, aut cancellati, docere de obitu teſtatoris, & de identitate rei.*

2 *Et quando ſumus in ſubſtitutione: docere etiam de morte illius, quo caſu legitur facta ſubſtitutio.*

3 *Poſſeſſor cum titulo eſt legitimus contradictor, ad impediendum judicium executivum immiſſionis.*

4 *Legitimus contradictor in judicio immiſſionis, non poteſt dici ille, qui vitioſe poſſidet, ac titulum habet invalidum.*

Et proinde ſublatum non eſt hæredi beneficium l. final.

5 *Sententia lata in judicio pendente in alio tribunali, dicitur attentata, & eodem vitio laborat poſſeſſio ejus vigore capta: quæ proinde dicitur vitioſa.*

6 *Lis introducta contra authorem, tranſit etiam in illius ſucceſſorem, qui eadem perſona reputatur ac eodem jure defenſionis utitur.*

7 *Modus cenſiu præſcriptus à teſtatore in alienatione rei juxta facultatem ab eo conceſſam eſt omnino ſervandus, aliàs venditio eſt nulla.*

8 *Hæres beneficiatus non confundit ejus propria jura cum juribus.*

9 *Et poteſt ex propria perſona vendicare rem à defuncto alienatam, ex fideicommiſſo, & teſtamento anteriori ſibi competentem.*

10 *Quinimo quando alienatio facta à defuncto eſt nulla, poteſt etiam circumſcripto inventarij beneficio, illam impugnare, ac retractare.*

11 *Acquiſita per filium degentem ſub patria poteſtate, cum pecuniis à Patre profectis, Patri ſunt quæſita pleno jure.*

12 *Creditum nullo modo præbere poteſt retentionis commodum.*

DECISIO LXXVI.

SUb die 25. Maij anni præteriti coram Reverendiſſ. Terracinen. utraque parte informante fuit reſolutum Joannæ Baptiſtæ de Curtis uti vocatæ ad univerſale fideicommiſſum inſtitutum à Camillo de Curtis in defectum lineæ maſculinæ Rever. P. D. Franciſci de Curtis hæredis dicti Camilli concedendam eſſe immiſſionem vigore *legis finalis, Cod. de edict. Div. Adr. toll.* in poſſeſſionem vineæ, de qua agitur, ut in editione deſuper emanata ſuper qua conceſſa Fabio nova
1 audientia, & reaſſumpta hodie diſputatione coram me in hac cauſa ſubrogato DD. perſtiterunt in deciſis, nam Joan. Baptiſta docet de teſtamento non abolito,
2 aut cancellato, de obitu teſtatoris, ac R. P. D. Franciſci de Curtis ſine filiis maſculis, quo caſu ſubſtituta legitur, ac de identitate vineæ, quæ ſunt extrema interdicti adipiſcendæ *ex remed. leg. fin.* quod hæredi ſcripto competit, Menoch. *de adipiſc. remed.* 4. *nu.* 199. Rota *deciſione* 206. *n.* 1. *coram ſan. mem. Greg. & in recent. deciſ.* 35. *n.* 20. *& ſeq. part.* 1.

Neque hanc immiſſionem impedire poteſt Fabius ex eo quia R. P. D. de Curtis hæres dicti Camilli alienaverit hanc vineam in perſonam Nicolai Clarelli, & quod ipſe Fabius obtinuerit illius poſſeſſionem in vim Salviani intentati coram A. C. adverſus dictum Clarellum pro ſatisfactione ſui crediti anterioris credito pro quo in dictam vineam immitti obtinuit Camillus fideicommittens. Quia licèt poſſeſſor cum titulo ſit legi- 3
timus contradictor ad impediendum judicium executivum immiſſionis, ex alleg. per Argel. *de legit. contrad. queſt.* 7. *art.* 1. *n.* 30. *& ſeq.* Rota *deciſ.* 127. *n.* 3. *& 4. parte* 7. *recent.* Tamen cùm Fabius vitioſè poſſi- 4
deat, ac titulus tam alienationis quàm crediti ſit invalidus, non poteſt is dici legitimus contradictor, nec per conſequens ſublatum eſt hæredi *benef. leg. finalis*, ut de titulo invalido conſuluit Rolandus *conſ.* 48 *n.* 12. *li.* 1. Rota *coram Cardin. Seraphin. dec.* 256. *n.* 1. *in Bononien. fideicomm. de Rubeis* 20. *Maij* 1646. *coram R. P. D. meo Corrado in fin. &* 16. *Martij* 1648. *coram R. D. meo Decano, & in aliis relatis in Romana domus* 4. *Maij ejuſdem anni coram R. P. D. meo Bichio*, & de poſſeſſione vitioſa Bartolus & Caſtr. *in l. filiam* 56. *D. ad Trebell.* Dec. *in l. fin. n.* 48. *C. de edict. Div. Adr. toll.* Menoch. *de adipiſ. remed.* 4. *n.* 635. Rolandus *conſilio* 78. *n.* 14. *& ſeqq. lib.* 3. Argel. *de legit. contrad. queſt.* 6. *n.* 23. Rota *dec.* 115. *part.* 2. *recent. & coram ſanct. mem. Greg. dec.* 206. *n.* 6.

Quod autem poſſeſſio Fabij ſit vitioſa controverti non poteſt, nam ſententia A. C. cujus vigore apprehenſa fuit excuſari non poteſt à vitio attentatorum dum hujuſmodi cauſa pendebat in Rota, ut conſtat ex commiſſione *ſumm. num.* 2. ac ex productione jurium per 5
ipſum Fabium facta *n.* 3. adeo ut tam dicta ſententia, quàm poſſeſſio ejus vigore capta ſit attentata, Rota *deciſ.* 10. *ut lit. pend. in nov. coram Buratto dec.* 262. *n.* 3. *coram ſanct. mem. Gregor. dec.* 465. *n.* 4. *in recent. deciſ.* 393. *per totam part.* 2. *recent.* & in aliis adductis *in Romanæ fideicommiſſo ſeu attentatorum* 11. *Febr.* 1647. *in §. ſi quidem coram R. P. D. meo Arguelles.*

Nec facit quod lis quæ in Rota pendebat eſſet inter Fabium, & Camillum, cauſa verò coram A. C. ageretur inter ipſum Fabium, & Nicolaum Clarellum, quia cum Clarellus eſſet ſucceſſor Camilli ex perſona Franciſci hæredis illius d. litis pendentia reſpicit etiam perſonam Clarelli ex quo lis introducta contra authorem 6
tranſit etiam in illius ſucceſſorem qui eadem perſona reputatur, ac eodem jure defenſionis utitur, Lancell. *de atten. part.* 2. *cap.* 20. *de attent. poſt inhib. limit.* 24. *n.* 17. & 18. & dicit Rota *dec.* 1. *ut lit. pendent. in antiq. & facit dec.* 2. *n.* 3. *&* 4. *de judic.* apud Cæſarem de Graſſis *in Vicen. Canonicatuum* 28. *Junij* 1647. *ſub §. ratio reſolutionis fuit coram Reverend. Terracinen.*

Sed neque alienatio hujus vineæ facta per Reverendiſſimum Dominum Patrem Franciſcum ſuſtineri ullatenus poteſt, quia licet teſtator facultatem alienandi hæredibus conceſſerit, tamen certum modum quoad 7
hoc ſervandum præſcripſit ut legitur in ſummario hodie dato *n.* 5. quo non ſervato certum eſt quod venditio eſt omnino nulla, *l. ſi pupillorum* 7. *§. ſi prætor D. de rebus eorum.* Rim. ſenior. *conſ.* 435. *num.* 17. Bero. *conſ.* 182. *n.* 9. *&* 10. *lib.* 1. Rota *deciſione* 83. *n.* 4. *& ſeq. coram Reverend. Urgell.* & in aliis relatis *in Romana domus* 4. *Maij* 1648. *in §. ſecundo coram R. P. D. meo Bichio.*

Neque relevat quod Joanna Baptiſta ſit hæres R. P. D. Franciſci alienantis, ac per conſequens teneatur 8
habere ratum factum illius, ac alienationem hujuſmodi approbare, quia cum ipſa ſit hæres cum *benef. leg. & inventarij* ejus propria jura non potuerunt confundi,

9 fundi, nec prohibetur ex propria perſona vindicare
hanc vineam ad ſe ſpectantem ex teſtamento, & fidei-
commiſſo Camilli, Baldus *in lege ſi uxor.* 7. *n.* 1. *Cod.*
de bon. auct. jud. poſſ. Surdus *conſ.* 7. *n.* 31. Laderch.
conſ. 138. *n.* 4. Peregrinus *de fideicommiſſione, art.*
52. *n.* 97. Rota *in Romana domorum de Sciandeleriis*
4. *Aprilis* 1636. *coram Emin. D. Cardinali Panzirolo,*
& in Bonon. fideicommiſſi de Rubeis 30. *Maij* 1646.
in §. nec obſtat quod ille ſit hæres coram R. P. D. meo
Corrado. Quinimo cum alienatio uti facta contra expreſ-
10 ſam teſtatoris voluntatem, ſeu illa non ſervata ſit nulla,
ut dictum eſt, poſſet Joanna Baptiſta etiam circum-
ſcripto inventarij beneficio illam impugnare, ac retra-
ctare, Laderch. *d. conſil.* 238. *n.* 1. Fuſar. *conſ.* 149. *n.*
6. *& de ſubſtitut. quæſt.* 557. *n.*8. Rota *dec.* 110. *n.* 1.
& ſeq. part. 2. *diverſ. in recent. dec.* 176. *n.* 48. *& ſeq.*
part. 5. *in Bonon. prædij* 27. *Junij* 1639. *coram R. Ter-*
racinen. & in aliis relatis *in d. Bonon. fideicommiſſi de*
Rubeis coram R. P. D. meo Corrado.

Titulus pariter deductus ex credito anteriori credito
Camilli fideicommittentis relevare non poteſt ad impe-
11 diendam immiſſionem, tum quia hujuſmodi creditum
uti acquiſitum à Fabio cum pecuniis à patre profectis,
dum ipſe degebat ſub patria poteſtate, patri fuit quæſi-
tum pleno jure, Cordub. *in l. ſi quis à liberis, §. ſed*
ſi filius, n. 136. *Cod. de liberis agnoſc.* Petrus de Ubald.
*de duobus fratribus part.*5.*quæſt.*14. *n.*17. cum aliis re-
latis *in Romana fideicommiſſi de Spiritibus* 12. *Dec.*
1644. *coram R. P. D. meo Bichio*, tum etiam quia Rota
aliàs coram Remboldo cenſuit illud creditum quoad
fructus eſſet ſatisfactum, & quoad ſortem cum eſſet
cenſus perpetuus non eſſe exigibile, ut deciſione edita
3. Junij 1619. Neque vinea retineri poteſt pro fru-
ctibus poſtea decurſis, qua compenſari debeat cum fru-
ctibus perceptis ex domo debitorum cenſuum quam
Fabius hodie poſſidet, & propterea cum aſſertum cre-
ditum ſit illiquidum, nullo modo præbere poteſt re-
12 tentionis commodum, Rota *in Romana retentionis*
domorum 27. *Maij* 1642. *coram Rever. D. Terraci-*
nen. & in Romana domus quarto Maij anni præteriti
coram R. P. D. meo Bichio in fine.

Et ita fuit reſolutum informante tantum Joanne Bap-
tiſta altera parte citata, &c. & moras inexcuſabiles
aſſerente.

Eminentiss. & Reverendiss. D. CARD. OTTHOBONO.

Romana domorum.

Veneris 20. *Junij* 1650.

ARGUMENTUM.

Exceſſus, ad hoc ut vitiet deliberationem, debet concludenter probari, excluditur ex non impugnatione partitarum in actis productarum, citata parte. Solutio quando dicatur facta metu mandati. Ordo Solutionis demandatæ, quam vim habeat in termino ſatisfactionis. Sententiâ ſecunda lata, non poteſt validitas primæ controverti.

SUMMARIUM.

1 *Deliberatio judicialis præſumitur juſta & valida.*

2 *Deliberatio pro manutentione ſufficit quod non conſtet clarè, & notoriè de nullitate, & injuſtitiâ deliberationis, ex eiſdem actis.*

3 *Exceſſus prætenſus in deliberatione, debet concludenter probari.*

4 *Dictio* in circa *appoſita in confeſſione, ubi adeſt verbum* pro reſiduo : *nec concludit confeſſionem certam, & determinatam.*

5 *Lirarum pretium in* Statut. Urb. lib. 1. cap. 197. *taxatur ad bajoc.* 15. *pro qualibet.*

6 *Mandati verba intelligenda ſunt eo modo, quo exceſſus evitatur.*

7 *Productio calculi, cum nihil ex adverſo fuerit oppoſitum poſt lapſum terminum ad dicendum contra jura producta, tribuit jus quæſitum parti producenti, præſertim poſt latam ſententiam.*

Adeo ut ſtandum ſit notulæ per creditorem tradita, donec contrarium concludenter probetur.

8 *Exceſſus excluditur ex non impugnatione partitarum in actis productarum citata parte.*

9 *Solutio fructuum poſt deliberationem decurſorum in ſubjecta materia inducit approbationem calculi, ſuper quo fundatur, & ipſius deliberationis.*

Maximè quando pars ſolvens notitiam ipſius habuit.

10 *Solutio, ad hoc ut poſſit dici facta coactè metu mandati, requirit præcedentem hujus proteſtationem, quamvis mandatum etiam præceſſerit.*

11 *In deliberationis actu præſens pecunia de jure requiritur.*

12 *Ordo ſolutionis facienda, ad ſacrum montem Pietatis directus, cum is qui dirigit, habeat ibi illam ſummam concurrentem poſtmodum tranſlatione, ſeu verſione partita ad favorem illius cui ſolutio eſt deſtinata, habet vim numerationis pecuniæ ad validandum actum, ubi ea de forma intervenire debet.*

13 *Declaratio procuratoris in judicio ſe nolle eſſe procuratorem non inficit actum, poſtquam eſt jam dominus litis effectus, invito Actore, qui propterea validè contra ipſum proſequutus fuit judicium.*

14 *Jus vendendi totum fundum hypothecatum pluribus creditoribus, committi cuilibet ex illis, etiam aliis ſatisfactis.*

15 *Pariterque ſi plures creditores fundum hypothecatum poſſideant, alterove illis ſatisfacto, poteſt aliter peragere bonorum venditionem.*

16 *Sententia ſecunda lata, non poteſt validitas primæ controverti, cum oppoſitio illius, debuiſſet fieri ante ſecundam ſententiam.*

DECISIO LXXVII.

FUit poſt duas cauſæ propoſitiones, utraque parte
informante, habitas, reſolutum mandatum de ma-
nutenendo petitum à Paulo Orlando, eſſe illi conce-
dendum in domibus, de quibus agitur, quia cùm non
revocetur in dubium poſſeſſio in ipſum tranſlata vigo-
re deſiderationis factæ juxta formam commiſſionis San- 1
ctiſſimi, ipſi profectò eſt danda manutentio, cùm mi-
litet præſumptio pro validitate, & juſtitia deliberatio-
nis *lege quoties*, 13. *D. de rebus dubiis, leg. quoties* 8.
D. de verb. obligat. Alexander *in lege qui Romæ* 122. *§.*
duo fratres, n. 29. *D. eodem*, Cravet. *conſil.* 188. *n.*
8. Abbas *conſ.* 41. *n.* 2. *lib.* 1. Rota *deciſ.* 48. *n.* 1. apud 2
Mangil. *de ſubhaſtat.* & eidem Orlando deliberatario
extraneo ſufficit, quod non conſtet clarè, & notoriè
de nullitate, & inſtantia talis deliberationis ex eiſdem
actis, ex adduct. per moder. Peruſ. *de manut. obſervat.*
12. *n.* 8. & per Rotam *in Romana Cenſuum* 27. *Aprilis*
1644. *coram R. P. D. meo Royas.*

In præſenti autem nullo modo conſtat de nullitate, vel injuſtitia, ſed potius de juſtitia deliberationis Orlando factæ, cùm ad eam fuerit deventum, ſervatis omnibus de jure ſervandis, & vigore commiſſionis Sanctiſſimi ob cauſam, quod creditores olim Proſper. Caffarelli ex Salviano immiſſi in poſſeſſionem domorum de quibus agitur, non poterant de eorum creditis ſatisfieri ſpatio decennii, quæ cauſa verificata fuit in calculo tunc exhibito per DD. Martinengos creditores,

qui

Digitized by Google

qui etiam comprobatur ab Orlando in ejus ſummario
primæ propoſitionis *num.* 6. & ſecundæ propoſitionis,
num. 7.

Neque juſtitia deliberationis turbatur ex prætenſo
exceſſu quantitate crediti, ex quo deducitur etiam
defectus legitimæ probationis, quod intra decennium
3 creditores ex fructibus domorum ſatisfieri non potuiſ-
ſent, quia prætenſus exceſſus debet concludenter pro-
bari, Rota *coram Seraphino, dec.* 1189. *num.* 1. *&* 2.
in recent. deciſ. 405. *num.* 2. *part.* 3. *& deciſ.* 306. *num.* 26.
part. 7. & ideo non reſultat ex ſolo mandato procuræ
facto à DD. de Martinenghis *per ſcedere ſcudi mille in*
4 *circa de lire 7. l'uno.* Quia ultra quod, ſtante illa
dictione *in circa* verbum *pro reſiduo* non concludit con-
feſſionem certam, & determinatam ex traditis per
Giurb. *ad conſuetud. Meſſan. cap.* 2. *gloſſa* 3. *n.* 14. non po-
teſt inde deſumi concludenter, quod ſenſerint de mo-
neta Brixien. & non de moneta Romana, cum & in ur-
be currant liræ Florentinæ, & etiam in Stat. Urb. *lib.* 1.
cap. 197. lirarum pretium taxetur ad bajoc. 15. pro qua-
libet, & ſic ſeptem ex eis conſtituunt aureum papalem,
5 vel Florentinum juliorum decem cum dimidio. Ideo
hoc mandatum non concludit exceſſum, cum verba
6 ſint intelligenda eo modo, quo exceſſus evitatur, ut
dixit Rota *coram bonæ mem. Coccino deciſ.* 144. *num.* 12.
& ſeq. in recent. deciſ. 123. *num.* 3. *&* 4. *part.* 5. *&*
in Bonenien. fideicommiſſi de Cataneis 1. *Febr.* 1634. *co-
ram Merlino.*

Verùm Dominis viſum fuit tolli quemcunque exceſ-
ſum ex calculo prædicto in actis exhibito parte citata;
ſtante enim præfati calculi productione cum nihil fue-
rit oppoſitum poſt lapſum terminum ad dicendum con-
7 tra jura producta; fuit jus quæſitum parti producenti
ex latè adductis per Adden. ad ſanct. mem. Gregorium,
deciſ. 292. *num.* 6. præſertim poſt latam ſententiam.
Mantic. *deciſ.* 12. *num.* 2. Adeo, ut ſtandum ſit no-
8 tulæ per creditorem traditæ, donec contrarium con-
cludenter probetur. Rota *deciſ.* 161. *n.* 29. *parte* 6. *recent.*
Et in terminis excludendum eſſe exceſſum ex non im-
pugnatione partitarum in actis productarum, citata
parte, dixit Rota, *deciſ.* 48. *num.* 6. *&* 7. poſt
Mang. *de ſubhaſtatione, & in Bononien. fructuum*
14. *Nov.* 1617. *in* §. *Accedebat etiam calculus, coram
bo. mem. Pirovano.*

Et ulterius exceſſus tollitur, etiam ex eo, quia
9 DD. de Caffarellis poſt deliberationem calculum præ-
dictum approbarunt, ſolvendo fructus poſt delibera-
tionem decurſos, quos ſanè non ſolviſſent, ſi in dicto
calculo fuiſſet exceſſum, maximè, quia deliberatio-
nis notitiam habuerunt, ut conſtat *ex ſecundo ſumma-
rio Orlandi num.* 10. indè enim benè reſultat reproba-
tio deliberationis, & calculi prædicti, *l. ſi cui* 60. ubi
Bart. *D. de legat.* 2. *l. ſiquidem* 24. *C. de tranſact. lege ad
ſolutionem* 5. *C. de re judic.* Becc. *conſilio* 106. *nu.* 41.
Rota *coram Cavaler. dec.* 100. *n.* 7. *& in Romana Cenſus*
18. *Maii* 1646. *ſub* §. *fin. coram R.P.D. meo Meltio.*

Nec obſtat, quod DD. Caffarelli ſolverint coactè,
vigore mandati, quia ultra quod adſunt etiam aliquæ
ſolutiones ſpontè factæ, verè non præceſſerat, niſi man-
10 datum gratioſum, & DD. Caffarelli ſolverunt abſque
ulla proteſtatione, quæ neceſſaria erat ad hoc, ut coa-
ctè ſolviſſe dicerentur, quamvis mandatum etiam ri-
goroſum præceſſiſſet Rota *coram Seraphin. deciſ.* 1047.
num. 11. cum alleg. ad Add. ſanct. mem. Gregorium
dec. 365 *n.* 4. *& in Lauretana Prædii* 18. *Januarii proxi-
mè præteriti coram R.P.D. meo Decano.*

11 Objectum, quod in actu deliberationis non adeſſet
præſens pecunia, prout de jure requiritur, ſed tantùm
ordo ad ſanctum Montem Pietatis, tollitur, quia,
12 cum liquidè conſtet, quod Orlandus licitator de eo tem-
pore haberet pecunias in Monte pietatis, eaque die
ſequenti tranſlatæ fuerint in creditum Curſoris juxta
formam mandati de ſubhaſtando hoc ſufficit, cum his
concurrentibus ordinem ad Montem habere vim nu-
merationis in fortioribus terminis firmaverit Rota *in
Romana Salviani* 4. *Martii* 1644. *coram R. P. D. meo
Veroſp.*

Nullitas verò ſubhaſtationis deducta ex eo, quod
Procurator DD. de Caffarellis citatus fuerit poſtquam
declaravit ſe nolle eſſe procuratorem, corruit, quia hoc
procurator declarare non poterat, cum jam eſſet ef- 13
fectus Dominus litis, invito Actore, qui propterea
validè contra ipſum conſequutus fuit judicium Abbas
in cap. auditis, n. 8. *& in cap. non injuſtè, n.* 4. *in fin.
de procurat.* Felin, *in cap. ex part. il* 3. *n.* 27. *de reſcript.* Ro-
ta *in Romana cenſus, ſeu depoſiti* 26. *Januarii* 1646. *co-
ram R. P. D. meo Meltio, & in Melevitana tenuta* 14.
Junii 1647. §. 1. *coram R.P.D. meo Bichio.*

Nec relevat, quod commiſſio deliberationis eſſet
obtenta à Com. Paulo Æmilio, & Ricciardo ab iſta
verò tantum fuerit proſequutum judicium ob præce-
dentem ſatisfactionem Com. Pauli Æmilii, quia jus 14
vendendi totum fundum hypothecatum pluribus cre-
ditoribus, competit cuilibet ex illis, etiam aliis ſa-
tisfactis, ut eſt *textus* ad litteram *in l. ſolutum* 11.
§. *ſi creditori, D. de pignor. act.* Pariterque ſi plures 15
creditores fundum hypothecatum poſſideant altero ex
illis ſatisfacto, poteſt alter peragere bonorum ven-
ditionem, ut ſunt verba *text. in l. cum unus* 12. *verſ.
aliter atque, D. de bon. auth. jud. poſſid.*

Pluribus nullitatibus contra primam ſententiam in
Salviano obtentam cumulatis pro parte DD. de Caffa-
rellis, ſatisfaciebant informantes pro Orlando, & ſuf-
ficiens viſa fuit reſponſio, quod in ſecundo judicio præ-
fixo termino ad deducendum omnia, non fuerunt appo- 16
ſitæ iſtæ nullitates; Ideo lata ſententia non poteſt vali-
ditas primæ controverti, cum nullitas opponi debuiſ-
ſet in ſpecie ante ſecundam ſententiam. Rota *dec.* 572.
num. 2. *&* 3. *parte* 2. *recens.* Et ita fuit reſolutum utra-
que parte informante, &c.

R. P. D. CERRO.

Cajetana bonorum.

Lunæ 3. Decembris 1646.

ARGUMENTUM.

Nonnulla recenſentur circa ordinatoria judi-
cii, ad firmandam validitatem ſententiæ.
Quamplura de Emphyteuſi Eccleſiaſtica,
ubi cadunt multa obſervatione digna cir-
ca clauſulas in ea apponi ſolitas, & cir-
ca prohibitionem alienationis. Confrater-
nitas inſtituta ad pium opus, habens Ec-
cleſiam, & alia Eccleſiaſtica ſigna, non
poteſt dici merè laicalis, manus mortua,
ad effectum incapacitatis, emphyteuſis
quæ dicatur.

SUMMARIUM.

1 *Appellatio per biennium non prorogatis fatalibus
efficitur deſerta, ac ſi nuſquam interpoſita
fuiſſet.*

2 *Appellatione deſerta, ſufficit pro re judicata;
cauſam ad partes remitti, & impedimenta re-
moveri.*

3 *Sententia eſt valida quæ habet requiſita* vulg. dec.
Caputaq. 260. parte 2.

4 *Stylus fori in ordinariis probatur ex atteſtationi-
bus Notariorum, & Cauſidicorum loci, licèt ex-
trajudicialibus.*

5 *Citatio ad ſententiam, non reſtricta ad primam diem, ſed concepta cum clauſula*, & deinde antea cum continuatione, *protrahitur ad duas, & tres alias ſequentes dies juridicas.*

6 *Circumductio citationis non pendet à voluntate partium, ſed judicis.*

7 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica, finita generatione, ad Eccleſiam revertitur, nec tranſit ad extraneos.*

8 *Heredum, & ſucceſſorum appellatione, in materia emphyteuſis, veniunt ſoli hæredes ſanguinis, & ſic deſcendentes ab ipſis inveſtitis.*

9 *Clauſula*, Ad habendum, *appoſita in emphyteuſi in parte diſpoſitiva, intelligitur juxta naturam contractus emphyteutici.*

10 *Nec illam immutat, ſed reſtrictionem recipit ad limites ipſius contractus, cui apponitur.*

11 *Et ideo quando emphyteuſis de ſui natura, non eſt tranſitoria ad extraneos, non tribuit facultatem alienandi in extraneos in præjudicium vocatorum, ne in una, eademque inveſtitura inducatur manifeſta contrarietas, & repugnantia.*

12 *Solemnibus non adhibitis in Emphyteuſi, clauſula* Ad habendum, *non poteſt extendere conceſſionem.*

13 *Prohibitio expreſſa alienationis, in emphyteuſi, enervat vim præcedentis clauſulæ*, Ad habendum, *adeo ut tribuere ſolum poſſit facultatem alienandi inter illos de linea comprehenſos in inveſtitura, ſecus in extraneos.*

14 *Prohibitiones alienationis maturo conſilio in inveſtituris appoſita, plus attendi debent, quàm clauſulæ generales, ut plurimum per Notarios apponi ſolita.*

15 *Prohibitio alienationis repugnat naturæ clauſulæ*, Ad habendum.

16 *Clauſula*, Ad habendum, *ubi nihil aliud reſiſtit, tribuit facultatem alienandi.*

17 *Prohibitio alienandi concepta cum duabus negativis, puta* non poſſit alienari, niſi cum conſenſu *in affirmativam reſolvitur, & importat poſitivam licentiam alienandi.*

18 *Concepta autem una negativa, puta* non poſſit, *prohibitio remanet abſoluta, & præceptum negativum importat.*

19 *Clauſulæ generales inveſtituræ, alias quæ comprehenderent extraneos, ſtante prohibitione alienationis per præceptum negativum, reſtringuntur ad hæredes ſanguinis.*

20 *Clauſula* in perpetuum, *appoſita in ceſſione de ſui natura non tranſitoria ad extraneos, perpetuat conceſſionem inter perſonas comprehenſas, illam tamen non extendit ad extraneos non vocatos.*

21 *Clauſulam* in perpetuum *tritum eſt regulari & intelligi juxta ſubjectam materiam, in qua apponitur.*

22 *Clauſula* in perpetuum *appoſita in conceſſione ex pacto, non facit illam hæreditariam.*

23 *Bona emphyteutica Eccleſiaſtica, in Eccleſiam, uti manus mortuas devenire non poſſunt.*

24 *Nec minus per viam inſtitutionis.*

25 *Relatio ſupponit relatum in referente, ita ut pacta in antecedente inveſtitura, ad quam præſens relationem habet cenſeantur in hac repetita: perinde ac ſi etiam in iſta eadem fuiſſent appoſita.*

26 *Pactum quod res emphyteutica non poſſit devenire ad manus mortuas, nec minus in illas poteſt transferri pro aſſequenda æſtimatione, quia pactum hujuſmodi reſiſtit æſtimationi.*

27 *Confraternitas inſtituta ad pium opus habens Eccleſiam, aliaque Eccleſiaſtica ſigna, non poteſt dici merè laicalis.*

28 *Manus mortua, ad effectum incapacitatis emphytheuſis alienari prohibita dicitur etiam univerſitas Eccleſiaſtica, & laicalis, quæ nunquam moritur.*

DECISIO LXXVIII.

Monaſterium Caſſinenſe D. Director bonorum, de quibus agitur, conceſſit in emphyteuſim cum pacto renovandi de 29. in 29. annis, & juxta formam antiquarum conceſſionum nonnulla bona ſua in territorio Trajettæ Flaminio Vellono, tam proprio nomine ſtipulanti, quàm vice, & nomine Fabritii fratris, ac pro ejus hæredibus, & ſucceſſoribus pacto adjecto, quod bona præfata, nec aliquam ipſorum partem poſſet vendere, nec alienare ſine licentia, & aſſenſu præfati Monaſterii.

Defuncto prius Flaminio, obiit etiam Fabritius frater ſcriptis ſibi hæreditibus Fratribus Ordinis S. Franciſci de Obſervantia, & quatenus eſſent incapaces Eccleſia Sanctiſſimi Sacramenti dictæ Terræ, quæ ob incapacitatem prædictorum Fratrum anno 1619. hæreditatem Fabritii adivit, & poſſeſſionem dd. bonorum emphyteuticorum apprehendit, ſed habita de his notitia anno 1631. Monaſterium Caſſinenſe in Curia Epiſcopali Cajetæ judicium devolutionis intentavit præcipuè ob mortem Flaminii, & Fabritii ſine liberis, & quia bona devenerunt in manus mortuas, & anno 1643. emanavit ſententia pro devolutione ad favorem Monaſterii cum condemnatione alterius partis ad reſtitutionem fructuum indebitè perceptorum, ſummario Monaſterii, num. 2. & 3.

Appellarunt Agentes pro Eccleſia à præfata ſententia ad Aud. Cam. & tranſportatis actis prioris inſtantiæ, ac ſententia in judicatum tranſacta ob cauſæ non perſecutionem intra biennium, idem moderatus fuit inhibitionem vigore ſupra dictæ appellationis conceſſam à cujus moderatione cum fuerit iterum appellatum pro parte Eccleſiæ Signatura mihi reſcripſit cum ſolida clauſula conſtituto, ideo dubitavi, an conſtet de re judicata, quæ veniat exequenda, vel potius de cauſis reſtitutionis in integrum, & affirmativè, quoad primam partem, negativè verò quoad ſecundam DD. reſponderunt, cùm enim appellatio fuerit interpoſita die 1. Aprilis 1643. & totum ſequenti biennio nihil 1
actum in cauſa, nec prorogata fatalia, remanſit deſerta, & ſententia in rem judicatam tranſivit perinde ac ſi numquam ab ea fuiſſet appellatum, Auth. *ei qui*, *C. de tempor. appell. cum ſit. Roma extr. de appell. Clem. ſi appellationem eod. tit.* Veſtr. *in prax. lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 2. Scacc. *de Appell. quaſt.* 15. *art.* 8. *num.* 119. *cum ſeqq.* Rot. *in recent. deciſ.* 476. *num.* 1. *& deciſ.* 548. *nu.* 2. *part.* 8. *in Tiraſonen. Unienis* 26. *Junii* 1645. *coram R. P. D. meo Ottbob. in Aquilana Jurisſpatr.* 4. *Junii proximè præteriti coram R. P. D. meo Corrad.* §. *non obſtat, quod fuerit ab ea appellatum.*

Non obſtante, quod ſuper deſertione cauſæ nulla 2
emanavit expreſſa declaratio, cùm ſufficiat deſerta appellatione cauſam ad partes remitti, & impedimenta removerit *ad leg. ſi contra majorem, C. de appell.* Card. Alexand. *in cap. ex ratione, num.* 44. *verſ. in contrarium eſt communis*, relat. per Scacc. *ubi ſupra lib.* 3. *cap.* 2. *quaſt.* 11. *num.* 154. *&* 155. & dictum fuit in Pampilon. decimarum 19. *Junii* 1628. *coram Eminentiſſ. D. meo Card. Veroſpio.*

De validitate ſententiæ dubitari non poteſt, cùm 3
omnia requiſita concurrant vulg. deciſ. Caputaquenſ. 260. *part.* 2. nec obeſſe poteſt, quod citatio ad ſententiam fuerit exequuta *die* 23. *Martii* reproducta *die* 16. ſententia verò lata non fuerit, niſi *die* 23. quia cum in Curia Epiſcopali Cajetæ tribus tantum diebus ſingulis hebdomadis fiat audientia, exceptis diebus Veneris menſis Martii, ut ex fidelibus, & atteſtationibus Nota- 4
riorum, & Cauſidicorum illarum partium, quæ licet extrajudiciales bene probant ſtylum in ordinariis; Rot. *in recent. deciſ.* 393. *num.* 2. *part.* 1. *& deciſ.* 01. *n.* 11. *verſ. & cum iſte ſtylus part.* 3. cum aliis per ben.

Digitized by Google

bon. mem. Burat. deciſ. 124. num. 8. & deciſ. 690. nu.
16. & citatio, de qua agitur non fuerit reſtricta ad pri-
mam diem, ſed concepta fuerit cum clauſula, & deinde
in antea cum continuatione die autem 23. fuerit tertia
dies judicata, ut ex oculo ſententia dicitur lata in ter-
mino habili, quia citatio cum ſimili clauſula protra-
hitur ad duas, & tres alias ſequentes dies juridicas Cæſ.
5 de Graſſ. dec. 9. n. 6. de ſentent. & re judic. Rot. in
recent. deciſ. 307. n. 9. part. 1. & coram bon. mem. Bu-
ratt. deciſ. 317. num. 3. & in Toletana hereditatis 6. Junii
1618. coram bon. mem. Andrea.

Prout etiam nihil refert ſubſequuta jurium productio;
6 dum neutra pars citata fuit, nec Judex interloquutus
pro eorum admiſſione, circumductio enim non pen-
det à voluntate partium, ſed Judicis, Grat. diſcept. for.
cap. 438. num. 11. in fin. verſ. ubi etiam, quod ad effe-
ctum, Rot. in recent. deciſ. 277. n. 2. in fin. verſ. nec
facit p. 1. & deciſ. 69. num. 5. part. 6. coram ſanct.
memor. Gregor. deciſ. 457. num. 7. Addent. ad eundem
deciſ. 149. numer. 16. verſ. ſed ad iſtum effectum,
& coram bon. memor. Buratt. dict. deciſ. 72. nu-
mer. 2.

7 Juſtitia verò eſt evidens, quia emphyteuſis Eccle-
ſiaſtica finita generatione ad Eccleſiam revertitur, nec
tranſit ad extraneos, §. emphyteuſim, Auth. non alien.
Mantic. de tacit. lib. 14. tit. 19. num. 6. Cald. de nominat.
emphy. lib. 2. quæſt. 33. à num. 23. verſ. in emphyteuſi vero
cum ſeqq. Rot. in recent. deciſ. 81. num. 2. part. 5. & deciſ.
8 217. num. 9. part. 6. Quamvis conceſſa fuerit pro hæ-
redibus, & ſucceſſoribus cum in hac materia illorum
appellatione veniant ſoli hæredes ſanguinis, & ſic deſ-
cendentes ab ipſis inveſtitis, ut docuerunt Imol. in
leg. quod dicitur. D. de verb. obligat. Caſtrenſ. in leg.
etiam num. 4. D. ſolut. matrim. Bald. conſ. 214. nu. 2. verſ.
ſed iſtud lib. 5. Alexander conſ. 83. num. 1. & 2. lib. 7. Ro-
land. conſ. 96. & ſeqq. lib. 1. Rimin. ſen. conſ. 437. num. 2.
Rimin. jun. conſ. 165. num.. . part. 9. lib. 2. Socin. ſen.
conſ. 121. num. 18. lib. 4. Socin. jun. conſ. 71. num. 3.
lib. 1. Dec. conſ. 171. num. 1. & 2. Ruin. in conſ. 23. num.
34. lib. 5. Honded. conſ. 92. num. 19. & ſeqq. lib. 1.
Berou. conſ. 102. num. 14. lib. 1. Cephal. conſ. 400. nu.
56. & 57. Gabr. conſ. 84. num. 51. lib. 3. Mantic. ubi ſupra
lib. 22. tit. 19. num. 20. cum ſeqq. Car. plures referens
in §. emphyteuſis quæſt. 28. ſub num. 5. tertius eſt caſus,
verſ. fundamentum autem, Grat. diſcept. forenſ. cap.
351. num. 17. & firmavit Rota coram Card. Seraphin.
deciſ. 868. num. 1. & 2. latius in deciſ. 211. num. 3. & 4.
cum ſeqq. part. 6. recent. & in Navar. bon. 13. Jan.
1642. coram bon. mem. Merlino, §. peccat demum, &
primum Junii 1644. coram R. D. meo Decano. §. p. 1.
quia Alexand. 6.

Non obſtat clauſula ad habendum appoſita in parte
9 diſpoſitiva, cùm hæc intelligitur juxta naturam con-
tractus emphyteutici, ut dixit Rota coram Card. Sera-
phin. dec. 794. num. 8. & coram bon. mem. Coccino in-
ter ejus impreſſ. deciſ. 75. num. 10. nec illam immutat,
ſed reſtrictionem recipit; ad limites ipſius contractus,
10 cui apponitur ut pluries dixit Rot. & ſignanter in re-
cent. deciſ. 60. num. 12. & 13. part. 5. dec. 74. num.
9. 10. & 11. & deciſ. 211. num. 12. part. 6. &
ideò quando, prout hìc emphyteuſis de ſui natura non
eſt tranſitoria ad extraneos non tribuit facultatem alie-
11 nandi in extraneos in præjudicium vocatorum ne in
una eademque inveſtitura inducatur manifeſta contra-
rietas, & repugnantia, ut ex his rationibus conſulen-
do tradunt Bald. num. 5. lib. 5. Dec. conſ. 54. num. 6. Si-
mon. de Pret. conſ. 20. num. 21. lib. 11. Rub. conſ. 110. nu.
5. verſ. & ſic. Menoch. conſ. 61. num. 20. Bardellon.
conſ. 4. num. 2. & 3. Grovagnon. conſ. 44. num. 107. & 108.
lib. 2. & pluries firmat Rota coram Card. Seraph.
deciſ. 1290. num. 12. coram Card. Cavaler. deciſ. 293.
num. 4. coram bon. mem. Coccino dict. deciſ. 75. num. 9.
coram Reverendiſſ. Urgellen. deciſ. 212. num. 20. in
recent. dec. 294. in fin. part. 2. dec. 265. n. 5. part. 4 dec.
60. num. 12. & dec. 86. num. 15. part. 5. & articulo ma-
turè diſcuſſo dict. dec. 74. num. 6. cum ſeqq. uſque in fine,
& dict. dec. 211. num 7. cum ſeqq. part. & aliis relatis in
dec. 415. n. 20. & 21. part. 8.

Quod ſine difficultate recipiendum eſt in caſu no- 12
ſtro, quo ſolemnia non fuerunt adhibita, ſine quibus
hæc clauſula non poteſt extendere conceſſionem, ut
advertit Dec. in cap. in præſentia num. 33. aliàs 153.
verſ. ſic ergo concluſio de probat. Aldobrand. conſ. 42. n. 3.
Covar. var. reſolut. lib. 2. cap. 17. num. 5. dicta dec. 74.
num. 14. & 15. part. 6. & quod plus eſt adſit expreſ- 13
ſa prohibitio alienationis, quæ infringit, & enervat
vim præcedentis clauſulæ ad habendum, adeo ut tri-
buere ſolum poſſit facultatem alienandi inter illos de
linea comprehenſos in inveſtitura ſecus in extraneos.
Dec. conſ. 171. ſub num. 3. Gratian. diſcept. for. cap. 344.
num. 11. quos ſequuta fuit Rota in recent. dec. 294. n. 8.
part. 2. & dicta dec. 74. num 13. 14. & 15. & dec. 211.
num. 8. cum ſeqq. part. ubi reſpondetur omnibus con-
trariis, & ſubditur plus attendi debere prohibitionem
alienationis maturo conſilio appoſitam quàm hujuſ- 14
modi clauſulas generales, ut plurimum per Notarios
apponi ſolitas, & in Cæſenaten. emphyteuſi 4. Dec.
1635. coram bon. mem. Merlino in recent. dec. 781.
n. 17. part. 8. Prohibitio enim repugnat naturæ clau- 15
ſulæ ad habendum, quæ ubi nihil aliud reſiſtit, tribuit
facultatem alienandi, Dec. dicto conſilio 171. dicto n. 3.
verſ. 4. & ult. Curt. jun. conſ. 130. num. 6. verſic. præterea 16
& ſecundo, Corbul privil. emphyteut. ob alienat. limit. 3.
n. 2. & 3. Cacher. dec. 164. ſub n. 4. cum aliis alleg. in ſu-
pradictis deciſionibus.

Pro quorum comprobatione ponderarunt Domini
prohibitionem eſſe arctiſſimam cum una ſolum ne-
gativa, ibi, tali etiam pacto quod bona præfata, nec ali-
quam partem poſſit vendere, vel alienare ſine licentia 17
& aſſenſu præfati Monaſterii, quicquid enim ſit quando
concipitur cum duabus negativis puta non poſſit alie- 18
nari, niſi cum conſenſu, quas in affirmativam reſolvi,
& importari poſitivam licentiam alienandi dixit Rota
Sarſinaten. feudi 22. Junii, & 18. Dec. 1645. coram R.
D. meo Decano. Quando prout hìc una ſolum adeſt ne- 19
gativa, ibi non poſſit prohibitio remanet abſoluta, &
præceptum negativum, importat, quod clauſulæ ge-
nerales inveſtituræ aliàs aptæ comprehendere extra-
neos reſtringantur ad hæredes ſanguinis, ut in fortio-
ribus terminis tradit Afflict. in cap. 1. §. feudum ea lege,
num. 35. verſ. videlicet quando contractus ſi de feudo fue-
runt controv. inter D. & agnat. Boſſ. de bon. publ. ſub
num. 34. Dec. dict. conſ. 171. verſ. 4. & ult. Roſental.
de feud. cap. 2. conſ. 36. n. 36. n. 5. verſ. ubi idem, Cald. de
emphyt. lib. 10. qu. 10. n. 16. verſ cæterum ego, Manent. dec.
2. num. 38. cum duob. ſeqq.

Hinc etiam nihil facit clauſula in perpetuum, quia, ubi
prout hìc apponitur in conceſſione de ſui natura non 20
tranſitoria ad extraneos perpetuas conceſſionem inter
perſonas comprehenſas, illam tamen non extendit
ad extraneos non vocatos ut probat text. in dict. §.
emphyteuſim. verſ. licentia, Auth. de non alienand. Ro-
land. 96. num. 7. 8. & 19. lib. 1. Alexander conſ 9. ſub nu.
9. in fin. verſ. ſed ſolum dicunt lib. 2. Mantic. de tacit.
lib. 27. tit. 10. num. 21. Cald. ubi ſupra dict. lib. 2. quæſt. 23.
num. 19. cum ſeqq. & aliis relatis, Rot. in recent. dec.
381. num. 4. part. 5. & ſæpius dict. dec. 211. n. 7. part. 6.
tritum enim eſt clauſulam hujuſmodi in perpetuum, re-
gulari, & intelligi juxta ſubjectam materiam, in qua ap-
ponitur, Gloſſ. in leg. & in perpetuum, D. de procurat. 21
Alexander in leg. 2. n. 2. D ſolut. matrim. Cardin. Seraph.
di. 874. num. 5. Rot. dec.... num. 18. part. 7. recent. &
in Bononien. cenſus 21. Febr. 1642. coram R. P. D. meo
Ghiſilerio, & ideo appoſita in conceſſione ex pacto non
facit illam hereditariam, ut de magis communi teſta- 22
tur Dec. in cap. in præſentia num. 53. verſ. ſit ergo

Digitized by Google

concluſio de probat. Rol. *conſ.96.& n.6.& 18.& 19. lib. 1.*Mantic.*de tacit. lib.2.tit.19. n.27.*

Sed ulterius dixerunt Domini rem eſſe extra difficultatem, & devolutionem eſſe inevitabilem, ex quo
23 bona fuerunt relicta Eccleſiæ, in quam uti manus mortuas bona Eccleſiaſtica devenire non poſſunt *adnotat. in c. 1. de alien. feud.* & ibi Afflict. *in princ. n. 4. & 5.* Gloſſ. *in cap. potuit. verb. prohibeatur*, & ibi Abb.*n.10.*Imol.*num.25.extr.locat.*Burſ.*conſ.*199. *nu.*42. *verſ.*3.Rot.*coram ſan.mem. Greg. dec.* 520. *n.*11. ibique Addent.*n.*14.*coram R.Urgellen.dec.*334.*n.*11.*in fin.*& di-
24 ctum fuit in Neapolitana laudemii 14.*Dec.*1640. *coram bon. mem. Coccino*, nec minus per viam inſtitutionis, Rot. *d. dec.* 211. *n.*20. *p.*6. *recent.*

Imò cum in antiquis inveſtituris juxta quarum formam facta fuit hæc de qua agitur, adſit explicata
25 prohibitio, ne bona deveniant ad manus mortuas, & vigore iſtius relationis pactum habeatur perindè, ac ſi etiam ſi in iſta fuiſſet appoſitum, ut in his terminis
26 dixit Rot. *d.deciſ.*211.*n.*5, *& 6.part.* 6. non potuerunt bona in Eccleſiaſticam transferri, nec minus pro aſſequenda æſtimatione, quia pactum hujuſmodi reſiſtit acquiſitioni, Aldobr. *conſil.* 40. *n.* 9. *lib.*1.Burſ.*conſ.*299. *n.* 48. Doctores *lib.* 2. ſan. mem. Greg. *dec.* 529. *n.* 10. & latiùs *dict. deciſ.* 211. *n.* 31. *part.* 6. *recent.*

27 Quod autem Confraternitas Eccleſiæ Terræ Trajettæ ſit merè laicalis, nec juſtificatur cùm inſtituta ſit ad pium opus venerationis Sanctiſſimi Sacramenti, habeatque Eccleſiam, aliaque Eccleſiaſtica ſigna per ea, quę dixit Rot. *in Romana bonorum* 19. *Jan.* 1643. *coram R. P. D. meo Ghiſilerio, & in Romana ſalviani, ſeu attentatorum* 23. *Maii ejuſdem anni coram R. D. meo Præſide Valliſoletano*, nec relevat cum ad hunc effectum idem ſit Univerſitas Eccleſiaſtica, & Laicalis, quæ nunquam moritur, ut declarat Petr. Pecch. *de Amortizat.bon.cap.*2.*per tot.in tract.magnas tom.*11.*part.* 1. *fol.* 316. Cal. *de renovat. emphyteuſ. lib.* 1. *quæſt.*19. Corbul. *de cauſ. propriet. ob alienat. irrequiſivit. Do-*
28 *min. fact. ampl.* 12. *n.* 6. Anchar. *conſ. ult. ſub n.* 3. *verſ. propter hoc videtur,* & latè firmavit Rota *coram Martin.*And. *deciſ.*6.*n.*2.*&* 3.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. CERRO.

Cajetana Bonorum.

Mercurii 10. *Junii* 1648.

ARGUMENTUM.

Clauſularum emphyteuſis importantia pertractatur. Nonnulla de beneplacito Apoſtolico, & de linea finita ad effectum devolutionis, ac de prohibitione alienationis in emphyteuſi, recenſentur: ſententia recipit declarationem à libello.

SUMMARIUM.

1 *Verba pro hæredibus & ſucceſſoribus in conceſſione emphyteuſis Eccleſiaſticæ comprehenſa, extenduntur ſolum ad hæredes ſanguinis, & deſcendentes ab eis inveſtitis.*

2 *Clauſula* Ad habendum, ac in perpetuum, *intelliguntur juxta naturam contractus, cui adjiciuntur.*

Indeque in emphyteuſi Eccleſiaſtica non tribuunt facultatem renuntiandi, nec alienandi, in extraneos.

3 *Hæ clauſulæ in emphyteuſi Eccleſiaſtica, non impetrato Beneplacito Apoſtolico, non poſſunt extendere conceſſionem ultra perſonas expreſſas.*

4 *Beneplacitum Apoſtolicum, aliaque ſolemnitates requiſita in alienatione emphyteuſis Eccleſiæ in extraneos præſumuntur ex curſu temporis, niſi ſimul concurrat obſervantia.*

5 *Prohibitio alienationis rei emphyteuticæ in conceſſione appoſita, enervat vires præcedentium clauſularum.*

6 *Præſumptio, quod conceſſio emphyteuſis concepta, pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus ſit facta etiam in extraneos, non efficaciter inducitur ex eo ſolo, quod unus ex ibi nominatis ſit Clericus, & proinde filiationis incapax, dum etiam in deſcendentes alterius nominati verificari poteſt ipſa conceſſio.*

7 *Linea ad effectum devolutionis emphyteuſis, non poteſt dici finita per exiſtentiam in Religioſis ultima ex ipſa, dum ſaltem ejus vita durante commoditas bonorum remaneat penes monaſterium declaratur n.ſeq.*

8 *Declaratur diſpoſitio* S.Conc.Trid.ſeſſ.25. c.3. de regul. *de hac loquentis, intelligi tantum de Capucinis, non autem de Monialibus.*

9 *Procedit in emphyteuſi privatorum, vel in emphyteuſi Eccleſiaſtica conceſſa etiam pro extraneis, & cum ſolemnitatibus requiſitis.*

Secus verò in emphyteuſi Eccleſiaſtica non tranſitoria ad extraneos, & in qua deficiunt ſolemnitates requiſita, & Beneplacitum Apoſtolicum.

10 *Hoc enim caſu etiam ſi monaſterium eſſet capax bonorum in communi, nihilominus bona in ea comprehenſa ab ipſo nec prætendi, nec minus retineri poſſunt pro ſola fructuum commoditate, durante vita monachi.*

11 *Prohibitio contrahentium explicita, ne bona emphyteutica Eccleſiaſtica relinquantur, & deveniant ad aliam Eccleſiam, juncta legali prohibitioni per relationem ad antiquas inveſtituras, interdicit omnem, & quamcunque potentiam alienandi dicta bona uſque ab initio, ita ut nullo unquam tempore, & ad nullum effectum illa à monaſterio poſſint acquiri, & apud ipſum retineri.*

12 *Nec minus ad effectum vendendi perſona habili, & æſtimationem conſequendi cum hujuſmodi pactum, & contrahentium prohibitio reſiſtat principio acquiſitionis.*

13 *Prohibitio alienationis in emphyteuſi Eccleſiaſtica, omnem caſum comprehendit, etiam hæreditariæ inſtitutionis, alteriuſque ultimæ voluntatis.*

14 *Bona emphyteutica Eccleſiæ ad aliam Eccleſiam, uti ad manus mortuas devenire non poſſunt.*

15 *Mors civilis monachi ob emiſſam profeſſionem, æquiparatur naturali, ad effectum devolutionis emphyteuſis Eccleſiæ.*

16 *Sententia intelligitur & declaratur ſecundum libellum, & petitionem Agentis.*

17 *Libellus, & petitio, quando continet duo capita ad fundandam intentionem Actoris, & Judex in corpore ſententiæ libello favorabilis unum dumtaxat expreſſerit, cenſetur etiam de ſecundo intellexiſſe, ut illi ſententiam plenius conformaret.*

Accedente præſertim clauſula, omni meliori modo, *ibidem appoſita.*

18 *Clauſula* omni meliori modo *appoſita in ſententia, comprehendit omnem modum meliorem, quo ſententia ſuſtineri poteſt, etiam non expreſſum.*

DECISIO LXXIX.

DEciſionem ſub die 3. Dec.1646. coram me emiſſam in præſenti diſputatione DD. confirmarunt. Quia omiſſa validitate ſententiæ non amplius ab altera parte in dubium revocata, juſtitia patet, repetito quod agitur de emphyteuſi Eccleſiaſtica, quæ finita generatione ad Eccleſiam revertitur, nec ad extra-

extraneos tranſit, licet conceſſa pro hæredibus, &
ſucceſſoribus, cum in hac materia verba hujuſmodi
extendantur ſolum ad hæredes ſanguinis, & deſcen-
dentes ab eiſdem inveſtitis, ex latè deductis in 1. *verſ.
Juſtitia verò eſt evidens.*

Nec contrarium ſuadent pactum renovandi de 29. in
29. annos, & clauſulæ, ad habendum, ac in perpetu-
um; Quia ut pariter reſponſum fuit in dicta deciſione
2 intelliguntur juxta naturam contractus cui adjiciuntur;
indeque in emphyteuſi Eccleſiaſtica non tribuunt fa-
cultatem renovandi, nec alienandi extraneos, ubi latè
deducitur in Mediolanen. Bonorum 30. *Maii* 1633.
coram bon. mem. Merlino quæ eſt dec. 211. *à num.* 7. *cum
pluribus ſeqq. part.* 6. *rec. cum aliis relatis in* 1. *dec.* ubi
ulterius fuit animadverſum præfata facilius admitten-
da, cum nec ſolemnia fuerant adhibita, nec impetra-
3 tum Beneplacitum Apoſtolicum ſine quibus hujuſ-
modi clauſulæ non poſſunt extendere conceſſionem
ultra perſonas expreſſas *ex authoritatibus ibidem cu-
mulatis.*

Præſumptio autem Beneplaciti Apoſtolici non ori-
tur ex lapſu 30. annorum dum non prodantur factæ
alienationes in extraneos, & præfato tempore obſer-
4 vatæ. Receptum enim & ſolum curſum temporis non
inducere præſumptionem Beneplaciti, aliarumque
ſolemnitatum niſi ſimul concurrat obſervantia con-
ceſſionis, ut reſpondit Rota apud Pu. *deciſ.* 7. *de
præſumpt. coram bon. mem. Coccino dec.* 301. *num.* 2. &
3. cum aliis *in Peruſina Redintegrationis* 13. *Junii* 1644.
*coram R. P. D. meo Royas & in Compoſtellana Parochia-
lis* 10. *Febr.* 1645. *coram R. P. D. meo Veroſpio verſ. quia
cum ex tit. circa fin.*

Et proinde non applicantur deciſiones in contrari-
um adductæ, Deciſio enim 294. *part.* 2. *rec. repet part.*
3. *in ord.* 286. Loquitur de conceſſione habente ex-
plicatam facultatem alienandi in extraneos quæ mul-
tum movit Dominos *ut ibidem num.* 6. in altera verò
548. *p.* 8. *rec.* aderat Beneplacitum Apoſtolicum, &
oſtendebantur alienationes factæ extraneis, *ut nu.* 11.
16. & 17. Deciſio verò Card. Caval. 293. loquitur
in inveſtitura nullam habente prohibitionem, quæ
concurrit in caſu noſtro, & enervat vires præce-
dentium clauſularum, ut reſpondit Rota *in Forſem-
5 pronien. emphyteuſis coram bon. mem. Merlino, quæ eſt
dec.* 74. *n.* 8. *cum ſeqq. part.* 6. *recent. cum aliis in* 1. *dec.
verſ. quod ſine difficultate cum verſ. ſeqq.*

Minus urgent duæ conjecturæ ponderatæ in con-
trarium. Prima enim, quod bona de quibus agi-
tur, devenerint in Flaminium, & Fabritium, ſucceſ-
ſione cujuſdam Marii Velloni cum permiſſione, & con-
ſenſu ejuſdem Monaſterii Caſſinenſis directi Domini
ceſſat ex facto, cum Monaſterium non approbaverit
Marii ſucceſſionem, ſed de novo locaverit, & con-
ceſſerit, ibi *hodie præfatus D. Germanus Procurator lo ca-
vit, & de novo conceſſit præfato, &c.* ac ibi, *& titulo loca-
tionis, ac de novo conceſſionis præfatæ.* Secundò verò ex
6 eo quod conceſſio ſtipulata fuerit à Flaminio pro ſe,
ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus, qui tamen cum
eſſet clericus deſcendentes habere non poterat, ſed
ſolos hæredes extraneos nihil relevat dum inveſtitu-
ra fuit ab eodem Flaminio recepta etiam pro Fabri-
tio fratre qui uti Laicus habere potuit Deſcendentes.
Adducta autem præſumptio foret efficax ſi ſolum in
extraneis conceſſio verificari poſſet, ut tradunt Clar.
in §. feudum qu. 74. *n.* 4. Card. *de nomin. emphyt. lib.* 2. *qu.*
40. *n.* 37. & plures alii relati per Fuſar. *de ſubſtit. qu.*
359. *n.* 41. & 44.

Demum nihil obſtat quod Fabritius deceſſerit reli-
7 cta unica filia fœmina Moniali Capucina, qua exiſ-
tente declarari non potuit eſſe factum locum devolu-
tioni ob lineam finitam cum ſaltem ejus vita durante
commoditas bonorum, de quibus agitur remaneret
penes Monaſterium, ut tradunt Bald. *in cap. poſt ceſ-
ſionem n.* 14. *de probat.* Anchar. *conſ.* 420. *n.* 1. & *ſeqq.* Burſatt. *conſ.* 60. *n.* 43 Sanchez *in præcept. decalog. tom.* 2. *lib* 7.
cap. 15. *num.* 34.

Quia omiſſo an ſufficienter probetur exiſtentia di- 8
ctæ filiæ, & non obſtet diſpoſitio S. Concil. Trident.
ſeſſ. 25. *cap.* 3. *de regul.* loquentis tantum de Capucinis,
non autem de Monialibus. Placuit reſponſio quod ob-
jectum procedit, vel in emphyteuſi privatorum, ut
tradit Jaſ. *in leg.* 2. *num.* 400. *C. de jur. emph.* vel emphy-
teuſi Eccleſiaſtica conceſſa etiam pro extraneis, & cum 9
ſolemnitatibus requiſitis, in quibus terminis loquun-
tur ſuprà allegati, & præter illos primus omnium
tradit Bald. *in auth. ingreſſ. in* 2. *lect. num.* 37. *verſ. qua-
re ergo C. de ſacr. ſanct. Eccl.* aliique relati per Corbul.
de emphyteut. tit. de cauſ. priv. ob mort. civil. num. 6.
cum pluribus ſeqq. Rota *in rec. dec.* 261. *num.* 7. *part.* 1.
& *coram bon. mem. Burat. dec.* 394. *num* 5. Secus verò
emphyteuſi Eccleſiaſtica non tranſitoria ad extraneos, &
in qua, prout hìc, deficiunt ſolemnitates requiſitæ,
Beneplacitum Apoſtolicum. Hoc enim caſu etiamſi 10
Monaſterium eſſet capax bonorum in communi, ni-
hilominus bona in ea, comprehenſa ab ipſo nec præ-
tendi, nec minus retineri poſſunt pro ſola fructuum
commoditate durante vita Monachi, ut ſecundum
veriorem, & communiorem ſententiam firmat Odoſ-
fred. *in d. auth. ingreſſi ſub num.* 10. *Cod. de ſacr. ſanct.
Eccl.* ibique Alberic. & Caſtr. *num.* 34. quos refert,
& ſequitur in punctualibus terminis pro veritate reſ-
pondens Burſatt. *conſ.* 199. *à num.* 8. *uſque in fin. lib.* 2.
eundemque approbarunt Corbul. *ubi ſupra ſub num.*
4. *verſ.* Burſatus tamen; & Fulgin. *de jure emph. titul.
de ſucceſſ. in bon. emph. quæſt.* 14. *num* 8. *verſ. & licet,*
ac ſic diſtinguendo reſponſum fuerit in *Bonon. bono-
rum* 7. *Junii* 1647. *coram R. P. D. meo Meltio, §. nec
relevat quod ſaltem,* & 27. *Martii præteriti coram R.
P. D. meo Veroſpio.*

Quæ nullam in propoſito recipiunt dubietatem, 11
quo ultra legalem per relationem ad antiquas inveſti-
turas, adeſt etiam explicata contrahentium prohibi-
tio, ne bona relinquantur, & deveniant ad aliam
Eccleſiam, ex vi enim hujuſmodi duplicis prohibitio-
nis fuit penitus interdicta omnis, & quæcunque po-
tentia alienandi dicta bona uſque ab initio, ita ut nullo
unquam tempore, & ad nullum effectum illa Monaſte-
rio poſſint acquiri, & apud ipſum retineri §. *Sanctiſ-
ſimus*, Auth. *de alien. emph.* Imol. *in §. filiusfam. §. di-
vi. verſ. extra gloſ.* & ibi Alexand. *num.* 2. *circa med.
ff. de legat.* 1. Simon de Præt. *conſ.* 54. *num.* 4 5. & 6.
Burſat. *dict. conſ.* 299. *num.* 11. *verſ. computo,* & *nu.* 48.
verſ. 3. *Doctores, aliiſque relatis firmatur in Bononien.
Bonorum coram R. P. D. meo Meltio, verſ. quæ prohibi-
tio.* Nec minus ad effectum vendendi perſonæ habili,
& æſtimationem conſequendi; cum hujuſmodi pac- 12
tum, & contrahentium probibitio reſiſtat principio
acquiſitionis, ut diſtinguendo opinionem Specul. *tit. de
locat. §. nunc aliqua, n.* 143. firmavit Rota apud ſan. mem.
Greg. *dec.* 529. *num.* 10 *in recent. dict. dec.* 211. *num.* 31.
num. pluribus ſeqq. part. 6. & *in aliis in d. deciſ. relatis.
§. Imo cum in ant quis.* Nullatenus ſubſiſtente, quod
per hujuſmodi prohibitionem cenſeatur dumtaxat pro-
hibita alienatio per contractum, non autem per ulti-
mam voluntatem, ſed hæredis inſtitutionem, quia ve-
rior & communior eſt opinio quod in emphyteuſi Ec- 13
cleſiaſtica prohibitio omnem caſum alienationis com-
prehendat etiam hæreditariæ inſtitutionis, alteriuſque
ultimæ voluntatis, ut in terminis conſulendo firmat
Aldobrand. *d. conſ.* 46. *ſub n.* 9. *verſ. cum igitur lib.* 1.

Hinc igitur ſubſiſtit pariter alterum deciſionis fun-
damentum, quod ſcilicet devolutio ſit omnino clara,
& inevitabilis, ex quo bona de quibus agitur fuerunt
relicta Eccleſiæ in quam uti manus mortuas bona Ec- 14
cleſiaſtica deveniri non poſſunt, nedum attenta juris
diſpoſitione, ad not. *in c.* 1. *de alien. feud.* ſed etiam ob
prædi-

prædictam contrahen ium prohibitionem, *ex deductis ibidem* §. *ſed ulterius, cum ſeq.*

Ideoque non refragatur quod ſententia de Partibus
declararet eſſe locum devolutioni ob lineam finitam.
Quia dum Monaſterium non potuit hæc bona retinere,
nec minus durare vita Monialis propter naturam em-
phyteuſis Eccleſiaſticæ ad extraneos non tranſitoriè ex
15 ſuperius deductis. Utique linea dicitur finita, quia
filia Fabritii habetur pro naturaliter mortua, cum hoc
caſu mors civilis ob emiſſam profeſſionem æquipare-
tur naturali, ſecundum Barth. *in auth. ſi quæ mulier,
C. de ſacroſ. Eccleſ.* DD. communiter *in cap. in præ-
ſentia de probat.* Alex. *conſ.* 13. *n.* 1. *lib.* 3. Pariſ. *conſ.* 65.
n. 7. *lib.* 2. Corbul. *ubi ſupra d. tit. de cauſ. privat. ob
civil. n.* 1.

Tamen ex duplici capite in prima inſtantia fuit pe-
tita devolutio bonorum, de quibus agitur, primò ſci-
licet ob lineam finitam, ſecundò ex quo bona perve-
nerunt ad manus mortuas *Sum. Monaſterii præterita po-
ſitionis num.* 2. Unde cum ſententia intelligatur, & de-
claretur ſecundum libellum, & petitionem Agentis, ad
trad. per Aym. *conſ.* 188. *n.* 1. *Creſc. dec.* 6. *n.* 2. *de ſent.
16 & re judic.* Card. Seraphin. *dec.* 640. *n.* 1. Licèt judex in
corpore ipſius ſententiæ expreſſerit dumtaxat cauſam
lineæ finitæ, nihilominus cenſeri debet declaraſſe de-
volutionem etiam ex ſecundo capite petitionis, ut
illi ſententiam conformaret, prout in dubio præſumi-
tur, per ea quæ tradunt Aym. & Card. Seraph. *in lo-
17 cis ſupra allegatis.* Accedente præſertim clauſula, *omni
meliori modo*, ibidem appoſita, quæ comprehendit
omnem modum meliorem quo ſententia ſuſtineri po-
18 teſt, etiam non expreſſum. Rain. *conſ.* 9. *n.* 9. *lib.* 5. Achil.
dec. unic. de verbor. ſignif. Rota *in rec. dec.* 553. *n.* 20. *part.*
1. *& in Senogallien. Prædii* 28. *Junii* 1645. *coram R. P.
D. meo Meltio, verſ. Attendi etiam.*

Et ita utraque, &c.

R. P. D. ARGUELLES.

Piſauren. Jocalium.

Lunæ 28 *Junii* 1649.

ARGUMENTUM.

Jocalia pretioſa, & veſtes feſtivæ tranſmiſſæ per Sponſum ſponſæ, an ſoluto matrimonio, veniant reſtituendæ & quomodo.

SUMMARIUM.

1 *Jocalia pretioſa, & veſtes feſtivæ tranſmiſſæ per Sponſum ſponſæ, non cenſentur donata, ſed ad uſum dumtaxat accommodata, ut ſponſa gratia ipſius ſponſi honorificentior, & ſpecioſior incederet.*
2 *Et ideo ſoluto matrimonio veniunt reſtituenda.*
3 *Etiamſi ſponſus donare dixiſſet: quia juxta ſubjectam materiam intelligendum eſſet de donatione ad uſum.*
4 *Et hoc procedit etiam in rebus ſponſæ tranſmiſſis à conſanguineis ſponſi, quæ uti ad hunc ſpectantes, ejus hæredi ſunt reſtituenda.*
5 *Licèt ſint res ad uſum ſolius mulieris aptata, & convenientes.*
6 *Et magis quando propter culpam ſponſæ, matrimonium non eſt conſummatum.*

DECISIO LXXX.

PLacuit Dominis deciſio coram me edita 22. Junii
præteriti, qua firmatum fuit jocalia pretioſa, &
veſtes feſtivas tranſmiſſas per bon. mem. Dom. Camil-
lum Pamphilum ſponſum D. Comitiſſæ Mariæ Lauræ
Santinellæ ſponſæ diſſoluto per ſponſi obitum matri- 1
monio, illius hæredi fore reſtituen. Ideoque eandem
Deciſionem hodie confirmarunt eo præcipuè funda-
mento, quod res prædictæ non cenſentur donatæ, ſed
ad uſum dumtaxat accommodatæ, ut ſponſa gratia ip- 2
ſius ſponſi honorificentior, & ſpecioſior incederet, &
ſic ſoluto matrimonio veniunt reſtituendæ *l. hoc lega-
tum* 45. *ff. de leg.* 3. *l. mortis ſuæ* 54. *ff. de donat. int.
vir. & uxor.* quos bene inducit Sanchez *de matrimon.
lib.* 6. *diſput.* 25. *num.* 10. *poſt principium.* faciunt re-
lati per Maſcard. *de probat. concluſ.* 564. *n.* 2. *&* 3. ubi
quod hæc concluſio unanimi Doctorum ſententia ap-
probatur, Afflict. *dec.* 315. *n.* 1. *&* 2. ubi ita plures
judicaſſe Concilium Neapolitanum ſanct. mem. Greg.
XV. *dec.* 474. *num.* 1. Rota *dec.* 113. *num.* 4. *part.* 1.
recent. Romana jocalium 11. *Dec.* 1641. §. *propoſito au-
tem*, &c. *coram Merlino*, & aliis in dicta deciſione
præterita hujus cauſæ, §. *aut ſumus in dubio*, &c. *& ſeq.
coram me cumulatis.*

Etiam ſi ſponſus donare dixiſſet; quia juxta ſubje- 3
ctam materiam intelligendum eſſet de donatione ad
uſum Bart. *in lege* 1. §. *nec Caſtrenſe n.* 10. *verſ. & ideo
puto*, &c. *ff. de collat. bon.* Palat. Rub. *de donat. int. vir. &
ux.* §. 7. *n.* 1. *& ſeqq. &* §. 11. *num. eod.* Urſill. ad Afflict.
d. dec. 315. *n.* 1. *cum pluribus in præterito*, §. *abſque eo*, &c.
verſ. tum quia, &c.

Et hoc procedere etiam in rebus ſponſæ tranſmiſſis 4
à conſanguineis ſponſi, quas uti ad hunc ſpectantes,
ejus hæredi reſtituendas tradit Bart. *in l. ſed & ſi plu-
res* 10. §. *in arrogato*, *num.* 4. *verſic. ſi quidem donatio
eſt facta à conſanguineis ex parte viri*, &c. ibique Adden.
lit. H. verſic. quam uxori ff. de vulg. & pupil. Jaſ. *in l. ut
liberis num.* 17. *Cod. de collation. ubi de magis communi.*
Clar. *lib.* 4. *ſententiarum*, §. *donatio*, *quæſt.* 10. *num.* 2.
verſ. ſed nunquid ea, &c. Jo. Lup. *rubr. de donat.* §. 11. *n* 9.
Sanchez *de matrim. dicto lib.* 6. *diſput. num.* 11. *verſic.
eadem diſtinctio*, &c.

Licèt ſint res ad uſum ſolius mulieris aptatæ, & 5
convenientes, ut rejecta opinione Angeli benè Imol.
in dict. l. ſed & ſi plures 10. §. *in arrogato*, *ſub num.* 11.
verſ. ſed certè hæc opinio Angeli non placet, &c. & melius
ibi Alex. *ſub num.* 13. ubi rejicit Angelum, ac etiam
Baldum qui contra Bartolum limitaverat, ſubdens quod
hæc non eſt limitatio, ſed deſtructio doctrinæ Bartoli
ut verſic. hæc ſua limitatio &c. *de vulg. & pupill.*

Et magis ex quo propter culpam ſponſæ, matrimo- 6
nium non fuit conſummatum, Gregor. Lopez, *in l.* 3.
tit. 21. *part.* 4. Gomeſ. *in l.* 50. *Tauri*, *n.* 3. Sanchez *d. lib.* 6.
diſput. 19. *n.* 3. *verſic. hinc infertur*, &c. & fuit latè oſ-
tenſum in præterita, §. *unus tamen*, *& ſeq.*

Et hæc quoad jocalia, aliaque deſcripta in præterita
deciſione, §. *Et hæc concordes Domini*, &c. Quod verò
ad alias res minoris valoris, neque in hodierna diſpu-
tatione Domini fuerunt concordes. Ideo, &c. Unica,
&c. altera tamen citata, & intimata, &c.

R. P. D. CERRO.

Piſauren. Adminiſtrationis Montis.

Lunæ 27. *Junii* 1650.

ARGUMENTUM.

Poſſeſſio quæ ſufficiat ad effectum manutentionis, & quomodo probetur, & quando ſit vacans, obſervantia circa ſolum in ordinariis Judiciis, quomodo conſideretur, & an inducatur per actum merè voluntarium.

SUM-

Digitized by Google

SUMMARIUM.

1 *Poſſeſſio ad effectum manutentionis probatur ex confeſſione Adverſarii, petentis immitti.*

2 *Poſſeſſio capta, non citato Adverſario præſumitur clandeſtina, & turbativa.*

3 *Secundo genitus per mortem primogeniti, primogenitus efficitur.*

4 *Poſſeſſio limitata ad durationem alicujus gradus, expirato gradu ſtatim expirat.*

5 *Et conſequenter ſubintrans in illo gradu, poteſt ingredi ipſam poſſeſſionem etiam propria auctoritate, & eo non citato.*

6 *Expreſſio in diſpoſitione quod per deficientiam unius, alter in ejus locum ſubrogetur, ex propria ejus natura vacationem per mortem ſignificare videtur.*

Et ubi alio modo contingat, requirit altiorem indaginem, & majorem diſcuſſionem expoſcit.

7 *Poſſeſſio non vacat, ubi non eſt clara diſpoſitio de ejus vacatione, & propterea donec in judicio ordinario, & petitorio, cognita, & terminata fuerit, allegari non valet extincta, ſed debet manuteneri.*

8 *Unus actus non poteſt inducere obſervantiam, quæ pro ſequentibus ſufficientem tribuat interpretationem.*

9 *Obſervantia amittendi citationem, ut potè omnino contraria diſpoſitioni juris, ne dum civilis, & canonici, ſed etiam divini, quamvis interpretativa, debet eſſe legitimè præſcripta per ſpatium quadraginta annorum.*

10 *Actus merè voluntarius obſervantiam inducere non valet.*

DECISIO LXXXI.

CEnſuerunt Domini dandam eſſe manutentionem
Com. Franciſco in quaſi poſſeſſione adminiſtra-
1 tionis montis Santinelli, de quo agitur, quia probat
ejus anteriorem poſſeſſionem nedum ex publico inſtru-
mento adeptionis, & illius ceſſionis ſibi factæ 11.
Februarii 1631. *ejus ſumm. n.* 2. ſed etiam ex propria
confeſſione alterius partis, quæ contra ipſum petiit im-
miſſionem 13. *Januarii præteriti eodem ſumm. n.* 2. Hu-
juſmodi enim confeſſionem optimè inſervire pro
illius juſtificatione ad effectum de quo agitur ex theor.
Bart. *in leg. Aurelius idem quæſivit, n.* 2. *ff. de liber.
legat. & in lege ſi duo ſub numero quarto, ff. uti poſſid.*
pluries reſpondit Rota in deciſionibus relatis in Leo-
dien. Dominii 10. *Jan. præteriti coram me, §. Probatur
ſi quidem.*

2 Non obſtat poſſeſſio Com. Alexandri, quia cùm ſit
poſterior, & capta eo non citato, præſumitur clandeſ-
tina & turbativa *cap. licet Epiſcopus de præbend. in* 6. *cap.
licet cauſam de probation. lege item poſſidere, §. qui
nundinas, D. de acquir.* poſſ. cum vulgar. adductis in
Beneventana Parochialis 29. *Nov.* 1649. *coram me.*

Nec ſubſiſtit, quod poſſeſſio Com. Franciſci eſſet
temporalis, & limitata, duratura ſcilicet tantummodo
quo uſque ipſe continuaſſet in gradu ſecundo geniti, &
ideo cùm per obitum Comitis Odoardi olim primoge-
niti ipſe deſierit eſſe ſecundo genitus, & ipſo jure tran-
3 ſiverit in primogenitum, Tiraquell. *de jur. primog. quæſt.*
4 3. *n.* 6. & 7. utique expirato gradu ſtatim expiravit poſ-
ſeſſio, ut in ſimilibus terminis dictum fuit in Celſo-
nen. Parrochialis 17. *Nov.* 1642. *coram R. P. D. meo
Peutingero §. tollebatur etiam, & in Leodien. Præpoſitu-
ra Tongren.* 22. *Martii* 1647. *coram me §. Ideoque eo fa-
cilius*, Alexander & conſequenter Comes effectus ſecun-
dogenitus potuit ingredi poſſeſſionem etiam propria au-
5 toritate, & eo non citato ex doctrina Innoc. *in cap. paroc.
ſub n.* 3. *verſ. ſed opponentes quod non poteſt.*

Quia cùm adminiſtratio montis, de quo agitur lega- 6
ta, & demandata fuerit ſecundogenito abſque ulla
temporis limitatione, ſed ſolum cum ſubſtitutione ter-
tio geniti caſu deficientiæ illius ſibi, *Et mancando lui,
terzo di età habbia tal cura*, &c. Cujus ſanè deficien-
tiæ expreſſio ex propria ejus natura vacationem per
mortem ſignificare videtur *juxta §. hinc. nobis* ibique
gloſſ. *verb. deficientis* Auth. *de hered. & falcid.* Pariſ.
conſil. 93. *n.* 9. *lib.* 2. Cephal. *conſil.* 150. *num* 15.
Menoch. *conſil.* 166. *n.* 342. Fuſar. *conſil* 68. *n.* 4. Rota
in Germana Fideicommiſſi de Corradoris 11. *Nov.* 1630.
coram R. D. meo Decano in rec. dec. 341. *num* 6. *part.* 6.
Et propterea allegatæ reſolutionis exceptio (non de-
ſumptæ ex morte ſecundò geniti adhuc viventis, ſed
ex tranſitu ipſius ad gradum (primogeniti ob defi- 7
cientiam majoris natu) totaliter dependeat ab interpre-
tatione diſpoſitionis Comitis Petri Antonii teſtatoris,
ac proinde non ſit adeò clara & perſpicua, ut non poſ-
ſit in dubium probabiliter revocari, ſed requirat altio-
rem indaginem, & majorem diſcuſſionem expoſcat:
Donec in judicio ordinario, & petitorio cognita &
terminata fuerit poſſeſſio Comitis Franciſci, allegari
non valet terminata, & extincta, ſed debet manute-
neri, ut ad propoſitum reſpondit Rota *in Eberen.
præſtationis annuæ* 1. *Julii &* 2. *Decemb.* 1616. *coram
bon. mem.* Andrea inter *ejus impreſſ. dec.* 75. *num.* 7. &
8. & *dec.* 81. *num.* 3. *in Romana ſub collectoria* 17.
Martii 1645. *coram R. P. D. meo Bichio, §. quæ
omnia ad impugnandum, & in Romana Parochialis*
23. *Maii proximi præteriti coram me.* Deciſiones ve-
rò Celſonen. Parochialis, & Leodien. Præpoſituræ *Ton-
gren.* non applicantur, quia loquuntur in terminis Oe-
conomi, alteriuſque temporalis adminiſtrationis, cujus
poſſeſſionis, ſeu detentionis reſolutio, & terminatio
clara penitus, & incontrovertibilis apparebat.

Minuſve ſuffragatur prætenſio probandi obſervan-
tiam capiendi hujuſmodi poſſeſſionem ſine citatione 8
poſſeſſoris, prout continetur in poſitionibus ab al-
tera parte exhibitis.

Quia etiamſi probaretur, nullatenus tamen relva-
ret; aut enim deſumitur ex poſſeſſione Comitis Alphonſi
apprehenſæ de anno 1622. & tanquam unicus actus
non poteſt inducere obſervantiam, quæ pro ſequenti-
bus ſufficientem tribuat interpretationem, ut reſpon-
ſum fuit *in Aſſiſien. emphyteuſis* 18. *Martii* 1640 *coram* 9
bon. mem, Merlino in rec. dec. 513 *n.* 6. *p.* 5. Eoque cer-
tius in propoſito quo agitur de obſervantia omittendi
citationem, quæ utpotè omninò contraria diſpoſitioni
juris nedum civilis, & Canonici, ſed etiam Divini,
quamvis interpretativa debet eſſe legitimè præſcripta
per ſpatium 40. annorum; Anton. Butr. *in c. cum dilectus,
n.* 18. *verſ. ita & in quantum de conſuetud.* Socin. Sen.
conſ. 260. *n.* 19. *l.* 2. Put. *dec.* 15. *n.* 4. *l.* 3. *in correct.* Aut ve-
rò deducitur ex poſſeſſione ejuſdem Comitis Franc. &
cum iſta apprehenſa fuerit prævia ceſſione Odoardi,
tunc temporis illius poſſeſſoris tanquam actus merè vo-
luntarius prætenſam obſervantiam inducere non valet, 10
ut tradunt Burſat *conſ.* 360. *n.* 82. *l.* 4. Marcabrun. *conſ.*
108. *n.* 13. & 14. Cyriac. *controv. forenſ. c.* 460. *n.* 28.

Et ita reſolutum utraque, &c.

Emin. & Reverend. D. Card. OTTHOBONO.

Romana Redintegrationis.

Luna 31. *Maii* 1649.

ARGUMENTUM.

In Salviano, ſecunda creditoris ſatisfactione ſi denegetur redintegratio, datur actio ſpolii. Calculus probat contra producentem.

Digitized by Google

Interuſuria dotalia debentur viduæ. Facta interpellatione pro credito illiquido, & incerto non competit retentio.

S U M M A R I U M.

1 *In Salviano, ceſſante immiſſionis cauſa ex ſatisfactione crediti, illi qui poſſidebant, ſunt proculdubio redintegrandi ad eorum priſtinam poſſeſſionem, & contra denegantem reſtitutionem datur actio ſpolii.*

2 *Calculus exhibitus, contra producentem probat. Nec valet amplius impugnari.*

3 *Quartum dotale, quod debetur conjugi ſuperſtiti ex* Statuto Urbis lib. 1. cap. 137. *exiſtentibus filiis communis matrimonii ſuperlucratur ab uxore quoad uſumfructum tantum & acquiritur tunc filiis, uti hæredibus patris, non autem ex propria perſona.*

4 Statutum Urbis lib. 1. cap. 137. *requirit quod ad hoc ut debeantur interuſuria dotalia mulieri relicta, ob commiſſam moram in reſtitutione dotis, ſeu reſidui, fuerit facta interpellatio judicialis.*

5 *Interpellatio hæc facta alteri, quam hæredi illius, ex cujus bonis eſt facienda ſolutio dotis, non conſtituit illum in mora.*

6 *Pro credito illiquido, & incerto non competit retentio.*

D E C I S I O LXXXII.

FUit per DD. reſolutum dandum eſſe redintegrationem ad poſſeſſionem Domus, de qua agitur Joan. Baptiſtæ, & aliis de S. Petro, quia Paulus Querus filius, & hæres Septimiæ quæ vigore Salviani interdicti per A. C. immiſſa fuit in poſſeſſionem dictæ domus, quouſque ex illius penſionibus ſatisfieret in ſumma ſcutorum 900. pro reſiduo ſuæ dotis ſatisfactus, ut conſtat ex calculo exhibito, quo mediante Paulus met faſſus fuit exegiſſe poſt immiſſionem ab Inquilinis Domus, & Apothecarum ſubtus domum ſcuta 1431. 64. Ceſſante itaque immiſſionis cauſa ex ſatisfactione crediti, illi de S. Petro ſunt proculdubio redintegrandi ad eorum priſtinam poſſeſſionem & contra denegantem
1 reſtitutionem datur actio ſpolii, Pacif. *de Salvian. inſpect. 4. cap. 1. n. 216. & 220.* Rota *coram Buratt. dec. 160. num. 10. coram ſan. mem. Gregor. dec. 254. num. 1.* ubi Add. *n. 6. in Romana ſpolii 9. Junii 1627. coram bon. mem. Merlino, in Tiburtina Caſtr. S. Angeli 27. Junii 1642. coram R. P. D. meo Peutingero, & in Bononien. ſpolii 16. Martii 1648. in §. quod ſpolium coram me.*

Calculus autem prædictus cum fuerit exhibitus per
2 Paulum contra ipſum producentem benè probat Bald. *in leg. ſcripturæ 14. num. 2. C. de fid. inſtrum.* Alexand. *conſil. 30. num. 1. lib. 1.* Rota *coram ſan. mem. Greg. dec. 238. n. 5.* & ibi Add. *n. 15. & in recent. dec. 29. num. 46. part. 7.* nec valet hodie amplius impugnari *cap. cum venerabilis*, ubi omnes *de except.* Felin. *in cap. imputari n. 7. de fin. inſtrum.* Add. *ad ſan. mem. Greg. dict. dec. 248. n. 15.* cum aliis relatis per Rot. *in Melevitana canonicatuum 15. Nov. 1647. in princ. coram me.*

3 Neque obſtat, quod Paulus adhuc prætendat retinere dictam domum, quouſque ex illius penſionibus ſatisfiat de quarto dotali debito Septimiæ ejus matri, ex diſpoſitione Statuti Urbis *lib. 1. c. 131.* quia hujus ſtatuti vigore quartum dotale fuit ſuperlucratum à Septimia quoad uſumfructum tantum, cum ſupereſſent filii communes ex Thoma ejus viro prædefuncto, & acquiritur tunc filiis uti hæredidus patris, non autem ex propria perſona, ut dixit Rota *in deciſ. 117. num. 3. & ſeqq. part. 6. recent. in Romana de Cavaleriis* poſt Fenzon. *dec. 79. per tot. in Romana fideicommiſſ. de Caſareis 24. Novemb. 1638. coram Reverendiſſ. Terracinen. & in Romana ſalviani 1. Julii 1643. coram R. P. D. meo Peutingero.*

Nec minus Paulo poteſt competere retentio ob interuſuria dotalia eidem Septimiæ debita occaſione prætenſæ moræ à die interpellationis incurſæ ob non reſtitutionem dicti reſidui dotis juxta diſpoſitionem Statuti *libro 1. cap. 137:* quia in hoc caſu non fuit facta 4
judicialis interpellatio prout Statutum requirit ad hoc, ut interuſuria debeantur, Rota *in recent. dec. 106. num. 5. parte 3. in Romana fructuum dotis 13. Nov. 1624. coram Remboldo impreſſ. poſt Gilian. ad ſtatut. Peruſ. dec. 72. num. 9. coram ſan. mem. Gregor. dec. 269. nu. 1.* & ibi Add. *num. 7. & in Romana dotis 18. Febr. 1647. in §. nam cum à prædicta die, coram me.*

Neque ſuffragari poteſt interpellatio facta Paulo, 5
quia cum idem conventus fuerit tanquam hæres Thomæ viri, non potuerunt ex ea in mora conſtituti hæredes Stephani, de cujus bonis hodie agitur *leg. mora 32. §. in bonæ fidei, ff. de uſur. leg. in condemnatione 134. §. unicuique*, ibique Gloſſ. *D. de reg. jur.* Roland. *conſ. 47. n. 10. ad fin. l. 2.* Honded. *conſ. 50. nu. 34. l. 1.* Rota *dec. 18C. n. 6. & 7. p. 4. tom. 2. & in Romana dotis 18. Feb. 1647. ſub §. & hinc profecto, coram me.*

Et in omnem caſum dum hujuſmodi credita ratió- 6
ne interuſuriorum non eſſent adhuc liquida, ſed tantum reſervata in ſententia A. C. nec deinde fuerint declarata, aut liquidata ratione incertitudinis aut illiquiditatis Paulo non poteſt competere retentio. Rota penes Buratt. *dec. 160. n. 13.* & ibi Add. *n. 20.* poſt Zacch. *de oblig. Camer. dec. 130. n. 8 in Recanaten. manutentionis 27. Junii 1642. in fin coram R. P. D. meo Cerro, in Tuſculana ſalviani 17. Junii 1647. in §. non tamen viſa fuit, coram R. P. D. meo Veroſpio, & in Romana domus 4. Maii anni præteriti in §. fin. coram R. P. D. meo Bichio.*

Fuit itaque reſolutum redintegrationem eſſe concedendam Joan. Baptiſtæ, & aliis de S. Petro, utraque parte informante, &c.

R. P. D. CERRO.

Romana hæreditatis de Gratianis.

Veneris 28. Maii 1649.

A R G U M E N T U M.

Filiatio reſpectu Patris, cum ſit difficilis probationis, probatur per conjecturas, quarum nonnullæ recenſentur, & per teſtes etiam aliàs inhabiles, & quomodo per confeſſionem illius, de cujus negotio agitur: legitimatus per ſubſequens matrimonium, efficitur verè, & propriè legitimatus.

S U M M A R I U M.

1 *Probatio filiationis reſpectu Progenitoris, cùm ſit vel impoſſibilis, vel difficillima, ſolæ præſumptiones, & conjectura admittuntur cum iſta ſimul coacervata in hac materia, faciant plenam, & concludentem probationem contra quaſcumque.*

2 *Partita libri Baptiſmalis magnum præbet pro deſcripto argumentum filiationis in ordine ad probationem.*

3 *Interventus perſonalis Patris ad ſacrum Baptiſma filii, inſtando ipſum tanquam proprium filium baptizari, plurimum confert ad probationem filiationis.*

4 *Filiatio probatur ex nominatione, tractatu, præſtatione alimentorum, educatione, ac communi reputatione, & fama apud omnes, & ſignanter apud vicinos, &c.*

Et

Digitized by Google

Et quid non ſolum contra parentes ita tractantes, & dominantes, ſed etiam contra tertium, præſertim aliis concurrentibus.
5 Formæ ſimilitudo corroborat filiationis probationem.
6 Filius concubinæ certus, præſumitur etiam filius illius, qui eam in concubinam retinebat.
7 Teſtes, etiam inhabiles admittuntur ad probandam rem difficilis probationis, ubi non ita de facili poſſunt reperiri omnes exceptione majores, & veritas aliter haberi non poteſt.
8 Confeſſio filiationis facta à Patruo conſtituit nepotem in quaſi poſſeſſione filiationis contra ipſum confitentem, & illum pro tali denominantem.
9 Confeſſio facta in diverſo Judicio, & ad diverſum effectum, quando eſt adminiculata, probat contra confitentem in quocumque alio Judicio, & ad quemcumque alium effectum.
10 Confeſſiones emanatæ circa ſtatum perſonæ, plures & geminatæ, variari non poſſunt.
11 Minuſque revocari in præjudicium Juris alteri quæſiti.
12 Confeſſio emiſſa, quæ omninò dependet à voluntate confitentis, ipſi præjudicat.
13 Teſtes informati, veriſimilia deponentes, & concludentes de loco & tempore, in concurſu præferuntur aliis tales qualitates non habentibus.
14 Confeſſiones regulariter prævalent mille teſtibus in contrarium examinatis.
15 Legitimatus per ſubſequens matrimonium, efficitur verè & propriè legitimatus.
16 Legitimatus per ſubſequens matrimonium, eſt habilitatus ad ſuccedendum, proindè ac ſi ab initio ex legitimo matrimonio progenitus fuiſſet, dum nulla cauſa impedimenti inter ipſos conjuges interceſſit.
17 Jus repræſentationis facit ſuccedere in ſtirpes in concurſu cum aliis ejuſdem gradus repræſentatis.

DECISIO LXXXIII.

1 LÆlius de Gratianis Franciſci patruus non revocavit in dubium validitatem ſententiæ Rotalis latæ
ad favorem ipſius Franciſci, ſed illius juſtitiam, & iterum repetebat, quod ille nunquam probaverit ſe eſſe filium Horatii. Quod tamen etiam hodie DD. rejecerunt, & pro confirmatione ſententiæ reſponderunt
ea moti ratione, quia cum probatio filiationis reſpectu Progenitoris, vel ſit impoſſibilis, vel difficillima, ſolæ præſumptiones & conjecturæ admittuntur,
cum iſtæ ſimul coacervatæ in hac materia faciant plenam, & concludentem probationem contra quoſcumq;
cap. per tuas, de probat. leg. ſi vicinis, C. de nupt. Alexander *conſ.* 88. *ſub num. 9. verſ. tamen iſtis non obſtantibus*
2 *lib. 7.* Natt. *conſ. 235. n. 1. cum ſeqq.* Rota *dec. 430. num. 13.*
& 14. part. 5. deciſ. 314. num. 19. verſ. quoniam quoad qualitatem, & num. 20. part. 6. ac admiſſum fuit in Farſen. bonorum 23. *Jan.* 1647. *coram R. P. D. meo Corrado, §. quia licet,* & firmatus in Bononien. ſpolii 16. *Martii* 1648. *coram R. P. D. meo Otthobono §. quod verò.*
3 Conjecturæ enim, & præſumptiones, quæ pro
Franciſco deducuntur in deciſione emiſſa 7 Febr. 1642. coram R. P. D. Royas, efficaces omnino, & concludentes adhuc Dominis viſæ fuerunt.
4 Prima namque ex eo deſumpta, quod ille in lucem
proditus anno 1613. ex Olympia de Mercadantibus ſacro baptiſmatis fonte ablutus fuit tanquam filius ejuſdem Horatii, & uti talis deſcriptus in libro Baptiſmali, ut ex partita exinde extracta, Summ. Franciſci n. 2. vehemens oſtendit argumentum filiationis, ut præter deductos in dicta deciſione conſideravit Rota *in Romana filiationis* 10. *Junii* 1611. §. 2. *ſubſequitur. coram bon. mem. Pirovano in Romana de Javellis* 13. *Nov.* 1613. *coram bon. mem. Ubaldo, & in Romana de Catalanis* 27. *Nov.* 1630. *coram bon. mem. Merlino in recentior. deciſ.* 409. *nu.* 5. *& 6. part.* 5. Eoque magis cum ex depoſitione ſecundi teſtis juxta 8. *Interrogatorium* probetur in dicto actu perſonaliter interveniſſe eundemmet Horatium Patrem, ipſumque inſtitiſſe, ut Franciſcus tanquam ejus proprius filius baptizaretur dicto Summ. num. 3. quod proinde plurimum confert ad probationem filiationis, ut in fortioribus terminis tradit Surdus *conſ.* 1. *n.* 45. & dixit Rota *in recent. deciſione* 199. *num.* 2. *verſic. Baptizatio part.* 3. *& in dicta Romana ſituationis dicto §. ſecundo ſubſequitur circa finem*, ac admiſit in *Romana de Bonellis* 28. *Nov.* 1614. *coram bon. mem. Ubaldo §. 1. verſic. Nam conjectura.*

Secunda ex nominatione, tractatu, præſtatione alimentorum, educatione, ac communi reputatione & fama apud omnes, & ſignanter apud vicinos, quod Franciſcus eſſet filius Horatii, & tanquam talis ab eo educaretur, alimentaretur, ac denominaretur ut deponunt Teſtes, Summ. dicto num. 13. efficax pariter & valida non ſolum contra Parentes, ita tractantes, & denominantes, ſed etiam contra tertium, præſertim aliis concurrentibus deducta fuit per Rotam *dec.* 472. *num. 8. verſic. verum etiam 1. parte dicta dec.* 409. *nu.* 10. & plenius dicta *dec. 430. num. 67. & num. 68. parte & dicta dec. 314 num. 3. part. 6. recentiores, ac in dicta Romana Filiationis, §. Tertio convincitur.*

Tertia ex formæ ſimilitudine probata per Teſtes, 5
Summ. num. 4. licèt ut plurimum fallax de ſe ſola non relevet; juncta tamen, cum aliis illas corroborat, & adminiculatur, ut dixit Rota *dicta deciſ. 314. num.* 10. *parte 6. recentior.*

Quarta deprompta ex aliis pluribus Teſtibus concludentibus Olympiam è ſtatu meretricio tranſitum feciſſe ad concubinatum cum ſolo Horatio, quodque tempore conceptionis, & nativitatis Franciſci ad illam nemo habebat acceſſum præter ipſum Horatium, qui eam domi ab eodem conductæ, & ſitæ è conſpectu propriæ habitationis ad meliorem illis cuſtodiam amore maritali retinebat, ibique alimenta, & alia neceſſaria dietim ſubminiſtrabat ſub ſpe illam ducendi in uxorem, prout tandem in articulo mortis
eam duxit eodem Summ. num. 9. & 10. Ex quo pro- 6
pterea neceſſaria reſultat juris præſumptio, quod Franciſcus verè ſit Filius Horatii illam pro concubina retinentis ſecundum Gloſſ. magiſtr. *in cap. Michaël de fil. presbyt.* quam ſequitur Alex. *conſ. 157. num. 5. verſ. tamen non ita præſumitur, lib.* 5. aliique relati in dicta deciſ. R. P. D. mei Royas *§. quinta elicita*, idemque tenuit Rota *dicta deciſ. 314. n. 14. part. 6.* ac admiſſum fuit in dicta Farſen. Bonorum. §. *nam teſtes.* Et licèt nonnulli ex præfatis teſtibus patiantur aliquas exceptiones perſonales, quia tamen agitur de re, in qua non eſt ita facilè reperire teſtes omni exceptione majores, & veritas aliter haberi non poteſt ad eam probandam ad-
mittuntur teſtes etiam inhabiles ad textus in *cap. veniens* 7
2. in fine de Teſtibus, & præter adductos in *dicta deciſione, §. nec obſtant exceptiones*, in puncto reſponſum fuit in ſupra allegata Romana filiationis coram bon. mem. Pirovano, *§. final. & in d. dec. 314. n. 27. p. 6. rec.*

Quinta denique reſultans ex propriis confeſſionibus eorumdemmet Lælii, & Octavii Patruorum tam extrajudicialibus, ex quo poſt mortem Horatii ipſi ſollicitè affectarunt Franciſci curam, Summ. num. 5. & paſſi fuerunt ipſum poſſidere hæreditatem paternam, quæ aliàs ad eos ſpectaſſet: quàm judicialibus agendo contra eundem Franciſcum ut filium, & hæredem Horatii, & contra ipſum obtinendo mandatum executi-
vum pro debito hæreditario illius, quod deinde exe- 8
qui curarunt ſuper quadam Domo pariter illius hæreditaria, ejuſque pretium conſequuti fuerunt, eodem Summ. num. 6. 7. & 8. tanquam omnibus aliis validior, &

Digitized by Google

& ſe ſola ſufficiens illum conſtituit in quaſi poſſeſſione
filiationis contra ipſos Lælium, & Octavium Patruos
ita confitentes, & illum pro tali denominantes ad *leg.
cum precum*, *C. de liberal. cauſ.* ut ad propoſitum
tradunt Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 53.
num. 23.* Gratian. *diſceptat. foren. cap. 653. nu. 71.
& 754. num. 32.* cæterique adducti in *dicta deciſio-
ne*, §. *Quarta, & quæ omnes*, & præter ipſos faciunt
deducta per Alex. *conſ.* 181. *num.* 8. *lib.* 7. Pariſ. *conſ.*
10. *n.89. cum ſeqq. lib.*2. Natt. *conſ.59.n.15.lib.*1. Petr.
de fideic. q.11.n.299.

Nec relevat, quod hujuſmodi confeſſiones factæ
fuerint in alio judicio ad alium finem, & effectum,
quodque fuerint revocatæ, non præjudicent in non de-
pendentibus à voluntate confitentium.

9 Quia ultra alias reſponſiones datas in dicta de-
ciſione R. P. D. Royas, confeſſio facta in diver-
ſo judicio, & ad diverſum effectum, quando prout
hìc eſt adminiculata probat contra confitentem in quo-
cumque alio judicio, & ad quemcumque alium effe-
ctum, ut reſpondit Rota in Romana Fideicommiſſi
de Guidis 28. Junii 1630. coram Eminent. Dom.
Cardin. Hieronymo Veroſpio in *recentior. dec. 338.
10 num. 7. part. 6.* Et cùm confeſſiones de quibus agi-
tur emanaverint circa actus filiationi proportionabi-
les, & proprios, ac circa ſtatum perſonæ Franciſci,
ſintque plures, & geminatæ variari non potuerunt
leg. ingenuum cum ibi notat, D. de ſtat. homin. Alexander
conſ.25.num.13.lib.7. cum aliis per Gratian. *diſceptat fo-
11 renſ. cap.869. n.* 1. Minuſvè revocari in præjudicium
juris ipſi Franciſco acquiſiti, Gloſſ. *final. in dicto cap. per
tuas*, ibique Felin. *n.14. verſ. quia ſicut de probat.* Surdus
conſil. 169. *num* 8. Gratian. *ubi ſupra cap.* 116. *num.*5.
cum concordantibus congeſtis in *Avenionen. Alimen-
torum 28. Jan. 1647. coram R. P. D. meo Corrado*, §.
*nam aſſertio, verſic. Nec deinde, & §. quoniam aſſer-
12 tiones*, prout nec revocatæ fuerunt, & præſertim ab
Octavio, de cujus hæreditate agitur, imò ab utroque
effectuatæ per ſupra dictam crediti exactionem; Nec
dicuntur emiſſæ circa non dependentia à voluntate
confitentium, quia exinde non prætenditur, quod
Franciſcus efficiatur filius Horatii, ſed deducuntur ad
effectum probandi veritatem ejus filiationis, quod om-
nino dependeret à voluntate confitentis, ipſique præju-
dicat, ut benè reſpondetur in altera deciſione *nec obſtat
quod confeſſio.*

Cæterum iterum DD. dixerunt non obſtare depoſi-
tiones teſtium pro Lælio examinatorum, tum quia dete-
cti fuerunt non informati, inveriſimilia deponunt, con-
vincuntur de mendacio, & non percutiunt tempus con-
ceptionis, & nativitatis Franciſci; tum etiam quia in
concurſu cum illis aliis pro Franciſco examinatis
13 numero pluribus, melius informatis, veriſimilia depo-
nentibus, & concludentibus de loco, & tempore,
non ſunt attendendi cum magis ſit credendum præfatis
teſtibus Franciſci tot meliores qualitates habentibus,
ut ſingulas ponderando reſponſum fuit in dicta deciſ. §.
minus obſtat. quod probatio, cum quatuor ſeqq. Ideo-
que præſertim junctis ſupra ponderatis confeſſionibus,
14 quæ regulariter prævalent mille teſtibus in contrarium
examinatis, per ea quæ tradunt Aym. *conſil. 61. n. 3.
verſic. Confeſſio enim* Gabr. *de teſtibus, concl. 4. nu. 45.*
bon. mem. Baratt. *dec. 317. n.* 8.

Firmata igitur filiatione Franciſci per ſubſequens
15 matrimonium inter dictos Horatium, & Olympiam
ejus Progenitores contractum anno 1621. effectus fuit
verè, & propriè legitimus, §. *primo, Auth. quibus mod.
natur. effic. legit.* Jaſ. *in leg. generaliter §. cum autem, n.
6. C. de inſtit. & ſubſtitut.* Rip. *in leg. ſi unquam n.86.
C. de revoc. donat.* Honded. *conſil.72.n.26.lib.*2. Lup.
de illegit. comment.4. §.3. n. 1. cum ſeqq. Mantic. *de con-
ject. lib. 1. tit. 12. ſub n. 4.* Gabriel. *de legitimat. con-
cluſ. 1. n. 18. cum ſeqq.* aliique adducti in dicta deciſ.
§. *quod verò.* Ac habilitatus ad ſuccedendum proinde
ac ſi uſque ab initio ex legitimo matrimonio progeni-
tus fuiſſet dum nulla cauſa impedimenti inter ipſos con-
juges interceſſit, *leg. nemo quis, verſic. Neque enim,
C. de nat. lib.* Hond. *dicto conſil. 72. n. 27. lib.* 2. Ita
ut proinde ipſi ritè & rectè conceſſa fuerit immiſſio
pro medietate hæreditatis dicti Octavii Patrui in con-
curſu cum Lælio altero Patruo ſuccedendo in ſtirpes 16
jure repræſentationis ejuſdem Horatii Patris, & reſpecti-
vè germani fratris præfatorum Octavii, & Lælii
juxta claram diſpoſitionem §. *ſi igitur, Auth. de hæred.* 17
ab inteſt. ut probatur in eadem deciſione §. *Tota
difficultas.*

Ad ea verò quæ longa ſerie in contrarium deducta
fuerunt, vel pleniſſimè ſatisfactum fuit tam in prædic-
ta deciſione R. P. D. mei Royas, quàm in aliis deci-
ſionibus contra Attavantem emanatis coram eodem 26.
Maii 1643. & coram R. P. D. meo Meltio 11. Dec.
1648. vel non indigente reſponſione.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. ROIAS.

Æſculana Hæreditatis.

Lunæ 7. Junii 1649.

ARGUMENTUM.

Immiſſus juſtè à Judice in poſſeſſionem debet manuteneri. Quis ordo in ſucceſſione Fratrum ſervetur. An fœminæ dotatæ, à ſucceſſione per Statutum excluſæ, ſint etiam excluſæ à bonis provenientibus ex linea materna. Renunciatio facta per fœminas ſucceſſioni reſolvitur in pactum de non ſuccedendo, & quando requirat inſinuationem.

SUMMARIUM.

1 *Appellatio, licèt infra legitima tempora interpoſita, cùm non fuerit infrà biennium proſequuta, non impedit rem judicatam.*
Attenta præſertim ſententiæ validitate, & juſtitia.
2 *Immiſſus in poſſeſſionem auctoritate Judicis ritè, & rectè procedentis, debet manuteneri.*
3 *In fratris ſucceſſione, ſorores utrique conjuncto præferuntur fratri conſanguineo.*
4 *Frater conſanguineus ſuccedit fratri in bonis quæſitis à linea paterna, uterinus verò à linea materna.*
Et eſt regula generalis.
5 *Statutum excludens fœminas, & à dotantium ſucceſſione attendi debet, & prævalet Juri communi, in territorio ſtatuentium.*
6 *Ambigitur inter DD. an ſub hujuſmodi excluſione comprehendantur bona, quæ ex materna linea proveniunt, & referuntur qui tenent negativam.*
7 *Referuntur qui ſtant pro affirmativa.*
8 *Renunciatio facta per fœminas dotatas de omnibus bonis paternis, maternis, fraternis, quæ quomodocunque, & qualitercunque tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato ac alia quavis cauſa prætendere poſſint, &c. clauſulis ampliſſimis & generalibus concepta. Reſolvitur in pactum de non ſuccedendo eiſdem, in quorum hæreditate, nullum Jus, ob dotem receptam, nec competebat, nec competere poterat.*
9 *Stipulatio in actu facta pro hæredibus, illis etiam ſuffragari debet.*
10 *Inſinuatio non requiritur in renunciatione, quæ fit de hæreditate incerta & nondum quæſita, ſuper qua nullum*

Digitized by Google

nullum Jus, nec in re, nec in ſpe, renuntianti competebat.

11 *Odium conceptum contra virum, ob tranſitum ad ſecunda vota, non extenditur ad filios ex eodem matrimonio procreandos.*

12 *Renunciatio alicujus, quantumvis ampla non excludit renuntiantem à lucro ſibi obvento ob tranſitum parentum ad ſecunda vota.*

13 *Renunciatio materna non valet prajudicare filiis venientibus ex perſona propria, ob pracedentiam matris.*

14 *Declaratur non procedere, quando mater renunciavit, excepta dote, hoc enim caſu renunciatio per ipſam facta, nocet filiis, quamvis ex propria perſona, & mater deceſſerit antequam ſit delata ſucceſſio.*

15 *Eoque magis, dum renuntians promiſit pro ſe, & Heredibus.*

DECISIO LXXXIV.

1 QUamvis à mandato de manutenendo per A.C.
ad favorem Fulchi de Fulchis decreto fuerit in-
fra legitima tempora interpoſita appellatio, cum ta-
men illa non fuerit infra biennium proſequuta, ideo
reſolutum fuit conſtare de re judicata præfati decreti
ad textus in c perſonas, & c. cum ſit Romana de appell. cle-
ment. ſicut eodem tit. Alexander conſ. 164. num. 2.
lib. 2. Caſſad. dec. 6. num. 18. de app. Creſcent. dec. 8.
dec. 8. eod. tit. Rota dec. 11. num. 2. dec. 69. num. 8.
2 part. 6. recop. attenta præſertim illius validitate, & juſti-
tia, validitas enim non revocatur in dubium, juſtitia
verò oritur ex eo quod dum dictus Fulchus in poſſeſ-
ſionem bonorum, de quibus agitur immiſſus fuerit
auctoritate Judicis ritè & rectè procedentis eidem de-
negari non poterat manutentio, leg. juſtè poſſidet, ubi
DD. de acquir. poſſeſ. Rota dec. 589. n. 7. part 2. re-
centior. & part. 5. deciſione 229. num. 1. & dec. 27. poſt
Pacific. de Salvian. interdict. Caval. dec. 24. n. 1. & di-
ctum fuit in Romana Manutentionis de Cecchinis 8. Junii
1646. coram R. P. D. meo Otthobono, & coram me in
Romana Salviani 18. Febr. 1647. & 15. Junii 1648.

3 Nec prætendi poteſt quod hujuſmodi immiſſio Ful-
cho conceſſa fuerit injuſta dum agebatur de ſucceſſione
fratris in qua præferendæ erant illius ſorores utrinque
conjunctæ excluſo d. Fulcho fratre conſanguineo, ut
expreſsè cavetur in Auth. defuncto, & ad Senat. conſ.
Tertull. auth. ceſſante, C. de legit. hered. & Auth. itaque
re commun. de ſucceſſ. Bart. in leg. conjunctis num. 62. D.
de legat. 3. Jaſ. conſil. 143. num. 8. verſic. 2. lib. 4. & di-
xit Rota coram Durand. dec. 36. num. 27. & dec. 111.
num. 9. ac in Firmana fideicommiſſi 28. Nov. 1646.
4 coram R. P. D. meo Otthobono & coram me in Raven-
nat. hereditat. 23. Jan præteriti. Eoque magis quia
dd. bona proveniunt ex hæreditate materna, & ideo
intrat regula generalis quod frater conſanguineus
ſuccedat fratri in bonis quæſitis à linea paterna, ute-
rinus verò à linea materna juxta Gloſſ. communiter re-
cept. in Auth. poſt fratres, verbo filii, C. de legit.
hered. Bart. de ſucceſſ. ab inteſtat. num. 8. ad fin. &
Durand. d. dec. 36. num. 27. idcircò in dd. bonis pro-
venientibus ex linea materna prædictis Fulchus ut fra-
ter conſanguineus nullam prætendere poterat ſucceſ-
ſionem, cum illa deferenda eſſet ad ſorores utrinque
conjunctas fratris prædefuncti.

Quoniam ſtante diſpoſitione ſtatuti Aſculani lib.
1. c. 5. ubi fœminæ dotatæ, vel à patre vel à fratre ſi-
5 ve ex illorum bonis excluduntur ab illorum ſucceſſione
cujus vigore hæreditas Vincentii inteſtati defuncti de-
fertur ad Fulchum fratrem conſanguineum excluſis ſo-
roribus illud attendi debet, ac prævalet juri communi
in territorio ſtatuentium leg. omnes populi D. de juſt.
& jur. Cephal. conſil. 291. num. 9. verſic. cum ſtatutum,
& ſeq. Rota in Bononien. diverſ. dec. 1. num. 2. verſic.
nam ubi adeſt ſtatutum, & dec. 14. num. 46. ac dictum
fuit in dec. 36. num. 43. part. 5. recent. cum vulgaribus.
Et licet inter Scribentes diſceptetur an ſub hujuſmodi 6
excluſione comprehendantur bona, quæ ex materna
linea proveniunt, nam negativam opinionem tenuit
Caſtr. in auth. itaque mortuo ſub num. 2. verſic. in con-
trarium, C. commun. de ſucceſſ. & conſil. 291. num. 1. lib.
2. Gabr. conſ. 6. n. 5. circumſcriptis prædictis cum ſeq.
Ciarlin. controv. forenſ. lib. 1. cap. 80. n. 2. verſ. & quam-
vis, Peregr. dec. Patav. 75. num. 1. cum ſeqq. Mart. de ſuc-
ceſſ. legal. p. 3. quæſt. 4. art. 4. num. 5. Donat. Anton. de Ma-
rinis quotid. reſol. lib. 1. cap. 7. num. 9. & 10. Blaſ. Mi-
chalor. tract. de fratr. part. 3. cap. 13. n. 33. Franc. dec. 99.
n. 1. & 3. & per tot. & tenuit Rota coram Caval. dec. 50.
n. 2. & dec. 167. n. 18. & 19. part. 6.

Contrariam verò ſententiam latè tuetur Anton. de 7
Roſſel. de ſucceſſ. ab inteſt. num. 167. verſ. ad unum,
Socc. ſen. conſ. 89. num. 5. & per tot. lib. 4. Riminald.
ſen. conſ. 251. per tot. Ruin. conſ. 37. num. 10. & num. 13.
lib. 3. Minad. dec. 36. num. 11. Covar. de ſucceſſ. ab inteſt.
num. 8. verſic. verum extante, Capreol. eodem tract.
lib. 3. num. 131. Bart. eodem tract. lib. 18. tit. quomo-
do collateral. ſucced. num. 5. verſic. certè ſi per Statu-
tum Fland. Tort. ad ſtatut. Papiæ cap 96. n. 25. cum ſeqq.
uſque ad n. 47. Larat. conſ. 8. num. 18. verſic. & licet. Pere-
grin. dec. 13. num. 6. poſt medium verſic. qua ratione, &
admiſit Rota dec. 206. num. 27. verſic. & Caſtr. part. 6. re-
cent. Nihilominus quicquid ſit de veritate utriuſque
opinionis DD. exiſtimarunt nullo modo dd. ſorores ad-
mittendas eſſe ad Succeſſionem fratris prædefuncti, at-
tenta illarum ampliſſima renunciatione, ubi expreſsè,
& generaliter renunciarunt omnibus bonis paternis,
maternis, & fraternis, quę quomodocumque, & qua-
litercunque tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato,
ac alia quavis cauſa prætendere poſſint ad favorem
Galeatii patris, & Vincentii fratris, ac illorum hæ-
redum: quo circa dum agitur de ſucceſſione Vin- 8
centii prædicti cui expreſsè renunciatum fuit, utique
ambigendum non eſt quin non ſint dictæ ſorores ad
illam admittendæ ſtante dicta renunciatione ampliſ-
ſimis verbis concepta, quæ cum fuerit facta ad fa-
vorem patris, & fratris tunc viventium reſolvitur in
pactum de non ſuccedendo eidem in quòrum hæredi-
tate nullum jus dictis ſororibus tunc competebat, nec
competere poterat ob dotem receptam leg. poſt eman-
cipationem, §. illud, ubi Bart. n. 2. & 3. D. de lib. cauſ.
idem Bart. in leg. fin. in ult. quæſt. num. 18. C. de pact.
Buratt. dec. 333. num. 1. quæ renunciatio cum ſtipula-
ta fuerit etiam pro hæredibus illis etiam ſuffragari de-
bet. Rota dec. 393. num. 1. & 2. parte prima diverſ.
& part. 1. recentior. dec. 587. num. 2. & num. 3. Greg. 9
dec. 85. n. 1. cum ſeqq. Buratt. dec. 310. num. 7. ac dec. 894.
num. 4.

Nec dicatur hujuſmodi renunciationes corruere ex
defectu inſinuationis, quia cùm in ipſis renunciatum
non fuerit hæreditatibus certis, & jam delatis, ſed
incertis, & nondum quæſitis ſuper quibus renuncian- 10
tibus nullum jus competebat nec in re, nec in ſpe, opus
non erat aliqua inſinuatione, ut tradit Baldus in reg.
illud, num. 41. verſic. quid ergo, C. Sacroſ. Eccleſ. Gabr.
conſil. 6. num. 3. cum ſeqq. vol. 2. Gratian. diſceptat. 13.
num. 10. cum ſeq. & alii congeſti per Buratt. dec. 333.
num. 3. & num. 4. & dec. 12. ac dec. 320. pariter n. 12. p. 6.
recentiores.

Nec refert quod mater juxta cujus voluntatem re-
nunciationes factæ fuerint odio habuit ſecundas nuptias
Galeati viri, adeo ut hac de cauſa illum privavit me-
diatè uſusfructus bonorum eidem relicti: proindeque
dicendum eſt dictas renunciationes ſuffragari non poſſe
Fulcho ex dicto ſecundo matrimonio procreato, ac
ſub eodem odio comprehenſo, quia odium concep-
tum contra virum ob tranſitum ad ſecunda vota non 11

exten-

Digitized by Google

extenditur ad filios ex eodem matrimonio procrean-
dos,ut firmat Theſaur.*dec.*170.*nu.*26.*& num.*32.*verſic.*
& ex hoc videtur Merlini. de legitim. lib. 3.*tit.*1.*q.*21.
*num.*24.Gregor.*dec.*173.*num.*4.& admiſſo etiam quod
odium prædictum conſiderari poſſit in Fulcho ex dicto
matrimonio ſuſcepto,hoc tamen non efficit ut renuncia-
tiones illi non ſuffragentur dum ſtipulatæ fuerunt ad
favorem Vincentii, & ejus hæredum prout eſt Fulchus,
qui ab inteſtato ſuccedit ex ſupra aductis.

12 Minus obſtat, quod renunciatio quantumvis ampla
non excludat renunciantem à lucro ſibi obvento ob
tranſitum parentum ad ſecunda vota, & benè declarat
Faber. *in Cod. lib.* 5. *tit.* 5. *de ſecund. nupt. diffinit.*15.
num. 6. Fontanell. *de pactis nupt. clauſul.* 5. Gloſſ. 8.
part. 4. *num.* 40. *cum ſeqq.* qui alios refert, quia lu-
crum proveniens ex tranſitu ad ſecunda vota conſi-
ſtens inmediate uſusfructus non ſpectabat ad ſoro-
res renunciantes, ſed ad Vincentium fratrem,
ideo effectum fuit dictum lucrum de hæreditate ipſius
cui dum expreſsè renunciarunt remanſerunt inhabiles
ad ſuccedendum,& animadvertit Fontanell.*loc.cit.n.*44.
*in fine.*Merlin.*de legit.loco cit.*

13 Demum non afficit quod hodie Corinda filia Virginiæ
renunciantis ob præcedentiam matris veniat ex perſona
propria, ideo illi nullo modo obſtare deberet renuncia-
14 tio materna ex adductis per Gratianum *diſcepiat.* 785.
num. 21. quia non procedit quando mater renun-
ciavit excepta dote, hoc enim caſu renunciatio per ip-
ſam facta nocet filiis quamvis ex propria perſona,
& mater deceſſerit antequam ſit delata ſucceſſio, ut
tradit Roman. *in l. qui ſuperſtitis vol.* 4. *verſ. quod*
limita, D. de acquir. hared. Caſtrenſ. *conſ.* 419.
*in fine verſic.*4.*principalis*, Ruin. *conſil.*181.*n.*7. Surdus
conſil. 355. *n.* 42. *verſic. tertio reſpondetur*, *& num.*43.
Michalor. *de fratribus part.* 3. *cap.* 12. *num.* 38.
eoque magis dum renuncians promiſit pro ſe, & hære-
15 dibus, ut firmat Surdus *dicto conſil.* 355. *n.*40.*&*41.
Theſaur. junior. *lib.* 2. *quaſt.* 90. *num.* 5. Noal. *de*
*tranſmiſſ.conſil.*73.*num.*5.

R. P. D. CELSO.

Melevitana Hæreditatis.

Veneris 28. *Maii* 1649.

ARGUMENTUM.

Salvianum quando intret, & quibus concurren-
tibus. Clericus, quam diſpoſitionem ha-
beat in fructibus beneficii. Immiſſio ex
remedio *l. fin. C. de edict. Div. Adr. toll.*
quando habeat locum.

SUMMARIUM.

1 *Salvianum intrat, ubi eſt clauſula conſtituti; cum hypotheca & obligatione bonorum concurrentibus extremis.*
2 *Salvianum datur etiam contra tertium titulo poſſidentem.*
3 *Etiam pro conſequendis bonis donatis.*
4 *Clericus, ceſſante fraude poteſt diſponere de fructibus Beneficii per viam contractus, & donationis.*
5 *Beneficiatus habens adminiſtrationem in vita, aquiparatur uſufructuario.*
6 *Clericus poteſt diſponere de bonis patrimonialibus, & induſtrialibus.*
7 *Altari qui ſervit, de altari vivere debet.*
8 *Immiſſio* ex remed. l. fi. C. de Ed. Div. Adr.toll. *conceditur ad exhibitionem teſtamenti non variati, nec cancellati, in quo exhibens inſtitutus ſit hares.*
9 *Exceptio de Jure tertii non admittitur in Judicio poſſeſſorio.*
10 *Legatarii tenentur capere de manu Haredis.*

DECISIO LXXXV.

SEntentiam Rotalem, per quam Andreæ Vaſſallo
conceditur immiſſio in bonis Bartholomæi fratris,
dixerunt Domini, eſſe confirmandam; Siquidem conſ-
tat de donatione ad ejus favorem facta cum clauſula
Conſtit. nec non hypotheca & obligatione omnium
bon. mobilium, & ſtabilium pro illius obſervantia,
cujus vigore, concurrentibus extremis intra Salvia- 1
num probat textus in *lege* 1. ubi Bart. *D. de ſalv. in-*
terd. leg. 1. *C. de precar. & ſalu.* Aretin. *in §. item*
Serviana n. 9. *inſtitut. de actio.* & in his terminis dixit
Rota *dec.* 292. *num.* 2. *poſt Pacif. de ſalv. & in recent.*
dec. 539. *num.* 1. *part.* 4. *dec.* 308. *in princip. & dec.*
578. *num.* 1. *part.* 5. *& dec.* 205. *per tot. part.*

Dari autem Salvianum, etiam contra tertium titulo 2
poſſidentem, notat Gloſſ. *in leg. verbo utile, D. de ſalv.*
Rol. *conſil.* 14. *num.* 1. *lib.* 1. Menochius *de adipiſc.*
rem. 3. *num.*54. Pacific. *de ſalvi. inſp.* 1. *cap.* 7. *nu.* 14.
Rota *coram Seraph. dec.* 935. *n.* 3. & etiam pro conſe-
quendis bonis donatis *d. dec.* 308. *n.* 3. *p.*5. *in rec.*

Quibus ſtantibus non intrat ſpolium, ſub prætextu, 3
quod eadem bona præſumantur acquiſita ex fructibus
beneficii, quod retinebat Bartholomæus in Eccleſia
Cathedrali Meliten. cum poſſit Clericus, ceſſante
fraude, de illis diſponere per viam contractus, & do-
nationis juxta gloſſam communiter recept. *in cap. pra-* 4
ſenti, verbo reſervari off. ord. in 6. Abb. *in cap. ad hac,*
num. 4. *verſ. ſed quando de teſtamentis, & in cap. cum*
conſtet num. 5. *de pig. & aliis cautel.* Redoan. *de rebus*
Eccl. non alien. q. 1. *cap.* 5. *in princ. fol. mihi* 282. *& cap.* 14.
n. 2. *cum ſeqq. & cap.* 16. *à n.* 1. Molin. qui affirmat
ſemper vidiſſe ita pronunciari *de primog. Hiſp. lib.* 7.
cap. 10. *n.* 33. *&* 34. alter Molin. *de juſt. & jur. diſp.*
148. *verſic. ſecunda concluſio.* Sarmient. *de redd. Eccl.*
*part.*4.*c.*4.*n.* 5. *in fin. & n. ſeq.* Azor. *inſtitut. moral.*2.
part. lib. 7. *cap* 9. *quaſt.* 5. Garz. *de benef. part.*2.*cap.*1.
num. 10. Lotth. *de re benef. lib.*2. *quaſt.* 36. *num.* 45.
Corn. *conſil.* 313. *lib.* 3. Petr. Nunez. *reſp.*19.*n.*7. Rota
coram ſa. me. Gregor. dec. 401. *num.* 1. Beneficiatus enim
habens adminiſtrationem in vita æquiparatur uſufruc- 5
tuario, Clar. *lib.*3. *ſent.* §. *teſtament. q.*28. *n.*8. Barboſa *in c.*
praſenti eodem num. de off. ord. in 6. Bellon. *conſ.*3.*n.*2.
cum ſeqq. Rota *dec.*41.*n.*2. *cum ſeqq. de probat. in antiq.*
& coram Seraph. *dec.* 594.*n.*7.

Ulterius ex teſtibus formiter examinatis conſtat Bar-
tholomæum, non ſolum poſſediſſe bona beneficii, ſed
etiam patrimonialia, & fuiſſe ſolitum lucrari ex indu-
ſtria licita; ita ut præſumendum ſit, conſumpſiſſe fru-
ctus beneficii in alimenta, & alias impenſas neceſſarias
excedentes redditus ejuſdem beneficii, prout deponunt
iidem teſtes, & de bonis patrimonialibus, & indu- 6
ſtrialibus diſpoſuiſſe, quod utique facere potuit juxta
notat. per Abb. *quaſt.* 2. *num.*14. Socinus *conſ.* 91. *col.*
3. *n.* 3. *verſ. ſecundum quod praſupponitur, lib.*3. Alex. *conſ.*
119. *num.* 3. *cum ſeqq. lib.*7. cum pluribus adductis per
Surdum *de alim. quaſt.*12. *n.*11. *& ſeqq.*

Et ratio eſt quod, qui Altari ſervit de Altari vivere 7
debet, *cap. cum ſecundum Apoſtolum de prab.* Innoc. in
*cap. Epiſcop. n.*1. *eodem tit.* Abb. *in c.*1. *n.*3. *de magiſtr.* Me-
noch. *de arbitr. caſ.*195. *n.*4. Rot. *coram Verall. dec.*306. *n.*
4. *& in rec. dec.*50. *n.*17. *p.*7.

Eoque faciliùs Domini pro confirmatione reſponde- 8
runt, quia idem Andreas ultra prædictam donatio-
nem exhibet etiam teſtamentum præfato Bartholomæo
conditum non vitiatum nec cancellatum, in quo ipſe
reperitur inſtitutus hæres, ita ut benè propterea illius
vigore fuerit conceſſa immiſſio ex *rem. leg. fin. C.*
de edict. Div. Adr. toll. Contard. *in l. un. in amplsat.*
ſeu

Digitized by Google

ſeu quaſi, *n.* 98. *C. ſi de mom. poſſ.* Saluſt. *in prax. lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 1. Menoch. *de adipiſc. remed.* 4. *n.* 16. Rota *coram ſan. mem. Gregor. dec.* 206. *n.* 1. *in rec. deciſ.* 140. *eodem num. part.* 6.

9 Non obſtat exceptio, quoad legata facta ab eodem Batholomæo, nam illa, uti de jure tertij non admittitur in hoc judicio, Alex. *in dicta lege finali*, *n.* 23. *circa medium*, *verſ. ſecus ſi allegatur*, *C. de edict. D. Adr. toll.* Peregrinus *de fideicommiſſis art.* 38. *n.* 46. Rota *in Forolivien. de Monſignanis* 3. *Junij* 1602. *coram Penia*, & tamen eſt certum quod legatarij tenentur capere de manu hæredis, *cap. Raynaldus*, ubi Gl. & DD. *de teſt.* Rota *cor. Duran. dec.* 62. *num.* 8. *cum ſeq.* & *in recen-*

10 *tiores*, *dec.* 315. *n.* 5. *part.* 5.

Ex quibus, & aliis latè deduct. in deciſionibus R. P. D. mei Royas reſponſum fuit pro confirmatione ſententiæ Rotalis, altera tantùm, &c.

R. P. D. Meltio.

Romana locorum Montium.

Veneris 3. *Junij* 1650.

ARGUMENTUM.

Cauſa, quando efficiatur deſerta, etiam interpoſita appellatione citationis. Reproductio, an ſit neceſſaria, & qua de cauſa. Loca montium ſubrogata aliis extractis, mediante pecuniarum converſione, efficiuntur fideicommiſſaria, non minus quàm alia, quibus ſubrogata fuere. Primogenituræ vinculum, quando habeat locum: quæ requirantur ad hoc ut donatarius univerſalis teneatur ſervare factum defuncti.

SUMMARIUM.

1 *Cauſa efficitur deſerta ſi appellatio interpoſita non fuerit intra tempus debitum proſequuta*, & *non obtenta fatalium prorogatione*, *perinde eſt res judicata*, *ac ſi non fuiſſet interpoſita appellatio.*

2 *Appellans, ſic auſam non proſequatur, videtur ab appellatione recedere*, & *facto proprio ſententiam confirmare.*

Ac proinde illa exequi debet.

Etiam inſtantibus haredibus illius, *ad cujus favorem ea lata fuit.*

Eoque facilius attenta validitate, & *juſtitia ſententia.*

3 *Validitas ſententia probatur ex proceſſu*, *in quo conſtat de juriſdictione mandantis*, & *citationibus*, *ac obſervatione terminorum ſubſtantialium.*

4 *Monitorij reproductio non requiritur de eſſentia*, *ubi pars citata comparet.*

5 *Citationis reproductio non alia ratione requiritur*, *quàm ad effectum reddendi certum judicem de vera*, & *actuali executione monitorij.*

6 *Citationis reproductio realis deducitur ex productione facta à curſore ſub illis verbis:* facto realiter ac tenoris, &c. *productionem realem denotantibus.*

7 *Immiſſio juſta conceſſa defuncto*, *venit exequenda ad inſtantiam haredis.*

8 *Loca montium fideicommiſſo ſubjecta in extractione converſa in aliorum locorum emptionem cum eiſdem vinculis*, & *oneribus*, *obtinent emptorum omnimodam*, & *plenariam ſubrogationem.*

9 *Identitatis bonorum probatio*, *eſt requiſitum ſubſtantiale ad obtinendam remiſſionem vigore* leg. fin. Cod. de Ed. Div. Adr. toll.

10 *Loca montium empta ſubrogata aliis fideicommiſſariis extractis*, *cum iiſdem juribus*, & *prærogativis*, *perinde habentur fideicommiſſaria*, *ac ſi onus*, & *vinculum dicti fideicommiſſi*, *illis à principio adjectum fuiſſet.*

11 *Hypotheca regulariter ſuper feudalibus non cadit.*

12 *Primogenitura vinculum diuturna obſervantia declaratur.*

13 *Actio ex empto contra venditorem*, *datur emptori ad tollendam fraudem.*

14 *Donatarius univerſali*, *ad hoc ut teneatur ſervare factum defuncti*, *duo copulativè requiruntur*, *nempe quod donatio ſit univerſalis omnium bonorum*, & *quod nullus alius datus fuerit hæres univerſalis.*

DECISIO LXXXVI.

TVlit A C. de anno 1639. ſub die 22. Auguſti ſententiam immiſſionis in poſſeſſionem 25. locorum Montium communitatis ſecundæ, & tertiæ erectionis ad favorem D. Fabij Columnæ uti fideicommiſſarij q. Alphonſi ejus patrui; contra Eccleſiam ſanctorum Ambroſij, & Caroli de Urbe dictorum tertiam poſſeditricem, quæ licet appellaverit, appellationem tamen proſequi, & fatalia jam elapſa prorogari nunquam curavit. Defuncto dicto Fabio DD. Marius & Dominicus Columna tanquam fideicommiſſarij prædicti Alphonſi, & ejuſdem Fabii filii, & hæredes prætendentes dictam ſententiam feciſſe tranſitum in judicatum, obtinuerunt illius executionem mihi committi à ſignatura juſtitiæ, quæ reſcripſit cum ſolita clauſula *conſtito de re judicata*, ad cujus reſcripti formam poſito hodie dubio, an conſtet de re judicata fuit per Dominos affirmativè reſponſum, ſiquidem à ſententia lata ſub dicta die 22. Auguſti 1639. licet fuerit appellatio interpoſita die 7. Octobris ejuſdem anni, tamen, quia commiſſio appellationis non fuit impetrata, & ſi im- 1
petrata dicatur, non docetur de citatione facta ad dicendum contrà intra annum, imo lapſum fuit integrum decennium abſque eo quod in cauſa quidquam actum fuerit, ſive aliqua fatalium prorogatione, utique appellatio effecta fuit deſerta, & ſententia ipſa fecit tranſitum in judicatum perinde, ac ſi ab ea appellatum non fuiſſet *capite cum ſit Romana extr. de appell. clem. ſi appellationem eod. tit. lib.* 2. & *lege fin.* & *Authent. ei qui*, *Cod. de tempor.* & *repar. appell.* Rota *coram* Pot. *dec.* 28. *lib.* 2. & *in recent. dec.* 414. *n.* 3. *part.* 5. & ex ſimilibus circumſtantiis pro re judicata reſpondit Rota coram reverendiſſimo Domino meo Decano in alia ſimili cauſa inter eoſdem Doctores Columnenſes, & excellentiſſimum D. Principem Burgheſium, *ut ex deciſione coram d. R. D. meo Decano emanata ſub* 15. *Februarii* 1641. & idem comprobatur *in Aquilana Juriſpatronatus* 4. *Junij* 1646. *coram R. D. meo Corrado*, *§. quia cum ab eo tempore citra*; ubi declaratur, quod appellans ſi cauſam non proſequatur videatur ab appellatione recedere, & facto proprio ſententiam confirmare, & *in Peruſina bonorum* 18. *Junij* 1649. *coram eodem*, *§.* 1. & *in aliis:* ac proinde illa exequi debet *leg. poſt rem judicatam*, *D. de re judicat. leg.* 1. *C. eodem*, *l. fin. Cod. de execut. rei judic.* Rota *in recent. deciſ.* 601. *n.* 2. *verſ.* & *conſequenter*, *part.* 4. *tom.* 3. etiam inſtantibus hæredibus Fabii, ad cujus favorem ea lata fuit, *leg. ſi à te*, *§. Julianus ſcribit*, *l. ſi mater*, *§. idem Julianus*, *l. exceptio rei judic. D. de excep. rei judic.* Gloſſa *in l.* & *an eadem in verb. perſonarum eod. tit.* Alex. *in l. ſæpè n.* 69. *verſ. una eſt*, *D. ſent.* & *re jud.* eoque facilius attenta validitate, & juſtitia dictæ ſententiæ, Rota *in Aſculana hæreditatis* 7. *Junij* 1649. *coram R. Patre D. meo Rojas in princip.*

Validitas probatur ex ipſo proceſſu, in quo conſtat de juriſdictione, mandatis, & citationibus ac obſer- 3
vatione terminorum ſubſtantialium juxta deciſionem

Verall. 262. *part.* 1. Objecta autem nullitas ex præ-
tenſo defectu monitorii, illiuſque reproductionis viſa
fuit irrelevans, nam reproductio ultra quod non re-
quiritur de eſſentia ubi pars citata comparet; Caputa-
quen. *dec.* 112. *part.* 1. Rota *dec.* 16. *de judic. in an-*
4 *tiq. dec.* 447. *n.* 3. *part.* 1. *diverſ.* Lancell. *de atten.* 2.
part. cap. 4. *in præfat. à n.* 128. *uſque ad* 142. & com-
probat Modern. *de cit. cap.* 16. *n.* 64. Rota *coram ſanct.*
mem. Gregor. XV. dec. 37. *n.* 2. *& ibi adden. n.* 9. Ex
comparitione enim citati reſultat ſufficiens probatio mo-
5 nitorium fuiſſe ritè, ac rectè executum, quod ſufficit,
cùm alia ratione reproductio non requiratur, quàm ad
effectum reddendi certum judicem de vera, & actuali
executione monitorii. Caputaquen. *dicta dec.* 142. *n.*
1. & benè Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 639. *n.* 1. *cum*
ſeqq. Viſum etiam fuit Dominis reproductionem realem
adeſſe, cum illa optimè deducatur ex productione facta
à Curſore ſub illis verbis facto realiter, ac tenoris deno-
tantibus productionem realem, Gratianus *diſcept. forenſ.*
cap. 121. *n.* 33. *add. ad Greg. XV. dec.* 59. *n.* 13. Rota
in Ferrarien. bonorum 9. *Maij* 1594. *coram Lancell.*
& Urbevetana fideicommiſſi 16. *Nov.* 1619. *coram*
bon. mem. Coccino.
6 Juſtitia dictæ ſententiæ ſatis etiam eſt evidens: nam
non controvertitur inter partes, quod Alphonſus Co-
lumna donaverit ſuam tertiam partem Caſtri Rubiani
Mario ſeniori ejus germano fratri, cum fideicommiſſo
ad favorem primogeniti, ſin minus ſecundogeniti, ſer-
vato perpetuo ordine primogenituræ, & quod eadem
pars Caſtri fuerit deinde vendita D. Carolo Bubernino
bon. me. pretiumque inde redactum ſubrogatum pro
fideicommiſſo ordinato in dicta donatione in tot locis
Montium, quibus ſic ſtantibus cum Marius & Mutius
ejus primogenitus prædeceſſerit Alphonſo donatori,
ſicque factus fuerit locus fideicommiſſo ad favorem
7 Fabii ſecundogeniti, utrique immiſſio eidem Fabio
conceſſa vigore fideicommiſſi in d. donatione contenti
fuit juſta, & conſequenter venit hodie exequenda ad
inſtantiam Marij junioris, & Dominici ejus filiorum,
ac hæredum, *leg. ſi à te*, *§. Julianus ſcribit*, *D. de*
except. rei judic. Innoc. *in cap. quamvis ſub n.* 2. *verſ.*
alias res judicata, ubi etiam Imol. *ſub n.* 1. *verſ. &*
adverte de ſent. & re judicat. Pancirolus *conſ.* 11. *ſub*
n. 9. *verſ. & licet amplius non vivant cum ſeqq.* Surdus
conſ. 312. *n.* 12. *verſ. & ratio eſt*, Modern. Neapol.
ad Peregr. *art.* 53. *fol.* 558. *col.* 1.
Quibus non adverſatur, quod immiſſio conceſſa fue-
rit contra loca Montium Communitatum ſecundæ, &
tertiæ erectionis, quæ libera eſſe prætenduntur, ex quo
loca provenientia ex pretio Caſtri ſint primæ erectio-
nis. Quia ex datis in ſummario DD. Columnenſium
apparet dicta loca primæ erectionis extracta fuiſſe,
illaque converſa in emptione aliorum locorum ſecun-
dæ, & tertiæ erectionis cum eiſdem vinculis, & one-
ribus, quæ important omnimodam, & plenariam ſub-
rogationem, *l. impari*, *§. hi*, *qui* ubi Dec. & Cag-
nol. *ff. de reg. jur.* Cravet. *conſ.* 263. *n.* 7. Soc. in. *ſen.*
8 *conſ.* 30. *n.* 3. *lib.* 1. Rota *poſt* 2. *volum. conſ. Farinac. dec.*
82. *n.* 2. *&* 91. *n.* 2. Unde patet non deficere requiſi-
tum ſubſtantialem ad obtinendam immiſſionem vigore
l. fin. ſcilicet probationem identitatis, quandoquidem
omnia jura, & prærogativæ tranſeunt in loca ſubro-
gata *l. decernimus*, ubi Bartol. *de aquaduct. lib.* 11. *l.*
ſi cum §. qui injuriarum, *D. ſi quis caut.* & habetur
perinde, ac ſi onus, & vinculum d. fideicommiſſi ad-
10 jectum fuiſſet à principio locis ſecundæ, & tertiæ
erectionis, Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 114. *n.* 81. *&*
cap 454. *n.* 16. *lib.* 3. Greg. XV. *dec.* 60. *ſub. n.* 1. *&* 2.
Minus relevat aliud prætenſæ injuſtitiæ objectum ex
eo deductum, quod cum Alphonſus in donatione in
qua dictum fideicommiſſum, ac primogenituram con-
ſtituit, ſibi expreſſe reſervaverit mobilia, & gemmas,
nec non ratam ſcut. 2000. ex hæreditate Lauræ ejus
aviæ, loca Montium, de quibus hodie agitur cenſeri
debeant alienata in dictam cauſam, veniantque pro-
pterea imputanda in partem detractionis competentis
eidem Alphonſo vigore dictæ reſervationis *ad l. Mar-*
cellus, *§. res quæ*, ubi communiter Doctores, *D. ad*
S. C. Trebell. Nam dicta loca Montium empta fuerunt
ex pretio Caſtri, reſervatio autem ratæ ſcutorum bis
mille, & facultas de illis diſponendi cadit tantum ſu-
per hæreditate Lauræ Columnæ ejus aviæ, ad quam
cum certum ſit d. Caſtrum non pertinuiſſe, nec minus
eam habuiſſe ſuper d. Caſtro aliquam hypothecam quæ 11
regulariter ſuper feudalibus non cadit, *cap. ſi de feudo*,
§. licet vaſſallus, *& verſ. in generali ſi de feud. defunct.*
contr. fuer. Speculat. *de pignor. n.* 30. Neguſantius *eo-*
dem tract. 2. *part.* 2. *memb. n.* 49. Gabr. *de reg. jur.*
concl. 12. *n.* 15. *&* 21. Maſtrillus *deciſ.* 86. *n.* 2. utique 12
objectum penitùs evaneſcit, eoque magis attenta obſer-
vantia ſubſecuta, dum Eccleſia dicta loca ſuper poſſedit
ſub expreſſa ſubjectione primogenituræ, ex quo ſequitur
ut ipſamet agnoverit in dictis locis non intrare dictam
facultatem diſponendi, & ſic in illis negari hodie non
poteſt vinculum primogenituræ ut in his terminis reſ-
pondit Rota *deciſ.* 68. *n.* 11. *deciſ.* 108. *n.* 33. apud
Moder. Peruſ. *de ſubhaſt. & in Romana Salviani de Caſa-*
libus 17. *Nov.* 1637. *§. & demum*, *coram bonæ mem.*
Buccabella, *Romana Salviani* 14. *Martij* 1650. *§. non*
obſtat, verſ. ſed tertij poſſeſſore, coram R.P.D. meo Bichiò.
Non obſtat denique, quod præfati Marius, & Do-
minicus prout nec alij ſucceſſivè vocati ad dictam pri-
mogenituram tanquam donatarij univerſales, qui loco
hæredis habentur, impugnare non valeant alienatio-
nem factam per Alphonſum donantem, ſed imo te-
neantur illam defendere, ac manutenere Eccleſiam cau-
ſam habentem ab Andrea Turrio dictorum locorum
Montium emptore.
Quia primò reſpondetur, quod nec etiam ipſe Al-
phonſus cogi poſſet ad aliquam manutentionem favo-
re Turrii emptoris, ex quo in reſignatione dictorum lo-
corum Montium per ipſum facta procedendo bona fide
expreſſit omnia vincula, quibus dicta loca ſubjacebant,
ſicque ceſſat ratio fraudis cujus cauſa datur emptori 13
actio ex empto contra venditorem, *ad text. expreſſum*
in lege 1. *§. venditor ſi cum ſcilicet*, *& leg.* 4. *D. de act.*
empt. & vēdit. Mangil. *de evict. quæſt.* 167. *n.* 23. *& ſeqq.*
Secundò prorſus removetur objectum ex eo, quod
Marius nequaquam dici poteſt Donatarius univerſalis,
ſtante reſervatione plurium rerum facta per donantem,
ſcilicet uſusfructus Caſtri donati, nec non ratæ ſcut.
2000. competent. ſuper hæreditate Lauræ aviæ, atque
alterius portionis ad effectum teſtandi prout de ea te-
ſtatus fuit, ſcribendo reſpectu illius ſibi hæredem. Un-
de ſequitur, quod nec dictus Marius, nec alij ſuc- 14
ceſſivè vocati ad primogenituram haberi poſſint loco
hæredum, nec teneantur ſervare factum defuncti, cum
ad hunc effectum duo copulativè requirantur, nempe
quod donatio ſit univerſalis omnium bonorum, &
quod nullus alius datus fuerit hæres univerſalis, Ran-
chin. ad Guid. Pap. *q.* 105. Celſus Ugo *conſ.* 13. *n.*
22. Ger. Spin. *conſ.* 75. *n.* 33. *&* 34. Caravit. *dec.* 25.
n. 9. *verſ. & præfata vera ſunt.*
Et ita utraque parte, &c.

Eminentiſs. & Reverendiſs. D. Card. Otthobono.

Piſauren. donationis.

Veneris 8. *Februarij* 1647.

ARGUMENTUM.

**Donatio facta alicui contemplatione ma-
trimonij, ubi intervenit ſtipulatio pro hære-
dibus & ſucceſſoribus, quando ob generalita-
tem**

Digitized by Google

tem verborum ext.nditur etiam ad filios ex ſecundo matrimonio natos. Quæ habeatur hujuſmodi donationis cauſa finalis, & quæ impulſiva. In concurſu capitulorum, & inſtrumenti, cuinam ſit ſtandum?

SUMMARIUM.

1 *Bona donata Nepoti ab Avo in cauſam matrimonij contrahendi nulla facta mentione filiorum ejuſdem, ſive ex primis, ſive ex ſecundis nuptiis, cenſentur etiam æqualiter acquiſita pro omnibus filiis ex quocumque matrimonio procreandis, concurrente æquali actione erga omnes, tam Avi donantis, quàm Patris donatarij.*

2 *Filij ex quocumque matrimonio ſuſcepti, ad ſucceſſionem parentum æqualiter ſunt admittendi.*

3 *In donatione facta Patri, abſque mentione filiorum familiæ, tam primi, quàm ſecundi matrimonij poſſunt conſequi contingentem ſibi portionem rei donatæ.*
Et hoc in terminis fuit ſemel, atque iterum judicatum per Senatum Cathaloniæ.

4 *Donatio facta ſtipulanti pro ſe, ac hæredibus, & ſucceſſoribus, extenditur ob verborum generalitatem, ad filios etiam ex ſecundo matrimonio naſcituros.*

5 *Clauſula* ad habendum, &c. *in inſtrumento donationis appoſita, convincit perſonam donatarij fuiſſe principaliter contemplatam, non autem filios ex eo aut ex alio matrimonio naſcituros.*

6 *Donatio contemplatione matrimonij, quando facta fuit viro, ac mulieri pro ſeipſis, ac eorum filiis ſtipulantibus, de filiis ex eorum matrimonio eſt intelligenda ſtipulatio.*
Hæc tamen opinio recipit diſtinctiones, & declarationes.

7 *Donatio contemplatione matrimonii facta conjugibus, vel alteri ex eis ſtipulantibus pro ſe, ac pro filiis, ex ipſis, vel ex eo matrimonio naſcituris, ad alios extendi non poteſt, quia ſtipulationis verba ad certas perſonas reſtricta ſunt.*

8 *Cauſa finalis eſt omnium prima, ac potiſſima in intentione agentis, ſumma verò, ac poſtrema in exequutione, in cujus complemento animus quieſcit.*

9 *Matrimonium in donatione facta contemplatione matrimonij, eſt magis cauſa efficiens, aut impulſiva quàm finalis.*

10 *Cauſa finalis, & potiſſima in donatione facta contemplatione matrimonij, eſt commodum & honorificentia donatarij, atque ideo donans honeſtiores, ditioreſque nuptias affectat, tanquam media ad conſequutionem illius ultimi finis.*

11 *Cauſæ duæ poſſunt concurrere ad eundem finem.*

12 *Cauſa amoris, & affectionis oritur ex ſanguinis conjunctione, & ex impulſu naturæ.*

13 *Cauſa amorem, conjunctionem, ac vinculum naturale reſpiciens, comprehendit in donatione facta contemplatione matrimonij, ſuo effectu, omnes filios tam ex primis, quàm ex ſecundis nuptiis genitos.*

14 *In donatione, licet contemplatio matrimonij fuiſſet cauſa finalis, non tamen ex ea ſequitur quod filij donatarij veniant ex propria perſona, niſi ſint expreſsè, & diſpoſitivè vocati.*

15 *De dote, quæ datur contemplatione matrimonij, mulier poteſt diſponere, & filij non poſſunt in ea jus aliquod prætendere, niſi uti hæredes.*

16 *Intellectus* textus in l. ſi inter virum & uxorem 24. de pact. dotal.

17 *Liberorum appellatione inter conjuges, & maximè circa dotem, veniunt filij ex eis nati.*
Secus verò eſt quando verba non proferuntur à conjugibus, ſed à tertio.

18 *Intellectus* text. in l. ſi quid earum 45. §. interemptum, ff. de legat. 3. & in l. Divi Conſtantini S. C. de nat. lib.

19 *Filij legitimati per ſubſequens matrimonium æqualiter ſuccedunt cum aliis fratribus ex eodem matrimonio legitimè poſtea natis in dote, ac donatione antenuptiale.*

20 *Filij omnes ex quocumque matrimonio ſuſcepti, admittuntur in bonis paternis.*

21 *In concurſu capitulorum matrimonialium, & inſtrumenti, magis eſt ſtandum primis, quæ à partibus fiunt, quàm ſecundo, quod fit à Notario.*

22 *Inter capitula matrimonialia, & inſtrumentum; ubi non adeſt contrarietas ſubſtantialis, ſemper eſt facienda interpretatio ut non diſcordent.*

23 *Interpretatio ea ſemper deſumi debet, per quam æqualitas inter filios reſultet.*

24 *Stipulatio pro filiis in donatione expreſſa foret neceſſaria, ad hoc ut aliquod jus filiis naſcituris quaſitum dici poſſet.*

DECISIO LXXXVII.

IOannes Andreas Oliverius donavit Petro Antonio ex filia Nepoti ſcut. 36000. in tot bonis ſtabilibus pro ſe, & ejus hæredidibus, ac ſucceſſoribus cum clauſula ad habendum, tenendum, utendum, poſſidendum, vendendum quicquid deinceps perpetuò dicto Petro Antonio, ſuiſque hæredibus, ac ſucceſſoribus placuerit faciendum, quæ quidem donatio fuit facta ad effectum ut ſequeretur parentela, & ſucceſſivè matrimonium inter dictum Petrum Antonium ejus Nepotem, & Mariam filiam Hectoris de Muſchis, & ob ſinceram dilectionem, & perfectum amorem, quem, & quam habebat verſus d. Petrum Antonium ejus Nepotem erga ipſum ſemper obedientem, &c.

Ex dicto matrimonio procreatus fuit filius Joannes Andreas junior; ſed defuncta Maria Petrus Antonius ad ſecundas nuptias convolavit, & Dominicum, Annibales, alioſque filios ſuſcepit. Demum mortuo Petro Antonio orta eſt controverſia inter Joan. Andream ex primo, & alios ex ſecundo matrimonio genitos ſuper ante dicta donatione ſcut. 36000. cauſaque mihi commiſſa dedi Dub. An bona donata ſpectent in totum ad Joan. Andream juniorem, & Doctores cauſa ter propoſita partibus acerrimè informantibus reſponderunt bona donata non ſpectare in totum ad Joan. Andream, ſed ad omnes filios Petri Antonij de Oliveriis tam ex primo, quàm ex ſecundo matrimonio procreatos.

Movit primum DD. ea ratio, quod cum hæc bo- 1
na fuerunt per Joan. Andream Avum maternum donari promiſſa, & deinde donata Petro Antonio ejus Nepoti nulla facta mentione filiorum ejuſdem ſive ex primis, ſive ex ſecundis nuptiis, cenſentur etiam æqualiter acquiſita pro omnibus filiis ex quocumque matrimonio procreandis concurrente æquali affectione erga omnes tam Avi donantis, quàm Patris donatarij *lege 3. C. de inoff. teſtament. §. fin. auth. de nupt.* Baldus *in authent. qui rem n. 7. C. d. Sacroſ. Eccleſ.* Dec. *conſ. 236. num. 6.* Pariſius *conſ. 59. n. 7. lib. 3.* Decianus *conſilio 16. n. 80. lib. 1. conſilio 143. num. 18. lib. 2.* Surdus *conſ. 72. num. 10.* Tiraquellus *de tract. conſang. §. 11.* Gloſſa 1. *num. 14.* Mantica *de conject. ult. vol. lib. 8. tit. 7. ſub num. 3.* Fontanella *de pact. nuptial. clauſula 4. gloſſa 9. ſub n. 3. parte 1.* Mart. *de ſucceſſione legal. parte 4. quæſt. 10. art. 1. nu. 3.* Gregorius Lopez *part. 2. tit. 15. lib. 2.* Gloſſa 10. *quæſt. 7.*

Cui quidem rationi leges adſtipulantur, quibus ſæpè 2
cautum fuit filios ex quocumque matrimonio ſuſceptos ad ſucceſſionem parentum æqualiter fore admittendos, *ut in l. 1. Cod. de legit. hæred. l. cum aliis 4. §. ad maternas, Cod. de ſecund. nupt. §. nec illud quoque auth. de nupt.*

Digitized by Google

3 Et hinc Doctores teſtati ſunt quod quando donatio facta eſt Patri abſque mentione filiorum, hoc caſu tam filij primi, quàm filij ſecundi matrimonij, poſſunt conſequi contingentem ſibi portionem rei donatæ, Rovit. *conſil.* 94. *ſub n.* 3. Menoch. *conſil.* 40. *n.* 20. & 22. Theſaur. *quæſt. forenſ. lib.* 4. *quæſt.* 2. *n.* 4. Cancer. *variarum reſolut. part.* 1. *cap.* 8. *ſub n.* 70. *verſic. circa iſtas donationes*, & *part.* 3. *cap.* 7. *n.* 100. & 112. ubi ait in terminis præſentis quæſtionis ita ſemel, atque iterum fuiſſe judicatum per Senatum Cathaloniæ, Fontanell. *de pact. nupt. dicta clauſula* 4. Gloſſa 9. *part.* 1. *n.* 36. Joannes Maria Novar. *quæſt. forenſ.* 83. *nu.* 6. *part.* 1. & fuit dictum in Interamnen. donationis coram Burat. inter ejus impreſſ. *dec.* 861. *per tot.*

4 Et hæc quidem maximè locum ſibi vendicant, quando donatio facta fuit viro ſtipulanti pro ſe, ac hæredibus, & ſucceſſoribus; nam eſto quod fiat in ipſis capitulis matrimonialibus contemplatione certi matrimonij, nihilominus receptiſſimum eſt, quod comprehenduntur quicumque filij, ac hæredes Donatarij, quia ex hujuſmodi verborum generalitate conſtat partium intentionem non fuiſſe reſtrictam ad filios ex primo matrimonio naſcituros. Camill. de Laratha *conſ.* 9. *n.* 14. & *ſeq.* & *n.* 24. dixit hanc eſſe communem, & veriorem ſententiam, Pereg. *conſ.* 77. *n.* 1. *lib.* 3. Menoch. *conſ.* 388. *n.* 16. & 32. Mareſcott. *variarum reſolut.* 20. *n.* 7. *libro* 2. Flores de Mena *in additione ad deciſ. Gammæ* 233. *in fine.* & dixit Rota *deciſ.* 251. *n.* 6. *part.* 5. *recent.*

Præſertim verò, quia in inſtrumento donationis factæ Petro Antonio fuit adjecta clauſula ad habendum, &
5 quicquid perpetuò dicto Petro Antonio, ſuiſque hæredibus placuerit faciendum, nam hæc convincit perſonam donatarij fuiſſe principaliter contemplatam, non autem filios ex eo, aut ex alio matrimonio naſcituros, Laderch. *conſ.* 1. *n.* 8. Molfeſ. *conſ.* 2. *num.* 33. & 34. Menoch. *dicto conſilio* 40. *n.* 16. Cutel. *de donat. contempl. matrimon. tom.* 2. *tract.* 2. *diſcurſ.* 1. *ſpecial.* 36. *n.* 28. *fol. mihi* 477. & firmavit Rota *d. dec.* 861. *n.* 4. *coram Burat.*

6 Et quamquam ab informantibus pro Joan. Andrea allegaretur auctoritas plurium Doctorum faventium filiis primi matrimonij, tamen ſi rectè eorum dicta perpendantur, clarè apparet, quod loquuntur in diverſo caſu, nempe vel quando donatio contemplatione matrimonij facta fuit viro, ac mulieri pro ſe ipſis, ac eorum filiis ſtipulantibus, & in his terminis de filiis ex eodem matrimonio eſſe intelligendam ſtipulationem cenſuerunt Rim. junior *conſ.* 295. *num.* 42. & *conſilio* 569. *num.* 38. & *ſeq.* Feder. Scot. *conſ.* 9. *n.* 7. & 8. *tom.* 2. *lib.* 2. Joannes Franc. de Ponte. *conſ.* 25. *n.* 3. & 4. & *conſ.* 8. *n.* 16. *lib.* 1. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *quæſt.* 11. *per to.* Staiban. juniori *reſol.* 22. *n.* 21. & *ſeq. lib.* 1. Mar. Cutel *de donat. contempl. matrim. tom.* 2. *tract.* 2. *diſcurſ.* 1. *ſpecial.* 36. *n.* 8. *ac* 14. *per tot.* Cald. *de jur. emphyt. lib.* 2. *quæſt.* 15. *n.* 8. & 28. Gamm. *dec.* 233. *nu.* 2. & ibi Add. Vivius. *dec.* 257. *num.* 2. Larea. *dec. Granaten.* 33. *n.* 24. quidquid tamen ſit de illa opinione, quæ recepit diſtinctiones, & declarationes, certiſſimum verò eſt huic caſui DD. prædictos applicari non poſſe.

7 Vel loquuntur quando donatio contemplatione matrimonii fuit facta conjugibus, vel alteri ex eis ſtipulantibus pro ſe, ac pro filiis ex ipſis, vel ex eo matrimonio naſcituris, & tunc ad alios donatio extendi non poteſt, quia ſtipulationis verba ad certas perſonas reſtricta ſunt, & is erat caſus deciſ. Gammæ 233. relat. per Cald. *de jur. emphyt. dicta quæſt.* 15. & *lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 12. & Lareæ *deciſ.* 33. *n.* 17. & *ſub n.* 24. & 26. Federic. Scott. *dicto conſ.* 9. *n.* 7. & 8. *tom.* 2. *lib.* 2. Rovit. *dicto conſil.* 94. *ſub n.* 22. Noguerol. *allegat.* 23. *ſub num.* 162. & *ſeq.* ideo certum eſt, quod non applicantur caſui, de quo agitur.

Neque obſtat, quod donatio de qua agitur facta fuerit contemplatione certi, ac determinati matrimonii inter Petrum Antonium, & Mariam, contrahen. 8
& ut illud ſequeretur, ideoque contracto matrimonio jus fuerit acquiſitum ſolis filiis ex eo progenitis, non aliis ex ſecundo matrimonio procreatis, quia contemplatio talis matrimonii non fuit cauſa finalis Joan. Andreæ donantis, nam cauſa finalis eſt omnium prima, ac potiſſima in intentione agentis, ſumma verò, ac poſtrema in exequutione, in cujus complemento animus quieſcit, ut declarat Bartolus *in lege ambitioſa*, *n.* 19. *D. de decret. ab ord. fac.* Rimin. junior *conſilio* 662. *n.* 31. Covar. *variarum reſol. lib.* 1. *reſol.* 20. *n.* 2. matrimonium verò magis eſt cauſa efficiens, aut impulſiva, ut in ſpecie 9
not. Bertrand. *conſ.* 1. *n.* 4. *vol.* 1. *part.* 2. Decianus *conſ.* 239. *n.* 2. Oldrad. *conſilio* 5. Natta *conſilio* 609. *n.* 10. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *cap.* 12. *n.* 22. Rota *coram Burat. dicta deciſ.* 861. *n.* 7. & ibi Add. *lit. A*, *inter recent. deciſione* 20. *n.* 5. & 10. & *deciſione* 251. *n.* 1. *parte* 5. finalis autem, atque potiſſima hujus donatio- 10
nis fuit commodum & honorificentia Petri Antonii Nepotis ex filia ipſius Avi donantis, atque ideo honeſtiores, ditioreſque nuptias affectabat tanquam media ad conſequutionem illius ultimi finis, ut probatur ex tradit. per Covarr. *ſub dicto n.* 2. quem ſequitur Rimin. junior *dicto conſilio* 662. *ſub n.* 30. *ac ſeq.* Bec. *conſilio* 20. *n.* 32. Surdus *conſilio* 361. *ſub n.* 14. & *ſeqq. ſub n.* 25. Bomb. *conſ.* 61. *num.* 9. Tellus Fernandez *in leg.* 22. *Tauri n.* 27.

Præterea certum eſt, quod contemplatio matrimonii non fuit ſola cauſa donationis, cùm fuerit etiam expreſſa alia nempe amoris, & affectionis Avi erga Nepotem, ut ibi, & ob ſinceram dilectionem, & perfectum amorem, quem, & quam habet verſus dictum Petrum Antonium ejus Nepotem, & erga ipſum ſemper obedientiam, &c. donavit, &c. ideo ſive hæ cau- 11
ſæ donandi fuerint æque principales, prout poſſe concurrere duas cauſas ad eundem finem tradit Bartolus *in dicta l. ambitioſa*, *n.* 19. *D. de decret. ab ord. fac.* ſive fuerit potior, ac fortior cauſa amoris, & affectionis, quæ oritur ex ſanguinis conjunctione, & ex impulſu naturæ *juxta leg. Tutor.* 31. *§. quæ Tutoribus*, *D. de excuſ. Tutor.* & probant Dec. *conſilio* 120. *n.* 4. Cephal. 12
conſ. 81. *n.* 12. & *conſ* 210. *n.* 21. Surdus *conſ.* 361. *ſub n.* 14. & *ſub n.* 23. *verſic. Demum*, non adverſatur Rota *dicta deciſione* 20. *n. parte* 5. *recent.* hoc unum certè, abſolutè, ac inevitabiliter reſultat, quod licet una ex prædictis cauſis deſit in filiis ſecundi matrimonii, non tamen deficit altera amorem, conjunctionem, ac vinculum naturale reſpiciens, cujus effectus 13
comprehendit omnes filios tam ex primis, quàm ex ſecundis nuptiis progenitos, quod ſatis eſt, *§. affinitatis inſtit. de nupt.* Cephal. *conſilio* 81. *n.* 13. Surdus *conſ.* 361. *n.* 14. & *conſilio* 351. *n.* 7. Barz. *dec. Bonon.* 25. *n.* 86. & in his terminis Rota *coram Buratto d. dec.* 861. *n.* 9. & *dec.* 251. *n.* 12. & *ſeqq. part.* 5. *in recent.*

Sed etiam licèt contemplatio matrimonii fuiſſet cau- 14
ſa finalis donationis factæ Petro Antonio, non tamen ex ea ſequitur, quod filii veniant ex propria perſona, niſi ſint expreſsè, & diſpoſitivè vocati, ut tradunt Decius *conſil.* 216. *n.* 5. *verſ.* & *illa verba in favo-* 15
rem, Alciat. *conſilio* 7. *ad finem*, *lib.* 8. Scipio Theodor. *allegatione* 42. *n.* 2. Suarez *conſilio* 9. *n.* 9. ubi dat exemplum dotis, quæ datur contemplatione matrimonii, tamen mulier poteſt de ea diſponere, & filii non poſſunt jus aliquod prætendere, niſi uti hæredes, ut firmavit Rota *coram Buratto dicta deciſ.* 891. *n.* 8. & latius in Rom. fideicom. de Incoronatis 5. *Novembris* 1639. & 5. *Martii* 1640. *coram bon. mem. Pirovano.*

Neque plures textus allegati ab informantibus pro Jo. Andrea obſtare viſi ſunt, quia *l. ſi habitatio* 10. *§. ſed ſi D. de uſu*, & *habit.* quatenus dicit quod cauſa finalis arctat legatum ad ejus terminos, non eſt applicabilis huic

Digitized by Google

huic caſui, quia matrimonium Petri Antonii cum
Maria, vel non fuit cauſa finalis, & præcipua, vel non
16 ſola donationis, ut viſum eſt. *Textus* verò *in lege ſi inter*
virum, & uxorem 24. D. de pact. dotal. loquitur de
17 pacto inter virum & uxorem ſuper dote retinenda initio
ob liberos intervenientes, quorum appellatione inter
ipſos conjuges, & maximè circa dotem veniunt filii ex
eis nati, *juxta textum in lege cum vir uxoris 25. & in*
lege 9. vir uxoris 60. cum lege ſeq. D. de condit. & de-
monſtr. ſecus verò eſt quando verba non proferuntur
à Conjugibus, ſed à tertio, ut in ſpecie reſpondent
Surd. *conſ. 72. n. 13.* & Cancer. *d. p. 3. c. 7. n. 105.*
& quo ad hoc ceſſat omnis difficultas in præſenti caſu,
cùm nulla fuerit facta mentio filiorum in donatione.
18 Minus officiunt *textus in lege ſi quid earum 45. §.*
inter emptum, D. de legat. 3. & in l. Divi Conſtantini
5. C. de nat. lib. quia ibi primus textus loquitur de rebus
19 emptis pro perſona primæ uxoris, donatio autem de
qua agitur non fuit facta uxori, neque pro illius per-
ſona. *textus* verò *in dicta lege Divi Conſtantini*, decer-
nit, quod per ſubſequens matrimonium legitimati
æqualiter ſuccedant cum aliis fratribus ex eodem matri-
monio legitimè poſtea natis in dote, ac donatione an-
tenuptiali, quod juri, & æquitati conſonum eſſe docet
textus in dicta lege cum aliis 4. C. de ſecund. nupt. tamen
20 contrarium ſervatur in bonis paternis, in quibus om-
nes filii ex quocumque matrimonio ſuſcepti admit-
tuntur *juxta in l. 1. C. de legit. hæred. cum aliis ſupra*
citatis.

Demum non obſtat quod in capitulis matrimonia-
libus inter partes initis nulla mentio facta fuerit de hæ-
redibus, & ſucceſſoribus, nec adſit clauſula *ad haben-*
dum, quæ reperitur inſerta cum prædictis verbis in in-
ſtrumento dumtaxat poſtea celebrato, adeo ut in con-
21 curſu capitulorum, & inſtrumenti magis ſit ſtandum
primis, quæ à partibus fiunt, quàm ſecundo, quod
fit à Notario, ut tradit Surdus *deciſione 71. n. 4. &*
ſeq. Add. ad ſan. mem. Gregorium, *deciſione 168. n.*
18. Rota *deciſ. 59. n. 12. part. 4. & deciſ. 250. n. 16.*
cum ſeq. part. 6. recent. & in Romana Situs 25. Maij
1644. coram R. P. D. meo Royas.
22 Quia certum eſt, quod quando inter capitula, &
inſtrumentum non adeſt contrarietas ſubſtantialis, ſem-
per eſt facienda interpretatio, ut non diſcordent, Dec.
conſilio 195. ſub n. 3. Paul. de Montepico *conſilio 52.*
n. 18. Cravett. *conſ. 70. n. 5.* Torniell. *conſ. 49. n.*
35. Rota *deciſ. 250. n. 15. parte 6. recent.* ideoque
cum in præſenti caſu, ut viſum eſt, concurrant verba,
& mens donantis, quæ nequaquam fuerunt reſtricta
ad filios primi matrimonii, ex hoc apparet, quod ca-
23 pitula bene ad concordiam reducuntur; & ſemper de-
ſumi debet ea interpretatio, per quam æqualitas inter
filios reſultet. Aldouin. *conſ. 1. n. 163.* Honded. *conſ.*
29. n. 95. & ſeq. conſ. 59. n. 60. & ſeq. lib. 1. Gratian.
diſcept. 755. n. 8. Rota *in recent. deciſ. 252. n. 22.*
& 23. part. 6. & maximè apparet ſubſtantialis concor-
dia capitulorum, & inſtrumenti in eo, quod neutro-
bique fuit facta mentio filiorum donatarii; ad hoc
verò, ut aliquod jus filiis naſcituris quæſitum dici
24 poſſet, neceſſaria fuiſſet expreſſa ſtipulatio pro filiis
Dec. *dicto conſilio 216. n. 6. verſ. non obſtat ad finem*
junctis dictis in princip. n. 1. firmat ſæpe citata deciſio
Buratt. 851. *ſub n.* 1. cum aliis ſuprà allegatis.

Fuit itaque reſolutum bona donata non ſpectare in totum ad Jo. Andream, utraque parte informante, &c.

Eminentiſs. & Reverendiſs. D. Card. Otthobono.

Piſauren. donationis.

Veneris 31. Januarij 1648.

ARGUMENTUM.

Hìc cadit thema præcedentis deciſionis.

SUMMARIUM.

1 *Benevolentia, & amor erga donatarium Nepotem ex ſanguinis conjunctione proveniens, in donatione antenuptiali, vel eſt cauſa præcipua, & finalis totius diſpoſitionis, vel eſt æquè finalis cum aliis expreſſis.*

2 *Cauſa amoris, cum in donatione antenuptiali, ſit expreſſa, & naturalis, venit præferenda omnibus aliis, & prævalet accidentalibus.*

3 *Conventio certi, & determinati matrimonii in donatione antenuptiali facta viro, reddit donationem irrevocabilem reſpectu uxoris intereſſe, ut vir ſcilicet ſit dives, & ſibi alimenta pinguiora ab ipſo præſtari valeant.*

4 *Non tamen excludit præcipuam ipſiuſmet viri donatarij contemplationem, ac intereſſe, cùm fuerit in ipſius ſolam perſonam concepta.*

5 *In ſucceſſionem ad donationem factam intuitu certi, & determinati matrimonij, ubi filij non ſint diſpoſitivè vocati, veniunt æqualiter admittendi filij donatarij ex quocumque matrimonio ſuſcepti: nam ſola illius matrimonij, & conventionis ratio excludere nequit filios ex ſecundis nuptiis ſuſceptos, niſi ex verbis ipſis, vel alias id actum appareat.*

6 *Et excluſio aliquorum ex his filiis à ſucceſſione in bonis donatis, non inducitur niſi per expreſſa etiam propria, ſeu ſaltem æquipollentia verba: importandum eſt enim ei, qui cum id intenderet, qualitates donationis non inveſtigavit, vel clarius non expreſſit.*

7 *Dos, & donatio propter nuptias, quæ conſtituuntur ex cauſa certi matrimonii, ſoluto matrimonio, ſpectant ad filios tam ejuſdem, quàm alterius matrimonij.*

8 *Clauſula*, ad habendum &c. *adjecta inſtrumento ſuper capitulis matrimonialibus celebrato, ſupplet ſtipulationem in illis omiſſam, partium intentionem in capitulis antecedentibus declarando.*

9 *Expreſſum facit ceſſare tacitum, & interpretativum.*

10 *Diſpoſitio facta in teſtamento valet interpretari quid vivens teſtator ſenſerit.*

11 *Æqualitas inter filios apprimè venit ſervanda.*

DECISIO LXXXVIII.

APprobarunt Doctores fundamenta reſolutionis coram me emanatæ die 8. Februarij ſuperioris anni, & proinde ſteterunt in deciſis; duo enim objiciebant informantes pro Joan. Andrea, alterum videlicet, quod donatio ſcut. 36. mil. per Jo. Andream ſeniorem Petro Antonio ejus nepoti facta fuerit contemplatione certi, & determinati Matrimonii cum Maria contrahendi, alterum verò quod donatio non proceſſerit ex mera voluntate, & liberalitate donantis, ſed ex neceſſitate conventionis præcedentis in capitulis matrimonialibus cum Patre Mariæ initis, à quo ſine tali donatione non fuiſſet Petro Antonio data in uxorem, ideoque inferebant bona donata ſpectare in totum ad Joan. Andream juniorem ex q. D. Maria, & Petro Antonio filium, non autem ad alios Petri Antonij filios ex ſecundis nuptiis ex D. Victoria Iordana ſuſceptos.

Sed hæc viſa fuerunt nihil relevare, nam licèt Jo. Andreas illam tunc fecerit donationem Petro Antonio, ut matrimonium cum Mariâ contraheretur, tamen hæc non fuit ſola nec ſumma cauſa donationis, ſed potius contemplatio commodi donatarii, ac honorificentiæ familiæ illius, quem ſummopere diligebat, ut videre eſt in inſtrumento celebrato in executionem capitulorum, ibi, *ad effectum ut dicta parentela, & matrimonium ſequeretur, & ob ſinceram dilectionem, & perfectum amorem, quam, & quem habet verſus dictum*

Digitized by Google

Petrum Antonium ejus Nepotem , & erga ipſum ſemper obedientem ſponte , &c. *donavit* , &c.

1 Patet ergo , quod benevolentia , & amor erga Nepo-
tem ex ſanguinis conjunctione proveniens, vel eſt cauſa
præcipua , & finalis totius diſpoſitionis, vel eſt æquè
finalis cum aliis expreſſis , ut in his terminis benè oſten-
dunt Surd. *conſilio* 361. *n.* 14. *& ſeqq.* Bec. *conſ.* 20. *n.*
32. Cephal. *conſilio* 81. *n.* 12. Mareſcot. *variar. reſol.*
lib. 2. *cap.* 20. *n.* 8. Rota *coram Buratto deciſ.* 861. *n.* 9.
& in Romana Donationis de incaſatis in recent. deciſ. 251.
n. 12. *parte* 5. & cum cauſa amoris ſit expreſſa , & natura-
2 lis , venit præferenda omnibus aliis , & prævalet acci-
dentalibus *l. qui habet* 3. ubi Bartol. *ff. de tutel. l. Tutor.*
31. *§. quæ Tutoribus ff. de excuſ. Tutor.* Alex. *in l. ſi do-
natione* 13. *n.* 2. *C. de collat.* Tiraquell. *de retract. li-
gnag. §.* 30. Gloſſ. 1. *n.* 26. Rota *dec.* 20. *n.* 7. *part.* 5. *recent.*

Nec donans tali modo aliud , vult Mulieri donatum ,
ut ratiocinatur Alciat. *conſ.* 7. *ſub n.* 22. *& ſeqq. lib.* 8.
Jo Franciſcus à Ponte *conſ.* 80. *n.* 11. *& ſeqq.* ſed vult
tantùm eum allicere ad matrimonium per donationem
ſponſo factam , quæ cauſa magis demonſtrat affectio-
3 nem , & amorem erga Donatarium , in quem confert ,
& conventio reddit quidem donationem irrevocabilem
reſpectu intereſſe Vxoris , ut Vir ſcilicet ſit dives , &
ſibi alimenta pinguiora ab ipſo præſtari valeanta, ut pro-
bant plures relati per Add. ad Burat. *d. deciſ.* 861. &
firmavit Rot. *dec.* 44. *per tot. parte* 6. *recent.* ſed non ex-
cludit præcipuam Petri Antonii contemplationem , ac
intereſſe , cùm in ipſius ſolam perſonam concepta , non
autem Uxoris , ac filiorum , ut ibi , *che faccia donatio-
ne al Sig. Pietro Antonio inter vivos irrevocabile* , ut in
4 individuo ſimilis donationis fuit reſolutum in *dict. deciſ.*
861. *coram Buratto* , in cujus facti contingentia ſimilis
huic omnino præceſſerat conventio in apocha matrimo-
niali ſequentibus verbis concepta , *E detto Sig. Gabrie-
le ſimilmente promette di pigliar per ſua legitima ſpoſa la
ſudetta Sig. Arpalice con queſto però , e non altrimente
che prima &c. Item la Sig. Prudenza* , &c. *& il Sig.
Lodovico ſuo figliuolo* &c. *faccino libera donatione al
detto Sig. Gabriele intuitu matrimonii* , ut apparet ex
revolutione proceſſus illius cauſæ , & pariter *in Roma-
na fideicommiſſi de Incoronatis* 5. *Nov.* 1639. *&* 5.
Maij 1640. *coram bon. mem. Pirovano.* Donatio facta
fuerat Franciſco contemplatione certi , & determina-
ti matrimonii cum Emilia de Cavaleriis contrahendi ,
ut explicitè dicitur *in* 2. *deciſ. §. non obſtant.* quæ re-
plicantur , & intuitu , cauſa , & favore dicti matri-
monii , & liberorum procreandorum , ut dicitur in
principio primæ deciſionis, & tamen Rota reſolvit filios
non fuiſſe diſpoſitivè vocatos , ſed donationem hære-
ditariam cenſendam.

Ac proinde omnes filii Donatarii ex quocumque ma-
5 trimonio ſuſcepti ad ejus ſucceſſionem æqualiter veniunt
admittendi , nam ſola illius matrimonii , & conven-
tionis ratio excludere nequit filios ex ſecundis nuptiis
ſuſceptos , niſi ex verbis ipſis , vel aliàs legitimè id
actum appareat , Menoch. *conſ.* 40. *n.* 39. *verſ. non
obſtat ſeptimum* , *& conſ.* 268. *n.* 30. Rovit. *conſ.* 94.
n. 3. Theſaur. *quæſt. forenſ. lib.* 5. *quæſt.* 2. *n.* 4. Fon-
tanell. *de pact. nupt. clauſ.* 4. *gloſ.* 8. *parte* 1. *ſub n.* 36.
verſ. per hæc ego , Cancer. *vari reſol. part.* 3. *cap.* 7. *n.* 111.
Cutel. *de donat. tract.* 2. *diſcuſſ.* 1. *ſpecial.* 36. *n.* 12. *&* 13.
& dixit Rota *in d. dec. Romana de Incoronatis coram
Pirovano.*

Ex lectura autem , & contextu capitulorum liquidò
conſtat partem ſponſæ intendiſſe , ut illa nuberet Viro
diviti , Avum verò ſponſi illum donatione proſequi vo-
luiſſe, ut ditiorem uxorem inveniret, ut majoribus undi-
que opibus conquiſitis familiæ ſtatum decentius ſuſten-
taret , ſed ex neutra parte apparet voluntas conſtituendi
ullum diſcrimen , aut differentiam inter filios donatarii ,
vel aliquos ex eis à bonis donatis repellendi , prout ne-
ceſſe erat ſaltem æquipollentibus verbis exprimere , aliàs
imputandum eſt ei , qui cùm id intenderet qualitates do-
nationis non inveſtigavit , vel clarius non expreſſit , *l.
labeo ſcribit* 21. *§. de contrah. empt.* Mantic. *de tacit.
& ambig. lib.* 4. *tit.* 27. *n.* 9. & in hic terminis Alciat.
d. conſ. 7. *n.* 29. *lib.* 8. Fontanell. *de pact. nupt. clauſ.*
4. gloſſ. 9. *parte* 5. *n.* 152. Cutell. *de Donat. tract.* 2.
diſcurſ. 1. *ſpecial.* 36. *ſub n.* 18. *verſ. quod ſumus.*

Et quod ad hunc effectum non operetur ſola cauſa 6
finalis certi matrimonii , patet ex dote , & donatione
propter nuptias , quæ indubitanter conſtituuntur ex
cauſa certi matrimonii , ut ejus oneribus inſerviant ,
& conſtante matrimonio alienari non poſſint , nec
alterari , ſed ex hoc non ſequitur , quin ſoluto matri-
monio ſpectent ad filios tam ejuſdem , quàm alterius
matrimonii , ut de utraque eſt *text. clarus in l. ſi libe-
ris* 18. *C. de donat. ante nupt.* & ibi Bald.

Quæ certiora redduntur ex verbis inſtrumenti ſuper 7.
iiſdem capitulis matrimonialibus celebrati , in quo do-
natio apparet facta , *ſpontè , purè , liberè , ac ſimpliciter
eidem Petro Antonio ſtipulanti pro omnibus quorum in-
tereſt , intererit , ſeu quomodocumque intereſſe poterit* ,
&c. cum clauſ. ad habendum , alienandum , & quic-
quid perpetuo d. Petro Antonio , ejuſque hæredibus ,
& ſucceſſoribus placuerit faciendum , quæ ſanè verba
non ſolùm convincunt perſonam donatarii fuiſſe prin-
cipaliter contemplatam , nec donationem fuiſſe reſtri-
ctam ad filios ex primo matrimonio naſcituros , ut
firmatur in alia *deciſione hujus cauſæ in §. & hæc qui- 8
dem* , *& ſeq.* verùm etiam manifeſtant dictam Partium
intentionem in capitulis antecedentibus , & declara-
tur , ac ſuppletur ſtipulatio in illis omiſſa , *l. ſed Julia-
nus* 8. *§. proinde , ibique gloſſ.* & DD. *ff. ad S. C. Ma-
ced.* Cravet. *conſ.* 964. *n.* 24. Surd. *conſ.* 202. *n.* 24. 9
Afflict. *dec.* 319. *n.* 5. Rot. *deciſ.* 174. *n.* 4. *p.* 4. *t.* 2.
rec. expreſſum verò facit ceſſare tacitum , & interpre-
tativum *l. cum ex filio* 39. *§.* 1. *l. ex facto* 43. *§. item
quæro ff. de vulgar. leg. fin. C. de pact. convent.* Crav. *reſp.*
1. *pro Genero n.* 282. Rota *coram Buratto dec.* 949. *n.* 2.

Accedit Io. Andreæ Donatoris teſtamentum in quo
juſſit ipſi Petro Antonio conſignari tot bona hæredita-
ria , quæ ſufficerent pro ſatisfactione ſcutor. 36. mil.
donatorum , in reliquis ex æquo inſtituit hæredes uni- 10
verſales Io. Andream ex præfata Maria ſuſceptum , &
omnes ejus filios maſculos ex legitimo matrimonio naſ-
cituros , ex hoc enim apparet Donantem principali-
ter fuiſſe contemplatum perſonam Nepotis , ac illius
commodo bona donata maximè cedere voluiſſe , non
autem aliorum , cùm etiam ex diſpoſitis in Teſtamento
liceat interpretari quid vivens ſenſerit *l. uxori* 32. *§.
cum Sejus , ff. de legat.* 3. Suarez *conſ.* 1. *n.* 20. Ro-
man. *conſ.* 179. *n.* 11. Boër. *deciſ.* 172. *n.* 22.

Omitti poterat ab informantibus pro Io. Andrea, quod
ipſi obvenerint in diviſione ſcuta 27. mill. tantùm, fra- 11
tribus verò ſcuta 81. mill. quia cùm fratres ex ſecundo
matrimonio ſint tres , debent habere æqualem portio-
nem bonorum paternorum, & ſic perfecta reſultat æqua-
litas inter ipſos , quæ inter filios apprimè venit ſervan-
da. *l.* 3. *C. de inoff. teſtam. §. fin.* Auth. *de nupt. cum
aliis in ſuperiori dec. allegatis.*

Fuit itaque reſolutum bona donata non ſpectare in
totum ad Jo. Andream confirmando deciſionem ema-
natam die 8. Februarij ſuperioris anni , utraque parte
acerrimè informante.

R. P. D. ROYAS.

Romana Cambij.

Mercurij 23. *Martii* 1650.

ARGUMENTUM.

**Quando habens intereſſe admittatur ad cau-
ſam, & quale debeat intereſſe haberi. Tranſ-
actio ſuper ſententia , non niſi per tres ſen-
tentias conformes reſcindi poteſt.**

SUM-

Digitized by Google

SUMMARIUM.

1 *Damnum paſſurus ex condemnatione alterius in judicio, dicitur habere intereſſe ad illam cauſam: & ideo venit admittendus.*

2 *Admittendus ad cauſam, cùm non agitur de ſuo intereſſe principali, ſed incidenter, ſufficit quod apparenter doceat de Jure, & det fumum per leviores, & ſemiplenas probationes.*

3 *Poſt ſententiam, à qua non appellavit, audiendus non eſt aliquis iterum ſuper eo, quod in alio judicio principaliter excipiendo ad eundem finem deduxit.*

4 *Lis per tranſactionem terminata, non debet denuò inſtaurari.*

5 *Deciſio Sacræ Rotæ non poteſt impugnari, ubi non agitur principaliter ſuper illius reviſione, ſed eſt ſupponenda, juxta laudabilem, & inveteratum ſtylum hujus S. Tribunalis.*

6 *Juſtitia, & validitas ſententiæ agnoſcitur per tranſactionem ſuper ea factam.*

7 *Unde donec tam ſententia, quàm tranſactio, per tres conformes reſcindantur, ab ea recedi non poteſt.*

DECISIO LXXXIX.

VErtente lite inter Jo. de Mancinis, & Hippolitum Coccapanium ſuper reſtitutione ſc. 2069. quam idem Coccapanius in actu receptionis illorum facere promiſit, quotieſcumque d. Mancinus fuiſſet declaratus verus, & legitimus Creditor Marchionis Pallavicini, à quo dd. ſc. 2069. uti debita fuerunt Coccapanio ſoluta. Inſurrexit idem Marchio, & prætendens ad d. cauſam, dum agebatur de ejus intereſſe admitti; fuit ſub die 28. Junij præteriti coram bon. mem. Arguelles diſputatum dubium, ac reſponſum, conſtare de ejus intereſſe ad effectum admiſſionis ad cauſam; ſuper quo hodie repropoſita cauſa DD. reſponderunt Marchionem eſſe admittendum reformando tamen intereſſe in altera deciſione exceſſivè conſideratum.

Siquidem d. intereſſe reſultat ex eo, quia ſi Mancinus obtineret condemnari Coccapanium ad reſtituendum dd. ſcut. 2069. juxta formam obligationis ejuſdem; Marchio teneretur uti Debitor ipſius Coccapa-
1 nij d. ſummam eiſdem reficere, ideò ſua valde intereſt, illum defendere, Coccin. *deciſ.* 237. *n.* 4. quod ſat eſt ad hoc ut ipſe ſit admittendus, cum quando non agitur de intereſſe principali, ſed incidenter ad effectum admiſſionis ad cauſam ſufficiat apparenter docere de jure, & dare fumum per leviores, & ſemiple-
2 nas probationes, ut notant Abbas *in capit. veniens il* 2. *num.* ubi Felin. *n.* 13. Bald. *n.* 2. *& ſeq. de Teſtibus* Cancer. *variar. reſolut. lib.* 3. *tit.* 16. *n.* 32. & ſæpe dixit Rot. *deciſione* 11. *de reſcript. in antiq. deciſ.* 13.
2 *n.* 7. *coram Buratto, & deciſ.* 325. *n.* 9. *&* 10. *parte* 6. *recent. & parte* 7. *deciſ.* 176. *n.* 10. *&* 11. cum aliis latè relatis in præterita deciſ. *ſub §. Certum eſt enim.*

Intereſſe verò hujuſmodi conſiderari minimè poteſt in ſcutis 3000. pro ſorte principali Cambij debiti Mancino; Quia dum dictum creditum canonizatum fuit per ſententiam R. P. D. mei Peutingerij; à qua Marchio non appellavit reſpectu dictæ ſummæ ad cauſam
3 admittendus non eſt, non enim debet iterum aliquis audiri ſuper eo, quod in alio judicio principaliter excipiendo ad eundem finem deduxit, ut per multos citatos tradit Gabr. *de recept. concl.* 2. *n.* 10. *& in puncto* Feder. de Sen. *conſil.* 242. *circa med. verſ. aut vult admitti*, Gratian. *diſcept.* 445. *n.* 10. *& ſeqq.* Nunez *in declarat. ad l.* 4. *&* 5. *Regni tit. de las excepciones, n.* 49. *impreſſ. poſt ejus conſil.* Et ultra dictam ſententiam, quæ tranſivit in judicatum, concurrit pro exiſtentia dicti crediti tranſactio inter eundem Marchionem, & Mancinum poſtea facta, in qua idem Marchio in illius exequutionem ſolvit Mancino ſcuta 1900. cum promiſſione ſolvendi reſiduum, ex qua 4
tranſactione uti impediente litis ingreſſum, non debet ad cauſam ſuper dicta ſumma Marchio admitti, ne lis denuo inſtauraretur, dum fuit per tranſactionem terminata, ad *text. in capite* 1. *ibique gloſſ. verb. tranſactio de lit. conteſt. in* 6. *l. quamvis, ff. de tranſact.* Bald. *in l. terminato in* 2. *notab. C. de fruct. & lit. expenſ.* cum aliis adductis per Rotam *deciſ.* 354. *n.* 1. *&* 2. *coram Greg. XV.* Unde certum eſt quod Marchio d. ſummam ſolvere debet tam vigore ſententiæ quàm vigore tranſactionis, aut illam ſolvat Mancino Creditori, aut reficiat Coccapanio, nullum in hoc conſiderari poteſt intereſſe, pro quo veniat admittendus.

Nec ſubſiſtit, ut in præterita deciſ. finiatur, ſententiam prædictam eſſe nullam, & injuſtam; Tum quia illius juſtitia plenè juſtificatur ex deciſ. in eo Judicio ſub die 13. Jan. 1645. coram eodem R. P. D. meo Peutingerio emiſſa quæ cum hodie non agatur 5
principaliter ſuper illius reviſione, nec in gradu appellationis adverſus d. ſententiam, in hoc articulo impugnari non poteſt, ſed ſupponenda eſt juxta laudabilem, & inveteratum ſtylum hujus S. Tribunalis, de de quo Buratt. *deciſ.* 596. *n.* 1. *deciſ.* 857. *n.* 4. *ac deciſ.* 354. *n.* 3. *in fin. n.* 8. *part.* 4. *recent.* & fuit dictum in Mediolanen. Penſionis 27. *Junij* 1646. *coram Bichio.* Quapropter non eſt inſiſtendum ſuper nullitatibus adverſus d. ſententiam in prædicta deciſ. ponderatis; Ideo in hac parte illam DD. reformarunt, cum hæc inſpectio non cadat ſuper præſenti diſpoſitione.

Tum etiam quia ultra d. ſententiam adeſt tranſactio 6
prædicta, per quam Marchio videtur agnoviſſe illius juſtitiam, & validitatem ipſiuſque debiti ſubſiſtentiam, juxta adducta per Buratt. *dec.* 783. *n.* 19. Unde donec 7
tam ſententia quàm tranſactio per tres conformes reſcindatur ab ea recedi non poteſt, Decian. *reſp.* 28. *n.* 11. *lib.* 3. Mantic. *de tacit. lib.* 26. *tit.* 9. *n.* 47. Caval. *dec.* 407. *n.* 9. cum aliis latè relatis *in dec.* 86. *n.* 9. *p.* 6. *rec.*

Sed tamen intereſſe Marchionis ad effectum admiſſionis in hoc caſu deſumitur ex eo, quia Mancinus in contractu tranſactionis ad computum ſui Crediti conſiſtentis in prædictis ſcut. 3000. recepit ab eodem Marchione ſcut. 1900. itaque remanſit ſolum creditor in ſcut. 1100. ad quorum ſolutionem prædictus Marchio dumtaxat tenetur ad formam ſententiæ, & tranſactionis, non autem pro ſcutis 2069. quorum reſtitutione pulſatur Coccapanius, qui quatenus ad hoc condemnaretur, procul dubio reſultaret intereſſe Marchionis in ſcutis 969. quæ excedunt d. Summam ſcut. 3000. dum ultra ſcuta 1900. ſoluta in actu tranſactionis, teneretur reficere Coccapanio ſuccumbenti prædicta ſcuta 2069.

Et ita ſolùm Mancino informante in d. ſumma ſcut. 969. DD. reſolverunt conſtare de intereſſe Marchionis ad effectum admiſſionis coram bon. mem. Arguelles, quo morte prævento ante extenſam hujuſmodi deciſ. ego in ejus locum ſubrogatus hoc munus explevi.

Eminentiſs. & Reverendiſs. D. CARD. OTTHOBONO.

Cervien. Bonorum.

Lunæ 18. *Junij* 1649.

ARGUMENTUM.

An de melioramentis debeatur laudemium, & de quo tempore attendatur valor bonorum in renovatione facienda, & an plura ſint ſolvenda laudemia, ſi plures erant faciendæ renovationes.

SUMMARIUM.

1 *Durantibus præcedentibus inveſtituris non licet novam facere inveſtituram, nec alterare formam antiquarum.*

2 *Ceſſante culpa Emphyteutæ melioramenta non devolvuntur ad Eccleſiam, ſed remanent in Dominio Emphyteutæ.*

3 *Et in renovatione Emphyteuſis quoad illa non requiritur conſenſus Domini directi, & nullum ſolvitur laudemium.*

4 *Melioramenta ſequuntur naturam rei emphyteuticæ, & ideo pro eis ſolvi debet laudemium.*

5 *Quod procedit quando res cum melioramentis alienatur in tertium vel devolvitur ob delictum, ſecus in ſimplici renovatione facta ipſi emphyteutæ.*

6 *Ceſſante mora non eſt locus alicui intereſſe.*

7 *In renovatione emphyteuſis perpetuæ valor bonorum calculatur de tempore ultimæ venditionis.*

8 *Quia tunc renovatio nullam habet ſpeciem novi contractus.*

9 *Pactum de renovando adijcitur ad faciliorem probationem dominij directi, non pro ſubſtantia contractus.*

10 *Declaratur Feret. in conſ. 21.*

11 *Solutum laudemium judicari non poteſt; niſi ex præcedentibus ſolutionibus.*

12 *Suadente materia valor & pretium bonorum pro eodem accipi poſſunt.*

13 *Tot ſolvuntur laudemia quot renovationes fieri debebunt juxta pactum, quia omnia pacta emphyteutica ſunt ſervanda.*

14 *Laudemia non exacta tranſmittuntur ad ſucceſſorem.*

15 *Ubi contractus eſt ab initio nullus, ceſſat exactio laudemij.*

DECISIO XC.

FVit per Rotam reſolutum coram R. D. Terracinen. ſub die 23. Martij 1648. inveſtituram factam à Cardinali Viceeomite Epiſcopo Cerviæ de anno 1595. eſſe nullam, quia durantibus aliis præcedentibus inveſtituris non licebat Prælato ſupplantando ſucceſſores novam
1 facere inveſtituram, *ut in c. 1. qui ſucceſſores feudar. teneant.* nec minus eirca ſubſtantialia alterare formam conſuctam antiquarum inveſtiturarum abſque Beneplacito Apoſtolico, & ſine utilitate Eccleſiæ, ut latè fuit deductum in ſupra dicta deciſ. ſub §. *non ſuſtinetur*, & ſeqq.

Ideoque R. D. Epiſcopo Cervien. fuit dictum dandam eſſe aſſociationem in bonis in quibus non fuit petita renovatio juxta antiquas inveſtituras; addito tamen (ex æquitate Canonica quam ſemper Rota ſervat) niſi Fabius Lucatellus, qui habet inveſtituram obſervata ab anno 1595. uſque ad diem motæ litis ann. 1635. petat intra tres menſes renovationem juxta formam antiquarum inveſtiturarum purgando moram, & reficiendo damna ſi quæ adſunt, ut in prædicta deciſ. ſub §. *verum* uſque ad finem.

Utraque pars acquievit deciſioni, ſed cum Lucatellus in partibus petierit novam inveſtituram ad formam antiquarum, ortæ ſunt plures controverſiæ ſuper quantitate laudemiorum ſolvendorum menſæ Epiſcopali, quæ in inveſtituris ſunt taxata ad rationem quinque pro centenario valoris bonorum. Prima enim difficultas eſt an de melioramentis, quæ plurima, & magni valoris repertiuntur facta in dictis bonis à Lucatello debeatur laudemium; ſecunda an pro æſtimando valore bonorum ſit inſpiciendum tempus quo fuerunt vendita bona ultimo loco, vel tempus præſens faciendæ renovationis; tertia an debeantur plura laudemia, prout plures ſunt lapſi termini renovationis faciendæ ex forma antiquarum inveſtiturarum, aut verò unicum tantùm debitum pro hac præſenti renovatione.

Et DD. quoad primam difficultatem reſponderunt, Lucatellum emphyteutam non teneri in propoſito caſu ad ſolutionem laudemij pro melioramentis; ratio eſt, quia cùm Rota admiſerit Lucatellum ad purgationem moræ in petendo renovationem, ceſſat ex hoc capite devolutio ob culpam ipſius, nec per conſequens melioramenta ſunt devoluta ad Eccleſiam, ſed adhuc remanent in dominio emphyteutæ juxt. trad. per Clar. *in §. emphyteuſis. q.* 45. Bero. *quæſt.* 19. *n.* 3. Modern. 2
Roman. *diſcept.* 810. *n.* 7. Rot. *coram* Cæſar. de Graſſ. *deciſ.* 5. *n.* 2. *de rebus Eccleſ. non alienand. & in rec. deciſ.* 294. *n.* 6. *& ſeq.* ideo quoad illa non require- 3
tur in renovatione aliquis conſenſus Domini directi, & proinde nullum debet ſolvi laudemium, Bart. *in l. & ideo* 12. *n.* 4. *D. de condict. furtiv.* 1. M. Alb. Brun. *conſilio* 44. *n.* 12. *& ſeq.* Socin. jun. *conſilio* 70. *n.* 2. *lib.* 3. Amad. à Ponte *de laudem. quæſt.* 13. *n.* 1. & 2. Antonius Faber *eod. tr. dec. ad* 4. *error.* 1. *n.* 12. & 13.

Neque obſtat, quod melioramenta ſequantur natu- 4
ram rei emphyteuticæ, & ideo etiam pro illis ſolvi debeat laudemium *jux. leg. fin. C. de jur. emphyt.* & ibi Jaſ. *n.* 44. Maur. Burg. *de laudem. parte* 2. *inſpect.* 6. *per tot.* quia prædictæ auctoritates, & quotquot ad idem allegari poſſent procedunt quando res emphyteutica ſimul cum melioramentis alienatur in tertium, vel aliàs devolvitur ob delictum, quo caſu cum etiam quoad melioramenta requiratur novus directi Domini conſenſus, meritò quoque pro illis ſolvitur laude- 5
mium, non autem quando fit ſimplex renovatio ipſi emphyteutæ, ut ſonant verba *dict. leg. fin. C. de jur. emphyt.* ibi *meliorationes ſuas aliis vendere, vel jus emphyteuticum transferre*, & de alienatione in tertium loquitur Burg. *de laudem. parte* 2. *inſpect.* 6. *ſub n.* 15. Corbul. *de emphyt. tit. de cauſ. privationis ob alienationem ampliat.* 39. *n.* 1. cum pluribus relatis à Modern. Fulginaten. *de jur. emphyt. tit. de laudem. q.* 8. *num.* 23.

Neque adverſatur pactum adjectum in antiquis inveſtituris, quod ſi emphyteuta non petierit debito tempore renovationem inveſtituræ, aliaque promiſſa, & conventa non adimpleverit, cadat ab omni jure ſuo, & liceat Reverendiſſ. Epiſcopo capere poſſeſſionem bonorum emphyteuticorum unà cum melioramentis, illaque pro ſe retinere, quia omiſſa importantia dicti pacti hodie certum eſt, quod cum Rota conceſſerit Lucatello terminum trium menſium ad purgandam moram in petendo renovationem, & pendente termino illam petierit ſtante purgatione moræ nulla pœna poteſt Lucatello emphyteutæ infligi cum mora caſſante non ſit locus alicui intereſſe *leg. lecta* 40. ubi DD. *D. ſi cert. petat.* Ruin. *conſilio* 48. *n.* 1. *lib.* 5. Aym. *conſilio* 87. 6
in fin. latè Honded. *conſilio* 50. *n.* 21. *libro* 1. *& conſilio* 38. *num.* 9. *lib.* 2. Rot. *dec.* 622. *num.* 5. *p.* 2. *recent.*

Quod verò ad ſecundam difficultatem DD. reſponderunt in propoſita facti ſpecie valorem bonorum emphyteuticorũ in renovatione eſſe calculandum inſpecto 7
tempore, quo hæc bona emphyteutica fuerunt ultimo loco vendita ſeu reſpectivè empta à Lucatellis, nam inveſtituræ, de quibus agitur cum non ſint limitatæ ad tempus, ſed perpetuæ, & renovatio non fiat ob lineam finitam, ſed fiat Lucatello in primis conceſſionibus comprehenſo, & ad eorundem corroborationem ab antiquis inveſtituris tanquam à ſuo ini- 8
tio debet regulari, cùm renovatio nullam habeat ſpeciem novi contractus, ut in puncto diſtinguendo inter emphyteuſin temporariam, & perpetuam reſpondet Alciat. *conſilio* 42. *n.* 1. *libro* 8. Corbul. *de emphyteuſ. cauſ.* 11. *de cauſ. privat. ob tempus finitum n.* 17. Bero. *conſilio* 116. *num.* 17. *verſic. ubi facit libro primo*. Quando enim inveſtituræ ſunt perpetuæ prout hîc 9
pactum

pactum de renovando de certo tempore incertum tempus adjectum cenſetur dumtaxat ad faciliorem proba-
9 tionem dominii directi, non autem pro ſubſtantia contractus, neque ideo renovatio dicitur contractus novus, ut benè declarat Rota *deciſione 438. n. 1. parte 1. recent. & in Bononien. bonorum emphyteuticorum 30. Aprilis præteriti in fin. coram R.P.D. meo Celſo.*

Et licèt Æmilius Ferrett. *in conſ. 21. per tot.* abundè probet in ſolutione laudemii in renovatione attendendum eſſe valorem rei de tempore renovationis, non autem de tempore conceſſionis, aut venditionis, illumque ſequatur Marius Burg. *in tractatu de laudem. parte 2. inſpect. 6. n. 26.* attamen præterquam quod in præſenti caſu verſamur in contractu perpetuo, & unico, ut viſum eſt, accedit, quod ex pacto expreſſo appoſito in ſingulis inveſtituris, de quibus agitur quantitas laudemij eſt determinanda ex ſolito, & conſueto; nam
10 verba pacti ſunt *de viginti novem in viginti novem annos ad renovandum; & tunc ſolvendum debitum, & conſuetum laudemium ad rationem quinque pro centenario valoris dictorum bonorum*, at conſuetum, ac
11 ſolitum laudemium judicari non poteſt niſi ex præcedentibus ſolutionibus *ad leg. Mela 14. D. de alim. & cibar. legat.* ubi Bart. *num. 1. & alij*, ideo caſus iſte etiam diſtat à caſu Ferretti, cùm in illo non fuerit habita relatio ad ſolitum, & conſuetum laudemium.

Nec refert quod verba habeant relationem ad valo-
12 rem bonorum, quia valor & pretium pro eodem accipi poſſunt, ſic ſuadente materia, Burſatt. *conſ. 149. n. 74. & 75.*

13 Ad tertiam verò difficultatem DD. reſponderunt tot eſſe ſolvenda laudemia quot ſunt renovationes, quæ fieri debebant juxta pactum antiquarum inveſtiturarum, omnia enim pacta emphyteutica ſunt ſervanda *l. 2. C. de jur. emphyt.* Albert. Brun. *conſ. 44. n. 1. & 4. in fin.* Burſat. *conſ. 127. n. 53. & 57.* Amad. à Ponte *de laudem q. 4. in princ.* Burg. *eod. tr. p. 1. inſpect. 6. n. 4.*

Neque obſtare poteſt, ſi dicatur hujuſmodi laudemia non eſſe ſolvenda Reverendiſſ. Dom. Epiſcopo Cervien. nunc viventi, qui de tempore renovandarum inveſtiturarum nullum jus habebat in Epiſcopa-
14 tu, quia laudemia non exacta tranſmittuntur ad ſucceſſorem, Joan. Bapt. Coſta *in tract. re integra quid liceat, diſtinct. 53 n. 7.* Mar. Burg. *dict. lib. inſpect. 4. n. 55. & 56.* Modern. Fulginaten. *de tut. emphyt. tit. de laudem. q. 28. n. 1.* Rot. *deciſ. 809. n. 1. p. 1. diverſ.* hoc tamen DD. ita intellexerunt, ut computari debeant ſcuta 550. ſoluta à Lucatellis pro laudemio renovationis anni 1595. nam ubi contractus eſt ab initio
15 nullus, ceſſat laudemij exactio, Tiraq. *de retract. lignag. §. 1. Gloſſ. 2. n. 7. & retract. convent. §. 6.* Gloſſ. 2. n. 6. Ant. Faber *de laud. dec. ad 1. error. 1. n. 1.* Caſſan. *ad conſuet. Burgund. rubr. 11. §. 1. n. 3.* Cald. *de emphyt. lib. 4. c. 6. n. 10. in fin.* &c. *c. 16. n. 3.* Peguer. *dec. 156. n. 3.* Amad. à Ponte *de laudem. q. 39. n. 1. ibique not.* Carolus Antonius Blancard. *in princ.*

Itaque modo prædicto DD. mandarunt reſponderi dubio, quod propoſueram in qua ſumma debeantur laudemia, nam facto calculo inter partes, & ſublatis ut ſuprà difficultatibus, poterit per ſimplicem calculatorem de facili videri quæ ſumma debeatur. Et ita fuit deciſum utraque parte informante, &c.

R. P. D. Verospio.

Anconitana dotis.

Lunæ 30. Maij. 1650.

ARGUMENTUM.

Quæ exceptiones non retardent executionem mandati relaxati pro reſtitutione dotis, maximè exceptio fideicommiſſi.

SUMMARIUM.

1 *Cœpta executio mandati ritè debet terminari ut lites finiantur.*
2 *Ex revolutione actorum conſtat validitas mandati.*
3 *Deciſiones Rotæ demonſtrant Juſtitiam ejuſdē mandati.*
4 *Confeſſio viri de recepto urgentibus conjecturis fulcita probat veram dotis ſolutionem.*
5 *Subhaſtatio mobilium reddit immunes ab eorum reſtitutione hæredes, & ſucceſſores uxoris.*
6 *Nec tenentur ad eorum valorem, donec ſolvatur integra dos.*
7 *Pro validitate & juſtitia ſubhaſtationis, viget præſumptio Juris.*
8 *Exceptio illiquida & incerta non retardat executionem mandati.*
9 *Quoties bona libera non ſuperſunt ſunt hypothecata pro reſtitutione dotis bona fideicommiſſo aſcendentis ſuppoſita vigore auth.*
10 *Sive petatur reſtitutio dotis ab ipſa muliere, ſive ab hæredibus ejus.*
11 *Et iſta actio ipſa muliere vigente orta fuit.*
12 *Tertij poſſeſſores non poſſunt impedire executionem quando contra eos in quolibet actu reperitur citatio.*
13 *Pro ſuſtinenda validitate ſententiæ omnis interpretatio ſumi debet, ut inutiles circuitus evitentur.*
14 *Exceptio fideicommiſſi ad impediendam executionem debet in continenti juſtificari de praxi omnium tribunalium.*

DECISIO XCI.

Manditum Rotale contra hæreditaria bona Hieronymi relaxatum pro dote Franciſcæ uxori reſtituenda ipſa prædefuncta, ſancitum fuerat in ſententia ad Dianæ hæredis inſtantiam, ac Demetrii hujus ceſſionarij in hoc Tribunali poſtmodum edita, exequendum eſſe contra bona per fratres de Fanellis modo poſſeſſa, Avito licet q. Galeati fideicommiſſo ſubjecta, cùm nulla Hieronymi debitoris bona ſuperſint; ſuper cujus ulteriori executione ſententia, propoſito per me dubio, affirmativè hodie DD. reſponderunt; Quia jam cœpta per mandati relaxationem executio ritè tamen, ac rectè peracta, debet prævio ad ulteriora proceſſu terminari, ut debitus tandem litibus finis imponatur, *leg. quidam exiſtimaverunt in fine, D. de re-*
bus cred. leg. terminato, C. de fruct. & lit. expenſ. leg. 1
properandum, C. de judic. Soccin. *in leg. ſingulis, n. 2. D. de except. rei judic.* Alexand. *in leg. qui bona, §. ultim. n. 2. D. de damn. infect.* Surd. *conſil. 271. n. 15.* Rot. *in Montis Faliſci ſupplementi legitimæ 18. Junij 1642. in §. Cujus ratio coram R. P. D. meo Bichio, & in hac eadem cauſa 24. Aprilis 1643. coram P. P. D. meo Cerro.*

Mandati autem validitatem acta ipſa revoluta demon- 2
ſtrant, ex quibus omnia à jure requiſita ibidem convincitur contineri, juxta traditam praxim in *deciſ. Verall. 260. part. 2.* ſæpius in hoc Tribunali receptam.

Juſtitiam verò deſignant deciſiones hactenus editæ
in hac cauſa tam coram bon. mem. Buccabella ſub die 3
26. Martij, & 3. Dec. 1535. quàm coram R. P. D. meo Cerro die 23. Aprilis 1643. & 9. Dec. 1648. ut aliàs firmavit Rota *in una Ravennaten. ſeu Ferrarien. Decimarum 24. Ian. 1650. coram me.*

Neque præfatam executionem retardare poterunt exceptiones, à fratribus de Fanellis denuo repetitæ. Siquidem prima non juſtificatæ dotis objectio, quippe quæ ex ſola Hieronymi viri confeſſione de recepto ab ipſa uxore, ejuſque hæredibus deducatur, tollitur ex deciſionibus hactenus editis in hac cauſa, quibus fulcita dignoſcitur adducta confeſſio pluribus, atque urgentibus conjecturis legitima proinde, veræ dotis probationem præ ſe ferentibus

ſecundum

Digitized by Google

ſecundum Salicet. *in leg. ſi mater n. 1. C. de contrahend.*
empt. Baldus *in leg. 1. n. 4. C. de privileg. dot.* Dec.
conſil. 96. numero tertio, Natt. *conſil. 548. numero 25.*
Surdus *conſil. 486. n. 7. & 8. cum ſeqq.* Card. Man-
tic. *de tacit. lib. 11. tit. 20. n. 19.* Rota *coram Greg.*
dec. 62. n. 2.

Altera verò objectio exinde deducta, quod in ipſâ
dotis conſignatione ex A. C. decreto debuerant ab hæ-
redibus Franciſcæ mobilia reſtitui in computum dotis
receptæ, vel ſaltem certus eorundem valor tunc tem-
poris compenſari; Removetur pariter ex alio ejuſdem
A. C. decreto, quo mediante à pluribus annis le-
gitima eorundem mobilium ſubhaſtatio præceſſit,
quæ proinde Franciſcæ ſucceſſores ab eorum reſtitu-
tione mobilium reddidit immunes, ut reſpondit Rota
coram R. P. D. meo Cerro ſub die 6. Dec. 1648. in
§. aut verò pretendatur.

5 Ad compenſationem verò valoris (dum in eodem
decreto reſtricta fuit ad caſum integræ dotis reſtitutæ)
adhuc arctati non fuerant, dum dos integrè ſoluta non
extitit, ita ut ſe poſſint etiam retentionis ope tueri *per*
leg. ſi non ſortem, ſi centum, D. de cond. ind. ubi poſt
gloſſ. in verb. retinebitur, tradit Bart. *in fine*, Caſtrenſ.
& Alexand. *n. 6.* Jaſon. *num. 10.* cæterique commu-
niter, idem Caſtrenſ. *in leg. ſi quis aliam, n. 4 D. de*
ſolut. & in l. petenti in fine, D. de pignor. & act. Neguſ.
de pignor. in 2. membr. 3. p. n. 20.

6 Non obſtat, quod eadem ſubhaſtatio nullitati vide-
tur obnoxia poſtquam non obſtantibus oblationibus,
atque depoſito per fratres de Fanellis oblato, ad eam
Judex procedi mandavit cum præfata nullitatis obje-
ctio ex contraria præſumptione tollatur pro ſubhaſta-
tionis validitate, atque juſtitia vigente ex tradita per
Bald. *in l. ordo n. 5. C. de reſcind. vend.* Gloſſ. *in l.*
à Divo Pio, ſi pignora in verb. quam, ff. de re jud.
7 ubi etiam Jaſ. *n. 2. & 3.* Surdus *conſ. 256. n.* 8. Rot. *in*
Narnien. dotis 4. Febr. 1628. coram Ubaldo poſt mo-
der. Petuſ. *de ſubhaſt. dec. 75. n. 9.* Dum maximè dam-
num ex diſtractione mobilium Fanellis illatum ac læſio
exinde contingens adhuc probata non fuit, nec obli-
gationes integrè factæ fuerunt ab ipſiſmet Fanellis, ut
allegant illius Informantes.

Tertia denique exceptio ex jure fideicommiſſi petita
per quæ Galeatium de Fanellis eorundem avum præor-
dinati (ſuper quo propterea negant mandatum contra
bona hæreditaria Hieronymi relaxatum exequi poſſe)
8 ob nondum juſtificatam bonorum identitatem nec con-
ſumptionem detractionum ipſi Hieronymo fideicom-
mittentis deſcendenti competentium illi quiddam red-
ditur, atque incerta, adeoque mandati executionem
retardare non valet, *juxt. leg. ut C. de compenſat.* Affl.
deciſ. 381. ſub n. 15. Rot. *coram Seraph. deciſ. 1455.*
num. 3. coram Gregor. 22[illegible] *num.* 5. & aliis recenſitis
in Romana ſucceſſionis 24. *Januarij preteriti coram*
R. P. Domino meo Corrado in ult. §. Removetur prete-
rea. ex Auth. *reſq. Cod. Communia de leg. deſumpta, ex*
auth. de reſtitut. & ea que pariter in §. quamobrem,
cujus virtute diſpoſitionis aſcendentium bona licet fidei-
commiſſo ſuppoſita hypothecata redduntur pro reſti-
tuenda dote deſcendentibus quoties bona libera, prout
in propoſito caſu, non ſuperſunt, ut pluries firmavit
9 Rot. *videlicet coram Seraphin. deciſ. 278. num. 5. in*
Romana dotis 30. Martij 1618. coram bon. mem. Card.
Veroſpio, & in alia Romana dotis 23. Maij 1645. co-
ram Reverend. Patre D. meo Otthobono, & in hac ea-
dem cauſa 9. Dec. 1648. in §. omiſſis enim coram R.
P. Domino meo Cerro, ſive ab ipſa muliere, ſive ab
10 ejus hæredibus dotis reſtitutio petatur, ut notat Caſtr.
in authen. res qua n. 10. Menoch. *conſ. 34. n. 42.* Rot.
coram Seraph. deciſ. 688. n. 11. ubi præterea conſide-
rat, quod actio (prout in caſu propoſito) ipſa vivente
11 muliere orta jam fuerat, *in Romana dotis 14. Februar.*
1642. in §. cujus auth. diſpoſitio, coram R. D. meo
Decano, & in hac eadem cauſa 24. Aprilis 1643. in
ult. §. coram R. P. D. meo Cerro.

Neque iidem fratres de Fanellis uti tertij bonorum 12
peſſeſſores proceſſum executivum poterunt impedire,
vel quia in quolibet actu contra ipſos fuit repetita cita-
tio, juxt. theoric. Caſtr. *in l. cum filiusfam. n. 3. D.*
de verb. ſignif. quam probarunt Dec. *conſ. 187. n. 2.*
Ruin. *conſ. 34. in fin. vol. 5.* Aymon. *conſ. 12. n. 8.*
Surdus *conſ. 334. n. 12.* & plures alij relati per Mareſc.
variar. lib. 1. cap. 86. n. 51. & lib. 2. cap. 121. n. 7.
Scacc. *de appell. queſt. 17. limit. 6. membr. 4. n. 52.*
Rot. *in hac eadem cauſa ſub die 24. Aprilis 1643. coram*
R. P. D. meo Cerro, & in Civitatis Caſtelli Spolij 17.
Maij 1638. coram Reverendiſſ. Terracinen. Et licet ci-
tatio contra ipſos, ut hæredes Hieronymi ſupponа-
tur executa, non autem ut fideicommiſſarios Galea-
tij, dum tamen de utroque titulo in actis conſtabat,
citationes ex utroque jure cenſentur executæ ad ſuſti-
nendam actus, atque ſententiæ validitatem, pro qua
uti inutiles, & calumnioſi circuitus evitentur, omnis
debet interpretatio deſumi *l. quoties, & l. merito, ff.* 13
pro ſocio, l. cum in teſtamento, §. hac verba ff. de he-
reſt. inſt. Alciat. *reg. 3. preſumpt.* 42. Rot. *coram Gre-*
gor. dec. 282. n. 7. ibique Add. *n. 12.*

Vel quia, ut ſuperius ponderatum fuit, & coram
R. P. D. meo Cerro ſub die 24. Aprilis 1633. exceptio
fideicommiſſi turbida redditur, atque illiquida, cujus
proinde reſpectu mandata executiva contra hæreditaria
Hieronymi bona relaxata, exequi poterant contra bo-
na, quæ uti fideicommiſſo ſuppoſita ex adverſo alle-
gantur poſſideri, dum ipſius ſubſiſtentia atque efficacia
apta ad impediendam executionem in continenti juſtifi-
cata non fuit, prout omnium Tribunalium praxis 14
obſervare ſolet, de qua teſtatur Rot. *in Senogall. Pre-*
dij 10. Junij 1619. coram bon. mem. Pirovano, & in
aliis recenſitis in d. deciſione R. P. D. mei Cerri in §.
contraria verò in fine.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. Bichio.

Romana Domorum.

Mercurij 15. Decembris 1649.

ARGUMENTUM.

Ex quibus probetur devolutio Emphyteuſis, dominium directum Eccleſiæ, & quando non teneatur inveſtire proximiorem ultimi Emphyteutæ.

SUMMARIUM.

1 *Finita Emphyteuſi per extinctionem generationis competit domino directo remedium retinendæ.*
2 *Quod procedit quando devolutio eſt clara, ſecus è converſo.*
3 *Mors hominis preſumitur ex lapſu centum annorum.*
4 *Fides Parochi extracta è libris mortuorum probant mortem.*
5 *Dum non probatur quis in rerum natura extitiſſe, non eſt probanda illius deficientia.*
6 *Producens ſcripturam implicitè confitetur contenta in illa.*
7 *Dominium directum Eccleſiæ probatur ex Inſtrumento inveſtitura & ſolutionibus Canonum.*
8 *Proximiori ultimi Emphyteuta debetur renovatio Inveſtitura.*
9 *Intellige quando Dominus vult extraneos inveſtire; ſecus ſi velit pro ſe retinere.*
10 *Nemo tenetur de propria alteri beneficium facere.*
11 *Etiamſi res emphyteutica ſit ſoluta renovari, niſi probetur conſuetudo etiam in caſu quo velit Dominus pro ſe retinere.*

12 *Ante-*

12 *Antequam licentia pro renovando Inveſtituram ob-
tineatur, poteſt Rector poenitere, & pro ſe retinere,
ſecus poſt illam obtentam.*

13 *Statutum non utens verbis aptis comprehendere per-
ſonas Eccleſiaſticas, præſumitur eas noluiſſe compre-
hendere.*

DECISIO LXXXXII.

CUm facultate manutenendi quem de jure commiſſa
mihi cauſa appellationis à mandato de manute-
nendo ad favorem Eccleſiæ S. Salvatoris in Unda ejuſ-
que rectoris relaxato per R. P. D. Cinſium Locumte-
nentem Eminentiſſ. Dom. Card. Vicarij in poſſeſſione
trium domuncularum, quæ in locum alterius domus
emphyteuticæ ejuſdem Eccleſiæ aliàs ſubrogatæ fue-
runt, dubitavi hodie cui ſit dandum mandatum de
manutenendo, & pro Eccleſia reſponſum fuit ex com-
muniter recepta concluſione, quod finita emphyteuſi
1 per extinctionem generationum ad quas fuit conceſſa
competit Domino directo remedium retinendæ ratione
ſuæ civilis poſſeſſionis animo retentæ pro recuperatio-
ne naturalis adverſus ſucceſſores ultimi emphyteutæ,
Bart. *in l. 1. §. quod ait prætor n. 17. D. uti poſſid.*
Bero *conſil. 102. n. 43. & ſeqq. lib.* 1. Hond. *conſil.*
21. *n.* 19. *lib.* 2. Rota *dec.* 79. *c.* 3. *dec.* 117. *n.* 12.
*part. 5. recent. & in aliis pluribus alleg. in Auximana
prædii 15. Maii 1645. coram R. D. meo Decano.*
2 Et licet iſta concluſio procedat quando devolutio eſt
clara, ſecus è converſo, ut diſtinguendo declaravit
Rota *dec. 268. n. 8. & 9. dec. 293. inter impreſſ. apud
Modern. Peruſ. de manut.* caſus noſter præ ſe fert claram
devolutionem, quia mors Ludovici, & Nicolai, qui-
bus ad eorum tertiam generationem emphyteuſis con-
3 ceſſa fuit de an. 1538. præſumitur ex lapſu centum, &
amplius annorum ad *text. in lege an uſufruct. D. uſu-
fruct. legat. lege, ut inter divinum, §. 1. leg. finali,
C. de ſacroſ. Eccleſ.* Buratt. *deciſ.* 551. *n.* 5. & in his
terminis dictum *in ſupra citata Auximana prædii, §.
finis coram R.D. meo Decano.* Finis pariter trium genera-
4 tionum Ludovici nempe obitus Conſtantiæ ejus filiæ,
& Cæciliæ ex dicta Conſtantia neptis, ac Joan. Antonii
Hieronymi ex Cæcilia pronepotis, probatur ex fidibus
Parochi formiter extractis è libris mortuorum, quibus
notum eſt adhiberi fidem, Imol. *conſil.* 100. *in fine*,
Rota *deciſione 605. n. 4. part. 2. recent. deciſione* 168.
5 *n.* 11. *part.* 7. Cumque ex adverſo non probetur alios
deſcendentes infra tertiam generationem dictorum Lu-
dovici, & Nicolai in rerum natura extitiſſe, de eo-
rum deficientia ulterior probatio non requiritur, Al-
dob. *conſilio* 80. *n.* 4. *ſeqq.* Seraph. *dec.* 1487. *n.* 1.
Reverendiſſ. Urgellen. *dec.* 301. *n.* 5. Rota *in Licien.
bonorum 14. Maii 1641. coram R. Patavino, & in d.
Auximana prædii §. contra quam, & §. ſeq. coram R.
D. meo Decano.*
Dominium directum Eccleſiæ, & bonorum identi-
6 tas negari ex adverſo non poteſt, cùm ipſemet Joan.
Petrus adverſus produxerit memoriale in quo utrumque
continetur, & productioni inſit implicata confeſſio con-
tentorum in ſcriptura producta, ut notant Doctores
in cap. cum venerabilis ubi præcipuè, Dec. *n.* 90. *de
except.* aliique cumulati per Surdum *conſil.* 151. *n.* 16.
Burat. *dec.* 934. *n.* 4. Add. ad ſanct. mem. Gregor.
XV. *dec.* 238. *n.* 15. & ex abundanti dominium pro-
batur ex inſtrumento inveſtituræ, pluribus ſolutionibus
canonum per longum tempus factis, & ſubrogatione
domuncularum de quibus agitur adminiculato juxta do-
7 ctrinam Bartoli *communiter receptam in lege ad proba-
tionem, Cod. locat. quam paſſim ſecuta eſt* Rota *dec.*
299. *n.* 1. penes Cardinalem Cavaler. *dec.* 602. *n.* 1.
penes Buratt. *dec.* 164. *n.* 7. *part.* 6. *recent.*
Non obſtat, quod Joan. Petro adverſario uti proxi-
8 miori ultimi emphyteutæ debeatur renovatio inveſtitu-
ræ ex æquitate, Bartol. *in l. 1. §. permittitur. D. de
aq. quotid. æſtiv.* quia æquitas hujuſmodi militat quando
Dominus vult extraneos inveſtire, quia prima charitas
incipit à ſe ipſo *cap. cum ſatis 87. diſtinct. leg. præſes,* 9
C. de ſervit. & aq. torquetur æquitas ad favorem Domini
directi, cum nemo proprio teneatur alteri beneficium fa-
cere, ut in puncto reſpondit Rota penes Manticam,
*deciſione 10. n. 6. & 7. deciſ. 201. n. 15. & ſeq. part. 7.
recent. confirmata 19. Jan. 1646. coram R. D. meo De-* 10
cano, & eſt doctrina originalis Abb. *in cap. bona 2. n.
28. verſic. hoc dictum limitarem de poſtu præli* quem
ſequitur Curt. ſenior. *conſil.* 47. *n.* 10. Ruin. *conſil.*
152. *n.* 3. *uſque ad fin. lib.* 1. Clar. *in §. emphyteuſis,
quæſt. 44. in fine*, Trentacinq. *variarum reſolut. lib. 3.
tit. 1. reſol. 5. n. 7.* Mareſcot. *variar. reſol. lib. 1. cap.
2. n. 11. & 12.* ubi hoc ampliat quamvis res ſit ſolita
renovari, niſi in ſpecie probetur conſuetudo etiam in
caſu quo Dominus velit retinere pro ſe, Honded. *conſil.* 11
51. *n.* 41. *& plur. ſeq. lib.* 1. aliique relati à Modern.
Pedemontio *in tract. de jur. emphyt. quæſt 65. per tot.*
Voluntas autem Eccleſiæ ejuſque Rectoris retinendi
pro ſe evidens eſt non attento quod aliàs Rector ſup-
plicaverit ſacræ Congregationi Concilii pro obtinenda
licentia renovandi inveſtituram ad favorem Jo. Petri
geniti ex ultimo emphyteuta, quia preces hujuſmodi 12
nuſquam ſortitæ fuerunt effectum, & antequam peti-
ta licentia, ſeu beneplacitum Apoſtolicum obtineatur,
eſt locus pœnitentiæ, licèt ſecus ſit poſt illud obten-
tum etiam nondum ſecuta ſententia per executorem
ferenda, ut declarando deciſionem Putei 343. *lib.* 1.
in correct. diſtinguit Rota *in nullius emphyteuſi de Gua-
ſtalla 16. Nov. 1607. coram Card. Lancelloto jun. im-
preſſ. apud Marcheſ. de commiſſ. tom. 1. fol.* 100. *n.* 1.
*in dec. 201. n. 35. & ſeqq. p. 7. recent. & in Raven-
naten. emphyteuſis 19. Januarii 1646. §. minus pro-
deſt, cor. R. D. meo Decano*, aliaſque deciſiones con-
gerit, ac ſequitur Mareſc. *var. reſol. d. lib. 1. cap.* 14.
n. 1. Gratianus *diſcept.* 514. *n.* 7. *& ſeq.* Eoque magis
pœnitere licitum eſt in caſu noſtro, quo tempore dictæ
ſupplicationis vivebat adhuc ultimus emphyteuta.
Minus debetur renovatio vigore ſtatuti urbis, lib.
1. cap. 214. quia cùm ſtatutum nec verbis explicitis,
nec univerſalibus aptis comprehendere Eccleſias, &
Eccleſiaſticas perſonas utatur, illas comprehendere no-
luiſſe præſumitur, ut in puncto fuit deciſum in Roma- 13
na relocationis domus 13. *Martii* 1598. *coram Gypſio
impreſſi. apud Pich. ad ſtatutum urbis, dec. 38. per tot.
in Romana relocationis Caſalis 16. Martii 1615. coram
Card. Sacrato, in Romana domus 29. Maii 1647. coram
R. P. D. meo Peutingero*, & in terminis alterius ſtatuti
urbis loquentis de bonis emphyteuticis dantis in dotem
dixit Rota *in dicta Romana domus, & in alia Romana
domus 27. Maii 1647. coram R.D. meo Decano*, & gene-
raliter in terminis ſtatutorum urbis adſunt plurimæ de-
ciſiones relatæ in Romana dotis 11. *Febr.* 1647. *co-
ram me.*

Et ita deciſum una tantùm parte informante præviis tamen pluribus citationibus contra Joan. Petrum adverſarium executis.

R. P. D. Cerro.

Firmana Codicillorum.

Lunæ 3. Martii 1649.

ARGUMENTUM.

Ex quibus appareat legatum uſusfructus relictum uxori non eſſe relictum ad ſola alimenta, ſed integrè deberi etiam exiſtenti filio, & ipſa uxor dicatur impleſſe conditiones appoſitas.

SUMMA.

Digitized by Google

SUMMARIUM.

1 *Non dicitur Procurator qui onus ſibi demandatum non acceptat.*

2 *Uſusfructus relictus uxori, exiſtentibus filiis, reſtringitur ad alimenta.*

3 *Fallit quando aliter conſtat de intentione Teſtatoris volentis plenum uſumfructum uxori legare.*

4 *Quando manifeſtè apparet teſtatorem ampliora voluiſſe relictum alias in ſolis alimentis uxori deſtinatum.*

5 *Verba generalia, omnia & ſingula & univerſa, deſignant integrum uſumfructum, non ſola alimenta.*

6 *A conſecutione legati conditionalis excluditur, qui conditionem non implet.*

7 *Dos à patre profecta ſoluto matrimonio per mortem viri ad patrem revertitur, etiam ſuperexiſtentibus filiis.*

8 *Procurator ad lites non poteſt recedere à declaratione facta à principali & illi præjudicare.*

9 *Legitima ſtatim mortuo patre & ſingulis corporibus hæreditariis ſeparatur ipſo jure.*

10 *Nec comprehenditur ſub uſufructu univerſali uxori relicto.*

11 *Verba ſententiæ intelliguntur prout de jure & ab eo interpretantur.*

12 *Uſusfructuarius tenetur præſtare cautionem de utendo & fruendo arbitrio boni viri.*

13 *Stante tamen lite non tenetur ante rem judicatam, & actualem uſusfructus conſequutionem, cautionem offerre.*

14 *Et ſatis eſt quod per ſententiam ad ejus præſtationem adſtringatur.*

15 *Uſusfructus relictus ſub conditione cohabitandi cum filio eo mortuo extinguitur.*

16 *Magis communis opinio eſt contraria quia cenſetur reliquiſſe contemplatione ipſius uxoris.*

17 *Et quando uſusfructus relictus legitur pro toto tempore vitæ ipſius legatariæ.*

18 *Et quando non ulterius providet teſtator non extinguitur legatum per mortem hæredis, ſed durat in vita legatariæ.*

DECISIO XCIII.

DUm hodie coram me quæreretur, an ſententia Rotalis eſſet confirmanda, vel infirmanda, non impugnabatur amplius ſubſiſtentia codicillorum, ſed tota diſceptatio reducta fuit ad alia objecta, tam in præteritis, quàm in hodierna propoſitione noviter excitata, quibus tamen non obſtantibus pro illius confirmatione Domini reſponderunt.

Nullitas enim iterum appoſita, ex quo ſententia R. D. Terracinen. lata fuit per contradictas ob mortem Jacobi Franciſ. Vineæ Procuratoris, cum tamen in dictis conſtaret de mandato procuræ Sinibaldi, qui proinde citandus erat: removetur penitus ex reſponſion. datis in deciſione edita 25. *Maii* 1648. *cor. P. D. meo Otthobono*, & ſignanter, quia non fuit proceſſum dumtaxat per contradictas, ſed etiam citato Valterio, cujus mandatum, ſive expreſſum, ſive præſumptum juſtificatur tam ex Chirographo ſubſtitutionis *Summariolo Dianæ, num.* 1. quam ex conjecturis, & præſumptionibus in eadem deciſione deductis; nec opus erat ulteriori citatione contra eundem Sinibaldum; quia eſto etiam, quod in actis conſtaret de ejus mandato, non conſtabat tamen de illius acceptatione omnino ad hunc
1 effectum neceſſaria, cum quis Procurator non dicatur, niſi onus ſibi demandatum acceptet *juxta leg.* 1. *D. de procurat. cap. is qui eodem tit. in* 6. Caputaq. *deciſ* 319. *n.* 2. *part.* 1.

Prætenſam verò injuſtitiam ex pluribus deſumptam dixerunt Domini funditùs enervari ſingula diſcutiendo.

Primò enim non obſtat, quod Dianæ concedatur uſusfructus integræ hæreditatis ejus viri, cum tamen ſuperexiſtente Philippo communi filio alimenta dumtaxat conſequi deberet, ex quo uſusfructus exiſtentibus filiis reſtringatur ad alimenta juxta conſuetudinem Bulg.
relatis per Gloſſam in auth. *hoc locum verb. derogari,* 2
verſ. ſed ſecundum, C. de ſecund. nupt. commun. receptam.

Quia ab hujuſmodi conſuetudine receditur, quoties alia colligitur teſtatoris intentio volentis plenum uſumfructum, non autem ſola alimenta uxori relinque-
re, ut tradunt Doctores *relati in dec.* 241. *n.* 13. *p.* 5. 3
recent. & in dicta deciſ. coram R. P. D. meo Otthobono, §. minuſque relevat. Hic autem præ cæteris illam oſtendit diſcretivus modus loquendi; nam Franciſcus Maria in præcedenti teſtamento nonnullos menſes antea condito, dum volebat illam providere de ſolis alimentis, diſpoſuit per hæc verba, ibi, *& dargli quel tanto, che gli ſara biſogno per vitto & veſtito, per lei, & detto mio figliuolo.* In codicillis autem, non ſe reſtrinxit ad victum & veſtitum, ſed verbis univerſalibus loquutus fuit, ibi, *reliquit & eſſe voluit, & fieri mandavit d. D. Dianam ejus uxorem Dominam, Madonam, & uſufructuariam, omnium & ſingulorum bonorum, ac univerſæ*
hæreditatis ipſius, &c. Hinc igitur clarè liquet, hujuſ- 4
modi relictum non reſtringi ad ſola alimenta, ſed intelligi de integro, & plenario uſufructu, cum manifeſtè appareat, teſtatorem illud ampliare voluiſſe, *ut in puncto* tradit Rimin. *ſen. conſ.* 456. *n.* 12. Bero. *conſ.* 34. *n* 5. *lib.* 2. Mantica *de conject. lib.* 9. *tit.* 7. *n.* 25. *in fine verſ. verum enim verò*, Menoch. *de præſumptione, lib.* 4. *præſumpt.* 139. *n.* 44. Aliique congeſti *in dicta deciſ. dicto §. minuſque relevat. verſ. tum etiam quia.* Ponderando præſertim generalitatem illam *omnium, & ſingulorum bonorum, ac univerſæ hæreditatis*, quæ non patitur reſtrictionem ad alimenta, ſed integrum, & plenarium uſumfructum deſignat, *ut poſt* Bald. *in lege finali C. de indict. Viduit.* tradit Socin. ſen. *conſ.* 1. *n.* 11. *verſ. unde primo facit, quem ſequuntur* Gabr. *de uſufruct. concluſ.* 2. *n.* 50. & Mant. *d. tit.* 7. *n.* 31.

Idque etiamſi reſtringendo relictum codicillare ad ſola 5
alimenta, nihilominus ipſa uxor majorem utilitatem conſequi videatur, quàm conſequeretur vigore teſtamenti: cùm ex forma iſtius teneretur conferre fructus dotales, ac alimenta recipere è manibus hæredis, & tamen vigore Codicillorum, nec teneretur ad onus conferendi dictos fructus dotales, ac alimenta conſequi poterat propria auctoritate cum præeminentia in domo, quia cum verba eorundem Codicillorum ſuperius ponderata ſint tam ampla & effrænata, extendunt omnino, & ampliant ſubſtantiam præſtationis, & relicti ad plenarium uſumfructum, nec reſtringi, aut verificari poſſe videntur ad ſimplicem præeminentiam, & non communicationem dictorum fructuum dotalium ex juribus ſuprà allegatis, cum præſertim Doctores ad propoſitum adducti de ejuſmodi præeminentia tanquam modicæ utilitatis caſum, & fundamentum non faciant, ſed ita dictante defuncti voluntate integrum uſumfructum, non autem alimenta uxori conſignari defendant.

Secundò minùs obſtat, quod præfatum relictum non fuerit purum, ſed conditionale, quatenus ſcilicet ipſa, ſeu ejus pater, aut alius, ad quem ſpectaret dotem teſtatori traditam recuperare, contentus fuerit illam ſibi reſtitui in iiſdem terrenis, & bonis, in quibus illi tra-
dita, & conſignata fuerat. *Summ. Monaſterii, n.* 1. 6
Ita ut proinde cùm Diana hujuſmodi conditionem non impleverit, ſed petierit, & obtinuerit inſiſtentiam, & manutentionem ſuper omnibus bonis mariti in civitate, & territorio Firmano exiſtentibus *eodem ſumm. num.* 9. Utique à conſequutione dicti relicti excluſa omnino videatur *per l. hac conditio, D. de condit. & demonſt.*

Placuit

Placuit enim reſponſio, quod cum repetitio hujus
dotis ſpectat ad Claudium Dianæ Progenitorem, ex
7 quo dos à patre profecta, diſſoluto matrimonio per
mortem viri ad eundem patrem revertitur etiam ſu-
perexiſtentibus filiis, *l. dos à patre*, ubi Baldus *n.* 1. *C.
ſolut. matrim. l. ſi ab hoſtibus, D. eodem, l. jure ſuccur-
ſum, D. de jur. dot.* Bartolus *in lege poſt dotem, n.* 31.
ubique Alexander *n.* 25. & Barboſa *nu.* 49. *D. eodem*,
Baldus *conſilio* 7. *nu.* 1. *lib.* 1. Caſtrenſis *conſil.* 11. *n.*
1. *lib.* 1. Hondedeus *conſil.* 75. *n.* 28. *lib.* 1. Fulgoſius
conſil. 66. *per tot.* Theſaur. *deciſ. Pedemont.* 138. *n.* 2.
Rota *in recent. deciſ.* 708. *n.* 1. *&* 4. *part.* 1. *dec.* 108.
n. 6. 7. 16. *&* 17. *part.* 8. Ipſe verò Claudius tam pro-
prio, quàm filiæ nomine ſub die 11. Junii 1641. ac-
ceptaverit dictos Codicillos, & obtulerit ſe ipſum, &
filiam paratos recipere conſignationem, & reſtitutio-
nem dotis juxta illorum formam, & tenorem *dicto
ſummario n.* 2. Idemque poſtea in effectu eademmet
Diana confirmaverit acquieſcendo d. ſententiæ R. D.
Terracinen. mandantis, quod ipſam reciperet ſuam do-
tem in eiſdemmet bonis in quibus tradita & conſigna-
ta fuerat *eod. ſummariolo num.* 3. Inde plenè ſatisfac-
tum videtur præfatæ conditioni in eiſdem Codicillis
adſcriptæ, nec per actus deinde factos à ſimplici Pro-
curatore ad lites recedere potuit, à dicta præcedenti le-
gitima declaratione, & contraventionem in præjudi-
cium principalis induci *per textum in leg.* 3. *§. ſi Pro-
curator, D. quod quiſque jur.* &c. *l. ſi hominem, D. mand.*
quem ad propoſitum expendit Rota *coram bon. mem.
Buratto, deciſ.* 354. *num.* 6. 7. *&* 8. Ultra quod dum
idem Procurator in actu ſupradictæ inſiſtentiæ, & ma-
nutentionis declaraverit ſuam principalem ſibi mutaſ-
ſe cauſam poſſidendi titulo dotis, & Codicillorum
Summ. Monaſterii d. n. 9. Hujuſmodi declaratio con-
gruè referri poteſt ad titulum dotis ſuper bonis do-
talibus. Ad titulum verò Codicillorum quoad cætera
bona hæreditaria, viri ratione integri uſusfructus ſibi
ibidem relicti, ac proinde tanquam actus ſaltem æqui-
vocus multominus inducere valet prætenſam contra-
ventionem, cùm præſertim non fuerit factus volun-
tariè, ſed coactè ob neceſſitatem defenſionis ab in-
ſtantiis Monialium, quæ primum contravenientes diſ-
poſitis in præfatis Codicillis Dianam d. uſufructu pri-
vare ſatagebant.

Tertiò nil facit, quòd in eadem ſententia illi fuerit
adjudicatus integer uſusfructus, nulla facta mentione,
neque detractione legitimæ eidem Philippo filio com-
petentis.

8 Quia cùm legitima filiorum legis miniſterio, & ju-
ris diſpoſitione abſque ullo facto hominis ſtatim mor-
tuo patre ex ſingulis corporibus hæreditariis ſeparetur,
*lege. ſi minus, §. repletionem, C. de inoff. teſtament. le-
9 ge jubemus, C. ad Sen. Conſul. Trebell.* Merlin. *de le-
git. lib.* 2. *tit.* 2. *quæſt.* 32. *n.* 2. Non comprehenditur
ſub uſufructu univerſali uxori relicto, ut tradit in ter-
10 minis Alexander *conſil.* 29. *verſic. quia talis uſusfruc-
tus. lib.* 4. Surdus *de aliment. tit.* 2. *quæſt.* 15. *nu.* 178.
Theſaur. *dec. Pedemont.* 137. *n.* 3. Et proinde ſub ver-
bis ſententiæ illum generaliter adjudicantis ſubintelligi
11 nequit; verba enim ſententiæ intelliguntur prout de
jure, & ab eo interpretationem recipiunt, *lege miles,
§. decem, D. de re judic.* Angel. Aretin. *conſil.* 95. *n.*
13. *& ſeqq.* Rota *diverſic. dec.* 112. *n.* 2. *part.* 2. *coram
ſanct. mem. Gregor. dec.* 74. *n.* 70. *& dec.* 176. *n.* 3.
coram bon. mem. Buratto dec. 240. *nu.* 29. Ceſſatque
difficultas dum in ſententia R. P. D. mei Otthobo-
ni, de cujus confirmatione hodie agitur, ad majorem
cautelam explicitè declaratur, in dicta præcedenti ſen-
tentia R. D. Terracinen. non eſſe comprehenſam ter-
tiam partem bonorum jure legitimæ Philippo debitam;
hinc enim dum in hac parte dictam præcedentem ſen-
tentiam declaravit, nullo pacto hoc prætextu poteſt
de injuſtitia redargui.

Non obſtat quartò, quòd Diana in petitione uſus- 12
fructus non præſtiterit, nec obtulerit cautionem de
utendo, fruendo arbitrio boni viri, prout de jure requi-
ritur *per l. ſi uſusfructus in princip. D. de uſufruct.*

Quod ſub eademmet die, qua Claudius ejus pater
ipſius nomine Codicillos acceptavit, & obtulit ſe, &
filiam paratos recipere dotem juxta illorum formam,
& tenorem, ut ſuprà dictum eſt, obtulit etiam hujuſ-
modi cautionem præſtare, omniaque adimplenda ad-
implere *dicto Sum. dicto nu.* 2, & tamen ſtante lite pro
parte Philippi contra eam inſtituta ſuper nullitate, &
intelligentia dictorum Codicillorum, quæ adhuc ni-
mis durè contenditur prævia retentione proprietatis,
& uſusfructus totius integræ hæreditatis, non teneba-
tur utique ante rem judicatam, & actualem dicti uſuſ-
fructus conſequutione præfatam cautionem offerre jux-
ta Theoricam Baldi *in leg.* 2. *ſub num.* 11. *& cir-* 13
ca finem, Cod. com. de leg. & in conſilio 408. *nu.* 10.
lib. 1. communiter receptam, ut per Burſatt. *conſilio*
184. *n.* 10. *lib.* 2. Ruin. *conſil.* 91. *n.* 8. *verſic. nec ob-
ſtat lib.* 2. Roland. *conſil.* 92. *n.* 12. *lib.* 1. idem firma-
vit Rota *in Avenionen. uſusfructus* 4. *Febr.* 1637. *co-
ram R. D. meo Decano, &* 1. *Julii ejuſdem anni co-
ram eminentiſſimo D. Cardinali Panzirolo in recentior.
deciſione* 195. *n.* 19. *&* 20. *& dec.* 238. *n.* 11. *part.* 7.
ac 29. *Aprilis* 1641. *coram R. D. Terracinen. §. fin.*
Ideoque providè proceſſit R. P. D. meus Ottobonus,
dum in ſua ſententia declarando per alteram præceden-
tem Dianam non fuiſſe exemptam ab onere præſtan-
di hujuſmodi cautionem ad illius præſtationem ipſam 14
adſtrinxit, quod ſatis eſſe probant Caſtrenſis *in l.* 1.
num. 3. *verſic. quid ſi non obtulit, Cod. de uſufruct. &*
& Decianus *conſilio* 418. *n.* 18. 15

Quinto denique nec ſubſiſtere viſum fuit, quòd cum
ipſa relicta fuerit uſufructuaria, dummodo convixerit,
& cohabitaverit cum prædicto Philippo communi fi-
lio, ſequuta morte ipſius filii uſusfructus cenſeatur ex-
tinctus per ea quæ tradunt Menoch. *conſil.* 972. *nu.*
26. & Modern. Mantuan. *contr.* 50. *n.* 8. *cum ſeq.*

Fuit enim reſponſum, quòd hujuſmodi conditio co-
habitandi cum filio adjecta, duntaxat intelligitur do-
nec poſſit impleri, durante ſcilicet vita ipſius filii, ipſo
verò defuncto non operatur legati reſolutionem, &
extinctionem, ſed illud integrè debetur uxori legatariæ
ſupervivente, donec ipſa naturaliter vivat, ea ſcilicet
ratione, quia teſtator relinquendo uxori uſumfructum
omnium ſuorum bonorum, cenſetur illum reliquiſſe
contemplatione ipſius uxoris, non autem filii univer- 16
ſalis hæredis inſtituti, etiamſi cum eo cohabitare de-
beret, & proinde per mortem ipſius hæredis legatum
non remanet extinctum, ut rejectis contrarium ſenti-
entibus ſequendo Ancar. *conſil.* 185. *verſic. ſalvo tamen
ſaniori conſilio*, Dec. *conſil.* 601. *n.* 4. & Purpurat. *con-
ſil.* 416. *per tot.* juxta magis communem & veriorem
opinionem firmavit Rota *in Ferrarien. legati* 4. *Febru-
aris.* 1626. *coram bon. mem. Manzanedo, in recentio-
ri dec.* 636. *per totum, p.* 8.

Idque præſertim in caſu noſtro, quo ante dictam
conditionem cohabitandi teſtator appoſuit alteram con-
ditionem ſervandæ viduitatis, ibi, *quouſque tamen, &
donec ipſa Domina Diana naturaliter vixerit, & coha-
bitaverit cum prædicto D. Philippo.* Hinc enim multò 17
magis cenſeri debet, legatum fuiſſe relictum contem-
platione uxoris non autem filii dum conditio viduita-
tis præcedit conditionem cohabitationis; & uſusfructus
relictus legitur pro toto tempore vitæ ipſius legatariæ
ut notat Dec. *dict. conſil.* 501. *nu.* 5. *verſic. & cum
reſpectu uxoris*, illumque ſequitur Rota *in d. Ferrarien.
Legati n.* 8. *cum quatuor ſeq.*

Ponderando inſuper, quod teſtator ſimpliciter appo-
ſuit legatariæ dictum onus cohabitandi, nec ulterius
proceſſit aliter providendo in caſu, quo non cohabi- 18
taverit. Unde quicquid ſit, quando teſtator aliter pro-

R videt:

videt: certum eſt, quod in caſu non factæ ulterioris proviſionis nullatenus legatum extinguitur per mortem hæredis, ſed durat durante vita legatatiæ, ut diſtinguendo tradit Modern. Mant. *d. contr.* 50. *n.* 21.

Atque ita reſolutum fuit utraq; parte informante, &c.

R. P. D. DU NOZET.

Romana fideicommiſſi, ſeu Salviani.

Mercurii 13. *Junii* 1650.

ARGUMENTUM.

Fideicommiſſarii non poſſunt impugnare extinctionem cenſus legitima alienatione factam. Et ex quibus dicatur verè extinctus non in alienum tranſlatus.

SUMMARIUM.

1 *Stante legitima alienatione fideicommiſſi pro ſolvendo ære alieno teſtatoris, non competit actio fideicommiſſariis.*
2 *Pro ſorte cenſus non datur immiſſio ex Salviano.*
3 *Solutione ejus quod debetur, tollitur omnis obligatio.*
4 *Inſtante cenſuario Dominus cenſus tenetur extinguere.*
5 *Nec alii fideicommiſſarii poſſunt impugnare.*
6 *Ceſſio jurium reportata à creditoribus ad favorem uxoris importat ſolum anterioritatem hypothecæ, & jurium prius competentium creditoribus de pecunia dotali ſatisfactis.*
7 *Conventio facta pro maiori cautela non debet converti in præjudicium.*
8 *Per clauſulam omni meliori fine, & effectu dicitur electus omnis melior modus.*
9 *Res ſubjecta fideicommiſſo multiplico & evictioni vilius æſtimatur.*
10 *Cenſus dicitur extinctus dum exacti fuerunt fructus alterius cenſus ex pretio primi acquiſiti, nec unquam exacti amplius fructus primi cenſus.*
11 *Emptor bonorum fideicommiſſi non tenetur eſſe ſollicitus de multiplico ex forma brevis fiendo, deque ejus ſecuritate.*
12 *Licet ſecundus cenſus ex pretio primi acquiſitus ſit inexigibilis, non ideo reviviſcit primus extinctus.*
13 *Locatio facta de re propria conductionis nulla eſt.*
14 *Clauſula ſine præjudicio jurium conſervat omne jus proteſtantis.*

DECISIO XCIV.

SEntentiam ab A.C. latam ob favorem Cæciliæ & ſororum de Amadeis contra D. Marchioniſſam Liviam primam Sanctam Cruciam, & D. Tarquinium juniorem ejus filium, tanquam injuſtam infirmandam eſſe, DD. reſponderunt.

Injuſtitia ex eo reſultare viſa fuit, quia dicta ſententia concedit prædictis ſororibus ad fideicommiſſum Franciſci conjugii vocatis, immiſſionem ex Salviano in poſſeſſionem domus, olim dicto fideicommiſſo ſubjectæ, quam Lucretia hæres dicti Franciſci, & Petrus Paulus primus fideicommiſſarius prævia æſtimatione Peritorum, ac derogatione Apoſtolica, pro diſſolvendo ære alieno teſtatoris alienarunt in Tarquinium ſeniorem Sancta Cruciam pretio ſcut. 5580. qua ſtante
1 legitima alienatione, nulla deſuper competebat actio fideicommiſſariis, Molina *de primogen. lib.* 4. *num.* 49. *verſic. ſi vero facultas*, &c. *cum aliis allegat. in Romana Vinea* 2. *Maii* 1644. *coram R. P. D. meo Bichio §. conſenſus autem, verſic. quia cum Breve.*

Non obſtat, quòd immiſſio conceſſa fuerit occaſione trium cenſuum, quos ſub diebus 1. Sept. 1611. 29. Martii 1616. ac 1. Oct. 1619. ex parte dicti pretii, & illius fructibus ad formam Brevis derogatorii multiplicatis, dictus Tarquinius emptor ſuper eadem domo impoſuit ad favorem dicti Petri Pauli & aliorum fideicommiſſariorum, quia ultra quod pro ſorte cenſus non datur immiſſio ex Salviano, ut dixit Rota *in Imolen. Salviani* 2. *Dec.* 1633. *coram bona mem. Coccino apud Cencium de cenſ. deciſ.* 551. *n.* 1. *v. quod dubium*, &c. Cenſus prædicti apparent ex publico inſtrumento extincti uſque ſub die 26. Sept. 1620. & conſequenter pro illis nulla competebat actio, cùm per ſolutionem ejus quod debetur extinguatur, & tollatur omne debitum, & obligatio *inſtit. quibus modis toll. obligat. in princip.* gloſſ. *fin. in l. cum plures ff. de evict.* Rota *dec.* 374. *n.* 14. *part.* 5. *recent.* 2 3

Non refert, quòd extinctio facta fuerit à prædicto Petro Paulo, qui cùm eſſet pariter gravatus reſtituere, non poterat præjudicare aliis poſt eum vocatis, quoniam reſponſum fuit actum illum extinctionis, tanquam neceſſarium validè fuiſſe ab eo geſtum, cum extinctio fuerit ſequuta inſtante, & requirente Cenſuario, quo caſu Dominus Cenſus tenetur extinguere ut expreſsè ſancitur in Bulla ſanct. mem. Pii Quinti ſuper forma creandi cenſus, *in verſic. poſtremo cenſus omnes*, & tradit Cenc. *de cenſib. quæſt.* 105. *n.* 3. Rota *dec.* 153. *n.* 8. *poſt eundem tr. de cenſ.* qua propter ob prætenſum defunctum ejus poteſtatis, hodie ab aliis fideicommiſſariis ſucceſſivè vocatis impugnari non valet dicta extinctio, *argum. l. ante reſtitutam* 104. *ff. de ſolut.* & reſpondit Rota *coram bon. mem. Rembolde in Avenionen. fideicommiſſi* 15. *Novemb.* 1614. *& in Ariminen. cenſus* 26. *Junii* 1620. *& in Romana liberationis à fideicommiſſo* 20. *Nov.* 1619. apud Modern. Peruſin. *de cenſ. dec.* 351. *ſub n.* 4. *verſic. nec ſubſiſtit dec.* 363. *n.* 1. *verſic. non ſolum quia, & n.* 5. *verſ. nec obſtat &* 469. *n.* 10. *verſic. tum quia licet vinculum fideicommiſſi*, &c. & aliis relatis probat Giurba *dec. Sicil.* 79. *à n.* 16. *verſic. caterum, & plur. ſeq. per tot.* ad idem Modern. *de cenſib. quæſt.* 109. *à n.* 58. *verſic. ego vero*, &c. *cum ſeqq.* 4 5

Neque obſtat, quod dicatur cenſus prædictos non fuiſſe extinctos, ſed tantummodo tranſlativè ceſſos dictæ Marchioniſſæ Liviæ, unde infertur illos adhuc vigere, & actum tranſlationis factum à Petro Paulo fuiſſe voluntarium, per quem propterea nullum illatum fuit præjudicium poſterioribus fideicommiſſariis; nam objectum removetur ponderando; quod ſolutio, ac reſtitutio ſortis & fructuum dictorum facta fuit per 6
Tarquinium de pecuniis dotalibus ipſius Marchioniſſæ Liviæ, quæ dum nupſit Franciſco ejuſdem Taquinii filio, ſpecialiter convenit cum ejus Viro, & Socero, quod certa pars ſuæ dotis, erogaretur in ſolutionem debitorum dicti Tarquinii ſoceri, & ſignanter in extinctionem cenſuum, de quibus agitur, quodque ad ejus favorem reportarentur à creditoribus ſatisfactis jurium ceſſiones, pro cautiori conſervatione & recuperatione dictæ dotis, adverſus poſteriores creditores, & alios quoſcumque ſupervenientes, prout factum fuit, unde dicta ſolutio veram, ac ſubſtantialem præ ſe fert extinctionem cenſuum formalium, & ceſſio non importat illorum tranſlationem in Dominam Liviam, ſed ſolius anterioritatis hypothecæ, & jurium prius competentium Petro Paulo domino cenſuum pecunia dotali extinctorum, ut benè probavit Rota *in Romana Salviani interdict.* 27. *Maii* 1619. *coram bon. mem. Pirovano* apud dict. Modern. *de cenſ. dec.* 368. *ſub num.* 1. *verſic. atque ita non obſtant verba*, &c. *& ſeq. per tot. ac in Romana Redintegrationis* 22. *Junii* 1643. *coram Rever. Salamantino in §. nec ſubſiſtit, quod ceſſio, & in Marceraten. Salviani* 16. *Junii* 1648. *coram R. P. D. meo Peutingero*, in quibus reſpondetur omnibus objectis, & comprobat Anton. de Amat. *reſolutione*

Digitized by Google

reſolution. 7. *ſub n.* 32. *verſic. tertius eſt caſus lib.* 1.

Potiſſimè cum in capitulis matrimonialibus conven-
7 tum fuiſſet ceſſionem fieri debere ad favorem Dominæ Marchioniſſæ pro majori cautela ſitæ dotis, & idem in Inſtrumento dotali expreſsè repetitum, quod certè contingere non potuiſſet ſi cenſus extincti non remanſiſſent, ſed ceſſi eſſent Dominæ Marchioniſſæ, in hoc enim caſu tenderet in perniciem dotis & effectus omnino contrarius reſultaret, Rota *dec.* 178. *n.* 8. *part.* 5. *recentior.*

8 Quod eò facilius affirmandum, cum addita etiam fuerit clauſula illa *& in ogn, altro miglior fine, & effetto più proficuo a detta Signora Spoſa*, & ſic dicendum cenſus extinctos, cum iſte ſit melior modus, & effectus, Honded *conſil.* 44. *n.* 25. *&* 31. *&* 45. *volum.* 2. Rota *in Reatina hæreditatis* 3. *Martii* 1600. *coram Juſto.*

Convincitur ulterius, conſiderando, quod nimis repugnat, quod Domina Marchioniſſa emere voluiſſet cenſus, & fideicommiſſo, & evictioni, & multiplico ſubjectos, & dotem totali amiſſionis periculo ſubjicere, exburſando eandem quantitatem pecuniæ, quam pro acquirendo cenſu omnino libero perſolviſſet, un-
9 de longè minorem quantitatem exburſaſſet, cum res fideicommiſſo, multiplico, & evictioni ſubjecta, longè viliori pretio acquiratur, Cenc. *de cenſ. part.* 2. *cap.* 2. *quæſt.* 2. *artic.* 6. *n.* 21. *& ſeqq.* Rota *in Romana reſciſſionis tranſactionis* 29. *Maii* 1648. *coram R. P. D. meo Corrado.*

Quod etiam benè confirmatur ex obſervantia ſubſequuta, cum pretium dictorum cenſuum à prædicto Tarquinio ſeniori depoſitatum in Banco illorum de Bonannis, fuerit deinde ab eodem Petro Paulo, pro cautione eorundem fideicommiſſariorum in aliis cenſibus ſub diebus 12. Nov. ejuſdem anni 1620. 15. Aprilis 1624. ac 14. Aprilis 1625. ſuper eadem domo noviter conſtitutis, ab eodem Tarquinio ſeniori, pro complemento multiplici in Inſtrumento venditionis domus conventi, ac cum vinculo fideicommiſſi dicti Contugii, & demum de anno 1626. ab Excellentiſſimo D. Philippo Columna, qui à dicto Marchione Franciſco emerat Terram Patricæ, & dictos cenſus in diminutionem pretii in ſe accollaverat, fuerunt extincti, quorum pretium depoſitatum in Monte Pietatis in alium cenſum per eoſdem fideicommiſſarios, ad favorem vocatorum ad eundem fideicommiſſum 10. Dec. ejuſdem anni fuit inveſtitum Summario Marchioniſſæ n. 12. quorum fructus exegerunt dictus Petrus Paulus, & alii fideicommiſſarii, ac etiam prædictæ ſorores, ut conſtat ex quietantiis in Summario Marchi-
10 oniſſæ relatis ſub nu. 12. & è converſo dicta Domina Marchioniſſa nunquam exegerit, vel prætenderit, nec prætendat fructus dictorum cenſuum, ut ſupra extinctorum, unde omnis eliditur difficultas *ad l. item* 7. *§. proinde, ff. ad S. C. Maced.* Cravett. *conſil.* 101. *n.* 4. Menoch. *conſil.* 49. *n.* 20. *& ſeq.* Surd. *conſil.* 224. *n.* 7. & in noſtris terminis, Rota *dicta dec.* 368. *n.* 4. *verſic. & obſervantia ſubſequuta* apud eundem Modern. *de cenſ. ac in dicta Maceraten. Salviani §. ulterius hoc idem comprobatur*, &c.

Minus obſtat, quod dictæ ſorores prætendant multiplicum in dicto Breve derogatorio ordinatum, & inſtrumento venditionis domus inter partes conventum, non eſſe completum, & cenſus ultimo loco emptos
11 per Petrum Paulum eſſe inexigibiles, & non bonos, ob anterioritatem quam ſuper domo cenſuata acquiſivit dicta Marchioniſſa Livia, nam quoad multiplicum, præter quod ex publico Inſtrumento celebrato ſub die 14. Aprilis 1625. conſtat illud fuiſſe completum, atque perfectum; onus ejuſdem non ſpectabat ad Tarquinium qui nec de eo, ejuſque ſecuritate non tenebatur eſſe ſollicitus, ut jam bis reſpondit Rota *coram Eminentiſſimo D. Cardinali Panzirolo ſub* 20. *Aprilis* 1640. *in §. quod verò multiplic. eſſet faciendum*, &c. *& coram me ſub* 23. *Jan.* 1643. *in §. & hinc ceſſat*, &c. *cum ſeqq.*

Quo verò ad inexigibilitatem, & malam qualitatem cenſuum, dicebatur nihil imputari poſſe dicto Tarquinio, ita ut teneretur fideicommiſſariis ad intereſſe, cum cenſus multiplicati, uſque ad ſummam conventam in Inſtrumento venditionis domus, fuerint exigibiles, tam quoad fructus, quàm quoad ſortem, dum ab 12
Excellentiſſimo D. Philippo Columna, qui illos, ut dictum eſt, in ſe accollaverat, fuerunt extincti, & pretium illorum, ad effectum reinveſtiendi provocatis ad fideicommiſſum, in Monte Pietatis fuit depoſitatũ, quod licet poſtea defuncto Tarquinio, à dictis fideicommiſſariis fuerit reinveſtitum in alio cenſu, cum Marchione Franciſco illius filio, quod aſſeritur inexigibile, non ideo reviviſcere poſſunt extincti, nec ullum inde præjudicium inferri poteſt Marchioniſſæ cui dicta anterioritatis jura pecunia dotali antea acquiſita fuerunt juxt. tradit. per Molin. *ubi ſupra de primog. lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 49. & fuit reſponſum *in d. Avenionen. fideicomm. coram Remboldo* apud Cenc. *de cenſ. dec.* 469. *ſub d. n.* 10. *verſic. tum quia licet*, &c. *tum ſeqq. & in d. Romana Vinea* 2. *Mai* 1644. *coram R. P. D. meo Bichio d. §. conſenſus autem.*

Nec quicquam facit locatio ejuſdem domus à dd. ſororibus nuper facta D. Marchioniſſæ Liviæ ſub die 13. Nov. 1649. quia cùm facta fuerit de re propria, fuit nulla etiamſi ipſa exiſtimaſſet ſententiam A.C. fuiſſe juſtam, ut eſt *text. apertus in l. qui rem* 10. *C. locat.* præſertim dum fuit facta à muliere, abſque ſolemnitatibus Statuti Urbis, & legitur facta cum expreſſa jurium, ac litis pendentiæ reſervatione, ibi *ſine tamen* 13
prejudicio pendentia litis in Rota, ac jurium ambarum 14
partium, &c. quo fit ut nullum ſuper ea conſtitui poſſit fundamentum in præjudicium D. Marchioniſſæ, cum dicta clauſula conſervet omne jus proteſtantis, Rota penes Cardin. Seraphin. *dec.* 144. *num.* 6. *verſic. ſed dato, & ſeq. & dec.* 718. *n.* 21. *p.* 4. *tom.* 3. *recentior.*

Atque utraque, &c.

R. P. D. MELTIO.

Ravennaten. ſeu Ferrarien. Decimarum.

Veneris 8. *Martii* 1649.

ARGUMENTUM.

Jus decimandi non poteſt concedi Laicis, ſecus commoditas percipiendi fructus decimales. Et ex quibus conſtet conceſſ. hujuſmodi non poſſe reſtringi ad ſolos fructus decimales, ſed in totum corruere.

SUMMARIUM.

1 *Valida eſt ſententia quoad concurrunt requiſita Caputaquen.*

2 *Citatio generalis ſufficit ad tollen. nullitatem ex defectu citationis.*

3 *Et non comparente citato poteſt ad ulteriora procedi abſque alia citatione.*

4 *Proceſſus per contradictas de ſtylo Curiæ fit potius ex urbanitate quàm ex neceſſitate & ſubſtantia cauſæ.*

5 *Nec attenditur nullitas ex defectu citationis quando citati non potuiſſent impedire vel mutare ſententiam.*

6 *Decima & Jus decimandi non poſſunt eſſe ſub commercio Laicorum.*

7 *Conceſſo Jure decimandi conceſſa dicitur nedum commoditas percipiendi decimas quod eſt temporale,* *ſed*

Digitized by Google

ſed ipſa ſpiritualitas quæ nequit ſegregari à jure decimandi.

8 *Aliud eſt Jus decimandi, aliud res quæ dantur nomine decimarum.*

9 *Sola facultas percipiendi fructus decimales conſiſtit in mera temporalitate, & poteſt pertinere ad Laicos.*

10 *Conceſſio de decimis & jure decimandi nequit reſtringi ad fructus decimales.*

11 *Declarantur DD. ex adverſo allegati.*

12 *In uſufructu alienabili reſpectu ſolius commoditatis ſi fiat tranſactio expreſſe de uſufructu commoditatis.*

13 *Facultas percipiendi fructus decimales nomine proprio prohibetur Laicis per Conc. Lateranen.*

14 *Una & eadem res diverſo Jure cenſeri non debet.*

15 *Fuit correcta & declarata erronea opinio Bonifacianæ conſtitutionis ſuper Jure decimandi per Paulum V.*

16 *Voluntas concedentis regulatur à poteſtate & capacitate quam concedens habere opinatur juxta conſuetudinem, & communem intellectum.*

17 *Quid fuerit comprehenſum in conceſſione, declaratur ab obſervantia.*

18 *Pro obſervantia interpretativa ſufficit unus actus.*

19 *Nemo poteſt controvertere intellectum à ſemet ipſo datum.*

20 *Standum eſt declarationi Papali, & ex certa ſcientia.*

21 *Verba conceſſionis ſunt intelligenda ſecundum potentiam concedentis & capacitatem ſubjecti.*

22 *In claris non eſt confugien. ad interpretationem.*

23 *Clauſula omni meliori modo operatur, ut ſi actus ſuſtineri non poteſt eo modo quo fit, valeat omni alio meliori modo.*

24 *Conceſſio nulla in parte ſubſtantiali in totum corruit ratione connexitatis, & individuitatis.*

25 *Clauſula omni meliori modo de per ſe non eſt apta vim addere & effectum tribuere actui revera nullo.*

26 *Clauſulæ acceſſoriæ non alterant principalem diſpoſitionem contractus.*

27 *Jus decimandi eſt ſpirituale, nec cadit ſub commercio Laicorum.*

28 *Illius conceſſio facta Laicis ſemper eſt invalida ſive fiat per modum infeudationis, ſive locationis.*

29 *Maximè ſi fiat Jure principalis affictus per quem transfertur utile dominium.*

30 *Non eſt ſtandum proteſtationi contrario facta.*

31 *In contractu directè contrario conſtitutioni proteſtatio de contrahent. juxta ejus formam non ſuſtinet contradictum.*

32 *Declara id procedere quando eſt facta ſimpliciter, ſecus ſi verbis ampliſſimis, ita ut totum, quod conſtitutioni repugnat habeatur pro non appoſito.*

33 *Conceſſum ad tempus poſt tempus cenſetur prohibitum.*

34 *Beneficium ſub conditione conceſſum ea non adimpleta reſolvitur.*

35 *Et conceſſum ſub conditione aliquid adimplendi infra certum tempus eo elapſo mora eſt impurgabilis, non competit inſtitutio.*

DECISIO XCV.

Sententia Rotalis concedens Capitulo, & Canonicis Cathedralis Eccleſiæ Ravennaten. redintegrationem ad quaſi poſſeſſionem decimarum & juris decimandi, eo quia inveſtituræ per dictum Capitulum factæ ad favorem Doctorum de Taſſonis, continent jus decimandi cujus Laici ſunt prorſus incapaces, viſa fuit valida, & juſta, ac proinde illam confirmandam eſſe Domini reſponderunt.

1 Validitas autem probatur ex concurſu omnium requiſitorum, de quibus per Capitaq. *dec.* 160. *part.* 2.
Neque illa valet impugnari ex defectu citationis, dum
non fuerunt citati aliqui ex reis in commiſſione Rotali
nominati. Quia reſpectu Galeatii primi acquirentis,
cum de tempore litis introductæ in Curia ſuper novo
judicio redintegrationis ex hac vita migraſſet, procul
dubio contra ipſum exequi non poterat citatio, minuſque citandus erat Nicolaus, qui cùm ſit nepos primi acquirentis, & inveſtitura comprehendat tantum
primum inveſtitum, ejuſque filios, ut ex tenore dictæ
inveſtituræ relatæ *in ſumm. Capituli n. 6.* nullum intereſſe poteſt prætendere in hac cauſa. Et nihilominus cum 2
tam Fornaccinus actor ſpecialiter deputatus in hac cauſa Eliſabeta Eſtenſi matre, ac Tutrice teſtamentaria
dicti Nicolai *eodem ſumm. Capituli num.* 3. quàm alii
Procuratores aliorum DD. de Taſſonis, qui in judicio
de partibus intervenerant, fuerint perſonaliter citati
vigore dictæ commiſſionis Rotalis ad totam cauſam
ſumm. num. 4. talis citatio generalis ſufficit ad tollen.
nullitatem ex defectu citationis provenientem *l. ſi Prætor de judic. l. conſentaneum. C. quomod. & quand. judic.* Caſtrenſ. *in l. ad peremptorium num. 6. ff. de judic.*
Rota *coram Seraphin. dec.* 455. *n.* 8. *verſ. ſecunda nullitas*, Minſinger. *obſervat.* 71. *ſub nu.* 1. *centur.* 3. Modern. *de citat. tom.* 2. *cap.* 11. *n.* 437. ex ſimili enim citatione cenſetur ſatisfactum defenſioni naturali, ita ut 3
ſi citatus poſtea non compareat, poſſit ad ulteriora 4
procedi abſq; alia vocatione, *cap. conſuluit de offic. delegat.* Et licet ſtylus Curiæ ſit, non comparente citato,
procedere per contradictas, iſtud tamen reſpicit quandam potius urbanitatem, quàm neceſſitatem, & ſubſtantiam cauſæ Rot. *diverſ. dec.* 332. *n.* 3. *part.* 3. *li.* 3.
in antiquis dec. 4. *de dol. & contumac. in nov. dec.* 8. *de teſtib.* Put. *dec.* 381. *circa fin. lib.* 2. cum pluribus aliis
relatis per eundem Modern. *de citat. tract. cap.* 11. *n.*
440. & Adden. *ad Gregor. deciſione* 430. *n.* 6.

Eoque minus Domini dixerunt eſſe attendendam 5
hanc prætenſam nullitatem ex defectu citationis, quia
nec docetur quod etiamſi ipſi fuiſſent citati, & auditi
potuiſſent impedire hujuſmodi redintegrationem, vel aliquid adducere quod traheret Rotam in diverſam ſen- 6
tentiam, Alexand. *in leg. non ſolum, §. morte, n.* 47.
ff. de nov. oper. nunciat. Cravet. *conſilio* 179. *n.* 6. *verſic. pro hoc adduco.* Surd. *conſil.* 181. *n.* 27. *cum ſeq. &*
conſil. 227. *nu.* 17. Vant. *de nullit. tit. quib. mod. ſent.*
null. repar. poſſ. n. 107. cum plurib. cumulatis per Surd.
loco cit.

Juſtitia pariter dictæ ſententiæ controverti non poteſt ex plenè deductis in binis deciſionibus in hac cauſa emanatis coram R. P. D. meo Cerro ſub diebus
25. Febr. & 6. Junii anni 1647. & illa clarè reſultat
ex nullitate inveſtituræ factæ de decimis, & jure decimandi, quæ ſub commercio Laicorum eſſe non poſſunt propter reſiſtentiam Concilii Lateran. de quo *in*
c. prohibemus de decimis.

Neque obſtat unicum fundamentum ſcribentium
pro parte dd. de Taſſonis, quod dicta inveſtitura ſuſtineri debeat reſpectu commoditatis, & emolumenti,
quorum Laici ſunt capaces. Nam quidquid dicendum
eſſet quando conceſſio cantaret ſimpliciter de decimis,
quo caſu quæri poſſet an intelligeretur conceſſum primario jus decimandi, vel mera perceptio decimarum,
quæ temporalis eſt, & ab ipſo jure ſpirituali ſejuncta;
in propoſito caſu, quia inveſtituræ nedum quæ ultimo loco de an. 1608. factæ fuerunt ad favorem Julij, & Galeatij de Taſſonis, ſed quæcumque aliæ antecedentes relatæ in *ſumm. impreſſo Capituli n.* 2. 3. 4. & 7
5. continent expreſſam conceſſionem decimarum, &
juris decimandi, res viſa fuit extra omnem difficultatem, ut nempè, ſub dicta conceſſione veniat ſolùm
commoditas prout eſt quid temporale, ſed ipſa ſpi- 8
ritualitas, quæ à jure decimandi ſegregari non poteſt,
gloſſ. *in cap. quamvis verb. conceſſerit de decim. & in*
can.

Digitized by Google

can. pervenit 3. *quæſt.* 1. *verb. laicalibus*, & *in cap.* 2. *verb. ſtatutum de locat.* Div. Thom. 2.2. *quæſt.* 87. *articulo* 3. *verſic. reſpondeo*, ubi quod aliud eſt jus decimandi, aliud res, quæ dantur nomine decimarum, & hanc diſtinctionem ſequitur Bald. *in l. uſusfructus* 67. *in leg. antiqu. n.* 2. *verſ. noto quod licet jus decimarum*, *ff. de jur. dot.* Decian. *conſilio* 22. *n.* 36. & 37. *lib.* 1.

9 Vis enim juris decimandi conſiſtit in perceptione decimarum propria auctoritate de manu colentium prædia, quæ trahit ſecum jus ſpirituale, & valde differt à ſola facultate percipiendi fructus decimales nomine Eccleſiæ, quæ ſola uti conſiſtens in mera temporalitate ad Laicos pertinere poteſt, Alb. *in cap. ad hæc*, *num.* 4. *verſ. & intelligo hoc de decim.* Azor. *inſtitut. moral. l.* 7. *cap.* 34. *quæſt.* 7. *n.* 1. Suar. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 25. *n.* 6. Rebuff. *de decim. quæſt.* 10. *nu.* 34. *in fine.* Grat. *diſcept. forenſ. cap.* 238. *n.* 21. *cum ſeqq.* ſic etiam Peregr. *conſ.* 74. *ſub n.* 11. *lib.* 1. ibi de decima, & jure decimandi, & in ſpecie inter conceſſionem decimæ, & juris decimandi poſt Calderin. diſtinguit Barboſ. *in lege Titia* 35. *ſub n.* 45. *verſiculo quia quando*, & *ſub n.* 46. *verſic. & ideo*, *ff. ſolut. matrim.* Covarr. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 17. *ſub num.* 5. ibi; Decimarum fructus non quidem jus ipſum percipiendi decimas, Giovagn. *reſponſ.* 27. *n.* 27. & 28. *lib.* 2. Hancque opinionem in præciſis terminis conceſſionis factæ æquè principaliter, ac nominatim de decimis, & jure decimandi quod non valeat reſtringi ad fructus decimales, ſed in
10 totum corruat, firmavit ſæpius Rota, & ſignanter *dec.* 545. *nu.* 2. *part.* 4. *recent. Mediolanenſ. reſciſſionis permutationis* 21. *Maii* 1597. *coram recent. mem. Card. Hieronymo Pamphilio*, *Albiganen. decimarum* 25. *Junii* 1527. *coram bon. mem. Card. Vigili*, ac in aliis relatis in ſecunda deciſione edita in hac cauſa *coram R. P. D. meo Cerro*, *in §. objectum.*

11 Ullus neque Doctor ex allegatis pro parte dd. de Taſſonis præfatæ concluſioni repugnat, vel loquitur in conceſſione juris decimandi, nam Bald. *conſi.* 274. *n.* 1. *lib.* 5. & Giovagn. *reſponſ.* 27. *num.* 40. *lib.* 2. lo-
12 quuntur ibi de decimis cantat conceſſi, vel locato, Bero *conſilio* 84. *n.* 41. *nu. ſeq.* loquitur de decima temporali, & Div. Thom. 2. 2. *quæſt.* 87. *artic.* 3. *ad* 3. de perceptione decimarum nomine Eccleſiæ, Grat. *diſcept.* 238. *n.* 25. non repugnat, imò ſuffragatur huic
13 opinioni, dum firmat aliud eſſe jus, aliud fructus, ſeu utilitatem, quæ ex dicto jure percipitur. Et exemplum de uſufructu alienabili reſpectu ſolius commoditatis, retorquetur, nam quando venditio ſeu translatio facta fuit expreſsè de uſufructu (multo magis ſi de jure uſusfructus) dicta translatio non ſuſtinetur, nec etiam reſpectu commoditatis, Monter. *dec.* 46. *n.* 16. Caſtill. *de uſufr. c.* 69. *n.* 9.

Quæ eo magis procedere videntur dum conceſſio, de qua agitur facta apparet de decimis, & jure decimandi reſervato ſolum pro Eccleſia directo dominio, ex qua quidem reſervatione ſequitur fuiſſe in inveſtitos de Taſſonis translatum utile dominium includens facultatem percipiendi fructus decimales nomine proprio, quod tamen fuit per Concilium Lateranen. pro-
14 hibitum, ut declarant Abb. *in d. cap. ad hæc* 15. *n.* 4. *verſic. in effectu volunt. decim.* Monet. *de decim. cap.* 5. *n.* 68. Laym. *Theolog. moral. lib.* 4. *tractat.* 6. *cap.* 6. *n.* 4. *verſic. deinde verò*, Barboſ. *d. l. Titia d. n.* 37. *verſic. ſed quando util. ff. ſolut. matr.* Grat. *diſcept. forenſ. c.* 238. *ſub n.* 22.

Præterea actum fuiſſe de decimis prout ſunt quid ſpirituale arguitur ex eo quod plures inveſtituræ, & præſertim illæ factæ ad favorem Doctorum de Taſſonis, loquuntur de jure decimandi pro duabus partibus pro indiviſo cum Rectoribus Eccleſiarum, qui cum percipiant eorum tertiam partem nomine proprio, & ratione adminiſtrationis ſpiritualium, benè exinde infertur, quod etiam Conceſſionarii in partibus ſibi pro indiviſo coæqualiter conceſſis proprio nomine percipe- 15
re valeant, ne alioqui una, & eadem res diverſa cenſeretur contra *vulgat. Text. in leg. in hoc jure*, *ff. de vulgar. & pupillar.* & ita in individuo dictum fuit *in* 16
dict. Albiganen. decimarum, *coram Cardinal. Virili*, *§. quarto quia*, & *in Ferrarien. decimarum coram bon. mem. Pirovano*, *quæſt.* 684. *part.* 1. *recent. n.* 2. & 3.

Accedit etiam quod ex quo de tempore inveſtiturarum videbat communis illa reputatio, quam poſtea erroneam declaravit fel. rec. Paulus V. per ſuam particularem Conſtitutionem, ut in generalitate Bonifacianæ comprehenderetur facultas concedenti jus ſpirituale decimandi, & decimas percipiendi, prout teſtatur Rimin. jun. *conſilio* 429. *nu.* 25. & expreſsè declararunt ſtatuentes *lib.* 2. *cap.* 127. *ſum. impreſſo. Capituli n.* 8. ut exinde ſequatur in dictis conceſſionibus actum fuiſſe de decimis ſpiritualibus regulando voluntatem à poteſtate, & capacitate quam Ferrarienſes opinabantur habere juxta conſuetudinem regionis, & communem intellectum, Abb. *in cap. ex parte n.* 3. *de cenſibus*, Bart. *in leg. viros n.* 1. *C. de diverſ. offic. lib.* 12. Jaſ. *in* 17
l. 1. *n.* 11. *verſ. tertiò principaliter*, *ff. ſi quis jus dicen. non obtemper.* Gabr. *concl.* 1. *n.* 67. *de conſuet. lib.* 6. Mant. *de tacit. & ambig. lib.* 3. *tit.* 19. *n.* 22. qui communis intellectus comprobatus etiam fuit ex ſubſequu- 18
ta obſervantia, dum poſtea inveſtiti dictum jus decimandi nomine proprio nullaque facta mentione Capituli aliis vendiderunt *ſumm. Capituli n.* 2. & ad inſtan. eorumdem inveſtitorum promulgata fuerunt ab Ordinario edicta contra Debitores Decimarum, ne ſegetes ab Agris amovere auderent abſque licentia ipſorum, de- 19
claratur namque ab obſervantia quid fuerit in conceſſione comprehenſum ex allegatis per Surd. *conſilio* 527. *n.* 11. Rot. *dec.* 261. *n.* 4. *dec.* 301. *n.* 8. *part.* 1. *recent.* in ſpecie Rota *in d. Albiganen. decimarum coram Virili §. tertio quia*, ibi, *& in executionem Rodini ab ipſis Parochianis exegerunt*, *&c.* & pro obſervantia interpretativa ſufficit unicus actus, Decian. *reſponſ.* 51. *n.* 56. *lib.* 2. Rota *dec.* 136. *n.* 6. *dec.* 419. *n.* 6. *part.* 1. *recent.* Unde Taſſoni modo nequeunt contrarium profiteri, & intellectum ab ipſiſmet jam datum controvertere *l. poſt mortem*, *ff. de adopt.*

Sed prædicta viſa fuerunt evidentius comprobari ex 20
Bulla Pauli V. Nam illa declarat litteras Bonifacii non comprehendiſſe, neque comprehendere jus decimandi, indulgetque, ut conceſſiones fiant de novo, non quoad jus decimandi, nec quoad decimas, ſed quoad ipſarum Decimarum emolumentum tantum, de quo tamen Laici teneantur infra biennium accipere novam inveſtituram, aucto canone, ergo ex hujuſmodi declaratione, cui tanquam Papali, & ex certa ſcientia ſtandum eſt, Angel. *conſil.* 274. *n.* 1. *poſt. med.* & 2. Bellam. *conſil.* 33. *n.* 39. & 41. Dec. *conſil.* 114. & *pro tenut. n.* 5. remanet ſublata omnis difficultas, quandoquidem apparet quod pro validitate fieri debet conceſſio de ſola commoditate, & facta de decimis, & jure decimandi non ſuſtineatur.

Non obſtat, quod verba ſua poſita in inveſtituris *De-* 21
cimas & jus decimandi, intelligenda ſint ſecundum potentiam, ac facultatem Capituli concedentis, & capacitatem Laicorum, & ita de jure percipiendi ex decimis id quod eſt temporale, non autem de jure ſpirituali non conceſſibili *ad text. in cap. fin. ne Prælat. vic. ſuas*, quia objectum poſſet procedere quatenus verſaremur in caſu dubio, tunc enim locus fieret ex præſumpta mente concedentis, & ex capacitate ſubjecti, ſecus eſt quando inveſtituræ expreſsè loquuntur de jure decimandi. Nam tunc clara eſt mens concedendi, & conſequendi decimas ipſas ipſumque jus decimandi, 22
in claris autem non eſt opus confugere ad interpretationem aliquam, *ex l. ille aut ille* 25. *§. cum in verbis*, *ff. de leg.* 3. Cyriac. *contr.* 210. *n.* 12. Rota *dec.* 135. *n.* 8. & 9. *part.* 7. *rec.*

Digitized by Google

Nec etiam relevat quod conceſſiones loquantur de decimis, jure decimandi fructuſque decimales percipiendi, & ita quatenus ſub jure decimandi veniret ipſa ſpiritualitas, poſſint nihilominus dividi, & ſuſtineri reſpectu perceptionis fructuum ex clauſula omni meliori modo, quæ appoſita in inveſtituris operatur, ut
23 ſi illæ non poſſint ſuſtineri eo modo, quo fuerunt factæ, valeant, & ſuſtineantur omni alio meliori modo ex notat. per Scriben. *in l. §. ſi quis ita, D. de verb. oblig. & in cap. cum ſuper de offic. delegat.* quia ubicumque eſt conceſſum jus, mentio fructuum ſtat conſecutivè à dicto jure, eundemq; admittit ſpiritualitatis intellectum, unde tota inveſtitura corruit prout aliàs dixit Rota in
24 jam allegata *dec. 545. n. 2. part. 4. recent. & in Albinganen. coram Card. Virili*, & in terminis nullitatis conceſſionis in parte ſubſtantiali, ut in totum illa corruat ratione connexitatis, & individuitatis firmavit Rota *dec. 30. n. 3. & 4. part. 1. & 176. n. 44. p. 5. recent.* non obſtante dicta clauſula omni meliore modo, quæ apta de per ſe non eſt ad vim addendam atque effectum tri-
25 buen. actui revera nullo, Ancharan. *conſilio 358.* quem ſequitur Menoch. *arbit. jud. l. 1. q. 17. n. 4. cum ſeqq.* Dec. *conſ. 413. num. 9. verſ. quia clauſula*, Barboſ. *de claus. 95. n. 60.*

Minuſque refragantur clauſulæ *ad habendum uſufructuandum, &c.* poſitæ in ultima inveſtitura dicti anni
26 1608. relata *in ſumm. impreſſo Capituli, n. 6.* ex quibus informantes pro Taſſonis prætendunt reſtitutionem conceſſionis ad ſolam commoditatem emolumentorum. Quia tanquam acceſſoriæ non habent alterare principalem diſpoſitionem contractus, Dec. *conſil. 413. n. 9. verſic. clauſula*, Curt. junior *conſ. 56. n. 3.* Franch. *dec. 6. nu. 6.* propterea cum principaliter fuerit alienatum
27 jus decimandi quod uti ſpirituale ſub commercio Laicorum eſſe non poteſt, ut præter jam allegatos teſtantur Abb. & Imol. *in cap. cum Apoſtolico de iis quæ fiunt à Prælat.* Felin. *in cap. cauſam quæ, n. 3. de præſcript.* Rebuff. *de decim. quæſt. 13. n. 69.* Rota *dec. 215. part. 2. divers. & in Panpilonen. decimarum 29. Oct. 1599. coram bon. mem. Card. Hierony. Pamphilio*, dictæ clauſulæ reſpiciunt fructus, qui ratione connexionis participant de eadem ſpiritualitate, prout benè Grat. *diſcept. forens. c. 38. n. 61.*

Viſum pariter fuit ſatis leve argumentum deductum ex eo, quod inveſtituræ factæ fuerint jure perpetualis affictus, & ita titulo ſimplicis locationis, quæ conductori aliud jus non tribuit, quàm percipiendi fructus ex re conducta: nam dum conceſſio facta fuit Laicis de jure decimandi, quod eſt ſpirituale, ſemper eſt invalida ſive facta appareat per modum infeudationis, ſi-
28 ve locationis, ut bene firmat Abb. *in dicto cap. ad hæc, nu. 4. verſ. & intelligo hoc de decim.* Redoan. *de rebus Eccleſ. non alien. quæſt. 63. n. 5. verſic. nec etiam poteſt Laico locari*, etiamſi dicta locatio fieret ad modicum tempus Abb. *dicto cap. ad hæc n. 7. verſic. nam jus decimandi.* Redoan. *quæſt. 63. n. 6.* quod fortius procedit,
29 quia hic demonſtratur, ut facta fuerit jure principalis affictus, per quem fit translatio dominij utilis *ad l. 1. §. quod autem, D. de ſuperfic.* Abb. *ubi ſupra n. 4. verſic. ſed per conceſſionem ad modicum tempus*, Caſtr. *in l. uſusfructus 58. col. ult. in princ. verſic. unde facit. n. 2. D. ſolut. matr.* Mantic. *de tacit. & ambig. l. 5. tit. 3. n. 11. in fin.* facta autem translatione utilis dominii conductor efficitur dominus decimarum antequam illæ ſint perceptæ eaſque colligit nomine proprio contra diſpoſitionem *dicto cap. prohibemus de decim.* Gratianus *dicto c. 238. n. 22.*

Neque ullius eſt relevantiæ, quod conceſſiones factæ fuerint ſequendo formam Bonifacianæ, in qua ſanct. mem. Paulus V. declaravit non comprehendi decimas, & jus decimandi, ſed ſolùm decimarum emolumentum.

Quia dicta Bonifaciana non loquitur de decimis, & jure decimandi, neque mentionem aliquam facit de fructibus ſeparatis ab ipſo jure, ſed generaliter declarat de bonis, & juribus Eccleſiarum removendo caducitatem ob non ſolutum canonem, & in hac qualitate verificatur relatio ad Bonifacianam, non autem reſpectu emolumenti de quo illa nominatim, & expreſsè nihil diſponit; imo cum communiter crederetur Bullam Bonifacianæ comprehendere etiam jus decimandi ex mentione *jurium*, cum dictione illa univerſali, *quæcumque*, motivum retorqueretur, & relatio ad Bonifacianam patefacit intentionem contrahentium fuiſſe transferendi jus decimandi, prout eſt quid ſpirituale juxta opinatam capacitatem Ferrarienſium, licet erroneè, & idcirco ad occurrendum ulteriori abuſui, & corruptelæ emanavit Paulina declarans Bonifacianam non comprehendere decimas, & jus decimandi, & ceſſat difficultas omnis, quia cum inveſtitura loquatur in ſpecie de jure decimandi ſpirituali, non poteſt ſuſtineri in vim ſimplicis relationis ad Bonifacianam quatenus illa de emolumento temporali diſponeret, ſtan- 30
dum enim potius eſt expreſſioni juris decimandi, quàm relationi, ſeu ſimplici proteſtationi de contrahendo juxta formam Bonifacianæ cum talis proteſtatio ſit contraria facto, Peregrinus *de fideicommiſſ. art. 10. n. 111. verſic. limita*, Surdus *conſil. 440. n. 54. & ſub n. 55. & conſil. 524. n. 15. & 16.* aliique relati ab Adden. ad Burat. *dec. 52. nu. 13.* Rota *in Romana attentatorum 27. Aprilis 1640. coram R. P. D meo Bichio.* & quod contrahens per hujuſmodi proteſtationes non poſſit ef- 31
ficere ut ille contractus, qui in ſui formalitate directè contrariatur Bonifacianæ illi conveniat, cenſeaturque factus, & celebratus juxta illius formam egregiè explicat Boccac. *de cenſibus, part. 2. nu. 138. & ſeq.* Surdus *conſil. 318. n. 22.* præſertim dum dicta relatio poteſt operari ſuum effectum quoad remiſſionem canonis, & alia privilegia in eadem Bonifaciana expreſſa. Ponderando etiam quod inveſtituræ, de quarum validitate nunc agitur non ſunt relativæ ad Bonifacianam tantùm, ſed etiam ad antiquas inveſtituras, quæ loquebantur de jure decimandi.

Obeſſe neque videtur ſimile adductum de pactis illicitis appoſitis in contractu cenſus cum proteſtatione, contrahendo juxta formam Bullæ Pianæ. Nam licèt hujuſmodi proteſtatio ſuſtineat contractum in aliis non illicitis quando concepta eſt verbis ampliſſimis, ita ut totum id quod repugnat Conſtitutioni Pianæ habeatur pro non appoſito, & reducatur ad illius formam, verùmque ſenſum juxta quem intendunt velle contrahe- 32
re, & non aliàs, aliter, nec alio modo, in quibus terminis loquuntur Giurb. *deciſione 85. n. 8. & 9.* Rota *deciſione 374. n. 18.* apud Cencium *de cenſ.* ſecus eſt quando dicta proteſtatio ſimpliciter ut in caſu iſto concepta fuit, ut benè diſtinguendo declarat Cencius *de cenſ. quæſtione 61. n. 3. & 7.*

Non obſtat denique quod vigore dictæ Paulinæ Taſſoni prætendant novam inveſtituram quoad ſolum emo- 33
lumentum. Quia cum facultas fuerit per dictam Conſtitutionem reſtricta ad tempus biennii uſq; expiratum anno 1621. & ſic per longum tempus non videtur quod amplius ſit locus renovationi inveſtituræ, ex regula, quod conceſſa ad tempus poſt tempus prohibita cenſentur ad tradita per Surdum *dec. 75. nu. 1. & 2. & dec. 291. n. 21.*

Quo verò ad prætenſam reſtitutionem in integrum. Ultra quod illa non petitur in actis, nec cadere videtur ſub diſputatione præſentis dubii, Domini tranſierunt cum reſponſionibus jam datis in prima, & ſecunda deciſione in hac cauſa emanatis coram R.P.D. meo Cerro. Quibus addebant etiam ut cum verſemur in inveſtituris ab initio nullis Taſſoni dicantur deſtituti omni titulo, unde non poſſunt applicari terminis reſtitutionis in integrum, quæ ſupponit aliquod jus ſemper radicatum in ipſis petentibus ab initio; ſumus enim

Digitized by Google

enim in ſimplici beneficio Principis conceſſo ex cauſa lucrativa, & ſub conditione accipiendi novam inveſti-
34 turam infra biennium cum augmento canonis, qua conditione non adimpleta beneficium reſolvitur, & habetur perinde ac ſi conceſſum non fuiſſet, ex plenè deductis per Gabr. *conſil. 162. per tot. l. 1.* Cyriac. *controv.* 240. Corbul. *de jur. emphyt. tit. de cauſ. priv. ob non ſolut. canon. ampliat.* 28. *n.* 4. ubi in terminis de non amplianda conditione petendi inveſtituram intra tempus præfixum Rota *dec.* 572. *nu.* 3. *part.* 1. *& dec.* 869. *in fine verſic. nec ſumus, p.* 1. *diverſ. & dec.* 282. *n.* 11. apud Pacif. *de ſalv.* Greg. XV. *dec.* 559. *n.* 6. & ibi Addit. *n.* 10. *limit.* 3. *& dec.* 203. *n.* 10. *p.* 6. *rec. in Toletana decimarum de Sajedon.* 13. *Junii* 1590. *coram Penia inter ejus impreſſas dec.* 93. *num.* 8. & in terminis conceſſionis ſub conditione aliquid adimplendi infra
35 certum tempus, quod eo elapſo mora ſit impurgabilis, nec competat reſtitutio Staiban. *juxta reſolutionem forenſem* 36. *n.* 12. *& reſolutione* 17. *n.* 11.

Et ita utraque parte informante fuit reſolutum &c.

R. P. D. PEUTINGERO.

Romana Salviani.

Mercurii 22. *Junii* 1650.

ARGUMENTUM.

Quando validitati cenſus non obſtet Conſtitutio Pauli V. 108. licèt confirmata per Conſtitutionem Urbani VIII. 65.

SUMMARIUM.

1 *Competit remedium utilis Salviani contra poſſeſſores vigore hypothecæ.*

2 *Conſtitutio Pauli V* 108. *non comprehendebat Cenſus.*

3 *Licet Conſtitutio Urbani VIII.* 65. *eam extendat ad Cenſus, non tamen obſtat eis quibus confirmavit contractus Cenſus cum denegatione, &c.*

4 *Et Conſtitutio poſterior non præjudicat cum reſpicit tantum futura.*

5 *Bulla Baronum removet impedimentum fideicommiſſi.*

DECISIO XCVI.

NOn acquieſcente D. Alexandro Cajetano reſolutioni ſub die 24. Januarii præſentis anni captæ coram me ad favorem Reverendiſſimorum Beneficiatorum in Eccleſia Lateranen. à felicis recordationis Papa Urbano VIII. inſtitutorum, in qua dictum fuerat ad ulteriora in judicio Salviani coram Vicario Eminentiſſimo dictæ Eccleſiæ Archipresbyteri procedendum eſſe, hodie denuò cauſam propoſui, & DD. ſteterunt in deciſis, quia de credito, & hypotheca Beneficiatorum ſuper bonis cenſuatis, aliiſque Proſperi Cajetani, qui cenſum ſcutorum 104. de cujus fructibus agitur, ipſis vendidit, conſtat ex inſtrumento ſub die 19. Auguſti anni 1625. ſtipulato, cujus hypothecæ poſtea translatio facta ſuper locis Montium ſancti Bonaventuræ ſecundæ erectionis emptis ex pretio venditorum dictorum bonorum vinculatorum verificatur ex Chirographo præfati ſummi Pontificis, cujus vigore eadem loca
1 Montis eſſe Beneficiatis, hypothecata, proindéque eorundem locorum poſſeſſionem utilis Salviani remedia ab ipſis poſſeſſoribus, ſeu detentoribus poſſe avocari manifeſtum eſt *l. ſi eum* 10. *§. qui injuriarum, D. ſi quis caut. & præter allegatos in dec. quæ revidetur in fine principii*, Greg. XV. *dec.* 511. *n.* 30. *&* 31. *& dec.* 681. *n.* 7. *p.* 1. *recent.*

Neque ex Conſtitutione fel. record. Pauli V. de anno 1617. Kal. Decembris edita in ordine 108. incip. *Paſtorale munus in §.* 5. *præterea Bullar. to.* 3. *ex adverſo allegata* hujus impoſiti cenſus nullitas aliquo modo ſubſiſtit, dum hæc conſtitutio impoſitiones cenſuum
tunc non comprehendebat, eo quia ſuper Caſtris cenſuatis, creditoribus nullum jus nec quoad dominium, 2
ſeu proprietatem, nec quoad poſſeſſionem, aut juriſdictionem, ejuſque exercitium acquirebatur, ſed ii ſolam hypothecam per emptionem annui cenſus nanciſcebantur, ut reſpondit Rota *in Romana, ſeu Sabinen. Cenſus* 17. *Nov.* 1628 *coram Card. Virili impreſſ. dec.* 211. *n.* 5. *&* 6. *part.* 5. *recent.* Et quod dicta Conſtitutio Pauli V. prout alia fel. record. Clem. VIII. non comprehendat cenſus, fuit in puncto firmatum *in dicta dec.* 211. *dicto n.* 5. *&* 6. *part.* 5. *& dec.* 118. *n.* 19. *part.* 6. *recent.*

Nec refert, quod felicis recordationis Urban. VIII. de anno 1627. Kalendas Junii per novam Conſtitutio- 3
nem in ordine 65. incip. *Decens, & æquum eſſe cenſemus in §.* 10. *quam etiam ad quaſcumque Bull. to.* 4. ſupra dictam Conſtitutionem Pauli V. ad contractus, & quaſcumque impoſitiones cenſuum annuorum extenderit, quia dum, idem pontifex hunc contractum cenſus, de quo hic agitur cum ampla derogatione quarumcumque Conſtitutionum, quas cenſeri poſſet prohibitus, confirmaverit, ut in ipſo tenore confirmationis dato in ſumm. Beneficiatorum *n.* 8. legitur, de tempore quo nulla hujuſmodi nullitatis acceptio vel objectio facta fuerat, neque alicui ſuper ea jus quæſitum, Beneficiatis obſtare eadem Conſtitutio non poteſt ut in ſimili fuit dictum *in Romana Barchi* 19. *Jan.* 1622. *in S. non poteſt, coram bonæ mem. Remboldo.* Subſiſtit etiam optima ratio, quod dicta extenſio ad cenſus tanquam poſterior non præjudicat, cùm non
habeat oculos retro, & reſpiciat tantùm futura *l. leges* 4
7. *C. de lege, cap.* 2. *& cap. finali de conſtit.* Rota *in Romana aureorum octo Zeccharum coram Cardin. Lancelloto impreſſ. apud Marcheſ. de commiſſ. tom.* 1. *fol.* 652. *n.* 5. *& in dicta dec.* 211. *n.* 11. *n.* 1. *p.* 5. *rec.*

Minus obſtat facultas ab eodem Urbano VIII. in Chirographo confirmationis hujus contractus conceſſa ſolvendi creditoribus ex eiſdem locis Montium vel ex eorum pretio, quia cum talis facultas non fuerit cum beneficiatis deducta ad actum, rectè eiſdem licet agere pro conſecutione fructuum hujus eorum cenſus, donec eis ſatisfiat; vel ſaltem per legitimam obligationem in eodem Chirographo præſcriptam caveatur, ut fuit in ſimili reſolutum *in dec.* 260. *ante num. primum verſ. & deberi fructus p.* 4. *rec.*

Ceſſat quoque objectum, quod bona de quibus agitur ſint ſubjecta fideicommiſſo, quia hanc difficultatem ſuſtulit Bulla Baronum, ut latè dixit Rota *in Terraci-*
nen. bonorum 20. *Dec.* 1621. *coram Emin. Card. Fa-* 5
britio Veroſpio.

Reliqua objecta repetita ſatis fuerunt in ſupra dicta deciſione ſublata, ideoque Domini eam confirmarunt utraque, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Portuen. Stagni.

Veneris 8. *Februarii* 1647.

ARGUMENTUM.

Manutentio non datur ſine poſſeſſione, & quando poſſeſſio ad hunc effectum non juſtificetur.

SUMMARIUM.

1 *Excluditur poſſeſſio portionum ex petita earundem intermiſſione.*

R 4 Deno-

Digitized by Google

2 *Denegatur manutentio non juſtificanti ſuam poſſeſſionem.*

3 *Poſſeſſio penes duos in ſolidum eſſe non poteſt.*

4 *Decretum manutentionis ſine actuali apprehenſione non transfert poſſeſſionem.*

5 *Locatio non probat poſſeſſionem, dum penſio non probatur recepta.*

6 *Nullitas poſſeſſionis impedit quin poſſit mutatio cauſæ poſſidendi.*

7 *Et poteſt etiam in ſummariiſſimo opponi ex quo perimit poſſeſſionem.*

DECISIO XCII.

REpropoſito dubio ſuper manutentione portionum
in Campo Salino, ac Stagno Portuen. Participan-
tibus abſolutè denegata, Victorio verò Piccino poſt
1 obitum ſui Patris, cui tanquam ultimo licitatori fue-
rant deliberatæ, ſed eadem forma iterum hodie Domi-
ni eadem denegarunt. Quia Victorio poſt mortem Pa-
tris obſtat defectus poſſeſſionis nullis actibus juſtifica-
tæ, ac excluſæ expetita tunc temporis immiſſione ea-
rundem portionum, ut tradit Card. Mantica *dec.* 20.
n. 1. *& 174.n.5. & 7.p.4.diverſ. & coram Seraph. dec.*
1168. *in fine coram Caval.* 534. *num.* 5. *coram Burat.*
160. ubi latè Add. *n.* 17.
2 Participantibus verò pariter obſtat non juſtificata
poſſeſſio, ſine qua manutentio nunc conceditur, vul-
gato *§. retinendæ, & §. hodie inſtit. de interd.* Meno-
ch. *de retinend. remed.* 3. *n.* 260. Bocc. *de interd. uti
poſſid. c.* 10. *n.* 7.
Hæc enim Participantium poſſeſſio excluditur duran-
3 te vitâ Marci Catalani ex pluribus locationum inſtru-
mentis proprio nomine ſtipulantis à Franciſco Picci-
no effectum ſortitis per receptionem penſionis conven-
tæ, tum penes duos in ſolidum eſſe non poſſit, juxta
*reg. text. in lege 3. §. ex contrario, D. de acquir. poſſeſ-
ſione, & lege ſi duo, D. uti poſſid.* Poſt obitum verò ejuſ-
4 dem Marci, nec probata dici poterit, vel ex decreto
manutentionis reportato à judicibus per A. C. deputa-
tis, dum illud abſque actuali apprehenſione poſſeſſio-
nem transferre non potuit juxta *leg.* 1. *§. ſi vir, D. de
acquir. poſſeſſ. & leg. denique, D. quibus ex cauſis major*
Oldradus *conſilio* 227. *n.* 5. *verſic. ſed ad id reſpondetur
dupliciter*, Rota *coram Gregorio, dec.* 546. *n.* 9. *& co-
ram Caſſad. dec.* 7. *de cauſ. poſſ. & prop. n.* 1. Vel ex lo-
cationibus de anno 1633. & 1639. poſt obitum Fran-
ciſci peractis, dum conventa ibidem penſio à locato-
5 ribus non probatur recepta, ut probat *text. in cap. in-
ter dilectos in fine de fid. inſtr.* & notant Doctores *in le-
ge qui univerſas, §. qui per colonum, & in l. quamvis §.
ſi conduct. D. de acquir. poſſeſſ.* Gabr. *de locat. concl.* 4.
n. 1. Rota *dec.* 1. *fid. inſtrum. in antiquis.*
Non obſtat, quod omnia emolumenta ex prædictis
locationibus retracta, diviſa probentur inter partici-
pantes, qui idcirco, uti portionum controverſarum de-
tentores debeant manuteneri, attente præſertim ſuper-
venienti titulo juris accreſcendi per obitum Marci Au-
relii purificato, ex quo detentionem in poſſeſſionem
legitimam abſque alia animi declaratione ſibi mutaſſe
cenſentur.
Quia controverſarum portionum poſſeſſio Franciſ-
co antea attributa, non probatur à Participantibus
formaliter occupata poſt illius obitum, nec videtur
6 idcirco manutenibilis uti innixa ſoli juris accreſcendi
titulo per plures deciſiones coram Emin. D. meo Car-
dinali Panzirolo excluſo, atque rejecto; ejus enim nul-
litas impedimento fuit, quin participantes cauſam poſ-
ſidendi ſibi mutare potuerint, ut præter relatos in de-
ciſione præterita notant Add. ad deciſionem Gregorii
7 546. *n.* 5. & advertit Rota *in Romana domus ad Trans
Tyberim* 18. *Aprilis* 1644. *coram R. P. D. meo Bichio*,
& poteſt in hoc, licet ſummariiſſimo poſſeſſionis judi-
cio opponi, ex quo poſſeſſionem perimit, ut firmat ad-
ducta *dec. in Romana dom. ad Trans Tyberim, & in Ro-
man. officii mandatariatus* 23. *Martii* 1637. *coram E-
min. Card. Panzirolo.*
Et ita utraque &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Bononien. Pecuniaria.

Veneris 5. *Aprilis* 1647.

ARGUMENTUM.

Quando ſimplex ſubſcriptio Curatoris in litteris Cambii non inducat ejus obligationem vel fidejuſſionem.

SUMMARIUM.

1 *Subſcriptio ſimpliciter concepta cenſetur facta in executionem præcedentis decreti, & ad ejus limites reſtricta.*

2 *Actus præſumitur expeditus in executionem præcedentis mandati.*

3 *Maximè præcedente ſpeciali deputatione ad certum tantùm actum.*

4 *Et intercedente brevitate temporis inter decretum, & actum.*

5 *Imo actus licet poſt longum temporis intervallum expeditus adſcribitur præcedenti mand.*

6 *A præcedentibus, & ſequentibus intermedia declarantur.*

7 *Simplex ſubſcriptio in litteris cambii denotat obligationem proprio nomine contractam.*

8 *Confitens debitum proprium, & agnoſcens creditum uti ſuum, ſibi præjudicat.*

9 *Actus licèt nomine proprio geſtus adſcribitur præambulo decreto.*

10 *Epiſtola verbis aulicis, & officioſis conſcripta non inducit obligationem ſcribentis.*

11 *Ex Statut. Bon. minor* 25. *annis non poteſt ſe obligare ſine ſolemnitatibus ab eodem requiſitis.*

12 *Statutum aliquid prohibens ad certum tempus poſt illum concedere videtur.*

13 *Argumentum à contrario ſenſu in ſtatuto ſub verbis præſertim negativis concepto ſtrictè recipitur, & ad limites diſpoſitionis in ſenſu directo ſancita.*

DECISIO XCVIII.

JOannes Baptiſta Medicus inſtituto hærede ventre prægnante deceſſerat, ac pluribus in hæreditate relictis cambiorum litteris ſubſcribendis ad proximas tunc Auguſti Nundinas tranſmittendis, pro quarum ſubſcriptione coram Eminentiſſimo Legato Bononien. inſtantibus creditoribus, ab eo fuit in procuratorem ad hunc tantum ſubſcriptionis actum deputatus Guicciardus frater Joan. Baptiſtæ, quamvis in minori adhuc eſſet ætate conſtitutus, qui litteras prædictas ſub clauſula in ſolidum conceptas ſimpliciter, ſubſcripſit prævio tamen Legati Decreto, quod nullum inde præjudicium Guicciardo contingeret; ſed litterarum extinctio cum ſolutione cambiorum ad hæreditatem ipſam pertineret. Cum verò in curia Bonon. ejus vigore ſubſcriptionis fidejuſſorio nomine conventus fuiſſet Guicciardus à Ludovico Giovagnono, altero ex creditoribus hæreditariis, & ſententiam abſolutoriam ibidem obtinuiſſet, ſed deinde in Tribunali A. C. revocatoriam reportaſſet, per appellationem devoluta mihi cauſa dubium propoſui; an hinc teneatur Guicciardus, & ipſum non teneri fuit hodie reſponſum, quia ſubſcriptio quam-

Digitized by Google

vis ſimpliciter concepta, in executionem præcedentis
1 Decreti facta cenſetur, ad ejuſque limites reſtricta,
ut not. in lege quadam mulier, 76. D. de rei vendic.
& in lege 2. C. de acquir. poſſeſſione, Baldus *in lege ju-*
bemus n. 1. Cod. ad Vellejanum, Surd. *dec. 217. nu. 3.*
Rota *dec. 28. n. 5. p. 4. t. 2. rec. & in Barchinon. Vicariæ*
13. Junii 1644. coram R.P.D. meo Corrado in §. atque
2 *ideo*, prout etiam actus in executionem antecedentis
mandati præſumitur expeditus ex diſpoſitione *l. ſervum*
communis, D. de ſtipulatione ſervorum, & l. ult. §. quid
enim, C. per quas perſonas nob. acquir. & notant Docto-
res communiter *in l. qui in aliena, §. is cui ff. de acquir.*
3 *hered.* ubi Bart. & Ang. *n. 1.* Imola *n. 7.* Caſtrenſis *n.*
2. Jaſon. *in l. 1. §. nuntiatio n. 3. D. de oper. nov. nun-*
ciat. dum maximè præceſſit deputatio ſpecialis ad cer-
tum tantum actum ſubſcriptionis ponderata per Jaſon.
in d. l. 1. §. nunciatio n. 3. in 5. notab. ubi etiam Curt.
n. 36. D. de operis novi nuntiat. Angelus *in l. ſi pupilli*
4 *§. 1. n. 4. D. de neg. geſt.* Ruin. *in l. poſt dotem n. 17.*
D. ſol. matr. Alciat. *de præſumpt. reg. 2. præſumpt. 24. n.*
9. & brevitas temporis interceſſit inter decretum, & ac-
tum ſubſcriptionis ſeptem dierum ſpatium non exce-
5 dens, licèt hanc temporis brevitatem, nec fore neceſ-
ſariam tradat Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 49.*
n. 14. & 15. adſcribens idcirco mandato præambulo
actum longum licet poſt temporis intervallum expe-
ditum, ſequitur Alc. *de præſ. reg. 2. præſumpt. 24. n. 10.*
Lamberteng. *de contract.* gloſſa 8. *num. 9.* & not. DD.
6 communiter *in l. qui mihi donatum, D. de donat.* ubi
Alexand. in Apoſtill. ad Bart. Imol. *in 2.* Rom. *n. 5.*
ac denique plures antecedunt, ac ſubſequuntur ejuſdem
Guicciardi ſubſcriptiones ad prædictum Legati decre-
tum ſe referentes, à quibus debet intermedia ſubſcri-
ptio ſimpliciter concepta declarari *juxta l. ſi ſervus plu-*
rimum. §. ult. D. de legat. 1. l. hæredes palam §. ſed ſi
notam, D. de teſtam. l. ſi fuerint, §. ult. D. de rebus
dub. l. ille aut ille §. cum in verbis, D. de legat. 3.
7 Hinc non videtur urgere prædicta Guicciardi ſubſcrip-
tio ſimpliciter in litterarum cambiis exarata ad deno-
tandam ejuſdem obligationem proprio idcirco nomi-
ne contractam *juxt. l. ſi pupill. §. 1. in 2. reſponſo, D.*
de neg. geſt. ubi id in ſpecie not. Ang. cum aliis per
Manticam *de tacit. lib. 8. tit. 11. num. 14. & 15.* Ne-
que epiſtola ab eodem tranſmiſſa ſub hac forma Gio-
vagnono creditori, videlicet, *ſubito aggiuſtato, che tro-*
varo modo, e maniera che ſarà ſodisfato lei, è tutti i
miei creditori, qua fatendo debitum proprium, ac ipſum
agnoſcendo creditorem ſuum ſibi præjudicaſſe cenſetur,
ut advertit in ſpecie Cyriacus *controv. forenſ. cap. 244.*
num. 10. & tradit Mantica *de conject. ult. vol. lib. 12.*
tit. 12. n. 26. Rot. *coram Gregorio dec. 460. n. 13.*
8 Actus enim ſubſcriptionis, proprio quamvis fuiſ-
ſet nomine geſtus adſcribi nihilominus debet præam-
bulo Legati decreto, ut notat Angelus *in lege qui in*
aliena, §. is cui, verſ. & mandatarius, Surdus *conſi-*
lio 19. n. 24. & aliis relatis authoritatibus firmavit Ro-
ta *in Romana ſocietatis 12. Junii 1645. coram R. P. D.*
meo Otthobono, & in Faventina ſocietatis 16. Aprilis
ſequentis anni coram R. P. D. meo Celſo in §. quamvis
fuerit initus nomine proprio; epiſtola verò, vel decla-
rationem recipit ab eodem Decreto; vel dum proba-
9 tur à Guicciardo tranſmiſſa poſt aditam Jo. Baptiſtæ
hæreditatem propriam illis obligationem deſignat ex
jure tamen hæreditario reſultantem, vel ſaltem uti au-
licis verbis, ac officioſis conſcripta ejuſdem obligati-
10 onem inducere non potuit, ut notant Doctores com-
muniter in *capite cum veniſſent de inſtitut.* Tiraquell.
de privil. pia cauſ. privilegio 51. Genua *de ſcriptura*
privata lib. 3. tit. 1. num. 14. Rota *coram Seraph. dec.*
136. n. 2.
Ex alio præterea fundamento fideiuſſoriam Guicci-
11 ardi obligationem aliqui ex DD. excludebant, quia
ſcilicet idem tunc temporis vigeſimum quartum ſuæ
ætatis annum non expleverat ex diſpoſitione ſtatuti
Bonon. *in tit. de contract. commun. & fil. fam.* requiſi-
tum pro ſubſtantia obligationis ſine ſolemnitatibus per-
actæ de cujus obſervantia teſtatur Rota *in Bonon.*
cenſus 17. Martij 1608. & 20. Febr. 1609. coram Mar-
quemontio impreſſ. poſt Picum deciſ. 59. & 60. & coram
Burat. deciſ. 27. n. 1.
Neque eiſdem DD. hujus vis ſtatuti viſa fuit elidi
ab altero ſtatuto de foro mercatorum per verba ne-
gativa prohibente, quod nullus minor annorum 22.
qui per ſemetipſum, aut alium, artem, ſeu mercatu-
ram non exerceat, uti magiſter, vel ſocius validam
contrahat obligationem, quaſi à contrario ſenſu per
idem ſtatutum approbata fuerit obligatio Guicciardi
vigeſimum ſecundum ſuæ ætatis annum tunc exceden-
tis, ut in terminis ſtatuti ad certum tempus aliquid
prohibentis vidètur ſenſiſſe Caſtrenſ. *in conſ. 106. n. 1.* 12
& 2. lib. 2. per Surd. *dec. 75. n. 5.* & per Rot. *coram*
Buratt. dec. 396. n. 2.
Quia cenſuerunt per hanc conſtitutionem ſolum
habilitatos fuiſſe minores annorum 22. per ſemetipſos,
vel per alios artem, ſeu mercaturam exercentes in ſen-
ſu directo ibidem recenſitos, non autem alios majo-
res annorum 22. non artifices, nec mercatores in ſen-
ſu directo Conſtitutionis non nominatos, qui idcirco
per argumentum à contrario ſenſu ibidem non cen-
ſentur incluſi, ſed tanquam omiſſi remanent ſub diſ-
poſitione, vel legis communis, vel prædicti ſtatuti
de contract. cum minori ac filiisfam. vigeſimum quin-
tum annum expreſsè requirentis, ut advertit Decian.
in leg. 1. n. 53. D. de officio ejus, & in conſil. 110. nu.
5. ubi hujus diſtinctionis rationem ſubjicit, quod in
ſtatuto ſub verbis præſertim negativis concepto ar- 13
gumentum à contrario ſenſu pretium nonniſi ſtrictè
recipiatur, & ad limites diſpoſitionis in ſenſu directo
ſancitæ, quam etiam conſideravit Zaſ. *ſuper ead. leg.*
num. 7. Butr. *in cap. cum Apoſtolica num. 10. de his*
quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu Capituli. Aym. *con-*
ſil. 460. num. 12. Honded. *conſ. 16. num. 60. lib. 1.*
& aliis relatis juribus firmat Oſaſch. *dec. 85. n. 14.* ac
egregiè diſcuſſo articulo cenſuit Rota *in Romana ſeu*
Peruſina cenſus 12. Dec. 1644. coram R. P. D. meo Bi-
chio, ubi præterea reſpondet argumento deducto ex
tempore limitato per ſtatutum, quod ſcilicet non pro-
cedat quoties idem ſtatutum ſuum operetur effectum
in ſenſu contrario, qui benè reſultat in caſu ſtatuti
de foro mercatorum permittentis contrahere magi-
ſtros, vel ſocios minores annorum 22. dum ibid. præ-
dictam ætatem excedentes validè contraxiſſe cenſentur.
Eadem pariter reſponſione tollitur objectio petita
ab altero ſtatuto de foro mercatorum habilitante majo-
rem annorum 18. ad contrahendum, quod ſcilicet ſo-
lum diſponat de perſonis mercaturam, vel artem exer-
centibus ſub qua idcirco comprehenſa dici non poterit
obligatio Guicciardi, nec artificis, nec mercatoris.
Et ita utraque parte, &c.

R. P. D. COCCINO DECANO.

Romana de Mazzatoſtis.

Lunæ 22. Junii 1626.

ARGUMENTUM.

**Quando in bonis futuris obligatis ſub conditio-
ne, ea eveniente convaleſcat pignus, vel hy-
potheca ad favorem primi creditoris, licèt
medio tempore fuerint ante impletam condi-
tionem in alterũ alienata. Et plura diſtinguun-
tur & declarantur circa conditionem caſtra-
lem mixtam, & conditionem proteſtativam.**

SUM-

Digitized by Google

SUMMARIUM.

1 *Obligatio ad bona futura intelligitur ſub conditione ſi acquirantur.*

2 *Poſt tamen acquiſitionem factam convaleſcit pignus.*

3 *Ad effectum hypotheca generalis ſufficit quod res fuerit in dominio contrahentis ſive de tempore contractus, ſive poſt.*

4 *Alienatio debitoris non poteſt facere conditionem creditoris deteriorem.*

5 *Hypotheca anterior licèt generalis præfertur ſpecialiter poſteriori.*

6 *Eveniente conditione caſuali obligatio retrotrahitur ad initium conventionis hypotheca.*

7 *Tunc enim dicitur jus quæſitum conditionaliter, & eveniente conditione retrotrahitur, & primus creditor præfertur ſecundo poſteriori.*

8 *Alienatio habet ſuam cauſam annexam, videlicet hypothecam anteriorem & ſic habilitatem extremi.*

9 *Beneficium conceſſum ſi conſentiat tertius poteſt alteri conferri ante præſtitum conſenſum qui licèt poſtea ſuperveniat non retrotrahitur in præjudicium ultimi.*

10 *Diſtingue id procedere in conditione poteſtativa, ſecus in conditione caſuali.*

11 *Quia conditio poteſtativa non retrotrahitur.*

12 *Quando verò eſt caſualis dicitur Jus quæſitum, & retrotrahitur.*

13 *Ad effectum acquiſitionis dominij gratia prima data ſub conditione etiam caſuali vel mixta ad favorem ſecundi poteſt revocari, quod procedit etiam in donatione.*

14 *Secus reſpectu hypotheca qua ſemper ſequitur rem.*

15 *Declarantur DD. ex adverſo allegati.*

16 *Hypotheca conditionalis conditione caſuali vel mixta retrotrahitur ad diem contractus licet hypotheca non ſit purificata ante alienationem.*

17.18.19. *Declarantur DD. in l. qui balneum, §. Titia ff. qui pot. in pign. habeantur.*

20 *DD. allegantes legem ſecundum ejus terminos ſunt intelligendi.*

21 *In legatis, & donationibus cauſâ mortis, tempus exiſtentis conditionis inſpicitur.*

22 *Donatio facta inter vivos quatenus tamen donans moriatur ſine filiis non dicitur donatio cauſâ mortis.*

23 *In obligatione de non contraveniendo donationi cenſetur repetita condictio de qua in donatione principali.*

24 *In hoc tamen caſu videtur ſuſpenſum exercitium hypotheca non ipſa hypotheca videtur ſimpliciter conditionalis.*

DECISIO XCIX.

JUlius Mazzatoſtus ſub conditione ſi deceſſerit ſine filiis donavit omnia bona ſua præſentia, & futura Carolo de Caſtro, pro cujus donationis validitate obligavit bona præſentia, & futura, ac promiſit non contravenire d. Inſtrumento donationis, & pariter etiam in hoc caſu obligavit bona præſentia & futura.

Poſtmodum verò acquiſivit alia bona, & purè cum traditione poſſeſſionis aliam donationem de bonis præſentibus, & futuris fecit bon. mem. R. P. D. Bonaventuræ. Unde fuit dubitatum; An dicta bona medio tempore quæſita veniant ſub hypotheca primæ donationis ad effectum de quo agitur, ſcilicet prælationis, & bis affirmativè fuit reſolutum coram R. D. meo Patriarcha Hieroſolymitano videlicet 27. Junii 1622. & 23. Jan. 1623. Quæ ſententia hodie per me repropoſito dubio tertia vice placuit Dominis ex duplici fundamento.
1 Primo, quia etſi obligatio ad bona futura intelligatur ſub conditione ſi acquirantur *leg. ſi fundus §. aliena, de pign.* Bero. *conſ.* 46. *n.*22. *lib.* 1. Tamen poſt acquiſitionem factam per Julium convaluit pignus Caroli de 2
Caſtro, Bart. *in leg. licèt n.*20. *C. qui pot. in pign. hab.* Bald. *in leg. hac edictali §. his illud, C. de ſecund. nupt.* Ad effectum enim hypothecæ generalis quæ comprehendit etiam bona futura ſufficit quod res aliquando 3
fuerit in dominio donantis, ſive de tempore contractus, ſive poſt *leg. & quæ nondum §.* 1. *D. de pign.* Bart. *in leg. rem alienam n.* 5. *verſ. ſi verò ex generali, D. de pignorat. act.* Neguſ. *de pign.* 8. *p.* 3. *memb. n.* 6. & in puncto videtur text. expreſſus, qui in contrarium allegatur *in leg. qui balneum, §. Titia, D. qui pot. in pign. hab.* Ubi inquit Africanus, quod Titio prædium alienum pignori dedit, poſt Mevio, deinde Domina ejuſdem pignoris facta marito in dotem æſtimatum dedit, ſi Titio ſoluta ſit pecunia non ideo magis Mevij pignus convaleſcere placebat, tunc enim priore demiſſo ſequentis pignus confirmatur, cum res in bonis debitoris inveniatur, in propoſito autem maritus emptoris loco eſt, atque ideo neque tunc cum Mevio obligaretur, neque cum Titio ſolveretur in bonis mulieris fuerit, nullum tempus inveniri quo Mevij pignus convaleſcere poſſit, hactenus Africanus qui claris verbis concedit pignus poſt acquiſitionem bonorum ad favorem Titii convaluiſſe, & nil mirum ſi nunquam ad favorem Mevij convaluit, quia dum bona obligavit ad favorem Mevij, bona non erant in bonis Titiæ quæ obligationem fecerat, dum verò ſolvit Titio qui habebat priorem hypothecam bona erant alienata, & ſic nullum tempus invenitur quo pignus Mevij convaleſcere poſſit, quæ eſt rationis text. quia non inde ſequitur quod etiam ſi tempore contractus fuiſſet pignus in bonis debitoris, id fuiſſet obligatum, cum adeſſet Titius anterior Mevio, quicquid dicat Fulgoſ. *in dict. §. Titia,* cum pignus non eſſet tale ut ex eo utrique poſſet ſatisfieri, ſemper enim requiritur quod in bonis debitoris reperiatur pignus in tempore in quo potuerit convaleſcere. Et ideò text. dicit de utroque tempore, quia eo caſu nullo tempore reſpectu hypothecæ Mevij fuit in bonis debitoris, & ideo illius hypotheca nunquam convaluit, qui non eſt caſus noſter, ſed caſus Titij qui habebat priorem hypothecam, quæ ſtatim facta acquiſitione convaluit: Et licèt poſtea 4
fuerit alienata, tamen tranſeunt cum ſua cauſa, ſcilicet affecta hypotheca cùm alienatio debitoris non poſſit facere conditionem creditoris deteriorem *leg. debitorem, ff. de pign. l. res pignoris, C. de remiſſ. pign.* eleganter Gabr. *conſ.* 141. *n.* 8. *l.* 1. & in noſtris terminis dicit etiam Bero. *conſ.* 46. *nu.* 15. *juncto n.* 7. *&* 8. Ex quibus numeris colligitur quod loquitur in caſu noſtro *lib.* 1. & ita intelligit hunc text. Cujac. *in comment. ad Africanum tract.* 8. exponendo illam legem *fol.* mihi 1171. Inquit enim quod non eſt quærenda alia ratio quàm quæ ab Africano redditur, nullum ſcilicet tempus inveniri poſſe, quo pignus datum Mevio valuerit, aut convaluerit, non valuit quo tempore contractum eſt, nec convaluit quo tempore dimiſſus eſt Titius, quia, & hoc, & illo tempore res fuit aliena. Ratio eſt ſumpta ab enumeratione partium, quia certè verius eſt, nec medio tempore convaluiſſe pignus Mevij, quia ei obſtabat Titius qui eum præcedebat, nec poterat utrumque pignus implere, ac proinde infirmum erat Mevij pignus ex duabus cauſis, quod res aliena erat, & quod Titius prior erat, quarum una tantum efficit quantum altera, ex una quidem cauſa convaluit pignus medio tempore dominio acquiſito mulieri, altera non convaluit, quia medio tempore dimiſſus Titius non eſt, ſed quoad æſtimationem demum aut venditionem rei in maritum factam; nullo igitur tempore plene convaluit, & ideo nec agitur hypothecaria in maritum ignorantem, in ſcientem agit, quia id egit dolo malo cum muliere, ut res æſtimaretur fraudandi Mevij cauſa, quæ ſunt ultima verba text.

quæ

Digitized by Google

quæ non faciunt ad caſum noſtrum, & ſubſequitur
Cujac. quod cum Accurſ. hæc non perciperet, mul-
ta commiſcet in hunc §.

5 Hinc ſequitur quod cùm hypotheca ad favorem
Caroli convaluerit, etiam quod ſit generalis cum ſit
anterior, præfetatur hypothecæ ſpeciali Bonaventuræ
*leg. generaliter, C. qui pot. in pign. hab. l. ult. C. qua res
pign. oblig. poſſ. leg. qui generaliter leg. potior. D. qui
pot. in pign. hab.* Et hæc concluſio procedit etiam quod
Carolo ſub conditione bona fuerint obligata, cùm
poſtea fuerint obligata Bonaventuræ. Nam advenien-
te conditione prout evenit, in caſu iſto retrotrahitur
6 obligatio ad initium conventionis hypothecæ, cum
conditio ſit caſualis, nunc autem proteſtativa, ita ut
dictus Carolus inveniatur prior, & antiquior credi-
tor; ac præferatur Bonaventuræ poſteriori creditori
puro; ex diſpoſitione *dict. leg. qui balneum §. Titia,
& leg. potior, §. videamus, ff. qui pot. in pign. hab.* Quan-
7 do enim diſpoſitio eſt ſub conditione caſuali, dicitur
jus quæſitum licèt conditionaliter, & ideo adveniente
conditione retrotrahitur, & primus ille creditor præ-
fertur ſecundo poſteriori ut in præcitatis juribus, quæ
in puncto allegat Menoch. *conſil.* 852. *num.* 38. *in fin.
verſ. ratio differentia.* Et nil mirum, cum nulla detur
inhabilitas extremi à quo, quia inhabilitas ſolùm con-
ſideratur quando perſona vel res periit, aut fuit inte-
rempta, non quando non eſt in bonis debitoris facto
ſuo qui illam alienavit, cùm alienatio habeat ſuam
8 cauſam annexam; videlicet hypothecam anteriorem,
*leg. debitorem, Cod. de pign. leg. res pignoris, Cod. de
remiſſ. pign.* Et ita habilitatem extremi declarat Ne-
guſan. *de pign. memb.* 2. 5. *part. num.* 41. Et hanc ſen-
tentiam ex *text. in dict. leg. qui balneum, §. Titia in
dict. leg. potior. §. videamus*, tenent ferè omnes infra
ſcripti DD. videlicet Bart. *in leg. ſi quis pro emptore n.*
46. & 47. *D. de uſucap.* & ibidem Jaſ. *n.* 311. idem
etiam Bart. Angel. Alexand. & reliqui in *leg. filius,
D. de verb. obl.* Din. *conſ.* 4. quem ſequitur Joann. An-
dreas *in addit. ad ſpeculat. in tit. de Teſte, §. nunc tra-
ctemus, verſ.* 18. *in addit. magna*, Alberic. *in dict. l.
potior per tot. ff. qui pot. in pign. hab.* & ibidem Fulgoſ.
n. 2. Socin. *ſen. conſ.* 41. *n.* 19. *lib.* 4. Gabr. *conſ.* 141.
n. 8. *lib.* 1. iterum Alberic. *in d. leg. qui baln. §. Titia,
ibi in bonis mulieris fuerit*, & Fulgoſ. *n.* 1. & 5. Oldrad.
conſ. 114. *nu.* 4. Pariſ. *conſ.* 11. *nn.* 83. & *ſeqq. lib.* 1.
Alciat. *reſponſ.* 131. *n.* 4. eleganter Menoch. qui ponit
rationem diverſitatis inter conditionem proteſtativam
& caſualem *dict. conſ.* 852. *nu.* 37. & 38. Rebuff. *in
tractat. de conſtitut. reddit. tit.* 1. Gloſſ. 8. *n.* 9. Ro-
dericus Suarez *in leg. poſt rem judicatam in declaratio-
ne legis regni limit.* 7. *nu.* 4. *ad fin.* Gutierrez *allegat.*
4. *n.* 16. Neguſan. *de pignor. memb.* 2. *part.* 5. *nu.* 12.
Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 12. *tit.* 23. *n.* 29. & *lib.*
14. *tit.* 46. *n.* 19. & de communi teſtatur Bero. *conſ.*
46. *num.* 15. & *ſeqq. lib.* 1. cum infinitis qui poſſent
allegari, & hanc etiam ſententiam tenuit Rota apud
Mohed. *deciſ.* 1. *de pign.* & alias etiam tenuiſſe teſtatur
Mantica locis citatis, & bis in hac cauſa in prædictis
duabus *deciſ. coram R. D. meo Patriarcha Hieroſoly-
mitano*, & prius *coram R. P. D. meo Veroſpio* 25. *Ju-
Junii* 1617.

Neque eſt verum quod huic opinioni videatur reſi-
ſtere *text. in cap. ſi pro te reſcript. in* 6. & *in Clement.*
1. *de conceſſ. praben.* ubi ſi conceſſum fuerit benefici-
um, ſi alicujus conſenſus acceſſerit, deinde ante præ-
ſtationem conſenſus illud alteri fuerit conceſſum ſim-
9 pliciter, iſte ultimus eſt potior, quamvis poſtea ſu-
perveniſſet conſenſus illius tertij, quia iſte conſenſus
non trahitur retro in præjudicium illius qui medio
tempore jus quæſivit, prout dicta jura ponderat Gio-
vagnionius modernus I. C. Bononien. *in conſ.* 35. *n.*
46. & *conſ.* 98. *nu.* 11. *verſ. & pro hac opinione;* ubi
conatur etiam probare *n.* 25. & 27. quod hæc ſententia
habet multos contradictores. Nam huic motivo fuit
reſponſum nullatenus prædicta jura officere, quia ibi
non agitur de conditione caſuali prout in caſu noſtro,
ſed conditione proteſtativa, quæ licet dependeat à vo-
luntate tertii, non tamen trahitur retro ad tempus con-
ceſſionis actus, ſed vires aſſumit tantum tempore quo
adeſt conditio, quæ cùm non dependeat neque à Pa-
pa, neque à proviſo, ſed à tertio, abſque injuria
primi medio tempore Papa conferre potuit Joann. 10
Andr. *in dict. c. ſi pro te, n.* 3. Joan. Monachus *n.* 2.
Geminian. *num. quinto*, Franc. *num. tertio.* Anchar.
num. 1. Guglielm. de Monte Lauduno *col.* 1. *verſ. un-
de hæc conditio.* At ſecus eſt in conditione mixta vel
caſuali qualis eſt iſta, ut dicunt DD. præcitati, & in
terminis *dict. Clem.* 1. *conditio erat merè proteſtativa à
voluntate proviſi, cum Papa providerit cum conditione
niſi beneficium minoris valoris duxerit acceptandum.*
Unde ante declarationem potuit Epiſcopus utrumque
beneficium conferre, quia illa conditio proteſtativa
non retrotrahitur, Vitalis *in dict. Clem. n.* 4. Cardina-
lis *n.* 9. *verſ. ſecundo oppono.* Anchar. *n.* 21. Abb. *col.*
1. Joann. de Imola *num.* 3. & *ſeqq.* Et ratio eſt quia 11
quando conditio eſt proteſtativa nullum jus dicitur
parti acquiſitum, ex quo pendet à voluntate alicujus
quod actus perficiatur, non enim ante impletam con-
ditionem contractus dicitur initus, ſed ineundus, &
ob id non trahitur retro. Ac ſecus eſt quando condi-
tio eſt caſualis, quia hoc caſu dicitur jus quæſitum, 12
licèt conditionaliter, & ideo veniente conditione re-
trotrahitur, & ille prior creditor præfertur ſecundo
poſteriori, prout eſt caſus noſter, ut poſt Joan. de Li-
gnano, Paul. de Eleazaris, Joan. de Fantuccio, Ge-
min. & alios, diſtinguit Menoch. *dict. conſ.* 852. *nu.*
39. *cum pluribus ſeq.* & optimè Socin. ſen. *in conſ.* 41.
in princ. lib. 4.

Alia etiam fuit per Dominos data reſponſio videli-
cet quod etiam ſi conditio de qua in juribus illis fuiſ-
ſet caſualis vel mixta ad effectum acquiſitionis dominij
gratiâ prima ad favorem ſecundi faciendo illi collatio-
nem puram potuit revocari, ita ut dominium acqui- 13
ratur ſecundo, *leg. quod de rei vendicat.* Bart. *in leg.
ſi quis jusjurandum n.* 1. *Cod. de reb. credit.* Afflict. *in
c.* 1. *mihi n.* 31. *de Vaſſal. qui contra conſtit.* Lotar. &
latè Menoch. *conſ.* 388. *n.* 34. *lib.* 3. Surdus *conſ.* 382.
n. 79. & 80. *lib.* 3. Quod etiam fuit admiſſum in hac
cauſa ad effectum acquiſitionis dominii per Bonaven-
turam, cui ſimpliciter fuit facta donatio cum traditio-
ne poſſeſſionis ut in *deciſ. ſub die* 28. *Aprilis* 1617. &
7. *Maij* 1618. *coram R. P. D. meo Veroſpio.* At ſecus 14
eſt reſpectu hypothecæ quæ non poterat conſiderari in
caſibus prædictorum jurium, quæ quidem hypotheca
ſemper ſequitur rem quæ dicitur tranſire cum ſua cau-
ſa, ut ſuprà probatum eſt, & eleganter diſtinguit Ga-
br. *d. conſ.* 141. *n.* 8. *lib.* 1.

Ad DD. verò allegatos per Giovagnion. fuit reſ-
ponſum quod aliqui loquuntur quando extremum à
quo non reperitur habile, quod non eſt in caſu no-
ſtro cùm ſit habile ut ſuprà probatum eſt. Et ita lo-
quitur Neguſ. *de pignor. dict. part.* 5. *membr.* 2. *n.* 40. 15
& 41. Magon. *dec. Florent.* 21. *n.* 13. Tiraquell. *de
jur. conſtit. ampliat.* 17. *n.* 6. & in hunc ſenſum loqui-
tur Surdus *in conſ.* 43. *n.* 40. & 41. *lib.* 2. dum agit de
reſtitutione facta à Principe, & *in conſ.* 382. *n.* 79. &
80. dum loquitur reſpectu dominij. Alii verò DD. di-
cunt quod Conſtitutum conditionale non retrotrahitur
purificata conditione, quando medio tempore fuit fa-
cta realis traditio alteri, quod eſt verum cùm de poſ-
ſeſſione, & dominio tractatur, ea ratione, quia dona-
tio præcedens conditionalis impedire nequit, quin do-
minium & poſſeſſio in alium transferatur, ideo ut is in
quem antea tranſlata ſunt ſit potior, quaſi is qui dona-
vit efficere poſſit ne dominium & poſſeſſio primo do-
natario acquiratur, illam in alium ante purificatam
condi-

Digitized by Google

conditionem transferendo, ut in *dict. leg. quoties, C. de rei vendic.* quia purificato conſtituto extrema non ſunt amplius habilia. At ſecus eſt reſpectu hypothecæ, cùm extrema ſint habilia, cùm hypotheca ſemper ſequatur rem, ut ſuprà dictum eſt, & ita reſpondet Gabr. *dict. conſ.* 14. *n.* 8. *lib.* 1. & in iſtis terminis, qui non faciunt ad propoſitum loquuntur DD. allegati per Giovagnion. nempe Signorol. *conſ.* 217. *n.* 1. Decian. *conſ.* 247. *num.* 3. *verſ. non obſtat quod ſupra dictum, & in leg. contractus* 23. *n.* 22. *verſ. ſexto limitatur, ff. de reg. jur.* Rip. *conſ.* 8. *tit. de donat.* & ad Trebell. *fol. mihi* 76. Gozadin. *conſ.* 58. *n.* 37. *&* 38. Grat. *conſ.* 69. *n.* 11. Mardell. *conſ.* 103. *l.* 1. Monterent. *ad Statut. Bononiæ tit. de pacto præt. §. ita demum verſ. ſolutio in fin.* Tiraquell. *de jure conſtitut. ampliat.* 17. *n.* 5. *& ſeq.* Honded. *conſ.* 18. *n.* 67. *vol.* 2. Marcabr. *conſ.* 31. *per tot.*

Non obſtat quod in omnem eventum prædicta poſſent procedere ſi hypotheca fuiſſet purificata ante ali-
16 enationem, vel fuiſſet ab initio pura, ſecus autem quando purificatur poſt alienationem, quia iſto caſu nulla adeſt lex aut doctor qui hoc dicant, imo multi DD. tenent expreſſè contrarium, ut dicit Giovagnion. *d. conſ.* 35. *num.* 33. *quod tuetur conſ.* 98. ſed certè ex prædictis apparet de contrario, quia veriſſima eſt concluſio quod hypotheca conditionalis conditione caſuali vel mixta retrotrahitur ad diem contractus, ut ſupra probatum eſt, quod habet etiam locum quando bona futura fuerunt obligata, ſi poſtea acquirantur, & poteſt conſiderari tempus quo bona ſint affecta, ut etiam ſupra probatum eſt ex *d. l. qui balneum, §. Titia,* ſupra inductum, quem DD. ſupra citati paſſim allegant ad probandam prædictam concluſionem, ut habeat hunc intellectum: Et propterea ex eo non poteſt firmari concluſio, quod ad hunc effectum requiratur quod bona ſint in bonis, vel de tempore contractus, vel de tempore purificatæ conditionis, quia iſte non eſt verus intellectus iſtius text. ut ſupra ex Cujac. probatum eſt, ſed ſufficit quod aliquando pignus convaluerit prout in caſu noſtro, quo ſtatim acquiſitis bonis convaluit, ut jam dictum eſt.

Nec DD. per ipſum Giovagnon. allegati contrari-
17 um dicunt; nam Bart. quem primò allegat in *d. l. qui balneum, §. Titia, in princ.* ponens caſum ibi. Primo obligavi Titio rem alienatam, ſecundo obligavi etiam Cajo, tertio emi rem alienam, quarto illam rem Sempronio vendidi, & pretium ſolvi primo creditori, quamvis dicat quod ſecundus non poteſt avocare à primo poſſeſſore, quia nunquam fuit illa res ſibi obligata, quod eſt veriſſimum & non negatur; non tamen dicit quod non convaluerit hypotheca Titij cui res fuit primo obligata, ita ut ſi non fuiſſet ſatisfactus non potuiſſet agere contra pignus quod admittit text. ut ſupra ponderatum fuit, & benè facit Angel. in contrarium per Giovagnion. allegatus, qui ponit utrumque caſum, videlicet Titij primi, & Mevij ſecundi creditoris in Summario legis, caſum Titij ponit hoc modo. *Conditio exiſtens retrotrahitur, ſi habet extrema habilia,* & infra ponit caſum Mevij ibi. Secundo, nota *regulam auream* hujus *§. quod tunc demum per ſubſequens dominium confirmatur pignus à principio invalidum ſi in bonis debitoris tempore confirmationis inveniatur.* Ergo non ſufficit ſola acquiſitio dominii, niſi perſeveret tempore confirmationis, quia tempore quo fuit confirmatum pignus Mevij per ſolutionem factam Titio pignus non erat amplius in bonis, ſecus ſi fuiſſet in bonis prout in caſu noſtro.

Ad doctrinam Baldi, in qua Giovagnion. facit ma-
18 ximum fundamentum *in d. §. Titia* in lectura antiqua. Reſponderunt quod primo loco Bald. nihil aliud facit quàm redigere in ſummarium text. in facti contingentia, ut patet ibi, in *§. Titia prædium.* In re quæ non eſt in bonis debitoris tempore contractus non tempore conditionis exiſtens, licet ſit medio tempore non trahitur hypotheca, hactenus Bald. cujus ſenſus eſt dum dicit, ſi bona non reperiuntur in bonis tempore conditionis exiſtentis non trahitur hypotheca, licet medio tempore fuerit, quod ſi non reperiantur in bonis quando hypotheca convaleſcit ſi non fuerint alienata in tertium qui eſt caſus d. §. Titia, quem in compendium redigit Bald. ſecundum quod propterea eſt intelligendus Bart. *in leg. non ſolum, §. liberationis verbo, n.* 7. & ibi addent. *D. de legat. liberat.* qui non eſt caſus noſter: Quia convaluit hypotheca Caroli de Caſtro ſtatim quando bona fuerunt acquiſita, & ſic erant in bonis quando hypotheca convaluit, ut ſuprà probatum eſt. Et in hunc ſenſum loquitur in ſecunda lectura antiqua dum dicit. Nota quod dominium ſuperveniens debitori, qui obligavit rem bona fide creditori ſub caſu, vel conditione de futuro non confirmat pignus, niſi tempore confirmationis res ſit in bonis debitoris, quia requiritur quædam habilitas tempore confirmationis. Verba enim illa ſub caſu, vel conditione debent intelligi ſecundum *d. §. Titia.* Videlicet ſi bona mea erunt, vel ſi Dominus conſenſerit, & ſic Bald. explicando illum text. loquitur ſub caſu, vel conditione de futuro, quæ reſpiciunt ipſum pignus, non autem res, & bona pro quibus conditionaliter fuit datum pignus, quia hoc caſu ſufficit, quod hypotheca convaleſcat, hoc eſt quod teneat primum locum, & non excludatur ab alio, quo caſu etiam quod ſit conditionalis conditione caſuali, vel mixta purificata conditione retrahitur in præjudicium terij, cui medio tempore fuit dominium quæſitum; ut ſuprà eſt probatum.

Et ex prædictis tollitur facillimè dictum Fulgoſ. dum 19
redigit in ſumm. *§. Titia* ibi, Pignus in re alienata contractum non poteſt confirmari ſi tempore, quo cauſa confirmationem ſupervenit non fuerit in bonis debitoris, hoc eſt, quia cum pignus Mevij eſſet excluſum per anterius pignus Titij, cum bona fuerint alienata, & poſtea ſatisfactum Titio, licet fuerit per talem ſatisfactionem Titij confirmatum pignus Mevij, non tamen ſuffragatur, cum bona non eſſent amplius in bonis debitoris, quod clarè ipſe Fulgoſ. declarat hoc modo *n.* 1. in loco in contrarium per Giovagnon. allegato dum dicit. Nota quod ſolutione facta primo creditori, ita demum pignus ſecundi creditoris confirmatur cum res pignorata in bonis debitoris invenitur, quod ita verum puto ſi tempore ipſius pignoris ſecundi res non fuerit in bonis debitoris.

Et ſecundum terminos *d. §. Titia*, ſunt intelligendi 20
Ripa *in leg. privilegia, n.* 42. *D. de privileg. credit.* Aſin. *de execut. §.* 7. *cap.* 33. Neguſ. *de pign. part.* 5. *memb.* 2. *n.* 41. & Burſat. *conſ.* 45. *n.* 17. *lib.* 1. qui allegantur per Giovagnon. qui omnes cum allegant text. in d. §. Titia, juxta illius terminos ſunt intelligendi, ex doctrina Bart. *in d. l. non ſolum, §. liberationis verbo ſup. allegato.* Nec eſt curandum de Grato *conſ.* 69. *n.* 11. *lib.* 1. quia loquitur in conſtituto, & huic objectioni latè ſuprà fuit ſatisfactum.

Non obſtat tandem quod iſta videatur donatio cau- 21
ſa mortis ex adductis per Conſtan. Roger. *de proteſtat. §.* 3. *n.* 49. & ideo ſicuti in legatis tempus exiſtentis conditionis inſpicitur, ita & in donationibus cauſa mortis, Mantic. *de tacit. & ambig. convent. lib.* 14. *t.* 46. *n.* 11. & 12. Quia fuit reſponſum quod Rogerius ponit caſum quando quis donat bona ſua inter vivos poſt mortem ſuam, & dicit ſenſum eſſe quod donat ex tunc inter vivos, ita tamen quod effectum, & executionem ſortiatur poſt mortem ſuam, quæ dies mortis cum certo ſit extitura dicit hanc donationem eſſe puram, & dicit ſtatim valere ſtipulationem quoad ſubſtantiam, licet ſecus quoad effectum exactionis. Et ſubdit ſecus eſſe ſi quis donat purè inter vivos cum proteſtatione quod habeat locum poſt mortem ſi deceſſerit ſine filiis propter repugnantiã, quia primò dixit

purè,

Digitized by Google

purè, & deindè ſi deceſſerit ſine liberis, repugnantia non poteſt ſalvari, & ideò dictum hujus Doctor. non officit in caſu noſtro. Quia Julius donavit purè inter vivos, quatenus ipſe Julius moreretur ſine filiis, &
22 ſic optimè ſalvatur iſta donatio quod ſit pura inter vivos, ad excluſionem donationis cauſa mortis, quatenus tamen ipſe Julius moreretur ſine filiis, non autem ſimpliciter pura, quia erat facta ſub conditione quatenus moreretur ſine filiis, Alexand. *conſ.* 14. *num.* 1. *verſ* & dicit Bart. *lib.* 1. ubi ſi dono poſt mortem quamvis in dubio dicatur donatio cauſa mortis, tamen ſecus dicendum quando exprimitur, quod ſit inter vivos prout in caſu noſtro, & dixit Alexand. hanc eſſe communem opinionem, maximè cum fuerit promiſſum de non contraveniendo donationi, ut ſtatim dicitur loco prædicto.

Secundum principale fundamentum deciſ. fuit quia in Inſtrumento donationis factæ per Julium Mazzatoſtum Carolo de Caſtro duæ ſunt obligationes. Prima de qua ſupra dictum eſt. Secunda verò eſt de non contravenien. d. Inſtrumento, & donationi, nec faciendo actum ipſi contrarium, & hæc obligatio, & promiſſio habet etiam ſuam particularem hypothecam ibi. Pro quibus omnibus obligarunt ſeſe, & bona, &c. Unde Carolus loco damnorum & intereſſe poteſt agere ad bona medio tempore quæſita, quia cadunt ſub hypotheca ex ſupra ponderatis.

Neque obſtat, quod in d. obligatione cenſeatur repetita conditio, de qua in donatione principali ex Caſtrenſ. *in conſ.* 225. *in princip. verſ. nam omnia*
23 *verba part.* 2. quia hoc eſt verum ad effectum quod donatio non teneret ſi conditio deficeret: non autem ad effectum, quod ſi fuiſſet contraventum, obligatio non cenſeretur pura, ita ut ex eo Carolus poſſet juvari, ut per eundem Caſtren. *loco citato num.* 1. ibi. Sicut enim ad hæredem defuncti tranſiſſet onus ſolvendi, ſi aſſignatio prædicta, vel ſolutio facta non fuiſſet, & conditio fuiſſet impleta. Ita, & deficiente conditione debet ad hæredem ejus tranſire emolumentum, & ſic exercitium hujus hypothecæ videbatur tantummodò ſuſpenſum, non autem ipſa hypotheca videbatur in hoc caſu ſim-
24 pliciter conditionalis, ut innuit Caſtr. *loco allegato*, Bellamer. *conſ.* 39. *n.* 17. & 18. *cum ſeqq.*

Et ita fuit concluſum cauſa bis propoſita, ac maturè diſcuſſa, &c.

R. P. D. CERRO.

Romana Renunciationis.

Mercurii 23. *Martii* 1650.

ARGUMENTUM.

Quando & ex quibus dicatur captatoria voluntas. Et renunciatio matris facta filio, ut de ſuis bonis diſponat ad favorem familiæ, non dicitur captatoria diſpoſitio, neque à jure improbata.

SUMMARIUM.

1 *Pacta reſtringentia libertatem ultima voluntatis etiam facta cum eo de cujus hereditate agitur, improbantur à jure.*

2 *Suſtinentur reciprocæ ultimarum voluntatum diſpoſitiones, quando fiunt ex mutua affectione.*

3 *Secus quando ex praambula conventione, & pacto fiunt, quia tunc cenſentur captatoria aliena voluntatis.*

4 *Dictio* ſupra dicta *eſt perſonaliſſima, & reſtringit diſpoſitionem ad perſonas contemplatas, nec ultra eas extenditur.*

5 *Conſiderata conſervatione agnationis omnes filii in pari gradu exiſtentes conſiderantur tanquam capita familia.*

6 *Mater præſumitur habere aqualem affectionem erga omnes ejus filios.*

7 *Nec natus, nec conceptus tempore teſtamenti non poteſt dici de familia, & agnatione diſponentis.*

8 *Non videtur agnationis conſervationi proſpicere, qui unicum tantùm vocat, & unicum facit ſubſtitutionis gradum.*

9 *In renunciationibus debet Judici cauſa inſinuari & liberè exprimi eum omnibus ſuis circumſtant. is, non ſub involucro verborum.*

10 *Stante enormiſſima læſione non ſuſtinetur renunciatio, ſed ab ipſo renuntiante poteſt impugnari.*

11 *Concurrentibus ſolemnitatibus à Statuto requiſitis præſumitur omnimoda validitas Inſtrumenti.*

12 *Captatoria voluntas tribus modis diſtinguitur, & qui ſint hujuſmodi.*

13 *Qui non renuntiat ſub pacto ut certa perſona inſtituantur, ſed approbat voluntatem futuræ diſpoſitionis jam ſibi declaratam, non captat liberam teſtandi facultatem.*

14 *Quando diſpoſitio non eſt conditionalis, ſed modalis ſuſtinetur, & vitio captatoria voluntatis nequit impugnari.*

15 *Quando renunciatarius poteſt inſtituere hæredes ſibi viſos nec umbra captanda voluntatis poteſt conſiderari.*

16 *Ex quibus dicatur, quis conſtituiſſe perpetuam primogenituram omnes in teſtamento expreſſos & ordine ſucceſſivo vocatos.*

17 *Ordo ſucceſſiva vocationis cenſetur repetitus inter deſcendentes ſecundi, & ulterioris geniti, ne plus videatur tribuere remotioribus, quàm proximioribus magis dilectis.*

18 *Primogenitura dicuntur inſtituta pro majori agnationis conſervatione.*

19 *Quia melius conſervatur decor familia, ſi conſervant bona in primogenitis quàm inter plures ea diſtribuant.*

20 *Dicitur reliquiſſe familia, qui uni de familia etiam remotiori relinquit.*

21 *Mandans inſtitui hæredem pro augmento decoris familia dat facultatem diſponendi ad libitum etiam in unam tantùm de familia.*

22 *Inſtituens nepotes ex fratre dicitur agnationem conſervare.*

23 *Omnes teſtatoris deſcendentes tam ex linea effectiva quàm contentiva ultra decimum gradum dicuntur de ipſius familia, & agnatione.*

24 *Et admittuntur ad fideicommiſſum perpetuum, & pro conſervatione agnationis ordinatum.*

25 *Nati longè poſt obitum avi non illi ſuccedunt in præjudicium alterius etiam remotioris tunc temporis ſuperexiſtentis.*

26 *Inſtituens hæredes filios fratri cenſetur illos inſtituiſſe favore conſervanda agnationis.*

27 *Onus aſſumendi cognomen & inſignia familia indicat teſtatorem voluiſſe illam ſemper, & perpetuo conſervare.*

28 *Ad effectum renuntiationis ſufficit cauſam fuiſſe expreſſam, nec eſt neceſſarium ejus veritatem expendere.*

29 *Ex concurſu omnium ſolemnitatum omnia præſumuntur vera, ita ut dubitari non poſſit de ſufficientia & veritate cauſæ expreſſæ.*

30 *Cauſa pro conſervatione agnationis eſt pia, & laudabilis, & removet omnem læſionis ſuſpicionem.*

31 *In renuntiatione Juris dependentis à futuro eventu nulla poteſt conſiderari læſio.*

S DECI-

DECISIO C.

SEntentia Rotalis lata per Reverendiſſ. P. D. meum
Otthobonum, prævia deciſione edita 14. Junii
1649. in qua dictum fuit renunciationem ſuſtineri ho-
die impugnabatur à Valentia de Valentibus renun-
ciante.

Et primò, quia ipſa fecit dictam renunciationem
ad favorem Philippi ejus filii, ut ipſe de integra ſua
1 hæreditate diſponeret ad favorem certarum perſona-
rum, de quibus ſe certioratam aſſernit; ideoque exin-
de filio ablata remanſit libera teſtandi facultas, & con-
ſequenter renunciatio, tanquam captatoria nullius eſt
roboris, & efficaciæ, cum hujuſmodi pacta reſtrin-
gentia libertatem ultimæ voluntatis à jure improben-
tur, etiam ſi fiant cum eo, de cujus hæreditate agi-
tur, ut probant text. *in leg. licet* 19. *Cod. de pact. in leg.
ſtipulatio hoc modo concepta* 61. *ff. de verbor. oblig.* gloſſ.
*in leg. ex eo inſtrumento, verb. ſucceſſivè, Cod. de inutil.
ſtipulat. & in l. ſi fratres* 53. §. *idem reſpondit il primo
verb. ideò, ff. pro ſoc.* Alexand. *conſ.* 28. *per tot. lib.* 3. Ber-
trand. *conſ.* 246. *n.* 7. *lib.* 6. Bero. *conſ.* 50. *n.* 23. *uſque in fine
lib* 3. Capell. Toloſan. *quæſt.* 453. *n.* 2. *& per tot.* Tiraqu.
de jur. primogen. quæſt. 6. *num.* 18. *cum ſeqq.* Gratian. *diſ-
cept. forenſ. cap.* 908. *n.* 1. *cum ſeqq.* Oſaſch. *deciſ. Pede-
mont.* 100. *n* 17. cum aliis per Rotam *in Romana de Ca-
valeriis* 25. *Junii* 1632. *&* 12. *Febr.* 1633. *coram clar.
mem. Coccino in rec. dec.* 178. *n.* 3. *&* 4. *& dec.* 350. *nu.* 11.
& 13. *part.* 6.

Idque eo fortius, cùm illa non fecerit ſimpliciter ex
affectione erga filium, ſed ea lege & pacto, ut inſti-
tueret perſonas inter ipſos conventas, ibi *Certior fa-
cta de ipſius voluntate circa inſtitutionem hæredis, &c.
ut hoc faciat ſummopere deſiderans obtulit eidem ejus fi-
lio renunciare, &c.* & ibi, *Hanc autem renunciationem
fecit, &c. ad effectum, ut dictus D. Philippus de tota, &
integra ſua hæreditate ad ejus libitum diſponere valeat
ad favorem ſupra dictarum perſonarum, &c.* Licèt enim
ſuſtineantur reciprocæ ultimarum voluntatum diſpoſi-
tiones, quando fiunt ex mutua diſponentium affectio-
ne *per leg. captatorias, ff. de hæred. inſtit.* Secus tamen
eſt, ubi (prout hìc) factæ fuerunt ex præambula
2 conventione, & pacto inter ipſos diſponentes præce-
denter inito, tunc enim excluditur mutuæ affectionis
ratio, & diſpoſitiones cenſentur captatoriæ alienæ
3 voluntatis, ut tradit Bartol. *in dict. licet ſub num.* 1.
Cod. de pact. DD. communiter *in leg. captatorias, Cod.
de teſtam. milit. & in leg. ille autem inſtitutiones, ff. de
hæred. inſtitut.* Gratian. *dict. cap.* 908. *n.* 5. *cum ſeqq.* Ro-
ta *in recent. deciſ.* 272. *num.* 1. *part.* 8. *& in Romana hære-
ditatis de Scarſellis* 17. *Decemb.* 1645. *coram Reverend.
Dom. meo Decano, &* 27. *Jun.* 1646. *coram R. P. D.
meo Celſo.* Attenta præſertim ſtipulatione, & accep-
tione facta à Philippo renunciatio pro ſe, ſuiſque hæ-
redibus, & ſucceſſoribus in teſtamento declarandis,
quæ non ſit adjecta ultimæ voluntati, ſed renunciatio-
ni factæ per contractum inter vivos induxit neceſ-
4 ſitatem cauſativam teſtandi ad favorem earundem per-
ſonarum. & indicat, Valentiam aliter non renunciaſ-
ſe, niſi filius renunciatarius ſic teſtari promiſiſſet: Quæ
quidem neceſſitas remiſſa non fuit ex facultate deindè
ipſi conceſſa diſponendi ad ejus libitum, dum addita
fuerunt ſequentia verba, ibi, *ad favorem ſupra dicta-
rum perſonarum*, quibus ſatis explicatur, facultatem
non ſuffragari ad diſponendum extra perſonas concor-
datas: Dictio enim illa, *ſupra dictarum*, tanquam per-
ſonaliſſima reſtringit diſpoſitionem ad perſonas con-
templatas, & ultra eas non compatitur extenſionem,
Aym. *conſ* 98. *n.* 8. Menoch. *conſ.* 86. *n.* 43. *&* 44. *& conſ.*
610. *n.* 22. Fuſar. *conſ.* 99. *n.* 4. Surd. *conſ.* 123. *n.* 13.

5 Secundò quia deficit cauſa, cujus contemplatione
renunciatio facta fuit; Valentia enim renunciavit pro
conſervatione bonorum in augmentum decoris fami-
liæ, & agnationis, ac proindè omnes ejus filii in pa-
ri gradu exiſtentes, tanquam capita familiæ erant in-
ſtituendi ad trad. per Molin. *de primogen. lib. primo,* 6
cap. 5. *num.* 31. Ponderatis præcipuè tum illis ver-
bis *ad favorem ſupra dictarum perſonarum*, quæ de-
monſtrant plures perſonas à renunciante fuiſſe con-
templatas; tum etiam qualitate ipſius renunciantis,
quæ cùm ſit communis mater, æqualem præſumitur
habere affectionem erga omnes ejus filios, & ſic
voluiſſe, quod omnes æqualiter inſtituerentur, ad
tradita per Angel. *in §. illud quoque, auth. de nupt.*
Dec. *in leg.* 1. *ſub num.* 2. *C. und. liber.* Ideoque illi ſa-
tisfactum non fuit à Philippo renunciatio, dum non
inſtituit præfatos ejus fratres, & reſpectivè filios dictæ
renunciantis viventes, & extantes, ſed nepotem naſci-
turum ex uno ipſorum tunc nec etiam conjugato, qui
cum eo tempore nec natus, nec conceptus fuiſſet, non
poterat dici de familiâ, & agnatione diſponentis *leg. ſi* 7
*quis filio, ff. de injuſt. rupt. & irrit. teſtam. l. Titius exhære-
dato filio, ff. de ſuis & legit.* Nec agnationis conſervationi
proſpexiſſe videtur, dum unicum tantum vocavit, &
unicum gradum ſubſtitutionis fecit, ex allegatis per
ſanct. mem. Gregor. *dec.* 464. *n.* 17.

Tertiò, quia decretum Judicis interpoſitum non 8
fuit, cauſa cognita, eique inſinuata, prout requiri-
tur per Statut. Urb. *lib.* 1. *cap.* 151. Nam modus
conſervandi agnationem per inſtitutionem nepotis naſ-
cituri cum excluſione omnium fratrum non erit pal-
liandus ſub involucro verborum, ſed liberè exprimen-
dus cum omnibus ſuis circumſtantiis, ut mater poſſet
deliberare, an vellet eidem conſentire, ac judex illum
intelligere, & approbare per ea quæ dicit Rota *coram* 9
bon. mem. Buratto dec. 120. *num.* 8. *&* 22. *& in recent.
dec.* 1. *nu.* 21. *& dec.* 203. *&* 33. *&* 23. *part.* 8. *ac in Roma-
na domuncularum* 10. *Febr.* 1648. *coram Reverendiſſ.
D. meo Decano, §. non obſtant in fine.*

Quartò denique, quia fuit enormiſſimè læſiva, cum
pro tenui menſtruo legato ſcutorum 25. temporaliter
duraturo ipſa renunciaverit legitimam aſcendentem ad
ſcuta quinquaginta mille, & ultra. Stante enim enor- 10
miſſima læſione, renunciatio non ſuſtinetur, ſed ab
ipſamet muliere renunciante validè poteſt impugnari,
ut reſpondit Rota *deciſ.* 102. *num.* 1. *cum ſequenti-
bus, part.* 2. *diverſiculo deciſ.* 318. *num.* 1. *cum ſeq.
par.* 8. *recent. & in Romana donationis* 16. *Martii* 1643.
coram R. P. D. meo Bichio.

Verùm cauſa propoſita, his minimè obſtantibus,
Domini iterum exiſtimarunt renunciationem ſuſtine-
ri, & ſic ſententiam Rotalem eſſe confirmandam, quia 11
ejus validitas non revocatur in dubium, & juſtitia con-
vincitur ex ipſo renunciationis Inſtrumento, in quo
ſervatæ fuerunt omnes ſolemnitates per ſtatutum no-
ſtrum requiſitæ *lib.* 1. *cap.* 151. omnimodæ validitatis
præſumptionem præ ſe ferentes, ex juribus alle-
gatis in dicta deciſione edita coram Reverend. P. D.
meo Otthobono, §. *ratio eſt, & in Romana prætenſæ re-
ſtitutionis dotis* 15. *Jan. &* 21. *Junii* 1649. *coram R.
P. D. meo Peutingero.*

Primum ſiquidem objectum removeri viſum fuit
ex qualitate diſpoſitionis captatoriæ, quæ regulari- 12
ter tripliciter dividitur. Primò ſcilicet, quando ſubſtan-
tia ultimæ voluntatis principaliter, & directò confertur
in liberam voluntatem alterius, ut puta ſi teſtator dixe-
rit. *Inſtituo hæredem Sempronium, ſi Titius voluerit,*
quia ſi Titius dicat ſe nolle, Sempronius non erit in-
ſtitutus, & Teſtator remanebit deceptus decedendo
inteſtatus, *lege ſi quis Sempronium* 68. *ubi gloſſ. in fi-
guratione caſus, D. de hæredit. inſtitut.* gloſſ. *in lege
captatorias verb. aliena. D. eodem in lege captatorias.
Cod. de teſtam. milit.* Secundò quando non princi-
paliter, ſed per indirectum committitur ſubſtantia
diſpo-

Digitized by Google

diſpoſitionis, *ut inſtituo, quem Titius voluerit*; Nam Titio nolente, vel non eligente, inſtitutio remanet vacua. Tertiò denique quando inſtitutio fit ſub ſpe alterius inſtitutionis, videlicet, *Inſtituo te, ſi inſtitueris me.* gloſſ. *in dict. l. captatorias d. verb. captatorias. C. de teſtam. milit.* & hiſce tribus modis captatoriam voluntatem diſtinxerunt Covarr. *in c. cum tibi num. 1. de teſtam.* Graſſ. *in §. inſtitutio, quæſt. 18. num. 2.* & Rota *in ſuperius allegata Romana de Cavaleriis 25. Junii 1532. coram clar. mem. Coccino in recent. d. deciſione 350. num. 4. uſque ad 14. part. 6.* Tertia verò ſpecies ſubdividitur etiam & comprehendit caſum, quo inſtitutio, vel alterius diſpoſitionis conditio tendat ad alium extraneum hæredem inſtituendum, ut puta, *Titius habeat centum, vel hæres meus eſto, ſi Mævium hæredem inſtituerit, per t. d. lege ſi fratres 53. d. §. idem reſpondit, D. pro ſoc. & in illa autem inſtitutione 71. verſic. ſed illud quæ in poteſt. D. de hæredit. inſt. tut.* Covar. *in d. cap. cum tibi, num. 2. verſic. & ideo idem erit.*

Nulla autem ex præfatis ſpeciebus congruit caſui noſtro. Prima ſiquidem, & ſecunda non indigent diſceſſione: tertia verò penitus tollitur ex contextu renunciationis: Valentia enim non renunciavit ſub prætenſa promiſſione, pacto, ſeu conditione quod Philippus renunciatarius certas perſonas inſtitueret; ſed approbavit dumtaxat ejus voluntatem futuræ diſpoſitionis antecedenter ſibi oretenus declaratam, atque ad renunciandum mota fuit, ut eo magis filius eandem ſuam voluntatem jam ſibi cognitam poſſet adimplere, ut ſunt clara verba ejuſdem renunciationis, ibi, *Per-Illuſtriſſima D. Valentia, &c. expoſuit, &*
13 *narravit, quod Per-Illuſtriſſimus D. Philippus de Valentibus ejus filius, &c. volens de bonis ſuis diſponere propoſuit teſtari, ipſaque expenens certior facta de ipſius voluntate circa inſtitutionem hæredis, & de cauſa, ex qua movetur pro bonorum conſervatione in augmentum decoris familiæ, & agnationis, &c. hujuſmodi voluntati adhærens, idemque intendens, ac propterea ut hoc faciat ſummoperè deſiderans obtulit eidem ejus filio renunciare legitimam, & aliam quamcunque portionem ſibi in bonis illius de jure quomodolibet debitam &c.* & ibi, *renunciavit, &c. legitimæ & alteri cuicumque portioni, &c. ipſamque legitimam, & aliam quamcunque portionem, ac jura, &c. ut ſupra ceſſit, &c. dicto D. Philippo ejus filio præſenti, & pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus in dicto teſtamento nominandis, ſeu declarandis acceptans, &c. Hunc autem renunciationem fecit, &c. ad effectum, ut dictus D. Philippus de tota, & integra ejus hæreditate ad ejus libitum diſponere valeat ad favorem ſupra dictarum perſonarum, &c.* Hinc
14 igitur inſtitutio hæredis pendebat ab arbitrio renunciatarii jam anteà declarato, & conſequenter renuncians per hujuſmodi renunciationem non captavit, neque aucupavit illius liberam teſtandi facultatem ad tradita per Fontanell. *de pact. nuptial. clauſ. 5. gloſſ. 10. part. 2. num. 19. fol. mihi 241.* Maſtrill. *dec. Sicul. 190. num. 1. & 2.* verba verò illa ibi, *ut hoc faciat ſummopere deſiderans*, & ibi, *ut dictus D. Philippus de tota, & integra ejus hæreditate ad ejus libitum diſponere valeret ad favorem ſupra dictarum perſonarum, &c.* non important conditionem, ſed modum, nec faciunt diſpoſitionem conditionalem, ſed modalem, quæ proinde ſuſtinetur, & vitio captatoriæ voluntatis impugnari non poteſt, eſto quod ſi modus eſſet illicitus, & à jure improbatus rejici deberet, ut docet gloſſ. *in lege cum donationis, verb. adſtringitur, verſ. ſi verò remittat, C. de tranſact,* Ruin. *conſ. 20. num. 2. & 3. lib. 2.* Peregrin. *conſ. 24. n. 3. cum ſeqq. lib. 5. & de fideicommiſſ. art. 33. n. 63.* Fuſar. *de ſubſtit. qu. 503. n. 27. cum ſeqq.*

Indeque ceſſant omnia ſuperiùs in contrarium adducta: Procederent enim, ſi Valentia renunciaſſet ſub explicita conditione inſtituendi certas perſonas, ita ut filius renunciaturus contra ejus voluntatem adſtrictus eſſet unum magis quàm alium habere hæredem, ut ad litteram probant text. gloſſ. & DD. ſuprà allegati, & facit Socin. jun. *conſ. 143. n. 40. lib. 1.* Secus autem, ubi renunciavit (prout hìc) per modum ſimplicis approbationis, & adhærendo voluntati ejus filii ſibi antea declaratæ. Hoc enim caſu cum renunciatarius inſtituere potuiſſet hæredes ſibi viſos & quos vellet, nec minus umbra captandæ filialis voluntatis in matre renunciante conſiderari poteſt, ut optimè tradit Bart. *conſ. 72. ſub n. 1. verſ. ſed in propoſito, vol. 1.* quem refert & ſequitur Socin. jun. *d. conſ. 143. num. 41.* Acceptatio verò, & ſtipulatio pro hæredibus in teſtamento declarandis nullus eſt relevantiæ, quia illorum nominatio non pendebat à voluntate renunciantis, ſed à libero arbitrio renunciatarii juxta declarationem præcedentem ab ipſo oretenus factam quod à jure non improbatur juxta auctoritates ſuperius allegatas.

Secundum penitus tollitur, tam in Facto, quàm in Jure: In facto ſcilicet, quia cauſa renunciationis non fuit in eo conſtituta, quod Philippus deliberaverit inſtituere ejus familiam, vel agnationem ſimpliciter; & abſolutè, ſed quia deliberaverat inſtituere 15
hæred. pro conſervatione bonorum in augmentum decoris familiæ, & agnationis, ibi, *Ipſaque exponens certior facta de ipſius voluntate circa inſtitutionem hæredis, & de cauſa, ex qua movetur pro bonorum conſervatione in augmentum decoris familiæ, & agnationis, &c. hujuſmodi voluntati adhærens, &c.* Unde cum ipſe in ejus teſtamento hæredem inſtituerit Primogenitum Andreæ Angeli ejus fratris, & illi ſubſtituerit omnes ejus filios, & deſcendentes maſculos in perpetuum omnibuſque defectis, vocaverit ſecundo genitum, & ejus deſcendentes pariter maſculos, ac demum eodem modo tertium, quartum, & ulteriorem genitum, cum perpetuo, & ceſſivo ordine primogenituræ: Et caſu quo Andreas Angelus non haberet filios, vel omnes illius deſcendentes deceſſerint, ſubſtituerit alios ejus nepotes, ſcilicet Joannem Baptiſtam, ejuſque filios, & deſcendentes, ac deinde Jacobum, illiuſque pariter filios, & deſcendentes, ut ſupra, cum prohibitionibus, oneribus, & aliis in teſtamento adſcriptis pro perpetua ejus agnationis & familiæ conſervatione, ibi, *In tutti e ſingoli altri miei, &c. mio herede univerſale faccio, &c. il primo figliuolo maſchio legitimo, e naturale, che haverà con la Dio gratia il Sig. Andrea Angelo mio fratello & à lui voglio, che gli ſuccedino volgarmente, e per fideicommiſſo li ſuoi figliuoli, nepoti, e pronepoti, & altri deſcendenti maſchi legitimi, e naturali in perpetuo, & infinito; Et mancando detto figliuolo, e ſua deſcendenza maſcolina voglio, che ſimilmente ſucceda il ſecondo genito di detto Signor Andrea Angelo, e la ſua deſcendenza maſcolina legitima, e naturale, come ſopra, e così il terzo, quarto, & altri geniti di detto Sig. Andrea Angelo, e loro deſcendenza, &c. E caſo, che detto Sign. Andrea Angelo non haveſſe figliuoli, ò deſcendenti maſchi, come ſopra, ò moriſſero, &c. in queſto caſo voglio, che in detta mia heredità intieramente, e ſenza diminutione alcuna ſuccede detto Sig. Gio. Baptiſta mio nepote, e li ſuoi figliuoli, e deſcendenti maſchi; come ſopra & in defetto loro reſtando finita la lora deſcendenza, voglio, che ſucceda detto Sig. Giacomo ſuo fratello, e mio nepote, li ſuoi figliuoli, e deſcendenti come ſopra, eſcluſe ſempre in qualſivoglia di dette deſcendenze le femine, e loro deſcendenti, & in defetto di queſti, ò vero mancando, e reſtando puramente finita la loro deſcendenza, voglio, che quello, che ſarà ultimò poſſa diſporre di tutta la mia heredità, inſtituendo herede univerſale un figliuolo naturale di una di dette deſ-* 16
cendenze, ſe pure per fragilità humana ci foſſe, à ſua elet-

Digitized by Google

tione, e quando ci fuſſe uno legitimo, e naturale delli
noſtri più proſſimi, parimente à ſua elettione, con le vo-
cationi, ſuſtitutioni, fideicommiſſi, prohibitioni, & altro,
che ſaranno neceſſarii per la perpetua conſervatione, e no-
me della mia famiglia, &c. che percio voglio, che quello,
che ſuccederà pro tempore, pigli, & uſi cognome, e l'ar-
me della mia Caſa, &c. Utique conſtituiſſe videtur per-
petuam Primogenituram inter omnes in eodem teſta-
mento expreſſos, & dicto ordine ſucceſſivo vocatos,
ut tradit Menoch. conſ 904. num. 44 vol. 10. Rot. in
17 Avenion. fideicommiſſi 5. Decembris 1635. coram
Eminentiſſ. D. Card. Panzirolo in recent. deciſione 77.
num. 24. part. 7. Licet non expreſſerit ordinem ſucceſ-
ſivæ vocationis inter filios, & deſcendentes primi, ſe-
cundi, & ulterioris geniti, cum in ipſis repetitus cen-
ſeatur, ne alias valeat plus tribuiſſe remotioribus, quàm
proximioribus magis dilectis, ut in puncto reſpondent
Anchar. conſilio 27. per tot. Roman. conſilio 438.
num. 13. Peregrinus conſ. 38. num. 6. uſque in fine
lib. 5. Menoch. conſilio 1006. num. 49. volum. 10.
Tiraquell. de jure primog. quæſt. 3. num. 6. cum ſeq.
& ſignanter num. 20. Molin. de primogenit. lib. cap.
5. num. 19. & 10. cum aliis optimè adductis in
Tiburtina fideicommiſſi 25. Maii 1646. & lucet,
14. Januarii 1647. §. nec dubitare fecit, coram Re-
verend. P. D. meo Arguelles. Et conſequenter con-
troverti non poteſt, ipſum plenè adimpleviſſe cau-
18 ſam conſervationis decoris familiæ, & agnationis in
dicto Inſtrumento renunciationis expreſſam; cum
primogenituræ introductæ, ac inſtitutæ dicuntur pro
majori agnationis conſervatione, Cepol. conſilio 251.
num. 48. libro 2. Decian. reſponſ. 31. ſub num. 9.
verſic. ſecundo ad probandum volum. 1. Gabr. conſi-
lio 106. num. 3. verſic. tamen dubium fecit libr. 1.
Menoch. conſ. 204. num. 18. vol. 3. Tiraquellus ubi
ſupra quæſt. 71. num. 2. & 3. Mantic. de conject. ultim.
volunt. lib. 16. tit. 15. ante num. 16. verſiculo item
19 ſi teſtator, Rota in recent. deciſione 427. num. 40.
part. 5. Ea ſcilicet ratione, qua familiarum decor,
& dignitas melius conſervantur ex inita bonorum
conſervatione in perſonis primogenitorum, quàm per
illorum diſtributionem inter plures, ut optimè
ponderarunt Socin. ſenior conſilio 47. num. 6. lib.
3. Pariſ. conſilio 72. numer. 82. part. 4. benè ad
propoſitum relati in dicta deciſione coram Reverend.
P. D. meo Otthobono, §. quia tantum abeſt, quos
refert, & ſequitur Surd. conſilio 241. num. 14. &
doctè comprobavit Rota in Romana locorum Mon-
20 tium 15. Februarii 1641. coram R. D. meo Decano,
§. de jure namque.

In jure verò, quia familiæ reliquiſſe dicitur, qui
uni de familia etiam remotiori reliquit, ut probant
text. clari in leg. filiusfamil. 117. §. cum prætor, ibi,
Verum eſt in familia reliquiſſe, licet uni reliquiſſet, D.
de legatis 1. & in leg. unum ex familia, ibi. Itaque
ſi cum fortè tres ex familia ejus eſſent, qui fideicom-
miſſum reliquit eodem, vel diſpari gradu, ſatis erit
uni reliquiſſe, &c. ibique Gloſſ. dict. verb. uni, D.
de leg. 2. Caſtrenſ. conſil. 32. in fin. part. 1. Alciat.
conſ. 120. num. 9. lib. 9. Crott. conſ. 48. ante num. 12.
verſ. huic objectioni lib. 1. Ruin. conſ. 114. num. 10. &
ſignanter, verſ. ideo poteſt fieri, conſ. 116. num. 13. verſ. &
propterea, & conſ. 127. num. 13 verſ. ſicut quando lib. 2.
benè Surd. conſ. 19. num. 6. & 7. cum ſeqq.

Ideò non refert, quod mater cenſeatur æqualem ha-
bere affectionem inter omnes ejus filios.

Quia ipſa in dicta renunciatione nullam diſpoſitio-
nem fecit, nec fieri mandavit ad favorem familiæ, ex
qua proinde cenſeri poſſet, omnes æqualiter inſtituiſ-
ſe, vel inſtitui voluiſſe, in quibus terminis loquuntur
jura ab altera parte allegata: ſed tantummodo appro-
bavit (ut dictum eſt) voluntatem renunciatarii ſibi
ore tenus declaratam inſtituendi hæredem pro aug-
mento decoris familiæ, & agnationis, ideoque illi
dediſſe videtur abſolutam diſponendi facultatem de re
ſibi renunciata, ut poſſet de ea ad ſui libitum diſpone-
re etiam in unum tantum de familia ex juribus ſupra
adductis, & ſignanter Ruin. d. conſ. 114. 21. ſub n. 10. &
d. conſ. 116. n. 12. verſ. ratio ergo, qui pro ratione conſide-
rat, quod ſimilis renunciatio in favorem renunciatarii
principaliter facta cenſetur.

Nec ſubſiſtit, quod primogenitus Andreæ Angeli, tan-
quam non natus, neque conceptus in vita teſtatoris
non dicatur ejus agnatus, & ſic deficiat cauſa conſer-
vandæ agnationis.

Quia præter quàm quod objectum evitatur animad- 22
vertendum, quod dum teſtator in defectu linearum om-
nium deſcendentium maſculorum Andreæ Angeli ſuſti-
nuit dictos Jo. Baptiſtam, & deinde Jacobum, eorumq;
deſcendentes, pariter ejus ex altero fratre nepotes tunc
natos, & ſuperexiſtentes, in ipſis cauſa agnationis con-
ſervandæ ſuum congruum habuit effectum, ut reſpon-
ſum fuit in Romana ſucceſſionis 13. Junii 1624. coram
bon. mem. Merlino in rec. dec. 561. n. 70. part. 8. Tollitur 23
hæc difficultas faciliori reſponſione, quia omnes deſ-
cendentes teſtatoris tam ex linea effectiva, quàm con-
tentiva etiam in remotiſſimo tempore ultra decimum
gradum progeniti, & uſque ad actualem linearum ex- 24
tinctionem dicuntur de ipſius familia, & agnatione leg.
Prætor ait. D. de ſuis & legitim. Ac admittuntur ad fidei-
commiſſum ab eo inſtitutum, quotieſcumq; ipſe perpe-
tuitatem conſideravit, & voluit agnationem conſervari,
ut poſt Peregr. conſ. 44. n. 6. lib. 4. & conſ. 142. ſub. n. 6. lib.
5. Surdus dict. conſ. 241. num. 50. dictum fuit in
Ferrarien. fideicommiſſi de Raſuriis 12. Dec. 1622. co-
ram bon. mem. Merlino in recent. dec. 436. num. 5. & 6.
part. 5. Quomodo enim concepti, & nati poſt obitum
teſtatoris admitti potuiſſent ad ejus fideicommiſſum
pro agnationis conſervatione ordinatum, niſi de illius
familia, & agnatione extitiſſent? Textus verò in ob-
jecto allegati non dicunt non eſſe agnatum teſtatoris,
qui poſt ejus mortem concipitur, & naſcitur; ſed
quod nepos conceptus, & natus longè poſt obitum
patrui, vel avi, illi ab inteſtato non ſuccedit in præ-
judicium alterius etiam remotioris tunc temporis ſu- 25
perexiſtentis, ut ſunt verba dict. leg. ſi quis filio, ibi.
Cæterum ſi poſtea conceptus eſt. Marcellus ſcribit, neque
ut ſuum, neque ut nepotem, aut cognatum ad hæredita-
tem, vel ad bonorum poſſeſſionem poſſe admitti, D. de in-
juſtit. rupt. & irrit. teſtam. & in leg. Titius exhæredato
filio, ibi, Reſpondi, qui poſt mortem aut ſui concipitur,
is neque legitimam hæreditatem ejus tanquam ſuus hæres,
neque bonorum poſſeſſionem tanquam cognatus accipere
poteſt, quia tex. 12. tabularum eum vocat ad hæredita-
tem, qui moriente eo, de cujus bonis quæritur, in
rerum natura fuerit, &c. D. de ſuis & legitim.
ac benè explicat Petr. de fideicommiſſ. quæſt. 9. n. 180.
& 181.

Et hinc etiam corruit ſuppoſitum, quod unicum
tantum vocaverit, & unicum gradum ſubſtitutio-
nis fecerit, ideoque non proſpexerit agnationis con-
ſervationi.

Quia ultra quod frater inſtituendo ſibi hæredes fi-
lios alterius fratris etiam futuros, & incognitos, 26
cenſetur illos inſtituiſſe favore conſervandæ agnatio-
nis, ut probat Soccin. jun. conſ. 172. ſub num. 26.
verſic. reſpondetur quod lib. 2. Ex lectura teſtamen-
ti ſuperiùs recenſita evidenter apparet, plures per-
ſonas inſtituiſſe, vocaſſe, & ſubſtituiſſe uſque in
infinitum, pluresque gradus ſubſtitutionum feciſ-
ſe, ſemper vocando maſculos, & excludendo fœ-
minas, eorumque deſcendentes juncto nominandis
onere aſſumendi cognomen, & inſignia ejus fami-
liæ pro perpetua agnationis conſervatione; ita ut per
conſequens clarior deducatur diſponentis intentio,
quod

Digitized by Google

quod voluerit illam ſemper & perpetuo eo magis con-
27 ſervare, ut in puncto tradit Surdus *dict. conſil.* 241. *n.* 13. ſan. mem. Gregor. *dict. deciſ.* 464. *num.* 18. Rota *in recent. deciſ.* 135. *num.* 7. *&* 8. *& edict. dec.* 427. *num.* 35. 36. *&* 39. *part.* 5. *& deciſ.* 126. *num.* 8. *part.* 7.

Ex his itaque ceſſat pariter tertium, quia cũ ipſamet Valentia Judici aſſeruerit ad dictam renunciationem devenire propter augmentum familię & agnationis nec non etiam, quia ſciebat Philippum renunciatarium velle ipſi renuncianti relinquere ſcuta 25. quolibet menſe ſibi anticipatè ſolvenda: utique ex facto apparet non ſolum hujuſmodi cauſam cognitam fuiſſe, & Judici inſinuatam, prout atteſtatur notarius rogatus ſuper interpoſitione decreti, ibi, *Ex nunc dictus D. Judex ut ſupra ſedens viſis, &c. conſideratis, &c. cauſaque plenè cognita, & maturè diſcuſſa, &c.* Sed etiam manifeſtè convincitur veritas, & effectuatio ejuſdem cauſæ, dum filius renunciatarius omnia à renuntiante eidem Judici expoſita punctualiter adimplevit, licèt ad iſtum effectum ſufficiat, cauſam fuiſſe expreſſam, nec ſit neceſſarium ejus veritatem expendere, ut di-
28 xit Rota *in Romana donationis de Grandis* 16. *Febr.* 1601. *coram bon. mem. Penia apud Pic. ad Statut. Urb. deciſ. num.* 11. Ex ipſa enim decreti interpoſitione juncta auctoritate conſanguineorum, ſive aliorum ejuſdem renunciantis filiorum, & Curatoris, qui eidem
29 renunciationi interfuerunt, eorumque conſenſum, & auctoritatem præſtiterunt, omnia præſumuntur vera, & rationabiliter, ac ſolemniter geſta, ita ut de ſufficientia & veritate cauſæ expreſſæ dubitari non poſſit, ut
30 reſpondit Rota *deciſ.* 345. *num.* 9. *part.* 4. *recent. in Anconitana redditionis rationis* 2. *Decembris* 1647. *coram Reverendiſſ. D. Terracinen.* §. *eſt enim & in dict. Romana prætenſa reſtitutionis dotis* 15. *Januaris, cujus quidam, &* 21. *Junii* 1649. §. *cujus quidam, &* §. *ſed etiam coram Reverendiſſ. P. D. meo Peutingero.*

Quartum denique optimè ſublatum fuit in dicta deciſione emiſſa coram R.P.D. meo Otthobono §. *penult. & fin.* Ea ſcilicet ratione, quia hujuſmodi renunciatio facta fuit non ſolum contemplatione dictæ menſtruæ præſtationis ſcutorum 25. ſed etiam pro agnationis conſervatione, ut toties dictum eſt, quæ cauſa tanquam pia, & laudabilis quamcunq; removet læſionis ſuſpicionem ad tradita per Rotam in ſimilibus terminis coram ſan. mem. Gregorio *deciſ.* 120. *num.* 12. *& ſeqq. & in recent. deciſ.* 74. *n.* 33. *part.* 5. Accedente inſuper, quod non agebatur dé jure jam purificato, ſed à futuro eventu mortis filii dependente, cui licet infirmo mater ipſa ſeptuagenaria poterat prædecedere, vel ſaltem bona illius ab eo tempore uſque ab obitum valde dimi-
31 nui (prout quotidie maximè in mercatoribus contingere ſolet) ita ut per conſequens nulla penitus læſio conſiderari valeat, ut ponderatur in dicta deciſ. §. *final.*

Atque ita reſolutum fuit, utraque parte informante, &c.

R. P. D. BICHIO.

Romana, ſeu Januen. Pecuniaria.

Prima Junii 1645.

ARGUMENTUM.

Agitur de juſtificatione cambiorum; de liquidatione intereſſe, & damnorum, & aliis ad negotiationem facientibus.

SUMMARIUM.

1 *Confeſſio debiti inter creditorem, & debitorem non probat in præjudicium alterius creditoris etiam poſterioris, ne ſit in poteſtate debitoris, creditores circumvenire.*

2 *Maximè quando debitor de tempore confeſſionis erat de proximo decocturus.*

3 *Paria ſunt quod tempore confeſſionis debitor ſit decoctus, vel de proximo decocturus.*

4 *In materia cambiorum non ſtatur confeſſioni, ſeu ſolidationi facta inter partes, ne ſub prætextu hujuſmodi confeſſionis, aperiatur via fraudibus, & illicitis uſuris, & n.* 19.

5 *Onus probandi cambia, competit creditoribus, qui ſunt Actores.*

6 *Lex ſolutum in cauſam indebitam, interpretatur in cauſam debitam.*

7 *Promittens pecunias negotiari ſuper cambiis, tenetur ad negotiandum, alias ad intereſſe, nec curatur an negotiatum fuerit, necne.*

8 *Dans pecunias ad cambium, non tenetur probare, illas fuiſſe ad cambium negotiatas.*

9 *Procurator qui mandatum ſuſcepit ad aliquid faciendum, docere debet de illius executione, alioquin condemnatur.*

10 *Mandans ſi petit cambia uti cambia, tenetur probare pecuniarum tranſmiſſionem ad nundinas, & de ratione.*

11 *Qua tranſmiſſio probatur exhibendo ſaltem litteras redditas.*

12 *Sed ſi petit cambia tanquam damna & intereſſe, illa obtinebit abſque eo quod probet pecunias fuiſſe per mandatarium ad cambium datas, n.* 13.

14 *Mandatarius ad certam quantitatem, loco damnorum & intereſſe condemnari non poteſt, niſi mandans probet quantum poſt mandatum ſuſceptum, fuerit ab aliis ex cambiis perceptum.*

Et id ſolum conſequi debet, nec ultra petere poteſt.

16 *Liquidatio intereſſe, ſeu quantitatis debita facienda eſt à creditore, etiam in judiciis executivis.*

17 *Cambia non ſunt uniformia, ſed reddunt modo plus, modo minus, imò quandocumque damnum afferunt.*

18 *Procurator debet reſtituere domino, etiam indebitè percepta n.* 19.

20 *Suſceptio riſici facta ab eo, qui ſimpliciter in ſe ſuſcepit riſicum capitalis, aut illud reſtituere promiſit, intelligitur de alio periculo amiſſionis capitalis, quam proveniente ex natura negotii, & habentur exempla.*

21 *Promiſſio de reſtituendo capitale, non intelligitur de toto capitali, ſed de eo quod ſupererit.*

22 *Inter Mercatores, idem eſt* Stare del credere *quod periculum amiſſionis reſpectu nominatorum debitorum.*

23 *Dictio* Etiam, *eſt ampliativa, & implicat etiam in materia ſtricta, & n.* 24.

25 *Verbum* Aliquo, *eſt univerſale, & omnes caſus comprehendit.*

26 *Conventio, ſeu ſuſceptio omnis periculi eſt illicita, & uſuraria.*

27 *Eſt contra jus, quod dans pecunias habeat caput ſalvum, & accipiens habeat caput fractum, perdendo oleum, & operam.*

28 *Eſt contra omnem juſtitiam, & æquitatem, quod accipiens pecunias ad cambium ſubeat omne damnum & illas dans omne lucrum percipiat.*

29 *Quod procedit, tam in contractu Societatis, quàm aſſecurationis, cum ſemper requiratur juſta compenſatio periculi ſuſcepti, dimittendo ſaltem aſſecuranti certam partem lucri ex pecuniis percipiendam.*

30 *Uſuraria dicitur conventio per quam alteri, qui ſubit omne periculum capituli, conceditur pars lucri, quatenus certam ſummam excedat, non autem ſi non excedat.*

Digitized by Google

DECISIO CI.

FRatres de Ferrariis uti Creditores Franciſci Viviani in duab. partitis, altera ſcut. 6253. & ſolidorum 13. auri marcarum, altera ſcutorum 9000. ſimilium quæ Vivianus promiſerat negotiare, ſeu negotiari facere ſuper cambiis, egerunt pro reſtitutione ſortis principalis contra Octavium Coſtam Creditorem poſteriorem ejuſdem Viviani, qui pecunias communis debitoris receperat ſub cautione de reſtit. ptioribus, & potioribus creditoribus.

Ea excipiente Coſta de ſatisfactione Ferrariorum ex pecuniis Viviani, quæ ad illorum manus pervenerant, quæ imputari debent in ſortem, quia cambia non debentur; fuit coram bon. mem. Coccino propoſitum dubium. An conſtet de tali ſatisfactione? Quo ſæpè propoſito, & nunquam reſoluto, tandem DD. mandaverunt, ut videretur an cambia utriuſq; partitæ ſint juſtificata? Cujus dubii diſcuſſione aſſumpta coram me in hac cauſa ſubrogato per obitum bonæ mem. Coccini; Informantes pro Ferrariis, commiſſa pro nunc partita ſcutorum 6253. inſiſtebant alteri, ſcut. 9000. ejuſque cambia non eſſe juſtificata reſolutum fuit.

1 Neque enim ad hunc effectum ſufficit confeſſio Viviani debitoris in inſtrumento ſaldi, facti cum Ferrariis, tum quia confeſſio debiti inter Debitorem, & Creditorem non probat in præjudicium Coſtæ, ſeu alterius Creditoris etiam poſterioris; ne ſit in poteſtate debitoris, Creditores circumvenire, Cin. *in l. ubi adhuc, n.* 1. *Cod. de iur. dot.* Caſtr. *in l. Seia Mancipia nu.* 5. *ff. ad Velleianum,* Bald. *conſ.* 432. *n.* 1. *lib.* 1. Grat. *diſc.* 287. *n* 1. *& ſeqq.* Rota *coram bon. mem. Burat. dec.* 9. *n.* 1. *& dec.* 104. *n.* 1. *&* 2.

2 Eo minus quando debitor tempore confeſſionis erat de proximo decocturus, Baldus *dicto conſilio* 492. *& conſ.* 299. *num.* 3. *lib.* 5. *Stracc. de decoct. tit. qui pot. in bon. decoct. n.* 17. Grat *diſcept.* 768. *num.* 7. 8. Caſtill. *dec.* 22. *n.* 36. *lib.* 1. Burat. *d. deciſ.* 9. *& dec.* 104. ut in caſu noſtro erat Vivianus quia poſt 20. dies deceſſit cum fama publica decoctionis, relicto ære alieno, ſupra ſuas facultates, in ſumma ſcut. 10000. ut teſtantur primarii Cives, & Mercatores Januen. & comprobat deputatio aſſumptorum, & deſcriptio bonorum illico facta, ad 3 inſtantiam creditorum, prævio decreto Senatus; ut In *Summario Coſtæ n.* 1. *&* 2. paria enim ſunt, quod tempore confeſſionis debitor ſit decoctus, vel de proximo decocturus. Urſill. ad Afflict. *dec.* 402. *n.* 7. cum aliis allegat. per Buratt. *d. dec.* 9. *litt. B.*

4 Tum etiam quia in materia Cambiorum non ſtatur confeſſioni, ſeu ſolidationi factæ inter partes; ne ſub prætextu hujuſmodi confeſſionis aperiatur via fraudibus & illicitis uſuris Grat. *diſcept.* 852. *num.* 11. 12. *&* 23. Rota *dec.* 775. *n.* 2. *part.* 4. *diverſ. deciſ.* 51. *num.* 5. *deciſ.* 559. *n.* 2. *parte prima rec. Dec.* 29. *n.* 34. *part.* 7. *& in Romana Cambii* 17. *Februarii* 1642 *coram me, &c.* In- 5 cumbit autem onus probandi juſtificandi cambia Ferrariis creditoribus, qui ſunt Actores, ad *leg. nimis grave, Cod. de teſtibus l. cogi poſſeſſionem, C. de petit. hæred. leg. exceptionem Cod. de probat. gloſſ. in leg. cum de lege, ff. eod.* Grat. *conſ.* 38. *n.* 6. *lib.* 2. quamvis hodie non petant cambia, ſed ſortem principalem; nam pecunias quas hactenus receperunt pro cambiis, niſi illa juſtificentur, ceſſerunt ipſo jure in extinctionem ſortis; cum 6 lex ſolutum in cauſam indebitam, interpretetur in cauſa debitam, Roman. *conſ.* 238. *n. primo* Franc. Ant. Coſta *conſ.* 37. *n.* 58. Jo. Franciſc. de Ponte *conſ.* 70. *n.* 25. *& ſeqq. lib.* 1. *dec.* 375. *n.* 1. Et in puncto Rota *in dec. Romana Cambii,* in qua reſpondetur omnibus contrariis, & in alia licentia pecuniaria 29. Maii 1643. coram me.

Nec relevat, quod agatur ex obligatione Viviani, qui 7 promiſit ſcuta 9. M. negotiari ſuper cambiis, ideoque opus non ſit juſtificatione, quod pecuniæ fuerint cambiatæ cùm talis promiſſor ratione mandati ſuſcepti ad negotiandum, teneatur; nec curatur an negotiatus fue- 8 rit necne, ut in ſpecie Joſeph. Roman. *conſ.* 41. *num.* 12. *&* 13. ubi quod dans pecunias, non teneatur probare pecunias fuiſſe ad cambium negotiatas, *lib.* 1. Bellon. *dec. Januen. n.* 5. *diſtinct.* 24. *num.* 2. Dec. 209. *num.* 2. *verſ. ſed Jo. Baptiſta inter impreſſ. poſt.* 2. *vol. conſ. Farin.* Ea ratione, quia Procurator, qui mandatum ſuſcepit, doce- 9 re ipſe debet de illius executione, alioquin condemnatur, *l. ſi procuratorem* 8. *l. idemque* 10. *§. procur. l. ſi mandavero* 22. *§. ſicut ff. mandat. leg. ad comparendas* 26. *Cod. eod.* Cyriac. *contr.* 265. *n.* 1. Surdus *dec.* 304. *num.* 4. 5.

Quia hoc procedit cum diſtinctione; Aut enim man- 10 dans petit cambia, ut cambia; cumque illa non debeantur niſi fuerit executum mandatum per effectivam tranſmiſſionem pecuniarum ad nundinas, debet actor eandem tranſmiſſionem tanquam ſuæ intentionis fundamentum probare; Mant. *dec.* 283. *n* 5. Exhibendo lit- 11 teras redditus, juxta *dec.* 951. *in fine, lib.* 2. *part.* 3. *diverſ. Deciſ.* 274. *n.* 6. *part.* 5. *rec. Dec.* 32. *n.* 21. *coram Reverend. Urgell. & in Anconitana Cambiorum* 8. *Febr.* 1629. *coram bon. mem. Cardinali Ubaldo.*

Aut petit cambia tanquam damna & intereſſe, & ni- 12 ſi mandatarius doceat feciſſe diligentias, nec invenire potuiſſe, quia pecunias acciperet ad cambium, aut tempeſtivè mandato ſuſcepto, ex juſta cauſa renunciaverit, idque denunciaverit mandanti, juxta terminos *leg. ſi quis aliquis* 27. *§. qui ſuſcepit,* & ibi notata per Odofredum, *ff. mand.* Mantica *de tacit. lib.* 7. *titul.* 21. *ſub num.* 46. obtinebit actor abſque eo, quod probet, pecunias fuiſſe per mandatarium ad cambium datas, aut requiſitas, Caſtr. *in lege* 3. *ff. eo quod certo loco,* dummodo 13 adfuerint generaliter occaſiones cambiandi, ut fuit decretum in *Romana multiplici* 25. *Februarii* 1619. *coram bon. mem. Ubaldo Seniori, quæ eſt deciſio* 479. *nu.* 9. *&* 10. *inter impreſſas poſt Cencium de cenſ. ſecundum impreſſionem Taurinen.* & deſumitur originaliter ex traditis à Bartol. *in lege Tutor, § ſi poſt num.* 3. *ff. adminiſtr. tutor.* quem ſequitur Dec. *conſ.* 178. *circa finem.* Gabriel. *conſ.* 26. *n.* 9. *lib.* 1. Hondedeus *conſ.* 39. *num.* 6. *lib.* 2. Gratianus *diſcept. for. cap.* 240. *num.* 36.

Ut autem Mandatarius ad certam quantitatem con- 14 demnetur loco damnorum & intereſſe, incumbit mandanti onus probandi quantum poſt mandatum ſuſceptum fuerit ab aliis, ex cambiis perceptum, Hondedeus *dicto conſ.* 39. *n* 13. Gratianus *dict. diſcept.* 240. *nu.* 35. 15 36. quia id ſolum ei intereſt, nec ultra petere poteſt, *lege ſi fundus* 36. *ff. locati,* & liquidatio intereſſe, ſeu 16 quantitatis debitæ facienda eſt à creditore etiam in judiciis executivis. Cagnol. *in rubr. C. de Sentent. quæ pro eo quod inter. ſub num.* 7. *& lege un. num.* 52. *&* 54. *Cod. eod.* Aym. *conſ.* 164. *num.* 2. Surdus *conſ.* 248. *num.* 13. Mant. *dec.* 194. *num.* 5. Burat. *dec.* 545. *num.* 1. Præſertim in caſu noſtro, quo fuit expreſsè conventum, quod cambia non aſcenderent ad ſcuta ſeptem, cum uno quinto pro quolibet centenario, & anno, illud minus ſolvi deberet pro intereſſe cambiorum, & cambia non ſunt uniformia, ſed reddunt modo 17 plus modo minus; imò quandoque damnum afferunt. Molin. *de contr. diſp.* 410. *n.* 6 Seraph. *dec.* 59. *n.* 1. *& dec.* 446. *n.* 4 Rota *dec.* 315 *n.* 6. *part.* 2. *diverſ. Deciſ.* 304. *n.* 5. *verſ. quia cambia, par.* 2. *recent.*

Cùm igitur non probetur lucrum ex cambiis ab aliis perceptum, & confeſſio, ſeu agnitio debiti factà à Viviano debitore non ſufficiat; conſequens eſt, ut deſideretur juſtificatio ex parte Ferrariorum, qui grandis dicunt, Vivianum, lucrum, quod petitur, percepiſſe ab aliis, quibus pecunias dederat ad cambium, & propterea teneri reſtituere Ferrariis, ſive licitè, ſive illicitè perceperit, cùm Procurator deberet reſtituere Domino 18 etiam indebitè percepta, *lege qui proprio §. Procurator. ff. de procur. lege ſi quis abſentis negotia, ff de neg. geſt. l. cum autem § cum adhiberetur, ff. de adil. edict.* Franc. *deciſ.* 172. *n.* 4. *&* 5. Nam in ſaldo facto cum Ferrariis, Vivianus non aſſeruit hoc lucrum ab aliis perceptum, & quate-

19 quatenus aſſereret, ejus aſſertio non deberet attendi in
materia ſuſpecta uſurarum, & in præjudicium Coſtæ
poſterioris creditoris, ex ſupra allegatis. Et in hanc
ſententiam DD. eo libentiùs venerunt, quia contrac-
tus ipſe principalis inter Ferrarios, & Vivianum redo-
20 lere videtur uſurariam pravitatem, cum Vivianus non
ſuſceperit ſimpliciter in ſe riſicum capitalis, aut illud
reſtituere promiſerit, quo caſu ſuſceptio riſici in-
telligitur de alio periculo amiſſionis capitalis, quàm
proveniente ex natura negotii: puta per decoctionem
mercatorum, quibus dantur pecuniæ ad cambium,
vel ex alio accidenti propter naturam negotii, ut di-
21 xit Rota *dec. 304. n. 45. in fine, & n. 7. parte 1. recent. deciſ. 556. n. 5. parte 2.* ſicut promiſſio de reſtituendo
capitali, non intelligitur de toto capitali, ſed de eo
quod ſupererit, Rota *dict. deciſ. 557. n. 5. & Deciſ. 130. n. 3. & Deciſ. 4. inter impreſſ. poſt. conſil.* Farin.

Sed ſuſceperit riſicum verbis ampliſſimis exprimen-
22 tibus in ſpecie periculum amiſſionis reſpectu nomina-
torum debitorum, quod Mercatores appellant, *ſtare del credere*; & quodcumque aliud ibi, *riſico ſemper periculo, & fortuna ipſius Magnifici Domini Joannis Franciſci etiam reſpectu debitorum cauſando in quocum-*
23 *que foro, & loco, & non ex aliquo dictorum Magnificorum de Ferrariis*, ponderando verbum *etiam* quod eſt
ampliativum, & implicat alias periculi ſpecies, *leg. 2. Cod. de teſtam. Clement. 1. §. fin. de re judic.* Pariſ.
conſil. 46. n. 30. & ſeq. lib. 4. Rota *deciſ. 51. n. 8* ubi quod
24 hoc procedit etiam in materia ſtricta *parte 1 rec.* nec non
verbum *aliquo*, cujus vigore Ferrarii eximuntur ab omni
periculo, ſive tamen mandatum negotii, ſive præter
25 contingat; cùm ſit univerſale, & omnes periculi caſus
comprehendat. Gloſſ. *fin. in cap. ſi propter, de reſcripto, in 6.* Gemin. *conſ. 29 n. 2.* Socin. *conſil. 3. n. 10 lib. 3.* Surd.
conſil. 37. n. 20. & deciſ. 283. n. 5. parte 1. diverſ. Hæc
26 namque conventio, ſive ſuſceptio omnis periculi eſt
illicita, & uſuraria, ut tradunt Beatus Jo. de Capiſ-
trano, *de uſuris parte 2. n. 98. inter tract. diverſ. tom. 2. fol.* 108. dicens eſſe contra jus, quod dans pecunias, habeat
caput ſalvum, & recipiens habeat caput fractum, per-
27 dendo oleum, & operam Laur. de Rodulph. *de uſuris parte 2. quæſt. 19. n. 61. tom. 2. fol. 21.* Lupus *in cap. navigant. de uſur. §. 9. n. 24.* Martic. *de tacit. lib. 6. tit. 6. n. 22.* Corrad. *de contract. quæſt. 97. per tot.* Molin. *de juſtit. & jur. diſp. 417. n. 9. in 20. concluſ.* Scacc. *de Cambiis, §. 3. gloſſ. 3. c. 35.* Rota *in Romana Cambii 18. Aprilis prox. coram R. P. D. meo Peutingero.*

Maximè quia ex conventione partium in caſu quo
cambia redderent tantùm ſcuta ſeptem cum uno quin-
to pro quolibet centenario, vel minus, nihil lucri re-
maneat Viviano in recompenſationem ſuſceptionis pe-
28 riculi, & aſſecurationis capitalis, & ſic evenire poteſt,
quod Vivianus ſubeat omne damnum, & Ferrarii omne
lucrum percipiant, quod eſt contra omnem juſtitiam
& æquitatem *leg. ſi non fuerit, §. final. ff. pro ſoc.* Salon. *de contr.* Socin. *cap. 18. art. 3. n. 11. per to:* Felic. *de Societ. cap. 18. c. 15. & ſeq.* Rota *dec. 304. ſub nu. 7.* ibi data aliqua
competenti mercede, *part. 2. rec.* tam in contrarium So-
29 cietatis, quàm in contrarium aſſecurationis, cum ſemper
recompenſatio periculi ſuſcepti dimittendo ſaltem aſſe-
curanti certam partem lucri ex pecuniis percipiendis,
Reginald. *in prax. pen. lib. 25. cap. 29. ſub n. 400.* Bonacin. *de contr. diſp. 6. quæſt. 3. punct. 11. ſub n. 2. verſic. 3. eſt poſt.* Azor. *inſt. moral. parte 3. lib. 9. cap. 3. quæſt. 7. per totam*, Pater Layman. *Theol. moral. lib. 3. tract. 4. quæſt. 20. ſub n. 21. verſic. quis.* Salon. *de juſt.*
30 *& jur. parte 2. tit. de contrah. aſſecur. art. 2. ſub. n. 7. condict. 3.* & in puncto quod ſit uſuraria conventio per
quam alteri, qui ſubit omne periculum capitalis conceditur pars lucri quatenus certam ſummam excedat,
non autem ſi non excedat, ut in caſu noſtro Ruin. *conſil. 10. n. 2. verſic. quia cum ſit actum, & verſic. quia quamvis, & verſ. quia ſi lucrum non excederet, & per tot. lib. 1.*

Et ita utraque, &c.

R. P. D. CELSO.

Faventina Societatis.

Lunæ 16. Aprilis 164[illegible]*.*

ARGUMENTUM.

Contractus ſocialis producit obligationem, actionem, & exceſſionem conſociorum quomodo talis eſſe deprehendatur; & alia de Societate.

SUMMARIUM.

1 *Socius poteſt obligare conſocium in ſolidum.*
2 *Socius cenſetur habere mandatum, & conſenſum tacitum ad obligandum conſocium in iis, quæ ſpectant ad Societatem.*
3 *Ad effectum ut ſocius remaneat obligatus, ſufficit, quòd contractus fuerit factus intuitu, & contemplatione Societatis.*
4 *Quod procedit etiam ſi fuerit initus nomine proprio; & nomen ſocii non fuerit expreſſum.*
5 *Expreſſio cauſæ operatur idem, ac ſi contractus ſociali nomine celebratus fuiſſet.*
6 *Conjectura, quod Socius contraxerit nomine proprio, non eſt adeo urgens, quin tolli poſſit levioribus probationibus.*
7 *Conſuetudo, & obſervantia reſultans ex actibus ſocialibus multum operatur ad probandum acquiſitionem ſociali nomine fuiſſe factam.*
8 *Acquiſitio nomine ſociali facta dicitur, ſi merces acquiſita ad artem, & exercitium Societatis pertinent.*
9 *Societas non dicitur finita per diſdictam, ſi non conſtet, talem diſdictam fuiſſe exequutam, & reproductam.*
10 *Confeſſio ſuſpecta non eſt in conſideratione habenda.*
11 *Nec poteſt retrahi in præjudicium creditorum, qui medio tempore contraxerunt.*
12 *Confeſſio quæ in actis non reperitur, non probat.*

DECISIO CII.

CUm inter Matthæum Montanarium, & Franciſcum Vichium quædam Societas artis Figuli uſque de anno 1633. inita fuerit, fratres de Majolis qui eidem Vichio præpoſito, & adminiſtratori prædictæ Societatis plures merces tradiderant, obtinuerunt ab A. C. pro pretio illarum, duo mandata executiva contra Joannem Paulum dicti Matthæi hæredem, alterum pro lib. 3094. 13. alterum verò pro lib. 3541. Unde propoſito dubio, An illa eſſent exequenda, Doctores affirmativè reſponderunt.

Et quoad primum, res viſa fuit tranſire ſine difficultate, quia relaxatum fuit pro debito contracto de annis
1635. 36. 37. quo tempore Societas non controvertitur, 1
& pro quo Vichius non ſolum ſe ipſum, ſed etiam Matthæum conſocium in ſolidum obligavit, prout facere potuit, *ad l. 1. §. fin. & l. ſi tamen plures ff. de exerc. act.* Bald. *in l. cum te in Galliam ſub n. 2. verſ. aut ſunt plures*, & ibi Sal. *circa fin. C. ſi certum pet.* Rot. *d. 146. n. 8. & ſeq. p. 6. rec. & fuit dictum in Romana Societatis de Rotignis 19. Junii 1645. coram R. P. D. meo Ghiſilerio.*

Socius enim cenſetur habere mandatum, & conſen- 2
ſum tacitum ad obligandum conſocium in iis, quæ ſpectant ad Societatem Surd. *dec. 213. nu. 2. & 8.* Gratian. *diſc. Forenſ. c. 279. n. 2.* ubi loquitur in ſpecie de Obligatione Camerali, *& c. 967. n. 40.* Rot. *in Claravall. grani, 22. Junii 1590. cor. Orano & cor. Greg. XV. dec. 302. n. 1.*

Quo verò ad aliud mandatum pro lib. 3541. & pro quo acrius inſiſtebant informantes, reſpõderunt pariter

3 Domini pro executione, quia provenit ex pretio mer-
cium receptarum pro uſu exercitii Figulariæ, & pro
ſervitio apothecæ, quam conſtat eſſe ſocialem; nam ad
effectum, ut ſocius remaneat obligatus, ſufficit, quod
contractus fuerit factus intuitu,& contemplatione So-
cietatis, juxta Gloſſ. in l.jure Societ.83. ubi Bald. verſ.
& iſta lex,ff.pro ſocio,Bart.in l poſt mortem,§.tutor n. 3.
ff.quando ex fact.tut.Decian.in l.ſi ſocius 15.n.3.verſ. &
hoc declaratur,ff.ſi certum pet.& conſ.98.n.2. verſ. quia
etiam, Aym. conſ.159.n.8.

4 Quamvis fuerit initus nomine proprio, & nomen
ſocii non fuerit expreſſum, Caſtr. conſ.242.n.2. verſic.
prædicta procedunt lib.1.Ronchegall.in l.eandem, n.195.
in fine verſ. licet ſit contractu ab uno, ff. de duob. reis
Rota Janu. dec.14.n.13.verſ.4.inter alia & n.ſeq.& fir-
mavit Rota in Rom.prætenſæ Societat.12.Junii 1645.co-
ram R.P.D.meo Otthobono.

5 Expreſſio enim cauſæ operatur idem, ac ſi contra-
ctus ſociali nomine celebratus fuiſſet, Bart. in l.1. §.non
autem,n.2.verſ.2.nota ff.de exerc.act.& in l.poſt mortem,
§ tutor n.3 verſ. expreſſio enim cauſæ ff. quando ex fact.
6 tut. Cum talis conjectura, quod ſocius contraxerit no-
mine proprio, non ſit adeo urgens, quin tolli poſſit la-
tioribus præſumptionibus, Rot. in Roman.Societatis li-
gnorum 22. Martii 1638.coram bon mem.Coccino.

Idque facilius dicendum venit in præſenti caſu; tum
quia Vichius erat ſolitus expendere proprium nomen,
dum contrahebat occaſione Societatis, ut apparet ex
declaratione per ipſum facta in inſtrumento rogato ſub
7 die 19. Auguſti 1638.Sum.Fratrum de Majolis,n.1.quæ
conſuetudo & obſervantia, reſultans ex actibus ſocia-
lib.plurimum in hac materia operatur, Bald. in l. ſi pa-
trum,n.4.in princ.& n.5.verſ.nam ſi conſueverit,C.com.
utr.Iud.Petr.de Ubald.de duob.fratr.p.5.n.3.verſ.nec ob-
ſtat,quod emit nomine proprio Fel.de Soc.c.3.n.51.Rot.d,
220.n.4.verſ.& tanto magis, part.4 tom.2.recent.

8 Tum etiam quia merces per eum à Majolis receptæ,
& pro quibus fuit relaxatum mandatum, pertinent ad
artem,& exercitium Figulariæ,ut benè conſiderat idem
Ubald.de duob.fratrib.p.5.n.3.verſ an verò non cauſa lu-
cri,Monach.dec. Bonon.51.n.9.verſ.& hac eo magis, Mi-
lanen.dec.Sicil.11.n.54.& 55.lib.1.Rot.in Rom.Saponis.
13.Febr.1634.cor.Eminent D.Panzirolo.

Non obſtat quod hujuſmodi debitum fuerit contra-
ctum de an.1640. quo tempore non durabat Societas,
attenta diſdicta emanata de anno antecedenti; quia hu-
juſmodi diſdicta non conſtat, nec fuiſſe executam,nec
9 reproductam; & propterea non relevare ex defectu pri-
mi requiſiti, firmat Caſt.conſ.81.n.3.lib.2. & plures cu-
mulat Mand.ad reg.34.de Annal.q.35.n.5.v.tertium eſt,
& ex defectu ſecundo,Fel.de Soc.35.n.34.Grat. diſcept.fo-
renſ.c.715.n.1.& ſeqq.

Et quamvis ſocii in inſtrumento Concordiæ, inito
13.Maii 1641.faſſi fuerint illam fuiſſe intimatam Fran-
ciſco Vichio die 10. Febr.1639.de mandato D. Vicarii
Gener.Faventiæ,& in illius actis reproductam, ad quam
10 ejuſdem intimationis; Nihilominus hujuſmodi confeſ-
ſionem tanquam ſuſpectam, dixerunt Dñi non eſſe ha-
bendam in conſideratione, ex trad.per Sociſen.conſ.78.
n.4.lib.4.Rot.dec.104.n.1.& ſeq. coram Buratto, & in
11 Rom.Vineæ,ſeu Salv.1.Julii 1620.cor.Manzan.Nec po-
tuiſſe retrottrahi in præjudicium creditorum, qui medio
tempore contraxerunt, ad l.qui Balneum,& l. prior.ff.
qui pot.in pig.hab.Rot.cor.Greg.XV.dec.227.n.2.Duran.
dec.463.n.8.

12 Præſertim cum ex actorum revolutione nullo modo
illa appareat, Bart. in l.qui ad Civilia, n.4.verſ. & hic
adverte,Cod.de appell.Menoch.de præſump.præſ.2. nu. 1.
lib.2.Vant.de nullit.ex defectu citat.n.14. Rot. dec.167.
n.42.p.1.rec.& coram Cavaler.dec.35.n.2.& fuit dictum
in Pampilonen.Penſionis 14. Maii 1612. coram Sacrato;
& in Rom.legati 19.Febr.1620.coram Ubaldo.

Et ita deciſum utraque parte informante,&c.

R. P. D. CELSO.

Romana Pecuniaria.

Veneris 26. Junii 1648.

ARGUMENTUM.

De probando debito, ex ſolidatione ſubſcrip-
tione Apochæ, & debiti ipſius agnitione per
ſolutionem patris ipſius.

SUMMARIUM.

1 Solidatio probat concludenter creditum in ſumma quæ fuit in ſolidatione firmata.
2 Præſertim quando cauſa debiti fuit in ſolidatione expreſſa.
3 Verba Reſto debitore, apertè debitum demonſtrant.
4 Subſcribens Apocham, vel ſcripturam, omnia in Apocha, & Scriptura contenta approbat.
5 Debitum agnitum, & acceptatum per ſolutionem partis, amplius impugnari non poteſt.
6 Creditori, cui facienda eſt ſolutio, ſufficit negare ſibi factam eſſe ſolutionem.

DECISIO CIII.

RESolutum fuit, conſtare de credito Eminentiſſimi
Cardinalis Columnæ in ducatis 1132.53. mone-
tæ Regni. Nam cùm in ſolidatione facta de menſe Apri-
lis, 1639. Philippus remanſerit debitor occaſione ſuæ
adminiſtrationis in ducatis 2961. 29. & ab inde citra
ſolverit tantummodo in quinque vicibus ſcuta 1728.
47.monetæ Romanæ conſtituentia ducatos Regni 1828.
76. remanet creditum Cardinalis in prædicta ſumma
ducatorum 1132.93. Solidatio enim probat conclu- 1
denter creditum, in ſumma quæ fuit in ſolidatione fir-
mata, ut notat Alex.conſ.141.n.4. lib.6. ubi præſertim 2
quando cauſa debiti fuit in ſolidatione expreſſa, & ſe-
quitur Genua de ſcript. priv. lib. 2 tit.1. de Apocha manu
deb.ſubſcr.n.6.Rebuff.de lib.oblig.art.6.gloſſ.3.n.37.Mo-
dern. Rom. diſcept.forenſ.c.39.n.1.Rot.in Rom.pecun.13.
Maii 1644.& in Leodien.pecun.28.Januar.1647.& 2.
Martii 1648.coram R.P.D.meo Bichio.

Et maximè in præſenti caſu, in quo præmiſſis par- 3
titis dati, & accepti, ac verbis illis, Reſto Debitore, &c.
quæ debitum apertè demonſtrant, adeſt ſubſcriptio 4
Philippi in fine, ibi, Io Filippo Matthei Erario confermo
quanto di ſopra, per quam ſubſcriptionem omnia in
Apocha, & ſcriptura cenſentur approbata, §.1. Inſtit.de
empt.& vendit.leg.ſicut.§.non videtur, ubi Bart. num. 14
ff. quib.mod.pign.vel hypoth.ſolv.Angel.in leg ſi ita ſtipu-
latus, 126. §. Chriſogonus n.1 ff.de verbor. obligat. Dec.
in cap. quoniam contra, n.210.de probat.Menoch.de præ-
ſumpt.lib.3.præſumpt.66 n.7.Gabr.eod.tract.concl.3.nu.1.
& ſeqq.Gonzal. ſuper reg.8.gloſſ.60.n.3 & n.17.& ſeqq.
Rot.coram Buratto dec.750.n.1.& in recent.dec.263.nu.
13.& 14.part.4. tom. 2.

Imò ultra prædictam ſubſcriptionem debitum hu- 5
juſmodi fuit agnitum, & acceptatum per ſolutionem
partis; Ita ut amplius impugnari non valeat.l ſi cui res,
ubi Bart. ff. de legat. 2. l. cum annis, n.10. C. de pactis.
Dec. conſil. 618. num. 2. Menoch. præſumpt. 135.n.18.
lib. 3. & dictum fuit in Æſina pecuniaria, 26.Junii
1647.& 17. Februar. 1648.coram R. P. D.meo Peu-
tingero,& in allegata Leodien. pecuniaria coram R.P.D.
meo Bichio.

Non obſtant reliquæ prætenſæ ſolutiones, nam dum 6
illæ nullo modo probantur ſufficit Eminentiſſ. Cardi-
nali negare, illas fuiſſe factas, ad leg. quinquaginta,
ff. de probat. gloſſ. in l. 2. verb. repellere, ibique Bart.
num.

num. 4. *C. de jur. emph.* Rot. *deciſ.* 516. *num.* 2. *p.* 2. *rec.* & coram ſan.mem.Gregor.*dec.* 139.*n.*1. & *ſeqq.*
Et ita deciſum fuit altera tantùm parte informante.

R. P. D. BICHIO.

Romana, ſeu Januen. Cambii.

Lunæ 27. Novembris 1651.

ARGUMENTUM.

Tractatur Magiſtraliter de ſpeciebus Cambii, litterarum ejus; Executio an ſit parata pro ipſis; Et de debitis nundinalibus.

SUMMARIUM.

1 *Liber nuncupatus* Scartafaccio di fiera *durantibus nundinis, fidem non facit, eo quod adhuc partita ibi deſcriptæ poſſunt variari, & contra ſcribi.*

2 *Sed completis nundinis, plena fide dignus aſſeritur; & de ratione.*

3 *Idem eſt dicere, Nundinas eſſe completas, ac Scartafaccia, & Bilancia ſingulorum Banchiariorum ritè proceſſiſſe.*

4 *Ex inveterato ſtylo Mercatorum, quis ſibimet ſolvere poteſt.*

5 *Una & eadem perſona duarum vices repræſentare non poteſt.*

Secus tamen, quando perſona conſideratur ratione officii, quia cum poſſit plura officia exercere, nihil prohibet, quin unico nomine plures perſonas repræſentet.

6 *Multa tractantur, quæ non perficiuntur.*

7 *Mandatum procura per Epiſtolas dari, & probari poteſt.*

8 *Littera* d'Aviſo *viam executivam non habent.*

9 *Facultatibus A. C. eſt locus ex litteris Cambii, non autem in illis* d'Aviſo, *& ſimilibus mandatis de ſolvendo.*

10 *A. C. licet vigore ſuarum facultatum, manu regia procedat in cedulis mercantibus, admittitur tamen appellatio ad utrumque effectum, quæ efficit ne mandatum ſit exequendum.*

11 *Cambium nuncupatum* con la Ricorſa *ceſſante facultate cambiandi, & recambiandi, ac cæteris requiſitis eſt illicitum.*

12 *Cambia contracta ſolum ob moram ſolutionis ſunt reprobata.*

13 *Quemadmodum & regularia pro ſecundis, & ulterioribus nundinis.*

14 *In cambiis tam nundinalibus, quàm in irregularibus, ſeu intercalaribus, requiritur juſtificatio.*

15 *A. C. habet in facultatibus poteſtatem procedendi inter, & contra Mercatores Curiæ uſque ad quamcunque ſummam, ſummariè ſimpliciter, & de plano, ſola facti veritate inſpecta, & manu regia.*

16 *Pro debito in nundinis contracto executivè proceditur.*

17 *Littera* d'Aviſo *concurrentibus effectuatione, partis adverſæ approbatione, & confeſſione, executionem merentur, non ſecus ac litteræ cambii.*

18 *Via executiva, quæ competit ubi exhibetur publicum inſtrumentum teſtamenti, locum habet, etiam in inſtrumento minus ſolemni à parte confeſſato, & effectuato.*

19 *Scriptura privata ſi vera apparet, vim publici inſtrumenti habet.*

20 *Scriptura privata adminiculis fulcita idem operatur, quod publicum inſtrumentum.*

21 *Verba* Ponete à noſtro conto, *in litteris cambii poſita non ſtant otioſa, & efficacius mandantem obligant.*

22 *Cambia* con la Ricorſa *quomodo contrahantur.*

Et quale verè dicatur cambium con la Ricorſa, *nu.* 23. & 24.

25 *Formula litterarum cambii* con la Ricorſa, *remiſſivè.*

26 *Satis eſt cuilibet Procuratori ad effectum agendi contra mandantem contraria actione mandati, docere ſe mandatum adimpleviſſe.*

27 *Nova negotia, & cambia in dies inter Mercatores contrahuntur, non complicata prioribus, & quæ habent ſuam particularem executionem.*

28 *Solutio cambiorum ab aſſirmante, & non à negante ſolutionem eſt probanda.*

29 *Exceptio altiorem indaginem requirens non valet retardare mandati A. C. executionem.*

DECISIO CIV.

RElaxavit A. C. ad inſtantiam Franciſci Mariæ Baldi contra Joan. Baptiſtam, & Alexandrum de Siris mandatum executivum in ſcutis 5448. auri marcarum occaſione totidem, quæ idem Baldus, mandantibus Siris, ſolvit in nundinis Terræ Novi, in vim litterarum Cambii, ſub die 3. Septembris 1649. ipſi directarum è Civitate Mediolani à Joan. Baptiſta Fliſco. A quo mandato commiſſa mihi per Signaturam Juſtitiæ, cauſa appellationis, cum clauſula, ſi quid exequendum, dubitatum hodie fuit an illud ſit exequendum, & affirmativè reſponſum.

Solutio enim facta à Baldo in vim dictarum litterarum Fiſci, probatur, nedum ex libro nuncupato *Scartafaccio di fiera*, qui licèt fidem non faciat durantibus 1
nundinis, eo quod adhuc partitæ ibi deſcriptæ poſſunt 2
variari, & contraſcribi, *Bellon. dec. Januen. prima*, *n.* 10. *n.* 19. & 20. plena fide completis nundinis dignus aſſeritur à Modern. Januen. *de camp. diſp.* 2. *q.* 1. *n.* 16. & 17. *clarius q.* 17. *n.* 14. ea ratione quia amplius dictæ partitæ variari non poſſunt, & quia tam reſpectu debiti, quàm crediti, relativæ ſunt ad alia Scartafaccia, & Bilancia aliorum Bancheriorum, quibus niſi ad amuſſim correſponderent, fieri non potuiſſet generale bilancium, ſine quo nundinæ non dicuntur
completæ, ut propterea idem ſit dicere, nundinas eſſe 3
completas, ac ſcartafaccia, & bilancia ſingulorum Bancheriorum ritè proceſſiſſe; ſed etiam ex quietantia ipſius Balbi, qui juxta præfatas litteras Mediolani, ſibimet ſolvit, ut potuit, ex inveterato ſtylo Modern. Januen.
de camb. diſp. 1. *q.* 15. *per tot. poſt.* Azor. *inſtit. moral.* 4
part. 3. *lib.* 10. *de camb. c.* 9. *q.* 2. Nec abhorret à jure communi, quo licet eadem perſona non poſſit repræſentare vices duarum, quando habetur reſpe- 5
ctus perſonæ ad perſonam, non poteſt tamen, quando conſideratur perſona ratione officii, quia cum poſſit plura officia exercere, nihil prohibet quin hoc nomine plures perſonas repræſentet, *leg. ſtichum*, 95. §. *additio*, *ff. ſolut. leg.* 1. §. *final. ff. depoſit. leg. fiſtulas*, §. *fundum ff. contrahen. empt.* Surd. *conſ.* 7. 32 & 33. Put. *dec.* 270. *ſub n.* 2. *lib.* 1. *in correct.* Et hic eſt caſus præſens, quia Baldus ſolvit tanquam Procurator Dominorum de Siris, & recepit tanquam Procurator Fiſci ſcribentis.

Quod verò Baldus ſolverit tanquam Procurator, mandantibus Siris, apparet evidenter ex illorum litteris, ibi, *viſar à tratto in Milano ſotto voſtro nome ſcudi* 5448. &c. *vi piacer à compergli, e valervi del mancamento nella ſeguente Fiera d'aperitione*, &c. Summario Baldi num. 2. ſive dictæ litteræ ſint *di ſpaccio*, ſive *di aviſo*, & quia etſi in hac ſecunda ſpecie litterarum fieri non poſſit jus ad fundamentum creditum, cùm ſint tanquam tractatus, & multa tractentur, quæ non perficiuntur,
ut tradunt Doctores, *in leg. ſi voluntate*, *C. reſcind.* 6
vend. Alex. *conſil* 28. *num.* 3. *lib.* 1. in puncto Gamma *dec.* 336. *n.* 4. Rot. *dec.* 26. *n.* 12. & 13. *p.* 5. *recent.* fieri nihilominus poteſt ad probandum mandatum cum
hoc reſpectu contineant determinatam diſpoſitionem, 7
illudque etiam per epiſtolas dari, & probari valeat.

l. 1.

l. 1. *leg. ſi procuratorem abſentem, ff. de procur. Clemen-
tin.* 1. *eod.* Caputaquen. *deciſ.* 185. *per tot. p.* 2. Burat.
dec. 190. *num.* 1. & ibi Adden. *lit. B.* cum aliis allegatis
à Modern. Patavin. *de ſcript. privat. lib.* 3. *quæſt.* 14.
n. 1. *& n.* 7. *& ſeqq. fol.* 129. junctis præſertim admi-
niculis, & ſignanter approbatione Dominorum de
Siris, ſolutionis, ut ſupra factæ Domino Baldo *d. Sum.
n.* 6. Et gratis dicitur dictas litteras conſcriptas fuiſſe ſub
die 21. Jan. 1650. ac loqui de ſolutione facienda in
nundinis apparitionis, ac proinde referri non poſſe
ad præcedentes litteras Mediolani, ſolutionemque fac-
tam de anno 1649. in nundinis Sanctorum. Nam duæ
ſunt litteræ à Siris miſſæ ejuſdem ſummæ, primæ ſub
die 23. Oct. 1649. effectuatæ ut ſupra per ſucceſſivam
ſolutionem, poſteriores allegatę in objecto, in quibus Siri
approbata ſolutione eorum tractæ in dictis ſcut. 5448. ſe-
quuta in præcedentibus nundinis Sanctorum, fece-
runt novam tractam totidem ſummæ pro ſubſe-
quentibus nundinis apparitionis, & hanc Baldus adim-
plere recuſavit, eo quod Siri non acceptarunt ſimiles
literas ſolvibiles Gerardo quas illis dixerat, ut ſe reim-
burſaret de ſumma ut ſupra ſoluta.

8 His poſitis duplex adhuc ſupereſt difficultas, altera
nempe circa validitatem mandati executivi A. C. ut-
potè fundati in Siriorum litteris *d'Aviſo* quę viam exe-
cutivam non habet. Monach. *dec. Florent.* 70. *nu.* 10. *&
9 ſeqq.* Giurb. *obſerv.* 105. *n.* 13. *p.* 1. non obſtantibus
facultatibus A. C. quibus locus eſt in litteris cambii,
non autem in litteris *d'Aviſo*, & ſimilibus mandatis de
ſolvendo Saluſt. Tiber. *in praxi A. C. lib.* 2. *num.* 3.
ubi, quod præter litteras cambii in aliis cedulis etiam
10 quod ſuper re mercantili agatur, & licet in illis A. C.
vigore ſuarum facultatum manu regia procedat, admit-
titur appellatio ad utrumque effectum, quæ efficit, ne
mandatum ſit exequendum. Rot. *deciſ num.* 10. apud
Pic. *ad Stat. Urb. & in Rom. dotis* 11. *Febr.* 1646. *cor. me.*

11 Altera circa juſtitiam cambii, prætendentibus Siris,
illud non eſſe purum, ac novum, ſed *con la ricorſa*, ut
aiunt & provenire ex intereſſe multiplicati cambio-
rum, & recambiorum præcedentium, contractorum
pro ſecundis, & ulterioribus nundinis, quod ceſſante
facultate cambiandi, & recambiandi, ac cæteris requi-
ſitis illicitum omnino eſſe, tradit Camil. Medic. *conſil.*
155. *n.* 1. Filliuc. *oper. moral. part.* 2 *tract.* 35. *cap.* 7.
n. 410. *& ſeqq.* Modern. Foroliv. *de camb. nundin. c.* 2.
12 *n.* 18. *& c.* 3. *num.* 82. Cum omnino reprobentur cambia
contracta ſolutionis: Rota *coram Card. Melino dec.*
12. 16. *n.* 1. 774. *per tot. part.* 1. *diverſor.* & regula-
13 ria pro ſecundis, ac ulterioribus nundinis. Azor. *inſtit.
moral. tom.* 3. *lib.* 10. *tit. de camb. cap.* 8. *in fin. verſ.
quinta conditio, & cap.* 10. *verſic.* 7. Filliuc. *d. c.* 7.
14 *n.* 424. Scacc. *de camb.* §. 1. *q.* 7. *limit.* 2. *n.* 1. *& lim.*
14. *n.* 1. Modern. Januen. *eod. tract. diſp.* 1. *q.* 13. *n.*
81. *&* 82. ſemperque tam in cambiis nundinalibus,
quàm in irregularibus, ſeu intercalaribus requiratur
juſtificatio. Azor. *d. cap.* 8. *verſic. dicendum eſt, & ſeq.*
Filliuc. *d. c.* 7. *n.* 411.

Quo ad primam: quicquid ſit, An litteræ *d'Aviſo*,
etiam in caſibus, quibus probant, habeant, necne,
viam executivam, ceſſare videtur difficultas in caſu noſ-
15 tro ponderando ſimul tum facultates A. C. dantes po-
teſtatem procedendi inter, & contra Mercatores Curiæ
uſque ad quamcumque ſummariè, ſimpliciter, & de
plano, ſola facti veritate inſpecta, & manu regia, ut
ponderavit Rota *dec.* 170. *num.* 3. *&* 4. *& ſeqq. inter
impreſſ. apud* Zacch. *de oblig. Cameral.* Tum quod Siri
in litteris dederunt Balbo expreſſam facultatem ſe re-
16 valendi ab ipſis in ſequentibus nundinis, ibi *e valervi
del mancamento nella ſeguente fiera d'apparitione*, & ſic
executivè prout in cambiis nundinariis, & in nundi-
nis pro debito ibi contracto proceditur ut poſt
Bald. Salic. Fulg. & alios tradit Peck. *de jure ſiſten. cap.*
10. *n.* 6. *inter tract. diverſ. tom.* 3. *p.* 2. *fol.* 16. aliique
relati à Moderno Aquilano *de cauſ. execut. ampliat.* 1. *n.*
20. Tum quod etiam in litteris cambii Mediolani diſpo-
nitur quod Baldus debitores creet Siros, & ab illis ſe
revaleat, prout fecit creando illos in nundinis Novi de-
bitores ſummæ ſolutæ Cùmq; poſtmodum Siri id totum
approbaverint, & confeſſi fuerint *Summ. Balbi*, *n.* 5. non
verſamur in ſimplicibus terminis litterarum *d'Aviſo*, ſed 17
ultro concurrit earum effectuatio, ac adverſariorum
approbatio, & conceſſio, quæ illis, etſi litterarum cam-
bii vim non haberent, vim tribuit ut executionem me-
reantur non ſecus, ac litteræ cambii viam executivam,
quæ etiam in ſimili *ex remed. leg. fin. C. de edict. Div.
Adr. toll.* competit ubi exhibetur publicum inſtrumen- 18
tum teſtamenti, quod locum habere etiam in inſtrumen-
to minus ſolemni à parte confeſſorio, & affectuario, di-
xit Rota *in Bononien. fideicommiſſi de Amorinis* 18. *Maii*
1648. §. *non obſtant deciſiones coram R. P. D. meo Melzio*,
ubi allegantur concordantes, facit Menoch. *de adipiſc.
remed.* 4 *n.* 103. *& ſeqq.* Bald. *conſ.* 198. *n.* 5. ubi quod ſcri- 19
ptura privata ſi vera appareat, vim habet publici inſtru- 20
menti *lib.* 1 *& conſ.* 279 *ſub num.* 1. ubi quod ſcriptura
privata adminiculis fulcita, idem operatur, quod pu-
blicum inſtrumentum *lib.* 4. Cyriac. *controv.* 252. *n.* 13.
Rota Bononien. *diverſ.* 15. *num* 8. Et alioquin nuſ-
quam pro ſui relevatione, competeret contra mandan-
tem via executiva Mercatori, qui de mandato reſponſa-
lis per ſimplices litteras dato, ſolvit litteras ab alio Mer-
catore ſibi directas ſub explicata conventione ſe reva-
lendi à mandante, quia iſto caſu mandans non conficit 21
litteras cambii, ſed ſolum in mandato apponit verba *e
ponete à noſtro conto*, vel ſimilia; quæ non eſſe otioſa,
& efficaciùs obligare mandantem, advertit Scac. *de cam.*
§. 2 *gl.* *ſſ.* 9. *n.* 3. *&* 4. ubi loquitur in ſpecie de via execu-
tiva Burſ. *conſ.* 39. *n.* 4. *lib.* 1. Manen. *dec.* 72. *n.* 6. Giurb. *ob-
ſerv.* 105. *n.* 12. *p.* 1.

Altera ceſſat ex facto, quia non agitur de pecuniis à 22
Balbo numeratis Siris; ut eas in nundinis, vel alio loco
illi ſolverent, & ob earum non ſolutionem recurſu
ad reſponſalem Baldi in alio loco exiſtentem, ut ipſe
Baldo cambium ſolvat, qui eſt propriè caſus cambii
con la ricorſa juxta tradita per Modern. Januenſ. *de
camb. diſp.* 3. *q.* 13. *n.* 48 *&* 51. Mod. Foroliv. *de camb.
nundin. c.* 2. *n.* 1. *num.* 4. *& per tot.* vel de ſecundo cambio, 23
rogantibus Siris, contracto à Baldo, pro obtinenda ſa-
tisfactione primi, quod in loco deſtinatæ ſolutionis
effectum habere non potuerat, ex quo illius litteras
nemo acceptare voluiſſet, quod verè eſſet cambium
cum recurſa, tradit Scacc. *de camb.* §. 1. *qu.* 5. *num.* 85.
vel tandem de ſecundo cambio, qui miniſter, ſeu pro-
curator Baldi exiſtens in loco deſtinatæ ſolutionis pri-
mi contraxerit cum Siris, ut ſe relevaret de pecuniis pro
eodem primo cambio ſolutis Baldo, quod dici cambium
cum recurſa, tradit Azor. *inſt. moral. p.* 3. *lib.* 10. *c.* 9. *q.* 2.
Neque etiam agitur de fructibus cambii, aut recambii 24
præcedentium cambiorum.

Sed de repetenda ſorte principali cambii liberi, ac
novi ſc. 5448. quæ mandantibus Siris Baldus animo ab
eis ſe revalendi ſolvit in nundinis Novi in executionem
litterarum Mediolani à Fiſco conſcriptarum non cohæ- 25
rentium formulis cambii, *con la ricorſa*, relatis à Scacc.
d. qu. 5. *num.* 88. *& ſeq.* & Modern. Forolivien. *d. cap.* 2.
num. 1. *in fin.* aut formulæ litterarum recambii relat. *in
dict. cap. ſub num.* 15. Unde ſatis eſt juſtificaſſe, quod 26
Baldus juxta formam mandati Siriorum dictas pecu-
nias ſolverit, prout ſatis eſt cuilibet procuratori ad
effectum agendi contra mandantem contraria actione
mandati, docere ſe mandatum adimpleviſſe *leg. ſi ve-
ro non renumerandi* 12. §. *ſi mihi mandaveris*, *l. ſi man-
dato meo* 45. ibiq; Bald. *in princ. ff. mand.* Mozz. *de mand.
tit. de natural. mand. n.* 32. Cald. *de empt. & vendit. c.* 33. *n.*
25. *& ſeqq* Monach. *dec. Lucen.* 35 *n.* 19. *&* 20.

Nec obſtat, quod alia negotia, & cambia inter Si-
ros, & Balbum præceſſerint, dum hoc illius connexum, 27
& ab illis dependens non probatur, docet enim quoti-
diana

diana praxis, quod in dies inter Mercatores nova negotia & cambia contrahuntur non complicata prioribus, quæque ideo habent ſuam particularem executionem Soccin. *in leg. pecuniam quam, n.* 18. *ff. ſi cert. pet.* Gramm. *dec.* 8. *num.* 11. Vinc. de Franc. *dec.* 291. *n.*2. Rota *in Aquitanen. Prioratus* 19. *Aprilis* 1644. *coram bon.mem. Pirovano.* Et quamvis in ſupra memoratis litteris mandati dati à Siris dicatur, quod Baldus ſe revaleat *del mancamento nella ſeguente fiera d'apparitione*; hæc verba non denotant connexionem cum aliis negotiis antecedentibus, ſed relata ut debet ad ipſam ſummam ſcutorum 5448. quam à Balbo ſolvi Siri mandarunt, habent hunc ſenſum, ut ſcilicet Balbus ſe revaleat de totidem, quæ ſibi deficiunt, quia ea ſolvit in executionem mandati, vel quod quatenus Siri ante nundinas apparitionis eum reimburſare deficerent, poſſit ille ſe in dictis nundinis revalere, quem caſum eveniſ-
28 ſe conſtat, cum Siri aliter Balbum reimburſaſſe non probant, ut debent, *leg. quinquaginta, ff. probat.* Natt. *conſil.* 569. *num.* 1. *& ſeqq.* Surd. *dec.* 105. *num.* 9. Rot. *dec.* 715. *n.*8. *p.*4. *tom.*3. *rec.*

Et in omnem eventum, negari non poteſt, quin ex prædictis, aliis adductis ab informantibus pro Balbo ex-
29 ceptio oppoſita à Siris altiorem indaginem requirat, ac propterea retardare non valeat executionem mandati ab A. C. relaxati Buratt. *deciſ.* 803. *n.* 9. *cum aliis allegatis in dec.* 253. *n.* 5. *inter impreſſ. apud* Zacch. *de Oblig. Cameral. juxta ultimam impreſſionem.*

Quod exeqnendum eſſe deciſum fuit, cauſa bis propoſita, & utraque parte hodie informante.

R. P. D. BICHIO.

Romana, ſeu Januen. Cambii.

Luna 18. *Maii* 1652.

ARGUMENTUM.

De eadem re, & comprobatione Litterarum cambii, ac ſolutionis factæ. Et de mandato ad ſolvendum.

SUMMARIUM.

1 *Scriptura, quæ fiunt ſine teſtibus, poſſunt recognoſci per teſtes habentes notam manum ſcribentis.*

2 *Judex in contumaciam partis poteſt decretare ſcripturas haberi pro recognitis.*

3 *Identitas mandati ad ſolvendum ſummam, in litteris cambii contentam, ex quibus probetur.*

4 *Solvens vigore alicujus mandati, pro ſumma ſoluta agere poteſt contra mandantem contraria actione mandati.*

5 *Solutio ſtante brevitate temporis, facta præſumitur in vim præcedentis negotii.*

6 *Maximè ſi non conſtat, tunc temporis aliud negotium inter partes emanaſſe.*

7 *Solutio probatur ex confeſſione partis.*

8 *Et ex quietantia.*

9 *Liber nuncupatus* Scartafaccio *poſt completas nundidas, concurrentibus adminiculis, plenè probat.*

10 *Exceptio requirens altiorem indaginem, non eſt apta retardare executionem, quam littera cambii habent.*

DECISIO CV.

OBjecta ab Alexandro, & Joan. Baptiſta de Siris in memoriali menſibus præteritis porrecto pro obtinenda nova audientia (prout tunc obtinuerunt) adverſus deciſionem editam die 17. Novembris, proximè præteriti, cujus hodie examen aſſumptum fuit, circa tria verſabantur. Negarunt enim primò litteras quarum vigore Balbus creditor agit eſſe recognitas. Secundò ſolutionem factam à Balbo ſibimet in executionem litterarum cambii, quas è Civitate Mediolani ſub die 3. Sept. 1649. ipſi dixerat, dici poſſe factam vigore mandati de ſolvendo à Siris per litteras recepti: quippe hoc emanavit die 23. Octobris, & ſic longè poſt litteras Fiſci. Tertiò cambium non eſſe purum, ac directum, ſed ut dicitur *con la ricorſa*, & conflatum ex fructibus aliorum cambiorum præcedentium.

Primum objectum tollitur, quia litteræ cambii con- 1
ſcriptæ à Fiſco, cognitæ ſunt per teſtes bonam rationem reddentes, & cùm agatur de ſcriptura, quæ ſine teſtibus confici ſolet, ſatis eſt quod teſtes deponant ſe habere notam manum ſcribentis, juxta ſtylum Curiæ, præſertim A. C. de quo teſtatur Scacc. *de Judic. lib.*2. *cap.* 11. *num.* 971. Burat. *deciſ.* 582. *n.* 1. *dec.* 714. *num.* 1. Ad recognoſcendas verò alias literas ſcriptas à Siris, continentes mandatum de ſolvendo, citati fuerunt ipſimet Siri, & ob illorum contumaciam in recognoſcendo Judex decrevit eas haberi pro recognitis, ut ſolet in Tribunali A. C. ubi recognitio facta fuit, & diſponit Statutum Urbis *lib.* 1. *cap.* 25. ac latis eſſe tradit Coler. *de proceſſ. execut. part.* 3. *c.* 1. *n.* 95. *&* 139. Gail. *obſerv. lib.* 1. *obſerv.* 80. *n.* 6. Scacc. *de Judic. d. cap.* 11. *n.* 1055.

Alteri objecto ſatisfit animadvertendo, quod literæ 2
cambii, etſi ſcriptæ die tertia Septembris, ſolvendæ non erant niſi in nundinis Sanctorum, ut conſtat ex ipſis litteris, ibi, *in coteſti pagamenti di fiera proſſima de Santi, pagarete, &c.* unde ſatis eſt, quod mandatum de ſolvendo ante dictas nundinas emanaverit, præſertim cum idem mandatum non poſſit referri ad alias litteras cambii, ſed concordet cum iſtis, tum in nomine ſcribentis, ac loco, ibi, *vi ſarà tratto da Milano*, tum in ſumma, ibi, *ſcudi* 5448. 19. *ore marche*, tum in tempore ſolutionis ibi, *nella proſſima fiera de Santi*; tum in perſonis à quibus debetur relevatio, ibi, *per detto noſtro conto*, & in litteris cambii, ibi, *e ponete à conto delli Signori Gio. Battiſta, & Aleſſandro Siri*: tum tandem in perſona ejus cui litteræ cambii pagabiles erant, ibi, *ſotto voſtro nome*, quæ omnia abundè identitatem probant, juxta theoricam Bart. communiter receptam *in l.* 3
demonſt. n. 14. *ff. condit. & demonſtr.* Alex. *conſ.* 93. *n.* 6. *lib.* 3. Socc. *conſ.* 89. *n.* 1. *lib.* 1. Caval. *dec.* 311. *n.* 4.

Unde cum Balbus dictas litteras cambii ſolverit in nundinis Sanctorum, & jam præceſſerit mandatum 4
Siriorum, cujus contemplatione ſolvit, dubium non eſt, quin pro ſumma ſoluta agere poſſit contra mandantem contraria actione mandati, ex allegatis in prima deciſione, §. *altera, in fin.* præſertim quia ſucceſſivè ſub die 11. Novembris, Balbus de dicta ſolutione per epiſtolam monuit Siros, ut *in Summario præterita poſitionis num.* 5. & Sirii reſpondendo, ſolutionem approbarunt ibi, *in riſpoſta del voſtro ſpaccio de fiera proſſima paſſata de Santi, ſi dice haver accommodate ſcrittura di voſtra conformità del negotiato per noſtro conto di detta fiera.* dicto Sum. n. 6. Quæ approbatio ſubſecuta 5
cohærens in reſponſionem ad Epiſtolam Balbi, ac proxima tempori, quo Baldus ubi ſupra ſolverat litteras cambii, refertur per neceſſe ad hoc ipſum negotium. Menoch. *de arbitr. caſ.* 432. *n.* 38. *& præſumpt.* 35. *ſum. n.* 8. *lib.* 1. Grat. *diſcept.* 897. *n.* 11. Rot. *dec.* 114. *n.* 6. *&* 7. *part.* 1. *recent.* maximè quia non conſtat aliud inter has 6
partes de dicto tempore emanaſſe, ut per Bart. *in l. quæ Romæ, §. duo fratres, n.* 16. *ff. de verb. oblig.* Bald. *in rubr. C. de verb. ſignific. n.* 4 *verſ. niſi aliud*, Rom. *in l. ſi conſtante n.* 33. *verſ. hoc limitarem, ff. ſolut. matrim.* Surd. *conſ.* 267. *n.* 31. *& ſeqq.* Bacc. *conſ.* 34. *n.* 14.

Hinc gratis negatur, quod Balbus litteras cambii à Fiſco miſſas ſolverit, cum id Syri in dicta approbatione implicitè faſſi fuerint, quod ſufficit. Ægid. Bellamer. *dec.* 683. *ante n.* 1. Rot. *in Marſicen. Juriſdictionis*, 29. 7
Januarii 1644. *§. primum adminiculum in fin. coram* 8
me, & ulterius probatur ex quietantia ipſius Balbi data *in*

Digitized by Google

in dicto Summario n.4. nec non ex libro nuncupato *ſcartafaccio di fiera,* qui poſt compleras nundinas, concurrentibus præſertim dictis adminiculis, plenè probat,
9 eſto quod aliàs non probaret. Caputaq. *dec.* 234. *n.* 2. *p.* 1. Rot. *dec.* 198. *n.* 2. *part.* 1. *recent. dec.* 418. *n.* 5. *p.* 2. *deciſ.* 716. *n.* 4. *coram bon mem. Buratto.*

Tertium objectum evacuatur ex deductis in prima deciſione §. *alteram,* ibi comprobatum fuit, nos verſari extra ſpecies cambii nuncupat *con la ricorſa,* de quo ultra ibi allegatos, loquitur Salon. *de juſt. & jur. tom.* 2. *tit. de camb. quæſt.* 4. *art.* 2. *num,* 2. *& ſeqq.* Et in
10 omnem eventum, exceptionem hanc uti requirentem altiorem indaginem, aptam non eſſe retardare executionem, quam litteræ cambii paratam habent Scacc. *de camb.* §. 7. *gloſſ.* 4. *num.* Rota *dec.* 7. *num.* 2. *apud Zacch. de oblig. Cameral.*

Et ita deciſum informante ſolùm Balbo; expectatis tamen diu, & citatis ſepties adverſariis.

R. P. D. BICHIO.

Romana, ſeu Januen. Cambii.

Veneris 16. *Junii* 1653.

ARGUMENTUM.

Pergitur in materia Cambiorum. Diſſeritur de earum ſpeciebus, litteris in ipſis uſitatis, & eorum probatione.

SUMMARIUM.

1 *Recambium dicitur, novum cambium.*

2 *Diverſitas ſummarum, etiam partitarum diverſitatem demonſtrat.*

3 *In cambiis continuatis, ex diſpoſitione Sacra Congregationis à s. mem. Urbano VIII. deputata ſemper eſt in poteſtate debitoris illorum ſortem reſtituere.*

4 *Cambium dicitur reale, quando conſtat de tranſmiſſione litterarum ad ſingulas nundinas.*

5 *Tranſmiſſio litterarum cambii dicitur probata ex litteris redditus.*

6 *Littera originales vocata* d'andata *ſolent remanere penes Mercatorem cui diriguntur.*

Et illarum praexiſtentia in neceſſarium antecedens reſultat ex litteris reſponſivis, quales dicuntur litteræ redditus, n. 7.

8 *Verba* in riſpoſta del vero ſpatio, *non congruunt litteris* d'aviſo, *ſed litteris redditus, ſive reſponſivis, idem importantibus.*

9 *Littera Mercatorum ſcripta ad extraneum, non probant pro tertio contra tertium.*

Secus ſi ſcripta reperiuntur ad ipſos, contra quos agitur, & ab ipſis producantur, n. 10.

11 *Perſona Mercatorum ſcribentium cenſentur repræſentata in perſonis illorum, quorum nomine, & in quorum debitum cambia contrahuntur.*

12 *Littera redditus non ſunt intrinſecè de ſubſtantia cambii. Sed ejus realitas conſiſtit in litteris* d'andata, *à legitimo Campſore, verè, & non fictè tranſmiſſis ad locum nundinarum, n.* 13.

14 *Littera redditus recipiunt probationem, quod Campſarius in nundinis recepit, acceptavit, & adimplevit litteras* d'andata.

Et hujuſmodi probatio non eſt coacta ad unum, vel alterum probationum genus, n. 15.

Et deſumi etiam poteſt ex copiis literarum in libris Mercatorum regiſtratis: quæ probant, n. 16.

Maximè concurrentibus adminiculis, quæ efficiunt, ut etiam in caſibus habentibus à lege vel Statuto præſcriptum certum genus probationum aliud genus admittatur, n. 17.

Item ſupra dicta probatio elici valet à libro nuncupato Scartafaccio, *qui completis nundinis, fidem facit, n.* 18.

Similiter ex multiplicitate partitarum, etiam ſi non verſemur in antiquis, n. 19.

Præſertim attenta punctuali earum diſtinctione in ſingulas ferias, cum annotatione temporum, & ſubordinata continuatione, n. 20.

21 *Littera* d'andata, *etiam abſque recognitione concurrentibus quampluribus adminiculis, aut plenè probant, aut ſaltem vehementem veritatis præſumptionem faciunt.*

22 *In epiſtolis ſubſcriptio attenditur, licèt per alienam manum illa ſcripta reperiantur.*

23 *In materia etiam de uſuris ſuſpecta, concurrentibus adminiculis ſtatur confeſſionibus, maximè geminatis, & judicialibus.*

24 *Inter Mercatores bona fama, & exiſtimationis non rigor, ſed bona fides ſpectanda eſt.*

25 *Intereſſe recambiorum ſemper vertitur in capitale, & cambium licitum, dummodo currant diſpacia.*

DECISIO CVI.

TRibus deciſionibus editis ſub die 21. Nov. 1651. die 18. Maii & 26. Junii 1652. coram me, firmantibus, exequendum eſſe mandatum pro ſcutis 5448. auri marcarum; ad inſtantiam Balbi, contra Sirios relaxatum; quarta hodie dictarum confirmatoria acceſſit, ex rationibus ibi deductis.

Semper enim urget dilemma quod aut cambium de 1
quo agitur, eſt novum; quale etiam dicitur recambium: Scacc. *de Cambiis* 1. *quæſt.* §. 1. *num.* 3. Rot. *dec.* 353. *num.* 3. *part.* 4. *tom.* 3. *recent.* & ſufficit Balbo, qui literas Cambii, ſibi à Fiſco, è Civitate Mediolani directas, ſolvit: de ordine Sirorum docere, (pont docuit) de ſolutione, ut à Siris pecuniam ſolutam poſſit repetere, rejectis ab hoc judicio executivo ex adverſo deductis, ad excludendum, quod Cambium non ſit novum, & independens; cum ſaltem altiorem indaginem requirat; ponderando præſertim, quod hæc ſumma ſcutorum 5448. nullatenus correſpondet cambiis in ſorte principali, ſcutorum 40000. de anno 1640. inter has
partes, contractis aliquibus illa ex adverſo dicitur de- 2
rivare, quod diverſitatem utriuſque partitæ demonſtrat, ut notant Doctores *in leg. quinquaginta, ff. de probat.* Surd. *conſ.* 80. *n.* 14. Menoch. *de arbitrar. caſ.* 432. *n.* 38.

Aut cambium eſt præcedentium continuativum, & 3
eum ſemper fuerit in poteſtate debitoris illorum ſortem principalem reſtituere; ut neceſſe eſſe in cambiis continuatis, declaravit Sacra Congregatio à fel. record. Urbano VIII. deputata, & relata è moder. Januen. de Camb. *diſp.* 3. *quæſt.* 1. *prolegomena, ſub num.* 33. do-
ceaturque, dicto anno 1640. uſq; ad 1649. quo emana- 4
runt litteræ cambii, de quibus agitur, fuiſſe in ſingulis feriis tranſmiſſas litteras cambii, & effectuatas; adhuc debetur, & reale eſt Cagnolus *in leg. un. ſub num.* 46. *verſic.* 3. *quia, Cod. de ſentent. quæ pro eo,* Lup. *de Uſur. cap.* 3. §. 2. *num.* 22. Bellon. *deciſ. Januen.* 25. *num.* 11. Rot. *in Rom. ſeu Florentina cambiorum* 12. *Januarii* 1615. *coram bon. mem. Archiepiſcop. Seleucienſi.*

Et quod attinet ad tranſmiſſiones prædictarum litte- 5
rarum, in ſingulis feriis, ſatis illa dicitur probata ex litteris redditus, per ipſoſmet Siros productis, Durand. *dec.* 32. *n.* 21. Burat. *dec.* 903. *num.* 1. Rot. *inter recent. dec.* 614. *ſub num.* 2. *part.* 4. cum aliis allegatis in poſtrema Deciſione hujus cauſæ, §. *penult.* quia nimirum litteræ originales, quas vocant *d'andata*
remanere ſolent penes Mercatorem, cui diriguntur; 6
& illarum præexiſtentia in neceſſarium antecedens reſul- 7
tat ex litteris reſponſionis, quales dicuntur litteræ redditus, Rot. *dec.* 274. *n.* 6. *part.* 3. *recent.*

Gratiſque dicitur, litteras à Balbo miſſas ad Siros,
&

Digitized by Google

& ex adverſo ductas, eſſe *d' aviſo*, nec cenſeri poſſe
redditus, cum non fuerint directæ ad Fliſcum Medio-
lani, & Gilibertum Neapoli commorantes; qui litte-
ras *d' andata* ſcripſerant ad Balbum: Nam prima pars
objecti tollitur ex lectura dictarum litterarum Balbi,
ibi *in riſpoſta del vero ſpaccio*, quæ forma ſcribendi non
congruit litteris *d' aviſo*, ſed litteris redditus, ſive reſ-
ponſivis, idem importantibus; ut bene colligitur ex
utriuſque ſpeciei litterarum formulis, relatis à Scacc.
de camb. §. 1. quæſt. 5. num. 78. & 79.

9 Secunda pars urgeret, ſi litteræ ſcriptæ fuiſſent ad
extraneum in hoc negotio intereſſe non habentem, quia
tunc non probarent pro tertio contra tertium *leg. epiſto-
la in princ. ff. de pact.* Bald. *in leg. non epiſtolis nu. 5.
Cod. de probat.* Rip. *in leg. admonendi, n. 14. ff. de Jure
jur.* Menoch. *dict. arbitr. caſ. 94. n. 22.* Rot. *dec. 717.
n. 6. part. 2. recent.* At in caſu noſtro, quo litteræ ſcrip-
10 tæ ſunt ad ipſos, contra quos agitur, & ab ipſis pro-
ductæ, & quod plus eſt, illi præcedenter ſcripſerant ad
Balbum; ac, ut conſtat ex litteris *d' andata* ibi, *Et poneie
in conto de Signori Gio. Battiſta, & Aleſſandro Sirio*
(nec ex adverſo controvertitur) negotium horum cam-
biorum contra illos pincipaliter currebat & de illo-
rum ordine Balbus litteras cambii ſolvebat, nihil in-
tereſt, an litteræ reſponſivæ fuerint directæ ad Mer-
11 catores, qui ſcripſerunt litteras *d' andata*, vel ad
Siros, tum quia Mercatorum Mediolani, & Nea-
poli ſcribentium perſonæ cenſentur repræſentatæ in
perſonis Sirorum, quorum nomine, & in quorum
debitum cambia contrahebantur, ad *l. tres tutores, §.
non ſolum, l. ita autem §. geſſiſſe, ff. de adminiſtrat.
tutor. l ſolutam, ff. de ſolut.* Larr. *dec. Granatenſ. 45.
ſub n. 19.* Rot. *dec. 355. ſub n. 4. part. recent. & in
Rom. Pecun. 15. Junii 1643. §. 1. coram me.*

12 Tum etiam, quia cùm litteræ redditus non ſint in-
trinſecè de ſubſtantia cambii; quippe cujus realitas
13 conſiſtit in litteris *d' andata* à legitimo campſore verè
& non fictè tranſmiſſis ad locum Nundinarum; earum-
que ſincera, ac reali effectuatione, juxta ſuperius alle-
gatam deciſionem *in Romana, ſeu Florentina cambio-
rum coram D. Archiep. Seleucienſi*, literæ verò redditus
reſpiciant potius probationem, quod campſatius in nun-
dinis recepit, acceptavit, & adimplevit litteras *d' andata*
14 ſatis eſt, quod ejuſmodi ſint, ut probent contra debito-
rem reum, conventum, quæ probatio non eſt coarctata
15 ad unum, vel alterum genus probationis, *l. quoniam, §.
in finalib. verb. ubique Gloſſ. verb. anguſtentur, C. de
Heret. l. current ff. de teſtibus l. ne quid, §. de iis.,
ff. de Incend. ruin. & naufr.* Salo de Pace *Conſ. 19. n.*
16 *28.* Surd. *dec. 153. n. 25.* Unde etiam copiis littera-
rum, regiſtratis in libro Mercatoris, fidem præbuit
Rot. *in ſupra citata Romana, ſeu Florentina Cambio-
rum, §. non obſtat, coram bon. mem. Seleucienſi.*

17 Eo magis concurrentibus adminiculis, quæ efficiunt,
ut etiam in caſibus habentibus à lege, vel Statuto præ-
ſcriptum certum genus probationum, aliud admittatur,
Bald. *conſ. 229. ſub n. 1.* Ciriac. *controv. 258. n. 13.*
Rot. *in Bononien. Hæreditatis. 24. Martii 1651. coram
me.* Reſultant autem ex productione dictarum littera-
rum reditus per Siros facta ex computis cujuſlibet Fe-
riæ, per Siros pariter productis, congruentibus ad
18 amuſſim ſingulis dictis litteris, partitis extractis à Scar-
tafaccio & bilancio ſingularum feriarum: quod com-
pleta feria probare, firmant primæ Deciſiones hujus
19 cauſæ. Item ex multiplicitate dictarum partitarum:
20 etiam ſi non verſemur in antiquis. Soccin. Sen. *conſil.
187. n. 16. verſ. confirmatur*, Rot. *deciſ. 472. n. 7.
part. 1. recent.* attenta præſertim punctuali earum di-
ctione, in ſingulas Ferias; cum annotatione temporum:
& ſubornata continuatione, quam in proximis termi-
nis, magni facit Rota, *Deciſ. 286. n. 7. part. 6. recent.*

21 Fueruntque ex abundanti nuper productæ litteræ
d' andata quæ, etiam abſque recognitione (ubi tot ad-
adminiculis veritas eluceſcit, aut plenè probant, aut
ſaltem vehementem veritatis præſumptionem faciunt,
leg. inſtantia domeſtica, Cod. de probat. Bald. *conſil.
204. n. 7. lib. 3.* Rot. *deciſ. 198. n. 6. deciſ. 310. n.
3. part. 1. recentior.* Nihil obſtante quod omnes, tam
exaratæ Mediolani, quàm Neapoli aſſerantur ſcriptæ
in corpore, eadem manu: Nam præterquàm quod id
non probatur ſatis, ex diverſa manu (prout diverſi
erant Mercatores, Mediolani, & Neapoli) fuiſſe ſub-
ſcriptas; quæ ſubſcriptio ſola ſuffragatur. Alexand. *con-
ſilio 147. n. 3. verſic. ad hoc oſtendendum, & n. ſeqq.
lib. 2.* Caſtrenſ. *conſil. 216. n. 3. lib. 1.* Peregrin. *con-
ſilio 108. n. 1. lib. 5.* Seraphin. *diciſ. 419. num. 8.*

Ex ſuprà deductis apparet quoque probata effectua-
tio litterarum, ita ut non verſemur in caſu ſimplicis con-
feſſionis, quæ in ſimilibus materiis non attenditur, ſed
probationis per ſcripturas fidem facientes, ac tot ad-
miniculis ſuffulta, quibus concurrentibus, etiam in 23
materia dicta, uſuris ſuſpecta, ſtari confeſſionibus, &
maximè geminatis, ac judicialibus, dixit Rota *in Ba-
cen. Salviani, 24. Martii proxim. coram me.* Et inter 24
Mercatores bonæ famæ & exiſtimationis, non juris
rigor, ſed bona fides ſpectanda eſt, ut in his termi-
nis deciſum fuit *in ſupra citata Romana, ſeu Florentina
Cambiorum, §. fin. coram bon. mem. Seleucienſ.*

Non obſtat, quod Cambium hoc derivet ab inte-
reſſe aliorum cambiorum; quia non probatur, & paſſim 25
admittuntur recambia, & intereſſe illorum vertitur
in capitale, & cambium licitum: dummodo, in caſu
noſtro, currant diſpaccia, & alia de quibus ſupra.
Scacc. *de Camb. §. ſeptimo, gloſſa 2. ſub num. 50.*
ubi allegat. concordat.

Et ita deciſum utraque parte informante, &c.

R. P. D. BICHIO.

Beneventana Dotis.

Veneris 27. Junii 1653.

ARGUMENTUM.

Agitur de credito dotali ceſſo, ejus proba-
tione, jure, exactione, præſcriptione, &c.

SUMMARIUM.

1 *Diſpoſitiva attendi debet.*
2 *Verba*, Proprio, privato, & principali nomine
facta, &c. *poſita in inſtrumento acquiſitionis ceſſionis
per Tutricem ſtipulato excludunt nomen officii Tu-
toris.*
3 *Et important acquiſitionem nomine proprio.*
4 *Tutor acquirens cum bonis pupilli, ipſi acquirit, licèt
proprio nomine contraxerit.*
5 *Creditum probatur per publicum inſtrumentum.*
6 *Dictio* Cujuſlibet, *eſt diſtributiva totius in ſingu-
los, & efficit, ut ſinguli promiſſores obligentur in
ſolidum.*
7 *Præſcriptio Statutaria Urbis, aut tricennaria ſuffra-
gatur debitori dotis.*
8 *Maritus ad libitum poteſt dotis debitorem liberare,
& ſi id facit juſſu actoris, uterque, tam debitor,
quàm maritus ſunt liberati.*
*Si verò non juſſu uxoris liberatur debitor; ſed mari-
tus tenetur.*
9 *Debitor dotis poteſt liberationem conſequi, etiam me-
diante præſcriptione completa vivente viro, firma tamen
manente mulieris actione de dote contra bona viri.*
10 *Fundus dotalis eſt inalienabilis, & conſequenter
impræſcriptibilis conſtante matrimonio.*
11 *Deciſiones* 213. n. 7. coram Caval. & 193. n. 8. apud
Zacch. de oblig. Cam. *in quibus terminis loquantur.*

12 *Præ-*

Digitized by Google

12 *Præſcriptio, ne dum ordinaria, ſed nec longiſſimi temporis currit mulieri impeditæ conſtante matrimonio.*

13 *Præſcriptio Statutaria Urbis excipit in ventre creditum dotis.*

14 *Mala fides debitoris excludit tricennariam, & reſiſtit etiam ejus hæredi, ne præſcribere poſſit.*

15 *Promiſſio mariti, de renunciatione uxoris ad favorem dotantium, omnibus hæreditatibus, paternis, fraternis, & aliis ſibi deferendis, dicitur adimpleta per matrimonium juxta formam dictæ promiſſionis contractum, & conſummatum.*

16 *Et ex quo mulier non contradixit, neque aliquid ex dictis hæreditatibus periit curſu longiſſimi temporis.*

17 *Tutor creditor pupilli, ex quo adminiſtravit omnia ejus bona, præſumitur ſatisfactus de ſuo credito.*

18 *Sed hoc procedit, quando probat ad ejus manus perveniſſe tot bona, ex quibus potuerit ſatisfieri.*

19 *Aditio hæreditatis inducitur ex qualibet voluntatis deliberata diſpoſitione, & etiam ex declaratione verbali.*

20 *Hæres per ſententiam Judicis declaratus, licèt bonorum poſſeſſionem acceperit, non exinde ſequitur, quin alius prædictam hæreditatem adire poſſit.*

21 *Perſona defuncti, etiam ſine bonis in hærede repræſentatur.*

22 *Verba ſententiæ debent intelligi prout jus diſponit.*

23 *Mandatum exceſſivum, & executioni non miſſum de ſtylo A. C. ſuſtinetur pro ſumma debita.*

24 *Rota poteſt declarare mandata A. C. quando ei à dictis mandatis commiſſa fuit cauſa appellationis cum clauſula*, Si quid exequendum.

Et ſi de dictorum mandatorum injuſtitia conſtat, ex integro mandatum relaxare poteſt.

35 *Clauſula* Si quid exequendum, *ſi conſtat de bono jure, præſervat viam executivam pro nova mandati relaxatione.*

DECISIO CVII.

DOcuit D. Vincentia Caracciola coram A. C. de
ceſſione ſibi facta à Lavinia Morra Crediti do-
talis ducatorum bis mille contra Juliam Mortam, nec
dubitari poteſt, quin eadem ceſſio acquiſita fuerit ipſi
Vincentiæ, quamvis Tutrix eſſet filiorum hæredum pro
1 medietate d. Juliæ debitricis, cum in parte diſpoſitiva,
quæ debet attendi, Buratt. *dec.* 206. *n.* 20. ſtipulata
legatur Vincentiæ, nomine proprio, ibi, *proprio, pri-*
2 *vato, & principali nomine ejuſdem D. Vincentiæ, ut in*
Summ. 2. quæ verba excludunt nomen officii tutoris. *l.*
5. *§. tutor, & ibi Gloſſ. verb. rectè*, Bart. *n.* 1. *ff. quando*
ex fact. tut. Rot. *in Cæſarauguſtana Beneficio de Linares,*
22. *Junii* 1643. *§. ſaltem, coram me*, ac important ac-
3 quiſitionem nomine proprio, præſertim cum pro ha-
benda dicta ceſſione Vincentia domum non pupillarem,
4 ſed propriam cedenti aſſignaverit, & ſic non applicatur
concluſio, quod tutor acquirens cum bonis pupillorum,
ipſis acquirit licet proprio nomine contraxerit, *l. Lucius,*
47. *tutorem, ff. de admin. tut.* Larr. *dec.* 92. *n.* 9. *&*
ſeqq. Rota *in Rom. prætenſæ Societ.* 12. *Junii* 1645. *§.*
2. *reſponſum, coram Eminent. D. Card. Otthobono.*
5 Docuit pariter de credito Laviniæ cedenti per pu-
blicum inſtrumentum promiſſionis dotis in ſumma du-
catorum 3500. à Livia unà cum filiis factæ cum dictio-
6 ne *& cujuſlibet*, ibi, *& cujuſlibet ipſorum nomine, &c.*
quæ cùm ſit diſtributiva totius in ſingulos, efficit ut
ſinguli promiſſores obligentur in ſolidum, *l. ſi pluribus,*
52. & ibi Gloſſ. *verb. ſed omnes, ff. de l.* 2. Tiraq. *de*
retract. lignag. §. 31. *gloſſ. unica, n.* 11. Rota *dec.*
22. *num.* 2. *deciſ.* 23. *n.* 3. *inter impreſſ. apud* Zacch.
de oblig. Cameral.
7 Neque contra idem creditum objici poteſt, vel præ-
ſcriptio Statutaria Urbis, aut tricennaria, quam ſuffragari
debitori dotis dixit Rota penes Seraph. *deciſ.* 569. *n.* 8
2. ea ratione quia cum poſſit Maritus ad libitum, de-
bitorem liberare, & ſiquidem id faciat juſſu uxoris,
uterque tam debitor, quàm Maritus ſint liberati, ſi
verò injuſſa uxore liberatur quidem ſed Maritus tenetur,
l. debitor. l. vir ab eo, ff. de jur. dot. l. penul. §. ſi vir 9
ſocero, ff. ſolut. matr. poteſt debitor liberationem conſe-
qui, etiam mediante Mulieris actione de dote contra
bona viri; & ad contraria reſpondetur quod procedunt,
quando agitur de præſcribendo fundo dotali, qui cum
ſit inalienabilis, *l. ſi fundum, ff. fund. dot.* eſt per conſe- 10
quens inpræſcriptibilis conſtante matrimonio, ex diſpo-
ſitione tex. *in l. in rebus, §. omnis, C. de jur. dot.* & in
his terminis loquitur Caval. *dec.* 213. *n.* 7. & intelligen- 11
da eſt *dec.* 197. *n.* 8. *impreſſ. apud Zacch.* ſecus verò in
debitore dotis, contra quem dos hoc privilegium à lege
non habet; eandemque diſtinctionem ſecutus fuit *Fonta-*
nell. de pact. nupt. clauſ. 6. gloſſ. 1. p. 2. n. 61. & duob. ſeqq.
Nam præſcriptio Statutaria Urbis excipit in ventre 12
creditum dotis, Put. *dec.* 88. *lib.* 1. *in Corr.* Rot. *in Ro-*
mana Salviani, 23. *Martii* 1650. *coram R. P. D. meo*
Veroſpio. Tricennariam verò Juris communis excludit 13
mala fides debitoris, reſiſtens etiam ejus hæredi, ne poſſit
præſcribere. Covarr. *in c. poſſeſſor. malæ fidei, p. 2. ſelect.*
§. 8. n. 3. & ſeqq. Fachin. *contr. forenſ. lib.* 8. Surd. *conſ.*
296. *n.* 10. *& in Romana Diviſionis.* 15. *Junii.* 1640.
in Civitatis Plebis Salviani; 1. *Julii* 1647. *coram me.*
Minus objici poteſt defectus implementi, eo quod
ſcilicet Maritus cui fuit promiſſa dos, promiſerit La-
viniam uxorem renunciaturam ad favorem promiſſo-
rum, hæreditatibus Paternis, fraternis, & aliis ſibi 14
deferendis, id enim adimpletum dicitur, quo mulier
juxta formam dictæ promiſſionis, matrimonium con-
traxit, & conſummavit, ut in ſimili, Rot. *dec.* 89. *n.* 15
10. *&* 11. *p. 2. dv.* ex quo neque contradixit, neque ali-
quid ex dd. hæredibus petiit curſu longiſſimi temporis,
quod promiſſam à viro renunciationem ſecutam fuiſſe
præſumi facit, Soc. Sen. *conſil.* 46. *n.* 3. *verſ. præte-*
terea, lib. 3. Gozz. *conſil.* 12. *n.* 16. Soc jun. *conſil.* 48.
n. 9. *&* 10. *lib.* 2. Mant. *dec.* 13. *n.* 9. Rot. *dec.* 159.
n. 6. *verſic. & quatenus, part.* 1. *rec. Dec.* 64. *n.* 3. *p.* 4.
& in Romana Diviſionis, 20. *Junii* 1639. *coram me.*
Gratis, etiam excipitur, quod Vincentia Ceſſionatia præ- 16
ſumatur de hoc credito ſatisfacta; quia adminiſtravit
tanquam tutrix, bona filiorum, qui ſunt hæredes Ju-
liæ debitricis dotis, nam præter quod non probatur ad
ejus manus pervenire tot bona, ex quibus potuerit ſa- 17
tisfieri; præſumptio hujuſmodi militare poſſet pro rata
debiti ad dictos filios paſſivè ſpectantis, & ſic pro me-
dietate, pro qua ſunt hæredes Juliæ, juxta *l. pro hæ-*
reditariis, C. hæred. act. l. licet pacto, Cod. fam. erciſ.
Surd. *conſil.* 415. *n.* 13. *&* 14. pro alia medietate hæ-
reditas Juliæ delata fuit ad D. Marchionem Goffredum
Juniorem Adverſarium, quem adiviſſe hæreditatem Pa-
tris, & Juliæ Aviæ, conſtat ex actis in id geſtis ejus 18
nomine de anno 1646. in Curia Beneventana, & de-
creto Judicis deſuper emanato, *Summ. Vincentiæ n.* 3.
& ad hunc effectum ſufficit quælibet voluntatis deli-
beratæ poſitiva declaratio, etiam verbalis Bald. *conſil.*
224. *verſ. nam quatuor, lib.* 2. Rot. *dec.* 360. *n.* 30.
& dec. 474. *n.* 1. *dec.* 478. *n.* 3. *p.* 5. *rec.*
Nihilque urget, quod de anno 1623. hæres Juliæ 19
fuiſſet à Judice declaratus per ſententiam Vincentius
de Morra Juliæ Nepos, ipſeque bonorum poſſeſſionem
accepiſſet, *Summ. D. Marchionis, n.* 2. *&* 3. Quia hoc
non excludit, quin poſtea adire hæreditatem potuerit,
ut fecit etiam D. Marchio, qui pariter Juliæ Aviæ Ne-
pos eſt, & propterea illi non ſecus ac d. Vincentius ſuc-
ceſſit, Bertrand. *in l. hac edictali, verſic. quam obſerva-*
tionem. 4. *C. de ſecund. nupt.* Cancer. *var. reſol. lib.* 3.
c. 2. *n.* 197. Jo. Vinc. de Ann. *alleg.* 117. *n.* 14. Surd. *dec.*
73. *n.* 10. Cùmque hodie agatur ſolùm contra bona hære-
ditaria non intereſt à quo ex cohæredibus poſſideantur, 20
ac de

Digitized by Google

ac de cætero etiam ſine bonis perſona defuncti repræſentatur in hærede *l. item veniunt, ff. de pet. hæred. leg. hæreditas, ff. de verb. ſignif.*

Ex his meritò A. C. relaxavit ad inſtantiam Vincentiæ Ceſſionariæ mandatum executivum, citato D. Marchione, tanquan Juliæ hærede, quod etſi indeſinitè conceptum, intelligendum eſt pro medietate ex bonis hæreditariis debita ab eodem Marchione, pro qua, ut dicebam, eſt hæres Juliæ debitricis, detractis inſuper ducatis 268. pro quibus in alio inſtrumento cum Ceſſionaria poſtea celebrato, Lavinia cedens declaravit nolle hæreditatem Juliæ poſſe moleſtari; *Summ. Marchionis, n. 6.* Atque ita mandatum reſtringendum eſt ad
21 ducatos 732. ſivè quia ita ſenſerit A. C. declarando verba ejus ſententiæ à diſpoſitione Juris ut debet, Franc. *dec.* 527. *n.* 12. Capic. Latr. *deciſione* 25. *ſub n.* 38. Rot. *dec.* 66. *n.* 3. *p.* 2. *rec. & in Burgun. Salviani*, 10. *Junii* 1652. *coram me.*
22 Sivè quia cùm nondum executioni miſſum fuerit, ſuſtinetur pro ſumma debita de ſtilo A. C. de quo Saluſt. *in prax. lib.* 1. *c.* 37. *n.* 4. add. ad Buratt. *dec.* 19. *n.* 7. Rot. *Romana Cambii*, 13. *Januarii* 1651. *coram Reverendiſſ. Archiep. Tarraconenſi*, §. *idque necnon.*
23 Quod mandatum intelligendum ſit contra bona hæreditaria Juliæ, ut implicitè in decreto A C. continetur, declarare poteſt Rota cui ab eodem mandato commiſſa fuit cauſa appellationis cum clauſula, *Si quid exequendum*, ut fuit deciſum *in d. Romana cambii*, quini-
24 mò quod de juſtitia ut in caſu noſtro conſtat poſſit Rota mandatum etiam ex integro relaxare, fuit deciſum *in Romana pecuniaria*, 27. *Maii* 1651. *cor. R. P. D. meo Celſo*, ubi *in* §. *fin.* redditur ratio; quia clauſula, *Si*
25 *quid exquendum*, quando conſtat de bono jure, præſervat viam executivam pro nova relaxatione mandati, & allegantur deciſiones concordantes.

Propoſito ideo per me hodie dubio, an mandatum A. C. ſit exequendum, Domini cenſuerunt exequendum, & quatenus opus ſit, relaxandum eſſe contra bona hæreditaria Juliæ pro ducatis 732. Utraque Parte informante, &c.

R. P. D. Bichio.

Beneventana Dotis.

Mercurii 10. *Maii* 1654.

ARGUMENTUM.

Ceſſio acquiritur ei, cujus intereſt. De præſcriptione Statutaria 30. annorum adverſus creditum dotis. Et de renunciatione ipſius per uxorem facta.

SUMMARIUM.

1 *Relatio reſtringitur ad immediatè expreſſa.*
2 *Ceſſio acquiſita, & nominè proprio ſtipulata præſumitur, quando ipſe acquirens, etiam nomine proprio aliquid cedenti tradidit.*
3 *Singula ſingulis referri debent.*
4 *Res acquiritur illis ad quos negotium ſpectat.*
5 *Ceſſio acquiritur habenti onus ſolvendi.*
6 *Promittens uti principalis, principaliter; & in ſolidum, & ſub obligatione Camerali, conſtituitur principalis debitor.*
7 *Mulier conſtante matrimonio, nec reſpectu actionis perſonalis contra promiſſorem dotis agere poteſt, ſed benè vir.*
8 *Non valenti agere non currit præſcriptio.*
9 *Debitor dotis conſtante matrimonio perpetuam liberationem conſequi poteſt à ſolo viro, mediante receptione, aut confeſſione de recepto.*
10 *Vel mediante gratuita alienatione, aut remiſſione.*
11 *Aut mediante triginta annorum præſcriptione.*
12 *Quod eſt alienabile, & poſt remiſſibile; eſt etiam præſcriptibile.*
13 *Qui patitur præſcribi, dicitur alienare.*
14 *Præſcribens ſimilis eſt ſolventi.*
15 *Actiones omnes perpetuo tolluntur præſcriptione 30. annorum.*
16 *Fundus dotalis ſicut non poteſt alienari, ita nec præſcribi ex negligentia viri, ſecus eſt in debito dotis; cum maritus poſſit talem debitorem ad libitum liberare.*
17 *Deciſio loquens perfunctoriè, & ex abundanti non attenditur.*
18 *Præſcriptio non currit ſtante mala fide præſcribentis.*
19 *Quæ mala fides etiam nocet debitoris hæredi, qui non poteſt præſcribere.*
20 *Ad præſcribendum dotis debitum 30. anni completi requiruntur.*
21 *Statutaria præſcriptio ſolutionis per lapſum 30. annorum ceſſat, quoties militat contraria aliqua præponderans præſumptio.*
22 *Promiſſor dotis; ſi in aliquo inſtrumento ſe illius debitorem agnovit, certa eſt dictæ dotis non ſolutio.*
23 *Præſcriptio locum non habet contra debitorem ex propria confeſſione contentum.*
24 *Præſcriptio inchoari non poteſt contra hæredem, qui hæreditatem non adivit.*
25 *Renunciatio ab uxore facienda ſecundum viri promiſſionem in capitulis matrimonialibus adſcriptam, cenſetur facta, vel remiſſa ſtante longiſſimi temporis ſilentio, & junctis ſolutionibus à ſocero factis, nuſquam petita dicta renunciatione.*
26 *Et ex eo, quod ipſa mulier dicta capitula ſubſcripſit.*

DECISIO CVIII.

EVertere ſingula fundamenta deciſionis editæ ſub die 27. Junii 1653. conati ſunt hodie, ut ab ea recedatur, informantes pro D. Marchione Goffredo, ſed iterum ſolidiſſima viſa ſunt. Quod enim Jura Laviniæ competentia contra Juliam debitricem dotis ceſſa fuerunt Dominæ Vincentiæ Caracciolæ nominè proprio; mediante perſona Fulvii ejus procuratoris, legitur oculariter in inſtrumento ceſſionis; ibi; *proprio privato; & perſonali nomine ejuſdem Vincentiæ*; nec non infra; in ea parte, quia pro reportanda dicta ceſſione, Fulvius Laviniæ cedenti aſſignavit Domum propriam ipſius Vincentiæ, tanquam illius procurator; ibi, *detto Signor Fulvio,procuratorio nomine di detta Signora Vincenza dà in ſolutum, & pro ſoluto, à detta Signora Lavinia, &c.* & conſonant ſubſequentia verba ceſſionis, ibi *renunciarunt dictæ D. Vincentiæ, &c. prædicto Fulvio nomine quo ſupra, &c.* Gratiſque Clauſula nomine quo ſupra, ex adverſo refertur ad nomen filiorum Vincentiæ, quorum etiam Fulvius procurator erat; quia imò ſuprà fuit expreſſum tantum nomen Vincentiæ; cùmque eo tantum, procurator in recompenſam ceſſionis rem propriam Vincentiæ tradidiſſet cedenti ad idem nomen; perneceſſe prædicta Clauſula refertur, ſic ſuadente tum regula, quod relatio reſtringitur ad immediatè expreſſa; 1
ut notant Doctores, *in cap. Cùm dilecti, de bona.* Rot. *coram Greg. XV. dec.* 4545. *n.* 14. *& inter rec. dec.* 2
627. *n.* 9. *p.* 2. tum correſpectivitate acquiſitionis ad traditionem; quia nimirum ſicuti domus propria Vincentiæ ejus nomine tradita fuit cedenti; eodem nomine ceſſio acquiſita, ac ſtipulata præſumitur. Ruin. *conſil.* 159. *nu.* 10. *verſic. tamen alia, lib.* 1. Decian. *conſil.* 73. *num.* 8. *verſic. quæ etiam verba, lib.* 1. Mant. *de tacit. lib.* 22. *tit.* 8. *num.* 36. Caval. *dec.* 219. *num.* 6.

Unde nihil urget, quod in inſtrumento mandati procuræ in perſonam Fulvii Vincentia illum procuratorem conſtituiſſet, tam nomine proprio, quam uti tutrix filiorum, quia nomen filiorum appoſitum fuit reſpectu concordiæ ſuper quantitate debiti, & aliis præten-

Digitized by Google

ſionibus Laviniæ, à procuratore faciendæ; nomen verò
Vincentiæ reſpectu ſolutionis de re propria Vincentiæ,
& ceſſionis ad ejus favorem portandæ; prout ſucceſſi-
vè reportata fuit, & ſic, ſingula ſingulis debent re-
3 ferri, juxta *leg. negotia, ff. leg. geſt. l. quoties. C. fam.
erciſc.* Decian. *conſil.* 186. *num.* 4. Rota apud Peniam,
deciſ. 231. *nu.* 9. *deciſ.* 140. *n.* 7. Minus urget quod
ceſſio cenſeatur acquiſita filiis, eo quod ad illos nego-
4 tium ſpectaret, ex allegatis per Bell. *deciſ. Jannen.*
14. *n.* 46. Quia ſpectabat quidem ad filium onus ſol-
vendi dotem, ſed non jus reportandi ceſſionem tranſ-
lativam; quam imò reportare, cum intereſſet ſolius
5 Vincentiæ, quæ de proprio ſolvit, ipſis merito ceſſio
acquiſita fuit; ut ad litteram eſt textus, *in leg. poſt
mortem, §. tutor.* ibique notat Bartol. *in Summ. ff.
quand. ex fact. tutor.*

Quod verò Julia, contra quam ceſſio emanavit La-
viniæ cedentis, ſit debitrix dotis, apparet ex alio pu-
6 blico inſtrumento, in quo ipſa ſimul cum filiis uti prin-
cipalis perſonaliter, & in ſolidum, & ſub Obligatione
Camerali, dotem Laviniæ ſolvere promiſit; atque ita
(eſto, ſine veri præjudicio) quod onus dotandi ſpecta-
ret ad filios, ipſa reſpectu creditricis, cujus favore pro-
miſit, quidquid ſit reſpectu Filiorum, conſtituta fuit
principalis debitis, Aym. *conſil.* 33. *n.* 8. Surdus *conſil.*
150. *n.* 57. Rota *dec.* 167. *n.* 6. ibique Add. *n.* 10. *dec.*
445. *num.* 2. *coram ſanct. mem. Gregor. XV. deciſion.*
118. *num.* 8. *inter impreſſ. apud Zacch. de Obligatione
Camerali*, & in puncto dotis promiſſæ ab eo qui dota-
re tenebatur, & ab alio; Surdus *conſil.* 448. *num.* 1.
in fin.

Aliud objectum præſcriptionis tricennariæ, ſive præ-
ſumptæ ſolutionis à Statuto Benevent. ex lapſu viginti
annorum inductæ, fuit ſublatum in prima deciſione,
§. neque. Quidquid enim ſit, an tricennariam, dotis
debitor inchoare potuerit, in præjudicium Uxoris, ma-
rito vivente, quod etiam reſpectu actionis perſonalis,
negant infra allegandi, eo quod tunc Mulier agere
7 contra promiſſorem non poterat, ſed Vir. *leg. ſi pro
dote, C. de dot. promiſſ. leg. doce ancillam, C. de rei
vend cat.* Paril. *conſil.* 33. *n.* 67. *lib.* 1. & non volenti
agere non currit præſcriptio, *lege* 1. *§. finali, C. de annal.
except. lege cum notiſſimi, §. in his, C. de præſcript* 30.
vel 40. *annorum, &* in puncto Menoch. *conſil.* 88. *n.*
8 43. quem ſequitur Rimin. Jun. *conſil.* 670. *num.* 31.
Rota *in Romana Dotis, & Legatis, 16. Januarii* 1620.
coram bon. mem. Manzanedo. Contraria verò ſenten-
9 tia probatur, ex quo ſicuti conſtante matrimonio de-
bitor dotis perpetuam liberationem conſequi poteſt à
ſolo viro, mediante acceptilatione, aut etiam con-
feſſione de recepto, *leg. in iis rebus, 66. §. ſi Vir ſo-
cero, ff. ſol. matrim.* ſive gratuita alienatione, & re-
miſſione, *leg. vir. ab eo* 50. *in fin. ff. de Jur. dot.* ita
10 mediante triginta annorum præſcriptione; cum eo
11 modo, quo aliquid eſt alienabile, ac irremiſſibile,
12 ſit etiam præſcriptibile iuxta theoricam quam tradit
Marian. Socc. *in cap. cum contingat, ſub n.* 13. *& ſeqq.
de for. competen.* Rolan. *conſil.* 3. *n.* 83. *lib.* 1. Mi-
chaël Ilgur. *de regim. mund. quæſt.* 3. *n.* 78. *inter tract.*
13 *diverſ. tom.* 16. *fol.* 120. *à tergo*; & alienare dica-
tur, qui patitur præſcribi, Vaſquez *Illuſtr. cap.* 52.
n. 3. *& ſeq.* Surd. *conſil.* 516. *n.* 7. Menoch. *conſil.*
825. *n.* 54. *&* 55. Sitque præſcribens ſimilis ſolventi,
14 *lege, ſi pupillus, in fine, ff. de adminiſtratione tuto-
rum*, Surdus *conſil.* 234. *n.* 12. Ac nimis durum vi-
deatur, quod ſi matrimonium longiſſimo tempore du-
raverit, promiſſor dotis, qui bonam fidem habuit,
non valeat contra mulierem uti præſcriptione trigin-
15 ta annorum, qua omnes actiones perpetuo tollun-
tur, *lege ſicut, lege fin. C. de præſcriptione triginta
annorum*, Neguſant. *quæſt.* 535. *n.* 9. Surdus *conſil.*
296. *n.* 1. *& deciſ.* 30. *n.* 2. Fontanel. *deciſ.* 78. *n.*
9. Et in puncto hanc opinionem diſtinguendo, inter
præſcriptionem fundi dotalis, & actionis de dote; 16
ſecutus eſt idem Fontanel. *de pact. nupt. clauſula 6.
gloſſa* 1. *parte* 2. *n.* 63. poſt Seraph. *deciſ.* 569. *num.*
2. Quam non revocat ex adverſo allegata deciſion.
In Romana Dotis, & Legati, coram Manzanedo,
ſed loquitur perfunctoriè, & ex abundanti *ultra quod,* 17
&c.

Quidquid inquam ſit de his, placuit reſponſio, quod 18
præſcriptio currere non potuit, ſtante mala fide præ-
ſcribentis, gnaræ videlicet, ſe fuiſſe ſemper debitri-
cem, ut conſtat etiam ex ejus ultimo teſtamento, ubi
dotem promiſſam, ſolvi ab hærede mandavit; & ſic
illam non præſcriptam, ſed continuo à ſe debitam fuiſſe
agnovit, Rota *deciſione* 62. *n.* 1. *& ſeqq. Dec.* 81. *n.*
1. *deciſ.* 119. *n.* 1. *part.* 7. *recent.* eademque mala 19
fides nocet etiam debitricis hæredi ne potuerit præ-
ſcribere; ex allegatis *in* 1. *deciſione, §. nam præſcriptio*;
maximè quia à die mortis teſtatricis lapſi non fuerint,
niſi 27. anni, & ad hanc præſcriptionem requiruntur 20
30. completi Jaſon. *in leg.* 3. *§. labeo, n.* 17. *ff. de ac-
quir. poſſ.* Neguſ. *quæſt.* 330. *n.* 95. Bald. *de præſcr.* 3.
part. 6. *part. princip. q.* 1. *num.* 8. Rot. *dec.* 304. *nu.*
2. *part.* 1. *recentior. & in Romana pretii viridarii*, 11.
Martii 1624. *coram bon. mem. Ubald. Sen.*

Statutaria præſcriptio ſolutionis per lapſum 30. anno- 21
rum ceſſat, quoties militat contraria aliqua præponderans
præſumptio. Seraph. *dec.* 691. *n.* 4. *dec.* 926. *num.* 3.
Molin. *dec.* 125. *n.* 18. Rota *in Romana pretii Virida-
rii*, 11. *Martii* 1624. *§. nec dicatur, in fin. coram con.
mem. Ubaldo Sen. & in Ravennaten. Cenſus, 26. Apri-
lis* 1641. *§. quare, coram Me*; prout in caſu noſtro,
quo cum Livia debitrix, ſe in teſtamento debitricem
dotis agnovit ejuſdem; exinde fit, quod dotem ſolve-
rat, ut ponderat in terminis ſimilis ſtatuti allegati per 22
addnct. ad Burat. *dec.* 8. *n.* 10. *verſic.* 4. *caſus*; ea verò
mortua, filii ejus fatentur dotem non ſolviſſe, & ſatis
eſt quod ſtatutariam præſcriptionem non allegent. Aze-
ved. *in reg. Conſtit. Hiſpan. lib.* 4. *titul.* 15. *n.* 64. *&*
65. Cancer. *variarum reſolut. tom.* 1. *cap.* 18. *n.* 28. 13
Rot. *In Romana Cenſus, ſeu Salviani, 26. Junii*, 1646.
§. præſcriptio item ſtatutaria, coram Me. Adverſarius
autem qui hæreditatem Juliæ voluiſſe ait, de anno
1646. à quo tempore tempus ſtatutarium non concur-
rit, aſſerere non poteſt ſe antea ſolviſſe; cùm ſolvere 24
non teneatur antequam hæreditatem adiret, *in l. ſi præ-
dium, ff. de in diem adject.* Bald. *conſil.* 48. *in fin. verſ.
revertendo, lib.* 1. Alexand. *conſil.* 4. *num.* 18. *lib.* 2.
Balbus *de præſcriptionibus, in* 1. *parte*, 6. *partis prin-
cip. in* 25. *caſu, n.* 47. *& ſequenti.*

Tandem non obſtat defectus renunciationis facien- 25
dæ ab uxore, & à viro promiſſæ in capitulis matrimo-
nialibus; quia ſtante ſilentio longiſſimi temporis, jun-
ctis aliquibus ſolutionibus Dotis à Socero factis, nuſ-
quam petita dicta renunciatione, illa præſumitur, vel
facta, vel remiſſa, ut in terminis deciſum fuit *in Æſcu-
lana Dotis, 24. Ianuarii 1648. §. ulterius, coram R.
P. D. meo Celſo, & in eadem 24. Janu. 1653. §. conſi-
deraverunt, coram R. meo Decano*; præſertim quia ſi
Sponſa Capitulis matrimonialibus talem promiſſionem
continentibus ſubſcripſit, ex hoc ipſo reſultat effectus 26
renunciationis, ut per Bartol. *in leg. ſi intra, n.* 4. *ff.
de pact.* Caſtr. *conſil.* 342. *n.* 1. *lib.* 2. Tiraquell. *de re-
tract. convent. in fin. n.* 28. Cart. *dec.* 92. *n.* 13. *&*
14. cum aliis, quos refert & ſequitur Surd. *conſ.* 392.
n. 11. *& conſ.* 557. 13. Ex quibus, & aliis in prima
deciſione deductis, Domini ſteterunt in deciſis;
Utraque parte informante.

R. P. D.

Digitized by Google

R. P. D. CELSO.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 28. Aprilis 1654.

ARGUMENTUM.

Agitur de Obligatione Camerali. Confeſſio de recepto extrajudicialis voluntariè facta à Tutore, non præjudicat Pupillo, & de conjecturis, & præſumptionibus pro comprobatione ſolutionis.

SUMMARIUM.

1 *Obligatio Cameralis habet executionem paratam, & in vim illius poteſt executivè procedi.*

2 *Clauſula*, Si quid exequendum, *non vulnerat obligationem; ſed ſuſpendit tantùm executionem mandati, donec de illius juſtitia cognoſcatur.*

3 *Confeſſio de recepto extrajudicialis voluntaria facta à Tutore, non præjudicat Pupillo, dum de vera ſolutione non conſtat.*

4 *Amplia etiam in quolibet adminiſtratore.*

5 *Et adducuntur DD. qui contrariis reſpondendo, prædictam ſententiam comprobant.*

6 *Confeſſio de recepto operatur crediti contracti remiſſionem, quæ ſapit naturam donationis.*

7 *Donatio rerum pupilli expreſsè eſt Tutori, & Curatori probibita.*

8 *Si pro modica ſumma pecuniarum reperitur quietantia, utique ſi major ſumma fuiſſet ſoluta, ſimilis quietantia reperiretur.*

9 *Non eſt veriſimile, quod quis ſolvat quantitatem magnam pecuniarum ſine quietantia.*

10 *Non eſt credendum, quod quis voluerit ſolvere, id ad quod de jure non tenebatur.*

11 Deciſio 28. n. 8. part. 6. recent. Deciſ. 16:. n. 1. 4. & ſeq. part. 2. diverſor. & Deciſ. 605. n. 1. coram Gregor. XV. *in quibus caſibus procedant.*

12 Text. in l. Lucius, ff. de adminiſtrat. tutor. *quomodo ſit intelligendus.*

13 *Subſcriptio concludit veritatem ſubſcriptionis facta à Tutore, non autem veritatem confeſſionis de recepto.*

14 *Simplex confeſſio Tutoris non poteſt nocere pupillo.*

15 *Una conjectura tollit aliam, fortior debiliorem vincit.*

16 *Tempus non eſt modus tollendæ, vel inducendæ obligationis.*

17 *Præſumtio, quæ deducitur ex tarditate petendi, eſt levis.*

18 *Præſcriptio eſſet fruſtratoria, ſi ex moroſitate in petendo creditum, præſumeretur ſolutum.*

DECISIO CIX.

CReditum Rainaldæ hæredis Antonii Patris, cujus vigore fuit relatum mandatum contra Michaëlem Mariottum, & deinde, Exequatur, contra bona hæreditaria ipſius reſultat ex Inſtrumento publico venditionis freni, & utenſilium cum juramento, & obligatione ampliſſima in forma Rev. Cam. Unde cenſuerunt Domini, mandatum præfatum eſſe exequendum. Quia obligatio Cameralis habet executionem paratam, & in vim illius poteſt executivè procedi, ut dixit Rot. poſt Zacch. *de oblig. Cam. dec.* 69. *n.* 1. *& dec.* 203. *eod. n.* Et clauſula. Si *quid exequendum*, non vulnerat obligationem, ſed ſuſpendit tantum executionem mandati, donec cognoſcit de juſtitia illius, ex pluribus relat. probat Grat. *diſcept. for. c.* 968. *n.* 2. *& ſeq.* & firmavit Rot. *in Roman. pecun.* 7. *Maii* 1649. *coram Me, & in Romana Cambrii* 23. *Januarii* 1641. *coram Reverendiſſ. Terracinen.*

Nec fuit habita in conſideratione ſolidatio reportata à Joan. Ferro uno ex Tutoribus dictæ Rainaldæ, in

quadam apocha ſub die 12. Aprilis 1630. in qua recipiendo ſcuta viginti, fatetur ſcut. 450. fuiſſe ſoluta An-
tonio Teſtatori, & ſcut. 350. Ugulino Magnino; hujuſ- 3
modi enim confeſſio de recepto extrajudicialis voluntaria facta à tutore non præjudicat pupillo, dum de vera ſolutione non conſtat ubi probat *l. Lucius §.* 47. *in fine*, ibique Bart. *in §. tutelæ, n.* 1. *verſ. dico ergo, ff. de adminiſt. & peric. tutorum*, quem ſequitur Jaſon.
in l. 2. *ſub n.* 20. *verſ. ego tamen pondero*; ibique etiam 4
Alciatus *ſub n.* 16. ubi exemplificat in tutore, & quolibet adminiſtratore, *ff. ſi certum pet.* Aretin. *in §. venditæ, n.* 5. *inſtit. de rerum diviſ.* Alex. *conſ.* 97. *n.* 3. *verſ. quia reſ-
pondeo, lib.* 7. Anguiſc. *conſ.* 265. *n.* 5. *& ſeqq. conſ.* 266. 5
n. 14. Cald. qui plures cumulat *conſil.* 32. *n.* 25. Maſcard. *de probationibus concl.* 370. *n.* 1. Cavalc. *de tutore & curat. c.* 1. *n.* 274. Grat. *c.* 766. *n.* 556. Franc. Marc. *diſt.* 248. 1. *p.* 1. Surd. *dic.* 229. *ſub n.* 24. *verſ. allegabat, & n. ſeqq.*

Et hanc opinionem reſpondendo contrariis, pluribus rationibus & auctoritatibus, comprobat Natt. qui illam veriorem aſſerit, *conſ.* 543. *ſub n.* 18. *& ſeqq.* & de
communi teſtatur Tiraq. *de retr. convent. §.* 4. *Gloſſ.* 6. 6
n. 12. *&* 13. Paſch. *de viribus patriæ poteſtat. c.* 2. *n.* 12. Vivius *comm. concl.* 145. *per tot.* & firmavit Rota *dec.* 714. *n.* 2. *p.* 3. *recent.*

Et optima quidem ratione; nam cum ex confeſſione 7
de recepto reſultat remiſſio crediti jam contracti, illa ſapit naturam donationis, quæ cum tutori, & curatori ſit expreſsè prohibita, conſequenter prohibita eſt etiam confeſſio, prout ex *leg. contra Juris*, 28. *§. ult. ff. de pactis, & l. pactum Curatoris*, 12. *Juncta Gloſſ. verb. remitt. C. eod.* probat Aym. *conſil.* 494. *n.* 9. Corn. *conſil.* 263. *n.* 7. *verſic. ſi enim, lib.* 1. Menoch. *conſil.* 31. *n.* 36. *& ſeqq.* Surd. *d. dec.* 229. *ſub nu.* 24. *verſ. prima, & moventur prædicti.*

In præſenti verò caſu, non ſolum apparet de hujuſmodi receptione, quinimo illa redditur valdè inveriſi-
milis, dum tutor fatetur fuiſſe ſoluta Antonio Teſtatori 8
ſcuta 450. & tamen exhibet quietantiam tantummodo de ſcut. 100. reputatam paulò ante ejus obitum ſub rogitu publici Notarii. Nam ſi major ſumma fuiſſet ſoluta, utique quietantia ſimilis reperiretur, ut benè in pro-
poſito arguit Lancellot. Gall. *conſil.* 86. *n.* 6. Riminald. 9
jun. *conſil.* 489. *n.* 9. *lib.* 5. & dixit Rota *in Romana Dotis de Paluzzellis*, 26. *Oct.* 1601. *coram Litta & Deciſ.* 565. *n.* 22. *coram Penia*, præſertim quia agitur de notabili ſumma, ita ut non ſit credendum quod deſuper non fuerit reportata quietantia, ut ponderavit Rota *coram Merlino deciſ.* 195. *n.* 1. *dec.* 485. *num.* 7. *part.* 3. *lib.* 3. *diverſor. & in recent. dec.* 772. *ſub n.* 3. *& dec.* 259. *n.* 5. *&* 6. *part.* 6.

Rurſus in eadem ſolidatione declarat tutor fuiſſe 10
ſoluta ſcuta 350. Ugolino Magnino, qui tamen non erat creditor in hujuſmodi ſumma; inveriſimile eſt autem quod Antonius voluerit ſolvere id ad quod de jure non tenebatur, ad *l. cum de indebito, ff. de probat.* Rota *coram Durand. dec.* 319. *n.* 6. *&* 7. *dec.* 73. *n.* 8. *p.* 4. *tom.* 2. *recent.*

Nec obſtat Deciſio 28. *num.* 8. *part.* 6. *recentior.* & 11
aliæ in contrarium adductæ; Quia procedunt concurrentibus adminiculis, & quomodo aliunde conſtat de vera, & effectiva numeratione in quibus terminis loquitur *deciſ.* 167. *n.* 1. 4. *& ſequentibus, parte ſecunda diverſorum, coram San. mem. Gregor. dec.* 506. *n.* 1. *& ſeq.*
Et intelligendum eſſe Textum, & Gloſſam *in dicta lege* 12
Lucius, ff. de adminiſtrat. & peric. tutorum; latè probat Jaſon. *in dicta l.* 2. *§. ult. n.* 20. *ſi certum pet.* ubi ponderat verba, *ſi ſolviſſent*, quæ important veram numerationem, Riminald. Junior. *conſil.* 147. *n.* 14. *lib.* 1. Natt. *conſil.* 843. *ſub n.* 18. *& ſeq.* Menoch. *conſ.* 39. *n.* 63. & ſequitur Guttierez *de juram. confirm. parte* 1. *cap.* 50. *num.* 6. *&* 7.

Adminicula verò quæ deducuntur ad probandam numerationem hujuſmodi, vel ſunt levia, vel retorquentur in contrarium; primum enim quod dicta quie-

tantia ſubſcripta ab eodem Ugolino Magnino, & Angelo Herculano non relevat, cùm talis ſubſcriptio concludat quidem veritate ſubſcriptionis factæ à tutore,
13 non autem veritate confeſſionis de recepto, & ideo
cùm nullum præbeat adminiculum confeſſio, remanet
14 ſimplex quæ pupillo nocere non valet, prout ſupra
allegatos tradit Romanus *conſil.* 352. *n.* 5. ibi adden. *lit. F.* Magon. *deciſ. Luc.* 5. *num.* 25. Mancin. *de confeſſione, cap.* 9. *art.* 2. *num.* 2. *&* 4. ubi refert deciſ. Rotæ *coram Rubeo* & fuit dictum *in Marcilien. petuniaria*, 9. *Jan.* 1607. *coram Lancellotto.*

Alterum quod Mariottus eſſet diligens in ſolvendo, ex quo ſolverit Antonio ſcuta 100. ante diem contrarium, tollitur ex eo quod poſt mortem ejuſdem An-
15 tonii diſtulit ſolvere ſcut. 50. ad annum 1629. quæ
ſolvi debebant de anno 1625. Unde ex hac moroſitate, & tarditate per tot annos ceſſat conjectura ſupra deducta, cùm una conjectura tollat aliam, & fortior debiliorem vincat, *leg. non ſolum, ff. de ritu nuptiarum, cap. litteras, de præſumpt.* Decian. *conſil.* 470. *n.* 10. Rota *coram Greg. dec.* 247. *n.* 3.

Lapſus verò temporis non meretur allegari, quia durante tutela, Rainaldo non poterat agere, ea verò finita non probatur habuiſſe ſcientiam præfati crediti, & tamen eſt certum, quod tempus non eſt modus tol-
16 lendæ, vel inducendæ obligationis *leg. obligatione ferè,*
§. planè, ff. de actione, & obligat. leg. ſi certis annis, C. de pact. & præſumptio, quæ deducitur ex tarditate
17 petendi eſt levis, ut advertit Honded. *conſilio* 55. *n.*
69. *lib.* 5. Hieron. Palm. *conſil.* 45. *num.* 6. ubi ait, quod præſcriptio eſſet fruſtratoria ſi ex moroſitate in petendo creditum præſumeretur ſolutum, quod etiam firmavit Rota *dec.* 708. *num.* 12. *part.* 1. *diverſ.* & coram Penia *dec.* 575. *n.* 19.

Et ita utraque parte, &c.

R. P. D. CELSO.

Romana Cenſus, ſeu Salviani.

Mercurij 5. Maii 1655.

ARGUMENTUM.

De Hypothecæ viribus, quo ad hæredes debitoris; De hypotheca dotali præcipuè ſine beneficio Inventarij adeuntibus. Creditum dotale anterius præfertur poſteriori creditori, etiam cum expreſſa hypotheca. De adjudicatione bonorum debitoris juridicè facta creditori: Et hypotheca ob redintegrationem fideicommiſſi.

SUMMARIUM.

2 *Hypotheca non competit creditoribus ſuper bonis ad hæredem debitoris ſpectantibus.*

2 *Ex aditione hæreditatis, per quam hæres quaſi contrahit cum creditoribus hæreditariis, oritur contra ipſum ſola actio perſonalis.*

3 *Hypotheca competit ſuper bonis hæredis, vel quando adivit ſine beneficio legis, & inventarij, vel quando defunctus expreſſè ejus bona obligavit.*

4 *Teſtator poteſt diſponere de bonis hæredis.*

5 *Hæres ſimpliciter adeundo, factum defuncti totaliter approbat.*

6 *Immiſſio nunquam conceditur contra creditorem poſſidentem anteriora, & potiora jura habentem.*

7 *Hypotheca tacita dotis præfertur anterioribus creditoribus qui habent expreſſam in bonis quæſitis à debitore poſt ipſius dotis hypothecam.*

8 *Text.* in leg. is qui res, ff. de jure fiſci *licèt loquatur de Fiſco, locum etiam habet in dote.*

9 *Lex inducens hypothecam ad favorem mulieris, citiùs operatur, quàm hypotheca inducta ab homine.*

10 *Bona debitoris adjudicata creditori, efficiuntur propria ipſius ob præcedentem illorum adjudicationem ſibi factam à Judice.*

11 *Crediti anterioritas juſtificatur ex inſtrumento publico.*

12 *Hæres gravatus tenetur redintegrare fideicommiſſum, & pro hujuſmodi redintegratione ſuper ejus bonis competit fideicommiſſariis hypotheca, ſi ille alienaverit doloſè.*

13 *Quæ hypotheca non incipit à die alienationis, ſed à die qua cœpit adminiſtrare.*

14 *Hæres gravatus dicitur doloſè alienaſſe, quando ſcientiam fidejuſſor habuit.*

15 *Et quando alienando potuit cogitare, ſe non futurum ſolvendo.*

16 *Retentio non competit pro fructibus, de quorum perceptione præciſa quantitatis non conſtat.*

17 *Fructus poſt mortem hæredis gravati alienantis, maturati, non decurſi ad quem ſpectent.*

DECISIO CX.

LAurentio, & aliis de Piordis, uti creditoribus q. Anaſtaſij Coronæ ex cauſa fructuum Cenſus per ipſum impoſiti, & venditi 22. Martij 1607. Hortenſiæ Pratæ de Piordiis petentibus immiſſionem in bonis q. Martini Coronæ, hæredis dicti Anaſtaſij, nempè in vinea extra Portam Latinam, tertia parte Officij Notariatus Curiæ Capitolinæ, & domo ad Divum Marcum,
hodie poſſeſſa per Petrum Paulum de Roſis; propoſito 1
particulari dubio DD. negativè reſponderunt non ex
eo, quod actoribus non competat hypotheca ſuper dictis
bonis ad hæredem debitoris ſpectantibus; quia etiam ſi
regulariter ex aditione hæreditatis, per quam hæres quaſi 2
contrahit cum creditoribus hæreditariis, oriatur contra
ipſum ſola actio perſonalis, *leg. penult. ff. de act. & oblig.*
cum aliis latè allegat. per Franc. *deciſ.* 13. *n.* 7. *cum ſeqq.*
nihilominus, quatenus hæres adivit ſine beneficio in- 3
ventarij, & defunctus expreſsè obligavit, prout hic,
etiam bona hæredum, ſuper ipſis pariter competit hypotheca, concurrentibus in id, cum poteſtate defuncti,
qui potuit etiam de bonis hæredis diſponere, cum vo- 4
luntate ipſius hæredis, aut adeundo ſimpliciter, factum
defuncti totaliter approbaſſe cenſetur, juxta punctuales
deciſiones, *In Romana Salviani domus*, 27. *Nov.* 1634. 5
coram bon. mem. Buccabella; Et Sancti Severini Dotis, ſeu Salviani. 4. *Maij* 1640. *coram Reverendiſſ. Decano, apud* Zacch. *de obl. cameral. deciſ.* 187. *n.* 26. *&* 27. *& deciſ.* 639. *per totam*, ſed ex quo, dicto
Petro Paulo illorum moderno poſſeſſori debetur re- 6
tentio, ex cauſa ex qua creditorum, quæ anteriora,
vel potiora ſunt, nunquam impeditur immiſſio, ut reſpondit Rota, *coram Cardin. Mantica deciſ.* 69. *n.* 1. & alibi paſſim.

Primò ſiquidem ipſo credito dotali Mariæ Providæ
uxoris dicti Martini non obſtante, quod uti contra-
ctum 13. Oct. 1611. ſit poſterius credito actorum,
quia ſuper Vinea, & tertia parte officij acquiſiti à Mar-
tino viro, de anno 1653. & ſic poſt contractam hypo- 7.
thecam dotalem, mulier præfertur omnibus creditori-
bus, expreſſam hypothecam habentibus, per *leg. in his*
qui, 28. *ff. de jure fiſci* ſuffragantem etiam doti; cùm 8
minora fiſci privilegia habeat, tradunt in terminis Angel. *in leg. aſſiduis, n.* 8. *Cod. qui potior. in pignor. hab. & in lege* 1. *parte* 2. *n.* 17. *ff. ſolut. matrim.* Cancer. *variarum reſol. tom.* 1. *cap.* 9. *n.* 2. Mantica *de tacitis, lib.* 11. *tit.* 6. *num.* 23. Ubi de magis communi, & hanc opinionem, quicquid in contrarium ſentiunt allegati per Modernum Foroliv. *de pignoribus, lib.* 3. *quæſt.* 88. *per totam*, ut favorabilem doti ſecuta fuit Rota *in Romana Salvianj*, 10. *Decembris* 1629. *coram Quipp. in recentior. deciſ.* 328. *num.* 19.
cum ſeqq. part. 5. Ubi pro ratione conſiderat, quod 9

lex

Digitized by Google

lex inducens hypothecam ad favorem mulieris, citius operatur; quàm hypotheca ea inducta ab homine; gratis autem dicitur Mariam de ſua dote remanſiſſe integraliter ſatisfactam, quia contrarium patet ex calculo de Ordinatione Rotæ extrajudicialiter facto.

Secundò etiam ſuper domo, pro quodam Cenſu ſortis principalis ſcutorum 200. impoſiti ab Anaſtaſio communi debitore, anno 1604. & ceſſo eidem Mariæ translativè, & non extinctivè, *Sum. num. 5. & 6.* Cui non obſtat, quod ipſa ceſſionem reportaverit, mediantibus pecuniis, ac bonis hæreditariis Martini; quia iſta fuerunt effecta ipſius propria, ob præce-
10 dentem illarum adjudicationem ſibi factam à Judice, & ad ejus favorem declaravit Rota *coram bon. me. Merlin. deciſ. 645. n. 11. verſic. non obſtat quod Maria.*

Tertiò pro ſcutis 681. quæ à Maria, & ſucceſſivè à Stephano de Roſis verè perſoluta probantur Franciſco Coronæ, occaſione annuæ præſtationis illi à Martino
11 promiſſæ, *Summario n.* 10. Franciſcum enim fuiſſe creditorem anteriorem, ſaltem pro rata ſcutorum 60. annuorum, juſtificatur ex Inſtrumento promiſſionis celebrato decima Januarij 1606. *dicto Sum. n.* 8. & firmavit Rota *in deciſ. Merlin. 645. ſub num.* 10. & quamvis informantes pro Petro Paulo, hac de cauſa prætenderent retentionem pro ſcutis 1638. DD. pro dictis ſcutis 681. dumtaxat illam ipſi competere exiſtimarunt; quia hæc ſolum quantitas perſoluta probatur: advertentes ulterius quod rata aliorum ſcutorum 20. annuorum eidem Franciſco promiſſa, non eſt anterior, ſed poſterior dum promiſſa fuerit anno 1612. ut patet *in dicto Sum. n.* 8. Quodque non ſunt calculandi fructus bonorum fideicommiſſi ad Sulpitiam Mariæ filiam ſpectantis, quia prætenduntur à Franciſco hac de cauſa percepti, quia *in Sum. num.* 9. adeſt quoddam Mandatum de immittendo, ejuſque executio facta contra bona dictorum ad inſtantiam ipſius Franciſci; ſed quod fructus ex dictis bonis perceperit, non apparet.

Quartò demum pro ſcutis 1400. occaſione dictæ alienationis factæ à Martino alterius domus, & ſeptem locorum Montium fideicommiſſorum, *eodem Sum. n. 12. & 13.* Tenetur namque hæres gravatus redintegrare fideicommiſſum, & pro hujuſmodi redintegratione
12 ſuper ejus bonis, competit fideicommiſſariis hypotheca; ſi ille alienavit doloſè, ut declaravit præcedens deciſio, *in Romana Salviani 28. Junij 1641.* Et reſponſum fuit *in Romana Fideicommiſſi ſeu Salviani 26. Nov. 1650. coram R. D. meo Decano, §. nihilque, & in Placentina Bonorum 16. Junij, 1613. coram R. P. D. meo Zarat. in fine*, quæ non incipit à die alie-
13 nationis, ſed à die qua cœpit adminiſtrare, ut pluribus adverſis auctoritatibus, firmavit Rota *in Tiburtina redditionis rationis, 3. Junij 1647. coram Reverend. P. D. meo Melzio §. quia dum hypotheca*, doloſè autem
14 alienaſſe convincitur, ex quo ſciebat adeſſe fideicommiſſum, bon. mem. Merlin. *deciſ. 844. n. 6. cum concordantibus allegatis in Romana fideicommiſſi de Mutis, 1. Dec. 1650. coram me, §. quia objectum, cum ſeqq.*
15 & fortius, ſi cogitare potuiſſet, ſe poſtea evaſurum non ſolvendo, ex probatis per Cyriac. *contr. 282. n. 32. & ſeq.* licèt huic partitæ addita fuerint alia ſcuta 560. pro fructibus dictorum bonorum, pro eis tamen
16 non competit retentio, quia non conſtat de perceptione illorum præcisè quantitatis, quæ etiam probata non eſſent calculanda, niſi fructus poſt mortem alienan-
17 tis, maturati non decurſi, ipſo vivente, ad eum ſpectabant, ut notant Doctores *in leg. deducta, §. qui fortè, ff. ad Trebell.* Rota poſt Modern. Forolivien. *de legitima, deciſ. 20. cum 12.*

Et ita utraque parte informante, &c.

R. P. D. Bichio.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 28. Junij 1655.

ARGUMENTUM.

Locator tenetur de levi ſolùm culpa; non de leviſſima. Correi fidejubendi qui dicantur. De diligenti officij adminiſtratione, &c.

SUMMARIUM.

1 *Oligatio in forma Cameræ, habet executionem paratam.*

2 *Plures obligati non dicuntur invicem fidejuſſores ejuſdem ſumma, niſi pro eadem perſona, & eadem ſumma, apud eundem, eodem tempore; vel ſaltem contemplatione mutui periculi fidejuſſerint.*

3 *Fidejuſſor non dicitur acceſſiſſe contemplatione mutui periculi, niſi ab initio fuiſſet conventum, quod alius daretur fidejuſſor.*

4 *Locator operarum de leviſſima culpa non tenetur. Contrarium per text.* in leg. ſi merces, §. qui columnam, ff. locati, *num. 6.*

5 *Locatoris culpa abeſt, ſi omnia facta fuerint, quæ diligentiſſimus quiſque obſervaturus fuiſſet.*

7 *Superlativus quandoque pro poſitivo ponitur in legibus.*

8 *Locatur ſi obligatione legali tenetur pro levi culpa; eo magis accedente ejus promiſſione de diligenter adminiſtrando.*

9 *Verba*, diligenter adminiſtrando, *poſita in inſtrumento locationis recipiunt interpretationem à ſubjecta materia, & natura locationis obligantis ad levem tantùm culpam.*

10 *Obligatio fidejuſſorum reſtringitur ad ea quæ ratione officij perſona ad illud aſſumpta facere tenebatur.*

11 *Obligatio fidejuſſoria non extenditur ad pertinentia; partim ad unum officium, partim ad aliud, vel per accidens cum eodem officio conjuncta.*

12 *Fidejuſſor officialis non tenetur, ſi officium pro quo fuit præſtita fidejuſſio, aliquam præſtiterit errandi occaſionem.*

13 *Aliud eſt delinquere in officio, aliud delinquere occaſione officij.*

14 *Statuta non comprehendunt geſta ante eorum publicationem.*

15 *Ad Computiſtæ officium ſolùm ſpectat ſubducere rationes; & calculare.*

16 *Deciſiones de ſtylo Rotæ ſupponendæ ſunt.*

17 *Officialis Montis conventus, poſt emanatas ſententias, earumque conſummatam executionem, non poteſt prætextu illarum injuſtitiæ, evitare relevationem Monti debitam, ſed ſibi imputet; ſi tunc vocatus paſſus fuit Montem condemnari.*

18 *Locator, ſtante promiſſione de diligenter adminiſtrando, tenetur de leviſſima culpa.*

19 *Verba* diligenter, & cum omni qua decet diligentia, *augent obligationem legalem, & obligant locatorem etiam ad leviſſimam culpam.*

20 *Et de iſta leviſſima culpa poteſt cum locatore paciſci.*

21 *Ad effectum, ut locator de leviſſima culpa, non eſt neceſſaria illius individualis expreſſio; ſed ſatis eſt verbum univerſale omnem.*

22 *In lata culpa dicitur eſſe, qui eſt negligens in arte, & officio ſuo.*

23 *Ignorantia juris non excuſat eum, qui facilè potuit conſulere Peritos.*

24 *Conſuetudo ex tribus actibus, juncto decennii lapſu inducta, demonſtrat, quæ ſint partes officij.*

25 *Officialis dicitur in culpa, quando non facit illud, quod fieri eſt conſuetum.*

26 *Fide-*

Digitized by Google

26 *Fidejuſſor, qui acceſſit obligationi de adminiſtrando officium diligenter, & cum omni diligentia, tenetur etiam de iis, quæ ſaltem ratione conſuetudinis annexa ſunt officio, licèt expreſſa non ſint.*

27 *Locator excedens fines officij, actione ex contractu locationis non caret.*

28 *Rota in reſpicientibus ſtylum, vel peritiam Mercaturæ, judicium Mercatorum ſequi ſolet, ſecus in dependentibus à diſpoſitione juris.*

DECISIO CXI.

MOns Pietatis Urbis, per tres ſententias conformes coactus iterum ſolvere Domino Duci Sancti
Gemini ſcuta 15000. quæ aliàs ſolverat Flaminio Razzanti, eo quod primam ſolutionem fecerat, non ſervata forma, & lege depoſiti, nempè non habita fide, à Fonthia Notario, de adimplemento conditionum in Inſtrumento cenſus contentarum, culpa Petri Pauli Bonilli Computiſtæ, & Ratiocinatoris Montis, id eveniſſe aſſerens; agit executivè pro ſui relevatione contra hæredes Pierotii Altoviti, & Joannis Altoviti quorum primus in ipſo Inſtrumento obligationis Bonilli, pro eo ad favorem Montis fidejuſſit, uſque ad ſummam ſcutorum 68. mille; alter per Inſtrumentum ſeparatum eadem die pariter fidejuſſit uſque ad ſummam ſcutorum bis mille; Et examinato hodie articulo, An ſit relaxandum mandatum, pro ſumma, & contra quæ bona? Rota cenſuit eſſe relaxandum pro ſcutis bis mille, contra bona hæreditaria Pierotii, & pro aliis ſcutis bis mille, contra bona hæreditaria Joannis; Nam utriuſque obligatio pro dictis ſummis apertiſſima eſt in
1 forma Cameræ; habetque propterea executionem paratam, Zacch. *de Obligat. Camerali, quæſt.* 2. *n.* 5.
Cumque non modo fidejuſſerint ſimul, & ſemel in eodem inſtrumento pro una ſumma, ſed per diverſa inſtrumenta, nulla facta mentione in primo, de fidejuſſione facienda ab alio, nec in ſecundo de facta à
2 primo; & ſumma promiſſa duplicationem reciperet,
non cenſentur invicem confidejuſſores ejuſdem ſummæ, tales enim non ſunt, niſi qui pro eadem perſona, & pro eadem ſumma apud eundem, eodem tempore, vel ſaltem contemplatione mutui periculi, fidejuſſerunt. Gottofred. *in lege, ſi à Titio*, 43. *ff. de fidejuſſoribus.* Valenz. *conſilio* 9. *n.* 42. *&* 43. Franchis, *deciſ.* 55. *n.* 10. *&* 11. Rota *deciſ.* 617. *n.* 3. *& ſeqq.* Ubi in ſpecie dicitur non dici fidejuſſiones acceſſiſſe
3 contemplatione mutui periculi, niſi ab initio fuit conventum, quod alius detur fidejuſſor, *part.* 5. *recentior.*

Quod verò contra fidejuſſores commiſſa fuerit ſtipulatio, pendet à duplici inſpectione, videlicet, an ſolutioni, ut ſupra factæ Razzanti cauſam dederit culpa Bonilli, ex qua ille poſſit conveniri; & quatenus poſſit, an ad hunc caſum obligatio fidejuſſorum porrigatur. Primum negabant informantes pro hæredibus Altovitis, vel quia ſolutio legitimè facta fuerit, & nulla nedum Bonillo, ſed nec ipſi Monti culpa tribui valeat; vel ſi quæ Bonilli interveniſſet, leviſſima ad ſummum eſſet de qua locator operarum, qualis ille erat,
4 non tenetur: nam licèt text. *leg. ſi merces, §. qui columnam, ff. locat.* locatoris culpam abeſſe declarat, ſi
5 omnia facta fuerint, quæ diligentiſſimus quiſque obſervaturus fuiſſet: Unde aliquibus viſum eſt, locatorem teneri de leviſſima, quam ſignificare ſolet ſuperlativum illud, *diligentiſſimus*, tamen juxta magis com-
6 munem opinionem ſuperlativum uſurpari hic debet regulariter pro poſitivo; & ſic pro levi culpa, ut adver-
7 tit Gloſſa, *in dicto §. qui columnam, verbo diligentiſſimus*, quam ſequitur ibidem Salycetus *n.* 8. Baldus, *in lege, in judicio n.* 4. *&* 5. *Cod. locat.* Myſingerius *in §. pro uſu, n.* 2. *verſic. diligentiſſimus, Inſtitution. eod.* Pichard. *ibidem, n.* 4. *&* 5. Azzo, *in ſumma, Cod. in rubric. de locat. & conduct. n.* 14. Azorius *Inſtitut. moral. part.* 3. *lib.* 17. *cap.* 7. *in princip.* Molin. *de juſtit. & jur. tom.* 2. *diſp.* 494. *n.* 4. *verſic. item*, ubi per plures rationes latiſſimè id comprobat Gratian. *cap.* 94. *n.* 24. Cavalcan. *deciſ.* 37. *n.* 12. *&* 13. *n.* 21. *&* 22. *part.* 1. Rota *in Bononien. Mercium* 26. *Maij prox. §. neque, coram R.P.D. meo Priolo*; & ſicuti id procedit quan- 8
do Locator tenetur ſolùm obligatione legali, ita accedente etiam ejus promiſſione de diligenter adminiſtran- 9
do, quia verbum *diligenter* recipit interpretationem à ſubjecta materia, & natura Locatoris non obligantis niſi ad levem culpam, ut notat Add. *ad* Dec. *conſ.* 274. *lit. A.* Rimin. Jun. *conſil.* 795. *num.* 31. *&* 3. *ſeqq.* Gozzadin. *conſil.* 63. *n.* 20. Fulgoſ. *conſ.* 193. *ſub num.* 2.

Alterum, quia fidejuſſorum obligatio reſtringitur 10
ad ea, quæ ratione officii Computiſtæ Bonillus ad illud aſſumptus, facere tenebatur, Alberic. *in leg. fidejuſſores, num.* 2. *ff. de fidejuſſor.* Marſil. *in rubric. ff. eod. n.* 208. *& in leg. final. n.* 167. *ff. de Juriſ. omn. Jud.* Bald. *conſ.* 142. *n.* 1. *verſiculo quinimo, lib.* 5. Ubaldis *de duobus fratribus, part.* 8. *quæſt.* 40. *n.* 41. *verſic.* 2. *quia fidejuſſor.* Giurb. *deciſ.* 88. *n.* 8. Rot. *deciſ.* 156. *n.* 7. *parte* 5. *recentior.* Ita ut fidejuſſoria obligatio non 11
extendatur ad pertinentia partim ad officium Computiſtæ, partim ad aliud, vel per accidens cum eodem officio conjuncta, Bald. *dict. conſil.* 142. *n.* 1. *verſic. & ideo, lib.* 4. Dec. *conſil.* 107. *n.* 4. *& ſeqq.* etiam ſi officium, pro quo fuit præſtita fidejuſſio aliquam præ- 12
ſtitiſſet errandi occaſionem, Giovagn. *reſponſ.* 43. *nu.* 44. *&* 45. ubi ait quod differt delinquere in officio, & 13
delinquere cauſâ officii, libro primo; error autem de quo Bonillus redarguitur, eo quod non habita fide à Notario de conditionibus, ideoque non ſervata lege depoſiti, mandaverit Capſerio Montis, ut ſolvat Razzanti, aut non adeſt, quia Bonillo exhibita fuit fides Notarii adimplemento conditionum, neque eam Juris Conſultorum menſura debebat metiri; aut non verſatur circa officium Computiſtæ, & quod (circumſcripto Statuto Montis, longè poſt fidejuſſionem condito, & 14
propterea eam non comprehendente, ad text. *in lege tertia, C. de legibus.* Menoch. *de arbitr. caſ.* 185. *n.* 1. *& per tot.* remiſſivè) non ſpectat niſi ſubducere ratio- 15
nes, & calculare; non autem diſcernere an conditiones fuerint adimpletæ, & mandata Capſerio dirigere Bart. *in leg. Inſtar, n.* 8. *C. de error. calc.* Ciriac. *controverſ.* 202. *n.* 67. Thomas *deciſ. March.* 1. *n.* 4.

Sed quoad primum, reſponſum fuit, hodie non poſſe in dubium revocari culpam Montis, ejuſque Miniſtri. Cum ea canonizata fuit in duabus deciſionibus, *ſub die* 8. *Martij, &* 21. *Junij* 1641. *coram R. D. meo Decano* 16
inter Montem, & Dominum Ducem Sancti Gemini, editis ipſo etiam Bonillo citato, quæ deciſiones juxta ſtylum hujus Sacri Tribunalis ſupponendæ ſunt; nec poſt emanatas ſententias, earumque conſummatam executionem poteſt Bonillus prætextu illarum injuſtitiæ, evitare relevationem debitam Monti, ſed ſibi impu- 17
tet, ſi tunc vocatus, paſſus fuit Montem condemnari, Gloſſ. *in leg. ſi dictum, §. ſi præſenti, verb. poſſet, ff. de evict. & leg.* 2. *C. de ſentent. & interloc. omn. Judic. & in. leg. final. §.* 1. *ſub n.* 5. *verſ. nam qui ſemel, ff. de uſur. rei judic.* Alex. *in leg.* 2. *§. voluntatem, n.* 15. *ff. ſolut. matrim.* Decian. *conſil.* 69. *n.* 17. *lib.* 4. Rot. *deciſ.* 395. *n.* 15. *part.* 4. *tom.* 2. *recentior. & in Mediolanen. bonorum* 26. *Junij* 1647. *§. non obſtat, coram Me.*

Eandemque culpam (eſto leviſſima eſſet) ſufficere ad 18
condemnandum locatorem, ſentiebant aliqui ex Dominis, ſtante expreſſa promiſſione Bonilli, nedum de adminiſtrando diligenter, in quibus terminis loquuntur Rimin. Jun. & alij ſupra ex adverſo allegati; Sed ulte- 19
rius cum omni diligentia ibi: *officium*, &c. *diligenter, & cum omni, qua decet diligentia*, juncto præſertim ſigno univerſali, *Omni*, ne otioſa ſit, augere debet obligationem legalem, & obligare etiam ad leviſſimam culpam.

Digitized by Google

culpam. Joan. Harprech. *& in §. Conductor autem, n.*
11. *in fin.* ubi loquitur in puncto, de eo qui diligen-
tiam promiſit, *& n.* 20. ubi de promiſſione cum ſigno
univerſali, *& n.* 32. *& ſeq. Inſt. locat. & in §.* 15. qui
ſequitur, *n.* 21. *in fine Inſtit. de mandato* Gabr. *conſ.*
169. *n.* 29. *lib.* Decian. *conſil.* 274. *n.* 3. *verſic. & à
fortiori, & verſic. & magis diligens.* Neguſ. *quaeſt.* 192.
ſub n. 1. *verſic. hoc tamen, & num.* 2. *& quarto fuit.*
Menoch. *conſil.* 1114. *num.* 4. *& ſeqq.* de qua certum
eſt poſſe cum locatore paciſci, Azor. *Inſtit. moral.*
20 *part.* 3. *lib.* 8. *cap.* 7. *in princip.* Poſt. Amol. *conſ.* 143.
n. 16. *&* 18. Bec. *conſil.* 94. *n.* 34. *&* 35. qui in for-
21 tioribus terminis firmant non eſſe ad hunc effectum
neceſſariam individuam expreſſionem; ſed ſatis eſſe ver-
bum univerſale, *Omnem.*

Sed in caſu noſtro, leviſſima dici non poteſt, &
levior, imo etiam latam eſſe, firmatum fuit in ſupra ci-
tata deciſione *coram Reverendiſſ. D. meo Decano* 8.
Martij 1641. *§. nec dicatur, in fine*, ibi, *unde Mini-
ſtri Montis debebant perquirere an illa eſſent apta adim-
plere condiniones requiſitas in inſtrumento, & propter hu-
juſmodi omiſſionem non poſſunt excuſari à negligentia*, ac
22 in *§. ſeq.* ibi, *& in lata culpa dicatur eſſe, qui eſt negli-
gens in arte, & officio ſuo:* Eſtque advertendum quod
hæc verba deciſionis diriguntur præcipuè ad Bonillum,
qui mandavit Capſerio, ut ſolveret; nam Capſerius
tenebatur obedire mandato, ſoluſque Bonillus peccavit
mandando ſolvi, non adimplenis prius Conditionibus,
& ſibi non exhibita fide Notarij Fonthiæ, de conditio-
nibus adimpletis, prout fuerat in depoſito promiſſum,
nihil ſuffragante fide Notarij de exhibitione inſtrumen-
torum, quia lex depoſiti non loquitur de fide exhibitio-
nis, ſed adimplemento conditionum, ibi, *ſemper che
dal medemo Notaro ei ſarà fatta fede, cha ſiano ſtate
23 adempite le conditioni contenute, &c.* & facilè erat Bo-
nillo, ſi fidem diligenter legiſſet, agnoſcere eam hujuſ-
modi an eſſet; cùmque facilè poſſet conſulere peritos,
nec ignorantia juris eum excuſat, Menoch. *conſil.* 35.
n. 23. 24. Odd. *de reſtit. in integrum, quaeſt.* 10. *art.* 8.
num. 59. *&* 60. Ciriac. *controv.* 128. *n.* 114. *& ſeq.*

Quo ad ſecundum, ponderarunt Domini, quod Bo-
nillus, nè dum fuit deputatus in Computiſtam, ſed
etiam in Ratiocinatorem Depoſitorum Montis, & ad
hæc officia ſpectare, mandata de ſolvendo, Capſerio
dare, ſive depoſita fuerint libera, ſive conditionata, &
conſequenter conditionis implementum antea ſcrutari,
ſatis colligi ex pluribus mandatis in utraque depoſitorum
ſpecie factis, ab anteceſſoribus Bonilli, & ſignanter ab
eo in cujus locum Bonillus aſſumptus eſt, & ab eodem
Bonillo; conſuetudo enim quæ ex tribus etiam actibus
24 juncto decennii lapſu inducitur; demonſtrat, quæ ſunt
partes officij Ratiocinatoris, & Bonillus ſimpliciter in
Ratiocinatorem deputatus explére ratione officij debet
ea, quæ ipſi officio incumbunt; vel ex ſpeciali proviſio-
ne, vel ex conſuetudine, ut per Purpur. *conſil.* 306.
n. 29. Mozz. *de contract. tit. de mandat. rubric. de na-
turalibus mand. n.* 18. *&* 19. Surd. *deciſ.* 223. *n.* 12.
& 14. Arias de Meſa *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 45. *n.*
3. *in fin.* & in terminis locationis, Cavalc. *deciſ.* 44. *n.*
76. *verſic. niſi eſſet conſuetudo, part.* 1. aliiſque relatis
à Modern. Lucano *in Pragmatica Regn. Neapol. prag-
mat. de locat. & conduct. Collectanea* 2. *n.* 37. *for.* 322.
magis in ſpecie quod dicatur in culpa, officialis, qui
25 non facit illud, quod conſuetum eſt fieri, & è conver-
ſo, tradit Bart. *in leg. ſi pignorave, §. ult. n.* 1. *ff. de pi-
gnorat. act.* Bald. *in leg. ſi penes, in fine, C. depoſit.* Aym.
conſ. 145. *n.* 12. Roland. *conſil.* 58. *n.* 19. *lib.* 4. Gu-
tierez *pract. quaeſt. lib.* 3. *quaeſt.* 29. *num.* 22. Arias de
Meſa *dict. cap.* 45. *ſub n.* 3. *verſic. & ideo*, Joſeph Lu-
dovic. *deciſ. Peruſ.* 62. *n.* 14.

26 Quapropter fidejuſſores, qui acceſſerunt obligationi
Bonilli de officio adminiſtrando diligenter, & cum
omni diligentia, tenentur etiam de iis quæ ſaltem ratione
conſuetudinis annexa ſunt officio, licèt expreſſa non
fuerint. Bart. *in leg. Lucius* 47. *§. Paulus in princip.
verſic. in eo, quod dicit, ff. de adminiſtrat. Tutor.* Hen-
rig. *de fidejuſſorib. cap.* 24. *n.* 277. *& ſeqq.* Mant. *eod.
tract. ſect.* 5. *cap.* 2. *n.* 79. *fol. mihi*, 313. eo magis,
quia Joannes alter ex fidejuſſoribus bene ſciebat hanc
conſuetudinem, cum dicto anno 1601. die 11. Julij fe-
ciſſet quietantiam nomine Urſolinæ Trombettæ, pecu-
niarum ei ſolutarum à Capſerio, vigore mandati facti
à Computiſta anteceſſore Bonilli, quatenus Bonillus
exceſſiſſet fines officij, iſto etiam caſu competit actio 27
ex contractu locationis, cum fidejuſſores acceſſerunt,
l. præterea, & l. ſeq. l. fin. ff. mand. Picard. *in §. is
qui exequit. num.* 2. *&* 3. *inſtit. de mandato.*

Et ita deciſum utraque parte informante, non ob- 28
ſtante contrario judicio Mercatorum, quod Rota in reſ-
picientibus ſtylum, vel peritiam mercaturæ; non ta-
men in dependentibus à diſpoſitione juris, qualia ſunt
iſta, ſequi ſolet, ut, & aliis allegatis, fuit dictum in
Romana Cambii, 17. *Febr.* 1642. *§. ad ſecundum,
in fine, coram Me.*

R. P. D. Celso.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 5. *Junij.* 1655.

ARGUMENTUM.

De Apocha non habente requiſita *l. ſcripturæ, C. qui potior.* Novatur debitum per creationem novæ partitæ. In illud fit executio, quod fuit in obligatione deductum.

SUMMARIUM.

1 *Creditor quis apparet ex inſtrumentis in actis productis.*
2 *Obligatio de reſtituendo prioribus, & potioribus ſemper exequi poteſt contra obligatos, quando conſtat de prioritate & potioritate, & in inſtrumentis productis obligatio Cameralis reperitur.*
3 *Clauſula* Ad omne mandatum Domini, *operatur, ut pecuniæ dicantur extare, perinde ac ſi nunquam conſignata fuiſſent.*
4 *Clauſula* Si quid exequendum, *ſtante validitate & juſtitia mandati, non vulnerat obligationem Cameralem, ſed proceditur ad ulteriorem executionem.*
5 *Apocha privata, carens requiſitis* l. ſcriptura, C. qui pot. in pign. hab. *non probat.*
6 *Novatio tunc dicitur inducta, quando prima obligatio transfunditur in ſecundam.*
7 *Solutio referri debet ad cauſam expreſſam.*
8 *Pecunia ſi eſt in obligatione, illa venit reſtituenda; non autem quantitas.*
9 *Pecunia debetur loco rei, ſi ipſa res præſtari non poteſt.*

DECISIO CXII.

IO. Baptiſta, & alii de Scottis, quibus ex pretio Val-
lis Montanæ conſignata fuerunt ſcut. 28000. mone-
tæ ſub obligatione de reſtituendo Prioribus, & Potio-
ribus creditoribus DD. de Sfortiis, & ad omne man-
datum cujuſvis Judicis, compulſati ab anterioribus,
coacti fuerint dictas pecunias reſtituere, egerunt pro
eorum redintegratione contra Philippum hæredem Octa-
vii Coſtæ, qui ex eodem pretio ſcut. 45000. recepe-
rat ſub ſimili obligatione de reſtituendo. Et quia ab
A. C. mandatum executivum reportarunt, dubitavi
an illud eſſet exequendum? Et DD. affirmativè reſ-
ponderunt; nam cum Scotti ex Inſtrumentis in actis
productis appareant creditores de annis 1618. 19. 1
20. 22. 23. & 26. Coſta verò de anno 1627. re-
ctè fuit contra ipſum relaxatum mandatum vigore
prædictæ

Digitized by Google

2 prædictæ obligationis, ut probat Manent. *deciſ.* 45. *num.* 16. & 17. & firmavit Rota coram Seraph. *deciſ.* 1196. *num.* 1. & *ſeq. in Romana anterioritatis, penes Zacch. de oblig. Cam. dec.* 125. *nu.* 1. & *in Romana Pecuniaria* 7. *Maij* 1649. *confirmata* 27. *Maij* 1650. *coram Me.* In quibus deciſionibus, & præſertim in
3 prima, ponderata fuit clauſula, *ad omne mandatum Domini*, quæ operatur, ut pecuniæ dicantur extare perinde, ac ſi nunquam conſignata fuiſſet, quod prius dictum fuerat in *deciſ.* 114. *n.* 6. *part.* 4. *tom.* 2. *recent.*
4 & *in Romana Salviani de Caſalibus coram R. P. D. meo Cerro, penes eundem* Zacch. *d.* 189. *n.* 35. Quamvis ſigna tuta reſcripſerit cum clauſula, *Si quid exequendum*; quia ſtante validitate, & juſtitia mandati, dictum reſcriptum non vulnerat obligationem Cameralem; ſed proceditur ad ulteriorem executionem, Rota poſt Zacch.
5 *de oblig. Camer. dec.* 12. *n.* 4. & *apud* Cenc. *de Cenſ. d.* 384. *n.* 1. & 2. cum aliis adductis Gratian. *cap.* 968. *n.* 2. & *ſeqq.*

Prætenſio verò quod Octavius ſit Ceſſionarius Abra-
6 ham Hebræi creditori Apochæ privatæ de anno 1624. paràm relevat ad hunc effectum; Tum quia dicta Apocha non habet requiſita *l. ſcriptur. C. qui potior. in pign. hab.* Caval. *dec.* 492. *n.* 2. Buratt. *d.* 14. *n.* 36. Imo fuit novata per ſolidationem, & creationem novæ partitæ de anno 1627. per quam extincta fuit origo debiti antecedentis, & ſublata obligatio procedens, *l. novat.* & *poſt.* Rebuff. *ad Conſtit. regulares, tom.* 2. *tit. de mercat. vend. art. p. gloſ.* 20. *n.* 1. & *ſeqq.* tradit Gratian. *c.* 273. *n.* 53. Rota *in recent. dec.* 150. *n.* 19. & *ſeqq. part.* 5. Tum etiam quia idem Octavius non recepit ſcuta 4500. in dictam cauſam, ſed ad computum ſcutorum 10065. alterius mutuatorum bon. m. D. Duci Alexandro ſub die 29. Martii 1627. ut apparet ex ordine cujus vigore exegit ibi: *Saranno contenti pagare al Sig. Ottavio à buon conto di ſorte principale di ſcut.* 10065. *di preſtito fatto al Sig. Duca Aleſſandro noſtro Padre, come per gli atti del Belgio* 29. *Marzo* 1627. & ideo cum cauſa fuerit expreſſa, in illam, & non aliam ſolutio referri debet, *l.* 1. *ff. de ſol.* Rota *d.* 293. *n.* 5. *p.* 5. *recent.* & *in Romana, ſeu Veliterna reſtitutionis dotis* 17. *Dec. coram R. P. D. meo Bicchio.*

Non obſtat, quod idem Octavius ſit debitor ſpeciei, non autem quantitatis, ex quo dicta ſcut. 4500. inveſtiverit in locis Montium, eaque vinculaverit loco cautionis, & pro adimplemento contentorum in Chirographo venditionis Vallis Montanæ; Nam cùm ipſe re-
8 ceperit à DD. de Sfortiis pecuniam, non loca Montium, illaque reſtituere promiſerit, pecunia, quæ eſt in obligatione, venit reſtituenda, non obſtante prætenſo inveſtimento, ut dixit Rota in *Romana locorum Montium* 27. *Nov.* 1637. *coram Pirovano*, & *firmatum fuit pro iiſdem de Scottis in Urbevetana Cenſus* 6. *Julij* 1640. *coram Reverendiſſ. Terracinen.*

Præſertim cùm ex *Summario ſub n.* 5. conſtet hujuſmodi loca fuiſſe alienata per eundem Octavium; ita ut hæres ipſius illa ampliùs præſtare non potuerit, quo caſu teneri ſolvere pecuniam, probat *l.* 1. *ff. de penu*
9 *legat. l. ſi quis* 57. *ff. de ſolut. l. cum fine* 19. & *l. ſi penum.* 24. *ff. quando dies leg. cedat*, Barz. *dec.* 84. *n.* 7. & *ſeqq.* Rota coram Durano *deciſ.* 47. *n.* 1. & 2.

Ex quibus pro exequutione mandati reſponſum fuit, informantibus tantùm fratribus de Scottis, altera parte pluries, & pluries citata, &c.

R. P. D. CELSO.

Romana Mercium.

Lunæ 28. *Junij* 1655.

ARGUMENTUM.

Poteſt creditor agere contra debitorem ſui debitoris; & ſi adſit obligatio Cameralis, etiam non præmiſſa primi debitoris excuſſione. De actione in venditorem ad rem, vel pretium, aut intereſſe, &c.

SUMMARIUM.

1 *Sententia ob non prorogationem fatalium, remanet deſerta, & tranſit in judicatum.*

2 *Paria ſunt, non appellare, & debito tempore appellationem non proſequi.*

3 *Creditor benè poteſt agere contra debitores ſui debitoris; etiam non facta excuſſione, attenta obligatione Camerali.*

4 *Creditum probatum ex publico inſtrumento. Vel ex Apocha, trino teſte munita, num.* 5.

5 *Contra venditorem agi poteſt, vel pro rei venditæ conſignatione, vel pro pretij reſtitutione.*

6 *Re per venditorem non tradita, poteſt emptor repetere pretium, non ut pretium, ſed ut intereſſe, ſicut re evicta.*

7 *Solutio, ſi fuerit promiſſa intuitu alicujus rei, debet ſervari ordo, ut res prius tradatur, & poſtea ſolutio fiat.*

8 *Ex duobus contravenientibus, attenditur tantummodo contraventio primi, nec defectus ſecundi eſt in conſideratione habendus.*

DECISIO CXIII.

LUdovicus Pompilius creditor Caroli Tarditi in ſcutis 3000. monetæ obtinuit per ſententiam condemnari hæredes Jo. Andreæ Rotigni, uti debitores ſui debitoris, ad ſolvendum ſibi ſcuta 500. Et quia ab anno 1641. quo fuit interpoſita appellatio, nihil fuit geſtum, minuſque prorogata fatalia, remanſit deſerta, 1
& ſententia tranſivit in judicatum, *Auth. hodie, C. de appellat. Clem. ſi appellationem*, & *Clem. ſicut, eod. tit.* Rota *deciſ.* 233. *num.* 2. 3. *part.* 7. *recent.* & *in Cajetana Bonorum* 3. *Dec.* 1646. *coram R. P. D. Cerro.*

Paria enim ſunt non appellare, & debito tempore 2
appellationem non proſequi, *l. final. §. illud etiam, C. de tempor. app.* & dixit Rota *in Aquilana Juriſpatronatus* 4. *Junij* 1646. *coram Eminentiſſ. Card. Corrado.*

Executio verò dictæ rei judicatæ nulla dici nequit ex eo, quod Rotigni non ſint debitores Pompilij, ſed tantùm Caroli Antonij Tarditi; Nam cùm Pompilius 3
ſit creditor ejuſdem Tarditi, benè potuit agere contra Rotignos tanquam debitores ſui debitoris, etiam non facta executione attenta oblig. Cam. ad. *l. nomen; ubi DD. C. quæ res pign. oblig. poſſ.* Rota poſt Zacch. *de oblig. Cam. dec.* 7. *n.* 1. & *dec.* 190. *n.* 14. & 15. coram Merlino *deciſ.* 189. *n.* 4. cum aliis per Add. ad Burat. *deciſ.* 793. *n.* 10.

Minus de Creditis dubitari poteſt; ſi quidem credi- 4
tum Pompilij contra Tarditum reſultat ex inſtrumento publico ſub die 12. Febr. 1639. *ut in Sum. n.* 1. Creditum Tarditi adverſus Rotignos ex Apoca ſub Aprilis
1640. Ab iiſdem ſubſcripta, & trino teſte munita, in 5
qua fatentur habuiſſe ſcuta ſex: & occaſione illarum promiſerunt intra quatuor menſes conſignare merces conventas cum juramento, & obligatione Camerali, ut latiùs *in Sum. n.* 2. Unde cùm nec tempore convento, nec poſtea dictas merces conſignaverint minuſque pecunias receptas ſolverint, meritò ad illarum conſigna-
tionem, & in defectum conſignationis, ac pecuniarum 6
reſtitutionem, fuerunt condemnati, ut firmat Bald. *in l. ſi traditio, n.* 7. *Cod. de act. empt.* Ubi quod re non
tradita poteſt emptor repetere pretium, non ut pre- 7
tium, ſed ut intereſſe, ſicut re evicta, *Ruin. conſil.* 141. *n.* 9. *verſ. nec obſtant allegata in contrarium, lib.* 1. cum adductis per Gratian. *diſcept. for. cap.* 701. *n.* 1. & *ſeqq.* & dixit Rot. *coram Buratto deciſ.* 819. *n.* 1. & *in recent. deciſ.* 322. *n.* 2. *part.* 5.

Nec poſſunt Rotigni juvari exceptione non implementi, ſub prætextu quod Tarditus non ſolverit alia

ſcuta

Digitized by Google

ſcuta 500. prout promiſerat ; nam cùm illa non eſſent
ſolvenda, niſi poſt tres menſes à die conſignationis mer-
cium, & dictæ merces nunquam conſignatæ fuerint,
utique Tarditus nullo modo tenebatur implere. Nec
8 obſtat etiam hujuſmodi exceptio, quia ordo prius ſer-
vari debet, juxta ea quæ notat Bald. in *l. 1. n. 22.*
verſ. cùm enim primum, C. de uſur. & fruct. legat. Rot.
deciſ. 139. *num.* 2. *& ſeqq. poſt* Zacch. *de obligat. cam.*
& in recent. deciſ. 90. num. 13. part. 4. tom. 2. &
Deciſ 136. eod. n. part. 5. Et regulare eſt, quod ex duo-
bus contravenientibus attenditur tantummodo contra-
ventio primi, nec defectus ſecundi eſt, habendus in
conſideratione, ut docet Mathеſilan. *ſingul.* 10. Bald.
in l. cum proponas 21. *n.* 1. *Cod. de pact.* & dixit Rota
deciſ. 86. *n.* 15. *part.* 4. *diverſ.*

Et ita altera parte tantùm informante, &c.

R. P. D. Celso.

Anconitana Mannæ.

Mercurij 22. Martij 1656.

ARGUMENTUM.

Inſtrumenta vinculata obligatione Camerali habent paratam executionem. De probationibus, & variis conjecturis ſatisfactionis. De quietantiis, receptionibus, & aliis ad rem.

SUMMARIUM.

1 *Creditum probatur ex inſtrumento publico, quod indubitatam & manifeſtam probationem facit.*
2 *Et ex confeſſione partis in inſtrumento edita.*
3 *Inſtrumenta obligatione Camerali vallata paratam executionem habent.*
4 *Et non ſolùm in Tribunali A. C. ſed etiam in Rota, quando illa procedit cum facultatibus A. C. ei in commiſſione communicatis.*
5 *Creditor accipiens à ſuo debitore rem æquivalentem ſatisfactioni ſui crediti, præſumitur ſatisfactus, donec contrarium plenè, & concludenter probetur.*
6 *Creditor, ſi vendat rem à ſuo debitore acceptam, & concludenter non probet quid ex tota re retractum fuerit, tunc intrat præſumptio, quod ipſa res ſufficiens fuerit pro ſatisfactione debiti.*
7 *Dati ob cauſam, cauſa ſequuta, ceſſat repetitio.*
8 *Partita relata ad debitum unius negotiationis, non ſunt trahendæ ad diverſum negotium.*
9 *Quietantia ſemper præſumitur reportata à ſolvente.*
10 *Et ſine quietantia non eſt veriſimilis ſolutio, maximè quando ſumma ſoluta eſt notabilis.*
11 *Deponenti de proprio intereſſe, & de ſe exonerando non creditur, & n. 14.*
12 *Solutio præſumitur in cauſam debitam, dum nil aliud fuit expreſſum.*
13 *Diverſitas temporis & ordinis arguit diverſitatem rei.*
15 *Debitor ſolvens alteri de ordine creditoris liberatur.*
16 *Exceptiones turbidæ non debent admitti pro retardatione obligationis Cameralis.*
17 *Relatio extrajudicialis Periti non valet.*
18 *Item quando eſt erronea.*

DECISIO CXIV.

DUm inſtarent ſorores de Fanis hæredes Marini
Fani pro relaxatione mandati in ſumma ducat.
2172. monetæ Neapolitanæ; occaſione pretii contro-
verſæ Mannæ contra illos de Petrobellis, Rota conſtat
ſub die 21. Junij 1649. relaxandum eſſe mandatum pro
ſcut. 900. tantùm, relicto in ſuſpenſo reſiduo, ad effe-
ctum, ut ſuper eo meliùs rei veritas diſcuti, ac haberi
poſſet, ſolutis per Petrobellos dictis ſcut. 920. Eædem
ſorores obtinuerunt ſub die 23..... 1651. diſputari du-
bium ſuper reſiduo, ſed eo non reſoluto, ordinatum
fuit, ut eligeretur extrajudicialiter peritus, quo effe-
cto, & facta per eum relatione, repropoſita fuit cau-
ſa, & reſolutum coram R. P. D. Bichio bon. me. man-
datum eſſe relaxandum pro aliis ſcut. 1272. ejuſdem
monetæ. Quod eſt reſiduum dictæ ſummæ in ſuſpenſo re-
lictæ. At quia idem R. P. D. Bichius morte præventus 1
deciſionem extendere non potuit, in ejus locum ego
ſubrogatus illam edidi.

Fundamentum reſolutionis fuit. Quia creditum illo-
rum de Fanis in dicta ſumma proveniens ex capitali
Mannæ per Fanos tranſmiſſæ, uſque de anno 1613.
è Civitate Neapolis ad Civitatem Anconæ, hæredibus
Pauli Petrobelli apparet omninò clarum, & liquidum,
tùm ex publicis Inſtrumentis, quæ indubitatam ac ma-
nifeſtam faciunt probationem, *l. quoties in fine, C. de*
Judic. l. cum precib. de probat. l. mancipat. C. de fid.
Inſtr. Bald. in l. Intereſt. 21. n. 2. C. de ſolut. Rota co-
ram Cavalerio, deciſ. 282. nu. 4. coram Burat. *deciſ.*
540. n. 4. & in Urbinaten. Salarij 26. Junij 1652. coram 2
R. D. meo Zarate. Tum ex proprio DD. de Petrobellis
confeſſione, emiſſa in publico Inſtrumento, in quo faſſi
ſunt dictam Mannam recepiſſe, illiuſque pretium aſcen-
diſſe ad dicta ſcut. 2172. *l. cum te, 2. Cod. de tranſact.*
l. generaliter, 13. Cod. de non num. pecun. cap. per tuas
1. de probat. cum aliis in *Regien. penſionis 2. Junij 1653.*
§. penult. coram Merlino: Et cum dicta jura ſint obliga-
tione Camerali vallata, habent executionem paratam, 3
Galleſ. *de oblig. Camer. quæſt. 2. ſub n. 8. verſ. nempè,*
Rota *coram Durano, deciſ. 112. n. 2. in recent. deciſ.*
455. num. 3. & deciſ. 620. num. 1. verſ. ſatis enim,
parte 1. Et non ſolùm in Tribunali A. C. ſed etiam in 4
Rota, quando (prout hic) illa procedunt cum facul-
tatibus A. C. ei communicatis in commiſſione: Rota
coram Caſſadoro *deciſ. 8. de reſcript.* & poſt Zacch. *de*
Oblig. Cameral. dec. 12. n. 4. & 5.

Neque hujuſmodi exequutionem retardare valent non-
nullæ prætenſæ partitæ ſolutionum à Petrobellis facta-
rum. Quia prima ſcut. 120. pro pretio pannorum ven-
ditorum Marino Fano, remanet compenſata cum ſcut.
147. quæ vice verſa Petrobelli retraxerunt ex libris
500. Mannæ ſibi ab eodem Marino traditæ ad effectum
vendendi, & de ejus pretio ſibi ſatisfaciendi, ut reſ-
pondit deciſio in hac cauſa emanata 21. *Junij 1649.*
coram Eminentiſſ. D. Cardin. Corrado, §. quia non re-
ſultat.

Secunda partita conſiſtens in ſcut. 800. per Petrobel-
lum traditis in duabus vicibus Marino Fano, nec pa- 5
riter viſa attendenda; quia in illius extinctionem re-
cepit Petrobellus alias libras 1100. Mannæ, quæ cùm
æquivalerent ſatisfactioni ejus crediti, intrat præſumptio
ſatisfactionis, donec contrarium plenè, & concluden-
ter probetur, juxta Gloſſ. *in l. 2. verbo, redigere, C. de*
pignor. Jaſ. *Inſt. de action. in princ. n. 94.* Pariſ. *conſ. 50.*
n. 28. vol. 1. Surd. *dec. 49. n. 16. verſic. benè verum eſt.*

Neque talis præſumptio excluditur ex eo, quod per
quoddam aſſertum calculum hodie probatum remanere
dic... Petrobellum non retraxiſſe ex dicta Manna ma- 6
jorem ſummam ſcu. 348. Quia dicta ſcuta fuerunt tan-
tum pars pretii Mannæ venditæ, & ita dum non ex-
hibentur rationes, & concludentius non probatur quid
ex tota Manna retractum fuit, ſemper viget præſump-
tio, quod Manna ſufficiens fuerit pro ſatisfactione d.
debiti, Neguſ. *de dig. in 2. membr., 3. p. princ. n. 37.*
verſic. Add. tamen in prædictis.

Tertia partita ſcutorum 1200. habita per Marinum
Fanum, ad effectum illa erogandi in emptione olei,
evaneſcit eo ipſo, quod per Inſtrumentum ſtipulatum
ſub 28. Aprilis 1614. juſtificatum remanet, oleum
emptum

emptum fuiſſe, illudque conſignatum unà cum aliis
mercibus Petrobellis tranſmiſſis, in totum aſcenden.
7 ad ſcut. 2675. & b. 31. dati enim ob cauſam, cauſa ſecu-
ta ceſſat repetitio, *leg. 1. & tot. tit. de condit. cauſa data.*

Quarta partita ſcutorum 800. rectè fuit *in eadem
deciſ. Eminentiſſ. D. Card. Corradi*, rejecta ex quo appa-
ret, quod litteræ Cambii continentes dictam ſummam,
& quæ erant directæ Andreæ Bonello Mercatori Nea-
politano non fuerunt per eum acceptatæ, ſed rejectæ,
unde etiam peritus agnoſcens hanc veritatem, nec
minus ipſe in ſuo calculo hanc partitam retulit.

Quo verò ad alias ſex partitas, ſuper quibus Rota
reſervavit particulariter videre, ultra quod ſemper viget
reſponſio data in dicta deciſione Emin. Card. Corra-
di, ut ſcilicet tanquam reſpicientes alias cauſas, quæ
in aliis rationibus initis cum Petrobellis relatæ fuerunt
ad debitum Marini, propterea non ſint trahendæ ad
8 hoc diverſum negotium Mannæ, contra intentionem
Partium, volentium illud à cæteris computis eſſe di-
ſtinctum; nihilominus & regulariter diſcuſſæ nullius
apparuerunt relevantiæ pro retardanda exequutione
obligationis Cameralis. Prima enim ſcut. 627. deducta
ex quibuſdam aſſignatis litteris Cambij directis Bal-
bis, & Friſonis Mercatoribus Neapolitanis non ſuffra-
gatur, quia non probatur, quod dictæ litteræ fuerint
effectuatæ mediante actuali ſolutione, quæ ſi revera ſe-
cuta fuiſſet, de illa conſtaret per quietantiam fieri ſo-
9 litam ab iis qui pecunias recipiunt: Quietantia enim
præſumitur ſemper reportata à ſolvente, Rota coram
S. mem. Gregor. XV. *dec.* 253. *n.* 1. & ſine quietan-
10 tiis non eſt veriſimilis ſolutio, maximè, quando (prout
hic) ſumma ſoluta, eſt notabilis. Rot. *coram eod.
Gregor. XV. dec.* 188. *n.* 3.

11 Neque ad id ſuffragantur Epiſtolæ Mercatorum reſ-
ponſiva illis Petrobelli in quibus dicunt, ſolviſſe pe-
cunias Marino Fano. Nam ex quo agitur de proprio
illorum intereſſe, ac de ſe exonerando, illis non cre-
ditur. *leg. omnib. C. de teſtibus.* Burat. *in l. deferre,
poſt med. verſ. exemplum, ff. de jure fiſc.* Caſtr. *conſ.*
301. *in fin.* Gratian. *diſcept. for. cap.* 727. *num.* 8.

Alia partita ſcutorum 290. ſolutorum in tot. Cec-
chinis Donato Borello non eſt referenda in debitum
illorum de Fanis. Quia in eorum computum conſtat
12 fuiſſe ab eodem Borello conſignatas de ordine Fani ſex
capſas Mannæ, de quibus dum nulla redditur ratio,
ſolutio cenſetur facta in cauſam dictæ Mannæ & non
alterius rei, Rota *cor. Gregor. XV. dec.* 62. *n.* 9. &
10. *Deciſ.* 478. *n.* 9. & *Dec.* 611. *n.* 2. & 3.

Neque ſubſiſtit prætenſio, quod dictæ ſex capſæ
Mannæ fuerint comprehenſæ in conſignatione dicta-
rum librar. 9000. Quia in inſtrumento conſtat unica
vice conſignatas fuiſſe dictas libras 9000. unde non po-
teſt in eis computari alia quantitas data diverſo tem-
pore, & cum diverſo ordine; nempè prima cum ordi-
ne illam tranſmittendi Venetias, ſeu Piſas; ſecunda
verò liberè, & abſque ullo ordine miſſa fuit, hujuſ-
13 modi autem temporis, & ordinis diverſitas arguit di-
verſitatem rei, *leg. triticum, ff. de verbor. oblig. l.
quinquaginta. ff. de probat.* Rota *coram Buratto, dec.*
298. *n.* 4. *verſ. Tum quia.*

Quarta partita ſcutorum 273. & quinta ſcutorum
220. conſiſtentes in quibuſdam litteris Cambii, viſæ
pariter fuerunt irrelevantes, ex quo non apparent ju-
ſtificatæ illorum ſolutiones per quietantiam factam,
ſed ſolum per Epiſtolas Mercatorum reſponſivas illis
Mercatoribus, à quibus dictæ litteræ cum ordine ſol-
14 vendi ſcriptæ fuerunt, quod non ſufficit, dum, ut di-
ctum fuit, agitur de ſe exonerando.

Sexta, & ultima partita ſcutorum 100. quorum de-
bitor remanebat Marinus Fanus, occaſione tot mer-
cium receptarum à Petrobellis, erat ex conventione
Partium ſolvenda Guerrino Mercatori Ravennæ; Et
quia iſti factam fuiſſe ſolutionem, probatur ex com-
puto ejuſdem Guerrini, qui receptionem pecuniæ fa-
tetur; utique hinc ſatis liberatio Fani deducitur, ex
vulgata juris regula; quod debitor ſolvendo alteri de
ordine creditoris, liberatur, *§. ſi quis alij, Inſtit. de* 15
inutil. ſtipul. l. ſi ita ſtipulatus, ff. de ſolut.

Ex his itaque cùm creditum illorum de Fanis appa-
reat liquidum; è contrà verò exceptiones reſpectu præ-
tenſæ ſatisfactionis datæ, vel non ſint veræ, vel ſaltem 16
reddantur turbidæ, hoc ſufficit, ut illæ non ſint ad-
mittendæ pro retardatione obligationis Cameralis, Mar-
cus Anton. *variar. reſolut. lib.* 2. *reſolut.* 96. *num.* 11.
Zacch. *de oblig. Camer. q.* 17. *n.* 71. Rot. *in Romana
Cambiorum*, 17. *Junij* 1633. *coram bon. mem. Cardi-
nali Veroſpio.*

Neque adverſatur relatio Periti; Tum quia extraju- 17
dicialis, Gabr. *conſ.* 168. *n.* 110. *lib.* 1. Tum quia erro-
nea, ob non juſtificationem partitarum, quæ propterea 18
non videntur attendendæ, Gabr. *conſ.* 43. *n.* 18. *lib.* 1. Mo-
nac. *dec.* 110. *n.* 30. *ad med.* Burat. *deciſ.* 165. *n.* 5. *ad
med.*

Et ita utraque parte, &c.

R. P. D. Bevilaqua.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 16. Aprilis. 1657.

ARGUMENTUM.

Agitur de Ceſſionis virtute, & qualitate. Et
de Compenſationis effectibus.

SUMMARIUM.

1 *Creditor, qui in ſatisfactionem ſui crediti fuit con-
tentus accipere nomen debitoris ceſſi, non poteſt dein-
de ad primævas actiones, & jura redire, quia debi-
tum unius, & creditum eſt extinctum.*
2 *Creditum probatur ex exhibitione inſtrumenti.*
3 *Inſtrumentum facit probationem probatam.*
4 *Ceſſio ſi fundata reperitur in credito reſoluto, non
poteſt operari extinctionem debiti, ſed illæſa remanet
prima obligatio erga debitorem.*
5 *Compenſatio, per neceſſarium antecedens præſupponit
praeexiſtentiam, veritatem, & liquidationem crediti.*
6 *Cedens nomen ſatisfacit, quando illud nomen eſt ve-
rum, & de jure ipſi obligatum tempore ceſſionis.*
7 *Relatio operatur, ut omnes conditiones, & qualita-
tes cenſeantur ſpecialiter expreſſa, & inſerta in da-
tione in ſolutum.*
8 *Creditor ſi acceptat jura ceſſa, tunc extinguuntur omnes
actiones ad favorem ipſius, contemplatione cedentis.*
9 *Amplia magis procedere quando debitor cautè agendo
expreſſe declaravit cedere creditum pro tale quale
erat; nec ad illius manutentionem teneri, quo fit
ut ad illud non teneatur.*
10 *Compenſatio extinguit primævam actionem, non ſe-
cus ac datio in ſolutum.*

DECISIO CXV.

AD reſtitutionem pecuniarum Campionum teneri,
iterum Domini reſponderunt inhærendo funda-
mentis, de quibus in Dec. coram Me emanata, 24.
Martij 1656. Certum enim eſt, quod Pavia intendens
Campiono ſatisfacere, creditum ſcut. 961. 1. quod
habebat cum Eminentiſſimo Dom. Cardin. Barberino
ei ceſſit, & in ſolutum dedit, & vice verſa Campionus
illud acceptando per ampliſſimam quietantiam de om-
nibus habitis, & receptis illum abſolvit, & liberavit
ut ex inſtrumento concordiæ initæ, *Aprilis* 1650. *Summ.
utriuſque partis, n.* 1. & 2. Unde non potuit deinde Cam-
pionus pecunias, de quibus agitur ex effectibus Pa-
viæ provenientibus, exigere; & ad primævas ſuas
actiones

Digitized by Google

actiones, & jura redire, dum debitor prædictus in ſatisfactionem ſui debitoris nomen ceſſerat, & ipſe contentus fuit acceptare, & recipere; qua acceptatione mediante, fuit extinctum debitum unius, & creditum *l. ſatisfactio*, 52. *ff. de ſolut. l. ſolutionis*, 176. *ff. de verb. ſignif.* Paris. *conſ.* 96. *n.* 16. *lib.* 4. Rota Januen. *de mercatur. dec.* 4. *num.* 11. *& in Romana ſequeſtri*, 11. *Dec.* 1645. *§. quia quicquid*, *& ſeq. coram Eminentiſſ. D. Card. Otthobono.*

2 Quod autem D. Cardinalis tempore ceſſionis eſſet in prædicta ſumma certus Paviæ debitor, apparebat ex inſtrumento antecedente ſcilicet, 4. Septemb. 1649. inter ipſos ſtipulato, in quo prævia reſciſſione contractus affictus Abbatiæ Griptæ Ferriatæ, per d. Campionum ſibi ſublocat eidem D. Cardin. Abbati, & Commen. effectus, nomina debitorum, & bona omnia ibi exiſtentia dimiſit pro ſcutis 1500. ad effectum ut poſſit ſatisfieri de ſumma ſcutorum 532. in quibus tunc certus creditor extabat; reliqua autem uſque ad ſummam ſcutorum 962. dicto Paulo reſtituere, ut ex inſtrumento pariter ab utraque parte, in Summario dato per quod abundè remanet juſtificatum creditum;
3 cùm faciat probationem probatam, *l. emancipat.* 11. *Cod. de fide inſtr. c. cum dilect.* 6. *de donat.* Bald. *in leg. intereſt.* 21. *nu.* 2. *C. de ſolut.* Gregor. XV. *dec.* 180. *nu.* 1.

Nec contra ſubſiſtentiam prædicti crediti ſuffragari poteſt repetitum objectum quod inter D. Cardinalem, & Paviam in dicto inſtrumento receſſus à ſubconductore Abbatiæ conventum fuit, quod ſcuta 962. vel alia rata erant reſtituenda ipſi Paviæ quatenus creditum D. Cardinalis tunc temporis certum in præfata ſumma ſcutorum 537. ad majorem factis calculis non aſcenderet: Cùmque per ſententiam ſubindè latam declaratum fuit D. Cardinalem nihil teneri reſtituere Paviæ, ſed dictum creditum eſſe compenſandum in aliis
4 expreſſis, ſequitur quod ceſſio de illa facta Campiono uti fundata in credito reſoluto non potuit operari extinctionem debiti, ſed illæſa remanſit prima obligatio erga Paviam pro ſatisfactione non ſequuta, *l. ſi quis ante*, *n.* 10. *§. ſi quis*, *ff. de acquir. poſſ.* Giurb. *dec.* 63. *n.* 1. *&* 2.

Placuit enim reſponſio data in deciſione quod de tempore ceſſionis, creditum non erat reſolutum, nec purificata conditio; ſed extabat verum reale non exactum, nec alteri ceſſum, quale promiſerat. Quod ſatis ſuperque etiam comprobat effectus ſubſecutus, ſcilicet
5 compenſatio appoſita per D. Cardinalem, & obtenta prævia dicta ſententia A. C. nam compenſatio per neceſſarium antecedens præſupponit præexiſtentiam, veritatem, & liquidationem crediti, perinde ac ſi illud Cardinalis effectualiter Paviæ ſolviſſet, ad *l. debitor*, *alias ſi debitor*, *ff. qui pot. in pign.* Bald. *in l. cùm Papinianus*, *nu.* 8. *C. de ſent. interloq.* Surd. *dec.* 24. *num.* 7. Rot. *dec.* 626. *num.* 7. *part.* 1. *diverſ.* & coram Ducan. *dec.* 379. *n.* 9. & ex hac exiſtentia, & realitate crediti de tempore factæ aſſignationis illius Campiono, inſurgit, ut ceſſio non dicatur ſine effectu, & nullius momenti, ſed adimpleta promiſſio realitatis, & veritatis illius; quia ille, qui cedit nomen,
6 ſatisfacit quando illud nomen eſt verum, & de jure ipſi obligatum tempore ceſſionis, ut præter allegatos *in d. dec. §. nec viſum fuit & §. ſequenti*, eſt text. *in d. l. inter cauſas*, 26. *§. abeſſe*, *ff. mandati*, *l.* 3. *in fin. ff. de fidejuſſ.* Bald. *in l. ſi nomen*, 4. *nu.* 2. *ff. de hered. vel act. vend.* Gloſſ. *in l. ſi plus vel minus*, 74. *verb. exigi*, *ff. de evict.* Modern. *de uſur. quæſt.* 80. *num.* 41. *& de cenſ. quæſt.* 72. *n.* 23. Rota poſt eundem *Dec.* 476. *num.* 1. *& ſeq. & Deciſ.* 506. *n.* 4. *& Deciſ.* 507. *n.* 2.

Et eo libentius in hanc ſententiam iverunt Domini, quoniam optimè innoteſcebat Campiono qualitas crediti hujus, ex eo quod in inſtrumento habetur expreſſa relatio ad illud, in quo dominus Cardinalis ſe conſtituit debitorem Paviæ in dicta quantitate ſcutorum 962. ac reſolutione, quæ poterat evenire non attento illo, quod ſimpliciter in ſui ſatisfactionem recepit, quæ relatio operatur, ut omnes conditiones, & qua- 7
litates cenſeantur ſpecialiter expreſſæ, & inſertæ in datione in ſolutum, Bar. *in l.* 1. *in princ. ff. de recept.* Bald. *conſ.* 212. *lib.* 1. Aym. *conſ.* 45. *n.* 4. Surd. *conſ.* 200. *n.* 5. *& conſ.* 288. *n.* 24. Menoch. *conſ.* 1. *n.* 83. cum aliis in alia deciſione adductis, *§. nec facit.* Quapropter non valet amplius redarguere Paviam cedentem, nec regreſſum prætendere ad antiqua jura ſub prætextu, quod creditum ob præexiſtentem conditionem, deinde purificatam evanuerit, eo enim ipſo quod creditor 8
acceptavit jura ceſſa, extinguuntur omnes actiones ad favorem ipſius contemplatione cedentis, Cravet. *conſil.* 166. *in fine*, *& conſil.* 191. *num.* 5. Rota dict. *deciſ.* 507. *n.* 1. apud Cenc. *de Cenſ.* Præſertim quia Pa- 9
via cautè agendo expreſsè declaravit, ſe creditum cedere pro tale quale erat; nec ad illius manutentionem teneri voluit, quo fit ut ad illud non teneatur ex citata deciſ. quæ revidetur, *§. præterea*, *& ſeq.*

Prætenſio verò Campioni, quod ceſſio loquatur duntaxat de ſcut. 528. 80. non autem de tota ſumma ſcutorum 962. non viſa fuit relevans, quia ex inſtrumento ceſſionis deprehenditur, quod ſcut. 128. 80. eſt reſiduum ſcut. 962. quod jam fuerat compenſatum cum duabus partitis ab ipſo Campiono debitis in judicio deductis, & ſuper dicto nomine ceſſo exequutis; ſicque ceſſio non eſt reſtricta ad dictam ratam tantùm, ſed continet integrum debitum Cardinalis licèt pro rata compenſatum; compenſatio enim extinguit primævam actionem, non ſecus ac datio in ſolutum, ac ac- 10
tualis ſolutio, cui æquiparatur ad effectum liberationis, *leg. ſi peculium*, *§. uſura*, *ff. de ſtat. liber. leg. amplius non peti*, *ff. rem rat. haben.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 728. *num.* 7. *& ſeq.* cum concord. ſuprà, & plenè allegatis. *In Romana Domus*, 17. *Martij* 1649. *§. fin. coram bon. mem. Bichio.*

Ex quibus, & aliis in alia deciſ. adductis Domini in ea perſtiterunt pro reſtitutione pecuniarum ſub obligatione reſtituendi potioribus & anterioribus creditoribus exactarum; Utraque parte informante, &c.

R. P. D. BEVILAQUA.

Amerina Succeſſionis.

Veneris 22. *Junij* 1657.

ARGUMENTUM.

Jus Retentionis non intrat pro credito, niſi cum eſt liquidum, & bona retinenda proveniunt ex eadem crediti cauſa.

SUMMARIUM.

1 *Retentio pro credito non datur, niſi creditum ſit liquidum in ſubſtantia, & quantitate.*
2 *Creditum quando dicatur incertum, & illiquidum, ita ut non detur retentio.*
3 *Creditor ſi immiſſus fuerit in poſſeſſionem bonorum debitoris, intrat exceptio, quod credita, aut fuerunt extincta per compenſationem cum fructibus faciendam.*
4 *Aut ideò diminuta, & effecta illiquida, ut niſi iterum liquidentur, non valeat affirmare de illis conſtare.*
5 *Retentio datur creditori, quando ad eum bona perveniunt ex eadem cauſa illius crediti, pro quo vult retinere: ſecus ſi ex cauſa diverſa.*
6 *Fideicommiſſarius facit fructus ſuos, nec illos reſtituere tenetur, nec cum creditis compenſare.*

7 *Deciſio, ſecundum ſtylum Tribunalis Rotæ, in nova diſputatione eſt ſupponenda, & non poteſt in dubium revocari, niſi partibus, denuò ſuper ibi deciſis auditis, revideatur.*

DECISIO CXVI.

DUm in hac cauſa ſub die 15. Maii 1656. quæreretur, An Monaſterio S. Stephani de Ameria, ex perſona Mariæ Hieronymæ monialis ibi profeſſæ, danda eſſet immiſſio in bonis liberis Antonii fratris, Catharina communis ſoror oppoſuit retentionem pro diverſis creditis ex ſolutionibus factis. Sed Rota immiſſionem pro medietate bonorum concedendam eſſe reſpondit, & quod de retentione particulariter videretur; Super qua aſſumpta hodie diſputatione, illam non competere, fuit reſponſum.

1 Quia ad effectum, ut locus ſit retentioni, opus eſt, quod creditum, pro quo prætenditur, ſit certum, & liquidum in ſubſtantia & qualitate; aliàs enim ſi tale non eſt, & aliquam patiatur controverſiam, non intrat retentio. DD. *in l. unica C. de compenſ.* Surd. *dec. 46. in fi.* Rot. *dec. 559. n. 3. & 9. & dec. 639. n. 1. p. 1. recent. Deciſ. 453. n. 2. p. 2. Deciſ. 743. n. 11. p. 3. Deciſ. 157. n. 19. p. 4. tom. 2. & Dec. 411. n. 24. p. 5. coram Gregor. XV. Dec.* 254. *n.* 3. Buratt. *dec.* 60. *n.* 14. Card. Caval. *dec. 539. n. 5. & 6.*

2 Hujuſmodi autem viſa non ſunt credita per dictam Catharinam adducta; nam de pluribus non dabatur ſufficiens juſtificatio. Alia verò multa ſoluta apparebant à quodam Conſacco, non autem ab ipſa Catharina, ut patebat ex 8. 9. 19. 21. & 24. partitis, in calculo dato contentis. Unde certa procul dubio dici non poſſunt credita, ut requiritur ex ſupra allegatis, & dixit etiam Rota *dec.* 130. *n.* 8. apud Zacch. *de oblig. camer. & Dec.* 151. *n.* 5. apud Modern. Forolivien. *de pign. & hypoth.*

3 Præterea ubi credita eſſent omnia juſtificata, adhuc turbida, & illiquida remanent. Cum enim Catharina fuerit uſque de anno 1644. immiſſa in poſſeſſionem bonorum hæreditariorum Antonii, quorum reſtitutionem modo Monaſterium petit, & ab inde citra, lite pendente fructus perceperit: Intrat proinde exceptio, quod credita aut fuerunt extincta per compenſationem cum dictis fructibus faciendam, Ruin. *conſ.* 135. *n.* 10. *lib.* 3. Soccin. Jun. *conſ.* 136. *nu.* 14. *lib.* 1. cum aliis relatis *in*
4 *dec. 312. n. 4. & 10. coram bon. me. Merlino.* Aut adeo diminuta, & effecta illiquida, ut niſi iterum liquidentur non valeat affirmari de illis conſtare, ad effectum impediendi immiſſionem Monaſterii, Pariſ. *conſ. 25. n. 63. li.* 2. Rot. *d. deciſ. 433. n. 4. p. 2. Deciſ. 77. n. 15. Deciſ. 391. n. 6. & dicta Deciſ. 411. n. 27. part. 5. rec.* apud Duran. *dec. 113. n. 2.* Caval. *dec. 539. n. 3. dec. 647. 59.* poſt Modern. Peruſ. *de manut. & in Bononien. fideicommiſſi de Pancaldis, 21. Junij 1649. §. præterea, corã bon. me. Peutingero.*

5 Ex alio etiam dicebatur, retentionem non competere Catharinæ; quoniam bona de quibus agitur, non fuerunt ſibi adjudicata pro hiſce creditis, ſed ex cauſa ſucceſſionis, quam ſolam prætendebat in bonis Antonii ab inteſtato defuncti: quo caſu non poteſt illa retinere, quamvis vera, & realia eſſent credita: ex quo retentio datur creditori, quando bona ad eum proveniunt ex eadem cauſa illius crediti pro quo vult retinere: ſecus ſi ex cauſa diverſa, juxta diſtinct. Bart. *in l. ſi non ſortem, 26. §. centum, n.* 8. Bald. *in fin.* Caſtr. *n. 5. ff. de condict. indeb.* Neguſ. *de pign. 4. memb. §. 1. nu. 4. in fine*, Rota *coram Card. Cavaler. dict. dec. 539. n. 4. & Deciſ. 543.*
6 *n. 3.* Buratt. *dec. 449. n. 3. & citata Dec. 411. n. 13. part. 5. rec.* & poſt Mangil. *de ſubhaſt. dec. 54. n. 5.*

Non obſtat, quod bona ex quibus fuerunt percepti fructus, proveniant ex fideicommiſſo Archimandritæ Meſſanen. purificato ad favorem ipſius Catharinæ, juxta antecedentes reſolutiones, & ſententias promulgatas; ideo ipſa illos fecit ſuos, nec ſunt reſtituendi, vel cum creditis modo liquidis compenſandi; Siquidem jam fuit reſolutum in ultima deciſione *ſub d. die 15. Maij edita,*
bona iſta eſſe libera Antonii, & ſucceſſionem in illis 7
æqualiter ad eandem Catharinam, & Monaſterium ſpectare; quæ deciſio, ſecundum ſtylum Tribunalis, in hac nova diſputatione eſt ſupponenda, & non poteſt in dubium revocari, niſi partibus denuo ſuper ibi deciſis auditis, revideatur, & reſponſum fuit coram bon. mem. Buratt. *dec. 596. n. 2. Deciſ. 857. n. 4. & in rec. Deciſ. 604. part. 5. & in Romana Cenſus, 28. Apr. 1653. coram R.P.D. Cerro.* & in aliis ſæpè.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. CELSO.

Viterbien. Tranſactionis.

Mercurii 11. Decemb. 1658.

ARGUMENTUM.

Non debentur fructus pro ſimplici debito pecuniario, etiam inter Mercatores, niſi intervenientibus legalibus requiſitis.

SUMMARIUM.

1 *Fructus taxati, & promiſſi pro ſimplici debito pecuniario, non intervenientibus requiſitis,* Caſtr. in leg. 3. §. fin. ff. de eo quod certo loco, *nullo modo prætendi poſſunt.*
2 *Fructus indebiti, & uſurarij debent in ſortem computari.*
3 *Amplia, etiam ſi illi ſcienter & ſpontè ſoluti fuerint.*
4 *Lex in ſolvente uſuram, præſumit coactam voluntatem; ne ſcilicet moleſtetur in ſorte.*
5 *Fructus indebiti, & uſurarii non debentur, non obſtante quacunque conventione contraria, quia non debet eſſe in poteſtate partium facere licitas uſuras, de jure prohibitas.*
6 *Mercatores non ſolent retinere pecunias otioſas.*
7 *In Mercatoribus licet adſit generalis deſtinatio ad lucrum, deeſſe tamen poteſt particularis, ad hoc, vel illud inveſtimentum.*
8 *Mercatores quamvis ſint ſoliti lucrari, multoties tamen jacturam faciunt.*
9 *Taxatio intereſſe pro tempore futuro, eſt illicita, & fœneratitia, etiam in Mercatore ſolito negotiare.*
10 *Inſtrumentum diviſionis benè probat contra dividentes, & habentes cauſam ab eis.*
11 *Societas non præſumitur, niſi probetur.*
12 *Fructus debentur ex pecunia, quando illa ex pacto debet inveſtiri.*
13 *Creditores non poſſunt fructus pecuniæ debitæ prætendere, quando non ad debitorem, ſed ad illos ſpectat onus inveſtiendi.*

DECISIO CXVII.

POſt ſecundam reſolutionem captam ſuper capitali, & ſorte ſcut. 1000. quæ fuerunt promiſſa per Dominicum & Tullium in inſtrumento tranſactionis, initio de anno 1634. cum filiis, & hæredibus Pauli, proſequendo diſputationem ſuper reſervatis Dubitavi, An pro dicta ſumma deberentur fructus, juxta promiſſionem factam per eoſdem fratres; & Negativè fuit reſponſum, ſive illi prætendantur, ut fructus recompenſativi, & provenientes ex re ceſſa tanquam fructifera, ſive ex eo quod eadem ſumma deſtinata eſſet ad effectum inveſtiendi.

Etenim reſpectu primæ partis, exceptis ſcutis [illegible] conſiſtentibus in ſtabilibus, & bonis de ſua natura rructiferis, & debitis filiis qui Pauli pro eorum tertia parte ex hæreditate fraterna, & ab eiſdem ceſſis, & renunciatis ad fa-

Digitized by Google

ad favorem Patruorum, quod bona ceſſa, & renunciata
eſſent fructifera; Et remiſſoria, quæ ad hunc effectum
uſque de menſe Junij 1656. conceſſa fuit, adhuc non
apparet expedita; atque ideo ceſſante hujuſmodi pro-
1 batione, fructus promiſſi, & taxati pro ſimplici debito
pecuniario non intervenientibus requiſitis, Caſtr. *in l.
3. §. final. ff. de eo quod certo loco*, nullo modo prætendi
poſſunt, juxta *leg. uſura pecuniæ*, 121. *ff. de verb. ſignif.
cap. plerique*, 14. *quæſt*. 3. *c*.... 88. *diſtinct*. Et probat
Bald. *conſ*. 133. *ſub n*. 1. *lib*. 3. Purpur. *conſ*. 117. *n*. 14.
Rota *in rec. dec*. 72. *n*. 1. *part*. 2. *& in Romana quatuor
Domorum*, 21. *Junii* 1649. *coram bon. mem. Peutingero.*

2 Imò fructus hucuſque ſoluti, tanquam indebiti, &
uſurarii debent in ſortem computari, *l. indebitas*, 18.
C. de uſur. l. ſi non ſortem, ibique Bart. *n*. 4. *ff. de condit.
indebit*. Roman. *conſ*. 238. *n*. 1. *& ſeq*. Surd. *dec*. 328.
n. 14. *&* 15. Rota coram Greg. XV. *dec*. 80. *n*. 9. & latè
firmatum fuit coram Merlino, *dec*. 409. *n*. 29. *&* 30.
3 Ubi dicitur, concluſionem procedere etiam ſi ſcienter,
4 & ſpontè illi ſoluti fuerint; quia lex in ſolvente uſuram
præſumit coactam voluntatem, ne ſcilicet moleſtetur
pro ſorte, Ruin. *conſil*. 66. *n*. 11. *verſ. nec obſtat*, *lib*. 4.
Rot. *cor. Eminentiſſ. Otthobono*, *dec*. 2. *n*. 1. *& ſeqq. &
præſertim*, *n*. 7. *in Romana Cambij*, 17. *Febr*. 1642. *co-
ram bon. me. Bichio*, & cumulatis concordantibus, di-
ctum fuit *in Romana pecuniaria*, 23. *Martij* 1648. *co-
ram R.P.D. meo Meltio*, ubi non obſtante quacunque
5 conventione contraria, quod non debet eſſe in poteſta-
te partium facere licitas uſuras, quæ de jure ſunt pro-
hibitæ, *dec*. 775. *n*. 2. *p*. 4. *diverſ. & in Licien. pecuni-
aria*, 29. *Maij* 1643. *coram bon. mem. Bichio.*

6 Nec placuit reſponſio, quod agatur inter Mercato-
res, & ſolitos negotiari, qui pecunias ſuas non ſolent
retinere otioſas; nam licèt in illis adſit generalis deſti-
7 natio ad lucrum, deeſſe tamen poteſt particularis, ad
8 hoc, vel illud inveſtimentum; & quamvis ſint ſoliti lu-
9 crari, multoties tamen jacturam faciunt; & ideo nec
etiam favore ipſorum ſuſtineri ſimile intereſſe, firmavit
Rot. *poſt*. 2. *vol. conſ. Fer. dec*. 325. *n*. 1. *& ſeq*. & ultra
plures cumulatos per Grat. *c*. 67. *n*. 1:. *&*. 14. latè diſcuſ-
ſo articulo diſcuſſum fuit *in Avenionen. pecuniaria*, 10.
Febr. 1640. *coram bon. me. Bichio* penes Merlin. *de pign.
dec*. 24 *per tot. & præſertim n*. 5. *& in Senogallien. Præ-
dij*, 27. *Junij* 1644. *&* 28. *Junij* 1648. *coram R.P.D.
meo Meltio, & in Colonien. pecuniaria*, 26. *Maij* 1553.
coram Reverendiſſ. Præſide Valliſoletano.

Objectum quod hæc promiſſio quoad reliqua ſcuta
9166. 66 $\frac{1}{3}$ facta fuerit, habito reſpectu ad bona ſta-
bilia hæreditaria Pauli per ipſos filios, & hæredes ceſ-
ſa, nullo modo videtur ſubſiſtere; quia ex inſtrum. di-
viſionis inito de anno 1627. apparet, omnia ſtabilia et-
iam fructifera obventa in portionem Pauli, non exce-
10 dere ratam ſcutorum 853. 33 $\frac{1}{3}$ quod inſtrumentum
propterea benè probat contra dividentes, & habentes
ab eo cauſam. Pariſ. *conſ*. 26. *n*. 54. *lib*. 2. Rota coram
Gregor. *dec*. 271. *n*. 9. *in rec*. Dec. 122. *n*. 1. *p*. 4. & co-
ram Merlin. *dec*. 470. *eod. n*. 1.

Prout minus videtur ſubſiſtere quod inter prædictos
Dominicum, & Tullium, ac filios Pauli, eorum ne-
potes poſt ſequutam diviſionem, inita fuerit de novo
ſocietas fundacalis, & ex effectibus ejuſdem ſocietatis
plura fuerint empta bona ſtabilia; Siquidem hujuſmo-
11 di aſſertio nulla probatione fulcitur, & regulare eſt,
quod ſocietas non præſumatur, niſi probetur, Surd. *conſ*.
138. *n*. 9. Conſ. Ale. 134. *n*. 4. *vol*. 5. Rot. *in Tud. Soci-
et*. 21. *Jun*. 1628. *coram Panz. & Dec*. 40. *n*. 6. *&* 7. *cor.
Emin. Otthob.*

Reſpectu verò ſecundæ partis, licèt DD. non revoca-
12 rent in dubium quod etiā ex pecunia fructus debeantur,
quando dicta pecunia ex pacto debet reinveſtiri, ut notat
Grat. *c*. 920. *n*. 26. *& ſeq*. Ubi quod de illa judicatur ſicut
de ſpecie, non ſicut de quantitate *& in dicta Romana qua-
tuor Domorum*, 21. *Junij* 1649. *coram bon. me. Peutingero.*

Attamen, cùm onus inveſtiendi non ſpectaret ad de-
bitores, qui tantùm pecunias debebant ſolvere, ſed il-
lud creditori injunctum fuit, utique fructus ex hoc ca-
pite prætendi non poſſunt, ut firmavit Rota *in Roma-
na crediti dotalis*, 3. *Martij* 1645. *coram R.P.D. meo
Veroſpio*; *& in Romana fructuum dotis*, 21. *Apr*. 1651.
coram Reverendiſſ. D. meo Cerro.

Et ita utraque parte informante, &c.

REVERENDISSIMO D. Meltio, Epiſcopo PAPIEN.

Bononien Pecuniaria.

Veneris 20. Februarij 1660.

ARGUMENTUM.

Quietantia pro Reſiduo, & Taciturnitas creditoribus diuturna arguunt pro ſolutione. De teſtibus ſuper recognitione ſcripturarum.

SUMMARIUM.

1 *Verba*, Pro reſiduo, *poſita in quietantia, facta à Matre tutrice, & curatrice filiorum cum debitis ſolemnitatibus, præſupponunt omnimodam ſolutionem aliarum antecedentium partitarum.*

2 *Et mediante tali quietantia, cenſetur inducta omnimoda liberatio ad favorem ſolventium.*

3 *Confeſſio facta per Tutricem, regulariter non importat liberationem in præjudicium pupillorum, niſi pro illa ſumma, quæ verè, & realiter recepta fuit.*

4 *Limita id non procedere, quando pro corroboratione prædictæ confeſſionis, concurrunt plures conjecturæ.*

5 *Confeſſio facta pro majori parte debiti, arguit veritatem etiam reſpectu reſidui.*

6 *Solutionis præſumptio reſultat ex diligentia creditoris in exigendo ſua credita.*

7 *Et ex taciturnitate per multos annos.*

8 *Quod faciliùs in Mercatore, cùm non ſit veriſimile, Mercatorem diù differre ſui crediti exactionem.*

9 *Teſtes ſuper recognitione ſcripturarum privatarum, quomodo deponere debeant.*

10 *In ſcripturis privatis, quæ regulariter fieri ſolent abſente parte, non requiritur rigoroſa probatio.*

11 *Probatio ſimplex reſultans ex ſcripturarum comparatione admittitur in toadjuvanda finali quietantia per Tutricem facta.*

12 *Teſtis de credulitate, licet non probet, fallit tamen in iis quæ pendent à judicio ipſius Teſtis.*

DECISIO CXVIII.

ALexander, & Laurentius fratres de Lentiis, anno 1641. in ſatisfactionem integri pretij negotii Artis Coraminis, quod aliàs à Jacobo Gaddio de anno 1629. pro pretio librarum 11037. emerant, cum reſervatione ſolvendi in pluribus paghis, libras 9000. exburſarunt Antoniæ de Paulinis Matri, ac Tutrici, & Curatrici Caroli, & Peregrini filiorum, & hæredum ipſius Jacobi Venditoris, lib. 650. pro reſiduo dicti pretij; cum decreto Judicis, aliiſque ſolemnitatibus ſtatutariis, & ampliſſimam quietantiam, & liberationem per inſtrumentum publicum ab ea reportarunt; quæ ſucceſſivè fuit approbata à prædictis hæredibus de anno 1645. mediante quietantia facta ad favorem ipſius Mulieris, de geſtis & adminiſtratis tempore ſuæ tutelæ & curæ, quæ poſtea per plures annos nunquam fuit in dubium revocata.

De anno 1657. inſurrexerunt prædicti hæredes adverſus Fratres de Lentiis ſub prætextu, quod liberatio ab eis reportata nullitatis vitio ſubjaceret, & introducto

judicio in Curia Auditoris Generalis Bononiæ, obtinuerunt relaxari mandatum pro lib. 7970. reſidualibus d. pretij quod tamen poſtea in gradu appellationis per A. C. fuit reductum ad lib. 7350.

Verùm, cum deinde cauſa in tertia inſtantia ad Rotam devenerit, dubitatum fuit die 31. Martij ſuperioris anni, An & pro qua ſumma eſſet relaxandum mandatum; & quia ex parte dictorum de Lentiis ad comprobandam integram ſolutionem pretij, afferebantur nonnullæ receputæ privatæ, & litteræ venditionis, quæ tantum ab informantibus pro illis de Gaddis controvertebantur, ex capite recognitionis, fuit reſponſum ut coadjuvarentur probationes; cujus vigore, prævia remiſſoria ad partes, tranſmiſſæ fuerunt formiter ſuper ea teſtes examinati; Unde hodie dubio repropoſito, DD. reſponderunt, mandatum non eſſe relaxandum.

Quia ſatisfactio integri pretij ſatis reſultat ex publica quietantia, facta ab Antonia, tanquam Tutrice, &
1 Curatrice dictorum filiorum, & hæredum venditoris cum debitis ſolemnitatibus, in qua aſſeruit ſe recepiſſe lib. 650. pro reſiduo dicti crediti, cum illa verba *pro reſiduo*, præſupponant omnimodam ſolutionem aliarum antecedentium partitarum, juxta *leg. ſi ex pluribus*, ubi Gloſſ. *in verbo reliquum, ff. de ſolut.* Alex. *conſ.* 216. *n.* 4. *ad med. l.* 7. Becc. *conſ.* 47. *n.* 8. Bero. *conſ.* 192. *n.* 1. *& ſeq. l.* 1. Burſatt. *conſ.* 104. *n.* 15. Rota Januen. *dec* 16. *n.* 9. *& dec.* 60. *n.* 6. Coram Buratt. *deciſ.* 344. *n.* 18. Coram Caval. *dec.* 228. *n.* 2. *In recent. dec.* 4701. *n.* 4. *part.* 4. *to.* 2. *& dec.* 57. *n.* 2. *part.* 4. *t.* 3. *In Romana Salviani* 30. *Ja-*
2 *nuarij* 1645. *coram bon. me. Bichio in fine*, & proinde ad favorem ſolventium, mediante tali quietantia, cenſetur inducta omnimoda liberatio *l. verborum obligatio*, 107. *ff. de ſol. Rota* Coram Eminentiſſimo D. Card. Otthobono *deciſ.* 64. *n.* 1. *& in Romana Pecuniaria* 24. *Nov. præteriti, coram me*, *§. quibus non adverſatur.*

3 Et licet confeſſio facta per Tutricem regulariter non importet liberationem in præjudicium Pupillorum, niſi pro illa ſumma, quæ verè ac realiter recepta fuit, per *l. Certum*, *§. ſed an ipſos*, *ff. de Confeſſ.* Bart. *in leg. Lucius*, *§. tutelæ*, *ff. de admin. tutor.* Rota *dec.* 714. *n.*
4 2. *p.* 3. *rec.* Id tamen non procedit quando pro corroboratione hujuſmodi confeſſionis concurrunt, prout in caſu propoſito conjecturæ, ut dixit Rota *dec.* 305. *n.* 2. *part.* 5. *rec.* Coram S.M. Greg. XV. *dec.* 506. *n.* 2. Coram Burat. *dec.* 239. *n.* 2. apud Zacch. *de oblig. Camer. dec.* 192. *n.* 6. *&* 17. *In Romana crediti dotalis*, 13. *Martij* 1645. *§. ad hujus etiam crediti*, *coram R. P. D. meo Veroſpio; In Romana fideicommiſſi de Candidis*, 15. *Aprilis* 1653. *coram eodem*, *§. neque obeſſe*, *&* 7. *Junii dicti anni coram Rev. Terraconen.* *§. tum etiam quia.*

Conjecturæ verò, quæ in hac facti ſpecie concurrunt, plurès ſunt; & quidem urgentiſſimæ, quarum prima reſultat ex quatuor receputis per Jacobum venditorem, ab anno 1630. uſque ad annum 1634. continentibus diverſas pecuniarum ſolutiones, ac etiam ex epiſtola per eundem tranſmiſſa de ann. 1635. Fratribus de
5 Lentiis, in qua fatetur, ſe remanere creditorem in libris mille; quæ ſanè confeſſio uti facta pro majori parte debiti, arguit veritatem etiam reſpectu aliarum librarum, uſque ad totalem integram ſummam. Arg. *l.* 2. ubi Gloſſ. & Doctores, *C. de non numer. pec.* Bero *conſ.* 60. *n.* 43. *lib.* 2. Soccin. Sen. *conſ.* 82. *n.* 2. *verſ. Confirmo*, *l.* 3. Aym. *conſ.* 158. *n.* 6. Rota *dec.* 151. *n.* 8. *part.* 2. *& dec.* 263. *n.* 2. *p.* 4. *diverſ.* Coram Gregor. XV. *dec.* 62. *n.* 7. *In Anconitana bonorum*, 1. *Junii* 1643. *coram bon. mem. Bichio*, *§. validiſſimam*, &c.

Alia ſimilis conjectura reſultat ex diligentiis adhibitis per d. Jacobum pro facilìori ſui crediti conſequutione, adverſus fidejuſſores emptorum, & in ſpecie contra Antonium Sopranium, & Franciſcum de Lentiis, dum obtinuit mandatum, illudque ſumma celeritate exequi
6 curavit ſuper bonis fidejuſſorum, ac ipſorum Franciſci de Lentiis debitorum, & propterea ex hac diligentia creditoris facilius præſumendum eſt fuiſſe etiam poſtea deventum ad effectuationem dictæ ſolutionis, ut tradit Pariſ. *conſ.* 83. *n.* 27. *& ſeq.* Aym. *conſ.* 129. *n.* 6. Cyriac. *controv. Foren. cap.* 516. *n.* 17. Surd. *dec.* 105. *n.* 2. Monac. *dec. Floren.* 2. *n.* 4. *& ſeqq.* Afflict. *deciſ.* 13. *n.* 22. *verſ. Decimo adducitur.* Rota coram Mant. *dec.* 370. *n.* 1. *&* 2. & coram Merlin. *deciſ.* 24. *n.* 19. *& ſeqq.*

Plurimum etiam ad idem comprobandum, facit taciturnitas 20. annorum, & ultra, qui lapſi fuerunt poſt 7
dictam confeſſionem emiſſam à Jacobo in ſua Epiſtola, & aliorum quindecim reſpectivè à die celebrationis inſtrumenti quietantiæ; cùm non ſit veriſimile, Creditorem Mercatorem adeo diligentem in exigendo, vo- 8
luiſſe tandiu differre exactionem hujuſmodi crediti; ad tradita per Honded. *conſ.* 39. *n.* 77. *lib.* 2. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 135. *n.* 3. *&* 4. Ciriac. *d. contr. foren.* 516. *n.* 14. Surd. *d. dec.* 105. *n.* 4. Rim. Jun. *conſ.* 407. *n.* 13. *&* 14. coram Rota Mant. *d. dec.* 370. *n.* 2. *verſ. quod eo facilius.* Coram Buratto *dec.* 98. *n.* 2. *& in Ravenaten. ſeu Faventina pecuniaria* 3. *Dec.* 1655. *coram bon. mem. Dunozetto.*

Neque urget defectus legitimæ recognitionis dictarum receptarum ac Epiſtolæ, quia cùm ex relatis in præſenti ſummario illorum de Lentiis, appareat fuiſſe ſuper tali recognitione examinatos nonnullos teſtes in partibus, vigore remiſſoriæ, deponentes ſe habere no- 9
tam manum ipſius Jacobi, ex quo pluries illum viderunt ſcribere, & alios recognoviſſe per comparationem dictarum ſcripturarum fuiſſe ſubſcriptas ab eodem Jacobo, ſatis eſt, ad effectum de quo agitur; cum in ſcripturis privatis quæ regulariter fieri ſolent abſente parte, non requiratur magis rigoroſa probatio, ut tradit Socin. 10
in l. ſi ita ſcripſero, *col. penult. ff. de condit. & demonſtr.* Rota *dec.* 570. *n.* 2. *part.* 1. *diverſ. in recent. dec.* 41. *n.* 1. *p.* 4. ubi quod talis recognitio ſufficit de ſtilo Rotæ, & latè diſtinguendo fuit reſponſum in *Bononien. de Magnolis* 3. *Martii* 1626. *coram Remboldo*, *§. aut agitur.*

Eoque magis viſa fuit ſufficiens talis recognitio; quia hujuſmodi receputæ, ac litteræ deducuntur pro adminiculanda ſupra dicta finali quietantia facta per Tutricem, quo caſu admittitur etiam ſimplex probatio reſultans ex comparatione ſcripturarum, juxta notata per 11
Bard. Imol. & alios, quos refert & ſequitur Scacc. *de judic. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 999. *&* 1029.

Nihilque facit quod præfatus Teſtis dictas receputas, & epiſtolam pro parte Alexandri, & Franciſci productas recognoverit de proprio judicio ibi, *dico, che per quel poco giudicio m'ha dato Dio, eſſer tutta una mano ſteſſa.* Quoniam in hac materia dependente à judicio teſtis, fides adhibetur etiam deponenti de propria credulitate. Grat. *diſcept. forenſ. cap.* 895. *n.* 33. *&* 50. Ro- 12
ta coram Card. Seraph. *dec.* 522. *num.* 1. 3. 4. coram Card. Caval. *dec.* 553. *n.* 6. *& in Romana Teſtamenti* 22. *Martii* 1656. *coram Reverend. D. meo Decano*, *§. Identitas autem*, *in fine.*

Et ita informantibus tantùm illis de Lentiis altera tamen parte pluries intimata, ac informare recuſante, fuit reſolutum, &c.

R.P.D. ALBERGATO.

Romana Salviani.

Martii 9. Junii 1660.

ARGUMENTUM.

De Salviani requiſitis. Illud non retardatur ex credito illiquido etiam dotali. De melioramentorum retentione, & probatione.

SUMMARIUM.

1 *Salvianum ut competat, quæ requirantur.*

Credi-

Digitized by Google

2 *Creditum cum hypotheca probatur ex publico inſtrumento.*
3 *Inſtrumentum facit rem claram, & manifeſtam.*
4 *Poſſeſſio debitoris juſtificatur ex inſtrumento venditionis.*
5 *Poſſeſſio Rei conventi probatur ex inſtrumento locationis, juncta ſuſtentatione litis.*
6 *Cedens non poteſt amplius juribus ceſſis, & ad commodum ceſſionarii ſuum effectum ſortitis uti, nec de illis excipere.*
7 *Reſervatio in ceſſione jurium eſt incompatibilis, & pro non appoſita habetur, & reſpectu jurium expreſſorum, nihil operatur.*
8 *Fructus dotales poſt mortem uxoris exigi non poſſunt, quia ceſſant matrimonii onera, quorum ratione percipiuntur.*
9 *Exactio indebitè facta venit imputanda in computum crediti.*
10 *Creditum dotis illiquidum non retardat immiſſionem in Salviano.*
11 *Retentio melioramentorum ut detur, probandus eſt plenè, & concludenter ſtatus antiquus rei meliorata.*
12 *Ad melioramentorum probationem requiritur juſtificatio impenſi & meliorati.*
13 *Retentio pro melioramentis non datur, quando illa mala fide facta fuerunt, & poſt monitorium ſuper immiſſione melioranti executum.*
14 *Fructus veniunt reſtituendi à die motæ litis.*
15 *Compenſatio de fructibus mala fide perceptis admittitur ad melioramenta in re facta.*

DECISIO CXIX.

PRo credito ſcutorum ultra 1484. petiit Dominus
Joannes Taurinus immiſſionem in Salviano ſuper
domo hæreditaria Michaëlis Angelis Zeccadori debitoris
poſita in Regione Campi Martii ad radices montis
Pincii, à Spigliatis detenta, quam concedendam eſſe
1 Domini cenſuerunt; Quia probantur omnia in hoc judicio
neceſſaria; Creditum cum hypotheca, Poſſeſſio
debitoris poſt contractam obligationem, & Recens
poſſeſſio illorum de Spigliatis; quibus concurrentibus
commiſſio denegari non poteſt, Menoch. *de adipiſc.
rem. 3. q. 29. num.* 161. Rota coram S. M. Greg. *dec.
491. n. 6. Romana Salviani 5. Junii 1657. Coram R.
D. meo Papien. in princip.*

2 Creditum cum hypotheca probatur ex publico Inſtrumento,
in quo dictus Michaël Angelus omnia ſua
bona hypothecavit ad favorem dicti Domini de Taurinis,
quod tanquam faciens rem claram & manife-
3 ſtam, bene probat hunc extremum Dec. *conſil.* 423.
num. 10. Rot. poſt Zacch. *de obligat. Cam. dec.* 273.
n. 2. & in Romana Salviani 20. *Martii* 1651. *Coram R.
P. D. meo Veroſpio §. Sententiarum.* Prout poſſeſſio debitoris
juſtificata remanet ex Inſtrumento venditionis
domus ab ipſo ad favorem illorum de Spigliatis facto
5 *Sum. n.* 1. Rota *in Romana Salviani* 14. *Junii* 1641. *Coram
bon. mem. Cardin. Panzirolo, §. ſi quidem omiſſio*,
Et Reorum poſſeſſio ex Inſtrumento locutionis ab ipſis
facta, juncta ſuſtentatione litis, coram A. C. agitata.
Rota coram Buratto *dec.* 584. *n. 3. & in Tiburtina
Salviani.* 8. *Junii* 1646. *coram R. D. meo Decano, §.
quod autem, & in dicta Romana Salviani 5. Aprilis*
1658. *coram me, §. etiam à poſſeſſione.*

5 Nec ſuffragari poteſt exceptio aliàs à R. P. D. Zeccadoro
oppoſita, quod ipſe ſit creditor anterior ex
cauſa dotis Lucretiæ matris, in ſumma Scutorum 1466.
tum quia uſque de anno 1650. ad vitandas moleſtias
ſuper alia domo illatas à creditoribus dicti Michaëlis
Angeli patris, ceſſit hujuſmodi creditum D. Catharinæ
ejus Sorori, una cum omnibus Juribus, & actionibus
ſibi competentibus, & cum clauſula, *Ad habendum,
ponens, Conſtituens, nullo Jure*, ad hoc ut dicta
Jura ceſſa ipſa Catharina experiri poſſit ſuper dicta domo
ſibi in dotem pro ſcutis 3700. ab eodem Michaële
Angelo patre aſſignata, ut ex inſtrumento nuper producto
Summ. n. 3. prout cum effectu excludendo creditores,
dictam domum retinuit ex prædicto titulo, & adhuc
retinet. Unde cedens non poteſt amplius Juribus 6
ceſſis, & ad commodum ceſſionarii, ſuum effectum
ſortitis uti, nec de illis excipere, *leg. 3. C. de novatio.*
Pariſ. *conſ. 19. n. 64. lib.* 3. Modern. *de pignor. l. 2. quæſt.
32. n.* 29. Rota *coram Ungelten. dec. 99. nu.* 1. non obſtante
quod in eadem ceſſione R. P. D. Zeccadorus ſibi
reſervaverit facultatem utendi ſuper dicto credito ad effectum
retentionis aliorum effectuum hæreditariorum
matris, quia per ceſſionem Jura fuerunt pleniſſimè tranſ- 7
lata, & per retentionem dictæ domus extincta; & proinde
hujuſmodi reſervatio, tanquam incompatibilis,
habetur pro non appoſita, & reſpectu Jurium expreſſorum
nihil operari poteſt, ut poſt Oldrad. tradit Cravet.
conſ. 144. *n.* 15. Rollan. *conſ.* 472. *n.* 4. *Tudertina
fundaci.* 4. *Maii* 1654. *§. nihilque refragatur, Et* 29.
Nov. 1655. *§. minus relevat, Coram R. D. meo Papien.*
tum etiam quia de dicto credito fuit plenè ſatisfactus,
cùm poſt obitum Lucretiæ matris ex domo poſita
in Regione Aremulæ, fructus perceperit ab anno 1644. 8
citra, qui ex Inſtrumento locationis dato *in Summ. n.*
9. aſcenderunt ad annua ſcuta 72. illique in ſortem imputantur;
cùm poſt obitum mulieris fructus dotales amplius
exigi non poſſint; eo quia ceſſant onera Matrimonii,
ratione quorum recipiebantur Alex. *conſ.* 74. *n.* 1.
& 2. *lib.* 5. Grat. *dec.* 527. *n.* 1. *& ſeqq.* Rota coram Caval.
dec. 292. *n.* 1. *dec.* 607. *n.* 13. ubi plenè *part.* 4. *recent.
t.* 3. *Romana Salviani* 4. *Decemb.* 1643. *§. reſpectu
vero. Coram R. P. D. meo Veroſpio* & aliis relatis *in Romana
fructuum dotis* 21. *Aprilis* 1651. *Coram R. D. meo
Decano in princip.* pro cujus crediti dotalis ſatisfactione
etiam concurrit exactio ſcutorum 600. facta per eandem
Lucretiam de pecuniis hæreditariis Franciſci Zeccadori,
occaſione ſortis principalis cenſus totidem ſummæ,
altera videlicet à Greſpis, altera verò ab Angelo
Luciano, ex Inſtrumentis datis *Sum. n. 6. &* 7. quæ ſe- 9
cunda exactio tanquam indebitè facta venit imputanda
in computum dicti ejus crediti dotalis, vel in omnem
eventum ex prædicta perceptione fructuum, creditum
videretur illiquidum, & proinde non aptum opponi
ad hunc effectum, ut in ſpecie, quod creditum dotis 10
illiquidum non retardet immiſſionem in Salviano, Rota
dec. 59. *n.* 8. poſt Modern. *de pignor. & in Romana
Vinea, ſeu Salviani* 22. *Junii* 1658. *coram R. D. meo
Decano, §. his poſitis.*

Nec illis de Spigliatis ex capite melioramentorum 11
competere poteſt retentio ſive quia non probatur ſtatus
antiquus domus plenè, & concludenter, prout ad effectus
requiritur, & aſſerta melioramenta non erant neceſſaria,
cum unus ex teſtibus eorundem deponat, quod 12
domus erat commoda & habitabilis, & tamen in iſtis
terminis debet conſtare quid impenſum fuerit, & quod
melioratum, ut per Rotam, coram Seraph. *dec.* 898.
num. 1. *Romana fideicommiſſi de ſpiritibus*, 16. *Junii*
1643. *&* 4. *Dec.* 1644. *coram bon. mem. Bichio, §. dua
autem*; Vel etiam quia mala fide facta, poſt executum 13
contra eoſdem de Spigliatis monitorium ſuper immiſſione
in poſſeſſionem dictæ domus *Sum. n.* 26. ad eludendum
Judicium ſuper eadem intentatum Gabriel.
conſ. 157. *n.* 3. *lib.* 1. plenè Rot. *in dicta Romana fideicommiſſi
de ſpiritibus* 4. *Dec. §. augetur mala fides, &
in Firmana domus ſeu fideicommiſſi* 1. *Febr.* 1658. *coram
me, §. fin.* Sive tandem quia poſt melioramenta tot 14
fructus perceperat, ex quibus remanent de illis ſatisfacti, 15
qui fructus reſtituendi veniunt à die motæ litis; &
in his terminis admittendam eſſe compenſationem,
de fructibus mala fide perceptis, ad melioramenta in
re facta, tradit Rota *dec.* 391. *part.* 5. *recentior. n.* 6.

Romana hæreditatis 1. *Aprilis* 1647. *coram bon. mem. Arguelles.* §. *penult.* & *in Romana Fideicommiſſi de Zuccaris.* 4. *Febr.* 1650. *coram bon. mem. Dunozetto,* §. *poſtremo* & *in Bononienſ. primogenit.* 26. *Maii* 1656. *coram bon. mem. Bichio,* §. *idem reſpondetur.*

Et ita altera tantùm parte pluries citata, & informare recuſante, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana Locationis.

Veneris 10. *Junii.* 1661.

ARGUMENTUM.

Quando, & ex quibus mora dicatur incurſa. De probatione per Epiſtolam; Novatione, Solutione in certam cauſam &c.

SUMMARIUM.

1 *Solutione ejus quod debetur extinguitur omnis obligatio.*
2 *Accipiens litteras miſſivas ſimpliciter, & ſine contradictione, videtur conſentire, & approbare contenta in illis.*
3 *Quod procedit etiam ex ejus productione ſpeciali.*
4 *Mora per debitorem nunquam incurſa dicitur, quoties creditor de tempore ſolutionis peragendæ in deſtinato loco non conſiſtat, vel Procuratorem ibidem non elegerit.*
5 *Ex receptione pecuniarum abſque ulla proteſtatione ſubſecuta, mora quæcumque licet incurſa, remiſſa cenſetur.*
6 *Epiſtola probationis gradum conſtituit contra ſcribentem.*
7 *Epiſtola referens proprium ſcribentis factum, debet attendi.*
8 *Solutio adſcribi debet cauſæ duriori habenti uſuras,* & *n.* 11.
9 *Solutio facta cenſetur ad normam obligationis.*
10 *Solutio quantitatis proportionata ad unum debitum, creditur facta per extinctionem dicti debiti, non autem diverſi.*
12 *Solutio quæ fuit facta in certam cauſam, non poteſt deinde in aliam converti, ſine conſenſu partium.*
13 *Novatio non cenſetur inducta, dum contractus compatiuntur ad invicem, nec ſecundus alteri adverſatur.*
14 *Idque magis concurrente contrahentis utriuſque voluntate, novationi contraria, n.* 14.
15 *Creditum jam extinctum amplius non reviviſcit.*
16 *Fructuum exactio fieri non valet, ceſſante mora.*

DECISIO CXX.

POſtquam Rota pluribus deciſionibus firmavit juſtitiam locationis Venæ Ferrariæ; fuit à DD. Rinuccinis Conductoribus petita relaxatio mandati contra D. Plumbini Principem, cum pro reliquo Cambii ſcutorum 175000. ac fructibus, tùm etiam pro damnis, & intereſſe, exinde reſultantibus, quod locationis tempore, nondum expirato, ipſos ab affictu excluſerit; Hodie verò ſuper Cambiorum articulo per me propoſito dubio, petitam mandati relaxationem exinde DD. denegarunt, quod Conductores à die adſtipulati contractus,
1 tertia videlicet Junii, anni 1635. uſque ad 15. Martii 1641. ſummam ſcut. 225000. exegerunt à D. Principe in cauſam Cambii, ex qua ſolutione, creditum ſortis, ac fructuum longè excedente, actio quæcumque ipſis debita, extincta fuit, *ad l. pro me, ff. de ſolut.* & *l. nulla tibi, C. eod.* Rot. cor. bon. mem. Merlino *dec.* 463. *n.* 14. & *Dec.* 366. *n.* 9. *p.* 9. *rec.*

Fructus autem hujus Cambij non debent ſingulis annis in ſcutis ſeptem pro quolibet centenario taxari, licet quantitas hæc in Inſtrumento conventa fuerit; Siquidem inter ipſoſmet contrahentes pactum ſpeciale præceſſit de menſe Decembris 1636. ut quoties intra menſem Junii ſequentis anni ſcuta 60. m. D. Princeps in cauſam Cambii conſignaret, ac pretium Venæ pro propriis officinis venditæ diſſolveret, Cambia ſcuta quinque non excederent, ut ex ejuſdemmet Principis Epiſtola apertè convincitur, ibi, *Ho inteſo quel tanto ſi è ſtabilito con V. S. e con il Sig. Carlo in materia della redutione degl' intereſſi, che io pago alla Signorie loro dalli ſette alli cinque, ogni volta, che Jo per utto Giugno li pagbili ſcudi seſſante mila,* & *il prezzo della Vena: il concertato ſi come è uniforme al mio deſiderio, e anche profittevole, coſi l'accetto, e ratiſico.*

Cujus Epiſtolæ tenor non valet à Dominis Rinuccinis amplius impugnari poſtquam ex illius receptione ſine ulla contradictione ſecuta, ab ipſis approbatus eſ- 2
ſe cenſetur, ex theor. Bart. *in leg. ſi filius familias, ff. ad ſenat. Conſ. Maced.* Bald. *in leg. Titius* 24. *n.* 2. *poſt med. ff. de conſtit. pecun.* Corn. *conſil.* 319. *n.* 5. *poſt med. lib.* 3. Pariſ. *conſil.* 91. *n.* 3. *lib.* 1. Rot. coram Caſſad. *dec.* 3. *n.* 2. *de reſcript.* & *dec.* 811. *n.* 9. *part.* 1. *diverſ.* & *in Rom. Pecuniaria* 18. *Junii* 1658. *in* §. *adminicula, coram R. P. D. meo Celſo,* etiam ex ejuſdem productione ſpeciali, ut not. Abb. *in cap. cum Venerabilis, n.* 31. *de except.* Aym. *conſil.* 201. *n.* 5. *verſ. nec poteſt.* Rot. *dec.* 123. *nu.* 5. *p.* 1. &
dec. 88. *n.* 19. *ad finem,* & *n.* 20. *p.* 6. *rec.* & *in Piſana damnorum* & *intereſſe* 10. *Junii* 1652. *coram R. P. D. meo Celſo.* 3

Dum itaque D. Princeps ex ſui parte, promiſſa in totum explevit, mediante ſolutione ſcutorum ſeptuaginta millium, facta Nerlio Procuratori ad hunc effectum ſpecialiter à Conductoribus conſtituto; debet reductionis beneficio potiri; licet ſolutio infra menſem Junii præfixum non prodierit, ſed ea dilata fuerit ad menſem Maii, ſequentis anni.

Siquidem Conſtitutio Procuratoris prius non præceſſerat in Urbe, ubi ſolutionem Contrahentes deſtinaverant, ex qua cauſa D. Princeps excuſationem à mora
conſequi debet, per debitorem nunquam incurſa, quoties Creditor de tempore ſolutionis peragendæ in deſtinato loco non conſiſtat, vel procuratorem ibidem non elegerit, ut tradit Bartol. *in l. item illa* 18. *n.* 11. *ff. de conſtit. pec.* Bald. *in leg. acceptam, num.* 41. *C de uſur.* Alex. *conſ.* 92. *n.* 9. & 10. *lib.* 1. Dec. *conſ.* 566. *n.* 4. Roland. *conſ.* 97. *n.* 14. *cum ſeq. lib.* 1. Rota coram Mohed. *deciſ.* 15. *de locat.* & *dec.* 806. *n.* 1. *p.* 4. *diverſ.* & *deciſ.* 219 *n.* 6. *cum ſeqq. p.* 5. *recent.* cum aliis relatis per Add. ad Buratt. *dec.* 571. *n.* 7. Quinimo ex receptione pecu- 4
niarum, abſque ulla proteſtatione ſubſecuta, mora quæcumque licet incurſa, remiſſa cenſetur, ut admittit Bald. *conſ.* 108. *lib.* 5. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 301. *n.* 58. & 59. & *cap.* 302. *num.* 15. & 16. *cum ſeq.* Rot. coram Greg. XV. *dec.* 7. *ſub n.* 2. *ibique Add. n.* 5. & *deciſ.* 148. ubi pariter Add. *n.* 3. coram Caval. *deciſ.* 58. *n.* 3. & *in rec. deciſ.* 577. *n.* 10. *part.* 1. & *coram* Buratt. *deciſ.* 640. *n.* 17. *cum ſeqq.* 5

Præterea dubitationem omnem videtur excludere Domini Joanniſmet Rinuccini Epiſtola Theodoſio Henriquez anno 1651. conſcripta ſub his verbis, *Ci obligammo à dare Cambio ſcudi* 175000. *à prezzo limitate di ſette, che di poi per ſervire Sua Eccellenza, che
ne fece inſtanza, furi datto à cinque.* Talis quippe literarum tenor reductionem apertè concludens, Juris Canonici æquitate perſpecta, indubium probationis gradum conſtituit contra ſcribentem, licet tertio tranſmiſſus fuerit, ut not. Abb. *in cap.* 2. *n.* 8. *fid. inſtrum.* Put. *dec.* 12. *n.* 2. *lib.* 2. Menoch. *de arbitr. caſ.* 94. *n.* 9. Genu. *de ſcript. privat. lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 193. *cum ſeqq.* Rota *in Viterbien. Cenſus* 7. *Junii* 1658. *in* §. *hæc ad finem, coram bon. mem. Card. Hieronymo Veroſpio. In recent-* 6

Digitized by Google

cent. dec. 153. *n.* 5. *cum ſeqq. part.* 8. *& in Romana Pe-*
cuniaria 18. *Junii* 1658. *in* §. *final. coram R.P.D. meo*
Celſo, & In Romana Cambii 23. *Martii præteriti in* §.
penult. coram me.

Cui adverſari non valet altera Epiſtola ab eodemmet
Theodoſio de anno 1641. Ludovico Rudulpho conſcri-
pta, ac continens dumtaxat tractatum reductionis; ip-
ſe enim non benè informatus oſtenditur, dum contrari-
7 um omninò reſultat ex ſuperius recenſitis, & ex Epiſtola
ſignanter D. Jo. quæ uti proprium ipſius Scribentis fa-
ctum referens, debet attendi, ex juribus ſuprà relatis.

Hinc non urget, quod Conductores de tempore ſe-
cutæ ſolutionis, ex Venæ cauſa Creditores exiſterent,
in ſumma ſcutorum 16000. cujus virtute contenditur,
Creditum hoc ex perſoluta quantitate prius extinctum
extitiſſe.

8 Præter quam enim in dubio ſolutio hæc cauſæ Cam-
bii debet adſcribi, tanquam duriori, ratione uſurarum,
quas continet, ad *l.* 1. *&* 3. *& leg. cum ex pluribus* 97. *ff.*
de ſolut. Roman. *conſ.* 94. *n.* 2. Gabr. *conſ.* 151. *n.* 3. *lib.*
1. Rot. *dec.* 92. *n.* 1. *dec.* 679. *n.* 6. *part.* 1. *diverſ.* coram
S. M. Greg. *dec.* 521. *n.* 8. *&* 10. cum aliis relatis *in Ro-*
mana Cambiorum 10. *Martii anni præteriti in* §. *neque*
valent, coram me; Exindè corruit objectio, quod credi-
tum ex venæ diſtractione proveniens, ſcuta decem mil-
le de tempore initæ conventionis non excedebat; quæ
9 proindè quantitas dumtaxat in eam cauſam præſumitur
perſoluta; reſiduum verò in Cambii diminutionem ceſ-
ſit, ad normam obligationis à Domino Principe con-
tractæ, in cujus executionem cenſetur ſecuta ſolutio; jux-
ta doctrinam Bartol. *in leg. triticum* 94. *n* 2. *ff. de ver-*
bor. obligat. Aym. *conſ.* 71. *n.* 9. Decian. *conſ.* 52. *n.* 41.
cum ſeqq. lib. 3. Rot. *dec.* 25. *n* 1. *ad med. p.* 3. *recent.*
coram S. M. Greg. *dec.* 468. *n.* 5. Merlin. *dec.* 820. *n.*
1. *& dec.* 456. *n.* 19. *& dec.* 647. *n.* 6. *p.* 4. *recent.*

Cùm maximè procuræ mandatum conceptum fuerit
ſub ſpeciali facultate exigendi ſcuta ſexaginta millia, uti
debita in majori ſumma, quæ expreſſio pernecеſſe rela-
10 tionem habet ad Cambium, dum præter illud aliud cre-
ditum in majori quantitate Conductoribus non compe-
tebat, ut admittit Rimin. Sen. *conſ.* 348. *n.* 5. *lib.* 2. Ma-
gon. *dec. Florent.* 13. *n.* 26. Rot. coram Seraph. *dec.* 643.
n. 5. *& penes* Zacch. *de obligat. Cam. dec.* 152. *pariter n.* 5.

Qui præterea intellectus debet eo faciliùs admitti,
quod locator cum aliis Redditibus Venæ ſolutionem
deſtinaverat, ut expreſsè ipſius convincit Epiſtola, non
longè ante actum ſolutionis Conductoribus tranſmiſſa,
nec non ab ipſis ſucceſſivè producta.

Neque poterunt Domini Rinuccini, pretium Venæ,
de quo agitur, nec non alteram ſucceſſive in Dominum
Principem diſtractam compenſare pro concurrenti rata
cum annuis ſcutis 225000. occaſione locationis Venæ
ferrariæ eidem D. Principi debitis.

11 Hæ namque penſiones in cauſam potius Cambii,
tanquam duriorem debent accepto referri, quàm in al-
terius crediti diſſolutionem, nullis uſuris obnoxii, Me-
noch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 136. *n.* 15. Rot. co-
ram mem. Merlino *deciſ.* 507. *n.* 7. *&* 8. *& in Romana*
Pecuniaria de Columna, 11. *Oct.* 1615. *coram Card. Sa-*
12 *crato.* Dum maximè hæc relatio in extinctionem ſortis,
ac fructuum fuit expreſsè conventa in Inſtrumento Lo-
cationis, & Cambii, cujus virtute pacti nequeunt Con-
ductores ſolutionem in hanc cauſam deſtinatam conver-
tere in extinctionem alterius crediti, omninò diverſi,
nullo adhibito Dom. Principis aſſenſu, ad *leg.* 1. *in prin-*
cipio, & l. creditor, §. *cum de ſorte, ff. de ſolut.* Rot. co-
ram S.M. Gregor. *dec.* 366. *n.* 4. Cavaler. *dec* 165. *n.* 3.
& coram bon. memor. Merlin. *dec.* 471. *n.* 7. *&* 8. cum
aliis relatis *in Peruſina Cenſuum* 23. *Martii præteriti in*
§. *penult. coram me.*

Et licèt pretium Venæ idemmet Princeps penes ſe re-
tinuerit, à præcedenti tamen conventione non videtur
receſſiſſe, ſeu ejuſdem Cambii diſſolutioni impedimen-
tum aliquod præſtitiſſe, ut ex adverſo contenditur.

Venæ quippe venditio cum augmen , ac lucro ſcu-
torum decem pro quolibet centeno pondere peracta,
contractum omnino novum. ac independentem à pri-
mo conſtituit; Princeps enim qui de tempore locatio-
nis fucinas non poſſidebat, non jure locatoris, ſed uti
Titius contraxit, quem proindè poterant Conductores
non ſecus, ac cæteros Emptores, pro pretii conſecu-
tione compellere; Quinimo in eorum poteſtate reſi-
debat, venditionem Venæ D. Principi denegare, cujus 13
dominium in ipſos translatum fuerat; Hinc ceſſat præ-
textus impedimenti, & dum contractus compatiuntur
ad invicem, nec ſecundus alteri adverſatur, non cenſe-
tur inducta novatio, ex theorica Bald. *in leg. pacta no-*
viſſima n. 12. *ubi etiam* Dec. *n.* 5. *C. de pact.* Alex. *conſ.*
193. *n.* 3. *lib.* 6. Aym. *conſ.* 26. *n.* 7. Pariſ. *conſ.* 78. *n.* 14.
cum ſeq. lib. 3. Gabr. *conſ.* 170. *n.* 5. *lib.* 2. Menoch. *conſ.*
562. *n.* 2. *&* 3. Surd. *dec.* 288. *num.* 39. *&* 40. Rot.
dec. 571. *n.* 2. *part.* 1. *diverſ. & dec.* 620. *n.* 11. *p.* 4. *to.*
3. *rec. & not.* Add. ad dec. Gregor. 76. *n.* 8. concurrente
præſertim Contrahentis utriuſque voluntate, notationi 14
contraria, ac exinde reſultante, quod Venditores penes
Principem ſucceſſivè inſtiterunt pro hujus conſecutione
crediti, cujus ſolutionem idemmet Princeps ex redditibus
aliis peragendis demandavit, ut ſuperiùs oſtenſum fuit.

Non urget, quod D. Princeps ſub die 26. Sept. 1636.
Conductoribus injunxerit, ut ex pretio Venæ, fructus
alterius Cambii perſolverent in ſcutis 40000. cũ Nerlio
contracti, perindè ac ſi dum hujus virtute ordinis, ſcuta
octo mille ipſi conſignarunt, debeat ex penſionibus lo-
cationis quantitas hæc detrahi, licèt in proprii Cambii
extinctionem deſtinatis.

Poſſet equidem admitti objectio in caſu dumtaxat
ordinis per Nerlium, ac Conductores acceptati tem-
pore debito; ſecus verò dum ille de anno 1639. pro-
priis in libris deſcripſit Cambia, tunc uſque decurſa ad
debitum D Principis, & acceptatio cum ſolutione ex
eorundem librorum inſpectione ſolum in anno 1641.
peracta convincitur, de quo tempore locatio expirave-
rat; Hoc ſanè caſu Conductores quantitatem perſolu-
tam detrahere nequeunt ex penſionibus annor. 1636.
ac trium ſequentium, dum tunc temporis nondum ipſi
Creditores evaſerant, & ex penſionibus ad formam pa-
cti quolibet ſemeſtre, & anno extincti fuerant fruc- 15
tus, nec non rata proprii Cambii, quæ proindè non
valuit reviviſcere, admittit Cephal *conſil.* 423. *n.* 53.
lib. 3. Rot. *deciſ.* 409. *n.* 12. *part.* 9. *to.* 2. *rec.*

Pro recambiis verò perperam petuntur fructus, præ-
terquam enim maxima difficultas inſurgit, an ea ſortem
conſtituant in Cambio limitato, ita ut valeant ſuper
Cambiis tranſmitti ſuper quo articulo nihil pro nunc
Domini firmarunt; Dum Domini Rinuccini fructus
proprii Cambii ad menſem uſque Junii 1639. exegerunt,
ex penſionibus Locatæ Venæ, quicumque in Domino 16
Principe, moræ incurſus excluditur; qua ceſſante nul-
la fructuum fieri valet exactio Aym. *conſ.* 87. *ad fin.*
Honded. *conſ.* 50. *n.* 21. *lib.* 1. *& conſ.* 38. *n.* 6. *li.* 2. Rot.
dec. 622. *n.* 5. *p.* 2. *rec. & coram* S. M. Greg. *dec.* 158.
n. 2. *ibique Add. n.* 4.

Et ibique utraque &c.

R.P.D. ROYAS.

Poſtea Epiſcopo Tarracon.

Civitate Caſtelli Salviani.

Luna 18. *Februarii* 1641.

ARGUMENTUM.

**Præſcriptio ſolutionum fructuum ut intret, ne-
ceſſarius eſt curſus decem annorum, cùm**

V 4 tunc

Digitized by Google

cum tunc poſſit conſiderari negligentia, aut mora conditoris in non exigendo, cùm tunc in pœnam tam magnæ negligentiæ intret præſcriptio.

SUMMARIUM.

1 *Ad præſcriptionem ſolutionum fructuum requiritur ſpatium decem annorum.*
2 *Præſcriptio ſolutionum fructuum fundatur in negligentia, aut morâ creditoris.*
In cujus pœnam talis præſcriptio eſt fundata. ibid.
3 *Salviani vigore agitur contra tertios poſſeſſores.*
4 *Præſcriptio non currit contra non valentem agere.*
5 *Præſcriptio remanet interrupta per ſolutionem partis fructuum.*
6 *Negligentia ceſſat, dum quis non valet agere.*
7 *Præſcriptio fundatur in negligentia.*
8 *Ignorantia præſumitur in facto alieno.*
9 *In Præſcriptione quacumque jurium requiritur ſcientia, & illa eſt probanda.*
10 *Præſcriptio materia eſt odioſa.*
11 *Præſcriptio ſemper, & quando poteſt, eſt evitanda.*

DECISIO CXXI.

JOannes Vincentius Marchio Vitellius impoſuit annuum cenſum ſcutorum 48. Monetæ de anno 1583. pretio ſcutorum 600. quem ſic impoſitum vendidit Angelo Guerrino, cui acceſſivum uti principale principaliter, & in ſolidum q. Thomas de Fuccis, nec Philippus de Comitibus cum obligatione dicti Joan. Vincentii pro eorum relevatione; ſucceſſivè de anno 1589. prædictus Angelus Guerrinus cenſum præfatum ceſſit Florido de Libellis, & fructus fuerunt ſemper à Florido exacti uſque ad annum 1613. & 1615. licèt ultimi termini ſolutionum non fuerint integrè ſoluti.

Poſtmodum cùm hæredes dicti Marchionis Jo. Vincentii fructus dicti cenſus ſolvere recuſaverint ſub prætextu, quod omnia bona dicti Marchionis impoſitoris cenſûs eſſent obnoxia antiquo fideicommiſſo, ideò prædictus Floridus de Libellis egit coram A.C. de anno 1623. & obtinuit mandatum executivum pro ſcutis 506. contra DD. Fratres de Fuccis, uti hæredes ſupra dicti q. Thomæ fidejuſſoris cenſus, qui fratres de Fuccis, ad hoc ut ſe liberarent ab eorum obligatione emerunt dictum cenſum, ejuſque fructus uſque ad annum 1628. decurſos perſolvunt, cum reportatione, ac Jurium ceſſione in farinâ, cujus vigore de anno 1633. egerunt contra Dominos de Ubertis tanquam tertios poſſeſſores vigore emptionis ſecutæ de anno 1613. unius prædii olim poſſeſſi per q. Philippum de Comitibus in hoc cenſu pariter cum ſupra dicto Thoma de Fuccis obligatum, & lata ſententia in Salviano in partibus coram Vicario Civitatis Caſtelli ad favorem ſupra dictorum de Fuccis fuit eis conceſſa immiſſio ex Salviano in bonis, de quibus agitur poſſeſſis per Ubertos cauſa in gradu appellationis ad Rotam fuit devoluta, dubitavi, an obſtaret præſcriptio dictis Doctoribus de Fuccis, quominus poſſent venire contra prædium poſſeſſum per Ubertos, ad hoc ut Fucci valeant ſatisfieri fructibus dicti cenſûs ſolitis, ac decurſis, & in poſterum decurrenda, & Domini negativè reſolvunt.

Ex eo quia ab anno 1615. quo fructus adhuc exigebantur à Florido de Libellis Domino cenſûs uſque ad annum 1623. tempore litis motæ coram A.C. fuit factum pro ſolutione dictorum fructuum vix elapſi ſint octo anni, † quod tempus non eſt ſufficiens ad inducendam præſcriptionem ad quam ad minus requiritur curſus decem annorum juxta *l. fin. §. ſin autem, C. de præſcript. longi temporis*, Alex. *conſ.* 118. *n.* 116. *lib.* 2. Cephal. *conſ.* 29. *n.* 14. Maſcard. *de probat. conc.* 1214. *n.* 68. Gratian. *dec. Marchiæ* 15. *n.* 12. Thomat. *dec. March.* 44. *n.* 2. Joſeph. Ludov. *deciſ. Lucen.* 31. *n.* 18. & fuit dictum in *Spoletana Salviani* 3. *Junii* 1639. *coram R. P. D. meo Merlino*; cum ante dictum temporis ſpatium non poſſit conſiderari aliqua † negligentia aut mora in Creditore, in cujus pœnam talis præſcriptio eſt fundata, & ſine quibus præſcriptio non habet locum, Anchar. *in cap. poſſeſſor, n.* 4. *de reg. jur.* Surd. *dec.* 236. *n.* 4. Chaſſan. *in conſuetud. Burg. rubr.* 11. *de cenſ. §.* 2. *n.* 37. Foller. *de cenſ. verbo, hujuſmodi n.* 95. Cenc. *de cenſ. quæſt.* 98. *n.* 49. & 50. Rota *dec.* 407. *n.* 16. *part.* 5. *recentior.* Quamvis Uberti emerint bona, de quibus agitur uſque ab anno 1613. & contra eos fuerit actum in Salviano, ut poſſeſſores de anno 1633. propterea † eos eſſe tutos ab hypotheca, nec eſſe amplius moleſtandos, cùm non tantum bona poſſederint ſpatio decem, verùm etiam 20. annorum nihil facit, quia cùm uſque ad annum 1615. fructus fuerint ſoluti per Joan. Vincentium principalem debitorem, ab inde de anno 1623. fuit actum pro ſolutione fructuum, & reportatum mandatum executivum de anno 1624. coram A. C. quo tempore nondum effluxerunt anni decem requiſiti ad præſcriptionem inducendam ex prædictis, & ſucceſſivè de anno 1629. Fuccii ſolverant hoc debitum cum reportatione jurium propterea benè fuiſſe intentatum Salvianum de anno 1633. Nec Fuccis obſtare præſcriptionem, quia tempore quo fructus ſolvebantur à dicto Joan. Vincentio Vitellio principali debitore non poterat agere Floridus de Libellis Dominus cenſus, nec ſua jura experiri contra tertios poſſeſſores; ideò nulla ei currebat præſcriptio. Chaſſaneus *in conſuet. Burgund. rubr.* 11. *de cenſ. §.* 2. *à n.* 37. *verſ. dicuntur, cum ſeq.* Foller. *in prax. cenſual. verbo, hujuſmodi n.* 95. Cenc. *de cenſ. q.* 98. *n.* 49. & 50. Cevall. *in ſpecul. com. contr. q.* 3. *num.* 9. & 10. & dixit Rota *part.* 5. *recent. dec.* 407. *n.* 15.

Nec ex eo quòd dictus Floridus de Libellis de anno 1624. reportavit mandatum pro ſolutione fructuum dicti cenſûs pro annis pluſquam decem venit dicendum † fuiſſe elapſos integros decem annos, & conſequenter completam præſcriptionem decennalem, quia cùm conſtet pro annis 1613. & 1615. fuiſſe ſolutam aliquam partem fructuum, quamvis non integros fructus, prout de tali ſolutione dictum fuit per quietantias quamvis cantantes ad bonum † computum dictorum annorum per ſolutionem partis fructuum eorundem annorum remanet interrupta talis præſcriptio decennalis, ut per Foller. *in praxi cenſual. verbo hujuſmodi n.* 93. *fol.* 181. Rot. *in Romana Dotis, & legati* 15. *Jan.* 1620. *coram Mazanedo jux. l. cum notiſſima, & de quibus, C. de præſcr.* 30. *ann.* Natt. *conſ.* 402. *n.* 64.

Præterea cenſuerunt Domini non intrare præſcriptionem, quia ultra ceſſationem decennalem requiritur etiam quòd Creditor ſciat alienationem bonorum factam fuiſſe in tertium, quod hic deficit. † Unde contra ignorantem agere non valentem, non poterat currere præſcriptio, quia in eo ceſſabat negligentia, in qua fundatur præſcriptio. † & cùm agat de facto alieno, ignorantia præſumitur, *l. verius ff. de probat. Div. in cap. præſumitur de reg. jur. in* 6. & in his terminis firmant Chaſſan. *in conſuetud. Burgun. rubric.* 11. *§.* 2. *n.* 44. qui in fine *d. gloſſ.* refert ita ſecundum ſuam opinionem fuiſſe judicatum, Foller. *in prax. cenſual. verbo, hujuſmodi ſub n* 95. *verſ. item quarto facit,* Rodrig. *de ann. reddit. l.* 2. *quæſt.* 9. *ſub n.* 65. Thomat. *dec. Maceraten.* 44. *n.* 26. & *ſeq.* ubi quòd ſcientia requiritur in quacumque præſcriptione jurium, & illa eſt probanda, 9
Rot. *dec.* 407. *n* 18. *part.* 5. *rec.* & fuit dictum in *Spoletana Salviani* 3. *Julii* 1639. cor. R.P.D. meo Merlino.

Maximè cùm agatur de materia præſcriptionis ſatis 10
odioſa, & ſemper quando poteſt evitanda, & *quantum fieri poteſt*, reſervanda, ex traditis per Angel. *in leg.* 1. 11
Cod. de præſcript. 30. *vel* 40. *annorum dec. conſ.* 68.

ſub

Digitized by Google

ſub n. 5. *verſic. ſed tamen*, Decian. *conſil.* 108. *nu.* 28. & ſæpius firmavit Rot. *dec.* 304. *n.* 2. *in fin. part.* 1. *recent. & coram bon. mem.* Buratto, *dec.* 457. *in fin.* cum aliis latè congeſtis per *R.P.D. meum Merlinum in Spoletana Salvian.* 3. *Junii* 1639.

Et ita reſolutum utraque parte informante, &c.

R.P.D. CERRO.

Sacræ Rotæ Decano.

Leodien. Modiorum Speltæ.

Luna 1. *Martii* 1641.

ARGUMENTUM.

Contractus, quod ſit Emphyteuticus ex quibus tutò arguatur. Dominus directus, ſicuti invitus cogi non poteſt ad vendendum emphyteutæ jus directum, ita cogi nequit emphyteuta vendere Domino dominium utile. Cenſus in dubio judicatur irredimibilis.

SUMMARIUM.

1 *Contractus eſſentia regulariter declaratur ex verbis.*
2 *Modicitas annuæ præſtationis arguit contractum eſſe emphyteuticum.*
3 *Contractum eſſe emphyteuticum, ex quo pacto argui poſſit.*
4 *Emphyteuta cogi non poteſt ad redimendam ſuam annuam præſtationem.*
5 *Dominus directus cogi non poteſt invitus ad vendendum emphyteutæ directum dominium.*
6 *Cenſus in dubio judicatur irredimibilis.*
7 *Cenſus antiquiſſimis illis temporibus ante Bullam Pii V. de cenſibus frequentiſſimè erant irredimibiles.*
8 *Cenſus ex quo arguatur quod fuerit irredimibilis.*
9 *Cenſus ſi fuerit conſtitutus in perpetuum abſque ulla præfinitione temporis, arguitur quod ſit irredimibilis.*
10 *Dominus directus aliud eſt, quòd titulo venditoris directum Dominium, vel annuam præſtationem cedat.*
11 *Et aliud eſt, quòd debitor canonis det facultatem redimendi, ſeque in poſterum liberandi ab annua præſtatione.*
12 *Illatio non fit ad diverſa.*

DECISIO CXXII.

SEntentias de partibus condemnantes Abbatem Eccleſiæ Vallis Sanct. Lamberti ad admittendam redemptionem annuæ præſtationis 24. modiorum Speltæ quam Ludovicus Marſilion hodie ſolvit dictæ Eccleſiæ dixerunt DD. tanquam injuſtas eſſe infirmandas, cùm Abbas nullatenus aſtringi poſſet ad hujuſmodi redemptionem admittendam, ſive contractus, de quo agitur, judicetur emphyteuticus, ſive cenſualis.

Si enim judicatur emphyteuticus, ut videntur ſuadere tunc verba contrahentium ibi in emphyteuſim per-
1 petuam, ex quibus regulariter eſſentia contractus declaratur, *ut ex l. qui fundum*, *§. qui agrum*, *verſ. fundi venditor*, *ff. de contrahen. emp.* tradunt in propoſito *Natt. conſ.* 49. *n.* 13. *poſt med. verſ. tamen præmiſſis & conſ.* 194. *n.* Decian. *reſponſ.* 2. *n.* 62. *lib.* 1. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 105. *n.* 1. & 2. Tum modicitas præſtationis reſpectu bonorum, quæ nedum numero
2 plura recenſentur in inſtrumento conceſſionis factæ uſque ab anno 1394. Sed etiam à qualitatibus expreſſis liquet eſſe magni valoris, ex qua modicitate contractum præſumi emphyteuticum advertunt Speculat. *tit. de emphyteut. §. nunc aliquo*, *n.* 2. *vers.* 2. *quæritur. Jaſ. in l.* 1. *n.* 25. *C. de jur. emphyt.* Bald. *in cap. litteræ n.* 3. *extrà de dilat.* Ruin. *cons.* 161. *n.* 22. *l.* 1. Barbat. *conſ.* 14. *n.* 25. *& ſeq.* Ubi quod ita pluries, & vidit judicari, *& alii alleg.* per Menoch. *ubi ſupra de præſumpt.* 105. *n.* 5. *& ſequent.* Juncto præſertim pacto oppoſito
in d. inſtrumento, quod in caſum moræ in ſolvendo
dictam præſtationem poſſent † Joanna quæ conceſſi- 3
onem facit, & ab ea cauſam habente redire, & manus
apponere ad prædicta bona uti propria, ex quo etiam
contractum judicandum eſſe emphyteuticum firmant.
Dec. *cons.* 158. *n.* 7. *verſ. ſecundo perſonaliter.* Brunor
à Sole *quæſt. legal.* 5. *n.* 15. Roder. *de ann. redd. lib.* 2.
quæſt. 22. *n.* 11. Utique Abbas cogi † non poterat ad 4
admittendam redemptionem hujuſmodi præſtationis debitæ ex cauſa emphyteuſis, quia aliàs dominus directus
cogeretur † invitus ad vendendum emphyteutæ direc- 5
tum dominium contra *l. invitum* 11. *& l. dudum.* 14. *de contrah. empt.* quas probavit Rota *in recent. decis.* 372. *n.* 1. *part.* 1.

Quatenus verò ex verbis, & pactis appoſitis in dicto inſtrumento & in aliis quæ dantur in ſummario poſſit judicari cenſualis, prout multis rationibus unus ex DD. deducebat, nihilominus dicta præſtatio erat irredimibilis uti debita pro cenſu reſervativo antiquiſſimo
longè ante Bullam ſan. mem. Pii V. † qui in dubio ir- 6
redimibilis judicatur, ut tradunt Covar. *var. reſolut. ca.* 10. *n.* 5. *verſ. primum illud*, *& vers.* 3. *deprehendi poteſt*, *& verſic. quarto*, *quoties l.* 3. quem referunt & ſequuntur Boccac. *de cenſibus part.* 2. *n.* 188. Roder. *de annuis redditibus*, *lib.* 1. *quæſt.* 15. *n.* 23. & Molin. *de contract. diſp.* 382. *n.* 2. *verſ. ſecundus contractus*, & plene, ac diſtinctè Avendan. *de cenſibus Hiſpan. cap.* 14. *n.* 6. Quem ſequitur noviſſimè multis argumentis confirmans hanc opinionem Duard. *de cenſib. in proœm. quæſt.* 19.
n. 3. *& ſeq.* Eaque affertur ratio, † quia antiquiſſimis 7
illis temporibus iſtorum cenſuum irredimibilium uſus erat frequentiſſimus, unde tales præſumendi ſunt, ut ex Pariſ. *cons.* 52. *n.* 44. *& cons.* 13. *n.* 29. *lib.* 1. & Cald. *de empt. l.* 3. 11. *n.* 11. tradit Grat. *diſcept. forens. cap.* 985. *n.* 12. & firmavit Rota *in Romana cenſus* 9. *Dec.* 1621. *coram bon. mem. Card. Veroſpio*, *quæ eſt dec.* 394. *n.* 1. & 2, poſt Genc. *de cenſib. ſecundum Modern. impreſſ. Taurinen.* Ponderando præſertim in caſu noſtro illud ver-
bum † in perpetuum, quod denotat cenſum fuiſſe con- 8
ſtitutum ſine ulla præfinitione temporis, † eumque ſem-
per duraturum *l. pure §. fin. ff. de dol. except.* Cald. *conſ.* 9
17. *de verb. ſignific.* & in puncto Bald. *conſ.* 372. *ſub n.* 2. *lib.* 4. & Rota *in dicta Romana Cenſus n.* 1.

Nec ex eo quòd Joannes de Liers, & ejus filia alteri
vendiderint hujuſmodi † præſtationem, illa videtur ef- 10
fecta redimibilis, nam aliud eſt, quod Dominus titulo
venditionis in aliud transferat ſuum directum dominium, vel annuam præſtationem ſibi debitam, aliud verò
quod debitori † canonis emphyteutici, vel cenſus re- 11
ſervativi det facultatem redimendi, ſéque in poſterum liberandi ab eorum præſtatione, quia hæc nihil habent commune inter ſe, ut patet ad ſenſum, ideóque intrat
vulgata reg. *l. Papinianus ff. de minor.* quod ex diverſis 12
non fit illatio.

Et ita reſolutum informante tantùm Abbate.

R.P.D. ROYAS

Poſtea Epiſcopo Tarracon.

Romana Pecuniaria.

Martis 29. *Maij* 1641.

ARGUMENTUM.

Debitor cambii ſi fuerit citatus ad docendum

de

de remiſſa, dum de eâ non fuerit doctum, rectè contra eundem relaxatur mandatum. Auditor Cameræ inter & contra Mercatores, procedit uti Princeps.

SUMMARIUM.

1 *Sententiæ validitas colligitur ex revolutione actorum.*
2 *Jura ab aliquo producta plenè contra eundem probant.*
3 *Ad mandati relaxationem quando bene dicatur deventum.*
4 *Auditor Cameræ poteſt procedere inter, & contra Mercatores Curiæ uſque ad quamcumque ſummam de plano, & ſine figura judicii.*
5 *Inter Mercatores auditor Cameræ poteſt procedere executivè manu Regiâ, & ſola facti veritate inſpectâ.*
6 *Judex quando poſſit procedere, uti Princeps.*
Clauſulæ manu Regiâ, & ſolâ facti veritate inſpectâ quid importent, n. 5. & 6.
7 *Inter Mercatores Judex procedere debet ex bono & æquo.*
8 *Vendens habitâ fide de pretio quis conveniri non poteſt, niſi prius diſcuſſis emptoribus: limitat. n. 10.*
9 *Litteras Cambii tranſmittere ad nundinas quid ſit.*
10 *Debitor principalis, quando quis efficiatur ſuſcipiens in ſe nomina debitorum.*
11 *Mercatorum fidei, concernenti eorum profeſſionem multum deferendum venit.*
12 *Clauſula, ſine præjudicio, præſervat præjudicium in non expreſſis.*

DECISIO CXXIII.

DIxerunt hodie Domini mandatum ab A.C. relaxatum pro ſcutis auri marcarum 612. contra Antonium de Federighis debitorem Jacobi Brigoni eſſe exequen. uti validum, & juſtum: De validitate conſtat
1 † ex revolutione actorum, in quibus leguntur omnes citationes neceſſariæ in hoc judicio, Varel. *dec.* 260. *part.* 2. Durand. *dec.* 310. *n.* 1.

Juſtitia verò deſumpta fuit, ex eo quia Federighius præfatus ſcripſit d. Brigono ſub die 1. Decembris præteriti ſe remiſiſſe dd. pecuniarum ſummam Procuratori Chriſtophori Brigoni ad Proximas Nundinas Apparitionis Placentiæ, hocque pro aliis ſcutis 910. monetæ de quibus per *conto ſaldo* dederat creditum D. Jacobo, nec non ex adnotatione facta in propriis libris ejuſdem Antonii de Federighis, ex quibus omnibus benè remanet probatum creditum Brigoni præſertim,
2 cùm fuerint ab eodem Antonio producti, † quæ ideò contra eum plenè probant Rota *in recent. decis.* 120. *n.* 4. *part.* 1. & 2. *decis.* 2. *n.* 1. & 142. *n.* 3. Greg. XV. *decis.* 138. *n.* 4. ubi addit. *n.* 15. Durand. *deciſ.* 185. *n.* 17. quapropter cùm D. Antonius fuerit conventus coram A. C. ad docendum de remiſſa, & de ea non fue-
3 rit doctum, † utique fuit benè deventum ad relaxationem mandati, ut in ſimilibus terminis firmat Scacc. *de camb. §.* 7. *gl.* 4. *n.* 1.

Nec obſtat quod fuerit actum ſine obligatione Camerali, & abſque litteris Cambii, pro quibus tantummodò executivè procedi ſolet: fuit enim reſponſum A. C. benè potuiſſe executivè in hoc caſu procedere per ampliſſimas facultates, quas habet in negotiis ſpectantibus ad Mercatores, ut in ejus facultatibus impreſſis poſt Saluſtium Tiber. *in prax. num.* 19. ubi expreſsè dicitur
4 † Auditorem Cameræ poſſe procedere inter, & contra Mercatores Curiæ uſq; ad quamcumque ſummam ſummariè, ſimpliciter, & de plano ſine ſtrepitu & figura
5 judicii, † ſola facti veritate inſpecta, & manu Regia, quæ clauſulæ remittunt ſolemnitates juris, Dec. *in cap. Paſtoralis*, *n.* 17. *de appellat.* Oldrad *cons.* 115. Hond. *cons.* 49. *n.* 32. *l.* 1. Cravet. *ad veſtr. lib.* 5. *cap.* 1. *n.* 6. Mart. *de clauſ. part.* 1. *clauſ.* 80. Scacc. *de appellat. quæſt.* 161. *limit.* 1. *n.* 76. Rot. *dec.* 446. *n.* 1. *part.* 2. *recent.* & *par.* 5. *dec.* 120. *nu.* 1. & operantur † ut Judex poſſit 6
procedere uti Princeps Mandoſ. *conſ.* 65. *num.* 10. & *cons.* 96. *col.* 1. Gratian. *deciſ. March.* 68. *n.* 5. Jaſon. *in §. bonæ fidei, inſtit. de action. n.* 45. Brun. *de ceſſ. bon. quæſt.* 36. *in* 4. *quæſt. princ. n.* 6. cum aliis per Gratian. *d. deciſ.* 68. *nu.* 2. cùm inter † Mercatores procreatur de 7
bono & æquo, Menoch. *de arbitr. q.* 51. *n.* 396. Theſ. *dec.* 166. *n.* 7. Franch. *dec.* 303. *n.* 3. Rota Januen. *dec.* 23. *n.* 15. & *p* 1. *dec.* 641. *in fin.* & *par.* 5. *dec.* 395. *n.* 12.

Minus obſtat, quod D. Antonius de Federighis ſit debitor prædictæ ſummæ occaſione mercium tranſmiſſarum ad effectum vendendi, † quæ ſucceſſivè fuerunt 8
venditæ diverſis perſonis habitâ fide de pretio, & conſequenter illum non eſſe conveniendum, non diſcuſſis prius emptoribus.

Fuit enim dupliciter reſponſum. Primò debitum præfatum ſcut. 612. auri marcarum bene provenire ex litteris Cambii cum D. Antonius debitum de quo agitur pro tali recognoverit, dum dixit, quod pro eo extinguendo tranſmiſerat ad nundinas Placentiæ litteras continentes proprii debiti ſolutionem, tranſmittere † 9
autem litteras hoc modo nihil aliud importat, quàm tranſmiſſionem litterarum cambii pro ſolutione facienda, ita Navar. *conſil.* 31. *l.* 6. *de uſur.* Alex. Rand. *in opus ſuper banco. S. Ambroſii n.* 37. Rota Januen. *dec.* 2. *per tot. præſertim n.* 10. & 11.

Secundò reſponſum fuit, quod dum Antonius & Brigonus convenerunt, *del ſtare del credere*, ſuſcipiendo dictum Antonium duplicatam proviſionem, hoc caſu non eſſe deveniendum ad excuſſionem eorum, qui merces emerunt, ſed eundem Antonium eſſe reputandum † principalem debitorem, & in ſe ſucceſſiſſe no- 10
mina debitorum. Scacc. *de camb. §.* 3. *nu.* 6. & hoc verbo *del ſtare del credere eſt deciſ.* 120. *part.* 5. *recent.* ulterius data fuit fides Mercatorum atteſtantium hæc verba importare, quod Mercatores teneantur poſt acceptam duplicatam proviſionem ac conventionem *del ſtare del credere* maturatis paghis mercium venditarum tranſmittere pecunias retractas, quamvis non † exactas, 11
& de proprio abſque ulla debitoris excuſſione, quibus plurimùm in hac materiâ eſſe deferendum dixit Bald. *cons.* 40. *n.* 10. *lib.* 5. Socc. Jun. *cons.* 17. *n.* 22. *lib.* 2. Greg. XV. *dec.* 126 *n.* 2. & 7. Durand. *dec.* 368. *n.* 12.

Ultimò non obſtat quòd in Epiſtola dicti Antonii adſint illa verba *ſenza pregiudicio*, quia dicta verba benè † præſervant præjudicium in aliis non autem expreſſis, 12
ita Oldrad. *conſ.* 330. *n.* 9. *in fin.* Gratian. *diſcept.* 867. *n.* 10. Mant. *de claus. part.* 1. *claus.* 142. *n.* 2.

Et ita reſolutum, utraque parte informante.

R.P.D. CARILLO

Poſtea Præſide Valliſoletano.

Bononien. Pecuniaria.

Lunæ 17. Junii 1641.

ARGUMENTUM.

Nomen debitoris ceſſi cum promiſſione exigibilitatis, ut inexigibile probetur, ſufficiunt diligentiæ executorum, unà cum citatione facta contra cedentem ad judicandum bona debitoris. Inſtrumentum illud attenditur, quod magis præcisè loquitur, & clarius, ubi alterum per extenſum, alterum verò ſolú per Abbacum ſummá in eo contentam ſpecificat.

SUM-

Digitized by Google

1 *Inexigibilitas debitoris ceſſi probatur ex mandato contra eum relaxato, quod exequi non potuit propter legitima impedimenta.*

Quinimò ex citationibus factis contra cedentem ad judicandum bona debitoris, ibid.

2 *Inexigibilitatem ad probandam quoties agitur vigore obligationis de manutenendo nomen debitoris exigibile.*

Sufficiunt diligentiæ executorum, & citationes pro indicatione bonorum, nec formalis requiritur excuſſio, ibid.

3 *Inexigibilitas debitoris probatur ex ceſſione bonorum per eum facta.*

Excuſſio non requiritur, ubi notoriè apparet de inexigibilitate debitoris, ibid.

4 *Bona æſtimantur ad rationem quinque pro centenario.*

5 *Inſtrumentum extractum à ſubſtituto Notarii cauſæ plenè probat etiam ſine citatione partis.*

6 *Inſtrumentum ſi alterum ſummam per extenſum ſpecificet, alterum verò illam per abbacum enunciet magis attenditur quod per extenſum loquitur.*

Inſtrumentum illud attendi debet, quod clarius loquitur, ibid.

7 *Inſtrumenta ubi duo ſint, quorum alterum ab alio diſcrepat, ſtatur pleniori.*

DECISIO CXXIV.

Joannes Cecchellus duo credità aſcendentia ad libras 5300. quæ habebat contra Petrum de Funis, & Joannem de Zannettis ceſſit cum promiſſione exigibilitatis D. Marchionis Fontanæ, qui eadem nomina debitorum ſic ceſſa denuò ceſſit Emilio de Sartis cum ſimili promiſſione exigibilitatis; ſed quia dictus Emilius Ceſſionarius nihil conſequi potuit à debitoribus ceſſis, nec è Cecchello cedente, Semidea ejuſdem D. Emilii filia & hæres Judicium contra D. Marchionem inſtituit vigore obligationis per ipſum factæ de manutenendo Cecchellum exigibilem, & devoluta in gradum appellationis cauſa ad Rotam, mihique commiſſa dubitavi; An conſtet de exigibilitate Joannis Cecchelli, quæ ſuffragetur D. Semideæ; & affirmativè fuit reſponſum.

Quando quidem in Summario ejuſdem Semideæ apparet contra D. Cecchellum fuiſſe relaxatum mandatum, & non potuiſſe exequi ob inhibitionem & decretum viſitæ gratioſæ Civitatis Bononiæ, quæ mandaverat eundem Cecchellum non moleſtari neque realiter, neque perſonaliter, attenta ceſſione bonorum per ipſum facta Creditoribus, prout conſtat ex relationibus Execu-
1 torum, † & ulterius dantur citationes contra dictum Marchionem ad judicandum bona debitoris ſuper quibus fieri poſſet executio, qui ſunt boni modi probandi inexigibilitatem, juxta theoricam Gloſſ. *in l. à Divo Pio, §. in venditione verb. capiantur, ff. de re judic.* Quam ſequuntur Angel. Imol. Pacian. & alii plures relati per Ciriac. *in contr. 5. à n. 142. uſque ad n. 147.*

Nec erat neceſſaria formalis excuſſio citato ipſo Marchione, quia dum agitur vigore obligationis de manu-
2 tenendo nomen debitoris exigibile ſufficiunt † prædictæ diligentiæ Exequutorum & citationes pro inclinatione bonorum Aretin. *§. ſi quis in fraudem n. 13. inſtit. de action.* Papien. *in inform. reſp. libel. in action. hypothec. verb. exceptionem Excuſſionis n. 17.* Thomat. *deciſ. 61. n. 10. & 11. cum ſeqq. facit deciſ. Forolivien. ceſſionis cenſus 29. Maii 1626. coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo*; præſertim cùm ex decreto Viſitæ emanato vigore ceſſionis bonorum notoria facta fuiſſet inexigibilitas
3 Cecchelli, † qua notorietate ſtante opus non erat ulteriorem facere excuſſionem Bald. *in conſ. 198. lib. 1.* Rolànd. *conſ. 9. n. 20. lib. 1.* Neguſant. *de pignor. part. 8. membr. 1. n. 14.* Corn. *conſil. 46. col. pen. lib. 2.* Joſeph. Ludov. *deciſ. Peruſ. 45. n. 15.*

Non obſtat quod in indicationibus, & Decretis Viſitæ enuncientur plura bona annui redditus librarum 3000. † quorum proprietas æſtimata ad rationem quin- 4
que pro centenario *juxta gloſſ. final. in auth. perpetua de Sacr. dec. ſanct. Eccleſ.* aſcendat ad libras 60. mill. circiter, Credita autem pro quibus bona prædicta fuerant aſſignata non excedant libras 26. mille & ſic dicta Semidea potuerit ſe ſatisfieri procurando ſubhaſtationem dictorum bonorum.

Quia non ſubſiſtit quòd Credita prædicta ſint in libris 26. mill. ſed benè in ſcutis 26. mill. ut legitur in inſtrumento originali producto pro parte dictæ Semideæ duabus ab hinc menſibus parte citatà, † quod plenè 5
probat, uti extractum à ſubſtituto Actuarii cauſæ licèt abſque citatione partis, *juxta Greg. XV. 59. nu. 4.* ubi aliæ plures Rotæ deciſiones concordantes cumulantur, quo ſuppoſito in facto certum eſt, quod nec redditus librar. 3000. nec proprietas ad rationem quinque pro centenario ejuſdem redditus ſatis fuiſſet pro ſolvendis dd. ſcut. 26000.

Nec relevat inſtrumentum pro parte d. D. Marchionis productum loquens de libris per abacum; quoniam viſum fuit Dominis magis ſtandum † eſſe alteri inſtru- 6
mento loquenti per extenſum tam ex eo quod clariùs loquitur, ad notata per Rotam Januen. *in dec. 96. n. 1. 2. & 3.* quàm etiam quia plùs continet, quando autem duo 7
adſunt inſtrumenta, quorum alterum ab alio diſcrepat, ſtatur pleniori, ut tenet Alex. *in conſ. 105. nu. 3. lib. 2. arg. l. ſi ita ſcriptum fuerit 67. ff. de hered. inſtit. & l. ſi quis ex argentariis §. ſi initium, ff. de edend.*

Et ita utraque, &c.

R. P. D. ROYAS.

Epiſcopo Tarracon.

Romana Domorum.

Lunæ 9. Decembris 1641.

ARGUMENTUM.

Dominium directum ad effectum caducitatis ad probandum, inſtrumenta locationum, ſolutionum, aliæque confeſſiones, & adminicula nullius ſunt roboris, & momenti. Emptor rei emphyteuticæ, qui ſe obligavit aſſenſum Domini impetrare, quem poſteà neglexit, ſi exinde caducitatem incurrit, non poteſt evictionem prætendere.

SUMMARIUM.

1 *Reſtitutio in integrum conceditur ſtante injuſtitià ſententiæ, qualiſcumque illa ſit etiam non notoria.*

2 *Tribunalia ſuprema revocant ſententias ubi in actis conſtat de illorum injuſtitia.*

3 *Devolutioni locus eſſe non poteſt, nec identitate rei devolutæ, nec directo probato dominio.*

4 *Devolutionis in caſu ad probandum dominium directum, ac identitatem rei devolutæ non ſufficiunt locationis, ſolutionis, aliæque confeſſiones & adminicula.*

5 *Caducitas non intrat in locatione.*

6 *Conſenſus Domini directi reſervatus cum clauſulà* quatenus requiretur; & non aliàs, *non præjudicat naturæ locationis.*

Sed imò tuetur ab omni præjudicio, ibid.

7 *Evictio ut alicui præjudicet, debent illi intimari moleſtia.*

Mo-

8 *Moleſtiæ intimata procuratori non legitimo, non habentur in aliqua conſideratione.*

9 *Emptor qui aſſenſum Domini directi impetrare tenebatur, ſi illum non impetravit, ac proinde res ipſi fuerit evicta, non poteſt agere de evictione, & n. 12.*

10 *Caducitati locus eſſe ſolet ex alienationibus irrequiſito Domino factis, & ſine ſolutione laudemii.*

11 *Alienatio rei emphyteuticæ facta, ex cauſa neceſſaria, qualis eſt aſſignatio dotis, non requirit conſenſum Domini directi, nec illi ſolvitur laudemium.*

12 *Evictionem prætendere non poteſt, qui fuit cauſa evictionis, & ſupra n. 9.*

13 *Venditione facta rei emphyteuticæ cum clauſula* Salvo aſſenſu, & non alias, &c. *non dicatur incurſa caducitas, quamvis ad traditionem fuerit deventum & n. 14.*

DECISIO CXXV.

STeterunt hodie Domini in deciſis coram me ſub
die 22. Junii 1640. in qua dictum fuit conſtare de
1 cauſis reſtitutionis in integrum ad favorem Alphonſi
Ferri, illis potiſſimum fundamentis, deſumptis ex in-
juſtitia ſententiæ Vicarij urbis contra Alphonſum latæ,
quæ ſufficit ad hunc effectum qualiſcumque ſit, etiam
non notoria Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 10. *n.* 12. *de ſent. ac*
2 *re judic.* Seraph. *deciſ.* 251. Caputaq. *deciſ.* 94. *part.* 2.
Rota *in recent. decis.* 492. *n.* 1. *p.* 1. & 307. *n.* 1. *p.* 2. & fuit
dictum *in Arimin. fideicommiſſ.* 24. *Martij* 1640. *coram*
R. P. D. meo Cerro, præſertim in ſupremis Tribunali-
bus, in quibus ſententiæ † revocantur, ubi in actis de
induſtria conſtat, ut per Guid. Pap. *deciſ.* 215. *n.* 7.
& 368. Cæſ. de Graſſ. & Seraphin. *ubi proximè.*

3 In præſenti illa deſumpta fuit ex pluribus; Primo quia
non fuit probatum vineam permutatam ab Alphonſo
cum domibus Horatij Colutij extare ſub directo do-
minio Monialium, nec † identitatem ejuſdem, quibus
deficientibus devolutioni locus eſſe non poterat. Sar-
4 mien. *de redd. Eccleſ. part.* 3. *c.* 2. 23. & 24. Caputaq.
deciſ. 280. *part.* 1. *n.* 1. & 5. ubi quod tali caſu non ſuf-
ficiunt inſtrumenta locationum, ſolutiones aliæque
confeſſiones, & adminicula. Seraph. *deciſ.* 1453. *n.* 1.
& *in portuen. Stagni* 29. *Junii* 1637. *coram R. P. Dom.*
meo Panzirolo, & in Peruſina emphyteuſis 13. *Feb.* 1640.
coram R. P. D. meo Dunozet. & quamvis de novo fuerit
adducta quædam relevatio facta per Bartholomæum Pe-
rinum uſque de anno 1571. in qua fatentur ſe retine-
5 re in locationem à Monialibus Sancti Coſmatis petias
ſexdecim terreni, &c. attamen dicta revelatio non pro-
bat bona controverſa eſſe emphyteutica, imò ea po-
tius remanet excluſa, dum revelatio loquitur de loca-
tione, in qua non intrat caducitas Seraph. *decis.* 286.
n. 5. *uſque ad* 16. & 288. *per totam.*

Nec obſtat reſervatio conſenſus Monialium in ven-
ditione ſecuta de anno 1590. quia fuit animadverſum
6 non legi ſimpliciter reſervatum, ſed cum clauſula *qua-*
tenus requireretur, & non aliàs, &c. non inde præjudicat
propriæ naturæ locationis, ſed imò tuetur ab omni præ-
judicio Surd. *conſil.* 186. *n.* 10. Seraph. *dec.* 107. *nu.* 7.
Grat. *diſcept.* 926. *n.* 5. *p.* 6. *rec. dec.* 110. *n.* 13. & 14.

7 Secundò quia evictio vineæ ſecuta non potuit noce-
re dicto Alphonſo, cùm ei non fuerint intimatæ mole-
ſtiæ, † prout erat neceſſe P ip. *in cap. cum M. Ferra-*
rien. n. 162. *de conſtit.* Rota *deciſ.* 388. *n.* 2. *part.* 3. *recent.*
cum aliis in deciſione hodie confirmata, & quamvis ha-
8 bentes cauſam à Colutio contenderent intimationem
fuiſſe ſecutam, attamen ſufficienter conſtitit iſtam fuiſ-
ſe factam Joanni Dominico Belgio, † qui non erat le-
gitimus procurator Alphonſi, nec inde fuit habita in
conſideratione uti non legitimè executa.

Tertiò dicebant Domini inconcuſſum remanere fun-
damentum, quòd evictio fuerit ſecuta culpam Colutij;
nam ſi vinea fortaſſe eſſet ſub proprietate Monaſterij,
ad Colutium tamen ſpectabat impetrare conſenſum
Monialium ex peculiari conventione. Unde ſi Colutius
neglexit conſenſum impetrare, prout tenebatur propriis
ſumptibus, non inde valebat † agere ad evictionem cui 9
ipſe dederat cauſam, non curando aſſenſum illius, Azo
in l. Sicomen. C. de eviction. Surd. *conſ.* 15. *n.* 24. Rota
in Romana Societatis officij 4. *Januarii* 1594. *cor. Cor-*
duba & part. 5. *rec. dec.* 337. *n.* 16.

Minus obſtare dicebant Domini quòd devolutio in-
tentata per Moniales fuerit prætenſa ob alias alienatio-
nes prius ſecutas, & primò ob alienationem factam à
Portia Domina utili in Joannem Baptiſtam Guidum
ejus primum virum; ſecundo in Alphonſum dum cum
eo tranſivit ad ſecunda vota, & tertio in Colutium ſem-
per abſque ſolutione Laudemij, ac conſenſu Moniali-
um, ex quibus alienationibus ſic ſecutis † factum fuiſſe 10
locum caducitati juxta *l. fin. C. de jur. emph. cav. potuit de*
locat. Inde ex iſtis eſſe præſumendum fuiſſe intimatam
caducitatem, fuit tamen replicatum præfatas primas ali-
enationes per Portiam factas fuiſſe ex cauſa aſſignationis
dotis, & ſic ex cauſa neceſſaria, † quo caſu non requi- 11
ritur conſenſus Domini directi; nec ſolvitur laudemi-
um *in* §. *emphyteuſim in auth. de non alien.* Alex. *conſil.*
173. *lib.* 2. Jaſ. *in l. fin. C. de jur. emphyt. n.* 107. Cephal.
conſil. 59. *n.* 33. *lib.* 1. cum aliis per Cald. *de jure em-*
ph. l. 4. *cap.* 16. *n.* 21. & 22. Nec venit dicendum devolu-
tionem fuiſſe intentatam ex d. cauſa, quod fuerit vinea
data in dotem, dum ex ea non fuit incurſa caducitas ſed
benè ex alienatione facta in Colutium, cui ille dederat
cauſam non impetrando aſſenſum Monialium, ut dictum
eſt ſibi imputandum venit. † Nec valet agere ad evicti- 12
onem, *l. ſi mancipium in princip. ff. de evict.* Corn. *con-*
ſil. 326. *vol.* 1. Surd. *dec. n.* 1. & *p.* 5. *rec. dec.* 377. *n.* 16.

Demum non obſtat quod ultima permutatio fuerit
facta ab Alphonſo in Colutium cum reſervatione con-
ſenſus Monialium, qui non legitur impetratus, fuit ta-
men reſponſum in permutatione legi etiam clauſulas,
& non aliàs, aliter nec alio modo, &c. quæ operantur ut
venditio non cenſeatur facta non adhibito conſenſu, nec
ideò fuiſſe incurſam caducitatem, quamvis fuerit deven-
tum ad traditionem rei ante impetratum conſenſum Ri-
min. jun. *conſ.* 185. *n.* 57. Corb. *in tit. de cauſ. privat. ob*
alien. lim. 37. Grammat. *dec.* 163. Clar. *in* §. *emphyteu-*
ſim queſt. 13. *n.* 5. Rota *in Romana vinearum,* 10. *Junij*
1639. *coram R. P. D. meo Carrillo,* poſtea confirmata ſub
die 27. Novembris præteriti, ex quo dicta verba *& non*
aliàs, &c. † faciunt deducere partium conſenſum, ita 13
ut nihil egiſſe videatur, niſi Domini conſenſus acceſſe-
rit, Curt. Sen. *conſ.* 8. *nu.* 4. Corad. *conſ.* 3. *n.* 23. Jaſ.
conſ. 86. *n.* 16. *lib.* 3. Cephal. *con.* 118. *n.* 13. cum aliis
per Mareſcot. *var. lib.* 1. *c.* 78. *n.* 3. Inde reſtitutio in in-
tegrum venit concedenda.

Et ita reſolutum utraque parte informante, &c.

R. P. D. ROYAS

Poſtea Epiſcopo Tarracon.

Maceraten. Cenſus.

Veneris 21. *Junii* 1647.

ARGUMENTUM.

Apocha penes aliquem exiſtens cum aliqua adnotatione à tergo illius qui per antea dicit eâ adnotatione caruiſſe probare debet. Simulatio ſcripturæ matrimonialis factæ in majori ſumma & quantitate pro matrimonii honorificentia ex quibus deducatur.

S U M.

Digitized by Google

SUMMARIUM.

1 *Obſervantia veritatem demonſtrat.*
2 *Adminiſtrator cenſetur dotaſſe de bonis adminiſtratis.*
3 *Non probatur hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe.*
4 *Scriptura penes aliquem exiſtens cum aliqua adnotatione, ſemper eadem adnotatione, penes illum extitiſſe præſumitur, dum de ſtatu præcedenti contrario non conſtat.*
5 *Probabilitas valdè urget ad præſumptionem inducendam.*
6 *Confeſſio ſimpliciter loquens, recipit declarationem ex verbis præcedentibus, & ſubſequentibus.*
7 *Copulativa orationis una pars declarat alteram.*
8 *Articuli inſerti in inſtrumento dicuntur pars illius.*
9 *Confeſſio facta in capitulis in inſtrumento jurato contentis, & ipſa jurata dicitur.*
10 *Præſentia in actu ſtipulationis inſtrumenti arguitur ex verbis illius.*
11 *Calculus erroneus non habetur in conſideratione.*
12 *Verba quæ aliter verificari non poſſent, eam admittunt intelligentiam, quæ illis adaptatur.*

DECISIO CXXVI.

Placuerunt hodie Dominis fundamenta deciſionis in hac cauſa factæ ſub die 15. Februarii præteriti, in qua fuit reſolutum Decretum Rotale eſſe infirmandum, & ſic depoſitum conſignandum Cæſari, ex quo dos primi Matrimonii Hieronymæ realiter fuit ſcutorum 3150. licèt apocha ab ea producta cantet pro ſcutis 4000. cum expreſſio in majori ſumma facta fuerit ad honorificentiam, & ad pompam, præſertim ſtante adnotatione à tergo apochæ per illa verba, *Nota che queſto ſcritto non ſi deve rendere ſe non ci è il conſenſo Geronyma, Ludovico, e Mario, & all' incontro di Meſſer Gioſeppe, e Meſſer Ceſare Ridolfini, altrimente ci rimetteriano della conſcientia dell' honnore, e della robba,* ex quibus verbis apocham eſſe ſimulatam deductum fuit, maximè quia primus maritus Hieronymæ erat vir Pompaliæ, & in loco aderat conſuetudo conficiendi ſimiles apochas; ad matrimonii honorificentiam accedit etiam quod apocha nunquam fuit conſignata Hieronymæ de cujus intereſſe principaliter agetur, ſed ſemper fuit retenta tàm à Vincentio quàm à Ludovico ejus fratre, † ac hærede, ex qua obſervan-
1 tia benè deſumitur veritas ipſius adnotationis Surd. *conſilio 262. num. 26.* Gratian. *diſcept. 951. num. 8.* & demum concurrunt ſex illæ conjecturæ in deciſionem ponderatæ, quæ Dominis hodie placuerunt ex rationibus in ea deductis.

Ex eo autem quòd dos conſtituta Hieronymæ in primis nuptiis realiter fuerit ſcut. 3150. ſequitur, quòd dum Cæſar adminiſtrator in ſecundis nuptiis anno 1573. conſtituit eidem dotem ſcutorum 4800. cenſeatur connumeraſſe in dicta quantitate etiam ſortem principalem cenſus ſcutorum 550. dictæ Hieronymæ aſſignari una cum alia ad bonis, ab hæredibus primi viri in concordia anni 1592. pro reſtitutione ſcutorum 400. primæ paghæ dotis, & pro complemento ſcutorum 1600. occaſione legatorum uſusfructus, & aliorum ſibi relictorum à primo viro. Adminiſtrator enim † cenſetur
2 dotaſſe de bonis adminiſtratis ex Bart. *in l. uxorem 39. §. pater naturalis. n. 1. ff. de leg. 3.* Corn. *conſ. 124. col. 2. verſ. idem voluit lib. 1. & conſ. 316. num. 4. in fine l. 4.* Rota *in Romana de Cinciis 5. Junii 1604. coram Cardinale Merlino, & in Ariminen. dotis 13. Maii 1624. coram R.P.D. meo Merlino, & admittit prima deciſio in hac cauſa facta coram R.P.D. Veroſpio;* ex quibus benè remanſit extinctus dictus cenſus ſcutorum 550. in quo Cæſar fidejuſſerat ex latè deductis *in deciſione*, hodie confirmata *verſ. nec obſtat.*

Nec obſtare dicebant Domini deducta ad excludendam exiſtentiam dictæ adnotationis à tergo apochæ de tempore quo fuit confecta, ex eo quia in tranſumpto obtento per Hieronymam de anno 1620. dicta adnotatio non fuerit appoſita. Quia ultra quod per dictum tranſumptum non † probatur hoc eſſe, quod ab hoc 3
contingit abeſſe, *l. non hoc C. unde legit.* cum vulgatis tranſumptum apparet extrajudicialiter ad hoc ut Hieronyma haberet copiam apochæ ejuſque intererat, quod adnotatio non tranſumptaretur. Quinimò cum apocha originalis nunquam exiverit è manibus Vincentii mediatoris, ſemperque remanſerit inter ejus ſcripturas, uſque quo Hieronyma illam habuit, & in hac cauſa cum dicta adnotatione produxit, utique venit dicendum à principio penes illum extitiſſe cum eadem adnotatione eodem modo ac forma, prout in præſenti legitur † dum non conſtat de ſtatu præcedenti contrario, ut 4
poſt Oldrad. & Bald. comprobant Ruin. *conſ. 143. nu. 20. verſ. in caſu autem noſtro, & n. 2.... lib. 5.* Rota *dec. 203. n. 5. & 6. p. 5. rec. & in Piſana Juriſpatronatus 14. Junii 1630. coram bon. mem. Motmanno.* Eóque magis, quia nedum † concurrit aliqua probabilitas, Bald. *in leg. ſi* 5
quis n. 4. ibi Salic. *n. 2. C. ad lul. de adult.* Rota *in Ilerden. Canonicatus 24. Februarii 1620. coram Patriarcha Manzanedo.* Sed etiam veritas ejus facti eluceſcit ex litteris à Ludovico ſcriptis Paſſ.r no ejus agenti anno 1620. in quibus legitur quòd non poterat Hieronymæ conſignare apocham ſine conſenſu aliorum intereſſe habentium ſtante prædicta adnotatione à tergo facta per Vincentium ejus fratrem, eique injunxit, ut ſumptam confici curaret, eique tradere, cùm nil aliud ad ejus favorem facere permiſſum eſſet, hocque etiam remanet comprobatum ex depoſitione dicti Paſſarini in vim litterarum monitorialium ut ex ſummario dato in reſponſione pro Cæſare.

Minus obſtare dixerunt adducta per Hieronymam contra quartam conjecturam primæ deciſionis, quòd confeſſiones factæ à Ludovico, & D. Mario ejus fratribus in inſtrumentis cum ipſo Cæſare cantent de ſolutione, non de conſtitutione dotis florenorum 2300. conſtituentium ſcut. 3150. Nam confeſſio Ludovici clarè loquitur, quòd Cæſar adminiſtrator pro nubendis Sororibus præfatorum Ludovici, & Marii juxta conditionem familiæ, & qualitatem temporum fuit coactus conſtituere Hieronymæ pro ejus dote dictos florenos 6300. Confeſſio verò D. Canonici Marii, licet cantet de ſolutione, remanet † tamen declarata ex præceden- 6
tibus, & ſubſequentibus verbis, ex quibus colligitur dotis Sororum conſtituere fuiſſe à Cenſore in eadem ſummâ perſoluto Mant. *dec. 23. n. 3.* Buratt. *dec 660. n. 1.* quod comprobatur ex eo quia confeſſio eiſdem verbis copulativè facta legitur de dote Hieronymæ & Artemiſiæ, unde cum indubitatum ſit dotem A t m ſic fuiſſe in ſumma expreſſa conſtitutam, & ſolutam eodem modo, in ſumma expreſſa conſtitutam, ſolutam illam Hieronymus intellexit, cùm † una pars copulativæ 7
alteram declaret. Soccin. *in lib. 1. num. 1. ff. de rubr. dub.* Surd. *dec. 124. num. 9.* & quamvis confeſſio facta fuerit in articulis, attamen quia articuli fuerunt exhibiti ad effectum inſerendi (prout inſerti fuerunt) in inſtrumento † dicuntur pars illius, Seraphin. *deciſ.* 8
460. num. 3. & conſequenter cùm in fine adſit obligatio cameralis, & juramentum continens omnia in inſtrumento contenta eſſe vera † utique confeſſio facta in 9
articulis remanet per dictum juramentum comprobata, Alex. *conſ. 17. n. 2. lib. 3.* Ruin. *conſ. 137. n. 6. lib. 1.* Greg. XV. *dec. 215. n. 2.*

Neque aliquid facit reſponſio data contra quintam conjecturam, quòd Hieronyma tacuerit in petendis fructibus dicti cenſus, ex quo non intervenerit in tranſactione anni 1592. & ignoraverit ſibi ceſſum fuiſſe. Quia ultra ponderata in dicta deciſione coram me facta, replicatum fuit quid in prima deciſ. in hac cauſa,

Digitized by Google

ad cujus favorem emanata coram R. P. Dom. meo Ve-
10 roſpio *verſ. Cætera*, fuit firmatum ſe fuiſſe præſentem † dictæ tranſactioni, & ſic ceſſioni Cenſus, ut patet ex illis verbis inſtrumenti, ibi, *Però adeſſo eſſa Madonna Geronnima elegge, & eſſo Miſſer odoardo glidà*, &c. ex quibus, & aliis in dicta deciſione ponderatis, non poteſt controverti ejus præſentia, ac conſequenter ſcientia ceſſionis Cenſus.

Tandem non obſtat calculus hodie datus per Hieronymam, ad demonſtrandum quòd in conſignatione ſecundæ dotis ſcutorum 4800. non fuerit comprehenſus cen-
11 ſus ſcutorum 550. Quia calculus detegitur erroneus, † & captioſus, ſupponit enim id de quo diſputatur, videlicet quòd ſors principalis dicti cenſus non fuerit comprehenſa in dicta ſumma ſcut. 4800. ſecundæ dotis, quod detegitur manifeſtè erroneum ex quo ſive faciamus calculũ in genere & ex ſupra, ac in deciſione hodie confirmata ponderatis patet, quod in dicta quantitate ſcut. 4800. fuit comprehenſa tam prima vera dos ſcut. 2550. quàm legata relicta Hieronymæ à primo viro conſtituentia ſcuta 600. & ſic ipſum cenſum benè remanſiſſe extinctum mediante compenſatione, ac integrali reſtitutione ſcutor. 4800.

Sive faciamus calculum magis ſpecificè, & apparet quòd 4. cenſus, nempe cenſus ſcutorum 550. de quo agitur, & alii tres ſcutorum 1050. ſimul conſtituentes ſcuta 1600. ceſſi fuerunt Hieronymæ in dicta tranſactione pro infra ſcriptis partitis ſcilicet pro reſtitutione ſcutor. 400. primæ paghæ dotis ſolutæ primo viro, & pro ſcutis 160. deficientibus æſtimationi legati veſtium, & jocalium factæ tantummodo in ſcutis 440. nec non pro ſcutis 1000. ratione legati uſus fructus ab eodem primo viro ſibi relicti, ac pro ſcut. 40. pro impenſis funerum, quæ partitis ſimul calculatæ conſtituunt eandem ſummam ſcut. 1600. & propterea dum Cæſar in ſecundo matrimonio pro dote ſcutor. 4800. aſſignavit tam dictos tres cenſus ſcutor. 1050. quàm integram primam dotem ſcutor. 3150. ac etiam veſtes, & jocalia pro ſcutis 600. utique per hanc aſſignationem remanſit extinctus dictus cenſus ſcut. 550. in quo ipſe fidejuſſerat, cum d. partitæ conſtituant ſummam ſcutor. 4800. in qua neceſſario comprehenditur pretium ejuſdem cenſus ceſſi Hieronymæ in tranſactione pro ſatisfactione dictorum ſcutorum 400. primæ dotis, & ſcutorum 160. pro ſupplemento legati veſtium, & jocalium, ſtante præſertim, quòd dicta ſecunda conſtitutio dotis (ratificata per Hieronymam, ut in alia latè deductum fuit) facta fuit cum ea lege, quòd Hieronymæ deberet eſſe tacita, & contenta de omni, & toto eo quod prætendere poſſet à fratribus, & à Cæſare patruo, quod venit intelligendum de jure competente Hieronymæ ex dicta tranſactione, in qua fuerat ſibi ceſſus dictus Cenſus, ex quo præter verba generalia, dicta conſtitutio dotis ſcutor. 4800. longè excedebat primam dotem, & ſic verba non poterant intelligi de jure ratione dotis & dabantur alia habita in dicta † tranſactione,
12 nempe dicti tres Cenſus ſcutorum 1050. veſtes, & jocalia, unde perinde eſt ac ſi de cenſu fuiſſet ſpecialiter dictum, cum in alio non poſſit verificari. Giurb. *deciſ.* 45. *num.* 9. Caſtill. *de uſufruct. cap.* 39. *num.* 29. & 30. Greg. XV. *deciſ.* 90. *num.* 3.

Et ita reſolutum utraque parte informante, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Poſtea Epiſcopo Tarraconen.
Romana fideicommiſſi de Incoronatis.

Veneris 10. Maii 1642.

ARGUMENTUM.

Diſputatur articulus an donatio præcedens etiam cum hypotheca præjudicare poſſit creditori poſteriori habenti cauſam oneroſam; & negativè concluditur, quoties vel ille reperitur in poſſeſſione, vel donatio fraudulenta ſimulata convincitur.

SUMMARIUM.

1 *Pater non poteſt filium gravare in legitima, & ſi fuiſſet gravatus, rejicitur onus.*

2 *Diſpoſitio generaliter facta non porrigitur ad caſum, in quo quis non habet poteſtatem.*

3 *Bona ſuper quibus filius elegit legitimam, non continentur ſub fideicommiſſo.*

4 *Donatio, & ſi anterior, & cum hypotheca, non præjudicat ementi poſtea rem donatam ſi ille ſit in poſſeſſione, & n. ſeqq. Amplia ut ſub n. 10.*

5 *Donans poteſt ante traditionem liberè diſponere de re donata.*

6 *Clauſula conſtituti & ſimilium effectus ceſſant per actualem traditionem poſtea ſubſecutam.*

7 *Clauſulæ quæ veniunt acceſſoriè ad contractum, ſi contractus eſt ſimulatus, & ipſæ ſimulatæ judicantur.*

8 *Simulatio probatur ex confeſſione partium, & contrahentium.*

9 *Fraus non ita de facili præſumitur, ut ſimulatio.*

10 *Donationis fraus & ſimulatio præſumitur ex immenſitate donationis, ac conjunctione ſanguinis.*

Donatio ſimulata, & fraudulenta non præjudicat creditoribus poſteri ritus ex cauſa oneroſa, ibid.

11 *Exceptio detractionis legitimæ, quæ fide commiſſario competebat, competit etiam emptori bonorum illius.*

12 *Amplia concluſionem, quamvis ipſe fideicommiſſarius per præcedentem donationem omnia bona fideicommiſſo ſubjeciſſet, ibid.*

DECISIO CXXVII.

Fuit per DD. reſolutum tam ex fideicommiſſo Marcelli Incoronati de anno 1591. quàm ex donatione Franciſci filii de anno 1618. facta inter vivos Cæſari filios præſenti, & acceptanti, ejuſque filiis, & deſcendentibus maſculis, illiſque deficientibus, Marcello alteri filio, ac deſcendentibus ex eo, in eorùmque defectum proximiori ſibi in gradu: non eſſe D. Angelo Incoronato dandam immiſſionem ſive agat ex *l. fin. Cod. de edict. Div. Adr. toll.* ſive ex remedio utilis Salviani in poſſeſſionem Caſalis Aquæ Traverſæ venditi anno 1625. Excellentiſſimo D. Principi Burgeſio pretio ſcut. 14000. ab eodem Franciſco de Incoronatis, ſub expreſſa narrativa approbata per eoſdemmet Cæſarem, & Marcellum donatarios, quod ſibi deberetur legitima in bonis Marcelli Patris, & quod ad illius computum elegiſſet dictum Caſale, illùdque ad ſe ſpectare pleno jure dominii, & pertinere, & eſſe penitus liberum, & immune ab omni & quocumque cenſu, canone, & reſponſione, recognitione, gravamine, aut ſervitute, non eſſe ſubjectum caducitati, devolutioni, reſtitutioni, vel alicui vinculo in toto, vel in parte, minuſque fuiſſe venditum, datum, donatum, ceſſum, atque conceſſum, aut alio quovis modo alienatum, alienationis vocabulo latiſſimo, nec de eo in totum, vel in partem contractum, diſtractum, aut aliud quidquam factum fuiſſe, promittendo inſuper huic venditioni facere conſentire omnem perſonam jus aliquod habentem, ſeu quomodolibet habere prætendentem ad ſolam, ſimplicem, & extrajudicialem requiſitionem prædicti excellentiſſimi D. Principis emptoris.

Non ex fideicommiſſo Marcelli levioris, quia cùm Franciſcus alius auctor D. Principis elegerit pro ſua legitima Caſale, in cujus poſſeſſionem Angelus petit im-

Digitized by Google

immitti, & pater non poſſit filium gravare in legitima,
1 † & ſi gravatus fuiſſet, onus rejiciatur ut eſt in caſu
l. quoniam in prioribus, *C. de inoffic. teſtam.* Nec diſ-
2 poſitio generaliter facta porrigatur ad caſum, † in quo
quis non habet poteſtatem, *cap. nobis in 2. de ſent. ex-
comm. notat.* Bart. *in l. ſi quis ſub conditione*, *ff. de con-
dit. inſtit.* Bald. *in l. fin. §. in computatione, C. de Jur.
delib. cum ſimilibus.* Caſale de quo agitur non con-
3 tinetur ſub † dicto fideicommiſſo, ut decidit *gloſſ. in l.
precibus, C. de impub. & aliis ſubſtit.* & communiter om-
nes, *in l. ex tribus, C. de inoff. teſt. & in l. 1. ff. de vulg. &
pup. per l. cohæreds, §. filia, ff. ad Trebell.*

Nec ex donatione dicti Franciſci, quia cum Franciſ-
cus poſt donationem factam ad favorem filiorum, &
deſcendentium, vendiderit caſale D. Principi, cum
relatione dominii, & poſſeſſionis: aſſerta donatio,
4 etiam ſi anterior, & cum hypotheca, † non præju-
dicat Principi habenti cauſam oneroſam, ut eſt *text. in
l. fin. §. Lucius*, *ff. de donat.* Ubi Lucius Titius do-
naverat Mævio fundum, & ante traditionem eundem
fundum poſt paucos dies, Seio pignori obligaverat,
deinde dictum fundum tradidit Mevio, cui priùs il-
lum donaverat, & cùm dubitaretur, an donatio fundi
eſſet perfecta: ita ut poſteà pignori ſubjici potuerit, reſ-
pondit Scævola Juriſconſultus perfectam quidem eſſe
donationem per traditionem, ſed creditorem, licet po-
ſteriorem firmam habere pignoris obligationem indu-
ctam ante traditionem, atque ita donans poteſt ante
5 traditionem, † liberè diſponere de re donata, ut tradit
Carocc. *deciſ.* 125. *num.* 7. & eſt ponderanda expoſitio
Bartholi *ad illum text. in §. Lucius Titius in princ.* Ubi
verbum dicti textus, *donavit*, exponit, id eſt in
caſu donationis, obligavit, vel promiſit, & ſic *Bart.*
intelligit illum textum, & præſupponit quod fundus
ibi fuit expreſsè obligatus pro donatione ipſi donatario,
ut benè advertit Gutier. *de actib. iud. jurat. c. 15. ſub n. 22.
pro hac eadem opinione*, accedit expoſitio Bart.

Nec dici poteſt in hac donatione interveniſſe tradi-
tionem ex clauſulis reſervationis uſusfructus, & conſti-
6 tuti, quia vis & effectus iſtarum clauſularum † ubi
donatio fuiſſet vera, ceſſaſſet per venditionem à dona-
tore poſtea factam Principi & actualem traditionem
ſubſecutam, ut benè Grat. *conſ.* 36. *n.* 38. & 39. *lib.* 1.
Gabriel *de empt. & vend. concl. n.* 28. Carocc. *deciſ.* 125.
num. 8. Sed cum donatio DD. viſa fuerit ſimulata, non
eſt de his clauſulis curandum cùm veniant acceſſoriè
7 ad contractum, † in quo ſicut ſimulatio fuit adhibita,
ita etiam cenſeri debet adhibita circa acceſſoria. Are-
tin. *in l. 1. §. ſi vir uxori col. 3. ante med. verſ. ſed hoc
eſſet concedend. de plano*, *ff. de acquir. poſſeſſ.* quem ſe-
quitur Alciat. *ibid. col. 2. in princ. n. 4.* ubi etiam Bologn.
num. 65. in princ.

Simulatio autem hujus donationis eſt evidens ex aſ-
ſertione venditionis, cui aſſenſerunt etiam Cæſar &
Marcellus Donatarii, quod de Caſale vendito nulla
præceſſerat donatio. Undè cùm veritas hujus aſſertio-
nis non poſſit ſtare cum veritate præcedentis donatio-
nis, neceſſe eſt intelligere dictam donationem ſimula-
tam, perindè ac ſi partes dixiſſent nullam ad Caſale
præceſſiſſe donationem veram & validam: cùm non
8 ſit dubium ex confeſſione partium, * & contrahen-
tium probari ſimulationem, Berov. *conſ.* 17. *n.* 11. *lib.* 1.
Decian. *conſ.* 52. *n.* 51. & 52. & *poſt n.* 65. *verſ.* 2. *convinci-
tur iſta ſimulatio lib.* 3. Angel. *conſ.* 47. *n.* 2. *verſic.* 5.
ſi poſt donationem, ubi ponderat confeſſionem donata-
rii ad probationem fraudis, quæ cùm non ita facilè ſit
9 præſumenda, ut ſimulatio, * ex quo hæc eſt honeſtior
quàm illa, Cuman. *conſ.* 155. *num.* 4. Utique ſi ex confeſ-
ſione donatarii probatur fraus, à fortiori probabitur
ſimulatio, maximè concurrente immenſitate hujus do-
nationis, quæ continet omnia bona præſentia, & futu-
ra, & conjunctione ſanguinis ex quibus præſumit
10 fraudem, & ſimulationem donationis * ut propterea

non præjudicetur creditoribus poſterioribus ex cauſa
oneroſa, reſolvit, & latè probat Carocc. *dec.* 1. *per totam*,
quam approbat Amat. *var. reſol.* 26. *n.* 7.

Ulteriùs cùm ex ſupra dictis pateat D. Principem em-
ptorem habere fundatam intentionem in Inſtrumento
emptionis non obſtante præcedenti donatione, eo ma-
gis cenſuerunt Domini dicendum eſſe, ipſum habere
intentionem fundatam in detractione legitimæ debitæ
donatori, † qui in ſpecie in ipſa venditione dixit eam 11
conſequi in Caſali de quo agitur ex allegatis *per Ro-
tam coram Seraph. dec.* 416. *à num.* 8. *uſque ad finem.*
Hæc autem exceptio detractionis legitimæ debitæ ei-
dem donatori, & venditori reſpectivè in bonis relictis
ab ejus aſcendentibus ſuffragatur D. Principi non ob-
ſtante quod idem donator omnia bona in dicta dona-
tione præcedenti ſubjeciſſet fideicommiſſo cum prohi- 12
bitione cujuſvis detractionis.

Et ex his duobus exceptionibus utraque parte auditâ
reſolverunt Domini immiſſionem eſſe denegandam.

R. P. D. PANZIROLO.

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Romana, ſeu Florentina reſtitutionis in integrum.

Veneris 10. *Maii* 1641.

ARGUMENTUM.

Majoribus 25. annis, quantumvis ex capite juſtæ igno-
rantiæ non ſoleat concedi reſtitutio in integrum
adverſus aditionem hæreditatis ſine inventario
factam, tamen ſemoto in tali hærede omni
dolo, datur talis reſtitutio in integrum, quan-
do magnum æs alienum patens, contra com-
munem omnium expectationem, in hæreditate
emerſit.

SUMMARIUM.

1 *Filius continuans habitare in domo paterna, & bona defuncti patris poſſidere, dicitur ſimpliciter adire hæreditatem paternam, & num.* 18.
2 *Statutum Florentinum ſub Rubr.* 29. *de hæred. &c. quid diſponat.*
3 *Reſtitutionis in integrum remedium regulariter conceditur minoribus, & non majoribus.*
4 *Major etiam reſtituitur in integrum concurrente juſto errore, vel ex ignorantia facti, vel ex novâ, & magnâ causâ.*
5 *Majori ſuccurritur per reſtitutionem in integrum, ſi adſit rationabilis cauſa.*
6 *Major juſto errore ductus, vel ignorantia facti lapſus adeundo hæreditatem primo aſpectu lucreſam, ſi eam deinde reperiat debitis onuſtam, tunc auditur petendo reſtitutionem in integrum.*
7 *Vel malit talem hæreditatem creditoribus relaxare.*
8 *Reſtitutio in integrum, ex qua cauſa concedatur majoribus, qui hæreditatem adiverunt ſine inventario.*
9 *Major non reſtituitur adverſus aditionem hæreditatis ſine inventario, niſi magna adſit cauſa.*
10 *Majori competit reſtitutio in integrum ex clauſula ſi qua mihi juſta cauſa ex dicto minorum adverſus hæreditatem inconſulta aditam.*
11 *Ignorantia regulariter præſumitur in hærede, & maximè in rebus occultis, & n.* 12. & 13.
14 & 15. *Factum quando ſit occultum, ita ut fallere poſſit hominem etiam magna prudentia, & ſagacem.*

Digitized by Google

16 *Reſtitutio in integrum ex juſta cauſa ignorantiæ conceditur majori ad lucrum quærendum per aditionem hæreditatis, quam prius repudiaverat.*

17 *Multò fortiùs concedenda venit majori, ſi agat tantùm de damno vitando.*

19 *Major adverſus aditionem hæreditatis ſine inventario aditam, reſtituitur ex juſta cauſa, etiamſi poſt aditionem fecerit aliquem contractum, dummodo nihil perceperit, vel paratus ſit reddere.*

20 *Majoribus 25. annis etiam in contractibus enormiter læſis, beneficium reſtitutionis in integrum ex juſtis cauſis conceditur.*

21 *Actus principalis ſi corruat, omnes alii actus ex eo dependentes pariter corruunt.*

22 *Minor an reſtituatur in integrum, ſi paternæ hæreditati ſe immiſcuit, & major factus pecunias hæreditarias exegit.*

23 *Majores adverſum aditionem hæreditatis ex capite juſtæ ignorantiæ non ſunt reſtituendi.*

24 *Contraria tamen opinio eſt verior, ſuadente tamen aliqua inſigni cauſa.*

25 *Statutum Florentinum jubet, quod inventario non obſtante hæres creditoribus hæreditariis ſatisfaciat.*

26 *Hæredes, dum non poſſunt juvari beneficio inventarii, æquum non eſt, ut etiam reſtitutio in integrum denegetur.*

27 *Quod ſanè durum admodum videretur, quod ſimul, & ſemel denegaretur inventarium, & reſtitutio in integrum, dum ſunt ſine dolo enormiter læſi.*

DECISIO CXXVIII.

CUm poſt mortem bon. mem. Marchionis Bernardi Capponii ſequutam in Civitate Florentiæ D.
Vincentius ejus filius, quamplurima bona, tam in ſtatu
Eccleſiaſtico, quàm in ditione Florentina in paternâ
hæreditate inveniſſet, ac inter alia vigere Florentiæ
Rationem bancariam magni nominis, ac etiam Romæ accomanditam, credens propterea, tam ex his
quàm ex inferius deducendis hæreditatem eſſe maximè
lucroſam, licet ſuper illius aditione nullum fuerit ac-
1 tum expreſſum † nihilominus continuando in paterna
domo habitare, & bona ut priùs poſſidere dictum eſt
adiviſſe hæreditatem ſimpliciter, ſtante Statuto Florentino ſub *Rubr. 29. de hæredib. & hæreditatibus de-*
2 *bitorum conveniendis*, in † quo diſponitur, quod hæres
maſculus major ann. 18. poſſidens, ſeu detinens bona
hæreditaria poſt 15. dies à die obitus Teſtatoris, hæreditatem ſimpliciter adiviſſe intelligatur.

Verùm cùm illinc ad quatuor menſes ſuper prædicta hæreditate maximum detectum fuiſſet æs alienum,
quod de tempore ſupradictæ tacitæ aditionis omninò
latebat, abſorbens nedum totam ſubſtantiam, ſed ſuperans illius vires in ſcutis ferè ducentis millibus; Ideò
D. Vincentius, qui hujuſmodi debita prorſus ignorabat omnibus præfatis bonis, una cum illorum poſſeſſione priùs liberè dimiſſis obtinuit à Signatura Juſtitiæ commitāi cauſam reſtitutionis in integrum, prout de jure adverſus creditores Bernardi patris cum reſcripto A. C. ut de voto Rotæ procederet cum clauſula, ſi qua mihi juſta cauſa. Quapropter ſæpiſſimè
monitis prædictis creditoribus, ut ex faſciculo citationum exhibitarum, & informare negligentibus, tandem hodie propoſita cauſa, reſolutum fuit conſtare de
cauſis reſtitutionis in integrum.

3 Licèt enim regulariter hoc † remedium ſit pro minoribus læſis, attamen concurrente juſto errore, vel
ignorantia facti, vel ex nova, & magna cauſa competere etiam majoribus 25. annis tradunt Oinotim. *in §.
extraneis num. 5. verſ. vel etiam ſi majores juſt. de hæred. qual. & diff.* Qui dicit Prætorem deceptis † ſuc-
4 currere per reſtitutionem in integrum, etiamſi majores
ſint, quoties grande æs alienum latens ab adita hæreditate præter opinionem emerſerit, ſive ſint milites,
ſive Pagani. Maurit. *de reſt. in integr. cap. 130. num 6. verſ.
ſed qui opiner. tractat. tom. 5. fol.* 145. Ubi dicit poſſe Majori ſuccurri † per reſtitutionem in integrum, 5
ſi adſit rationabilis cauſa, ut puta, quia hæreditatis
ſubſtantiam ab initio ſcire non potuit, & poſtea competiit eſſe debitis onuſtam, nec longum tempus effluere permiſit ab ea traditione, cui opinioni adſtipulatur etiam Rebuffus *in conſtitut. Regia tom. 1. tit. de
reſtit. art. 1. gloſſ. 1. num.* 33. in quo dicit majoribus
ſe vidiſſe ſuccurrere. *Odd. de reſtit. in integr. part. 2.
quæſt. 62. art. 14. num.* 133. Ubi dicit quod ſi major juſto errore, vel ignorantia † facti lapſus eſt adeundo 6
hæreditatem primo aſpectu lucroſam, & quam quilibet oculatiſſimus paterfamilias talem judicaſſet, &
audiviſſet, ſed poſtea reperitur plena ære alieno, litibus, & periculis, audiendus eſt, ſi deſideret adverſus
dictam aditionem reſtitui, & malit hujuſmodi † hæreditatem creditoribus relaxare, *& qu. 89. art. 7. num. 52.* 7
verſ. primo ut procedat, & ſub num. 53. Subdit ad hunc
effectum magnam cauſam reputari, ſi major poſt aditam hæreditatem caſu reperiet adeſſe magnum æs alienum, * quod priùs ignorabatur, tunc enim inquit ex 8
capite juſtæ ignorantiæ ſuccurritur etiam majori per
Text. ſingul. in §. extraneis verſic. ſciendum tamen Inſtit. de hæred. qualit. & differ. Capell. Toloſ. *deciſ.* 55.
num. 7. Gratian. *diſcept. 797. num. 19. & ſeq.* Ubi de
veriori Marcheſ. *de commiſſ. reſt. in integr. part. 2. § 3. nu.
154. fol.* 185. Ubi dicit quod major adverſus non confectum inventarium, vel ejus confectionem non reſtituitur in integrum, niſi in magna ſubſiſtente * cauſa, nempe ſi adita hæreditas reperiatur magna ære alieno conflata, quod aditionis tempore ignorabatur. 9

Et quod generaliter ex clauſula, ſi qua mihi juſta
cauſa, quæ datur ex edicto minorum competat reſtitutio in integrum etiam majori adverſus hæreditatem
* inconſulto aditam, Caſtr. *conſ. 328. n 3. verſ. 3. lib.* 2. 10
Corn. *conſ. 184. ſub n. 9. verſ. etiam licet l.* 3. Menoch.
conſ. 932. n. 11. Phanuc. *de invent. part. 1. n. 20. & part. 2.
n. 22. & 23.* Franciſcus Marc. *dec. 291. n. 3. part.* 1. Mart.
clauſ. 366 num. 2.

Quod autem in D. Vincentio filio adfuerit juſta
ignorantia, non ſolùm ex eo patere viſum eſt, quod
regulariter * in hærede illa præſumitur, *l. qui in alienis,* 11
ubi DD. ff. de reg. jur. & in terminis reſtitutionis in integrum firmavit Rota *dec. 43. n. 2.* Poſt. Moder. Peruſ. *de
cenſ. in addit. Caval. deciſ. 141. num.* Sed ſpecialiter
dum vidit, quòd Marchio Bernardinus Pater, qui pro
viro ſummæ prudentiæ & aliàs oculato patre familias
communiter ab omnibus reputabatur, ut deponunt teſtes formaliter examinati, non ſolum reliquit * quam- 12
plurima bona ſtabilia maximi valoris tam in ſtatu Eccleſiaſtico quàm in Ditione Florentina, cum ratione
bancaria, & accommandita, prout ſuprà dictum fuit,
ſed quod magis eſt in ejus teſtamento, & codicillis
perpetuum fideicommiſſum ad favorem deſcendentium
maſculorum ordinavit, & de opulentiſſima hæreditate
ſe diſponere ſuppoſuit. Unde nihil mirum, ſi D. Vincentius filius lucroſam pariter paternam hæreditatem
credidit * præſertim cum ipſe longo tempore à patria 13
abfuerit, & dum in ea permanſit, nunquam in rebus
domeſticis, & multò minùs in rationis bancariæ adminiſtratione ſe ingeſſit, quod pro cauſa reſtitutionis in integrum adverſus aditionem etiam Majori 25. annis ſufficere tradit *add. ubi ſupra qu. 62. n.* 133.

Accedit quòd idem D. Vincentius mortuo Patre
ſuas adhibuit diligentias cum Miniſtris per Patrem viventem retentis, pro habenda notitia virium hæreditatis, * & iſti (qui aliàs communiter pro viris probis, 14
& fide dignis habebantur) firmiter aſſerebant hæreditatem eſſe maximè lucroſam, ut etiam ſuper his benè
deponunt teſtes, adeò ut cùm poſt 4. menſes à die obitus Bernardini Patris in ipſius hæreditate maximum æs
alie-

Digitized by Google

25 alienum † quod antea latebat, emerſerit ſuperans illius
vires in ſcutis 200000. negari non poteſt quin appa-
reat de juſta cauſa, per quam debeat in integrum reſti-
tui, juxta mentem Doctorum ſuprà allegatorum.

Quæ quidem facilius amplectenda ſunt, ex quo
D. Vincentius nititur maxime æquitate, ſcilicet ex ſola
16 diſpoſitione ſtatuti ultra vires hæreditarias, † ſolvat ſcut.
200. mill. ex proprio. Si enim reſtitutio ex juſta cauſa
ignorantiæ conceditur Majori ad lucrum quærendum
per aditionem hæreditatis, quam prius repudiaverat *l.
Pantonius ff. de acquir. hæred. ubi* Bart. Alex. *conſil.* 269.
num. 15. *in princip. lib.* 2. Surd. *conſil.* 232. *num.* 83.
17 multò fortiùs videtur concedenda † D. Vincentio Ma-
jori agenti de damno tantùm evitando, inter quos ma-
xima viget differentia, teſte Alex. *d. conſil.* 169. *n.* 14. *in
princip.*

Nec revelare viſum eſt, quod poſt mortem Bernar-
18 dini Miniſtri rationis Bancariæ nonnulla cambia † con-
tinuaverint, quia aut hæc fecerunt pro ratione banca-
ria, quæ adhuc cantabat ſub nomine defuncti, aut
quando etiam id de ordine D. Vincentii filii feciſſent,
quemadmodum ei ſuccurrendum eſt adverſus hæredita-
tem aditam, ita pariformiter ſi poſt aditionem fecerit
19 aliquem contractum † ex eadem cauſa aditionis, dum-
modo ex eo nihil perceperit, vel paratus ſit refundere,
ſi quid perceperit ex adduct. per *Odd. dict. quæſt.* 62.
art. 14. *num.* 133. Et facit regula quod Majoribus 25.
20 annis etiam in contractibus enormiter † læſis beneficio
reſtitutionis iiſdem ex ſupradict. cauſis ſuccurritur *juxta
l. in contractibus, C. quibus ex cauſis major.* Cum aliis
adductis per *Odd. d. q.* 51. *art.* 1. *n.* 4. *& ſeqq.* & quidem ſi
21 corruit aditio, omnes etiam actus † ex eà dependentes
corruere debent, *l. cum principalis, ff. de reg. jur. & in his
terminis eſt Textus in l.* 3. *§. Sejo, ff. de minor.* Ubi de
minore, qui paternæ hæreditati ſe immiſcuerat, &
22 major factus pecunias hæreditarias exegerat, † quod
nihilominus reſtituitur, de quo per Angel. *in l. damni,
§. Sabini num.* 2 *ff de damn. infect.*

Nec adverſari viſa fuit opinio quamplurimorum Do-
23 ctorum, quod ſcilicet majores † adverſus aditionem
ex capite juſtæ ignorantiæ, non ſunt reſtituendi, ex
quo habent beneficium inventarii prout *juxt §. pupillis,
& §. quia verò auth. de hæred. & falcid.* Tradunt Bart.
conſil. 154. *num.* 2. *&* 4. *lib.* 1. Felin. *in cap. quoniam
num.* 5. de Simon. Alciat. *conſil.* 139. *num.* 7. *lib.* 9.
Rol. *de invent. quæſt.* 81. *col.* 2. *fol.* 59. Petr. Pech. *de
teſtam. conjug. cap.* 23. *num.* 2. Phanuc. *de invent. part.* 1. *n.*
24. Marc. Anton. *var. l.* 2. *reſol.* 11. *n.* 19. *in fin* Quia nihi-
lominus alia opinio in præſenti caſu magis placuit Do-
minis. Tum quia æs alienum, quod fuit defectum eſt ma-
24 ximum, † & propterea ſuadente inſigni aliqua cauſa
etiam Majoribus, ſaltem ex æquitate judicis officio ſuc-
currendum eſſe ultra Doctores allegatos, tenet idem
Pecch. *d. cap.* 23. *ſub n.* 6 *verſ. ego exiſtimo.* Tum etiam
quia D. Vincentius beneficio Inventarii, quatenus etiam
25 voluiſſet, uti non poterat propter Statutum Florentiæ,
quod hæres inventario non obſtante creditoribus hære-
ditariis ſatisfacere cogatur, de quo tradit Phanuc. *de
invent. part.* 6 *n.* 138. Quo caſu, ſicut non potuit uti be-
26 neficio inventarii, † ita nec etiam privari debuit bene-
ficio reſtitutionis in integrum, ut poſt Caſtr. *conſil.* 322.
quod incipit viſo puncto num. 3. *lib.* 1. *cum aliis allegatis.*
In terminis d. Statuti Florentini tradit Phanuc. *ubi ſu-
prà, num.* 138. Et certè durum † admodum videre-
27 tur, quod ſimul & ſemel denegaretur inventarium,
& reſtitutio in integrum, etiam quando, prout hìc ſe-
moto in hærede omni dolo, magnum æs alienum la-
tens, contra communem omnium civium expectatio-
nem, & credulitatem in hæreditate emergeret.

Et ita D. Vincentio ſolùm informante reſolutum
fuit, &c.

R. P. D. ROYAS.

Poſtea Epiſcopo Tarracon.

Urbevetana reſtitutionis dotis.

Veneris 31. Januarii 1642.

ARGUMENTUM.

L. hac edictali, C. de ſecund. nupt. diſponens quod mulier quæ tranſivit ad ſecundas nuptias, non poſſit plus relinquere ſecundo viro, quàm reliquit filio primi matrimonii, ea lex intelligenda venit, quod ſive mulier filium primi matrimonii inſtituerit hæredem, ſive non, ſemper prius eſt detrahenda legitima filii primi matrimonii, aliàs, &c.

SUMMARIUM.

1 Text. in l. hac edictali C. de ſecund. nupt. *mens qualis ſit.*

2 *Burſatt. & Bertrand. diſtinctio refutatur.*

3 *Matri non eſt danda anſa fraudandi diſpoſitionem* l. hac edictali.

4 *Legitima debetur filiis velint, nolint parentes.*

5 *Filius non tenetur miſcere cum legitimâ, quod capit ex diverſis principiis.*

6 *Filius quod capit ex ſubſtantia matris, tenetur imputare in legitimam.*

7 *Statutum Urbisveter.* lib. 2. rubr. 18. *jubet matri, ut omnia ſua bona relinquat filiis.*

8 *Filius, tunc debet imputare in legitimam, quidquid habet ex ſubſtantia parentum.*

9 *&* 10. *Quando filius id habuit extra judicium parentum, alias ſecus.*

11 *Bona debita filio ex ſubſtantia matris per diſpoſitionem ſtatutis prohibentis mulieri aliis, quàm filiis relinquere bona ſua.*

12 *Id habet filius ex precepto Statuti, quamvis mater ea bona filio reliquerit in teſtamento.*

13 *Statum ſi prohibeat matri, nec aliis quàm filiis relinquat bona ſua.*

Tunc filii tanquam ſucceſſores univerſales per conditionem ex ſtatuto, poſſunt prætendere hæreditatem recuſando diſpoſitionem matris.

14 *Legitima acta per ſtatutum an veniat etiam detrahenda ex alia portione, remanente ſub libera diſpoſitione parentum.*

15 Hodiern. in l. hac edictali. C. de ſecund. nupt. quæſt. 12. & ſeq. *quo caſu loquatur, & declaratur,* num. 22.

16 *Statutum aliud eſt, quod permittat matri liberam diſpoſitionem, & aliud ſi omnino inhibeat ei, ut poſſit tantum inter liberos diſponere de rebus ſuis.*

17 *Statuentes ex defectu juriſdictionis ultra territorium non poſſunt diſponere.*

18 *Patrimonia cenſentur diverſa, reſpectu diverſorum Territoriorum.*

19 *In Patrimoniis ſitis in diverſis Territoriis in unoquoque patrimonio ſervandum eſt ſtatutum loci in quo degit, &* n. 20.

21 *&* 22. *Mulier tranſiens cum viro ad ejus patriam remanet ſoluta legibus loci patris ſibi odioſis.*

23 *Mulier alibi nupta, in his quæ ipſam non ſejungunt à ſervitiis, & obſequiis maritalibus ſemper reputatur de origine paterna.*

24 *Statutum porrigit vires extra Territorium, quando inhabilitat perſonam ſubditi, non ſecundum quid, ſed ſimpliciter.*

25 *Statutum Urbiſveter.* lib. 2. rubr. 58. *non cunctatur in ſola prohibitione faciendi teſtamentum à muliere, ſed in faciendi illud cum conſenſu viri, &c.*

26 *Mulier alibi nupta, quo caſu obligetur legibus patriæ, & quocunque vadat, ſemper remaneat ſubdita illis.*

27 *Statutum prohibens ne mater poſſit aliis quàm filiis relinquere bona ſua, cedit in publicam utilitatem.*

28 *Statuentium obligatio eſt, conſervandi bonum publicum ſuæ patriæ.*

29 *& 30. Jus, quando alicui fuit quæſitum non poteſt ei amplius præjudicari.*

31 *Liberare quis non poteſt ſe à nexu proprii ſtatuti, nec etiam per pactum.*

32 *Statutum non auferens in totum mulieribus facultatem teſtandi, ſed niſi favore filiorum dicendum eſt favorabile.*

33 *Statutum dum eſt valdè odioſum, eget confirmatione Principis.*

34 *& 35 Statutum Vrbiſveteris* lib. 1. rubr. 58. *prohibens mulieri diſponere de rebus ſuis, niſi æqualiter inter filios, quare reputandum ſit favorabile.*

36 *Statuta illa reputanda ſunt favorabilia, ſi emanarunt, ne mulieres decipiantur fragilitate ſexûs, vel aliorum blanditiis.*

DECISIO CXXIX.

DOmini dixerunt eſſe confirmandam ſententiam Rotalem mandantem ex ſcutis duobus millibus legatis de ſua dote à Lucretia Teſtaſicca Comiti Aberto Ponfreno ſecundo viro reſtituendam, & ſolvendam, & ſolvendum fore fratribus de Teſtaſiccis hæredibus Joſephi Aviamonſii filii dictæ Lucretiæ ex princ. matrimonio noti, tertiam partem pro legitima Joſephi, ac de reſiduo medietatem ex diſpoſitione *l. hac edictali, C. de ſecund. nupt.*

Ejus enim validitas non controvertebatur, juſtitia
verò reſultat ex luculenter de more deductis à Reverendiſſ. D. meo Decano in deciſionibus 6. Februarii, &
14. Decembris 1640. ex quibus optime apparet ve-
1 riorem ac æquiorem eſſe † ſententiam eorum Doctorum
qui inſiſtentes tenent mentem *d. l. edictali*, eam eſſe
quod ſive mater filium primi matrimonii inſtituerit,
ſive non ſemper eſſe prius deducendam legitimam filii
ex priori matrimonio procreati, & reſiduum deinde
poſſe dividi inter ipſum & Vitricum, & hanc opinionem in prædictis deciſionibus plurium DD. authoritate
firmatam, ſolidis argumentis munitam denuo amplexi
2 fuerunt Domini rejectaque distinctione *Burſatt. & Bertrandi* eam omnino ſequendam, uti melioribus nixam rationibus unanimi conſenſu commendârunt, ne
alias daretur anſa matri fraudandi filium prioris matrimonii æqualirer res inſtituendo, ſicque declinandi †
3 præfatam diſpoſitionem *d. l. hac edictali*, cujus verba
bene ponderata *à Rimin. jun. conſ. 311. num. 19 & 20.
cum ſeqq. & conſ. 333. n. 3. cum ſeq. relato in ſecunda dd.
deciſionum ſub §. nec eſt, recipienda* in omni caſu ſemper præſervant legitimam quæ ſicut debetur, filio velit,
4 † aut nolit mater *§. fin. inſtit. de hæred. quæ ab inteſt.
defer. cum concordantibus.* Ita nunquam venit in unum
miſcenda cum lucro *d. l. hac edictali* debito filio ex diverſis principiis, nempe propter tranſitum matris †
5 ad ſecundas nuptias, ut animadvertunt *Hodierna ad l.
hac edictali quæſt. 7. n. 19. & 24. & alii in dd. deciſ. relati.*

Nec erat amplius ambigendum circa alterum principale fundamentum, quod multum inculcabant informationes pro Ponfrenis, nimirum, quod alia ſcuta
1900. Urbeveteri exiſtentia, à dictâ Lucretia in eodem
6 teſtamento relicta Joſepho filio, eſſent ei imputanda
in dictam legitimam, vel tanquam percepta ex ſubſtan-
7 tia matris, vel tanquam cenſenda eademmet legitima,
virtualiter aucta per ſtatutum Urbiſveteris *lib. 2. rubr.*
58. mandans matri relinquere filiis bona ſua, ut alias in
ſimili ſtatuto admiſit Rota *deciſ. 588. num. 3. part.
4. recent. & in hac eàdem cauſa, in prima dd. deciſionum 5, verum nec applicatur, verſ. & dicitur virtualiter.*

Nam quoad primam partem dicti fundamenti, placuit reſponſio, quòd & ſi filius † debeat imputare le- 8
gitimam quidquid habuit ex ſubſtantia parentum *juxta
l. quoniam novella C. de inoff. teſtam.* & docent Bart. *in
l. in quartam n. 10. in princip. verſ. aut capitur*, ubi
Ripa *num. 148. ff. ad l. falcid. cum ſimilibus.* Hoc
tamen non eſſe admittendum † dicebant Domini, 9
quando filius id habuit extra judicium parentum, ex
congeſtis in terminis *d. l. hoc edictali in primâ dd. deciſ.
ſub §. penult.* Ex quo cum Joſephus dd. ſcuta 2. mill.
perceperit ex ſola diſpoſitione ſtatuti Urbiſveteris extra
judicium matris [licet ab ea ſibi relicta] ſequitur per
neceſſe quod non veniunt imputanda † in aliis ejus 10
bonis non ſibi debitis vigore dicti ſtatuti.

Et quòd bona debita filio ex ſubſtantia matris per
diſpoſitionem ſtatuti prohibentis mulieri † relinquere 11
ſua bona aliis quàm filiis non cenſeantur obventa ei ex
teſtamento matris, quæ in eo eadam bona filio reliquerat, ſed tantum ex præcepto ſtatuti, † magiſtraliter 12
tradidit Caſtr. *in conſ. 441. part. 1.* Ubi per totam materiam plenè examinat *& num. 5. verſ. vocatur* reddit
rationem, quia ſcilicet dd. filii vocantur † ad dd. bona 13
non tanquam hæredes ex teſtamento, vel ab inteſtato,
ſed tanquam ſucceſſores univerſales per conditionem
ex ſtatuto. Ideoque *dicto num. 5. verſ. ex quibus*, ulterius proſequitur poſſe dd. filiis ſuccedere matri uti ſucceſſoribus univerſalibus, recuſando ejus hæreditatem:
quod idem etiam tenuerunt relati per *Ruin. conſ. 132.
num. 8. & 11. lib. 2.* Phanuc. *de lucr. dot. gloſſ. 4. n.
11. & ſeq.* Surdus *conſ. 81. num. 9. & 11.* Molpheſ. *ad
conſuet.* Neapol. *part. 4. de ſucceſſ. ab inteſt. quæſt. 61.
à num. 6. per plures ſeqq.* Tapia *deciſ. Neapol. 56. nu. 3.*
Modern. Foroliv. *de legitim lib. 3. tit. 1. quæſt. 24 nu. 15.*
& alios congeſtos *à R. D. meo Decano in prima dd. deciſionum ſub §. verum.*

Quo verò ad ſecundam partem Domini dixerunt,
quod etiam pro veriori admiſſa opinione Molpheſ. *ad
conſuetud. Neapol. d. part. 4. de ſucceſſ. ab inteſt. quæſt 60.
num. 11.* Nimirum † quod aucta legitimæ per ſtatu- 14
tum, ſeu conſuetudinem, non veniat etiam ulterius
detrahenda ex alia portione remanenti ſub liberâ diſpoſitione matris, adeo ut ex hac ratione inferat Hodiern. *ad l. hac edictali quæſt. 22. num. 10. & ſeq.* Quod
dictum augmentum ſit imputandum filio, ne de reſiduo libero ad quod concurrit Vitricus poſſit prætende- 15
re aliam detractionem vigore *d. l. hac edictali* non
tamen prædicta ſententia ſit applicabilis caſui noſtro.

Non enim verſamur in terminis conſuetudinis, ſeu
ſtatuti permittentis matri liberam diſpoſitionem de aliqua portione, ſed in ſtatuto prohibente † omnimodam 16
diſpoſitionem de totâ, & integra ſubſtantia, unde caſus
quod filius ultra ſubſtantiam ſibi delatam à ſtatuto prætendat etiam pertrahere legitimam ex aliis bonis matris, non poteſt evenire, niſi quando dd. alia bona
ſint extra Territorium Urbiſveteris † ad quæ ex de- 17
fectu poteſtatis ſtatuentium non poſſit trahi præfata
diſpoſitio ſtatuti, ut evenit in præſenti, ideoque ſequitur quod cum reſpectu diverſorum Territoriorum,
diverſa etiam cenſeantur patrimonia ex latè cumula- 18
tis in *Narnien. ſucceſſionis coram R. D. meo Decano
deciſ. 177. num. 35. part. 5. recent. & nuper coram R.
P. D. meo Cerro in Romana ſupplementi legitima* 18. *Maii*
1640. Sic reſpectu bonorum ſitorum Urbeveteri veniat ſervanda forma ſtatuti, & reſpectu bonorum † 19
exiſten. Peruſiæ, ſit ſervandum jus commune, nulla habita conſideratione d. ſtatuti, ſicque legitima debita de jure communi veniat detrahenda ex dd. bonis extantibus Peruſiæ remanſis ſub † libera diſpoſitione matris 20
vigore d. juris communis, & non ex permiſſione ſtatuti,
prout

Digitized by Google

prout ita dictam ſuam opinionem declarat Hodiern. *d.quaeſt.21.n.11.in fine verſ.exceptis bonis.*

Neque obſtat quòd cum Lucretia tranſeundo cum
21 ſecundo viro ad civitatem Peruſianam remanſiſſet ſoluta legibus patriæ ſibi odioſis, poterat teſtari ſecundum ſtatuta civitatis viri, ſibi permittentia liberam facultatem teſtandi, & non ſecundum ſtatuta origi-
22 nis in odium † ſui prohibentia diſpoſitionem ſuorum bonorum.

Nam ultra duas reſponſiones datas in dd. deciſionibus, prima nempe quòd mulier alibi nupta in illis, quæ illam non ſejungunt à ſervitiis,& † obſequiis con-
23 jugalibus, ſemper reputetur de origine paterna, *juxta doctr.* Bart. *in l.fin.§.item reſcripſerunt, num.6.ff.ad municip. communiter receptam à DD.cumulatis in deciſione ſub §. non obſtat quòd Lucretia*, & altera quod dictum ſtatutum porrigat vires ſuas extra Territorium
24 † cum inhabilitet perſonam mulieris, non ſecundùm quid, ſed ſimpliciter *ſecundum Theoricam* Bart. *in l. cunctos populos num.3.C. de ſacroſ. Eccleſ.* quam pluribus relatis ſequuta fuit Rota *deciſ.238.num.2.& 3.cum pluribus ſeqq. part. 6. recent.* & in ſpecie ſimilis ſtatuti in Mediolanen. *haereditatis 11. Martii 1596.* coram Cardin. Mellino *deciſ. 7. poſt* Fenzon. *ad ſtat. urb.* Fuit hodie omnino ſublatum objectum aliâ novâ reſponſione.

25 Et eſt quod ſtatutum prædictum non conſtatur † in ſola prohibitione faciendi teſtamentum à muliere niſi cum conſenſu viri, vel niſi cum aliis ſolemnitatibus, ut ſtatuta de quibus loquuntur Bald. *conſ.* 418. *lib.4.& conſ.139.lib.5.*aliique adducti ab informantibus pro Ponfrenis, ſed ulteriùs proſequitur tacitè conferendo filiis ſubſtantiam matris, quo caſu mulier alibi nupta obligatur legibus patriæ, & quocumque vadat,
26 ſemper remanet mancipata nexu juriſdictionis ſuæ civitatis, ut in puncto perbellè diſtinxit,Bald.*conſ.226, num.1.verſ.ſolutio vol. 5.*

Ac meritò, quia cum ſtatutum tunc videatur cede-
27 re in publicam utilitatem municipii, † ut ſcilicet municipales viri libentius contrahant matrimonia,tunc quòd non aliis quàm filiis relinquant dotes ſuas mulieres, per hoc ſtatutum liberæ à captioſis circumventionum deceptionibus, ut ex Bald. *in cap. 1. §. ſi quis per triginta, num. 9. ſi de feud. fuerit contr. inter Domin.& Agnat.Vaſſal.arguit. R. Urgellen. dec.* 18. *num.* 4. Non eſt dubitandum, quin etiam extra Territorium exten-
28 dat † effectum ſuæ diſpoſitionis, qui eſt obligatio ſubditorum conſervandi bonum publicum ſuæ patriæ ad plenè tradita per Caſtro Pal. *oper. moral.tract.3.diſput. 1.punct 24.§.5.n.16.& 22.*

Et tunc ceſſat omnis ſcrupulus in præſenti in quo Lucretia, non primas, ſed ſecundas nuptias contra-
29 xit extra Urbemveterem ſuperſtite Joſepho ex primo viro Urbeveterano, cui ex d. jure municipali in ejus favorem ad bonum publicum emanato fuerat acquiſitum tale jus ſuccedendi in bonis matris juxta formam ibi præſcriptam, ut quemadmodum ipſa vigore ejuſdem ſtatuti nequiſſet in præjudicium d.filii aliquid diſ-
30 ponere de ſuis bonis in ejus vita, quod potuiſſet valere poſt mortem, ut per Caſtr. *dict. conſ.441. num.3. ante med. verſ. hinc eſt ipſa, qui ſub num.2.verſ. & ſic magis*, ideo illorum comparaverat uſufructuariæ, eumque ibi ſequitur Rota *d.deciſ.588. num. 2. verſ. ibi dicit. part. 4 recent.* Ita etiam eſt dicendum quod non potuit in præjudicium d.juris filio acquiſiti liberare ſe à nexibus Patrii ſtatuti per tranſitum ad ſecundas nuptias
31 extra Territorium Urbiſveteris, prout non † poſſe per pactum cum ſecundo viro tradunt Camill. Med. *conſil. 161.n.12.verſ.& quod tale jus*,& Tap.*de deciſ. Neapol. 59.n 3.verſ.quæ illi præjudicare.*

Ex quâ eâdem ratione cùm etiam pateat, quòd dic-
32 tum ſtatutum ſit dicendum principaliter favorabile tamquam non auferens in totum facultatem teſtandi, ſed ſine favore filiorum in ſpecie Anchar. *conſ.15. n.5. verſ.iſtud autem ſtatutum* Mart.*de ſucceſſ.part.2 quæſt.3. art.12.in Princ.*Camill.Medic.*dicto conſ.161. num.11.* Theſaurus *deciſ.* 270. *num.* 13. *cum aliis relatis in primâ dictarum deciſ. coram R. D. meo Decano ſub §. non obſtat*, quod ſtatutum hinc tollitur, & alterum objectum, quod dictum ſtatutum Urbiſveteris tanquam odioſum † ut valeret eguiſſet ſpeciali confirmatione Se- 33
dis Apoſtolicæ,

Ultrà quòd Rota *coram Puteo deciſ.388.lib.1.in correct.* cenſuit validum eſſe hoc idem ſtatutum Urbiſve 34
teris, prohibens mulieri diſponere de bonis ſuis, niſi æqualiter inter filios,& dictam deciſionem ſequuta fuit in puncto hujuſmodi ſtatuti *in d.Mediolanen.haereditatis 11. Martii 1596. coram* Cardin. Millino *dec. 7. poſt Fenzon.* Idemque etiam cenſuit in terminis alterius ſimilis ſtatuti Beneventani *dicta deciſ. 588.num.13.verſ. reſpondetur part.4.recent.* Ubi Rota admiſit pro indubitato, † hæc ſtatuta eſſe favorabilia & attendenda tan- 35
quam emanata, ne mulieres imbecillitate ſexus, & aliorum blanditiis deceptæ aliis ſuas dotes relinquant, quàm propriis filiis.

Et ita reſolutum utraque parte informante, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Poſteà Epiſcopo Tarracin.

Anconitana bonorum.

Lunæ 12.Martii 1641.

ARGUMENTUM.

Donatio quando conditionaliter eſt facta, & in caſu contraventionis oppoſita aperiatur clauſula, quod in caſu non adimplementi donatio aliàs, nec aliter, nec alio modo valeat; tunc eis conditionibus non adimpletis, neceſſe eſt ut donatio penitus corruat.

SUMMARIUM.

1 *Donatio conditionalis, niſi ſerventur conditiones in ea appoſitæ, reſolvitur.*
2 *Quod multò magis procedit, ſi adſit pactum reſolutivum in caſu inobſervantiæ.*
3 *Clauſula* non aliàs, aliter, nec alio modo, *quid operetur in donatione conditionali.*
4 *Clauſula* non aliàs, aliter, &c. *eſt tanta efficacia, ut faciat deficere conſenſum partium.*
5 6 & 7. *Et ſi non concurrunt omnes qualitates deſiderata annullat diſpoſitionem, in qua apponitur.*
8 *Donatoris intentioni eſt ſatisfaciendum.*
9 *Donatio quando dicatur omnino evanuiſſe.*
10 *Tempus certum, quando fuit præfixum poſt dictum tempus, cenſetur denegatum.*
11 *Conſenſus dicitur deficere mutato rerum ſtatu.*
12 *Donatarium & maximè affinem non præſumitur donans voluiſſe in plus gravare quàm ſit res donata.*
13 *Donatio facta ad finem conferendi lucrum, & utilitatem donatario, non debet in ejus damnum retorqueri.*
14 *Donans in donatione poteſt apponere pacta, & conditiones ſibi bene viſas.*
15 *In donatione valet pactum quod donatarius teneatur ad ſolutionem debitorum donantis, etiam de proprio.*
16 *Donatio facta ſub certis conditionibus, & cum clauſulâ* non aliàs, &c. *cenſetur donantem noluiſſe donare, niſi cum dictis conditionibus.*

Digitized by Google

17 *Acquieſcentia, & patientia colligitur mentem donantis eſſe non revocandi donationem conditionalem.*

18 19 & 20. *Et ex quibus dicatur evacuata dicta acquieſcentia, & patientia.*

DECISIO CXXX.

POſtquam bon. mem. Cinthius Cardinalis Aldobrandinus 31. Julii 1609. donatione irrevocabili inter vivos donavit omnia ſua bona exiſtentia in territorio Senogalliæ, & Anconæ q. Jo. Baptiſtæ, & Conſtantino Paſſaris de Troglionibus cum pacto expreſſo, quòd ſi in terminis trium menſium talem donationem cum ſuis conditionibus non acceptaſſent, nempè quod tenerentur ad omne commodum, & quod relevarent ipſum Cardinalem ab omni obligatione, dicta donatio eſſet nulla, ac ſi facta non fuiſſet, &c. Et dicti de Troglionibus eodem anno 11. Aug. prædictam donationem acceptarunt cum declaratione tamen, quòd nolebant teneri niſi de pretio, valore, & retractu dictorum bonorum donatorum, & non aliter, non ultra; addentes etiam nolle in plus eſſe obligatos, &c. Idem Cardinalis Cinthius ſuum ultimum condidit teſtamentum, in quo hæredem univerſalem inſtituit bon. mem. Petrum Cardinalem Aldobrandinum cum expreſſo onere quòd omne id quod ſupereſſet ex ſua hæreditate detracto ære alieno diſtribueretur abſque aliquâ detractione pro ſalute ſuæ animæ, & in remunerationem familiæ: & cum inſurrexerit Fabrica S. Petri, & illius Procuratorio nomine D. Guidobaldus Triumphus uti etiam aſſertus creditor dicti Cardinalis Cinthii prætendens ad ſe devolutam dictam hæreditatem, ex eo quòd neque Cardin. Petrus hæres, neq; ejus executores Teſtamenti partem ullam dictæ hæreditatis diſtribuerant pro ſalute Animæ ipſius teſtatoris, prout mandaverat ſeſe oppoſuerunt ſucceſſores donatariorum prædictorum, prætendentes bona ſita in territorio Senogalliæ, & Anconæ ad ſe ſpectare vigore prædictæ donationis. Ideò fuit diſputatum an dicta donatio eis ſuffragetur, & fuit negativè reſolutum ex rationibus deductis per Rotam in propriis terminis iſtius donationis factæ Authoribus ſupra dictorum, *coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo inter recent. deciſ. 612. & dec. 644 part. 3. & dec. 338. part. 4.*

1 In quibus ob † non impletum, per Joannem Baptiſtam, & Conſtantinum fratres de Troglionibus modum, & conditionem adjectam in donatione per Cardinalem Cinthium illam fuiſſe reſolutam, & non ſuffragari fuit firmatum.

Nam cum dicti fratres acceptaverint donationem eodem modo, & ſub illis pactis, quibus eis fuit facta donatio ob non adimplementum fuit reſoluta, ſtan-
2 te expreſſo pacto reſolutivo in donatione † appoſito quod præcedens donatio ſit nulla, & nullius roboris & momenti, ac ſi facta non fuiſſet, quia ſic, &c.
3 Cum clauſula † *& non aliàs aliter, nec alio modo,* quæ operatur, ut dominium rei donatæ retro transferatur in donantem. *Ex notatis* per Salye. *ex l. lege C. de condit. ob cauſ. in ultima oppoſitione.* Felin. *in cap. cum dilecta col. S. verſ. ſeptimum ſignum de reſcript.* Pariſ. *conſ. 19. n. 18 vol. 2.* Dec. *conſ. 528. in fin.* Cephal. *conſ. 118.*
4 *n. 13.* Talis enim clauſula eſt tantæ efficaciæ † & virtutis, ut faciat deficere conſenſum partium, Ceph. *d. conſ. 118. n. 14. & conſ 296. n 11.* & ſi non concurrunt in actu omnes qualitates præcedentes, talis clauſula an-
5 nullat diſpoſitionem in † quâ proferuntur, Tiraquell. *de utroque retractu, §. 8. gloſſ. 6. num. 2.* Pariſ. *conſ. 19. num. 10. vol. 192.* Rol. à Vall. *conſ. 62. n. 29. & ſeqq. lib. 4.* Mantic. *de tacit. lib. 4. tit. 30. n. 31.* Donationem autem non fuiſſe acceptatam juxta conditiones in eadem appoſitas, patet, quia in donatione fuit expreſſè cautum, ut donatarii tenerentur infra tres menſes
6 Donationem acceptare, † & in ſeipſos aſſumere, & ſuſcipere omne commodum, & incommodum ex dictis bonis, & juribus donatis, & promittere ab eis indemnem, & penitus ſine fundamento relevare ipſum donantem etiam ſub obligatione in forma Cameræ, & inſuper relevare & indemnem Bartholomæum Maſſerium; &c. quarum neutrum tantùm abeſt, quòd adimpleverint: quinimò inſtrumento acceptationis Donationis 11. Auguſti ejuſdem anni expreſſè declararunt, acceptando Donationem quod ad onera & gravamina, nolle alio modo teneri, niſi de pretio ac valore bonorum donatorum, & non aliter, nec ultrà, cum de proprio, nempe in plus nolint, & intendant ad dicta onera, & gravamina eſſe obligatos, dum autem † ipſi 7
limitarunt eorum promiſſionem ad valorem, & retractum bonorum donatorum, & ſic noluerunt teneri, quatenus dicta onera excedant, utique non fuit ſatisfactum intentioni Donatoris, qui voluit eſſe ſecurus, † 8
quòd non poſſet unquam pati aliquam moleſtiam, & ideò voluit quòd ſimpliciter omnia onera aſſumerentur, & propterea implementum ad hoc, ut ſuffragetur debet eſſe liberum, & purum, non autem conditionale, & Donatarii tenebantur ſe ipſos obligare in forma Cameræ tam pro ſecuritate & indemnitate, & relevatione perſonæ donantis ab omnibus oneribus impoſitis ſuper bonis donantis de ſcriptis & regiſtratis in fine Donationis, quam perſonæ Maſſerii, qui erat obligatus pro ſcutis 50. mill. Montis fidei † quorum cùm 9
neutrum ab ipſis in neutro fuerit factum, meritò per Rotam in ſupradictis tribus deciſionibus fuit formatam donationem evanuiſſe, nulloque modo ſuffragari poſſe Troglionibus ſucceſſoribus.

Secunda acceptatio onerum dictæ Donationis plenariè facta cum declaratione, quod conditio adjecta in acceptatione Donationis anteà facta 11. Auguſti 1609. ſecundùm eorum intentionem in nullo adverſabatur acceptationi ſimpliciter faciendæ per ipſos, & quod ſe obligabant relevare, & conſervare indemnes & penitus ſine damno dictos donantem, & Maſſerium revocando dictam conditionem, quatenus in aliquo defeciſſent, non ſuffragatur † cùm fuerit facta longè 10
poſt lapſum trium menſium dictæ acceptationi, & obligatione præfixum à Donatore cum dicto pacto reſolutivo, & clauſula, *non aliàs &c.* Mortuo jam Donatore, & Conſtantino altero ex duobus Donatariis. Nec potuit unus ex Donatariis † altero defuncto, 11
nec non etiam ipſo Donante acceptare Donationem, quia mutato rerum ſtatu defecit conſenſus Donantis, & unius ex Donatariis, ut tenuit Rota *in Peruſina hæreditatis 11. Dec. 1608. cor. bon. mem. Card Virili.*

Non obſtat quod ſtante declaratione Donatoris oppoſita in limine Donationis, qua declarabat ſe ad donandum motum fuiſſe ex fraternâ dilectione, qua proſequutus fuerat, & proſequebatur Donatarios fratres Conſobrinos † non ſit veriſimile quòd voluerit eos in 12
plus gravare quàm pateretur valor, & retractus bonorum Donatorum, ut voluit Rota *in recentior. dec. 254. num. 12. part. 6.* Ne contingat quòd Donatio inducta ad finem † conferendi lucrum, & utilitatem retor- 13
queatur in damnum. Quia ſubſiſtit reſponſio data in *deciſ. 12. num. 3. part. 3. recent.* Ex regulâ quòd Donator in contractu Donationis poſſit apponere conditiones, † modos, & pacta ſibi benè viſa, cùm valeat pa- 14
ctum inter Donantem & Donatarium, quod iſte teneatur de proprio ad omnia debita Donatoris, † & ſibi 15
imputet Donatarius ſi tale pactum acceptavit. Unde in propoſito caſu Troglioni non poterant Donationem cum certis pactis, & formis factam acceptare, & hujuſmodi pacta per modum conditionis appoſita recuſare ſtante præſertim pacto reſolutivo cum clauſula, † *non* 16
aliter, nec alio modo, cùm ſemper ſubſiſtat Donatorem noluiſſe donare niſi ſupra dictis conditionibus.

Nec relevat quod cùm Donator habitâ ſcientia acceptationis Donationis mediante adeptione, poſſeſſionis bonorum donatorum, non ſolùm non curaverit

Digitized by Google

verit recuperare bona . & uti pacto reſolutivo ſed nun-
17 quam contradixerit , † ex acquieſcentia , & patientia
quòd Donatarii poſſiderent ſequatur declaratio, quod
implementum præceſſerit juxta ejus inten ionem,quia
ſatisfacit *dicta deciſ.* 144. *p.* 3. in qua datur particulari
dubio , An dicta ſcientia , & approbatione Donatoris
conſtaret , negativè fuit reſolutum, cum quâ DD.tran-
ſierunt , & tantùm abeſt quòd probetur,† quod Dona-
18 tor habuerit ſcientiam dictæ acceptationis,& illam rati-
ficaverit, quinimò magna reſultat veriſimilitudo de
contrario ex eo qùod poſt dictam Donationem diſpo-
nendo de omnibus ſuis bonis mobilibus, & immobili-
bus injunxit hæredibus eadem onera priùs injuncta
19 Donatariis † nempe ſolvendi debita , & conſervandi
ipſum Maſſerium indemnem , quod veriſimiliter non
feciſſet, ſi jus Maſſerii ſciviſſet ſalvum fuiſſe & niſi exi-
20 ſtimaſſet donationem reſolutam , non diſpoſuiſſet † ite-
rum de bonis jam Donatis, & præſertim in remunera-
tionem familiæ , & ſalutem ejus animæ.

Supereſt exceptio retentionis bonorum Donato-
rum pro debitis ſolutis à Donatariis de mandato Donatoris , & vigore obligationis impoſitæ , in Donatione de qua poterit particulariter videri.

Et ita utraque parte, &c.

R. P. D. CERRO.

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Domus.

Lunæ 25. *Februarii* 1641.

ARGUMENTUM.

Creditum cum hypotheca fuit probatum , & poſſeſſio debitoris de tempore hypothecæ, & poſſeſſio ejus , contra quem agitur de tempore litis , tunc non poteſt denegari immiſſio vigore Salviani. Sententia difformis libello , licèt invalida ſit , tamen id non procedit , quando ſumus in judicio ſummario , & quare. Inſtrumento impugnato , quod uſque quis uti valeat.

SUMMARIUM.

1 *Immiſſio vigore Salviani, quando non poſſit denegari.*
2 *Sententia difformis libello, & exceſſiva eſt valida.*
3 *Sententia non poteſt dici difformis libello , & exceſſiva ſi aliquid veniat acceſſoriè , & ineſt virtualiter in petitione.*
4 *Sententia etiam non conformis libello in judicio ſummario, quale eſt Salvianum.*
5 *In judicio ſummario non attenditur quid fuerit petitum, ſi quid in proſecutione Iudicii fuit probatum.*
6 *Inſtrumenti impugnatio non impedit , quominus quis eo uti poſſit, & petere ejus executionem, donec pendet lis ſuper iſtius reſciſſione.*
7 *Praſtationem annuam exiſtens in quaſi, & poſſeſſione exigendi , agere poteſt abſolutionem , non obſtante pendentia litis.*
8 *Donatione quia non eſt privandus , donec non fuerit per rem judicatam reſciſſa, & reſoluta.*
9 *Donatarius pendente lite manutenendus eſt in poſſeſſione rerum donatarum.*
10 *Donatarius pendente lite eſt manutenendus in poſſeſſione rerum donatarum , ſic eidem debentur quoque earundem rerum donatarum.*
11 *Retentio pro melioramentis non datur niſi fuerit probatus ſtatus anterior rei , & an melioramenta ſint neceſſaria vel utilia.*
Melioramenta voluptuaria non reficiuntur , ibid.
12 *Melioramentorum exceptio non eſt apta ad impediendum immiſſionem.*
Et hoc maximè quando in ipſa ſententia fuit ordinatum de preſtanda cautione ; quatenus melioramenta probentur , & veniunt reficienda.
13 *Creditor creditorum ſuccedit in eorum locum ac jus, & habent, ac exercere poſſunt omnes actiones utiles, quas ſui debitores exercere valent.*
14 *Iudicium criminale prius incœptum impedit ne interim judicium civile poſſit exerceri.*
15 *Retentio nulla poteſt competere pro credito litigioſo. ac illiquida adverſus creditum liquidum, & certum.*

DECISIO CXXXI.

ANno 1625. D. Paulus Emilius Urſinus donavit inter vivos omnia , & ſingula bona ſua , & ſignanter domum , de qua hodie agi ur , D. Clarici Sabellæ,quæ vice verſâ eidem Donanti ſolvere promiſit annua ſcuta 800. Monetæ ejus vita durante ſub obligatione Camerali , & hypotheca omnium bonorum præſentium , & futurorum.

Deficiente poſtmodum Clarice in ſolutione dictæ præſtationis , D. Urſinus intentavit coram A. C. Salvianum interdictum adverſus Lucretiam Fedelem ſuper d. domo ſibi vendita à Clarice, petendo ſe immitti in poſſeſſionem illius , donec ſibi ſatisfieret de ſcutis 500. pro aliquibus terminis decurſis , & non ſolutis, ac pro ſcutis 800. interim decurrendis.

Cùm verò A. C. pro Urſino contra Lucretiam ſententiam definitivam protuliſſet in gradu appellationis fuit coram me dubitatum, An ſententia A.C.eſſet confirman.vel infirman.& Rota confirman. cenſuit.

Nam tria extrema in hoc judicio requiſita , nem-
pe creditum cum hypotheca D. Ucſiri, poſſeſſio Cla-
ricis debitricis de tempore hypothecæ , & poſſeſſio Lu-
cretiæ de tempore motæ litis contra quam hodie diri-
gitur Salvianum, in controverſiam non cadunt, & pars
non impugnat , quibus probatis immiſſio non † ſolet 1
denegari juxta opinionem quam ſequitur Rota Card.
Seraph. *dec.*1200.in princ.ſan.mem. Greg.XV.*dec.*491.
R.D.meus Decanus *dec.*135.*n.*4.*part.*6.*rec.*

Nec obſtant tria ab informantibus pro Lucretia contra ſententiam oppoſita.

Primum enim quod ſententia ſit difformis libello ,
& † exceſſiva , cùm monitorio petita fuerint ſolum 2
modo ſcuta 500. ſententia verò condẽnet in ſcutis 860.
dictum fuit non ſubſiſtere , quia petitio non fuit reſ-
tricta ad ſola ſcuta 500. Sed ulterius petita fuerunt ſcuta
800. pro terminis in poſterum decurrendis , ut in
ſummario Lucretiæ *num.* 3. & ita cum à die petitionis
decurriſſent alia ſcut. 360. Judex potuit etiam pro illis
condemnare Lucretiam,nec inde † ſententia dicitur dif- 3
formis , & exceſſus , cum venirent acceſſoriè , & ineſ-
ſent virtualiter in petitione , Bald. *in l. fin. n.*10. *C.de fideicomm. libert.* Felin.*in cap. licet* , *n.* 23. & 25. *de ſi-
mon.* Olaſch.*deciſ.* 1. *nu.* 24. Maximè in judicio † ſum- 4
mario quale eſt Salvianum in quo ſuſtinetur ſententia
etiam non conformis libello Verall. *in deciſ.* 126. *num.*
1. *part.* 3.Rota *deciſ.* 256. *ſub num.* 2. & *nu. ſeq. part.*
1. & *deciſ.* 44. *num.* 2. & 3. *part.* 2.*diverſ.*& *in recent.*
deciſ. 611. *num.* 5. *part.* 1. Nec attenditur quid peti-
tum fuerit, ſed † quid in proſequutione judicii fuerit 5
probatum Felin. *ubi ſupra n.* 28. Pariſ. *conſ.* 76. *n.* 12.
conſ. 90.*n.*20.& *ſeq.conſ.*113.*n.*3.*lib.*1. Rota , *apud Caputaq. deciſ.* 262. *n.*1.& 2.& *in rec.dec* 69.*n.*13.*part.* 1.

Nec refragatur quod pro terminis lite pendente de-
curſis Urſinus agere non potuerit, cùm ad ejus inſtan-
tiam fuerit introducta lis ſuper reſciſſione dona-
tionis , quia † impugnatio inſtrumenti non impedit, 6

quo-

quominus quis poſſit eo uti, & petere illius executio-
nem, donec pendet lis ſuper illius reſciſſione, Felin.
in cap. capitulum, num. 9. & 13. de reſcript. Rebuff. *ad conſ-
titut. reg. tit. de reſciſſ. contract. n. 7.* Franc. *deciſ. 373. per
tot. Intrig. ſingul. 55. lib. 2.* Cartar. *deciſ. Genuen. 2. num. 8.*
Cum aliis plenè adductis per Giurb. *deciſ. 2. num. 1.
deciſ. 55. num. 11. & deciſ. 100. num. 33.* Imò cùm
7 Urſinus reperiatur in quaſi poſſeſſione † exigendi hanc
annuam præſtationem, agere poteſt ad ſolutionem non
obſtante pendentia litis, quia non eſt privandus ſua
8 poſſeſſione, donec donatio non † fuerit per rem judi-
catam reſciſſa, & reſoluta Bero *conſil. 119. num. 1. verſ.
tertia diſput. libr. 3.* Honded. *conſil. 17. num. 45. lib. 2.*
Gutierrez *de juram. confirmat. part. 1. cap. 2. num. 23.
verſic. Sic etiam ſi ſit inſtrumentum*, Franc. *d. deciſ.
373. verſ. & ſicut reus*, Gratian. *diſcept. forens. cap. 796.
n. 39. & ſeqq.* Rota, *poſt Cencium de cenſibus deciſ. 213.
num. 7. & 8. deciſ. 235. in fin.* Et id ſuadet maxima
9 æquitas, quia ſicuti Clarix non † obſtante lite permanſit,
& adhuc permanet in poſſeſſione bonorum donato-
rum, & fructus ex illis percipit, ita etiam omnis ratio
poſtulat, quod teneatur ad ſolutionem pecuniarum in
10 recompenſam † donationis promiſſarum ex traditis per
Bald. *in l. 2 num. 7. C. de uſuris*, Cagnol. *in l. cura-
bit num. 31. & ſeq. C. de actionibus empti.* Dec. *con-
ſil. 119. num. 5. verſ. 6. adduci poteſt.* Natta *conſ. 384.
num. 22.* Cephal. *conſil. 609. num. 3. verſ. ſed his non
obſtantibus, & num. ſeqq. plenè* Surdus *conſil. 101. nu.
23.* Gabriel. *tit. de empt. & vend. concl. 4. num. 9.* Co-
var. *var. reſol. lib. 3. cap. 4. num. 6. verſ. duodecimo
hinc adducitur.* Borguin. Caval. *deciſ. 5. num. 5. part. 1.*
Maſtrill. *deciſ. 160. num. 13. & ſeq.*

Secundum verò quod Lucretiæ competat retentio
11 pro melioramentis DD. non placuit, * quia cum non
fuerit probatus ſtatus anterior domus, & an meliora-
menta ſint neceſſaria vel utilia, quia voluptaria non
reficiuntur, Rota coram Cardin. Seraph. *deciſ.* 1433.
num. 5. & coram Buratt. *deciſ.* 834. *num.* 11. eorum ex-
ceptio non eſt apta retardare miſſionem Rota *deciſ. 312.
num. 4. part. 2. diverſ. & in recent. deciſ. 610. num. 3.
part. 1.* Et in omnem caſum Lucretiæ fuit conſultum
12 per condemnationem * in ipſa ſententia factam de
præſtanda per Urſinum cautione de illis reficiendis qua-
tenus probari, & liquidari contigerit, Put. *deciſ.
deciſ. 461. lib. 2. in correct.* Rot. *in recent. deciſ. 322.
ſub n. 13. part. 4. & deciſ. 276. n. 3. & 4. part. 6.*

Major difficultas videbatur conſiſtere in tertia
oppoſitione, nempe quod cum Honorius, & Lucas de
Sabellis ex una parte ſunt debitores Lucretiæ ob fide-
juſſionem, & promiſſionem de evictione ad ejus favorem
præſtitam in emptione ejuſdem domus, ex aliâ verò
ſunt creditores anteriores Urſini in majori quantitate
occaſione cenſus ab eodem impoſiti uſque & de anno
1623. ad favorem prædictorũ Honorii, & Lucæ, quem-
admodum iiſdem competeret retentio adverſus Urſi-
num eorum debitorem, ita eadem competere debeat
13 Lucretiæ, quæ * uti creditrix creditorum ſuccedit in
eorum locum, & jus habet, ac exercere poteſt omnes
actiones utiles, quas ſui debitor habere & exercere
poſſet, *l. nomen. C. quæ res pignor. poſ.* Bart. *in l. cum
grege §. cum pign. n. 3. & ibid.* Salicet. *n. 3. ff. de pign.* Ne-
guſ. *de pig. 3. memb. 2. p. n. 24.* Surd. *conſ. 4. n. 23.* Quos re-
fert & ſequitur Thomat. *dec. Maceraten. 44. n. 11. & 13.*

Sed objectum hoc viſum eſt facilè evitari, quia cum
ſuper inſtrumento cenſus pendeat judicium crimina-
14 le, * quod uti prius inceptum impedit, nec interim
civilis poſſit haberi ratio ejuſdem inſtrumenti, *l. fin. C.
de ordine cognit.* Dec. *in l. edita n. 65. C. de edend.* Put.
dec. 268. per tot. lib. 1. in correct. Pro dicto credito litigio-
ſo, & illiquido nulla poteſt competere retentio adver-
15 ſus creditum Urſini certum * & liquidum. Neguſ. *de pi-
gnor. 5. part. memb. 1. n. 37. verſ. ex quo etiam infertur.* Surd.
dec. 184. n. 12. in fin. verſ. & dicit. Neguſ. Maſtrill. *dec. 88.
n. 4.* Rota *dec. 433. n. 5. verſ. & conſequenter part. 2. recent.
& Reverend. Urgellen. dec. 113. n. 7.*

Et ita reſolutum utraque, &c.

R. P. D. CERRO.

Sacræ Rotæ Decano.

Reatina Cenſus.

Lunæ 10. Junii 1641.

ARGUMENTUM.

Cenſus licèt eo ipſo extinguatur, quo fundus ſuper quo impoſitus fuit per anteriores creditores evictus appareat, tamen dum reperitur in ſtatu validitatis, debentur fructus. Cenſus dum fuit impoſitus ſuper diverſis fundis, ſi aliqui ex eis fuerint evicti, cum illi qui remanent, ſint ejus valoris, ut illum ſuſtinere valeant, tunc cenſus non dicitur extinctus.

SUMMARIUM.

1 *Cenſus reſolvitur eo ipſo, quod fundus cenſualis evincitur, ſeu avocatur per creditores anteriores.*

2 *Cenſus quando ſtat in validitatis ſtatu, adhuc non dicitur extinctus, & ideo debentur fructus.*

3 *Cenſus imponi poteſt, etiam ſuper fundo obnoxio hypothecis.*

Cenſus impoſitus ſuper fundo obnoxio hypothecis, quouſque duret, num. 3.

4 *Pro Cenſus ſufficientia fundus præſumitur donec doceatur de inſufficientia.*

5 *Cenſus, ſi impoſitus reperiatur ſuper diverſis bonis, ſi aliqua ex eis evincantur, dum ea, quæ remanſerunt, ſint capaces illius, non dicitur extinctus.*

6 *Cenſus, quando fuit impoſitus bona fide, & fundus de tempore impoſitionis reputabatur liber, & evictio ejus ſecuta fuit ignorante creditore, tunc debentur fructus.*

7 *Cenſus ſuſtinetur in præjudicium imponentis.*

8 *Fructus cenſus quando fuit bona fide impoſitus & fundus fuit evictus, debentur ratione damnorum, & intereſſe uſque ad integram ſortis ſatisfactionem.*

9 *Fidejuſſor cenſus, eo extincto regulariter non tenetur ad damna, & intereſſe.*

10 *Fidejuſſionis materia ſanè non patitur extenſionem.*

11 *Fidejuſſor cenſus tunc tenetur ad damna, & intereſſe, etiam extincto cenſu, quando ſe obligavit, uti principalis principaliter, & in ſolidum.*

12 *Compenſatio ipſo jure intrat ad impediendum curſum uſurarum.*

13 *In Cenſibus compenſatio non fuit ipſo jure, ſed ſolum factâ congrua oppoſitione, quæ loco ablationis eſt.*

14 *Cenſus quando eſt redimibilis ex utraque parte ſtatim ſecuta evictione fundi cenſuati ſtatim agendum eſt ad reſtitutionem pretii.*

16 *Cenſus quando differat ab aliis creditis uſurariis, in quibus licet liciti ſint, datur tamen compenſatio ipſo jure.*

17 *Per evictionem fundi quando non dicatur contractus cenſus effectum eſſe redimibilem.*

18 *Cenſus quando per evictionem bonorum non fuit extinctus, ut quia adſunt alia bona ſufficientia ad illum ſuſtinendum.*

19 *Et tunc non obſtante tali evictione cenſus remanet irredimibilis ſicuti antea.*

Igno-

20 *Ignorantia ſtante ceſſat omnis negligentia.*
21 *Compenſatio omnis quando excluditur compenſatio tunc ſolum intrat, quando creditor poteſt ſortem exigere.*
22 *Compenſatio quando evitari non poteſt, tunc potiùs admittitur, quoad extinctionem fructuum, quàm ſortis.*
23 *Compenſatio regulariter non admittitur inter debita diverſarum perſonarum.*
24 *Compenſatio non admittitur de credito particulare ad debitum ſociale.*

DECISIO CXXXII.

SEntentias Rotales quæ in prima parte declararunt
cenſum ſcutorum 12800. fuiſſe extinctum tan-
tummodo pro ſcutorum 7000. firmo, & in ſuo robo-
re remanente pro reſiduo pretii non reſtituti uſque ad
ſummam ſcutorum 5800. In ſecunda verò formant
fructibus illius ratæ cenſus inextincti concurriſſe, &
currere, & propterea D. Nicolaum, & fratres de Gavot-
tis condemnandos fore, & eſſe ad ſolvendum fructus
hactenus decurſos, & non ſolutos conformandas eſſe
reſponſum fuit, cum earum validitas non controverta-
tur, & de juſtitia ſatis conſtet ex deductis in deciſionibus
hujus cauſæ ſub die 2. Dec. 1639. & 11. Maii 1640.
coram R. P. D. meo Merlino, & 4. Febr. præſentis anni
coram R. P. D. meo Peutingero.

Nec viſa ſunt obſtare ea, quæ contra primam par-
tem ſententiarum noviter in contrarium excitata fue-
runt; Quod enim Dorothea Manfrona uxor Vallati
impoſitoris cenſus ob vergentiam viri ad inopiam ob-
tinuerit anno 1626. Aſſociationem bonorum cenſui
1 ſuppoſitorum ſuper quibus habebat hypothecam ante-
riorem ratione ſuæ dotis; nihil facit, quia licèr cenſus
reſolvatur, & evaneſcat ſtatim ac eo ipſo quod fundus
cenſualis evincitur, ſeu avocatur per creditores ante-
riores, ut advertit Cencius *de cenſ. quæſt.* 110. *num.* 1.
& ſeqq. ſecundum impreſſ. Taurinen. & ſæpius fuit à
Rota firmatum, *in Romana cenſus* 29. *Aprilis* 1630.
& 14. *Nov.* 1631. *coram R. P. D. meo Dunozetto* quæ
habentur *poſt eundem Cenc. in ordine deciſ.* 548. *&* 549.
& in Firmana cenſus 14. *Junii* 1634. *coram R. P. D.
meo Merlino, & coram R. Urgellen. dec.* 449. *num.* 2.
Et in alia Romana cenſus 21. *Maii* 1635. *coram R. P.
D. meo Veroſpio.* Pro reſponſione tamen hujus ob-
jecti D. D. duo tempora diſtinxerunt. Alterum à die
impoſitionis cenſus uſque ad annum 1626. quo præ-
tenditur ſequuta evictio, & alterum poſt d. annum
2 1626. Pro primo tempore ſine † ulla hæſitatione di-
ctum fuit cenſum non fuiſſe extinctum, ſed fructus per-
cipi potuiſſe tanquam de cenſu vero, & valido, quia
cum evictio, ut pars adverſa contendit, ſequuta non
fuerit niſi de anno 1626. quantumvis fundi per prius
hypothecati ad favorem Dorotheæ, adhuc pro tempo-
re antecedenti cenſus fuit in ſtatu validitatis, & minimè
3 defecit, cum etiam ſuper fundo hypothecis † obnoxio
cenſus imponi poſſit, & impoſitus duret quo uſque
fundus evincitur ex cauſa neceſſaria prioris hypothe-
cæ, Intrigliol. *ſuper bulla de cenſibus, qu.* 29. *n.* 2. Petr.
de Gregor. *de cenſ. quæſt.* 5. *num.* 9. Cum pluribus quos
4 refert & ſequitur Cenc. *de cenſ. ubi ſuprà qu.* 19. *n.* 1. *&
quæſt.* 44. *n.* 7. & Rota *poſt eum cum deciſ.* 6. *n.* 4. *in fin. &
dd. dec.* 548. *&* 549. *Utrobique n.* 2. Coram R. P. D. meo
Dunozetto.

Idemque reſponſum fuit pro tempore ſubſequenti.
Cum enim cenſui ſubjugata fuerit vinea petiarum
35. in loco nuncupato Roſaro unum cannetum in eo-
dem vocabulo, tres domus cum apothecis in Platea
Judæorum, ac aliæ duæ domus poſitæ in foro piſcium
ſumm. de Gavottis *n.* 1. Aſſociatio autem fuerit ſo-
lum conceſſa ſuper vinea extra portam portuenſem
ſuper una domo, ac duobus apothecis in foro piſcium,
& ſuper apothecis in platea Judæorum, & pretio ter-
ræ nuncupato il Canneto, *ſumm. num.* 7. ideoque ex
bonis cenſitis adhuc remaneant tres domus in platea
Judæorum, alia domus in foro piſcium, quæ ſuppè-
tere præſumuntur pro ſuſtinendo cenſu ſcut. 5800. do-
nec † inſufficientia probetur ab allegante, ut in his 4
terminis dixit Rot. *in recent. deciſ.* 350. *n.* 2. *part.* 1.
cenſus pro ea rata dici nequit extinctus, quantumvis
aliqui ex fundis ſuper quibus eſt † impoſitus, evicti 5
fuerint, avocari, cùm adhuc remaneant alii fundi
capaces pro illius ſuſtentatione, *ex adductis per Duard.
de cenſ.* §. 1. *quæſt.* 3. *num.* 6. *&* 10. *cum pluribus ſeqq. &
num.* 30. *verſ. Niſi pereat in Romana cenſus* 14. *Janua-
rii* 1602. coram bon. mem. Cardin. Sacrato impreſſ.
per eoſdem Duard. & Cenc. *utrobique de*[illegible]*ſ.* 9. *num.* 8.
& in Romana Cenſus 1. *Julii* 1627. *coram R. P. D. meo
Merlino poſt Cenc. deciſ.* 542. *n.* 7. & in Imolen. Salviani
11. *Maii* 1635. *coram Reverendiſſ. Ferraien.*

Præterea ubi etiam fuiſſet ſequuta totalis evictio om-
nium corporum cenſualium, quod tamen abſolutè non
poteſt dici, non idem minus fructus deberentur, quia
cum cenſus fuerit impoſitus † bona fide, & fundus 6
de tempore impoſitionis reputaretur liber, evictio ve-
rò ſequuta fuerit ignorante creditore, ſicut cenſus ſu-
ſtinetur in præjudicium imponentis, ita certum eſt
deberi fructus ſaltem ratione damnorum † & intereſſe 7
uſque ad integram ſortis reſtitutionem *Cenc. ubi ſup.
quæſt.* 9. *à num.* 1. *uſque ad fin. & quæſt.* 42. *num.* 13.
cum ſeq. Rota *poſt eum deciſ.* 13 *num.* 1. *& dec.* 17. *n.* 2.
& 3. *& dec.* 59. *num.* 12. *&* 13. *& coram Card. Se-
raph. deciſ.* 787 *num.* 7. *& coram Reverend. Urgel-
len. deciſ.* 449. *num.* 15. & in pluribus aliis relatis à
Duard. *ubi ſup.* §. 1. *quæſt.* 5. *num.* 8. *& quæſt.* 7. *n.* 43.
& ſeqq.

Nec relevat quod agatur contra Gavottum fidejuſ-
ſorem qui regulariter † extincto cenſu non tenetur 8
ad damna & intereſſe *l.* 2. §. *ſui ff. qui ſatiſd. cogant.*
Concluſio enim procedit quando fidejuſſor reſtrinxit
obligationem duntaxat ad cauſam fructuum, † quo 9
caſu natura ejus obligationis non patitur, ut extenda-
tur ultra cauſam expreſſam DD. *in l. quæro* [illegible] *Salicet.
num.* 1. *in fin. ff. locati gloſſ. in l. centum Capua verb. au-
geri verſ. ſed opponitur ff. de eo quod certo loco.* Secus
quando prout hic ſe obligavit ut principalis principa-
liter, & in ſolidum † pro toto contractu, tunc enim 10
indiſtinctè tenetur etiam ad damna & intereſſe, prout
ipſe principalis imponens, *ut poſt* Alex. *conſ.* 34 *num.* 5.
lib. 2. Cravet. *conſ.* 45. *num.* 6. Firmat articulo plenè diſ-
cuſſo Bero. *conſ.* 193. *num.* 34. *v. aggredior uſque ad
n.* 56. *lib.* 1. quem Rota ſequitur ſic diſtinguendo *in
Romana Cenſus* 29. *Aprilis* 1630. *coram R. P. D. meo
Dunozetto impreſſ. poſt Cenc. in ordine dec.* 547. *n.* 6 *&* 7.
& admiſit *in alia Romana fructuum Cenſus* 21. *Maii*
1635 *coram R. P. D. meo Veroſpio*

Minus contra ſecundam partem ſententiarum refra-
gari dictum fuit, quod Puteobonellus eſſet creditor
Reverendiſſ. P. D. Herreræ in ſumma, ut prætenditur
ſcut. 1636. Pro quibus proinde, ſicut & pro alia
quantitate pecuniarum eidem ſolutarum pro fructibus
ratæ cenſus ſcutor. 5800. decurſis ab anno 1614. uſ-
que ad annum 1617. † Videtur ipſo jure inducta 11
compenſatio ad impediendum curſum uſurarum, *juxt.
l. ſi conſtat. Cod. de compenſ.* Surd. qui plures cumulat
deciſ. 117. *num.* 2. & dictum fuit *in Romana com-
putorum* 23. *Martii* 1618. *coram bon. mem. Coccino.*
Quia ultra quod exceptio compenſationis non eſt præ-
ſentis inſpectionis, cùm hodie quæratur tantummo-
do de extinctione cenſus, & de formando credito
D. Herreræ, qui verè dici poteſt creditor ex cauſa
fructuum, quamvis ex aliâ cauſâ eſſet debitor in ma- 12
gnâ quantitate, ut dixit Rota *in Melevitana* [illegible]
ſarum 11. [illegible] 1631. *coram R. P. D. meo G*[illegible]*ſilerio,
quæ eſt dec.* 10. *num.* 18. *part.* 6. *recent.* Reſponſum fuit
con-

Digitized by Google

concluſionem non procedere in quibus compenſatio †
13 non fit ipſo jure,ſed ſolùn facta congrua oppoſitione,
quæ loco oblationis ſit Peregr. *conſ.* 107. *num.* 3. *verſ.*
& ad hoc text. lib. 2. Navarr. *de uſur. quæſt.* 40. *num.*
125. Roderic. *de annuis redd. lib.* 2. *quæſt.* 18. *num.* 9.
& ſeqq. Et ita conſultus reſpondit Dominus Ranuccius,
qui in hac cauſa contrarias partes defendit, *in ejus reſ-*
ponſo allegato per extenſum à Cenc. de cenſ. quæſt. 88. *ſub*
*n.*6. *verſ. contrarium tamen exiſtimo, ſecundum impreſſ.*
Taurinen.

Nec evertitur iſta reſponſio ex replicatione, quod
hoc procedat ex cenſu vero, & irredimibili ex parte
14 creditoris, ſecus autem † quando eſt redimibilis ab
utraque parte, prout contenditur fuiſſe cenſum de quo
15 agitur, cùm ſtante evictione fundi † cenſualis D. Her-
rera ſtatim, & quandocumque agere poſſet ad reſtitu-
tionem pretii. Grat. *deciſ. Marchiæ* 13. *n.* 28. Rota
apud Cenc. deciſ. 47. *n.* 1. *&* 2. Ac proinde cum eſſet
redimibilis ex parte utriuſque, ſtatim & ipſo jure indu-
16 cta fuerit † compenſatio, cum iſto caſu cenſus nihil
differat ab aliis creditis uſurariis, in quibus etiamſi liciti
ſint, datur compenſatio ipſo jure. Peregrin. *d. conſ.*
107. *num.* 3. *&* 4. Roderic. *ubi ſup. d. quæſt.* 18.
num. 14.

Plures enim fuerunt datæ reſponſiones, & primò
17 negatum fuit per † evictionem fundi cenſum fuiſſe effe-
ctum redimibilem, quia cùm in facto fuerit juſtificatum
ex corporibus cenſuis, remanſiſſe quatuor domus, quæ
præſumuntur ſufficere pro ſuſtinendo reſiduo cenſus in-
18 extincti, ut ſupra dictum eſt, † utique non obſtante
evictione illorum corporum cenſus remanſit in eodem
ſtatu validitatis, ejuſdemque naturæ, & ſic irre-
dimibilis prout erat antea, ex juribus ſupra al-
legatis.

Secundò fuit animadverſum dictam replicationem
potuiſſe procedere, ſi Dominus Herrera ſciens agi poſ-
ſe ad repetitionem ſortis propter aſſociationem obten-
19 tam à creditoribus anterioribus ſuper † fundo cenſua-
to, neglexiſſet agere pro illius conſequutione, tunc
enim induceretur compenſatio, & præſumeretur, quod
ideo non exegiſſet, quia pecunia debitoris penes ſe re-
tinebat in cõputum proprii crediti. Verùm cùm penitus
20 ignoraverit factum aſſociationis, & evictionis † non
ſolùm ceſſat quælibet negligentia, & præſumptio, ſed
ſicuti propter ignorantiam reputatur, perinde ac ſi
ſortem exigere non potuiſſet, *l. annus* ibi *qui neſcit vi-*
detur facultatem experiendi non habere, ff. de calumniat.
Ita & conſequenter excluditur prætenſa compenſatio,
21 quæ locum ſolum † habet, quando creditor poteſt ſor-
tem exigere, ut declarando *d. l. ſi conſtat*, tradit Ro-
dericus *de annuis reddit. quæſt.* 18. *n.* 14. *verſ. & intel-*
lige ex eo tempore.

Tertiò cum de eo tempore eſſent in magnâ quantita-
te decurſi fructus diverſorum cenſuum pro quibus Pu-
teobonellus uti principalis, principaliter, & in ſolidum
22 erat obligatus ad favorem D. Herreræ † in omnem ca-
ſum, quatenus compenſatio evitari non poſſet, ceſſiſſet
prius in extinctionem dictorum fructuum, ſicuti ceſſiſ-
ſet ipſa realis ſolutio *juxta l. Paul.* 2. §.1. *ff. de ſolut. & l.*
cum in ſortis ff. de pignorat. act. Grat. *diſcept. forenſ. c.* 224.
n. 30. *& ſeqq. in puncto*, Roderic. *d. quæſt.* 18. *n.* 8. firma-
vit Rota *in recent. deciſ.* 403. *n.* 16. *part.* 5. & fuit dic-
tum *in Mediolanen. cenſus* 17. *Maii* præteriti, coram
R. P. D. meo Veroſpio, & in Senogallien. compromiſ-
ſi 3. hujus coram R. P. D. meo Dunozetto.

Quartò & demum ceſſare viſa fuit omnis difficultas,
quia debitum cenſus eſt ſociale & commune inter Ga-
voitos, & Puteobonellos, creditum autem ſcutorum
1636. eſt proprium, & particula ipſius Puteobonelli;
unde cùm ſocietas ſit quid diſtinctum à ſociis in parti-
culari, non poteſt eſſe locus compenſationi, cùm
23 † regulariter non admittatur inter debita adverſarum
perſonarum, nec de credito † particulare ad debitum 24
ſociale Salicet. *in l. ejus, num.* 2. *C. de compenſat.* Cuman.
conſ. 172. *in princip.* Socin. ſen. *conſil.* 63. *num.* 10.
lib. 1. Tindar. *de compenſat.* §. *omnem debitorem, n.* 7.
Gratian. *diſcept. forenſ cap.* 948. *num.* 3. Rota *Iannuen.*
deciſ. 26. *num.* 30. & Rota, *noſtra deciſ.* 380. *ſub num.*
1. *part.* 3. *recent.* & coram Card. Cavaler. *deciſ.* 38.
num. 5. *cum aliis allegat. per add. ad ſan. mem.* Greg. XV.
deciſ. 366. *num.* 7.

Et ita reſolutum fuit, utraque parte informante.

R. P. D. CORNELIO.

Poſtea Epiſcopo Patavino.

Reatina Cenſus.

Luna 23. Junii 1642.

ARGUMENTUM.

Clauſula conſtituti licèt non transferat dominium & poſſeſſionem in emptorem cenſus, tamen non poteſt denegari ei aſſociatio pro fructibus cenſûs. Cenſus ſi remaneat ſine fundo, fructus ex eo non debentur.

SUMMARIUM.

1 *Dominium, & poſſeſſio fundi cenſuati non tranſit in emptorem cenſus.*
2 *Verum tamen eſt quod illi competit aſſociatio in illo pro fructibus ejuſdem cenſus.*
3 *Liberatio quando non fuit realis, ſed tantùm perſonalis, tunc fundus non liberatur à ſpeciali hypotheca.*
4 *Pactum perſonale ne ſcilicet aliquid à perſona petatur, non liberat ab hypotheca, ſed ſolùm ab actione perſonali.*
5 *Dictiones* ſolum ipſi *ſunt perſonaliſſimæ.*
6 *Verba perſonalia reſtringuntur ad obligationem ad caſum expreſſum.*
7 *Effectus reſtringitur ad limites ſuæ cauſæ.*
8 *Cenſuarius non præſumitur quod voluerit ut cenſus remaneret ſine fundo.*
9 *In Contractibus non attenditur, quid unus ſenſit, ſed quod ambo veriſimiliter crediderunt.*
10 *Ex Cenſu, qui eſt ſine fundo, non poſſunt percipi fructus.*
11 *Solvere pro alio quilibet poteſt.*
12 *Verba quando ſunt clara, non eſt opus conjecturis.*

DECISIO CXXXIII.

POſt trinas propoſitiones fuit ſub hac die reſolutum
eſſe ſtandum in ultimo loco deciſis coram me ſub
die 17. Februarii præteriti, quia mandatum de aſſo-
ciando ad poſſeſſionem prædii, de quo agitur relaxatum
fuit ad favorem Vincentini emptoris Cenſus impoſiti
à D. Vecchiarello, ſuper eodem prædio vigore clau-
ſulæ conſtituti, † quæ licet non transferat dominium, 1
& poſſeſſionem fundi cenſuati in emptorem cenſus,
nihilominus operatur, † ut illi competat aſſociatio pro 2
fructibus ejuſdem cenſus, ut ſæpè Rota *reſolvit & ſi-*
gnanter in Bononien. de Zevalsiis poſt Cenc. de Cenſ. dec.
149. *dec.* 150. *& dec.* 542. *n.* 2. *juxta* Modern. *impreſſ. & in*
Romana Cenſus 5. *Martii* 1636. *coram R. P. D. meo*
Cyrillo.

Neque obſtat quod Vincentinus liberavit D. Vec-
chiarellum, & alios Abundantierios à dicto cenſu, ex
eo quod Abundantierii ſucceſſores recognoſcentes
bonam

bonam fidem declaraverit ſe velle teneri ad ſolutionem fructuum ac reſtitutionem ſortis ejuſdem Cenſus.

Quia placuit reſponſio, nimirum dictam liberationem fuiſſe ſolùm perſonalem † non autem realem, &
3 ſic fundum fuiſſe liberatum à ſpeciali hypotheca deſuper conſtituta, cum pactum perſonale, † ne ſcilicet à
4 perſona petatur non liberet ab hypotheca, ſed ſolùm ab actione perſonali, *leg. ſolvitur*, *& ibidem* Oddofred. *in princip.* Angel. *in notabil. fulgoſ. poſt princip. in Gloſſ. iſte intellige.*

Quod autem dicta liberatio fuerit ſolummodo perſonalis clarè colligitur ex verbis in antecedenti deciſione ponderatis in principio, & ſignanter ex illis, *ma queſta ſerua à loro ſolamente per non potere eſſere moleſtati, & inquietati per neſſuno tempo da me detto Cenſo*, quæ dictiones *ſolamente eſſere* tanquam perſonaliſſimæ
5 reſtringunt liberationem ad caſum expreſſum, juxta concluſiones in deciſione firmatas, attenta præſertim cauſa ob quam facta fuit liberatio, quia nimirum novi Abundantierii obligarunt pro † ſolutione d. cen-
6 ſus, nulla tamen facta aſſignatione alterius fundi. Unde apparet Vincentinum voluiſſe liberare perſonas Vecchiarelli, & aliorum anteceſſorum in officio, non autem † fundum cenſuatum, cum effectus reſtringatur ad li-
7 mites ſuæ cauſæ. Bald. *in leg. neque mater, num. 3. C. de jur. dot. & in l. ſed & ſi me putem, §. cum inter, ad fin. ff. de cond. indeb.* Caſtr. *conſ. 83. n. 2. lib. 2.* Mant. *de tacit. & amb. lib. 1. tit. 9. num. 2.* Rota *dec. 46. nu. 26. part. 5. recent.*

Nec relevare videntur conjecturæ ex adverſo ponderatæ pro liberatione fundi. Nam prima deſumpta ex eo, quòd non ſit veriſimile Vecchiarellum finito officio, ratione cujus cenſus fuit impoſitus voluiſſe res ſuas remanere ſub periculo, quia nempe etiam †
8 eſt veriſimile Vincentinum voluiſſe cenſum impoſitum, ad ſui favorem remanere ſine fundo. In contractibus autem non attenditur id quod unus ſenſit, ſed id quod ambo veriſimiliter † crediderunt *l. ſi repetendi, C. de*
9 *condit. ob cauſam l. inter ſtipulantem, §. ſi ſtichum, de verb. oblig.* Decian. *reſponſ. 21. n. 1. lib. 2.* Cravet. *conſil. 620. n. 7.* Gabr. *conſ. 168. n. 33. lib. 1.* Mant. *de tacit. lib. 2. tit. 4 n. 11.*

Secundo verò quòd Vincentinus eſſet tutus propter obligationem factam à novis Abundantieriis non ſubſiſtit, quia ſi fundus cenſuatus eſſet liberatus, † cen-
10 ſus remaneret ſine fundo, ſine quo fructus illius ſumere non poſſunt, juxta conſtitutionem ſan. mem. Pii V. & ex traditis in deciſione.

Tertia ducta ex obſervantia ſolutionis factæ à novis Abundantieriis non concludit liberationem fundi cenſuati, † cum quilibet poſſit pro alio ſolvere *l. ſolutio-*
11 *nem, ff. de ſolut. & libert. l. ſolvend. ff. de negot. geſt.* Roland. à Valle *conſ. 14. n. 10. lib. 1.* Rom. *conſ. 428. n. 8.* Surd. *dec. 174. n. 27.*

Quarta demum quod debitum dicti Cenſus uti contractum ratione annonæ non obliget, niſi ratione officii, tollitur ex verbis Inſtrumenti, in quo Vecchiarellus ne dum propriam poſſeſſionem, verùm etiam propria bona, & proprium fundum obligavit; ubi enim verba ſunt clara, non eſt opus conjecturis. *L. ille, §. cum in verbis, ff. de leg. 3. l. continuus, §. cum ita, ff. de verb. oblig.* Mantic. *de tac. & amb. lib. 2. tit. 4. n. 101.* Rota *dec. 106. num. 4. dec. 583. n. 4. & 754. n. 3. p. 2. rec.* Greg. XV. *dec. 157. n. 12.*

Et ita utraque, &c.

R. P. D. CERRO.

Sacræ Rotæ Donatio.

Romana, ſeu Nepetina Tutelæ.

Veneris 4. Julii 1642.

ARGUMENTUM.

Tutor ſi promiſerit reddere bonum & fidele computum, aliàs voluit teneri ad damna, id includit obligationem, reſtitutionem, reliquatum. Tutor, quod remanſerit debitor in redditione rationum, ex quibus ſatis dicatur conſtare.

SUMMARIUM.

1 *Adminiſtrator quilibet tenetur reddere rationem, & reſtituere reliquatum.*
2 *Adminiſtrator promittens reddere bonum, & legale computum, & aliàs voluit teneri ad omnia damna, quid hoc includat.*
3 *Mandatum executivum relaxari poteſt ſtante obligatione Camerali.*
4 *Inventarium tutelare benè probat contra Tutorem.*
5 *Libri depoſitariæ publicæ ſufficienter probant pro tertio contra tertium.*
6 *Liber privatus benè probat contra ſcibentem, & ejus hæredes.*
7 *Librum privatum à ſe ſcriptum in actis producens, fortius contra ipſum probat, cùm cenſeatur illum quoad omnia approbaſſe.*
8 *Tutor in actis producens librum tutelarem, ſi ex eo non poteſt elici veritas partitarum, non probat ad ſui favorem.*
9 *Liber tutelaris, ut validè dicatur factus, & tentus, qualiter debeat confici & teneri.*
10 *Liber tutelaris ſi in aliquibus partitis reperitur erroneus, nulla fides in reliquo eſt adhibenda.*
11 *Tutor adminiſtrans gregem, & armenta, non ſolùm tenetur reſtituere animalia, verùm etiam fructus, & fœtus.*
12 *Libris tutelaribus dum probatur aliquibus partitis fuiſſe erratum, ita etiam in cæteris potuit errari.*
13 *Inventarium plenè probat contra Tutorem ſcribentem.*
14 *Teſtes aliqui ſi deponant de majori ſumma, & alii de minori, in iſta minori ſumma dicuntur omnes concordes.*

DECISIO CXXXIV.

CUm Veronica de Piſcibus tanquam filia, & hæres q. Jacobi de Piſcibus conveniſſet Dionyſium de Sanctis ad reddendam rationem adminiſtrationis, bonorum, & introituum, cæterorumque effectuum hæreditariorum dicti Jacobi, quæ ipſe uti ejus Tutor, & Curator ſpatio 14. annorum adminiſtravit, iſta obtinuit à Sanctiſſimo hujuſmodi cauſam cognoſci ab A. C. de voto Rotæ appellatione remota. Unde propoſito hodie dubio, An, & pro quà ſumma mandatum ſit relaxandum. Domini informante tantùm Veronicâ dixerunt pro nunc eſſe relaxandum pro ſcutis 4587. Nec non pro reſtitutione animalium deſcriptorum in Inventario tutelari ſine eorum valore, ac pro rata Vaccarum, aliorumque animalium n. 13. quæ conſtat remanſiſſe in hæreditate Jacobi, & à Dionyſio, fuiſſe retenta in ſociam, ſine tamen præjudicio reſidui.

Nam quoad ſcuta 4587. conſtat Dionyſium eſſe debitorem

torem ſcutorum 19233. pro fructibus bonorum hæreditariorum, pecuniis in hæreditate repertis, inditiis exactis, ac pro frumenti, & animalium, aliorumque fructuum, quæ ad ejus manus perveniſſe apparet ex partitis regiſtratis in Summario Veronicæ *n.3. cum ſeqq.* Ex quibus demptis ſcutis 11951. erogatis in emptoribus Cenſuum, & locorum Montium ad favorem pupillæ, ac in expenſis neceſſariis, quæ informantes pro Veronica admittunt eſſe ponenda in creditum Dionyſii, nec non relictis in ſuſpenſo quatuor partitis conſtituentibus in totum ſcuta 1695. nempe prima ſcut. 1836. pro rubris 51. ſementæ, ſecunda ſcut. 240. pro rubris decem hordei, tertia ſcut. 319. pro tot ſuibus datis, ut dicitur à credenza diverſis perſonis, & quarta ſcut. 300. pro ſorte unius cenſus, qui prætenditur extinctus cum Communitate Formelli, quas Domini cenſuerunt adhuc non eſſe ſufficienter juſtificatas, debitum Dionyſii remanet certum, & liquidum in dd. ſcutis 4587. pro quibus mandatum eſt relaxandum, tam ex diſpoſitione juris communis, quàm quilibet
1 adminiſtrator de jure teneatur reddere † rationem & reſtituere relinquatum *l.§.officio, ff.de tutel. & rat. diſtrah. l. rationes C. de adminiſtr. tutor.*

Quam etiam vigore ejus particularis promiſſionis, quia ipſe ſub obligatione Camerali promiſit de adminiſtratis reddere bonum, & legale computum, aliàs teneri voluit ad omnia damna, ut in *ſummâ num.* 2.
2 quæ promiſſio † includit obligationem ſolvendi relinquatum, *l. cum ſervus, ff. de condit. & demonſtr. l. boves, §. fin. & ibi gloſſ. ff. de verb. ſign.* Rota coram ſan. mem. Greg. XV. *dec.*554.*n.*2. *& in Romana fidejuſſionis* 21. *Junii* 1631. *coram Emin. Dom. meo Card. Veroſpio,*
3 & ſtante obligatione † Camerali relaxandum eſt mandatum executivum, ut dictum fuit in Imol. *Tutelæ* 2. *Dec.* 1573. *coram ben. mem. Card. Pamphilio ſen. & in Romana redditionis rationum* 19. *Dec.*1598. *coram Litta, & in Arimin. adminiſtrationis tutelæ* 24. *Nov.*1625. *coram R.P.D. meo Merlino Decano.*

Nec dubitari poteſt de veritate partitarum, ex quibus deducitur debitum Dionyſii. Quia plenè juſtifi-
4 cantur, partim ex inventario tutelari quod † contra tutorem ſcribentem plenè probat, *ad trad. in leg. fin.* ubi Gloſſ. & DD. *C.arbitr. tut.* Rota coram bon.mem. Buratto *dec.*557. *num.*6. *&* 7. *& dec.* 637. *num.* 6. *& in recentior. dec.*301. *num.*4. *part.*6. *& in ſupra citata Ariminen. adminiſtrationis coram eodem D. Merlino.* Partim ex publicis inſtrumentis, & ex partitis formaliter extractis ex publicis libris depoſitariæ Sacri Montis
5 Pietatis Urbis, qui ſufficienter probant pro tertio contra tertium Bart. *in leg. quadam, §. nummularios n.* 4. *ff. de edend.* Card. Seraph. *dec.*1078. *n.*4. Rota *in recent.dec.*19.*n....part.*7.& fuit dictum *in Tiburtina adminiſtrationis rationis* 9. *Dec.* 1641. *coram R.P.D. meo Dunozetto.* Partim ex receptis, & notulis manu ejuſdem Dionyſii deſcriptis in ſuo † libro, qui licet con-
6 fectus à privato, probat tamen contra ipſum, ejuſque hæredem, *l. publica* 16. *§.fin. depoſit. ſpecul. in* 2. *parte tit. de inſtrum. edit. §.*7. *Nunc dicendum n.*5. *verſic. niſi contra eum.* Alex. *conſ.*84.*n.*1.*lib.*7. Surd. *conſ.*239.*n.*20. *lib.*4. Rota *in recent. deciſ.* 195. *num.*6. *&* 7. *part.*6. *& in ſupra citata Tiburtina adminiſtrationis.* Præſertim cum dictus liber fuerit in actis productus ab eodem Dionyſio, qui propterea cenſetur tacitè quoad omnia
7 approbatus, *l. ſcripturas, C. qui pot. in pign. hab.* Boërius *dec.*333. *n.*9.*verſ. & in hac cauſa Reverend. Urgellen. deciſ.*352.*n.*2.*& dec.*368.*n.*4. cum pluribus adductis in dicta Tiburtina.

Nec relevat dictus liber, quatenus Dionyſius illum exhibet pro ſui exoneratione, & ad ſuum debitum extenuandum. Quia cum appareat confectus de recenti, & in eo fere omnia ſint in confuſo inordinatè, & in
8 genere deſcripta ſine expreſſione cauſæ, & diei, ita ut non poſſit elici veritas, & deprehendi juſtificatio partitarum in eo deſcriptarum, non probat ad ejus favorem, deſervire poteſt pro redditione rationis, quia ad hujuſmodi effectum liber tutelaris debet diſtinctè, & ſingulariter continere, quid in ſingulos annos, menſes, & dies præceptum fuerit, quibus, & qua de cauſa datum, & impenſum, à quo fundo fructus recol- 9
lecti, exactamque & integram continere deſcriptionem omnium datorum, & receptorum, ac introitus, & exitus totiùs temporis quo continuavit adminiſtratio. Bart. *in leg. comperimus, C. de navic. lib.*10.*& conſ.*150. *n.*9. *in fin. part.*1. Rip. *in leg. admonendi n.* 116. *ff. de jure jur.* Eſcobar. *de ratiocin. adminiſtr. cap.*10.*n.*42.*&* 43. *& n.*47. *cum ſeqq.* Roland. à Valle *conſ.*49. *n.* 20. *& ſeqq. lib.*1. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*563.*n.*32. Menoch. *de arbitr. Judic. caſu* 208.*n.*18.*& ſeq.* & ſæpiùs Rota *tenuit, & ſignanter in recentior. dec.*590.*n.*5.*part.*1.*& deciſ.*111. *n.*5.*part.*7. & fuit dictum *in dicta Ariminen. coram R. D. meo Merlino*, & aliis multis relatis *in Romana redditionis rationis* 15. *Dec.*1636. *coram bon. mem. Coccino, & in d. Tiburtina coram R.P.D. Dunozetto.*

Idque multò magis cum in multis partitis dictus liber detectus ſit erroneus nempe in ſeptima, octava,
& nona † in quibus Veronica creatur debitrix ſcut. 10
1512. b.20. pro expenſis in alendo boves, vaccas, & cætera animalia eorumque cuſtodes, quæ tamen non erant ponendæ ad ſui debitum, tum quia hujuſmodi expenſę ſpectant ad ſocium minorem juxta morem conſuetum omnium locorum, & uſum ſpecialem illarum partium, de quo dantur atteſtationes in Summario *n.*23. tum quia compenſantur cum fructibus eorundem animalium, quorum tutor poſſeſſionem non fecit prout
debebat, cùm Tutor adminiſtrans gregem, & armenta 11
non ſolum teneatur reſtituere animalia, ſed etiam fructus, & fœtus *l. ſed & ſi* 25. *§. fin. cum duobus ſeqq. ff. de petit. hæred.* latè Laderch. *conſil.*99.*n.*9.*&*10. Idem creatur debitrix in quinque partitis conſtituentibus ſcuta 2411. ba. 34. pro alimentis præſtitis Donato, Veronicæ, & Hortenſiæ de Piſcibus, Felicique eorum matri, Antinæ & aliis perſonis ſpatio quatuor annorum, hoc eſt ab anno 1624. uſque & per totum 1628. ad rationem ſcut. ſex pro ſingulis quolibet menſe, & tamen ex teſtibus datis in Summario *n.* 21. *&* 22. probatur Antinam nihil habuiſſe pro victu, Donato verò, Veronicæ, cæteriſque perſonis ſubminiſtrata fuiſſe ſolum ſcuta tria, vel tria 1-2 pro omnibus inſimul, multæque aliæ partitæ fuerunt appoſitæ ad debitum Veronicæ nullatenus apponendæ, & aliæ plures repertæ ſunt exceſſivæ, quas ſigillatim denumerant informantes pro Veronica, & propterea dicto libro ad ejus favorem minimè eſt ſtan-
dum, niſi omnes partitæ aliundè plenè juſtificentur, 12
quia ſicut in ſuprà dictis intervenit error, ita etiam in cæteris potuit errari. Gabr. *conſil.*148.*n.*9.*lib.*1. Farinac. *conſil.*100.*n.*14.*lib.*2. Rota *diverſ. deciſ.*743. *n.*1. *& per tot. part.*4. *& coram ſanct. mem. Greg. XV. dec.*79. *& ibi adden. n.*6. *& in recent. d. dec.*111. *n.*9.*p.* & fuit dictum *in Papien. bonorum* 1. *Junii* 1605. *coram Ortembergo, & bis in Romana Tutelæ de Ferratinis, nempe* 13. *Martii* 1595. *&* 19. *Junii* 1600. *coram bon. mem. Card. Pamphilio, quæ tres deciſiones habentur impreſſæ apud Marcheſ. de commiſſ. part.*1. *fol.* 898. Correcto tamen errore fol. & latè *in D. Rom. redditionis* 15. *Dec.* 1636. *coram bon. mem. Coccino.*

Quo verò ad animalia, pro illis quæ deſcripta ſunt 13
in Inventario nulla adeſt difficultas, cùm Inventarium plenè probet contra Tutorem ſcribentem *c. fin. C. arbitr. tut.* Bart. *in Tutor. qui repertorum n.*12. *adminiſtr. tut.* Paris. *conſ.*25.*n.*55. *lib.* 2. Rota *diverſ. deciſ.*71.*n.*3. *part.*1. *& in recent. deciſ.*862. *num.*1. *part.* 2. *& in dicta Arim. Adminiſtrationis tutelæ* 24. *Novembris* 1625. *coram R. D. meo Decano.* Pro iis verò quæ in ſocietatem retinebat ipſe Dionyſius dictus numer. 113. animalium juſtificatur ex duobus teſtibus datis *in ſumm. n.*18. quibus non obſtat quòd ſint in quantitate diſcordes,

Digitized by Google

ex quo alter deponat de 150. alter de 113. quia in hoc minori numero in quo conveniunt dicuntur conteſtes, & probant *l. diem proferri, ſi plures, ff. de arbitr.* DD.
14 *in l. penult. ff. de in litem jur. & in l. 1. §. ſi poſtulanti, ff. de verb. oblig.* Rota cor. Greg. *dec.* 558. *n.* 2. ubi adden. ſub littera A. & coram Buratt. *dec.* 865. *n.* 2.

Et ita una tantùm, &c.

R. P. D. Carrillo.

Poſteà Præſide Valliſoletano.

Anconitana Succeſſionis.

Veneris 4. Julii 1642.

ARGUMENTUM.

Compulſoria ſpecialis, ut concedatur, quidnam veniat probandum Epiſtolæ, ut aliqui probent quid requiratur. Remiſſoriam Rota ſolita eſt concedere etiam ſuper eiſdem articulis, ſed quid ad hoc ſit neceſſarium. Remiſſoriæ petitio rejicitur quando didicita ſunt juſtificata, & quando dicantur didicita.

SUMMARIUM.

1 *Compulſoria ſpecialis, tunc datur quando conſtat de exiſtentia, & relevantia ſcripturæ compulſandæ.*

2 *Scripturæ veræ exiſtentia ex quo non probetur.*

3 *Epiſtolæ privatæ debent recognoſci, & recognitio in in actis produci, alioquin nullam merentur fidem.*

4 *Copiæ, & exempla quando præbeant ſufficientem fumum ad præſumendam exiſtentiam alicujus ſcripturæ.*

5 *Scripturarum exiſtentia penes hæredes præſumitur, ſi conſtet fuiſſe penes defunctum.*

6 *Compulſoria ſpecialis dum petitur, oritur vehemens ſuſpicio calumniæ, & ad quid.*

7 *Compulſoria ſpecialis petitio ob ſuſpicionem calumniæ ſæpè denegatur.*

8 *Remiſſoria denegatur, tum ob vehementem ſuſpicionem calumniæ, tum ob timorem ſubornationis teſtium.*

9 *Calumniæ vehementis ſuſpicio in petenda remiſſoria ſatis arguitur, ex quo plures teſtes jam fuerunt examinati, & nihil fuit probatum.*

10 *Remiſſoria ſuper eiſdem articulis Rota, quando ſoleat concedere.*

11 *Rota ut concedat remiſſoriam ſuper eiſdem articulis, requirit ut major explicitas non ſit in cortice verborum.*

12 *Remiſſoria quando datur ſuper eiſdem articulis, articuli novi quid comprehendere debeant.*

13 *Remiſſoria non conceditur poſtquam teſtificata ſunt didicita, & n. 14.*

15 *Quod procedit etiam ſi ſunt didicita teſtificata alterius partis ſolùm.*

16 *Teſtificata quod fuerunt didicita non eſt dubitandum quando utrique fuit datum ſummarium examinis.*

17 *Teſtium exceptiones quando fuerunt diſcuſſæ tam circa dicta quàm perſonas, quid ex hoc ſequatur.*

18 *Teſtium ſummarium ſimplex abſque nomine teſtium quando partibus fuit datum, an dicantur didicita teſtificata.*

19 *& 20. Rota benignius agendo, ac ſequendo ſuum ſtylum, facile in Curia admittit novos articulos.*

DECISIO CXXXV.

Duæ in hac cauſa emanarunt deciſiones inter ſe contrariæ, in quarum altera deciſum fuit teſtamentum Henrici Vicourt ſuſtineri ad favorem Henrici junioris ſui nepotis, non obſtante quod Cæcilia ejuſdem teſtatoris filia prætenderet teſtamentum præfatum fuiſſe conditum ex falſa cauſa, & ſic ſucceſſionem ad ſe ſpectare, quia re vera ex tunc deductis prætenſa falſa cauſa concludenter non probabatur, & in altera receſſum fuit à primo loco deciſis, eo quia ex teſtibus noviter hinc inde examinatis conſtitit, teſtatorem realiter ex falſa cauſa motum fuiſſe ad teſtandum, favore nepotis. Dumque debebat proponi dubium, an eſſet ſtandum in primo, vel ſecundo loco deciſis, Agentes pro d. Henrico juniori exhibuerunt in actis quaſdam copias epiſtolarum; (ut prætendunt dicti Henrici teſtatores) ac inſimul articulos pro examinandis teſtibus in Curia, & extra, ad effectum habendi compulſoriam ſpecialem; & probandi d. teſtatorem non ex falsâ causâ inſtituiſſe nepotem ex fratre, ſed ob amorem, quo ipſum proſequebatur, & obtinuerunt ab A. C. Judice hujus cauſæ dubium, an ſit concedenda compulſoria ſpecialis, & admitti debeant articuli ad effectum examinandi in Curia, & extra cum remiſſoria, ſuper quo hodie conſulta Rota reſponſum fuit, compulſoriam ſpecialem non eſſe dandam, nec remiſſoriam, ſed admittendos articulos, in Curia duntaxat.

Ratio quæ movit Dominos ad ſic reſpondendum fuit, quia quoad compulſoriam ſpecialem, illa tunc demum datur, † quando conſtat de exiſtentia, & relevantia ſcripturæ compulſandæ. Veſtr. *in prax. lib. 6. c. 1. n. 12.* Mantic. *dec.* 216. *n.* 3. Burat. *dec.* 555. *n.* 1. 1

In præſenti autem non conſtat de exiſtentia, quia licet fuerint exhibitæ in actis quædam copiæ aſſertarum epiſtolarum d. Henrici teſtatoris, attamen ex quo poſſibile eſt, quod illæ fuerint ſtudiosè compoſitæ ab eadem parte, non poteſt inde deſumi vera exiſtentia, † ſed debebant examinari teſtes ſaltem ad perpetuam rei memoriam ſuper reali exiſtentia, vel debebant eædem epiſtolæ recognoſci, & recognitio produci in actis, 2
† alioquin nullam fidem merentur, *ad notat. in §. ſi quis igitur Auth. de inſtr. caut. & fid.* Ruin. *conſ.* 61. *n.* 3. *lib.* 4. Afflict. *deciſ.* 181. *n.* 9. Franch. *deciſ.* 105. *n.* 9. Rota *deciſ.* 1156. *n.* 1. *ad fin. lib.* 3. *part.* 3. *diverſ.* Doctores verò allegati ex adverſo, qui dicunt quòd copiæ, & exempla præſtant ſufficientem fumum in hac materia, loquuntur de exemplis, & copiæ alicujus publici inſtrumenti † tranſumpti extra judicialiter à Notario, quod longè differt ab iſto caſu, & propterea non applicantur, qua quidem exiſtentia ceſſante, non eſt opus diſcutere relevantiam. 3 4

Præterea conſideratum fuit quod plures ex aſſertis epiſtolæ ſi veræ ſunt, uti ſcriptæ Patri Adverſarii, † præſumuntur originaliter exiſtere penes eundem adverſarium Patris hæredem ad tradit. per Aretin. *in conſ.* 120. *n.* 1. *verſ. defunctus ergo*, Caval. *dec.* 545. *n.* 1. & ſic non eſt neceſſaria alia compulſio, cum eæ originaliter in actis exhiberi poſſunt. Aliæ verò quæ ſupponuntur ſcriptæ cuipiam nuncupato majori de Hiraſmont, cùm in illis non contineatur niſi intereſſe ejuſdem Adverſarii, de facili poſſunt ab eodem de Hizramont recuperari, & pariformiter originaliter produci, vel ſaltem negari non poteſt quin vigore compulſoriæ generalis illæ compulſari poſſint; † unde dum petitur ſpecialis oritur vehemens ſuſpicio calumniæ, quod hoc fiat dumtaxat ad effectum impediendi proſequutionem, & expeditionem cauſæ, ut fuit in ſpecie dictum *in deciſ.* 376. *n.* 7. *coram Durano inter ejus impreſſ.* quo caſu paſſim † denegatur compulſoria ſpecialis, F[illegible] *in cap. de cætero n.* 12. *de re jud.* Caſſad. *dec.* 3. *de di.* Caputaq. *deciſ.* 169. *n.* 1. *part.* 1. 5 6 7

Digitized by Google

Quod verò ad remiſſoriam, dictum fuit, eam eſſe
denegandam, tam ob vehementem ſuſpicionem calum-
8 niæ, † quàm ob timorem ſubornationis teſtium, ut
fuit ſervatum *Camerin. Penſionis* 4. Maii 1640. coram
R.P.D. meo Bichio.

Vehemens autem calumniæ ſuſpicio deducitur ex eo
quod adverſarius plures teſtes ſuper eadem materia
9 examinavit, † & nihil probavit & tamen præſumitur
elegiſſe meliores, & magis informatos, Aym. *conſ.*
134.*n.*3. Rotam coram ſan. mem. Greg. XV. *in dec.* 211.
*n.*6. *& dec.* 23. *n.* 2. *&* 3. *coram Buratto*, & fuit dictum
in Corduben. Decimarum de Lucena 5. *Julii* 1638. *co-
ram me.* Et quamvis Rota ſoleat concedere Remiſſo-
10 rium † ſuper eiſdem articulis, quando continent ma-
terias magis explicitas, Greg. XV. *dec.* 191. *n.* 3. hoc ta-
men procedit, dummodo, prout hic major explicitas,
11 † & diſtinctio non ſit in cortice verborum, Rota *dec.*
467. *n.* 7. *coram & reg. XV. & dec.* 266. *nu.* 14. *part.* 6. *rec.*
Antiqui enim articuli continent idem, quod moderni,
ut patet ex eorum lectura, & ideo non debet ſuper
12 eis concedi remiſſoria, † cum ad hunc effectum requi-
ratur, quod articuli antiqui tacitè idem non compre-
hendant, quoad neceſſitatem facti, & probationis,
ſed ſolum quoad neceſſitatem facti, non autem proba-
tionis, ut benè explicat Abb. *in cap. fraternitatis nu.* 8.
de teſtib. Aym. *dicto conſ.* 139. *n.* 47. Rota *dec.* 235. *n.* 15.
part. 5. *rec.*

13 Timor tandem ſubornationis reſultat ex eo, quod
jam tria proceſſerunt teſtium examina in hac cauſa, ſu-
per quibus duæ emanarunt deciſiones Rotales, qua oc-
caſione fuerunt publicatæ, atteſtationes, didicita te-
ſtificata, tunc enim neutiquam conceditur remiſſoria
14 ſuper eiſdem articulis, vel de directo contrariis per
textum expreſſum *in dicto cap. fraternitatis ubi D. om-
nes de teſtib. Clem. fin. eod. tit. Auth. At qui ſemel*, ubi
Bartol. *in princ. & n.* 1. *C. de probat.* Greg. XV. *in dec.* 497.
15 *n.* 1. quod procedit etiam, quod fuerint dicta teſtifica-
ta alterius partis *d. Auth. at qui ſemel in princ.* ibi,
Auth. ab Adverſario, &c. ſequitur Gloſſ. *verb. dixerit
cum cæteris ſcribentibus, C. de probat.* Marian Soc. *in d.
cap. fraternitatis n.* 46. *&* 62. *in fin.* & fuit reſolutum *in
Cremonen. Penſionis* 4. *Maii* 1635. *coram bon. mem. Coc-
cino.*

Quodque in propoſito fuerint didicita teſtificata,
hæſitari non poteſt, quia utrique parti fuit datum inte-
16 grum teſtium ſummarium, illorumque dicta pleniſſi-
mè percunctata, & in informationibus hinc inde datis
in diſputatione dubiorum, recenſita ſunt nomina pro-
pria teſtium, ac in dec. 2. emiſſa ſub die 21. Junii ſupe-
rioris anni fuerunt diſcuſſæ omnes acceptiones allegatæ
tam circa dicta, quàm circa eorum perſonas, & ſic
17 perinde eſt, ac ſi patres, ſive eorum procuratores pe-
nes ſe habuerint proceſſum originalem, illumque per-
legerint, & per conſequens teſtificata dicuntur didicita
ad *§. quia vero verſ. vero ibi*, aut omnino pro eo agens
Auth. de teſtib. latè Farin. *de teſtib. q.* 75. *n.* 86. Greg. XV.
in dec. 497. *&* 583. *utrobique num.* 1. & fuit in ſpecie di-
ctum in dicta *Cremonen. Penſionis coram bon. mem. Coc-
cino ſub verſ. quod autem fuerint didicita*, quidquid ſit,
& quando fuit datum ſimplex teſtium ſummarium abſ-
18 que eorum nominibus, & cognominibus, in quibus
terminis procedunt deciſiones, & doctrinæ, quæ in
contrarium allegari poſſent.

Quæ omnia licèt forſan eſſent quoque ſufficientia
pro excluſione admiſſionis articulorum in Curia: Atta-
19 mè Domini benigniùs agendo dixerunt illos eſſe admit-
tendos ſequendo ſtylum hujus Tribunalis, de quo *in
dec.* 24. *de teſtib. in antiq. & in dec.* 47. *part.* 7. apud Ca-
putaq. ubi quod articuli in Curia paſſim admittuntur.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. ROYAS.

Poſteà Epiſcopo Tarracon.

Romana Situs.

Lunæ 15. *Decembris* 1642.

ARGUMENTUM.

Vendens aliquid in quo ipſe nullum habet jus aſſerens eſſe ſuum, dum poſtea non reperitur eſſe talē, tenetur emptori ad intereſſe, cùm ſumus in contractibus onероſis. Capitulis contrahentium, quando magis ſtandum eſt, quàm inſtrumento, & è contra.

SUMMARIUM.

1 *Situs quando fuit venditus cum domo, ſi reperiatur quod d. Situs eſt publicus, venditor tenetur ad intereſſe emptori, amplia n.* 2.

3 *Venditoris aſſertio dum reperitur erronea in contractibus oneroſis, ſemper obligat aſſerentem ad illius juſtificationem, & alias ad intereſſe.*

4 *Quod maximè procedit ſtante peculiari promiſſione de præſtando intereſſe in eventum contrarii.*

5 *Obligatio Cameralis habet executionem paratam.*

6 *In contrahentibus ſi capitula diſcordent ab inſtrumento potiùs ſtandum Capitulis quàm Inſtrumento.*

7 *Capitula contractuum fiunt à partibus, inſtrumenta verò à Notariis.*

8 *Capitulis quod potius ſit ſtandum, quàm in inſtrumento, id intelligitur, quando ſtatim fuit celebratus contractus.*

9 *&* 10. *Secus verò ſi poſt temporis intervallum, quia cenſetur receſſum à Capitulis, & intrat præſumptio nove voluntatis.*

11 *Partes quando dicantur receſſiſſe à Capitulis datis Notario.*

12 *Declaratio nihil de novo addit.*

13 *Inſtrumentum magis venit attendendum, quàm Capitula, quando inſtrumentum magis clarè loquitur.*

14 *Vendere quis non poteſt id, in quo nullum jus habet.*

15 *A reſtitutione pretii ſuccedentis loco intereſſe, quando venditor excuſari non poſſit.*

16 *Ex pretii quantitate arguitur quantitas rei.*

17 *Pretii argumentum poteſt devenire ex cauſa melioramentorum, & n.* 18.

19 *Valor bonorum immobilium ex varietate temporum, varietatem pretii recipit.*

DECISIO CXXXVI.

Virginius Pontinus vendidit domum, unà cum juribus Situs controverſi, 15. Januarii 1591. Dominico Hattono pretio ſcutorum 3300. de qua venditione fuerunt ſub eadem die confecta capitula, & pro arrha, & parte pretii recepit ſcuta 100. monetæ, alia verò ſcuta 1200. fuerunt promiſſa ſolvi in actu ſtipulationis inſtrumenti, quod fuit ſtipulati Decretum per totum menſem Martii ſequentis, cum pacto quod pro aſſecuratione dictorum ſcut. 1200. ſe obligarent, tam Virginius, quàm Angela uxor: quò verò ad alia ſcuta 200. fuit conventum, quod emptor deberet ea penes ſe retinere, donec, & quouſque ſibi fuiſſet ſufficienter cautum pro evictione ſc. 2501. cum hoc, quod interim emptor teneretur ſolvere fructus compenſativos, ad rationem ſcutorum ſex pro Centenario ſucceſſivè ſub die 22. Februarii ſequentis fuit confectum inſtrumentum ven-

venditionis in quo non fuerunt vendita jura ſitus, ſed abſolutè vendita dicta domus, unà cum dicto ſitu exiſtente ante eam, ut ad venditorem pleno jure ſpectante, fueruntque ſoluta ſcuta 1200. abſque aliqua aſſecuratione, uti in capitulis prius fuerat expreſſum; fuit deinde eadem domus unà cum juribus ſitus vendita de anno 1616. bon. m. Cardinal. Pignatello pretio ſcut. 4009. & deinde ab hæredibus D. Cardinalis Abbati Pompilio Zuccarino, qui cùm tentaſſet ædificare in ſitu prædicto, inſurrexerunt vicini, qui reperta antiqua ſententia lata de anno 1587. per Magiſtros Viarum, cum voto Eminentiſſimi Camerarii contra eundem Virginium primum venditorem, in qua fuerat declaratum dictum ſitum eſſe publicum, indeque fabricari prohibuerunt.

Undè Pompilius ſic excluſus, tanquam ceſſionarius hæredum Cardinalis Pignatelli, Judicium intentavit contra D. Comitem Arconatum Hattoni hæredem, coram R.P.D. meo Caballetto, & æſtimato Situ in ſcutis 703. mandatum executivum pro dicta ſumma reportavit, & addita ſignatura fuit reſcriptum ſine præjudicio cujus vigore comes fuit coactus ſolvere, qua ſolutione ſequuta actum fuit ad ejus inſtantiam coram eodem D. Caballetto pro repetitione dictorum ſcutorum 703. contra hæredes Virginii Pontini primi venditoris eadem via, qua fuerat conventus, ſuper quo articulo conſulta Rota, & deputato Eminentiſſ. Cardinali Veroſpio, in cujus locum ego ſubrogatus, propoſui hodie dubium, an Hæredes quondam Virginii tenerentur reſtituere D. Comiti Arconato, & litis conſortibus ſcuta 703. per ipſos ſoluta Abbati Pompilio Zuccarino, & fuit affirmativè reſolutum.

Ex quo ſi attendatur inſtrumentum venditionis, res caret omni ſcrupulo, dum in eo iſte Situs reperitur abſolutè venditus ſimul cum domo. Unde cum venditor non certioravit emptorem de ſententia prædicta contra eum lata per Magiſtros Viarum in judicatum tranſacta,
1 declarante Situm eſſe publicum; tenetur ad intereſſe, & loco illius ad reſtitutionem ſcutorum 703. juxta æſtimationem Petitorum, præſertim dum jam primi † emp-
2 tores ſolvere coacti fuerunt, præcedente litis intimatione, juxta *leg. 1. §. venditor juncta leg. in venditione, & leg. creditor, §. 1. ff. de action. empt. leg ex iis prædiis, Cod. de evict.* Ciriac. *controv.* 37. *n.* 10. Surd. *conſ.* 13. *nu.* 9. 17. *&* 18. *& per tot.* Rota *deciſ.* 46. *poſt Cenc. de Cenſ. lib.* 2. quæ aſſertio venditoris † dum remanet erronea
3 in contractibus oneroſis, ſemper obligat aſſerentem ad illius juſtificationem, & alias ad intereſſe *l. Julianus* 14 *ff. de act. empt. l. ſi plus* 74. *§. qua nomen verſ. aliqua, ff. eodem.* ſtante præſertim peculiari † promiſſione Vir-
4 ginii de præſtando intereſſe in eventum contrarii Burſat. *conſ.* 184. *n.* 29. Surd. *conſ.* 13. *n.* 23. Oſaſc. *deciſ.* 129. *n.* 1. nec non obligatione † Camerali, quæ habet execu-
5 tionem paratam Gabr. *conſ.* 67. *nu.* 8. *&* 9. *lib.* 1. Gratian. *diſcept.* 978. *n.* 1. Rota *dec.* 866. *n.* 1. *p.* 2. *rec.* Durand. *dec.* 283. *n.* 3.

6 Non obſtat quod in contractibus † ſi Capitula diſcordent ab inſtrumento, potius ſtandum ſit Capitulis, quàm inſtrumento; ex quo Capitula fiunt à partibus;
7 † inſtrumentum verò à Notario per *l. Titia §. 1. ff. de verb. oblig. l. item quia ult. ubi communiter DD. ff. de pact.* Alex. *conſ.* 56. *n.* 8. *lib.* 6. Surd. *conſ.* 102. *n.* 19. *& deciſ.* 71. *n.* 4. Add. ad Greg. XV. *deciſ.* 168. *n.* 8. *& in rec. dec.* 59. *n.* 13. *part.* 4. *&* 250. *n.* 18. *part.* 6. quia fuit reſponſum concluſionem præfatam limitari in præſenti caſu; dum
8 inſtrumentum † fuit celebratum poſt temporis intervallum, nempe unius menſis, & ultra; indè cenſendum eſſe contrahentes in ea parte receſſiſſe à Capitulis, & intrante præſumptionem novæ voluntatis, dum con-
9 trarium, † eo quod in Capitulis fuerat concluſum diſertis verbis reperitur in inſtrumento expreſſum, Dec. *conſilio* 195. *n.* 2. *verſ. ſed tamen prædictis*, Paul. de Mont. Pic. *conſ.* 62. *n.* 17. *à med. & ſeq.* Torniell. *conſ.* 49. *n.* 35. cum aliis per Rotam *d. deciſ.* 250. *n.* 16. *part.* 6. *recentior.* Eoque magis, quæ ex ratione Capitulorum ſolvi debebant ſcuta mille in partem pretii ſub cautione, † & 10
obligatione etiam uxoris venditoris, & tamen in inſtrumento eadem ſcuta mille fuerunt ab emptore libere ſoluta, abſque aliqua obligatione, ſeu cautione, & ſic in inſtrumentum fuit etiam executum contrarium quod in Capitulis extabat determinatum; propterea in hac parte venit † dicendum contrahentes novaſſe, & à Ca- 11
pitulis voluiſſe credere per *l. pacta noviſſima* ubi Dec. *n.* 2. *C. de pactis* Amat. Panorm. *reſol.* 50. *n.* 4. Greg. XV. *dec.* 90. *n.* 15. *dec.* 167. *n.* 6.

Dicebant etiam Domini quòd licèt in Capitulis di- 12
ctum fuerit, quòd vendebantur jura Situs; nihilominum in inſtrumento ſpecificatum fuit jus utilis Dominii, non videntur diſcordare Capitula ab inſtrumento, cum tantùm in eo declaretur pertinentia Situs ad favorem dicti Virginii, quæ in capitulis offuſcata remanebat, propterea magis venit attendendum inſtrumentum, in quo † fuit dicta qualitas Dominii dilucidata. 13
Rom. conſ. 53. *n.* 4. Alex. *conſ.* 158. *n.* 4 *&* 5. *lib.* 5. cum aliis per Mant. *de tacit. lib.* 3. *tit.* 3. *n.* 18. Put. *dec.* 265. *in lib.* 2. *in correct.* Et ſtante prædicta ſententia lata per Magiſtros Viarum in judicatum tranſacta non poterat Virginius vendere jura Situs, † cùm nullum jus haberet. 14
Unde ſive attendatur inſtrumentum, ſive capitula, utroque caſu Virginius non poteſt excuſari à pretii † 15
reſtitutione ſuccedentis loci intereſſe *l. ſi plus §. fin. ff. de evict.* Eug. *conſ.* 93. *n.* 2. *lib.* 2. Surd. *dec.* 288. *poſt nu.* 28. *verſ. ad id autem.*

Nihil obſtat quòd dicta domus primo loco fuerit vendita de anno 1591. pretio ſcutor. 3300. Poſt à verò de anno 1616. pretio ſcut. 400. & ſic cum ſecunda 16
venditio excedat in pretio primam in ſcutis 700. cenſendum eſſe in prima non fuiſſe venditum prædictum Situm, ſed benè in ſecunda facta Cardinali Pignatello, ob dictum exceſſum, præſertim dum in ſecunda † ven- 17
ditione expreſsè venditur Situs de quo agitur. Quia fuit reſponſum dictum augmentum pretii potuiſſe provenire tam ex melioramentis factis in domo † per 18
Hattonem Durand. *dec.* 153. *n.* 15. quàm etiam quia de anno 1591. illa Regio erat fere inhabitata, & ideo pretium domus minùs æſtimabitur quòd ſufficit ad excludendam intentionem Pontini, ut inter unam, & alteram venditionem effluxerit ſpatium 25. annorum † & 19
valor bonorum ſtabilium ex varietate temporum varietatem pretii recipiat, juxta *leg. pretia rerum* 63. *§. fin. ff. ad l. falc.* Rota *deciſ.* 241. *n.* 2. *&* 4. *verſ quia de qualitate part.* 4. *& dec.* 46 *n.* 10 *part.* 6 *rec.* & fuit in puncto reſolutum in *Romana fideicommiſſi de Feuſchis* 2. *Dec.* 1641. *poſt med. §. nec relevat quòd prædicta domus, coram Rev. D. meo Decano.*

Et ita reſolutum utraque parte, &c.

R. P. D. Carrillo.

Poſteà Præſide Valliſoletano.

Romana Succeſſionis.

Mercurii 11. *Martii* 1643.

ARGUMENTUM.

Scripturarum recognitio, licèt de jure rigoroſè fieri debeat per teſtes, qui fuerunt præſentes, quando illæ fuerunt ſcriptæ: attamen talis ceſſat rigor, quando ſcribuntur epiſtolæ miſſivæ, vel ſimiles, quæ ſcribi ſolent ſine alicujus præſentia, & qualiter tunc fiat talis cognitio.

Digitized by Google

SUMMARIUM.

1 *Litteræ miſſivæ regulariter ſolent ſcribi ſine alicujus interventu.*

2 *Litterarum miſſivarum recognitio etiam fieri poteſt per teſtes habentes notam manum ſcribentis, quamvis non viderint eas ſcribere.*

3 *Recognitio illa rigoroſa, quæ fieri ſolet de ſcripturis privatis per teſtes, qui fuerunt præſentes, dum illæ ſcribebantur.*

4 *Ceſſat quando ſumus in epiſtolis miſſivis, & ſchedulis mercatorum, quæ ſcribi ſolent ſine nullius interventu.*

5 *Adminicula quæ requiruntur, dum fit recognitio ſcripturæ per recognitionem habentes notam manum ſcribentis, non requiruntur in recognitione epiſtolarum miſſivarum.*

6 *Scripturarum recognitio rigoroſa fieri debet in ſcripturis, in quarum confectione ſolent adhiberi teſtes.*

7 *Secus cùm teſtes non requiruntur, nec ſolent adhiberi, dum ſcribitur.*

8 *Ab arbitrio Judicis pendet materia recognitionis manus ſcribentis.*

9 *Recognitio manus ſcribentis, quando fit per teſtes habentes notam manum ſcribentis, quando etiam conjunctim ſit facienda per comparationem.*

10 *Scripturarum recognitio per comparationem, quando fit, prius debet conſtare de certitudinali alicujus ſcripturæ, ad quam eſt facienda comparatio.*

11 *Fraudibus ut occurratur in materia recognitionis ſcripturarum, eſt adhibenda omnis diligentia.*

DECISIO CXXXVII.

AGentes pro Henrico Juniore poſtquam viderunt Rotam reſpondiſſe non eſſe dandam compulſoriam ſpecialem pro compulſandis litteris miſſivis (ut ajebant) conſcriptis ab Henrico ſeniore, quibus probare intendunt dictum Henricum Seniorem non ex falſa cauſa inſtituiſſe dictum Henricum Juniorem nepotem, ſed ob amorem, quo ipſum proſequebatur, exhibuerunt in actis eaſdem litteras originaliter, & eorum recognitionem procurabant. At quia pro parte Joannis Thomæ hæredis Cæciliæ filiæ ejuſdem Teſtatoris impugnabatur modus faciendi dictam recognitionem; dubitavi an, & quomodo ſit facienda recognitio, & Domini eam eſſe faciendam reſponderunt modo prout infra exprimendo.

Agitur enim de recognitione litterarum miſſiva-
1 rum, quæ regulariter † ſcribi ſolent abſque interventu alterius perſonæ, & propterea judicatum fuit eam fieri per Teſtes, qui habeant notam manum ſcribentis, &
2 viderint eum aliàs ſcribere, juxta diſtinctionem factam per Soccin. *in leg. ſi ita ſcripſero col. penult. in fin. ff. de demonſtr.* benè Ruin. *conſ.* 70. *n.* 4. & ſequitur Rota in terminis epiſtolarum *in deciſ.* 570. *n.* 2. *p.* 2. *diverſor.* ubi
3 firmatur rigoroſam † illam recognitionem faciendam de ſcriptura privata per teſtes qui fuerint præſentes, dum ipſa ſciptura ſcriberetur, & recognoſcebant manum ſcribentis ceſſare in † epiſtolis, & ſchedulis mercatoriis,
4 quæ ſcribi ſolent abſque alterius interventu, idemque declarat Saluſt. Tiber. *in praxi A. C. lib.* 1. *cap.* 14. *n.* 10. *&* 11. & eſſe de ſtylo Rotæ dictum fuit *in dec.* 150. *n.* 2. coram Seraphin. *& in dec.* 173. *n.* 3. coram Coccino, *& in dec.* 450. *n.* 4. coram eodem.

Addo, quòd in iſto caſu nec minus videantur neceſ-
5 ſaria adminicula, † quæ aliàs cum teſtibus habentibus notam manum ſcribentis concurrere debent, ut firmatur *in deciſ.* 61. *n.* 8. *part.* 5. *recentior.* & in aliis relatis per Add. ad Gregor. XV. *in deciſ.* 389. *n.* 6. quia tam *d. deciſ.* 61. quàm omnes aliæ in contrarium obligatæ loquuntur
6 in recognitione ſcripturæ privatæ, † in cujus confectione ſolent adhiberi teſtes, ut patet ex earum littera, ſecus verò eſt dicendum, quando teſtes non ſunt neceſſarii, nec ſolent adhiberi, ut colligitur ex allegatis in præcedenti §. *& ex dec.* 452. *n.* 4. coram Cavaler. *& dec.* 354. *n.* 7. *part.* 5. *recent.*

Veruntamen ex quo verſamur in materia qua omnis
ratio ſuadet, ut † exuberet officium Judicis, à cujus 8
arbitrio pendet relevantia recognitionis. Trentacinq. *variar. reſol. vol. lib.* 2. *tit. de fid. inſtrum. reſol.* 7. *ſub n.* 6. *verſ.* 2. eſt opinio. Scacc. *de judic. lib.* 2. *c.* 11. *n.* 1044.

Ideo exiſtimatum fuit, quod non attenta recogni-
tione hactenus facta rurſus † alia fiat, non ſolùm per 9
teſtes habentes notam manum, ſed etiam conjunctim per comparationem juxta tradita per Gaſpar. Anton. Theſaur. *quæſt. forenſ. lib.* 1. *quæſt.* 24. *n.* 14. *&* 18. & per Scacc. *de judic. lib.* 2. *c.* 11. *n.* 1105. *& ſeqq.* & per Caball.
in conſ. 150. *n.* 7. *lib.* 1. conſtito prius de exiſtentia † cer- 10
titudinali alicujus ſcripturæ manu dicti Henrici Senioris conſcriptæ, ac ſervatis aliis requiſitis enumeratis à Menoch. *de arbitrar. lib.* 2. *caſ.* 114. *n.* 25. *& ſeqq.* Caball. *d. conſil.* 150. *n.* 5. *&* 6. *lib.* 1. & ut fraudibus obvietur in
quantum † fieri poſſit voluerunt Domini, ut prædicta 11
recognitio fiat cum interventu alicujus procuratoris de Collegio.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. CARRILLO.

Poſteà Præſide Valliſoletano.

Anconitana Cambiorum.

Mercurii 1. *Junii* 1643.

ARGUMENTUM.

Pecunias accipiendi ad cambium, ubi alicui conceditur facultas in certis caſibus, ut cambia debeantur, probari debet, & conditionis eventus, & quod ille fuerit debitori intimatus.

SUMMARIUM.

1 *Cambiandi, & recambiandi facultas in certis caſibus conceſſa, illis non evenientibus nihil operatur.*

2 *Facultas accipiendi pecunias ad cambium conditionaliter alicui data, ut ſuum operetur effectum, quæ probari debeant.*

3 *Denuntiatio conditionis eventus, ſub qua fuerat conceſſa facultas accipiendi pecunias ad cambium probari debet maximè reſpectu fidejuſſoris.*

4 *Cambia ut licitè debeantur de realitate illorum cum effectu conſtare debet, per partitas nempè librorum, aut litteras nuncupatas,* de ſpacci.

DECISIO CXXXVIII.

COnſules Mercatorum Civitatis Anconæ pro definienda controverſia, quæ coram eis vertitur inter Joannem Sturanum adminiſtratorem deputatum ab Angelo Grimaldo in appaltu olei dictæ Civitatis ex una, & Darium Scalamontem relevatorem ejuſdem Sturani ex altera, conſuluerunt noſtrum Tribunal ſuper dubiis ſequentibus, nempe

An D. Joan. Sturanus fidejuſſor, & adminiſtrator appaltus reddiderit rationem de datis, & receptis D. Angelo Grimaldo principali ipſo vivente; & poſito quod non, An poſſit hodie conſequi ſuum creditum contra D. Darium Scalamontem, & an debeantur cambia, & recambia.

Cùm autem in poſitione habita 28. Novembris 1641. Domini

Digitized by Google

Domini mandaſſent, quod Sturanus redderet rationem citato etiam Scalamonte, fuerunt in partibus eo citato exhibiti libri adminiſtrationis, & poſtea iterum poſita cauſa ſub die 24. Aprilis anni currentis, quia viſum fuit ex datis ſummariis utriuſque partis non conſtare de realitate crediti dicti Sturani reſponſum fuit, eligantur periti, verùm ex quo Conſules prædicti reſervando ſibi hanc cognitionem verificationis crediti ſupplicarunt, ut credito ſuppoſito decideretur, an cambia, & recambia debeantur, hodie propoſui hoc dubium, & negativè fuit reſolutum, ſcilicet cambia, & recambia non deberi.

Ratio reſolutionis fuit, quia licèt Angelus principalis conductor appellatus dederit prædicto Sturano adminiſtratori facultatem accipiendi pecunias ad cambium, attamen hæc facultas reſtricta fuit ad duos caſus tantùm, ſcilicet quatenus pecuniæ retractæ ex pretio olei ſibi conſignati non ſufficerent pro ſolvendo partito olei, tunc empti à Bettis, & quatenus idem Angelus non provideret de oleo neceſſario in futurum, quo
1 † fit, ut non conſtito prædictos duos caſus eveniſſe dicta facultas cambiandi, uti conditionalis nihil operetur, ad *leg. cedere diem ff. de verb. ſignif. leg. neceſſaria §. quod ſi pendente, ff. de peric. & commod. rei vendit. l. pecuniam quam*, & ibi Alex. *n.* 4. *ff. ſi cert. pet* Paris. *co ſil.* 8. *n.* 25. *lib.* 3. Crevett. *conſ.* 170. *n.* 8. Mant. *dec.* 343. *n.* 1. Greg. XV. *dec.* 428. *n.* 3. Rota *dec.* 173. *n.* 1. *par.* 6. *recent.*

Quinimò quatenus etiam purificata fuiſſet conditio, ſub qua conceſſa fuit facultas accipiendi pecunias ad
2 cambium. † deberet oſtendi Sturanum acceperiſſe re vera pecunias ad cambium in d. cauſam, & eidem Angelo denuntiaſſe conditionis eventum, ad effectum ut certè ſciret debitum eſſe ſub uſuris, & ab eis ſe liberare poſſet in futurum ſi voluiſſet ſolvendo quod debebat, ut in ſpecie dixit Rota *in dec.* 52. *n* 2. & 3. *p.* 1. *recent.* ubi allegat concordantes. Quod eò magis venit dicendum
3 † quoad Scalamontem fidejuſſorem, Rota *dec.* 19. & 20 *impreſſ.* apud Cenc. *poſt addit. ad tract. de cenſ.*

Præterea adverterunt Domini quòd in Summario non apparet de realitate aſſertarum cambiorum, prout apparere debet, & quidem per partitas librorum,
4 † & per litteras nuncupatas *ſpacci* verè tranſmiſſas ad nundinas, ad hoc ut cambia licitè debeantur. Lup. *de uſur. conſ.* 2. *§.* 2 *n.* 23. Azor. *moral. inſtit. part.* 3. *lib.* 10. *tit. de cambiis c.* 10 *verſ.* 1. *quando*. Scacc. *de camb. lib.* 1. *q.* 7. *q.* 3. *limit.* 5. *n.* 1. Rot. *dec.* 559. *n* 2. *p.* 2. *recent.* & fuit dictum in Romana Cambiorum 4. Julii 1642. coram R.P.D. meo Peutingero.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. ROYAS.

Poſteà Archiepiſcopo Tarracon.

Romana depoſiti.

Sabbathi Rota Martiniana 23. Jan. 1644.

ARGUMENTUM.

Pecunias quas recepit creditor vigore ordinis ſui debitoris alicui banco directi, nullatenus ille reſtituere tenetur, quamvis appareat pecunias ſolutas debitoris minimè fuiſſe, idque nec in ſubſidium locum habere poteſt, quoties ſolventi contra dirigentem ordinem remanet actio.

SUMMARIUM.

1 *Creditor, qui vigore ordinis ſui debitoris ab aliquo pecunias recepit ſimpliciter, & abſque conditione, condemnari non poteſt reſtitutioni*

2 *Depoſitarius, qui vigore ordinis debitoris pecunias creditori ſolvit, valet tantùm contra facientem ordinem per ſuas actiones dirigere, non contra recipientem pecunias.*

3 *Repetitio non datur contra eum, qui ſuum recepit, quantumvis ab alio, quàm à ſuo debitore pecunias recipiat.*

4 *Repetitioni locus eſſe debet, ſi ſolutio ex falſa cauſa emanavit.*

5 *Solutio facta de ordine creditoris, perinde eſt ac ſi ipſi creditori facta fuiſſet.*

6 *Pœna incurri non poteſt ſtante bona fide.*

7 *Pecunia alicui ſoluta in continenti fit accipientis, ita ut nullatenus condici, aut vendicari poſſit.*

8 & 9. *Venditor recipiens pecunias vigore ordinis ſui debitoris, quæ tamen illius non erant, quando in ſubſidium illas reſtituere teneatur.*

10 *Remedium ſubſidiarium non datur, quotieſ competit ordinarium, & n.* 11.

11 *Actio extraordinaria non conceditur, ubi alicui competit ordinaria, & ſupra n.* 10.

12 *Actio extraordinaria ob reſtitutionem pecuniarum non datur adverſus eum qui recepit, quod ſibi verè debebatur, & bona fide conſumpſit.*

DECISIO CXXXIX.

POſt plures deciſiones in hac cauſa emanatas coram Reverendiſſ. D. meo Decano in quibus ſolutum fuit Sacr. Mont. Pietat. teneri ad reſtitutionem depoſiti ſcutor. 15000. facti per bon. mem. D. Joan. Ant. Urſinum Ducem S. Gemini, & ſucceſſivè lata ſententia, quæ fuit coram me confirmata, & reſervatum videre An Mons poſſet dicta ſcuta 15000. repetere ab hæredibus q. Flaminii Razzantis, cui fuerunt ſoluta de ordine DD. de Aquaviva debitorum Razzantis, & ad quorum favorem cantabat depoſitum. Dubitavi hodie An hæredes dicti q. Flaminii Razzantis teneantur reportare in Banco Sacr. Mont. Pietat. dicta ſcuta 15000. per eundem Flaminium extracta, & DD. negativè reſolverunt.

Quia cùm Razzantes dictas pecunias exegerit à DD. de Aquaviva ejus debitoribus pro extinctione proprii crediti, & ſic titulo oneroſo, nec ullum vinculum reperiatur appoſitum in mandato reportato, † inde ad 1
aliquam reſtitutionem non poteſt Razzantes condemnari, ut probant *expreſſ leg.* 51. 15. 11. ubi DD. communiter *l qui hominem.* 34. *in princ.* ibi (non Titio, ſed tibi partem hominis condice) ubi Gloſſ. & *l. ſi alicui* 78 *ff. de ſolut.* Dec. *in l. ſingularia n.* 6 *ff. ſi cert. pet.* Joſeph. Ludov. *deciſ. Lucen.* 25. *n.* 4. Buratt. *dec ſ.* 2. *n.* 1 *cum ſeqq.* cum aliis per Rotam *dec.* 77. *n.* 3. *p.* 6 *recent.*

Indubitatum eſt enim Montem Piet. purè, & ſimpliciter acceptaſſe ordinem illi directum à præfatis DD. de Aquaviva, ad hoc ut Razzanti ſolveret dicta ſcut. 15000. depoſita ad eorum favorem, per quam acceptationem venit dicendum Montem voluiſſe ſequi fidem illorum, unde ſi Mons malè, vel indebitè ſolvit, † valet tantùm actionem dirigere adverſus præfa- 2
tos DD. de Aquaviva ordinem facientes, non autem contra Razzantem *l. ſi procurator in fin. ff. de condict. indeb.* Surd. *conſ.* 4. *n.* 10. & *conſ.* 528 *n.* 18. *verſ. ſi igitur ſolverunt*, & *n.* 29. Gratian. *diſcept.* 304. *n.* 1. Menoch. *conſ.* 300. *n.* 30. cùm repetitio non detur contra eum, qui ſuum recepit † licèt ab alio quàm à ſuo debitore pecu- 3
nias recipiat. *l. repetit.* 44. *ff de condict. indeb.* ubi optimè Faber in rationabili Caval. *dec.* 460. *n.* 4.

Nec obſtat quòd Miniſtri Sac. Mont. ſolverint dicta ſcuta 1500. indebitè, ſive ex falſa cauſa, prout remanet juſtificatum ex deciſ. emanatis adverſus eundem Montem coram R. D. meo Decano ad favorem Excellentiſſ.

4 D.Ferdinandi U:ſini Ducis S. Gemini, propterea † eſſe
locum repetitioni, argum. *l. eleganter 23. ff. de condit.
indeb.* quia Miniſtri Sac. Montis ſolverunt ex falſa cauſa
DD. de Aquaviva adverſus quos competit actio repe-
titionis indebiti, non autem contra Razzantem verum
& legitimum creditorem DD. de Aquaviva, de quo-
rum mandato fuit q. Flaminio Razzanti facta ſolutio,
5 † quo fit ut perinde habeatur ſive reputetur, ac ſi præ-
fatis DD. de Aquaviva ſive eorundem procuratori per-
ſolutum fuiſſet, ad *leg. vero procurator*, *leg. qui homi-
nem*, *§. ſi Titium*, *ff. de ſolut. add.* ad Greg. XV. *deciſ.
139. nu. 7. verſic. ad exigendum*, Rota *deciſ.217.nu.1.
part. 6. recent.*

Remanſit etiam indubitatum Razzantem etiam igno-
raſſe ſolutionem faciendam per Montem de ſc. 15000.
6 fuiſſe indebiti factam † qua bona fide ſtante non valuit
aliquam in pœnam incurrere, argum. *l. quicumque ubi
gl. in verbo incuſare, C. de ſervis fugit. l. ſi quis abſentis
ſupr. v. longè magis*, *ff. de action. & obl. l. ſi procurato-
rem*, *§. ſi ignorantes*, *ff. mandati.*

Dicebant etiam Domini, quòd cùm ſolutio facta
Razzanti non fuerit facta nomine proprio Montis, ſed
nomine debitorum Razzantis, & ad effectum dictum
debitum extinguendi, ita ut dicatur ſequuta commix-
tio pecuniarum bona fide, & ſucceſſivè conſumptio
facta rei propriæ inde ad reſtitutionem pulſari nulla-
7 tenus poſſe, cùm pecunia ſtatim alteri ſoluta † in con-
tinenti fiat accipientis ita, & taliter condici, aut ven-
dicari non poteſt *leg. ſi alieni nummi 78. ff. de ſolut. l.
ſingularis*, *ff. de rebus credit. & ſi cert. pet.* ubi Bart. &
Aug. *n.7.* Menoch. *conſil. 300. n. 32.* Surd. *conſ. 4. n. 10. &
conſ. 528. n. 16. & 29.* Rota *dec. 77. n. 31. p. 6. recent.*

Nec dicatur Razzantem teneri ad reſtitutionem pe-
cuniarum, ſaltem ex æquitate, & in ſubſidium, † juxta
8 *l. ſi me, & Titium*, *ff. de rebus vendit. & ſi cert. pet.*
quia objectum procederet ſi Razzantes dicta ſcuta
15000. recepiſſet titulo lucrativo, quo caſu contra
eum fortaſſe daretur dicta actio ſubſidiario, ſicut vero
9 dum dictas pecunias recepit titulo oneroſo in extin-
ctionem proprii ſui crediti præcedenti quietantia, ac
jurium ceſſione, quo caſu nulla de jure competit actio
ſubſidiarii, Alex. *conſ. 92. n. 6. lib. 1.* Menoch. *de recup.
remed. 4 n. 2. & 4.* Coſta *de remed. ſubſid. remed. 12. n. 4.
verſic. ſecundum eſt*, Surd. *conſil. 528. n. 21.* Rota *dec. 77.
n. 23. cum tribus ſeq. part. 6. recent.* Buratt. *dec. 874. n. 9.*

Sed in præſenti cum detur remedium ordinarium
adverſus DD. de Aquaviva in favorem Montis ceſſat
utique ſubſidiarium, quod non datur, niſi quando
quis reperitur deſtitutus omni alio juris auxilio, &
10 aliunde parti conſulere non poſſit, *d. l. ſi me & Titium*,
ubi Socc. Rimin. & Alex. Coſta *de remed. ſubſid. prælud.
7. n. 9. & remed. 12. num. 5.* Surd. *conſil. 528. n. 19. & 20.*
Giovagn. *conſ. 72. n. 38. lib. 1.* Rota *in recent. dec. 351. n.
9. p. 5. & dec. 77. n. 27. part. 6. & in Anconitana cenſuum
24. Febr. 1643. coram me.*

Nihil obſtat quòd Monti veniat tanquam minori
concedenda reſtitutio in integrum adverſus ſolutionem
perperam factam, quia cùm ut ſupra dictum eſt habeat
actionem ordinariam adverſus mandantes, quibus ſo-
lutio facta fuit, non autem Razzanti habenti cauſam
11 ab illis, ceſſat inde quæcumque reſtitutio ſive extra-
ctio extraordinaria, Menoch. *conſ. 244. nu. 66.* Odd.
de reſt. in integr. q. 17. art. 2. nu. 1. & art. 1. n. 48. cum
ea non detur adverſus eum qui recipit, quod ei verè
12 competebat, & bona fide conſumpſit Rot. quæ alios
refert, *d. dec. 77. n. 30. & 31. part. 6. recent.*

Et ita reſolutum utraque parte, &c.

R.P.D. CERRO.

Sacræ Rotæ Decano.

Æſina Cenſus.

Mercurii 27. Aprilis 1644.

ARGUMENTUM.

Tertius redimens cenſum pro alio cujus intentionis eſſe dicatur, & an actiones in eum tranſeant translativè, vel extinctivè. Verba *ceſſit*, *conceſſit*, *& tranſtulit*, licèt importent veram translationem, tamen ſecundùm ſubjectam materiam ſunt intelligenda.

SUMMARIUM.

1 *Cenſum tertius redimens pro alio poteſt acquirere jura translativè, etiamſi inſcio debitore ſolvat.*
2 *Sed non poteſt acquirere jura extinctionis.*
3 *Ad cenſus redemptionem, invitus cogi non poteſt debitor ad redimendum, & n. 4.*
5 *Verba, ceſſit, conceſſit, & tranſtulit, important veram dominii translationem, & n. 13.*
6 *Clauſula,* ponens in ſuum locum, *quid importet. Clauſulæ non ſunt judicandæ inutiles, n. 6.*
7 *Tertius ſolvendo pro alio cenſum extinguit.*
8 *Rota* deciſio. 368. & 369. *poſt Cenc. quo caſu loquuntur.*
9 *Debitor & creditor ejuſdem cenſus qui eſſe non poteſt.*
10 & 11. *Tertius ſolvendo pro alio cenſum, cujus intentionis eſſe dicatur.*
11 *Tertius ſolvens inſcio debitore, & ſtipulans ad ſui favorem ceſſionem, qualiter cenſeatur facta.*
12 *Contra cenſus naturam eſt, quòd ſit perpetuus.*
14 *Verba ſunt intelligenda ſecundum ſubjectam materiam, & n. 15.*
16 *Contrahentium mens potius eſt attendenda quàm verborum formula.*
17 *Obſervantia ſubſecuta deſervit pro interpretatione.*
18 *Obſervantia ſubſecuta plurimum deſervit in materia extinctionis jurium.*
19 *A proprietate verborum, quando ſit recedendum.*
20 *Ad voluntatem declarandam ea, quæ deducuntur, ſuffragantur, licèt ex intervallo deducantur.*

DECISIO CXL.

ANnuum perpetuum Cenſum ſcutorum ſexdecim, quem Ludovicus Bondulus anno 1616. impoſuerat ſuper quodam ejus prædio Æſino, & pretio ſcut. 200. vendiderat Hieronymæ Ridolphinæ, eadem Hieronym. anno 1622. retrovendidit eidem Bondulo abſenti, & pro eo Scipioni Baldaſſino præſenti, cui ejuſque Hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque omnia jura, & privilegia prioritatis, potioritatis ceſſit, & conceſſit, tranſtulit, & renunciavit ad habendum, &c. ponens, &c. conſtituens, &c. declaramus hanc retrovenditionem, & ceſſionem facere, eo quia manualiter habuit, & recepit à d. Scipione præſente, ſolvente, & ſolvere declarante de ſuis propriis pecuniis pro habendis ſupra dictis juribus, & actionibus, & non alias, aliter nec alio modo, ſcuta bis centum pro ſorte principali, &c. ut latius habetur ex inſtrumento retrovenditionis, *Summario Baldaſſini num. 1.*

Deceſſit Ludovicus cenſus impoſitor, eique ſucceſſit Iſabella Germana ſoror, cui pariter decedenti hæres remanſit Joanna Urſina; Scipioni verò cenſus redemptori ſucceſſit Petrus Nicolaus Baldaſſinus nepos,

inter

Digitized by Google

inter quos orta controverſia ſuper extinctione dicti cen-
ſus, & moto judicio coram Judice Æſino fuit ab eo
pronunciatum cenſum fuiſſe extinctum, ejuſque ſen-
tentia fuit ab A. C. in gradu appellationis confirmata,
ſed obtenta per Baldaſſinum commiſſione reſtitutionis
in integrum adverſus prætenſam rem judicatam, fuit
me proponente dubitatum: An conſtet de re judicatâ
ſeu potiùs de cauſis reſtitutionis in integrum, & DD.
negativè quoad primam, affirmativè verò quoad ſecun-
dam partem reſponderunt, ob evidentem injuſtitiam
ſententiarum.

Si quidem retrovenditio facta fuit à Scipione nedum
abſque mandato Bonduli, debitoris, ſed eo inſcio, &
abſente, & quod plus eſt, pecuniæ fuerunt ſolutæ
non ad effectum liberandi debitorem ab obligatione
cenſus, ſed ad effectum acquirendi ceſſionem jurium,
contra eundemmet debitorem cenſus ibi, *ſolvente, &*
ſolvere declarante de ſuis propriis pecuniis pro habendis
ſupra dictis juribus & actionibus & non alias, aliter nec
alio modo. Unde videtur facta translativè, non extin-
1 ctivè, quia † tertius redimens cenſum pro alio poteſt
quidem acquirere jura tranſlativè, etiam ſi inſcio debi-
tore ſolvat, ut latè probat Roder. *de ann. redd. lib.* 2.
quæſt. 17. *n.* 1. *cum ſeqq.* & plures relati per Modern.
Hiſpan. *de judic. t.* 2. *d. diſp.* 35. *n.* 23. Capic. Latro *dec.* 16.
2 *n.* 28. *&* 29. Sed non poteſt acquirere jura extinctionis,
cum debitor invitus cogi non poſſit ad cenſus redem-
3 ptionem, & extinctionem † ut expreſsè cavetur in Bul-
la prima, & de veriori tradunt Roderic. *ubi ſupr. quæſt.*
16. *n* 7. *cum ſeqq.* quem ſequuntur Avend. *de cenſib. cap.*
106. *n.* 6. Felician. *eodem tract. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 1. *n.* 11.
verſ. verum, cum aliis adductis à Cencio *q.* 105. *n.* 13.
& ſeq. & dixit Rota *in Romana Salviani interdicti co-*
ram bon. mem. Pirovano, quæ eſt deciſio 368. *n.* 5. *poſt*
eundem Cenc. Aliàs ceſſio quam Scipio tantopere deſi-
4 deravit, foret inutilis, ex quo extincto † cenſu fru-
ctus amplius non deberentur, & ſors principalis à de-
bitore invito extorqueri non poſſet.

Idque manifeſtè deducitur ex Verbis ceſſionis ibi,
ceſſit, conceſſit, & tranſtulit, quæ cum veram dominii
5 tranſlationem importent, acquiſitionem potius † trans-
lativam, quàm extinctivam ſignificant ut ad propoſitum
notant Hector Capic. Latro *d. dec.* 16. *n.* 14. 34. *&* 45. &
Rota *in dec.* 368. *n.* 2. poſt Cenc. & ex clauſula *ponens*
6 † *in locum ſuum* quæ idem operatur, Capic. *d. dec.* 16. *n.*
55. nec non ex clauſula conſtituti, quæ aliàs eſſet inu-
tilis, ut advertit Cenc. *quæſt.* 103. *n.* 17. *verſ. mentem*
autem.

Nec adverſantur Authores, & Rotæ deciſiones fir-
7 mantes poſſe tertium † ſolventem pro alio cenſum ex-
tinguere, quia vel loquuntur in ſolvente de conſenſu,
& mandato debitoris, vel quando ſolutio fit ab Accol-
8 latario cenſus, in quibus terminis † loquitur *d. deciſ.*
368. *&* 369. poſt Cenc. Hoc enim caſu cum Accolla-
tarius ſit verus debitor non poteſt ad ſui favorem ac-
quirere jura tranſlativè propter incompatibilitatem,
9 † quod idem ſit debitor, & creditor ejuſdem cenſus,
ut advertit *eadem deciſio* 368. *n.* 2. 3. *&* 4. *& clarius de-*
claratur in dec. 559. *n.* 18. 19. *&* 20. *penes eund. Cencium,*
vel demum loquuntur, quando tertius intendit ſolum
10 liberare † debitorem, in quibus terminis loquitur
dec. 171. *n* 2. *&* 3. poſt eundem Cenc. & conſonant tra-
dita per Roderic. *lib.* 2. *qu.* 17. *n.* 1. *cum ſeqq.* Ubi verò
tertius ſolvit inſcio debitore, & ſtipulatur ad ſui favo-
11 rem ceſſionem jurium, † ceſſio non poteſt cenſeri facta
extinctivè, ſed tranſlativè, ne vel remaneat inutilis,
vel debitor invitus cogatur ad ſortis reſtitutionem con-
12 tra naturam cenſus † de ſui forma perpetui, & contra
mentem expreſſam Bullæ, ut ſuprà dictum eſt.

Hinc nullum poteſt fieri fundamentum ſuper illis
13 verbis, *retrovendidit, retroceſſit*, quæ † videntur im-
portare veram cenſus retrovenditionem, & extinctio-
nem; Quia cùm hæc, ſicut omnia alia, ſint intelligenda
ſecundum ſubjectam materiam, poſſent † quidem ope- 14
rari extinctionem in redemptione cenſus facta per de-
bitorem, vel extraneum, qui in ſe cenſum accollaſſet,
vel qui non fuiſſet ſollicitus de ceſſione jurium, ſed
curaſſet ſolum debitoris liberationem; ſed in redem-
ptione facta, prout hic per extraneum ſolventem de
propriis pecuniis ad effectum in ſpecie † reportandi 15
ceſſionem contra debitorem, non poſſunt intelligi de
extinctione, ſed de tranſlatione, ut inſerviant menti
contrahentium, quæ potiùs attendi debet, † quàm ver- 16
borum formula ut ad propoſitum arguunt in terminis
Cenc. *quæſt.* 103. *n.* 17. *verſ. etiam quod*, Amat. *var. re-*
ſolut. reſol. 7. *ſub n.* 34. Modern. Hiſpan. *d. diſp.* 35. *n.* 45.
tom. 2. Capic. Latro *d. dec.* 16. *n.* 33. *&* 34. Rota *dec.* 366.
n. 8. *&* 9. poſt Cenc.

Comprobatur hæc interpretatio ex obſervantia ſub- 17
ſecuta, Iſabella enim hæres Ludovici Impoſitoris, &
auctrix Urſinæ agnovit cenſum non fuiſſe extinctum,
ſed tranſlatum in Baldaſſinum obligando ſe ad fru-
ctuum ſolutionem ad ipſius favorem. Obſervantia au- 18
tem plurimum deſervit in hac materia, ut in terminis
admiſit Rot. *d. dec.* 368. *n.* 4. Ubi quod hoc caſu recedi 19
poteſt à proprietate verborum; Juncta præſertim de-
claratione Hieronymæ cedentis, quod intellexit cen-
ſum transferre, non extinguere, *Summ. n.* 3. quæ cum
adducatur tantummodo ad probandam & declarandam 20
ejus voluntatem, ſuffragatur licèt ex intervallo facta
fuerit, ut diſtinguendo tradit Bart. *in l. non ſolum*, *§.*
morte in prima ſpecie proteſtationes, ff. de nov. oper. nun-
tiat. quem ſequuntur Ruin. *conſ.* 149. *n.* 14. *in fin. verſ. &*
eſt ſatis lib. 3. Merlin. *de legit. lib.* 2. *tit.* 2. *quæſt.* 25. *n.* 4. 5.
& 6. Veriſimilius enim eſt tertium ſolventem de pro-
priis pecuniis cum ſupra dicta declaratione voluiſſe po-
tiùs acquirere cenſum, & fructus lucrari quàm illum
extinguere, & ſimplicem pecuniæ creditorem effici,
ut dixit Rota *d. dec.* 366. *n.* 8. *&* 9.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. CECCHINO,

Poſteà S. R. E. Cardinali.

Romana pecuniaria, ſeu locorum montium.

Veneris 13. *Maii* 1642.

ARGUMENTUM.

Adminiſtrator tenetur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis, & reſtituere reliquam, aliàs poteſt condemnari ad reſtitutionem rei unà cum fructibus, quamvis ipſe eos non perceperit. Epiſtola plenè probat contra confitentem, quando eſt recognita manus.

SUMMARIUM.

1 *Epiſtola plenè probat contra ſcribentem.*
2 *Bona alicujus quando quis adminiſtravit, poteſt conveniri ad reddendam rationem adminiſtrationis.*
3 *Adminiſtrator ſi aliquid non fecit ad quod tenebatur, ad id poterit condemnari cum fructibus.*
4 *Quod procedit ſive ipſe fructus perceperit, ſive non.*
5 *Epiſtola quod ſit ſcripta manu alicujus, quando non poſſit controverti.*
Epiſtola quod ſit manu alicujus ſcripta, benè probatur per duos teſtes habentes notam manum ſcribentis.
Quod procedit licèt teſtes non viderint ſcribere ſcripturam, quam recognoſcunt, ſi ſint de illis ſcripturis, in quibus non adhibentur teſtes.
6 *Epiſtola, & de illis ſcripturis, quæ dum ſcribuntur, non adhibentur teſtes.*

7 Scriptura

7 *Scriptura benè recognoſcitur per teſtes habentes notam manum ſcribentis ſecundum obſervantiam Rotæ, & maximè concurrentibus adminiculis.*
8 *Actus ſequens declarat præcedentem.*
9 *Epiſtola ab aliquo ſubſcripta probat contra eum, perinde ac ſi ab ipſomet eſſet ſcripta.*
10 *Teſtium contrarietates quando non ſunt contra ſubſtantialia, non attenduntur.*
11 *Teſtium dicta non ſunt cavillanda, ſed potius adjuvanda.*
Teſtes deponentes ſuper recognitione manus alicujus, ſat eſt, quod omnibus ſimul junctis characteribus, deponant de ea.
12 *Teſtes ut à falſitate, & mendacio ſalventur, facienda eſt omnis interpretatio.*
13 *Referens non probat ſine relato.*
14 *Verba enunciativa, & ad alium prolata non relevant.*
Limitatur tamen id, quando tenor ſcripturæ habetur in referente.
15 *Verba quando dicantur diſpoſitive, & deliberatè prolata.*
16 *Numerus pluralis ſaltem duo comprehendit.*
17 *Loca montium notorium eſt, quod æſtimantur ad rationem ſcutorum.*
18 *Locorum Montium fructus quales ſint.*
Fructus quando taxentur abſque alia liquidatione.

DECISIO CXLI.

SEntentiam Rotalem R. P. D. mei Cerri, in qua D. Abbas Paulus de Angelis condemnatus fuit ad reſtituendam D. Epiſcopo Pactenſi loca duo Montium ſeu ſcuta, pro eorum valore, & ſcuta centum pro eorumdem fructibus, confirmandam eſſe Domini dixerunt. Patens eſt enim aſſertio Abbatis in Epiſtola ad Dom. Epiſcopum ſcripta, quod ipſius currum, & equos vendiderat, & ex pretio emerat loca Montium:
A Ex qua quidem Epiſtola. A. ſicuti oritur plena pro-
1 batio contentorum † in præjudicium Abbatis, *leg. Publica §. fin. ff. depoſ. leg. cum tabernam, §. idem quæſivit in fin. ff. de pignor.* Covar. *pract. quæſt. c. 22. n. 7.* Rota apud Cardin. Caval. *dec.* 248. *n.* 3. & apud Buratt. *dec.* 266. *n.* 4. & *dec.* 360. *n.* 4. cum aliis relatis in deciſ. R. P. D. mei Cerri in hac cauſa facta. Ita potuit Abbas actione mandati, vel negotiorum geſtorum conveniri
2 † ad reddendam rationem in ea confeſſatorum, Bartol. *in leg. decem in fine, ff. de verb. oblig.* Jaſ. *in l. certi conditio, §. ſi nummos n.* 34 *ff. ſi cert. pet.* Surd. *conſ.* 28. *n.* 50. & inſuper condemnari ad præſtanda loca montium,
3 ſive illorum pretium, unà cum † fructibus, ſive loca montium emerit, ſive non, *l. idemque §. ſi procurator, & ibi Doct. ff. mandat.* Menoch. *de arbitr. conſ.* 209. *n.* 32.
4 cum aliis allegatis *in d. deciſ. R.P.D. Cerri*, & jure † fructus perceperit, ſive non. Card. Seraph. *dec.* 1245. *n.* 6. Rota *deciſ.* 269. *num.* 2. *part.* 1. *recent.* & coram ſan. mem. Greg. *deciſ.* 50. *n.* 2. *ubi addent. littera B. allegant concord.*
Quòd autem Epiſtola fuerit ſcripta manu Abbatis,
5 non † videbatur poſſe controverti, cùm fuerit plenè recognita per duos teſtes habentes notam manum:
B B. quod ſufficit, licèt non viderint illum ſcribere,
6 cum ſumus in iis in quibus teſtes adhiberi † non ſolent, ut præter alios in eadem deciſ. R. P. D. Cerri allegatos de obſervantia Rotæ teſtatur. Card. Seraph. *deciſ.* 150 *num.* 2. Rota *diverſ. deciſ.* 343 *n.* 4. & *dec.* 570. *n.* 2. *part.* 1. & *deciſ.* 303. *num.* 1. *part. recent.* Card. Mant. *deciſ.* 25. *num.* 2. Card. Cavaler. *deciſ.* 452. *num.* 4. junctis
7 † præcipuè adminiculis Rota *diverſ. deciſ.* 124. *num.* 3. *part.* 2. & apud Buratt. *deciſ.* 475. *nu.* 7. & in Tiburtina Caſtrorum 4. Julii 1608. coram bon. mem. Cardin. Marquemontio. Quæ adminicula ſatis hic verificantur ex præcedenti mandato D. Epiſcopi facto in perſona
Abbatis † præſentis, & acceptantis ad vendendum 8
equos, & currum, & ex ſubſequuta venditione equorum plenè probata ex partita libri Gabellæ, ut firmatur in eadem deciſ. R.P.D. mei Cerri.
Nec fides dictæ Epiſtolæ minuitur, quia non ſcripta,
ſed ſubſcripta fuerit † manu Abbatis. Sola enim ſub- 9
ſcriptio operatur, ut omnia in Epiſtola contenta ab ipſo actualiter ſcripta dicantur, Jaſ. *in auth. ſi quis in aliquo n.* 3. *verſ. ſed cave, & nu.* 4. *C. de edend.* Natt. *conſ.* 287. *n.* 4. Cephal. *conſ.* 272. *n.* 85. Surd. *conſ.* 61. *n.* 31. Rota *deciſ.* 603. *ſub num.* 2. *part.* 2. *recent.* & apud ſanct. mem. Greg. *dec.* 454. *n.* 5.
Prout nec eandem fidem minui viſum fuit ex his, 10
quæ objiciebantur contra dicta teſtium. Nam contrarietates, ſeu potiùs varietates ab informantibus pro Abbate conſideratæ, non ſunt circa ſubſtantialia recognitionis, ſuper qua deponunt Roman. *conſ.* 30. *n.* 2. Natta *conſ.* 96. *n.* 4. Rota apud ſanct. mem. Greg. *deciſ.* 194. *n.* 9 & *dec.* 248. *n.* 13. & *dec.* 351. *num.* 29. Et ſat eſt quòd omnibus characteribus ſimul junctis habuerint
notam manum Abbatis, † teſtium enim dicta non 11
ſunt cavillanda, ſed potius coadjuvanda, Bart. *in l. de ætate n.* 7 *circa med. verſ. ſed contrarium, ff. de minor.* Corn. *conſ.* 119. *num.* 6. *ante finem lib.* 3. Alex. *conſil.* 185. *ſub n.* 5. *lib.* 7. Rota apud ſan. mem. Greg. *dec.* 252. *n.* 11. & *d. dec.* 351. *c.* 37. & *dec.* 487. *n.* 6. & 7.
Nec ex eo quòd primus teſtis dicat ſe neſcire fuiſſe deletum ex albo Confratrum Nationis Siculæ, & tamen conſtet fuiſſe deletum, poteſt argui ipſum fuiſſe mendacem, & falſum. Poſſunt enim ſimul ſtare,
quòd re vera fuit deletus, & tamen † illud ignorave- 12
rit, & ſufficit, quòd hæc interpretatio fieri poſſit, ut teſtis à mendacio, & falſitate ſalvetur. Felin. *in ca. cum tu n.* 13. *de teſt.* Alex. *conſ.* 101. *n.* 21 *lib.* 7. Bertazzol. *conſ. crim.* 8. *n. lib.* 1. Surd. *conſ.* 530 *n.* 12. Rota ſan. mem. Greg. *d. dec.* 252. *n.* 11.
Non obſtat quòd dicta Epiſtola ſit relativa ad aliam
epiſtolam † antea ſcriptam, ideoque non probet non 13
exhibito relato. Quia cùm relati tenor circa venditionem, & emptionem reſpectivè adſit in † referente, 14
non eſt neceſſaria exhibitio relati ex allegatis in eadem deciſ. R.P.D. mei Cerri, quibus addi poſſunt Felin. *in c. p. inter dilectos n.* 7. *de fid. inſtr.* Dec. *conſil.* 63. *n.* 6. Pariſ. *conſ.* 33. *n.* 9. *lib.* 1. Ruin. *conſ.* 31. *num.* 7. & *conſ.* 231. *n.* 5. & 6. *lib.* 1. & fuit dictum *in Romana locorum Montium* 15. *Maii* 1611. *coram bon. mem. Ubaldo Seniore*, & gratis dicitur verba Epiſtolæ fuiſſe † enun-
tiativa, & prolata ad alium effectum: cum in eo diſ- 15
poſitivè & deliberatè reputant id quod latius in præcedenti Epiſtola continebatur.
Nec denique obſtare videntur, quæ dicuntur de liquidatione, quia reſpectu locorum montium cum Epiſtola loquatur † in numero plurali, & ſic duo ſaltem
loca montium includat, ut ultra citatos in eadem de- 16
ciſione R.P.D. Cerri tradit Cardin. *in clem.* 1. §. *præmiſſa n.* 1. *de ſupplenda neglig. Prælat.* Rota apud Buratt. *dec.* 161. *n.* 8. Quatenus Abbas recuſet præſtare loca montium, bene potuit fieri liquidatio juxta † notorium il-
lorum pretium ad rationem ſcutorum 100. pro loco, 17
Bald. *in leg. ſi fundum in fine, C. de rei vendit.* Achill. *dec.* 22. *de reſtit. ſpoliat.* Card. Caval. *dec.* 17. *n.* 1.
Reſpectu verò fructuum, illis calculatis à data Epiſtola 13. Martii 1631. ad rationem minimi redditus locorum montium, ſcilicet ſcut. 4. 1. 2. quolibet anno pro
unoquoque loco montium, † ſatis juſtificatur condem- 18
natio Abbatis abſque alia liquidatione. Card. Cavaler. *deciſ.* 313. *n.* 4. Rota *in recent. dec.* 58. *n.* 26. *part.* 6.
Et ita utraque, &c.

R.P.D.

Digitized by Google

R. P. D. BICHIO.

Marſicen. Juriſdictionis.

Veneris 3. Junii 1644.

ARGUMENTUM.

Subtrahens aliquam ſcripturam oritur mala præſumptio contra occultantem, qualiter tamen veniat facienda talis probatio deputatus ad cuſtodiam talis ſcripturæ, ſi ea fuerit amiſſa, ut deputatus liberetur, ſufficit probare fuiſſe amiſſam non culpa ſua.

SUMMARIUM.

1 *Subtrahere non inducit præſumptionem pro adverſario.*
2 *Subtractio cùm arguat dolum, & ſic non præſumatur, id oque plenè, & concludenter eſt probanda.*
3 *Factum ipſum cùm non præſumatur, probandum venit.*
4 *Ad Epiſcopum ſpectat deputatio Notarii Curiæ Epiſcopalis.*
5 *Ad Notarium, & non ad Epiſcopum ſpectat cuſtodia actorum Curiæ Epiſcopalis.*
6 *Doli præſumptio intrat illum, qui judicialiter requiſitus aliquid produceret, & recuſat producere.*
7 *Ad cuſtodiam deputatus Scripturarum liberatur probando caſum amiſſionis, abſque ſua culpa.*
8 *Scriptura aliqua an ſit originalis necne, quando ſit ſuperfluum quærere.*
9 *Scripturæ amiſſio ex quo dicatur juſtificata.*
10 Abb. in cap. accipimus ſub n. 5. de fid. inſtr. *refutatur.*
11 *Epiſcopus an occultando aliquem proceſſum, oriatur ſiniſtra præſumptio contra Eccleſiam.*
12 *Probatio incerta & non concludens, non relevat.*
13 *Probationes ſuperfluæ non ſunt attendendæ.*

DECISIO CXLII.

ROta confirmavit ultimam deciſionem pro Reverendiſſimo D. Epiſcopo Marſicenſi non obſtantibus iterum ex adverſo deductis, quæ referendo ad olim Epiſcopum Pariſium culpam ſubtractionis proceſſus compilati de anno 1578. inter Epiſcopum Marſicenſem, & Archipresbyterum Terræ Saponariæ ſuper controverſia Juriſdictionis conabantur exinde elicere
1 præſumptionem, † quod in eodem proceſſu probata eſſet intentio Archipresbyteri, etiam in præjudicium ſucceſſorum in Epiſcopatu, *juxt. Doctrinam Abbatis in cap. accepimus ſub n.5.verſ.aut non poteſt de fide inſtr.*

Verùm hæc præſumptio non applicatur caſui noſtro, quia non conſtat proceſſum fuiſſe ab Epiſcopo Pariſio
2 dolosè ſubtractum † quod ex adverſo probandum eſſet plenè, & concludenter; nam licèt præſumptionem probare non oporteat, quia jus illam inducit, tamen
3 factum ipſum ex quo † reſultat præſumptio, probare neceſſe eſt, *cap. cum inter, de elect. cap. 3. loco de probat. cap. illud de præſumpt.* & in his terminis notat Henricus Boych. *in cap. pervenit id primo n.2.de teſtib. cogen.* quem ſequitur Bellam. *ibid. n.2. & eſt textus in l. teſtium in fin. ubi gloſſ. in verb. probantibus, C. teſtib. gloſſ. fin. in l. de poſſeſſ. C. probat.*

Hujuſmodi autem probatio nullatenus educi poteſt ex eo, quod proceſſus in Archivio Curiæ Epiſcopalis non reperiatur, quia exinde non ſequitur culpa, vel dolus Epiſcopi, cùm ad ipſum ſpectet † ſolùm deputare
4 Notarium actuarium, *cap. ſtatutum, §. Notarium de reſcript. in 6.* Bero *in cap. quoniam, contra n 46.de probat.*Bald. *conſil.137.n.1.lib.3.*Aſin.*in praxi, §.14. cap. 8.n.2. cap.10. nu.2.* Ad quem, non autem ad † Epiſcopum ſpectat cuſtodia actorum, & ſcripturarum Curiæ 5
Epiſcopalis Abb. *in cap. quoniam, contra n. 3. & 4. de probat.*Rota *dec.97.n.1.& 4.dec.339. n. 1.inter impreſſ. poſt conſ.* Farinac. & in puncto, *coram bon. mem. Card. Cavaler.dec.542.n.1.& 2.*

Et quatenus teſtes examinati ad inſtantiam Archipresbyteri deponunt, quòd proceſſus tranſmiſſus ad Archiepiſcopum Salernitanum, ac deinde de ordine Sacræ congregationis ſuper negotiis Epiſcoporum ad Curiam Romanam, rediit tandem ad manus Epiſcopi Pariſii, qui ad hunc effectum, Nuntium ſpecialem miſerat ad Procuratorem, penes quem reperiebatur. Objectum facilè tollitur, tum quia iidem teſtes addunt plura folia originalia ex dicto proceſſu retinuiſſe eundem procuratorem, eaque mediante opera Galeotti conſignata, deinde fuiſſe Archipresbytero Cloſſo, prout etiam aliàs faſſus fuit idem Archipresbyter, ut ponderat prima deciſio *§. primum adminiculum,* &
cùm illa exhibere recuſaverit, † quamvis ad id monitus judicialiter fuiſſet, in ipſum doli præſumptio retorquetur. 6
Menoch. *præſumpt.91.n.4.lib.2.cum aliis allegatis in 1. deciſ. §. quartum.*

Tum quia teſtes examinati ad inſtantiam moderni Epiſcopi teſtantur de viſu, ac certa ſcientia, quod ſtatim mortuo Epiſcopo Pariſio, Cæſar ejus nepos proceſſum ſubripuit è quodam ſcrinio Epiſcopi, & ultro quod illum conſignavit mediante pecunia Archipresbytero Cloſſo. Et eſto quod in hac ſecunda parte non bene concluderent, remanet ſaltem probata prima pars ſubtractionis factæ à Cæſare, quod ſufficeret, etiamſi ipſemet Epiſcopus proceſſum cuſtodire debuiſſet, quia obligatus † ad cuſtodiam ſcripturarum liberatur probando caſum amiſſionis abſque ſua culpa, 7
Bart. *in l. ſi quis ex argentariis §. an hac heredi n. 2. &* 4. & Caſtr. *in §. prætor ait n.5.& 6.* Alberic. *in §. prohibetur in fin.ff.de edend.* Grat.*conſ.23.n.19.lib.1.*Gozzadin.*conſ.17.n.11.*Surd.*conſ.109.ſub n.10.verſ. idem.*

Non dubitari poteſt, quin proceſſus ut ſupra ſubtractus à Cæſare nepote eſſet originalis, quia quintus teſtis deponit in ſpecie de originali, & de eo intelligendi ſunt alii teſtes genericè loquentes; præſertim quia unicus tantum proceſſus probatur perveniſſe ad manus Epiſcopi Pariſii, qui ſive originalis eſſet, ſive copia, ſubtractus fuit à nepote, licèt verius ſit fuiſſe originalem, ut pluribus comprobat prima deciſio. Igitur ſupervacaneum eſt quærere, an proceſſus tranſmiſſus ad Curiam Romanam eſſet † ſumptus ex origina- 8
li, qui remanſiſſet in Archivio Marſici, an ipſemet originalis; nam præter quod illum fuiſſe originalem comprobat prima deciſio *§ præter quod*, nec non *deciſ.* Buratti 278. Ad favorem adverſarii emanata *n. 13.* in omnem eventum, data etiam diſtinctione proceſſuum ſatis eſt moderno Epiſcopo probaſſe per teſtes amiſſionem ejus, quem anteceſſor habuerat, alterius verò, in Archivio dicitur remanſiſſe, cura cùm ad actuarium ſpectaret, probatur, † amiſſio quoad Epiſcopum eo 9
ipſo quod factis diligentiis in Archivio non reperitur, Felin. *in cap. ſicut col.7.verſ. quinta declaratio de re judic.* Aretin. *in cap. fin. in 3. notab. de probat.* Bart. *in l. 15.poſt. n.20.* ibi, *ſed opinio eſt ff. de acquir.hæredit. per l.3.§. nerva, ff. de acq. poſſeſſ.* Surd. *conſ. 109. ſub n. 6. verſic. dicit*, Aretinus.

Atque ita corruunt omnia fundamenta deciſionum pro Archipresbytero, quia ſupponunt culpam Epiſcopi in occultando proceſſum, aut negligentiam in perquirendo in Archivio, & cogendo actuarium, ut exhibeat, quæ ex probationibus poſtea factis, & aliis ſupra deductis minimè urgent. Eóque minus vigent contra Modernum Epiſcopum ſucceſſorem mediatum illius, à quo proceſſus occultatus aſſeritur quicquid † dixerit Abbas 10
initio allegatus, cui non aſſentitur Felin. *in eod. cap. accepimus ſub n. 15. de fide inſtr.* & pro ſucceſſione in Epiſco-

Digitized by Google

Epiſcopatu reſpondit Rota, *coram Reverend. Urgellen. decis. 166. per tot.* Quando ut in caſu noſtro ſucceſſor non venit ad cauſam proſequendo factum occultationis proceſſus, ſed pro defenſione jurium Eccleſiæ.

Cùm præterea hodie ſtrictè agatur de concedenda necne audientia moderno Epiſcopo, in quo articulo ſatis eſt quòd non conſtet de contumacia Epiſcopi in exhibendo proceſſu. An verò ex quo proceſſum ante-
11 ceſſor occultaſſet, reſultaret præſumptio † mali juris
Eccleſiæ, & quod ibidem probata eſſet immemorabilis ad favorem Archipresbyteri, reſpicit aliam quæſtionem particulari ſi opus fuerit dubio diſcurrendam, quam pluribus declarat Farinac. *de teſtib. quaſt. 78. n.139. & ſeqq.* Boer. *dec.192. ſub n.9.* Et probandum ex adverſo eſſe tenorem ſcripturæ à Reo ſubtractæ, quia aliàs pro-
12 batio † eſſet incerta, & non concludens, neceſſario
tradit Bald. *in l. ſi de poſſeſſ.n.2.C. de probat.* poſt Cyn.
13 *ibid. ſub n.2.* Felin. *in cap. ſicut n.7.de re judic.* Sed hæc
ut dicebam, vel ſuperflua ſunt, quia non probatur proceſſus occultatus ab Epiſcopis anteceſſoribus, vel ſuo loco & tempore diſcutienda erunt.

Et ita deciſum, utraque parte informante.

R. P. D. Leone Verospio.

Rheginen. Manutentioni.

Lunæ 27. Februarii 1644.

ARGUMENTUM.

Alienatio facta lite pendente licèt tanquam laborans vitio rei litigioſæ, ſubſiſtentiam non habeat, attamen quando reperitur facta ex cauſa neceſſaria antecedenti, valet & tenet. Judex quando non privet aliquem ſua poſſeſſione. Deliberatio bonorum, facta ſine citatione partis, & termino ad reluendum, tanquam nulliter facta non ſuſtinetur. Clericus non poteſt conveniri à Laïco Judice.

SUMMARIUM.

1 *Poſſeſſio anterior eſt manutenenda.*
2 *Cum titulo poſſidens eo magis venit manutenendus.*
3 *Alienatio, ſeu datio in ſolutum facta lite pendente impugnari poteſt, tanquam affecta vitio litigioſi, quod tamen limitatur.*
4 *Judex poteſt privare aliquem ſua poſſeſſione, tam civiliter quàm naturaliter.*
5 *Judex nulliter & injuſtè procedens, non transfert poſſeſſionem manutenibilem in aliquem.*
6 *Poſſeſſionem animo retinens poteſt obtinere manutentionem adverſus poſſidentem naturaliter.*
7 *Poſſeſſio capta poſt interpoſitam appellationem excuſari non poteſt à vitio attentatorum.*
8 *Clerico permiſſa ut appellatio de jure canonico in poſſeſſorio.*
9 *Judicium factum ſine citatione ſubſiſtentiam non habet.*
10 *Deliberatio bonorum facta ſine citatione partis, non tenet.*
11 *Deliberatio bonorum antequam fiat, debet concedi terminus parti ad reluendum.*
12 *Clericus non poteſt conveniri ex ſententia Judicis Laici.*
13 *Clericus non arctatur ex inſtantia cœpta contra Laicum ſuum principalem.*

DECISIO CXLIII.

CÆſar Cannizzonus, uti Opeditor Olimpiæ in ſummam ſcutorum 900. judicium aſſiſtentiæ intentavit contra illius bona poſſeſſa ab Anna ejuſdem nepte, ac hærede, in eoque ſententiam favorabilem reportavit à Judice Vicariæ, quam contra Clericum Hieronymum de Capua uti poſſeſſorem eorundem bonorum exequi curavit impetrando Vicario Capitulari Rheginen. decretum de illa vendendo, ſeu deliberando Carolo de Capua tanquam ultimo & majori oblatori, qui etiam ab eodem Vicario immiſſionem impetravit. Cùm verò ab ea deliberatione, & ſubſecuta immiſſione appellaſſet Hieronymus coram A. C. & decretum manutentionis obtinuiſſet, uti anterior poſſeſſor ex cauſa dationis in ſolutum ſibi factæ ab Anna pro anteriori credito, quod eidem ſolvere tenebatur ex cauſa Dotis Aviæ maternæ, Commiſſa mihi cauſa appellationis cum facultate manutenendi, quem de jure, dubitavi cui concedenda eſſet manutentio, reſolutum
fuit ad favorem Hieronymi, quia de ſui † anteriori 1
poſſeſſione docet, in qua manuteneri debet juxta textum *in cap. licet cauſam de probat.* Bart. *in l. un. nu. 8. verſ. ſi verò uterque probavit, C. uti poſſidetis*, Menoch. *de retin. remed 3.n.725.* Aretin. *in §. retinendæ n. 9. inſtit. de interdict.*
dum maximè eadem poſſeſſio † corro- 2
boratur ex legitimo titulo dationis in ſolutum, ut notant communiter Doctor. *in l. unic. Cod. uti poſſidet idem* Menoch. *de retinend. remed. 3.n.733.* Bovar. *in interd. uti poſſidet.cap.2.n.99.* Rot. coram Greg. *dec. 412. n.2. ubi latè addent. nu. 5. & in Bononien. poſſeſſionis 14. Martii 1622. coram bon. mem. Merlino, & Vincentina adminiſtrationis 16. Dec. 1624. coram Remboldo*, quæ datio ſeu alienatio licèt ſequuta fuerit pendente lite
impugnare non valet tanquam affecta † vitio litigioſi, 3
dum facta fuit ex cauſa neceſſaria, anterioris ſcilicet crediti, quod ab eadem Anna conſequi debuerat Hieronymus juxt. *l.alienationis,ff.famil. herciſc.* Lancellot. *de atten.2.part.cap.4. lim.8. n.11. & 12.* Tiraquell. *de retract.lignag.§.1.gloſſa 14. n.16.* Roderic. *de ann.redd. lib.2.q.15. n.81.* cum aliis adductis *in Rom. Vineæ 27. Junii 1640. cor. bon. mem. Merlino.*

Non obſtat quòd Carolus Adverſarius immiſſionem impetraverit à Judice in bonis controverſis, quæ antea ex ejuſdem authoritate, tanquam ultimo, ac majori
oblatori deliberari obtinuerat, à quo propterea † Ju- 4
dice tunc tam civili, quàm naturali poſſeſſione privatus fuerit Hieronymus juxta *l. clam poſſidere §. qui ad nundin. ff. de acquir. poſſeſ. & l. qui univerſas §. item prætor, ff. eod.* & notant utrobique Doct. Rot. *deciſ. 634. part. 1. rec. & in Squillacen. Abbatia 21. Maii 1625.cor.bon.mem. Merlino.*

Quia cùm Judex nulliter † & injuſtè proceſſerit, 5
nec tranſtulit poſſeſſionem manutenibilem in perſonam Caroli, nec Hieronymum anteriori poſſeſſione priva-
vit, dum ſe non habuit pro ſpoliato, qui ideo ratione 6
civilis, quam animo retinuit, debet contra Carolum occupantem naturalem, manuteneri, ut tradit Angel. *de acquir.poſſeſ. q.18.art.2.n 97. & 101.* Boccac. *de interdict. uti poſſid.c.3.n.13.* Honded. *conſ. 20. n.19. lib.1.* Rota coram Put. *deciſ. 409. num. 4. lib. 2.* & coram Greg. *deciſ. 46. num. 5. & 9. & in deciſ. 106. num. 2. & 3. & dec.135.n.3.part.1. recent.* dum maximè eadem
poſſeſſio Caroli excuſari † non valet à vitio attentato- 7
rum, tanquam capta poſt interpoſitam appellationem ab Hieronymo juxta textum *in c. de attent.p.2.c.12. in*
præfato n.78. Cui tanquam † clerico de jure canonico 8
permiſſa erat appellatio in judicio aſſiſtentiæ, licèt poſſeſſorio, *ex not. in Clem. 1. de cauſ. poſſ. & propr. & in Clem. 1. de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct. ubi Card. nu. 10. & in cap. cum ad ſedem ubi gloſſ. not. in verb. interdictum circa finem verſ. & not. de reſt. ſpol.* Covarr. *pract. quaſt. cap. 23.num. 9. verſ. prima concluſ.* Afflict.

deciſ.

Digitized by Google

deciſ. 169. *n.* 2. Rota *deciſ.* 391. *n.* 3. *part.* 1. *recent.*
Nullitas verò proceſſus viſa fuit concludi tum ex
9 omiſſa citatione Hieronymi poſſeſſoris † tam in Judicio
ſubhaſtationis, quàm ſubſequutæ immiſſionis, ſine qua
nec conſiſtere potuit dictum Judicium, nec Hieronymus
in eo ſua poſſeſſione privari, juxta *l. ult. C. ſi per vim vel*
alio modo, & in cap. licet Epiſcop. de præb. lib. 6. Hond.
eodem conſ. 20. *n.* 19. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 1073. *n.* 13.
Rot. *deciſ.* 802. *n.* 7. *p.* 1. *& dec.* 179. *n.* 5. *& deciſ.*
10 187. *n.* 3. *part.* 4. *diverſ.* & in his terminis † Judicii
deliberationis eſt textus *in l. creditor C. de diſtract. pign.*
notat. gloſſ. in l. à D. Pio §. 2. *in verb. videatur ff. de re*
judic. Mangil. *de ſubhaſt. q.* 147. *n.* 10. *& q.* 180. *n.* 1.
Rota *coram Seraphino deciſ.* 103. *n.* 3. & coram Gre-
gor. *deciſ.* 416. *n.* 1. Tum ob non conceſſum termi-
11 num † ad relevan. poſt decretum deliberationis neceſ-
ſarium, *juxta tradita per Saluſt. Tibic. in prax. lib.* 1. *c.*
41. *n.* 5. Rota coram Gregor. *deciſ.* 416. *n.* 2. *& in Ur-*
bevetana domus, 15. *Dec.* 1594. *cor. bon. mem. Card. Pam-*
philio poſt Mangil. eodem tract. de ſubhaſt. dec. 51. *n.* 15.
12 Tum demum, quia eadem ſententia lata coram judice †
laico in judicio aſſiſtentiæ contra bona poſſeſſa ab Anna
exequi non poterat contra Hieronymum, in quem ea-
dem bona tranſierant, cum ille tanquam clericus, &
poſſeſſor conveniri non potuiſſet ex ſententia Judicis
Laici: *juxta not. in cap. At ſi clerici, cap. cùm non ab ho-*
mine, & in cap. qualiter de judic. & in cap. Sanctæ Mariæ
de conſtit. & in auth. ſtatuimus C. de Epiſc. & Cler. Abb.
in cap. quoniam frequenter §. ſunt & alii num. 28. *verſ.*
conclude ergo ut lit. non conteſtata. Soccin. Sen. *conſ.* 91.
n. 13. *&* 14. *lib.* 3. Dec. *conſ.* 700. *n.* 7. Purpurat. *conſ.*
26. *n.* 1. Graſſ. *de effect. Cleric. effect.* 1. *n.* 506. Nec ar-
13 ctetur ex inſtantia cœpta contra laicum ſuum autho-
rem. *juxta reg. traditam in cap. Nullus Clericus, & in*
cap. clericus 11. *quæſt.* 1. *notant. Doct. in cap. quia V.*
de judic. ubi Butr. & Abb. *n.* 12. Imol. *n.* 3. Dec. *n.* 37.
Add. *ad fol. n.* 3. *verſ. & iſtam partem puto veriorem* Ro-
ta, coram Seraph. *deciſ.* 957. *n.* 9. *& in dec.* 5. *n.* 1. *de*
for. com. in antiq.
Et ita utraque, &c.

R. P. D. ROYAS.

Poſtea Epiſcopo Tarracon.

Peruſina Spolij.

Lunæ 27. *Januarii* 1643.

ARGUMENTUM.

Subhaſtatio quando nulliter fuit facta, tunc emens tenetur ad reſtitutionem rei, unà cum fructibus, quod procedit etiamſi talis ſubhaſtatio fuerit facta inſtante fiſco, cum Fiſcus, quidquid nonnulli perperam ſenſerint, non reperitur in hoc privilegiatus, ut in ſubhaſtatione faciat fructus ſuos.

SUMMARIUM.

1 *Spoliatus debet in primis reſtitui, nec admittitur retentio.*
2 *Fructus habiti lite pendente ſine dubio veniunt reſtituendi.*
3 *Per litis conteſtationem remanet ſublata bona fides.*
4 *Debitum illiquidum non poteſt impedire redintegrationem.*
5 *&* 18. *Emens ſub haſta à Fiſco, ob cujus privilegium facit fructus ſuos, nec tenetur imputare in ſortem, & an id ſit verum.*

6 *Emens ſub haſta à Fiſco, non amovetur à poſſeſſione, niſi reſtituto ei pretio.*
7 *&* 12. *Fructus rei ſubhaſtatæ debent reſtitui, quando ſubhaſtatio fuit nulla, etiam ab eo qui emit inſtante fiſco.*
8 Text. in l. 1. C. de fid. inſtrum. & jur. ſubhaſt. fiſc. *in quibus caſibus loquatur.*
9 *Verba* omni ordine peracto, *quid inducant.*
10 *Ad fructuum acquiſitionis effectum requiritur vel dominium, vel bona fides poſſeſſoris.*
11 *Privilegium fiſci non operatur ut qui nulliter emit ſub haſta, dominium acquirat.*
13 *In ſubhaſtatione præſumitur mala fides, eo ipſo quod non fuerunt adhibitæ ſolemnitates neceſſariæ.*
14 *Litis conteſtatio ſine dubio, & indiſtinctè inducit malam fidem.*
15 *Fides mala benè cauſatur ex venditione longè ultra dimidium juſti pretij facta.*
16 *Emptor poſt litem conteſtatam, & ſecutam ſententiam tenetur reſtituere fructus, ſi aliquid nulliter fuit emptum ſub haſta.*
17 *Titulus dum non reducitur ad non titulum, ex cujus defectu quis tenetur ad reſtitutionem fructuum.*
19 *Fiſcus in caſibus in quibus ipſe non reperitur privilegiatus à jure communi, utitur eodem jure, quo alij.*
20 *Subhaſtatio, quando fuit nulla ob imperitiam judicis, durius agitur contra fiſcum, quam contra privatum.*
21 *Fiſco competit privilegium, ut ſibi eligat Judicem.*
22 *Judicem imprudentem, & ignarum, ſi quis ſibi elegerit, ſibi id imputare debet.*
23 *Bona quando nulliter ſubhaſtantur, emens facit fructus ſuos, dum ei non fuit reſtitutum pretium, declara,* n. 24.
25 *Subhaſtationem impugnans tenetur ad reſtitutionem pecuniarum una cum uſuris.*
26 Text. in l. uſuræ C. de præd. minor. *contra quem loquatur.*
27 Mangil. de ſubhaſt. quæſt. 91. per tot. *in quibus terminis loquatur.*
28 *Fructus ſolvere ſi quis nunquam promiſerit nec ad illos ſolvendos fuit interpellatus, non tenetur illos ſolvere.*
29 *Cenſus eſt quid diverſum à credito.*
Retentio pro credito non competit, niſi pro eâdem cauſa, & pro eodem credito, pro quo ſubbaſtatio nulliter fuit facta.
30 *Retentio nunquam datur, quando creditum eſt illiquidum.*

DECISIO CXLIV.

BIs fuit coram me reſolutum DD. Comites de Ubaldis eſſe redintegrandos ad poſſeſſionẽ bonorum ſancti Mariani, & Beltrignanæ, fuitque per A.C. traditum votum ad hoc ut ad expeditionem cauſæ deveniret, cui placuit iterum conſulere Rotam, & dato dubio, an DD. de Chriſpoltis competeret retentio in dictis bonis, hodie diſcuſſo, Domini negativè reſponderunt.

Tum quia verſamur in ſpolio judiciali, in quo retentio non datur pro prætenſo credito ſcutorum 400. ſolutorum per Martiam matrem eorum de Chriſpoltis in ſubhaſtatione ſequuta, niſi in caſu in quo poſſeſſio fuit omiſſa ob contumaciam, ſive ob culpam ſpoliati, quæ ceſſat in præſenti, cum conſtet comites citatos ſemper comparuiſſe, & ſubhaſtationi, & deliberationi ſe oppoſuiſſe, ſecus verò ubi ſpolium fuit commiſſum per Judicem nulliter procedentem, ut in hoc caſu prout in
prioribus deciſionibus comprobatum fuit, & ſic † ſpo- 1
liatus debet in primis reſtitui, nec admittitur retentio, Alex. *in l.* 3. *§. ult. n.* 27. *cum ſeqq. ff. de acquir. poſſeſ.* Neguſant. *de pign. part.* 5. *membr.* 2. *n.* 20. 21. *&* 22. Grat. *diſcept.* 734. *n.* 48. *&* 49. Caval. *deciſ.* 539. *n.* 10.

& 543.

& 543. nu. 4. & in Romana domus coram Ubaldo poſt Mangil. de ſubhaſt. decis. 54. n. 6. & 7.

Tum etiam quia aut obſtat Chriſpoltis exceptio ſatisfactionis, cum illi poſſederint bona ſubhaſtata per 20. annos enumerando tempus ante motam litem, vel poſt intentatum Judicium quod fuit de anno 1634.
2 per novennium † à quo tempore indubitanter fructus
annui veniunt reſtituendi *Cap. gravis de reſtit. Spoliat.* Verall. *decis. 28. n. 2. part. 2.* Coccin. *dec. 439. n. 2.* Caval. *decis. 586. ad fin.* Duran. *dec. 454. num. 6.* Qui fructus aſcendunt ad annua ſcuta 5000. ut teſtes comprobant, ſunt ideò compenſandi cum dicto credito ſcutor. 4000. quia ex tunc per conteſtationem litis ſubla-
3 ta † remanſit bona fides, aut ſaltem venit dicendum
remanere prorſus illiquidum creditum illorum de Chriſ-
4 poltis, ita ut illius vigore non valeant † impedire re-
integrationem, Gratian. *diſcept. 734. n. 13.* Surd. *decis. 46. num. 16.* Rota, *decis. 433. n. 2. part. 2. recent. & 411. n. 24. part. 5. & dec. 54. ſub n. 11.* poſt Modern. Peruſ. *de Manut.* Caval. *deciſione 539. n. 5.* & fuit dictum *in Auximana cenſus 10. Maii 1646. coram R. P. D. meo Ghiſilerio.*

Nec obſtat quòd Domini de Chriſpoltis prætendant ex perceptione fructuum non fuiſſe extinctum, nec red-
5 ditum illiquidum eorum creditum, ex † quo emerint
ſub haſta à fiſco, ob cujus privilegiũ feciſſe fructus ſuos, nec teneri imputari in ſortem per *l. fundus qui ff. de reſcind. vendit. in l. fin. C. ſi adverſ. fiſc. in l. ſi minor. C. de jur. fiſc. in l. 1. & 2. C. de fid. inſt.* Peregr. *de jur. fiſc. l. 6. tit. 4. n. 21.* Quia fuit per Dominos reſponſum in præfatis juribus nullibi reperiri ſcriptum, quod
6 emptor non amoveatur † niſi reſtituto pretio ſoluto,
aliud autem eſt pretium, aliud verò fructus ex bonis emptis percepti, quos reſtituendos eſſe, quando ſubha-
7 ſtatio † eſt nulla etiam ab eo qui emit inſtante fiſco diſ-
ponit ad literam *text. in l. 1. Cod. de fid. inſtrum. cum*
8 *fructibus.* & text. loquitur non ſolum quando fuit fa-
cta ſubhaſtatio, & deliberatio nomine fiſci à non per-
9 ſona legitima, ſed etiam, quando deficiunt aliæ ſolem-
nitates, ibi, *neque omni ordine peracto*, inducant neceſſitatem aliarum ſolemnitatum copulativè, ita ut una deficiente intret diſpoſitio dicti textus, ut declarat ibid. *gloſſ. in verb. in omni ordine.*

Ultra quod ad effectum acquiſitionis fructuum re-
10 quiritur vel dominium, vel † bona fides poſſeſſoris, *l.*
fructus, & l. ex diverſo juncta l. in fundo ff. de rei vendic. Herennius, ff. de uſur. At privilegium fiſci non efficit, ut
11 qui nulliter emit ſub haſta, dominium † acquirat op-
timè, *gloſſ. in d. l. fundus, verb. ſatisfactum eſſet in fin. ff. de reſcind. vendit.* ibi, *& ideo dicitur eſſe non ſtatim,* in bonis actoris, *ſcilicet ut poſſit petere cum effectu, ſuus tamen eſt, & eſſe non deſiit.* Hinc Curt. jun. *conſ. ult. n. 4. lib. 2.* adducitur per Peregrin. *de jur. fiſc. lib. 6. tit. 4. n. 21.* Ad comprobandum privilegium fiſci,
12 ait, † *Emptorem retinere rem loco pignoris propterea fru-*
ctus ſuos non facere.

Nec privilegium fiſci efficit, ut emptor conſtituatur
13 in bona fide, imo in mala, † quæ præſumitur eo ip-
ſo, quod in ſubhaſtatione non fuit ſervatus ordo, *gloſſ. in d. l. 1. verb. mala fide inſtr. & jur. haſt. fiſc. lib. 10.*
14 Præſertim ſtante litis conteſtatione, quæ indiſtincte
malam fidem inducit Bart. *in l. ſed & ſi leg. §. ſi ante n. 1. ff. de petit. hæred.* Surd. *conſil. 293. n. 9.* Burſat. *decis. 130. n. 8. in fin. & 714. nu. 9.* Quæ etiam cauſa-
15 tur ex venditione † longe ultra dimidium juſti pretii
facta Caſtr. *conſ. 156. n. 1. vers. 1. quia lib. 2.* Ubi adducuntur alia jura, cùm teſtes deponant bona valere ſcuta 12000. Et ita poſt litem conteſtatam, & ſequu-
16 tam ſententiam tenetur † emptor reſtituere fructus,
vel eos in ſortem imputare quia nulliter ſub haſta emit ad inſtantiam creditoris, *l. prima Cod. ſi vendit pign. agat.* hocque etiam expreſsè diſpoſuit, *imperator in d. l. 1. C. de fid. inſtrum. & jur. haſt.* Gratian. *decis. 206. n. 15.* Caval. *deciſ. 409. n. 1.* Cum titulus reducatur ad
† non titulum, ex cujus defectu poſſidens tenetur ad re- 17
ſtitutionem fructuum, Rot. *dec. 693. n. 1. poſt med.*
part. 1. recent. Nec fiſcus in hoc aliquo † in loco repe- 18
ritur privilegiatus à jure Gamm. *decis. 77. ſub num. 1. vers. nec eſt ſpeciale.* Fiſcus autem in caſibus in quibus
† non reperitur à jure privilegiatus, utitur eodem ju- 19
re, quo alii, *l. quod placuit ff. de jur. fiſc. gloſſ. communiter approbata in l. item veniunt, §. in privatorum ff. de pet. hær.* Dec. *conſ. 331. n. 3.* Peregr. *de jur. fiſc. lib. 7. tit. 7. per tot.* Fontanella *deciſione 221. n. 4.* Du-
rand. *decis. 380. n. 7. & 8.* Imo quando ut in † præ- 20
ſenti ſubhaſtatio fuit nulla ob imperitiam judicis duriùs agitur contra fiſcum, quàm contra privatum, quia
cùm ſubhaſtatio † facta cum judice electo per fiſcum, 21
vel habente ab eo cauſam, † cui eligendi ſibi judicem
competit de jure facultas, ſibi imputari debet fiſcus, 22
ſi judicem imprudentem, & ignarum elegit, ut in terminis ſubhaſtationis Caball. *de evict. §. 5. num. 227.* Fontan. *decis. 221. n. 23. & 24.*

Minùs obſtat, quòd dum non fuerunt oblata dicta ſcuta 4000. Chriſpolti fecerint fructus ſuos per *text. præfatos in d. l. fundus, & l. ex diverſo, & l. in fundo ff.*
de rei vindic. ibi, *oblato pretio.* Quia fuit per DD. reſ- 23
ponſum, Ubaldos non fuiſſe obligatos ad oblationem præfatorum ſcutorum 4000. antequam non fuiſſet op-
poſitum de retentione pro dictis ſcutis 4000. ut in pun- 24
cto reſpondit Olaſcus *decis. 160. n. 16. & 17.*

Nec pariter obſtat, quòd fructus percepti ex iſtis bonis veniant compenſandi cum fructibus cujuſdam cenſus impoſiti per Martiam præfatam matrem eorum
de Chriſpoltis occaſione hujus ſubhaſtationis, & pro 25
ſolvenda pecunia fiſco, unde impugnans ſubhaſtationem, tenetur ad reſtitutionem pecuniarum cum uſuris *l. uſuræ, & l. ſi prædium, C. de præd. minor.*

Quia fuit ſublata difficultas, tum ex eo quod fructus prædii longè majores ſint, quàm fructus cenſus; tum
etiam quia *text. in d. l. uſuræ,* loquitur contra debito- 26
rem, qui pretium rei venditæ receperat, & in ſui utilitatem converterat, undè æquum videbatur, ut pretii à ſe nulliter recepti ſolveret legitimas uſuras, dum repetebat fructus fundi ab emptore, à quo pretium re-
ceperat, in quibus terminis loquitur Modern. Piſaur. 27
de ſubhaſt. q. 91. per tot. allegando præfata jura. At in caſu noſtro ceſſat dicta æqualitas, quia non agit debito ſe totius ex fideicommiſſo majoratum ad bona vocatus, quique nullum ex ſubhaſtatione commodum ſenſerat, imò in hoc caſu nec ipſe debitor ad uſuras teneretur, cum nunquam eas promiſerit, nec interpellatus fuerit
à Chriſpoltis, quando pecunias ad cenſus acceperunt, 28
ut requirebatur ad hoc ut Ubaldi tenerentur ad reſtitutionem fructuum. Gratian. *diſcept. 85. n. 14. & 15.* Rot. *decis. 52. n. 3. part. 1. rec.* & in *Romana pecuniaria 24. Aprilis 1637. coram bon. mem. Merlino.*

Quin imo cùm cenſus ſit quid diverſum à credito, neque ſubbaſtata fuerint bona pro cenſu, ſed pro pœna pecuniaria fiſco debita ob contraventionem Paroli,
non poteſt pro fructibus cenſus retinere bona, cùm re- 29
tentio non competat, niſi pro eadem cauſa, & pro eodem credito, pro quo ſubhaſtatio facta fuit, Surd. *decis. 46. n. 2.* Caval. *decis. 539. n. 4. & 543. n. 3. & poſt Mangil. de ſubhaſt. decis. 54. n. 5.*

In omnem caſum cùm pretium oblatum ſub haſta per Martiam aſcendat tántum ad ſcuta 4000. pro quibus in ſe accollavit cenſum ad dict. ſummam aſcendentem, & fructus bonorum de quibus agitur longè excedant interuſuria præfati cenſus, inde non poteſt negari quin creditum præfatorum de Chriſpoltis re-
manſerit ſaltem illiquidum, quo caſu nunquam datur 30
retentio ex ſupra dictis.

Et ita reſolutum utraque, &c.

R. P. D.

Digitized by Google

R.P.D. CERRO.

Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. fideicommiſſi de Pancaldis.

Veneris 23. Januarii 1643.

ARGUMENTUM.

Filius quidquid habet à patre tunc multò magis proveniſſe præſumitur, quando bona ſunt in eo loco, quo à patre poſſidebantur, quia niſi doceatur de nova acquiſitione, præſumuntur paterna. Aliqua habes circa probationem identitatis, & maximè ſi ſumus in antiquis.

SUMMARIUM.

1 *Filius quidquid habet, à Patre proveniſſe præſumitur.*
2 *Bona poſſeſſa a filio in loco, ubi pater ejus poſſidebat, præſumuntur eſſe illa eadem quæ à patre poſſidebantur.*
3 *& 4. Intellige dum non exhibetur alius titulus, nec apparet de acquiſitionibus filij amplis.*
5 *Identitatis probatio ex quibus reddatur indubitabilis.*
6 *Ad bonorum identitatem probandam ſufficiunt duæ demonſtrationes.*
7 *Identitatis probatio ex quibus ſatis juſtificetur.*
8 *Identitas facilius probatur, quando ſumus in materia antiquiſſima, tunc probatur ſolis conjecturis, & præſumptionibus.*
9 *Identitatis probatio perſonam percutiens, qualiter veniat probanda,* &.n.10.11.& 12.
13 *Teſtes examinati inter alias perſonas, non probant inter diverſos.*
14 *Teſtes probant pro & contra hinc inde, & ſucceſſores tam particulares, quàm univerſales.*
15 *Tertius admiſſus ad cauſam in ſtatu & terminis in quibus reperitur, omnia acta facit ſua.*
16 *Tertius admiſſus ad cauſam in ſtatu & terminis, in quibus reperitur, dicitur ratificaſſe omnia geſta antea.*
17 *Identitatis probatio ex quibus non remaneat offuſcata.*
18 *Jus idem eſt de parte, quod de toto.*
19 *Summa minor ineſt majori.*

DECISIO CXLV.

SUppoſita exiſtentia fideicommiſſi ad favorem Thomaſiæ de Pancaldis in omnibus aliis deciſionibus hujus cauſæ latè deductis & præcipuè 18. Junij 1642. coram me, pro obtinenda immiſſione ſuper prædio tornaturarum 30. de quo agitur contra fratres Beatæ Mariæ charitatis Bononiæ illius poſſeſſores. Domini enim hodie ſteterunt in deciſis, quoad identitatem prædicti prædij, ſuper qua fuit reſolutum ordinatum, ut ſtrictè informantes inſiſterent.

Nam quòd iſtud prædium de quo agitur fuerit poſſeſſum à Berto Teſtatore de tempore obitus ex eo benè deducitur, quòd idem Teſtator poſſedit in communi Longariæ multas petias terræ arativas, arboratas, & vitatas, juxta bona illorum ab oleo, & alios confines, ut apparet ex ejus Teſtamento, & poſt ejus obitum Joannes Baptiſta ejus filius in eodem loco, & vocabulo poſſedit terras, de quibus hodie agitur ab eo perventas ad Fratres Charitatis mediante Abberto Balzano, ut infra probabitur, habentes eaſdem qualitates & eoſdem
confines. Unde præſummuntur illæ eædemmet, quas
Bertus Teſtator in dicto loco poſſedit, non ſolùm hoc 1
ſuadente illa generali præſumptione, quod quidquid
habet filius à patre proveniſſe præſumitur, *l. 2. C. de
patr. poteſt.* Menoch. *conſil.* 207. *n.* 17. Marzar. *in epit.
de fideicomm. quæſt.* 58. *v. & pro fideic.* Rota *in Montis
faliſci fideicommiſſi*, 10. *Aprilis* 1628. *coram Eminentiſſimo
Cardin. Ubaldo*: ſed etiam ex alia magis ſtricta,
& urgenti præſumptione, quòd bona † poſſeſſa à 2
filio in loco, in quo ejus pater poſſedit, præſumentur
illa eademmet, quæ ibidem pater poſſidebat, dum non
exhibetur alius titulus, nec apparet de acquiſitionibus
† filii juxta vulgatum *cons.* Fulgoſ. 145. *ſub n.* 2. quod 3
ſequuntur Peregr. *de fideicom. art.* 44. *n.* 22. Ciriac.
controvers. 204. *n.* 15. Rot. cor. ſan. mem. Gregor.
XV. *decis.* 575. *n.* 9. & 11. & *decis.* 131. *n.* 5. *part.*
1. & *decis.* 42. *n.* 4. & *decis.* 129. *n.* 2. *part.* 5. *Et* paſſim in aliis.

Quod efficaciùs procedit in caſu noſtro, cùm hic
non habeamus ſolummodo præſumptiones, ſed ulterius 4
concurrant qualitates & demonſtrationes † identitatis 5
probationem concludentes, nempe qualitas prædij arativi,
arborati, & vitati, ac etiam convenientia confinium,
cùm identificentur confinia † viæ publicæ, 6
ſtradelli, & bonorum illorum ab oleo, cùm tantum
ſufficiant duæ, *juxta doctr.* Bart. *in l. demonſtratio falſa,
ff. de condit. & demonſtrat.* Quæ qualitates, & demonſtrationes
junctis cum ſupra dictis præſumptionibus,
non eſt dubium, quod plenè probant identitatem
accedentibus præſertim depoſitionibus teſtium exami- 7
natorum in hac cauſa de anno 1579. deponentium,
quòd bona hæreditaria Berti Teſtatoris pervenerunt
ad Joan. Baptiſtam ejus filium, ut patet ex datis in
Summario ultimæ poſitionis *n.* 19. maximè cum verſemur
in materia adeo antiqua ultra 100. annos, quo 8
caſu identitas probatur etiam ſolis conjecturis, & præſumptionibus,
Juxta cap. cum cauſam, de probat. Soccin.
Sen. *cons.* 116. *n.* 2. *lib.* 1. Rimin. jun. *conſ.* 254.
n. 11. Rota, *in rec. decis.* 81. *n.* 20. & 360. *n.* 10. *part.*
5. & *dec.* 58. *n.* 14. & 164. *n.* 38. *part.* 6. *cum aliis in
decis. allegatis.*

Quod autem Joan. Baptiſta poſſederit terras de quibus
hodie agitur, & quod ex eo devenerunt ad Fratres
Charitatis, prout probandum eſt ad effectum, ut pro- 9
bationes identitatis percutientes perſonam Joan. Baptiſtæ
afficiant etiam dictos fratres tanquam illius ſucceſſores
& ab eo cauſam habentes clariſſimè patet.
Nam mortuo dicto Jo. Baptiſta, Albertus Balſanus
ejus ex Franciſca filia nepos adivit ejus hæreditatem,
& cepit poſſeſſionem omnium ejus bonorum, & ſignanter
terrarum, quas ille poſſidebat in communi
Longariæ habentes eaſdem qualitates, & eoſdem con- 10
fines quantitatis tornaturarum 120. ut appparet ex petitione
ejuſdem Alberti judicialiter facta, nec non ex
mandato de immittendo ad ejus favorem expedito, &
demum ex Inſtrumento poſſeſſionis illius vigore adeptæ,
ut in eodem Summario, *n.* 19. Ex quibus terris
poſtea Fratres Charitatis acquiſiverunt iſtas tornaturas
30. quæ hodie controvertuntur, mediante mandato
de aſſociando, quod ipſi obtinuerunt contra Albertum
pro quodam eorum credito, cujus vigore in 11
poſſeſſionem dictarum tornaturarum 30. immitti obtinuerunt,
ut in dicto Sum. *n.* 21. Ex quo tranſitu bonorum
Teſtatoris de illo in Jo. Baptiſtam ejus filium,
& ſucceſſivè de iſto in Albertum, & de Alberto in
Fratres, incertiſſima redditur identitatis probatio,
non ſolum reſpectu ipſius Jo. Baptiſtæ Teſtatoris,
ſed etiam reſpectu dd. Fratrum, & aliorum quorumcumque
illius ſucceſſorum, & aliàs cauſam ab eo tam
mediatè, quàm immediatè habentium, tam titulo, & 12
nomine univerſali, quàm particulari, Caſtr. *cons.* 94.
in fin. lib. 2. Barbat. *latiſſime cons.* 37. *per tot. lib.* 2.
Cravet. *conſ.* 29. *n.* 1. Marzar. *in epitom. fideic. quæſt.* 60.

Peregr. *de fideic. art.* 44. *n.* 33. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 628. *n.* 50. Rota *in recentior. deciſ.* 706. *n.* 2. *part.* 2. & *deciſ.* 160. *n.* 1. *part.*

Nec obſtant ea, quæ ad infringendam identitatis probationem in contrarium excitata fuerunt. Et primo
13 quòd Teſtes deponant † ſuper ſucceſſione Joannis Baptiſtæ in bonis paternis fuerint de anno 1579. inter alios examinati, quia ultra quod vis probationis non deſinitur ex ſolis teſtibus, ut patet ex jam dictis, reſpondetur quòd dicti Teſtes fuerint ſer. examinati ad inſtantiam Petri avi, Thomaſiæ, & aliorum de Pancaldis; qui tunc agebant contra tertios poſſeſſores pro iſtis, & aliis bonis vindicandis ab Authoribus fratrum, & ab aliis, ac proinde probant pro & contra
14 hinc inde ſucceſſores, tàm particulares, quàm univerſales, Aret. *conſ.* 36. *nu.* 3. *verſ. ſecundo dico*, Soccin. ſen. *conſ.* 82. *nu.* 4. *lib.* 3. Peregrin. *de fideicom. art.* 47. *n.* 27. *in fin.* Rota coram Gregor. *deciſ.* 535. *n.* 1. *cum aliis in deciſione coram me allegatis, verſ. quæ verò. objiciebantur.*

Eoque magis, quia Thomaſia poſt mortem paren-
15 tum obtinuit admitti ad proſequutionem cauſæ per ejus auctores motæ in ſtatu, & terminis, in quibus ea reperiebatur, & ad eandem Fratres quoque poſtea vocati venerunt, quo caſu collitigantes dicuntur feciſſe omnia
16 acta ſua, & ratificaſſe † omnia antea geſta, Innoc. *in cap. cum ſuper n.* 6. *verſ. ſi autem hæc tertia perſona*, & ibi Butr. *n.* 18. Felin. *n.* 17. *de re judic.* Put. *deciſ.* 32. *n.* 2. *lib.* 3. Rota *in Cæſaraugustana diſtributionum*, 4. *Dec.* 1634. coram R.D. meo Patriarcha Panzirolo.

Minùs obſtat ſecundò, quòd prædium adjudicatum Fratribus ſit tornaturarum 30. & prædium quod Alber-
17 tus habuit ab hæreditate Jo. Baptiſtæ eſſet tornatur. 120. quia dum ex præcedentibus conſtat, quòd Fratres non acquiſiverunt totum prædium, ſed ſolummodo ex eo tornaturas 30. hinc nulla poteſt prætendi diver-
18 ſitas, nec offuſcari identitatis probatio, ſed imò magis eluceſcit, quia dum non controvertitur, nec controverti poteſt, quod totum integrum prædium fuerit poſſeſſum à Teſtatore, ita etiam dicendum eſt de his 30. tornaturis ab eo detractis, cum idem jus ſit de parte, quod de toto, *l. quæ de tota, ff. de rei vind. l. cujus effectus, ff. de reg. juris*, & utrobique DD. &
19 regulariter minor ſumma ineſt in majori, ut his terminis, pro ſalvanda identitate reſpondet Rota, *deciſ.* 87. *n.* 8. *part.* 5. *recent.*

Et ita deciſum, utraque parte informante.

R. P. D. CERRO.

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Salviani.

Veneris 17. *Aprilis* 1643.

ARGUMENTUM.

Salviani interdictum quibus concurrentibus intret. Bona quantumvis ſint prohibita ſtrictè alienari, hypothecari, &c. nihilominus immiſſio poteſt concedi ſuper commoditate percipiendi fructus donec, & quo uſque, &c.

SUMMARIUM.

1 *Creditum cum hypotheca, probandum venit in judicio Salviani.*

2 *Stipulatio noſtra relevationis indemnitatis, quando dicatur commiſſa.*

3 *Poſſeſſio de tempore obligationis probanda venit, ut obtineatur in judicio Salviani.*

4 *Item poſſeſſio adverſarij de tempore motæ litis, quæ probatur ex ipſa litis ſuſtentatione.*

5 *Domus ſi ſit prohibita quoquo modo vendi, aut alienari, irrequiſito proprietario ſub pœna caducitatis, tunc ſuper ea non poteſt reſtitui hypotheca.*

6 *Alienatio etiam latiſſimè ſumpto vocabulo, hypothecam etiam comprehendit.*

7 *Venditio, & alienatio quid comprehendat.*

8 *Per hypothecam ſimplicem bona non alienantur, ſed remanent in bonis hypothecantis.*

9 *Immiſſio poteſt concedi ſuper commoditate percipiendi fructus.*

10 *Commoditas percipiendi fructus venit in generali obligatione, & ſemper remanet hypothecabilis, quamvis omnis hypotheca prohibita fuerit.*

11 *Quod procedit etiam in materia feudali.*

12 *Fructus percipiendi, qui habet facultatem & commoditatem, alienare non dicitur obligando illos.*

13 *Salvianum etiam intrat, ratione commoditatis percipiendi fructus cadentes, ſub obligatione generali.*

14 *Et conceditur immiſſio creditori, in poſſeſſionem rei prohibitæ alienari, & ad quem effectum.*

15 *Immiſſio, quando conceditur ſuper commoditate percipiendi fructus, non tangitur ſubſtantia rei, aut utile dominium.*

16 *Domino directo nullum præjudicium infertur, ſi alius habeat utile dominium, & iſte alteri fructus conſignet, ut ſibi ſatisfaciat de ſuo credito.*

17 *Fructus percipiendi facultas, quando non ſit perpetua, nec ad hæredes extraneos tranſitoria.*

18 *Emphyteuſis quando eſt hæreditaria, tunc prima acquirens poteſt illius fructus, ne de ejus vita durante, ſed perpetuo etiam hypothecare in præjudicium emphiteutæ, & quorumcumque hæredum, & ſucceſſorum.*

20 & 21. *Emphyteuſis acquiſitio, quando fuit facta ex titulo oneroſo, tunc ſanè primus acquirens poteſt præjudicare cæteris.*

DECISIO CXLVI.

ANno 1580. Vincentius de Vetera ſuper una ejus domo dotali impoſuit annuum perpetuum cenſum ſcut. 35. ſortis principalis ſcutorum 500. ad favorem filiorum, & hæredum bon. mem. Hieronymi Veroſpii ſub fidejuſſione q. Lutii Lilii, quem dictus Vincentius impoſitor relevare, & indemnes ſervare promiſit ſub obligatione Camerali, Summar. illorum Vetera, n. 1.

Deceſſit poſtmodum d. Lutius fidejuſſor inſtituto ſibi hærede univerſali Torquato de Vetera ejus nepote, cui quandocumque decedenti ſubſtituit primum filium maſculum Valerii, ſi vocabitur Lutius Lilius; ſin minùs ſecundum, ſeu illum, qui hujuſmodi nomen, & cognomen habuerit, cum facultate illud aſſumendi, eodem Sum. n. 3. Unde cùm per obitum Torquati factus fuerit locus ſubſtitutioni præfatæ in favorem Lutii Vincentii Lilii ſecundo geniti dicti Valerii, & ab Erſilia Zimenes ceſſionaria creditorum cenſus fuiſſet evicta una domus hæreditaria dicti Lutii Lilii fidejuſſoris, fuit pro relevatione indemnitatis introductum Judicium Salviani à Lutio Vincentio filio ſubſtituto contra Petrum Paulum Roſciolum detentorem unius domus olim ſpectan. ad q. Vincentium principalem debitorem dicti cenſus, & ſententiam favorabilem immiſſionis ſuper commoditate fructuum à Judice ab A. C. deputato obtinuit, à qua commiſſa tantùm in devolutivo cauſa appellationis in Rota, dubitavi, an immiſſio ſit revocanda, vel confirmanda, & Domini confirmandam eſſe dixerunt.

Quia cùm de validitate dubitari non poſſit, & legitimatio perſonarum juſtificetur in actis ex fide obitus Torquati primi hæredis inſtituti, & ex teſtibus depo-
nentibus

Digitized by Google

deponentibus Lutium Vincentium Lilium poſſe filium ſecundogenitum Valerii, cjuſque cognomen aſſumpſiſſe ſtatim, ac notitiam habuit de obitu Torquati, primogenitum verò dicti Valerii ante obitum d. Torquati ingreſſum fuiſſe Religionem Canonicorum Lateranen. ibique profeſſionem emittendo dimiſiſſe nomen, & cognomen Teſtatoris, quod habebat. Juſtitia patet ex concurſu viam extremorum ad obtinendum in hoc Judicio. Creditum enim † cum hypotheca probatur
1 ex Inſtrumento cenſus, in quo Vincentius ſub obligatione Camerali promiſit relevare indemnem Lutium fidejuſſorem juncto alio Inſtrumento immiſſionis ob-
2 tentæ ab Erſilia pro fructibus d. cenſus ſuper domo hæreditaria Lutii, per quam fuit commiſſa ſtipulatio relevationis. Rota *in recent. deciſ.* 456. *nu.* 2. *part.* 2.
3 Poſſeſſio verò domus de qua agitur † de tempore obligationis probatur ex Inſtrumento acquiſitionis factæ per Vincentium ab illis de Naris, à quibus fuit inveſtitus de d. terreno, ſuper quo domum poſtea fabricavit, *dicto Sum. nu.* 6. Junior autem poſſeſſio Roſcioli
4 ſatis probatur † ex litis ſuſtentatione, Caputaq. *deciſ.* 369. *part.* 2. Cæſar de Graſſ. *deciſ.* 4. *de reſtitut. ſpoliat.*

Nec obſtat defectus hypothecæ, ex eo quod domus hæc ſit emphyteutica prohibita quoquomodo vendi,
5 aut alienari irrequiſito proprietario ſub pœna † caducitatis, quia præter quod non fuit expreſsè prohibita
6 hypotheca, nec alienatio latiſſimè ſumpto vocabulo, quæ hypothecam etiam comprehenderet, *gloſſ. in l. final. verbo, vel hypothecam Cod. de rebus alien. non alienand.* Soccin. *conſ.* 75. *num.* 2. *lib.* 1. ſed ſolùm
7 venditio, & alienatio, † per quam ſcilicet jus illud emphyteuticarium, in alterum transferatur, quæ nullo modo capit ſimplicem hypothecam, per quam
8 bona non alienantur, ſed remanent † in bonis hypothecantis, *l. pignus C. de pignor.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 22. *tit.* 28. *num.* 51. 52. *&* 53. Rota,
9 *divers. deciſ.* 426. *n.* 6. *&* 7. *part.* 1. Immiſſio † fuit ſolum conceſſa ſuper commoditate percipiendi fructus, quæ venit in generali obligatione, & ſemper remanet
10 hypothecabilis, quantumvis omnis † hypotheca prohibita fuerit, ut poſt Bartolum *in l. ſi is qui, §. uſufructus, n.* 2. *ff. de pign. tradit.* Neguſ. *eo tit.* 2. *membr.* 5. *part. n.* 9. *ante med. verſ. Tamen hoc non obſtante,* Aym. *conſ.* 213. *nu.* 2. Menoch. *conſ.* 1022. *num.* 6. *verſ. tertia eſt dubitatio, & n.* 7. *&* 2. *cum pluribus ſeqq.* Gratus *conſ.* 54. *num.* 14. *& ſeqq. lib.* 1. Giurba, *ad conſuetud. Meſſan. cap.* 1. *gloſſ.* 2. *part.* 1. *nu.* 110. Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 43. *n.* 11. *cum ſeqq.* Rota, coram Put. *deciſ.* 111. *l.* 3. *in correct.* Quod idem in
11 materia feudi tradunt Joan. Faber *§. item ſerviana n.* 26. *verſ. ſed fructus inſt. de action. Iſernia in cap. imperialem n.* 3. ibique Alvarot, & cæteri communiter *de probib. feudi alienan. per Federicum* Alex. *conſ.* 18. *n.* 4. *ante med. verſ. ſed hanc obligationem lib.* 5. Clarus *atteſtans de communi §. feudum quaſt.* 31. *n.* 9. Roſental. *de feudis cap.* 9. *concluſ.* 10. *n.* 4. *verſic. hoc omnibus placet* Schrader. *eodem tract. part.* 8. *cap.* 1. *n.* 25. *ad fin. verſ. licèt feudum,* Coler. *de proceſſ. execut. part.* 2.
12 *cap.* 3. *n.* 295. Kopper. *Dec. German. n.* 12. *cum ſeq.* Qui enim habet facultatem, & commoditatem percipiendi fructus, alienare non dicitur illos obligando, Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 20. *n.* 10. *cum ſeqq.*

Et ratione hujus commoditatis cadentis ſub obliga-
13 tione generali intrat Salvianum, † & conceditur immiſſio creditori in poſſeſſionem rei prohibitæ alienari ad effectum, ut immiſſus tandiu fructibus, & commo-
14 ditatibus † fruatur, donec ſic de ſuo credito ſatisfiat, Specul. *de pignor. §.* 1. *n.* 30. *in fin. verſ. creditor tamen,* Coler. *dicta part.* 2. *cap.* 3. *n.* 20. *cum ſeqq.* Tiraq. *de retract. lignag. §.* 1. *gloſſ.* 7. *nu.* 49. *cum ſeqq.* & dixit Rota in Romana Salviani 15. *Apr.* 1622. *coram bon. mem. Merlino impreſſ. apud Cencium de cenſibus in ordi-*
ne 403. *n.* 7. 8. *&* 9. Non enim modo immiſſio datur in ipſa re, ut tangatur † ejus ſubſtantia, aut utile do- 15
minium, ad hoc ut Domino directo invito alteri introducatur, ſed ad effectum duntaxat percipiendi commoditates, ex quarum perceptione nullum Domino 16
directo præjudicium infertur, Coler. *ubi ſup. cap.* 3. *n.* 297. Kopper, *d. dec.* 39. *n.* 11.

Minùs obſtat quod hujuſmodi facultas percipiendi 17
fructus non ſit perpetua, † nec ad extraneos tranſitoria, ſed reſtringatur ad vitam obligantis: objectum 18
enim † procedit in emphyteuſi ex pacto, & providentia, ſecus innuere hæreditaria, prout hæc acquiſita à Laicis pro ſe, & hæredibus, in hac enim primus acquirens poteſt illius fructus ne dum ejus vita durante, ſed perpetuò obligare, & hypothecare in præjudicium emphyteutæ, & quorumcumque hæredum, & ſucceſ- 19
ſorum, & ab eis cauſam habentium, ut diſtinguendo tradunt Ruin. *conſ.* 176. *num.* 13. *&* 14. *lib.* 1. Alexand. *conſ.* 173. *num.* 3. *&* 4. *lib.* 2. Roland. *conſ.* 55. *n.* 39. *cum ſeqq. lib.* 3. Caldaſ. *de emphyt. extinct. lib.* 4. *cap.* 5. *n.* 75. Scapucc. *de Salvian. l.* 2. *quaſt.* 10. *n.* 3. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 43. *nu.* 15. Rota in Caſanaten. *emphyteuſis* 14. *Dec.* 1635. *coram bon. mem.* 20
Merlino. Præſertim quia acquiſitio fuit facta titulo oneroſo, dum Vincentius non ſolùm promiſit pro ſitu fructifero annuum canonem ſolvere, ſed domum ſuo pro- 21
prio ære fabricare, quo caſu reputatur, ſicut reliquum patrimonium, & primus † acquirens poteſt abſque difficultate hæredibus ſucceſſoribus, & ab eis cauſam habentibus præjudicare, Mareſc. *variar. reſolut. l.* 1. *cap.* 74. *n.* & 4. Rota in Peruſina de Alphanis 4. *Dec.* 1624. *&* 2. *Maii* 1625. *coram bon. mem. Coccino.*

Et ita utraque, &c.

R.P.D. CERRO.

Sacræ Rotæ Decano.

Civitatis vetulæ dotis.

Mercurii 11. *Aprilis* 1643.

ARGUMENTUM.

Dos conſtituta primo viro, licèt etiam cenſeatur conſtituta quoque ſecundo viro, ita ut ſi vir ſecundus adminiſtraverit bona extradotalia præſumatur de ſua dote ſibi ſatisfeciſſe, tamen id non procedit, quando dictus ſecundus vir ignoravit quantitatem dotis datam primo viro, quæ tamen ignorantia non præſumitur in viro ſagaci, & induſtrioſo, & præſertim cùm in hoc ſoleant eſſe ſoliciti mariti ad ſciendam quantitatem dotis. Hæres, quando dicatur particularis.

SUMMARIUM.

1 *Dos conſtituta primo viro, cenſetur data quoque ſecundo; limita*, n. 3.

2 *Maritus ſi adminiſtraverit bona extradotalia uxoris, præſumitur ſibi ſatisfeciſſe de ſua dote.*

4 *Maritus quando eſt ſagax, & induſtrioſus, non eſt veriſimile, quod per longum tempus non inveſtigaverit quantitatem dotis ſibi promiſſæ.*

5 *Maritus quilibet ſolet eſſe valdè ſollicitus de inveſtigãda quantitate dotis, eoque magis dum adminiſtrat bona extradotalia uxoris, in quibus nullum habet intereſſe.*

6 *Maritus dum eſt informatus de bonis extradotalibus uxo-*

uxoris, multo magis cenſetur informatus de bonis dotalibus, quorum fructus ad eam ſpectant.

7 *Ignorantia dum eſt juſta, & probabilis excuſat, ſecùs verò ſi ſit craſſa, & ſupina.*

8 *Fructus bonorum extradotalium, quando ſpectant ad maritum, tunc ceſſat præſumptio, quod maritus ſibi ſatisfecerit de ſua dote.*

9 *Fructus bonorum dotalium, quando de voluntate uxoris percipiuntur à marito, & fuerunt conſumpti in ejus utilitatem, vel communem uſum, tunc ceſſat præſumptio ſatisfactionis dotis.*

10 *Secus verò ſi adhuc extent, & maritus factus fuit locupletior.*

11 *Fructus bonorum extradotalium maritus non lucratur, ſed omninò reſtituendi ſunt uxori, vel ejus hæredibus.*

12 *Debitor ſi ſit inſtitutus hæres univerſalis à creditore, tunc actiones remanent confuſæ, & extinctæ.*

13 *Hæres univerſalis, quando quis non poſſit dici, ſed potiùs particularis, & legatarius.*

14 *Inſtitutio generalis in hæredem, quando reſtringitur ad certa bona particularia, non adeò dicitur hæres generalis, ſed particularis.*

15 *Inſtitutio ſemper reputabitur particularis, ſi non ſit de integra hæreditate, vel quota.*

16 *Inſtitutus in re certa benè colligitur, quod ſit hæres particularis, ſi poſtea alius hæres univerſaliter fuerit nominatus.*

17 *Hæres univerſalis, quando eſt inſtitutus, procul dubio inſtitutus in re certa remanet particularis, & legatarius.*

18 *Inſtitutus in re certa particulari, tunc habetur pro hærede univerſali, quando alius hæres univerſalis non fuit datus.*

19 *Inſtitutus in re certa particulari non dato alio hærede univerſali, tunc per jus accreſcendi tota hæreditas defertur inſtituto in re certa.*

20 *Defunctus quando non poſſit dici, quòd decedat pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus.*

21 *Inſtitutus in re certa particulari ſemper remanet hæres particularis, dato univerſali hærede.*

DECISIO CXLVII.

ITerum placuit D D. reſpondere pro confirmatione
ſententiæ Rotalis ex eiſdem fundamentis, cùm enim
negari poſſit Jo. Philippo primo viro, dotis nomine
ultra ſcuta 900. in mobilibus, ſtabilibus, & lapidibus
pretioſis ſoluta fuiſſe per Veronicam ſcuta 300. con-
ſtituentia in totum ſcuta 1200. eádemque ex præ-
ſumptione *l. dotem* 31. *& l. divus* 41. *ff. de jur. dot.*
1 Fuiſſe tradita Marino ſecundo viro, utique hæredes il-
lius tenentur ad reſtitutionem, cùm ex adminiſtratione
bonorum extradotalium, ipſe præſumatur ſibi de ſua
2 dote ſatisfeciſſe, ut latiſſimè firmatum fuit in deciſione
hujus cauſæ emanata 17. *Martij* 1642. *coram R. D.
meo Dunozetto Decano vers. quod autem, & in alia* 27.
Februarii præteriti, coram me, vers. ſolutio verò.

Et licèt hæc concluſio limitetur, quando ſecundus
3 vir ignorat quantitatem dotis primo viro traditam jux-
ta diſtinctionem Ruini communiter receptam, *rubr. ff.
ſol. matrim. n.* 207. quem refert, & ſequitur, Menoch.
de præſumpt. lib. 3. *præſumpt.* 6. *nu.* 43. Hujuſmodi ta-
men ignorantia non poteſt allegari à Marino, cùm ma-
trimonium inter ipſum, & Veronicam duraverit per
15. annos, & ultra; ipſéque eſſet Phyſicus, vir ſagax,
& induſtrioſus, ut deponunt teſtes, veriſimile enim
non eſt, eum fuiſſe adeò ſupinum, & negligentem ut
tanto tempore quo habuit uxorem, & ſuſtinuit onera
matrimonii, nunquam inveſtigaverit dotem primo vi-
4 ro traditam, ſibique debitam, de quo quilibet ſolet
eſſe valdè ſollicitus, eóque magis dum adminiſtravit
5 † bona extradotalia Veronicæ; unde ſicut ex eorum
adminiſtratione notas habuit facultates extradotales mu-
lieris, in quibus nullum habebat intereſſe, Hond. d.
conſil. 66. *n.* 88. *lib.* 1. Rota, *in Bononien. denegatio-
nis audientis* 24. *Nov.* 1636. *coram R. D. meo Deca-
no.* Multò magis præſumi debet informatus de bonis 6
dotalibus, quorum fructus ad ipſum ſpectabant, *l. do-
tis fructuum, ff. de jur dot. l. pro oneribus, C. eod.* &
in quibus agebatur de proprio intereſſe, ad trad. *in l.
quamque, ff. ad Vellejan.* Limitatio autem ſuperius ad-
ducta recipitur ſolùm, quando ignorantia eſt probabilis
bilis † ac juſta, ſecùs ubi craſſa eſt, & ſupina, tunc 7
enim non excuſat, Rom. *conſil.* 340. *in fin.* Aret. *cons.*
15. *pariter in fin.* Roland. *conſ.* 59. *nu.* 21. *lib.* 4. Rot.
bon. mem. Buratto decis. 134. *n.* 7.

Non obſtat fructus bonorum extradotalium ſpec-
tare ad maritum, ideóque non ceſſiſſe in dotis ſatisfa- 8
ctionem, hoc enim procedit ubi fructus de voluntate
uxoris à marito percepti, fuerunt conſumpti in ejus uti-
litatem, vel in communes uſus ad honorem † matri- 9
monij, & communium liberorum; ſecus quando prout
hic adhuc extant, ex eiſque maritus fuit effectus locu-
pletior emendo 17. loca montium, † aliaque ad ſui 10
favorem, ut apparet ex datis in Summario Veronicæ
n. 7. Hos enim maritus non lucratur, ſed omnino re-
ſtituendi † ſunt uxori vel ejus hæredibus, ut diſtinguen- 11
do tradunt Bart. *in leg. penult. in princip. ff. ad l. fal-
cid.* Bald. *conſ.* 276. *in fin. lib.* 3. Soccin. ſen. *conſil.*
83. *ſub n.* 8. *poſt med. verſ. circa primum caſum, lib.* 4.
Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt* 9. *lib.* 6. Latè
Fontanell. *de pact. nupt. claus.* 6. *gloſſ.* 2. *part.* 7. *nu.*
18. Theſaur. *decis.* 137. *n.* 3. Urſill. *ad Afflict. decis.*
44. *n.* 7.

Minuſque juſtificatur alterum ſuppoſitum, in quo
valde hodie inſiſtebant informantes pro altera parte,
Veronicam ſcilicet fuiſſe inſtitutam hæredem univerſa-
lem, indeque † actiones fuiſſe confuſas & extinctas 12
per *l. debitori, C. de pact.* quia ut advertebatur in alia
deciſione coram me, *verſ. quatenus verò*, Veronica
fuit ſolùm inſtituta hæres in certis bonis ſitis in civita-
te Vetula, unde dici non poteſt hæres univerſalis, ſed 13
particularis, ſeu legataria ex adductis per *DD. in l. quo-
ties, Cod. de hæred. inſtit.* Cujus actiones non confun-
duntur, nec extinguuntur, ut probat Fontanel. *de pact.
nupt. clauſ.* 7. *gloſſ.* 3. *part.* 7. *n.* 53. *cum ſeqq. aliis in di-
cta deciſione adductis d. verſ. quatenus verò.*

Nec contrarium ſuadent verba univerſalia, quibus
inſtitutio non concipitur, ibi, *& in his omnibus, &
aliis bonis in civitate Vetulæ ad ipſum ſpect. hæredem
inſtituit univerſalem*, cùm enim hæc univerſalis inſti-
tutio fuerit reſtricta ad bona certi loci, nempe † Ci- 14
vitatis Vetulæ, non ideò deſiit eſſe particularis, ut pro-
bat *l. ubi autem §. illud, ibi, ſed qui vinum, aut ole-
um, vel triticum, quod in horreo eſt ſtipulatus certum
ſtipulari intelligitur, ff. de verb. oblig.* Sufficit enim
conſtitutionem non eſſe de integra, † aut de quota 15
hæreditatis, ut ſemper reputetur particularis, & de
certa. *DD. omnes in d. l. quoties C. de hæred. inſt.* Bald.
in l. cum à matre n. 3. *verſ. adverte, C. de rei vendic.*
Alex. *conſ.* 175. *in princ. & n.* 1. *lib.* 6. Molin. *de pri-
mogen. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 13. *vers. ut autem cum ſe-
quentibus.*

Idque ſine difficultate, cum ſubſecuta fuerit hære-
dis univerſalis inſtitutio ad favorem alterius, ibi, *in* 16
*omnibus autem ſuis bonis mobilibus, ſtabilibus, ſemo-
ventibus, juribus, actionibus ubicumque, undecumque,
& qualitercumque ad ipſum teſtatorem ſpect. exceptis
bonis Civitatis Vetulæ relictis ſuprad. Veronicæ hæredes
ſuos univerſales inſtituit, & ore proprio nominavit
Dominicum Stephani, & Cattherrum Auguſtini*, quan-
do enim alter eſt inſtitutus univerſalis hæres procul du-
bio inſtitutus in re certà remanet particularis, & lega- 17
tarius, ut diſtinguendo tradunt Alex. *in d. l. quoties
ſub n.* 5. *verſ. quod videtur intelligendum, ibiq.* Alberiq.
nu. 3.

Digitized by Google

n. 3. *verſ. ſi verò inſtitut.* Molin. *de primog. d. lib.* 1. *c.* 14. *n.* 8. *verſ. aut inſtitutus fuit.* Covar. *var. reſol. li.* 2. *cap.* 18. *ſub n.* 5. *§.* 11. *in verſ. modo alius*, Menoch. *de adipiſc. rem.* 4. *q.* 19. *&* 20. Graſſus *in §. hæreditas quæſt.* 7. *&* 7. Franc. *decis.* 285. *n.* 2. Gregor. *decis.* 495. *n.* 3. *&* 4. R. Urgellen. *decis.* 224. *n.* 18.

18 Et proinde non adverſantur † Bertrand. *cons.* 808.
lib. 8. nec Bellon. *de jur. accreſ. cap.* 7. *quæſt.* 10. *n.* 2.
cum ſeqq. probantes inſtitutum in re certa reputari hæ-
redem univerſalem, loquuntur enim, quando nullus
alius datus eſt hæres univerſalis, vel datus deficit, quo
19 caſu ne hæreditas remaneat in ſuſpenſo, vel defun-
ctus partim remaneat teſtatus partim inteſtatus,
tota hæreditas per jus accreſcendi defertur ad inſtitutum
in re certa, ut claris verbis docet Bellon. *ubi ſupra in*
20 *princ.* Secus verò alio dato univerſali hærede, tunc enim
hæreditas non eſt in ſuſpenſo, nec defunctus † remanet
pro parte inteſtatus, cùm integra hæreditas deveniat ad
21 heredem univerſalem, ideóque non recedendum à com-
muni concluſione ſupra firmata, ſed ſic inſtitutus † ſem-
per remanet hæres particularis, ut probant omnes ſu-
prà adducti, & optimè explicat Surd. *cons.* 439. *n.* 28.
cum ſeqq.

Quæ rejetebantur ad inducendam compenſationem cum legato DD. non habuerunt in conſideratione, cùm abunde fuerint ſublata in aliis deciſionibus hujus cauſæ, adeò ut ſupervacaneum ſit illis denuo reſpondere.

Et ideo utraque, &c.

R.P.D. CORNELIO.

Poſtea Epiſcopo Patavino.

Romana redintegrationis.

Lunæ 27. Junii 1642.

ARGUMENTUM.

In Salviano tunc datur retentio, quando ſumus in claris, quod procedit quamvis immiſſus ex illâ cauſa fuerit ingreſſus poſſeſſionem, intellige tamen niſi ab initio prohibeatur, quòd ingreſſus fuerit vitioſus. Locator præſumitur exegiſſe penſiones. Locationes tacitè renovantur. Mandatum habens ad creandum cenſum, an poſſit illum accollare.

SUMMARIUM.

1 *Sententia tranſit in judicatum, ſi appellatio infra biennium non fuerit proſecuta abſque prorogatione fatalium.*

2 *Rota non exequitur ſententias aliorum tribunalium, niſi guſtata earum juſtitia, & validitate.*

3 *In Salviano retentionis exceptio admittitur, quando res eſt clara.*

4 *Quod procedit, quamvis ex alia cauſa, quis fuerit poſſeſſionem ingreſſus.*

5 *Quidquid veniat dicendum, ſi ab initio fuerit vitioſus ingreſſus.*

6 *Poſſeſſio alicujus boni probatur, ex quo contra ipſum fuit obtenta aſſociatio.*

7 *Poſſeſſione bonorum locatorum data, penſiones præſumuntur à locatore exactæ.*

8 *Ita ut ſufficiat ſemel locatam fuiſſe domum, niſi ex adverſo probetur, deinde domum remanſiſſe vacuam.*

Locationes tacitæ renovantur, quando prima locatio evanuit, ibid.

9 *Locationes quando ſunt finitæ tacitè renovantur, pro eadem tamen penſione.*

10 *Ex Locationum fructibus demendum venit id quod probatur impenſum, in reaptatione, & reſtauratione rerum locatarum.*

11 *Accollatio nihil aliud eſt quàm obligationis alienæ in ſe ſuſceptio.*

12 *Mandatum habens ad imponendum cenſum, an poſſit illum ſibi accollare.*

13 *Mandatum habens ad accollandum cenſum ſuper bonis principalis, multò magis illud habebit imponendi ſuper bonis alienis.*

14 *Procurator poteſt melius, & pinguius meliorem faciendo conditionem principalis, adimplere mandatum.*

15 *Procurator habens mandatum imponendi cenſum ſuper bonis ipſius principalis, multò magis poteſt agnoſcere bonam fidem cenſus jam impoſiti ſuper rebus alienis.*

16 *&* 17. *Cenſum ſibi obventum in diviſione, ex quibus dicatur in totum illum agnoviſſe.*

18 *Ex fructuum ſolutione benè arguitur ratificatio contractus.*

19 *Cenſus non poteſt dici extinctus, quando verba ſunt præciſa tranſlativè, & non extenſivè, & ſub promiſſione evictionis.*

DECISIO CXLVIII.

CUm q. Antonius Burius de anno 1601. annuum perpetuum cenſum ſcutorum 12. cum dimidio ſuper quadam domo, & apothecis exiſtentibus in foro Piſcium impoſuerit, illudque Barbaræ Rectaræ pretio ſcutor. 300. vendiderit cum fidejuſſione q. Cæſaris Sanctorii, quarum apothecarum, & domus q. Anna Projidia Mater Michaëlis, & Joannis de Buriis pro reſtitutione ſuæ dotis aſſecuta fuit poſſeſſionem, & Joannes Tarditus filius, & hæres ſupra dictæ Barbaræ creditor fructuum dicti cenſus de anno 1625. vigore clauſulæ Conſtituti aſſociationem obtinuit ad poſſeſſionem dictarum domus, & apothecarum, donec, & quo uſque, &c. Et de eodem anno D. Maria Cherubina Sanctoria Monialis in Monaſterio Sancti Ambroſii filia, & hæres d. q. Cæſaris Sanctorii fidejuſſoris in dicto cenſu, ne Tarditus contra bona hæreditaria ſui patris ageret, ſolvit fructus decurſos, expenſas uſque ad menſem Julii prædicti anni, pro quibus reportavit jurium ceſſionem tam mandatorum, quam poſſeſſionis, ut in *Sum. de Buriis n.* 1. Cujus ceſſionis vigore d. Monialis Sanctoria, dum vixit, & poſt ejus obitum Monaſterium poſſederunt, domum, & apothecas illarumque penſiones exegerunt, & prætendentes dicti de Buriis de anno 1638. Moniales eſſe de eorum credito integrè ſatisfactas, nec non majorem quantitatem, & ſummam recepiſſe. Idcircò Judicium Redintegrationis intentarunt ad poſſeſſionem domus, & apothecarum coram A. C. & ſub die 2. Cec. 1639 Sententiam Redintegratoriam obtinuerunt, ut *in Summ. n.* 2. Cauſáque appellationis commiſſa bon. mem. Coccino, in cujus locum cùm fuerim ſubrogatus, & dicti de Buriis aſſerentes ſententiam ſupra dictam feciſſe tranſitum in judicatum, † ob non proſecutam appellatio-
nem infra biennium abſque prorogatione fatalium, 1
juxta *c. cum ſit.* Rim. *de appell. l. fin. cap. de temp. opport.* Clem. *ſicut, eod. tit.* Rota coram Mantic. *dec.* 176. *n.* 2. *& in rec. dec.* 332. *n.* 3. *part.* 7.

Sed quia Rota ſententias aliorum † Tribunalium
non exequitur, niſi cognita earum juſtitia, & validitate 2
† *ut ex decis.* 69. *n.* 4. *& decis.* 159. *n. ultimo p.* 6. *rec.* Bur. *decis.* 31. *n.* 1. Idem *dec.* 650. *n.* 3. *& decis.* 746. *n.* 20. etiam ſi eſſent in judicatum tranſactæ, Durand. *in dec.* 71. *n.* 2. cum aliis per Add. *ad ſan. mem. Greg. dec.* 208. *n.* 5. Ideóque dato dubio an conſtet de re judicata,

 quæ

quæ exequenda in caſu, &c. Illóque bis propoſito, quia
juſtitia ſententiæ viſa fuit pendere à calculo faciendo
DD. in reſolutum ſub hac die juſſerunt ut fieret cal-
culus ad rationem infrà exprimendam, cum in Salvia-
3 no exceptio † retentionis admittatur, quando eſt clara,
Neguſ. *de pign. memb. 2. p. 3. q. 10. n. 20.* Rota *in rec. dec.*
743. n. 11. p. 3. dec. 411. n. 24. p. 5. Quamvis ex alia cauſa
4 quis fuerit poſſeſſionem ingreſſus † ex allegat. per Gra-
tian. *in diſcept. 16. n. 36. & 356. n. 27.* Surd. *decis. 46.*
n. 7. & 14. Cavaler. *deciſ. 539. n. 8.* Gregor. XV. *deciſ.*
254. n. 2. & ibi *adden. n. 7.* Quidquid dicendum eſſet,
5 ſi ab initio fuiſſet † vitioſus ingreſſus, in quibus termi-
nis loquuntur allegata pro parte DD. de Buriis.

Nec intrat defectus probationis primi extremi, quia
6 poſſeſſio Annæ perinde probatur † ex quo contra ip-
ſam fuit ex adverſo obtenta aſſociatio. *Rota in recent.*
decis. 130. n. 1. part. 7. Gregor. *decis. 458. n. 1. cum*
ſeq. Buratt. *deciſione 160. n. 4.* cum ſimilibus.

Idcircò in debitum Monaſterij Rota computandas
eſſe voluit omnes penſiones decurſas uſque ad præſen-
tem diem, licèt non probentur exactæ, quia data poſ-
7 ſeſſione bonorum † locatione, & habitatione præſu-
muntur exactæ, ut fuit dictum *in Romanâ reſtitutionis*
in integrum 7. Maij 1633. coram bon. mem. Buccabel-
la, & in Romanâ, ſeu Ceſenaten. hereditatis 1. Febr.
1638. coram bon. mem. Pirovano. Seraphin. *decis. 1143.*
8 *n. 1.* Ita ut ſufficiat ſemel fuiſſe † locatam, niſi ex adver-
ſo probetur deinde remanſiſſe vacuam, quia locationes
præſumuntur tacitè renovatæ, juxta *l. cum quæritur,*
§. qui impleto, & l. qui ad certum ff. locati, & l. legem,
C. eod. Menoch. *præſumpt. 85. n. 1. & ſeq. lib. 3.* Mant.
de tacit. lib. 5. tit. 15. n. 1. Joann. Andr. *in addit. ad*
ſpecul. in tit. de præſumpt. §. ſpecies, n. 5. in verb. prædi-
9 *ctis*, juxta tamen † quantitatem in inſtrumentis locatio-
nis contentam, *ad l. ſi defectus, C. arbitr. tut. & l. cum de*
indebito, ff. de probat. Ægid. *decis. 703. nu. 1.* Achill.
decis. 22. de reſtit. ſpol. n. 2. Seraph. *decis. 1397. n. 4.*
& 1245. n. 6. Burat. *decis. 173. n. 6.* & poſt Galian. *ad*
Stat. Perus. decis. 85. n. 4.

Ex quibus penſionibus excomputandæ, ac demendæ
10 ſunt illæ, quæ probantur † erogatæ in reaptionem, &
reſtaurationem domorum, nec non quæ probantur ab
aliis perceptæ.

Ad creditum verò Monialium ponendum eſt credi-
tum illis ceſſum à Joanne Tardito, cujus vigore idem
Tarditus fuerat immiſſus in poſſeſſionem domûs, &
Apothecarum, & ſucceſſivæ Moniales tanquam ceſſi-
onariæ dicti Tarditi, etiam reſpectu poſſeſſionis fuerunt
conſequutæ fructus huc uſque decurſos censûs ceſſio;
de quo credito certum eſt Moniales eſſe ſatisfactas.

Sed ultra id voluerunt Doctores ad creditum Mo-
nialium calculari annuum cenſum ſcut. 24. in ſorte ve-
rò ſcutorum 300. accollatum à Fabritio Burio proprio
nomine Antonii fratris, ut publica documenta teſtan-
tur, de quibus in Sum. Monialium, *n. 3. 4.* & *5.* quia
per accollationem Antonius fuit ſubrogatus in locum
11 principalis debitoris, & impoſitoris † cùm accollatio
nihil aliud ſit quàm obligationis alienæ in ſeipſum ſu-
ſceptio, Colia *de rem. ſubſid. rem. 54. nu. 2.* Greg. *dec.*
386. n. 1. cum aliis in Auximana Alimentorum 6. Feb.
1640. coram R. D. Dunozetto Decano.

12 Neque obſtat, quòd Fabritius † non haberet man-
datum ad accollandum, ſed tantùm ad imponendum.

13 Tum quia datur poteſtas Procuratori imponendi cen-
ſus ſuper bonis Antonii, ergo multò magis accollandi
† cenſus in bonis alienis impoſitos, adeò ut Procurator
accollando mandatum pinguius, & utilius implevit,
14 & meliorem fecit mandantis conditionem, ut facere
potuit, *l. diligenter §. fin.* & ibi Bart. *ff. mandati §. is*
qui exequatur in fin. inſtit. eod. Jaſon. *in l. qui quantam*
§. primo ff. de leg. 1. & in l. 1. §. ſi ſtipulanti col. 2. verſ. ſed
iſtum. ff. de verb. oblig. Tiraq. *de retract. lign. §. 36. gl.*
2. n. 59. Rota *dec. 32. p. 2. diver.* Bur. *dec. 561. n. 1. &*
dec. 287. n. 12. & 13. p. 7. recent. & in puncto, quod
Procurator habens facultatem † imponendi cenſus ſu- 15
per bonis mandantis multò magis agnoſcere poſſit bo-
nam fidem censûs impoſiti ſuper bonis alienis. Rota *in*
decis. 194. n. 5. p. 6. rec.

In calculum deducendus eſt etiam annuus cenſus ſcu-
torum 3750. in ſorte 500. venditus à Sanctoriis Jaco-
bo Piccardo, cujus ſolutio ſpectat ad Antonium Bu-
rium vigore diviſionis inter ipſos, & Sanctorios factæ
ab eodem Fabritio proprio nomine Antonii, qui ſol-
vendo deinde fructus cenſuum, ibi ad ejus debitum
deſcriptorum † ſub expreſsâ mentione diviſionis di- 16
citur totum debitum cenſus in diviſione ſibi obven-
tum agnoviſſe, ex *l. ſi cui*, ubi Bart. *ff. de legat. 2.*
l. ſiquidem 24. verſ. ſi vero certam, C. de tranſact. Dec.
conſ. 61. num. 2. Rota, coram R. Urgellen. *decis. 324.*
n. 5.

Quæ verò ad annuum cenſum ſcut. 16. venditum
quibuſdam de Taſſis, cùm tantùm Moniales ratificati-
onem deſumant ex dicta præcedenti ſolutione fructu-
um dicti primi cenſus venditi Piccardo, cum diviſio
ratificata, quoad d. debitum cum Piccardo cenſeatur † 17
etiam ratificata quoad alterum, eo quia dicti Burij dant
de inobſervantia d. deciſionis reſpectu ejuſdem ſolu-
tionis, ut in Summ. Burii *num. 21.* viſum fuit non
eſſe inductam ratificationem, niſi quoad expreſſa, & 18
ſic quoad cenſum tantum venditum † Piccardo, de
cujus ratificatione expreſsè apparet ex ſolutione fruc-
ctuum, Soccin. ſen. *conſ. 159. n. 50. lib. 1.* Cravet. *conſ.*
737. n. 16. Rimin. jun. *conſil. 662. n. 45.* Ciriac. *con-*
trov. 204. n. 21.

Medietas etiam alterius annui censûs ſc. 28. venditi
pro pretio ſc. 400. Hieronymo Cialiæ calculanda eſt,
cùm creditum videatur liquidum, ut *in Summ. nu. 16.*
nec dici poteſt extinctum, quia verba ſunt præciſa tranſ- 19
lativè, non extenſivè, & ſub promiſſione evictionis, Gra-
tian. *diſcept. 885. n. 25.* Rota *decis. 278. n. 19. part. 5. re-*
cent. & per adden. ad Buratt. *deciſ. 645. n. 16.*

Et ita reſolutum utràque, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 11. Maii 1643.

ARGUMENTUM.

Controverſa licèt valdè ſit in jure quæſtio; an compenſatio de quantitate ad quantitatem ipſo jure admittatur abſque alia oppoſitione, vel potiùs admittatur ex partis exceptione, attamen prima opinio palmam reportat, eamque amplectitur Rota, & maximè quando ſumus in cauſis Mercatorum, cùm & hoc ſit de ſtylo inter eoſdem. Aliqua etiam habes jura circa literas cambij.

SUMMARIUM.

1 *Compenſatio de quantitate ad quantitatem, an ipſo jure inducatur, vel potius ex partis oppoſitione, in jure controverſum eſt.*

2 *Compenſatio de quantitate ad quantitatem quòd ex juris miniſterio admittatur, multi DD. id tenent.*

3 *Compenſatio de quantitate ad quantitatem non admittitur, niſi à parte fuerit oppoſita ſecundum aliquot DD.*

4 *Compenſatio ſecundum ſtilum Mercatorum, & conſuetudinem inter eoſdem admittitur ipſo jure, licèt creditum & debitum procedat ex cauſa diverſa.*

5 Com-

Digitized by Google

'5 *Compenſatio admittitur ipſo jure inter Mercatores, licèt credita & debita ſint diverſa & in diverſis libris deſcripta.*

6 *Mercatorum teſtimonio plena fides eſt habenda circa materiam probationis ſtyli.*

7 *In Mercatorum cauſis ſemper eorum ſtylus eſt ſervandus.*

8 *Compenſatio inter credita & debita, ſi inter mercatores non admitteretur, ſequerentur multa incommoda.*

9 & 10. *Compenſatio, quando ipſo jure admittatur, licèt alias admitteretur partis oppoſitio.*

11 & 12. *Litteræ cambii, licet ſint acceptatæ à Mercatoribus, quibus directæ fuerunt, non liberant tamen ſcribentem à debito, niſi, donec cum effectu ſolutæ erunt.*

13 *De Mercatorum ſtylo eſt, quòd per ſolam acceptationem litterarum cambii non liberatur ſcribens litteras cambii, niſi cum effectu illæ ſolutæ fuerint.*

14 *Litterarum cambii acceptatio fit ſub ſpe numerationis futuræ, nec ſit contractus novus, ſed pars contractûs litterarum cambii.*

15 *Per litterarum cambii acceptationem videtur facta novatio, cum contractu depoſiti.*

16 *Contractus cambiorum, & depoſiti ſunt inter ſe diverſi.*

17 *Depoſitarius præſumitur ſolviſſe penes ſe depoſitatis.*

18 *Contractus litterarum cambii dicitur nominatus, cum reputatur emptionis & venditionis.*

19 *Pœnitentiæ non eſt locus, quando ſumus in contractu nominato, etiam ſi res ſit integra.*

20 *In contractu litterarum cambii acceptatio literarum fit pro pecuniâ ſolvendâ, non autem ſoluta.*

21 *Novatio non poteſt dici facta, niſi contractus effectum fuerit ſortitus.*

22 *Novatio requirit implementum contractûs, in eo qui illius exceptionem opponit.*

23 *Donatio donec effectuetur remanent jura prima obligationis.*

24 *Cambii contractus non poteſt dici impletus, ob non ſolutionem pecuniarum.*

25 *A contractu, quamvis nominato, quis poteſt recedere, dum adimplementum ab alterâ parte faciendum eſt impoſſibile.*

DECISIO CXLIX.

OB defectionem rationis Bancariæ Roberti primi mercatoris in Urbe illius creditores, in quos tranſiverant omnia ejuſdem rationis jura, judicium intentarunt contra Philippum Coſtam uti ſucceſſorem alterius Rationis Bancariæ DD. de Herrera, & Coſta pro duabus partitis, altera ſcilicet ſcutorum 3307. auri, cujus illa fuerat deſcripta debitrix in libro Roberti vulgò liſtæ nuncupato, altera verò ſcutorum 3879. monetæ, cujus etiam conſtituta fuerat debitrix ipſa ratio in libro vulgò quaderno capſæ appellato. Cum verò idem Philippus Rationem oſtenderet deſcriptam creditricem ipſius Roberti in eodem libro liſtæ ex cauſa depoſiti pro ſummâ longè majori, quàm eſſet debitum, quòd cum ipſo Roberto contraxerat, cujus cauſa ipſo jure fuiſſe inductam compenſationem inter utraſq; partitas aſſereret ad petitionem Eminentiſſimi Cardinalis Pamphilii, qui Judex in hac cauſa deputatus voluit Rotam conſulere, propoſui dubium, an utraque partita ſolvi debeat à Philippo creditoribus Roberti; an potiùs illæ fuerint compenſatæ cum credito, quod rationi
1 competebat ex causâ depoſiti, & DD. non eſſe ſolvendas reſponderunt, licet enim controverſa ſit in jure opinio, an compenſatio de quantitate ad quantitatem ipſo jure inducatur, an potiùs ex partis oppoſitione admittatur, & opinionem affirmativam † quòd ſcilicet ex juris
2 miniſterio procedat tueatur Martinus antiquus Gloſſator
relatus à gloſſ. in l. ſi conſtat, & in l. ult. C. de compenſat. quem ſequitur Tindar. de compens. art. 6. num. 47. & 51. Trentacinq. var. lib. 3. tit. de compens. reſolut. 1. n. 24. Molin. de contract. diſput. 560. n. 3. Scaccia de cambiis §. 2. gloſſ. 5. nu. 244. Afflictis decis. 121. n. 1. Rota Januen. decis. 4. n. 22. Negativam verò ſententiam, quòd compenſatio † ſcilicet tunc ſolùm ad- 3
mittatur, cum à parte opponitur illius exceptio, tenet Batt. in l. verum ff. de compens. n. 1. Ubi etiam Bald. n. 1. poſt gl. in verb. male peto gl. in l. ſi quid in verb. eligere ff. de compens. & in §. in bona fidei, in verb compenſatio inſt. de act. Ubi etiam Aret. n. 8. & 9. & notam DD. in l. ſi conſtat. C. de compenſ. ubi Cyn. Bart. & Bald. n. 1. Salicet. n. 2. poſt gloſſ. in verb. ipſo jure, & de communi teſtatur Viv. opin. 114. n. 1. Trentacinq. var. lib. 3. n. 24. Surd. cons. 246. n. 27. & in decis. 17. num. 4. eâ potiſſimùm ratione, quia antequam compenſatio † fue- 4
rit oppoſita jus compenſandi ſolùm in potentia exiſtit, non autem in actu. Primam tamen opinionem affirmativam amplexi fuerunt Domini hoc caſu, quia eſt conformis conſuetudini & ſtylo mercatorum, ex cujus 5
diſpoſitione admittitur ipſo jure inter eos compenſatio, licet debitum & creditum procedat ex cauſis diverſis, & in diverſis libris fuerit deſcriptum, qui ſtylus cum juſtificetur ex plurium Mercatorum atteſtatione pro parte Philippi exhibita, quorum teſtimonio plurima 6
fides in hac materiâ ſtyli adhiberi ſolet, ut pluries cenſuit Rota ut in decis. 368. num. 12. & deciſ. 416. nu. 8. coram Rever. Urgellen. & coram Buratt. deciſ. 298. n. 16. & coram Gregor. dec. 126. n. 2. & 3. & aliàs fuerit à Rota approbatus, ut in decis. 331. n. 4. part. 3. & decis. 137. num. 15. part. 5. recent. & in Romana pecuniaria 13. Januarij 1642. coram bon. mem. Pirovano, in † illorum caſus ſemper debet admitti, ut tradit Soc- 7
cin. jun. conſ. 27. n. 22. Corn. conſ. 319. n. 12. lib. 3. Bald. in leg. 1. in fin C. d. quæ ſit long. conſuet. Rot. coram Gregor. d. decis 126. n. 3. & in Romana liberationis, ſeu pecuniaria 6. Februarii 1643. coram R. P. D. meo Ghiſilerio.

In eandem etiam ſententiam affirmativam inclinarunt Domini propter detrimentum, quod Philippo con- 8
tingeret, ſi ex juris miniſterio † ſecuta non fuiſſet compenſatio inter credita & debita ipſius Roberti, cum idem Philippus tenetur ſolvere creditoribus Roberti debitum Rationis Herreræ, Coſtæ, & tamen propter ejuſdem Roberti decoctionem conſequi non poſſet creditum, quod dictæ Rationi competebat ex cauſa depoſiti, & debitum excedebat, quo caſu admitti com- 9
penſationem ipſo jure, licèt aliàs requireretur partis exceptio, probat text. in d. leg. ſi conſtat, C. de compenſ. & notant ibi communiter Doctores & in l. cum alteri, ff. eod. gloſſ. in l. ſi quod in verb. eligere, ff. eod. Soccin. jun. 10
in l. Julianus. n. 9. ff. de condit. & demonſtr. & in com. 130. n. 20. lib. 4. Joan. Faber. in §. in bonæ fidei n. 12. verſ. unde credo inſtit. de action. ubi etiam Aret. nu. 9. Alex. cons. 74. n. 4. li. 5. Sebaſt. Medic. de compenſ. part. 1. q. 22. n. 3. Tiraquell. de retract. lign. §. 3. gloſſ. 3. n. 8. & 9.

Quod verò creditum Philippi ex cauſa depoſiti ſuperet illius debitum ex cauſa cambii viſum fuit juſtificati ex calculo ab eodem exhibito, ex quo ſi detrahatur partita ſcut. 15000. aur. deſcripta ad debitum Herreræ, & Coſtæ, & proveniens ex litteris cambii, quæ non fuerunt ſolutæ, ſed redierunt proteſtatæ, apparet illius creditum excedere in ſumma ſcut. 11000. quam partitam detrahendam eſſe ex eodem calculo Domini cenſuerunt. Quia dictæ † litteræ cambij, licèt fuiſſent accep- 11
tatæ ab iis mercatoribus, quibus directæ fuerant, non poterant nihilominus liberare Robertum ſcribentem à debito, quod † cum Ratione Herreræ, & Coſtæ habebat, donec cum effectu ſolutæ fuiſſent, ut probat l. ſi litterarum C. de ſolut. ubi poſt. gloſſ. in verb. non impleto tradit. Bald. & Salic. n. 1. Cagnol. in l. ſingularia n. 161.
verſ.

Digitized by Google

verſ. ſed contraria, ff. de reb. credit. & ibi etiam Soccin.
Sen. *n.* 18. Bologn. *n.* 89. *verſ. ſed in contrarium* , ubi
teſtatur de communi, & plures formavit Rot. in unâ
Romana literarum cambij 12. Maij 1595. coram Sa-
crato, & in Venetiarum litterarum cambij 28. Maij
1583. coram Gipſio, & coram Buratto *decis.* 486. *n.*
4. & coram Gregor. *decis.* 217. *n.* 1. & de conſuetudine
13 mercaturæ, quod ſcilicet per ſolam † acceptationem
non liberetur ſcribens litteras cambij, niſi cum effectu
illæ ſolutæ fuerint teſtatur Rota Januenſ. *decis.* 1. *n.* 2.
& 21. *&* *decis.* 8. *n.* 17. *&* 18. cùm talis acceptio fiat ſub
14 ſpe futuræ numerationis, † nec ſit contractus novus,
ſed pars contractûs litterarum cambij, ut conſuluit Bald.
in conſ. 348. *n.* 1. *vol.* 1. Rota Januenſ. *decis.* 2. *n.* 10.
Scacc. *de camb.* §. 2. *gloſſ.* 5. *n.* 323.

Non obſtat quòd per eam acceptationem litterarum
15 videatur facta novatio † cum contractu depoſiti, quod
habebat Ratio Herreræ, & Coſtæ cum Roberto, dum
16 † utrique contractus erant inter ſe incompatibiles, ut
conſideravit Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſ.* 184. *n.*
39. Mant. *de tacitis, & ambiguis lib.* 17. *tit.* 3. *n.* 13. *&*
14. cujus vigore novationis cum præſumatur facta ſolu-
17 tio à Roberto pecuniarum † penes ſe depoſitarum, ut
probat *l. rem, §. ſi duo, ff. de novat. & l. quamvis, §.
interdum ff. ad Velleian.* Mant. *eod. lib.* 17. *lib.* 7. *n.* 5.
non videtur in contractu nominato, qualis reputatur
18 contractus † litterarum cambij, qui dicitur emptionis,
& venditionis, ut teſtatur Bald. *in adducto conſ.* 348. *n.*
5. *&* 6. Bero *conſ.* 193. *n.* 37. *lib.* 1. Rota Januen. *decis.*
1. *n.* 41. potuiſſe locus eſſe pœnitentiæ poſt ſequutum ad-
implementum ex parte unius ex contrahentibus, ſed ſolũ
19 Philippo competere potuiſſe † viam exequutivam con-
tra Robertum pro adimplemento contractûs nominati,
ut probat *l. civili, C. de rei vindicat. & l. non idcirco, C.
de contrah. empt.* & firmavit Rota *decis.* 517. *n.* 5. *part.*
1. *diverſ.* & coram Seraph. *decis.* 1275. *n.* 1. *&* 2.

Ad hoc enim objectum reſponſum fuit, quod in con-
20 tractu cambij acceptio † litterarum fit pro pecunia ſol-
venda, non autem pro ſoluta, ut tradit Salicet. *in l. ſi
liter. n.* 1. *&* 2. *ff. de ſolut. & in l. filius n.* 2. *ff. ad Maced.*
Rota Januen. *dec.* 2. *n.* 11. Scacc. *de camb.* §. 1. *gloſſ.* 5. *n.*
21 323. & ita donec cũ effectu dictæ pecuniæ ſolutæ † non
fuerint dici non poteſt facta novatio, ut plenè tradit Ma-
ſtrill. *dec.* 221. *n.* 17. Rota *decis.* 629. *n.* 2. *part.* 1. *rec.* dum
illa requirit implementum contractus in eo, qui illius ex-
ceptionẽ opponit, ut tradit Gozz. *cons.* 39. *n.* 9. Socc. Sen.
conſil. 21. *n.* 11. *lib.* 1. Surd. *cons.* 385. *n.* 21. ſed remanent
22 jura † primæ obligationis, ut notat Bald. *in l. ſi littera-
rum n.* 1. *C. de ſolut.* ubi etiam Salic. *n.* 2. *& in l. ſi pro debi-
to n.* 4. *circa fin. C. de bon. auth. jud. poſſid.* Marc. Ant. de
Amat. *dec. Ferrar.* 2. *n.* 12. Rota cum Greg. *dec.* 217. *n.* 2.
Et ita cùm ob non ſolutionem pecuniarum dici non poſ-
ſit † adimpletus contractus cambij ex parte Roberti, po-
23 terit Philippus ab eo contractus quamvis nominato re-
cedere, dum præſertim tale adimplementum † per deco-
24 ctionem Roberti redditur impoſſibile, ut notat Caſtr. *in
l. bona fides n.* 2. *ff. de act. empt.* Soc. Sen. *conſ.* 26. *n. li.* 3.
Surd. *cons.* 381. *n.* 6. Rota coram Burat. *dec.* 106. *n.* 7. & in
Senogallien. prædii 5. Junij 1617. coram Andrea, & in
his terminis conſuluit Bald. *conſil.* 348. quem ſequitur
Marant. *in ſpec. part.* 6. *tit. de teſtam. product. n.* 52.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. MELTIO.

Poſtea Epiſcopo Papien.

Romana locorum Montium.

Veneris 18. *Maij* 1643.

ARGUMENTUM.

Evictio quando generaliter, & verbis amplis fuit promiſſa, tunc quamvis, quando promiſſio evictionis fuit facta non veniat, quando ea ſecuta fuit ex natura rei, tamen id non intrat, quando, ut dictum eſt, amplè fuit promiſſa evictio. Eccleſia an teneatur conficere inventarium bonorum hæreditariorum, & quare tale inventarium fiat.

SUMMARIUM.

1 *Loca Montium dicuntur bona ſtabilia*, & n. 15.
Loca Montium ſi pertineant ad aliquam Eccleſiam, non poſſunt alienari ſine beneplacito Apoſtolico, n. 1. & 16.
2 *Hæreditas quando fuit adita cum beneficio legis, & inventarii, tunc hæres in nihilo poteſt gravari.*
3 *Mandatum relaxatum pro majori ſumma, non tenet.*
4 *Poſſeſſor auctoritate Judicis ritè, & rectè procedentis privari poteſt ſua poſſeſſione.*
5 *Judex valet privare poſſeſſorem ſua poſſeſſione, illamque in alium transferre.*
6 *Remedium poſſeſſorium non datur contra factum Judicis, niſi injuſtitia, & nullitas ſit ita patens, ut nulla ratione poſſit velari.*
7 *Venditor non tenetur de evictione, ſi ea proveniat ex naturâ rei.*
8 *Evictio, quando debeatur, quamvis proveniat ex naturâ rei.*
9 *Promiſſio de evictione, quando fuit ampliſſima, tunc qualibet evictio promiſſa cenſetur.*
10 *Evictio dicitur promiſſio, quando quis ſe obligavit in ſe ſuſpicere omnem litem.*
11 *Emptor quando nullo modo ſcivit rem emptam eſſe ſubjectam evictioni, & tunc illa ei debetur, quamvis proveniat ex naturâ rei.*
Stante generali promiſſione de evictione, n. 11.
12 *Venditor tenetur certiorare emptorem de naturâ rei venditæ*, & n. 13.
14 *In officio manuali non cenſetur quis voluiſſe errogare magnam ſummam pecuniarum, cùm alterâ die poſſit ab illo amoveri.*
17 *Alienatio, quando eſt neceſſaria, non requiritur aliqua ſolemnitas.*
20 & 21. *Inventarium bonorum hæreditariorum fuit inventum ad evitandas fraudes.*
Fraus non præſumitur in Eccleſiâ, & ideo non tenetur conficere inventarium bonorum hæreditariorum.
21 *Hæres cum eſt citatus ad exhibendum inventarium, ac bona inventariata, dum id non adimplevit, præſumendum eſt, ipſum in propriam utilitatem bona conſumpſiſſe, undè tenetur de ſuo.*
22 *Eccleſia præſumitur facta locupletior, ex hæreditate ſibi relictâ, dum bona hæreditaria, & non ſua pro ſervitio Eccleſiæ impendit.*
23 *Mandatum ratione exceſſus, ut ſit nullum, ſufficit exceſſus etiam in minimo.*
24 *Actione ex empto quando agitur attenditur tempus evictionis, ſivè res ſit melior, ſive deterior facta.*
25 *Venditio de diverſis rebus, quando eſt facta ſimul, & unicum pretium fuit conſtitutum videtur unicus contractus, & individuus.*
26 *Evictione ſecuta in parte, quoque illa debetur niſi conſtet, quòd emptor, niſi totum fuiſſet empturus.*

DECISIO CL.

LOca Montium, de quibus agitur erant propria Monialium S. Joſephi ad Capita domorum hæredum Franciſci Sotii, quæ fuerunt judicialiter delibe-

rata,

Digitized by Google

rata, & pretium Jacobo Ceſio exburſatum pro evicti-
one officii Bancheriorum Hebræorum, emptum à dicto
Franciſco per Michaëlem Angelum Scarpellium cum
pecuniis ejuſdem Ceſii unà cum pulpitis, fibris, proto-
collis, taſtellis, & aliis ad dictum officium ſpectantibus,
& cum coraminibus in apothecâ, in quâ exercetur exi-
ſtentibus pretio ſcut. 3250. aſſerens idem venditor di-
ctum officium eſſe liberum, & ad ipſum pleno jure ſpe-
ctare & pertinere, nulli fideicommiſſio eſſe obnoxium,
nec aliquod factum in præjudicium præſentis venditi-
onis, eamque ſibi facere licuiſſe, & omnem litem in
ſe ſuſcipere promiſit, & quamcumque perſonam præ-
tendentem intereſſe deſuper facere conſentire, ac in poſ-
ſeſſione dicti officii manutenere, ac generaliter de om-
ni, & quacumque evictione generali, & particulari in
formâ juris validi, & in Urbe conſuetâ teneri voluit,
& ad prædicta ſe in formâ Cam. obligavit, ut latiùs in
inſtrumento dictæ venditionis Summario Jacobi *n.* 1.
Hodie dd. Moniales prætendunt manutentionem ſuper
dd. locis Montium ſub prætextu, quòd tale officium ſit
1 manuale quod dicta loca Montium, cum dicantur bona
ſtabilia, non potuerint alienari abſque beneplacito
Apoſtolico quod exequutio fieri non potuerit in bo-
nis propriis Monialium, cum iſtæ acceperint hæredi-
2 tatem cum beneficio legis, & tandem quòd mandatum
per Jacobum ſucceſſorem in dicto officio mediante ven-
ditione ſibi facta à Scarpellio, & poſſeſſoré tempore evi-
3 ctionis ex eâdem causâ obtentum fuit exceſſivum, eo †
quia obtentum fuerat pro ſcutis 4500. His tamen non
obſtantibus, fuit per Dominos reſponſum negativè.
Potuerunt enim dd. Moniales ſua poſſeſſione dicto-
4 rum locorum Montium privari † auctoritate Judicis ri-
tè, & rectè procedentis, *l. juſtè poſſidet, ff. de acquir.
poſſ.* Angel. *in leg. clam poſſidere, §. qui ad nundinas n.
2. in fin. eod.* Rota *decis.* 802. *n.* 7. *part.* 1. *diverſ.* & 341.
n. 2. *part.* 3. *recent.* & 582. *n.* 4. & 5. coram Greg. XV.
in recent. decis. 173. *n.* 2. *p.* 1. illámque in deliberatari-
5 um † transferre, ut in *decis.* 78. *n.* 4. *eâdem part.* 1. *recent.*
adversùs quam ſententiam Judicis adjudicantis talem
6 ſubhaſtationem ſer. non † datur remedium poſſeſſori-
um, niſi injuſtitia, & nullitas ſit ita patens, & notoria,
ut nulla ratione poſſit velari, Abb. *in cap. cum cauſa n.*
4. *verſ. ſecùs, de off. delegat.* Contard. *de moment. poſſ.
limit.* 7. *n.* 25. & *ſeq.* Rota *poſt* 1. *volum. conſil.* Farinac.
decis. 106. *n.* 1. Poſth. *de manut. obſerv.* 12. *nu.* 8. &
9. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 912. *n.* 53. & *dec.* 646.
n. 1. & 2. *part.* 2. *recent.*
Et primò non obſtat quòd tale officium ſit mannale,
ut firmatur *in decis.* 15. poſt Fenſonium ad ſtatutum
7 Urbis, & ſic Sotius non teneatur de evictione, † quæ
provenit ex natura rei juxta *l. ſi ſervus venditus in prin-
cip. ff. de evict. gl.* Bart. & Bald. *in l. ſi filia, C. fam. er-
ciſ.* Rom. *cons.* 503. *n.* 14. Cravet. *conſ.* 2011. *n.* 6. &
Mangil. *q.* 21. *n.* 1. & *ſeqq.*
Quia cùm venditio ejus officij fuerit facta eiſdem
verbis, & modo quo venditum fuerat aliud officium
Capitolinum pro eodem pretio, cum expreſsâ declaratio-
8 ne, quòd ambo erant libera, & ad venditorem pleno ju-
re ſpectant, junctâ promiſſione de faciendo conſentire
omnem perſonam, ut ſuperiùs fuit narratum, quam
venditionem Cardinalis Camerarius admiſit ad vitam
emptoris, utique ſub hac ampliſſima evictionis promiſ-
9 ſione comprehenditur etiam evictio, quæ provenit ex
naturâ rei Tiraq. *de retr. lign. §. 1. gloſſ.* 9. *n.* 55. *junctis
quæ ſcribit ad fin. tit.* 98. Decian. *conſ.* 55. *n.* 94. *lib.* 3.
Honded. *conſ.* 3. *n.* 75. *lib.* 1. Mareſcot. *var. reſol. lib.* 2.
cap. 19. *n.* 32. & *ſeq.* Ciriac. *controv.* 283. *n.* 54. Rota
diverſ. decis. 152. *n.* 1. *part.* 2. & in ſpecie dicitur pro-
10 miſſa evictio, † quando quis ſe obligavit in ſe ſuſcipere
omnem litem, ut inquit idem Hond. *eod. cons. verſic. ac
etiam*, ex hâc enim amplâ promiſſione Sotij clarè pa-
tet Jacobum nullam habuiſſe ſcientiam, officium ſu-
pra dictum eſſe talis quantitatis, ut per Moniales præten-
ditur, & ceſſante tali ſcientiâ, † debetur etiam evictio, 11
quæ provenit ex naturâ rei, per illam generalem pro-
miſſionem evictionis, Surd. *conſil.* 311. *n.* 27. cùm tali
caſu teneatur † venditor certiorare emptorem de natu- 12
ra rei, Bald. *in l. ſi filiæ n.* 1. *C. famil. erciſc.* & *cons.* 443.
vol. 5. Alvarot. *cons.* 95. *vol.* 4. Corn. *cons.* 190. *vol.* 2.
Cravet. *conſ.* 83. *num.* 3. Surd. *cons.* 145. *n.* 8. & *decis.*
265. *n. pariter.* 8. & licèt *in decis.* 15. apud Fenſon. ad
ſtatut. Urb. firmatur hoc officium eſſe veniale, ſeu va-
cabile, tamen non inde ſequitur Sotium † noluiſſe te- 13
neri de evictione proveniente ex naturâ rei ſtantibus
clauſulis prægnantibus in inſtrumento venditionis ap-
poſitis, ut in ſimilibus terminis firmat Seraphin. *deciſ.*
468. *num.* 7. & quatenus etiam tale officium eſſet va-
cabile, tamen ex dd. clauſulis contrahentes videntur
magis † reſpexiſſe ad illorum contractum, quàm ad 14
naturam officii, ut firmat idem Saraph. *in decis.* 486.
in fin. cum ſit inveriſimile, quod quis erogare vellet
ſcuta 3250. pro emendo officio manuali, à quo die ſe-
quenti amoveri poſſet.
Secundò non obſtat quòd loca † Montium inter ſta- 15
bilia connumerentur, ut firmavit Rota in Nornien. ſuc-
ceſſionis 22. Maii 1628. coram bon. mem. Merlino, &
in deciſ. 177. *n.* 38. *part.* 5. *divers.* & ſic non potuerint ali-
enari abſque beneplacito † Apoſtolico *c.* 1. *de reb. Eccleſ.* 16
non alien. in 7. Clem. I. *eodem tit.* Rota in Papien. bono-
rum 27. Maij 1622. cor. bon. mem. Coccino.
Quia cùm talis alienatio fuerit † neceſſaria ex cauſa 17
obligationis contradictæ propter aditionem hæreditatis
nulla ſolemnitas erat neceſſaria. *Auth. hoc jus. Cod. de
ſacroſ. Eccl.* & ibi Bart. & DD. communiter Rodoan.
*de reb. Eccleſ. non alien. rubr. de caſibus in quibus ſit ali-
enatio verſ. eſt etiam alienatio n.* 1. *ſeq. fol.* 260. Fen-
ſon. *de ſtatut. Urb. in annot. cap.* 113. *n.* 20. *lib.* 1. Ro-
ta *decis.* 31. *per tot.* coram Gregor. XV. Verall. *decis.*
199. *n.* 9. *part.* 3. Buratt. *decis.* 49. *num.* 17. & *ſeq.* &
408. *n.* 4.
Tertiò nec etiam relevat † quòd talis executio fieri 18
non potuerit in bonis propriis dd. Monialium, quæ
cùm acceperint hæreditatem cum beneficio legis, † 19
non tenebantur ultra vires hæreditarias, nec in obolo
poterant gravari, etiamſi non confecerint inventarium
juxta claram diſpoſitionem *leg. fin. §. etſi præfatam, C.
de jure delib.* Rota *decis.* 181. *n.* 1. *part.* 6. *recentior.* cùm
inventarium fuerit inventum ad obviandas fraudes, quæ 20
videntur ceſſare in Eccleſiâ, & ſic non tenentur illud
conficere, ut inquit Monticul. *de invent. tract. tom.* 8.
& *part.* 2. *fol.* 270. *part.* 2. *n.* 1.
Quia ſi bona omnia extarent hæreditatis, non tene-
retur Eccleſia aliquid exponere † de ſuo, ſed dum dd. 21
Moniales citatæ ad exhibendum inventarium, ac bona
inventariata, non adimpleverunt, præſumendum eſt,
eaſdem ipſarum utilitatum res hæreditatis conſumpſiſ-
ſe, & ideò tenetur de ſuo, † cùm dicantur factæ locu- 22
pletiores, dum bona hæreditatis, & propria pro ſervi-
tio Monaſterij impenderunt, *ut in l. pupillo, ff. de ſolut.*
Rota *dec.* 72. *n.* 40. *part.* 2. *divers.* Grat. *diſcept. forenſ.
cap.* 720. *n.* 12. & *ſeqq.* Abb. *cons.* 33. *n.* 4. *vers. venio
nunc ad tertium dubium*, Rota in Sabinen. Censûs 21.
Junii 1641. coram bon. mem. Pirovano.
Quartò tandem non obſtat, quòd executio fuerit ex-
ceſſiva, cùm fuerit conſummata pro ſcutis 4500. & pre-
tio eſſet ſcut. 3250. & uti talis non poſſit ſuſtineri, cùm 23
ad hunc effectum ſufficiat exceſſus etiam in obolo, ut
firmavit Rota *in decis.* 198. *n.* 1. coram Greg. XV.
Quia licèt à principio tale officium fuerit emptum
pretio ſcut. 3250. tamen probatur, quòd de tempore
evictionis idem officium locabatur ad rationem ſcut.
540. correſpondentem pretio ſc. 4500. quo fuit emp-
tum ab ipſo Jacobo, qui propterea in tantâ ſummâ di-
citur damnificatus, pro quibus fuit relaxatum mandatũ 24
pro evictione, & dum agitur actione ex empto, attendi-
tur tempus evictionis, ſive res ſit melior, vel deterior facta.

l. re

Digitized by Google

l. re evicta 2. ff. de evict. Franch. *dec.* 297. *n.* 2. *& ſeq.* Steph. *dec.* 1114. *n.* 2. Magon. *dec. Florent.* 110. *n.* 2. *& ſeq.* Mangil. *de evict. q.* 20. *n.* 28. *& ſeq.* Nec dictus exceſſus poteſt conſiderari in ſupra dictis mobilibus, pro quibus non fuit promiſſa evictio. Quia cùm unica fue-
25 rit venditio, & de iſtis in hac fuerit † facta mentio, & unicum pretium fuerit conſtitutum, ita videtur unicus contractus, & individuus, & per conſequens dicitur etiam promiſſa evictio pro iſtis mobilibus, cùm non ſit
26 veriſimile † emptorem voluiſſe emere officium ſine dd. mobilibus, pro quibus dicitur promiſſa evictio, dum eſt ſecuta pro negotio principali, *l. quod autem, in fine, & leg. quod ſi uno, ff. de in diem adject.* Tiraq. *de retract. lignag.* §. 23. *gloſſ.* 1. *n.* 5. Mang. *de evict. q.* 133. *n.* 4. Soccin. jun. *conſ.* 26. *n.* 10. *n.* 20. *vol.* 1. Becc. *conſil.* 106. *n.* 40. Surd. *conſ.* 359. *n.* 30. *& dec.* 296. *n.* 17.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. CARILLO.

Poſteà Præſide Valliſoletano.

Rheginen. ſeu Salernitana bonorum.

Veneris 19. Junii 1643.

ARGUMENTUM.

Obligatio carcerati ad favorem ſui creditoris facta, ſi pro illo carceratus detinebatur, nullius eſt roboris, vel momenti, quod proceditur ubi carceratio detegitur injuſta, vel invalida; ſecùs ſi valida, & juſta. Sententia quando poſſit ferri extra diem cadentis citationis. Abſolutio à juramento, an ſit neceſſaria in obligatione facta in carcere, & an plures requirantur abſolutiones, ubi plura intervenerunt juramenta.

SUMMARIUM.

1 *Manutentio illi conceditur, de cujus anteriori poſſeſſione conſtat.*

2 *Clauſula conſtituti transfert poſſeſſionem in conſtitutarium, etiam ad effectum manutentionis.*

3 *Obligatio facta in carcere ad favorem creditoris, ad cujus inſtantiam debitor detinebatur carceratus nullius eſt roboris, vel momenti. Intellige concluſionem procedere, ubi debitor injuſtè carceratus detinebatur, ſecùs ſi juridicè, & validè,* n. 4. & 5.

5 *Carceratio injuſta dicitur, ubi juris ordo ſervatus non fuit.*

6 *Sententia lata ſub die, in qua non cadebat citatio, perinde eſt, ac ſi ſine citatione lata fuiſſet.*

7 *Sententia poteſt ferri etiam poſt aliquot dies cadentis citationis, abſque eo quòd illa reiteretur, ubi in die, quâ cadit citatio accuſato Rei conventi contumacia.*

8 *Et in hoc attendatur ſtylus loci circa tempus, quo illa promulgari poteſt. ſed vide* n. 11.

9 *Conſanguineus, aliáque perſona conjuncta admittitur in judicio civili, etiam ſine mandato.*

10 *Reus attenta comparitione perſonæ conjunctæ non dicitur contumax, ubi agitur in judicio civili.*

11 *Sententia licèt ferri poſſit etiam poſt diem, in quâ cadit citatio, hoc tamen procedit, ubi tantùm die immediatè ſequenti illa promulgetur.*

12 *&* 13. *Stylus tantum attenditur, quantùm ſecundum conſuetum ille ſervetur, ita quod nihil ultra ſolitam obſervantiam ſuppleri poſſit.*

14 *&* 15. *Ritus magnæ curiæ Vicariæ Regni Neapolis, non habet locum contra clericos.*

16 *Stylus, ſeu conſuetudo repugnans immunitati Eccleſiaſticæ, nullo unquam tempore præſcribitur.*

17 *Corruptela dicitur conſuetudo, quæ eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam.*
Conſtitutio Synodalis non ſufficit adversùs Eccleſiaſticam immunitatem, ibid.

18 *Abſolutio à juramento non eſt neceſſaria, ubi agitur de obligatione in carceribus facta.*

19 *Abſolutiones à juramento tot eſſe debent, quot ſunt juramenta.*

20 *Abſolutio à juramento, ubi plura ſunt juramenta, ſufficit quòd verbis generalibus fuerit concepta.*

21 *Abſolutio à juramento obtenta poſt ſententiam ſuffragatur, ubi antea de eâ non fuit oppoſitum.*

22 *Creditori cui fuerunt per debitorem data bona in ſolutum, licèt manutentio non competat ob invaliditatem dationis in ſolutum, competit tamen retentio.*

23 *Intellige concluſionem procedere, ubi creditum eſt omnino liquidum, aliàs ſecus.*

DECISIO CLI.

Conceſſa coram R. P. D. meo Peutingerio manutentione in bonis, de quibus agitur, ad favorem Joannis Thomæ contra D. Principem Satriani, iſte adivit Signaturam, & cauſam mihi committi obtinuit cum facultate manutenendi, quem de jure, quamobrem dubitavi, cui nam ſit danda manutentio, & eam eſſe dandam Joanni Thomæ fuit reſponſum, quia tam ex inſtrumento dationis in ſolutum horum bonorum factæ per ipſum ad favorem Principis, quàm ex depoſitionibus duorum teſtium noviter examinatorum conſtat de ejus anteriori poſſeſſione, ob quam conceditur manutentio, *cap. licet cauſam, de probat.* Bart. *in leg. ſi duo* 1
in princ. n. 4. *ff. uti poſſid.* Covarr. *pract. q.* 16. *verſ.* 12. *in hac controv.* latè Menoch. *retinend. remed.* 3. *n.* 723.

Non obſtat quòd à dictâ poſſeſſione Joannes Thomas ceciderit facto proprio, dum bona hujuſmodi dederit in ſolutum D. Principi ſuo creditori cum clauſula conſtituti, quæ transfert poſſeſſionem in conſtitutarium etiam ad effectum manutentionis, *l. quod me, l. interdum, ff. de acq. poſſ.* Rota *dec.* 551. *n.* 4. *part.* 2. *recent.* & fuit dictum in Romana Palatii 16. Nov. 1639. 2
coram me, quia cum inſtrumentum dictæ dationis in ſolutum fuerit factum tempore quo prædictus Joan. Thomas prætenſus debitor detinebatur in carceribus ad inſtantiam ejuſdem Principis † nullius eſt momenti, ut ex- 3
preſsè decidit *l. qui carcerem, ff. quod met. cauſ. l. ſi quis Sempronium, ff. de hær. inſt.* Gutt. *de juram. confirm. part.* 1. *c.* 57. *& ſeqq. part.* 6. *recent.* & in terminis fuit dictum in Neapolitanâ domorum 13. Maii 1641. coram Eminentiſſ. D. meo Card. Hieronymo Veroſpio.

Et quamvis hoc non procedat quando is qui obligationem fecit in carceribus erat validè, & juſtè carcera- 4
tus, ut advertunt Bart *in d. l. qui in carcerem n.* 1. *ff. quod met. cauſ. & ibid.* Bald. *prima lectura verſ. item,* Albert. *n.* 2. Leſſ. *de juſt. & jur. lib.* 2. *cap.* 17. *dub.* 6. *n.* 36. *in fin. & n.* 41. Rot. *decis.* 122. *n.* 7. *par.* 6. *recent.* in præſenti tamen clarè conſtat de invaliditate carcerationis
† ob non ſervatum juris ordinem, Cuman. *conſ.* 157. 5
per tot. Guttier. *de juram. confirmat. d. cap.* 57. *num.* 7. *verſ. diceris,* Farinac. *de carceribus tom.* 2. *part.* 1. *q.* 35. *num.* 28. Afflict. *decis.* 149. *n.* 1. Rota *decis.* 26. *n.* 7. *part.* 6. *recent.* Actum enim fuit vigore litterarum executorialium relaxatarum in vim ſententiæ latæ ſub die
quâ non cadebat citatio, † & ſic perinde eſt, ac ſi ſen- 6
tentia prolata fuiſſet ſine citatione Bartol. *in leg. aut qui aliter, in princ. & in leg. ult.* §. *fin. ff. quod vi aut clam.* Vant. *de nullit. ex defect. citat. n.* 73. Rota *decis.* 252. *n.* 2. *& decis.* 340. *n.* 1. *part.* 1. *recentior. & decis.* 546. *n.* 6. coram Gregor. XV.

Quæ

Digitized by Google

Quæ quidem nullitas non tollitur ex eo, quòd accu-
ſata Rei conventi contumacia in ipſa die, quâ cade-
7 bat citatio, † poſſit ſententia ferri poſt aliquot dies
abſque aliâ citatione, Bald. *in leg. cùm in eo die n.* 1.
*verſic. ego contrariam conſului quando provoc. non eſt ne-
ceſſ.* Doctor. *in cap. conſuluit*, & præcipuè Felin. *n.* 4.
verſ. & vota de offic. delegat. Docian. *conſil.* 18. *n.* 212.
lib. 1. attento maximè ſtylo Curiæ illarum partium de
8 pronuntiando per triduum, poſt † accuſatam Rei conven-
ti contumaciam, Rota *decis.* 141. *n.* 3. coram Durano.

Quia hoc non procedit quando tempore cadentis
citationis nomine Rei conventi legitimè comparitum
fuit, prout in caſu noſtro factum fuit conjunctam per-
9 ſonam, † ſicuti fieri potuit in judicio profano ad de-
fenſionem etiam ſine mandato, *ad leg. ſed & hæ perſo-
næ, ff. de procurat.* Rota *decis.* 6. *n.* 1. *verſ. in perſona
tamen de procurat. in novis ibid. Add. & decis.* 34.
n. 1. *eod tit. in antiq.* quâ comparitione attentâ reus
10 conventus non poteſt dici contumax, *cap.* 2. *ubi gloſſ.
verſ. contumaciter de dol. & contum: leg. contuma-
cia in princip. & §.* 1. *ubi etiam gloſſ. ff. de re jud.* &
in terminis dixit Rota *in decis.* 409. *n.* 2. *in fin. part.* 1.
recent. Imo hunc modum proferendi ſententias in con-
tumaciam poſt lapſum diei, qua cadebat citatio Rota
11 alia reprobavit † niſi quando probata fuiſſet ſententia
die immediatè ſequenti, ut de magis communi teſta-
tur *in decis.* 265. *n.* 4. *part.* 1. *recent.* ſententia verò
in præſenti fuit lata poſt 10. dies, adeò quod quate-
nus etiam adeſſet contumacia, & ſtylus ex adverſo alle-
gatus proferendi ſententiam per triduum poſt accuſatam
contumaciam eſſet legitimè probatus, adhuc non poſſet
ſuffragari ultra triduum, tantùm enim ſtylus habet de
12 potentia, † quantum de uſu, ſicut dicimus de con-
ſuetudine, Bald. *in l. fin. verſ. unum aliud ſcias, C.
commun. utriuſque judic.* Cephal. *conſ.* 26. *n.* 17. Ro-
land. *conſ.* 94. *n.* 17. *vol.* 2. Surd. *conſil.* 424. *nu.* 43.
Rota *decis.* 288. *in fin. part.* 1. *recent.* nihilque debet
13 in eo ſuppleri † ultra ſolitam obſervantiam, ut inquit
Bald. *in conſil.* 175. *in fin. vol.* 2. Surd. *conſil.* 371.
num. 3. Oſaſch. *decis.* 19. *num.* 16.

Præterea executoriales prædictæ quidquid ex adverſo
dicitur relaxatæ fuerunt vigore ritûs magnæ Curiæ, ut
patet ex lecturâ ſententiæ, & tamen ritus magnæ Cu-
14 riæ † non poterat habere locum contra dictum Jo.
Thomam Clericum, articulo maturè diſcuſſo firma-
tum fuit in Baren. ſeu Neapolitanâ pecuniaria 24. Maij
1641. coram R. P. D. meo Royas, & in Hidruntina
pecuniaria 26. ejuſdem menſis, & anni coram bon.
mem. Merlino allegatis in deciſione hujus cauſæ emiſſæ
ſub die 13. Junij ſuperioris anni coram R. P. D. meo
15 Peutingerio, & in hâc ſententiâ reſidet † Rota, ut
benè examinatâ materiâ deducitur in præcitatis Baren.
& Hidruntina, quidquid ex abundanti fuit dictum in
Neapolitana pecuniaria 5. Julij 1632. coram Eminen-
tiſſimo Dom. meo Cardin. Veroſpio, & ibi, & da-
bat præterea, &c.

Nec relevat aſſertus ſtylus illarum partium dandi
viam executivam ritui magnæ Curiæ etiam Clericos,
quia quatenùs eſſet legitimè probatus non eſſet attenden-
dus tanquam repugnans immunitati Eccleſiaſticæ con-
16 tra quam penitus exemptam à poteſtate laicali nullo
tempore poterit aliquis ſtylus induci, ſeu præſcribi,
*cap. ad audientiam, de conſuet. cap. inter cauſam quæ
elect.* Carol. de Graſſis *effect.* 1. *nu.* 377. *& ſeqq.* ubi
17 quod eſt corruptela, † imò nec ſufficere conſtitutio-
nem Synodalem fuit declaratum in d. Baren. ſeu Nea-
politana coram R. P. D. meo Royas.

Prout non officit exceptio perjurij, quia ultra quod
in hoc caſu ubi agitur de juramento oppoſito * in obli-
18 gatione facta in carceribus non videtur eſſe neceſſaria
abſolutio per ea, quæ tradunt Raland. à Valle *conſ.*
2. *num.* 76. *& ſeqq.* & præcipuè *n.* 82. *lib.* 1. Gutier.
de juram. confirmat. part. 1. *cap.* 57. *n.* 19. *verſ. ſed pro
contrario*, & ſentit Rota *in decis.* 26. *n.* 49. *part.* 6. *re-
centior.* ceſſat penitus difficultas ex abſolutione obten-
ta, de qua in hodierno Summario *nu.* 5. & quidem
omnium juramentum ibi *petit, & obtinuit, à juramen-
to, ſeu juramentis in dd. inſtrumentis præſtito, ſeu præſti-
tis, quos cujuſvis generis, & ſpeciei ad effectum agendi
tantum abſolvi, &c.* adeò dubitari non poſſit quin ad-
ſint tot abſolutiones, * quot juramenta, prout requi- 19
ritur ex Felin. *in cap. conſtitutis num.* 14. *de reſcript.*
Pariſ. *conſil.* 99. *n.* 18. *lib.* 1. Roland. *conſ.* 240. *nu.*
5. *lib.* 1. Rot. penes Zacchum poſt tractat. Galleſ. de
obligat. Cameral. *decis.* 29. *n.* 3. *&* 4. & quod ſufficiat
abſolutio * verbis generalibus concepta tenet Mareſ- 20
cot. *var. reſolut. lib.* 2. *cap.* 84. *num.* 6. *& ſeqq.* & licèt
abſolutio obtenta fuerit poſt latam ſententiam ab A. C.
ſuper invaliditate carcerationis, & obligationis in car-
ceribus factæ, adhuc tamen Jo. Thomas eſt audiendus,
* quia nunquam fuit appoſitum de perjurio ante ab- 21
ſolutionem obtentam, ex bene ponderatis per Surd.
conſ. 299. *n.* 21. *&* 22. Cravet. *conſ.* 199. *n.* 12. *verſ.
tertio reſpondeo*, facit Mareſc. *loco ſupra citato n.* 16. &
ſequitur Fontan. *de pact. nupt. clauſ.* 7. *gloſſ.* 2. *part.* 7. *n.* 7.

Denique non facit, quod Principi niſi competat
manutentio ob invalidam carcerationem, & obligatio-
nem ſui debitoris * competat ſaltem retentio pro ſuo 22
credito ex allegat. per Surd. *in deciſ.* 46. *n.* 11. *&* 13.
quia quidquid ſit an hæc exceptio poſſit admitti in hac
diſputatione certum eſt, quod creditum D. Principis
non eſt omnino liquidum, imò eſt impugnatum, ac
litigioſum, cùm reus conventus obtinuerit ab A. C.
ſententiam revocatoriam litterarum executorialium,
quas pro credito prædicto Princeps reportaverat, quan-
do creditum non eſt ita liquidum, ut contrarium non
poſſit probari in petitorio, tunc non competit reten- 23
tio, & decidit eadem deciſio Surdi 46. *in fin. & decis.*
184. *n.* 6. ſequitur Gratian. *diſcept.* 774. *n.* 13. *& ſeqq.*
Rota *in deciſ.* 1455. *n.* 1. coram Card. Seraph. *& in
deciſ.* 539. *num.* 5. *&* 6. coram Card. Cavalerio.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Poſtea Archiepiſcopo Tarracinen.

Romana Palatij.

Veneris 22. *Aprilis* 1644.

ARGUMENTUM.

In Spolio, ut quis obtineat ad effectum obtinendi redintegrationem, primum extremum exactiſſimis, & concludentiſſimis probationibus venit juſtificandum, & quando illius nullatenus dicatur juſtificatum mandatum de deliberando, quando dicatur nulliter relaxatum. Pro validitate ſententiæ ſtat præſumptio.

SUMMARIUM.

1 *In ſpolio, ut obtineatur, quid ſit neceſſarium.*
2 *De Ratificatione mandati procura, quando dicatur conſtare.*
3 *In ſpolio primum extremum requirit exactiſſimas probationes.*
4 *Et quidem concludentiſſimis probationibus juſtificari debet.*
5 *& 6. Poſſeſſio ex actu nullo non poteſt validè acquiri.*
6 *Poſſeſſio legitima in judicio attendenda venit.*
7 *A terminis vel confinibus deſignantur bona ſtabilia.*
8 *9 & 10. Periti circa ſolidationem computorum, quid agere debeant.*

11 *Mandatum de adjudicando non inſervit pro adjudicatione.*
12 *Poſſeſſio capta vigore mandati de adjudicando, non eſt valida, ſi non fuerit ſervatis ſervandis obtentum.*
13 *Mandatum de adjudicando, quando agitur de re ſtabili non debet interponi, niſi infra menſem.*
14 *Poſſeſſio quando non dicatur conſiderabilis, ad effectum obtinendi in ſpolio.*
15 *Poſſeſſio ſi ſit incerta ratione loci, & quota, non poteſt dici valida.*
16 *Et maximè ad effectum obtinendi aliquam redintegrationem.*
17 *Poſſeſſor mediantibus ſententiis contra eum prolatis, ſpoliatur omni poſſeſſione.*
18 *Poſſeſſionem quam quis acquiſivit authore Pratore non dicitur ſpoliaſſe.*
19 *Remedium redintegratorium non competit contra poſſidentem authore Pratore.*
20 *Sententia nulliter, & injuſtè prolata non proſunt.*
21 *Pro ſententia juſtitiâ & validitate ſtat præſumptio.*
22 *Sententia ex proceſſu debet juſtificari.*
23 *Sententia nullitas & injuſtitia, à quo ſit juſtificanda.*
24 *Pro actûs validitate ſtat præſumptio ſtante curſu longiſſimi temporis.*

DECISIO CLII.

ROta coram me ſub die 29. Aprilis anni præteri-
ti, cenſuit Dominis de Cataneis hæredibus ex
teſtamento Liviæ, & aliorum hæredum Nicolai Palla-
vicini creditoris una cum Daniele Spinola, Petri Fran-
ciſci Pallavicini, Epiſcopi Alerien. non eſſe conce-
dendam redintegrationem ad poſſeſſionem medietatis
1 Palatij de quo agitur, eo quia non probarunt poſſeſſio-
nem Nicolai Pallavicini, eorum authoris prout neceſſa-
riò requiritur ad obtinendum in ſpolio juxta *gloſſ. in
l. 1. verb. filium eſſe circa med. verſ. tu dic. C. quorum
bonorum, cum aliis allegatis in decis.*

Re propoſita cauſa ſuper eiſdem, Domini ſtetêrunt
in deciſis, quia quidquid ſit de ſufficientiâ mandati
procuræ Theſei de Rubeis Procuratoris conſtituti à
Nicolao Pallavicino, & Danïèle Spinola, etiamſi ex
deductis ab informantibus pro Cataneis † poſſet dici
conſtare ſaltem de ratificatione poſſeſſionis partis Pala-
2 tij, de quo agitur, per Theſeum captæ eodem Nicolao
facta: Tum ex partitis ejuſdem Nicolai manu deſcriptis
in ejus propriis libris, tum ex publicis inſtrumentis.
Altero ſcilicet 30. Maij 1577. quo eandem partem Pa-
latij aſſignavit pro fundo dotali Iuliæ de Nigris ejus uxo-
ris, eàque ſe illius nomine poſſidere conſtituit cum ex-
preſſa mentione, & relatione ad inſtrumentum poſſeſſio-
nis captæ per dictum Theſeum. Altero verò 28. Iunij
1578. ex quo conſtat dictum Nicolaum ejuſdem partis
Palatij penſione exegiſſe, nihilominus ex ſuprà dictis
Domini cenſuerunt non conſtare ſufficienter de primo
extremo ad favorem dicti Nicolai, ſcilicet de illius
poſſeſſione de anno 1590. quo tempore † prætendi-
tur de facto ſpoliatus à Marchioniſsâ Montoria, quod
3 quidem extremum præcipuè de ſtylo Rotæ, quæ in
hoc requirit probationes exactiſſimas, & indubitatas,
Rota coram Seraph. *dec. 302. in princ dec. 952. ſub
n. 1. & 2.* cor. bon. mem. Buratto, & *dec. 768. n. 7.
p. 2. rec.* plenè juſtificari debet † clariſſimis, & eviden-
4 tiſſimis probationibus juxta ſupra dictam *gloſſ. in l. 1.
Cod. quor. bon.*

Siquidem conſiderabant Domini Palatium de quo
agitur ſive illius partem non fuiſſe deliberatam
ſupra dictis Nicolao, & Danïèli tanquam in licitatione
plus offerentibus, ſed illis immiſſionem fuiſſe decretum
ibi in portione, & parte medietatis Palatij in execu-
tione captâ, ſeu partium dicto D. Epiſcopo, & illius
hæreditati competentium pro concurrenti quantitate,
crediti infra ſcriptorum, DD. inſtantium, & pariter
fuiſſe † executam juxta ejuſdem decreti, & mandati te- 5
norem nullâ præcedente æſtimatione, ſeparatione, atque
adjudicatione, ex tali † autem actu nullo non potuit ac- 6
quiri poſſeſſio legitima, quæ in judicio attendi debeat
jura *l. 3. §. incertam, ff. de acquir. poſſ. l. Mævius §.
duobus, ff. de legat.* Bero *conſ. 159. ſub n. 19. verſ. præ-
miſſa etiam lib.* 1. in his probat Surd. *conſ. 225. ſub n.
12. verſ. accedat*, & firmavit Rota coram bon. mem.
Buratto *dec. 952. ſub n. 4. & 5.* ubi aliæ concordantes
referuntur. Nam incerta penitus fuiſſe conſtat pars dicti
Palatij, quæ ſpectaret ad prædictos Pallavicinum, &
Spinolam: Tum ratione quotæ, nam illis non fuit con-
ceſſa immiſſio in poſſeſſionem medietatis, vel alterius
quotæ dicti Palatij, ſed tantum in portionem, & partem
dictæ medietatis pro concurrenti quantitate illorum cre-
diti: cùm ratione loci, quia ſtante communione ejuſdem
Palatij inter Epiſcopum Alerien. eorum debitorem, ac
alios ejus fratres, quilibet eorum habebat partem in
qualibet parte, ita ut diſcerni non poſſet locus, ac † 7
pars propria ſingulorum ante factam partium ſeparatio-
nem, cum nec aliquis fuerit expreſſus terminus, vel
confinis, à quo ea portio deſignari poſſet, ut latè expli-
cat Rota in Maceraten. hæreditatis 13. Iunij 1588. co-
ram bon. mem. Card. Pamphilio, quæ eſt *decis. 161.
part. 4. diverſ.* ſtante autem tali incertitudine, neceſſa-
rium omnino erat, cum non intervenerint oblatores, &
ipſi Nicolao aſſerto creditori facta fuerit talis adiudica-
tio, tam ex verbis decreti ſuprà relatis quàm ex ipſius rei
† qualitate eligere Peritos, qui æſtimarent, & ſepararent 8
partem coæqualem credito Pallavicini, & Spinolæ, eà-
que ſubinde illis adiudicaretur, juxta tradita per Afflict.
decis. 358. n. 5. & ſeqq. verſ. quarta ratio, & ſequitur
Rota coram Seraph. *decis. 984. n. 2.* ubi firmatur, quòd
ea verba in ſententiâ, † vel decreto Judicis appoſita pro 9
concurrenti quantitate, *&c.* important, ut res non cen-
ſeatur tota adiudicata in ſolutum pro credito, ſed tan-
tùm † pro rata juſtæ æſtimationis, idem firmatur cor. 10
bon. mem. Buratto *dec. 524. ſub n. 6. & 7. dec. 725. p.
2. rec.* & in Spoletana bonorum 1. Junij 1615. cor. Rem-
boldo, quæ eſt *dec. 226. poſt Statil. de Salv. interdict.*

Ulterius conſiderabant Domini non apparere niſi de
ſolo mandato de adjudicando, quod non ſufficit, dum
non conſtat de actuali adjudicatione per curſorem factâ,
† ut neceſſariò requiritur, eo quia mandatum de adju-
dicando non inſeruit pro adjudicatione, niſi doceatur 11
de effectuatione ſubſecutâ, Rota in Romana Sylvæ 28.
Junij 1628. coram Emin. Card. Veroſpio, in quâ ſpo-
liativâ declarata fuit poſſeſſio capta vigore mandati de
adjudicando expectata adjudicatione, † & non ſervatis 12
omnibus, quæ in ipſa erant neceſſaria, ſequendo iſtis
terminis reſolutionem Rotæ cor. Can. *decis. 171. poſt
n. 4. verſ. ſimiliter non putabant*, & cor. Burat. *deciſ.
124. n. 12.* Eòque magis, quia fuit deventum ad decre-
tum ſupra dicti mandati de adjudicando, niſi ad primam
diem & † tamen cùm ageretur de re ſtabili debebat fieri, 13
niſi infra menſem de ſtylo Curiæ, de quo teſtatur Saluſtius
Tiber. *in praxi R. C. lib. 1. cap. 43. n. 2. & n. 12.* Unde
quamvis ex ſupra dictis inferri poſſet ad ratificationem
poſſeſſionis adeptæ per Theſeum, attamen † non ex 14
hoc ſequitur acquiſitam fuiſſe Nicolao aliquam conſi-
derabilem poſſeſſionem pro obtinendâ redintegratione in
hoc judicio ſpolij. Quoniam ſat eſt, quòd ex mandato
de deliberando appareat non fuiſſe conceſſam, niſi
poſſeſſionem pro indiviſa cum aliis tum poſſeſſoribus,
ac aliis creditoribus, † ſìcque fuerit incerta ratione 15
loci, & quotæ, ut ea mediante non fuerit acquiſita
aliqua conſiderabilis poſſeſſio, quæ † deſervire valeat
pro redintegratione aſſequendâ *l. 3. §. incertam ubi gl.* 16
Bart. & alij *de acq. poſſ.* cum multis adductis per Surd.
conſ. 423. n. 38. lib. 3. Rota *d. dec. 151. ſub n. 2. &
ſeq. p. 4. diverſ.* & in puncto ad excluſionem ſpolij
Pont. *de ſpol. lib. 2. cap. 14. n. 131.*

His omnibus accedit quod ſupra dicti Pallavicinus,
& Spi-

& Spinola, quibus prætenditur adjudicatam fuiſſe partem Palatij, fuerunt eà privati per ſententiam Fuſcherij, qua eadem medietas Palatij citato, & comparente eodem Theſeo fuit adjudicata omnibus creditoribus Epiſcopi Alerien. in ea deſcriptis pro concurrenti quantitate eorum crediti, non autem ſolis Nicolao, & Danieli, quæ ſententia fuit executioni demandata, cùm illius vigore fuerint expedita mandata, & facta locatio medietatis dicti Palatij, nec non exactæ penſiones per Auguſtinum Iuſtinianum. Poſt dictam ſententiam Fulcherii ſupervenit ſententia Rotæ, qui eandem confirmavit redacta adjudicatione proprietatis ejuſdem
17 Palatij ad fructus, ac penſiones illius. Propterea non eſt habenda ratio poſſeſſionis captæ per dictum procuratorem, ſtantibus prædictis ſententiis ſucceſſive prolatis, quarum vigore prædicti Pallavicinus, & Spinola fuiſſent eà privati, ſi quam legitimam acquiſiviſſent. Angel. *in l. clam poſſidere, §. qui ad nundinas, ſub n. 2. in fin. ff. de acq. poſſ.* quem ibi ſequitur Alex. *ſub num. 2. in fin. verſ. dicit tamen.* Imol. Roman. Jaſon. & alij adducti per Rot. *decis 802. n. 7. verſ. poteſt enim judex p. 1. diverſ.* & in Romana Vineæ 7. Februarij 162-. coram bon. mem. Rever. Seleucien.

Ad excluſionem petitæ redintegrationis facit, quòd uſque de anno 1590. Marchioniſſa Hieronyma Montoria aſſecuta fuit poſſeſſionem hujus Palatij, quam in præſenti retinet auctoritate Iudicis; tam ex perſona propriâ, quàm Annæ de Flores matris, ut ex † pluri-
18 bus ſententiis & mandatis etiam Rotalibus ad eorum favorem emanatis, quæ cum poſſideat authore Prætore non dicitur ſupra dictos ſpoliaſſe, nec adversùs illam competit intentatum remedium redintegrationis *l. juſtè*
19 *poſſidet, ff. de acquir. poſſ.* Angel. *qui univerſas, §. item cum Prætor. ff. eodem*, Bald. *in l. fin. in 1. art. Cod. unde vi.* Rota in Romana prætenſi ſpolij 2. Junij 1634. coram Reverendiſſ. Urgellen. *dec. 454. ac alibi*, & licèt Cataneì prætendant ſententias prædictas tanquam
20 nulliter, ac injuſtè prolatas, & † non citatis eorum auctoribus illis non obeſſe, neque excludere intentatum remedium pro eorum parte, hoc tamen ubi agitur, ut in hoc caſu de ſpolio judiciali, debent plenè, ac concludenter probare, nec ſufficiunt duo extrema ſolita, ſed actor teſtium quoque tenetur concludenter probare, ſcilicet judicem nulliter, ac injuſtè proceſſiſſe,
21 nam aliàs præſumitur pro juſtitiâ, & validitate ſententiæ, atque decreti, ut latè probat Rota *dec. 7. n. 1-. & ſeqq. & dec. 454. num. 4. & ſeqq.* coram R. Urgellen. & coram ſan. mem. Gregor. XV. *decis. 485. n. 3. & decis. 668. ſub num. 1. part. 3. recent.* Ubi quòd nullitas, vel injuſtitia hoc caſu debet eſſe adeò patens, ut nullo pacto colorari poſſint.

Demùm non obſtat quòd pro parte Marchioniſſæ non fuerint exhibiti proceſſus, ex quibus dictæ ſenten-
22 tiæ juſtificentur. Quia cùm illa poſſideat, & conveniatur in hoc judicio, ſententiàque ac decreta prædicta jam à 50. circiter annis emanaverint, & executionis complementis uſque ad tempus hujus litis motæ habuerint, inde reſultat efficax præſumptio, ſufficiens ad ejus defenſionem, † ut propterea ad eam non ſpectet
23 illas juſticare, ſed Cataneis, quorum eſt onus, nullitatem, atque injuſtitiam probare eoſdémque proceſſus tenetur exhibere, ut plenè fuit firmatum coram R. Urgell. *d. dec. 7. n. 16. 21. & 24.* & comprobatur, *decis. 223. n. 8. part. 7. recent.* ubi † ad præſumendum
24 omnia fuiſſe ritè, ac rectè facta conſideratur curſus 40. annorum.

Ex quibus utraque parte informante iterum fuit deductum non conſtare de primo extremo, & ſic Cataneis non eſſe dandam redintegrationem, &c.

R. P. D. Corrado.

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Romana Pecuniaria.

Veneris 19. Januarij 1646.

ARGUMENTUM.

Creditum quando eſt plenè, & concludenter probatum, quæritur tunc incaſsè impediri, ſeu retardari ejus executio propter compenſationem crediti illiquidi, & turbidi. Sententia lata pendente termino probatario, quando dicatur nulla, & quando valida.

SUMMARIUM.

1 *Sententiæ validitas benè colligitur ex revolutione actorum.*
2 *Crediti probatio facta per confeſſionem partis adverſæ ſuperat omnem probationem.*
3 *Inter Mercatores, Auditor Cameræ procedit ſummariè, de plano, ac manu regiâ.*
4 *Salarii creditum, ex quo reddatur turbidum.*
5 *Creditum quando dicatur illiquidum.*
6 *Creditum liquidum non poteſt compenſari cum illiquido, & turbido.*
7 *Ad creditum liquidandum eſt aſſignandum congruum tempus.*
8 *Crediti oppoſitio quando fuit dilata, poſtquam ſunt lapſi termini ſubſtantiales, tunc Judex longiorem dilationem decernere non tenetur.*
9 *Compenſatio ubi fuit oppoſita ante ſententiam, non aſſignantur novæ dilationes, ſed ſi quod ſuperſit ad agendum, id remittitur arbitrio Judicis circa dilationes.*
10 *Sententia in cauſa principali, quando non poſſit retardari ob novas oppoſitiones partis*, & n. 11.
12 *Exceptio quando requirat altiorem, vel breviorem indaginem, id remittitur arbitrio Judicis.*
13 *Crediti probatio quando dicatur requirere ampliorem indaginem.*
14 *Exitus acta probat.*
15 *Creditum illiquidum non debet admitti ad impediendam ſententiæ prolationem ſuper debito liquido & claro.*
16 *Sententia lata pendente termino conceſſo ad probandum eſt nulla.*
17 *Decretum quando eſt conditionale, ſi non appareat de non adimplemento conditionis, evaneſcit.*
18 *Decretum, quando remaneat ſuſpenſum, & inane.*
19 *Termini ſubſtantiales, quando fuerunt ſervati, & reiterati, cenſentur revocatæ omnes dilationes probatoriæ antecedentes.*
20 *Judex parte inſtante; ſi jam plenè fundavit ſuam intentionem, poteſt revocare dilationes probatorias conceſſas.*
21 *Sententia quando non poſſit dici nulla, ſi fuerit lata pendente termino conceſſo ad probandum.*
22 *Judex ex causâ poteſt tollere dilationes conceſſas ad probandum, & id facere ſolent Notarii in Curia etiam abſque partis inſtantia.*
23 *De Sententiæ Juſtitiâ quando conſtat, ea venit confirmanda, etiam ſi ſit nulla, quod procedit etiamſi pars contradicat.*
24 *Quod tamen procedit ſi objecta nullitas non implicet totalem juriſdictionis defectum, vel non ſubſiſtens, vel ſaltem dubio probetur.*
25 *Sententia, quæ juſta dignoſcitur, confirmari debet.*
26 Conſtitut. ſanct. mem. Innoc. VIII. 13. in Bulla tom. 1. *quando conveniat.*

27 *Creditum, ſi dicatur quod non eſt liquidum, non ex hoc dicitur reprobatum.*

28 *Creditum, quando erit liquidatum, tunc de eo habenda erit ratio.*

DECISIO CLIII.

CEnſuerunt Domini ſententiam A. C. eſſe confir-
mandam, nam illius validitas probatur ex inſpe-
1 ctione proceſsûs, † ex quo conſtat illam fuiſſe prolatam
ſervatis ſervandis juxta *dec. Verall.* 262. *p.* 2. & penes
ſanct. mem. Gregor. *dec.* 228. ac bon. mem. Buratt.
dec. 812. *n.* 1. & mem. Coccin. *decis.* 429. Juſtitia verò
ex partitis librorum DD. de Siris propriâ manu D. Fran-
ciſci conſcriptis, legitimè extractis, & habitis pro reco-
gnitis, quibus apparet illorum debitor de aureis 8238.
19. 9. ſtamp. (ad quorum reſtitutionem fuit condem-
natus) pro reſiduo majoris ſummæ. Unde ipſius reſultat
2 † confeſſio, quæ omnes alias probationes præcellit, &
paratam adversùs illum habet executionem *c. tuas extr.
de prob. l. cum te.* 2. *C. de trans.* Rota in Rom. pecunia-
ria 9. Dec. 1644. *in §. Juſtitia* pariter cor. R.P. D. meo
Bichio, & Modern. Rom. *diſcept.* 184. *à* 10. *& ſeqq.
verſ. quibus adde,* &c. præſertim inter mercatores, in-
ter, & contra quos idem A. C. procedere † poteſt ſum-
3 mariè, ſimpliciter, & de plano, ſine ſtrepitu, & figurâ
judicii, ac manu regiâ, ut legitur in Bullâ Greg. XIII.
Dat. prid. id. Dec. 1590. *in §.* 10. *eas videlicet, &
ſeqq.* & fuit ponderatum *in dec.* 446. *ſub n.* 1. *verſ.
nam inter,* &c. *part.* 2. *rec.* & in d. Romana pecuniar.
13. Maii 1644. *in §. poſt hac,* &. Dec. ejuſd. anni *in
§. nam validitas* cor. præfato R. P. D. meo Bichio.

Neque redargui poteſt ob non admiſſam compenſa-
tionem Salarii per eundem Franciſcum prætenſi pro
ſpatio 11. circiter annorum, quibus miniſterium ac
operam ſuam impendit in negotiis dd. de Siris, & parti-
cipationis lucrorum ex nonnullis cum eo communicatis.

Quia cùm illi impugnent prætenſum ejus creditum,
non ſolùm ratione qualitatis ſervitii, ac quantitatis ſa-
4 larii, quod non fuit inter eos conventum, verùm etiam
in ſubſtantiâ prætendentes ipſum ſuſcepti muneris par-
tes ex æquo non præſtitiſſe, & deductam participatio-
nem negant, ut apparet ex eorum reſponſionibus ad
poſitiones pro parte d. Franciſci productas. Hinc certè
5 dubium redditur, † & illiquidem ejus creditum, Rota
dec. 520. *ſub n.* 2. *verſ. nam inſtrumenta,* &c. *& ſeqq.
p.* 1. *diverſ.* atque ideò non erat compenſandum cum cre-
dito actorum certo, ac indubitato ex dictis partitis pro-
bato *l. fin.* ibiq; gl. & Cyn. *n.* 2. *verſ. ſecundò nota,* &c.
Odofr. *in princ. verſ. & primus eſt,* &c. Bart. *n.* 4. *verſ.
quæro dicitur hic,* &c. Bart. *n.* 4. *verſ. ſecundò nota,* &c.
Alber. *ſub n.* 1. *verſ. & quod de non liquido,* &c. Ang.
ſub n. 1. Salic. *ſub n.* 1. *verſ. item nota quòd compenſatio,*
&c. & alii DD. *C. de compens.* Rota penès bon. mem.
Card. Seraph. *dec.* 1455. *n.* 4. *verſ. tamen hoc procedit,*
&c. & *in recent. dec.* 194. *ſub n.* 3. *verſ. & per conſequens
part.* 1. *& dec.* 380. *ſub n.* 3. *verſ. Quantum ad compenſa-
tionem,* &c. *p.* 3. *ac dec.* 125. *n.* 5. *verſ. non obſtat,* &c.
part. 4. *& dec.* 305. *n.* 4. *& ſeqq. verſ. cum itaq.* &c. *part.*
5. ac penes Coccin. *dec.* 326. *n.* 3. *verſ. nec exceptio.* &c.
6 Nec obſtat quòd † ad liquidandum hujuſmodi cre-
ditum aſſignanda eſſet congrua dilatio Franciſco.

Quia cùm ipſe diſtulerit illud deducere poſtquam
lapſi erant termini ſubſtantiales in cauſa principali ſer-
vati, non tenebatur Iudex † longiorem dilationem ſta-
7 tuere, ſed benè potuit (ut fecit) illius juribus, uti
majorem expoſcentibus diſcuſſionem reſervatis ſuper
8 actoris inſtantia † jam plenè probata ſententiam defini-
tivam proferre juxta *d. l. fin. Cod. de compenſ.* ubi ita
declarat Bart. in lecturâ antiq. *ſub n.* 8. *verſ. ad hoc reſ-
pondeo,* &c. dicens, quòd ubi compenſatio fuerit oppo-
ſita ante ſententiam, non † aſſignantur novæ dilatio-
9 nes, ſed ſi quid ſuperſit agendum, in cauſa principali
admittitur intra eundem terminum ejus probatio, ſin
minùs eſt in arbitrio Iudicis illam admittere, vel reſer-
vare, ad hoc † ut ſententia in ipſa principali cauſa non 10
impediatur, & ſequitur Caſtr. *in l. in ea ſub n.* 2. *verſ.
vel dic melius,* &c. *Cod. eod.* dicens hanc † probatio-
nem eſſe faciendam intra terminum principalis inſtan- 11
tiæ, ita quod ex ea cauſa ſuſpendi, vel prorogari non
ſit neceſſe poſt Azor. *in ſumm. ejuſd. tit. ſub num.* 12.
verſ. ſi verò majorem &c. id enim arbitrio remiſſum
eſt, quando ſcilicet hujuſmodi exceptio † altiorem, 12
vel breviorem requirat indaginem (& dilationem, ac
proinde admitti, vel reſervari debeat, ut probatur ex
*d. l. fin. ibique no. gl. in verb. indaginem verſ. vel officio
Iudicis,* &c. Cyn. *ſub num.* 18. *verſ. alij dicunt,* &c.
Bald. *ſub n.* 9. *verſ. ſecundo oppono,* &c. & alij DD.
communiter, & rurſus idem Bald. *in d. l. in ea. ſub n.*
4. *C. de recompenſ.* & alii relati per Modern. Roman.
deciſ. 129. *à n.* 16. *& ſeqq. verſ. præſertim quando,* &c.

Juſtè arbitratus fuit Judex in propoſito caſu deducta
pro parte, Franciſci ampliorem expoſcere indaginem,
quippe undique etiam in ſubſtantia (ut dictum eſt) con-
troverſa ad ſui perfectam liquidationem † exactiores fa- 13
cti probationes, & judicialem declarationem require-
bat Bald. *in l. item, quia in ſecundâ lecturâ ſub numer.*
3. *verſ. nec poteſt dici,* &c. *ff. de pact.* & ſequitur
Rot. penes bon. mem. Mantic. *decis.* 221. *ſub n.* 8. *&
& 9.* quæ non niſi longo cum temporis intervallo perfici
poterant, † ut exitus comprobavit, cùm adhuc elapſo
jam fere anno poſt introductam cauſam in Rota minùs 14
completa fuerit, ideòque meritò ad retardandam ſen-
tentiam ſuper credito liquido admittenda non erant,
ut bene probat Surd. *conſ.* 246. *à n.* 4. *verſ. & quam-* 15
vis, &c. *ſeqq.* Rota penes Cæſar. de Graſſ. *dec.* 2. *ſub
n.* 2. *verſ. unde cùm non appareat,* &c. *ac ſeq. de ſolut.* &
ſan. mem. Greg. *dec.* 220. *n.* 5. *verſ. & denique,* &c. *p.* 1.

Minùs viſa fuit relevans objecta nullitas ejuſdem ſen-
tentiæ ex defectu juriſdictonis, quia ſcilicet poſtquam
Judex admiſerat articulos pro parte ejuſdem Franciſci
productos, mandaveratque ſuper eis † recipi teſtes ad 16
primam, & 30. ſequentes dies, nihilominus eâ dilatio-
ne pendente ſententiam protulit contra *l. ſive pars, C.
de dilat. c. conſuluit extr. de ff. deleg. cap. Significante
de appell.*

Quia (quidquid ſit de effectu illius Decreti) Domi-
ni exiſtimarunt ceſſare difficultatem. Tum quia † non
fuit ſimpliciter factum, ſed ſub conditione, *niſi tamen* 17
pars adverſa hinc ad primam, &c. *aliquid relevans de-
duxerit cum intimatione priùs d. parti adverſæ legitimè
facienda* &c. quæ cùm ex proceſſu non appareat ſub-
ſecuta, & ideò decretum ipſum ſuſpenſum, & inane 18
remanſit Grat. *conſ.* 138. *ſub n.* 7. *verſ. quod apertiùs
demonſtratur* &c. *lib.* 1. Oſaſ. *decis.* 145. *ſub n.* 5. *ad
fin. verſ. & idem dicendum eſt,* &c. Rota *in recent.
decis.* 90. *ſub n.* 4. *verſ. nec tertium Decretum,* &c. *p.*
3. *& prius dec.* 17. *ſub nu.* 3. *verſ. non obſtat,* &c. *&
decis.* 167. *ſub num.* 7. *verſ. ſecundò,* &c. *ac decis.*
725. *num.* 8. *ac ſeq. verſ. ſecundò principaliter,* &c.

Tum quia deinde inſtantibus prædictis de Siris fue-
runt per eundem Judicem citatâ parte, reiterati termini
ſubſtantiales, & facta concluſio in cauſa, † cujus vi- 19
gore cenſentur revocatæ omnes dilationes probatoriæ
antecedentes juxta text. *in cap. cum dilectus, ibique gloſſ.
in verb. concluſum & DD. extr. de fid. inſtr.* Alex. *conſ.*
77. *in causâ accuſationis n.* 9. *verſ. quia reſpondetur lib.* 1.
Cephal. *conſ.* 51. *ſub n.* 19. Præterea Gail. *obſerv.* 108.
n. 2. *lib.* 2. cum aliis adductis per Modern. Rom. *de ju-
dic. lib.* 2. *cap.* 12. *n.* 16. *& ſeqq.* Quod quidem Judex
facere potuit, † dum pars inſtabat pronunciari ſuper 20
eo, quod jam plenè liquebat ad *leg. quod juſſit,* ubi Bald.
ſub n. 5. *verſ. veniamus,* &c. & alii DD. *ff. de re judic.
gloſſ. pen. in d. leg. ſive pars* & ibi Bald. *ſub n.* 1. *verſic.
niſi Judex,* &c. *C. de dilat.* & ſucceſſivè ſententiam
proferre, † quæ ex hoc capite nulla dici non poteſt 21
Veſtr.

Digitized by Google

Veſtr. *in praxi lib. 7. cap. 1. à nu. 15. verſ. cæterum & ſeq.* dicens *ſub n. 17. verſ. mos judiciorum inolevit*, &c.
quod in Romana Curiâ hujuſmodi ſtylus adeò receptus
eſt, quod ſolent † Notarii abſque aliâ partis expreſsâ
22 petitione prædictam revocationem extendere tanquam
clauſulam ſolitam Grat. *conſ. 77. ſub n. 16. & ſeqq. verſ.
non obſtat. lib.* 2. Gabr. *com. concl. lib. 2. tit. de dilat.
concl. 1. nu. 9. verſ. Tertio limita*, &c. Lancellot. *de
attent. part. 2. cap. 7. n. 10. & 11. v. Primò niſi Judex*,
&c. Myſinger. *obſerv. 16. lib.* 1. & Rot. penès Put. *deciſ.
65. lib. 1. in correct.* & Card. Seraph. *deciſ.* 515. ubi agi-
tur de ſententia A.C. *n. 4. verſ. ſtante autem*, &c. *part.* 2.

Et in omnem caſum cùm ex deductis coram Rotâ
23 jam conſtet de juſtitiâ † prædictæ ſententiæ, illa poteſt
confirmari Bart. *in l. ſi expreſſim ſub n. 14. verſ. & dico
quòd Judex Nullitatis*, &c. *ff. de appellat.* Alex. *conſ.
111. viſo themate ſupraſcripto per tot. lib. 5. & conſ. 73.
in caſu appellationis ſub n. 11. verſ. Tertiò reſpondeo lib.*
6. & adducti per Vant. *de nullit. lib. fin. à n. 129. verſ.
erit etiam conſilium*, &c. *& plur. ſeqq.* Rimin. jun. *conſ.*
591. *à num. 16. verſ. ſed ulterius*, &c. *& ſeqq.* & alii,
etiam ſi pars contradicat, quia cùm in propoſito caſu
ejuſmodi objecta † nullitas non implicet totalem juriſdi-
24 ctionis defectum, ut firmavit Rota penes Puth. *d. dec.
65. à n. 2. verſ. fuit conclusum*, &c. *lib.* 1. nec clara dici
poſſit, quin imo ex prædictis, vel non ſubſiſtens, vel
ſaltem dubia probetur: Ideò illius oppoſitione non at-
tenta, confirmari poteſt ſententia, † quæ juſta dignoſci-
25 tur. Rota penes ſanct. mem. Gregor. *deciſ. 131. ſub n.
1. & n. 8. verſ. præſertim*, &c. *in recent. deciſ. 474. ſub
n. 11. verſ. niſi nullitas cadat in dubium*, &c. *& deciſ.
572. ſub n. 5. verſ. tertia eſt*, &c. *part.* 2. Gabr. *conſ.
28. n. 2. verſic. ſi nullitas non ſit clara*, &c. *lib.* 2. quod
26 etiam convenit † conſtitut. ſanct. mem. Innoc. VIII.
*incip. finem litibus, §. 10. & ſi prima, vel ſecunda ſen-
tentia. Conſtit. 13. Bullar. part.*

Licet autem Domini ex prædictis non potuerint ha-
bere rationem prætenſi crediti Franciſci tanquam ad-
huc non liquidi, non tamen intenderunt illud repro-
27 bare, ſed ipſi ſalva eſſe jura, quæ competunt, ut fecit
etiam D. Iudex à quo juxta text. *in l. ſi autem §. final.
de neg. geſt. & in l. quod in diem, ff. ſi rationem, ff.
de comp.* Ant. Fab. *def. 5. de compenſ.* quòd ſi in ulte-
28 riori proceſſu fuerit ſufficienter liquidatum † habebitur
de eo ratio, prout juri conſonum erit ad *l. ſi cum mi-
litis. §. cum intra diem ff. eod.* Bald. *in d. l. in eâ ſub
n. 4. C. eod.* Modern. Roman. *diſcept.* 445. *ſub n. 22.
verſ. nam ſi Iudex*, &c.

Et ita fuit concluſum utràque parte, &c.

R. P. D. Bichio.

Bononien. Pecuniaria.

Veneris 19. Ianuarij 1646.

ARGUMENTUM.

Confeſſio mariti in publico inſtrumento ema-
nata circa adminiſtrationem bonorum ex-
tradotalium cum conſenſu ipſius uxoris, &
pacto reddendi rationem eorum fructuum,
ſanè probat contra confitentem; eamque
approbare tenetur, & quando ex dictis
fructibus præſumatur, maritum ſolviſſe de-
bita propria.

SUMMARIUM.

1 *Hæres quatenus ſuppetunt vires hæreditariæ tenetur ſolvere debita defuncti.*

2 *Notarius ſucceſſor poteſt extrahere inſtrumenta rogata per anteceſſorem.*

3 *Hæres bonis hæreditariis utens cenſetur adire hæreditatem.*

4 *Notarii ſucceſſoris aſſertioni quòd inſtrumentum fuerit repertum inter rogitus Notarii defuncti, an ſtandum ſit, vel facienda ſit recognitio.* n. 5.

6 *Notarii negligentia non debet præjudicare veritati.*

7 *Verba temporis præſentis functionem temporis præteriti non recipiunt.*

8 *Contrarietas, ut evitetur, facienda eſt interpretatio.*

9 *Repugnantia, ut evitetur, capienda eſt omnis interpretatio.*

10 *Notarius poſtquàm fidem fecit de inſtrumento ſi deinde fuerit deperditus rogitus exiſtens in folio volanti, hoc partibus nocere non debet.*

11 *Confeſſionis error ut probetur ad hoc requiruntur probationes omnino concludentes, ac neceſſariæ.*

12 *Confeſſio, quando eſt multis adminiculis ſuffulta, tunc pleniores probationes requiruntur ad probandum ejus errorem.*

13 *Bona Extradotalia uxorum, mariti de conſuetudine ſolent adminiſtrare, uti procuratores.*

14 *Mandatum maritus non habet à lege pro adminiſtratione bonorum extradotalium.*

15 *Teſtium depoſitionibus ſuper interrogatoriis potius eſt ſtandum, quàm ſuper articulis.*

16 *Teſtes examinati in judicio criminali probant etiam in judicio civili, ſi agatur de eadem re, & inter eaſdem perſonas.*

17 *Teſtes examinati in judicio criminali tunc probant etiam in judicio civili quando fuerunt examinati parte citata, ſecùs ſi pro informatione Curiæ ſine citatione.*

18 *Maritus ſi faſſus fuerit convertiſſe fructus bonorum extradotalium in proprios uſus modo ſi teſtes aſſerant, quod uxor adminiſtrabat d. bona, qualiter id interpretandum veniat.*

19 *Adminiſtrare ille dicitur, qui per alium adminiſtrat.*

20 *De fructuum perceptione in genere, quando conſtat, tunc quantitas eorum conjecturis probatur.*

21 *Maritus quando poſſit deduci quod ſolverit debita propria ex fructibus bonorum extradotalium uxoris.*

22 *Donatio inter maritum & uxorem eſt prohibita.*

23 *Inſinuatio non requiritur ubi donatio eſt roborata juramento.*

24 *Donatio inter virum & uxorem morte confirmatur.*

25 *Hæres tenetur ſtare facto defuncti.*

DECISIO CLIV.

INſtante Carolo Beccadello fuit hodie reaſſumpta
diſputatio ſuper deciſis 26. Maji 1645. coram me,
& non obſtantibus ab ea longâ ſerie deductis, Domini
ſteterunt in deciſis, reſpondendo conſtare de re judi-
cata, non autem de cauſis reſtitutionis in integrum;
nam ipſa fuiſſe tempore ad appellandum non negatur,
juſtitia verò ſententiæ reſidet in publico inſtrumento
continente confeſſionem Laurentii Bonſignori de ad-
miniſtratione bonorum extradotalium Geſiæ uxoris ipſâ
conſentiente, prævio tamen pacto, quod fructuum
perceptorum rationem reddere teneretur, ac de quan-
titate dd. fructuum in ſummâ librar. 32400. in pro-
prios uſus viri converſa, quam confeſſionem inſtru-
mento publico probatam, & roboratam juramento
Beccadellus, cùm ſit hæres confitentis, tenetur † appro-
bare, ſaltem quatenus vires hæreditariæ ferunt, Me- 1
noch. *conſ. 86. n. 43.* Honded. *conſ. 3. n. 53. lib.* 1.
Rota *in rec. dec. 61. n. 4. dec. 256. n. 5. p.* 2.

Nec relevant ſæpius allegatæ exceptiones, vel con-
tra fidem inſtrumenti, vel contra veritatem confeſ-
ſionis, viſæ enim ſunt elidi ex deductis in primâ
deciſione hujus cauſæ edita 27. Aprilis 1644. coram

R. P. D. meo Royas : & in alterâ coram me , cum in-
ſtrumentum ex rogitibus Laurentii Ciocchæ de eo ro-
2 gati † fuerit extractum à Jo. Baptiſtâ illius Patre , ut
potuit etiam abſque partis citatione vigore ſtatuti Bo-
noniæ concedentis hanc facultatem Notarii defuncti
hæredi , qualem Joan. Baptiſtam conſtat , quia eſt pa-
ter , ac tanquam hæres hoc inſtrumentum è rogitibus
filii vigore dicti ſtatuti in publicam formam redegit ,
3 omneſque alios filii rogitus retinet. Retinendo enim ,
& utendo rogitibus filii defuncti probatur illius hære-
ditatem adiviſſe , cum ſint bona hæreditaria fructifera,
& ſpectativa ad hæredem , Azeved. *ad novam recop. lib.* 4. *titul.* 25. *lib.* 4. *n.* 1. Guid. Pap. *decis.* 19. *n.* 6.
ex text. in §. *quæ verò aguntur Auth. de defenſor. Civit.*
cum aliis allegatis per Borell. *in ſumm. deciſ.* 16. *num.*
235. & 275. & 276.

Et gratis opponitur de non recognitione inſtrumen-
ti , cùm illa nec deficiat inſtrumento compulſato ad in-
ſtantiam Beccadelli , quo Geſia non utitur , nec in ori-
ginali , quod Geſia produxit , nam uti rogitus filij fuit
recognitus , ac tranſumptus à Patre pariter † Notario ,
4 cui cùm ſtatutum Bononiæ det facultatem tranſumptan-
di , ſtatus illius aſſertioni , quòd inſtrumentum fuerit re-
pertum inter rogitus filij defuncti , quamvis (quod ta-
men eſt falſum) cor. Judice † compulſoriali nulla dein-
5 de ſuiſſet facta recognitio Seraph. *dec.* 1028. *n.* 8. ubi
hoc ampliatur quando adverſarius eodem inſtrumento
uſus fuit , qui eſt caſus noſter , quia Beccadellus inſtru-
mentum produxit , neque tunc impugnavit ex capite
non recognitis , ſed ſolum , quia non fuit protocolla-
tum , aut regiſtratum , ut ſtatutum Bononiæ requirit ,
aut in aliquo libro deſcriptum , quæ non tollunt finem
inſtrumenti , quia regiſtratio abiit in diſſuetudinem , &
omiſſio Notarij rogati in protocollando, ac deſcribendo
inſtrumentum in libro , ſivè provenerit à caſu , ut verius
6 eſt , quia ille , paulò poſt † rogitum deceſſit , ſivè à ne-
gligentiâ ejuſdem Notarij , veritati inſtrumenti non de-
trahit , Caſtar. *conſ.* 307. *n.* 1. *verſ. breviter ergo libr.*
1. Cavaler. *deciſ.* 122. *n.* 11. *ubi allegantur concordantes.*

Non obſtat quòd idem Joan. Baptiſta Pater Notarij
rogati declaraverit ſub die 20. Dec. 1639. ſe in proto-
collis , rogitibus , & ſcripturis filij non invenire inſtru-
mentum , de quo agitur , quia inde non ſequitur , quòd
non invenerit de menſe Aprilis præcedentis , quo inſtru-
mentum tanquam repertum inter filij rogitus reaſſump-
7 ſit , † cùm verba temporis præſentis functionem tem-
poris præteriti non recipiant , ut notant DD. *in leg. ſi
uſufructus* , *ff. uſufr. leg.* Bald. *in cap. licet* , *ſub n.* 2.
verſ. tu dic. contra de ſuppl. neglig. Prælat. Rimin. jun.
conſ. 203. *num.* 92. præſertim ad evitandam contrarie-
tatem , quæ ut evitetur intelligenda eſt dicta declara-
8 tio de tempore † diverſo , Felin. *in cap. tranſlato num.*
8. *circa med. de conſt.* Ruin. *conſ.* 130. *num.* 6. *lib.* 3.
Rota *deciſ.* 147. *num.* 18. *part.* 1. *recent. deciſ.* 351.
n. 31. coram Gregor. XV. de rogitibus , ac ſcripturis
deſcriptis in protocollo , vel in libro , non autem exi-
ſtentibus in foliis volantibus, inter quæ aderat præſens
rogitus , maximè quia ipſe Joan. Baptiſta de anno 1640.
9 affimavit † inſtrumentum reperiſſe in faſciculo rogituum
filij , & omnis interpretatio ſumenda Alex. *conſ.* 185.
num. 4. & *ſeqq. lib.* 7. Rot. *dec.* 167. *n.* 51. & *ſeqq. p.*
1. *rec.* vel in omnem eventum eſto poſtquam inſtru-
mentum de menſe Aprilis fuerat reaſſumptum , deper-
10 ditus † fuiſſet rogitus exiſtens in folio volanti , hoc par-
tibus non noceret Corn. *conſ.* 210. *nu.* 4. & 5. *lib.* 4.
Aym. *conſ.* 121. *num.* 11. *verſ. alibi ſcribit. iſ.* 1. Pariſ.
conſ. 104. *n.* 62. & 63. *lib.* 1. Gratian. *diſcept.* 468.
n. 41. & 42.

Quo verò ad errorem confeſſionis quamvis allegari
11 poſſit , probandus tamen eſt per probationes † omni-
no concludentes , ac neceſſarias , & quæ excludant etiã
per poſſibile veritatem confeſſionis. Rota inter recent.
dec. 261. *d.* 25. *p.* 7. *dec.* 337. *n.* 34. & *ſeq.* cor. R. Ur-
gellen. & in aliis allegatis *in* 1. *dec. cor. me* §. & *uxori* ,
maximè quia confeſſio emanavit pro exoneratione †
conſcientiæ , & fulcitur adminiculis ibidem ponderatis , 12
quibus concurrentibus ſolidior evadit , ut per Bald. *in l.
fin. n.* 3. *v. ex quibus verbis* , *C. de probat.* Grammat. *de-
cis.* 8. *ſub n.* 9. & *decis.* 72. *n.* 4. Boër. *decis.* 163. *n.* 17.

Tales autem non ſunt probationes , quæ eliciuntur
ex locationibus bonorum factis communi nomine uxo-
ris , & viri ex mandato Procuræ uxoris perſonam ejuſ-
dem viri ad petendam aſſociationem ad bona caducata ,
& ſimilibus quia benè ſe compatiuntur , quod maritus
Geſiæ etiam nomine uxoris locaverit , & alios actus
fecerit , & tamen adminiſtratio fuerit † penès virum , 13
cùm etiam vigeat conſuetudo , quòd viri bona extra-
dotalia adminiſtrarent uxorum nomine tanquam Pro-
curatores Aym. *conſil.* 91. *num.* 7. Rot. *dec.* 529. *n.*
8. *part.* 5. *recent.* dictòque mandato Procuræ ad exi-
gendum judicialiter ad bona caducata opus fuerit , 14
quia in bonis extradotalibus † qualia ſunt iſta , mari-
tus nec de jure communi habet mandatum *leg. mari-
tus* , ubi Bart. *num.* 2. *Cod. de Procur.* cum aliis allega-
tis *in prima decis.* §. *non etiam* , nec de jure municipali
Bononiæ , quo bona dotalia , & extradotalia æquipa-
rantur ſolùm reſpectu acquiſitionis fructuum faciendæ
per virum ex præſumptâ voluntate uxoris.

Minus urgent teſtes , quia examinatorum in parti-
bus primus ſuper interrogatoriis depoſuit ſe neſcire ,
quòd Geſia adminiſtraverit ante annum 1620. ſed ſo-
lùm poſt infirmitatem viri , qui incœpit anno 1621. & 15
† inhærendum eſt depoſitioni ſuper interrogatoriis , po-
tiùs quàm ſuper articulis Rota *dec.* 774. *n.* 3. *part.* 3.
recent. ſecundus percurrit tempus ante annum 1621. ut
ponderat prima deciſione §. *aſſertum* ubi ultra ſolvun-
tur depoſitiones teſtium examinatorum in Curiâ , tam
in judicio civili † quàm in criminali, & quatenus addi- 16
tur , quòd examinati in criminali probant in civili , ſi
agitur de eâdem re , & inter eaſdem partes ex allega-
tis per Addent. ad Buratt. *dec.* 118. *n.* 15. reſpondetur
hoc procedere , quòd teſtes fuerint examinati parte ci-
tatâ , † ſecùs verò ſi pro informatione Curiæ ſine par- 17
tis citatione, ut per allegat. per Add. *ibid. num.* 14.
& alios quos refert , & ſequitur Rota *inter impreſſ.
poſt conſ.* Farin. *decis.* 89. *num.* 2. *decis.* 150. *n.* 1.

Cum præterea ſtante confeſſione viri quod bona ad-
miniſtravit , & fructus in ſuos uſus † convertit , teſtes 18
deponentes de adminiſtratione dependente à viro, ut ex
plicat primus teſtis Geſiæ examinatus in prætenſo ju-
dicio criminali , adeò quod ſemper verum eſt dicere ,
quòd vir fructus conſumpſit , & bona adminiſtravit ,
cùm adminiſtrare † dicatur , qui per alium adminiſtrat 19
leg. tres tutores , §. *non ſolum* , *leg. ita autem* , §. *geſſiſſe* ,
ff. de adminiſtr. tut. leg. vero Procuratori , *ff. ſolut. gloſſ.
in leg. quicumque* , §. *non tamen verb. dumtaxat. ff.
de inſtit. act.* Grat. *diſcept.* 677. *n.* 23. & *ſeqq.* Rot.
Ianuen. *decis.* 14. *num.* 2. & 3.

Tandem error circa quantitatem fructuum percepto-
rum tollitur ex deductis in 1. *decis.* §. *penult.* maximè
quando † conſtito de perceptione fructuum in genère 20
quantitas etiam conjecturis probatur Menoch. *præſ.* 9.
n. 26. *lib.* 3. & ſolutio æris alieni ad uxorem ſpectan-
tis eo magis præſumi debet facta de bonis ipſius uxo-
ris , quia alioquin maritus non ſe conſtituiſſet ſucceſſivè
debitorem totius ſummæ librarum 32400. Vnde con-
currentibus adminiculis , nempe quòd maritus bono-
rum adminiſtratorum inventarium non confecit , † 21
quod non reddidit rationem de bonis mobilibus , quæ
in dantibus tàm urbanis, quàm ruſticis adfuiſſe patet
ex teſtamento Patris Geſiæ , & aliis , reſultat ſaltem
poſſibilitas , quod maritus æs alienum non ſolverit de
proprio , aut ſi fuerit aliis bonis uxoris re imburſatus
Jaſ. *in l. ſi quidem n.* 3. *C. tranſact.* Aym. *conſ.* 129. *n.*
9. Hond. *conſ.* 47. *n.* 3. *lib.* 1. *C. conſ.* 39. *n.* 66. *lib.* 2.

Et in omnem eventum † ſi confeſſio viri eſſet ex- 22
ceſſiva ,

ceſſiva, quod negatur & ſic aliquo modo præſumi poſſet facta in fraudem prohibitæ donationis, ut latè probat Guttier. *de juram. confirm. p. 1. c. 15. n. 2. & penult.*
23 quæ tanquam vallata juramento, † propter quod ceſſat neceſſitas inſinuationis ex allegatis in Auximana *fideicommiſſi 28. Jan. 1641. §. nec dicatur* coram R. D. meo Decano morte viri confirmata fuiſſet *l. cum hic*
24 *ſtatus 33. in prin. ff. donat. inter vir. & uxor. l. donat. 25. C. eod.* Ita ut Beccadellus, quia eſt hæres viri, †
25 ſive confeſſioni, ſive donationi ſtare teneatur *l. cum à matre 14. C. de rei vendicat. cum vulgar.*

Eta ita reſolutum utraque parte, &c.

R. P. D. Bichio.

Romana alimentorum.

Mercurij 30. Junii 1642.

ARGUMENTUM.

Socer & maritus, licèt pro virili teneantur præſtare alimenta nurui, tamen tunc ſocer poteſt condemnari ad totam ſuſtentationem, quando conſtat de inexigibilitate filii, nam & quando plures tenentur aliquem alimentare, eo caſu ſi aliqui ex eis ſint difficilis exactionis, cæteris ad id licitum eſt condemnare reliquos.

SUMMARIUM.

1 *Socer videtur in ſubſidium obligatus tradere alimenta nurui.*
Maritus & ſocer pro virili videntur condemnandi ad præſtanda alimenta nurui. ibid.
2 *Super matrimonii validitate litem agens ſocer tenetur præſtare alimenta nurui, non ſecus ac filio.*
3 *Quod procedit etiamſi filius duxiſſet uxorem ſine conſenſu patris.*
4 *Socer tenetur in ſolidum præſtare alimenta nurui, ſi filius jam diu verſatur in longinquis partibus.*
5 *Inexigibilitas debitoris probatur ex relatione executorum.*
6 *Alimenta plures, quando alicui præſtare tenentur; & difficilis eſt ab aliquo ex eis ratæ exactio.*
7 *Tunc licèt unum ad totam ſummam condemnare; ne alimentarius ob minutam exactionem damnum patiatur.*
8 *Alimentarius ne ob non facilem exactionem totius ſummæ neceſſariæ ſuæ ſuſtentationi, fame pereat, & cum plures ſunt obligati, quid ſit faciendum.*
9 *De filii inexigibilitate, quando conſtat, quoad præſtationem alimentorum uxori, tunc ſocer actione ſubſidiaria poteſt condemnari ad totalem ſubminiſtrationem.*

DECISIO CLV.

Petronilla, cui præſtanda eſſe alimenta à Franciſco viro & Nicolao ſocero validitatem matrimonij judicialiter impugnantibus deciſum pluries fuit inſtetit in relationibus cauſarum ut mandatum exequutioni mitteretur contra ſocerum pro integra ſummâ.

Ad quam Socerum non teneri informantes ex adverſo deducebant, ſive quia Socer videatur obligatus tantùm in ſubſidium, ſive quia, cùm teneantur † ad præ-
1 ſtationem alimentorum Socer & Vir quilibet pro virili videtur condemnandus, *l. 1. C. ſi plur. una ſent. l. ſi quis ſeparatim §. quoties, ff. de appell.* Bertrand. *conſ. 260. n. 1. lib. 3.* Surd. *conſ. 150. ſub n. 35.* Coſt. *de port. rat. q. 33. n. 3.* Milanenſ. *deciſ. 14. n. 86. lib. 1.*

Sed nihilominus Domini dixerunt, quòd ſaltem præviis diligentiis contra Virum pro ratâ ad illum ſpectante, Socer nedum ad ſuam ratam, ſed etiam filij, & ſic ad integra alimenta tenetur, fuit enim per alias deciſiones in causâ emanatas declaratus alimentorum debitor, non ſolum in ſubſidium, ſed etiam tanquam principalis, quia eodem nomine litem agit ſuper matrimonij validitate, & debet de alimentis providere Nurui, non ſecùs ac filio, ut præter allegatos *in deciſ.* tradit Barboſa 2
in l. maritum n. 59. verſ. & facit ff. ſolut. matr. Rimin. jun. *conſ. 133. n. 46. ex l. ſi quis à liberis, §. non tantum, ff. de liber. agnoſ.* Menoch. *de arbitr. caſ. 548. n. 14. verſ. & quemadmodum cent. 4.* Coſt. *de remed. ſubſidior. remed. 105. ſub n. 3.* Viv. *dec. 523. n. 1. & 3.* ubi † ampliat 3
quamvis filius uxorem duxiſſet ſine conſenſu patris *lib. 4.*

Undè cùm difficile ſit ratam à filio exigere, ut patet, tum quia ille jamdiu † moratur in longinquis partibus Hiſpan. *ad Auth. præſente* & ibi Cyn. *n. 3. C. de fidejuſſ.* Alexand. *conſ. 100. ſub n. 10. verſ. nam quando lib. 5.* 4
Grat. *conſ. 28. n. 17. lib. 1.* Henriq. *de fidejuſſ. c. 27. p. 2. n. 61.* Guid. Pap. *dec. 57. n. 1. & ſeqq.* Tum quia eſt filiusfamilias peculio carens & patebit clariùs ex relationibus executorum, & citationibus Soceri ad indicandum bona filii, † per quas illius inexigibilitas probatur, juxta theoricam *gloſſ. in l. à Divo Pio §. in vend. verb. capiantur, ff. de re jud.* quam ſequitur Ang. Pacian. & alij allegati à Ciriac. *cont. 5. n. 142. & ſeqq.* 5
Rota in Bonon. pecuniaria 17. Jun. 1641. R. P. D. meo Carrillo.

Poteſt executio fieri † contra Socerum pro totâ ſumma, ita mandante judice, cui ubi plures ad alimenta 6
alicui præſtanda tenentur, & difficilis eſt † ab altero 7
ex illis ejus ratæ exactio, licet unum ad totam ſummam condemnare, ne alimentarius ob minutas exactiones incommodum patiatur, † ſive ob non facilem exa- 8
ctionem totius ſummæ neceſſariæ ſuæ ſuſtentationi fame pereat, ut eſt text. expreſſ. *in l. ſolent. in princ. de alim. & cibar. legat. & ex hoc textu notat.* Bart. *in l. cùm ij §. ult. igitur n. 6. ff. de tranſact.* Fulgoſ. *ibid. n. 4. in fin.* Jaſ. *n. 12.* Ruin. *conſ. 81. ſub n. 4. verſ. quia plurib. lib. 1.* Anch. *conſ. 254. circa fin. verſ. niſi ad ipſorũ* Surd. *de alim. tit. 3. q. 9. n. 22.* Grat. *in addit. ad dec. Marth. 107. n. 55.*

Præter quòd conſtituto de inexigibilitate filij intrat, quatenus opus ſit, etiam actio ſubſidiaria contra Soce- 9
rum, Ruin. *conſ. 144. n. 6. verſ. vel ſi non poteſt lib. 5.*

Et ita utrâque, &c.

R. P. D. Carrillo.

Poſteà Præſide Valliſoletano.

Eugubina Erroris Calculi.

Lunæ 10. Junij 1641.

ARGUMENTUM.

De veritate quando conſtet, & clarè appareat de eâ, tunc non obſtantibus quibuſcunque attendenda venit, & quando dicatur de errore conſtare. Ratio ſemel reddita licèt amplius reddi non debeat, tamen quando id non procedat.

SUMMARIUM.

1 *Veritas ubi conſtat non eſt attendendus error.*
2 *Negativa benè probatur ex inſpectione rei.*
3 *Partitæ error, ex quo ſatis dicatur conſtare.*
4 *Computa, & epiſtolæ benè probant contra eas conficientes.*
5 *Error probatur eo ipſo, quòd docetur rem aliter ſe habere.*
6 *Ratio ſemel reddita non debet amplius reddi.*

Digitized by Google

7 *Periti relationis acceptatio, conſtito de notabili errore non præjudicat.*

8 *Computa ſæpius revideri poſſunt, & denuò tractari conſtito de cauſa erroris.*

9 *Contractus à conventione partium legem accipiunt.*

10 *De veritate aliquâ non poteſt dici conſtare, dum de contrario apparet.*

DECISIO CLVI.

SEntentiam Rotalem confirmatotiam alterius A. C.
quà Michaël Angelus Zeccadorus hæres Franciſci
fratris condemnatus fuit ad reſtituendum Conventionis
duas partitas, nempe unam ducatorum 216. aurei de
Camera, & alteram ſcutorum 700. monetæ, dixerunt
DD. eſſe confirmandam attentâ ejus validitate, & Iu-
ſtitiâ.

Validitas enim non impugnatur, & Iuſtitia eluceſ-
cit ex tribus deciſionibus in Cauſa factis coram R. P.
D. meo Pirovano Decano ſub diebus 27. Februarij,
22. Junij, & 16. Nov. anni præteriti, in quibus lu-
culenter fuit diſcuſſum, & oſtenſum partitas præfatas
adhuc deberi d. Zeccadoro non obſtantibus inſtrumen-
tis ſolidationis computorum, & acceptationis calculi
facti ad † relationem Periti de communi partium con-
1 ſenſu elect. attento manifeſto errore in prædicta rela-
tione calculi detecto, *l. unica, C. de error. Calcul.* &
tradunt communiter ſcribentes *in l. 2. C. de jur. fiſc. l.
emptor. ff. de pact.* Roland. *conſil. 49. num. 42. lib. 1.*

Error autem quoad primam partitam ducatorum
216. claré probatur, ex eo quod d. Franciſcus Zecca-
dorus uti Procurator Mutij Conventini exegit eandem
ſummam à depoſitariis officij Plumbi, & tamen Peri-
tus in d. calculo non poſuit eam ad creditum eorun-
dem Conventinorum, ut patet ex ejus inſpectione,
qui † eſt bonus modus probandi negativam Bart. *in
2 l. fin. Cod. de reb. credit.* Natt. *conſil. 45. n. 3. & conſ.
377. n. 9.* Roland. *conſ. 1. n. 72. & conſ. 2. nu. 131. vo-
lum. 1.*

Quod verò ad ſecundam ſcut. 700. pariter error pa-
tet, quia Peritus faciens debitorem d. Mutium Con-
ventinum d. Zeccadori in ſcut. 2167. & b. 67. ſubjun-
xit, *annullando la Poliza di ſcudi 700. per eſſer compreſa
in un pagamento diſcudi* 1130. *per il banco de Doni Sot-
to li 22. Settembre* 1601. & tamen in computis poſtea
tranſmiſſis ab eodem Franciſco de anno 1602. prædicto
Mutio, idem † Mutius deſcribitur creditor in ſcutis
42. pro fructibus dd. ſcut. 700. juxta pactum inter eos
3 conventum in ſupra dictâ Apocha à Perito annullatâ in
ſuâ relatione calculi, ſignum evidens, quòd ſi revera
d. ſcut. 700. fuiſſent reſtituta, & comprehenſa in d.
partitâ ſcutorum 1130. ſoluta de anno 1601. anno ſub-
ſequenti non deſcripſiſſet Zeccadorus Conventinum
creditorem pro fructibus, qui ex debito extincto pro-
venire non poſſunt.

Idèmque comprobatur tam ex aliis computis manu
dicti Michaëlis Angeli ſcriptis, ac eidem Mutio tranſ-
miſſis, quàm ex epiſtolis ejuſdem Franciſci, & etiam
Michaëlis Angeli, in quibus reſpectivè apparet d. par-
titam ſcutorum 1130. fuiſſe contra dictinctè poſitam
à d. partita ſcutor. 700. hancque enunciatam uti exi-
ſtentem, non autem extinctam quæ quidem confeſſio
ex dd. computis, & epiſtolis reſultans † ſicut plenè
probat contra ſcribentes, *l. publica, ff. de polit.* Felin.
4 *in cap. 2. de fid. Inſtr.* Cravet. *de ant. temp. 1. part. n.*
4. & in computis, & epiſtola dixit Rota Ianuen. *in
deciſ. 18. n.* 8. ita quoque ad oculum demonſtrat erro-
rem, † qui probatur eo ipſo, quòd cùm conſtet rem
5 aliter ſe habere *leg. ſi poſt diviſionem, Cod. de jur. &
fact. ign.* Soccin. *conſil. 25. num. 3. volum. 4.* Crav.
conſ. 188. num. 9. verſ. probatur. autem.

Non obſtat quòd Inſtrumentum ſolidationis compu-
6 torum fuerit factum per viam tranſactionis, † quo caſu
ratio ſemel reddita amplius reddi non debet, ut notat
in d. l. unic. ibi, *ſi res judicatæ non ſunt, vel tranſactio
non intervenit, Cod. de error. calcul.* Bart. *in l. 2. C. de
jur. fiſc.* Quia tranſactio non fuit facta ſuper computis ſo-
lidatis, imo in eâ fuit explicitè reſervata reviſio compu-
torum per Peritum facienda, in d. Inſtrumento *verſ. &
nihilominus*, acceptio verò relationis calculi d. Periti
poſteà ſecuta minùs † præjudicat, conſtito de errore in 7
conſiderabili quantitate, ut conſuluit Soccin. *in conſil.
190. incipien. nemini col. 3. v. ex quibus patet lib. 2.* &
ex pluribus author firmat Munoz. *de ratiocin. admin.
cap. 41. n. 5. & 2.* cum aliis relatis *in 1. deciſ. cauſa, §.
attamen in fin.* & ratio eſt quia nemo debet locupletari
cum aliena jacturâ *l. nam hoc natura, ff. de cond. indeb.*
Maximè cùm ſuper calculo nulla lis præceſſerit, tunc
enim acceptatio calculi cum pacto de non conveniendo
non impedit, quominùs ex † causâ erroris ratio etiam
ſæpiùs computata revideri, & denuò tractari debeat, 8
ut per *d. l. un. Cod. de error. calcul.* declarat Ruin.
conſil. 134. ante fin. lib. 1. Quem in terminis ſequitur
Tob. Non. *conſil. 63. num. 19. & 20.* & dixit Rota
in Romana ſeu Camerin. pecuniaria 16. Febr. 1626.
coram bon. mem. Remboldo.

Demum non adverſatur, quod d. partita ſcutor.
700. aſſeratur remiſſa dict. Michaëli Angelo contempla-
tione remiſſionis honorarij prætenſi ob patrocinia præ-
ſtita à d. Franciſco per annos 40. in litibus eorundem
Conventinorum defendendis, & propterea inducta ſit
compenſatio in prætensâ tranſactione.

Quoniam ex lecturâ ejuſdem Inſtrumenti tollitur ob-
jectum, dum apparet, partes poſt mutuum compenſa-
tionem utriuſque prætenſionis ſubjunxiſſe, ibi, *& ni-
hilominus non obſtantibus ſuprà expreſſis, ut veritas circa
præmiſſa habeatur convenere dictæ partes per pactum ex-
preſſum, quod computa inter eas tam facta, ut aſſeruère* 9
*de datis & receptis iterum fiant, & revideri poſſint, &
debeant, &c. Prout etiam convenère dictum Michaëlem
Angelum teneri ad præciſiùs docendum, & oſtendendum
ſcuta 700. eſſe comprehenſa in computis, ſeu pecuniis d.
Mutio Viventi reſtitutis per d. Franciſcum, prout dict.
Michaël Angelus reſtituta eſſe aſſeruit.* Unde patet quòd
non obſtante remiſſione prætenſi honorarii idem Zecca-
dorus ſe obligavit aliundè docere præciſa reſtitutione dd.
ſcut. 700. & propterea ceſſat compenſatio ex pacto ap-
poſito in ejuſdem tranſactionis contractu, † quia par-
tium conventione legem accipit, *l. contractus §. ſed hoc
ita ff. de reg. jur. lib. 1. §. ſi conveniat. ff. depoſit. l. le-
gem C. de pact.* Mant. *de contract. lib. 1. tit. 14. nu. 5.*
Tantùm enim abeſt, quòd docuerit de verâ reſtitutione
dd. ſcut. 700. quin potiùs † contrarium conſtet ex ſu-
periùs deductis, & fuſiùs ponderatis in deciſionibus 10
emanatis coram R. P. meo Decano, in quibus fuit
plenè ſatisfactum cæteris omnibus objectis, quæ con-
tra prædicta replicabantur pro parte Zeccadori.

Et ita deciſum unâ tantùm parte informante, alterâ
tamen pluries citatâ.

R. P. D. PANZIROLO.

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Romana fructuum dotis.

Lunæ 29. Aprilis 1643.

ARGUMENTUM.

In Inſtrumento dotali, ſi fuerit promiſſa magna dos ad pompam & honorificentiam matrimonii, ſi poſteà inter partes fuit declarata veræ dotis quantitas, tunc quoad illud plus, quod fuit expreſſum, non debentur fructus dotales.

SUM-

Digitized by Google

SUMMARIUM.

1 *Dotis fructus debentur ei, qui onera matrimonii ſubſtinuit.*
2 *Socer quando dicatur præſtitiſſe alimenta filio, & nurui.*
3 *Per errorem quando conſtat, quòd aliquid fuit factum, non attenditur.*
4 *Apochâ ſi quis uti intendit ad ſui favorem, debet etiam ſtare ei, in eis quæ ſunt contra ſe.*
5 *Epiſtola ſi ſit comminatoria, & ſiat in ſimplicibus terminis comminationis, non relevat.*
6 *Fructus dotis conſtitutæ ad majorem pompam, non debentur quoad exceſſum.*
7 *Renunciare juri quæſito, & nolle acquirere, paria non ſunt.*
8 *De Jure tertii quis dare non poteſt, & quando id ceſſet.*
9 *Hominis ſpecialis proviſio facit ceſſare provisionem legis.*
10 *Dotis quantitas alia eſt attendenda, quæ ab initio fuit conſtituta, non autem ea, quæ fuit expreſſa ad majorem pompam.*
11 *Declaratio ex intervallo facta non poteſt præjudicare ei, cui medio tempore fuit jus quæſitum.*
12 *Veritatis actus ab initio dum ex poſt facto fuit declaratus, tunc ille eſt attendendus.*
13 *Filiis non eſt præſumendum, quòd parentes voluerint præjudicare.*
14 *Jactare ſuum nemo præſumitur temere velle.*
Actus geminati eò magis attendendi ſunt.
15 *Simulationis cauſa quando adeſt, tunc faciliùs præſumitur ſimulatio.*
16 & 17. *Simulata ea omnia præſumuntur quæ fiunt in executionem actus ſimulati.*

DECISIO CLVII.

OCtavius Coſta nuptui tradidit D. Aureliam filiam de anno 1616. D. Carolo de Aſte cum dote, prout fuit aſſertum, & Joan. Baptiſtam Caroli patrem ſcut. 16. mil. auri, quam promiſit ſolvere infra quinquennium, vel Carolo, vel Joanni Baptiſtæ, & deinde ad omne eorundem beneplacitum, & interim teneri voluit ad fructus ad rationem dumtaxat ſcutorum quinque pro centenario, & anno.

Poſt aliquos menſes à die celebrationis prædicti inſtrumenti Joan. Baptiſta, & Octavius mediante apochâ privatâ ab eiſdem ſubſcripta declararunt ad pompam, & pro majori honorificentia matrimonii dotem fuiſſe promiſſam in ſummâ ſcutorum 16000. auri, ſed re vera illam ab initio conſtitutam ſolum fuiſſe in ſcutis 14000. auri, & idem Joan. Baptiſta tam ſuo proprio nomine, quàm dictorum conjugum promiſit, & ſe obligavit nihil fore petituros præter dictam ſummam ſcutorum 14000. auri, quam poſtea ſub die 22. Aprilis 1621. recepit ab Octavio, eàmque eſſe aſſeruit pro integrâ, & finali ſolutione dotis promiſſæ, reliqua verò ſcuta 2000. dixit relaxaſſe juxta formam prænarratæ declarationis.

Verùm D. Carolus poſt obitum Joan. Baptiſtæ patris coram A. C. petit interuſuria dictorum ſcutorum 2000. ut ſupra non ſolutorum decurſa à die promiſſionis uſque ad obitum dicti Jo. Baptiſtæ ad rationem ſcutorum quinque pro quolibet centenario, & anno, & poſt obitum uſque ad præſens ad rationem taxatum à ſtatuto urbis, videlicèt ſeptem cum dimidio conſtituentia in totum ſcuta 2425. auri, pro quibus obtinuit ab A. C. relaxari mandatum contra bona hæreditaria Octavii, & fuit uſque ad ſummam ſcutorum 710. auri pro fructibus decurſis poſt obitum Joan. Baptiſtæ ad rationem ſcut. ſeptem 1-2 pro centenario executioni demandatum, à quo interpoſita pro parte D. Philippi Coſtæ hæredes Octavii appellatione, causâque per Signaturam mihi commiſsâ propoſui dubium, An mandatum A. C. eſſet confirmandum, vel infirmandum, & Domini reſponderunt eſſet infirmandum, quoniam quoad fructus decurſos vivente Jo. Baptiſtâ patre non poterat relaxari ad favorem D. Caroli cùm dicti fructus patri, † qui onera matrimonij ſuſtinuit ſive ejus 1
hæredi non autem Carolo, qui non ſuſtinuit, nec eſt hæres deberentur, *l.* 5. *is qui ſtichum* 57. *§. ibi dos*, *ff. de jur.* Bald. Novell. *de dot. part.* 7. *privil.* 2. *n.* 2. *verſ. ſi autem ipſe filius*, Rol. *de jur. dot. queſt.* 110. *n.* 1. Alex. Galvan. *conſ.* 26. *n.* 24. *& plur. ſeqq.* Barb. *in l. ſi cum dotem*, *§. transgrediamur num.* 41. *ff. ſolut. matrim.* Fontan. *de pact. nuptialib. claus.* 6. *gloſſ.* 1. *part.* 1. *num.* 42.

Quod autem pater ſuſtinuerit dd. onera patet ex articulis medio juramento pro parte Caroli productis, ubi fatetur ſe fuiſſe ſemper ſub cura, & poteſtate patris in illiuſque domo, unà cum uxore, filiis, & familiâ † inhabitaſſe, & congrua alimenta recepiſſe, 2
cum aliis ponderatis in Romana Legitimæ 22. Junij præteriti coram R. P. D. meo Dunozetto.

Non obſtat, quòd in apochâ prædictæ declarationis legantur hæc verba *percho in tanto il Sig. Carlo ſoſtenta il peſo del matrimonio, pero il d. Sig. ottavio s' obliga per detti cinque anni pagarli cinque per cento per detti ſcudi* 14. *mila in loco d' alimenti*, quia ultra quòd ex antecedentibus, & ſubſequentibus verbis dictæ apochæ apparet illud nomen, *Carlo*, erroneè fuiſſe appoſitum loco 3
di Gio. Baptiſta, & hæc rei veritas convincitur ex propriâ, & explicitâ ipſius Caroli confeſſione in dictis articulis emanatâ, ſi Carolus vult uti enuntiativa † circa ſuſtentationem onerum matrimonij contenta in dictâ 4
Apochâ tenetur ei ſtare contra ſe in eo, quod ibidem particulariter diſponitur nimirum, quòd verè dos fuerit conſtituta in ſcutis 14000. auri duntaxat *l.* 1. *quæritur*, *ff. de admin. tut.* Tiraquell. *de retract. convent. ad fin. tit. num.* 4. *verſic. ex quibus*, *& ſeqq.* Rota *deciſ.* 184. *num.* 3. *part.* 2. *recent.*

Nec etiam obſtat epiſtola minatoria patris Carolo directa, quod cogitaret † ſe & uxorem alere ex fructibus dotis, quia ſtat in ſimplicibus terminis minarum, 5
& adhuc eâ non obſtante pater ſuſtinuit onera matrimonij, ut latè in d. Romana Legitimæ firmatur, nec advertatur, quòd Joann. Baptiſta noluit acquirere fructus dd. ſcutorum 2000. dum illa per d. declarationem renunciavit, & perpetua quod debeantur Carolo, quia declaratio Joan. Baptiſtæ, quod dos ab initio † fuerit conſtituta, in ſcutis 14000. eſt vera, & 6
certè fructus iſtorum ſcutor. 2000. de jure non debentur, aut declaratio non eſt vera, dum ipſe fecit ampliſſimum pactum, de non petendo ad favorem debitoris dici non poteſt noluiſſe fructus acquirere, † ſed renunciaſſe juri jam quæſito, quod facere poterat, nec 7
de hoc Carolus poteſt conqueri, ex quo non ſuſtinuit onera matrimonij.

Non obſtat quòd hæres Octavij videatur dare de jure Tertij, quia cum † ipſe ſit reus, & poſſeſſor bonorum contra quæ agit D. Carolus poteſt ſe, & ſuam 8
poſſeſſionem defendere etiam allegando jus Tertij excluſivum juris Agentis, Surd. *conſ.* 415. *n.* 16. Menoch. *de adipiſc. remed.* 4. *num.* 595. Gratian. *diſcept.* 855. *num* 24. Caputaq. *deciſ.* 133. *n.* 2. *part.* 3. Gregor. *deciſ.* 415. *num.* 4. & ibi Addent. *num.* 6. *verſic. fallit* 2. *regula.*

Quo verò ad fructus decurſos poſt mortem Joan. Baptiſtæ uſque ad diem petitionis Carol. mandatum apparet exceſſivum, ex quo fuerunt taxati juxta diſpoſitionem ſtatuti Urbis ad rationem ſcutorum ſeptem cum dimidio pro quolibet centenario, & anno; cùm tamen illi, poſito quòd deberentur, eſſent potiùs taxandi ad rationem ſcutorum quinque juxta pactum expreſſum in Inſtrumento dotali, quòd cùm ſit ſpeciale hominis facit ceſſare proviſionem legis, *l. fin. de pact. convent.* Cephal. *conſ.* 156. *num.* 45. Surd. *conſ.* 156. *num.*

Digitized by Google

num. 21. & in terminis Rota Romana alimentorum 25. Junij 1632. coram bon. mem. Motmanno.

Preterquam quod duo ex Dominis dicebant expreſſionem dotis in ſcutis 16000. auri fuiſſe ſimulatam uti factam ad pompam, ac pro majori honorificentia matrimonij, cùm re vera illa ab initio fuerit conſtituta ſolum in ſcutis 4000. auri, ut conſtat ex prædictâ declaratione facta per ipſos contrahentes parentes dictorum conjugum, & conſequenter illam majorem quan-
10 titatem ſcutorum 2000. haberi pro non adjectâ, ut in ſpecie trad. Valaſ. *conſult.* 251. *num.* 11. Buratt. *decis.* 775. *num.* 1. Reverendiſſ. Urgellen. *dec.* 98. *n.* 10. *ad med. & ſeqq.* Rota in Romana pecuniaria 25. Junij 1632. coram R. D. meo Decano, & in Romana dotis de Puliaſchis 10. Dec. 1639. coram R. P. D. meo Dunozetto.

11 Nec obſtare videbatur, quòd dicta declaratio uti facta ex intervallo non potuerit præjudicare Carolo, cui fuerat jus quæſitum ex inſtrumento dotali, Peregrin. *conſ.* 80. *num.* 7. cum aliis allegatis.

Quia cùm illa patefaciat veritatem rei ab initio geſtæ, ac ſit veriſimilis, & roborata pluribus adminiculis ſua-
12 dentibus dictam dotem fuiſſe ſcutor. 14000. auri tantùm videtur attendenda in præjudicium D. Caroli quamvis facta ex intervallo Gravell. *decis.* 48. *num.* 11. *& ſeqq.* quem ſequitur in his terminis Fontanella *de pact. nupt. claus.* 7. *num.* 3. *part.* 12. *n.* 61. Surd. *decis.* 55. *num.* 3. *& per tot.* Rota *decis.* 496. *num.* 1. *part.* 1. *diverſ.* & in Tudertina Societatis 21. Junij 1638. coram me.

Veriſimilitudo hìc autem eſt, quia res geſta fuit à
13 parentibus, quos non eſt præſumendum voluiſſe præjudicare filiis; pro adminiculis verò concurrunt quantitas notabilis ſcutor. 2000. auri, qualitas perſonæ D. Joannis Baptiſtæ viri maximè prudentis, qui non paſſus fuiſſet dotem diminui, ſi verè fuiſſet ſcutorum 16000.
14 ne aliàs videretur temerè voluiſſe jactare ſuum, geminatio prædictæ declarationis, nam priùs emanavit mediante apochâ, & poſtea in inſtrumeneto quietantiæ totius dotis fuit ratificata, & ſimilis conſtitutio dotis
15 ſcutorum 14000. auri facta per Octavium aliis filiabus, quæ juncta cauſa ſimulandi videlicèt, ut matrimonium honorificentius appareret ſufficienter videbantur probare ſimulationem ex benè deductis, in his terminis in Maceraten. Cenſus 25. Februarij præteriti coram R. P. D. meo Royas.

Nec adverſari dicebatur, quòd Octavius in precibus porrectis Sanctiſſimo pro derogatione Conſtitutionis Sixti ſuper exceſſivis dotibus, narraverit Dotem D. Aureliæ eſſe ſcutorum 16000. auri, quia † hu-
16 juſmodi preces uti factæ in conſequentiam promiſſionis dotis in ſumma ſcutor. 16000. retinent qualitatem ejuſdem ſimulationis, adeo ut eodem modo quo promiſſio facta in inſtrumento detegitur ſimulata, †
17 ſic etiam dicatur narrativa facta in dictis precibus, ex deductis per Farin. *de falſit. & ſimulat. quæſt.* 162. *num.* 32. Rot. in dict. Maceraten. cenſus coram R. P. D. meo Royas, *§. nec conjectura.*

Et ita parte utraque, &c.

R. P. D. Verospio.

Romana Salviani.

Veneris 15. Januarij 1646.

ARGUMENTUM.

Immiſſio vigore Salviani in vanum datur ſtante defectu crediti, & hypothecæ, & quando dicatur illud adeſſe. Et aliqua habes circa præſumptionem *leg. Quintus ff. de don. inter vir. & uxor.* Vidua ſumens tutelam filiorum ſine debitis ſolemnitatibus, an tranſiens ad ſecunda vota teneatur poſtulare tutorem filii apud Judicem.

SUMMARIUM.

1 *Ægidiana non intrat ſtante injuſtitia ſententiæ.*
2 *Immiſſio in judicio Salviani ſtante defectu crediti, & hypotheca perperam datur.*
3 *Bona mulieris præſumuntur eſſe mariti, ad hoc ut in dubio excludatur præſumptio turpis quæſtus.*
4 *Sententia lata contra tertium poſſeſſorem, eo non citato illi non officit.*
5 *Præſumptio* l. quintus ff. de donat. inter vir. & uxor. *cujus favore intret.*
6 *Dec. opinio* in conſ. 137. *refutatur.*
7 *Præſumptio* l. quintus *an intret in judicio poſſeſſorio.*
8 *Paupertas alicujus ex quibus probetur.*
9 *Bona præſumuntur uxoris, & non viri, quando mulier præſtitit conſenſum in alienatione eorum.*
10 *Hypothecæ ceſſatio quando legitimè fieri poſſit per mulierem.*
11 *Mulieri dos reſtitui debet, ſi ipſa ſibi eam conſtituit.*
12 *Hypotheca tacita legalis regulariter pro dotis reſtitutione contrahi ſolet in bonis mariti.*
13 *Mater, dum legitimè non ſuſcepit tutelam filiorum, an tranſiens ad ſecunda vota teneatur illam dimittere.*
14 & 15. *Mater dum non ſervatis juris ſolemnitatibus adminiſtravit bona filiorum non cenſetur adminiſtraſſe.*
16 *Facto alterius nemo debet prægravari.*
17 *Lex non debet ultra caſum extendi.*
18 *Mulier illa non debet eſſe prioris conditionis, quæ ſervato juris ordine filiorum tutelam ſuſcepit, quàm illa, quæ de facto adminiſtravit.*
19 *Hypotheca non admittitur niſi in caſibus à jure expreſſis, amplia,* num. 20.
21 *Matris obligatio fortior eſt, dum legitimè tutelam ſuſcepit, ac expreſſè ſpopondit Judici non nubere, quàm illa alterius matris, quæ de facto adminiſtravit.*
22 *Mater quæ legitimè ſuſcepit tutelam filiorum antequam tranſeat ad ſecunda vota, rationem reddere, & reliquatum ſolvere tenetur.*
23 *Promittens aliquid non facere, fortiùs id tenetur ſervare, quàm ille qui non promiſit.*

DECISIO CLVIII.

IMmiſſionem obtinuerant in judicio Salviani ab A. C. fratres de Ciambrottis ſuper Vineâ per Pariſanum poſſeſſa, quam antea in bonis Sanctii ſecundi viri Dignameritæ matris extitiſſe probaverant, & onere affectam hypothecæ contendebant ex generali obligatione bonorum ejuſdem Sanctii contracta pro reſtitutione dotis conſiſtentis in pluribus jocalibus, ac mobilibus pretioſis, quorum illa nullam rationem reddiderat poſt adminiſtratam filiorum tutelam, à quâ ſententia interpoſita per eundem Pariſanum appellatione, juxta reſcriptum commiſſionis, propoſui dubium, an ſit locus Ægidianæ, & Domini negativè reſponderunt
ob juſtitiam ſententiæ, quæ † ejus conſtitutionis effe- 1
ctum impedit, ut in dictâ conſtitutione ſancitur inter alias impreſſas *lib.* 6. *cap.* 2. & advertit Menoch. *de adipiſc. remed.* 4. *num.* 450. Rota coram Mantic. *dec.* 33. *num.* 2. & coram Gregorio *decis.* 491. *num.* 5. *& in decis.* 221. *n.* 7. *part.* 4. *recent.* & deducitur
ex defectu † crediti, & hypothecæ, ſine quibus cor- 2
ruit immiſſio in judicio Salviani decreta, *l.* 1. *ff. de ſalvian.* Cont. *in l. un. C. ſi de moment. poſſeſſ. limit.* 14. *n.* 11. Aretin.

Digitized by Google

Aretin. *in §. item Serviana*, n. 31. *inſt. de action.* Menoch. *de adipiſc. remed.* 3. *n.* 163. cum aliis per Honded. *conſ.* 17. *n.* 1. *&* 13. Rota coram Seraphino, *deciſ.* 1290. *num.* 5. *&* d. 775. *num.* 1. *part.* 5. *recent.*

Et licèt prædictum creditum deducerent iidem Cambrotti ex ſententiâ ab eodem A. C. ſuper ejus veritate obtenta contra matrem, ob plura jocalia, ac pretioſa mobilia Sanctio ſecundo marito tradita in dotem, quæ
3 † tanquà in domo Dominici primi viri reperta ejuſdem fuiſſe cenſentur, ad evitandam turpis quæſtûs præſumptionem juxta *l. Quintus Mutius de donat. inter vir. l. etiam C. eod.* ubi gloſſ. *in verbo merita*, *& in l. cùm oporteat. C. de bon. quæ liber.* ubi gloſſ. *verb. ejus ſubſtantiæ*, & Bald. *num.* 12. Alciat. *de præſ. reg.* 3. *præſumpt.* 26. *num.* 1. Mateſc. *variar. lib.* 2. *c.* 81. *nu.* 1. Non tamen viſa fuit eadem ſententia juſtificare prædictum creditum contra Pariſanum † tertium poſſeſſo-
4 rem in eo judicio non citatum, *l. ſæp. ff. de re jud. & cap. quamvis eod. tit. & in l. ſi unus §. ante omnia ff. de pactis*, & notant utrobique DD. Bart. *in l. ſi ſuperatus n.* 1. *ff. de pign.* Covar. *pract. quæſt. cap.* 16. *num.* 1. Surd. *deciſ.* 256. *num.* 4. Contra quem tan-
5 quam extraneum, nec † militat ea legis præſumptio ſolum inducta contra uxorem favore mariti, & illius hæredum, ut notant Bald. *in l. ſi uxorem ſuam*, *C. de cond. inſert. num.* 8. Alex. *in l. qui jure n.* 5. *ff. de acq. poſſ. & in conſ.* 101. *num.* 3. *lib.* 7. Et reprobatâ opinione Dec. *conſ.* 237. tradit Rim. jun. *in §. primo inſt.*
6 *per quas perſ. nob. acquir. num.* 202. Burſatt. *conſ.* 209. *num.* 23. Mateſ. *var. lib.* 2. *cap.* 82. *num.* 7. Maximè in hoc judicio poſſeſſorio, † in quo illa non admittitur,
7 ut notat idem Bald. *in d. l. uxorem C. de cond. inſert. n.* 8. Gabr. *de præſ. concl.* 16. *n.* 2. quos ſecuta fuit Rota *deciſ.* 209. *n.* 7. *part.* 2. *diverſ.* & dum concurrit paupertas Dominici primi viri, quem ex teſtium diſpoſi-
8 tione conſtat ex modico Extractiſtæ lucro ſibi victum camparâſſe, & ad uxoris domum poſt contractum matrimonium fuiſſe † traductum, quia propriâ carebat, & hanc habitationis indigentiam ad excludendam præſumptionem, *d. leges* ponderavit Salic. *in d. l. ab maritorum*, *nu.* 4. *C. de uxor. pro marito*, Socc. ſen. *conſ.* 128. *num.* 2. *verſ. pro hoc accedat*, *vol.* 1. Aym. *conſ.* 61. *num.* 7. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſ.* 51. *n.* 4. Gabr. *eod. tit. concl.* 15. *num.* 23.

Expreſſæ defectus hypothecæ oſtenditur in hâc Vineâ, tum ex conſenſu ſolemniter præſtito per Dignameritam, dum eam Sanctius alienavit ut ſancitum eſt
9 *in l. jubemus*, *Cod. ad Vellejan. & in unica*, *§. & cum lex*, *verſ. licet enim*, *C. de rei uxor. action.* Petr. Bart. *in l.* 1. 5. *part. num.* 59. *ff. ſolut. matrim.* Ant. Faber. *in Cod. tit. ad Senat. C. Vellejan. deciſ.* 15. *in princ.* Neguſ. *de pign.* 4. *memb.* 4. *nu.* 84. *ad med. & n.* 88. Rota coram Gregor. *deciſ.* 67. *n.* 7. & coram Rever. Urgellen. *deciſ.* 141. *num.* 5. Tum etiam ex tranſactione per eamdem initâ cum Pariſano poſt obitum Sanctij, in qua venditionem Vineæ iterum approbavit, & caſſationi hypothecæ conſenſu, quæ caſſatio legitimè fieri potuit
10 ab eâdem Dignameritâ † etiam in præjudicium crediti filiorum antequam per denunciationem interdicta fuiſſet, ut probat *l.* 3. *de nov. & l. nomen. Cod. quæ res pign. oblig. poſſ.* ubi poſt gloſſ. *in verb. certus*, tradit Cyn. *n.* 1. Bart. *num.* 2. *&* 5. Albert. *n.* 5. Megus *de pign.* 3. *mem.* 3. *part. num.* 26. Pacific. *de Salvian. in ſpect.* 3. *cap.* 2. *n.* 206. Rota *deciſ.* 364. *n.* 6. *p.* 4. *recent.* Et non obſtante ſtipulatione pro reſtitutione dotis alternativè concepti ad ſui favorem vel ejus cui de jure, dum ex juris diſpoſitione † prius ipſi mulieri dos reſtitui de-
11 bet, quæ ſibi dotem conſtituerat, & alternativè ſe poſuerit in primâ parte ſtipulationis, ut notant DD. *in l. Cajus*, *ff. ſolut. matrim.* & ibi Bart. & Caſtrenſ. *num.* 5. Rom. *n.* 19. *&* 24. Gomeſ. *ad l. Tauri* 51. 52. *&* 53. *n.* 28. *in fin.* Surd. *conſ.* 206. *n.* 25. Bald. *nov. de dot. privi.* 28. *n.* 2. Macerat. *var. lib.* 2. *reſolut.* 59. *caſu* 26.

Neque concurrit tacita legalis, quæ regulariter pro dotis reſtitutione contrahi † ſolet in bonis ſecundi viri, quoties mater ad ſecundas convolat nuptias ante poſtu- 12
latum à Iudice tutorem filiis, eiſque redditam adminiſtrationis rationem juxta *l.* 2. *§. ne ſit facilis*, *Cod. qu. mul. tut. offic. fung. poſſ. & in §. ſi autem tutela.* Auth. *de nupt.* & advertit Neguſ. *de pignorib.* 2. *part. membr.* 4. *numero* 156. Pacific. *de Salvian. inſpect.* 3. *cap.* 4. *n.* 500. Gabriel. *de ſecundis nuptiis*, *concluſ.* 9. *n.* 4. *&* 6.

Quia ipſa Dignamerita filiorum † tutelam legitimè 13
non ſuſceperat, prout ad hunc effectum expreſſè requirit *l. ſi mater*, *C. in quib. cauſ. pign. vel hypoth. tac. contr. & d. l.* 2. *Cod. qu. mul. tut. offic. fung. poſſ.* & voluit Bald. *in l. cum oportet*, *§. ult. n.* 4. *verſ. modo incidenter*, *Cod. de bon. liber.* Dec. *conſ.* 591. *num.* 1. Surd. *conſ.* 460. *n.* 7. Urſil. ad Affiict. *deciſ.* 75. *n.* 4. Gabr. *de ſecund. nupt. conclu.* 9. *n.* 27. Montan. *de tut. cap.* 15. *n.* 98. Mant. *de tac. lib.* 11. *tit.* 16. *num.* 5. ubi licèt *n.* 4. in bonis matris legalem hanc hypothecam conſtituat, eam tamen negat in bonis ſecundi viri. Dum enim † mater non ſervatis juris ſolemnibus adminiſtra- 14
vit, non cenſetur adminiſtraſſe, ut tradit Martha *de ſucceſſione legati part.* 2. *quæſt.* 4. *art.* 4. *ſub num.* 131. *verſ. quamobrem.* Fachineus *conſ.* 66. *num.* 25. *circa finem lib.* 1. Rota *deciſ.* 543. *num.* 4. *part.* 3. *diverſ.* & coram Put. *deciſ.* 141. *num.* 1. *lib.* 1. Prout adminiſtrare debuiſſet, ut privignis tacitè † hypotheca- 15
ta ſint bona ſecundi viri, ut voluit Gutierr. de *tutelis*, *part.* 1. *cap.* 9. *num.* 30. Bologn. *in l. penult. C. in quibus caſibus pignus*, *vel hyp. contrah. in prima interpr.* Boër. *in conſuetudines Bituricenſes de jure perſonarum §. ult. col.* 2. Bacl. *de decim. cap.* 7. *num.* 17. *verſ. ſic licet.*

Alia à DD. prædictis adducitur ratio, quod obligatio mariti propter uxoris debita à jure communi exorbitat, ex cujus diſpoſitione nemo † alterius facta de- 16
bet prægravari, ut *in l. ſi quis in ſuo §. legis autem C. de inofficioſo teſtam. l. crimen. ff. de pœnis l. ſancimus C. eod.* & improbatur, *in tot. tit. ff. ne uxor. pro marito conveniatur*, nec ideò extendi debet ultra expreſſum caſum legis, videlicet ſi mulier tutelam legatione ſuſcepit, † ſicut nec etiam extenditur privatio ſucceſſio- 17
nis contra matrem tutricem inducta, ſi illa ſolum pro tutricis officio fungatur, *l. ult. C. de interd. matr.* Bald. *in l. omnem num.* 9. *C. ad Cen. Conſ. Tertull.* Bell. jun. *conſ.* 110. *num.* 19. & reprobata contraria opinione Caſtr. latè proſequitur Surd. *conſ.* 175. *n.* 38. *&* 39.

Et licèt ab hac opinione diſſentiant Joan. de Garron. *in auth. eiſdem n.* 9. *C. de* 2. *nupt.* Brun. *de form. limit.* 15. *verſ. & mulier.* Adden. ad Dec. *d. conſ.* 591. *lit.* A. Caſtr. *conſ.* 154. *nu.* 2. Trentacinq. *var. lib.* 2. *tit. de arb. reſol.* 2. *n.* 20. *verſ. ego concurro*, ex ea potiſſimùm ratione quod melioris conditionis eſſe non † debeat mulier, quæ ſervato juris ordine tutelam aſſump- 18
ſit, quàm quæ de facto adminiſtravit. Hæc tamen ratio non viſa fuit vigere in hypotheca legali, quæ non admittitur niſi in caſibus † in jure expreſſis, notat 19
gloſſ. *in l.* 2. *in fin. ff. de privil. credit.* Ripa *in l.* 4. *§. ſi quis cùm tutor*, *n.* 9. poſt Bart. *n.* 9. *ff. eod.* Aym. *conſ.* 692. *n.* 2. Pacific. *de ſalvian. inſp.* 3. *cap.* 4. *nu.* 55. Surd. *deciſ.* 31. *nu.* 9. præſertim † in præjudicium 20
viri, qui ex facto uxoris convenitur, ut reſpondet Dec. *conſ.* 595. *nu.* 5. *&* 6. aliique prioris ſententiæ ſectatores.

Diverſitatem præterea inter utrumque caſum ponderat Bald. *in d. l. cum oporteat §. ult. n.* 4. *ff. de bon. quæ liber.* quia † fortior eſt obligatio matris, quæ tute- 21
lam legitimè aſſumpſit, dum expreſſè ſpoponderat Judici non nubere, & ante tranſitum ad ſecunda vota rationem reddere, ac reliquatum reſtituere † ſtatim ac ſibi tutelam decrevit, ea verò quæ de facto ad- 22
miniſtravit hac obligatione non ſe adſtrinxit, & ideò tutelam

Digitized by Google

tutelam ſprevit, † nec contra fidem officij ad ſecundas nuptias convolavit, & ſequitur Jo. de Garron. *in d. auth. eiſd. n.* 9. *C. de ſecund. nupt.* Surd. *conſ.* 136. *nu.* 98. *in fin.* Pacific. *de ſalvian. d. inſp.* 3. *cap.* 4. *n.* 498.

Et ita utraque, &c.

Piſaren. Repetitionis

Fructuum.

Lunæ 14. *Decembris* 1643.

ARGUMENTUM.

Empta ſi ſit aliqua res, cum pacto ſolvendi fructus recompenſativos per aliquod tempus, ſi appareat fructus taxatos excedere quantitatem fructuum, qui ex ipſa re percipiuntur, tunc exceſſus vel poteſt repeti condictione indebiti, vel computari in ſortem principalem, atque venditori agenti ad pretium, emptor opponere valebit, illud fuiſſe diminutum ex causâ de quâ ſuprà. Remiſſoria facilè conceditur ſuper omnibus articulis, data relevantia unius articuli, & maximè ſi ſimus in prophanis.

SUMMARIUM.

1 *Remiſſoria ſine dubio conceditur, quando materia articulata eſt relevans.*

2 *Emptor non tenetur ultra quantitatem perceptam ſolvere venditori fructus recompenſativos.*

3 *Emptor ſi ſolvat venditori fructus recompenſativos ultra quantitatem perceptam, an exceſſus vadat in ſortem.*

4 *Solutionem factam in cauſam indebitam lex interpretatur in cauſam debitam.*

5 *Condictio indebiti ſemper habet locum in repetitione uſurarum.*

Qua concluſio procedit, ſive ſolutio ſit facta ſcienter, ſive ignoranter.

6 *In uſurarum ſolutione præſumitur in ſolvente coacta voluntas, ne ſcilicet aſtringatur ad ſolutionem ſortis principalis.*

7 *Venditori agenti ad ſolutionem pretii rei venditæ poterit opponi diminutio ſortis, ſi emptor ſolverit fructus recompenſativos ultra debitum.*

8 *Conventio fructuum recompenſativoruum ad rationem ſeptem pro centenario, quando poſſit eſſe licita.*

9 & 10. *De conventionis exceſſu quoties conſtat, toties ea redditur illicita.*

11 *Exceptio illiquidi non poteſt impedire executionem obligationis cameralis.*

Gratian. diſcept. forenſ. 864. num. 19. *in quo caſu loquatur, ibid.*

12 *Remiſſoria ſuper omnibus articulis conceditur ſtante relevantiâ unius articuli.*

13 *Remiſſoria datur in materiâ prophanâ in qualibet inſtantiâ, etiam ſine fumo.*

14 *Remiſſoria non conceditur quando materia articulata tendit ad probandum delictum, & quando id non ſit verum.*

15 *Fructus bonorum ſtabilium non præſumuntur excedere quinque pro centenario.*

16 *Manutentio non poteſt denegari exiſtenti in poſſeſſione.*

17 *Matutentio, quod uni concedatur alteri verò remiſſio, Rota paſſim ſervat, & tunc,*

Remiſſoria conceditur ſine retardatione executionis ib.

18 *Juriſdictionis defectus quando perperam opponitur.*

19 *Computatio legalis fructuum in ſortem, ipſo jure extenuat ſortem.*

20 *Compenſatio opponi poteſt etiam in ſecundâ inſtantiâ, imò etiam poſt rem judicatam.*

DECISIO CLIX.

MAſtini emerunt à Joan. Maria Cavalca, & Lavinia Carriola conjugibus quædam bona, & pro parte pretii non ſoluti promiſerunt ſolvere fructus recompenſativos ad rationem 7. pro quolibet centenario, & anno; Independentes nunc Maſtini probare fructus ab ipſis ſolutos exceſſiſſe perceptos in dictis bonis inſteterunt pro remiſſoriâ, quam Domini concedendam eſſe dixerunt.

Nam pactum ſolvendi fructus recompenſativos ad
ſummam ſcut. 7. pro centenario non controvertitur in-
ter partes, & conſtat ex inſtrumento venditionis, ſumm.
illorum de Cavalchis *num.* 1. de relevantia materiæ †
articulatæ non videtur dubitari poſſe, quia ſi probabi- 1
tur fructus perceptos, & qui percipi potuerunt non
aſcendere ad ſummam conventam, non ſuſtinebitur
pactum prædictum, nam emptor non tenetur ultra
quantitatem perceptam † ſolvere venditori fructus re- 2
compenſativos Alex. *conſ.* 69. *n.* 4. *lib.* 1. Crav. *conſil.*
105. *n.* 1. Cephal. *conſ.* 290. *n.* 14. Gratian. *diſcep.* 716.
nu. 1. Rota coram Greg. XV. *decis.* 547. *n.* 4. *& ſeq.*

Si verò dictos fructus ſolverit, † ſtatim miniſterio 3
legis imputantur in cauſam ſortis, *l. ſi non ſortem* 26. *in
princ.* & ibi Bart. *nu.* 4. *ff. de condict. indeb. l. & poſt
rem judicatam* 7. *§.* 1. *verſ. ſi tamen. ff. de tranſact.*
Surd. *dec.* 328. *n.* 14. *&* 17. quamvis expreſsè fuiſſent
ſoluti in cauſam fructuum, quia ſolutionem factam ex 4
causâ indebitâ lex interpretatur in cauſam verè debi-
tam Roman. *conſ.* 238. *n.* 1. quem ſequitur Caſtill.
dec. 99. *nu.* 1. Viv. *dec.* 373. *n.* 1. Joan. Franc. Ant.
Coſta *conſil.* 73. *num.* 58. Rota in Romana Cambii 17.
Febr. 1642. cor. R. P. D. meo Bichio.

Unde vel repeti poſſunt condictione indebiti, quæ
ſemper † locum habet in uſuris, ſive ſcienter, ſive 5
ignoranter fuerint ſolutæ, quia in omnem caſum præ-
ſumitur † in ſolvente coacta voluntas, ne videlicet 6
aſtringatur ad ſolutionem ſortis principalis, Bart. *in d.
l. ſi non ſortem* 26. *§. ſi quis falſa ff. de condict. indeb.*
Menoch. *conſil.* 300. *nu.* 13. Rimin. jun. *conſil.* 399.
num. 70. Rota *decis.* 301. *n.* 29. *& ſeq. part.* 5. *recent.*
& in Avenion. pecuniaria 10. Febr. 1640. coram R.
P. D. meo Bichio; Sive per viam imputationis in ſor-
tem † adeò ut creditori agenti ad ſortem opponi poſſit 7
eam eſſe diminutam, quatenus ſolutum fuerit ultra
quantitatem fructuum verè debitam, ut in dicta Roma-
na Cambii *ſuprà* allegatâ.

Neque obſtat quod in caſu noſtro adſit expreſſa men-
tio fructuum recompenſativorum ad rationem ſeptem
pro centenario, quæ † licita eſt, tanquam ſit quædam 8
tranſactio inſpecto futuro eventu, ut tollatur difficul-
tas probationis, Gratian. *diſcept.* 864. *n.* 19. Quia
quoties † conſtat de exceſſu conventionis ea redditur illi- 9
cita, Aymon. *conſ.* 189. *n.* 5. *& ſeqq.* Sylvan. *conſ.* 10.
num. 46. *& ſeqq.* Rimin. jun. *conſ.* 218. *n.* 86. *& ſeqq.*
Burſatt. *conſ.* 320. *n.* 53. Sicut è converſo licita redde-
retur, ſi ex probationibus faciendis probaretur cor-
reſpondens † fructibus. Cagn. *in l. curabit* 5. *n.* 58. *C.* 10
de act. empt. Dec. *conſ.* 39. *num.* 5. Burſat. *d. conſ.*
320. *n.* 54. Surd. *conſ.* 485. *ſub nu.* 6. Donec itaque
probationes fiant, eſto quòd non poſſet per exceptio-
nes † exceſſus tanquam adhuc illiquidi retardari exe- 11
cutio obligationis cameralis, in quibus terminis loqui-
tur Gratian. *d. diſcept.* 864. *n.* 19. totum tamen revo-
cabitur factis probationibus juxtà prædicta.

Datâ autem relevantiâ unius articuli circà exceſſum
conventionis † concedenda eſt remiſſoria ſuper omni- 12
bus, Mant. *decis.* 312. *n.* 1. *& ſeqq.* Coccin. *decis.* 149. *n.* 3.
Greg. *decis.* 403. *in fin.* Caval. *decis.* 289. *n.* 2. Burat. *dec.*
246. *n.* 10. Durâ. *dec.* 61. *n.* 8. *in recent. decis.* 661. *n.* 4. *p.* 2.
& dec.

Digitized by Google

& *dec.* 212. *n.* 3. *p.* 6. Maximè in materiâ prophanâ,
13† in qua datur remiſſoria in quâlibet inſtantiâ, etiam ſine fumo. Caputaq. *dec.* 68. *n.* 1. *part.* 3. Coccin. *d. dec.* 149. *num.* 1. Gregor. *d. deciſ.* 403. *n.* 3. *in recent. deciſ.* 16. *num.* 1. & *ſeq part.* 3. & *deciſ.* 266. *n.* 1. *part.* 6.

Non obſtat quòd materia articulata tendat ad pro-
14bandam uſurariam pravitatem, quia cùm principaliter † non petatur remiſſoria ad probandum crimen, ſed quòd fructus rei venditæ non aſcendunt ad valorem taxatum, non poteſt ex iſto capite denegari remiſſoria, Felin. *in cap. cum cauſam* 37. *n.* 23. *de teſtib.* Soccin. jun. *conſ.* 60. *n.* 13. *lib.* 2. Menoch. *de recup. remed.* 15. *n.* 361. Maximè accedente fumo, pro quo ſufficit veriſimilitudo,
15quæ conſiſtit in eo quòd † fructus ſtabilium præſumuntur non excedere quinque pro centenario. *gloſſ. in auth. perpetua verb. penſio iſta. C. de ſacroſ. Eccleſ.* quam Rota ſequitur, ut coram Gregor. *deciſ.* 553. *num.* 8. & *in recent. deciſ.* 448. *num.* 3. *part.* 2. & *deciſ.* 135. *num.* 18. *part.* 6. & *deciſ* 94. *num.* 56. *part.* 7.

Ad illud verò objectum, quòd ſi concedatur remiſ-
16ſoria Maſtinis, † videatur controverti manutentio, quæ illis de Cavalca denegari non poteſt ob poſſeſſionem, in qua reperiuntur exigendi iſtos fructus quolibet anno juxta conventionem ab initio inter ipſos
17initam, fuit reſponſum, † quòd Rota paſſim ſervat, ut uni concedatur manutentio, alteri verò remiſſoria, quæ datur ſine retardatione executionis, Seraph. *deciſ.* 294. *num.* 1. & 2. Caval. *deciſ.* 610. *nu.* 2. *in recent. deciſ.* 142. *num.* 10. *part.* 7.

Minùs relevat defectus juriſdictionis, quia emptor
18non egit judicio condictionis indebiti, ſed cùm † in primâ inſtantia fuerit comdemnatus ad reſtitutionem ſortis, vult in ſecunda inſtantiâ revocari, aut reforma-
19ri hanc condemnationem imputando in ſortem † fructus exceſſivè, & indebitè ſolutos, vel per viam imputationis legalis, quæ ipſo jure ſortem extenuat ex ſuprà allegatis, vel per viam compenſationis, quæ opponi
20poteſt etiam in ſecundâ inſtantiâ, imò & poſt rem judicatam, *l.* 2. & *ibi DD. Cod. de compens.* Afflict. *dec.* 121. *num.* 3. Surd. *deciſ* 191. *num.* 7. Rim. jun. *conſil.* 451. *num.* 37. Gratian. *diſcept.* 660. *num.* 29. Ciriac. *controv.* 224. *num.* 6. & Rota coram Gregor. *deciſ.* 342. *num.* 2.

Et ita utrâque, &c.

Maceraten. Salviani.

Mercurii 27. *Junii* 1646.

ARGUMENTUM.

Immiſſio in Salviano conceditur, conſtito de credito cum hypothecâ, conceſſione debitoris de tempore contractæ obligationis, vel poſt, & poſſeſſione Rei conventi de tempore motæ litis, eaque immiſſio competit hæredi, ſicut competebat ejus Authori. Cenſus dicitur extinctus per actum retroſimilem, dum fuit retrovenditus pretio.

SUMMARIUM.

1 *In Salviani judicio creditum cum hypotheca juſtificari debet.*
2 *Et probari debet poſſeſſio rei controverſa, quoad debitorem, de tempore contracta obligationis.*
3 *Poſſeſſio rei conventi in judicio Salviani probari poteſt ex litis ſuſtentatione, junctis adminiculis.*
4 *Immiſſio in Salviano conceditur, conſtito de credito cum hypotheca, poſſeſſione debitoris de tempore contracta obligationis, & poſſeſſione recenti rei conventi.*
- *Haredi competit immiſſio, qua competebat ejus authori. ibid.*
5 *Crediti anterioris exceptio fruſtra allegatur contra creditum poſterius, ſi illud appareat ſatisfactum.*
6 *Ceſſio cenſûs aliud eſt, & aliud retrovenditio, & extinctio.*
7 *Cenſus quando retrovenditur pro eodem pretio, cùm interveniat actus retroſimilis, cenſetur extinctus.*

DECISIO CLX.

PRonunciavit A. C. per ſententiam definitivam vigore Salviani interdicti dandam eſſe immiſſionem Ludovico de Ulyſſis Hieronymi filio poſſeſſionem bonorum, de quibus agitur, ſolutis priùs per ipſum ſcutis 688. monetæ Franciſcæ Cotæ Guidonæ pro credito competente Laurentio ejus viro, quam ſententiam hodie in gradu appellationis Domini confirmarunt.

Conſtat enim de extremis in hoc judicio Salviani requiſitis, nam creditum † cum hypothecâ Ludovici Filii, & hæredis Hieronymi de Ulyſſis juſtificatur ex publico inſtrumento impoſitionis, & venditionis cenſûs, de quo agitur factæ per Hieronymum de Guidonibus Cæſari Pellicano de anno 1590. 8. Januarii, *ſummario* Ludovici *num.* 1. Qui cenſus poſtea venditus fuit præfato Hieronymo de Ulyſſis Patri ejuſdem Ludovici de anno 1577. 10. Octobris, *eodem Sum. num.* 2 Quod verò Hieronymus de Guidonibus de tempore impoſitionis cenſûs † poſſederit bona ſuper quibus conceſſa fuit immiſſio Ludovico apparet ex teſtibus datis *in Sum. n.* 5. Ex aliis verò ibidem relatis *num.* 6. Probatur eadem bona nunc poſſideri per Franciſcam eam conventam, † de cujus etiam poſſeſſione conſtat ex ipſa litis ſuſtentatione, quæ junctis adminiculis probat poſſeſſionem Rota coram Cæſar. de Graſſ. *deciſ.* 4. *num.* 2. *de reſtitut. ſpoliat.* & *dec.* 3. *part.* 5. *recent.* & in Romana Salviani 15. Junii 1643. & 4. Martii 1644. coram R. P. D. meo Veroſpio. His autem concurrentibus rectè † conceſſa fuit immiſſio Ludovico, qui eſt hæres Hieronymi de Ulyſſis, & Dominus dicti Cenſûs, Alexand. *conſ.* 185. *num.* 4. *lib.* 6. Soccin. Sen. *conſ.* 112. *num.* 6. *lib.* 4. Roland. *conſ.* 14. *num.* 73. *lib.* 1. *verſ. ſecundo quaritur*, Afflict. *deciſ.* 483. *num.* 4. Rota coram S. M. Gregor. *deciſ.* 491. *num.* 6. & *in recent. deciſ.* 294. *num.* 3. & *deciſ.* 307. *num.* 4. *part.* 1. & *dec* 308. *n.* 1. & *ſeq. part.* 5 *rec.* 1 2 3 4

Nec prædicta immiſſio retardari debet propter exceptionem retentionis per Franciſcam oppoſitam ratione crediti anterioris competentis Laurentio de Guidonibus. Quia cùm idem Laurentius jam fuerit conſecutus ſcuta 512. cauſam dicti crediti ut *in Summar. n.* 7. & pro reſiduo ejuſdem crediti Aud. Cam. mandaverit eidem ſolvi ſcuta 688. Antequam Ludovicus conſequatur poſſeſſionem, ut legitur in ſententia, *Summar. num.* 4. Utique † exceptio hujus crediti anterioris, quod ex prædictis remanet ſatisfactum, non poteſt impedire immiſſionem Ludovici poſterioris creditoris juxta *l.* & *queſt.* 15. §. *qui res ſuas ff. de pign.* Ronchegall. *in lege eadem* 9. *ſub num.* 282. *verſ. ſi vero ff. de duobus reis.* Statil. *de Salvian. interd. inſpect.* 3. *capit.* 2. *num.* 438. 5

Minus obſtat prætenſa retentio, ſeu compenſatio ratione alterius cenſûs per Hieronymum Pellicanum ſuper ejus bonis impoſiti ante factam ceſſionem Hieronymo de Ulyſſis ad favorem illorum de Angellis à quibus deinde ceſſum fuiſſe prætenditur Hieronymo: quia † iſta non fuit ceſſio, ſed retrovenditio & extinctio, ut apparet ex inſtrumento inter eos celebrato de anno 1640. 4. Decembris *Summario num.* 8. quo mediante cenſus non fuit ſimpliciter ceſſus, † ſed retro- 6 7

Digitized by Google

venditus, pro eodemmet pretio, ideòque dum actus ret oſimilis interceſſit, cenſus extinctus cenſetur, Rota poſt Maden. *de cenſ deciſ.* 969. & 396. *Utrobique num.* 1. Giurba *deciſ.* 24. *n.* 11.

Fuit itaque reſolutum, ſententiam A. C. eſſe confirmandam, Ludovico tantùm de Uliſſis informante, citatâ tamen alterâ parte.

Viterbien. redditionis Rationis.

Veneris 13. *Maii* 1644.

ARGUMENTUM.

Adminiſtrator ſi reportaverit generalem quietantiam omnium adminiſtratorum in vim rationum redditarum, non poteſt iterum cogi ad eas reddendas, cùm in dubio cenſeantur benè & validè redditæ, & ſic ſine errore & dolo, & quatenùs pars inſtaret, ut ad id cogeretur, teneretur ipſe petens prius, probare dolum certum, clarum, & evidentem, cum habeat contra ſe præſumptionem Juris.

SUMMARIUM.

1 *Ratio ſemel reddita amplius reddi non poteſt.*
2 *Quietantiæ duæ, quando reperiuntur circa redditionem rationis, tunc eo minus quis poteſt cogi ad eam denuò reddendam.*
3 *Reviſioni computorum judicialiter petitæ renunciari poteſt cum juramento.*
4 *Renuntiatio reviſionis computorum redditur nulla, ſi renuncians ſit minor 25. annorum.*
5 *Statutum Urbis* lib. 1. cap. 47. *diſponit, quod completo vigeſimo anno, minor habeatur pro majori.*
6 *Statuta Urbis habent locum in toto diſtrictu non exiſtente alio ſtatuto particulari.*
7 *Quietantiæ redditionum rationum habent ſtatutum validitatis, donec non datur de earum invaliditate.*
8 *Dolus in dubio non præſumitur.*
9 *Ad rationes iterum reddendas, ut quis cogi poſſit, debet conſtare de dolo certo & evidenti.*
10 *Ad rationes reddendas tunc iterum quis cogi poterit, dum non tantùm conſtat de dolo certo & evidenti.*
11 *In Rationum redditione, quando cenſeatur ſublatus omnis error, & quæcumque ſuſpicio falſitatis.*

DECISIO CLXI.

Poſtquam Aſcanius Collemodius diſpunctis omnibus debitis, & creditis tutelaribus, quietavit in amplâ formâ, & ſub duplici juramento Capitaneum Terentium Collemodium ſuum in pupillari ætate tutorem, iterum inſtitit coram A.C. & obtinuit mandatum pro novâ redditione rationis, à quo cùm appellaſſet Capitaneus Terentius & caſus fuiſſet mihi commiſſus, cum clauſula *ſi quid exequendum*, dubitavi an mandatum A. C. eſſet exequendum, & fuit per Dominos negativè reſponſum; Quia cùm Capitaneus Terentius reportaverit ab Aſcanio nepote generalem quietantiam omnium adminiſtratorum in vim tutelæ ſuſceptæ de an-
1 no 1623. intrat regula, quòd ampliùs non veniat cogendus ad reddendam rationem, dum ratio ſemel reddita fuit *l. ſemel* 2. *C. de aroch. public.* Joan. Monach. *in cap. unico num.* 9. *de Cleric. ægrot. lib.* 6. & *ibid.* Archidiac. *num.* 11 Joan. Andr. *n.* 3 Rota *deciſ.* 184. *n.* 1. *part* 2. & *deciſ.* 256. *n.* 4. *part.* 4. *recent.* Gregor. *deciſ.* 536. *num.* 2. cum aliis relatis in Romana computorum 23. Januarii 1640. coram R. P. D. meo Cerro; §. *ex quibus.*

Quod eò magis procedit, quia † in caſu propoſito 2
ſunt duæ quietantiæ, & in ſecunda quietantia ratificatur prima, & renunciatur cum juramento reviſioni computorum † judicialiter petitæ, cui renunciari po-
teſt, ut ex *l. Lucius* 13. *in fine ff. de liber. legat.* The- 3
ſaur. *deciſ.* 260. *n.* 7. & *ſeqq.* Rota in d. Romana computorum 23. Jan. & 20. Aprilis 1640. coram R. P. D. meo Cerro.

Neq; talis renunciatio redargui poteſt de nullitate ob defectum ſolemnitatum † ſtatuti urbis *lib.* 1. *c.* 151. quia 4
Aſcanius de tempore renunciationis eſſet minor, nam exiſtente Civitate Vetula intra diſtrictum urbis † intrat 5
ſtatutum 47. diſponens, quòd completo 20. anno minor habeatur pro majore, ſtatutum enim urbis habet locum in toto diſtrictu non exiſtente alio ſtatuto parti-
culari Bartol. *in l.* 1. *num.* 41. *C. quæ ſit longa conſuet.* 6
Rota coram Greg. *deciſ.* 269. *num.* 2. & in Sabinen. ſeu Farfen. fideicomm. 2. Martii 1640. coram R. P. D. meo Bichio, & Terracinen. fideicommiſſi 14. Dec. 1643. coram me §. *addebant inſuper.* Et in omnem
partem, quia Aſcanius † hodie non dat de nullitate ſe- 7
cundæ quietantiæ, eo tacente, illa habet ſtatutum validitatis Roland. *conſ.* 100. *num.* 71. *lib.* 4. Surd. *dec.* 70. *num.* 23. & *ſeqq.* Gratian. *diſcept.* 122. *num.* 15. Rota *dec.* 62. *n.* 19. & *deciſ.* 119. *num.* 25. & *deciſ.* 165. *num.* 37. *part.* 7. *recent.*

Minùs dici poteſt quietantiam eſſe † doloſam, quia 8
ultra quòd dolus non præſumitur maximè, ut ex illius capite iterum rationes reddendæ ſint, quo caſu requi-
ritur dolus certus, clarus, & evidens, ut tradunt Me- 9
noch. *de arbitr. l.* 2. *caſu* 209. *n.* 40. & *conſ.* 22. *n.* 20. Eſcob. *de ratiocin. cap.* 41. *n.* 58. Rota *deciſ.* 184. *n.* 4. *part.* 5. *recent.* & in Meliten. reviſionis computorum 30. Octobris 1595. cor. bon. mem. Card. Pamphilio ſeniore, quæ eſt *deciſ.* 101. *num.* 4. *poſt* 1. *vol. conſil.* Farinac. In hoc autem caſu non ſolùm dolus non probatur, ſed evidenter apparet contrarium, quia ex computis factis conſtat ad manus Terentii perveniſſe ſcu-
ta 314. è converſo ipſum erogaſſe pro pupillis ne- 10
potibus ſcuta 3876. ut *in ſumm. num.* 3.

Accedit quòd in *Summ.* Terentii *num.* 9. datur de-
claratio Aſcanii, quâ fatetur litem motam coram A. C. 11
pro reviſione computorum fuiſſe calumnioſam, eique propterea in ampla formâ ceſſit, & renunciavit, ex qua etiam declaratione videtur ſublatus omnis error, & quæcumque ſuſpicio falſitatis, ad *l. un. C. plus petit.* Roman. *conſ.* 391. *num.* 6. Menoch. *conſ.* 22. & *conſ.* 214. *num.* 41.

Et ita fuit reſolutum informante Capitaneo Terentio tantùm, Aſcanio pluries citato.

Romana Fideicomiſſi De Maximis.

Mercurii 20. *Novemb.* 1647.

ARGUMENTUM.

Liquidationis fructuum materia admittit leviores probationes, & in ea ſuperabundat probatio deſumpta ex locationibus effectuatis bonorum, quæ fuerunt in lite.

SUMMARIUM.

1 *Lis dicitur mota quoad reum, à die quo monitorium fuit reproductum.*
2 *In liquidationis fructuum materiâ non requiruntur exactæ probationes.*
In liquidationis fructuum materiâ leviores probationes ſufficiunt. ibid.

Digitized by Google

3 *Ex locationibus effectuatis reſultat certa, & ſufficiens probatio pro liquidatione fructuum.*

DECISIO CLXII.

Latis tribus ſententiis conformibus ad favorem Petri, & aliorum de Maximis ſuper immiſſione in poſſeſſionem quatuor partium cum dimidia caſalis nuncupati Bravo, cum condemnatione in fructibus à die motæ litis dubitavi, Ad quam ſummam fructus ſint liquidati.

Ut verò rectè procedi poſſet in calculo peragendo DD. firmàrunt, quòd calculus erat inchoandus à die 17. Nov. 1641. quâ fuit reproductum monitorium, ut apparet ex *Summario* Petri *num.* 1. quia tunc dicitur lis mota, quoad reum, ut dixit Rota in Caſalen. Canonicatus 16. Nov. 1069. coram Marcquemont. impreſſ. per Marqueſ. *de commiſſion. part.* 3. *fol.* 76. *num.* 3. Et in Romana diviſionis Societatis coram Buratto inter ejus impreſſ. *deciſ.* 652. *num.* 2. & progredi debet uſque ad actualem immiſſionem, quæ conceſſa fuit 2. Aprilis 1647. ut *in eodem Summar. nu.* 3.

Viſa etiam fuit indubitabilis probatio ad effectum liquidationis hujuſmodi ea, quæ reſultat ex locationibus factis Petro Zaccono de integro Caſali Bravo pro ſumma annua ſcutorum 830. Ad hunc enim effectum † non requiruntur probationes exactæ, ſed ſufficiunt leviores; & proindè cùm locationes prædictæ duraverint toto tempore litis pendentis † ſequitur quod ex illis ſic effectuatis reſultet certa & ſufficiens probatio. Rota coram Rev. Urgellen. *deciſ.* 307. *ſub num.* 4. in Neapolitana liquidationis fructuum 21. Iunii 1610. coram Lancelloto Marcheſ. *de commiſſion. part.* 1. *fol.* 104. *num.* 3. In Bononien. de Bonſignoribus 16. Febr. 1632. coram Motmanno in Novarien. Decimarum 5. Iulii ejuſdem anni coram bon. mem. Pirovano, & in Camerinen. Spolii 4. Iulii 1646. coram me.

Prædicta verò ſumma ſcutorum 830. redacta ad quatuor partes cum dimidia ex duodecim totius Caſalis conſtituit ſummam ſcutorum 211. b. 25, ſingulis annis, quæ pro annis quatuor, & menſibus quatuor cum dimidio aſcendit ad ſummam ſcutorum 1361. 72. in quâ ſummâ DD. fructus liquidarunt.

Neque huic liquidationi obſtare poteſt, quòd affictus non fuerint exacti ab Horatio, & actoribus illius, ſed inſimul etiam à creditoribus Innocentii Dominici, & Valerii de Maximis.

Quia hodie Petrus & conſortes non agunt pro repetitione fructuum, vel affictuū exactorū, ſed ſolùm pro illorum liquidatione, etiam adversùs prædictos creditores, qua firmara intendunt affictus exactos repetere proportionabiliter à dictis creditoribus, juxta formam ſententiarum, quæ proinde condemnant, nedum Horatium, ſed omnes etiam præfatos aſſertos creditores ad fructuum reſtitutionem.

Fuerunt itaque fructus liquidati in ſummâ ſcutorum 1361. 72. Utrâque parte informante, &c.

Firmana Prædii.

Veneris 3. *Junii* 1644.

ARGUMENTUM.

Subhaſtatio quando eſt nulla, tunc non diſcutitur validitas deliberationis. Creditor ſpeciei licèt poſſit ſuper ea facere executionem abſque aliâ liquidatione, tamen ſecus erit ſi ipſa ſpecies amplius non extet, & in diverſa re facienda ſit executio, quia tunc requiritur liquidatio. Sententia corruit, quoties lata eſt ex cauſa quæ non ſubſiſtit. Calculatorum relationi eſt ſtandum, dum à Judice fuerunt deputati, & ab illorum relatione non fuit appellatum.

SUMMARIUM.

1 *Subhaſtatio quando dicatur evidenter nulla.*
2 *Creditor ſpeciei poteſt ſpeciem ipſam vindicare, vel ſuper eâ executionem facere, quatenus extet.*
3 *Si verò ſpecies non extat, & ſuper aliâ re fieri velit executio, tunc præcedere debet liquidatio ſpeciei.*
4 *Debitor ſpeciei non extante ſpecie tenetur ad intereſſe.*
5 *Intereſſe quando eſt incertum, tunc omnino requiritur liquidatio.*
6 *Pretia rerum quotidie variantur, non ſolùm ex tempore, ſed etiam ex loco, aut ex aliis accidentibus.*
7 *Speciei valor quando omnino ſit liquidandus.*
8 & 9. *Retentio hypotheca in ſpolio datur ſolùm pro vero credito, quando poſſeſſio fuit amiſſa ob culpam rei conventi, aliàs ſecus.*
9 & 10. *Redintegratio competit quando Judex nulliter procedit.*
Iudex nulliter procedens dicitur ſpoliare.
11 *Manutentio etiam ei competit, qui fuit redintegratus facto Judicis ritè & rectè procedentis.*
12 & 13. *Deliberatio ex quibus reddatur invalida.*
14 *De ſubhaſtationis invaliditate quando conſtat, tunc non venit diſcutienda validitas.*
15 *Calculatoris relationi ſtandum eſt, quando à Judice ad id fuit deputatus.*
Calculatoris relationi à Judice electi nunc maximè eſt ſtandum, ſi ab eâ partes non appellarunt. ibid.
16 *Sententia redintegratoria facit redintegratos veros poſſeſſores, & ſic ſunt manutenendi.*
17 *Sententia corruit, quando cauſa propter quam fuit lata, devenit ad non cauſam.*
18 *Sententia ſi fundetur ſuper ſuppoſitis evidenter nullis, ipſa etiam ſententia erit injuſta.*
19 *Sententia notoriè injuſta nunquam tranſit in rem judicatam.*

DECISIO CLXIII.

Octavianus Roſelus, & Joannes Angelellus Creditores q. Baptiſtæ de Marthæuceus ſcutorum 434. pro conſequenda manutentione prædii; de quo agitur aut fundant eorum intentionem in ſubhaſtatione ſequutâ uſque de anno 1622. aut in concordia de anno 1627. & neutram ſuffragari eiſdem Roſello, & Angelello, Domini reſolverunt, & ideò perſtiterunt in deciſis coram R. P. D. meo Carillo Præſide Valliſoletano ſub die 26. Junii præteriti.

Viſum enim fuit primum fundamentum deciſionis ſolidiſſimum, & irrefragabile, nempè nullitas ſubhaſtationis, quia cum mandatum ad inſtantiam Roſeli, & Angelelli fuerit relaxatum pro quatuor milliaribus olei, ante executionem, ſubhaſtationem, & deliberationem prædii omnino erat neceſſaria, & præcedere debebat liquidatio pretii ipſiuſmet olei, Bald. *in l.* 2. *num.* 7. & 8. *C. de execut. rei judic.* Alexand. *conſ.* 115. *num.* 10. *lib.* 7. Cravett. *conſ.* 231. *num.* 8. & 9. Surd. *deciſ.* 27. *num.* 6. & *ſeq.* Rota coram Andrea, *deciſ.* 42. *num.* 4. *in recent. deciſ.* 340. *num.* 5 *part.* 1. In Faventina hæreditatis coram bon. mem. Manzanedo impreſſ. apud Modern. *de ſubhaſt. deciſ.* 49. *num.* 4. & in terminis ſimilis ſubhaſtationis factæ pro frumento, quod erat in obligatione Gregor. *deciſ.* 485. *n.* 8. 1

Cujus rei ratio eſt apertiſſima, quia licèt verum ſit, quòd 2

Digitized by Google

quò i creditor poſſit ſpeciem ipſam vindicare, vel ſuper
eà executionem facere, ſi exiat *juxta theoric. gloſſ. in l.
qui reſtituere 68. verb. condemnandus. ff. de rei vindicat.*
3 attamen ſi ſuper aliâ re fiat executio, & ſpeciem
debitam præſtare debitor non poſſit, tunc omnino
neceſſaria eſt liquidatio ſpeciei debitæ, quia hoc ca-
4 ſu debitor ſolùm tenetur ad intereſſe. Bart. *in l.
ſtipulationes* 72. *num.* 38. *ff. de verb. obligat.* Ad-
dent. ad Alex. *conſil.* 214. *lit. L. lib.* 7. Intereſſe
5 verò eſt incertum non liquidato valore, etiamſi ſit
certa quia pretia rerum quotidie variantur, non ſo-
lùm ex tempore, ſed etiam ex loco, aut ex aliis
6 circumſtantiis, ut eſt text. *in l. pretia rerum* 63. §.
nonnullam, ff. ad l. falcid. Cephal. *conſ.* 719. *num.*
14. Ciriac. *contr.* 161. *num.* 15. Greg. *deciſ.* 101. *n.* 3.
& conſequenter ſpeciei valor omninò priùs liqui-
dari debuiſſet Covar. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 11. *num.*
7 1. *verſ. in ſumma*, Oſaſc. *deciſ. Pedem.* 129. *num.* 6.
Surd. *deciſ.* 27. *num.* 4. *& ſeq.* Rota in Romana do-
morum in Burgo coram Ubaldo impreſſ. apud eun-
dem Modern. *de ſubhaſt. deciſ.* 70. *num.* 4.
8 Neque hodie Roſellus, & conſortes poſſunt præ-
dium, de quo agitur, retinere pro vero eorum cre-
dito, quia hoc procederet ſi poſſeſſio fuiſſet amiſſa
culpa rei conventi ob ejus contumaciam, ut decla-
rat Alex. *in l.* 3. §. *fin. num.* 27. *&* 28. *ff. de ac-
9 quir. poſſ.* Secùs verò quando reus comparuit, & ſe
oppoſuit deliberationi, ut hìc fuit factum per Matthæuc-
cios Gratian. *diſcept.* 734. *n* 48. *&* 49. Caval. *dec.* 539.
10 *n.* 10. *& dec.* 543. *n.* 4. Cum aliis relatis in Perusinà ſpolii
19. Januarii 1643. coram R. P. D. Meo Royas. Et
ideo Matthæucciis competit, non ſolùm redintegratio,
cum Judex nulliter procedens dicatur ſpoliare, ad *l. me-
mineris* 6. *C. unde ut* Abbas *in cap. cum cauſa* 22. *in* 4.
notab. de offic. delegat. Caput. *deciſ.* 186. *part.* 3. Cæ-
ſar. de Graſſ. *dec.* 1. *n.* 4. *tit. de conſt.* Greg. *dec.* 362.
11 *num.* 4. Cum aliis allegatis in Anconitana Spolii 9. Ju-
nii 1610. coram bon. mem. Cardin. Sacrato impreſſ.
apud Marcheſ. *tom.* 2. *fol.* 235. *num.* 1. Sed etiam ma-
nutentio, quæ competit ei qui fuit redintegratus facto
Judicis ritè, & rectè procedentis *l. juſte poſſidet* 11. *ff.
de acquir. poſſ.* Gregor. 582. *num.* 2. *in recent. dec.* 173.
n 1. *& dec.* 513. *n.* 2. *part.* 2. *& dec.* 305. *n.* 2. *p.* 6. *& dec.*
199. *n.* 1. *p.* 7.
12 Circa ſecundum, & tertium fundamentum deci-
ſionis R. P. D. Carilli, nempe quòd ſub unica obla-
13 tione ad deliberationem fuerit deventum, & quòd de-
liberatio facta fuerit per imaginariam perſonam licita-
toris, Domini hodie nihil firmare voluerunt, &
quidquid ſit de dictis concluſionibus, præſertim in hoc
caſu, ceſſat hodie earum diſcuſſio, quia ſatis apparet
de nullitate ſubhaſtationis ex ſupra dictis.
14 Concordia verò anni 1627. Roſello, & Angelello
ſuffragari minimè poteſt, quia cùm in ea fuerit expreſ-
sè ſtabilitum, *Che li ſudetti Roſello, Angelello ſiano
obligati, all' hora, quando ſaranno ſodiſfatti delli det-
ti ſcudi* 434. *ri'laſſar libera tutta la detta poſſeſſione* (*de
quâ agitur*) *à detti heredi tanto nel poſſeſſorio, quanto
nella proprietà*, cùm dicti conſortes ſint ſatisfacti jux-
ta formam concordiæ ex relatione calculatoris à Judice
15 deputati, cui ſtandum eſt, præſertim cum ab illis re-
latione appellatum, aut reclamatum non fuerit, Pa-
riſ. *conſ.* 96. *num.* 31. *lib.* 1. Rot. *dec.* 531. *num.* 1.
part. 1. *& dec.* 393. *num.* 2. *part.* 4. *recent.* Gregor. *dec.*
220. *num.* 4. Buratt. *dec.* 419. *num.* 9. *& dec.* 913. *nu.* 3.
Meritò redintegrari debuerunt, & ſententia redintegra-
16 toria facit redintegratos veros poſſeſſores, ita ut illis
ſit debita manutentio, *l. qui univerſas* 30. §. *item cum
Prætor. ff. de acquir. poſſ.* Gregor. *deciſ.* 9 *num.* 4. *& deciſ.*
682. *num.* 2. *& deciſ.* 305. *nu.* 2. *part.* 6. *recent.* cum aliis
ſupra allegatis.

Non obſtat ſententia contraria prolata anno 1633.
à Reverendiſſ. Capuano ad favorem Roſelli, &
Angelelli cum impoſitione perpetui ſilentii; quia de
eo tempore non conſtabat dictos conſortes fuiſſe ſatis-
factos ex fructibus prædii juxta formam concordiæ, ho-
die verò, cum ex relatione Calculatoris ad oculum
demonſtretur non ſolùm ſufficiens ſatisfactio, ſed 17
exceſſiva, corruit vis dictæ ſententiæ, quia cauſa
propter quam fuit lata ſententia, devenit ad non cau-
ſam ſtante ſatisfactione dd. conſortium ex fructibus
prædii juxta concordiæ præſcriptum Felin. *in cap. ſu-
per litteris* 21. *num.* 10. *& ſeq. de re jud.* Ruin. *conſ.* 89. *nu.* 15.
lib. 1. Surd. *conſ.* 268. *num.* 14. *& ſeq.* Cum aliis relatis à
Gratian. *diſcept.* 408. *n.* 2. & fuit optimè reſponſum in
deciſione quæ confirmatur.
Si verò dicta ſententia fundatur in ſubhaſtatione, & 18
deliberatione, cum ſubhaſtatio ſit evidenter nulla,
ſententia quoque erit notoriè injuſta, quæ nunquam 19
tranſit in judicatum. Rota *deciſ.* 427. *num.* 2. *lib.* 3.
part. 3. *diverſ. & deciſ.* 594. *part.* 2. *recent.* & alibi
paſſim.

Et ita utrâque, &c.

Romana Sequeſtri.

Lunæ 11. Decembris 1645.

ARGUMENTUM.

Inter Mercatores, ac in eorum libris paſſim fit contrapoſitio partitarum crediti, & debiti, eâque mediante inducitur compenſatio, ſolutio, & debiti extinctio, ac iidem libri legaliter tenti, & adminiculati probant etiam pro ſcribente contra tertium. Hypotheca generalis non impedit mercium venalium alienationem, nec ex eâ datur avocatio ab eis, in quos tranſlatæ ſunt, ne commercium impediatur. Debitor poteſt ante diem ſolvere, & creditore volente quælibet ſatisfactio eſt vera ſolutio.

SUMMARIUM.

1 *Mandatum non poteſt relaxari contra ſequeſtratarium, qui non reperitur debitor.*

2 *Ex contrapoſitione debiti, & crediti in libris Mercatorum inducitur compenſatio, & debiti extinctio.*

3 *Libris fundacalibus plena fides adhibetur, quando legaliter ſunt tenti.*

4 *Libri Mercatorum concurrentibus adminiculis plenè probant pro ipſo ſcribente contra tertium.*

5 *Libris Mercatorum major fides eſt adhibenda, quando pars adverſa eorum partitis uſa fuit.*

6 *Libris Mercatorum ſi quis declaraverit velle ſtare pro & contra, illos deinde impugnare non valet.*

7 *Creditor hypothecarius in reipſa hypothecata eſt præferendus aliis creditoribus.*

8 *Hypotheca generalis non impedit mercium venalium alienationem.*

9 *&* 19. *Commercia impedirentur, ſi vigore hypothecæ generalis merces venditæ avocarentur ab emptoribus.*

10 *Creditor ante diem ſolutionis non poteſt agere contra debitorem vigore obligationis ad ejus favorem factæ.*

11 *Debitor poteſt quandocumque etiam ante tempus ſatisfacere ſuæ obligationi creditore volente.*

12 *Creditore volente qualibet ſatisfactio eſt vera ſolutio.*

13 *Compenſatio habet vim ſolutionis.*

14 *Mandatum exceſſivum non eſt exequendum.*

15 *Exceſſus mandati nullum reddit ipſum mandatum; adeò*

adeò ut exequi nullo modo poſſit.

16 *Obligatio de aliquid agendo ad omne mandatum Judicis, intelligitur de mandato juſto & valido.*

17 *Mandati exceſſus non excuſatur eo, quod fuerit relaxatum ad effectum deponendi, & per modum proviſionis.*

18 *Dominium transfertur ex venditione rei, vel datione in ſolutum.*

DECISIO CLXIV.

GReppius, & Sparapanius Mercatores præfecerunt proprio fundaco penès Dohanam exiſtenti Bernabeum Benignum, qui anno 1643. tranſmiſit Julio Chiriacio à Mathelica lanam, & pecunias ad effectum recipiendi ab eodem tot petias panni, prout habuit uſque ad concurrentem quantitatem pretii lanæ & pecuniarum tranſmiſſarum. Verum de menſe Novembris ejuſdem anni, cùm Antonius Ferretus Mercator aſſereret de menſe Aprilis præcedentis Chiriacio vendidiſſe illam quantitatem lanæ cum reſervatione dominii etiam ſuper pannis ex eâ conficiendis, cæpit prætendere petias 14. Barnabeo tranſmiſſas fuiſſe ex ejus lanâ confectas, & à R. P. D. Præſide Dohanarum obtinuit, illas deſcribi modo quo tunc erant. Adiit deinde Ferretus A. C. qui mandavit illas reſtitui, dimiſsâ tamen particulâ uniuſcujuſque petiæ penes Paſchalem Paternum Mercatorem apud quem de illius mandato fuerunt exhibitæ; Idem Ferretus, jurato de metu dilapidationis bonorum, & tanquam aſſertus creditor Chiriaci petiit ab A. C. ſequeſtrum, quod exequi fecit contra Benignum, contra quem ut ſequeſtrarium, mutato deinde judicio, inſtetit pro conſignatione ſcutorum 1403. 90. ad quam ſummam aſcendit pretium 42. petiarum panni Bernabeo tranſmiſſarum, & obtinuit mandatum pro pretio petiarum 22. ad effectum deponendi. Commiſſa mihi à Signatura cauſa appellationis cum clauſula, ſi quid exequendum, & clauſula quam, & quas, ac cum eo toto negotio principali, dedi dubium, An Mandatum A. C. eſſet exequendum pro pretio 22. petiarum, & reſpectivè aliud relaxandum pro pretio aliarum 20. petiarum panni, & fuit per Dominos reſolutum mandatum non eſſe exequendum, nec de novo relaxandum.

1 Cùm enim Bernabeus Benignus conventus uti ſequeſtrarius nullo modo appareat † debitor Chiriaci prætenſi debitoris Antonii Ferreti, mandatum contra eum relaxatum exequi non poteſt *l. 1. C. de prohib. ſequeſtr. pecun.* Gratian. *diſcept.* 485. *num.* 1. Burat. *deciſ.* 595. *num.* 1. Ex libris verò fundacalibus Benigni in quibus deſcriptæ ſunt partitæ dati, & accepti inter Benignum, & ſocios ex unâ, & Chiriacium ex alterâ, conſtat, Benignum non eſſe debitorem, cùm ſit contrapoſitum debitum, & creditum utriuſque partis, ex quâ quidem contrapoſitione partitarum benè inducitur

2 compenſatio, & ſolutio, ac debiti extinctio, ut paſſim fit inter Mercatores Alex. *conſ.* 85. *num* 5. *lib.* 3. Soccin. ſen. *conſ.* 65. *num.* 5. *lib.* 4. Rota Januen. *dec.* 16. *nu.* 7. & 8. Menochius *conſ.* 121. *n.* 43. Rota coram Gregor. XV. *dec.* 466. *num.* 3. & coram Card. Caval. *dec.* 165. *num.* 1. & *in rec. dec.* 321. *n.* 1. & *ſeqq. part.* 2. & *dec.* 33. *num.* 5. *p.* 5.

3 Libris autem † fundacalibus prædictis plena fides eſt adhibenda, quia ſunt legaliter habiti, & plura concurrunt adminicula, cum juſtificentur in aliquibus litteris Cambii, & quietantiis exhibitis in Summario Benigni *num.* 3. quibus concurrentibus omnimodè

4 probant etiam pro ipſo ſcribente contra tertium Bartol. *in l. admonendi* 31. *num.* 27. ubi etiam Jaſon. & alii *ff. de jurejur.* Surd. *deciſ.* 199. *num.* 11. *per tot.* Caval. *dec.* 552. *num.* 1. Buratt. *deciſ.* 344. *num.* 9. *in rec. dec.* 650. *num.* 4. *part.* 1. *dec.* 321. *num.* 2. *part.* 3. & *deciſ.* 246. *num.* 13. *part.* 5. Et præſertim cum Ferrettus

5 uſus fuerit dictis libris extrahendo † ab illis partitas, per quem uſum ab ipſo approbari cenſentur Cravetta, *conſ.* 275. *n.* 2. Surd. *d. dec.* 599. *n.* 6. cum aliis adductis per S. M. Greg. *dec.* 238. *num.* 5. & ibi Addent. *nu.* 15. Sed etiam quia † ipſemet Ferretus declaravit, ſe velle iis 6 ſtare pro, & contra, adeò ut hodie illos impugnare non poſſit, *l. Pomponius* 10. *ff. de negot. geſt.* Mantica *deciſ.* 363. *nu.* 2. & *in recent. dec.* 223. *n.* 9 *p.* 7.

Nec compenſatio ante dicta ex libris fundacalibus reſultans impediri, aut tolli poteſt, eò quòd Ferrettus vigore hypothecæ generalis † ad ejus favorem contra- 7 ctæ ſuper bonis aut pannis Chiriaci eſſet in iſtis petiis panni præferendus, tanquam creditor hypothecarius, quia nullo modo probatur, quod petiæ panni Benigno tranſmiſſæ ex lana Ferretti confectæ fuerint, & † hypotheca generalis non impedit mercium vena- 8 lium alienationem, nec ejus vigore † poſſunt advo- 9 cari ab eis, in quos translatæ ſunt, aliàs impedirentur commercia, *l. cùm tabernam* 34. ubi omnes DD. *ff. de pign.* Bartol. *in l. ſi conſtante* 25. *num.* 73. *ff. ſolut. matr.* Covarr. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 2. Strac. *de mercat. tit. mandati* §. *ult. num.* 7. *inter tract. diverſ. de mercat. fol.* 428. Puteus *deciſ.* 289. *lib.* 2. & fuit dictum in Romana pecun. 9. Junii 1573. coram S. M. Clem. VIII. & in Romana pecudum 24. Aprilis 1598. coram Gypſio & 24. Maii 1600. coram Card. Mellino penès Statil. *de ſalvian. interd. dec.* 125. & 126. & 205.

Non obſtat quòd Benignus non eſſet creditor Chiriaci pecuniarum, ſed dederit illi lanam ad pannos conficiendos, qui de tempore tranſmiſſionis petiarum panni, de quibus agitur non adhuc confecti eſſe potuerint, atque ideò † cùm nondum veniſſet dies illorum tradi- 10 tionis, nec etiam poterat agere vigore obligationis ad ejus favorem factæ *l. neceſſario* 8. §. *quod ſi pendente ff. de peric. & commod. rei vendit.*

Quia (quidquid ſit de hoc) certum eſt quòd Chiriacus debitor potuit † quandocumque etiam ante 11 tempus ſatisfacere ſuæ obligationi creditore volente *l. ſtipulatio iſta* 38. §. *inter certam ff. de verb. oblig.* Et ſic alias tradere petias † panni qualitatis conventæ, vel 12 ulterius dum eas Benignus creditor contentus fuit acceptare, & recipere, *l. ſatisfactio* 52. *ff. de ſolut.* & *l. ſolutionis verbo* 76. *ff. de verb. ſignific.* Rota Januen. *dec* 4. *n.* 11. Pariſ. *conſ.* 69. *n.* 16. *lib.* 4.

Ex quibus ſequitur quoad pannos tranſmiſſos ante ſequeſtrum pretium potuiſſe compenſari abſque dubio, etiam in præjudicium anteriorum, quia ſequens ſequeſtrum repetiit compenſationem jam factam, & eâ mediante † extinctum debitum Chiriaci, & creditum Be- 13 nigni, *l. ſi debitor* 4. *qui potior. in pign. hab.* Pariſ. *conſ.* 121. *n.* 19. *lib.* 1. Rota coram R. Urgellen. *dec.* 379. *n.* 9. & *in rec. dec.* 374. *n.* 29. *part.* 5. & *dec.* 158. *n.* 6. *part.* 6.

Mandatum etiam non eſſe exequendum ex eo Do- 14 mini dixerunt, quia fuit relaxatum pro pretio 22. petiarum panni, & tamen ex actis apparet, quòd uſque ad diem ſequeſtri 10. & 8. tantùm petiæ fuerunt ad Benignum tranſmiſſæ, ut habetur in Summ. Ferretti, *num.* 5. Et ampliùs conſtat, quòd tempore ſequeſtri 14 tantùm extabant, cæteris jam divenditis per Benignum, ut in *eod. Summ. num.* 6. & 7. Qui exceſſus nullum reddunt † ipſum mandatum, adeo ut exe- 15 qui nullo modo poſſit, Rota penès S. M. Greg. *dec.* 198. & 480. *n.* 5. & *ſeq.* Burat. *dec.* 91. *n.* 2. & 4. *in rec. dec.* 359. *n.* 8. *p.* 1. & *dec.* 36. *n.* 3. & *ſeq. p.* 3.

Ideoque cùm mandatum A. C. non fuerit juſtum nihil relevat obligatio facta per Benignum de præſentando † petias panni ad omne mandatum, quod ſemper in- 16 telligitur de juſto & valido *l.* 4. §. *condemnatum ff. de re jud.* Neque etiam ab exceſſu excuſatur, quod mandatum fuerit † relaxatum ad effectum deponendi tantùm, & per 17 modum proviſionis, quia cùm mandatum ex prædictis appareat injuſtum, non potuit ab A. C. relaxari Rota *dec.* 130. *n.* 6. *p.* 4. *rec.*

Idemque prorſus dicendum venit, quoad petias panni tranſ-

Digitized by Google

tranſmiſſas poſt ſequeſtrum, quæ tranſierunt in Domi-
18 nium Benigni, cùm fuerint illi à Ciriaco † venditæ vel datæ in ſolutum *l. ſi prædium* 4. cum *ibi* notatis *C. de evict.* Surd. *conſ.* 145. *n.* 14. *& ſeqq.* Burat. *dec.* 627. *n.* 1.
19 *& dec.* 889. *n.* 1. & ex generali hypothecâ Ferretti, † à Benigno avocari non poſſunt, ut ſuprà viſum eſt.

Fuit itaque reſolutum mandatum A. C. non eſſe exequendum, nec aliud relaxandum, utrâque parte informante, &c.

Romana Domus.

Mercurii 27. Junii 1646.

ARGUMENTUM.

Manutentio datur locatori docenti de inſtrumento locationis, & perceptione fructuum, nec ſubconductor poteſt intervertere poſſeſſionem locatoris, cùm pro eo cenſeatur poſſidere. In judicio ſummariiſſimo manutentionis leviores probationes ſufficiunt, & rejiciuntur ea, quæ requirunt altiorem indaginem.

SUMMARIUM.

1 *Manutentio datur locatori, quando conſtat de inſtrumento locationis, & ſubſequuta perceptione penſionum.*
2 *Ex locationibus, & ſolutionibus penſionum alicui factis, probatur ejuſdem poſſeſſio manutenibilis.*
3 *Quod multò magis procedit junctis aliis adminiculis.*
4 *Probationes leviores ſufficiunt in ſummariiſſimo judicio manutentionis.*
5 *Poſſeſſionem domûs accipiens titulo ſubconductionis, non poteſt intervertere poſſeſſionem locatoris, cùm pro eo cenſeatur poſſidere.*
6 *In Manutentionis ſummariiſſimo judicio non diſcutiuntur ea, quæ requirunt altiorem indaginem.*

DECISIO CLXV.

FUit per Dominos reſolutum Matthiæ & Plautillæ Conjugibus dandum eſſe mandatum de manutenendo in poſſeſſione ſuperioris appartamenti domûs, de quà agitur: quia ex publico Inſtrumento relato in Summario dd. Conjugum *num.* 1. conſtat, hujuſmodi appartamentum fuiſſe datum in dotem Terentiæ matri Plautillæ, & ab illa fuiſſe poſſeſſum, deponit teſtis examinatus ad inſtantiam Victoriæ, quæ etiam hoc fatetur in ſuis poſitionibus contra Terentiam datis, ut *eodem Summario num.* 7.

Unde cum poſteà Terentia aſſignaverit idem appartamentum Plautillæ ejus filiæ pro ſua dote, ut in *dicto Sum. num.* 4. Et ex juribus ibidem datis *num.* 5. appareat Matthiam & Plautillam illud pluries locaſſe cum
1 † perceptione penſionum, ſequitur quòd illis concedendum ſit mandatum de manutenendo, cùm ex prædictis locationibus, & ſolutionibus penſionum
2 dictis Conjugibus factis † probetur eorundem poſſeſſio manutenibilis, ut firmavit Rota coram Seraphino *deciſ.* 896. *num.* 1. *in recent. deciſ.* 171. *num.* 1. *& deciſ.* 649. *num.* 2. *part.* 2. & in impreſſ. penès Modern. *poſt. tract. de manut. deciſ.* 130. *num.* 1. Accedentibus præſertim inſtrumentis aſſignationum dotis,
3 & aliis † adminiculis ſuperius conſideratis, quæ juncta cum prædictis locationibus ſuperabundant ad probandam poſſeſſionem dd. Conjugum in hoc ſummariiſſimo Iudicio manutentionis, in quo † ſufficere levio-
4 res probationes paſſim dixit Rota, ut coram S. M. Greg. *deciſ.* 258. *num.* 3. *& deciſ.* 324. *n.* 5. *& dec.* 458. *num.* 7. & in Florentinâ Hoſpitii coram Ubaldo impreſſ. apud Modern. poſt tract. de manutent. *deciſ.* 122. *n.* 5.

Non obſtat poſſeſſio Victoriæ: quia cùm illam acceperit titulo ſubconductionis ac ultima conductrice, † non ſolùm intervertere non potuit poſſeſſionem Mat- 5
thiæ & Plautillæ, quinimò pro illis cenſetur poſſidere juxta notata *in l. quod meo, ff. de acq. poſſeſſ.* Corn. *conſ.* 40. *n.* 6. *lib.* 4. Rota *deciſ.* 315. *n.* 2. *part.* 1. *diverſ. & in recent. deciſ.* 208. *n.* 2. *part.* 2. *& deciſ.* 513. *n.* 8. *part.* 4. *tom.* 3. Quæ verò dicuntur de donatione factâ Victoriæ ejuſque marito, † & filiis non 6
ſunt præſentis inſpectionis, ſed cum requirant altiorem indaginem ad petitorium ſunt remittenda Rota *dec.* 477. *n.* 3. *& dec.* 614. *n. part.* 1. *rec. S. M. Gregor. deciſ.* 549. *n.* 6.

Ecita utrâque, &c.

Tarracinen. fideicommiſſi.

Mercurii 4. Iulii 1646.

ARGUMENTUM.

Pater tenetur dotare filiam, & non patruus, ideò dos detrahi debet ex bonis patris, non autem ex fideicommiſſo patrui. Communio univerſalis non poteſt dici probata inter fratres, niſi interveniant requiſita neceſſaria. Succedens ex propriâ perſonâ in fideicommiſſo, non tenetur ad debita hæredis gravati.

SUMMARIUM.

1 *Filiam propriam dotare, eſt debitum patris, & non patrui.*
2 *Fidejuſſor eſt ſervandus indemnis à principali, vel ejus herede, etiamſi talis indemnitas non fuiſſet promiſſa.*
3 *Communio univerſalis inter fratres nequaquam dicitur probata, niſi probentur requiſita ad hoc neceſſaria.*
4 *Clauſula* ſciens, &c. *extenditur ſciens non teneri, ſed teneri volens.*
5 *Communio univerſalis bonorum excluditur inter fratres, quando alter ex eis promittit, uti principalis, alter verò uti fidejuſſor.*
6 *Fideicommiſſarius ſuccedens ex propriâ perſonâ non tenetur ad debita heredis gravati anteceſſoris.*
7 *Fideicommiſſario non retardatur immiſſio propter detractiones oppoſitas, ſi illa poſſent compenſari cum fructibus perceptis ex bonis à die purificati fideicommiſſi reſtituendis.*

DECISIO CLXVI.

BIs fuit reſolutum coram me, dandam eſſe immiſſionem Marco Paſchali juniori in bonis Bonifacii Paſchalis fideicommittentis, & in ultimâ deciſione emanatâ ſub die 17. Februarii anni præteriti fuerunt firmatæ quædam detractiones; cui non acquieſcente Marinangelo Drago, placuit DD. mitius agendo eum de novo audire, ſed cum nihil relevans deduxerit, perſtiterunt in deciſis.

Nam quoad bona Laurentiæ olim ſororis Bonifacii fideicommittentis, & Horatii, qui hæc promiſit pro dote Ludovicæ ejus filiæ, & quæ eſſe detrahenda Marinangelus plurimum contendit, ſatis fuit reſponſum in ultima deciſione ſub §. *nihil verò detrahendum.* Non enim apparet, quòd Livia à quâ cauſam habet Merinangelus, fuerit hæres Laurentiæ, nec quòd Bonifacius fideicommittens ad hujuſmodi debitum ullo modo
ſit † obligatus, ſed ſit proprium Horatii, ad quem ſpe- 1
ctat propriam filiam dotare *l. quis liberos* 19. *ff. de ritu nupt. l. final. Cod. de dot. promiſſ.* Seraphin *deciſ.* 451. *num.* 9. Durand. *deciſ.* 26. *num.* 9. ideò nec Bonifacius, nec

ejus

Digitized by Google

ejus hæredes conveniri poſſunt vigore fidejuſſionis factæ pro Horatio ejus fratre à Liviâ ejus filiâ, & hære-
2 de quæ in omnem caſum teneretur illum, † ac ejus hæredes relevare indemnes, etiamſi relevatio non fuiſſet promiſſa *leg. ex mandato* 20. *l. qui fideic.* 53. *ff. mand.* §. *ſi quid autem inſt. de fidejuſſ.* Burati. *dec.* 470. *n.* 6.

Nec dici poteſt, quòd vigeret communio univerſalis bonorum inter Bonifacium, & Horatium fratres, quia hæc univerſalis communio neutiquam probatur à teſtibus examinatis pro parte Marini Angeli, cùm
3 non concurrant † illa requiſita, ex quibus univerſalis ſocietas induci ſolet juxta *conſ. Rom.* 291. Felic. *de ſociet. cap.* 10. *num.* 17. imò ex verbis inſtrumenti relatis
4 in Summ. Marinang. *n.* 3. ibi, *ſciens, &c.* † quæ extenditur, ſciens, ſe non teneri, ſed teneri volens, apparet non extitiſſe communionem univerſalem bonorum, † ſed Ho-
5 ratium eſſe principalem debitorem, Bonifacium verò fidejuſſorem Bettazz. *clauſ.* 39. *gloſſ.* 3. *per tot.*

Quo verò ad debita ſoluta per Liviam, quæ prætendit retinere Marinus Angelus ab eâ cauſam habens, cùm non conſtet, debita ſpectaſſe ad hæreditatem Bonifacii fideicommittentis, ſed Marci, & Gregorii, qui
6 fuerunt primi hæredes gravati, † non tenetur Marcus junior modo agens ex propria perſona uti fideicommiſſarius Bonifacii ea ſolvere juxta notat. *in l. fin. petò* 71. §. *prædium, D. de legat.* 2. *& in l. fin.* §. *ſed quia, &* §. *fin. autem, C. com. de legat.*

Cætera fuerunt ſublata in deciſione. 17. Februarii anni præteriti, ad cujus formam fuit reſolutum dandam eſſe immiſſionem Marco Paſchali juniori, ſine præjudicio melioris liquidationis faciendæ per Marinum
7 Angelum Liviæ hæredem, quæ † poterunt compenſari cum fructibus à Marino Angelo perceptis ex fideicommiſſo à die hujus litis conteſtatæ juxta praxim Rotæ *in deciſ.* 391. *n.* 5. *p.* 5. *& dec.* 249 *n.* 21. *part.* 5. *rec.*

Et ita utrâque, &c.

Romana Liberationis à Moleſtiis.

Lunæ 3. *Decembris* 1646.

ARGUMENTUM.

Creditor accipiens pecunias ſub uſuris ob moram debitoris, debitum ſolvere recuſantis, non poteſt illas repetere ex capite damni emergentis, niſi conſtet de antecedenti interpellatione, & ſubſequutâ intimatione factâ debitori, quod debitum eſſe ſub uſuris, & quod verè, & realiter pecunias ex eâ causâ acceperit, nec attendatur damnum quod à creditore apparet affectatum. Expenſæ litis quales, quomodò taxentur in Rotâ.

SUMMARIUM.

1 *Cambia & recambia non debentur creditori à debitore ob retardatam ſolutionem, niſi conſtet de antecedenti appellatione, & ſubſequuta intimatione facta debitori, quod debitum eſſet ſub uſuris.*

2 *Cambia & recambia non debentur creditori à debitore ob retardatam ſolutionem, niſi conſtet realiter dictas pecunias fuiſſe acceptas in cauſam debiti.*

3 *Debitor ut condemnetur ad intereſſe, & damna paſſa per creditorem ob retardatam debiti ſolutionem, quid requiratur.*

4 *Damnum paſſum à creditore ob dilatam ſolutionem quando apparet affectatum, non eſt deficiendum per debitorem.*

5 *Litis expenſæ, quæ res taxentur in Rota, remiſſivè.*

DECISIO CLXVII.

FUit per duas ſententias Rotales condemnatus Philippus Coſta ad liberandum D. Abbatem Joan. Antonium Coſtam à moleſtiis ſibi allatis occaſione cambii ſcutorum 2115. nec non ad damna, expenſas, & intereſſe paſſa, & in futurum patienda, unde hodie dubitatum fuit coram me, ad quam ſummam ſint liquidanda damna, & intereſſe, nec non expenſę, & propoſitæ dubitationi DD. reſponderunt, non conſtare de damnis, & intereſſe, quæ debeantur; expenſas verò eſſe liquidandas pro ſummâ in hac deciſione exprimendâ.

Prætendebat enim Abbas pro ſolutione debiti provenientis ex antedicto cambio accepiſſe primò ad cambium tantumdem à Julio Caſtellano, qui poſteà illud ceſſit Aloyſiæ Erreræ, prævia interpellatione facta contra Philippum, ut in *Summ.* Abbatis *num.* 3. eidemque Aloyſiæ ſolviſſe pro fructibus ejuſdem cambii ſcuta 104. b. 30. & deinde præcedente nova interpellatione, de qua *in Summ. n.* 7. extinxiſſe cambium prædictum, ſed ſummam præfatam recepiſſe ad Societatem officii à Joſepho Cataneo, & Carolo de Ferrariis, & pro fructibus ſimilis Societatis ſolviſſe Cataneo ſcuta 83. b. 33. Ferrario verò ſcuta 116. b. 66. & ſic in totum ſummam ſcut. 304.

Verùm prædicta DD. non ſunt viſa juſtificata, quia non conſtat de præcedenti interpellatione facta Philippo pupillo, vel ejus Tutori, † minuſque de ſubſe- 1
quuta intimatione ad effectum, ut habita notitia intereſſe currentis poſſet ab illo eximere, & liberare Gratian. *diſcept.* 829. *n.* 9. Rota *dec.* 52. *n.* 3. *part.* 1. *rec.*
Quinimò nec conſtat, † pecunias illas in effectu fuiſſe 2
acceptas, & erogatas in extinctionem debiti prædicti cum hæredibus Petri Erreræ, quæ omnia ſunt neceſſaria ad effectum repetendi, etiam ex † capite damni 3
paſſi. Honded. *conſ.* 50. *ſub n.* 3. *circa finem lib.* 1. Grat. *diſcept.* 240. *n.* 8. & dixit Rota *in d. deciſ.* 52. *num.* 3. *&* 4. *part.* 1. *recent.*

Quo verò ad Societates officiorum contractas in alterâ ex eis, quæ fuit inita de menſe Martii 1645. non fuit expreſſa hæc cauſa, nullaque fuit facta mentio dicti debiti, altera verò non apparet, quo tempore inita fuerit, licèt referatur in *Summ.* Abbatis *num.* 6. nec etiam conſtat, quod Abbas alio minùs diſpendioſo modo non poſſet præfatum cambium ſolvere, ideo damnum † reſultans magis cenſetur affectatum, adeò ut 4
Abbati non poſſit competere actio pro illius repetitione, ut concludit Baldus *in l. etiam* 5. *n.* 5. *in fin. verſ. & modo dubitatur, C. de exec. rei Judic.* Surd. *de alim. tit.* 1. *quæſt.* 45. *n.* 33. *& ſeqq.* Gratian. *diſcept.* 67. *nu.* 17. *& dicta diſcept.* 829. *n.* 7.

Quod verò ad expenſas litis DD. mandarunt, ut eas taxarem in ſcutis 118. b. 17. juxta liſtam per ſenem, & probatum Notarium de more † ſubſcriptam, ſervatis 5
tamen quoad omnia diſpoſitis in deciſ. Maceraten. hæreditatis 14. Januarii 1642. coram R. P. D. meo Bichio, quam DD. in omnibus, & per omnia approbarunt.

Et ita fuit reſolutum, utrâque parte &c.

Romana Prætenſæ Societatis.

Lunæ 10. *Decembris* 1646.

ARGUMENTUM.

Societas non probatur ex Apochâ imperfectâ, nec tacita inducitur ex actibus æquivocis, qui citra jus, & nomen Societatis fieri poſſunt. Fama, & communis reputatio non ſufficit ad probandam ſocietatem, licèt

Digitized by Google

licèt ſufficiat ad probandam hominis qualitatem, eáque ut probetur per teſtes, quid requiratur. Socius conveniri non poteſt ex contractu celebrato à conſocio, ſuo proprio nomine, maximè quando contrahens nullam habuit notitiam ſocietatis, niſi probetur verſio pecuniarum, in illius utilitatem, quæ tamen eſt plenè, & concludenter probanda.

SUMMARIUM.

1 *Appellans ſi non redit pro Apoſtolis intra terminum juris, cenſetur appellationi renunciare, & ſententia tranſit in judicatum.*

2 *Juriſdictio Aud. Cameræ non expirat per obitum Summi Pontificis.*

3 *Fatalia in Tribunali A. C. currunt Apoſtolica Sede vacante, & etiam tempore novendialium exequiarum.*

4 *Societas non probatur ex apochâ imperfectâ, & non obſervatâ.*

5 *Societas tacita non probatur per actus æquivocos, & qui aptiſſimè poſſunt referri ad alios titulos, & n. 8. & 9.*

6 *Societas tacita nunquam inducitur, niſi actus ſint omnino certi, & concludentes, & qui citra jus & nomen ſocietatis fieri non poſſint,* & n. 7.

10 *Teſtes, ut probent publicam vocem, & famam, debent deponere quòd ſic publicè, & palam ab omnibus diceretur, & crederetur.*

11 *Teſtes deponentes ſuper publicâ voce, & famâ debent referre perſonas certas, à quibus audiverint.*

12 *Et ideò non probant ſi aſſerant, quòd fama orta fuerit ex ſermonibus incertis, variis, & contrariis.*

13 *A perſonis vilibus, dum publica vox & fama ortum habuit, non attenditur.*

14 *Fama & communis reputatio non ſufficit ad probandum Societatem, vel alium contractum.*

15 *Fama & communis reputatio ſufficit ad probandam hominis qualitatem.*

16 *Socius conveniri non poteſt ex contractu celebrato ab altero ſocio, ſuo proprio nomine, & ſub obligatione ſui, & ſuorum hæredum.*

17 *Ampl. quando contrahens nullam habuit notitiam Societatis, nec intentionem obligandi conſocios.*

18 *Socius quamvis in contractu non nominatus, tenetur ſaltem utili actione pro contractu alterius Socii, ſi pecuniæ verſæ fuerunt in ejus utilitatem.*

19 *Verſio eſt plenè, & concludenter probanda cum qualitate tituli lucrativi, & locupletationis.*

20 *Socius neque actione ſubſidiaria tenetur ad debita ſocialia, ſi ſit creditor Socii in majori ſummâ, quam importet rata ſocialis.*

21 *Ceſſionarius non debet eſſe melioris conditionis, quàm cedens.*

DECISIO CLXVIII.

DOmini hodie perpenſis fundamentis deciſionis coram me emanatæ ſub die 12. Junii anni præteriti ſteterunt in deciſis. Nam res judicata ſatis reſultat ex
1 deſertione appellationis, quæ benè juſtificatur † ex non
reditu pro Apoſtolis intra 30. dies, qui non ſolùm
2 decurrerunt Apoſtolicâ Sede vacante † cum juriſdictio
A. C. per obitum ſummi Pontificis non expirat juxta
gloſſ. *in Clem. ne Rom 2 §. eo tamen, in verbo expirare,*
3 *de elect.* ſed etiam † novendialium exequiarum tempore, quo concurrunt fatalia (licèt ſecùs eſſet in actibus judicialibus, ut dixerunt Franc. *in cap. ſi juſtus metus 73. n 25. de appellat. & in cap. ab eo 6. §. illud autem, d. tit. in 6.* & ibi Geminian. *num.* 5. Rota *deciſ.* 82. *de appell. in antiq. & deciſ.* 40. *n.* 2. *eod. tit. in nov.* cum aliis adductis in aliâ deciſione hujus cauſæ ſub §. *neque etiam dicendum eſt.*

Quo verò ad prætenſam in integrum reſtitutionem eam non competere DD. iterum firmârunt, cum nulla pobetur ſocietas inter Petrum Antonium Riccium,
& Franciosonum; Non expreſſa, † quia hæc nullo 4
modo conſiſtere poteſt, aut reſidere in apochâ imperfectâ, & non obſervata. Tacita verò minus reſultat
ex actibus per DD. Actores productis, † quia ſunt 5
æquivoci, & poſſunt aptiſſimè referri potiùs ad titulum Amicitiæ, Agentiæ, vel creditoris ſuam curantis quo-
vis modo ſatisfactionem, quam ad † titulum ſocietatis, 6
quæ nunquam inducitur, niſi actus ſint omnino certi
& concludentes, & † qui citra jus, & nomen ſocieta- 7
tis fieri non poſſint Dec. *conſ.* 21. *n.* 1. *circa fin. verſ. talis enim ſocietas,* Cephal. *conſil.* 247. *n.* 20. *& ſeqq.* Corn. *conſ.* 251. *n.* 3. *vol.* 4. Aldobr. *conſil.* 116. *& ult. n.* 2. *lib.* 1. Mantic. *de tacit. lib.* 6. *tit.* 10. *n.* 21. Maſcard. *de probat. concl.* 1316. *n.* 48. *vol.* 3. Cyriac. *contr.* 477. *n.* 8. Rota coram Buratt. *dec.* 467. *n.* 7. In caſu verò propoſito plures concurrunt actus excluſivi Societatis, ut latè firmatum fuit in aliâ deciſione hujus cauſæ, §. *præterea cum ſeqq.*

Verùm ex teſtibus ultimo loco per DD. Actores examinatis magis corroboratur deciſio emanata; & excluditur ſocietas, cùm teſtes deponant Riccium opem tuliſſe Francioſono in inveniendis pecuniis pro retinen-
dis affectibus Caſalium, † & feciſſe omnia facta Francio- 8
ſoni circa eoſdē affectus, uti ejus amiciſſimū & confidentiſſimum, non uti ſocium, ſed uti procuratorem reddentes optimam rationem ſui dicti, quia qui gerit negotia aliena non intelligitur ſocius, ſed procurator; & deponant de aliis actibus æquivocis, & qui ad amicitiam, fami-
liaritatem, † & procuram congruè adaptantur, ideò- 9
que nihil relevant, ut ſupra viſum eſt. Nec vis fieri
poteſt in publica voce, & fama, quia cùm Teſtes di- 10
cant, quòd ſic publicè & palam ab omnibus diceretur,
& crederetur, neque referant † perſonas certas, à 11
quibus audierint, ſed quòd orta † fuerit in ſermonibus 12
incertis, variis, & contrariis, addentes, quod ſic lo-
quentes nihil concludebant, & erant pecudarii, † & 13
aliæ viles perſonæ, illa ex eorum depoſitionibus formiter ac legitimè ut opus eſſet non juſtificatur juxta tex. *in cap. licet ex quadam 47. de teſtib. in cap. qualiter & quando 2. de accuſat. & in l. 3. §. tu magis ſcire, ff. de teſtibus* Maſcard. *de probat. conclus.* 748. *n.* 9. *& conclus. ſeqq.*

Præter quàm quod communis reputatio, aut fama 14
non ſufficit ad probandam ſocietatem, vel alium con-
tractum, licèt † ſufficiat ad probandam hominis quali- 15
tatem. Ruin. *conſ.* 92. *n.* 10. *in fin. & ſeqq. lib.* 1. Rimin. jun. *conſ.* 377. *n.* 37. Felic. *de ſociet. cap.* 11. *n.* 20. Mantic. *de tacit. d. lib.* 6. *& tit.* 10. *n.* 23.

Alterum quoque fundamentum Domini amplexi ſunt: nam eſto quod inter Riccium, & Francioſonum fuiſſet contracta particularis ſocietas in locatione, de quâ agitur, vel ſuper illius emolumentis, tamen cùm contractus principalis ſocietatis, & cambii reſpectivè fuerint celebrati cum DD. Actoribus, nempe contractus locationis cum D. Principe, & contractus cambii, cum D. Eugeniâ per Francioſonum dumtaxat,
† ſuo proprio nomine, & ſub obligatione ſui, ac ſuo- 16
rum hæredum, non poteſt Riccius conveniri, qui hujuſmodi contractibus non intervenit, nec ſe obligavit, *l. jure ſocietatis 83. ff. pro ſoc.* Dec. *conſ.* 98. *numer.* 2. Pariſ. *conſil.* 9. *numer.* 22. *lib.* 1. Cephal. *conſ.* 635. *numer.* 4. *& ſeqq.* Theſaur. *deciſ.* 136. *num.* 2. *&* 6. latè Rim. jun. *conſil.* 331. *n.* 5. *& ſeqq.* Rota penès Buratt. *deciſ.* 514. *num.* 3.

Quod maximè locum habet; quia non conſtat DD. Actores ullam habuiſſe notitiam dictæ ſocietatis, nec minus ullam habuiſſe intentionem obligandi conſo-
cios, quod † tamen neceſſarium eſſet ad effectum, ut 17
dici

Digitized by Google

dici poſſet illos ſocietati crediaiſſe, & proinde ſocios ſibi obligatos eſſe voluiſſe, ut eſt text. *in l. fin* ibi, *ut illud exigendum, ff. de exercit. act.* Alex. *conſ.* 44. *ſub n.* 6. *lib.* 2. *& conſ.* 217. *num.* 14. *lib.* 7. Natt. *conſ.* 567. *num.* 6. Gratian. *diſcept.* 725. *num.* 8. *verſ. præterea*, Seraph. *dec.* 375. *num.* 6.

18 Neque obſtat prætenſa verſio in ſocietatis utilitatem,
ex qua ſaltem † utilis actio deduci poſſit juxta *leg. jure*
ſocietatis 83. *in fin. ibique gloſſ. penult. ff. pro ſoc.*
quia hæc verſio eſſet plenè, & concludenter † probanda
19 da cum qualitate tituli lucrativi, & locupletationis,
quod adhuc factum non fuit, ut firmat deciſio hujus
cauſæ *ſub §. minus obſtat, quod Riccius*

Demùm Riccius etiamſi fuiſſet ſocius Francioſoni,
neque actione ſubſidiaria teneretur ad debita ſocialia,
20 quia † eſt creditor Francioſoni in longe majori ſumma,
quam importet rata ſocialis medietatis crediti DD. Actorum ut conſtat ex juribus relatis in Summ. primæ
poſitionis Riccii juxta text. expreſſ. *in l. ſi pro part.* 10.
§. idem quærit. ff. de in rem verſo. & ibi Bart. Bald. &
Salicet. & declarat Caſtrus *in d. l. in §. Domini num.* 2.
ideo ſicuti Francioſonus ſi ageret, remaneret excluſus,
21 † ita excluduntur Domini præfati ex eodem jure Francioſoni agentes arg. *leg. non debet* 42. *ff. de reg. jur.*
Natt. *conſ.* 398. *n.* 3. Rota *dec.* 205. *n.* 4. *p.* 1. *rec.*

Fuit itaque reſolutum ad favorem Riccii, eo tantùm informante, altera tamen parte pluries citata, & expectata, ac informare recuſante, &c.

Neapolitana pecuniaria.

Lunæ 1. Julii 1647.

ARGUMENTUM.

Inſtrumenta in vim Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ Neapolis habent executionem paratam etiam favore hæredum, maximè ſi agitur ex causâ promiſſionis dotis, cujus petitionis actio tranſit etiam ad hæredes. Minoris obligatio facta ex cauſa neceſſaria valida eſt, nec irritari poteſt, præſertim quando minor factus major tacuit per quinquennium, cum ex hoc eandem obligationem approbaſſe, & ratificaſſe cenſeatur.

SUMMARIUM.

1 *Inſtrumentum habet executionem paratam vigore Ritûs Magnæ Curiæ Vicariæ Neapolis.*
2 *Et hoc procedit etiam favore hæredis.*
3 *Et præſertim, ſi agatur de obligatione ex causâ dotis.*
Actio petitionis dotis tranſit etiam in hæredem, n. 3.
4 *Hæredem ſe probare tenetur, qui uti talis agere intendit.*
5 *Qualitas hæreditaria quomodo probatur ex ſtylo, & conſuetudine Neapolis.*
6 *Fratres plures æqualiter ſuccedunt in hæreditate maternâ.*
7 *In hæreditate fraternâ proveniente ex bonis maternis æqualiter ſuccedit frater ex latere matris, cum aliis utrinque conjunctis juxta conſuetudinem Nobilium Neapolis*, & n. 8.
9 *Minoris obligatio facta ſine debitis ſolemnitatibus eſt nulla.*
10 *Minoris obligatio pro conſtitutione dotis, ad quam tenebatur, & pro aliâ causâ neceſſaria eſt valida*, & n. 11.
12 *Minor, major factus, ſi per quinquennium tacuerit, nec dederit de nullitate contractus geſti ſine ſolemnitatibus, intelligitur obligationem approbaſſe, & ratificaſſe.*
13 *Sententiæ validitas apparet ex revolutione proceſſûs.*

DECISIO CLXIX.

INformante tantùm Portiâ de Rinaldo fuit hodie reſolutum, affictus, de quibus agitur, deberi & ſententiam A. C. eſſe confirmandam. Siquidem conſtat de datione in ſolutum dictorum affictuum, & inſuper de obligatione de illis ſolvendis ex causâ dotis per Horatium ad favorem Victoriæ Auctricis Portiæ ex inſtrumento celebrato die 7. menſis Aprilis anno 1604. ut in
Summ. n. 1. quod ſicuti vigore Ritûs Magnæ Curiæ Vi-
cariæ, cujus † eſt munitum paratam haberet execu- 1
tionem pro eorumdem affictuum exactione ad favorem
Victoriæ. Vincentius de Franchis *dec.* 118. *n.* 6. *& dec.*
341. *in princ.* ita idem inſtrumentum debet habere para-
tam executionem † ad favorem Portiæ pro portione 2
hæreditaria ad eam ſpectante tam uti hæredem Victoriæ
cohæredis Graſſ. *de ſucceſſ. §. hæreditas, quæſt.* 12. *n.* 5.
Galleſ. *de oblig. Camer. ſecundum ordinem Zacchiæ,*
quæſt. 4. *n.* 1. 12. *&* 14. & apud eum Rota *deciſ.* 69.
n. 1. præſertim quia agitur de obligatione ex cauſa pro-
miſſionis datis † cujus petitionis actio tranſit etiam in 3
hæredem, *leg. unic. C. ut act. & ab hæred. contra hæred.*
Surd. *deciſ.* 24. *n.* 8. *in fine.* Rota in Bononien. fidei-
commiſſi de Cavalea 13. Maii 1641. *in §. nam primò*
non obſtat, coram R. P. D Decano.

Quia verò ad hunc effectum potiùs † tenebatur pro- 4
bare ſe eſſe hæredem, *l. non ignorat*, 9. ubi Bart. *C.*
qui accuſ. non poſſ. Menoch. *de adipiſc. remed.* 3. *n.* 164.
Rota apud Zacch. *de oblig. Camer. n.* 2. ſufficienter illa
demonſtravit ſe eſſe talem ex decreto vocato † præam- 5
buli ſecundùm ſtylum & conſuetudinem Civitatis Neapolis, nempe pro quinta parte ex perſona propria, & pro alia quarta parte ex perſona Franciſci fratris quod quidem fuit juſtificatum ex teſtibus datis in *Sum. n.* 3. nec hujuſmodi qualitas hæreditaria fuit unquam controverſa coram aliis Judicibus, ut conſtat ex revolutione proceſſus.

Ideóque Portiæ debentur affictus in ducatis 90.
quam ſummam conſtituunt, tam quinta pars eidem de-
bita hæreditatis maternæ, † pro æquali portione cum 6
aliis quatuor fratribus juxta *l. cum aliis* 4. *§. ad maternas, C. de ſecund. nupt. & in §. nec illud verſ. reliqua*
verò quæcumque, auth. de nupt. quàm alia quarta pars
hæreditatis fraternæ, † quæ ſibi æqualiter competit 7
etiam in concurſu cum aliis utrinque conjunctis reſpectu affictuum, de quibus agitur, tanquam provenientium ex bonis d. Victoriæ communis matris juxta
conſuetudinem † Nobilium Civitatis Neapolis, de qua 8
teſtatur Neapodan, *in conſtit. Regn. ſi quis, vel ſi qua ab inteſtato deceſſerit, n.* 241. Molpheſ. *ad conſuetud. Neap. p.* 4. *de ſucceſſ. ab inteſt. qu.* 39. *n.* 8. Ucſil. ad Afflict. *dec.* 38. *n.* 7. Vinc. de Franch. *dec.* 99. *n.* 2.

Neque obſtat quod Horatius eſſet minor de tempo-
re obligationis, & proinde illius † obligatio nullius 9
fuerit roboris, & momenti. Quia cum ſe obligaverit
ex cauſa neceſſaria † dotis conſtituendæ, ad quam te- 10
nebatur, vel tanquam Patris hæres, vel tanquam frater,
obligatio Horatii minoris † ex hac causâ neceſſariâ 11
proveniens eſt valida Bald. *in l. fin. n.* 2. *C. de legit. tutel.*
Corn. *conſ.* 254 *ſub n.* 2. *verſ. quarto, & alt lib.* 1. Caputaq. *dec.* 199. *n.* 2. *p.* 3. Put. *dec.* 100. *n* 3. *lib.* 2. *in correct.* Rot. poſt P. c. ad Stat. Urb. *dec.* 16. *n.* 1. in Camerinen. dotis, Decembr. 1638. *in § ratio reſolutionis fuit*, coram R. P. D. meo Ghiſilerio, & in Ravennaten. dotis 11. Aprilis 1644. *in §. nam id procedit*, coram R. P. D. meo Corrado, & cum major factus per quinquennium, & ultra
† tacuerit, obligationem approbaſſe, & ratificaſſe intel
ligitur *leg. fin. C. ſi major. fact. alien.* Menoch. *conſil.* 12
242. *n.* 42. *& in tract. de recup.* 3. *remed.* 15. *n.* 179. Rot.
dec.

*dec.*81*.num.*6*.p.*8*.& dec.*306*.n.*53*p.*7*. rec.* in Romana
fideicommiſſi de Alberinis 8.Aprilis præteriti *in* §. *nec
relevat*, & in Romana domus 27. Maii præteriti *in*
§.*quia ex curſu coram me.*

Firmato itaque ex ſupra dictis hujuſmodi affectus de-
beri, evidenter reſultat, quod ſententia A. C. qua con-
demnatus fuit Horatius ad illos ſolvendos ſit juſta: cùm
13 verò eadem ſententia ſit valida, ut † apparet ex revolu-
tione Proceſſus juxta *dec.Caputaq.*260*.part.*2. jure me-
rito DD. illam confirmandam eſſe hodie cenſuerunt.

Et ita hodie reſolutum D.Portia tantum informante,
citata tamen ſæpius, & expectata altera parte, &c.

Melevitana Canonicatuum.

Mercurii 13. *Novembr.* 1647.

ARGUMENTUM.

Producens ſimpliciter inſtrumentum, illud ap-
probare cenſetur, & illud ſtare debet, cùm
ampliùs impugnari non poſſet. Sequeſtrum
judiciale non privat poſſeſſorem ſua poſſeſ-
ſione, niſi alia probetur Judicis voluntas,
& eſt omninò nullum, quando fuit con-
ceſſum abſque cognitione cauſæ, & partis
citatione. Jus non acquiritur ex contractu
limitato, niſi cum ſua limitatione.

SUMMARIUM.

1 *Producens inſtrumentum, ſeu ſcripturam, illam ap-
probare cenſetur.*
2 *Et tenetur illi ſtare, cùm amplius impugnare non
poſſit.*
3 *Poſſeſſio probatur ex ſequeſtro petito contra poſſiden-
tem.*
4 *Poſſeſſio probatur ex confeſſione adverſarii.*
5 *Sequeſtrum judiciale non privat poſſidentem ſua poſ-
ſeſſione, niſi alia probetur ipſius Judicis volun-
tas.*
6 *Sequeſtrum eſt nullum, quando fuit conceſſum abſque
partis citatione.*
7 *Sequeſtrum, ut validè dicatur conceſſum, debet de-
cerni cauſa cognita.*
8 *Citatio neceſſario requiritur, ut quis ritè ſua poſſeſſio-
ne privetur.*
9 *Jus non acquiritur ex contractu limitato, niſi cum
ſua limitatione.*
10 *Poſſeſſor anterior, qui non habuit ſe pro ſpoliato, venit
manutenendus.*

DECISIO CLXX.

HOdie per contradictas propoſui dubium, Cui ſit
dandum mandatum de manutenendo in quaſi
poſſeſſione exigendi annuum redditum ſcutorum tre-
centorum: & DD. dixerunt, dandum eſſe Philippo
Borg. de cujus anteriori poſſeſſione conſtat, tum ex in-
ſtrumento dotationis Collegiatæ Eccleſiæ S. Helenæ
1 Reginæ celebrando die 4. Junii 1632. quod uti † produ-
ctum judicialiter à Matthæolo, & Salvatore adversùs
Philippum, conſequenter ab ipſis cenſetur approbatum
Bart. *in l.poſt legat.*3*.n.*4 *ff.de his quibus ut indign.* Balb.
in l.ſcriptura 14*.n.*2*.C.de fid.inſtr.*Alex.*conſ.*30. *num.*1.
*lib.*7.Rota coram S.M.Greg.*dec.*238*.n.*5 & ibi Add.*nu.*
2 15. ita ut non † valeat amplius impugnari *cap. cum ve-
nerabilis* 6*.ubi omnes de except.* Felin. *in cap. imputari*
13*.n.*7*.de fid.inſtrum.*Veſtr. *in praxi lib.*6*.tit.* 1. *n.*5.Add.
ad S. M. Greg. *d.dec* 238*.n.*15.Caputaq.*dec.*188*.n.*4*.p.*1.
3 Tum etiam ex ſequeſtris ab iiſdem Matthæo & Salvato-
4 re † petitis, & obtentis die 27. Januarii 1644. adversùs
Philippum poſſidentem Rota poſt Pacif. de Salv. *dec.* 5
141*.n.*2. & coram Cavaler. *dec.*242*.n.*1. Addita etiam
eorundem confeſſione relata *in Summario, n.*9. ut in *dec.*
113*.n.*10. poſt Modern. Peruſ. *de manut.*

Neque Philippus poſſeſſione privatus remanſit per
ſequeſtrum à Vicario Melevitano conceſſum. Tum quia
ſequeſtrum judiciale non † privat aliquem ſuâ poſſeſſio- 6
ne, niſi alia probetur ipſius Judicis voluntas, ut di-
ſtinguendo declarat Cyn. *in l.unic.ſub n.*1*.verſ. ſed quid
de neceſſaria C. de prohibit. ſequeſtr.* Sarnen. *in reg. de
annal.quæſt.*46*.n.*4.Menoch. *de retinen.remed.*3. *nu.*88.
Rota *dec.*162*.n.*9*.& dec.*170*.nu.*8. *p.*4. *diverſ.* Mantic.
*dec.*252*.n* 6.S.M.Gregor.*dec.*9*.n.*Caval. *dec* 86. *num.*6.
Tum etiam quia fuit nullum, † utpotè conceſſum abſq;
partis citatione, Angel. *conſ.*107*.n.*1.Alex.*conſ.*6. *n.*9.
*lib.*4.Marcabr.*conſ.*11*.n* 2.Rota coram Buratt. *dec.*186.
*n.*8. & in Romana Caſalis 4. Julii 1602. coram Penia
impreſſ.Marcheſ. *de commiſſ.p.*1*.fol.*1219. nec cauſa † co- 7
gnita, prout requiritur. Ang. *d.conſ.*107*.n.*1. Decius *conſ.*
366*.n.*13.Benintend. *dec.*73*.n.*3*.&* 4.Rota in Bracheren.
Parochialis de Baſto 15.Dec.1606. cor. Card.Sacrato,
quæ eſt *dec.*229*.n.*3*.poſt.*2*.vol.conſ* Farin.

Immiſſio verò conceſſa per eundem Vicarium Me-
levitanum ſuper bonis aſſignatis pro dote Canonicatu-
um, ad quos fuerant nominati Matthæolus, & Salva-
tor, non privavit Philippum ſua poſſeſſione, nec iiſ-
dem Matthæolo, & Salvatori ſuffragari poteſt: quia 8
Philippus licèt bona aſſignaverit, fructus tamen ſibi
reſervavit ſua vita durante, ideoque enim exactio di-
ctorum fructuum ad ipſum Philippum ſpectaret, ipſe
erat omninò citandus *leg.fin.C.ſi per vim, vel alio modo,
cap. licet Epiſcopus* 28. & ibi gloſſ. *verſ. se non vocato
de præbend* in 6. S.M.Greg. *dec.*46*.n.*7*.& dec.*500. *n.*7.
cum aliis allegatis in Colonien. Canonicatus, ſeu Fer-
culi 17. Junii anni currentis in § *nec poſſeſſio*, coram
R. P. D. meo Meltio.

Minùs relevat, quod Philippus nominaverit Salva-
torem, & Matthæolum ad Canonicatus, & proinde ad 9
ipſos ſpectare debeant fructus: quia nominatio ut inſ-
que legitur facta à Philippo † cum expreſſa reſervatio-
ne annuorum ſcut. 300. ejus vita durante, & non aliàs,
aliter, nec alio modo, ideò nominatio non poteſt à re-
ſervatione dividi, ſed acceptari debet cum ſua qualita-
te, *l.Pomponius* 13. §.*cum quis utitur*, *ff. de acquir. poſſ.*
Aym.*conſ.*245*.n.*4.Tiraq *de retract.convent.ad fin.tit.n.*
9.Rota *dec.*853*.num.*10*.part.*4 *diverſ.* & coram Buratto
*dec.*213*.n.*25*.& dec.*246*.n.*8*.&* 9.

Cùm itaque Philippus non fuerit privatus ſua ante-
riori poſſeſſione, † nec habuerit ſe pro ſpoliato, in eâ 10
venit manutenendus Seraph. *dec.*1041*.n.*1*.& ſeqq.* S.M.
Greg. *dec.*9*.n.*4*.& ſeqq.& dec.*46*.n.*9 Caval *dec.*432*.n.*
1*.&* 2. Bur. *dec.*250*.n.*8.Rever. Urgellen. *dec.*220. *n.*4.
& fuit dictum in Roſſanen. Parochialis 14. Junii 1645.
§.*fin.* coram me.

Et ita fuit reſolutum per contradictas, &c.

Ravennatenſ. Reſidui dotis.

Lunæ 16. *Aprilis* 1646.

ARGUMENTUM.

Quietantia ampliſſimis verbis concepta libe-
rat penitus ſolventem & alios obligatos, &
concludenter probari. Dos conſtituta in
ſcutis auri, quæ poſtmodum fuerunt abro-
gata, reſtitui debet ad æſtimationem mo-
netæ antiquæ currentis tempore contracti
matrimonii.

SUM-

Digitized by Google

SUMMARIUM.

1 *Abſolutio, & quietantia ampliſſimis verbis concepta liberat ſolventem, & alios coobligatos.*

2 & 12. *Confeſſio ſi impugnatur tanquam erronea, error debet probari concludentiſſimis probationibus.*

3 *Dos conſtituta in ſcutis auri, in auro, diverſo modo accipitur, quam ſi fuerit conſtituta in ſcutis auri ſimpliciter.*

4 *Dos conſtituta in ſcutis auri ſimpliciter intelligitur de ſcutis, quæ tunc temporis currebant.*

5 *Heres non poteſt impugnare confeſſionem defuncti.*

6 *Heres heredis non poteſt aliquid opponere contra confeſſionem defuncti.*

7 *Dotis reſtitutio debet fieri ſecundùm valorem monetæ quæ currebat de tempore conſtitutionis dotis.*

8 *Dos conſtituta in ſcutis auri poſtmodum abrogatis reſtitui debet, non ad æſtimationem monetæ novæ currentis, ſed ad æſtimationem antiquæ currentis tempore contracti matrimonii.*

9 *Teſtes examinati in una causâ, non probant in diversâ.*

10 *Teſtes non concludentes, & tempora non diſtinguentes, non relevant.*

11 *Teſtium depoſitiones dum ſunt dubiæ, & quæ ad aliud referri poſſunt, non ſunt attendendæ.*

13 *Per debiti accollationem quis efficitur principalis debitor, ac ſi ab initio ad debiti ſolutionem ſe obligaſſet.*

14 *Debiti ſolutionem hæres fruſtra petit, ſi ſtatim id reſtituturus ſit.*

DECISIO CLXXI.

CONtracto matrimonio anno 1587. inter Antoni-
um Lunardum, & Valeriam ſpretam cum dote,
& ſupra dote ſcutorum 2250. auri eóque ſoluto per
mortem Antonii, cùm factus fuerit locus reſtitutioni
dotis, Valeria illam recepit in tot bonis ſtabilibus pro
ſummâ ſcut. 2250. ad rationem ſolid. 84. pro quolibet
ſcuto, ut apparet ex ejus finali quietantia Summ. Joſephi,
& litis conſortium *n.* 7. Verùm, quia Ant. Lunardus
junior hæres ex teſtamento Valeriæ prætendebat dotem
reſtituendam eſſe in ſcutis auri, & ideò ſibi deberi il-
lius ſupplementum, ſeu reſiduum uſque ad verum illo-
rum valorem, egit coram A. C. qui ſententiam protu-
lit ad favorem Joſephi, & litis conſortium: causâ ve-
rò appellationis mihi commiſsâ propoſui dubium an
Antonio d. Supplementum debeatur, quod Domini ne-
gativè reſolverunt.

Etenim ex prædictâ quietantiâ apertè conſtat, Vale-
riam fuiſſe integrè ſatisfactam de ſuâ dote, & ſupra
dote mediante aſſignatione tot bonorum ſtabilium ei-
dem factâ per Vincentium unum ex obligatis ad d. dotis
reſtitutionem, qui cum reportaverit abſolutionem †
1 ampliſſimis verbis conceptam, non ſolùm idem Vin-
centius, qui ſolvit, ſed etiam Joſeph. & alii coobligati
fuerunt penitus liberati juxt. *l. verb. oblig.* 107. *ff. de ſo-
lut. l.* 2. *&* 3. *ff. de duobus Reis.* Mant. *de tac. lib.* 15. *tit.* 6. *n.* 1.
& 2. Surd. *conſ.* 221. *n.* 58. Rota in Ravennaten. dotis 11.
Apr. 1644. cor. R. P. D. meo Corrad. §. *cum itaque.*

Undè cùm Antonius hæres Valeriæ impugnet illius
confeſſionem in eadem quietantiâ emanatam tanquam
erroneam, ex eo quod dos fuerit conſtituta in ſcutis
auri, ſolutio verò facta fuerit in ſcutis valoris ſolid. 84.
2 tenetur oſtendere hujuſmodi errorem † exactiſſimis, &
concludentiſſimis probationibus, ita ut res aliter ſe
habere non poſſit juxta *l. cum de indeb.* 25. §. *ult. ff. de
prob.* ubi notant DD. communiter, Ruin. *conſ.* 10. *num.*
16. *lib.* 3. Socc. Sen. *conſ.* 57. *n.* 11. *lib.* 4. Rota *deciſ.* 261.
num. 25. *part.* 7. *recent.* Qui tamen error nedum hodiè
non probatur, ſed imò contrarium evidenter conſtat
ex ipsâ Apochâ ſponſalium *d. Summ. n.* 1. in qua legi-
tur † dotem conſtitutam fuiſſe, non in ſcutis auri in 3
auro, ut loquuntur Doctores, & deciſiones in con-
trarium adductæ ſed in ſcutis auri, ſimpliciter, pro
quibus ſolutus fuit valor tunc currens in monetâ argen-
tea, ut etiam apparet ex inſtrumentis ſolutionum, *eod.
ſum. n.* 2. *& ſeqq.* ideoque intelligi debet † dotem 4
conſtitutam fuiſſe in ſcutis auri ſolid. 84. quæ tunc tem-
poris communiter currebant in Civitate Ravennæ, ac
in Provincia Romandiolæ, ut dixit Rota in Foroli-
vien. legati 13. Jan. 1642. coram Emin. D. Card. Panziro-
lo, & fatetur etiam Jacobus Lunardus Socer Valeriæ,
dum in ſuo inſtrumento declaravit, hujuſmodi dotem
ſibi ſolutam fuiſſe in ſcutis 2250. ad rationem ſolid.
84. pro ſcuto, quam ſummam mandavit etiam reſtitui,
ut in *eod. ſum. n.* 4. quam † confeſſionem ſcuti non po- 5
tuiſſet Vincentius illius hæres impugnare, ita nec po-
teſt aliquid contra eam opponere Antonius ejuſdem
Vincentii filius, & hæres, ut † dixerunt Hond. *conſ.* 3. 6
n. 54. *lib.* 1 Menoch. *conſ.* 87. *n.* 127. *& ſeq.* Rot. cor. Andrea
dec. 86. *n.* 6. *& in rec dec.* 265. *n.* 3. *p.* 1. & propterea in ea-
dem ſummâ ſcut. 2250. ad rationem ſolid. 84. pro † ſcu- 7
to debebat fieri dotis reſtitutio, Natta *conſ.* 454. *per tot.*
Joſeph. Ludov. *concl.* 10. *col.* 2. *verſ. ſed quidquid*, & fir-
mavit Rota in Forolivien. dotis 3. Dec. 1629. cor. bon.
mem. Coccino, & in Ravennatenſ. Concordiæ 5. Martii
1638. cor. D. meo Carillo, & in d. Foroliv. legati §. *nec
viſum fuit*, cor. Emin. Panzirolo.

Præterea dum dicta ſcuta aurea, quæ de tempore con-
tracti matrimonii currebant, fuerint de anno 1598. ab-
rogata & prohibita à S. M. Clem. VIII. neque hodie re-
periantur, ſed remanſerint ſcuta imaginaria, ut dicitur
in ſupra dictis deciſionibus, utique dotis † reſtitutio 8
non debetur ad æſtimationem monetæ novæ currentis,
ſed ad æſtimationem antiquæ, quæ currebat de tempore
contracti matrimonii, ut tradunt Iſern. *in uſib. feud. tit.
quæ ſint regalia* §. 1. *n.* 20 *verſ. quocumque modo.* Cynus
in l. quod te 5. *n.* 9. *verſ. Sabinus*, *ff. ſi cert. pet.* & ibi
Alex. *n.* 6. Abbas *in cap. quanto* 18. *n.* 12. *de jurejur.*
Peregr. *conſ.* 13. *in fin. lib.* Minſinger. *obſerv.* 1. *n.* 1. *& ſeq.
cent.* 4. Chartar. *deciſ. Januen.* 134. *n.* 6. Rota in Romana
aureorum cor. Card. Lancell. apud Marcheſ. *p.* 1. *pag.*
652. *n.* 1. *& impreſ. penes Cenc. poſt tract. de cenſibus
dec.* 216. *n.* 1. *& n.* 6. *& dec.* 217. *n.* 1. & coram Bur.
dec. 428. *n.* 1.

Non obſtat quòd deciſiones Foroliv. ſuperius allegatæ
loquantur de tempore longè diverſo, quo conſtituta
fuit hæc dos: quia cùm de anno 1569. ſcuta aurea ſoli-
dor. 48. fuerint abrogata à Clemente VIII. ut ſupra di-
ctum eſt, ſequitur, quod ante dictum tempus, & ſic
de anno 1587. quo dos conſtituta fuit erant in uſu; Te-
ſtes verò, *Summ.* Antonii *n.* 9. aſſerentes, quòd ſcuta au-
rea de anno 1586. & 1587. erant ejuſdem valoris, prout
ſunt ſcuta hodie currentia nihil relevant, quia præter-
quàm quod * ſunt examinati in alia cauſa, & hâc lite 9
pendente, neque etiam concludunt, quòd tunc temporis
non adeſſet, niſi una ſpecies ſcuti † aurei, & dum depo- 10
nunt, ſcutum aureum aſcendiſſe ad medietatem duplæ,
intelligi poſſunt ſenſiſſe de aureis juſti ponderis, quæ
non fuerunt abrogata, non autem de illis ſolid. 84. in
quibus conſtituta fuit dos, de quâ agitur, & adeò illo-
rum † depoſitio non eſt attendenda, tanquam dubia, & 11
quæ ad aliud referri poteſt. *c. in præſentia* 8. ubi Gloſſ.
& DD. *de probat. l. non hoc* 4. ubi Jaſ. *n.* 4. *C. unde legit.*
Rev. Urgellen. *dec.* 397. *n.* 37. *& ſeq.* maximè ad oſten-
dendum errorem ſupra dictæ quietantiæ, † quo caſu 12
requiruntur probationes concludentiſſimæ, ut dixit Rota
dec. 261. *n.* 25. *p.* 7. *rec.* cum aliis *ſuprà* allegatis.

Et eò libentius in hanc ſententiam iverunt Domini,
quia Vincentius in inſtrumento diviſionis factæ de an-
no 1614. inter ſe ac alios hæredes Jacobi de Lunardis
accollavit ſibi hoc debitum dotis, & Valeria tam divi-
ſionem, quàm accollationem acceptavit, ut in *Summ.*
Joſephi

Digitized by Google

13 Joſephi *n.* 5. *&* 6. per quam accollationem † idem Vin-
centius effectus fuit principalis debitor, ac ſi ipſe ab
initio ad d. dotis reſtitutionem ſe obligaſſet, ut dixit
Rota *dec.* 547. *n.* 1. *&* 2. *in impreſſ. apud Cencium tract.*
14 *de cenſibus.* ideò Antonius cùm ſit filius, † & hæres
ejuſdem Vincentii, fruſtra petit dotis ſupplementum,
uti hæres Valeriæ, quod ſtatim reſtituturus eſſet tan-
quam hæres Vincentii juxt. *l. aliquando* 13. *§. fin. ff.*
ad Senat. Conſ. Velleian. & in l. hac ſtipulatio 14. *§. di-*
vus, ff. ut legat. nom. caveatur, nam ſive dos eſſet ſol-
venda in ſcutis auri ſolid. 84. ſive in ſcutis auri, quæ
conſtituunt medietatem duplæ, tamen non poteſt An-
15 tonius moleſtare † Joſephum, & alios coobligatos,
quos mediante accollatione prædicta tenetur eodem
tempore conſervare indemnes, ut firmavit Rota in
Romana prætenſæ nullitatis 14. Maii 1614. coram bon.
mem. Cardin. Veroſpio.

Et ita utrâque, &c.

Romana Domorum in Burgo.

Veneris 18. *Maii* 1646.

ARGUMENTUM.

In judicio redintegrationis duo extrema ſunt ne-
ceſſariò probanda, ſcilicèt anterior poſſeſ-
ſio actoris, & recentior rei conventi, illâ-
que datur adverſus factum Judicis, quan-
do nulliter, & injuſtè proceſſit. Subhaſtatio
bonorum pupilli facta pro parvo debito de re
magni valoris, exiſtentibus rebus minoris va-
loris, nullo modo poteſt ſuſtineri, ac ulteriùs
evidenter corruit, quoties fuit in ea citatus
Tutor, qui verè non erat talis, imò falſus
poſteà fuit declaratus.

SUMMARIUM.

1 *Poſſeſſio anterior alicujus probatur ex mandato, ſub-*
haſtatione, & deliberatione contra eum factà.

2 *Poſſeſſio probatur ex inſtrumento adeptæ poſſeſ-*
ſionis.

3 *Poſſeſſio moderna partis probatur ex ſuſtentatione litis,*
quæ junctis adminiculis ſufficit in judicio redintegra-
tionis.

4 *Poſſeſſione quis privatur mediante deliberatione rei poſ-*
ſæ factà à Judice.

5 *Judex nulliter, & injuſtè procedens dicitur ſpoliare,*
& ſpoliato competit redintegratio.

6 *Subhaſtatio, & deliberatio eſt nulla, quando fuit*
facta contra pupillum, citato eo, qui non erat tutor.

7 *&* 8. *Et fortiùs ſi Tutor fuit declaratus falſus, quo*
ſtante non poteſt dubitari de invaliditate totius pro-
ceſſûs.

9 *Tutor quando verè non eſt talis, & fuit falſus decla-*
ratus, tunc ex ejus actibus non poteſt aliquod præ-
judicium inferri pupillo.

10 *Subhaſtatio eſt injuſta, dum pro modico debito res ma-*
gni valoris ſubhaſtatur.

11 *&* 12. *Pro debito parvo non poteſt ſubhaſtari res pu-*
pilli magni valoris, maximè dum conſtat adeſſe bona
minoris valoris.

13 *Ad redintegrationem agens probare tenetur duo extre-*
ma, nempe poſſeſſionem anteriorem ſuam, & junio-
rem adverſarii.

14 *&* 15. *Redintegratio, quæ competebat auctori, competit*
etiam ejus hæredi.

DECISIO CLXXII.

RESolverunt Domini concedendum eſſe mandatum
de redintegrando Franciſco de Alexandris hæredi
q. Antonii junioris de Guidis ad poſſeſſionem domo-
rum in Burgo de quibus agitur, quia extrema neceſſaria
in hoc judicio concludenter probantur. Primum enim
anterioritas poſſeſſionis Antonii probatur ex † man- 1
dato ſubhaſtatione, & deliberatione dictarum domo-
rum contra ipſum Antonium facta Rota coram S. M.
Gregor. *dec.* 362. *in princ. & deciſ.* 402. *n.* 2. *& ſeq. & in*
rec. deciſ. 406. *n.* 2. *part.* 4. *& deciſ.* 229. *n.* 1. *part.* 7.

Secundum verò extremum, videlicet junior, & mo-
derna poſſeſſio illorum de Fabiis non controvertitur,
& ſatis probatur, † ne dum ex inſtrumento adeptæ poſ- 2
ſeſſionis, de quo in ſumm. Franciſci *n.* 3. ut firmavit
Rota cor. Buratt. *deciſ.* 363. *n.* 1. Sed etiam ex ipſa li-
tis ſuſtentatione, † qua junctis adminiculis ſufficiunt 3
in hoc redintegrationis, juxta *dec.* Caputaq. 372. *p.* 2. *&*
d. dec. 406. *n.* 3. *p.* 4. *& dec.* 229. *nu.* 4. *part.* 7. *rec.*

Non obſtat quòd Antonius dictâ poſſeſſione priva-
tus † fuerit mediante deliberatione facta per Judicem, 4
ad text. *in l. juſtè poſſidet* 11. *ff. de acquir. poſſ.* Quia cùm
Judex nulliter, & injuſtè proceſſerit, talis deliberatio
non † eſt attendenda, nec poteſt aliquo modo redinte- 5
grationem impedire, Aym. *conſ.* 18. *n.* 8. *& conſ.* 302.
n. 1. Grat. *conſ.* 76. *n.* 3. *lib.* 2. Rol. *conſ.* 6. *num.* 34.
lib. 2. Rota *dec.* 229. *n.* 2. *& dec.* 264. *n.* 3. *impreſſ.*
apud Pacif. poſt tract. de Salv.

Nullitas autem ſubhaſtationis, & ſubſecutæ delibe-
rationis, † ex eo oſtenditur, quia actum fuit contra 6
Antonium, qui tunc temporis erat pupillus citato Vin-
centio Berna, tanquam ejus Tutore, qui verè talis non
erat, imò falſus † declaratus fuit ut conſtat ex ſenten- 7
tia relatâ in Summ. Franciſci *n.* 4. ideòque dubitari non
poteſt de invaliditate † totius Judicii, ac nullitate præ- 8
dictæ ſubhaſtationis, & deliberationis, ut ex *l. ſi tuto.*
4. ibique Bald. *num.* 1. *C. in quibus cauſ. reſt. in integr.*
neceſſ. non eſt Montan. *de tutor. cap.* 34. *reg.* 1. & dixit
Rota coram Card. Cavaler. *deciſ.* 67. *n.* 7. *& in recent. de-*
ciſ. 167. *num.* 2. *& deciſ.* 406. *num.* 4. *par.* 4. *recent.*

Nec relevat quòd Vincentius ſe publicè gereret pro
tutore, & pro tali haberetur, ac etiam pro pupillo in
cauſa comparuerit. Quia cùm ille verè tutor non eſſet,
ſed fuerit falſus declaratus, ut ſuprà dictum eſt, non
potuit † ex hujuſmodi actibus aliquod præjudicium 9
inferri pupillo, ut eſt text. expreſſ. *in l.* 1. *§. idem*
Pomponius & toto tit. ff. quod falſo tutore. Auth. *leg.*
qui neque 8. *ff. de reb. eorum.* Montan. *de tutor. cap.* 34.
reg. 1. *n.* 1. *& ſeq.* Rota coram Card. Caval. *deciſ.* 67. *n.* 7.

Concurrit præterea evidens injuſtitia prædictæ ſub-
haſtationis, † nam pro modico debito ſcutorum 200.
fuerunt ſubhaſtatæ domus valoris ſcut. 4000. ut conſtat 10
ex relatione periti *in Summ. n.* 2. Tamen certum eſt
pro parvo debito non poſſe ſubhaſtari res magni valo-
ris, præſertim cùm ex inventario confecto ab ipſo- 11
met Vincentio, appareat plura extitiſſe loca Montium,
ex quibus, vel ex eorum venditione poterat non ſolum
prædicto ſed † etiam alteri prætenſæ dotis debitor ſa- 12
tisfieri & tantum pupilli præjudicium, atque diſpen-
dium excitari, juxta *leg. magis puto* 5. *§. non paſſim. ff. de*
reb. eor. Rot. cor. Card. Caval. *dec.* 585. *n.* 4. Barat. *dec.* 627.
n. 9. *& in rec. dec.* 406. *n.* 5. *part.* 4. *& dec.* 229. *n.* 16 *p.* 7.

Probatis igitur extremis in hoc judicio neceſſariis,
videlicet anteriori poſſeſſione harum domorum Anto-
nii, ac † earum poſteriori poſſeſſione illorum de Fabiis, & 13
probata etiam nullitate, ac injuſtitia ſubhaſtationis, uti-
que concedenda eſt redintegratio ad poſſeſſionem earun-
dem domorum † quæ ſicut competebat Antonio 14
anteriori poſſeſſori juxta doctrinam Abb. *in cap.*
conquerente 7. *n.* 1. *de reſt. ſpol.* Rota *dec.* 406. *n.* 1. *p.* 4. *rec.*

ita com-

Digitized by Google

25 ita competere debere Franciſco ejuſdem † Antonii hæredi, ut dixit Rota cor. Creſcent. *dec.* 3. *de reſtit. ſpoliat.* ſanct. mem. Greg. *dec* 542. *n.* 2. Burat. *dec.* 271. & in Narnien. bonorum 21. Aprilis 1622. cor. Remboldo.

Et ita utraque, &c.

Romana officii Notariatûs.

Veneris 19. *Junii* 1648.

ARGUMENTUM.

Venditor recipiens pretium rei venditæ ab emptore, & cedens ipſi emptori jura ſua ſub obligatione de non contraveniendo, alia ad damna & intereſſe, ſtante contraventione poſteà ſecuta juſtè condemnatur ad reſtitutionem pretii, cum ob contraventionem fuerit commiſſa ſtipulatio in eum caſum concepta. Obligatio Cameralis habet executionem paratam.

SUMMARIUM.

1 *Læſio quando ceſſat, non eſt locus reſtitutioni in integrum.*

2 *Sententiarum juſtitia benè remanet comprobata ex deciſionibus Rotalibus in cauſa factis.*

3 *Obligatio ſi non impletur, committitur ſtipulatio ad damna, & intereſſe in eum caſum concepta.*

4 *Via executiva rectè agitur vigore obligationis cameralis cùm ea habeat executionem paratam.*

5 & 6. *In contractibus nominatis non licet recedere ob non implementum alterius partis, ſed agi debet ad implementum, & ad intereſſe.*

7 *Sub obligatione ad damna & intereſſe venit etiam reſtitutio pretii.*

7 *Renunciatio aliqua, quod fuerit tantùm verbalis, ex quo ſ. t. s convincatur.*

9 *Actus non effectuatus non debet attendi.*

DECISIO CLXXIII.

Vendidit Paradiſus medietatem officii Notariatûs Marcello Jannotto pretio ſcut. 3100. & cum tractu temporis idem Jannottus alienaſſet quintam partem dictæ medietatis in Rghezzium, Paradiſus recepit ad computum dicti pretii ſcuta 250. ab eodem Righezzio, illique ceſſit jura ſua pro dictâ ratâ, cum promiſſione de non contraveniendo aliàs ad omnia damna ſub obligatione Camerali. Verùm quia Paradiſus ex cauſa non adimpleti contractûs. ob non extinctionem certi cenſûs debiti Aſcanio Mandoſio per Jannot. primum emptorem promiſſam, obtinuit ſibi adjudicari præfatam officii medietatem, Rghezz. egit pro reſtitutione pretii ſoluti, ex quo rata ceſſa ſpoliatus mandatum executivum ad A. C. obtinuit, quod Rota dixit eſſe exequendum in ſecunda inſtantia cor. bon. mem. Merl. & in tertia cor. R P.D. meo Peuting. præviis pluribus deciſionibus. Commiſsâ mihi verò cauſâ, ac diſputato dubio; An conſtet de cenſus reſtitutione in integrum, DD. negativè reſponderunt.

Ratio reſolutionis fuit, quia ſatis ſuperque conſtat de juſtitiâ, ac validitate mandati A. C. & Exequatur conceſſi ab hoc Sacro Tribunali; quibus concurrentibus

1 ceſſat læſio, † ſine qua nunquam datur reſtitutio in integrum, *l. quod ſi minor.* 25. §. 1. *ff. de minor.* Caſtr. *in l. fin. n.* 5. *verſ. in Curia, C. in quibus; cauſ. in integr. reſt. non eſt neceſſ.* Alex. *conſil.* 21. *n.* 6. *lib.* 1. Odd. *de reſt. in integr. p.* 1. *q.* 4. *art.* 1. *per tot.* Rota coram Seraph. *dec.* 1238. *n.* 1. & *dec.* 194. coram Caval.

Validitas enim controvertitur ſolùm ex eo, quòd Signatura commiſerat cauſam R.P.D. meo Peutingero, cum clauſulâ, *alteri, qui ad legitimam executionem procedat*, cujus reſcripti formam non fuiſſe ſervatam prætendit Paradiſus, ex quo nunc fuit diſputatum dubium, an ſit procedendum ad legitimam executionem. Sed hujuſmodi objectum ceſſat ex facto, attentâ deciſione emanatâ ſub die 27. Maii anni præteriti coram eod. D. meo Peutingero. Juſtitia verò plenè † remanet comprobata ex deciſionibus in ſecundâ & tertiâ inſtantiâ emanatis 26. Maii 1641. coram bon. memor. Merlino 20 Novembris 1645. 27. Maii 1646. & 20. Febr. 1647. coram Dom. meo Peutingero. Siquidem Paradiſus dum recepit à Righezzio emptore quintæ partis officii ſcuta 250. illique ceſſit jura ſub obligatione de non contraveniendo aliàs ad damna, & intereſſe, ſtante contraventione poſteà ſecuta ex adjudicatione obtentâ etiam pro ratâ Rhighezzio ceſſâ, juſtè fuit Paradiſus † condemnatus ad reſtitutionem pretii, cum ob contraventionem fuerit commiſſa ſtipulatio in eum caſum concepta, juxta *l. ſtipulationes non dividuntur* 72. *ff. de verb. oblig. l. fænerator* 6. *verſ. ſi navis, ff. de naut. fænor.* Rota coram S. M. Gregor. *dec.* 564. *n.* 4. cum aliis relatis in Romana Permutationis 20. Febr. 1647. *in* §. *ſiquidem*, coram R. P. D. meo Bichio, & quidem juſte etiam actum fuit viâ † executivâ in vim obligationis Cameralis, quæ habet executionem paratam, Zach. *de oblig. Camer. quæſt.* 2. *num.* 5. Rota poſt eundem *deciſ.* 12. *num.* 1. & *deciſ.* 118. *num.* 5. *in rec. deciſ.* 258. *n.* 1. *part.* 6.

2

3

4

Nec relevat, quòd in contractibus nominatis, qui † ſuum effectum ſortiti ſunt, prout eſt contractus, de quo agitur, quatenus altera ex partibus deficiat in implemento, non liceat alteri à contractu reſilire, ſed agi debeat ad implementum, ac ad ea damna, † quæ ob non implementum altera pars paſſa fuit, ut dixit Rota coram S. M. Gregor. *dec.* 130. *n.* 2. Quia cùm in præſenti Paradiſus promiſerit non contravenire aliàs ad † damna, & intereſſe, certum eſt, quòd ſub hujuſmodi obligatione damnorum, & intereſſe venit etiam reſtitutio pretii, ut latè probat Gratian. *diſcept.* 301. *nu.* 10. & *ſeqq.* Ruin. *conſ.* 141. *ſub n.* 9. *poſt med. lib.* 1. Rot. *dec.* 741. *n.* 1. *part.* 1. *diverſ. poſt Pacif. dec.* 28. *n.* 3. & coram S. M. Greg. *deciſ.* 88. *n.* 3. Adden. *ad ejuſdem dec.* 564 *n.* 5. & dictum fuit in hâc cauſâ 26. Junii 1641. *in* §. *juſtum apparet*, coram bon. mem. Merlino.

5

6

7

Minuſque relevat renunciatio facta per Paradiſum dationi in ſolutum, ac judicationi obtentæ totius medietatis officii. Quia cùm appareat illum actualiter apprehendiſſe poſſeſſionem dicti officii, ut legitur in inſtrumento relato in fine Summarii illorum de Lorcariis, in eaque poſt dictam renunciationem continuaſſe, ac litteras patentes ſuper titulo ejuſdem officii à Dataria obtinuiſſe, ac demum de anno 1641. illius amplam donationem feciſſe Angelæ propriæ filiæ ex his ſanè convincitur, renunciationem illam † fuiſſe verbalem, nam ſi realis fuiſſet, prædicta uti de directo contraria, ac renunciationi repugnantia facta non fuiſſent, nec fieri potuiſſent, *l. ſicut* 8. §. *ſupervacuum ff. quibus modis pign. vel hypoth. ſolv.* Bart. *in l. poſt contract.* 15. *n.* 4. *ff. de donat.* Mantic. *de tac. & ambig. lib.* 13. *tit.* 36. *n.* 1. Farin. *de falſit. & ſimulat. quæſt.* 162. *n.* 243. & latè probatur in deciſione in hac cauſa emanata 20. Feb. 1647. cor. R.P.D. meo Peuting.

8

Nec contrarium deduci poteſt ex mandato, & declaratoria poſt dictam renunciationem per Paradiſum obtentis ab A. C. contra Jannottum. Quia in eo caſu actum fuit contra Jannotum, non pro ſorte principali Cenſûs, pro qua prius obtenta fuerat adjudicatio prædicta, ſed pro ſcutis 637. & b. 70. per Paradiſum ſolutis Mandoſio creditori cenſûs pro fructibus ejuſdem cenſûs, ad quos vigore præcedentis accollationis tenebatur dictus Jannottus, ut patet ex ipſo mandato, & decla-

Digitized by Google

declaratoria, Summario Paradiſi *n. 9.* unde hinc nulla
poteſt deduci probatio effectuationi renunciationis præ-
9 dictæ, quæ ideò † uti non eſt effectuata, in nulla con-
ſideratione habenda eſt, ut benè reſpondit Rota in
hac cauſa 20. Febr. 1647. *in §. neque Paradiſum*, cor.
R.P.D. Peuingero.

Fuit itaque reſolutum, non conſtare de cauſis reſtitutionis in integrum, utraque parte informante, &c.

Beneventana domus.

Veneris 16. Novembris 1648.

ARGUMENTUM.

Immiſſio in vim Salviani interdicti conceditur, conſtito de credito cum hypothecâ, poſſeſſione debitoris de tempore obligantis, vel poſt, ac poſſeſſione modernâ Rei conventi. Pactum de retrovendendo tranſit ad hæredes, & tanquam individuum, poteſt à quolibet ex hæredibus exerceri. Præſcriptio Urbis ſtatutaria non habet locum in actione reali, & adversùs legalem datur hæredibus reſtitutio in integrum ex capite probabilis ignorantiæ, quæ ſemper in hærede præſumitur, niſi contrarium probetur.

SUMMARIUM.

1 *Immiſſio vigore Salviani interdicti, quibus concurrentibus denegari non poſſit.*
2 *Apocha ſubſcripta plenè probat contra ſubſcribentem.*
3 *Sub obligatione Camerali, quod veniat hypotheca dubitari non poteſt.*
4 *Clauſula, conſtituti, probat poſſeſſionem conſtituentis contra conſtitutarium.*
5 *Poſſeſſio poſterior rei conventi in judicio Salviani probatur ex clauſula,* conſtituti, *in ejus favorem in inſtrumento appoſita.*
6 *Item ea probatur ex mandato judicis, ſuper manutentione ad ejuſdem favorem relaxato.*
7 *Item ex ſuſtentatione litis, quæ ſola ſufficit, juncto aliquali adminiculo.*
8 *Pactum de retrovendendo tranſit ad hæredes.*
9 *Pactum de retrovendendo, tanquam individuum, poteſt à quolibet ex hæredibus exerceri.*
10 *Præſcriptio Urbis Statutaria, non habet locum in actione reali.*
11 *In hæredibus præſumitur ignorantia.*
12 *Hæredibus datur reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ adversùs præſcriptionem.*
13 *Ex ſcripturæ retentione in hærede, licèt arguatur ſcientia dictæ ſcripturæ, non tamen concluditur ſcientia alicujus pacti in ea contenti.*
14 *Præſertim ſi agatur de magno præjudicio.*
15 *Scientia certa, & indubia requiritur, dum agitur de magno præjudicio, nec ſufficit præſumpta.*

DECISIO CLXXIV.

POſtquam Rota conceſſit manutentionem in poſſeſſione Domus, de quâ agitur Claudiæ Muſtæ, ut in deciſione coram me emanata 14. Dec. 1646. Catharina & alii de Cariſſimis, acquieſcentes deciſioni prædictæ, ac refectis omnibus expenſis, convolarunt ad aliud judicium, & in vim pacti de reſtituendo eandem domum ſub obligatione Camerali appoſiti in apochâ confectâ per Lucium Muſtum Actorem Claudiæ ad favorem Bartholomæi, & aliorum de Cariſſimis Actorum Catharinæ, & aliorum nunc Agentium, petierunt ex remedio utilis Salviani immiſſionem, quam hodiè DD. concedendam eſſe cenſuerunt.

Nam conſtare viſum fuit de omnibus extremis ne-
ceſſariis in hoc Judicio, nempe de credito cum hypo-
theca, de poſſeſſione Lutii, qui promiſit domum re-
ſtituere, & demum de poſſeſſione Claudiæ reæ con-
ventæ, † quibus concurrentibus immiſſio ex utili Sal- 1
viano interdicto denegari non debet Rota cor. S. M.
Greg. *dec. 491. n. 6. in rec. dec. 104. n. 2. p. 4. tom. 2. & dec.
407. n. 1. p. 4. rec.* & alibi paſſim.

Creditum enim cum hypothecâ evidenter reſultat
ex pacto de reſtituendo ſub obligatione Camerali con-
tento in Apochâ prædictâ quæ uti per Lutium ſubſcri-
pta, ac pluribus teſtibus munita, † & formiter recognita, 2
plenè probat contra ſcribentem & habentem cauſam
ab eo *l. publia 26. §. fin. ff. de poſit. leg. ſi ego 10. verſic.
Planè, ff. de jure dot. auth. contra qui propriam, Cod.
de non num. pec.* Rot. *deciſ. 650. num. 1. p. 1. recent.* ſub 3
† obligatione verò Camerali contineri hypothecam
dubitari non poteſt, ut tradit Galleſ. *ſuper form. ejuſ-
dem oblig. q. 5. n. 3.* ibique Zacch. *n. 37.* Rot. poſt eun-
dem *dec. 189. n. 10. dec. 194. n. 15. & dec. 266. n. 1.* & co-
ram Burat. *deciſ. 905. n. 2.*

Poſſeſſio Lutii promiſſoris probatur ex inſtrumento
aſſignationis, ac donationis in dotem factæ ad favo-
rem Claudiæ † cum clauſula Conſtituti quæ probat 4
poſſeſſionem Conſtituentis contra Conſtitutarium Ro-
ta *dec. 766. n. 11. p. 1. diverſ. & deciſ. 150. n. 5.* poſt Cenc.
de conſ. coram Seraph. *deciſ. 1415. n. 2. & in recent. dec.
412. n. 3. & dec. 539. num. 2. part. 4.* & demum probatur
poſſeſſio poſterior Claudiæ, † nedum ex clauſulâ præ- 5
dictâ ad ejus favorem appoſitâ in dicto Inſtrumento
Rot. *d. dec. 539. n. 3. part. 3. recent.* Verùm etiam ex man-
dato Rotali ſuper manutentione ad ejuſdem favorem
relaxato, ac ex litis ſuſtentatione, † quæ ſola ſufficit, 7
juncto aliquali adminiculo. Rota poſt Pacif. de Salvian.
dec. 98. n. 11. & dec. 73. n. 4. in fin. poſt primum vol. conſ.
Farin. *in recent. dec. 481. n. 7 part. 4. tom. 2.* & coram Ca-
valer. *dec. 204 n. 6.*

Non obſtat quod pactum de reſtituendo fuerit con-
ceptum ad favorem Bartholomæi, & aliorum de Ca-
riſſimis, non autem Catharinæ, & Eleonoræ nunc
Agentium. Quia cum Catharina, & alii de Cariſſimis
† ſint hæredes Bartholomæi, ac aliorum, quorum favore 8
fuit promiſſa reſtitutio, ut in eorum *Summ. n. 3.* in ipſos
tranſivit pactum prædictum Rota coram Burat. *deciſ.
937 n. 1.* & cùm ſit individuum, poſſet à quolibet etiam
ipſorum hæredum exerceri. Jaſ. *in l. ſtipulationes non
dividuntur 72. ſub n. 21. verſicul. Tene. ff. de verb. oblig.*
Rub. Alex. *conſil. 90. n. 4.* Tiraquell. *de retract. convent.* 9
§. 1. gloſſ. 6. n. 37. Mantic. *de tac. & ambig. lib. 4. tit. 32.
27.* Boër. *dec. 251. n. 2.* Ludov. *deciſ. Peruſ. 112. ſub n. 11.
& ſeqq.* Maſtrill. *deciſ. 21. in princ. & in fin.* Rota co-
ram Buratto *deciſ. 937. n. 8.*

Neque relevat exceptio præſcriptionis, quæ fuit de-
ducta † per Claudiam in Judicio manutentionis: quia
Statutaria urbis præſcriptio non habet locum in actio- 10
ne reali Gabr. *concl. 4. n. 17. de præſcript.* Rot. *dec. 727,
n. 5. p. 1. diverſ.* coram Penia *deciſ. 601. n. 7.* & in Firma-
na Salviani 10. Dec. 1618. *in §. nec viſum fuit*, coram
Remboldo. Præſcriptio verò legalis, quatenus etiam
completa fuiſſet, obſtare non poteſt, quia cùm Ca-
tharina, & alii de Cariſſimis ſint hæredes Bartholo-
mæi, & aliorum, ad quorum † favorem fuit promiſſa
reſtitutio domus, ut dictum eſt, in ipſis præſumitur 11
ignorantia hujus promiſſionis Bartol. *in l. Æmilius 39.
n 5. ff. de minor.* Surd. *conſil. 226. n. 10. & ſeqq.* Eugen. *conſ.
95. n. 23. lib. 1.* Rot. coram R. Urgellen. *dec. 426. n. 9.* ac
proinde eiſdem Actoribus ex hoc capite † competit re-
ſtitutio in integrum Surd. *d. conſ. 226. n. 11. & ſeqq.* Ca- 12
ball. *conſ. 123. n. 4. & 5. lib. 1.* Theſaur. *dec. 103. n. 4.* Rota
coram R. Urgellen. *d. dec. 426. n. 12.*

Neq

Nec hujuſmodi probabilis, ac præſumpta ignorantia excludi poteſt ex eo, quod Catharina, & alii de Cariſſimis retinuerint apocham, in quâ legitur pactum
13 de reſtituendo: † quia licèt ex hujuſmodi retentione deduci poſſit ſcientia ſcripturæ, non tamen concludi-
14 tur ſcientia pacti in ea appoſiti, † dum præſertim agitur de maximo præjudicio Rot. coram R. Urgellen. *d.deciſ.426.n.6. & 18.* nam tali caſu requiritur certa,
15 & indubitata ſcientia, † nec ſufficit præſumpta Rot. *deciſ.95.n.2.& dec.111.n.7.p.1.recent.*

Fuit itaque reſolutum, dandam eſſe immiſſionem, Cariſſimis tantùm informantibus, altera tamen parte ſæpiùs vocatâ.

Anconitana dotis.

Luna 28. Junii 1649.

ARGUMENTUM.

Quietantia facta à marito de tota & integra dote, aliquo modo promiſſa, non probat ſolutionem alterius partis dotis, ſi alio modo aliqua pars promiſſa fuit. Non dicitur augmentum dotis, ſed major dos, quod vidua in limine matrimonii ſecundo viro tradidit, & propterea pro reſtitutione habet privilegium *Auth. res quæ, Cod.commun.de leg.*

SUMMARIUM.

1 *Verba prædicantia de tota & integra dote ſunt limitativa totalitatis in quantitate certa, & probant negativam quantitatis majoris.*
2 *Intellige de dote data, ſeu promiſſa, eo modo de quo prædicta verba loquuntur, non autem de aliâ parte dotis, ſi alio modo promiſſa fuit*, & n. 4.
3 *Verba generalia reſtringuntur, & interpretationem recipiunt ab aliis verbis ſpecialiter adjectis.*
5 *Probatum, & admiſſum in præcedentibus deciſionibus, ſupervacaneum eſt rurſus oſtendere.*
6 *Dotis augmentum magis ſuſpectum eſt, quàm dos.*
7 *Augmentum dotis non dicitur, ſed major dos, quod in limine ſecundi matrimonii vidua tradidit ad compenſandam viduitatem.*
8 *Vidua indiget majori dote, quàm virgo.*
9 *Dotis augmentum factum ab uxore in limine ſecundi matrimonii habet pro reſtitutione privilegium* Auth. res quæ Cod. commun. de legat.
10 *Cum ſit verè, & propriè dos, idemque de eo judicetur, ac de ipſa dote.*
11 *Et pro illius ſolutione, & reſtitutione alienari poſſunt bona fideicommiſſaria in ſubſidium.*

DECISIO CLXXV.

Per plures deciſiones, & duas ſententias Rotales fuit firmatum, dotem Franciſcæ Lanfroconæ ſcutorum 4000. fuiſſe conſtitutam in limine ipſius contractûs matrimonii, adeo ut nihil prorsùs ſupereſſet deducendum; Conceſſa tamen ex benignitate nova audientia, viſum fuit, quòd ea quæ hodie denuò allata fuerunt, ſublata remanent, tam ex deciſionibus in hâc causâ emanatis coram bon. mem. Buccabella quàm aliis coram R.P.D. meo Arguelles, coram Rev. Decano, & demùm coram me ſub die 1. Martii præteriti, cujus deciſionis fundamenta, etiam hodie DD. approbando, perſtiterunt in deciſis.

Nam Fanelli iterùm in medium adducebant vetus, & ſæpè deductum objectum deſumptum ex inſtrumento celebrato de anno 1623. iterum dato in Summario de Fanellis nu. 1. cujus verba ſunt, *Cum fuerit contractum matrimonium cum dote, &c. verbo tenus, &c. ſcuta 2250.* & infra ibi, *Hieronymus d. ejus uxorem præſentem de totâ, & integrâ dote ſibi verbo tenus promiſſâ ex nunc prout ex tunc, quietavit, &c.* ex quo Inſtrumento Fanelli potiſſimum ponderabant illa † 1
verba, *de totâ & integrâ dote*, quæ ſunt limitativa totalitatis in quantitate certa & probant negativam quantitatis majoris, ut ex doctrina Bald. *in l. Actor. 23. num. 6. & ſeqq. C. de probat.* Oldrad. *conſil. 254 num. 14.*

Sed hujuſmodi decretum fuit ſublatum ex reſponſionibus datis in deciſione in hac causâ emanata 16. Martii 1635. coram bon. mem. Buccabella, & in aliis duabus coram R. P. D. meo Arguelles 17. Junii 1647. *in §. nec attendenda venit*, & 31 Januarii 1648. *in §. minus ſexta*, & coram me 1. Martii præteriti, *ſub §. vetus objectum.*

Et profectò DD. animadvertebant difficultatem penitus ceſſare ex eo, quia dos Franciſcæ fuit partim verbo tenus promiſſa, ut loquitur inſtrumentum ſuprà relatum, partim verò conſtituta, ac cum effectu tradita ſecundo viro in mobilibus, gemmis, & pecuniis in limine matrimonii & eodem die quo mulier ad illum acceſſit; unde licèt quietantia prædicta anni 1623. loquatur de tota, † ac integrâ dote, & ſit verbis generalibus concepta, tamen cùm loqueba ur expreſsè de dote verbo tenus promiſsâ, quietantia reſtringenda eſt ad hujuſmodi partem dotis, cùm verba generalia 2
† reſtringantur, & interpretationem recipiant ab aliis verbis ſpecialiter adjectis *leg. ſed ſi adjiciatur 13.* ubi gloſſ. pro ſoc. Felin. *in cap. ſedes 15. nu. 3. de reſcript.* Surd. *conſ.34. nu. 39* Rota *deciſ.587. n.1. in fin.* coram Card. Seraph. & in aliis relatis in Eugubina refectionis domorum 4. Junii 1540. *§. fin.* coram Reverendiſſ. Salamantino. Ac propterea nullo modo ex quietantia 3
dotis verbo tenus promiſſæ † deduci poteſt probatio negativæ majoris ſummæ dotis diverſo modo conſtitutæ, ac traditæ ut dictum eſt. 4

Fuiſſe verò à Franciſca in limine matrimonii tradita, & ſecundum adduxiſſe quando acceſſit ad domum viri plura mobilia ingentis valoris, gemmas, & pecunias, adeò probatum fuit in aliis † hujus cauſæ deciſionibus, ut ſupervacaneum DD. judicaverint rurſus 5
hoc oſtendere, & ſole clarior probatio reſultat ex deductis in deciſione 16. Martii 1635. *in princ. & ſub §. ex teſtib.& ſeqq.* coram bon. mem. Buccabella & in deciſ. R.P.D. mei Arguelles 27. Junii 1647. Septima autem conjectura, & ſeqq. & in alia 31. Januarii 1648. coram eodem in qua luculenter removentur omnes exceptiones à Fanellis adductæ, & in deciſione coram me ſub *§. attamen DD. & ſeqq.*

Et gratis dicitur quòd non agatur de dote, ſed de illius † augmento, quod eſſe magis ſuſpectum quàm 6
dotem tradit Barboſa *in l.pact.6.n.39 ff.ſolut.matr.* Quia hîc, ut viſum eſt, non agitur de augmento dotis facto conſtante Matrimonio, ſed † de majori dote conſtitutâ in 7
limine ſecundi matrimonii, quam ſecundo viro viduam non fraudem præſumptæ donationis, ſed ad compenſandam viduitatem dediſſe cenſetur, † cùm vidua indigeat 8
majori dote, quàm virgo Dec. *in l. ſi qua mulier. 1. n.5. in fin. C. de ſecund. nupt.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3.præſ.6 num 30.* Hodiern. *in leg. hac edictali quæſt.26. n.36.& ſeq. Cod. de ſecund. nupt.*

Et proinde cùm non agatur de augmento dotis facto à viro vocari, † ſed de majori dote quam uxor vidua 9
dedit ſecundo viro; pro reſtitutione competunt privilegia *auth. res quæ Cod. commun. de leg.* nam augmentum factum ab uxore in limine † ſecundi matrimonii, 10
eſt verè & propriè dos idemque de eo judicatur, ac de ipſa dote per *l. etiam 8. Cod. de jur. dot. & l. inter ſoceram 26 §. cujus inter patrem. ff. de pact. dotal. auth. ſed jam neceſſe, C.de donat. ante nupt.& §. aliud quoque auth.*

Digitized by Google

auth. de æqualit. dot. Surd *conſ.* 196. *num.* 20. Gratian. *diſcept.*254. *n.*66. Thomat. *dec.*1. *March.* 67.*n.*28. &
11 pro illins ſolutione & reſtitutione alienari † poſſunt bona fideicommiſſaria, ſicuti pro ipſa dote in ſubſidium. Cephal.*conſ.*177. *num.* 29 *lib.* 2. & *conſ.* 598. *num.* 50. *lib.* 4. Fontan. *de pact. nupt. claus.*7. *gloſſ.*3. *part.* 14. *n.*10. Rota coram Seraph. *deciſ.* 666.*n.*4. & ipſiſſimis terminis hujuſmet dotis Franciſcæ cum Fanellis in Anconitana dotis 9. Dec. 1648.§. *omiſſis & ſeqq.* coram R. P. Dom. meo Cerro.

Et ita fuit reſolutum utraque, &c.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 28. Januarii 1650.

ARGUMENTUM.

Contractus filii familias initus ſine conſenſu patris, tanquam nullus, ſi transfundatur in alium contractum validum, puta mutui, non valet nec primus, nec ſecundus contractus, per quem primus ratificatus non dicitur. Ratificatio contractûs nulli, ex nullo actu inducitur non probata in ratificante ſcientia omnium nullitatum Facti, & Juris, ad quem effectum ſcientia præſumpta non ſufficit. Ignorantia proprii facti, licèt allegari non poſſit, tamen circa qualitates ejuſdem facti poteſt allegari.

SUMMARIUM.

1 *Obligatio filii familias, ſine conſenſu patris non tenet.*

2 *Contractûs primi nullitate ſtante non poteſt ille in alium contractum validum converti.*

3 *Obligationis primæ ſubſtantia, dum deficit, deficere quoque debent aliæ obligationes ab eâ originatæ.*

4 *Contractus nullus non ratificatur, ſi poſtea convertatur in alium contractum validum.*

5 *Ratio non inducitur, niſi adſit in ratificante plena ſcientia omnium nullitatum tam facti, quàm Juris*, & n. 9. & 14.

6 *Statuti præſentia præſumitur.*

7 *Scientia præſumpta pro ratificatione actus nulli non ſufficit.*

8 *Abſolutus per ſententiam etiam dubitare poteſt de viribus abſolutionis, quando ſententia fuit per appellationem ſuſpenſa, & lis adhuc non eſt terminata.*

10 *Ignorantia facti proprii allegari non poteſt.*

Procedit circa illum factum, & ſpeciem illius contractus, non tamen alias qualitates.

12 *Contractus filii familias initus cum conſenſu patris valet.*

13 *Allegatio erroris proprii, quod opinatus fuerit contraxiſſe conſentiente, aut ratificante patre, allegari poteſt per filium familias ad excludendum relevantiam agnitionis debiti, defuncto patre facti.*

14 *Pro ratificationis excluſione ſatis eſt, dubitari poſſe de ignorantia facti.*

15 *Mutuum ſimulatum nullo modo ſuſtineri poteſt.*

16 *Mandatum relaxatum per A. C. vigore contractus ſimulati, eſt infirmandum cum omnibus inde ſecutis.*

17 *Apocha ſimulata nullam meretur executionem.*

DECISIO CLXXVI.

Domini abſque ulla difficultate confirmarunt deciſionem, coram me in hâc causâ emanatam ſub die 28. Maii proximè præteriti, ex eo potiſſimùm fundamento, quia ante contractum ſimulatum mutui, de quo agitur, initum inter Benedictum Coſtam, & Hieronymum Vivaldum, præcedebat aliud contractus à præfatis contrahentibus nulliter geſtus, eo quòd Benedictus filius familias contraxerat † ſine patris conſen- 1
ſu contra diſpoſitionem Statuti Urbis *lib.* 1. *cap.* 152. prout Rota ſemel, atque iterum reſolvit pro nullitate ſimilis obligationis Benedicti in Romana Societatis officii 19. Januarii 1643. & 27. Jan. 1644. coram R.P.D. meo Peutingero.

Ideoque ſtante nullitate clara Cambii primo loco
initi, † non poterat talis nullus, & invalidus con- 2
tractus in mutuum converti, ac ſimulari; nam deficiente præſuppoſito validitatis Cambii, & primæ obli-
gationis ſubſtantia, † deficit etiam mutuum ab eâ ori- 3
ginatum ad *l. mancipia, C. ſi ſervi fug.* Decius *conſ.* 90.*n.*2.& *conſ.* 251. *n.*5. & in his terminis Bald. *in l. ſi ex pretio* 6. *n.* 2. *v. quædam eſt ſimulatio. ſi C. cert. petat.* Surd. *conſ.*150.*n.*78. Farinac *de ſimul. quæſt* 162.*n.*43.

Nec iterum viſum fuit obſtare, quòd Benedictus
ſui juris effectus † Cambium ratificaverit, mediante 4
mutuo poſtea celebrato, ut illud extingueretur; Quia
ratificatio contractus nulli non inducitur † niſi priùs in 5
approbante, & ratificanti adſit ſcientia plena nullitatis non ſolùm facti, ut probat *l. fin. ibi (per ignorantiam facti) ff. ad S. C. Maced. gloſſ. in l.* Zenodorus 2. *verb. novatione, C. eod.* Alex. *in l. filius,* 14. *in fin. ff. ſi cert. petat.* Donell. *comment jur. lib.* 12. *cap.* 28. *verſ. niſi in facto erraverit.* Sed etiam juris. Rota, *dec.* 260. *n.*15. & ibi Add. *n.*22. coram S.M. Greg. & coram Buratto *d. c.*410.*n.*11. *in recent. dec.* 535.*n.*12.*p.* 1. & in Anconitana Cenſus 19. Junii 1648. & in §. *optimè enim.* coram R.P.D. meo Peutingero.

Deeſt autem ſcientia juris, quia † licèt præſumatur 6
ſcientia ſtatuti, tamen ad ratificandum actum, † ſcien- 7
tia præſumpta non ſufficit. Rota *deciſ.* 410. *nu.*11. & ibi Add. *num.* 15. coram Buratto, & licèt Benedictus ſententiam favorabiliter reportaſſet, declarantem nullitatem obligationis ab ipſo factæ, dum in patris po-
teſtate reperiebatur abſque ipſius conſenſu; attamen 8
dum ſententia abſolutoria ad ipſius favorem emanata ſuſpenſa fuit per appellationem quâ pendente devenit ad contractum mutui, de quo agitur, dubitare poterat de viribus ſuæ obligationis, dum lis adhuc terminata non erat, idque eventus docuit, nam prima ſententia fuit revocata, licèt poſteà per Rotam fuerit ultimo loco confirmata coram R. P. D. meo Peutingero, unde in Benedicto ratificante de tempore
contractus † mutui non aderat ſcientia expreſſa, cer- 9
ta, & plena juris, nec ideò valida ex eo contractu deduci poteſt ratificatio. Oſaſch. *deciſ.*179. *num.*13. & *ſeqq.* Ayman. *conſ.*197. *num.*14. Pariſ. *conſ.*47. *num.*97. *lib.* 1.

Quo verò ad ignorantiam facti proprii licèt hoc al-
legari † non poſſit: ut in his terminis tradit Caſtr. *in* 10
l. fin. n. 2. *ad S.C. Maced.* Tamen hoc procedit circa
ſpeciem contractus, † adeò ut Benedictus allegare non 11
poſſet ſe crediderſſe ex alio contractu quàm mutui eſſe obligatum: non tamen procedit circa alias qualitates, ex quibus contractus potuiſſet ſuſtineri, puta ſi
in contractu filii † conſenſus patris interveniſſet, quo 12
caſu obligatio ſuſtineretur *l. ſi permittente patre* 4 & *l. fin. in princ. C. ad S.C. Maced. l. ſi tamen* 14. & *l. filium habeo* 16. *ff. eod.* In hoc enim poteſt filius familias major factus errare, opinando patris conſenſum, aut ratifi-
cationem acceſſiſſe, † & talis allegatio erroris permiſ- 13
ſa eſt ad excludendam relevantiam agnitionis debiti

defuncto

Digitized by Google

defunɛto patre tacti, ut benè declarat idem Caſtr. *in alleg. l. fin. ſub n.2. verſ. bene ergo*, & ibidem Fulgoſ. *verſ. vel dic.* Connan. *comment. jur. lib. 7. cap. 2. n. 9.*

Prætenſam itaque ratificationem excludit etiam igno-
14 rantia facti, † de qua ſufficit poſſe dubitari, cum re-
quiratur ſcientia certa, & ſpecifica, ut viſum eſt, &
15 cùm apocha mutui † ſit ſimulata, & ſuſtineri nullo
modo poſſit, ex prædictis aliiſque ponderatis in alia
16 deciſione hujus cauſæ, † ideò mandatum A. C. ejus
vigore relaxatum, iterum Domini cenſuerunt eſſe in-
firmandum, cum omnibus inde ſecutis. Apocha enim
17 prædicta, uti ſimulata † nullam merebatur executio-
nem Farin. *de ſimul. quæſt. 162. num. 64.* Rota *in recent.
dec. 61. n 9 part. 5. & dec. 259. n. 8. part. 6.* & in Romana
Cambii 30. Januarii 1643. *in §. inſpecto pariter credito.*
coram R. D. meo Decano.

Et ita fuit reſolutum utraque parte informante, &c.

Romana Depoſiti.

Veneris 18. Martii 1650.

ARGUMENTUM.

Notarii ſecundùm *reformationem Sanctæ mem. Pauli V. tit. de Notar. Tribunal. Urb. n. 37. §. ad rogandum*, Tenentur ad damna & intereſſe parti læſæ ſi ſequantur ex eorum culpa, vel facto, quod tamen eſt intelligendum, quando damnum fuit ſecutum ex facto, & commiſſo ipſius Notarii, ſecùs ſi ex aliâ causâ. Item dicta reformatio eſt intelligenda, quatenus ex tali facto, vel culpa damnum ſecutum probetur. Creditor, qui cauſam non dedit evictioni, ad aliud non tenetur, quàm ad reſtitutionem recepti: Debitor verò, cujus erat res vendita, tenetur emptori pro fructibus, & damnis per eum paſſis.

SUMMARIUM.

1 *Contra Notarios atteſtantes, quæ vera non ſunt, relaxatur mandatum pro damnis, quæ tertius patitur propter eorum non veras atteſtationes.*

2 *Notarii debent attenti & diligentes eſſe in faciendis atteſtationibus.*

3 *Notarii tenentur ad damna & intereſſe, ſi aliquod damnum ex eorum incuriâ, culpâ, vel facto ſequatur.*

4 *Damnum extrinſecum ex commiſſo alterius, ut debeatur, probandum eſt actoris intereſſe.*

5 *Limita, niſi commiſſum, aut malè factum interceſſiſſet.*

6 & 7. *Damnum, & intereſſe, ſi non fuerit ſecutum ex malefacto Notarii, ſed ex aliâ causâ non poteſt ab eo prætendi.*

8 *Creditor cui pecuniæ fuerunt ſolutæ, etiamſi jura ſimpliciter ceſſiſſet, conveniri ad aliud non poteſt, quàm ad reſtitutionem recepti.*

9 *Creditor, qui cauſam non dedit, evicta re ad aliud non tenetur, quàm ad reſtitutionem pecuniarum.*

10 *Et emptor evicta pro fructibus, & damnis paſſis tenetur ſe vertere contra venditorem, ſeu debitorem, cujus erat res vendita.*

11 *Reformatio Pauli V.* tit. de Notariis Tribunal. nu. 37. §. ad rogandum. *diſponit quod Notarii teneantur ad damna, & intereſſe, ſi quid malè ab eis geſtum fuerit.*

12 *Hoc tamen intelligitur prout de jure.*

13 *Damna, & intereſſe de jure ut ab aliquo debeantur, probandum eſt, quod illa provenerint ex facto, vel culpâ illius.*

DECISIO CLXXVII.

HÆredes Alexandri Palladii Notarii fuerunt con-
demnati ad reſtitutionem ſcutor. 159½ ſolut. à
ſac. Monte Pietatis Paulo de Sanctis, ac etiam ſcut.
258. Dominico Savio creditoribus Jannoti, eo quia
Palladius minus rectè † atteſtationem fecerat, fuiſſe 1
adimpletas conditiones omnes in quodam inſtrumen-
to contentas: quod tamen verum non fuit, ut videre
eſt in deciſione coram me in hâc causâ emanata ſub
die 24. Aprilis 1648. cujus vigore fuit relaxatum, &
executum mandatum, & Lercarii fuerunt ſatisfacti:
Notarii † enim debent eſſe attenti, & diligentes in fa- 2
ciendis hujuſmodi atteſtationibus, nam ſi aliquod dam-
num ex eorum † incuriâ, culpâ, vel facto ſequatur, 3
tenentur ad omnia damna, & intereſſe, ut cavetur *in
reformatione Sanct. mem. Pauli V. ſub rubr. de Notar.
Tribun. Urb. n. 37. §. ad rogandum.*

Satisfactis inquam Lercariis de ſummis ante dictis,
eiſdem in mentem venit prætendere, damna & in-
tereſſe, & informantibus ſolummodò Lercariis DD.
contra informantes reſponderunt. Ratio eſt quia ad
hoc ut ex commiſſo damnum extrinſecum debeatur,
probare concludenter oportet, quòd intereſſe, quod 4
petit, re vera habuiſſet, niſi commiſſum, † aut ma- 5
lefactum interceſſiſſet, *l. quemadmodum 29. ſub §. ſi
protectum meum. ff. ad l. aquiliam.* Rimin. jun. *conſ.
218. n. 103.* Burſati. *conſ. 453. n. 34.* Honded. *conſ. 50.
n. 30. lib. 1.* Ciriac. *controv. 540. n. 33. & 34.* Rota in Ro-
mana cenſus, ſeu Depoſiti 27. Junii 1644. *in §. ſecun-
do ultra culpam* coram R.P.D. meo Bichio.

Verùm certum eſt quod ſi creditores jura ſimplici-
ter ceſſiſſent ad formam, in Inſtrumento præſcriptam,
adhuc Lercarii evictionem, & fructuum officii amiſ-
ſionem † paſſi fuiſſent, quia evictio evenit non ex cau- 6
ſa hujus ceſſionis factæ à creditoribus Jannotti, ſed
ex dominio, quod ſibi reſervaverat Flavius Paradi-
ſus, ut firmavit Rota coram me in hac cauſa *ſub §.
nec etiam relevare viſum fuit*, ideoque non poſſunt † 7.
Lercarii damnum exinde ſecutum repetere à Palladio,
ſive ejus hæredibus. Rota in dicta Romana Cenſus, ſeu
depoſiti 27. Junii 1644. coram R.P.D. meo Bichio.

Imò Paulus de Sanctis, & Dominicus Savius cre-
ditores † quibus pecuniæ fuerunt ſolutæ, etiamſi jura 8
ſimpliciter ceſſiſſent, conveniri ad aliud non poterant,
quàm ad reſtitutionem recepti, nam cum ipſi non de-
derint cauſam damno † tenerentur re evictâ ad reſtitu- 9
tionem pecuniarum receptarum duntaxat, & emptor
† pro fructibus, & damnis ob evictionem paſſis tene- 10
tur actionem dirigere contra venditorem, ſeu debi-
torem, cujus erat res vendita, *ut in l. ſi ob cauſam 13.
C. de evict.* & ibi Bald. *in princ. verſ. repetitur.* Rota
penes Seraph. *dec. 1435. n. 2.*

Non obſtat quòd ex † *d. reformatione Pauli V. §. ad* 11
rogandum. Notarius, cujus culpâ, vel facto aliquid
minus rectè geſtum fuerit obligetur ad reficienda dam-
na & intereſſe parti, damnum paſſæ: Quia hoc in- 12
telligitur, prout de jure, quatenus videlicet ex tali
facto, vel culpâ damnum † ſequutum probetur, ut in 13
fortioribus terminis tradit Gratian. *diſcept. forenſ. 772.
n. 18. & ſeqq.* Rot. *dec. 467. n. 2. p. 1. diverſ.* & in Roma-
na, ſeu Sutrina Pecuniaria 19. Junii 1648. coram R.
P.D. meo Bichio.

Et ita fuit reſolutum contra Lercarios informantes.

Digitized by Google

Romana Alimentorum.

Lunæ 2. Maii 1650.

ARGUMENTUM.

Maritus tenetur alere uxorem etiam ſi uxor habeat patrem, vel fratres divites, qui aliquando brevi manu alimenta præſtiterint, & licèt vir eam duxerit indotatam, vel cum modicâ dote, quam nec minus exegerit. Paupertas non probatur atteſtationibus, aut teſtibus negativam non coarctantibus; Imò excluditur probatis prioribus divitiis, quia ſemel dives ſemper præſumitur dives. Pauper ad effectum denegandi alimenta uxori non dicitur, qui habet dotem maternam, eſt muſicus, & vir induſtrius, ac diu alimenta uxori, & familiæ præſtitit.

SUMMARIUM.

1 *Mulier nupta debet à Marito alimentari.*
2 *Filia dum habet aliunde alimenta, non poteſt moleſtare tertium poſſeſſorem bonorum patris.*
3 *Maritus tenetur alere uxorem, etiam indotatam.*
4 *Etiamſi habeat patrem, vel fratrem divitem.*
5 *Uxorem alendi onus primariò, & principaliter ſpectat ad maritum.*
6 *Dotis parvitas non liberat maritum ab onere alimentorum.*
7 *Maritus ſibi imputare debet quare duxit uxorem cum parvâ dote, vel ſine eâ.*
8 *Maritus dum dotem, aut illius fructus non exegit, non debet denegare alimenta uxori, ſed agere poterit pro dotis, & fructuum conſecutione.*
9 *Paupertas non probatur ex atteſtationibus, quia fides ſimplices non faciunt fidem.*
10 *Teſtes ut probent paupertatem, debent coarctare negativam, quòd quis aliquid habere non poſſit, quin ipſi ſcirent.*
11 *Pauper ad effectum non alendi uxorem dici non poteſt, qui habet dotem maternam, licet extra locum, & eſt muſicus, & induſtriâ præditus, ac uxorem, totámque familiam laudabiliter diu aluit.*
12 *Hominum ſtatus eſt variabilis.*
13 *Paupertas excluditur, dum probatur antecedens alendi facultas, & nullam cauſam ſuperveniſſe docetur.*
14 *Semel dives præſumitur ſemper dives.*
15 *Pater præſtans brevi manu alimenta filiæ, non cenſetur hoc feciſſe animo obligandi ſe ad præſtationem alimentorum.*
16 *Præſertim in præjudicium fratris, qui bona patris præſtantis alimenta non poſſidet.*

DECISIO CLXXVIII.

A Gaſpare Rogerio prætendebat Anna alimenta tanquam filia Angeli Rogerii fratris ejuſdem Gaſparis: & licèt Annæ filiatio ad effectum alimentorum, DD. videretur ſufficienter probata ex deductis ab informantibus, attamen reſponderunt alimenta non deberi.
1 Nam cùm Anna nupta reperiatur, † à viro debet ali-
mentari, ideóque cum alimenta ſibi neceſſaria aliunde
2 conſequi valeat, illa prætendere † non poteſt à Gaſ-
pare tertio poſſeſſore bonorum fideicommiſſo Pompeii
3 Patris ſubjectorum: maritus † enim tenetur alere uxo-
rem etiam indotatam, *l. ſi cum dotem 23. §. ſi autem in ſaviſſimo ff. ſolut. matrim.* Soccin. Sen. *conſ. 64. n. 1. & ſeqq.* Ubi quod hoc procedit etiam ſi uxor habeat
patrem, vel † fratrem divites, qui eam commodè ale- 4
re poſſint, cum onus uxorem alendi primariò & prin-
cipaliter † ſpectet ad ejus virum. Ferret. *conſ. 34. ante n.* 5
7. Rota *diverſ. dec. 760. n. 6. part. 1. recent. dec. 673. ſub n. 6. part. 3.* & coram Card. Cavaler. *dec. 554. n. 4.*

Neque obſtat, quòd Anna habuerit parvam dotem, nempe ſcuta 100. ab Angelo Rogerio ejus aſſerto genitore, quodque maritus illam integrè adhuc non
exegerit. Quia † parvitas dotis maritum non liberat 6
ab onere præſtationis alimentorum; nam ſibi imputare
debet ſi contraxit matrimonium ſine dote, † vel cum
parvâ dote, ut in his terminis reſpondet Ferret. *d.* 7
conſ. 34. ante nu. 7. verſ. licèt uxor. Surdus *de alim. tit. 7. quæ. 9. n. 18. cum ſeqq.* Si verò dotem, aut illius fru-
ctus vir non exegit, agere † poterit pro illorum con- 8
ſecutione, & obtinere prout jus erit. Boër. *dec. 22. n. 5.* Rota coram Card. Caval. *d. deciſ. 554. n. 5.*

Et ſupervacaneum eſt allegare viri paupertatem; nam ea non probatur ex datis in Summario Annæ *n.* 10.
Quia † ſimplices fides, quæ dantur fidem facere non
poſſunt; Teſtes verò ſuper d. paupertate examinati 9
non † concludunt, quòd ipſe vir nihil habeat, coar- 10
ctando negativam, quòd habere non poſſet, quin ipſi ſcirent prout ad hunc effectum requiritur. Rot. coram Bur. *dec. 41. num 2.* coram S. M. Greg. *dec. 42. num. 5. in rec. dec. 532. num. 2. & deciſ. 192. nu. 2. part. 7.* in Romana de Catalanis 1. Julii 1648. coram me, & in Toletana Matrimonii 1. Febr. 1649. coram R. P. D. meo Corrado.

Quin imò ex teſtibus ab Annâ inductis conſtat, quòd Joan. Baptiſta ejus vir habet dotem maternam in Ci-
vitate Peruſiæ, & præterea ipſe † eſt muſicus vir gna- 11
vus, & induſtriâ præditus, & uxorem totamque familiam laudabiliter aluit ab anno 1626. uſque ad annum 1646. ut deponit primus teſtis juxta 6. interrogatorium Summ. Gaſparis *n. 16.* Ideò excluditur allegata paupertatis cauſa, ejuſque probatio ex prædictis eliſa videtur, ad *l. ſi quis à liberis 5. §. ſed etſi filius ff. de liber. agnoſc. gloſſ. in l. ſi maritus 44. in verb. neque mandare ff. ſolut. matrim.* Angel. Aretin. *conſ. 95. num. 16.* Dec. *conſ. 576. num. 3.* Rota *deciſ. 170. num. 3. p. 4. recent.* & in dicta Toletana Matrimonii 1. Februarii.

Idque Dominis comprobare viſum fuit ex eo, quòd Joann. Baptiſta duxit Annam in uxorem cum dicta dote ſcut. 100. & per 20. annos & ultra quibus Angelus ſupervixit prætenſa alimenta non petiit: ideò
† licèt ſtatus hominum ſit variabilis, inveriſimilis ta- 12
men, ac conficta omnino viſa fuit hodiè allegata pau-
pertas, † dum nulla cauſa ſuperveniſſe probatur, cùm 13
ſemel dives ſemper † dives præſumatur, Alberic. *in l.* 14
ſi vero 5. §. qui pro rei qualitate, num. 5. ff. qui ſatiſdare cogant. Alciat. *de præſumpt. reg. 2. præſ. 27. n. 1.* Menoch. *eod. tract. lib. 6. præſumpt. 25. num. 2. & ſeqq.* Ciriac. *contr. 91. n. 16.*

Nec ſubſiſtit in facto, quòd Angelus, dum vixit, brevi manu alimenta ſubminiſtraverit. Quia contrarium probatur à dicto primo teſte per hæc verba deponente *e doppo maritata, l'ha ſempre manutenuta il marito*, dicto Sum. *num. 16.* & quamvis Angelus illi
aliquod auxilium † præſtitiſſet, hoc tamen non cen- 15
ſetur feciſſe animo ſe obligandi ad præſtationem alimentorum præſertim in præjudicium Gaſparis † fra- 16
tris, qui nulla bona Angeli poſſidet, ſed paterna tantùm, & fideicommiſſo ſuppoſita.

Et ita fuit reſolutum utraque, &c.

Anconitana

Digitized by Google

Anconitana Cenſus.

Lunæ 9. Maii 1640.

ARGUMENTUM.

Contractus à muliere celebratus abſque ſolemnitatibus ſtatutariis eſt nullus, neque ex eo immiſſio concedi poteſt. Conquaſſantur privilegia in contractu mulieris cum minore, niſi ſtatutum, perſonas minorum, aut mulierum ſimpliciter reddat inhabiles, nullâ habitâ ratione contrahentium cum eis. Minoris privilegium eſt fortius privilegio mulieris de jure, ſecùs ex conſtitutione Ægidiana. In æqualitate privilegiorum potior eſt cauſa illius, qui agit de damno vitando, & eſt reus conventus. Probatio, aliquem non poſſidere certo loco, non excludit quominus alibi poſſidere bona poſſit. Condemnatio ad reſtitutionem fructuum intelligitur de fructibus de jure debitis, de quibus in liquidatione maturiùs cognoſci poteſt.

SUMMARIUM.

1 *Mulier ſine ſolemnitatibus à ſtatuto requiſitis contrahens non obligatur.*

2 Statutum Anconæ rubr. 42. & 43. *requirit in contractibus mulierum interventum proximiorum, & decretum Judicis, ultra cæteras ſolemnitates, aliàs decernit contractus nullos, & inefficaces.*

3 *Immiſſio vigore contractûs nulli, concedi non poteſt.*

4 *Conquaſſantur privilegia, quando mulier contrahit cum pupillis.*

5 *Fallit quando ſtatutum inhabilitat perſonas minorum vel mulierum, nullâ habita ratione contrahentium cum illis: Quia tunc non attenditur æqualitas privilegiorum, & proinde non intrat conquaſſatio, & ſemper contractus geſti cum quibuſvis perſonis ſunt nulli, & invalidi.*

6 *Conſtitutio Ægidiana prohibens mulieres obligari ſine certa ſolemnitate, loquitur etiam de contractibus initis cum perſonis privilegiatis.*

7 *Sicque locum habet, etiamſi mulier contraheret cum minore.*

8 *Minoris privilegium eſt fortius privilegio mulieris: ſed hoc procedit in terminis juris communis.*

9 *Non autem in terminis conſtitutionis Ægidianæ, vel alterius ſtatutariæ diſpoſitionis perſonas ſimpliciter inhabilitantis.*

10 *In privilegiorum æqualitate quando verſamur, tunc potior eſt, qui agit de damno vitando.*

11 *Mulier & minor ſi ambo agant de damno vitando, vel lucro captando, tunc potior eſt cauſa rei conventi.*

12 *Minor qui pecuniam dedit mulieri, dicitur tractare de damno vitando, & mulier de lucro captando.*

13 *Quod procedit, ſi probetur pecuniam fuiſſe verſam in utilitatem mulieris, aliàs ſecùs.*

14 L. ſi apud minorem 13. ff. de minor. *habet limitationem in ventre, quando ſcilicet minor aliunde non poteſt conſequi ſuum creditum.*

15 *Officialis alicujus loci, ſi atteſtetur aliquem non poſſidere, reſtringitur ad eundem locum & non tolli, eundem alibi non poſſidere.*

16 *Fides ſimplex nullum gradum probationis facit.*

17 *Ex cenſu nullo percipiens fructus, videtur excuſandus à reſtitutione pro eo tempore, quo cenſus pro valido fuit habitus, & reputatus.*

18 *Judex ſi condemnet reum ad reſtituendum fructus perceptos abſque liquidatione intelligitur condemnaſſe prout de jure.*

19 *Neque condemnatio dici poteſt injuſta, vel exceſſiva.*

20 *Dum ſententia ſimpliciter condemnat ad reſtitutionem fructuum, in liquidatione maturiùs cognoſcendum eſt, quinam fructus ſint reſtituendi.*

DECISIO CLXXIX.

Emanarunt in hac causâ duæ ſententiæ Rotales: Altera R.P.D. mei Peutingerii, prævis tribus deciſionibus 7. Maii 1647. 27. Martii 1647. & 19. Junii 1648. Altera R.P.D. mei Cerri, præviâ itidem deciſione 1. Junii 1649. Cauſa verò per appellationem mihi commiſſa, dubitavi an ſententia Rotalis eſſet confirmanda, DD. utrâque parte informante affirmativè
reſponderunt. Nam cùm cenſus de quo agitur fuerit 1
impoſitus à Clarice tam † proprio, quàm ejus filiorum pupillorum nomine, ſine interventu proximiorum, decreto Judicis, & aliis ſolemnitatibus requiſitis tam
ex ſtatuto † Anconæ, *ſub rubric.* 42. & 43. quàm ex 2
Conſtitutione Ægidiana *lib.5.cap.25.* declarantibus contractus taliter factos eſſe nullos, ex illo oriri non po-
terat ulla obligatio, vel actio, neque concedi † im- 3
miſſio, prout obtinuerat Cæſaranus ab A. C. Covar. *in cap. quamvis pactum 2. part. §.4. num.6. de pact. in 6.* Rom. *conſ.* 12. *n.*4. Rota *dec.*282 *nu.*1. *& per tot. part.*4. *diverſ.* & poſt Cenc. *de cenſ. dec.*31. *n.*3. coram R. Urgellen. *deciſ.*18. *num.*13. *& ſeq.* & in Romana, ſeu Peruſina Cenſus 12. Dec. 1644. coram R. P. D. meo Bichio.

Non obſtat quòd mulier contraxerit cum pupillis,
quo caſu † privilegia conquaſſantur; ſubſiſtere enim vi- 4
ſa fuit reſponſio in deciſionibus allata, nempè quòd
præfatæ conſtitutiones inhabilitant perſonas † mino- 5
rum & mulierum, nullâ habitâ ratione contrahentium cum illis, ideò non attenditur æqualitas privilegiorum: ſed mulieres, & minores etiam ſi contrahant ad favorem alterius mulieris, & minoris, non ſervatâ formâ ipſis præſcriptâ nulliter agunt, & nullatenus obli-
gantur, præſertim attentâ conſtitutione † Ægidiana, 6
quæ loquitur de contractibus initis cum perſonis pri-
vilegiatis, & ſic comprehendit † etiam minores; ut 7
ponderatis illius verbis dictum fuit in Romana, ſeu Peruſina Cenſus 23. Junii 1645. coram R. P. D. meo Bichio, & in Anconitana nullitatis concordiæ 16. Aprilis 1646. coram bon. mem. Arguelles, & proſequitur luculenter deciſio R. P. D. mei Cerri *ſub §. placuit enim reſponſio.*

Itaque non relevat repetitum objectum, quòd pri-
vilegium † minoris ſit fortius privilegio mulieris. Quia 8
hoc procedit in terminis juris communis ad limitationem Beneficii provenientis ex Sen. conſ. Vell. non au-
tem in terminis conſtitutionis Ægidianæ, † aut alte- 9
rius ſtatutariæ omnes caſus comprehendentis, & inhabilitantis perſonas ipſas mulierum, etiam cum minoribus contrahentium. Et tollitur præterea omnis difficultas, quia cenſus de quo agitur, fuit à Clarice impoſitus non ſolùm nomine proprio, ſed etiam, ut di-
ctum eſt tutorio ejus filiorum, & proinde † verſamur 10
in æqualitate privilegiorum, quo caſu potior eſt cauſa rei conventi, qui agit de damno vitando, Rot. *inter diverſ. dec.*557. *n.*1. *& dec.*558. *n.*1 *part* 1. *in recent. deciſ.* 218. *n.*6. *part.*2. & coram S. M. Greg. *dec.* 164. *n.*6. &
ibi Adden. *n.*12. *& dec.* 473. *n.*13. Imò ſi uterque tra- 11
ctaret de damno, vel de lucro, potior ſemper eſſet cauſa ejus qui convenitur. Peregr. *conſ.*77. *ſub n.*39. *lib.*1. Amat. *deciſion. March.*77. *n.*9. Rota *d. deciſ.*473. *n.*14 & coram S. M. Gregor. *& in dec.*190. *n.*30. *part.*6.

Digitized by Google

recent. & in dicta Romana ſeu Peruſina Cenſus 23. Junii *1646. in fine.* coram R.P.D. meo Bichio.

Nec dici poteſt, quod minor, qui pecuniam dedit,
12 agat † de damno vitando, mulier verò ac filii de lucro dum illam receperunt, nam dum non conſtat eaſdem
13 pecunias fuiſſe verſas in † utilitatem mulieris recipientis, vel ejus filiorum, hi ſemper dicuntur agere de damno vitando ut probat *l. verum* 12. *§. item quæritur ff. de minor. l. ſi minor.* 35. *ff. eod.* Peregr. *dicto conſ.* 77. *n.* 39. *lib.* 1. Amat. *deciſ. March.* 77. *ſub nu.* 9. Rota in Romana Salviani 27. Jan. 1640. *in §. fin.* coram R. D. meo Decano, & in d. Romana, ſeu Peruſina Cenſus 23. Junii 1645. coram R.P.D. meo Bichio.

Neque diſpoſitio *l. ſi apud minorem* 13. *ff. de minor.*
14 ſuffragari poteſt Cæſarano quia hæc † lex habet limitationem in ventre, quando ſcilicet minor poteſt aliunde conſequi creditum ſuum, pro ut poſſe conſequi à Tutore in præſenti caſu ponderatum fuit in deciſione R.P.D. Peutingeri 27. Martii 1647. *§. ſed nec minor.* & uſque adhuc nullo modo fuit probatum, quòd Tu-
15 tor non ſit ſolvendo; Nam † fides officialis Anconæ, quòd Tutor nihil poſſideat, non tollit, quo minus poſſidere alia bona poſſit in alio loco, & uti ſimplex
16 † fides nullum gradum probationis fecit *l. Inſtrumenta* 5. *C. de probat.* Rota *dec.* 360. *n.* 6. *part.* 1. *recent.* & coram S.M. Greg. *dec.* 214. *n.* 2. *&* 260. *n.* 5.

Ceſſare etiam viſum fuit aliud objectum noviter deductum, quòd ſcilicet R.P.D. meus Peutingerus in ejus ſententia condemnaverit Cæſaranum ad reſtituen. fru-
17 ctus ab ipſo perceptos, à quorum reſtitutione † videbatur excuſandus, cùm hujuſmodi cenſus à die ejus impoſitionis uſque ad annum 1640. pro valido ſemper fuerit habitus, & obſervatus. Quia cùm D. Peutin-
18 gerus providè † condemnaverit Cæſaranum ad reſtituen. fructus perceptos abſque ulla liquidatione, con-
19 demnatio intelligitur, prout de jure, ideoque † ſententia ex hoc non poteſt dici injuſta, aut exceſſiva,
20 ſed poterit, & poteſt in liquidatione † meliùs & maturiùs cognoſci quinam fructus veniunt reſtituendi, ut fuit in ſimilibus terminis reſponſum, in Firmana Codicillorum 25. Martii 1648. *in §. & in omnem caſum* coram me.

Et ita fuit reſolutum utraque, &c.

Piſauren. Pecuniaria.

Lunæ 15. Januarii 1652.

ARGUMENTUM.

Fidejuſſor debet relevari indemnis à principali, maximè ſi fuerit indemnitas promiſſa cum obligatione Camerali. Requiritur tamen notificatio perſonalis, ut quis teneatur ad damna, & intereſſe. Quando autem citatus habuit notitiam citationis, ſufficit citatio domi executa. Notitia verò arguitur ex pluralitate citationum, comparitione, & præſentia procuratoris citati, ex decretis emanatis, ac in judicatum tranſactis. Statutum loquens *de Cive habitatore*, utramque qualitatem deſiderat, ſi non adſit disjunctiva, *Vel*, & mandans citari domi cives abſentes, ſervandum eſt: & quando illius *Rubrica* continet orationem perfectam, allegari poteſt ad deciſionem cauſarum, etiamſi *Nigrum* ſtrictius loquatur.

SUMMARIUM.

1 *Fidejuſſor relevari debet indemnis, quando adeſt promiſſio indemnitatis à principali cum obligatione Camerali.*
2 *De Fidejuſſionis natura eſt, ut fidejuſſor conſervetur indemnis à principali licèt id non promiſſum.*
3 *Diſpendium quis pati non debet, unde præmium meruiſſe videtur.*
4 *Ad damna, & intereſſe, ut quis teneatur regulariter eſt neceſſaria juſtificatio intereſſe quod debitor patitur.*
5 *Intimatio perſonalis requiritur in re magni præjudicii.*
6 *Intimationi perſonali æquipollet ea, quæ fuit executa domi, quando conſtat, eam ad notitiam citati deveniſſe.*
7 *Et tunc ſuffragatur perinde, ac ſi perſonaliter eſſet executa.*
8 *Citationis finis eſt deducere ad notitiam citati contenta in citatione.*
9 *Citati domi notitia apparet, quando citationes, vel intimationes ſunt plures, & diverſis temporibus executæ.*
Quando ſemper fuit præſens procurator citati.
Et ſi aliquando procurator, vel miniſter ejuſdem perſonaliter citatus fuit.
10 *Item quando in termino dictarum citationum emanaverint plura diverſa decreta.*
Maximè ſi fecerint tranſitum in judicatum.
Et ſi fuerit pro illis poſtmodum relaxata executio.
11 *Scientiæ probatio reſultat ex pluribus conjecturis ſimul junctis.*
12 *Et ſic juſtificata admittitur etiam in re magni præjudicii, quando conjecturæ ſunt vehementes.*
13 *Statuto Piſauri cavetur citari debere domi dimiſſa copia cives, vel habitatores, qui à Civitate recedunt.*
14 *Citatio ad formam ſtatuti ſuffragatur.*
15 *Statutum loquens* de Cive habitatore, *utramque qualitatem requirit.*
16 *Limita quando loquitur* de Cive, vel habitatore, *quia dictio* vel *eſt disjunctiva.*
17 *Rubrica ſtatuti continens orationem perfectam ſola ſufficit, & allegari poteſt ad deciſionem cauſarum, etiamſi Nigrum ſtrictius loquatur.*

DECISIO CLXXX.

AUctores Comitum de Thienis in duobus inſtrumentis cenſuum promiſerunt relevare indemnes Comites Santinellos, qui pro ipſis fidejuſſerunt, ſed cum principales debitores differrent ſolutionem fructuum eorundem cenſuum, coacti fuerunt fidejuſſores pro illis exolvendis accipere pecunias ſub uſuris, quas in ſummâ notabili ſolverunt: Ideo moto judicio ſuper repetitione dictorum interuſuriorum, & hodie propoſito particulari dubio, Domini cenſuerunt interuſuria deberi.

Clara enim eſt obligatio auctorum Comitum de Thienis pro indemnitate fidejuſſorum, ac proinde cùm ex publicis inſtrumentis conſtet de damnis paſſis à fidejuſſoribus, illa refici eiſdem debent, non ſolùm
ex † naturâ promiſſionis indemnitatis, ac vigore obli- 1
gationis Cameralis, illi adjecta quæ includit ſe etiam obligationem ad damna, & intereſſe. Rota poſt Zacch. *de oblig. Camer. dec.* 275. *n.* 3. & in Romana fructuum dotis 10. Junii 1648. coram R. P. D. meo Peutingero.
Sed etiam ex natura fidejuſſionis, quæ † eſt ut fidejuſ- 2
ſor conſervetur indemnis à debitore, etiamſi id ex-
preſsè promiſſum non fuerit, cùm diſpendium † pati 3
non debeat, unde præmium meruiſſe videtur, ut ſunt verba

Digitized by Google

verba text. *in cap.2. de fidejuſ.* Gratian. *diſcept.*459. *n.*
20. Rota *deciſ.*222.*n.*6.*& ſeq. part.*6. *recent.*
Neque Comites de Thienis tueri ſe poſſunt ex eo,
4 quòd ipſis notificatum non fuerit debitum † ſub uſuris,
prout regulariter requiritur, ut certò ſciat debitor in-
tereſſe, quod patitur, & ubi velit, poſſit ſe ab eo exi-
mere, & liberare; Quia plures dantur intimationes
in Summario Comitis Santinelli *nu.* 3. *& ſeqq.* & licèt
5 nulla ex eis appareat facta perſonaliter, † prout re-
quiritur in re magni præjudicii, tamen intimationi
6 perſonali æquipollet ea † quæ fuit executa domi, quan-
do prout hìc ex pluribus conjecturis conſtat eam de-
7 veniſſe ad notitiam citati: † cum enim finis citationis
ſit, ibi contenta deducere ad notitiam, ſatis eſt, ſi
8 id aliunde factum appareat, & hoc † caſu citatio do-
mi exequuta ſuffragatur, perinde ac ſi perſonaliter
executa fuiſſet Clement. *cauſam* 3. *in fine de elect.* Felin.
in cap. cum ſit Romana 5. *n.*15. *de appell.* Alter. *de cenſ.
diſp.*3.*lib.*3.*cap.*2.*verſ. excipiuntur tamen.* Banac. *de cen-
ſur. in commun.diſp.*1.*quæſt.*1.*punct.*9.*n.*9. Rota *deciſ.*11.
in fine de dol. & contumac. in nov. in Leodien. Abba-
tiſſatus 20. Junii 1644. §.1. coram Reverendiſſ. Tarra-
cinen. & in Cæſarauguſtana diſtributionum, ſeu at-
tentatorum 25. Maii 1646. coram R.P.D. meo Cerro.
In quibus aliæ cumulantur.
In præſentia verò ſatis conſtare viſum fuit de certa
9 notitia citatorum, † ponderando ſimul quòd intimatio-
nes ſunt plures, & diverſis temporibus exequutæ,
ſemper fuit præſens procurator Comitum de Thienis,
& aliquando ipſe procurator, & alter ipſorum mini-
ſter perſonaliter citatus fuit, ut in Sum. Comitis San-
10 tinelli *n.*6. *& duobus ſeqq.* † Ulterius in vim harum ci-
tationum emanarunt diverſis temporibus plura Judi-
cum decreta ſuper refectione damnorum quæ etiam
tranſitum fecerunt in judicatum, & pro ipſis poſtmo-
dum fuit relaxata executio, ut *in d. Summ. n.*8.*in fine.*
11 Ex quibus conjecturis ſimul junctis negari non poteſt
12 quin reſultet certa probatio ſcientiæ, cùm † hæc etiam
in re gravis præjudicii juſtificetur ex conjecturis, &
præſumptionibus, quando ſunt vehementes. Rota *de-
ciſ.* 612. *n.* 4. *part.*4. *diverſ.* coram Seraph. *deciſ.*1459.
*num.*12. *in recent. deciſ.* 336. *num.* 4. *& ſeq. part.* 2.
& in Romana diviſionis 15.Junii 1640. coram R.P.D.
meo Bichio.
Quæ omnia eò magis ſuffragari debent Comiti San-
13 tinello attentâ diſpoſitione ſtatuti Piſauri, † mandantis
quòd citationes fiant domi dimiſſa copia contra cives, vel
habitatores, quia à Civitate recedunt, ut clarè legitur
*in rubric. ejuſdem ſtatuti lib.*2.*tit. de pœn. contum. & de
modo & forma citationis:* nam cùm Comites de Thie-
nis fuerint habitatores Piſauri, & à Civitate receſſe-
rint, intrat clara diſpoſitio ſtatuti, & ſufficit contra
14 eos citatio domi executa; ut reſpondit Rota coram
Card. Seraph. *dec.*564. *num.*1. *& in recent. deciſ.* 509.
*num.*2.*part.*1.
15 Nec ſubſiſtit quòd ſtatutum loquatur de Cive † ha-
bitatore, quodque utraque qualitas non concurrat in
16 Comitibus de Thienis; quia Rubrica Statuti † loquitur
de Cive, vel habitatore diſiunctivè per dictionem *vel*,
17 interpoſitam, & † cùm contineat orationem perfe-
ctam, ipſa ſola ſufficit & allegari poteſt ad deciſionem
cauſæ, quamvis Nigrum ſtrictiùs loqueretur. Jaſon. *in
leg.*1.*n.*10.*ff. ſi cert. pet.* Alderan. Maſcard. *de ſtat. con-
cluſ.*2.*n.*196. Rota coram ſan. mem. Gregor. *dec.*5 *n.*2.
& in Fanen. nullitatis apochæ 13. Maii 1648. coram R.
P.D. meo Royas.
Fuit itaque reſolutum interuſuria deberi, utra-
que, &c.

Romana ſeptem Ballarum.

Veneris 9. Maii 1636.

ARGUMENTUM.

Auditor Cameræ habet facultatem procedendi hìc in Curiâ inter Mercatores manu regiâ: litteræ Mercatorum plenè inter eos probant. Requiſita ad hoc ut frater pro fratre poſſit conveniri.

SUMMARIUM.

1 *Auditor Cameræ poteſt inter Mercatores ſummariè; ſimpliciter, & manu Regiâ, ſolâ facti veritate inſpectâ procedere.*
2 *Litteræ Mercatorum inter eos plenam faciunt probationem, & habent vim rei judicatæ.*
3 *Conſuetudo facit authenticam ſcripturam privatam.*
4 *Partita extracta Parte citatâ per Notarium ex libro Mercatorum, facit plenam probationem.*
5 *Frater pro fratre, ad hoc ut poſſit conveniri, tria debent concurrere, habitatio communis, communicatio lucrorum, & non reddita ratio expenſarum.*
6 *Sequeſtra valent, docto de bono jure ſequeſtrantis.*

DECISIO CLXXXI.

TRanſmiſſis Horatio Benetto Mercatori in urbe ab Hieronymo Martinello Mercatore Veneto ſeptem Ballis Telæ Sangallæ; D. Horatius illas, vel illarum pretium ſolvere recuſavit ſub prætextu, quod fuerunt ſequeſtratæ ab Antonio Benetto fratre ſuo, uti creditore Jacobi Martinelli d. Hieronymi fratris.

Et causâ introductâ, ſervandis cor. R.P.D. Meltio A.C. Locum tenente mandatum executivum contra D. Horatium relaxavit.

Et hodie cauſa propoſita ſuper confirmatione d. mandati, Domini affirmativè reſponderunt, & d. Horatium dictas ſeptem Ballas vel illarum pretium D.Hieronymo reſtituere teneri.

De Juſtitiâ non eſt dubitandum, quia executivè pro-
cedi potuit contra D. Horatium, cùm cauſa in Curiâ
cognoſcenda eſſet, ac ſi inter Mercatores ageretur,
quorum Judex eſt A. C. qui ſummariè, & ſimpliciter,
ſolâ facti veritate inſpectâ, & manu Regiâ abſque ter- 1
minorum obſervantiâ procedere etiam potuit Rota ex-
preſsè coram D. meo Coccino *dec.* 446. *n.* 1. *p.*2. *rec.*
plenè.
Nec etiam de identitate Ballarum, cùm ex pluribus
litteris conſtet D.Horatium fuiſſe confeſſum d. ſeptem
Ballas à D. Hieronymo eſſe tranſmiſſas, & ad ſuas 2
manus perveniſſe; quæ litteræ inter Mercatores ple-
nam faciunt probationem, & vim rei judicatæ habent;
præſertim ubi & mercium, & negotiorum viget conſue-
tudo: *leg. Publia* §. *fin.* & *ibi* Bart. Bald. & Ang. *ff.* 3
depoſiti. Boër. *dec.* 333. *num.* 8. & conſuetudo ſcriptu-
ram privatam, facit authenticam *cap. cum dilectus*, *de
fid. inſtrum.* Card. Zabarella *conſ.*153. Januen. *deciſ.*
126. *n.* 8.
Corroboratur rurſus facti veritas ex partita per 4
Notarium extractâ parte citatâ ex libro ejuſdem Ho-
ratii, in qua fatetur ſe recepiſſe d. ſeptem Ballas, quæ
eſt pleniſſima probatio contra eum, *d. l. Publia*, §.
fin. ff. depoſiti, *l. Deſiderius*, *C. depoſiti*: *l. quadam* §.
nummularias, cum gloſſ. *ff.dec.*37.*n.*14. *& ſeq.* Bart. *in
l. admonendi*, *ff. de jurejur.*

Nec ad rem facit prætenſum creditum d. Antonii Benetti, uti creditoris Jacobi Martinelli fratris, d. Hieronymi, ſic ut tale creditum ſit ex pretio dictarum Balla-

Digitized by Google

Ballarum ſatisfaciendum, quia ad hoc ut frater pro
fratre poſſit conveniri, & teneatur, tria concurrere
debent, ſcilicet communis habitatio, communicatio
lucrorum, & non reddita ratio expenſarum circa res,
5 & perſonas: Bart. *in l. teſtium, § altero. n.5. ff. de
adminiſtr. & peric. tutor.* Angel. *conſil.* 31. *in fin.* Anchar.
conſ. 30. *lib.* 2. Alex. *conſil.* 24. *num.* 5 & *conſil.*
48. *num.* 5. quæ requiſita in noſtro caſu nullatenus
demonſtrantur, & ſequeſtra valent docto de bono jure
6 ſequeſtratis. Rot. *decis.* 293. *n.* 1. *p.* 1. *recent.*

Et ita unâ tantum parte, &c.

Albanen. Vineæ.

Lunæ 30. Martii 1637.

ARGUMENTUM.

Adminiſtrator, ſeu Tutor tenetur reddere rationem rei adminiſtratæ, quamvis à teſtatore ſit remiſſio redditionis rationum, quæ obligatio eſt tranſitoria etiam ad hæredes.

SUMMARIUM.

1 *Tutor & quilibet adminiſtrator reddere tenetur rationem officii ſui.*
2 *Pupilli negotia regens tenetur reddere rationem.*
3 *Et procedit ſive fiat cum mandato, ſive non.*
4 *Teſtator remittens redditionem rationis, eam tamen reddere tenetur, cùm cenſeatur remiſſa ſcrupuloſa inquiſitio, quoad culpam, non quoad dolum.*
5 *Obligatio reddendi rationem tranſit ad hæredes.*

DECISIO CLXXXII.

1 CErta, & veriſſima eſt eſt in jure concluſio, quod
quilibet tutor, ſeu adminiſtrator reddere tenetur
rationem officii ſui: *l.* 1. *officio, ff. de tutel. & ration.
diſtrah. & ibi* Bartol. *n.* 2. quem textum in tutore loquentem
ad Adminiſtratores extendit Aret. *ibid. leg. tutor, C. arbitrium
tutelæ, l. ſi quis rationes, ff. de liberatione legata:* Jaſon.
conſil. 100. *n.* 6. *lib.* 4. Roman. *conſil.*
414. & *ſeq. in princip.* Dec. *conſil.* 510. *n.* 7. Aymon. *conſ.*
218. *n.* 1. Ruin. *conſ.* 29. *n.* 11. *lib.* 5. Menoch. *de arbitrariis,
caſu* 209. *num.* 1. Rot. coram Caval. *dec.* 412. *n.* 3. coram
Greg. *dec.* 30. *n.* 4. coram Dec. 242. *n.* 11. & *dec.* 522. *n.* 1.
p. 1. *recent.*

2 Et hoc quocumque titulo, vel cauſa pupilli negotia
gerat Gabriel *conſil.* 148. *in princ. lib.* 1. Gutierrez *de tutelis
par.* 3. *cap.* 1. *n.* 9. & *cap.* 45. *n.* 4. & ſive cum mandato,
3 vel ſine illo; Eſcobar *de ratiociniis cap.* 3. *n.* 31. &
quod fortius eſt, etiamſi à teſtatore remiſſa ſit rationis
4 redditio, eam adhuc reddere tenetur, quia ſolùm videtur
remiſſa ſcrupuloſa inquiſitio quoad culpam, non
quoad dolum, vel reliquorum reſtitutionem: *l. quidam
6. de leg.* Salicet. *in leg. nulli num.* 14. *Cod. de Epiſc.
& Cler.* Matienzo *in lib.* 5. *recopilat. tit.* 4. *lib.* 14. *gloſſ.*
2. *num.* 67.

Tum etiam verum eſt, iſtam obligationem reddendi
rationem ad hæredes tranſire: *l.* 3. *§. hæc autem
actio, ff. de negot. geſt.* Roman. *conſ.* 413. *n.* 2. Alciat.
reſponſ. 31. *num.* 7. *lib.* 5. Eſcobar. *d. num.* 31. Aymon. *d.
conſ.* 218. *num.* 18.

5 Hoc firmato, & conſtito per teſtes, ab utraque parte
productos, ac adminiſtrationi quorumdam bonorum
Dom. Angelæ Cappellæ Pyrrhum Nutum, Domini dixerunt
Joannem Mariam Nutum teneri Domin. Angelæ reddere
rationem adminiſtrationis uti hæredem D. Pyrrhi Nuti.

Informante tantùm D. Angela, &c.

Peruſina Pecuniaria.

Lunæ 4. Maii 1637.

ARGUMENTUM.

Emptor quando teneatur ad fructus recompenſativos, juxta æquitatem *l. curab. C. de act. empt.* Conventio ſecuta inter partes de fructibus recompenſativis eſt ſervanda; nec eſt neceſſaria mora ad hoc, ut fructus rei debitæ venditori debeantur.

SUMMARIUM.

1 *Emptor re, & pretio frui debet.*
2 *Mora non eſt neceſſaria, ut fructus rei debitæ uſque ad quantitatem pretii non ſoluti ab emptore venditori debeantur.*
3 *Conventio ſecuta inter partes de fructibus recompenſativis, eſt ſervanda.*
4 *Probatio, fructus non fuiſſe præceptos ad ſummam conventam, cui incumbit.*
5 *Venditor non debet priùs tradere emptori rem, quàm pretium ei ſolvatur.*
6 *Uſuræ lucrativæ non dicuntur, ſed fructus recompenſativi, qui debentur, quando pretium rei venditæ non ſolvitur.*

DECISIO CLXXXIII.

IN hâc cauſa fuit reſolutum 22. Maii 1626. *coram
Reverend. D. Urgellen.* D. Angelæ, & ejus ſororibus
deberi fructus ad rationem 4. pro 100. ex ſummâ pretii
ſcutorum 5000. non ſoluta, quam Annibal, vel
ejus ſucceſſores d. Angelæ, & ſororibus ex quodam
contractu emptionis ſolvere debebant, ne emptor &
re, & pretio fruatur cum venditoris jacturâ: Covar.
var. lib. 3. *c.* 4. *nu.* 2. & ut pleno calamo *in dicta dec.* 22.
Maii fuit dictum.

Hodie propoſito dubio, An eſſet relaxandum man- 1
datum pro fructibus à d. anno 1626. DD. affirmativè
reſponderunt ex eiſdem rationibus, & fundamentis
coram D. Urgell. allatis, & ponderatis cum à d.
tempore hæredes Annibalis Vegliæ ſint in morâ, quamvis
hæc non ſit neceſſaria, ut fructus rei venditæ uſ-
que ad quantitatem pretii non ſoluti ab emptore ven- 2
ditori debeantur: *l. curabit, & ibi* Bald. *d. n.* 19. Salic.
in fin. C. de act. empt.

Tum etiam quia fuit conventum inter partes, quòd 3
circa fructus recompenſativos deberentur quatuor pro
centenario, quæ conventio ſervanda eſt: Covarr. *lib.*
1. *var. c.* 15. *n.* 6. Gom. 2. *tom. var. c.* 2. *n.* 11. *leg. qui fundus*
40. *§. fundi l. qui fundum* 75. *ff. de contrah. empt. leg.
Julianus* 13. *§. ſi fructibus* 10. *ff. de act. empt.* bonus text.
in l. ult. ff. de periculo & commodo rei vend. donec ex
adverſo non probetur fructus non fuiſſe perceptos ad 4
dictam ſummam: ut concludit Neguſ. *de pign. in* 2.
memb. p. 3. *n.* 19. *verſ. ſed in hoc poſſet dubitari.* Neque
enim æquitas patitur, ut priùs venditor rem emptori 5
fructificet, quàm emptor pretium venditori ſolvat, ut
is illo utatur, poſſitque ei fructus parere, ut ipſius
ſubeſt induſtriæ: Lud. Molin. *de contr. tract.* 2. *diſp.* 368.
n. 8. *per totum.*

Neque hæc dici poſſunt uſuræ lucratoriæ, ſed com-
penſatoriæ fructuum, quæ ratio non patitur, ut ſint 6
emptoris, interim, dies in mora eſt ſolvendi pretium.
Conſequens itaque eſt, ut non ſint de earum uſurarum
numero, quas naturale, & canonicum jus damnant.

Et ita una tantùm parte informante, &c.

Beneve

Beneventana Molendini.

Veneris 19. Martii 1637.

ARGUMENTUM.

Contractus nullus non cenſetur ratificatus per acquieſcentiam, nec per taciturnitatem, quando reſultat nullitas non ſolùm ex defectu decreti Judicis, verùm etiam Statuti ſolemnitatis omiſſæ. Appellatio interpoſita poſt 10. dies dicitur deſerta. Læſio eſt neceſſaria pro obtinenda in integrum reſtitutione.

SUMMARIUM.

1 *Contractus nullus per acquieſcentiam non cenſetur ratificatus, nec per lapſum temporis,* & n. 6.
2 *Appellatio interpoſita poſt terminum decem dierum, dicitur deſerta, & inducitur res judicata.*
3 *Læſio eſt neceſſaria pro obtinendâ in integrum reſtitutione.*
4 *Læſio eſt fundamentum reſtitutionis in integrum.*
5 *Læſio excluditur, quando ſententia eſt valida, & juſta.*
7 *Ratificatio inducitur ex taciturnitate plurium annorum.*
8 *Acquieſcentia poteſt ſolùm tollere defectum decreti Judicis, non autem omiſſarum ſolemnitatum Statuti.*

DECISIO CLXXXIV.

1 VEndito Molendino de quo agitur de anno 1596. à Billota tunc conſtituto in ætate 18. annorum, idem Billota ſub prætextu, quòd venditio eſſet nulla ex defectu ſolemnitatum in contractibus à Statuto Beneven. requiſitarum, judicium redintegrationis contra Marium Latinum emptorem in partibus intentavit, eoque ad Rotam deinde devoluta fuit *coram R. P. D. Merlino* diſputatum ſuper nullitate dicti contractus, qui pro parte Latini emptoris vel prætendebatur validus, vel ſaltem per acquieſcentiam Billotæ majoris facti ratificatus. Et plenè diſcuſſis articulis *coram ed. D. meo Merlino ſub die* 28. *Junii* 1634. DD. reſponderunt pro nullitate contractus, & quod per acquieſcentiam Billotæ ex lapſu temporis reſultan. non cenſeretur ratificatus, ut *in dec. ejuſdem D. mei Merlini*, qui pro redintegratione pronunciavit.

Ab hâc ſententiâ pro parte Latini fuit poſt 10. dies appellatum, & cauſa mihi commiſſa fuit pro parte Billotæ reformata hujuſmodi commiſſio; & obtentum mihi reſcribi, ut conſtito de re judicata procederem ad illius executionem, cujus vigore dato dubio an conſtaret de re judicata, vel cauſis reſtitutionis in integrum? DD. pro Billota tantùm informante reſponderunt.

2 Conſtat enim de re judicatâ, ex qua Rotalis ſententia fuit lata *ſub die 27. Junii*, & appellatio à Latino interpoſita *ſub die* 20. *Julii ſubſequentis*, & ſic extra tempus decem dierum, quo cauſam dici deſertam, & inductam rem judicatam, firmat *l. fin. C. de tranſact. l.* 1. *§. biduum ff. quando appell. ſit, Auth. hodie, C. de appell.* cum aliis per Scac. *de appell. q. 7. limit. 1. n. 69.*

3 Non conſtare autem de cauſis reſtitutionis in integrum, DD. deducebant, ex eo, quia non conſtabat de læſione, quæ eſt neceſſaria ad effectum obtinendi reſtitutionem *cap. 1. & ibi* Abb. *n. 2. de reſtit. in integr.* Salic. *in l. 1. n. 8. C. ſi adverſ. rem jud.* Innoc. *in cap. cum ex litteris. n. 7.* & cæteri DD. præſertim Abb. *n. 16. de reſtit.*
4 *in integr.* Rota *dec. 154. n. 1. p. 5. diverſ.* ubi quòd læſio eſt fundamentum reſtitutionis in integrum, & *dec. 49. n. 3. & 69. n. 1. in eiſdem.*

Quin imò læſio viſa fuit penitus excludi, tam reſpectu nullitatis, qua apparent interveniſſe omnia pro validitate neceſſaria, de quibus per Caputaq. *dec. 260. p. 2.* quàm etiam reſpectu injuſtitiæ, & latè deductis *in deciſione D. mei Merlini*, ubi quòd firmatâ nullitate contractûs à principio, non potuit idem contractus ex diuturnitate temporis videri ratificatus per acquieſcentiam Billotæ, poſtquàm fuit factus major: Quia licèt ex eâ taciturnitate videatur ab eo contractus ratificatus, ut habetur *in leg. ult. C. ſi major fact.* & voluit Rota coram Gregor. *deciſ. 473. n. 17.* Nihilominùs ea acquieſcentia poterat ſolùm tollere defectum decreti Judicis, non autem aliarum ſolemnitatum requiſitarum à Statuto Benevent. quæ probantur omiſſæ in hoc contractu; ut firmat Lancell. Galliaul. *in conſil. 105. n. 28.* Bardell. *conſ. 58. nu. 92.* & Rot. coram Gregor. *deciſ. 260. n. 13. & 21.* & in Romana dotis 10. Junii 1626. coram Illuſtriſſ. D. meo Decano, cum aliis latè deductis *in d. deciſ. D. mei Merlini*, quæ DD. placuerunt.

(Margin: 5, 6, 7, 8)

Et ita Billota tantùm informante D. D. reſponderunt, &c.

Romana Domus.

Martii 9. Junii 1638.

ARGUMENTUM.

Tertius veniens ad cauſam pro ſuo intereſſe, de eo ſufficit apparenter docere. Venditor defendere tenetur emptorem, intimatis moleſtiis, quamvis expreſſè obligatus non ſit.

SUMMARIUM.

1 *Venditor intimatis ei moleſtiis, tenetur emptorem defendere, quamvis in inſtrumento expreſſè obligatus non ſit,* & n. 6.
2 *De intereſſe, ut conſtet, ſufficit quòd apparenter doceatur.*
3 *De intereſſe dicitur conſtare propter venditionem factam cum reſervatione dominii uſque ad ſatisfactionem, & de eâ non docetur.*
4 *Intereſſe majus dici non poteſt, quàm prætenſio domini.*
5 *Venditori incumbit defenſio ratione evictionis promiſſa.*
7 *Intereſſe non poteſt extingui ſine facto proprio.*
8 *Exceptio* noſtra intereſt, *quid importet.*

DECISIO CLXXXV.

MOto in Rota judicio uſque de anno 1627. per Angelum Cruciarium contra Joan. Paulum & Atrilum de Vadis, & Aſcanium ab eis cauſam habentem ſuper immiſſione in poſſeſſionem nonnullorum bonorum, & ſignanter cujuſdam ſitûs, & aliarum domorum in urbe exiſtentium vigore aſſerti fideicommiſſi, quæ bona dict. de Vadis uſque de anno 1611. emerunt ab Elizabetha Magdalenâ, & ſorore Maria Columba in in ſæculo *Agnete* nuncupata, ſororibus germanis de Turrinettis, & earum nomine à Cæcilia de Quadris earundem Tutrice, cum conſenſu Juliæ Marochiæ pro annuo legato ſcut. 50. ex fructibus pretii dd. domorum ſibi perſolvendo, cum promiſſione ad favorem emptorum de evictione in forma, & obligatione rem liberam tradere, & quemlibet conſentire facere cum reſervatione dominii uſque ad integralem pretii ſolutionem, aliiſque favorabilibus clauſulis, de quibus in inſtrumento, quod datur *ſumm. n.* 1.

Unde intimatis moleſtiis per illos de Vadis ſororibus Turrinettis fuerunt hæ mulieres coactæ dictos emptores defendere, & liberare prout tenebantur quantumvis
in inſtrumento expreſſè obligatæ non eſſent: *l. ſi plus,* 1
§. mora

Digitized by Google

§. *mota quaſt. ff. de evict.* Rimin. jun. *conſ.* 326. *nu.* 1. *l.* 3. Natt. *conſ.* 232. *n.* 1. & Rota in Ariminen. Domus 10. Dec. 1636. coram bon. mem. Motman. Ideò Magdalena, & Maria Columba ſorores de Turrinetis, & Julia Marochia legataria petunt ad cauſam admitti prævià commiſſione Sanctiſſimi mihi directâ, cum clauſulâ *Conſtito de intereſſe*: & cùm Cruciarius hanc admiſſionem impugnet, fuit dubitatum an conſtaret de intereſſe.

Et Domini abſque ullâ hæſitatione affirmativè reſ-
1 ponderunt, plenè illud deducendo ex duobus & tamen ex vulgatis Rotæ regulis apparenter ſufficeret de eodem docere, ut *in deciſ.* 47. *n.* 19. coram R. D. meo Decano, & 53. *nu.* 7. coram bonæ mem. Buratto ſequendo Cardinalem Zabarellam *in c. venient* 2. *num.* 3. & Abb. ibid. *n.* 9.

Et primò probatur hoc intereſſe ex eo, quod ſorores præfatæ vendiderunt ſupra dicta bona illis de Vadis
3 cum Dominii reſervatione uſque ad integralem pretii ſatisfactionem, & Julia Marochia pro annuo legato ſcu. 50. ſuper iiſdem rebus idem jus reſervavit: quod pretium, & legatum reſpectivè, cum adhuc non fuerint completè perſoluta, dominium dictarum domorum procul dubio remanſit penes ipſas venditrices, & conſentientem reſpectivè. Abb. *conſ.* 66. *n.* 2. *part.* 1. Surd.
4 *deciſ.* 305. *num.* 39. & 40. Rota *deciſ.* 704. *num.* 3. *part.* 1. & *deciſ.* 507. *part.* 3. *rec.* Majuſque intereſſe non poteſt in alio conſiderari quàm prætenſio dominii rei controverſæ.

Secundò deducebatur etiam hoc intereſſe ex obliga-
5 tione juratâ de evictione, de tradendo rem liberam & de faciendo omnem perſonam conſentire ad favorem dd. de Vadis emptorum, propter quam Turrinetæ tenentur dictos emptores defendere: Mangil. *de evict. quaſt.* 184. *n.* 18. Giurba *dec.* 8. *n.* 3 Rimin. jun. *conſ.* 326.
6 *n.* 4. *l.* 3. quod procedit ut *ſuprà* dixi, etiam ſi ſpecialiter, & expreſsè non eſſent obligatæ per *l. ſi plus* §. *mota quaſt.*

Non obſtat unicum fundamentum per Cruciarium oppoſitum, ſcilicet cauſam in Rota introductam inter ipſum Cruciarium, & illos de Vadis, eſſe jam per concordiam terminatam, per quam iidem de Vadis remanſerunt per Turrinetas liberati, & hodie ſolummodo in Curiâ Capitolinâ agatur pro obſervatione Concordiæ inter ipſaſmet Turrinetas.

Quia ultra quòd hæc concordia in hâc petitione per Cruciarium non fuit exhibitâ, prout tenebatur; & intereſſe, de quo agitur non ſolùm pertineat ad Joannem & Eliſabetham, quæ Concordiæ interfuerunt; ſed etiam ad Magdalenam, & Mariam Columbam, ex *ſuprà* deductis, & ad Juliam Marochiam, jure legati;
7 quæ duæ ſorores, & Marochia, cùm in dicta Concordiâ non intervenerint, nec nominatæ fuerint, certum eſt quòd eorum intereſſe ſine facto proprio non potuit
8 extingui, cum ipſis ſororibus ſufficiat dicere, *Concordia de nobis non loquitur*; & propterea obſtat exceptio *noſtra intereſt*, Greg. *dec.* 396. cum aliis allegatis.

Et ita utraque, &c.

Romana Computorum.

Lunæ 17. Martii 1642.

ARGUMENTUM.

Scriptura probatur per recognitionem de manu notâ, comparitione litterarum.

SUMMARIUM.

1 *Quando alia deficiunt probationes, probatur ſcriptura per comparitionem litterarum.*

2 *Præſertim ſi præceſſit juramentum calumniæ, & non adeſt alius modus juſtificandi ſcripturam.*

3 *Et præſertim apochâ confecta per magnatem.*

4 *Et in ſcripturâ antiquâ.*

5 *Et in urbe Roma ex æquiſſimo ſtylo admittitur iſta probatio.*

DECISIO CLXXXVI.

Reſolutum fuit in hâc cauſâ coram bon. mem. Pirovano ſub die 14. Junii 1634. excellent. D. Ducem Sermonetæ hæredem bon. mem. Cardinalis Henrici Camerarii fuiſſe ſatisfactum de credito ſcut. 1778. quoad ſcuta 1400. tantùm ex ſolutionibus per Ambrunum factis ad commodum Cardinalis, quo verò ad reſiduum ſub die 20. Nov. 1637. dictum fuit conſtare de ſatisfactione ex apochâ manu ejuſdem Cardinalis Henrici tunc Camerarii ſubſcripta, & cùm contigerit diſputari ſuper recognitione facienda ſubſcriptionis apochæ, fuit datum dubium coram bon. mem. Pirovano an recognitioni per comparitionem locus eſſet: quod hodie per me propoſitum in ejus locum ſuffecto fuit affirmativè reſolutum.

Etenim ſemper eſt locus recognitioni per comparitionem, dum aliæ probationes deficiunt, ne veritas 1
occultetur §. *ſi verò moriatur au h. de inſtrum. cautel. & fid.* Gloſſ. *in l. comparitiones in verbo ab his verſ. curant autem, C. de fid. inſtr.* ubi Angel. & Salic. præſertim, dum prout in præſenti præceſſit calumniæ juramentum, & eos non habere alium modum juſtificandi apocham, Menoch. *de arbitr. l.* 2. *c.* 114. *n.* 34. Farin. qui 2
alios congerit *in fragm. part.* 1. *in verb. comparitio. n.* 491. Rot. *p.* 5. *recent. dec.* 199. *n.* 18. Addent. ad Burat. *dec.* 611. *ad fin. verſ. notandum autem*: cùm verſemur in apochâ 3
confecta per magnatem, in qua eſſet indecentia adducere teſtes in ſubſcriptione, ut per Rot. *part.* 4. *rec. d.* 41. *ad fin. verſ. præterea*, juncto etiam, quia agitur de 4
ſcriptura ſubſcripta uſque de anno 1589. & ſic antiqua, quo caſu leviora ſufficiunt, Caval. *dec.* 457. *n.* 3. *verſ. talis autem laterculus, & n.* 4. Theſ. jun. *lib.* 1. *q.* 24. *n.* 19.

Prædictis accedit, quòd ſumus in Urbe, ubi ex æquiſſimo ſtylo admittitur hæc probatio per teſtes habentes notam manum abſque eo quòd viderint ſcribere, 5
Rota *diverſ. dec.* 124. *n.* 2 *par.* 2. Seraph. *deciſ.* 150 *n.* 1. & *in recent. deciſ.* 303. *n.* 1. & 582. *n.* 8 *part.* 1. & *deciſ.* 192. *n.* 3. *p.* 3. & *dec.* 76. *n.* 32. *p.* 6. & *dec.* 39. *n.* 5. 7.

Sed quia quam plura fuerunt per D. Ducem appoſita contra d. Apocham, ideò Domini admiſerunt hanc recognitionem, ſalvis tamen exceptionibus ſuo tempore diſcutiendis. Utraque parte informante, &c.

Hortana Spolii.

Lunæ 25. Junii 1640.

ARGUMENTUM.

Melioramenta ut impediant reſtitutionem Spoliati debent probari plenè, & fuiſſe neceſſaria, ſeu utilia, eiſque non poteſt, illorum cautione præſtitutio concedenda eſt.

SUMMARIUM.

1 *Proponenti melioramenta ad impediendam redintegrationem, poſſeſſionem præfigendus terminus ad ea probanda.*

2 *Contra ſpoliationem competit redintegratio.*

3 *Quæ requirantur ad tranſactionem.*

4 *Ex ſtatuto aliquo duæ ſententiæ conformes habent vim trium, & tranſeunt in judicatum, & propterea exequendæ ſunt.*

5 *Melioramenta reficienda non ſunt, niſi neceſſaria, & utilia ſint.*

5 *Melio-*

Digitized by Google

6 *Melioramenta debent probari plenè, ut illis impediatur immiſſio in poſſeſſionem.*

7 *Impenſi, & meliorati collatio facienda eſt, & illud, quod minus eſt venit reficiendum.*

8 *Plantationes arborum non connumerantur inter melioramenta utilia neceſſariò reficienda, ex opinione Rotæ.*

9 *Quando ſunt aliqua melioramenta, de quibus, ut debet, non conſtat, illis non obſtantibus immiſſio in poſſeſſionem alteri conceditur præſtitâ cautione de reficiendis melioramentis, quando de eis conſtiterit.*

DECISIO CLXXXVII.

BIs fuit coram me reſolutum conſtare de duabus conformibus, ad favorem Diamantis de Rubeis, & litis conſortium ſuper redintegratione ad poſſeſſionem Terreni arborati, poſ[iti] in agro Hortano ſub vocabulo *il Renaro* contra Capitulum Hortanum ac litis conſortes, & eſſe locum ſtatuto Urbis *cap.178. lib.1.* Nempe ſub die 14. Junii 1638. & 16.Jan.1640.*ut latiùs in dd. deciſion.*

1 Sed cùm præfatum capitulum exciperet de melioramentis ibi factis, propterea non competere Diamanti redintegrationē, niſi illis refectis pro eis probandis fuerit præfixus, & aſſignatus certus terminus dicto Capitulo, *juxta dec.* Put. 461. *l.2.in correct.* eique conceſſa remiſſoria, cujus vigore fuerunt examinati nonnulli teſtes,& propoſito hodiè dubio, an conſtaret de melioramentis, quæ venirent reficienda,Domini dixerunt Diamanti, ac litis conſortibus dandam eſſe immiſſionem datâ cautione de reficiendis melioramentis.

2 Ratio reſolutionis fuit quia illi immiſſio non poteſt denegari, cùm ex tot deciſionibus tam coram R.P.D. meo Ghiſlerio, quàm coram me conſtet ſubhaſtationem, & deliberationem ſecutam de hoc prædio nullam extitiſſe, ac ſpoliativam, propterea benè competere Diamanti redintegrationem ex Greg. *d.335. n.2.* Nullitas deducta fuit ratione exceſſus, cùm Diamantes ſe obligaverit ad fructus ſocietatis officii pro Michaële Marito, ad quos non tenebatur Michaël, cùm ſocietas officii eſſet contracta per Planos pro ſolvendis debitis Michaëlis, pro quo Plani fidejuſſerant non præcedente intimatione in perſonam dicti Michaëlis, prout latiùs in dd. deciſionibus, cujus obligationis vigore fuit deventum ad ſubhaſtationem hujus prædii.

3 Similiter nec obſtare tranſactionem factam inter Diamanten, & Planos, qui bene reſpondent deciſiones tranſactioni non potuiſſe locum eſſe, cùm illa careret tribus illis requiſitis neceſſariis pro eâ ſuſtinenda, nempè quòd fuerit facta ſuper re dubiâ aliquo dato, vel retento, & tandem quod intervenerit bona fides, quæ omnia requiſita in d. tranſactione deficiunt, ideò cenſuit Angel. *conſ.94.n.6,*Duran. *dec.* 120.*n.*25. Ulterius locum eſſe ſtatuto de duabus conformibus *ca.* 178. *lib.* 1.

4 cùm ſententiæ ſint in omnibus conformes, ut in ultimâ deciſione coram me 15. Januarii præteriti, quibus ſtantibus venit Diamanti concedenda immiſſio, ex quo dictæ ſententiæ propter ſtatutum urbis habent vim trium, ac rei judicatæ, & poſt rem judicatam, nihil aliud remanet, quàm ut & executioni demandetur, ut dixit Rota in Romana vineæ de Fabiis 24.Maij 1612. coram Litta apud Marcheſ.*de commiſſ. tom.2.fol.* 239. Mant. *deciſ.*187.*n.* 4. & fuit coram me reſolutum hâc eadem die 25. Jun. 1640. in Romana Tutelæ.

5 Nec obſtant præfata melioramenta oppoſita per capitulum, quæ reducuntur ad duo genera. Primò ad conſtructionem unius domunculæ, quia à quo fuerit ædificata non probatur, nec quid fuerit impenſum, nec valor præſentis temporis, imò teſtes deponunt prædium præfatum domo non egere, cùm reperiatur poſitum propè civitatem: Certum tamen eſt, quòd melioramenta non veniunt reficienda, niſi neceſſaria, & utilia, & quæ fructus rei augent *l.*1. *&* 2. *& l. impenſæ & l. voluntariæ*, & ibi Gloſſ.*in verb. exornat ff. de impenſ. in reb. dot. fact.* Rot. *dec.*650. *n.*4.*p.*2. *rec. dec.* 834.*n.* 12. coram bon. mem.Buratto.

Quo verò ad plantationes arborum, hodiè pariter reſolutum de iſtis melioramentis non conſtare, ita ut impediant immiſſionem, cùm unicus tantùm teſtis deponat, prædium, ſeu vineam fuiſſe prius tantummodò in medietate arboratam, in præſenti verò totam, alii verò teſtes non benè deponunt quid fuerit melioratum, ut per Seraph. *dec.* 952. *n.*9. *& dec.* 1453. *n.*5. & coràm Burat. *dec.* 834.*n.*11. *&* 13. non apparet quid fuerit impenſum prout requiritur ex quibus factâ collatione impenſi, & meliorati illud, quod minus eſt veniat reficiendum ex Alber. *in l. in fundo n.*5.ubi etiam Bart.*ff. de rei vendic.* Menoch. *de recuper. rem.* 15. *n.*15. Rot. *dec.* 399. *n.*47. *p.*5. *& dec.*116. *n.*2.*p.*6. & fuit dictum in Spoletana Abbatiæ 19. Dec. 1625.cor. R. D. meo Decano, & in Imolen. melioramentorum 18. Apr.1636. coram R. Patriarcha Macchianello. 6 7

Ultra quòd Rota tenet opinionem, quòd plantationes arborum non reputentur inter melioramenta utilia neceſſariò reficienda, ut apud Cæſ. de Graſſ. *dec.* 5. *de reb. Eccl.non alien.aliàs* 136. *& dec.* 316.*n.*6. *p diverſ. & dec.* 650.*n.*5. *p.*2. *rec.in puncto.* Duran. *dec.* 338. *n.* 7. *v. Rota verò.* 8

In omnem caſum quamvis dicta melioramenta eſſent reficienda, quia ex teſtibus datis de illis præfatis non conſtat ut debet immiſſio Diamanti, ac litis conſortibus nequit denegari datâ cautione de illis reficiendis, quando fuerint liquidati, ut Rota ſolet paſſim practicare,Put. *deciſ.* 461. *lib.*2.*in corr.*Rot. *deciſ.* 37. *n.*7. *part.*2.*rec.* Caval. *deciſ.* 54. *in fin.*& in Peruſina melioramentorum 18. Januarii 1616. coram Illuſtriſſ. D.meo Decano. 9

Et ita reſolutum, &c.

Romana, ſeu Januen. Locorum Montium.

Veneris 1. *Martii* 1641.

ARGUMENTUM.

Ad impediendam reſtitutionem alicujus rei debitæ, credita debent perliquida eſſe, & clara.

SUMMARIUM.

1 *Qui poſt lapſum tempus aliquid promiſit, eo lapſo tenetur.*

2 *Credita ad impediendam reſtitutionem adducta, ut illam impediant clara eſſe debent.*

3 *Ita ut ſi altiorem requirant indaginem, retentio non competat.*

4 *Partita Gabellæ cambiorum ſolùm probat denunciationem reſpectu intereſſe gabellarum, non autem numerationem pecuniarum.*

5 *Non eſt perfectè liquidum, quod per Judicis ſententiam non eſt liquidatum.*

6 *Ex mandato ſolvendi cambium factum non eſt liquidum: præſertim ſi ab eo appellatum ſit.*

DECISIO CLXXXVIII.

SEcutâ venditione Palatii ad favorem D.Aloyſii Centurioni D. Simon ab Aria fidejuſſit & de evictione promiſit pro DD.Angelo,& Joanne Vincentio fratribus de Lomellinis, venditoribus pro limitato tempore 15.annorum, & pro indemnitate D.Simonis D. Maria Lomellina Mater ſupra dictorum venditorum reſignavit hîc in urbe quamplura loca Montium, cum hâc conditione, *Quod elapſo tempore 15. annorum teneretur d. D. Simon reſignare dd.loca Montium eidem D. Mariæ, vel ejus hæredibus, & interim ſolvere fructus exigendos.*

Elapſo

Digitized by Google

Elapſo tempote præfixo 15. annorum D. Angelus uti hæres teſtamentarius ſupra dictæ D. Mariæ Matris inſtitit, pro actuali conſignatione medietatis dd. locorum Montium, & introducta cauſa coram bon. mem. Buccabella emanavit deciſio ſuper bono jure d. D. Angeli ſub die 31. Maij 1638. & D. Buccabella vita functo fuit in ejus locum ſubrogatus R. D. meus Pirovanus, coram quo emanavit ſecunda deciſio ſub die 25. Junii 1640. in quibus bene diſcuſſis, ac diligenter examinatis omnibus prætenſis creditis D. Simonis, quorum vigore prætendebat retentionem dd. locorum montium, fuit lata ſententia ad favorem d. D. Angeli; & in gradu appellationis mihi cauſâ commiſsâ dubitavi hodiè an præfata ſententia Rotalis eſſet confirmanda, affirmativè reſolutum fuit, cùm viſa fuerit Dominis valida & juſta.

De validitate non poteſt dubitari, cùm neque à parte fuerit appoſitum.

1 Juſtitia verò deſumpta fuit ex eo quia debitum D. Simonis eſt clarum, cùm lapſo termino 15. annorum teneri voluerit ad reſtitutionem præfatorum locorum Montium ei, ut ſuprà, conſignatorum quod tempus cùm jam effluxerit, & inſuper D. Angelus expreſſam liberationem D. Simonis à præfato Centurione reportaverit, ut in præfatis deciſionibus deducitur, non eſt dubium, quin teneatur ejus obligationem adimplere, juxta *l. fidejuſſor.* *§. ult.* ubi Gloſſ. *ff. mandati.* Dec. *conſ.* 72. *n.* 13. Seraph *dec.* 55. *n.* 1. Rota *dec.* 567. *n.* 1. *& ſeqq.* *part.* 1. *diverſ.* cum aliis latè deductis *in prædictis deciſionibus*, in hac cauſâ.

2 Non obſtat quòd pro parte D. Simonis adducantur alia credita pro retentione dd. locorum Montium, quia cùm de iſtis creditis deberet concludentiſſimè conſtare,
3 vel per confeſſionem, vel per rem judicatam, vel per inſtrumenta publica, quæ nullam admittant controverſiam, & tamen de hoc non doceatur, ideò illa non fuerunt habita in conſideratione præſertim, cùm ea ſatis fuerint diſcuſſa in deciſionibus, tam bon. mem. Buccabellæ, quàm R. D. mei Decani, & præter in eis deductos dixerunt Menoch. *conſ.* 858. *n.* 8. Mareſc. *var. lib.* 2. *cap.* 121. *n.* 8. Rota *dec.* 533. *n.* 3 *part.* 2. *recent.* Duran. *dec.* 197. *n.* 1. adeò ut ſi altiorem requirant indaginem retentio non competat. Rota poſt Zacch. *de oblig. Camer. dec.* 130. *n.* 8. *& in rec. dec.* 433. *n.* 2. *part.* 2. Greg. XV. *decis.* 254. *n.* 3. ubi add. *n.* *n.* 8. *& poſt tract. de manut. decis.* 325. *n.* 24.

4 Credita autem quæ pro parte D. Simonis adducebantur pro retentione dd. locorum Montium non viſa fuerunt DD. adeò clara & juſtificata, ac demùm talia, ut pro illis retentio competere poſſit Simoni, cùm adducta in præſenti diſputatione ad duas partitas reducantur, quarum prima eſt ſcut. 1700. continens in ſe aliud creditum ſcut. 1725. Ut literis *in ſum.* datis, ex quibus clarè videtur inferri unicum tantùm eſſe creditum, ſecunda verò ſcutorum 1213. multas ipſa quoque patitur exceptiones, nec concludenter apparet juſtificata ex partitâ gabellæ Cambiorum, quia non probat, niſi denunciationem reſpectu intereſſe Gabellarii, non autem numerationem pecuniarum, & Scac. *de camb.* *§.* 7. *gloſſ.* 3. *n.* 8. pro parte Simonis adductus, cùm loquatur de Chartular. S. Georgii, quod eſt longè diverſum à ma-
5 nuali Gabellæ, non applicatur, & ſuper dictis partitis nulla adeſt Judicis ſententia illas liquidans, quod neceſſarium videtur pro retentione ex doctrinâ Baldi *in l. item quia, in ſecundâ lecturâ in princ. ff. de pact.* dicentis, non eſſe perfectè liquidum, quod per Judicem non fuit liquidatum, & idem firmavit Rota *in decis.* 90. *n.* 10. poſt Statil. *de Salvian.* Amict. *decis.* 103. *n.* 1. & quamvis ſuper dictâ primâ partitâ detur mandatum Genuæ
6 relaxatum, illud tamen non apparet juſtificatum, ut requiritur, & fuit ſuſpenſum per appellationem ab eo interpoſitam, Lap. *alleg.* 2. *n.* 5. Pariſ. *cons.* 28. *n.* 22. *li.* 4. Oſaſch. *deciſ. Pedem.* 5. *n.* 1. Gratian. *decis. March.* 9. *n.* 11.

Ex qua partitarum dubietate, ac illiquido D. Simonis credito viſum fuit DD. ei non competere retentionem, ſed potiùs hoc ſpectare ad aliud judicium reconventionis, in quo ſupra dictæ partitæ ſigillatim diſcuti poterunt.

Et ita reſolutum, &c.

Romana Pecuniaria.

Mercurii 29. Maii 1641.

ARGUMENTUM.

Quando probetur debitum literarum cambii inter Mercatores, & quomodo illo probato procedi poſſit.

SUMMARIUM.

1 *Partitæ computi libri alicujus contra ſcribentem probant: præſertim ſi fuerint ab eo producti.*
2 *Mercator qui acceptavit litteras cambii, & non docuit remiſſam, condemnandus eſt.*
3 *A. C. poteſt procedere contra mercatores executivè, & de plano, ſolâ facti veritate inſpectâ.*
4 *Clauſula, ſolâ veritate inſpectâ, de plano & ſine figura judicij, & manu regiâ proced. operantur, ut Judex poſſit procedere uti Princeps.*
5 *Inter mercatores proceditur ex bono, & æquo.*
6 *Tranſmiſſio litterarum cambij pro extinguendo debitô quomodo fiat, & quid importet.*
7 *Quid important verba* del ſtare, del credere.
8 *In materiâ cambiorum plurimùm creditur mercatoribus.*
9 *Verba ſine præjudicio ſervant præjudicium in rebus non expreſſis.*

DECISIO CLXXXIX.

DIxerunt hodie Domini mandatum ab A.C. relaxatum pro ſcutis auri Marcarum 612. contra Antonium de Federighis debitorem Jacobi Brignoni eſſe exequendum, uti validum, & juſtum, de validitate conſtat ex revolutione actorum, in quibus leguntur omnes citationes neceſſariæ in hoc judicio. Veral. *decis.* 260. *part.* 2. Durand. *decis.* 310. *n.* 1.

Juſtitia verò deſumpta fuit ex eo quia Federighius 1
præfatus ſcripſit D. Brignono 1. Decembr. præteriti ſe remiſiſſe d. pecuniarum ſummam Procuratori Chriſtophori Brignoni ad proximas nundinas Apparitionis Placentiæ hucque pro aliis ſcut. 510. de quibus per *conto ſaldo* dederat creditum d. Jacobo, nec non ex adnotatione facta in propriis libris ejuſdem Antonij de Federighis, ex quibus omnibus benè remanet probatum creditum Brignoni, præſertim cum fuerint, ab eodē Antonio producti, quæ ideò contra eum plenè probant Rota *in recent. decis.* 120. *n.* 4. *p.* 1. *& p.* 1. *dec.* 2. *n.* 1. *&* 142. *n.* 3. Gregor. XV. *dec.* 138. *nu.* 4. ubi Addent. *n.* 15. Durand. *decis.* 185. *n.* 17. quapropter cùm D. Antonius fuerit 2
conventus coram A. C. ad docendum de remiſſa, & de eâ non fuerit doctum, utique fuit benè deventum ad relaxationem mandati, ut in ſimilibus terminis firmat Scac. *de camb.* *§.* 7. *gloſſ.* 4. *n.* 1.

Non obſtat quòd fuerit actum ſine obligatione Ca- 3
merali, & abſque litteris Cambij, pro quibus tantummodò executivè procedi ſolet, fuit enim reſponſum A. C. benè potuiſſe executivè in hoc caſu procedere per ampliſſimas facultates, quas habet in negotiis ſpectantibus ad Mercatores, ut in ejus facultatibus impreſſis poſt Saluſt. Tiber. *in prax. nu.* 19. ubi expreſsè dicitur A. C. poſſe procedere inter & contra Mercatores, Curiæ uſque ad quamcumque ſummam ſummariè ſimpli- 4
citer,

Digitized by Google

4 citer, de plano & ſine ſtrepitu, & figura judicij ſolâ facti veritate inſpecta, & manu Regiâ, quæ clauſulæ remittunt ſolemnitates juris Dec. *in cap. Paſtoralibus n. 17. de appellat.* Oldrad. *conſ.* 115. Honded. *conſil.49.n. 32.lib.*1. Gravat. ad Veſtr. *lib. 5. cap.*1. *nu.*7. Mart. *de clauſ.part.clauſ.*180. Scacc. *de appel. quæſt.* 161. *limit.*1. *n.* 76. Rota *deciſ.* 446.*n.*1. *part.*2. *recent. & part.*5.*deciſ.* 120. *n.*1. & operantur ut Judex poſſit procedere uti Princeps, Mandoſ. *conſil.* 65.*n.*10.*& conſil.*96. *vol.* 1. Gratian. *deciſ.March.*68.*n.*5. Jaſ.*in §. bona fidei inſtit. de action.n.*45.Butr.*de ceſſ.bon.quæſt.*36.*in* 4.*quæſt.princ. nu.* 6.cum aliis per Gratian. *d.deciſ.* 68. *n.* 2. cùm inter
5 Mercatores procedatur de bono & æquo, Menoch.*de arbitr. quæſt.*51.*n.* 396. Theſ. *deciſ.* 166.*n.*7. Franch.*deciſ.*303. *n.*3. Rota Januen. *deciſ.*641. *in fin.& part.* 5. *deciſ.* 395.*n.*12.

6 Minùs obſtat quòd d. Antonius de Federighis ſit debitor præfatæ ſummæ, occaſione mercium tranſmiſſarum ad effectum vendendi, quæ ſucceſſivè fuerunt venditæ diverſis perſonis habitâ fide de pretio, conſequenter illũ non eſſe conveniendum non diſcuſſis prius emptoribus.

Fuit enim dupliciter reſponſum. Primò debitum præfatum ſcut. 612. auri marcarum benè provenire ex litteris cambij, cum dictus Antonius debitum, de quo pro tali recognoverit, dum dixit, quòd pro eo extinguendo tranſmiſerat ad Nundinas Placentiæ litteras continentes proprii debiti ſolutionem, tranſmittere autem litteras, hoc modo, nihil aliud importat, quàm tranſmiſſionem litterarum cambij pro ſolutione facienda, ita Navar. *conſ.* 31. *lib.*6. *uſur.* Alex. Rauden. *in opuſ. ſuper banco S. Ambroſij n.*36. Rota Januen. *dec.* 2.*per tot.* præſertim *n.* 10. *&* 11.

7 Secundò reſponſum fuit, quod dum Antonius, & Brignonus convenerunt *del ſtare del credere* ſuſcipiendo d. Antonium duplicatam proviſionem, hoc caſu non eſſe deveniendum ad excuſſionem eorum, qui merces emerunt, ſed eundem Antonium eſſe reputandum perſonalem debitorem, & in ſe ſuſcepiſſe nomina debitorum Scacc. *de camb.§.*3. *n.*6. & de hoc verbo *del ſtare del credere* eſt *deciſ.* 120. *part.* 5.*recent.*

Ulteriùs data fuit fides mercatorum atteſtantium hæc verba importare, quòd Mercatores teneantur poſt acceptam duplicatam proviſionem ac conventionem *del ſtare del credere*, maturatis paghis Mercium venditarum tranſmittere pecunias retractas, quamvis non exactas &
8 de proprio abſq; ullâ debitoris excuſſione, quibus plurimùm in hâc materiâ eſſe deferendum dixit Bald. *conſil.* 40.*n.*10.*lib.*5.Soccin. Jun.*conſil.* 27.*lib.*22. *l.*1.Gregor. XV. *dec.*126.*n.*3. *&* 7. Durand. *dec.*368. *n.* 12.

9 Ultimò non obſtat quòd in Epiſtolâ dicti Antonii adſint illa verba *ſenza pregiudicio.* Quia dicta verba benè præſervant præjudicium in aliis, non autem expreſſis, ita Oldrad. *conſil.* 330. *num.* 9.*in fin.* Gratian. *diſcept.* 867. *n.*10. Marta *de clauſ.part.*1.*clauſ.* 242. *n.*2.

Et ita utraque, &c.

Comen. Bonorum.

Veneris 29. *Januarii* 1644.

ARGUMENTUM.

Quando ex aliquâ causâ reſcinditur permutatio, unaquæque pars ad ſuam rem redire debet, æqualitaſque ſervanda eſt.

SUMMARIUM.

1 *Reſciſſâ permutatione, unuſquiſque ex permutantibus redit ad ſua bona.*

2 *Eccleſia, quæ eſt juſtitiæ cultrix, tenetur reſtituere omnia, quæ occaſione contractûs reſciſſi acceperit.*

3 *Quando reſtituuntur bona permutata reſciſſa permutatione, valor fructuum ad æqualitatem ex æquitate reſtituenda eſt, & compenſandus.*

4 *Si tamen liquida ſit inæqualitas.*

5 *Requiriturque ita clara, & liquida probatio, ut nullo modo offuſcari poſſit.*

6 *Relatio peritorum ſine die, menſe, & anno, nec in actis producta non eſt in conſideratione.*

DECISIO CXC.

Cenſuere hodie Domini Ludovico Vaccano, & Barbaræ conjugibus dandam eſſe redintegrationem 1
ad bona permutata cum aliis bonis ſpectantibus ad Canonicatum Eccleſiæ Comen. poſſeſſ. per Canonicum Peregrinum, quia cùm per ſententiam A. C. fuerit reſciſſa permutatio ad inſtantiam Eccleſiæ, cujus vigore recuperavit bona, quæ ex causâ permutationis præfatæ tradiderant Authoribus dictorum Ludovici, & Barbaræ, inde quiſque debet redire ad ſua primæva jura, ſic debet dicta Eccleſia relaxare bona, quæ eandem cauſam recuperat juxta terminos *l. ſi diverſa pars. C. de tranſact. & l.* 1.*C. de reſcind.venditione* Surd.*cons.*179.*n.*37.Pedrach.*conſ. unic.n.*556.Caldas *de empt.& vendit.n.*31.*n.*42.Rebuff. *in Prax.tit.de permut.n.*25.*& in concordan.de collat.§. volumus, verb. permutationis.* Seraph.*deciſ.* 547. *n.*4.*&* 5. Gregor. XV.*deciſ.*418. *nu.* 9. *& part.*5. *recent.deciſ.* 315.*n.*15. cùm non ſit æquum quòd Eccleſia quæ eſt cul- 2
trix juſtitiæ, & pietatis locupletetur cum alienâ jactura, unde tenetur omnia occaſione hujus contractûs accepta reſtituere gloſſ. *in Auth. hoc ius in fine,C. de ſacroſ. Eccleſ.* Abbas *in cap.ſi quis in fine, de reb. Eccleſ. non alienandis.* Decian. *cons.*36.*ſub num.* 8. Rota poſt Cenc. *de cens.deciſ.* 463.& in Perusina oblationum 4.Julij 1640. coram bon. mem. Merlino, & 10.Febr. 1642.& 4.Maij 1643. coram R.P.D. meo Cerro.

Nec obſtat exceptio retentionis oppoſita per d.Cano- 3
nicum Peregrinum pro fructibus recompenſativis promiſſi, pro ratâ declarata per Peritos electos juxta tenorem prætenſæ tranſactionis initæ de ſolvendo ſcuta quinque pro 100. pro eo, quod plus valeant bona Eccleſiæ permutata cum Authoribus præfatorum conjugum juxta æquitatem *l.curabit, C.de act. empt.* Greg. XV. *dec.* 254. *n.* 6. ubi Adden. *n.* 7.

Quia fuit per Dominos reſponſum objectum ceſſare 4
in præſenti, ex quo negari non poteſt, quin dictum prætenſum Eccleſiæ creditum ſit ſaltem illiquidum, & turbidum, tam in quantitate, quàm in ſubſtantiâ, unde retentio venit neganda adversùs petitam redintegrationem *leg.fin. C.de compens.* Alex. *conſil.* 93. *n.*1. *lib.* 4. Pariſ. *conſil.* 121. *columm.* 3.*lib.*1.Menoch. *de arbitrar. caſu* 24.*n.*1.Gratian. *diſcept.* 734. *n.*3. *& ſeq.* Surd. *deciſ.* 184.*n.*6. Seraph. *deciſ.* 1455.*n.* 4. *& part.*1.*recent. deciſ.* 679. *in fine, & part.* 3. *& deciſ.* 743.*n.*8. Burat. *deciſ.*49. *n.*3. cùm ad hunc effectum requiratur proba- 5
tio tam clara, & liquida, ut nulla exceptione, ſeu velamine offuſcari & adumbrari queat; ut fuit reſolutum in Romana, ſeu Januen. locorum Montium 31. Mai 1638. coram bon. mem. Buccabella, & in ead. coram me 1. Maii 1641. poſtea confirmata coram R.P.D. meo Merlino ſub 26. Januarij 1643. & in Romana Petentionis Domorum 23. Maij 1643. coram R. P. D. meo Ghiſlerio, & in Neapolitana penſionis 2. Maij 1645. coram me.

Nec pro liquidatione fructuum facit adducta æſtima- 6
tio, ſeu relatio Peritorum, quia cùm illa careat die, menſe, & anno, & non in actis producta, nec minùs recognita non fuit habita in conſideratione, & perinde ſe habet ac ſi eſſet extra mundum. Rota *dec.* 404. *n.*1. *part.*1. *recent.* Add. ad Gregor. XV. *deciſ.* 224. *n.* 6.

Et ita utraque, &c.

Digitized by Google

Peruſina Salviani.

Veneris 22. Maij 1643.

ARGUMENTUM.

Ex Deciſ.

SUMMARIUM.

1 *Fructus crediti ſociales debent eſſe communes inter ſocios.*
2 *Non poteſt agi adverſus ſocium, niſi prius calculatis omnibus partitis.*
3 *Partita non probata non eſt in conſideratione.*
4 *Inſtrumentum non productum in actis non eſt in conſideratione.*
5 *Omnes ſocii præſumuntur poſſidere ſuam ratam.*
6 *Sententia præſervativa jurium nihil tribuit, ſed tantùm conſervat, quod aliundè competi probatum fuerit.*
7 *Principales conductores reſpectu locatoris ſunt & dicuntur correi, inter ſe tamen proportionibus ſociorum dicuntur ad invicem fidejuſſores.*
8 *Solvens præſumitur ut propriam tantummodò obligationem extinguat.*

DECISIO CXCI.

PErſtiterunt hodie DD. in deciſ. coram me emanatâ ſub die 12. Dec. 1639. in quâ fuit confirmata ſententia Vicarii Peruſini in Salviano lata ad favorem eorum de contemptis, ac litis conſortium, dum concurrunt omnia requiſita neceſſaria in hoc judicio ex rationibus, & fundamentis in eâ deductis.

1 Nec obſtat noviter excitata per DD. de Oddis pro receſſu à deciſis ad effectum induendi extinctionem crediti ex duplici partitâ prima ex ſolutione facta ex juribus coloniæ, & melioramentis ab hæredibus Euſebij Ceccantis in florenis 1050. quæ jura, & melioramenta, eorúmque fructus debuerunt eſſe communes etiam Julio Cæſari Danzettæ alteri ex ſociis, à quo DD. de Oddis cauſam habent, prout erat commune creditum ſociale ad dd. hæredes Ceccantes, ut declaravit etiam ſententia Vicelegati Peruſiæ, juxta *l. cum duobus §. quidam ſagariam, verſ. proinde, ff. pro ſoc.* Burat. *deciſ. 79. n. 7.*

Inde prædictâ ratâ ſpectante ad Julium Cæſarem Danzettam erat diminuendum creditum ſociorum.

Secunda ex aliâ rata ſcutorum 2400. exacta à ſociis de anno 1602. pro pretio frumenti communis, nec
2 proptereà potuiſſe agi ad aliquid decretum adverſus DD. de Oddis, niſi præfatis omnibus priùs calculatis ac demptis, *leg. de illo, ff. pro ſoc.* Franc. Ant. Conſt. *conſ. 56. n. 1. lib. 1.* Alciat. *conſ. 162. per tot.* Burd. *dec. 184. n. 2.*
3 Quia fuit reſponſum exactionem frumenti nullibi remanere probatam, in quâ conſiſtit major ſumma, imò nec de eâ dari fumum, unde dicta ſecunda partita non fuit habita in conſideratione.
4 Quo verò ad aſſignationem factam ab hæredibus Euſebii Ceccantis, quæ conſtat ex publico inſtrumento, quamvis in actis non producto, inde ſolemus dicere non eſſe habendum in conſideratione, ac ſi eſſet extra mundum Rot. *deciſ. 285. n. 5. part. 5. recent.* nihilominùs animadvertebant Domini traditionem, ſeu ceſſionem jurium ad coloniæ, ac meliotamentorum emanare ad favorem omnium locorum, aliunde non conſtare, nec quòd alter ex ſociis aliunde poſſederit prout eſſet probandum ad hoc ut poſſet inferri ad creditum d. Julii Cæſaris pro ſuâ virili adverſus poſſeſſorem, cùm alioquin omnes præſumantur poſſediſſe ſuam ratam, dum cùm aſſignationem ſtipulati fuerunt, & ad omnium favorem reperitur oppoſita clauſula Conſtituti: Cuman. *conſ. 183. in fin. verſ. in dub.* Mantic. *de tacit. l. 15. tit. 3. n. 12.*

Nec adverſatur præfata ſententia Vicelegati, quæ ſola 5
declarat dd. bona, ac fructus debere eſſe communes, etiam Julio Cæſari, ſed non condemnat conſocios ad aliquid reſtituendum: ſignum evidens, quod pro d. ratâ Julii Cæſaris nihil fuerit præceptum, & quamvis d. ſententia in fine præſervet Julio Cæſari Jura contra conſocios pro redditione rationis computorum adminiſtrationis affictu, quia tamen ibi nullum verbum fit de bonis aſſignatis, ſed de affictu habito à Marchione à Cornea, inde remanet verum dicere, quòd non conſtet portionem bonorum aſſignatorum ſpectantem ad Julium Cæſarem fuiſſe ab aliis poſſeſſam, vel illi fuiſſe aliquid debitum ex causâ affictûs, ad hoc ut hodiè ſit locus compenſationi, & d. Julium Cæſarem in tantum poſſe agere pro redditione rationis affictûs, in quantum doceret fuiſſe à ſolis conſociis adminiſtratum, aliter quàm ex d. ſententiâ relegati, cùm ea tantùm contineat præſervativam jurium quæ tribuit, ſed tantummodò eſt apta conſervare quod aliundè competebat, ſi competere probaretur. Cravet. *conſ. 29. n. 8. & 127. n. 7. & 144. n. 15.* Rot. *deciſ. 242. n. 2. & part. 1. rec.* & in Romana cenſus 1800. 23. Junii 1623. coram bon. mem. Coccino.

Ultra quòd ſi probaretur exactum, quod ad Julium 6
Cæſarem præfatum ſpectaret, adhuc portio debita eiſdem aſcenderet ad ſcut. 971. prout cantat d. ſententia Vicarii Peruſini per Rotam confirmata, etenim creditor ceſſit jura Alexiis ex his actoribus, non ſolùm pro rata in quinque partes, quælibet aſcendit ad ſcuta 971. verùm etiam pro ſcutis 7300. quæ juxta eandem repartitionem, ſpectant ad ſingulos pro rata ſcutor. 1300. circiter, unde ceſſant ea, quæ dicuntur de exceſſivitate d. ſententiæ Vicarii.

Nihil obſtat, quòd ex ſcutis 7300. fuiſſent ante ſecutam ceſſionem ſoluta ſcuta 5926. quia cùm verſemur in principalibus conductoribus, qui licèt reſpectu 7
locatoris, dicantur correi debendi, & principales debitores, inter ſe tantum proportionibus ſpectantibus ad conſocios, dicuntur fidejuſſores ad invicem, juxta diſtinctionem gloſſ. *vir uxori §. mulier. verb. interceſſione factus verſ. tu diſtingue, ff. ad Vell.* & *ibidem* Caſtrenſ. *n. 5.* Fulgoſ. *n. 7.* Bart. *in l. reos n. 1. verſ. aut non merâ liberalitate, ff. de duobus reis,* Bald. *in l. 1. n. 1. & 3. C. eod.* & in noſtris terminis plurium conductorum, qui in ſolidum ſe obligarunt Surd. *conſ. 150. ſub n. 7. infra med. vers. in præſenti*, inde potuit etiam ex intervallo pro ſummâ anteà ſolutâ reportari ceſſio, cùm ſol- 8
vens ſolviſſe præſumatur, ut propriam tantùm obligationem extingueret, non autem aliorum, *l. Papinianus ff. mand.* Caſanat. *conſ. 14. n. 6. verſ. ſed etiam* Herman. Piſtorien. *obſerv. 44. n. 14.* Rota *deciſ. 41. n. 5. 16. & per tot. part. 6. recent.*

Et ita reſolutum, &c.

Romana Societatis officij.

Veneris 11. Martii 1650.

ARGUMENTUM.

Fructus Societatis non poteſt quis habere, ſi Societas non habet effectum.

SUMMARIUM.

1 *Fructus nulli debentur ſtante caſſatione ſocietatis.*
2 *Actus factus contemplatione alterius dicitur correſpectivus.*
3 *Ex natura correſpectivorum, ſublato uno corruit & alter.*

DECISIO CXCII.

CEnſuerunt DD. nullum eſſe ralaxandum mandatum ad favorem Pauli Roſſi contra Fuardos pro fructibus

Digitized by Google

fructibus Societatis Officii ſcut. 900. ex eo, quia licet d. Societas fuerit inita ad favorem Alphonſi Lucii, à quo cauſam habet præfatus Paulus, ut apparet ex inſtrumento publico rogatorio ſub die 28. Oct. 1638. tamen die 10. Januar. ſubſequentis declaratum fuit d. Societatem officii nullum habuiſſe effectum, propterea D. Alphonſus medio juramento conſenſit caſſationi præfatæ Societatis, & inſtrumento, unde ſtante d. caſ-
1 ſatione quæ virtualiter importat reductionem ad priſtinum ſtatum, ut benè per Ang. *in l. ab empt. n. 6. v. & ſic. ff. de pact.* Rot. *deciſ. 374. n. 17. part. 5. rec.* nulli debentur fructus: nam Societate officii non extante, illi non debentur. Gabr. *conſ. 78. in fin. l. 1. & conſ. 63. n. 16. lib. 2.* Pacif. *de Salv. interd. inſpect. 4. cap. 1. ſub nu. 51.* Mant. *de tacit. lib. 6. tit. 24. n. 36.* Mareſc. *var. reſol. lib. 1. c. 67. per tot.* cum aliis per Zacch. *de ſociet. offic. n. 307.* & dixit Rota *deciſ. 24. n. 6.* poſt eundem Zacch. ac in Romana fructuum, & intereſſe, 10. Dec. 1614. cor. Sanctiſſimo Dom. noſtro.

Nec relevat quòd hujuſmodi caſſatio facta fuit, ex
2 quo dd. de Fuardis eâdem die ſe accollarunt, aliam ſocietatem ſcut. 450. per d. Paulum debitum, ita ut dd. actus dici debeant correſpectivi ad invicem, & unus factus contemplatione alterius, ut firmatum fuit coram me ſub die 14. Maii præteriti. Quapropter dum Fuardi impugnant d. accollationem reviviſcere debeat d. inſtrumentum primæ ſociet. ſcut. 900. ex natura correſpecti-
3 vorum, quod uno ſublato corruit & alterum, *leg. fin. ff. de accept.* Buratt. *deciſ. 525. n. 9. deciſ. 62. n. 68. part. 5. rec. cum vulg.*

Quoniam ſuppoſitum impugnationis ſocietatis accollatæ tollitur ex facto, dum non docetur verè Fuardos accollationem impugnaſſe, imò ipſi illam fatentur præſtando, quòd nullam aliam habent cauſam cum Roſſio, niſi ſuper prætensâ accollatione ſocietatis ſcut. 450. ideóque non intrat regula correſpectivorum, cùm hoc caſu requireretur certa, & indubitata impugnatio, cum expreſsâ declaratione, quod ipſi nollent accollationem acceptare, nec debitum accollatum perſolvere ad hoc dici poſſit ſublatum alterum ex correſpectivis juxta notata per Soccin. *conſ. 63. nu. 14. lib. 3.* Menoch. *conſ. 233. n. 6.* ac poſt Rot. *deciſ. 166. n. 7. part. 7. recent.* Propterea Paulus agere debet ad obſervationem inſtrumenti accollationis, non autem ad ſolutionem fructuum primæ Societatis jam ceſſæ, ex qua nullibi debentur fructus, ex *ſupra* deductis.

Et ita contra Paulum ſolum informantem, &c.

Veneris 4. Aprilis 1650.

ARGUMENTUM.

Manutentio datur immiſſo vigore Salviani auctore prætore, in præjudicium poſſeſſorum anteriorum.

SUMMARIUM.

1 *Poſſeſſor authore prætore juſtè poſſidere cenſetur, niſi de nullitate & injuſtitia ſententiæ clarè doceatur.*
2 *Validitas ſententiæ reſultat ex actorum revolutione juxta Caputaq.* dec. 260. p. 2.
3 *Judex ritè procedens poteſt privare reum ſua poſſeſſione abſque alia expulſione.*
4 *Poſſibilitas deducendi non attenditur in judiciis executivis, ſed quid fuerit deductum.*
5 *Creditum illiquidum nequit impedire manutentionem.*

DECISIO CXCIII.

Deciſiones coram me factas ſub diebus 18. Februarii 1647. & 15. Januarii 1648. concedentes Franciſcæ Peruſiæ manutentionem in poſſeſſionem domûs controverſæ DD. in novâ cauſæ propoſitione confirmârunt, nam dubitari nequit de ejus poſſeſſione capta vigore ſententiæ ad ejus favorem in Salviano latæ A. C. ritè, & rectè procedente, quoad hunc effectum ſuffragari debet, ad *l. juſtè poſſidet, & l. qui univerſalis §. item cum prætor, ff. de acquir. poſſ.* Angel. *in l. eam poſſidere §. qui ad nundinas n. 2. in fin.* ubi Jaſ. *n. 20. eod. tit.* & dixit Rota coram Caval. *dec. 42. n. 1. ac deciſ.*
321. n. 6. part. 6. recent. adeo ut poſſeſſor authore præ- 1
tore juſtè poſſidere cenſeatur, niſi de nullitate, & injuſtitia ſententiæ ita clarè doceatur, ut nulla tergiverſatione defendi poſſit Abb. *in cap. cum cauſam n. 4. verſic. ſecus ſi de offic. delegat.* Cravet. *conſ. 5. nu. 8. & conſ.*
300. num. 2. in princ. Seraph. *deciſ. 616. n. 8. & 9.* cum 2
aliis latè congeſtis in terminis per Rotam *deciſ. 199. n. 12. deciſ. 306. n. 1. part. 7. recent.* nec revocari poteſt in dubium validitas, & juſtitia d. ſententiæ, quia illa reſultat ex actorum revolutione juxta vulg. Caputaq. *deciſ. 260. part. 2.* hæc verò optimè probatur ex eo, quia omnia requiſita in hujuſmodi judicio Salviani neceſſaria juſtificata appareant, ut in utraque deciſ. firmatum fuit.

Non obſtat anterior poſſeſſio Antonii Rubiei, & uxo- 3
ris, quia A. C. ritè procedens potuit ipſos citatos ſuâ anteriori poſſeſſione privare abſque aliâ expulſione Angel. *in d. l. qui univerſas, §. item cùm prætor, in fin. ff. de acquir. poſſeſſ.* Greg. *deciſ. 9. n. 8. & dec. 69. n. 9. & ſeq.* illamque in Peruſiam transferre, ad *d. leg. juſtè poſſidet, ff. de acquir. poſſeſſ.* etiam ad dictum effectum manutentionis, Greg. *deciſ. 9. n. 4. & deciſ. 582. n. 2. ac deciſ. 305. n. 1. & 2. part. 6. recent.* ac in Romana vineæ 25. Octobris, & 14. Nov. 1633. coram Motmanno.

Nec pariter obſtat, quòd dd. Antonius, & uxor uti creditores anteriores Peruſiæ vigore dotis Dorotheæ eorum auctricis debitæ non potuerunt eorum poſſeſſione privari abſque notoriâ injuſtitiâ, ut probant *leg. 1. ff. quibus modis pignus & hypoth. ſolv. & leg. qui æquitate, ff. de dol. mal. & met. except.* & tradit Neguſ. *de pignor. part. 5. memb. 2. n. 1. & ſeqq.* Mantic. *dec. 69. n. 1. & deciſ. 318. n. 25. part. 6. rec.* tum quia de hac hypothecâ anteriori Dorotheæ oppoſitum non fuit, antequam dict. Peruſia per ſententiam in Salviano bonorum immiſſionem reportavit, ideò hæc exceptio noviter addu-
cta non eſt apta impedire manutentionem Peruſiæ de- 4
bitam, cùm ſufficiat quòd ſententia ex eiſdem actis dicatur juſta ad hoc, ut poſſeſſionem manutenibilem transferat eâ ratione, quâ in judiciis exequutivis non attenditur poſſibilitas deducendi, ſed quid fuerit deductum Put. *deciſ. 391. lib. 1* Seraph. *deciſ. 965. n. 10.* Bu-
rat. *deciſ. 630. n. 2. & deciſ. 850. n. 4. ac deciſ. 80. n. 10.* 5
cum ſeqq. part. 4. tom. 2. recent. ac in terminis dictum fuit *deciſ. 306. nu. 34. cum ſeqq. part. 7. recent.* & in Romana aditionis hæreditatis 23. Febr. 1613. coram Coccino quæ eſt *deciſ. 69.* poſt Magon. *de ſubhaſt.* ac coram me in Avenion. hæreditatis 10. Junii 1648. *ſub §. alia verò credita,* tum etiam quia eadem Dorothea habuit in vim ſententiæ præſidis Zeccarum omnia bona Coſmi viri conſiderabilis valoris, ac dicta domus, quæ locabatur pro annuis ſcutis 140. unde ex his, vel remanſit ſuâ dote integra ſatisfactâ, vel ſaltem ejus creditum redditur adeò incertum, & illiquidum, ut ex illo nequeat impedire manutentionem Peruſiæ authore prætore poſſidenti, ut in his terminis reſolvit Rota *d. deciſ. 306. n. 44. & 45.*

Et ita utraque, &c.

Romana Donationis.

Veneris 16. Aprilis 1649.

ARGUMENTUM.

Immiſſio in poſſeſſionem bonorum datur ex Salviano extremis requiſitis probatis ex ipſo.

Digitized by Google

SUMMARIUM.

1 *Factum.*
2 *Inſtrumentum publicum facit probationem probatam, & rem manifeſtam.*
3 *Immiſſio nunquam denegatur, ſi concurrat anterior Donantis, & poſterior rei conventi.*
4 *Credita hæredis adeuntis ſine inventario præſumuntur conſumpta ex alienationibus factis ab ipſa.*
5 *Beneficio Legis, & inventarii, caret conficiens illud non legitimum.*
6 *Sententia juſta & valida eſt confirmanda.*

DECISIO CXCIV.

1 DEcreta fuit per ſententiam R.P.D. mei Veroſpii ex
remedio Salviani interdicti Hieronymo Boneſino
in poſſeſſionem bonorum q. Petri Baietti in eâ deſcrip-
torum, ex eo quia probata fuerunt omnia extrema in
hujuſmodi judicio requiſita. Creditum enim cùm hypo-
theca prædicti Hieronymi optimè reſultabat ex inſtru-
mento donationis, ubi legitur dictum Petrum omnia
ſua bona tempore ſui obitus exiſtentia inter vivos do-
naſſe Vincentio ejus fratri authori dicti Hieronymi, re-
ſervata duntaxat ſibi facultate teſtandi ſcut. 100. ac illo-
rum uſufructu, vitâ ejus durante, unde benè probatur di-
ctum creditum cum hypothecâ, cùm hujuſmodi inſtru-
mentum faciat probationem probatam, ac rem manife-
ſtam Bart. *in l. 1. n. 8.* ubi Jaſ. *n. ff. de novi oper. nunciat.*
Decian. *conſ. 36. n. 6.* Surd. *conſ. 173. n. 31.* & dixit Rota
decis. 277. n 2. & decis. 58. n. 2. ad fin. ac coram me in
2 Cremen. ſeu Januen. Pecuniaria 1. Julii 1648. *§. hæc ſunt.*
Poſſeſſio verò tam anterior Petri donantis, quàm poſteri-
or rei conventi controvertebatur, his itaque concurrenti-
3 bus nunquam immiſſio denegatur ad text. *in l. 1.* ubi gloſſ.
in verb. competit in fin. C. de precar. & Sal. interd. Barth.
in l. n. 3. ff. eod. Aretin. *in § Item Serviana nu. 9. inſtit. de
action.* latè Gabr. *conſ. 141. n. 7 l. 1.* Rota *decis. 44. n. 4. lib.*
1. Diverſ. *deciſ. 294. n. 3. deciſ. 307. n. 4. part. 1. ac deciſ.*
497. n. 1. part. 4. tom. 2. recent. ac Burat. *dec. 728. n. 4.*
4 Nec hujuſmodi immiſſionem retardare poterat reten-
tio ſuper dd. bonis competens Victoriæ Auctricis poſſeſ-
ſoris pro ſuis creditis dotalibus, quia cum ipſa uti hæres
ſcripta prædicti Petri debitoris illius hæreditatem adive-
rit nullo conventario, ac nonnulla illius bona alienave-
rit, præſumuntur dd. credita ex præfatis alienationibus
fuiſſe conſumpta, & prorſus extincta, ut de credito le-
gitimæ tenuit Rota *dec. 226. n. 16. & decis. 399. n. 28.
part. 5. recent.* ac coram me in Bononien. fideicommiſſi
de Clavarinis 10. Dec. 1636. in Romana fideicommiſſi
de Marianis 4. Julii 1648. *§. nec pariter obſtat* confirma-
ta 20. Dec. ejuſdem anni, & 3. Junii 1647. *ſub n. 2. part.
2. recent. decis. 254. n. 3.* coram Gregor. XV. *deciſ. 150.
n. 8.* poſt Zacch. *de obligat. Camer. ſecundum antiquam
impreſſ.* & in Ariminen. Salviani 18. Junii 1643. *§. non
obſtat retentio* & 30. Maii 1646. *§. fin.* coram R. P. D.
meo Bichio.
Nec ad excludenda ſupradicta inventarium exhibi-
5 tum ſuffragari poterat, ex quo illud non fuit legitimè
confectum. Tum, quia in eo deſcripta fuerunt ſolùm bo-
na mobilia teſtatoris, non autem ſtabilia contra diſpoſi-
tionem *l. fin. § ſin autem dubius, C. de jur. deliber* Ideo
Victoria carere debet beneficio d. legis, & inventarii,
ut tenent Dec. *conſ. 633. n. 10. & 11.* Hond. *conſ. 34. n.
12. lib. 1.* Surd. *decis. 212. n. 1.* Roland. *de inventar. par.
3. omittendum n. 4.* Tum etiam, quia citatus non fuerat
in confectione illius Vincentius prædictus certus credi-
tor hæreditatis. Ideóque ipſi nocere non poteſt, *l. fin. §.
cum igitur n. 3. C. de jur. deliber.* Bald. *in auth. ſed cum
teſtator n. 8. C. ad leg. Falcid.* Greg. *decis. 496. n. 1.* cum
aliis adductis per Burat. *decis. 715. n. 5.* ubi Add. *n. 7* &
ponderatum fuit in hâc causâ coram R. P. D. meo Ve-
roſpio ſub die 21. Junii 1648.
Cùm itaque tam ex prædictis, quàm ex aliis adductis 6
in deciſ. 31. Jan. & 5. Junii 1648. coram R. P. D. meo
Veroſpio clarè apparebat de juſtitia d. ſententiæ Rotalis,
ac de validitate non dubitetur illam eſſe confirmandam
reſolutum fuit, Bonetino ſolùm informante, &c.

Romana Societatis Officii.

Veneris 14. Maij 1649.

ARGUMENTUM.

Societas aliquando præſumitur facta contemplatione alterius Societatis.

SUMMARIUM.

1 *Factum.*
2 *Societatem eſſe factam contemplatione alterius deſumitur ex correſpectivitate actuum.*
3 *Actus dicuntur correſpectivi, & unus factus contemplatione alterius, ſi ad invicem compatiantur, & ad eundem finem tendant.*
4 *Commodum & incommodum Societatis ſpectat ad ſocios.*
5 *Effectus removetur, remotâ causâ.*

DECISIO CXCV.

CEnſuerunt DD. ſocietatem officii ſcut. 900. per 1
Rev. Epiſcopum Mantecanam Marchionem Cin-
thium, & Corn. Franciſcum de Suardis ejus nepotes fa-
ctam ad favorem Alphonſi Lucii ceſſant eſſe contempla-
tione alterius ſocietatis ſcutor. 450. per d. l. de Suardis
accollatæ, quia hoc benè ſuadet correſpectivitas actuũ 2
deſumpta non ſolùm ex eo quia eodem die geſti fuerunt,
ita ut cenſeatur unum factum fuiſſe propter alium, ut
notat Crav. *cons. 356. in princ.* Menoch. *de præſumpt. l.
6. præs. 12. n. 5.* Gratian. *diſcept. 897. n. 13. vers. & ſatis
eſt* Rota *dec. 12. n. 4. part. 5. & decis. 323. n. 26. part. 6.
recent.* Sed etiam quia tam contractus caſſationis, quàm
accollationis ſocietatis in eodem loco, & coram eod.
Notario celebratus fuit, ad *l. ſi ventri §. ult.* ubi gloſſ.
de privil. credit. Alex *cons. 90. n. 8. vers. nec habent ob-
ſtare lib. 3.* Cravet. *conſ. 298. ſub nu. 13.* Gabr. *de præſ.
concl. 13. n. 28.* & alii adducti Mantic. *de tacit. lib. 3. tit.
15. n. 50.* Eóque magis, quia cùm dd. actus ſe ad invi- 3
cem compatiuntur, & ad eundem finem tendant, di-
cuntur correſpectivi, ideò præſumitur unus factus con-
templatione alterius, juxta gloſſ. *in l. ut jurisjurandi in
verb. libertatis in princ. ff. de libert.* Bald. *in l præſens n.
49. ff de pact.* Corn. *conſ. 10. n. 13. & conſil. 117. n. 14.
lib. 4.* ac aliàs alios cumulat Menoch. *de præſumpt. n. 4.
& 5.* Rot. *decis. 89. n. 2. part. 2. rec.*
Hocque fortiùs dicendum eſt in præſenti caſu, dum
ex depoſitionibus trium teſtium examinatorum op-
timè concluditur, dictam caſſationem ſocietatis Offi-
cii ſcutor. 900. factam fuiſſe occaſione accollationis al-
terius ſocietatis ſcut. 450. unde dubitari non poteſt de
correſpectivitate actuum, cum illa ſatis remanet proba-
ta ex dd. tribus teſtibus, quorum alter eſt inſtrumenta-
rius, alter notarius rogatus dd. Text. *in cap. omni nego-
tio, & cap. licet de teſtib.* cum aliis per Burat. *decis. 46.
n. 1. & decis. 886. n. 2.*
Nec dici poteſt prædicta non procedere attenta cau-
ſarum, & perſonarum in utroque actu intervenientium,
nam accollatio facta fuit ad favorẽ Pauli Roſſi debitoris
ſocietatis ſcut. 450. ex causa ceſſionis penſionis ab Epiſ-
copo eidem Paulo debitæ, caſſatio verò ad favorem il-
lorum de Suardis facta legitur per Alphonſum Lucium
Creditorem, ex eo quia Societas prædicta effectum non
habuit.
Quia ad perſonas nulla adeſt diverſitas, licèt enim
dicta Societas ſcut. 900. inita fuerit ad favorem Al-
phonſi,

Digitized by Google

4 phonſi, ipſe tamen in eâ habebat nudum nomen, ut conſtat ex ejuſdemmet declaratione, ac ex teſtium depoſitionibus, commodum verò, & incommodum prædictæ ſocietatis ſpectabat ad ipſum Paulum, cui exinde planum jus ſuper illà acquiſitum fuit Bald. poſt gloſſ. *in leg. proprietatis, C.de probat.* Rot. *dec.* 262. *n.*1.*p.*1.*&* *decis.* 771. *n.* 5. *in fin. part.* 2. *recentior.* Caval. *decis.* 211. *n.* 3. & in Romana Pecuniaria 20. Marti 1620. coram Remboldo, ac in Anconitana Prædii 18. Junii 1642. coram R. P. D. meo Bichio. Unde virtualiter eadem concurrit perſona tam in inſtrumento accollationis, quàm in inſtrumento caſſationis.

Quidquid dicitur reſpectu diverſitatis cauſarum non ſubſiſtit, quia quamvis in inſtrumento Caſſationis legatur illam factam fuiſſe, ex quo dicta ſocietas non ha-
5 buit effectum, hoc tamen non inducit diverſitatem cauſæ animadvertendo, quod illa contracta fuit ad effectum ſolvendi penſiones, quarum ſatisfactio, dum proveniebat ex inſtrumento accollationis, non poterat prædicta ſocietas ſuum ſortiri effectum; unde clarè apparet utrumque actum tam caſſationis, quàm accollationis eſſe correſpectivos, dum tendunt ad eundem finem ſatisfaciendi penſiones, quæ ſola fuit cauſa, cur prædicta ſocietas contraheretur, qua remota per accollationem alterius ſocietatis, remotus pariter fuit ejus effectus, itaque dubitari nequit, quin caſſatio facta fuerit contemplatione accollationis, ex juribus ſuprà adductis.

Et ita Paulo ſolùm informante reſolutum &c.

Faventina Dotis.

Lunæ 16. *Februarii* 1651.

ARGUMENTUM.

Dos reſtitui debet eiſdem modis, quibus recepta fuit & non aliàs, quando inſtrumento dotali hoc pactum fuit.

SUMMARIUM.

1 *Factum.*
2 *Pactum omnino ſervandum venit.*
3 *Lucratione dimidiæ partis dotis ſtante ex ſtatuto adhuc datur idem tempus ad reſtituendum, ac ſi illam partem non lucraretur,* & n. 5.
4 *Dos reſtitui debet de jure communi ſtatim, ſi conſiſtat in ſtabilibus, ſive mobilibus, ſi verò in pecuniâ, infra annum.*
Conditio contrahentium, ut æqualis ſit in dubio facienda eſt interpretatio.
7 *Pactum appoſitum in reſtitutione dotis non cenſetur appoſitum reſpectu quantitatis dotis, ſed reſpectu temporis.*
8 *Diſpoſitio contrahentium reſtringitur, & modificatur ex forma Statuti.*

DECISIO CXCVI.

CUm dos promiſſa per Laderchium Gratiolo ſoluta fuerit in octo paghis certam ratam quolibet anno, in eiſdem octo paghis illam reſtituendam eſſe DD. exiſtimarunt attento pacto expreſſo in inſtrumento do-
1 tali, ubi conventum fuit, quod dos reſtitueretur eiſdem modis, & ſolutionibus, quibus recepta fuit, & non aliàs; ideo dum Laderchius hujuſmodi dotem ſolvit termino octo annorum, eodem temporis ſpatio reſtitutio fieri debet ad formam pacti præfati, quòd ve-
2 nit omnino ſervandum, ad *l.* 1. *ff.de pact. & l.hoc amplius in fin.ff.de reg.jur.cap.*1. *eod.* Cravet. *conſil.*31. *ſub n.* 30. Barz. *decis. Bonon.* 90. *n.*1. *& ſeqq.& decis.*139.*n.* 1.& Rot. *dec.*172. *n.*75. *rec.& dec.* 691. *n.*1.*part.*8.

Nec officit, quòd in præſenti caſu reſtituenda venit 3
ſolummodò medietas præfatæ dotis; cùm altera medietas ſuperlucrata fuerit juxta diſpoſitionem ſtatuti Faventini, quapropter ſolvendo eaſdem ſummas, ut in pacto exprimitur potiùs reſtitutio facienda ſit 4. quàm
8. annorum, aliàs dici non poſſet, quod eiſdem modis, 4
& ſolutionibus reſtituatur, hocque eſſe magis conforme diſpoſitioni juris communis juxta quod ſtatim dos reſtitui debet, ſi conſiſtit in ſtabilibus, ſeu mobilibus, ſi verò in pecuniâ, infra annum, ad *leg. un. §. cùm autem in exactione, C. de rei uxor. act.*

Quoniam præfata optimè procederent, quando pa- 5
ctum non adeſſet, in quo pariter contrahentes conſiderarunt præfatum lucrum, dum convenerunt, quòd reſtitutio dotis fieri debet eiſdem modis, & ſolutionibus, quibus ſoluta fuit ſalvo jure lucrandi dimidiam ad formam ſtatuti, itaque ſtante etiam præfato lucro contrahentes voluerunt, quòd eiſdem ſolutionibus, & eodem temporis ſpatio, quòd conſiderari in hoc caſu duntaxat debet, cùm in eo conſiſtat utilitas ſolventis, reſtitutio facienda eſſet. Nam æquum eſt, quòd ſi Laderchius ad ſatisfactionem hanc dotem gaviſus fuit dilatione octo annorum eodem temporis ſpatio concedi debet Gratiolo pro illius reſtitutione, non ſolùm attento præfato pacto ad tradita per Menoch. *conſil.* 768. *n.*7. *cum ſeq.*
Sed etiam in dubio hæc facienda eſt interpretatio, ut 6
contrahentium æqualis ſit conditio, ad ſuſtinendam enim æqualitatem verba includuntur in diſpoſitione, quæ aliàs non includerentur, & ad hunc effectum etiam receditur à proprietate verborum, ita ut ſemper inhærendum ſit interpretationi, & opinioni quæ favet inæqualitati, præſertim in contractibus, qui mutuam pariunt obligationem; ut latè firmat Rot. *deciſ.* 567. *n.*7.*part.* 4. *& decis.* 232. *n.*21. *& ſeqq.part.*6. *recent.* ac coram Buratto *decis.* 295. *n.*12.

Nec dicatur, quòd hoc modo reſtitutio non fieret
eiſdem ſolutionibus, ſed illis dimidiatis. Quia DD.con- 7
ſideràrunt pactum non fuiſſe appoſitum reſpectu quantitatis ſummæ tam ſolvendæ per Laderchium, quàm reſtituendæ per Gratiolum, ſed reſpectu dilationis temporis ſub qua cadit beneficium pacti, ſicque ſi Laderchius in ſolvendo dilationem reportavit, ita pariter Gratiolus in reſtituendo eàdem dilatione gaudere debet, dum hanc contrahentes conſideràrunt, ut apparet ex lectura inſtrumenti dotalis; ultra quòd eædem poſſunt dici ſolutiones, dum adveniente quolibet termino illarum debet Gratiolus maritus retinere medietatem pro ejus lucro, ſolvendo alteram medietatem hæredi uxoris, attento
præfato, ubi ſolutiones reſtrictæ, & modificatæ fue- 8
runt ex illis verbis, ſalvo jure lucrandi dimidiam ad formam ſtatuti, ex hàc enim clauſulà reſtringitur, & modificatur præcedens diſpoſitio, Angel. *conſ.* 790. *vol.* 2. *verſ. & hoc importa.* Dec. *conſ.* 556. *n.* 6. Benint. *deciſ.* 164. *n.* 7. *&* 8. Buratt. *decis.* 165. *n.*1.

Et ita utràque, &c.

Romana Lucri Dotis.

Lunæ 15. *Maii* 1651.

ARGUMENTUM.

Lucrum dotale debetur marito poſt obitum uxoris, & in quo conſiſtit, oſtenditur.

SUMMARIUM.

1 *Factum.*
2 *Quartum dotale defertur ad favorem conjugis ſuperſtitis ratione ſtatuti.*
3 *Dotatio facta à muliere conſtante matrimonio ſine ſolemnitatibus eſt nulla.*

4 *Dos in jure ſpecialiter eſt privilegiata.*
5 *Relationibus peritorum ſtandum eſt in æſtimationibus.*
6 *Ratio habetur de dote habita, non autem promiſſa ad effectum detrahendi lucrum dotale.*
7 *Sententia ſine actis nullam prabet probationem etiam excipiendo.*

DECISIO CXCVII.

1 DIſſoluto matrimonio per obitum Margaritæ Manluetæ, conſtructo cum Joan. Baptiſta Barzellino conſtituta dote in quâdam domo, & Vinea, ac duobus cenſibus, & jocalibus dubitari contingit, an præfato Jo. Baptiſtæ deberetur lucrum dotale, & ad quam ſummam aſcenderet: & quoad primam partem dubii DD. tranſierunt ſine difficultate, attentâ expreſsâ diſpoſitione ſtatuti Urbis *lib.* 1. *cap.* 131. Cujus vigore ſemper defertur quartum dotale ad favorem Conjugis ſuperſtitis, niſi expreſsè de voluntate contrahentium fuerit remiſſum, aut aliàs conventum.

2 Nec obſtat ſi dicatur hujuſmodi dotationem fuiſſe nullam, uti factam conſtante matrimonio à muliere ſine 3 ſolemnitatibus, ut diſponitur in eodem ſtatuto Urbis *li.* 1. *cap.* 151. & tradit Gabr. *cons.* 10. *n.* 4. *& ſeqq. lib.* 1. Gratian. *diſcept.* 498. *n.* 14. *& ſeq.* Coccin. *deciſ.* 433. *n.* 3. *& dec.* 479. *n.* 5. Nam objectum ceſſat, ex eo quia præfata dotatio facta fuit præcedente promiſſione dotandi, ac à muliere majori, quo caſu non requiruntur 4 hujuſmodi ſolemnitates ſtatutariæ, cùm dos in jure ſit ſpecialiter privilegiata; ita ut hæſitandum non ſit, an præfata dotatio fuerit voluntaria, ſeu neceſſaria; ſemper enim ſine ſolemnitatibus præfatis ſuſtinetur, ut tradit in terminis hujus ſtatuti, Rota *decis.* 13. *nu.* 6. poſt Pic. *ad d. ſtatut. & decis.* 113. *n.* 4. 5. *& 6. ac decis.* 289. *n.* 27. *cum ſeq.* poſt Pacif. *de Salv. interd.* Coccin. *d. dec.* 433. *n.* 1. cum aliis latè congeſtis *in decis.* 168. *n....* *& decis.* 241. *n.* 8. *& ſeq. part.* 6. *recent.* Authoritates verò ſupra adductæ loquuntur in muliere minori, & in augmento dotis, quod præſumitur factum in fraudem ſtatuti, ut *in decis.* 289. *nu.* 19. poſt Pacif. & ponderat Coccin. *d. decis.* 433. *n.* 3. *verſ. & propterea.*

5 Quo verò ad ſecundam partem dubii reſpectu ſummæ, ad quam lucrum aſcenderet, DD. conſiderando bona ſtabilia in dotem tradita, illorumque æſtimationem factam à tertio perito; cujus relationi ſtandum eſt, etiamſi diſcordet ab illis juxta gloſſ. *in l. item ſi unus, §. principaliter in verb. authoritate in fin.* ibique Bald. *ff. de arb.* Specul. *eod. §. ſequitur n.* 19. *verſ. ſed nunquid ſtabitur*, cum aliis relatis per Rotam *deciſ.* 194. *num.* 12. *part.* 1. *recent.* Exiſtimarunt lucrum dotale aſcendere ad ſcut. 488. ſc. 73. 1. 2. nam licèt juxta præfatam relationem domus in dotem tradita, unà cum manſionibus terrenis, æſtimata fuerit in ſcut. 1193. ſcut. 33. ex hàc tamen ſummâ demenda ſunt ſcut. 173. ſ. 93. pro dd. manſionibus, ac ſcut. 340. ſ. 46. pro tertiâ parte ejuſdem domûs, quæ non erat ipſius Margaritæ, ut apparet ex inſtrumento ipſius poſſeſſionis, quæ capta fuit ſolùm pro duabus ex tribus partibus, manſiones vero ſpectabant ad Clitiam ejus ſororem, ut conſtat ex poſſeſſione de illis adeptâ de anno 1636. ante matrimonium contractum; ſicque valor præfatæ domûs remanet duntaxat in 6 ſcut. 680. ſ. 94. cùm ad hunc effectum habenda ſit ratio de dote habitâ, non autem promiſsâ; ex quo non apparet fuiſſe ejus quantitatis, quam Margarita in promiſſione affirmaverat, illiuſque æſtimatio facienda eſt de tempore obitus, non autem de tempore promiſſionis, ut firmavit Rota coram Seraph. *decis.* 882. *n.* 2. *&* 3. & notat Fenzon. *ad ſtatut. urbis in annot. d. cap.* 131. *n.* 29.

Itaque attento valore domus in præfatis ſcut. 680. ſ. 94. ac vineæ in ſcut. 924. juxta præfatam relationem, nec non cenſuum ſcut. 150. in ſorte perſonali, ac jocalium, quæ fuerunt tradita æſtimata in ſcut. 200. ut ex inſtrumento dotali, tota dos aſcendit ad ſummam ſcutor. 1954. 94. 12. quorum quartum dotale conſiſtit in ſcut. 488. 73. ſed ad iſtius computum calculari debent ſcut. 200. pro jocalibus æſtimatis per virum retentis.

Nec relevat, ſi dicatur vineam in dotem datam integram non ſpectare ad præfatam Margaritam, cùm ejus quarta pars prætendatur pertinere ad hæredes Victoriæ ipſius ſororis. Quia hoc non juſtificatur ex ſolâ ſententiâ adjudicatoriâ, quæ ſine actis nullam præbet probationem etiam excipiendo, ut latè firmavit Rota coram Mohed. *decis.* 3. *n.* 1. *de teſtib. ac decis.* 665. *n.* 2. *part.* 2. *decis.* 639. pariter *n.* 2. *part.* 2. *recent.* 7

Et ita utràque, &c.

Urbevetana Bonorum.

Veneris 13. *Maii* 1644.

ARGUMENTUM.

Ex Deciſione.

SUMMARIUM.

1 *Quando bona vendita aliis ſunt obligata, qui in venditione expreſſi non fuerint, poteſt illorum pretium à venditore retineri.*
2 *Et ſic locum habet diſpoſitio* l. ſi poſt perfectam, C. de evict.
3 *Si emptor non certioraverit emptorem de omni futuro damno, poteſt pretium retineri.*
4 *Quando venditio non aſcendit ad ſummam crediti anterioris, non eſt locus excomputationi.*
5 *Decretum executorium Aud. Cam. juſtificandum ex eiſdem, non ex novis.*
6 *Valor monetæ dotis inſpiciendus eſt juxta valorem loci contractûs.*
7 *Si in dotem datum fuerit prædium, illius probatio requiritur.*
8 *Statutum extra territorium non extenditur.*

DECISIO CXCVIII.

FUndamenta deciſionis in hâc cauſâ emanatæ coram me ſub die 4. Febr. 1643. Domini hodie approbârunt ex eiſdem motivis, & rationibus de quibus in ea. Interim dum Venturini mediante juramento aſſeruerunt bona Dominico Fabritio vendita non reperiri aliis hypothecata, præter creditoribus deſcriptis in folio, & tamen apparet de contrario, ut ex cenſuum impoſitionibus certè eſt locus retentioni pretii ac reſciſſioni contractus, Surd. *deciſ.* 53. *n.* 7. 13. *ac* 17. Gratian. *diſcept.* 175. *n.* 23. Rot. *decis.* 318. *n.* 2. *part.* 1. *rec.* in Romana Officii 5. Maii 1627. coram bon. mem. Pirovano. 1

Nec dicatur dicta bona diſtracta non reperiri hypothecata præterquam creditoribus d. Fabritio benè notis, quia dum actum fuit de creditoribus deſcribendis in folio, eiſque ſolvendis ut folium cantabat, rectè hæc æqualitas conciliari cum diſtinctione, quòd aliqui ex creditoribus fuerint noti emptori præfato; non autem alii creditores in folio non deſcripti, & de quibus actum non fuit cùm evictio Fabritio imminens cantet ad inſtantiam aliorum creditorum anteriorum, qui in liſta non ſunt deſcripti, prout ſunt DD. de Lante, & Stephanuccii, idcirco rectè locum ſibi vendicat diſpoſitio; *l. ſi poſt perfectum C. de evict.* Dec. *conſil.* 483. *nu.* 18. Oſaſch. *deciſ.* 24. *n.* 4. Seraph. *deciſ.* 311. *n.* 8. 2

Non obſtat quòd evictio proveniat ex culpâ præfati Dominici emptoris, ob non ſecutam ſolutionem juxta legem conventionis, quia hoc non remanſit juſtificatum, dum ipſe ignorabat quinam eſſent anteriores credito- 3

Digitized by Google

ditores, unde non valebat ſolvere ſub periculo, cùm ſpectaret ad Venturinos dare liſtam anteriorum, & ita certificare emptorem de omni imminenti futuro damno, aliàs rectè idem Dominiciis valebat retardare ſolutionem ſub prætextu moleſtiarum per DD. de Lante, & Palagiis illatarum, licèt ſat eſſet, quòd dè facili poſſent inferri, Surd. *deciſ.* 295. *n.*7. *in fine verſ. imò ſi lis.*

4 In omnem eventum adhuc factâ ſolutione creditoribus anterioribus non venit dicendum d. emptorem potuiſſe excomputare proprium creditum ſcut. 850. in hâc venditione, ſine quâ emptio bonorum aſcendentium ad ſcut. 3434. ut cantat relatio Periti per Rotam electi, ſecuta non fuiſſet, ut deſumitur ex inſtrumento; prima enim partita crediti anterioris eſt creditum Palagii ſcut. mille pro cenſu ſummæ. Debentur etiam ſcut. 500. pro fructibus ejuſdem. Secunda ſcut. 500. debita Stephanuccis ceſſionariis Marabottini. Tertia verò ſcut. mille, DD. de Lante habentibus jura Octaviæ de Miraculis creditricis eorum de Venturinis anterioris ex causâ dotis, & pariter alia ſcuta 474. Sbarræ, & Antoniatæ. Quibus omnibus ſimul coacervatis conſtituunt ſummam ſcut. 3474. Unde dum venditio non aſcendit ad hanc ſummam, non erat locus excomputationi.

5 Nihil obſtat quod creditum Palagii quoad fructus hodie doceatur ſolutum quia cum agatur de executione decreti Auditoris Cameræ certè erat illud juſtificandum ex eiſdem, non ex noviter deductis, Put. *decis.* 391. *lib.*
6 1. *in correct.* Seraph. *decis.* 290. *n.*2. Buratt. *dec.* 584. *n.*6. Ultra quod non conſtat ſolutionem factam fuiſſe legitimo Procuratori; prout de jure requiritur ex congeſtis in fine deciſionis hodie confirmatæ.

7 Minùs obſtat, quòd D. Octaviæ non eſſet ſcut. 1000. monetæ Romanæ, ſed monetæ Viterbienſis, cùm fuerit ibi conſtituta, ut per Barbat. *conſ.* 15. *vol.*2. Surd. *deciſ.* 217. *n.* 2. Quæ ad rationem monetæ Romanæ non excedit ſcuta 666. quia dum fuit datum in dotem totum certum prædium, non autem certa quantitas pecuniarum, certè requirebatur probatio valoris dicti Prædii in omnem attentum Venturini debebant hanc declaratoriam ſpecialiter reportare.

8 Ultimò non obſtat ſtatutum Piſauri prohibens mulieribus proprias dotes hypothecare, ſine conſenſu Principis, quia dum contractus fuit celebratus in terra Ficuli ſub Comitatu urbis veteris, & ſic extra territorium ſtatutum illud non extenditur, nec porrigitur ultra ſuos fines, juxta thoricam Bart. *in l. cunctos populos n.* 32. *C. de ſumm. Trin.* Ruin. *cons.* 160. *n.*1. *&* 3. *li.* 4. Aret. *conſ.* 54. *col.*2. *in fin.* Burat. *dec.* 27. *n.*7. Cætera verò deducta tanquam nullius momenti non fuerunt habita in conſideratione.

Et ita reſolutum, &c.

Urbevetana bonorum.

Lunæ 19. Junii 1645.

ARGUMENTUM.
Ex Deciſione ipſa.

SUMMARIUM.

1 *Quando bona vendita ſunt obligata creditoribus non expreſſis in contractu venditionis locus eſt retentioni pretii; & reſciſſioni contractûs.*

2 *Licet venditor caveat emptori ſi bona vendita ſint ſpecialiter obligata alteri, non poteſt emptorem compellere ad ſolvendum pretium.*

3 *Lite motâ ſuper re vendita emptor non tenetur ad pretium, niſi cautio præſtetur non ſolùm pro lite motâ, ſed etiam movenda.*

4 *Statutum refertur annullans obligationem.*

5 *Mulier habens relevationem in bonis viri non remanet indotata.*

DECISIO. CXCIX.

Placuerunt Dominis fundamenta deciſionum in hâc causâ ſub diebus 4. Febr. 1643. & 13. Maii 1644. coram me pro confirmatione ſententiæ Rotalis emanatarum, cùm verum ſit dicere Venturinos venditores medio juramento aſſeruiſſe bona vendita Fabritio eſſe libera, nec aliis reperiri hypothecata, quàm creditoribus in folio ſpecificatis, & cùm conſtet de contrario ob motas poſtea moleſtias ſuper dd. bonis emptis ab aliis creditoribus eorundem venditorum: non ſolùm fuit locus retentioni pretii, juxta *l. ſi poſt perfectum* 26. *C. de evict.* verùm etiam reſciſſioni contractus, cùm bona non dicantur data libera, juxta *l. ſi in emptione* 2. *§. vacua cum l. ſeqq. ff. de act. empt. ex his prædiis* 5. *C. de evict.* Ubi optimè Bald. Tiraquell. *in tractat. conſang. §.* 1. *gloſſ.* 9. *n.*56. Ciriac. *controv.* 278. *n.*24. Grat. *diſcept.* 175. *n.* 23. Surd. *decis.* 253. *n.*7. 17. *&* 18. Rot. *decis.* 244. *n.*12. *& d.* 322. *n.*9. *p.*5. *recent.* 1

Nec ſuffragari dictum fuit, quòd Venturinus hodiè offerat ſe promptum ad fidejubendum, ita ut Fabritius emptor remaneat tutus, quia cùm doctum fuerit ſub iſtis bonis venditis factam fuiſſe executionem de 1629. ad inſtantiam Excellentiſſimi Principis Burgheſii, nec non Stephanuccii, fuiſſe pariter conceſſam aſſociationem DD. de Lante habentibus jura anteriora Octaviæ de Miraculis Matris Venturini, idcirco dum Fabritius emptor non habuerit, nec habeat poſſeſſionem vacuam bonorum emptorum, non poteſt cogi ad ſolvendum pretium, licèt Venturinus præfatus obtulerit modo cautionem pro liberatione à moleſtiis; cùm ea cautio non reddat poſſeſſionem vacuam, nec locum ſibi vendicet, quando eſt clarum bona eſſe alteri ſpecialiter obligata; ut declarando doctrinam Bart. tradit ex ſententia Cumani. Alex. *in l. Julianus* 31. *§. qui fundum n.*20. *in fine verſ. tamen uno modo, ff. de verb. oblig.* Ubi quòd tunc venditor tenetur liberare, non autem cavere. Rot. *deciſ.* 586. *n.* 8. *in fin. part.* 1. *div.* & in Romana Palatii, poſt Mangil. *de ſubhaſt. dec.* 15. *n.* 20. 2

Minùs obſtat, quòd ſi Fabritius emptor ſolviſſet pretium dd. bonorum, evictio non fuiſſet ſequuta, quia cùm lis per creditores fuiſſet mota, & jus eorum clarum extitiſſet, non tenebatur dictus emptor ſolvere pretium, niſi fidejuſſio fuiſſet præſtita, non ſolùm pro motâ, ſed etiam pro movenda, juxt. *decis.* Surd. 295. *n.*8. & 9. cùm dicatur evictionem imminere in limine contractûs, quæ cautio tunc non fuit præſtita, nec oblata; hodiè verò res non eſt amplius in eodem ſtatu, cùm fuerint decurſi quamplures fructus debitorum; idcircò excomputatio crediti ſcut. 850. præfati Fabritii redditur impoſſibilis. 3

Ulterius adfuiſſe plures creditores Venturini non deſcriptos in folio, ſeu notulâ habentes hypothecam ſpecialem, quòd ſi fuiſſet notum d. Fabritio bona non emiſſet, prout, nec emptio ſequuta fuiſſet, ſi ſciviſſet dictum ſuum creditum ſcut. 850. non valuiſſe excomputare, ut ex combinatione partitatum æris alieni, de quibus in deciſionibus, *& præſertim ultimâ, §. in omnem eventum.* 4

Nec obſtat prætenſa nullitas obligationis dictæ Octaviæ de Miraculis matris Venturini ex ſtatuto urbis veteris Put. *decis.* 388. *lib.* 1. *in corr.* & fuit dictum in Urbevetana reſtitutionis dotis 6. Febr. 1640. *§. nec obſtat,* coram bon. mem. Merlino, quia cùm illud emanaverit favore filiorum favor iſte ceſſat in præſenti, dum ipſe filius unà cum progenitoribus contraxit ad favorem DD. de Lante, nec eandem Octaviam remanſiſſe penitùs indotatam probatur; cùm haberet relevationem in bonis viri, quod ſufficit, Caſtr. *in l. Mævia* 50. *§.* 1. *nu.* 4 *ff. ſolut. matrim.* Gutier. *de juram. confirm. part.* 1. *cap.* 1. *n.* 20. *& ſeqq.* Barboſ. *in* 5. *part. l.* 1. *n.*68. *ff. ſolut. matrim.* Duran. *deciſ.* 141. *n.*6. *&* 7. In omnem eventum iſtas exceptiones eſſe diſcutiendas cum ipſiſmet DD. de Lante, & aliis habentibus pro ſe decretū aſſociationis, cujus vigore d. Fabritius emptor non habet liberum uſum Prædiorum. 5

Et ita reſolutum, &c.

Lucana

Digitized by Google

Lucana Canonicatus.

Veneris 1. Februarii 1647.

ARGUMENTUM.

Judex mixtus litterarum Apoſtolicarum à ſuâ ſententia debet admittere appellationem ad utrumque effectum.

SUMMARIUM.

1 *Sententia appellabilis non poteſt exequi interpoſita appellatione.*

2 *In judicio executivo litterarum Apoſtolicarum datur appellatio ſuſpenſiva, quando judex eſt mixtus.*

3 *Judex an ſit mixtus deſumitur ex clauſulis poſitis in litteris.*

4 *Quæ clauſulæ indicent mixturam.*

5 *Attentatorum privilegio non renunciat, qui commiſit cauſam ſuper eis.*

6 *Attentata ſi non ad inſtantiam partis, ſaltem officio Judicis ſunt revocanda.*

7 *Clauſula* ſine præjudicio litterarum Apoſtolicarum *appoſita in commiſſione, preſervat juriſdictionem Judicis à quo.*

Sed non arctat Judicem ad quem, quin valeat executionem nullam revocare.

9 *Sequeſtrum apponitur in poſſeſſione attentatâ.*

DECISIO CC.

1 FUit hodiè reſolutum poſſeſſionem Dominichini eſſe attentatam, indéque ſequeſtrandam. Attentata deſumpta fuêre ex eo, quòd Dominichinus vigore ſententiæ latæ ſuper executione litterarum Apoſtolicarum ab executore in eiſdem literis deputato poſſeſſionem Canonicatûs controverſi fuit aſſecutus poſt appellationem interpoſitam à Lemmetto, quæ appellatio licèt fuerit à Judice rejecta, nihilominus, quia d. ſententia erat appellabilis, appellatio veniebat admittenda, aliter omnia poſteà geſta attentatorum vitio ſubjiciuntur, *c. non ſolùm de appell. in 6.* Gonz. *ſuper reg. 8. in annot. cont. nullit. n. 34. & n. 203.* Rot. *dec. 32. n. 2. p. 1. rec. & decis. 488. nu. 5. part. 3. & 613. p. 4.* & in Burgen. dimidij beneficij 5. Dec. 1639. coram Me.

2 Nec dicatur quòd in judicio executivo litterarum Apoſtolicarum non ſoleat concedi appellatio ſuſpenſiva, quia Domini dicebant etiam in tali judicio dari appellationem, quando executor eſt mixtus, *cap. exhibita*, ubi Abb. *n. 6.* Felin. *n. 4. de judic.* Gonzal. *ad reg. 8. gloſſ. 4. in annotat. contr. nullit. 235.* Buratt. *deciſ. 185. n. 3. & 524. n. 5.* Coccin. *deciſ. 146. n. 1. & p. 5. recent.*
3 *538. n. 16.* & in Gerunden. Parochialis 26. Nov. 1646. coram R. P. D. meo Bichio. Qualis autem ſit executor rectè dignoſcitur ex clauſulis poſitis in litteris Apoſtolicis, ut cenſuit Rot. coram Greg. XV. *decis. 403. n. 2. & per tot.* Ubi latè addit, & in caſu noſtro concurrunt plures clauſulæ facientes executorem mixtum, nempe clauſula, verificato jure patronatus ex fundatione, ut
4 fuit reſolutum in Spoletana Capellaniæ 17. Maii 1619. coram Martino Andrea, relata per Adden. ad Greg. XV. *deciſ. 413. n. 4.* circa finem, nec non clauſula dummodò non ſit alteri jus quæſitum: Caputaq. *deciſ. 413. n. 4.* Barboſ. *clauſul. 44. n. 12.* Rot. *deciſ. 21. n. 2. p. 2. recent.* & in Lucana beneficij 12. Januarii 1626. coram Remboldo, ubi quod hoc procedit, etiamſi in literis Apoſtolicis adſit clauſula *appellatione poſtpoſita*, quia intelligitur, quando rite & rectè proceſſit, nec refertur ad contradicentes de jure, ſed tantùm ad contradicentes de facto Gonz. *in annot. com. nullit. num. 252.* Acrill. de Graſſ. *deciſ. 11. de ſent. excomm.* Rota in Calaguritana beneficij, 18. Aprilis 1603. coram Lancellot. poſt Marcheſ. *de commiſſ. part. 1. fol. 311.* Quibus clauſulis concludentibus certè judicium non erat executivum, ſed or- 5
dinarium, & veniebat admittenda appellatio ſuſpenſiva; Zabar. *conſ. 63. n. 1. & 2.* Rot. *deciſ. 30. de reſcript. in nov. & decis. 32. eod. tit. in antiq.* Gonz. *in annot. cont. nullit. n. 226.* Gregor. XV. *d. deciſ. 91. n. 3.*

Nihil obſtat, quòd Judex ſecundæ inſtantiæ non pronunciaverit ſuper attentatis, ſed tantùm ſuper negotio perſonali, undè veniat cenſendum tacitè fuiſſe renunciatum privilegio attentatorum, quia hoc videtur procedere in eo, qui patitur ſententiam tranſire in judicatum, ſecùs verò, ſi ut in caſu præſenti reperitur commiſſa cauſa ſuper attentatis, ut per Cæſar. de Graſſ. *decis. 2. de* 6
appell. Greg. XV. *deciſ. 91. n. 7. & 8.* In omnem caſum adhuc ſemper eſſet revocanda executio attentata, ſi non ad inſtantiam partis, ſaltem officio Judicis. Cæſar. de Graſſ. *de deciſ. 2. n. 1. de appell.* Gonz. *ſup. reg 8. quaſt. 7. prooem. n. 6.* cum aliis congeſtis per Gregor. XV. *d. deciſ. 91. n. 8.* & ubi Adden. *n. 12.* Rot. *deciſ. 235. n. 7. part. 1. recent.*

Demum non obſtat quòd d. Judici ſecundæ inſtantiæ 7
ſignaturæ commiſerit cauſam appellationis cum clauſulâ *ſine præjudicio litterarum Apoſtolicarum*, quia cùm præſervet juriſdictionem Judicis à quo, efficit, ut idem procedendum ad executionem non dicatur attentatum cō-
mittere, Coccin. *deciſ. 144. n. 7.* Rota in Urbinaten. beneficij 22. Junij 1629. coram bon. mem. Merlino. 8

Nam Domini dicebant præfatam concluſionem non eſſe abſolutè intelligendam, ut procedat omni caſu, ſed potiùs dictam clauſulam non ſuſpendere nec impedire, quin Judex ad quem valeat executionem revocare, ſi nulla ſit, & attentata, Garz. *de benefic. part. 1. cap. 5. n. 573. cum ſeqq.* & fuit reſolutum in Hiſpalen. & Caurien. permutationis 11. Martij 1596. coram Gipſio, apud eundem Garz. *poſt d. nu. 573.* & penès Marcheſān. *de commiſſ. part. 1. fol. 366.* & in Senogallien. bonorum 14. Aprilis 1623. coram Remboldo. Greg. XV. *d. deciſ. 91. n. 12.* Ubi Add. *n. 13.* Burat. *deciſ. 185. nu. 7.* Sed ceſſat omnis ſcrupulus in præſenti, quo caſu reperitur commiſſa cum facultate revocandi attentata, ut declaravit Rota coram Burat. *deciſ. 185. n. 7. verſ. ut in ſimili*, ubi quod idem admittitur in Bergomen. beneficii, ſeu juriſpatronatûs, 24. Nov. 1914. coram Ubaldo
Seniore *in fin.* & tradit Add. ad Gregor. XV. *deciſ. 91.* 9
num. 13. in fin.

Quibus ſtantibus cùm poſſeſſio ſit attentata ex prædictis meritò dictum fuit eſſe apponendum ſequeſtrum juxta notarium ſtylum hujus ſacri tribunalis, de quo per Cæſar. de Graſſ. *deciſ. 2. nu. 1. de appellat.* Caſſad. *deciſ. 3. n. 6. de reſtit. Spoliat.* Caputaq. *deciſ. 157. part. 3.* Garz. *de benefic. part. 9. cap. 4. n. 22. 23. & 24.* ubi quamplures deciſiones cumulantur. Rota *diciſ. 586. n. 1. par. 2. recent.* Coccin. *deciſ. 225. n. 1. & 293. n. 4.* & in dicta Burgen. dimidij beneficij 5. Dec. 1639. coram Me.

Et ita reſolutum, altera tantùm, &c.

SERIES

Digitized by Google

SERIES DECISIONUM,

earúmque Argumenta:

I. BONONIEN. Pecuniaria. *Adminiſtratio bonorum ex quibus probetur: Statutum Bononiæ de probation. non comprehendit rationem adminiſtrationis.* Otthobono, pag. 1.

II. Avenionen. pecuniaria. *Danda eſt remiſſoria in prophanis, data aliquali articulorum relevantia. Unus articulus continens materiam objectivam, non valet impedire remiſſoriam quoad alios.* Royas. 1649.

III. Romána dotis. *Confeſſio dotis de recepto, à viro poſt decoctionem emiſſa, ubi clara eſt obligatio de reſtituendo, probat quoque ad præjudicium tertii, concurrentibus conjecturis, & quæ conjecturæ ſuffragentur: remiſſio hypothecæ non inducitur per actum factum ab eo, qui duplicem repræſentat perſonam, quando poteſt actus ex uno capite abſque ea poſſideri.* Bichio. ibid.

IV. Romana pecuniaria. *Cambia debentur uti damna & intereſſe, ex capite non adimplementi, ab eo qui mandatum ad cambiandum ſuſcepit, quando non docuit ſe feciſſe debitas diligentias, & rationem Nundinarum currentium de eo tempore, quo peti poſſunt; de quibus ſtatur atteſtationi mercatorum. Quomodo probetur dominium: Et quando mutetur cauſa poſſeſſionis.* Melto. 6

V. Romana Pecuniaria. *Mandato de conſignando quando ſit locus. Quomodo ex partita pecuniarum deſcripta in libro per Bancherium, transferatur dominium. Solutio in quam cauſam cedat. Et quando in Apocha habeat locum præſumptio* leg. Scripturas, Cod. qui potior in pign. Dunozet Decano. 8

VI. Bononien. pecuniaria, ſeu dotis. *Fructus debentur à die motæ litis: & illorum perceptio, ac liquidatio, ex quibus deducatur.* Dunozet Decano. 10

VII. Romana pecuniaria. *Cambia injuſtè percepta, extenuant ſortem, debentur ab eo per quem ſtetit non cambiari, quando ſuſcepit mandatum ad cambiandum, loco damnorum, & intereſſe, & ad quam rationem debeantur. Facultas in obligatione ad commodum creditoris, non potuit conditionem in ipſa obligatione admittere, & ſuffragatur creditori, licèt non declaraverit ſe uti velle.* Dunozet Decano. 11

VIII. Romana pecuniaria. *Apocha mutui ſimulata, nullam meretur executionem, licèt ſit obligatione Camerarij munita. Ad convincendam ſimulationem ſufficit cauſa ſimulandi, & concurſus ſaltem duarum conjecturarum. Quid accipiatur pro tali cauſa. Et quæ habeantur tales conjecturæ. Simulatio eſt licita de perſona ad perſonam, vel de contractu ad contractum, data validitate primi contractus.* Otthobono. 13

IX. Romana pecuniaria. *Fidejuſſor Adminiſtratoris, pro reliquatu fidejuſſiſſe cenſetur, & maximè ubi verba continent expreſſam obligationem reddendi rationem.* Otthobono. 14

X. Romana pecuniaria. *Cambia quæ non debentur uti cambia, quando de eorum realitate non conſtat ex litteris expeditionis. Et reditus nundinarum juxta ſtylum Mercatorum, debentur ſaltem uti damna & intereſſe, quando illa, qui mandatum ad cambiendum ſuſceperat non docuit ſe feciſſe debitas diligentias de invenienda perſona, quæ ad Cambium pecunias acciperent. Et quomodo ſit facienda talis liquidatio.* Meltio. 15

XI. Brundusina Bonorum. *Poſſeſſio probatur tum ex ceſſione qualificata partis, tum ex percepto de exhibendo & dimittendo. Et plura de poſſeſſione, & ſequeſtro.* Meltio. 16

XII. Romana de Luraghis. *Aſſignatio, & receptio in ſolutum pro credito impoſterum declarando, nullum habet reſpectum ad hoc vel illud creditum.* Cerro. 18

XIII. Bononien. litterarum Cambii. *Brevi numeratione recenſentur requiſita habilia ad ceſſionem crediti, ut ſolutionem in emptionem importet.* Veroſpio. 20

XIV. Romana lucri dotis. *Quartum dotale, juxta ſtatuta detrahendum, quando detrahi debeat 3. & an detrahi poſſit, præmortua juſtè, nondum ſoluta dote.* Terracinen. ibid.

XV. Romana affictus Ferreriæ. *Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio penſionum ex parte locatoris, important tacitum utriuſque partis conſenſum ad continuandam, ſeu renovandam locationem, & alia circa materiam tacitæ continuationis, ſeu renovationis locationis, præcipuè ad relevandum partium conſenſum: & maximè in pupillo, & hæreditate jacenti, ubi etiam agitur de importantia ſolemnitatum.* Meltio. 22

XVI. Romana Cenſus. *Alienatio, ſeu diſtractio bonorum fideicomiſſi ſubjectorum, quando ſit facienda in defectum librorum ad dotandam mulierem ſubſidiariè, vigore* Authent. Res quæ, C. communia de legatis. *Agitur de vigore clauſulæ conſtituti, & de aliis contractibus apponi ſolitis.* Bicchio. 24

XVII. Bituntina cenſûs. *Intendens gaudere beneficio Scripturæ amiſſæ, debet ante omnia probare, illam in rerum natura extitiſſe, eaque forma, ac tenore conceptam, ut ſi realiter exhiberi poſſet, illi omnino profutura eſſet, deinde caſu amiſſam fuiſſe. Et plura circa materiam, & probationem amiſſionis Scripturæ.* Corrado. 27

XVIII. Romana lucri dotis. *Quartum dotale ſtatutarium, debetur etiam ex portione dotis non ſoluta: actioni ſubſidiariæ quando ſit locus. Quando poſſit avocari pecunia ſoluta, poſteriori creditori, ab anterius creditum habente. Et multa de excurſione debitoris.* Albergato. 30

XIX. Romana Salviani. *Hypotheca extinguitur quando res hypothecata jam pervenit ad manus creditoris jure dominij, etiamſi poſtea eadem res denuò redeat ad debitorem ſive ejus hæredem vigore redemptionis. Et multa de reſolutione hypothecæ.* Corrado. 32

XX. Romana legati. *Legatum ſatis probatur ad effectum executionis ex teſtamento hæredis legantis, & eo maximè ubi verſamur in cauſa per plura de confeſſione facta in teſtamento, & parte non acceptante, & de*

fave-

Digitized by Google

Argumenta Deciſionum.

favore piæ cauſæ. Corrado. 34

XXI. Romana, ſeu Spoletana redditionis rationis. *Relatio Periti non debet excedere fines ſui officij : Suſpectus de fuga non dicitur qui habet fidejuſſorem, ac proinde uti talis, non poteſt carcerari. Obligatio facta ab exiſtente in carceribus non valet.* Otthobono. 36

XXII. Romana dotis. *Confeſſio viri de dote recepta, aliàs non juſtificata, non probat dotis numerationem : ac proinde nulla datur actio mulieri de dote repetenda, ſed in tutum collocanda. Donatio inter virum, & uxorem, & de jure prohibita, & etiam ex diſpoſitione ſtatuti urbis, quòd ulterius, implicito, ac aliquo apparenti prætextu factas, irritat. Voluntas donandi juſtificatur ex legitimis conjecturis, ex facti circumſtantiis, Judicis arbitrio penſandis. Plures conjecturæ ſimulationis enumerantur.* Corrado. 37

XXIII. Romana dotis. *Plura de ſimulatione reſultante ex confeſſione dotis de recepto facta, à viro, abſque quod aliunde appareat ejus ſolutio, & de cauſis ipſius ſimulationis. Et de juramento contractu ſimulato appoſito.* Corrado. 41

XXIV. Romana Reſciſſionis Tranſactionis. *Tranſactio inita à filio cum matre, ratione adminiſtrationis bonorum, ex cauſa læſionis enormiſſimæ reſcinditur. Læſio enormiſſima, quæ de jure communi, eſt ultra dimidiam, ex diſpoſitione ſtatuti urbis deſignatur ultra tertiám partem. Multa capita læſionis enumerantur. Et luculenter agitur de competentia, ac congruitate dotis filiæ conſtituendæ.* 44

XXV. Romana Reſciſſionis Concordiæ. *Concordia verbis generalibus, & amplis, quamlibet litis etiam futuræ, & incogitatæ renunciationem præ ſe ferentibus tollens, non poteſt reſcindi, ſeu poſtponi ſub prætextu inſtrumenti, ſeu juris non memorati. Plura de Perſonarum legitimatione circa natalium reſtitutionem, ac de firmitate, & obſervantia tranſactionis.* Corrado. 49

XXVI. Romana Reſciſſionis Concordiæ. *Articuli irrelevantes, vel ſuſpecti, non admittuntur contra inſtrumentum ; & nonnullorum irrelevantia in hac hypotheſi trutinatur. Concordia ſatis roboratur verbis generalibus, & amplis, ad hoc ut comprehendatur etiam non expreſſa. Teſtatoris voluntas magis elicitur ex verbis teſtamenti, quàm ex aliis probationibus extrinſecis. Communis uſus loquendi an habeat locum in Inſtrumento : & quomodo probetur. Et an legitimati veniant ſub nomine legitimorum, ſeù baſtardorum attento communi uſu loquendi.* Corrado. 54

XXVII. Romana Reſciſſionis Tranſactionis. *Tutor tenetur reddere rationem adminiſtrationis, & partitas diſtinctas in calculo deſcribere. Tranſactio reſcindi debet ex capite enormiſſimæ læſionis.* Corrado. 59

XXVIII. Calſien. Bonorum. *Stante Bulla fel. rec. Urban. VIII. de qua in Bullario novo, in ordine* 51. *§. 2. vetante alienationem bonorum juriſdictionalium abſque beneplacito Apoſtolico ; ſi Eccleſia, defunctis omnibus illis, quibus facta erat inveſtitura, promittat fœminæ deſcendenti ex inveſtitis facere inveſtituram, quatenus beneplacitum Apoſtolicum obtineatur, poſſit, eo obtento alterum inveſtire, & fœmina detur reſtitutio in integrum adverſus inveſtientes.* Meliot. 66

XXIX. Callien. Bonorum. *Habetur in deciſione præced. in hac cauſa* 8. *Aprilis* 1647. Meltio.

XXX. Rom. Societatis de Rotignis. *Socius tenetur ad debita Societatis, etiam inita poſt diſſolutionem Societatis, quando contrahentibus cum ſociis non eſt notificata diſſolutio.* Ghiſilerio. 70

XXXI. Rom. Succeſſionis. *Statutum urbis l.c.* 131. *quo cavetur uxori ſuperſtiti deberi lucrum dotale prædefuncto viro, quomodo intelligatur extantibus liberis ejuſdem matrimonii. Impenſa funeris uxoris, quando facienda. Contractus filij familias validus redditur, interveniente Patris conſenſu. Exceptio requirens altiorem indaginem, non impedit reſtitutionem dotis.* Corrado. 73

XXXII. Eadem ac LXXV. Quapropter hîc omittitur, ejus ſolo ſervato *numero*, ne ſequentium turbetur ordo.

XXXIII. Beneventana Domus. *Immiſſio ex remedio utilis Salviani interdicti conceditur concurrentibus extremis. Quæ enumerantur, multa de præſcriptione, & ſcientia, quæ ibi requiritur. Minor poteſt agere contra Tutorem, ex cujus ſcientis negligentia paſſus eſt præſcriptionem.* Otthobono. 75

XXXIV. Rom. Dotis. *Teſtator non poteſt derogare Teſtamento facto jam perfecto per Epiſtolam, vel aliquem ſimplicem actum, abſque ſolemnitatibus ad Teſtamentum requiſitis. Per Epiſtolam duobus teſtibus munitam poteſt à Teſtatore declarari diſpoſitio Teſtamenti dubia. Legatarius in re legata præfertur creditoribus non habentibus hypothecam, quando hæreditas eſt ſolvenda.* Cerro. 77

XXXV. Rom. Domus. *Agitur latiſſimè de alienatione Emphyteuſis ex pacto, & providentia.* Peutingero. 78

XXXVI. Rom. vineæ. *Hæc deciſio latè tractat de Emphyteuſi Eccleſiaſtica ; ejus clauſularum natura, caducitate, identitatis rei probatione, aſſociatione domini directi : illius judicio, & cauſis : ſpolio, ac redintegratione inde occurrente, ac aliis fusè ad materiam facientibus ; & obiter incidentibus ; adeò ut plenior horum tractatus vix deſiderari queat, prout magis diſtinctè per ſummarium.* Corrado. 81

XXXVII. Verulana bonorum. *Attentorum materia, ſecundùm præcipuas inſpectiones ad terminos judicii enucleatur.* Dunozet Decano. 85

XXXVIII. Ceſenat. Emphyt. *Emphyteuſis ex pacto & providentia, per ſuos articulos latè expenditur, ad inferendum præcipuè circa renovationem, quid juris ſit de comprehenſis in inveſtitura, & quid de proximioribus. Plura de alienatione, ac ipſius translatione ; graduum prorogatione ; linearum ratione, & conſimilibus.* Meltio. 86

XXXIX. Melevitana hæreditatis. *Agitur de materia donationis inter vivos, quæve potiſſimum ad illam concurrant. Item aliqua ex quibus arguatur cauſa mortis. Item & de materia ſpolii reſpectu bonorum Eccleſiaſticorum. Item & de conſtituto donationi appoſito.* Royas. 88

XL. Bononien. de Toſtinis. *Tranſactio habet in ventre exceptionem litis finitæ. Emanata ex falſa cauſa, eſt ipſo jure nulla ; debet tamen per tres ſententias conformes declarari. Suſtinetur ex quavis probabili dubitandi ratione. Fideicommiſſarius, quando poſſit impedire immiſſionem hærede ſcripto.* Cerro. 90

XLI. Peruſina bonorum. *Fatalia appellationis ſpatio triginta annorum intereunt ; quod limitatur in ſacr. Tribunali Rotæ, ſtante injuſtitia ſententiæ : & plura de materia rei judicatæ. Exceptio illiquida requirens, altiorem indaginem, non valet impedire immiſſionem judicati. Plura de præſcriptione, ac temporis lapſu : & de ſtylo Rotæ circa executionem.* Corrado. 92

XLII. Foroſempronien. bonorum. *Matri debetur legitima ex bonis filii prædefuncti : limitatur in binuba quoad bona à patre provenientia. Excutiuntur textus in leg. fœminæ §. illud, C. de ſecund. nupt. in §. cum igitur, Auth. de non eligen. ſecund. nup. & in §. hinc nos, Auth. de nupt. & in propoſito agitur de pœna matris ſecundò nubentis. Item & non petentis à Judice tutorem filio impuberi. Et quomodo intelligatur, & de aliis ad ſpeciem facientibus.* Bichio. 95

XLIII. Rom. Cenſus. *Virtus clauſulæ conſtituti latè inſpicitur : ubi facultas capiendi poſſeſſionem propria auctori-*

Digitized by Google

Argumenta Deciſionum.

auctoritate, inde reſultans, non modicum expenditur: & quid ſingularis in cenſu operetur. Hinc ſumpta occaſione, aſſociationis materia dilucidatur, & termini poſſeſſionis civilis ac naturalis in propoſitum ſuapte veniunt. Ghiſilerio. p. 98

XLIV. Rom. Redintegrationis. *Immiſſio in Salviano ceſſat ex ſatisfactione crediti: & illius continuatio provocat ad actionem ſpolii. Calculus probat contra ſcribentem. Variæ illius inſpectiones circa legitimum creditum in hac ſpecie perpenduntur; ubi magis de lucro, & interuſuriis dotalibus aperitur.* Otthobono. 100

XLV. Rom. Supplementi legitimæ. *Supplementum legitimæ debetur filio, & pro ejus hæredibus in bonis patris. Status hæreditatis concordatus à partibus coram judice attenditur, donec de errore concludenter probetur. Ipſius deterioratio quomodo probetur. Legitima debetur juxta valorem ſtatus de tempore obitus patris. An imminuatur diminutione bonorum, quæ contingit ex poſt diminutio, pendente mora ſolvendi ſupplementum, ſequitur hæredem poſſeſſorem.* Meltio. 101

XLVI. Rom. ſucceſſionis. *Diſpoſitio leg. hac Edicti Cod. de ſecund. nupt. ubi occurritur præjudicio filiorum primi matrimonii ſedulò perpenditur, & conjectura contemplationis habita ſecundi viri à muliere binuba teſtante, luculenti ratiocinio recenſentur, & late de materia.* Corrado. 102

XLVII. Avenionen. hæreditatis. *Ægidiana conſtitutio quando habeat locum, ad effectum rejiciendi appellationem ſaltem ſuſpenſivam interpoſitam à ſententia in judicio poſſeſſorio latam. Agitur de mixtura judicii: & quando ex juribus poſt ſententiam deductis, exequutio illius ſit retardanda. Et quando competat retentio creditori.* Royas. 106

XLVIII. Melevitana territorii. *Fideicommiſſarius quando debeat poſſeſſionem bonorum fideicommiſſo ſubjectorum obtinere. Agitur de poſſeſſione defuncti continuata in hæredem. Termini donationis nonnulli inſpiciuntur. Exceptio requirens altiorem indaginem, redintegrationem adverſus ſpolium retardare non poteſt.* Otthobono. 107

XLIX. Rom. ſeu Albanen. diviſionis. *Diviſionis ſtabilium, facultas deſuper petitorum in imponenda ſervitute, & illius verba in ſcriptura: qualitas duorum inſtrumentorum coram eodem Notario, Teſtibus, & in continenti celebratorum, attenta correſpectivitate, ſeu dependentia, vel non, contractuum: ipſorum ſucceſſivitas, & continuatio, ſeu diverſio, & alia his cognata ſuaptè ponderantur.* Cerro. 108

L. Interamnen. Uſusfructus. *Agitur de ſtatuto, fœminarum propter maſculos, à ſucceſſione excluſivo. De cautione ab uſufructuario præſtanda. De effectu aditionis hæreditatis cum beneficio legis, & inventarii. De jure accreſcendi circa legata. Et de melioramentis quando habeantur in conſideratione.* Cerro. 110

LI. Rom. Vineæ. *Agitur de devolutione rei emphyteuticæ ad directum, ob alienationem factam ab Emphyteuta, ipſo requiſito, & quando habeat locum, & ob defectum ſolutionis Canonum per biennium, & quando habeat locum: & ubi Dominus teneatur probare ſuum dominium: & de pactis in inveſtitura appoſitis: de alienatione conditionata, & aliis conſimilibus.* Corrado. 113

LII. Rom. ſeparationis bonorum. *Dominium locorum montium, quomodo oſtendatur. Confeſſio emanata in judicio, eſt quibuſdam aliis efficacior. Plura de confeſſione, negativa, errore, aditione hæreditatis; ac de ſtatuto Veronen. circa exterorum ſucceſſiones in ſtabilibus.* Veroſpio. 117

LIII. Mediolanen. bonorum. *Fructus reſtituendi ſunt à die motæ litis, & ulteriùs. Cauſa appellationis eſt eadem cum prima, licet inſtantia ſit diverſa. Plura de materia, & de mala fide reſpectu poſſeſſoris. De locatione circa probationem: ac de melioramentis tam circa liquidationem, quàm circa reſtitutionem.* Arguelles. 118

LIV. Peruſina Bonorum. *Res judicata in terminis luculenter demonſtratur. Heredi fideicommiſſario adverſus immiſſionem ex adverſo petitam competit retentio pro valore bonorum fideicommiſſo ſubjectorum ab hærede gravato alienatorum. Plures recenſentur fideicommiſſi in propoſito legitima detractionis. Statutum Peruſinum, fœminarum propter maſculos excluſivum, perpenditur, & quando exceptio fideicommiſſi valeat impedire executionem rei judicatæ.* Corrado. 121

LV. Mediolanen. bonorum. *Salvianum interdictum. Clauſulæ apprehenſionis bonorum, & pacta executiva inſtrumentorum: evictionis remedium, ac judicium. Prohibitio alienationis. Subſtitutio. Fideicommiſſum. Detractiones. Incapacitas ſucceſſionis: & conſimilia facti ſpeciem ſuapte contingentia, ſummo ſtudii calculo per ſuas inſpectiones digeruntur.* Corrado. 125

LVI. Bononien. prædii. *Remedium evictionis, ad quæ extendatur, quando illi ſit locus: & quæ in ejus judicio deducantur. Valor bonorum quis attendatur, & quomodo hæc procedant in perturbatione, ubi ſtatutum Bononiæ ſub rub. Pactum conſtituti, & libelli in permutatione, conſideratur.* Corrado. 129

LVII. Rom. quatuor domorum. *Extrema in Salviano requiſita, quæ ſint. Obligatus inveſtire pecunias, in caſu non implementi, ad quæ teneatur. Præſcriptio quando detur.* Peutingero. 131

LVIII. Rom. Retentionis domorum. *Ægidiana non habet locum, ſtante injuſtitia ſententia. Bona fideicommiſſi debent contribuere ad ſolutionem legatorum: extinctio crediti, quomodo inducatur inter ſocios. Probationes poſt ſententiam, cujus ſint valoris. Legata de quo ſolvantur, an de ſubſtantia, an de fructibus hæreditatis: attento fideicommiſſo, & modo legandi teſtatori.* Veroſpio. 132

LIX. Anconitana Salviani. *Poſſeſſio ex decreto judicis capta eſt manutenibilis in præjudicium anterioris adverſarii. Salvianum cujus ſit naturæ. Poſſeſſio, quæ provenit ex aditione hæreditatis, eſt merè civilis. Exceptiones illiquidæ non impediunt immiſſionem in Salviano, & plura de manutentione.* Corrado. 133

LX. Anconitana Cambiorum. *Quando debeantur cambia illi, qui habuit facultatem recipiendi pecunias ad cambia: & quomodo intelligatur illa facultas: & cambia, quando debeantur uti damna, & intereſſe.* Peutingero. 136

LXI. Rom. fructuum cenſus. *Accollatio facta ab emptore, non extenditur ultra expreſſa in venditione. Diſpoſitio* l. curabit. Cod. de actio. empt. *exornatur, & declaratur. Evictionis periculum, ſi excuſat emptorem retinentem pretium, non excuſat à fructibus compenſationis.* Veroſpio. 137

LXII. Rom. Cambii. *Obligatio conditionalis mandatur executioni, impleta conditione concipitur etiam per adverbium futuri temporis. Demonſtratio eſt quid diverſum à conditione. Sententia lata cum legitimo contradictore, afficit etiam non citatum, in conſequentiam. Pupillus ſicut obligari, neque ſine tutore conditionem implere poteſt. Non creditur procuratori niſi mediante exhibitione mandati. Mandatum aliquando probatur conjecturis, & præſumptionibus, & quocumque legitimo modo probatum validum reddit ju-*

dicium. Plurà hujus generis habentur in Summario. Arguelles. 138

LXIII. Rom. fructuum cenſus. *Cenſus impoſitus à minore abſque ſolemnitatibus eſt nullus, nec juramentum convalidatur: præſumitur enim ſtatuto urbis dolo, & metu extortum; ratificatur tamen ab ipſo facto majore, & ſolvente fructus, nullitatem non ignorante. Privilegium minoris, & ratificationis materia tangitur: obligatio naturalis ligat ſolam conſcientiam. Promiſſio facta de ſolvendo debita intelligitur de debitis. Procurator, excedendo fines mandati, principalem non obligat: judex in judicando debet attendere factum cum circumſtantiis.* Meltio. 141

LXIV. Rom. ſubhaſtationis. *Nullitas mandati extenditur ad inde ſequentia: & inſurgit ex relaxatione contra minorem abſque curatore. Citatio ipſiuſmet abſque curatore, quomodo ſit conſideranda. Actio pro certa ſumma non competit, non liquidata ſumma retentio pro ſumma debita in ſpolio non admittitur, ne judicium reddatur eluſorium.* Veroſpio. 145

LXV. Rom. redditionis rationis. *Emergentia circa rationum redditionem in adminiſtratione neceſſariam hic breviſſimo contextu valde perſpicua cadunt, & notatu digna, prout in ſummario.* Peutingero. 146

LXVI. Januen. prætenſæ ſeparationis tori. *Nullitas exceſſus valdè inficit adjudicationem, & executionem. Exequutio quomedo fiat in annuis præſtationibus. Læſio ultra dimidiam datur in ſubhaſtatione; & proinde remedium* l. fin. Cod. de reſcind. vend. *contra eam habet locum. Fructus dotales veniunt in judicio dotis. Præſentia partis ſupplet defectum intimationis pignoris natura, & neceſſitas in executione examinatur. Stylus fori eſt attendendus: & quomodo probetur. Læſio quomodo probetur. Res civili vinculo alligata, pretio minuitur. Manutentio non datur ſine ſpoliato.* Meltio. 147

LXVII. Romana domus. *Agitur de devolutione rei emphyteuticæ ob finitam lineam, & canones non ſolutos; ubi plura ſecundum propoſitam facti ſpeciem, congeruntur ad materiam; & in ſpecie de facultate domino directo competenti, capiendi poſſeſſionem rei propria authoritate: de probatione deponentis de facto proprio, & de emphyteuta excuſatione ob non ſolutos canones.* Celſo. 151

LXVIII. Rom. prætenſæ reſtitutionis dotis. *Actio ſpolii non competit adverſus ſententiam ſimpliciter injuſtam, quando injuſtitia non eſt valdè notoria. Competit ſpoliato ex mandato ex falſa cauſa relaxato pro omnibus etiam inde ſequutis. Læſio enormis datur etiam in ſubhaſtatione rei facta viliſſimo pretio citra omnem proportionem. Executio judicis à quo, injuſta, poteſt revocari à judice ad quem per viam attentatorum.* Peutingero. 152

LXIX. Rom. ſupplementi legitimæ. *Sententia probatur valida ex revolutione Actorum, & Rotalis juſta ex deciſionibus. Exceſſiva, eſt injuſta. Dos filiæ imputatur in legitimam. Legitima filiis debita, eſt tertia pars hæreditatis. Exceptio partita non juſtificata, non valet retardare executionem ſententiæ. Legitima non minuitur ex legatis hæreditatis etiam debentis. Diſtractiones, ac deductiones quales admittantur, & quomodo juſtificentur ad præjudicium legitimæ.* Veroſpio. 153

LXX. Rom. hæreditatis de Gratianis. *Via executiva non habet locum contra tertium. Limitatur in ſuccedente in re litigioſa. Interdictum* quorum bonorum, *eſt actio perſonalis. Res litigioſa ex cauſa dotis, legati, tranſactionis, & diviſionis, ſine vitio alienari poteſt. Colluſio, etſi regulariter non præſumatur, cùm tamen ſecretè ſoleat committi, etiam ex conjecturis, & ſuſpicionibus probatur: plures enumerantur in caſu conjecturæ. Quinquennium non tollit colluſionem, niſi ingenuitatis. In alienatione facta in fraudem, ubi exiſtant alia bona penes alienationem, non poteſt agi recta via contra tertium poſſeſſorem, ſed prius agendum eſt revocatoria ad reſciſſionem contractus.* Meltio. 155

LXXI. Romana hæreditatis de Gratianis. *Vitium litigioſi, quando afficiat poſſeſſionem. Et quomodo in actione perſonali contrahatur. Alienatio dotis nemine, poteſt fieri. Non obſtante vitio litigioſi. Nonnulla afferuntur de privilegio dotis. Contractus ſimulatus redditur nullus. Actus judiciales non nocent non citato. Via executiva competit contra tertium, attento vitio litigioſi, & fraude.* Bichio. 158

LXXII. Rom. domorum in Burgo. *Fructus etiam in judicio ſpolii debentur à die motæ litis, quando ſpolium non eſt attentatum, vel violentum; non debentur tamen qui percipi potuerunt, ſpolium judiciale quando dicatur attentatum, aut violentum. Fructus civiles non præſumuntur in ſimplici poſſeſſione rei penes aliquem. Fructus domus veniunt ex habitatione, & ex locatione, ex ultima locatione infertur ad alias reſpectus penſionum domus. In ſpolio canones ſoluti à ſpoliatore, debent refici per ſpoliatum.* Otthobono. 160

LXXIII. Bituntina cenſus. *Inſtrumenta habent viam executivam, pacta fiunt ad libitum partium, modo licita, & honeſta clauſula guarentigia, ſive obligatio cameralis, non eſt neceſſaria ubi adeſt publicum inſtrumentum obligationis. A ſtatuto ad pactum valet argumentum, & è contra, ſaltem affirmativè. Hæres, & defunctus, una & eadem perſona cenſentur. In via executiva licita eſt variatio. Statuta laicorum comprehendunt Clericos. Limitatur, in Clerico hærede ratio rei hæreditariæ, convenitur tamen in ſuo foro, & coram ſuo judice.* Arguelles. 161

LXXIV. Civitatis Caſtelli cenſus. *Extinctio cenſus poteſt fieri etiam conſignatione ſpeciei; in locum pecuniæ concurrente conſenſu. Traditio rei quomodo poſſit fieri. Epiſtola probat contra ſcribentem. Quietantia Procur. habentis facultatem, à principali impugnari non poteſt. Fides defuncti majorem vim habet. Publica vox & fama probatur mediante atteſtatione Guber. loci: Actus in tempus collatus poteſt de conſenſu partium ulterius prorogari.* Veroſpio. 163

LXXV. Eugubina prædii. *Statutum Eugubinum vult haberi duas ſententias conformes pro re judicata. Sententia in ſecunda inſtantia lata in Curia, utique comprehenditur ſub dicto ſtatuto, ſicut ſub omni alio loci primæ inſtantiæ. Appellationis ſimplex delatio non facit appellabilem cauſam, aliàs inappellabilem. Venditor promittens rem liberam, poteſt cogi in caſum oneris detecti deponere pretium ad defenſionem rei donec liberetur; imo emptor poteſt contra eum agere pro reſciſſione contractus. Relatio peritis de conſenſu partium facit probationem probatam.* Cerro. 164

LXXVI. Rom. Vineæ. *Remedium.* l. fin. Cod. de edict. Div. Adr. toll. *competit hæredi ſcripto. Quæ ſint iſtius extrema. Poſſeſſor cum titulo eſt legitimus contradictor. Agitur de validitate tituli, & de poſſeſſione vitioſa. Hæres beneficiatus poteſt immitti jure proprio, & non hæreditario.* Otthobono. 167

LXXVII. Rom. domorum. *Exceſſus ad hoc ut vitiet deliberationem, debet concludenter probari. Excluditur ex non impugnatione partitarum in actis productarum citata parte. Solutio quando dicatur facta metu mandati. Ordo ſolutionis demandatæ, quam vim habeat*

Digitized by Google

habeat in termino ſatisfactionis. Sententia ſecunda lata, non poteſt validitas primæ controverti. Otthobono. 168

LXXVIII. Cajetana bonorum. *Nonnulla recenſentur circa ordinaria judicii, ad firmandam validitatem ſententiæ. Quamplura de Emphyteuſi Eccleſiaſtica, ubi cadunt multa obſervatione digna circa clauſulas in ea apponi ſolitas, & circa prohibitionem alienationis. Confraternitas inſtituta ad pium opus, habens Eccleſiam, & alia Eccleſiaſtica ſigna, non poteſt dici merè laicalis, manus mortua ad effectum incapacitatis emphyteuſis, quæ dicatur.* Cerro. 169

LXXIX. Cajetana bonorum. *Clauſularum emphyteuſis importantia pertractatur. Nonnulla de beneplacito Apoſtolico, & de linea finita ad effectum devolutionis, ac de prohibitione alienationis in emphyteuſi, recenſentur: ſententia recipit declarationem à libello.* Cerro. 172

LXXX. Piſauren. Jocalium. *Jocalia pretioſa, & veſtes feſtivæ tranſmiſſæ per ſponſum ſponſæ, an ſoluto matrimonio, veniant reſtituenda, & quomodo.* Arguelles. 174

LXXXI. Piſauren. adminiſtrationis montis. *Poſſeſſio, quæ ſufficiat ad effectum manutentionis, & quomodo probetur, & quando ſit vacans; obſervantia circa ſolum in ordinatoriis judiciis, quomodo conſideretur, & an inducatur per actum merè voluntarium.* Cerro. ibid.

LXXXII. Rom. Redintegrationis. *In Salviano ſecunda creditoris ſatisfactione ſi denegetur redintegratio, datur actio ſpolii. Calculus probat contra producentem. Interuſuria dotalia debentur viduæ. Facta interpellatione pro credito illiquido, & incerto non competit retentio.* Otthobono. 175

LXXXIII. Rom. hæreditatis de Gratianis. *Filiatio reſpectu patris, cum ſit difficilis probationis, probatur per conjecturas, quarum nonnullæ recenſentur, & per teſtes etiam aliàs inhabiles, & quomodo per confeſſionem illius de cujus negotio agitur: legitimatus per ſubſequens matrimonium, efficitur verè, & propriè legitimus.* Cerro. 176

LXXXIV. Aſculana hæreditatis. *Immiſſus juſtè à judice in poſſeſſionem, debet manuteneri. Quis ordo in ſucceſſione fratrum ſervetur. An fœmina dotata, à ſucceſſione per ſtatutum excluſa, ſint etiam excluſæ à bonis provenientibus ex linea materna. Renunciatio facta per fœminas ſucceſſionis reſolvitur in pactum de non ſuccedendo, & quando requirat inſinuationem.* Royas. 1,8

LXXXV. Melevitana hæreditatis. *Salvianum quando intret, & quibus concurrentibus, quam diſpoſitionem habeat in fructibus beneficii. Immiſſio ex remedio* leg. fin. Cod. de edict. D. Adr. toll. *quando habeat locum.* Celſo. 180

LXXXVI. Rom. locorum Montium. *Cauſa, quando efficiatur deſerta, etiam interpoſita appellatione citationis. Reproductio, an ſit neceſſaria, & qua de cauſa. Loca montium ſubrogata aliis extractis, mediante pecuniarum converſione, efficiuntur fideicommiſſaria, non minus quàm alia, quibus ſubrogata fuere. Primogenitura vinculum, quando habeat locum: quæ requirantur ad hoc ut donatarius univerſalis teneatur ſervare factum defuncti.* Meltio. 181

LXXXVII. Piſauren. donationis. *Donatio facta alicui contemplatione matrimonii, ubi intervenit ſtipulatio pro hæredibus, & ſucceſſoribus, quando ob generalitatem verborum extendatur etiam ad filios ex ſecundo matrimonio natos. Quæ habeatur hujuſmodi donationis cauſa finalis, & quæ impulſiva. In concurſu capitulorum, & inſtrumenti cuinam ſit ſtandum.* Otthobono. 182

LXXXVIII. Piſauren. donationis. *Hic cadit thema præcedentis deciſionis.* Otthobono. 185

LXXXIX. Rom. Cambii. *Quando habens intereſſe admittatur ad cauſam, & quale debeat intereſſe haberi. Tranſactio ſuper ſententia, non niſi per tres ſententias conformes reſcindi poteſt.* Royas. 186

XC. Cervien. Bonorum. *An de melioramentis debeatur laudemium, & de quo tempore attendatur valor bonorum in renovatione facien. & an plura ſint ſolven. laudemia ſi plures erant facien. renovationes.* Otthobono. 187

XCI. Anconitana dotis. *Quæ exceptiones non retardent executionem mandati relaxati pro reſtitutione dotis maximè exceptio fideicommiſſi.* Veroſpio. 189

XCII. Rom. domorum. *Ex quibus probetur devolutio emphyteuſis, & dominium directum Eccleſiæ, & quando non teneatur inveſtire proximiorem ultimi emphyteutæ.* Bichio. 190

XCIII. Firmana codicillorum. *Ex quibus appareat legatum uſusfructus relictum uxori non eſſe relictum ad ſola alimenta, ſed integrè deberi etiam exiſtenti filio, & ipſa uxor dicatur impleſſe conditiones appoſitas.* Cerro. 191

XCIV. Rom. fideicommiſſi, ſeu Salviani. *Fideicommiſſarii non poſſunt impugnare extinctionem cenſus legitima alienatione factam. Et ex quibus dicatur verè extinctus non in alium tranſlatus.* du Nozet. 194

XCV. Ravennaten. ſeu Ferrarien. decimarum. *Jus decimandi non poteſt concedi laicis, ſecus commoditas percipien. fructus decimales. Et ex quibus conſtet conceſſ. hujuſmodi non poſſe reſtringi ad ſolos fructus decimales ſed in totum corruere.* Meltio. 195

XCVI. Romana Salviani. *Quando validitati cenſus non obſtet conſtitutio Pauli V.* 108. *licèt confirmata per conſtitutionem Urbani VIII. 65.* Peutingero. 199

XCVII. Portuen. Stagni. *Manutentio non datur ſine poſſeſſione, & quando poſſeſſio ad hunc effectum non juſtificetur.* Veroſpio. ibid.

XCVIII. Bononien. pecuniaria. *Quando ſimplex ſubſcriptio curatoris in litteris cambii non inducat ejus obligationem vel fidejuſſionem.* Veroſpio. 200

XCIX. Rom. de Mazzatoſtis. *Quando in bonis futuris obligatis ſub conditione, ea eveniente convaleſcat pignus, vel hypotheca ad favorem primi creditoris, licèt medio tempore fuerint ante impletam conditionem in alterum alienata. Et plura diſtinguuntur, & declarantur circa conditionem caſualem vel mixtam, & conditionem poteſtativam.* Coccino Decano. 201

C. Rom. Renunciationis. *Quando & ex quibus dicatur captatoria voluntas? Et renunciatio matris facta filio, ut de ſuis bonis diſponat ad favorem familiæ non dicatur captatoria diſpoſitio, neque à jure improbata.* Cerro. 205

CI. Rom. ſeu Januen. pecuniaria. *Agitur de juſtificatione cambiorum; de liquidatione intereſſe, & damnorum, & aliis ad negotiationem facientibus.* Bichio. 209

CII. Faventina Societatis. *Contractus ſocialis producit obligationem, actionem, & excuſſionem, conſociorum; Quomodo talis eſſe deprehendatur, & alia de Societate.* Celſo. 211

Argumenta Deciſionum.

CIII. Rom. pecuniaria. *De probando debito, ex ſolidatione, ſubſcriptione Apochæ, & debiti ipſius agnitione per ſolutionem partis ipſius.* Celſo. 212

CIV. Rom. ſeu Januen. Cambii. *Tractatur Magiſtraliter de ſpeciebus Cambii, & litterarum ejus; Executio an ſit parata pro ipſis. Et debitis nundinalibus.* Celſo. 213

CV. Rom. ſeu Januen. Cambii. *De eadem re, & comprobatione. Litterarum cambii, ac ſolutionis facta. Et de mandato ad ſolvendum.* Bichio. 215

CVI. Rom. ſeu Januen. Cambii. *Pergitur in materia cambiorum. Diſſeritur de earum ſpeciebus, litteris in ipſis uſitatis, & eorum probatione.* Bichio. 216

CVII. Beneventana dotis. *Agitur de credito dotali ceſſo; ejus probatione, jure, exactione, præſcriptione, &c.* 217

CVIII. Beneventana dotis. *Ceſſio acquiritur ei, cujus intereſt. De Præſcriptione Statutaria 30. annorum adverſus creditum dotis. Et de renunciatione ipſius per uxorem facta.* Bichio. 219

CIX. Rom. pecuniaria. *Agitur de Obligatione camerali. Confeſſio de recepto extrajudicialis voluntariè facta à Tutore, non præjudicat Pupillo, & de conjecturis, & præſumptionibus pro comprobatione ſolutionis.* Celſo. 221

CX. Rom. Cenſus, ſeu Salviani. *De Hypotheca viribus, quoad hæredes debitoris. De hypotheca dotali præcipuè quoad adeuntes fines beneficio Inventarii. Creditum dotale anterius præfertur poſteriori creditori, etiam expreſſa hypotheca. De adjudicatione bonorum debitoris juridicè facta creditori. Et hypotheca ob redintegrationem fideicommiſſi.* Celſo. 222

CXI. Rom. pecuniaria. *Locator tenetur de levi ſolum culpa; non leviſſima. Correi fidejubendi qui dicantur. De diligenti officii adminiſtratione, &c.* Bichio. 223

CXII. Rom. pecuniaria. *De Apocha non habente requiſita* l. ſcripturas, C. qui pot. *Novatur debitum per creationem novæ partitæ. In illud fit executio, quod fuit in obligatione deductum.* Celſo. 225

CXIII. Rom. mercium. *Poteſt creditor agere contra debitorem ſui debitoris; & ſi adſit obligatio Cameralis, etiam non præmiſſa primi debitoris excuſſione. De actione in venditorem ad rem, vel pretium, aut intereſſe, &c.* Celſo. 226

CXIV. Anconitana mannæ. *Inſtrumenta vinculata obligatione Camerali habent paratam executionem. De probationibus, & variis conjecturis ſatisfactionis; De quietantiis, receptionibus, & aliis ad rem.* Celſo. 227

CXV. Rom. pecuniaria. *Agitur de ceſſionis virtute, & qualitate. Et de compenſationis effectibus.* Bevilaqua. 228

CXVI. Amerina ſucceſſionis. *Jus Retentionis non intrat pro credito, niſi, cum eſt liquidum, & bona retinenda proveniunt ex eadem crediti cauſa.* Bevilaqua. 229

CXVII. Viterbien. Tranſactionis. *Non debentur fructus pro ſimplici debito pecuniario, etiam inter Mercatores, niſi intervenientibus legalibus requiſitis.* Celſo. 230

CXVIII. Bononien. pecuniaria. *Quietantia pro Reſiduo, & Taciturnitas creditoris diuturna arguunt pro ſolutione. De teſtibus ſuper recognitione ſcripturarum.* Meltio. 231

CXIX. Romana Salviani. *De Salviani requiſitis. Illud non retardatur ex credito liquido, etiam dotali; De melioramentorum retentione, & probatione.* Albergato. 232

CXX. Romana locationis. *Quando, & ex quibus mora dicatur incurſa. De probatione per Epiſtolam; Novatione, ſolutione in certam cauſam, &c.* Veroſpio. 234

CXXI. Civitate Caſtelli Salviani. *Præſcriptio ſolutionum fructuum ut intret, neceſſarius eſt curſus decem annorum, cum tunc poſſit conſiderari negligentia, aut mora creditoris in exigendo, cùm tunc in pœnam tam magna negligentiæ intret præſcriptio.* Royas. 235

CXXII. Leodien. modiorum ſpeltæ. *Contractus quod ſit Emphyteuticus ex quibus tutò arguatur. Dominus directus, ſicuti invitus cogi non poteſt ad vendendum emphyteuta Jus directum, ita cogi nequit emphyteuta vendere Domino dominium utile. Cenſus in dubio judicatur irredimibilis.* Cerro. 237

CXXIII. Rom. pecuniaria. *Debitor cambii ſi fuerit citatus ad docendum de re miſſa, dum de ea non fuerit doctus, rectè contra eundem relaxatur mandatum. Auditor Cameræ inter & contra mercatores procedit uti princeps.* Royas. ibid.

CXXIV. Bononien. pecuniaria. *Nomen debitoris ceſſi cum promiſſione exigibilitatis, ut inexigibile probetur, ſufficiunt diligentiæ executorum, una cum citatione facta contra cedentem ad judicandum bona debitoris, inſtrumentum illud attenditur; quod magis pracisè loquitur & clarius, ubi alterum per extenſum, alterum verò ſolum per Abbatum ſummam in eo contentam ſpecificat.* Carrillo. 238

CXXV. Rom. domorum. *Dominium directum ad effectum caducitatis ad probandum, inſtrumenta locationum, ſolutionum, aliaque confeſſiones, & adminicula nullius ſunt roboris, & momenti. Emptor rei Emphyteuticæ, qui ſe obligavit aſſenſum Domini impetrare, quem poſtea neglexit, ſi exinde caducitatem incurrit, non poteſt evictionem prætendere.* Royas. 239

CXXVI. Maceraten. cenſus. *Apocha penes aliquem exiſtens cum aliqua adnotatione à tergo illius qui per antea dicit ea adnotatione caruiſſe, probare debet. Simulatio ſcripturæ matrimonialis facta in majori ſumma, & quantitate pro matrimonii honorificentia ex quibus deducatur.* Royas. 240

CXXVII. Rom. fideicommiſſi de incoronatis. *Diſputatur an donatio præcedens etiam cum hypotheca præjudicare poſſit creditori habenti cauſam onerosam; & negativè concluditur, quoties, vel ille reperitur in poſſeſſione, vel donatio fraudulenta, & ſimulata convincitur.* Ghiſilerio. 242

CXXVIII. Rom. ſeu Florentina reſtitutionis in integrum. *Majoribus 25. annis quantumvis ex capite juſtæ ignorantiæ non ſoleat concedi reſtitutio in integrum adverſus aditionem hæreditatis ſine Inventario factam, tamen ſemoto in tali hærede omni dolo, datur talis reſtitutio in integrum, quando magnum æs alienum patens contra communem omnium expectationem, in hæreditate emerſit.* Panzirolo. 243

CXXIX. Urbevetana reſtitutionis dotis. *L. hac edictali. C. de ſecund. nupt. diſponens quod mulier quæ tranſivit ad ſecundas nuptias non poſſit plus relinquere ſecundo viro, quàm quod reliquit filio primi matrimonii, ea lex intelligenda venit, quod ſive mulier filium primi matrimonii inſtituerit hæredem, ſive non, ſemper prius eſt detrahenda legitima filii primi matrimonii,* Royas. 245

CXXX. Anconitana bonorum. *Donatio quando conditionaliter eſt facta, & in caſu contraventionis oppoſita aperiatur clauſula, quod in caſu non adimplementi donatio alias, nec aliter nec alio modo valeat, tunc eis conditionibus non adimpletis, neceſſe eſt ut donatio penitus corruat.* Ghiſilerio. 247

CXXXI.

Digitized by Google

Argumenta Deciſionum.

CXXXI. Rom. domus. *Creditum cum hypothecâ fuit probatum & poſſeſſio debitoris de tempore hypothecæ, & poſſeſſio ejus, contra quem agitur de tempore litis, tunc non poteſt denegari immiſſio vigore Salviani, ſententia difformis libello, licet invalida ſit, tamen id non procedit; quando ſumus in judicio ſummario, & quare. Inſtrumento impugnato, quo uſque quis uti valeat.* Cerro. 249

CXXXII. Rom. Cenſus. *Cenſus licet eo ipſo extinguatur, quod fundus ſuper quo impoſitus fuit per anteriores creditores evictus appareat tamen interim dum reperitur in ſtatu validitatis, debentur fructus. Cenſus dum fuit impoſitus ſuper diverſis fundis, ſi aliqui ex eis fuerint evicti cum illi qui remanent ſunt ejus valoris, ut illum ſuſtinere valeant, tunc cenſus non dicitur extinctus.* Cerro. 250

CXXXIII. Reatina cenſus. *Clauſula conſtituti licet non transferat dominium & poſſeſſionem in emptorem cenſus, tamen non poteſt denegari ei aſſociatio pro fructibus cenſus. Cenſus ſi remaneat ſine fundo, fructus ex eo non debentur.* Cornelio. 252

CXXXIV. Rom. ſeu Nepetina Tutelæ. *Tutor ſi promiſerit reddere bonum & fidele computum alias voluit teneri ad damna id includit obligationem reſtitutionem, reliquatum. Tutor, quod remanſerit debitor in redditione rationum, ex quibus ſatis dicatur conſtare.* Cerro. 253

CXXXV. Rom. ſucceſſionis. *Compulſoria ſpecialis ut concedatur, quidnam veniat probandum. Epiſtolæ ut aliquid probent quid requiratur. Remiſſoriam Rota ſolita eſt concedere etiam ſuper eiſdem articulis, ſed quid ad hoc ſit neceſſarium. Remiſſori appetitio rejicitur, quando didicita ſunt juſtificata, & quando dicantur didicita.* Carillo. 255

CXXXVI. Romana ſitus. *Vendens aliquid in quo ipſe nullum habet jus aſſerens eſſe ſuum, dum poſtea non reperitur eſſe tale, tenetur emptori ad intereſſe, cum ſumus in contractibus oneroſis, capitulis contrahentium, quando magis ſtandum eſt; quàm inſtrumento & è contra.* Royas. 256

CXXXVII. Rom. ſucceſſionis. *Scripturarum recognitio licet de Jure rigoroſè fieri debeat per teſtes, qui fuerunt præſentes quando illæ fuerunt ſcriptæ: attamen talis ceſſat rigor, quando ſcribuntur epiſtolæ miſſivæ, vel ſimiles, quæ ſcribi ſolent ſine alicujus præſentia, & qualiter tunc fiat talis cognitio.* Carillo. 207

CXXXVIII. Anconitana cambiorum. *Pecunias accipiendi ad cambium, ubi alicui conceditur facultas in certis caſibus, ut cambia debeantur, probari debet & conditionis eventus, & quod ille fuerit debitori intimatus.* Carillo. 258

CXXXIX. Rom. depoſiti. *Pecunias quas recepit creditor vigore ordinis ſui debitoris alicui banco directi, nullatenus ille reſtituere tenetur, quamvis appareat, pecunias ſolutas debitori minimè fuiſſe, idque nec in ſubſidium locum habere poteſt, quoties ſolventi contra dirigentem ordinem remaneat actio.* Royas. 259

CXL. Æſina cenſus. *Tertius redimens cenſum pro alio cujus Intentionis eſſe dicatur, & an actione in eum tranſeant tranſlativè, vel extinctivè; verba ceſſit, conceſſit, & tranſtulit, licet importent veram tranſlationem, tamen ſecundum ſubjectam materiam ſunt intelligenda.* Cerro. 260

CXLI. Rom. pecuniaria ſeu locorum montium. *Adminiſtrator tenetur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis, & reſtituere reliqua, aliàs poteſt condemnari ad reſtitutionem rei cum fructibus, quamvis ipſe eos non perceperit. Epiſtola plenè probat contra confitentem, quando eſt recognita manus.* Cecchino. 261

CXLII. Marſinen. Juriſdictionis. *Subtrahens aliquam ſcripturam, oritur mala præſumptio contra occultantem, qualiter tamen veniat, facienda talis probatio, ut deputatus ad cuſtodiam talis ſcripturæ, ſi ea fuerit amiſſa; ut liberetur, ſufficit probare fuiſſe amiſſam non culpa ſua.* Bicchio. 263

CXLIII. Rheginen. Manutentionis. *Alienatio facta lite pendente licet tanquam laborans vitio rei litigioſæ, ſubſiſtentiam non habeat, attamen quando reperitur facta ex cauſa neceſſaria antecedenti valet, & tenet. Judex quando non privet aliquem ſua poſſeſſione. Deliberatio bonorum facta ſine citatione partis, & termino ad relevandum, tanquam nulliter facta non ſuſtinetur.* Veroſpio. 264

CXLIV. Peruſina Spolii. *Subhaſtatio quando nulliter fuit facta nunc emens tenetur ad reſtitutionem rei, una cum fructibus quoad procedit, etiamſi talis ſubhaſtatio fuerit facta inſtante fiſco, cum fiſcus, quidquid nonnulli perperam ſenſerint, non reperitur in hoc privilegiatus, ut in ſubhaſtatione faciat fructus ſuos.* Royas. 265

CXLV. Bononien. fideicommiſſi de Pancaldis. *Filius quidquid habet à patre, tunc multo magis proveniſſe præſumitur, quando bona ſunt in eo loco, quo à patre poſſidebantur, quia niſi doceatur de nova acquiſitione, præſumuntur paterna, aliqua habeo circa probationem identitatis, & maximè ſi ſumus in antiquis.* Cerro. 267

CXLVI. Rom. Salviani. *Salvianum interdictum quibus concurrentibus intret, bona quantumvis ſint prohibita ſtrictè alienari, & hypothecari, &c. nihilominus immiſſio poteſt concedi ſuper commoditate percipiendi fructus donec & quouſque, &c.* Cerro. 268

CXLVII. Civitatis vetulæ dotis. *Dos conſtituta primo viro licet etiam cenſeatur conſtituta quoque ſecundo viro, ita ut ſi vir ſecundus adminiſtraverit bona extradotalia præſumatur de ſua dote ſibi ſatisfeciſſe, tamen id non procedit, quando dictus ſecundus vir ignoravit quantitatem dotis datam primo viro, quæ tamen ignorantia non præſumitur, in viro ſagaci, & induſtrioſo, & præſertim cum in hoc ſoleant eſſe ſoliciti mariti ad ſciendam quantitatem dotis, hæres quando dicatur particularis.* Cerro. 269

CXLVIII. Rom. redintegrationis. *In Salviano tunc datur retentio, quando ſumus in claris, quod procedit quamvis immiſſus ex alia cauſa fuerit ingreſſus poſſeſſionem, intellige tamen niſi ab initio probibeatur, quod ingreſſus fuerit vitioſus; Locator præſumitur exegiſſe penſiones. Locationes tacitè renovantur. Mandatum habens ad creandum cenſum, an poſſit illum accollare.* Cornelio. 271

CXLIX. Rom. pecuniaria. *Controverſa licèt valde ſit in jure quæſtio, an compenſatio de quantitate ad quantitatem ipſo jure admittatur abſque alia oppoſitione, vel potius admittatur ex partis exceptione, attamen prima opinio palmam reportat, eamque amplectitur Rota, & maximè quando ſumus in cauſis mercatorum; cùm & hoc ſit de ſtylo inter eoſdem, aliqua etiam habes juxta litteras cambij.* Veroſpio. 272

CL. Rom. locorum montium. *Evictio quando generaliter & verbis amplis fuit promiſſa, tunc quamvis quando promiſſio evictionis fuit facta non veniat, quando promiſſio evictionis fuit facta non veniat, quando ea ſecuta fuit ex natura rei, tamen id non intrat, quando, ut dictum eſt, amplè fuit promiſſa evictio. Eccleſia an teneatur conficere Inventarium bonorum hæreditariorum, & quare tale inventarium fiat.* Meltio. 274

CLI. Rheginen. ſeu Salernitana bonorum. *Obligatio carcerati ad favorem ſui creditoris facta, ſi pro illo carceratus detinebatur, nullius eſt roboris, vel momenti, quod procedit ubi carceratio detegitur injuſta, vel invalida, ſecus ſi valida & juſta. Sententia quando poſſit ferri extra diem cadentis citationis. Abſolutio à juramento, an ſit neceſſaria in obligatione facta in carcere, & an plures requirantur abſolutiones ubi plura intervenerunt juramenta.* Carillo. 276

CLII. Rom. Palatii. *In ſpolio ut quis obtineat ad effectum obtinendi redintegrationem, primum extremum exactiſſi-*

exactiſſimis, & concludentiſſimis probationibus venit juſtificandum, & quando illius nullatenus dicatur juſtificatum mandatum de liberando, quando dicatur nulliter relaxatum pro validitate ſententiæ ſtat præſumptio. Ghiſilerio. 277

CLIII. Rom. Pecuniaria. *Creditum quando eſt plenè & concludenter probatum, quæritur, tunc incaſie impediri, ſeu retardari ejus executio propter compenſationem crediti illiquidi & turbidi. Sententia lata pendente termino probatorio, quando dicatur nulla, & quando valida.* Corrado. 279

CLIV. Bononien. pecuniaria. *Confeſſio mariti in publico inſtrumento emanata circa adminiſtrationem bonorum extradotalium cum conſenſu ipſius uxoris, & pacto reddendi rationem eorum fructuum, ſanè probat contra confitentem, eamque approbare tenetur, & quando ex dictis fructibus præſumatur, maritum ſolviſſe debita propria.* Bichio. 281

CLV. Rom. alimentorum. *Socer & maritus, licèt pro virili teneantur præſtare alimenta nurui, tamen tunc ſocer poteſt condemnari ad totam ſuſtentationem quando conſtat de inexigibilitate filij, nam & quando plures tenentur aliquem alimentare eo caſu ſi aliquis ex eis ſit difficilis exactionis cæteris ad id licitum eſt condemnare reliquos.* Bichio. 283

CLVI. Eugubina erroris calculi. *De veritate quando conſtet & clarè appareat, de ea, nunc non obſtantiqus quibuſcunque attendenda venit, & quando dicatur de errore conſtare. Ratio ſemel reddita, licet amplius reddi non debeat, tamen quando id non procedat.* Carrillo. ibid.

CLVII. Rom. fructuum dotis. *In Inſtrumento dotali ſi fuerit promiſſa magna dos ad pompam honorificam matrimonij, ſi poſtea inter partes fuit declarata vera dotis quantitas, tunc quoad illud plus, quod fuit expreſſum, non debentur fructus dotales.* Panzirolo. 284

CLVIII. Rom. Salviani. *Immiſſio vigore Salviani in vanum datur ſtante defectu crediti, & hypothecæ & quando dicatur illud adeſſe. Et aliqua habes circa præſumptionem* leg. quintus ff. de don. inter vir. *vidua ſumens tutelam filiorum ſine debitis ſolemnitatibus, an tranſiens ad ſecunda vota tenetur poſtulare tutorem filiis apud Judicem.* Veroſpio. 285

CLIX. Piſaren. Repetitionis fructuum. *Empta ſi ſit aliqua res cum pacto ſolvendi fructus recompenſativos per aliquod tempus, ſi appareat fructus taxatos excedere quantitatem fructuum, qui ex ipſa re percipiuntur, tunc exceſſus vel poteſt repeti condictione indebiti, vel computari in ſortem principalem, atque venditori agenti ad pretium, emptor opponere valebit, illud fuiſſe diminutum ex cauſa de qua ſupra. Remiſſoria facilè conceditur ſuper omnibus articulis data relevantia unius articuli, & maximè ſi ſimus in prophanis.* 286

C L X. Marceraten. Salviani. *Immiſſio in Salviano conceditur, conſtituto de credito cum hypotheca conceſſione debitoris de tempore contractæ obligationis, vel poſt & poſſeſſione rei conventi de tempore motæ litis, eaque immiſſio competit hæredi, ſicut competebat ejus authori. Cenſus dicitur extinctus per actum retroſimilem, dum fuit retrovenditus pro eodem pretio.* 289

CLXI. Viterbien. redditionis rationis. *Adminiſtrator ſi reportaverit generalem quietantiam omnium adminiſtrationum in vim rationum redditarum, non poteſt iterum cogi ad eas reddendas, cum in dubio cenſeantur bene, & validè redditæ, & ſic ſine errore & dolo & quatenus pars inſtaret, ut ad id cogeretur, teneretur ipſe petens prius probare dolum, certum, & clarum & evidentem, cum habeat contra ſe præſumptionem juris.* 290

CLXII. Rom. fideicommiſſi de Maximis. *Liquidationis fructuum materia admittit leviores probationes, & in ea ſuperabundat probatio deſumpta ex locationibus effectuatis bonorum quæ fuerunt in lite.* ibid.

CLXIII. Firmana prædii. *Subhaſtatio quando eſt nulla, tunc non diſcutitur validitas deliberationis. Creditor ſpeciei licet poſſit ſuper ea facere exequutionem abſque alia liquidatione, tamen ſecus erit ſi ipſa ſpecies amplius non extet & in diverſa re facienda ſit executio, quia tunc requiritur liquidatio. Sententia corruit, quoties lata eſt ex cauſa quæ non ſubſiſtit. Calculatorum relationi eſt ſtandum, dum à Judice fuerunt deputati, & ab illorum relatione non fuit appellatum.* 291

CLXIV. Rom. ſequeſtris. *Inter mercatores, an in eorum libris paſſim ſit contrapoſitio partitarum crediti & debiti, eaque mediante inducitur compenſatio, ſolutio & debiti extinctio, ac iidem libri legaliter tenti, & adminiculati probant etiam pro ſcribente contra tertium. Hypotheca generalis non impedit mercium venialium alienationem, nec ex ea datur avocatio ab eis, in quos tranſlatæ ſunt, ne commercium impediatur. Debitor poteſt ante diem ſolvere, & creditore volente qualibet ſatisfactio eſt vera ſolutio.* 292

C L X V. Rom. Domus. *Manutentio datur locatori docenti de inſtrumento locationis, & perceptione fructuum, nec ſubconductor poteſt intervertere poſſeſſionem locatoris, cum pro eo cenſeatur poſſidere. In Judicio ſummariſſimo manutentionis leviores probationes ſufficiunt, & rejiciuntur ea, quæ requirunt altiorem indaginem.* 294

CLXVI. Terracinen. fideicommiſſi. *Pater tenetur dotare filiam, & non patruus, ideo dos detrahi debet ex dono patris, non autem ex fideicommiſſo patrui. Communio univerſalis non poteſt dici probata inter fratres, niſi interveniant requiſita neceſſaria. Succedens ex propria perſona in fideicommiſſo non tenetur ad debita hæredis gravati.* ibid.

C L X V I I. Rom. liberationis à moleſtiis. *Creditor accipiens pecunias ſub uſuris ob moram debitoris, debitum ſolvere recuſantis, non poteſt illas repetere ex capite damni emergentis, niſi conſtet de antecedenti interpretatione, & ſubſequuta intimatione facta debitori, quod debitum eſt ſub uſuris, & quod verè, & realiter pecunias ex ea cauſa acceperit, nec attendatur damnum quod à creditore apparet affectatum. Expenſæ litis quales quomodo taxentur in Rota.* 295

C L X V I I I. Rom. prætenſæ ſocietatis. *Societas non probatur ex apocha imperfecta, nec tacita inducitur ex actibus æquivocis, qui circa Jus & nomen Societatis fieri poſſunt. Fama, & communis reputatio non ſufficit ad probandam ſocietatem, licet ſufficiat ad probandam hominis qualitatem, eaque ut probetur per teſtes, quid requiratur, ſocius non poteſt conveniri ex contractu celebrato à conſocio, ſuo proprio nomine, maximè quando contrahens nullam habuit notitiam ſocietatis, niſi probetur verſio pecuniarum in illius utilitatem, quæ tamen eſt plenè & concludenter probanda.* 296

CLXIX. Neapolitana pecuniaria. *Inſtrumenta in vim ritus magnæ curiæ Vicariæ Neapolis habent executionem paratam, etiam favore hæredum, maximè ſi agitur ex cauſa promiſſionis dotis, cujus petitionis actio tranſit etiam ad hæredes. Minoris obligatio facta ex cauſa neceſſaria valida eſt, nec ea irritari poteſt, præſertim quando minor factus major tacuit per quinquennium, cum ex hoc eandem obligationem approbaſſe & ratificaſſe cenſeatur.* 297

CLXX. Melevitana canonicatuum. *Producens ſimpliciter inſtrumentum illud approbare cenſetur, & illud ſtare debet, cùm amplius impugnari non poſſet. Sequeſtrum judiciale non privat poſſeſſorem ſua proſſeſſione,*

Digitized by Google

ſione, niſi alia probetur judicis voluntas & eſt omnino nullum, quando fuit conceſſum abſque cognitione cauſæ & partis citatione. Jus non acquiritur ex contractu limitato, niſi cum ſua limitatione. 298

CLXXI. Ravennatenſ. reſidui dotis. Quietantia ampliſſimis verbis concepta liberat penitus ſolventem, & alios obligatos, & concludenter probari. Dos conſtituta in ſcutis auri, quæ poſtmodum fuerunt obligata, reſtitui debet ad æſtimationem monetæ antiquæ currentis tempore contracti matrimonii. ibid.

CLXXII. Rom. domorum in Burgo. In judicio redintegrationis duo extrema ſunt neceſſario probanda, ſcilicet anterior poſſeſſio actoris, & recentior rei conventi, illaque datur adverſus factum judicis, quando nulliter & injuſtè proceſſit. Subhaſtatio bonorum pupilli facta pro parvo debito de re magni valoris, exiſtentibus rebus minoris valoris, nullo modo poteſt ſuſtineri, ac ulterius evidenter corruit quoties fuit in ea citatus Tutor, qui verè non erat talis, imò falſus poſtea fuit declaratus. 300

CLXXIII. Rom. officij Notariatus. Venditor recipiens pretium rei venditæ ab emptore, & cedens ipſi emptori jura ſub obligatione de non contraveniendo, alias ad damna, & intereſſe, ſtante contraventione poſtea ſecuta juſtè condemnatur ad reſtitutionem pretij cum ob contraventionem fuerit commiſſa ſtipulatio in eum caſum concepta. Obligatio cameralis habet executionem paratam. 301

CLXXIV. Beneventana domus. Immiſſio in vim Salviani interdicti conceditur conſtito de credito cum hypothecà, poſſeſſione debitoris de tempore obligantis vel poſt ac poſſeſſione moderna rei conventi. Pactum de retrovendendo tranſit ad hæredes, & tanquam individuum, poteſt à quolibet ex hæredibus exerceri. Præſcriptio urbis ſtatutaria non habet locum in actione reali, & adverſus legalem datur hæredibus reſtitutio in integrum ex capite probabilis ignorantiæ, quæ ſemper in hærede præſumitur, niſi contrarium probetur. 302

CLXXV. Anconitana dotis. Quietantia facta à marito de tota & integra dote aliquo modo promiſſa non probat ſolutionem alterius partis dotis, ſi alio modo aliqua pars promiſſa fuit. Non dicitur argumentum dotis, ſed major dos, quod vidua in limine matrimonij ſecundo viro tradidit, & propterea pro reſtitutione habet privilegium. Auth. res quæ, C. comm. de leg. 303

CLXXVI. Rom. pecuniaria. Contractus filij familias initus ſine conſenſu patris, tanquam nullus ſi transfundatur in alium contractum validum, puta mutui, non valet nec primus, nec ſecundus contractus, per quem primus ratificatus non dicitur. Ratificatio contractus nulli, ex nullo actu inducitur non probata in ratificante ſcientia omnium nullitatum facti & juris, ad quem effectum ſcientia præſumpta non ſufficit. Ignorantia proprij facti, licet allegari non poſſit tamen qualitas ejuſdem facti poteſt allegari. 304

CLXXVII. Rom. depoſiti Notarij ſecundum reformationem ſ. mem. Pauli V. tit. de Notar. Tribun. Urb. n. 37. §. ad rogandum. Tenetur ad damna, & intereſſe parti læſæ ſi ſequantur ex eorum culpa, vel facto quod tamen eſt intelligendum, quando damnum fuit ſecutum ex facto, & commiſſo ipſius Notarij, ſecus ſi ex alia cauſa; Item dicta reformatio eſt intelligenda, quatenus ex tali facto, vel culpa damnum ſecutum probetur. Creditor, qui cauſam non dedit evictioni, ad aliud non tenetur, quàm ad reſtitutionem recepti: Debitor verò, cujus erat res vendita, tenetur emptori pro fructibus, & damnis per eum paſſis. 305

CLXXVIII. Rom. alimentorum. Maritus tenetur alere uxorem, etiamſi uxor habeat patrem, vel fratres divites, qui aliquando brevi manu alimenta præſtiterint, & licet vir eam duxerit indotatam vel cum modica dote, quam nec minus exegerit. Paupertas non probatur atteſtationibus, aut teſtibus negativam non coarctantibus, imò excluditur probatis prioribus divitiis, quia ſemel dives ſemper præſumitur dives. Pauper ad effectum denegandi alimenta uxori non dicitur, qui habet dotem maternam; eſt muſicus, & vir induſtrius, ac diu alimenta uxori, & familiæ præſtitit. 306

CLXXIX. Anconitana cenſus. Contractus à muliere celebratus abſque ſolemnitatibus ſtatutariis eſt nullus, neque ex eo immiſſio concedi poteſt. Conquaſſantur privilegia in contractu mulieris cum minore, niſi ſtatutum perſonas minorum, aut mulierum ſimpliciter reddat inhabiles, nulla habita ratione contrahentium cum eis minoris privilegium eſt fortius privilegio mulieris de jure, ſecus ex conſtitutione Ægidiana. 307

CLXXX. Piſauren. pecuniaria. Fidejuſſor debet relevari indemnis à principali, maximè ſi fuerit indemnitas promiſſa cum obligatione camerali. Requiritur tamen notificatio perſonalis, ut quis teneatur ad damna & intereſſe. Quando autem citatus habuit notitiam citationis, ſufficit citatio domi executa. Notitia verò arguitur ex pluralitate citationum, comparitione, & præſentia procuratoris citati, ex decretis emanatis, ac in judicatum tranſactis. Statutum loquens de cive habitatore, utramque qualitatem deſiderat; ſi non adſit disjunctiva, vel, & mandans citari domi cives abſentes, ſervandum eſt, & quando illius rubrica continet orationem perfectam, allegari poteſt ad Deciſionem cauſarum, etiamſi nigrum ſtrictius loquatur. 308

CLXXXI. Rom. ſeptem Ballarum. Auditor cameræ habet facultatem procedendi hic in curia inter mercatores manu regià: litteræ mercatorum plenè inter eos probant, requiſita ad hoc ut frater pro fratre poſſit conveniri. 309

CLXXXII. Albanen. vineæ. Adminiſtrator, ſeu Tutor tenetur reddere rationem rei adminiſtratæ, quamvis à teſtatore ſit remiſſio redditionis rationum, quæ obligatio eſt tranſitoria etiam ad hæredes. 310

CLXXXIII. Peruſina pecuniaria. Emptor quando teneatur ad fructus recompenſativos juxta æquitatem l. curat. C. de act. empt. conventio ſecuta inter partes de fructibus recompenſativis eſt ſervanda; nec eſt neceſſaria mora ad hoc, ut fructus rei debitæ venditori debeantur. ibid.

CLXXXIV. Beneventana molendini. Contractus nullus non cenſetur ratificatus per acquieſcentiam, nec per taciturnitatem, quando reſultat nullitas non ſolum ex defectu decreti Judicis. Verum etiam ſtatuti ſolemnitatis omiſſæ. Appellatio interpoſita poſt 10. dies dicitur deſerta. Læſio eſt neceſſaria pro obtinenda in integrum reſtitutione. 311

CLXXXV. Rom. domus. Tertius veniens ad cauſam pro ſuo intereſſe, de eo ſufficit apparenter docere. Venditor defendere tenetur emptorem, intimatis moleſtiis, quamvis expreſsè obligatus non ſit. ibid.

CLXXXVI. Rom. computorum. Scriptura probatur per recognitionem de manu nota, & comparatione litterarum. 313

CLXXXVII. Hortana ſpolii. Melioramenta ut impediant reſtitutionem ſpoliati debent probari plenè, & fuiſſe neceſſaria, ſeu utilia, eiſque non poteſt illorum cautione præſtitutio concedenda. 313

CLXXXVIII. Rom. ſeu Januen. locorum. Ad impedimenta reſtitutionum alicujus rei debitæ credita debent per liquida & clara. ibid.

CLXXXIX. Rom. pecuniaria. Quando probetur

debitum litterarum cambij inter mercatores, & quomodo illo probato procedi poſſit. 314

CXC. Comen. bonorum. *Quando ex aliqua cauſa reſcinditur permutatio, unaquaque pars ad ſuam rem redire debet, æqualitaſque ſervanda eſt.* 315

CXCI. Peruſina Salviani. *Argumentum ex Decis.* 316

CXCII. Rom. ſocietatis officii. *Fructus ſocietatis non poteſt quis habere, ſi ſocietas non habet effectum.* ibid.

CXCIII. Rom. Salviani. *Manutentio datur immiſſo vigore Salviani auctore prætore, in præjudicium poſſeſſorum anteriorum.* 317

CXCIV. Rom. donationis. *Immiſſio in poſſeſſionem bonorum datur ex Salviano extremis requiſitis probatis ex ipſo.* ibid

CXCV. Rom. Societatis officij. *Societas aliquando præſumitur facta contemplatione alterius ſocietatis.* 318

CXCVI. Faventina dotis. *Dos reſtitui debet eiſdem modis, quibus recepta fuit & non alias, quando inſtrumento dotali hoc pactum fuit.* 319

CXCVII. Rom. lucri dotis. *Lucrum dotale debetur marito poſt obitum uxoris, & in quo conſiſtit, oſtenditur.* ibid.

CXCVIII. Urbevetana bonorum. *Argumentum ex Decis.* 320

CXCIX. Urbevetana bonorum. *Argumentum ex Decis.* 321

CC. Lucana Canonicatus. *Judex mixtus litterarum Apoſtolicarum à ſua ſententia debet admittere appellationem ad utrumque effectum.* 322

INDEX

Digitized by Google

INDEX
RERUM NOTABILIUM COPIOSISSIMUS.

A

Abſolutio, Abſolutus.

ABSOLUTIO à juramento non eſt neceſſaria ubi agitur de obligatione in carceribus facta, dec.151.n.18.*Carillo.*
Abſolutiones à juramento tot eſſe debent, quot ſunt juramenta, ib.n.19.
Abſolutio à juramento, ubi plura ſunt juramenta, ſufficit quòd verbis generalibus fuerit concepta. ibid. n. 20.
Abſolutio à juramento obtenta poſt ſententiam ſuffragatur, ubi antea de eâ non fuit oppoſitum.ibid.n.11.
Abſolutio, & quietantia ampliſſimis verbis concepta liberat ſolventem, & alios obligatos. d.171. *Royas.*
Abſolutus per ſententiam etiam dubitare poteſt de viribus abſolutionis, quando ſententia fuit per appellationem ſuſpenſa, & lis adhuc non eſt terminata, d.176.n.8. *Royas.*

A. C. (Audientia Cameralis.)

A. C. habet facultatem procedendi manu regia in litteris cambii; non tamen in litteris *d'Aviſo*; & ſimilibus mandatis de ſolvendo, dec. 104. n.5. *Bichio.*
A. C. vigore ſuarum facultatum etſi manu regia procedat in cedulis mercantilibus; tamen admittitur appellatio quoad utrumque effectum, quæ efficit ut mandatum non ſit exequendum. ibid. n.10. *Bichio.*
A. C. habet facultatem procedendi, inter, & contra Mercatores Curiæ uſque ad quamcumque ſummam, ſummariè, ſimpliciter, & de plano ſola facti veritate inſpecta, & manu regia. ibid. n. 15.
A. C. mandatum non retardatur per exceptionem requirentem altiorem indaginem. ibid. n. 29.
A. C. Tribunal ſuſtinet mandata exceſſiva non executa, pro ſumma debita. d. 107. n. 23. *Bichio.*
A. C. mandata poſſunt declarari per Rotam, quando ei à dictis mandatis commiſſa fuit cauſa appellationis cum clauſula, *Si quid exequendum*, &c.ib.n.24.
Et ſi de injuſtitia eorum conſtat poteſt ex integro illud relaxare, ibid.
A. C. poteſt procedere inter & contra mercatores curiæ uſque ad quamcumque ſummam de plano & ſine figura Judicii, d.123. n.4. *Royas.*
A. C. poteſt procedere inter mercatores executivè manu regia & ſola facti veritate inſpecta, ibid. n.5.
A. C. poteſt inter Mercatores ſummariè, & ſimpliciter, & manu regiâ, ſolâ facti veritate inſpecta, d.181.n.1. *Royas.*

Acceptatio.

Acceptatio in donatione merè lucrativa non eſt neceſſaria, ſecùs in aliqualiter oneroſa, deciſ.39. n. 25. *Royas.*
Bona hæreditaria ſtatim poſt hæreditatis acceptationem cadunt ſub hypotheca ad favorem Creditorum hæredis, d.34. n.6. *Cerro.*
Acceptatio contentorum in litteris miſſivis præſumitur ex ipſarum receptione ſine contradictione, d. 120.n.2. *Veroſpio.*
Acceptatio debiti per ſolntionem partis impedit ejus impugnationem, d. 103. n.5. *Celſo.*

Accollatio.

Accollatio nihil aliud eſt quàm obligationis alienæ in ſe ſuſceptio, d.148.n.11. *Cornelio.*

Acquirens.

Acquirens primus poteſt alienare bona emphyteutica & ex pacto, & providentia, d. 35.n.7. *Peutingero.* Declaratur, ſi primus acquirens habeat deſcendentes vocatos in poteſtate aliàs ipſis præjudicare non poteſt, ibid. n.8.
Acquirens primus dicitur ſolus ille, qui inveſtituram ſtipulatus eſt; eo vero mortuo, ejus filius non habetur tanquam primus acquirens, ibid. n. 9.
Acquirens primus, quod poſſit alienare Emphyteuſim, intelligitur de primo acquirente ex cauſa oneroſa, non verò ex cauſa lucrativa, ibid. n.10.
A primo acquirente filii, & alii inveſtiti in cauſa oneroſa, dicuntur habere bona illa; ſed in cauſa lucrativa, ea recipiunt ex liberalitate emphytheuſim concedentis, & ex propria perſona, tanquam ad illa vocari ſub nomine collectivo filiorum, vel deſcendentium, ibid. n.11.
Acquirens primus, quando aliquam pecuniam domino directo pro habenda Inveſtitura non dederit, & cùm annuus Canon, eſt ſatis tenuis reſpectu valoris Emphyteuſis eſt ex cauſa lucrativa, ibid. n. 14.
Acquirentis agnati, & primi inveſtiti, qui lapſo tempore, renovationem ex æquitate prætendunt, nullum jus quæſitum habent in re ſed tantùm in ſpe; quod ad effectum inficiendi alienationis Emphyteuſis alias validè factæ non cenſetur conſiderabile, d.38.n.18. *Meltio.*
Acquiſitionis titulum, vel cauſam habilem non habentis in favorem facta deſcriptio pecuniarum non transfert dominium in ipſum recipientem, ſed in ſimplicem reſolvitur traditionem, d. 5. n.5. *D.cano.*

Digitized by Google

Index Rerum

Acquiſitio dominii directi, quando agitur de illius probatione, ad effectum rei emphyteuticæ devolutionis, non autem ſimplicis recognitionis, eſt directò juſtificanda ſecundum Jus gentium, vel Civile, d. 51. n. 6. *Corrado.*

Acquiſitio facta per filium degentem ſub Patria poteſtate cum pecuniis à Patre profectis, cedit Patri pleno jure, d.76.n.11. *Otthobono.*

Obligatio ad bona futura, intelligitur ſub conditione, ſi acquirantur, d.99.n.1. *Decano.*

Poſt tamen acquiſitionem factam, convaleſcit pignus creditoris, ibid. n.2.

Acquiſitio nomine ſociali facta dicitur, ſi merces acquiſitæ ad artem, & exercitium Societatis pertinent, d.102.n.8. *Celſo.*

Acquiritur res illis, ad quos negotium ſpectat, d. 108. n. 4. *Bicchio.*

Acquiſita præſumitur ceſſio nomine proprio, cum acquirens etiam nomine proprio, aliquid cedenti tradidit, d. 108. n.2. *Bicchio.*

Acquiritur res illis ad quos negotium ſpectat, ibid. num. 4.

Acquiritur ceſſio habenti onus ſolvendi, ib.n.5.

Acquiſitio quod ſit facta ſociali nomine, poteſt probari ex conſuetudine, & obſervantia reſultante ex actibus, d.102.n.7. *Celſo.*

Acta.

Exceſſus excluditur ex non impugnatione partitarum in actis productarum citata parte, d.77.n.8. *Otthobono.*

Ex eiſdem actis reſultare debet Injuſtitia ſententiæ ad effectum excludendi Ægidianam, d. 58. num. 5. *Veroſpio.*

Sententia abſque actis non probat, d.4.n.20. *Meltio.*

Notoria Injuſtitia ſemper probata dicitur, quando ex actis ſententia non remanet juſtificata, cum Acta ipſa faciant notorium, ibid. n. 21.

Ex revolutione Actorum validitas mandati executivi probatur quando conſtat de ſolitis citationibus legitimatione perſonarum, Juriſdictione Judicis, & ſic ſerv. ſervan. illud fuiſſe relaxatum, d. 4. n.1. *Meltio.*

Ex revolutione Actorum inſurgit validitas mandati ubi apparet interveniſſe omnia ad validitatem neceſſaria, de quibus, ex *Vulg. deciſ. Caputaq.* 260. *part.*2.d.5. n.1. *Decano.*

Actio.

Actio ſpolii datur contra denegantem reſtitutionem.

Actio pro liberatione à moleſtiis contra Authorem non competit priuſquam ipſæ moleſtiæ ſint illatæ. Eoque minus ſtante facultate emptori attributa pleniorem procurandi ſecuritatem, d. 56. n.17. & 18. *Corrado.*

Actio ex empto contra venditorem, datur emptori ad tollendam fraudem, d.86. n.13. *Meltio.*

Extrema Salviani ſunt, creditum cum hypothecâ, poſſeſſio debitoris, de emptore obligationis, & poſſeſſio detentoris, contra quem dirigitur actio: quibus concurrentibus immiſſio eſt concedenda, d.33.n.1. *Otthobono.*

Preſcriptio Statutaria non habet locum in actione reali, ibid. n.6.

Quo caſu detur actio Minori contra Tutorem.

Minores nullam habent actionem contra Tutorem non negligentem pro relevatione damni ex præſcriptione paſſi, cum præſcriptio non potuerit tribui negligentiæ Tutoris, dum poſt Tutelam adhuc tempus ad agendum ſupereſt, ibid.n.12.

In Salviano ceſſante immiſſionis cauſa ex ſatisfactione crediti, illi qui poſſidebant ſunt procul dubio redintegrandi ad eorum priſtinam poſſeſſionem, & contra denegantem reſtitutionem datur actio ſpolii, d.82.n.1. *Otthobono.*

Præſcriptio non datur contra actionem non natam, neque intra in vita illius, qui eſt in mala fide, d. 57. n.4. 5. *Peutingero.*

Privilegium mulieri competens, viro vergente ad inopiam agendi ut dos ponatur in tuto pro alimoniis ſuis, & familiæ, perſonaliſſimum eſt, ad filios non tranſit, d.3. n.26. *Bicchio.*

Jus Creditori competens agendi ante diem, ſi debitor conditionem deterioraverit, exercibile non eſt ad effectum exigendi.

Actio, vel obligatio in contractu conditionali non oritur ex conditionis implemento, ſed & præambula conditionali diſpoſitione, deciſ. 62. num. 28. *Arguelles.*

Actio pro certa ſumma experiri non poteſt antequam ipſius liquidatio præceſſerit, dec. 64. num.8. *Veroſpio.*

Actio à principio intentata ad factum contra unum ex hæredibus diſtinguitur ab actione æquè principaliter contra eundem excitata ad ſolvendum intereſſe, ut primo caſu teneatur in ſolidum, ſecundo verò tantum pro virili, d.64.n.12.

Actio de dote, nec etiam perſonalis contra dotis permiſſorem competit uxori, conſtante matrimonio, ſed ſolum viro, d.108.n.7. *Bicchio.*

Actiones omnes perpetuæ tolluntur præſcriptione triginta annorum, ibid. n. 15.

Agere non valenti non currit præſcriptio, d.108. n.8.

Actiones omnes perpetuæ tolluntur præſcriptione triginta annorum, ibid. n.15.

Actio perſonalis competit creditori contra hæredem ex aditione hæreditatis, d. 110. n.2. *Cerro.*

Actiones omnes ad favorem creditoris, extinguuntur contemplatione cedentis, ſi acceptat jura ſibi ab eo ceſſa, d.115. n.8. *Bevilaqua.*

Actio primæva tollitur, & extinguitur compenſatione, & datione in ſolutum, ibid.n.10.

Actionibus ceſſis non poteſt cedens amplius uti poſt ceſſionem, nec de illis excipere, deciſ. 119. num. 6. *Albergato.*

Actio extraordinaria non conceditur, ubi alicui competit ordinaria, & ſupra n.10. deciſ. 139. num.10. *Royas.*

Actio extraordinaria ad reſtitutionem pecuniarum non datur adversùs eum qui recepit, quod ſibi verè debebatur, & bona fide conſumpſit, ibidem num. 12.

Actione exempta, quando agitur attenditur tempus evictionis, ſive res ſit melior, ſive deterior facta, d.150. n.24. *Meltio.*

Actio petitionis dotis tranſit etiam in hæredem, n. 3. *Royas.*

Actor.

Actor probare debet fundamentum ſuæ intentionis, d.51.n.11. *Corrado.*

Declaratio Procuratoris, ſe nolle eſſe Procuratorem, non inficit actum, poſtquam eſt jam Dominus litis effectus, invito Actore qui propterea validè contra ipſum proſequutus fuit Judicium, d.77.n.13. *Otthobono.*

Actus.

Actus præjudiciales, cujuſmodi ſunt obligatio & alii facti per carceratum, nullius ſunt momenti, d.21. n. 2. *Otthobono.*

Actus obligationis, ſubſcriptionis, recognitionis, & hujuſmodi, factus à debitore in carceribus exiſtente, non valet, ibid. n.6.

Actus etiam nullus contrahentium voluntatem, & animum probat, & oſtendit, d.22. n.11. *Corrado.*

Actus, in quo validè ſimulationis præſumptio reſultat non purgatur ob interventum perſonæ diverſæ, illi tamen cum quo ſimulatur conjunctiſſimè, d. 23. n.14. *Corrado.*

Actus

Digitized by Google

Notabilium.

Actus ſimulatus ex Juramento pro obſervatione appoſito, non roboratur, d.23.n.16. *Corrado*.

Actus ſociales, an probent ſocietatem, quæ nuſquam apparet contracta. Remiſſivè, deciſ. 30. num. 16. *Ghiſilerio*.

Actus ſociales, ſocietatis præexiſtentis continuationem probant, vel illius afferunt præſumptionem, ibid. n.17.

Actus, qui citra nomen ſocietatis exerceri nequeunt, probantur, & inducunt ſocietatem inter illos qui ſibi invicem tales actus exercendi facultatem impartiuntur, ibid. n.19.

Actus, ſeu res inter alios acta, ſi ei, cujus intereſt non denuncietur, non præjudicat, potiſſimum ſi aliter credendi juſtam habeat cauſam, ibid.n.20.

Actus unicus, pro obſervantia interpretativa ſufficit, d.95.n.18. *Meltio*.

Actus ſi non poteſt ſuſtineri eo modo, quo producitur; adjecta clauſula (omni meliori modo:) valet omni meliori modo, quo valere poteſt, d. 95. n. 23. *Meltio*.

Actus re vera nullus non deſumit robur ex clauſula omni meliori modo, abſque alio adjecta, ita ut ſit potens producere effectum. ibid.n.25.

Actus præſumitur expeditus in executionem præcedentis mandati. Maximè præcedente ſpeciali deputatione ad certum tantum actum, dec. 98. nu. 1. & 3. *Veroſpio*. Et intercedente brevitate temporis inter decretum, & actum, ibid. n. 4. Imò actus, licèt poſt longum temporis intervallum expeditus, adſcribitur præcedenti mandato, ibid. n. 5.

Actus, licèt nomine proprio geſtus, adſcribitur præambulo decreto, ibid. n.9.

Per Actum ſimplicem voluntatis declarativum; vel per Epiſtolam Teſtator diverſimodè diſponendo, non poteſt derogare diſpoſitioni in Teſtamento factæ, & perfectæ, non adhibitis ſeptem Teſtibus, aliiſque ſolemnitatibus adhiberi ſolitis, dec.34.n.1. *Cerro*.

Ad actum ubi non producitur oblatio, & exhibitio, nihil ponit in eſſe, ibid. n.4.

Actus unicus non poteſt inducere obſervantiam, quæ pro ſequentibus ſufficientem tribuat interpretationem, d.81.n.8. *Cerro*.

Actus merè voluntarius, obſervantiam inducere non valet, ibid. n.10.

In actu ſtipulatio facta pro hæredibus; illis etiam ſuffragari debet, d.8. n.9. *Royas*.

Actus non poteſt impugnari per eum qui approbavit utendo, ibid. 54. n.27. *Corrado*.

Actus non poteſt impugnari ex aliquo defectu niſi ab illis ſolum ad quorum commodum fuerat geſtus, d. 3. n.12. *Bicchio*.

Actus geſtus ab eo, qui duplicem repræſentat perſonam, interpretandus eſt pro ea parte, in qua minus læditur, ibid. n.17.

Actus validitas ſemper in dubio præſumitur, d. 4. n.2. *Meltio*.

Continuatio non eſt primus actus, ſed ſucceſſivus, d. 7. n. 4. *Decano*.

Actus ratificatio, ſemper continet in ſe conditionem, ſi aliàs firmus ſit, & validus, dec.8.n.11.*Otthobono*. Et ea ratione, quia ratificans potuit credere obligationem fuiſſe validam, ibid. n.12.

Ratificatio idem operatur ac mandatum, licèt ſpeciale in actu requiratur, d.12.n.10. *Cerro*.

Actus diſpoſitivus ad alium, ab aliquo intentatus, quando ille poſtea abſtinuit devenire ad actum ſecundum, non inducit aliquam præſumptionem contra ipſum, quæ illi præjudicare poſſit quoad alia inde obvenientia, d.15.n.15. *Meltio*.

Et eo magis ubi primus actus potuit aliàs verificari, & fuit munitus clauſula præſervativa, ne ſibi quoad alia præjudicaret, ibid. n. 16.

Confeſſio de recepto, non coarctata ad certum tempus, refertur etiam ad ſolutionem factam de præterito tempore. Et in terminis dotis, quando præcedit conventio quod pecuniæ ſolverentur in Actu celebrationis Matrimonii, præſumptio eſt quod tunc fuerint ſolutæ in continenti, d.16.n.27. *Bichio*.

Aditio hæreditatis, ex quolibet actu Judicis declarativo, & ex actu per ipſum hæredem ſimpliciter geſto, qui citra jus, & nomen hæredis fieri non poſſit, plenè probatur, tum reipſa, tum expreſſis verbis, d.17. n.19. *Corrado*.

Actus aliàs etiam de rigore juris imperfectus, animæ ſalutis favore ſuſtineri debet omni meliori, & efficaciori modo, d.20.n.11. *Corrado*.

Hæres non poteſt ex aliquo ſuo Actu præjudicare legatario in Juribus illi competentibus, tam in bonis legantis, quàm etiam ipſius hæredis, ibid. num.17.

Actus Judiciales etiam conjecturis ſuſpecti redduntur, d.71. n.22. *Bicchio*.

Actus Judiciales non poſſunt nocere non citato, ibid. num. 23.

Actus plenè probatur ex depoſitione duorum Teſtium, d.72.n.13. *Otthobono*.

Actus, qui juxta legem conventionis, non expeditur intra certum tempus, dum tamen de utriuſque partis conſenſu poſt dictum tempus expleatur, quodcunque intereſt inde reſultans remiſſum cenſetur, ac ſi intra tempus conventum fuiſſet expeditus, d.74. n.13. *Veroſpio*.

Actus principalis, ſi corruat, omnes alii ex eo dependentes pariter corruunt, deciſ. 128. *Panzirolo*. num. 21.

Actus factus contemplatione alterius dicitur correſpectivus, d.192.n.2. *Royas*.

Actus ſequens declarat præcedentem, deciſ. 141. n. 8. *Cocchino*.

Actus non effectuatus non debet attendi, d. 171. n.9. *Royas*.

Actus factus contemplatione alterius dicitur correſpectivus, d.192. n.2. *Royas*.

Actus dicuntur correſpectivi, & unus factus contemplatione alterius, ſi ad invicem compatiantur, & ad eundem finem tendant, d.195.n.3. *Royas*.

Pro actûs validitate ſtat præſumptio ſtante curſu longiſſimi temporis, d.152. n.24. *Ghiſilerio*.

Acquieſcentia.

Acquieſcentia poteſt ſolùm tollere defectum decreti Judicis, non autem omiſſarum ſolemnitatum Statuti, d.184 n.8. *Royas*.

Aditio.

Aditio hæreditatis, ex quolibet actu Judicis declarativo, & ex actu per ipſum hæredem ſimpliciter geſto, qui citra jus & nomen hæredis fieri non poſſit, plenè probatur, tum re ipſa, tum expreſſis verbis.

Ab Aditione hæreditatis inchoatur præſcriptio in hæredem, d.41.n.18. *Corrado*.

Aditio hæreditatis in Maſculo requiritur ad effectum hujuſmodi excluſionis in fœmina, deciſ.50. nu.17. *Cerro*.

Aditio, quæ deſumitur ex poſſeſſione Patris bonorum hæreditariorum nomine filii, intelligitur ad favorem ſolius maſculi, licèt adſint & fœminæ ſtante ſtatuto fœminarum excluſivo, ibid.n.22.

Aditio hæreditatis cum beneficio Legis, & Inventarii, præſervat actiones ſeparatas ne confundantur, ibid. n. 29.

Aditio hæreditatis inducitur ex ceſſione facta per hæredem Jurium ſibi competentium, d. 52. n. 10. *Veroſpio*, Declaratur, n.11.

Digitized by Google

Index Rerum

Aditio hæreditatis inducitur ex qualibet voluntatis deliberata diſpoſitione, & etiam ex declaratione verbali, d.107.n.19. *Bichio.*

Ex aditione hæreditatis hæres quaſi contrahit cum creditoribus hæreditariis, d.110.n.2. *Cerro.*

Adenndo hæreditatem ſimpliciter hæres facti defuncti totaliter approbat, ibid. n. 5.

Ex aditione, ſine beneficio legis, & inventarii competit ſuper hæredis bonis hypotheca, ibid. n. 3.

Adjudicatio.

Adjudicatio bonorum debitoris facta per Judicem creditori efficit ea propria ipſius creditoris, d.110.n.5. *Cerro.*

Adminiculum.

Ex Adminiculis Inſtrumentorum coadjuvant dicta Teſtium, d.1.n.3. *Ottbobono.*

Adminiculum veritatis magnum in re dubia vel ſaltem præbet ſententia contra unum ex concreditoribus lata, & in Judicatum lapſa, vel os claudit aliis, d.3.n.9. *Bichio.*

Adminiculis pluribus cum fulcita ſit depoſitio Teſtis, licèt nulliter examinati, & ſit veriſimilis, plurimum inſervit ad inducendam ſimulationis probationem. d.8.n.8. *Ottbobono.*

Adminicula, quæ requiruntur, dum ſit recognitio ſcripturæ per recognitionem habentes notam manum Scribentis, non requiruntur in recognitione epiſtolarum miſſivarum, d.137.n.5. *Carillo.*

Adminiſtratio. Adminiſtrator.

Ante diſpunctas rationes, non poteſt adhuc dici debitor occaſione Adminiſtrationis per eum geſtæ, d. 21.n.3. *Ottbobono.*

Adminiſtrator, qui ſit creditor, & ad cujus munus magnæ pecuniarum ſummæ ex opulenti patrimonio adminiſtrationi pervenerunt: præſumitur facta etiam legitimarum, ac veriſimilium expenſarum detractione ſibi ſatisfeciſſe, de ſuo credito in bonis Adminiſtrationis, donec redditis rationibus, aliter conſtet, d.14.n.4.

Quod expreſſius procedit in Muliere Adminiſtratrice legitimam rationem non reddente, prout Rota multis deciſionibus comprobat.

Adminiſtrator, vel Inſtitor ad certum tempus alicui negotiationi præpoſitus, eo finito non obligat præponentes, licèt contrahentes ignorent finitum eſſe officium, d.30.n.9. *Ghiſilerio.*

Adminiſtrator non facit præjudicium domino ex confeſſione extrajudiciali de recepto, dum non conſtat de vera ſolutione, d 109.n.4.

Qui pro adminiſtratione diligenti alterius, in officio, fidejuſſit, tenetur etiam de iis quæ tacitè inſunt officio, etſi non ſint expreſſa, d.111. n.26. *Bichio.*

Adminiſtratoris confeſſio de recepto extrajudicialiter, & voluntaria non præjudicat ei cujus bona adminiſtrat niſi de ſolutione vera non conſtet, d. 109. n.4. *Celſo.*

Et adducuntur Doctores qui contrariis reſpondendo prædictam ſententiam comprobant, ibid.n.5.

A die Adminiſtrationis competit fideicommiſſario contra gravatum, hypotheca pro redintegratione fideicommiſſi, d.110.n.12. vid. Verb. *Officialis.*

Adminiſtrator cenſetur dotaſſe de bonis Adminiſtrationis, d.126.n.2. *Royas.*

Non probatur hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe, ibid. n.3.

Adminiſtrator quilibet tenetur reddere rationem, & reſtituere reliquatum, d.134.n.1. *Cerro.*

Adminiſtrator promittens reddere bonum & legale computum aliàs voluit teneri ad omnia damna, quid hoc includat. ibid. n.2.

Bona alicujus quando quis adminiſtravit, poteſt conveniri ad reddendam rationem adminiſtrationis, d.141. n.2. *Cocchino.*

Adminiſtrator ſi aliquid non fecit ad quod tenebatur, ad id poterit condemnari una cum fructibus. ibid. num. 3.

Quod procedit ſive ipſe fructus perceperit, ſive non, ibid. n. 4.

Adminiſtrare ille dicitur, qui per alium adminiſtrat, d.154. n.19. *Bichio.*

Adverſarius.

Ex Adverſarii confeſſione petentis immitti, probatur poſſeſſio ad effectum manutentionis, deciſ. 81. n. 1. *Cerro.*

Adverſario non citato poſſeſſio capta, præſumitur clandeſtina, & turbativa, ibid. n.2.

Atque adverſarii attentionem elidit, ac excludit, ita quod illa non eſt manutenibilis, dec.59.n.2.

Ægidiana.

Ægidiana non intrat ſtante injuſtitia ſententiæ, d.158. n. 1. *Veroſpio.*

Æquitas.

Æquitas Canonica repugnat quod confeſſio extrajudicialis ad favorem abſentis, pro quo nemo fuit ſtipulatus legitimam inducat probationem, d.10. n.7. *Corrado.*

Æquitas Canonica in cauſis piis ſervari debet in utroque foro, ibid. n. 6.

Æquitate Canonica attenta confeſſio, &c. extrajudicialis ad favorem abſentis pro quo nemo eſt ſtipulatus plenam facit probationem, & Rota ſemper ſecuta fuit hanc opinionem, ibid. n.7.

Æquitas *l. curabit*, Semper admitti ſolet favore Domini rei venditæ, ac ipſius hæredum, quoties conventum pretium cum gravi ejuſdem jactura penes emptores, vel in totum, vel in aliqua ſui parte ramanſerit, d.61.n.2. *Veroſpio.*

Æſtimatio.

Æſtimatio bonorum minuitur onere fideicommiſſi adjecto, d.24.n.9. *Corrado.*

Æſtimatio, ſeu valor bonorum rationem injuncti fideicommiſſi minuitur pro quantitate Judicis arbitrio declaranda, quando non eſt ſpeciali Conſtitutione determinata, ibid. n.10.

Æſtimatio rei minuitur per pactum de retrovendendo.

Æſtimatio non minuitur ultra ſextam partem per pactum de retrovendendo abſolutè, & indefinitè conventum, ex ſententia Rotæ, ibid.n.34.

Æſtimatio vitæ hominis attendenda eſt juxta diſpoſita *in l. hæreditat. ff. ad l. fal.* d. 27. n. 26. *Corrado.*

Æſtimatio de Communi partium conſenſu facta pro litibus dirimendis, non excludit veritatem æſtimationis conſuetæ, & juramento firmatæ, ibid. n. 46.

Æſtimatio actionis ad rem non eſt tanti quanti ipſa res, imò inutilis reputatur ſi eam habeat perſona pauper, vel qui niſi cum magna impenſa aliquid conſecutus ſit, ibid. n.48. & 49.

Æſtimatio expreſſa in Inſtrumento venditionis probat rei valorem, d.56.n.8.

Æſtimatur tanti, ſeu valere cenſetur res, quanti fuit empta niſi aliud probetur, quia emptor non præſumitur ſtultus, ibid. n.6.

Pactum, quod res emphytentica non poſſit devenire ad manus mortuas, operatur quod nec minus in illas poſſit transferri pro aſſequenda æſtimatione, quia pactum hujuſmodi reſiſtit acquiſitioni; d. 78. n.76. *Cerro.*

Prohibitio contrahentium explicita ne bona emphyteutica, Eccleſiaſtica relinquantur, & deveniant ad aliam Eccleſiam juncta legali prohibitione pro relatione ad antiquas inveſtituras: interdicit omnem, & quamcumque potentiam alienandi dict. bona uſque ab initio, ita ut nullo unquam tempore, & ad nullum effectum illa à Monaſterio poſſint requiri, & apud ipſum retineri. Nec minus ad effectum vendendi perſonæ habili, & æſtimationem conſequendi,

cum

Digitized by Google

cum hujuſmodi pactum, & contrahentium prohibitio reſiſtat principio acquiſito, d. 79. n. 11. & 12. *Cerro.*

Affectio.

Mutua affectio quando eſt motivum diſpoſitionis reciprocæ ultimarum voluntatum ipſam ſuſtinet, d. 100. n. 2. *Cerro.*

Secus quando ex præambulo, conventione, & pacto fiunt, quia tunc cenſentur captatoriæ alienæ voluntatis, ibid. n. 3.

Mater præſumitur habere æqualem affectionem, erga omnes ejus filios, ibid. n. 6.

Affictus.

Jure principalis affictus fit translatio utilis Dominii; *Vide in verbo fructus.*

Agens.

Agentis petitio, & libellus ſententiam declarat.

Agere.

Privilegium mulieri competens, viro vergente ad inopiam agendi ut dos remaneat in tuto pro alimoniis ſuis, & familiæ, perſonaliſſimum eſt, nec ad filios tranſit, dec. 3. n. 26. *Bichio.*

Jus creditori competens agendi ante diem, ſi debitor conditionem deterioraverit, exercibile non eſt ad effectum exigendi, ibid. n. 27.

Agnatio.

Agnationis agnatione conſiderata, omnes filii in pari gradu exiſtentes conſiderantur tanquam capita familiæ, d. 100. n. 5. *Cerro.*

Filius, nec natus, nec conceptus tempore teſtamenti non poteſt dici de familia, & agnatione diſponentis, ibid. n. 7.

Primogenituræ dicuntur inſtitutæ pro majori agnationis conſervatione, ibid. n. 18. ratio, n.

Agnationi, ſeu familiæ reliquiſſe is dicitur, qui uni de familia, ſeu agnatione, etiam remotiori, reliquit, ibid. n. 21.

De agnatione, & familia Teſtatoris dicuntur omnes ipſius deſcendentes, tam ex linea effectiva, quàm contentiva, etiam ultra decimum gradum, ibidem n. 23.

Et admittuntur ad fideicommiſſum perpetuum, & pro conſervatione agnationis ordinatum, n. 24.

Agnationis conſervandæ favore cenſetur inſtituiſſe quis hæredes filios fratris, ibid. n. 26.

Agnationis ſeu familiæ conſervationem reſpicit onus à Teſtatore hæredibus injunctum aſſumendi cognomen, & inſignia familiæ; ibid. n. 29.

Agnationis conſervandæ cauſa eſt pia, & laudabilis, & removet omnem læſionis ſuſpicionem, ibid. n. 30.

Agnatus.

Agnati acquirentis, & primi inveſtiti, qui lapſo tempore, renovationem ex æquitate prætendunt, nullum jus quæſitum habent in re, ſed tantùm in ſpe, quod ad effectum inficiendi alienationem Emphyteuſis alias validè factam non cenſetur conſiderabile, d. 38. n. 18. *Meltio.*

Alienare. Alienatio.

Alienationi, ſeu venditioni fundi hypothecati conſenſus præſtitus, non præjudicat reſpectu actionis ſuper pretio competentis, decis. 3. n. 2. *Royas.* declaratur, n. 3.

Alienationi bonorum communis debitoris conſenſus præſtitus ad favorem aliorum creditorum, non operatur niſi remiſſionem juris tunc temporis competentis, & exercibilis, ibid. n. 24.

Ampliatur, n. 25.

Alienatio ſeu venditio, probat dominium in venditore, ſeu alienante: & procedit in quolibet contractu, in quo bona accipiuntur ab alio, d. n. 7. *Meltio.*

Fideicommiſſarius, qui vult donationem, ſeu alienationem ex cauſa dotis infringere allegando potmiſſe dotem conſtitui, aut ſolvi in bonis liberis: illorum exiſtentiam, in qua ſe fundat probare debet. Et eo magis quando pro negativa concurrit aliqua præſumptio, ut quando pater puellæ dotatæ erat pauper: & ſimili, d. 16. n. 20. & 21. *Bichio.*

Impoſitio Cenſus eſt ſpecies alienationis, ibid. n. 22.

Alienatio bonorum fideicommiſſi, tenet ſolum pro concurrenti quantitate æris alieni ex bonis fideicommiſſi detrahendi, ibid. n. 30.

Alienatio facta per Emphyteutam non pura, ſed conditionalis, & ſic ſuſpenſa ſub expreſſo pacto, ſeu reſervatione conſenſus ſuperinde obtinendi in tempus illius præſtandi à directo Domino; ad nullam dirigitur caducitatem ipſo non interveniente, ſed contractus ſolvitur, vel pro non facto habetur, d. 36. n. 11. *Corrado.*

Alienationis probatio non deducitur ex Inſtrumento non effectuato, cum nullius ſit ad hunc effectum conſiderationis, perinde ac ſi celebratum non fuiſſet, d. 41. n. 9. *Corrado.*

Alienatio non eſt imputanda Emphyteutæ, qui requiſierit Dominum directum de ſuo conſenſu, & negatum fuerit, d. 51. n. 23. *Corrado.*

Alienatio facta cum hujuſmodi clauſula reſervationis, non eſt perfecta, ſed conditionalis, & remanet in ſuo penſo, ac habeatur, pro non facta donec hujuſmodi conſenſus intervenerit, ibid. n. 25.

Alienatio bonorum fideicommiſſo ſubjectorum ſuſtinetur ſaltem ratione legitimæ, & aliarum detractionum venditoribus in bonis debitorum, d. 55. n. 15. *Corrado.*

Alienationis prohibitio realis, & verbis ampliativis in particulari oratione principaliter ordinata continet abſolutum, atque perpetuum fideicommiſſum inter illos quorum favore facta cenſetur, ut eadem bona inter eos perpetuò conſerventur, ibid. n. 16.

Vocatus in fideicommiſſo non ſolùm in caſu mortis, verum etiam in caſu alienationis ſtatim poſt alienationem ſequutam poteſt agere ad vindicanda bona aliena non expectata morte alienantium, ibidem n. 25.

Etiam ſi alii extarent provocati capaces qui tamen non agerent, nec velle agere declararent pro illorum revocatione, ibid. n. 26.

Detractiones ex fideicommiſſo legitimæ, per alienationes ſequutas cenſentur factæ, & in ſupellectilibus, mercibus, ac aliis hæreditariis affectibus, ad eas prætendentem delatis, alio non conſtito cenſentur conſumptæ. Horum valoris liquidatio per ſententias conformes, ac in judicatum tranſactas cum legitimis contradictoribus ſcientibus etiam hac intimatis intereſſe habentibus latas donec aliud appareat, n. 27. & 28.

Alienatio titulo oneroſo facta, videlicet quod alia bona debitoris non adſint, quoad fraudem requiritur ipſe fraudis eventus, d. 71. n. 25. *Bichio.*

In Alienatione rei facta lite pendente, fraudis eventus dicitur adeſſe ſi alia extent bona apud alienantem, dum lis erat ſuper quantitate quæ ex aliis bonis debitoris poſſit recuperari, ſed per re ipſa alienata conſequenda, ibid. n. 26. ratio aſſignatur, n. 27.

Modus certus præſcriptus à Teſtatore in alienatione rei juxta facultatem ab eo conceſſam, eſt omnino ſervandus; aliàs venditio eſt nulla, d. 76. nu. 7. *Otthobono.*

Alienatio quinimò quando facta à defuncto eſt nulla, poteſt etiam circumſcripto Inventarii beneficio illam impugnare, ac retractare, ibid. n. 10.

Alienationis prohibitio in Emphyteuſi expreſſa exerceat vim præcedentis clauſulæ *ad habendum*, adeò ut tribuere ſolum poſſit facultatem alienandi inter illos de linea comprehenſos in inveſtitura, ſecus in extraneos, d. 78. n. 11. *Cerro.*

Alienationis prohibitiones maturo conſilio in inveſtituris appoſitæ, plus attendi debent, quàm clauſulæ gene-

Digitized by Google

generales, ut plurimum per Notarios apponi ſolitæ, ibid. n. 14.

Alienationis prohibitio repugnat naturæ clauſulæ, *ad habendum*, ibid. n. 15.

Alienandi facultatem tribuit clauſula, *ad habendum*, ubi nihil aliud reſiſtit, ibid. n. 16.

Prohibitio alienandi concepta cum duabus negativis, puta, non poſſit alienari niſi cum conſenſu, in affirmativam reſolvitur, & importat poſitivam licentiam alienandi, ibid. n. 17.

Manus mortua ad effectum incapacitatis Emphyteuſis alieni prohibitæ dicitur etiam univerſitas Eccleſiaſtica, & laicalis, quæ nunquam moritur, ibid. n. 28.

Alienationis prohibitio rei Emphyteuticæ in conceſſione appoſita enervat vires præcedentium clauſularum, d. 79. n. 5. *Cerro.*

Alienationis prohibitio in emphyteuſi Eccleſiaſtica omnem caſum comprehendit etiam hæreditariæ inſtitutionis alteriuſque ultimæ voluntatis, ibid. n. 13.

Alienatio debitoris non poteſt facere conditionem creditoris deteriorem, ibid. n. 4.

Alienatio habet ſuam cauſam annexam videlicet hypothecam anteriorem, & ſic habilitatem extremi, d. 99. n. 8. *Decano.*

Hypotheca conditionalis conditione cauſali, vel mixta retrotrahitur ad diem contractus licet hypotheca non ſit purificata ante alienationem, ibid. n. 16.

Eoque minus cum objectæ detractiones, alienationes, ac alia pro exceptione deducta longiorem diſcuſſionem expoſcunt, quàm ſubjectæ materiæ poſtulat ratio, d. 59. n. 18.

Alienabile quod eſt, & poſt remiſſibile, eſt etiam præſcriptibile, d. 10°. n. 12. *Bichio.*

Alienare dicitur, qui patitur rem præſcribi, ibid. n. 13.

Alienari non poteſt fundus dotalis, nec præſcribi ex negligentia Viri, ibid.

Alienari tamen poteſt, & præſcribi debitum dotis, dum maritus poteſt debitorem liberare, ibid. n. 16.

Alienans doloſè rem fideicommiſſo ſubjectam, fideicommiſſum illud redintegrare debet, & pro hoc habet honoratus in onerati alienantis bonis hypothecam, d. 110. n. 10.

Et competit non à die alienationis, ſed à die ſuſceptæ adminiſtrationis.

Alienaſſe dicitur doloſè cum ſcientiam fideicommiſſi habuit.

Vel ſi alienando potuit cogitare, ſe non futurum ſolvendo, ibid. n. 15.

Alienatio, ſeu datio in ſolutum facta lite pendente impugnari poteſt tanquam affecta vitio litigioſi, quod tamen limitatur, d. 142. n. 3. *Veroſpio.*

Alienatio quando eſt neceſſaria, non requiritur aliqua ſolemnitas. d. 150. n. 17. *Meltio.*

Alienatio, & venditio quid comprehendat, d. 146. n 7. *Cerro.*

Alienatio etiam latiſſimè ſumpto vocabulo, hypothecam etiam comprehendit, d. 26. n.6.

Alienatio rei Emphyteuticæ facta ex cauſa neceſſaria, qualis eſt aſſignatio dotis non requirit conſenſum Domini directi, nec illi ſolvitur laudemium, ibid. n. 11.

Alimenta. Alimentarius.

Alimenta præſtita à viro uxori, non ſolum ad maritalem affectionem, ſed etiam ad conventæ, & ſolutæ dotis quantitatem referri poſſunt, & debent, d. 23. n. 9. *Corrado.*

Alimenta potius, quàm plenum uſumfructum præſumitur legatum Matri in Teſtamento, ubi filius eſt Patris hæres univerſalis inſtitutus, quando verba *ſalvis prædictis*, in tali teſtamento fuerint appoſita. d. 24. n. 23. *Corrado.*

Licet unus ad totam ſummam condemnare, ne alimentarius ob minutam exactionem damnum patiatur, d. 355. n. 7. *Bichio.*

Alimentarius ne ob non facilem exactionem totius ſummæ neceſſaria ſuæ ſuſtentationi, fama pareat, & plures ſunt obligati, quid ſit faciendum, ibid. n. 8. *Bichio.*

Allegatio.

Allegatio erroris proprii, quod opinatus fuerit contraxiſſe conſentiente, aut ratificante Patre, allegari poteſt per filiumfamilias ad excludendum revelantiam agnitionis debiti, defuncto patre facti, d. 176. n. 13. *Royas.*

Amiſſio.

Amiſſæ ſcripturæ beneficio ad hoc ut quis poſſit gaudere, debet ante omnia probare illam in rerum natura extitiſſe, eaque forma, ac tenore conceptum, ut ſi realiter exhiberi poſſet, illi omnino profutura eſſet; Deinde verò caſu amiſſam fuiſſe. d. 17. n.4. *Corrado.*

Amiſſio ſcripturæ non præſumitur in eo apud quem nullæ apparent factæ diligentiæ, nulluſque contigiſſe probatur caſus, quo perierint ejus ſcripturæ, & ideò ſic allegata, non poteſt dici juſtificata, ibid. n. 14.

Amiſſio inſtrumenti non probatur, ſi ſimpliciter teſtes deponant ſe illud vidiſſe; Sed neceſſe eſt probare amiſſionem originalis: & quod illi Teſtes ſint valdè periti, qui litteras illius notarii cognoſcant, ibid. n. 15.

Amiſſum dici non debet illud, quod peti, ac recuperari poteſt, ibid. n. 11.

Amiſſio ſcripturæ ex quo datur juſtificata, d. 142. n.9. *Bichio.*

Anima.

Animæ ſalutis favore actus etiam alias de rigore Juris imperfectus ſuſtineri debet omni meliori, & efficaciori modo, quod conceditur favore Religionis inſitæ juramento pariter concedi debet favore animæ pro cujus ſalute, conſcientiæque exoneratione juramentum ipſum relaxari & moderari ſolet, ib. nu. 11. & 21.

Opinio, per quam conſulitur ſaluti animæ tanquam tutior, ſemper eſt amplectenda rejectis juris apicibus, ibid. n. 15.

Animus.

Animus requiritur ad acquirendam poſſeſſionem, d.49. n. 22. *Royas.*

Annus.

Minor 25. annis ex Statut. Bon. non poteſt ſe obligare ſine ſolemnitatibus ab eodem requiſitis, d. 98. n. 11. *Veroſpio.*

Annorum triginta ſpatio fatalia appellationis intereunt, & reſtitutionis in integrum, & propterea exequi debet ſententia, dec. 54. n. 3. 4. *Corrado.*

Anterior.

Anterior hypotheca licet generalis præfertur ſpecialiter poſteriori, d. 99. n. 5. *Decano.*

Alienatio habet ſuam cauſam annexam, videlicet hypothecam anteriorem, & ſic habilitatem decimandi, ibid. n. 8.

Anterioribus creditoribus, qui habent expreſſam hypothecam, ſed poſteriorem in bonis quæſitis à debitore poſt dotis hypothecam, præfertur illa ipſius dotis expreſſa, dec. 110. n. 7.

Anterioritas.

Stante anterioritate, & poſterioritate, in quem caſum, quis ſe obligavit, ipſa obligatione demandatur executioni, præcipuè ſi in inſtrumentis productis obligatio Cameralis reperitur, ibid. d. 112. n. 3.

Annulus.

Vide *Legatum.*

Apocha.

Digitized by Google

Ad Apocham infirmandam, præſumptio *legis Scripturas, C. qui pot. in pign. hab.* ex pluribus colligitur, d. 5. n.9. *Decano.*

Apocha mutui ſimulata, nullam meretur executionem, licet ſit obligatione Camerali munita, d. 8. nu. 1. *Otthobono.*

Apocha, quam præceſſit contractus nullus, & inefficax cauſam ſimulandi ſatis præ ſe fert. ibid. n.3.

Apocham, vel ſcripturam ſubſcribens approbat omnia in ipſis contenta, d. 103. n. 4. *Celſo.*

Apocha privata carens requiſitis, *l. ſcripturas, C. qui potiores in pignore habeantur*, non probat, d. 112. n. 5. *Celſo.*

Apocha trino teſte munita, probat creditum, ac inſtrumentum, d. 113. n. 5.

Apocha ſubſcripta plenè probat contra ſubſcribentem, d. 174. n. 2. *Royas.*

Apocha ſi quis uti intendit ad ſui favorem, debet etiam ſtare ei, in eis, quæ ſunt contra ſe, d.157. n. 4. *Panzirolo.*

Apocha ſimulata nullam meretur executionem, d.176. n. 17. *Royas.*

Appellatio, Appellans.

Appellationis cauſa per biennium non proſequuta, efficitur deſerta, niſi prorogata ſint fatalia: & ſententia in rem judicatam tranſit, perinde ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum, d. 52. n.1. *Cerro.*

Appellationem à ſecunda ſententia, quæ concordet cum prima, prohibet Statutum Eugubinum, ibid. n. 2.

Appellatio dicitur de Appendiciis illius inſtantiæ, cujus eſt ſententia, à qua interponitur, ibid. n.7.

Appellationis delatio ſimplex, efficit ut Judex, à quo non poſſit amplius in ea cauſa ſe ingerere, ibid. n. 10.

Non autem ut cauſam inappellabilem, reddat appellabilem in præjudicium partis, ibid. n.11.

Appellatio, quatenus cauſæ non competat reſponſio de Apoſtolis reverentialibus in forma; continet etiam refutatorios, ibid. n. 12.

Per appellationem cauſa non mutatur, ſed continuatur, d. 53. n. 3. *Arguelles.*

Per appellationem extinguitur judicatum, vel ſuſpendatur, ibid. n. 5.

Et appellans reponitur in eo ſtatu, quo erat tempore litis conteſtatæ, n. 6. Nullumque poteſt effectum producere, n. 7. nec propter eam fructuum reſtitutio impeditur, n. 8.

Appellationem ſuſpenſivam, Ægidiana conſtitutio rejiciens locum ſibi vendicat, quotieſcumque ſententia lata in judicio poſſeſſorio eſt valida, d. 47. n.2. *Royas.*

Appellationis fatalia intereunt ſpatio triginta annorum: & reſtitutionis in integrum; & propterea exequi debet ſententia, d. 54. n. 2. 3.& 4. *Corrado.*

Ægidiana conſtitutio excluſiva appellationis in judiciis omnino ſummariis, non habet locum attenta injuſtitia ſententiæ, d. 58. n. 1. *Veroſpio.*

Statutum, quod prohibet ulteriorem, quam unicam appellationem operatur, ut duæ ſententiæ habeant vim trium, & conſtituerint rem judicatam executione demandandam, d. 75. n. 4. *Cerro.*

Sententia lata in Curia in gradu appellationis interpoſitæ à Priori lata in partibus, utique comprehenditur ſub diſpoſitione Statuti loci; quando proinde ſervari debet etiam in Curia. ibid. n. 6.

Appellatio dicitur de Appendiciis illius inſtantiæ, cujus eſt ſententia, à qua interponitur, ibid. n. 7.

Appellationis ſimplex delatio, efficit quidem, ut Judex, à quo non poſſit amplius ſe in ea cauſa ingerere, non autem ut cauſam inappellabilem reddat appellabilem in præjudicium partis, ibid. num. 10.

Appellatio, licet infra legitima tempora interpoſita; cùm non fuerit infra biennium proſequuta, non impedit rem judicatam, d. 84. n. 1. *Royas.*

Appellans, ſi cauſa non proſequatur videtur ab appellatione recedere, & facto proprio ſententiam confirmare, ac proinde illa exequi debet, d.86. n. 2. *Meltio.* ubi ampliatur.

Cauſa efficitur deſerta, ſi appellatio interpoſita, non fuerit intra tempus debitum proſequuta, & non obtenta fatalium prorogatione, perinde eſt res judicata, ac ſi non fuiſſet interpoſita appellatio, ibid. num. 1.

Appellatio admittitur ad utrumque effectum in literis Cambii, etſi manu regia poſſit A. C. procedere vigore ſuarum facultatum, d. 104. n. 10. *Bichio.*

Non appellare, & appellationem non proſequi, paria ſunt, d. 113. n. 2. *Celſo.*

Appellans ſi non redit pro Apoſtolis intra terminum juris, cenſetur appellationi renunciare, & ſententia tranſit in judicatum, d. 168. n. 1. *Royas.*

Appellatio interpoſita poſt terminum decem dierum, dicitur deſerta, & inducitur res judicata, d. 184.n. 1. *Royas.*

Approbatio.

Approbatio calculi inducitur pro ſolutionem fructuum poſt deliberationem decurſorum in ſubjecta materia, ſuper quo fundatur, d. 77. n. 9. *Otthobono.*

Et ipſius deliberationis, maximè quando pars ſolvens notitiam ipſius habuit.

Approbantur omnia in ſcriptura contenta per ſubſcriptionem ejuſdem ſcripturæ, d.103. n. 4. *Celſo.*

Approbatis litteris *d'Aviſo*, & confeſſis, ſtante earum effectuatione, datur earum executio, ac ſi eſſent litteræ Cambii, d. 104.n. 17. *Bichio.*

Approbat hæres totaliter factum defuncti, per aditionem hæreditatis ſimpliciter, d. 110. n. *Cerro.*

Approbaſſe cenſetur contenta in litteris miſſivis ille, qui illas ad ſe miſſas acceptat ſimpliciter, & ſine contradictione. dec. 120. n. 2. *Veroſpio.*

Argumentum.

Argumentum à contrario ſenſu in ſtatuto, ſub verbis præſertim negativis concepto, ſtrictè recipitur, & ad limites diſpoſitionis in ſenſu directo ſancitæ, d. 98. n. 13. *Veroſpio.*

Articulus.

Articuli regulariter in Curia admitti ſolent, etiam parte opponente, cum clauſulis præſervativis, quoquo modo ad cauſam conferant dummodo non ſint omnino irrelevantes, vel aliter ſuſpecti, d. 26. n. 1. & 2. *Corrado.*

Articulus Inſtrumento publico adverſarius ſuſpectus admodum redditur, proindeque jure merito eſt rejiciendus, ibid. n.10.

Sententia non poteſt tranſire in judicatum contra non citatos, & ſuper Articulo judicato intereſſe non habentes, nec illis ullum poteſt inferre præjudicium. d. 54. n. 8. *Corrado.*

Aſſecuratio.

Fructus dotales debentur pro tempore, quo lis per mulierem inſtituta pro aſſecuratione, & ſucceſſivè reſtitutione ſuæ dotis, contra virum, ſeu ejus creditores duravit. d. 6. n. 1. *Decano.*

Aſſecurationis contractus requirit juſtam compenſationem periculi ſuſcepti, dimittendo ſaltem aſſecuranti certam partem lucri ex pecuniis percipiendam. d. 101. n. 3. *Bichio.*

Aſſertio.

Aſſertio facta in Inventario hæredis, probationem; niſi aliunde juſtificetur, non concludit. d. 50.n.21. *Cerro.*

Aſſignatio.

Aſſignatio Crediti declarandi, ſi habet indeterminatè ad hanc, vel illam declarationem, d. 12.n.3. *Cerro.*

Index Rerum

Aſſignatio rei cum declaratione facienda, transfert dominium temporaneum, & revocabile. ibid. n. 5.

Aſſociatio.

In judicio poſſeſſorio Aſſociationis, ad bona emphyteutica ratione caducitatis per emphyteuticam incurſæ quæ probari requirantur. deciſ. 13. n. 14. *Corrado.*

In Judicio Aſſociationis ſententia ex novis probationibus poteſt juſtificari quando agitur de illius confirmatione, ibid. n. 18. ubi vide n. ſeq.

Mandatum de aſſociando in bonis emphyteuſis, quod à Judice petitur extra Judicium ad evitandas rixas, & ſcandala, nec citationem partis, nec cauſæ cognitionem requirit, ibid. n. 21.

Aſſociatio petita ratione civilis poſſeſſionis, non datur conſtitutario, qui patiendo ab alio rem naturaliter poſſideri, amiſit civilem poſſeſſionem. dec. 43. n. 8. *Ghiſlerio.* petita verò vigore facultatis capiendi poſſeſſionem propria authoritate datur, quia hæc eſt poſſibilis, cum poſſeſſione alterius, ibid. n. 9. & 12. Quinimo alium poſſidere ſupponit. n. 10.

Aſſociatio, quæ fundatur in facultate capiendi poſſeſſionem propria authoritate, non amittitur ex ſola patientia, & negligentia modici temporis, ſed præſcriptione triginta annorum. Et non perit niſi quoad effectum retinendæ tantum, ſecùs quoad alios. n. 13.

Aſſociatio petita, per exceptionem nullitatis ſuper articulo Juris controverſo, ut per opinionum diſcrepantiam non poteſt retardari, ibid. d. 25.

Attentatum.

Attentata petuntur revocari via privilegiata. d. 37. n. 5. *Decano.*

Veniens autem ex alia via, neglecta attentatorum, non gaudet illius privilegio. n. 8.

Attentatorum purgationis prætextus quoad expenſas, damna, &c. quæ ſunt purgando, non poteſt retardare proceſſum negotio principali, quando de illis non conſtat ſaltem in genere, & attentans poteſt ſupplere mediante depoſito unius Julii cum obligatione ſolvendi reſiduum facta liquidatione, ib. n. 5.

Atteſtatio.

Conſignatio rei convincitur, ex fide mediatoris, juncta Atteſtatione alterius. dec. 74. n. 7. *Veroſpio.*

Stylus fori in ordinariis probatur ex atteſtationibus Notariorum, & Cauſidicorum loci, licet extrajudicialibus. d. 78. n. 4. *Cerro.*

Authoritas.

Auctoritate propria capiendi poſſeſſionem fundi cenſualis licentia explicita continetur in ventre Inſtrumenti, in quo appoſita eſt clauſula *dans, concedens,* &c. d. 16. n. 6. *Bichio.* Et hæc ſola facultas in omni contractu ſufficit pro obtinenda aſſociatione, ibid. num. 7.

Poſſeſſio Judicis auctoritate adempta juſtam præbet manumiſſionis cauſam. d. 59. n. 1.

Augmentum.

Augmentum dotis, Jure permiſſum eſt etiam conſtante matrimonio. d. 22. n. 23. *Corrado.*

Augmentum dotis explicitè factum juxta formam in legibus de hoc diſponentibus conſtitutam permiſſum eſt: ſecus ſi animo donandi ſimulata dotis receptione fingeretur, ibid. n. 4. & 25.

Mandans inſtitui hæredem pro Augmento decoris familiæ, dat facultatem diſponendi ad libitum etiam in unum tantum de familia, d. 100. n. 11. *Cerro.*

Aviſo.

Litteræ *d'Aviſo*, non habent viam executivam, d. 104. n. 8. *Bichio.*

Litteræ *d'Aviſo*, non ſubſunt facultatibus A.C. ut nec alia mandata de ſolvendo. ibid. n. 9.

Litteræ *d'Aviſo*, concurrentibus effectuatione, partis adverſæ approbatione, & confeſſione, executionem merentur, non ſecus ac litteræ Cambii. ibid.

Avocatio.

Avocatio bonorum, nulla excuſſione hæreditatis facta; favore dotis valet. d. 14. n. 14. *Terracinen.*

Creditor ex cauſa oneroſa, poteſt avocare à poſteriore ex cauſa lucrativa, etiam pecunias bona fide conſumptas, ibid. n. 15.

Author.

Contra Authorem lis introducta tranſit etiam in illius ſucceſſorem, qui eadem perſona reputatur, ac eodem jure defenſionis utitur. dec. 76. n. 6. *Otthobono.*

Avus.

Poſt Avi obitum longè nati non illi ſuccedunt in præjudicium alterius etiam remotioris tunc temporis ſuperexiſtentis. dec. 100. n. 25. *Cerro.*

B

Benefactor.

Benefactoris inſignia ſeu alterius, exſculpta in fabrica Eccleſiæ à Regularibus, vel aliis Eccleſiaſticis conſtructa, non faciunt, quin ad ipſoſmet adhuc pertineant. deciſ. 18. n. 11. *Albergato.*

Beneficiatus.

Beneficiatus habens adminiſtrationem in vita, æquiparatur uſufructuario. deciſ. 85. n. 5. *Celſo.*

Beneficium.

Beneficio Legis & Inventarii caret, conficiens illud non legitimum. d. 194. n. 5. *Royas.*

Hæres abſque beneficio Inventarii, tenetur ſatisfacere etiam de proprio, creditoribus hæreditariis; licet aliud ſit quoad fideicommiſſarios univerſales. d. 17. n. 1. *Corrado.*

Beneficio ſcripturæ amiſſæ ad hoc ut quis poſſet gaudere, debet ante omnia probare, illam in rerum natura extitiſſe, eaque forma ac tenore conceptam, ut, ſi res aliter exhiberi poſſet, illi omnino profutura eſſet, deinde verò caſu amiſſam fuiſſe, ibid. n. 4.

Diſpoſitio Juris Canonici, quod hæres etiam ceſſante beneficio Inventarii non teneatur de proprio, non habet locum in foro judiciali ubi contrarium eſt verius, atque receptius, ibid. n. 20.

Beneplacitum.

Clauſulæ, in emphyteuſi Eccleſiaſtica, non impetrato beneplacito Apoſtolico, non poſſunt extendere conceſſionem, ultra perſonas expreſſas. d. 79. n. 3. *Cerro.*

Beneplacitum Apoſtolicum, aliæque ſolemnitates requiſitæ in alienatione emphyteuſis Eccleſiæ in extraneos, non præſumuntur ex curſu temporis, niſi ſimul concurrat obſervantia, ibid. n. 4.

Linea ad effectum devolutionis emphyteuſis, non poteſt dici finita per exiſtentiam in Religione ultimi ex ipſa, dum ſaltem ejus vita durante, commoditas bonorum remaneat penes Monaſterium, ibid. num. 7. Declaratur, n. 8. procedit in emphyteuſi privatorum, vel in emphyteuſi Eccleſiaſtica conceſſa etiam pro extraneis, & cum ſolemnitatibus requiſitis, ſecùs verò in emphyteuſi Eccleſiaſtica non tranſitoria ad extraneos, & in qua deficiunt ſolemnitates requiſitæ, & Beneplacitum Apoſtolicum, ibid. n. 9.

Bona.

Regula, quæ aſſiſtit fideicommiſſarios, quod bona fideicommiſſi non poſſint creditoribus hypothecari, vel ab illis capi, ita ut dicenti ſe eſſe in caſu limitationis, fundamentum hoc exceptionis probare incumbat, non habet locum in creditore ex cauſa dotis, negante adeſſe bona libera, cum imò ſufficiat ei ſimpliciter allegare, ex quo pluralitas de jure non præſumitur, dec. 16. n. 19. *Bichio.*

Fideicommiſſarius, qui vult dotationem ſeu alienationem ex cauſa dotis infringere, allegando potuiſſe dotem conſtitui, aut ſolvi in bonis liberis, illorum

Digitized by Google

illorum exiſtentiam, in qua ſe fundat probare debet, ibid. n. 20. ampliatur. n. 21.

Alienatio bonorum fideicommiſſi, tenet ſolum pro concurrenti quantitate æris alieni ex bonis fideicommiſſi detrahendi, ibid. n. 30.

Immiſſio creditoris in bonis, quæ prætenduntur fideicommiſſo ſubjecta ſemper datur, ubi exceptio fideicommiſſi non eſt omnino clara, ibid. n. 31.

Bonorum alicujus exiſtentia non præſumitur, ubi facta diſcuſſione fuit relatum ab executore deputato, & per diligentias non fuiſſe adinventa, d. 18. n. 12. *Albergato.*

In Bonorum hæreditariorum excuſſione neceſſaria eſt citatio hæredis, & deputatio duorum executorum cum Judicis decreto, excuſſionem eſſe legitimè factam declarantis, ibid. n. 14.

Hæres non poteſt ex aliquo ſuo actu præjudicare legatario in Juribus illi competentibus, tam in bonis legatis, quàm etiam ipſius hæredis, d. 20. n. 12. *Corrado.*

Bona hæreditaria, ſtatim poſt hæreditatis acceptationem, cadunt ſub hypotheca ad favorem creditori hæredis. d. 34. n. 6. *Cerro.*

Bona emphyteutica ex pacto, & providentia, ſunt alienabilia. d. 35. n. 2. *Peutingero.*

Bona emphyteutica, etiam ex pacto, & providentia poſſunt alienari à primo acquirente, ibid. n. 7.

Filii, & alii inveſtiti in cauſa oneroſa, dicuntur habere bona illi à primo acquirente, ſed in cauſa lucrativa, illa recipiunt ex liberalitate emphyteuſim concedentis, & ex propria perſona, tanquam ad illa vocati ſub nomine collectivo filiorum, vel deſcendentium, ibid. n. 11. Et hoc ſecundo caſu, bona filius aliunde habet, quam à patre, n. 12. Unde ſicut pater adventitia filii bona in ejus præjudicium alienare non poteſt, ita neque pariter ad ejus præjudicium de ejuſmodi emphyteuſi diſponere valet, præſertim ſine conſenſu Domini directi, ibid. n. 13.

Bona Eccleſiæ ſemper conceduntur ad meliorandum, ibid. n. 15.

Bonorum emphyteuticorum alienatio valet, quando de præjudicio ſolius Domini directi agitur, ibid. n. 17.

Domini concedentis emphyteuſim non intereſt quòd bona citius ad remotiorem tranſeunt, ad quem aliàs quandocunque ſunt tranſitura, & ab initio erat notus concedenti, ac ſecundum ejus voluntatem ſuccedit, ibid. n. 18.

Bona emphyteutica dotis privilegio alienari poſſunt, talique modo alienata, mortua muliere transferuntur ad hæredes, ibid. n. 21.

Bona revertuntur ad comprehenſos in Inveſtitura, mortuo alienante ex cauſa dotis, ibid. n. 24.

Statutum Urbis *cap.* 22. *lib.* 1. diſponens, bona emphyteutica dari poſſe in dotem, cum non habeat verba univerſalia apta etiam comprehendere bona Eccleſiæ, talia bona non comprehendit, ibid. n. 26. Et alia ſtatuta quamvis auctoritate Apoſtolica condita, non comprehenduntur bona Eccleſiæ, niſi fuerint ſaltem ibi implicita, & ſub univerſalitate verborum ſpecificata, ibid. n. 27.

Bona Eccleſiaſticorum præſumuntur acquiſita ex reditibus Eccleſiæ; & ideo cadunt ſub ſpolio, d. 39. n. 3. & 14. *Royas.*

Bona donata revocabiliter cadunt ſub ſpolio in quibus terminis intelligatur, ibid. n. 14.

In bonis filii prædefuncti, Matri legitimæ ſupplementum debetur, ſive cum Teſtamento, ſive ab inteſtato, ibid. num. 14. Diſtinguitur ex mente Menoch. conſ. 327. n. 12. inter bona paterna, & alia: ubi videatur diſtinctio. n. 15.

Ex bonis filii profectitiis morientis, mater binuba non capit, niſi quod ſi filius relinquit, quia cenſetur agnita, ſeu inſtituta; ut quilibet extraneus, & hoc ob injuriam filio illatam ob quam excluditur à plena ſucceſſione inteſtati. d. 42. n. 42. quæ injuriæ ratio non habetur in bonis aliunde quæſitis, in quibus poteſt pleno jure ab inteſtato ſuccedere, ibid. n. 43. *Corrado.*

Bonorum liberorum exiſtentia, pro ſatisfactione dotis ſufficientium ad effectum excludendi remedium Auth. reſque C. communia de legat. debet ab allegante tanquam fundamentum ſuæ intentionis probari. Et quod talia eſſent bona de tempore reſtitutionis dotis, ut ex illis ſine lite, & controverſia dos debita cum effectu poſſet reſtitui. dec. 45. & n. 33. & 34. *Ghiſilerio.*

In bonis hæreditariis immiſſio debetur hæredi ſcripto juxta diſpoſitionem *legis fin. C. de edict. Div. Adr. toll.* deciſ. 47. n. 1. *Royas.*

Bona dotalia uxoris à Patre retenta uſque ad ejus obitum cenſentur hæreditatem illius prædefunctæ, nomine filii, cui delata fuit, adiviſſe. Hæc concluſio procedere videtur in ſolis filiis infantibus, ſecus verò in majoribus infante. dec. 50. n. 19. limitatur nu. 20. *Cerro.*

Ex bonis emphyteuticis dotes poſſunt mulieribus conſtitui ſine conſenſu Domini directi, etiam aliter ex pacto convento ex ſpeciali diſpoſitione Statuti Urbis lib. 1. c. 122. dec. 51. n. 18. *Corrado.*

Statutum Peruſinum prædictum in §. item ſi aliquis receperit, verſ. & intelligatur dos, &c. ponit caſum dotem poſſe eſſe conſtitutam de bonis mulieris dotatæ. dec. 54. n. 14. *Corrado.*

De bonis paternis filia dotari debet, & ex diſpoſitione dicti Statuti in §. item ſi aliquis Pater, & ex diſpoſitione Juris communis, ibid. n. 15.

In bonis Aviæ legitima debetur filiæ naturali Patre prædefuncto, quæ firmiter aſſeruit illum fuiſſe ipſa inſtante legitimatum, & pro tali haberi voluit, atque diſpoſuit, ibid. n. 24.

Alienatio bonorum fideicommiſſo ſubjectorum ſuſtinetur ſaltem ratione legitimæ, & aliarum detractionum venditoribus bonis debitorum, d. 55. n. 18. *Corrado.*

Bona fideicommiſſi viventibus naturaliter profeſſis regulariter remanent penes Monaſteria aliter capacia ea retinendi in communi, intereaque ſubſtituti non admittuntur, ibid. n. 21. limitatur. n. 22.

Detractiones poſſunt eximere bona à fideicommiſſo. d. 56. n. 15. *Corrado.*

Bona fideicommiſſo poſſunt eximi mediante aliorum liberorum ſubrogatione concurrente Apoſtolica derogatione, ibid. n. 16.

Bona fideicommiſſo particulari obnoxia debent contribuere ad ſolutionem legatorum ab eodem fideicommittente relictorum dum patrimonii vires legatorum onera non ſuſtinebunt d. 58. n. 2. *Veroſpio.*

Prohibitio facta à Teſtatore de alienandis bonis, quæ fideicommiſſo ſuppoſuit non extenditur ad præjudicium legatariorum in eodem teſtamento, ſed videtur potius adjecta ex erronea pinguioris fortunæ crudelitate, quam teſtator in ſuo patrimonio ſperaverat, ibid. n. 9.

Bonorum venditionem poteſt alter peragere ſi plures creditores fundum hypothecatum poſſideant alterove illis ſatisfactum. dec. 77. n. 15. *Otthobono.*

Bona emphyteutica Eccleſiaſtica in Eccleſiam uti manus mortuas devenire non poſſunt. dec. 78. n. 23. & 24. *Cerro.*

Linea ad effectum devolutionis emphyteuſis non poteſt dici finita per exiſtentiam religionis ultimæ ex ipſa cum ſaltem ejus vita durante commoditas bonorum remaneat penes Monaſterium. d. 79. n. 7. declaratur. n. 8. *Cerro.*

Hoc enim caſu etiamſi Monaſterium eſſet capax bonorum in communi nihilominus bona in ea com-

prehenſa ab ipſo, nec prætendi, nec minus retineri poſſunt pro ſola fructuum commoditate durante vita Monachi, ibidem, num. 10.

Clericus poteſt diſponere de bonis patrimonialibus, & induſtrialibus, ibid. n. 6.

Identitatis bonorum probatio eſt requiſitum ſubſtantiale ad obtinendam omiſſionem vigore *legis fin. C. de ed. Div. Adr. toll.* dec. 86. n. 9. *Meltio.*

Donatarius univerſalis ad hoc ut teneatur ſervare factum defuncti duo copulativa requiruntur, nempe quod donatio ſit univerſalis omnium bonorum, & quod nullus alius datus fuerit hæres univerſalis, ibid. n. 14.

Bona donata Nepoti ab Avo in cauſa matrimonii contrahendi nulla facta mentione filiorum ejuſdem ſive ex primis, ſive ex ſecundis nuptiis, cenſetur etiam æqualiter acquiſita pro omnibus filiis ex quocunque matrimonio procreandis concurrente æquali affectione, erga omnes tam Avi donantis, quàm Patris donatarii. d. 87. n. 1. *Otthobono.*

Obligatio ad bona futura intelligitur ſub conditione ſi acquirantur. dec 99. num. 1. *Coc ino.*

Bona conſervantur in primogenitis melius, quàm inter plures ea diſtribuendo. dec. 100. nu. 19. *Cerro.* 241

Bona fides non juris rigor ſpectandus eſt inter mercatores bonæ famæ, & exiſtimationis. d. 206. n. 24. *Bicchio.*

Bona quando nulliter ſubhaſtantur, emens facit fructus ſuos, dum ei non fuit reſtitutum pretium dec. n. 24. d. 144. n. 21. *Royas.*

Bona poſſeſſa à filio in loco, ubi pater ejus poſſidebat, præſumuntur eſſe illa eadem quæ à patre poſſidebantur. d. 145. n. 2. *Cerro.*

Intellige dum non exhibetur alius titulus, nec apparet de acquiſitionibus filii amplis. num. 4. D. ibid. n. 3.

Bona æſtimantur ad rationem quinque pro centenario. d. 124. n. 4. *Carrillo.*

Bona ſuper quibus elegit filius legitimam non continetur ſub fideicommiſſo. d. 127. num. 3. *Ghiſilerio.*

Quando reſtituuntur bona permutata reſciſſa permutatione, valor fructuum ad æqualitatem ex æquitate reſtituendus eſt, & compenſandus. d. 190. num. 3. *Royas.*

Bona mulieris, præſumuntur eſſe mariti, ad hoc ut in dubio excludatur præſumptio turpis quæſtus. d. 158. n. 3. *Veroſpio.*

Bona præſumuntur uxoris, & non viri, quando mulier præſtitit conſenſum in alienatione eorum, ibid. n. 9.

Bona Extradotalia uxorum, mariti de conſuetudine ſolent adminiſtrare, uti procuratores. d. 154. nu. 13. *Bichio.*

Breve.

Breve Pontificium habet vim legis. dec. 12. n. 6. *Cerro.*

Brevitas.

Intercedente brevitate temporis inter decretum, & actum. d. 98. n. 4. *Veroſpio.*

Bulla.

Bulla Baronum removet impedimentum fideicommiſſi. d. 96. n. 5. *Peutingero.*

C.

Caducitas.

Caducitas, quæ præſumitur incurſa ab inveſtito ſcilicet eo vivente non declaratur poſt illius mortẽ per ſucceſſorẽ declarari non poteſt. d. 29. n. 14. *Meltio.*

Caducitas non intrat in locatione d. 125. n. 5. *Royas.*

Caducitatis locus eſſe ſolet ex alienationibus irrequiſito Domino factis, & ſine ſolutione laudemii, ibid. n. 10.

Incurſa caducitas non dicitur venditione facta rei emphyteuticæ, cum clauſula, *ſalvo aſſenſu & non alias*, quamvis ad traditionem fuerit deventum, ibid. n. 13.

Calculus. Calculator.

Calculus ſivè Bilancium confuſum continens partitas, quæ ex ipſa lectura dignoſcuntur erroneæ nullius eſt relevantiæ pro redditione rationum. d. 24. n. 1. *Corrado.*

Calculus probat contra ipſum confitentem, & ab eo cauſam habentem. d. 27. n. 2. 53. 54. *Corardo.*

Calculus debet rectè, & ritè confici, quando in eo partitas diſtinctas juſtificandas per juramentum confitentis ſi modicæ ſint, ſi verò magnæ arbitrio Judicis, ibid. n. 3.

Calculus debet continere partitas diſtinctas etiamſi omnia in eo poſita connexa dici poſſint tanquam ſub eadem adminiſtratione comprehenſa, ibid. n. 4.

Calculus non debet continere genericas, confuſas inveriſimiles, & erroneas partitas alias rationes dicuntur in folle, ibid. n. 5.

Calculus factus à Tutore ultra qualitatem, & conditionem Pupilli ex pendente, & formam ſibi à Tutore præfixam tranſgrediente non attenditur, indeque doli, & læſionis pupilli, & præſumptio reſultat, ibid. n. 15.

Calculus ſupra Statutum hæreditatis cum pactum conſenſu prævia exactiſſima bonorum inquiſitione Judicis decreto, an præſentia confectus eundem Statutum hæreditatis comprobat, & omnino attenditur, bonorum alia in hæreditate non extare præter ea quæ ibi deſcripta ſunt præſumitur, & contrarium aſſerenti incumbit probatio. deciſ. 24. n. 26. p. 57. & deciſ. 27. n. 51. & 52. & n. 55. *Corrado.*

Calculus probat contra producentem nec valet amplius impugnari deciſ. 44. n. 3. *Otthobono.*

Calculus erroneus non habetur in conſideratione. d. 126. n. 11. *Royas.*

Calculatoris relationi ſtandum eſt, quando à Judice ad id fuit deputatus. d. 163. n. 15. *Royas.*

Calculatoris relationi à Judice electi nunc maximè eſt ſtandum, ſi ab eâ partes non appellarunt. dec. ib.

Calumnia.

Calumnioſa protelatio cauſæ non præſumitur in Creditore petente remiſſoria, cum in eo ceſſet ſuſpicio ut faciat ad effugiendam ſolutionem. d. 2. num. 10. *Royas.*

Per ſolius Calumniæ præſumptionem in Sacr. Trib. Rotæ remiſſoria non ſolet denegari in ulteriori Inſtantia, ibid. n. 11.

Cambium.

Cambia, uti damna, & intereſſe, poſſunt prætendi ab eo, qui, cum mandatum ad cambiandum ſuſceperit, illud non adimplevit, nec minus docuit ſe feciſſe debitas diligentias pro reperiendis perſonis, quæ pecunias ad cambium acciperent. d. 4. nu. 4. *Meltio.*

Per Cambiorum deſitionem ex defectu implementi cambiare debentis, damna, & intereſſe paſſa, optimè juſtificantur & atteſtationibus Mercatorum, non defeciſſe occaſiones cambiandi. Et liquidantur ex partitis, ac giratis cambiorum ſingularum feriarum, ibid. n. 5.

Cambia injuſtè ſoluta ſortem extenuant. d. 7. nu. 2. *Decano.*

In cambiorum materia, mercatorum atteſtationibus eſt deferendum, ibid. n. 5.

Cambia non debentur, niſi ex pecunia numerata, & effectiva, quæ ſuper Cambiis negotiari poſſit, ibid. n. 13.

Cambia exercere ſolitus creditor in ſtatu exigendi pecunias à ſuo debitore, qui ſit Mercator publicus in Nundinis quando non exegit illas penes eundem debito-

Digitized by Google

debitorem, concurrente aliqua conſenſus conjectura in Nundinis Cambiorum exercendis, dimittere cenſetur, ibid. n. 14. Eoque maximè ſi debitor in Nundinis, Ære, vel Creditor, eam ſummam reperire, ac paratam habere poteſt, ibid. n. 15.

Cambia, non debentur uti Cambia, niſi quando de eorum realitate conſtat ex litteris, quæ vocantur expeditionis, ſive *del andata*, ad Nundinas tranſmiſſis, & ex aliis litteris, quæ nuncupantur, reditus dictæ Nundinis, ex quibus illorum Juſtitia ſufficienter probatur. d. 10. n. 3. *Meltio*.

Cambia, quando non conſtat de iſtis ſubſtantialibus cambiorum, non debentur, & exacta cedunt in extinctionem ſortis. ibid. n.4.

Cambia debentur uti damna, & intereſſe, ab eo, qui, cum Mandatum ad cambiandum ſuſceperit, non adimplevit quod debuit pro inveniendis perſonis, quæ pecunias ad cambium reciperent. ibid. n.5.

Cambia, uti damna, & intereſſe, debentur ad illam rationem, ad quam demonſtratur aſcendiſſe giratas Cambiorum ſingularum feriarum temporis quo Cambia petuntur, ibid. n. 6.

In litteris Cambii ſimplex ſubſcriptio denotat obligationem proprio nomine contractam, d. 98. nu. 7. *Veroſpio*.

In Cambiorum materia non ſtatur partis confeſſioni & ſolidationi inter eos factæ; ne ſub prætextu talis confeſſionis aperiatur via fraudibus, & illicitis uſuris. d. 101. n. 4. *Bichio*.

Cambia probanda ſunt à creditoribus, qui ſunt actores, ibid. n. 5.

Promittens negotiari pecunias ſuper cambiis, tenetur ad intereſſe, nec curatur an negotiatus fuerit, nec ne. d. 101. n. 7.

Dans pecuniam ad cambium, non tenetur probare illas fuiſſe ad cambium negotiatas, ibid. n. 8.

Petens cambia, uti cambia, tenetur probare pecuniarum tranſmiſſionem ad nundinas; & cur. d. 101. n. 10. *Bichio*.

Petens cambia, uti damna, & intereſſe, illa obtinebit abſque quo probet eas pecunias fuiſſe per mandatarium ad cambium datas, ibid. n. 12.

Mandatarius ad certam quantitatem, loco damnorum, & intereſſe, condemnari non poteſt, niſi mandans probet quantum poſt mandatum ſuſceptum fuerit ab aliis ex cambiis perceptum, ibid. n. 14.

Cambia non ſunt uniformia, ſed reddunt modo plus modo minus, imo quandocumque damnum afferunt, d. dec. 17. *Bichio*.

Accipiens pecunias ad cambium, non debet ſubire omne damnum, & eas dans habere omne lucrum, ib. n. 28.

Eſt contra jus, ut dans ad cambium habeat caput ſalvum, & recipiens habeat caput fractum, ibid. n. 23.

Cambium nuncupatum, *con la Ricorſa*, ceſſante facultate cambiandi, & recambiandi, ac cæteris requiſitis, eſt illicitum. d. 104. n. 11.

Cambia contracta ſolum ob moram ſolutionis, ſunt reprobata. d. dec. n. 12. *Bichio*.

Cambia etiam regularia, pro ſecundis, & ulterioribus nundinis ſunt reprobata, ibid. n. 13.

Cambia tam nundinalia, quàm irregularia, ſeu intercalaria requirunt juſtificationem, ibid. n.14.

Cambia *con la Ricorſa*, quomodo contrahantur, ibid. n. 22.

Cambium, *con la Ricorſa*, qualiter verè dicatur, ibid. n. 21. & 24.

Cambia nova, & negotia ſolent fieri in dies inter mercatores, quæ uti diſtincta particularem habent executionem. d. dec. n. 27. *Bichio*.

Cambiorum ſolutio eſt probanda ab affirmante, non à negante ſolutionem, ibid.

Cambii litteræ ſumma in mandato quomodo probetur. d. 105. n. 3.

In cambiis continuatis ex diſpoſitione Sacræ Congregationis à Sanctæ memor. Urbano VIII. deputatæ, ſemper eſt in poteſtate debitoris, illorum ſortem reſtituere. d. 106. n. 3. *Bichio*.

Cambium dicitur reale, quando conſtat de tranſmiſſione litterarum ad ſingulas nundinas, ibid. n. 4.

Cambii litteræ quod ſint tranſmiſſæ probatur ex litteris reditus, ibid. n. 5.

De Cambii ſubſtantia non ſunt litteræ reditus, ſed ejus realitas conſiſtit in litteris *d'Andata*, à legitimo Campſore verè, & realiter tranſmiſſis ad locum nundinarum, ibid. n. 12. & 13. *Bichio*.

Cambium licitum, & capitale ſunt intereſſe recambiorum, dummodo tamen currant diſpaccia, ibid. n. 25.

Facultas accipiendi pecunias ad cambium conditionaliter alicui data, ut ſuum operetur effectum quæ probari debeant, ibid. n. 2.

Denunciatio conditionis eventum, ſub qua fuerat conceſſa facultas accipiendi pecunias ad cambium probari debet maximè reſpectu fidejuſſoris, ib, num. 3.

Cambia ut licitè debeantur de realitate illorum cum effectu conſtare debet, per partitas nempe librorum, aut litteras nuncupatas *de Spacci*, ibid. n.4.

Cambii contractus non poteſt dici impletus, ob non ſolutionem pecuniarum. d. 147. n. 24. *Veroſpio*.

Cámbia, & recambia non debentur creditori à debitore ob retardatam ſolutionem, niſi conſtet de antecedenti interpellatione, & ſubſequuta intimatione facta debitori, quod debitum eſſet ſub uſuris. d. 167. *Rojas*.

Cambia & recambia non debentur creditori à debitore ob retardatam ſolutionem, niſi conſtet realiter dictas pecunias fuiſſe acceptas in cauſam debiti, ibid. num. 2.

In materia cambiorum plurimùm creditur mercatoribus. d. 189. n. 8.

Cambiare.

Cambiandi & recambiandi facultas in certis caſibus conceſſa, illis non evenientibus nihil operatur. d. 138. n. 1. *Carillo*.

Cameralis Obligatio.

Sub Obligatione Camerali promittens principaliter & in ſolidum conſtituitur principalis debitor. d. 108. n. 6. *Bichio*.

Cameralis obligatio habet executionem paratam, & probatur executivè procedi in vim illius, dec. 109. num. 1. *Celſo*. & *Bichio*. d. 101. num. 1. & *Celſo*. d. 112. n. 2. & *Celſo*. d. 114. n.3.

Cameralis Obligatio non læditur per clauſulam, *Si quid exequendum*, ſtante validitate, & juſtitia mandati, ſed proceditur ad ulteriorem executionem. d. 112. n. 4. *Celſo*.

Camerali Obligatione attenta, poteſt creditor agere contra debitorem ſui debitoris, etiam non facta excuſſione. d. 113. n. 3. *Celſo*.

Cameralis Obligationis executio non retardatur per exceptiones turbidas. d. 114. n. 16. *Celſo*.

Canon.

Canonum ſolutionis defectus per biennium continuum requiritur, ad effectum ut emphyteuta Eccleſiæ, ex eo capite expelli poſſit. d. 51. n. 15. *Corrado*.

Biennium hujuſmodi ſuppleri non poteſt ex tempore decurſo pendente lite, ibid. n. 16.

Canones ſoluti à ſpoliatore, debent refici per ſpoliatum. d. 72. n. 16. *Otthobono*.

Capacitas.

Capacitas, & poteſtas, quam concedens habere opinatur, juxta conſuetudinem, & comunem intellectum,

Digitized by Google

regulant voluntatem concedentis, d.95.d.16.*Meltio.*
Capacitas ſubjecti, & potentia concedentis, dant intelligentiam verbis conceſſionis. ibid. n. 21.

Capitale.

Capitalis periculum, ſeu riſicum qui ſuſcepit, intelligitur promiſiſſe reſpectu periculi amiſſionis ipſius capitalis, extra naturam negotii, decil. 101. n. 2. *Bichio.*
Promiſſio de reſtituendo capitale non intelligitur de toto capitali, ſed de eo quod ſupereſt, ibid. n. 21.
Ut dans pecunias habeat capitale ſalvum, & damnum ſpectet ad recipientem, eſt omnino contra juſtitiam & uſurarium, ibid. n.27.& 28.
Capitale, & Cambium licitum, ſi tamen currant diſpaccia, ſunt intereſſe recambiorum. d. 106. nu. 25. *Bichio.*

Capitulum.

Si Capitula, in contrahentibus, diſcordent, ab inſtrumento potius ſtandum capitulis quàm inſtrumento. d. 36. n.6. *Royas.*
Capitula contractuum fiunt à partibus, inſtrumenta verò à Notariis, ibid. n. 7.
Capitulis quod potius ſit ſtandum, quàm in inſtrumento, id intelligitur, quando ſtatim fuit celebratus contractus, ibid. n. 8.
Secùs verò ſi poſt temporis intervallum, quia cenſetur receſſum à Capitulis, & intrat præſumptio novæ voluntatis. n. 9. 10.
A Capitulis, partes quando dicantur receſſiſſe, datis notario, ibid. n. 11.

Caput.

Tanquam Capita familiæ, conſiderantur omnes filii in pari gradu exiſtentes, attenta agnationis conſervatione. d. 100. n. 5. *Cerro.*

Carcer.Carceratio.

In carcerem, quem poſſe detrudi, ſi ſtatutum diſponat etiam hæres detrudi poteſt. dec.73. n.18. *Arguelles.*
Carceratio injuſta dicitur, ubi juris ordo ſervatus non fuit. d. 151. n.5. *Carrillo.*

Caſus.

Dicenti ſe eſſe in caſu limitationis ad regulam, quæ aſſiſtit fideicommiſſario, quod bona fideicommiſſi non poſſint creditoribus hypothecari, vel ab illis capi, fundamentum ſuæ exceptionis probare incumbit. d. 16. n. 19. *Bichio.*
Caſu omiſſam fuiſſe ſcripturam, poſtquam probaverit, illam in rerum natura extitiſſe, eaque forma ac tenore conceptam, ut, ſi realiter exhiberi poſſet, illi omnino profutura eſſet, probare debet, qui vult gaudere beneficio ſcripturæ amiſſæ. d. 17. n.4. *Corrado.*
Amiſſio ſcripturæ non præſumitur in eo, apud quem nullæ apparent factæ diligentiæ, nullusque contigiſſe probatur Caſus, quo petierint ejus ſcripturæ, & ideo ſic allegata non poteſt dici juſtificata. d.17. nu. 14. *Corrado.*
Prohibitio alienationis in emphyteuſi Eccleſiaſtica omnem caſum comprehendit, etiam hæreditariæ inſtitutionis, alteriuſque ultimæ voluntatis. d. 79.n.13. *Cerro.*

Cauſa.

Cauſa de præterito non excuſat ab adminiſtratione. Secus verò cauſa de novo ſuperveniente. d. 1. n. 9. *Otthobono.*
Cauſa legitima non dicitur Podagra, excuſandi aliquem ab adminiſtratione, ibid. n.10.
Cauſa in tranſactione dignoſcitur ex tenore litis expreſſo, etiam ſi in ea legantur Clauſulæ univerſales pro omni, & toto eo; & ex quacunque cauſa. d. 3. n. 20. *Bichio.*
Deſcriptio pecuniarum ad favorem ejus qui non habet titulum, vel Cauſam habilem ad acquirendum, non transfert in ipſum recipientem dominium, ſed reſolvitur in ſimplicem traditionem. d.5. n.5. *Decano.*
Abſque Cauſæ expreſſione pecuniæ ſolutæ præſumitur facta ex cauſa, quæ de proximo procedit, ibid. n.6.
Ex Cauſa ſimulandi, convincitur contractus ſimulatio, & concurſu ſaltem duarum conjecturarum. d.8. n. 2. *Otthobono.*
Cauſa ſimulandi ſatis deducitur, quando Apocham mutui præceſſit contractus nullus, & inefficax, ib. num. 3.
Cauſa ſolutionis colligi debet à veriſimili mente ſolventis, & recipientis. d. 9. n.4. *Otthobono.*
Ex Cauſa oneroſa, Creditor in judicio ſubſidiario, deficientibus aliis bonis, poteſt avocare bona à creditoribus poſterioribus cum cauſa lucrativa, ut ſibi fiat. Et Creditor ex Cauſa oneroſa poteſt avocare à poſteriore ex cauſa lucrativa, etiam pecunias bona fide conſumptas. dec. 19. n.13.& 15. *Terracinen.*
Obligatio Pupillorum ex contractu, quando non eſt nova, ſed provenit ex cauſa procedentis obligationis, nullis indiget ſolemnitatibus. d. 15. num. 9. *Meltio.*
In Cauſa penſionis, quando primus conductor poſt pecuniarum ſolutionem à ſecundo conductore factam continuat retinere rem locatam, poteſt condemnari ad ſolutionem penſionum poſtea decurſarum, ibid. n. 14.
Cauſæ lucrativæ, & oneroſæ diſtinctio, non poteſt applicari ad effectum repetendi ſolutum poſteriori creditori, quando agitur de locis montium adhuc extantibus. d. 18. n.8. *Albergato.*
Cauſa oneroſa non concurrit in uſufructuario, qui habet meram cauſam lucrativam ex legato abſque ullo onere, ibid. n. 9.
Fideicommiſſarius qui vult ex Cauſa dotis, donationem, ſeu alienationem refringere allegando potuiſſe dotem conſtitui, aut ſolvi in bonis liberis illorum exiſtentiam, in qua ſe fundat probare debet. Et eo magis, quando pro negativa concurrit aliqua præſumptio, ut quando Pater puellæ dotatæ erat pauper & ſimilia. d.16. n.20. & 21. *Bichio.*
Cauſæ expreſſio in Inſtrumento cenſus præbet conjecturam verſionis pecuniarum in cauſam expreſſam, ibid. n. 26.
In cauſam in Inſtrumento cenſus expreſſam, probatio verſionis pecuniarum reſultat ex contractus vicinitate cenſualis, & actus, de quo fuit cauſa expreſſa.
Ex cauſa oneroſa, pecuniæ ſolutæ poſteriori creditori, poſſunt retrahi per anteriorem, ut de communi opinione teſtatur à pluribus, d. 18. nu. 7. *Albergato.*
Cauſæ lucrativæ, & oneroſæ diſtinctio non poteſt applicari ad effectum repetendi ſolutum poſteriori creditori, quando agitur locis montium adhuc extantibus, ibid. n. 8.
Cauſa oneroſa non concurrit uſufructuario, qui habet meram cauſam lucrativam ex legato abſque ullo errore, ibid. n. 9.
Cauſa ſimulandi ſufficit, quod ſit probabilis, & ex conjecturis juſtificetur. d. 23. n. 10. *Corrado.*
Cauſa ſimulationis quæ ſub honorificæ dotis velamine conjugii celat diſparitatem, vel donationis animum legibus communibus, ſeu municipali adverſantem obducit non eliditur, ſi confeſſio dotis receptæ facta per virum emanaverit tempore non ſuſpecto, quo non erat alieno ære gravatus. d. 23. n.12. *Corrado.*
Cauſa etiam remotiſſima comprehenditur, ſub verbis amplis ulterius per dictionem occaſionis in Inſtrumento appoſitam amplificatis. dec. 25.n.7. *Corrado.*
Cauſa ſpecificata, & quietantia debitorum adhiberi debent in partitis ſolutionum ſimul junctis notabilem ſummam continentibus. dec. 27. n. 7.
Cauſa juſta aliter credenda facit maximè, quod res inter alias acta illi, cujus intereſt non denunciata,

non

Digitized by Google

non producitur, deciſ. 30. n. 20. *Ghiſilerio.*
Cauſa appellationis per biennium non proſequuta efficitur deſerta niſi prorogata ſint fatalia, & ſententia in rem judicatam tranſit, perinde, ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum. d. 32. n. 1. *Cerro.*
Ex cauſa onerosa, non verò ex cauſa lucrativa primus acquirens, poteſt alienare emphyteuſim. d. 35. n. 10. *Peutingero.*
In cauſa onerosa filii & alii inveſtiti dicuntur habere bona illa primo acquirente, ſed in cauſa lucrativa illa recipiunt ex liberalitate emphyteuſim, & ex propria perſona tanquam ad illa vocati ſub nomine collectivo filiorum, vel deſcendentium, ibidem n. 11.
Ex cauſa lucrativa emphyteuſis eſt, cum annuus Canon eſt valde tenuis reſpectu valoris, neque primus acquirens aliquam pecuniam Domino directo pro habenda inveſtitura dederit, ibid. n. 14.
Cauſa onerosa non reſultat in emphyteuſi ex quo acquirens promiſit bona meliorare, ibid. n. 15. Et dum melioramenta non fuerunt promiſſa in quantitate notabili adeoque gratia concedentis præponderet, tanto magis dicuntur eſſe ex cauſa lucrativa conceſſa, ibid. n. 16.
Cauſæ citatio, & punitio, ac proinde juſtificatio neceſſario debent præcedere judicis decretum in eo, quod petitur in forma judicij, & quando poſſeſſor ſe opponit, & prætenſam caducitatem impugnat. d. 36. n. 22. *Corrado.*
Cauſa reſtitutionis in integrum infra quadriennium eſt terminanda deciſ. 41. n. 2. *Corrado.*
Cauſæ odii filiorum debent eſſe graves quæ inducant matrem ad diſponendum in illorum præjudicium, aliàs ſic diſponens præſumitur extraneis artibus circumventa. d. 46. n. 38. *Corrado.*
Cauſæ merita exceptio reſpiciens, & requirens altiorem indaginem, & redintegrationem adverſus ſpolium retardare non poteſt. dec. 48. n. 13. *Otthobono.*
Error juris præſumptus juſtam errandi cauſam præbere potuit, & proinde actum in eo fundatum plus in opinione, quàm in veritate conſiſtentem annullat. d. 51. n. 14. 15. *Veroſpio.*
Cauſa per appellationem non mutatur, ſed continuatur. d. 53. n. 3. *Arguelles.*
Contradictor legitimus ille dicitur, ad quem cauſa ipſa ejuſque defenſio principaliter ſpectat. d. 54. n. 7. *Corrado.*
Appellatione deſerta ſufficit pro re judicata cauſam ad partes remitti, & impedimenta removeri. d. 78. n. 2. *Cerro.*
Dum nulla cauſa impedimenti inter conjuges interceſſit legitimatio per ſubſequens matrimonium eſt habilitatus ad ſuccedendum proinde ac ſi ab initio ex legitimo matrimonio progenitus fuiſſet. d. 83. n. 16. *Cerro.*
Cauſa efficitur deſerta ſi appellatio interpoſita non fuerit intra tempus debitum proſequuta, & non obtenta fatalium prorogatione, perinde eſt res judicata, ac ſi non fuiſſet appellatio. d. 86. n. 1. *Melchio.*
Appellans ſi cauſam non proſequatur videtur ab appellatione recedere, & facto proprio ſententiam confirmare, ibid. n. 2.
Nullitas poſſeſſionis impedit quin poſſit mutari cauſa poſſidendi. d. 97. n. 6. *Veroſpio.*
Alienatio habet ſuam cauſam annexam, vel hypothecariam anteriorem, ac ſic habilitatem decimandi d. 99. n. 8. *Coccino.*
In legatis, & donationibus cauſa mortis tempus exiſtentis conditionis inſpicitur, ibid. n. 21.
Cauſa debet Judici inſinuari in renunciationibus, & liberè exprimi cum omnibus ſuis circumſtantiis non ſub involucro verborum. dec. 100. n. 9. *Cerro.*
Sufficit cauſam fuiſſe expreſſam ad effectum renunciationis nec eſt neceſſarium ejus veritatem expendere, ibid. n. 28. Ex concurſu omnium ſolemnitatum omnia præſumuntur vera, ita ut dubitari non poſſit de ſufficientia, & veritate cauſæ expreſſa, ibid. 29.
Cauſa pro conſervatione agnationis eſt pia, & laudabilis, & removet læſionis ſuſpicionem, ibid. n. 30.
Ceſſante cauſa occaſionali adminiſtrationis præſumitur. d. 1. n. 7. *Otthobono.*
Cauſæ expreſſio in contractu ſocii, idem operatur, ac ſi ſociali nomine fuiſſet initus. dec. 102. n. 5. *Celſo.*
Ad cauſam expreſſam ſolutio referri debet. d. 112. n. 7.
Datum ob cauſam, cauſa ſecuta, ceſſat repetitio, d. 114. n. 7. *Celſo.*
In cauſam debitam præſumitur facta ſolutio, ſi aliud non exprimatur. d. 114. n. 12.
Ex eadem cauſa crediti debent pervenire bona debitoris, ut ipſa retineri poſſint pro ipſo. d. 116. n. 5. *Bevilaqua.*
Contra cauſam habentes à dividentibus, ut & contra ipſos dividentes bene probat inſtrumentum diviſionis. d. 117. n. 10. *Celſo.*
Si in cauſam aliquam fuit facta ſolutio, non poteſt deinde in aliam converti ſine conſenſu partium. d. 120. n. 12. *Veroſpio.*
Cum cauſa debiti reſpondet quantitati ſolutæ, cenſetur extinctum debitum ex ea cauſa, non ex alia, ibid. n. 110.

Cauſidicus.

Stylus fori in ordinariis probatur ex atteſtationibus Notariorum Cauſidicorumque loci licet extrajudicialibus. d. 78. n. 4. *Cerro.*

Cautela.

Cautela quo magis adhibetur in rebus ſuſpectis eo magis præſumitur dolus, ac fraus ejus acriter, ac Jure merito inventor contra DD. excogitantes, ac approbantes cautelas in fraudem *l. ac edict. C. de ſecund. nupt.* ac præjudicium filiorum primi matrimonii, & dicitur illas eſſe verbales, & reijciendas. d. 46. nu. 13. 14. 15. *Corrado.*

Cautio.

Cautio Mutiana non eſt præſtanda niſi in inſtitutione, non autem in legato uſusfructus temporaliter duraturo. d. 50. n. 24. *Cerro.*
Cautio, de utendo, & fruendo, & arbitrio bono viri ſufficit, quod præſtetur ab uſufructuario in actu pacificæ conventionis uſusfructus, ibid. n. 25.

Celebratio.

Vide in verbo, *Confeſſio*, &c.

Cenſus.

In Cenſu clauſula *dans, & concedens*, appoſita ſecundum formularium Inſtrumentorum urbis habet in ventre explicitam facultatem capiendi poſſeſſionem propria authoritate. d. 43. n. 3. 4. *Ghiſilerio.*
Cenſus fructus taxantur ad rationem ſex cum dimidio, ibid. n. 30.
Cenſus ad effectum ſolvendæ dotis mulieri fideicommiſſo deſcendenti validè poteſt imponi ſuper bonis fideicommiſſo ſubjectis in defectum liberorum ex diſpoſitione Auth. res, quæ C. communia de leg. cujus remedium & ſubſidiarium.
Cenſus Inſtrumentum executionem paratam habere ſæpiſſimè tenuit Rot. d. 73. n. 13. *Arguelles.*
Fructus non debentur cenſu extincto. d. 14. n. 1.
Cenſus extinctio ex conſignatione alterius ſpeciei ſivè æſtimatæ ſivè in ſolutum datæ non reprobatur à jure, quoties Domini conſenſus accedat, ibid. n. 2.
Conſtitutio Pauli Quinti, non comprehendebat cenſus. d. 96. n. 2. *Peutingero.*
Licet conſtitutio Urbani Octavi 65. eam extendat ad cenſus, non tamen obſtat eis quibus confirmavit contractum cenſus cum derogatione, ibid. num. 3.

Cenſus reſolvitur eo ipſo quod fundus cenſualis evincitur, ſeu avocatur per creditores anteriores. d. 132. n. 1. *Cerro.*
Cenſus quando ſtat in validitatis ſtatu, adhuc non dicitur extinctus, & ideo debentur fructus. ibid. n. 2.
Cenſus imponi poteſt, etiam ſuper fundo obnoxio hypothecis, ibid. n. 3.
Cenſus impoſitus ſuper fundo obnoxio hypothecis quouſque duret, ibid.
Pro cenſus ſufficientia fundus præſumitur donec doceatur de inſufficientia, ibid. n. 4.
Cenſus, ſi impoſitus reperiatur ſuper diverſis bonis, ſi aliqua ex eis evincatur, dum ea quæ remanſerunt, ſint capaces illius, non dicitur extinctus, d. 132. n. 5.
Cenſus, quando fuit impoſitus bona fide, & fundus de tempore impoſitionis reputabatur liber, & evictio ejus ſecuta fuit ignorante creditore, tunc debentur fructus, ibid. n. 6.
Cenſus ſuſtinetur in præjudicium imponentis, ibid. num. 7.
Cenſus fructus quando fuit bona fide impoſitus & fundus fuit evictus, debentur ratione damnorum, & intereſſe uſque ad integram ſortis ſatisfactionem, ibid. n. 8.
Cenſus fidejuſſor, eo extincto regulariter non tenetur ad damna, & intereſſe, ibid. n. 9.
Fidejuſſionis materia ſanè non patitur extenſionem, d. 132. n. 10.
Cenſus fidejuſſor tunc tenetur ad damna & intereſſe, etiam extincto cenſu, quando ſe obligavit, uti principalis principaliter, & in ſolidum, ibid. n. 11.
In Cenſibus compenſatio non fit ipſo jure, ſed ſolum facta congrua oppoſitione, quæ loco ablationis eſt, ibid. n. 13.
Cenſus quando eſt redimibilis ex utraque parte, ſecuta evictione fundi cenſuati ſtatim agendum eſt ad reſtitutionem pretii, ibid. n. 14. 15.
Cenſus quando differat ab aliis creditis uſurariis, in quibus licet liciti ſint, datur tamen compenſatio ipſo jure, ibid. n. 16.
Per evictionem fundi quando non dicatur contractus cenſus effectum eſſe redimibilem, d. 132. n. 17.
Cenſus quando per evictionem bonorum non fuit extinctus, ut quia adſunt alia bona ſufficientia ad illum ſuſtinendum, ibid. n. 18.
Et tunc non obſtante tali evictione cenſus remanet irredimibilis, ſicuti antea, ibid. n. 18. 19.
Ex Cenſu qui eſt ſine fundo non poſſunt percipi fructus. d. 133. n. 10. *Cornelio.*
Cenſu in dubio judicatur irredimibilis. d. 122. nu. 7. *Cerro.*
Cenſus antiquiſſimis illis temporibus ante Bullam Pii V. de cenſibus frequentiſſimè erant irredimibiles, ibid. n. 7.
Cenſus ex quo arguatur quod fuerit irredimibilis, ibid. n. 28.
Cenſus ſi fuerit conſtitutus in perpetuum abſque ulla præfinitione temporis, arguitur quod ſit irredimibilis, ibid. n. 9.
Cenſus tertius redimens pro alio poteſt acquirere Jura translativè, etiamſi inſcio debitore ſolvat. d. 140. n. 1. *Cerro.*
Sed non poteſt acquieſcere jura extinctionis, ib. n. 2.
Cenſus ad redemptionem, invitus cogi non poteſt debitor ad redimendum & n. 4. ibid. n. 3.
Cenſus contra naturam eſt, quod ſit perpetuus, ibid. n. 12.
Cenſum ſibi obventum in diviſione, ex quibus dicatur in totum illum agnoviſſe. d. 148. n. 16. 17. *Cornelio.*
Cenſus non poteſt dici extinctus, quando verba ſunt præciſa translativè & non extenſivè, & ſub promiſſione evictionis, ibid. n. 19.
Cenſus eſt quid diverſum à credito, d. 244. nu. 29. *Royas.*
Ex cenſu nullo percipiens fructus, videtur excuſandus à reſtitutione pro eo tempore, quo cenſus pro valido fuit habitus, & reputatus. d. 179. num. 17. *Royas.*
Cenſus quando retrovenditur pro eodem pretio, cum interveniat actus retroſimilis, cenſetur extinctus. d. 160. n. 7. *Royas.*
Cenſuarius non præſumitur quod voluerit, quod cenſus remaneret ſine fundo. d. 133. n. 8. *Cornelio.*

Ceſſio.

Aditio hæreditatis inducitur ex ceſſione facta per hæredem jurium ſibi competentium, d. 52. n. 10. declaratur. n. 11. *Veroſpio.*
Ceſſio acquiſita, & nomine proprio ſtipulata præſumitur, quando ipſe acquirens etiam nomine proprio aliquid cedenti tradidit. d. 108. n. 2.
Ceſſio acquiritur habenti onus ſolvendi, ibid. n. 5.
Ceſſio debitoris nomen accipiens creditor non poteſt redire ad primævas obligationes, & jura; quia debitum unius & creditum jam eſt extinctum. d. 115. n. 1.
Ceſſio ſi fundata eſt in credito reſoluto, non poteſt operari extinctionem debiti, ſed illæſa remanet prima obligatio erga debitorem, ibid. n. 4.
Cedens nomen, ſatisfacit, quando illud nomen eſt verum, & de jure ipſi obligatum tempore ceſſionis, ibid. d. dec. 115. n. 6.
Ceſſa jura dum acceptat creditor, extinguuntur omnes actiones ad favorem ipſius, contemplatione cedentis, ibid. n. 8.
Quod magis procedit etiam cum debitor cautè agendo expreſſè declaravit cedere creditum pro tale, quale erat, nec ad illius manutentionem teneri; quo fit ut ad illud non teneatur, ibid. n. 9.
Cedens non poteſt amplius juribus ceſſis, & ad commodum ceſſionarii, ſuum effectum ſortitis uti, nec de illis excipere. dec. 119. n. 6. *Albergato.*
In Ceſſione jurium reſervatio eſt incompatibilis, & pro non appoſita habetur; & reſpectu jurium expreſſorum nihil operatur, ibid. n. 7.
Ceſſio cenſus aliud eſt, & aliud retrovenditio, & extinctio. d. 160. n. 7. *Royas.*

Ceſſionarius.

Ceſſionarius ſuccedit in locum cedentis, eodemque jure uti poteſt in re ceſſa, ac facere potuiſſet cedens. d. 4. n. 12. *Meltio.*
Cedens jura non poteſt eis amplius, uti ſuper re ceſſa in præjudicium ceſſionarii, & cauſam habentium ab eo. d. 19. n. 15. *Corrado.*
Ceſſionarius non debet eſſe melioris conditionis, quàm cedens. d. 168. n. 21 *Royas.*

Citatio.

Citatio ad dicendum contra, in productione Jurium omnino requiritur, dec. 10. n. 11. *Meltio.*
Citationis omiſſio vitiat ſequeſtrum. dec. 11. n. 8. *Meltio.*
Citatio in excuſſione bonorum hæreditariorum eſt neceſſaria hæredi, & deputatio duorum executorum cum Judicis decreto excuſſionem eſſe legitimè factam declarantis. d. 18. n. 14. *Albergato.*
Citatio ad ſententiam non reſtricta ad primam diem, ſed concepta cum clauſula, *& deinde antea cum continuatione*, protrahitur ad duas, & tres alias ſequentes dies juridicas, dec. 78. n. 5. *Cerro.*
Citationis circumdictio non pendet à voluntate partium, ſed Judicis, ibid. n. 6.
Citationis reproductio non alia ratione requiritur, quàm ad effectum reddendi certum Judicem de vera, & actuali executione monitorii d. 86. n. 5. *Meltio.*
Citationis reproductio realis deducitur ex productione facta

Digitized by Google

facta à curſore ſub illis verbis, *facto realiter, ac tenoris, &c.* productionem realem denotantibus, ibid. num. 6.

Obſervantia omittendi citationem utpotè omninò contraria diſpoſitioni juris, ne dum Civilis, & Canonici, ſed etiam Divini, quamvis interpretativa debet eſſe legitimè præſcripta per ſpatium quadraginta annorum.

Citatio generalis ſufficit ad tollend. nullitatem ex defectu citationis. d. 95. n. 2. *Meltio.*

Et non comparente citato poteſt ad ulteriora procedi abſque alia citatione, ibid. n. 3. Nec attenditur nullitas ex defectu citationis quando citati non potuiſſent impedire, vel mutare ſententiam, ibid. n. 5.

Citati domi notitia apparet, quando citationes, vel intimationes ſunt plures, & diverſis temporibus executæ. d. 180. n. 9. *Royas.*

Quando ſemper fuit præſens procurator citati, ibid.

Item quando in termino dictarum citationum emanaverint plura diverſa decreta. d. 180. num. 10. *Royas.*

Maximè ſi fecerint tranſitum in judicatum. ibid.

Et ſi fuerit pro illis poſtmodum relaxata executio. ibid. n. 16.

Citationis finis eſt deducere ad notitiam citati contenta in citatione. d. 180. n. 7. *Royas.*

Citatio neceſſariò requiritur, ut quis ritè ſuâ poſſeſſione privetur. d. 170. n. 8. *Royas.*

Clauſula.

Clauſulæ univerſales in fine contractus poſitæ reſtringuntur ad cauſam ſuperius expreſſam, ita ut nihil amplius comprehendant, & maximè quando ſunt in executivis Inſtr. dec. 3. n. 31. *Bichio.*

Clauſulæ ſolitæ apponi de ſtylo Notariorum contractum non extendunt, ibid. n. 32.

Clauſula *ſine præjudicio*, eſt præſervativa jurium prius competentium, d. 15. n. 13. *Meltio.*

Clauſula conſtituti ad favorem cenſuarii, ſuffragatur ad obtinendam aſſociationem. d. 16. n. 1. *Bichio.*

Clauſula conſtituti appoſita in Inſtrumento cenſus, videtur inepta, &c. n. 2.

Clauſula conſtituti ad favorem cenſuarii præbet ipſi facultatem capiendi propria authoritate fructus rei cenſuatæ ad effectum ſibi ſatisfaciendi de fructibus cenſus, ibid. n. 3.

Clauſulæ cæteratæ in Inſtrumento appoſitæ recipiunt extenſionem juxta formulam Inſtrumentorum, ſive clauſularum loci ubi Inſtrumenta ſtipulantur, ibid. n. 5.

Clauſula *dans, & concedens, &c.* appoſita in Inſtrumento cenſus in Urbe, ſeu ejus diſtrictu ſtipulato, continet in ventre explicitam capiendi poſſeſſionem fundi cenſualis propria authoritate, ibid. n. 6.

Clauſula conſtituti amittit virtutem, ubi hæres conſtituentis occupat poſſeſſionem fundi, ſuper quo cadit conſtitutum non reclamante conſtitutario, ib. n. 8. ampliatur n. 9. limitatur. n. 10.

Clauſula, *ita quod non retorqueatur, &c.* & aliæ ſimiles appoſitæ in ceſſione non comprehendunt caſum, quo ab ipſo cedente inferuntur moleſtiæ ſuper eadem re, cujus pretium illi ſolutum fuit. d. 19. n. 16. *Corrado.*

Clauſula, *omni meliori modo*, in contractu appoſita talis efficaciæ expenditur, ut æquipolleat alii clauſulæ magis præciſæ, quæ ibi de natura contractus deſideratur, modo aliunde declaretur animus contrahentium conformis. dec. 36. n. 12. *Corrado.*

Clauſula *alias, &c.* præ ſe fert conditionem adverſativam antecedenti proteſtationi, atque diſſenſum proteſtationis in caſu contrario ſupra expreſſo perinde, ac ſi dictum fuiſſet, & aliter habeatur pro non facto, ibid. n. 13.

Clauſula conſtituti, clauſula ad habendum, inſinuatio, ac promiſſio rati conveniunt naturæ donationis inter vivos. d. 39. n. 7. 8. & 9. *Royas.*

Clauſula conſtituti continet facultatem capiendi poſſeſſionem propria authoritate. d. 43. n. 1. *Ghiſilerio.*

Clauſula, *dans, & concedens*, in cenſu appoſita ſecundùm formularium Inſtrumentorum urbis, habet in ventre explicitam facultatem capiendi poſſeſſionem propria authoritate, ibid. n. 3. limitatur. n. 7.

Clauſula, *Actum*, in Inſtrumento appoſita regulariter indicat conſummationem actus, & contractus perfectionem. Concluſio hujuſmodi procedit, quando appoſita fuit in fine ipſius contractus, & Inſtrumenti, &c. d. 49. n. 5. 6. *Cerro.*

Verba importantia reſervationem conſenſus directi Dominii cum clauſula, *& non alias, &c.* appoſita in contractu venditionis fundi Emphyteutici reddunt hujuſmodi contractum conditionalem ejuſque conferunt perfectionem in tempus præſtiti per Dominum directum conſenſus, ita quod antea pro non facto, & propterea nulla ex eo inducitur caducitas, quia ceſſat ejuſdem Dominii contemptus ex quo provenit hujuſmodi pœna. d. 51. n. 20. ampliatur. n. 2. declaratur. n. 22. *Corrado.*

Clauſula *donec*, appoſita in locatione eſt repetitiva, ita ut finita locatio repetita cenſeatur. dec. 53. nu. 24. & 25.

Clauſula *conſtituti*, operari non poteſt tranſlationem poſſeſſionis eorum bonorum, quæ non apparent penes ipſum conſtituentem realiter extitiſſe. d. 54. n. 23. *Corrado.*

Clauſulæ, promiſſiones defenſionis, ac pacta executiva, ſeu ſimilia, apprehenſionem bonorum importantes appoſitæ in Inſtrumento contractus, & diſtinctæ, & multo magis conjunctæ præ ſe ferunt hypothecam bonorum, partium pro plena obſervantia illius contractus; & conventorum in eo. d. 55. n. 5. *Corrado.*

Clauſulæ generales, quæ in fine inſtrumenti apponuntur ad omnia in eo conventa congruè referuntur, ibid. n. 11.

Clauſula, *ad habendum*, in contractu appoſita in ſtipulatum transfert Dominium, dum pro ipſius tranſlatione habilis cauſa eam præceſſit. d. 58. n. 7.

Clauſula guarentigia non eſt neceſſaria, ubi adeſt publicum Inſtrumentum obligationis. d. 73. num. 6. *Arguelles.*

Clauſula, *per viam ritus*, appoſita, in Regno Neapolitano ſemper intelligitur, ibid. n. 12.

Clauſula *ad habendum*, poſita in Emphyteuſi in parte diſpoſitiva intelligitur juxta naturam contractus Emphyteutici. d. 78. n. 9. *Cerro.*

Clauſula *ad habendum*, ubi nihil aliud reſiſtit tribuit facultatem alienandi, ibid. n. 16.

Clauſulæ generales inveſtituræ alias, quæ comprehendere extraneos ſtante prohibitione alienationis per præceptum negativum reſtringitur ad hæredes ſanguinis, ibid. n. 19.

Clauſula *in perpetuum*, appoſita in conceſſione de ſui natura non tranſitoria ad extraneos perpetuat conceſſionem inter perſonas comprehenſas, illam tamen non extendit ad extraneos non vocatos, ibid. n. 20.

Clauſula *in perpetuum*, tritum eſt regulari, & intelligi juxta ſubjectam materiam, in qua apponitur, ibid. n. 21.

Clauſula in perpetuum appoſita in conceſſione ex pacto non facit illam hæreditariam, ibid. n. 22.

Clauſula, *Si quid exequendum*, ſi conſtat de bono jure, præſervat viam executivam pro nova mandati relaxatione. d. 107. n. 25.

Clauſula, *Si quid exequendum*, non vulnerat obligationem, ſed ſuſpendit tantum executionem mandati, donec de illius juſtitia cognoſcatur, ibidem n. 2.

Clauſu-

Clauſula, *Ad omne mandatum Domini*, operatur, ut pecuniæ dicantur extare, perinde ac ſi numquam conſignatæ fuiſſent. d. 112. n. 3. *Celſo.* 263.

Clauſula, *Si quid exequendum*, ſtante validitate, & juſtitia mandati, non vulnerat Obligationem Cameralem, ſed proceditur ad ulteriorem executionem, ibid. n. 4.

Clauſulæ, *manu regia & ſola facti veritate inſpecta*, quid importent. d. 123. n. 5. 6. *Royas.*

Clauſula, *ſine præjudicio*, præſervat præjudicium in non expreſſis. ibid. n. 13. *Royas.*

Clauſulæ, *conſtituti & ſimilium* effectus ceſſant per actualem traditionem poſtea ſubſecutam. d. 127. n. 6. *Ghiſilerio.*

Clauſulæ quæ veniunt acceſſoriè ad contractum, ſi contractus eſt ſimulatus, & ipſæ ſimulatæ judicantur, ibid. n. 7.

Clauſula, *non aliàs, aliter, nec alio modo*, quid operetur in donatione conditionali, d. 130. n. 3. *Ghiſilerio.*

Calauſula, *nec aliàs* &c. eſt tantæ efficaciæ, ut faciat deficere conſenſum partium ibid. n. 4.

Et ſi non occurrunt omnes qualitates deſideratæ annullat diſpoſitionem, in qua apponitur, ibid. n. 5. 6. & 7.

Clauſula, *ponens in ſuum locum*, quid importet. d. 140. n. 6. *Cerro.*

Clauſulæ non ſunt judicandæ inutiles. n. 6.

Clauſula conſtituti, probat poſſeſſionem conſtituentis contra conſtitutarium. d. 174. n. 4. *Royas.*

Clauſula *conſtituti* transfert poſſeſſionem in conſtitutarium etiam ed effectum manutentionis. d. 151. nu. 2. *Carillo.*

Clauſula *ſciens, &c.* extenditur ſciens non teneri, ſed teneri volens. d. 166. n. 4. *Royas.*

Clauſula, ſola veritate inſpecta, de plano & ſine figura judicii, & manu regiâ procedi operantur, ut Judex poſſit procedere uti Princeps. d. 189. n. 4. *Royas.*

Clericus.

Clericus quando ſuccedit laico executivè obligato ſubjicitur diſpoſitione Statuti laici in eo, in quo ſucceſſit. d. 73. n. 26. *Arguelles.*

Forus tamen mutatur, nam Clericus hæres convenietur coram ſuo Judice, ibid. n. 29.

Clericus ſive Eccleſiaſticus quidquid impendit in victu, & veſtitu præſumitur impendere de rebus Eccleſiæ. d. 39 n 16. *Royas.*

Clericus de quæſitis aliundè, quàm ex redditibus Eccleſiæ poteſt teſtari, ibid. n. 17.

Clerico permiſſa eſt appellatio de Jure canonico in poſſeſſorio. d. 143. n 8. *Bichio.*

Clericus non poteſt conveniri ex ſententia Judicis laici, ibid. n. 12.

Clericus non arctatur ex inſtantia cœpta contra laicum ſuum principalem, ibid. n. 13.

Cognomen.

Vide *Onus.*

Cohabitatio.

Cohabitatio inducit præſumptionem ſcientiæ actuum ſucceſſivorum, qui fiunt domi, & patent ex oculari inſpectione, ſecus eſt in actibus momentaneis, & his, qui continentur in Inſtrumentis, & contractibus, d. 33. n. 15. *Otthobono.*

Colluſio.

Ut Colluſio cognoſcatur, commodum, cujus reſpiciat dotis promiſſio, licet ſit fact. diverſæ perſonæ, potiſſimum attendi debere. d. 23. n. 15. *Corrado.*

De Colluſione, lapſo quinquennio amplius opponi non poteſt. d. 70. n. 34. *Meltio*, declaratur. n. 35.

Commercium.

Sub Commercio laicorum non cadit jus decimandi ſpirituale. d. 95. n. 27. *Meltio.*

Commercia impedirentur, ſi vigore hypothecæ generalis merces venditæ avocarentur ab emptoribus. d. 164. n. 19. *Royas.*

Commiſſio.

In Commiſſionibus appoſitæ Clauſulæ, ſummariæ, &c. important facultatem procedendi executivè. d. 15. n. 2. *Meltio.*

Commoditas.

Linea ad effectum devolutionis emphyteuſis non poteſt dici finita per exiſtentiam in Religione ultimi ex ipſa, dum ſaltem ejus vita durante Commoditas bonorum remaneat penes Monaſterium. d. 75. n. 7. Declaratur n. ſeq. *Cerro.*

Conceſſo jure decimandi conceſſa dicitur nedum Commoditas percipiendi decimas, quod eſt temporale, ſed ipſa ſpiritualitas, quæ nequit ſegregari à jure decimandi. d. 95. n. 7. *Meltio.*

In uſufructu alienabili reſpectu ſolius Commoditatis, ſi fiat tranſlatio expreſſè de uſufructu, vel ejus jure non ſuſtinetur, neque reſpectu commoditatis, ibid. n. 12.

Commoditas percipiendi fructus, venit in generali obligatione & ſemper remanet hypothecabilis; quamvis omnis hypotheca prohibita fuerit. d. 146. n. 10. *Cerro.*

Quod procedit etiam in materia feudali, ibid. n. 11.

Commodum.

Inducta in alicujus commodum, non debent in ipſius odium retorqueri. d. 3. n. 14. *Bichio.*

Commodum, quod ex amplitudine verborum inſtitutionis, ac tota teſtamenti ſerie, intenditur Teſtatricem voluiſſe conferre marito, qualecunque ſit, ſufficit ad hunc effectum. d. 46. n. 16. *Corrado.*

Commodum retentionis nullo modo præbere poteſt creditum illiquidum. d. 76. n. 12. *Otthobono.*

Commodum, & incommodum Societatis ſpectat ad ſocios, d. 195. n. 4. *Royas.*

Communio.

Communio univerſalis inter fratres nequaquam dicitur probata, niſi probentur requiſita ad hoc neceſſaria. d. 166 n. 2. *Royas.*

Communio univerſalis bonorum excluditur inter fratres, quando alter ex eis promittit, uti principalis, alter verò uti fidejuſſor, ibid. n. 5.

Compenſatio.

Compenſationis exceptio non poteſt admitti in præjudicium illorum, quorum non probatur aliquid creditum. d. 10. n. 7. *Meltio.*

Compenſatio periculi ſuſcepti facienda eſt cum lucro in omnibus contractibus, ut ſervetur æqualitas. d. 101. n. 29. *Bichio.*

Compenſatio per neceſſarium antecedens præſupponit præexiſtentiam, veritatem, & liquidationem crediti. d. 115. n. 5. *Bevilaqua.*

Compenſatio extinguit primævam obligationem non ſecus, ac datio in ſolutum, ibid. n. 10.

Compenſatio de fructibus mala fide perceptis admittitur ad melioramenta in re facta. dec. 119. num. 15. *Albergato.*

Compenſatio de quantitate ad quantitatem, an ipſo jure judicetur, vel potius ex partis oppoſitione in jure controverſum eſt. d. 149. n. 1. *Veroſpio.*

Compenſatio de quantitate ad quantitatem quod ex Juris miniſterio admittatur, multi DD. id tenent, ibid. n. 2.

Compenſatio de quantitate ad quantitatem non admittitur, niſi à parte fuerit oppoſita ſecundum aliquot DD. ibid. n. 3.

Compenſatio ſecundum ſtylum mercatorum & conſuetudinem inter eoſdem admittitur ipſo jure, licet creditum & debitum procedat ex cauſa diverſa, ib. n. 4.

Compenſatio admittitur ipſo jure inter mercatores licet credita

Digitized by Google

credita & debita ſint diverſa & diverſis libris deſcripta. d.149.n.5.
Compenſatio inter credita, & debita, ſi inter mercatores non admitteretur partis oppoſitio, ibid. n. 9.
Compenſatio ipſo jure intrat ad impediendum curſum uſurarum. d.132.n.12.
Compenſatio omnis quando excluditur, compenſatio tunc ſolum intrat, quando creditor poteſt ſortem exigere, ibid. n.21.
Compenſatio quando evitari non poteſt tunc potius admittitur, quoad extinctionem fructuum, quàm ſortis, ibid. n.22.
Compenſatio regulariter non admittitur inter debita diverſarum perſonarum, ibid. n.23.
Compenſatio non admittitur de credito particulari ad debitum ſociale, ibid. n.24.
Compenſatio ubi fuit oppoſita ante ſententiam, non aſſignantur novæ dilationes, ſed ſi quod ſuperſit ad agendum, id remittitur arbitrio Judicis circa dilationes. d.153.n.9. *Corrado.*
Compenſatio opponi poteſt etiam in ſecunda inſtantiâ, imò etiam poſt rem judicatam. dec.159. n.10. *Royas.*
Compenſatio habet vim ſolutionis. dec. 164. nu. 13. *Royas.*

Compromiſſum.

Compromiſſum non poteſt extendi ad alia, quàm in eo expreſſa. d.54.n.16. *Corrado.*

Computum. Computa. Computiſta.

Computa, & Epiſtolæ benè probant contra eas conficientes. d.156.n.4. *Carillo.*
Computa ſæpius revideri poſſunt, & denuo tractari conſtito de cauſa erroris, ibid. n. 8.
Computiſtæ officium eſt ſolum ſubducere rationes, & calculare, d.111.n.13.
Computatio legalis fructuum in ſortem; ipſo jure extenuat ſortem. d.159. n. 10. *Royas.*

Compulſoria.

Compulſoria ſpecialis, tunc datur quando conſtat de exiſtentia, & relevantia ſcripturæ compulſandæ. d.135.n.1. *Carillo.*
Compulſoria ſpecialis dum petitur, oritur vehementis ſuſpicio calumniæ, ibid. n. 6.
Compulſoria ſpecialis petitio ob ſuſpicionem calumniæ ſæpè denegatur, ibid. n.7.

Conceſſio.

Conceſſionis gradus prorogatio in Emphyteuſi, perſona non approbata ſine conſenſu non eſt admittenda. d.38.n.8. *Meltio.*
Conceſſio de decimis, & jure decimandi nequit reſtringi ad fructus decimales. dec. 95. n. 10. *Meltio.* Declaratur. n.11.

Concordia.

Concordia litibus, controverſiis, ac prætenſionibus finem imponit. d.15.n.1. *Corrado.*
Concordia præ ſe fert virtutem rei Judicatæ, ibidem num. 2.

Concubina.

Filius Concubinæ certus, præſumitur etiam filius illius, qui eam in Concubinam retinebat. d. 85. n. 6. *Cerro.*

Concurſus.

ex Concurſu omnium ſolemnitatum omnia præſumuntur vera, ita ut dubitari non poſſit de ſufficientia, & veritate cauſæ expreſſæ, d.100.n.29. *Cerro.*

Condemnatio.

Condemnatio non debet reſtringi ad diem motæ litis in Rota, ſed ejus initio in partibus. deciſ.53.n.2. *Arguelles.*
Neque condemnatio dici poteſt injuſta, vel exceſſiva. d.179. n.19. *Royas*

Conditio.

Conditionem repetiti appoſitam in alio caſu, immediatè præcedentem, Dictio; *pariment*, eamque paſtificat, atque connectit cum ſequenti. d.60.n.2.
Eoque magis cum eadem Conditio utrique caſui bene conveniat, & æqualiter adaptetur. ibid. num. 4. *Peutingero.*
Conditio contrahentium, ut æqualis ſit, in dubio facienda eſt interpretatio. d.196.n.6. *Royas.*

Condictio.

Condictio indebiti ſemper habet locum in repetitione uſurarum. d.159.n.5. *Royas.*
Quæ concluſio procedit, ſive ſolutio ſit facta ſcienter, ſive ignoranter, ibid.

Conductor.

Retentio rei locatæ ex parte Conductoris, & exactio penſionum ex parte locatoris important tacitum utriuſque partis conſenſum ad continuandam, ſeu renovandam locationem. d.15.n.4. *Meltio.*
Principales conductores reſpectu locatoris ſunt & dicuntur correi, inter ſe tamen proportionibus ſociorum dicuntur ad invicem fidejuſſores. d.191.n.7. *Royas.*
Conductor primus quando poſt ſolutionem pecuniarum in cauſa penſionis factam à ſecundo conductore continuat retinere rem locatam poteſt condemnari ad ſolutionem penſionum poſtea decurſarum, ibid. n.14.

Confeſſio.

Confeſſio dotis de recepto à viro poſt ipſius decoctionem emiſſa in præjudicium Creditorum fidem non facit, quamvis promiſſio præceſſerit. d. 3. n. 4. *Bichio.*
Confeſſio dotis de recepto à viro etiam poſt decoctionem emiſſa ubi habetur obligatio de reſtituendo; probat quoque ad præjudicium creditorum concurrentibus conjecturis, ibid. n. 5.
Quæ maximè reſultant ex præcedenti promiſſione; diuturna alimentorum præſtatione, & Juramento Confeſſionibus adjecto; ibid. n. 6.
Ubi apparet de Confeſſione, & recognitione facta per Adverſarium, Dominium non poteſt in dubium revocari. d.4.n.14. *Meltio.*
Confeſſio adeo plenè probat contra confitentem ut illa impugnanda non veniat, ibid. n.15.
Confeſſio ac declaratio partis, quæ ex obſervantia ſubſequuta deprehenditur in materia probationis teſtis depoſitioni prævalet. d.7. n.12. *Decano.*
Confeſſio qualificata partis præcipitur in poſſeſſorio Judicio favore poſſidentis abſque ulla qualitate vitii. d.11.n.2. *Meltio.*
Confeſſio alicujus non poteſt impugnari à ſuis ſucceſſoribus, & cauſam ab eo habentibus. d. 20. n.3. *Corrado.*
Confeſſio extrajudicialis ad favorem abſentis pro quo nemo fuit ſtipulatus non plenam facit probationem, & Rota ſemper ſequuta fuit hanc opinionem, ibid. n. 41.
Confeſſio in Teſtamento facta regulariter non ſufficit ad probationem debiti, quando non concurrit etiam confitentis diſpoſitio, ibid. n.8.
Pia diſpoſitio finaliter ordinatur in Deum, ac illius acceptationem præ ſe fert, & veriſimilitudo operatur in illis etiam caſibus in quibus alias non probaret, ibid. n.13. & 14.
Æquitate Canonica attentâ, Confeſſio, &c. extrajudicialis ad favorem abſentis pro quo nemo eſt ſtipulatus plenam facit probationem, ibid. n. 7.
Confeſſio de recepto non coarctata ad certum tempus refertur ad ſolutionem factam de præterito tempore. d.16. n.27. *Bicchio.*
Confeſſionem fictam Rota non attendit. dec. 51. n.7. Eoque minus quando non fuit ſervata forma, ibid. n. 8. *Corrado.*

Confeſſio emanata in Judicio præferri debet alteri extrajudicialiter emiſſæ in Teſtamento. deciſ. 52. n. 4. *Veroſpe.*

Confeſſio erronea defuncti facta in Teſtamento poteſt habere, & revocare non ſecus ac ab ipſomet confitente impugnari, ibid. n. 4.

Confeſſio relativa ad aliquid ex quo ipſius error dignoſcatur tanquam erronea poteſt ab ipſomet confitente impugnari, ibid. n. 5.

Confeſſio ſimplex facta à Viro aliundè non juſtificata non probat dotis numerationem. deciſ. 22. num. 1. *Corrado.*

Confeſſio dotis facta à viro præſumitur ſimulata, quando non juſtificatur aliunde, ibid. n. 6.

Confeſſio ſimulata dotis ſolet eſſe, vel ad cohoneſtandam ſpecioſæ dotis prætextu inæqualem ſponſæ conditionem, ut matrimonium cum illa honorificentius appareat. d. 23. n. 1. *Corrado.*

Confeſſio dotis ſimulata non habet executionem, ibid. num. 3.

Confeſſio dotis etiamſi facta ante contractum Matrimonium non probat veram numerationem niſi ex præcedenti promiſſione, vel aliis probabilibus conjecturis juſtificetur, ibid. n. 4.

Confeſſio ſequens à præcedenti promiſſione dotis ſolet comprobari. d. 22. n. 16. *Corrado.*

Confeſſio partium reperita, qualificata, & Juramento firmata in Inſtrumento publico contenta facit ipſum præferri diſpoſitioni unius teſtis, d. 22. n. 45. *Corrado.*

Confeſſio debiti inter creditorem, & debitorem non probat in præjudicium alterius creditoris etiam poſterioris, ne ſit in poteſtate debitoris creditores circumvenire. d. 101. n. 1. *Bichio.*

Confeſſio ſuſpecta non eſt in conſideratione habenda. d. 102. n. 10.

Confeſſio, quæ in actis non reperitur, non probat, ibid n. 12.

Confeſſio debiti non poteſt retrotrahi in præjudicium creditorum, qui medio tempore contraxerunt, ibid. n. 11.

Confeſſio talis non probat, maximè quando debitor eſt de proximo decocturus, ibid. n. 2.

Confeſſionis tempore eſſe decoctum, vel eſſe de proximo decocturum, quoad tertii præjudicium paria ſunt. d. 101. n. 3. *Bichio.*

Confeſſioni, ſeu ſolidationi inter partes non ſtatur in materia cambiorum, ne ſub prætextu hujus confeſſionis aperiatur via fraudibus, & illicitis uſuris, ibid. n. 4.

Confeſſio, & probatio litterarum *d'Aviſo*, ac earum effectuatio producit ipſarum executionem, ac ſi eſſent litteræ Cambii. d. 104. n. 17. *Bichio.*

Confeſſione partis probatur ſolutio. deciſ. 5. num. 7. *Bichio.*

Confeſſionibus maximè geminatis, & judicialibus ſtatur, in materia etiam de uſuris ſuſpecta concurrentibus adminiculis. d. 106. n. 23. *Bichio.*

Confeſſio de recepto extrajudicialis voluntaria, facta à Tutore non præjudicat pupillo, dum de vera ſolutione non conſtat. d. 109. n. 3. *Celſo.*

Quod procedit, & in quolibet adminiſtratore, ibid. num. 4.

Confeſſio de recepto operatur crediti contracti remiſſionem, quæ ſapit naturam donationis, ibid. n. 6.

Confeſſio facta per Tutricem, regulariter non importat liberationem in præjudicium pupillorum, niſi pro ſumma, quæ verè & realiter recepta fuit. dec. 118. n. 3. *Meltio.*

Limitatur tamen cum pro corroboratione prædictæ confeſſionis concurrunt plures conjecturæ, ibid. n. 4.

Confeſſio pro majori parte debiti, arguit veritatem etiam reſpectu reſidui, ibid. n. 5.

Confeſſio ſimpliciter loquens, recipit declarationem ex verbis præcedentibus, & ſubſequentibus. dec. 126. n... *Royas.*

Confeſſio facta in capitulis in inſtrumento jurato contentis, & ipſa jurata dicitur, ibid. n. 9.

Confeſſionis error, ut probetur ad hoc requiruntur probationes omnino concludentes, ac neceſſariæ. d. 154. n. 11. *Bichio.*

Confeſſio, quando eſt multis adminiculis ſuffulta, tunc pleniores probationes requiruntur ad probandum ejus errorem, ibid. n. 12.

Confeſſio ſi impugnatur tanquam erronea, error debet probari concludentiſſimis probationibus, dec. 171. n. 1. 12. *Royas.*

Confraternitas.

Confraternitates, & aliæ congregationes Laicorum non fori exemptione, ac privilegio Eccleſiæ fruuntur niſi Epiſcopi, vel alterius facultatem habentis auctoritate inſtitutæ fuerint; Et alia ad hunc effectum neceſſaria concurrant. d. 55. n. 14. *Corrado.*

Confraternitas inſtituta ad pium opus habens Eccleſiam, aliaque Eccleſiaſtica ſigna non poteſt dici merè laicalis. d. 58. n. 27. *Cerro.*

Conjectura.

Conjectura concurrente præterita arguunt continuationem in futurum, d. 1. n. 6. *Otthobono.*

Conjectura ſimulationis eliditur ex contrariorum probatione. d. 3. n. 10. *Bicchio.*

Conjectura ſimulationis oritur ex actuum proximitate; & ex veriſimilitudine; & ex pactis inſolitis appoſitis in Inſtrumento. d. 7. n. 5. 6. 7 *Otthobono.*

Ex aliis Conjecturis ſumma diverſitas non excludit verſionem probatam. d. 16. n. 29 *Bichio.*

Conjectura vehemens donationis cauſa mortis eſt reſervatio facultatis revocandi donationem tam in vita, quàm in morte niſi urgeant potentiores conjecturæ in contrarium. d. 39. n. 10. *Royas.*

Conjectura una tollit aliam, & fortior debiliorem excludit. d. 109. n. 15. *Celſo.*

Conjecturæ plures concurrentes cum tutoris confeſſione de recepto, convalidant ipſam confeſſionem, reſpectu liberationis debitoris, & præjudicii ipſius pupilli. d. 118. n. 4. *Meltio.*

Conjunctio.

Ex Conjunctione ſanguinis oritur cauſa amoris & affectionis, & ex impulſu naturæ. deciſ. 87. num. 12. *Otthobono.*

Conjunctio, cauſam amoris, ac vinculum naturale reſpiciens, comprehenditur in donatione facta contemplatione Matrimonii ſuo effectu, omnes filios tam ex primis, quàm in ſecundis Nuptiis genitos, ibid. n. 13.

Ex Conjunctione ſanguinis proveniens benevolentia, & Amor erga donatarium in donatione antenuptiali, vel eſt cauſa præcipua & finalis totius diſpoſitionis, vel eſt finalis cum aliis expreſſis.

Conſanguinitas.

In fratris ſucceſſione, ſorores utrique conjunctæ præferuntur fratri Conſanguineo. d. 84. n. 3. *Royas.*

Conſanguineus frater ſuccedit fratri in bonis quæſitis à linea Paterna, uterinus verò à linea Materna, ibid. n. 4.

Conſanguineus, aliaque perſona conjuncta admittitur in judicio civili, etiam ſine mandato. dec. 151. n. 5. *Carillo.*

Conſenſus.

Conſenſus præſtitus venditioni fundi hypothecati non præjudicat reſpectu actionis ſuper pretio competentis. d. 3. n. 2.

Conſenſus alienationi bonorum communis debitoris præſtitus ad favorem aliorum creditorum non operatur niſi remiſſione juris tunc temporis competentis, & exercibilis, ibid. n. 24.

Con-

Digitized by Google

Conſenſus continuatur in locatione etiam defuncto perſonalem exiſtentiam hæredis habitualiter. d. 15. n.7. *Meltio.*

Conſenſus, & voluntas defuncti, antequam hæreditas adeatur, conſervantur in hæreditate jacente, quæ perſonam defuncti repræſentat, ibid. num. 8.

Conſenſus dicitur deficere mutato rerum ſtatu. d.130. n.11. *Ghiſilerio.*

Conſervatio.

Conſervatione conſiderata agnationis omnes filii in pari gradu exiſtentes conſiderantur tanquam capita familiæ. d. 100. n. *Cerro.*

Conſervationi agnationis proſpicere non videtur, qui unicum tantum vocat, & unicum facit ſubſtitutionis gradum, ibid. n. 8.

Pro majori Conſervatione agnationis inſtitutæ dicuntur primogenituræ, ibid. n. 18.

Pro conſervatione agnationis cauſa eſt pia & laudabilis, & removet omnem læſionis ſuſpicionem, ibid. n. 30.

Conſtitutio.

Ex Conſtitutione Urbana, loca montium non cadunt ſub hypotheca. d. 18. n. 3. *Albergato.*

Conſtitutionis Ægidianæ effectum impedit injuſtitia ſententiæ, ac in ea ſpecialiter excepta legitur. d. 19. n. 1. *Corrado.*

Conſtitutio Ægidiana rejiciens appellationem ſuſpenſivam locum ſibi vindicat quotieſcumque ſententia lata in Judicio poſſeſſorio, eſt valida. d. 47. n. 2. *Royas.*

Conſtitutio, ſeu Statutum de capienda poſſeſſione non intrat in bonis fideicommiſſo ſubjectis, quæ non ſunt tranſitoria ad hæredes. d. 48. n. 4. intelligitur, &c. n. 5. *Otthobono.*

Conſtitutio Ægidiana excluſiva appellationis in Judiciis omnino ſummariis, non habet locum, attenta Injuſtitia ſententiæ. d. 58. n. 1. *Veroſpio.*

Conſtitutio Ægidiana prohibens mulieres obligari ſine certa ſolemnitate, loquitur etiam de contractibus initis cum perſonis privilegiatis. dec.179. num. 6. *Royas.*

Sicque locum habet, etiamſi mulier contraheret cum minore. ibid. n. 7.

Conſtitutio Synodalis non ſufficit adversùs Eccleſiaſticam immunitatem, deciſ. 151. num. 17. *Carillo.*

Conſtitut. ſanct. mem. Innoc. VIII. 13. in Bull. tom. 1. *quando conveniat.* d.153. n. 26. *Corrado.*

Conſtitutum.

Conſtitutum non excludit, quin ſuper eodem fundo oriatur hypotheca ad favorem emptoris cenſus; cui ideo competit etiam Salvianum interdictum. dec. 16. n. 15. *Biechio.*

Conſtituto non obſtante in Inſtrumento cenſus oppoſito, immiſſio hæc conceditur etiam ſuper fundo cenſuali, ibid. n. 17.

Conſuetudo.

Conſuetudo, & uſus loquendi communis niſi ex pluribus concurrentibus non probatur. deciſ. 26. n. 16. *Corrado.*

Conſuetudo loquendi de illegitimis ad legitimatos in forma ampla, & ad omnia legitimationis jura reſtitutos referri non poteſt, ibid. n. 18.

Conſuetudo loci attenditur in dote congrua filiabus conſtituenda. d.27.n.28. *Corrado.*

Conſuetudo contrahentium in inveſtituris dandis, & accipiendis magis attenditur quàm conſuetudo regionis. d.28. n.2. *Meltio.*

Conſuetudo admittit fœminam ſuperiorem inveſtito proximiorem ad renovationem inveſtituræ. d. 29. n.18. & 19. *Meltio.*

Conſuetudo ex tribus actibus, juncto decennii lapſu inducta demonſtrat quæ ſint partes officii. d. 111. n. 24. *Biechio.*

Quod conſuetum eſt non faciens officialis, dicitur eſſe in culpa, ibid. n. 25.

Etiamque ratione conſuetudinis ſunt annexa officio; etſi non expreſſa, veniunt in obligatione fidejuſſoriâ ſuper adminiſtrando officium diligenter per officialem, ibid. dict. d. 111. n. 25.

Conſuetudo facit authenticam ſcripturam privatam. d.181. n. 2. *Royas.*

Contemplatio.

Contemplatio ſecundi viri præſumitur habita fuiſſe à muliere binuba in odium filiorum primi matrimonii, quando in caſu contradictionis ipſorum ſuæ odioſæ diſpoſitioni impoſuit caducitatem alicui portioni, & illi reliquit executorem primus ſecundum virum, deinde ſuos filios hæredes inſtitutos, cum pleniſſima liberatione à redditione rationum. d.55. n. 25. *Corrado.*

Conteſtatio.

Per Conteſtationem litis remanet ſublata bona fides. d.144. n. 3. *Royas.*

Conteſtatio litis ſine dubio, & indiſtinctè inducit nullam fidem, ib. n. 14.

Contractus.

Contractus initus à Pupillo, licèt cum ſolemnitatibus ſtatuti, quando nihil ex eo lucratur, ſed potiùs Jus ſuum remittit, reſolvitur in meram donationem; & eſt prorſus nullus. dec. 3. n. 28. *Bichio.*

In fine Contractus, Clauſulæ Univerſales poſitæ reſtringuntur ad cauſam ſuperius expreſſam, ita ut nihil amplius comprehendant, & maximè quando ſunt in executivis Inſtrument. ibid.

Contractus ſimulatio convincitur ex cauſa ſimulandi, & concurſu ſaltem duarum conjecturarum. dec.8. n.2. *Otthobono.*

Quando Contractus nullus, & efficax præceſſit mutui Apocham, ſatis ſimulandi cauſa deducitur, ibidem num. 3.

Contractus in quo pacta ſolita apponuntur, & conventiones ſolitæ omittuntur, magnam præ ſe fert inveriſimilitudinem; quæ plurimum obtinet, ut contractus ipſe claudicet. d.22. n.9. *Corrado.*

Contractus ſimulatus non poteſt confirmari juramento pro obſervantia appoſita. d.23. n.16. *Corrado.*

Contractus ubi ſunt plures ſuper eadem re debent ſinguli cum eorum affectibus & conventionibus diſtinctè conſiderari. d.24. n.33. *Corrado.*

Contractus factus poſt aliquem contractum debet diverſo jure cenſeri, & idem contractus cum primo non debet reputari. d.27. n.47. *Corrado.*

Contractus præſumitur approbatus, & cum conſenſu ex præſentia, interventu, & fidejuſſione illius de quo agitur. d.26. n.13. *Corrado.*

Contractus filii fam. per conſenſum Patris validitatem acquirit. d.31. n.7. *Corrado.*

in Contractu verba coram Me Notario, &c. manualiter, &c. habuit & recepit ab N. præſenti danti; &c. in tot Juliis, & Teſtonibus, & Duplis aureis, &c. appoſita, ſive ſimilia verba in Inſtrumento appoſita numerationem probant. d.43. n.35. *Ghiſilerio.*

Contractus in eodem inſtrumento contenti ſunt ad invicem independentes, & non correſpectivi, quando unus non venit ad terminationem alterius; ſecus autem è converſo. d.49. n.17. *Cerro.*

Contractus plures in eodem inſtrumento tunc dicuntur ad determinationem unius alterius quando alias ad alterum illorum contrahentes non deveniſſent, ibid. n. 18.

Contractus venditionis bonorum emphyteuticorum cum expreſſa reſervatione ejus dominii, ac poſſeſſionis uſque ad integram pretii ſolutionem, & interim locatio ſub annua penſione, non requirit domini directi conſenſum, aliàs in alienatione neceſſarium. d.51. n.19. *Corrado.*

Ex ipſa Contractus locationis natura, ex quo perſeveratum eſt in conductione præſumitur eodem pretio, & conditionibus renovata, & præſumitur perſeveraſſe niſi contrarium probetur & ſufficit ad effectum de quo agitur, quod bona prædicta tanti fuerint ſolita locari. d.53.n.26.27. & 28. *Arguelles.*

Contractus eſt uſurarius ille, per quem alteri qui ſubit omne periculum capitalis, conceditur pars lucri, quatenus certam ſummam excedat, non autem ſi non excedat. d.101.n.30. *Bicchio.*

Quod contraxerit ſocius jus nomine proprio, eſt conjectura, quæ poteſt levioribus probationibus tolli. d.102.n.6. *Celſo.*

in Contractibus, qui ad invicem compatiuntur, nec ſecundus alteri obverſatur, novatio non cenſetur inducta. d.120.n.13. *Veroſpio.*

Contractus eſſentia regulariter declaratur ex verbis. d.122.n.1. *Cerro.*

Modicitas annuæ præſtationis arguit Contractum eſſe emphyteuticum, ibid. n.2.

Contractum eſſe emphyteuticum, ex quo pacto argui poſſit, ibid. n. 3.

in Contractibus non attenditur, quod unus ſenſit, ſed quod ambo ſimiliter crediderunt. d. 133. n. 9. *Cornelio.*

Contractus cambiorum & depoſiti ſunt inter ſe diverſi. d. 149. n.16. *Veroſpio.*

Contractus litterarum cambii dicitur nominatus, cum reputetur emptionis, & venditionis, ibid. n. 18.

In contractu litterarum cambii acceptatio litterarum fit pro pecunia ſolvenda, non autem ſoluta, ibid. num. 20.

Contractus cambii non poteſt dici impletus, ob non ſolutionem pecuniarum, ibid. n.24.

A contractu quamvis nominato, quis poteſt recedere, dum adimplementum ab altera parte faciendum eſt impoſſibile, ibid. n.25.

Contractus à conventione partium legem accipiunt, d.156.n.9. *Carillo.*

In contractibus nominatis non licet recedere ob non implementum alterius partis, ſed agi debet ad implementum, & ad intereſſe. dec.173.n.5.& 6. *Royas.*

Contractus primi nullitate ſtante non poteſt ille in alium contractum validum converti. deciſ.176.n.1. *Royas.*

Contractus filii familias initus cum conſenſu Patris valet, ibid. n.12.

Contractus nullus per acquieſcentiam non cenſetur ratificatus, nec per lapſum temporis. deciſ. 184. n. 1.6. *Royas.*

Contractus nullus non ratificatur, ſi poſtea convertatur in alium contractum validum, ibid. n. 4.

Contradictor.

Contradictor legitimus cum titulo eſt poſſeſſor ad impediendum judicium executivum immiſſionis. d. 76. n. 3. *Ottobono.*

Contradictor legitimus in immiſſionis Judicio non poteſt dici ille, qui vitioſè poſſidet, ac titulum habet invalidum, ibid. n.4.

Contradictor legitimus quis dici non poteſt, non docto in continenti de jure ſuo. d.40.n.11. *Cerro.*

Contradictor legitimus ille dicitur, ad quem cauſa ipſa, ejuſque defenſio particulariter ſpectat, d. 54. n. 7. *Corrado.*

Contrapoſitio.

Ex contrapoſitione debiti, & crediti in libris Mercatorum inducitur compenſatio, & debiti extinctio. d.164. n.2. *Royas.*

Contrarietas.

Contrarietas, ut evitetur, facienda eſt interpretatio. d.154. n.8. *Bicchio.*

Contumacia.

Contumacia poſſeſſoris, ſive detentoris bonorum ſatis excuſatur ob quamlibet cauſam, etiam probabilem, & coloratam, quam haberet contradicendi. d. 36. n. 15. *Corrado.*

In contumaciam partis Judex poteſt decernere ſcripturas haberi pro recognitis. d.105. n. 2. *Bicchio.*

Conventio.

Conventione partium acquiritur auctoritate Judicis jus exequendi. d.73. n.7. *Arguelles.*

Conventionis actus, qui juxta legem, non expeditur intra certum tempus dum tantum de utriuſque partis conſenſu, poſt dictum tempus expleatur remiſſum quodcumque intereſſe inde reſultans cenſetur, ſi intra tempus conventum fuiſſet expeditus. d. 74. n. 13. *Veroſpio.*

Conventio facta pro majori cautela non debet converti in præjudicium. d.94. n 7. *Noze.*

ad Conventionis hypothecæ initium, eveniente caſuali conditione retrotrahitur obligatio. d. 99. n. 6. *Decano.*

Conventio partium non poteſt facere licitas uſuras de jure prohibitas. d.117. n.5. *Celſo.*

Conventio ſecuta inter partes de fructibus recompenſativis, eſt ſervanda. d.103.n.3. *Royas.*

Conventio fructuum recompenſativorum ad rationem ſeptem pro centenario, quando poſſit eſſe licita. d.159. n.8. *Royas.*

De conventionis exceſſu quoties conſtat, toties ea redditur illicita. d.161. n.9. 10.

Correſpectivus.

Ex natura correſpectivorum, ſublato uno corruit & alter. d.192. n.3. *Royas.*

Corruptela.

Corruptela dicitur conſuetudo, quæ eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam. d. 151. n.17. *Carillo.*

Creditor. Creditum.

Remiſſio debitori hypothecæ facta ab anteriori creditorum in concurſu præjudicat remittenti, quoad prioritatem, ita ut anterioritas ſibi non maneat inofficioſa contra creditores hypothecarios. dec. 5. n.4. *Bicchio.*

Creditori jus competens agendi ante diem, ſi debitor conditionem deterioraverit, exercibile non eſt ad effectum exigendi, ibid. n.27.

Vide in verbo *Obligatio.* d.4.n.8. & d.7.n.3.10.

Creditor in ſtatu exigendi pecunias à ſuo debitore, qui ſit Mercator publicus in Nundinis, cambia exercere ſolitus, quando non exigit; illas penes eundem debitorem concurrente aliqua conſenſus conjectura, in Nundinis cambiorum exercendas, dimittere cenſetur. d. 7. n.14. eo maximè ſi debitor in Nundinis ære vel credito eam ſummam reperire, ac paratam habere poteſt, ibid. n. 15. *Decano.*

Creditor non impeditur, quotieſcumque debitor condemnatus facit novas probationes, quin novis juribus, & probationibus uti valeat, ad elidendam probationem jam factam. d.10.n.9. *Meltio.*

Creditor ex cauſa onéroſa in judicio ſubſidiario deficientibus aliis bonis, poteſt avocare bona à creditoribus poſterioribus cum cauſa lucrativa, ut ſibi ſatisfiat. dec.14.n.13. *Terracinen.*

Creditor ex cauſa oneroſa, poteſt avocare à poſteriore ex cauſa lucrativa, etiam pecunias bona fide conſumptas, ibid. n. 15.

Creditor anterior, ſolam perſonalem habens, regulariter non poteſt avocare pecunias poſteriori ſolutas. d.18.n.4. *Albergato.*

Creditor anterior, etiam cum ſola perſonali poteſt avocare pecunias poſteriori ſolutas, ex cauſa dotis, & lucri, n. 6.

Creditori poſteriori pecuniæ ſolutæ ex cauſa oneroſa, poſſunt retrahi per anteriorem, ut de communi opinione

Digitized by Google

opinione teſtatur à pluribus. ibid. n. 7.

In creditorem ceſſat hypotheca per ſubſtractionem Dominii rei hypothecatæ. dec. 19. num. 4. *Corrado.* ampliatur. n. 5.

Creditor, recepto rei hypothecatæ pretio ejuſdem rei commodum ſubſtantialiter conſequutus eſt, perinde ac ſi illam penes ſe haberet, ita quod finalem adjudicationis effectum obtinuit, ibid. n. 9.

Creditor inops, & pecuniis etiam in exiguis ſummis indigens, ſi in longum tempus crediti differat exactionem eſt in cauſa quod oriatur inveriſimilitudo debiti. d. 21. n. 9. *Otthobono.*

Creditor adminiſtrans opulentum Patrimonium debitoris præſumitur ſibi ſatisfeciſſe de credito in bonis adminiſtrationis, donec redditio rationum, &c. aliter conſtet. d. 23. n. 4. *Corrado.*

Creditores, tempore finito cur debeant inveſtigare, cum quo negotiantur. d. 30. n. 7. *Ghiſilerio.*

Creditoris pacta vigore quorum inita eſt ſocietas, & tempus durationis ejuſdem debent ſciſcitari, ib. n. 8. Vide in verbo *emptor.* d. 32. n. 18. &c.

Creditoribus competit retentio adverſus legatarium. d. 34. n. 8. *Cerro.*

Creditoribus incumbit onus probandi hæreditatis inopiam adverſus legatarium, ibid. n. 10.

Creditores teſtatoris non tenentur diſcutere res admodum intricatas, & litibus involutas, ſed poſſunt ſe dirigere in rem legatam etiam ad præjudicium legatarii, ibid. n. 11.

Creditor ſub obligatione Camerali poteſt eligere unum ex pignoribus debitoris ſibi benè viſum pro ſatisfactione ſui crediti, ibid. n. 14. Et teſtator non poteſt hoc jus creditoribus impedire, ibid. n. 15.

Ut creditor propria auctoritate cogere valeat, & in carcerem debitorem detrudere non ſolventem; quid per pactum fieri poſſit diſputatur remiſſivè. d. 73. n. 5. *Arguelles.*

Creditor non ſatisfactus plenè, executione in una re facta, ad aliam tranſitus fieri poteſt, ibid. n. 21.

Creditor uſque quo probetur plenè ſatisfactum etiam poſt executionem, ſeu immiſſionem, aut aſſecurationem ſuper una re factam, poteſt variari, & Judex, & Judicium, & remedium, & captura perſonæ, ibid. n. 23.

Cum creditoribus defuncti, hæredes adeundo ſe obligant, & quaſi contrahunt, ibid. n. 28.

Traditio rei exiſtentis penes creditorem naſcitur ex conſenſu debitoris, ei in ſolutionem ipſam rem dantis, ac deliberantis juncta ipſius recipientis creditoris acceptatione, d. 74. n. 4.

Creditoribus præjudicium nullum poteſt inferre, neque illorum gradum, & participationem ullo pacto turbare, modus ſolutionis inter emptores, & venditores variatus. d. 75. n. 16. *Cerro.* Vide in verbo *calculus.* d. 77. n. 2. &c.

Jus vendendi creditoribus pluribus totum hypothecatum fundum, competit cuilibet ex illis, etiam aliis ſatisfactis; Pariterque ſi plures creditores fundum hypothecatum poſſideant, alterove illis ſatisfacto; poteſt aliter peragere bonorum venditionem. d. 77. n. 14. & 15. *Otthobono.*

Alienatio debitoris non poteſt facere conditionem creditoris deteriorem. d. 99. n. 4. *Decano.*

Creditum aliquod non probatum à quibus compenſationis exceptio non poteſt admitti in illorum præjudicium. d. 10. n. 7. *Meltio.*

Ut crediti ſolutio habeat vim ſolutionis in emptione, & inducere poſſit novationem, quid requiratur ad hoc. d. 13. n. 1. *Veroſpio.*

In creditis dos non debet conſtitui ex officii ſocietatibus, & ſimilibus, cum ut plurimum ſint difficilis exactionis, & ideò in his terminis habentur, ac ſi non exiſterent. d. 16. n. 23. *Bichio.*

Extrema Salviani ſunt Creditum cum hypotheca, Poſſeſſio debitoris de tempore obligationis, & poſſeſſio præſens detentoris, contra quem dirigitur actio; quibus concurrentibus immiſſio eſt concedenda. Vide verbo *creditor.* d. 34. n. 14. &c.

Pro credito illiquido non competit retentio. d. 47. n. 7. *Royas.*

Creditum inter ſocios ſuper aliquo negotio ex aſſignatione totius negotii cum clauſulis pleniſſimis translationem dominii importantibus, ac omnibus juribus activis & paſſivis, facta ab altero ex ipſis, vel remanet imputari. d. 58. n. 3. *Veroſpio.*

An de credito Actoris liquido conſtet cognoſcere prætenſa poſt litem cum adverſario conteſtatam cambia, quando non debentur uti cambia; an debeantur ſaltem ratione damnorum, & intereſſe, cadit ſub illa inſpectione, d. 60. n. 9. *Peutingero.*

Creditum illiquidum nullo modo præbere poteſt retentionis commodum. d. 76. n. 12. *Otthobono.*

Ex crediti ſatisfactione, ceſſante immiſſione etiam in Salviano, illi qui poſſidebant, ſunt procul dubio redintegrandi ad eorum priſtinam poſſeſſionem, & contra denegantem reſtitutionem datur actio ſpolii. d. 82. n. 1.

Pro credito illiquido, & incerto non competit retentio. d. 47. n. 7.

Creditores, qui ſunt actores, habent onus probandi cambia. d. 101. n. 1. *Bichio.*

Creditore ſolum interveniente, confeſſio facta per debitorem non præjudicat juribus aliorum creditorum etiam poſteriorum, ibid. n. 1.

Creditum concludenter probatur ex ſolidatione, & quidem in ſumma ibi firmata, d. 103. n. 1. *Celſo.*

Maximè ſi cauſa debiti fuit expreſſa in ea. ibid. n. 2.

Creditori, cui facienda eſt ſolutio, ſufficit negare ſibi factam fuiſſe ſolutionem. ibid. n. 6. *Celſo.*

Creditum probatur per publicum inſtrumentum, d. 117. n. 5. *Bichio.*

Crediti contracti remiſſio, quæ ſapit donationem, inducitur per confeſſionem de recepto. dec. 109. n. 6. *Celſo.*

Creditoribus non competit hypotheca ſuper bonis ad hæredem debitoris ſpectantibus. deciſ. 110. n. 1. *Cerro.*

Cum creditoribus hæreditariis contrahit hæres, adeundo hæreditatem, ibid. n. 2.

Contra creditorem poſſidentem, & anteriora jura habentem non datur immiſſio, ibid. n. 6.

Creditoribus anterioribus, præfertur hypotheca tacita dotis, ſi habens expreſſam hypothecam in bonis quæſitis à debitore poſt ipſius dotis hypothecam. d. 110. n. 7.

Creditor facit propria ea bona debitoris, ſibi per Judicem adjudicata. d. 110. n. 8. *Cerro.*

Crediti anterioritas juſtificatur ex inſtrumento, ibid. num. 11.

Creditor quis apparet ex inſtrumentis in actis productis. d. 112. n. 1. *Celſo.*

Creditor bene poteſt agere contra debitores ſui debitoris, etiam non facta excuſſione, attenta Obligatione camerali. d. 113. n. 3. *Celſo.*

Creditum probatur ex publico inſtrumento. ibid. n. 4. & d. 114. n. 1.

Vel ex Apocha trino teſte munita. ibid. n. 5.

Vel ex confeſſione partis in d. inſtrumento, ib. n. 2.

Creditor accipiens à ſuo debitore rem æquivalentem ſatisfactioni ſui crediti, præſumitur ſatisfactus, donec contrarium plenè, & concludenter probetur. d. 114. n. 5. *Celſo.*

Creditor ſi vendat rem à ſuo debitore acceptam, & concludenter non probat quid ex tota re retractum fuerit, tunc intrat præſumptio ut ipſa res ſufficiens fuerit pro ſatisfactione debiti, ibid. n. 6.

De creditoris ordine ſolvens alicui debitor liberatur, d.114.n.15. *Celſo.*

Creditor, qui in ſatisfactionem ſui crediti fuit contentus accipere nomen debitoris ceſſi, non poteſt deinde ad primævas actiones, & jura redire; quia debitum unius, & creditum eſt extinctum. d.15.n.1. *Bevilaqua.*

Creditum probatur ex exhibitione inſtrumenti. ibid. num. 2.

Crediti reſoluti ceſſio, uti nulla non extinguit debitum, ſed remanet illæſa prima obligatio creditoris erga debitorem. ibid. n.4.

Creditor ſi acceptat jura ceſſa, tunc extinguuntur omnes actiones ad favorem ipſius contemplatione cedentis. ibid. n.8.

Crediti exiſtentia verè, & liquidè ſupponenda eſt, ut compenſatio locum habere poſſit. ibid. n.5.

Creditum debet eſſe liquidum in ſubſtantia, & quantitate. d.116.n.1. *Bevilaqua.*

Creditum quando dicatur incertum, vel illiquidum ad effectum retentionis. ibid.n.2.

Creditor ſi immiſſus fuerit in poſſeſſionem bonorum debitoris, intrat exceptio, quod credita aut fuerunt extincta per compenſationem cum fructibus faciendam. ibid. n.3.

Aut adeo diminuta, & effecta illiquida, ut niſi iterum liquidentur non valeat affirmari de illis conſtare. ibid. n.4.

Creditori datur retentio, quando ad eum bona perveniunt ex eadem cauſa illius crediti, pro quo vult retinere; ſecus ſi ex diverſa. deciſ.116.num.5. *Bevilaqua.*

Cum creditis compenſare fructus non tenetur fideicommiſſarius, nec illos reſtituere, cum ipſos ſuos faciat. ibid. n. 6.

Creditores non poſſunt fructus pecuniæ debitæ prætendere; non quando non ad debitorem ſed ad illos ſpectat onus inveſtiendi. d.117.n.13. *Celſo.*

Creditum cum hypotheca probatur ex publico inſtrumento. d.119. n.2. *Albergato.*

Creditum dotis illiquidum non retardat immiſſionem in Salviano. ibid. n.10.

In crediti computum imputatur exactio indebitè facta. ibid. n. 9.

Creditum jam extinctum non poteſt amplius reviviſcere. ibid. n. 15.

Creditor creditorum ſuccedit in eorum locum ac jus habent, ac exercere poſſunt omnes actiones utiles, quas ſui debitores exercere valent. deciſ.139. n. 13. *Cerro.*

Creditor, & debitor ejuſdem cenſus quis eſſe non poteſt. d.140. n. 9.

Creditor, qui vigore ordinis ſui debitoris ab aliquo pecunias recepit ſimpliciter, & abſque conditione condemnari non poteſt reſtitutioni. deciſ.139.n.1. *Royas.*

Creditori cui fuerunt per debitorem data bona in ſolutum, licèt manutentio non competat ob invaliditatem dationis in ſolutum, competit tamen retentio. d.151. n.22. *Carillo.*

Intellige concluſionem procedere, ubi creditum eſt omnino liquidum, aliàs ſecus. n. 23.

Creditor ſpeciei poteſt ſpeciem ipſam vindicare, vel ſuper eâ executionem facere, quatenus extet. dec. 163. n.12. *Royas.*

Creditore volente quælibet ſatisfactio eſt vera ſolutio. ibid. n.12.

Creditor ante diem ſolutionis non poteſt agere contra debitorem vigore obligationis ad ejus favorem factæ. ibid. n. 10.

Creditor hypothecarius in reipſa hypothecatâ, eſt præferendus aliis creditoribus. deciſ. 164. num.7. *Royas.*

Creditor cui pecuniæ fuerunt ſolutæ, etiamſi jura ſimpliciter ceſſiſſet, conveniri ad aliud non poteſt, quàm ad reſtitutionem recepti, deciſ. 177. num.8. *Royas.*

Creditor, qui cauſam non dedit, evicta re ad aliud non tenetur, quàm ad reſtitutionem pecuniarum. d.26.n.9.

Creditum cum hypotheca, probandum venit in judicio Salviani. d.146.n.1. *Cerro.*

Crediti probatio quando dicatur requirere ampliorem indaginem. d.153. n.13. *Corrado.*

Creditum illiquidum non debet admitti ad impediendam ſententiæ prolationem ſuper debito liquido, & claro. d.153.n.15. *Corrado.*

Creditum quando dicatur illiquidum. deciſ. 153. n.5. *Corrado.*

Creditum liquidum non poteſt compenſari cum illiquido, & turbido. d. ibid. n.6.

Ad creditum liquidandum eſt aſſignandum congruum tempus. d. ibid. n. 7.

Crediti oppoſitio quando fuit dilata, poſtquam ſunt lapſi termini ſubſtantiales, tunc Judex longiorem dilationem diſcernere non tenetur. d. ibid. n.8.

Creditum, ſi dicatur quod non eſt liquidum, non ex hoc dicitur reprobatum. d. ibid. n. 27.

Creditum, quando erit liquidatum, tunc de eo habenda erit ratio. d. ibid. n. 28.

Credita ad impediendam reſtitutionem adducta, ut illam impediant clara eſſe debent. deciſ.188.num.2. *Royas.*

Ita ut ſi altiorem requirant indaginem retentio non competat. d.188. n.3. *Royas.*

Creditum illiquidum nequit impedire manutentionem. d.193.n.5. *Royas.*

Crediti probatio facta per confeſſionem partis adverſæ ſuperat omnem probationem. dec. 153. n. 2. *Corrado.*

Crediti anterioris exceptio fruſtra allegatur contra creditum poſterius, ſi illud appareat ſatisfactum. d.160.n.5. *Royas.*

Credita hæredis adeuntis ſine inventario præſumuntur conſumpta ex alienationibus factis ab ipſo. d. 44. n. 4. *Royas.*

Culpa.

Culpa propria nemo juvari debet. d.3.n.15. *Bicchio.*

Culpa, vel negligentia viri, vel non inveſtiendo, vel etiam in non exigendo dotem mulieri præjudicare non poteſt, maximè quando fuit ab alio, quàm ab ea promiſſa. Et vir quomodocumque ſemper dotem reſtituere tenetur, ibid. n.16.

Ex culpa, vel tarditate unius partis probationes poſtea ſuo tempore omiſſæ factæ in alio judicio ad juſtificandam ſententiam, ſeu decretum, non debent parti officere. Et quæ ſit ratio. deciſ.36. num.16. *Corrado.*

Culpam leviſſimam non præſtat locator operarum, d.111.n.4. *Bichio.*

Sed vide de contraria. ibid. n. 5.

Culpa locatoris abeſt, ſi omnia facta fuerint, quæ diligentiſſimus quiſque obſervaturus fuiſſet, ibid. num 5.

Si de culpa levi tenetur locator ex lege, multo magis tenebitur ex promiſſione de diligenter adminiſtrando, ibid. n.8.

Natura locationis obligantis ad levem ſolum culpam interpretatur verba inſtrumenti, *diligenter adminiſtrando.* ibid. n.9.

Culpa leviſſima eſt præſtanda à locatore, ſi id promiſit. ibid. n.18.

Si videlicet poſuit in locatione, *diligenter, & qua decet diligentia, &c.*

Vel ſi promiſit præſtare *omnem culpam*, ibid. n. 19.

De culpa leviſſima poteſt conductor cum locatore paciſc.

Digitized by Google

ciſci. ibid. d. 16. n. 21.

In culpa lata eſt, qui eſt negligens in actione, & in officio ſuo, ibid. n. 22.

In culpa eſt officialis, quando non facit id, quod fieri eſt conſuetum. idid.

Curator.

Curator in teſtamento relictus non attenditur, niſi à minore petatur, & à Judice confirmetur. d. 33. n. 10. *Otthobono.*

Curia.

Statutum, quod prohibet ulteriorem, quàm unicam appellationem operatur, ut duæ ſententiæ habeant vim trium, & conſtituerint rem judicatam executioni demandandam, idque etiam ſi poſterior prolata fuerit in Curia A. C. d.75. n.4.5. *Cerro.*

Sententia in Curia lata in gradu appellationis interpoſitæ à priori lata in partibus, utique comprehenditur ſub diſpoſitione Statuti loci, quod proinde ſervari debet etiam in Curia, ibid. n. 6.

Proceſſus per contractus de ſtylo curiæ fit potius ex urbanitate, quàm ex neceſſitate, & ſubſtantia cauſæ. d.95. n.4. *Meltio.*

Curſor.

Citationis reproductio realis à curſore facta deducitur ex productione ſub illis verbis: *facto realiter, ac tenoris, &c.* productionem realem denotantibus. d.95. n.6. *Meltio.*

Cuſtodia.

Cuſtodia actorum curiæ Epiſcopalis ſpectat ad Notarium, non ad Epiſcopum. d.142. n.5. *Bichio.*

Ad cuſtodiam deputatus ſcripturarum liberatur probando caſum emiſſionis abſque ſua culpa. ibid. n.7.

D

Damnum.

Uti damna, & intereſſe debentur cambia ab eo, qui cum mandatum ad cambiandum ſuſceperit non adimplevit, quod debuit pro inveniendis perſonis, quæ cambium reciperent. deciſ. 9. num. 5. *Meltio.*

Uti damna debentur, & intereſſe ad illam rationem, ad quam demonſtratur aſcendiſſe giratas cambiorum ſingularum feriarum temporis cambia petuntur. ibid. n. 6.

Damnum ſentienti competit actio adverſus eum cujus facto, & culpa damnum evenerit, pro relevatione damni. d.17. n.12. *Corrado.*

Damnum ſentienti ex propria culpa, ſive inexcuſabili negligentia, quod facilè poterat evitare non eſt ſubveniendum. ibid. n. 8.

Cognoſcere prætenſa poſt litem cum adverſario conteſtatam cambia, quando non debentur uti cambia, an debeantur ſaltem ratione damnorum, & intereſſe cadit ſub illa inſpectione, an conſtet de credito liquido actoris. d. 60. n.9. *Peutingero.*

Damna, & intereſſe paſſa per deſitionem cambiorum nec defectu implementi cambiare debentis optimè juſtificantur, ex atteſtationibus mercatorum non defeciſſe occaſiones cambiandi, d.4. n.5.

Damnum in uno ſocio, & lucrum totum in alio, non poteſt de juſtitia ſtare circa uſuram, d. 101. n.26. & 27. *Bichio.*

Damnum paſſum à creditore ob dilatam ſolutionem quando apparet affectatum, non eſt reficiendum per debitorem. d.163. n.4. *Royas.*

Damnum, & intereſſe, ſi non fuerit ſecutum ex maleſacto Notarii, ſed ex alia cauſa non poteſt ab eo prætendi. d.36. n.6.7.

Damna, & intereſſe de jure ut ab aliquo debeantur, probandum eſt, quod illa provenerint ex facto, vel culpa illius. d.36. n.15.

Damnum extrinſecum ex commiſſo alterius, ut debeatur, probandum eſt actoris intereſſe. dec.177. n. 4. *Royas.*

Ad damna, & intereſſe, ut quis teneatur regulariter, eſt neceſſaria juſtificatio intereſſe quod debitor patitur. d.130. n.4. *Royas.*

Debitor.

Debitor condemnatus, quotieſcumque facit novas probationes, non impeditur creditor, quin novis juribus, & probationibus uti valeat ad elidendam probationem jam factam. d.10. n.9. *Meltio.*

Inter debitorem ceſſum, & ceſſionarium, formalem ſtipulationem requirit, ut delegatus ad hoc vim ſolutionis habeat. d. 13. n. 2.

Debitori facta hypothecæ remiſſio ab anteriori in concurſu creditorum præjudicat remittente quoad potioritatem, ita ut anterioritas ſibi remaneat inofficioſa contra concreditores hypothecarios. d.3. n.4. *Bichio.*

A debitore obligatio ſimpliciter facta de ſatisfaciendo creditoribus creditoris, extenditur etiam ad non expreſsè nominatos. d.4. n.8. *Meltio.*

Ad debitorem, quotieſcumque pecunias ſequeſtratas conſtat ſpectare mandatum de conſignando denegari non poteſt. d.5. n.2. *Decano.*

Debitor non poteſt carcerari, uti de fuga ſuſpectus, liquido non exiſtente debito. d. 21. n.4. *Otthobono.*

Hypotheca ſemel extincta, non poſſunt cauſam habentes à debitore in re jam hypothecata ex lucri cauſis amplius moleſtari. d.19. n.11. *Corrado.*

Vide in verbo *creditum.* d.73. n.3. *Corrado.*

Inter debitores, & emptores ſolutionis modus variatur; donec de errore plenè, & concludenter doceat. d.75. n.45. *Cerro.*

Ex debitoris conſenſu naſcitur traditio rei exiſtentis penes creditorem, ſe in ſolutionem reddentis, ac deliberantis, juncta ipſius recipientis creditoris acceptatione. d.74. n.4. *Veroſpio.*

Debiti inveriſimilitudo oritur ex longa dilatione exigendi creditum facta à creditore inope, & pecuniis etiam in exiguis ſummis indigente, deciſ. 21. nu. 9. *Otthobono.*

Debita ſolvere tenetur adminiſtrator bonorum, qui fructus hæreditatis percepit, nec ſufficientem de illis aſſignat rationem. d.27. n.23. *Corrado.*

Debitum, quod habet hæres cum defuncto computatur in hæreditate defuncti. d.31. n.5. *Corrado.*

Debita teſtatoris de jure ſunt ſolvenda ab hærede abſque mandato teſtatoris. d.34. n.17. *Cerro.*

Debiti ſolutio liberat fundum ab hypotheca.

Debitum non probatur ex confeſſione debitoris, cum creditore dumtaxat, maximè cum eſt decocturus; ne in ejus ſit poteſtate defraudare creditores, dec. 101. n.1. & 2. *Bichio.*

Debitorem eſſe decoctum, vel de proximo decoctum paria ſunt. ibid. n.3.

Debitum agnitum, & acceptatum per ſolutionem partis amplius non poteſt impugnari. d. 103. n.5. *Celſo.*

Debitor quis evidenter apparet ex verbis per ſe ſcriptis. *Reſto debitore.* ibid. n.3. *Celſo.*

Pro debito in nundinis contracto executivè proceditur. d.110. n.16. *Bichio.*

Debitor dotis poteſt liberationem conſequi à viro etiam inſcia uxore; ſed ipſe tenebitur, ſecus ſi ea aſſentiat. d.107. n.8. & 9. *Bichio.*

Debitor dotis poteſt liberationem conſequi, etiam mediante præſcriptione completa, vivente viro; firma tamen manente mulieris actione de dote contra bona viri, ibid. n.9. *Bichio.*

Debitorem ſe declarans in aliquo inſtrumento qui ante promiſit, convincitur non ſolviſſe. d.257. n.21. *Celſo.*

Contra debitorem, ex propria confeſſione conven-

Digitized by Google

tum non habet locum præſcriptio. d.257. n.23.

Debitor debitoris, etiam primi excuſſione non facta, poteſt à creditore ex Camerali Obligatione conveniri, & executi. d. 113. n.3. *Celſo.*

Debitoris bona adjudicata creditori per Judicem ejus fiunt propria. d.110. n.10.

Debitoris res æquivalens, vendita à creditore, præſumitur ſufficiens pro debito, niſi ipſe probet quid ex tota re retractum fuerit. d.265. n.6. *Celſo.*

Debitoris res accepta à creditore, præſumitur ſufficiens pro debito, niſi diverſum creditor probet. ibid. n. 5.

Debitoris prima obligatio remanet illæſa cum ceſſio fundata eſt in credito reſoluto; dum per eam debitum non potuit extingui. d.115.n.4. *Bevilaqua.*

Debitor multo minus tenetur ex ceſſione, cum eam fecit de nomine, tale quale eſt, declarans ſe ad illius manutentionem nolle teneri, ibid. n. 9.

Pro debito ſimplici pecuniario non intervenientibus requiſitis Caſtrenſ. *in leg.3.§.fin. ff. de eo quod certo loc.* fructus etiam promiſſi, & taxati non poſſunt prætendi. d.117.n.1. *Celſo.*

Debitor non eſt in mora, creditore non exiſtente in loco convento ad ſolvendum, vel non conſtituente ibi procuratorem. d.120. n.4. *Veroſpio.*

Debiti ſolutione tollitur omnis obligatio, ibid. nu.1. *Veroſpio.*

Cum debitum eſt proportionatum ſolutæ quantitati, creditur ſolutio facta in extinctionem illius debiti, non autem diverſi, ibid. n.10. *Veroſpio.*

Debitor.

Debitor Principalis, quando quis efficiatur ſuſcipiens in ſe nomine debitorum. d.123. n.10. *Royas.*

Debitoris ceſſi inexigibilitas probatur ex mandato contra eum relaxato, quod exequi non potuit propter legitima impedimenta. d. 124. n.1. *Carillo.*

Quinimo ex citationibus factis contra cedentem ad judicandum bona debitoris. ibid.

Inexigibilitatem ad probandam quoties agitur vigore obligationis de manutenendo nomen debitoris exigibile, ibid. n.2.

Sufficiunt diligentiæ executorum & citationes pro judicatione bonorum per eum facta, ibid.

Debitor ſi ſit inſtitutus hæres univerſalis à creditore; tunc actiones remanent confuſæ & extinctæ. d. 147. n.12. *Cerro.*

Debitor ſpecie non extante ſpecie non tenetur ad intereſſe. d.163.n.4. *Royas.*

Debitor poteſt quandocumque etiam ante tempus ſatisfacere ſuæ obligationi creditore volenti. d. 164. n.11. *Royas.*

Debitor ut condemnetur ad intereſſe, & damna paſſa per creditorem ob retardatam debiti ſolutionem, quid requiratur. d.173. n.3. *Royas.*

Debitum illiquidum non poteſt impedire redintegrationem. d.144. n.4. *Royas.*

Per debiti accollationem quis efficitur principalis debitor, ac ſi ab initio ad debiti ſolutionem ſe obligaſſet. d.171.n.13. *Royas.*

Debiti ſolutionem hæres fruſtra petit, ſi ſtatim id reſtituturus ſit, d.26.n.14.

Decima.

Decimandi jus eſt ſpirituale, nec cadit ſub commercio laicali. d. 95. n. 20. *Meltio.*

Decimæ, & jus decimandi Laicorum non poſſunt eſſe ſub commercio, ibid. n. 6.

Deciſio.

Deciſio in eadem cauſa facta de ſtylo Rotæ non poteſt oppugnari in alia diſputatione, ſed præſupponi debet. d.4. n.6. *Meltio.*

Deciſiones 213. n.7. coram Cavaler. & d.193. n. 8. apud Zacch. de Oblig. Cameral. in quibus terminis loquantur. d.107.n.11. *Bichio.*

Deciſio loquens perfunctoriè, & ex abundanti, non attenditur. d.108. n.17. *Celſo.*

Deciſio 28 n.8.p.6. recent. Dec. 163. n. 14. & ſeq. p. 2. diverſ. & deciſ.506. n.1. coram Sanct. me. Greg. XV. quomodo loquantur, & in quibus procedant. d.109. n.11. *Celſo.*

Deciſiones de Stylo Rotæ ſupponendæ ſunt. d. 111. n.16. *Bichio.*

Deciſio ſecundum ſtylum Tribunalis Rotæ, in nova diſputatione eſt ſupponenda, & non poteſt in dubium revocari, niſi partibus denuo ſuper ibi deciſis auditis revideatur. d.116.n.7. *Bevilaqua.*

6 Dec. opinio in conſ. 137. *refutatur.* dec. 158. n.6. *Veroſpio.*

Declaratio.

Declaratio facienda, mutat titulum ipſo jure, ſi ſequatur à poſſidente. d.12.n.4. *Cerro.*

Declaratio non poteſt fieri continens novam diſpoſitionem, niſi adhibitis ſeptem teſtibus, aliiſque ſolemnitatibus in teſtamento requiſitis. deciſ.34. n. 3. *Cerro.*

Donatio contemplatione matrimonii quando facta fuit viro, ac mulieri pro ſe ipſis, ac eorum filiis ſtipulantibus de filiis ex eodem matrimonio eſt intelligenda ſtipulatio. Hæc tamen opinio recipit diſtinctiones, & declarationes. d.87.n.6. *Otthobono.*

Declaratio nihil de novo addit. deciſ. 136. num. 12. *Royas.*

Declaratio ex intervallo facta non poteſt præjudicare ei, cui medio tempore fuit jus quæſitum, d. 157. n.11. *Panzirolo.*

Decoctio.

Confeſſio de recepto dotis, à viro poſt decoctionem ipſius emiſſa in præjudicium creditorum fidem non facit, quamvis promiſſio præceſſerit. deciſ.3. nu.1. *Bichio.*

Confeſſio dotis de recepto, à viro, poſt etiam decoctionem emiſſa, ubi habetur obligatio de reſtituendo, probat quoque ad præjudicium creditorum concurrentibus conjecturis, ibid. n.5.

Decor.

Decor familiæ melius conſervatur, quia bona in primogenitis quam inter plures ea diſtribuen. pro decoris familiæ augmento, mandans inſtitui hæredem dat facultatem diſponendi ad libitum etiam in unum tuntum de familia. d.100.n.19. & 21. *Cerro.*

Decretum.

Decretum, vigore cujus fit inſtrumentum explicatur ab ipſo inſtrumento. d.12. n.2. *Cerro.*

Decreta, & ſententiæ, quoad telam judiciariam, & ordinem proceſſus juſtificantur ex legitimatione perſonarum, & ex citationibus ad omnes actus ſubſtantiales concurrente Judicis juriſdictione. dec. 15. n.1. *Meltio.*

Decretum Judicis etiam non ſufficit, quod habeatur Inſtrumentum pro inſinuato. deciſ.63. num.25. *Meltio.*

Subſcriptio ſimpliciter concepta cenſetur facta in executionem præcedentis decreti, & ad ejus limites reſtricta. d.88. n.1. *Veroſpio.*

Et intercedente temporis brevitate inter decretum, & actum, ibid. n.4.

Decretum quando eſt conditionale, ſi non appareat de non adimplemento conditionis evaneſcit. dec. 153. n. 17. *Corrado.*

Decretum, quando remaneat ſuſpenſum, & inane. d.153. n. 18. *Corrado.*

Defectus.

Defectus ſolemnitatum non habetur in conſideratione in actu pupillo utili, & quando ipſe non dat de nullitate: imò agit pro obſervantia contractus. d. 15.n.10. *Meltio.*

Ex defectu citationis ſufficit generalis citatio ad tollendam

Digitized by Google

dam nullitatem. deciſ. 95. n. 2.

Neque attenditur nullitas defectu citationis, quando citati non potuiſſent impedire, vel mutare ſententiam, ibid. n. 5. *Meltio.*

Defenſio.

Citandus ille non eſt, quem conſtat nullam habere defenſionem. d. 73. n. 20. *Arguelles.*

Deficientia.

Fideicommiſſum, uti hæres gravatus ſub conditione deficientiæ illius filiorum ipſis de tempore ejus mortis ſuperextantibus evaneſcit. deciſ. 59. num. 14. *Corrado.*

Defunctus.

Defuncti voluntate, & conſenſus antequam hæreditas adeatur, conſervetur in hæreditate jacente, quæ perſonam defuncti repræſentat. deciſ. 15. n. 8. *Meltio.*

Vulgatiſſimum eſt in hæredem dari eaſdem actiones civiles, quæ contra defunctum competebant, quia eſt una perſona cum defuncto. deciſ. 73. n. 15. 16. *Arguelles.*

Defuncti obligatio, ex perſona hæredis immutari non poteſt, ibid. n. 27.

Defuncti factum totaliter approbat hæres, adeundo ſimpliciter hæreditatem. d. 110. n. 5. *Cerro.*

Defunctus quando non poſſit dici, quod decedat pro parte teſtatus & pro parte inteſtatus. deciſ. 147. n. 20. *Cerro.*

Delatio.

Delatio ſimplex appellationis afficit quidem ut Judex, à quo non poſſit amplius ſe in ea cauſa intermittere, non autem ut cauſam inappellabilem, ſed dat appellabilem in præjudicium partis. d. 75. n. 10. *Cerro.*

Delegatus.

Delegato ad hoc ut vim ſolutionis habeat, requirit ſtipulationem formalem inter debitorem ceſſum, & ceſſionarium. d. 13. n. 2. *Veroſpio.*

Deliberatarius.

Deliberatario pro manutentione ſufficit, quod non conſtet clarè, & notoriè de nullitate, & injuſtitia deliberationis ex eiſdem actis. deciſ. 77. n. 2. *Otthobono.*

Deliberatio.

Deliberatio judicialis præſumitur juſta, & valida, d. 77. n. 1. *Otthobono.*

In deliberatione prætenſus exceſſus debet concludenter probari, ibid. n. 3.

Poſt deliberationem, ſolutio fructuum decurſorum in ſubjecta materia inducit approbationem calculi, ſuper quo fundatur; & ipſius deliberationis, ibid n. 9.

In deliberationis actu præſens pecunia de jure requiritur, ibid. n. 11.

Deliberatio bonorum facta ſine citatione partis, non tenet. d. 143. n. 10. *Bichio.*

Deliberatio bonorum, antequam fiat, debet concedi terminus parti ad reluendum. ibid. n. 11.

Demonſtratio.

Demonſtratio conditionem non inducit, & nihil intereſt, an vera ſit, aut falſa, dummodo conſtet de demonſtrato. d. 62. n. 9. *Arguelles.*

Demonſtratio nihil aliud eſt, quàm ſignum adjectum pro majori declaratione, ibid. n. 9.

Demonſtratio, & conditio inter ſe differunt remiſſivè.

Delinquens.

Aliud eſt delinquere in officio, & aliud delinquere occaſione officii. d. 111. n. 13. *Bichio.*

Depoſitarius.

Depoſitarius, qui vigore ordinis debitoris pecunias creditori ſolvit, valet tantum contra facientem ordinem per ſuas actiones dirigere, non contra recipientem pecunias. d. 139. n. 2. *Royas.*

Depoſitarius præſumitur ſolviſſe penes ſe depoſitatis. d. 149. n. 17. *Veroſpio.*

Depoſitio.

Vide in verbo mandatum, d. 4. n. 18. *Meltio.*

Deputatio.

Actus præſumitur expeditus in executionem præcedentis mandati: maximè præcedente deputatione ſpeciali ad certum tantum actum. d. 78. n. 2. 3.

Deputatio notarii curiæ Epiſcopalis, ad Epiſcopum ſpectat. d. 142. n. 4. *Bichio.*

Derogatio.

Teſtator per Epiſtolam, vel alium ſimplicem actum voluntatis declarativum diverſimodè diſponendo non poteſt diſpoſitioni derogare in teſtamento factæ, & perfectæ non adhibitis ſeptem teſtibus; aliiſque ſolemnitatibus adhiberi ſolitis. dec. 34. n. 1. *Cerro.*

Licet conſtitutio Urbani Octavi 65. eam extendat ad cenſus, non tamen obſtat eis, quibus confirmavit contractum Cenſus cum derogatione, &c.

Deſcendens.

Inter deſcendentes ſecundi, & ulterioris geniti, ordo ſucceſſivæ vocationis cenſetur repetitus ne plus videatur tribuere remotioribus, quàm proximioribus magis dilectis. dec. 100. n. 17. *Cerro.*

Deſcriptio.

Deſcriptio pecuniæ in banco ad favorem alicujus de ordine Domini, habet vim ſolutionis. deciſ. 5. n. 4. *Decano.*

Deſcriptio pecuniarum ad favorem ejus, qui non habet titulum, vel cauſam habilem ad acquirendum, non transfert in ipſum recipientem Dominium, ſed reſolvitur in ſimplicem traditionem, ibid. n. 5.

Deſertio.

Deſerta eſt ſententia ob non prorogationem, & tranſit in judicatum. d. 113. n. 1. *Celſo.*

Dives.

Semel dives præſumitur ſemper dives. dec. 178. n. 14. *Royas.*

Detractio.

Cum detractiones objectæ eò minus alienationis, ac alia pro exceptione deducta, longiorem diſcuſſionem expoſcunt, quàm ſubjectæ materiæ poſtulat ratio. d. 59. n. 18. *Corrado.*

Devolutio.

Devolutio, ubi non eſt clara, non poteſt procedi per viam manutentionis. d. 67. n. 14. *Celſo.*

Devolutioni locus eſſe non poteſt nec identitate rei devolutæ, nec directo probato dominio, dec. 125. n. 3. *Royas.*

Devolutionis in caſu ad probandum dominium directum, ac identitatem rei devolutæ non ſufficiunt locationis ſolutiones, aliæque confeſſiones & adminicula, ibid. n. 4.

Dictio.

Dictio *Alias* facit diſpoſitionem contrariam diſpoſitioni præcedenti. d. 14. n. 11. *Terracinen.*

Dictio *Forte* quando reſpicit factum, dubitationem præfert. d. 40. n. 6. *Cerro.*

Statutum Interamnen. videtur excludere fœminas tantummodo ab hæreditate donantis; dum enumerando perſonas, à quarum ſucceſſione illas excludit, procedit per dictiones alternativas, &c. Secus ubi procedit per dictiones alternativas dumtaxat in parte donationis, in parte verò excluſionis utitur verbis, & dictionibus conjunctivis, & copulativis, &c. d. 56. n. 10. 11. 12. *Cerro.*

Dictiones ſolum ipſi ſunt perſonaliſſimæ. d. 133. n. 5. *Cornelio.*

Dictio vel eſt disjunctiva, ibid.

Dies.

Citatio ad ſententiam non reſtricta ad primam diem, ſed

Digitized by Google

ſed concepta cum clauſula ; *Et deinde antea cum continuatione*; probatur ad duas , & tres alias ſequentes dies juridicas. d.78.n.5. *Cerro.*
Dies obligationis conditionalis ceſſit, & venit, impleta conditione. d.62.n.21. *Arguelles.*
Dilatio.
Dilationibus inutilibus , ac expenſis litigantes fatigari , ſicque eorum jura periclitari non decet , d.26. n.3. *Corrado.*
Dilatio conceſſa debitori ad ſolvendum , ceſſat , ſi debitor ſuccedat creditori. d.31.n.9. *Corrado.*
Diligentia.
Diligentia creditoris in exigendo ſua credita , facit præſumere ſolutionem. d.118.n.6. *Albergato.*
Diminutio.
An diminutione rerum , & bonorum diminui valeat , contingenter poſt mortem Patris remiſſivè. d. 45. *Meltio.*
Diminutio pretii hæreditatis , quæ contingit pendente mora contumaciali hæredis ad ſolvendum ſupplementum legitimæ filio debitæ , cedere debet ad damnum ipſius poſſidentis , ibid. n. 6.
Diſdicta.
Diſdicta non terminat Societatem , niſi ſit executa , & reproducta. d.102. n 9. *Celſo.*
Diſpendium.
Diſpendium quis pati non debet , unde præmium meruiſſe videtur. d.180. n.3. *Rojas.*
Diſpoſitio.
Diſpoſitio Mulieris ſecundo nuptæ , ex qua filii ex primis Nuptiis ſuſcepti neque legitimam conſequantur , tanquam iniqua , ac injuſtis artibus exorta penitus reprobatur. d.46.n.36. *Corrado.*
Diſpoſitio *leg. curabit* , declaratur obtinere locum in caſu , quo pretium penes emptorem pro ſecuritate evictionis remanſiſſet. d.61.n.3. *Veroſpio.*
Diſpoſitio ſubſequens certas perſonas comprehendens , ac gravans , præcedentem illarum vocationem comprobat. d.55. n.17. *Corrado.*
Diſpoſitiva pars ſcripturæ attendi debet. deciſ. 167. num. 1.
Diſponere teſtator poteſt de bonis hæredis. deciſ. 110. n. 4. *Cerro.*
Diſpoſitio generaliter facta non porrigitur ad caſum , in quo quis non habet poteſtatem. deciſ. 127. n. 2. *Ghiſilerio.*
Diſpoſitio contrahentium reſtringitur , & modificatur ex forma ſtatuti. d.196.n.8. *Rojas.*
Diſpoſitio Juris Canonici , quod , hæres etiam ceſſante beneficio inventarii non teneatur de proprio non habet locum in foro judiciali , ubi contrarium eſt verius atque receptius. d.17. n.20. *Corrado.*
Diverſitas.
Diverſitas temporis , & ordinis arguit diverſitatem rei. d.114.n.13. *Celſo.*
Diviſio.
Diviſio , quæ pro juſta , & valida à partibus acceptata fuerit , non poteſt poſtea ab altera earum ex parte impugnari , &c. d.49. n.1. *Cerro.*
Diviſionis inſtrumentum benè probat contra dividentes , & habentes cauſam ab eis. deciſ. 117. nu. 10. *Celſo.*
Dolus.
Dolus in contractu minoris abſque ſolemnitatibus , à ſtatuto præſumptus excludit omnem ratificationem ex lapſu temporis deductam. deciſ. 63. nu.11. *Meltio.*
Doloſè alienare dicitur hæres gravatus , cum habet ſcientiam fideicommiſſi in re alienata. d. 110. n. 14. *Bichio.*
Vel cum alienando potuit cogitare ſe non futurum eſſe ſolvendo , ibid. n.15.
Doli præſumptio intrat illum qui judicialiter requiſitus aliquid producere , & recuſat producere. dec. 142. n. 6. *Bichio.*
Dolus in dubio non præſumitur. d. 161. n.8. *Rojas.*
Dominium.
Dominium non poteſt in dubium revocari ubi apparet de Confeſſione , & recognitione facta per Adverſarium. d.4.n.14. *Meltio.*
Dominium locorum montium oſtenditur ex litteris patentibus , ubi deſcriptio vim habet traditionis fictæ , verè æquiparabilis. d.52. n.1. *Veroſpio.*
Vide in Clauſula *ad habendum*. deciſ. 58. num. 7. *Veroſpio.*
Conceſſio facta laicis ſemper eſt invalida , ſive fiat per modum infeudationis , ſive locationis : maximè ſi fiat jure principalis affictus , per quem transfertur utile dominium. d.95.n.28. & 29. *Meltio.*
Decretum manutentionis ſine actuali apprehenſione non transfert dominium. d.97.n.4. *Veroſpio.*
Ad effectum hypothecæ generalis ſufficit , quod res fuerit in Dominio contrahentis ſive de tempore contractus , ſive poſt. d.99.n.3. *Decano.*
Dominium transfertur ex venditione rei , vel datione in ſolutum. d.164.n.13. *Rojas.*
Dominus.
Domini concedentis emphyteuſim non intereſt , quod bona citius ad remotionem tranſeant , ad quem alias quandocunque ſunt tranſitura , & ab initio erat notus concedenti , ad ſecundam ejus voluntatem ſuccedit. d.35. n. 18. *Peutingero.*
Et intrat defectus poteſtatis in alienante , qui neque cum conſenſu Domini uni ex comprehenſis in præjudicium aliorum comprehenſorum , qui ex lege inveſtituræ prius ſuccedere debuiſſent , diſponendo gratificare potuit , ibid. n. 10.
Procedit etiam ſolum quod conſideratur præjudicium Domini directi , quia ſi Dominus prætendit caducitatem , vel laudemium , quia dos eſt cauſa neceſſaria , præſertim quando aliunde mulier dotari non poteſt. d. 61. n.2. *Veroſpio.*
Declaratio Procuratoris in Judicio ſe nolle eſſe Procuratorem non inficit actum poſtquam eſt jam Dominus litis effectus , invito Actore , qui propterea validè contra ipſum proſequutus fuit judicium. d.27. n.13. *Otthobono.*
Conſenſus Domini directi reſervatus cum clauſula *quatenus requiretur & non alias* , non præjudicat naturæ locationis. d.123.n.6. *Rojas.*
Sed imo tuetur ab omni præjudicio. ibid.
Dominus directus aliud eſt quod titulo venditoris, directum dominium , vel annuam præſtationem cedat. d.122. n.19. *Cerro.*
Dominus directus cogi non poteſt invitus ad vendendum emphyteutæ directum dominium. dec.122.n.5. *Cerro.*
Domino directo nullum præjudicium infertur , ſi alius habeat utile dominium , & ille alteri fructus conſignet , ut ſibi ſatisfaciat de ſuo credito. dec. 146. n. 16. *Cerro.*
Domus.
Domus ſi ſit prohibita quoquo modo vendi , aut alienari irrequiſito proprietario ſub pœna caducitatis , tum ſuper ea non poteſt reſtitui hypotheca. d.146. n.5. *Cerro.*
Donans.
Donans inter vivos tenetur ſibi reſervare certam quantitatem cauſa teſtandi. d.39. n. 6. *Rojas.*
Donans verba donationis , quatenus eſſent dubia , declarare etiam ex intervallo poteſt. deciſ. 48. nu. 9. *Otthobono.*
Donans eo modo quo ipſe poſſidet , non cenſetur voluiſſe includere , niſi partem quæ ſua erat. ibid. n.12.
Donatarius.
Donatarius univerſalis, ad hæc ut teneatur ſervare factum

Digitized by Google

factum defuncti, duo copulativè requiruntur, nempe quod donatio ſit univerſalis omnium bonor. & quod nullus alius datus fuerit hæres univerſalis. d. 86. n.14. *Meltio*.

Clauſula *ad habendum*, &c. in inſtrumento donationis appoſita, convincit perſonam donatarii fuiſſe principaliter contemplatam, non autem filios ex eo, aut ex alio matrimonio naſcituros. deciſ. 87. nu. 5. *Otthobono*.

Donatarius univerſalis reputatur loco hæredis. dec. 39. n. 20. *Rojas*.

Donatio.

Donatio inter Virum, & Uxorem, prohibita eſt de Jure communi. d.21.n.3. *Corrado*.

Donatio inter virum, & uxorem prohibita eſt per *Statutum Urbis lib.* 1. *c.*135. cujus diſpoſitio extenditur etiam ad palliatas, & quolibet prætextu veſtitas, ubi procedit irritando. ib. n. 44.

Donandi voluntas, quæ ex facti circumſtantiis apparet legitimis conjecturis, Judicis arbitrio penſandis, ſatis juſtificatur, ibid. n. 5.

Donatio inter ſponſos, ante contractum matrimonium non eſt prohibita, ibid. n. 19.

Donatio inter ſponſos, quæ ſimulato receptæ dotis prætextu intenditur fieri à lege, maximè improbatur, ac ſpecialiter irritatur, licet Matrimonii contractum præceſſerit, & n.28. ibid. n. 20.

Donatio inter ſponſos, cujus effectus confertur in tempus ſequentis Matrimonii ſpecialiter eſt interdicta, ibid n. 21.

Donatio propter nuptias etiam matrimonio conſtante, eſt à lege permiſſa, ibid. n. 26.

Donatio acceptari poteſt etiam poſt mortem donantis, ſi modo donator medio tempore bona in alium non tranſtulerit titulo ſingulari. deciſ. 39. num. 2. *Royas*.

Donatio inter vivos reputatur, ſi quis id claris verbis, & iiſdem id expreſſerit, ibid. n. 4.

Donatio facta ſtipulantis pro ſe, ac hæredibus, & ſucceſſoribus extenditur ob verborum generalitatem, ad filios etiam ex ſecundo Matrimonio naſcituros. d.87. n.4. *Otthobono*.

Donatio contemplatione Matrimonii quando facta fuit viro ac mulieri pro ipſis, ac eorum filiis ſtipulantibus, de filiis ex eodem Matrimonio eſt intelligenda ſtipulatio. Hæc tamen opinio recipit diſtinctiones, & declarationes. d.87.n.6. ibid. &c.

Donatio contemplatione Matrimonii facta conjugibus, vel alteri ex eis ſtipulantibus pro ſe, ac pro filiis ex ipſis, vel ex Matrimonio naſcituris, ad alios extendi non poteſt, quia ſtipulationis verba ad certas perſonas reſtricta ſunt, ibid. n. 7.

In Donationibus, & legatis cauſa mortis tempus exiſtentis conditionis inſpicitur. deciſ. 99. num. 21. *Decano*.

Donatio facta inter vivos, quatenus tamen donans moriatur ſine filiis, non dicitur donatio cauſa mortis, ibid. n.22.

Donationem ſapit crediti contracti remiſſio. dec.109. num. 6.

Donatio rerum pupilli eſt tutoribus, & curatoribus expreſsè prohibita, ibid. n. 7.

Donatio conditionalis, niſi ſerventur conditiones in ea appoſitæ reſolvitur. d.139. n. 7. *Ghiſilerio*.

Quod multo magis procedit, ſi adſit pactum reſolutivum in caſu inobſervantiæ, ibid. n.2.

Donatio quando dicatur omnino evanuiſſe, ibid. n. 9.

Donatio facta ad finem conferendi lucrum, & utilitatem Donatario, non debet in ejus damnum retorqueri, ibid. n. 13.

In Donatione valet pactum quod donatarius teneatur ad ſolutionem debitorum donantis etiam de proprio, ibid. n.15.

Donatio facta ſub certis conditionibus, *& cum clauſula non aliàs aliter &c.* cenſetur donantem noluiſſe donare, niſi cum dictis conditionibus. deciſ.130. num. 16.

Donatione quis non eſt privandus donec non fuerit per rem judicatam reſciſſa & reſoluta, deciſ. 139. n. 8. *Cerro*.

Donatio inter maritum, & uxorem eſt prohibita. d. 154. n. 22. *Bichio*.

Donatio inter virum, & uxorem morte confirmatur, ibid. n. 24.

Donans. Donator.

Donatoris intentioni eſt ſatisfaciendum. deciſ. 30. n.8. *Ghiſilerio*.

Donans in donatione poteſt aperire pacta, & conditiones ſibi bene viſas, ibid. n. 14.

Acquieſcentiâ & patientiâ colligitur mentem donantis eſſe non revocandi donationem conditionalem, ibid. n. 17.

Et ex quibus dicatur evacuata dicta acquieſcentia & patientia. n.18.19.20.

Donatio etſi anterior, & cum hypotheca, non præjudicat ementi poſtea rem donatam, ſi ille ſit in poſſeſſione. d.127.n.4. *Ghiſilerio*.

Donans poteſt ante aditionem liberè diſponere de re donata, ibid. n. 5.

Donationis fraus & ſimulatio præſumitur ex immenſitate donationis, ac conjunctione ſanguinis, ibid. num. 10.

Donatio ſimulata & fraudulenta non præjudicat creditoribus poſterioribus ex cauſa oneroſa. ib.

Donationis legitimæ exceptio, quæ fideicommiſſario competebat, competit etiam emptori bonorum illius, ibid. n. 11.

Donatarium & maximè affinem non præſumitur donans voluiſſe in plus gravare quàm ſit res donata. d.130.n.12. *Ghiſilerio*.

Donatarius pacto tenetur in donatione ad ſolutionem debitorum donantis, etiam de proprio, ibid. n.15.

Donatarius pendente lite manutenendus eſt in poſſeſſione rerum donatarum. d.130. n.9. *Cerro*.

Donatarius pendente lite eſt manutenendus in poſſeſſione rerum donatarum ſic eidem debentur quoque earumdem rerum donatarum. d.131.n.10.

Dos.

Dos quæ apparet non data non poteſt repeti. dec.21. n.29. *Corrado*.

Dos dicitur congrua, quando non conſtituitur in legitima. d.24. n.24. *Corrado*.

Dos exceſſiva ad juſtam quantitatem, juxta vires patrimonii moderanda, ac reducenda venit, ibidem num. 25.

Dos promiſſa in exceſſu per minorem, poteſt pro ſumma excedenti non ſoluta retineri, & ſoluta repeti, ibid. n. 27.

Dos congrua aliquando major, quàm ſit præſcripta legitimæ quantitas, attenta dignitate viri, & aliis circumſtantiis prudentis arbitrio, poteſt conſtitui, ibid. n. 29.

Dos non poteſt conſtitui in moderato exceſſu ad præjudicium minoris, ac everſionem fideicommiſſi habita etiam ratione dignitatis, & meritorum viri quando mulier alteri nuberet æqualis ſibi conditionis viro, licet minus qualificato, ibid. n. 30.

Dotis privilegio bona emphyteutica alienari poſſunt, talique modo alienata, mortua muliere transferuntur ad hæredes. d.35. n.21. *Peutingero*.

Dos filiæ cenſetur conſtituta ex bonis paternis, prout fieri debet. d.41. n.13. *Corrado*.

Dos Materna non imputatur in legitimam ex bonis Aviæ Matre prædefuncta, debitam Nepoti ex propria perſona, cum illam ipſe conſequatur vigore ſtipulationis adhibitæ in inſtrumento dotali, ut hæres matris, ib.n.14.

Dos

Digitized by Google

Dos non debetur; niſi Matrimonium, & Nuptiæ actualiter contrahantur, ibid. n. 8.

Dos, & donatio propter Nuptias, quæ conſtituuntur ex cauſa certi Matrimonii, ſoluto matrimonio ſpectant ad filios, tam ejuſdem, quàm alterius Matrimonii. d.88.n.7. *Otthobono.*

Dos à patre profecta ſolum matrimonio per mortem viri ad patrem revertitur etiam ſupetexiſtentibus filiis. d.93.n.7. *Cerro.*

Interpellatio facta alteri, quam hæredi illius, ex cujus bonis eſt facienda ſolutio dotis, non conſtituit illum in mora. d.82.n.5. *Otthobono.*

Dos ad effectum lucri pro ſoluta habetur, licèt peti non poſſit antequam ſolutionis dies cedat. d.14.n.5. *Terracinen.*

Dotis debitori ſuffragatur præſcriptio ſtatutaria Urbis, vel tricennaria. d.107.n.7. *Bichio.*

Dotis debitor liberatur efficaciter à viro; etiam ſine conſenſu uxoris, ſed ipſe ei tenetur, ibid. d,107. num. 8.

Sed omnes liberantur, ſi uxoris accedit aſſenſus, ibid. num. 9.

Dotalis fundus eſt inalienabilis, & per conſequens impræſcriptibilis conſtante matrimonio, ibid. nu. 10. *Bichio.*

Dotantium favore promiſſio vir de renunciatione uxoris omnibus hæreditatibus paternis, fraternis, & aliis ſibi deferendis adimpletur per matrimonium, juxta formam dictæ promiſſionis contractum, & conſummatum, ibid. n. 15.

Et ob non contradictionem ſpatiò longiſſimi temporis, ibid. n.15.

Dotis promiſſor non poteſt conveniri ab uxore, ſed ſolum à viro ſtante matrimonio. deciſ. 108. num.7. *Bichio.*

Dotis debitor liberatur à viro, mediante acceptilatione, vel confeſſione de recepto, ibid. n.9.

Vel mediante gratuita alienatione, aut remiſſione, ibid. n. 11.

Aut ex triginta annorum præſcriptione, ibid. n. 19.

Dotalis fundus non poteſt alienari, ſed benè debitum dotis, ibid. n.16.

Dotis debitum ut præſcribatur exigit triginta annos completos, Idid. n.20. *Celſo.*

Dotis promiſſor, ſi in aliquo inſtrumento ſe illius debitorem agnovit, certa eſt dictæ dotis non ſolutio, ibid. n. 21.

Dotis creditum illiquidum non retardat immiſſionem in Salviano, ibid. n.10.

Dos conſtituta primo viro cenſetur data quoque ſecunda, limita. d.147. n.1.3. *Cerro.*

Dotis parvitas non liberat maritum ab onere alimentorum. d.178. n.6. *Royas.*

Dotis fructus debentur ei, qui onera matrimonii ſuſtinuit. d.157.n.1. *Panzirol.*

Dotis quantitas illa eſt attendenda, quæ ab initio fuit conſtituta, non autem ea, quæ fuit expreſſa ad majorem pompam, ibid. n. 10.

Dotis augmentum magis ſuſpectum eſt, quàm dos. d.175.n.6. *Royas.*

Augmentum dotis non dicitur, ſed major dos, quod in limine ſecundi matrimonii vidua tradidit ad compenſandam viduitatem, ib. n. 7.

Vidua indiget majori dote, quàm virgo. dec.175.n.8. *Royas.*

Dotis augmentum factum ab uxore in limine ſecundi matrimonii, habet pro reſtitutione privilegium. *Auth. res quæ Cod. commun. de legat.* ibid. n. 9.

Cùm ſit verè, & propriè dos, idemque de eo judicetur, ac de ipſâ dote, ib. n. 10.

Et pro illius ſolutione, & reſtitutione alienari poſſunt bona fideicommiſſaria in ſubſidium, ibid. n.11.

Dotis reſtitutio debet fieri ſecundùm valorem monetæ, quæ currebat de tempore conſtitutionis dotis, ibid. num. 7.

Dos conſtituta in ſcutis auri poſtmodum abrogatis reſtitui debet, non ad æſtimationem monetæ novæ currentis, ſed ad æſtimationem antiquæ currentis tempore contracti matrimonii. ibid. n.8.

Dos reſtitui debet de jure communi ſtatim, ſi conſiſtat in ſtabilibus, ſive mobilibus, ſi verò in pecuniâ, infra annum. d.169.n.4. *Royas.*

Intellige de dote data, ſeu promiſſa, eo modo, de quo prædicta verba loquuntur, non autem de alia parte dotis, ſi alio modo promiſſa fuit. d.175.n.42. *Royas.*

Dos conſtituta in ſcutis auri, in auro, diverſo modo accipitur, quàm ſi fuerit conſtituta in ſcutis auri ſimpliciter. d.171.n.3. *Royas.*

Dos conſtituta in ſcutis auri ſimpliciter intelligitur de ſcutis, quæ tunc temporis currebant, ibid. n.4.

Dotis.

Excluſio ſtatutaria fœminarum propter maſculos, habet tacitam conditionem quatenus ſoli maſculi velint ſuccedere, & fœminas dotare. deciſ. 33. n. 10. *Otthobono.*

Dubium.

in Dubio ſemper validitas actus præſumitur. d.4. n.2. *Meltio.*

in Dubium non poteſt revocari dominium, ubi apparet de Confeſſione, & recognitione per Adverſarium facta, ibid. n.14.

E

Eccleſia.

INveſtitura tam æquitate attenta concedendi debetur proximiori ſuperſtiti, quàm ex conſuetudine Eccleſiaſtica, quæ attendi debet. Maximè quando Eccleſia non vult pro ſe retinere emphyteuſim. d.28.n.8. 9. 10. & 11. *Meltio.*

Eccleſia quando pro ſe non vult retinere, fœmina, tam ex ordine Charitatis, quàm affectionis debet præferri, ibid. n.15.

Eccleſiæ facultas à Sanctiſſimo conceſſa renovandi non dicitur data contemplatio perſonarum etiamſi ſolum attenditur utilitas Eccleſiæ, ibid. n.19.

Eccleſia, cui ob lineam finitam obvenerunt bona, poteſt ad ſui beneplacitum alterum inveſtire, nec tenetur inveſtire proximiores defuncti. dec.29. n.1. *Meltio.*

ad Eccleſiam Emphyteuſis devoluta ob alienationes factas, & Canones non ſolutos, & ab Eccleſia acceptata amplius non debet concedi proximioribus, ib. num. 9.

Eccleſiæ caducitas in emphyteuta non poteſt declarari, niſi per defectum ſolutionis Canonum per biennium continuum ante intentatum ſuper ea judicium. d.36. n.7. *Corrado.*

Eccleſiaſtica emphyteuſis finita generatione ad Eccleſiam revertitur, nec tranſit ad extraneos. d.78.n.7. *Cerro.*

Eccleſiaſtica bona Emphyteutica in Eccleſiam, uti manus mortuas devenire non poſſunt, ibid. n. 23. minus per viam reſtitutionis, ib. n.24.

Eccleſiam habens Confraternitas ad pium opus inſtituta, aliaque Eccleſiaſtica ſigna, non poteſt dici merè laicalis, ibid. n.27.

Prohibitio contrahentium explicita, ne bona emphyteutica Eccleſiaſtica relinquantur, & deveniant ad aliam Eccleſiam juncta legali prohibitione per relationem ad antiquas inveſtituras, interdicit omnem & quamcumque potentiam alienandi d. bona uſque ab initio, ita ut, nullo unquam tempore, & ad nullum effectum illa à Monaſterio poſſint acquiri, & apud

& apud ipſum retineri, ibid. n. 11.

Eccleſiæ bona emphyteutica ad aliam Eccleſiam uti ad manus mortuas devenire non poſſunt, ibid. n. 14.

Eccleſia præſumitur facta locupletior, ex hæreditate ſibi relicta, dum bona hæreditaria, & non ſua pro ſervitio Eccleſiæ impendit. d. 150. n. 21. *Meltio.*

Eccleſia, quæ eſt juſtitiæ cultrix, tenetur reſtituere omnia, quæ occaſione contractus reſciſſi acceperit. d. 190. n. 2. *Royas.*

Educatio.

Filiatio probatur ex nominatione, tractatus præſtatione alimentorum, educatione, ac communi reputatione, & fama apud omnes, & ſignanter apud vicinos, &c. d. 83. n. 4. *Cerro.*

Effectus.

Clauſula, *omni meliori modo*, per ſe non deeſt apta vim addere, & effectum tribuere actui revera nullo. d. 95. n. 23. *Meltio.*

Ad effectum hypothecæ generalis ſufficit, quod res fuerit in dominio contrahentis ſive de tempore contractus ſive poſt. dec. 95. n. 3. *Decano.*

Effectus reſtringitur ad limites ſuæ cauſæ. d. 133. n. 7. *Cornelio.*

Effectus removetur, remota cauſâ. dec. 195. nu. 5. *Royas.*

Ad effectum renunciationis ſufficit cauſam fuiſſe expreſſam, nec eſt neceſſarium ejus veritatem expendere. d. 100. n. 28. *Cerro.*

Emphyteuſis.

Emphyteuſis devoluta ad Eccleſiam ob alienationes factas, & Canones non ſolutos; & ab Eccleſia acceptata amplius non debet concedi proximioribus, &c. d. 29. n. 9. *Meltio.*

In emphyteuſi hæreditaria, inſtantia, cepta per defunctum tranſit in hæredem. d. 38. n. 1.

Quod ſecus eſt, in emphyteuſi conceſſa ex pacto, & providentia, ubi ut ſuffragetur inſtantia defuncti, debet hæres eſſe de comprehenſis in inveſtitura. ib. n. 2. *Meltio.*

In Emphyteuſi non admittitur repræſentatio Eccleſiaſtica ſub hac forma pro ſe, filiis, & nepotibus, ib. n. 3. Et de hac cauſa quia Emphyteuſi ſub tali forma conceſſa unuſquiſque ex propria perſona cenſetur vocatus, ibid. n. 5.

Emphyteuſis ut duret, non ſolum requiritur, quod extent vocati, ſed ulterius, quod ipſi etiam ſint intra tempus in inveſtitura limitatum, alias ſemper dicitur Emphyteuſim expirare, & dominium utile conſolidari cum directo, ibid. n. 7.

In Emphyteuſi prorogatio gradus conceſſionis in perſonas non approbatas, ſine conſenſu non eſt admittenda, ibid. n. 8.

Emphyteuſis translatione ſemel facta valida in alios, non attenditur amplius linea primi acquirentis, nec illius proximitas, ſed eveniente renovationis caſu illa debentur proximioribus ejus in quem facta fuit alienatio. ibid. n. 16.

Emphyteuſis conceſſa pro ſe filiis, ac nepotibus, eſt ex pacto, & providentia d. 35. n. 1. *Peutingero.*

Emphyteuſis ex cauſa lucrativa, eſt cum annuus canon eſt ſatis tenuis reſpectu valoris rei, neque primus acquirens, aliquam pecuniam Domino directo pro habenda inveſtitura dederit, ibid. n. 14.

Emphyteuſis unius lineam ingreſſa in ejus deſcendentia permanere debet, excluſis illis alterius lineæ, donec aliquis de illa linea ſuperſit, ibid. n. 29.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica, finita generatione, ad Eccleſiam revertitur, nec tranſit ad extraneos. d. 78. n. 7. *Cerro.*

In Emphyteuſi ſolemnibus non adhibitis, clauſula *ad habendum*, non poteſt extendere conceſſionem, ib. n. 12.

In Emphyteuſi prohibitio alienationis expreſſa exercet vim præcedentis clauſulæ, *ad habendum*, adeo ut tribuere ſolum poſſit facultatem alienandi inter illos de linea comprehenſos in inveſtitura, ſecus in extraneos, ibid. n. 13.

Manus mortua, ad affectum incapacitatis Emphyteuſis alienari prohibitæ, dicitur etiam univerſitas Eccleſiaſtica, & laicalis, quæ nunquam moritur, ib. n. 28.

In Emphyteuſi Eccleſiaſtica non tribuitur facultas renunciandi, ac alienandi in extraneos. d. 79. n. 2. *Cerro.*

In Emphyteuſi Eccleſiaſtica hæ clauſulæ, non impetrato beneplacito Apoſtolico non poſſunt extendere conceſſionem ultra perſonas expreſſas, ibid. n. 3.

Præſumptio, quod conceſſio Emphyteuſis concepta pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus etiam in extraneos ſit facta, efficacitèr non inducitur ex ſolo, quod unus ex ibi nominatis ſit clericus, & proinde filiationis incapax dum etiam in deſcendentes alterius nominati verificari poteſt ipſa conceſſio, ib. n. 6.

Linea Emphyteuſis devolutionis ad effectum, non poteſt dici finita per exiſtentiam religionis ultimæ ex ipſa, dum ſaltem ejus vita durante, commoditas bonorum remaneat penes monaſterium declaratur. n. ſeq. &c. ibid. n. 7.

In Emphyteuſi privatorum, procedit, vel in Emphyteuſi Eccleſiaſtica conceſſa etiam pro extraneis, & cum ſolemnitatibus requiſitis, ſecus verò in emphyteuſi Eccleſiaſtica non tranſitoria ad extraneos, & in qua deficiunt ſolemnitates requiſitæ, & beneplacitum Apoſtolicum, ibid. n. 9.

Emphyteutica.

Ad bona Emphyteutica in judicio aſſociationis poſſeſſorio, ratione caducitatis per emphyteutam incurſæ, quæ probare requirantur. d. 36. n. 77.

Emphyteutica res legitimo jure manet penes illos, in quos fuit validè facta alienatio; accedente nova inveſtitura à domino directo ad præjudicium etiam proximiorum primi acquirentis, ampliatur. n. 24. d. 38. n. 20. *Meltio.*

Emphyteutica res titulo diviſionis, unius lineam ingreſſa, in ea continuare debet uſque ad totalem illius extinctionem, ibid. n. 21.

Emphyteutica res unius ex hæredibus inveſtiti in partem obventa, donec ſupereſt aliquis ex dicta linea, alii de diverſa linea, etiam ſi ſint in inveſtitura comprehenſi, non admittuntur, ib. n. 24.

Dominus directus, qui vult deducere devolutionem bonorum emphyteuticorum ob alienationes irrequiſito domino factas, & canones non ſolutos, dominium directum plenè, ac concludenter probare debet, d. 51. nu. 4 *Corrado.* Et identitas rei emphyteuticæ cum ea, quæ in inveſtitura comprehenditur per probationes concludentes, & non æquivocas, juſtificanda eſt ita, quod de illa dubitari non poſſit, ibid. n. 5.

Acquiſitio dominii directi, quando agitur de illius probatione ad effectum rei emphyteuticæ devolutionis, non autem ſimplicis recognitionis, eſt directo juſtificanda ſecundum jus gentium, vel civile, ibid. n. 6.

Bonorum Emphyteuticorum venditionis contractus, cum expreſſa reſervatione ejus dominii ac poſſeſſionis, uſque ad integram pretii ſolutionem, & interim locatio ſub annua penſione non requirit domini directi conſenſum, aliàs in alienatione neceſſarium, ibid. n. 19.

Emphyteuſis quando eſt hæreditaria, tunc primus acquirens poteſt illius fructus, ne de ejus vita durante, ſed perpetuo etiam hypothecare in præjudicium Emphyteutæ & quorumcumque hæredum, & ſucceſſorum. d. 146. n. 18. *Cerro.*

Emphyteuſis acquiſitio, quando fuit facta ex titulo oneroſo, tunc ſanè primus acquirens poteſt præjudicare cæteris & n. 21. d. 146. n. 20.

Emphyteuta.

Emphyteuta locatio ad ſeptennium poteſt validè fieri abſque domini directi conſenſu. d. 36. nu. 10. *Corrado.*

Per Emphyteutam facta alienatio, non pura, ſed conditionalis, & ſic ſuſpenſa ſub expreſſo pacto, ſeu reſervatione conſenſus ſuperinde obtinendi in tempus illius præſtandi à domino directo, ad nullam dirigitur caducitatem, ipſo non interveniente, ſed contractus reſolvitur, vel pro non facto habetur, ibid. n. 11.

Ut Emphyteuta Eccleſiæ requiritur ad effectum per biennium continuum canonum ſolutionis defectus, ut ex eo capite expelli poſſit. d. 51. n. 15. *Corrado.*

Emphyteutæ, qui requiſierit dominum directum de ſuo conſenſu, & negatum fuerit, alienatio non eſt imputanda, ibid. n. 23.

Emphyteuta vendens, irrequiſito domino pro pretio declarando per tertium, illo non declarante, non cadit à jure ſuo, quia negotium eſt imperfectum, ibid. n. 26.

Emphyteuta cogi non poteſt ad redimendam ſuam annuam præſtationem. d. 122. n. 4. *Cerro.*

Dominus directus cogi non poteſt invitus ad vendendum Emphyteutæ directum dominium, ibid.

Alienatio rei emphyteuticæ facta ex cauſa neceſſaria qualis eſt aſſignatio dotis non requirit conſenſum Domini directi, nec illi ſolvitur laudemium. d. 125. n. 11. *Royas.*

Venditione rei Emphyteuticæ cum clauſula *ſalvo ſenſu, & non alias, &c.* non dicitur incurſa caducitas, quamvis ad traditionem fuerit deventum, ibid. n. 14.

Emptio.

Vide in verbo ſolutio. d. 13. n. 1. *Veroſpio.*

Vide in verbo fideicommiſſum. d. 86. n. 8. *Meltio.*

Emptor.

Vide in verbo clauſula. d. 16. n. 2. *Bichio.*

Ad Emptoris favorem cenſus hypotheca conſtitutum non excludit, quin ſuper eodem fundo oriatur, cui idem competit etiam Salvianum interdictum.

Emptor juſtam habet cauſam agendi pro reſciſſione contractus, & compellendi venditionem, cæteroſque obligatos pretii ad reſtitutionem, quamvis ſequuta non fuerit evictio. d. 32. n. 13. *Cerro.*

Inter Emptorem, & venditorem ſolutionis modus variatus, nullum poteſt creditoribus præjudicium inferre, neque illorum gradum, & participationem ullo pacto turbare, ibid. n. 18.

Actio pro liberatione à moleſtiis contra Authorem non competit priuſquam ipſæ moleſtiæ ſint illatæ. Eoque minus ſtante emptori facultate attributa pleniorem procurandi ſecuritatem. d. 56. num. 16. *Corrado.*

Actio ex empto datur emptori ad fraudem tollendam contra venditorem. dec. 86. n. 13. *Meltio.*

Emens ſub haſta à fiſco, ob cujus privilegium facit fructus ſuos, nec tenetur imputare in ſortem, & an id ſit verum. n. 18. dec. 144. n. 4. *Royas.*

Emens ſub haſta à fiſco, non amovetur à poſſeſſione, niſi reſtituto ei pretio, ibid. n. 6.

Emptor poſt litem conteſtatam, & ſecundum ſententiam tenetur reſtituere fructus ſi aliquid nulliter fuit emptum ſub haſta, ibid. n 16.

Emptor quando nullo modo ſcivit rem emptam eſſe ſubjectam evictioni, & tunc illa ei debetur, quamvis proveniat ex natura rei, dec. 150. n. 11.

Stante generali promiſſione de evictione, ibid.

Emptor qui aſſenſum Domini directi impetrare tenebatur, ſi illum non impetravit, ac proinde res ipſi fuerit evicta, non poteſt agere de evictione. d. 125. n. 9. *Royas.*

Emptor non tenetur ultra quantitatem perceptam ſolvere venditori fructus recompenſativos. d. 159. n. 2. *Royas.*

Emptor ſi ſolvat venditori fructus recompenſativos ultra quantitatem perceptam, an exceſſus vadat in ſortem, ibid. n. 3.

Et emptor evictæ pro fructibus, & damnis paſſis tenetur ſe vertere contra venditorem, ſeu debitorem, cujus erat res vendita. d. 177. n. 10. *Royas.*

Emptor re, & pretio frui debet. d. 183. n. 1. *Royas.*

Epiſcopus.

Epiſcopus an occultando aliquem proceſſum, oriatur ſiniſtra præſumptio contra Eccleſiam. d. 142. n. 11. *Bichio.*

Epiſtola.

Per Epiſtolam teſtator, vel alium ſimplicem actum voluntatis declarativum, diverſimodè diſponendo, non poteſt derogari diſpoſitioni in teſtamento factæ, & perfectæ non adhibitis ſeptem teſtibus, aliiſve ſolemnitatibus adhiberi ſolitis. Textus eſt in *l. Epiſtola 75. ff. ad Trebell.* diſponens, quod liceat teſtatori voluntatem ſuam per epiſtolam declarare, ubi duo tantum teſtes ſufficiunt; declaratur procedere, ubi diſpoſitio eſt dubia, ſecus ubi omnino eſt clara, & perfecta, non enim recipit declarationem. d. 34. n. 1. & 2. *Cerro.*

Vide in verbo Teſtator, ibid. n. 5.

Epiſtola tranſmiſſa contra ſcribentem plenè concludit. d. 74. n. 5. *Veroſpio.*

Epiſtola verbis aulicis, & officioſis conſcripta, non inducit obligationem ſcribentis. d. 98. n. 10. *Veroſpio.*

Epiſtolæ privatæ debent recognoſci, & recognitio in actis producere, alioquin nullam merentur fidem, d. 135. n. 3.

Epiſtola quod ſit ſcripta manu alicujus, quando non poſſit controverti. d. 141. n. 5. *Cocchino.*

Epiſtola quod ſit manu alicujus ſcripta, bene probatur per duos teſtes habentes notam manum ſcribentis.

Quod procedit licet teſtes non viderint ſcribere ſcripturam, quam recognoſcunt, ſi ſint de illis ſcripturis, in quibus non adhibentur teſtes.

Epiſtola eſt de illis ſcripturis, quæ dum ſcribuntur, non adhibentur teſtes, ibid. n. 6.

Epiſtola ab aliquo ſubſcripta probat contra eum, perinde ac ſi ab ipſomet eſſet ſcripta, ibid. n. 9.

Epiſtola plenè probat contra ſcribentem. d. 141. n. 1.

Epiſtola ſi ſit comminatoria, & fiat in ſimplicibus terminis comminationis non relevat. d. 157. num. 5. *Panzirolo.*

Equivoca.

Obſervantia in quacunque materia eſt adeo efficax, in declarando, & interpretando, ut etiam propriæ verborum ſignificationi præferri debeat. Secus ſi ſit æquivoca, quia tunc non relevat. d. 7. nu. 7. & 8. *Decano.*

Error.

Non Erroris poſſibilitas non admittitur contra habentem fundatam intentionem in errore. d. 32. nu. 7. *Veroſpio.*

Error juris præſumptus juſtam errandi cauſam præbere potuit, ibid. n. 14.

Error debet probari ab eo, qui ſe fundat in illo, ibid. n. 16.

Relatio periti, & calculatoris, &c. facit probatam probationem, & omninò debet attendi, donec de errore plenè, & concludenter doceatur. d. 75. n. 24. *Cerro.*

Error Partitæ, ex quo ſatis dicatur conſtare. d. 156. n. 2. *Carillo.*

Error probatur ex ipſo, quod docetur, rem aliter ſe habere, ibid. n. 5.

Per errorem quando conſtat, quod aliquid fuit factum, non attenditur. d. 157. n. 3. *Panzirolo.*

Erro-

Digitized by Google

Notabilium.

Erronea.

Erronea Periti Relatio non valet. d. 114. n. 18. *Celſo.*

Eventus.

In juris renunciatione dependentis à futuro eventu, nulla poteſt conſiderari læſio. dec. 100. num. 31. *Cerro.*

Evictio.

Evictionis remedium competens pro reſtitutione pretii ſoluti, extenditur etiam ad damna, & intereſſe. d. 55. n. 12. *Corrado.*

Evictionis judicium eſt maximè bonæ fidei, ibid. num. 30.

Obligatio de evictione ſe extendit etiam ad reſtitutionem fructuum paſſam per evictum, & hæc procedit etiam in bonorum permutatione. d. 56. n. 1. 2. *Corrado.*

Ob Evictionem, intereſſe, quod paſſus eſt evictus, attendi debet, ac proinde præſtari ab eo, qui eſt de evictione obligatus vigore ſuæ obligationis, ibid. n. 7.

Fructuum liquidatio in materia evictionis, ſtante ipſius, ac temporis certitudine, leviores probationes requirit arbitrio judicis. ibid. n. 12.

Evicta re, poteſt emptor petere à venditore pretium non ut pretium, ſed ut intereſſe. d. 113 n. 6.

Evictio ut alicui præjudicet, debent illius intimari moleſtiæ. d. 125. n. 7. *Royas.*

Evictionem prætendere non poteſt qui fuit cauſa evictionis, ibid. n. 12.

Emptor qui aſſenſum Domini directi impetrare tenebatur, ſi illum non impetravit, ac proinde res ipſi fuerit evicta, non poteſt agere de evictione, ib. n. 9.

Evictio quando debeatur, quamvis proveniat ex natura rei. d. 150. n. 8. *Meltio.*

Evictio dicitur promiſſio, quando quis ſe obligavit, in ſe ſuſpicere omnem litem, ibid. n. 10.

Evictione ſecuta in parte, quoque illa debetur niſi conſtet, quod emptor, niſi totum fuiſſet empturus, ib. n. 26.

Exactio.

Vide in verbo creditor. d. 74. n. 11. *Veroſpio.*

Exactio indebitè facta venit imputanda in computum crediti. d. 119. n. 19. *Albergato.*

Exigi non poſſunt fructus dotales poſt mortem uxoris, quia ceſſant matrimonii onera, quorum ratione percipiuntur, ibid. n. 8.

Exactio fructuum ceſſat, ceſſante mora. d. 120. n. 16.

Examen.

In teſtibus ceſſat ſubornationis timor ubi examen aliorum teſtium in eadem cauſa examinatorum non eſt publicatum, & eo maximè quando petitur examinari teſtes ſuper diverſis articulis. d. 2. num. 29. *Royas.*

Exceptio.

Exceptio compenſationis non poteſt admitti in præjudicium illorum, quorum non probatur aliquod creditum. d. 10. n. 7. *Meltio.*

Exceptio ad effectum, ut pro relevanti ſit admittenda, opponenda eſt ſpecificè, non autem in genere, ib. n. 18.

Vide in verbo fideicommiſſum. d. 16. 19. & 31. *Bichio.*

Exceptio tertii appoſita non relevat, niſi concludenter probetur. d. 32. n. 16. *Cerro.*

Exceptio apponi non poteſt à tertio niſi concludenter per eum probetur. d. 25. n. 15. *Cerro.*

Vide in verbo teſtis. d. 83. n. 7. *Cerro.*

Exceptio de jure tertii non admittitur in judicio poſſeſſorio. d. 85. n. 9. *Celſo.*

Exceptio de jure tertii rejicitur. d. 4. n. 9. *Meltio.*

Exceptio requirens altiorem indaginem non retardat executionem mandati A. C. d. 104. n. 9. *Bichio.*

Exceptio turbida non retardat executionem Cameralis Obligationis. d. 114. n. 16. *Celſo.*

Exceptio donationis legitimæ, quæ fideicommiſſario competebat, competit etiam emptori bonorum illius. d. 127. n. 11. *Ghiſilerio.*

Amplia concluſionem procedere, quamvis ipſe fideicommiſſarius per præcedentem donationem omnia bona fideicommiſſo ſubjeciſſet. ibid.

Exceptio quando requirat altiorem, vel breviorem indaginem, id remittitur arbitrio Judicis. d. 153. n. 12. *Corrado.*

Exceptio illiquida non poteſt impedire executionem obligationis cameralis. d. 159. n. 11. *Royas.*

Exceptio *noſtra intereſt*, quid importet. d. 85. nu. 8.

Exceſſus.

Exceſſus in dote, eſt probandus ab eo, qui illum prætendit, quia dos ſemper congrua præſumitur. dec. 16. n. 24. *Bichio.*

Exceſſus prætenſus in deliberatione, debet concludenter probari. d. 77. n. 3. *Otthobono.*

Eo modo, quo exceſſus evitatur, intelligenda ſunt mandati verba, ibid. nu. 6. Exceſſus excluditur ex non impugnatione partitarum in actis, parte citata productarum. ibid. n. 8.

Exceſſus mandati nullum reddit ipſum mandatum, adeò ut exequi nullo modo poſſit. dec. 164. n. 15. *Royas.*

Exceſſivitas.

Exceſſivum mandatum, & executioni non demandatum ſuſtinetur de ſtylo A. C. in ſumma debita. dec. 107. n. 23.

Excuſſio.

In Excuſſione facienda contra pecunias depoſitas in banco notoriæ decoctionis, non eſt neceſſaria ulterior executio. d. 18. n. 13. *Albergato.*

In Excuſſione bonorum hæreditariorum, neceſſaria eſt citatio hæredis, & deputatio duorum executorum cum judicis decreto, excuſſionem eſſe legitimè factam declarantis, ibid. n. 14.

In Tribunal. A. C. forma judicii non attenditur in rigore. Ideo in excuſſione, ſi unus tantum ibi deputatur executor, non tam prævertitur excuſſionis forma, ibid. n. 18.

In Excuſſione ſufficiunt etiam diligentiæ per unum executorem factæ, ibid. n. 16.

Excuſſione non facta debitoris, poteſt creditor ex obligatione Camerali agere contra debitoris ipſius debitores. d. 113. n 3 *Celſo.*

Inexigibilitas debitoris probatur ex ceſſione bonorum per eum facta, ibid. n. 3.

Excuſſio non requiritur, ubi notoriè apparet de inexigibilitate creditoris, ibid.

Executio.

Executioni appoſita conditio, quando cenſeatur, non obligationi. d. 26. n. 3. *Terracinen.*

Executio non eſt neceſſaria ulterior in facienda excuſſione contra pecunias in banco depoſitas decoctionis notoriæ. d. 18. n. 13.

Teſtatoris declaratio de ſolutione legati facienda ex certis redditibus non reſpicit ſubſtantiam legati prius facti, ſed illius executionem per viam demonſtrationis, non autem conditionis, vel taxationis, dec. 20. n. 16. *Corrado.*

Executio paratur, ſed per pactum executivum, ut quis pro debito in carcerem detineatur, poteſt paciſci. d. 73. n. 9. *Arguelles.*

Executionem paratam habere cenſus inſtrumentum, ſæpiſſimè tenuit Rota, ibid. n. 13.

Executione facta in una re, poteſt ad aliam fieri tranſitus, ubi non eſt creditor plenè ſatisfactus. in via executiva poteſt variari, uſque quo creditor . . . probetur plenè ſatisfactum etiam poſt executionem, ſeu immiſſionem, aut aſſecurationem ſuper una re factã, poteſt variari, & judex, & judiciũ, & remediũ,

& captura perſonæ. deciſ. 73. n. 21. 22. 23. *Arguelles.*
Executio conceſſa à ſtatutis publicis inſtrumentis, nullo modo comprehendit clericos, ibid. n. 24.
Citationis reproductio non alia ratione requiritur, quàm ad effectum reddendi certum judicem de vera, & actuali monitorii executione. d. 86. num. 5. *Meltio.*
Executio ſic cœpta, impedit curſum præſcriptionis ſecundum opinionem, quam ſequitur Rota d. 44. nu. 14. *Corrado.*
In executivis etiam judiciis, liquidatio intereſſe Societatis debitè facienda eſt. dec. 101. n. 5. *Bichio.*
Executivè proceditur pro debito in nundinis contracto. d. 104. n. 16. *Bichio.*
Executiva via, quæ competit, ubi exhibetur publicum inſtrumentum teſtamenti, locum habet in inſtrumento minus ſolemni à parte confeſſato, & effectuato. ibid. n. 18.
Executio mandati A. C. non retardatur per exceptionem requirentem altiorem indaginem, ibid. n. 19.
Executiva via præſervatur ad novam mandati relaxationem, per clauſulam, *Si quid exequendum, &c.* ſi conſtat de bono jure. d. 107. n. 2. *Bichio.*
Executionem paratam habet Obligatio Cameralis, & in vim illius poteſt executivè procedi. d. 109. n. 1. & deciſ. 111. n. 1. *Bichio.*
Executio mandati ſolum ſuſpenditur per clauſulam, *Si quid exequendum*, donec de ejus juſtitia cognoſcatur, illæſa remanente obligatione, ibid. n. 1.
Executio Obligationis Cameralis non retardatur per clauſulam, *Si quid exequendum*, ſtante ejus juſtitia, & validitate. d. 112. n. 4. *Celſo.*

Executor.

Vide in verbo excuſſio. dec. 18. nu. 12. 16. 17. 18. *Albergato.*

Exequatio.

Exæquationes juris attenta fideicommiſſarii, & legatarii atteſtatione, cenſentur æquè delicti. dec. 58. n. 8. *Veroſpio.*

Exhibitio.

Exhibitio, & oblatio, niſi ad actum perducatur, nihil ponit in eſſe. d. 34. n. 4. *Cerro.*
Ad Exhibitionem teſtamenti non variati, nec cancellati, in quo exhibens inſtitutus ſit hæres, conceditur immiſſio, *ex remed. l. fin. C. de ed. div. Adr. toll.* d. 27. n. 8. *Celſo.*

Exiſtentia.

Per Exiſtentiam religionis ultimæ ex ipſa ad effectum devolutionis emphyteuſis linea non poteſt dici finita, dum ſaltem ejus vita durante bonorum commoditas remaneat penes monaſterium declaratur. d. 79. n. 7. *Cerro.*

Exitus.

Exitus acta probat. d. 153. n. 14. *Corrado.*

Exoneratio.

Exoneratio gravaminum in hæreditate non ſolius proprietarii ſed uſufructuarii etiam commodum, & contemplationem præ ſe fert. d. 46. n. 27. *Corrado.*

Expreſſio.

Expreſſio in diſpoſitione, quod per deficientiam unius, alter in ejus locum ſubrogetur ex propria ejus natura vocationem per mortem videtur ſignificare. d. 81. n. 6. *Cerro.*
Expreſſa hypotheca, obtenta ab anteriore creditore in bonis quæſitis à debitore poſt dotis hypothecam, non habet prælationem cum ipſa tacita dotis. dec. 110. n. 7. *Cerro.*

Extinctio.

Extinctum creditum præſumitur per compenſationem cum fructibus, ex immiſſione creditoris in poſſeſſionem bonorum debitoris. d. 116. n. 2. *Bevilaqua.*
Extinctio ejus debiti in dubio præſumitur, quod durius eſt, ut ſi gravatum ſit uſuris. d. 120. n. 8. *Veroſpio.*
Extinctum illud debitum in dubio præſumitur, quod eſt magis proportionatum quantitati pecuniæ ſolutæ, nec in aliam cauſam ea ſolutio facta creditur, ibid. n. 10.
Extinctum creditum amplius non reviviſcit, ibid. n. 15.

Extraneus.

Clauſula *in perpetuum* in conceſſione appoſita de ſui natura tranſitoria ad extraneos, perpetuam conceſſionem inter perſonas comprehenſas, illa tamen non extenditur ad extraneos vocatos. d. 78. n. 20. *Cerro.*
In Extraneos ex curſu temporis non præſumuntur, beneplacitum Apoſtolicum, aliæque ſolemnitates in alienatione emphyteuſis Eccleſiæ requiſitæ, niſi ſimul ad obſervantiam concurrat. d. 79. n. 4. *Cerro.*
Pro Extraneis etiam procedetur in Emphyteuſi privatorum, vel in Emphyteuſi Eccleſiaſtica conceſſa & cum ſolemnitatibus requiſitis. d. 79. n. 9. *Cerro.*
Si verò in Emphyteuſi Eccleſiaſtica non tranſitoria ad extraneos, & in qua deficiunt ſolemnitates requiſitæ, & beneplacitum Apoſtolicum, ibid. num. eod.

Extremum.

Extrema requiſita in Salviano ſunt poſſeſſio bonorum, de quibus agitur in obligato de tempore obligationis: moderna poſſeſſio illius cum quo judicium intentatur. d. 47. n. 1. *Royas.*

F

Factum.

NOn eſt ſtandum proteſtationi contrariæ Facto. d. 95. n. 30. *Meltio.*
Factum. d. 194. n. 1. *Royas.*
Factum. d. 195. n. 1. *Royas.*
Factum. d. 196. n. 1. *Royas.*
Facto alterius nemo debet prægravari. dec. 158. n. 16. *Veroſpio.*
Procedit circa illud factum, & ſpeciem illius contractus, non tamen alias qualitates. d. 176. n. 11. *Royas.*

Facultas.

Clauſula conſtituti ad favorem cenſuarii, præbet ipſi Facultatem capiendi propria auctoritate fructus rei cenſuatæ, ad effectum ſibi ſatisfaciendi de fructibus cenſus. dec. 16. n. 2. *Bichio.*
Et hæc ſola Facultas in omni contractu ſufficit pro obtinenda aſſociatione. d. 16. n. 7. *Bichio.*
Facultas conceſſa patri legandi filiæ ſpuriæ dotem, ceſſat ſi ſpuria cum alia dote jam nupſit. d. 71. n. 15. *Bichio.*

Fama.

Fama & communis reputatio non ſufficit ad probandam Societatem, vel alium contractum. d. 168. n. 14. *Royas.*
Fama & communis reputatio ſufficit ad probandam hominis qualitatem, ibid. n. 15.

Familia.

Omnes deſcendentes teſtatoris tam ex linea effectiva, quàm contentiva, etiam in remotiſſimo tempore ultra decimum gradum progeniti uſque ad actualem linearum extinctionem dicuntur de ipſius familia, & agnatione. d. 100. nu. 23. *Cerro.*
Agnationis conſervationi non proſpexiſſe videtur, dum unicum tantum vocavit, & unicum gradum ſubſtitutionis fecit, ibid. n. 7.
Melius conſervantur decor, dignitaſque ex inita horum conſervatione in perſonis primogenitorum quàm per illorum diſtributionem inter plures. d. 100. n. 19. *Cerro.*
In jure Familiæ reliquiſſe dicitur, qui uni de familia etiam remotiori reliquit. ibid. n. 20.

Fa-

Digitized by Google

Notabilium.

Fatalia.

Cum interpellatio interpoſita fuerit, & nihil actum in cauſa fuerit, nec prorogata Fatalia, ipſa remanſit deſerta, & ſententia in rem judicatam tranſivit, perinde ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum. d. 32. n. 1. *Cerro.*

Fatalibus non prorogatis, ſententia eſt deſerta, & tranſit in rem judicatam. d. 113. n. 1. *Celſo.*

Fatalia in Tribunali A. C. currunt Apoſtolica Sede vacante, & etiam tempore novendialium exequiarum. d. 168. n. 3. *Royas.*

Favor.

Legis æquitas ſemper admitti ſolet favore Domini rei venditæ ac ipſius hæredum quoties conventum pretium cum gravi ejuſdem jactura penes emptores, vel in totum, vel in aliqua ſui parte remanſerit. d. 61. n. 2. *Veroſpio.*

Etiamſi fuiſſet data conditio, de qua in juribus illis, caſualis, vel mixta ad effectum acquiſitionis dominii gratia prima ad favorem ſecundi faciendo illi collationem puram potuit revocari, ita ut dominium acquiratur ſecundo. d. 99. n. 13. *Coccino.*

Frater inſtituendo ſibi hæredes filios alterius fratris etiam futuros, & incognitos cenſetur illos inſtituiſſe favore agnationis conſervandæ. d. 100. n. 26. *Cerro.*

Regulariter quamvis minor non teneatur ex contractu nulliter facto, volens tamen poteſt compellere contrahentem ad illius obſervantiam, ex quo ſolemnitas ſtatutaria fuit illius favore inducta. d. 15. nu. 11. *Meltio.*

Clauſulæ conſtitutio ad favorem cenſuarii, quæ ſuffragatur ad obtinendam aſſociationem non quia in cenſuarium tranſtulerit dominium fundi cenſualis, cum hoc reſpectu, non reſpiciat rem cenſitam, ſed cenſum. dec. 16. n. 1. *Bichio.*

Inſtrumentum conſtitutum non excludit quin ſuper eodem fundo oriatur hypotheca ad favorem emptoris cenſus, ibid. n. 15.

Objectio in confeſſione facta ob exonerationem conſcientiæ quæ attenta eadem æquitate canonica benè probat. Ideoque revocari non poteſt niſi erronea probetur perinde ac ſi fuiſſet jurata, vel ex tunc, vel ab ipſis quorum intereſt acceptata; ſic namque magis conſulitur ſaluti animæ, in cujus favorem facta cenſetur, & ſuſtineri debet omni meliori modo, d. 20. n. 11. *Corrado.*

Fœmina.

Quando ſtatutum excludit fœminas, ſi fuerint dotatæ, expreſſa, & formalis requiritur donatio, quæ cenſetur cauſa finalis ſtatutentium. d. 50. n. 3. *Cerro.*

Excluſio fœminarum cum his verbis (nec actionem contra patruum, fratreſque habeant, nec petere poſſint) non eſt perpetua excluſio, ſed temporalis quouſque ſcilicet adſint Maſculi de Agnatione, ipſis verò defunctis fœminæ ad ſucceſſionem redintegrentur. d. 50. n. 14. *Cerro.*

Fideicommiſſum.

Æſtimatio bonorum minuitur onere fideicommiſſi adjecto. d. 24. n. 9. *Corrado.*

Valor bonorum ratione fideicommiſſi injuncti minuitur pro quantitate, Judicis arbitrio declaranda, quando non eſt ſpeciali conſtitutione determinata, ibid. n. 10.

Proprietas ſubjecta fideicommiſſo cum expreſſa prohibitione alienationis non poteſt aſſignari, neque ipſi Uſufructuario, ibid. n. 16.

Fideicommiſſum in congruitate dotis potiſſimum debet conſiderari, ibid. n. 28.

Fideicommiſſum conſtitutum in tranſactione validum eſt illis pactis, quibus initum eſt inter partes. dec. 25. n. 10. *Corrado.*

Immiſſio creditoris in bonis, quæ prætenduntur ſubjecta fideicommiſſo, ſemper datur. Ubi exceptio fideicommiſſi non eſt. d. 31. *Bichio.*

Loca montium empta ſubrogata aliis fideicommiſſariis extractis, cum iiſdem prærogativis, perinde habentur fideicommiſſaria ac ſi onus, & vinculum dicti fideicommiſſi illis à principio adjectum fuiſſet, dec. 86. n. 10. *Meltio.*

Fideicommiſſum ubi hæres gravatus ſub conditione deficientiæ filiorum illius, ipſis de tempore ejus mortis ſuperextantibus evaneſcit. d. 59. n. 14. *Corrado.*

Bulla Baronum removet impedimentum fideicommiſſi. d. 99. n. 5. *Pentingero.*

Exceptio fideicommiſſi admitti non debet ad retardandam executionem Judicii poſſeſſorii, d. 43. n. 31. *Ghiſilerio.*

Quando jam fuit deventum ad dotationem ex bonis fideicommiſſi, ſive eorum alienationem, tunc non agitur de dote conſtituta, & fideicommiſſarius, qui vult donationem, ſeu alienationem infringere allegando potuiſſe dotem conſtitui, aut ſolvi in bonis liberis; illorum exiſtentiam, in qua ſe fundat, probare debet. d. 16. n. 19. *Bichio.*

Non deficit requiſitum ſubſtantiale per abſtinen. immiſſionem vigore legis finalis, ſcilicet probationem identitatis, quandoquidem omnia Jura, & prærogativæ tranſierunt in loca ſubrogata, & habetur perinde ac ſi onus, & vinculum fideicommiſſi adjectum fuiſſet à principio locis ſecundæ, ac tertiæ erectionis. d. 88. n. 10. *Meltio.*

Nullo pacto permitti poteſt in tanto exceſſu ad præjudicium minoris ac everſionem fideicommiſſi, dum Mulier alteri nubere valet æqualis ſibi conditionis viro licet minus qualificato. dec. 24. nu. 30. *Corrado.*

Onus fideicommiſſi impoſito minuit æſtimationem, quantum prudens Judex arbitratur. d. 27. nu. 30. *Corrado.*

Differentia in ſpecialiter gravatos non poteſt qui reſiſtentia voluntatis in Teſtatore, quia æqualiter fideicommiſſarios prædilexiſſe cenſetur, ac legatarios ex Juris diſpoſitione in omnibus exæquatos.

Alienatio bonorum fideicommiſſo ſubjectorum ſuſtinetur ſaltem ratione legitimæ, aliarum detractionum venditoribus in bonis debitorum. d. 55. n. 16. *Corrado.*

Pro fideicommiſſi redintegratione habet fideicommiſſarius in gravati bonis hypothecam, ſi doloſè alienavit. d. 110. n. 12. *Cerro.*

Fideicommiſſarius facit fructus ſuos, nec illos reſtituere tenetur, nec cum creditis compenſare. d. 116. n. 6.

Fideicommiſſarius ſuccedens ex propriâ perſonâ, non tenetur ad debita hæredis gravati anteceſſoris. dec. 166. n. 6. *Royas.*

Fideicommiſſario non retardatur immiſſio propter detractiones oppoſitas, ſi illæ poſſent compenſari cum fructibus perceptis ex bonis à die purificatæ fideicommiſſi reſtituendis. d. 166. n. 7. *Royas.*

Fidejuſſor.

Inſtrumentum obligatione Camerali vallatum habet executionem paratam, etiam contra fidejuſſorem in ſolidum obligatum. d. 9. n. 1. *Otthobono.*

Fidejuſſores non dicuntur invicem ejuſdem ſummæ plures qui ſunt obligati, niſi pro eadem perſona, & eadem ſumma apud eundem, eodem tempore, vel ſaltem contemplatione mutui periculi fidejuſſerint. d. 111. n. 2. *Bichio.*

Fidejuſſor non dicitur acceſſiſſe contemplatione mutui periculi, niſi ab initio fuiſſet conventum, quod alius detur fidejuſſor, ibid. n. 3.

Fidejuſſorum obligatio reſtringitur ad ea, quæ ratione officii, perſona ad illud aſſumpta facere tenebatur, ibid. n. 10.

Digitized by Google

Fidejuſſoria obligatio non extenditur ad pertinentia partim ad unum officium, partim ad aliud, vel per accidens cum eodem officio conjuncta. d. 110. nu. 11. *Bichio.*

Fidejuſſor officialis non tenetur, ſi officium pro quo fuit præſtita fidejuſſio aliquam præſtiterit errandi occaſionem. n. 111. d. 12. *Celſo.*

Fidejuſſor, qui acceſſit obligatione de adminiſtrando officium diligentem, & cum omni diligentia, tenetur etiam de iis, quæ ſaltem ratione conſuetudinis annexa ſunt officio, licet expreſſa non ſint. d. 111. n. 26. *Bichio.*

Fidejuſſor eſt ſervandus indemnis à principali, vel ejus hærede, etiamſi talis indemnitas non fuiſſet promiſſa. d. 165. n. 2. *Royas.*

Fidejuſſor relevari debet indemnis, quando adeſt promiſſio indemnitatis à principali cum obligatione Camerali. d. 180. n. 1. *Royas.*

Fidejuſſionis natura eſt, ut fidejuſſor conſervetur indemnis à principali licet id non ſit promiſſum. d. 180. n. 2. *Royas.*

Fides.

Quantitatis conſignatio rei convincitur ex fide mediatoris juncta atteſtatione alterius. dec. 74. num. 7. *Veroſpio.*

Fides defuncto teſte vires ſumit junctis aliis adminiculis. d. 74. n. 8. *Veroſpio.*

Fides facta ab aliquo veriſimilis, ac de facto proprio concludens ex pluribus conjecturis fulcita, ejuſque obitu adminiculata plenè probat. d. 74. n. 12. *Veroſpio.*

Teſtis affectatus non eſt integræ fidei. d. 17. num. 7. *Corrado.*

Teſtes deponentes inſtrumentum fuiſſe factum exprimere debent ſic fuiſſe ſcriptum, & ſic fuiſſe lectum, aliàs non facerent fidem. d. 17. n. 5. *Corrado.*

Fides mala bene cauſatur ex venditione longè ultra dimidium juſti pretii facta. d. 144. n. 15. *Royas.*

Fides ſimplex nullum gradum probationis facit. dec. 179. n. 16. *Royas.*

Nominatio.

Filiatio probatur, Nominatione, tractatu, præſtatione alimentorum, educatione, ac communi reputatione, & fama apud omnes, & ſignanter apud vicinos.

Et quid non ſolum contra parentes ita tractantes, & denominantes, ſed etiam contra tertium prælertim aliis concurrentibus, d. 83. n. 4. *Cerro.*

Filiatio.

Confeſſio filiationis facta à Patruo conſtituit nepotem in quaſi poſſeſſione filiationis contra ipſum confitentem, & illum pro tali denominantem. d. 83. n. 8. *Cerro.*

Partita libri Baptiſmalis magnum præbet pro deſcripto argumentum filiationis in ordine ad probationem. d. 83. n. 2. *Cerro.*

Filius.

Donatio facta inter vivos, quatenus tamen donans moriatur ſine filiis non dicitur donatio cauſa mortis. d. 99. n. 22. *Coccino.*

Mater præſumitur habens æqualem affectionem erga ſuos filios. d. 100. n. 6. *Cerro.*

Inſtituens filios fratris cenſetur inſtituiſſe illos conſervandæ agnationis. d. 100. n. 26. *Cerro.*

Dote promiſſa poſt mortem Matris ſi filiæ præcedat, an extinguatur promiſſio. d. 14. n. 2. *Terracinen.*

Filii ex quocumque Matrimonio ſuſcepti ad ſucceſſionem parentum æqualiter ſunt admittendi. d. 87. n. 1. *Otthobono.*

In donatione facta Patri abſque mentione filiorum tam primi, quàm ſecundi Matrimonii poſſunt conſequi contingentem ſibi portionem rei donatæ. d. 87. n. 4. *Otthobono.*

Donatio contemplatione Matrimonii quando facta fuit viro, ac Mulieri pro ſe, ac eorum filiis ſtipulantibus de filiis, ex eodem Matrimonio eſt intelligenda ſtipulatio. d. 87. n. 6. *Otthobono.*

Filius Moriens non prohibetur teſtamento relinquens pleno jure bona ſua vice paterna adventitia patri ſuperſtiti ſicut ea relinquere, & poteſt ad extraneos. d. 41. n. 30. *Bichio.*

Pœnæ ſecundo nubentis favore filiorum inductæ, non militant in bonis aliunde, quàm ex parte quæſitis. d. 42. n. 14. *Bichio.*

Uſusfructus hæreditatis relictæ filiis ex legis diſpoſitione acquiritur patri, ſive ſint abſolutè inſtituti, ſive in proprietate non alio addito; nullum autem jus proprietatis ipſi regulariter acquiritur. d. 46. n. 9. *Corrado.*

Legitima debetur filio naturali in bonis Aviæ, Patre prædefuncto, quæ aſſeruit fuiſſe illum firmiter ipſa inſtante legitimatum, & pro tali habere diſpoſuit. d. 54. n. 24. *Corrado.*

Legitima debetur filio ex dote Matris defunctæ, etiam cum Teſtamento, vel illo prædefuncto ejus filiis. d. 25. n. 5. *Corrado.*

Filius cenſetur habere certiorem notitiam intentionis, ac voluntatis patris, quàm alii. dec. 26. nu. 14. *Corrado.*

De ordine naturæ filius præſumitur ſupravivere matri. d. 27. n. 22. *Corrado.*

Fideicommiſſum ubi hæres gravatus ſub conditione deficientiæ illius filiorum ipſis de tempore ejus mortis ſuperextantibus evaneſcit. d. 59. n. 14. *Corrado.*

Filius continuans habitare in domo paterna & bona defuncti patris poſſidere, dicitur ſimpliciter adire hæreditatem paternam. dec. 128. n. 1. 18. *Panzirolo.*

Filiis legitima debetur, velint nolint parentes, d. 129. n. 3. *Royas.*

Filius non tenetur miſcere cum legitima quod capit ex diverſis principiis, ibid. n. 5.

Filius quod capit ex ſubſtantia matris tenetur imputare in legitimam, ibid. n. 6.

Filius tunc debet imputare in legitimam, quidquid habet ex ſubſtantia parentum. d. 129. n. 8.

Quando filius id habuit extra judicium parentum, aliàs ſecus, ibid. n. 9. 10.

Bona debita filio ex ſubſtantia matris per diſpoſitionem ſtatuti prohibentis mulieri aliis, quàm filiis relinquere bona ſua, ibid. n. 11.

Id habet filius ex præcepto ſtatuti, quamvis mater ea bona filiò reliquerit in Teſtamento. d. 129. n. 12.

Statutum ſi prohibeat matri, ne aliis, quàm filiis relinquat bona ſua, ibid. nu. 13.

Tunc filii tanquam ſucceſſores univerſales per conditionem ex ſtatuto poſſunt prætendere hæreditatem recuſando diſpoſitionem Matris.

Filius quicquid habet, à patre proveniſſe præſumitur. d. 145. n. *Cerro*

Filia dum habet aliunde alimenta non poteſt moleſtare tertium poſſeſſorem bonorum patris. d. 178. n. 2. *Royas.*

Filiis non eſt præſumendum, quod parentes voluerint præjudicare. d. 157. n. 13. *Panzirolo.*

Filiam propriam dotare, eſt debitum patris, & non patrui. d. 166. n. 1. *Royas.*

Forma.

Formæ ſimilitudo corroborat filiationis probationem. d. 83. n. 5. *Cerro.*

Forum.

Stilus fori in ordinariis probatur ex atteſtationibus Notariorum loci licet extrajudicialibus. d. 78. n. 4. *Cerro.*

Appellatio dicitur de appendicis illius inſtantiæ cujus eſt ſententia à qua interponitur, illiuſque cauſa cenſetur eaque in ſecunda inſtantia prout etiam in prima,

Digitized by Google

prima, ita ut proinde ſemper ſubjaceat ſtatutis illius fori in quo prima ſententia prolata fuit. d. 82. n. 9. *Cerro.*

Frater.

In Fratris ſucceſſione ſorores utrique conjunctæ præferuntur conſanguineo. d. 84. n. 3. *Royas.*

Frater conſanguineus fratri ſuccedit in bonis quæſitis à linea paterna, uterinus verò à linea materna. d. 84. n. 4. *Royas.*

Inſtituens nepotes ex Fratre dicitur agnationem conſervare. d. 100. n. 22. *Cerro.*

Fratres plures æqualiter ſuccedunt in hæreditate maternâ. d. 169. n. 6. *Royas.*

Frater pro fratre, ad hoc ut poſſit conveniri, tria debent concurrere, habitatio communis, communicatio lucrorum, & non reddita ratio expenſarum. d. 171. n. 5. *Royas.*

Fraus.

Fraus, & colluſio conjecturis probantur. d. 71. n. 12. *Bichio.*

Quoad Fraudem requiritur ipſe fraudis eventus videlicet quod bona debitoris non fuerint quando facta fuerit alienatio. d. 71. n. 25. *Bichio.*

Fraudis eventus dicitur adeſſe in alienatione rei factæ pendente lite. d. 71. n. 26. *Bichio.*

Actio ex empto contra venditorem datur emptori ad tollendrm fraudem, d. 86. n. 13. *Meltio.*

Scientia non exigit exactam probationem, ſed ſatis eſt, quod illa colligatur ex indiciis, & maximè dum agitur de probanda ſcientia, quæ dolum, & alienandi fraudem infert, d. 70. n. 24. *Meltio.*

Fraus non ita de facili præſumitur, ut ſimulatio. 127. n. 3. *Ghiſilerio.*

Fraus non præſumitur in Eccleſia, & ideo non tenetur conficere inventarium bonorum hæreditariorum. d. 150. n. 20. 21. *Meltio.*

Fructus.

Fructus ſunt liquidandi pro tempore, quo lis inſtituta à principali pro aſſecuratione, & ſucceſſivè reſtitutione ſuæ dotis contra creditores ejus viri duravit. d. 6. n. 1. *Dunozet.*

Fructus præſumuntur à detentoribus bonorum percepti, in illa quantitate, ad quam aſcendit annua penſio locationis per aliquod temporis ſpatium continuatæ, ibid. 6. n. 4.

Fructuum liquidatio fit habita ratione annuæ penſionis, ſeu affictuum in locatione ſemel facta, quæ tam ex diſpoſitione Juris communis, quàm Statuti Bononienſis præſumitur renovata, ibid. n. 3.

Per locationem, & litis ſuſtentationem ſicuti probatur poſſeſſio, ita etiam juſtificatur perceptio fructuum. d. 6. n. 5. *Dunozet.*

Solutio Fructuum, poſt deliberationem decurſorum in ſubjecta materia inducit approbationem calculi ſuper quo fundatur, & ipſius deliberationis. d. 77. n. 9. *Otthobono.*

Evictionis periculum ſolum excuſat emptorem retinentem pretium à mora non autem à fructibus compenſativis. d. 61. n. 4. *Veroſpio.*

Sorte extincta ceſſant fructus debiti. d. 12. n. 11. *Cerro.*

Clauſula, conſtituto, ad favorem cenſuarii præbet ipſi facultatem capiendi propria auctoritate fructus rei cenſuatæ ad effectum ſibi ſatisfaciendi de fructibus cenſus. d. 16. n. 3. *Bichio.*

Et illius vigore facultatis, cenſuario competit aſſociatio contra tertium poſſeſſorem fundi cenſualis, ibid.

Fructus in omni judicio liquidari ſolent à die motæ litis. d. 72. n. 1. *Otthobono.*

In judicio ſpolii etiam veniunt fructus à die motæ litis quando ſpolium non eſt attentatum, & violentum. d. 72. n. 3. ibid.

In ſpolio non violento non debentur à die motæ litis fructus qui percipi potuerunt, ſed duntaxat illi, qui fuerunt à reo convento percepti. ibid. n. 5.

Fructuum perceptionis præſumptio non intrat ex poſſeſſione ſubſequuta rei quotieſcumque ſumus in fructibus civilibus, ſicuti domorum, ibid. n. 7.

Fructus non debentur cenſu extincto. dec. 74. nu. 1. *Veroſpio.*

Fructus dotis liquidantur, à Statuto urbis ad rationem ſeptem cum dimidio. d. 48. n. 29. *Ghiſilerio.*

Fructus rei litigioſæ reſtituendi ab initio litis ſunt computandi, d. 53. n. 1. *Arguelles.*

Fructus reſtituuntur ratione malæ fidei, quæ per controverſiam motam inducitur, ibid. n. 11.

Imo, & poſt litis conteſtationem fructus debentur, ibid. n. 12.

Mala fides, & fructuum reſtitutio inducitur per ſolam denunciationem factam emptori, quod venditor Dominus non erat, ibid. n. 14.

Ad Fructuum reſtitutionem non ſolum à die motæ litis, ſed ab ipſa occupatione ſufficit declarari titulum fuiſſe injuſtum per quod titulus reducitur ad non titulum, ibid. n. 15.

Fructus ex aliqua re vigore tituli invalidi percipiens regulare eſt quod omnes reſtituere tenetur perceptos etiam ante litem, ibid. n. 16.

Titulus quando reſolubilis eſt, facta reſolutione, fructus omnes percepti interim reſtituuntur, ibid. n. 17.

Sententia, cujus cauſa, quis poſſidebat revocata, res cum fructibus eſt reſtituenda, ibid. nu. 18.

Juris præſumptione probatur perceptio fructuum uſq; ad diem reſtitutionis, ibid. n. 23.

Rota non onerat poſſeſſorem malæ fidei in fructibus qui percipi potuerunt quando violenti non ſunt, ibid. n. 32.

Vel aliquo titulo colorato ſe defendunt, ibid. num. 33.

Fructus hæreditatis ad favorem creditorum ſunt computandi. d. 58. n. 13. *Veroſpio.*

Pro fructibus, de quorum perceptione præciſæ quantitatis non conſtat, retentio non competit. d. 110. n. 16. *Bichio.*

Fructus poſt mortem hæredis gravati alienantis, maturati, non decurſi, ad quem ſpectent, ibid. num. 17.

Fructus ſuos facit fideicommiſſarius, nec illos reſtituere tenetur, nec cum creditis compenſare, d. 116. n. 6. *Bevilaqua.*

Fructus taxati, & promiſſi pro ſimplici debito pecuniario, non intervenientibus requiſitis Caſtrenſ. in *leg. 3. §. de eo quod cert. loc.* nullo modo prætendi poſſunt. d. 127. n. 1. *Celſo.*

Fructus indebiti, & uſurarii debent in ſortem computari, ibid. n. 2.

Amplia, etiamſi illi ſcienter, & ſpontè ſoluti fuerint, ibid. n. 3.

Fructus indebiti, & uſurarii non debentur, non obſtante quacunque contraria conventione. quia non debet eſſe in poteſtate partium facere licitas uſuras, de jure prohibitas, ibid. n. 5.

Fructus debentur ex pecunia, quando illa ex pacto debet inveſtiri, ibid. n. 12.

Fructus pecuniæ debitæ non poſſunt à creditoribus prætendi, quando non ad debitorem, ſed ad illos ſpectat onus inveſtiendi, ibid. n. 13.

Fructus dotales poſt mortem uxoris exigi non poſſunt, quia ceſſant matrimonii onera, quorum ratione percipiuntur. d. 119. n. 8. *Albergato.*

Fructus veniunt reſtituendi à die motæ litis, ibid. n. 14.

De fructibus mala fide perceptis, ad melioramenta in re facta, admittitur compenſatio, ibid. n. 15.

Fructuum exactio fieri non poteſt ceſſante mora. dec. 120. n. 16. *Veroſpio.*

Fructus percipiendi, qui habet facultatem & commoditatem alienare non dicitur obligando illos, d. 146. n. 12. *Cerro.*

Fructus percipiendi facultas, quando non ſit perpetua, nec ad hæredes extraneos tranſitoria, ibid. n. 177.

Fructus bonorum extradotalium, quando ſpectant ad maritum, tunc ceſſat præſumptio, quod maritus ſibi ſatisfecerit de ſua dote. d. 147. n. 8. *Cerro.*

Fructus bonorum dotalium, quando de voluntate uxoris percipiuntur à marito, & fuerunt conſumpti in ejus utilitatem vel communem uſum & tunc ceſſat præſumptio ſatisfactionis dotis, ibid. n. 9.

Secus verò ſi adhuc extent, & maritus factus fuit locupletior, ibid. n. 10.

Fructus bonorum extradotalium maritus non lucratur, ſed omnino reſtituendi ſunt uxori, vel ejus hæredibus, ibid. n. 11.

Fructus locorum montium quales ſint. dec. 141. nu. 18 *Cocchino.*

Fructus quando taxentur abſque alia liquidatione. *Royas.*

Fructus habiti lite pendente ſine dubio veniunt reſtituendi. d. 144. n. 2. *Royas.*

Fructus rei ſubhaſtatæ debent reſtitui, quando ſubhaſtatio fuit nulla, etiam ab eo qui emit inſtante fiſco, & n. 12. d. ibid. n. 7.

Ad fructuum acquiſitionis effectum requiritur vel dominium vel bona fides poſſeſſoris, ib. n. 10.

Fructus ſolvere ſi quis nunquam promiſerit, nec ad illos ſolvendos fuit interpellatus, non tenetur illos ſolvere, ibid. n. 28.

Ex fructuum ſolutione bene arguitur ratificatio contractus. d. 148. n. 18. *Cornelio.*

Fructus nulli debentur ſtante ceſſatione ſocietatis. d. 192. n. 1. *Royas.*

De fructuum perceptione in genere, quando conſtat, tunc quantitas eorum conjecturis probatur. d. 154. n. 20. *Bichio.*

Fructus dotis conſtitutæ ad majorem pompam, non debentur quoad exceſſum. dec. 157. n. 6. *Panzirolo.*

Fructus bonorum ſtabilium non præſumuntur excedere pro centenario. dec. 159. n. 15. *Royas.*

Fructus crediti ſociales debent eſſe communes inter ſocios. d. 191. n. 1. *Royas.*

Fructus nulli debentur ſtante ceſſatione ſocietatis. dec. 132. n. 2. *Royas.*

Frumentum.

Frumenti nomine veniunt etiam ſegetes. d. 65. nu. 5. *Peutingero.*

Fundus.

Si plures creditores Fundum hypothecatum poſſideant, alterove illis ſatisfacto, poteſt alter peragere bonorum venditionem. d. 57. n. 15. *Ottbobono.*

Fundus hypothecatus poteſt dari in dotem à fœmina ſub nomine filiæ, & hæredis inveſtitura comprehenſa ſine alio domini directi conſenſu. d. 36. n. 8. *Corrado.*

Immiſſio ex utili Salviano interdicto, conceditur etiam ſuper fundo cenſuali non obſtante conſtituto inſtrumento cenſus appoſito. d. 16. n. 14. *Bichio.*

Conſtitutum non excludit, quin ſuper eodem fundo oriatur hypotheca ad favorem emptoris cenſus, cui ideo competit etiam Salvianum interdictum, ibid. n. 15.

Cenſus ubi imponitur ſuper fundo ſubjecto fideicommiſſo, vel eſt nullus, qui ab initio non naſcitur hypotheca, vel per mortem impoſitoris expirat cum ipſa hypotheca, ibid. n. 17.

Limitatur quando cenſus imponitur pro ſolutione dotis ſubſidiariæ alicui fœminæ fideicommittenti deſcendenti, ibid. n. 18.

Fundus dotalis.

Fundus dotalis eſt inalienabilis, & per conſequens impræſcriptibilis conſtante matrimonio. d. 107. n. 10.

Fundi cenſuati dominium & poſſeſſio non tranſit in emptorem cenſus. d. 133. n. 2. *Cornelio.*

Verum tamen eſt quod illi competit aſſociatum in illo pro fructibus ejuſdem cenſus ibid. n. 2.

Fundus non liberatur à ſpeciali hypothecata quando liberatio non fuit realis, ſed tantum perſonalis, ibid. n. 3.

G

Generatio.

EMphyteuſis Eccleſiaſtica finita Generatione, non tranſit ad extraneos, ſed revertitur ad Eccleſiam. d. 78. n. 7. *Cerro.*

Gradus.

Conſiderata conſervatione agnationis omnes filii in pari gradu exiſtentes conſiderantur tanquam capita familiæ. d. 100. n. 5. *Cerro.*

Non videtur agnationis conſervationi proſpicere, qui unum tantùm vocat, & unicum facit ſubſtitutionis gradum, ibid. n. 8.

Omnes teſtatoris aſcendentes, tam ex linea affectiva, quàm contentiva dicuntur, etiam ultra decimum gradum, de ipſius familia ex agnatione, ibid. n. 23.

Jus repræſentationis facit ſuccedere in ſtirpes in concurſu, cum aliis ejuſdem gradus repræſentatis. dec. 83. n. 17. *Cerro.*

H

Habilitas.

ALienatio habet ſuam cauſam annexam, videlicet hypothecam anteriorem, & ſic habilitatem extremi. d. 99. n. 8. *Coccino.*

Habitatio.

Fructuum receptio in domo reſultat ex habitatione, non ſecus ac locatione ad effectum reſtitutionis ratione ſpolii. d. 72. n. 9. *Ottbobono.*

Paria ſunt ad hunc effectum, quod quis inhabitaverit, vel quod locaverit, ibid. n. 10.

Hæreditas.

Hæreditatis aditio inducitur per deliberatam voluntatis expreſſionem, & verbalem declarationem. d. 107. n. 19. *Bichio.*

Hæres per ſententiam Judicis declaratus, licet bonorum poſſeſſionem acceperit, non exinde ſequitur, quin alius prædictam hæreditatem adire poſſit, ib. n. 20.

Contra hæredem, qui hæreditatem non adivit, non poteſt inchoari præſcriptio. d. 108. n. 24. *Bichio.*

Super bonis ad hæredem debitoris ſpectantibus non competit creditori hypotheca. d. 110. n. 1. *Bichio.*

Ex aditione hæreditatis, per quam hæres quaſi contrahit cum creditoribus hæreditariis, oritur contra ipſum ſola actio perſonalis, ibid. n. 2.

Super hæredis bonis competit hypotheca, vel quando adivit ſine beneficio legis, & inventarii, vel quando defunctus expreſsè ejus bona alienavit, ib. n. 3.

De hæredis bonis poteſt teſtator diſponere, ibid. n. 4.

Hæres ſimpliciter adeundo factum defuncti totaliter approbat, ibid. n. 5.

Hæres gravatus tenetur redintegrare fideicommiſſum, & pro hujuſmodi redintegratione ſuper ejus bonis competit fideicommiſſariis hypotheca, ſi ille alienaverit dolosè, ibid. n. 12.

Hæres gravatus dicitur dolosè alienaſſe, quando ſcientiam fideicommiſſi habuit, ibid. n. 45.

Et quando alienando potuit cogitare ſe non futurum ſolvendo, ibid. n. 15.

In hæreditate fraterna proveniente ex bonis maternis æqua-

Digitized by Google

æqualiter ſuccedit frater ex latere matris, cum aliis utrinque conjunctis juxta conſuetudinem Nobilium Neapolis. d. 169. n. 7. 8. *Royas.*

Aditio Hæreditatis non transfert in adeuntem naturalem bonorum poſſeſſionem, antequam fuerit naturaliter apprehenſa. d. 59. n. 9. *Corrado.*

Advocatio bonorum, nulla excuſſione hæreditatis facta favore dotis valet. d. 14. n. 14. *Terracinen.*

Conſenſus, & voluntas defuncti antequam hæreditas adeatur, conſervetur in hæreditate jacente, quæ perſonam defuncti repræſentat. deciſ. 15. num. 8. *Meltio.*

Aditio hæreditatis, ex quolibet actu Judicis declarativo, & ex actu per ipſum hæredem ſimpliciter geſto, qui citra jus, & nomen hæredis fieri non poſſit probatur tum reipſa, tum expreſſis verbis. d. 17. n. 19. *Corrado.*

Hæres.

Cenſenſus continuatur in locatore etiam defuncto per ſolam exiſtentiam habitualiter. dec. 15. num. 7. *Meltio.*

Hæres abſque beneficio inventarii, tenetur ſatisfacere etiam de proprio creditoribus hæreditariis. d. 17. n. 1. *Corrado.*

Inventarium non confectum congruo tempore, & cum omnibus ſolemnitatibus à quavis lege præſcriptis, non prodeſt hæredi, ac ſi nunquam factum fuiſſet, ibid. n. 3.

Diſpoſitio Juris Canonici, quod hæres etiam ceſſante beneficio Inventarii, non teneatur de proprio, non habet locum in foro judiciali, ubi contrarium eſt verius, atque receptius, ibid. n. 20.

In executione bonorum hæreditariorum neceſſaria eſt citatio hæredis, & deputatio duorum executorum, cum Judicis decreto validam eſſe declarantis. d. 18. n. 2. *Albergato.*

Immiſſio juſta conceſſa defuncto, venit exequenda ad inſtantiam hæredis. d. 66. n. 7. *Meltio.*

Donatio facta pro ſe, ac ejus hæredibus extenditur etiam uſque ad filios etiam ex ſecundo matrimonio naſcituros. d. 87. n. 3. *Otthobono.*

Hæredum, & ſucceſſorum appellatione in materia Emphyteuſis veniunt ſoli hæredes ſanguinis, & ſic deſcendentes ab inveſtitis. d. 78. n. 8. *Cerro.*

In Hæredem dari eaſdem actiones Civiles, quæ competebant contra defunctum vulgatiſſimum eſt. d. 73. n. 17. *Arguelles.*

Hæres detrudi poteſt in carcerem, ſi ſtatutum diſponat, ibid. n. 18.

Obligationis conditio non ex perſona hæredum immutatur, ibid. n. 19.

Obligatio defuncti, ex perſona hæredis immutari non poteſt, ibid. n. 27.

Hæredes adeundo ſe obligant, & quaſi contrahunt cum creditoribus defuncti, ibid. n. 28.

Forus tamen mutatur, nam Clericus hæres convenitur coram ſuo Judice, ibid. n. 29.

Hæres beneficiatus non confundit ejus propria jura cum juribus defuncti. d. 76. n. 8. *Otthobono.*

Hæredum omiſſa mentio in contractu, ubi agitur de re ſui natura ad hæredes tranſitoria, non excludit quia in dubio cenſeantur comprehenſi, cum omnia pacta tam activa, quàm paſſiva tranſeant in hæredes. d. 33. n. 2. *Otthobono.*

Maximè dum agitur vigore obligationis cameralis, quæ ipſos indubitanter comprehendit, ibid. n. 3.

Pacti de retrovendendo natura eſt, quod tranſeat ad hæredes, ibid. n. 4.

Bona hæreditaria ſtatim poſt hæreditatis acceptationem cadunt ſub hypotheca ad favorem creditorum hæredis. dec. 34. n. 6. *Cerro.*

Debita teſtatoris de jure ſunt ſolvenda ab hærede abſque teſtatoris mandato, ibid. n. 17.

Hæredibus ultimi inveſtiti etiam non comprehenſis in inveſtitura immiſſio danda eſt, donec de eorum jure cognoſcatur. d. 35. n. 31. *Peutingero.*

Immiſſio *ex re in l. fin. C. de edit. D. Adr. toll.* conceditur ad exhibitionem teſtamenti non variati, nec cancellati, in quo exhibens inſtitutus ſit hæres. d. 58. n. 8. *Celſo.*

Legatarii tenentur capere de manu hæredis, ibid. n. 10.

Poſſeſſio continuat in hæredem defuncti vigore conſtitutionis Regis Ferdinandi. d. 48. n. 2. *Otthobono.*

Confeſſio erronea facta in teſtamento poteſt ab hærede revocari, non ſecus, ac ab ipſomet defuncto ſi adhuc degeret in humanis. d. 52. n. 4. *Veroſpio.*

Hæredi fideicommiſſario adverſus immiſſionem ex adverſo petitam non competit retentio pro valore bonorum fideicommiſſo ſubjectorum ab hærede gravato alienatorum. d. 54. n. 9. *Corrado.*

Hæres gravatus poteſt commoditatem fructuum fideicommiſſi bonorum validè cedere, & alienare pro tempore vitæ ſuæ. d. 54. n. 25. ibid.

In Hærede præſumitur regulariter ignorantia & maximè in rebus occultis. d. 128. n. 11. 12. 13. *Panzirolo.*

Statutum Florentinum jubet, quod inventario non obſtante, hæres creditoribus hæreditariis ſatisfaciat, ibid. n. 25.

Hæres dum non poſſunt juvari beneficio inventarii, æquum non eſt, ut etiam reſtitutio in integrum denegetur, ibid. n. 26.

Quod ſanè durum admodum videretur, quod ſimul & ſemel denegaretur inventarium, & reſtitutio in integrum, dum ſunt ſine dolo enormiter læſi, ibid. n. 27.

Hæres univerſalis, quando quis non poſſet dici, ſed potius particularis & legatarius. dec. 147. n. 13.

Hæres univerſalis, quando eſt inſtitutus, procul dubio inſtitutus in re certa remanet particularis, & legatarius, ibid. 17.

Hæreditas quando fuit adita cum beneficio legis, & inventarii, tunc hæres in nihilo poteſt gravari. dec. 150. n. 2. *Meltio.*

Hæres dum eſt citatus ad exhibendum inventarium, ac bona inventariata, dum id non adimplevit, præſumendum eſt ipſum in propriam utilitatem bona conſumpſiſſe, inde tenetur de ſuo. d. 150. n. 21. *Meltio.*

Hæres quatenus ſuppetunt vires hæreditariæ, tenetur ſolvere debita defuncti. d. 154. n. 1. *Bichio.*

Hæres bonis hæreditariis utens cenſetur adire hæreditatem. d. 154. n. 3.

Hæres tenetur ſtare facto defuncti. dec. 154. num. 25. *Bichio.*

Hæredi competit immiſſio, quæ competebat ejus authori. d. 160. n. 4. *Royas.*

Hæredem ſe probare tenetur, qui uti talis agere intendit. d. 169. n. 4. *Royas.*

Hæres non poteſt impugnare confeſſionem defuncti. d. 171. n. 5. *Royas.*

Hæres hæredis non poteſt aliquid opponere contra confeſſionem defuncti. d. 171. n. 6.

In hæredibus præſumitur ignorantia. d. 174. nu. 11. *Royas.*

Hypotheca.

Extremum primum cum judicio Salviani eſt creditum cum hypotheca, d. 53. n. 3. *Corrado.*

In Salviani interdicto neceſſaria ſunt creditum actoris cum hypotheca omnium bonorum debitoris præſentium, & futurorum. deciſ. 59. n. 5. *Corrado.*

Ad effectum hypothecæ generalis ſufficit, quod res fuerit in dominio contrahentis, ſive de tempore contractus, ſive poſt, d. 59. n. 3. *Coccino.*

Eveniente conditione caſuali obligatio retrotrahitur ad initium conventionis hypothecæ, ibid. n. 6.

Aliena-

Digitized by Google

Alienatio habet ſuam cauſam annexam videlicet hypothecam anteriorem, & ſic habilitate extremi, ibid. n. 8.

Hypotheca anterior licet generalis præfertur ſpecialiter poſteriori, ibid. n. 5.

Conſenſus fundi hypothecati præſtitus venditioni non præjudicat reſpectu actionis ſuper pretio competenti. d. 3. n. 2. *Bichio.*

Hypothecæ remiſſio facta debitori ab anteriori in concurſu creditorum præjudicat rem mittenti, quoad potioritatem, ita ut anterioritas ſit i remaneat inofficioſa contra concreditores hypothecarios, ibid. n.4.

Conſtitutum non excluditur quin ſuper fundo oriatur hypotheca ad favorem prioris cenſus, cui ideò competit etiam Salvianum interdictum. d. 16. nu. 15. *Bichio.*

Cenſus ubi imponitur ſuper fundo ſubjecto fideicommiſſo, vel eſt nullus, quia ab initio non naſcitur hypotheca, vel per mortem impoſitoris expirat cum ipſa hypotheca, ibid. n. 17.

Limitatur quando cenſus imponitur ſolutione dotis ſubſidiariæ alicui fœminæ fideicommittentis deſcendenti vigore, *Auth. reſque, Cod. communia de leg.* ibid. 18.

Salvianum interdictum non datur abſque hypotheca. d. 19. n. 3. *Corrado.*

Hypotheca reſoluto contractu tunc ſolum redintegratur, quando eadem ratio ob quam contractus reſolvitur æquè viget pro conſervatione hypothecæ, ſecus ſi non viget. dec. 19. n. 11. *Corrado.*

Hypotheca ſemel extincta non poſſunt cauſam habentes à debitore in re jam hypothecata ex lucri cauſis amplius moleſtari, ibid. n. 12.

Hypotheca ceſſat per translationem dominii rei hypothecatæ in creditorem, ibid. n.4.

Hypotheca regulariter ſuper feudalibus non cadit. dec. 86. n. 11. *Meltio.*

Obligatio Cameralis continet hypothecam abſque ulla dubitatione. d. 23. n. 5. *Otthobono.*

Bona Hæreditaria ſtatim poſt hæreditatis acceptationem cadunt ſub hypotheca ad favorem creditorum hæredis. d. 34. n. 6. *Cerro.*

Legatarius præfertur in bonis legatis creditori Chirographario non habenti hypothecam. d. 34. nu. 12. *Cerro.*

Legatarius non valet exercere ſibi tacitam hypothecam ſibi pro legato competentem, niſi in eo quod remanet ſatisfactis creditoribus, ibid. n. 16.

Solutio debiti liberat fundum ab hypotheca. dec. 59. n. 11. *Corrado.*

Hypotheca non competit creditoribus, ſuper bonis ad hæredem debitoris ſpectantibus. d. 110. n. 1. *Cerro.*

Hypotheca competit ſuper bonis hæredis, vel quando adivit ſine beneficio legis, & inventarii, vel quando defunctus expreſsè ejus bona obligavit, ibid. n. 2.

Hypotheca tacita dotis præfertur anterioribus creditoribus, qui habent expreſſam in bonis quæſitis à debitore poſt ipſius dotis hypothecam, ibid. n.7.

Hypotheca competit fideicommiſſariis contra hæredem, pro redintegratione fideicommiſſi doloſè diminuti, ibid. n. 12.

Hypotheca talis competit non à die alienationis, ſed qua cœpit adminiſtrare, ibid. n. 13.

Hypotheca à lege inducta pro muliere citius operatur quàm ea inducta ab homine, ibid. n. 9.

Hypotheca in credito probatur ex inſtrumento publico. d. 119. n. 2. *Albergato.*

Hypothecæ ceſſatio, quando legitimè fieri poſſit per mulierem. d. 158. n 10. *Veroſpio.*

Hypotheca tacita legalis regulariter pro dotis reſtitutione contrahi ſolet in bonis mariti. d. 161. n. 12.

Hypotheca non admittitur niſi à caſibus à jure expreſſis, amplia. d. 161. n. 19.20.

Hypotheca generalis non impedit mercium venalium alienationem. d. 164. n. 8. *Royas.*

Hæredibus datur reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ adversùs præſcriptionem. dec. 174. nu. 12. *Royas.*

L

Jactura.

Cum aliena jactura locupletari, eſt contra naturam. d. 53. n. 45. *Arguelles.*

Nec fortè intereſſet, ſi detentor ſic immunis, ſponte ſolviſſet. ibid. n. 46.

Æquitas *leg. curabit*, ſemper admitti ſolet favore Domini rei venditæ, ac ipſius hæredum, quoties conventum pretium cum gravi ejuſdem jactura penes emptores, vel in totum, vel in aliqua ſui parte remanſerit. d. 61. n. 2. *Veroſpio.*

Identitas.

Identitatis bonorum probatio, eſt requiſitum ſubſtantiale ad obtinendam immiſſionem vigore *leg. fin. C. de Edict. Div. Adrian. tollen.* d.86.n. 9. *Meltio.*

Ignorantia.

Ignorantiæ prætextus non ſuffragatur, ubi varia pro notitia, ac ſcientia concurrunt argumenta. dec. 16. n. 8. *Corrado.*

Et ut elidatur ignorantia, ſufficit generalis notitia & cogitatio, quæ reſultat etiam ex renunciatione jurata cujuſcumque Juris contingentis, incogitati, ac ſupervenientis, ac Inſtrumenti de novo reperti, ibid.

Ex capite probabilis ignorantiæ competit reſtitutio in integrum adverſus præſcriptionem. d. 36. num. 7. *Otthobono.*

Immiſſio.

Ad Immiſſionem in judicio Salviani obtinendam quæ requirantur, & quæ ſufficiant. d. 59. n. 5. *Corrado.*

Immiſſionem non valent impedire exceptiones illiquidæ, ac diſcuſſionem requirentes, cùm ejus judicii ſummarii natura admittat ſolum, quæ certa ſunt, & liquida, nullamque probabilem recipiunt controverſiam, ibid. n. 12. & 13.

Contra Immiſſum judicis authoritate, ac ejus ſententiam, manutentionis remedium, quibus caſibus concedi ſoleat, & quomodo procedatur, ib. n. 19.

Immiſſio ex utili Salviano interdicto, obtinetur; probatis extremis neceſſariis in poſſeſſione in reo convento; nec non credito cum hypotheca. d. 16. n. 13. *Bichio.*

Immiſſio hæc conceditur etiam ſuper fundo cenſuali, non obſtante conſtituto in inſtrumento cenſus appoſito, ibid. n. 14.

Immiſſio creditoris in bonis, quæ prætenduntur fideicommiſſo ſubjecta, ſemper datur ubi exceptio fideicommiſſi non eſt omnino clara, ibid. n. 21.

Immiſſio juſta conceſſa defuncto, venit exequenda ad inſtantiam hæredis. dec. 86. n. 7. *Meltio.*

Immiſſio in Salviano eſt concedenda, concurrentibus Interdicti extremis, quæ enumerantur. d. 33. nu. 1. *Otthobono.*

Immiſſio danda eſt hæredibus ultimi inveſtiti, etiam non comprehenſis in inveſtitura, donec de eorum jure cognoſcatur. d. 35. n. 31. *Peutingero.*

Immiſſio competit donatario univerſali omnium bonorum poſt mortem donantis, contra tertium tam ex remedio. *leg. fin. C. de Edict. Div. Adrian. tollen.* quàm ex Salviano. d. 39. n. 1. *Royas.*

Immiſſionem non impedit exceptio turbida, & requirens altiorem indaginem, ibid. n. 19.

Immiſſionem fideicommiſſarius non poteſt impedire hæredi ſcripto, niſi tribus copulativè concurrentibus. d. 40. n. 10. *Cerro.* & quæ, ibid.

Im-

Digitized by Google

Notabilium.

Immiſſio in bonis hæreditariis, debetur hæredi ſcripto, juxta diſpoſitionem, *l. fin.C. de Edict. Div. Adrian. toll.* d. 47. n. 1. *Royas.*

Adverſus Immiſſionem ex adverſo petitam, hæredi fideicommiſſario non competit retentio pro valore bonorum fideicommiſſo ſubjectorum, ab hærede gravato alienatorum. d. 54. n. 9. *Corrado.*

Ad Immiſſionis executivum judicium impediendum, poſſeſſor cum titulo, eſt legitimus contradictor. d. 76. n. 3. *Otthobono.*

In judicio Immiſſionis, legitimus contradictor, non poteſt dici ille, qui vitioſè poſſidet, ac titulum habet invalidum, ibid. n. 4.

Immiſſionis in Salviano, ceſſante cauſa ex ſatisfactione crediti, illi, qui poſſidebant ſunt procul dubio redintegrandi ad eorum priſtinam poſſeſſionem, & contra denegantem reſtitutionem datur actio ſpolii. dec. 82. n. 1. *Otthobono.*

Immiſſio *ex remedio leg. fin. C. de Edict. D. Adr. toll.* conceditur ad exhibitionem teſtamenti, non variati, nec cancellati, in quo exhibibens inſtitutus ſit hæres. d. 85. n. 8. *Celſo.*

Immiſſionem in Salviano interdicto, non valent impedire exceptiones illiquidæ, ac diſcuſſionem requirentes; cùm ejus judicii ſummarii natura admittat ſolum, quæ certa ſunt, & liquida, nullamq; probabilem recipiat controverſiam. d. 59. n.12. & 13. *Corrado.*

Impedimentum.

Impedimentum medium, impedit retrotractionem. d. 39. n. 26. *Royas.*

Impedire immiſſionem in Salviano interdicto, non valent exceptiones illiquidæ, ac diſcuſſionem requirentes. d. 59. n. 12. & 13. *Corrado.*

Impedimenta removeri, & cauſam ad partes remitti, ſufficit pro re judicata, appellatione deſerta. d.78. n. 2. *Cerro.*

Imperium.

Imperii jura Princeps habens non poteſt concedere ſtatuta publicis inſtrumentis executionem contra Clericos concedentia: contra opinionem *Covarruviæ.* d. 73. n. 25. *Arguelles.*

Impugnatio.

Ex non impugnatione partitarum in actis, parte citata productorum exceſſus, excluditur. d. 77. n. 8. *Otthobono.*

Inalienabile.

Bona emphyteutica ex pacto, & providentia, ſunt inalienabilia. d. 35. n. 2. *Peutingero.*

Incertitudo.

Incertitudo valoris rei, excludit læſionem.

Indemnitas.

Pro Indemnitate mandantis recipi pecunias ſub intereſſe cambiorum ſub aliqua conditione: purificatio conditionis, & facultatis conceſſæ executio, debet concedenti intimari, quod etiam operatur juſtificationem mandatarii, &c. d. 60. n. 6. *Peutingero.*

Individuitas.

Individuitatis, & connexitatis ratione, conceſſio nulla in parte ſubſtantiali, in totum corruit. d. 95. n.24. *Meltio.*

Infeudatio.

Jus decimandi eſt ſpirituale; nec cadit ſub commercio laicorum, illiuſque conceſſio facta laïcis, ſemper eſt invalida, ſive fiat per modum infeudationis, ſive locationis. d. 95. n. 28. *Meltio.*

Initium.

Ad Initium conventionis hypothecæ obligatio retrotrahitur, eveniente occaſione caſuali. d.99.n.6. *Decano.*

Injuſtitia.

Deliberatio pro manutentione ſufficit quod non conſtet clarè, & notoriè de nullitate, & injuſtitia deliberationis ex eiſdem actis. dec. 77. n. 2. *Otthobono.*

Injuſtitia ſententiæ impedit conſtitutionis Ægidianæ effectum, ac in ea ſpecialiter excepta legitur. d. 19. n. 1. *Corrado.*

Inſignia.

Onus aſſumendi cognomen, & Inſignia familiæ indicat teſtatorem voluiſſe illam ſemper, & perpetuo conſervare. d. 100. n. 27. *Cerro.*

Inſinuatio.

Inſinuatio non requiritur in renunciatione, quæ fit de hæreditate incerta, & nondum quæſita, ſuper qua nullum jus, nec in re, nec in ſpe, renuncianti competebat, ibid. n. 10.

Inſinuatio in contractibus minorum requiſita à conſtitutione Ægidiana, præſumitur ex curſu triginta annorum cum obſervantia interveniſſe. d. 38.n.17. *Meltio.*

Clauſula conſtituto, clauſula ad habendum, inſinuatio, ac promiſſio trahi, conveniunt naturæ donationis inter vivos. d. 39. n. 8. & 9. *Royas.*

Inſpectio.

Librorum inſpectio inter ſocios poſt finitum negotium, non ſuffragari poteſt pro juſtificatione cambiorum priùs minùs legitimè receptorum, quæ à conſenſu, & voluntate partium non pendent. d. 60. n. 8. *Peutingero.*

Cognoſcere prætenſa poſt litem cum adverſario conteſtatam cambia, quando non debentur uti cambia; an debeantur ſaltem ratione damnorum, & intereſſe cadit ſub illa inſpectione. An conſtet de credito liquido actoris, ibid.

Inſtantia.

Remiſſoria in ſacro Tribunali Rotæ, per ſolius calumniæ præſumptionem, in ulteriori inſtantia, non ſolet denegari, d. 2.n.11. *Royas.*

Appellatio dicitur de appendiciis illius inſtantiæ, cujus eſt ſententia, à qua interponitur d. 32. n. 7. *Cerro.*

Illiuſque cauſa cenſetur eadem in ſecunda inſtantia, prout etiam in prima, ibid.

In emphyteuſi hæreditaria, inſtantia cœpta per defunctum, tranſit in hæredem. d. 38. n. 1. *Meltio.*

Mala fides non tollitur ex ſententia in prima inſtantia favorabili. d. 50. n. 4. *Arguelles.*

Inſtantia non tranſit in ſingularem ſucceſſorem. n. 19. ibid.

Appellatio dicitur de appendiciis illius inſtantiæ, cujus eſt ſententia, à qua interponitur. d. 75. nu. 7. *Cerro.*

Illiuſque cauſa cenſetur eadem in ſecunda inſtantia prout erat in prima. n. 8. ibid.

Inſtrumentum.

Inſtrumentis potiùs ſtandum eſt, quàm teſtibus. d. 1. n. 15. *Otthobono.*

Verba in executione præmiſſorum in inſtrumento appoſita, ſubſequentes clauſulas quantumvis alias univerſales, ad præmiſſum titulum coarctant. d. 3. nu. 22. *Bichio.*

Clauſulæ univerſales in fine contractus poſitæ reſtringuntur ad cauſam ſuperius expreſſam, ita ut nihil amplius comprehendant: & maximè quando ſunt in executivis inſtrumentis, ibid. n. 31.

Adminiſtratio probatur per Inſtrumentum locationis. n. 1. n. 1. *Otthobono.*

Dicta teſtium coadjuvantur ex adminiculis inſtrumentorum, ib. n. 3.

Et in verſiculo poſſint tamen teſtes, nec minus comprehendere ea, quæ probantur partim ex teſtibus, partim ex inſtrumentis. d. 1. n. 5. *Otthobono.*

Et ex pactis in ſolitis appoſitis in Inſtrumento. d. 8.n. 7. *Otthobono.*

Inſtrumentum obligatione Camerali vallatum, habet executionem paratam, etiam contra fidejuſſorem in ſolidum obligatum.d. 10. n. 1. *Meltio.*

Decretum vigore cujus fit inſtrumentum explicatur

ab

Digitized by Google

ab ipſo inſtrumento. d. 12. n. 2. *Cerro.*

Inſtrumentum facit probationem probatam. d. 15.n.3. *Meltio.*

Et habet pro ſe omnem juris præſumptionem, ibid. n. 4.

Clauſula conſtituti appoſita in inſtrumento cenſus, videtur inepta, quia venditor cenſus non vendit rem cenſuariam, nec minus eam poſſidet, tam poſt venditum cenſum, quàm antea: & cenſum, quem vendidit nullo modo poſſidet ipſe, ſed emptor. d. 16.n. 2. *Bichio.*

Immiſſio hæc conceditur etiam ſuper fundo cenſuali, non obſtante conſtituto in inſtrumento cenſus appoſito, ibid. n. 14.

Expreſſio cauſæ in inſtrumento cenſus, præbet conjecturam verſionis pecuniarum in cauſam expreſſam, ibid. n. 26.

Inſtrumentum ſecundum ſuper eadem re diverſum à primo, voluntatem partium circa primum declarat; quod ſcilicet vel partes non intenderunt id verè agere, quod in præcedenti fuerat expreſſum, ſed ex cauſis tunc eis bene viſis ſimulare; vel ſaltem voluerunt ab illo poſteà recedere, ac illud reformare. d. 22. n. 12. *Corrado.*

Inſtrumentum ſecundum diverſum à primo ſuper eadem re, auget præcedentem ſimulationis præſumptionem, ibid. n. 13.

Declaratur procedere, quando præcedens promiſſio legitur, vel in antecedenti ſeparato inſtrumento, vel apocha matrimoniali, ſeu aliis aliunde legitimis juſtificetur probationibus; alias enim facilè nimium legum diſpoſitio illuderetur, cum eadem proclivitate fieri poſſet dotis promiſſio, qua ejuſdem ſolutionis confeſſio, ibid. n. 17.

Inſtrumentum, quod juſtè veritatis eſſentiam, ac ſubſtantiam obligationis in partium conſenſu poſitam, non habet, non eſt executioni demandandum, ibid. n. 10.

Inſtrumentum ſimulatum non poteſt curſu temporis convalidari, quia ſimulationis exceptio non tollitur, quæ perpetua eſt, ibid. n. 32.

Probatio oriens ex Inſtrumento, adminiculis, & juris præſumptione pro actus veritate munito prævalet teſti, ipſum eſſe ſimulatum deponenti. d. 54. n. 35. *Corrado.*

Clauſula, ſine præjudicio venientium ab inteſtato, &c. in inſtrumento legitimationis appoſita, plenam legitimationem perſonæ non impendit, ſed effectum ſucceſſionis duntaxat moderatur. d. 25. n. 6. *Corrado.*

Inſtrumentum clariorem, ac certiorem facit veritatis probationem, quàm teſtes, qui, vel oblivione, vel alio defectu, facilè labi poſſunt. Ideoque illis eſt præferendum. d. 26. n. 9. *Corrado.*

Originale Inſtrumenti publici, veriſimile eſt, penes Notarium de illo rogatum, ut par erat remanſiſſe. 17. n. 11. *Corrado.*

Copia inſtrumenti in forma probandi extracta, deficiente originali, poteſt aliis concurrentibus ſuffragari, ibid. n. 17.

Etſi omnia, quæ continentur in eodem inſtrumento, coram eiſdem Notario & teſtibus facta fuerint, dicuntur pars illius contractus, & ex omnibus unicus dumtaxat reputatur, tot diverſiſque partibus compoſitus. d. 49. n. 1. *Corrado.*

Et in fortioribus terminis, ſi duo inſtrumenta eodem die, & loco & coram eiſdem Notario, & teſtibus fuerint confecta, videtur unum alteri intereſſe, & perinde habentur, ac ſi unico inſtrumento peracta fuiſſent. d. 49. n. 4. *Cerro.*

Contractus in eodem inſtrumento contenti, ſunt ad invicem independentes, & non correſpectivi, quando unus non venit ad determinationem alterius, ſecus autem è converſo, ibid. n. 17.

Contractus plures in eodem inſtrumento, tunc dicuntur ad determinationem unus alterius, quando alias ad alterum illorum contrahentes non deveniſſent, ibid. n. 18.

Teſtes deponentes inſtrumentum fuiſſe factum, exprimere debent ſic fuiſſe ſcriptum, & ſic fuiſſe lectum, aliàs non facerent fidem. d. 17. n. 5. *Corrado.*

Teſtes hujuſmodi neceſſarium eſt, quòd ſint valdè periti, qui defectum inſtrumentorum, & litteras Notarii rogati cognoſcant, & n. 15.

Amiſſio inſtrumenti non probatur, ſi ſimpliciter teſtes deponant ſe illud vidiſſe; ſed neceſſe eſt probare amiſſionem originalis: & quod illi teſtes ſint valde periti, qui litteras illius Notarii cognoſcant, ibidem, ut ſupra citavi.

Inſtrumenta in judicio debent exhiberi, ad hoc ut de eis habeatur ratio. d. 51. n. 17. *Corrado.*

Inſtrumentum venditionis bonorum, quæ ex cauſa in jure admiſſa, prætenduntur detrahi in diminutionem patrimonii defuncti, dato quod alia eſſet juſtificata, non concludens verum eorundem valorem, in præjudicium hæredis non approbatur, d. 69. n. 15. *Veroſpio.*

Exceptio appoſita à reo in Salviano, ſe non poſſidere: ubi mediantibus inſtrumentis locationum cum receptione penſionum, vel aliis ſimilibus probetur, non eſt attendenda, niſi juſtificetur. d. 59. nu. 7. *Corrado.*

Mandatum executivum relaxatur vigore inſtrumenti, ubi legitur pactum executivum, licet non fuerit expreſſa clauſula guarentigia, aut obligationis cameralis, & deciſione communi. dec. 73. num. 2. *Arguelles.*

Statuto fieri poteſt, ut omnia inſtrumenta publica habeant paratam executionem, ibid. n. 10.

Inſtrumentum cenſus executionem paratam habere, ſæpiſſimè tenuit Rota. ibid. n. 13.

Statuta concedentia publicis inſtrumentis executionem, nullo modo comprehendunt Clericos, ibid. n. 24.

Clauſula *ad habendum*, &c. in inſtrumento donationis appoſita, convincit perſonam donatarii fuiſſe principaliter contemplatam, non autem filios ex eo aut ex alio matrimonio naſcituros. d. 87. n. 5. *Ottbobono.*

Inter capitula matrimonialia, & inſtrumentum ubi non adeſt contrarietas ſubſtantialis, ſemper eſt facienda interpretatio, ut non diſcordent, ibid. n. 22.

Intellectus.

Intellectus textus *in l. ſi inter virum, & uxorem* 24. *ff. de pact. dotal.* d. 87. n. 6. *Ottbobono.*

Intellectus text. *in l. ſi quid earum* 45. *§. interemptum ff. de legat.* 3. *& in l. divi Conſtantini S. C. de nat. l.* ibid. n. 18.

Voluntas concedentis regulatur à poteſtate, & capacitate quam concedens habere opinatur juxta conſuetudinem, & communem intellectum. d. 95. n. 16. *Meltio.*

Nemo poteſt controvertere intellectum à ſemet ipſis datum, ibid. n. 19.

Interdictum.

Conſtitutum non excludit, quin ſuper eodem fundo oriatur hypotheca ad favorem emptoris cenſus; cui ideo competit etiam Salvianum interdictum. d. 16. n. 15. *Bichio.*

Salvianum interdictum hodie poteſt intentari etiam ſuper locis montium in locum fundi ſubrogatis, quia perinde eſt, ac ſi ſuper ipſis locis montium fuiſſet ab initio impoſitus cenſus, ibid. n. 16.

Immiſſio ex utili Salviano interdicto, obtinetur; probatis extremis neceſſariis in poſſeſſione in reo convento; nec non credito cum hypotheca, ibid. n. 13.

Salvia-

Digitized by Google

Salvianum, licèt ſit interdictum adipiſcendæ poſſeſſionis, eſt tamen de pignoribus, id eſt de poſſeſſione rerum obligatarum. d.19. n.3. *Corrado.*

In Salviani interdicto neceſſaria ſunt, creditum actoris cum hypotheca omnium bonorum debitoris præſentium, & futurorum. Et quod de tempore inſtituti judicii poſſiderentur ab adverſario, quod probatur etiam per ſuſtentationem litis. Quæ ad obtinendam in hoc judicio immiſſionem plenè ſufficiunt. d.59.n.5. *Corrado.*

Salviani interdicti remedium, cùm ſit in rem ſcriptum, ſequitur poſſeſſorem bonorum, ibid. n.6.

Exceptiones illiquidæ, ac diſcuſſionem requirentes, non valent impedire immiſſionem in Salviano interdicto, cum ejus judicii ſummarii natura admittat ſolum, quæ certa ſunt, & liquida, nullamque probabilem recipiant controverſiam, ibid. n.12. & 13.

Extrema interdicti adipiſcendæ ex remedio *l. fin. Cod. d. edict. D. Adr. toll.* quod hæredi ſcripto competit, ſunt: exhibitio teſtamenti non aboliti, aut cancellati, docere de obitu teſtatoris, & de identitate. d.76. n. 6. *Otthobono.*

Intereſſe.

Facultate recipiendi pecunias ſub intereſſe cambiorum conceſſa ſub aliqua conditione: purificatio conditionis, & facultatis executio debet concedenti intimari, tum pro juſtificatione mandatarii, tum pro indemnitate mandantis, ut ille poſſet vel pecunias aliunde ſub levioribus fortè uſuris, vel aliter providendo, graviores cambiorum evitare, vel ab eis demum ſe eximere, & liberare. d.60.n.6. *Peutingero.*

Cognoſcere prætenſa poſt litem cum adverſario conteſtatam cambia, quando non debentur uti cambia; an debeantur ſaltem ratione damnorum, & intereſſe, cadit ſub illa inſpectione. An conſtet de credito liquido actoris, ibid. n.9.

Intermiſſio.

Excluditur poſſeſſio portionum ex petita earundem intermiſſione. d.97. n. 1. *Veroſpio.*

Interpellatio.

Interpellatio non prodeſt, ſi fiat alii, quàm propriis hæredibus illius, de cujus bonis agitur. d. 44. n. 7. *Otthobono.*

Statutum Urbis lib.1. cap.137. requirit quod ad hoc ut debeantur inter uſuria dotalia, mulieri relicta, ob commiſſam moram in reſtitutione dotis, ſeu reſidui, fuerit facta interpellatio judicialis. d.32.n.4. & 5. *Otthobono.*

Interpellatio hæc facta alteri, quàm hæredi illius ex cujus bonis eſt facienda ſolutio dotis, non conſtituit illum in mora, ibid.

Interpretatio.

Interpretatio ea ſemper deſumi debet, per quam æqualitas inter filios reſultet. d.87.n.22. *Otthobono.*

Expreſſum facit ceſſare tacitum, & interpretativum. d.88.n.9. *Otthobono.*

Unius actus non poteſt inducere obſervantiam, quæ pro ſequentibus ſufficientem tribuat interpretationem. d.81.n.8. *Cerro.*

In claris non eſt confugiendum ad interpretationem. d.95. n. 22. *Meltio.*

Interpretatio voluntatis teſtatoris ex conjecturis adducta, ſubdubia eſt, ac plurimum controverſa, ita ut conſtans, ac certa dici non poſſit, antequam fuerit per rem judicatam approbata. d.59.n.15. *Corrado.*

Intervallum.

Actus licèt poſt longum temporis intervallum expeditus adſcribitur præcedenti mandato. d.98.n.5. *Veroſpio.*

Inventarium.

Aſſertio facta in inventario hæreditatis, probationem, niſi aliundè juſtificetur, non concludit. d.50. n.21. *Cerro.*

Hæres abſque beneficio inventarii tenetur ſatisfacere eam de proprio creditoribus hæreditari s. d 17. n.1. *Corrado.*

Inventarium allegatum non relevat hæredem, quando non fuit exhibitum, quia tunc alleganti non poteſt ſuffragari, ibid. n.2.

Inventarium non confectum congruo tempore, & cum omnibus ſolemnitatibus, juxta formam à lege præſcriptam, vel municipali jure, ſeu legitima conſuetudine approbatam, ut neceſſarium eſt, non prodeſt hæredi, perinde, ac ſi nunquam factum fuiſſet, ibid. n. 3.

Diſpoſitio juris canonici, quod hæres etiam ceſſante beneficio inventarii; non teneatur de proprio: non habet locum in foro judiciali, ubi contrarium eſt verius, atque receptius, ibid.n.20.

Inveriſimilitudo.

Inveriſimilitudo debiti oritur ex longa dilatione exigendi creditum facta à creditore inope, & pecuniis, etiam in exiguis ſummis, indigente, d. 21. n. 9. *Otthobono.*

Inveriſimilitudo magna, & evidens, facit oriri præſumptionem contra veritatem, ibid. n. 10.

Confeſſio dotis facta à viro, præſumitur ſimulata, quando non juſtificatur aliunde, concurrenti maximè pro conjectura inveriſimilitudine ſummæ reſpectu inopiæ, & exigui ſtatus mulieris. d. 22. n.6. *Corrado.*

Paupertas mulieris præ ſe fert magnum inveriſimile, quod notabilem ſummam ſuum ſtatum excedentem, in dotem ſolverit. Unde arguitur ſimulatio promiſſionis, ibid. n.8.

Paupertas mulieris, & non viri facit ſuper inveriſimili præſumere, confeſſionem dotis eſſe ſimulatam. d. 23. n. 8. idem Authore. *Corrado.*

Memoria in homine decrepitæ ætatis adeo labefactatur, ac ruit, ut ejus teſtimonium de auditis ab alio in juventute, de re ad ipſum non pertinenti, magna veritatis ſuſpicione laboret: ac quo plus exactè deponit, eo magis ab omni veriſimilitudine, & prudentis judicio alienum ſuum dictum reddit. d. 26. n.15. *Corrado.*

Inveſtimentum.

Obligatio ad inveſtimentum pecuniarum in cenſibus, ſeu locis montium in caſu non adimplementi, tenetur ad fructus, qui ex hac capitali percipi potuiſſent, facto inveſtimento. deciſ. 57. num. 3. *Peutingero.*

Inveſtitura.

Durantibus præcedentibus inveſtituris non licèt novam facere inveſtituram, nec alterare formam antiquarum, d.90.n.11. *Otthobono.*

Et minor reſtituitur ut inveſtituram conſequi poſſit. d.28.n.3. *Meltio.*

Inveſtitura non poteſt denegari, quando cum juramento eſt promiſſa, & legitimè fuit petita, ibid. n.5.

Et ſufficit inveſtituram eſſe petitam, ut dicatur facta, ibid. n. 6.

Annus conceditur ad petendam inſtitutam, ibidem num. 20.

Inſtantia facta de renovando, eſt ſufficiens ad conſervandum jus competens inſtanti, cùm dicatur tunc renovatio conceſſa quatenus de jure concedenda ſit, maximè contra extraneum poſtea inveſtitum, ibid. num. 21.

Annus inveſtituræ petendæ non currit niſi à die recuperationis bonorum, & adeptæ poſſeſſionis per dominium directum, ibid. n. 22.

Inveſtitura tam æquitate attenta concedi debet proximiori ſuperſtiti, ibid. n. 8.

Intra annum inveſtitura petenda, & concedi poteſt proximiori emphyteutæ inveſtiti, etiam emphyteuta vivente, ſub conditione, quod locum habeat

ſecuta morte ultimi emphyteutæ inveſtiti, dum bona ob illius mortem ad Eccleſiam revertebantur. d.29.n.22. *Meltio.*

Eccleſia, cui ob lineam obvenerunt bona, poteſt ad ſui beneplacitum alterum inveſtire, nec tenetur inveſtire proximiores defuncti. d.29. n.1. *Meltio.*

Licèt prima inveſtitura de ea non loquatur, cum ſufficiat, ut pacta primæ inveſtituræ, & in renunciatione non alterentur, neque immutentur, ibid. n. 6.

Inveſtitura conceſſa proximioribus, ob lineam finitam non cenſetur nova conceſſio, nec novus titulus, ſed renovatio prioris tituli jam conceſſi, ibid. num. 7.

Promiſſo de inveſtiendo inducit contractum, & idem operatur, ac ſi inveſtitura facta fuiſſet, ibid. n.12.

Primus acquirens dicitur ſolus ille qui inveſtituram ſtipulatus eſt, eo vero mortuo ejus filius non habetur tanquam primus acquirens. deciſ. 35. num. 9. *Peutingero.*

Emphyteuſis ex cauſa lucrativa, vide in verbo *emphyteuſis*, ibid. n. 14. & 25. & 31.

Jocalia.

Jocalia pretioſa, & veſtes feſtivæ tranſmiſſæ per ſponſum ſponſæ non ſunt donatæ, ſed ad uſum duntaxat accommodatæ, ut ſponſa gratia ipſius ſponſi honorificetur & ſpecioſior, &c. incedere. d.80.n.1. 2. & 3. *Arguelles.*

Judex.

Aditio hæreditatis ex qualibet judicis acta declaratione, & ex actu per ipſum hæredem ſimpliciter geſto, qui citra jus, & nomen hæredis fieri non poſſit plenè probatur tum re ipſa tum expreſſis verbis. d.17.n.19. *Corrado.* & d.32.n.10.d.33. & d. 84. n.2. & d.100.n.9. & d. 78. n.6.

Judicium.

In Salviani interdicto neceſſaria ſunt, creditum actoris cum hypotheca omnium bonorum debitoris præſentium, & futurorum, & quod de tempore inſtituti judicii poſſiderent ab adverſario, quod probatur etiam per ſuſtentationem litis, quæ ad obtinendam in hoc judicio immiſſionem plenè ſufficiunt. d.59. n.6. *Corrado.*

Exceptiones illiquidæ ac diſcuſſionem requirentes, non valent impedire immiſſionem in Salviano interdicto, cum ejus judicii ſummarii natura admittat ſolum quæ certa ſunt, & liquida, nullamque probabilem recipiunt controverſiam, ibid. num. 12. & 13.

Confeſſio in diverſo judicio, & ad diverſum effectum, quando ſcilicet adminiculata probat contra confitentem in quocumque alio judicio, & ad quemcumque alium effectum. d.83.n.9. *Cerro.*

Fructus in omni judicio liquidari ſolent à die motæ litis. d.72. n.1. & 3. *Ottbobono.*

Creditorem uſquequo probetur plenè ſatisfactum exequutio ſuper una re facta poteſt variari. d. 73. num. 23.

Poſſeſſor cum titulo eſt legitimus contradictor ad impediendum judicium executivum immiſſionis. d.76. n. 3. 4. & 5. *Ottbobono.*

Jura.

Jura dotalia per tranſactionem factam à viro alio nomine non cenſentur ſublata. deciſ. 3. num. 18. & 29. *Bichio.*

Ceſſionarius ſuccedit in locum cedentis eodemque jure uti poteſt in re ceſſa, ac facere potuiſſet cedens. d.4.n.12. & 13. *Meltio.*

Productio calculi cum nihil ex adverſo fuerit appoſitum, tribuit jus quæſitum poſt lapſum terminum ad dicendum præſertim poſt latam ſententiam. d.77. n.8.14. *Ottbobono.*

Juramentum.

Juramentum non poteſt confirmari quando partes nihil, vel aliquod prohibitum agere voluerint, quia tunc, vel deeſt conſenſus, vel poteſtas agentium. d.22. n.33. *Corrado.*

Juriſdictio.

Sententiæ, & decreta quoad telam Judiciariam, & ordinem proceſſus juſtificantur ex legitimatione perſonarum, & ex Citationibus ad omnes actus ſubſtantiales concurrente Judicis juriſdictione. d. 15. n. 1. *Meltio.*

Jus.

Jura producta abſque citatione non dicuntur de actis. d.10.n.11. & 12. *Meltio.*

Clauſula *ſine præjudicio*, ut præſervativa jurium prius competentium. d.15.n.13. *Meltio.*

Ceſſio Jurium operatur illorum tranſlatione integrè in Ceſſionarium. d.19.n.14. *Corrado.*

Opinio per quam conſulitur ſaluti animæ tanquam tutior eſt amplectenda rejectis juris apicibus. d. 20. n.15. *Corrado.*

Obſervantia omittendi citationem, ut omnino contraria diſpoſitioni Juris nedum Civilis, & Canonici, ſed etiam Divini quamvis interpretativè debet eſſe legitima præſcripta per ſpatium quadraginta annorum. d.81.n.9. *Cerro.*

Statutum excludens fœminas dotatas à dotantium ſucceſſione attendi debet, & prævalet Juri Communi in territorio ſtatuentium, deciſ. 48. n.5. 8. & 10. *Royas.*

Juſtitia.

Juſtitia ſententiæ Rotalis probatur ex deciſionibus. d. 55. n. 2. *Corrado.*

L

Laicus.

CLericus quando ſuccedit Laico executivè obligatio ſubjicitur diſpoſitioni ſtatuti laici in eo, in quo ſuccedit. d.74. n.16. *Arguelles.*

Sub commercio Laicorum non poſſunt eſſe decimæ, & jus decimandi. d.95. n.6. *Meltio.*

Facultas percipiendi fructus decimales conſiſtit in mera temporalitate, & poteſt pertinere ad laicos. d. 95. n. 9.

Jus decimandi eſt ſpirituale, nec cadit ſub commercio laicorum, ibid. n.27.

Illiuſque conceſſio facta Laico ſemper eſt invalida ſive fiat per modum infeudationis, ſive locationis, ibid. n. 27.

Laudemium.

In renunciatione emphyteuſis, quoad illa non requiritur conſenſus domini directi, & nullum ſolvitur Laudemium. d.90.n.3. *Ottbobono.*

Laudemium ſolvi debet pro melioramentis, quia ſequuntur naturam rei emphyteuticæ, ibid. n. 4.

Laudemium ſolitum, judicari non poteſt, niſi ex præcedentibus ſolutionibus, ibid. n.11.

Tot ſolvuntur Laudemia quot renovationes fieri debebunt juxta pactum quo omnia pacta emphyteutica ſunt ſervanda, ibid. n.17.

Laudemia non exacta tranſmittuntur ad ſucceſſorem, ibid. n.14.

Ubi contractus eſt ab initio nullus, ceſſat exactio Laudemii, ibid. n. 15.

Legatarius.

Hæres non poteſt ex aliquo ſuo actu, præjudicare Legatario in juribus illi competentibus, tam in bonis legantis, quàm etiam ipſius hæredis. d.20. n.17. *Corrado.*

Legatum non debetur legatario, niſi prius deducto ære alieno gravantis. d. 34.n.7. *Cerro.*

Et Creditoribus competit adverſus eum retentio, ibid. num. 8.

Digitized by Google

Notabilium.

Legatarius in re legata præfertur cæteris creditoribus teſtatoris, quando hæreditas eſt ſolvendo, ſecus autem ea reperta non ſolvendo, ibid. n. 9. declaratur n. 10.

Quo caſu eiſdem creditoribus incumbit onus probandi inopiam hæreditatis, ibid. n. 10.

Creditores teſtatoris non tenentur diſcutere res admodum intricatas, & litibus involutas, ſed poſſunt ſe dirigere in rem legatam etiam ad præjudicium legatarii, ibid. n. 11.

Legatarius præfertur in legato creditori chirographario non habenti hypothecam, ibid. n. 12.

Legatarius non valet exercere tacitam hypothecam ſibi pro legato competentem, niſi in eo quod remanet ſatisfactis creditoribus, ibid. n. 16.

Legatatarii tenentur capere de manu hæredis. d. 85. n. 10. *Celſo.*

Legatum.

Cauſa oneroſa non concurrit in uſufructuario, qui habet meram cauſam lucrativam ex legato abſque ullo onere. d. 18. n. 9. *Albergato.*

Idem eſt in proprietario quantitatis ex legato cum onere, ubi valor legati relicti, injunctum onus excedit, ibid. n. 10.

Legatum & ſi oretenus diſpoſitum ſatis probatur abſque ſcriptura, & teſtium diſpoſitione. dec. 20. n. 1. *Corrado.*

Declaratio Teſtatoris de ſolutione legati facienda ex certis redditibus non reſpicit ſubſtantiam legati prius facti, ibid. n. 16.

Legatum non debetur legatario niſi prius deducto ære alieno gravatis. d. 34. n. 7. *Peutingero.*

Legatum annuli pretioſi ob memoriæ conſervationem, cæteris junctis ex eodem teſtamento conjugis morientis inſurgentibus adminiculis, eſt præſtantior probatio amoris, quàm ſit quælibet contraria ex teſtibus elicita odii, ac diſcordiæ, quæ eſſent inter conjuges. d. 46. n. 31. *Corrado.*

Legatum in parte vacante accreſcit Collegatario per jus accreſcendi, non hæredi, d. 50. n. 33. redditur ratio. n. 34. *Cerro.*

Ob Legatum factum ab avia nepotibus legitima non imminuitur, nec ullum poteſt ipſis inferri præjudicium. d. 54. n. 19. & 20. *Corrado.*

In Legatis, & Donationibus cauſa mortis tempus exiſtentis conditionis inſpicitur. d. 99. n. 21. *Coccino Decano.*

A conſecutione Legati conditionalis excluditur qui conditionem non implet. d. 93. n. 6. *Cerro.*

Quando ulterius non providet teſtator non extinguitur legatum per mortem hæredis, ſed durat in vita legatariæ, ibid. n. 18.

Legitima.

Legitima ex legis diſpoſitione debetur nepotibus, ex filia prædefuncta primum locum obtinentibus tempore mortis aviæ. d. 41. n. 10.

Eſt tertia pars bonorum, ibid. n. 11.

Et debet eſſe libera prorſus ab omni gravamine, ac fideicommiſſo, ibid. n. 12. *Corrado.*

Legitima debetur filio ex bonis matris defunctæ etiam cum teſtamento, vel illo prædefuncto, ejus filiis. d. 44. n. 5. *Corrado.*

Legitima quæ debetur filiis eſt tertia pars bonorum defuncti, ibid. n. 6.

Legitima non debetur filiabus fœminis jam dotatis, ex diſpoſitione Statuti Urbis lib. 1. c. 145. ibid. n. 7.

Legitima debet eſſe libera ab omni gravamine & fideicommiſſo, ibid. n. 8.

Legitimæ ſupplementum debetur matri ex bonis filii prædefuncti, d. 42. n. 1. *Bichio.*

Sive cum teſtamento, ſive ab inteſtato, ibid. n. 14.

Legitimæ ſupplementum filius non poteſt prohibere matri, quæ ſecundo non nupſit, ibid. n. 17.

In propoſito Legitimæ non eſt conſiderabilis differentia, an contra voluntatem, vel ſecundum voluntatem filii mater veniat, ſed tantum ſpectandum eſt, an matri ſit debita legitima, ibid. n. 20.

Legitima debita Matri etiam invitis filiis debetur, ibid. num. 21.

Legitimæ ſupplementum eſt contra teſtamentum, ibid. num. 23.

Legitima extraneo, aut ejus ſupplementum non debetur, ibid. n. 24.

Legitima relinqui debet titulo inſtitutionis, ibid. n. 25.

Legitima aſcendentibus, etiam titulo legati poteſt relinqui, ibid. n. 34.

Legitimæ petendæ jus nunquam cenſetur à lege; vel ſtatuto prohibitum ubi in lege, vel ſtatuto non legatur dictio aliqua taxativa, aut nominatim excluſiva, ibid. n. 35.

Legitimæ detractio facta per matrem ex hæreditate filii dicitur ſecundum tacitam ejus voluntatem, ubi non adeſt expreſſa illius prohibitio, ibid. n. 48.

Ad Legitimæ ſupplementum agi non poteſt ante firmatum ſtatum hæreditatis; ibid. n. 51.

Legitima debita in ſucceſſione ſtatuitur in triente bonorum ex quibus debetur, ibid. n. 53.

Legitima debetur filio naturali in bonis aviæ patre prædefuncto quæ firmiter aſſeruit, illum fuiſſe ipſa inſtante legitimatum, & pro tali hæredi voluit; atque diſpoſuit. d. 44. n. 24. *Corrado.*

Legitima non imminuitur ob legatum factum ab avia nepotibus; nec ullum poteſt inferri ipſis præjudicium, ibid. n. 19.

Detractiones legitimæ ex fideicommiſſo, per alias ſequutas cenſentur factæ, & in ſupellectilibus, mercibus, ac aliis hæreditariis effectibus, ad eas prætendentem delatis, alio non conſtituto cenſentur conſumptæ, ibid. n. 27.

Legitima de univerſo patrimonio ſupputatis, etiam dotibus detrahenda. d. 69. n. 7. *Veroſpio.*

In Legitima non poteſt gravare filium & ſi fuiſſet gravatus, rejicitur onus. d. 127. n. 1. *Ghiſilerio.*

Legitima debetur filiis, velint, nolint parentes, deci 129. n. 4. *Royas.*

Legitima acta per ſtatutum an veniat etiam detrahenda ex alia portione, remanente ſub libera diſpoſitione parentum, ibid. n. 14.

Legitima filiis debita, eſt tertia pars hæreditatis, ibid. n. 8.

Legitimatio.

Validitas mandati executivi probatur quando ex revolutione Actorum conſtat de ſolitis citationibus legitimatione perſonarum, Juriſdictione judicis; & ſic ſerm. illud fuiſſe relaxatum. deciſ. 4. num. 11 *Meltio.*

Legitimatio omnem prorſus illegitimitatis maculam abolet. d. 25. n. 4. *Corrado.*

Legitimatio facta Principis auctoritate legitimat primævum naturæ Jus quo omnes liberi, ac legitimi naſcebantur, ibid. n. 5.

Clauſula ſine præjudicio venientium ab inteſtato; &c. in inſtrumento legitimationis appoſita, plenam legitimationem perſonæ non impedit, ſed effectum ſucceſſionis dumtaxat moderatur, ibid. n. 6.

Sententiæ & decreta, quoad telam judiciariam; & ordinem proceſſus juſtificantur ex legitimatione perſonarum, & ex citationibus ad omnes actus ſubſtantiales concurrente Judicis juriſdictione. d. 15. n. 1. *Meltio.*

Pater per ſuperiorum legitimationem non poteſt privare legitimam ſobolem debita portione. d. 55. n. 18. *Corrado.*

Legitimatus.

Legitimati, cum ſint verè legitimi, & naturales, ſecundùm

cundùm juris interpretationem appellatione legitimorum, ac naturalium comprehenduntur. d. 26. n.17. *Corrado.*

Legitimati in forma ampla, ac ad omnia legitimati jura plene reſtituti, ac redintegrati ſunt, atque cenſeri debent verè legitimi, ſublata penitus omni genituræ macula, ibid. n. 68.

Legitimatus per ſubſequens matrimonium efficitur verè, & propriè legitimus. d. 83. n.15. *Cerro.*

Legitimatus per ſubſequens matrimonium, eſt habilitatus ad ſuccedendum, proinde, ac ſi ab initio ex legitimo matrimonio progenitus fuiſſet, dum nulla cauſa impedimenti inter ipſos conjuges intervenit, ibid. n. 16.

Læſio.

Læſio enormiſſima juxta diſpoſitionem ſtatuti Urbis, lib.1.c.54. deſignatur ultra tertiam partem veræ importantiæ. d.24.n.18. *Corrado.*

Læſio enormiſſima in tranſactione etiam juramento firmata attendi debet, quando læditur altera pars in magno exceſſu ultra dimidiam, nam illa præ ſe fert dolum re ipſa, qui ſemper cenſetur exceptus, ibid. n. 19.

Læſionis modus, quando in tranſactione non eſt clarus judicis arbitrio conſideratis conſiderandis, eſt remiſſus, ibid. n. 20.

Utilitas quæ provenit ex tranſactione parti aliter læſæ, non impedit reſciſſionem ipſius tranſactionis ex capite læſionis, quando eadem poterat ei alio, etiam meliori titulo competere. d.24. n.21.

Tutor debet expendere ſecundùm qualitatem, & conditionem Pupilli. Nec formam à teſtatore præfixam tranſgredi, alias calculus ab eo factus non attenditur, indeque doli, & læſionis pupilli præſumptio reſultat. d.27.n.11. *Corrado.*

Læſionis modus Judicis arbitrio remittitur, ibid.n.32.

Donatio exiſtens in tranſactionibus non transfundit tranſactionem in aliam ſpeciem, nec alterat ejus naturam, ſed ab ea dependet, maximè attenta magna læſione, quæ dolum præ ſe fert, ibidem num. 34.

Petens reſciſſionem tranſactionis tenetur reſtituere quod habuit, quod non procedit attenta magna læſione, cùm detur retentio, donec appareat quid verè debeatur, ibid. n.36.

Læſio, quando clara apparet, non eſt opus alia diſcuſſione, ibid. n. 50.

Stante enormiſſima læſione non ſuſtinetur renunciatio, ſed ab ipſo renunciante poteſt impugnari. dec. 100. n. 10. *Cerro.*

In renunciatione juris dependentis à futuro eventu nulla poteſt conſiderari læſio, ibid. n. 31.

Læſio quando ceſſat, non eſt locus reſtitutioni in integrum. d. 173. n. 1. *Royas.*

Læſio eſt neceſſaria pro obtinenda in integrum reſtitutione. d.184.n.3. *Royas.*

Læſio eſt fundamentum reſtitutionis in integrum, ibid. n. 4.

Læſio excluditur quando ſententia eſt valida, & juſta, ibid. n.5.

Lex.

Lex ſolutum in cauſam indebitam, interpretatur in cauſam debitam. d.101. n. 6. *Bichio.*

Lex Lucius, ff. de administrat. tut. quomodo ſit intelligenda. d.109.n.12. *Celſo.*

L. is qui res, ff. de jure fiſci licet loquatur de fiſco, locum etiam habet in dote. d.110.n.8. *Cerro.*

Lex inducens hypothecam ad favorem mulieris cujus operatur, quam hypotheca inducta ab homine, ibid. n. 9.

Sine legis beneficio hæres adeundo hæreditatem habet hypothecæ obnoxia propria bona creditoribus hæreditatis. d.110.n.3. *Bichio.*

In legibus aliquando ſuperlativus ponitur prò poſitivo. d.111. n. 7. *Bichio.*

Legalis obligatio locatoris operarum qui non tenetur niſi de levi culpa, poteſt augeri ex pacto & extendi ad leviſſimam, ibid. n. 19.

Lex in ſolvente uſuram præſumit coactam voluntatem; ne ſcilicet moleſtetur in ſorte. deciſ. 117. num. 4. *Celſo.*

Lex non debet ultra caſum expreſſum extendi. d. 158. *Veroſpio.*

L. ſi apud minorem 13. ff. de minor. habet limitationem in ventre, quando ſcilicet minor aliunde non poteſt conſequi ſuum creditum. d.178. n.14. *Royas.*

Lex, & contrahentium pacta æquipollent. d.73.n.15. *Arguelles.*

Libellus.

Libellus, & petitio declarat ſententiam. dec.79.n.16. *Cerro.*

Libellus, & petitio quando continet duo capita ad fundandam intentionem actoris, & Judex in corpore ſententiæ libello favorabili unum dumtaxat expreſſerit, cenſetur etiam de ſecundo intellexiſſe, ut illi ſententiam plenius conformaret, ibid. num. 17.

Liber.

Librorum inſpectio inter ſocios poſt finitum negotium non ſuffragari poteſt pro juſtificatione cambiorum prius, minus legitimè receptorum, quæ à conſenſu, & voluntate partium non pendent. d.60. n.8. *Peutingero.*

Liber nuncupatus *Scartafaccio di fiera*, durantibus nundinis, fidem non facit, dum partitæ ibi deſcriptæ poſſunt variari. d. 4. n.1. *Bichio.* & d. 105. n.9. *Bichio.*

Libri depoſitariæ publicæ ſufficienter probant pro tertio contra tertium. d.134. n.5. *Cerro.*

Liber privatus bene probat contra ſcribentem, & re ejus hæredes, ibid. n. 6.

Librum privatum à ſe ſcriptum in actis producens, fortius contra ipſum probat, cum cenſeatur illum quoad omnia approbaſſe. ibid. n. 7.

Liber tutelaris, ut validè dicatur factus, & tentus, qualiter debeat confici, & teneri, ibid. n. 9.

Liber tutelaris ſi in aliquibus partitis reperitur erroneus, nulla fides in reliqua eſt adhibenda, ibid.n.10.

Libris tutelaris dum probatur aliquibus partitis fuiſſe erratum, ita etiam in cæteris potuit errari, ibid. n. 12.

Liber tutelaris à tutore in actis productus, ſi ex eo non poteſt elici veritas partitarum non probatur ad ſui favorem, ibid. n.8.

Libris fundacalibus plena fides adhibetur, quando legaliter ſunt tenti. d.164.n.3. *Royas.*

Libri Mercatorum concurrentibus adminiculis plene probant pro ipſo ſcribente contra tertium, ibid.n.4.

Libris Mercatorum major fides eſt adhibenda, quando pars adverſa eorum partitis uſa fuit, ibid. n. 5.

Libris Mercatorum ſi quis declaraverit velle ſtare pro, & contra, illos deinde impugnare non valet, ibid. num. 6.

Partita libri Baptiſmalis magnum præbet pro deſcripto argumentum filiationis in ordine ad probationem. d.8.n.2. *Cerro.*

Liberatio.

Diſpoſitum ritè, & rectè factum, vel à parte approbatum parit effectum liberationis. d.37.n.2. *Dunozet. Decano.*

Liberationem conſequi poteſt debitor dotalis à ſolo viro, mediante acceptilatione, vel confeſſione de recepto. d.108.n.9. *Bichio.*

Vel mediante gratuita alienatione, aut remiſſione. ibid. num. 10.

Vel mediante præſcriptione triginta annorum, ib. n.11.

Digitized by Google

Liberatur debitor ex ſolutione per ſe facta alteri, de ordine creditoris. d.114.n.13. *Celſo.*

Liberatur debitor ex ceſſione nominis alterius creditoris facta, & acceptata à creditore; nec ille habet amplius regreſſum contra ſeipſum; eſt enim debitum extinctum. d.115.n.1. *Bevilaqua.*

Non liberatur autem ſi creditum ceſſum ſit reſolutum; remanet enim prima obligatio illæſa, ibid. n. 4.

Liberatur omnino ſolvens, & obtinens quietantiam cum verbis. *Pro reſiduo.* d.118.n.1. *Meltio.*

Non liberatur debitor per confeſſionem de recepto, factam à tutore niſi pro ſumma, quæ verè apparet ſoluta, & recepta, ibid. n.3.

Limita ſi appareat vera confeſſio ex aliis conjecturis concurrentibus, ibid. n. 4.

Libertas.

Facta reſtringentia libertatem ultimæ voluntatis etiam facta cum eo, de cujus hæreditate agitur improbantur à jure. d.100. n.1. *Cerro.*

Limes, Limita.

Subſcriptio ſimpliciter concepta cenſetur facta in executionem præcedentis decreti, & ad ejus limites reſtricta. d.98.n.1. *Veroſpio.*

Argumentum à contrario ſenſu in ſtatuto ſub verbis præſertim negativis concepto ſtrictè accipitur, & ad limites diſpoſitionis in ſenſu directo ſancitæ, ibid. n. 13.

Limita quando loquitur de Cive, vel habitatore, quia. d.180.n.16. *Royas.*

Limita niſi commiſſum, aut male factum interceſſiſſet, ibid n. 5.

Linea.

Linea ad effectum devolutionis emphyteuſis non poteſt dici finita per exiſtentiam in Religione ultimæ ex ipſa, dum ſaltem ejus vita durante, commoditas bonorum remaneat penes monaſterium. d. 79. n.7. Declaratur. n.8. & 9. *Cerro.*

Omnes Teſtatoris deſcendentes, tam ex linea effectiva, quàm contentiva etiam ultra decimum gradum dicuntur de ipſius familia, & agnatione. d. 100. n. 23. *Cerro.*

Liquidum, Liquidatio.

Liquidatio ſummæ ad effectum poſſeſſori in ipſo judicio poſſeſſorio non facit ſententiam continere mixturam. d.47.n.5. *Royas.*

Liquidatio fructuum bonorum immobilium, fit ad rationem quinque pro centenario, & anno, quia ex præſumptione legali tanti regulariter hujuſmodi fructus æſtimari ſolent. d.56. n.10. *Corrado.*

Liquidatio fructuum in materia evictionis, ſtante ipſius, ac temporis certitudine leviores probationes requirit arbitrio judicis. ibid. n. 12. declarat. n. 13. & 14.

Teſtis unicus, in judicio liquidationis non probat, quando probatio non verſatur ſimpliciter circa quantitatem fructuum, ſed circa perceptionem. dec. 72. n. 11. *Otthobono.*

Liquidatio intereſſe, ſeu quantitatis debitæ facienda eſt à creditore etiam in judiciis executivis, d. 101. n. 10. *Bichio.*

Liquidum debet eſſe creditum & verum, ut compenſatio in ipſo poſſit obtinere. deciſ. 115. num. 5. *Bevilaqua.*

Liquidum debet eſſe creditum in ſubſtantia & in quantitate, ut retentio pro eo detur. deciſ. 116. nu. 1. *Bevilaqua.*

Non liquidum dotis creditum non retardat immiſſionem ex Salviano. d.119.n.10. *Albergato.*

In liquidationis fructuum materiâ non requiruntur exactæ probationes. d.162.n.2. *Royas.*

In liquidationis fructuum materiâ leviores probationes ſufficiunt. ibid.

Non eſt perfectè liquidum, quod per Judicis ſententiam non eſt liquidatum. d. 188. n. 5. *Royas.*

Lira.

Lirarum pretium *in Statuto Urbis*, *lib.* 1. *cap.* 197. taxatur ad Baioc. 15. pro qualibet. deciſ.77. num.5. *Otthobono.*

Lis.

Litis merita in tranſactione expreſſa cauſam ipſius demonſtrant, & à narrativa proœmii tota regulatur, ac reſtringitur tranſactio. d. 3. n.19. *Bichio.*

Cauſa in tranſactione dignoſcitur ex tenore litis expreſſo, ibid. n. 20.

Fructus dotales debentur pro tempore quo lis per mulierem inſtituta pro aſſecuratione, & ſucceſſivè reſtitutione ſuæ dotis contra virum, ſeu ejus creditores duravit. d.61.nu.1. declaratur. n.1. *Dunozet. Decano.*

Per Litis ſuſtentationem, & locationem ſicuti probatur poſſeſſio, ita etiam manet juſtificata perceptio fructuum, ibid. n. 5.

Litis ſcientia conſortio non nocet ad effectum præſcriptionis. d.33. n. 18. *Otthobono.*

Per Litis ſuſtentationem probatur poſſeſſio illius, qui uti poſſeſſor convenitur. d.43. n.19 *Ghiſilerio.*

Ab initio Litis ſunt computandi fructus rei litigioſæ reſtituendi, & exinde conſtituitur poſſeſſor in mala fide. d.33.n.1. declaratur. n.2. *Arguelles.*

Lite pendente, frandis eventus dicitur adeſſe in alienatione rei factæ, alia extant bona apud alienantem, dum lis erat non ſuper quantitate, quæ ex aliis bonis debitoris poſſit recuperari, ſed ſuper ipſa re alienata conſequenda. d.71. n.26. *Bichio.*

Lis, quoad reum mota intelligitur à die, qua fuit executum, ac reproductum monitorium. d.72.n.2. *Otthobono.*

A die litis motæ veniunt reſtituendi fructus. d. 119. n. 14. *Albergato.*

Lis dicitur mota quoad reum, à die quo monitorium fuit reproductum. d.162.n.1. *Royas.*

Litis expenſæ, quales taxentur in Rota, remiſſivè. d. 167. n.5. *Royas.*

A die motæ litis fructus in ſpolio non violento, nec attentato non debentur, ibid. n.5.

Lis introducta contra authorem tranſit etiam in illius ſucceſſorem. d.76. n.6. *Otthobono.*

Littera.

Litteræ d'*Aviſo* viam executivam non habent. d.164. n. 8. *Bichio.*

Litteræ Cambii ſubſunt facultatibus A. C. non autem litteræ d'*Aviſo*, vel ſimilia mandata de ſolvendo, ibid. n.9. *Bichio.*

Litteræ d'*Aviſo*, concurrentibus effectuatione, partis adverſæ approbatione, & confeſſione, executionem merentur, non ſecus ac litteræ cambii, ibid. num. 17.

In litteris cambii, verba, *Ponete à noſtro conto*, efficacius obligant mandantem, ibid. n. 21.

Litterarum Cambii, *con la Ricorſa*, formula remiſſivè, ibid.

Litterarum Cambii ſumma in mandato, quomodo probetur. d.105. n.3. *Bichio.*

Litterarum Cambii tranſmiſſio dicitur probata ex litteris redditus. d.106.n.5. *Bichio.*

Litteræ originales vocatæ *d'andata*, ſolent remanere penes mercatorem, cui diriguntur. d. 106. n.6. *Bichio.*

Litteræ reſponſivæ, quales dicuntur ex reditus, probant neceſſariò illas originales tranſmiſſas, ibid. n.7.

Litteræ Mercatorum ſcriptæ ad extraneum, non probant pro tertio contra tertium, ib. n. 5.

Litteræ ſcriptæ ad ipſos contra quos agitur, ſi ab ipſis producantur probant contra tertium, ibid. n. 10.

Litteræ reditus non ſunt intrinſecè de ſubſtantia cambii, ſed ejus realitas conſiſtit in litteris *d'andata*, à legitimo

legitimo campſore, verè, & non fictè tranſmiſſis ad locum nundinarum, ibid. n.253. n.12. & 13. *Celſo.*

Litteræ reditus recipiunt ex eo probationem, quod Campſarius in nundinis recepit, acceptavit, & adimplevit litteras *d'andata*, ibid. n. 15.

Et hujuſmodi probatio non eſt coarctata ad unum, vel alterum probationis genus, ibid. n.15.

Et deſumi poteſt ex copiis litterarum in libris Mercatorum, quæ probant, ibid. n. 16.

Maximè concurrentibus adminiculis, quæ efficiunt ut etiam in caſibus habentibus à lege vel ſtatuto præſcriptum certum genus probationum aliud genus admittatur, ibid. n. 17.

Item ſupra dicta probatio ejici valet è libro nuncupato, *Scartafaccio*, qui completis nundinis, fidem facit, ibid. n.18.

Similiter ex partitarum multipliciter, etiamſi non verſemur in antiquis. d.106.n.19. *Bicchio.*

Præſertim attenta punctuali earum diſtinctione in ſingulas ferias, cum annotatione temporum, & ſubordinata continuatione, ibid. n. 20.

Litteræ *d'andata*, etiam abſque recognitione, concurrentibus quamplurimis adminiculis, aut plenè probant, aut ſaltem vehementem veritatis præſumptionem faciunt, ibid. n.21.

In litteris ſubſcriptio attenditur, licet per alienam manum illa ſcripta reperiantur, ibid.

Litteras miſſivas accipiens ſimpliciter ſine contradictione, videtur conſentire, & approbare contenta in illis. d.120. n.2. *Veroſpio.*

Quod procedit etiam ex earum productione ſpeciali, ibid. n. 3.

Litteræ probationis gradum conſtituunt contra ſcribentem, ibid. n. 6.

Littera referens proprium ſcribentis factum, debet attendi, ibid. n. 7.

Litteræ cambii licèt ſint acceptatæ à mercatoribus, quibus directæ fuerunt, non liberant tamen ſcribentem à debito, niſi donec cum effectu illæ ſolutæ erunt. d.149. n.11. *Veroſpio.*

Litterarum cambii acceptatio fit ſub ſpe numerationis futuræ, nec fit contractus novus; ſed pars contractus litterarum cambii, ibid. n. 14.

Per litterarum cambii acceptationem videtur facta novatio, cum contractu depoſiti, ibid. n. 15.

Litteras cambii tranſmittere ad nundinas quid ſit, d. 123. n. 9. *Royas.*

Litteræ miſſivæ regulariter ſolent ſcribi ſine alicujus interventu. d.137.n.1. *Carillo.*

Litterarum miſſivarum recognitio etiam fieri poteſt per teſtes habentes notam manum ſcribentis, quamvis non viderint eas ſcribere, ibid. n.2.

Litteræ Mercatorum inter eas plenam faciunt probationem, & habent vim rei judicatæ. dec.181. n.12. *Royas.*

Locator, Locatio.

Per locationis inſtrumentum adminiſtratio probatur. d.1.n.1. *Otthobono.*

Locatio probat fructuum perceptionem, & quantitatem in locatore. d.53.n.22. *Arguelles.*

Locatio non probat poſſeſſionem dum penſio non probatur recepta. d.97. n.3. *Veroſpio.*

Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio penſionum ex parte locatoris, important tacitum utriuſque partis conſenſum ad continuandam, ſive renovandam locationem. d.15.n.5. *Meltio.*

Conſenſus continuatur in locatore etiam defuncto per ſolam exiſtentiam hæredis habitualiter, ibidem num. 7.

Conductor agnovit poſſeſſionem ex parte locatoris. d.3. n.30. *Bicchio.*

Locator operarum de leviſſima culpa non tenetur. d. 111. n.4. *Bicchio.*

Contraria ſententia affertur, ibid. n. 6.

Locatoris culpa abeſt ſi omnia facta fuerant, quæ diligentiſſimus quiſque obſervaturus fuiſſet, ibid. n. 5.

Locationis natura non obligans niſi ad levem culpam, recipit interpretationem à verbis, *diligenter adminiſtrando, &c.* poſitis in locationis inſtrumento, per quæ quis obligat & ad culpam leviſſimam. d. 16. n.9. *Bicchio.*

Locator ſtante promiſſione de diligenter adminiſtrando tenetur de leviſſima culpa, ibid.n.18.

Locator obligatur ad leviſſimam culpam, per verba, *diligenter, & cum omni qua decet diligentia*, ibid. num. 19.

Cum locatore poteſt paciſci de iſta leviſſima culpa, ibid. n.20.

Locator ut teneatur de leviſſima culpa, non eſt neceſſaria illius individualis expreſſio, ſed ſatis eſt verbum univerſale *Omnem.* d.111. n.1. *Bichio.*

Locator excedens fines officii, actione ex contractu locationis non caret, ibid. n. 27.

Locationis inſtrumentum probat poſſeſſionem rei conventæ in Salviano Interdicto. d.129. n.5. *Albergato.*

Locationes tacitæ renovantur, quando prima locatio evanuit. d.148.n.8. *Cornelio.*

Locationes quando ſunt finitæ tacitæ renovantur, pro eadem tamen penſione. ibid. n. 9.

Ex locationum fructibus demendum venit id quod probatur impenſum, in receptatione & reſtauratione rerum locatarum, ibid. n. 10.

Ex locationibus effectuatis reſultat certa, & ſufficiens probatio pro liquidatione fructuum. dec. 162. n.3. *Royas.*

Ex locationibus, & ſolutionibus penſionum alicui factis, probatur ejuſdem poſſeſſio manutenibilis. d. 165. n. 2. *Royas.*

Locus.

Loca montium ex conſtitutione urbana, non cadunt ſub hypotheca. d.18.n.3. *Albergato.*

Quando agitur de locis montium adhuc extantibus, cauſæ lucrativæ & oneroſæ diſtinctio, non poteſt applicari ad effectum repetendi ſolutum poſteriori creditori, ibid. n. 8.

Locorum montium dominium oſtenditur ex litteris patentibus, ubi deſcriptio non habet traditiones fictæ veræ æquiparabilis. d.52.n.8. *Veroſpio.*

Loca montium fideicommiſſo ſubjecta in extractione converſa, in aliorum locorum emptionem cum eiſdem vinculis, & oneribus obtinet emptor omnimodam, & plenariam ſubrogationem. d.86. n.8. *Meltio.*

Loca montium empta ſubrogata aliis fideicommiſſariis extractis, cum iiſdem juribus, & prærogativis perinde habentur, ac ſi onus à principio adjectum fuiſſet. ibid. n.10.

Loca montium notorium eſt, quod æſtimantur ad rationem ſcutorum. d.141.n.27. *Cocchino.*

Loca montium dicuntur bona ſtatuta. dec. 250. n. 1. *Meltio.*

Loca montium ſi pertineant ad aliquam Eccleſiam, non poſſunt alienari ſine beneplacito apoſtolico, ibid. n. 2.

Locupletatio.

Locupletatio non debet fieri cum aliena jactura, d. 68. n. 5. *Peutingero.*

Lucrum. Lucratio.

Lucrum dotale non debetur ante tempus ſolutioni dotis præſtitutum. d.14.n.6. *Terracinen.*

Dos promiſſa & non ſoluta, ad effectum lucri habetur perinde, ac ſi ſoluta fuiſſet. deciſ. 18. num. 2. *Albergato.*

Ex cauſa lucri & dotis, creditor anterior, etiam cum ſola perſonali, poteſt avocare pecunias poſteriori ſolutas, ibid. n. 6.

Lucrum

Digitized by Google

Lucrum dotale ſpectat ad mulierem, ſuperſtitibus liberis quoad uſumfructum tantum, ex diſpoſitione *Statuti urbis lib.*1.*cap.*131. d.24.n.11. *Corrado*.

Lucrum dotale, quod per *Statut. urbis*, *l.* 1. *cap.* 131. defertur uxori ſuperſtiti viro prædefuncto, intelligitur quoad uſumfructum tantum. deciſ.31. nu.1. *Corrado*.

Lucrum ſolum penes unum, & totum damnum eſſe penes aliud, eſt contra omnem juſtitiam, & rationem, & uſurarium, d.101.n.26.& 27. *Bichio*.

Lucrum ſemper non cadit in mercatore, ſed multoties damnum. d.117.n.8. *Celſo*.

Ad lucrum generale diſtinctio non ſufficit, ſed requiritur ſpecialis, ut intereſſe poſſit mercator petere, ibid. n. 7.

Lucratione dimidiæ partis dotis ſtante ex ſtatuto adhuc datur idem tempus ad reſtituendum, ac ſi illam partem non lucraretur. d.196.n.3. & 5. *Royas*.

M

Mala fides.

Mala fides non tollitur ex ſententia in prima inſtantia favorabili. d.53.n.4. *Arguelles*.

Sententia non purgat malam fidem poſſeſſoris, ibid. n. 9. *Arguelles*.

Mala fides cùm propter motam controverſiam inducatur nihil intereſſe poterit, an victor pulſet, aut pulſetur, cum utroque modo controverſiam faciat, ibid. n.13. *Arguelles*.

Mala fides, & fructuum reſtitutio inducitur per ſolam denuntiationem factam emptori, quod venditor Dominus non erat, ibid. n. 14. *Arguelles*.

Malæ fidei Rota non onerat poſſeſſores in fructibus; qui percipi potuerunt quando violenti non ſunt, ibid. n. 32. *Arguelles*.

Mala fides debitoris excludit tricennariam; & reſiſtit etiam ejus hæredi, ne præſcribere poſſit, d. 107. n.14. *Bichio*.

Mala fides reſiſtit præſcriptioni. d.108.n.18. *Bichio*.

Etiam in hæredibus, ibid. n. 19.

Mala fides in faciendis melioramentis; ſcilicet poſt monitorium ſuper immiſſione melioranti executum, non ſinit competere ipſi melioranti jus retentionis pro ipſis. d.119.n.13. *Albergato*.

Mala fide percepti fructus poſſunt compenſari cum melioramentis in re factis; ibid. n.15.

Mandans, Mandatum, Mandatarius.

Mandati validitas executivi probatur quando ex revolutione Actorum conſtat de ſolitis citationibus legitimatione Perſonarum; juriſdictione Judicis, & ſic ſer. illud fuiſſe relaxatum. d.4. n.1. *Meltio*.

Cambia uti damna, & intereſſe poſſunt prætendi ab eo, qui cum mandatum ad cambium ſuſceperit, illud non adimplevit, nec minus docuit ſe feciſſe debitas diligentias pro reperiendis perſonis; quæ pecunias ad cambium acciperent, ibid. n. 4. *Meltio*.

Mandatum dicitur ritè relaxatum, præcedere citationem, ibid. n. 10. *Meltio*.

Mandati ad executionem impediendam, exceptiones dominii, in continenti, clarè, & concludenter ſunt probandæ, ibid. n. 16. *Meltio*.

Mandatum relaxatum ad effectum deponendi pecunias pro illis poſtea conſignandis cui de jure conſuli, utrique parti, & omnibus intereſſe habentibus, ibid. n. 18. *Meltio*.

Mandatum executivum vigore obligationis cameralis relaxatum, ubi per ſententiam, vel decretum eſt vulneratum, non extenditur ad vulnerandam ipſam obligationem cameralem, ibid. n. 19. *Meltio*.

Mandati validitas inſurgit ex revolutione actorum in quibus apparet interveniſſe omnia ad utilitatem neceſſaria, de quibus *ex vulg. deciſ. Caputaq.* 160. 2. d.5.n.6. *Decano*.

Mandatum de conſignando denegari non poteſt, quotieſcumque conſtat pecunias ſequeſtratas ſpectare ad debitorem, ibid. n.2. *Decano*.

Mandatum executivum dicitur validum, quando ex revolutione actorum apparet interveniſſe omnia neceſſaria requiſita pro valore judicii, *juxta deciſ. Caputaq.* 260. *part.*2. d.10. n.2. *Meltio*.

Mandatum generale ſufficit ad electionem, in quam cauſam cedat ſolutio quando creditum eſt determinandum. d.12.n.8. *Cerro*.

Mandatum, ac ratificatio idem operatur, licèt ſpeciale in actu requiratur, ibid. n.10. *Cerro*.

Mandati verba intelligenda ſunt eodem modo quo exceſſus evitatur. d.77.n.6. *Ottbobono*.

Mandati metu, ſolutio ad hoc ut poſſit dici facta coactè, requirit præcedentem hujus proteſtationem; quamvis mandatum etiam præceſſerit. ibid. nu. 10. *Ottbobono*.

Mandato præcedenti, imo actu licet poſt longum temporis intervallum expeditus adſcribitur. d. 98. *Veroſpio*.

Mandatum executivum relaxatur vigore inſtrumenti; ubi legitur pactum executivum, licèt non fuerit expreſſa clauſula guarentigia, aut obligationis Cameralis, & de jure communi; d.73. n.2. *Arguelles*.

Mandatum licèt ſufficiens habuiſſet expeditum, & ex taciturnitate ejuſdemmet creditoris, qui licèt aliàs diligens eſſe ſoleat in ſuis exactionibus, hanc tamen diſtulit poſt obitum debitoris. d.74. n.12. *Veroſpio*.

Mandatum de immittendo ſupponit poſſeſſionem in adverſario. d.43.n.18. *Ghiſilerio*.

Mandatum poſtquam fuit executum in præjudicium partis conquerentis ſe fuiſſe illius vigore injuſtè ſpoliatum, juſtificatur ex probationibus quæ in prima deficiebant, in ſecunda inſtantia adductis: ſed debet in priſtinum ſtatum ante omnia reponi, ac redintegrari. d.36. n.16. *Vinea*.

Mandatum de aſſociando de emphyteuticis, quod à Judice petitur extra judicium ad evitandas rixas; & ſcandala, nec citationem partis, nec cauſæ cognitionem requirit, ibid. n.21. *Vinea*.

Mandatum de aſſociando quod non juſtificatur ex actis injuſtum eſt, d.51.n.2. *Vinea*.

Mandatum poteſt relaxari contra eum, qui ſuſcepit in ſe judicium, ac defenſionem cauſæ cum propria obligatione penes acta ex eodem proceſſu pro indemnitate ſuccumbentis. d.56. n.4. *Corrado*.

Mandatarii tum pro juſtificatione, facultate recipiendi pecunias ſub intereſſe cambiorum conceſſa ſub aliqua conditione, purificatio conditionis & facultatis executio debet concedenti intimari, dum pro indemnitate mandantis; ut ille poſſet, vel pecunias aliunde ſub levioribus fortè uſuris, vel aliter providendo graviores cambiorum evitare, vel ab eis demum ſe eximere, & liberare. d.60.n.6. *Peutingero*.

Debet Procurator, cui mandatum commiſſum eſt docere ſe adimpleviſſe; aliàs condemnandus eſt.d.101. n. 9. *Bichio*.

Mandans, ſi petit cambia, uti cambia, tenetur probare tranſmiſſionem pecuniarum ad nundinas, & cur, ibid. n. 10. *Bicchio*.

Mandans petens cambia ut intereſſe, & damna, ſufficit, ut probet eas pecunias per mandatarium fuiſſe ad cambium datas. d.16.n.12. & 13. *Bichio*.

Mandatarius ad certam quantitatem loco damnorum; & intereſſe condemnari non poteſt, niſi mandans probet quantum poſt mandatum ſuſceptum fuerit ab aliis, ex cambiis perceptum. Nec aliud conſequi poteſt, d.16.n.14.& 15.

Mandatum, & conſenſum tacitum præſumitur ſocius habuiſſe ad obligandum conſocium in iis quæ ſpe-

Digitized by Google

ſtant ad ſocietatem. d. 102. n. 2. *Celſo.*

Mandatum procuræ per Epiſtolas dari, & probari poteſt. d. 104. n. 2. *Bichio.*

Mandatarius ut agere poſſit contraria actione mandati in mandantem, ſufficit ſi doceat ſe mandatum adimpleviſſe. ibid. n. 26. *Bichio.*

Mandatum ſolvendi ſummam ad cambium datam quomodo probetur. d. 101. n. 3. *Bichio.*

Mandati actione contraria poteſt agere mandatarius pro ſumma ſoluta vigore mandati, ibid. n. 4.

Mandatum exceſſivum, & executioni non miſſum, de ſtylo A. C. ſuſtinetur pro ſumma debita. dec. 107. num. 23.

Mandati executio ſolum ſuſpenditur per clauſulam, *Si quid exequendum, donec de ejus juſtitia appareat*, in nihilo violata obligatione, ibid.

Mandatum executivum relaxari poteſt ſtante obligatione Camerali. d. 124. n. 3. *Cerro.*

Mandatum habens ad imponendum cenſum, an poſſit illum ſibi accollari. d. 148. n. 12.

Mandatum habens ad accollandum cenſum ſuper bonis principalis, multò magis illud habet & imponendi ſuper bonis alienis, ibid. n. 13.

Mandatum relaxatum pro majori ſumma non tenet. d. 150. n. 3. *Meltio.*

Mandatum ratione exceſſus, ut ſit nullum ſufficit exceſſus etiam in minimo, ibid. n. 23.

ad Mandati relaxationem quando bene dicatur deventum. d. 123. n. 3. *Royas.*

Mandatum maritus non habet à lege pro adminiſtratione bonorum extradotalium. deciſ. 154. num. 14. *Bichio.*

Mandatum de adjudicando non inſervit pro adjudicatione. d. 152. n. 2. *Ghiſilerio.*

Mandatum de adjudicando, quando agitur de re ſtabili non debet interponi, niſi intra menſam, ibid. num. 13.

Mandatum non poteſt relaxari contra ſequeſtratarium, qui non reperitur debitor. d. 164. n. 1. *Royas.*

Mandatum exceſſivum non eſt exequendum, d. 164. n. 24. *Royas.*

Item ea probatur ex mandato Judicis, ſuper manutentione ad ejuſdem favorem. d. 174. n. 6. *Royas.*

Mandati exceſſus non excuſatur, eo quod fuerit relaxatum ad effectum deponendi, & per modum proviſionis. ibid. n. 17.

Ex mandato ſolvendi cambium factum non eſt liquidum: præſertim ſi ab eo appellatum ſit, d. 188. n. 6. *Royas.*

Mandatum relaxatum per A. C. vigore contractus ſimulati, eſt infirmandum cum omnibus inde ſecutis. d. 176. n. 16. *Royas.*

Manutentio.

Pro manutentione declaratio ſufficit quod non conſtet clarè, & notoriè de nullitate, & injuſtitia deliberationis, ex ejuſdem actis. d. 77. n. 2. *Otthobono.*

Manutentionis ad effectum, poſſeſſio probatur ex confeſſione adverſarii, petentis immitti. deciſ. 81. n. 1. *Cerro.*

Manuteneri cum debet poſſeſſio non vacat, ubi non eſt clara diſpoſitio de ejus vacatione, & propterea donec in judicio ordinario, & petitorio, cognita, & terminata fuerit allegari non valet extincta, ibid. num. 7. *Cerro.*

Manuteneri debet immiſſus in poſſeſſionem auctoritate judicis ritè, & rectè procedentis. dec. 84. n. 2. *Royas.*

Manutentio denegatur non juſtificanti ſuam poſſeſſionem. d. 97. n. 2. *Veroſpio.*

Manutentionis decretum ſine actuali apprehenſione non transfert poſſeſſionem, ibid. n. 4. *Veroſpio.*

Manutentionis ad effectum poſſidere dicitur, qui detinet rem controverſam, d. 11. n. 1. *Meltio.*

Manutentionis, ibid. n. 5. *Meltio.*

Manutentionis cauſam juſtam præbet poſſeſſio Judicis auctoritate adepta. d. 59 n. 1. *Corrado.*

Manutentiones in ſummariiſſimo attendi non debent, ibid. n. 17. *Corrado.*

Manutentionis, ibid. n. 19. *Corrado.*

Manutentio. d. 67. n. 21. 22. 23. 24. 25. *Celſo.*

Manutentio illi conceditur, de cujus anteriori poſſeſſione conſtat. d. 151. *Carillo.*

Manutentio non poteſt denegari exiſtenti in poſſeſſione. d. 159. n. 16. *Royas.*

Manutentio, quod uni concedatur, alteri verò remiſſio. Rota paſſim ſervat, & tunc, ibid. n. 17.

Manutentio etiam ei competit qui fuit redintegratus facto Judicis ritè & rectè procedentis. d. 163. n. 11. *Royas.*

Manutentio datur locatori, quando conſtat de inſtrumento locationis, & ſubſequuta perceptione penſionum. d. 165. n. 1. *Royas.*

In Manutentionis ſummariiſſimo judicio non diſcutiuntur ea, quæ requirunt altiorem indaginem. ib. n. 6.

Maritus.

Maritus ad libitum poteſt dotis debitorem liberare; & ſi facit juſſu uxoris, uterque tam debitor, quàm maritus liberatur. d. 107. n. 7. *Bichio.*

Sed ſi facit non juſſu uxoris, maritus tenetur, & ſolus debitor liberatur, ibid. n. 8.

Maritus poteſt liberare dotis debitorem ab obligatione, ſed ipſe tenebitur uxori, actione de dote, ibid. n. 9.

Mariti promiſſio de renunciatione uxoris ad favorem dotantium, omnibus hæreditatibus paternis, fraternis, & aliis ſibi deferendis, dicitur adimpleta per matrimonium, juxta formam dictæ promiſſionis contractum, & conſummatum, ibid. n. 15.

Et ex quo non contradicit, nec aliquid periit ex dictis hæreditatibus, ſpatio longiſſimi temporis, ib. num. 16.

Maritus ſolus poteſt agere conſtante matrimonio adverſus promiſſorem dotis; non etiam mulier, etiam reſpectu actionis perſonalis. d. 108. n. 7. *Bichio.*

Maritus ſi adminiſtraverit bona extradotalia uxoris, præſumitur ſibi ſatisfeciſſe de ſua dote. d. 147. n. 2. *Cerro.*

Maritus quando eſt ſagax & induſtrioſus non eſt veriſimile, quod per longum tempus non inveſtigaverit quantitatem dotis ſibi promiſſæ, ibid. n. 4.

Maritus quilibet ſolet eſſe valde ſollicitus in inveſtiganda quantitate dotis, eoque magis dum adminiſtrat bona extradotalia uxoris, in quibus nullum habet intereſſe, ibid. n. 5.

Maritus dum eſt informatus de bonis extradotalibus uxoris, multo magis cenſetur informatus de bonis dotalibus, quorum fructus ad eam ſpectant, ibid. n. 6.

Maritus tenetur alere uxorem, etiam indotatam, d. 178. n. 3. *Royas.*

Etiamſi habeat patrem, vel fratrem divitem, ibid. num. 4.

Maritus ſibi imputare debet quare duxit uxorem cum parvâ dote, vel ſine eâ, ibid. n. 7.

Maritus dum dotem, aut illius fructus non exegit, non debet denegare alimenta uxori, ſed agere poterit pro dotis, & fructuum conſecutione. ibid. n. 8.

Maritus ſi faſſus fuerit convertiſſe fructus bonorum extradotalium in proprios uſus, modo ſi teſtes aſſerant, quod uxor adminiſtrabat d. bona, qualiter id interpretandum veniat. d. 154. n. 18. *Bichio.*

Maritus quando poſſit deduci quod ſolverit debita propria ex fructibus bonorum extradotalium uxoris, ibid. n. 21.

Maritus & ſocer pro virili videntur condemnandi ad præſtanda alimenta nurui. d. 155. n. 1. *Bichio.*

Maſculus.

Digitized by Google

Notabilium.

Maſculus.

Maſculis filiis nominatim tutor relictus, non extenditur ad fœminas. d.33.n.16. *Otthobono.*

Ob maſculos Statutum Beneventanum excludit fœminas. ibid. n.19. *Otthobono.*

Maſculi ſoli quatenus velint ſuccedere, & fœminas dotare; excluſio ſtatutaria fœminarum propter maſculos habet tacitam conditionem, ibidem num. 20. *Otthobono.*

Mater.

Matris poſt mortem dote promiſſa ſi filia prædecedat, an extinguatur promiſſio. d.14.n.2. *Terracinen.*

Matris in puncto firmatur. d.42.n.4. *Bichio.*

Mater. d. 42. n.1.2.6.7.8.9.12.14.17.20.21.29.31.32.33.36.37.48.50. *Bicchio.*

Matris ab hæreditate *Statutum Peruſinum. lib.2.rub.45.* ab inteſtato excludit fœminas dotatas, ac deſcendentes ab eis ſtantibus maſculis, & maſculina deſcendentia. d.54.n.13. *Corrado.*

Matri non eſt danda anſa fraudandi diſpoſitionem *l.hac edictali C. de ſecundis nupt.* d.129.n.3. *Royas.*

Mater, dum legitimè non ſuſcepit tutelam filiorum, an tranſiens ad ſecunda vota teneatur illam dimittere. d.155.n.13. *Veroſpio.*

Mater dum non ſervatis juris ſolemnitatibus adminiſtravit bona filiorum, non cenſetur adminiſtraſſe, ibid. n. 14. 15.

Mater quæ legitimè ſuſcepit tutelam filiorum, antequam tranſeat ad ſecunda vota, rationem reddere, & reliquatum ſolvere tenetur. d.158.n.22. *Veroſpio.*

Matris obligatio fortior eſt, dum legitimè tutelam ſuſcepit, ac expreſsè ſpopondit Judici non nubere, quàm illa alterius matris, quæ de facto adminiſtravit. d.161.n.11.

Materia.

Materiæ quam ſubjecta poſtulat ratio, eoque minus cum objectæ detractiones, ac alia pro exceptione deducta, longiorem diſcuſſionem expoſcunt. d. 59. n. 18. *Corrado.*

In materia ſubjecta ſolutio fructuum poſt deliberationem decurſorum, inducit approbationem calculi ſuper quo fundatur, & ipſius deliberationis. d.77. n. 9. *Otthobono.*

In materia emphyteuſis hæredum, & ſucceſſorum appellatione veniunt ſoli hæredes ſanguinis, & ſic deſcendentes ab ipſis inveſtitis. d.78. n.8. *Cerro.*

Matrimonium.

Matrimonii communis exiſtentibus filiis ſuperlucratur ab uxore quoad uſumfructum tantum, & acquiritur tunc filiis, uti hæredibus patris, non autem ex propria perſona. Quartum dotale quod debetur corrigi ex *Statuto Urbis lib.1.cap.*147. d. 82. n.3. *Otthobono.*

Matrimonium ſubſequens legitimatus efficitur verè, & propriè legitimus. d.83.n.15. & 16. *Cerro.*

Ex matrimonio eodem ad filios procreandos odium conceptum contra virum ob tranſitum ad ſecunda vota non extenditur. d.84.n.11. *Royas.*

Matrimonium, & nuptiæ actualiter niſi contrahantur, dos non debetur. d.50. n.8. *Cerro.*

Matrimonium. d. 87. n.1.2.3.4.5.6.7.9.13.14.15.19.20.21.22. *Otthobono.*

Matrimonii determinati, & certi conventio in donatione ante nuptiali facta viro reddit donationem irrevocabilem reſpectu uxoris intereſſe, ut vir ſcilicet ſit dives, & ſibi alimenta pinguiora ab ipſo præſtari valeant. d.88. n.... *Otthobono.*

Matrimonium. d.88.n.5.6.7.8. *Otthobono.*

Matrimonii in celebrationis actu præſumptio eſt quod tunc fuerint ſolutæ in continenti, & in terminis dotis, quando præcedit conventio quod pecuniæ ſolverentur, conventio de recepto non coarctata ad certum tempus refertur etiam ad ſolutionem factam de præterito tempore, d.16.n.27. *Bichio.*

Matrimonium. deciſ. 22. num. 17. 19. 20. 21. 23. 28. *Corrado.*

Matrimonio conſtante ex aſſertione partium amiſſa, non juſtificata valor rei datæ in dotem non probat in præjudicium tertii, dec.71. num.17. vide etiam n.18. *Bichio.*

Matrimonii onera ceſſant poſt mortem uxoris; & ideò fructus dotales pro illis oneribus competentes viro, ex tunc amplius ab eo exigi non poſſunt, d. 119. n... *Albergato.*

Melioramentum.

Melioramenta, quæ non juſtificantur neque in ſpecie, neque in genere, non habentur in conſideratione, d.50.n.35. *Cerro.*

Melioramenta ſunt probanda ſecundum formam traditam à Rota *in Romana hæreditatis* 14. *Decembris* 1646. *à §. nec magis uſque ad §. minus ſuffragatur coram eodem Arguelles*, d. 53. n. 38. vide etiam n. 39. 40. 41. *Arguelles.*

Melioramenta non devolvuntur ad Eccleſiam ceſſante culpa Emphyteutæ, ſed remanent in Dominio Emphyteutæ, d.90. n.2. *Otthobono.*

Melioramenta ſequuntur naturam rei Emphyteuticæ, & ideò pro eis ſolvi debet laudemium, ibid. n. 4. *Otthobono.*

Melioramentis quando res alienatur, quod præcedit in tertium, vel devolvitur ob delictum, ſecus in ſimplici renovatione facta ipſi Emphyteutæ, ibid. n.5. *Otthobono.*

Melioramentorum retentio ut detur, probandus eſt plenè, & concludenter ſtatus antiquus rei melioratæ. d.119. n.11. *Albergato.*

Pro melioramentis non datur retentio, quando illa fuerunt mala fide facta, & poſt monitorium ſuper immiſſione melioranti executum, ibid.n.13.

Melioramenta voluptuaria non reficiuntur, d.131.n.11. *Cerro.*

Melioramentorum exceptio non eſt apta ad impediendam immiſſionem, ibid. n.12.

Et hoc maximè quando in ipſa ſententia fuit ordinatum de præſtanda cautione, quatenus melioramenta probantur, & veniunt reficienda, ibid.

Melioramenta reficienda non ſunt, niſi neceſſaria, & utilia ſint, d 187.n.5. *Royas.*

Melioramenta debent probari plenè, ut illis impediatur immiſſio in poſſeſſionem, ibid. n.6.

Impenſi, & meliorati collatio facienda eſt, & illud, quod minus eſt venit reficiendum, deciſ.187.num.7. *Royas.*

Plantationes arborum non connumerantur inter melioramenta utilia neceſſariò reficienda, ex opinione Rotæ, d.111. n.8. *Royas.*

Quando ſunt aliqua melioramenta, de quibus, ut debet, non conſtat, illis non obſtantibus immiſſio in poſſeſſionem alteri conceditur præſtitâ cautione de reficiendis melioramentis, quando de eis conſtiterit, ibid. n.9.

Proponenti melioramenta ad impediendam redintegrationum poſſeſſionem præfigendus terminus ad ea probanda, d.187. n.1. *Royas.*

Memoria.

Vide *Legatum* & *Inveriſimilitudo.*

Mens.

Mens contrahentium potius eſt attendenda quàm verborum formula, d.140. n.16. *Cerro.*

Mentio.

Mentio omiſſa hæredum in contractu ubi agitur de re ſui natura ad hæredes tranſitoria, non excludit, quin in dubio cenſeantur comprehenſi, cum omnia pacta tam activa, quàm paſſiva, tranſeant in hæredem, d.33.n.2. *Otthobono.*

Mercator.

Inter Mercatores idem eſt, *Stare del credere*, quoad peri-

Digitized by Google

periculum amiſſionis reſpectu nominatorum debitorum, d 101.n.22. *Bichio.*

Mercatorum ſtylo, quis ſibimet ſolvere poteſt, ibid. num. 3.

Inter, & contra Mercatores Curiæ habet A. C. facultatem procedendi uſque ad quamcumque ſummam, ſummariè, ſimpliciter, & de plano, ſola facti veritate inſpecta, & manu Regia, d.104.n.15.

Mercator efficacius obligatur ex illis verbis, *Ponete à noſtro conto*, in litteris cambii inſertis, ibid. n.21.

Inter Mercatores ſolent in dies nova contrahi cambia non complicata prioribus, & quæ habent particularem executionem, ibid. n.27.

Apud Mercatorem, cui diriguntur, remanent litteræ originales vocatæ *d'Andata*, d.106.n.6. *Bichio.*

Et illarum præexiſtentiam in neceſſarium antecedens reſultat ex litteris reſponſivis, quales dicunt litteræ reditus, ibid. n. 7.

Mercatorum litteræ ſcriptæ ad extraneum non probant pro tertio contra tertium, ibid. n. 9.

Mercatorum ſcribentium perſonæ repræſentatæ cenſentur in perſonis illorum, quorum nomine, & in quorum debitum cambia contrahuntur, ibid. n. 11.

Mercatorum libri, in quibus adeſt copia litterarum, reditus ipſas litteras probant, ibid. n. 16.

Inter Mercatores bonæ famæ, & exiſtimationis, non juris rigor, ſed bona fides ſpectanda eſt. ibid.n.24.

Mercatorum judicium ſequi ſolet Rota, in reſpicientibus ſtylum, vel peritiam mercaturæ, non verò in dependentibus à diſpoſitione juris, deciſ. 112. n.28. *Bichio.*

In Mercatoribus licèt generalis adſit deſtinatio ad lucrum, deeſſe tamen poteſt particularis ad hoc, vel illud inveſtimentum, ibid. n.7.

Mercatores quamvis ſint ſoliti lucrari, multoties tamen jacturam faciunt, d.117.n.8.

Mercator etiam ſolitus negotiari non poteſt prætendere licitè intereſſe pro tempore futuro, ibid. n. 9.

Mercator tacens per multos annos, & negligens in exactione præſumitur ſatisfactus, d.118.n.8. *Meltio.*

Mercatorem non eſt veriſimile diu differre ſui crediti exactionem. ibid.

Inter & contra Mercatores curiæ poteſt procedere A. C. ad quamcumque ſummam de plano, & ſine figura judicii, d.113. n.4. *Rojas.*

Inter Mercatores A C. poteſt procedere executivè manu regia, & ſola facti veritate inſpecta, idid. n. 5.

Inter mercatores Judex procedere debet ex bono & æquo, ibid. n.7.

Mercatorum fidei concernenti eorum proceſſionem, multum deferendum venit, ibid. n. 12.

Mercatorum teſtimonio plena fides eſt habenda circa materiam probationis ſtyli, d.149.n.6. *Veroſpio.*

De mercatorum ſtylo eſt quod per ſolam acceptationem litterarum cambii non liberatur ſcribens litteras cambii, niſi cum effectu illæ ſolutæ fuerint, ibid.n.13.

In Mercatorum cauſis ſemper eorum ſtylus eſt ſervandus, ibid. n. 7.

Inter Mercatores, Auditor Cameræ procedit ſummariè, de plano, ac manu regiâ, deciſ. 153. num. 3. *Corrado.*

Mercator qui acceptavit litteras cambii, & non docuit remiſſam, condemnandus eſt, d.189. n.2. *Rojas.*

A. C. poteſt procedere contra mercatores executivè, & de plano, ſolâ facti veritate inſpectâ, ibid. num. 3.

Inter Mercatores proceditur ex bono, & æquo, d. 189. n.5. *Rojas.*

Merces.

Merces ſpectantes ad ſocietatem cenſentur ipſi acquiſitæ à ſocio, etſi contraxerit nomine proprio, d.102. n.3.4. & 8. *Celſo.*

Metus.

Metu mandati ſolutio, ad hoc ut poſſit dici facta coactè requirit præcedentem hujus proteſtationem, quamvis mandatum etiam præceſſerit, d. 77. n. 10. *Otthobono.*

Minor.

Minori non ſolum licitum eſt denuo cum beneficio adire, ſed hæreditatem totaliter repudiare, d. 40. n.6. *Cerro.*

Minori actio, quo caſu datur contra tutorem, d. 33. n.9. *Otthobono.*

à Minore niſi petatur, & à Judice confirmetur Curator in teſtamento relictus non attenditur, ibid. n.10.

Minor ibid. n. 11.12.13.& 14.

Minor quamvis regulariter non teneatur ex contractu nulliter geſto; volens tamen poteſt compellere contrahentem ad illius obſervantiam: ex quo ſolemnitas ſtatutaria fuit illius favore inducta, d.15. n. 11. *Meltio.*

Hæreditas non dicitur adita à muliere, ex ſolo mandato per eam ad eundum dato ſine ſolemnitatibus ad obligandum mulieres, & minores neceſſariis, d. 18. n.15. *Albergato.*

Minor, etiam nullo aſſignato curatore, validè inveniri poteſt, d.64.n.3. *Veroſpio.*

Minoris obligatio facta ſine debitis ſolemnitatibus eſt nulla, d.169.n.9. *Rojas.*

Minoris obligatio pro conſtitutione dotis, ad quam tenebatur, & pro aliâ causâ neceſſaria, eſt valida, ibid. n.10. 11.

Minor, major factus, ſi per quinquennium tacuerit, nec dederit de nullitate contractus geſti ſine ſolemnitatibus, intelligitur obligationem approbaſſe, & ratificaſſe, ibid. n. 12.

Minoris privilegium eſt fortius privilegio mulieris: ſed hoc procedit in terminis juris communis, d.179. n. 8. *Rojas.*

Minor] qui pecuniam dedit mulieri, dicitur tractare de damno vitando, & mulier de lucro captando, ibid. n. 12.

Quod procedit, ſi probetur pecuniam fuiſſe verſam in utilitatem mulieris, aliàs ſecùs, ibid. n. 13.

Modus.

Modus cenſus præſcriptus à teſtatore in alienatione rei juxta facultatem ab eo conceſſam eſt omnino ſervandus, aliàs venditio eſt nulla, deciſ. 76. n. 7. *Otthobono.*

Modus legitimus probandi mandatum eſt etiam per præſumptionem ſecundum Rotam, deciſ. 62. n.56. *Arguelles.*

Modo omni meliori Clauſula operatur, ut ſi actus ſuſtineri non poteſt eo modo quo fit, valeat omni alio meliori modo, d.95. n.23. *Meltio.*

Modo omni meliori Clauſula de per ſe non eſt apta vim addere, & effectum tribuere actui revera nullo, ibid. n.25.

Illiuſque conceſſio facta Laicis ſemper eſt invalida; ſive fiat per modum infeudationis; ſive locationis, ibid. n.28.

Modis tribus diſtinguitur Captatoria voluntas, & qui ſint hujuſmodi, d.100.n.12. *Cerro.*

Moleſtia.

Moleſtiæ intimatæ procuratori non legitimo, non habentur in aliqua conſideratione, d.125. n.8. *Rojas.*

Momentum.

Momenti eſt nullius proteſtatio aſſerens aliquid cum careat Juſtificatione, ad effectum impediendi executionem ſententiæ jam antea prolatæ, d. 59. n. 8. *Corrado.*

Monaſterium.

Monaſteria aliter bonorum capacia ex diſponentium tamen ipſorum voluntate à ſucceſſione excluſa, perinde efficiuntur, ac ſi ex propriis regulis, ſeu conſtitutio-

Digitized by Google

ſtitutionibus talium bonorum eſſent omnino incapacia, d.55.n.23. *Corrado.*

Monitorium.

Monitorii reproductio non requiritur de eſſentia ubi pars citata comparet, d.86. n.4. *Meltio.*

Monitorii executione actuali, & citationis reproductio non alia ratione requiritur, quam ad effectum reddendi certum Judicem de vero, d.86.n.5. *Meltio.*

Monitorium reproductum, ac à die, qua fuit executum, lis quoad Reum mota intelligitur, d.72. n.2. *Otthobono.*

Mons Pietatis.

Montem ad Sacrum Pietatis directus Ordo ſolutionis faciendæ, cum is, qui dirigit, habeat illam ſummam concurrentem poſtmodum translatione, ſeu verſione partitæ ad favorem illius cui ſolutio eſt deſtinata, habet vim numerationis pecuniæ ad validandum actum ubi ea de forma intervenire, d.77.n.12. *Otthobono.*

Mons.

Mons Officialis conventus poſt emanatas ſententias, eorumque conſummatam executionem, non poteſt prætextu illarum injuſtitiæ evitare revelationem Monti debitam, ſed ſibi imputet, ſi tunc vocatus, paſſus eſt Montem condemnari, dec. 111. num.17. *Bichio.*

Mora.

Mora eſt impurgabilis, nec competit inſtituto, conceſſum ſub conditione aliquid adimplendi infrà certum tempus eo elapſo, d.95. n.33. *Meltio.*

Mora ceſſante non eſt locus alicui intereſſe, d.90.n.6. *Otthobono.*

Mora ſolvendi non eſt licita cauſa contrahendi cambium, d.104. n.12. *Bicchio.*

Mora per debitorem nunquam incurritur, quoties creditor de tempore ſolutionis peragendæ in deſtinato loco non exiſtat, vel ibi non elegerit Procuratorem, d.120 n.4. *Veroſpio.*

Mora quæcumque, licèt incurſa, cenſetur remiſſa ex pecuniarum receptione abſque ulla proteſtatione, d.120.n.5. *Veroſpio.*

Mora ceſſante non poteſt fieri fructuum exactio, ibid. num. 16.

Mora non eſt neceſſaria, ut fructus rei debitæ uſque ad quantitatem pretii non ſoluti ab emptore venditori debeantur, d.183.n.2. *Royas.*

Mors.

Mortis ejus de tempore ipſis ſuperextantibus, evaneſcit fideicommiſſum, ubi hæres gravatus ſub conditione deficientiæ illius filiorum, d.59.n.14. *Corrado.*

Mortem probant Parochi fides extractæ in libris mortuorum, d.92.n.4. *Bichio.*

Morte primogeniti, ſecundus genitus efficitur primogenitus, d.81. n.3. *Cerro.*

Morte impoſitoris vel expirat cum ipſa hypotheca vel eſt nullus, quia ab initio non naſcitur hypotheca, Cenſus ubi imponitur ſuper fundo ſubjecto fideicommiſſo, d.16.n.17. *Bichio.*

Mors Civilis monachi ob emiſſam profeſſionem æquiparatur naturali ad effectum devolutionis emphyteuſis Eccleſiæ, d. 79. n. 15. *Cerro.*

Mulier.

à Muliere hæreditas non dicitur adita, ex ſolo mandato per eam ad adeundum dato ſine ſolemnitatibus ad obligandum mulieres, & minores neceſſariis; d.18.n.15. *Albergato.*

Mulieri, ac viro quando facta fuit donatio contemplatione matrimonii pro ſeipſis, ac eorum filiis ſtipulantibus, de filiis ex eodem matrimonio eſt intelligenda ſtipulatio. Hæc tamen opinio recipit diſtinctiones, & declarationes, d.87. *Otthobono.*

Mulier an poſſit diſponere de dote, quæ datur contemplatione Matrimonii, & filii non poſſunt in ea jus aliquod prætendere, niſi uti hæredes, ibid. n.15.

Mulier non poteſt matrimonio conſtante, agere contra promiſſorem dotis, nec etiam perſonali actione, ſed bene Vir, d.108. n.7. *Bichio.*

Mulier tranſiens cum viro ad ejus patriam remanet ſoluta legibus loci patris ſibi odioſis, d. 129. n. 22. *Royas.*

Mulier alibi nupta, in his, quæ ipſam non ſejungunt à ſervitiis, & obſequiis manualibus ſemper reputatur de origine paterna, ibid. n. 23.

Mulier alibi nupta, quo caſu obligetur legibus patriæ, & quocumque vadat, ſemper remaneat ſubdita illis, ibid. n. 6.

Mulier nupta debet à marito alimentari, d. 178. n. 14 *Royas.*

Mulieri dos reſtitui debet, ſi ipſa ſibi eam conſtituit, d.158. n.11. *Veroſpio.*

Mulier ſine ſolemnitatibus à ſtatuto requiſitis contrahens non obligatur, d.179.n.1. *Royas.*

Mulier & minor ſi ambo agant de damno vitando, vel lucro captando, tunc potior eſt cauſa rei conventi, ibid. n.11.

Mulier illa non debet eſſe prioris conditionis, quæ ſervato juris ordine filiorum tutelam ſuſcepit, quàm illa, quæ de facto adminiſtravit, ibid. n. 18.

Mutuum.

Mutuum ſimulatum nullo modo ſuſtineri poteſt, dec. 176. n.15. *Royas.*

N

Natura.

NAtura cum ejus Judicii ſummarii admittat ſolum quæ certa ſunt & liquida, nullamque probabilem recipiunt controverſiam, exceptiones illiquidæ, ac diſcuſſionem requirentes non valent impedire immiſſionem in Salviano Interdicto; d.59.n.12. & 13. *Corrado.*

Neceſſitas.

Proceſſus per contradictas de Stylo Curiæ fit potius ex urbanitate, quàm ex neceſſitate, & ſubſtantia Cauſæ, d.95.n.4. *Meltio.*

Negativa.

Negativa debet concludenter probari ab eo qui ſe fundat in ea, d.52.n.9. *Veroſpio.*

Negativa bene probatur ex inſpectione rei, d.156.n.1. *Carillo.*

Negligens.

Negligens in arte, & officio ſuo, dicitur eſſe in culpa lata, d.111.n.22. *Bicchio.*

Negligentia creditoris in exigendo, facit præſumere creditum ſolutum, d.198. n.6.7. & 8. *Meltio.*

Negligentia ceſſat, dum quis non valet agere; d. 121. n. 6. *Royas.*

Negotium. Negotiatio.

Negotio finito inter ſocios, librorum inſpectio non ſuffragari poteſt pro Juſtificatione cambiorum minus legitimè receptorum, quæ à conſenſu, & voluntate partium non pendet, d.60. n.8. *Pentingero.*

Negotiatio pecuniæ ſuper cambiis promiſſa, facit promittentem obligatum ad eas negotiandas, alias ad intereſſe; nec curatur an negotiatus fuerit; necne, d.101. n.7. *Bicchio.*

Negotia nova, cambia, in dies contrahuntur à Mercatoribus non complicatis prioribus, quæ habent ſuam particularem executionem, d.134.n.27. *Bicchio.*

Negotii præcedentis vigore ſolvere præſumitur, qui breve poſt tempus ſolvit, d.105. n.5. *Bichio.*

Ei ad quem negotium ſpectat, res acquiritur, d.108.n.4.

Negotiationis unius debitum partitæ concernentes non debent trahi ad alia negotia diverſa, d.114.n.8.

Negotiari ſolitus Mercator nec ipſe poteſt petere intereſſe pro tempore futuro, d.117. n.5. *Cerro.*

Nepos.

Digitized by Google

Nepos.

Nepotes inſtituens ex fratre dicitur agnationem conſervare, d.106. n.22. *Cerro.*

Nomen.

Nomine proprio facultas percipiendi fructus decimales prohibetur Laicis per Concil. Lateranen. d. 93. n.13. *Meltio.*

Nomine proprio ſubſcriptio ſimplex in litteris cambii denotat obligationem contractam, deciſ. 98. nu. 7. *Veroſpio.*

Nomine proprio licèt actus geſtus adſcribitur præambulo decreto, ibid. n.9.

Nominis deſcriptio dominium concludere non valet inter conſanguineos, inter quos nomen adhiberi ſolet in re ad alterum conſanguineum ſpectante, d.52.n.3. *Veroſpio.*

Novatio.

Novationem, ut inducere poſſit, & ſolutio crediti habeat vim ſolutionis in emptione, quid requiratur ad hoc, d.13 n.1. *Veroſpio.*

Novatio tunc dicitur inducta, quando prima obligatio transfunditur in ſecundam, d.112.n.6. *Celſo.*

Novatio non cenſetur inducta, dum contractus compatiuntur ad invicem, nec ſecundus alteri adverſatur, d.120.n.13. *Veroſpio.*

Concurrente multo magis voluntate contrahentium novationi contraria, ibid. n.14.

Novatio non poteſt dici facta, niſi contractu effectum fuerit ſortitum, d.139.n.21. *Veroſpio.*

Novatio requirit implementum contractuum in eo qui illius exceptionem opponit, ibid. n.22.

Novatio donec effectuetur remanent jura primæ obligationis, ibid. n. 23.

Notarius.

Notariorum, & Cauſidicorum loci, ex atteſtationibus licèt extrajudicialibus, Stylus fori in ordinariis probatur, d.78.n.4. *Cerro.*

Notarius ſucceſſor poteſt extrahere inſtrumenta rogata per anteceſſorem, d.154.n.2. *Bichio.*

Contra Notarios atteſtantes, quæ vera non ſunt, relaxatur mandatum pro damnis, quæ tertius patitur propter eorum non veras atteſtationes, d.177.n.1. *Royas.*

Notarii debent eſſe attenti, & diligentes in faciendis atteſtationibus, ibid. n.2.

Notarii tenentur ad damna & intereſſe, ſi aliquod damnum ex eorum injuriâ, culpâ, vel facto ſequatur, ibid. n. 3.

Notarii ſucceſſoris aſſertioni quòd inſtrumentum fuerit repertum inter rogitus Notarii defuncti, an ſtandum ſit, vel facienda ſit recognitio, ibid. n.4.5.

Notarii negligentia non debet præjudicare veritati, ibid. n.6.

Notarius poſtquam fidem fecit de inſtrumento, ſi deinde fuerit deperditus rogitus exiſtens in folio volanti, hoc partibus nocere non debet, ibid. n. 10.

Notitia.

Notitia pacti devolutionis requiritur ad hunc effectum in Emphyteuta, certa, explicata, & indubitata, ita quod nullo modo excuſari poſſit, dec.51. n. 28. *Corrado.*

Notitia Authoris primi inveſtiti non probata de aliquo pacto inveſtituræ præſumitur ignorantia in illis, qui ſucceſſerunt in locum illius, ibid. n. 29.

Notula.

Notulæ per creditorem traditæ, adeo ut ſtandum ſit, donec contrarium concludenter probetur, d.77.n.7. in fine. *Otthobono.*

Nullitas.

Deliberatio pro manutentione ſufficit quod non conſtet clarè, & notoriè, de nullitate, & injuſtitia deliberationis ex iiſdem actis, dec. 77. num.2. *Otthobono.*

Nullitatem tollendam citatio generalis ſufficit ex defectu Citationis, d.95.n.2. vide etiam n. 5. *Meltio.*

Nullitas poſſeſſionis impedit quin poſſit mutari cauſa poſſidendi, d.97. *Veroſpio.*

Nullitas mandati, in ſubſequutæ etiam ſubhaſtationis influit nullitatem, d.64. n.1. *Veroſpio.*

Numeratio.

Numerationem dotis, Confeſſio ſimplex facta à viro, aliunde non juſtificata non probat, dec.22. n.1. *Corrado.*

Numerationis vim habet pecunia ad validandum actum, ubi ea de forma intervenire debet. Ordo ſolutionis faciendæ ad Sacrum montem Pietatis directus; cum his, qui dirigit, habeat ibi illam ſummam concurrente poſtmodum tranſlatione, ſeu verſione partitæ ad favorem illius cui ſolutio eſt deſtinata, d.77.n.12. *Otthobono.*

Numerus.

Numerus pluralis ſaltem duo comprehendit, d. 141. n.16. *Cocchino.*

Nundinæ.

Nundinarum ſcartafaccium non facit fidem, niſi ipſis completis; quia tunc partitæ non poſſunt variari, d.104.n.1. *Bicchio.*

Nundinas eſſe completas, & Bilancia ſingulorum Bancheriorum ritè proceſſiſſe idem ſunt, ibid. n. 2.

Pro ſecundis, & ulterioribus nundinis cambia regularia prohibentur, ut illicita, d.104.n. 11. *Bicchio.*

In cambiis & nundinalibus, & irregularibus, ſeu intercalaribus requiritur juſtificatio, ibid. n. 14.

Pro debito in nundinis contracto executivè proceditur, d.165.n.16.

O

Oblatio.

Oblatio & exhibitio niſi ad actum producatur, nihil ponit in eſſe, d.34.n.4. *Cerro.*

Obligatio.

Stipulatio pro omnibus quorum intereſt contenta in obligatione camerali non ſuffragatur, niſi illis de quorum commodo agitur, vel ab illis cauſam habentibus, d.3.n.13. *Bichio.*

Obligatio ſimpliciter facta à debitore de ſatisfaciendò Creditoribus Creditoris extenditur etiam ad non expreſsè nominatos, d.4.n.8. *Meltio.*

Obligatio magis attenditur in cauſis executivis, & ſummariè commiſſis, quàm ipſa petitio; unde non quid Actor petierit, ſed quid ei deberi probatum fuerit conſideratur, d.4. n.11. *Meltio.*

Exceptiones extrinſecæ altiorem indaginem requirentes non valent retardare executionem obligationis Cameralis, ibid. n. 17.

Mandatum executivum vigore obligationis Cameralis relaxatum, ubi per ſententiam vel decretum eſt vulneratum, non extenditur ad vulnerandam ipſam obligationem Cameralem, ibid. n.19.

Obligatio in forma Cameræ paratam habet executionem, d.7.n.1. *Dunozet. Decano.*

Obligatio præciſa, & coactiva non ſuſpenditur nec minuitur per facultatem commodum Creditoris recipientem, licèt dicat illa ſe velle uti declaratione, ibid. n. 2.

Fidejuſſor adminiſtrationis pro reliquatu fidejuſſiſſe cenſetur. Et eo magis ubi verba continent expreſſam obligationem reddendi rationem; clarè convincunt promiſſionem quod Adminiſtrator reliquatum reſtituet, d.9.n.2. *Otthobono.*

Solutio in adminiſtratione debet in dubio referri ad obligationem ſolvendi pecunias exactas; non autem ad obligationem ſolvendi reliquatum, ibid. num. 15.

Digitized by Google

Obligatio Cameralis habet paratam executionem, & ideo ejus vigore agitur executivè, d. 62. n. 7. *Arguelles.*

Actio vel obligatio in contractu conditionali non oritur ex conditionis implemento, ſed ex præambula conditionali diſpoſitione, ibid. n. 28.

Simplex ſubſcriptio in litteris cambii denotat obligationem proprio nomine contractam, d. 98. num. 7. *Veroſpio.*

Epiſtola verbis Aulicis, & Officioſis conſcripta non inducit obligationem ſcribentis, ib. n. 10.

Eveniente conditione Caſuali obligatio retrotrahitur ad initium conventionis hypothecæ, d. 99. nu. 6. *Coccino Decano.*

In Obligatione de non contraveniendo donationi cenſetur repetita conditio de qua in donatione principali, ibid. n. 22.

Obligatio, & alii Actus præjudiciales facti per Carceratum nullius ſunt roboris, d. 21. n. 2. *Otthobono.*

Obligatio non valet neque ſubſcriptio, neque recognitio, neque actus ſimiles facti à debitore in Carceribus exiſtente, ibid. n. 6.

Extrema Salviani ſunt. Creditum cum hypotheca. Poſſeſſio debitoris de tempore obligationis, & poſſeſſio præſens detentoris conſequendi, unde dirigitur actio: quibus concurrentibus immiſſio eſt concedenda, d. 23. n. 1. *Otthobono.*

Creditor ſub obligatione Camerali poteſt eligere unum ex pignoribus debitoris ſibi bene viſum pro ſatisfactione ſui Crediti, d. 54. n. 14. *Cerro.*

Obligatio defendendi, &c. in forma communi, &c.& juris, &c. comprehendit etiam litis ſuſceptionem refectionemq; damnorum ac intereſſe, &c. & plenam indemnitatis conſervationem d. 55. n. 13. *Corrado.*

Obligatio de evictione ſe extendit etiam ad reſtitutionem fructuum paſſam per evictum, p. 56. num. 1. *Corrado.*

Extrema requiſita in Salviano ſunt poſſeſſio bonorum de quibus agitur in obligato de tempore obligationis, moderna poſſeſſio illius cum quo Judicium intentatur, d. 57. n. 1. *Peutingero.*

Obligatio Cameralis dat executionem paratam, ib. n. 2.

Conditio quando cenſeatur appoſita executioni non obligationi, d. 14. n. 15. *Terracinen.*

Obligatio pupilli oriens ex contractu quando non eſt nova, ſed provenit ex cauſa præcedentis obligationis nullis indiget ſolemnitatibus, d. 15. n. 9. *Meltio.*

Obligatio ſocii ligat conſocium in ſolidum, d. 102. n. 1. *Celſo.*

Obligatur ſocius cum contractus fuit initus intuitu ſocietatis, ibid. n. 2.

Obligatis expreſsè bonis hæredi à defuncto competit hypotheca creditoribus contra ea, d. 110. n. 3. *Cerro.*

Obligati cum ſunt plures, non dicuntur ii invicem fidejuſſores ejuſdem ſummæ, niſi pro eadem perſona, & eadem ſumma, apud eundem, eodem tempore, vel ſaltem comtemplationem mutui periculi fidejuſſerint, ibid. n. 2.

Cum obligatio prima transfunditur in ſecundam, tunc Novatio dicitur inducta, d. 112. n. 6. *Celſo.*

Si in obligatione exiſtit pecunia; illa eſt reſtituenda, non autem quantitas, ibid. nr 8.

Obligatum eſſe debet de jure ipſi cedenti nomen quod cedit & quidem de ceſſionis tempore, ad hoc ut cedendo dicatur ſatisfacere, & ſe liberet ab obligatione, d. 115. n. *Bevilaqua.*

Obligatio omnis tollitur ſolutione ejus, quod debetur d. 120. n. 1. *Veroſpio.*

Ad obligationis notam cenſetur facta ſolutio, ib. n. 9.

Obligatio fidejuſſorum reſtringitur ad ea, quæ ratione officii perſona ad illud aſſumpta facere tenebatur, n. 111. n. 10. *Bichio.*

Obligatio fidejuſſoria non extenditur ad pertinentia partim ad unum officium, partim ad aliud, vel per accidens cum eodem officio conjuncta, ibid. n. 11.

Obligatio de reſtituendo prioribus; & potioribus ſemper exequi poteſt contra obligatos, cum conſtat de prioritate, & potioritate, & in inſtrumentis productis obligatio Cameralis reperitur, d. 11. n. 2. *Celſo.*

Obligatio Cameralis habet executionem paratam dec. 136. n. 5. *Royas*

Obligatio facta in carcere ad favorem creditoris ad cujus inſtantiam debitor detinebatur carceratus nullius eſt roboris, vel momenti. Intellige concluſionem procedere, ubi debitor injuſtè carceratus detinebatur, ſecùs ſi juridicè, & validè, n. 3. 4. & 5. *Carrillo.*

Obligatio ſi non impletur, committitur ſtipulatio ad damna, & intereſſe in eum caſum concepta, d. 173. n. 3. *Royas.*

Sub obligatione Camerali, quod veniat hypotheca, dubitari non poteſt, d. 174. n. 3. *Royas.*

Obligationis primæ ſubſtantia, dum deficit, deficere quoque debent aliæ obligationes ab ea originatæ, d. 176. n. 3. *Royas.*

Obligatio filiifamilias, ſine conſenſu Patris non tenet, d. 176. n. 1. *Royas.*

Sub obligatione ad damna, & intereſſe venit etiam reſtitutio pretii, ibid. n 7.

Obligatio de aliquid agendo ad omne mandatum Judicis, intelligitur de mandato juſto, & valido, d. 146. n. 26. *Royas.*

Obligatio reddendi rationem tranſit ad hæredes, dec. 182. n. 2. *Royas.*

Obligatus ſub conditione poteſt cogi vigore obligationis, implicita conditione. d 62. n. 5. & 7.

Obſervantia.

Obſervantia in quacumque materia eſt adeo efficax in declarando, & interpretando ut etiam propriæ verborum ſignificationi præferri debeat, d. 7. n. 7. *Dunozet.*

Obſervantia ſubſecutiva contractus declarat contrahentium intentionem, d. 38. n. 15. *Meltio.*

Ex communi uſu, & obſervantia ubique ferè recepta circa formam contrahendi in ſimilibus negotiis, d. 5. n. 10. *Corrado.*

Unus actus non poteſt inducere obſervantiam quæ pro ſequentibus ſufficientem tribuat interpretationem, d. 81. n. 8. *Cerro.*

Obſervantia mittendi citationem, ut potè omninò contraria diſpoſitioni juris nedum Civilis, & Canonici, ſed etiam divini, quamvis interpretativa debet eſſe legitimè reſcripta per ſpatium 40. Annorum, d. 81. n. 9. *Cerro.*

Pro obſervantia interpretativa ſufficit unus actus dec. 95. n. 1. *Meltio.*

Primogenituræ obſervantia declaratur, dec. 86. n. 12. *Meltio.*

Obſervantia veritatem demonſtrat, d. 126. n. 1. *Royas.*

Obſervantia ſubſecuta deſervit pro interpretatione, d. 140. n. 17. *Cerro.*

Obſervantia ſubſecuta plurimum deſervit in materia extinctionis jurium, ibid. n. 18.

Obſervantia.

Validitas ſententiæ probatur ex proceſſu in quo conſtat de juriſdictione mandantis, & citationibus, ac obſervatione terminorum ſubſtantialium, d. 86. n. 3. *Meltio.*

Odium.

Odium conceptum contra virum ob tranſitum ad ſecunda vota non extenditur ad filios ex eodem matrimonio procreandos, d. 84. n. 11. *Royas.*

Officium.

Dos non debet conſtitui in creditis ex ſocietatibus officii, & ſimilibus ut cum plurimum ſint difficilis exactionis, & ideò in his terminis habentur ac ſi non exiſterent, d. 16. n. 23. *Bichio.*

Officiorum ratione, una perſona poteſt repræſentare vices plurium, non alias, d. 104. n. 5. & 6. *Bichio*.

Officium ſuſcipiens quatenus eſt obligatus, eatenus etiam tenentur ejus fidejuſſores, d. 111. n. 10. *Bichio*.

Aliud eſt delinquere in officio, aliud delinquere occaſione officii, ibid. n. 19.

Officium computiſtæ eſt ſubducere rationes, & calculare, ibid. n. 11.

Officii partes quæ ſint, demonſtrat conſuetudo; & qualis, ibid. n. 4.

Officii fines excedens locator, actione ex contractu locati non caret, d. 161. n. 17. *Bichio*.

In officio manuali non cenſetur quis voluiſſe erogare magnam ſummam pecuniarum, cum altera die poſſit illo amoveri, d. 150. n. 14. *Meltio*.

Officialis.

Officialis fidejuſſor non tenetur, ſi officium pro quo fuit præſtita fidejuſſio, aliquam præſtiterit errandi occaſionem, d. 111. n. 12. *Bichio*.

Officialis Montis conventus poſt emanatas ſententias, eorumque conſummatam executionem, non poteſt prætextu illarum injuſtitiæ evitare relevationem Montis debitam, ſed ſibi imputet, ſi tunc vocatus, paſſus fuit Montem condemnari, ibid. n. 17.

Officialis dicitur in culpa, quando non facit illud, quod fieri eſt conſuetum, ibid. d. 111. n. 25.

Officialis alicujus loci, ſi atteſtetur aliquem non poſſidere, reſtringitur ad eundem locum & non tolli, eundem alibi non poſſidere, d. 179. n. 15. *Royas*.

Onus.

Onus aſſumendi cognomen, & inſignia familiæ indicat teſtatorem voluiſſe illam ſemper & perpetuo conſervare, d. 100. n. 27. *Cerro*.

Oppoſitio.

Vide *Sententia*.

Oratio.

Orationis copulativæ una pars declarat alteram, d. 126. n. 7. *Royas*.

Ordo.

Ordo ſucceſſivæ vocationis cenſetur repetitus inter deſcendentes ſecundi, & ulterioris geniti, neque plus videatur tribuere remotioribus quàm proximioribus magis dilectis, d. 100. n. 17. *Cerro*.

Ordo ſolutionis faciendæ ad ſacrum montem Pietatis directus cum is, qui dirigit habeat ibi illam ſummam concurrente poſtmodum translatione, ſeu verſione partita ad favorem illius cui ſolutio eſt deſtinata; habet vim numerationis pecuniæ ad validandum actum, ubi ea de forma intervenire debet, d. 77. n. 12. *Otthobono*.

P

Pactum.

PActum de renovando appoſitum in inveſtitura operatur, ut proximiori debeat inveſtiri emphyteuſi ex quadam æquitate deſumpta ex doctrina Bart. tam de jure quàm ex indulto Pontificio, d. 38. n. 10. *Meltio*.

Pactum ſpeciale conventum in inveſtitura conſenſum domini directi interveniente debere ante alienationem, vel in actu alienationis faciendæ, ſub pœna devolutionis intelligendum videtur de alienationibus puris, & abſolutis, non autem de illis quæ factæ fuerunt ſub expreſſa reſervatione dominij, & conſenſus Domini directi, cum clauſula, & non alias, &c. d. 51. n. 24. *Corrado*.

Pacta hujuſmodi in hac præſertim materia odioſa & præjudiciali ſtrictè intelligi debent, & in dubio contra ſtipulantem, ibid. n. 27.

Notitia pacti devolutionis requiritur ad hunc effectum in Emphyteuta certè explicata, & indubitata, ita quod nullo modo excuſari poſſit, ibid. n. 28.

Pacta executiva poſita in inſtrumento venditionis juxta formularium, ac ſtylum Notariorum Civitatis Mediolani, continent facultatem apprehendendi bona venditoris eaque etiam jure pignoris retinendi pro defenſione, ac obſervantia conventa, d. 55. nu. 4. *Corrado*.

Pactum quod res emphyteutica non poſſit devenire ad manus mortuas, nec minus in illas poteſt transferri pro aſſequenda exiſtimatione, quia pactum hujuſmodi reſiſtit æſtimationi, d. 78. n. 26. *Cerro*.

Pacta quæ contra jus & bonos mores non ſunt, debent ſervari, d. 73. n. 4. *Arguelles*.

Statutum ad pactum valet argumentum, & è contra ſaltem affirmativè, ibid. n. 11.

Pacta inſolita appoſita, & cautionum ſolitarum omiſſio in contractu dat cauſam magnam inveriſimilitudini, quæ plurimum obtinet, ut ipſe contractus claudicet, d. 22. n. 9. *Corrado*.

Pactum de retrovendendo tanquam onus, ac ſervitutem quandoque præ ſe ferens minuit verum rei valorem, d. 24. n. 32. *Corrado*.

Pactum de retrovendendo ubi non eſt abſolutum ac indefinitè conventum, ſed ad certum tempus reſtrictum, non ſolet ipſius rei æſtimationem minuere ultra ſextam partem ex ſententia Rotæ, ibid. n. 34.

Pactum comprehendens etiam incognita plenam parat ſecuritatem, d. 25. n. 15. *Corrado*.

Pactum reſolutivum non operatur deficiente conditione, ſub qua conceptum fuit, d. 25. n. 22. *Corrado*.

Stante pacto inito de fœmina proximiore inveſtienda ſi alius inveſtiatur, inveſtitura redditur inefficax, d. 29. n. 21. *Meltio*.

Civilis poſſeſſio quæ reſultat ex pacto conſtituti ſemper amittitur, ubi conſtitutarius patitur alium poſſidere, & negligit capere naturalem poſſeſſionem, d. 43. n. 11. *Ghiſilerio*.

Pactum cum locatore poteſt iniri, ut teneatur de leviſſima culpa, d. 111. n. 20 *Bichio*.

Pactum perſonale ne ſcilicet aliquid à perſona petatur, non liberat ab hypotheca, ſed ſolum ab actione perſonali, d. 135. n. 4. *Cornelio*.

Pactum appoſitum in reſtitutione dotis non cenſetur appoſitum reſpectu quantitatis dotis, ſed reſpectu temporis, d. 196. n. 7. *Royas*.

Pactum de retrovendendo tranſit ad hæredes d. 174. n. 8. *Royas*.

Pactum de retrovendendo, tanquam individuum, poteſt à quolibet ex hæredibus exerceri, d. 174. n. 9. *Royas*.

Pactum omnino ſervandum venit, d. 196. n. 2. *Royas*.

Parens.

Renunciatio alicujus quantumvis ampla non excludit renunciantem à lucro ſibi obvento, ob tranſitum parentum ad ſecunda vota, d. 84. n. 12. *Royas*.

Pars.

Conceſſio nulla in parte ſubſtantiali in totum corruit ratione connexitatis & individuitatis, d. 95. n. 24. *Meltio*.

Monitorii reproductio non requiritur de eſſentia, ubi pars citata comparet, d. 86. n. 4. *Meltio*.

Circundictio citationis non pendent à voluntate partium, ſed Judicis, d. 78. n. 6. *Cerro*.

Confeſſio qualificata partis recipitur in poſſeſſorio judicio favore poſſidentis abſque ulla qualitate vitii, d. 11. n. 2. *Meltio*.

In partium facultate non eſt facere licitas uſuras de jure prohibitas, d. 117. n. 5. *Celſo*.

Partes denuo citandæ ſunt ut revideatur deciſio de Rotæ ſtylo, d. 116. n. 7. *Bevilaqua*.

à Partis majoris debiti confeſſione deducitur præſumptio veritatis etiam reſpectu reſidui, d. 118. nu. 5. *Meltio*.

Pater.

Acquiſita per filium denegantem ſub patria poteſtate cum pecuniis à patre profectis patri ſunt quæſita pleno jure, d. 76. n. 11. *Otthobono*.

In

Digitized by Google

Notabilium.

In donatione facta Patri abſque mentione filiorum filiæ tam prima quàm ſecundi matrimonii, poſſunt conſequi contingentem ſibi portionem rei donatæ, d. 87. n. 3. *Ottobono.*

Additio quæ deſumitur ex poſſeſſione Patris bonorum hæreditariorum nomine filii intelligitur ad favorem ſolius maſculi, licet adſint, & fœminæ, ſtante Statuto fœminarum excluſivo, d. 50. n. 22. *Cerro.*

Pater per ſpuriorum legitimationem poteſt privare legitimam ſobolem debita portione, d. 54. n. 18. *Corrado.*

Teſtator inſtituens filios alterius poteſt prohibere uſumfructum hæreditatis Patris, d. 46. n. 10. *Corrado.*

Pater non poteſt filium gravare in legitima, & ſi fuiſſet gravatus rejicitur onus, d. 137. n. 1. *Ghiſilerio.*

Pater præſtans brevi manu alimenta filiæ, non cenſetur hoc feciſſe omnino obligandi ſe ad præſtationem alimentorum, d. 178. n. 15. *Royas.*

Patrimonium.

Patrimonia cenſentur diverſa reſpectu diverſorum Territoriorum, d. 129. n. 18. *Royas.*

In patrimoniis ſitis in diverſis Territoriis in unoquoque patrimonio ſervandum eſt ſtatutum loci in quo degit, ibid. 19. 20.

Participatio.

Participatio commodi proprietatis in hæreditate filiis relicta ſatis reſultat, & evidenter probatur in Patre ex inſtitutione ipſius in uſufructu cum plena bonorum adminiſtratione ac ab omni redditionis rationum, ac confectionis inventarii plena liberatione, d. 46. n. 7. *Corrado.*

Particula.

Particula copulativa, *&* quam naturam habeat, & quomodo diſtinguatur, à particula *ſive*, dec. 14. n. 10. *Terracinen.*

Partitæ.

Partitæ diverſæ dignoſcuntur ex ſummarum diverſitate, d. 106. n. 2. *Bichio.*

Partitarum diverſitas probat litteras reditus, etſi non verſemur in antiquis, ibid. n. 19.

Maximè attenta punctuali earum diſtinctione in ſingulas ferias, cum annotatione temporum, & ſubordinata continuatione, ibid. n. 20.

Partitæ relatæ ad debitum unius negotiationis non ſunt trahendæ ad diverſum negotium, d. 114. num. 8. *Celſo.*

Partitæ antecedentes præſumuntur ſolutæ, cùm pro ultima ſit quietantia cum verbis, *Pro reſiduo*, d. 118. n. 1. *Meltio.*

Partita extracta parte citata per Notarium ex libro Mercatorum, facit plenam probationem, d. 181. n. 4. *Royas.*

Partita Gabellæ cambiorum ſolum probat denunciationem reſpectu intereſſe gabellarum; non autem numerationem pecuniarum, d. 188. n. 4. *Royas.*

Partita computi libri alicujus contra ſcribentem probant, præſertim ſi fuerint ab eo producti, d. 189. n. 1. *Royas.*

Partita non probata non eſt in conſideratione, d. 189. n. 1. *Royas.*

Paupertas.

Paupertas ſatis dicitur probari cum juribus communis præſumptionis conveniat & veriſimilis admodum ſit, ac proinde ad perſuadendum judicis animum ſufficienter juſtificatur, d. 22. n. 7. & 8. *Corrado.*

Paupertas ad effectum arguendæ concluſionis inſtrumentis dotalibus ſatis dicitur probata ex levioribus probationibus ſatis etiam multis adminiculis conſtantibus, quæ juris communis præſumptioni conveniunt, & maximè veriſimiles ſunt, d. 23. n. 6. 7. & 8. *Corrado.*

Paupertas alicujus ex quibus probetur, d. 168. *Veroſpio.*

Paupertas non probatur ex atteſtationibus, quia ſines ſimplices non faciant fidem, d. 178. n. 9. *Royas.*

Teſtes ut probent paupertatem, debent coarctare negativam, quòd quis aliquid habere non poſſit, quin ipſi ſcirent, d. 178. n. 10. *Royas.*

Pauper ad effectum non alendi uxorem dici non poteſt, qui habet dotem maternam, licet extra locum, & eſt muſicus, & eſt induſtria præditus ac uxorem, totamque familiam laudabiliter diu aluit, d. 178. n. 11.

Paupertas excluditur, dum probatur antecedens alendi facultas, & nullam cauſam ſuperveniſſe docetur, ibid. n. 13.

Pecunia.

Expreſſio cauſæ in inſtrumento cenſus præbet conjecturam verſionis pecuniarum in cauſam expreſſam, d. 16. n. 26. *Bichio.*

Anterior creditor ſolam perſonalem habens regulariter non poteſt avocare pecunias poſteriori ſolutas, d. 18. n. 4. *Albergato.*

Creditor anterior etiam cum ſola perſonali poteſt avocare pecunias poſteriori ſolutas ex cauſa dotis, & lucri, ibid. n. 6. 7.

Probatio verſionis pecuniarum in cauſam in inſtrumento cenſus expreſſam reſultat ex vicinitate contractus cenſualis, & actus de quo fuit cauſa expreſſa, d. 16. n. 28. *Bichio.*

In deliberationis actu præſens pecunia de jure requiritur, d. 77. n. 11. *Otthobono.*

Facultatem recipiendi pecuniam ſub intereſſe cambiorum conceſſam ſub aliqua conditione: purificatio conditionis, & facultatis executio debet concedenti intimari tum pro juſtificatione mandatarii, tum pro indemnitate mandantis, ut ille poſſit vel pecunias aliunde ſub levioribus fortè uſuris vel aliter providendo graviores cambiorum evitare, vel ab eis demum ſe eximere, & liberare, d. 60. n. 6. *Peutingero.*

Mandatum de conſignando denegari non poteſt quotieſcunque conſtat pecunias ſequeſtratas ſpectare ad debitorem. d. 5. n. 2. *Dunozet Decano.*

Pecuniæ in banco dicuntur eſſe in dominio illius ſub nomine cujus ſunt deſcriptæ, ib. n. 3. 4. 5. 6. 7. & 8.

Cambia non debentur niſi ex pecunia numerata, & effectivè non niſi debentur cambia, quò ſuper cambiis negotiari poſſit. d. 7. n. 11. *Dunozet Decano.*

Pecunias negotiari promittens, ad id tenetur, alias ad intereſſe nec curatur, an fuerit negotiata. d. 101. n. 1. 1. *Bichio.*

Pecunia dicitur extare, perinde ac ſi numquam conſignata fuiſſet, cum appoſita eſt clauſula, *Ad omne mandatum Domini.* d. 112. n. 3. *Celſo.*

Pecunia ſi eſt in obligatione, illa venit reſtituenda, non autem quantitas, ibid. n. 8.

Pecunia debetur rei, ſi ipſa res præſtari non poteſt, ib. n. 9.

Pecunia otioſa eſſe non ſolet penes Mercatores. d. 127. n. 6. *Celſo.*

Ex pecunia debentur fructus quando illa ex pacto debet inveſtiri, ibid. n. 12. *Celſo.*

Pecuniæ fructus non poſſunt à creditore prætendi, quando non ad debitorem, ſed ad illud ſpectat onus inveſtiendi. d. 117. n. 15. *Celſo.*

Pecunia alicui ſoluta in continenti fit accipiens ita ut nullatenus condici, aut vendicari poſſit. d. 139. n. 7. *Royas.*

Pœna.

Pœnæ ſecundo nubentium quoad ſucceſſionem in bonis filii non habent locum niſi in provenientibus ex paterna ſubſtantia. d. 42. n. 16. & 19. *Bichio.*

Pœnæ ſecundo nubentium favore filiorum inductæ non militant in bonis aliunde quàm ex parte quæſitis. d. ibid. n. 44.

Pœna incurri non poteſt ſtante bona fide, d. 139. n. 6.

Pœnitentia.

Pœnitentiæ non eſt locus quando ſumus in contractu

nominato,etiamſi res ſit integra. d.149.n.18.*Veroſpio.*

Penſio.

Fructus præſumuntur à detentoribus bonorum percepti in illa quantitate ad quam aſcendit annua penſio locationis per aliquod temporis ſpatium continuatæ. d. 6. n. 4. *Dunozet.*

Primus conductor quando poſt ſolutionem pecuniarum in cauſa penſionis factam à ſecundo conductore continuat retinere rem locatam poteſt condemnari ad ſolutionem penſionum poſtea decurſarum. d. 15. n. 14. *Meltio.*

Peritus.

Relatio ſecunda periti, & ſi poſt ſententiam conformis primæ ante ſententiam in proceſſu exiſtente non uti nova probatio, ſed cum validatio ejus primæ delucidatio reputatur. d. 58. n. 6. *Veroſpio.*

Peritus ad certam peritiam, electus extendendo fines officii ſui nullam reddit ſuam peritiam. d. 21. n. 7. & 8. *Otthobono.*

Periti relatio extrajudicialis non valet.d.114. n.17.*Celſo.* Item ſi ſit erronea, ibid. n. 18.

In reſpicientibus peritiam mercaturæ ſolet Rota conſequi judicium Mercatorum. d. 111. n.28. *Bichio.*

Peritos conſulere valens, juris ignorans non excuſatur. d. 101. n. 23. *Bichio.*

Periti relationis acceptatio, conſtito de notabili errore non præjudicat. d. 156. n. 7. *Carillo.*

Periti circa ſolidationem computorum, quid agere debeant. n. 8. 9.& 10. *Ghiſilerio.*

Periculum.

Evictionis periculum ſolum excuſat emptorem retinentem pretium à mora non autem à fructibus compenſativis. d. 61. n. 4. *Veroſpio.*

Periculum, ſeu riſicum capitalis in ſe ſuſcipiens ſimpliciter; intelligitur de periculo contingente extra naturam negotii. d. 101. n. 20. *Bichio.*

Periculi omnis in ſe ſuſceptio eſt illicita, & uſuraria conventio, ibid. n.26.

Periculum amiſſionis pecuniæ reſpectu nominatorum, *Stare del credere*, perſonæ prodeſt, ibid. n. 25.

Periculi mutui contemplatione non dicitur acceſſiſſe fidejuſſor, niſi ab initio fuiſſet conventum, quod aliis detur fidejuſſor. d. 111. n. 2. *Bichio.*

Perſona.

Dictio *ſupra dicta* eſt perſonaliſſima & reſtringit diſpoſitionem ad perſonas contemplatas, nec ultra eas extenditur. d. 100. n. 4. *Cerro.*

Qui non renunciat ſub pacto, ut certæ perſonæ conſtituatur, ſed approbat voluntatem futuræ diſpoſitionis tam ſibi declaratam, non captat liberam tentandi facultatem. d. 100. n. 14. *Cerro.*

Una perſona non poteſt plurium vice fungi. d.104.n. 5. *Bichio.*

Poteſt tamen, cum perſona conſideratur ratione officii, quia cum una perſona poſſit habere plura officia, poteſt ea plurium vices repræſentare, ibid. n. 6.

Perſonæ Mercatorum ſcribentium conſenſu repræſentatæ in perſonis illorum, quorum nomine, & in quorum debitum cambia contrahunt. d. 108. num. 11. *Bichio.*

Perſona defuncti, etiam ſine bonis, in hærede repræſentatur. d. 107. n. 21. *Bichio.*

A perſonæ obligatione, quæ gerit officium, regulatur illa fidejuſſorum in tali cauſa. ibid. d. 111. n. 10.

A perſonis vilibus, dum publica vox, & fama ortum habuit, non attenditur. d. 168. n. 13. *Royas.*

Permutatio.

Reſciſſa permutatione unuſquiſque ex permutantibus redit ad ſua bona. d. 190. n. 1. *Royas.*

Petitio.

Libellus, & petitio quando continet duo capita ad fundandam intentionem actori, & judex in corpore ſententiæ libello favorabilis unum dumtaxat expreſſerit, cenſetur etiam de ſecundo intellexiſſe, ut illi ſententiam plenius conformaret. d. 79. n. 17. *Cerro.*

Pignus.

Salvianum licet ſit interdictum adipiſcendæ poſſeſſionis, eſt tamen de pignoribus id eſt de poſſeſſione rerum obligatarum. d. 19. n. 13. *Corrado.*

Executio mediante captione pignorum non eſt neceſſe, quod procedat ex primo decreto adjudicationem quotieſcumque bona adjudicata reperiuntur jam ſuppoſita pignori, & hypothecæ ad favorem creditoris. d. 66. n. 17. *Meltio.*

Aliud dici poteſt reſpectu adjudicationis pignoris prætoris, ibid. n. 18.

Pignore conventionali ceſſante præcedere debet executio ex qua formatur pignus prætorium, ibid. n. 19. Autor. ibid.

Creditor ſub obligatione camerali poteſt eligere unum ex pignoribus debitoris ſibi benè viſum pro ſatisfactione ſui crediti. d. 34. n. 14. *Cerro.*

Pignora pecunia ſoluta ipſo jure ad dominium revertuntur. d. 35. n. 30. *Peutingero.*

Pecuniæ etiam pignori dari poſſunt. d.5. n.8. *Dunozet.*

Excluditur poſſeſſio portionum ex petita earundem intermiſſione. d. 9. n. 1. *Veroſpio.*

Plures.

Ex pluribus contravenientibus attenditur ſolum contraventio primi, nec defectus ſecundi habetur in conſideratione. d. 113. n. 8.

Cum plures ſunt obligati, hi non ſunt invicem fidejuſſores ejuſdem ſummæ, niſi pro eadem perſona, & eadem ſumma, apud eundem eodem tempore, vel ſaltem contemplatione mutui periculi fidejuſſerint. d.111. n. 2. *Bichio.*

Poſitivus.

Poſitivi loco aliquando lex adhibet ſuperlativum. dec. 111. n. 7. *Bichio.*

Poſſeſſio.

Præceptum de diſcedendo è domo ſupponit poſſeſſionem in præceptore, d. 11. n. 4. *Meltio.*

Poſſeſſio titulata non titulatæ, præfertur in judicio poſſeſſorio, ibid. n. 6. Autor. ibid.

Sequeſtrum judicis ritè, & rectè procedentis turbat poſſeſſionem naturalem, & civilem, ibid. n.8.

Poſſeſſor lite pendente non eſt removendus à ſua poſſeſſione, ibid. n. *Meltio.*

Poſſeſſio conſtitutarii compatibilis eſt cum poſſeſſione alterius, imo alium poſſidere ſupponit. d. 16.n.11. *Bichio.*

Immiſſio ex utili Salviano interdicto obtinetur probari extremis neceſſariis in poſſeſſione in reo convento, nec non creditor cum hypotheca d. 16. nu. 13. *Bichio.*

Salvianum licet ſit interdictum adipiſcendæ poſſeſſionis, eſt tamen de pignoribus id eſt poſſeſſione rerum obligatarum. d. 19. n. 3. *Corrado.*

Immiſſus in poſſeſſionem auctoritate Judicis ritè, & rectè procedentis, debet manuteneri. d. 84. n.2. *Royas.*

Locatio non probat poſſeſſionem, dum penſio non probatur recepta. d. 97. n. 5. *Veroſpio.*

Poſſeſſio emphyteutæ probatur ex locationibus rei emphyteuticæ continuatis & effectum ſortitis. d. 67. n. 1. *Celſo.*

Poſſeſſio apprehenſa propria auctoritate, & ſine citatione dicitur clandeſtina, & turbativa. d. 67.n.4.*Celſo.*

Mandatum de munutenendo conceditur exiſtenti in poſſeſſione ipſa probata, ibid. n.3. *Celſo.*

Qui interim debet in ſua poſſeſſione manuteneri, ibid. n. 8.

Aditio hæreditatis non transfert in adeuntem naturalem bonorum poſſeſſionem antea quàm fuerit actualiter apprehenſa. d. 59. n. 9.*Corrado.*

Conductor agnovit poſſeſſionem ex parte locatoris. d. 3. n. 30. *Bichio.*

Digitized by Google

Jus dominii ſuperveniens adminiſtratori illico mutat cauſam poſſeſſionis ex jure adminiſtrationis in jus proprii dominii, & poſſeſſionis, d. 4. n. 13. *Meltio.*
Sententia non purgat malam fidem poſſeſſoris. d. 53. n. 9. *Arguelles.*
Rota non onerat bonæ fidei poſſeſſores in fructibus, qui percipi potuerunt quando volenti non ſunt, ib. n. 32. ibid.
Poſſeſſor malæ fidei eſt condemnatus ad fructuum etiam non exactorum, & qui poterunt exigi reſtitutionem, quando debitores minus idonei aperiantur, ibid. n. 55. ibid.
Poſſeſſor eſt citandus in judicio immiſſionis. d. 66. n. 3. *Meltio.*
Poſſeſſor cum titulo eſt legitimus contradictor ad impediendum judicium executivum immiſſionis. d. 76. n. 13. *Otthobono.*
Poſſeſſio debitoris in Salviano Interdicto, probatur ex inſtrumento venditionis. d. 119. n. 4. *Albergato.*
Poſſeſſio rei conventi in eo judicio juſtificatur ex inſtrumento locationis, juncta ſuſtentatione litis, ibid. n. 5.
Poſſeſſio anterior eſt manutenenda. dec. 143. n. 1. *Veroſpio.*
Poſſidens cum titulo eo magis venit manutenendus, ibid. n. 2.
Poſſeſſionem animo retinens poteſt obtinere manutentionem adverſus poſſidentem naturaliter, ibid. n. 6.
Poſſeſſio capta poſt interpoſitam appellationem excuſari non poteſt à vitio attentatorum, ibid. n. 7.
Poſſeſſio de tempore obligationis probanda venit ut obtineatur in judicio Salviani. d. 146. n. 3. *Cerro.*
Poſſeſſio item adverſarii de tempore motæ litis quæ probatur ex ipſa litis ſuſtentatione, ibid. n. 4.
Poſſeſſio alicujus bene probatur, ex quo contra ipſum fuit obtenta aſſociatio. d. 148. n. 6. *Cornelio.*
Poſſeſſione bonorum locatorum data, penſiones præſumuntur à locatore exactæ, ibid. n. 7.
Ita ut ſufficiat ſemel locata fuiſſe domus, niſi ex adverſo probetur, deinde domum remanſiſſe vacuam ibid. n. 8.
Poſſeſſor authoritate Judicis ritè & rectè procedentis privari poteſt ſua poſſeſſione, d. 150. n. 4. *Meltio.*
Poſſeſſio anterior alicujus probatur ex mandato, ſubhaſtatione, & deliberatione contra eum facta, d. 172. n. 1.
Poſſeſſio probatur ex inſtrumento adeptæ poſſeſſionis, d. 172. n. 1.
Poſſeſſio modernæ partis probatur ex ſuſtentatione litis, quæ junctis adminiculis ſufficit in Judicio redintegrationis, ibid. n. 3.
Poſſeſſione quis privatur mediante deliberatione rei poſſeſſæ facta à Judice, ibid. n. 4.
Poſſeſſor authore prætore juſtè poſſidere cenſetur, niſi de nullitate, & injuſtitia ſententiæ clarè doceatur, d. 193. n. 1. *Royas.*
Poſſeſſio ex actu nullo non poteſt validè acquiri, d. 152. n. 6. *Ghiſilerio.*
Poſſeſſio legitima in judicio attendenda venit, ibid. n. 6.
Poſſeſſio capta vigore mandati de adjudicando, non eſt valida, ſi non fuerit ſervatis ſervandis obtenta, ib. n. 12.
Poſſeſſio quando non dicatur conſiderabilis, ad effectum obtinendi in ſpolio, ibid. n. 14.
Poſſeſſio ſi ſit in certa ratione loci & quotæ, non poteſt dici valida, ibid. n. 15.
Et maximè ad effectum obtinendi aliquam redintegrationem, ibid. n. 16.
Poſſeſſor mediantibus ſententiis contra eum prolatis, ſpoliatur omni poſſeſſione, ibid. n. 17.
Poſſeſſionem quam quis acquiſivit authore Prætore, non dicitur ſpoliaſſe, ibid. n. 18.
Et probari debet poſſeſſio rei controverſæ, quoad debitorem, de tempore contractæ obligationis, dec. 160. n. 3. *Royas.*
Poſſeſſio rei conventi in judicio Salviani probari poteſt ex litis ſuſtentatione, junctis adminiculis, ibid. n. 3.
Poſſeſſionem domus accipiens titulo ſub conditionis non poteſt intervertere poſſeſſionem locatoris, cùm pro eo cenſeatur poſſidere, d. 165. n. 5. *Royas.*
Poſſeſſio probatur ex ſequeſtro petito contra poſſidentem, d. 170. n. 3. *Royas.*
Poſſeſſio probatur ex confeſſione adverſarii, ibid. n. 4.
Poſſeſſor anterior, qui non habuit ſe pro ſpoliato, venit manutenendus, d. 170. n. 10. *Royas.*
Poſſeſſio poſterior rei conventi in judicio Salviani probatur ex clauſula, *conſtituti*, in ejus favorem in inſtrumento appoſito, d. 174. n. 5. *Royas.*

Poſſibilitas.

Poſſibilitas deducendi non attenditur in judiciis executivis, ſed quid fuerit deductum, d. 142. n. 4. *Royas.*

Poſſeſſorium.

Confeſſio qualificata partis recipitur in poſſeſſorio judicio favore poſſidentis abſque ulla qualitate vitii, d. 11. n. 2. *Meltio.*
Probationes leviores ſufficiunt in poſſeſſorio judicio ad conſequens mandatum manutentionis, ibid. n. 54. *Meltio.*
Sequeſtrum præmittitur contra ſuccumbentem in cauſa; non tamen in judicio poſſeſſorio, ibid. n. 10. 11. *Meltio.*
Interpretatio voluntatis teſtatoris ex conjecturis adducta ubi ſubdubia admittenda non eſt in poſſeſſorio ſummarioque Salviani judicio, dec. 59. num. 16. *Corrado.*

Poteſtas.

Voluntas quandoque metitur à poteſtate, d. 12. n. 7. *Cerro.*

Præjudicium.

Sententia non poteſt tranſire in judicatum contra non citatos, & ſuper articulo judicato intereſſe non habentes, nec illis ullum poteſt inferre præjudicium, d. 54. n. 7. *Corrado.*
Cedens jura non poteſt eis amplius uti ſuper re ceſſa in præjudicium ceſſionarii, & cauſam habentium ab eo, d. 19. n. 15. *Corrado.*
Nati longè poſt obitum Avi non illis ſuccedunt in præjudicium alterius etiam remotioris tunc temporis ſuperexiſtentis, d. 100. n. 25. *Cerro.*
Præjudicium non fit tertio ex confeſſione facta inter debitorem, & creditorem; ne ſit in eorum poteſtate creditores circumvenire, d. 101. n. 1.
Præcipuè cum eſt decocturus, ibid. n. 2.

Præſentia.

Præſentia vel ſcientia contrahentium generaliter, in implemento conditionis non eſt neceſſaria, dec. 62. n. 26. *Arguelles.*
Præſentia partis ſupplet defectum citationis, d. 66. n. 15. *Meltio.*
Præſentia in actu ſtipulationis inſtrumenti arguitur ex verbis illius, d. 526. n. 20. *Royas.*

Prælatio.

Præfertur hypotheca tacita dotis anterioribus creditoribus, qui habent expreſſam in bonis quæſitis à debitore poſt ipſius dotis hypothecam, d. 10. n. 7. *Cerro.*
Cum de prioritate alterius, & potioritate apparet, exequi poteſt obligatio de reſtituendo in eum caſum facta, maximè ſi in inſtrumento viget Cameralis Obligatio, d. 112. n. 2. *Celſo.*

Præſcriptio.

Præſcriptio contra hæredem non inchoatur niſi ab aditione hæreditatis, d. 41. n. 18. *Corrado.*
Præſcriptionem opponens tenetur principium ac finem temporis neceſſarii pro ejus complemento probare, d. 41. n. 19. ibid.

Digitized by Google

Præſcriptio interrumpitur ex actis, & inſtantiis judicialiter factis etiam ſimilibus præſcriptioni detrahendum eſt tempus pupillaris actionis illius contra quem prætenditur, d.41.21. 22. ibid.

Præſcriptio non datur contra actionem non natam, neque intrat in vitam illius qui eſt in mala fide, d.57. n. 45. *Peutingero.*

Præſcriptio Statutaria non habet locum in actione reali, d. 33. *Ottbobono.*

Reſtitutio in integrum adverſus præſcriptionem competit probabili ignorantiæ, ibid. n. 7.

Scientia tutoris in illa re cujus implementi durat tempus poſt finitam tutelam non debet illi in negligentiam imputari, ſi finita tutela inde ſequatur minori aliquod præjudicium maximè in terminis præſcriptionis, d. 33. c. 11. & ſeq. *Ottbobono.*

Scientia in fœminis non præſumitur ex retentione ſcripturam & maximè in terminis reſtitutionis adverſus præſcriptionem, d. 43. n. 17.

Præſcriptio ſtatutaria Urbis, vel tricennaria ſuffragatur debitori dotis, d. 107. n. 7. *Bichio.*

Præſcriptione poteſt debitor dotis liberari, ſed vir tenebitur uxori de dote, ibid. n. 7. *Bichio.*

Præſcriptio non habet locum in fundo dotali, ibid. n. 10. *Bichio.*

Præſcriptio nedum ordinaria, ſed nec longiſſimi temporis currit muliere impedita, conſtante matrimonio, ibid. n. 12. *Bichio.*

Præſcriptio ſtatutaria Urbis, excipit in ventre creditum dotis, ibid. n. 13.

Præſcriptionem etiam tricennariam excludit mala fides debitoris, & reſiſtit etiam ejus hæredi ne præſcribere poſſit, ibid. n. 14.

Præſcriptio non currit agere non valenti, dec. 108. n. 8. *Bichio.*

Præſcriptione triginta annorum tollitur debitum dotis, ibid. n. 11.

Præſcriptibile eſt, quod alienabile, & pòſt remiſſibile, ibid. n. 12.

Qui præſcribi patitur, dicitur alienare, ibid. n. 13.

Præſcribens ſimilis eſt ſolventi, dec. 108. n. 14.

Præſcriptione triginta annorum omnes actiones tolluntur, ibid. n. 15.

Præſcribi non poteſt fundus dotalis, ex viri negligentia, ibid. n. 16.

Præſcriptio non currit, ſtante mala fide præſcribentis, ibid. n. 18.

Nec hæredis debitor poteſt præſcribere ob malam fidem, n. 19.

Ad præſcribendum dotis debitum, exiguntur triginta anni completi, ibid. n. 20.

Præſcriptio ſtatutaria ſolutionis per lapſum triginta annorum ceſſat, quoties in contrarium urget alia præponderans præſumptio. ibid.

Præſcriptio locum non habet contra debitorem ex propria confeſſione conventum, ibid. n. 23. *Bichio.*

Præſcriptio inchoari non poteſt contra hæredem, qui hæreditatem non adivit. ibid. n. 24. *Bichio.*

Præſcriptio eſt fruſtratoria, ſi ex moroſitate in petendo creditum, præſumeretur ſolutum, d. 109. n. 18. *Celſo.*

Ad ſolutionum fructuum præſcriptionem requiritur ſpatium decem annorum, d. 111. n. 1. *Royas.*

Solutionum fructuum præſcriptio fundatur in negligentia aut mora creditoris, ibid. n. 2.

In cujus pœnam talis præſcriptio eſt fundata, ibid.

Præſcriptio non currit contra non valentem agere d. 121. n. 4. *Royas.*

Præſcriptio remanet interrupta per ſolutionem partis fructuum, ibid. n. 5.

Præſcriptio fundatur in negligentia, ibid. n.7.

In præſcriptione quacumque jurium requiritur ſcientia, & illa eſt probanda, ibid. n.9.

Præſcriptionis materia eſt odioſa, ibid. n. 10.

Præſcriptio ſemper & quando poteſt, eſt evitanda, ib. n. 11.

Præſtatio.

Ad Præſtationem ſuam annuam redimendam cogi non poteſt emphyteuta, d. 122. n. 4. *Cerro.*

Dominus directus aliud eſt quod titulo venditoris directum dominium, vel annuam præſtationem cedat, d. 122. n. 10. *Cerro.*

Et aliud eſt, quod debitor canonis det facultatem redimendi, ſeque in poſterum liberandi ab annua præſtatione, ibid. n. 11.

Illatio non fit ad diverſa, ibid. n. 12.

Præſtationem annuam exiſtens in quaſi, & poſſeſſione exigendi, agere poteſt ad ſolutionem, non obſtante pendentia litis, d. 131. n. 7. *Cerro.*

Præſumptio.

Præſumptio leg. ſcripturas C. qui pot. in pign. habeantur ex pluribus colligitur ad infirmandam Apocham, d. 5. n. 9. *Dunozet*

Præſumptio valida plurimum operatur ad movendum animum Judicis, d. 21. n. 21. *Ottbobono.*

Paupertas ſatis dicitur probari, cum juris communis præſumptioni conveniat, & veriſimilis admodum ſit, ac proinde ad perſuadendum Judicis animum ſufficienter juſtificatur, d. 22. n. 7. *Corrado.*

Simulationis præſumptio validè reſultans in actu non eliditur per interventum perſonæ diverſæ, illi tamen cum quo ſimulatur conjunctiſſimè, d. 23. num. 14. *Corrado.*

Inſtrumentum ſecundum diverſum à primo ſuper eadem re auget præcedentem ſimulationis præſumptionem, d. 22. n. 13. *Corrado.*

Probatio oriens ex inſtrumento, adminiculis, & juris præſumptione pro actus veritate munito, prævalet teſti, ipſum eſſe ſimulatum deponenti, d. 24. n. 35. *Corrado.*

Probatio filiationis reſpectu progenitoris, cum ſit, vel impoſſibilis, vel difficillima, ſolæ præſumptiones & conjecturæ admittuntur, cum iſtæ ſimul coacervatæ, in hac materia, faciant plenam, & concludentem probationem contra quoſcumque, d. 83. n. *Cerro.*

Actus diſpoſitivus ad alium ab aliquo intentatus, quando ille poſtea abſtinuit devenire ad actum ſecundum, non inducit aliquam præſumptionem contra ipſum quæ illi præjudicare poſſit, quoad alia inde obvenientia, d. 15. n. 15. *Meltio.*

Præſumptio pro ſolemnitate actus non juvat, quando controvertitur adhuc illius ſubſtantia, d. 17. num. 9. *Corrado.*

Fideicommiſſarius, qui vult dotationem, ſeu alienationem ex cauſa dotis infringere, quando pro negativa occurrit aliqua præſumptio, ut quando Pater puellæ erat pauper allegando potuiſſe dotem conſtitui aut ſolvi in bonis liberis, illorum exiſtentiam, in qua ſe fundat probare debet, d. 16. num. 21. *Bichio.*

Præſumptio, quod diſpoſitio teſtamentaria ſit facta contemplatione alterius, non tollitur ex eo quod commodum ipſius referatur in alterum concurrentibus aliis, quibus ea rectè percipientur demonſtrationibus, d. 46. n. 3. & ſeq. *Corrado.*

Præſumitur initus à ſocio contractus nomine ſocietatis, cum illud pertinet ad ſocietatem, d. 102.

Præſumitur ſolutio facta vigore præcedentis negotii, cum poſt breve tempus ab illo ſolvitur, d. 105. n. 5. *Bichio.*

Præcipuè ſi non conſtat aliud negotium eſſe initum, ibid. n. 10.

Præſumitur tutorem, pupilli creditorem, ſibi ſatisfeciſſe de debito, ex quo omnia ejus bona adminiſtravit, ſi tamen probetur tranſire ad ejus manus præcisè, d. 107. n. 17. *Bichio.*

Præſu-

Digitized by Google

Notabilium.

Præſumitur ceſſio acquiſita, & ſtipulata nomine proprio, quando ipſe acquirens etiam nomine proprio aliquid cedenti tradidit, d. 108. n. 2. *Bichio.*

Præſumitur renunciatio uxoris à viro promiſſa tunc eſſe facta; cum adſunt ſolutiones à ſocero factæ, & ſilentium longiſſimi temporis, ibid. n. 5. *Bichio.*

Et etiam ſubſcriptio capitulis matrimonialibus ab uxore facta, in quibus fit renuntiatio, ibid. n. 26.

Præſumitur ex quietantia in modica ſumma, non defuturam fuiſſe etiam in majori ſumma, ſi ea ſoluta fuiſſet, d. 109. n. 8. *Celſo.*

Præſumptio non cadit, quem ſolvere voluiſſe magnam pecuniæ ſummam ſine quietantia, ibid. n. 9.

Nec quod quis voluerit ſolvere id, ad quod non tenebatur, ibid. n. 10.

Præſumptio una tollit aliam, & fortior tollit debiliorem, ibid. n. 15.

Præſumptio, quæ deducitur ex tarditate petendi, eſt levis, ibid. n. 17.

Cum præſumitur ſolutum debitum ex moroſitate petendi, ſuperflua eſt præſcriptio, ibid. n. 18.

Præſumitur creditor ſatisfactus ex re ad id accepta à debitore, niſi contrarium plenè, & concludenter probetur, d. 114. n. 1. *Cerro.*

Præſumitur etiam rem fuiſſe ſufficientem, quæ à debitore accepta, fuit per creditorem vendita, ut ſibi ſatisfaceret, niſi ipſe creditor probet quid ex tota re fuerit retractum, ibid. n. 6. *Celſo.*

Præſumitur ſemper fuiſſe reportatam quietantiam à ſolvente, ibid. n. 9.

Nec ſine ea præſumitur quem ſolviſſe maximè quando ſumma ſoluta eſt notabilis, ibid. n. 10.

Præſumitur ſolutio eſſe facta in cauſam debitam, dum nil aliud fuit expreſſum, ibid. n. 12.

Præſumitur diverſitas rei ex diverſitate temporis, & ordine, ibid. n. 13.

Præſumitur ex immiſſione creditoris in bona debitoris, quod creditum fuerit extinctum per compenſationem cum fructibus, d. 116. n. 3. *Bevilaqua.*

Vel quod ea ſint effecta diminuta, & illiquida, ut niſi iterum liquidentur non valeat affirmari de illis conſtare, ibid. n. 4.

Præſumit lex in ſolvente uſuram, ipſius coactam voluntatem, ne ſcilicet moleſtetur in ſorte, d. 17. n. 4. *Celſo.*

Præſumitur ſolutio omnium partitarum etiam antecedentium, cum adeſt in quietantia verbum, *Pro reſiduo*, d. 118. n. 12. *Meltio.*

Præſumitur ex tali quietantia debitor totaliter liberari, ibid. n. 2.

Præſumitur ex confeſſione pro majori debiti parte, etiam veritas reſidui, ibid. n. 5.

Præſumptio ſolutionis reſultat ex diligentia creditoris in exigendo ſua credita, ibid. n. 6.

Et ex taciturnitate per multos annos, ibid. n. 7.

Præcipuè in Mercatore, ibid. n. 8.

Non præſumitur Mercator negligens in actione ſui crediti, ibid. n. 16.

Præſumitur omnimoda remiſſio moræ etiam incurſæ, ex receptione pecuniæ abſque ulla proteſtatione, d. 120. n. 5. *Veroſpio.*

Præſumitur ſolutio facta in cauſam duriorem, ſi aliter non ſit expreſſum per ſolventem, ibid. n. 8.

Et ad normam obligationis, ibid. n. 9.

Præſumitur accipiens litteras miſſivas abſque contradictione, conſentire & approbare contenta in illis, n. 2.

Præſumitur ſolutio eſſe facta in eam cauſam, quæ magis proportionata eſt in quantitate ſummæ pecuniæ ſolutæ, ibid. n. 10.

Non præſumitur novatio inducta in contractibus, qui compatiuntur ad invicem, ibid. n. 13.

Præcipuè ſi voluntas contrahenſium ſit contraria novationi, ibid. n. 14.

Præſumptio *l. quintus ff. de donat. inter vir. & uxor.* cujus favore intret, d. 158. n. 5. *Veroſpio.*

Præſumptio *l. quintus ff. de donat. inter vir.* an intret in judicio poſſeſſorio, ibid. n. 7.

Pretium.

Æquitas *leg. curabit*, declaratur obtinere locum in caſu, quo pretium penes emptorem pro ſecuritate evictionis remanſiſſet, d. 16. n. 3. & 4. *Veroſpio.*

Bona ſubhaſtata minori pretio illorum veri valoris, vendi ſolent, d. 66. n. 31. *Meltio.*

Litterarum pretium in *Statut. urb. lib. 1. c.* 147. taxatur ad bajocos quindecim pro qualibet, dec. 77. n. 5. *Otthobono.*

Creditor recepto pretio rei hypothecatæ ejuſdem rei commodum ſubſtantialiter conſecuturum perinde, ac ſi illam penes ſe haberet, ita quod finalem adjudicationis effectum obtinuit, deciſ. 59. num. 9. *Corrado.*

Conſenſus præſtitus venditioni fundi hypothecati, non præjudicat reſpectu actionis ſuper pretio competentis, niſi jam conſenſum fuerit etiam diſtractioni pretii exinde redigendi, d. 3. n. 1. & ſeq. *Bichio.*

Pro pretii reſtitutione agere poteſt emptor contra venditorem, aut pro rei conſignatione, deciſ. 113. n. 5. *Celſo.*

Pretium, non ut pretium, ſed ut intereſſe, poteſt ab ipſo venditore per emptorem repeti, re non tradita, vel evicta, ibid. n. 6.

Pretii ex quantitate, arguitur quantitas rei, d. 136. n. 16. *Royas.*

Pretii argumentum poteſt devenire ex cauſa melioramentorum & n. 18. ibid. n. 17.

Pretii varietatem recipit valor bonorum immobilium ex varietate temporum, ibid. n. 18.

Pretia rerum quotidie variantur, non ſolùm ex tempore, ſed etiam ex loco, aut ex aliis accidentibus, d. 163. n. 6. *Royas.*

Prætor.

Pignore conventionali ceſſante, procedere debet executio ex qua formatur pignus prætorium, d. 66. n. 19. *Meltio.*

Primogenitura.

Ex quibus dicatur quis conſtituiſſe perpetuam primogenituram inter omnes in teſtamento expreſſos, & ordine ſucceſſivo vocatos, d. 100. n. 16. *Cerro.*

Primogenituræ dicuntur inſtitutæ pro majori agnationis conſervatione, ibid. n. 18. & 19. *Cerro.*

Primogenituræ vinculum diuturna obſervantia declaratur, d. 86. n. 12. *Meltio.*

Privilegium.

Privilegium mulieri competens viro vergente ad inopiam, agendi ut dos ponatur in tuto pro alimoniis ſuis, & familiæ, perſonaliſſimum eſt, & nec ad filios tranſit, d. 3. n. 26. *Bichio.*

Attentata petuntur revocari via privilegiata. Venientes autem ex alia via neglecta hac via attentator non gaudet illius privilegio, d. 37. n. 5. *Dunozet.*

Privilegium fiſci non operatur ut qui nulliter emit ſub haſta dominium acquiritur, d. 114. n. 11. *Royas.*

Conquaſſantur privilegia, quando mulier contrahit cum pupillis, d. 179. n. 4. *Royas.*

In privilegiorum æqualitate quando verſamur, tunc potior eſt, qui agit de damno vitando, d. 179. n. 10. *Royas.*

Probatum. Probatio.

Quando probatio deſumitur ex ſola aſſertione emiſſa conſtante matrimonio, privilegia dotis non militant. d. 71. n. 18. *Bichio.*

Confeſſio adverſarii quibuſcumque probationibus præferenda, d. 74. n. 3. *Veroſpio.*

Quietantia à Procuratore ſub ampliſſimis clauſulis ad exigendum, & quietandum conſtituto peracta eandem vim probationis obtinet ac ſi ab eadem prin-

cipali fuiſſet conſcripta, ita ut tanquam minùs legitima ab eodem impugnari nequeat, d. 47. n. 6.

Relatio periti, & calculatores de conſenſu partium electi facit probationem probatam, & omnino debet attendi donec de errore plenè, & concludenter doceatur, d. 75. n. 14. *Cerro.*

Exceptio apponi non poteſt à tertio niſi concludenter per eum fiat probatio, ib. n. 15.

Probatio mandati facta per Teſtes nihil operatur, niſi ad excuſandum procuratorem à pœna falſi & expenſis, d. 62. n. 41. *Arguelles.*

Probatio mandati facta per Teſtes reum juvare non poteſt ſi quando is cœperit poſtea à domino conveniri, ibid. n. 42. & 46.

Probatio quæ reſpectu temporis dubia redditur attendenda, n. 5. d. 66. n. 13. *Meltio.*

Statutum Bononiæ de probationibus, verſic. *poſſit etiam probari per Teſtes*, declaratur non habere locum in ratione adminiſtrationis, dec. 1. num. 4. *Otthobono.*

Conjectura ex probatione contrariorum eliditur, d. 3. n. 10. *Royas.*

Probatio oriens ex inſtrumento adminiculis, & juris præſumptione pro actus veritate munito prævalet Teſti ipſum etiam ſimulatum deponenti, d. 23. nu. 15. *Corrado.*

Probationes in arduis cenſentur ſufficientes, quæ haberi poſſunt ac Judicis animum inducere ad credendum talem eſſe veritatem, procedit concluſio etiamſi agatur de probatione negativa, ibid. n. 36.

Non admittitur probatio unius Teſtis nec Teſtium de auditu contra declarationem ſolemniter factam in inſtrumento, d. 31. n. 10. *Corrado.*

Probationes non admittuntur in illa inſtantia, ubi cauſa commiſſa fuit cum clauſula *ſi quid exequendum*, d. 10. n. 8. limitatur, n. 10. *Meltio.*

Debitor condemnatus quotieſcunque novas probationes facit non impeditur creditor quin novis juribus, & probationibus uti valent ad elidendam probationem jam factam, ibid. n. 9.

Inſtrumentum facit probationem probatam, d. 15. n. 3. *Meltio.*

Probatio verſionis pecuniarum in cauſam inſtrumenti cenſus expreſſam reſultat ex vicinitate contractus cenſualis, & actus de quo fuit cauſa expreſſa, d. 16. n. 28. *Bichio.*

Probationem non inducit legitima confeſſio extrajudicialis ad favorem abſentis pro quo nemo fuit ſtipulatus, d. 20. n. 4. *Corrado.*

Æquitate canonica attenta confeſſio etiam extrajudicialis ad favorem abſentis pro quo nemo eſt ſtipulatus plenam facit probationem, & Rota ſemper ſecuta fuit hanc opinionem, ibid. nu. 7. 8. 9. 10. & 14.

Probatio alienationis non deducitur ex inſtrumento non effectuato cum nullius ſit ad hunc effectum conſiderationis, perinde ac ſi celebratum non fuiſſet, d. 41. n. 6. *Corrado.*

Probationes in materia difficilis probationis fiunt conjecturis, ac præſumptionibus Judicis arbitrio pendendis, n. 46. n. 2. *Corrado.*

Ex novis probationibus ſententia poteſt juſtificari quando agitur de illius confirmatione, non autem ſi agatur de manutentione ejus, qui de tempore inſtituti Judicii poſſidebat, d. 36. n. 18. *Corrado.*

In Judicio poſſeſſorio leviores probationes ſufficiunt pro juſtificatione Dominii cum de illo tunc non agatur principaliter ſed incidenter, d. 61. num. 9. *Corrado.*

In Probatione exactiſſimè non requiruntur materiæ liquidationes, ſed leviores ſufficiunt, d. 53. n. 31. *Arguelles.*

Liquidatio fructuum in materia evictionis ſtante ipſius temporis certitudine leviores probationes requirit arbitrio Judicis, d. 56. num. 12. 13. & 14. *Corrado.*

Probatio identitatis bonorum eſt requiſitum ſubſtantiale ad obtinendam immiſſionem vigore *l. fin. C. de Ed. D. Adr. toll.* 86. n. 9. *Meltio.*

Probatum, & admiſſum in præcedentibus deciſionibus, ſupervacaneum eſt rurſus oſtendere, d. 175. n. *Royas.*

Probatio ſufficiens in cambiis non elicitur confeſſione, ſeu ſolidatione facta inter partes, ne ſub prætextu tali aperiatur via fraudibus, & uſuris, d. 101. n. 3. *Bichio.*

Probanda ſunt cambia à creditoribus, qui ſunt actores, ibid. n. 5. *Bichio.*

Dans pecunias ad cambium, non tenetur probare illas fuiſſe ad cambium negotiatas, ibid. n. 8.

Probanda eſt, per procuratorem executio mandati ſibi commiſſi; alias condemnandus, ibid. n. 9.

Probatur tranſmiſſio pecuniæ ad nundinas ob cambia, ex litteris reditus, d. 1. n. 11.

Ad effectum ut mandatarius condemnetur in certa quantitate, loco damnorum, & intereſſe, debet mandans probare quantum fuerit ex cambiis perceptum ab aliis, poſt illud mandatum ſuſceptum, d. 16. n. 14.

Probatur ex ſolidatione creditum in ſummam quæ fuit firmata in ſolidatione, d. 103. n. 1. *Celſo.*

Præſertim cum cauſa crediti fuit in ſolidatione expreſſa, ibid. n. 2.

Probatur debitum ex ſolidatione, quoad ſummam in ea firmatam, ibid. n. 1.

Probatur debitum, ſeu creditum ex verbo, *Reſto debitore*, ibid. n. 3.

Probat ſcartafaccium cum nundinæ ſint completæ, non tamen ante, d. 104. n. 1. *Bichio.*

Probatur mandatum procuræ per Epiſtolas: dum & per eas dari poteſt, ibid. n. 7.

Probans mandatum adimpletum à ſe, poteſt agere contraria actione mandati, d. 4. n. 26.

Probatio ſolutionis cambiorum facienda eſt ab affirmante non à negante, ibid. n. 28.

Probatur ſolutio ex confeſſione partis, d. 105. n. 7.

Et ex quietantia, ibid.

Probatur tranſmiſſio litterarum cambii ex litteris reditus, d. 106. n. 5. *Bichio.*

Probare pro tertio contra tertium non poſſunt litteræ mercatorum ſcriptæ ad extraneum, ibid. n. 9.

Probant tamen cum ſint ſcriptæ ad ipſos contra quos agitur, & ab ipſis producantur, ibid. n. 10.

Probantur litteræ redditus ex eo quod Campſerius in nundinis recepit, acceptavit, & adimplevit litteras *d'Andata*, d. 106. n. 14. *Bichio.*

Probatio talis, non eſt coarctata ad unum, vel alterum probationis genus, ibid. n. 15.

Probatio talium litterarum poteſt deſumi ex copiis litterarum in libris Mercatorum regiſtratis, quæ probant, ibid. n. 16.

Maximè concurrentibus adminiculis, quæ efficiunt ut etiam in caſibus habentibus à lege, vel ſtatuto præſcriptum certum genus probationis, aliud genus admittatur, ibid. n. 17.

Probatio ſupra dictarum litterarum poteſt etiam elici è libro nuncupato *Scartafaccio*, qui completis nundinis fidem facit, ibid. n. 18.

Probantur, etiam ex multiplicitate partitarum, etiam ſi non verſemur in antiquis, ibid. n. 19.

Præſertim attenta punctuali earum diſtinctione in ſingulas ferias, cum annotatione temporum, & ſubordinata continuatione, ib. n. 20.

Probatio plena, vel ſaltem vehemens præſumptio deducitur ex litteris *d'Andata*, etiam abſque recognitione, concurrentibus adminiculis, ibid. n. 21.

Probatur creditum per inſtrumentum publicum, d. 107. n. 5. *Bichio.*

Pro-

Digitized by Google

Probandum eſt tantum perveniſſe ad manus tutoris creditoris pupilli, quod potuerit ſibi ſatisfacere, ad effectum ut excludatur à petitione contra ipſum pupillum, d. 7. n. 18. *Bichio.*

Non probatur eum ſolum adiviſſe hæreditatem, ex quo fuit per ſententiam Judicis declaratus hæres, & bonorum poſſeſſionem accepit, ib. n. 20.

Probationem non facit Apocha abſque requiſitis *leg. ſcripturas, C. qui potior. in pignor. habean.* d. 112. n. 5. *Celſo.*

Probationem crediti indubitatam, & manifeſtam facit inſtrumentum publicum, d. 114. n. 2. *Celſo.*

Et confeſſio partis in ipſo inſtrumento, ibid. n. 20.

Niſi probetur contrarium concludenter, præſumitur creditorem fuiſſe plenè ſatisfactum ex re debitoris, per ipſum vendita ob ſatisfactionem, d. 16. n. 5.

Non probat teſtis deponens de ſuo intereſſe, & de ſe exonerando, d. 16. n. 11. *Celſo.*

Probat benè inſtrumentum diviſionis contra dividentes, & cauſam habentes ab eis, d. 117. n. 10. *Celſo.*

Probatio rigoroſa non exigitur in ſcripturis privatis, quæ regulariter ſolent fieri abſente parte, d. 118. n. 10. *Meltio.*

Probatio ſimplex reſultans ex ſcripturarum comparatione admittitur in coadjuvanda finali quietantia per tutricem facta, ibid. n. 11.

Non probat teſtis de credulitate. Probat tamen in iis, quæ pendent à judicio teſtatoris, ibid. n. 12.

Probandus eſt ſtatus rei antiquæ, ut retentio melioramentorum detur, d. 119. n. 11. *Albergato.*

Ad probationem melioramentorum requiritur juſtificatio impenſi, & meliorati, ibid. n. 12.

Probationis gradum facit ſcriptura, & Epiſtola contra ſcribentem, d. 120. n. 6. *Veroſpio.*

Probabilitas valdè urget ad præſumptionem inducendam, d. 126. n. 5. *Royas.*

Probatio incerta, & non concludens, non relevat, d. 142. n. 12. *Bichio.*

Probationes ſuperfluæ non ſunt attendendæ, ibid. n. 13.

Probationes aliæ quando deficiunt, probatur ſcriptura per comparationem litterarum, d. 186. n. 1. *Royas.*

Probationes leviores ſufficiunt in ſummariiſſimo judicio manutentionis, d. 65. n. 4. *Royas.*

Probatio fructus non fuiſſe perceptos ad ſummam conventam, cui incumbit, d. 183. n. 4. *Royas.*

Requiriturque ita clara, & liquida probatio, ut nullo modo offuſcari poſſit, d. 190. n. 5. *Royas.*

Proceſſus.

Proceſſus factus cum Procuratore pupilli à Tutoribus conſtituto ante litem conteſtatam ſine Judicis decreto non valet, d. 28. n. 7. *Meltio.*

Ex ipſo proceſſu veritas ſententiæ probatur in quo conſtat de juriſdictione mandantis, & citationibus ac obſervantia terminorum ſubſtantialium *juxta dec. Verall. 262. p. 2. d. 54. num. 1. Corrad.* d. 55. nu. 1. & d. 86. n. 3. *Meltio.*

Proceſſus per contradictas de Stylo Curiæ fit potius ex urbanitate, quam ex neceſſitate, & ſubſtantia cauſæ, d. 95. n. 4. *Meltio.*

Procurator.

Solutio pecuniarum facta agenti ſeu Procuratori non eſt ex cauſa habili ad transferendum in eam pecuniarum ſolutarum dominium, d. 5. n. 1. *Dunozet. Decano.*

Procurator in Judicio non creditur quiſquam niſi mandatum proferatur ita ut legi poſſit, d. 72. n. 35. & 41. 47. & 49. *Arguelles.*

Procuratoris declarati in Judicio ſe nolle eſſe Procuratorem non inficit actum poſtquam eſt jam dominus litis effectus, invito actore qui propterea validè contra ipſum perſecutus fuit judicium. d. 77. n. 13. *Otthobono.*

Procurator non dicitur qui onus ſibi de mandato non acceptato, d. 33. n. 1. *Cerro.*

Procurator debet reſtituere domino etiam indebitè percepta, d. 101. n. 18.

Procurator, ut poſſit agere contra mandantem contraria actione mandati, ſufficit ſi doceat mandatum adimpleviſſe, d. 104. n. 26. *Bichio.*

Procurator poteſt melius & pinguius meliorem faciendo conditionem principalis, adimplere mandatum, d. 148. d. 14. *Cornelio.*

Procurator habens mandatum imponendi cenſum ſuper bonis ipſius principalis, multò magis poteſt agnoſcere bonam fidem cenſus jam impoſiti ſuper rebus alienis, ibid. n. 15.

Et ſi aliquando procurator, vel miniſter ejuſdem perſonaliter citatus fuit.

Productio.

Productio calculi cum nihil ex adverſo fuerit oppoſitum poſt lapſum terminum ad dicendum contra jura producta, tribuit jus quæſitum parti producenti, d. 77. n. 7. *Otthobono.*

Producens ſpecialiter in judicio litteras cenſetur approbare omnia in illis contenta, d. 20. n. 2. *Veroſpio.*

Producens inſtrumentum, ſeu ſcripturam, illam approbare cenſetur, d. 170. n. 1. *Royas.*

Et tenetur illi ſtare, cum amplius impugnare non poſſit, ibid. n. 2.

Prohibitio.

Prohibitio reſtricta ad certam perſonam non porrigitur ad alias, ubi etiam concurrit eadem ratio, d. 25. n. 9. *Corrado.*

Prohibitio facta à Teſtatore de alienandis bonis, quæ fideicommiſſo ſuppoſuit non extenditur ad præjudicium legatariorum in eodem Teſtamento, ſed videtur potius adjecta ex erronea pinguioris fortunæ credulitate, quam Teſtator in ſuo patrimonio ſperaverat, d. 58. n. 9. *Veroſpio.*

Prohibitio expreſſa alienationis in emphyteuſi exercet vim præcedentis clauſulæ *ad habendum*, d. 78. nu. 13. 14. 15. & 17. *Corrado.*

Prohibitio alienationis rei emphyteuticæ in conceſſione appoſita enervat vires præcedentium clauſularum, d. 79. n. 5. 11. 12. & 13. *Cerro.*

Promiſſio. Promiſſor.

Quamvis Promiſſio præceſſerit confeſſionem dotis dum receptio à viro poſt ejus decoctionem emiſſa in præjudicium Creditorum fidem non facit. d. 2. n. 1. *Bichio.*

Ubi verba continent expreſſam obligationem reddendi rationem clarè convincunt promiſſionem quod adminiſtrator reliquatum reſtituat, dec. 9. num. 2. *Otthobono.*

An extinguatur promiſſio dote promiſſa per mortem matris ſi filia prædecedat, d. 14. n. 2. *Terracinen.*

Dos promiſſa, & non ſoluta ad effectum lucri habetur perinde ac ſi ſoluta fuiſſet. d. 18. n. 2. *Albergato.*

Paupertas mulieris præ ſe fert magnum inveriſimile quod notabilem ſummam, ſuum ſtatum excedentem in dotem ſolverit, unde arguitur ſimulatio promiſſionis, d. 22. n. 8. *Corrado.*

Promiſſio præcedens dotis ſequentis veritatis confeſſionem comprobare ſolet, ibid. n. 16.

Commodum cujus reſpiciat promiſſio dotis licet ſit facta diverſæ perſonæ ad hoc ut cognoſcatur colluſio, potiſſimum attendi debet, dec. 23. n. 15. *Corrado.*

Promiſſio de inveſtiendo inducit contractum, & idem operatur ſi inveſtitura facta fuiſſet, & importat ſtipulationem, d. 29. n. 12. & 13. *Meltio.*

Promittens pecunias negotiari ſuper cambiis, tenetur ad negotiandum, alias ad intereſſe; nec curatur an negotiatus fuerit, nec ne, d. 101. n. 7. *Bichio.*

Promittens reſtituere capitale, intelligitur non de toto, ſed de eo quod ſupereſt, ibid. n. 21.

Promiſſores obligantur in ſolidum, ex verbo, *Cujuſlibet,*

Digitized by Google

juslibet, poſito in contractu, d. 107. n. 6. *Bichio.*
Promiſſi mariti de renunciatione uxoris ad favorem dotantium, omnibus hæreditatibus paternis, fraternis, & aliis ſibi deferendis dicitur adimpleta per matrimonium, juxta formam dictæ promiſſionis contractum, & conſummatum, ibid. n. 15. *Bichio.*
Et ex quo non contradixit, nec aliquid ex dictis hæreditatibus periit per ſpatium longiſſimi temporis, ibid. n. 16.
Promittens uti principalis, principaliter, & in ſolidum, & ſub Obligatione Camerali, conſtituitur principalis debitor, d. 108. n. 6. *Bichio.*
Promiſſorem dotis non poteſt mulier conſtante matrimonio convenire, nec reſpectu actionis perſonalis, ſed ſolum vir, ibid. n. 7.
Promiſſio de evictione quando fuit ampliſſima, tunc quælibet evictio promiſſa cenſetur, d. 150. nu. 9. *Meltio.*
Promittens aliquid non facere, fortiùs id tenetur ſervare, quàm ille, qui non promiſit, d. 158. n. 23. *Veroſpio.*

Proprietas.

à Proprietate verborum, quando ſit recedendum dec. 149. n. 19. *Cerro.*

Prorogatio.

In Emphyteuſi, Prorogatio gradus conceſſionis in perſonas non approbatas, ſine conſenſu non eſt admittenda, d. 38. n. 8. *Meltio.*

Proteſtatio.

Proteſtatio non emiſſa in actu receptionis pecuniæ, facit præſumere remiſſam fuiſſe quamcumque licet incurſam moram, d. 120. n. 5. *Veroſpio.*

Proviſio.

Hominis ſpecialis proviſio facit ceſſare proviſionem legis, d. 157. n. 9. *Panzirolo.*

Publicatio.

A publicationis ſolùm tempore incipiunt ligare ſtatuta, non quidem ante, d. 111. n. 14. *Bichio.*

Pupillus.

Pupillo non præjudicat confeſſio de recepto, voluntaria, & extrajudicialiter à tutore facta, dec. 109. n. 3. *Celſo.*
Pupillorum res donare eſt tutoribus, & curatoribus prohibitum, ibid. n. 7.
Pupillo nocere non poteſt ſimplex tutoris confeſſio, ib.
Ex pupilli facultatibus præſumitur tutor creditor ſibi ſatisfeciſſe, ſi probetur tantum ad ejus manus ex ipſius facultatibus perveniſſe, d. 107. nu. 16. & 17. *Bichio.*
Quod amplia ad quemlibet adminiſtratorem in bonis domini, ibid. n. 4.
Pupillo non infert præjudicium confeſſio de recepto facta à tutore, dum debitor non liberatur, d. 118. n. 4. *Meltio.*
Limita id non procedere, quando pro corroboratione prædictæ confeſſionis concurrunt plures conjecturæ, ibid. n. 5.
Negotia regens tenetur reddere rationem, d. 182. n. 2. *Royas.*

Q

Qualitas.

Qualitas vitii rejicitur à confeſſione qualificata partis in poſſeſſorio Judicio, favore poſſidentis, d. 77. n. 2. *Meltio.*

Quantitas.

Pro concurrenti quantitate ſolùm æris alieni ex fideicommiſſo detrahendi, tenet alienatio bonorum fideicommiſſi, d. 16. n. 30. *Bichio.*
In Quantitatis proprietario ex legato cum onere ubi valor legati relicti, injunctum onus excedit, cauſa oneroſa non concurrit ad effectum repetendi ſolutum poſteriori creditori, d. 18. n. 10. *Albergato.*

Quietantia.

Quietantia à Procuratore, ſub ampliſſimis clauſulis ad exigendum, & quietandum conſtituto, peracta: eâdem vim probationis obtinet, ac ſi ab eodemmet principali fuiſſet conſcripta: ita ut tanquàm minùs legitima, ab eodem impugnari nequeat, d. 74. n. 6. *Veroſpio.*
Quietantia probat ſolutionem, d. 105. n. 8. *Bichio.*
Quietantia ſi reperitur pro ſumma modica, etiam adeſſet in majori ſumma ſi ea ſoluta fuiſſet, d. 109. n. 8. *Celſo.*
Sine quietantia non eſt veriſimile quem ſolviſſe magnam pecuniarum ſummam, ibid. n. 9.
Quietantia ſemper præſumitur reportata à ſolvente, d. 114. n. 2. *Celſo.*
Et ſine quietantia non eſt veriſimilis ſolutio, præcipuè quando ſumma ſoluta eſt notabilis, ibid. n. 10.
Quietantia facta à matre tutrice, & curatrice filiorum, cum debitis ſolemnitatibus, & cum verbis, *Pro reſiduo, &c.* præſupponit omnimodam ſolutionem aliarum præcedentium partitarum, d. 118. n. 1. *Meltio.*
Et mediante tali quietantia cenſetur inducta omnimoda liberatio ad favorem ſolventium, ibid. n. 2.
Quietantiæ duæ, quando reperiuntur circa redditionem rationis, tunc eo minùs quis poteſt cogi ad eam denuò reddendam, d. 161. n. 2. *Royas.*
Quietantiæ redditionum rationum habent ſtatum validitatis, donec non datur de earum invaliditate, d. 161. n. 7.

R

Ratificatio.

Per Ratificationem ſubſequentem contrahentis non convalidatur contractus nullus, niſi probetur prius in ipſo plena ſcientia nullitatis, ne dum facti, ſed etiam Juris, d. 8. n. 10. *Otthobono.*
Ratificatio actus, ſemper continet in ſe conditionem, ſi aliàs firmus ſit, & validus, ibid. n. 11.
Et ea ratione, quia ratificans potuit credere, obligationem fuiſſe validam, ibid. n. 12.
Ratificationem partis indicant moleſtiæ judiciales ab una parte ceſſantes, & quòd ampliùs acta impugnari nequeant, d. 22. n. 9. *Cerro.*
Ratificatio idem operatur, ac mandatum, licèt ſpecialis in actis requiratur, ibid. n. 10.
De Ratificatione mandati procuræ, quando dicatur conſtare, 152. n. 2. *Ghiſilerio.*
Ratificatio inducitur ex taciturnitate plurium annorum, d. 184. n. 7. *Royas.*
Pro ratificationis excluſione ſatis eſt, dubitari poſſe de ignorantia facti, d. 176. n. 14. *Royas.*

Ratio.

Ratio prima in periodo teſtantis, licèt addita ſit, & ſecunda ad ejus corroborationem, præ ſe fert contemplationem teſtatoris, ac diſpoſitionis finalem, & præcipuam cauſam, d. 46. n. 32. *Corrado.*
Licèt ad hunc effectum ſufficeret quod eſſet æquè principalis, & conjunctim adjecta, n. 33.
Imo, & ſecundaria, n. 34.
Eoque maximè ubi ſunt commemorata merita filiorum, ob ætatis tenuitatem, nondum meritorum computum, niſi patris contemplatio ſuppleviſſet, ib. n. 35.
Rationes expreſſæ, & cumulatæ in teſtamento facto à muliere, cenſentur deductæ ad obtingendam, & colorandam mariti contemplationem, quando aliæ fortiores pro ea vigent conjecturæ ac verba, quæ non ſolum ſuadent, ſed demonſtrant, principium, medium & finem, ac totius diſpoſitionis ſubſtantiam fuiſſe in præſcripta contemplatione conſtitutam, ibid. n. 39.
Et propterea licet aliàs veræ forent, cum tamen ſic adjectæ cenſeantur in fraudem, ac circumſcriptionem

Digitized by Google

nem legis, attendi non debent, ſed ſunt rejiciendæ, ibid. n. 40.

Ratione connexitatis, & individuitatis conceſſio nulla in parte ſubſtantiali in totum corruit, d. 95. n. 42. *Meltio.*

Ratio ſemel reddita non debet amplius reddi, dec. 156. n. *Carillo.*

Ad rationes iterum reddendas, ut quis cogi poſſit, debet conſtare de dolo certo, & evidenti, d. 161. n. 9. *Royas.*

Ad rationes reddendas tunc iterum quis cogi non poterit, dum non tantùm conſtat de dolo certo & evidenti, ibid. n. 10.

In Rationum redditione, quando cenſeatur ſublatus omnis error, & quæcumque ſuſpicio falſitatis, ib. n. 11.

Ratio ſemel reddita amplius reddi non poteſt, d. 161. n. 1. *Royas.*

Ratio non inducitur, niſi adſit in ratificatione plena ſcientia omnium nullitatum tam facti, quàm Juris, n. 9. & 14. d. 176. n. 5. *Royas.*

Ratiocinium.

In ſimplex ratiocinium reſolvitur epiſtola à teſtatore ſuper ſua diſpoſitione ſcripta: ita ut haberi debeat perinde, ac ſi ſcripta non fuiſſet, unde ſi novam diſpoſitionem non fecit, in eadem permanſiſſe cenſetur, d. 34. n. 5. *Cerro.*

Reale.

Reale cambium dicitur quando conſtat de tranſmiſſione litterarum ad ſingulas nundinas, d. 106. n. 4. *Bichio.*

Recambium.

Recambium dicitur novum cambium, d. 106. n. 1. *Bich.*

Recognitio.

Recognoſci poſſunt ſcripturæ ſine teſtibus factæ, ſi teſtes habeant notam manum ſcribentis, d. 105. n. 1. *Bichio.*

Pro recognitis haberi ſcripturas, poteſt Judex decernere in partis contumaciam, ibid. n. 2.

Super recognitione ſcripturarum privatarum, teſtes quomodo deponere debeant, d. 118. n. 9. *Meltio.*

Ceſſat quando ſumus in epiſtolis miſſivis, & ſchedulis mercatorum, quæ ſcribi ſolent ſine ullius interventu, ibid. n. 4.

Recognitio ſcripturarum rigoroſa fieri debet in ſcripturis, in quarum confectione ſolent adhiberi teſtes, ibid. n. 6.

Secus dum teſtes non requiruntur, nec ſolent adhiberi dum ſcribitur, ibid. n. 7.

Recognitionis materia manus ſcribentis, ab arbitrio judicis pendet, ibid. n. 8.

Recognitio manus ſcribentis, quando fit per teſtes habentes notam manum ſcribentis, quando etiam conjunctim ſit facienda per comparationem, ibid. n 9.

Recognitio ſcripturarum per comparationem quando fit prius debet conſtare de certitudinali alicujus ſcripturæ ad quam eſt facienda comparatio, ibid. n. 10.

Fraudibus ut occurratur in materia recognitionis ſcripturarum, eſt adhibenda omnis diligentia, ib. n. 11.

Recognoſcitur bene ſcriptura per teſtes habentes notam manum ſcribentis ſecundum obſervantiam Rotæ, & maximè concurrentibus adminiculis, d. 141. n. 7. *Cecchino.*

Receptio.

Receptio ſolutionis ab alio, quàm à debitore, regulariter non inducit liberationem ipſius debitoris, deficientibus requiſitis neceſſariis ad delegationem inducendam, d. 15. n 12. *Meltio.*

Quod procedit etiam in receptione novæ obligationis, deficientibus requiſitis neceſſariis ad novationem inducendam, ex quo tunc cenſetur potius facta cumulativè, ibid.

Receptionis confeſſio per tutorem non præjudicat pupillo, niſi pro ea parte qua fuit realiter ſoluta per debitorem, d. 118. n. 3. *Meltio.*

Recipiens litteras miſſivas ſimpliciter, & ſine contradictione videtur conſentire, & approbare contenta in illa, d. 120. n. 2.

Ex receptione pecuniæ abſque ulla proteſtatione ſubſequuta, mora quæcunque licet incurſa, remiſſa cenſetur, ibid. n. 5.

Reconductio.

Reconductio rei locatæ intelligitur facta cum eadem penſione, & ſub eiſdem pactis, & obligationibus poſitis in primo contractu, d. 15. n. 6. *Meltio.*

Reformatio.

Reformatio Pauli V. tit. de notariis Tribunal. n. 17 §. ad rogandum, *Diſponit quod Notarii teneantur ad damna, & intereſſe, ſi quid male ab eis geſtum fuerit*, d. 16. n. 1.

Redintegratio

Poſſeſſio ad effectum redintegrationis expoliati, ſatis probatur ex ipſo judicio contra eum per expoliantes inſtituto, mandatoque petito ac relaxato, dec. 39. n. 23. *Corrado.*

Redintegratio injuſte ſpoliati, non impeditur niſi jus præſenti ſpoliantis evidenter conſtet per confeſſionem partis, vel rem judicatam, aut aliam æque indubitatam probationem, alias enim dici non poteſt conſtare de jure, vel non jure alterius partis, quamdiu contrarium probari valet, d. 36. n. 29.

Redintegratio, quæ competebat auctori, competit etiam ejus hæredi, n. 15. d. 172. n. 14.

Ad Redintegrationem agens probare tenetur duo extrema, nempe poſſeſſionem anteriorem ſuam, & juniorem adverſarij, ibid. n. 13.

Redintegratio competit, quando Judex nullus procedit, d. 195. n. 9. *Royas.*

Redintegratio competit contra ſpoliationem, d. 187. n. 2. *Royas.*

Relatio.

Relatio ſecunda periti, etſi poſt ſententiam, conformis primæ ante ſententiam in proceſſu exiſtenti, non uti nova probatio, ſed convalidatio, ejuſque primæ dilucidatio recipitur, d. 58. n. 6. *Veroſpio.*

Adeoque pro adjudicanda probatione juſtitiæ ſententiæ admitti debet, ac ſi tunc temporis fuiſſet in actis producta.

Relatio ſupponit relatum in referente, ita ut pacta in antecedenti inveſtitura, ad quam præſens relationem habet, cenſeantur in hac repetita: perinde ac ſi etiam in iſta eadem fuiſſent appoſita, d. 78. n. 23. *Cerro.*

Legalis prohibitio per relationem ad antiquas inveſtituras, juncta prohibitioni contrahentium explicitæ, ne bona emphyteutica Eccleſiaſtica reſumantur, & deveniant ad alia n Eccl ſiam, interdicit omnem, & quamcumque potentiam alienandi dicta bona uſque ab initio, ita ut nullo unquam tempore, & ad nullum effectum illa à monaſterio poſſint acquiri, & apud ipſum retineri, d 70. n. 11. *Cerro.*

Relatio periti, & calculatoris de conſenſu partium electi, facit probationem probatam, & omnino debet attendi donec de errore plenè, & concludenter doceatur, d. 22. n. 15. & 17. *Cerro*

Relatio reſtringitur ad immediate expreſſa, d. 108. n. 1. *Bichio.*

Referri debent ſingula ſingulis, ibid. n. 2.

Referri debet ſolutio ad cauſam expreſſam, d. 112. n. 7. *Celſo.*

Relatio periti extrajudicialis non valet, d. 114. n. 17. *Celſo.*

Item cum eſt erronea. ibid. n. 18.

Relatio operatur ut omnes conditiones, & qualitates cenſeantur ſpecialiter expreſſæ, & insertæ in datione in ſolutum, d. 115. n. 7. *Bevilaqua.*

Relatio peritorum ſine die, menſe, & anno, nec in actis producta nō eſt in conſideratione, d. 190. n. 6. *Royas.*

Remedium.

Remedium ſubſidiarium reſtitutionis in integrum, eatenus competit minori, quatenus habere non poteſt recurſum contra tutorem, ſcientem & negligentem occaſione paſſæ præſcriptionis, d. 3 n. 13. *Otthobono.*

Remedii *l. fin. C de edict. Div. Adr. toll.* interd. adipiſcendæ, quod hæredi ſcripto competit, extrema ſunt: exhibitio teſtamenti non aboliti, aut cancellati: docere de obitu teſtatoris, & de identitate rei, d. 76. n. 1. *Otthobono.*

Remedium utilis Salviani, competit contra poſſeſſores vigore hypothecæ, d. 95. n. 1. *Peutingero.*

Remedium ſubſidiarium non datur, quoties competit ordinarium, & n. 11. d. 139. n. 10. *Royas.*

Remedium poſſeſſorium non datur contra factum judicis, niſi injuſtitia, & nullitas ſit ita patens ut nulla ratione poſſit velari, d. 150. n. 6. *Meltio.*

Remedium redintegratorium non competit contra poſſidentem authore Prætore, ibid. n. 10. *Ghiſilerio.*

Remiſſoria.

Remiſſoria denegatur, tum ob vehementem ſuſpicionem calumniæ, tum ob timorem ſubornationis teſtium, d. 135. n. 9.

In Remiſſoria petenda calumniæ vehementis ſuſpicio arguitur, ex quo plures teſtes jam fuerunt examinati, & nihil fuit probatum, ibid. n. 9.

Remiſſoriam ſuper eiſdem articulis Rotæ, quando ſoleat concedere, ibid. n. 10.

Remiſſoriam ut concedat Rota ſuper eiſdem articulis, requirit ut major explicitus non ſit in cortice verborum, ibid. n. 10.

Remiſſoria quando datur ſuper eiſdem articulis, articuli novi quid comprehendere debeant, ibid. n. 12.

Remiſſoria non conceditur poſtquam teſtificata ſunt didicita, d. 135. n. 13. 14.

Quod procedit etiam ſi ſint didicita teſtificata alterius partis ſolum, ibid. n. 15.

Remiſſoria ſine dubio conceditur, quando materia articulata eſt relevans, d. 159. n. 1. *Royas.*

Remiſſoria ſuper omnibus articulis conceditur ſtante relevantia unius articuli, ibid. n. 12.

Remiſſoria datur in materia prophana in qualibet inſtantia, etiam ſine fumo, ibid. n. 11.

Remiſſoria non conceditur quando materia articulata tendit ad probandum delictum, & quando id non ſit verum, ibid. n. 14.

Remiſſoria conceditur ſine retardatione executionis, ibid. n. 17.

Religio.

Per Religionis ingreſſum ultimi ex linea inveſtiti, ipſa linea, ad effectum devolutionis emphyteuſis, non poteſt dici finita; dum ſaltem ejus vita durante, commoditas bonorum remaneat penes monaſterium, d. 79. n. 7. *Cerro.* n. 2. declaratur, n. ſeq.

Remiſſio.

Remiſſio crediti retracti ſapit naturam donationis, & ejus effectum operatur confeſſio de recepta, d. 195. n. 6. *Celſo.*

Renovatio.

Renovata, & continuata præſumitur locatio ſemel facta eadem penſione, ſeu affictu: ex diſpoſitione tam juris communis, quàm ſtatuti Bononien. d. 6. n. 3. *Decano.*

Renunciationi emphyteuſis ut ſit locus res debet ad dominum directum eſſe reverſa, d. 58. n. 19. *Meltio.*

Renovandi, nec alienandi in extraneos facultas non tribuitur in emphyteuſi Eccleſiaſtica, vigore clauſularum *Ad habendum, & in perpetuum* in inveſtitura appoſitarum, quæ debent intelligi juxta naturam contractus, cui adjiciuntur, dec. 79. nu. 2. *Cerro.*

Renunciatio.

Renunciatio facta per fœminas dotatas, de omnibus bonis paternis, maternis, & fraternis, quæ quomodocumque, & qualitercumque tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato, ac alia quavis cauſa prætendere poſſint &c. clauſulis ampliſſimis, & generalibus concepta: Reſolvitur in pactum de non ſuccedendo eiſdem, in quorum hæreditate nullum jus, ob dotem receptam, nec competebat, nec competere poterat, d. 84. n. 8. *Royas.*

In renunciatione, non requiritur inſinuatio, quæ ſit de hæreditate incerta, & nondum quæſita; ſuper qua nullum jus, nec in re, nec in ſpe, renuncianti competebat, ibid. n. 10.

Renunciatio materna, non valet præjudicare filiis venientibus ex perſona propria, ob præcedentiam matris, ibid. 13. declaratur, n. 14.

Eoque magis, dum renuncians promiſit pro ſe, & hæredibus, n. 15.

Renunciatio ab uxore facienda ſecundum viri promiſſionem in capitulis matrimonialibus adſcripta cenſetur facta, vel remiſſa ſtante longiſſimi temporis ſilentio, & junctis ſolutionibus à ſocero factis, nunquam petita dicta renunciatione, dec. 108. n. 25. *Bichio.*

Et ex eo quod ipſa mulier dicta capitula ſubſcripſit, ibid. n. 26.

Renunciare juri quæſito, & nolle acquirere paria non ſunt, d. 257. n. 7. *Panzirolo.*

Renunciatio reviſionis computorum redditur nulla, ſi renuncians ſit minor 25. annorum, d. 161. n. 4. *Royas.*

Renunciatio aliqua, quod fuerit tantùm verbalis, ex quo ſatis convincatur, d. 171. n. 8. *Royas.*

Repetitio.

Repetitio ceſſat, ea cauſa ſecuta, ob quam cauſam quid datum eſt, d. 114. n. 7. *Celſo.*

Repetitio non datur contra eum, qui ſuam recepit quamtumvis ab alio, quam à ſuo debitore pecunias recipiat. 189. n. 3. *Royas.*

Repetitioni locus eſſe debet, ſi ſolutio ex falſa cauſa emanavit, ibid. n. 4.

Repræſentatio.

Repræſentatio non admittitur in emphyteuſi Eccleſiaſtica ſub hac forma, *pro ſe, Filiis, & Nepotibus*, d. 38. n. 3. *Meltio.*

Una & eadem perſona non poteſt duarum vicem repræſentare, d. 104. n. 5. *Bichio.*

Repræſentatur defuncti perſona per hæredem etiam ſine bonis, d. 107. n. 21. *Bichio.*

Reproductio.

Reproductio monitorii non requiritur de eſſentia, ubi pars citata comparet, d. 86. n. 4. *Meltio.*

Reproductio citationis, non alia ratione requiritur, quàm ad effectum reddendi certum Judicem de vera, & actuali executione monitorii, ibid. n. 5.

Reproductio realis citationis deducitur ex productione facta à curſore, ſub illis verbis: *facto realiter, ac tenoris, &c.* productionem realem denotantibus, ibid. n. 6.

Repudiatio.

Repudiatio, ſeu renunciatio commodi Hæreditatis uxoris, facta à vitrico, non poteſt tollere jus filiis primi matrimonii: ex *l. hac edictali* proveniens: quibus non expectata alia ipſius acceptatione, ſtatim illud defertur, d. 46. n. 21. *Corrado.*

Repudiatio hujuſmodi præſumitur facta in fraudem filiorum primi matrimonii ad privandum illos lucro à lege delato, ibid. n. 22.

Repugnantia.

Repugnantia, ut evitetur, capienda eſt omnis interpretatio, d. 154. n. 4. n. 9. *Bichio.*

Requiſi-

Digitized by Google

Requiſita.

Requiſita *vulg. deciſ. Caputaq.* 260. per ſententiam validam, reddunt, d.78. n.3. *Cerro.*

Res.

Legatarius in re legata præfertur cæteris creditoribus teſtatoris, quando hæreditas eſt ſolvendo: ſecus autem, ea reperta non ſolvendo, d.34. n.9. *Cerro.*

Declaratur quod præferatur in re legata creditori chirographario, non habenti hypothecam, n. 12.

Res admodum intricatas, & litibus involutas, non tenentur diſcutere creditores teſtatoris, ſed poſſunt ſe dirigere in rem legatam, etiam ad præjudicium legatarii, ibid. n.11.

De re emphyteutica melioramenta non debentur, donec pleniſſimè probatum fuerit, quid impenſum, aut melioratum fuerit, d.35. n.32. *Peutingero.*

Res ſponſæ à conſanguineis ſponſi tranſmiſſæ, quia ad uſum tantùm, ſoluto matrimonio, veniunt ejus hæredibus reſtituendæ, d.80. n.4. *Arguelles.*

Licèt ſint res ad uſum ſolius mulieris aptatæ, & convenientes, ibid. n. 5. ampliatur, n.6.

Ad rem difficilis probationis probandum admittuntur teſtes etiam inhabiles, ubi non ita de facili poſſunt reperiri omni exceptione majores, & veritas aliter haberi non poteſt, d.83. n.3. *Cerro.*

Ubi nec in re, nec in ſpe ullum jus renuncianti competebat ſuper hæreditate incerta, & nondum quæſita, inſinuatio in renunciatione non requiritur, d. 84. n.10. *Royas.*

Res inter alios acta, vel judicata, alteri nocere non debet, d.41.n.8. *Corrado.*

Rem controverſam, qui detinet, is poſſidere dicitur, ad effectum manutentionis, d.11.n.1. *Meltio.* & qui rem exhibere, vel dimittere mandatur, n.3.

A re promiſſa, promiſſio formaliter diſtinguitur, d. 14.n.8. *Terracinen.*

Rei locatæ retentio ex parte conductoris, & exactio penſionum ex parte locatoris, important tacitum utriuſque partis conſenſum, ad continuandam, ſeu renovandam locationem, d.15.n.5. *Meltio.*

Rem locatam quando continuat retinere primus conductor, poſt ſolutionem pecuniarum in cauſa penſionis, facta à ſecundo conductore poteſt condemnari ad ſolutionem penſionum poſtea decurſarum, ibid. n.14.

Quia rem cenſuariam non vendit venditor cenſus, nec minùs eam poſſidet, tam poſt venditum cenſum quàm antea: & cenſum, quem vendidit, nullo modo poſſidet ipſe, ſed emptor clauſula conſtituti appoſita in inſtrumento cenſus, videtur inepta, d.16. n.1. *Bicchio.*

Rei cenſuatæ fructus capiendi propria auctoritate clauſula conſtituti ad favorem cenſuarii, præbet ipſi facultatem ad effectum ſibi ſatisfaciendi de fructibus cenſus, ibid. n.3.

Et illius facultatis vigore cenſuario competit aſſociatio contra tertium poſſeſſorem fundi cenſualis, ib. num. 4.

Rem ipſam dumtaxat, prout geſta fuit, teſtes diſtinctè exponere debent; aliàs enim quando depoſitionibus interſerunt talia quorum cognitio, ac definitio ad Judicem ſpectat, & ſic videntur potius aliquod judicium ferre; confuſa ejuſmodi depoſitio nihil concludit, d.17.n.8. *Corrado.*

Tum re ipſa, tum expreſſis verbis plenè probatur aditio hæreditatis ex quolibet actu Judicis declarativo, & ex actu per ipſum hæredem ſimpliciter geſto qui citra jus, & nomen hæredis fieri poſſit, ibidem num.19.

Salvianum, licèt ſit interdictum adipiſcendæ poſſeſſionis, eſt tamen de pignoribus, id eſt de poſſeſſione rerum obligatarum, d.19.n.3. *Corrado.*

Rei hypothecatæ recepto pretio, creditor, ejuſdem rei commodum ſubſtantialiter conſequutus eſt, perinde ac ſi illam penes ſe haberet, ita quod finalem adjudicationis effectum obtinuit, ib. n. 9.

Super re ceſſa cedens jura, non poteſt eis amplius uti in præjudicium ceſſionarii, cauſam habentium ab eo, ib. n. 15.

Æquitas *l. curabit*, ſemper admitti ſolet favore domini rei venditæ, ac ipſius hæredum, quoties conventum pretium cum gravi ejuſdem jactura, penes emptores, vel in totum, vel in aliqua ſui parte permanſerit, d.61. n.2. *Veroſpio.*

Quando agitur reſpectu certæ rei, & ad rem aliquam petendam, atque ad illius traditionem: limitatur concluſio, quòd duo concurrere debeant ad præſumendam fraudem, &c. d.70.n.30. *Meltio.* quod recipit declarationem à n. præcedenti.

Pactum, quod res emphyteutica non poſſit devenire ad manus mortuas operatur, quod nec minus in illa poſſit transferri pro aſſequenda æſtimatione, d.78.n.26. *Cerro.*

Rei emphyteuticæ alienationis prohibitio in conceſſione appoſita, enervat vires præcedentium clauſularum, d. 79. n. 5. *Cerro.*

Res acquiritur illis, ad quos negotium ſpectat, dec. 108.n.4. *Bichio.*

Rei loco pecunia debetur cum res præſtari non poteſt, d.112.n.0. *Celſo.*

Ad rei venditæ conſignationem poteſt emptor agere, vel ad pretii reſtitutionem, d.113.n.5. *Celſo.*

Re vendita non tradita, vel evicta, emptor poteſt repetere pretium, non ut pretium, ſed ut intereſſe, ibid. n. 6.

Rei alicujus intuitu, ſolutione permiſſa, ordo ſervari debet ut primo res tradatur, & poſtea ſolutio fiat, ibid. n.7.

Res debitoris accepta à creditore, ut ſibi ſatisfiat præſumitur ſufficiens, niſi aliud fuerit ex adverſo plenè probatum, d 114. n.5. *Celſo.*

Res dubia.

Sententia contra unum ex creditoribus lata, & in judicatum lapſa, vel os claudit aliis, vel ſaltem magnum præbet in re dubia veritatis adminiculum, d.3.n.9. *Bicchio.*

Res judicata.

In rem judicatam ſententia tranſit, cauſa appellationis per biennium non proſequuta, quo caſu & efficitur deſerta, niſi prorogata ſint fatalia: perinde ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum, d.32.n.1. *Meltio.*

Res judicata inducitur per ſecundam ſententiam primæ conformem vigore ſtatuti, de duabus conformibus: ac proinde ſecunda executioni demandatur, ibid. n. 4.

Pro Rei judicatæ Appellatione deſerta ſufficit, cauſam ad partes remitti, & impedimenta removeri, d.78. n.2. *Cerro.*

Rem judicatam non impedit Appellatio, licèt infrà legitima tempora interpoſita, cum non fuerit infra biennium proſequuta, d.84.n.1. *Royas.*

Reſervatio.

Reſervatio Juris tacita, in contractu non inducitur, ubi alterius juris in eodem contractu facta eſt renunciatio expreſſa: quia id pariter, ſi voluiſſent, partes expreſſiſſent, d.38. n.14. *Meltio.*

Reſervatio in ceſſione jurium eſt incompatibilis, & pro non appoſita habetur, & reſpectu jurium expreſſorum nihil operatur, d 119.n.7. *Albergato.*

Reſtitutio.

Reſtituere tenetur vir fructus perceptos bonorum extradotalium, uxore diſſentiente, d.1.n.17. *Otthobono.*

Reſtitutio in integrum adverſus præſcriptionem, competit ex capite probabilis ignorantiæ, d. 33. num.7. *Otthobono.*

Remedium ſubſidiarium Reſtitutionis in integrum, catenus

catenus competit minori, quatenus habere non poteſt recurſum contra tutorem, ſcientem, & negligentem, occaſione paſſæ præſcriptionis, ibid. n. 13.

In terminis Reſtitutionis adverſus præſcriptionem, ſcientia in fœminis non præſumitur ex retentione ſcripturarum, ibid n. 17.

Utilitas, quæ provenit ex tranſactione parti aliter læſæ, non impedit reſciſſionem ipſius tranſactionis ex capite læſionis, quando eadem poterat ei alio, etiam meliori titulo competere. Nec ideo inde recepta tenetur reſtituere, donec altera pars juſtificet, legitimo jure ad ſe rem aſſignatam ſpectare, ex qua utilitas fuit alteri percepta, deciſ. 24. num. 21. *Corrado.*

Reſtitutionem in bonis maternis faciendam, non poteſt impedire exceptio requirens altiorem indaginem, d. 31. n. 12. *Corrado.*

Quæ reſtitutio comprehenditur, quando maritus ſtipulatus eſt in Inſtrumento dotis, eam reſtituere illis, quorum intereſt, ibid. n. 13.

Quo caſu, nullo modo retardanda, n. 14.

Reſtitutio fructuum debetur, & mala fides inducitur per ſolam denunciationem factam emptori quod venditor Dominus non erat, d. 53. n. 14. *Arguelles.*

Ad Reſtitutionem fructuum, non ſolum à die motæ, aut denunciatæ litis, ſed ab ipſa occupatione, ſufficit declarari, titulum fuiſſe injuſtum, per quod titulus reducitur ad non titulum, ibid. n. 15.

Pro Reſtitutione pretii ſolutionis, competens evictionis remedium extenditur etiam ad damna, & intereſſe, d. 55. n. 12. *Corrado.*

Ad Reſtitutionem pretii Rei venditæ, emptor juſtam habet cauſam compellendi venditores, cæteroſque obligatos, experiendo actionem pro reſciſſione contractus, ob hypothecam in re vendita detectam, quam liberam, immunem, & expeditam ſub clauſulis executivis promiſit manutenere Venditor; quamvis evictio actualiter ſequuta non fuerit, d. 75. n. 13. *Cerro.*

Ob commiſſam moram in Reſtitutione dotis, ſeu reſidui, ad hoc ut debeantur interuſuria dotalia mulieri relicta, ex diſpoſitione *Statuti Urbis lib. 1. cap. 137.* requiritur quod ſit facta interpellatio Judicialis, d. 82. n. 4. *Ottbobono.*

Pro Reſtitutione dotis, quoties bona libera non ſuperſunt, bona fideicommiſſo Aſcendentis ſuppoſita tenentur vigore *Auth. res quæ, Cod. communia de legat.* d. 91. n. 9. *Veroſpio.*

Beneficium conceſſum ſub conditione aliquid adimplendi infrà certum tempus, eo elapſo, mora eſt impurgabilis, nec competit reſtitutio, d. 95. n. 35. *Meltio.*

Reſtituere debet Procurator domino lucra etiam indebitè percepta, d. 101. n. 18. *Bichio.*

Reſtitutio facienda prioribus, & potioribus, ex propria promiſſione, poteſt illico cum de ea apparet in executionem deduci per judiciale mandatum maximè ſtante Obligatione Camerali in inſtrumento, d. 102. n. 2. *Celſo.*

Reſtituenda eſt pecunia cum ea eſt in obligatione; non autem quantitas, ibid. n. 8.

Reſtituere non tenetur fideicommiſſarius fructus, aut compenſari cum creditis, ipſos enim facit ſuos, d. 118. n. 6. *Bevilaqua.*

Reſtitutio in integrum conceditur ſtante injuſtitia ſententiæ qualiſcumque illa ſit, etiam non notoria, d. 125. n. 1. *Rojas.*

Reſtitutionis in integrum remedium regulariter conceditur minoribus & non majoribus, dec. 128. n. 3. *Panzirolo.*

Reſtituitur etiam in integrum major concurrente juſto & errore vel ex ignorantia facti vel ex nova & magna cauſa, ibid. n. 4.

Majori ſuccurritur per reſtitutionem in integrum, ſi adſit rationabilis cauſa, ibid. n. 5.

Major juſto onere ductus, vel ignorantia facti lapſus adeundo hæreditatem, primo aſpectu lucroſam, ſi eam deinde reperiat debitis onuſtam, tunc auditur, petendo reſtitutionem in integrum, d. 128. n. 6.

Vel malit talem hæreditatem creditoribus relaxare, ibid. n. 7.

Reſtitutio in integrum, ex qua cauſa concedatur majoribus, qui hæreditatem adiverunt ſine inventario, ibid. n. 8.

Major non reſtituitur adverſus aditionem hæreditatis ſine inventario, niſi magna adſit cauſa, ibid. n. 9.

Majori competit reſtitutio in integrum ex clauſula, ſi qua mihi juſta cauſa ex dicto minorum adverſus hæreditatem inconſultò aditam, ibid. n. 10.

Reſtitutio in integrum ex juſta cauſa ignorantiæ conceditur Majori ad lucrum quærendum per aditionem hæreditatis quam prius repudiaverat, ibid. n. 15.

Multo fortius concedenda venit majori, ſi agat tantum de damno vitando, ibid. n. 17.

Major adverſus aditionem hæreditatis ſine inventario aditam, reſtituitur ex juſta cauſa, etiamſi poſt aditionem fecerit aliquem contractum, dummodo nihil perceperit, vel paratus ſit reddere, d. 128. n. 19.

Majoribus 25. annis, etiam in contractibus, enormiter læſis, beneficium reſtitutionis in integrum ex juſtis cauſis conceditur, ibid. n. 19.

Minor an reſtituatur in integrum, ſi paternæ hæreditati immiſcuit, & major factus pecunias hæreditarias exegit, ibid. n. 22.

Majores adverſus aditionem hæreditatis ex capite juſtæ ignorantiæ non ſunt reſtituendi, d. 128. n. 23.

Contraria tamen opinio eſt verior, ſuadente tamen aliqua inſigni cauſa, ibid. n. 24.

Hæredes cum non poſſunt juvari beneficio inventarii, æquum non eſt, ut etiam reſtitutio in integrum denegetur, ibid. n. 26.

Quod ſane durum admodum videretur quod ſimul & ſemel denegaretur inventarium, & reſtitutio in integrum, dum ſunt ſine dolo enormiter læſi, ibid. num. 27.

à Reſtitutione pretii ſuccedentis loco intereſſe, quando venditor excuſari non poſſit, d. 236. n. 15. *Rojas.*

Retentio.

Ex Retentione ſcripturarum ſcientia in fœminis non præſumitur: & maximè in terminis reſtitutionis adverſus præſcriptionem, d. 33. n. 17. *Ottbobono.*

Retentio non competit pro credito illiquido, d. 47. n. 7. *Rojas.*

Excipitur in dote, in qua, uti privilegiata, nulla conſiderari poteſt præſumptio ſatisfactionis ex fructibus perceptis, niſi conſtet, ad manus creditoris tot fructus perveniſſe, ex quibus probabiliter ſatisfieri potuerit, ibid. n. 9. Ampliatur n. 10.

Retentio rei locatæ ex parte conductoris, & exactio penſionum ex parte locatoris important tacitum utriuſque partis conſenſum ad continuandam, ſeu renovandam locationem, d. 15. n. 5. *Meltio.*

Prohibitio contrahentium explicita, ne bona emphyteutica Eccleſiaſtica relinquantur, & deveniant ad aliam Eccleſiam: juncta legali prohibitione per relationem ad antiquas Inveſtituras; interdicit omnem, & quamcunque potentiam alienandi dicta bona uſque ab initio, ita ut nullo unquam tempore, & ad nullum effectum illa à Monaſterio poſſint acquiri, & apud ipſum retineri, d. 79. n. 1. *Cerro.*

Et ubi emphyteuſis Eccleſiaſtica non eſt tranſitoria ad extraneos, & in qua deficiunt ſolemnitates requiſitæ, & Beneplacitum Apoſtolicum; Monaſterium, etiamſi eſſet capax Bonorum in communi, nihilominus bona in eo comprehenſa, ab ipſo, nec prætendi, nec minus retineri poſſunt pro ſola fructuum commoditate durante vita Monachi, ibid. n. 10.

Digitized by Google

Retentio non competit pro fructibus, de quorum perceptione præciſæ quantitatis non conſtat, d. 110. n. 16. *Cerro*.

Retentio pro credito non datur, niſi redditum ſit liquidum in ſubſtantia, & in quantitate, dec. 116. n. 1. *Bevilaqua*.

Retentio datur creditori, quando ad eum bona perveniunt ex eadem cauſa illius crediti pro quo vult retinere; ſecus, ſi ex cauſa diverſa, ibid. n. 5.

Retentio melioramentorum ut detur, probandus eſt plenè, & concludenter ſtatus antiquus rei melioratæ, d. 119. n. 11. *Albergato*.

Retentio pro melioramentis non datur, quando illa malâ fide facta fuerunt, & poſt monitorium ſuper immiſſione melioranti executum, ibid. n. 13.

Retentio pro melioramentis non datur niſi fuerit probatus ſtatus anterior rei, & an melioramenta ſint neceſſaria vel utilia, d. 131. n. 11. *Cerro*.

Retentio nulla poteſt competere pro credito litigioſo, ac illiquido adverſus creditum liquidum & certum, ibid. n. 15.

Retentio ratione hypothecæ in ſpolio datur ſolum pro vero credito, quando poſſeſſio fuit amiſſa ob culpam rei conventi, aliàs ſecus, d. 163. n. 8. 9. *Royas*.

Retractio.

Retractare, ac impugnare poteſt Hæres beneficiatus alienationem nullam factam à defuncto, etiam circumſcripto Inventarii beneficio, dec. 76. n. 10. *Otthobono*.

Retrotractio.

Retrotrahi non debet confeſſio ſuſpecta in præjudicium creditorum medio tempore contrahentium, d. 102. n. 11. *Celſo*.

Reviſio.

Reviſioni computorum judicialiter petitæ renunciari poteſt cum juramento, d. 161. n. 3. *Royas*.

Ricorſa.

Cambium nuncupatum, *con la Ricorſa*, ceſſante facultate cambiandi, & recambiandi, ac aliis requiſitis eſt illicitum, d. 104. n. 11.

Cambium, *con la Ricorſa*, quando contrahatur, ibid. num. 22.

Et quale verè dicatur cambium, *con la Ricorſa*, ibid. n. 23. & 24.

Litterarum cambii, *con la Ricorſa*, formula remiſſivè, ibid. n. 25.

Ritus.

Ritus magnæ curiæ Vicariæ Regni Neapolis non habet locum contra clericos; d. 151. n. 14. 15. *Carrillo*.

Retractatio.

Retractare, ac impugnare poteſt Hæres beneficiatus alienationem nullam factam à defuncto, etiam circumſcripto Inventarii beneficio, deciſ. 76. num. 10. *Otthobono*.

Rota.

Deciſiones plures Sacr. Rotæ circa materiam ſpolii, declarantur, d. 36. n. 17. *Corrado*.

Rota obſervat, relaxari litteras executoriales pro executione ſententiæ, loco mandati executivi, poſt ſententiam, d. 41. n. 23. *Corrado*. & executio ſic cœpta, impedit curſum præſcriptionis, ſecundum opinionem, quam ſequitur Rota, ibid. n. 24.

Rota confeſſionem fictam non attendit, dec. 51. n. 7. *Corrado*.

Eoque minus quando non fuit ſervata forma, ibid. num. 8.

Rota non onerat malæ fidei poſſeſſores in fructibus qui percipi potuerunt, quando violenti non ſunt, d. 53. n. 32. *Arguelles*.

Vel aliquo titulo colorato ſe defendunt, n. 33.

Melioramenta ſunt probanda ſecundùm formam traditam, à Rota *in Romana Hæreditatis 14. Decemb. 1646. à §. nec magis uſque ad §. nec minus ſuffragatur, coram Arguelles*, ibid. n. 37.

In melioramentorum æſtimatione ineunda, multùm Judicis arbitrium verſatur; & ideò Rota mediam viam eligit, ibid. n. 40.

Deciſiones Rotæ referuntur, in quibus traduntur requiſita, quæ concurrunt ad hoc ut cambia, ſi non debentur uti cambia, debeantur ſaltem ratione damnorum & intereſſe, d. 60. n. 10. *Peutingero*.

Deciſio Verall. 260. p. 2. ſententiæ validitatem concernens, ſemper in Sac. Trib. Rotæ fuit recepta, d. 69. n. 2. *Veroſpio*.

Rotalis ſententiæ juſtitia, deducitur à Rota ex deciſionibus in ea cauſa factis, d 69. n. 3. *Veroſpio*.

Rota poteſt declarare mandata A. C. quando ei à dictis mandatis commiſſa fuit cauſa appellationis cum clauſula, *Si quid exequendum &c.* deciſ. 107. n. 24. *Bichio*.

Etſi de directorum mandatorum juſtitia conſtat ex integro mandatum relaxari poteſt, ibid. n. 25.

Rota in reſpicientibus ſtylum, vel peritiam mercaturæ, judicium mercatorum ſequi ſolet; ſecus in dependentibus à diſpoſitione juris, d. 111. n. 28. *Bichio*.

Rotæ ſtylo attento, deciſiones ſupponendæ ſunt, ibid. num. 16.

Rota etiam præcedens cum facultatibus A. C. ei in commiſſione communicatis, dat paratam executionem inſtrumento, Camerali obligatione vallato, d. 113. n. 4. *Celſo*.

De ſtylo Tribunalis Rotæ deciſio in una diſputatione eſt ſupponenda; & non poteſt in dubium revocari niſi partibus denuo ſuper ibi deciſis, auditis, revideatur, d. 116. n. 7. *Bevilaqua*.

Rota ut concedat remiſſoriam ſuper eiſdem articulis; requirit, ut major explicitus non ſit in cortice verborum, d. 135. n. 11. *Carrillo*.

Rota benignius agendo, ac ſequendo ſuum ſtylum facilè in curia admittit novos articulos, ib. n. 19. 20.

Reus.

In Reo oppoſita exceptio in Salviano, ſe non poſſidere: ubi mediantibus inſtrumentis locationum, cum receptione penſionum, vel aliis ſimilibus probetur, non eſt attendenda, niſi juſtificetur, d. 59. n. 7. *Corrado*.

Reus conventus, an juſtam habuerit cauſam contradicendi, debet cognoſci, cum aliis requiſitis, quando agitur de Cambiis, quæ non debeantur uti cambia, an debeantur ſaltem ratione damnorum, & intereſſe, poſt litem cum Adverſario conteſtatam, d. 60. n. 10. *Peutingero*.

Rei conventi poſſeſſio in Salviano, probatur per inſtrumentum locationis, juncta ſuſtentatione litis, d. 119. n. 5. *Albergato*.

Reus attenta comparitione perſonæ conjunctæ non dicitur contumax, ubi agitur in judicio civili, d. 151. n. 10. *Carillo*.

Rubrica.

Rubrica ſtatui continens orationem perfectam ſola ſufficit, & allegari poteſt ad deciſionem cauſarum, etiamſi Nigrum ſtrictius loquatur, dec. 180. n. 17. *Royas*.

S

Sacrificium.

Legatum, & ſi oretenus diſpoſitum, ſatis probatur abſque ſcriptura & teſtium depoſitione, ſi per teſtamentum ab Hærede confirmetur ad effectum, ut à ſucceſſoribus debeatur, & executioni demandetur. Eoque magis cum hujuſmodi diſpoſitio ad piam cauſam ſit ordinata, & præ ſe ferat non ſolùm ſuffragium Animæ legantis, qui legavit ea lege, ut Sacrificia Divina celebrentur, verùm etiam exonerationem conſcien-

conſcientiæ ipſius Hæredis, qui diutiùs defecit atque diſtulit adimplere, d.20.n.1. & 2. *Corrado.*

Salarium.

Salarii creditum, ex quo reddatur turbidum, d. 153. n.4. *Corrado.*

Salvianum.

In Salviano retentionis exceptio admittitur quando res eſt clara, n.148.n.3. *Cornelio.*

Ex Salviano utili Interdicto, Immiſſio obtinetur, probatis extremis neceſſariis, poſſeſſione ſ. in Reo convento, & credito cum hypotheca in Actore. d. 16. n.13. *Bichio.*

Immiſſio hæc conceditur etiam ſuper fundo cenſuali, non obſtante conſtituto in inſtrumento cenſus appoſito, n.14.

Conſtitutum non excludit, quin ſuper eodem fundo oriatur hypotheca ad favorem emptoris cenſus, cui ideò competit etiam Salvianum Interdictum, num. 15.

Salvianum Interdictum hodie poteſt intentari etiam ſuper locis Montium, in locum fundi ſubrogatis; quia perinde eſt, ac ſi ſuper ipſis, locis montium fuiſſet ab initio impoſitus cenſus, ibid. n.16.

Salvianum Interdictum non datur abſque hypotheca, d.19.n.2. *Corrado.*

Salvianum, licèt ſit Interdictum adipiſcendæ poſſeſſionis; eſt tamen de pignoribus, id eſt de poſſeſſione rerum obligatarum, ibid. n. 3.

In Salviano, ceſſante immiſſionis cauſa ex ſatisfactione crediti, illi qui poſſidebant ſunt procul dubio redintegrandi ad eorum priſtinam poſſeſſionem: & contra denegantem reſtitutionem, datur actio Spolii, d.82.n.1. *Ottbobono.*

Salvianum intrat, ubi eſt clauſula conſtituti, cum hypotheca & obligatione bonorum, concurrentibus extremis, d.85.n.1. *Celſo.*

Salvianum datur etiam contra tertium titulo poſſidentem, ibid. n.2.

Et etiam pro conſequendis bonis donatis, n. 3.

Utilis Salviani remedium competit contra poſſeſſores vigore hypothecæ, d.96.n.1. *Peutingero.*

Salvianum ut competat, quæ requirantur, d.119.n.1. *Albergato.*

Salvianum Interdictum non retardatur ex illiquido credito, ib. n. 10.

Salviani vigore agitur contra tertios poſſeſſores, dec. 121. n. 3. *Royas.*

Salvianum etiam intrat, ratione commoditatis percipiendi fructus cadentes, ſeu obligatione Generali, d.146.n.13. *Cerro.*

In Salviani judicio creditum cum hypotheca juſtificari debet, d.160.n.1. *Royas.*

Sanguis.

Sanguinis ſoli Hæredes veniunt Hæredum, & ſucceſſorum appellatione, in materia emphyteuſis: & ſic deſcendentes ab ipſis inveſtitis, d.78.n.8. *Cerro.*

Satisfactio.

Pro Satisfactione ſui Crediti, poteſt creditor ſub obligatione Camerali, eligere unum ex pignoribus debitoris, ſibi benè viſum, d.34. n.14. *Cerro.*

Satisfactus ubi non remanet plenè Creditor, executione facta in una re, poteſt ad aliam fieri tranſitus, d.73.n.21. *Arguelles.*

Satisfactum uſqueque plenè probetur creditorem, etiam poſt executionem, ſeu immiſſionem, ſeu aſſecurationem ſuper una re factam poteſt variari, & Judex, & Judicium, & remedium, & captura perſonæ, ib. n.23.

Satisfactio præſumitur debiti, cum creditor accepit rem pro ſuo credito, niſi contrarium plenè, & concludenter probetur, d.114.n.5. *Celſo.*

Satisfactioni debiti ſufficiens fuiſſe creditur res debitoris accepta per creditorem, ut ſibi ſatisfaciat, niſi concludenter probet quid ex tota re retractum fuerit, ibid. n. 6.

Satisfacit per ceſſionem nominis, debitor, ſi illud eſt verum, & de jure ipſi obligatum tempore ceſſionis, ib. n.22.

Satisfactio præſumitur ex diuturna taciturnitate, & negligentia in ſolvendo, præcipuè ſi ſit in Mercatore, d.128.n.8. *Meltio.*

Scartafacium.

Scartafacium durantibus nundinis non probat, dum poſſunt partitè variari, & contra ſcribi, d.104.n.1. & 2. *Bichio.*

Scartafacium non probat litteras reditus, ante nundinas, d.105.n.18.

Sed benè illis expletis, ib. n. 9.

Scientia.

Scientia tutoris ſufficit ad præſcribendum contra pupillum, d.33.n.8. *Otthobono.*

Scientia tutoris in illa re, cujus implementi durat tempus poſt finitam tutelam, non debet illi in negligentiam imputari, ſi finita tutela, inde ſequatur minori aliquod præjudicium & maximè in terminis præſcriptionis, ib. n.11. cum ſeq.

Scientia tutoris poſt finitam tutelam, uti perſonæ privatæ, non nocet minori, ib. n. 14.

Præſumptio ſcientiæ actuum ſucceſſivorum, qui fiunt domi & patent ex oculari inſpectione, inducitur ex cohabitatione; ſecus eſt in actibus momentaneis, & in his, qui continentur in inſtrumentis, & contractibus, ib. n. 15.

Scientia in fœminis non præſumitur ex retentione ſcripturarum, & maximè in terminis reſtitutionis adversùs præſcriptionem, ib. 17.

Scientia mandantis præſumpta, ſufficiens non eſt, ſed certa, & indubitata requiritur, ut ad intereſſe cambiorum teneatur in caſu, &c. d. 60. n.7. *Peutingero.*

Scientia requiritur in præſcriptione quacumque jurium, & illa eſt probanda, d.121.n.9. *Royas.*

Scientia certa, & indubitata requiritur, dum agitur de magno præjudicio, nec ſufficit præſumpta, d. 174.n.15. *Royas.*

Scientia præſumpta pro ratificatione actus nulli non ſufficit, d. 176.

Scientiæ probatio reſultat ex pluribus conjecturis ſimul junctis, d.180.n.11. *Royas.*

Scriptura.

Scriptura id continere videtur, quod continet illa ad quam refertur, d.12. n.1. *Cerro.*

Scripturæ amiſſę beneficio, ad hoc ut quis gaudere poſſit, debet ante omnia probare illam in rerum natura extitiſſe, eaque forma, ac tenore conceptam, ut, ſi realiter exhibere poſſet, illi omninò profutura eſſent deinde vero caſu omiſſam fuiſſe, d.17.n.14. *Corr.*

Ad ſcripturam requiſitæ ſolemnitates extrinſecæ, non præſumuntur: niſi lapſu temporis triginta annorum, ibid. n. 10.

Scripturæ amiſſio non præſumitur in eo, apud quem nullæ apparent factæ diligentiæ, nulluſque contigiſſe probatur caſus, quo perierint ejus ſcripturæ, & ideò ſic allegata non poteſt dici juſtificata, ib.n.14.

Abſque ſcriptura, & teſtium depoſitione ſatis probatur legatum oretenus factum, ſi per teſtamentum ab hærede confirmetur ad effectum, ut à ſucceſſoribus debeatur, & executioni mandetur, d. 20. n. 1. *Cornelio.* fortius procedit in diſpoſitione ad piam cauſam, num. ſeq.

In ſcriptura, clauſula ſalutaris operatur, quod habeatur pro non appoſito, quod deſcribendum non foret. d.52.n.6. *Veroſpio.*

Scripturam producens, implicitè confitetur contenta in illa, d.92. n.6. *Bicchio.*

Scriptura privata, ſi vera apparet, habet vim publici inſtrumenti. d.104.n.10.

Digitized by Google

Notabilium.

Scriptura privata adminiculis fulcita, idem operatur, ac publicum inſtrumentum, ibid.

Scripturæ factæ ſine teſtibus poſſunt recognoſci per teſtes habentes notam manum ſcribentis, dec. 105. num. 10.

Scripturam habere pro recognita poteſt Judex decernere in contumaciam partis, ibid. n.9.

Scripturæ pars diſpoſitiva attendi debet, d. 107. n. 1. *Bichio.*

Pro ſcripturæ privatæ recognitione, quomodo teſtis deponere debeat, diſſeritur, d.118. n. 9. *Meltio.*

In ſcripturis privatis, quæ regulariter fieri ſolent abſente parte, non requiritur rigoroſa probatio, ibid. num. 10.

Ex ſcripturarum comparatione deducta probatio admittitur ad coadjuvandam finalem quietantiam per tutricem factam, ibid. n. 11.

Scriptura facit probationis gradum contra ſcribentem; & etiam Epiſtola miſſiva, d.120. n. 6. *Veroſpio.*

Si ſcribentis factum proprium refert Epiſtola, ſeu ſcriptura, ea attendi debent, ibid. n. 7.

Scriptura penes aliquem exiſtens cum aliqua adnotatione, penes illum extitiſſe præſumitur, dum de ſtatu præcedenti contrario non conſtat, d.126.n.4. *Royas.*

Scripturæ vera exiſtentia ex quo non probetur, d. 135. n.2. *Carillo.*

Scripturarum exiſtentia penes hæredes præſumitur, ſi conſtet fuiſſe penes defunctum, ibid. n.5.

Copiæ & Exempla quando præbeant ſufficientem fumum ad præſumendam exiſtentiam alicujus ſcripturæ, ibid. n.4.

Scriptura aliqua an ſit originalis, nec ne quando ſit ſuperfluum quærere, d.142.n.8. *Bicchio.*

Scripturæ amiſſio ex quo datur juſtificata, ibid. n.9.

Ex ſcripturæ retentione in herede, licèt arguatur ſcientia dictæ ſcripturæ, non tamen concluditur ſcientia alicujus pacti in ea contenti; d.174.n.13. *Royas.*

Securitas.

Pro ſecuritate evictionis caſu, quo pretium penes emptorem remanſiſſet, diſpoſitio *l. curabit*, declaratur habere locum, d.61.n.5. *Veroſpio.*

Sententia.

Sententiæ, & decreta, quoad telam judiciariam, & ordinem proceſſus, juſtificantur ex legitimatione perſonarum, & ex citationibus ad omnes actus ſubſtantiales concurrente Judicis juriſdictione, d.15 n.7. *Meltio.*

Sententiæ injuſtitia, impedit conſtitutionis Ægidianæ effectum, ac in ſpecialiter excepta legitur, d.19.n.7. *Corrado.*

Citatio non coactiva, nec ullius roboris, contra tertium facta, non inficit proceſſum, ac ſententias, contra alios pro eorum particulari, ac diſtincto intereſſe, legitimè latas, d.55.n.29. *Corrado.*

Sententia Judicis præſumitur juſta, d.59.n.3. *Corrado.*

Et probatur valida ex proceſſu, in quo fuerunt rectè ſervati termini,& cætera omnia judicii ordinem concernentia, juxta *dec. Verall.* 262. ibid.n.4.

Sententiæ jam antea prolatæ, ad effectum impediendi executionem, proteſtatio aſſerens aliquid, nullius eſt momenti cum careat aſſerti juſtificatione, ibid. n.8.

Contra ſententiam Judicis, ac ejus auctoritate immiſſum manutentionis remedium, quibus caſibus concedi ſoleat: & quomodo procedatur, ibid. n. 19.

Sententiæ injuſtitia attenta, Ægidiana conſtitutio excluſiva appellationis, in judiciis omninò ſummariis, non habet locum, d.58.n.1. *Veroſpio.*

Sententiam legis offendens, nihil validè gerit, d. 25. n.11. *Corrado.*

Sententia lata contra pupillum indefenſum eſt ipſo jure nulla, d.39.n.17. *Meltio.*

Sententiæ duæ, quandò una confirmat alteram, utique ſecunda, tàm in ſubſtantia, quàm in qualitate, concordare videtur cum prima; & dicuntur conformes, d.32.n.3. *Cerro.* & ſubſequenter intrat diſpoſitio ſtatuti de duabus conformibus ad effectum rei judicatæ, ut ſecunda executioni demandetur, n.4.

Sententia ſecunda confirmatoria primæ, etiamſi ſi lata in Curia, tamen comprehenditur ſub diſpoſitione ſtatuti fori primæ: quod proinde ſtatutum ſervari debet etiam in Curia, ibid.n.6. *Cerro.*

Sententiæ nullitas probatur quando lata eſt contra minorem, nulla prævia citatione, neque curatoris deputatione, d.28. n.2. *Meltio.*

Et minor reſtituitur, &c. ibid. n.3.

Sententia non afficit non citatum, ad vulg. reg. *Res inter alios acta*, &c. d.62.n.18. *Arguelles.*

Sententia lata cum legitimo contradictore, ad quem cauſæ defenſio primo loco pertinet, nocet etiam non citatis (licèt non ut exequi poſſit contra eos) ſaltem in conſequentiam, ibid. n. 19.

Sententiæ validitas, reſultat ex actorum revolutione, d. 69. n. 1. *Veroſpio.* deciſio *Verall.* 260. hujuſmodi decernens, ſemper in Sac. Rota fuit recepta, ibid. n.2.

Sententia exceſſiva, eſt injuſta, ibid. n.4.

Sententia in rem judicatam tranſit appellatione per biennium deſerta, ubi non prorogata fuerint fatalia: ac ſi nunquam ab ea fuiſſet appellatum. d.75. n.1. *Cerro.*

A ſecunda ſententia, quæ concordèt cum prima. Statutum Eugubinum appellationem prohibet, ibid. num. 2.

Sententiæ, quando una confirmat alteram, utique ſecunda, tam in ſubſtantia, quàm in qualitate, concordare videtur cum prima, & dicuntur conformes, ibid. n. 3.

Sententiæ duæ, ut habeant vim trium; & conſtituerint rem judicatam executioni demandandam, operatur *Statutum Eugubinum*, quod prohibet ulteriorem, quàm unicam appellationem, ibid. num.4.

Idque etiamſi poſterior prolata fuerit in curia per A. C. n. 5.

Cujus inſtantiæ eſt ſententia, à qua appellatur, appellatio dicitur, de illius appendiciis, ibid. n. 7. ſui effectus, n. ſeqq.

Sententia lata in judicio, ubi cauſa pendebat in alio Tribunali, dicitur attentata, & eodem vitio laborat poſſeſſio ejus vigore capta, quæ perinde dicitur vitioſa, d.76. n.5. *Otthobono.*

Productio calculi, cùm nihil ex adverſo fuerit oppoſitum poſt lapſum terminum ad dicendum contra jura producta: tribuit jus quæſitum parti producenti, præſertim poſt latam ſententiam, d. 77. n.7. *Otthobono.*

Sententia ſecunda latà, non poteſt validitas primæ controverti, cum oppoſitio illius debuiſſet fieri ante ſecundam ſententiam, ibid. n.16.

Sententia eſt valida, quæ habet requiſita *vulg. deciſ. Caputaquen.* 260. d.78.n.3 *Cerro.*

Ad ſententiam citatio, non reſtricta ad primam diem, ſed concepta cum clauſula, *& deinde in antea cum continuatione*, protrahitur ad duas, & tres alias ſequentes dies juridicas, ibid. n. 5.

Sententia intelligitur,& declaratur ſecundum libellum, & petitionem agentis, d. 79. n.16. *Cerro.*

Ut ſententiam Judex plenius libello conformaret, quandò ipſe libellus, & petitio continet duo capita ad fundandam intentionem actoris, & ludere in corpore ſententiæ libello favorabilis, unum duntaxat expreſſerit, etiam de ſecundo intellexiſſe cenſetur, ibid.n.17. Accedente præſertim clauſula, *omni meliori modo*, ibid. appoſita.

In ſententia, clauſula, *omni meliori modo*, appoſita com-

Digitized by Google

comprehendit omnem modum meliorem, quo ſententia ſuſtineri poteſt, etiam non expreſſum, ibid. num. 18.

Sententiæ juſtitia, & validitate attenta, appellatio, licèt infra legitima tempora interpoſita, cum non fuerit infra biennium proſequuta, non impedit rem judicatam, d.84.n.1. *Royas.*

Appellans ſi cauſam non proſequatur, videtur ab appellatione recedere, & facto proprio ſententiam confirmare. Ac proinde illa exequi debet etiam inſtantibus hæredibus illius ad cujus favorem ea lata fuit. Eoque facilius attenta validitate, & juſtitia ſententiæ, d.86.n.2. *Meltio.*

Sententiæ validitas probatur ex proceſſu, in quo conſtat de juriſdictione mandantis, & citationibus ac obſervatione terminorum ſubſtantialium, ib.n.5.

Poſt ſententiam à qua non appellavit, audiendus non eſt aliquis iterum ſuper eo, quod in alio judicio principaliter excipiendo, ad eundem finem deduxit, d.89.n... *Royas.*

Sententiæ inſtantia, & validitas, agnoſcitur per tranſactionem ſuper ea factam, ibid. n.6.

Unde donec tam ſententia, quàm tranſactio, per tres conformes reſcindatur, ab ea recedi non poteſt, ibid. n.7.

Pro ſententiæ validitate ſuſtinenda omnis interpretatio ſumi debet, ut inutilis evitetur circuitus, d. 91. n. 13. *Veroſpio.*

Sententiæ verba intelliguntur prout de jure, & ab eo interpretatur, d.93.n.11. *Cerro.*

Satis eſt, quod per ſententiam uſufructuarius teneatur præſtare cautionem de utendo, & fruendo arbitrio boni viri: cum ſtante lite, non teneatur ante rem judicatam, & actualem uſusfructus conſequutionem, ipſam offerre, d.93. n.12.13. & 14. *Cerro.*

Sententiæ injuſtæ prætextu non poteſt Officialis Montis poſt illas emanatas, & executionem conſummatam evitare relevationem Monti debitam, ſed ſibi imputet ſi tunc vocatus paſſus fuit Montem condemnari, d.111.n.17. *Bichio.*

Sententia ob non prorogationem fatalium remanet deſerta, & tranſit in judicatum, d. 113. n.1. *Celſo.*

Sententiæ validitas colligitur ex revolutione actorum, d.123.n.1. *Royas.*

Sententia difformis libello, & exceſſus eſt valida, d. 130.n.2. *Cerro.*

Sententia etiam non conformis libello in judicio ſummario, quale eſt Salvianum, ibid. n. 4.

Sententia non poteſt dici difformis libello & exceſſiva, ſi aliquid veniat acceſſione, & ineſt virtualiter in petitione, ibid. n.5.

Sententia tranſit in judicatum, ſi appellatio infra biennium fuerit proſecuta abſque prorogatione fatalium, d.148.n.1. *Cornelio.*

Sententias aliorum Tribunalium non exequitur Rota, niſi guſtata earum juſtitia & validitate, ibid. n.2.

Sententia lata ſub die, in qua non cadebat citatio, perinde eſt, ac ſi ſine citatione lata fuiſſet, d. 151.

Sententia poteſt ferri etiam poſt aliquot dies cadentis citationis, abſque eo quòd illa reiteretur, ubi in die, quâ cadit citatio accuſatur Rei conventi contumacia, ibid. n. 7.

Et in hoc attendatur ſtylus loci circa tempus, quo illa promulgari poteſt. ibid. n.8.

Sententia lata pendente termino conceſſo ad probandum eſt nulla, d.151.n.16. *Corrado.*

Sententiæ nulliter, & injuſtè prolatæ non proſunt, d. 152.n.20. *Ghiſilerio.*

Pro ſententiæ juſtitiâ, & validitate ſtat præſumptio, d.152.n.21. *Ghiſilerio.*

Sententia ex proceſſu debet juſtificari, ibid. n. 21.

Sententiæ nullitas, & injuſtitia, à quo ſit juſtificanda, ibid. n. 23.

Sententiæ validitas benè colligitur ex revolutione actorum, d.153. n... *Corrado.*

Sententia in cauſa principali, quando non poſſit retardari ob novas oppoſitiones partis, d.153.n.10. *Corrado.*

Sententia quando non poſſit dici nulla, ſi fuerit lata pendente termino conceſſo ad probandum, d. 153. n. 21. *Corrado.*

De Sententiæ Juſtitia quando conſtat, ea venit confirmanda, etiam ſi ſit nulla, quod procedit etiamſi pars contradicat, ibid. n.23.

Quod tamen procedit ſi objecta nullitas non implicet totalem juriſdictionis defectum, vel non ſubſiſtens, vel ſaltem dubio probetur, ibid.n.24.

Sententia quæ juſta dignoſcitur, confirmari debet, ibid n.25.

Sententia lata contra tertium poſſeſſorem, eo non citato illi non officit, d.158.n.4. *Veroſpio.*

Solutionem factam in cauſam indebitam, lex interpretatur in cauſam debitam, d.159.n.4.

Sententia redintegratoria facit redintegratores veros poſſeſſores, & ſic ſunt manutenendi, d.163. n. 16. *Royas.*

Sententia corruit, quando cauſa propter quam fuit lata, devenit ad non cauſam, ibid n.17.

Sententia, ſi fundetur ſuper ſuppoſitis evidenter nullis, ipſa etiam ſententia erit injuſta, ibid. n.18.

Sententia notoriè injuſta nunquam tranſit in rem judicatam, ibid. n. 19.

Sententiæ validitas apparet ex revolutione proceſſus, d.169. n. 13. *Royas.*

Sententiarum juſtitia bene remanet comprobata ex deciſionibus Rotalibus in cauſa factis, d.173. n.2, *Royas.*

Dum ſententia ſimpliciter condemnat ad reſtitutionem fructuum, in liquidatione maturius cognoſcendum eſt, quinam fructus ſint reſtituendi, d.178. n.20. *Royas.*

Sententia præſervativa jurium nihil tribuit, ſed tantùm conſervat, quod aliundè competit probatum fuerit, d.191. n.6. *Royas.*

Sententia licèt ferri poſſit etiam poſt diem quâ cadit citatio, hoc tamen procedit, ubi tantùm die immediatè ſequenti illa promulgetur, ibid. n. 11.

Validitas ſententiæ reſultat ex actorum revolutione juxta Caputaq. d.160.p.2.192.n.2. *Royas.*

Sententia juſta & valida eſt confirmanda, d.194.n.6. *Royas.*

Sequeſtra.

Mandatum de conſignando denegari non poteſt, quotieſcunque conſtat, pecunias ſequeſtratas ſpectare ad debitorem, d.5.n.2. *Decano.*

Sequeſtrum Judicis, ritè, & rectè procedentis, turbat poſſeſſionem naturalem, & civilem, d.11.n.7. *Melio.*

Citationis omiſſio, vitiat ſequeſtrum, ibid. n. 8.

Sequeſtrum, ut odioſum regulariter eſt prohibitum, nec conceditur, niſi jure expreſſo permittente, ibid. n. 9.

Sequeſtrum permittitur contra ſuccumbentem in cauſa; non tamen in judicio poſſeſſorio, ibid. n. 10.

Sequeſtrum judiciale non privat poſſidentem ſua poſſeſſione, niſi alia probetur ipſius Judicis voluntas. d.170. n. 5. *Royas.*

Sequeſtrum eſt nullum, quando fuit conceſſum abſque partis citatione, ibid. n. 6.

Sequeſtrum, ut validè dicatur conceſſum, debet decerni cauſa cogniti, ibid. n. 7.

Sequeſtra valent docto de bono jure ſequeſtrantis, d. 180. n. 6. *Royas.*

Servitus.

Servitutem imponere non poſſunt periti in diviſione; poſt adjudicatas unicuique ſuas portiones, d. 49. n. 10. *Cerro.*

Digitized by Google

Procedit quando ſervitus imponitur ex intervallo, ibid. n. 11.
Secus autem ubi appoſita fuit in continenti: tunc enim ſervitus imponi poteſt, ibid. n. 12.

Signatura.

Signatura gratiæ ſemper attendi, ac ſervari debet, d.28.n.16. *Meltio.*
Signatura regentis, in reſcriptis Papæ merè gratioſis, nunquam attenditur. ibid. n.17.
Signatura Papæ potius attendenda quàm extenſio Regentis Cancellariæ, ſivè agatur de materiis merè gratioſis ſive Juſtitiæ, cum ſufficiat, ipſum Pontificem reſcripſiſſe, & ſignaſſe. d.29. n.25. *Meltio.*

Signum.

Demonſtratio, nihil aliud eſt, quàm ſignum adjectum pro majori declaratione, deciſ. 62. num. 9. *Arguelles.*
Confraternitas inſtituta ad pium opus, habens Eccleſiam aliaque Eccleſiaſtica ſigna, non poteſt dici merè laicalis, d.78.n.27. *Cerro.*

Similitudo.

Similitudo formæ, corroborat filiationis probationem, d.83.n.5. *Cerro.*

Simulatio.

Apocha mutui ſimulata, nullam meretur executionem, licèt ſit obligatione camerali munita, d. 8. n.1. *Otthobono.*
Simulatio contractus convincitur ex cauſa ſimulandi, & concurſu ſaltem duarum conjecturarum, ibid. num. 2.
Simulandi cauſa ſatis deducitur, quando apocham mutui præceſſit contractus nullus, & inefficax, ibid. n. 2.
Ad ſimulationis cauſam arguendam ſufficit ipſam ſimulandi cauſam fuiſſe à partibus opinatam, & veriſimilem, ibid. n. 4.
Simulationis conjectura oritur ex actuum proximitate, ibid. n. 5. Et ex inveriſimilitudine, 6. & ex pactis inſolitis appoſitis in inſtrumento, n.7.
Ad ſimulationis probationem inducendam, depoſitio teſtis, licèt nulliter examinati, cum ſit pluribus adminiculis fulcita, & ſit veriſimilis, plurimum inſervit, ibid. n.8.
Simulatio, quòd licita ſit, & permiſſa de perſona ad perſonam, vel de contractu ad contractum declaratur procedere, data validitate primi contractus, ſecus autem quando contractus eſt nullus, quia tunc deficit prima obligationis ſubſtantia, quæ omninò ad hunc effectum requiritur, ibid. n. 9.
Simulatio præſumitur ſub colore quæſito, ac apparentis ſolutionis dotis prætextu; vel ob quandam honorificentiam, ad coæquandam conjugum diſparitatem, non rarò jactari ſolitam, nullam habens veritatis ſubſtantiam, d.22.n.2. *Corrado.*
Simulata præſumitur confeſſio dotis facta à viro quando non juſtificatur aliundè: concurrenti maximè pro conjectura, inveriſimilitudine ſummæ, reſpectu inopiæ, & exigui ſtatus mulieris, ibid. n.6.
Simulatio promiſſionis arguitur ex paupertate mulieris, quæ præ ſe fert magnum inveriſimile, quod notabilem ſummam ſuum ſtatum excedentem, in dotem ſolverit, ibid. n.8.
Ad ſimulationem conjecturandam pacta inſolida appoſita, cautionum ſolitarum omiſſio in contractu, valdè urgent, ubi partes ſine ipſarum altera, fuerit aliter ſtudioſa; ac ſollicita in ſe præcavendo, ibid. n. 10.
Simulatio dotis oriens ex confeſſione dotis de recepto facta à viro, non eliditur per juſtificationem exiguæ illius partis ſolutionis: & maximè ubi fiat à diverſa perſona, quam ab ea, ad cujus favorem facta eſt promiſſio, aliter ſuſpecta, ibid. n. 111.
Simulata dotis receptatione donandi animo facta, augmentum dotis jure permiſſum non eſt, conſtante matrimonio, ibid. n.15.
Simulatum inſtrumentum, licèt ſuperficialiter appareat inſtrumentum, tamen ſubſtantialiter, & intellectualiter non eſt tale, ibid. n.31.
Simulatum inſtrumentum non poteſt curſu temporis convalidari, ibid. n.32.
Simulata confeſſio dotis ſolet eſſe, vel ad cohoneſtandam, ſpecioſæ dotis prætextu, inæqualem ſponſæ conditionem, ut matrimonium cum illa honorificentius appareat, vel ad celandam, ſub eo titulo donationem, etiam inter ſponſos prohibitam, ex diſpoſitione *Statuti urbis lib. primo. cap.* 1. d. 23.n.1. & 2. *Cerro.*
Simulata confeſſio dotis, non habet executionem, ibid. n. 3.
Simulationis conjecturæ, cum ex variis cauſarum figuris & occultis partium machinationibus multipliciter reſultent, non poſſunt certa omninò lege determinari, ſed prudentis arbitrio in ſingulis ſpeciebus æſtimari debent ponderatis circumſtantiis facti, qualitate perſonarum, & totius rei geſtæ ſerie, ac præcipuè veriſimilitudine, ibid. n. 5.
Paupertas, ad effectum arguendæ colluſionis in inſtrumentis dotalibus, ſatis dicitur probata ex levioribus probationibus, etiam multis adminiculis conſtantibus, quæ juris communis præſumptioni conveniant, & maximè veriſimiles ſunt, ibid. n.6.
Paupertas mulieris, & non viri, facit ſuper inveriſimili præſumere confeſſionem dotis ſimulatam, ibid. num. 8.
Probatio oriens ex inſtrumento, adminiculis, & juris præſumptione pro actus veritate munito, prævalet teſti, ipſum eſſe ſimulatum deponenti, d. 24. n.35. *Corrado.*
Simulatio, ac colluſio, naſcitur ex inſolitis, & inveriſimilitudine; d.70.n.22. *Meltio.*
Simulatus contractus eſt nullius momenti, & ipſo jure nullus, d.71.n.20. *Bichio.*
Simulatio probatur ex confeſſione partis & contrahentium. d.127. n.8. *Ghiſilerio.*
Simulationis cauſa quando adeſt, tunc facilius præſumitur ſimulatio, d.157.n.15. *Panzirolo.*
Simulata ea omnia præſumuntur quæ fiunt in executionem actus ſimulati, d.157. n.16.17. *Panzirolo.*

Situatio.

Situatio ad formam ſtatuti ſuffragatur, dec.180. n.14. *Royas.*

Situs.

Situs quando fuit venditus cum domo, ſi reperiatur quod d. ſitus eſt publicus, venditor tenetur ad intereſſe emptori, amplia, n.2.d.136. n.1. *Royas.*

Socer.

Socer videtur in ſubſidium obligatus tradere alimenta nurui, d.155.n.1. *Bicchio.*
Super matrimonii validitate litem agens ſocer tenetur præſtare alimenta nurui, non ſecus ac filio, ib. n. 2.
Quod procedit etiamſi filius duxiſſet uxorem ſine conſenſu patris, ibid.n.3.
Socer tenetur in ſolidum præſtare alimenta nurui, ſi filius jam diu verſatur in longinquis partibus, ibid. num. 4.
Socer quando dicatur præſtitiſſe alimenta filio, & nurui, d.157.n.2. *Panzirolo.*

Societas, Socius.

Societatem obligare poteſt ſocius complimentarius, & omnes ſocii, ex ejus facto in ſolidum tenentur, d. 30. n.1.
Societate etiam diſſoluta, quando mercatoribus, cum quibus negociatio non eſt denunciata ſolutio ſocietatis, ibid. n. 2. *Ghiſilerio.*
Cur ſolum denunciatio requiratur, quando diſſolutio evenit durante ſocietate, ſecus ea finita, vel per mortem, vel per lapſum temporis, ibid. n. 6.

Digitized by Google

comprehendit omnem modum meliorem, quo ſententia ſuſtineri poteſt, etiam non expreſſum, ibid. num. 18.

Sententiæ juſtitia, & validitate attenta, appellatio, licèt infra legitima tempora interpoſita, cum non fuerit infra biennium proſequuta, non impedit rem judicatam, d.84.n.1. *Royas.*

Appellans ſi cauſam non proſequatur, videtur ab appellatione recedere, & facto proprio ſententiam confirmare. Ac proinde illa exequi debet etiam inſtantibus hæredibus illius ad cujus favorem ea lata fuit. Eoque facilius attenta validitate, & juſtitia ſententiæ, d.86.n.2. *Meltio.*

Sententiæ validitas probatur ex proceſſu, in quo conſtat de juriſdictione mandantis, & citationibus ac obſervatione terminorum ſubſtantialium, ib.n.5.

Poſt ſententiam à qua non appellavit, audiendus non eſt aliquis iterum ſuper eo, qnod in alio judicio principaliter excipiendo, ad eundem finem deduxit, d.89.n... *Royas.*

Sententiæ inſtantia, & validitas, agnoſcitur per tranſactionem ſuper ea factam, ibid. n.6.

Unde donec tam ſententia, quàm tranſactio, per tres conſormes reſcindatur, ab ea recedi non poteſt, ibid. n.7.

Pro ſententiæ validitate ſuſtinenda omnis interpretatio ſumi debet, ut inutilis evitetur circuitus, d. 91. n. 13. *Veroſpio.*

Sententiæ verba intelliguntur prout de jure, & ab eo interpretatur, d.93.n.11. *Cerro.*

Satis eſt, quod per ſententiam uſufructuarius teneatur præſtare cautionem de utendo, & fruendo arbitrio boni viri: cum ſtante lite, non teneatur ante rem judicatam, & actualem uſusfructus conſequutionem, ipſam offerre, d.93. n.12.13. & 14. *Cerro.*

Sententiæ injuſtæ prætextu non poteſt Officialis Montis poſt illas emanatas, & executionem conſummatam evitare relevationem Monti debitam, ſed ſibi imputet ſi tunc vocatus paſſus fuit Montem condemnari, d.111.n.17. *Bichio.*

Sententia ob non prorogationem fatalium remanet deſerta, & tranſit in judicatum, d. 113. n.1. *Celſo.*

Sententiæ validitas colligitur ex revolutione actorum, d.123.n.1. *Royas.*

Sententia difformis libello, & exceſſus eſt valida, d. 130.n.2. *Cerro.*

Sententia etiam non conformis libello in judicio ſummario, quale eſt Salvianum, ibid. n. 4.

Sententia non poteſt dici difformis libello & exceſſiva, ſi aliquid veniat acceſſione, & ineſt virtualiter in petitione, ibid. n.5.

Sententia tranſit in judicatum, ſi appellatio infra biennium fuerit proſecuta abſque prorogatione fatalium, d.148.n.1. *Cornelio.*

Sententias aliorum Tribunalium non exequitur Rota, niſi guſtata earum juſtitia & validitate, ibid. n.2.

Sententia lata ſub die, in qua non cadebat citatio, perinde eſt, ac ſi ſine citatione lata fuiſſet, d. 151.

Sententia poteſt ferri etiam poſt aliquot dies cadentis citationis, abſque eo quòd illa reiteretur, ubi in die, quâ cadit citatio accuſatur Rei conventi contumacia, ibid. n. 7.

Et in hoc attendatur ſtylus loci circa tempus, quo illa promulgari poteſt. ibid. n.8.

Sententia lata pendente termino conceſſo ad probandum eſt nulla, d.151.n.16. *Corrado.*

Sententiæ nulliter, & injuſtè prolatæ non proſunt, d. 152.n.20. *Ghiſilerio.*

Pro ſententiæ juſtitiâ, & validitate ſtat præſumptio, d.152.n.21. *Ghiſilerio.*

Sententia ex proceſſu debet juſtificari, ibid. n. 21.

Sententiæ nullitas, & injuſtitia, à quo ſit juſtificanda, ibid. n. 23.

Sententiæ validitas benè colligitur ex revolutione actorum, d.153. n... *Corrado.*

Sententia in cauſa principali, quando non poſſit retardari ob novas oppoſitiones partis, d.153.n.10. *Corrado.*

Sententia quando non poſſit dici nulla, ſi fuerit lata pendente termino conceſſo ad probandum, d. 153. n. 21. *Corrado.*

De Sententiæ Juſtitia quando conſtat, ea venit confirmanda, etiam ſi ſit nulla, quod procedit etiamſi pars contradicat, ibid. n.23.

Quod tamen procedit ſi objecta nullitas non implicet totalem juriſdictionis defectum, vel non ſubſiſtens, vel ſaltem dubio probetur, ibid.n.24.

Sententia quæ juſta dignoſcitur, confirmari debet, ibid n.25.

Sententia lata contra tertium poſſeſſorem, eo non citato illi non officit, d.158.n.4. *Veroſpio.*

Solutionem factam in cauſam indebitam, lex interpretatur in cauſam debitam, d.159.n.4.

Sententia redintegratoria facit redintegratores veros poſſeſſores, & ſic ſunt manutenendi. d.163. n. 16. *Royas.*

Sententia corruit, quando cauſa propter quam fuit lata, devenit ad non cauſam, ibid n.17.

Sententia, ſi fundetur ſuper ſuppoſitis evidenter nullis, ipſa etiam ſententia erit injuſta, ibid. n.18.

Sententia notoriè injuſta nunquam tranſit in rem judicatam, ibid. n. 19.

Sententiæ validitas apparet ex revolutione proceſſus, d.169. n. 13. *Royas.*

Sententiarum juſtitia bene remanet comprobata ex deciſionibus Rotalibus in cauſa factis, d.173. n.2, *Royas.*

Dum ſententia ſimpliciter condemnat ad reſtitutionem fructuum, in liquidatione maturius cognoſcendum eſt, quinam fructus ſint reſtituendi, d.178. n.20. *Royas.*

Sententia præſervativa jurium nihil tribuit, ſed tantùm conſervat, quod aliundè competit probatum fuerit, d.191. n.6. *Royas.*

Sententia licèt ferri poſſit etiam poſt diem quâ cadit citatio, hoc tamen procedit, ubi tantùm die immediatè ſequenti illa promulgetur, ibid. n. 11.

Validitas ſententiæ reſultat ex actorum revolutione juxta Caputaq. d.260.p.2.192.n.2. *Royas.*

Sententia juſta & valida eſt confirmanda, d.194.n.6. *Royas.*

Sequeſtra.

Mandatum de conſignando denegari non poteſt, quotieſcunque conſtat, pecunias ſequeſtratas ſpectare ad debitorem, d. 5.n. 2. *Decano.*

Sequeſtrum Judicis, ritè, & rectè procedentis, turbat poſſeſſionem naturalem, & civilem, d.11.n.7. *Mel.io.*

Citationis omiſſio, vitiat ſequeſtrum, ibid. n. 8.

Sequeſtrum, ut odioſum regulariter eſt prohibitum, nec conceditur, niſi jure expreſſo permittente, ibid. n. 9.

Sequeſtrum permittitur contra ſuccumbentem in cauſa; non tamen in judicio poſſeſſorio, ibid. n. 10.

Sequeſtrum judiciale non privat poſſidentem ſua poſſeſſione, niſi alia probetur ipſius Judicis voluntas. d.170. n. 5. *Royas.*

Sequeſtrum eſt nullum, quando fuit conceſſum abſque partis citatione, ibid. n. 6.

Sequeſtrum, ut validè dicatur conceſſum, debet decerni cauſa cogniti, ibid. n. 7.

Sequeſtra valent docto de bono jure ſequeſtrantis, d. 180. n. 6. *Royas.*

Servitus.

Servitutem imponere non poſſunt periti in diviſione, poſt adjudicatas unicuique ſuas portiones, d. 49. n. 10. *Cerro.*

Digitized by Google

Notabilium.

Procedit quando ſervitus imponitur ex intervallo, ibid. n. 11.
Secus autem ubi appoſita fuit in continenti: tunc enim ſervitus imponi poteſt, ibid. n. 12.

Signatura.

Signatura gratiæ ſemper attendi, ac ſervari debet, d.28.n.16. *Meltio.*
Signatura regentis, in reſcriptis Papæ merè gratioſis, nunquam attenditur. ibid. n.17.
Signatura Papæ potius attendenda quàm extenſio Regentis Cancellariæ, ſivè agatur de materiis merè gratioſis ſive Juſtitiæ, cum ſufficiat, ipſum Pontificem reſcripſiſſe, & ſignaſſe. d.29. n.15. *Meltio.*

Signum.

Demonſtratio, nihil aliud eſt, quàm ſignum adjectum pro majori declaratione, deciſ. 62. num. 9. *Arguelles.*
Confraternitas inſtituta ad pium opus, habens Eccleſiam aliaque Eccleſiaſtica ſigna, non poteſt dici merè laicalis, d.78.n.27. *Cerro.*

Similitudo.

Similitudo formæ, corroborat filiationis probationem, d.83.n.5. *Cerro.*

Simulatio.

Apocha mutui ſimulata, nullam meretur executionem, licèt ſit obligatione camerali munita, d. 8. n.1. *Otthobono.*
Simulatio contractus convincitur ex cauſa ſimulandi, & concurſu ſaltem duarum conjecturarum, ibid. num. 2.
Simulandi cauſa ſatis deducitur, quando apocham mutui præceſſit contractus nullus, & inefficax, ibid. n. 2.
Ad ſimulationis cauſam arguendam ſufficit ipſam ſimulandi cauſam fuiſſe à partibus opinatam, & veriſimilem, ibid. n. 4.
Simulationis conjectura oritur ex actuum proximitate, ibid. n. 5. Et ex inveriſimilitudine, 6. & ex pactis inſolitis appoſitis in inſtrumento, n.7.
Ad ſimulationis probationem inducendam, depoſitio teſtis, licèt nulliter examinati, cum ſit pluribus adminiculis fulcita, & ſit veriſimilis, plurimum inſervit, ibid. n.8.
Simulatio, quòd licita ſit, & permiſſa de perſona ad perſonam, vel de contractu ad contractum declaratur procedere, data validitate primi contractus, ſecus autem quando contractus eſt nullus, quia tunc deficit prima obligationis ſubſtantia, quæ omninò ad hunc effectum requiritur, ibid. n. 9.
Simulatio præſumitur ſub colore quæſito, ac apparentis ſolutionis dotis prætextu: vel ob quandam honorificentiam, ad coæquandam conjugum diſparitatem, non rarò jactari ſolitam, nullam habens veritatis ſubſtantiam, d.22.n.2. *Corrado.*
Simulata præſumitur confeſſio dotis facta à viro quando non juſtificatur aliundè: concurrenti maximè pro conjectura, inveriſimilitudine ſummæ, reſpectu inopiæ, & exigui ſtatus mulieris, ibid. n.6.
Simulatio promiſſionis arguitur ex paupertate mulieris, quæ præ ſe fert magnum inveriſimile, quod notabilem ſummam ſuum ſtatum excedentem, in dotem ſolverit, ibid. n. 8.
Ad ſimulationem conjecturandam pacta inſolida appoſita, cautionum ſolitarum omiſſio in contractu, valdè urgent, ubi partes ſine ipſarum altera, fuerit aliter ſtudioſa, ac ſollicita in ſe præcavendo, ibid. n. 10.
Simulatio dotis oriens ex confeſſione dotis de recepto facta à viro, non eliditur per juſtificationem exiguæ illius partis ſolutionis: & maximè ubi fiat à diverſa perſona, quam ab ea, ad cujus favorem facta eſt promiſſio, aliter ſuſpecta, ibid. n. 11.
Simulata dotis receptatione donandi animo facta, augmentum dotis jure permiſſum non eſt, conſtante matrimonio, ibid. n.25.
Simulatum inſtrumentum, licèt ſuperficialiter appareat inſtrumentum, tamen ſubſtantialiter, & intellectualiter non eſt tale, ibid. n.31.
Simulatum inſtrumentum non poteſt curſu temporis convalidari, ibid. n.32.
Simulata confeſſio dotis ſolet eſſe, vel ad cohoneſtandam, ſpecioſæ dotis prætextu, inæqualem ſponſæ conditionem, ut matrimonium cum illa honorificentius appareat, vel ad celandam, ſub eo titulo donationem, etiam inter ſponſos prohibitam, ex diſpoſitione *Statuti urbis lib. primo. cap.*1. d. 23.n.1 & 2. *Cerro.*
Simulata confeſſio dotis, non habet executionem, ibid. n. 3.
Simulationis conjecturæ, cum ex variis cauſarum figuris & occultis partium machinationibus multipliciter reſultent, non poſſunt certa omninò lege determinari, ſed prudentis arbitrio in ſingulis ſpeciebus æſtimari debent ponderatis circumſtantiis facti, qualitate perſonarum, & totius rei geſtæ ſerie, ac præcipuè veriſimilitudine, ibid. n. 5.
Paupertas, ad effectum arguendæ colluſionis in inſtrumentis dotalibus, ſatis dicitur probata ex levioribus probationibus, etiam multis adminiculis conſtantibus, quæ juris communis præſumptioni conveniant, & maximè veriſimiles ſunt, ibid. n.6.
Paupertas mulieris, & non viri, facit ſuper inveriſimili præſumere confeſſionem dotis ſimulatam, ibid. num. 8.
Probatio oriens ex inſtrumento, adminiculis, & juris præſumptione pro actus veritate munito, prævalet teſti, ipſum eſſe ſimulatum deponenti, d. 24. n.35. *Corrado.*
Simulatio, ac colluſio, naſcitur ex inſolitis, & inveriſimilitudine; d.70.n.22. *Meltio.*
Simulatus contractus eſt nullius momenti, & ipſo jure nullus, d.71.n.20. *Bichio.*
Simulatio probatur ex confeſſione partis & contrahentium. d.127. n.8. *Ghiſilerio.*
Simulationis cauſa quando adeſt, tunc facilius præſumitur ſimulatio, d.157.n.15. *Panzirolo.*
Simulata ea omnia præſumuntur quæ fiunt in executionem actus ſimulati, d.157. n.16.17. *Panzirolo.*

Situatio.

Situatio ad formam ſtatuti ſuffragatur, dec.180. n.14. *Royas.*

Situs.

Situs quando fuit venditus cum domo, ſi reperiatur quod d. ſitus eſt publicus, venditor tenetur ad intereſſe emptori, amplia, n.2.d.136. n.1. *Royas.*

Socer.

Socer videtur in ſubſidium obligatus tradere alimenta nurui, d.155.n.1. *Bicchio.*
Super matrimonii validitate litem agens ſocer tenetur præſtare alimenta nurui, non ſecus ac filio, ib. n. 2.
Quod procedit etiamſi filius duxiſſet uxorem ſine conſenſu patris, ibid.n.3.
Socer tenetur in ſolidum præſtare alimenta nurui, ſi filius jam diu verſatur in longinquis partibus, ibid. num. 4.
Socer quando dicatur præſtitiſſe alimenta filio, & nurui, d.157.n.2. *Panzirolo.*

Societas, Socius.

Societatem obligare poteſt ſocius complimentarius, & omnes ſocii, ex ejus facto in ſolidum tenentur, d. 30. n.1.
Societate etiam diſſoluta, quando mercatoribus, cum quibus negociatio non eſt denunciata ſolutio ſocietatis, ibid. n. 2. *Ghiſilerio.*
Cur ſolum denunciatio requiratur, quando diſſolutio evenit durante ſocietate, ſecus ea finita, vel per mortem, vel per lapſum temporis, ibid. n. 6.

Prout etiam pacta, vigore quorum inita eſt ſocietas, & pro quanto tempore duret, aliàs ſibi imputandum, ibid. n. 8.

Societate contracta inter duos mercatores ſimpliciter, etiam ſi poſtea diſſolvantur; alter tamen tenetur ex contractibus ab altero celebratis, niſi faciat proclamare, & omnibus notificari, diſſolutionem ſocietatis, ibid. n. 12.

Societatis diſſolutio non præſumitur, ſed continuare creditur, quando contrarium non demonſtratur, ſtantibus litteris oblatoriis indefinitè prolatis, ibid. n. 14. & 17.

Societas contracta cum hæredibus verificatur in uno tantum ſuperſtite, & per unius mortem non finitur, ibid. n. 15.

An Societatem probent actus ſociales, quæ nunquam apparet contracta, remiſſivè. ib. n. 16. 17. 18. & 19.

Socius complimentarius poteſt obligare ſocietatem, & omnes ſocii ex ejus facto in ſolidum tenentur, d. 30. n. 1. & 2.

Etiamſi tacita renovatio contingat per mortem alterius ex ſociis quando complimentarius palam negotiatur, ibid. n. 3. *Ghiſilerio.*

Inter ſocios creditum ſuper aliquo negotio ex aſſignatione totius negotii cum clauſulis pleniſſimis tranſlationem dominii importantibus, ac omnibus juribus activis & paſſivis facta ab altero ex ipſis vel remanet extinctum, d. 58. n. 3. *Veroſpio.*

Societas contractus exigit compenſationem periculi ſuſcepti dimittendo ſaltem aſſecuranti partem lucri ex pecuniis percipiendam, d. 101. n. 29. *Bichio.*

Socius poteſt obligare conſocium in ſolidum, d. 102. n. 1

Socius cenſetur habere mandatum, & conſenſum tacitum ad obligandum conſocium in iis, quæ ſpectant ad Societatem, ib. n. 2.

Socius ut obligetur, ſufficit, ut contractus ſit factus intuitu, & contemplatione Societatis, ib. n. 3.

Socius obligatur ex contractu inito per conſocium nomine proprio, & non expreſſo ſocii nomine, ib. n. 4.

Sociali nomine eſt celebratus contractus, cum exprimitur cauſa ipſius, d. 102. n. 5. *Celſo.*

Conjectura quod ſocius contraxerit nomine proprio, non eſt adeo urgens, quin tolli poſſit levioribus probationibus, ib. n. 6. *Celſo.*

Sociali nomine acquiſitionem eſſe factam, probatur ex conſuetudine, & obſervantia reſultante ex actibus ſocialibus, ib. n. 7.

Sociali nomine dicitur facta acquiſitio, ſi merces acquiſitæ pertinent ad artem, & exercitium Societatis, ib. n. 8.

Societas non dicitur finita per diſdictam, ſi non conſtet eam fuiſſe executam, & reproductam, ib. n. 9.

Societas non præſumitur, niſi probetur, d. 117. n. 11. *Celſo.*

Societas non probatur ex apocha imperfecta, & non obſervata, d. 168. n. 4. *Royas.*

Societas tacita non probatur per actus æquivocos, & ſi aptiſſimè poſſunt refert ad alios titulos, ib. n. 5. 8. 9.

Societas tacita nunquam inducitur, niſi actus ſint omnino certi, & concludentes, & qui citra jus, & nomen ſocietatis fieri non poſſunt, ib. n. 6.

Socius conveniri non poteſt ex contractu celebrato ab altero ſocio, ſuo proprio nomine, & ſub obligatione ſui, & ſuorum hæredum, d. 168. n. 16. *Royas.*

Ampl. quando contrahens nullam habuit notitiam Societatis, nec intentionem obligandi conſocios, ibid. num. 17.

Socius quamvis in contractu non nominatus, tenetur ſaltem utili actione pro contractu alterius Socii, ſi pecuniæ verſæ fuerunt in ejus utilitatem, ib. n. 18.

Verſio eſt plenè & concludenter probanda cum qualitate tituli lucrativi, & locupletationis, d. 168. n. 19. *Royas.*

Socius neque actione ſubſidiaria tenetur ad debita ſocialia, ſi ſit creditor Socii in majori ſumma, quam importet rata ſocialis, ib. n. 20.

Omnes ſocii præſumuntur poſſidere ſuam ratam, d. 191. n. 5. *Royas.*

Non poteſt agi adverſus ſocium, niſi prius calculatis omnibus partitis, d. 191. n. 2. *Royas.*

Societatem eſſe factam contemplatione alterius deſumitur ex correſpectivitate actuum, d. 195. n. 2. *Royas.*

Solemnitas.

Nullis indiget ſolemnitatibus oriens ex contractu obligatio pupilli, quando non eſt nova, ſed provenit ex cauſa præcedentis obligationis, d. 15. n. 9. *Meltio.*

Solemnitatum defectus non habetur in conſideratione in actu pupillo utili, & quando ipſe non dat de nullitate: imò agit pro obſervantia contractus, ibid. num. 10.

Pro Solemnitate actus non juvat præſumptio, quando controvertitur adhuc illius ſubſtantia, d. 17. n. 9. *Corrado.*

Solemnitates extrinſecæ ad ſcripturam requiſitæ non præſumuntur niſi lapſu temporis triginta annorum, ibid. n. 10.

Teſtator non poteſt derogare diſpoſitioni in teſtamento factæ non adhibitis ſolitis ſolemnitatibus; &c. d. 34. n. 1. *Cerro.*

Ubi ſtylus, & conſuetudo vigent, tacitam derogationem inducunt ſolemnitatibus à jure in ſubhaſtationis judicio requiſitis. d. 66. n. 22. *Meltio.*

Solemnitatibus non adhibitis in emphyteuſi, clauſula *ad habendum*, non poteſt extendere conceſſionem, d. 78. n. 12. *Cerro.*

Solemnitatibus concurrentibus à ſtatuto requiſitis præſumitur omnimoda validitas inſtrumenti, d. 100. n. 11. *Cerro.*

Ex omnium ſolemnitatum concurſu omnia præſumuntur vera, ita ut dubitari non poſſit de ſufficientia, & veritate cauſæ expreſſæ, ib. n. 29.

Solemne inſtrumentum, imò & inſolemne à parte confeſſatum, & effectuatum, via executiva eſt judicandum, d. 104. n. 18. *Bichio.*

Solidatio.

Solidatio, & redditio rationis inter partes habentes principale intereſſe in aliena re abſque interventu creditorum fieri poteſt, d. 65. n. 2. *Pentingero.*

Solidatio probat concludenter creditum in ſumma, quæ fuit in ſolidatione firmata, d. 103. n. 1. *Celſo.*

Probatur num cauſa eſt expreſſa in ſolidatione, ib. n. 2.

Solutio.

Mandatum generale ſufficit ad electionem, in quam cauſam cedat ſolutio, quando creditum eſt determinandum, d. 12. n. 8. *Cerro.*

Ut Solutio crediti habeat vim ſolutionis in emptione, quid ad hoc requiratur, ut inducere poſſit novationem, d. 13. n. 1.

Solutio dotis ad tempus dilata non operatur quod purè non ſit promiſſa, d. 14. n. 17. *Terracinen.*

Solutionis receptio ab alio, quam à debitore regulariter non inducit liberationem ipſius debitoris, deficientibus requiſitis neceſſaria ad novationem inducendam: ex quo tunc cenſetur potius facta cumulativè, d. 15. n. 12. *Meltio.*

Confeſſio de recepto, non coarctata ad certum tempus refertur etiam ad ſolutionem, factam de præterito tempore, d. 16. n. 27. *Bichio.*

Solutionis modus inter emptorem & venditorem variatus, nullum poteſt creditoribus præjudicium inferre, neque illorum gradum, & participationem ullo pacto turbare, d. 32. n. 18. *Cerro.*

Solutionem æris alieni deducenti contra bona hæreditaria debitoris, ſufficit vera, & actualis ſolutio, ut proinde abſque alia ceſſione ſuper illis ſatisfieri debeat de concurrenti quantitate ſummæ perſolutæ, d. 50. n. 27. *Cerro.*

Digitized by Google

Notabilium.

Solutio debiti liberat fundum ab hypotheca, d. 59. n. 11. *Corrado*.

Solutio fructuum poſt deliberationem decurſorum in ſubjecta materia inducit approbationem calculi ſuper quo fundatur, & ipſius deliberationis, d.77.n.9. & 10. *Otthobono*.

Niſi ex Solutionibus præcedentibus laudemium ſolitum judicari non poteſt, d.90. n. 11. *Otthobono*.

Solutio in cauſam indebitam facta interpretatur à lege ut facta ſit in cauſam debitam, d.101.n.6. *Bichio*.

Per ſolutionem partis debitum acceptatum, amplius non poteſt impugnari, d.103.n.5. *Celſo*.

Creditori cui facienda eſt ſolutio, ſufficit negare ſibi factam eſſe ſolutionem, ibid. n. 6. *Celſo*.

Solvere quis ſibi poteſt de ſtylo inveterato Mercatorum, d.104. n.4. *Bichio*.

Solutionis mora non eſt cauſa licitata contrahendi cambium, ibid.n.12. *Bichio*.

Solutio cambiorum ab affirmante, & non à negante ſolutionem probanda eſt, ibid. n.28.

Solvens vigore alicujus mandati, pro ſumma ſoluta poteſt agere contraria actione mandati, dec. 101. n.4. *Bichio*.

Solutio ſtante brevitate temporis, facta præſumitur in vim præcedentis negotii, ibid. n. 5.

Solutio probatur ex confeſſione partis, ibid. n.7.9.

Et ex quietantia, ibid. n.8.

Solvendi onus habenti, ceſſio acquiritur, idid.d.108. num. 1.

Solventi ſimilis eſt præſcribens, ibid. n.14.

Solutionis præſumptio ceſſat cum ex adverſo præponderat alia præſumptio, ibid. n.21.

Non ſolutio dotis certa eſt, cum promiſſor ſe debitorem ejus agnovit in aliquo Inſtrumento, ibid. num. 22.

Solutio dotis facta à ſocero, arguit factam renunciationem uxori promiſſam per virum, adjuncto ſilentio diuturno, &c. ibid. n. 25.

Si de ſolutione vera non conſtat, non fit præjudicium pupillo per tutoris confeſſionem voluntariam, & extrajudicialem de recepto, d.109.n.3.

Quod ampliatur in quolibet adminiſtratore, ibid.n.4.

Solvere velle nemo præſumitur id, ad quod de jure non tenebatur, ibid. n. 10.

Solutio referri debet ad cauſam expreſſam, d.112.n.7. *Celſo*.

Solutio ſi fuerit promiſſa intuitu alicujus rei, debet ſervari ordo, ut prius res tradatur, & poſtea ſolutio fiat, d.113. n.7. *Celſo*.

Solvens ſemper præſumitur reportare quietantiam. d. 114. n. 9. *Celſo*.

Solutio non eſt veriſimilis ſine quietantia; maximè cùm ſumma ſoluta eſt notabilis, ibid. n.10.

Solutio præſumitur in cauſam debitam, ibid. n. 11.

Solutio debitoris de ordine creditoris, facta alteri, eum liberat à debito, ibid.n.15.

Solutio præſumitur omnium partitarum, cum in quietantia adſunt verba *Pro reſiduo*, etiam ſi facta ſit à matre tutrice, & curatrice filiorum, ſed cum debitis ſolemnitatibus, d.118.n.1. *Meltio*.

Solutione ejus quod debetur, omnis tollitur obligatio, d.120.n.1. *Veroſpio*.

Solutio adſcribi debet cauſæ duriori, habenti uſuras, ibid. n.8.& 11.

Solutio facta cenſetur ad normam obligationis, ibid. num. 9.

Solutio quantitatis proportionata ad unum debitum, creditur facta in extinctionem dicti debiti, non autem diverſi, d.111.n.10. *Veroſpio*.

Solutio, quæ fuit facta in certam cauſam, non poteſt deinde in aliam converti ſine conſenſu partium, ibid.

Ad Solutionum fructuum præſcriptionem requiritur ſpatium decem annorum, d.121.n.1. *Royas*.

Solutionum fructuum præſcriptio fundatur in negligentia aut mora creditoris, ibid. n.2. *Royas*.

In cujus pœnam talis præſcriptio eſt fundata, ibid.

Solutio facta de ordine creditoris perinde eſt ac ſi ipſi creditori facta fuiſſet, d.139.n.5. *Royas*.

In uſurarum ſolutione præſumitur in ſolvente coacta voluntas, ne ſcilicet aſtringatur ad ſolutionem ſortis principalis, d.159. n.6. *Royas*.

Solvere.

Solvere pro alio quilibet poteſt, d.133.n.55. *Cornelio*.

Solvens præſumitur ut proprium tantummodò obligationem extinguat, d.191.n.8. *Royas*.

Confeſſio viri de recepto urgentibus conjecturis fulcita probat veram dotis ſolutionem, deciſ.91.num.4. *Veroſpio*.

Sors.

Sortem extenuant cambia injuſtè ſoluta, dec. 7. n.21 *Decano*.

Species.

Si ſpecies non extat, & ſuper alia re fieri velit executio, tunc præcedere debet liquidatio ſpeciei, d. 163.n.3. *Royas*.

Speciei valor quando omnino ſit liquidandus, d.163. n.7. *Royas*.

Spiritualitas.

Conceſſo jure decimandi, conceſſa dicitur nedum commoditas percipiendi decimas, quod eſt temporale; ſed ipſa ſpiritualitas quæ nequit ſegregari à jure decimandi, d.95.n.7. *Meltio*.

Spoliatus.

Spoliatus dicitur ille, penes quem verè erat poſſeſſio; ac proinde redintegrari debet, d.36.n.28. *Corrado*.

Mediante Spoliati manutentione purgantur attentata; d.37. n.1. *Meltio*.

Spoliatus debet imprimis reſtitui; nec admittitur retentio, d.144.n.1. *Royas*.

Spolium.

Spolium judiciale non dicitur attentatum, aut violentum niſi fuerit commiſſum cum vi expulſiva, d.72. n.3.4.5. *Otthobono*.

In ſpolio, ut obtineatur; quid ſit neceſſarium, d.152. n.1. *Ghiſilerio*.

In Spolio primum extremum requirit exactiſſimas probationes, ibid. n.3.

Sponſus & Sponſa.

Sponſæ per ſponſum pretioſa jocalia veſtes tranſmiſſæ non cenſentur donatæ, ſed ad uſum duntaxat accommodatæ, ut ſponſa gratia ipſius, ſponſi honorificentior, & ſpecioſior incederet, d.80.n.1.2.4.5.6. *Arguelles*.

Spurius.

Per Spuriorum legitimationem, pater non poteſt privare legitimam ſobolem portione legitimâ, d. 54. n.18. *Corrado*.

Status.

Status hæreditatis à partibus firmatus; inſimul convenientibus ex judicis decreto, &c. omnino attenditur; d.24. n.36. *Corrado*.

Status hæreditatis coram judice à partibus concordatus eſt attendendus, donec de errore concludenter probetur. d.45.n.2. *Meltio*.

Status hæreditatis deterioratio; cauſata ex bello, peſte, & aliis accidentibus, quomodo probetur remiſſivè, ibid. n. 3.

Hominibus ſtatus eſt variabilis; d.178.n.12. *Royas*.

Statutum.

Statutum loquens de dote ſimpliciter, tam promiſſa, quàm data comprehenditur, d.4.n.4. *Terracinen.*

Statutum urbis cap.131.lib.1. ſimpliciter loquens quartum dotale deberi, intelligitur de dote, tam data, quàm promiſſa, & non ſoluta, dec.18.n.1. *Albergato*.

Statutum urbis lib.1.cap.135. ex particulari diſpoſitione prohibet expreſsè donationes, non ſolum inter virum, & uxorem, verum etiam inter ſponſum, & ſponſam, præterquam in caſibus à jure permiſſis, d.22.n.22. *Corrado*.

Statutum idem præſumit hujuſmodi juramentum doloſo metu extortum, quo caſu nihil operatur, ibid.n.34.

Statuta urbis fuerunt Apoſtolica auctoritate, in his etiam caſibus in quibus juramenti validitatem reſtringunt ſpecialiter confirmata, ibid. n.49.

Ex ſtatuto urbis lib.1. cap.47. majores 20. annis habebantur pro majoribus 25. annis, d.31.n.6. *Corrado*.

Statutum Eugubinum prohibet appellationem à ſecunda ſententia, quæ concordet cum prima, d.32.n.2. *Corrado*.

Statutum Beneventanum excludit fœminas propter maſculos, d.33.n.19. *Ottbobono*.

Statutum urbis cap.22.lib.1. diſponens bona emphyteutica dari poſſe in dotem, cum non habeat verba univerſalia apta etiam comprehendere bona Eccleſiæ, talia bona non comprehendit, d. 35. n. 26. 27. *Pentingero*.

Ex Statuti diſpoſitione Urbis lib. 1. cap. 131. ſub rubr. de lucranda dote, uſusfructus debetur patri ex hæreditate filii à matre obventa, d.46.num.17.18.19. *Corrado*.

Statutum Peruſinum lib. 2. Rubric. 45. ab hæreditate matris ab inteſtato excludit fœminas dotatas ac deſcendentes ab eis ſtantibus maſculis, & maſculina deſcendentia, d.54. n.13.14.15.16. *Corrado*.

Statutum urbis, eſt auctoritate Apoſtolica confirmatum, prout conſtat, ex litteris ſan. mem. Gregorii decimi tertii in princ. appoſitis, d. 83.n.6. *Meltio*.

Statuto fieri poteſt ut omnia inſtrumenta publica habeant paratam executionem, d. 73. n.10.11.18.24. *Arguelles*.

Statutum urbis lib.1. cap. 177. requirit, quod ad hoc ut debeantur interuſuria dotalia mulieri relictæ ob commiſſam moram in reſtitutione dotis, ſeu reſidui fuerint facta interpellatione judiciali, d.82.n.4. *Ottbobono*.

Statutum excludens fœminas dotatas à dotantium ſucceſſione attendi debet, & prævalet juri communi in Territorio ſtatuentium, d.84. n.5. *Royas*.

Ex Statuto Bononien. minor 25. annis non poteſt ſe obligare ſine ſolemnitatibus ab eadem requiſitis, d. 98. n. 11. 12. *Veroſpio*.

Statutum non utens verbis aptis comprehendere perſonas Eccleſiaſticas, præſumitur eas noluiſſe comprehendere, d.92. n.13. *Bichio*. d.100. n.11. *Cerro*.

Statutaria Urbis præſcriptio excipit in ventre creditum dotis, d.107. n.13. *Bichio*.

Statutaria præſcriptio ſolutionis per lapſum triginta annorum ceſſat, quoties militat contraria aliqua præponderans præſumptio, d.108.n.21.*Bichio*.

Statuta non comprehendunt geſta ante eorum publicationem, d.111.n.14. *Bichio*.

Statutum Florentinum *ſub rub.29. de hæred. &c.* qui diſponat, d.128.n.2. *Panzirolo*.

Statutum Florentinum jubet, quod Inventario non obſtante hæres creditoribus hæreditariis ſatisfaciat, d.16.n.25.

Statutum Urbis *veter.lib.2.rubr.*18.jubet matri, ut omnia ſua bona relinquat filiis, d.129.n.7. *Royas*.

Statutum ſi prohibeat matri, ne aliis quàm filiis relinquat bona ſua, ibid. n.13.

Statutum aliud eſt, quod promittat matri liberam diſpoſitionem, & aliud ſi omnino inhibeat ei, ut poſſit tantum inter liberos diſponere de rebus ſuis, ibid. n.16.

Statuentes ex defectu juriſdictionis ultra territorium non poſſunt diſponere, ibid. n.17.

Statutum porrigit vires extra territorium quando inhabilitat perſonam ſubditi; non ſecundum quid; ſed ſimpliciter, ibid. n. 24.

Statutum Urbis veter. *lib. 2. rub.* 58. non cunctatur in ſola prohibitione faciendi teſtamentum à muliere, ſed in faciendi illud cum conſenſu viri, &c. d. 129.n.25.

Statutum prohibens ne mater poſſit aliis quàm filiis relinquere bona ſua, cedit in publicam utilitatem, ibid. n. 27.

Statuentium obligatio eſt, conſervandi bonum publicum ſuæ patriæ, ibid. n.28.

Statutum non auferens in totum mulieribus facultatem teſtandi, ſed niſi favore filiorum dicendum eſt favorabile, ibid. n. 32.

Statutum dum eſt valde odioſum, eget confirmatione Principis, d.129.n.33.

Statutum Urbis veter. *lib.1.rub.*8. prohibet mulieri diſponere de rebus ſuis, niſi æqualiter inter filios, quare reputandum ſit favorabile. ibid. n.34.

Statuta illa reputanda ſunt favorabilia ſi emanarunt, ne mulieres decipiantur fragilitate ſexus, vel aliorum blanditiis, ibid. n. 35.

Liberare quis non poteſt ſe annexu proprii ſtatuti, nec etiam per pactum, ibid. n. 31.

Statuti præſentia præſumitur, d.176.n.5. *Royas*.

Statutum Anconæ rubr. 42. & 43. requirit in contractibus mulierum interventum proximiorum, & decretum Judicis, ultra cæteras ſolemnitates, alias decernit contractus nullos, & inefficaces, d. 179. n. 1. *Royas*.

Fallit quando ſtatutum inhabilitat perſonas minorum vel mulierum, nullâ habitâ ratione contrahentium cum illis; quia tunc non attenditur æqualitas privilegiorum, & proinde non intrat conquaſſatio, & ſemper contractus geſti cum quibuſvis perſonis ſunt nulli, & invalidi, d.179.n.5. *Royas*.

Statuto Piſauri cavetur citari debere domi dimiſſa copia cives, vel habitatores, qui à Civitate recedunt, d.180.n.13. *Royas*.

Statutum loquens *de Cive habitatore*, utramque qualitatem requirit, d.180. n.15. *Royas*.

Ex ſtatuto aliquo duæ ſententiæ conformes habent vim trium, & tranſeunt judicatum, & propterea exequendæ ſunt, d.187. n.4. *Royas*.

Statutum Urbis *lib.1. cap.*47. diſponit, quod completo 20. anno, minor habeatur pro majori, ibid. n. 5. *Royas*.

Statuta Urbis habent locum in toto diſtrictu non exiſtente alio ſtatuto particulari, ibid. n.6.

Stipulans.

Stipulanti facta donatio pro ſe, ac hæredibus, & ſucceſſoribus extenditur ob verborum generalitatem ad filios etiam ex ſecundo matrimonio naſcituros, d.87.n.4. *Ottbobono*.

Stipulatio.

Stipulatio pro omnibus, quorum intereſt, contentâ in obligatione Camerali, non ſuffragatur niſi illis, de quorum commodo agitur, vel ab illis cauſam habentibus, d.3.n.13. *Bichio*. & d.14.n.1. & d. 84. n.9. & d.87. n.67.

Stipulatio noſtræ revelationis ad indemnitates, quando dicatur commiſſa, d.146. n.2. *Cerro*.

Stylus.

Stylus civitatis Neapolis eſt, quod ad venditionem fiſcalium, ſive illorum adjudicationem procedatur nulla præcedente executione, ſi illi ſequeſtrati ſint ad inſtantiam creditorum, deciſ.66. num.20.21.22. *Meltio*.

Stylus tantùm attenditur, quantum ſecundum conſuetum ille ſervetur, ita ut nihil ultra ſolitam obſervantiam ſuppleri poſſit, d.151.n.12.13. *Carillo*.

Stylus, ſeu conſuetudo repugnans immunitati Eccleſiaſticæ, nullo unquam tempore præſcribitur, ib.n.16.

Subha-

Digitized by Google

Notabilium.

Subhaſtatio.

Subhaſtatio mobilium reddit immunes ab eorum reſtitutione hæredes, & ſucceſſores uxoris, d.91.n.5.7. *Veroſpio.*

In ſubhaſtatione præſumitur mala fides eo ipſo quod non fuerunt adhibitæ ſolemnitates neceſſariæ, d.144. n.13. *Royas.*

Subhaſtatio quando fuit nulla, ob imperitiam Judicis, durius agitur contra fiſcum, quàm contra privatum, ibid. n. 20.

Subhaſtationem impugnans, tenetur ad reſtitutionem pecuniarum una cum uſuris, ibid. n.25.

Subhaſtatio, & deliberatio eſt nulla, quando fuit facta contra pupillum, citato eo, qui non erat tutor, d.170. n.6.7.

Subhaſtatio eſt injuſta, dum pro modico debito res magni valoris ſubhaſtatur, ibid. n.10.

Subhaſtari non poteſt res pupilli magni valoris, pro debito parvo, maximè dum conſtat adeſſe bona minoris valoris & n. 12. d.172. n.11.

De ſubhaſtationis invaliditate, quando conſtat, tunc non venit diſcutienda validitas, deciſ. 162. nu. 14. *Royas.*

Subhaſtatio quando dicatur evidenter nulla, dec.162. n.1. *Royas.*

Item ex ſuſtentatione litis, quæ ſola ſufficit, juncto aliquali adminiculo, d.174.n.7. *Royas.*

Subſcribens. Subſcriptio.

Subſcriptio ſimpliciter concepta cenſetur facta in executionem præcedentis decreti, & ad ejus limites reſtricta, d.98.n.1. *Veroſpio.*

Subſcriptio ſimplex in litteris cambii denotat obligationem proprio nomine contractam, ibid. n. 7.

Subſcribens ſcripturam, vel Apocham approbat omnia in ea contenta, d.103.n.4. *Celſo.*

Subſcriptio attenditur in litteris, etſi per aliam manum ſcriptæ reperiantur, d.106. n.22. *Bichio.*

Subſcriptio facta ab uxore capitulis ſuper renuntiatione hæreditatis promiſſa à viro, inducit præſumptionem talem renunciationem factam eſſe, d. 108. n. 26. *Bichio.*

Subſcriptio concludit veritatem ſubſcriptionis factæ à tutore, non autem veritatem confeſſionis de recepto, d.109.n.13. *Celſo.*

Subſtantia.

Proceſſus per contradictas de ſtylo curiæ fit potius ex urbanitate; quàm ex neceſſitate, & ſubſtantia cauſæ, d.95.n.4. *Meltio.*

Subſtitutio.

Subſtitutio facta in teſtamento, licèt in futurum, ac incertum eventum collata, eſt conſiderabilis ad effectum, ut præſumatur contemplatione illius, cujus linea in propria & deſcendentium perſonis vocatur, d.49. n.23. *Corrado.* & d.55.n.18. & d.16.n.2. & d.100. n.8.

Subtrahere.

Subtrahere non inducit præſumptionem pro adverſario, d.142.n.1. *Bichio.*

Subtractio cùm arguat dolum, ſic non præſumitur, ideòque plenè, & concludenter eſt probanda, ibid. n. 2.

Pactum ipſum cùm non præſumatur, ideòque probandum venit, ibid. n. 3.

Succeſſio.

In Succeſſione fratris, ſorores utrique conjunctæ præferuntur fratris conſanguineo, d.84. n.35. *Royas.*

Ad Succeſſionem parentum æqualiter ſunt admittendi filii ex quocunque matrimonio ſuſcepti, d.87.n... *Otthobono.*

Succeſſor.

à Succeſſoribus ſuis non poteſt impugnari alicujus confeſſio & cauſam ab eo habentibus, dec.20.n.3. *Corrado.*

Succeſſorum, & hæredum appellatione, in materia Emphyteuſis, veniunt ſoli hæredes ſanguinis, & ſic deſcendentes ab ipſis inveſtitis, d.78.n.8. *Cerro.* Et d.79.n.1. *Cerro.* & d.87.n.4 *Otthobono.*

Sufficientia.

Ex concurſu omnium ſolemnitatum omnia præſumuntur vera; ita ut dubitari non poſſit de ſufficientia, & veritate cauſæ expreſſæ, deciſ.100.num.19. *Cerro.*

Suffragium.

Vide verbo legatum, d.20.n.2. *Corrado.*

Summa.

Vide verbo ſolutio, d.77.n.12. *Otthobono.*

Summa litterarum Cambii quomodo probetur fuiſſe mandata, d.105.n.3. *Bicchio.*

Summa diverſa arguit diverſitatem partitarum, dec. 106. n.2.

Summa minor ineſt in majori, d.145.n.19. *Cerro.*

Summariè.

Summariè procedit in tribunali A. C. in materia litterarum Cambii, non tamen ad denegandam appellationem etiam ad utrumque effectum, & quoad relaxationem mandati executivi, deciſ.104. nu.10. *Bichio.*

Summariè, ſimpliciter, & de plano proceditur inter, & contra Mercatores Curiæ, ob facultates A.C. ibid. n.15. *Bichio.*

Suſpenſio.

Suſpenſione cauſæ, &c. purificata conditione, ſtipulatio committitur, d.14.n.1. *Terracinen.*

Suſpenditur executio mandati per clauſulam, *Si quid exequendum, &c.* donec appareat de ejus juſtitia, non vulnerata obligatione, d.109. n.2. *Celſo.*

Suſpicio.

Suſpicio non poteſt oriri, ex ſufficientia & veritate cauſæ expreſſæ, ex concurſu omnium ſolemnitatum, &c. d.100. n.26. *Cerro.*

Suſpecta confeſſio non habetur in conſideratione; nec retrotrahitur in præjudicium creditorum medio tempore contrahentium, d.102. n.10. & 11. *Celſo.*

Superlativus.

Superlativus quandoque pro poſitivo ponitur in legib. d.111.n.7. *Bicchio.*

T

Taciturnitas.

Ex taciturnitate ejuſdemmet creditoris, qui licèt alias diligens eſſe ſoleat in ſuis exactionibus, hanc tamen diſtulit poſt obitum debitoris, licèt mandatum ſufficiens habuiſſet expeditum, deciſ. 74. n. 11. *Veroſpio.*

Taciturnitas per longiſſimum tempus, & ſolutio ſoceri arguunt factam renunciationem hæreditatis per uxorem promiſſam à viro, d.108. n.25. *Bicchio.*

Maximè ſi ea ſubſcripſerit capitulis id continentibus, ibid. n.26.

Taciturnitas per multos annos, petendi credita, præſumit ſolutionem eſſe factam, d. 118. n.7. *Meltio.*

Tarditas.

Tarditas petendi eſt præſumptio levis, dec. 109. n.17. *Celſo.*

Tempus.

Inventarium non confectum congruo tempore, & cum omnibus ſolemnitatibus juxta formam à lege præſcriptam, vel municipali jure, ſeu legitima conſuetudine approbatam, ut neceſſarium eſt, non prodeſt hæredi perinde ac ſi nunquam factum fuiſſet, d.17.n.3. *Corrado.* ibid. n.10.

Obligatio concepta per adverbium futuri temporis, eſt conditionalis, d.62.n.1. & 2. *Arguelles*

Statutum aliquid prohibens ad certum tempus, poſt illud

Digitized by Google

illud concedere videtur, d. 98. n.12. *Veroſpio.*
In legatis, & donationibus cauſa mortis tempus exiſtentis conditionis inſpicitur, d. 99. n. 21. *Decano.* & d.100.n.7. & 25.
Tempus non eſt modus tollendæ, vel inducendæ obligationis, d. 109. n.16. *Celſo.*
Temporis futuri intereſſe non poteſt taxari ſine uſura, etiam in Mercatore ſolito negotiari, d. 117. n.9. *Celſo.*
Tempus certum, quando fuit præfixum poſt dictum tempus, cenſetur denegatum, deciſ. 150.num.10. *Ghiſilerio.*
Qui poſt lapſum tempus aliquid promiſit, eo lapſo tenetur, d.188. n.1, *Royas.*

Temporalitas.

Sola facultas percipiendi fructus decimales conſiſtit in mera temporalitate, & poteſt pertinere ad laicos, d.95.n.9. *Meltio.*

Terminus.

Productio calculi, cùm nihil ex adverſo fuerit oppoſitum poſt lapſum terminum ad dicendum contra jura producta, tribuit jus quæſitum parti producenti, præſertim poſt latam ſententiam, d.77.n.7. *Otthobono.*
Validitas ſententiæ probatur ex proceſſu, in quo conſtat de juriſdictione, mandatis, & citationibus ac obſervatione terminorum ſubſtantialium, d.86.n.3. *Meltio.*
A terminis, vel confinibus deſignantur bona ſtabilia, d.152.n.7. *Ghiſilerio.*
Termini ſubſtantiales, quando fuerunt ſervati, & reiterati, cenſentur revocatæ omnes dilationes probatoriæ antecedentes, d. 153. n.17. *Corrado.*
Non autem in terminis conſtitutionis Ægidianæ, vel alterius ſtatutariæ diſpoſitionis perſonas ſimpliciter inhabilitantis, d.179. n.9. *Royas.*

Tertius.

Beneficium conceſſum ſi conſentiat tertius, poteſt alteri conferri ante præſtitum conceſſum dec. 99. n. 9. *Decano.*
Tertius ſolvendo pro alio cenſum extinguit. d.140.n.7. *Cerro.*
Tertius ſolvendo pro alio cenſum, cujus intentionis eſſe dicatur & n.21. ibid. n.10.
Tertius ſolvens inſcio debitore, & ſtipulans ad ſui favorem ceſſionem, qualiter cenſeatur facta, ibid. num. 11.
Tertius admiſſus ad cauſam in ſtatu, & terminis, in quibus reperitur, omnia acta facit ſua, d. 145. n. 15. *Cerro.*
Tertius admiſſus ad cauſam in ſtatu, & terminis, in quibus reperitur, dicitur ratificaſſe omnia geſta antea, ibid. n. 16.

Teſtamentum.

Legatum, etſi oretenus diſpoſitum ſatis probatur abſque ſcriptura, & teſtium diſpoſitione, ſi per teſtamentum ab hærede confirmetur ad effectum, ut à ſucceſſoribus debeatur, & executioni mandetur, d. 20.n.1. & 8. *Corrado.*
Curator in teſtamento relictus non attenditur, niſi à minore petatur, & à judice confirmetur, d.33.n.10. *Otthobono.*
Teſtator per epiſtolam non poteſt derogare diſpoſitioni in teſtamento factæ, & perfectæ, d. 34. n.1. *Cerro.*
Immiſſio *ex remed. leg. fin. Cod. de ed. Div. Adr. toll.* conceditur ad exhibitionem teſtamenti non variati, nec cancellati, in quo exhibens inſtitutus ſit hæres, d.85.n.8. *Celſo.*

Teſtator.

Teſtatoris declaratio de ſolutione legati facienda ex certis redditibus non reſpicit ſubſtantiam legati prius facti, d.20.n.16. *Corrado.*
Tutor cui à teſtatore patre pupilli eſt ſimpliciter remiſſa confectio inventarii, & redditio rationum, non poteſt excuſari à redditione bonorum, d.24.n.1. *Corrado.*
Jactatio Teſtatoris circa ſuam voluntatem, ante conditum teſtamentum nihil operatur, d.26.n.11. & 12. *Corrado.*
Teſtator per epiſtolam, vel alium ſimplicem actum voluntatis declarativum, diverſimodè diſponendo non poteſt derogare diſpoſitioni in teſtamento factæ, & perfectæ, d.34. n.1. & 2. 5.13.17. *Cerro.*
Teſtator inſtituens filios alterius, poteſt prohibere uſumfructum hæreditatis patri, d. 46. n.10. & 24. *Corrado.*
Teſtatoris voluntas legantis ad unguem ſervari debet, d.50. n.31. *Cerro.*
Subſtitutio perſonarum ordine ſuperius expreſſo facta certiorem reddit teſtatoris intentionem, d.55. n.18. & 24. *Corrado.*
Fideicommiſſarii, & legatarii à teſtatore attenta juris exæquatione æquè dilecti, d.58.n.8.9. *Veroſpio.*
Interpretatio voluntatis teſtatoris ex conjuncturis adducta eſt ſubdubia, d.59.n.15. *Corrado.*
Teſtator legans aliquam ſummam pro extinctione omnium ejus debitorum, cenſetur per hujuſmodi diſpoſitionem intellexiſſe de quibuſcunque debitis, d.63.n.12. & 13. *Meltio.*
Teſtator poteſt diſponere de bonis hæredis, d. 110. n.4. *Cerro.*
Teſtator remittens redditionem rationis, eam tamen reddere tenetur, cùm cenſeatur remiſſa ſcrupuloſa inquiſitio, quoad culpam, non quoad dolum, d. 182.n.4. *Royas.*

Teſtificata.

Teſtificata quòd fuerunt didicita, non eſt dubitandum, quando utrique fuit datum ſummarium examinis, d.135.n.16. *Carillo.*

Teſtis.

Teſtes ad aliquid deponendum requiſiti, ſi ulterius ſuper negotium judicium ferant, tanquam affectati rejici debent, d.7.n.6.11. & 12. *Decano.*
Depoſitio Teſtis licèt nulliter examinati, cùm ſit pluribus adminiculis fulcita, & ſit veriſimilis plurimum inſervit ad inducendam ſimulationis probationem, d.8. n.8. *Otthobono.*
Pura producta abſque citatione non dicuntur de actis quamvis illorum exhibitio facta fuerit coram Notario, & Teſtibus, d.10. n.13. *Meltio.*
Teſtes deponentes inſtrumentum fuiſſe factum, exprimere debent ſic fuiſſe ſcriptum, & lectum aliàs non facerent fidem, d.12.n.5. *Corrado.*
Teſtes hujuſmodi neceſſarium eſt, quod ſint validè periti, qui defectum inſtrumentorum, & litteras Notarii rogati cognoſcant, ibid. n.6.
Teſtis affectatus non eſt integræ fidei, ibid. n.7. & 8.
Teſtes licèt deponant de proprio judicio, tamen ſi reddant optimam rationem ſcientiæ probantur, d. 39. n.15. *Royas.*
Teſtes loquentes ex ſuo capite, nulla reddita ratione, non debent attendi, d.53.n.37. *Arguelles.*
Teſtium dicta coadjuvantur ex adminiculis inſtrumentorum, d.1.n.3.4.5.11.12.13, & 15. *Otthobono.*
Teſtis deponens de facto proprio etiamſi eſſet unicus, pluſquam ſemiplenam facit probationem, d. 66. n. 28. *Meltio.*
Teſtis dictum à cauſa ſcientiæ regulatur, d. 72. n. 11. & 12. *Otthobono.*
Teſtes poſſunt recognoſcere ſcripturam abſque ipſis factam, ſi habeant notam manum ſcribentis, d.105. n.1. *Bichio.*
Teſti deponenti de proprio intereſſe, & de ſe exonerando non creditur, d.114.n.11. *Celſo.*
Teſtes ſuper recognitione ſcripturarum privatarum, quomodo deponere debeant, d.118. n.9. *Meltio.*

Teſtis

Digitized by Google

Teſtis de credulitate non probat. Fallit tamen in iis, quæ pendent à judicio ipſius teſtis, ibid. n. 12.

Teſtium contrarietates quando non ſunt contra ſubſtantialia non attenduntur, d. 141. n. 10. *Cocchino.*

Teſtium dicta non ſunt cavillanda, ſed potius adjuvanda, ibid. n. 11.

Teſtes deponentes ſuper recognitione manus alicujus, ſat eſt, quod omnibus ſimul junctis characteribus, deponant de ea. n. 110.

Teſtes ut à falſitate, & mendacio ſolvantur, facienda eſt omnis interpretatio, ibid. n. 12.

Teſtes aliqui ſi deponant de majori ſumma, & alii de minori, in illa minori ſumma dicuntur omnes concordes, d. 134. n. 14. *Cerro.*

Teſtes examinati inter alias perſonas, non probant inter diverſas, d. 145. n. 13. *Cerro.*

Teſtes probant pro & contra hinc inde, & ſucceſſores tam particulares, quàm univerſales, ibid. n. 14.

Teſtium exceptiones quando fuerunt diſcuſſæ tam circa dicta quàm perſonas quid ex hoc ſequatur, dec. 135. n. 17. *Carillo.*

Teſtium ſummarium ſimplex abſque nomine teſtium quando partibus fuit datum, an dicantur didicita teſtificata, ibid. n 18.

Teſtium depoſitionibus ſuper interrogatoriis potius eſt ſtandum, quàm ſuper articulis, dec. 154. num. 15. *Bichio.*

Teſtes examinati in Judicio criminali probant etiam in judicio civili, ſi agatur de eadem re, & inter eaſdem perſonas, ibid. n. 16.

Teſtes examinati in judicio criminali tunc probant etiam in judicio civili, quando fuerunt examinati parte citata, secùs ſi pro informatione Curiæ ſine citatione, ibid. n. 17.

Teſtes, ut probent publicam vocem, & famam debent deponere quòd ſic publicè, & palam ab omnibus diceretur, & crederetur, ibid. n. 10. *Royas.*

Teſtes deponentes ſuper publica voce, & famâ debent referre perſonas certas, à quibus audiverint, ib. n. 11.

Et ideò non probant ſi aſſerant, quòd fama orta fuerit ex ſermonibus incertis, variis, & contrariis, ibid. n. 12.

Teſtes examinati in unâ cauſâ, non probant in diverſâ, d. 171. n 9. *Royas.*

Teſtes non concludentes, & tempora non diſtinguentes non relevant, ibid. n. 10.

Teſtium depoſitiones dum ſunt dubiæ, & quæ ad aliud referri poſſunt, non ſunt attendendæ, ibid. num. 11.

Textus.

Textus *in l. fœmina, §. illud, Cod. de ſecund. nupt.* reſtringit matris binubæ ſucceſſionem in bonis filii prædefuncti ad ſolum uſumfructum, donec vixerit reſervata proprietate aliud prioris matrimonii, d. 42. n. 6. *Bichio.* declaratur, n. 11.

Textus diſpoſitio *in dict. l. fœmina*, corrigitur per textum *in §. cum igitur Auth. de non elig. ſecund. nupt.* ibid. n. 13. & 26.

Textus *in §. hinc vos Auth. de nupt.* declaratur, & n. 30. ibid. n. 22.

Textus correctio nunquam cenſetur inducta niſi expreſſim, ibid. n. 39.

Titulus.

Titulus quando reſolubilis eſt, facta reſolutione fructus, omnes interim percepti reſtituuntur, dec. 53. n. 17. *Arguelles.*

Titulus dotis non ſufficit ad evitandam executionem contra tertium poſſeſſorem, lite pendente poſſeſſionem nactum, ubi intervenit fraudis ſuſpicio, d. 73. n. 24. 25.

Cum Titulo poſſeſſor eſt legitimus contradictor ad impediendum judicium executivum immiſſionis, d. 76. n. 3. *Ottobono.*

Titulus dum non reducitur ad non titulum, ex cujus defectu quis tenetur ad reſtitutionem fructuum, d. 144. n. 17. *Royas.*

Multa tractantur, quæ non perficiuntur, d. 104. n. 6. *Bichio.*

Traditio.

Traditio rei exiſtentis penes creditorem naſcitur ex conſenſu debitoris, ei in ſolutionem ipſam rem dantis, ac deliberantis, juncta ipſius recipientis creditoris acceptatione, d. 74. n. 4. *Veroſpio.*

Tranſactio.

Per Tranſactionem factam à viro alio nomine, non ex voluntate, ſed ex mera neceſſitate, jura dotalia non cenſentur ſublata, d. 3. n. 18. *Bichio.*

Tranſactio, atque concordia ſemper poteſt iniri, ubi adſit quævis probabilis dubitandi ratio, quæ calumniam evidentem actoris excludat, d. 25. n. 3. 4. & 11. *Corrado.*

In Tranſactione verba ampla, & appoſita, per quæ remiſſa fuit omnis cauſa, & omne jus, quod competere poſſet, comprehendunt etiam jura ignorata, ibid. n. 13.

Tranſactio omnibus controverſiis & prætentionibus finem imponit, & agentem à limine judicii repellit, ex quo obſtat exceptio litis finitæ, d. 40. n. *Cerro.*

Tranſactio emanata ex falſa cauſa, eſt ipſo jure nulla, nec aliquem operari poteſt juris effectum, idid. n. 3.

Tranſactio, quæ prætenditur nulla, ſeu invalida ex falſitate cauſæ; remanet in ſtatu validitatis, donec, & quouſque per tres ſententias conformes reſcindatur. ibid. n. 7. & 8.

Quæ requirantur ad tranſactionem, d. 187. n. 54. *Royas.*

Tranſmiſſio.

Tranſmiſſio litterarum cambii pro extinguendo debito quomodo fiat, & quid importet. d. 180. n. 6. *Royas.*

Tranſlatio.

Vide in Verbo *ſolutio*, d. 78. n. 12. *Otthobono.*

Tribunal.

Tribunalia ſuprema revocant ſententias ubi in aliis conſtat de illorum injuſtitia, d. 125. n. 2. *Royas.*

Tributum.

Tributa, & Collectæ, quæ ſolverentur ratione rei controverſæ à Victore; ſi non ſoluta fuerint ratione particularis exemptionis, ſeu privilegii à victo detentore, non debentur illi in reſtitutione fructuum condemnata excomputari, d. 53. n. 44. *Arguelles.*

Tutor.

Tutor tenetur reddere rationem Adminiſtrationis, & conficere inventarium, etiamſi Teſtator hæc omnia ei remiſerit, d. 27. n. 1. *Corrado.*

Tutor debet expendere ſecundum qualitatem, & conditionem pupilli, ibid. n. 9.

Nec formam à Teſtatore præfixam tranſgredi, ibid. n. 10. & 11.

Tutoris ſcientia ſufficit ad præſcribendum contra pupillum, d. 33. n. 8. *Otthobono.*

Quo caſu datur actio Minori contra tutorem, n. 9.

Tutoris ſcientia in illa re, cujus implementi durat tempus poſt finitam Tutelam, non debet illi in negligentiam imputari, ſi finita tutela, inde ſequatur minori aliquod præjudicium, & maximè in terminis præſcriptionis, & n. ſeq. ibid. n. 11.

Tutoris ſcientia poſt finitam tutelam, ubi perſonæ privatæ non nocet minori, ibid. n. 24.

Tutor relictus filiis maſculis nominatim non extenditur ad fœminas, ibid. n. 16.

Tutor non datur pupillo exiſtenti in poteſtate avi paterni, & proinde ſuperflua eſt ejus petitio, d. 42. n. 49. *Bicchio.*

Mater quæ tranſiens ad ſecunda vota, non petiit à Judice Tutorem filio impuberi, dicitur redintegrata

ad

Digitized by Google

ad ejus ſucceſſionem ; ſi filius major factus, dum viveret mater, hujuſmodi exceptionem non oppoſuit, ibid. n. 50.

Tutor tenetur conficere Inventarium, dec. 24. n. 15. *Meltio.*

Tutor ubi Pupillus ſit major infante, & fari poſſit habeatque aliquod animi Judicium, non poteſt ſolus contrahere, ſed requiritur, ut pupillus præſens cum auctoritate Tutoris contrahat, d.43.n.21.*Ghiſilerio.*

Sine Tutoris auctoritate, pupillus conditionem implere non poteſt, neque poteſt ſe obligare, d.62. n. 29. & 30. *Arguelles.*

Tutoris officium excluditur ex inſtrumento celebrato cum verbis *Proprio privato, & principali nomine, &c.* d.107.n.2. *Bichio.*

Dum ea important acquiſitionem nomine proprio, ib. num. 3.

Tutor acquirens cum bonis pupilli, ipſi acquirit, licèt proprio nomine contraxit, ib. n. 4.

Tutor ſi ſit creditor pupilli, ex quo omnia ejus bona adminiſtravit, præſumitur ſatisfactus de ſuo credito, ibid. n. 16.

Sed hoc procedit, quando probatur ad ejus manus perveniſſe tot bona, ex quibus potuerit ſatisfieri, ibid.

Tutoris confeſſio extrajudicialis, & voluntaria facta de recepto, non præjudicat pupillo dum de vera ſolutione non conſtat, d.109.n.3. *Celſo.*

Quod ampliatur ad quemlibet adminiſtratorem, ibid. num. 4.

Tutor, vel curator faciens quietantiam cum verbo, *Pro reſiduo*, præſumitur ſatisfactus de omnibus partitis debitis etiam anterioribus, d. 118. n. 1. *Meltio.*

Tutor in actis producens librum tutelarem, ſi ex eo non poteſt elici veritas partitarum, non probat ad ſui favorem, d.234.n.8. *Cerro.*

Tutor adminiſtrans gregem & armenta, non ſolum tenetur reſtituere animalia, verùm etiam fructus, & fœtus, ibid. n. 11.

Etſi tutor fortius fuit declaratus falſus, quo ſtante non poteſt dubitari de invaliditate totius proceſſus & n. 8. d.172.n.7.

Tutor quando verè non eſt talis, & fuit falſus declaratus, tunc ex ejus actibus non poteſt aliquod præjudicium inferri pupillo, ib. n. 9.

Tutor & quilibet adminiſtrator tenetur reddere rationem officii ſui, d.182. n.1. *Royas.*

V

Validitas.

Validitas ſententiæ probatur ex revolutione Proceſſus, in quo fuerunt ſervata ſervanda, d.51. n.1. *Corrado.*

Validitas ſententiæ probatur ex ipſo proceſſu in quo conſtat de juriſdictione mandantis, & citationibus, ac obſervantia terminorum ſubſtantialium, juxta *deciſ. Verall.* 262. d.54.n.1. *Corrado.*

Validitas ſententiæ probatur ex revolutione proceſſus, juxta *dec. Verall.* 262. *part* 2. d.55. num. 1. *Corrado.*

Validitas ſententiæ probatur ex proceſſu in quo conſtat de juriſdictione mandantis, & citationibus ac obſervatione terminorum ſubſtantialium, d. 86. n.3. *Meltio.*

Concurrentibus à ſtatuto requiſitis præſumitur omnimoda validitas inſtrumenti, d.100. n. 11.*Cerro.*

Validitas mandati executivi probatur, quando ex revolutione Actorum conſtat de ſolis citatitionibus, legitimatione perſonarum, Juriſdictione Judicis, & ſic ſervat. ſervand. illud fuiſſe relaxatum, d.4.n.1. & 2. *Meltio.*

Validitas mandati inſurgit ex revolutione Actorum; in quibus apparet interveniſſe omnia ad validitatem neceſſaria de quibus, & vulg. d. Caputaq. 260.d.5.n.1. *Dunozet. Decano.*

Venditio.

Contractus venditionis bonorum emphyteuticorum, cum expreſſa reſervatione ejus dominii, ac poſſeſſionis, uſque ad integram pretii ſolutionem, & intereſſe locat, ſub annua penſione non requirit Domini directi conſenſum, aliàs in alienatione neceſſarium, d.51.n.10. *Corrado.*

Pacta executiva poſita in inſtrumento venditionis juxta formularium ac Stylum notariorum Civitatis Mediolani, continent facultatem apprehendendi bona venditoris eaque etiam Jure pignoris retinendi pro defenſione ac obſervantia conventa, d.55. n. 4. *Corrado.*

Valor rei probatur ex inſtrumento venditionis, in quo legitur illius æſtimatio, d.56. n. 3. *Corrado.*

Accollatio facta in venditione ab emptore, ad aliam cauſam præter ibi expreſſam referri non poteſt, d. 61.n.1.*Veroſpio.*

Conſenſus præſtitus venditionis fundi hypothecati, non præjudicat reſpectu actionis ſuper pretio competentis, d.3.n.2. *Bicchio.*

Venditio probat dominum in venditore, & procedit in quolibet contractu, quo bona accipiuntur ab alio, d.4.n.7. *Meltio.*

Venditor.

Venditor aſſerens rem liberam, ipſamque talem ſervare promittens, poteſt in caſu detecti oneris condemnari ad deponendum pretium, pro cautione & indemnitate emptoris, donec liberatio ſequatur, d. 32.n.13. *Cerro.*

Actio ex empto contra venditorem datur emptori ad tollendam fraudem, d.86. n.13. *Meltio.*

Venditor promittens manutenere rem venditam liberam, & expeditam ab omnibus juribus, & actionibus, ſub clauſulis obligationis executivis: ſi poſtmodum detectum fuerit ſuper illam fuiſſe hypothecam, jure merito condemnari poteſt ad deponendam ſummam pretii habiti pro cautione, & indemnitate emptoris, donec res vendita ab onere liberetur, d.75. n.12. & 13. *Cerro.*

Venditor conveniri poteſt, vel pro rei venditæ conſignatione, vel pro pretii reſtitutione, dec.113.n.5. *Celſo.*

Venditore rem non tradente, vel ipſa re evicta, poteſt ab eo per emptorem repeti pretium, non ut pretium, ſed ut intereſſe, ibid. n. 6. *Celſo.*

Vendens rem debitoris, ut ſibi de credito ſatisfaciat, præſumitur in totum ſibi ſatisfactus, & res eſſe ſufficiens, niſi plenè probet quid ex tota re retractum fuerit, d. 114.n.6. *Celſo.*

Venditor recipiens pecunias, vigore ordinis ſui debitoris, quæ tamen illius non erant, quando in ſubſidium illa reſtituere teneatur, & n.9. d.139.n.8. *Royas.*

Venditor non tenetur de evictione, ſi ea proveniat ex natura rei, d.150.n.5. *Meltio.*

Venditor tenetur certiorare emptorem de natura rei venditæ, ibid. n. 12.13.

Vendens habitâ fide de pretio, quis conveniri non poteſt, niſi prius diſcuſſis emptoribus limita, d. 123. n. 8. *Royas.*

Venditoris aſſertio dum reperitur erronea . contractibus oneroſis ſemper obligat aſſerentem a. illius juſtificationem, & aliàs ad intereſſe, d.136. n. 3. *Royas.*

Quod maximè procedit ſtante peculiari promiſſione de præſtando intereſſe in eventum contrarii, ib. n.4.

Vendere quis non poteſt id, in quo nullum jus habet, d.136.n.14. ibid.

Venditio de diverſis rebus quando eſt facta ſimul, & unicum pretium fuit conſtitutum, videtur unicus con-

Digitized by Google

contractus, & individuus, d.150. n. 25. *Meltio.*

Venditori agenti ad ſolutionem pretii rei venditæ poterit opponi diminutio ſortis, ſi emptor ſolverit fructus recompenſativos ultra debitum, dec. 159. n. 7. *Royas.*

Venditor non debet priùs tradere emptori rem, quàm pretium ei ſolvatur, d.183. n.5. *Royas.*

Venditor intimatis ei moleſtiis, tenetur emptorem defendere, quamvis in inſtrumento expreſsè obligatus non ſit, d.185. n.1.6. *Royas.*

Venditori incumbit defenſio ratione evictionis promiſſæ, d.185.n.5, *Royas.*

Verbum, Verba.

Verba *pro hæredibus, & ſucceſſoribus* in conceſſione Emphyteuſis Eccleſiaſticæ comprehenſa extenduntur ſolum ad hæredes ſanguinis, & deſcendentes ab eis inveſtitis, d.77.n.1. *Cerro.*

Citationis reproductio realis deducitur ex productione facta à curſore ſub illis verbis, facto realiter ac tenoris, &c. productionem realem denotantibus, d.84.n.6. *Meltio.*

Verba in executionem præmiſſorum in inſtrumento appoſita ſubſequente clauſula, quamtumvis alias univerſales ad præmiſſum titulum coarctant, d. 3. n.21. *Bichio.*

Verbum *rogo* aptum eſt quandoque importare præceptum, ac prohibitionem in ultimis voluntatibus, d.42.n.45. *Bichio.*

Verba *totum*, integrum, indiminutum, & ſimilia appoſita in donatione totalitatem ſignificant, & voluntatem donandi officium totum ut totum comprehendatur, adeo ut veniat etiam ea pars quæ ad donationem non ſpectabat, & quam ad ſe ſpectare donator ſciebat, d.48.n.6.7.& 11. *Ottbobono.*

Verba in diviſione appoſita, mandarunt eſſe liberam, diviſam, & exemptam, &c. intelliguntur de libertate, & exemptione, conſortio dominorum, non autem de libertate ſervitutis, ſi etiam poſtea reſervarunt, d.49.n.13. *Cerro.*

Verbum *quandoque* accipitur etiam pro *quandocumque*, & importat conditionem, d.62. n. 3.& 11.12.16. *Arguelles.*

Verba *prout quilibet ſimilis emphyteuta de re ſimili conducta facere, & diſponere poteſt*, appoſita in contractu Emphyteutico immediatè poſt clauſulam *ad habendum*, vires ipſius clauſulæ enervant, d. 55. n. 6. *Peutingero.*

Verbum, *Etiam*, eſt ampliativum, & ampliat etiam in materia ſtricta, d.101.n.23. & 24. *Bichio.*

Verbum, *Aliquo*, eſt univerſale, & omnes caſus comprehendit, ibid. n.25.

Verba *Reſto debitore*; apertè debitum demonſtrant, d. 103.n.3. *Celſo.*

Verba *Ponete à noſtro conto*, in litteris cambii non ſtant otioſa, ſed efficacius mandantem obligant d. 104. n. 21. *Bichio*

Verba *Juriſpoſta del vero ſpaccio*, non congruunt litteris *d'Aviſo*, ſed litteris reditus, ſive reſponſivis, idem importantibus, d.106. n.8. *Bichio.*

Verba *Proprio privato, & principali nomine facta, &c.* poſita in inſtrumento acquiſitionis ceſſionis per tutorem ſtipulato, excludunt nomen officii tutoris, d.107. n.2. *Bichio.*

Et important acquiſitionem nomine proprio, ibid.n.3.

Verbum, *Cujuslibet*, eſt diſtributivum totius in ſingulos, & efficit, ut ſinguli promiſſores obligentur in ſolidum, ibid. n.6. *Bichio.*

Verbalis declaratio inducit aditionem hæreditatis, ibid. num. 19.

Verba ſententiæ debent intelligi prout jus diſponit, ibid. n. 22. *Bichio.*

Verba *diligenter adminiſtrando*, poſita in inſtrumento locationis, accipiunt interpretationem à ſubjecta materia, & natura locationis obligantis ad levem tantum culpam, d.111.n.9. *Bichio.*

Verba, *diligenter, & cum omni qua debet diligentia*, augent obligationem legalem, & obligant locatorem etiam ad culpam leviſſimam, ibid. n. 19.

Verbum univerſale, *Omnem culpam*, comprehendit etiam leviſſimam, ibid. n.21.

Verba, *Pro reſiduo*, poſita in quietantia facta à matre tutrice curatrice filiorum cum debitis ſolemnitatibus, præſupponunt omnimodam ſolutionem aliarum antecedentium partitarum, d.118.n.1. *Meltio.*

Et mediante tali quietantia, cenſetur inducta omnimoda liberatio ad favorem ſolventis, ibid. n. 2.

Verba perſonalia reſtringuntur ad obligationem ad caſum expreſſum, d.133. n.6. *Cornelio.*

Verba quando ſunt clara, non eſt opus conjecturis, d.133.n.22. *Cornelio.*

Verba, *ceſſit, conceſſit, & tranſtulit*, important veram dominii translationem & n.13. d.140. n.5. *Cerro.*

Verba ſunt intelligenda ſecundum ſubjectam materiam, & n.15. ibid. n. 14.

Verba enunciativa, & ad alium prolata non relevant, d.141.n.14. *Cocchino.*

Limitatur tamen id, quando tenor ſcripturæ habetur in referente, n. 14.

Verba quando dicantur diſpoſitivè, deliberatè prolata, ibid. n.15.

Verba omni ordine peracto, quid inducant, d. 144. n. 9. *Royas.*

Verba temporis præſentis functionem temporis præteriti non recipiunt, d.154.n.7. *Bichio.*

Verba prædicantia de tota, & integra dote ſunt limitativa totalitatis in quantitate certa, & probant negativam quantitatis majoris, d.175.n.1. *Royas.*

Verba generalia reſtringuntur, & interpretationem recipiunt ab aliis verbis ſpecialiter adjectis, d.175. n.9. *Royas.*

Quid important verba *del ſtare, del creditore*, d.189. n. 7. *Royas.*

Verba *ſine præjudicio* ſervant præjudicium in rebus non expreſſis, d.189.n.9. *Royas.*

Veriſimilitudo.

Veriſimilitudo operatur ut confeſſio attendi debeat in illis etiam caſibus in quibus aliàs probaret, d. 20. n.14. *Corrado.*

Veritas.

Veritas ubi conſtat non eſt attendendus error, d. 156. n. 1. *Carrillo.*

De veritate aliqua non poteſt dici conſtare, dum de contrario apparet, d.156. n.10. *Carrillo.*

Veritatis actus ab initio dum ex poſt facto fuit declaratus tunc ille eſt attendendus, d.157.n.12. *Panzirol.*

Verſio.

Ordo ſolutionis faciendæ ad Sacrum Montem Pietatis directus cum iis quæ dirigit, debeat ibi illam ſummam concurrente poſtmodum translatione, ſive verſione. Partita ad favorem illius cui ſolutio eſt deſtinata habet vim numerationis pecuniæ ad validandum actum ubi ea forma intervenire debet, d. 77. n. 12. *Ottbobono.*

Via.

Via executiva competit contra tertium poſſeſſorem, ex prætenſo titulo oneroſo tam ratione vitii litigioſi, quàm fraudis, d.71. n.24. *Bichio.*

In Via executiva poteſt variari, d.73.n.22. *Arguelles.*

Via executiva rectè agitur vigore obligationis cameralis, cùm ea habeat executionem paratam, d.173. n.4. *Royas.*

Virtus.

Virtus dictarum clauſularum, non expirat per mortem conſtituentis, d.43.n.5. *Ghiſilerio.*

Virtus conſtituti quod expiret per decennium procedit ad effectum obtinendi manutentionem, non autem immiſſio-

Digitized by Google

immiſſionem, ex alio judicio poſſeſſorio, ibid. n.4.

Vitium.

Vitium litigioſum non contrahitur per ſolam litis pendentiam in Judicio poſſeſſorio vigore interdicti *quorum bonorum*, non enim efficitur dominium rei, d. 71. n.1. *Bichio.*

Univerſitas.

Manus mortua ad effectum incapacitatis emphyteuſis, alienari prohibitæ, dicitur etiam Univerſitas Eccleſiaſtica, & Laicalis, quæ nunquam moritur, d. 78. n.28. *Cerro.*

Voluntas.

Voluntatum diſpoſitiones quando fiunt, ex mutua effectione ſuſtinentur reciprocè ultimatum voluntatum, d.100.n.1.& 2. & n.12. *Cerro.*

à Voluntate partium circunductio citationis non pendet, ſed Judicis, d.78. n.6. *Cerro.*

Voluntas teſtatoris legantis ad unguem ſervari debet, aliàs legatarius legatum amitteret, d.50.n.31.*Cerro.*

Teſtamenti omnes partes conjungi debent ac in ſimul conſiderari ad convincendam voluntatem teſtatoris; d.55.n.19. *Corrado.*

Interpretatio Voluntatis teſtatoris ex conjecturis adducta ſubdubia eſt, ac plurimum controverſa, ita ut conſtans, ac certa dici non poſſit, anteqnam fuerit per rem judicatam approbata, d.19.n.15. *Corrado.*

Confeſſio emiſſa, quæ omnino pendet à voluntate confitentis ipſi præjudicat, d.83.n.12.

Teſtator per Epiſtolam vel alium ſimplicem actum voluntatis declarativum, diverſimodè diſponendo non poteſt derogare diſpoſitioni in teſtamento factæ, & perfectè non adhibitis ſeptem teſtibus, aliiſque ſolemnitatibus adhiberi ſolitis, d.24.n.1. & 2. *Cerro.*

Voluntatis quævis deliberata diſpoſitio, ſeu verbalis declaratio inducit aditionem hæreditatis, dec. 107. num.19.

Voluntas coacta præſumitur in debitore ſolvente uſuras ne moleſtetur in ſorte, d.117. n.4. *Celſo.*

Ad voluntatem declarandam, ea quæ deducuntur, ſuffragantur, licèt ex intervallo deducantur, d. 149. n. 20. *Cerro.*

Uſusfructus.

Lucrum dotale ſpectat ad mulierem ſuperſtitibus liberis quoad uſumfructum tantum, ex diſpoſitione Statuti Urbis *lib.1.cap.*131. d.24.n.11.12.& 54. *Corrado*, & n.22.23.

Uſusfructus morte uſufructuarii finitur, d. 27. n. 21. *Corrado.*

Beneficiatus habens adminiſtrationem in vita æquiparatur Uſufructuario, d.85.n.5. *Celſo.*

Uſusfructus hæreditatis relictæ filiis, ex legis diſpoſitione acquiritur patri ſive ſint abſolutè inſtituti, ſive in proprietate non alio addito, nullum autem jus proprietatis ipſi regulariter acquiritur, d. 86. n. 9. *Corrado.*

Teſtator inſtituens filios alterius; poteſt prohibere Uſumfructum hæreditatis patri, ib. n. 10.

Uſusfructus in quod univerſaliter uxor à viro inſtituitur, in totum ei acquiritur in ejus hæreditate: ſicut in totum ipſa bona relicta ut proprium ejus patrimonium ad eum ſpectabant, d.50. n.1. *Cerro.*

Uſura.

Facultate recipiendi pecunias ſub intereſſe cambiorum conceſſa ſub aliqua conditione, purificatio conditionis, & facultatis executio debet concedenti intimari, tum pro Juſtificatione Mandatarii, tum pro indemnitate mandantis, ut ille poſſet, vel pecunias aliunde ſub levioribus fortè Uſuris, vel aliter providendo graviores Cambiorum evitare, vel ab eis demum ſe eximere, & liberare, d.60.n.6.*Peutingero.*

Uſuraria eſt conventio quòd quis habeat caput ſalvum, alius caput fractum in cambiis, d.101.n.27. *Bichio.*

Uſuraria eſt ſuſceptio omnis periculi, ibid. n.26.

Uſurarium eſt quod accipiens pecunias ad cambium habet omne damnum, & dans totum lucrum, ibid. num. 28.

Uſura eſt, cum alteri, qui ſubit omne periculum capitalis, conceditur pars lucri, quatenus certam ſummam excedat, non autem ſi non excedat, ibid.n.30.

In materia etiam de uſuris ſuſpecta concurrentibus adminiculis, ſtantibus confeſſionibus maximè geminatis, & judicialibus, d.106. n.13. *Bichio.*

Uſurarii fructus, & indebiti, ſunt in ſortem computandi, d.117.n.2.

Etiam ſi ſpontè, & merè fuerint ſoluti, ib. n.3.

Uſuram ſolvens præſumitur à jure coactè ſolvere, ne ſcilicet moleſtetur in ſorte, n. 4. *Celſo.*

Uſurarii fructus, & indebiti non debentur non obſtante quacumque conventione contraria, quia non debet eſſe in poteſtate partium facere licitas uſuras de jure prohibitas, ib. n. 5.

Uſuraria, & illicita eſt conventio, ut debeatur intereſſe pro tempore futuro; etiam in mercatore ſolito negotiari, ibid.n.9.

Uſuris cauſa gravata, in ipſam uti duriorem præ cæteris ſolutionem factam fuiſſe præſumitur dec. 120. n.8. *Veroſpio.*

Uſuræ lucrativæ non dicuntur, ſed fructus recompenſativi qui debentur, quando pretium rei venditæ non ſolvitur. d.183. n.6. *Royas.*

Uxor.

Uxor ſemper habet actionem de dote contra virum alienantem rem dotalem, vel patientem eam præſcribi. d.107.n.9.*Bicchio.*

Uxori conſtante matrimonio impeditæ nulla currit præſcriptio, nedum ordinaria, ſed nec longiſſimi temporis, ibid. n.12.

Poſt Uxoris mortem non poſſunt amplius exigi fructus dotales, quia ceſſant matrimonii onera, quorum ratione percipiuntur, d.119.n.8. *Albergato.*

F I N I S.

Digitized by Google